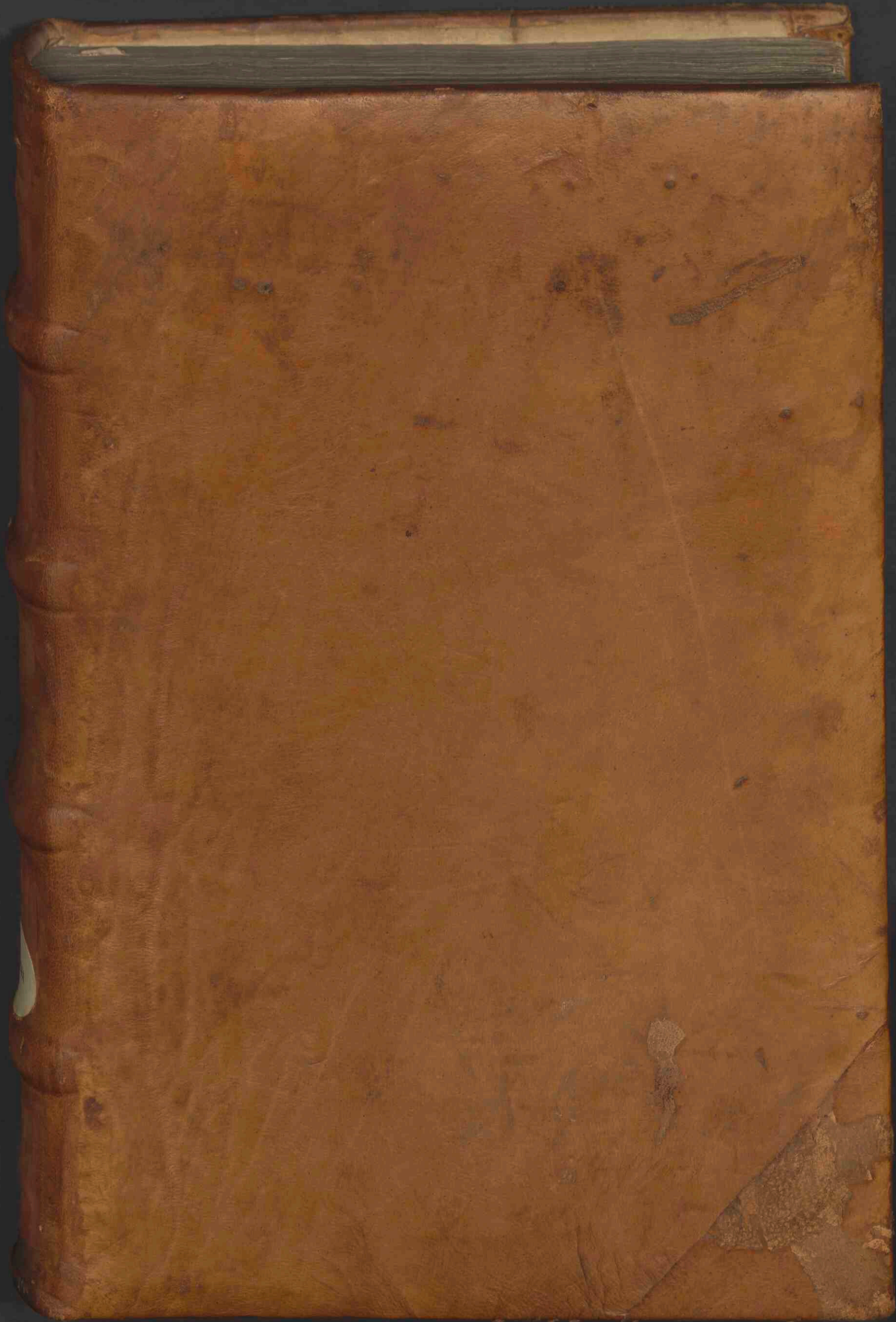

Prima [-quarta] pars totius su[m]e maioris beati Antonini

<https://hdl.handle.net/1874/461187>

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
  - de rug van het boek
    - de kopsnede
    - de frontsnede
    - de staartsnede
    - het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:

<https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/>

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
  - the spine
  - the head edge
  - the fore edge
  - the bottom edge
  - the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

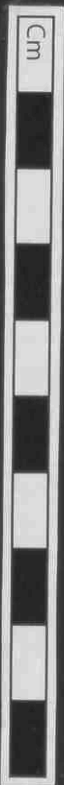
E. fo. I
289

RARIORA

Cm

10
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

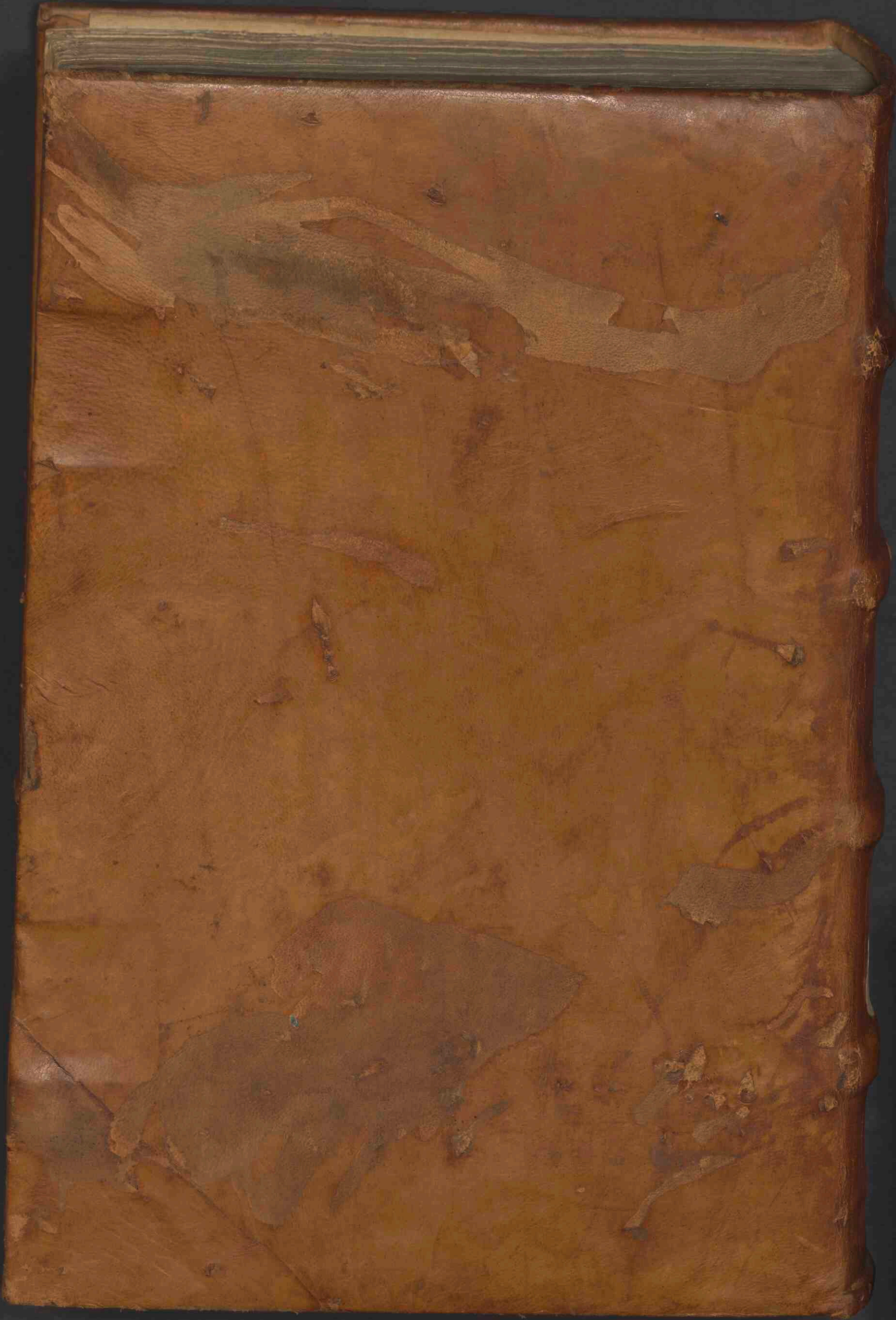

Cm

114

E. fo.

289

39. **Antoninus Florentinus**, *Summa theologiae moralis*.
Straatsburg, Joh. Grüninger 6 Maart—4 Sept. 1496. 4 dln. 2o.
E. 2o. 289

Typen 12, 17, 19. — HC* 1249. — BMC I p. 109. — Peddie I p. 42. —
Pell. 884. — Pr. 469—472.

Op het titelbl. van dl. I en III: „Ex legato magistri johannis de ameronghen canonici beate marie”. (Joh. van Amerongen was kanunnik van St. Marie te Utrecht, in 1549 c. 64 jaar oud). Op het titelbl. van dl. II en IV: „Bibliothecae fratrum Minorum Trudonensium”. Dit klooster is gesticht c. 1230. Zie P. Schlager, *Beiträge zur Geschichte der Kölnischen Franziskaner-Ordensprovinz im Mittelalter* (1904), p. 26, 147. — Uit de Maastrichtsche collectie. — Dl. II en IV zijn gebonden in oorspr. led. stempelband, beschreven bij Hulshof-Schretlen p. 20, pl. XIII 6—9. — In den catalogus van 1845.

90
711
Ex legato magistri johannis de amezonghen
canonicus bte marie

Repertoriū totius summe
domini Antonini archiepi
scopi florentini ordinis pcedi.

Prefatio in tabulas

Incipit prologus in tabu-
 las totius summe domini Antonini archiepiscopi fio
 rennentis. ordinis predicatorum q̄ doctissimi.

Quia reuerēdissimus

z optimus pater dñs Antoninus florē
 tinoꝝ archiepiscopus in sua singulari pro
 gatiue summa. varia diuersorum doctorū
 autētica scripta atq; ad omnē materiā tā
 theologica q̄ canonica sententias ex doctorū dictis. vt
 muro inuincibili firmatas atq; cū omni diligentia col
 lectas. tā pdicantibus q̄ confessoribus. ac culibz p sue
 consuetudine seruatione nccarias. posuit atq; conscripsit
 diffuse p titulos capitula ac paragrafos ppter depen
 dentia ad illā materiā quā ipse reuerēdissimus pater p
 sequi intendebat. oratit non modica difficultas inqui
 rendi p totā summā eas materias q̄ vnusquisq; suo
 p libitu inuenire desiderat. Necessariū itaq; fuit ac pu
 tile singulas materias in tota sūma cōprehensas q̄uis
 non sine labore sub alphabeti ordine collocari. vt sic le
 gentes ex facilitate inueniendi opraatas materias ampli
 us ad hancyrillissimā summā accurare plegendū ani
 ment. Continet igit iste liber tabularū q̄nq; priapales
 pres q̄rū due pume tabule conuenienter notari poterūt
 Alie autē tres pres sub nomine notularū describūt. Pri
 ma ergo tabula iuxta ordinē alphabeti posita comple
 te p̄ner fm litteras alphabeti fere omnes materias no
 tabiles in tota ac p̄cellenti dñi Antonini summa dis
 fuse cōprehensas. z scilicet terminus huius tabule ex fine
 litteraz alphabeti. Secunda tabula in principio ostē
 dit quasi p̄ambulantia loca in q̄bus inuenit materia de
 sc̄tuitatibus beatissime xp̄ifere virginis marie fm ei
 fecta eo modo quo occurrūt in calendario. Et priapala
 liter ponit tabula de his materiis que p̄centur beati
 mā dei genitricem iuxta ordinē alphabeti. cuius initū
 z finis studioso lectori facile occurrūt. Priā ho notula q̄
 non est fm ordinē alphabeti sicut nec alie sequentes. cō
 tinet auctoritates biblicę que inueniunt ex posite in p̄ci
 pium. Et inceptio eius patet ex superscriptione tituloꝝ
 rū fm diuersos libros biblicę. Secunda autē notula
 ponit declarationes sue expositōes sup epistolas z euā
 gelia p totū annū debito ordine p remissionem. s. ad ea
 que in hac summa p̄tinent vt etiā pdicaturus populo
 statim inueniat q̄ requirit. Et inceptō eius patet ex su
 p̄scriptōe tituloꝝ. Tercia insup notula ponit de q̄bus
 dā sc̄tis i p̄clari. de ap̄lis i cōi. de vno martyre ac etiā
 de pluribz. de confessoribz z virginibus materias in sū
 ma designatas. Et continet illa notula in vltimis folijs
 bui libelli sicut in scriptōes tituloꝝ admonent. Quas
 tabulas z notulas si quis diligenter inspicere voluerit
 inueniet singulas ac p oī statu hoīm necessarias p̄ber
 nandas materias quas se minime inuentur sperasset.

Sequitur ergo primo de littera. A.

Aaron summus sa

cerdos i q̄ figurat xpm i. p. ti. vi. c. ij. §. v
 Aaron quomodo quadru (post mediū.
 plia signo in virga ostensus est z voca
 tus a dño. p illa q̄tuor habita videt q̄s esse a dño vo
 catus in platurā. iij. p. ti. xij. ca. i. §. iij. per totum.

Abbas non per episcopū

sed p monachos debet institui. quis debet in abbate or
 dinari q̄lis debet esse in regimine. z monachus plus de
 bet obedire abbati q̄ epō in institutione ecclie seculari. z

vnus abbas nō potest presidere multis monasterijs zc.
 Abbas siue plarus quō (ij. p. ti. xvi. ca. v. §. p. totū
 debet corrigere inq̄tos. p̄olari puillanimes. sicut p̄ infir
 mos. patiens ad omnes z magis debet a subditis ama
 ri.

Abbas excoicare potest (si q̄ timeri ibidē. §. i. p. totū.
 suos subditos z de ipis haberi iurisdictionē. iij. p. ti. ix. c. v.

Abbas negligens q̄ non reuocat mo (circa p̄ncipiū.
 nachū vagabūdū quō ordinarius supplere debet carices

Abbatē be (ipius zc. ibidē. §. iij. post p̄ncipium.
 nediati vtz dare p̄nt q̄tuor ordines minores ables alio

Abbatibus quō (p̄uilegio zc. iij. p. ti. xij. c. xvi. §. v. §.
 sibi eligere possūt p̄uū cōfessōre zc. iij. p. ti. xij. c. ij. §. iij.

Abbas exemptus bene potest eligi siue in ep̄m iue
 abbatē eiusdē regule z bitus. iij. p. ti. xij. c. ij. §. v. circa fi.

Abbas quomodo se habere debet circa electos z fugiti
 uos habes. j. sub apostasia. z. iij. p. ti. xvi. ca. v. z. i. z. ij. §.

Abbatibus z de religiosorum locis dicitur in ecclēsi
 is vbi monachi habitant. popululus p monachū non re
 gatur. sed cappellanus q̄ populū regat ab abbate p p̄si
 liū monachoz instituat zc. iij. p. ti. xvi. §. iij. circa p̄ncipiū.

Abbas vel alius inferior episcopo. an possit prescri
 bere institutionem salicet in ecclēsijs z dare curas anis
 rum zc. iij. parte titulo. xij. c. xi. §. vni. circa mediū.

Abbatum vide etiam varia notabilia. j. sub littera. p
 salicet prelatos. z sub littera. r. salicet religiosos. z p̄nci
 paliter. iij. parte. titulo. xij. ca. xi. quasi. p totū de placis

Abbatissa nec aquā benedicere potest: nec confessio
 nes audire: nec penitentias iniungere: nec aliq̄uē actum
 sacramentalē exercere: nec p̄t ordinē recipere: nec in sp̄na
 libus iudicare. Et quomodo curam habere debet va
 rio modo in sibi commissis. iij. p. ti. xvi. c. v. §. ij. p. totū

Abbatissa q̄uis iura episcopalia exercet nisi beat p̄
 uilegiū speciale non potest sibi p̄fessōre eligere zc. iij. p̄nc.

Abbatissam esse p̄ginē (ti. x. v. c. ij. §. ij. circa mediū
 non est necessariū. z corrupta monialis que petit ab ep̄i
 scopo benedicti quomodo teneatur b̄ndicta vel sibi dene
 gare. zc. iij. parte titulo. xv. cap. xij. §. i. infra mediū.

Abraā quō vt lucerna z stella splendida orz? ē do
 cēs mūdū p̄fectā obediētiā zc. iij. p. ti. xxi. c. v. §. an mēb

Abrae duplex generatio describitur. iuxta illud. ml
 triplicabo semen tuum. ij. parte ritu. xij. capitu. x. §. iij.

Absolutio quomodo fit p sacerdotem ministeriali
 ter. Et sacerdos dicitur soluere z ligare tribus modis. z
 habet triplex iudicium. z quomodo in illis absoluit. et
 clavis regni celozū est triplex zc. iij. p. ti. xv. c. xxi. an. §.

Absolutionis modus z forma quis est. Et misere
 atur ante confiteor non est necessariū quare tñ dicit. Et
 quid significat p absolutionē z p crucem. z prius debet
 absoluerē ab excoicatione q̄ a peccatis ibidē. §. i. p. totū

Absolutio de plenitudine potestatis quomodo z q̄li
 ter fieri debet que est forma ipsius absolutionis z vtruz
 p istis requiratur specialis forma zc. ibidē. §. ij. p. totū.

Absoluens secularē vbi non potuit ex ignorantia vē
 recundia zc. Et cōfessōz p̄cipit se errasse. nunqd hic tene
 tur seculari dicere zc. ibidē. §. iij. p. mediū. At r̄ penitē
 tiā siue satisfactōnē imposita p absolutionē debita im
 mortalī factā in toto vel in p̄te tenet iterare zc. z vtrum
 valz in foro militatīs ecclie zc. ibidē. §. iij. p. totū. Qui
 sunt canones penitēnales quos quilibet sacerdos scire
 debet ibidem. §. v. p. totum. Et sunt quadraginta sex.

Absolutionē a culpa sine conditione q̄ absolutionē
 a pena quare de magis acceptat. iij. p. ti. xij. c. xxi. §. ij.

Absoluere non potest nō sacerdos in ea (post mediū.
 su necessitati q̄uis audire possint p̄fessōes. Et nemo
 potest ab solui nisi a p̄prio sacerdote. q̄s p̄prio d̄z sacer
 dos. z q̄ illi possint absoluerē. iij. p. ti. xv. c. i. §. i. p. totū

Absoluens aliquem a casu a quo non potest qd r̄at

his facere debet. iij. parte titu. lxxij. cap. xij. per totum.
 Absolutio pape reservat extra inquisitores q̄ male z cōtra p̄sentia exercent tale officiu extra quosdā zc. iij. pre
 Absolutio incediaroz (ti. xxij. c. vij. circa p̄ncipiū ecclesiaz z p̄ioz locoz reservatur pape. z hoc postq̄ fuerint denunciati. de quibus locis intelligitur z quomodo ista denunciatio fieri debet ibidem ca. xij. p. totum.
 Absolutio effractorz sacrorum locoz pape reservat. z hoc postq̄ fuerint denunciati ibidem cap. xij. p. totum.
 Absolutio falsarioz lraz papaliū pape reservatur
 Absolutio q̄ corrigūt vel apponūt (vt ibi. c. xij. p. totum vel remouēt aliqd de lris papalibus pape reservat de super ponitur questio quedam. ibidez ca. xvj. p. totum.
 Absolutio a cēsuris ecclesiasticis per vim vl metū extorq̄ntes excoīcati sūt maiori sententia. ibi. ca. xvij.
 Absolutio eorum qui spoliant romperas z pyratarum pape reservatur ibidem ca. xxj. p. totum.
 Absolutio in excoīcatione in articulo necessitatis si postea cum possunt nō se p̄sentat eis q̄ ordinariē absoluerē debent excoīcati sūt maiori snia. ibi. c. xvij. p. totum
 Absolutio exenteratiū vl scidētiū corp̄ defuncti p̄ os sibi ei⁹ trāsferēdis pape reservat. ibi. c. lviij. p. totum.
 Absolutio ab excoīcatione maiori quō fieri debet ibi z a quo ca. lxxvij. ante. §. circa p̄ncipiū.
 Absolutio ex falsa cā q̄re nō tenet quō q̄s absoluti potest inuit⁹ ab excoīcatione z absolutio ab excoīcatione ē duplex zc. ibi. ca. lxxvij. in medio vsq̄ ad finem.
 Absolutio a maiori excoīcatione quoz habz obseruāda quomodo defunct⁹ excoīcatus debet absoluti z quō in necessitate simplici verbo. Et qd̄ debet fieri cū quis aliquē absoluti ignoranter ibidē ca. lxxvij. §. i. a p̄ncipiū.
 Absolutio ab excoīcatione (vsq̄ ad finē. q̄s. aliqua quomodo fieri debet ibidem §. i. circa finem
 Absolutio quō fieri d̄z a suspēsiōe. iij. p. ti. xxvij. c.
 Absolutio quō z q̄n fieri possit (iij. post medium. a iuramēt̄ p̄missioz zc. ij. p. ti. c. vj. vsq̄ ad p̄mū. §.
 Absolutio vtz papa possit p̄ coīcatōz idulgentie plenarie p̄ntos z p̄ssos a tota pena z culpa z q̄ nō transeat p̄ ignē purgatorij. iij. p. ti. xxvij. c. v. §. vj. per totum
 Abominatio quō ē q̄tra passio aīe. i. p. ti. vi. c. iij. §. j.
 Abominabilem quō se facit anima per (circa finē mundi amorem. ij. par. ti. v. c. xij. §. iij. post p̄ncipiū
 Abstinētia quō est vna de p̄tibz subiectiuis r̄pante. quō p̄ abstinētia aīe virtutes causant. z quō ipa abstinētia cōmendat. iij. parte titulo. iij. cap. iij.
 Abstinētie proprietate tria bona homini sequunt Et quomodo ista tria pertinent ad mentem d̄atur m̄/ ti in exemplum qui hoc fecerunt zc. ibidem. §. j.
 Abstinētie p̄ncipias que sunt q̄tuz ad corpus quomodo corpus per ipam dei templū efficit. quō per eaz
 Abstinētia quō se hō af (auiliter viuūt zc. ibi. §. i. suēfacit ad q̄tuor bona z d̄nq̄ p̄ditiōes sūt p̄siderande in sūp̄tōe aīe q̄ nos inducūt ad peccatē aīe ibidē. §. iij.
 Cetera que sequūtur in sequētibz. §. plus p̄ment ad ieiuniū. ideo de istis vide. j. sub lra. i. scz ieiuniū z etiaz
 Abstinētia ab esu carniū quomodo (sub ebrietate. do z quando sit abstinendum zc. iij. parte. ti. iij. §. v.
 Abstinere a quibus debent persone sp̄uales que s̄b/ tiliter rētant a diabolo. iij. parte. ti. ij. cap. ij. §. vij. p. to.
 Abstinere quomodo quis debet maxime a peccat̄z diebus festiuis. ij. parte titu. ix. cap. vij. §. iij. per totum
 Abstinere q̄ nemo possit a peccato sine dei gratia: ostenditur z probatur. iij. parte. ti. ix. ca. v. §. iij.
 Abusus p̄ncipias quomodo sit per p̄uā adeptio/ nem z per p̄uā executionem. z per p̄uā intentionez.
 Abusiones. xij. cōiter rec. iij. p. ti. xxij. ca. ij. §. i. per to per iunf. l. sapiens sine opibus. senex sine religiōe. adole-

scens sine obedientia. diues sine elemosina. femina sine pudicitia. dñs sine virtute. xpianus p̄ncipiosus. paup̄ superbo. rex iniquus. ep̄us negligens. plebs sine discipli na. p̄ls sine lege. i. p. ti. v. ca. ij. §. vij. a p̄ncipio vsq̄ ad
 Absens ab electione quomodo constitue (mediū q̄si re possit procuratorem zc. iij. parte. ti. ix. ca. ij. §. ij.
 Absentes quomodo contrahere possunt matrimonio nū zc. iij. parte. ti. j. ca. xij. ante. §. circa medium.
Aceptio personarū quo modo phibetur in iudicio. z ipa phibetur z scriptura z cōmuni exemplo. ij. parte titu. j. ca. xij. §. ij. per totum.
 Aceptio p̄sonaz in iudicis phibet multiplex. z p̄o bat varijs auctibus. ij. p. ti. j. c. xx. §. iij. per totum
 Accedētes iuste vel iniuste ad bellū. vide. j. sub lra b. f. bellū. iij. p. ti. iij. ca. ij. §. iij. v. vj. vj. per totum
 Accidia ponit a beato Grego. vel in peccatis capit talibz quō diuersimodo diffinit q̄ tristitia accidie semper est mala oñdis dupliciter. q̄n est mortale. q̄ ē virtū capitale. p̄bat. z quō ex accidia oriuntur sex filie. z quomodo quis vario modo repugnat ab accidia zc. ij. pre
 Accidia describit p̄ thema. qd̄ z de (ti. ix. c. j. p. totū ipō declarat cū triplici mēbro ibi. c. ij. ante. §. p. totum
 Accidia vnde dicitur qui sunt magis accidiosi. z q̄re z quid est accidia ibidem cap. ij. §. j. per totum
 Accidie detrimentū in q̄ p̄sistit z p̄ ipam incurrit b̄d triplex malū. z quō p̄ ipaz incurrit mors ibidē ca. ij. §. ij
 Accidie datur remediū scilicet deuota oratō siue me ditatio. sacramentoz frequentatio. varia z bona exercitio
 Et de etiā aliq̄ de accidia. j. sub (tatio ibi. c. ij. §. iij. p. t. lra n. l. negliget a. z sub lra. p. l. pigritia.
 Accidia quō d̄vta red. oīa z ē mltū saxosa qd̄ ista si gnificant. z quō d̄z repelli. j. p. ti. v. ca. iij. §. j. circa finem
 Actū duplicē ad bellandū quō p̄tra (septima via. nos mittit m̄ds. iij. parte. ti. xij. c. iij. an. §. post p̄ncipiū.
 Actio hūana describit vario mō. j. sub lra. b. scilicet humanoz. j. par. ti. iij. ca. xij. ante. §. per totum
 Actio humana q̄ habet bonitatem vel maliciam. p̄ batur. Et q̄ homo per maliciam sit abominabilis
 Quō actio hūana bz bonitatē vel maliciā ex arūstan
 Actio hūana bz bonitatē z (tia. zc. ibi. §. j. p̄ totū maliciam p̄cipue ex sine. probatur ex diffinitione Bo ecij que autoritas etiam exponit zc. ibidē. §. ij. p. totum.
 Actionū humanaz aliq̄ sūt indifferentes fm̄ specie sed nulla est indifferens fm̄ indiuiduū. z q̄ nullus act⁹ fm̄ indiuiduū est indifferens zc. ibidē. §. iij. per totū
 Bonitas voluntatis humane in actibus suis quomodo dependet ex quattuor ibidem. §. iij. per totum.
 Bonitas z malicia quō magis p̄rie requirunt in interiori voluntatis actu q̄ in actu exteriori p̄bat autoritas te Augustini. Et bonitas z malicia act⁹ exterioris p̄t considerari dupliciter zc. ibidē. §. v. per totum.
 Actio hūana quō d̄z bona vel mala recta vel peccatū. laudabilis vel culpabilis. meritoria vel demeritoria fm̄ diuersos respectos zc. ibi. §. vi. z. vj. per totū.
 Actū humanoz est triplex differētia. z aliquis actus est indifferens dupliciter que p̄ oīa applicantur ad actū matrimonij. iij. p. ti. j. c. xx. §. xij. circa p̄ncipiū
 Actus fidei est triplex. s. voluntaria cordis assentio. publica oris p̄fessio. z salutifere mortis susceptio. iij. p. Acollitus d̄s d̄z qd̄ ē ei⁹ offi (ti. vij. c. iij. in p̄ncipio. cū z d̄s act⁹ d̄z acollit⁹ zc. iij. p. ti. xij. c. xvj. §. ix. e.
 Actus vita describitur. j. in lata materia cum cōtemplatiua vita sub ista. u. f. vita contemplatiua zc.
 Acquisitū aliquid illicite tripliciter potest esse. z quomodo illa acquisita debent restitui zc. ij. par. ti. ij. ca. v. §. j. ij. z. iij. per totum. Cetera vide. j. restitutio.

Acquisitio illicita potest dici aliqd tripliciter quod hoc sic declarat. iij. par. ti. v. ca. xvij. §. r. post mediu.

Acquirere qui vult virtutes debz tria obseruare. iij. par. ti. i. ca. ij.

Actio nō lēz qd reo licitū nō existit. (par. ti. i. ca. ij. Est vna de regulis iuris que z declaratur. i. parte. titu. ff. ca. vnico sub. n. ibi non licet zc.

Accusationis modus quis debet esse in iudicio. z in der quare damnare non debet sine accusatore. fallit ra men in octo casibus. iij. parte titulo. ix. ca. vij. ante. §.

Accusare qui prohibetur in iudicio z quare z quod: qui non excluduntur ab eadem zc. ibidem. §. ij.

Accusationi deniqz vtrum admitti debent laici. et accusatio debet fieri in scriptis. quomō accusatio reddi tur vitiosa p calumniā. z quādo quis tenet ad accusari

Accusationi matrimonij quādo (conz. ibidē. §. ij. accusatur p aliquod impedimentū quod in eis est vel fuit: qui matrimonij accusare possunt z que ab eadem

Accusans aliquē ad (prohibent zc. ibidē. §. iij. z. v. mortē quā penā incurrit fm canones. iij. p. ti. xvij. c. xxi.

Accusator in iudicijs habes (S. v. ibi. Septim^o varia ista sub ista. i. f. iudicio humano. z. ij. p. ti. ca. xij. §. v. Et de reo q accusat habes varia ibi. §. vi. per totū

Accusans false aliquē in iudicio seculari. vlt^o euz re stificat qdū ē pccū. i. p. ti. xij. c. iij. §. xij. ante mediu.

Adam primus homo quo

modo se similit fecit iumentis insipientibus per decem signa que cognouit. i. parte. ti. i. cap. ij. §. v. ante mediu

Adiuratio quid est quomō exercet erga creaturā ra tionalez quomō ad creaturā intellectuāle. z quomō ad creaturā irrationāle vario mō. ij. p. ti. x. c. vij. per totū.

Adiuratiōis obseruātia quomō est cauēda. z a qd^o in illa est abstinentū zc. ij. par. ti. xij. c. i. §. xij. per totū.

Adiutorium quomodo habemus a deo contra pec cāta mortalia. i. parte. titu. xij. cap. ij. §. vi. per totum

Admiratio quō est spēs timoris naturalis. z in quo consistit illa admiratio zc. ij. par. ti. iij. c. iij. §. ij. d.

Adolescētia quomō dicitur tertia etas hominis qdū durat quomō tūc homo magis impugnat quod remes dium tunc est z quid spūaliter significat illa etas. iij. p. titulo. vij. cap. v. §. vi. ibi tertia etas post principū.

Adolescenti quid ē magis necessariū qz periculosa ē sine obedientia. z quomō debet flecti zc. i. p. ti. v. ca. ij. §.

Adorandi deū ecclia est de (vij. ibi tertia abussio. terminata pro loco speciali ppter adorātes. triplici rōne. Et ex triplici causa adoramus versus orientē. iij. p. ti. xij.

Adorari quō deus debet in tem (ca. ij. per totum. plo. i. mente p deuotionē. z corpe p genuflectionem: quō sancti debent adorari: quō corpa sanctorū sūt veneran da: z quō brā sgo dz adorari. iij. p. ti. xij. c. vij. §. ij. p. to.

Adorari z venerari quomodo debemus reliquias sanctorum z vestes zc. ibidem cap. ij. ante. §.

Adorari quō debēt imagines vnde habuit ortū ad/ oratio imaginū: qua adoratiōe debēt adorari: quomodo picturas debem^o adorare: z ad qd sūt facte zc. ibi. ca. ij.

Adoratio interior z exterior in quo (S. i. per totum consistit: z quelibet earū est duplex. Et est triplex adora tio scilicet latria dulia z yperdulia. ibi. ca. ix. §. ij. p. totū.

Adoratio latrie soli deo tribuet: ita z sacrificiū quod pnet ad latriā. z sicut est triplex hoīs bonū. ita triplex est sacrificiū zc. ibidem capitulo. ix. §. ij. per totū.

Adoratio imaginū describit quō est duplex motus in imagine quō imagines xpī z sanctorū dnt adorari: z quō imago beate virginis dz adorari. ibi. c. ij. §. iij. p. to

Adorari quō debet cur xpī: z qua adoratiōe. z cur que depingit quō debet venerari zc. ibi. c. ix. §. v. p. totū: Quō gēitiles adorabāt tria genera falsoz deoz: z q hoc

spūaliter fecerūt zc. iij. parte. ti. xxx. c. i. §. iij. qst^o per totū Aduersa qz patienter tunc toleranda dant qdēd reme dia. iij. p. ti. iij. c. vij. a. §. iij. vsqz ad finem buius capli.

Aduersitatis exultatio ponitur pro quista filia inuis die. que z tripliciter debet vitari. ij. p. ti. vij. c. vi. p. totū.

Adulatio vnde aliquādo pcedit quō in adulatione frequēter fiunt mendacia: z quomodo tripliciter fieri cō tingit humanū colloquiū: z quomodo in illis comitti tur adulatio zc. ij. par. ti. x. cap. ij. ante. §. per totum

Adulatio quare appellat oleū: quid est adulatio: et ipa tripliciter describitur: z velle alteri placere fieri p q dupliciter zc. ibidē. §. i. per totum

Adulatio quomō infiat hominē z nō semp: sed in tribus casibus est mortale. ibidem. §. ij. p. totū.

Adulatio quomō est graue peccatū: quō p eaz inue nitur dei maledictio zc. z an adulatio sit grauius pecca tū homicidio. Et an adulator ita grauiter peccet sicut il

Adulatiōis remedia sūt (k cui adulatur. §. iij. p. to quinqz quibus illud peccatū vitet zc. ibi. §. iij. p. totū

Aduentus cristi tripliciter describit. i. p. ti. iij. c. vi. §. Aduentus antiausti quō figurat p qrtu (xvij. p. to. or bestias de qbz Danielis. vij. iij. p. ti. xij. c. iij. §. i. p. r.

Adulteriū ē secūda species luxurie vnde dz z quō du pliciter quis offendit p adulteriū contra castitatē: quasi semper ē mortale. z qbz mōis sumit zc. ij. p. ti. v. c. iij. an

Adulteriū grauitas siue detestatio ondū (S. p. totū ex omni genere causaz scilicet ex causa efficiētī materiali formali z finali. z circumstantiali ibidem. §. i. per totum

Adulteriū quomō arguit dñs. primo p legē intrinse cam z naturālē p legem mozaicaz z pphetālem. p legem. ea angelicā z supernaturālē. p legem canonicā z sinodālē p legem ciuicā z imperālem. §. ij. per totum

Adulteriū quō vario mō ponit a do sibi. §. iij. p. totū. Adulteriū si concipit mulier vel supponit alientū pū: quō tenet viro ad restitutionē: z quomō z qualr debz vi ro reuelare zc. ij. par. ti. i. ca. xvij. §. vij. per totum.

Adulterio quādo vxor concipit filiū quē vir reputat suū esse. quō mulier tenet ad restitutionē: quō tenet spu rito zc. z si mulier debeat hoc reuelare. Et sūt quatuor sig na que reddant suspectā talē mulierē zc. ij. p. ti. ij. c. vij.

Adulterio coniugū manens incor. (S. iij. per totūz rigibilis alius hic sciens non potest erigere nec reddere debitū. z sūt quinqz casus in quibus innocens nō genēt dimittere adulterantē coniugē. licet possit. iij. p. ti. i. c. x.

Adulterio siue in fornicatione pōt (S. ix. per totū. vir dimittere vxorē z eōuerso. nisi in sepe casibz zc. ibi.

Adulteriū quō accusa (ca. xxi. §. v. z. vi. qst^o per totū ri debet. ab altero coniugū. qualiter fieri debet ista accu satio. quō pcedendū sit corā iudice ecclēsiastico ppter se) parationem zc. ij. parte. titu. ix. cap. vij. §. v. p. totū.

Adultus amens vel freneticus si anteqz incurreret amentiam habuit positū z voluntatem suscipiēdi sa cramentra nō debēt sibi denegari. i. p. ti. iij. ca. xij. §. iij.

Adulri quādo petunt (qstū ad scōm post pncipiū baprisimū nō statim cum conuertunt est ipis dandus baprisim^o. sed ex triplici causa differri debet vsqz ad cert tū tempus. Et si ipis imminet periculū quō sunt bapri sandi zc. iij. parte. titu. xij. cap. xij. §. xij. per totū

Aduocatoz officiū describitur per thēma ex ps. qd z de ipō declaratur zc. iij. parte. titulo. vi. cap. i.

Aduocatoz officiū z exercitiūz quid est. quomō do debet aliquis postulare iudicem. z que sunt attrēdē da in postulationibus eorundem zc. ibidem. §. i.

Aduocatus quomō z quare debet postulari. z in qz bus negoēis. p aduocatiōis ars nō sit illicita. quibus licet z quibus non. z perfecti quomō debēt stare in iudi cio ibidem capitulo primo. §. iij. per totum.

Aduocatus accedens totā iudice ad aduocandum qualiter debet esse vestitus. ibidem ca. ij. ante §.

Aduocatus qualiter se hñe debet ad illū cuius causam iustapit ad defendendū que debet scribere. que debet sibi dicere. ibidem cap. ij. §. i. per totum.

Aduocatus quomodo debet se habere ad aduocatum alterius partis. ad socios quādo plures aduocati sūt et pte cuius causam gerit. ibidem. c. ij. §. ij. p. totū.

Aduocatus qualiter se hñe debet ad iudicē cū euz pmo alloquit. Et quō se maruz habeat pncipaliter quo ad rna. Et a quibus se debet cauere. quomodo debet factum suū pronunciare. ibidem cap. ij. §. iij. p. totuz.

Aduocato licet vèdere suū patromuz. quō a iusto pñono licet recipere salariū fm suū laborē. quādo ipis sit soluedi salariū. ibidem cap. ij. §. iij. per totum.

Aduocatoz vitia in quibus sūt cōiter defectuosi. sunt numero. xxv. ibidem cap. ij. §. v. per totum.

Aduocatus pcurator z iuriscōsultus quō multiplīciter peccare possunt. quō z quādo tenentur ad restituendū. z quatuor sunt consideranda circa eorundē salariū. z. ij. parte titu. i. cap. xij. §. viij. per totum.

Aeris inequalitate quomō aliqui desup murrunt contra deū. z. ij. par. ii. vij. cap. ij. §. iij. alij circa finem.

Affabilitas quō alio no

munc dicit amicitia ipa vario mō describit. §. sub amicitia.

Affectus inordinatus (cia. z. iij. pre. iij. v. cap. xx. contingit pēpue ppter mali operis frequentiam. ppter mentis maliciā ppter passionis vehemētiā. ij. parte.

Affinitas. consanguinitas. (ti. ix. ca. iij. §. iij. post medietas. z cognatio spūalis describit. quomō z quādo impediunt matrimoniu. z. ij. par. ii. v. §. i. cap. y. p. totuz.

Affinitas quō impedit matrimoniu. qñ us mōis cōtrahit affinitas. z. ptabens scienter in gradu pphibito vsqz ad quartū gradū cōmunicatus est. Et vtruz papa possit dispensare. z. ij. p. ti. i. ca. xi. ante §. z. §. i.

Afflictio in pspicis ponit a beato Grego inter filios inuidie in quo differt a matre sua. Et quō est causa crotis z falsitatis. affectionis cupiditatis z defectiois bonitatis. ij. par. ii. vij. ca. ij. §. i. ij. z. iij. per totum.

Afflictio tempore quomō separe debemus i deum. z. boetii pncipio. iij. p. ij. vj. ca. i. §. v. p. mediu.

Agilitas qderit in corpori

bus glorificatis. quid est agilitas. per quid est ista agilitas. z. vtrum motus coipoz glorificator sit in instanti.

Agnus pascalis quo (ij. p. ti. xxx. ca. vij. §. iij. p. to. mō figurat sacramentū eucharistie. z. qd significat spūritualiter cerimonie in comestione agni pascalis i par.

Agricultura quomō ne. (ti. xij. c. v. §. vij. per totū. cessaria ē vite humane. quomō hodie agricole sūt astuti. z. quomō vario mō cōmittunt fraudes in varijs suis actibus. z. ij. par. titu. vij. cap. iij. §. xij. per totum.

Agriculture quatuor sunt species. i. par. ti. i. ca. iij. §. iij. ibi agricultura circa principium.

Alleluia et gloria in excel

sis quare ptermittuntur tpe septuagesime. z. in pasca qñ re alleluia geminatur. z. quomodo alleluia interpretat. z. ij. par. ii. xij. cap. v. §. ij. circa medium.

Alienare nulli licet rem immobilem ecclesie quid cōtinet alienationis verbū quādo licet. que forma alienationis requirit. z. ij. p. ti. xij. ca. v. ante §. per totū.

Alienare quomodo z. quando possunt fructus beneficiorum. z. ij. parte titulo. xv. cap. i. §. xvij.

Altaris consecratio quomodo alia est z. alia ecclesie quando altare debet consecrari. z. quando opus est p

prefracturam z. qñ non z. ij. p. ti. xij. ca. vi. §. ij. p. to.

Altaris ministri quales esse dnt. ij. p. ti. xij. c. v. ij. p. to.

Altaris quomodo iunguntur z. quomodo alia. v. r. iunguntur. ij. par. ii. xij. cap. vij. §. ij. per totum.

Alearum ludus vario modo describitur. §. sub littera. i. scilicet ludus. z. ij. parte titu. i. ca. xxij. p. totū.

Ambitio quomodo dicitur

tur cathedra supbie. ex. i. ps. cū varijs declarationibus.

Ambitio q peccatū sit ostendit. (ij. p. ti. ij. c. v. ante §. dicit tripliciter. quomodo inordinatus appetitus reperit in ambitione. Et tripliciter contingit appetitum honoris.

Ambitioni pertinet esse inordinatū. ibi. §. i. p. totū. querere honores z. dignitates qz periculosū istud est ostenditur varijs auctoritatibz z. exemplis. z. quō quilibz sibi cauere dz ab huius pcuratōe. z. triplici cā. ibi. §. ij. per totū.

Ambitionis vitū quomō est querere dignitates vt episcopatu. z. z. vtrum sit licitū talia querere. ibi. §. ij.

Ambitio quomō ostenditur vel (ij. v. z. vi. p. totū. reperit in exteriori cultu. s. ornatu corporis. z. ibi. §. vij. p. to.

Ambitionē quomodo a se debent excludere pclarat.

Ambulando qualē cōpo (ij. p. ti. xij. c. i. §. i. p. totū. sitionē habere debet religio. ij. p. ti. xvi. c. vij. §. ij. p. t.

Ambulare quomō diuersimode videtur in via iustitias. i. par. ii. ca. i. §. ij. per totum.

Amicitia que alio nomie vocat affabilitas qz virtus sit pbat. quomō pceptū datur in scriptura de amicitia. s. iue affabilitate. z. ponit duplex amicitia. ij. par. ii.

Amicitia que mō vnusqz (v. ca. xx. ante §. p. totū. habere debet ppter virtutē acquirēda. rōne vtilitatis cōmunicandē pacis seruandē z. rōne necessitatis. et quō ne cessaria est iuuitibz pauperibz. iuuenibz. senibus. tribu.

Amicos non habere (lati z. perfecti. ibi. §. i. p. to. quō est magne soliditatis. Et quō amicitia dissoluitur ppter finis defectū. ppter amoris simulationē. ppter criminis cōmissionē. z. ppter vtriusqz pfectionē. ibi. §. ij. p. to.

Amicitie conferuandē quomodo requirit pmanētia in habitu. cōuenientia in affectu. residentia in cōiunctu. z. respondētia in effectu. ibi. §. iij. per totum.

Amicitia quō diffinit. que eliciunt ex ista diffinitōe z. quō amicus debet seruire quatuor erga amicum suū.

Amicitia qz magis consistit in a/ (ibi. §. iij. p. totū. mare qz amari ostendit z. probat sex rationibz qz magis ppiū amicitie est amare qz amari. z. ibi. §. v. per totum.

Amicitia quō consideratur iuxta illud Grego. Probatio dilectionis exhibitio est opis. Qui sunt magis a pri ad amicitiaz. z. quomodo senes litigiosi z. mordaces sunt ad ipsam inepri. ibidem. §. vi. per totum.

Amicitia quō requiritur multiplex concordia. ibi. §. §.

Amicus cum amico in quibus (v. ca. pncipiu debent concordare. z. ibidem. §. vij. post principium.

Amicitie quō requiritur beneficentia in exteriori effectu. quomō amicus amico tripliciter benefacit. seruit. Et ponitur triplex amicitia. scilicet ficta vel falsa. z. vera vel imperfecta z. perfecta. z. sūma. z. p. qñqz gradus qz modo peruenitur ad perfectā amicitia. ibi. §. vij. p. to.

Amicitie opposita que sunt z. quō debent fugi. Et e/ nigmata Aristotelis exponuntur. ibidē. §. ix. per totum.

Amicitia amor. beniuolentia. charitas z. dilectio. quō Amicorū pinqnoz. (inter se differunt. iij. p. ti. vi. c. i. z. inimicorū dilectio vario mō describitur. §. sub littera d. scilicet dilectio. z. iij. par. ii. vi. cap. iij. z. iij.

Amico fideli quomō nulla est comparatio. Ista fidelitas ostenditur in tribus. iij. p. t. v. c. vi. post principiu.

Amicitia habere necessariū est ppter quatuor rōnes. quomō p amicitia necessitati hominū subuenit. pbat ex sex generibus hominū quibus ipa necessaria est. ij. p.

titulo octavo capitulo quinto. §. iij. per totum.

Amici et consanguinei quo vario modo coangustant motum. Et in quibus et quo cum uno exemplo. i. p. ti. v. c. ij. §.

Amoris passio dicitur cum multiplici. §. p. totum. amor et effectibus amoris. et passionis ante sunt. xi. i. p.

Amor quo est prima passionum et. xi. vi. c. ij. ante. §. principalis. quod est amor. quid et amari debet. et in triplicem appetitum qui reperitur in rebus est triplex amor. et quomodo amor est via qua itur ad cristum. ibi. §. i. p. to.

Amores uti sunt in nobis sex sensualis. naturalis. parental. conjugalis. patrialis. localis. et amor rei tem.

Amoris effectus sunt. exaltatio. (peralis ibi. §. ij. p. to. vno. zelus. languor. liquifacio. invidia. et inebriatio. quod reducunt ad excessum. §. iij. iij. v. vi. vij. viij. ix. x. p. totum.

Amor patris seculi ponit a beato Grego. pro sexta filia luxurie in quo consistit illud peccatum quare ponit p filia luxurie. ij. par. titu. v. cap. xij. ante. §.

Amoruz seculi ponitur thema ex psalmo. quomodo isti sunt corrupti et abominabiles ibi. §. i. per totum. Cetera in isto capitulo habes. j. sub. m. scilicet mundus.

Amor sui ponit a beato Grego. p quinta filia luxurie et amare seipsum pringit tripliciter. ij. p. ti. v. c. xij. an. §.

Amore sui quare quis imitatur deo. Et quare sunt conditioes vere amicitie. et quo mali se amant ibidem. §. i. p. t.

Amore sui quod quis iniuriat primo multipliciter. Amore sui quod peccat multipliciter. (ibi. §. ij. p. totum. Amore suo inordinato quod peccat. (ibidem. §. iij. p. totum. dit negligencia. et minor amor potest intelligi dupliciter. et. ij. parte titu. ix. ca. iij. §. ij. circa finem.

Amor inordinatus sepe mala facit. siue sepe mala procedit ab isto igne amoris inordinati. i. p. ti. iij. c. iij. §.

Amor quod describitur fm pbm. quod proxi. (ij. p. totum. mus et amari et sibi velle bonum. ij. p. t. xxx. c. vi. an. me.

Amor naturalis quod est speculum in quo nunc deum videre possumus in enigmate. i. par. ti. iij. ca. vi. §. v. p. to.

Amor. benivolentia. charitas et dilectio quod inter se differunt. iij. par. ti. vi. ca. i. post principium.

Septem sunt que valent ad hoc vt quis ametur a deo De amore vide etiam varia. (ibidem. ca. iij. §. x. per totum.

Amor diuitiarum describitur (sub charitate et dilectione. j. sub lra. d. scilicet diuitias. ij. par. ti. i. ca. i. §. i. per totum.

Amplexus oscula vel tactus impudicus quando fit cum consensu in malum quando mortalia vel venialia. et quare sunt cauenda. ij. par. ti. v. c. i. §. ij. p. totum.

Anathema dicitur excom

municatio maior. et quod separat hominem a septem bonis magnis. et quod et quando licet cum ipis excomunicatis commiserari vel priuare. ij. p. ti. iij. c. ij. §. iij. per totum.

Angeli de quibus ponit thema ex ps. quod et de ipis declaratur. quod. i. sur dei ministri et nri custodes. ij. p. ti. xxxi. c. v.

Angeli in coi quod dicuntur principes. quod. (an. §. p. to. principant demonibus. bellantes p nobis. quod principantur sup hoies habedo varia prete sup eos ibi. §. i. p. totum.

Angeli quod laudat deum. et quod discuntur ppter nra obsequia. quod. i. sur dei ministri et nri custodes. ij. p. ti. xxxi. c. v.

Angeli quod ordines stant in. (seca. et. ibi. §. ij. per totum. suo sortio. quod sunt fortes ad sufferendum aduersa. et quod portant animas ad paradysum. et. ibidem. §. iij. per totum.

Angeloz ponit iter thema. quod et de ipis declaratur cum quadruplici membro. ibidem. cap. vi. ante. §. p. totum.

Angeloz quod et quia beatitudo. quod antiq pbi posuerunt esse plures angelos. quod multitudo eoz excedit omnem multitudinem. et quod inter se differunt. ibi. c. vi. §. i. p. to.

Angeli qua locutione hnt. quod est ista locutio. quomodo vnus loquitur alteri. et aliter loquitur deo. alio modo angelis et alio modo hominibus. ibidem. ca. vi. §. ij. per totum.

Angeli quomodo sunt vigorosi et potentes. quod hnt duplicem cognitionem. et quod dicitur potentes frute. et. ibi. c.

Angeli quomodo sunt veloces ad obediendum. (vi. §. iij. per totum. endu. quod de prima hierarchia nullus mittit. quod et quare aliq mittunt ad custodia. et ad quos angelos pmet ita.

Angeli quomodo de custodia. (custodia. i. vi. §. iij. per totum. putat ad custodia in introitu hoies in mundum. ibi. c. vi. §. v.

Angeli quomodo hominem custodiunt donec veniat. (p. to. ij. ad vsu romis. scilicet. preseruado a malo. renouando a vicio et pmouedo in bonum. ibi. cap. vi. §. vi. per totum.

Angeli quomodo custodiunt hoies qui egreduntur de mundo. Et quomodo dicitur quod angeli volent. et quomodo intelligit quod dicitur in Daniele quod vnus angelus prebat alteri. ibi. c. vi. §. vij. p. to.

Angelis et in beatis quare non est species prebeat. (ij. p. t. Angelus qui dicitur purgare illum. (vij. c. ij. post principium. minare et pficere. quod intelligit. iij. p. ti. ix. c. iij. circa me.

Angeloz choros quomodo prestat beata virgo et quomodo supra omnes ascendit. et quomodo sunt pprietates istoz angeloz. iij. p. ti. xv. ca. xliij. §. i. ij. iij. v. vi. vij. viij. x. p. to.

Angelica natura siue intellectualis. quomodo est speculum in quo nunc videmus deum in patre. i. p. ti. iij. c. vi. §. ix. p. t.

Angelus bonus vel malus quomodo post deum potest operari circa potentiam imaginatiua. pbat. i. p. ti. ij. ca. vi. §. iij. et v.

Angeli quomodo et quare dicuntur viri. i. p. ti. i. c. ij. §. p. totum. Angeloz pulchritudinem ad quod modicum post principium. miranda tria ostendunt. i. p. titu. i. c. ij. §. ij. post principium.

Angeloz est liber arbitrii et pfectus in hominibus. Angeli quibus f delibz et inf. (p. ti. iij. §. ij. an. mediu. delibz deputati sunt ad custodia. et in multo. ecclesie. pbat. et. p. lra. scriptura. i. p. ti. v. c. ij. §. vij. circa me.

Angelus superius lucifer. quomodo sicut et equalis voluit esse deo. et. ij. p. ti. iij. ca. i. §. iij. modicus an. mediu. et post.

Anima quomodo dicitur imago dei. supra illud facit. (p. totum. mus hominem ad imaginem. et. et quomodo sunt similitudines secundum proportionem inter deum et animam. quomodo ad sua naturalia. i. parte. titu. i. cap. i. §. i. per totum.

Anima quomodo est imago incarnate veritatis. mediis virtutibus. et quomodo recipit noue virtutes in baptismo.

Anima quomodo est imago. (mo per fide. et. ibi. §. ij. p. to. glorificare intellectualitatis et quomodo precipat cum noue ordinibus angeloz. et quomodo deum diuersimode in quibus reputat.

Anima mirabilis nobilitas describitur. (ibi. §. iij. p. t. thema ex ps. quod est ista pulchritudo. et. ibi. c. ij. ante. §.

Anima quomodo dicitur pulchra inter mulieres. et lra. o. quod sex modis pulchre exponitur. ibidem. ca. ij. §. i. per totum.

Anima quomodo assimilatur muliere pulchre. quomodo ipsa comparatur angelis. reperitur in feminis. et commendatur in sciencia.

Anima docet quomodo venire. et. (tjs. ibi. ca. ij. §. ij. p. totum. ad pfectionem. et quomodo sit terminus deferendus. quod sit terminus redrendus. et quomodo locus colendus. Et quomodo primus homo se fecit similem iumentis insipientibus. p. decem signa.

Anima quomodo ignorat suam. (ibidem. ca. ij. §. v. a. iniquitatem actuali. suam infirmitatem virtuales. et imbecillitatem visuales. ibidem. ca. ij. §. iij. per totum.

Anima quomodo a deo recipit varia beneficia. colara. quo ad scias artes et virtutes. ibidem. ca. iij. p. totum.

Anime describitur duodecim proprietates. fm diuersos sapientes. Et quomodo spissantus istas aliter intelligit quod philosophi. ibidem. ca. iij. ante. §. per totum.

Anima rationalis quomodo diffinitur fm theologos a spissantus illustratos. ibidem. ca. iij. §. i. per totum.

Anima rationalis quomodo est creata. ppter quadruplicem potestatem. et dicuntur in cor. (et. sine. ibi. ca. iij. §. ij. p. totum. pote mou hereticam declarant. et istius immortalitas multipliciter pbat et ostenditur. ibidem. ca. v. per totum.

Anima quomodo vnus ad corpus. cur facta est anima. quomodo vnus corpori. qui infunditur. et. ibi. c. vi. ante. §. per totum.

Anima quomodo vnitur cum corpore. z de quadru-
 plia cōplexiōe hominis zc. ibidem. cap. vi. §. i. per totum.
 Anima quare valde conuenienter vnitur tali corpo-
 ri humano. Et decur deū animā torpori humano vni-
 re post peccatum triplici ratione ibi. ca. vi. §. ij. p. totum.
 Sic quō remāet pena rēalis post baptisimū. z q̄ d̄s
 h̄ voluit p̄ tres rōnes patet ibidē cap. vi. §. iij. p. totum.
 Anima quō in scriptura multiplici lumit̄ ibidē. c. vi. §.
 Anie plures nō sunt in homie p̄sentia: cū p̄ totū.
 sed vna tantum. ibidem titū. ij. cap. i. ante. §. per totum.
 Anima rationalis vnū corpus nō mediante aliquo
 corpe nec mediāte aliq̄ dispositiōe accidentali. sed p̄ se
 ip̄az. z quō p̄ter istā aīa vnire possit deo ibidē. §. i. p. to.
 Ania quō z q̄re est in vnoquoq̄ corpe tota. z in q̄li
 Anie essentia (bet p̄e corpis tota. ibi. §. ij. p. totū.
 q̄ nō est eius potentia. quare anima fm̄ essentiam non
 est actus. z quid est potentia anime ex quo non est essen-
 tia zc. z que mediā in potentijs ibi. §. iij. z. iij. p. totū.
 Anie potentias plures esse ostenditur ex philoso-
 pho z per magistrum sententiarum ibi. §. v. per totum.
 Anie q̄ncz sunt genera potentiaz. z quō distinguūt
 Anie rōnalis potētie sunt q̄ncz (z. ibi. §. vi. p. totū.
 quō actio hūana ab his p̄cedit. z quō z q̄ sunt merito-
 rie. quō diuersis assimilantur zc. ibi. §. vij. per totum.
 Anie potētie quō ordināt ad iūctē zc. ibi. §. viij. p. to.
 Anie potentia vegetatiua quō distinguūt in tres
 p̄tes. Et q̄ vegetatiua habet p̄ obiecto corpus ip̄m vī-
 uens p̄ animam. Ad quod triplex op̄atio est necessaria
 Anie potentia sensitua est duplex (ibi. c. ij. an. §.
 z quō subdividit̄ in q̄ncz sensus exteriores ibi. c. ij. §. i.
 Anima rōnalis in potentijs suis quō est (p̄ totum.
 speculum in quo nūc deum videmus. i. p. ij. c. vi. §. i.
 Ania quō cognoscit p̄ intellectū corpa cognitiōe intel-
 lectuali materiali. vniuersali z necessaria. i. p. ij. c. xi. §.
 Anima quō cognoscit p̄ essentia suā corpa. i. p. totū.
 mediantribus speciebus intellectualib⁹. ibidē. §. ij. p. to.
 Ania q̄re nō intelligit p̄ sp̄s naturaliter inditas zc
 Anie q̄nō nō effluūt sp̄s intel. ibidē. §. iij. p. totū.
 Ania intellectiua quomodo cognoscit res materia-
 les in rationibus eternis zc. ibi. §. v. per totum.
 Ania fm̄ doctores quō figurat p̄ hierlem. Et ser por-
 te in ip̄a q̄d sp̄ialiter significat. i. p. ij. c. iij. §. vij. p. to.
 Ania quō sepat̄ a corpe in morte zc. i. p. ij. c. i. p. totū.
 Ania quō habet triplex bellū i nouissimo. i. p. ij. c. v. c.
 Ania separata quō p̄ntat̄ an̄ do (ij. §. i. z. ij. z. iij. p. totū.
 minū post mortē. z de quib⁹ d̄ns exigit rōnē ab ip̄a ibi
 Ania decedēs cū pctō mortali ond̄it̄ (ij. §. iij. p. totū.
 ser rōnib⁹ iustissime dānāda. i. p. ij. c. iij. §. ij. p. totum.
 Aniaz in inferuo sunt septē pene ibi. §. iij. p. totum.
 Anima que sine peccato mortali decedit. quō senten-
 tiatur a sup̄no iudice ad purgatorium. z de diuersis pe-
 nis ip̄ius purgatorij. i. p. titū. v. cap. v. per totum.
 Ania separata coḡscit h̄ nō p̄uertēdo se ad fantasmata
 sic cū est vnita declarat̄ vario mō. i. p. ij. c. vi. an. §. p.
 Ania quō p̄fectā cognitiōnē h̄ de alijs aīabus (totū
 sepat̄is loquēdo de cognitiōe naturali anime. z q̄ ania
 sepat̄a nō cognoscit statim oīa naturalia. ibi. §. i. p. totū.
 Ania sepat̄a retinet sibi habit⁹ sc̄iebie acq̄site. sed nō
 remanet acq̄ fm̄ eundē modū dicēdi ibi. §. ij. p. totum.
 Anima separata fm̄ naturalē cognitiōnē que cōmu-
 nis est saluatis z damnatis in alia vita non cognoscit
 que hic aguntur particularia z quare zc. ibi. §. iij. p. to.
 Anie defūctoz cū apparēt vnijs q̄d et varijs cāis fit.
 Anie passiones sunt amor. cōnd̄it̄ ibi. §. iij. p. totū.
 odium. desiderium. tristitia. spes. desperatio. timor. au-
 dacia z ira. i. p. parte. ij. vi. §. cap. vsq̄ ad. r̄h. capitulus.

Ania peccatoris quō verat̄ in vita p̄nti a bonis rpa
 lib⁹ naturalib⁹ sp̄ial. b. i. p. ij. c. iij. §. i. h̄ z. ij. p. to
 Ania nra quō habet septē infirmitates p̄ra q̄s d̄ns
 dedit et septē remedi. a. ij. p. ij. cap. ix. §. ij. per totum.
 Ania q̄ nobilis sit ond̄it̄. z quō p̄ mūdī amorē ab o-
 minabilem facit se. ij. par. ti. v. c. r̄ij. §. iij. ante mediu.
 Ania cuiuslibet fidelis quō p̄t̄ cē r̄gina st̄as a d̄ct̄r̄
 da creūdata cū varijs virtutib⁹ zc. ij. par. in plogo an
 Anie templū quomō sanctifi (ce. §. circa mediu.
 catur ad similitudinē consecrationis ecclesie z decē quē
 concurrūt ad sanctificatiōnē templi. sūt etiaz in conse-
 cratiōe templi anime. ij. p. ti. r̄ij. ca. vj. §. ij. per totū.
 Anie templū quomō violatur z quomō iteruz re-
 conciliatur. ibidem §. iij. circa principium.
 Anima deuota quō potest esse sepulchrū xp̄i. z que
 ad hec sūt necessaria zc. ij. par. ti. r̄ij. c. iij. §. iij. p. totū.
 Anie quomodo purgantur in purgatorio p̄ pec-
 caris. iij. parte titulo r̄ij. cap. r̄. §. iij. per totū.
 Aniaz p̄datorna manus que est. z qui eius digi-
 ti sine modi. ij. par. ti. ij. cap. j. §. r̄ij. per totum.
 Anima quomodo reddet deo rationem in morte de
 potentijs suis. iij. parte titū. r̄ij. cap. ix. §. j. per totum.
 Anie exultatio est triplex. iij. p. ti. r̄v. c. r̄ij. §. i. ime.
 Anima quomodo volat versus deū tr̄ib⁹ conf̄deratō
 nibus. iij. parte titulo. r̄. cap. v. §. iij. per totum.
 Anie quomodo portantur ad paradisu ab angel
 zc. ij. parte titulo. r̄. cap. v. §. iij. in medio.
 Anie potētie sūt quatuor quomodo peccatū indu-
 cit maculā in anima. z quare illa macula manet in ania
 etiā transeūte ac u peccati. j. p. ti. r̄. ca. ij. per totum.
 Animalibus siue iumentis quomodo prim⁹ homo
 se similes fecit p̄ decē signa que exptus est. i. par. ti. i. ca.
 Animus tuus si prudens fuerit tria p̄cogi (ij. §. v.
 ca. iij. parte. titū. ij. cap. ij. ante. §. per totum.
 Annetum sp̄iali quando est sumonia. ij. p. ti. i. c. v. §.
 Annetiatio dominica describit̄. ij. (r̄. per totum
 in tribula sp̄ali be beata virgine sub l̄ra a. z. iij. p. titū.
 Annus solaris quo (lo. r̄v. ca. vij. z. ix. per totum.
 modo habet quatuor tēpora mundi z quatuor rpa quō
 variat̄. z q̄d nobis significat̄ zc. ij. v. r̄. r̄ij. ca. iij. §. ij.
 Anni quot superūt a p̄ncipio mūdī (post p̄ncipiū
 vsq̄ ad xp̄i incarnationē. quor a p̄ncipio mūdī vsq̄ ad
 diluuiū z quor vsq̄ ad abraā. z quomō deus posuit in
 carnationē suā in medio. iij. p. ti. r̄. c. ij. §. iij. post p̄n.
 Annus discretionis describit̄ in quo quis tenet. ad
 confessionē. z op̄iones aliquoz desup̄ zc. ij. p. ti. r̄. ca.
 Annus integer requiritur ante (vij. §. ij. per totum
 professionē in ordine mendicantiū. ij. p. ti. r̄vi. c. iij. post
 Annualis p̄cessus describitur qui fit Ro (p̄ncipiū
 me in cena d̄ni contra multa genera hominū. iij. par. ti.
 Anue semel cōmunicans (r̄. iij. ca. lxxij. p. totum
 vtrū satisfaci p̄cepto ecclesie zc. ij. par. ti. r̄. c. ij. an. §.
 Annos quot habere debet monialis que eligi possit
 in abbatiaz vel horissaz zc. iij. pre. ti. r̄. c. ij. §. vij. p. to
 Annualium reddituū z contractuū ponitur diuer-
 simode in diuersis partibus. Et circa istā materiaz pos-
 nunt octo notabiles questōes. ij. p. ti. i. ca. xi. per totum.
 Antixpi tpe quō erit maxima tribulatio. quibus sp̄-
 sa figuratur. quo tēpore veniet. z quomō multa reperit̄
 tur p̄nunciata in sacra scriptura per doctores declara-
 ta. iij. parte titū. r̄ij. cap. iij. ante. §. per totum.
 Antixpi aduentus quomō figuratur p̄ quattuor be-
 stias de quibus Danielis. vij. quarum proprietates sibi
 applicant. Et q̄d significat̄ paruū cornū ibi. §. i. p. totum.
 Antixpus quomodo figuratus est per quattuor mo-
 narchias. de quibus in Daniele ibidem. §. ij. per totum.
 Antixpus quomō tenet p̄plationē falsaz doctrina

rum. 2 per oblationem plurium diuitiarum. per illati
onem pressurarum. 2c. ibidem. §. iij. per totum.

Antropos. i. arbor euerfa que dicitur hō quō plantat. 2
quō fructificet. i. parte. ti. iij. ca. xij. §. v. per totum.

Apparitiōes animarum

quō sūt ex varijs cāis qñ apparēt viuis. i. p. ti. v. c. vi. §.

Apparitiōes in somnis siue de bonis siue (iij. p. to
de malis quomodo est peccatū 2 quomodo non. 2 quō
multi illudunt in somnijs. i. par. ti. ij. c. vij. §. iij. p. totum)

Appetitū diuitiarū ex triplici de causa nunq̄ satiat.

Appetitū honorū tripliciter (ij. p. ti. i. ca. ij. §. i. p. tot.

est ordinatus. ij. p. ti. iij. c. v. §. i. circa mediū.

Appetitū bonum quomodo vario modo trahit di
abolus 2c. iij. p. ti. xij. cap. iij. §. iij. post medium.

Appetitū inordinatus quomodo reperitur in ambi
tione 2c. ij. parte titulo. iij. ca. v. §. i. circa principium.

Appetitū quō dicitur hīc eps ad epatū 2c. iij. p. ti. x. c. ij.

Appetitū diuitiarū vide. ij. p. ti. d. f. diuitias. §. vi. p. r.

Appetitū ordinatū q̄re dicitur gula 2 duplex appetitū des
scribitur circa gulā 2c. ij. p. ti. vi. c. i. ante §. per totum.

Appetitū quō se prohibet ira 2c. i. p. r. vi. c. xi. §. i. circa p̄n

Appellatio quid est. vtrum valeat statutum alicui
municipij quō possit appellari nisi ad iudicē illi loci 2c.

Appellatio licet sit cōmū (ij. p. ti. ij. c. xij. an. §. p. to

ne remediū. tñ in multis casibz requirit. Et quando vere
vel fite appellat contumax 2c. ibidem. §. i. per totum.

Que sunt pres iudicis a q̄ appellat si sibi v̄ q̄ appellatio
sit frustratoria. quō iudex p̄ differre appellatiōē. et ab
ona eadēz sūta qñ vtraz ps p̄ appellare. ibi. §. ij. p. to.

Appellantis iudicis que sunt partes in inhibitione
bus sciendis. quādo 2 quō possit reuocari. quomodo cau
sa appellatiōis potest prosequi. 2 terminus prosequen
de appellatiōis est triplex. ibidem. §. iij. per totum.

Appellare nō lz a papa ad successorē ip̄ v̄ ad p̄llū
generale pbat ex p̄uilegio romane ecclesie. iij. p. ti. xij. c.

A quo 2 ad quem licet appellare 2c. (ij. §. iij. 2. iij.

2 appellatio debet fieri ad aliū 2c. ibidem.

Appellare quando quis potest a legato 2 quādo nō.
Et q̄ a mero executorē non appellatur 2c. iij. parte titū.

ij. cap. iij. §. iij. 2. v. §. v. circa finem parer.

Appellatiōe legitima facta ex cōmunicatiōe lata non
tenet quid est. glo. sicut. iij. parte. ti. ix. c. iij. §. ix.

Apocriphū dicitur aliquid dupliciter. quoz libri apo
criphi dicuntur. Et triplex doctrina datur circa doctri
nas doctorū. i. parte. titū. xij. cap. v. v̄nico. §. x. v̄ij.

Apocriphi qui libri dicuntur ab ecclesia. Ubi de ip̄is
habetur in iure. Unde cōponitur p̄ derivatiōē apocri
phus qui dicuntur apocriphi. iij. p. ti. xvij. c. vi. §. iij. p. to

Apostasia p̄se qd̄ ē. qd̄ ip̄ozat. q̄b̄ mōis p̄igit ali
quē apostatate siue recedere a deo 2 a fide 2c. ij. p. ti. xij.

Apostate eieci 2 fugitiui monachi vbi in (c. vi. p. to

v̄tri fuerint sub custodia reuocent. 2 quō monasteriū
se h̄re d̄ circa fugitiuos reuerti volētes 2c. iij. p. ti. xvi. c.

Apostata vel fugitiuus quis d̄. cui sūt (v. an. §.

bona q̄ acq̄siuit in apostasia. 2 si ip̄e acq̄siuit b̄ficiū vel
tuerit ad lap̄iōē ordinē 2c. quō sit cū illo faciēdū 2c. ibi.

Apostata siue fugitiuus si ter fuerit de (S. i. p. to

monasterio nō debet v̄terius recipi. si aut̄ recipi i quo
loco debet poni inter monachos ibidem. §. ij. per totum.

Quis ministrabit exp̄sas huic q̄ detrudat ad aliū mo
nasteriū 2c. 2 qñ quis dicit ver̄ apostata ibi. §. iij. p. to

Apostata bōa q̄ acq̄siuit in apostasia cui sūt ibi. §.

Quos cōmunicatiōes incurrit aliquā (iij. p. to

do religiosi in speciali ibidem. §. v. per totum.

Apostate a religione in apostasia suscipientes ordi
nes sunt suspensi 2 irregulares. iij. p. ti. xvij. ca. iij. ibi

Apostoli quomodo sunt (Apostate ante mediū

principes ecclesie. 2 quomodo a cristo dignificati sūt va
rio modo tertia parte titulo. xxi. capitu. viij. ante §.

Apostoli q̄ venerandā dignitatē acceperunt a cristo
quō p̄stituit eos p̄ncipes p̄li. quō ip̄i p̄posuerit simbo
lū. 2 quicqd̄ vnusq̄sq̄ in speciali p̄posuit. ibi. §. i. p. tot.

Apostolos quō xps mirabiliter elegit ex toto mun
do per numez duodenarium. 2 quare. 2 quomodo mi
sit eos ad predicandū. quomodo se tenuerunt in victu
2 amicu ibidē. §. ij. per totum.

Apostoli quomodo sunt a cristo mirabiliter eleuati
contra demones 2 malos homines ibidem. §. iij. p. totū

Apostoli quomodo septem potestates receperunt a
cristo tertia parte titulo. xxi. cap. iij. §. i. per totum.

Apostoli q̄ emisere votum paupertatis probatur
multipliciter quarta parte titū. xij. cap. iij. §. x. p. totū

Apostoli q̄ habuerunt aliquid in communi quan
tū ad lus 2 dominiū. pbat ad longū. ibi. §. xxi. per totū

Apostoli q̄ post resurrectionem 2 ascensionē domi
aliqua habuerūt in cōi. pbat. ibi. §. xxi. 2 p̄ sequentes p̄z.

Apostoli sicut ter vocati fuerunt a domino. sic etiam
quis vocatur a domino in p̄claturam tribus modis.

p̄ma parte titū. v. cap. ij. §. vi. modicū post medium.

Apostoli quomodo habuerunt potestatem inter se
2 quomodo vnus aliū precebat. iij. par. ti. xij. ca. iij.

Apothecarij quomodo 2 (S. i. septima. circa finem

quando fraudem cōmittunt in faciendis medicinalibz
2 quomodo peccant in vendendo in vicibus festiuis. iij

parte titulo. viij. cap. iij. §. vi. per totum.

Aque sancte siue benedi

te que esse debent in ecclesia virtutes describuntur. Et
quoniam est sacramentum. iij. par. ti. xij. ca. x. §. iij. per totum.

Aquila quomodo allegorice significat iohānē euā
gelistam. i. par. ti. iij. ca. iij. §. ij. ibi. iij. 2 vltio p̄e fines.

Arbitri qui dicuntur quoz

aliij sunt ordinarij 2 arbitri. aliij arbitri tantuz. quomo
do differunt ab ordinarijs. 2 arbitroz duo sunt genera

quid debent seruare 2c. iij. p. ti. ix. cap. vj. per totum.

Arbitrium liberum describitur vario modo sub li
berū arbitriū. Et. i. par. ti. iij. ca. ij. ante §. per totum.

Arbori vel ligno quomodo assimilatur homo. Et
quare dicitur antropos. quomodo plantat quomodo

fructificet. 2 q̄ fructus ip̄ius. i. par. ti. iij. c. xij. §. v. p. r.

Arbor quomodo designat hominē vel eius volun
tatem quomodo illa plantatur quid significant morali
ter stipes rami cortex 2 folia. i. p. ti. iij. c. xv. §. i. 2. ij. p. r.

Arbor vt fructificet plures conditiones concurrunt
que 2 moralisantur ibidem. §. ij. circa medium.

Arboris huius fructus quomodo discernantur. que
fructum arbor bona producit a malo 2 est triplex gen
fructuū. 2 sunt septē per que cognoscuntur ibidē. §. iij.

Archiepiscopoz dignitas siue officium vario mo
do describitur. i. sub littera. e. scilicet episcopus. p̄ncipi
paliter tertia parte titulo. xx. capitulo. iij. 2. iij.

Archiepiscopi quod officium habent. quid pertinet
ad eorundē officium. iij. parte titū. xij. ca. vj. §. ij. p. totū.

Archiepiscopus quomodo debet esse subiectus archi
diacono. in quo precellit cum archidiaconus 2c. iij. p̄e
titulo. xij. capitulo. vj. ante §.

Archiepiscopoz officium ad longum describitur. ibidē

Archiepiscopus ruralis que habet facere in (S. ij.

suo officio. vtrum habet auctoritatem instituendi siue
confirmandi presentatos a patronis ecclesie qui sunt
sub plebanatu ibidem. §. iij. per totum.

Archidiaconi dignitas describitur p thema ex. ps. que statum ipsi habent zc. iij. p. ti. rix. ca. vi. an. s. p. totu

Archidiaconus quomodo in aliquibus ecclesijs hnt jurisdictione. z in diuersis locis q est differentia inter eu z archiepiscopum. qua curam hz zc. ibi. s. i. per totum.

Archidiaconus quod habet examinare pmouendos ad ordines z psciendos in ecclesijs: z quod pot instituire z destruere decanos rurales zc. ibi. s. ij. per totum

Archidiaconus no habet iurisdictione nisi de consuetudine z q sunt ipsius specialia officia ibi. c. vij. s. i. p. to.

Archidiacono in quibus causis epus committit suu officiu z in quibus non zc. iij. par. ti. rix. c. vij. s. primo.

Architectores quod in suis officijs fraude committunt quod hec ars licite est exercenda z cauenda a fraudibz. z q mo lapicide fraude committit. iij. p. ti. vij. c. iij. s. vij. p.

Artu liberaliu mechanicoz: z pbic inctores q (totu fuerit: qd sepsert. z q bn vel male sensert. i. p. ti. c. iij. s. iij. p. to.

Artes liberales q qlibet studere (s. iij. z an p totu. z ostendit z notabiliter pbaf. z q e utilitas haz artiu zc. iij. p. ti. rix. c. vij. s. i. sub littera. f. l. scriptura principaliter z scientia

Arts quod ponit a pbo p pte. qd e ars z cu arte quod pnt prudentia zc. iij. p. ti. i. c. i. s. v. ibi. ars etia vltra me

Artifices varij quod vario mo in officijs suis (diu. fraude committit. iij. p. ti. vij. c. iij. p. totu. Et de varijs operibz artificiu habes j. sub lra. o. f. op. z ibi. c. i. p. totu.

Artifices z mercatores quomodo in plareis faciunt vsuram z dolum. ij. par. titu. i. cap. vi. s. ij. per totum.

Artificium honestu exercere possunt dena si indigent zc. iij. par. titu. rix. cap. ij. s. ij. circa principium.

Arx in q ueniret z in q differt a prudentia zc. iij. p. In arca quod z qre dñs ueniet ad iudiciu zc. iij. s. v. c. i.

Arma facientes vel vedetes qbz (iij. p. rix. c. i. s. ij. boies ledut. vtz sit licitu vel turpe luctu. ij. p. ti. i. c. rix. s. iij. p. totu

Arma deseretes saracenis vel ligna vl (s. xi. p. totu mercimonia excoicari sunt maiori snia. iij. p. ti. rix. ca. i.

Arma si religiosi tenent infra septa mo (xxx. p. totu. nasterij sine licentia abbatis excoimunicari sunt maiori sententia quo hoc intelligitur. ibidem cap. lxx. per totu.

Armatura bz duas spes. s. architectonica z fabril. z edificatoz tres sut ptes zc. i. p. ti. i. c. iij. s. iij. circa pncip.

Arma spiritualia que sut z quod cu ipis pugnare debemus spualiter. iij. par. titu. i. cap. iij. s. i. etia. ij. aliq.

Arrogantia e sept grad supbie z inq ipa pstitit: z ad ducit nobis in creplu illi ds varie seduxit. ij. p. ti. iij. c. i.

Aromatarij siue apothecarij quoz qn (ij. s. ix. p. to fraude committit in medicinalibz zc. z qn peccat vendes do diebus festiuis zc. iij. p. ti. vij. c. iij. s. vi. per totum

Articuli fidei describuntur vario mo. j. sub lra. f. l. f. des. zc. z. iij. par. titu. vij. cap. iij. s. i. ij. z. iij.

Articuli. rix. ponut in qbz coiter no tenet mgr snia rii. z Gratianus i decretis. iij. par. ti. rix. c. vij. an. s. z. s. i.

Arrogantia parisi dñatos an qcuqz vel (p totu. vbi cuqz ds eos tenet excoicat est zc. iij. p. ti. rix. c. iij. s. iij.

Articulo necitati absoluti ab excoicatioe si (an mediu postea cu pnt non se pntant eis qui ordinarie absoluire habent excoiati sut maiori sententia. iij. p. ti. rix. c. rlvij

Articulos fidei quomodo diuersi heretici diuersimo de senserunt zc. i. par. ti. v. ca. ij. s. vij. ibi. tertij opary.

Ascensio dominivario modo describitur. i. par. titu. v. cap. iij. s. i. ij. z. iij. per totu

Ascensus duplr describit: vnus strutu. alius vitoruz Ascendit p sept grad ad (ij. p. ti. iij. c. iij. p. pncipiu deu vel ad dei visionem. iij. p. ti. rix. c. rlvij. s. i. circa medl.

Aspectus vanus oculoꝝ ad qstra mala z peccata hominem inducit. z quare plus per visum qz per alios sens

sus exteriores. ij. par. titu. iij. cap. vij. s. vi. per totum

Aspectus libidinosus delectabit iuxta illud xpi. quib viderit muliere ad concupiscendu zc. ij. p. ti. v. c. i. s. vij. p.

Aspectus siue visus quod e ca destructiua castita (totu tis. iij. p. ti. iij. c. vi. s. ij. ibi. circa aspectu. Vide etia. j. Assessores q scieteriduxerint iu (sub lra. v. f. visus. dice ad male iudicandu tenent de oi dño pri lese corra iusticiam: z quare assessor eligitur. iij. par. ti. rix. ca. ij. s. i.

Assessores iudicij vl ei delegatos quod licet ipis petet re vel accipere de pribo salariu zc. ibidem. s. ix. per totu

Astronomia siue mathematica quomodo pertinet ad secundu genus diuinationis zc. ij. p. ti. rix. cap. i. s. vi.

Assassini mandates vel facientes aliqui e interfecta excoica ti sunt maiori sententia. iij. par. ti. rix. c. rxxvi. p. totu.

Asturia fraus z dolus licet reperiat in alijs vitijs comunibus: tamen in vitio auaritie. Et quomodo ille ter minus asturia aliquando sumitur in bono: z aliquado in malo: patet. ij. par. titu. i. cap. rlvij. s. i.

Attentio vtrum sit necessaria in horis canonicis z quomodo ecclesia n ponit intentionem z deuotionem sub pcepto sed gratie de. iij. par. titu. rix. cap. iij. s. vij. etia. s. vij. aliqua. pate.

Attentio qualis dz ee in horis zc. ij. p. ti. rix. cap. rix. s. ij.

Attis quid erant in veteri testamento: z quid nobis significant. Et sunt tria attia domiu in quibus voluntas doctorum eligat habitare. i. p. ti. iij. c. vij. s. v. p. totu

Attritio z contritio in quibus differunt zc. iij. par. ti. rix. cap. rlvij. post medium ante primum. s.

Auaricia describitur per thema. qd z de ipso declaratur. Et cum auaricia sit immoderatus amor habendi. hec moderatio potest esse tripliciter. ij. par. titu. i. cap. i. ante. s. per totum.

Auaricia siue cupiditas quomodo sumitur tripliciter. quomodo diffinit: z aliud est diuitias amare z no habere. aliud hre z no amare. aliud nec habere nec amare. z aliud habere z amare. z qre auaricia est pccm. ibi. s. i. p.

Auaricia quod aggrauat hoim. quare est gra (totu. ue peccatu. quod auar diuersimode peccat. z tripliciter e mortale z quis que no tm maxinu ibi. s. ij. p. totu.

Auaricia qsi oia vitia pducit pbaf multiplici. ibi. s. Auaricie sut septē filie: qz pma e obdura (ij. p. totu

Auaricie sut septē filie: qz pma e obdura (ij. p. totu tio z misericordiam: z quod in hoc auarus vario mo excedit Et septem sunt differentie tenacitatis ibi. s. iij. p. totu.

Auaricia quod mtra mala car: q oia figurat p ppham Auaricia thesaurizare sit ex tripli (zacharie ibi. s. v. c. i. de car: z quod auar e insatiabilis zc. ibi. cap. ij. ante. s.

Auarus semper congregat z non cessat ex tripli ratione cum exemplo ibidem. ca. ij. s. i. per totum.

Auaricie quomodo impoiant in auaro tres cecitates cum exemplo ibidem cap. ij. s. ij. per totum.

Auari quod hnt triplex seruiciu sub dño diuitiaz ibi. Theologus vl pdicator hns plures (c. ij. s. iij. per totu

Auari quod hnt triplex seruiciu sub dño diuitiaz ibi. libros ex qbus fructu facit: vtz famis tpe vendere z; z dare pauperibus zc. ibidem. cap. ij. s. iij. per totum.

Auarus vn dz cui assimilaf: cui pprietates auaro ascribunt. Et sex pprietates regit in auaricia ibi. c. iij. an. s.

Auarus quod triplice angustia dolorosam ex (per totu perit circa diuitias tpales ibidem. cap. iij. s. i. per totu

Auaritota vita quod e obprobrijs plena ibi. c. iij. s. ij. Auarus quod sei multis illaqueat: z que po (p totu

Auarus quod sei multis illaqueat: z que po (p totu testas diaboli est sup eos ibidem. cap. iij. s. iij. per totu

Auarus quod miro mo inter alia scelera peccatorum certificatur de sua damnatione eterna. Et ad hoc habet tria testimonia ibidem. cap. iij. s. iij. per totum.

Auarus quod raro pstitet e triplex ca z cu magna dñs

culcare ad penitentiam vera per reduci ibi. c. liij. §. v. p. totum.

Avarus quod est horribilitas mortis: et hoc accidere per eis ex triplici de causa ibidem cap. liij. §. vi. per totum.

Avaricia est gravius peccatum quam prodigalitas triplici ratione. §. par. titu. vj. cap. viij. ante. §. per totum.

Avaricia quod est quater phibet clericis. quare cupidus per bibet ordinari. c. liij. par. ti. xij. c. liij. §. xi. per totum.

Avaricia quare dicitur via spinosa et terminus huius vite est infernus. i. par. ti. v. ca. liij. §. i. scda via post principium.

Audacia dicitur tria passio et timor. quod audacia ple que spiritus est et dicitur spes puocat que est audacia que dicuntur audeces fin phm et quare. i. par. ti. vj. ca. ix. per totum.

Auditu quod diabolus vario modo reprat hominem. liij. par. ti. xij. c. liij. §. ij. contra ad auditum circa medium.

Auditu quod peccat spiritualiter et corporaliter. et que mala ex ipso pueniunt. i. par. ti. li. ca. liij. §. liij. per totum.

Auguriu est species superitionis et quomodo sit multis modis patet. §. par. titu. xij. ca. i. §. viij. p. totum.

Aureola quid est quomodo differt ab aurea. Et si cur aurea principaliter est in anima. sic et aureola. et in que bus erit. c. liij. par. titu. xxx. capi. viij. ante. §. per totum.

Aureole martirij quod requirunt pena causam voluntatem. et qui meruerunt ista aureola ibi. §. i. per totum.

Aureola doctorum quibus debetur. cui doctrine puenit ista aureola. que ea habere possunt et qui non. et propter que finem datur aureola doctorum ibidem. §. ij. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

Artifices siue aurifabum quomodo se in aliquibus habent ut mercatores. et in aliquibus ut artifices. et quomodo vario modo eorum opera bene vel male exercent. c. liij. par. ti. viij. ca. liij. ante. §. per totum.

Aureola virginum quomodo imponat mentis puritate et carnis puritate et carnis integritatem. et que virgines merentur ista aureolam ibidem. §. iij. per totum.

Aures et ab aureola quod distinguuntur fructus castitatis in patria. et quomodo dividuntur isti fructus secundum tricesimum sexagesimum et centesimum ibi. §. liij. per totum.

Aureola datur virginibus doctoribus et martyribus non alijs. et in quo consistit illud premium accidentale. par. i. par. titu. v. cap. li. §. xi. cap. post medium an. d.

In sacris quod est triplex pres. Et vtz peccet petes vel recipiens baptismum a malo ministro ibi. §. v. p. totum.

Baptizare vtz vnus possit plures simul vtz in necessitate mutus vel mancus ibi. §. vj. vj. et viij. p. totum.

Baptizando quod requirit vsus rationis. et quod non fidelium puuli qnton dnt baptizari. quod baptizandus debet habere fidem. et que possunt baptizari et que non ibi. §. ix. p. to.

Baptizantis intentio vtz sit necessaria desup e duplex.

Baptismum sicte accedentes quoniam copio ibi. §. x. p. to.

ipis valet et quando no. Et quatuor modis contingit fictio in baptismo quod intelligit quando aliqd dicitur fictus. et postq fictio recessit et quoniam valet. c. ibi. §. xi. p. to.

Baptismus non debet iterari quadruplici ratione quando aliquando est supplendus quibus et quando baptismus non valet. et quare et que pena rebaptizatis et in vtero sanctificati quare sunt baptizandi ibi. §. xij. p. totum.

Baptismum quoniam petunt adulti et quod et quoniam sunt baptizandi. c. ibi. §. xij. p. totum.

Baptizato catholicismo merito requirit ea. c. xij. p. to.

quod sunt de necessitate fidei ibidem. §. xij. p. to.

Baptismi quod significat instrumenta spiritualiter. sicut effusario. insufflatio. sal. unctio. c. ibi. §. xvj. p. totum.

Baptizatis in articulo necessitatis quare dada est extrema unctio. ij. p. ti. xij. c. xv. §. vj. circa fines.

Baptizandi potestatem quomodo et quando xpus dedit discipulis. ij. p. ti. xij. c. iij. §. j. in principio.

Baptismi dilatio quod et quoniam inducit irregularitate. et talis in duobus casibus potest promoueri. ij. p. ti. xij. c. vj. §.

Baptismo quomodo anima perfide. c. ij. p. totum.

efficiatur sponsa christi. et quomodo ipse christus confert ei non ueniameta. p. ti. xij. c. i. §. ij. infra medium.

Baptismi opus valet ad salutem et pmiu oibus pueris et adultis vsu rationis careribus. cu tñ desit in eis voluntas quod pbat. j. p. ti. iij. c. xij. §. iij. insup an. mediu.

Baptismalis purificatio est via qua immediate stur ad celum. j. p. ti. v. c. iij. §. ij. scda via post principiu.

Baptismi quod non sit dada velexigeda pecunia vbi hec habent in iure. Et si sacerdos non veller baptizare nisi p pecunia in nullo casu est ei dada. c. ij. par. titu. j. cap. v. §. xvj. p. baptismo post principium.

Baptismo non sunt recipiendi filij iudeoz et alioz in fidelium inuitis parentibus. pbat. triplici ratione. Et q susceperunt baptismum quod sunt sepandi a pentibus. ij. p. ti. xij.

Baptismo quomodo vario modo con. c. ij. §. iij. trahitur cognatio spiritualis. et quomodo ipa ipedit matrimoniu. ij. p. ti. j. c. xv. et §. j. ij. et iij. patet p totum.

Baptismo quod firmat homo p sacramentu confirmationis. et que sit eius effectus. c. ij. p. ti. xij. c. j. §. iij.

Baptismo carentiu puuloz stat post mortem. p. to. te quod describit et de limbo eorundem. j. p. ti. viij. ca. j. §.

Barbitosores quod in eorundem officio committunt fraudem quibus diebus facere possunt sine fractoe sabbati. Et que cauere dnt. ij. p. ti. viij. cap. iij. §. vj. per totum.

Basilisens quomodo significat diabolum in tentando. ij. p. ti. xij. c. iij. §. i. scdo diabolus ante mediu.

Beatitudo quod diffinitur a Boecio in. ij. de iso. iij. p. ti. vj. c. iij. ante. §.

Beatitudo est triplex. prima est falsa et deceptiva. secunda est imperfecta et dispositiva. et tertia est perfecta et obiectiva ibidem. §. i. per totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

bus ostenditur impossibile. ibi. §. iij. per totum.

Beatitudo consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. ibi. §. v. p. to.

Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

Beatitudo hominis consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. ibi. §. v. p. to.

Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

Beatitudo hominis consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. ibi. §. v. p. to.

Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

Beatitudo hominis consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. ibi. §. v. p. to.

Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

Beatitudo hominis consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. ibi. §. v. p. to.

Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

Beatitudo hominis consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. ibi. §. v. p. to.

Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

Beatitudo hominis consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Beatitudo hominis consistit in diuinitate. ondit impossibile. ibi. §. v. p. to.

Beatitudo hominis consistit in honore. ibi. §. ij. p. to.

Beatitudo hominis consistit in gloria humana siue in fama ostenditur impossibile. ibi. §. iij. p. totum.

Berudo hols q p sicut in voluptate ondit ipossib/
 Beatitudo q p sicut in sani (oile ibi. §. vi. p. totu
 tate r hte corpus ondit ipossibile ibi. §. vii. per totuz.
 Bricudo pfecta q no p sicut cernat i cognitoe q
 cuqz p cunctis rei nisi i pfecta cognitoe ibi. §. vii. p. r.
 Beatitudo perfecta q no p sicut in comparatione i
 intellectus practica probatur ibidem. §. ix. per totum.
 Beatitudo q no p sicut in cognitoe speculatiuaruz
 scientiaru ostendit ibide. §. x. per totum.
 Beatitudo q non p sicut in cognitione substantia/
 rum separataz ostendit ibidem. §. xi. per totum
 Beatitudo pfecta vtz consistat in aliquo bono crea
 to siue bono anime siue alio ibide. §. xii. per totu.
 Bricudis pfecte ad statū q sūr q hoies disponunt r
 quō ipa distinguit in septe ptes ibi. c. v. an. §. p. totum
 Bricudis sūr septe. sic sūr septe dona spūscā rē. ibi
 Bricudis septe q ponūt Nat. v. (c. v. §. i. p. totu
 puenientissime enūerant. Et quō aliq p sicut tripl/
 Beatitudinū dicitur (cē bricudinē. ibi. c. v. §. ii. p. to.
 pnia in vita pnti quomodo possunt pertinere ad sus
 turam beatitudinem. ibidem. cap. v. §. iii. per totu
 Bricudinū dicitur pnia quō puenientissime assignā
 tur pur pceptū in vita futura. r quō pnia se hnt adi
 uicē p additionē rē. ibi. ca. v. §. iiii. r. §. v. per totum.
 Bricudis pfecte quō adaptant ad septe etates ho/
 Bricudines septe quō ad (minū. ibi. c. v. §. vi. p. to.
 aptant ad septe etates mōi ibi. ca. v. §. vii. per totum.
 Beatitudines septe q habent Nat. v. p. ordine de
 Beatitudo perfecta que est (darant ibi. c. vi. p. totu
 vltimus finis hominis quomodo diffinit. r si est ali/
 quid creatū vel increatū ibi. ca. vii. r. §. i. h. r. §. p. to.
 Bricudis pfecte quō requirit etiā pphētio ibi. c. vii. §.
 Bricudo pfecta hois nō requirit co: p^o eius (iiij. p. to.
 ad esse sed ad bene esse rē. ibi. ca. vii. §. v. per totum
 Bricudo pfecta qre nō requirit bona exteriora ibi. ca.
 Beatitudo ista quō ab homie pōr (vii. §. vi. p. to.
 ad ipsa r per que opera. ibi. ca. vii. §. vii. per totu
 Beatitudo ista pfecta q nō possit hri in hac vita
 sed magis in alia ibidem ca. vii. §. viii. per totum.
 Bricudo si pfecta ē nō p amitti pbat ex cūā. ibi. ca.
 Beatitudo homis in q p sicut ibide (vii. §. ix. p. to.
 Bricudo alicuius dī dupliciter. r qua (area mediū
 re beatitudo formalis r subiectua cēntialiter dicit nō
 p sicut i aliq pfectoe corpali rē. iij. p. r. r. c. iij. an. §. p. t
 Beatitudinē quō respicit dos aureola r frua^o. Et
 qre beatifica visio r ois forma accidētalīs supnatural
 pexistit in potētia supnaturali ibi. §. i. circa principū.
 Bricudo in q actu pncipali p sicut vtz i actu itelle
 ct^o an in actu volūtarū ibi. c. v. §. i. per totum.
 Beatitudinē vtz omnes sūme r de necessitate appe
 tant. r de appetitu beatitudinis actu elicto sunt tres
 opimones. cap. vi. §. i. post pncipiū per totum.
 Beatitudo sanctorū futura vtz maior erit post re
 surrectionem q modo rē. ibidem ca. vi. §. ii. per totuz.
 Bricudo siue felicitas quō ē duplex. iij. p. r. i. c. i. §.
 Bricudo hūana vite quō ē obiectuz (ix. circa pnci.
 spci. r quō hō vario mō agit ppter finē. iij. p. r. vii. ca.
 Bric siue pprehēsores quō cognoscunt di (iij. an. §.
 vna sapienciā quō magna audiūt r vident de deo rē.
 iij. par. titu. r. ca. vii. §. i. h. iij. per totum.
 Beguinus fauentes religiosi in statu reprobo. efcō
 municati sunt maiorū sententia. r de quibus r quomof
 do intelligit. iij. par. titu. r. iij. ca. lxi. post pncipiū p. to.
 Beguine r bechardi sumentes vitam fraticellorū
 sunt efcōmunicati maiorū sentētia ibidem. ca. lxi.
 Bellare q dnt vl^o cui^o est bella mouere r ecōtra qz r
 quō bellū dicit p pō rē. iij. p. r. i. h. c. h. an. §. circa finē

Bellum iniustū mouens vel adiunans ē graue pec
 cari mortale. Et quō bellū iustum habens vel ducens
 si spoliat derum religiosum r peregrinū quomodo re
 netur ad restitutionem ibidem. §. i. per totum.
 Bellātes si faciūt incēdia ponēdo ignē in domo rē.
 quō tenent ad restitutionē. r qz p iudicare bellū ibi. §.
 Bellū si moueret impator p eccliam subditi (ij. p. r.
 nō tenent sibi obedire. Et papa mouet bellū cōtra ali
 quos quomodo sit ei obediendū rē. ibidem. §. iij.
 Bellum accedentes pmo motu sed non vocati obli
 gent sibi illi in cuius seruitiū vadūt rē. Et pmo motu
 p dicitē dno nunqd tales sūt obligati rē. §. iij. p. totuz.
 Bellum accedens propter gloriam consequendam
 quid meruit rē. ibidem. §. v. in principio.
 Bellū accedēs aīo spoliāti qd faciūt vel quō tenē
 tur ad restitutionē. Et derici an ad bellū accedere dnt
 r qre derici de iure nō lz bellare rē. ibi. §. vi. r. vii. p. ro
 Bello capri vtrum efficiūtur serui capientium rē.
 vtz in bello sit licitū vti istidīs ibi. §. ix. circa pncipiū.
 Bello mouētes vtrum saluant rē. ponūtur adhuc
 similes questiones ibidem. §. r. r. xi. per totum.
 Bello pncipaliter quomodo r quando licet se defen
 dere. quando r quomodo debet resistere quomodo re
 pellere. r qn defensio dicit licita ibi. c. iij. an. §. p. totu.
 Quō r qn liceat se defendere p quoscuqz se inuadētes
 quō lz se defendere p suū supiorē. Et seru^o magis tene
 tur adiuuare patrē qz dnm suū ibi. c. iij. §. i. p. totum
 Bellis pncipaliter quō liceat se defendere cū modera
 Bella pncipaliter dnt ēr rep (mie rē. ibi. c. iij. §. ii. p. r.
 sale q sūt ad defensionē corpus miltia quō r qre itrodu
 ctū est r qn licite fieri pnt rep salie rē. ibi. c. iij. an. §. r.
 Bellū aliū pncipaliter dī ducellū a qbo sit r (c. i. p. r.
 quō r qbo mōis. vbi r qn p bibet rē. ibi. c. iij. §. ii. r. iij.
 Bellū q iniustū q agit rapinā cōmētūt i (p. totu.
 oibz q auferūt. Qui aut iuste bellat qd ab hostibus
 accipiūt nō pmittūt rapinā. ij. p. r. i. c. r. §. iij. p. totu
 Bellarotia manus quō describit r qd significat cō
 qnqz dicit siue modi. ij. p. r. i. h. c. i. §. vi. per totum.
 Bella siue rixa vñ oriant. vñ dī rixō^o. ij. p. r. i. h. c. i.
 Bellū iternale r angustosū in q p sicut (vii. an. §.
 quō ichoādū sit r quō bellandū sit i isto bello rē. ibi. §.
 Bellum scdm dicitur pncipaliter r rixosū (i. p. r. o.
 quomodo aliqui antiqui habuerunt inter se rixas. Et
 istius belli actus describitur ibidem. §. ij. per totum.
 Bellū rertis dī populare r pncipaliter r qre r deseri
 bunt vario mō bella diuersoz. r qn iustū r si iniustū
 est que mala ex ipso pueniunt rē. ibide. §. iij. per totuz
 Bella vide etiam. j. sub littera. m. f. militia.
 Bellum iustū esse potest duobus modis. i. generale
 r particularē. iij. par. r. i. h. ca. ij. ante. §. circa mediū.
 Bellū iusticia que est r quomodo actus ipius fori
 tudinis considerantur rē. ibidem. §. i. r. h. per totum
 Bellū quō nō recusat xpiana religio. nec dānat p lo
 co r tpe oportūo. Et q bellū iustū sit tris requirūt. ibi. §.
 Bella assumendū qre pncips nō dī cē fa (iij. p. to.
 alis r nō dī assumere nisi coact^o rē. ibi. §. iij. per totu
 Bello pugnare quō nō lz p lart ecclie ibi. §. v. p. to.
 Bello quomodo se regere debent derici. vel in ho
 micio vel in mutilatione ne incurrant irregularita
 tem. iij. par. r. i. h. ca. h. §. vi. per totum.
 Bellantiū triplex est genus contra anime dntatez
 in nouissimo. i. par. r. i. h. ca. h. r. §. i. h. r. iij. per totum.
 Bellum spirituale cum suis armis vario modo de
 scribitur. iij. par. r. i. h. ca. iij. r. §. i. h. r. iij. per totu
 Bello pntis vite quō spugnamur a carne inefficiente
 ab hoste decipiēte. a mōdo retinēte. r ab hōse sentēte. et
 quō illis oportet resistere rē. iij. p. r. i. h. c. h. §. v. p. r. o.

Bellare quomodo debemus per fidem. spes. et charitatez. ij. par. tit. xvi. ca. r. §. r. post mediu.

Benedicti beati regula in multis passibus declaratur et verum obligat proficere ipsam ad morale etc. ij. pre

Benedicti quod dicitur monialis (ri. xvi. ci. §. vij. p. tot. ob ep. et quod sibi denegare potest. ij. p. ti. xvij. c. rxi §.

Benedicere quod episcopus dicitur ecclesiarum quod dicitur (i. j. mediu. gnar pres bui ecclesie etc. ij. p. ti. xij. c. i. §. ij. et. ij. p. to.

Beneficia triplia quod a deo accepimus scilicet singularia generalia et specialia. quod deo debemus esse grati etc. ij. parte ti. v. ca. rxi. §. ij. per totum.

Beneficia specialia sunt triplia que a deo accepimus. scilicet expectationes. iustificationes et reservationes. et quod de istis debemus esse a deo grati ibi. p. totum

Beneficia variis quod debemus esse grati de variis

Beneficioz collatione (beneficiis ibi. §. ij. per totum siue receptioe septem sunt capienda ibidem. §. ij. per totum

Beneficia quorum describuntur de quibus singulariter debemus esse deo grati. i. par. tit. ij. ca. rxi. §. ij. in medio qsi.

Beneficia lex describuntur de quibus deo grati esse debemus scilicet propter beneficia diuina oblata. sacramentalia collata. sublata infernalibus. data naturalia. allata temporalia. et reseruatia supernaturalia. ij. p. ti. ij. ca. rxi. §. vij. et. rxi. rxi.

Beneficia clericorum prebende digni (xij per totum. rates quomodo describuntur. et quomodo ecclesia habet dignitates etc. ij. parte ti. xv. ca. i. ante. §. per totum

Prebenda quid est. et similiter quod canonici. in quo consistit prebenda. et quomodo vocandi sunt canonici in collatione prebendarum et quod iura de illis dicuntur ibi. §. i. p. totum.

Beneficiu siue ecclesia aliud est simplex. aliud curatum quod pertinet ad canonicam institutionem etc. ibi. §. ij. p. to.

Beneficiu in qua etate quis potest habere vel possidere. quando potest iterari. quia dignitate habere debet a prius ad beneficia. quis potest dare. et cum quibus potest dispensari. ibidem. §. ij. per totum

Beneficiari in ecclesiis collegiatis quod non sunt obligati ad iam supra dicta etatez ibidem. §. ij. per totum

Beneficiu vacans infra certum tempus debet conferri quando incipit currere illud tempus etc. ibi. §. v. p. t

Beneficia plura quod bene possunt in quibus casibus ibi. §. vi. p.

Beneficioz collationi quando dispensatio non prodest §. vij. per totum.

Beneficia plura vel prebendas habere absque dispensatione verum sit morale ibidem. §. vij. p. totum.

Beneficia plura siue prebende quando non prohibentur quia licet habere plures etc. ibidem. §. ix. per totum

Beneficiis curatis vel non curatis quod possunt dispensare

Beneficiu vel personarum curatum habet (ibi. §. x. p. totum. bens si talis recipit secundum beneficiu curatum vel personatum vacat primum. et in quibus casibus hoc fallit ibi. §.

Beneficia tenentes non canonici habent (ri. per totum. benes excellenti sine tacito consensu prelatorum verum etc. dicta collatione bene ius in ipsis beneficiis. ibi. §. xij. p. to.

Beneficiari non residere in suis beneficiis si monachi in ista causa cessante non redeant prout beneficiis spoliari ibidem. §.

Beneficiis qui debent residentes resideri (xij. p. totum dere tamen in veritate non resideri in quibus casibus privari suis beneficiis non possunt. et accipere possunt fructus beneficii etc. ibidem. §. ij. per totum.

Beneficiatus clericus quomodo in tribus publicis dectis citabitur ad ecclesiam etc. Et verum papa sine causa possit aliquid privare beneficio ibidem. §. xv. p. totum.

Beneficia vacaria vel dignitates in curia romana non possunt conferri nisi per papam et capitulum vacante non potest conferre illa beneficia que ad collationem episcopi pertinent ibidem. §. xvi. et. xvij. per totum

Beneficioz fructus quando et quomodo alienari possunt

et beneficiari quod diuinus non intersunt non prout pape quorum dianas distributiones etc. ibidem. §. xvij. per totum.

Beneficioz bona vel fructus quos vel quod alienari dicitur sanguineis vel turpibus personis verum dando peccent. et an teneant ad restitutionem etc. ibidem. §. xix. p. totum.

Beneficiari clericus quod de causis trahere prout deyna materia ad aliam. et quod est modus transseundi ibi. c. ij. §. i. p. to.

Beneficioz et prebendarum pmutatio quod et quod est facta in loco in iure ista materia tractat. ibidem. ca. ij. ante. §.

Beneficioz vel prebendarum pmutandaz ad varios casus ponunt multe questiones. ibidem. ca. ij. §. i. per totum.

Beneficiu vel officiu quod licet quis renunciare dicitur Et iniquum manus resignabit. ij. p. ti. rxi. ca. v. §. i. et. ij. p. totum.

Beneficiis prebendis quod episcopus dicitur esse solutus. et quod prebendam quod dar indignus etc. ij. p. ti. rxi. ca. ij. §. ij. per totum

Beneficiu ecclesiasticu non potest licite sine institutione canonica possideri. Est vna de regulis iuris que et declaratur. i. par. titu. rxi. capitulo vnico.

Beneficiu simoniace tenens et veniens ad mortem si vult saluari debet renunciare et in quorum manus etc. ij. parte titu. i. cap. v. §. r. circa finem.

Beneficioz renunciacioe cautioe vel promissione redemptione vel locutione habes varia ibi. §. r. rxi. et. rxi. et sub lra. s. scilicet simonia. vide de ipsis in particulari.

Beneficioz in ecclesiis de locutione et reductione et venditionibus fructuum. vide varia ibidem §. rxi. per totum

Beneficiu ad consequendum non licet pecuniam dare immediate et quare etc. ibidem. §. rxi. per totum.

Beneficiu ecclesiasticum qui simoniace cepit teneatur renunciare. ibidem. §. rxi. ante finem.

Beneficioz collatioe verum plures peccent in prebendo beneficiu bono. premissio meliori etc. ij. p. ti. i. c. rxi. §. i. p. totum.

Beneficia curata siue officia siue dignitates appetere verum sit morale peccatum. ij. p. ti. ij. c. v. §. ij. p. totum

Beneficia plura habentes vel dignitates quod cum ipsis episcopus facere debet. ij. par. titu. rxi. ca. v. §. vij. quasi per totum.

Beneficia vel bona ecclesiarum que vacant quomodo episcopi scopi debent esse solliciti circa ipsa etc. ibi. §. vij. qsi p. to.

Beneficia que non sunt verus specialis quod ipsa ipsoz. quod ipsa est exercenda etc. ij. p. ti. vi. §. ij. per totum.

Benignitas quomodo dicitur fructus spiritus iuxta illud Gal. vi. fructus autem spiritus est benignitas. ij. p. titu. ij. cap. rxi. §. i. ibidem. Est ergo septimus

Benivolentia. amor. amicitia. caritas. et dilectio quomodo inter se differunt. rxi. par. titu. vi. c. i. post principiu

Bestias siue iumentis quomodo sepius homo fecit si militauerit per decem signa. i. par. ti. i. ca. ij. §. v. ante mediu.

Bestias aliquibus quomodo assimilantur peccata mortalia. i. par. titu. i. ca. i. §. ij. post mediu.

Bibliam siue vetus testamentu quomodo hebrei diuidunt secundum ordinem secundum libros et nouu testamentu quomodo distinguitur in quattuor partes. ij. parte titu. xvij. ca. vi. §. ij. per totum.

Bigamie irregularitas quod contrahit octo modis que ligamus prohibet promoueri quod prout omni privilegio clericali: et quod possit cum ipsis dispensare etc. ij. p. ti. rxi. c.

Bigamia describitur vario modo et illo verbo (ij. apl. i. Timoth. vij. Unius uxoris quomodo intelligit aueritas etc. ij. p. ti. rxi. ca. ij. §. ij. et. rxi. ca. ij.

Blada emens tempore messis etc. ut postea carius vendat. dicitur canon hoc esse turpe lucrum quomodo hic sit intelligendum. quod fieri non potest etc. ij. p. ti. i. ca. rxi. §. rxi. De emptiozibus et venditiozibus si hic plus scire velis vide sub lra. e. et u.

Blaspheemia dei verum preedit. quod describitur. ad ipsoz

Canonizate sanctū. q̄ requirūt ad canonizationē sanctorū
 duodecim mōi sūt obseruādi in eoz canonizationē ppter
 duo. isti mōi nō serubant in pmutina ecclia q̄ dnt
 canonizari. zc. Et q̄re null⁹ partz veteris testamēti ca
 nonizari. iij. p. ti. xxiij. c. v. §. v. per totū
 Canonizatio sanctorū quō describitur q̄ requirūt d̄ s̄
 co. q̄ d̄z canōizari. q̄ d̄ra in interrogatōibz iter p̄fesso
 res. zc. marcyres zc. iij. p. ti. xij. ca. viij. §. i. p. totū.
 Canonizationē sc̄o z vtz ecclia possit errare zc. ibi.
 Cirilenas vel libellū famosū p̄traffes (S. ij. p. to.
 p̄dicatores z miores faciētes sūt excoicati maiorū inia
 Catoz vñ vocat. z hu (iij. p. ti. xxiij. c. lxx. circa med
 lus dicit duo genera in arte musica. z q̄ ista hnt face)
 re. qd̄ ē officiū catoris. q̄ d̄z ordinare i suo officio. quō
 diligēs d̄z esse in choro p̄mus in intrādo. z vltim⁹ in c̄
 cūdo zc. z qd̄ officiū succētorij. iij. p. ti. xxiij. c. viij. §. i. p. r.
 Catores q̄ cātant discantū quō dnt cantū istū ordi
 nare in deū z nō ad vana zc. z de discāru aliq̄ zc. iij. p.
 Cantandū vtz sūt diui (ti. viij. ca. iij. §. xij. p̄nci.
 nū officiū zc. quō can⁹ salubriter ē institut⁹. q̄n z quō
 dimittēd⁹. q̄lis cārus deo fieri d̄z. q̄ phibent in cantu.
 Et tres sūt spēs sonoz. iij. p. ti. xxiij. c. iij. §. ix. p. totum.
 Cantici cāricoz salomōis quō sex famosa p̄cessere
 z qd̄ significat zc. iij. p. ti. xv. c. xxiij. §. iij. an med. z. j.
 Caput ecclesie z omnū hominū fm diuersos stat⁹
 quō est sp̄s zc. iij. p. ti. xxiij. ca. i. §. i. p. totū.
 Capitalia q̄re dicuntur peccata mortalia. q̄bus figu
 ratur zc. i. par. ti. viij. ca. ij. §. v. z. vi. per totū
 Caput ecclie vntuersal vtz sūt papa zc. iij. p. ti. xxiij.
 Character quō est fm̄ effect⁹ sacroz (c. vi. §. ij. p. to.
 quomō diffinit. quid est character. quō impunit i sacra
 mentis. quomō manet in saluatis z dānatis. quō est
 onatus zc. iij. p. ti. xxiij. ca. xi. §. vi. per totū.
 Character in cuiuslibet ordinatione ordinis quō im
 punitur zc. ibidem ca. xvi. §. iij. per totū.
 Character quō s̄p̄m̄ diacono. quā prāte ide bz zc. ibi
 Character p̄firmatiōis z bap̄tismatis quō (S. iij.
 vnus p̄xigitur alteri zc. ibidem §. iij.
 Characteris ep̄alis ponūt varioz opinioēs zc. iij. p.
 ti. xxiij. ca. iij. §. i. ibi. Quātū ad sextā prāte
 Cardinaliū stat⁹ z legatoz describit p̄ thema ex ps
 qd̄ z de ip̄is declarat. iij. p. ti. xxiij. ca. i. per totū.
 Tardo qd̄ significat. z vñ d̄z z q̄re. q̄ moralr expo
 nitur de ip̄is. z tripliciter dicitur ibi. ca. i. an. §.
 Cardinales quō debent esse domini. dei amici singu
 lares per vite perfectionē ibidem §. i. per totū.
 Cardinales quō assistunt pape sicut apli xpo. q̄ pa
 pa ad ip̄os dicit in eoz in signatioē. z quō represen
 tant p̄sonas apostolorū zc. ibidem §. ij. p. totū.
 Cardinaliū status vtz p̄fectior est q̄ status ep̄oz.
 Cardinaliū status p̄t intelligi triplr ibi. ca. ij. an. §.
 Cardinales eligētes q̄re dnt eē de (ibi. c. ij. §. i. p. to
 varijs mōi p̄t ponūt desup tres rōes ibi. c. ij. §. ij. p. r
 Cardinaliū in collegio vtz manet prās mortuopa
 Cardinaliū collegiū nihil p̄t (pa ibi. c. ij. z. iij. p. to.
 mortuo papa nisi qd̄ ip̄is est p̄missū sine statutu p̄ pre
 Cardinales quō (decessores ibi. c. ij. §. iij. per totū.
 venire dnt adinūcē mortuo papa ad tractandū anq̄
 p̄cedat ad electionē. z q̄ mora ibi sit faciēda zc. ibi. ca. ij.
 Cardiales quō ordiare i sp̄iat electio. z (S. v. p. to.
 q̄n ip̄i deficiūt. ad quē tūc spectat electio ibi. c. ij. §. vi.
 Cardinaliū collegiū vtz eligere potest pa (p totū
 p̄t allū q̄ de nūero suo zc. ibi. ca. ij. §. vij. p. totū
 Cardiales vtz eligere tenēt meliōrē ceteri aut docti
 ter alij. aut magis peritū i theologia q̄ in sciētia iurj
 Cardinaliū collegiū quis eli (ibi. ca. ij. §. vij. p. to.

gar papā z p̄ videat fm̄ qd̄ ma⁹ papa qd̄ vltim⁹ de
 Cardinales in q̄bz p̄nt (clarat i. c. ij. §. x. p. totū.
 offendere i dectōe. z ponūt nūero. xij. ibi. c. ij. §. xi. p. to
 Cardinales qui mittunt scripturā vel nunciū secre
 te dū sunt in p̄clau p̄ electionē pape excoicantur sūt
 maiorū sententia. iij. par. ti. xxiij. ca. xl.
 Cardinales qui sunt qui fuerint hostiliter i secuti ex
 cōmunicati sunt maiorū sententia. ibi. ca. ij. per totū
 Cardinales cū quoz testibus debent reprobari de
 malicia. iij. par. ti. ix. ca. xi. vltiā mediū.
 Cardinaliū p̄fessor p̄t quis est. z quomō sibi elis
 gere possunt confessor. iij. p. ti. xxiij. ca. ij. §. i. p. totū
 Cardinales virtutes sunt quoz. quomō debent car
 dinales vnde. q̄bz figurāt zc. iij. p. ti. c. i. §. vi. z. vij.
 Charitas fides z spes quō dnt p̄tutes theologicē.
 z q̄ ē d̄ntia iter beniuolentiā amicitia charitatē z dile
 ctionē. z ē triplex charitas. iij. p. ti. vi. c. i. p. totū.
 Charitas in creatura vtz sit aliqd̄ creatū vlti creatū.
 Charitas q̄ est vtrū z specialis. z vna (ibi. §. i. p. to
 excellētissima oim ostēditur. ibi. §. ij. p. totum
 Charitas quō describit sive diffinit a mḡto sniaz
 z quomō prosper eandem describit ibi. §. iij. p. totū.
 Charitas quō describit iux illud. Maior hoz caris
 tas. quō ē maior oibz donis sp̄ualibz i q̄tuoz. quō dicit
 tur m̄ p̄tū z quō cōmendat ibi. §. iij. p. totū.
 Charitas q̄re est in potentia volūtatē sic i subiecto
 quō charitas in nobis causat. z quomodo ip̄a infūdū
 fm̄ q̄ritatē naturalū ibidem ca. ij. ante §.
 Charitas vtz possit in nobis augeri z quō. z q̄ per
 quēlibet actū bonū ip̄a auget. s̄z disponit ad augmē
 tū. Et quō i via charitas p̄t magi ac magis augeri ibi.
 Charitatis grad⁹ sūt tres q̄ figurāt i c. ij. §. i. p. to.
 p̄tēs z p̄ficiētes z p̄fectos zc. ibi. ca. ij. §. ij. p. totū.
 Charitas perfectio quomō est triplex. p̄ma est diuī
 ne essentie. secunda superne patre. z tertia est militaris
 ecclesie. z hec est triplex ibi. ca. ij. §. iij. p. totum.
 Charitas vtz possit amitti. adducunt sup hoc val
 ric auctes. z quō charitatē triplr p̄siderare possum⁹ zc
 Charitas quō amittit p̄ vnū (ibi. c. ij. §. iij. p. to.
 actū p̄t mortal qd̄cūq̄ sit illd̄ pbat ex sp̄tura ibi. c. ij.
 Charitas vtz possit diminui. Rūdetur (S. v. p. to
 q̄ ista diminutio p̄t dici triplr. z vñ causant iste dimi
 Charitatē an hō bz (nutiōes ibi. ca. ij. §. vi. p. to.
 nemo scire p̄t. nec etiā si est in grā. ponūtur tñ nouē
 signa p̄ q̄ q̄s scire p̄t se h̄re charitatē. z p̄sequenter eē in
 gratia ibidem ca. ij. §. vij. per totum.
 Capitulu tertiū ē de charitate q̄ d̄s. z p̄xim⁹ diligit
 de ip̄a vide. j. sub lra. d. i. dilectio. ca. xx.
 Charitas q̄ q̄s diligit deū. seipm̄ z p̄ximū vtz sit ex
 charitate diligēda zc. ibi. c. iij. §. ix. Septē sunt q̄ va
 lēt ad hoc vt q̄s amet a deo ibi. §. x. p. totum
 Charitatis ordo vtz maneat in patria zc. ibi. c. iij.
 Charitas quō ē sub p̄cepto fm̄ illd̄. Diliges (S. ij.
 d̄m̄ deū tuū zc. b̄ ē maximū z p̄mū mādatū. iij. p. ti.
 Charitas est finis p̄cepti de corde pu (vi. c. v. p. to.
 ro hec auctoritas ex ponitur ibidem §. i. p. totum
 Charitas quō etiā dicitur sapientia. z in q̄bus ē ista
 sapientia. iij. p. ti. x. ca. iij. §. v. dicit etiā post p̄ncipiū
 Charitas viatoris vt trāseat in charitatē p̄ph̄so
 ris sicut in subiecto. tria requirūt ad h. iij. p. ti. xv. ca.
 p̄ vij. §. ij. post p̄ncipiū z p̄sequenter per totum.
 Charitatis viā quō diuersi diuisimode abulāt. i. p. r
 Charitate mediāte quō aīa vnū (xi. c. i. §. iij. p. to.
 deo. i. par. ti. ij. ca. i. §. i. circa finem.
 Charitatis feruor quō sumit duplr z i q̄ auget zc.
 Charitatis act⁹ quō duplr (i. p. ti. x. c. i. §. iij. circa fi.
 p̄siderat z quō cadit sb̄ p̄cepto. i. p. ti. xiiij. c. iij. §. iij. p. r
 b̄ ij

Charitas quod causat gaudium etc. iij. p. t. vi. c. vij. p. t.
 Carmelite quod alij extraxerunt ex regula beati **Ma-**
 filij fm qd viuunt. z alij addidit qda papa cu qbusdam
 additis declaratio ista regula p dnm **Dugone** cardi-
 nale ordiis pdicatorij. iij. p. t. xvi. c. i. §. vij. vltra medi.
Carnalis timor describitur vario mo (sub regula.
 infra sub lra. t. i. timor. z. iij. par. ti. ruij. ca. ij.
Caro i. concupiscentia qd horet recat. pbat ex scriptura z q
 re z quo sp e pccm zc. i. p. t. vi. c. xij. §. i. tertio recat an
Caro nra duplre magna hypocrisis. quod. s. (mediu
 decipit hoim vario mo. ij. p. t. iij. c. vij. §. ij. an. med.
Carnis tectatio quod molesta e hguibz. viduus z pri
 nentibz. Et quo tales desup no dnt desperare sed viri
 liter resistere zc. iij. p. t. ij. c. ij. §. iij. per totum.
Carnis molestijs quod no oportet aliqut desperare.
 vel passionibz qliter aliqbus dant molestie carnis. et
 quod dnt depelli zc. iij. p. t. ij. ca. ij. §. iij. ibi **Supra**.
Carnis tectatio describitur iuxta illud **Caro** concupi-
 tat aduersus spm quod hec pccatio multa vilitate no
 bis pfer. iij. par. ti. xvi. ca. x. §. x. circa fines.
Caro nra quod ipugnat nos duplici re. z quod des-
 bemus resistere zc. iij. par. ti. ij. ca. ij. §. v. post pncipi.
Carnu esus qre phibet rpe ieiunioz assigno ab eccl-
Carnu esus quod i le (desia. iij. p. t. iij. c. iij. §. v.
 ge ecclie phibet sctis se. p totu anu. z ieiunioz. z que a/
 liqby religiof sctidat el^o carnu zc. ij. p. t. vi. ca. i. §. i.
Carnu esus quod phibit^o e moacho (post mediu.
 in iure z vtz sine ca ronali z licentia plari comedes car-
 nes peccat mortaliter. z. iij. p. t. xvi. c. vi. §. v. p totu.
Carnes comedere sexta feria sine neccitate e mortale
 z in sabbatis comedere carnes vbi e psuetudo e pccm
Carpentarij (mortale zc. ij. p. t. vi. ca. ij. §. iij. circa fi.
 quod z qn corud e officiu licite exercet q pnter ad eoru
 de officiu. quod z qn defraudat z pnter peccat zc. iij. p.
 ti. vij. c. iij. §. x. p to. Et de architectis vide sub lra. a.
Carbusiles q no comedunt carnes etia in extrema
 neccitate vtz h sit ronabile zc. iij. p. t. xvi. c. vi. §. v. mo
Castitas quod e p^o quod delectatocis im (dici. ij. p. t.
 pugnat hoim z castitate. z quod he sut cauete zc. iij.
Castitas quod laudat in coi dnt (p. t. iij. c. vi. an. §.
 qz mois fm eius de pccatocis ibi. §. i. per totum.
Castitas quod p quoz destruit. s. p octu p maloz so-
 cietate p turpiloquiū. z p vsu eoz qbus ay m^o homis
 emolecat ad amore mulierz ibi. §. ij. per totu.
Castitas qd e triplex. s. iugali. vidual. z hginat fm
 illd xpi. Semetecidit in terra bona z attulit fructu. a/
 lud tricimum alid sexagesimu z alid centesimu. ibi. §. iij.
Castitas iugalis quod e triplr comedabil (p tot.
 z qmz sut ipi^o fruct^o. z tria dnt cauete d statū. q sut
Castitas vidualis descri (Castitate ibi. §. iij. p ro.
 bit. vidue nome multiplr. tria sut iducetia ad statū vi-
 dualē. z tria dz qs obfuarē ad pferuadu statū suū ibi.
Castitas hginalis describit ex hbis (§. v. p totu.
 apl. quod hginitas pbat lilio sex folia q sut in lilio. Et
 qd significat tria aurea in ipso ibi. §. vi. p totum.
Castitate excellētior e hginitas. pbat triplr. z h hginita-
 tas sit melior castitate iugali. pccm tñ iugate no solu
 ee cōlis h etia melior hginu duplici rōne. iij. p. t. iij. c.
Castitas quod ponit inter pccata tuāge (vij. §. ij. p ro.
 lica. z e triplex grad^o castitatis. z circa hāc castitate po-
 nit multiplex error aliqz. iij. p. t. xij. c. ij. §. ij. iij. z. v
Castitas religiosoz q z qlis ee dz quod va (procu.
 tio mo ptra tpmi pccat. q sut occasiones castitatis z
 quomō sunt vitande. iij. par. ti. xvi. ca. i. §. x. per totu.
Castitatis fructus qs erit in pna. quod fruct^o distint
 gnūf ab aurea z aureola. quod diuidit in tricimum bo-
 nū z centesimū zc. iij. par. ti. xxx. c. vij. §. iij. in pncipio.

Castitati qre magi deuosi studēt q sobrietati. iij. p.
Castitati quod pncipali vglies (ti. ij. c. i. §. vij. circa fi.
 z vidue dnt vacare. z sex iur qd^o castitatis. iij. p. t. ij. c.
Castite viuere volētes a qby se dnt ab (ij. §. iij. p to
 stinere z quod p sex grad^o pccat ad pfectā castitate ibi.
Castitatis vocū. s. iugalar. peccatoz describit vario mo vt
 ifra sub lra. m. i. m^o monium. z. iij. p. t. i. c. xij. per to.
Uide etiā aliq. j. sub continentia de castitate
Casus qui sunt reseruati pape describuntur ad lon-
 gū valde infra sub lra. c. i. Excommunicatio.
Casus qui sunt reseruati epis a qbus simplex sacer-
 dos absoluerē nō potest. iij. p. t. xvij. c. x. p totu.
Casus sex quod declinat peccatores fm oēs sex casus
 declinandi ij. par. ti. ix. c. iij. §. i. circa fi.
Casus sunt. xvi. in qbus excoicac^o pot absolui citra
Cal. xv. excoicac^o (papa. iij. p. t. xvij. c. i. §. iij. p. t.
 in qbz qs n iudici excoicacionē. iij. p. t. xvij. c. i. §. i. p. t.
Carthecum. n^o merito requirit ea q sunt de neccitate fi-
 dei zc. iij. p. t. xij. ca. xij. §. xij. p totu.
Cautio vl pmissio i collarōe ordiis bñficiōz vl alio
 rū spūaliū. z quomō fieri dz zc. Sed an electionē vel
 pmissionē an possit z requirit cautio zc. ij. p. t. i. c. v. §. ij.
Cecitas mētis ponitur a
 b. Breg p pna filia luxurie. quod orf ex luxuria. z quod
 quoz accus rōnis ipeduit p filias luxurie. ij. p. t. v. c.
Cecitas mētis q in sine in q pñsit. z (ij. §. i. p to
 cecitas mētal siue spūalis e triplex ibi. §. i. ij. z. iij. p to
Cecitas mētis fm b. tho. e pñatio ei^o qd e pncipi
 um intellectuā visiois. h pncipiū e triplex ibi. §. i. p to.
Cecitas spūalē iducit se pte q z auferit vsū corp-
 ceus ad collectas per (le. i. p. t. iij. c. iij. §. ij. p totu
Cecitas sonales tognō dz de qbus intelligit z qre zc. iij. parre
 ti. xij. ca. iij. §. i. post pncipi. Uide etiā. j. sub. u. s. visus.
 de illuminatione istius cecitatis zc.
Celebrare phibet super sepul. bra hoim nisi martiz
 vel aliquoz sanctorz. iij. par. ti. xij. c. vi. §. ix. in fine.
Celebrans excoicatus quā penā incurrit fm cano f
 nes. iij. par. ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi. Securus zc.
Celebrātes siue pncipales in diuinis cū publice ex-
 coicatis siue interdictis sut suspensi ab ingressu ecclie. iij
 par. ti. xvij. c. iij. ibi. Celebrantes. ante mediu.
Celebratio missaz z defec^o missē cū sacra cōione vario
 mo describunt sub lra. m. i. missa. iij. par. t. xij. c. v. z. vi.
Celebratio sctoz siue festoz describit lb (p oēs. §.
 lra. f. l. festoz. ij. par. ti. ix. ca. vij. z per totu.
Celebrare cū pccō mortali hoc triplr dedarat zc. iij.
Celebratio quod requirit (par. ti. xij. c. vi. §. vij. p totu.
 actualē deuotionē zc. ibi. §. vij. circa pncipiū.
Celebrationē iducetia frequēter ponit qda zc. ibi. §.
 xv. Et vide varia. j. lb lra. m. i. missa de ista materia.
Celebrationē quod impedit pollutio nocturna. vide
 Celi gaudiū siue para (desup. j. lb lra. p. l. pollutio
 disti quod quoz oñdnt ee gliosū. i. p. t. vi. c. v. §. iij. circa
Celū empireū ē replū dei z (finē ibi **Quito** z vltio.
 quod illud templū figurabat sctū sanctorz. z tria q sunt
 rā i sctū sanctorz. quomodo significat celū empireum
 i. par. ti. xij. ca. x. §. iij. p me. ibi **Tertiu** templū.
Celū quomō figurat domo materialī. z qmagna de-
 lectabilia in ipa domo sunt. z quod generatiōes in ipis
 deū benedicunt zc. iij. par. ti. x. cap. i. ante. §.
Celestia quod sunt respiciēda zc. i. p. t. ij. c. vij. §. iij. p t
Celoz hutes quod mouebūt an iudiciū diuinū z
 qd significat illa mortio zc. iij. par. t. xij. c. x. §. i.
Celū multipliciter describit. z quod homo per celum
 significatur. i. par. ti. i. ca. vij. §. ij. circa finē.
Celū quod dici possit iusti. z quod isti pñtibūtur mis

rabilia domini zc. ij. par. ti. xxxi. ca. f. z. s. i.

Celi in loco quo z qd terantur diabolus zc. i. p. ti. vi. c.

Census z tributum esse soluedum ei cui (xij. s. ij. ppe me.

debet ondit pps jbo z exeplo quo censu z tributum licet

te pnt recipi ab aliqbo. z quo de ecclesiasticis no sut da

da tributa zc. ij. par. ti. xij. ca. iij. an. s. per totum

Censu z pcuracionu etia de tributis hf titul' spca

lis in decretis. Ex qbus eliciuntur aliq pclusiones magis

puemeres q de ista materia declarant ibi. s. i. p. totu.

Census sut soluedi ad antiqua monetu in q pstituti

fuerint nisi sit alterius monete solutioe pscriptu b glo

fat z declaraf ibi. s. ij. p. totuz.

Censure ecclesiastice absolutione excozquetes p vim vt

metu excoicari sut maiori snia. ij. p. ti. xxij. c. xxvij. p. t

Cerdones z planetarij qbz mois fraudē comitunt i

corunde officijs. ij. par. ti. viij. ca. iij. s. iij. ibi. Cerdo //

Cerimonialia legis veteris describuntur (nes circa fi.

tur vario mo infra sub lra. p. f. pcepta cerimonialia. z. i

Ceritudo e triplex. s. supnatu/ (p. ti. xij. c. v. p. to.

ralis. naturalis. z civilis siue moralis. i. p. t. ij. ca. x. s. r.

Cu qd certus e certiorari vltren' no pot (circa sine.

Est vna de reg. iu. q z declaraf. i. p. ti. xx. cap. vntico sub

litera. e. ibi. Eum que rebus.

Ciboz obseruantia simili

ter z vestiu in veteri lege qd nobis spualiter significat

z quo vario mo distinguuntur zc. i. p. ti. xij. c. v. s. iij.

ptoru sub lra. p. f. pcepta cerimonialia hes i particulari.

Cibos quo aliq maducat in excessiua qritate. aliq

cu lauta qlitate. aliq de accurate studiositate. aliq

ex nimia auaritate. z aliq sub tps inoportunitate. ij

par. ti. vica. i. s. v. vi. vij. viij. z. ix. p. totu.

Ciboz pditores vide etia. i. b lra. g. f. gula. z aliq ib

Cibulumes psiderare bz qnoz (ira. i. f. ieiuniu zc.

pditores q inducut ad peccare iij. p. ti. iij. c. iij. s. ij.

Limiteria ecclesiaz benedicuntur z gaudet etia imuni

tate sicut ecclie. ita violant z pscant sicut ecclie. Et ci

miteriu e pollutu qn ipa ecclia e polluta zc. ij. p. ti. xij

Circucisio quo erat pmu sacrm (ca. vi. s. vj. p. totu.

veteri le. qn hnt pncipiū vbi p paf. ad qd ordinabaf.

qd tollebat. est triplex ro circucisiois z quo qliber xpi

an' dz e circucis' in tribu. i. p. ti. xij. c. v. s. vi. per tot.

Circucisio quo erat sacrm veteris legis. quale reme

diu erat ipis. qd figurabat. z quid conferebat circuci

sio. ij. par. ti. xij. ca. xi. s. ij. per totu.

Circustantie peccatoz quo sunt interrogande q ag

grauant vel alleuant peccm. qn circustantie sut pfiten

de. z circustantie sunt in qncuplici genere zc. ij. par. ti.

Circustantia mediate (xv. c. xv. s. iij. z. y. p. to.

quo actio huana bz bonitate z malicia zc. i. p. ti. iij. c.

Circustantie sex quo seruade sut in (xij. s. i. p. totu.

locutioe. q vult bn loq zc. i. p. ti. ij. c. iij. s. iij. p. totum

Civilis siue policialis vnitas quo necaria est ad bo

na gubernatione ppi. z quo causaf z quo seruat ista

vnitas zc. i. p. ti. vi. ca. ij. s. v. p' on. ibi. De tertia vnir.

Civis qlibz quo se hnt dz p prudentia i agedis qntu ad

singularē pfectionē. qntu ad familie gubernationē. z qntu

ad sui coicationē zc. iij. p. ti. ij. ca. iij. p. totu.

Civilis ars siue policialis describitur quo ois ho na

turaliter e civilis z policialis. q sut necaria habitatoz

z ciuitate. z q varia prudentia hnt dz ibi. ca. vi. s. ij. p. to

Ciuitatu dominiū z regnoz quo introductu est. et

quo trasserat z translatu est de vna ciuitate ad aliam

siue de vno dno ad aliu zc. iij. p. ti. iij. ca. ij.

Ciuitates quo hnt platea nobilitu z capoz. z in ea

est platea ludentiū z reploz. ij. p. ti. i. c. vi. s. ij. p. totu.

Ciuitates z vnitatez mutuates ad vsura nunqd

singuli tenent ad restone. ij. p. ti. i. c. ij. s. viij. per totu

Ciuitates q subditis vel coitantiy imponit graua

mina siue iposiciones siue collectas zc. quo licite nt z qnt

modo no. z qnt est rapina zc. ij. p. ti. i. c. xij. p. totu.

Ciuitatu z castroz discordie z seditores describunt. ij.

sub lra. d. f. discordia. z. ij. p. ti. iij. c. viij. p. totum.

Civilis lex describitur vario mo. i. b lra. l. f. lege ciuili.

Civis qliber quo se hnt dz. s. ad prudentia. qntu ad

singularē pfectionē. qntu ad familie gubernationē. z qntu

ad suis pciuibz coicationē. iij. p. ti. ij. c. iij. per totuz.

Citacionis rps qdruplr describitur. z quo z qnt fieri dz

zc. ij. p. ti. ix. ca. xvi. s. ij.

Elandestinū matrimoni

um quo z qualiter prohibetur. qualiter peccant cōtra

facientes. que pena illi peccati est zc. ij. p. ti. i. c. xvi.

Cladestina despōsario fieri dz sex mois. ibi. s. v.

Clandestinus nup. ijs si sacerdos interest qua pena

incurrit fm canones. ij. p. ti. xvij. ca. xxi. s. v. Quartus

Clandestine electiones quo reprobarunt i (post pn.

iure zc. ij. par. ti. xix. ca. ij. s. iij. post pncipiū.

Clamor ponit a beato Greg inter filias ire. in quo

consistit iste clamor. z est clamor intente affectiois horz

rende offensionis. z p fufe prurbariois. z qd isti impoz

tant. ij. p. ti. vij. ca. iij. ante. s. p. totu

Clamātia pctā sut tria q ad celu damāt. s. homicidi

um. sodoma. z oppssio pauperz ibi. s. ij. p. totu. j. pnci.

Claritatis dos quo erit in corpibz glisiois. z quo cor

pora beatoz erūt lucidissima coloribz. z pulcherrima

peruia. ij. par. ti. xxx. ca. vij. s. iij. per totu.

Claudi qui z quomodo admittuntur ad ordines pro

pter consuetudine. ij. p. ti. xxvij. ca. v. in medio

Claves ecclie qd sut ponit circa ista materia error: a s

liquoz q z destruit. iij. p. ti. xij. c. iij. s. v. p. totu.

Clavis regni celoꝝ est triplex. s. ma est auctis. secun

da est excellencie. tertia e ministerialis. Et clavis mini

sterialis est duplex. ij. p. ti. xvij. ca. xxi. post mediū.

Clavis quomodo figuratur varia potestas pape z

ecclie. ij. par. ti. xij. ca. ij. s. iij. per totu

Claves quomodo significat potestates ecclie. desu

per ponuntur septem potestates ibi. ca. iij.

Claves quomodo significant ecclie potestatem.

que potestas est sexplex. ibi. c. iij.

Clave duplicē. s. scientie z potentie quo hnt dz sacer

dos siue p fessor. iij. p. ti. xvij. ca. xvi. per totum.

Claves septem dātur siue regule per quas in multis

aperitur intellectus ad intelligendū sacras scripturas

iij. parte. titu. xi. ca. ij. s. xij. per totum

Clausura monialiū i monasterijs describitur. i. b lra. m

Clementia quomodo diffinit q. v. r. (s. monialiū.

tus est probatur. z quomodo habet excellentia inter ali

as virtutes. iij. par. ti. iij. ca. ix. ante. s. per totum

Clementia licet oibus vtilis est z necessaria. Est ta

men plus necessaria principibus. adducuntur ad hoc

decem exempla zc. ibi. s. i. per totum.

Clementina. Exiui de paradiso. glosantes aliter q

dicit. sut excoicati maiori snia. ij. p. ti. xxij. ca. lxi.

Clericoꝝ conuersatio describitur fm regula aposto

li. Oportet epm esse irrephensibilem zc. sub. xij. pditi

onibz. ij. par. ti. xij. ca. iij. per totum.

Clericoꝝ ponitur thema ex ps. quod z de ipis decla

ratur. Clerici quomodo dicuntur duo testamenta. vni

de dicitur clericus zc. ibi. ca. i. ante. s. per totu.

Clerici quomodo debent se abstinere a negocijs se

cularibus z quiescere z que negocia idis prohibentur

Clerici quo debent sacris elo (ibi. ca. i. s. i. p. totu.

quibz z virtuosis actibus inherere. ibidem. s. ij. p. totu

Clerici quomodo debent insistere diuinis officijs et deuotionibus ibidem. §. ij. per totum.

Clerici qui prohibentur ut ab officijs abstineant quomodo debent puniri ibidem. ca. ij. §. i.

Clerici vel presbiteri in officio notarij qualiter se habere debent. et si non est clericus qualiter tunc ibi. ca. ij. §. ij. per totum.

Clericus si indiget quod exercere potest officium honestum siue artificium. et quod pena clericorum si alius negotiorum secularium tribus se immiscuerint etc. ibidem. §. ij. per totum.

Clericus ubi et quod prohibetur negotiatio. et quod clericus non solum abstineret a malis sed etiam ab alijs quod hinc spectat mali etc. ij. p. ti. i. c. xvi. §. ij. p. ibi. Secundo negotio.

Clerici utrum teneantur restituere illos fructus quos volup tuose consummunt non facientes seruicia in ecclesia etc. ij. par. ti. ij. ca. ij. §. vj. per totum.

Clericis exponitur illud in labore hominum non sunt etc. de quadruplici superbia eorum etc. ij. p. ti. ij. c. iij. §. ij. p. to.

Clerici quomodo per sacrilegium luxurie perdunt honorem angelice ministerialitatis. quomodo deo seruire debent in suo officio et cauere a mulieribus etc. ij. p. ti. v. ca. vij. §. ij. per totum.

Clerici beneficiati vouere non possunt vel peregrinationes. vel aliud per quod relinquunt ecclesiam siue beneficium sine licentia prelati sui. ij. p. ti. xi. ca. ij. §. vi. post medium ibi. qm.

Clericalis militia in qua consistit. quod oportet. et de eos bellare et quod in quibus armis etc. ij. p. ti. iij. c. i. §. ij.

Clerici utrum ad bella accedere possint. que ipsis proter de iure communi bellare non licet. quod facere debent in bellis etc. ibidem ca. ij. §. vi. z. §. vij. per totum.

Clericos iudicare non potest iudex laicus. et clericus non potest in suo iudicio consentire nisi sit persona ecclesiastica. et de consensu episcopi etc. ij. par. ti. ix. ca. ij. §. ij. p. r.

Clericus captus propter maleficiam a iudice laico quem perit iudex ecclesiasticus quomodo cum illo debet procedere. et que interrogare etc. Et mulieres non possunt trahi ad iudicium pro testimonio ibidem §. iij. per totum.

Clerici quomodo debent accusari in iudicio. et utrum laici admittantur ad accusationem clericorum etc. et quomodo fieri debet in scriptis ibi. ca. vij. §. ij. per totum.

Clerici seculares quomodo facere possunt testamentum et donare. ij. par. ti. x. ca. iij. §. xij. per totum.

Clerici quomodo de causis potest transire deyna ecclesia ad aliam. et quis modus. ij. par. ti. xv. ca. ij. §. i. per totum.

Clericos quomodo preterea habet papa. et si ad preces regum vel principum mouet papa ad referendum ecclesiastica beneficia etc. ij. par. ti. xxi. ca. v. §. xvij. circa principium.

Clerici in sacris constituti. et omnes religiosi probate religionis sunt persone ecclesiastice. et gaudent duplici priuilegio clericali. et qui dicuntur ecclesiastici. et quod sub duplo.

Clericorum penitens quomodo et quomodo. ij. p. ti. xxiij. c. v. p. to quando cadit in canonem. ij. par. ti. xxij. ca. i. p. totum.

Clerici participantes sponte et scienter in diuinis cum excoicatis a papa. excoicati sunt maiori sententia. ij. p. ritu.

Clerici excoicantur maiori sententia. et xxij. c. xxij. p. totum sententia locantes domos suas usurarijs publicis etc.

Clerici et religiosi excoicati sunt ibi. ca. xliij. per totum maiori sententia. quod inducunt ad promittendum de mutatione et non mutatione sepulture. ij. par. ti. xxij. ca. li. p. totum.

Clerici quomodo se regere debent in bellis vel in homicidio vel in mutilatione ne incurrant irregularitatem. ij. par. ti. xxvij. ca. ij. §. vi. p. totum.

Clerici quomodo dicuntur gaudentes privilegijs ecclesiarum. ij. p. te Clericis et prelatibus ecclesie non licet etc. xxij. c. v. per totum.

Clerici in bello propter tres rationes. ij. p. ti. ij. ca. ij. §. v.

Clericorum horre describuntur. i. sub lra. b. f. horre cano.

Cogitatio quomodo vel quomodo non debet iudeus vel paganus ad susceptionem si

dei. si fidem susceperunt et recederent quomodo sunt puniendi etc. ij. p. ti. xij. ca. ij. §. i. per totum.

Cogitare quomodo comiter sumitur proprie et pro quadam inquisitione et discursu circa particularia appropinquata a sensibus. i. par. ti. ij. ca. vij. ante finem.

Cogitationes quecumque quomodo sunt note deo. et quomodo cogitatio vel affectio potest cognoscere ab aliquo tripliciter ibi.

Cogitationes hominum quomodo sunt etc. §. i. p. totum. multe et multipliciter variare. et quod aliquae cogitationes procedant ab instigatione diabolica pontif desuper pulchra similitudo. et ut procedunt etc. ibi. §. ij. p. totum.

Cogitationes quomodo ex defectu cogitantis sunt deprauate. et quomodo cogitationes dicuntur vane etc. ibi. §. ij. p. to.

Cogitatio nostra vel etiam alicuius angelus quomodo possit apparere. ad subiectum quod informatur ad obiectum quod respicit et ad effectum ad quem inclinatur et peccati cogitatio fit per quatuor causas etc. ibidem. §. iij. per totum.

Cogitare quomodo debet in magno opere huius mundi. quid sumus. quomodo sumus et ad quod constituti sumus. ij. p. ti.

Cogitationum variarum quomodo deo etc. xv. c. xij. §. ij. p. to. reddemur rationem in nouissimo. ij. p. ti. xij. c. ix. §. vi. circa.

Cogitationum luxuriosarum siue morose in medio dilectionis siue in alia peccata mortalia habes varia notabilia. ij. par. ti. v. ca. i. §. v. z. vi. etiam ante.

Cogitationes hominis quomodo significantur per capillos hominis et quomodo cogitationes nostre tripliciter dicuntur esse inordinatae etc. ij. p. ti. ij. ca. iij. p. pna. ibi. Secunda dirigit.

Cogitatio de muliere quam est peccata et quam non. et que peccata etc. ij. p. ti. xvi. ca. i. §. x. post. pna. ibi. Secundo nota.

Cogitationes prauae que et quomodo sunt repellende. i. par. ti. ij. ca. vij. §. v. circa finem ibi. Respice.

Cogitari quomodo debet homo antecedenter tria si animus suus prudens est. ij. p. ti. ij. ca. ij. ante. i. §.

Cogitationes cordis quomodo possunt dupliciter considerari etc. i. p. ti. ij. ca. vij. §. iij. in vltima diuisione circa finem.

Cognatio legalis quomodo impedit matrimonium. et ponit triplicem cognationem. scilicet carnalis siue naturalis. que dicitur consanguinitas spiritualis que dicitur compaternitas. et legalis que dicitur adopratio. ij. p. ti. i. ca. xij. p. totum.

Cognatio spiritualis dicitur compaternitas que matrimonium impedit ex quibus puenit. in quibus strahitur. et ista cognatio habet tres lineas ibi. xv. ca. p. totum.

Cognoscendo quod dicitur est inter angelum et hominem. et quomodo angelus intelligit et quomodo homo. i. p. ti. ij. ca. vi. §. i. p. totum.

Cognitio sensitiva quomodo ordinatur ad duo. ij. p. ti. ij. c.

Cognitio superior quomodo inducit prudentiam etc. §. ij. et que bona cognitio facit hominem. et tria mala pueniunt homini ex sui ignorantia. ij. par. ti. ij. c. iij. circa medium.

Cognitio que ad sapientiam pertinet describitur per beata ex psalmo. quod et de ipsa declaratur cum tribus membris. ij. par. ti. x. ca. vij. §. i. ij. z. iij. p. totum.

Cognitionem duplicem quomodo habent angeli etc. ij. p. r. xxi. ca. vi. §. iij. post. pna. ibi. Habent autem.

Chorea est filia gula et pertinet ad incepta leuicia. quomodo est peccatum et quomodo ex simplici de causa possunt malefieri quomodo currunt quomodo tunc non est reprehensibilis. et quomodo est peccatum mortale. ij. p. ti. vi. ca. vi. ante. §. p. totum.

Chorizontium ponit thema ex psalmo quod et de ipsius declaratur cum triplici membro ibi. §. i. per totum.

Chorea siue tripudians quomodo est quidam circuitus. quomodo assimilatur diabolo quomodo etiam circuitus. et eos inflammat. et quomodo assimilatur puteo infernali etc. ibi. §. ij. p. totum.

Chorizontes que efficiuntur inimici dei per beatos variorum et orientibus. et non solum efficiuntur inimici sed etiam omnium sanctorum. per beatos per auctores et per exemplum ibi. §. iij. p. totum.

Chorizontes et tripudians quomodo deus fecit eos chorizontes in inferno varijs penis ibi. §. iij. p. totum.

E ante D

Chori in loco nō debent laici cū clericis habitare p/ batur. ij. p. r. ij. ca. ij. circa mediū. ibi. usq; in mu.
 Color qdruplī describit ex canticoz. v. Dilca? me? candidus zc. z qd spūaliter significat colores. i. p. r. ij.
 Colūbe specie spūsanctus, apparuit (c. ij. §. ij. p. r. ij. sup baprimū institutione ppter crīa. Et septe pputa / res colūbe ad aprant ad septe dona. ij. p. r. ij. c. ij. §. Colūbas tenēs scēter q deustant semī (ij. p. r. ij. na agroz quō tenent ad restōnē. ij. par. r. i. c. ij. §. r. i. Colūbe septe pputates describūt. ij. p. r. r. ij. c. ij. §. Colūba vbi z quō significat eccliam. ij. par. r. i. c. ij. f. ij. c. i. post pncipiū ibi. Prmo ergo sciendū. Colūnas septe quō exadit sapiens ad sustentandū domū suā. z qd spūaliter significant. i. par. r. i. c. r. §. vi. ante mediū ibi. Quantiū ad scōm.
 Cometa q stella dī vñ onf. qd cōster significat. quā do ipsa apparer nō ducit ad malū. sed est solū signū. ij. par. r. i. c. r. §. i. per totum.
 Commodari vltus scz qn̄ alicui aliqd cōmodatū est ad certū vsū z ipe ad aliud est vsus. qd est cōmodatus. et qd potest cōmodare zc. ij. p. r. i. c. xv. §. iij. per totum.
 Cōplexio hoīs quō ē qdruplex. z ad qd isti sūt magis inclinari zc. i. p. r. i. ca. vi. §. i. post me. ibi. Ad cōpo. Cōplexionū qlitatibz quō se hoīs habent ad vari as sciētias qd ostendunt fm cōplexiones hoīm. ij. p. Cōmutatio rez fm pbn̄ (i. vij. ca. i. §. ij. post pnc. est duplex. ij. p. r. i. ca. r. vi. §. ij. post pnc. ibi. Est autē du. Compositio mox describit vario mō. j. sub lra. m. scz modestia zc. ij. p. r. i. c. r. §. r. per totum.
 Compositionē qualē debet habere religiosus in am bulando. ij. p. r. i. ca. r. vi. §. ij. per totū.
 Cōpūcio intēcionalis quō est via q̄ imediate itur ad celū. i. p. r. i. ca. iij. §. ij. ante mediū. ibi. tertia est fm. Concessione generali nō veniūt q̄ qd nō esset veni militer in spē pcessur. Est vna de reg. iij. que z decla/ ratur. i. par. r. i. ca. r. v. nico sub. i. f. in generali.
 Conciliū describit p̄ thema. qd z declaraf de ipso q̄ p̄aliū nō est sup papā. q̄ dñtia est inter p̄aliū z papā quid boni conciliū in se habere debet. z de p̄aliū Ba/ silien. ij. p. r. i. c. r. ij. ca. i. ante. §. p̄ totū
 Cōciliū z stat? ecclie quō figuraf p̄ solem lunāz stel las z q̄ p̄ ista spūaliter intelligūt ibi. §. i. ij. z. ij. p̄ totū. Cōciliū vel sinod? qd est. vñ dī. vñ tractū est. z p̄cilio rū siue sinod? ē triplex dñtia zc. ibi. ca. ij. an. §. Cōciliū p̄nciale quis celebrare debet. z qui ibidez debent interesse. z qui non. ibi. ca. ij. §. i. p̄ totū
 Conciliū ep̄ale qd magis dicit sinodus quid est. ad quē spectat illud congregare. qui debent interesse. que ibi fieri debent zc. ibi. ca. ij. §. ij. p̄ totū.
 Cōciliū religiosoz vbi h̄r in iure ibi. ca. ij. §. iij. p̄ to Cōciliū p̄nciale vel ep̄ale ad qd celebrat. q̄ tpe. qui tenēt interesse z metropolitanū nō dñt aliqd exigere ab ep̄is q̄ ibidez veniūt zc. ibi. ca. ij. §. iij. p̄ totū.
 Cōcilia generalia qn̄ habuerūt inīnū. z ex p̄cilijs ge neralibz q̄ruoz dicitur ceteri p̄ncipaliora. z quo tem? pore alia fuerūt celebrata. z q̄ h̄o locis zc. ibi. ca. ij. §. v Cōcilia generalia. nō p̄nt p̄figere legē pape (p̄ totū. Cōciliū qn̄ dī legitime celebratū. (ibi. §. vi. p̄ totū. z an papa tenet oēs ep̄os z superiores cōvocare ibi. c. Cōcilio quō nō licet appellare. ij. §. vij. p̄ totū. neq; a papa ad successorē ip̄ius ppter p̄uilegia q̄ desu per habet romana curia. z a q̄. z ad quē licet appellare Concilio p̄nciali q̄ sūt vocā (zc. ibi. ca. iij. per totū. di. z q̄ possunt dimittere zc. ibi. ca. iij. an. §. p̄ totū. Cōcilio tali q̄ dñt tractari. q̄s cās ep̄s differre pōt ad istud p̄ciliū. q̄ cause dñt ibi tractari ibi. c. iij. §. i. p̄ r Concilijs p̄gregati qlz p̄tāt. an ordinariā vel delez

garā bñt. z in q̄s zc. ibi. §. ij. p̄ totum.
 Concilijs quor requiruntur in cognitiōe causarum que ibi tractatur zc. ibi. §. iij. per totum.
 Concilio existens habent ius reuocandi scz redun/ di ad domū ad placitū suū zc. ibi. §. iij. p̄ totum.
 Concilio p̄nciali an statutū factū p̄ archiep̄um et suffraganeos suos super criminibus ecclesiasticis laicoz nō vocatis laicis valeat ibi. §. v. per totū.
 Concilijs quomō varia sunt aduertenda que ibidē sunt reprehensibilia zc. ibi. §. vi. z. vij. per totū
 Concilia z scismata q̄ varijs t̄pibus p̄igerunt. vñ de infra sub. s. f. scisma. z. ij. p. r. i. c. r. §. r. per totum.
 Cōcordia multiplex quō sit habenda in amicicijs q̄ re concordia in speculatiuis nō facit amicitiam. et in q̄ bus amicus cum amico debet concordare zc. ij. par. r. i. c. r. §. r. §. vij. per totum.
 Concordia quomō differt a pace. z in quo consistit concordia zc. ij. p. r. i. c. r. §. r. §. vij. p̄ totum.
 Concessum. consilium. mandatum. p̄ceptū prohibitiū z vsus. que est differentia inter ista. ij. par. r. i. c. r. §. r. §. vij. post medium ibi. Et q̄rum ad.
 Concubinarij sacerdotes non debent vitari in diu nis nisi sint publici denunciari. quid dicitur notorium. z quid sit notorius fornicator zc. ij. p. r. i. c. r. §. r. §. r. Concupiscentia dici potest triplex. spūalis. natura lis z animalis. zc. i. par. r. i. c. r. §. r. §. r. Non cō cupisces zc. est nouū p̄ceptū inter p̄cepta decalogi z propter quattuor rōnes ē ebet quis abstinere ab ista concupiscentia. i. par. r. i. c. r. §. r. §. r. §. r. Concupiscentia carnalis quomodo impugnat siue tentat hominē. ij. par. r. i. c. r. §. r. §. r. Concupiscentia quomodo in quibusdam plus in quibusdam minus inuenitur quomodo ipsa considera ri potest dupliciter. z quomodo ipsa sensualitas. coru / pra est multis modis. i. par. r. i. c. r. §. r. §. r. p̄ me. Confessio quomō diffinit ab Aligu. (ibi Et nota. Confessio sit tripliciter. z quare confessio fienda est homini. ij. par. r. i. c. r. §. r. §. r. ante. §. p̄ r. Confessio quomodo z quādo est de necessitate. de quibus peccatis quomodo est de iure diuino z natu / rali. nec papa potest dispensare ne quis confitetur zc. Confessio q̄s conditiones debet (ibi. §. i. p̄ totū. habere q̄ cōp̄hendūt in vno versu ibi. §. ij. p̄ totum.
 Confessionis h̄ma p̄ditio est vt cito post peccatum mortale cōmissum p̄fiteat. z tamen in quoz casibz te/ nef. q̄s p̄fiteri an̄ terminū taxatū ab ecclia ibi. §. iij. p̄ r. Cōfessiois scda p̄ditio ē vt sit frequēs. qd dupl̄m / telligūt. z ponūt casus in q̄bz q̄s tenet iterare p̄fessionē Cōfessiois tertia p̄ditio ē. q̄ sit cū (ibi. §. iij. p̄ to. dolore sine displicētia. saltē de pctis desup ponit qdaz Cōfessiois q̄rta p̄ditio ē q̄ dz cē i (q. ibi. §. v. p̄ to. regra atq; oīa dicat q̄ bz in mēoria sua. de q̄bz nō ē rite p̄fessus. de q̄bz pctis hoc intelligūt ibi. §. vi. p̄ totum.
 Confessionis q̄nta p̄ditio est vt nō inuoluat obscū ritate. quō dz p̄fiteri oēs circūstārias q̄ sūt he circūstā tie. z sunt in q̄ntuplici genere ibi. §. vij. p̄ totum.
 Confessionis sexta p̄ditio ē vt sit pura. i. vt p̄fiteat ad placandū deū. z ad obediendū ecclie. z nō dz dicere peccata q̄ non fecit zc. ibi. §. vij. p̄ totum.
 Confessionis septima p̄ditio est q̄ sit verecunda. de quo plus debet esse verecundia. quō confitens coraz confessorē debet erubescere ibi. §. ix. p̄ totum.
 Cōfessiois octaua p̄ditio ē q̄ dz cē fortis ppter ve/ recundia vel timorē p̄fite in iungende ibi. §. x. p̄ totū.
 Cōfessionis nona p̄ditio ē vt accusat se. z nō excuset. debet dicere sua z non alioz pctā zc. ibi. §. xi. p̄ to
 Cōfessionis decima p̄ditio ē vt sit simplex. vt dicat b iij

tur p̄se peccā dī circūst̄iis. z dimittātur alie materie
z si p̄fices dicat p̄fessor auq̄ debita vel surra. cōfessor
nullo mō d̄z reuclare ior. §. xij. per totū

Confessionis vndecima conditio est. vt sit humilis
iterius z exterijs. z quomodo debet esse humilis i me

Confessionis duodecima p̄ditio (te zē ibi. §. xij. p̄t
est vt sit discretus. Vtz etiā quis tenet venalia p̄fiteri
z q̄ nō est necessariū. est tū multū fructuosū zē. ior. §.

Confessionis terriadecima p̄ditio est (xij. p̄ totū.
vt sit volūtaria. z nō aliq̄ mō timore ducta ibi. §. xv.

Confessionis decimaquarta p̄ditio ē q̄ sit (p̄ totū
fidelis. i. q̄ fiat in fide ecclie. vtz liceat p̄fiteri heretico
vel epc̄icato in casu nēccitatis zē. ibi. §. xvi. p̄ totū.

Confessionis decimaquinta p̄ditio est q̄ nō audiat
ab alijs. sed solus sacerdos. quō p̄fessor esse d̄z zē. et in
necessitate cui quis p̄t p̄fiteri ibi. §. xvij. per totū.

Confessionis decimasexta p̄ditio est q̄ confitens sit
paratus obedire confessor in his que sibi imponētur

Cōfessōzē sibi nemo eligere potest (ibi. §. xvij. p̄ to.
in nulla p̄suetudine sine licentia superioris z sacerdos p̄
rochialis debet credere confitenti se alteri esse cōfessōz

z p̄fessor iponit tripliciter aliquid penitenti ibi. §. xix.
Confessionis negligentia q̄ est multū rep̄ (p̄ totū.

beneficiū. z frequēter danabilis p̄batur. z etiā aliorū sa
cramentoz in cōmuni vt baptisimū eucharistie vinctio
nis zē. ij. par. ti. ix. ca. viij. de ipis ponit thema ex p̄s.

q̄ od z declaratur z quomodo aliqui tripliciter decli
nant a confessione. scz ipam p̄mittendo indebite pa
gendo. z penitentiam inuētā nō implendo ibi. §. i. ij. ij.

Confessōnū quomō z qualiter quis (z. iij. p̄ totū.
obligat. que pena est ipam nō facientis. z quis dicitur
annus discretionis in quo quis tenet ad p̄fessōnē ibi.

Confessionū casibus q̄s male agere p̄t. z (S. ij.
quomō ipa d̄z infructuosa ibidem §. ij.

Confitens sacerdoni suo q̄n facit infructuosam suā
penitentia de peccatis p̄fessis. z vtz talis tenetur itera
re confessionē vel penitentia ibidem. §. iij.

Confessionis dilatio quare nō est fienda q̄ p̄iculosū
est differre confessionē q̄ est in peccato mortali z in tri
bus casibus ipa differē ibi. ca. xij. §. ij. iij. iij. z. v.

Confessōnē de mortalibus nō p̄t quis differre in
quatuor casibus vsq̄ ad finē anni. als mortaliter pec
Confessionē quando quis (cat. ibi. §. xij. §. iij.

p̄t differre vsq̄ ad tempus oportunū zē. cū notabili
exemplo ibidem ca. xij. §. v.

Confessio a nullo iudice xp̄iano est deneganda qui
eam petir z parus est facere quicqd̄ debet. etiaz si time
ret ne sup̄ueneret q̄ reciper eū. iij. p. ti. ix. c. ij. §. v. circa fi

Confessio describitur per thema ex p̄s quod z d̄ ip
sa declaratur. ij. par. ti. xij. ca. vi. ante. §.

Confessio sacramentalis quando sit facienda. z om
nis lex nobis data a deo datat nobis z mandat con
fessionem peccatorum ibidem §. i. per totum.

Cōfessō vt bñ fiat q̄s p̄ditōes h̄re d̄z ibi. §. ij. p̄ to.
Confessio quō multa bona homi adducit. z sicut p̄
peccatū multa nocumenta. ita per confessionē multe s̄

Confessio simulata est no. (entes zē. ibi. §. iij. p̄ to.
nus gradus superbie. in quo consistit ista simulatio cū
exemplo. ij. par. titu. ij. ca. ij. §. xij.

Confessionis sacramentum quomodo euacuat hu
mores superfluos peccator p̄ tres partes penitentie.
ij. par. titu. xij. cap. i. §. vi. per totum.

Confessiones audientes aut penitentiaz iniungētes.
nihil debent exigere p̄batur ex iure z qualiter peccat
facientes ij. par. ti. ca. v. §. xvi. p̄ me. ibi. Item nec. p.

Confessiones audire nō debet religiosus sine anco
ritate z licentia sui prelati. etiam quorumcumq̄ zē.

ij. par. titu. xvij. ca. vij. per totum.

Confessionem si sacerdos denudat quā penā mere
tur p̄m cano. ij. p. ti. xvij. ca. xxi. §. v. ibi. vigeim^o q̄nt^o.

Confessorum status describitur per thema ex p̄s. q̄d
z de ipsis declaratur. ij. par. titu. xvij. per totum.

Confessor quā potestatem z auctoritatem habere vel
bet. quis p̄t audire confessiones. quis z quomodo po
test absoluer. quis dicit p̄p̄ius sacerdos. z quomō co
fidentes nō tenētur recipere licentia a p̄p̄io sacerdote
confessione ibidem cap. i. per totum.

Confessor ordinatus vniuersiūscunq̄ quis est. cul
vniūscuiq̄z in suo statu tenetur confiteri. vt papa. car
dinales. prelati exempti zē. a q̄bus eos absoluerē p̄t.
ibidem cap. ij. p̄ totum.

Cōfiteri in q̄bus casibus licet vniūscuiq̄z alteri q̄ suo
p̄p̄io sacerdoti etiā sine ipsius licentia ibi. ca. iij. p̄ totū

Confessionis audientiam quis cōmittere potest. et
quis nō. z in quo consistit ista potestas ibi ca. v. p̄ totū.

Cōfiteri licentia quō dare d̄z vel negare curatus
cū ab eo petir alteri ad p̄fiteri ibi. ca. vi. per totum.

Confessiones audire non debent religiosi etiam co
rum qui habent licentiam eligendi sibi confessorē quē
cunq̄z etiam si habuerit papa sine auctoritate z licen
tia sui superioris ibidem cap. vij. per totum

Confessiones qualiter audire debēt fratres predica
tores z minores p̄p̄teru. clē. ibidem ca. vij. per totū.

Confessores quez effectum recipiunt in potestate au
diendi confessiones sunt numero. vi. ibidē ca. ix. p̄ totū

Confessores curati z fratres predicatores quomodo
differant presentando ibidem ca. x. per totū.

Cōfessionis q̄ sūt casus referuati ep̄is a q̄bus sim
plex p̄fessor absoluer non potest ibidem ca. xi. p̄ totū

Qui absoluit aliquem a casu a quo non potest qd̄ ille
facere debet ibidem cap. xij. per totum.

Confessionis generalis confessio an contineat spec
alem ibidem capitulo xij. per totum.

Quid p̄t penitentiarij curie romane. ibi. c. xij. p̄ totū

Confessor quando non intelligit confitentē vel peni
tentem quid tunc sit faciendum ibidē ca. xv. per totū.

Confessor quā scientia habere debet. Est em̄ duplex
claus. i. scientie z potentie ibi. ca. xvi. an. §. per totū.

Cōfessor q̄tra pericula h̄z. quō scire debet iudicare i
ter peccata. quō m̄debit deo p̄ p̄fiteri sibi zē. ibi. ca.

Cōfessor vtz scireteneat de oibz q̄ (xvi. §. i. p̄ totū
sibi dicit in p̄fessōe an sint mortalia vel venalia zē. z q̄
mō cauere d̄z ne sit p̄cepto ad dādā infaz d̄ mortali ibi.

Cōfessor quā bonitate d̄z h̄re ad (ca. xvi. §. ij. p̄ to.
penitentē z quō se h̄re d̄z i suo officio ibi. c. xvij. an. §.

Cōfessor quō in se h̄re d̄z duo. i. timorē vñ (p̄ totū.
fiat circūspectus. z zelū aiaz vñ sit solict^o ibi. c. xvij. §.

Cōfessor quō d̄z se h̄re ad penitentē z p̄si (i. p̄ totū.
tens dicit p̄t p̄fessionē ordine q̄ vult ibi. c. xvij. §. ij. p̄ t.

Cōfessor quō interrogare debet de varijs mortalibz
z de eorundē speciebz de q̄bus debet interrogare. z in
interrogatiōibus tria debet suare ibi. ca. xvij. §. iij. p̄ t.

Cōfessor quō interrogare d̄z nō solū de mortalibz. s̄
etiā de circūstantijs q̄ aggrauāt ibi. c. xvij. §. iij. p̄ totū.

Confessionis quomō z quādo circūstantie sūt cō
fidentē. z circūstantie sūt in q̄ntuplīa genere z quādo
circūstantie dicitur trahere partē ad aliud genus zē.
ibi. ca. xvij. §. v. Regule ponūtur q̄bus cognoscit pecc
catū mortale a veniali. ibi. ca. xvij. p̄ totum.

Confessor quomodo scire z obseruare debet vtilia z
necessaria. in ipō exercicio p̄fessionis quō diligenter q̄
rere debet de numero peccator. z que cauere debet a u
diendo mulieres ibi. c. xix. p̄ totū.

Cōfessor quō penitentia d̄z iniungere siue satisfactiozē

z dibus psonis p. lbi. c. r. an. §. per totū.
 Confessor q̄r se hēat i pōnēdo p̄nāz ne vilescat auēras
 ecclie. z ne p̄as dauū p̄nāz z p̄ p̄o occulto nō ē in
 iūgēda manifesta penitētia zc. lbi. ca. r. §. i. per totū.
 Confiteenti q̄ non confitetur mortale aliq̄d p̄fessoz
 timuit de coipō. q̄ nō reputat illud peccatū. quid sit sa
 ciendum zc. lbi. ca. r. §. ij. per totū.
 Confessor q̄lter se d̄z habere in modo z forma abso
 lutionis de canonibus penitentialibz. zc. lbi. c. r. p̄o
 Confessionem si sacerdos denudat quā pena incur
 rit fm canones. ij. p. ti. r. v. ca. r. §. v. ibidē. r. v.
 Confessor q̄ audit p̄fessionē quō tenet celare peccatū.
 z quare ponitur desuper aliq̄ casus. z quale p̄cām iest
 reuelare p̄fessionē. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. i. p. totū.
 Confessiois sigillū q̄ tenetur celare. z alia secreta su
 Confessiois p̄p̄iū quō scip̄s q̄r peccat. lbi. §. ij. p. r.
 sibi eligere p̄nt abbates zc. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. ij. circa
 Confessiois sp̄alem sibi eligere nō p̄r (mediū. zc. §. ij.
 abbatissa nisi desup sp̄alē licentiā hēat zc. ij. p. r. r. v. §.
 Confessionis sigillū ad q̄ se p̄rē (c. ij. §. ij. circa me.
 dit z q̄n quis ad id tenet zc. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. ij.
 Confessoribz sanctis ponitur thema. q̄d z d̄ ip̄s de
 claratur quō iusti possunt dici celū. z quomodo isti cō
 fitebūtur mirabilia d̄ni zc. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. i. per totū.
 Confessores quō confiteri d̄nt dei mirabilia. z p̄fesso
 rū est q̄dru p̄r oido siue status fm varias p̄p̄ietates
 celoz. p̄m̄i sūt pastores. secūdi doctores. tertij heremij
 re. q̄rī seculi hitatores lbi. §. ij. iij. z. v. p. totū
 Confidentia tripl̄r describit. s. de seipō. de alio. z d̄ aj
 liquo vano. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. i. p. totū.
 Confirmatiois sacm̄ describit p̄ thema ex p̄s. q̄d et
 de ipō declarat. z ponit q̄dru p̄r p̄firmatio. s. p̄ glori
 ficatioē in celo. p̄ sanctificatioē in vtero. p̄ p̄seruatioē
 in mūdo. z p̄ confirmatioē nō ab epō. ij. p. r. r. v. ca. r. §. ij.
 Confirmatio quō d̄nt p̄leuidinē sp̄s z p̄firmatū (an. §.
 q̄s d̄z per virtūz confirmatioē. per armoz additioē.
 z per membroz vigoratioē. lbi. §. i. p. totū.
 Confirmatio in baptismo quō z d̄lter cōfortat ho
 minē. z q̄s est ei⁹ effectus zc. lbi. c. i. §. iij. per totū.
 Confirmatio electoz describit vario mō. j. sub. c. l. §.
 Electio. z. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. iij. per totū.
 Confirmatio crismatis describit vario mō. j. sub. lra. c.
 l. §. crisma. z. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. iij. per totū.
 Coniugia tria legitia legūt i sc̄ptur. ij. p. r. v. c. v. §. c. d. e
 Coniugia vario mō describūtur. j. sub. lra. m. s. m̄imo
 niū. z. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. i. Et. j. sub. lra. n. s. de nuptijs.
 Coniugalis castitas describitur vario mō. s. sub. c.
 l. §. castitas. z. ij. par. ti. r. v. ca. r. §. iij. per totū.
 Coniugatoz vitia sūt nūcro. r. v. z q̄ mortalia. ij. p.
 Coitas q̄ est ad quā p̄nt vl̄ d̄ (ti. l. c. r. v. §. i. p. totū.
 ant fieri p̄cepta iusticie est ei⁹ tripl̄r coitas zc. ij. p. r. i.
 Cois sacri corpis xpi q̄r fieri d̄z. z (v. ca. iij. §. ij.
 cū q̄li deuotioē zc. ij. p. r. r. v. ca. r. §. vi. v. ij. z. r. z
 Fvi. prorum. Et. r. v. ca. r. §. v. z. vi. Vide etiaz
 varia notabilia. j. sub. lra. c. s. eucharistia. z sub. lra. m. s.
 Coitas semel in āno vtz satisfaciā p̄cepto (missa.
 ecclie zc. z q̄ i die pasce fieri d̄z p̄bat. z obiecta solūit z
 quō vario mō circa illd̄ sit negligētia zc. ij. p. r. i. c. r. §.
 Confanguinitas d̄r cognatio carnalis vel naturalis
 de ip̄a tria declarant. p̄mo q̄d ē p̄sanguinitas z q̄dus
 ei⁹. sc̄do cōputant grad⁹ z i d̄bz casibz phibef. z q̄n d̄z
 d̄ia p̄sanguinitas z quō. ij. p. r. i. c. r. v. §. i. ij. z. ij. et
 Cōsca q̄d ē vñ h̄z (de cognatioē vide. s. loco suo.
 orū. z vñ d̄z. z ē sibi tripl̄r facis sp̄ualis. i. p. r. ij. ca. r.
 Cōsca ac⁹ quō ē restituari accusare (an. §. p. totū.
 z solū. z q̄ d̄p̄i significatū z effect⁹ zc. lbi. §. i. z. ij. p. r.
 Cōsca quomodo notatur effectus deuotionis mo
 dus obligatiois zc. quomō erat duobus mōis zist e

error causatur ex septem causis lbi. §. ij. p. totū.
 Conscientia quō ligat z quomodo nō z quō intelli
 git. z p̄sca recta quomō obligat hoīem. lbi. §. iij. p. ro.
 Conscientia recta consequit homo magna consolay
 tionē. z ipsa opranda est p̄pter quatuor. Et conscientia
 dicitur mala tripl̄r ratione. lbi. §. v. p. totum.
 Conscientie omariū quomō faciūt pictura bonus o
 dor z illustratio q̄ duo sp̄ualiter exponūtur. lbi. §. vi.
 Conscientia recta in scriptura quō d̄z do (circa finē
 mus vt recta sit quō se h̄re d̄z ad modū domus marce
 rialis. z bone p̄sca sūt seprē gaudia zc. lbi. §. vi. p. totū
 Conscientia recta vtz q̄s iare valeat se h̄re an. nō. z
 circa hoc sūt attendēde seprē d̄re hoīm z q̄ h̄nt z q̄ nō
 Conscientie donū aliq̄s facit (h̄nt lbi. §. vij. p. totū.
 speluncā latronū ex seprē malis lbi. §. vij. per totū
 Conscientia scrupulosa q̄ d̄z. z q̄ est differētia iter
 sc̄am. fidē. opinioē. dubitatioē. scrupulū siue suspi
 cionē. z q̄ nocumētū scrupulose p̄sca z vñ causat lbi.
 Conscia scrupulosa siue erronea d̄z de (s. r. p. ro.
 ponit p̄ seprē regulas lbi. §. r. a p̄iāp̄io vsq̄ ad mod.
 Conscie scrupulose sepruplex doctrina dat p̄ v̄rē
 epilezie. z q̄n q̄s cū bona p̄sca vñā p̄r tenere potest zc
 ibidem. §. r. a medio vsq̄ ad finē.
 Conscia quō d̄z dom⁹. quō nos oportet in eaz irare
 p̄ varia discussione siue purgatione. z q̄s in ip̄a oportet
 facere zc. ij. par. ti. r. ca. i. §. i.
 Consecrari quō d̄nt epi siue inungi. z in q̄ loco. quid
 p̄l̄ faciendū. q̄r epi d̄nt cē p̄ntes. q̄r sufficiūt. z q̄d d̄z
 cat zc. ij. p. r. iij. c. r. v. §. ij. in vltima diuisione.
 Consecratio eccliaz describitur vario modo infra. s. b
 lra. c. i. Ecclesia. z. ij. par. ti. r. v. ca. vi. p. totum
 Consecratio z cautela virginū describitur vario mō i
 fra sub. lra. u. l. Uginū. z. ij. par. ti. r. v. ca. ij. p. totū
 Consecratio mistroz i veteri le. erat triplex. z quō isti
 figurāt mistros noue. le. i. p. r. iij. c. v. §. ij. per totū
 Consensus p̄io p̄inet ad v̄rē appetitū p̄bat. q̄d
 ip̄onit p̄sentire. q̄ d̄a ē inter assentire z p̄sentire. z q̄r
 p̄sensus nō ē in h̄rtis. i. p. r. iij. c. r. an. §. p. totū
 Consensus de q̄bz sit. in q̄ differat ab electioē. Et q̄ cō
 sensus ad agēdū sp̄ p̄inet ad rōnē p̄bat. z p̄sensus ad
 delectationē opis p̄inet ad supiorē rōnē lbi. §. i. p. totū
 Consensus q̄ est ac⁹ volūtatīs tria norant. z quō cō
 sensus bon⁹ excludit tripl̄cē malū p̄sensū. z p̄sens⁹ ad
 malū interi⁹ p̄t tripl̄r intelligi lbi. §. ij. p. totū.
 Consensus in morosam delectationē v̄l in p̄cām q̄n
 z quō ē p̄cām zc. ij. p. r. i. v. c. i. §. v. vide etiā lbi. a. ij. §.
 Consentire in peccatū contingit dupl̄r. (vsq̄ ad. r.
 z quomodo quis desuper tenetur ad restitutionē ij. p.
 ti. v. ij. c. iij. §. ij. modicū s̄ra p̄n. lbi. p̄o cur⁹ declara.
 Conseruationis beneficiū quod a deo accepimus z
 quomodo de ipō reddemus rationē. z quomō deo de
 bem⁹ esse grati zc. ij. p. r. i. v. c. r. §. ij. s̄ra mediū.
 Conseruatores reputantur iudices delegati a papa
 de quibus habēt iudicare. Et ponūtur tris genera cō
 seruatoz in quibus illi tres inter se differunt in pote
 state vel officio. z quomodo possunt inuocare brachia
 secularē zc. ij. par. ti. r. ca. iij.
 Conseruatores quomodo se modeste habere debēt
 erga episcopos in processioibz contra eos. z quō de
 bent procedere contra eos zc. lbi. §. i. per totū
 Conseruatoz officū que respiciunt. qui possūt esse
 conseruatores ponūtur sex differētie inter conserua
 tores z iudices als delegatos. z quomodo perpetuāt
 iurisdicō q̄n sunt plures p̄seruatores zc. lbi. §. ij. p. ro.
 Conseruatores pcurantes vt se intromittant de alijs
 q̄s de manifestis iniurijs scienter sunt excommunicati
 maiorē sententia quomō hoc sit z quando expirat suū
 officium. ij. parte titulo. r. v. ij. ca. r. §. v. ij. per totū.

Conservatores nō p̄nt se intrōmittere (xxxvij. prot. de manifestis iniurijs vel violentijs abs iur. suspens. ij. par. ti. xxiij. ca. xxxvij. ibi. itē si p̄servatores.
Cōsideratiōes tres adiuuāt sp̄m n̄ram ad deū. s. con sid ratio diuine bonitatis circa nos. p̄sideratio nostre opōsitatis. z p̄sideratio brōz suffragior. iij. p. ti. vij. c.
Cōsideratio d̄z eē triplex circa q̄. s. iij. v. z. vi. p. r. subditos. s. circa subditū vt regulef circa p̄uosū vt in uicēf z circa p̄uū vt exatēf. ij. p. ti. v. ca. xi. s. iij. per totū
Cōsiderationis negligentia describitur vario mō sub l̄ra. i. s. z incōsideratio. z ibi. ca. xi. s. i. z. ij.
Cōsideratione tripliā quomodo anīa volat p̄sus deus. iij. par. ti. ca. v. s. iij. b. per totum.
Cōsiliū qd̄ p̄cedit electionē qd̄ ē. vbi agit de ip̄o in scriptura ad qd̄ p̄ner istud p̄siliū zc. i. p. ti. iij. c. viij.
Cōsiliū de q̄b reby sit. q̄re p̄siliū ē tm̄ o his (an. s. q̄ p̄ner ad finē. z qd̄ ip̄orat istd̄ p̄siliū. ibi. s. i. p. totū
Cōsilio isto quō p̄cedat. quō sit ibi inq̄sitiō fieda. z p̄ponit illd̄. d̄s q̄ gl̄ificat in p̄silio scōz zc. ibi. s. ij. p. t.
Cōsiliū istud ē triplex. s. i. cernale. qd̄ q̄s ip̄i ifert. p̄culare qd̄ q̄s alteri affert. z generale qd̄ q̄s cōicari cō/
Cōsilia hmōi quō in se habere (fert ibi. s. iij. p. to. d̄nt occultationē tractator. intentionē recta deterni vandoz. z executionē diffinitoz ibi. s. iij. per totum.
Cōsiliū mutare q̄s nō p̄t i alteri? deternitū ē vna de reg. iij. z declaraf. i. p. t. x. c. vii. s. l̄ra. m. s. Durare
Cōsiliū donum quō tria req̄rit. z tūc recte p̄siliū. quis p̄siliat q̄s q̄s tria facit. iij. par. ti. xij. c. i. an. s.
Cōsiliū donuz quō req̄rit celsitudine p̄ncipiū vt u dicit. z q̄mēs hūana p̄ donū p̄siliū instruit. dirigitur z p̄fi
Cōsiliū donū quō req̄rit ap̄ (at̄ tripl̄r ibi. s. i. p. to. titudine p̄siliū. zc. ibidem. s. ij. per totum.
Cōsiliū p̄mū euangelicū est consiliuz obediētie. z in quo hoc consistit ibi. ca. ij. ante. s.
Cōsiliū vortū obediētie ip̄gnat ab aliq̄b qd̄ nō bñ sit p̄ san. r̄ho. reprobaf̄ tripl̄r ibi. ca. ij. s. i. p. totū
Cōsiliū paupertatis describit̄ vario mō. j. sub l̄ra. p̄ scilicet Paupertas. z ibi. ca. iij. z. iij. per totū.
Cōsilia euāgelica vt religiōis nō sūt dimittēda propter scādaliū siue etiā opa misericōdie. ij. p. ti. vij. ca. iij. s. v. ante mediū. ibi. Notandū. de p̄silijs vide. s.
Consolationē magnā quō inducūt religioso tria i mor te. iij. par. ti. xvi. ca. x. s. vij. per totū.
Consortiu muliez q̄s periculosum est. quomō debz vitari zc. iij. par. ti. xvi. ca. i. s. x. circa finem.
Cōstellatiōes describūt̄. j. s. l̄ra. s. s. stella zc. ij. p. ti. xij. c. p̄tiorē z quō zc. i. par. ti. xvij. c. vnico. s. xij. p. totum.
Cōstitutiōes frat̄ū p̄dicatoz in multis exponūtur zc. iij. par. ti. xvi. ca. i. s. xij. z. xij. per totū.
Constitutiones religiosoz quomō inter se differūt zc. iij. par. ti. xvi. ca. i. s. iij. vltra mediū. ibi. Nota etiam
Consuetudo siue mos ponit̄ p̄ q̄nta lege. z q̄n̄ illd̄ habet exordiu zc. i. par. ti. xvi. ca. vnico an. s. p. totuz.
Consuetudo z mos sumit̄ tripl̄r. z quō mos diffinitur ab f̄sō. z consuetudo z mos quōz sūt nota iuris. z q̄ modo p̄suetudo diuersimode p̄siderat̄ zc. ibi. s. i. p. to.
Consuetudinis effectus siue v̄tus est multiplex. z q̄ re p̄suetudo pōt legē mutare zc. ibi. s. ij. p. totum.
Consuetudo quomodo parificatur legi in multis. z enumerat̄ur circa hoc. xv. casus. ibi. s. iij. per totū
Consuetudinē sumendo large ponitur triplex gen^o consuetudinis. quomō consuetudo mala est fugienda z bōa imitāda. q̄n̄ p̄suetudo d̄r rōnabilis. z q̄n̄ q̄s ex p̄suetudie exalatur a pctō z q̄n̄ nō zc. ibi. s. iij. p. to.
Cōsuetu. q̄ ad iudicandū siue q̄ ad iudicia describit̄ rur. ad quā p̄suetudinē ē recurrēdū in iudicijs. z quō varie p̄suetudines sūt arēdēde in diuersis negocijs

Consuetu. quando tollit legem q̄n̄ (ibi. s. v. per totū p̄iudicat legi z quando nō ibi. s. vi. per totum.
Consuetu. peccandi est duodecimus grad^o supbie. z q̄re est valde periculosa. ij. par. ti. iij. c. iij. s. xv. p. to.
Cōsue. nulla p̄t iroduca vt q̄s sibi eligat p̄fessorē p̄ ter supious sui licētā. ij. p. ti. xij. c. xij. s. ix. circa p̄nc.
Cōsue. quō obligat hoies ad ieiunādū. z p̄suetudo laicoz n̄ ligat clericos nec ecōuerso. z vbi ius ieiunij p̄ ualet p̄suetudini. ij. par. ti. vi. c. ij. s. ij. per totū
Contemptus religiosoz z inobediētia quando est mortale zc. iij. par. ti. xvi. ca. i. s. i. p. totū
Contemplatiuis quō v̄tilis est timor dei que facit in ip̄is ille timor. i. par. ti. vi. ca. x. s. v. p. totū.
Contemplatiuis cordibz quomodo deus insedz tri pliciter. i. par. ti. iij. ca. vi. s. xvi. b. c. d.
Contemplatiua vita describitur vario modo infra sub littera. u. scilicet vita. z. iij. parte ti. x. ca. iij. p. totū
Cōtentio ē septia filia inanis gl̄ie. quō opponit̄ cō cordie siue caritati quō diffinit̄ z quō ip̄a p̄mittit ho minē errare in inuio z nō i via. ij. p. ti. iij. c. ix. an. s. p. t.
Contentio tripl̄r describitur. s. emulatiōis disputatiōis z litigatiōis. ibi. s. i. ij. z. iij. p. totū.
Cōtētio disputatiōis tribz mōis ē vitiosa. qz. p̄ p̄t entie p̄tate. qz. p̄ modestie p̄gruitatē. z p̄pter matricē
Continētia quō diffinitur (utilitate ibi. s. ij. p. to. z bōnomē cōtinentia inq̄tū ip̄orat quandā refrenatiōē accipitur tripl̄r. quō ip̄a p̄iugit̄ castitatem. quō auger meritū zc. iij. par. ti. iij. ca. ij. an. s.
Cōtinetia z ei^o p̄riū incōtinetia quō p̄tinet ad aias magis q̄s ad corpus. quō sibi aduersant. z quō q̄s illis resistere debet duobz mōis zc. ibi. s. i. z. ij. per totū.
Cōcupiscentie icōtinetia quō peior ē z turpior q̄s icō tinētia ire quō h̄irelligēf. Et p̄pter q̄tuor mor^o p̄cupie bz maiorē inordinatiōē q̄s mor^o ire ibi. s. iij. p. totum.
Cōtinetia assumēdo p̄ refrenatiōē aīa voluptatibz iducit. xij. z dissuadet iordiatū affectū volūtati ibi. s.
Cōtinetia siue castitas quō ponit̄ iter iij. per to. p̄silia euāgelica. Est ei triplex q̄d̄ castitaf̄ z circa hāc castitatē ponit̄ error aliq̄z q̄ z destruit. iij. p. ti. xij. c. ij.
Contractū diuersi mōi de (s. ij. iij. iij. z. v. p. to. scribūtur in diuersis p̄tibz de v̄ditōe ad terminū zc. ij. p. ti. c. viij. p. to. z. j. sub l̄ra. r. s. redditū habes aliq̄
Cōtract^o z trāslatio rez q̄b mōis sūt (in p̄ticulari. unt q̄ licitū z q̄ nō. qd̄ d̄r mediū illoz. z trāslatiōis rez sūt sex mōi zc. iij. p. ti. viij. c. ij. vide etiā varia. j. sub l̄ra
Cōtractū varioz q̄ sūt vt (tera. n. s. de negociatiōibz q̄ d̄nt mediatores. z quō isti bñ vt male exferēt ioffid
Cōtractibz vel in (um zc. iij. p. ti. viij. c. iij. s. i. p. to. alijs actibz q̄ cōphēdunt sub noīe emprōis z v̄ditio nis. quō aliq̄n̄ comitrit̄ simonia. ij. p. ti. i. c. v. s. viij. p. t.
Cōtract^o ex p̄tōe legē accipe dino scūf. Est vna d̄ reg. iij. q̄ z declaraf. i. p. ti. x. c. vni. s. c. f. contractus.
Cōt̄ritio quō diffinit̄. quō de pctis req̄rit̄ p̄t̄ritio. z ad verā p̄t̄ritiōē p̄currūt. q̄tuor req̄rūt ad iustificatiō nē ip̄ij. q̄ d̄ra iter attritiōē z p̄t̄ritiōē. z quō p̄t̄ritio sufficit sine p̄fessione. iij. p. ti. xij. c. xij. an. s. p. totū.
Cōt̄ritio q̄re req̄rit̄ necario de oī pctō actuali mor tali. quō p̄t̄ritio sufficit de pctis oblitis. de q̄b q̄s sp̄at̄ liter non recolit. z q̄n̄ q̄s illoz recordat̄. quō tūc h̄re d̄z
Cōt̄ritiōne q̄n̄ q̄s obligat̄. (ōt̄ritiōne ibi. s. i. p. to. z q̄n̄ ē de necitate z post mortale si non tenet̄ q̄s ad p̄f tendū. tenetur tū ex necitate ad p̄t̄ritiōē ibi. s. ij. p. to
Cōt̄ritiōnis dolor ē duplex. s. actual^o z sensibil^o q̄n̄ q̄s tenet̄ ad illas ex necitate quō d̄z h̄re dolorē de pctis et qd̄ cōiter inducit iste dolor ibi. iij. p. totū.
Cōt̄ritio de peccatis siue dolor q̄s r̄us debetesser con tritus magis debet velle pati q̄cunq̄. penā i generali q̄s peccare mortaliter. z quare ibidem. s. iij. per totum

Contritiōis cā pncipalis h sit ds p'grām suā. tñ ex
 pre nri dispositōe sex iur cāe ibi. §. vi. vide etiā aliq' ibi.
 Contritiōe mediāte quō (§. v. d' p'itōe in p'sentiōe
 absoluit q's a p'cis. quō ds illā accēpat. r qñ r quō ip
 sa sola sufficit. ij. p. ti. xvij. ca. xxi. §. iij. p. totū.
 Contritiō quō accipit tripliciter. r quō p'ca dimittunt
 Cōrumar qñ vere (§ p'itōne rē. l. p. ti. r. c. i. §. iij. e.
 vel fice appellat. qñ vere q's d' p'umax rē. ij. p. ti. r. c.
 Cōructia ponit r'ij. §. i. an' med. ibi. itē nō appel.
 b. Breg. p' filia ire. vñ mag' out r' qre. quō descriptif
 r q' dicunt. r sūt p'ueliosi. ij. p. ti. xvij. c. vi. an'. §. p. to.
 Cōructia ponit p' r'ema qd' r de ipō declarat cum
 Cōructia qñ ē p'ca r q' (triplicia mēbro. ibi. §. i. p. c
 le. r p'uelia p' r'eri triplicia intentiōe. s. aō corrigendi.
 animo placandi. r anō iniuriandi ibidē. §. ij. p. totum.
 Cōructia inferre p'imo quō q'libet cauere d' r qre
 Cōructia faccorū (cū notabili exēplo ibi. §. ij. p. ro.
 r verboz r aliqñ opozet repellere. aliqñ d'ceat sufferre
 r qñ. aliqñ quis debet rephendere ibi. §. iij. p. totū.
 Cōrumelic quō r qualiter quis tenet satisfacere q
 debet esse triplex. adducunt tres q'tiones. p'umelic sa
 tisfactio habet tres questionēs ibi. §. v. p. totū.
 Cōructia r detractione in q'bu pueniūt r d'nt. ij. p. tit.
 Cōuersandi p'ate quō r qñ (viiij. c. iij. infra pnc.
 r'pō dedit discipul' suis. ij. p. ti. r. c. iij. §. i. an' mediū
 Cōuersatio religiosoz q'lis d'z (ibi p'ate q'ra. l.
 esse in varijs statib' ij. p. ti. r. c. viij. §. i. p. totū
 Cōuersatio fidelium cū is delictis quō ē phibita r q'bu
 Cōuersatio deri (r q'bu nō. ij. p. ti. r. c. ij. §. ij. p. to.
 coz descriptif fm regulā ap'li. D'ozet ep'm rē irrep'be
 sibile rē. sub. r'ij. p' d'itō ibi. par. ti. r. ij. per totū.
 Cōuersatio ad deū nō debet esse tarda s' veloz. q'bu
 r'istat quō ds vocat r expectat p' d'ie. r ex phib' rōnī
 bus r mōis. r onidit q' difficultior ē p'uersio dilata rē. ij.
 Cōuersos de nouo ad fidē (§. ti. r. c. r'ij. §. i. p. to.
 v' ad religionē vel ad penitentiā quō illos diabol' va
 rio mō tēat. i. p. ti. r. c. r'ij. §. ij. p' me. ibi. Et in pncip'
 Cōuersē approbate religionis sūt p'sone ec' (pio q'dē.
 dese r gaudēt v' publicū p'ilegio clericoz. r q' d'nt eccl'ia
 stice persone. r q' sub dubio rē. ij. p. ti. r. c. v. §. ij.
 Cōuersi r'eligiōib' quō tenēt ad horas. (ctia an.
 ij. par. ti. r. ij. ca. iij. §. i. circa finē. ibi. Et hoc.
 Cōuiuioz comestozes v' als ēf quō māducāt in et
 cessua q'ritare. aliq' cūz laura q'ritare. aliq' de accurata
 studio sitate. aliq' ēf nimia auditate. r aliq' s' r'p' ipoz
 tunitate. ij. par. ti. r. c. i. §. v. vi. vj. vij. r. r. p. totū
 Cor quō omō sit exercendū r volūtas hūana frequē
 ter in scriptura dicitur cor r sub noīe cordis tractat de
 exercitio voluntatis. i. par. ti. iij. ca. r'ij. an'. §. per totū.
 Cordi n'ro seprē mōis quō ds coopat. i. volūtatē vt
 eam ad perfectionē ducat rē. ibidem. §. i. per totū
 Cordis duri p'iterates q' sūt quō cor ē emolliendū.
 quō ds in boīe pncipalr postulat cor. r qre r quō ē cor
 Cor quō ē dep'mē. (ad custodiendū ibi. §. ij. p. to.
 dū r hūliādū exēplo saluatori. q' h' h'bo r exēplo do/
 cuit. r quō ē i bono exercēdū r i malo custodiendū. ibi.
 Cor quō ē dispositū r q' p' ista significant. (§. ij.
 r quō in bono m'p'lr exercēdū. r quō sūt in hūilitate
 Cordis iniquoz sūt seprē disse (seruādū ibi. §. ij.
 rē. r que mala ex ipis pueniūt ibi. §. ij. per totum.
 Cordis duricia q' mala facit r obduratio dūo ipoz/
 Cordis cogitacōes du' (tat ibi. §. ij. ibi. De seprē/
 pliacit p'nt r'iderari rē. l. p. ti. r. c. vj. §. iij. v' v'ia d'
 Cordis liq'factio ē d'itio amor' pueniēs. r (v'issōe.
 r'p' duricia ē dispositio amor' repugnās q's p'badet tri
 bus p'iterantibus i. par. ti. r. c. ij. §. vj. p. totū.
 Cordis p'ditōes q' sūt. ij. p. ti. vj. c. ij. §. v. b. modicū. §.

Corde mūdi q' d'nt b'ri. r quō ipi deū videbūt hec i/
 mūdi cā i trib' ite. ligif. r quō isti tres dicitur esse mū
 di rē. iij. par. ti. vj. ca. vi. §. vi. per totum.
 Corporalis creatura quō ē speculū p' qd' nūc deuz vi
 dem'. r q' sūt p'ces isti' speculū. i. p. ti. r. c. vi. §. vj. p'ro.
 Corporalis p'stencia huc p'seruatio vite q'ru amāda
 sit onidit quō hō fugere p' r' r'uitates ne inficiat. i. p. c
 Corpor' lesio quo vario mō fit. l. (vij. c. iij. circa p'nt.
 per occasionē. mutilationē. vulnerationē aut violentiā
 detentionē. r quō in istis fieda ē restitutio. r qñ. ij. p. ti. ij.
 Corpus defomitas quō r qñ i (ca. ij. ca. i. p. totū.
 pedet p'motionē ad sacros ordies. q' p'nt admitti q'ruz
 r'ps d'nt expectare rē. ij. par. ti. r. xvij. ca. v. p. totū.
 Corpus defūcti sandētes p' ossib' trāsferēdis ex cōi
 cari sūt maior' snā. ij. par. ti. r. ij. ca. l'ij. p. totū.
 Corporis nri r mēbroz quo deo dabim' rōnē in ho
 Corporales delectari (villimo. ij. p. ti. r. ij. c. r. §. ij.
 ones sunt magis vehementes spūalibus p'pter tria. i. p.
 ti. vi. ca. v. §. ij. circa finē. ibi. Sed quo ad nos.
 Corp'oz glorificatoz sūt quoz dotes. ij. p. ti. r. r. ca.
 Corpus r'p'i si mus comedat quā penā (vij. p. totū
 p'pterea icurrit sacerdos fm canōes. ij. p. ti. r. vj. ca. r. i.
 Corpus quō corrupit per immun' (§. v. ibi. r'ij.
 d'icā rē. ij. par. ti. vi. ca. iij. §. vi. per totum.
 Corpus mortū q' modestia huc suāda. ij. p. ti. r. ij. c. r. §. i.
 Correctio s'na q' i p'cepto sit p'bat de q'bu p'cis r'el/
 ligif. v' r'z oēs obligāt ad h' p'ceptū sine correctiōis. v' r'z
 h'mōi omisso sit mortale. r que differentia p'cepta affir
 matiuā r negatiua. ij. par. ti. r. ca. vi. an'. §. per totū.
 Correctio s'na descriptif p' r'ema ex p'ial. qd' r d' ipō
 Correctio s'na quō sit d' dei (cedat ibi. §. i. p. to.
 p'ceptū tripl'r p' d' omitti. r omisso sine correctiōis nō
 ē mortale nisi illud de q' fieda ē sit mortale ibi. §. ij. p. c
 Correctio s'na ē infructuosa qñ corrigēs ē p'cor. p'
 bat. correctio delinq'nt ad que p'ertinet. de q'bu p'cis. r
 qñ subdit excusant a correctiōe p'latoz rē. ibi. §. ij. p. c.
 Correctio s'na quō d' fieri i misericōdia r caritate. r cū
 debito mō. q' sūt seruāda in ista correctiōe. quō p'ca sūt
 publicāda. r'esses iducūt p'pter tria. q's ordo seruād'. r
 q' sūt p'siderāda in denūciādo p'ca. ibidē §. iij. p. to.
 Quatuor sūt cāe distindū r nō corrigēdi p'ca siue de
 licta. ij. par. ti. r. ca. v. §. ij. circa finē. ibi. quoz aut sūt.
 Corrigi siue p'curi quō r qñ r q'bus mōis d'nt cle
 ricū. r pncipaliter quō eps subditos corriger' fm illd
 apli. Non percussorē. ij. par. ti. r. ij. ca. iij. §. r. p. totū.
 Corripere quō p'larus d'z subditos fm informatiōy
 nem apostoli pauli. ij. par. ti. r. vi. ca. vj. §. i. per totū.
Crapula describitur in
 fra s' b' l'ra. g. l. gula. ij. p. ti. r. c. i. §. v. vi. vj. vij. r. r. p. r.
 Creatura corporal' quō est speculū per qd' nūc deuz
 videm' i p'nti. r q' sūt partes speculū. i. p. ti. r. c. vi. §. vj.
 Creaturalois tripl'ca voce alloq'itur boīem (p' r to.
 vt deo grās de ipis referat ibi. ca. vj. §. ij. p. totū.
 Creature irrationalis amor q's est. quō debem' de
 um imitari. r oīa amare. r aliter creaturas rōnales. r
 aliter irrōnales ibi. ti. r. c. ij. §. ij. ibi. Seprim' r vlti.
 Creaturaz vniuersitas quō nos tripl'r iuitat ad q'
 tiarūacionē. ij. p. ti. v. c. r. ij. §. i. an' mediū. ibi. scd'z q's
 Creatura irrationalis quomodo animat nos ad s' b'
 ueniendū indigentibus. ij. parte. titu. v. c. r. vij. Post
 pncipium ibi Creatura quoz.
 Creatura omīs quomō nos inuitat ad amorem dei
 r quō dupl'r clamāt vt deū amemus. ij. par. ti. r. c. vi. ca.
 Creature oēs q' (ij. §. ij. infra mediū. ibi. q'nto oīs
 mō māifestāt vestigiū trinitat'. p'mo. s' i generali. scdo
 in speciali. r tertio i singulari. ij. p. ti. r. c. vj. §. vi.

Creatura oēs tres pditiones habet i. p. ti. xij. ca. ij.
 Credere est laudabile tripliciter. iij. p. ti. viij. c. §. vij.
 ca. iij. §. iij. circa pncipiū. Cetera q̄re. i. iud. lra. f. f. fides.
 Creditori vtz licet accipere debitum quod debet ei
 usurarius. ij. par. ti. i. ca. ix. §. xi. per totū.
 Crimen illud vocabulū accipit q̄ drap̄t̄ et p̄bo ap̄t̄
 Dp̄ter ep̄m esse sine crimine. q̄le p̄m̄ ē crimē. quō in
 teiliḡt. quō d̄z vitar. iij. p. ti. xij. ca. iij. §. i. per totū.
 Crimina tria impediūt matrimoniu t̄ dirimūt con
 tractum. iij. par. ti. i. ca. v. per totū.
 Crimina aliqua enumerātur t̄ declarātur que etiā
 impediūt matrimoniu. ibidē ca. xvi. §. iij. p̄totū.
 Crimina varia que inquirūt in iudicio humano
 vario mō describūtur su v lra. i. scilicet iudicio humano
 zc. iij. p̄e titu. ix. ca. vij. quasi p̄ totū. z ca. vij.
 Crimine criminoso participant̄ cum exōmunica
 to nominatim exōmunicati sunt maior̄ sentētia. quod
 tamē vlt̄erius declaratur. iij. par. ti. xxiij. ca. xxxv. p̄
 monōnē ordinis. iij. par. ti. xxvij. ca. vi. §. vij. p̄ totū.
 Criminales sapiētia que est sicut in q̄ sicut. iij. p. ti.
 p. ca. iij. §. iij. in medio.
 Criminale gaudiū in quo p̄sistit describitur cū alio
 duplici gaudio. i. par. ti. vi. ca. v. §. iij. p̄ totū.
 Crimine notorio vtz papa possit deponi. iij. p. ti. xxiij.
 Crisma siue p̄firmatio quō d̄z lra. iij. p. ca. iij. §. iij.
 sacm̄ sit p̄bat: q̄n̄ p̄s̄ instituit p̄secrationē t̄ quomō
 ap̄t̄ instituerūt t̄ fecerūt zc. iij. p. ti. xxiij. c. xxiij. Tali sa
 cramento obligamur ex necessitate. quō ē necessit̄ vti. §. i. p̄
 Crisma p̄secratū ab ep̄o quō ē materia p̄firmatis
 que sunt ad hoc necessaria ibidem. §. iij. p̄ totū.
 Crisma quomodo formam determinatam habet. z
 que est forma zc. ibidē. §. iij. per totum.
 Cōfirmatio is effect̄ ē triplex ibidē. §. iij. per totū.
 Cōfirmatio q̄bz d̄z dari. vtz ē character vti. §. v. p̄ to.
 Cōfirmationē solus h̄z dare ep̄us: sicut z p̄ficere crif
 ma: vtz simplex sacerdos possit p̄firmare. Et papa n̄
 potest cōmittere inferiori sacerdoti p̄firmationē zc. ibi.
 Cōfirmare quō sacerdos d̄z esse soli. c. §. vi. p̄ totū.
 Cōfirmare quō q̄s p̄firma post p̄ncipiū ibi q̄rū.
 tur. vñ p̄f. c̄ crisma q̄d s̄ ḡnificat illa de q̄bz sit. z quō
 tripliciter debet q̄s p̄firmari. que applicātur ad talē cō
 firmationem crismatis. iij. p. ti. xxiij. ca. iij. §. i. per totū.
 Crux xpi qualiter debet adorari z venerari z quali
 ter imago crucis. z q̄ adoratio zc. z quomodo crucē al
 loq̄mur respectu xpi zc. iij. p. ti. xxiij. ca. ix. §. v. per totū.

Culpa vna grauior ē alia

quatuor rōnibz. z adhuc ex sex rōnibz alijs. i. p. ti. ix. c.
 i. §. iij. p̄ totū. Nō est sine culpa q̄ rei que ad eū nō per
 tinet se iussit. Est vna de reg. iur. q̄ declarat i. p. ti. xx.
 ca. vnico sub. n. ibidē nō ē sine culpa remissionē quō oī
 perat̄ indulgētia zc. i. p. ti. x. c. iij. an. §. Et indulgētia a pe
 na z a culpa. quō sit intelligēda ibi. §. iij. per totum.
 Cultus diuinus quomō ad tria ordinat̄. ij. p. ti. xij.
 Cultus dei quī est actus virtutis. ca. i. §. i. p̄ totū.
 religionis. quō ip̄e deo exhibet. z est triplex cultus. scilz
 corporis cordis z oris. iij. par. ti. v. ca. vij. §. i. per totū.
 Cultus dei speratus quomō z quādo ip̄edit matri
 moniu: de q̄bz intelligit̄. z. ij. v. ti. i. ca. vi. p̄ totum.
 Cupiditas vlt̄ auaricia sumit̄ trip̄t̄. ij. p. ti. i. §. i. z s.
 lra. a. scilicet auaricia habet varia de ip̄a in p̄culari.
 Cupiditas quomō prohibet clericis quare talis cu
 pidus prohibetur ordinari. z que mala comprehendū
 tur sub cupiditate. a quibus se derici debent cauere.
 zc. iij. par. ti. xxiij. cap. iij. §. xi. per totum.

Curatores z tutores negotioz q̄ p̄toriser̄ vel fecerūt
 rapinas: fraudes damna zc. vñ p̄ eos vlt̄ p̄ suos fieri
 debet restitutio. ij. par. ti. ij. ca. iij. §. iij. per totum.
 Curatus quomodo licentiā dare potest. vel nō au
 diendi confessiones. iij. par. titu. xvij. ca. vi. p̄ totū.
 Curialis quomodo censetur irregularis ad promo
 tionem sacroz ordinū. quis dicit curialis. z quare illis
 prohibetur. iij. par. titu. xxvij. cap. vi. §. iij. per totum.
 Curiositas est p̄mus gradus supbie: z in quo consi
 stit. Et quomodo genus humanū multipliciter iſectū
 est hoc vito. ij. par. ti. iij. ca. iij. §. iij. p̄ totum.
 Curiositas quō describit̄ in q̄ agit de spectaculis z
 vitijs q̄ p̄cedūt ex vano aspectu. ij. p. ti. iij. c. vij. an. y.
 Curiositate quō hō ad varia iſctinaf zc. ibi. §. i. p̄
 Curiositas quomō est duplex. scilicet sensitua z in
 tellectua. que z subdividitur q̄rū. ad intellectuā z in
 exercet̄ quinqz mod̄s. ibidem §. ij. per totum.
 Curiositas vana quō z q̄licet ē cā multoz maloz
 Curiositas z vanus aspectus. ibidē. §. iij. p̄ totū.
 Oculoz piculosior ē plus q̄ alioz sensuū abusus. z q̄
 ta mala inducit vanus aspectus zc. ibi. §. vi. per totū.
 Curiositas criminalis quō obliuiscit̄ facit dei sui z p̄
 ximi. i. p. ti. ij. c. ix. §. ij. circa mediū ibi scdm̄ q̄ reddi
 Custodis ecclie siue sacriste officiu q̄d est. quō vtz
 subesse archidiacono. quō curā h̄re d̄z circa ea q̄ illi cō
 mitterūt zc. iij. p. ti. xix. ca. ix. ante. §. per totum.
 Custos ecclie quomō d̄z. q̄d est suū officiu. quō de
 ber esse solitatus circa ornamenta z vasa sacra z alia q̄
 ad suū officiu pertinent zc. ibi. §. i. per totum.
 Custodes nri z dei m̄str̄i quō s̄nt ageli. iij. p. ti. xxxi.
 Custodiā nraz quare z quomō ac/ ca. v. p̄ totū.
 cedunt ang. liz quomodo hominē vario modo custo
 diunt zc. ibidē ca. vi. §. iij. v. vi. z vij. p̄ totū.

Damnati quomodo

Do puniuntur in alia vita. z quomodo
 do a deo puniūt peccatoz p̄pter mora
 le nō solū in p̄nt̄. sed etiā in alia vita
 z bec pena est aliq̄ mō finita: z aliq̄
 mō infinita. i. par. titu. ix. cap. iij. ante. §.
 Dānatoz p̄ma z p̄ncipalis pena q̄ ē eoz pena quō
 excedit incōpabiliter oēm penā p̄nt̄is vite. quō ignis
 agit̄ i. aliam. z de resuscitationē dānatoz ibi. §. i. p̄ totū.
 Dānatis quomō adhuc incūt̄ alie pene. vt scilicet
 fetoz z pena de scientia acq̄sita. quomodo pena eoz
 augetur z vermis eoz non morit̄ zc. ibi. §. ij. p̄ totū.
 Dānati vtz sciant que circa nos agunt̄ in hoc mō
 do. circa hoc est duplex modus cognoscendi. in q̄ mo
 do ip̄i dānati etiā vident gloriā beatoz ibi. §. iij. p̄ to.
 Vtz ante defunctorū p̄nt̄ ad nos venire zc. Anie bea
 te ad nos venire p̄nt̄: q̄ ad infernū sentētia nō p̄nt̄
 adiuuari suffragijs nris zc. z q̄to peccatoz ex peccatoz
 ad veniā z nō reuertit̄ r̄tōdur̄ puniet̄ ibi. §. iij. p̄ to.
 Dānati quō ibunt̄ ad suppliciu. z quomodo tripliciter
 ces miserias ibi habebunt. i. par. ti. v. ca. iij. p̄ totum.
 Damnatorum z demonioz. q̄ non est spes proba
 tur z ostenditur. iij. par. ti. vij. ca. ij. ibi in dānatis.
 Dānati quomodo p̄uabunt̄ a subtractionē omn̄iū
 subsidioz in inferno. scz a deo: ab angelis: a sanctis:
 a notis: ab ecclie suffragijs. ab omnibus beatis. z a lo
 cis sacris. iij. parte. titu. xxiij. ca. v. §. xi. p̄ totum.
 Damnati quomodo habēt diuersas miserias z pe
 nas. z quomodo nos ista respicere debemus. i. par. titu.
 lo. iij. ca. vij. §. iij. post p̄ncipiū ibi respice tertio ad.
 Damnatorum quare non sinderis inclinās ad bo
 num. i. par. ti. iij. ca. ix. circa finem.
 Damnatoz penas vide. j. sub littera. i. scilicet inferi

nus. z. iij. par. ti. xij. ca. v. a. ij. §. vltz ad. it. §.

Damnū qđ quis sua culpa tenet. sibi deoz. nō alre
ri impurari. Est vna de regulis iuris que z declaraf. i.
par. ti. xx. ca. vnico sub littera. d. scz damnū.

Qui occasione dāni dat dānū qđ dedisse videt. ē vna
de reg. iur. z declaraf. ibi sub lra. q. scilicet qui occasione.

Quicūq; pncipat in crimie iuste dānaris vel rapie sur
ti vel sacrilegi. mortalr peccat. z qđ mōis iustis fit pē
apario. ij. par. titu. i. ca. xij. §. xi. xij. z. xij.

Dānificatio manus quomodo describitur. z quid
significat eius qñq; digit. ij. p. titu. ij. ca. i. §. vij. p. to.

Dānū qđruplex quis pōt alteri inferri. z quō z qui
bus mōis tenet ad restitutionē ibi. ca. ij. §. i. ij. z. iij.

Damnū alterius qđ potest esse occasio qua p totū
dupliciter ibidem. §. i. p. totū.

Damnū dāni adiuuicij tempore guerraz. quomō
z p quos fieri possit remissio. vñ faciūt pacē. ij. p. ti. ij. c.

Dānificatio fame z honoris quomō. iij. §. ij. p. to.
fit p pncipie illationē. p detractionē z. ij. p. ti. ij. c. ij. §. ij.

Dānificatio quō fit qtuor mōis scz p occa. p totū
sione p mutilationē. p vulnerationē. z p violentia dere
tionē. z quō qđ tenet ad restitutionē ij. p. ti. ij. ca. ij. §.

Dānificatio rez exterior quomō fit. z. ij. p. totū.
quō est fienda desuper restitutio ibidē. §. iij. p. totum.

Dauid quomodo cantu suo dominū laudauit. quo
modo ipse dicit crimius pphetaz. quō fuit maximus p
pberari. z quare z quomodo moyses dicit maximus pro
pberaz z. ij. par. ti. iij. ca. iij. §. ij. vltz m. diū.

Dauid quomodo dilectionē dei z hoim. sua puerfa
tione hominibus demonstrauit. ij. par. ti. xxi. ca. vij.
post medium scilicet ante. i. §. ibi dauid dilectionē dei

Decalog' preceptor' dei

describit. j. sub lra. p. scz pcepta. z. i. p. ti. xij. ca. iij. §.
Deceptio quō z quare fit. quō diffinit. z quid. xij. §.

est decipe z fallere z. ij. p. ti. i. ca. xvij. §. i. vide etiā infra
sub littera. f. scilicet fraudulencia. quia fratres.

Decipere quō solet diabolus trāformādo se in an
gelū lucis z in varias formas z. ij. p. ti. iij. ca. vij. §. ij.

Decipere quō z quare fit. quō diffinit. z quid. xij. §.
est decipe z fallere z. ij. p. ti. i. ca. xvij. §. i. vide etiā infra
sub littera. f. scilicet fraudulencia. quia fratres.

Decipere quō solet diabolus trāformādo se in an
gelū lucis z in varias formas z. ij. p. ti. iij. ca. vij. §. ij.

Decipere quō z quare fit. quō diffinit. z quid. xij. §.
est decipe z fallere z. ij. p. ti. i. ca. xvij. §. i. vide etiā infra
sub littera. f. scilicet fraudulencia. quia fratres.

Decipere quō solet diabolus trāformādo se in an
gelū lucis z in varias formas z. ij. p. ti. iij. ca. vij. §. ij.

Decipere quō z quare fit. quō diffinit. z quid. xij. §.
est decipe z fallere z. ij. p. ti. i. ca. xvij. §. i. vide etiā infra
sub littera. f. scilicet fraudulencia. quia fratres.

Decipere quō solet diabolus trāformādo se in an
gelū lucis z in varias formas z. ij. p. ti. iij. ca. vij. §. ij.

Decipere quō z quare fit. quō diffinit. z quid. xij. §.
est decipe z fallere z. ij. p. ti. i. ca. xvij. §. i. vide etiā infra
sub littera. f. scilicet fraudulencia. quia fratres.

Decipere quō solet diabolus trāformādo se in an
gelū lucis z in varias formas z. ij. p. ti. iij. ca. vij. §. ij.

Decipere quō z quare fit. quō diffinit. z quid. xij. §.
est decipe z fallere z. ij. p. ti. i. ca. xvij. §. i. vide etiā infra
sub littera. f. scilicet fraudulencia. quia fratres.

ra. iij. par. titu. xl. ca. vij. §. i. ij. z. iij.
Per decretū vtz papa possit facere canones z articu
los fidei z. i. par. titu. xvij. ca. vnico. §. xij.

Decretalis quid est. z qđ decretales eplē habeāt ean
dē auctē sicut decreta canones. oñd. f. aperte ibi. §. xv.

Defectiois tpe quomō sperare debemus in deū z
hoc triplici rōne z. iij. p. ti. vij. ca. i. §. v. infra mediū.

Defectū triplicem quomodp habet peccator quez
non considerat. ij. par. ti. v. ca. xi. §. i. p. totū.

Defect' qui in massa occurrit describitur infra sub
missa. z. ij. p. titu. xij. ca. vi. §. iij. per totum.

Defectus vñ causat. quō rō superior z inferior infi
ciuntur z. i. parte titu. iij. ca. vij. §. ij. per totum.

Defedere quō liceat. ij. p. ti. iij. c. iij. an. §. p. totū.

Defendere se quō licitū sit ptra quoscuq; se inua
dētēs iniuste. qñ z quō se defendere dz ptra suū supio
rē vel ptra gentes. vel seru' ptra dñm. Et seru' magis
tenet adiuuare parentes qđ dñm z. ibidē §. i. p. totū.

Defendere se quomō licitū est cū moderamine: nō
solū pro persona sed etiā pro rebus. z pro rebz etiāz vñ
vili cet repellere dōēs ptra qđ licitū ē z. ibi. §. ij. p. to.

Defensio corporis mystici quomodo z qualiter fiat
z. iij. parte titu. iij. ca. iij. ante. §.

Nullus pluribus vti defensionibz prohibetur est vna
de regulis iuris. que dedar. i. par. titu. xx. ca. vni. sub

Defensio peccati est octauus gra. lra. n. f. nullus.
dus supbie z in quibus hominibus magis recipitur ista
defensio. ij. par. titu. iij. ca. iij. §. xi. per totum.

Deformitas corporis quō z qñ impedit motionē ad
sacros ordines qđ possunt admitti z quādo z ad qruz
tēp is oportet eos expectare z. ij. p. ti. xvij. c. v. p. to.

Defanctoz status describit infra sub littera. m. scz
more. z sub p. scilicet purgatorium.

Degradatio depositio. iuspensio in qbus differunt
z nō omnis degradatus est tradēdus curie seculari nisi
in tribz. ij. p. ti. xvij. ca. iij. an. sine ibi videt aut esse.

Degradatū quomō nō potest eps restituere zē po
nūf desup notabiles qōnes. ij. p. ti. xx. ca. ij. an. §. post

Delectatio vlgaudiū ē alia passio. pnci. ibi eps nō
appetitu sensitiuo zē. z quō sūt quedā differēcie dele
ctationū z. i. par. ti. vi. ca. v. ante. §. sed decepti sūt cir
ca hoc quidam antiqui z quare. z que differēcia inter
delectationem z desiderium z. ibidem. §. i.

Delectatio causat ab opatione sicut a ppria z pma
causa pbat. z delectatio causat a modo ppter trāsmu
tationē qđ fit triplr zē. Et delectatiōes corpales sūt ma
gis vehementes spūalibz ppter tria. ibidē. §. ij. p. totū.

Delectatio duo requirit zē. z per accidēs cōtingit
qđ tristitiā aliqđ magis fugiat qđ delectationē ap petat
i. parte titu. vi. ca. vi. ante. §. circa pncipiū.

Delectatio venereoz triplr describit. z quomodo. z
quādo est peccatū z. iij. p. ti. iij. ca. vij. infra pncipiū.

Delectationes quō impugnant hoimē ptra castita
tē. z quō sūt cauēde z. iij. p. ti. iij. ca. vi.

Delectatio morosa in acru luxurie describit quō fit
z quomodo est peccatū talia cogitare z. ij. p. ti. v. ca. i.
§. v. per totū. vide etiā. j. sub lra. l. f. luxuria.

Delectationē z gaudiū quō hnt scī in deo viso z
amato. ij. par. titu. xxx. ca. vi. ante. §.

Delegati officii vario modo describit. j. sub littera
l. scz legatus. z. iij. par. ti. ij. ca. iij. per totū.

Delictū psonē nō debet in detrimentū ecclie redun
dare. Est vna de regulis iuris que z dedar. i. p. ti. xx.
ca. vnico sub lra. d. f. delictū. In pari delicto vel cau
sa potior est hditio possidentis. Est vna de regu. iur.
que z dedar. ibi sub lra. l. scz impari.

Deliberatio magna vtrum sit habenda circa igres

am religioſis zc. iij. par. citu. xv. ca. ij. an. s. circa. pr.
 Demonſtratus deſcribit vario mo. j. ſub lra. d. ſz
 Denunciatio in iudicio vel coram iudice (diabolus
 eſt duplex quod talis fieri dz zc. iij. p. ti. ix. ca. ix.
 D. ponit vtz poſſit papa p aliq notorio crimie zc.
 Depoſitio ad. nonē nota q (ij. p. ti. xij. c. iij. s. ij.
 ſi depoſitio vlt vt renunt ſibi vlt alteri pceſſit tuc ad
 vſu tuc ſurtū cōmiſit. declaraf viteri qn licitū z quas
 do nō zc. ij. p. ti. i. ca. xv. s. v. p. totū
 Deriſio vñ frequēter pcedit. z quō differt a ſubſana
 Deriſiois grauitas (tione zc. ij. p. ti. vi. c. vij. an. s.
 deſcribit ex deriſione xpi in ſua paſſiōe. z quō ad huc
 a diuerſis deſendit z illudic zc. ibi. ſ. i. z. ij.
 Deriſio q grauiſſimū peccatū ē ondit. z eſt deriſio di
 ſtinōz pinqnoz z viroz iuſtoz ibi. ſ. iij.
 Deriſiōe quō dūbet ſe cauere deber. z quō aliq ſan
 ctos in hac vita diabolica deriſerit zc. i. s. iij.
 Deſiderioz eſt triplex gen. s. Deſideriū peccatoz. iu
 ſtoz z beatoz. i. parte ti. vi. ca. iij. s. i. p. totū
 Deſiderioz ſūt ſeptē genera q hic appetunt z in pa
 tria poſſident. iij. par. ti. vij. ca. vij. s. x
 Deſideria ſeptē regiunt in hoīe q nunq pnt reple
 ri ſed tm̄ in celo. ſ. Deſideriū cognitiōis p̄uoli bono
 ra tionis zc. iij. p. ti. x. ca. vij. s. ij. p. totū
 Deſideriū z delectatio i qbz dicit zc. i. p. ti. vi. c. v. s. i
 Nō deſiderabis vxorē. primū tui. eſt decimū pceptū in
 de calago. z declaraf vario mō. i. p. ti. xij. c. iij. s. iij.
 Deſperatio q ē paſſio p̄na ſpei poſt p̄ſte p̄ to.
 z in quid tendit ſperās zc. i. p. ti. vi. c. vij. an. s. p. totū
 Deſperatio q̄uis ipa ſonar in vitū tm̄ augi ſine
 peccato eſt z qn z qn nō. Et hui. deſperat. ois ſeptēz
 ſūt cāe. z qdā remedia deſperatiōis ponūt ibi. ſ. i. p. t.
 Deſperatio de dei miſcōdia quō piculoſa eſt z d ſpe
 venie. z q nō ſit deſperādū ſz p̄ſcedū de dei miſcōdia z
 bonitate zc. ij. p. ti. vij. c. vi. s. i. ante mediū.
 Deſperatio ponit a. b. Greg. p filia accide. q zylre
 nō declaraf. qre de nullo viuere ſit deſperādū in p̄nti
 vita. deſup ponit thema ex pſal. ij. p. ti. ix. ca. xv. an. s.
 Deſperatio q oibus piculoſoz ſit. p̄baſ rōne iamuf
 ſtabilitatis z inſtabilitatis z ſdinabilitatis ibi. ſ. i. p. to
 Deſperatio ſcda ē de venia p̄ſcōnda p̄ p̄ntis. Et ta
 lis deſperās bz de venia falſaz eſtimationē de rebz ex
 ga deū. ſ. de di miſcōdia. de dei oīpotētia. z de p̄pa mali
 z u adēda q ondit ex ſc̄ptura. Et ē triplex miſcōdia de q
 q̄s deſperat ſepoſſe euadere. z p̄ qualibz deſparationēz
 danf notabilia remedia. z fortitudo hoīs deſup p̄uēit
 Deſperationē venietria inducūt (ex. iij. ibi. s. iij.
 iij. par. ti. xij. ca. xvij. s. iij. circa mediū.
 Deſperationi de venia dat triplex remediū z p̄ deſ
 perationē p̄ſuerādi ponūt tria remedia ibi. s. v.
 Deſperatio i morte deſcribit vario mō. j. ſub lra. m.
 ſz morte. z. i. p. ti. v. ca. ij. s. ij. b.
 Deſpare vlt diffidere q̄s nō dz qn q̄s nō cito libera
 tur a flagella vel rēratōe. iij. p. ti. vij. c. ij. s. vi. i medio
 Deſponſatio clandestina quō ſit ſex modis. iij. par
 te. ti. i. ca. xvi. Cetera vide infra ſub m̄ſimonio.
 Detractio ponit a. bea. Grego. p ſecunda filia in
 iudic. quō diſtinit z duplex differentia deſcribitur in
 ter ipam z contumeliā. ij. par. ti. vij. ca. iij.
 Detractio deſcribit p̄ thema ex p̄s. qd z de ipa deſ
 claraf z de diſſamatiōe. p̄mi. z quō detractio variat
 ſeptupl̄r. z quō tales tenēt ad rēſtōnē. z quō dz p̄iurā.
 Detractiois ſuitas ondit. qz deo odibilis (ibi. s. i
 qz p̄p̄io ſubieco nocibilis. z qz p̄ſio leſibilis ibi. s. ij.
 Detractiois ſuitas ondit eo q purgat difficulter. q
 ad longū p̄baſ. quō tales tenent ad rēſtōnē z nō. ſolū

loquens ſz etiā audientes. z p̄ſentire. p̄iugit dupl̄r zc. ib.
 Detractor z ſufurro i qbz dicit. ij. p. ti. vij. (s. ij.
 Detractoe quō duobz mōis fama z ho (c. v. an. s.
 noz. p̄ſima dānificaf. z qn audir detractioē dicit alijs
 p̄ b̄ ſit dānificaf fama z honor. p̄ſima. z quō tal̄ tene
 tur ad rēſtōnē. ij. p. ti. ij. c. ij. s. ij. p̄ p̄n. i. i. qzū ad ſe.
 Detractoria man. q eſt vlt quo deſcribit. z qd ſignū
 ficat eius qnqz d. gra. ij. p. ti. ij. ca. i. s. ff.
 Detrahit q. p̄p̄io cū p̄ cū falſū testimoniū dat. z qz
 tū malū ſit. vide. i. p. ti. xij. ca. iij. s. ij. an. mediū
 Deuotio q z q̄is eē deat in diuio (ibi. ſcdo loq̄
 officio. deuotio vñ dz. vñ dicit deuoti. qd ē deuotio.
 Eſt duplex cā deuotiois. z quō nō eē eſt vt med. ratio
 ſit caua deuotionis. iij. par. ti. xij. ca. x. ante. s.
 Deuotiois effect. q̄s eſt. vñ p. educ. deuotio. quo
 modo cauſat trifticiā zc. ibidem. s. i. per totū.
 Deuotio z intentio in hoīs nō eſt in p̄cepto ſed
 dei gratia. iij. par. ti. xij. ca. iij. s. vij. per totū
 Deuotio actualis quō z quicr requit ad celebratio
 nē z ſacrā cōionē zc. iij. par. ti. xij. ca. vi. s. vij. per tot.
 Deuotione z corpous ſtectione quomodo de. z ſat
 cti p̄nt adorari zc. iij. par. ti. xij. ca. vij. s. ij.
 Deuotionous z diuiniſ offici. q̄s quō debent inſiſte
 rederi. iij. par. ti. xij. ca. ij. ante. s. p. totū.
 Deū eē trinū z ynū tripl̄r videre poſſum. ſ. in ſc̄pt̄
 p̄ur̄ ſue doctrinis. in figur̄ z i creaturis. iij. p. ti. x. c.
 De trino z vno ponit thema (vñ. s. iij. v. z. vi. p. t.
 ex p̄s qd z de ipō declaraf. z diuidit in tria mēbra. iij.
 Deū quō vidēbr̄. q ē tota mer (p. t. xxx. c. ij. an. s.
 ces coz. quō vidēt trinitatē quō ipa trinitas ē nra ve
 aritudo obiectiua. z quō d̄s vario mō deſcribit a p̄bi
 Deū trinū eē quō deſcribūt ſc̄i (zc. ibi. s. i. p. totū
 doctores ſm̄ varios ac. zc. z q d̄s oīa creauit. z q̄ ba
 beat pudentiā de omnibus zc. ibi. s. ij. per totū.
 Deus ſtat i rebz qnqz mōis ibi. s. ij. per totū.
 Deū quō diuerſimode qnqz rep̄ntat. i. par. ti. i. ca. i.
 s. iij. poſt med. ibi. Pro maior.
 Deū quō videre poſſumus i p̄nti vita p̄ ſeptē ſpe
 cula. i. par. ti. iij. ca. vi. s. iij. vſqz ad. xi. per totum.
 Deus quō vario modo videtur z ponunt ſeptē gra
 dus p̄quos venit ad viſionē dei zc. iij. p. ti. xv. c. x. vñ.
 s. i. circa mediū. ibi. Tripliciter ergo.
 Deū quō viderūt p̄phete z nos p̄ eos. i. in diſpenſa
 tionē imittentis inſtrūctis. ſtatis. ſcedētis. deābulatis
 comedētis z regētis. i. p. ti. iij. ca. vi. s. xij. xij. xv. xvi.
 Deū z d̄m̄ ielū z ip̄i. magna (xv. xvij. z. xx. p. t.
 lia videre poſſumus p̄ q̄tuor media. i. p. ti. iij. ca. iij. s.
 ij. poſt p̄ncipiū. ibi. Sunt autem quatuor.
 Dei ſilitudo ē triplex. ſ. eſſe. noticiē z potētiē. ij. p. ti.
 Dei q ſit liberū arbitriū ondit z p̄ba (ij. c. i. s. iij.
 tur auaritate z rōne. i. par. ti. iij. ca. ij. s. ij. p. totū.
 De. quō dupl̄r videt z i duplici forma. i. p. ti. iij. ca.
 Deus quō videt facie ad facie. z (vi. s. xvij. z. xij.
 quō intelligit illa auēras. i. p. ti. iij. ca. vi. s. xx. p. totū.
 Deus quomō ſedet in contemplatiuis z in celeſtibus
 tripl̄r. i. par. ti. iij. ca. vi. s. xvi. p. totū.
 De. q aliqd nulli dz ex necitate ſz ex grā p̄baſ z on
 ditur. i. par. ti. v. ca. ij. s. xi. an. mediū ibi. nā deus glo.
 Deū quō ſcriptura dicit iratū. eſt aut̄ ira dei triplex
 ſiue dicere poſſum. q d̄s tripl̄r irat̄. i. p. t. vi. c. xi. s.
 Deus q nō ſit cā p̄nti neqz di (ij. a. p̄n. vſqz ad me
 recte neqz indirecte probat z declaraf vario mō. z q
 deus dz eretare vel obdurare qd ſportat zc. i. p. ti. vi.
 De. rērat hoīs nō tm̄ ſicut diabol. (c. xij. p. totū
 nec vt pl̄ diſcat ſed vt bonū occultū alijs pateſciat.
 qd z piculoſū eſt nō tentari a deo zc. i. p. ti. vi. c. xij. p. t.
 Dei varia bonitas deſcribit. ſ. ſub. b. ſ. Bonitas.

Deus quod ondit nob sua varia bonitate. i. p. ti. riiij.
 Deus bonus est quod sua bonitate. (ca. ij. s. vi. pro.
 coicac creaturis ibi. s. viij. p. totum.
 Deus quod in corde nro. i. voluntate opat. sepre mot
 Deus quod vult a no (dis. i. p. ti. iij. ca. riiij. s. ij. p. t
 bis. i. q. q. oco vult in pnti z nonu in celo. i. p. ti. riiij. c.
 Deus q est bonu increatu describit. (i. s. viij. p. tot.
 z cognoscat tribu mois. i. p. ti. riiij. ca. ij. s. v. pro.
 Deus odit sed sine sui mutatioe. pbat ex scripturis
 z figuris vario mo. z qd e odii di. i. p. ti. vi. c. iij. s. j.
 Deus q est pater misericordiaz quod suos (i. p. totu
 liberat a sex malis mudi. i. p. ti. v. ca. iij. s. iij. p. totu.
 Dei nome quod sumit a iij. siue ad. iij. s. ad sancti/
 ficatione ad pessionem. ad iplozatione. z ad dicti sui co
 firmatione. i. p. ti. riiij. c. iij. s. iij. an mediu ibi. sciedu.
 Dei quod e triplex retributio. i. spalitat. pena (aut.
 litatis z eterne felicitatis. i. p. ti. iij. ca. vi. s. i. p. mediu
 Deus quod diuino de vocat (ibi Sed norandu.
 hoiem ad laborandu in vinea eccle. i. p. ti. v. ca. ij. s. vi.
 Deus q odiri no pot ondit z pbat qd sit (p totu.
 odii dei z qd odiri deii. ij. p. ti. iij. ca. iij. s. ij. p. totum.
 Deus quod ab hoie iudicat temerarie. ponitur des
 super aliq. z auctoritates q z exponuntur. ij. p. ti. iij. ca.
 Deo quod demus ee grati ppter (viiij s. ij. p. totu.
 oblata diuinalia. collata sacramentalia. sublara iferna/
 lia. data naturalia. allata tpalia. referuata z iupnaru/
 ralia. ij. par. ti. iij. s. viij. viij. ix. x. riiij. z riiij.
 Dei varie tentationis vide varia infra sub lra. t. f.
 tentacio. z. ij. p. ti. iij. ca. x. p. totu
 Dei opatio q a pccoribz no psideat s. q cucta regit
 q aliqs deserit. z q vniusa cognoscat. ij. p. ti. v. c. xi. s. ij.
 Deus quod hnt odio. z ds quod dupli cogno (p totu
 scatur siue apphedi pr ab homie. ab aliqbus potest ds
 odio hnt tripli. z qru pccmiffad sit. ij. par. ti. viij. cap.
 ij. s. iij. p. pn. ibi. scdm odii
 Deu quod no possum arguere vel inculpate q non
 puidit suis. sed oia q facit bonis z malis iuste facit. B
 pr ondi tribu ronibz. ij. p. ti. viij. ca. viij. s. ij. p. totu.
 Deus quod p. x. fit z p. x. g. fit suos triplici scuto. ij. par
 te ti. riiij. ca. viij. s. i. a medio vsqz ad finem.
 Deus quomodo z quare dr medicus. quomodo z qua
 liter ipe resuscitat infirmos. i. ij. par. ti. viij. ca. i. s. ij. c.
 Deus solus peccata dimittit. i. z qre hoc nulli alij
 teri pr coicare. ij. p. ti. riiij. c. riiij. s. v. circa pncipiū
 Deus quod flagellat hoiem in pnti vita qnqz decan
 sis. Et quod ds punit a deoin pnti. no solu p culpa sua
 sed etiā p aliena. z b. triplici rone. ij. p. ti. riiij. c. i. s. i. ij.
 Deus quod vario mo visitat p penas. (z. ij. p. totu.
 in pnti z in purgatorio quod punit p. x. z qliter punit
 nescientes z qliter scientes. ibi. ca. ij. p. totum.
 Dei nome sumptu p essentia z p adopcione. z p fal
 sam estimatione describit p thema. ps. qd z de ipo de
 clarat. ij. par. ti. riiij. ca. i. ante. s.
 Dei nomen p. x. z stricte sumptu quod a nobis co
 gnoscat quod possum eu noiare cu suis opibz. i. ibi. s.
 Dei nome large sumptu quod dr coicabi. (i. p. totu.
 lenobis dupli ondit. z quod aia se eleuare dz in deu in
 cogitationibz. i. ibidem. s. ij. p. totum.
 Deus quod dr falsa opione. pbat ex falsa scriptura.
 snt tria genera falsoz deoz. q gentes illos adorabant
 z q pncipaliter hoc fecerut ibi. s. iij. p. totum.
 Dei visio describit vario mo. i. sub lra. u. s. v. s. i. z
 Deus quod est caput eccle (iij. p. ti. riiij. c. iij. p. totu
 z oim hominu fm diuersos status. z quod ds mirabili
 ter exaltauit caput eccle ta militaris qz truibantis.
 ij. p. ti. riiij. ca. i. ante. s.
 Deus quod est caput eccle declarat pleni. z quod et

qre hoc ppo specialiter copertit. z quod xps est capruo i
 um viatoz z oim hoim fm diuersos grad. zc. ibi. s. i.
 Deus. i. xps quod opat est salute i medio (p totu.
 diuinali. in medio ygnali. in medio tpali. in medio lo
 cali. in medio yxuali zc. ibi. ca. ij. p. totum.
 Dei fructio describit vario modo. i. sub lra. f. f. frui
 tio. z in. ij. par. ti. riiij. ca. vi. p. totum.
 Dei filii decuit incarnari magis qz patre. vel spm
 sanctu tribu ronib. iij. p. ti. riiij. ca. ij. s. i. p. totu.
 Dei dilectio describitur. i. sub dilectione. z. iij. par.
 Deus q immortalis est. pbatur tri (ti. vi. p. sequentia.
 bus ronibus. z quod perfectio ipius oparois dep edet
 ex quoz. z quod bntudo e pfectissima. i. iij. p. ti. r. c. viij.
 Deu quod aduolat ania tribu consideratio. (s. i.
 nibus. iij. par. ti. r. ca. v. s. iij. p. totum.
 Deus quod timetur timore filiali. z quomodo iste rior
 pcedit ex sepre q excellensime repititur in deo. iij. pre
 ti. riiij. ca. riiij. z per oes. s. illius capiculi.
 Deus quod dr ee in reo. creatis tripli. s. p. e. n. t. i. a. p. n.
 tia z potentia. iij. p. ti. r. v. c. riiij. an. s. infra pncipiū
 Dei iudiciū describit vario mo. i. sub lra. i. f. i. u. d. i. c. i. o. v. i.
 Deo quod ds inimicat p amore sui p. i. zc. ij. p. ti. v. c.
 Dei quod accipim beneficia singu (iij. s. i. p. to
 laria. generalia spalia. q ipi debem ee grati zc. iij. p.
 Deus quod sepre modis opera (ti. v. c. riiij. s. ij. p. tot
 tur in corde nostro. i. in voluntate vt ea ad perfectione
 inducat zc. i. parte ti. iij. ca. riiij. s. i. p. totum.
 Deus quod i hoie pncipali postulat cor z qre. z quod
 est custodiendu zc. i. p. ti. iij. ca. riiij. s. ij. p. totum
 De dei misericordia z bonitate quomodo est spera
 dum zc. ij. par. ti. viij. ca. viij. s. i. ante medium.
 Deo viso z amato quod sancti hnt gaudium z delect
 ationem. ij. par. ti. riiij. ca. vi. p. totum.

Diaboli tentatio quomodo
 pr obatur ex sacra scriptura. quid est tentare. quid est
 experimentum sumere de aliquo. quomodo p. x. i. offi
 ciū diaboli est tentare zc. i. par. t. vi. c. riiij. s. i. circa finē
 Diabolus triplici causa mouetur ad teradu hoies.
 scz malicia. i. i. y. b. i. a. z inuidia. Et declarantur circa hoc
 tres questiones ibide s. ij. p. totum.
 Diabolus quod tentat generalitate virtioz. varietate
 modoz. z qlitate tentatoz. ibi. s. iij. p. to. a. pncipio
 Diabolus quod tentat an z retro. a sursum z deorsu a des
 tris ra sinistris ibi. s. iij. an mediu ibi. scdo tentat.
 Diabolus quod tentat in celo z quod z ds. i. paradiso ds
 z i mudo ds. ibi. s. iij. j. mediu. ibi. Tentauit.
 Diabolus quod tentat omni tpe. s. a pncipio o mudi
 vsqz ad finē zc. ibi. s. iij. circa mediu. ibi. tertio tentat.
 Diabolus quod teprat varijs moīs nouiter pueros
 vl ad religionē vel ad penitentia vl ad alia bona ibi.
 s. iij. post mediu. ibi. in pncipio.
 Diabolus quomodo tentat omni tpe a pncipio opati
 onis z in medio z in fine ibi. s. iij. circa finē
 Diaboli sepre snt genera tērationū. qz pma e ipoz
 tura. scda dr dura. tertia subtilis. qra occulta. qnta vi
 olenta. sexta perplera. septia fraudulēta. ibi. s. iij. p. to
 Diabolus quod teprat ifideles. z quod iter fideles. et
 quod inter fideles bonos z malos. z inter bonos p. x.
 ctos z infideles vario modo tentat ibi. s. v. p. totum
 Imperfecti z infirmi nullo modo dnt appetere tēran z
 b. triplici rōe ibi. s. v. Justi z pfecti appetere dnt tēran
 ppter varia merita ibi. s. v. ibi Secundo debet.
 Diabolus superatus in tentatione hois vtz possit
 amplius tentari. circa qd notat duplex opinio ibi. s.
 Diabolus q reuertit ad eū quē (v. ibi Sed qnt.
 dimisit pbat aucte. sa. scripture ibi. s. v. ibi. q ar dia.
 c ij

Diabolus tentamentoz ponitur septem remedia q̄
probat̄ur ex auctibus sacre scripture ibi. §. vi. per totū

Diabolus quomodo vario modo se transfert in an
gelū lucis. z in formas varias ad decipiendū homines
ponitur desuper multa exempla z auctores. ij. p. r. iij.

Diabolus quō z qliter subitū (ca. vij. §. ij. p. totū.
ter tentat ad decipiendū p̄ginē z alias p̄ionas spūa s̄
les de q̄bus isti devent abire. z que ipis valent ad
aduandū. iij. par. r. ij. ca. ij. §. vij. per totum.

Diaboloz siue demonioz iur̄ septe noī. z qd signi
ficat z qd figurat. iij. par. r. vij. ca. v. §. iij. vltra me.

Diabolus quomō tentat hominē vario modo d̄ ca
stitate. iij. par. r. iij. ca. vi. §. i. ibi. Puma quidē

Diaboli siue demones quō habent fidem iuxta il
lud. Jaco. ij. Demoes credūt zc. iij. p. r. vij. ca. ij. §. iij.

Diabolus quō sup oīa ipugnat z tētat (circa medi
hoc z decipe q̄rit. iij. p. r. vij. ca. iij. ibi. q̄ntū tentans.

Diabolus quō fm̄ quoz status hoī (post mediū
minū q̄dupliciter tentat hominē. quomodo assilatur
diaconi. quō basilisco. quō leoni zc. ibi. §. i. per totū.

Diabolus quomō decē modis tentat hominē. z quō
tentat per q̄nqz sensus hominis ibi. §. ij. per totū

Diabolus quō tentat z ventilat aīaz q̄nqz cornibus
z quō hoīes terribilr̄ tētat zc. ibi. §. iij. p. totum.

Diabolus quomodo a nobis illudic̄ur. z q̄bus suf
fragijs z modis deīatur ibi. §. iij. per totum.

Diabolus quō spūaliter spoliat siue violat templū
s̄c̄e. iij. par. r. iij. ca. vi. §. vij. per totum.

Diaboli quomodo infestant aīam varijs tentatio
nibus in morte. iij. par. r. iij. ca. vij. §. vi

Diabolus quō opatur circa fantasia homis ad de
cipiendū. i. par. r. ij. ca. vi. §. v.

Diabolus quō immittit hominē spūales tētatōes
z quō per donū sc̄e posuimus inter ipius suggestio
nes z diuīal spiratōes d̄nūā zc. iij. p. r. vi. c. i. §. vij

Diabolus quō p̄cipue aggredit̄ hoīem in (p totū.
sine grauis me z astutissime tentans z q̄re. z de q̄bus.

z quō p̄ntobidione zc. i. par. r. v. c. ij. §. i. per totū

Diabolus q̄ mors dicitur p̄batur. z quare cuz vñd
exemplo. i. parte. r. v. ca. iij. §. iij. g.

Diabolus quō vario modo imittit timorē in cordi
bus hoīm. quō ē rex sup oēs fi. sup. quō superbia im
mittit in aīas zc. iij. par. r. iij. ca. iij. §. iij.

Diabolus in ordinatione sua habet duos actus sc̄z
legere euangelīū z portare sacramentū zc. quō imp̄mi
tur sibi character. sup q̄ bz p̄tēte zc. iij. p. r. iij. c. rvi. §.

Diabonē quid respiciat. qd est ipius officīū. qd iij.
īpi debet cōmitti. qd bz facere zc. ibi. §. ij. circa mediū

ibi. De diacono. Archidiaconi. officīū describit̄ va
rio mō. s. s̄b s̄ra. a. f. Archi. zc. iij. p. r. r. ca. vi. per totū

Diacono quō ip̄mū character quā p̄tēte i illo acci
pit zc. iij. p. r. iij. ca. rvi. §. iij. p̄. p̄n. ibi. Seq̄t. ipe.

Dies dominica quomō

est multū p̄uilegiata p̄pter multa magnifica q̄ in ea fa
cta sunt z q̄bus bonis hoīes d̄nt vacare ista die. z que

dā q̄stio desup. ij. p. r. r. c. v. §. iij. j. p̄ncipiū

Dies siue mēsc̄ quō p̄putant̄ fm̄ l̄l. nonas. z yd̄
z qd significat. iij. p. r. vi. c. iij. §. v. p. totū.

Dies q̄ maledixit Job. quomodo hoc intelligit̄. qd
per hoc significatur. z dies clarus est multiplex. ij. par

re r. vij. ca. v. §. iij. vsqz ad finē.

Dies ieiunij describit̄ infra sub littera. i. f. ieiunio.
z. ij. par. r. vi. ca. ij. §. i. per totum

Dignitates z honores querere vt̄ episcopatuz zc.
vtrum licz z quomodo ar. pro z contra. z concluditur

ij. par. r. iij. ca. v. §. iij. per totū

Dignitates officia siue beneficia appetere. j. ep̄atus
vtrum mortale sit vel licitum arg. pro z contra. z r̄de

tur ad argu. z quō b̄mōi sunt appetenda ibi. §. iij. per
totū. §. qd de dignitatibz z officijs secularibz. si appe

tatur per p̄ces obseq̄a zc. vtz sit p̄ctm̄ zc. z quō dicit̄
iudicia non est his q̄ p̄sunt zc. ibi. §. v. p. totū.

Dignitatis vel officij renūciatio qliter fieri debet
ij. par. r. r. ca. v. per totum

Dignitas eccl̄astica quomodo cognoscit̄ in multis
ij. par. r. r. ca. lxxij. §. i. per totum

Dignitates z honores p̄curare q̄ p̄iculosus sit quō
q̄s se cauere d̄z ab b̄mōi. ij. par. r. iij. ca. v. §. ij. per totū

Diligendus quō est deus q̄ est sup nos. quo nos ip̄
los. quo p̄mū q̄ est iuxta nos zc. z quō ordine ista s̄

eri debēt. iij. par. r. vi. ca. iij. an. §. p. totū

Diligi quō debet d̄s sup oīa z an oīa. b̄ p̄bat̄ vario
mō ex scriptura ibi. §. i. Ad dilectionē d̄i quō nos iurat̄

sa. scriptura. icitat natura. exarat gr̄a nob̄ exhibita solū
citaz gl̄ia p̄missa. z b̄ clamat̄ vniūsa creatura. ibi. §. ij.

Diligi q̄ magis debet deus q̄ p̄mū p̄ (p totū.
batur. z vlt̄erius declaraf̄ ibi. §. iij. per totū

Diligere debemus deum magis q̄ nosmetip̄os qd
simuliter probatur ibi. §. iij. per totum

Diligere deū sup oīa cogit̄ rō. p̄udentie. rō varie
bonitatis. z rō artinentie z p̄m̄q̄tatis. z q̄ vilitas ē vt̄

deū diligamus zc. ibi. §. v. per totū

Diligere quō d̄z hō seipm̄ ex charitate ista dilectōe
Dilectio. iūip̄i ex charitate quō p̄si (ibi. §. vi. p. r.

str̄ i. v. z q̄ s̄t̄ ista signa amicitie ibi. §. vij. p. totū

Diligere quō d̄z hō seipm̄ maḡ q̄ p̄mū. z magis
aīam p̄mū q̄ corp̄ p̄mū. z magis corp̄ p̄mū q̄ cor̄

pus p̄mū ceteris paribus ibi. §. vij. p. r. Arz̄ chari
tas q̄ q̄s diligit deū seipm̄ z p̄mū sit ex charitate d̄

ligenda. z declarabit̄ur ibi. §. ix. per totū

Septē s̄t̄ q̄ valēt vt̄ q̄s amet̄ a deo ibi. §. r. per totū.

Dilectio p̄ri describit̄ vario mō. j. sub s̄ra. p. f. p̄rio.

Dilectio inimicōz quō si (z. iij. p. r. vi. c. iij. an. §.

eri debet. z quomodo intelligitur ibi. §. i.

Dilectōis signa z effect̄ q̄ s̄t̄ zc. ibi. §. ij. per totū.

Ad dilectionē p̄ri multa nos inuitat̄ et multiplex emō
lumē. qd hō p̄fectur̄ ex b̄mōi dilectione ibi. §. iij. p. r.

Dilectionis ordo quomodo sit seruandus vtrum sit
magis diligendus vnus q̄ alius ibi. §. iij. per totū.

Diligere quē magis d̄m̄ an meliorē q̄ p̄uiciorē ibi.

Diligēd̄ vtz maḡ sit q̄ ē p̄uic̄ fm̄ car (§. v. p. r.

nalē copulā q̄ p̄uic̄ fm̄ alias p̄uic̄tōes ibi. §. vi. p. r.

Diligi vtz maḡ d̄z ex caritate p̄r vel s̄b̄ p̄mū zc.

quō isti q̄d̄ p̄putant̄ i ordie dilectōis ibi. §. vij. p. tot.

Diligi vtz magis d̄z p̄r vel mater ibi. §. vij.

Diligere vtz q̄s pl̄ d̄z vforē q̄ p̄ntes ibi. §. ix. p. r.

Diligere vtz q̄s magis d̄car b̄n̄factorē q̄ b̄n̄ficiarū

Dilectionis siue charitatis ordo (ibi. §. r. per totū.

vtrum maneat in patria ibi. §. r. per totum.

Dilectione vide etiā. s̄ sub charitate.

Dilectio siue charitas quō est sub p̄cepto iux̄ illud.

Diligēs d̄m̄ deū tuū zc. h̄ ē maximū zc. iij. p. r. vi. c.

De dilectōe sufficēter s̄t̄ data ista duo p̄ (v. §. i.

cepta. vbi p̄ps dixit in his duobz m̄dat̄ vniūsa lex

pender z p̄p̄he. q̄re h̄ est zc. ibi. §. ij. per totū.

Dilectōis p̄ceptū quō d̄m̄ simode inuenit̄ tradituz

in scriptura. z dupl̄r p̄ngit̄ diligere deū ex toto cor̄

de z ex tota aīa zc. ibi. §. iij. per totum.

Dilectio p̄mū describit̄ iuxta illud Diligēs p̄mū

tuū sicut teipm̄. vbi tangitur ratio diligendi z modus

dilectionis quō intelligit̄ ista dilectō. quomodo p̄mū

debet diligi zc. ibidem. §. iij. per totum.

Diligere quō debemus p̄mū sicut p̄ps dilexit nos

infra illud. Hoc est scriptum meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos. ibidem. §. v. per totum.

Dilectio quando est principalis actus charitatis. et quomodo magis convenit charitati amare quam amari. Et huius est duplex signum. ibidem. ca. vi. ante. §. p. totum.

Diligere quod est deus propter seipsum. quod ipse ait per prophetam. Diligite inimicos vestros etc. ibi. §. v. p. totum.

Diligere deum et primum quod illos est magis meritorum. ibi. §. v. p. totum.

Diligere amicum vel inimicum quod. §. vi. p. totum.

Deus quod in hac vita immediate diligit et amat. et sine modo. tota. §. declarat quod sit. et quod est modus dilectionis dei. quod importat iste modus etc. ibi. §. ij. p. totum.

Dilexit christus magis petrum quam iohannem evangelium. §. ij. par. titu. r. ca. iij. §. ij. b.

Dilectio siue intentio est secunda deus anime. quo modo ista dilectio figurat ignem. et quomodo aliquis diligitur et amat in patria etc. ij. par. titu. r. ca. v. per totum.

Dilectio amor. benivolentia et charitas quod inter se differunt. ij. par. titu. r. ca. i. an. §. post. §. b. Est enim differentia.

Dilutio nondum facta vivebant homines diutius quam nunc propter sex causas. i. par. titu. r. ca. i. §. v. e.

Dirigere quod unusquisque se deus secundum novam regulam dicitur et suas totum vite bene. ij. par. titu. r. ca. iij. per totum.

Disciplina est triplex. i. disciplina dei. plati. et sui. disciplina sui ipsi etc. r. p. r. ca. i. §. v. ij. an. §. p. totum.

Disciplina hominis in statu redditur reprehensibilis. ix. modo disciplina hominis quod figurat per (dis) ibi. §. ij. p. totum.

Disciplina hominis quod figurat per (dis) ibi. §. ij. p. totum.

Discipline quietate quod se habere dicitur religiosi in ambulando in stando. in habitu. et quod se habere debent diversimode in diversis locis. ij. par. titu. r. ca. v. ij. p. totum.

Discendo facti scripturae sex sunt quod precipue ad divina sententia figuratur per sex gradus quibus ascendebat ad thronum salomonis. et tria sunt quod impediunt perfectionem studii. ij. par. titu. r. ca. i. §. i. per totum.

Discretionis annus quis est in quo quis tenet ad confessionem. et aliquorum opiniones desuper. ij. par. titu. r. ca. viij. §. i. per totum.

Discordia est sexta filia inanis glorie. §. ij. per totum.

Discordia est peccatum mortale. quoniam veniale. et quoniam nullum. Et discordia triplex potest contingere. ij. par. titu. r. ca. viij. an. §. p. totum.

Discordia triplex quod mala faciunt in multitudine. quod modo differt a scismate et a bello et a rixa. quare est spiritus peccati et mortale etc. ibi. §. i. per totum.

Discordia et seditione particulari civitatum et castrorum tria mala describuntur ibi. §. i. §. i. per totum.

Discordia vel traditio vel seditio est triplex. scilicet diffensionis internalis. discordantiois fraternalis. et seditionis popularis. et huiusmodi seditionibus particularibus ostenditur magna furuitas. magna crudelitas. et magna in ea diuturnitas. Et tria sunt que generant discordiam in unitate ecclesie. §. ij. per totum.

Discordie quomodo multiplex peccatum causant. principaliter tam tres iniquitates ibi. §. iij. per totum.

Discordie et seditiones particulares dantur horribilia sequuntur. et triplex malus labor est in istis discordiis. ibi. §. i. per totum.

Discutienda quomodo sint opera eterne vite. et quomodo unusquisque procurare debet operam suam si recte sit etc. ij. par. titu. r. ca. i. §. i.

Dissentio in opinionibus inter habentes charitates sicut inter paulum et barnabam. Actuum. xv. quomodo salvas pace fieri potest. ij. par. titu. r. ca. viij. §. i. circa medium.

Dissimulandi et non corrigendi delicta sunt quatuor causas. ij. par. titu. r. ca. v. §. iij. an. sine. ibi. Quatuor autem sunt.

Dispensare in legibus vel interpretare ad quos spectat. et prelati possunt et debent dispensare cum causa rationali adest. et quibus in quibus prohibetur dispensatio. etc. i. par. titu. r. ca. v. unico. §. r.

Dispensatio irritatio in quibus differunt vtrum voti obligatione. ij. par. titu. r. ca. ij. §. vi. circa sine. ibi. etc. no.

Dispensationibus quomodo se habere debet episcopus ad varios casus et ubi potest et ubi non potest etc. et in quibus solus papa habet dispensare. ij. par. titu. r. ca. v. §. v.

Dispensare solus papa potest in quinquaginta casibus quod per ordinem enumerant etc. ij. par. titu. r. ca. v. §. v.

Dispensare cum quibus possit papa in beneficiis habendis etc. ij. par. titu. r. ca. i. §. iij. circa medium.

Dispensatio quando non procedit in collatione beneficiorum ibidem. §. v. §. v. §. r. per totum.

Dispensare vel ministrare quod habet sacramentum eucharistie. et quibus debet sumi etc. ij. par. titu. r. ca. r. §. iij. §. iij.

Dispensare cum quibus potest ecclesia tempore ieiuniorum etc. ij. par. titu. r. ca. ij. §. iij. §. r. v.

Dispensationes quomodo fieri debent cum illegitimis. ij. par. titu. r. ca. iij. §. ij. per totum.

Dispensatio quomodo et quando fieri debet cum ordinandis. et in qua etate etc. ij. par. titu. r. ca. r. §. r. v. p. totum.

Displicentia est triplex propter quam quis habet odio propter simiam. i. propter displicentiam veritatis. propter displicentiam bonitatis. et propter displicentiam recepte penitentiae. ij. par. titu. r. ca. iij. §. iij. post medium. ibi. Et nota sunt duo.

Displicentia siue doloris qualis quis habere debet de peccatis. ij. par. titu. r. ca. r. §. v. per totum.

Disponere quomodo quis se debet ad mortem quam deus ordinare etc. ij. par. titu. r. ca. i. §. ij.

Divitie quod lacerant menses hominum et in diversis occupant. et in variis bonis impediunt etc. i. par. titu. r. ca. iij. §. i. ante medium. ibi. Secunda via etc.

Divitie siue substantie recales quod dicitur quod sunt distribunde etc. i. par. titu. r. ca. iij. §. i.

Divitias aliqui amant et non habent. alij habent et non amant. alij nec habent nec amant. et alij habent et amant. ij. par. titu. r. ca. i. §. i. circa medium. ibi. Ubi sciendum.

Circa divitias recales miser anarus quod experit triplicem dolorosam angustiam. ij. par. titu. r. ca. iij. §. i. §. r. ij. p. totum.

Divitiarum quod quare est cupiditas insatiabilis. ponitur desuper tres rationes. ij. par. titu. r. ca. i. §. i. p. totum.

Divitie propter tria dicitur manna iniquitatis in eua. lu. cu. exemplo. ij. par. titu. r. ca. r. §. i. per totum.

Divitiarum amor siue concupiscentia quomodo sit remouendus. et quid sit frui. quare divitie non sunt diligende. et quod cor non sit apponendum ad divitias. ibi. §. v. §. v.

Divitie sunt triplices scilicet criminales. temporales. et spirituales. et quod aliqui vane gloriantur de primis. alij de secundis. et alij de tertijs. ij. par. titu. r. ca. i. §. ij.

Divitie non habent in se beatitudinem hominis quod ostenditur et probatur. Et ponitur desuper tres rationes. ij. par. titu. r. ca. iij. §. ij.

Divitias siue bona temporalia non debet homo timere perdere propter septem conditiones terrenorum. ij. par. titu. r. ca. iij. §. ij. per totum.

Divites et pomposi quomodo gloriantur in suis edificijs. Et in gloria domus siue vario modo declaratur ad longum. et notabiliter per multa exempla et auctoritates. ij. par. titu. r. ca. iij. §. vi. per totum.

Divites siue elemosina est quarta abusus inter duos decem abusiones diversorum. et quomodo sit periculosa. i. par. titu. r. ca. ij. §. viij. ibi. Quarta abusus.

Divitiis quod necessaria sit amicitia vario modo. ij. parte. titu. r. ca. r. §. i. circa medium. ibi. Et primo. Divinatio est secundum genus superstitionis et quatuor

re mortale peccatum. vbi prohibetur. qui dicuntur diuinatores. Et est triplex genus diuinationis. ij. parte titulo. f.ij. ca. i. §. ij. p. totum.

Duorum describit vario modo. §. sub lra. m. s. m. rimo n. ij. p. ti. i. ca. f. xi. p. totum. z. ti. f. iij. ca. x. per totum.

Diuisio ecclesie tpe scismatis describit infra sub lra s. scz scisma. z. ij. par. ti. ij. ca. xi. per totum.

Doctores et scolares quo

modo dnt postulare z. pcurare sciam per bonitatez di saplinā z. humilitatē. quomodo debent vacare acqui/ sitioni ponitur multi magri in exemplū. qui hoc fece runt z. ij. p. ti. v. ca. i. §. ij. z. ij. p. totum.

Doctor siue magister in theologia quare scire debet humanas scientias z. ibi. ca. ij. ante §.

Doctor siue magister in theologia vtruz tenetur sci re ius canonicū. z. quomodo differt theologia z. sciētia canonica modo considerandi q̄rum ad quinqz. z. quo modo est illicitū procurare magistrū z. ibi. ca. ij. §. ij.

Doctores z. magistri scolariū vtruz possunt p totū scolariis collectā imponere vel erigere pio festo cele/ brando vel pecuniā ibidem. ca. ij. §. v. p. totum.

Utrum possunt aliqua erigi pio ea vel solui aut etiā pio sciētia cundi ad studiu. aut substituendo aliū in locum sui in docendo ibidem cap. ij. §. vi. z. vij. In do ctore vel magistrū vtrum recipi possit monachus vel de ordine mendicantiū. ibi. ca. ij. §. viij. p. totum.

Utrum auditores magistrorū tenentū diuersas opinio nes excusantur a peccato si opiniones eoz tenent q̄ non sunt bone z. ibi. ca. ij. §. ix. p. totum.

Doctozum siue magistrorū varia vicia enumerātur vltra cōmunia in quibus cōmuniter sunt culpabiles. vel in toto vel in pre ibi. ca. ij. §. x. p. totum.

Circa doctoz doctrinā nota triplicem differentiā que dam sunt reprobate tanq̄ false z. erronee. quedam ve ro declarantur apocriphe. z. quoz. z. quis ordo. tenen/ dus est in solutione alicuius questiois. i. par. tit. xvij. capitu. i. §. xvij. per totum.

Doctor pio doctrina quomodo recipere pōt pecu/ niā a scolariis z. ij. p. ti. i. ca. v. §. xvi. g.

Doctorem qualem clericum oportet esse fm aposto lum. in quo consistit iste doctoratus. z. quomodo non debent propter subsannationem z. derisionem cessare. z. ij. par. ti. f. iij. ca. ij. §. vij.

Doctores qui admittunt religiofos sine habitu ad le ctiones legum vel medicine ex cōmunicati sunt maiorē sententia. hic vltcrius declaratur. iij. par. titu. f. iij. c.

Doctozum aureola quibus de xxxvij. per totum. betur. cui doctrinā conuenit ista aureola. qui eā habe/ re z. qui non habere possunt. z. propter quem finem. iij. par. titu. xxx. ca. vij. §. ij. per totum.

Doctores boni quō dicuntur celi ppter lumen sapi/ entie. quomodo assimilantur gallo cuius proprietates ascribuntur ipis ad faciendū similia. quō sancti docto res se regebāt z. ij. p. ti. xxxi. ca. x. §. iij. p. totum.

Doctrina describitur infra sub littera s. s. sciētia z. scriptura. vide hic supra.

Doctrinaz ecclesie p̄cipue doctoz quedam sunt re probate tanq̄ false z. erronee. quedam declarantur apo criphe. z. quarū. Et aliquid dicitur apocriphe duplr. quedam vero approbate ab ecclesia. z. quoz doctoz. z. quis sit ordo tenendus in solutione alicuius questio nis. i. par. ti. xvij. ca. i. §. xvij.

Doctrina sacra describitur ad longū z. nobiliter. §. sub littera s. s. scriptura. sacra.

Doctrina gentiū p̄hoz vel poetarū quomō non prosunt ad salutē z. iij. p. ti. f. i. ca. iij. p. totum.

Dolor sine tristitia dicitur sexta passio. z. p qd̄ p̄ngit q̄ tristitiā alicuius magis fugiat q̄ delectationē appetat z. huius sūt tres spēs z. i. par. ti. vi. ca. vi. an. §. p. totum.

Dolor contritionis siue de peccatis describit vario modo. §. sub p̄ritione. z. iij. p. ti. f. iij. ca. xvij.

Dolores beate virginis describuntur. §. in speciali ta bula de beata ygine post istā imediate sub. d.

Dolus. fraus z. astutia licet in acibus alioz pecca/ toz reperitur cōmunis tamē in vicio circa acquisitō nem sp̄alium. ij. par. ti. i. ca. xvij. §. i. p. totum.

Dolus fm. b. r̄ho. est executio astutie in quo consistit quō exercef. ij. par. ti. i. ca. xvij. §. ij. z. iij.

De dolo etiā habetur quedam regula in iure que de clarat. i. par. ti. f. ca. vnico.

Domestica vt vpor filij serui quō sunt regēdi. z. quō in domestica cōtione sūt tres p̄binationes. i. dñi ad ser uū vtri ad vporē z. p̄ris ad filiū. i. p. r. xij. c. vi. §. v. p. r.

Domica dies quō est multū p̄uilegiata ppter multa magnifica in ea die sacra. z. q̄bus hoies dnt vacare ista die. z. qdā q̄stioes desup z. ij. p. ti. ix. c. vij. §. iij. j. p̄nci.

Dominiū sp̄ale quō est introductū q̄bus figurat. z. hic p̄ncipaliter agit de impatore quō imperiū ad vas rias gētes est translatus. z. quō venit ad alemanos z.

Domī siue rectores nō de iij. p. ti. iij. c. i. an. §. p. ro. bent p̄pna auctoritate vsurpare sibi dominiū. §. debēt institui a supiore q̄ q̄s pōt dici dñs. z. q̄ inuiste sibi do miniū vsurpāt fures sūt. z. quō tenent ad restōnē ibi.

Domī quō dnt esse ornari vtrutibus. z. §. i. p. ro. ca. idē possidere. ibi. §. ij. iij. v. z. vi. per totum.

Dñi quō dnt h̄re actū z. exercitiū regimīs regulatū fm rōnē. z. dñs q̄s d̄ ppter peccatē. ppter seueritatem. ppter pietatem. z. ppter liberalitatē. ibi. §. vij. per totum.

Dñz p̄nc pes q̄s bonas p̄ditōes in se h̄re dnt ibi.

Dñi z. rectores reipublice quō in se §. vij. p. totum. h̄re dnt q̄tuor q̄ sunt ipis necessaria z. ibi. §. ix. p. totum.

Dominiū auctariū z. regnoz quō introductū ē. z. q̄ modo translātū ē de vna ciuitate ad aliā sine dominio z. quō licite acqratur vel etiā perdat ibi. ca. ij. an. §.

Dominiū siue vsus rerum quomodo expedit esse cōe pio statu nature lapsē ibi. ca. ij. §. i. p. totum.

Domina rerum vtruz sint distincta. declarat p tres conclusiones ibidem ca. ij. §. ij. p. totum.

Dominiū rerum diuisio quomodo fieri potuit. aut qua lege positūa ibi. ca. ij. §. iij. p. totum.

Domina rerum an ab initio iuste diuisa iuste possi sint in alios a primis dominis vel dominis transferri. ibidem ca. ij. §. iij. per totum.

Dominiū p̄prietates z. ius cum declaratione termi/ noz vsufructus z. vsus passionis vario modo describū tur z. declarant ibi. ca. iij. per totum.

Domioz siue p̄ncipiū siue rectoz cōitatū varia vicia describuntur. in q̄bus culpabiles regantur. z. similitet etiam corūdē officiales. ibi. ca. iij. p. totum.

Dominoz de feudis z. feudariis habes. §. sub. f. scilicet feudis. z. ibi. ca. v. per totum.

Dñi quō in aliq̄bz casibz erigere p̄nt a subditis vlt tra vsuetū siue vltra statutū. ibi. c. iij. §. vi. p̄ncipi.

De dñoz suis z. fuitio habes. §. sub lra. s. s. seruatus.

Dñoz siue p̄ncipiū z. rectoz cōitatū siue officialius adhuc alia vicia describuntur. in q̄bus cōiter sūt culpa/ biles ibi. ca. vi. §. xi. p. totum. Et p̄ncipaliter. §. f. iij. ibi r̄a/ gitur regula. vel ibi. nota.

Dñi sp̄ales q̄ imponūt collectas vel impositiones vlt grauamina. vel pedagia. q̄n dicitur rapine. q̄n licite. z. q̄n nō z. ij. par. ti. i. ca. xij. per totum.

Ponitur sex casus in q̄bus licitū est dñis erigere a s̄b ditis vltra vsuetū vel statutū ibi. §. ij. circa p̄ncipiū.

Domini vide. j. sub. p. f. principes et prelati.
 Dns sine fraude e septa abufio inter duodeci abufio
 ones diuifoz. i. p. ti. v. ca. ij. §. viij. et ibi Dextra abufio.
 Dominu fuae dignitates vel honores pcurare qz pi
 culofu fit. quod qlibet fe cauere dz ab hmoi. pcurat oibz
 danz multi in exeplu q d fecerut. ij. p. ti. ij. c. v. §. ij. p. r
 Dns pms ds fuit. et de dno regali et impiali loqz pol
 fumus duplr. et q dnt fuerut post cayn longo zc. ij. p.
 ti. xxij. ca. v. §. xij. post pncipiū inape.
 Domini pcales quō compant lune. et prierates lue
 ad ipos applicatur. ij. p. ti. xxij. ca. i. §. ij. p. totū.
 Dni qz phibent fubditis ne faciant obfeqa corpalia
 pfonis ecclefiasticis excoicati fūr maiori snia. et quō illō
 iurelligit vōū. phibent. ij. p. ti. xxij. ca. xvij. p. totū.
 Dni et eoz officiales excoicati fūr maiori snia. qz gra
 uant aut grauandi sniam dant in clerū vel eozunde cō
 sanguineos p snias latas p eos ibi. ca. xxij. p. totū.
 Dni fuae pncipes quō fe hfe debent in regimune ya
 rio mō circa feipos et circa alios. et q mala pueniunt ex
 ipoz infipicētia. ij. p. ti. ij. ca. vi. añ. §. p. totū.
 Domini quō deo reddent rationē in nouiffimo d fi
 bi cōmiffis. ij. p. ti. xij. ca. ix. §. vj. p. totū.
 Domini quomō fe habere debēt ad vxores et ad fa
 miliam in regendo. ij. p. ti. ij. ca. v. p. totū.
 Domus quō vocatur celū fuae gloria fupna. et q ma
 gna et gloriofa in ipa funt. et quomodo generationes i
 ipa benedicunt et laudant deū zc. ij. p. ti. x. c. i. añ. §.
 Domus quō dicit pfcientia. quō nos debemus in
 ipam fepe intrare pro varia difcuiffione fuae purgatoe
 et q oportet in ipa facere zc. ibidē. §. i. p. totū.
 Domus quō dicit familia. que p familiā intelligitur.
 quō ifta domo debet difpōi. et pncipaliter et circa mor
 tem que tunc funt facienda. quō debet inftituere fpūa
 liter excoitores zc. ibidem. §. ij. p. totū.
 Domus quō dicit fe pulchritudo et vtilitas in loco fagro
 est triplex. quando et quō debent fepeiri et qz laudabi
 le est curā habere de fe pulchritudo zc. ibi. §. ij. p. totū.
 Domus quō dicit diftinguit tres cōitates. f. viri ad vx
 oze. dnt ad feruū. pntes ad filios. quomodo ifti fe hfe
 debent adinuicē in regēdo zc. ij. p. ti. ij. c. v. añ. §. i. p. n.
 Donatōes in morte defcribūt. qz testes eē dnt in do
 natōibz iftis. ij. p. ti. ix. ca. xi. modicū. j.
 Donatio cā mortis quō habet ficutudinē ad teftam
 tum vel legatū. q est ifta donatio. et in qbus differunt
 donatio caufa mortis et legatū qua de caufa reuocaf et
 que est donatio inter viuos. ij. p. ti. x. ca. iij. ante. §.
 Donare ds pōt. cui poffit donari. §. i. et ij. p. totū.
 Donatio in multis caufis pōt reuocari. et qbus mo
 dis ponitur defup aliqz qftōes ibi. §. ij. p. totū.
 Donatio facta inter virū et vxorē qbus mōis reuo
 catur qn fallit. et vtz fcedos pchofalia et aliqz derid
 fuae plati poffunt donare zc. ibi. §. iij. p. totū.
 Donatōes vel dotes nuptiaz vario mō defcribunt
 infra fub lra. m. f. mrimoniū. et ij. p. ti. i. ca. xxij. añ. §.
 Dona fpūfanti defcribuntur per thema ex pō. qd
 et de ipis declarat. iij. p. ti. f. ca. i. añ. §. p. totū.
 Dona fpūfanti quō multipliciter fuerūt figurata
 in veteri et nouo teftamēto. et pncipalr p opera feptem
 dferum. Sen. i. ibi. §. i. p. totū.
 Dona fpūfanti quō figurant p feptem lucernas
 q in templo dei ardebant. ibi. §. ij. p. totū.
 Dona fpūfanti quō figurant p feptē filias. Job.
 Dona fpūfanti quō fūr feptē fpūs. (ibi. §. iij. p. to.
 miffi in oēm terrā zc. ibi. §. iij. p. totū.
 Dona fpūfanti quō fūr feptē colūne de qbz Proū.
 f. Et quō cōrūder feptē vōū qz rps dixit in cruce do
 cens bolem ad bñ viuendū ibi. §. v. p. totū.

Dona fpūfanti quō figuratur p feptē mulieres de
 quibus in Efaiā ibi. §. vi. per totū.
 Dona fpūfanti quō fūr feptē oculi fup vnū lapidē
 Dona fpūfanti quō fūr duffin. (ibi. §. vj. per totū
 tra realiter et p trunbz ifufis. et quō neceffaria fūr oīs ad
 falutē. et quō fūr qdā bitus aie ibi. ca. ij. §. i. ij. et ij.
 Dona fpūfanti quare funt numero feptē. et quō p
 ficiant vires aie ibi. ca. ij. §. iij. per totū.
 Dona fpūfanti quō fūr pncpa adinuicē et vnū ba
 beri nō pōt fine alio ibi. ca. ij. §. v. p. totū.
 Dona fpūfanti quō aliqz modo remanēt in pna
 et aliquo modo nō zc. ibi. ca. ij. §. vi. p. totū.
 Donū fapie defcribit vario mō. f. f. lra. s. f. fapie. et
 Donū intellectus defcribit vario mō. (ibi. ca. ij. p. to.
 j. fub lra. i. f. intellectus. et ibi. ti. xi. ca. i. p. totū.
 Donū pietatis defcribit vario mō. f. f. lra. p. f. pie
 tatis. et ibi. ti. xv. ca. i. añ. §. z. §. i. z. ij. p. totū.
 Donū fcientie defcribit vario mō. f. f. lra. s. f. fcie
 tie. et ibi. ti. xvi. ca. vnico quafi p. totū.
 Dona vtrū quō fūr pncpa adinuicē ita q vnū fine
 altere hri nō pōt. ij. p. ti. i. ca. v. circa finem.
 Dos quid est. vnde dz. et cui pueniat. et funt tres do
 tes aie. f. vifio. dilectio vel fruitio et cōpbenfio fuae tē
 tio. ij. par. ti. xxx. ca. ij. §. i. p. totū.
 Dos pma aie est vifio. quō deo in pnti a nobis pōt
 vidri. quō ptes ve. test. deū viderūt et fite quō in nouo
 Dos feda aie est dilectio (teftō zc. ibi. ca. iij. p. to.
 fuae tenio. dilectio pnc quō cōpabit igni. et in qz fuffit
 ifta dilectio. et in qz actu fuffit pncipalr beatitudo. po
 natur defup aliqz pclufōes ibi. ca. v. §. i. p. totū.
 Dos tertia aie ē fruitio. q ē delectatio fuae gaudium
 qd habent fangi in deo vifo et amato. et qd ē amare fē
 Dote glorificatoz cozpoz quō (p hū. ibi. c. vi. p. to.
 iufi fulgebūt ficut fol. quō cōpant feli zc. et qre ifte qz
 ruoz fufficit nō plures ibi. ca. vj. añ. §. p. totū.
 Dos fpaffibilicaris quō erit in cozpibz glorificatis.
 p qd erit ifta cozpa fpaffibilia. et in qbz fuffit zc. c. vj.
 Dos fubtilicaris cozpoz glorificatis. (§. i. p. totū.
 coz in qz fuffit. et duo errores fuerūt aliqz de dote fub
 tilitatis. f. ifti errores dānant. et quō cozpus illud trans
 fit per ignias zc. ibi. ca. vj. §. ij. p. totū.
 Dos agilitatis quid est. p que est ifta agilitas. et vtz
 motus cozpoz glificatoz fit in iftanti ibi. ca. vj. §. iij.
 Dos claritatis quō erit in cozpibz glifosis. (p totū.
 quō erūt lucidiffima. coloribz pulcherrima et puia ibi.
 Dos q daf viro a muliere. p one (ca. vj. §. iij. p. to.
 re mrimoniū qdū durat. et due fūr fpēs dōtis zc. ij. p.
 Dote in qbz cafibus maritū lucraf. (ti. i. c. xxij. añ. §.
 et nūqd mfer pōt repetere dote ibi. §. i. z. ij. p. totū.
 Dos aie et qn ē reftituēda ibi. §. iij. et iij. p. totū.

Dubia sunt in meliorem

partem interpretanda. f. ea facta quoz dubiū est. quo
 animo funt. Est vna de reg. iur. qz et declarat. i. p. ti. x. c.
 In dubijs tutior via est eligenda. Est vna (vnico
 de reg. iur. que et declarat ibidem.
 In toto nō est dubiū ptem contineri. Est vna de res
 gulis in. que et declarat ibidem.
 Dubia in iure diuino et naturali. et in iure humano
 poffituo declarare quō potestare fuae iurisdictionē ha
 bet papa. et declarare dubia in aliqbus ptingit duplr.
 ij. par. ti. xxij. ca. iij. §. i. p. totū.
 Cū dubius in fide fit censendus hereticus. Et du
 biū eē in fide ptingit qnqz mōis. ij. p. ti. xxij. c. v. §. f.
 Dubioz determinatio ad ds magis fpectat p. to.
 de vfuris zc. ij. p. ti. i. ca. vj. §. iij. post pncipiū.
 Duellū est bellū pculare. et fit a duobus quare fit
 c. iij

Duellū. quō phibitū est in lege diuina. naturali ⁊ possi-
tuo iure. ij. par. ti. iij. ca. iij. §. ij. p. totum.

Duellū. res vtz consuetudo generalis excuset a peccō.
ponitur desup varie opi. q. ⁊ dedarāt ibi. §. iij. p. tot.

Duri cordis pprietates que sūt. quō ē emollienduz
quō est custodiendū zc. i. par. ti. iij. ca. iij. §. ij. p. totū.

Duricia cordis q. mala facit. ⁊ qd ipoztat obduratō
De septima vide pl^o de obduratōe. j. ibi. §. iij.

Duricia i peccatis quomō (sub lra. o. s. obduratio
sic multū periculosa. ij. par. ti. viij. ca. ix. p. totum.

Durū vt lapis quō peccm facit hoīem iuectus vo-
luntatē. i. par. ti. iij. ca. iij. §. ij. circa pncipiū.

Ebrietas est spes

gule. quō gula diuidit i comessari-
onē ⁊ exieratē. Et ē ebrietas ex vi-
no diuinali. ex vino criminali ⁊ ex vi-
no materiali zc. ij. par. ti. vi. ca. iij. an.

Ebrietas q. fomes est ⁊ (S. p. totū
nutrimētū oīm vitiōz ondit ibi. §.

Ebrietas vñ d. culpa ebrietatis in imo (i. p. totū.
derato vsu qd ptingit triplr. q. peccatū. mortale ē pba-
tur. ⁊ quō clericis interdicit ibi. §. ij. per totū.

Inebriatōis effectus sequēs ē multiplex. pbat per
ps. ⁊ per als auctores. ibi. §. iij. per totū.

Ebrietas quō absorbit viū rōnis. ⁊ in ebrietate sunt
attendenda effect^o sequēs ⁊ acrus pcedens ⁊ quō in-
telligit auctas pboz q. ebrietas meret duplicē male/

Ebrietas ⁊ voracitas quō (dicitōne ibi. §. iij. p. to-
phibent clericis. ⁊ quādo licite possunt esse leti in cōi-
uīs zc. ij. par. ti. iij. ca. iij. §. ij. per totū.

Ebrietas qdē eucharistiā euomēs quā penā incurrit
fm canones. ij. par. ti. viij. ca. xxi. §. v. ibi. xxxv.

Ebrietate q. mala hoī. pueniūt. iij. p. ti. iij. c. v. §. i. p^o
me. ⁊ q. bōa. pueniūt hoī ex sobrietate. vide ibidē auct.

Ecclesia sancta dicitur re-

gina ppter multa. ⁊ etiā ppter pprietates regie. ⁊ quō ip-
sa regina stat corā deo ornata ⁊ decorata varijs virtu-
tibus. ij. par. in prologo. §. i. p. totū.

Ecclesia quō habet claritatem cognitōis ⁊ sapien-
tie in se. ⁊ quō sapia eccleie apparet mirabilis. maxie in
eius documētis. in ci^o sacris ⁊ tornētis ibi. §. ij. p. totū.

Ecclesia quō habuit statūū varietatē officioz ⁊ gra-
rū. vñ ⁊ quō dicit ecclesia ⁊ qñ ecclesia i choasse ibi. §. iij. p. to-

Eccleie status sumit triplr. ⁊ circa statū spūales tria
notant. ⁊ decuit in ecclesia ēē diuersitatē statūū officioz
⁊ graduū ppter tria. ibi. §. iij. p. totū.

Eccleie statūū large sumēdo quō in ipa hō ē istitut^o
ppter ue ad cultū dei. ⁊ quō a ppo effectiue est inchoata.
quō nunc status sumit zc. ibi. §. v. ⁊ vi. per totum.

Eccleiaz bona q. vacant. quō epī circa ipa dnt ēē so-
De ecclesia ponit thema ex ps. (licet. ij. p. ti. xx. ca. ij
qō ⁊ de ipsa de clarat. ij. par. ti. iij. c. i. an. §. per totū.

Ecclesia quō accipit p collectione fidelūz generali q.
bonis ⁊ malis repleta ē. ⁊ illa mixtura multipli ē figu-
rata i ve. test. ⁊ tolerātia maloz qre ē fienda ibi. §. i. p. t.

Ecclesia quō accipit p congregatiōe fidelūz bōz p cari-
tatē ppo incorporata. qd nō potest dici de ipa ecclesia. que
destruūt istā ecclesiam ibi. §. ij. per totum.

Ecclesia quō accipit p edificio materiali. quō pmo
eā dicit bndicere. qd designat pres eccleie. ⁊ quō dicit triplr
benedicēt in ipa ecclesia. ibi. §. iij. ⁊ iij. p. totum.

Varietates q. sūt in ecclesia vt lapides cementū tectū
zc. qd spūaliter significāt ibi. §. v. p. totū.

Ecclesia est locus determinatus vbi deus adorāt spe-
cialiter ex tripli rōne. ⁊ est triplex rō qre in ecclesia ado-

ramus ad orientem ibi. ca. ij. ante. §.

Ecclesia si est fundata in alieno loco dno ignorate. qd
sit faciendū. ⁊ ecclesiam nemo edificare pot nū aucte di-
ocesani q. pmo ponere d. pmarū lapidē ibi. §. i. ⁊ ij. p.

Ecclesiam qd teneat cū indiget reparare. ⁊ exen (totū.
pni nō possunt pstruere oratoria in locis in exemptis
sine diocesanoz licentia zc. ibi. ca. iij. ⁊ iij. p. totum.

Ecclesia ⁊ papue psecrata. oratoria. mōasteria ⁊ bu-
iulmōi nō dnt reuerti ad secularē habitatiōne ⁊ in. p/

phanos vsus. ⁊ altare nō licet cōstruere in ecclesia sine
lra episcopi zc. ibidem. §. v. p. totum.

Eccleie immunitas qd est ⁊ eccleie psecrate hnt tantā li-
bertatē q. ex ipis nihil pnt recipi. ⁊ q. dnt sepeliri i ecclesia
laici cū clericis nō dnt in choro simul habitare. ⁊ q. i. c/

ri nō dnt in istis locis ibi. ca. iij. an. §. p. totum.

Ecclesiam fugiunt accedentes q. nūcūqz sunt male-
factores nō pnt de ipa extrahi. q. tñ possunt extrahi ab
sēs violatiōe zc. q. tuz spaciū habet immunitas. quali-
ter debeat talis defendi zc. ibi. §. i. per totum.

Ecclesiastice persone nec ecclesia debent fatigari an-
garijs. in necessitate tamen expiūtur. q. tuz immunita-
tatez habet ecclesia circa res riales zc. ibi. §. ij. p. totū.

Eccleiaz immunitatē violātes q. penam incurrūt. ⁊ sise
q. occupāt bona vacantū eccleiaz zc. ibi. §. iij. per totū.

Eccleiaz immunitas vñ dicit. qd est. in q. pntur. ⁊ quō cō-
tra eā fit. ⁊ q. pūilegia eccleiaz ⁊ psonaz ecclesiastiaz ibi.

Eccleie libertas vel immunitas. quō (dem. §. iij. p. t.
dicitur violari. ponit desup multe questiones que ad
multū declarātur. ibi. §. v. per totum.

Ecclesiariū census ⁊ tributa describūtur s. sub lra. c.
sēs Census. ⁊ ij. par. ti. iij. ca. iij. per totum.

Ecclesiastiaz rez alienatiōne vide. s. sub lra. a. ⁊ ij.

Eccleiaz psecratio describitur i the (p. ti. iij. c. v. p. to-
ma ex ps. qd ⁊ de ipa dedarāt. quō nos dedent^o dō cō-
secrare ⁊ edificare ecclesiam spūaliter. ij. p. ti. xij. c. vi. p. t.

Eccleiaz psecratioe septe sunt corporaliter q. p nobis
spūaliter exponūtur. quō ibi deus est in medio. Et po-
nūtur de ecclesia tria mēora ibi. §. i. p. totū.

Alia quō scilicet ad silitudinē psecratiois eccleie ibi.

Ecclesia materialis multipli notat q. spūalr exponū-
tur. ⁊ decē pcurrūt ad sancificationē aīe figurata p ea
q. fiunt in sancificatione eccleie materialis ibi. §. ij. p. to-

Ecclesia siue rēplū aīe quō violat ⁊ quō recōciliat. et
ecclesia nō potest recōciliari nisi ab epō. ⁊ qñ psumit q.
ecclesia nō ē psecrata. qre psecrat ibi. §. iij. p. totū.

Ecclesia in q. tuz casibz polluit siue violat. ⁊ semper
ndiget reconciliatiōne ibi. §. iij. p. totū.

Ecclesia quando est violata. ppter quatuor pdicta. qd
potest eā reconciliare ⁊ quomodo zc. ibi. §. v. p. totū.

Ecclesia non consecrata quando violatur. ⁊ quomodo
do ⁊ per quē debet reconciliari. ibi. §. vi. per totum.

Eccleiaz amitteria bndicta etiā gaudēt pūilegio sic
eccleie. ita violant ⁊ reconciliant sicut eccleie. ⁊ amitteria
censet pollutū qñ ecclesia ē polluta zc. ibi. §. viij. per totū.

Ecclesia psecrata dicit itez psecrare i duobz casibz ibi.

Eccleie psecratio alia ē. et alia altaris. iō (S. viij. p. t.
vna sine alia fieri pnt. Altaris quō dnt psecrari psecra-
ta itez psecrari. ⁊ qñ et quō hoc ē necē zc. ibi. §. ix. p. t.

Eccleiaz veneratiō qualis debet esse. quomodo sit
ad ipam accedendū. quid ibi agendū. quomodo ecclesia
siue templum est venerandū ibi. ca. viij. per totum.

Ecclesie ornatum quomodo possit causant reliquie
⁊ imagines sanctorz. ⁊ quomodo debet adorari. quō et
qñ decet sanctorz venerari. ⁊ vtz ecclesia possit errare in
canonisatione sanctorz. ca. viij. per totum.

De adorationibus in ecclesijs vide. s. sub littera. a.
scilicet Adoratio. ⁊ ibidem ca. ix. per totum.

Eccliaz deuotio que z qualis debet esse. vnde dicit
deuotio zc. z de ornata ecclesie vide ibi varia. z de aq
benedicta zc. ibidem cap. x. per totum

Eccliam cui licet ornare. z quò nò dicitur fieri sup
De eccliaz oblatiõibz (Sutrates ibi. c. x. §. ij. p. toru
vide. j. sub lra. o. f. oblatio. z ibi. ca. xi. per totum.

Eccliaz pñoni vide. j. sub lra. p. f. pñoni. z ibi. c. xij. p. t.
Ecclia siue capellus vbi monachi bicat pñs p mo
nachū nò regat. sed capellan⁹ qd pñm regat ab abbate
p pñliū monachoz istituať zc. ij. p. t. xvi. ca. x. §. ij.

Eccliam prochiãlẽ quò nemo deinceps alicui cõsti
tuto in erate legitia z sacerdotio pñmedare pñsumat. qd
vltorius declaratur. ij. par. ti. xix. ca. xi. §. ij. per totu.

Ecclia quò passa ẽ. r. magnas psecutores qbz isti sũ
guranť. qd fuerit sui psecutores zc. i. p. ti. v. c. ij. §. viij.

Ecclia quò figurat p vineã multiplici de ca. i. p. r. v
Eccliaſticalis vntas pbat ex (ca. ij. §. ij. post pñc.
ſcriptura. z quò nccaria est ad ſalutis psecutionẽ. z qd
bus figurat ista vntas zc. i. p. ti. vj. c. ij. §. v. añ med.

Ecclie ſuffragiũ ẽ triplex. z qd (ibi De q̄tra vnta.
ticipes sũt z qd nò zc. i. p. ti. vj. ca. ij. §. iij. p. totum.

Ecclia siue tẽplũ ẽ triplex. ẽ imago materia. est
ecclie spũale. z ẽ glie ſupnaturalẽ. i. p. t. xij. c. v. §. ij. p. t.
Ante ecclias quò cõter ſunt artifices. luſores. vcdi
tores zc. z quò per illos exercet vsura z dolus. ij. par. t.
i. ca. vi. §. ij. post mediũ. ibi. In plateis terrijs.

Ecclie cura vtz plar⁹ cõmittere poſſit p sanguineo
ſuo poſtpoſito meliori. ij. par. ti. i. ca. xx. §. ij. per totum

Ecclia militans bz in ſe tria genera ſacriligoz deſic
daſpũaliter. ij. par. ti. i. ca. xxi. §. v. vi. z. vij. per totum.

Ecclia quò aſſilat nauis. z quò in ista nauis ex mari
hui⁹ mōi trãſire debent⁹ vt ad ecclũ pueniam⁹. z ſepres
luuamã sũt qd habet iſta nauis. ij. p. ti. ij. c. i. §. xxij.

Ecclia vniuerſalis quò dñ nauicula qd diuerſi nauis
gãt per mare hui⁹ ſeculi ad portũ ſalutis. qd est ista nauis
uis a qd regit. z cui figurat zc. ij. par. ti. ij. c. i. §. xxij. p. t.

Ecclia nò p̄t h̄re meliorẽ p̄torẽ z fortiorẽ qd deũ.
z quò ipe tripliã ſcuro ſuos p̄gũt. ij. p. ti. xij. c. vj. §. i.
De ecclia vide etiã. j. sub lra. r. f. tẽplũ. Cõ (p totu.

tra eccliaz plaros. religioſos z p̄dicatores ypocritas in
uehit dñs ſep̄tẽ maledictiões. ij. p. ti. iij. c. vj. §. iij. p. t.
Eccliaſtice p̄ſõe qd dñr qd gaudet p̄uilegio dñcoz. z qd ſũt
vere iſte perſone eccliaſtice z qd non. z qd ſub dubio. iij. p.

In eccliaſtice p̄ſonã man⁹ violẽtas (ti. xxij. c. v. p. t.
Injãctas ex cõicari ſũt maiorũ ſnia zc. ij. p. ti. xxij. ca. i.
Eccliaz incẽdarũ z effratores ex cõicari ſũt maiorũ
ſnia zc. ij. p. ti. xxij. c. xj. xij. z. xvij. p. totum.

De eccliaz vicarijs in diuinis z de vicaria z benefi
cijs vide varia. ij. p. ti. xix. ca. x. §. ij. z. iij. p. totu.

Eccliaz puſtores zc. quò dñt viſitari a plaris. z de
qd sũt interrogãdi. ij. p. ti. xi. c. vi. §. i. z. v. p. totu.

Eccliaſtica poteſtas quò est ſignificata per ſep̄tem
clauẽs zc. ij. par. ti. xxij. ca. iij. vide etiã ca. iij.

Eccliaſtica poteſtas alia a papa ſubest ei quò ad
tria. ij. par. ti. xxij. ca. iij. §. v. p. totum.

Ecclie caput est oim hominũ ſm diuerſos gradus
quò est xp̄us: z quomodo deus caput ecclesie mirabi
liter exaltauit zc. ij. par. ti. xxx. ca. i. §. i.

Eccliam siue tẽplũ spũale quò intrat diabol⁹ z ſpo
liat illud. ſ. recipiẽdo ſep̄tẽ bona ab homie que ſignifi
cant p illa qd in templo habent. iij. p. ti. xij. c. vi. §. vij.

Edificioz sunt tres ptes

i. par. ti. i. ca. iij. post pñcipiũ ibi Edificioz.
Edificatores domoz zc. quò vario mō fraudẽ pmit
tũt in officio. ij. par. ti. vij. ca. iij. §. vij. per totum.

Effundens cristi sanguis

nẽ in miſſa quã pena incurrit ſm canones. ij. par. tit.
xvij. ca. xxi. §. v. ibi. xxij. Cetera vide. j. sub miſſa.
Effundere ſanguinẽ humanũ vide hic in tabula bo
micidiũ. occaſio z defendere.

Eligi quomodo d3 prela

tus ad q̄s p̄inet de iure iſta electio. qd nò p̄nt eligere et
vocẽ nò h̄nt in electõẽ qd nò ſũt idonei. ij. p. t. xix. ca. ii.

Electio infra q̄ſtũ t̄pus fieri debet. quò ele/ (añ. §.
ctores p̄ntare debent electũ. quã pena incurrit nò pa
tentes. z elect⁹ infra menſem tenet p̄ſentire ibi. §. i. p. t.

Electio in quo loco fieri debet. quò debet vocari ele
ctores. abſens quò conſtituere poteſt p̄curatorẽ. z quò
ſit faciendũ. quãdo nò p̄cordãt zc. ibi. §. ij. p. totum.

Electiõis forma ſiue mod⁹ quò ẽ p ſcrutinũ p com
promiſſũ. z p oẽm inſpirationẽ. z quò dñt inter ſe ſus
ri. z quò p̄cedit p ſcrutinũ ibi. §. ij. per totu.

Electio qñ z quò est ceſſanda. z electiões clãdeſtine
reprobant in iure. z qd ſcienter eligit indignũ q̄ſtum

Eligi q̄s p̄t. in qua era (peccat zc. ibi. §. iij. p. totu
te debet eſſe electi. z quò abbas z quò religioſi. z quoz
modo derici alterius dioceſi ibi. §. v. per totu.

Eligi quis non poteſt. electus poſt conſenſũ p̄iũgi
tur vt ſponſus ecclesie acquirere. ſi electus añ p̄firmã
tionẽ adminiſtrat remouẽdus est zc. ibi. §. vi. per totu

Electiõis ius an acq̄rat religioſo eſt ordinẽ ſuũ. qd
ſi due electiões ſiãt qd tũc ẽ faciendũ. z qñ itez tenet elis

Electio monialiũ q̄ſr fieri deat (gere. ibi. §. vij. p. to
q d3 eligi. q̄r annoz tenet eẽ qd d3 p̄poni in electõẽ. quò
collatio fieri d3 zeli ad zeli zc. quò fieri debz appellatõ

Electio p̄cõpromiſſionẽ qua pote (ibi. §. vij. p. to.
ſtatẽbz cui cõmitti p̄t. qñ reuocari p̄t. z qñ electio non
valet niſi dicant aliq̄ d3ba in ſingulari quãdo hmõi po
teſtas deuoluũt ad ſuũ ſupiorẽ zc. ibi. §. ix. per totu.

Electio per cõem inſpirationẽ quò fieri d3 qd ſũt ne
ceſſaria in iſta electione zc. ibi. §. x. per totu.

Postulatio q̄s ſit poſtulãdus vel non. vtz clericus
alter⁹ dioceſis ſit poſtulãdus vel poſſit eligi. z vtrum
religioſus debet poſtulari z eligi ibi. ca. iij. ante. §.

A quo ſit aliquis poſtulãdus. q̄s poteſt poſtulare
q̄s effectus poſtulationis zc. ibi. ca. iij. §. i. p. totum

Electoz p̄firmatio a qd est ſienda. q̄ſiter fieri d3 p̄fir
matio. qd p̄nt obq̄i p̄tra ipam qñ est irrita. quò ſit ſay
ciendũ. qñ obq̄iſ electo aliq̄d crimen zc. ibi. c. iij. p. to

Renũciatio qd ſit in electione deſcribit vario mō. in
fra ſub lra. r. ſ. renũciatio. z ibi. ca. v. p. totu

In electõẽ quò vario mō cõmittit ſimonia. ij. p. ti. i.
Eligẽtes ſciẽter indignũ in ep̄m p̄formã (ca. vi. §. xx.
iur. electores ſũt ſuſpẽſi p triẽniũ a bñficio. poſit de
derici. ij. p. t. xxvij. c. iij. j. me. ibi Clerici qd ſcienter

Electio pape vario mō deſcribit. ſ. ſub lra. c. ſ. cardina
les. z. ij. p. ti. xxi. c. ij. §. v. vi. vij. vij. ix. z. x. xi. per totu

Electores imperij qui ſunt zc. vide infra Impator.
z. ij. par. ti. xxij. ca. v. §. xij.

Electio deſcribit. put est actus voluntaris. qd ſit ac
tus voluntatis pbat. z quid importat z quare non est
electio brutoz. i. par. ti. iij. ca. vij. ante. §.

Electio est eoz qd ſunt ad ſinẽ ſicut volũtas est ſinis
pbat p p̄bm zc. z electio ẽ reſpectu hũanoz actuum z
paſſibiliũ t̄m. z nò ẽ ex necitate in hoie ibi. §. i. p. totu.

Electio est triplex. p̄ma ẽ eternalis ad ſupnã ſelictã
tẽ. ſcõs ronalis ad hũanã dignitatẽ. z tertia virtualis
per noſtrã voluntatẽ ibi. §. iij. iij. z. v. per totu.

Electiõis ſũt tria ſigna ibi. §. iij. p̄ ſn. ibi. vbi tria nota
Ad hoc vt electio iſta rãtionalis ſit triã requiruntur

ibidem. §. iij. post bñcipiū. ibi Ad hoc autē
Electio sepulture describit vario mō infra sub litē
tera. s. scilicet sepultura. z. iij. par. ti. r. ca. v. p. totum.

Elementa quō nobis manifestant vicitigiū sanctissimi
me trinitatis. iij. par. ti. r. ca. vij. §. vi. infra mediam.

Elementis quō pñcipiū dō. z. ad qd sūt isti magi in
dinari q plus pñcipiū cū vno q̄ cū altero zc. i. p. ti. i. c.
vi. §. i. in medio. ibi Ad compositiones autē.

Elementa siue ois creatura quō triplici voce alloq̄
tur boīez vt sic deo grat⁹ zc. i. p. ti. iij. c. vij. §. ij. p. totum.

Elementis quō figurant euangeliste. i. par. ti. iij. ca.
iij. §. ij. post pñcipiū. ibi. sed z euangeliste.

Elemosyna quō opponit obdurationi p̄ra miseris
cordiā. quō ista miscdia p̄cedit excharitate q̄ naturā
inducit ad miscdiā zc. iij. p. ti. v. c. xvij. §. ij. an. mc.

Elemosynus quō subuendū ē miseris aliorū. q̄
sūt mortua ad dandū elemosynas. quō elemosyna dif/
finit. quō elemosynā dare ē acc⁹ miscdiē ibi. ca. iij. p. totum.

Elemosynaz genera sūt septe. scz pascere eturientes
potare sinente. vestire nudū. recolligere hospitiē. visitare
infirmū. redimere captiuū. z sepelire mortuū ibi. §.

Elemosyne spūales sūt. docere. ignoran. iij. p. totū
tē. plulere dubitant. plolan tristem. corrigere peccantē
remittere offensē. portare onerosos. z p̄ peccis epozare

Elemosyne corporales z spūales quō (ibi. §. v. p. totū
comparantur adinuicē. quō spūales sunt potiores corpo
ralibz tribus modis ibidem. §. vi. p. totum.

Ad elemosynā z misericordiā quō nos inuitat sc̄ptu
ra. incitat natura. z aniat rōnalis creatura. z quō ip̄a e/
lemosyna fieri debet. recto animo. de licite acquiritio. et
indigente subiecto ibi. §. r. p. totum.

Elemosyne fructus q̄s z quantitas ē. z quō variū p̄ es
lemosynā z miscdiā maxia bōa sūt p̄secuti ibi. §. rj
De elina vide ē. j. s. b. mia. q̄ ad p̄positū (per totū.

Elemosyna nō est danda paupibus p̄ orōnē ab eis
stenda tanq̄ ex b̄ q̄s intendat emere orōnē. sed gratū
tū beneficiū ondū z p̄bas. ij. par. ti. i. ca. v. §. r. vij.

Elina quō sit dāda paupibz. ij. p. ti. i. c. xvij. §. i. p. r
Elemosyna z miscdiā quō euadit inia horribilis dā
natiois z sequit bō p̄cedo aliationē a deo. z opa mise/
ricordie describūtur zc. ibidem. §. ij. per totum.

Elemosyne z miscdiē q̄druplex fructus est in p̄sentē
vz elemosynā facere sit in p̄cepto. quomodo de neces/
sitate ad ip̄as tenemur zc. ibi. §. iij. z iij. per totū.

Elemosynas dare q̄n ē mortale p̄c̄m. ponit desup
Elemosyna z miscdiā quō (hncz ca. p̄ ibi. §. v. p. ro
euadit inia horribilis dānatiois. z quomodo opa mise
ricordie dñt exerceri ad p̄cios zc. ij. p. ti. i. ca. xvij. §. ij.

Elemosyna oratio vel ieiuniū qd hoz est magis sa/
tisfactorium. iij. par. ti. r. iij. ca. r. §. iij. per totum.

Religiosos quō licet z quō nō licet viuere de elemo
synis. z quō q̄drupl̄ viuere p̄nt de elemosynis zc. iij.
par. ti. r. vi. ca. vi. §. ij. per totū.

Emptionū z venditionū

varia materia de ip̄is describit. j. s. b. lra. u. scz veditio. z
ij. p. ti. i. ca. vij. vij. z. r. vide etiā sub lra. m. scz merca/
roz. z sub lra. n. scz negociatoz. z s. b. lra. c. scz cōtractus

Emens blada sub rpe messū z rpe vindemiaz vi/
nū z alios fructus vt in futuro carius vendat. quomō
z quando est licitū zc. ij. par. ti. i. ca. xvij. §. r. vij.

Emens futurum quomodo incurrit ille multa mala.
ij. par. ti. i. ca. r. §. r. vij. r. vij. z. r. vij. per totum

Emptione quō q̄s efficit fu. z q̄ ad b̄ redit. iij. p.
Emptioe z venditioe spūaliū (i. iij. c. vij. §. v. p. totū
quō multipliciter cōmittit simonia. que dicitur spūa/
lis. que dicitur annexa zc. ij. par. ti. i. c. iij. §. i. p. totū

Emunitas siue immunitas eccliaz z personarū eē
desinitiaz vario mō describitur. s. b. lra. e. scz eē
desia. z. iij. par. ti. r. ca. iij. per totum

Enigma vnde dicitur et

quō deū videm⁹ in enigmate ex se p̄puci ois p̄sūde
i. par. ti. iij. ca. vi. a. r. ij. vsq̄ ad. r. r. §.

Enigmata qd ē habes tot. §. r. post. pñcipiū
Enigmata Aristotelis enūmerantur z exponunt. iij.
par. ti. v. ca. r. §. r. v. p. totum.

Epiphania domi descri

bit p̄ ibem siue p̄modū finōis. z de varijs stellis et
appetitōibz. iij. p. ti. r. v. c. r. r. r. vide ē. j. s. b. lra. s. i. itel.

Epitacia s̄cus qd latine significat in q̄ p̄sūt cūta vit
tus z vñ d. quō cōmīdet iusticie legali. quō ip̄a mult
t. p̄t sumit. p̄ eq̄tate zc. iij. par. ti. v. ca. r. r. ante. §.

Ep̄oz archiep̄oz z patriarchaz status describit p̄
thema ex ps. qd z de ip̄is declarat. iij. p. ti. r. c. i. an. §.

Ep̄i quō dñt h̄re vite sanctitate. quō cē dñt imita/
tores patrū suoz. z ep̄i dicitur filij ap̄loz. quō debent
esse solliciti de sibi cōmissis. ibi. §. i. per totū.

Ep̄i quā curā h̄re dñt circa sibi cōmissa z in p̄ate z
in aucte. z quō sūt p̄ncipes terre. z q̄ distinctio est inter
ep̄os z archiep̄os zc. ibi. §. ij. per totum.

Ep̄i quō parare siue offerre dñt ecclie vtilitatem.
quō dñt esse memores nois domi zc. ibi. §. iij. per totū

Ep̄us vnde dicit. z que est differentia inter ep̄m et
ps̄byter. q̄le oportet esse ep̄m. quō non potest restrictio
re degradatū ponit desup q̄stiones notabiles. ibi. c. ij.

Ep̄s quō se h̄re d̄z in ordinatōibz siue in or (an. §.
dinādis vario modo ad varios actus. ibi. §. i. p. totum

Ep̄s quō d̄z esse sollicitus in p̄ferēdis beneficijs. q̄s
tū peccat si tribuit indignis. z q̄ attendere d̄z circa illa
beneficia vt bene dēntur zc. ibi. §. ij. per totum

Ep̄s quō d̄z cē sollicit⁹ circa negocia spūalia sp̄ eā p̄
ponēdo rpalibz ad varios actus ibi. §. iij. per totum.

Ep̄s quō d̄z cē sollicit⁹ circa bona mobilia z immo/
bilia sui ep̄atus. z q̄ in istis sunt cauenda. quō se habe/
re debet circa rectores eccliaz. ibi. §. iij. per totum.

Ep̄s quō se h̄re d̄z circa dispēsarōes varioz statū
Ep̄s quō se habere d̄z circa (z casuū ibi. §. v. per r
appetitū ep̄at⁹. vel circa recusationē vel circa rñūciatio
nē vtz ep̄atū iniunctū a sup̄iore liceat omnino recusare
z q̄uis nō est necariū de se. est tñ necessariū rōe p̄cepti
superioris zc. ibidem. §. vi. per totum

Ep̄us sumptus ex aliqua religione vtruz teneat ad
obseruantia regulares zc. ibi. §. vij. per totum.

Ep̄i si nō sunt p̄mpti in largiendo pauperibz bona
eccliaistica q̄ pcurat peccat mortalr ibi. §. vij. per totū

Ep̄oz ornamenta cū q̄bz celebrāt. quō designat aliq̄
spūalia q̄ in se habere dñt ep̄i. p̄ter ornamenta cū q̄bz
participat cū alijs sacerdotib⁹ q̄ dñt fuare ex iure zc.

Ep̄s q̄ potest exigere a clericis z in q̄ (ibi. §. r. p. to
bus casibus siue etiā ab alijs ecclis z q̄tū de illoz bo
nis redditibus. p̄bendis eccliaisticis z q̄tū exigere d̄z ab
ecclis cathedralibus zc. ibidem. §. r. per totum.

Ep̄oz iurisdicctio q̄ est. quō illa p̄nt exigere. quid cō
p̄benditur sub iurisdictione ibi. §. r. per totum

Archiep̄oz dignitas siue officū describit p̄ thema
ex ps. qd z declarat. z quō dñt cē potentes zc. ibi. c. ij.

Archiep̄us quō est eminentis z potens in tu (an. §.
risdicctioe spūali. qd significat vallū suū. z in pallio po
nūm q̄tuoꝝ crucez. qd significant. z adhuc q̄druplex
significatio pallij. ibi. §. j. per totum.

Archiep̄us quō debet esse potens vtendo gladio di
lectōis diuini sermonis. passionis. z vltionis patōz

que notabiliter declarant ibidem. §. ij. p. totū.

Archiep̄s quō d̄z eē accinct⁹ potētissime sup̄ femur suū. qd̄ significat femur. vñ d̄z ep̄us ⁊ vñ archiep̄us. ⁊ quō actio respondere debeat noi. rē. ibi. §. iij. p. totū.

Archiep̄i quō sūt m̄iores p̄riarchis ⁊ p̄riatib⁹. ⁊ q̄ differētia ē inter eos. ⁊ archiep̄s ⁊ metropolitan⁹ sūt si nonima ⁊ p̄ eodē supponūt. ⁊ vñ d̄nt ista duo rē. ibi. c.

Archiep̄atus quō vacat. q̄s supplet. (iij. añ. §. p. to. vices ei⁹. ponūtur desup̄ aliq̄ q̄ones q̄ ⁊ declarāt ibi.

Archiep̄iscopoz palliū qd̄ significat. a. (S. i. p. totū q̄ debet peti. infra quot menses. quid sibi p̄ferat palliū ⁊ q̄bus diebus ⁊ officijs debet vni ibidem. §. ij. p. totū

Ep̄i quō d̄nt visitare gregē sibi cōmissū ad varios stat⁹ ⁊ casus. vide de visitatōe. j. sub l̄ra. u. l. visitatio.

Ep̄iscopoz caractēz siue potētatiū ponūt variorū opiniones tā theologoz q̄ iuristaz. ij. par. ti. xij. ca. ij. §. i. q̄rū ad sextā potētatem

Ep̄us negligens ē decima abusio inter duodecim abusus diuersoz. vñ d̄z ep̄s ⁊ q̄re rē. i. p. ti. v. c. ij. §. viij

Ep̄atū ⁊ dignitatē q̄re v̄z sic licitū. ⁊ m̄ta ḡrofa de materia ista habēt. ij. p. ti. ij. c. v. §. ij. iij. v. ⁊ vi.

Ep̄oz exep̄toz iuramentū in forma describit. cōp̄ h̄ bendit aut̄ hoc iuramentū septē articulos. q̄ ⁊ declarā

Ep̄s quō sine licētia pape (tur. ij. p. r. cap. v. §. ij. nō p̄t emittere votū vel cmissū implere. ij. p. ti. xi. c. ij. §. vi

Ep̄s i q̄bus casib⁹ ⁊ q̄n ⁊ quō h̄z delegare ⁊ q̄rū ⁊ quō delegare his q̄ sūt aliq̄ ep̄ata rē. ij. p. r. c. ij. §. xij.

Ep̄i q̄ d̄nt ordinar̄. corū dē officiū diuisimode describit

Ep̄iscopi quō d̄nt in (bi. j. sub l̄ra. o. f. ordinari⁹ eccl̄ijs cathedralib⁹ instituire predicatoroz ⁊ cōfessoz ordinare. ⁊ q̄ pena negligentiū ista rē. ij. p. r. ca. v. §.

Ep̄iscopi q̄ exigere possunt a clericis ⁊ (iij. p. totū. religiosi sibi subiectis. ⁊ q̄ a laicis rē. ibi. §. v. p. totū.

Ep̄iscopoz duplex lex siue iurisdic̄tio describit̄ circa monasteria ⁊ circa domesticos. ⁊ quō ep̄iscopi d̄nt visitare monasteria sibi subiecta. ⁊ cū q̄bus p̄sonis. c.

Ad ep̄iscopi palaciū q̄lq̄s su (cū q̄t ibi. §. vi. p. r. q̄ d̄z defendi ⁊ nō trahi s̄t nisi in certis casib⁹ rē. ij. p. ti. xij. c. ij. §. i. añ. mediū. ibi. Item confugiens.

Ep̄m oportet esse sine crimie rē. q̄ oīa p̄ordinē expo nūt de p̄latōe clericoz etiā ep̄oz p̄ ipsos subredez am̄ p̄ditōib⁹ declaratis. ij. p. ti. xij. ca. ij. p. oēs. §.

Ep̄atus quō est ordo. ⁊ q̄re ep̄iscopar⁹ ⁊ sacerdotiuz cū sit vñ ordo nō tñ vno die p̄ferunt sicut ceteri ordi nes sed diuidūt. ij. p. ti. xij. ca. xvi. §. viij. p. totum.

Ep̄iscop⁹ quō d̄z p̄secrari siue inūgi. ⁊ in q̄b⁹ locis. qd̄ ē faciendū. q̄t ep̄i d̄nt cē p̄ntes ⁊ q̄t sufficiūt. qd̄ d̄i car rē. ibi. §. ix. circa finē. ibi. Ep̄us autem in conse.

Ep̄iscopoz ⁊ patriarchaz prius sacerdos q̄s d̄z. cui p̄fiteri possunt rē. ij. par. ti. xvij. ca. ij. §. ij. per totū.

Ep̄iscopi ⁊ p̄lati quomodo debent excludere amb̄ bitionē. ⁊ vñ d̄z ep̄us. ij. par. ti. xix. ca. i. §. i. p. totum.

Ep̄iscopar⁹ quō d̄z renūciari. quō ep̄us d̄z p̄moues ri. ⁊ q̄bus casib⁹ admittēda vel petēda sit renunciatio ep̄atus. ⁊ q̄ sūt cause rē. ij. p. ti. xix. c. v. per totū

Ep̄us in quibus causis cōmittit suū officiū archidi acono. ⁊ in quo non. ij. par. ti. xix. ca. vñ. §. i. p. totum

De ep̄oz vicarijs vide. j. sub l̄ra. u. l. vicarij. ⁊ ij. p. r.

Ep̄oz casus describūtur q̄ ipsi (ti. xix. c. r. §. ij. p. r. sunt reseruat⁹ rē. ij. par. ti. xvij. ca. xi. p. totum.

Ep̄us q̄n ē excoīcat⁹. nec ipse nec officiales sui siue vicarij cognoscēt de causis cū idē sit p̄sistoriū. qd̄ tunc est faciendū. ij. par. ti. xix. ca. r. §. ij. post medi. ibi. itē cū

Ep̄oz p̄ditōes vide etiā infra sub l̄ra. p. l. p̄lati

Ep̄i ⁊ alij p̄lati curati boni q̄re ⁊ quō d̄nt celi. q̄ mō figurant̄ p̄ arietes q̄ sūt duces gregū rē. ⁊ quō isti p̄fiteri d̄nt mirabilia d̄i rē. ij. p. r. xxi. c. r. §. ij. p. totuz.

Ep̄iscopi ba nientes sunt excoīmunicati maiori sen tencia. quid intelligitur p̄ bannium vltorius declarāt ij. par. ti. xxiij. ca. ij. p. totum.

Equitatē quā de appro bat quō ⁊ quando seruare debem⁹. ⁊ large tumēdo eq̄ tate p̄t dici triplex eq̄tas. iij. p. ti. v. c. xix. §. i. p. totuz

Eq̄tas quō requir̄t ad p̄seruationē amicitie. ⁊ circa b̄ ponit̄ triplex eq̄tas. iij. p. ti. v. ca. xx. §. ij.

Errores gentiliū philoso phoz vario mō describūtur in quibus errabant. s. con tra diuinitatem. ⁊ contra fidem rē. ij. par. ti. xi. ca. v. ⁊ p̄ncipaliter. §. i. p. totum.

Errores iudeoz ⁊ saracenoꝝ describūt. in q̄b⁹ vario mō errabāt ⁊ adhuc errāt ibi. ca. vi. ⁊ §. i. p. totum

Errores hereticoz sūt nūcro. lxxx. q̄z etiā describū tur noīa rē. ⁊ quomodo eccl̄ia vario modo in diuisib⁹ bus eos ⁊ coz errores d̄nat rē. ibidem ca. vij. p. totuz

Errores abbatis ioachim qui fuerunt. quomō cuz alijs hereticis sunt damnati ibi. §. ij. p. totum.

Erroz aliquoz d̄nat̄ dicentiū sp̄m̄sanctū p̄cedere a patre ⁊ filio vt a duob⁹ p̄ncip̄is ⁊ duabus spiratio nibus ⁊ aliquoz alioꝝ erroꝝ sūt d̄nant̄ ibi. §. iij. p. r.

Errores adhuc aliq̄z sūt d̄nant̄ ibi. §. iij. p. totū

Errores varioꝝ describūtur cōtra quos maxime or do frat̄z predicatoroz militauit sc̄z sanct⁹ D̄nicus. s. Pe trus ⁊ sanctus thomas rē. ibi. §. v. p. totum.

Ponunt̄ duodecim articuli in q̄bus cōmunit̄ ma gister sententiaz non tenet̄ ibi. ca. viij. Similiter in de cretis magister Gratianus non tenet̄ in multis passi bus. ⁊ multa antiqua iura sunt abrogata que non te nentur. ⁊ quomodo aliqua sunt intelligenda rē. ibidez ca. viij. §. i. ij. ij. ⁊ iij. per totum

Errores francelloꝝ vario modo ⁊ ad longum valde describunt̄. iij. p. ti. xij. ca. iij. p. totum

Errores abbatis ioachim de vnitare in diuinis po nunt̄ que ⁊ confunduntur. ⁊ oppositū ostendit̄ ex mul tis auctoritatibus sacre scripture. i. p. ti. vi. cap. ij. §. v. ibi De septima vnitare. vsq̄ ad septū. §.

Errores paganoz circa deū. iudeoz contra christū ⁊ hereticoz contra animū nost̄z vario mō deponūtur in quibus errabant. quoz errores vario modo soluū tur. ij. par. ti. xij. ca. vij. §. ij. p. totum.

Erubescētia ⁊ verecundia frequenter sumit̄ vnum pro altero. quō sunt sp̄s timoris naturalis in quo cō sistunt rē. iij. p. ti. xij. ca. iij. §. ij. in medio

Erubescētes facere bona quomodo ostendunt̄ cē fati. ij. p. ti. ij. cap. iij.

Erubescētia quō q̄drupl̄r ē vitiosa. ij. p. ti. viij. ca.

Erubescētia quomodo nō inuenit̄ (ij. circa finē. p̄fecte virtuosus. ⁊ quō inuenit̄ in his qui mediocriter se habent fm̄ eandem rē. iij. p. ti. iij. ca. i. §. iij. p. totuz

Erubescere de quibus homo debet sunt numero se decim sumpta ex ecclesiastico. xli. ibi. §. vñ. vide etiam infra sub l̄ra. u. scilicet verecundia.

Essentialis vnitas siue di uinalis quomodo necessaria est ad orbis gubernatio nem. i. p. ti. vi. ca. ij. §. v. circa finem. ibi. Doc aūt̄ p̄mo

Esuriens tripliciter describitur iuxta illud Marb̄ Beati qui esuriunt rē. p̄mo quō esuriens variatur sp̄i ritualis. quomō iusticia esuriat̄ generalis. quomodo satiatur anima rationalis. ⁊ qui ⁊ quomodo dicuntur beati rē. iij. par. ti. vij. ca. vi. §. iij. per totū.

Etates septē hominū quō

ad adaptat ad septē beatitudines. iij. p. t. vij. c. v. §. vi. p. to.
 Etates mūdi sunt septē. z quomodo adaptant ad se/
 ptē beatitudines. ibi. §. vij. p. totū.

Etates sex mūdi quō significant p sex ydrias q̄ fac
 runt in nuptiis de q̄bus Joh̄ ines. ij. ca. iij. p. r. xv. c.
 xxxvij. §. i. ij. iij. v. z. vi. per totum

Etatis cuius erit q̄ possit habere vel possidere bñi
 ficiū zc. ij. par. ti. xv. ca. i. §. ij. z. iij. per totum.

Etatis cui⁹ dñr eē decti. ij. p. r. xv. ca. ij. §. v. p. totū.

Etatis cuius erit qui tenet ad ieiunia zc. ij. par. tit.

Etas que requiritur ad vi. ca. ij. §. iij. per totum
 matrimonii. ij. p. r. i. c. xij. circa mediu. ibi. Jcē ante.

Euangelica cōsilia descri

buntur supra iub littera. c. scilicet Consilia

Euagelice leg⁹ varia vide. §. lb̄ lra. l. l. lege euagelica

Euangeliste quomodo figuratur per quattuor ele/
 menta. i. par. ti. ij. ca. iij. §. ij. post pncipiū

Eucharistie supuenerabile sacm̄ describit p̄thema
 ex ps. qd̄ z de ipō declaraf. ij. p. r. xij. ca. iij. ante. §.

Eucharistie sacm̄ q̄re est excellentissimū. z quō opa
 dei sunt stupenda ppter tria q̄ declarant z pbantur
 ad varia mirabilia ist⁹ sanctissimi sacri ibi. §. i. p. totū

Eucharistie sacm̄ quō nobis xps dedit ad palpan
 dum z comedēdū ex nimia beniuolentia. quomodo
 cibis iste conuertitur in homine. z quomodo in hoc sa
 cramento fecit xps mēorā suā zc. ibi. §. ij. p. totum.

Eucharistie sacramētū quō d̄z sunt cū bona p̄scia.
 quō hō p̄us se d̄z examinare z pbare. z quō descere d̄z
 in xpo vt in sepulchro ibi. §. iij. Aliud thema de ipa de
 scribit. qd̄ z de ipa declaraf. ibi. c. v. ante. §. per totū

Eucharistie sacramētū quō later diuinitas sub spe/
 de panis. qd̄ on̄ dicitur triplici exēplo. z quō triplici rō/
 ne manet xpus in spē panis ibidem. §. i. per totum

Eucharistie deuota sumptione quā vtilitatē homo
 inde psequit. z sunt duodeciz fructus huius panis tri
 tia designati p duodecim fructus ligni vite. z septem
 sunt differentie sapoz in isto sacro ibi. §. ij. per totū

Eucharistie sumptione quomodo florebunt homi
 nes de virtute in virtutem ibi. §. iij. per totum.

Eucharistie sacm̄ quō ē maximū sacm̄. qd̄ p̄tinet
 eucharistie in se. z quōis ē vnū sacm̄ tñ diuersis noi/
 bus nūcupatur. ij. par. ti. xij. ca. xij. an. §. per totū

Eucharistie sacramētū q̄re debuit institui q̄ xpus
 in eo cōtinet realiter z essentialr. z quō deuote mandu
 cans trahitur ad xpm̄ zc. ibi. §. i. per totum.

Eucharistie sacramētū q̄bus ē vandū vel negan/
 dum. hoc notabiliter declaraf ibidem. §. ij. p. totū

Eucharistie sacramētū nō ē negandū occidendis
 ppter scelera sua publica. z q̄bz ass negandū z q̄bz nō.
 Eucharistie sacramētū q̄s h̄z zc. ibi. §. iij. p. totū.

Eucharistie sacramētū q̄s h̄z (zc. ibi. §. iij. p. totū).
 disp̄sare v̄l m̄strare. z a q̄bz nō d̄z sumi zc. ibi. §. iij. p.

Eucharistie sacramētū quō ī p̄m̄tūa ecclia (totū
 fideles quotidie sumebant. quō postmodū ex repidita
 te ab ipō declinabant. z quō z q̄bus p̄sulendū ē vt cō/
 muniter frequenter cōmunicent ibi. §. v. per totū

Eucharistie huius deuote sumptio quō importat
 multiplicē effectū z vtilitatē q̄ sūt effect⁹ hui⁹ sacri. quō
 dñr p̄siderari. quō p̄ferit gram̄ zc. ibi. §. vi. per totū

Eucharistie sacramētū quomodo sumit̄ cuz negli/
 gentia vtrum cōmunicans semel in anno satisficiat p/
 cepto ecclie q̄ in die pasce sumi debz pbatur z obiecta
 soluitur zc. ij. p. r. i. ca. ix. ante. §.

Eucharistie sacramētū q̄ indebite accedit vel ipm̄
 omittit quō peccat. z omittit indebite sumēdo q̄duplr
 Eucharistie accessio fit indigne q̄ ibi. §. i. p. totum
 dupliciter. scz cū peccati mortalis remissione. sine mē/
 tis discussione. sine criminis p̄fessioe. z sine rit⁹ obfuarde

Eucharistie sacramētū duodeci mirabilia sūt
 tur q̄ inueniunt in ipō. ij. p. r. xij. ca. vi. §. xvi. p. totū.
 Eucharistie sacramenti adhuc septem mirabilia sūt
 ij. p. r. xvij. c. v. §. iij. circa medium.

Eucharistie sacramētū quō figurat agnus pascal
 z qd̄ significat rit⁹ in comestioe. i. p. r. xij. c. v. §. vij. p. t

Eucharistie sacm̄ quō ē cibus reficiens z medicā
 sanans infirmitatem. ij. p. r. xij. ca. i. §. v. per totū

Eucharistie sacramētū quō figurat agnus pascal
 z qd̄ significat rit⁹ in comestioe. i. p. r. xij. c. v. §. vij. p. t

Eucharistie sacm̄ quō ē cibus reficiens z medicā
 sanans infirmitatem. ij. p. r. xij. ca. i. §. v. per totū

Exactiones quando lici

te reape p̄nt dñi a subditis vltra p̄suetū vel statū. et
 ponūt sex cas⁹ in q̄bz. ij. p. r. i. c. xij. §. ij. vide tñ p totū
 caplm̄. z. ij. p. r. ij. ca. iij. §. vi. vide etiā. j. exigere

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

Excoicatio quō d̄r exclusio triplici cōmuniōe fi
 deliū z ē triplex excoicatio. z quō ex varijs caus
 fertur maior sententia. ij. par. ti. xij. ante. i. §.

Excoicatio maior d̄r anathema qd̄ interpretatur se/
 paratio. qz est separ⁹ a septē magnis bonis. z quō licet
 cū ipis cōuersari vel p̄cipare z quando. ij. par. ti. iij.
 ca. vi. §. iij. ante medium ibi. vnde excoicatio.

2. ibi. c. 7. p. totum.

Excommunicantur incendiarii ecclesiarum et priorum locorum. et si fuerint denunciati pape reservatur absolucio. q. sicut ista loca. de q. b. scilicet dicitur ibi. ca. xi. per totum.

Excommunicantur effractores sacrorum locorum. et pape reservatur absolucio postquam fuerit denunciati ibi. ca. xij. p. totum.

Excommunicantur falsarii litterarum papalium. et pape videntur reservari absolucio. q. d. tunc declaratur vltimus ibi. ca. xij.

Excommunicantur qui scienter videntur litteras papales falsas. quod hoc intelligitur ibidem ca. xij. per totum.

Excommunicantur recipientes litteras papales sive bullas in curia non de manibus pape vel deputatis ad hoc. et quod de quibus hoc intelligitur ibidem ca. xv. p. totum.

Excommunicantur qui corriguntur. apponuntur. vel remouentur aliquid de litteris papalibus et pape reservatur absolucio ponit non.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui faciunt statum stabili quod ibi. c. xvij. p. totum.

Excommunicantur qui procurant et seruatores se intromittant de alijs quibus de manifestis iniurijs scienter quod vltimus de clarat quomodo et quiter hoc fit ibi. ca. xxxvij. p. totum.

Excommunicantur doctores qui admittunt ad lectiones legum religiosos sine habitu vel ad medicinam. quod si intelligitur ibi.

Excommunicantur magistri et scolares (ca. xxxvij. per totum Bononienses qui adducunt hospitia irrequiritis in quibus. quod etiam declaratur ibidem ca. xxxij. per totum.

Excommunicantur qui mittunt litteras vel nuntium secreta alii cui cardinalium vel sint in doli per electione pape ibi. ca.

Excommunicantur domini officiales et re (xl. per totum. ctores vbi fit electio pape si non seruantur institutiones capituli piculosum de elec. in aucte. ibi. ca. xli. p. totum.

Excommunicantur bachardi et beguine qui assumunt vitam fratrum celoz et eisdem fauores. quod ad longum declaratur ibi. ca.

Excommunicantur qui assumunt dignitatem senato (xliij. p. totum ris vel alio regimine vbi sine licentia pape. ibi. c. xliij. p. totum.

Excommunicantur qui impediunt visitatores monialium officio coram post monitionem tunc quod vltimus declaratur ibi. c. xliij. p. totum.

Excommunicantur fingentes casum fraudulenter qui iudex mittat vel vadat per testimonio ad mulierem ibi. ca. xlv. p. totum.

Excommunicantur se ingerentes ad officium boies alterius lingue irrequiritio diocesano ibi. ca. xlvij. p. totum.

Excommunicantur absolutos ab excommunicatione articulo necessitatis si per ea cum possint non se pntat eis qui ordinarie dicit absolucio quod ad longum declaratur ibi. ca. xlvij. per totum.

Excommunicantur contra eum qui electus in papa a paucioribus quam a duabus partibus cardinalium se gerit per papa. et qui eius susceperunt sicut excommunicati sunt ibi. ca. xlvij. per totum.

Excommunicantur denique qui locant domos suas publicis visitatoribus et alienigenis ad exercendum publicum senus quod vltimus declaratur ibidem ca. xlvij. per totum.

Excommunicantur contra impediunt sequestrum fructuum in certo casu. quod vltimus declaratur ibi. ca. l. p. totum.

Excommunicantur clerici et religiosi qui inducunt ad promittendum de mutacione vel non mutacione sepulture ibi. ca. li. p. totum.

Excommunicantur clerici in dignitate constituti et religiosi aut dices leges vel phisica. h. ad longum declaratur quod et quia.

Excommunicantur religiosi pfecti dimittunt (ca. ibi. ca. liij. p. totum. reres temerarie habitum sue religionis vel eures ad studia sine licentia suorum superiorum ibidem ca. liij. p. totum.

Excommunicantur religiosi qui dant sacramentum eucharistie vel extreme vnctionis vel solenniter mrimoniū sine licentia proclialis vel epi. h. ad longum declaratur ibi. ca. liij. p. totum.

Excommunicantur religiosi retrahentes boies a solutione decimarum interdictum quod seruat mater ecclesia. quod ad longum declaratur ibidem ca. lvj. p. totum.

Excommunicantur religiosi non facientes sciam his que dicitur eis de decimis cum certo modo. quod si intelligitur ibi.

Excommunicantur monachi et canonici regulares qui non habent administrationem presunt se ad curias principum ibi. ca. lvij. per totum.

Excommunicantur religiosi tenentes arma infra septa monasterij sine licentia abbas de quibus hoc intelligitur.

Excommunicantur medicantes religiosos (ca. ibi. c. lxx. p. totum. capientes loca ad habitandum vel dimittentes sine licentia pape. qui dicuntur mendicantes ca. ibi. ca. lxx. p. totum.

Excommunicantur religiosi fauores beguinis in statu reprobato. de quibus hoc intelligitur. quis beguinis inducit de quibus intelligitur ibi. ca. lxx. per totum.

Excommunicantur fratres minores si admittunt ad diuina tempore interdicti illos de tertio ordine ipsius. h. declaratur. et vtz gaudet privilegio clericali ca. ibi. ca. lxx. p. totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excommunicantur omnes vtriusque sexus qui pactum fecerint vel promiserunt aliquid in curia pro aliqua gratia vel beneficio obtinendo ibidem ca. lxxij. per totum.

Excoicatur excommunicatus vel scilicet corpore defunctu p
officio eius transferat. et ab iolo e pape resuata ibi. ca. lxxij

Excoicatur simoniaci in ordibz vel beneficijs ibi. ca. lxxv

Excoicatio non reuelat simoniam ibi. ca. lxxvj

Excoicatur dantes vel recipientes aliqd p ingressu
religiosis qd pbat et declaratur ibi. ca. lxxvij

Excoicatio contra impugnantes lras electi in papam
etia ante sua coronatione ibi. ca. lxxvij

Excoicatur gloriantes glosas siue exponentes in scolis
demerina. Eximi d padiso. aliter q lectio dar ibi. ca. lxxix

Excoicatio ingrediens monasteria monialiu ordi
nis pdicatorz et minor in casu non pfecto. qd notat et
ad longu declarat ibi. ca. lxx et sicut q faciunt caritena d vi

Excoicatur religiosi mēdicantes (cos frēs ibi. ca. lxxx)

Excoicatur ad se ordinē monachale sine licētia pape p
terq ad carthusen. excoicatur sicut tā faciētes q recipiē

Excoicatur varij status hominū (res ibi. ca. lxxxj)

In pcessu annuali que fit annuatim in curia in cena do
mini vt pater inferius ad longam ibi. ca. lxxxij

Excoicatiois snia ppter qd ē hēda et fieri nō dō nisi p
mortalit. excoicatur q pnt et p qbus causis. excoicatiois
snia tribus modis dī minista. et. ibidem ca. lxxxij

Excoicatiois sententia ipso iure nulla est in nouez
casibus ibidem cap. lxxxij. §. i.

Excoicatiois sententia quō ē ferenda. cū qbus me
dijs. quō pns debet fieri trina ammonitio. qn dī lata
a iure. et qn ab hoīe. quō iste intelligitur. qn snia nō hz
vīm quō vna mēdis dīr intelligi. et. ibi. ca. lxxxij

Excoicare qd pōt vñ pcedit potestas siue facultas
excoicare qd nō potest scipm. et q alios excoicare nō pnt
in quibus locis. et. ibidem ca. lxxxv.

Excoicari q nō pnt. qbz casibz mortuō pē excoicari.
papa nō pē incurere sniam. excoicatiois. quō ligat ex
coicatio lara p statutu. q religiosi excoicari nō pnt. et.

Excoicari qd pōt et q. et p qbz crī (ibi. ca. lxxxvj. §. i.
minibus. et mali tanqz carnes putride a cōione fidelū
sunt rescandī. qd pbat. quō snia ligat ignorante. et.

Excoicatio ad quē finē fit. quō (ibi. ca. lxxxvj. §. ij.
ecclesie in bndi imitat fm iudiciū dei. et quō p ipam cō
sequitur multa dāna spūalia et tpalia sūt nūero. xvij

Excoicatiois maioris quō dī fieri ab (ibi. ca. lxxxvj
solutio et a quo. Absolutio et falsa cā quare nō tenet.
quō quis absoluti potest inuitus ab excoicatioe et ab
solutio ab excoicatioe est duplex ibi. ca. lxxxvij.

Excoicatiois maioris absolutioe quatuor sūt obf
uanda. defunctus excoicatur quō debeat absoluti. et quō
in necessitate fieri potest simpli verbo. et quō fieri dō
qn qd aliquē absoluti ignorante ab excoicatioe. et. ibi.

Excoicatus q bz transfricare vel in (ca. lxxxvij. §. i
aliq loco obsessus nō valens venire p absolutioe vtz
possit a laico absoluti si ibi nō ē sacerdos. ij. p. ti. ix. c. v

Excoicatioes spūales describuntur qd aliqn (ca. lxxxij. l.
incurrunt religiosi. ij. par. ti. xvi. ca. v. §. v.

De minori excoicatioe

Excoicatio minor

quō incurrit et in q casu. qdru plr qd pōt cū excoicatis
picipare quō tenet excoicatio qntū ad picipationes.
qntū peccatū est incurrere cū excoicatis. et nō est morta
le nisi in quatuor casibus. et. ij. p. ti. xv. ca. i.

Excoicatis picipantes quō excusant vt nō incur
rant excoicatioe minorē. et. et sūt quinqz p ordinez in
quibus picipare pnt cū excoicatis ibidem. §. i.

Excoicatis cōicando incurrunt minor excoicatio
tio. sunt numero quinqz. et quandoqz fieri debet quan
do quis satisfecit. et nō est absolutus. et. ibidem ca. i.

Excoicatio minor a iure vel ab homie quō fertur. et
ppter qd casus. et qre. et. et qd effectus minoris excoica
tionis. a qbus iste debet separari. et. ibi. ca. ij. §. i.

Excoicatio minoris a q et quō fieri dō a solutio. et
excoicatio nō dnt vitari qd dī ipis nō est publicatū nisi
in vno casu. et. ibidem ca. ij. §. ij.

Excoicatos nō tenet qd vitare nisi fuerint denunci
ati ibidē ca. ij. etia in pcedenti ibi nota diligenter.

Excoicatio suspētio. et interditiū in q vcnit et dnt
Excoicatioes spūales describunt qd (ij. p. ti. xxvi. ca. i.
aliqn incurrunt religiosi. ij. p. ti. xvi. ca. v. §. v.

Excoicari quō non sūt publici vsurarij s; solū qntū
ad tria. et q dnt manifesti vsurarij. ij. p. ti. i. ca. x. an. §.

Executorz testamentoz officū describit infra sb lras
et. testamentū. et. ij. p. ti. x. ca. ij. p. omnes. §.

Exempla nra quō illa dnt esse triplr bene ordinata. q
modo assimilant genis. et. ij. p. ti. ij. ca. ij. an. medius

Exempla sanctorz quō sūt (ibi Quarta dnt r et ex
respicienda vt similia agat. i. p. ti. ij. c. vij. §. vij. et. vij.

Exempti nō sūt psequer religiosi et relictia in iudicio
tenet ostendere sūa pūilegia qn allegat se exemptos. q re
ligiosi sūt exempti. quō pstruere dnt loca. et. et exempti
nō dnt assumere lras suoz hoīm. et. ij. p. ti. xvi. ca. ix.

Exempti qbus gaudēt libertate nihilominus cōueni
ri pnt in certis causis. et in qbus nō. et q ordines s; spe

Exemptio p q verba cō. (cialiter gaudent ibi. §. i.
cedit p papā et alius talē executionē facere nō pōt nisi
habeat desup auctem spūalem a papa hoc declarat. q
consentur exempti. et. ibidem. §. ij.

Exempti s; qntūqz factis a suis ordinarijs. pla
tis. quā pntē desup bz papa. et rra pūderant de exem
ptione. et quō sūt valde pgratū aliqz eximere a iuris
dictione epoz et alioz. ij. p. ti. xxij. ca. v. §. xxij.

Exempti nō pnt pstruere oratoria vel capellas in lo
cis nō exemptis sine diocesanoū licētia. nec in pstru
ctis celebrare. et. ij. p. ti. xxij. ca. ij. §. ij

Exemptionē obijciens nō videt de intētioe aduer
sarij pstreri. est vna de reg. iu. q et declarat. i. p. ti. xx. ca.
vntico sub. e. salicet. exceptionem.

Exempti qui sūt. quō. si non tenent dare decimas
et. ij. par. ti. ij. ca. ij. §. ij per totum.

Exempti si fuerint iuridice requisiti tenentur ostē
dere pūilegia. i. par. ti. xix. ca. i. §. ij.

Exempti q sūt a ieiunio ecclesie. vide. i. sub ieiunio.

Exempti vtz sūt hospitale et imediate subiectus ro
mano pontifici. et. ij. p. ti. ca. ij. §. ij

Exigere qd dnt. et qd dnt officū. et. ij. p. ti. xv. c. xv.

Exigere in qbus casibz pnt dnt subiectis (ca. lxxxvj. §. i.
vltima pūctū vel statutum. ij. par. ti. ij. ca. ij. §. vi. b.
et. ij. par. ti. i. ca. xij. §. ij. vide tū per totum ca.

Exigere in qbus casibz pnt epi ad clericis sine eccle
sia aut de bonis ipoz. et. ij. p. ti. xx. ca. ij. §. x.

Exigere que pnt epi a clericis religiosi et a laicis s; d
bi subiectis. ij. par. ti. ix. ca. v. §. v.

Extrasis q effectus amor sūt pbat. et dnt extrasis pati. q
causant extrasis. et. i. p. ti. vi. c. ij. §. ij. p. totū.

Extrasis religiosi describit. i. sub lra r. f. religio. qn. l.
qd potest et quando non. et. ij. p. ti. i. ca. xxi. §. ij.

Exultatio in aduersis pnti ē qnta filia inuidie. quō
pūiquitate bz ad crudelitatem vñ pcedit crudelitas. q
est differentia inter crudelitatem et seuitiam. et quemō ra
les dnt euitari. et. ij. p. ti. vij. ca. vi. et. §. i. h. et. ij. p. totū.

Exultatio siue gaudii describit vario mō. i. sb lra
g. f. gaudio. et. ij. p. ti. xv. ca. xxix. §. i. per totum

Exultatio in aduersis ponitur pro quinta filia inuidie
die. que et tripliciter debet vitari. secunda parte. titulo
octavo capitulo sexto per totum

F ante A

Fabrorum officium

est duplex. alij. sicut fabri ferrarii. alij lignarii. quod utriusque officium exercere. et. quod eorum officium est licitum. quod in ipso fraudes committunt. et. iiij. par. ti. viij. ca. iij. §. ij.

facie ad facie quod videtur de illuminatione glorie. et. i. p. ti. iij. ca. xx. §. vi.

facies spiritualis quomodo est triplex. i. p. ti. iij. ca. ix.

facies plene describitur. s. sub lra. c. l. conscientia. et. i. p. ti. iij. ca. ix.

facientes arma vel vendentes quibus homines le. iiij. ca. x. dunt. vel morantur. vix. sic licitum eorum opus. sive turpe lucrum.

fallacia multipliciter describitur. iiij. p. ti. c. xxij. §. xi. p. totum.

fallacia in mensuris. in ponderibus. in monetis. in scripturis. in bullis. in instris. et in feribilibus. et. ii. p. ti. c. xvij. §. iij.

fallacia manus quod describitur. et quod signum. p. totum.

fallacia lra. papali. et. cetera. sicut maioris sententia. et pape. referunt. absolutio. iiij. p. ti. xxij. ca. xij. Et quod scilicet ter. ipse. videri. similiter. excoicari. iur. ibi. c. xij.

fallorum deorum sunt tria genera quos colebat gentes. iij. par. ti. xxx. ca. i. §. iij.

falsa amicitia quod est. quod vera. iij. par. ti. v. ca. xx. §. viij. post principium. ibi. Sed nota.

fallum testimonium describitur infra vario modo. sub lra. c. l. testimonium. et principaliter. iiij. p. ti. ix. ca. xi. §. iij.

fallacia describitur. s. sub lra. d. l. deceptio. et. ii. p. ti. i. c. x. §. i. vide etiam. s. sub lra. f. l. fraudulencia. quod tres sunt.

fallificatio monete describitur. s. sub lra. m. l. moneta.

fame et honore dignificatio quod fit per praedilectationem. et cum quis accusatur iuste per veritatis pegasationem. ii. par. ti. ij. ca. ij. §. iij. per totum.

familie filij et filie raptoz usurarioz et alioz quod restitutioni sunt obligati versus de bonis ipsoz. excusari tales possunt propter quinq. ii. p. ti. i. ca. xij. §. x. p. totum.

familie dñi quod se habere debent. et quod dñt se hñe ad seivitiem. iij. p. ti. ij. ca. v. §. vi. z. vij.

familia quod dicitur domus. quod in ista domo comprehenduntur. quod debet disponi. et principaliter circa morte. quod debet instituere executores. quod dicitur cauere. quod puidere. et. ii. p. ti. c. x. §. iij.

familia quod dicitur regi per patrem familias. c. ca. i. §. ij. quod prudentia ipsam habere oportet circa domesticos regendos. et. iij. par. ti. ij. ca. v. quasi. per totum.

familiaris locutio quomodo est causa destructiva castitatis. iij. par. ti. iij. ca. vi. §. ij. ante finem.

Nulla maior pestis quam familiaris inimicus. et quomodo de iudi. et. ii. p. ti. i. ca. xxij. §. i. in principio.

familiaritates cum monialibus quod sunt cauende. et. ii. par. ti. v. ca. viij. §. iij. circa finem.

fantasia sine imaginaria potentia interior quid est de quibus intelligitur. et. i. par. ti. ij. ca. vi.

fantastice potentie sive imaginariue cooperari potest post deum angelus bonus et angelus malus. probatur. i. par. ti. ij. ca. vi. §. iij.

fantastice hominis quomodo angelus malus cooperatur. et. ibidem. §. v.

fantastice mutationem quomodo homo per seipsum operatur. ibidem. §. sexto.

facta quod diversi diversimode describuntur. factus quod est. et quomodo ipsum factum proprie differat a divina providentia. quod subduntur factum. et. ii. p. ti. xij. ca. xi. per totum.

facti quod ostendunt esse. quod bona opera erubescunt. et. ii. par. ti. iij. ca. iij. §. iij. post. pñ. ibi. tertio sup.

factus quomodo peccatoz ostendit ex septem. iij. par. ti. xij. ca. vi. §. vi. p. totum.

factitas mundi quomodo ostenditur vana ex scripturis. par. ti. xij. ca. vi. §. vi. p. totum.

Felicitates quattuor

natura propter quod quod per se viveat et via rectitudinis invenire. iij. p. ti. ij. c. i. §. iij. me. ibi. Invenitur autem.

felicitas quod eterna est et perpetua. probatur quinq. rationibus. iij. par. ti. x. ca. vij. §. iij. per totum.

felicitas siue pudicitia est contra abusus intra duo decim abusiones diversorum. que bona impoertat pudicitia. et si quod illa dimittit quod mala inde sequuntur. i. p. ti. v. ca.

feudum quomodo describitur. vel quid. ii. §. viij. h. est. vel que dicitur. et feudum acquiritur quadrupliciter. iij. par. ti. iij. capitulo. v.

feudatarius quo anno debet vestiri. quid intelligitur per vestiri. quomodo obligantur dñs. et. ibi. §. i.

feudum quod multis causis amittitur. quod dñs amittit ius feudi. quod refutat feudum. et. ibidem. §. ij.

feudatarius manus quod describitur. et quod significat et quod quod digitus. sive modus. ii. p. ti. ij. ca. i. §. iij. per totum.

ferie quomodo dicuntur aliqua festa. et feriaz que sunt repentina. quedam temperanee. et quedam solemnes. et. iij. par. ti. ix. ca. vij. i.

festoz celebratio ubi precipit in lege divina. quomodo istud preceptum est intelligendum. que moralia et que cerimonialia dicitur. quomodo precipiuntur sanctificari. et que festa sunt instituta ultra die dominicum. et. ij. par. ti. ix. ca.

festa quomodo dicitur aliqua. viij. an. §. per totum ferie. et feriaz quedam sunt repentine. quedam temperanee. et quedam solemnes. et. ibidem. §. i. p. totum.

festoz violatoz pontif. thema ex ps. quod de ipis declaratur. et festum violatur. et male celebratur tripliciter. iij. §. ij.

festivis diebus permixtione quomodo. p. totum. quis abstinere debet a peccatis. et peccatum mortale commissum in die festo multo gravius est quam alio. et quod aliqui et quod aliqui male festinant peccando. iij. §. iij. per totum.

festivis diebus quod non inheret actibus spiritualibus. de est finis precepti de sanctificatione sabbati. quod sic agendum in die dominica. ipsa enim dies est privilegiata propter multa significata in ea de die gesta. et. ibi. §. iij. per totum.

festivis diebus quod non abstinere ab operibus manualibus. quod dicitur opera servilia in die festo. quod prohibentur diebus festivis. quod opera tunc exerceri possunt sine violatione et vix licet laborare in diebus festivis. et. ibi. §. v. p. totum.

festa quando impediunt ministerium celebrari. qualiter tales violatores sunt puniendi. et qualiter peccat sacerdos qui dat ipsis benedictionem. et. iij. p. ti. i. ca. xvij.

festo celebrando vel non celebrando utrum magistris scolariis possint scolariibus collectam imponere vel exigere. iij. par. ti. v. ca. ij. §. v.

festi sabbati celebratione sive sanctificatione videatur illud Sabbata sacrificios. et. p. ti. xij. c. iij. §. iij. p. e.

Fidelitas quod pertinet ad

virtutem veritatis. et quomodo fidelitas commendabilis est in tribus generibus hominum. quarta parte. titulo quinto. cap. xvi. per totum.

fidelium genus est duplex. unum sunt derici. aliud sunt laici. quomodo quislibet se regere debet in statu suo. et. iij. par. ti. xij. ca. iij. §. iij.

fidelium disputatio cum infidelibus de fide quomodo sit facienda. quibus interdicitur. vbi et quando prohibetur. ii. par. ti. xij. ca. ij. §. ij. p. totum.

fidelis qui est in gratia quomodo habet suffragium ab ecclesia. et. i. par. ti. v. ca. iij. §. iij.

fidelis amico nulla est comparatio. ista fidelitas ostenditur. et. viij.

disti cribi. iij. p. ti. v. c. xvj. p. p. ibi. Quatuor ad pnu.
 Fideles quod vario motu car diabolus. et quod infideles
 fide accedens ad baptismum. qm. (i. p. ti. v. c. xij. §. v.
 sibi valet et quod non. et fictio pringit quatuor modis. qm. dici
 tur aliqds fice. et quod recedere fice de baptisma heat esse
 cum. zc. iij. p. ti. xij. ca. xij. §. xi.
 Fides amicitia q. est. q. vera et q. falsa. iij. p. ti. v. c. xx.
 §. vij. post pncipiū ibi. Sed nota qd. ē.
 Fictio vel falsitas vtz. dz. fieri in vsu sacramentoz.
 scz. ppter scandalum. zc. ij. p. ti. vij. ca. iij. §. vij. p. totū.
 Fides quod sumit p. scia. p. castitate. p. pacitōe. p. fcs
 delitate. p. eqtate. p. gra gratis data. p. qda habitū. et p.
 fctre theologica. iij. par. ti. vij. ca. j. ante. §. p. totū.
 Fides pur ē pms theologica vñ causat in boie. qd. ē
 ei. subiectū. qd. ē ei. act. et qd. ei. obiectū ibi. §. j. p. totū.
 Fidei rōne pnsuā sue efficaciter inducitur ad credēdū
 quatuor pnt assignari. s. opatio miraculoz. multipli
 catio testimonioz. toleratio tormentoz. et oppositio ma
 terie credendoz ibi. §. ij. iij. iij. z. v. p. totum.
 Fides quod de mudo triūphat. diaboli tentationem
 superat. decrimta euitat. purificationē aduocat. timo
 rationē causat. pditionē dignificat. exaudiri facit ozo
 nes. facit miraculoz actiōes. et pducat ad supnas retri
 nes. fides quod diffinit a paulo (bunōes. ibi. §. vj. p. to.
 ad hebreos. xi. q. diffinitio duplr declarat ibi. c. ij. z. §.
 qd. duplr. pbat rōne. diuisione. auctoritate. et similitudine
 Fides fuit in angelis ante pfr. (ibi. ca. ij. §. ij. p. to.
 mationē vel lapsuz. et in boie an. pctm. qd. pbat ibi. §.
 Fides ē vna et catholica et vera. iij. p. totū.
 vnus deus vna fides vnū baptisma. ibi. §. iij. p. totū.
 Fides aut in intellectu nostro vt in subiecto pue et
 pncipaliter pnt. secundario in voluntate qstū. ad actum
 ei. Declarat quod caritas dz. forma fidei zc. ibi. §. v. p.
 Fidei act. ē triplex. s. voluntaria cordis assen. totū
 sio. publica oris pssio. et salutifera mortis susceptio.
 qd. sic credere. ponitur desup sex notabilia. ibi. c. iij. an.
 Fidei actus interior dicitur tribus mo. (s. p. totū.
 dis s. magistru sententiaz. scz. credere deū. credere deo
 et credere in deū ibidem ca. iij. §. i. p. totum.
 Fidei pssio est triplex. et necessaria est talis cōfessio
 scz. vt deus honorificet. vt fides defendat. vt primus
 edificet et vt infidelis pfundat. ibi. ca. iij. §. ij. p. totum.
 Credere est laudabile et meritozū tripliciter. probat
 ratione similitudine et auctoritate. ponitur desup quī
 et notabilia ibidem. §. iij. p. totum.
 Fides quare ex parte obiecti formaliter nō variat s. z.
 ex parte subiecti. hoc est ex triplici rōne ibi. §. iij. p. tot.
 Fides quomodo variatur ex parte fidelū et credito
 rum ratione diffusiōis. luminis. desup septē notantur
 que et declaratur ibidem. §. v. p. totum.
 Fides quomodo variatur. augetur et diminuitur.
 ratione dispositionis hominis. Et fides crescit vel pfi
 cit quatuor modis ibidem. §. vj. p. totum.
 Fides ex qbus onditur ee magna ibi. §. vij. p. totuz.
 Fidem habere siue credere q. necessarium sit ad sa
 lutem probatur vario modo ibi. §. vij. z. ix. p. totuz.
 Fidei obiectum quomodo est veritas. quid est tale
 obiectū fidei zc. ibidem ca. iij. ante. §. p. totum.
 Fidei articuli quomodo distinguuntur. quomodo sit
 ista distinctio zc. ibi. ca. iij. §. i. p. totum.
 Fidei articuli q. sūt et qui sūt. quō tres sūt circa diuī
 nitatē circa cristi humanitatē sunt septē zc. et quomo
 do quidam ponit ser ad diuinitatē. et ser ad humanita
 tem zc. ibidem. §. ij. p. totum.
 Fidei simbalum quid est. et triplex simbalū est ap
 probatū ab ecclesia. et qui ista posuerūt zc. ibi. §. iij. p. t.

Fidei siue simboli compositio quare pertinet ad pa
 pam zc. ibidem. §. iij. p. totum.
 Fides quomodo et quare dicitur stella. iij. parte tit.
 quindecimo. cap. xxxj. §. iij. p. totum.
 Fide mediante quomodo in baptismo efficitur anti
 ma sponsa cristi. et a cristo recipit nouē ornamenta vit
 tutum. i. par. ti. cap. i. §. ij. c.
 Fidei contra articulos quomodo diuersi heretici di
 uerlimode pstratū senserunt isti heretici zc. i. parte tit.
 lo quinto ca. ij. §. vij. p. totum.
 Fides bona non paritur vt semel exactum iterum
 erigatur. Est vna de reg. iuris. que et declaratur. i. par.
 ti. xx. ca. vnico sub. b. scz. bona fides
 Frustra sibi fidem quis postulat ab eo seruari cui si
 de a se pstram seruari recusat. Est vna de regu. iu. que
 et declaratur ibidem sub lra. f. scz. frustra.
 Fidem suscipere nullus iudeus vel paganus debet
 cogi. et quare si fidem susceperint et recedunt qualiter
 sunt puniēdi. quomodo et quibus modis possunt ou
 ci ad fidem. ij. par. ti. xij. ca. ij. §. i. p. totum.
 Fidem baptisantiū vide varia. s. sub lra. b. scz. Ba
 ptismus. z. ij. par. ti. xij. ca. xij. §. ix. e.
 Fidei dubiū esse pringit quinq. modis. et quādo qd
 dicitur hereticus. ij. par. ti. xxj. ca. v. §. x. in medio
 Fideiussoz. vtum possit repetere a debitore vsuras
 quas profoluit zc. que questio explanatur p. vndoz. cō
 ditiones. ij. par. ti. ij. ca. iij. §. i. p. totum.
 Fideiussoz. vide aliqua etiam infra sub lra. o. scz.
 obfides. z. ij. par. ti. x. ca. j. §. v. p. totum.
 Figuris tribus medianibus quomō videre possit
 mus trinitatē in deo. iij. par. ti. x. ca. vj. §. v. p. totum.
 Filii di magis decuit incarnari q. patre vel spiritu
 sanctū tribus rōnibus. ij. p. ti. xxj. c. ij. §. j. b.
 Filius dei quomodo missus est ad beatā virginem.
 quare filius dei missus ē. quare ad mariā missus. et qd
 re ad virginē missus zc. iij. par. ti. xv. ca. xj.
 Filii dei quō ds sit in particulari p. tria. iij. par. t. vj.
 ca. vj. §. vij. infra mediū. ibi. Quantum ad tertū.
 Filij quomō debent regi. prouideri zc. a parentib.
 vide infra sub lra. p. scz. parentes p. totū. et hoc infra
 Filiatio est multiplex fm q. multiplex ē paternitas
 scz. filiatio eterna et ineffabilis. diuina et comunicabil.
 humana et variabilis. ij. p. ti. i. ca. xxvi.
 Filiatio diuina et comunicabilis est triplex. scz. filia
 tio p. creationē. filiatio per glorificationē. et filiatio per
 iustificationem. ibidem. §. ij.
 Filiatio humana et variabilis est triplex. scz. spūalis
 legalis et materialis ibidem. §. iij.
 Filiatio spūalis que p. hominem fit triplr. contrabi
 tur. quis dicitur pater spūalis alicuius ibidem. §. iij.
 Filiatio legalis que dicitur. et ista filiatio legalis tri
 pliciter probatur. scz. per legem mosaicam. canonicam
 et ciuilem. et filiatio q. dicitur a adoptio qd. est. quomō
 do fit. quis et quis non potest talem filiationem facere
 et qui eius effectum ibidem. §. v.
 Filiatio naturalis est triplex scilicet legitima. illegiti
 ma. et legitimata. ibidem. §. vi.
 Filiozū illegitimaroz legitimatio describitur in
 fra sub littera. l. scilicet legitimatio. et ibidem ca. xxvij.
 Filij excluduntur ab hereditate tribus casibz. et filij monachi
 nō dnt p. terea ab hereditate excludi. ij. p. ti. x. c. iij. §.
 Filij legitimis et illegitimis quomodo paren. (ij.
 tes ipis debent prouideri vario modo. tertis parte tit.
 tulo. x. cap. iij. §. iij. b. vide tamen per totum. §.
 Filiationem triplicem acquirat homo per baptismū
 ij. par. ti. xij. ca. ij. §. ij. b. per totum.

Fili quod dicitur instrui et regi a parentibus. et quod mala comiter sunt in iuuenibus a quibus parentes eos dicitur retrahere. iij. p. ti. ij. ca. v. §. iij. iij. z. v. per totum.

Filii familias qui si abutitur a bonis parentum contra voluntatem eorum furtum commisit. et si est quod notabile mortale peccatum est. ij. p. ti. i. ca. xv. §. i. an. mediu. ibi. item no.

Filius filie et familia raptoz usurarioz vel alioz qui re situationi sunt obligati uiuentibus de bonis ipsoz excusari tales sunt per qnq. ij. p. ti. i. ca. xij. §. xix. per totum.

Filialis timor describitur vario modo infra sub littera. t. scilicet timor. z. iij. p. ti. xij. ca. xij.

Finis et ultimum quod oportet ponere necessario in humana vita. quod ultimum declarat. iij. p. ti. vij. ca. iij. an. §. Finis ultimos diuersos voluntas unius hominis simul accedere non potest. et quare ibi. §. i. per totum.

Finis ultimi gratia omnia. que se homo uult intendit. hoc probatur dupliciter. et vix alia ueniunt in ultimo fine cum creatura rationali ibi. §. ij. p. totum.

Finis ultimi omnium hominum unum est. et quare hoc uenit agere quecumque agit propter finem ibidem. §. iij.

Finis gratia agere non solum uenit homini sed etiam alijs creaturis. quod est necessarium sit probatur ibi. §. iij. p. totum.

Finis anime rationalis est quadruplex. i. p. ti. i. ca. iij. §. ij.

Flagella quibus a domino flagellamur si patienter accipimus et sustinemus patienter de ipsis que accipit propter satisfactionis pro peccatis etc. iij. par. ti. xij. ca. vicesimo.

Flagellat deus hominem in presenti quibus de causis que ordinem declaratur. iij. p. ti. xix. ca. i. §. i. et de varia punitione vide ibidem ante et post.

Flagellis siue reuocatis que non debent diffidere vel desperare si non cito liberat etc. iij. p. ti. vij. ca. ij. §. vi. in me.

Fleus siue luctus est triplex. primus est de peccata iniquitate. secundus de aliena calamitate. et tertius de dilata se licitate. et que lugentes dicit beati. iij. p. ti. vij. ca. vi. §. iij. p. r.

Fleus fetor. etc. quomodo erunt in danatis etc. i. p. ti. nono. ca. iij. §. ij.

Defenda quod sunt specialiter tria genera sacrilegorum in ecclesia militante. ij. p. ti. i. ca. xxi. §. v. vi. vij. per totum.

Fornicatio est prima species luxurie in quo consistit vel uenit cum luxuria que sunt ipsius species siue gradus. et quod iste species diuificat magis ex parte femine quam ex parte uiri etc. ij. p. ti. v. ca. ij. an. §.

Fornicatio describitur per istud psalmiste. Perdidisti omnes qui fornicantur abs te. et ponit per themate. et tria membra desuper ibidem. §. i. per totum.

Fornicatio in scripturis vario modo dicitur et dolatria vel infidelitas. et in quibus locis dicitur etiam large et moraliter quecumque culpa mortalitatis. et quod est fornicatio simplex etc. ibidem. §. ij. per totum.

Fornicatio que est peccatum mortale probatur quadruplici ratione cum exemplo ibidem. §. iij. per totum.

Fornicatio quod subtrahitur homini dei presentia per gratiam probatur hoc varijs auctoritatibus. et historijs ex scripturis. que mala in homine facit fornicatio. qui bus assimilatur etc. ibidem. §. iij. per totum.

Fornicatione si sacerdos fecerit. quod penas incurrit secundum canones. iij. p. ti. xvij. ca. xxi. §. v. post principium.

Fornicatione notoria quomodo quis incurrit suspensionem. iij. par. ti. vicesimo septimo ca. iij.

Fornicatione que homo naturaliter uerecundatur. iij. p. ti. iij. ca. i. §. vi. circa fine ibi. Quarta est procurandi.

Fornicatio simplex que mortale peccatum sit ostenditur et probatur. et aliquorum error confundit dicentium non peccatum etc. iij. p. ti. xij. ca. ij. §. iij. per totum.

Fornicationem cogitans potest de duobus delectari scilicet de ipsa cogitatione. et de fornicatione cogitata declaratur quomodo fit. et quando est peccatum etc. ij. par. ti. v. ca. i. §. v. post principium. ibi. oportet pro. vide etiam infra sub littera. l. scilicet Luxuria.

Fortitudinis donum describitur per thema ex psalmo. quod et de ipso declaratur cum quadruplici membro. iij. par. ti. xij. ca. i. ante. §. per totum.

Fortitudinis donum quid est. quid importat. et quomodo differunt confidentia et firmitas quas dat fortitudo ibidem. §. i. per totum.

Fortitudo que sit effectus diuinalis probatur. et duplex est actus fortitudinis ibidem. §. ij. per totum.

Fortitudo quod in actu suo est rationalis siue virtualis. et quod ipsa vario modo accipitur. ibidem. §. iij. p. totum.

Fortitudinis fructus siue utilitas quis est. circa actum fortitudinis tria considerantur. quando actus fortitudinis fit ad salutem ibidem. §. iij. per totum.

Fortitudo quomodo dicitur tripliciter scilicet quedam dicitur temporalis. quedam specialis. et quedam generalis. ibidem ca. ij. ante. §. per totum.

Fortitudo specialis que est siue in quo consistit. et ponitur triplex fortitudo scilicet criminalis. dominij temporalis. et fortitudo corporalis ibidem ca. ij. §. i. p. totum.

Fortitudo specialis quomodo vel est ex acquisitione vel ex doli actione. et quomodo varie frutes cooperantur ad istam fortitudinem ibidem. §. ij. per totum.

Fortitudinis donum que est ex operatione spiritus sancti ostenditur. quomodo fortitudo hec inducit ad contemptum vite ob amorem dei. et ad martyrium. sustinendum. ibidem ca. ij. §. iij. p. totum.

Fortitudo quomodo accipitur pro uirtute generali. et quomodo est presumptionis exclusiua. est fatigationis aggressiua. est debilitatis remouitua. et est perfectionis continuatiua. ibidem. §. quinto p. totum.

Fortitudo quid est. i. quando est theologica fructus que regular. et que sunt ipsius pres. i. p. ti. j. ca. iij. §. ij. e.

Fortitudinis preconiata assignari possunt tria eo que a nimium tripliciter firmant. iij. p. ti. iij. ca. j. §. i. p. totum.

Fortitudinis uirtus circa que consistit. et que fructus est fortitudo etc. ibidem ca. ij. p. totum.

Fortitudinis partes sunt triplices. scilicet subiecti. ue. integrales. et potentiales. et duplex est actus fortitudinis etc. ibidem ca. iij. p. totum.

Fortitudo penitentis hominis prouenit ei a quatuor. ij. par. ti. ix. ca. xv. §. iij. circa mediu.

Fortuna describitur per thema ex psalmo. quod et de ipso declarat. et diuersorum philosophorum opiniones ponuntur de fortuna. quomodo diffinitur. quando dicitur fortunatum. quando infortunatum. et quando diffortunatum. et quando preter intentionem. et quando per comparisonem. ij. par. ti. r.

Fortuna de quibus bonis est. et quare. et quomodo etc. ij. ca. ix. modo. et quomodo ipsa fortuna se habet circa ipsa bona exteriora. et quare non est sperandum in bonis temporalibus ibidem. §. i. per totum.

Fragilitas ignoratia et malicia quomodo sunt causa peccati. i. p. ti. vi. ca. primo.

Fraterna correctio describitur supra sub littera. c. scilicet Charitas. z. ij. par. ti. ix. ca. vi. per totum.

Fraterna conuentio quando est simonia. ij. par. ti. i. ca. v. §. xix. per totum.

Frates quare plus dicuntur religiosi quam monachi. iij. par. ti. xv. ca. r. §. r. post principium.

Frater predicatoz habet uaria. j. s. b. lra. p. l. predicatoz fratricelloz error vario modo et ad longum ualde describitur et oppositum ostendit etc. iij. p. ti. xij. ca. iij. per totum.

Francisci bti regula in multis passibz declaraf. iij. par. ti. xvij. c. j. §. vij. p. totum

Frazz mioz vide varia. j. b. l. m. s. mioz fratrum
Fraudulencia describit vario mo q comitit in em
ptioe. yeditoe siue negatoe. Et negatio e triplex mun
dalis z seclta. spualis z honesta. rpalis z modesta. ij.
par. ti. j. ca. xvij. §. i. ij. z. iij. per totum

Fraudes describunt q comitit in negociando. Et
tria mala q facit dolus zc. ibi. ca. xvij. an. §. p. totum

Fraus z dolus z asturtia licet in alijs peccatis repe
riunt comunu cu in vitio auaricie. l. venditiois. z qd in
istis significat asturtia ibidem. §. j. per totu

Fraude quo etia dolus exerceat. z qd est dolus. z in q co
sistit. quo diuisimode accipit zc. ibi. §. ij. p. totu

Fraudulencia ista aliqui e mortale. z qn tenet ad re
stitutione. z quo ipa fit in rei qdditate. in sui qzitate.
z in qzitate. in soluendi tarditate. in pccij mutabilitate
te. z hoc in reitiois prauitate. ibi. §. iij. v. vij. viij. z

Fraudatoria man^o quo describit z qd sit. p. totu.
gnificat et qnz digit. ij. par. ti. ij. ca. i. §. xij. p. totu

Frauentatis in collegio pmissioes vel puertiones i
debite facte vel p ingressu monasterij quo inducunt si
fraudes quo ya/ (monia. ij. p. ti. c. v. §. xij. p. to
rio mo comititit artifices in suis officijs. ij. p. ti. vij. c

Fraude quo comititit camerarij siue
redituarij coitatu leuantes ipsoz pecunias zc. ij. par.

Fraude legibz facere q in
iustu e z pccm. pbaf. z fraus fit legi qtuor mojs. ij. p. t

Freueticus. adultus. vel ames si
anqz icurrit amentia hnt ppositu z volutate suscipie
di sacra no dnt sibi denegari. i. p. ti. iij. ca. xij. §. iij. an

Fruirio est scds acc^o voluntatis eliat^o a vo (medi
litate. in fruioe duo pstitit. i. q pstitit ista fruio. Et
quo diuersimode fm diuersos respec^o. i. par. ti. iij. c. v

Fruu aliqd dr triplr z tribz psonis in diuinis. e yna
fruioe fruendu. ponit desup duplex ro ibi. §. i. p. totu

Fruio quoz sit. quo differunt fruio z delectatio. q
sit vltim^o finis. z fruio dr delectatione. In sine decla
ruioe tertia dos ase. quo (ranf ista ibi. §. ij. pro
hec fruio e delectatio z gaudiu qd hnt sancti in deo
viso z amato. Et hui^o fruiois obiectu pncipalr e ds
hoc patet qtuor ronibz zc. ij. par. t. xxx. ca. vi. ante. §.

Fruitus verbi dei auditi siue predicationis fructus
snt duodecim qbus oibus puant q no audiunt predica
tionē sed negligunt. ij. par. ti. ix. ca. xi. §. ij. per totum

Fruitus spūs quo sunt actus fru. u. z hoc nomen
fructus quomodo a corporalibz ad spūalia est transla
tum zc. z beatitudines cu sint actus fru. u. quomodo
differunt a fructu. iij. par. ti. v. ca. xxi. ante. §.

Fruitus spūs describunt qz enuerat apls ad Gal.
vj. z per ordine declarant ibidem. §. i. p. totum

Fruitiosa quomodo debent esse opera hominis.
zc. iij. par. t. ij. ca. iij. infra mediu

Fruce^o bone arbori q snt. i. p. ti. iij. c. xij. §. v. z an

Fruitus meritoriu est triplex. i. par. ti. vij. ca. iij. §.
ij. ante mediu. ibi. Scdm genus bonoz.

Fruitus bone pscientie sunt septē. i. par. ti. iij. ca. x.
§. vi. post mediu. ibi Qz gaudiu causat.

Fugientes ad palatiu epi

scopi dnt defendi z non extrahi nisi in certis casibus.
ij. par. ti. xij. ca. iij. §. i. ante mediu

Furtu describit p thema ex ps. qd z de ipso declara
tur. ponit desup tria mēbra. ij. p. ti. c. xij. an. §. p. to.

Furtu quo ppetrat circa substantia rpalē. l. in reb^o
inuētis. in rebz pscriptis. in rebz sibi accōmodatis. i.
scriptis acceptis vel retēns. z in rebz occulte subtra

ctis ibidem. §. secundo per totum

Furtu quare est grande peccatu. ponit desuper tri
plex ratio. z e mortale no solu cu furat quis qd nota
bilis valoris e in se. sed etia cu notabile nocumentum
est ei cui auferat zc. ibidem. §. iij. per totu.

Furti species multas z natura eiusde z de inuentia
que sibi retinetur. z de pignore. de comodato. de depo
sito. de locatione. de conductioe. de prescriptione. quo
modo in istis comititit vario modo furtum. vide ibi
dem. ca. xv. ante. §. per totum

Furti in genere ponuntur quattuor casus in quibus
sibi nemo satisfacere potest. z de varijs modis abstra
hendi bona filioz. vxorum z pauperum. z vbi in istis
peccatu mortale comititit z vbi non ibi. §. i. p. totu

Furtum comititens vt xpianos detentos a paga
nis liberet. unquid xpiano qui detinetur a saraceno
licet furari ibidem. §. i. circa finē. ibi Quid si quis

Furtum non facies. est septimū preceptum. quid in
telligitur furti nomine. quattuor modis fit contra hoc p
ceptum furtu. z quomodo multis modis acquirit bof
na temporalia iniuste. i. par. ti. xij. ca. iij. §. xi. p. totu

Furti. rapine. sacrilegi. vel iniuste dānificatiōis cri
mine participantis mortaliter peccant. Et quibus mo
dis fit ista participatio. ij. par. ti. ca. xij. §. xi. z. xij.

Furtum vel rapina scienter emens z qd
pertinet ad participationē quomodo tenetur reddere
z talis emens multa mala incurrit ibidem. §. xvi. vide
etiam §. xvij. z. xvij. per totum

Furto viuentes quomodo tenent ad restitutionem
ibidem. §. xvij. z. xvij. p. totu.

Furra rapine z huiusmodi prius sunt restituenda
qz vsure propter offensionē ppter exprobrationem. et
propter expulsionē. i. par. ti. ij. ca. vij. §. i.

Furra vel rapra describuntur sub lepruplia disse
rentia z quomodo sint restituende zc. ij. par. ti. ij. cap. ij.

Furatoria manus describitur. z quid (§. iij. p. to.
significat eius quinqz digiti siue modi. ij. par. ti. ij. ca.

Furtum comititit filius qui abstulit bona
parentum contra ipsoz voluntatem. z si est quid no
tabile est mortale peccatum. ij. par. ti. i. cap. xv. §. i. ibi.

Item nota qz si filius ante mediu.

Gaudiu est tri
plex scz criminale. spūale z compo
benosium. z quomodo aliqui gau
dent de vanitate mudi. aliq de vo
luptate peccati. aliq de volutate bo
ni. z aliq de dei visione. i. par. ti. vi.
ca. v. §. iij. p. totum.

Gaudiu z delectatione quo hnt sancti in do vi
so z amato. ij. p. ti. xxx. ca. vi.

Gaudiu in spūsancto in q pstitit iuz illud fructus
aut spūs est gaudiu. iij. p. ti. v. c. xxi. §. i. c. vlt. ibi. scds

Gaudiu q e fr^o h pbat. gaudiu (fruct^o l. pcedēs.
quo causat ex charitate. vtz gaudiu spūale qd e ex ca
ritate bz admixtu in pna. z vtz gaudiu spūale ex cha
ritate causatu possit ipleri zc. iij. p. ti. c. vij. an. §. p. t

Gaudiu vtz de q xpe loquit. Et gaudiu vestru me
mo tollet a vobis. Et iuz illud Intra in gaudiu domi
ni. Istud gaudiu puenit a sex pibus ibi. §. i. p. totum

Gaudiu multiplex describit ex illo Luce. i. Exulta
uit spūs meus zc. iij. par. ti. xv. ca. xxx. ante. §.

Gaudium siue exultatio quo est triplex scz gaudiu
de inferiori entitate. z de cepimū gaudiu de equali bof
nitate z lericatiuū. z gaudiu de superiori titate z exced
suum ibidem. §. i. per totum.

Gaudiu z delectatio quo dnt. i. p. ti. vi. ca. v. §. i.

Genealogia cristi mathei

pmo moralisat fm oia noia. iij. p. ti. xv. c. vi. p. totu
Genealogiare quare scriptura no sicut mulieres
sicut viros ibi. ca. iij. s. iij. quasi per totu
Genialis mebu motus vnde surgit etia pter ra
tionem. i. p. r. iij. c. r. s. ij. in fine. ibi De meoro genu.
Genales quo vario mo ppo dar testimonia etia fr
dei xpiane. r quo pncipaliter subilla hoc fecit r. iij. p.
ti. viij. ca. i. s. iij. ante medium.
Geniliu phoz doctrine vel poetrie q no psint ad sa
lute d ad logu valde dclarat. iij. p. r. r. c. iij. r p oes. s
Geniliu errores vario mo describunt in qbus errat
p dunitate r circa fide r. ibi. c. v. pncipalr. s. i. p. totu.
Geniles quo adorabatur tria genera falsoz deoz. r q
spaliter fecerunt r. iij. p. r. r. ca. i. s. iij.
Geniuectione r deuore quo ds r sancti dnt ado
rari in templo r. iij. p. r. r. ca. viij. s. ij. per totum.
Bestu qualem dicitur habere debet religio. iij. p.
par. r. r. ca. viij. s. v. per totum

Gibbosus quo non repel

lit a pmore ad ordies. r q. s. iij. p. r. r. ca. v. circa me.

Gladio quadruplici quo

et vti archieps. s. gladio dilectionis. diuini sermonis.
passionis. r vltionis peccatoz iij. p. r. r. c. iij. s. ij. p. to.
Gladus multiplex reperitur in scripturis. s. materia
lis. criminalis r spualis. qbus figurant isti gladij. r q
modo anima beate virginis pertransiuit gladus r.
iij. p. r. r. ca. r. r. p. totum.
Gloriantur aliqui tripliciter scz in deo. in primo. r
in mundo. que tria ad longu. r quo gra vario mo in
scriptura accipit. ij. par. r. iij. ca. i. s. i. b. p. totu
Gloria manis describitur sub lra. i. s. z Inanis. r ij. p.
Gloria pmissa a deo quo nos sollicitat. r iij. ca. i.
ad dilectione dei. iij. p. r. r. ca. iij. s. ij. in medio
Glorificationu corpoz dotes describuntur sub lra. d. f.
Dores. r iij. p. r. r. ca. iij. s. v. vi. r. vj.
Gloria hroz quo videt dnanari. i. p. r. r. c. iij. s. iij. p.
Gloriant diuites r pomponi i diuitijs. pncipiu.
r gloria domus sue. ij. par. r. iij. ca. iij. s. vi. p. totu.
Gloria mundi que est. r quomodo quis glorietur i
mundo r. ij. p. r. r. ca. i. s. i. etia ca. iij.

Gratie diuine pprietates

quomodo describitur ad similitu dine seminis materi
alis iij. par. r. r. ca. i. ante. s. p. totu.
Gratia fm doctores est duplex scz gratu fa dens. et
gratis data. r vtraqz gra plenissime fuit in xpo. Est tñ
triplex differentia inter istas gratias ibi. s. i. per totu
Gratie nobilitas r piositas quo assilatur luci. po
nuntur desuper duodecim pprietates gratie ad similitu
dine lamis materialis ibidem. s. ij. per totu
Gratie operositatem que sequitur. quomodo nemo
repente fit summus r. ibidem. s. iij. per totu.
Gratia quo dicitur ad gloriam. r quomodo gratia su
mitur vnde modis ibidem. s. iij. per totu.
Gra gratu facies q est r quo. r gra fm coem modu
loquedi triplr sicut accipi ibi. ca. ij. ante. s.
Gra dei qui dicitur deo r. ibi. ca. ij. s. i. p. totum
Gra quo est qda diltas in asa ibidem. s. ij. per totu
Gra ipa q sit in essentia anime sicut in subiecto no
in potentia aliqua ote. pbat ibi. s. iij. per totu.
Gra q differt a virtute in suis pbat. r vltim^o de
Gra quo diuidit in gram gratuz. dclarat ibi. s. iij.
faciens r gratis data. in operante r cooperante. in pte

ueniente r subsequente. r graz gntis data. ibi. c. iij. p. to.
Gra quo diuidit in operante r cooperante. r gra du
pliciter intelligit r. ibidem. s. i. per totu
Gra q dicit puenies r subsequens. vbi originalr tra
bitur. r scriptura. r qncz sunt effectus gratie gratu fa
dens in nobis r. ibidem. s. ij. p. totum
Gratie quo diuiditur fm illud apli. Diuisiones gra
ru sur. ad qd ordinat ista gra. tria requiruntur ad b que
r subdiuiditur ibidem. s. iij. p. totum
Gra gratis date quo pparat ad gres gratis faciente
Gra vñ originaliter causat. quo. (ibi. s. iij. per to.
ad eade requir pparatio. quo vna est maior alia q angeli
dnt purgare. illuminare r. quo intelligit ibi. c. iij. an. s.
Gra q requir pparatione ostenditur r probat. r est
duplex pparatio hois ad gratia ibi. ca. iij. s. i. p. totu.
Gra hois pparatio no necessitat ad graz. pbat r de
Gra q no est in oibz eqliter. dclarat ibi. s. ij. p. totu.
pbat r dclarat p duo mebra ibi. s. iij. p. totu.
Gratia si habet homo hoc non scire potest certitudi
naliter. quomodo tamen r per que cognoscere potest si
ipam habet ponitur aliq signa ibi. s. iij. p. totu
Gratia gratu faciente puaata homo non potest p
omnia pcepta dei. implere. qd ostendit ibi. ca. v. ante. s.
Sine gra vita eterna mereri no possum^o ibi. s. i. p. e
Gra dei no opante resurgere no pt ho a pcto. pbat
Gra dei no iuuare qd a pcto. r ostendit ibi. s. ij. p. to
abstinere no pot. qd ostenditur ibi. s. iij. p. totu
Gra pparatione homo non potest cauare p seipsum.
quod ostenditur r probatur ibi. s. iij. p. totu
Gratia siue donu habituale psecut^o q adhuc indit
get auxilio gratie dei. pbat ibi. s. v. viij. viij. p. totu
Gratie effect^o quo e iustificatio impij habes infra
sub littera. i. scz iustificatio impij ibi. ca. vj. p. totu
Gratie coopantis effect^o quo e meritum r. desuper
vide sub littera. m. scz meritum. r ibi. ca. vj. per totu
Gratia q est pncipiu meriti pncipaliter per chari
tate q per alios actus probatur ibi. ca. vj. s. iij.
Gratie sacramentales quare no sunt scripte in euan
gelio. r in actibz aploz. ponunt desuper sex rones. iij. p.
ti. r. ca. r. s. ij. ante mediu ibi Quantu ad secundu.
Gratiaz veritate quo deo reddemus rone in nouis
simo. iij. par. r. r. ca. r. s. iij.
Gratia nob a deo exhibita quo excitat nos ad dile
ctione. iij. p. r. r. ca. iij. s. ij. an me. ibi Quantu ad terc.
Gratia habere quomodo se quis estimare potest p
octo signa. iij. par. r. r. ca. v. s. vj. per totum.
Gratia alicui pcessa no e in ei^o dispendiu retorque
du. Est vna de reg. in q r dclarat. i. par. r. r. c. v. nico
sub. q. ibi. Quod ob gram alicui pceditur.

De gratiaru actione

Gratia quomodo multi

pliciter accipit ab archidiacono. quo imitatur ad q
riarua actione. de qbz debem^o ee deo gti. p retributoe. et
qs vñ ee magis grat^o an inoces q penites. iij. p. r. v. c.
Gratiarua actione opari quo nos inuitant mul. r ij.
titudo scripturaz. plenitudo cūctaz creaturaz. r tps
apritudo pleni gratiarua actione ibi. ca. i. per totu
De qbus beneficijs debemus deo esse grati. r q sūt
principaliter ista beneficia r. ibi. s. ij. p. totum.
Gratitudinis virtus quomodo exigit vt no solum.
deo simus grati de suis beneficijs sed etia creatur^o r
nalibus vt parentibz. benefactoribz. s. iij. per totu
Septē sūt cauēda i bñficioz recōpēsari de ibi. s. iij.
Gratias vel gratiarua actiones quo debem^o p totu
deo reddere de oibz creatur^o. r quo elemēta ista ad ho
minem clamant. i. par. r. r. ca. vj. s. ij. per totu

Grati debemus esse deo de quattuor beneficijs .i. p. ca. iij. ca. xij. §. ij. f. vltra mediu.

Gratitudo hz tres grad^o. z silt igratitudo tot hz g. dus .ij. par. ti. iij. ca. ix. §. i. circa principiu.

Grati quō debemus eē deo .f. ppter oblata diuīalia collata sacralia. sublata infernalīa. allata rpalia. z refer uata supnaturalia .ij. p. ti. iij. ca. ix. §. vij. ix. x. xi. xij. xij. Gratiarū actio qualis requirit post factā (p totuz. cōiōnē zc. iij. par. ti. xij. ca. vi. §. ix.

Ingratitudo describit .j. sub ira .i. f. Ingratitudo. z Grati quō debemus esse (ij. par. ti. iij. ca. ix. §. deo de sex beneficijs .ij. par. ti. iij. ca. ix. §. vij. circa fines

Gratian^o in decretis in multis passibz nō tenet. et etiā multa antiq̄ iura nō tenet. iij. p. ti. xi. ca. vij. §. i. ij. Gradus septē ponūtur per q̄s ascen. iij. z. iij. p. to dif ad deū siue ad visionē dei q̄ tñ vario mō subdistin guūtur z declarant. iij. p. ti. xv. ca. xvij. §. i. quasi p to.

Gradus describit fm illud ps. Deus cognosce in gradibus eius. iij. par. ti. xix. ca. vi. ante. §.

Gradus duodecī sūt hūilitatis fm. b. Benedictū i regularē. iij. par. ti. iij. ca. xij. §. ij.

Gradus sanguinitatis. affinitatis z cognationis spūalis describūtur z enūerātur quō z qñ impediunt mrimoniū zc. ij. par. ti. v. ca. v. §. i. p. totū.

Gratitas pcti mortalis q̄ z q̄ta ē. i. p. ti. ix. ca. i. §. i

Subernato quō significa

tur p cura. z quō p ipam vnusq̄sqz se z alios regere de bet. iij. par. ti. ij. ca. iij. ibi. octaua. dirigit gube.

Gula est vniū pctm de septē capitalibz vitijs. quō diffinit. qre. dz appetit^o iordinat. qre dz pctm. duplex appetit^o describit circa gulā zc. ij. par. ti. vi. ca. i. ante. §.

Gule materia quō ē esca z potus. z ois esca in se nō est mala sed bona. qd pbat ex scriptura. Et qdaz error circa istā materiā destruit. z q sumptio abi repugnet rectitudinī voluntatis contingit tripliciter zc. z el^o car niū quō z qñ interdicit zc. ibi. §. i. p. totū.

Gule culpa i q̄ p̄sistit. quō abz dz sumi. z q̄uis gu la est vitiiū capitale. nō tñ sp mortale. z qñ z qñ non. et circa q̄ attendit grauitas istius pcti ibi. §. ij. p. totū.

Gula quō puniē pena corpali spūali z iehēnali. p̄ bas varijs auctaribz z exēplis. z quō hrutes aie p gu/

Gule vitiiū quō nos (lā infirmant ibi. §. iij. p. tot. tentat qnqz mōis. z quō gula iportat inordinatā zcu piscentiā edendi q̄ inordinatio duobz mōis p̄ attendi z q̄ detestabile vitiiū est gula oñdit per auctem Amb. z q̄ qnqz mala oriūtur ex vitio. ibi. §. iij. p. totum.

Gule qnqz spēs describūtur. f. quō alq̄ excedunt in excessiua q̄ntitate. aliq̄ cū lauta qlitate. aliq̄ cū accurata studio sitate. aliq̄ ex nimia auiditate. z aliq̄ sb rps ipor tunitate ibi. §. v. vi. vij. vij. z. ix. p. totū.

Gule quinqz dantur remedia ibi. §. x.

Gula ē vitiiū capitale habēs sub scilias. f. ebetudi/ nē. ineptā leticiā. multiloquiū. scurilitatē. z imundiciā qre gula dz vitiiū capitale. qre hz qnqz filias zc. ij. par

Gule filias ponit ebema ex ps (ti. vi. ca. iij. an. §. qd z de istis declarat. quō iste filie diuisimode inficiūt homines zc. ibi. §. i. ij. iij. v. z. vi

Gula quō z quare dz via sumptuosa zc. i. par. ti. v. ca. iij. §. i. post mediu ibi. Sexta via.

De cibo z potu z ieiunio habes multa. s. de absti/ nētia sb lra. a. z sub lra. i. f. ieiuniu. z sb. s. f. sobrietate zc

Gule spēs quō est ebrietas in comessationē. in ebrie tatē zc. ij. par. ti. vi. ca. iij. ante. §.

Bustu quō diabol^o tētat hoies vario mō. iij. p. tit. f. iij. ca. iij. §. ij. post mediu ibi. Quantū ad gustum.

Bustu quō diuisimode peccāt homies tā spūalr qz

corpalk. z q̄ mala fac abusio ipi^o gust^o. i. p. t. ij. ca. iij. §. v. p. totū.

Habitus sanctitatis

Habitus sanctitatis pura religiois siue clericat^o quō signi/ ficat statū q̄ q̄s obligat ad opa pfectio nis. z quō religio noiat statū pfectiois ex intencioe finis zc. ij. par. ti. iij. ca. vij. ante. §. circa mediu. ibi. sciēdū etiam.

Habitus nonitioz quō in q̄busdā ordibz distince^o ē ab habitu pfectiois zc. iij. p. ti. xvi. ca. iij. §. i. p. to. mo/ diciū. j. z de habitu habes adbuvaria ibi. c. iij. z i alijs

Habitū suū quō qliber religio^o portare tene. locis tur pariter. hūc aliqñ iz occultare. z vtz religio^o hīs cura aiaz in ecclia seculari dz se pformare hūc illoz cū oibus zc. iij. par. ti. xvi. ca. vi. an. §. per totū

Habit^o qlē disciplina hūc dz religio^o. iij. p. ti. xvi. c.

Habitu deposito si admissus fuerit re (vij. p. ti. xvi. c. ligiosus ad lectōes legū z medicine isti doctores exēci cati sūt maiorī snia. iij. par. ti. xxiij. ca. xxx. vij. p. totum.

Hitū religiois temere dimittētes vltētes ad stu/ dia sine lnia superiorz exēciati sūt maiorī snia. c. iij. p. to.

Habit^o siue vestitū modestia quō sit suada. qz inor dinatio duplr fit. z quō in istis ē inordinatio affectus vitiosa tripliciter. z circa defectū potest esse duplex in/ ordinatio. iij. par. ti. iij. ca. x. §. iij. p. totum

Habitū suū dimittēs monial etiā si expellat de mo/ nasterijs suis z decur eis licentia manere extra mona/ steriū tenent habitū deferre. iij. par. ti. xvi. ca. vi. in fine ante primū. §. ibi. Idē de monialibus.

Hebetudo est prima filia

gule. quō infiat intellectū hois. q̄s dz hebes. qd impoz tar. in q̄ differt a cecitate mētis. vnde procedit zc. ij. p.

Hedi p̄rie q̄ dicunt hedi in (ti. vi. c. iij. §. ij. p. to. sc̄ptura. q̄ intelligunt p hēdos. quō hedi facti sunt hū/ ci. q̄ vor eorundē. quia intelligit per vocem zc. i. par. ti. i. ca. ij. §. v. infra mediu ad longum. ibi. oportet tā ter.

Hermofrodita quis dz. quō ē irregularis. iij. p. ti. xxiij. c. v. p. tot.

Hermitez ē triplex genus sz se (ca. vi. §. v. p. tot. cebar zc. iij. par. ti. xvi. ca. i. §. iij. circa principiu

Hermite p̄mi q̄ fuerūt in nouo testamēto z aliarū religionū p̄mi patres q̄ fuerunt. quō religiones succel siue processerunt. q̄ patres eoz. q̄ pl^o p̄cipāt in actiua z p̄templatiua vita zc. iij. par. ti. xxi. c. x. §. iij. p. totū.

Heres quō tenet ad vora et^o cui^o ē heres zc. ij. p. ti. xi. c. ij. §. v. p. totū.

Hereditate priuātur heredes etiā (c. ij. §. v. p. totū. si filij sint in tribus casibz. z p̄nt filij parētes ex hereda ri ex certis causis. z nō licet pentibz excludere filios mo nachos ab hereditate. iij. par. ti. x. c. iij. §. iij. vide etiaz §. iij. de successione ad hereditatē. etiā. §. v.

Heredū morietū zdurōes in testamētis vide. j. sb lra

Heres quomo instituit z de triplici legi (c. i. testm tina portōe. iij. par. ti. x. ca. iij. §. i. per totum

Hereditat^o successio q̄dū durat. q̄bz mōis ab eadē Heretic^o vt q̄s dicat duo (discedit zc. ibi. §. iij. p. to. redit. quō diffinit heretic^o zc. ij. p. ti. xij. c. iij. an. §. p. p.

Hericos puniēdo quō ecclia vitū iusticiā. z mīa ibi. Hereticū quō puniūtur q̄druplici pe (c. i. p. totū. na z ppter heresim maritor nō p̄siciant dotes vxoz ni

Pena describit (si p̄cipāt i heresi ibi. §. ij. p. totū. quā incurrit receptatores. fautores zc. hereticoz. z in heresim relapsi quō dnt puniri ibi. §. iij. z. iij. p. totū.

Hereticoz inq̄sitor quō fieri dz. q̄ admittūt ad istaz quō inq̄sitores pcedere p̄nt z ipsos z absolue. z eps z i q̄sitor vn^o sine alio p̄t eos citare z cape zc. §. v. p. totū.

posse pferre conuictos extraneos ponitur desup ad bac alie similes qstiones ibi. ca. ij. §. viij. p. totū.

Hospitalarius si eligit sepulturā apud ecclesiam hospitalis n. an d. ecclesia prohibita debet hīe canonicas portione de relictis eius ibi. §. ix. per totū.

Hospitalia quomō & qualiter debēt esse clerici &c. ij. par. ti. r. ij. ca. ij. §. vi. per totū.

Hospitalia quō dicit vilitari p superiores. & que sint interrogada ad ipis. ij. p. ti. r. ca. vi. §. iij. p. totū.

Hospitalia que dicuntur loca religiosa gaudent privilegio clericali. ij. par. ti. r. ij. ca. v. §. vi. p. totū.

Hostis noster quō nos impugnat in isto certamine duplici celo. & quō debemus istis resistere. iij. par. ti. ij. §. v. ante mediu. ibi. In scdo certamine.

Humanū genus quomodo

paratū est iumentis insipientibz p pccm. & si reuerat qd iumentis tūc assilat. i. p. ti. i. c. ij. §. v. circa med.

Humanorū actuū de bonitate & malicia quō oportet de ipis loqui. Et quō exponit auctas Dionisiū q malū nō agit nisi in virtute boni. i. p. ti. iij. c. r. ij. an. §.

Hūana actio bz bonitate & malicia fit ex obiecto. et quō hō p maliciā fit abominabilis. & quō actio hūana bz bonitate & maliciā ex circūstātia &c. ibi. §. i. p. totū.

Hūana actio q bz bonitate & maliciā picipue ex fine pbat ex diffinitione Boetij. q etia exponit &c. ibi. §.

Hūanorū actuū aliq sūt indifferentes fm. q. p. totū. spm. s. nulla. ē indifferēs fm individū &c. §. iij. p. totū.

Hūane voluntatis bonitas in actibus suis quō dependet ex quatuor. ibidem. §. iij. per totū.

Bonitas & malicia magis pprie repit in actu interiori voluntatis i actu exteriori qd pbat aucte augu. &c. ibi. §. v. p. totū.

Humana actio quō dicit bona vel mala. recta vel pccm. laudabilis vel culpabilis. merito ria vel demeritoria &c. ibi. §. vi. & vij. p. totū.

Humana voluntas quō frequenter in scriptura tractat. & vbi. & sub nose cordis tractat de exercitio voluntatis. i. par. ti. iij. ca. xij. per totū.

Humane conseruationis quō reperitur tres ordines. & similiter in hūana actioe tres. i. par. ti. r. ij. ca. ij. §. vij. circa mediu. ibi. Tertio de tres.

Humana opationū exteriorū triplex inuenit differentia. ij. p. ti. r. ij. ca. i. §. ij. post pnc piū.

Humane vite dantur noue regule fm quas vnusqz qz vitam suam dirigere potest & ordinare. iij. par. tit. ij. ca. iij. ante. d. per totū.

Humanus timor vario modo describit infra s. b. lra. t. i. timor. & quarta parte tit. r. ij. ca. ij.

Humilitas quomodo diffinitur a beato Bernardo in quo ipa essentialiter consistit. que sunt ad ipam necessaria. q specialiter virtus sit probatur. iij. par. ti. iij. ca. r. ij. ante. §. per totū.

Humilis vnde quis dicit. ca. r. ij. ante. §. per totū. in quo actu hoc consistit q quis humilis sit. & quō p humilitatem homo debet oibus subicere. ibi. §. i. p. totū.

Humilitas gradus sunt duodecim fm. be. Benedi etū in regula. quō figuratur in scala iacob. & quō hō mo p humilitate puenit ad duo. & ponitur ad huc alij duodecim gradus ipsius hūilitatis ibi. §. ij. p. totū.

Humilitas quomodo nō est excellentissima virtus simpliciter. sed post virtutes theologicas. quō humilitas pmo dicitur fundamentū virtutum. & quomodo ipa ex scriptura comendat tripliciter ibi. §. iij. p. totū.

Humilitas fructus sunt vndecim qui & per ordine declarant. ibi. §. iij. p. totū.

Humilitas quomō dicit paupertas spūs. & quō illoz ē regnū celoz. & i q consistit ista hūilitas. iij. p. r. vij. ca. vi. §. i. circa pnc. ibi. Pmo q dicit spūs.

Iactantia est quar

tus gradus superotie in qbus ipa consistit que ad eandem peruenit. & quō ipa reprehendit. ij. p. ti. r. ij. ca. iij. §. vij. p. totū.

Iactantia fm Greg. est illa inanis glorie quō describit. ex quo procedit. Et describit triplex iactantia. ij. par. ti. iij. ca. iij. ante. §. p. totū.

Iactantia p yroniatē qbus modis fit. qd est ironia & dicere de se villa. & defectuosa fieri potest tripliciter ibi.

Iactantia p vanitatem qbus modis fit. & ex. §. i. per totū triplici potest qd laudare seipm. pbat & ostendit varijs auctoritatibus & exemplis. vbi licet & vbi nō. ibi. §. ij. p. totū.

Iactantia ppter falsitatem quō fit. vnde dicit iactantia. & quādo mendaces dicunt iactantes tūc tripliciter dicitur peccatū mortale. & qbus modis &c. ibi. §. iij. per totū.

Iactantia quō etia repit in rebz exterioribus. & quō eū ea aliq pcurrūt plura alta vitia vt supbia. inanis gloria. mēdacia. & alta hūmō. ibi. §. iij. p. totū.

Iactantia & diuitijs bene prosperans diuitibus nemo debet trahari. ibi. §. v. per totū.

Iactante diuitū describuntur. quō in varijs bonis iactatur. i. in domibz. in hōis &c. ponitur desup varia exempla & auctas q vane sūt &c. ibi. §. vi. p. totū.

Jacob p̄archa quō sua prudentia mundū in suis opibz illūinauit. ij. p. ti. r. ca. vij. an. me. s. an. i. §.

Jacob quō vidit dnm in ierū scale. i. p. ti. r. ij. cap. vi. §. tredecimo. p. totū.

Economica prudentia q

est siue in quo consistit. iij. p. ti. r. ca. v. p. totū.

Idolaria quid est quō dicitur

idolatrie quō dicitur diuersimode exhibet idolis & ydolaria nō solū est peccatū mortale sed etia grauissimū pccm. qd pbat. Et aliquoz errores describuntur circa imoilationes idolorū. ij. p. ti. r. ca. i. §. i. p. totū.

Idolorū triplex gen⁹ describit q gētiles adorabāt. et q hoc fecerūt &c. ij. par. ti. r. ca. i. §. iij. b.

Idolaria quō vario modo dicitur fornicatio in scripturā Idrie sex describitur triplr. &c. ij. p. ti. r. ca. ij. §. ij. p. totū.

Idrie sex describitur triplr. &c. ij. p. ti. r. ca. ij. §. ij. p. totū. q fuerūt in nuptijs in qbus vocatus ē ihs cū maria. & iste nuptie qd spūaliter significat. & qd iste idrie. iij. p. ti. r. ca. r. vij. r. r. x. solū in corundē. §.

Ieiunij ommissio duplici

ter fit & in paradiso institutū dicitur. & ē ieiunij in lege naturali. in lege diuina. & in lege positua. s. diuersimode. Et iure diuina est triplex ieiunij &c. ij. p. ti. r. ca. ij. §. iij.

Ieiunā di dies q sūt ex pcepto eccleie. can. §. p. totū. quō & qbus modis sūt instituti quō hōies ad illos obligantur. & q de consilio sūt instituti &c. ibi. §. i. p. totū.

Ieiunij consuetudinarijs quō ipa consuetudo hōies ligat. & consuetudo laicoz nō ligat clericos. nec & eōuer so. & vbi ius ieiunij pualet consuetudini ibi. §. ij. p. totū.

Ieiunioz tpe vtz possint comedi carnes. qn & qbus reprobis interdicit. cū qbus ecclesia dispensat. Et sex tra sexba carnes comedere sine necessitate est mortale. & i sabba bati cōcedere vbi consuetudo ē mortale &c. ibi. §. iij. p. totū.

Ieiunare in qua etate qd tenet sine ad ieiunia. et q modo sint exercitandi in istis ibi. §. iij. p. totū.

Ieiunia eccleie qn pnt redemi. & qn & quō cum ipis tur laborates. seruitores. cursores. paupes. pugnātes. infirmi. senes & vxores aliq aliq ibi. §. vi. p. totū.

Ieiunij quō assumit ab hōibz ppter tria. & triplr pnt cōmitti defectus circa ieiunia instituta ibi. §. vij. p. totū.

2 quomodo nunc ad alemanos ibi. §. iij.

Impatoris iuramentū in forma describitur. 2 de da-
 ratur vario modo. qd ipe facit pape pmo in sua appro-
 batione. 2 scdo in sua coronatione. ij. p. ti. r. c. v. §. i. p. ro
 Impator quō figurat p luminare min^o Ben. i. quō
 sperū est introductū. quō ad varias gētes ē trāllatus
 quo āno venit ad alem. iōs. quō v3 eligi p electores rē
 Impatori mouenti bellū. Cij. par. ti. ij. c. i. circa me.
 Pccclaz subditi sui nō tenent illi obedire. in bellādo 2
 ipam. qd 2 pbat rē. ij. p. ti. ij. c. ij. §. ij. circa pncipiū
 Impatori scismatico heretico vel als usurpari iura
 eccliaz resistēdo fideles tenent adiuuare papā qd 2 p
 batur ibidem. §. ij. post principium.

Imperatoris proprius sacerdos quis est. cui confite /
 ri tenetur. ij. par. ti. r. v. §. ca. ij. ante. §.

Imperatoris 2 imperij quā potestātē habet papa.
 quō est ministrator pape. qre datus est minister rē. qd
 papa pmo dedit alemanis impatorē 2 qre. qd sunt eius
 electores. Et triplex cā qre de alemania solū pdicti ele-
 ctiores sunt assumpti. quomodo papa ipm confirmat.
 quomodo iurat rē. ij. par. ti. r. v. §. r. ij. p. totū.

Imperij 2 papatus qd hoz prius. in quo cōsiste /
 bar ista priuitas. qd fuit pns dñs. 2 q post eū rē. Et
 quō iperij mō fuit trāllatū. 2 qre dñs rex romanor. rē.
 Impatore maior est papa in di. Cibi. §. r. ij. per tot.
 gnitate 2 auctē qd 2 pbat qd imperator debet per pa-
 pam confirmari. vt hī in iure rē. ibi. §. v. per totū

Imperator Constantinus primo dicitur ecclēsiā
 vram ponit facere. 2 vram successores possunt reuo-
 cari ibidem. §. r. vi. per totum.

Impij iustificatio describit vario mō. §. lb. lra. i. s. lu
 stificatio impij. r. ij. p. ti. r. c. vi. 2 p qnq sequētes. §. p.
 totū. Nemo p ad ipossibile obligari. Est vna de r.
 ij. q 2 declarat. i. p. r. c. vii. lb. lra. n. s. Nemo potest.
 Imponere 2 concedere qd potest rē. ibi. r. quō
 peccat qd iniuste imponit. ij. p. ti. i. ca. r. ij. §. vi.

Impositiones. collece. pstante qd imponit dñi. 2
 estigunt a cūibz 2 cōitaribus rē. qd sunt licite 2 qd illi
 tūc. 2 per psequis qd sūr rapine. ij. p. ti. i. ca. r. ij. p. totū.

Impotentia coēdi quō ipedit matrimonij. Et sūt
 tres spēs impotentie. ij. p. ti. i. c. r. ij. §. i. ij. r. ij. per totū.

Cetera de illa materia vide infra matrimonij ū

Impugnatur tripliciter ab accidia. ij. par. ti. r. ca.
 i. in quarta diuisione. Cetera vide. s. sub accidia

Impugnatur siue tentatur a diabolo. mōdo 2 car-
 ne vide de istis tribz hīc in tabula sub diuersis lris

Inanis gloria est primo.

genita supbie q est viciū capitale ex q sepe alie ouit
 quō dñs supbia 2 inanis glā rē. ij. p. ti. ij. c. i. an. §.

Inanis glā quō causat a supbia. 2 quō aperitus
 glie est viciōsus. 2 quō aliq gloriat. s. in dño. in pñio 2
 l mōdo. 2 glā isēptura vario mō exponit ibi. §. i.

Inanis glā in qbus magis inuenit. Rūdeo in diui-
 tīs. 2 iste diuitie sunt triplices scilicet criminales. tem-
 porales. 2 spirituales. ibi. §. ij. per totū.

Inanis gloria quō pñit. in qbus casibz inanis glā
 pñit a dilectione dei. Et tūc triplr est peccū mortale.
 pbat ad longū rē. ibi. §. ij. per totū.

Inanis gloria quomodo aggredit hominē in pñio
 ripio. in medio 2 in fine. quibus modis. 2 quare qd po-
 test fugere inanem gloriā. quomodo ipsa vicia multi-
 plicat. Et quomodo finis inanis glorie est manifesta-
 tio proprie excellentie rē. ibi. §. iij. per totū.

Incarnaciones serpentum vel alioz animalū quō
 modo eferent. 2 quādo sunt mortalia rē. qualiter pec-
 cant faciētes q tales debent punire rē. secunda. pare.

titu. r. ij. ca. i. §. r. ij. per totum.

Incarnari magis decuit filiū dei q patre vl spmā
 crū tribz rōnibz. ij. p. ti. r. c. ij. §. i. circa mēdiū. 2 §. ij
 r. ij. r. ij. par. ti. r. v. c. r. v. §. i. ij. r. ij.

Incarnationis mysteriū quomodo tota trinitas o /
 perata est. ij. par. ti. r. v. ca. r. r. §. ij. per totum

Incarnatio diuinalis vbi quō 2 qtr facta ē. ij. p. r.
 Incarnatio xpi describit vario Cij. ca. i. §. i. p. r.
 mō. ij. in spālī tabula de beata vrgine post istā tabulaz
 sub lra. a. s. annūciatio. 2 ij. p. ti. r. v. c. vij. r. ij. p. totū
 2 principaliter ca. r. ij. 2 per oēs. §.

Incendarius quā penā incurrit fm cano. ij. par. ti.
 r. v. ca. r. r. §. v. ibi. Trigēsimus sextus.

Incendarij eccliaz 2 pnoz locoz ex cōicati sūt maiori
 snā. 2 si fuerit denunciari pape reuāat absolucio. de q
 bus locz magi intelligit rē. ij. p. r. r. r. ij. c. r. ij. r. r. v. ij.

Incēdia faciētes rpe belli ponēdo ignē in domo vel
 als quō tenēt ad restōnē. ij. p. ti. ij. c. ij. §. ij. circa pñ.

Incertos nos voluit dñs esse de hora mortis propter
 tres rōnes. i. par. ti. v. ca. i. §. r. circa pncipiū.

Incestus ē qra filia luxurie. 2 i q pñit. 2 q ē dñs
 iter hoiez 2 aialia in moru passionū. ij. p. ti. v. c. v. an. §.

Incestus est distincta spēs luxurie 2 grauior adulterio
 quō p istā hō effiat filis equo 2 mulo. Et describitur
 gradus p sanguinitatis. affinitatis 2 cognatiōis spūa
 lis. quō impediūt mrimoniū ibi. §. i. p. totū Quarta
 rō assignatur qre incōgrua est talis cōmittio p sangui-
 neoz vl affinitatē. 2 qm do displicet ibi. §. ij. per totum

Incestus igni 2 luxurie dat remediū p aq infusioez
 plignoz subtractionē. 2 ab igne elōgarōnē. ista tria de
 clarat 2 de incestu ioseph 2 yroze pharadōis quomodo
 multipliciter cum tentauit rē. ibi. §. ij. p. totum.

Incestū cōmittens quā penā incurrit fm canonem
 ij. p. ti. r. v. ca. r. r. §. v. ibi. Quadragēsimus.

Inconsideratio a beato Greg. ponitur pro tertia si-
 lia luxurie. quare 2 quomodo est peccatū. quod impo-
 rat. quomodo ipa agit. contra partes prudentie. Et tri-
 plex inconsideratio est vitiosa. ij. p. ti. v. ca. r. i. p. totum.

Inconstancia ponitur a beato Greg. p quarta filia
 luxurie. Et importat fm san. cho. recessus quendā a bō
 no proposito rē. a quo iste recessus habet principium.
 quomodo consumatur. quomodo est peccatū rē. ij. p.
 titu. v. ca. r. ij. ane. §.

Inconstancia quomodo describitur per thema ex
 ps. quod 2 de ipa declarat. 2 quō ista incōstantia pce-
 dicit triplici ca. usa. ibi. §. i. ij. r. ij.

Inconstancia quō differt a negligentia 2 quis dicitur
 incōstans. ij. par. ti. r. ca. ij. §. i. p. me. ibi. incōstan.

Incontinentia describitur vario modo. s. lb. Cria.
 lra. c. s. Continentia. cuius oppositū est.

Incurbi 2 succubi q sūt. ij. p. r. ij. c. vij. §. ij. circa fi.

Incuratū bonū qd est de^o describit sub lra. b. s. Bo-
 nū. r. i. p. r. r. ca. ij. §. ij. per totū quasi.

Indignatio est pma fila ire. 2 ei^o qdditas describit
 cū declaratiōibz desup. ij. p. ti. v. c. ij. ante. §.

Inditio que ponitur in lzalendis 2 in lris vel istru-
 mentis. vnde dñs. quomodo debet computari 2 inueni /
 ri semper ad nutum. 2 vltorius computare in futurum
 ij. p. r. vi. ca. ij. §. v. modicū. ij. pñ. ibi. Tertio post cō.

Indignus dicitur aliquis dupliciter ad ordines. et
 qualiter peccant tales promouentes. ij. parte. r. r. r. ij.
 capitulo. r. vi. §. r.

Indignum qui scienter eligunt quantū peccant rē.
 ij. par. ti. r. r. ca. ij. §. ij.

Indignū scienter eligentes in episcopum contra for-
 mā iuris. electores suspēsi sunt per trienniū a benefi-
 cio. ij. par. ti. r. r. v. ca. ij. infra mediū.

Intentio describitur. s. q. est tertio actus elicitus a voluntate. z. qd. est. qd. sit proprie z. principaliter intendere. quod differat ab electioe zc. i. p. ti. iij. ca. vi. an. s.

Intentio quod assimilatur oculo z. ut oculus. i. intentio recta sit z. simplex quatuor requiritur. ibidem. s. i. p. totum.

Intentio inferior quod aliquando est propter intentionem superioris. zc. ij. p. ti. xij. ca. ix. post medium ibi. ubi sciendum quod.

Intentio sua quod unusquisque bene regere debet. quod intentione significat per caput. iij. p. ti. ij. c. iij. post principium ibi.

Intentio z. devotio in bonis canonice non (prima ergo. est in precepto sed ex dei gratia. iij. p. ti. xij. c. iij. s. vij. in me.

Interdictum: ex communicatio: z. suspensio in quibus communiunt z. differunt. iij. p. ti. xxvi. ca. i. per totum.

Interdictum quomodo differat a iure. ab homine. z. ab utroque. z. quibus causis. z. generale interdictum fertur a iure sep.

Interdictum speciale ubi fertur z. casibus ibi. c. ij. an. s. quod z. quibus facere debet. Et sunt septem casus a iure propter quod interdictum speciale potest poni ibidem. s. i. p. totum.

Interdictum singulare quod fertur z. quibus ponitur de iure per varia notabilia z. cal. circa istam materiam ibi. s. ij. p.

Interdictum quod fit ab homine illud est generale. spe. (totum. citale z. singulare. z. p. delegatum z. subdelegatum. quod z. quibus hoc fieri debet. quod debet intelligi zc. ibidem. s. ij. per totum.

Interdictum contra quod fertur. quomodo debet intelligi. quomodo modo ponitur. z. declarantur circa istam materiam variis cal.

Interdictum quod sit servatum. (notabilia ibi. c. ij. p. totum. du a quibus est abstinendum. qui ponitur admitti z. quod non. quod tpe interdicti divisa sunt celebrari ut missa zc. ibi. c. iij. p.

Interdictum non servantes quam pena incurritur zc. (totum. Interdictum quomodo debet poni. z. (ibi. s. i. p. totum.

Interdictum quando z. quomodo suspendi potest. quomodo potest appellari tpe interdicti zc. ibi. ca. v. ante. s.

Interdictum quod tres predicatores z. minores servare tenent. quod divisa celebrare possunt zc. ibidem. s. i. p. totum.

Interdictum cogentes non servari vel excommunicatione. exco. municantur sunt maiori sententia. i. p. ti. xij. ca. xvij. p. totum.

Interdictos sepeliuntur exco. municatos vel publicos vsu raros exco. municati sunt maiori sententia quam tpe anni s. facere possunt sine tali sententia. quod tales sunt puniri ibi. ca. xxxij. p. totum.

Interdictum religiosi non servantes exco. municati sunt ibi. ca. Interpretatione quadruplicem quomodo. (vi. p. totum.

Interpretatio privilegiorum ubi verba sunt obscura siue ambigua ad eum spectat cui est condere zc. i. p. ti. xij. ca. i.

Interstarius dicitur quis cedere qua. (s. i. z. ij. p. totum. tuor modis quod diu successio in hereditate quo ordine fit successio ab intestato zc. ij. p. ti. x. ca. iij. s. iij. p. totum.

Invidia aliquibus sic dicit Hiero. Sciant hoc vitium si miserabile rapine si quis inuenta non reddiderit. z. sicut probat auctore Aug. quod distinguuntur inuenta zc. ij. p. ti. i. ca. xv.

Invidia est unum peccatum de septem ca. (s. ij. p. totum. pitalibus. quod diffinit. Et tristitia de alienis bonis potest contingere quatuor modis. ij. par. ti. vij. ca. i. ante. s.

Invidia describitur per thema ex ps. quod z. de ipsa declaratur cum triplici membro ibidem. s. i. per totum.

Invidia unum communitate habet ortum. quomodo sibi ritualiter invidia occidit simplices zc. ibi. s. ij. p. totum.

Invidia quod graue peccatum sit probatur. quomodo contrariatur charitati z. quod deo. quod assimilatur diabolo. quomodo primo iniuriatur cum exemplo ibi. s. iij. per totum.

Invidia que mala sequuntur. quare dicitur vitium capitale. quod habet quatuor filias. scilicet detractione. odium. susurracione exultacione in aduersis. z. afflictione in p.

Invidie remedia tria dantur. z. (specis ibi. s. iij. p. totum. in fine ponitur exemplum ibi. s. v. p. totum.

Invidia quod est causa multorum malorum. z. quomodo habet quoddecim pessimas conditiones ibi. c. ij. s. iij. p. totum.

Invidia quomodo est causa erroris z. falsitatis affectionis cupiditatis. z. defectionis bonitatis. ibidem. ca. ij.

Invidia prima filia quomodo est odium. (s. i. ij. z. iij. p. totum. de ipsa vide. ij. sub lra o. f. odium. z. ibidem. ca. iij.

Invidia que dicitur via tenebrosa. quod inuidia est bimologi. s. i. p. ti. v. ca. iij. s. i. an. medium. ibi. quarta via.

Inuocatio demonum pro auxilio quomodo fit zc. ij. par. ti. xij. ca. i. s. v. per totum.

Job quomodo sua patitur

Joba homines edificavit. ij. par. ti. xxxi. c. vij. post me.

Jocosa dicta vel facta quod sunt motus (ibi. quibus vultus zc. edificata siue quod modesta sit ibi. servanda. z. quomodo licet z. quod non zc. iij. p. ti. iij. ca. x. s. iij. p. totum.

Jobanes euangelista vixit magis. fuit dilectus a christo quam perit. iij. p. ti. iij. ca. x. s. iij. circa finem. i. z. cum querit.

Jobannes euangelista vocatus a christo a nuptiis an recessit ab uxore ipsa iurata. z. que opinatur fuisse ex. s. i. p. ti. iij. par. ti. i. ca. xxxi. s. iij. circa medium.

Jobanes baptista quod multum commendat ex variis gratiis sibi datis a deo. z. quod alii dicunt beatus Franciscus esse maior iohanne baptista false dicitur. z. alia p. totum. pm. edat. iij. p. ti. xxxi. c. vij. ultra me. z. s. i. z. ij.

Jobannis baptiste ponuntur decem privilegia. iij. p. ti. xvij. ca. v. s. vi. per totum.

Joseph filius iacob pariter. be. quomodo mundum clarificavit virtute castitatis. iij. par. ti. xxxi. ca. vij. circa medium ante primum. s. ibi. Stella ru.

Joseph patriarcha quomodo fuit quadruplici virtute ornatus. quas a legouice habere dicitur z. rectores episcopales. iij. p. ti. iij. ca. i. s. i. ij. iij. z. v. per totum.

Ypocrisis est filia inanis

Ypocrisis quibus figuratur. unde trahitur nomen. unde dicitur. quomodo modo z. quod faciunt ypocrite zc. z. vixit ypocrisis sit peccatum mortale. z. quomodo christi predicatio multum fuit contra ypocritas. ij. par. ti. iij. ca. vij. ante. s. z. s. i. p. totum.

Ypocrisis ponitur thema ex ps. deluper tria membra. que z. declarantur ibi. s. ij. iij. z. iij.

Ypocrisisim large sumendo notatur triplex ypocrisis (scilicet demonis: carnis: z. hominis. quod hi per ypocrisisim decipi possunt.

Ypocrisis quod est. quod dei testamentum (ibi. s. ij. p. totum. tu hite sumit per os suum. z. qui per eos significant. z. quomodo dicitur septem maledictiones inuebit contra ypocritas. z. illos quod significant per eos zc. ibidem. s. iij. p. totum.

Ypocrisis quod detestatur. quod ipsi odium disciplinam. quomodo se coherent variis virtutibus zc. cum exemplo in fine ibidem. s. iij. per totum.

Ira est vltima possessio que

potest dici passio generaliter. quomodo z. unde nominatur vis irascibilis. motus ire quod tendat ad duo. z. duplex differentia est attendenda circa iram zc. i. p. ti. vi. c.

Ira quod est. z. quod se habet ad appetitum. (s. an. s. p. totum. titum. z. bruta habent iram. z. quod dispositus est ad iram sicut quod habet colericam complexionem. z. que odium est grauius ira que sunt cause ire. quod ira causat detractionem zc. ibi. s. i. p. totum.

Ira est triplex. scilicet diuinalis. virtualis. z. criminalis. z. ira aliquid prohiberi dixerit esse in deo quod scriptura dicit deum esse iratum. quod homo irascitur. z. quod ira dei est triplex ibi.

Ira per zelum quod describitur z. probatur ex scriptura. Decem est iustorum. quod z. tria bona facit. probatur multis autoritatibus z. exemplis ex sacra scriptura. ibi. s. ij. ultra medium. i. Secundario est alia.

Ira tria remedia dantur ibidem. s. iij. per totum.

Ira quomodo dicitur via tumultuosa. z. quare. z. quomodo multi per illam ambulant. ita quod se comprimunt zc.

Judiciū istud quō valde timendū sit ppter sententie irreuocabilitatē. quō fiet ista discussio. de quibz opibus q̄ suū iudiciū erit iustissimū z inflexibile zc. ibi. §. viij.

Judiciozū dei pfunditas quō sit timē (per totum. da. z sunt inter cetera septe dei iudicia que timēda sunt atqz maxime admirāda que ad longū declarant zc. ibi. Judicium. (dem ca. xij. per totū. p. omnes. §. suos. quō accedet dñs ppter tria. i. p. ti. iij. ca. vi. §. xvij. ar. me.

Judicio diuino quō p̄sentabit aia separata. de quibz dñs ab eadē exigeratiōem. i. p. t. v. c. ij. §. iij. per totū. vide desup plus infra sub littera m. fals. Noire.

Judicio vltio siue in extremis dñs de sex accipiet rationem a diuersis hominibz. ibidem per totum.

Judicis sententia post hoc describit quā dabit postqz recepit rōnem a diuersis de diuersis q̄ sup omnia est horribile z expauescendū. ibidem. §. v. per totum.

Judex quomodo dabit mercedē ynicuiqz fm opera sua q̄rum ad bonos z q̄rum ad malos. quō vtrūqz ap

Judex quomō dabit (parebit zc. ibi. §. xi. p. totum. sententia. p. his qui ascendūt ad celū. q̄ est ista via zc. ibi.

Judex supnus quō dabit sententia p. his (de ca. iij. qui descendūt ad purgatorū. ibidem ca. quinto.

Judicio finali siue diuino quō dñs reprobis z malis exprobrabit d̄ varijs beneficijs eis exhibitis. z quomō creature loquunt̄ d̄ ipos. ij. p. ti. iij. c. ix. §. vij. an. mēd. ibi. Unde in finali. De iudicio humano.

Judicare iniquitatem est iniuste z inique iudicare. vnde dicit iniquitas.

Judex semp debet atredere ad equitatē. z inique iudicat qui ptra equitatē z iusticiā iudicat. z hoc sepre

Judicū faciēdo quō (modis. ij. p. t. i. c. xix. §. i. p. to. phibet acceptio psonaz q̄ ex scriptura pbat̄ cum vno Judicibz quō mandat̄ vt (exemplo. ibi. §. ij. p. totū. paup̄ bus subueniant z pupillis zc. quō ad hoc tenent̄

Judicio fiēdo (cur ex officio zc. ibi. §. iij. per totum. occurunt quinqz genera psonaz scz iudex ad sententiam dum. actor ad accusandū. reus ad respondendū. testis ad pbandū. z aduocatus siue pcurator. ibi. §. iij. v. vt. vij.

Judex quō tripl̄ iniusticiā cōmittit (z. vij. p. totum. z tripl̄ dat̄ iniam d̄ iusticiā. z quō z quādo tenet̄ ad restitutionem zc. ibidem. §. quarto per totum.

Judicium. actorem siue accusatōē requirit. z talem cōtingit tripl̄ peccare. z quō sit factiāciēdū zc. ibi. §. v. p. t.

Judiciū etiā reus accedit q̄s z vnde d̄ reus. talis p̄ tripl̄ peccare z mortaliter. z aliud sit veritatem facere. z aliud falsitatem pponere. ibidem. §. sexto per totum.

Judicio etiam occurrit testis qui etiā tripl̄ peccare p̄ additur z quartus modus. ibidem. §. vij. per totum.

Judicij aduocatus. pcurator z iuriscōsultus peccare possunt multipl̄ z moderamen salarij eorundē atredit̄ circa quatuor. z pcurantes z aduocantes in causa vsuria peccant mortaliter. ibi. §. vij. Acceptio personarum.

Judicij iniusti iudicij (describit vario mō. ibi. ca. xx. carozia manus quō describit̄. Et qd̄ significat̄ ei⁹ d̄nqz digiti siue modi. ij. p. ti. ij. ca. pmo. §. x. per totum.

Judicij iniusti assessoria manus quō describit̄. et qd̄ significat̄ eius d̄nqz digiti siue modi. ibi. §. xi.

Judicio seculari quādo aliq̄s aliq̄e accusat̄ false vel testificat̄ q̄tū peccatū sit. i. p. ti. xij. c. iij. §. xij. an. mēd.

Et que fiūt a iudice si ad ei⁹ (ibi. Quāru ad p̄mū. nō spectat̄ iudiciū in r̄b̄ nō subsistunt. Est vna de reg. iur. que z declaraf̄ i. p. t. x. c. v. nico sub l̄ra. e. l. Et q̄ fiūt.

Judici nō est acceptio psonaz habēda. Est vna d̄ reg. iur. que z declaraf̄ ibi. sub littera. l. In iudicij.

Judicis actus z auctoritas iudicandi vñ est zc. quō dei um debet imitari. qui dicunt̄ p̄te iudices. z quō bon⁹

iude fin sepre punctis de ūdebet imitari. iij. p. ti. iij. c. l.

Judiciū quō imponat̄ actū iudicij (ante. §. p. totum. vnde dicit iudex. quō bonus iudex debet pcedere in diffiniendo z determinādo. Ad iudiciū vt rectū sit z iustus tria requirūt̄. z snia pōt̄ esse tripl̄ iniusta. ibi. §. i. p. to.

Judicio quō debent remoueri corūpentia q̄ fiunt contra iusticiā. z quō humanū iudiciū pueritum timore. cupiditate. odio. z amore. z que mala facit acceptio nūes

Judex quō debet (rum. ibidem. §. ij. per totum. semp iudicare vsqz ad finē. ibidem. §. iij. per totum.

Judex vnde dicit̄. vñ actor. vñ reus. vnde testis. z q̄ modo iudex se cauere debet a varijs peccatis z iniusticijs. z quō iudex d̄ esse pitus zc. ibi. ca. ij. an. §. per totum.

Judicis assessores qui ipm inducūt ad male iudicandum tenet̄ de omni dāno assecuro. ibi. ca. ij. §. i. p. totum.

Judex pōt̄ esse psona eccliaistica z iudicare inter subditos in q̄bz habet iurisdictionem. z si laicus iudex negligit facere iusticiā iudex eccliaisticus pōt̄ eū ad hoc cōpellere

Judex laicus nō pōt̄ iudicari (ibidem. §. ij. per totum. care de clericis. z clericus nō pōt̄ in nō suū iudicē cōsentire nisi sit psona eccliaistica. z cōsensu epi. quādo pōt̄ res

Judex laicus (nunciare zc. ibidem. §. iij. per totum. qui cepit clericū ppter maleficiū quē petit iudex eccliaisticus. vel cum ipse clericus petit sibi mitti ad curiā eccliaisticam. quō sit interrogandū. z quō pcedendū. ibidem. §.

Judex dupl̄ impediti pōt̄ ne penam (iij. per totum. reo debita valcat relaxare. que est differentia inter iudicem inferiorē z superiorē. que pena augenda est ppter tū

Judex an debe (morem zc. ibidem. §. v. per totum. at vel possit absqz peccato condēnare innocentē qui i iudicio nocens siue malus cōuincit̄. quō se iudex in isto de

Judicium mi (bet habere. ibidem. §. vi. per totum. nistri qui exequunt̄ sententias ptra innocentē quomō se debent regere. ibidem. §. vij. per totum.

Judicibz z eorundē legatis quōz quādor quibz dāt̄ dum sit salariū ponūt̄ desup̄ varij casus. ibi. §. viij. p. t.

Judicis vel eius delegati assessores quō possunt z debent recipere a p̄ib⁹ salariū zc. ibidem. §. ix. per totum.

De officio delegati vide infra sub l̄ra. l. Legatus. Et iij. p. ti. ix. ca. iij. Etiam de subdelegato.

Judicis ordinarij varia vide infra sub l̄ra. o. l. Didia) Judicij quō est triplex mod⁹ (rius. Et. iij. p. t. ix. ca. v. pcedendi z de crimine ptra aliq̄e pcedit̄ quatuor modis. i. p. accusationē. p. denunciationē. p. inquisitionē. z p.

Judicio faciē (exmp̄tionē. iij. p. ti. ix. c. vij. an. §. p. do quō inq̄s̄itio vicioz sit faciēda quō platus debet pcedere ad inquiringdū z puniendū subditoz excessus. z inq̄s̄itio alia est generalis z alia specialis. z q̄ forma inq̄s̄itio

In quib⁹ casibus fieri (sitionis. ibidē. §. i. p. totum. possit inq̄s̄itio. z fieri nō pōt̄ inq̄s̄itio in quinqz casib⁹ ponunt̄ desup̄ aliquoz op̄nōes. ibidem. §. ij. p. totum.

Inq̄s̄itōnes speciales in iudicio quō sunt necessarie quomō clericus possit cōueniri de falso pbato coram iudice laico. que debent interrogari ab inq̄s̄itōe zc. ibidē

Judicij excessus quādo z quō est. z (S. iij. p. totum. que est differentia in inq̄s̄itōibz. ibi. §. iij. per totum.

Judicis inq̄s̄itōne vtrū inq̄s̄itio teneat̄ de omib⁹ a p̄t̄e r̄t̄e d̄t̄atē z manifestare de q̄bus fuerit interrogat⁹. q̄l̄ ter sit pcedendū q̄n sit ptra singularē personā. zc. ibidē

Qualiter sit pcedendū in inq̄s̄itōne (S. v. p. totum. generali cum cōmittit̄ alicui inq̄s̄itio ecclie tam in capis te q̄s̄ in mēbris. z q̄s̄ effectus inq̄s̄itōnis in diuersis corū

Inq̄s̄itio qualiter fieri de (sis. ibidem. §. vi. p. totum. bet ptra religiosos z clericos z qualiter ptra determinatam personā ad petitionē partis agētis ptra eam. z q̄ modo excessus eorum debet corrigi. zc. ibidem. §. septio

per totum.

Judei siue platus vtrū teneat pcedere ad inquisitionem quādo nō sperat inde pfectū. z quomō crimina eorundem vario mō possunt puniri. ibidē. §. viij. per totum.

Judei quare nō debet damnare siue accusare. fallit tamē in octo casibz. z quomō z quādo crimē dicitur notorium z quatuorplex. zc. ibidem. ca. viij. ante. §.

Judei quomō debet pcedere sup crimē notorio in iudicio. quomō possit illud condēnare. zc. ca. viij. §. i. p. to.

Judicij variā accusationē vide. s. sub lra a scz Zlcuz.

Judicij qualis est pcessus (satio. z. ij. p. ti. ix. ca. viij.) per denunciationē. duplex est denunciatio. qualiter fieri

Judicio celebrādo qualiter (debet. zc. ibidem. ca. ix.) fieri debet purgatio canonica. ponitur triplex purgatio que purgatio est fienda cum q̄s se debet purgare. z que forma iuramētū in tali purgatione. ibidem ca. x. De testi-

bus in iudicio vide infra sub lra t scz Zestis. Et ibid.

De sentētia que datur in iudicio (ca. xi. per totum.) vide varia infra sub littera s scz Sentētia. z ibidē. c. xij.

In iudicio de lris contestationē z de libello habes vā de appellacionibz in iudicijs vi (na ibidem ca. xij.) de varia supra sub littera a scz Appellatio. z ibidē. c. xij.

De modo agendū in iudicio sine figura sine strepitu iudicij aliquādo summarie. aliquādo simpliciter. aliquādo de plano. aliquādo de facto. aliquādo sine omni solēnitatē

In iudicio quomō cō (re. ibidem ca. xv. per totum.) muniter fieri debet tēpus ante citationē. tēpus citatio- nis temp^o rēprensationis. tēpus dilatoris. temp^o lris contestationis zc. ibidem ca. xvi. p. totum.

In iudicio pfecti z religiosi de quibz z quomō stare debent siue pcedere. ij. p. ti. vi. ca. i. §. ij. per totum.

Judei quare nō potest esse religiosus. quomō hoc sit intelligendū. zc. ij. par. ti. xvi. ca. vi. §. v. post mediū ibi. Religiosus simplex.

Judicialia pcepta legis moysi describunt infra sub lra Judicialia pcepta legis moysi (tera p. l. pcepta iudici. que fuerunt zc. i. p. ti. xij. ca. vi. §. i. ij. z. ij. per totum.)

Judicare alios z facta ipoz inspicere que mala ex ipoz describit scz pmi dei sui pmi hic in vniuersali. ij. par. ti. ij. ca. viij. p. totum. z infra sub littera t. habes in par-

Jus gentiū quid (circulari scz Lemerariū iudicium. est zc. z quare in gentiū appellat. i. p. ti. xvij. ca. vnico. §.)

Jus quomō diuidit aut naturale aut (r. per totum.) civile. aut gētiū. ius gentiū quomō cōprehēditur sub iure positivo. Et diuidit in naturale z politicū. Et ius sū ue iusū. aut est naturale. qd ex sui natura alteri ad equa- tur. potest esse dupl. i. p. ti. xvij. ca. vnico. §. i. per totum.

Juris humanalis ignozātia zc. legis diuinalis zc. in quibz consistit. quomō z quādo quis excusatur. que dicitur crassa z que supina zc. ij. par. ti. v. ca. ix. §. ij. p. totum.

Jura antiqua quomō sunt abrogata in multis locis z cōmuniter nō tenentur. z similiter Gratian^o in decretis in multis locis nō tenentur. ij. p. ti. xi. ca. viij. §. i. ij. et

Is qui in ius succedit alterius eo iu (iij. per totum.) re quo ille vri debebit. Est vna de reg. iu. que z declaraf. pma p. ti. xx. ca. vnico. sub i scz Is qui. Nemo pōt plus iuris trāferre i aliū q̄ sibi cōpetere dinoscatur. Est vna de reg. iu. que z declaratur sub lra n scz Nemo pōt.

Ius patronatus vēdi z emi nō pōt. quare. als simōia cōmittitur. quid sit ius patronatus. z ex patronatu cōm-

penit patrono quadruplex ius. ij. p. ti. i. ca. v. §. xxij. p. totum.

Ius canonicū z theologia que mō differūt (totum. in mō considerādū q̄tū ad quinq. ij. p. ti. v. cap. ij. §. ij.)

Juris scientia z medicina que illoz digni (per totum.) Jurisdicatio episcopoz (ca. ibidem. §. ij. per totum.) que est. quō illā possunt exigere. d. d. cōprehēditur sub iurisdicōne. ij. p. ti. xx. ca. ij. §. xi. per totum.

In iurisdicōne spūali quomō eminet z potēs. c. archi episcopus. zc. ibidem. ca. ij. §. i. per totum.

Jurisdicatio episcopoz circa monasteria z circa dome- sticos est duplex zc. ij. p. ti. ix. ca. v. §. vi. per totum.

Jurisdicatio delegati quō expirat decē modis. ij. p. ti. Jurisdicatio siue potestas (r. ca. ij. §. ij. per totum.) varia pape describit infra sub lra p. l. pape. z. ij. p. r. xxij.

Judei xps dedit triplicem pa (ca. ij. per totum cap. nem ad eum. p maximo beneficio. in quo nobis dedit exemplū ad similia faciendū. z vbi mali faciūt sicut u- das fecit. ij. p. ti. i. ca. xxij. §. ij. z. ij. per totum.)

Jumētis insipientibz quomō se homo simillē facit p decem signa. i. p. ti. i. ca. ij. §. v. ante mediū.

Ius patronatus describit vario mō infra patronat^o. ij. p. ti. xij. ca. xij. Et. ij. par. ti. i. ca. v. §. xxij. per totum.

Juuetus dicit quarta eras hominis. q̄d diu durat. que mala tunc magis exercent. z qd spūaliter significat ista eras. ij. p. r. vij. ca. v. q. vi. ibi. Quarta eras. an mediū.

Juuetus quomō naturaliter inclinari sunt passionū sectores. in verbis proaces. z in pprio sensu pnaaces. q̄ modo parētes debēt eos ab istis retrahere. ij. p. r. §. ca. v. §. ij. etiam. §. ij. z. v. notabilia habes.

Juramentū quomō diffinit. que diffinitio vario mō declaraf. vnde dicit iuramentū. ij. p. r. ca. ij. ante §.

Juramentū q̄ licitū sit oportet q̄ ibi sit actus licitus religionis. modus pgruus locutionis. z affectus necessa- rius huius actionis. ibidem. §. i. ij. et. ij. p. totum.

Juramentū qd sit p mēbra vel p creaturas vel per falsos deos. quomō z qualiter sit. quomō z quādo sūt mor- talia. quō intelligit istud dicit xpi Nolite iurare zc. ibi.

Juramentū que pcurrere debēt vt licet (ca. ij. ante. §.) sit. que requirunt ad iuramentum. z quid est in- stituti. z ponunt iuramēta diuersoz qui bene vel ma- le iurauerūt zc. ibidem. §. i. per totum.

Juramento puantur tria genera psonaz. z quare. et si iurant quomō z qualiter tūc peccāt. Et seprē casus po- nitur quibz debēt sacerdotes z plati iurare ibidem. §. ij.

Juramentū quomō aliter fiebat in veteri testamento et aliter in nouo testamēto. ibidem ca. v. ante. §.

Juramentū describit in forma qd impator facit pape z diuersimode declaraf ibidem. §. i. per totum.

Juramentū in forma describit qd faciūt ep̄i exempti pape. z illud iuramentū pphēdit seprē articulos. ibidem.

Juramentū in forma describit qd faciūt ep̄i. per totum. faciunt curati. z rectores ep̄is suis. sm tamē diuersitatez locoz diuersi diuersa iurant zc. ibidem. §. ij. per totum.

Juramentū in forma describit qd p̄stet valallus tos Juramentū promissionū (mino suo. §. iij. per totum.) vario mō describit scz aliq casus ponitur vbi ligat ad obseruandū z vbi nō z quomō. Et q̄ sup istis fieri pos- test absolutio ibidem ca. vi. vsqz ad pimum. §.

Juramentū quomō vertit sex modis in deteriorē exti- tum. z iuramentū in quibz casibz. z quō sit cōmutandū.

Juramentum q̄bus casibz (ibidem. §. ij. per totum.) z quomō possit irritari. ibidem. §. ij. per totum.

Juramentū factū ab aliquo vtrū obliget eū ad succes- sores. z vtrū obligatur ex illo ei cui iurati est ibidē. §. ij.

Juramentū vniuersitatis siue societatis qd iurant st- bi mutuo facturi vel nō. vtrū possunt dimittere. ibidē.

Juramentū describit qd quis fa (S. iij. per totum.) cit de parēdo mandatis alicui^o. quomō hoc sit intelligē

Jurādo seruare statuta (dem. ibidem. §. v. p. totum.) alicuius ecclie vel ciuitatis quomō hoc sit seruandū. ibi

Utrū possit peti reductio eius (dem. §. vi. per totum.) quo paribres est iudicandū ad arbitriū boni viri vbi in- teruenit iuramentū vel pena. hoc ad longū declaratur. ibidem. §. vij. per totum.

Periurii describit infra sub littera p. et ibidem. c. viij. Justitia pur importat quendam statum rectitudinis in homine dicitur in p. et quod iusticia dupliciter ordinat hominem in a. m. p. ad aliu. uij. p. et. v. c. i. ante. s.

Justicia pur est sicut spalis a ceteris. quod se habet ad totum integrale. que p. nent ad generale et ibidem. s. i. p. r.

Justicia quod dicitur. quid importat nomen eius. quod importat equalitatem. quod est habet voluntatis. quod dicitur

Justicia sunt voluntas et ibidem. s. ij. per totum. due pres sez comutativa et distributiva. que declarantur

Justicia distributiva. ibidem. ca. ij. per totum. quo dividit in quatuor membra. ibidem. c. iij. s. i. ij. et. uij.

Justicia quod necessaria est cuilibet mul. per totum. tudini. primo ex pre finis. secundo ex pre gubernantis a q regit multitudinem. tertio ex parte multitudinis que ex mit

us psonis colligit. ibidem. s. v. per totum. Justicia quo habet triplex principium se emanantiu. ex quibus eius origo p. m. u. s. d. r. u. a. t. i. m. p. a. n. c. i. u. m. et q eius

successiones in subditos pmulgatur et iudicantur. et quo eius utilitas multiplex declarat. ibidem. c. iij. s. iij.

Justicie que p. u. r. e. s. u. n. t. a. n. n. e. x. e. d. u. p. l. i. a. l. i. q. u. a. v. i. r. e. ad aliter exhibens a ratione iusticie deficit. et que sunt p. u. r. e. s. que debentur alteri reddunt sed non p. u. r. e. s. reddere equale.

Justicia elurire qui dicuntur bea. ibidem. ca. v. p. totum. ti. d. a. r. b. v. et quo isti saturabunt in p. s. e. n. t. i. a. et in futuro

vario modo. uij. p. et. v. ij. ca. vi. s. iij. p. totum. Justicie cause p. e. c. c. u. t. i. o. n. e. p. a. r. i. e. t. e. s. qui dicitur beati.

et quo ipoz est regnu. celo. in quo p. s. i. s. t. i. t. a. b. e. a. t. i. r. u. d. o. Justicia universalis. et ibidem. s. viij. per totum.

quo est speculu. in quo n. u. c. d. e. u. i. d. e. n. t. u. s. qui fuerit in ueni iusti in illa iusticia et. i. p. et. iij. c. vi. s. ix. per totum.

Justicia quid est. q sunt ipsius p. r. e. s. i. n. t. e. g. r. a. l. e. s. e. s. s. e. n. t. i. a. l. e. s. comutative. et porcionales. i. p. et. i. c. i. ij. s. ij. post

Justificatio impij q est esse. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m. i. b. i. Justicia. eius gratie opantis dicitur a iusticia. Et iusticia dicitur

tripli. quatuor p. u. r. r. u. t. p. o. r. d. i. n. e. i. n. i. u. s. t. i. f. i. c. a. t. i. o. n. e. i. m. p. i. j. et in quolibet motu quo aliqd ab altero mouetur etia reqt

Justificatio in. r. u. n. t. u. r. u. i. j. p. a. r. t. i. i. x. ca. vi. ante. s. p. ij. reqrit gratie infusione. p. b. a. t. u. r. et ibidem. s. i. per to.

Justificatio impij reqrit desertatione peccati p. m. o. r. t. u. l. i. b. e. r. i. a. r. b. i. t. r. i. j. p. b. a. t. u. r. i. b. i. d. e. m. s. ij. et. iij. per totum.

Justificatio impij in quo p. s. i. s. t. i. t. t. o. r. a. q. ad eandem reqt r. u. n. t. u. r. quare gratie infusio fit in instati abiqz successio

Justificatio qd est. i. n. e. et ibidem. s. iij. per totum. maximu opus dei ostenditur fm. magnitudine. et qd fit. et est aliquo modo miraculosum. q tria subdiuiduntur

Justificatio. et declaratur ibidem. s. v. per totum. nis beneficiu qd est a deo accepim. quo de ipo debem esse deo grati. et q homo circa ipa cogitare debet. iij. p.

Justificatio impij qd est maximu. et. i. y. ca. p. ij. s. ij. opus dei ostendit fm. magnitudine eius qd fit. et est aliq modo miraculosu. q tria subdiuiduntur et declaratur ibi. c. v

Justificatio beneficiu qd est qd a deo accepim. qd mo de ipo debem esse deo grati. Et q homo circa ipa cogitare debet. iij. p. et. v. ca. ij. s. ij. per totum.

Justoz gaudiu p. b. a. t. u. r. ex scriptura. et gaudiu ostendunt glosium et bonu esse ex quatuor. i. p. et. vi. c. v. s. iij. circa mediu ibi. Tertio est gaudium.

Iusti et p. f. e. c. t. i. qd debet appetere. a. r. t. e. r. a. r. i. p. p. r. e. t. v. a. r. i. a. spoz merita. p. m. a. p. a. r. t. i. v. i. ca. iij. s. i. per totum.

Iustus quo odit. sed cu discretionone. et tria mala iusti possunt tres fructu. p. a. r. i. e. s. s. e. z. a. u. g. m. e. n. t. u. m. ex p. i. e. n. t. e. s. c. u. r. u. m. c. u. s. t. o. d. i. e. et p. r. e. m. i. u. m. g. l. o. r. i. e. i. i. j. p. et. iij. ca. v. s. iij.

Iusti quo sepe time. post mediu ibi. Alij vero tres. re debet q leo naturalis timet. iij. p. et. iij. c. iij. s. ij. p. et.

Iustus quomodo habet in memoria tria de deo. et tria

de primo. i. p. et. ij. cap. n. o. n. o. s. p. r. i. m. o.

Iusti quo dici possunt celu. et quomodo confitebuntur dei mirabilia et terra par. et. xxxi. ca. x. et. s. i.

Quando none et idus mensiu quare et a quibus sunt instituta. Quid significat quo ad mensis et. iij. p. et. vi. ca. iij. s. v. circa mediu ibi. Pro horz declaratione.

Pyziele iso i mis sa quo exponit. sicut qd significat. et qd gloria in excelsis et. iij. p. et. iij. ca. v. s. i. circa principium.

Laborantibus quo vari debet merces fm. laborem. quo ad qualitate. quo ad quantitate. et q ad duritatem. et quo labor p. o. r. t. i. n. t. e. l. l. i. g. i. m. a. i. o. r. v. e. l. m. i. n. o. r. t. r. i. p. l. i. p. e. r. t. o. r. u. m. ca. ij. s. i. per totum.

Laborantibus in variis bonis quo illis dñs subuenit vario modo. i. p. et. iij. ca. vi. s. xv. p. totum

Laboratores qdem quod et qualiter defraudant mercede eorum. et q sine tardatione ipsis debet merces. p. b. e. t. e. x. s. c. r. i. p. t. u. r. a. i. j. p. et. i. ca. xvij. s. vij. per totum.

Labor tripliciter describitur se labor tribulationis in mundo. labor confusionis extreme. et labor cruciationis eterne. et claratur ista ex seditionibus ciuitatum. ij. p. et. iij. c. viij. s. v.

Laborare p. pauperibus videt licitu diebus. p. totum. festiuis. no. et dominicis diebus et solentibus cu. conditio nibz adiuuatis. q et declarant. ij. p. et. iij. ca. vij. s. v. circa fi.

Laborare vtru licet diebus festiuis. et a quibus tunc sit abstinentiu. et. ij. p. et. i. ca. vij. s. v. per totum.

Laborantes quo excusant a ieiunio. ij. p. et. vi. c. ij. s. vi

Lactancia et usus carniu tempore ieiunij. circa principium. nioz no sunt comedenda. quare ecclesia hoc ordinauit. iij.

Lactancia vtru possunt comedi tpe. p. et. iij. ca. v. ieiunioz. qn et quibus tempore interdicit. ij. p. et. vi. c. ij. s.

Languor spualis qd est sicut in quo co. iij. per totum. sicut. i. p. et. vi. c. ij. s. v. Vide etia. s. b. l. r. a. i. s. i. s. t. i. m. i. t. a. s.

Laicoz supbia est quadruplex. ij. p. et. iij. ca. iij. s. iij.

Laicalis malicia describitur infra sub lra. p. totum. m. l. d. i. l. i. t. a. et. iij. p. et. iij. c. i. s. vi. v. et. viij. p. totum.

Laici qui dicunt. q eis licet facere vt saluetur. ij. p. et. iij. ca. iij. s. iij. ante mediu ibi. Al. ud genus.

Laici vtru admittant in iudicio ad accusatione detricoz. iij. p. et. i. ca. vij. s. ij. per totum.

Laici qui costiteri ordinarie tenent. ij. p. et. xvij. c. iij. p. et. Laici quo se regere debet in statu suo et. iij. p. et. iij. c.

Laificiu est p. m. a. s. p. e. s. m. e. c. h. a. n. i. c. e. a. r. t. i. s. i. j. s. i. j. et q ad eandem p. r. i. n. e. n. t. i. p. a. r. t. i. c. a. p. i. j. s. i. j.

Laifices quo defraudat vario modo ementes pannus ab eis et. ij. p. et. i. ca. xvij. s. v. vi. v. et. viij. et. ix.

Laificiu artificiu quo multipliciter est necessarium humane vite. et habet hoc artificiu multa membra sibi conuenientia quo illi male ereret eorum officiu. iij. p. et. viij.

Laificibus participantes vel hab. ca. iij. s. ij. p. totum. bendo societate quando et quo hoc est licitu et quando no.

Laifices et eoz ministri et. et ibidem. s. ij. per totum. qui pannu exercent et quo vario modo fraudet comittunt in venditionibus. in ornatura sive purgaruraz no in debita mensura et ibidem. s. iij. per totum.

Lapideus et ceteraru quo in eorum officio fraudem comittunt vario modo. ij. p. et. viij. ca. iij. s. viij. circa finem

Laudare seipm p. o. r. t. i. s. t. r. i. p. l. i. c. i. t. q. u. i. b. u. s. l. i. c. e. t. q. u. o. n. o. n. Laudare aliquos. et. ij. p. et. iij. ca. iij. s. ij. p. totum

contingit quadrupli. que bona et que non. Et laudatig

vel alius actus puta honoris reuerentie ad placendū in
ordinare fit quadruplī. ij. p. r. x. ca. ij. §. i. per totum.

Laus p̄suerant in quo p̄sistit. ij. p. r. v. c. xij. §. iij
Laud quō dupliciter distinguit ab honore. iij. p. ti.
v. ca. p. §. i. quasi in fine.

Legati status describitur

per ibema ex ps. qd̄ r de ip̄o declaraf. quō papa disti
pat gentes q̄ bella volūt. r legatorū ponit triplex genus
r quō eorundē differētis rē. iij. p. ti. r. ca. iij. ante §.

Legatus de latere quō p̄firmare p̄t electiones ep̄oz
r archiep̄scopoz r ep̄scopoz in puincia sibi credita. h̄
alij facere nō possunt nisi sup̄ hoc habeat speciale manū

Legatio quō finit (datū rē. ibidem. §. i. per totum.
quatuor modis. r p̄stitutiones p̄ eū facte in sua puincia
durāt postea p̄petue. licet de puincia sit egressus. Et nō
potest se introuire q̄ pape referuatur rē. ibidē. §. ij. p.

Delegatus quis dicit legat⁹ pape maior vel (totum.
legato vel ordinatio. quō delegatus pape p̄tatem recū
pir in partes rē. iij. p. ti. r. ca. tertio ante §.

Delegatus pape impedit⁹ potest subdelegare q̄ mō
se regere debet in illo officio. que interrogare. que mādā
re. que r quō iudicare. quō arare. quā p̄tatem habet iur

Delegati iuridici (iurisdictionē ibidem. §. i. per totum.
tio quomō expirat decē modis ibidem. §. ij. p. totum.

Delegatus a papa vsq̄ ad integrū annū sententiā suā
potest exequi. quō subdelegatus recurrere habet ad des
legatū. quor dies debet habere iste ann⁹ rē. ibi. §. iij. p. r.

Delegatus pape si subdelegat nō in totū. pars a sub
delegato quare nō poterit appellare. r qñ delegatus acci
pit verā auctoritatē q̄tū valet auctoritas rē. ibidem. §.

De ipoz ex eorum habes variis ibi (iij. p. totum.
Subdelegatus a delega (dem. §. v. r. vi. per totū.

ro pape iurisdictionē habēt nō cohereri p̄t. quomō in
relligif ista coactio. r quō r quā do valet appellare desu

Delegati iurisdictione in (per rē. ibidem. §. vij. p. totū.
regra morte delegat⁹ expirat. que clausula glosatur r vl
terius declaraf rē. ibidem. §. viij. per totum.

Delegatus q̄s nō creditur nisi in delegatōnem p̄bet.
nec q̄s tenetur ei obedire siue exeq̄ qd̄ mādāt ante ip̄az
p̄bationē. quō se regere habet in varijs casibz rē. ibidem.

Delegatus canonic⁹ in causa canonī (§. ix. p. totum.
ci poterit recusari. qd̄ vltim⁹ declaratur ibi. §. x. p. totum.

Delegatus q̄ p̄nūciat se iurisdictionē nō habere etij
am de p̄sensu partiū causam nō reassumat. que clausula
vltim⁹ exp̄onitur r declaratur ibidem. §. xi. p. totum.

Delegatus suspectus ab aliqua partiū litigantiū re)
cusatur. eligūtur arbitri ad cognoscendū de causa susp̄s
tionis vtrū sit rationabilis ibidem. §. xij. p. totū.

Delegati iurisdictione ad p̄sonas eccl̄iasticas nō p̄pre)
hēsas in resp̄so etiā de eaz p̄sensu progari nō potest. q̄
clausula vltim⁹ declaratur. ibidem. §. xij. p. totum.

Delegatio q̄ fit p̄ ep̄iscopos quō r qualiter sit facta da.
r in q̄bz causis rē. Et ep̄s potest delegare his q̄ sunt de
alieno ep̄atu rē. ibidem. §. xij. per totum.

Legata facta eccl̄iis vel alijs p̄ijs locis nō soluentes
sed retinētes sacrilegiū cōmittūt r peccāt mortaliter. qd̄
p̄batur duplici ratiōne. ij. p. ti. l. ca. xxi. §. iij. Vide etiam
infra sub lra rē. Testamētis rē. De lege cōmuni.

Lege domini quomodo

docemur vitia euitare. r virtutes amplecti quibz anīa ad
sup̄nā beatitudinē puenit rē. i. p. ti. xi. c. i. §. i. r. ij. p. to.

Lex dei est multiplex r quō quelibet lex habet muls
ra p̄cepta quasi in multis leges que p̄ omnia describū
tur r declarant ex varijs scripturis. Et de lege que dicit

reupiscētia ibidem. §. iij. per totum.

Legis actus p̄prietates r vtilitates describunt p̄ tria
membra. p̄mo q̄ lex sit diligētē intruēda. reuerētē suscipi
pienda. r p̄gruētē adimplēda ibidem. c. ij. ante §.

Legē dñi quō nos tripl̄r habere debem⁹ siue attende
re. ponunt tres p̄ditiones legis q̄ vario mō declarant r

Legis actus fm̄ ysi (p̄batur ibidem. §. i. per totū.
do. est quadruplex. r tres iuris differēte actū. r p̄mis
sio similiter triplex rē. ibidem. §. ij. per totum.

Legis effectus finalis fm̄ Lho. est hoīes facere boz
nos. qd̄ vltim⁹ declaraf. Arguit in oppositū. r respons
detur ad obiecta. ibidem. §. tertio. per totum.

Lex dei quō reuerētē est suscipiēda p̄pter eximīā au
ctoritātē p̄pter eius mirā p̄tātē. r p̄pter eius vtilitatē. et
sc̄ptē sunt q̄ lex in se habet ibidem. §. iij. per totum.

Lex dei quō p̄gruētē est adimplēda p̄bat ex scriptu
ra. Et vt p̄grue seruitis inclinat autem vestrā tripl̄r. ve
sz adimpleatis integraliter. vt obediatis intēcionaliter.
r agatis p̄stantionabiliter ibidem. §. v. per totum.

Legibz fraudē facere qd̄ iustū est r peccatū ē p̄batur
Et legi fit fraus quatuor modis. iij. p. ti. vij. ca. ij. p̄ me

Lex dei quō p̄maxime est lex dari (dicitur ibi. Item.
tatis r finis omnis legis. quō ista lex dirigit rē. ij. p. ti. vij
ca. iij. §. ij. De lege naturali.

Lex naturalis est secunda

lex de qua ad Rom. ij. que auctoritas exp̄onitur. r hai
bitus sumit dupl̄r. r quō lex ista est habit⁹ r quō nō rē.

Legis sumit thema qd̄ (p̄ma par. ti. xij. ca. i. ante §.
r de ip̄a declaratur. ibidem. §. i. per totum.

Lex naturalis quō excellit alias leges in tribz ibidēz
Legis nature dupl̄r potest intelligi. r qñ (§. ij. p. totū.
leges habuerūt exordium ibidem. §. ij. p. totū.

Lex naturalis quō docet multiplex bonū. r lex cū sit
quedā regula r mēsurā p̄t esse in aliquo dupl̄r rē. ibi.

Lex naturalis que nobis imp̄cessa est quō ostē (ca. ij.
dit nobis appetendū r p̄sequēdū. que mala a nobis ex
cludit. r lumē naturalis legis nō ostēdit hominī q̄ sine
bona nisi pueniāt ad vsum rōnis rē. ibi. c. ij. §. iij. p. to.

De bono isto habes. s. sub lra b. l. Bonū. de quibz in
sequētibz §. tractat. vide de ip̄is ibidem.

Lex siue ius naturale quō diffinit⁹ J̄sū. in. v. eccl̄iā.
Et ibidem ponit octo effectus iuris naturalis ibidē. ca.
ij. §. xi. p. totum. De lege mosaica.

Lex mosaica describitur

per ibema qd̄ r de ip̄a declaratur. Ponuntur quatuor
ratiōnes quare fuit necessariū institui legē diuinā. Et nō
tātur quatuor excellētē legis diuinē r humanas. i. p. ti.

Leges illius p̄ditionis descri (xij. ca. i. per totum.
bunt p̄ ibema r quadruplici mēbro q̄tū ad latore r res

Legem istā quis dedit (ceproz. ibidem. ca. ij. ante §.
quō mirabiliter est data. quare lex vetus imp̄fecta fuit.

Lex mosaica quare soli populo iu (rē. ibidem. §. i.
daico fuit data assignat ad hoc triplex ratio. r quō ista
lex p̄tinebat triplex gen⁹ p̄ceptoz sz moralū. ceremoni
aliū. r iudicialū. r quare fuerūt institute ibi. §. ij. p. totū.

Lex ista nō fuit p̄fecte data sicut lex euāgelica. r vtz
ista lex iustificari possit. r potest sumi quadrupl̄r. quid
erant ceremonialia. r omnia p̄cepta legis p̄ tria cōp̄hen

Lex ista fuit data (dūtur ibidem. §. iij. per totum.
p̄gruo tempe quō fuit data inter legē nature r grē. quo
tpe cessauerūt legalia. Circa hoc distinguunt tria tēpa.
r quō augustin⁹ r hiero. in ista materia fuerūt p̄rarij.

Legis p̄cepta veteris (rē. ibidem. §. iij. per totum.
r de mō adimplēdo ea. Vtrū cadūt sub p̄cepto. r q̄tuz
ad moralia fm̄ sensum literalē de ip̄is tria vident⁹ ibidē

capitulo tertio per totum.

De istis pceptis vide infra sub p lcs pcepta moralia.
 Lex antiqua Nume. xxxij. quò tris statuit circa pos-
 sessiones z circa vsum rez z coicationē admittes. z quò
 bmoi subuentionē siue coicationē multipl̄ instituit zc.
 pma p. xi. xij. ca. vi. §. iij. post pncip. ibi. Circa scdas ho
 possessiones. De lege euangelica.

Lex euangelica siue nouū

testamentū dicit lex gratie qd̄ p̄batur ex scriptura. que
 p̄tinet lex euāgelica. quò d̄r lex scripta v̄l dispositiua ad
 gratiā. z in nulla lege ita p̄fate dat̄ gr̄s nisi in ipa lege.

Lex euāgelica nō fuit da (zc. i. p. xi. ca. i. ante §.
 ca. a pncipio mūdi tripl̄i rōne ibidem §. i. per totum.

Lex euāgelica durat vsq; ad finē seculi. nec est expe-
 ctanda lex q̄ ei succedat. Et status mūdi p̄t variari du-
 pliciter. z errores abbas iohannem ponant ibi. §. ij. p. tot.

Lex noua quò p̄paratur ad veterē. noua lex est alia
 a veteri. p nouā legē vetus adimplet. quò lex noua p̄-
 paratur ad veterē sicut p̄fatu ad im̄p̄fatu zc. ibidē. §. iij.

Quel̄ sit grauior ad seruandū an verus (per totū.
 vel noua. quò lex noua p̄cipit z p̄hibet quedā opa c̄tes-
 riora. principalit̄as noue legis est sp̄ssancti. z lex noua
 dicit lex libertatis ibidem §. iij. per totum.

Lex euāgelica p̄ueniēter ordinat hoīem quo ad actus
 exteriores. p̄batur vario mō. z quare iudicialia p̄cepta n̄

Lex euāgelica (sunt posita ibidem §. v. p. totum.
 quò sufficiēter ordinat hoīes circa actus interiores. z q̄
 ad seipm̄ dupl̄i ordinat fm̄ duos interiores animi mo-
 tus. z quò circa pcepta moralia tria posuit. Et quò tri-
 pliciter errabāt scribe z iudicialia ibidem §. vi. p. totum.

Lex euāgelica p̄ueniēter tradunt p̄silia quasi addi-
 ta pceptis multū vtilia. qd̄ p̄batur. z q̄ differētia inter
 pceptū z p̄siliū zc. ibidem §. vii. per totum.

Legis q̄ntē que dicit p̄suetudo vide. s. sub lra c scilz
 Consuetudo. De lege canonica.

Lex humana dicitur ius

positiuū scriptū. si nō est scriptū dicit consuetudo. in q̄
 lege agit de pceptis ecclie. de rescriptis. de decretis. de
 decretalib; eplis. z auctē octoz. i. par. xi. xvij. c. vnicō.

Lex siue ius diuidit̄. aut naturale. aut civile. Cā. §.
 aut gentiū. ius gentiū p̄prehēdit̄ sub iure positiuo. z sic
 diuidit̄ in naturale z politicū. Et ius siue iustū aut na-
 turale est qd̄ ex sui natura alteri aequal̄. p̄t esse dupl̄i

Legis humane necessita (ceter ibidem §. i. p. totum
 res ad quid z quare facta sunt. z meli⁹ est omnino ordina-
 ri lege q̄ dimitti arbitrio iudiciū. z hoc p̄pter tria ibidem

Legis humane qualitas q̄ est. z quò (S. ij. p. totum.
 describit̄. quare lex debet esse honesta zc. ibi. §. iij. p. tot.

Lex hūana quò derinat̄ a rōne naturali. z quò pro-
 hibet vitia sed nō om̄ia. licet inq̄r̄t̄ h̄z de iusticia inran-
 eum h̄z de s̄rute legis. lex quare ponit̄ in cōmuni. et q̄
 lex nō p̄cipit oēs actus s̄rutiū ibidem §. iij. per totum.

Legi humane oēs subiciūt̄ur. dupl̄i p̄t aliquis eē le-
 gi subiect⁹. z quò intelligit̄ illd̄ q̄ p̄nceps solut⁹ ē legib;

Quādo vel quò liceat (suis. ibidē. §. v. per totum
 subditis legi p̄ter verba legis agere. z q̄n h̄z locū arguit̄
 p̄tra. z respōdet̄ ad obiecta zc. ibi. §. vi. per totum.

Legis interpretatiōē. nota q̄ glosa ponit̄ quadrupl̄i
 cēm legis interpretatiōē zc. ibi. §. vij. per totum.

Lex humana si possit mutari. z q̄n. z qd̄ est lex hūa)
 Legū mutatio fieri (na zc. ibidem §. viij. p. totum.
 nō debet sine causa multū vtili vel necessaria ibidē. §. ix.

Lex siue ius gentiū qd̄ est siue quale. ser (p totum.
 ius quò dicit̄ esse de iure gentiū. z quare hoc ius gen-
 tium appellat̄ ibidem §. x. per totum.

Lex canonica est lex ecclie. qd̄ est canon. quare dicit̄ ē

regula. ponit̄ur opiniōes aliquoz desup. z quò p̄stitū-
 tio ecclastica appellat̄ varijs noib; ibi. §. xi. p. totum.

Pcepta ecclie describuntur q̄ obligat̄ ad morale. z
 aliqua quidē vniuersalia iunt q̄ ex d̄vōlūt̄ ad oēs fide-
 les. z aliqua ad certos status p̄sonaz sunt numero duo

Canon quò aliquādo (decim. ibidem §. ij. p. totū.
 vario mō sumit̄. q̄ cōdere p̄nt canones. z vbi. qn. z qua)

De canonib; p̄alioz z de (litr. ibi. §. xij. p. totum.
 ip̄is p̄alib; vniuersalib; q̄ sunt approbata ibi. §. xij. p. t.

De decretis summoz p̄fatu iue. (litr. ibi. §. xij. p. t.
 vtrū papa p̄ deat̄ iuu siue constitutiōē possit̄ facere
 canones z articulos fidei zc. ibidē. §. xv. per totum.

Quid sit decretalis. z q̄ decretales ep̄ie habeat̄ eādē
 auctoritatē sicut decreta z canones ap̄e ibi. §. xvi. p. to.

Rescriptū qd̄ est. q̄s possit̄ rescriptū p̄dare. sup quos
 reb; rescripta interpret̄. si sup eis dubitare cōtingat. q̄
 potestas aut ius eoz q̄to tēp̄e durat̄ auctōritas.

que rescripta sūt generalia. q̄ l̄p̄cālia zc. ibi. §. xvij. p. t.
 De doctrinis ecclie z papue doctoz nota tripl̄i cōste-
 rentiā. quedā sunt reprobare. quedā apocrip̄be. z qd̄am
 approbare ab ecclia. z quoz doctoz. z q̄s ordo sit ceterū

das in solutiōe alicui⁹ quitiōis ibidem §. xvij. p. totū.
 Posterior p̄stitutiō siue lex q̄n z quò tollit̄ priorē. z
 vtrū qui facit̄ p̄tra p̄stitutiōē pape p̄ ignorantia. ibidē

Legib; quò quis p̄t disp̄sare v̄l (S. xix. p. totum.
 interpretari zc. vbi. p̄hibet̄ disp̄sario. z quo totū corpus
 iuris diuidit̄ in quatuor libros. q̄s sūt cōpilaroz decret-

talū. q̄s fecit̄ cōpilar̄i sextū decretalū. quart⁹ liber quas
 re dicit̄ demētine. z quare ceteri dicit̄ extrauagātes ibi
 dem. §. xx. p. totum. De lege anti.

Lex civilis siue ius quo

modo ius describit̄ ab Jhō. quò ius militare describit̄
 fm̄ eundē. qd̄ est ius publicū. qd̄ ius quiritū. z ponunt̄
 varie sp̄s iuris civilis. z quid est fm̄ eundē lex. q̄ sunt
 plebisfare. quid senat⁹. qd̄ p̄stitutiō. qd̄ editū zc. i. p. t.

Totū corpus iuris civilis cō (xvij. ca. vnicō. ante §.
 munis. quò diuidit̄ in codicē. digestū. instituta. auctō-
 ritica. quò diuidunt̄. z diuisiones legū p̄bant̄ ibi. §. i. p. t.

Leges humane etiā seculares imponit̄ hominū necel-
 sitatē ad obseruandū in foro p̄fentiē. itaq; nō obseruā-
 peccat si sunt iuste quò hoīem ligāt in foro p̄fentiē. ce-
 etiā dicunt̄ iuste fm̄ quadruplex gen⁹ causaz. z qui ius

ponit̄ leges iniustas quò tenent̄ur ad restitutiōē ibidē
 Lex civilis est p̄or lege canonica tpe (S. ij. per totū.
 sed lex canonica est p̄or civili dignitate. p̄bat̄. qui fuerit̄
 auctores legū secularū. q̄n inceperūt canones zc. z vtrū
 papa possit̄ tollere leges quo ad vtrāq; formā ibi. §. iij.

Casus plures illiciti describunt̄ qui p̄mit (per totū.
 tunt̄ a legib; secularib; sed qz p̄hibēt̄ur a iure diuino i
 om̄ib; illis casib; leges sunt abrogare. nec decet seruati.

z sūt nūero. xvij. z peccat̄ q̄ eas seruaret̄ ibi. §. iij. p. t.

Contra eum qui legem di

cere poruit aptius est interpretatiō faciēda. Est vna vere
 gulis iuris q̄ z declarat̄ ad longū. i. par. tit. xx. ca. vnicō.

Certū est q̄ is cōmittit̄ in legē (sub c. ibi. Lōtra euz.
 que legis verba amplectēs contra legis nititur volunta-
 tem. Est vna de regulis iuris que z declaratur ibidem

Legitimatio instituta p̄ ius ci (sub c. scilz Certum
 uile describit̄ z declarat̄ p̄ tres p̄clusiones. iij. par. tit. i.

ca. xvij. z. §. p̄mo secundo z iij. per totum.
 Legitimatio illegitimoz fieri potest in sex casibus.

Legitimatio ho (vel sex modis ibidem §. i. p. tot.
 minis describit̄ p̄ tres p̄clusiones quomō aliqui illegiti-
 timi legitimant̄ur ibidem §. quarto per totum.

Legitimare quos z quomō papa potest ad digni

rates & beneficia &c. ibidem. §. v. per totum.
 Quo legitima pnceps secularis &c. ibi. §. vi. pro.
 Legitimitas quomodo fieri debet p papā. imperatorē.
 Legitimare quare (vel alios ibidem. §. vii. p. tot.
 impator nō potest sup prole futura que est solēntas legi-
 timationis. que exigitur ad legitimatōnē &c. ibidē
 Legitimatur illegitimus tribus §. viii. per totum.
 modis p quas leges reduci possunt &c. iij. par. ti. ff. viij.
 Legitima portio in testa. (cap. iij. §. i. per totum.
 mentis est triplex. quomodo illa sit diuidēda herēdibz. iij.
 par. ti. decimo. cap. tertio. §. secūdo p totum.
 Legitimis filiis & nō legitimis. quomodo parētes ipsi
 sis debent puidere &c. iij. par. ti. §. iij. p totum.
 Legitime factū retractari nō debet. licet casus post
 ea cuemat a quo nō potuit inchoari. Est vna de regul
 iuris que dēclaratur. i. par. ti. ff. ca. vnico. sub lra f saluz
 Leo quomodo significat diabolum. Factū legitime.
 in temptatōne. & quomodo rugit &c. iij. par. ti. ca. iij. §. i.
 circa mediū. ibi. Leo dicitur diabolus.
 Leo quomodo naturaliter timet & quomodo iusti timere
 debent &c. iij. par. ti. ca. iij. §. iij. p totum.
 Leprosus sacerdos quare nō debet corā populo cele-
 brare. & quis pōt &c. iij. par. ti. ff. viij. ca. qnto post medi
 Leprosus exiles in ma. (um ibi. Leprosus populo.
 crimino quomodo & quomodo tenetur reddere debū &c. iij.
 par. ti. i. ca. ff. §. r. post mediū. ibi. Quare casus est.
 Leprosi qui habitāt in leprotorio & ibi moriūtur. vtz
 portio canonica debeatur pōt eccle. iij. par. ti. x. ca. v. §.
 Lesio corporis quomodo sit quatuor mo. (v. circa finem
 dis. secūda par. tit. ij. cap. ij. §. ij. per totum.
 Lesoria primi manū quomodo describit. & qd significat &
 quinqz bigiti siue modi. ij. p. ti. ij. ca. i. §. xxi. p totum.
 Leticia inepta dicitur etiā secūda filia. quomodo h
 fiat inrellctū & dissoluit &c. ij. p. ti. vi. ca. iij. §. iij. p tot.
 Leuitas describit quādo scz est gradus iugbie. ij. p. t.
 ij. ca. iij. §. v. per totum.

Liberum arbitrium quo

modo diffinitur a magistro senten. que diffinitio qdr u
 phatet exponitur &c. pma par. ti. iij. ca. ij. ante §.
 Libez arbitriū quomodo nō est alia potētia a voluntate
 Libez arbitriū quō (te &c. ibidem. §. i. per totum.
 subiectiue est in deo in angelis & homibz & pccati? i deo
 q̄ in angelis. & in angelis pfectius q̄ in homibz ibidēz
 Contra libez arbitriū quomodo extat. §. ij. per totum.
 Duplex error aliquoz qui & dānatur. & q homo sit libe-
 ri arbitriū pbari multiplex &c. ibidem. §. iij. p totum.
 Libertatē arbitriū variabile in malū dedit de^o homi-
 nibz siue fecit deus homi in liberi arbitriū vertibilitatem
 in malū quinqz ratiōibz ibidem. §. iij. per totum
 Libez arbitriū quō est debilitatū in mō pfirmatum
 in bono. & obstinatū in malo ibidem. §. vi. p totum.
 Libertas arbitriū quō excludit coactionē. inducit elect
 tionē. & admittit variationē. & quomodo libez arbitriū
 habet officū iudicis & arbitri &c. ibidē. §. xij. p totum.
 Libertas est quadruplex scz. puerfa. n. ūdana. vera. &
 Libez arbitriū & si (plena. ibidem. §. viij. p totum.
 cogi nō possit pōt tamē inclinari. immutari. determinari
 nā ad aliqd volendū vel agendū. & vniū volendo hmo
 qd de necessitate vult scz bonū increatur ibidem. §. x.
 Libez arbitriū quomodo se credit ad em. (per totū.
 nes actus humanos scz qui pcedūt a voluntate delibera-
 Liberat de suos a lex (ta ratiōne ibidē. §. x. p totum
 mala mūdi. & quō. i. p. ti. v. ca. iij. §. iij. post pncipium.
 Liberatur anime de purgatorio quatuor modis ibidē
 Libertas peccati est vndeci (ca. v. §. iij. per totum.
 mus gradus iugbie. & in quo ipa p̄sistit. ij. p. ti. ij. ca. iij.

§. decimo quarto per totum.
 Libertas vlt immunitas eccleie describit. s. sub lra c. f.
 Ecclesia. & iij. par. ti. xij. cap. iij. per totum.
 Libertas spiritalis siue seruit^o potest in homie ar-
 tendi dupliciter. tertia par. titu. decimo sexto. cap. primo
 §. primo post principium.
 Contra libertatē ecclesiasticā faciētes statuta & seruas
 ri ea faciētes & scriptores. eoz & officiales iudicantes snt
 ea ex cōmunitati sunt maiori sentētia. hoc vlt^o declar
 ratur. tertia par. titu. xxij. ca. xvij. per totum.
 Liberā voluntatē quomodo homo habet vt sequi deuz
 possit. &c. pma par. ti. pmo. ca. vij. §. i. per totum.
 Libertas hominis cū voluntate notabiliter dist^o
 Liberalitas quomodo enumerat in (uitur. ibidem.
 ter virtutes annexas iusticie. duplex est materia siue ob-
 iectum liberalitatis. & q ipa virtus sit ostendit & probat
 tur. quarta par. titu. qnto. ca. septimo. ante. §.
 Liberalitatis actus quomodo est bene vti pecunia. q̄ p
 tincit ad istā liberalitatē. & q ista liberalitas nō est spe-
 cieg iusticie sed pars potēntialis ibidem. §. i. p totum.
 Liberalitas quomodo offeri debet rationabiliter iuxta ist
 lud ps. Dispersit dedit paupibus. ibidem. §. secundo p
 Liberalitas quomodo est durabilis in seculū. (totum
 seculi. quomodo mater ista duratio. & in quo p̄sistit. & ostē
 duntur multi magni viri in exemplū qui istā liberalitas
 tem habuerūt &c. ibidem. §. tertio. per totum.
 Liberalitas quomodo est multū cōmēdabilis siue lau-
 dabilis. quomodo ab omnibus laudatur. & cum est multuz
 laudabilis tamē nō est maxima virtutū. Et quomodo libe-
 ralitas tendit ad aliquod bonū dupliciter ibidem. §. iij.
 Liberaliū artū inuētores qui fuerūt. (per totum.
 & qui bene vel male senserūt. pma par. titu. pmo. ca. ter
 Libellus qui scribitur in iu. (tio. §. iij. per totum.
 dicitur & in litium cōtestatione vtrū sit de substantia ordi-
 nis ordinariū. quid in ipō libello debet contineri. cui et
 quādo est offerēdus iste libellus. Et est duplex libellus.
 tertia par. titu. nono caplo. xij. circa finem.
 Libellus repudiū quis erat. quādo licebat repudiare
 vxorem &c. tertia par. ti. xij. ca. x. §. iij. per totum.
 Libri eptimi qui sunt qui valent ad dilatandū mas-
 tenas sermonū. tertia par. tit. xvij. ca. vi. §. i. per totum.
 Libres veteris testamēti quomodo diuidūt hebrei per
 ordinem. Et nouū testamēti quomodo distinguūt in quas
 tuor partes ibidem. §. secundo p totum.
 Libri qui dicūtur apocriphi ab ecclesia. vbi habetur
 in iure de ipis. vnde cōponitur apocriphus. qui dicunt
 tur apocripha. Et liber dicit dupliciter apocriphus ibi-
 dem. §. tertio per totum.
 Libri sententiariū quid tractat siue de quibz scribit.
 prima par. titu. pmo. ca. tertio. §. i. circa mediū.
 Libellū famosum faciētes vel per cātilnas quomodo
 sunt puniēdi si manifeste dēprehendūtur &c. secūda par
 te titu. octauo cap. quarto. §. i. per totum.
 Libros vtrū vendere debet theologus vel p̄dicator
 tēpore necessitatis & tate paupit vs. & dicitur fructuz sa-
 cr. secūda par. titu. pmo. cap. secūdo. §. iij. p totum.
 Libertus quis dicitur & quis ingenu^o. quomodo liber-
 tus reduat in seruitutē ppter ingratitudinem. declarat
 sub quintuplie differētia. tertia parte titu. tertio. caplo
 sexto. §. decimo per totum
 Libidinosā cupiditētia quibz modis sit. quādo mor-
 tale. quot modis sit &c. ij. par. ti. v. ca. pmo. §. ix. p totum
 Vide etiā. §. x. Et pncipaliter infra sub lra l. luxuria.
 Libido quomodo p̄sistit in homie septem scz tempalē
 substantiā. mundialē gloriā. moralē vitam. mentalē in-
 telligentia. quietā & n. ur. dicitā spūalem. & inducit eternā
 penam. ibidem. §. xi. per totum.

Libidinosus aspectus describitur in illis. Qui videtur mulierem ad se. etiam mechatur. et est ibi. §. vii. per totum.

Libidinosa presumptio que est ibidem. §. x.

Ligamen quod impedit matrimonium declaratur per tria.

Ligare et sol (notabilia. iiij. par. ti. i. ca. ix. per totum) uere quomodo dicitur sacerdos tribus modis. et quod vario modo absoluit. iiij. p. ti. xvij. ca. xxi. per totum.

Ligandi atque soluedi sacerdotalis potestatis quod Christus dedit discipulis suis. iiij. p. ti. xvij. ca. iiij. §. i. per totum.

Lingue et oris dispositio quadruplex describitur sex per causam finale. materia. forma. et circumstantiam. i. p. ti. ij. ca.

Lingua custodire ne erret est maxime. iiij. §. i. per totum.

Lilio quod compositum (locutione ubi tangitur regula vera. ratur dignitas. sex folia in libro quod significat tria aurea in lilio. don't plures sanctissime dignitas in exemplis que ista seruauerunt. et. iiij. p. ti. iiij. ca. vi. §. vi. per totum. Dicitur autem.

Limbo dicitur dupliciter sex patrum et paruulorum. quod differat ad situm. quod anima Christi descendit ad limbum patrum. Et in limbo paruulorum quibus non uideatur deus tamen inde non habent penam. et. i. p. ti. viij. ca. i. §. iiij. ibi. Sic etiam.

Litis secularibus scribuntur. i. p. ti. ij. c. vij. §. iiij. pro. vel doctrine poetarum uerum liceat studere uel eis uenit. quod licet et quod non. et. ij. p. ti. ij. ca. vij. §. vij. per totum.

Litis papales qui falsificantur excommunicati sunt maiori sententia. et pape reseruat absolutio. Et qui sciatur ipsi sunt uerum simul excommunicati sunt. iiij. p. ti. xvij. ca. xij.

Litis prestationes quod et quando. xvij. xv. ca. xvi. §. ij. prohibentur. et. secunda par. titu. iiij. ca. ix. §. ij.

Litis prestatio unde habet exordium. quod est litis contentio. a quo et quod fieri debet. uerum sit de substantia ordinis ordinarij. oblatio libelli. quod est in ipso debet contineri. quod offerendus. iiij. p. ti. ix. ca. xij. per totum.

Litigiosus quod dicitur. et ex triplici causa litigiosus pro litigiosus (hibetur ordinari. iiij. p. ti. xvij. ca. ij. §. x. nes et mordaces quod inepti sunt ad amicitiam. iiij. p. ti. v. c. xx. §. vi. ante medium ibi. Senes autem.

Locator dicitur qui rei sue usum alteri. pro precio cedit. declaratur uerum quomodo in huiusmodi potest committi per modum multiplex. et in quatuor casibus. licet locutor potest expellere reductorem. et. ij. p. ti. i. c. xv. §. vi.

Locutionis et productionis uariationis manus describitur et quod significat eius quinque digitus sive modi. ij. p. ti. ij. c. i.

Loca que sunt que dicuntur religio (§. xvij. per totum. sa gaudetia privilegij clericorum. iiij. p. ti. xvij. c. v. §. vi. per totum.

Locis varijs religiosus existens se vario modo habere debet. iiij. par. ti. xvi. ca. vij. §. vi. per totum.

Locorum sacrorum effractoires excommunicati sunt maiori locutio sententia. iiij. p. ti. xvij. ca. xij. per totum.

Locutionis quomodo sunt seruande (§. iiij. per totum. sex circumstantie que uult bene loqui. et. i. p. ti. ij. c. iiij. per totum.

Locutio lingue describitur per thema ex parte quod et de ipsa.

Locutio quare se (declaratur prima per. et. ij. c. iiij. ante. §. li homini est data inter omnia animalia. et circa dispositio one oris et lingue considerantur quatuor sex causa finalis materia forma et circumstantie. ibidem. §. i. per totum.

Locutione uel uerbo quadruplici quod omnis creatura benedicit deum. et. ibidem. §. ij. per totum.

Locutio glorie quod distincta erit locutio uite presentis. Et quod ibi erit quadruplex locutio benedicta. ibidem.

Locutione mala sive ad malum (§. iiij. per totum. usum lingue quod sequitur mors corporalis et anime. Et quod loquens considerare debet cui loquitur ubi loquitur. et Locutio indebita (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

Locutio (quod. ibidem. §. iiij. per totum.

facta innumerabilia mala pcedere pnt. et sicut omnis locutio nostra ex litteris alphabeti componit. ita et lingua tot peccata ouitur que littere alphabeti. ibidem. §. v. per totum.

Locutio mutalis quare et quod est respicienda. i. p. ti. ij. ca. viij. §. v. post principium ibi. Respice tertio.

Locutio nostra quod significat per labia. quod ipa uario modo debet esse ordinata. iiij. p. ti. ij. c. iiij. ante medium ibi.

Locutionis familiaris (Quinta regula dirigitur. quod est causa destructiua castitatis. iiij. p. ti. ij. c. vi. §. ij.

Utilitatem dicitur filia gula. quod ipa (ante finem. destruit affectum. et. ij. p. ti. vi. ca. iiij. §. iiij. per totum.

Locutionis uide varia infra sub littera v sex sermo octo.

Locutio pluralis duorum numero est pnta. Est uero de reg. iij. que et declaratur. i. p. ti. xv. c. unico. sub littera p sex.

Locutione qua habetur angeli. que (Pluralis locutio. est ista locutio. quod uerum loquitur alteri. et. iiij. p. ti. xv. ca.

Locupletari non debet aliquis cum alterius (vi. §. ij. iniuria uel iactura. Est uero de reg. iij. que et declaratur. per ma par. ti. xv. ca. unico sub littera l salis Locupletari.

Logica diuiditur in duo. Et subdiuiditur multipliciter. prima par. ti. i. ca. iiij. §. iiij. post medium ibi. logica diuiditur.

Longanimitas quod dicitur fructus spiritus. iuxta illud Galath. vi. fructus spiritus est longanimitas. iiij. p. ti. v. ca. xxi. §. i. post medium ibi. Quinque fructus.

Lucis sive luminis duos decem proprietates describunt. quod comparant ad duodecim gratias dadas a deo. iiij. p. ti. ix. ca. i. §. ij. per totum.

Lucifer summus angelus quod uoluit esse similis sive equalis deo. ij. p. ti. ij. ca. i. §. ij. ante medium ibi. De ruina l.

Ludus alicuius peccatum sit ostendit et probatur. quid intelligitur sub nomine alicuius ludus. quod peccatum morale est probatur potest ex pena et de quibus. et. ij. p. ti. i. c. xv. §. ij. iiij. p.

Lucrum turpe unde dicitur a quibus exercetur. quod (totum. talia opera sunt prohibita. cum ludus importat quandam festiuitatem actionem. Est triplex ludus. et ex quibus ista pueniunt.

In tribus casibus quis (ibidem. c. xv. §. ij. per totum. restituere tenetur quod adquisit ex ludo ex iure diuino. et quod fieri debet restitutio. ponitur uel desuper aliquorum opinionem.

Utrum cum non sit restituendum (ij. p. ti. i. c. xv. §. ij. an sit de necessitate salutis pauperibus erogandum uel de bonestate consilij. ponitur desuper diuersorum opinionem. ij. p. ti. i. c. xv. §. ij. per totum.

Ludus alicui homini committitur (xv. §. iiij. per totum. tria mala. et in taxillis. que sunt puncta tot scelerum ex eo pcedunt. et quod uerum grauius altero. ibidem. §. vi. vij. et. viij. p. totum. Quid iuris cum alicuiusmodi duobus. et uerum tale lucrum sit licitum. ibidem. §. x. De adquisito per meretricium quod pneret ad turpe lucrum. quod de restituit. ibidem. §. p. totum.

Pro quo notandum quod tale lucrum per meretricium acceptum non est restituendum illis a quibus est datum intentione bene Thome. dicitur Richardi. et Petri de paludibus sed debet de eo fieri elemosina. et ex consilio pauperibus erogandum. Licet enim datum uel acceptum ipsius lucrum in se non sit turpis. tamen actus ille pro quo precium datur turpis est. licet enim acceptio huiusmodi precium sit ab ecclesia prohibita. hoc tamen non fit nisi in detestatione actus illius. quia fornicatio est. Uidentes arma quibus homines ledantur. uerum sit turpe lucrum ibidem. §. undecimo. per totum.

De factoribus et uenditoribus alicuius taxillis carrarum. quid iuris desuper ibidem. §. xij. per totum.

Ementes blada tempe messis et alios fructus uel postea carius uendant. dicitur canon. quod non est turpe lucrum. quod tamen declaratur uide ibidem. §. xvi. per totum.

Emprio bladorum dupliciter potest. aut propter bonum commune. et sic est meritoria. cuius exemplum legitur de ioseph genes. xl. Aut propter bonum priuatum. Et hoc contingit tripliciter primo scilicet prudentiam. ut quis non deficiat. sed o scilicet

secundo scilicet

tercio scilicet

quarto scilicet

quinto scilicet

sexto scilicet

septimo scilicet

octavo scilicet

nono scilicet

decimo scilicet

undecimo scilicet

duodecimo scilicet

trigesimo scilicet

quadragésimo scilicet

quingentesimo scilicet

sexcentesimo scilicet

septingentesimo scilicet

octingentesimo scilicet

clam comutatus. tertio ratione auaricie. vt pater ibides

Lucru turpe est etiam mittendo vel (S. xvi. p. totum.

ponendo arma vel quecuq; mercedem ad terras solda;

no subiectas. et tales sup hoc etia sunt excomunicati. ibi

Lucru quod quis consequit (dem. S. xvij. p. totum.

in seruido vsurario in arte illa zc. qn est turpe lucrum

vsoria manus quod describit. z (S. xvij. p. totum.

quid significat eius qnq; digiti siue modi. ij. p. ij. ca. i.

Turpe lucratoria man^o quom^o (S. xvij. p. totum.

describit. z qd significat eius qnq; digiti siue modi. ibi)

Utrum omne lucru qd quis (dem. S. xix. per totum.

fecit ex re rapta vel furata iniuste acq; sita teneat restituere

vel vel paup; erogare. ij. p. ij. ca. ij. S. v. per totum.

In ludo acquisiti fortuna vel casu qn fieri debet resti-

turio. z quando no. z quom^o. ij. p. ij. ca. v. S. ij. p. totum.

Circa ludu que modestia sit seruanda z circa facta loco

sa. iij. par. ii. iij. cap. r. S. iij. per totum.

Lugeres q dicunt beati in euagelio. z quom^o ipi co-

solabuntur. Et ponit triplex luctus scz de peccata inq;

tate. de aliena calamitate. z de dilata felicitate. iij. p. iij.

Lumen glorie vario mo (vii. ca. vi. S. iij. p. totum.

describit. quod deus videt facie ad facie zc. i. p. ii. c. vi.

Lumen multiplex describit. Et quid (S. xx. p. totum.

significat lumina in purificatione beate yginis Marie.

Luce quem^o (iij. par. ii. xv. ca. xxij. S. i. ij. z. iij.

comparant rectores temporales vel mediocres plari ecclesiaz

Et luna habet quatuor proprietates que appropant ipsas.

Lux quot mo (z. ij. par. ii. xxij. ca. i. S. ij. p. totum.

dis peccat a visu. z ponitur aliquoz errores desup. i. p.

Lux quom^o multipliciter diui (ii. ij. ca. iij. ante. S.

dicur siue vario mo sumit. z quid significat. iij. p. i. xvij

ca. v. S. iij. infra modum. ibi. Sexto possit addua.

Lux Benef. i. fiat lux. que sicut illa lux. z quom^o lux

et iustitiae acceperit. iij. p. i. x. ca. i. S. ij. b. paz infra.

Luxuria quom^o dicitur via lutoia. z quare et quom^o

luxuriosi similes sunt bestijs zc. i. p. r. v. ca. iij. S. i. an me

Luxuria mediante (dum. ibi. Tercia via est diff.

quom^o quis fit quadrupliciter maculari faciendo consi-

tra septu preceptu. non mechaberis. i. p. r. iij. ca. iij. S.

Luxuria est reru virti capitale. hoc (p. per totum

nomeluxuria dupliciter sumit. quom^o diffinit. in quo

constitit. z quoz quando polluit corpus cum aia zc. ij. pre.

Luxuria quom^o spu aliter in (ii. v. cap. i. ante. S.

condit templu homis. z desup introducit thema cu tri-

bus modis. ibidem. S. pmo. per totum.

Luxurie occasiones quom^o sunt ociositas nimia. qd.

ventris ingluuies. vniu immoderate sumptu. nimia sa-

militaritas. curiositas sensus. z supbia. ibi. S. ij. p. totuz.

Luxuria quod fit per septu gradus scz sensualis com-

placencie zc. ibi. S. iij. v. vi. vij. viij. ix. z. x. per totum.

Luxuria quod consumit in homie tempale substantia.

mundiale gliam. corpalem vita. mentale intelligenciaz.

quicte z mundicia. spualem gratia. z inducit ad gebent

Luxurie filie sunt. ceci (nam. ibidem. S. xi. p. totum.

tas meris. precipitatio. incosideratio. incosistia amor sui.

odiu dei. amor seculi. z desperatio. ij. par. ii. v. cap. ix. r. xi.

xi. xij. xij. xv. rvi. In locis iam ipis conuenientib; ha-

bes de ipis in ista plenti tabula in particulari.

quom^o pdicatores ipam habere debet. z ponitur qnq;

norabiles proprietates ipius. ibidem. S. ij. p. totum.

Magnanimitas quod est p^o. quo virtu ambitionis

supponit magnitudini zc. ij. p. r. ij. c. vi. circa finem.

Magnificencia quid est. z circa que p^o sit ista virtus

Magnificencia quib; pprie (iij. p. r. ij. ca. vi. ante. S.

puent. quis dicit magnific^o zc. ibidem. S. i.

Magnificat vario mo exponit. z hui^o cantici q cau;

sa materialis. que actualis. z que finalis. iij. p. r. xv. ca.

xxij. p. totum. Et secundus vsus ill^o cantici exponit. ca.

Magnificat quod concordat cum (xxix. per totum.

oracione dominica. ibidem. ca. xxx. per totum.

Magister sententiarum quod comuniter no tenet i quas

tuoz articulis. iij. p. r. r. ca. vij. De magisterio in theol

logia vide varia sub littera d saliz Doctor.

Magisteriu in theologia virtu liceat appetere vel pro

Maledicere id est (curare zc. ij. p. r. ij. ca. v. S. vi.

eo q malu dicere. quod ipa maledicatio vario mo sumitur

z quom^o diffinit. ij. par. r. vij. ca. v. ante. S.

Maledictio describit p thema cum triplici mēbro.

Et est triplex maledictio ex ira z odio procedens in qua

regitur peccatu. ibidem. S. i. per totum.

Maledictio que est contra deum siue diuinā natu

ram semp est mortale. cu^o grauitas tripliciter ostēditur

Maledicere san (z pbarur. ibidem. S. ij. p. totum.

ctis z angelis est peccatu mortale. qualiter tales sunt pu-

niēdi. z triplici de causa p^ogit hominē maledicere. ibidē

Maledictio describit que fit con (S. iij. per totum.

tra creaturas irrationales. maledictio creature rationalis

fieri potest triplr. quom^o aliqui sancti vt Job zc. malez

dixerūt creaturis. quom^o intelligit. quare fecerūt zc. ibi

Maledictiones sepre quom^o in (de. S. iij. p. totum.

uebit dñs plaris ecclesiaz religiosi z pdicatorib; ypo-

critis. ij. p. r. iij. ca. vij. S. iij. post pncipiū. ibi. Septem

Maledictus ptra deu vel sanctos quam (maledi.

pena incurrit fm canones. iij. p. r. r. xvij. cap. rxi. S. v. ibi)

Maloz consideratio quom^o est pro re (dem. xxij.

medio nostre patencie. iij. p. r. iij. ca. vij. S. vi. per totum

Maloz societates quom^o virtis sanctis ad duo valet.

q aduersa leu^o portare possunt. iij. par. r. iij. ca. vij. S.

Maloz societas (quinto. post pncipiū. ibi. Est aure.

quare z quom^o sit timēda in plenti. iij. p. r. iij. c. xvij.

Maloz societas quom^o est causa destru (S. iij.

ctius castitatis. Bonoz societas ad tria valet. iij. p. r.

iij. ca. vi. S. ij. ibi. Secūda causa destructiua.

Malice peccatu dicit qd quis facit quasi scienter

malu cogens. quod aliquo mo in ipa est ignorātia. z tri-

phliciter dicit quis peccare ex passione. Et ex certa malit

cia est grau^o peccare ex infirmitate siue ex ignorātia zc.

Malu aliquod (pma p. r. vi. ca. i. S. ij. per totum.

quom^o pot accipi vt paruū duplr. ij. par. r. vi. cap. vij.

Maloz sex genera describunt (S. iij. circa pncipiū.

tur. que reguntur in litteris mudi. z quid significat. p

ma parte ritu. qnto cap. iij. S. pmo. per totum.

Mandata dei z hominu sunt varia a quib; hō null

lo mo declinare debet. que dicunt mandata dei ecclesie.

vel prelatoz. qn dicitur iusta. quom^o aliqua mandata

dei sunt intelligēda in scriptura. que differētia inter mā-

datu z preceptum. ij. par. r. iij. ca. ij. S. iij.

Mandata dei quom^o diuersi diuersimode derelin-

quunt. alij p impotentia. alij p ignorantia. z p certa sci-

tiam. z que ordinatōnes eccleie vel prelatoz sub precepto

z que moralia vel venialia zc. ibidem. S. ij. Preceptoū

eccleie z platoz vide varia infra sub littera p. scilicet

de Preceptis ecclesie.

Manducationes gulosorum describuntur quinq;

modis. scz quom^o aliqui manducāt i excessiua q̄titate.

Magnanimitas quō

annectit fortitudini. z quom^o ipa diuidit

ur. iij. p. r. iij. ca. v. ante. S.

Magnanimitas quod ex suo nomine

importat quandā extensioē animi ad a-

liq; magnū. qd vrus sit pbarur. q aliq;

bus videt q no sit vrus. quod hoc intelligit zc. ibidem.

Magnanimitas sunt multa signa. (S. i. p. totum.

aliqui est aliqua qualitate. aliqui accurata studiositate. aliqui ex nimia auiditate. et aliqui sub temporis importunitate. ij. p. tit. vi. cap. pmo. §. v. vi. vij. viij. z. ix. p. totum.

Manuetudo quid est. quomodo differat a clementia. qd modo alio nomine vocat mutas. quomodo isti dicuntur beati zc. quarta par. titu. quarto. cap. ij.

Manuetudinis fructus sunt duodecim. z quomodo ipsa manuetudo dupl'r inducit ad cognitioem dei zc. ibi. §. i.

Manuetudo quod dicit fructus spūs fm illud Gal. vi. fructus spūs est manuetudo. iij. p. ti. v. c. xxi. §. i. ar)

Manuetudo z (ca sine ibi. Octauus est manuetu. mutas quō vnū sunt fm rem. sed differūt rōne. Et qui māueti vel mites dicūt beati. iij. p. t. vij. c. vi. §. ij. p. to.

Manus describit ex dante que scripsit in pariete. Mane tberel phares. z qd ista significat. i. p. ti. vij. §. xi.

Manus sinistra (post mediū ibi Dec aut sententia. dicit leua in caritatis. leua aliqs vtitur ppter tria. quid p hoc significat. z quō dextra manus etia tria facit que et spūaliter exponunt. i. par. ti. vi. cap. ij. §. vij.

Manus quō vario modo capit in scriptura. s. fenestra rotaria. raptoria. furatoria. bellatoria. dānicarotia. partitiparotia. sacrilega. iniuste iudicatoria. defraudatoria. falsificatoria. p ditoria. simoniaca. impediutoria. lusoria. z aia; rum. pditoria. ij. p. t. ij. c. i. a. ij. §. vsq; ad. xij. §. idulsiue.

Manuū labore quō viuere debent religiosi. et labor manuū quō ordinat ad quatuor zc. iij. p. ti. xvi. ca. vi. §.

Manus violētas in iudicis in deriuū (iij. p. totum. vel psona ecclesiastica. ex comunicat est maiori sententia. ij. p. t. xxiij. c. i. Et q dicitur psona ecclesiastica habes ibid

Manumissio z seruit est multiplex (i. xxiij. cap. v. quid est manumissio. qd pōt manumittere. iij. p. t. ij. ca.

Mari quō assimilaf mūdus ppter (vi. per totum. smarticationē p fluctuationē z ppter piclitationē. z quō illud mare sic transeundū zc. ij. p. ti. ij. c. i. z. §. i. p. totū.

Mare hui' mūdi quō piculosum est ex sepe que homo semp timere debet. iij. p. t. xiiij. ca. vij. z oēs. §. z pnt

Mari mediāte et capitaliter. §. i. habes varia de mari. fluctibz quō erūt signa ante iudiciū diuinū vt patet ex

Marito (euangel. Luce zc. iij. p. ti. xiiij. ca. xi. §. ij. vtrū licet recte dote a patre vxoris vsurarij. ij. p. ti. i. ca. ix. §. xij. Uide sub mrimonio varia de ista materia.

Martyrij toleratio est via qua imediate itur ad celū. pma p. ti. v. ca. iij. §. ij. post principiu. ibi. qstū ad pma.

Martyres sine ferro quō esse possum. ibi. circa finē

Martyrū ponit tbema ex ps qd z de ipis declaraf. quō martyres sūt ante deū amicti stolis albis zc. iij. pre

Martyriū quō requit causam (i. xxi. ca. ix. ante. ij. rationalē ppter deū. z martyrio large sumēdo pōt dici qd

Martyriū quō re (duplex. ibidem. §. i. per totum. quirit penā mortis. z punit triplex genus martyrij scilz

occisionis tm̄ corpalis affectiois internalis. z affectiois z opis. Et martyrium mētis est triplex. ibidem. §. ij. Et

martyriū quō requit cōstantiā vsq; in finē. Et triplex est fructus siue vtilitas martyrij. ibidem. §. iij. p. totum.

Martyrij aureola quō requit penā. causam. z voluntatem. qui meruerūt istā aureolā. z qui nō zc. iij. p. t. xxx

Martyriū quō est bellū par (ca. vij. §. i. per totum. ticularē. z est martyriū volūtatis tm̄. opis tantū. z opis

ris z volūtatis simul. z qd martyrisati sunt isto martirio

Martyrij ratio stricte sumpta quō (iij. p. t. iij. ca. iij. requirit grām siue charitatis beniuolentiā. z mort; pes

nam. z fidei causam zc. ibidem. §. i. per totum.

Martyrium large sumendo pro morte violenta potest dici quadruplex martyriū. z martyriū sumendo pro

magno labore z sine sanguine ē triplex zc. ibi. ij. p. totū.

Mathematica quō consideraf. quid tractat. z quō sub

Maricida (diuidit. i. p. tit. i. ca. iij. §. i. circa finem.

quam penā incurrit fm canones. iij. p. ti. xvij. c. xxi. §. v.

Maturine qn possunt di (ibi. Quartidecamus. ci in sero zc. iij. p. ti. xij. c. iij. §. iij. circa medium.

Matrimonium siue coniugium a quo z quomodo fuit institutū. z viri sanctissimi z mulieres in ipō reperiebantur. in quo cōsistit bonū matrimonij. z ponit tbema. ex

ps. qd z declaraf. iij. p. ti. i. ca. i. ante. §.

Matrimonij spūale figuratum p carnalē tripliciter consideraf. pmutū est anagoricū ad qd terminat scōm allegoricū p quod ipi pcurant. tertiu est tropologicū.

per qd premiū adipiscit. ibidem. §. i. per totum.

Matrimonij siue coniugij carnale quale esse debet. Et matrimonij carnale vtrū beati. delup ponunt tria

notabilia. ibidem. §. ij. iij. z. v. per totum.

Matrimonij duodecim sunt impedimēta. Et vtrū sapienti sit ducēda vxor. ibidem. §. iij. p. totum.

Matrimonij acceptado quō vir debet esse in interi oribz timorolus. in operibz puousus. z in laboribz studij

Matrimonij assu (olus. ibidem. §. iij. per totum. mendo qualis debet esse vxor. vnde dicit vxor. cur assu

milat bona vxor. quō debet esse fertilis varijs fructibz. et qualiter ista exeret zc. ibidem. §. v. per totum.

Matrimonij effectus ad quid ordinat est. quomodo opami z sancti parētes habuerūt pessimos filios z cōtra

tra. z quō parētes debēt esse solliciti de filijs vt bona faciant z mala cauēt. ibidem. §. vi. p. totum.

Matrimonij descriptio p tbema ex Gen. ij. qd et de ipō declaraf. quō vario mō diffinit. quomodo fuit institutum a deo. quō dicit sacramentū. z que est forma hui' s

Matrimonij error (ramenti. ibidem ca. ij. ante. §. quis est. p que matrimonij diffinit. Et est triplex. error

scz psona fortune. z pditionis. ibidem. §. i.

Matrimonij scdm impedimentū si sunt seruilis conditionis in quibz consistit talis error. quādo. z quomodo. z in quibz talibz iste seruit' dir. mtr matrimonij. quis du

Matrimo (itur verus seru'. ibidez. ca. iij. p. totum. nij tertiu impedimentū est vtrū solenne z nō simplex. o

quibz vtrū intelligit. qualiter peccat talia faciens. qd tenet facere talis. zc. ibidem. ca. iij. per totum.

Matrimonij impedimēta z dirimūt contractū crimina que p ordinē declarant. ibidem. ca. v. per totum.

Matrimonij quō impedit cultus disparitas. de qd bus intelligit. quādo z quomodo ligat zc. ibi. ca. vi. p. totū

Matrimonij impedit viciōtia siue metus. Est etia triplex coactio. z metus cadens in pstantē viz est qui

Matrimonij im' (duplex. ibidem ca. vij. p. totum. pedit sacer ordo. z in quibz casibz. declaraf p tres conditō

Matrimonij im' (tiones. ibidem ca. vij. p. totum. pedit ligamen. quomodo z quādo ligat. ponūtur delup

decem notabilia. ibidem ca. ix. per totum.

Matrimonij quomodo impedit publice honestatē iul sticia. hoc declaratur p triplex notabile. ibidem ca. x. p. p.

Matrimonij quō impedit affinitas. ponūtur delup per opiniones varioz. Et cōtrahens scienter in aliquo

gradu affinitatis excomunicatus est vsq; ad quarum gradū. vtrū papa in hoc casu possit dispēsare zc. ibidem

Matrimonij impotentia coeundi (ca. xi. p. totum. Et sunt tres species impotentie scilz naturalis. accidentia

lis. z maleficialis. z quādo p tale zc. ca. xij. per totum.

Matrimonij impedit cognatio legalis. Et ponūtur triplex cognatio scilz carnalis siue naturalis que dicitur

consanguinitas spūalis que dicit cōpaternitas. z legalis que dicit adoptio. ibidem ca. xij. xij. xij. z. xv. p. totū

Matrimonij clandestinū quō phibetur. z quibz phibetur. qualiter peccat cōtra statutū ecclesie que est illi

liis/peccati zc. ibidem ca. xvi. Et clandestina desponsatio sit sex modis. ibidem. §. v. per totum.

Matrimonium quod impedit votum simplex sed non dicitur pertractum qualiter talis peccat etc. ibi. c. xvi. §. i. p. tot.

Matrimonium quod et quando impeditur aliqua crimina que per ordinem enunciantur et declarantur. ibi. c. xvi. §. iij. pro.

Matrimonium siue nuptie quibus temporibus fieri non possunt qualiter sunt puniendi taliter pertractes. qualiter sacerdos debet puniri qui dat eis benedictionem. ibi.

Matrimonium quod primo (dem ca. xvij. per totum.) inicitur per sponsalia ratificat per verba de presenti vel per alia signa consumat per carnalem copulam. quanto tempore contrahi possunt sponsalia. ibidem ca. xvij. ante §.

Sponsalia de iure et sine peccato solvuntur in noue causa siue verum teneant sponsalia iuramento firmata per merum facta qui cadit in presentem virum et adhuc in aliis tribus casibus.

Sponsalia (sibus solvuntur ibi. §. i. per totum.) possunt contrahi sex modis. et illud impedit vel dirimit votum solenne ibidem. §. ij. per totum.

Matrimonium quod pertractitur per verba de presenti que requiruntur ad ista. quod inter absentes possit pertracti in quietate contrahi possunt. quod requiritur in pertractendo expressio consensus per verba vel copollentia ibi. c. xix. an. §.

In matrimonio per verba de presenti quod intelligitur expressio consensus per exteriora signa ibidem. §. i. per totum.

Matrimonium effectus pertracti per verba de presenti inter fideles est multiplex. §. ij. et iij. per totum.

Matrimonium pertractum sub conditione certo modo vel causa quando tenet et quando non. §. iij. per totum.

Finis et intentio que habet in pertractendo matrimonium quod meretur et quod peccatur. et de fine et intentione ponuntur quinque conclusiones. addit adhuc septem que per ordinem declarant. ibi. §. vi. vij. viij. ix. x. undecimo per totum.

Matrimonialis actus est morale in noue casibus ibidem ca. xx. §. i. ij. iij. v. vi. vij. viij. x. per totum.

Quatuor sunt casus in quibus coniugium non tenet reddere debitum alteri penitentia nec peccat non reddendo. ibi. §. i. per totum.

Matrimonialis actus in sex casibus est peccatum veniale. ponuntur desuper due opinio. ibi. §. xi. p. totum.

Matrimonialis actus in quibus casibus est meritorius nullum tamen peccatum. et quando nec meritorius nec demeritorius. ibidem. §. duodecimo per totum.

Matrimonialis actus quod dicitur excusare a peccato propter tria bona matrimonii. et actum humanorum est triplex differentia. et quod sumit sufficientiam horum bonorum excusationum. ibi. §. xij.

De vario diuortio.

¶ Matrimonium carnale siue

siue spirituale per religionem vel partem siue ratum tantum siue consummatum dissoluitur per mortem naturalem siue ius commune per baratur et declaratur multipliciter. ca. xxi. ante §.

Matrimonium carnale contractum per verba de presenti que ad vinculum dissoluitur per professionem tacitam vel expressam in religione. et ponuntur quatuor casus in quibus licet coniugium ingredi religionem. et verum perbationis tunc in tali deservat abbreviari. ibidem. §. primo per totum.

Coniugatus ingressus religionem quando tenet et quando quando non potest. quando est liber abeundum vel remanendum. et in tribus casibus egressus tenet reingredi etc. ibi. §. ij. p. totum.

Utrum per mortem naturalem vel per professionem in religione sit alius modus solvendi matrimonium contractum per verba de presenti quo ad vinculum ponuntur desuper quatuor conclusiones. et de secundo iohanne euangel. etc. §. iij. p. totum.

Matrimonio legitimo consummato et contracto alter coniugum dimitti non potest quo ad vinculum ut possit cum altero coniugum dimitti non potest. alio pertractere. §. iij. p. totum.

Utrum non potest uxorem alio coniugum dimitti non potest. et conuictio dimittit siue accusare de fornicatione siue adulterio nisi in septem casibus. et ad que vitia vitiosus extenditur. et ista dimissio fieri potest dupliciter. ibi. §. v. et vi. p. totum.

Utrum quando et quomodo tenet sequi uxorem. et ex qua causa. et similiter etiam mulier ex qua causa tenet sequi virum etc. ibi. §.

Uxor in matrimonio vota abstinet (vij. per totum.) et pergrinationis et huiusmodi facta ante matrimonium contractum siue postea non tenet. nec debet adimplere contra dicente viro. sed si vir vouet tenet implere ibi. c. xxi. an. §.

Unus coniugum non potest sine consensu alterius facere votum pergrinationis vel factum implere. excipiuntur tamen

Matrimonio vir et uxor (aliqui ibidem. §. primo.) quod iudicantur ad paria vota castitatis. et tale votum fieri potest tripliciter ibidem. §. ij. per totum.

De primicia ipsorum vide ibidem. §. iij. et iij. per totum.

Dos que datur viro a muliere per onere matrimonii quam diu durat. et sunt due species doris etc. ibi. c. xxiij. an. §.

Maritus in quibus casibus lucratur dote. ibi. §. i. et ij. p. totum.

Dos cui est restituenda et quando. ibi. §. iij. et iij. p. totum.

Maritus vel eius heres in reddenda dote possit detrahere expensas. et que est donatio propter nuptias. et que statuta in huiusmodi donationibus. ibi. §. v. vi. vij. viij. et ix. p. totum.

Coniugarum vitia summarim tam virorum quam mulierum que concernunt coniugium que mortalia sunt. sunt numero

Matrimonii causa principalis est filiatione. de ipsa vide. s. sub lra f. l. filiatione. et ibi. c. xxvi. p. totum.

Legitimatio filiorum illegitimorum (ca. xxvi. p. totum.) describitur. s. sub lra l. legitimatio. et ibi. ca. xxvij. p. totum.

Matrimonium pertractens existens in sacris. viro eius si libera est redigenda est in servitutem. ij. p. i. c. vi. §. iij.

Matrimonii accusatio qualiter fit quando circa finem. alter accusat de impedimento quod in eo est vel fuit quod matrimonium accusare potest. quod prohibent ab ista etc. ij. p. i. c. ix.

Matrimonii dona vi (ca. vij. §. iij. et v. p. totum.) de. s. sub lra d. l. Donatio. et ij. p. i. c. ca. iij. per totum.

Matrimonii actus quomodo non impedit sacramentum coniugationis. etc. ij. p. i. c. ca. vi. §. x. p. totum.

Matrimonii sacramentum quomodo est propter reservationem generis humani etc. ij. p. i. c. ca. vi. §. vij. p. totum.

Matrimonium quod est sacramentum in quo consistit fructus natiuitatis in matrimonio. quod coniugati sunt benedicti a christo. quod benedicuntur a sacerdote in missa deputata etc. ij. p. i. c. ca. nono. ante §.

Matrimonio celebrato quod coniuges se habere debent adinuicem. et viro debet regi mansuete. corrigi secrete. et matrimonialiter mulieri (coligi complere. ibi. §. l. nunquam licuit viro et eodem tempore habere plures maritos. pbatur hoc ibidem ca. x. et §. primo per totum.)

Matrimonialiter nunquam licuit. nec licet uni viro habere plures uxores pbatur ibidem. §. ij. per totum.

In matrimonio nunquam licuit uxorem repudiare ex parte causa fornicationis. et tunc solum quo ad thorum. et in duobus casibus licebat viro dimittere uxorem et conuerso ibi.

Matrimonium contrahens in gradibus (ij. p. totum.) bus prohibitis vel constituti in sacris. excommunicati sunt maiori sententia ij. p. i. c. ca. vicesimo quarto.

Matrimonium pertractentes de presenti. et ante carnis copulam se facientes ordinari etc. sunt suspensi etc. ij. p. tit. xxvij. ca. iij. ante medium. ibi. Contrahentes matrimonium

Matrimonio celebrato quod vir se debet habere in viis ad uxorem ad filios et ad familiam. ij. p. i. c. v. p. totum.

Matrimonio coniuncti quod castitatem habere possunt. quod ipsa castitas triplex est commendabilis. et sunt ipsius quatuor fructus. et tria debent caneri in isto statu que sunt coniugum

In matrimonio coniugalis amor fundatur in duobus. Et quod se habere debet adinuicem etc. i. p. tit. vi. c. ij. §. ij. an. me. ibi. amor.

Matrimonii coniugalis unitas pbatur ex scriptura. et necessaria est ad generis humani multiplicationem. ibi. §. v. ante medium. ibi. De secula unitate.

Mechanica ars vnde di

atur. z quò habet sepre spēs. i. p. ti. ca. iij. §. iij. in pnci.
 Mediu visus est vt bene ordinatū sit quatuor requi
 runt. z quò p quoz media deū videre possum? et aus
 magnalia. i. p. ti. ca. iij. §. ij. per totum.

Medio quintuplici quò dñs Jhesus opatus est salu
 tem scz in medio diuinali. in medio spūali. in medio tē
 porali. in medio locali. z in medio pūali. iij. p. ti. ca. iij.

Medio quò aliq modo p̄sistit p̄rus (ij. z p oēs. §.
 sed nō vno z eodē modo zē. z quò multa impedimenta
 solēt occurrē b̄mōi volēti tenere mediū. iij. p. ti. ca. iij. §. i

Medijs quatuor modis videre possum? dñra icluz
 et eius magnalia. i. p. ti. ca. iij. §. ij. per totum.

Mediatores in negociationibz z cambijs quò z qñ
 faciūt fraudē. vel nō bene exercēt eorundē officiū in va
 rjs causis. zē. iij. parte ti. viij. ca. iij. §. i. per totum.

Medicoz status siue officiū describitur p ebema et
 p̄s. qd z de ip̄is declarat p̄mo de dō scō de ip̄is q̄ fue
 runt p̄mi auctores medicine artis. etiā quò quidam s̄a
 cti vñ sunt medicinalibz zē. iij. parte ti. viij. ca. i. ante. §.

Medicoz professio siue exercitatio q̄ venerāda ut p
 batur. et quò medicis honorāndus honore subueniente
 obedientie z reuerētie zē. ibidem. §. i. per totum.

Medicus est triplex scz sup̄naturalis spūalis z carna
 lis. Et q̄ sunt isti medici. Et triplex medicina corporalis
 describit que spūaliter exponitur. ibi. §. ij. p totum.

Medici quò multū delinquūt in sua arte circa vari
 os infirmos. aliquādo ex ignorātia aliquādo ex negligē
 tia et aliquādo ex malicia. z q̄ requirunt ad medicū. ibi. c.

Medici quādo et quò mortaliter peccāt (ij. ante. §.
 circa infirmos. quò se regere debēt erga infirmos circa te

Medici vel aliq̄ cunium zē. ibidem. §. i. p totum.
 Dantes aliquas medicinas pregnantibz ad pcuranduz
 abosum et mortē eius vt occultē peccāt. quò z quali
 ter mortaliter peccāt. et quò seiniuicē regere debent circa
 pauperes infirmos. ibidem. §. ij. per totum.

Medici iuste mercedē siue salariū sui laboris petere
 possunt. mouentur circa ista aliq̄ questiones. z quomō
 se regere habent circa pauperes infirmos. ibi. §. iij. p totum.

Medici quò tenentur siue obligantur ad p̄cepta des
 cendi. quò hoc varij diuersimode seruāt. ponitur delup
 aliq̄ questiones et q̄bz interdicit. ibi. §. iij. per totum.

Medici non admittantur ad practicā artis nisi iurati
 et legitimo matrimonio nati. z quare. ibi. §. v. p totum

Medici quare non illicite recipiunt salariū siue sala
 rium siue stipendiū pro infirmis quā scunt esse cus
 tabilem. Et quò tutū est infirmo z melius habere plu
 res medicos q̄ vnum zē. ibidem §. vi. per totum.

Medicoz peccata enumerant in q̄bus communiter
 sunt culpabiles. Et sunt numero. x. ibi. §. vij. p totum.

Medicinalis ars z scientia iuris que illarum digni
 Meditationes (oz. iij. p. ti. v. ca. ij. §. iij. per totum.
 tres adiuant nos ad sperandū z nō ad desperandum.
 iij. parte ti. vij. ca. ij. §. iij. v. et. vi. per totum.

Meditatio mortis frequēs quò homini ad multa vs
 Memo (er. iij. p. ti. xij. ca. vij. §. vij. per totum.
 ria sumitur dupl̄citer et quò saluat ratio memorie q̄tū
 ad hoc q̄ est p̄teritoy in intellectu zē. i. p. ti. ij. ca. ix. z p
 om̄es sequētes § agit de varia memoria iusti. iuxta ill
 lud. In memoria eterna erit iustus. qd̄ tripl̄ exponitur

Memoria quò impediūt p̄p̄teritas mūdialis. curio
 sitas criminalis. z voluntas carnalis zē. ibi. §. ij. p totū.

Memoria p̄teritoy quò requirit ad prudētiā. z q̄tus
 oz sunt que valent ad bene memorandū. iij. p. ti. ij. c. ij.

Memoria p̄teritoy quò p̄tinet ad p̄ (ij. p totum.
 mem par. ē prudentie. z octo sunt quoz debemus remē

nisci inter cetera. ibidem. §. iij. per totum.
 Memoria hominis quò vario modo temptat diabo
 lus siue sensum hominis. iij. p. ti. xij. ca. ij. §. ij. post p̄n.

Membroy suoz acruū quò homo (ibi Seco. inua.
 deo reddet rationē in morte vel i die iudicij. iij. p. ti. xij.

Membriū genitale quare non (ca. ix. §. ij. p totum.
 obedit rōni. et motus in eo surgunt nolente homie qd̄ ē
 ex pena p̄ci zē. i. p. ti. iij. ca. x. §. ij. circa finē. ibi De mē.

Mendaciū quò est cauendū. quò mēdaces dicuntur
 filij diaboli. z quò diabol⁹ decipit p mendaciū. ij. p. ti. x.

Mendacium qñ dicit. quò diffinit (ca. i. ante. §.
 quis dicit mēdax. z tria mala p̄currunt cum mendaco.
 ad quid verba hominis sunt formata. z p̄m̄ qua druple
 simulario. z qñ peccatū z quādo non zē. ibi. §. i. p totū.

Mendaciū quò diuidit in diuersa alia vitia siue pec
 cata. mendaciū p̄t considerari dupl̄. quò q̄s tenet ven
 tatem. dicere in iudicio ibidem. §. ij. per totum.

Mendaciū quò seure punit a deo. p̄rriat̄ charit
 tati tripl̄. quādo est p̄m̄ mortale. z quādo inficit intel
 lectum. minuit affectū. z tollit dei aspectū. ibi. §. iij. p. ti.

Promissione simplicem scz absq̄ iuramēto vel voto.
 quādo tenet q̄s reddere z quò. z quādo nō incurrit mē
 dacium. Et vtrū aliq̄s tenet de necessitate salutē. imple
 re quod simpliciter p̄misit promisit zē. ibi. §. iij. p totū.

Mendacio q̄ vititur claz est q̄ decipit. vult. quò diffi
 nitur. vbi. p̄hibet. quò cauere debet. in om̄i mendaco de
 ficit veritas. ij. p. ti. ca. xvij. §. i. ij. z iij. p totum.

Mendacio quò debemus erubescere. iij. p. ti. ca. i.
 Mendaciū quò est vitandū p̄pter tria ex p̄ (ij. p. ti. ca. i.

Mendaciū quò est vitandū p̄pter tria ex p̄ (ij. p. ti. ca. i.
 cepto decalogi. Et quò q̄drupliciter fit p̄tra hoc p̄cept
 prum zē. i. p. ti. xij. ca. iij. §. xij. per totum.

Mendaciū si sciētet dicit p̄dicator in p̄dicacione ver
 bi dei mortaliter peccat zē. iij. par. ti. xvij. c. ij. §. iij. post

Mendacium (p̄ncipium. ibi. Quia igit p̄maxime
 fratry religio vario mō describit̄ infra s̄b s̄ra r. f. Religio.

Mendicare quò licet z quò non. circa mendicatum
 duo sunt p̄sideranda. iij. p. ti. xvi. ca. vi. §. iij. p totum.

Mendicantiū ordinum fratres vtz debeāt assumi in
 magistris in theologia. iij. p. ti. v. ca. ij. §. vij. p totum.

Mentis excessus describit̄ infra sub s̄ra r. f. Rap̄.
 Mentis inderudo ponit (er. iij. p. ti. x. ca. vi. p. ti.

brō Greg. inter filias auaricie. ad quā p̄tinet inordinat
 ta sollicitudo circa temporalia. ij. p. ti. i. ca. xv. sub s̄ra r. f.

Mentis cecitas descri (Sollicitudo. vide de ip̄a
 bitur in particulari. s̄. Cecitas. z. ij. p. ti. v. c. ix. §. i. p tot.

Mentis martyriū describit̄ siue in quo consistit. iij.
 par. ti. xxxi. ca. ix. §. ij. ante mediū ibi. Seco m̄ martyriū.

Mentales oculi illuminant̄ siue ap̄iuntur sepre mō
 Mentis hominū (dis. i. p. ti. ij. ca. v. §. i. p totum.
 quò lacerant z occupant̄ diuitie. i. p. ti. v. ca. ij. §. i. ante

Mentem cum (medium. ibi. Secunda via est.
 supat ira triplex et cidiū facit. ij. p. ti. vij. ca. i. §. iij. p tot.

Mensium lralende. none. z ydus. a q̄bz sunt institui
 te. z quare. z qd̄ significant. iij. p. ti. vi. ca. ij. §. v.

Menstruata in redditione debiti quò z qñ facit pec
 catū z q̄tū. z qñ fieri p̄t absq̄ p̄ci zē. iij. p. ti. c. xx. §. v.

Mensura falsa vtētes quā penā incur (per totum.
 runt fm̄ canones. iij. p. ti. xvij. ca. xxi. §. v. ibi. Secus.

Mensuris z ponderibz quomō fallacie fiunt. z q̄ p̄t
 us illoz qui ista faciūt. z quò teneat ad restitutionem.

Mercatores z artifices (ij. p. ti. i. ca. xvij. §. v. p. ca.
 quò in placis faciūt vsurā z dolū. ij. p. ti. i. c. vi. ante me

Mercatores quomō (dium. ibi. In secūda placē.
 cōmuniter sunt inuoluti varijs emptionibz. venditioni
 bus. vsura. cambio. contractibz. mutui. adeo de iam sig
 tis vide hic z in ta bula in litteris sibi ap̄paris. Et p̄tici
 paliter vide infra sub littera n scz Negociator. ibi p̄m̄

paliter de ipis agitur etc.

Mercatorum manus quod describitur et quid significant
 ipius digni sive modi. ij. p. ti. ij. ca. i. §. ij. per totum.
Mercatorum status describitur p. thema ex ps. qd et de
 ipis declarat. ij. p. ti. vij. ca. i. et infra sub n. scz negotiator.
Mercatorum diversorum tractus quoniam sunt liciti etc. ij. p. ti. i.
Mercatorum acquiruntur (ca. vij. et a. §. v. vsqz ad. x.
 quod sit restituendum sive quibus dandum. ij. p. ti. c. xij. §. f.
Merces quod debet dari laborantibus sive (per totum.
 laborem quo ad qualitate. quo ad quantitate et quo ad
 diversitate. et labor potest intelligi maior vel minor tri
 phat. i. p. ti. v. ca. ij. §. xi. a principio vsqz ad medium q. si.
Merces quomodo redditur p. sententia iudicis unicuique
 sive opera sua sicut ad bonos et sicut ad malos etc. ibi
 dem. §. ti. ante medium ibi. Post vocationem.
Meritorum fructus sive bonorum spiritualium sunt tripartiti
 sicut sicut merita agendorum merita gestorum. et merita sive sub
 sidia aliorum. i. p. ti. vij. ca. ij. §. ij. ante medium ibi. Sed cum ge.
Meritorum potest aliquid esse dupliciter in quo consistit meritum
 septem modis contingit mereri. et quod homo potest mereri p. ceteris
 ora. i. p. ti. iij. ca. xij. §. vij. etia. vi. et ca. xij. §. ij.
Meritum hominis apud deum quod esse non potest nisi sive
 presumptioem divine ordinationis hoc ostendit. Et quod
 meritum et demeritum ad idem referuntur etc. ij. p. ti. ix. c. vij.
Mereri quare nullus homo potest vitam
 eternam in innocentia constitutus sine gratia dei. et quod i
 gratia constitutus meretur p. opera sua vitam eternam ex con
 digno ex parte gratie. ibidem. §. i. per totum.
Mereri nullus potest alteri prima gratia ex condigno
 sed merito congruo. hoc ostendit ibi. §. ij. per totum.
Mereri principium quod est gratia et principaliter p. chari
 tatem quod p. alios fructus. quod nullus sibi potest mereri p.
 lapsum etc. quod homo potest mereri gratie augmentum etc. ibi. §. ij.
Merito quod subiacet bona temporalia (per totum.
 et bonum hominum est duplex etc. ibidem. §. iij. p. totum
Mereri vel demereri quod homo potest p. libere actu vol
 untatis. i. p. ti. iij. ca. xij. §. ij. ante medium ibi. q. tu ad sec.
Metaphorice quod videtur sacra scriptura sive doctrina.
 triplici de causa videtur quis metaphoricis locutione. et quod
 re divina traditur nobis sub similitudinibus. iij. p. ti. xi.
Metaphorice quid tractatur (ca. ij. §. xi. per totum.
 in quibus dividitur. i. p. ti. ca. ij. §. i.

Microcosmus id est mi

nior mundus quare dicitur homo. i. p. ti. i. ca. vij. §. i. ante medium.
Militia describitur p. thema ex ps. qd et de ipsa declara
 tur. et ponuntur desuper tria notabilia. iij. p. ti. iij. ca. primo.
Militia clericalis que est sive in quo consistit. p. tria q. s.
 eos oportet bellare. et cum quibus armis etc. ibi. §. ij. p. totum.
Militia spiritualis que est sive in quo consistit. contra quos
 geritur istud bellum. qui sunt hostes. quod talis debet pug
 re etc. ibidem. §. iij. et quarto per totum.
Militibus suis qualiter deus adiuvat. et qualiter eos
 armat variis virtutibus. ibidem. §. v. per totum.
Militia laicalis sive militia in se non est delictum. sed p.
 pter peccata militare est peccatum etc. ibidem. §. vi. p. totum.
Miles quomodo se virtute debet habere sive recognoscere
 do fortitudine sua a deo. fidem hosti servare. pura intren
 sione pugnare. victis hostibus misericordiam prestare. et quod e
 tus militare. ibidem. §. septimo per totum.
Miles quod debet se abstinere a rapinis. quod nunc mi
 lites moderni dediti sunt variis vitiis etc. quid bonus
 miles facere debet. quod est secretario militum. ibi. §. vij. p. to.
Miles quod suscipere debet iustum bellum. Ad bellum ut ius
 sum sit tria requirunt. de istis bellis vide varia. s. sub
 b. s. Bellum. et ibidem ca. ij. et tertio per totum.
Militibus qui sunt quod gaudet privilegio clericali etc. ij. p.

reti. xij. ca. v. §. ij. post medium. ibi. De militibus gau.
Militia ad quid principaliter instituta. quod prudentia
 habere debet. ij. p. ti. ij. ca. vi. §. tertio. per totum.
Minorum fratrum regula in multis passibus declaratur.
 vbi ligatur ad mortales vbi non. ij. p. ti. xvi. ca. i. §. vij. p. to.
Minores quomodo habere possunt nudum usum facti. pos
 nuntur desuper quatuor conclusiones que et declarant. iij.
Minores fratres (parte ti. xij. ca. iij. et ix. p. totum
 et communicant si admittant ad divina tempe interdici il
 los de tertio ordine ipsorum et quod b. intelligit. ij. p. ti. xxiij.
 De ipsorum privilegiis vide infra (ca. lxxij. p. totum.
 sub p. De predicatorum fratrum privilegiis vide.
Ministrorum consecratio in veteri lege erat triplex. et quod
 modo figurant isti ministros nove legis. i. p. ti. xiiij. c. v.
Ministri altaris sive sacerdotes (ix. p. totum.
 quales debent esse etc. i. p. ti. xiiij. ca. vij. per totum.
Minister baptisimi quis est. et quis potest in necessitate
 te et quis non etc. ij. p. ti. xiiij. ca. xij. §. iij. per totum.
Ministrare sive dispensare quis habet sacramentis
 eucharistie. a quibus debet sumi etc. ij. p. ti. xiiij. ca. xij. §.
Ministrare qui et quod potest in divinis (iij. p. totum.
 nis etc. ij. p. ti. xxvij. ca. i. §. primo. per totum.
Ministratores sacramentorum quis dicit. et quod ipsa sunt
 necessaria. iij. p. ti. xiiij. ca. xi. §. vij. vij. et ix. per totum.
Ministro malo existente qui recipit sacramenta ab
 eo vitium peccat etc. ibidem ca. xiiij. §. v. ultra medium.
Miraculum si proprie accipiat solus deus facit etc. decla
 ratur ulterius de ipsis transmutationibus in creaturis etc.
 prima parte ti. vi. ca. xij. §. iij. ante medium ibi. Septima de fra.
Miraculorum operatio quod vario modo approbat veritates
 fidei. et quomodo miracula christiana religione fidem prestare
 innumerabiliter. et quomodo vario modo facta sunt miracula
 la. iij. p. ti. vij. ca. i. §. ij. circa principium.
Miracula facienti preterit quod et quod spiritus dedit discipulis
 suis. iij. p. ti. xij. c. iij. §. i. ante medium ibi. De preterite facti.
Misericordiam evadens quod est tertia desperatio. que ce
 patur ex scriptura. et est triplex miseria de qua quis de
 sperat se posse evadere sive miseria temporalis culpe criminis
 nalis. et angustie mentalis. ij. p. ti. ix. ca. xv. §. iij. p. totum.
Misericordias triplices quod habentur dicitur. i. p. ti. v. c. iij.
Misericordias diversas quod habentur dicitur in inferno. i. p.
Misericordie sex quomodo sunt in hoc (ti. iij. ca. vij. §. iij.
 mundo a quibus de suis liberat. i. p. ti. v. c. iij. §. iij. p. to.
Misericordie divina quomodo est p. remedio nostre patien
 tie. iij. p. ti. iij. ca. xij. §. ix. per totum. etia. §. x. aliqua.
Misericordia proprie quod est. quod diffinitur. quod diffinitio in tria
 membra dividit. et quod ipsa misericordia triplici describitur sive
 suas proprietates. iij. p. ti. v. ca. xvij. ante §.
Misericordia quomodo movet hominem ad miserandum.
 et quod ex contrario ad misericordiam pertinent ad veram misericor
 diam. Et triplex est miseria ad quam respicit misericordia. quod mo
 vet ad misericordiam etc. ibidem. §. primo per totum.
Misericordia quod generat tristitiam sive dolorem copass
 sionis quod ipsa virtus sic ostendit. Et quod naturaliter in
 ducunt ad misericordiam amicitiam ad alium. similis conditio.
 sapientia senectus debilitas et intimitas ibi §. ij. p. to.
Misericordia que effectum foris ostendit in dando
 elemosinas ibidem. §. iij. per totum.
Misericordie opera corporalia sunt septem ibi §. iij. p. tot.
Misericordie opera spiritualia sunt septem ibi §. v. p. totum
 Quod ista duo comparantur ad invicem quod scilicet est potius
Misericordia quod sive (us ibidem. §. vi. per totum.
 se est maxima virtutum. ostendit aliquam virtutem esse maxi
 mam dupliciter. et quod horum intelligit de misericordia ibi. §. vij. p. totum.
Misericordia quod multum commendat ex actu ipsius quod
 est elemosina. desuper ponit thema ibi. §. vij. per totum.
Misericordia mediante quomodo homo assimilatur deo.

Et quomodo opera dei maxime tripliter lucet et misericordia in celo. in inferno et in mundo. Et quomodo sua misericordia preuenit nos et ibidem. §. ix. per totum.

Misericordia et elemosina facere nos inuitat septus ra. incitat natura. et animat rationalis creatura. Et quod dare vel facere debet cum animo recto. de licito acq̄sito. et

Miseri (indigentie subiecto. ibidem. §. x. per totum. cordie et elemosine fructus quod est. quatuor et quod aliqui per ipsam magna consecuti sunt. ibidem. §. xi. per totum.

Misericordia ponit per contra beatitudine. Martini. v. In quibus debemus esse misericordes. Et principaliter in tri Misericordiam (bus. iij. p. ti. vij. ca. vi. §. v. per totum. et opa misericordie et elemosine effectum vide. s. sub e. l. lina.

Octo sunt que nos inducunt ut misericordiam habeamus iij. p. ti. xvij. ca. vi. infra principium. ibi. Si agatur de.

Missa quod nihil est solennius et nil dignius inter omnia officia que aguntur in ecclesia. quando ipsam dominus Iesus instituit. qui nobis tradiderunt ordinem celebrandi. quod significant introitus. ministri. epistola. euangelium et. iij.

Missa qualiter deuote sit in (p. ti. xij. ca. v. ante. §. choanda. versus communiter sumit ex ps. quod per hyricley son populus preparat ad deuotionem. quod significant collecre. et quid significat quod quinquies se sacerdos vertit in missa. septies salutando et. ibidem. §. i. per totum.

Misse mediū habet tres partes. i. offertorium. prelationes et comunione. et quid significat nobis. quare Alleluia. et gloria in excelsis premittitur. et in pascha Alleluia gemi

Misse offertorium (natur et. ibidem. §. ij. per totum. quid significat. quare premittitur ante prelationem. et unde dicit. quid nobis significat quod dicit. Suscipe sancta trinitas. quid dicitur. quid orationes ante prelationem et. ibi

Misse prelatio quomodo signi (dem. §. iij. per totum. ficat et paratione ad comunione. et Sanctus quomodo dicitur. et quid significat nobis Canon in missa exponit et quid nobis significat. quid significant signa in canone. et orationes per papa et alios. Et principaliter totus Canon

In missa pater (exponit. ibidem. §. iij. per totum. noster breuiter exponit. quid significat Agnus dei. quod par. quid comunio. quod tre missa est et. ibi. §. v. per totum.

Missa in ecclesia celebratur quinq; de causis. que requirunt ad debitam celebrationem misse. que materia misse. quod peccat in pane fermentato et. ibi. ca. vi. ante. §.

Missam celebrans si percipit vinum esse corruptum. agre sum. vel vinum non esse positum in calice quid tunc faciat et

Missam legendum sacramentum (ibidem. §. i. per totum. tum conficit in verbis et sermonibus christi. que forma horum. que debet esse forma vini. si mutentur forme quod tunc faciendum. ponuntur desuper varia notabilia cum quibus

Misse varij defectus (tionibus ibidem. §. ij. per totum. qualiter debeant reparari si deficiunt in missa. quid tunc facit

Missa in quo loco (ciendum. ibidem. §. iij. per totum. debet celebrari. qua hora siue tempore. quod. que celebrans debet puidere. et que cauere. et solennis celebratio misse tribus horis instituta est et. ibi. §. iij. per totum.

Missam celebrare vel communicare non licet nisi semel in die. et quid per hoc significat. excipiunt sex casus in quibus licet pluribus celebrare. et vestes sacerdotum et ministro rum quid significat ibidem. §. v. per totum.

Misse celebratio nisi si aliqua defuerint que requiruntur ad ritum celebrationis potius debet dimittere missam etiam in die festo quam celebrare. probat. et vestes sacerdotis venire non debet ad usum secularium. ibi. §. vi. per totum.

Misse celebratio vel comunio tria requirit. et accedens re ad sacra cum mortali potest esse tripliter. ibi. §. vij. per totum.

Misse celebratio et sacra comunio quomodo requiritur actualiter deuotione. quomodo dicitur esse deuota. in quo consistit ista deuotio. quomodo intelligitur sumere seipsum sicut

macho et. ibidem. §. viij. per totum.

Missa celebrata vel comunio facta quod oportet et es gratias agere de tanto beneficio per orationes et deuotiones

Missa vel comunio requirit (ibidem. §. ix. per totum. mundicia corpalem propter reuerentiam tanti sacramenti. quod acrus piugalis hoc impedit vel pollutio nocturna et.

Missam celebrando quod sacer (ibidem. §. x. per totum. dos facere debet si recordat se esse excommunicatum. vel su spem. vel non ieiunium. vel in aliquo mortali et. ibi. §.

Utrum liceat sacerdoti a celebratioe mis (xi. per totum. se omnino abstinere. ibidem. §. xij. per totum.

Missa quod potest multis multipliciter. quod christi (ibi est in sacramento. quod conuertit christi corpus in panem et vinum. quare ipse oculis carnalibus videri non potest et.

Quatuor sunt indu (ibidem. §. xij. et xij. per totum. ctiva ad frequenter celebrandum. quoniam vel quod quis possit aliquando abstinere. que sunt quoniam nos retrahunt a celebratioe. et quod diuersi diuersimode depositi sunt ad celebra

Duodecim mirabilia (tionem. et. ibi. §. xv. per totum. reperiunt in isto supsanctissimo sacramento altaris. ibi. des

Missam celebrando quod p̄mari (S. xvi. per totum. me sacerdos representat dominum Iesum et eius incarnationem. p̄uersionem. passionem. mortem. et ascensionem. et vestes ipsius quid significat. iij. p. ti. xij. ca. v. §. iij. per totum.

Missam cantas et non comunicans quā penam incu (rit sicut canones. iij. p. ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi. Decimus non.

Missam celebrans si sanguine christi effuderit quā pe (nam incurrit sicut canones. ibi. §. v. ibi. Trigesimus non.

Missa per defunctis vtrū equaliter vale (per totum. at defuncto vna sicut alia. vtrū suffragia sp̄aliter p̄sine

Utrum pro (singulis. i. par. ti. x. ca. ij. §. iij. per totum. mittens singillatim diuersis vna missam. satisfactio celebra

brando vna missam. talis celebratio potest excusari quinq; (modis. Et est duplex differentia inter participium quod est ad merendum. et illud quod est ad satisfaciendum et. ibi. §. iij.

Utrum soluens pro multis tot suffragia (per totum. quot debet multis omnibus sigillatim liberet et quedam alie

questiones penunt de suffragiis ibi. §. v. per totum. Missam pagedo quod varie negligēte occurrunt tam

a clericis quam a laicis et religiosis. et principaliter tres que per ordinem declarantur. iij. p. ti. ix. ca. x. ante. §.

Missam audire in die festo quod sit preceptum ab ecclesia (circa istam materiam ponunt quedam questiones et dubia. et qui excusant ab isto precepto ibidem. §. i. per totum.

Misse integre auditionis ponit thema ex ps. quod a (declarat. qui excusant ab auditione misse. quod se quilibet

habere debet sub missa cum professione. cum oratione. cum attentis

Misse celebratio (tionem. et. ibidem. §. ij. per totum. nis precium sufficiens nunquam licitum est accipere. et quomodo se in isto casu regere debet sacerdos et. iij. p. ti. c. v. §. xvi. an. §.

Missam celebrando quod ordinat ad sacramenta. quod (ibi dicit potestas ministrandi sacramenta. quod est sacramen

tum. et quod tripliter nominat et. iij. p. ti. xij. ca. xi. ante. §.

Missio angeli ad beatam virginem describit infra solio (quo ibi Angelus. Et. iij. p. ti. xv. ca. ix. per totum.

Mitras quod alio nomine nominat mansuetudo. quod (tes dicunt beati. iij. p. ti. iij. ca. ij. etiam. i. §. in fine.

Mitres qui dicunt beati ex euangelio Martini. v. et (qui sunt isti mitres. de quibus intēdit hoc euangelium et. iij. p. ti. xv. ca. v. §. ij. per totum.

Modestia quomodo est pars te

perantie. quomodo quatuor modestie sunt moderade. quod (ipa est virtus circa compositionem exteriorum motuum. et in quo

Modestia quomodo consistit. iij. p. ti. iij. ca. x. ante. §. (sit seruanda circa actus et motus carnales. unde dicitur

modestia. quomodo ipsa cauere indecentiam in verbo. iij. ca.

fieri potest ibidem. §. viij. per totum.

Mors quò est p̄p̄ia z debita expectatio. q̄ mors alie na equanimiter est toleranda. z q̄ mors frequenter ē remes

Morsuncetos p̄ (morsada. ibidem. §. ix. p. totum. p̄ter tres rōnes voluit nos de esse ibi. §. ix. circa p̄nci.

Mors ip̄a debet expectari nō solū patiēter sed z letā ter. p̄barur multis exemplis. Et mors nō debet timeri p̄ter tres rōnes ibidem. §. ix. ante mediū ibi. Ubi p̄r no.

Mors quādo pie expectat. ibidem. §. ix. vltra mediū

Mors alioz quò equanimi. Ubi. Expectat debite. ter est toleranda. Et circa hoc tria sunt seruāda ibidem. §.

Decē rōnes assignant p̄ter quas (decimo p̄ totum. quis p̄t solari z nō nimis contristari de alioz morte. ibidem. §. x. ante mediū ibi. Possunt aut̄ assignari.

Mors q̄ frequenter est rememorāda p̄bat z b̄mōi res cordano ad multa valet p̄bat multis auctoritatibz z c̄

Mors sp̄ualis est (emplis. ibidem. §. xi. p. totum. triplex scz criminalis indefectionis. claustralis p̄uersarō nis. z infernalis cruciationis. z mortuo assimilaf. peccas

tor p̄ter tria. ibidem. §. xij. per totum

Mortēis p̄cessus moralisaf z declaraf p̄ nobis (ibi dem. §. xij. post mediū. ibi. Secūdo ponitur.

Mors quò etiā vocat religio. z regulares vulgariter dicunt mortui z seculares viuetes. et ostendit z p̄barur oppositū de malis secularibz. z quare religiosi dicuntur

Mors tertia est (mortui. ibidem. §. xij. per totum. infernalis cruciatio. q̄ hec deestāda est p̄barur multis auctoritatibz. Et vtrū sit licitū requirere ab aliquo moriēte q̄ reuelat ei statū suū post mortē ibi. §. xij. p. totū.

Mors sp̄ualis que fit p̄ culpā quò succidit. z quorū est illa mors. i. p. r. iij. ca. xv. §. i. post me. ibi. Si aut̄ exp.

In morte sunt tria nouissima scz sic segatio. separate ad deū p̄sentatio. z p̄sentare sentēte illatio. z quò multū p̄ter bellū supuenit aie p̄separōe a corpe. i. p. r. v. c. ij. an. §.

Mortēte diabol⁹ quò in morte p̄cipue aggredit̄ ho minē grauissime. z astutissime temp̄ras. z quare. z de q̄ bus. z quò ponit obsidionē z alia ad desperatiōem idus

Mortēte quomō amī (centia. ibidem. §. i. per totū. ei z sanguinei vario mō coangustant. z i quibz. z quò modo cum exemplo. ibidem. §. ij. per totum.

Morte veniēte sensus homis quò deficiūt paulatiz z quò boni z mali vidēt angelos. sed diuersimode. z quò mors malis est mala z bonis bona. ibidē. §. iij. p. totum

Anima sepata in morte quò ante deū p̄sentat. z quò ibi deus ab ea de diuersis exiger rātionem z p̄ncipaliter de sex zc. ibidem. §. quarto. per totum.

Judicis sentētia describit̄ quam dabit postq̄ recepit rātionem a diuersis z de diuersis. z quare b. sup. omnia ē horrendū z ex p̄uascendū zc. ibidem. §. v. per totum.

Mortuo homie in iudicio quò iudex dabit mercedē vnicuiq̄ fm̄ opa sua. quò vtrūq̄ apparebit. Et q̄ impro perabit zc. ibidem. §. xi. ante mediū. ibi. Postvocatōez.

Ue sex sunt quibz relinquēdo mundū in morte imes diare itur ad celū. i. p. r. v. c. iij. §. ij. p. totum.

Judex sup̄nus quò in morte dabit sententia p̄ his q̄ descendit ad purgatoriū. i. p. r. v. ca. v. per totum.

Anima sepata in morte quò variis cognoscit diuersis De mortuoz suffragiis vide (mode. i. p. r. v. c. vi. p. to. infra sub p̄ Purgatoriū. z. s. sub m. f. missa.

Mortēs resuscitatus nō tenet̄ itez baptizari nec confirmari. nec ad v̄forē p̄p̄iā redire zc. iij. p. r. i. c. r̄xi. circa

Morte adueniēte quò quis (mediū ante p̄mū. §. se debet disponere. que ordinare. quò executores ponere qui cauere. que salubriter puidere q̄ dare. quò debet ordinarē testamentū zc. iij. p. r. i. ca. i. §. ij. etiā. iij. aliqua.

Mortēti quare z quò expedit̄ facere penitentiā. p̄fessio nē. z satisfactiōnē. que sacerdos ab ip̄o debet inquirere.

que impediūt mortēte. z quò se habere debet circa sa) cramēta zc. iij. p. r. i. ca. secundo. per totum.

Mortēs quò se vario mō habere debet circa testam tum. hoc habes infra sub lra c. l. Testamentum.

Mortēs in extremitate sunt tria que inducūt religio so magnā p̄solationē. iij. p. r. xvi. c. x. §. vj. per totum.

Mors quò timēda est p̄ter ei⁹ ineurabilitatē p̄pter eius velocitatē p̄pter eius facilitatē p̄pter eius certitudi nem. z p̄pter eius occupabilitatē p̄pter demonū v̄p̄sabil itatem. z p̄pter p̄sequentiū qualitatē. iij. par. r. iij. ca.

Mortis frequēs meditatio quò (viij. z p̄ omes. §. ad multa valet. ibidem. §. vj. per totum.

Mors quò z quare est timēda p̄pter septē genera rez z quò homo de septē deo reddet rātionē in morte. ibidē

Morte quò separatur aia a corpe (ca. ix. z p̄ omes. §. zc. i. p. r. v. c. i. Et quò post mortē p̄sentat̄ ante deū zc. ba

Mortis horribilitas quò (bes ibidem ca. ij. z. iij. est in auaris zc. ij. par. r. i. ca. iij. §. vi. per totum.

Mortuus in quibz casibz pot̄ exco munitari. iij. p. r. i. ca. lxxv. §. i. Et quò p̄t absolui. hec habes ibidē

Mors pur est termin⁹ iuris quò mul (ca. lxxvij. §. i. t̄phēter diffinit̄ zc. i. p. r. xvi. c. i. §. i. p. totū.

Mulierum diuersa vitia

describunt fm̄ ordinē alphabeti adaptata. iij. p. r. i. ca. trimonio vide supra sub Matrimonio.

Mulier siue femina sine pudicitia ē quita abusio in ter duodecim abusiones. que bona impoitat pudicitia. sed si illa dimittit sequunt̄ multa mala. i. p. r. v. ca. ij. §. viij. ante mediū ibi. Quintra abusio.

Mulier adulterās tria mala facit. i. p. r. xij. c. iij. §. i. modicū post mediū ibi. Mulier adulterans.

Mulier si p̄ceperit p̄ adulterū vel supponit sibi alie num partū. quicqd̄ expedit̄ p̄ nutritiōe illius. z ad idē i quo succedit puratiuo patri tenet̄ ad restitutionē. quia

Mulier siue eue in specialitres (xij. §. viij. p. totum. pene ex p̄te corpis sunt inflatē. ij. p. r. iij. c. i. §. ix. p. totum.

Mulierz ornatus describit̄ vario mō infra sub lra o scz Umarus. Et secūda par. r. iij. ca. v. per totum.

Mulier p̄dit virginitatē p̄ hoc q̄ corrupit mente a corpe altero de tribz modis qui z p̄ ordinē declarant. iij.

Mulieres (p̄ r. ij. c. i. §. ix. modicū post p̄ncipiū. quò z quādo possunt excoar. ad iudiciū vel trahi caulis

Mulierz tria sunt genera que temprant̄ facti⁹ de bo nis virtis q̄ alie. iij. p. r. xvi. c. i. §. x. ante mediū ibi. Mo

Mulierz p̄fortiū q̄ p̄culo (ca. tertio fm̄ bumbard sum est. quò debet vitari zc. ibidē. §. x. circa fi. ibi. v̄nū

Mulienbz quare interdicit̄ p̄dicatio. iij. p. r. xvij. c. iij. §. i. circa finem. ibi. Ab ecclēsia mit. itur quis.

Mulieres quare scriptura nō p̄suevit̄ genealogizare si cut viros. z p̄cordant̄ doctores circa istā materiam diuersi ficātes zc. iij. par. r. i. xv. c. iij. §. iij. quasi p̄ totum.

Multiloquiū dicit̄ secūda filia gule. z quò p̄ multilo quiū destruit affatus. ij. p. r. vi. c. iij. §. iij. vide etiam. s.

Multitudo dñi cuilibet quò necessaria est (Locutio. iusticia. p̄mo ex p̄te finis. sc̄do ex p̄te gubernāris a quo re gitur multitudo. tertio ex p̄te multitudinis q̄ eximulatio

phonis colligit. iij. p. r. v. ca. iij. §. v. per totum.

Mundi varia picula describunt̄ per thema ex p̄s. et tria circa mūdū norant̄ scz qualitas mūdialis. malignitas criminalis. z suffragabilitas saluacoris. ij. p. r. ij. c. i.

Mundus quò assimilaf̄ mari p̄pter tria scz (ancē. §. p̄pter amaricationē p̄pter fluctuationē. z p̄pter p̄litiā tionem. ibidem. §. v. p. totum.

Mundus quō totus positus est in maligno. quō di-
uersi in hoc submergunt rē. ibidem. §. ij. per totum.

Mundo isto quō habere possum⁹ tres naues cum
quib⁹ ad celū pueniamus scz nauē ecclie vniuersalē. nauē
uic religionis. rē nāuī penitentiali. que pulcre de-
darant. ij. p. r. ij. ca. i. §. xxiij. rxiij. rxiij. p. totum.

Mundo quō quis gloriat. in quo stat mundi gloria
rē. ij. p. r. ij. ca. i. §. i. post mediū. ibi. In mūdo gloriat.

Mundi amor a brō Greg. ponit p sexta filia luxurie
In quo p̄sistit hoc peccatū rē. ij. p. r. v. c. rxiij. ante. §.

Mundi amorz ponit thema ex ps qd rē de ipis de-
daratur. quō varia appetuntur ab amatorib⁹ mundi rē.

Mūdus q̄ p̄sistit deficit (ibidem. §. i. per totum.
ostendit rē pbatur. Et mūdī corruptio ostendi potest ex
scripturis rē figuris rē ex experientis ibidem. §. ij. p. totū.

Mūdus quare est p̄tendus rē non amādus rē vili-
tas rē abominabilitas mundialiū. quō apparet triplici

Mundo id est (respectu ibidem. §. ij. per totum.
mūdānis. quō nulla pburas sit. rē quāra peccata ostēduntur
ex amore mūdī ostendit p̄ augustinū rē alijs auctoritati-
bus rē. ibidem. §. iij. per totum.

Mundū quō reliquit christus infra illud. Relinquo
mundū rē. i. par. tit. v. ca. quarto post p̄ncipium.

Mundus quō fm aliquos dicitur p̄ antifrasm eo
q̄ mundicia caret. pbatur multipliciter. rē sex genera ma-
lorū recipiuntur in ipō norata p̄ sex suas lras ibi. §. i. p. r.

Sunt autē sex vie quib⁹ relinquēdo mundū in morte
immediare itur ad celū ibidem. §. ij. p. totum.

Mundi quō sunt sex miserie a quib⁹ deus suos libe-
Quatuor ostendit (rat rē. ibidem. §. iij. per totum.

Mūdī gaudiū nō esse bonū scz fallitas casus. ignorantie
status. gaudiū trāsitus. rē multiplicitas reatus. i. p. r. vi.

Mundus quō improprie dicit (ca. v. §. iij. p. totum.
tur temptare hominē scz materialiter. rē quō mūdus im-
mittit duplicē aciem bellādo scz aduersus bonos rē. i. p. r.

Mūdus est triplex. p̄mus est deus. secundus mund⁹
p̄sens. rē tertius est homo. i. p. r. l. c. vij. §. ij. circa p̄ncipiū

In mūdo quō exiit homo ad opus suū trib⁹ modis. s.
ad opus p̄uale deo p̄ncipaliter mouēte. ad opus crimi-
nale diabolo interualiter suggerēte. rē ad opus naturale
ingenio naturaliter agēte. ij. p. r. vij. ca. i. per totum.

Mundi quō sunt vitiose occasiones. vitiose p̄uersati-
ones. rē vitiose affluentiōes. ij. p. r. xvi. c. r. §. i. p. totum.

Mūdus quō nos impugnat in p̄sens duplici telo. rē
quō debem⁹ istis resistere. iij. p. r. ij. c. ij. §. v. post medi.

Mundi etates sunt seprē. rē quō cōparatur ad seprē
beatitudines. iij. p. r. vij. ca. v. §. vij. p. totum.

Mūdus quō p̄ra nos mittit duplicē aciem ad bellā
Mūdānis timor (dum. quarta par. tit. xij. ca. iij.

Mūdus quō nos impugnat in p̄sens duplici telo. rē
quō debem⁹ istis resistere. iij. p. r. ij. c. ij. §. v. post medi.

Mundi etates sunt seprē. rē quō cōparatur ad seprē
beatitudines. iij. p. r. vij. ca. v. §. vij. p. totum.

Mūdus quō p̄ra nos mittit duplicē aciem ad bellā
Mūdānis timor (dum. quarta par. tit. xij. ca. iij.

Mūdus quō nos impugnat in p̄sens duplici telo. rē
quō debem⁹ istis resistere. iij. p. r. ij. c. ij. §. v. post medi.

Mundi etates sunt seprē. rē quō cōparatur ad seprē
beatitudines. iij. p. r. vij. ca. v. §. vij. p. totum.

Mūdus quō p̄ra nos mittit duplicē aciem ad bellā
Mūdānis timor (dum. quarta par. tit. xij. ca. iij.

Mūdus quō nos impugnat in p̄sens duplici telo. rē
quō debem⁹ istis resistere. iij. p. r. ij. c. ij. §. v. post medi.

Mundi etates sunt seprē. rē quō cōparatur ad seprē
beatitudines. iij. p. r. vij. ca. v. §. vij. p. totum.

Mūdus quō p̄ra nos mittit duplicē aciem ad bellā
Mūdānis timor (dum. quarta par. tit. xij. ca. iij.

Mūdus quō nos impugnat in p̄sens duplici telo. rē
quō debem⁹ istis resistere. iij. p. r. ij. c. ij. §. v. post medi.

Mundi etates sunt seprē. rē quō cōparatur ad seprē
beatitudines. iij. p. r. vij. ca. v. §. vij. p. totum.

Mūdus quō p̄ra nos mittit duplicē aciem ad bellā
Mūdānis timor (dum. quarta par. tit. xij. ca. iij.

Mūdus quō nos impugnat in p̄sens duplici telo. rē
quō debem⁹ istis resistere. iij. p. r. ij. c. ij. §. v. post medi.

Mundi etates sunt seprē. rē quō cōparatur ad seprē
beatitudines. iij. p. r. vij. ca. v. §. vij. p. totum.

Mūdicia corpis quō requirit ad sacrā cōmunionē.
tertia par. r. xij. ca. vi. §. seprimo. per totum.

Mūnera quō exccat sapiētes. rē quō acceptio mune-
rum. multa graua damna infert p̄mo. iij. par. tit. r. c.
p̄mo. §. ij. post mediū. ibi. De his iudicijs.

Mūnez interuēto quō est causa destructiua castita-
tis. quarta par. tit. iij. ca. vi. §. ij. circa finem.

Mūmur rē indignatio sunt due filie ire. quō sunt
refecade. quō p̄currūt cum ira rē. rē exemplū ponit desu-
per. secūda par. tit. v. ca. p̄. secūdo ante. §.

Mūmur tripliciter describit. quō diuersi p̄ra deus
murmurauerūt. rē qui male rē qui non.

Mūmuratio importat querelā. rē triplex querela re-
peritur in scriptura p̄ra deū. Et describit murmur cō-
tra deū. p̄ra plarū. rē p̄ra sociū. ibidem. §. r. ij. p. totū.

Mūmur p̄ra deū tripliciter describit scz de nimia
seueritate. de nimia benignitate. rē de aertis inequalitate.

Mūmur quō vario mō puniūt (ibidem. §. iij. p. r.
a deo. ibidem. §. quarto per totum.

Mūmur describit de quo Marci. rē. Et murmu-
rabant aduersum patrefamilias. quō intelligit. i. p. r. v.
ca. ij. §. xi. ante mediū ibi. Quod autē dicitur.

Mūsicorū rē hūstrionarorū vsus vtrū licitū sit. quādo
et quō p̄hibet. Vtrū facientes instrumēta musicalia vel
vendētes peccēt. rē quomō rē quantū peccatū. secūda p̄re

Mūsicorū cātus (tit. i. ca. rxiij. §. rxiij. r. r. p. totum
in cantādo rē pulsādo in diuini officijs a sanctis do-
ctorib⁹ est institutus. quomō debet exerceri ad dei laudē
rē nō ad vana rē. ij. p. r. vij. ca. iij. §. rxiij. per totum.

Mūsicorū canu quomō frays cōmittit ibidem. §. v
Mutare p̄siliū quis nō potest in alteri (per totum
us dementū. Est vna de reg. iij. que rē declarat p̄ma
parte titu. r. ca. p̄. vnico. sub m. f. Mutare.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Mutatio legum describit. si lex humana possit mu-
tari. rē quādo. p̄ma par. tit. r. vij. ca. vnico. §. r. per totū.
De mutuo.

Multiplex modus vsura

rum est que in mutuis exp̄ssis cōmittit. rē in pignorib⁹.
rē in securatorib⁹. rē in societatis rē habes valde larā ma-
terā desup. ij. p. r. i. ca. vij. rē per omnes. §.

Quid de eo qui p̄sistit alicui vt mutuat feneratori vt
fenerator rē. ibidem. §. rxiij. per totum.

Nunquid nō licet accipere mutuo sub vsura rē. ibidem
Mutans quō dicitur (ca. r. §. rxiij. per totum.

Mutans quō dicitur (ca. r. §. rxiij. per totum.
irregularis. quō ad recepiōne ordinū rē quādo rē quomō
potest admitti rē. tertia p. r. rxiij. c. v. p. totum.

Actiuitas christi si-

ue partus beatissime m̄ginis vario mō de-
scribit. iij. p. r. xv. ca. rxi. rē per omnes sus-
Naturalia bona que sunt. et (os. §.

Naturalia bona que sunt. et (os. §.
quomō de ipis homo reddet deo rationē
in separatiōe anime a corpore. i. p. r. v. ca. ij. §. iij. post p̄nci-
cipium. ibi. Quantū ad p̄imum dicit.

Naturalis amor quis est. in quib⁹ est. rē quādo rē quō
inter eos est differētia rē. i. p. r. v. ca. i. §. ij. post p̄nci-
Naturalis vnitas quō (p̄m. ibi. De p̄mo dicit.

Naturalis vnitas quō (p̄m. ibi. De p̄mo dicit.
necessaria est ad homis p̄uersationē. i. p. r. vi. ca. ij. §. v.
post p̄ncipiū ibi. De p̄ma inquit atba.

Naturalis lex quō pbatur ex scriptura. Dec enī natu-
ralis lex est multiplex. rē quare p̄ma p̄re rē. r. ca. i. §. iij.
post p̄ncipiū ibi. De lege naturali.

Naturalis filiatio que est. in quo p̄sistit. iij. p. r. i. ca.
Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Naturalis iuris diffinitio que est. rē octo (rxi. §. vi.
sunt effectus naturalis iuris. i. p. r. rxi. c. ij. §. r.

Timor. z. quarta par. ti. xiiij. ca. viij.

Natura superior quomodo tripliciter habet ad naturam inferiorem zc. iij. p. r. xxx. ca. iij. vltra medium.

Natura. i. naturalis ratio quod nos incitat z pene cogit ad dilectionem dei. iij. p. r. vi. c. iij. §. ij. post principia

Naturalia bona (primus ibi. Quantum ad secundum. na q sunt tripartita. i. p. r. viij. c. iij. §. ij. per totum.

Utrum contra naturam describitur sub p. f. Peccatum. z. ij. pte

Navigatio est species artis (i. v. ca. iij. p totum.

mechanice. z que pertinent ad istud officium zc. i. p. r. i. c. iij.

Nautis tripliciter describitur scz nautis (§. iij. ante medium.

ecclesie vniuersalis. nautis vice regularis. z nautis penitentis

virtutis. que pulcre declarant. ij. par. ti. ij. ca. i. §. vices

simotertio. xxxij. xxx. per totum.

Necessitatis articulo ab

recomunicacionis sententia absoluti si postea cum possint se illis non placent qui ordinare absolute possunt excommunicari sunt maior sententia. iij. p. r. xxxij. c. xlvij. p totum.

In argumentum trahi nequeunt que propter necessitatem aliquando sunt peccata. Est vna de reg. iij. que z declaratur

prima p. r. r. cap. v. unico sub l. f. In argumentum.

Quod non est licitum in lege. necessitas licitum facit. Est vna de reg. iij. que z declaratur ibidem sub q. f. Quod non

Ex necessitate vtrum aliquid velit volu (est licitum zc. eas z quod illa necessitas repugnat voluntati zc. i. p. r. iij.

Negari non debet sacramentum (ca. i. §. ij. z. iij. per totum.

tum adultis amentibus. vel freneticis in amentia. si ante amentiam habuerunt propositum. prima par. r. iij. ca. xiiij. §.

tertio. ante med. u. i. v. N. standu tame q ad.

Negligentia est vitium pueniens ad torpore contra precepta. z ponit inter filias acadie quod ipa diffinit zc. ij. p.

Negligentia pigritia desidium (ca. i. r. ca. iij. ante. §. incontinentia. torpor. z omisio. quod inter se differunt. quis

dicit negligens. z quando e mortale vel veniale zc. ibidem.

Negligentia quod causat ex quatuor vi (§. i. p totum.

tijs scz ex imprudentia. ex acedia. ex auaritia. z ex inordinato

nato sui amore. ibidem. §. secundo per totum.

Negligentia quando est mortale vel veniale. et morale dicit dupliciter zc. ibidem. §. iij. per totum.

Negligentia boni opis describitur p thema ex palmo quod z de ipa declaratur cum triplici membro ibidem c. iij. ante. §.

Negligentia mediare quod officia declinauerunt scz a veritate. a pietate. a summi boni incommutabilitate. et quod

officia peccatores declinat sine ois casus declinationis. ad omissionem boni debiti modi scz circumstantie debite. et

que negligentia sit grauior. an tempus. vel loci. vel fructus

Negligentia describitur quo (ca. ibidem. §. ij. per totum.

ad omissionem boni presentis. z negligentes sumis ad bene operandum. z fortes ad malum operandum. propter tres rationes.

ibidem §. iij. z ca quinto sexto. vij. z. vij.

Negligentia prelatorum describitur infra sub littera p. salz prelaris. z secunda par. r. r. ca. v. per totum.

Negligentia fraternae correctionis describitur. s. sub c. scz Correctio fraternae. z. ij. p. r. r. ca. vi. per totum.

Negligentia circa celebrationem festorum describitur supra sub littera f. salz Festorum. z. ij. p. r. r. ca. vij. p totum.

Negligentia sumptuosorum sacramentorum papae confessionis nis describitur. s. sub c. f. Confessio. z. ij. p. r. r. ca. viij. p totum.

Negligentia circa sacramentum communionem describitur supra

Negligentia circa audi (sub littera e. scz Eucharistia. tionem missae describitur. s. sub m. scz Missa. z. ij. p. r. r. ca.

Negligentia circa audicionem predicatio (p. per totum. nis describitur infra sub lra p. f. Predicatio. z. ij. p. r. r. ca. xi.

Negligentia quod peccat ex amore sui inordinato zc. ij. p. r. r. ca. iij. §. ij. post med. u. i. v. Non peccat.

Negotiationis genus est triplex scz mundialis z celestis. spiritualis z honesta. temporalis z modesta. ij. p. r. i. ca. xvi.

Negotio mundana quod plena est malis (ante. §. virtus. Et septupliciter negotiationem large sumendo e iniqua. z quare negotio aliquibus interdicitur. z de mendacibus eorum ibidem. §. secundo per totum.

Negotio quando est licita. quod mali tripliciter faciunt oppositum vnde accipiendus est debitus valor rei que sit latitudo competens valoris rei. z quando sit excessus va-

Negotioz volo (loas rei. ibidem. §. iij. p totum.

sus siue deceptor tria mala facit in negotio siue veni

In negotioz turpibus z cura (dendo ibidem. ca. xvij.

fit fraus sex modis scz in quidditate. in sui quantitate. in eius qualitate. soluendi tarditate. in precij ad res mutabilitate. z bone intentionis prauitate. ibidem. §. iij. iij. v. vi.

vij. viij. ix. x. fit merito de pmutationibus rerum.

Negotioz siue feneratorum manus quod describitur. quid significat eius quinqs digitus siue modi. ij. p. r. ij. ca.

De negotioz turpibus z cura (primo. §. iij. p totum.

rouby zc. qui fecerunt fraudes z damna varia nomine alieno zc. vtrum per eos debet fieri restitutio zc. ij. p. r. ij. c. iij.

Negotioz quis prope dicit. et potest (§. iij. p totum.

esse triplex genus negotiationis. vel de pecunia ad pecuniam. vel de mercamento ad mercamenta. vel de mercamento ad pecuniam. z quod dicitur cambiū zc. ij. p. r. r. vij.

Negotioz seculares quod se aliquando (ca. iij. ante. §. do exercet vt varia lucratur. z si debite faciunt non est illi

Negotioz quomodo (atum. ibidem. §. i. p totum.

se in securitatibus quas multipliciter faciunt bene vel male faciunt ibidem. §. secundo per totum.

Negotioz quomodo se habent in pmutationibus. z quomodo z qualiter sunt zc. ibidem. §. iij. per totum.

Negotioz quod se habent emendo varia mercimonia z qui bene vel male faciunt. zc. ibidem. §. iij. p totum.

Negotioz christiana in vnijs quando pferri possunt alijs z qui non zc. ij. p. r. r. ca. iij. infra principium.

Negotioz secularibus quomodo abstinere debet clericus. et que negotia ipis prohibentur. ij. p. r. r. ca. i. §. i. circa principium.

Negotioz vbi z quando prohibet clericis. z quod a peccato mali se cauere debet. ij. p. r. i. ca. xvi. §. ij. ante medium. ibi. Secundo negotioz.

Magromantia est genus

superstitionis vbi demones expressis inuocant ad manifestandum futura propter varias causas. hoc nullo modo est licitum nec tacite nec expresse zc. secunda par. r. r. ca. primo. §. quarto z. v. per totum.

Mobilitatis animi signa

quod sunt. liberalitas. mansuetudo. virilitas. magnanimitas. z gratitudo. ij. p. r. r. ca. iij. §. vi. post medium. ibi.

Mobilitates animi sunt (Signa autem huius vere notres q z describunt sub nomine mulieris. i. p. r. i. c. ij. §. ij. p.

Mobilitatis prope nature consideratio quod est remedium pro nostra patientia in aduersis. iij. p. r. r. ca. vij. §. xij. p.

Notum peccati mortalis que sunt. i. p. r. r. ca. i. zc. infra sub littera p. salz: Pollutio.

Nomen dei quod sumit ad quatuor scz ad sanctificationem. ad confessionem. auxilij implorationem. z ad dicitur

nominis confirmationem. i. par. r. r. ca. iij. §. iij. ante medium

um ibi. Sciendum autem quod nomen.

Nomen dei multipliciter describitur scz p essentiam. p adoptionem. z p saluam estimationem zc. ij. p. r. r. ca. i.

Nomen pape mutat in sui creatione triplici de causa.

ij. p. r. ca. viij. ante mediu. ibi. Notandū etiam.

Nomina diaboloz siue demonū sunt septem. et quid isti significēt siue quid figurāt. ij. p. r. ca. v. §. iij. vltra medium ibi. Et primus demon.

Norotus fornicator quis dicit. Et dupl'r dicit aliqd norotū crimen rē. ij. par. r. r. v. c. ij. per totum.

Norotia manifesta accusatiōe nō indigēt. et est triplex norotū scz facti. iuris. et p'sumptiōis. Et quando iudex debet pcedere sup norotio crimine rē. ij. p. r. c. v. §. iij.

Norarij debēt habere tres p'ditio (primo p totum. nes quaz auctoritate sūt norarij. quomō debēt homin' nes admonere rē. ij. p. r. ca. iij. ante §.

Norarij i eoz creatōe quō iurāt sex seruare ibi. §. i. p. r. Norarios qui possunt creare et quare. et norarij institutus a laico vtrū possit p'ficere instrumentū. et que ip'sis

Norarij et p'ocu dicitur ibidem. §. ij. per totum. ratoris quomō modeste se habere debēt in exigēdo salariū. et quō debet solui salariū pcuratoris ibi. §. iij. p. r.

Norarij qui et pcuratores sunt quō debēt pcurare salariū. qualis puentio sit cum ip'sis scienda. quō labor ip'soz debet rapari rē. ibidem. §. iij. per totum.

Nouem sunt que requirunt ad publicū instrumentū. que publicū instrumentū debet in se continere. que in ip'so debent signari rē. ibidem. §. quinto. p totum.

Norarij et pcuratores vicia p ordinē describunt in quibus sunt culpabiles ibidem. §. vi. per totum.

Norarij siue pcuratores in quibz cōmuniter offendūt Quid de norarijs qui sci rē. ibidem. §. vij. p totum. enter sup vsuris p'ficiat instrumenta. §. p. r. c. r. §. vi. p. r.

Norariatus clericis in sacris p'stitutus positus est interdicitus rē. ij. p. r. ca. ij. §. ij. per totum.

Noticia nostra quō applicat ad aliquā rem tribz modis prima par. r. r. ca. decimo. §. i. b. c.

Noticij qualiter sint recipiēdi. et quō debent institui fm duodecim regulas quas christ' egit erga discipulos cum fuerit cum eo vt nouicij. ij. p. r. ca. v. §. iij. p. r.

Nouitioz habitus quō distinguit ab habitu alioz et aliquibz ordinibz et in aliquibz nō. Et qñ nouicij recipere possunt habitū p'fessionis ante annū rē. ibidem. c.

Nouicius in religio quarto. §. primo. circa mediu. ne quāto tempore est liber ad creandū. qñ potest. et in quatuor casibz nō potest redire ad seculū. que debet prestari in anno nouitatus. quādo est obligat' ad religionē. qñ pōt p'rabere matrimoniu. Et quō est faciendū de hōis nouitioz rē. ibidem. ca. ij. §. iij. in medio ibi. S; reuere.

Nouitiū a religioe reuocās vel impediēs quō iste tenetur ad restitutionē. ij. p. r. ca. ij. §. i. post pñ. ibi. qñ rē.

Nouitij et iuniores quō debēt regi in teinijz ij. p. r. ca. ij. §. iij. circa finem.

Nouissima tria sunt in morte scz anime separatio. separe ab deū p'sentatio. et p'sentate sentētie illatio. i. p. r. ca. ij. p totū. Et supra sub littera in scilicet Morte. habes desup in parte.

Nouiss' mo die quomō dñi reddāt deo rationē de sibi cōmissis. iij. par. r. r. ca. ix. §. v. §. v. per totum.

Nouitatu p'sumptio est filia inantis aozie. in quo agitur de ornatu muliez inordinato vtrū sit mortale. ij. p. r. ca. v. ante §.

Nouū testamentū describit vario mō supra sub littera l'ez Lege euāgelica. et p'ma p. r. ca. v. ante §.

Nouū testamentū quō dicitur (v. ca. vnico. et p' oēs. §. iij. p. r. ca. v. ante §. iij. per totū.

Numerus de quo cātico

rum. vi. Sexaginta sunt regine octaginta scubine rē. p'ma par. r. ca. ij. §. iij. ante decimum. §.

Nuptie in quibz fuit brā virgo. quid spūaliter signifi cāt. qd significāt spūaliter sex ydrie posite in istz nuptijs

quarta parte titu. r. v. caplo. r. r. v. §. iij. per totum.

Nuptie penitentiū que sunt. et quid significāt ibi sex In nuptijs mū ydrie. ibidem ca. r. r. §. iij. per totum. dum desolentiū se deo dedicantiū. quō beata virgo p'fens est. et qd significāt spūaliter sex ydrie ibi. c. r. p. r. ca. v. ante §.

Nuptie siue matrimoniū describit vario mō et ad lō gum valde. s. sub l'ra m. scz Matrimoniu. Et de nupti is spūalibz vide aliqua. ij. p. r. c. i. §. i. quasi p totum.

Nuptie quādo et quibz tempibz interdiciuntur. tertia parte titu. primo cap. r. vi. per totum.

O **Littera sex modis**

describit. sumpra ex salomone dicēte. Si te ignoras o pulcherrima muliez. p'ma p. r. ca. ij. §. i. quasi per totum.

O **bduratio contra misere**

ricordiā siue inhumanitas ponit a beato Greg. inter filias auaricie. in quo hoc virtū p'stitit. et quomō opponit miscōie. ij. p. r. ca. r. r. §. iij. per totum.

Obduratio q' p'iculosa sit ostendit et p'bat. p'ma p. r. ca. r. ij. §. iij. post mediu. ibi. De seprimo.

O deus dicit aliqs obdurare vel cecare hoc duo im' portat. p'ma par. r. r. ca. r. §. iij. per totum.

Odurationi quomō opponit elemosina contra misericordiā rē. ij. p. r. ca. r. §. iij. ante med. ibi. Ac' aut.

Obduratio cordis quō p'ducit ad odiū rē. ij. p. r. ca. r. §. iij. Obediētia q' p'rus est obediētia et specialis ca. ij. §. v. ostendit et p'bat. iij. p. r. ca. r. ante §.

Obediētia quō diffinit. quomō ip'a sola fidei meritū possidet. quomō ip'a est excellētissima virtutū moralitū. sed theologice virtutes sunt ea excellētiores. et quare rē. ibidem. §. primo per totum.

Obediētia quomō habet seprē p'ditōnes siue grad' fm Bern. et quomō ip'a est scala Jacob per quā ascenditur ad celum. ibidem. §. secūdo per totum.

Obediētia quomō inducūt. ratio naturalis. creatura vniuersalis. scriptura diuinalis. et vtilitas pluralis Et in quibz quis debet obedire superioribz et in quibz nō

Obediētie votum quomō ab aliquibz §. iij. p. r. ca. r. impugnat qd nō bene fit allegādo aliqua. p' ip's sed B per sanctū Tho. tripliciter reprobat. et oppositū ostendit tertia parte tit. r. ij. ca. r. §. secūdo. §. p'mo p totum.

Obediētia p'stitit in tribz scz in reuerētia. in iudicioz in p'cepto. quādo et quō ista ligant subditum. et duplici de causa subditus nō tenetur obedire superior' etiā in licit' rē. ij. p. r. ca. r. §. iij. post mediu. ibi. Obediētia autem.

Obediētia religiosoz quādo est mortale. et quādo nō. et tripl'r quis agit p'tra votū obediētie. et semper peccat mortaliter in quibz subditus nō tenet obedire suo superior'. quomō ip'i tenent obedire ep'is. et vtz tenet obedire ad prelarurā. ij. p. r. ca. r. §. iij. per totum.

Inobediētia describit supra sub l'ra i. scz Inobediētia. Et secunda par. titu quarto ca. ij. per totum.

Oblitiō si sui et p'rimi faciūt tria. i. p. r. ca. r. §. iij. b Non est obligatoriu p'tra bonos mores p'fessū iuramentum. Est vna de regul' iu. que et declarat. p'ma par. tit. vicesimo cap. vnico sub n. scilicet Non est rē.

Oblatio in ecclesia describit. quare omnis xpianus aliquid debet deo offerre in missa. hoc nomē oblatio est ex sensuum ad omnes res. et pōt p'ringere q' aliquis ad oblationes tenet. quadruplici ratōne. quoz oblationes p'hibētur accipe rē. tertia par. r. r. ca. r. i. per totum.

Omissa bona sunt in numero. id est. sine numero. Et quomō de ip'is reddem' deo rationē in nouissimo. Et q' sunt. p'ma p. r. ca. r. §. iij. post pñ. ibi. Quinto pōit rationē. Vide etiā varia infra Omissio. p totum.

Observatio festivitatum describitur. s. sub lra f. l. festoz.
Observantia q̄ sumit p̄ superstitione describitur infra Su
Oblides q̄ sunt vel qui dicunt. quis pos̄ (perstio.
sit dare oblidē. vtz laicus. dicitur secularis. vel religiosus
z a quo possit dari zc. ij. p. r. ca. i. §. v. p. totum.

Obstinatio in peccato q̄ periculosa sit. Et sunt multa
norada p̄ que ipa remouet zc. ij. ti. viij. ca. ix. per totum.

Observantia quō diffinit a nullio. que sunt necessaria
ad eandē. quibz p̄sonis debet ista. que sub ista obseruā
tia comprehenduntur zc. iij. par. i. v. c. x. per totum.

Occasionem damni qui

dar damnu quoz dedisse videt. Est vna de regul iurj
que z declaraf. i. p. r. ca. vnico sub q. s. q̄ occasionem.

Occasiones que causant z augētur ex amore carnali
ad mulieres z muliez ad viros. que sunt z vnde pcedūt
z quō ille occasiones sunt vitā de. iij. par. i. vi. c. i. §. f. cir
ca medium ibi. Nota de vitādis occasio.

Occasio damni pōt quis alteri esse quadrupliciter. sex
cunda parte titu. secū. ca. secundo. §. pmo.

Occasiones vitiose quō sunt in hoc mūdo zc. terra p.
Occadēdis p̄cor sua scelera (ri. rvi. ca. r. §. i. p. totum.

publica nō est negāda cōmunio si eos penitet z si confi
tentur. z quibz als est negāda vel nō negāda zc. terra p
te titu. decimoquarto ca. xij. §. iij. per totum.

Non occides est quintū p̄ceptū decalogi z perpetra
tur quatuor modis scz interiori deliberatione. exteriori
locutione. manuali actione. z notabili omissione. prima p.
titu. decimoquarto cap. iij. §. ix. per totum.

Occasione vide varia supra sublittera h. l. Homicidi
um. Et secūda par. titu. vij. cap. viij. per totum.

Occidēs siue interficiēs sacerdotē quā penā incurrat
fm canones. iij. p. r. rvi. ca. rxi. §. v. ibi. Trigelmus fere

Ociositas est filia accidie que est valde reprehensibilis
p̄cipue tempe gratie p̄batur hoc. z de ipa ponit rhema
ex psalmo qd̄ z de ipa declaraf cū tripli a mēbro. secun
da par. titu. nono. capitu decimoquarto ante. §.

Ocij vitū quantū malū facit in homie multiplicem
fructū habet in se ociosus z q̄notabilis sit p̄ciositas zc
p̄ois zc. ibidem. §. primo. per totum.

Ocium quō sequit̄ eternū supplicū p̄batur z ostendi
tur varijs auctoritatibz ibidem. §. ij. p. totum.

Ex ocio quō multiplex malū cōtingit homini ostens
ditur multis auctoritatibz. ibidem. §. iij. p. totum.

Ocio quomō destruit castitas. z quō ipa debet expel
li. quarta par. titu. quarta. cap. vi. §. ij.

Ociosoz verboz quomō deo reddem̄ rationē in die
iudicij. de quibz intelligit̄ ista auctoritas. prima
parte titu. q̄nto. ca. ij. §. iij. vltra mediū ibi. Quarto exis

Oculus vt bene videat oportet q̄ ha (getur ratio.
beat quatuor p̄ditiones que spiritaliter intelligūtur. p̄
ma parte titu. tertio. ca. iij. §. pmo. per totum.

Oculi mētales quō septē modis illuminant̄ siue ape
riuntur ibidem. ca. q̄nto. §. primo. per totum.

Oculus spūales quomō oportet habere. ante. retro. in
tus. z estra. ibidem. ca. vij. ante primū. §. z post oēs. §.

Quatuor requirunt̄ ad hoc vt oculus sit simplex et
rectus. z quid intelligit̄ per istū oculū. p̄ma par. ti. quar

Oculoz que modestia sit (to. ca. vi. §. i. per totum.
seruāda. quomō sit modificāda. z que z quāta facit̄ ocul
lus siue visus que omnia fundātur in scriptura. quarta p
te titu. quarto cap. decimo. §. ij. per totum.

Oculus anime quomō dicit̄ intellectus. quomō p̄ter
fructuose sit exercēdus. quomō est duplex oculus ante.
zc. prima par. ti. tertio. caplo secūdo per totum.

Oculus est multiplex scz corpālis presidēcialis. ratio
nis. affectionalis. int̄cionalis. contēplationis. conscien

trialis. diuinalis. z doctrinalis. ibidem. §. i. Vide etiam
infra varia sub littera v. i. Usus.

Oidium quod est amori

ptanum. put est naturale quid importat. z vnde caus
latur. z est triplex genus odij scz dñi dei. viri iusti. z boi
minis p̄uersi. p̄ma par. titu. vi. cap. iij. ante. §.

Odit deus sed sine sui p̄mutatione. p̄batur ex scriptu
ris z figuris sacre scripture vario mō. quid sit odiū dei.

Odit iustus sed cum (z. ibidem. §. pmo. per totum.
discretionē. z quomō ad tria mala iusti habent odiū dei

Odit impius sed cū malignita (dem. §. ij. p. totum.
te. quomō mali odiūt deum z primū z animū iustū. et in
quibz locis sacre scripture illud odiū p̄hibetur ibidem.

Odiū quod est grauē peccatū q̄ ita (S. iij. p. totum.
p̄batur p̄ Augustinū in regula. i. par. ti. vi. ca. xi. §. pmo
post principū ibi. Item odiū est grauus.

Odia restringi z fauores conuenit ampliari. Est vna
de reg. iuris q̄ z declaraf. i. par. tit. r. ca. vnico sub o. scilicet

Oidium est p̄ma filia inuidie. vnde frequen (Odia.
ter oritur q̄ odiū oriat̄ ex inuidia. declaraf per sanctum

Thomā. Et quomō z quādo est mortale peccatū. secun
Oidium describit̄ p̄ tbe (da par. ti. viij. ca. iij. ante. §.

ma ex psalmo qd̄ z de ipo declaraf cū tripli a mēbro
Oidium quomō (desup ibidem. §. pmo. per totum.

parit pessimā retributionē. z sex differente malaz. retri
butionum. ibidem. §. secundo. per totum.

Oidium quomō recipit maximā punitionē scz tempo
ralem. spūalem. z eternale. ibidem. §. iij. p. totum.

Oidium quomō est cōtrita dilectionē. z quomodo
contrariat̄ charitati. Et triplex est odiū scz sui ad visceri
nendum. dei ad abhorrendū. z p̄ma ad fugiendū ibidē

Oidium quomō producit cordis (S. iij. p. totum.
obdurationē. crudelitatis actionē. z damnificatiōis ma
lignationē. z qui odiū z rancorē ex corde dimittunt quō

multiplicē fructū inde habēt ibi. §. v. per totum.

Odiens primū vitū possit cōmunicare. Respo detur
q̄ ex illatiōe iniurie quatuor solent oriri in homie. scilicet

odij in corde. effectus odij in ope. signū in ore. z actio in
Odozatus spūalis (iurie. ibidem. §. vi. per totum.

quomō in se habet crudelitātē. multā gulositatem. z car
nalem suauitatē. que sunt spūales infirmitates anime.

Odozatu quomō (p̄ma par. ti. ij. c. iij. §. iij. p. totum.
diabolus temptat hominē. z quomō homo illis debet
resistere. iij. par. ti. xij. cap. iij. §. ij. post principū. ibi.

Quantum ad odoratū.

Offerre quomodo quis

potest seipm deo tripli. z quomō potest fieri dei sacrifici
um zc. quarta par. titu. r. v. cap. rrv. §. i. ij. iij. v. vi.

Offertoriū in mis̄ (septimo octauo z nono. p. totum.
sa quare p̄mittit̄ in missa ante p̄fationē. z vnde dicitur.

zc. Et de varijs oblationibz vide varia. iij. par. ti. xij. ca.
Offensionis tempe quare de (vndecimo p. totum.

benius sperare in deum. iij. par. titu. vij. cap. i. §. v. infra

Officialiū dominoz siue principū varia (medum.
vicia describunt̄ in quibz ipi z eoz dñi cōmuniter sunt
culpabiles. iij. par. tit. iij. ca. iij. per totum.

Officialiū episcopoz officialiū vario mō describit̄ infra
sub litteray scz vicarij episcopoz. Et. iij. p. r. rix. c. r. §. ij.

per totum. Et tertia par. tit. r. cap. ij. §. iij. circa finem.
ibi. Vicariū autem vnum vel plures.

De officialibz iudiciū vide. s. sub Iudicio seculari zc.
Officialiū siue beneficiū quō est renunciandū. z in quo
rum manus zc. iij. p. r. rix. c. v. §. i. p. totum.

Officialis diuinit quō insistere debet clerici zc. iij. p. r.
f. ij. cap. secundo. per totum.

Oleum sacrum siue extre
ma yunctio describitur vario modo infra scz Anctio. Et. iij. p.
re. r. iij. ca. viij. p. totum. z ca. xv. per totum.

Omissionis peccatorum ali

cuius boni p eo tempe alicui imputat ad culpā qñ non
facit qd debet. z quare. z qñ diu durat peccatū omissio
nis. i. p. ti. viij. ca. ij. §. ij. modicū post pñct. ibi. Notādū.

Omissio in quo differt a negligētia. z quomō dicitur
omissio. ij. p. r. ix. ca. ij. §. i. post me. ibi. Omissio differt.

Omissio est triplex scz omissio boni pñcti. omissio de
biti modi. z omissio boni pñctis. quō ista vario modo ca
dunt sub peccato. Et bona opa dimittitur varijs modis
z. ibidem. ca. iij. §. pmo. ij. z. iij. per totum.

Omissio quō importat p̄missionē debiti eo q̄ omis
sio nō est originale peccatū. z quō ipa opponit s̄turi ius
sicut negatiue. iij. p. r. v. ca. §. i. in medio ibi. De omissi.

Omissio fraternelle correctiois quādo est mortale z. ij.
Omissio sacramentoz (p. r. ix. ca. vi. §. ij. per totum.

annualis p̄fessionis eucharistie sumptionis. p̄ carōis.
misse celebratiois. z horoz canonicaz describit. ij. parte
titu. nono. capit. viij. viij. ix. x. xi. z. xij. per totum.

Uide etiā de omissionē varia supra sub negligētia.
Et. ij. p. r. ix. ca. iij. §. ij. z. iij. Etia. c. v. vi. viij. z. viij.

Opera que fiunt ex certa

sciētia siue in bonis siue in malis quō reputant ad meri
tum vel demeritū. i. p. r. iij. ca. xij. §. ij. in penultima dñ
uisione. ibi. Quantū autem ad opera.

Opera exteriora quō dupliciter prinere possunt ad
gratia. i. p. r. v. ca. vntco. §. iij. modicū post medium. ibi.

Opus sine ratōne factū nec (Sicut igit exteriora
est meritorū nec demeritorū. i. p. r. iij. ca. xij. §. ij. post
pñcti. ibi. Quantum ad secundam.

Operatio dei est triplex que nō p̄siderant sa peccatō
ribz scz opatio qua cuncta regit. qua aliquos deserit. z q̄
vniuersa cognoscit. ij. p. r. v. ca. xi. §. ij. per totum.

Opera bona negligēte faciētes quādo z quomō est
mortale z. ij. par. r. ix. ca. iij. §. ij. per totum.

Operādo bona negligētes sumus. z fortes ad mala
opandū p̄ter tres rōnes. ij. p. r. ix. ca. iij. §. ij. ante medi

Opus suum accedit homo in (un. ibi. Q̄ sumus.
mūdo isto tribz modis scz ad opus s̄tuale deo principa
liter mouēte. ad opus criminale diabolo internaliter in
stigante. z ad opus manuale ingenio naturali agēte. iij.
par. r. ix. ca. i. ante. §. circa medium.

Opera exteriora quō sunt discutiēda. Et quō pbare
debetur nusquisqz opus suū si rectū est in intēctione. si li
cūm ex intēctione. z si p̄grūū est in discretioe. ibi. §. i. p. r.

Operatio hominis exterior quō potest dici suavis. q̄
modo delectatio p̄ficiat opus. z operatio humanarū in
uenit triplex differentia. ibidem. §. ij. p. totum.

Operum quomō habere oportet instantiam z perse
uerantiā. ibidem. §. tertio. per totum.

Opera que sunt de genere bonoz extra charitatez fas
ctorum nunq̄ reuulsūt. sed mortificata p̄ mortale reuū
uisunt talia de genere bonoz facta in mortali valēt ad
quinqz. iij. p. r. xij. ca. vicesimo. §. iij. per totum.

Opus religiosi p̄fectius est ceteris paribz triplici ras
tione scz ratōne donatōis. ratōne multiplicatiois. z ras
tione p̄firmatōis. iij. p. r. xvi. ca. §. viij. p. totum.

Opationes nostre quō significant p̄ man. z quomō
opa nostra varia ordinare debem. quarta par. r. ix. secū
do. ca. iij. ibi. Sexta dirigit. Post medium.

Opera misericordie vide supra sub littera e. l. Elmo
sina. Et sub m. l. misericordia.

Opera dei quō sunt valde stupēda. z de quibz. z qua
re. iij. p. r. xij. ca. iij. §. pmo. per totum.

Opes cessatio in dieb̄ festiuis. quō hoc intelligit. Et
que dicunt opa seruitia. ij. p. r. ix. ca. viij. §. v. per totum.

Opinionū diuersoz magistr̄oz tenentium diuersas
opiniones auditores vtrū excusant a peccato si opinio
nes suoz tenent quādo nō sunt bone. tertia par. r. ix. v.
cap. ij. §. ix. p. totum.

Oratio quomō est actus

virtutis religionis. tres fuerunt errores antiquoz circa
orationē. z quō deus nos vult orare p̄pter qd nos ad ip̄
sam mutat p̄pter tria. iij. p. r. v. ca. viij. ante. §.

Oratio quid est. quō sumit triplr. z quomō debet p̄
cedere qui bene vult orare. ibidem. §. i. p. totum.

Oratio ad quē est dirigēda siue porrigēda. quare orat
tio fit ad deū. z quare ad sanctos z ad angelos. ibidē. §.

Oratione qd est petendum. q̄ peti p̄nit (ij. per totū.
bona spūalia. temporalia. z mala penalia sed diuersimode
Ziddit adhuc alia triplex expositio. de sup̄ ibi. §. ij. pro.

Orare cui p̄ueniat. vñ dicit oratio. quō diffinit. quō
differt oō z petitiō. z angelis bonis z sanctis i. parna
p̄uenit orare. z p̄ nobis orat. qd triplr. p̄bat. ibidem. §.

Orare quō quis debet p̄ seipso. p̄ de (iij. per totū.
functis. z p̄ viciōibz. quas p̄diuōes habere debent. q̄
mō p̄ alijs orare debent z. ibidem. §. v. per totum.

Quibz tempibz est orandū fm illud Lu. xviij. Oport
et semp orare. quō illud intelligit. quō vnus q̄ sēp orat
tria facit. quō. mane. meridie. z vespe orare debet. z q̄ ves

Oratio que mō (bet facere z. ibidem. §. vi. p. totum.
fieri debet cū fide z securitate. z quas p̄ditiones oras de
bet habere que in scriptura fundant ibidem. §. viij. p. to.

Oro quō valet ad meritorū acquisitionē. quō ad pec
cati satisfactioē. quō ad animi p̄solationē z refectionē.
z quō ad petitiō impetrationē. z quō oō imperat celo. ter
re. z mari. z inferno. ibidem. §. viij. per totum.

Oro vtrū sciēda sit a. m. voce. z quō tria p̄ma p̄ces
pra prinēt ad virtutē religionis z. ibidē. §. ix. p. totum.

Oro quō sit dirigēda siue porrigēda ad sanctos. p̄nt
Oronis quō requi (ma par. r. iij. ca. viij. §. iij. p. totū.

Oratio duplex attendit. z quō quis debet attendere ad orati
onem. z oō si debet esse meritoria. que ad hoc requirun
tur. z quō euagat quis in orōne. iij. p. r. xij. ca. iij. §. viij.

Oro. ieiunū. vel elemosina. qd hoz est (p. totum.
magis satisfactoriū. iij. p. r. xij. ca. x. §. iij. per totum.

Orationes nostras vocales quō sancti vident siue qd
cognoscūt. z vtrū beati cognitōne beata cognoscāt orō
nes nostras. z p̄pter quiqz causas deus est vt orōnes ad
sanctos dirigam. z. iij. p. r. xij. ca. iij. §. iij. per totum.

Oro vt fiat nō sit dāda p̄ ea elemosina tāqz ex hocqz
quis intēdit emere orōnē sed p̄ gratiā beneficiū. ij. p. r. i.

Ordinis sacramētū quō (ca. v. §. xvij. circa pñcti.
diffinit. quō dicit signaculū. quō necessariū. quare de
terminatē tradit ordinatio z. iij. p. r. xij. ca. xvi. ante. §.

Ordo sacer quō distinctus est in septē p̄ces. est tamē
vñ sacramētū. z q̄ plenitudo hui⁹ sacramētū est in sa
cerdotio. quomō hoc sit intelligendū. ibidē. §. i. p. totū.

Ordines quare sunt. quō sunt mediatores inter deū
z populū. vnde dicit sacramētū vnctiois. quō differt
inter se. quō ordines dicunt sacri. ibidem. §. ij. p. totum.

Ordine quolibet quō cōferretur gratia. qd etiam p̄ba
tur. z ordo sacer cōferret maiorē gratiā in disposito q̄ alia
sacramenta. ibidem. §. tertio. per totum.

Ordinatōne cuiuslibet ordinis in quo actu imp̄mit
caracter. z aliquoz ordinū est tantū vnus actus siue est
sūtū. alioz vero plures z. Et diaconus qd facere habet
z. ibidem. §. iij. p. totum.

Ordinatione fienda qd sit agendū cum omittitur ali quid de forma statuta. z que sunt de substantia ordinari ontis zc. ibidem. §. qnto. per totum.

Prima tonsura nō est ordo sed dispositio ad ordines in quo p̄sistit ista dispositio. a quo debet dari p̄ma con sura. z qua die. z quibz nō debet dari zc. ibidem. §. vi. p

Ordines minores vtrū abbates benedicti totum. possunt dare absqz alio privilegio zc. ibidē. §. vii. p totū

Ordo sacer quō est episcopat⁹ z sacerdotiū quibz sit vnus ordo nō in eodē die p̄ferūtur zc. ibidem. §. viii. p

Ordinū singulorū actus z officia describunt totum. scz hostiarū lectoris. exorciste. acoliti. subdiaconi. diaconi sacerdotis z episcopi. ibidem. §. ix. p totum.

Ordinationē accedēs sacerdos debet habere sepvestel ad celebrandū. Et quō isti sūt de necessitate. Et quomō ipi ministri ipis debent vti in ministerio dei zc. ibidem.

Ordinē p̄ferens episcop⁹ alicui in §. x. per totum. digno quare peccat mortaliter. Idē est de plaris religio forū qui faciūt indignes Et aliq̄s dicit indignus dū

Ordines celebrando plater. ibidem. §. xi. p totum quō scrutiniū fieri debet. ponit duplex scrutiniū ibides

Ordinatus sine examinatiōe aut §. xii. per totum. est dignus aut indignus. quomō in illis peccatur zc. ibi

Ordinē suscipiēs vel ex §. xiii. per totum. cens in mortali quare mortaliter peccat ibidem. §. xiiii.

Ordinādi in qua etate debet esse. quo per totum. mō z quādo dispensat in illis. quādo tales sunt suspensi zc. ibidem. §. quindecimo per totum.

Ordines sacri quorū in anno cōferri possunt tā ma iores q̄ minores zc. ibidem. §. xvi. p totum.

Ordines sacri in quo loco debent conferri. z quō aliq̄ nō bene suscipiūt ordines ibidem. §. xvii. per totum.

Ordines ad suscipiendū quomō plari debent cogere subditos. quomō fieri debet ista coactio. quomō possunt cogi per penā iuris. quomō per subtractionē beneficiorū zc. ibidem. §. decimo octavo per totum.

Ordinationes celebrādo z circa ordinationes quomō se episcop⁹ habere debet vario mō z ad varios actus illi us beneficiū. iij. par. tit. xxi. ca. ij. §. i. per totum.

Ordinati in sacris z religiosi probati ordinis dicunt ecclēsiastice p̄sone. z gaudent duplici privilegio clericorū iij. par. titu. xxii. cap. v. §. i. z ante.

Ordinatus simoniacus quomō est suspēsus a divinis. quomō pena sunt excludēdi zc. iij. par. tit. xxii. ca. ij. z ca.

Ordines acceden quarto. aliquāter infra nota. tes qui nō debēt pmoueri p̄ter varios defectus corporū z q̄stum debet expectari ad eorundē promotionē. tertia parte. tit. vicesimo octavo. ca. qnto. per totum.

Ordinatio sacramentorū describit per thema c̄ p̄s. quod z de ipa declarat. iij. par. tit. xiiij. §. i. ante. §.

Ordinatione sacramēti quomō deus multipliciter p̄ uidit de multiplicatiōe spiritali fidelū. iij. par. tit. xiiij.

Ordinis sacramētū describit per thema. c. i. §. viij. p̄. quod z de ipō declarat. z quorū sunt ordines zc. iij. parte

Ordinatus ab episcō tit. xiiij. ca. septimo. per totū. po de quo auditur post c̄ relatiōe aliquorū q̄ cōmissivi tium simonie. ideo nolebat ab episcō illo ad superiores ordines pmoueri. quid facere debet ille in officio suo sui

Ordo sacer quomō impe Et nota vt dicitur in di. dit matrimonū. Et in quibz gradibz declaratur sub tri bus reclusionibz. tertia par. v. i. cap. viij. p totum.

Ordinari p̄hibentur religiosi p̄ter tres causas. iij. p̄. titu. decimo tertio. ca. tertio. §. decimo p totum.

Ordines minores vtrū dare possunt abbates bene dicit absqz alio privilegio zc. iij. par. tit. xiiij. ca. sedecimo §. septimo per totum.

Ordinarius iudei. quis p̄t esse. z quomō ordinari qui subsunt episcopo si ferat sententiā quomō episcop⁹ z ipi se regere debent in ipa zc. iij. p. tit. ix. ca. v. ante. §.

Ordinariū indices qui sunt. vel qui dicuntur qui hab bent ordinariā iurisdictionē zc. ibidem. §. i. p totum.

Ordinariū quomō p̄maxime dicitur episcopi. bi quō debent punire crimina. z inuocare cū expedit brachium seculare. quomō debēt querere de vitijs zc. ibidem. §. ij.

Ordinarius q̄ scit nō vt iudex vel vt ho (per totum. mo sed vt deus subditū esse criminis reum. quomō cas lem debet arguere vel iudicare. ibidem. §. iij. p totum.

Ordinariū quid facere debēt erga habētis plura be neficia curata vel dignitates zc. ibidem. §. viij. p totū.

Ordinariū quomō bona ecclēsiarū vel dignitates q̄ val cant quomō debēt esse solliciti circa ea vt vne de ipis p̄uideat zc. Et archiepiscop⁹ nō potest sibi cōstruere of ficialem in dioecesi suoz suffraganeorū ibidem. §. xiiij. p

Ordinare quomō quilibet debet vitam suā totum. am p̄ nouē regulas directivas tot⁹ generis humani. q̄ ta parte ii. secūdo. ca. quarto per totum.

Ordinare habz quilibet fidelis tres sacerdotes ad cō firendū. iij. par. tit. xiiij. ca. xij. §. xvij. circa mc. lvi. §. no.

Ordinationes ecclēsię vel plarū cum sūt sub pena excommunicationis post q̄ fuerint pmulgare z acceptate moribz vrentiū ligāt trasgressores ad mortale. ij. par. tit.

Ordinarius p̄fessor tit. v. §. viij. z modicū post. vnus cuiusqz quis est cui vnusqz in statu suo tenetur cōfiteri. vt papa cardinales prelati zc. iij. par. titu. xvij.

Organorū pulsus sine catus (ca. ij. §. ij. per totum. a quo habuit originē z pulsare in organo ad dei laudē nō est p̄hibitū zc. tertia par. tit. viij. ca. iij. §. xij. post p̄t.

Ornatus mulier exterior dicitur (aliquāter infra. bitur p̄ presumptionē q̄ est f. l. a natis glorie i quo agit de ornatu mulierū inordinato vtrū sit mortale. ij. p. tit.

Ornatus iste immodest⁹ q̄ plus tit. ca. v. ante §. repitur in mulieribz p̄batur ex scriptura. z duplex ratio quare illud vitii immodestie z sup̄flui ornatus magis

reputur in mulieribz q̄ in viris. z que mala ex tali orna tu pueniūt p̄bantur p̄ exempla ibidem. §. i. p totū.

Ornatus iste mulier quomō p̄petrat exteri⁹ circa ve stes ex p̄betia Esa. iij. ibidem. §. ij. per totum.

Ornatu exteriori quomō potest offendi de p̄ter mo r. m̄ p̄fectū p̄p̄riū inordinatū affectū. z p̄ter nimia dēst

gram. ibidem. §. iij. iij. z quinto. per totum.

Ornatus vestii quomō p̄t esse peccatū p̄ter inordi natū affectū. z q̄stum ad sup̄abundantiā. z hoc triplici

Ornatus ex ter accidit ibidem. §. quarto. p totum. teriori. vestii quomō homines varijs coloribz vtrū ad modū templi qd est templū diaboli. z quomō hoc rep̄

hendit. quibz z quō decet zc. ibidem. §. vi. per totum.

Ornat⁹ mulier fm morē patrie van⁹ z sup̄flus vtrū sit mortale. quomō d̄ns illū ornatum grauit̄r punit. z quomō duo in h̄mōi ornatu sunt attendenda zc. ibidem.

Ornatu aliquo quomō duo vitia §. viij. per totū. possunt inueniri. quomō z qualiter dicit p̄vocari. q̄ntum peccatū. quomō mortalia sunt. z quō nō. z quomō

Ornamētorū vedito decet ibidem. §. viij. p totum. res vt serroz. coronaz. fucor. capilloz. oēs peccat zc. d̄ de ipis dicit ius. z quale p̄tū. ij. p. i. c. xiiij. §. xiiij. p̄.

Ornat⁹ sup̄flū in vestimētis q̄ntū p̄tū est. z q̄ntum peccat faciens vel q̄ accōmodat alijs zc. iij. p. c. viij. ca.

Ornatū duplicem tit. §. iij. p̄ mediū ibi. Est autē. quō habere debēt clerici. d̄b. f. guran⁹ eoz ornāmēta. q̄

liter se habere debēt nō horrado vestes inelias zc. iij. p̄.

Ornat⁹ mox describit vario mō tit. xiiij. ca. iij. §. v. p̄. supra sub m. f. Modestia. z iij. p. tit. iij. ca. i.

Ornatu ep̄scopi quō rep̄t ab iis. ij. p. tit. iij. ca. v. §. vi. p̄.

Dinare ecclesiam cuius inter est 2c. ij. p. r. xij. c. f. §. ij.
 Dimentia epoz cu quibz celebrant quo designat
 Originali (liqua spūalia. 2c. ij. p. r. x. ca. ij. §. ij.
 peccati describit infra sub lra p. l. Peccati originale. i.
 Originali peccato vtrū bcata p. r. vij. per totum.
 virgo pcepta sit 2c. habes varia ibi. ca. ij. 2. ij. 2. post de
 Dugies pti 1f. vij. i. p. r. vij. c. ij. §. v. p. to. (sup fm dōz
 Dicitē respiciēdo adoramus triplia de causa. ij. p.
 Dns 2 lingue dispositio (i. r. x. ca. ij. post mediū.
 quo describit p causam materiā formam 2 circūstantiā
 i. p. r. ij. ca. iij. §. i. post pnci. ibi. Circa dispositōem aut.

Discula amplexus vel ta
 trus impudicū quādo sunt mortalia vel venialia. 2 qñ
 sunt cū pnsu in malū. qñ tūc peccatū 2c. §. pculo
 la. ij. p. r. v. ca. i. §. ij. etia. f. §. Aliqua nota.
 Dilectōnes amicitie sunt quatuor. iij. p. r. v. ca. xx. §.
 iij. post mediū ibi. Et notandum.

Difici qui dicun
 tur beati Marb. v. et quō vocabunt sū
 lū dei. Et circa pacē tria notant. scz pacis
 sublimitas. pacis integritas. 2 pacis aut
 ditas. iij. p. r. vij. ca. vi. §. vij. p. totum.

Pax inq̄tum est actus interioris chari
 tatis. quō differt a concordia. 2 est pax temporalis. spūalis.
 2 immortalis. Et quō pax excludit triplex bellū. iij. p. r. c.
 Pax quō est effectus siue actus (vi. ca. vij. ante §.
 voluntatis 2 nō fructū spūalis. Et quō salus pace pōt esse
 dissensio in opinionibz inter habētes charitatē. Et qd si
 gnificant tres lre hui⁹ nois pax. ibidem. §. i. per totum.

Pacem quō omnia appetit fm Aug. 2 Dionis. Et est
 triplex mala pax. 2 talis pacis sunt multe species quez
 fm illud ps. pax multa diligentibz legē tuā. 2 quō bōi
 habēt pacē. 2 quō mali. 2c. ij. p. r. vij. c. iij. §. iij. p. totuz.
 Pax quō dicit fructus fm aplm Gal. vi. qd figurat
 2c. iij. p. r. v. ca. xxi. §. i. ibi. Tertius fructus est pax.

Patētia quō diffinit a brō Aug. 2 quō ipa habere
 debet quatuor p̄tutes que notant in v̄bis apli. In omi
 bus exibeam⁹ nosmetipsos 2c. in multa patētia. iij. p.
 Patēter vtrū iniurie semper (i. ij. ca. vij. ante §.
 sunt sustinende. ibidem. §. i. per totum.

Patētia laudat. qz pugnante in expugnabiliter ara
 mar. quia hostē fortiter expugnat. qz ipa notabiliter tri
 umphat. 2 qz vincente feliciter coronat. ibidem. §. ij. p. r.
 Patētie vane qñdecim remedia potissime exēplo
 saluatoris nobis ostēsa in exēpluz. ibidem a tertio. §.
 Patētie fructus sunt (vsqz ad. xvij. §. per totum.
 sex quoz tres p̄tinent ad pctōres. 2 tres ad iustos. ibi
 fructus spūs Gal. vi. 2 in quo p̄stitit. iij. p. r. v. cap. xxi.
 §. i. ibi. Est ergo quartus. ante mediū.

Patēter aduersa tolerare siue tribulātōnes est via
 qua immediate itur ad celum. i. p. r. v. cap. iij. §. ij. vltra
 mediū ibi. Quinta via est.
 Pacra quō debent seruari in diuersis. ij. p. r. i. ca. xvij.
 Paganorū errores describunt (§. vij. per totum.
 vario mō in quibz errant. quoz errores etiā vario modo
 solunt. ij. p. r. xij. ca. vij. §. tertio. per totum.

Paganorū philosophoz vel poetaz doctrine q non
 plint ad salutē pbat hoc ad longū. iij. p. r. xi. c. iij. p. tot.
 Paganū siue gēales philosophi quō vario mō errāt
 Paganorū erro (stra fidem. ibidem. ca. v. ante §.
 Paganū siue saracenez errores vario mō describunt. ibidez
 re ppa nō pōt auferre dominia 2 iurisditōnes ab ipis

quas iuste detinet 2c. ij. p. r. xij. ca. v. §. vij. p. totum.
 Palliū episcopi habet tantā immunitatē q nullus
 pōt inde trahi nisi in certis casibz 2c. ij. p. r. xij. c. ij. §. i.
 ante mediū. ibi. Item cōfugiens ad.

Palle altaris de qua materia esse debet. debēt cē 2 ne.
 cui licet illas explicare. nec mulieres nec moniales debēt
 eas tangere 2c. ij. p. r. xij. ca. vi. §. v. circa mediū ibi.
 Item debent ibi esse.

Palliū epozum quid spūaliter significat. ij. p. r. xi. c.
 Palliū epozum vnde sum (§. ij. infra pncipium.
 ptum est. ad quid ipis dat 2c. ibidem. c. iij. §. i. post p̄i
 apium incipe ibi. Addere archiepiscopis.

Pallio quō 2 quare veitur papa patriarche 2 archie
 piscopi. qñ ipi debēt vti pallio. qd est palliū. a quo debz
 peti. 2 in quoz mensibz. quid dat ipis in datione pallij.
 quibz diebz archieps 2z ipō vti 2c. ibi. ca. iij. §. ij. p. to.

Panē triplicē dedit xps iude ad esum p maximo b̄n̄s
 ficio. in quibz nobis dedit exēplū vt similia faciamus
 2c. ij. p. r. i. ca. xxij. §. ij. ij. 2. iij. p. r. totum.

Pane eucharistie vide. s. sub e. l. Eucharistia. et in
 Pape status siue summorū pontificū (m. l. Missa.
 describit p̄thema ex ps. qd 2 de ipis declaratur. 2 quō
 papa coronat⁹ est gloriā et honore. 2 quō p̄stitutus sup
 opa manū suaz 2c. ij. p. r. xij. c. i. §. i. ij. 2. iij. p. totum.

Pape potestas q spūaliter est a deo 2 singularis 2 ex
 Pape abusio q nō a (cellentius. ibidem. ca. ij. ante §.
 deo sit pbat. s. malicia 2 prauitate hominū. Et abusus
 potestatis sic tripliciter. ibidem. §. i. per totum.

Pape potestas q singularis est a deo q̄ alie potes
 tates hoc ostendit q̄tū ad electiōem. q̄tum ad eius gu
 bernatiōem. 2 q̄tum ad impugnatōem. 2 quō papa st
 gnificat p̄ monē. de quo Exo. xlij. ibidem. §. ij. p. totuz.

Pape que potestas est fm illud Christi. Tibi dabo
 claves 2c. q̄ necessariū est habere vñū successorē Petri.
 quid significat claves. 2 que sunt. 2 quō p penitentiam
 deleant peccata 2c. ibidem. §. ij. per totum.

Pape potestas in ecclia quid importat. quō bz statu
 ere in ecclia ex rationabili causa 2c. ibi. §. ij. ante §.
 Pape iurisditio siue p̄as que est in declarādis du
 b̄is. que sunt de iure diuino vel naturali. 2 que de iure
 humano. Et dubia declarare in aliquibz p̄tingit duplx

Papa quō habet p̄atem d̄r (ibidem. §. i. p. totum
 ca iurisditōem. circa p̄tius p̄cepta ibidem. §. ij. p. ro.
 Papa quō habet p̄atem siue iurisditōem in senten
 tiādo de subditis. 2 q̄ debeant haberi. p talibz per sent

Papa quā pote (entiauit. ibidem. §. ij. per totum.
 statem habet siue iurisditōem ex verbis christi dicētis.
 Tibi dabo claves reg. ce. Et q̄ ecclie potestas 2 auctorit
 cas nō est instituta auctoritate p̄ria. qd probat. Et quō
 differt ab alijs p̄ncipibz. ibidem. §. iij. per totum.

Papa quā plenitū dinē p̄tatis habet erga alias pote
 states inferiores. 2 omis potestas eccliaistica alia a pas
 pa subest ei quo ad tria ibidem. §. v. per totum.

Papales ponunt aliqui errores qui excludunt 2 con
 Pape potestas (undant. ibidem. §. vi. per totum
 siue iurisditio temporalis 2 spūalis que est eccliaistica ē tri
 plex. p̄ma est immediate a deo. secūda derivatur a papa
 in inferiores platos. tertia est in ministris data. ibidem.

Papa quā potestare habet a da (§. vij. per totum.
 uibus collaris brō Petro a christo 2 excellentius q̄ ep̄s
 Papa quō septem (scopis. ibidem. ca. iij. ante §.
 potestates accepit a clauibz. s. baptisandi. predicandi. lig
 gandi 2 soluendi. p̄firmādi. miracula faciēdi. potestates
 p̄fecte p̄uersandi. 2 potestates iurisditōnalis sentētiā di.

Papa vtrū possit renūciare (ibidem. §. i. p. totum.
 Papa vtrū possit (papam. ibidem. §. ij. per totum.
 deponi p quocunqz notorio crimine 2c. ibide. §. iij. p. to.

Pape potestas q̄ est maior om̄i alia creatura tñ post
 xpm. quò aliquo mō extendit ad celestia terrētia z in
 Papa vtrū est maior an̄ (ferialia ibi ca. v. ante. §. 1.
 gelo in iurisdictione ibidem. §. i. per totum.
 Papa q̄ est maior angelo in sacramentoz admini-
 stratione z misterio z in premio. ibi. §. ii. z. iij. p. totū.
 Papa quò debet sanctos canonizare. desup vide. §. 5.
 sub lra c̄sez Canonizatiō. z ibidem. §. v. per totum.
 Papa quā potestare habet erga inferos. quò possit
 eos educere de purgatorio etiā p̄ indulgentiā. ibi. §. vi.
 Papa vtrū p̄ communicationē indulgen- (per totum.
 tie plenarie possit p̄mitti z p̄fessos sic a tota pena z cul-
 pa absolue q̄ nō trāseat p̄ ignē purgatorij ibi. §. vii. pr.
 Papa quā prātem habet sup hos q̄ sunt in terra scz
 sup paganos. q̄ pagani subijunt pape p̄bat. Et q̄re pas-
 pa nō potest auferre dñia z iurisdictiones a paganis ibidē
 Papa quā potestare habet sup (S. viij. per totum.
 iudcos p̄hibedō fidelibz vt nulla p̄fortia cum ipis has
 beant. quò suscipit eos ad baptisimū. quomō debent cog-
 gi ad laborandum ibidem. §. nono per totum.
 Papa quā potestare habet sup hereticos. signatos p̄
 boues. quò quadrupl̄ eos puniit. Et vtrū dubius in fu-
 de sit censendus hereticus. quod dubiū etiā in fide p̄tingit
 Pape quò subijciunt (hncq̄ modis. ibi. §. x. p. totū.
 sc̄ismatici. quò p̄uocet eos duplici potestate. qui dicuntur
 sc̄ismatici zc. ibidem. §. xi. z. xij. per totum.
 Papa quā prātem habet i xpianos p̄cipue super imp̄-
 peratores z arc̄s imperij. quò eū p̄firmat si catholicus est
 si nō. quò deponit. q̄s papa p̄mo alemanis dedit imp̄-
 torem zc. ibi. §. xij. xij. xv. z. xvi. z. s. sub lra i. f. ipator.
 Papa quā prātes habet in alios reges z p̄ncipes pos-
 puli xpiani. z vtrū subijciunt reges q̄rū ad temporalium
 recognitiōem. quò a sententijs regū ad papā appellat. ibi.
 Papa quā prātem habet in de (S. xvij. per totum.
 rum. vtrū papa peccet mortaliter in acceptiōe p̄sonarū.
 z si papa a p̄ncipibz moueret ad p̄ferendū ecclesiastica
 beneficia tripl̄ p̄tingit ibi esse viciū. ibi. §. xvij. p. totū.
 Papa vtrū possit aliq̄s iuste ad penā inferni dāna
 habet in ordinādo bñificia ecclesiastica ibi. §. xix. per totum.
 Papa quā potestare habet in creādis nouis religio-
 bus. Et tria p̄siderant in exemptiōe. Et fuit valde cons-
 gruū aliq̄ collegia z religiones eximere zc. §. xx. p. totū.
 Papa vtrū est p̄mus z maximus oim̄ episcopoz z pa-
 trum ecclesiam xpi vniuersalē p̄latianē heat ibi. §. i. p. to.
 Papa vtrū ē caput vniuersalis ecclesie. ibi. §. ii. p. to.
 Papa vtrū ē sp̄s vniuersalis ecclesie. ibi. §. iij. p. totū.
 Vtrū reges z p̄ncipes xpiani z p̄sequēs oēs fideles
 tenent esse subditi pape zc. ibidem. §. iij. per totum.
 Vtrum est de necessitate salutis subesse romano p̄-
 pape vtrū magis sit (ficiali ibidem. §. v. per totum.
 obediendū q̄s alteri cuiuscūq̄ prāti inferiori. ibi. §. vi. p. r.
 Papa vtrum succedat beato petro in ea p̄fectiōe pos-
 testatis z dignitatis vicariatus xpi qua beatus petrus a
 christo caput z pastor vniuersalis ecclesie fuit in ecclesia sb̄
 limatus ibidem. §. vij. per totum.
 Papa vtrū h̄z i ecclesia plenitudinē prāti. ibi. §. viij. p. r.
 Pape prās vtrū descendat in alios p̄latos ibi. §. ix. p. r.
 Papa vtrū possit vti potestate clauis in quemlibet d̄
 Papa vtrūz (ecclesia ibidem. §. decimo. per totum.
 potest concedere alicui q̄ quis vtrū potestate clauis i
 cum in foro ecclesie. ibidem §. vndecimo per totum.
 Papa vtrū possit p̄cedere alicui prātem vt vtrū i eū
 tate clauis in foro exteriori. ibi. §. xij. per totum.

Papa vtrum sit p̄p̄rius sacerdos dīcedus aliquomo-
 do cuiuslibet parochie. ibidem. §. xij. per totum.
 Vtrū papa ē p̄lat̄ immediat̄ cuiuslibet fidelis. ibi. §. 1.
 Papa vtrū possit cōmittere alicui p̄di (xij. p. totū.
 care z cōfessiones audire. z vti potestate clauis in irrecu-
 tis p̄ijs sacerdotibz procbialibz. ibi. §. xv. p. totum.
 Papa vtrū p̄ duos ordines institutos a deo scz ep̄o-
 rum z sacerdotum parochialū possit instituire certus
 Papa vtrū pos- (ordinē zc. ibidē. §. xvij. p. totum.
 sit compellere collegia generalū studioz vt ad eoz loca-
 tatem religiosi admittant. ibidem. §. xvij. per totum.
 Papam vtrū max̄ me respiciat ordinatio studioz
 Papa vtrū auctoz (z vniuersitatū ibi. §. xvij. p. to.
 tatem vniuersalis ecclesie determinatione fieri p̄ncipalē
 Papa vtrū habeat cō (habet. ibi. §. xix. per totum.
 firmare sententiā studioz ibidem. §. xx. per totum.
 Papa vtrū subijciat itaratus p̄latoz. ibi. §. xxi. p. to.
 Papa vtrū possit mutare sententiā sanctorū parum
 in p̄latibz generalibz p̄ regulas vel eccle p̄latos. ibi. §. 1.
 Papa vtrū habeat plenitudinē pote (xij. p. totum.
 statis dispensandi in om̄ibz ibidem. §. xxiij. p. totum.
 Papa solus dispēsat in quinquaginta calibz qui p̄ or-
 dinem enumerant z declarant ibidem ca. vij. p. totum.
 Papa quò est in om̄ibz miserabilior. z quare. z in qui-
 bus. z nomē pape mutat in sua creatione tripl̄ de cau-
 Que differētia inter pa (sa ibidem ca. vij. p. totum.
 pam z conalū. desup vide. §. sub c̄sez Conciliū. Et. ij. p.
 ter. xxiij. ca. p̄mo z secundo per totum.
 Papaliū litteraz fallaces ep̄comunicati sunt maio-
 Papa quomō (in lra iij. p. r. xxiij. ca. xvi. per totum.
 condere habet canones. iij. p. r. xxiij. ca. iij. §. iij. p. totum.
 Papalis dignitas in ecclesia siue in orbe anteccedit
 gnitatem imp̄alem. q̄d tripl̄ p̄bat. i. p. r. iij. ca. p. §. 1.
 De papatu contententi bz temp̄e sci (iij. p. totum.
 smatis hēs i lra in lata materia sub lra s̄ scz Sc̄isma.
 Papa eligere p̄t sibi confessorē qui eū absoluat in fo-
 ro penitentiali. iij. p. r. xvij. ca. secundo ante medium.
 De pape vicarijs habes infra sub lra v scz vicario. et
 iij. p. r. xix. ca. decimo z p̄mo. per totum.
 Pape electio vario modo describit. §. sub lra c̄ sc̄licet
 Cardinaliū. Et. iij. p. r. xxi. ca. ij. §. vi. vij. vij. p. r. z. p. r.
 Paradisi gaudiū quomō designat pillud (totum.
 N. arbet. Intra in gaudiū dñi tui. Hoc gaudiū offer-
 dant glosium quatuor. i. p. r. vi. c. v. §. iij. iij. z. vi. p. totū.
 Paradiso quò assimilat religio. z p̄ ea que sunt in pa-
 radiso. iij. p. r. xvi. c. f. §. ix. infra p̄ncip. ibi. De p̄mo p.
 Paradiso quomō angeli asportant animas zc. iij. p.
 r. xxi. ca. quinto. §. tertio. quasi in fine.
 Paradisi gaudiū quod est. siue in quo consistit. Et q̄
 tuor ostendit illud gaudiū esse gloriosum. i. p. r. vi. c. v.
 Pastorum ecclesiarū vitavario (S. iij. per totum.
 modo describit infra sub p̄ scz P̄latoz status. Et ter-
 tia parte titu. decimonono. cap. p̄mo per totum.
 Pastorum tabernacula describuntur ex canticis salo-
 mōis. Et quid significant hedi zc. i. p. r. i. c. ij. §. v. p. r.
 Paternitas quadruplex est venarāda scz carnalis. p̄-
 sidentialis. temporalis. sacramentalis. i. p. r. titu. xiiij. ca. iij.
 §. vi. Et de honore eorundē habes ibi. §. vij. z. viij.
 Parentalis amor magnus est z tāto maior q̄ro str̄-
 ctior parentela. z quare. Et amor parentū diuor est q̄
 filioz. Et quare filij p̄ plures annos differūt in amor-
 re parentū. z amor parentū qui nō est a sp̄s sancto indu-
 cit multa mala. zc. i. p. r. vi. c. ij. §. ij. an. me. ibi. Dicēd̄
 Parentales familie que sunt. z quomō cum p̄uri nō
 habent a parentibz sunt affectandi zc. p̄ma parte. v. ij.
 cap. tertio. §. secundo. circa principium.
 Parentū p̄moz supbia in quo sunt. z eoz supbia nō

fuit simpliciter grau⁹ alijs peccatis hoim. S probat. Et supbia que fuit gūius triplici rōe. Et ade fuit grau⁹ us p̄m̄ alia triplici rōe. ij. p. ti. ij. c. i. S. iij. per totū.

Parentibz quomō licet in certis casibz filios exheres dare. sed nō licet liberos factos monachos reppellē ab hereditate zc. ij. p. ti. r. c. ij. S. ij. per totū.

Parētes quō puidere debent vario mō filijs legitis ab illegitimis. ij. p. ti. r. c. ij. S. iij. b. vide tñ de successio ne filioz siue heredu. ibidem. S. iij. per totū.

Parētes frāgētes spōsalia filioz suoꝝ quā penā incurrūt fm canōcs. ij. p. ti. r. c. xxi. S. v. ibi. Et cūsimul Parentes quō tripliciter sūt honorādi. scz. secund⁹ reuerentiā in exhibendo. obediētiā faciēdo. z in necessitatibz s̄bueniēdo. quarta. p. ti. v. c. ix. S. i. et. ij. p. to.

Parentū dilectio describitur vario mō supra. d. scz. dīlectio p̄totū. Et. iij. p. ti. vi. c. iij. S. vij. viij. ix. per totū.

Parentes quō se habere dñt in regēdo ad filios. Et sunt tria ad que iuuenes naturalr sunt inclinari. q̄mōdo parentes ipos regere debent vt ab̄stis se caueāt zc. ij. parte. ti. ij. ca. v. S. iij. per totum.

Parentes optimi z sancti quomodo habuerūt filios pessimos z cōuerso. Et quō parētes de filijs solliciti eē debent vt bona faciant. z mala caueant. tertia parte ti. primo. cap. primo. S. vi. post p̄ncipiū immediate.

Propter parentū obsequia virū ingressus religiōis sūt dimittendus. z q̄d̄ diu debet differre illud obsequiuz zc. tertia parte. ti. r. c. ij. S. primo per totum.

Pater familias quā prudentiā debet habere in gub̄nādo familiā. z quō se habere debet ad vxorē zc. iij. parte. titu. secūdo. cap. q̄nto. S. i. et. ij. per totū.

Pater religionū primi q̄ fuerūt. quō dīcunt celli. q̄ modo assimilant onagris. z quare. z quō isti suo efemis plo mōm illuminauerūt zc. ij. p. ti. r. c. x. S. iij. p. to.

Pater misericordiaz deus quō suos liberat a sex mal⁹ mō. i. p. ti. v. c. iij. S. iij. an̄ mediū. ibi dī at p̄r̄ m̄si.

Pater noster in missa breuiter z notabilr exponit. iij. parte. ti. r. c. v. S. quinto. per totum.

Pater n̄r quō recordat cū magnificat in q̄ p̄tinet materia vni⁹ q̄dragelime. iij. p. ti. r. c. xxx. p. totū.

Contra phariseos z ypocritas inuēdit dñs septē. male dīcōnes. z p̄ra illos q̄ per ipos figurant. ij. p. ti. iij. c. vij. z. iij. post p̄ncipiū. infra. septē male.

Partus beatissime virginis describitur p̄t̄ema siue per modū simonis. iij. p. ti. r. c. xxxi.

Paruuloꝝ status describitur. qui s̄z descendunt ad limbū. prima parte. ti. r. c. iij. cap. i. S. iij. per totū.

Pallio xpi ad memoriā reuocata triplicē bonū effectū facit in aīa. iij. p. ti. iij. cap. vij. S. iij. per totum.

Pascalis agnus moralisat cū omni ritu cōmestōis zc. prima p. ti. r. c. iij. capitulo. q̄nto. S. septimo per totū.

Passiones iuuenū vnde naturalr pueniūt. quō ab istis dñt retrahi p̄ parētes zc. iij. par. ti. ij. ca. v. S. iij. p̄ncipiū. infra. sūt aut̄ tria. etiā. S. iij. et quinto.

Passiones aīe que sunt et q̄ causa ipaz. i. p. ti. vi. ca. randa. i. p. ti. v. c. vi. S. i. circa p̄nc. ibi. Quātum ad p̄m̄.

De pastoribz siue plaris vide varia infra sub. p. scilz plaris. et. iij. p. ti. r. c. i. quasi per totū. Et tertia parte titu. lo. xxxi. c. f. S. secundo. De bonis pastoribz.

Patriarche et primates quō sunt maiores q̄ archieps z minores papa. q̄ est differētia inter eos q̄ p̄rie dīcunt primates. et hñt quatuor p̄uilegia. zc. iij. parte. titu. r. c. iij. de pallio ipoz vide ibi. S. ij. per totum.

Patriarchaz et epoz proprius sacerdos es proprie dīcūt. cui confiteri possunt. et a q̄bus eos absolue p̄nt zc. tertia parte titu. r. v. ca. ij. S. ij. per totum.

Patriarche et p̄bete quō xpi figurauerunt. q̄mō

do adam et ceteri patriarche multū emendant cū Johanne baptista. ij. parte. ti. r. c. ca. vij. per totum.

Patronatus q̄ potestas est. quadruplex ius cōpetit patronis. et patronus si laicus est debet p̄sentari infra quatuor menses. si ecclesiastica p̄sona est tunc infra sex mēses zc. iij. parte. titu. r. c. p̄. duode. ante. S.

Patronatus quomodo debet p̄sentari si valens est patronus nō p̄r̄ sc̄ipm̄ p̄sentari. zc. ibidē. S. i. per totū.

Jusp̄patronatus transfertur in alterum quatuor modis. vtrū possit pignozari obligari. ad quos p̄tinet patronatus. q̄ eoz autoritas ibidem. S. ij. per totū.

Jus p̄sentandi vtrū possit p̄stari a parochianis in ecclesia parochiali. et p̄les sunt vie a iure inuente p̄ quas ecclesie p̄uidet de rectore zc. ibidem. S. tertio p. to.

Patroni quō debent habere sollicitā curā d̄ ecclesijs. quō sit p̄ntatio p̄ p̄nos. tribz modis sp̄nit̄ patron⁹ ponūt d̄sup aliq̄ gones et notabilia ibi. S. iij. p. totum.

Patronat⁹ trāsario quō z qualr fit. et q̄n rōnabile. et de venditōe z successiōe trāsferentiū zc. ibi. S. v. p. to.

Patronus ecclesie qualiter q̄s fit. et quomodo et q̄ Questōes notabiles z varia. (re zc. ibidē. S. vi. p. to. ponūt circa acq̄sitiōem p̄nat⁹ zc. ibidē. S. vij. p. totū.

Patroni si discordant ille p̄ficiet qui plurimum p̄atronoz voces habet. quod vltimus ad longū declarat.

Jusp̄patronatus quare vendi (zc. ibidē. S. viij. p. to. vel emi nō potest. alias simoniā p̄mittit. quid ē ius patronat⁹. Et ex patronatu cōpetit patrono quadruplex ius zc. ij. p. ti. i. c. q̄nto. S. xxxij. per totū.

Paup̄tas quomodo ponit̄ inter p̄silia dñi. et ponit̄ circa ipam aliq̄ error qui et destruitur. quomō paup̄tas in diuitijs sit considerāda. et que est bona et q̄ non zc. iij. parte. ti. r. c. iij. ante. S.

Paupertatē voluntariā sectādo est quadruplex mo Circa paup̄tē christi et ap̄toꝝ (dus ibi. S. i. p. to. quomodo fraticelli vario modo errabāt. quoz errores etiā vario modo damnant per vna extrauagantē. et a quodā ordīs p̄dicatoꝝ ad longū declarat ibi. c. iij. p. to.

Paupertas vtrū facit essentialr ad p̄fectionē. q̄mōdo paup̄tas accipit dupliciter. et p̄fectio quedā p̄sonal. et quedam statualis. ponunt d̄sup sex conclusiones q̄ et declarat̄ ibidem. S. duode. per totum.

Vtrū habere aliquid in cōmuni dīminuat de p̄fectiōne ponunt d̄sup tres p̄clusiones ibi. S. xij. p. totū.

Q̄ habere aliqua in cōmuni nō dīminuat statū p̄fectionis probat̄ ponunt d̄sup aliq̄ conclusiones que z notabilr̄ declarat̄ ibi. S. xij. per totū.

Q̄ habere aliq̄ in cōmuni nō dīminuat de p̄fectiōne status platoꝝ. p̄bat̄ mltiplr̄ ibi. S. xv. per to.

Vtrū christus z apli habuerunt aliqua in cōmuni ponunt d̄sup sex p̄clusiones. que z vario mō declarat̄ur Q̄ xps ab initio habuit dñitū (ibi. S. xvi. p. to. omniū rez. probat̄ vario mō et ad longū ibi. S. xvij. p. to.

Q̄ habuit dñitū in acq̄sitiū quarundā rerum. probatur vario modo ibi. S. xvij. per totū.

Q̄ xps hñt dñitū. acq̄sitiū aliq̄ rez ex dono alteri⁹ pbatur vario modo ibi. S. xix. per totum.

Q̄ apli cōmiser̄ votū paup̄tat̄. p̄bat̄ mltiplr̄ ibi. S. Q̄ apostoli habuerūt aliq̄ in cōmuni (x. per to. q̄ntū ad ius z dñitū. p̄bat̄ mltiplr̄. ibidē. S. xxi. per to.

Q̄ apostoli post resurrectōem z ascensionē xpi habuerūt aliqua i cōmuni. p̄bat̄ z istā p̄clusionē vario mō ibidē. z. xxij. z per oēs sequētes. S.

Pauperibz quibz dāt iudiciaria p̄t̄as sedēdi cuz xpo in iudicio zc. iij. p. ti. r. c. i. S. vi. i medio. z ante.

Paupertatis gradus q̄ sunt. iij. p. ti. r. c. iij. S. p̄mo post p̄ncipiū. infra. P̄mus fmo xpi.

Paup̄tas sp̄s potest sumi z exponi tripliciter. z ho

rum est regnū celoz. primo p veram humilitatē. secūdo p inordinatū affectus remotionē. tertio p totalem mun- di abdicatōem. iij. r. vj. c. vi. §. i. per totū.

Paup supb e octava abutio iter. xij. abutōes diuiso- ni. i. p. u. v. c. ij. §. vij. an mediū. ibi. Octava abutio ē.

Paupras n causat pfectōez. religiōis. quō paupras dicitur in religiois quō tribus gētibz religiōis ppetri tri- plex gēd paupras. iij. p. r. xvi. c. i. §. ij. per totum.

Paupras in religione quō est tuada sine puerate. q̄li- ter circa ipam peccat. quid dicitur. h̄re p̄rium ē mor- tale. r. plat. n p̄ b dispensare. i. v. dē. §. xi. p. totū.

Paupibz quō et qualiter subueniendū sit p clemosys nāz p alia opa misericordie. ij. p. r. i. c. xxiij. §. i. ij. r. ij. p. r.

Paupibz nō ē danda clemosyna p orōe ab eis facta da tanqz ex b̄ q̄s intendat emere orōem. iij. p. b̄nificiū gratuitū. ij. p. r. i. c. v. §. xvij. p̄ p̄napi. ibi. Secūdo nota.

Pauperibz quō est dñs sollicitus ad p̄ndendū. quō tpe xps rex regū paup fuit. r. illā on dir p̄bis r facus. vij. d. paup. r. v̄n̄ d̄ mendic. r. c. ij. p. r. i. c. i. p. totū.

Peccata mortalia quō

modo assimilant aliq̄bz bestijs. i. p. r. i. c. i. §. ij. p̄ me. Peccā pmissa quō hō respicere debet r de ipis satisfi- cere. i. p. r. i. c. vj. §. v. per totū.

Peccatū quō fac volūtatē hoīs durā vt lapis. i. p. r. i. c. vj. §. ij. p̄ p̄napi. ibi. Quantū ad p̄mū.

De peccis admittis r commissis r de oī s̄bo oculo quō de ipis reddem deo rōem in nouissimo. i. p. r. i. c. v. §. §. quarto. post mediū. ibi. Quarto exigerē ratio.

Peccā qd est. Et cā peccī pōt esse triplex. scz. interior. exterior r inferior. r. i. p. r. i. c. vi. ca. p̄mo ante. §.

Peccī actu quō ē triplex ignorātia. ibi. §. i. p. totum.

Peccī ex malicia dicitur peccatū qd quis facit quasi sciēt molū eligens. quō aliq̄ modo ibi est ignorātia. qn̄ q̄s dicit peccare ex passione. r peccatū ex malicia est grauis us alio peccato triplicatōne ibidē. §. ij. p. totū.

Peccī ex infirmitate vel passione dicitur ex firmitate r firmitatis corporalis. quō passio impedit rōem. r passio i- pedit p̄sideratōem tripl̄. ibi. §. ij. per totum.

In peccato q̄ gaudīū sit p̄barur. ex sacra scriptura. q̄ gaudīū ostendit esse insanū. quatuor. i. p̄t̄. vi. c. v. §. ij. ante mediū. ibi. Secūdo ē gaudīū pec- catoris.

Peccatū causa nō est deus directe neqz indirecte. Et q̄ deus dicitur excecāre vel obdurare duo importat. r tripl̄. q̄ liq̄ potest esse causa peccī. i. p. r. i. c. vi. c. rj. p. totū.

Peccī vnū contingit esse causam alteri. fm̄ q̄tuor genera causarū. i. p. r. i. c. vj. §. vij. per totū.

Peccatū quō vario modo diffinit fm̄ doctores. quō peccī vario modo p̄siderat. r q̄ sūt cause p̄ncipales pec- catoris. i. p̄t̄. titu. septimo. cap. i. per totum.

Peccata scz modis distinguunt ab inuicē. scz parte reatus. ex parte gradus. ex parte respectus. ex pte noīs ex pte originis. r ex parte radicis. ibi. c. ij. p. totū.

Reatus qd est ad q̄s penas obligat peccī mortale. ve- niale. r originale. Et peccī mortale siue actuale. siue ve- niale aliquādo transit actu. sed remanet reat. i. p. r. i. c. vj. cap. ij. post mediū. ibi. Et quia dicitur est

Peccā quō diuidunt in peccī cogitatis. locutōnis. r opationis. r aliq̄n addit peccī p̄suetudinis. Et sūt tria genera peccōz. r octo gradus peccī. Et quomodo peccatū diuidit fm̄ gradus rē. ibidē. §. i. per totū.

Peccare quomodo homo dicitur in deum. in proxi- mū. r in seipsum rē. ibidē. §. ij. per totū.

Peccī quō diuidit i dicitū cōmissionis. omissionis. r transgressiois. quare p̄ius est omissio q̄ p̄missio. vtz in q̄libet peccō sit aliq̄s act. rē. ibidē. §. ij. p. totū.

Peccatoz sunt quinqz radices. quare dicitur radices

r passio q̄ ē radix peccī quō distinguūt. ibi. §. iij. p. totū.

Peccata principalia r capitalia sunt septem ex quibz bus alia omnia oriunt. quare dicitur capitalia. r v̄n̄ pro- cedunt rē. ibidē. §. quinto per totum.

Peccā mortalia siue capitalia quō figurant in septē gentibz q̄ h̄bant i terra p̄missiois. q̄ ē ita terra. q̄ q̄ xps v̄n̄a bōa fec̄ hōi. q̄ sūt iste gētes noīe. q̄bz peccis assilant.

Peccati mortal' nocūmca sūt. xxiij. (ibi. §. vi. p. totū) que cum magna mala sunt. quomodo cogitur peccatū deum multipliciter orare rē. ibidē. c. rj. p. totū.

Peccati cogitatio quomodo fit p̄pter quatuor causas scz. vel ad cognoscendū. cauendū. delectandū. r perpetrā- dum. i. p. r. i. c. vj. cap. vij. §. iij. c. per totum.

Peccatum originale quid

ut fm̄ Augu. r quid fm̄ b̄n̄ r homā. r qd est materia- liter peccī origiale r qre rē. i. p. r. i. c. i. ante. §.

Peccī origiale est vnū in essentia. sed multiplex in ef- fectu. quō inficit plures potentias aīe r p̄ncipat. eq̄lit cū omnibz rē. ibidē. §. p̄mo per totum.

Peccī origial' pena q̄ ē q̄tū ad aīam. ibi. §. ij. p. totum.

Peccatū origiale nunc tollit per baptisimū in nouo testamento. in veteri autē p̄ fidelē p̄ntū. Et aliqua de ar- tificione iudeoz. ibidē. §. ij. per totum.

Stat' p̄ueroz descendentiū ad limbū q̄ n̄ sūt purga- ti ab origiali. coz stat' dicitur cū duplici. limbo. ibi. §.

Strā virgo v̄n̄ p̄cepta sit in peccō originali (iij. p. ro- desuper vide ibi. ca. ij. c. ij. per totum.

Peccatū actuale dicitur

modo tale ex eo q̄ p̄uuar aīam de inhabitatione p̄ gra- tiā ex qua aīa vidit sp̄ual̄. et de ipa quinqz sunt vidē- da. prima parte titulo nono cap. p̄mo. ante. §.

Opinio stoicoz circa peccata que sūt. r que r quāta sit grauitas peccati mortalis. quando circūstantie aggrā- uant peccata. Et ponit duplex opinio de circūstantijs et quō peccī vnū est grauius altero. ibi. §. i. r. ij. p. totū.

Nota. xvi. regulas vniuersales ad cognoscendū peccata mortalia vt nō. Ad qd tales regle valent. ibi. §. ij. p. ro-

Peccati mortal' nocūmca qd est. r bonū nature hu- mane p̄t dicit tripl̄. q̄tuoze sūt anime potētie. quō p̄c̄m̄ etiā transeunte actu peccati. ibidē. ca. ij. p. totū.

Peccata mortalia enumerat p̄ ordinē r q̄bz i figura s̄i- gura banē. secunda parte in prologo.

Peccata mortalia quō sunt septem capita draconum quibz parat ve damnatōnis. ibidē.

Peccatū mortale commissus in die festo multo q̄m̄ est q̄ alio die. p̄bat. ij. p̄t̄. r. i. c. vj. §. ij. p̄ p̄napi.

Peccatū mortale cognoscitur a veniali per quinqz regulas. ij. parte. titu. xvij. cap. xvij. per totū.

Peccati mortali sunt tres differentie tāqz tres mortē que denotant p̄ tres terminos. scz abire. stare. r sedere rē. ij. parte. titu. ij. cap. ij. circa mediū.

Peccata mortalia quomodo assimilant septem vjz difficilimis. i. p̄t̄. r. i. c. v. ca. ij. §. p̄mo per totum.

Peccata capitalia assimilatur septē demonibus. ij. p̄t̄. r. xvij. c. v. §. ij. circa mediū. ibi. Et primus demō.

Peccatū veniale vnde dicitur

Et aliquid potest esse veniale tripliciter rē. prima parte titulo decimo capitulo primo. ante. §.

Peccatū veniale committi non potuit in statu in- nocentie. vt cōmuniter ponit. de q̄bus sūt intelligendā et impossibile est q̄ cū peccī veniale sit in aliq̄ cū origi- nali solo absqz mortale. r qre. ibi. §. i. per totum.

Peccatoz p̄mi mor' q̄ sūt in sensualitate sūt venia-

¶ ante E

lia. 2 quō in homine est triplex appetitus. quō al. qn p
venit in iudiciū rōnis zc. ibidem. §. ij. per totum.

Peccatū veniale si effia possit mortale. q. veniale sic
n potest mortale triplr pōt intelligi. 2 acus peccati du
pliciter ad aliqd dū ponit. 2 veniale nō potest fieri mor
tale. nisi p accidens. zc. ibidem. §. iij. per totum.

Peccati venialis effectus siue nocentū est multi
plex. quō peccatū veniale dimittit. 2 contritio requirit
ad remissionē venialis. 2 tritio pōt accipi triplr. 2 quan
do tunc dimittit zc. ibidem. §. iij. per totum.

Peccata venialia dimittunt octo modis. vsus. Con
fiteor. fundo. aspergoz. contereoz. oro. Signo. edo. pono. p
hec venialia pono. Et quomodo plus per illos modos
q. per alios. ibidem. §. quinto per totum.

Peccatū contra naturā

ut tertia species luxurie. 2 grauissimū super omne luxu
riā. Et diuidit in quatuor. s. in mollicitē. sodemā. inatu
ralēm. 2 bestialē. q. pluribz modis contingere pōt. Et qd
illoz aliter grauius ē. ij. p. ti. v. c. iij. ante. §.

Occasio culpe abominata cōtra naturā quō interpt
tatur p illud nomē iabin zc. et post p multa exempla et
autoritates ibidem. §. primo per totum.

Peccatoz talū grauitas et abominatio maxia quō
compenditur in quinqz que per ordinem enumerant
Et quare vocatur contra naturā. ibidem. §. ij. per totū.

Septē notant q. aggrauāt culpā illā. ibi. §. iij. in. ca.
v. vi. vij. z. viij. Agitur de incestu. stupro. sacrilego. 2 ra
pina. De super vide in luteris sibi aptatis.

Peccatū natura quō vario modo agit in matrimōio
2 quantū peccatū zc. ij. p. ti. i. c. xx. §. iij. per totum.

Peccatū natura faciens quā penā incurrit fm cas
hones. ij. p. ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi. Tertius.

Peccata clamātia in celū

lunt. homicidium. sodemā. 2 oppressio pauper. ij. p. ti.
v. ca. iij. §. ij. infra principium.

Peccatū in spiritum san

ctū describit vario mō. s. sub lra. b. sz blasphemā. Et
zc. a p. ti. vij. z. ix. per totum.

Peccati status quō dicitur mare ppter inquietudinē. 2 q
re psondū. 2 bñ dicitur pām in spm sc̄m. quō hō per timorē
ab illo se debet auertere zc. ibi. ti. vij. c. vij. §. i. p. totū.

Peccatū varia quō sūt mūdanda ad modū purifi
corōnis in deoz. q. purgatio iudeoz significat purgati
onē peccatoz nroz. i. p. ti. xij. c. v. §. vij. per totum.

Peccatū nō dimittit nisi restituat ablatū. Est vna d
regu. iij. q. 2 declaraf. i. p. ti. xx. c. vnicō sub. p. f. Peccatū.

Peccati venia nō dat nisi correcto. Est vna de regu.
iij. q. 2 declaraf. ibi sub. p. f. Peccati.

Peccatū quodlibet quō exccat mentē. 2 quō homo p
peccatū sit similis bestijs. 2 quō per peccatū sit seru⁹ dia
boli. 2 est in ipius p̄tate. ij. p. i. plogo. an. me. ibi. In sup.

Peccati defensio est octau⁹ gradus supbie. 2 in qbul
hōibz repit magis ista defensio. ij. p. ti. iij. c. iij. §. xi. p. to.

Peccati libras ē vndecim⁹ gradus supbie. 2 in quo cōs
sistit. ibidem. §. xij. per totum.

Peccandi p̄tudo est duodecim⁹ gradus supbie.
Et quare 2 quō est periculosa. ibidem. §. xv. per totum.

Peccata siue vicia dñoz siue principū describūt va
rio modo. ij. p. ti. iij. cap. iij. per totum.

Peccat religiosus grauius in codē genere peccati mor
talis vel venialis qd. cōmittit q. laicus triplci ratōne
2 gre citi⁹ resurgit. ij. p. ti. xvi. c. i. §. vij. circa finem. ibi

Peccatū quō diuidit in peccatū cordis. (Et nota fm.
oris. 2 operis. 2 quō inter se differūt. ij. p. ti. xvij. c. xvij.)

Peccata dimissa a deo nunq. redeūt (§. vi. per totū.
P. culpā dimissā seqntē. nec q. ad penā. ij. p. ti. xxi. c. i. §.
Peccatoz resurgere nō potest sine dei gra. iij. p. to.

Peccatoz q. nemo resistere potest sine dei gratia. pro
batur ad longum ibidem. §. iij. per totum.

Peccatū quō timendū sit 2 vitandū ppter seprē mas
la que peccatum facit siue induat. Et q. deo peccatū displi
cet pater ex seprē. ij. p. ti. xij. c. vi. §. i. per totum.

Peccatū quō induat hōi seprē nocentia. iō timendū
ibidē. §. ij. iij. v. vi. vij. z. viij. per totum.

Peccatoz nroz deo reddem⁹ rōem in nouissimo.
ij. p. ti. xij. c. ix. §. vi. per totum.

Peccata mortalia 2 venialia quomodo pōt purgas
ri in presenti. quarta parte. ti. xij. c. x. §. ij. per totum.

Peccatū siue vicia mlierū describūt in genere fm ordi
nē alphabeti adaptata. ij. p. ti. i. c. xxv.

Peccata quomodo multiplicantur per amorem suū
ipius. ij. p. ti. v. cap. xij. §. iij. per totum.

Peccatū absolutio quō requirunt p̄tū. dem. zc. tertia p̄
te. i. xij. cap. octauo per totum.

Peccatū mortale 2 missum in die festo multo grauē
q. als zc. ij. p. ti. v. cap. xv. §. ij. per totum.

Peccatoz assimilaf mortuo ppter tria. scz ppter consi
mlem 2 effectū. ppter simlē effectum. 2 ppter consilem
aspecum. prima parte. ti. v. cap. i. §. xij. per totum.

Peccatoz q. modo assimilaf pincerne pbarōis. 2 qd
desup significant tres pagines. i. p. ti. v. ca. ij. §. ix. post
medium. ibi. Lum autem sic bene ex.

Peccatū deccēs cū peccō mortali. cōdit sc̄ rōmbz ipm
iustissime dō natū. i. p. ti. v. c. iij. §. ij. per totum.

Peccantibz est necessarius et vtilis timor dei. 2 quas
prima. p. ti. vi. cap. x. §. v. circa principium.

Peccatū veraf 2 detrimētū patit i bonis spūalibz q. st
i triplci dñā. i. p. ti. vij. c. iij. §. iij. in principio.

Peccatū quō veraf in aīe separatione a corpore 2 refrigeri
um habere non pōt. sed magis angustias. et ex triplci
ratione. ibidem. §. quarto per totum.

Peccatoz ppter mortale a deo quō punif nō solum in
psenti. sed etiā in futuro. Et hec pena est aliq. modo sū
nira. 2 aliq. modo infinita. i. p. ti. ix. c. iij. ante. §.

Peccatū q. tomagis expectat ad p̄nāz 2 nō reuertit tā
to duri⁹ punif. pbat varijs autoritatibz. ibidem. ca. iij.
§. iij. post medium ibi. Quanto sūt peccatoz.

Deficat peccatū q. offendēs i vno fact⁹ ē oim reus. Est
vna de re. iij. q. 2 declaraf. i. p. ti. xx. c. vnicō. sub. d. sz

Peccatū quō in se bz triplci defectū quē nō (Deficat
considerat ipse. ij. p. ti. v. c. xi. §. i. per totum.

Peccator quod ostendit esse factu ex via. ex cura. ex me

sa. ex de mo tua. ex pugna. ex glia. et ex ope. iij. p. ii. xij.

Peccator quod ipoliat spualr (ca. vi. g. vi. per totum

septē bōis a diabolo. q̄ figurat p̄ ornāmēta tēpli. ibidē

Pecunia limoniae recepta p̄ ordine (S. viij. p̄ totū.

caio t̄p̄ vñficio. v̄l p̄ septura t̄p̄ ingressu religionis qd

ca ipa pecunia fieri d̄z. ij. p. ii. c. v. S. viij. p. r. z auq. S. xx.

Pecunia p̄ dōm vel recipi p̄ spuali re vel circa ipua

lia. z line limonia q̄nqz moais. ij. p. ii. c. iij. S. ij. p̄ totū

Pecunia bene vti quō b̄ est s̄c̄ libera (etiam. S. i.

litatis. z duplex est vius pecunie. quare pecunia cauit s̄b

rone vñfū z q̄ p̄nēt ad istā liberalitatē. iij. p. ii. v. ca.

Pecunie liberalitatis vide vana (vñ. S. i. p̄ totū.

sub tra. l. l. g. Liberalitatis z ibi. c. xvij. per totum.

Et etiam vide supra sub. d. l. g. de diuitibus zc.

Pecunia licite potest recipi a scolaribz. p̄ba. ij. p. ii. i.

ca. v. S. xvij. post medium. ibi. Nota sexto g.

Pecunia res redditus vtz licet hereditarie emere ad

vitam zc. ij. par. ii. c. vij. S. xv. z. xvi. per totum

Pecunia vntes comunitatū redditarū siue came

rarij quō ipi aliqn fraudē comitunt. z quō z quādo h̄z

cite pigere possunt salariū suum. secunda pte. ti. caplo.

xvij. S. vij. vltra medium. ibi. Sed quid de came.

Pedagia qui habent imponere. z q̄ nō nisi auctoritate

re superioris. q̄ interdiciunt. z vtz pedagiū phibitū reci

piens sit excoicatus. iij. p. ii. xij. c. iij. z S. i. ante medium

Pedagia iniuste z sine causa s̄ (ibi. Ex ca. ecclesijs.

ponētes z recipiētes rapinā comitunt. z religiosi et eccle

tiastici non tenent ad ipa. p̄ba. ij. p. ii. c. xij. S. vi. pro.

Pedagogi et t̄b̄l̄onoz vocabula describunt. ibidē

Pellifices siue pelliparij quō (ca. xij. S. vi. z vltra.

aliqn male exercēt ipoz officū. ij. p. ii. vij. c. iij. S. iij.

circā finem. ibi. Pelliparij quoqz satis.

Penitentie dnt esse tres conditiones vt d̄s in dei bo

nitate iustificet. i. p. ii. xij. c. ij. S. vij. infra me. ibi. In pe.

Penitentibz quō vñl est timor dei. z q̄ bona. ipis ad

ducit. i. p. ii. vi. c. x. S. v. circa principiū.

Penitens quilibet quō se p̄parare debet an mortem

quō facē d̄z p̄fessionē. quō sat. s̄facōem. et q̄ sacerdos a)

liqn ab ipis d̄z q̄rere zc. ij. p. ii. x. c. ij. per totum.

Penitētia quemodo ē sacrm. quō est res z sacrm. z q̄

modo est tantū. iij. par. ii. xij. c. xvij. ante. S.

Pnie actus quō reuificat opa mortificata p̄ pctm

ponunt desup aliq̄ q̄stiones que z declarant. quō d̄s res

Penitentie effectus minister est sacerdos. quō est res

missio peccati actuali zc. ij. p. ii. xij. ca. ij. S. iij. circa finē

Pnia solēns q̄modo inducit (ibi. Et it̄ ḡtra opio

regularitate. z quare. z p̄ quo t̄mune imponit tal̄ pes

nitentia. iij. parte titu. xvij. cap. vi. S. i. per totum.

Penitēs vtrū magis debet esse gratus q̄ innocens

iij. p. ii. v. c. xij. infra mediū. ibi. Si autē gr̄at.

Pnie quō nō solū ē sacrm. sed etiā p̄tus. quō ipa d̄f̄i

finit. ḡ virtus specialis sit. p̄ba. quō ita p̄nēt ad iusti

ciā vindicariā zc. iij. p. ii. v. c. xij. S. i. q̄. z. iij. per to.

Pnie p̄tes siue vilitates sunt p̄tū reituro. me

ritoz restauratio. pctoz emūdatio. s̄ie reuocatio. tribu

lationū euitatio. bonoz ecclesie p̄cipatio. z p̄miorū p̄e

solū potest ex multiplici fructu. sed z p̄ncipalit̄ ex tribus

scz. q̄ est in p̄ncipali potētia. q̄ ē nob̄ vniūsalis. z quia

omniū virtutum prima zc. ibidē. S. v. per totum.

Penitēs z q̄libet elect⁹ quō habeat moueri inf̄rimoz

rem z spem. vt nec p̄sumat. nec d̄speret. ibidē. S. vi. p̄ to.

Penitentū nupticq̄ sunt. z q̄ significat lex idie in

istis nuptijs. iij. p. ii. xv. ca. xxix. S. i. z. ij. per totum.

Pro penitētia siue p̄fessione quō nihil debet exigi.

ij. par. ii. c. v. S. xvi. circa mediū. ibi. Item nec p̄.

Pnia p̄ualis quō assimilaf nau. que exigunt ad ve

ram penitētiā. ij. p. ii. ij. ca. i. S. xv. per totū.

Penitētiā hominis fortitudo quō p̄uenit ex qua

tuoz. ij. p. ii. ix. cap. xv. S. iij. circa mediū.

Pniam instructiuam q̄ p̄fessio facit de pctis con

fessis. z vtz tenet iterare p̄niam vel p̄fessionē. ij. p. ii. ix.

Penitētiā vel confitentē (ca. vij. S. iij. per totum

quō nō intelligit confessor. quid iunc facere debet. iij. pte

Penitentiarij in curia romana (ti. xvij. c. xv. p̄ totū

quā auctoritatē absoluedi h̄nt. iij. p. ii. xij. c. xvij. per to.

Penitētiāles canones q̄ sunt. z sunt numero. xvi. z p̄

ordinē declarant. iij. p. ii. xvij. c. xxi. S. v. per totū.

Pena spūalis quō est intelligenda per distinctionē scz

an imponit a canone. an imponit ab hoie. hoc declaraf

prima pte. ti. iij. c. xij. S. ij. post mediū. ibi. Nota d̄z ḡ.

Penaz benignior ē interpretatio faciēda. Est vna d̄

re. in q̄ z declaraf. i. p. ii. xx. ca. vñico. sub. i. scz. In penit.

Pena p̄ crimine p̄terius commissos est determinata a

iure. quō illa subdistingunt. i. p. ii. iij. c. xij. S. iij. an

Pena grauil infligit hōi nō solū (mediū. ibi. Et si.

p̄pter grauitatē culpe. sed etiā p̄pter alias causas. Et cir

ca quantitatē peccati quadrupler gradus est antendē

duz zc. i. p. ii. xij. c. vi. S. iij. p̄ mediū. ibi. Despens q̄.

Pena ei quā meret pctōz p̄ peccato mortali q̄ est. z q̄

modo deus reperit contritionē zc. z quō absoluit a pec

catis zc. iij. p. ii. xvij. c. xxi. S. iij. p̄ totum.

Pene quare et quō homini infligit a deo p̄pter pec

cata. iij. p. ii. xvij. cap. i. ante. S.

Penas inferit deus hōi in p̄senti vīta q̄nqz de caus.

Penā p̄nt̄ d̄s a deo in p̄nti (ibidē. S. i. per totum.

vīta non solū pro culpa sua. sed etiā pro aliena ex tripli

citrōe. vñl z quō hōi sustinere d̄z ista p̄nt̄. ibi. S. ij. p̄ r.

Pctā dimissa a deo quō nūqz redit p̄ culpa sequēt

nec quo ad penā. ibi. S. tertio per totum.

Pena nunqz inferit pro culpa mentali t̄m. in foro h̄u

mano siue seculari siue ecclesiastico. Et culpa p̄terior q̄

modo variatur quadrupticiter zc. ibidem. S. iij. p̄ totū

Pena spūalif q̄ infligit hōi in foro ecclesiastico est

Pene corporali qua infli (q̄druplex. ibi. S. v. p̄ to.

gunt hōi in foro h̄uano s̄nt mltiplices. ibi. S. vi. p̄ totū

Pena substantie corporalis quō inferit hōi in foro ec

clesiastico z seculari. z quare. z p̄pter q̄ zc. ibi. S. vij. p̄ to.

Pene z culpe hōis excusatōes s̄nt septē. Et post q̄ se

mel puni⁹ est nō d̄z ampli⁹ puniri zc. ibi. S. vij. p̄ to

Penis multiplicab quō visitat dō i pūti r i purgato
 rior pēa pūniūf triplē. r quō pūniūf iētes. ibi. c. ij. p. r.
Penaz pōderatio quas mūdani sustinet. p pēis ad
 implēdis vel spaliū quō ē remediū nrepariente. iij. p.
Pene infernales describūt (re. ti. iij. c. vij. §. r. iij. p. r.
 supra sub sra. i. s. z infernus. r sub sra. d. s. z Damnaoz.
Pene tres sūt mīseri i sūctē. ex corpōis. scōa pre. tū.
Percussio duplex. p. hibel. (ij. ca. i. z. r. per totum.
 dēdis. ep̄s nō debet aliqūē p se pberare s. p aliū qn dō
 meruit. quō vario mō dō corrige subditos rē. iij. p. titū.
Percutiens clericū vel (iij. c. iij. §. r. iij. p. r.
 religiosū quō r qn i currit canonē. iij. p. r. r. iij. c. i. p. r.
Perdere nō debem⁹ timere bona spalia ppter seprez
 conditōes terrenoz. iij. p. r. iij. c. ij. z. i. ij. iij. v. vi. z
Perfectionē quō attingere pōt aīa. r de (vij. p. totū.
 tripla triennio quē dō notare. i. p. r. i. c. ij. §. v. per totū
Perfectionis statū quō dō vocat aliqōs vt abraā Be
 nelis r. iij. z quō significat statū religiōis r pfectōis. i. pre
 perfectionē (ti. v. c. ij. §. vi. an me. ibi. Quātū ad
 trina quō desiderat aīa. i. p. r. i. c. ij. §. i. circa finē.
Perfectio spūalis est via qua imēdiare itur ad celū.
 in q pōstīr ipa pfectio. q sūt ipius effectus r signa. z dō
 eius. rē. i. p. r. v. c. iij. §. ij. an mediū. ibi. Quarta via ē.
Perfectionis stat⁹ est aīpō effectiue inchoat⁹ quō nō
 statū sumit. qd dō pfectū. quō est in varijs statibz rē.
Perfecti r religiosi dō qbz (iij. p. in prologo. §. v. z. vi
 stare dnt in iudicio siue pcedere. iij. p. r. i. c. i. §. iij. an.
Perfectōis status in religiōe (re medium. r post.
 in q pōstīr. Est em̄ triplex pfectio ad quā illaz ordinat
 religio. sed et eius perfecta charitas dicitur. triplex. iij.
 parte r. iij. c. i. per totū ante. §.
Perfectionis statū qn dō dō hīe. quō aliq sūt i stat
 tu pfectōis. vt ep̄i r religiosi. r quare pl⁹ ep̄i qz religiosi
 z ad pfectōem p̄tinet aliqd triplē rē. ibi. §. i. per totum.
Perfectionē religionis nō minuit hūdo aliqd in cōi.
Perfectus quō religiosus sūt (ibi. §. iij. per totum
 per p̄fessionē qui in diuersis religiōibz diuersimode ex
 p̄munt. ibidem. §. iij. vlt. r medium.
Perfectio hoīs in q pōstīr imitando. s. deuz. iij. p. r.
Perfectio quō sumit. duplē (ti. c. ij. §. ij. circa me.
 s. z qdam psonalis. r qdam statual. q est pfectio patrie.
 et q vie. r q naturalis. r quō religiosi r plati dnt eē p̄fē
 cti. r quō pfectio vario mō acapit. ibidem. ti. r. ij. ca. iij.
 §. v. dōdecimio. a principio vsqz ad mediū.
Perfectionis paupras q est. r hīe aliq in cōi vtū dō
 minuit pfectionē rē hīe desuper materia valde lōga. ibi.
Peregrini et viatores (et p omnes sequentes. §.
 etiā negociatores si sine licētia curatoz p̄fēct sūt n pos
 sūt ab alijs absolui sed si hēant licētia p̄tē. iij. p. r. ti.
 r. ij. cap. iij. ante medium. ibi. Quartus casus ē.
Pericula siue futura mala quō dō ista respicere dō
 p̄cauere r eis (p̄ma p. r. iij. c. vij. §. vi. p. r.
 obuiare quō p̄tinet ad rertā prem prudētie r quō pas
 timur in p̄senti vita pericula ista i quadruplici pugna
 spūali. iij. p. r. ti. ij. cap. ij. §. qnto per totū.
Pericula septē sunt in p̄senti vita q semp tūmeri dnt
Perituri excludunt a iura (iij. p. r. r. ij. c. ij. §. vij. p. r.
 mēto. r sic etiā excludūt a iudicio rē. ij. p. r. r. c. iij. §. iij
 ante medium. ibi. Secundi sunt perituri
Perituri iūgnitas ostendit ex quatuoz. s. z q ex deo. de
 us in honozat. qz omi lege vitat. qz p̄xim⁹ dānificat. et
 qz faciens multiplici pena castigat. ij. p. r. r. c. vij. an. §.
Perituri qd est. s. qz iste non excusat a mortali. r trib⁹
 modis. p̄tē dō perituri incurrit. vñ r mortali p̄ccat.
Perituri quō p̄hibet omni lege (ibidē. §. i. per to.
 s. z in rēna. mofaica. euāgelica. canonica. r politica. ibi
Propter perituri quare r quō p̄oxi. (de. §. ij. p. r.

ius dānificat. r non excusat a mortali. Et qd de exigē
 te iuramentū vtū p̄ccat rē. ibidē. §. iij. per totum.
Perituri quō r qualr mltiplr pūni. quō s. z in foro
 ecclesie. r quō in foro ciuili. ibidē. §. iij. per totum.
Perituri quō p̄nā incurrit fm canones. iij. p. r. titulo
 r. vij. cap. r. i. §. v. ibi. Quinquedecimus.
Permutationes beneficioz r p̄bendaz describuntur
 supra sub sra. b. s. bñficia. r. iij. p. r. r. v. c. iij. z. §. i. p. totū.
Persecutores quō sunt secundi mali oparij in vinea
 dnt. s. in ecclesia. r qui r quō ecclesia dei passa est decem
 magnas p̄secutōes. r a qbz. rē. i. p. r. v. c. ij. §. vij. circa
Persecutionē patētes. p̄tē r iij. (me. ibi. Sed mali.
 stia q r quō dicunt bñ. quō ipoz est regnū celoz. Et
 in q pōstīr illa b. i. rudo. iij. p. r. v. c. vi. §. vij. per totū
Persecutōis qd ē. r circa q consistit. iij. p. r. iij. c. vij
Persecutōis sunt duo extrema s. z mollicies (an. §.
 et pertinacia. ibidē. §. i. per totum.
Persecutōis sunt quatuoz effect⁹. hz em̄ sola op̄as
 ra impetrare. insuetā naturā mutare. acq̄sita p̄seruare.
 te p̄tētes omnes in bono p̄firmare. ibi. §. ij. per totum.
Persecutōis in auxilio dei rē. quō dō triplē. iij. p.
 r. iij. c. v. §. v. infra p̄ncipiū.
Persecutōis bono quō ē via q imēdiare itur ad celū
 prima p̄tē. v. cap. iij. §. ij. post mediū.
Persecutōis laus in q consistit. ij. p. r. v. c. r. ij. §. iij. i
Personae ecclesiastice (fra p̄nci. ibi. Pro e declaratōe.
 q dicant q gaudēt duplia p̄uilegio clericoz que sunt
 vere ecclesiastice p̄fōe. r q s. b. dubio. iij. p. r. r. iij. c. v. p. r.
Personis ecclesiasticis man⁹ violētās in iudicētes exco
 municati sunt maior snta. ibi. iij. p. r. r. iij. c. i. per totū
Personas ecclesiasticas cōpellentes r eoz bona exco
 municati sunt maior snta. ibi. c. r. r. iij. r. iij. r. r. v.
Personaz acceptio in iudicio (et. r. r. v. per totum.
 quō ipa p̄hibet. r etiā ipa p̄hibet ex scriptura cū exē
 plo. ij. p. r. i. c. r. r. §. ij. r. cap. r.
Personal vntas p̄bat ex scriptura r quō hec necessa
 ria est ad p̄tōis redēptōem. i. p. r. v. c. ij. §. v. z. vi. p. r.
Participatio man⁹ quō describit. r qd significane
 eius quinqz digiti siue modi. ij. p. r. i. c. i. §. vij. per to.
Participatio qbus modis fit in rapinis furtis rē. ij
 parte. ti. i. c. r. r. iij. r. r. v. Uide multa plura infra s. b.
Participare dō p̄r quadru (sra. r. salicet. Rapina.
 p̄tēter cū exco munitatis rē. iij. p. r. r. v. c. i. z. §. i. p. r.
Participantes cum iudeis circa casus prohibitos q
 modo sunt pūniendi. ij. p. r. r. iij. c. iij. §. iij. per totum.
Participatio vsure siue cōpartioe quō dō tenet ad
 restitutiōē. ij. p. r. i. c. r. r. per totum.
Pertinacia est snta vane glorie. q opponit vturi p̄se
 uerantie fm excessum in q pōstīr p̄tinacia. dō dō p̄tē
 naz rē. ij. p. r. r. iij. cap. v. ante. §.
Pertinacia p̄ntē rēma ex p̄s. quō p̄tinax compā
 rat aspidi p̄tē rē. quō aliq magni p̄tinaces fuerūt. et
 quō sancti viri caue dnt se a p̄tinacia. ibi. §. i. ij. r. iij. p. r.
Pertinax quō p̄tēntē plati fulmināris sntam excom
 municatōis. quō assimilāt veneno. ibi. §. iij. per totum
Pertinax quis dō. vñ dō p̄tinax. r vñ nāscit b viciuz
 iij. p. r. iij. c. vij. §. i. circa mediū. ibi. Pertinax aut dō
Pertus nulla maior qz familiaris inimic⁹. r qre r qstio
 qdam de iuda. ij. p. r. i. c. r. r. §. i. p. totum.
Peritōes quō formare debem⁹ ad deū rē. desup vi
 de varia. s. s. b. sra. o. s. o. r. Et. iij. p. r. v. c. vij. §. iij. p. r.
Perit quō dō scia a deo. desup dat mod⁹ r forms rē.
Petrus ap̄ls quō p̄cessit alios (iij. p. r. i. c. i. p. totū
 ap̄los i septe p̄tētibz. iij. p. r. r. iij. c. iij. §. iij. p. r. medium.
Pictores non fm quanti
 tatē laboris. sed fm industria exigere p̄nt salariū. et quō
 f 3

iet in qbus frequenter fraudē comittūt in suis opibz zc. h. p. ti. viij. c. iij. §. xi. circa mediū. ibi. Pietatis nō solū.

Pitthagorica pcepta q sūt. z quō sunt fugienda. iij. parte titu. v. cap. xx. §. ix. per totū

Pietas quō diffinit a Lullio. z describit triplr scz p pte p cultu z honore zc. z quō vnusqscz ad eā tenet. iij.

Pietas quō requirit honore (p. ti. v. ca. nono ante. §. parentū. z iste honoz triplr intelligit. scz eis reuerentiaz exhibendo. obedientiā faciēdo. z in necessitatibz subue)

Pietatis bonū quō hz tres (mēdo. ibi. §. i. z. ij. p. ro. dignitates siue excellēcias. scz qstū ad suā reglam. qstū ad suā dñam. et qstū ad efficacā siue utilitatē. iij. p. ti.

Pietatis donū quō habet in via qnoz (xv. ci. an. §. ac. f. vñū pncipalē. z alios qtuor scdarios. ibi. §. i. p. r.

Pietas quō remanet in patria. que utilitas ipius pietatis. quō ad omnia valet zc. ibi. §. ij. per totū.

Pignora vtrū licet emere a manifestis vsurarijs. ij. p. titu. i. ca. viij. §. xvij. per totum.

Pignus si aliqis accipit vnde habuit emolumentū res porale. sūb egit ptra voluntatē pignoratīs furtū comit sit. qd pte est pignus. creditor tenet oēs fructus pignoris reddere pceptis deductis z expensis in bona fide zc.

Pigritia dz filia acadie cui (ibi. c. xv. §. iij. per totū assimulat. z in scriptura pigritia frequēter sumit. pro aca cidia z negligētia sup omisiōe honoz operū. iij. p. ti. ix.

Pigrina ista siue tarditas ad bonū est (ca. xij. an. §. mala z pncipalē in tribz. scz in exhibēdo se ad puerionē in faciēdo confessionē. in psequēdo opationē. ibi. an. i. §. z

Pigritia in q differētia negligētia (p. totū. etiā. §. vi quis dz piger zc. ij. p. ti. ix. c. iij. §. i. p. totū.

De pigruta vide. s. sub. n. scz Negligentia zc.

Pigruta siue segnicia quō est species timoris naturalis. z in q consistit zc. iij. p. ti. xij. c. iij. §. ij. vltra mediū

Piblica vita. i. naturalis scia qd (ibi. De segnicie q. tractat. quō sctidit zc. i. p. ti. i. c. iij. §. i. circa medium.

Philosophia vera in tribz consistit. i. in religioe moribz z doctrina z vario mō subdiuidit. z q pncipalē ipam amplectari sūt. z quō pncipalē est nimitū insisteret doctris gētiliū. iij. p. ti. xi. c. iij. §. i. ij. iij. p. totum

Philosophoz errores ptra fidem vario modo describunt in qbus ipi errabant zc. ibi. c. v. per totū

Pincerna pharaonis qz figurat. z qd significant tres magnas. i. p. ti. v. c. ij. §. ix. ibi. Lū autē sic bñ. p. mediū.

¶ Placere alteri potest fieri

quadruplr. qñ istud sit bono mō z qñ nō zc. ij. p. ti. x. ca. ij. §. i. post pncipiū. ibi. Quātū ad primū sciendū

Planete sunt septē quoz qliber habet suū celū per qd facit cursum suū. z quō vario mō hnt influentias super corpa hūana zc. ij. p. ti. xij. c. x. §. ij. p. totū.

Planete quō circūdant solē. z qd ista significant. z ponunt. xij. signa zodiaci. z quō xps trāsluit per ista signa opando nrām salutē semp in medio iij. p. ti. xxxi. c. ij. §.

Plata in ciuitate est triplex. est em (iij. per totum plata nobilitū z camploz. est plata artificū z mercatorū rū. z plata ludentiū z temploz. z quō in omnibz istis sit vsura z dolus. ij. p. ti. i. c. vi. §. ij. per totū.

¶ Doctarū scientias siue eozū doctrinas. vtz licet studere vel ipis vti. z quō z qñ. et qñ nō zc. ij. p. ti. iij. c. vj. §. vij. per to.

Policia siue scūtilis ars describit. z ostendit. oēm hominē naturaliter esse politiciū z ciuilē. z q eis hō naturaliter est politiciū z ciuilis duplr ostendit. q sūt ad ista necessaria. iij. p. ti. ij. c. vi. §. ij. vide etiā. c. iij.

Policialis vnitas quomodo. necessaria ē ad multitudinis directionem. i. p. ti. vi. c. ij. §. v. an me. ibi. De terra.

Pollutio nocturna vtz sit pccm. triplr de ea loq pot sumus. aut fm seipam. aut fm causam. aut fm sequela Et pot esse triplex causa h pollutiois. ij. p. ti. vi. c. v. p. r.

Pollutio extra vas debitū siue extra ordinariē ē pccatū mortale. iij. par. ti. i. ca. xx. §. vi. per totū.

Pollutio nocturna quō z qñ impedit celebrationem vel coionē. pollutio pot acedere vni ex quadrupla causa qñ tūc impedit. q expmūt zc. iij. p. ti. xij. c. vi. §. r. p. r.

Pollutio in somnis que in se nō ē pccm. i. p. ti. iij. c. vij. §. ij. infra medium. ibi. Tertio causat.

Ponderibz z mēsuris quō aliqñ sit fraus. q pena de fraudantiū. z quō z qñ tales tenent ad restituēdōem. ij.

Popul' sine disciplina (p. ti. i. c. xvij. §. vi. p. totū z plebs sine lege sūt due abusiones iter. xij. abusiones di uerfoz. i. p. ti. v. c. ij. §. vij. an mediū. ibi. Undecia abu.

Populare bellū qz pncipalē ē. ij. p. ti. vj. c. vij. §. iij. p. totū

Popul' qd ē fm Lulliu. z corūde leges z iudi cialia pcepta vario modo describunt. i. p. ti. xij. c. vi. §. ij. Vide etiā ista sub. p. scz pceptis iudicialibz.

Portio legitima in testamētū est triplex. z quō vtz diuidit inter heredes zc. iij. p. ti. r. c. iij. §. ij. per totum.

Portio canōica describit ista sub ista. a. scz Septuaginta mltitudo languentiū q spūalr exponit. z q spūalr i ista portio facit ista. i. p. ti. ij. c. iij. §. ij. iij. v. z. vi. p. r.

Porte hierlm sex describunt z qd spūalr significant prima parte ti. ij. ca. iij. §. vij. per totū.

Possessor male fidei villo tpe nō pscriptit. Est vna de reg. iij. q z declarat. i. p. ti. r. c. vñico. sub. p. f. Possessor.

Sine possessione pscriptio nō pcedit. Est vna de reg. iij. q z declarat ibi sub. s. scz Sine possessione.

Pro possessore hñ q dolo desit possidere. Est vna de reg. iij. q z declarat ibi sub. p. scz Possessore.

Possessionis vsus quō describit. q z vltim' declaratur. iij. p. ti. iij. c. iij. §. ij. per totum.

Possessio ciuitatis describit pulcre. ij. p. ti. i. c. xij. §. Possessionis ordōis fratru pdicatoz (xij. z. viij. p. r. describit. vtz. s. h. hñz. iij. p. ti. rvi. ci. §. xij. z. xij. p. r.

Circa possessionē z vsus rez z coicardem ad iniuriam quō lex antiq circa illa varia statuit. i. p. ti. xij. c. vi. §.

Postulario platoz describit (iij. ante me. ibi. Circa vario mō sub ista. e. scz. electio. z. iij. p. ti. r. c. iij. p. totū.

Potentie anime describunt sub ista. a. scz Anima.

Potentie aiales cū naturalis sūt fm Aug. sūt bona media qbus bñ z male vti possum'. z he sūt tres pncipales q vario mō dclarat. i. p. ti. vj. c. iij. §. ij. an mediū

Pras factalis ē triplex. scz autorita cum. ibi. Potentis excellētie. z ministratus. quō deus sibi aliq seruauit. q modo alijs de diuersis potestatem dedit zc. iij. p. ti. xij.

Pras abusivū quō sit per (ca. xij. §. v. p. totum. prauā ad eptionē. p prauā ad executionē. z p prauā intētionē. iij. pte. ti. r. c. ij. §. i. per totum.

Pras pape describit supra sub ista. p. scz pape.

Pras septu plex data sūt aplis a xpo scz baptisādi. p dicandi soluedi. ligādi. z pfirmādi zc. iij. p. ti. r. c. iij.

De prate siue dñio vide (s. i. vlt. §. medium quasi.

Pras q ds alijs pccat donū qñō (s. b. lra. d. scz dñio parū a dño pccat qd pbat. quō i b hnt qndā sūlū nē cū deo. z quō hec pras siue dñium sepe pccat tollit. pbat. i. p. ti. vj. c. iij. §. i. circa finē. ibi. Pras quoz.

Prestas pape describitur supra.

¶ Practica vnde dicitur. in

quibz scientijs diuidit zc. i. p. ti. i. c. iij. §. ij. per totum.

¶ Prebende canonica et beneficiā describunt vario mō supra sub ista. i. beneficiā

um. Et. ij. p. ti. xv. c. ij. per totum.

Precedant in duobus ecclesijs in qua tenent dicere bonas canonicas. ij. p. ti. xij. c. iij. §. i.

Precepta moralia legis

veritas in eod. describitur. et vix cadit sub pcepto. et. i.

Precepta moralia sunt de. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. actibus. et. i. h. actus huiusmodi non potest esse servosus. nisi fiat in debito modo. modus huiusmodi constituit in tribus. et. i. p. ti. §. i. p. ro.

Precepta moralia quod sunt de his que pertinent ad bonos mores. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i. h. p. ro.

Preceptorum observatio erit cum dilectione et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i. h. p. ro.

Actus caritatis per dupl. accipi. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i. h. p. ro.

Preceptorum moralium fundamentum et principium per totum caritas est. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i. h. p. ro.

Decalogus qui prinet decem pcepta ostendit ex scriptura quod ista pcepta sunt servanda. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i. h. p. ro.

Precepta moralia quod ipsa addita sunt. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i. h. p. ro.

Precepta moralia quod sunt. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i. h. p. ro.

Precepta decalogi descri

bunt. quorum tria pertinent ad dei dilectionem. Primum est. Non habebis deos alienos contra me. desuper ponit thema et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum primum antiqui pagani transgrediebant. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Quatuor sunt rationes quibus colunt. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum secundum erat. Non assumes nomen dei tui in vanum. quod per oculos contra huiusmodi faciunt quod nomen dei sumunt ad quatuor. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum tertium erat. Memoro ut die sabbati sanctifices. Preceptum quartum erat. Filii israel sal. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum quintum erat. Non occides. quod et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum sextum erat. Non fornicabis. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum septimum erat. Non furabis. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum octavum erat. Non loqueris contra fratrem tuum. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum nonum erat. Non concupisces re proximi tui. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

pter quatuor rationes deus abstinere ab ista concupiscentia. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptum decimum erat. Non desiderabis uxorem proximi tui. duo in hoc pcepto intelligunt. quod intelligit per. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta omnia homines implere non possunt. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta ceremonialia legis

his moysi et ino cessant in nouo testamento. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta ipsa ceremonialia sunt illud. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Sacrificia veteris legis quare. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptorum ceremonialium tertium genus. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptorum moralium quartum genus. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

In sexto. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

In septimo. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

In octavo. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

In nono. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia legis

moysi ubi originaliter habent. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Preceptorum bonum moralium sit quadruplex distinctio. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Judicialia pcepta legis moysaice describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta iudicialia describuntur. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta ecclesie descri

bunt quoniam obligat ad mortem. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta et mandata. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta et mandata. et. i. p. ti. xij. ca. ij. ante. §. i.

Precepta negativa z affirmativa quod inter se differunt. z quod et qñ hoies obligantur ad ea. scda parte titulo nono cap. sexto. post medium.

Preceptū qd dat placus in visitatōibz monasteriorū vel aliis qd sibi dicat q si qd sciverit aliq ad corrigēduz zc. quō utud pceptū sit intelligendū siue sferuandū zc. ij. p. ti. ix. c. vi. §. iij. an mediū. ibi. Item qñ placus.

Precepti sima quō pstitit in maiestate. obedientia. et necessitate pcepti. ij. p. ti. ix. c. xij. an me. ibi. Sma pce. j.

Precepta q ponunt a brō Augusti. in regla. quō in telligunt. ij. p. ti. xvi. c. i. §. v. circa medium.

Precepta q ponunt in regla bñ Bndicti. quō intellugunt. ij. par. ti. xvi. c. i. §. viij. per totum.

Preceptis plaroz quā pntem z iurisdicōem habet papa. ij. p. ti. xij. c. iij. §. ij. per totum.

Precepta di hō nō pōt implere sine ipi gratia. hoc z quō sūt fugienda. ij. p. ti. v. c. xij. §. ix. per totum.

Precepto ecclēie vtz satisfaciāt q semel cōicat in an no zc. ij. p. ti. ix. c. ix. an. §. qñ per totum.

Preceptū z ptiliū quō differūt a seipis zc. i. p. ti. xv. c.

Preceptū quō sit audire missam Cynico. §. vij. p. to. in die festo. Et circa istā materiā ponunt qda qstiones z dubia. z q excusat ab isto pcepto. ij. p. ti. ix. c. §. i. et ij.

Preceptatio pontif. p scda filia luxurie (per totum quō ex eadē z ex alijs pccis pcedit. in q pstitit. qd pertinet ad pccitatem. z ipsa describit z declarat p verbuz

Preceptatio in sbo cordis (ps. ij. p. ti. v. c. x. an. §. in q pstitit. quō z eandē delinqt. z quō dī ad silitudinē in rebz corpali bz qñ similitudinē. zc. ibi. §. i. per totum

Preceptatio in sbo oris papue in tribz dī cauēt. i. i pferēdis sentētijs. i. dubijs decidēdis. z i secretis edicēz

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Preceptatō quō sūt ope. z quō (dis. ibi. §. ij. p. totū sit comanda siue consideranda. ibi. §. iij. p. totum

Predicatoris excellētia q est sine in q pstitit. quō z pñ apū in ecclēia. z quare est mltis privilegij data. z quō p dicatores dicunt angeli z pphete. ibi. §. i. p. totum.

Predicator vt digne pccet. quō bre debet dilectōes interi ardentē. exteri puerfatiōem reculentē. z cognitio nē scientie competentē. ibidē. §. ij. p. totū.

Predicatoris pgrua materia q esse dōz. quō dōz pdicare si mendaciū scienter pdicat mortali peccat. que est pma materia pdicatōis. z quō chūstū triplr cognoscere debent in sermone. ibidē. §. iij. p. totū.

Predicatio quō fieri debet cū debitis circūstantijs z cū discretōe. z quō pdicator inducere debet pplm. vt sciat que predicat. ibidē. §. iij. p. totū.

Predicator a quibz defectibz se cauere debet pdicandō. sūt nūero. z z p ordinē declarant. ibi. c. iij. p. totum.

Predicatoris vera forma q est. z ponit septe modi pducēdi in pdicatōe q pulcret notabilr declaraf. ibi. c. v.

Predicatoris materia quō qd dōz dilatare ex p totū. libus autētijs ecclēie z apocryphis. dat sup s varius

Predicandi quōz qñ xps dedit (mod. ibi. c. vi. p. to. suis discipulis. ij. p. ti. xij. c. iij. §. i. p. pna. ibi. Sedes.

Predicator vt theolog. hñs mltos libros ex qbz fructificet vrū dēat illos viderē famis tpe vt dare indigētibus. ij. p. ti. i. c. ij. §. iij. per totum

Predicatori p pdicatōe nō licet pecunia recipe. s h vt ctum recipere zc. ij. p. ti. i. c. v. §. xvij. p. pna. ibi. Nota.

Contra pdicatores plaroz ecclēiaz z religiosoz inuehit dñs. vñ. maledictōes. ij. p. ti. iij. c. vij. §. iij. p. pna.

Predicatorum fratrum de

scribunt varia z gliosa privilegia ad lōgū valde. z sūt loz vbi in mltis sūt grōse privilegij. i. p. ti. xij. c. ij. p. to.

Predicatores fratres z minores quō glificant de dupli ci vtoze. s z Lyā z rachele. itelligentes p eadē vitā acti uā z contemplatiuā. z de primis eorū dē p rto. quōz fratres minores in aliqbz errāt. Et de carmelitīs z augustinenibz aliqua bēa. ij. par. ti. iij. c. iij. §. ij. p. me. ibi. Pced

Predicatores qz z qñ tenent dicē vigilijs (dicato mortuoz zc. ij. p. ti. xij. c. iij. §. iij. circa finē.

Predicatores quō tenent ad canonicā portione. et q modo nō declarat p ipis notabilr per. xvi. notabilia. ij.

Predicatores quō et qre (p. ti. x. c. v. §. vij. per totum. habēt mediā paupertatē. ij. p. ti. xvi. c. i. §. iij. modicum.

Predicatores fratres quō militāt sub regla (qñ sūt beati augustini. quō differūt ab alijs religiois in constitutionibus. ij. par. ti. xvi. ca. i. §. v.

Predicatores fratres quō casue pfitent. qz s m reguā. z quō trāsgressio ipoz nō obligat eos ad culpam. sed ad penā. ij. p. ti. xvi. c. i. §. iij. vltra mediū.

Predicatorū fratrum pstitutiōes in plogo bñ circa sine q pstitutiōes ipoz nō obligāt eos zc. nisi ex pcepto. qd sit iste contēpt. z quō z qñ ē mortle. ij. p. ti. xvi. c. i. §. ij.

Predicatores quō dōz pdicatōem enarrare (pmo p to. alijs q audietes intē itelligāt z gustāt p deuotōes. Et p dicatio bz vigiti privilegia. ibi. §. ij. per totū.

Predicator quō dōz enarrare gliam dei. ibi. §. ij. p. r.

Predicatores siue inqstiores quō se hñe dñt in inquisitione contra hereticos. ibi. ca. ij. per totū.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

Predicatio describit p thema qd z de ipsa declarat ibidē caplo tertio ante. §.

ri. q. ii. c. fi. ii. p. ti. xvi. ca. i. §. ii. ibi. Nota.

Predicatorum fratrum constitutio in aliis passibus declaratur. et principaliter qualiter peccat transgrediendo precepta in virtute ipsius sancti. vel pena excommunicationis. quod constitutio ligat ad culpam. Et verum tenent facere precepta in reglarum constitutionibus eorum. p. ti. xvi. ca. i. §. ii. per totum.

Predicatorum fratrum et minorum sorores quidam profiteri possunt an annu. si etate hinc. p. ti. xvi. ca. i. §. iii. an me.

Predicatorum fratrum regularis obsequantia et religio presertim est aliis religiosis non medicantibus. et quare. et non solum ipsi fratres caribusei. sed cuiuscumque ordinis fratres ad ordinem predicatorum venire possunt. et non e converso. Et ex predicatorum ordine egressi ad alterum ordinem quam penam incurunt. et quod sunt reuocandi. p. ti. xvi. ca. ii. §. ii. per totum.

Predicatores et minores possunt vbi que sunt in altari portabili celebrare absque episcopo locorum suorum. sine prohibitione. p. ti. xvi. ca. i. §. i. infra medium.

Predicatores et minores quomodo audire debent confessiones preterea. De dudum. p. ti. xvii. ca. viii. per totum.

Predicatores presentati quomodo differunt a curatis in presentate audiendi confessiones. et quomodo durat potestas eorum audiendi confessiones. p. ti. xvii. ca. x. per totum.

Predicatores quomodo habent varias indulgentias per eorum de sermone. p. ti. xvii. ca. i. §. i. ante finem.

Predicatorum et minorum ordinum fratres electione. prout in sione. postulatione. siue vocacione ad prelatum extra ordinem suum in discordia facta ius aliquod acquirunt. nec ipse presentis re pre sine in a bita. p. ti. xix. ca. ii. §. vii. in principio.

Fratres et sorores de tertio regula beati Dominici sub quibus pauperum pro approbati. quomodo et quare instituti sunt. que habitus debent portare. quomodo debet viuere. quomodo peccat transgrediendo reglarum vbi morari possunt. p. ti. xix. ca. v. §. v.

Magister ordinis predicatorum in toto ordine. per totum et quilibet prior provincialis et ceteri vicarij in sua provincia possunt fratres suos per sedem applicam deputatos ad predicandum crucem. vel ad inquirendam hereticam prauitatem reuocare et remouere. p. ti. xix. ca. viii. ultra medium.

Predicatores excommunicati cum alijs mendicantibus capiuntur in loca ad habitandum. vel dimittuntur sine licentia pape. quomodo ipsi fratres edificare possunt in locis suis. et quomodo mutare loca ad seculum portare possunt. p. ti. xix. ca. ix. per totum.

Fratres de tertio regula beati Dominici audire possunt diuina tempore interdictionis. p. ti. xix. ca. ix. in fine.

Intra monasterium monialium ordinis predicatorum excommunicati sunt maioris finis in casu non passio. et de quibus intelligitur. p. ti. xix. ca. ix. circa principium.

Facientes libellum famosum vel cantilenas contra diuitiosos fratres similiter excommunicati sunt ibidem.

Dicentes vel defendentes quod dicunt fratres non sunt in statu perfectionis sicut excommunicati sunt. ibi. per medium.

Qui exercet violentias in locis fratrum predicatorum et minorum similiter excommunicati sunt. ibidem.

Retinentes apud se apostatas ordinis sicut excommunicati sunt. p. ti. xix. ca. x. ibidem.

Item magistri rectores artium. et scolares sicut ibidem.

Item parisiensis quod publice vel occulte fratres et predicatores et minores a sermone vniuersitatis excludere moluntur. ibi.

Predicatores non possunt excommunicari nec suum. p. ti. xix. ca. i. fine.

Spendi nec interdici ab episcopo vel alijs prelatibus ecclesie. nisi si ipse habeant prelatem auctoritatem a papa. cogi non possunt ut episcopo constituto subiciantur. et mlti doctores in iure habent. p. ti. xix. ca. i. §. i. ultra medium.

Predicatores ex speciali privilegio possunt absolui seculares excommunicatione ingredi volentes in ordine nisi casus esset pape reseruatus. p. ti. xix. ca. i. §. i. ibi. Septi.

Predicatores quomodo absolui possunt. (mo excommunicati).

suos ab excommunicatione. irregularitate. suspensione. et eos quod ad ipsum ordinem ingrediuntur. et quomodo cum illis facere debet. p. ti. xix. ca. i. §. i. ibi. Nota. Nota. Nota.

Predicatores qui privilegia habent tempore interdictionis. quomodo interdictioni seruare debent. excipiunt tres casus in quibus alij quis vel alij excipiuntur ab ipsis privilegijs. quomodo dicitur celebrare possunt cum ministris. ponunt varijs casibus circa istam materiam. p. ti. xix. ca. v. §. i. per totum.

Predicatores non possunt suspendi. quomodo placet. et si fecerint irritum est inane. et quomodo absolui possunt fratres suos a suspensione. p. ti. xix. ca. viii. §. i. me. ibi. Nota. Nota.

Magister iohannes de nigro more ordinis fratrum predicatorum quomodo disputauit cum grecis et eos vicit. p. ti. xi. ca. viii. §. ii. infra medium usque ad finem.

Predicatores absolui possunt ab irregularitatibus. ab archiepiscopis in suis diocesis. si fuerint requisiti la superioribus suis ordinis. p. ti. xix. ca. viii. §. viii. in medio.

Predicatorum et minorum ordinum presbiteri vbi predicauerunt. quomodo successerunt alijs ordinibus. quomodo isti tenent statum medium preter actiuam et prelatuam vitam. quomodo dicitur celi. p. ti. xix. ca. x.

Predicatores qui habent aliquod. (ca. x. §. ii. circa principium. in coram non diminuit perfectionem pauperum et religionis probatur. p. ti. xix. ca. ii. §. xii. per totum.

Beatus Dominicus Petrus et Thomas etiam quomodo pugnantur in varios errores. p. ti. xi. ca. viii. §. v. per medium. ibi.

Predicatoria signa monachorum quomodo describitur. (Cum quibus se re. et quod significat ei. quomodo quinq. digiti sine modi predicatoris. p. ti. xi. ca. i. §. xix. Cetera vide infra librum r. s. Rapina.

Pregnans mulier quomodo in partu mori quomodo sit cum ea facienda. p. ti. x. ca. v. nono. circa finem.

Pregnantibus dantes medicinas ut curet abortum et morem ei. ut occultet partum. quantum partum mittunt. et quomodo modo se in illis regere debent. p. ti. viii. ca. ii. §. ii. per totum.

Predicatorum status siue dignitas describitur per thomas et ps. quomodo declaratur. p. ti. xix. ca. i. ante.

Prelati quomodo dicitur excludere abibit. et vni de episcopo. §. i. p. ti. Prelati quomodo dicitur vocari a domino ad prelatum siue dignitate. et quomodo dicitur de voce ad dignitatem siue ad prelatum. ibi.

Ad prelatum quomodo vocatur sicut aaron. §. ii. per totum. per octiduplex signum in virgo ostensum. sicut specialiter vocari debent nostri prelati ad prelatum. ibi. §. ii. per totum.

Prelatus quomodo debet eligi. ad quos pertinet de iure electionis. quomodo non possunt eligere et voce non habent in electione. quomodo non sunt subdyaconi. ibidem. cap. ii. ante.

Prelatorum regimen siue officium describitur per thomas et ps. quomodo de ipsis declaratur. p. ti. xix. ca. i. ante.

Prelatus quomodo debet gerere non suam sed subditorum utilitatem. Prelatus quomodo debet se habere. (ca. i. §. i. p. ti. In exercitio prelatum recta se in intentione habendo. ibi. §. ii. Prelatus quomodo debet prebere suis exemplum. (per totum. pro probitatis. ibidem. §. tertio per totum.

Prelatus quomodo se regere debet in sua vita et in more viuendi quomodo apud se cogitare debet in regimine. p. ti. §. ii. per totum.

Prelatus quomodo se habere debet in regimine. in varijs suis. Prelatus quomodo debet esse. (ca. i. §. v. p. ti. discretus in correctione et zelo admonitionis. et quomodo debet esse alia preter voce predicatoris. ibi. §. vi. per totum.

Prelatus siue pastor quomodo se regere debet in admonitione subditis diuersa diuersis. p. ti. §. viii. per totum.

Prelati inferiores siue rectores quomodo figurant per lunam. et prelati superiores siue prelati quomodo figurant per aristas. p. ti. §. viii. per totum.

Prelati curati quomodo et quare dicuntur celi. per totum quomodo et quare figurant per aristas. p. ti. §. viii. per totum.

Prelati siue pastores quomodo se regere debent in admonitione subditis diuersa diuersis. p. ti. §. viii. per totum.

Prelati siue dicitur quomodo de reddet rationem extremis de dicitur sibi et missis. p. ti. v. ca. ii. §. ii. per me. ibi. Sermo.

Prelati et rectores quomodo dispensare habent in legibus.

et eas interpretari et dispensare possunt. cum subest ratio
onalis causa. et quibus. et in quibus prohibet dispensatio etc.
pma pre. ti. xvij. c. unico. §. xx. per totum.

Prelati qui se subscribunt et sigillant usuris. quid sit sci-
endum. scda pre. titu. i. cap. ix. §. vij. per totum.

Prelatus vix peccet in offerendo beneficiu bono pre-
termissio meliori. ij. pre. ti. i. cap. xx. §. pmo.

Prelatura vel potestate non licet aliud accipere. ij. p. ti. i.
ca. v. §. xvij. an mediu. ibi. Nota quarto q.

Prelatus vix possit committere sanguine suo cura
sue ecclesie postposito meliori. ij. p. ti. i. c. xx. §. ij. per totum.

Prelatorum quod iuenit quadruplex superbia. ij. p. ti. iij. ca.
Contra plures ecclesiarum predicatorum et (iij. §. i. p. to-
religiosos y poctitas quod iuebit dominus septem maledictiones

Prelatus siue paterfamilias si nesciat crimina mani-
festa subditorum. quod negligenter inquit. et sic non punit et illi
li pereunt. non excusat. tal. ij. p. ti. v. c. ix. §. ij. p. medium

Prelatorum negligentia quod periculosa (ibi. Scdo vt igra-
sit ostendit varijs autoritatibus. quod domino deo debet obe-
dere debent. ij. pre. ti. ix. cap. v. ante §.

Prelati si expellant sciam digni sunt ipsi repelli a deo
ad dei obedientiam. Et quomodo se habent in punitione crimi-

Prelatus quod ex suo officio (nu. etc. ibi. §. ij. p. totum.
habet videre subditis in necessarijs. inquirere subdi-
torum vicia. et corrigere eorum crimina. et quorum sunt cause. dis-
simulanda. et non corrigendi. ibidem. §. iij. per totum.

Prelati quod excludunt a iuramento. et ponunt nouem
casus in quibus dominus plati et sacerdotes iurare. ij. p. ti. x. c.
iij. §. iij. ante mediu. ibi. Tertij sunt sacerdotes.

Prelatus vel ordinarij quod sciri non vt iudex vel homo. hve
deus subditu esse criminis reus quod tale debet arguere
tertia parte titu. ix. cap. qnto. §. tertio per totum.

Prelatus vix tenet pcedere ad inquisitionem quam non spe-
rat inde pfectu. Et quod vario modo se habere debet cum
ca admonitionem. et correctores subditorum. etc. ij. p. ti. ix. c. vij.

Prelati et clerici quod donare possunt. et qntu (§. vij. p. to-
et quibus. et de quibus. ij. p. ti. x. c. iij. §. iij. in medio.

Prelati quomodo eligere sibi possunt pfectorem propriu. et
a quibus ille possit eos absolue. ij. p. ti. xvij. c. ij. §. ij. an me.
ibi. Prelati exempti.

Prelati quod significat p pastores. de quibus Cantonicorum
i. pma. p. ti. i. c. ij. §. v. post mediu. ibi. Prelatorum decla.

Prelatis in dignitate constitutis quod tria debent. iij. p. ti. v. c. x.
vltima mediu. ibi. Tria debentur.

Prelatis quis honor debetur. ibi. §. i. et ij. p. totum.

Prelati qui habent aliquam in comunione non minuit sta-
tum pfectionis eorum. pbat mlti pliciter. iij. p. ti. xij.

Prelature imponere quod et quomodo (ca. iij. §. xv. p. totum.
non tenet subditis obedire. ij. pre. ti. xvi. cap. i. §. ix. post
mediu. ibi. Ad prelaturam autem.

Prelati quomodo reddent rationem de varijs in no-
uissimo. qnta parte. ti. xij. ca. ix. §. vij. per totum.

Prelatura siue dominiu infidelium super fideles potest
dupliciter considerari. et platioz dnuum introducta sunt a
iure humano etc. ij. pre. ti. xij. ca. iij. §. i. per totum.

De prelatis vide etiam sub. d. scz Dominis.

Prelatus quomodo habere debet triplicem considerationem
ne. scz circa subditu vt regulat. circa fructuosum vt imitet
et circa prauu vt excitetur. ij. p. ti. v. c. xi. §. iij. per totum.

Prelati varia describunt vario modo sbla. b. l. Britu. etc.

Preparatio ad celebrandum vel ad cōsone quod et quomodo
fieri debet. ij. p. ti. xij. c. vi. §. vij. vij. ix. z. x. per totum

Preparatio ad gram describit supra sub. g. scz Bta.
z. iij. p. ti. ix. c. iij. qnti p totu. Et. c. v. §. iij. per totu.

Preparare quod dlibet penitens se debet ad morte. q
modo facere de pfectione etc. ij. p. ti. x. c. ij. per totum.

Presbyterorum vide varia infra sub. s. l. scz Sacerdos.

Prescriptio legitima quatuor requirit quod prescribi non potest. ipse
duobus modis interruptis. et in septem casibus ipsa non cur-
rit nec interruptis. h. qelac. et q tpe ipsa incipit curri. ij. p.

Pntat quod dnt electores electu (ti. i. c. xv. §. xvij. p. to-
qua pena icurrat. h. no faceret etc. ij. p. ti. xix. c. ij. §. i. p. to.

Prescriptio quod multiplici sumit. q e vt magnanimitas. et
quo ambitiois viciu opponit magnitudi. ij. p. ti. iij. c. vi.

Prescriptio deservit triplici illud Judicij. vi. (ate. q
de se et de sua virtute presumens humiliss. quod et qualiter
fit in bono et in malo in q etate. de psumptio. ibi. §. i. p. to.

Presumptio an sit gratuita pccati. an sit pusillanimitas
sibi tria. ista duo considerari possunt triplici. ibi. §. ij. p. to.

Presumptio quod deservit fm illud ps. Ego dixi in
abundantia mea. Et est triplex psumptio. et q psumptioes
sunt culpabiles. et que non. ibidem. §. iij. per totum.

Presumptio quod punitur a deo. et quomodo deus ab istis
dupliciter faciens suam auertit. ibi. §. iij. per totum.

Presumptio est accipit p decimo gdu superbie. et q pnt
sit. et q pntet ad psumptioes. ij. p. ti. iij. c. ij. §. x. p. totum.

Presumptio nouitatu dicitur filia inanis glorie. et q pntet
illud viciu. et agit de iordiatu ornatu mlti. ij. p. ti. iij.

Preteritorum memoria quod pntet ad pnt (ca. v. p. totum
ma pre prudentie. et sunt octo qz debent iter cetera imi-
nisc. iij. p. ti. ij. c. ij. §. iij. Cetera qre. s. b. m. s. M. eozia

Primates et patriarche sunt maiores pape. et maiores
archiepiscopis. q e dnta iter eos. hnt quoz pntegia. et i octo
casibus hnt iurisdictionem in subditos suoz suffraganeoz. et q
pntie dicunt primates. ij. pre. ti. xx. ca. iij. per totum.

Primitie qnt. et qd decime. et qre pmitte dant. et quod ho-
mics ad eas obligat. siue teneant. ij. p. ti. iij. c. iij. §. iij. p.

Primitie siue decime etc. q e mō subest archiepis (totu
dyacono et archiepiscopo. qd e et officiu. quod facere debet
mandatu archidiacono etc. ij. p. ti. xix. c. vij. p. totum.

Principes et dnt quod se habere debent in regimine. qz ho-
mics hnt dnt. quod hnt dnt varijs prudentia. et q mala
pueniunt ex ipoz imprudentia. iij. p. ti. ij. ca. vi. ante §.

Princeps quod ex virtute prudentie sit dnt etc. vt
scz deo placeat. populo p posse satisfaciatur. et pnt hnt pro-
uideat. et leges iustas et possibiles condar. ibi. §. i. p. totum

Principu subditi siue politia etc. vide ibi. §. ij. p. totum

Principibus quod pntue necessaria est clemencia. dicitur
tur ad hoc decem exempla pulcra que etiam per ordinem
dedarantur. quarta parte. ti. iij. cap. ix. §. x. per totum.

Princeps quis est fm pnt. quod ipse in se pollere debet
omni virtute iusticie. et quod debet esse exemplaris. et ad
sapiam acqrenda. ad auaricia detestanda. et ad luxuria
fugienda. iij. par. ti. v. ca. iij. §. ij. per totum.

Principandi quomodo pntue sunt tres potestates
que et per ordinem dedarantur. ibidem. §. iij. per totum.

Decet concessum a principe beneficiu esse mansurum
Est vna q re. iij. q et dnta. i. p. ti. xx. c. v. nico. s. b. d. d. c. qz

Principu siue dominorum prius sacerdos etc. dicitur
fiteri tenent. ij. p. ti. xvij. ca. iij. §. i. circa pnti.

De principibus siue dntis vide et varia. s. sub. d. scz Do-
minis. et s. sub. lra. p. scz platura.

Principes quomodo se vario modo habere debent in iu-
sticia. iij. p. ti. v. c. iij. §. i. etia per totum cap.

Princeps scilicet est illegitimus et q legitimus etc. ij. p.
ta est. et pntegiu datur a deo. et pntegiu ab homine. et pnt
uilegia per que concedi possunt. i. p. ti. xix. c. i. ante §.

Privillegiorum interpretatio. vbi verba sunt obsecra-
ta siue ambigua ad que spectat. et q dnta qnt pntegia
giorum spes. aliud est reale. aliud est personale. et aliud

corpale. et q̄ dñi inter p̄uilegiū et confirmatōes. ibi. §. i. et
 p̄uilegiū nō valet si euacuāt decem mōis. §. p̄o.
 Qui dicit se exēptos allegatōes p̄u. ibi. §. ii. p̄ to.
 uilegia rēq̄s ab ordinario tenent tradere in scriptis. et.
 Et nota q̄ q̄dam ita sunt p̄uilegia q̄ nec rōe delicti
 nec rōne p̄ctus p̄uenire p̄nt. ibidē. §. iiij. per totum.
 P̄uilegia ordinis fratrū p̄dica. orū habent ibidem
 ca. ij. per totū. vide t̄m̄lto plus. §. p̄dicatoz fratum.
 P̄uilegiū p̄sonale p̄sona sequit̄. et extinguit cū p̄so
 na. Est vna de reglīs iuris. q̄ et declaraf. i. par. ii. xx. cap.
 P̄uilegia ecclesiasticaz et p̄sonaz ec. vni. sb. p. i. p̄u.
 delicticaz q̄modo diuidunt̄. et quō distinguunt̄. q̄ p̄u
 uilegia sunt data a papa. et q̄ ab impatore. quō intelligū
 tur. et. ij. p. ii. r̄ij. c. ij. §. iiij. vltra mediū. et. §. v. Aliqua
 P̄uilegiū habet romana curia q̄ nō appellari p̄t
 a papa ad eius successorē. neq̄ ad conatium generat̄
 le. et. ij. par. ii. r̄ij. ca. ij. quasi per totum.
 P̄uilegia p̄dicatoz et cōsūt. r̄ij. ij. p. ii. r̄vij. ca. i. §.
 ij. per to. vide et de ecclie p̄uilegijs. ij. p. ii. r̄ij. ca. ij. §. i.
 P̄uilegijs ecclesiasticis quomodo gaudēt. §. p̄o.
 dērici. tertia parte titulo. r̄ij. caplo quinto.
 P̄uilegia ecclesiāz et personaz ecclesiasticarū q̄ sūt
 quō p̄ casū sit. et. ij. p. ii. r̄ij. ca. ij. §. iiij. per totum. ij.
 Procurator. aduocatus. iuriconsultus. quō p̄nt pec
 care mltipliciter in iudicio vel als. et attendit̄ moderat̄
 men salarij eorundē āra quattuor. et. p̄curatores aduoc
 canes in causa vsurarij peccant mortaliter. scda. parte.
 titulo primo cap. r̄ij. §. viij. per totum.
 Procuratores religionū quō inculpan̄ de aliquib̄
 et. ij. parte ii. r̄vi. c. i. §. xi. vltra mediū. ibi. Nota sexto.
 Procuratoz officij et notarioz descript̄ vario mo
 do. s. sub lra. n. scz notarij. r̄ij. p. ii. vi. c. ij. quasi per to.
 Procurare honores et dignitates q̄ p̄iculosuz sit. quō
 sibi hō cauere et ab hmoi. et. ij. p. ii. r̄ij. c. v. §. ij. p̄ totū.
 Proditio ponit̄ a brō Bre. inter filias auaricie. quō
 vario mō descript̄ et dedarat̄ vario mō. ij. p. ii. c. r̄ij.
 Proditio est magnū scel̄ summe odiosum. an. §.
 deor. boib. que mala ex eadē oriunt̄. ipa proditio fit tri
 bus modis. ibidem. §. v. et sexto per totum.
 Queritur cū q̄s possidet iniuste ciuitatē vel castrum
 et amittit talem ciuitatem vel castrū. et recipere domi
 nus eius si peccet ibidem. §. septimo. per totum.
 Cuius hostem capitalē alicui⁹ dñi vel cōmunitat̄ in
 iuste agentis vel bellantis cōtra ipm dñm vel ciuitates
 sit licitū proditorie occidere. ibidē. §. viij. p̄ totū.
 Proditoria manus quō descript̄. et quid significant
 eius quinq̄ digiti siue medi. ij. p. ii. ij. c. i. §. r̄ij. p̄ totū
 Prodigalitas vnde p̄cedit. in quo p̄sistit h̄ viciū q̄
 modo opponit̄ varijs vicijs. q̄re auar⁹ magis d̄r libes
 ralis q̄ prodigus. et graui⁹ peccatū est auaricia q̄ proi
 digalitas triplia rōne. ij. p. ii. vi. c. viij. ante. §.
 Prodigalitas descript̄ per thema ex psalmo qd̄ et de
 ipa dedarat̄ cū triplici mēbro. et. ibidē. §. i. p̄ totum.
 Prodigalitas viciū in quo consistit. et quō prodigus
 dissipat substantiā suā tripliciter. et. ibi. §. ij. p̄ to.
 Prodigalitaris noyumentum quod est cum notabil
 li exemplo. ibidem. §. quarto per totū.
 Professio quō fit ad modū homagij. in quoz manus
 fieri debet. quid est p̄fessio. qn̄ nō habet effectū. quantū
 tempus postulat. qui p̄fiteri p̄nt ante annū. qn̄ mala p̄
 fessio tenet. et. ij. par. ii. r̄vi. ca. ij. ante. §.
 Professio tacita fit multis modis. et q̄ est distincto i
 ter habitū nouitioz et alioz. quō obligat tacita p̄fessio
 quando ante annū recipere p̄nt habitū professoruz. et.
 ibidem. §. primo per totum.
 Professio ipuberū quō descript̄ qn̄. i. p̄ntes recipē
 p̄nt filios ingressos ad religionē et qn̄ b̄ facē nō p̄nt. q̄

ann⁹ ē apt⁹ ad p̄fessionē. q̄ mlti anis manē p̄nt an̄ p̄fes
 sionē. et professus tacite in q̄b̄ casib⁹ tenet ad tria vora
 religionis ibidem. §. scdo per totum.
 Professio fructus siue vtilitas q̄ est. quid meref.
 et quare vtilior est ingressus religionis q̄ peregrinatio
 nis terre sancte. et. ibidem. §. ij. per totum.
 Professus si fuerit in religione quādo dñs possit eū
 repetere et quot annis. cū quib⁹ bonis. et si extiterit cū do
 mino quādo tenet reintrare. et. ibidem. §. ij. per totum.
 Profess⁹ in mōasterio vbi sp̄dide viuūt et n̄ fm regu
 lare vitā. quō ille obligat⁹ ē ad illū ordinē. qn̄ d̄z manē
 Per p̄fessionē quō q̄s p̄prie. et qn̄ n̄. et. ibi. §. v. p̄ ro.
 et p̄fete sit religios⁹ q̄ i diuisis religionib⁹ diuis mōis ex
 p̄mit. ij. p. ii. r̄vi. c. i. §. ij. p̄ me. ibi. fit ar. p̄prie q̄s re.
 Per p̄fessionē tacitā vl̄ exp̄ssam quō dissoluit̄ vidim
 m̄rimoniū p̄ctū p̄ sba de p̄nti. et. ij. p. ii. c. quarto.
 Proficere volēs quō se h̄re d̄z fm nouē modos. ij. p̄
 Proficē quō dñt iapiētes p̄fi. et. ii. r̄vi. c. viij. §. ij.
 cētes et p̄feti. i. p. ii. vi. c. ij. §. ij. an̄ me. ibi. De vnitare.
 Prohibētes subditis suis ne faciāt obsequia corpalia p̄
 sonis ecclesiasticis ex cōmunicari sunt maiorū sp̄s. Et q̄
 modo intelligit̄ hec p̄hibitio. ij. p. ii. r̄vij. c. r̄vij. p̄ totū.
 Cū qd̄ p̄hibet. p̄hibent oīa q̄ sequunt̄ ex illo. Est vna
 de re. ij. q̄ et dedarat̄. i. p. ii. r̄x. c. vnico sb. c. scz. Cū qd̄.
 Promereri hō n̄ p̄t vitā et nā s̄n grā dei. hoc p̄batur
 quarta parte ii. r̄. cap. q̄nto. §. p̄mo p̄ totū.
 Promissio simplex absq̄ iuramento vl̄ voto quō et qn̄
 q̄s tenet reddē. et qn̄ n̄. et vtz aliq̄s tenet de neccitate. s̄z
 luris implere qd̄ simplr̄ p̄misit. ij. p. ii. r̄. c. i. §. ij. p̄ to. |
 Promissione i mal fides n̄ expedit obfuari. Est vna
 de re. ij. q̄ et dedarat̄. i. p. ii. r̄x. c. vnico sb. i. In mal p̄mit
 Promissio iuram̄. (sc̄vide et infra sb lra. v. i. Clonū
 tū vario mō descript̄. et aliq̄ casus ponunt̄ vbi ligat̄ ad
 obseruandū. et vbi nō. et quō et qn̄ sup̄ istis p̄t fieri abs
 solutio. ij. p. ii. r̄. c. vi. vsq̄ ad primū. §.
 Propete et patriarche q̄ fuerūt. et quot. quō multis
 p̄licat̄ et vario mō p̄mēdant. quō ipi xpm figurab̄r. Et
 Jobes bap. mltū p̄mēdat. ij. p. ii. r̄x. c. viij. ante. §.
 Probete quō antiq̄ diceb̄tur vidētes. quō Jobes
 bap. d̄z p̄bete. et quō p̄bete diuidit̄ in visionē et extra
 sim. quō varij vario modo viderunt. et. ibidē. §. ij. post
 medium. ibi. Unde propete antiquitus.
 Propete quō deū viderūt. et nos quō extra eoz re
 latu quō vident̄. i. p. ii. r̄. c. vi. §. r̄ij. r̄v. r̄vi. r̄vij. et r̄v
 Propetaz eximus quomodo et quare d̄z. (ij. p. ro.
 dauid. vñ dicit̄ p̄bete. et. et quō moyses d̄z maxm⁹ p̄
 p̄bete. et. ij. p. ii. r̄ij. c. ij. §. ix. vltra me. ibi. De psal. i
 Propriū in religione qd̄ d̄z. habere proprium cūlibz
 religioso quomodo est peccatū mortale. et.
 Prelatus quomodo potest dispensare in proprio hab
 bendo. et. ij. p. titu. r̄vi. ca. i. §. xi. an̄ me. ibi. Tercio no.
 Proprietates rerum quomodo descript̄ et d̄clarat̄.
 tertia parte titulo tertio. cap. scdo. §. tertio.
 Propri⁹ sacerdes quis d̄z a quo quis debet absolui
 et quō p̄p̄ri⁹ sacerdes p̄nt absolue. et. ij. p. ii. r̄vij. c. i.
 In quibus casibus licet vnicuiq̄ alteri q̄ proprio sa
 cerdoti confiteri. etiam sine ipsius licentia. tertia pte titu
 lo decimo septimo capitulo quarto.
 Proprius sacerdes ep̄sco porū et patriarcharū quis
 dicitur. cui tenentur confiteri. et. tertia parte ii. r̄vij. cap.
 secundo. §. secundo per totum.
 Proprius sacerdes impatoris quis d̄z. cui tenet con
 fiteri. et. ij. pte titu. r̄vij. cap. ij. per totum.
 Proprius sacerdes vtrū sit papa aliquo modo dicit̄.
 d̄z cūlibet p̄ochie. ij. p. ii. r̄ij. c. vi. §. r̄ij. p̄ totum.
 Proprius p̄fessor quō p̄nt sibi eligē p̄lati et a q̄b⁹ ille
 p̄t absolue. ij. p. ii. r̄vij. c. ij. §. ij. p̄ mediū. ibi. Prelati.

Proprius sacerdos quis dicit. et quod pfitentes tenent
recipere licentia ab ipso p pessione facienda. iij. par. titu
lo. xvij. ca. i. in medio. ibi. Sed nota.

Prosperitas mundialis quod facit obliuisci dei sui. et p
rimi. prima parte. ij. cap. nono. §. ij. per totum.

In prosperis afflictio est filia inuidie. Et describunt
pius quinqz pessime conditões. ij. par. xi. viij. c. ij. p. ro.

Prouidere quod platus debet suis subditis in necessi
sarijs. quod corrigere vicia. et. ij. par. xi. c. v. §. ij. p. ro.

Prouideria que est respectu futuroz. quod ponit pro
principali parte prudētie. et. iij. par. xi. c. ij. §. ij. p. ro.

Prouidere bono quod ptingit duplr. vt scz cognoscā
tur in seipis. et in causis suis. ibidem. §. ij. ante mediu

Prouisores ecclesiaz quod (ibi. Sciēdū ē q puid.
debent visitari a platis. et de quibz sunt interrogadizē.

Proximo quod qz pglat. et q ē ista gliatio. et. ij. p. ti.
iij. c. i. §. i. an mediu. ibi. Gloriatu secundo.

Proximi odiū quantū peccatū est. et triplici de cau
sa bz qz proximus odio. ibi. titu. viij. cap. iij. §. iij. post

medium per totum. ibi. Et nota fm Durandū.

Proximi dilectio q pphendit sub se. quis intelligit
loco proximi. quod proximu diligere debem. et quod ptoz

res diligendi sunt ex charitate. et que in ipis odire de
bemus. iij. parte titu. vi. cap. iij. ante §.

Proximi dilectio per septe nos inuitat. et quod multi
plex emolumētū sit hoī ex tali dilectōe ibidē §. iij. p. ro.

Proximoz dilectio q ordinē fieri debet. et vtz vnus
sit magis diligēdus qz alter ibidē §. iij. Letera habes

supra sub. d. scilicet. Dilectio.

Proximus quod debet diligi iuxta illud. Diliges pro
ximū tuū sicut teipm. in quo stat ista dilectio. et quod tan

gitur iste modus dilectionis. et ratio in isto precepto ibi

Proximū quomodo (dem. cap. v. §. quarto. p. totū.

diligere debem. sic xps dilexit nos vi. Hoc est pceptuz
meū vt diligatis inuicē sicut dilexi vos. quod xps h fecit

et quod nos h facere debem. ibidē. c. v. §. v. p. totum.

An sit magis meritoriuū diligere deū qz proximum
ibidem cap. sexto. §. iij. per totum.

Proximo quod qz iniuriat mltipliciter p inordinatū
amore suppius. ij. par. xi. v. ca. xij. §. ij. p. totum.

In proximū quod quis peccat et quod in deū. et quod in
seipm. prima parte. xi. ca. ij. §. ij. per totum.

Proximus quod dz amari. et sibi velle bonū. et. iij. pre
ti. xxx. c. vi. ante mediu. ibi. Sciēdū q amare.

Prudentia in quo puenit cū arte. et in quo differt. et.
iij. parte titu. primo ca. i. §. v. p. mediu. ibi. Prudentia.

Prudentie quomodo annectū f tres vrutes fm pbs.
scz eubolia. synesis. et gnomia. ibidē. §. vi. circa medium.

Prudentia quomodo pfigit (ibi. Dicitur ē pncipa.
mediū omni vruti. et quod domus fortitudis stabilēda est

varijs vrutibz. et quarta parte. ti. ij. c. i. §. i. p. totum.

Prudentie pres integrales que sunt. Et quomodo p
prudentia quis regere debet seipm. et multitudines. Et

sunt tres species prudentie ibidem. §. ij. per totum.

Prudentia vtrū est in peccatoribz. est triplex pruden
tia. scz falsa. vera. et pfecta. q prudentia ē in omibz q hnt

gram. pbat. Et est duplex prudentia ibidē. §. iij. p. totū.

Prudentia habet se ad vrutes morales tripliciter
Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

Prudentia quod requirit me (ibidē. §. qro. p. totū.

roz. et puidere bona ptingit duplr. et quomodo sollicitu
do pertinet ad prudentia ibidem. §. iij. per totum.

Prudentia prima partem quod respicit memoria pte
teritorz. et octo sunt quoz debem. inter cetera reminiscā

Ad prudentie tertia ptem quod (ibidē. §. iij. p. totū

ptinet pcauere pericula et eis obuiare. et quod in pncipi vna
patimur pica in qdruplici pugna spūali. ibi. §. v. p. ro.

Per prudentia quod quilibet homo se hre debet qz
ad singularū pfectionē. qzrum ad familie gubernatōem et

qzrum ad suoz pccatū cōsuetōem. ibi. ca. iij. per totum.

Per prudentia. quod quis vitā suā regere debet p no
uē regulas directiuas. ibidē. cap. iij. ante §.

Prudentia qdruplicē quod habz serps quā vnusquī
qz in se habere debet. ibidem. §. primo per totum.

Ad prudentia monastica quoz requir. ibi. §. ij. p. ro.

Prudentia yconomica in quo consistit. et prudentia re
gnantis in quo consistit. ibi. cap. v. et. vi. per totum.

Prudentie pssif. cubolis synesis et gnomia. ibi. c. v. ij. p. r.

Prudentia in regēdo seipm et alios q est siue in q p
stit. i. pte. titu. i. cap. iij. §. ij. circa principium.

Prudentie acus est triplex q necessarius est cuilibet.
ij. p. ti. v. c. xi. post principiu. ibi. Triplex est acus puidē.

Prudentia triplicē quod habere debet cleric. tertia p
te. ti. iij. cap. tertio. §. quarto per totum.

Prudiciam quā habere

debent clerici in moribz et in hōibz. et pudiciā unde sup
mit. quomō pudiciā attendit circa signa venereoz. et.

ij. parte. ti. iij. cap. iij. §. septimo. per totum.

Pudiciā virginū describit infra sub. v. scz Virgo.

Pueri in q erare excludunt a iuramento. et si iurāt quō
peccat. et. ij. p. ti. c. iij. §. iij. circa pncipiū. ibi. Et pmi.

Pueri ante annos pubertatis non sunt obligati ad
vota. et secunda parte titulo vndeci. cap. ij. §. vi. p. pncipiū.

Pueri iudeoz et infidelū n sūt baptisandi iurē pnti
bus. qd pbat triplici rōe. Qui ar suscepit fidē siue ba

ptimū quō sūt sepandi a pntibz. et. ij. p. ti. xij. c. ij. §. iij.

Pueri infidelū vtrū sint baptisandi inuicē. (p. totū.

parentibus. ij. parte. ti. iij. ca. xij. §. ij. p. mediu. ibi.

Pueri siue iuuenes quō dnt regi (Quātū. f. ad ba.

a parētibz q mala in ipis dnt a quibz pntes ipos rra
bere debet. quō sūt inducendi ad bonū. et tria expedit

ad iuuenilē pfectōz. et. iij. p. ti. c. v. §. iij. iij. et. v. p. ro.

Pueritia quō dz secunda etas hoī. qdiu durat ista
etas. et qd spūali significat. iij. p. ti. v. c. v. §. vi. an med

Puerpera qzritus purgata ē (diu. ibi. Scōa etas.

post partū pōt intrare tēplū si vult ex deuotōe et abiqz
pctō. qd pbat. et. iij. p. ti. c. x. §. iij. infra mediu.

Pulcritudo spiritualis quomouo est eadem cum ho
nestate. et quarta parte. ti. iij. cap. i. §. ix. per totum.

Ad pulcritudinis rōem quō requirunt claritas et cōcor
dia. in quo consistit pulcritudo spiritualis. ibi. §. vi. c. i.

Punire et vindicare quō rectores dnt (circa mediu.

vicia. qra parte. ti. v. cap. xij. §. ij. per totum.

Punit quis a deo in pnti vita. aliqui nō p sua cul
pa. sed aliqui p aliena. et hoc triplici rōne. tertia pntit.

Puniant peccata tripliciter (p. ti. c. i. §. ij. p. totum.

Punit peccator a deo ppter morale. nō solum in pnti
ti vita. sed etiā in alia vita. i. p. ti. c. iij. per totum.

Punit peccator tanto durius qsto magis expectat
ad veniā si n reuertit. i. p. ti. c. iij. §. iij. post mediu.

Pupillorum et viduarū respectus qualis esse debet
secunda parte titulo scōo caplo quarto.

Purgatorū ostendit esse ex sacra scripture. de qbus
ista auctoritas intelligit. lo. purgatorū nō iuenit. expisse

determinatus in sacra scriptura. et q̄ ibi est duplex pes
na 2c. i. pre. ti. r. cap. ij. ante. §.

Purgant autē anime sola diuina iusticia ignē inten-
dente et quoz ministerio. Et q̄dam venialia sunt malos
nis adherentē q̄ alia. ideo in eis ignis fortius figur.
et dyab. de causis anima recedens a corpe penā purgas
tonij sustinet. ibidem. §. i. p. totum.

Quatuor modis anime defunctorū p̄ suffragiū n̄m
iuuant. et que cor meliora sunt. et suffragiū per malos ay
liquādo. valet. aliq̄n nō. et vtrū proficit facienti 2c. ibid.
Utrū missa pro defunctis equaliter §. ij. per totū.

Utrū missa pro defunctis equaliter §. ij. per totū.
Utrū suffragijs determinant ibi. §. iij. per totum.

Utrū mittens singularem vnā missam liberet et sa-
tisfaciat celebrando p̄ omnib. talis celebrans p̄t exu-
sari quibz modis. et duplex est differētia inter p̄cipuz
q̄d est merendū. et illud q̄d est ad satisfaciendū 2c. ibi. §.

Utrū soluens p̄ multis tot suffragia iij. per totū.
quorū debet omnibz singularem liberet. Et vtrū soluent
suffragia in mortali liberet. vel vtrū tenerur iterare 2c.
Ad purgatorij quō seruabit ani (ibi. c. v. per totū

ma in morte sine mortali decedens a supmo iudice. p̄ia
Anima decedens si nō est hic (pre. ti. v. c. v. ante. §.
plene purgata nō est apralad regnū celoz. ideo digna ad
purgatorij. quatuor sunt afflictiones animaz in purga-
torio. et q̄d diu est in purgatorio p̄uat dei visione cum
vno exemplo ibidem. §. p̄mo per totum.

Quare iter ad purgatorij. et quadruplex est aqua cu
piditatis per quā trāseunt de h̄ mūdo anime cum as
qua gre optet q̄ trāseat per ignē purgatorij. ibi. §. ij. p. t.
De purgatorio quō educant anime per modū interi-
affionis. per modū redemptōnis. per modū p̄ue soluti-
onis. et per modū aliene p̄o afflictionis. ibi. §. iij. Et d̄
cognitione anime separate habes. s. sub lra. a.

Purgatorij quomodo punit animas et p̄pter peccat
ta. tertia parte. et. xij. cap. i. ante. §.

Q̄ purgatorij sic p̄batur ex scriptura. et quō q̄dam
anime purgant pro peccatis 2c. ibidem. §. i. per totum.

Purgatorij quō est duplex genus penaz. et que vna
in illis penit. quō p̄ resurrectionē iste loc⁹ vacu⁹ mane
Purgatorij igni vel in (ibi. 2c. ibidē. §. ij. per totum.

Purgatorij quomodo cruciant. circa h̄ est quadruplex mo-
dus dicendi fm̄ q̄nqz opimones modernoz ibi. §. iij. et
In purgatorio quomodo solant anime (iij. per totū

per nra suffragia p̄ q̄bus ibi punit 2c. ibi. c. ij. ante. §.
Omnia suffragia q̄ fieri possunt p̄ animabz in pur-
gatorio p̄nētur in q̄tuor modis. ibi. §. i. per totū.

Q̄ suffragia valent defunctis. sed nō oibz. h̄ proba-
tur et declarat vltimus ibi. §. ij. per totum.

Utrū suffragia q̄ per malos sunt p̄sint anibz i pur-
gatorio. ibidem. §. tertio per totū.

Utrū suffragia profunt ei q̄ facit ip̄a p̄ alijs 2c. ibi.
Utrū oblit defuncto si omitterent §. iij. per totum.

Utrū suffragia ab eo mādara 2c. ibidē. §. v. per totum.
Utrū suffragia tm̄ p̄sint his p̄ q̄bus nō fiūt. q̄tm̄ his p̄
quibz specialr sunt. q̄ suffragia valent d̄functis dupli-
citer probatur. ibidē. §. vi. et. vij. per totum.

Purgatio canonica corā iudice est triplex (q̄. p. to. i
quomodo purgatio fieri debet. et q̄ cū quo d̄s se d̄z pur-
gare. et q̄ forma iuramēti in purgatoe. iij. p. ti. r. c. r. p. r.

Purgatio beate virginis multipl̄ describit̄ cū mul-
tiplici lumine p̄ illo festo 2c. iij. p. ti. r. c. r. r. ij. p. totuz.

Purgationes veteris legis ad q̄d ordinabant. et q̄d
nobis spūalr significant. siue quō spūalr figurāt nostrā
purificationē. prima pre. ti. r. ij. c. v. §. vij. p. totum.

Pusillanimitas est filia acadie. quō ip̄a describit̄. et d̄
eadē ponitur thema ex ps. ij. p. ti. r. c. r. vi. ante. §.

Pusillanimitas in h̄ cōsistit cū q̄s se s̄brabit a bos-
nis q̄ facere possit. et quō h̄ fit et qualē illi punitur ip̄a
pusillanimitas habere p̄t triplicē causam vnde ouat
cū exemplo. p̄mo. ibidem. §. i. per totum.

Pusillanimitas scda i h̄ cōsistit. scz quādo quis timet a
mitere bona r̄palia. vñ p̄ h̄ declinat a virtute. q̄d ē pec-
catū. et quō ex isto p̄cedūt multa mala. ibi. §. ij. p. totuz.

Pusillanimitas tertio in h̄ cōsistit q̄ q̄s ita timet mor-
tem corporis et afflictionē q̄ deum offendit vt curret bu-
ulmodi genera penaz ibi 2c. §. iij. p. totum.

Q̄relam quomo-

do importat murmuratō. Et triplex q̄re
la regitur in scriptura p̄tra deum 2c. ij.
pre. ti. r. c. ij. §. ij. per totum.

Quere dignitates vtrū sit licitū 2c. ij. p
te r̄tu. iij. cap. v. §. iij. iij. v. et. vi. per totum.

Quis quō vario modo capitur in scriptura sacra s̄
ue intelligitur. i. p. ti. v. c. i. infra principium.

Quidditas hoīs pulcre et vario mō describit̄ per q̄
stiones Salomonis. i. p. ti. i. c. vij. §. i. ij. et. iij.

Quid est homo. cui similis. quomodo se habet. vbi ē
et cum q̄bus socijs. iij. p. ti. r. ij. c. vij. §. iij. per totum.

Ratio et intellectus

In homine nō p̄t esse diuerse potencie.
q̄d p̄batur. i. p. ti. iij. c. vij. §. i. p. totum.

Ratio inferior et superior quō inficiunt. et
quomodo in ip̄is est peccatū. vñ causat̄

In ratōne iugiori et inferiori (deser̄ 2c. ibi. §. ij. p. t.
q̄ p̄tm̄ sic p̄bat. et q̄ ligatio rōnis p̄t causari ex quinqz

Ratio anime habet tria facere (ibidē. §. iij. p. totum.
scz cognoscere. deliberare. et iudicare. ibi. c. i. r. per totum.

Rationis actus dupl̄r p̄t p̄t considerari. ibi. c. iij. c. i.
Rationi quomodo obedit sensualitas §. secundo
et obedit deo tripliciter. et ratio triplicē regulā adhiby
sensualitati 2c. i. p. ti. iij. c. rvi. §. ij. per totū.

Ratōem quomodo recipit d̄ns in extremis a nobis
et de q̄b. i. p. ti. v. c. ij. §. iij. an̄ mediū. ibi. Cū igit̄ ania

Ratio triplex quā nos cogit ad diligendū deū sup
omnia. scz ratio prudentie et largitatis. ratio varie bonij
tatis spūs. et ratio attinentie et p̄inquirat. iij. p. ti. vi.

Ratōem quō vario modo (cap. iij. §. v. per totum.
temptat diabolus. iij. pre. ti. r. ij. c. ij. §. iij. ante mediū.

Rationē quō homo reddet (ibi. Accedit q̄re rem.
deo in morte de varijs rerum generibz. iij. p. ti. r. ij. ca.

Ratio internalis quō est specim̄ (meno per totum.
sum. i. boni in quomunc deus videt. i. p. ti. iij. ca. vi. §.

Rōnis actus in agendis sunt quatuor (vi. p. totum
et quomodo impediunt p̄ quatuor filias luxurie. ij. pre
ti. v. c. r. ante mediū. ibi. Sūt enī rōnis.

Radices peccatoz sunt quinqz. et quare dicunt̄ radi-
ces. i. p. ti. v. c. ij. §. iij. per totum.

Rapinā quō excludit̄ ab boie. et appetit̄ rapine p̄bi-
bitur in lege diuina. et punitur in lege dei p̄scie. et ip̄o p̄

habetur in lege diuina z huana. z in vtraq; lege puni-
 grauitur. secunda parte ti. i. cap. xij. §. ij. per totum.

Rapina quō comittit in viurpatis dñs in publicis
 bellis. in manifestis latrocinijs. in pedagys indebitis. et
 iniustis dantis. ibidem. §. iij. v. et. vi. per totum.

Rapina quō diffinit. quō rapina sumit multipliciter
 Rapina est grauius peccm̄. ibi. §. viij. per totum.
 furto triplia rone. ibidem. §. ix. per totum.

Raprouis pena q̄ est. quō z qñ pñt sibi negari sacra-
 menta z sepultura. ibidem. §. x. per totum.

Qui pñcipat in crimine rapine. furti. vel sacrilegij. &
 iniuste dānatiōis. mortaliiter peccat. z qbus modis sit
 participatio. ibidem. §. xi. xij. xij. xij. xv. p. totum.

Quicunq; rapina sceleratē emat vel furtū qd̄ pertinet
 ad pñcipatōem talis incurrit mltā mala z incommoda
 Si q̄s comedit vltimas. ibidem. §. xvi. per totum.

sumptus de rapina vlt furto tenet ad restitutiōem. ibidem
 Uxorēs q̄ comedūt bibūt vel viuūt. §. xvij. p. totum.

de rapina vlt alijs male acq̄sitis tenent ad restitutiōes
 quō h̄ sit intelligendū. zc. ij. p. ti. i. c. xij. §. xvij. p. totum.

Raprouis familiarij vel alioz q̄ restitutiōi sūt obliga-
 ti filij sūt z familia quō exculant qñq; mōis. ibi. §. xix.

Rapina. describit cū pñcipatib; in ea. per totum
 z talis sūt pñcipatib; q̄ imponunt iniuste. z exactionib;
 bus indebitis q̄ sūt a dñis sūt officialib;. quō tenen-
 tur ad restitutiōem. ibidē. ca. xij. per totum.

Raprouis manus quō describit. z qd̄ significant eius
 quinq; digitū sūt modū. ij. p. ti. i. c. i. §. i. ij. per totum.

Rapra vel furata quō et qualr sūt restitutiōe dat lex
 duplex differentia sūt modus zc. ij. p. ti. i. c. ij. §. iij. p. r.

Rapina vel furatū prius sūt restitutiōe q̄ viura. vel
 alia debita ppter offensionē. exprobratiōes. z ppter cōpul-
 sionē. ij. p. ti. i. c. vj. §. i. post principium.

Raprouis q̄ caput vi mulierē efficit seruus rapte. z os
 q̄ se redimat. ij. p. ti. i. c. vi. §. iij. circa mediū. Jure.

Raprouis virginū est sexta species luxurie. vñ dñ quō
 comittit. qñq; concurrūt cū stupro. qñq; sine stupro. et
 qñq; stuprū sine raprouis. ij. p. ti. v. c. vij. art. §.

Pena talis raprouis q̄ est fm̄ leges z iura. Et quō sit
 Raprouis describit q̄ intelligēda. zc. ibi. §. i. per totū

ptinet ad exemplatiōem de ipso ponit thema z declaraf
 Et ponit pñcipalr de Benjamin q̄ fuit filius ioseph. q̄
 significat bñm̄ Paulū aplm̄ zc. iij. p. ti. x. ca. vi. ante. §.

Thema illd̄ diuidit p̄ tria mēbra de bro paulo z pro
 ipius raprouis. q̄ eius pueris est venerāda. a. pueris
 tio obseruāda. z c. p̄ speculatio admōda. ibi. §. i. ij. z. iij.

Urrū in h̄ raprouis aia ipius fuit a corpe se para. (pro-
 vlt existeret in corpe. quō deū ruc vidit zc. ibi. §. iij. p. r.

Rasura deriteoz in capite qd̄ significat. ij. p. ti. xij. c.
 iij. §. xij. modicū infra pñcipiū.

Reatus qd̄ est. et ad quas

penas obligant morale vel veniale. z originale zc. i. pre
 titu. vj. c. ij. post mediū. ibi. Et quia dictum est q̄.

Reatus spūalr est duplex q̄ p̄ peccm̄ incurrit. ij. p. ti.
 Reconciliatio ecclesie. (tu. ij. c. i. §. vj. circa finem.

quō z qñ fieri debet. iij. p. ti. xij. ca. vi. §. v. z. vi. per totū
 Vide plus de ista materia s̄ sub lra c. l. z Ecclesia.

Rebellio est decimus gradus supbie. z in q̄ consistit.
 Rebellio describit supra. (zc. ij. p. ti. i. c. iij. §. xij.

sub lra lra z Inobediētia. q̄ p̄ vno capiunt zc. ij. p. titu.
 quinq; modis zc. iij. p. ti. xij. c. ij. §. iij. p. totum.

Recreatio corporis quō sit fieda cū modestia. z quō h̄
 z quō n̄. iij. p. ti. iij. c. x. §. iij. p. totū.

Redituatiōis in peccm̄ sūt se p̄ nocumēra. iij. p. ti. xij.
 iij. ca. vi. §. ij. vsq; ad. vj. §. p. totum.

Rectores z dñi quō punire debent varia victa. iij.
 parte ti. v. cap. xij. §. secundo p totum. Vide pl̄ de ipis
 supra sub littera d̄ s̄ Dominus. z sub lra p̄ s̄ p̄ d̄
 tus. Et pñcipaliter. ij. par. ti. x. c. v. per totum.

Rectoz z curatoz iuramentū describit qd̄ faciūt sūt
 is supiorib;. s̄ tame diuersitate s̄o coz diuersimode hoc
 seruatur zc. ij. p. ti. x. ca. v. §. iij. p. totum.

Rectoz comunitatū z rnoz sūt principū varia vit
 cia vario mō describūt. iij. p. ti. i. c. iij. p. totū. z. c. vj. §.
 xi. z pñcipalr. §. xij. ibi tangit regula de ipis

Rectoz publice q̄ rnoz sūt necessaria. iij. p. ti. iij.
 cap. i. §. x. Et quō introducū sūt dñum zc. ibi. c. ij. p. r.

Rectores nō iuuātes vlt impediētes in inq̄sitiōib;
 hereticoz excomunicati sūt maiorē s̄tia. iij. p. ti. xij. §.

Redemptio spūalū an fieri. (cap. sexto p totum.
 debet. secunda parte titu. i. cap. v. §. xij. p. totum.

De redditibus.

Quid si quis emat reddi

tū vnus castri. vel aliū redditū ad vitā suā vel suoz
 heredū. vel alō ad incertū tps. est ne vitura zc. ij. p. ti. i. c.

Redditus pecūiales an liceat emere. (vij. §. xi. p. r.
 hereditarie sūt ad vitā. Et q̄drupl̄ p̄ esse vitū in coz

Urrū licitū sit recipere. (tratu. ibi. §. xv. z. xvi. p. totū.
 redditus quos cōitas cōcedit annuatim solutiōib; p̄stan-
 tiis. z an liceat emere talia iura. declaraf p̄ octo questio-
 ones. quaz prima est ista zc. ibi. c. xi. ante. §.

Urrū recta p̄scientia possint talia onera induci. z ad
 coz solutiōem p̄pellī cū assignatiōe incrementi p̄bari. ibi.

Urrū dicti solutiōes onera memorata. (§. i. p. totum.
 licite p̄cipiant tale incrementū ibidem. §. ij. p. totum.

Urrū vigore deuotiōis. remissionis. z liberatiōis sūt
 pradiate excusent s̄ restitutiōe z liberet a petō. ibi. §. iij. p.

An dicti solutiōes licite vendār ius qd̄ habet in. (co.
 dicto. N. vigore talis creditū. ibidem. §. iij. p. totum.

Urrū alij ab eis licite emāt. ibidem. §. v. p. totum.

Urrū licite ab eis p̄cipiāt incrementū qd̄ pus p̄cipi
 Quid de illis q̄ p̄ alijs a q̄b; (ebat. ibidē. §. vi. p. r.

qñq; certā quorā p̄ q̄libet floreno. qñq; nihil p̄cipiant
 soluūt p̄stantias. z in illoz loco qd̄ ad tale creditū dicitū

Quid si cōitas sic nouos. (buunt. ibi. §. vj. p. r.
 cōstituit creditores. puta qz vendidit annuū redditum

ad rōem quozcunq; creditoz ad vitā emētis. z alien-
 ab eo neāndi cū pactis. ibi. §. vj. Que q̄dem questioē

ad longū declaraf p̄ varias q̄stioēs. Et p̄tinuaf d̄ ista
 materia venditiōis z emptiōis redditū late. §. vij. vsq;

Redditus vendere vel cedere. (ad. §. xxxij. p. r.
 alicui ad vitā. nullus placus religiosus p̄ nisi vituras

z necessitas loci exposcat. z de p̄sentū p̄uent. zc. iij. p. ti.
 Reddituarij vlt camerarij comū. (xij. c. v. circa fine

tatū h̄ntes recipere pecuniā a diuersis. quō aliqui fraudē
 in istis comittūt. z quō z qñ licite exigere pñt salariū su-
 um. ij. p. ti. i. c. xvij. §. vij. vltra mediū.

Regimē dñoz t̄paliū describit late. iij. p. ti. iij. p. r.
 Regimē in subiectos. (totū. z. iij. p. ti. i. c. vi. p. r.

quō deo reddem⁹ rōem ī nouissimo. iij. p. ti. xij. c. ix. §.
 Regina quō dñ ecclesia p̄p̄ alijs p̄p̄terates. (vij. p. r.

regine. iij. p. r. in prologo. §. i. per totum.

Regia quō esse potest q̄libet aia cuius s̄libet fidelit̄ s̄tō
 a dextris dei. zc. ibidem ante p̄mū. §.

Regere quis seipm̄ nō potest bene aut familiā vel dī
 uitates nisi b̄at istas h̄ntes zc. i. p. ti. i. c. iij. §. ij. p. r.

Regere quō dñ seipm̄ debet p̄ nouē regulas directi-
 uas fm̄ totā vitā suā. iij. p. ti. i. c. iij. p. totum.

Regi quō debet familia p̄ p̄sentū familias. z quā p̄nt
 dētia ip̄e habere debet circa domesticos. zc. iij. p. r.

titulo secundo caplo q̄nto. quasi per totum.

Regere quod debet de seipsum et multitudinem per prudentiam. *Regule quartorum approbare sunt ab ecclesia et constitutiones religiosorum. et quod inter se differunt. iij. p. xi. c. vi. ca. i.*

Regule quatuor approbare sunt ab ecclesia sub quibus militat omnes religiose ecclesie catholice. *Et sub regla beati Augustini quod militat. et quod inter se differunt per diversas constitutiones que habent in ista regla per modum precepti. et quod ista precepta intelliguntur. ibi. §. v.*

Regula beati Augustini quod obligat proficentes. et quomodo stat lex eiusdem regle. *ibidem. §. vi. per totum.*

Sub regula beati Benedicti quod monachi militant. ubi ista regula habet in iure. et vtrum contenta in ista regla sit in precepto. itaque ex transgressione alicuius ex tunc in regula peccet monachus moraliter. *ibi. §. viij. p. totum.*

Regula beati Francisci militant fratres minores et eadem regula in multis partibus declarat vtilitatem proficere ad mortale. et vbi non circa varias materias. *ibi. §. viij. a.*

Regula beati Basilii principio versus post medium fuit prima regula. et quod sub ipsa militat. quod carmelite aliquid extraierunt ex ipsa regula. et aliquid addidit quod papa servatur secundum ordinem domini Hugonis ordinis predicatorum. *In regula beati Augustini ibidem. §. viij. vltra medium est passus nec solo tacto effectu. sed etiam aspectu etc. ista declaratur ibidem. §. x. per totum.*

In regula est quidam passus qui dicitur. Et sint nobis omnia communia. *Ista exponuntur ibi §. xi. vltra medium.*

Regule tertie beati Dominici de fratribus et sororibus eiusdem regule habet varia notabilia. *ij. p. xi. c. v. §. v. p. to.*

Detentia regula beati Francisci beati vtrum gaudet privilegio clericali. *ibidem. §. quarto per totum.*

Regule iuris deservit summari collecte secundum ordinem alphabeti. *prima par. c. i. ca. unico per totum.*

Regule quinq; ponuntur quibus cognoscuntur peccata mortalia a venialibus. *ij. p. xi. c. viij. §. viij. per totum.*

Regule sepre dantur secundum quod agitur intellectus in multis ad intelligendum sacras scripturas. *ij. p. xi. c. ij. §. xij. p. to.*

Regle. xvi. ponuntur per quod cognoscatur vbi sit peccata mortalia. et vbi non. et ad quod tales regle valeant. *i. p. xi. c. i. §. iij. p. to.*

Regno et civitatum dominium quod est introductum. quod translatum est de vna civitate in aliam. siue de vno dominio ad aliud. et quod licite acquiratur etc. *ij. p. xi. c. ij. §. p. to.*

De regibus vide varia supra sub littera p. sepe Dominici. et sub littera q. cui officium tenent. *ij. p. xi. c. ij. §. i. p. to.*

Retinere est nona abusus inter duodecim abusiones tunc temporis que spectant ad dignitatem rectorum. unde dicitur in quibus. et quod est contra. *i. p. xi. c. ij. §. viij. an me. ibi. Tona.*

Reges quod nunc inunguntur ab episcopis etc. *ij. p. xi. c. ij. §. c.*

Rei in iudicio vide varia sub littera (viij. §. h. circa me.

Religionis statum unde (i scilicet iudicio humano. nota religio sumit quadrupl. unde derivatur religiosior unde dicitur in quod consistit perfectio. deest finis religionis. et ipsa perfectio est triplex. *ij. p. xi. c. i. ante §.*

Religionis statum quod pertinet ad additionem libertatis vel servitutis. unde dicitur esse in statu perfectionis. ad perfectionem pertinet aliud tripl. Et status religionis per se dicitur tripl. Et religio vna quod preclat alia tripl. que illorum est perfectior in actibus exterioribus etc. *ibidem. §. i. p. to.*

Religionis perfectionem non invenit habendo aliud in conspectu perfectionis consistit in paupertate. probatur quod religionis instrumentum dicitur paupertas. Et tres sunt gradus paupertatis. *ibi. §. p. to.*

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

Religiosus factus rector ecclesie secularis (ij. p. to.

et cenobite. Et qua vita illi ducuntur. et quod sit de proprie et perfecte religiosus per perfectionem que in diversis ordinibus diversis modis exprimitur. et que est differentia inter regulas et constitutiones etc. *ibidem. cap. i. §. quarto.*

Religiosus quod graviter peccat in eodem genere peccati mortalis et venialis quod committitur contra laicos in tribus casibus. et quare unus resurgit. *ibi. §. viij. circa finem.*

Religiosorum obedientia describitur vario modo sub littera ra o sepe Obedientia. Et *ibidem. §. ix. per totum.*

Religiosorum castitas describitur vario modo sub littera Castitas. Et *ibidem. §. x. per totum.*

Religiosorum paupertas describitur vario modo sub littera paupertas. Et *ibi. §. xi. per totum.*

De religionis ingressu vtrum sit habenda magna deliberatio. Circa que tria declarantur. quantum meretur que inducunt aliquem ad religionem. et quod se deus debet in religione exercere.

Religionis ingressus vtrum (rare. *ibi. c. ij. ante §.* sit dimittendus propter obsequia parentum. quod debet deferre illud obsequium etc. *ibidem. §. primo per totum.*

De religionis ingressu quantum ad episcopos archidiaconos et alios curatos. quoniam sunt obligati ad vota. *ibi. §. ij. p. to.*

Religionem quod aliqui qui non sunt apti ad recipiendum et si illi intrant quod sit cum illis faciendum. *ibi. §. iij. p. to.*

Qui religionem vult intrare quoniam pro implere et quando non. quot annos talis debet habere. quod parentes possunt offerre filios impuberes ad religionem. et novitius quando exire potest ante professionem. et quoniam non etc. *ibi. §. iij. p. to.*

Religiosorum varia possessio describitur supra sub littera p sepe possessio. Et *ibidem. c. iij. per totum.*

De religione vna ad aliam ire nisi propter magnam necessitatem aut vtilitatem quare non est laudabile. potest tamen aliquis de vna religione ire ad aliam ex triplici causa. *c. iij. p. to.*

Quomodo licet transire canonicam regularem ad monachos vel conversos. *ibidem. §. i. per totum.*

Religiosi siue monachi quod debent ire ad regendum ecclesias seculares. quare monachus non potest esse canonicus secularis. Et si petierit deus ire ad artorem religionem et penituerit. vtrum primi preceptum recipere. *ibi. §. ij. p. to.*

Religiosorum bona sic transeuntur cum erunt. et in quo tempore. et religiosi mendicantes si transeunt ad ordinem non mendicantium. et de littera pape gram demittunt. *ibi. §. iij. p. to.*

Religio fratrum mendicantium quare est perfectior omni non mendicante. *ibidem. §. iij. per totum.*

Religiosi erant et fugitivi vbi inveni fuerunt sub custodia debent revocari. et quomodo se habere debet monasterium in reclamatione. *ibi. c. v. per totum.*

Religiosi quas excommunicationes aliqui specialiter incurrit. *ibidem. §. quanto per totum.*

Religiosi quomodo se habere debent in habitu. in studio in elemosinis. in mendicatione. in labore manuum. in carnis in contractibus siue in obligatis. et in rebus eblatis. *ibi.*

Religiosus quomodo non potest esse (des. c. vi. p. to. dicitur. nec per commissum potest recipere arbitrium. et quod non potest intelligi. et factus episcopus quomodo tenet ad observantias regulares. *ibi. §. v. post medium.*

De religiosis filiaris ut abbatibus et abbatissis videtur. sub littera a. sepe Abbatissas etc. et *ibi. c. xij.*

Religiosi quomodo se habere debent in disciplina. in ambulando. in stando. in habitu. in gestu et quomodo se diversimode habere debent in diversis locis et in silentio.

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

Religiosi siue monachi in ecclesiis. *ibi. c. viij. p. to.*

modo subdividitur. i. p. ti. i. c. iiij. §. iij. circa finem.

Retrahunt homine duo a peccatis zc. ij. p. ti. viij. c. viij. §. i. ij. z. iij. per totum.

Retributio a deo est triplex. scilicet temporalitatis. penalitatis. z. eterne felicitatis. i. p. ti. viij. c. vi. §. i. infra me. ibi. §. 3.

Retributione pessima quomodo parit odium sicut sex differentie malorum retributionum. ij. p. ti. viij. c. iij. §. ij. p. ti.

Reverentialis timor describitur infra sub littera z. salu. ter Timor reverentialis. Et. iij. par. ti. xij. c. xij. §. p. ti.

Revelas sive denudas confessionem quam pena sacerdos pilla meret secundum canones. iij. p. ti. xvij. c. xxi. §. v. ibi. Uice

Reuocans aliquem a meliori bono (simus quintus) sicut a religione zc. quomodo iste debet satisfacere. z. q. tu peccatum est zc. ij. parte ti. ij. ca. ij. §. i. post principium

Reuocatio in donationibus describitur supra sub littera d. s. Donatio. z. ij. p. ti. x. ca. iij.

Risio derisio sive irrisio

scribitur supra sub littera d. s. Derisio. z. ij. p. ti. vi. c. vij.

Rixa secundum Gregorium est filia ire. unde dicitur rixosus zc. p. ti. triplex exponitur. z. quid est rixa z. unde dicitur rixosus zc. ij. p. ti. septimo cap. vij. ante §. z. §. i. z. ij. Cetera de rixa vide supra sub littera b. salu. Bellum.

Rixa dicitur bellum particulare. quomodo antiqui inter se habuerunt rixas. z. de bello sive rixa videndum est eius ortum actum et nocuum. ibi. §. ij. per totum.

Romana ecclesia habet priuilegium

illud. quod nullus appellare potest a papa ad eius successorem neque ad palium generale zc. et quomodo habet quinq. priuilegia. iij. p. ti. xij. c. iij. quasi p. totum.

Romanam ecclesiam dicentes non esse caput omnium aliarum ecclesiarum. z. non posse condere canones z. decreta. z. ei non esse obediendum excoicati sunt maiori sententia. iij. p. ti. xij. c. x.

Romiperas spoliantes excoicati sunt (per totum) maiori sententia. z. pape reseruatur absolutio ibi. c. xxi. p. ti.

Rome quid possunt sibi penitentiarum. tertia p. ti. xvij.

Romano pontifici subesse verum (cap. xij. p. totum) sicut de necessitate salutis. tertia parte ti. xij. cap. vi. §. v.

De ipso vide ad longum supra sub p. f. Papa.

Rusticorum sive agriculorum sive villanorum ars z. opus multum est necessarium vite humane. quomodo tales iam sunt astuti. quomodo vario modo committunt fraudes.

In quibus communiter sunt culpabiles. zc. tertia parte ti. octauo cap. quarto. §. xij. per totum.

Sabbati sanctificatio

describitur vario modo supra sub littera f. s. festorum. Et. ij. p. ti. ix. c. vij. per totum

Et de sabbati sanctificatione vide etiam varia notabilia. i. p. ti. xij. c. iij. §. iij. p. totum

Sacerdotes primi qui fuerunt in lege nature. in lege moysayca. z. in lege gratie. i. p. ti. v. c. ij. §. vij. per totum

Sacerdotum in veteri lege erat triplex consecratio. z. que ornamenta eorumdem. z. quomodo macule ipsis prohibite significant mundiciam sacerdotum noue legis zc. prima parte titulo. xij. cap. v. §. ix. per totum.

Sacerdos in mortali diuina tractans et administrans ecclesiastica sacramenta z. alia quomodo sacrilegium incurrat. ij. parte titu. i. c. xxi. §. dnto. an me. ibi. Sacrilegi.

Sacerdos quomodo per sacrilegium luxurie peccat honoris z. dominice potestatis zc. ij. p. ti. v. c. vij. §. ij. p. ti.

Sacerdotes et plati quomodo excludunt a iuramento. z. ponuntur nouem casus in quibus ipsi debent iurare. secunda parte ti. x. c. iij. §. iij. circa medium.

Sacerdotes quomodo spiritualiter dicuntur medici. quomodo ipsi curant suos infirmos. quomodo z. quando isti

medici melius preciosiores sunt medicis corporalibus zc. ij. p. titulo septimo cap. i. §. ij. ante mediu. ibi. Medicus.

Sacerdotum vide varia notabilia sub littera c. s. de rictis. z. ij. p. ti. xij. c. iij. p. totum. s. de puerlatione eorumdem

Sacerdos quo se vario modo habere debet i. celebratione missae. desuper vide varia notabilia supra sub m. s. missa et. ij. p. ti. xij. c. v. z. vi. z. p. cundem §. similiter.

Sacerdotum ordo describitur per thema ex ps. qd. et de ipso declaratur. et ille ordo quibus in pluribus diuiditur est tamen unum sacramentum unitate finis. quod sunt ordines zc. tertia parte ti. xij. cap. v. ij. ante §.

Sacerdotes quomodo semper apud omnes fuerunt in magno honore. unde dicitur sacerdos. sacerdos quomodo se habere debet in agendis circa sancta sacramenta z. circa ordines. z. quod ostenderet debet ducatur. ibi. §. i. p. ti.

Sacerdotes qualiter se habere debent in habitu sive ue vestitu. quomodo sacerdos debet esse indutus iusticia propter tria. quas maculas non habere debet. z. sacre vestes sacerdotis quid significant. ibidem §. ij. per totum.

Sacerdotes si induti fuerint iusticia de qua immediare supra. quomodo tunc exaltabunt in alia vita hoc quomodo sacerdos in missa representat totam incarnationem christi. Et vestes sacerdotis quomodo significant christi passionem ibidem §. iij. per totum.

Sacerdos quam potestatem recipit in ordinatione. iij. parte ti. xij. cap. xvi. §. iij. vltra mediu. ibi. Sacerdos

Sacerdotis officium quod est. quomodo omnia sacramenta habent ministrare per duo. quomodo potest benedicere z. quomodo non. quomodo potest absolueret. ibi. §. ix. infra medium. ibi. De presbytero.

Sacerdos debet habere sex vestes necessarias ad celebrandum quo ad necessitatem precepti. quomodo et ministri debent illis uti. zc. ibidem §. x. per totum.

Sacerdos prius quis dicitur et quod tenent confitebitur recipere licentiam ab ipso pro confessione. tertia parte titulo. xvij. ca. i. in medio.

Sacerdos dicitur ligare et soluere tribus modis. et quomodo absoluit vario modo. ij. p. ti. xvij. c. xxi. per totum

Sacerdos fornicationem faciens quam penam incurrit secundum canones. ibi. §. v. post principium.

Sacerdos cognoscens filiam suam spualem quam penam incurrit secundum canones. ibi. §. v. ibi. Secundus

Sacerdos qui interest clandestino matrimonio quam penam incurrit secundum canones. bi. §. v. ibi. Quartus

Sacerdos denudans confessionem quam penam incurrit secundum canones. ibi. §. v. ibi. Uicesimus quintus

Sacerdotem interficiens quam penam incurrit secundum canones. ibidem §. v. ibi. Tricesimus sextus

De archipresbyteris habes supra sub littera a. s. archipresbyter. z. ij. p. ti. xix. c. vij. q. si per totum

Sacerdotalem potestatem ligandi z. soluendi quomodo christus dedit discipulis suis. ij. parte ti. xvij. ca. iij. §. i. ante medium. ibi. Quantum ad quintam.

Sacerdos quomodo se regere debet in absolutionibus zc. desuper vide supra. s. Absolutio.

Sacerdos quid facere debet in missa si recordatur se excommunicatum. v. l. suspensum. v. l. non ieiunium v. l. in aliquo mortali

ij. p. ti. xij. c. vi. §. xi. Cetera vide. s. sub missa.

Sacerdoti vix liceat omni die a celebratione missae abstinere

Sacerdos in missa quod dicitur (re zc. ibi. §. xij. p. ti. modo repnetat dominum iesum z. eius incarnationem. puerlationem passionem. mortem. z. ascensionem. Et quid vestes ipsius significant

Sacramentorum ordines (cat. ij. p. ti. xij. c. vij. §. iij. p. ti. natio describitur per thema ex ps. qd. z. de ipa declaratur. ij. p. §. i. ante medium. ibi. Quantum ad quintam.

Sacramentorum ordinario quod (te ti. xij. c. i. ante §. peccat ex incarnatione domini ubi. z. quibus factum est zc. ibi. §. i. Sacramentorum institutio sive ordinatio quod sanat (p. ti.

S ante C

Sanctis viris quō valet societas maloz ad duo vt aduaria leuius ponere possūt. rē. iij. p. ti. iij. c. viij. §. v. S. iij. p. ti. iij. c. viij. §. v. S. iij. p. ti. iij. c. viij. §. v.

Sanctitas quō est eadem cū frute religionis fm es senaa. z sanctitas quō sumit triplr. iij. p. ti. v. c. viij. §. iij.

Sapientie donū inchoat p vema qd (per totum. et de ipo declarat. z est sapientia essentialis. et increata psonaus. z incarnata z humana. z variata. iij. p. ti. f. c.

Sapia essentialis z increata que est quo (ij. an. §. modo procedit ab extra rē. ibidem. §. i. per totum

Sapia psonalis z incarnata cui pprie attribuit. et q est et vnde prodit rē. ibidem. §. ij. per totum

Sapia humani z variata ad que panet. et quomo/ do sapia dī triplex. i. criminalis q est re proboz. vtualis que est bonoz z cōialis que est amboz. ibid. §. iij. iij.

Sapientie pprietates siue effectus (et. v. per totum sunt septem. z quō isti effectus siue pprietates pertinent ad sapiam ibi. §. vi. per totum

Sapientia iuentia z intellect^o inq̄rum sūt frutes. z inq̄rum sunt dona spūsancti quomodo differunt iter

Sapientia quedā dī dia (se. iij. p. ti. i. c. i. §. v. p. totū bolica. qdam terrena. et qdam animalis. que per ordi nem declarantur. ij. p. ti. v. c. xv. §. ij. circa me. ibi. Priaz.

Sapientia quomodo per tria acquiri potest in religi one. tertia parte titu. f. vi. cap. x. §. iij. per totum.

Sapientie documentoz quomodo deo reddem^o rati onem in nouissimo. iij. p. ti. xij. c. ix. §. v. per totum.

Sapiens vtrū debet ducere vxorem. h̄ notabiliter d̄ clarat. iij. p. ti. i. c. i. §. iij. p^o mediū. ibi. S. z vtrū.

Sapientia ecclesie quomodo maxie apparet in trib^o tertia parte in prologo. §. ij. per totum.

Sapiam quomo respicitur cognitio. iij. p. ti. x. c. viij. et §. primo secundo tertio et quarto per totū.

Saracenis deferens arma rē. seruus efficit capienti. um. iij. par. ti. iij. c. vi. §. iij. circa medium. ibi. Item per

Saracenis deferens arma ex cōmunicat^o est maiori senectia. iij. par. ti. xij. cap. xxx. per totum

Saraceno errore vario modo describunt in quib^o bus errant. iij. parte titu. xi. cap. vi. §. i per totum

Saraceno et scamparoz quō multiplr in officio eoz runde fraudem cōmunt. iij. p. ti. viij. c. iij. §. iij. vltra

Satisfactio quomodo diffinit a (me. ibi. De sarcto. varijs doctorib^o. de quib^o q̄s potest satisfacere. quō satisf actio sit per opa penalia. z tria sunt genera satisfactioz

Satisfactio quare (nū rē. iij. p. ti. xij. cap. xx. an. §. fieri nō pōt per opera extra caritatem facta. z quō vtrū vnus possit pro altero satisfacere. ibi. §. i. per totum

Satisfactio vel penitentia imposita post absoluti onē debita facta in peccato mortali vtrū tenet homo te rare. vtrū valet in foro militantis ecclesie. ibi. §. ij. p. ro.

Satisfactorium qd magis est an oratio vel elemosy na vel ieiunium. ibidem. §. iij. per totum.

Opera que sunt de genere bonoz extra caritatē facto rum nō reuulsiūt sed mortificata p mortale reuulsiūt et alia de genere bonoz facta in mortali valent ad quin

Satisfacere nemo potest (q. ibidem. §. iij. p. totuz in quattuor casib^o. ij. p. ti. i. c. xv. §. i. infra pnci. ibi. Nota.

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Satisfacere quō quis tenet de (mediū. ibi. Itē no. contumelia rē. ij. p. ti. viij. c. vi. §. v. per totum

Scandalū est triplex (ibi. §. i. ij. iij. z iij. per totum. sz actiū z infra intencionē. passiuū. et ppter defectionē. z occasionariū pter intencionē. z qn mortale z veniale.

Scandalū q̄ra vtz bōa sunt dimittēda. Et reg. iij. vlti Scandalū nasci pmitit (per exponit q̄ sonat valius

Utz bōa spalia sint (p̄oras dimittat. ibi. §. v. p. r. dimittēda. p̄f scādalu eoz a q̄b reperit. ibi. §. vi. p. r.

Utz salutas v̄fictio v̄f mutatio sacri v̄f sacralium z v̄f us corūde fieri d̄z ppter scādalu vitādū. ibi. §. viij. p. r.

Scie donū deservit p̄bema ex ps. qd z de ipo d̄z clarat. iij. p. ti. vi. cap. i. ante. §.

Scie donū qd ē. z quō scie donū ordinat ad q̄ruoz Scia hūana z prudētia z scia purē (ibi. §. i. p. totū bonū quō differit. z quō scia ē alicui notia ex p̄p̄gno

Scie donū in q̄b h̄z esse (scibil triplr. ibi. §. ij. p. r. z quō h̄ donū ordinat ad duo. ibi. §. iij. per totum.

Scie donū quō ē approbatū b̄tūdīs. z quō scia hūana puenit in noie cū scia q̄ ē donū rē. ibi. §. iij. p. r.

Scias seclares q̄ qlibet studere d̄z. p̄bat notabilē Scia dei quō ē alterius (ad longū rē. ibi. §. v. p. r.

Scia dei quō ē alterius (ad longū rē. ibi. §. v. p. r. gener^o a scia n̄ra. scia n̄ra quō emines ē rē. quō p̄marie p̄sistit in dilectōe dei. z i. c. imitatioe rē. ibi. §. vi. p. r.

Sciam h̄ac quare om̄i mūdane scie p̄p̄ere debem^o in q̄ p̄sistit ista scia rē. ibi. §. viij. per totum.

Scie dono quō distinguē possūm^o iter diuinas inspi ratōes. z diabolicas suggestiōes. z quō diabol^o imitat hōi varias spūales rēpiratōes rē. ibi. §. viij. z. r. p. totuz

Scia sapia z itellec^o inq̄rū sūt frutes z inq̄rū sūt dona spūsancti. quō differit iter se. iij. p. ti. i. c. i. §. v. p. r.

Scia quō d̄z acq̄ri z postulari deo. desup dat mot dus z forma. z q̄s fims illi^o ē d̄z rē. iij. p. ti. v. c. i. ante. §.

Scia quare z quō a deo ē expectada z quō postulat Scietys acq̄rēd̄s q̄s (da. ibidem. §. i. per totum

ordo d̄z h̄uari z q̄ modi q̄rū ad docitōes z q̄rū ad scola res. quō h̄re d̄z p̄politōem. dispositōem. z cognitōez. ibi.

Scias varias quō a natura ecce (S. ij. z. iij. p. totuz d̄r dociles fm qlitatē z p̄pletiōnū. qd̄ oñdit fm q̄ruoz cōpletiōes hōis. iij. p. ti. viij. c. i. §. ij. infra p̄ncipium.

Scia siue doctria genitū p̄boz z poetaz quō nō p̄ sunt ad salatem. iij. p. ti. xi. c. iij. per totum

Scisma describit vbi tractat de duob^o gerētib^o sepp papa. qd̄ tūc faciēdū sit p̄ serenitate z scia. vñ d̄ruatur scisma. quō describit vel diffinit. vñ notat. quō ē spēale p̄ctm̄. q̄ d̄cūtur scismaria rē. ij. p. ti. iij. c. xi. ante. §.

Scisma absq̄ dubio ē p̄ctm̄ mortale. z q̄re p̄bat etū am vario mō. z ponit m̄lta exēpla vbi m̄lta d̄nari sūt

Scismatia quō ppter scisma rē. ibidem. §. primo. priuant ab ecclesia p̄ate ordinis z p̄secratōis l̄z q̄ ad l̄i atū v̄sum rē. duplex spūal p̄as. ibi. §. ij. z. iij. per totū.

Scismatici quō priuant etiā p̄ate administratōis. et in dignitatib^o p̄stituti priuant oib^o ibidē. §. iij. p. totū.

Scismatia quare p̄ iudiciū ecclesiasticū excoicant et per p̄ates seculares diuersimode cohercent. quomodo scismaticus in duob^o peccat. rē. ibi. §. v. per totum.

Quid sit duo vel p̄les in ecclia gerētes se p̄ papa z q̄li bet eoz h̄z suā sequelā. q̄s illoz d̄i scismatic^o. z ponunt varia scismata q̄ p̄tigerūt in varijs elecōnib^o ppter pa

Ud̄ aut̄ in dicto scisma (patū rē. ibi. §. vi. p. totum. te sine dubio null^o cēt p̄dēnandus. cui cūq̄ illoz trium adbereret. pura scia. desup ponit d̄nq̄ z d̄lusiōes. ibi.

Scie excoicatiois q̄ iferūt ab vns p̄te cōtra (S. viij. Salma qd̄ (alia fieri n̄ d̄z z q̄re rē. ibi. §. viij. p. r.

Scisma qd̄ (alia fieri n̄ d̄z z q̄re rē. ibi. §. viij. p. r. req̄bat. M. cccc. xl. fuit scilū Basiliē. vtz fuit vtz cō alit^o. q̄ papa erit supra scilū ponit ibidē misit q̄ illo

scilio p̄tigerūt z q̄s d̄ ist^o duob^o fuit ver^o papa. rē. ibi. §. ij. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r. De scismate ponit tris. sz ip̄^o enormitas. sc̄ d̄o (p. r.

S ante E

Sensus hoīs quō diaboli decē mōis (fioribz hoīs
 tēnptat. iij. par. ti. xij. c. ij. §. ij. z. iij. per totū.
Sensus hoīs quō deficiat paulatī i morte zc. i. p. t. v
Sensum quaduplicē quō (ca. ij. §. iij. per totum.
 habet sacra scriptura. scz lralem. allegoricū. tropologicū
 z anagogicū. z iste quattuor qd significant siue quid
 tractant zc. iij. par. ti. xi. c. ij. §. xij. per totum
Sntiaz liber qd tractat siue de quibz scribit. i. p. ti. i. c.
 tenerur in. xij. articulis. iij. p. ti. c. v. ij. ante §.
Sntia iudicis quō pōt esse inuista tripliciter. iij. par.
Sntia non potest fieri (ca. ix. ca. i. §. i. circa fines.
 nisi in putatū vel sponte p̄fessum. Et est triplex. scz iter
 locutoria. diffinitua. z p̄cepti. Et snia p̄cepti cōsistit i
 bus. et obedientia ipsius sicut in tribz zc. ibi. c. xij. an. §.
Sntia diffinitua debet p̄ferri a iudice z nō ab alio.
 alias nō valet. z q̄ inde exapiunt. i. q̄ loco. z quō fieri d̄z
 z quō snia subleuat q̄ttuor moīs. ibi. §. i. per totum.
 De vna z eadē snia qm̄ vtraqz ps p̄r appellare zc. ibi
 dē. c. xij. §. ij. circa finē. Et vide. s. sub lra i. scz iudicio.
Separatū quō sūt pueri infidelī a p̄nato si bap̄t
 mū susceperit zc. ij. p. ti. xij. c. ij. §. iij. circa finē
Sepultura vnaquisqz eligere pōt apud quēcūqz lo
 cum q̄ bz ius sepeliēdi. z in q̄ ano. z q̄ inde exapiunt. q̄
 eligere pōt. z quō inducitur ad vouendū ē obligat. iij.
Sepeliri vbi debeat ille q̄ dece (par. ti. x. c. v. an. §.
 die nulla electa sepultura. dicit sepeliri d̄r i suis eccle
 sijs zc. z q̄ exeat cā recardōis. z vbi morat̄ ibi d̄at sepe.
Sepulture ius ē qd p̄petit (liri zc. §. i. per totum.
 ecclesie ad sepeliendū aliq̄s i cimiterio suo. z vñ puenit.
 z faciētes pacta de nō recipiēdo aliq̄s ad sepultura quō
 debet fuari z nō h̄ accipe pecuniā zc. ibi. §. ij. per totū.
Sepultura describit̄ qd ad canonicā portōem qm̄ q̄s
 alibi eligit sepultura q̄ in ecclesia prochiā. d̄z ecclesie ha
 bere canonicā portōem. z q̄ttū z de q̄bz z q̄bz debet. z q̄
 inde exapiunt. ibidem. §. iij. per totum.
Canōica portio ē duplex. z q̄bz debet z d̄ q̄bz z q̄ttū.
 ibidem. §. quarto per totum.
Canōica portio de q̄bz r̄cto d̄z dari. de q̄bz intelligi
 tur. que exapiuntur. q̄bus dāda est illa portio. z de quibz
 bus debet dari. z de leprosis q̄ extra morant̄ vtrum de
 ip̄is debeat dari zc. ibidem. §. v. per totum.
Cum defunctus reliq̄t sue ecclesie decē z alteri mille.
 quō z quādo de istis mille d̄z dari canonicā portio. et
 cū q̄s elegit sepultura in p̄pria ecclesia. z ei nihil dās. sed
 aliq̄s. qd tunc sit faciendum. ibidem. §. vi. per totum.
Ad canonicā portōem quō s̄res m̄iores z p̄dicatores
 tenent. h̄ declaraf̄ ad longū. z notabil̄ quō z qm̄ nō sūt
 ad h̄ obligat̄ zc. ibidem. §. vij. per totum.
Sepeliri q̄ p̄hibent̄ in ecclesia vel in cimiterio vel in
 loco sacro. z si sepeliunt̄ quō sunt erhumādi. q̄l̄iter pec
 cant h̄ faciētes. quō tales excoīcatōem incunt̄ zc. ibidē
De h̄is de q̄bz est dubiū vtrū d̄cant (§. viij. p. totū.
 sepeliri in loco sacro vel nō qd faciendū sit. z qd de mu
 lierēq̄ morit̄ in partu zc. ibi. §. ix. per totum.
Sepultura hospitalarioz describit̄ vario mō. s. sub
 lra b. scz hospitalarioz. z. iij. p. ti. xi. c. ij. §. ix. p. totum
Sepeliēdi q̄ sūt i ecclesia. z de q̄bz intelligit̄. iij. p. ti. iij.
Sepeliētes hereticos zcoz fautores excoī (ca. iij. e.
 cari sunt maiorī sententia. iij. p. ti. xij. c. v. per totum.
Sepeliētes iterdictos excoīcatos vel publicos hosus
 rios excoīcati sunt maiorī snia q̄ rpe facere pōt absqz ta
 li snia. quō tales d̄nt puniri zc. ibi. c. xij. p. totum.
Sepultura mutada vel nō mutada qm̄ d̄cti vel re
 ligiosi aliq̄ inducūt vt h̄ p̄mittat̄ excoīcati sunt maiorī
Sepulcrū quō d̄z dom⁹ (snia. ibidem. c. li. p. totū.
 zc. vtilitas in loco sacro est triplex. quō z qm̄ debet ibi se

peliri zc. z q̄z laudabile est h̄re curā de sepultura sua et
 suorum. tertia parte ti. x. c. i. §. ij. per totum.
 Circa sepultura quō simōia p̄mittit. sepultura sumitur
 mltiplicat. z de exequijs nihil debet exigi. h̄z pie d̄nt con
 suerudies obseruari probat. z quō faciētes pactū simōi
 am committunt zc. ij. p. ti. c. v. §. xij. per totum
 In sepultura quō aliq̄s cōmittit simonia. z quōi se
 pulura mltip̄r sumit. z quō in illis sit faciendū. ibidē.
Sepulcrū xpi quō sit aia deuota. z q̄ ad h̄ necessarias
 zc. tertia parte ti. xij. ca. iij. §. iij. per totum.
Sequi quō hō d̄z deū in p̄fectiōe p̄ dilectōem. iij. p.
 Sed siue imitari quō aia (ti. ix. c. ij. circa medium.
 debet deū h̄ ostendit̄ ex natura. rōe. z ex scriptura. iij. p.
 te titu. xvi. ca. i. §. v. infra p̄ncipiū imediate. et. §. vi. aliq̄.
Sequi quō hō possit deū factorē suū. z qd ē hō zc. i.
 parte titu. i. ca. vij. §. i. post p̄ncipiū. §. ij.
Sed qm̄ z quō vir tenet v̄rore. et q̄ cā mlier tenetur
 sequi virū zc. iij. parte ti. i. c. xxi. §. vij. per totum.
Sed vtrū serui vbiqz tenet̄ d̄m ad bellū. iij. p. ti. iij.
 cap. ij. §. iij. post mediū. ibi. Item q̄ritur an.
 De sermoibz vbi de vide. s. sub lra p̄s de p̄dicatōe
 verbi dei. z. iij. p. ti. xij. c. i. ij. iij. v. z. vi.
Serpēs quō h̄z triplicē prudenciā. quā vniūsqzqz in
 se h̄re debet. iij. par. ti. q. c. iij. §. i. per totum.
Sericiū videntēs v̄ h̄ntes quō z qm̄ fraudē et dol
 lū cōmittunt. z quō illa ars honorabil̄ est in hūana cul
 litate. qm̄ licite exercef̄ zc. quō aliq̄s d̄cipiūt zc. iij. p. ti. i.
Seruit̄ d̄scribit̄ p̄rbema ex ps. (viij. c. iij. §. v. p. r.
 qd z de ip̄a declaraf̄. de fuitute large leq̄ndo ē triplex. s.
 uir. i. numis. crimis. z hoīs. iij. p. ti. iij. c. vi. §. ij. z. iij. p. r.
Serui em̄ d̄s d̄z mltis mōis ibi. §. iij. per totum.
Serui d̄s effiat̄ d̄ iure siue ex iure mltip̄r. qd vario
 modo declaratur. ibidem. §. iij. per totum.
Serui quō d̄s sit emp̄tōe. z ad h̄ q̄ d̄s sit su⁹ sex r̄q̄
Serui q̄ d̄cunt̄ vel sūt serui (trunk. ibidem. are. §.
 a naitate zc. ibidem. §. vi. per totum.
Seruoꝝ p̄uersatō q̄lis eē d̄z. qual̄ d̄z esse p̄uisio ap̄b
 eos p̄ d̄nos. z tales nō pōt ordian̄ liberari i religione
 trare sine licentia. z que pena talū zc. ibi. §. vij. p. totum
Serui quō liberi fieri pōt mltis modis. ibi. §. viij. p.
Seruoꝝ manumissio quō mltis mōis sit (totum.
 q̄ requirunt̄ ad manumissionē. q̄s possit manumittē. et
 In futurē quō reducat̄ lib⁹ (q̄s h̄no. zc. ibi. §. ix. p. r.
 p̄pter ingratiudinē. z q̄s d̄z liber⁹. z q̄s ingenu⁹. h̄ d̄z
 daraf̄ sub mltiplici d̄na. ibi. §. ix. per totum.
Serui nō tenent̄ vbiqz sed d̄m ad bellū. iij. p. ti. iij.
Seruit̄ quō d̄rimit̄ m̄imoniū (ca. ij. §. iij. p̄ me.
 h̄ h̄s sub lra m. s. m̄imoniū. z. iij. p. ti. i. c. iij. per totum
Serui si p̄fessus est in religioe. quō z qm̄ d̄ns su⁹ p̄
 cum repetere. zc. iij. p. ti. xvi. c. iij. §. iij. per to.
Serui d̄s d̄z irregularis quō q̄. s. nō p̄t p̄moueri ad
Seruos eē quō cordēs iij. p. ti. xvij. c. vi. §. vi. p. r.
 p̄ueniēs ē p̄ter appetū coru p̄roem p̄ter itellec⁹ eos
 p̄fessionē. z p̄ter rez r̄paliū admistratōem. z quō ip̄s se
 h̄re d̄nt ad d̄nos suos z eouersō zc. iij. p. ti. ij. c. v. §. vi.
Serui fidelitas p̄sistit in tribz. vt. s. b̄ea (z. vij. p. r.
 nō dissipet. nō defraudet. z mltiplicet. iij. p. ti. v. c. xvi.
Serui r̄oz d̄scribit̄ vario mō infra (infra me. ibi. q̄ttū.
 sub lra t. s. Timoz. Et. iij. p. ti. xij. c. v. p. totū.
Sibilla quō vario mō p̄
 phetauit̄ d̄ xpo z d̄ ei⁹ passioe z d̄ xpi fide zc. iij. p. r. v.
 Signa zodiaci s̄. xij. (ij. c. i. §. ij. an. me. ibi. Itē ef.
 laries thaur⁹ ge. zc. z quō p̄gunt̄. z qd h̄cat zc. iij. p. r.
 Signa de nobilitatis aie s̄ (xri. c. ij. §. iij. p. totum
 liberalitas. m̄suetudo vtilitas zc. ij. p. ti. iij. c. iij. §. v.
 post mediū ibi. Signa aū h̄.

S ante J

Signo quadruplā aaron onus ē in sga z vocat^o a dno. z qd ipū alr b significat. iij. p. ti. xij. c. i. §. iij. p. totū
Signa octo sūt p q dō possit eliare se esse in gra. iij. p. ti. xvij. c. v. §. vij. post medū. ibi. S. pponat.
Signa decē sūt qb se bō silem fecit iumētū. i. p. ti. i. c. ij. §. v. ante medū. ibi. Duius aut prius.
Signa septē sūt p q cognoscā p bō p ptecuram si sit bonus vel malus. i. p. ti. iij. c. xv. §. iij. p. totum quasi.
Signa sacraz rez quō erāt tm sacra veterē legis zc. pma parte ti. xij. cap. v. §. v. per totum.
Silentiū quō est multū vtile z necessariū cūctis quō papue religiois. iij. p. ti. xvi. c. vij. §. vij. per totum.
Symbolū fidei describit. s. sub lra f. f. fides. z. iij. p. ti. i. c. vij. §. iij. p. totum. §. ij.
Silitudines nouē qō (ti. vij. c. iij. §. iij. z. iij. p. to. bja sine ptiapet cū do. i. p. ti. i. c. i. §. i. p. totum. §. ij.)
Silitudo sine qeras describit q p m^o angelus voluit esse nris deo. z ē triplex. ij. p. ti. iij. c. i. §. iij. an medū. ibi.
Silitudo dei ē triplex. i. ē noticie z (Pro declara. Sillis quō sūp m^o angel^o potēte. ib. §. iij. p. totuz lucifer voluit esse deo zc. ij. p. ti. iij. c. i. §. iij. an z p^o me.
Simonia describit p thema ps. quō ipa ē principal^o or z detestabilis cūctis zc. z p q remouet. ij. p. ti. i. c. iij. §. iij. p. totum.
Simonia qd est quō mltipit male sit in em. (an. §. p^ore z venditōe spūaliū q dicant spūalia p qb dar vt recipē pecuniā vt pau ē simonia. z dicūt āncra spūalia
Simonia quō assimilāt pecuniaz quō (ibi. §. i. p. r. pecunia p^o dari vel recipi p spūali liate z sine simonia qnqz modis. ibidē. §. ij. p. totū. Mltiplex ē aut p dicio q icurāt p simoniā. qd dclarat cū ex p^o i f. ibi. §. iij. p. r. De simonia ad lengū valde tractat circa sacra singla z circa bñficia z circa aci^o spūales. ij. p. ti. i. ca. v. ante. §. Simonia quō diffinit. z quō volūtas ibi (p^o pūna. pōit z spūale dū aliqd mltipit. z spūali annexū dū dupli Simonia quare est mortale p m^o (at. ibi. §. i. p. r. qre papa nō p^o dispēlare in simonia. §. ij. per totum. Quāz p rapit aliqd spūale spūali āncrū palit qpa li vel pecunia vel pce vel obsequio simoniā commisit et mortali peccauit. z nihil^o excusat. ibi. §. iij. per totum. Peccā q dicunt mun^o quō inducūt simoniā. desuper ponit distincio a doctoribz. ibi. §. iij. per totum. Nun^o et obsequiū quō distinguūt fm doctores z q modo in illis sit simonia. ibi. §. v. per totum. De munere a manu qd est pecunia large sumēdo pe cunia p rebz mobilibz z imobilibz quō in istis comitit simonia. z ad iudicandū simoniā cū dubitat vtz qō cor rupta mēte dederit mūera. Rndē des. ibi. §. vi. p. totū Pecunia recepta simoniace siue p ordie dato bñficio. sepultura vel p ingressu mōsterij qd cū ipa pecunia fiet In tractibz vel in alijs actibz (ti. d. ibi. §. vij. p. to. q pphendunt sub noīe emprōis z vēditōis quō in ipis Simonia describit (omittit simōia. ibi. §. vij. p. r. qre p mediatorem. ibi. §. ix. per totum. Transactio quō aliqñ inducit simoniā in spūalibz. s. quid est transactio zc. ibidē. §. x. per totum. In renunciatiōe quō aliqñ comittit simonia. ibi. §. xi. p. totū. vide sub lra r. s. z renunciatio in pticulari. In cautiōe vel pmissione vel in collatiōe ordis bñficio rā vlt alioz spūaliū quō in istis comittit simonia. ibi. §. xij. In redēptōe spūaliū quō comittit simonia. ibi. §. Delocatiōe vel aduocatiōe in eccliaz bene (iij. p. totū ficijs z venditōibz fruētū. q z qñ facere pnt. zc. ibidē Spūalia qdā dicunt p pparōem (S. xij. per totuz ad spūaliteriū. z qdā p comparōem ad humanā q vēdi vel emi pnt. z vbi comittit simonia. ibi. §. xv. per totum. Spūalia qdā sūt p causā. vt baptisim^o. eucharistia pmissio p pfectiōe aut p sacro ordie q sūa cā grē quō i istis comittit simonia. ibidē. §. xvi. per totum.

Spūalia quē dī dicunt eff. ctue. qz pcedūt ex spūali grā. z ad eandē disponūt vt pberare. pdicare. ingressus religiois zc. i istis comittit simonia. ibi. §. xvij. per totū. De simonia p ingressu religiois hca varia. s. sub lra r s. z religio. z ibidē. §. xvij. xij. x. per totum. Simonia quō comittit i spūali annexo cū s. z p ipis dat qd cūqz mun^o. quō h vario mō sit. ibi. xxi. p. totuz. Simonia describit. q aliqñ comittit i sepultura mlti plicat sanū. z quō in istis sit faciendū. ibi. §. xxij. p. to. Uta sacra z vestes sacre siue paramēta vel mōstrā rtes siue reliqz quō z qñ vendi possūt sine simonia. ibi. §. Jus patronat^o qz annexū ē spūaliū dco (xxij. p. totū emi vel vendi nō pōt. alr comittit simonia. qd ē ius pa tronat^o. z ex p^onatu competit p^ono qd duplex ius ibi Simoniacarū pena in iudicio ec (de. §. xxij. p. to. defastico fm iura pncipalr ē triplex. z q ordinat^o est ab epō simoniace qd facere debet. ponunt desup qnqz nos Simoniaca man^o quō (rabilia. ibi. §. xxv. per totū describit. z qd significat ei^o qnqz digitū. ij. p. ti. ij. c. i. §. xv Simoniaci in ordinibz vel bñficijs (per totum. excoicari sūt maiori snā. iij. p. ti. xxij. c. xv. p. totum. Excoicant nō reuelātes simoniā. ibi. c. lvi. Simōia mediate quō icurrit i suspēsiō. iij. p. ti. xvij. c. Simonia quō vario mō incurrit in elci (ij. p. totum ctione. ij. par. ti. i. cap. v. §. xxi. circa medū. ibi. Itē cum. Simplex z rectus vt ocul^o sit qtuoz reqrunt zc. i. pre Simulatio describit q comit (ti. iij. c. vi. §. primo. ritur i medacio. z quō z qñ est p m^o. z ē qd duplex simu latio. qñ dī fictio. z qñ in simulatiōe qntur duplicatas. ij. parte ti. x. cap. i. §. i. āte medū. ibi. Sciendū insuper. Simulatio p fessio qñ est gradus supbie. ij. p. ti. iij. ca. Sinderitis triplex mō describit (ij. §. xij. p. totum s. z qd dicitas. et ipeccabilitas. z inextinguibilitas. i. pte Sinderitis quō nō p^o peccare tri. (ti. iij. §. ix. qñ p. plici rōe. s. oppositiōis. oparōis. z imitatiois. ibi. c. ix. circa Sinderitis effectus sunt duo. s. inclinatio (medū. ad bonū. z displicētia mali culpe vtz possit extingui. et bec exnatio p^o intelligi qd duplex. ibi. c. ix. p^o medi. circa Sinderitis quō dī lex nri intellect^o (tertū. s. z iure. Singularitas quō ē qntus g dūs (i. p. ti. xij. cap. i. supbie in q p sicut qntū ad scāros. z qntū ad religiofos. z q mala ex ipa pcedūt. ij. p. ti. iij. c. iij. §. vij. p. totum. Circa sinodū quō epōs vtz cē solici^o vt oī āno fiat. quō in illo derici dnt āmoneri excludi laic. sinodalia legāt ēt. iij. p. ti. x. c. ij. §. iij. infra medū. ibi. Singularis. Sinod^o vniūsal^o z p^ocularis describitur vario mō do sub lra c. s. z. Conclū. z. iij. p. ti. xxij. c. iij. p. totū.

Sobrietas que est et quo modo est spūalis virtus. iij. p. ti. iij. c. y.
Sobrietas quō est intellectual^o lumis pseruatiua. car nalis concupie repressiua. senilis etatis decoratiua. z hūa ne pacis nutritiua. z q mala pueniūt ex ebrietate. ibi. c. Sobrietas qbus plus alijs competit (p^omo per to. marie. s. rectoribz psonis scolasticis z iuuenibz. ibidē. §. ij. p. totū. ēt s. lra a. s. abstinētia. z s. lra i. s. iustituz. z s. g Socialis amor quō aliqñ mō dī amicitia. z (s. z gula pbat ex scriptura inter qō iste fuit. z s. iij. dī a. s. quō scy dit in varia pctā. zc. i. p. ti. vi. c. ij. §. ij. infra me. ibi. tert^o. Societas maloz quō scis viris valet ad duo pter qd aduersa leu^o ferre pnt. iij. p. ti. iij. c. vij. §. v. qñ p. to. Societas maloz quō ē cā destructiua castitatis z q modo societas bonoz ad hūa valet. iij. p. ti. iij. c. v. §. ij. Socrates vel vniuersitates (ibi. Secda causa de. cū s. z iurāt se aliqd facturaz vel nō facturaz qb mōis z qñ sūt ad h obligate. ij. p. ti. x. c. vi. §. iij. per totum. Sodomia cū alijs vicijs ptra naturā describit. s. sub

littera. p. scz Petā naturā. z. h. p. ti. v. c. iij. p. totum.

Sol quō habet puerates. s. est ipassibil. incōtamia) bilis. z. modicū hns de materia q̄ tria applicant ad pre dicatōem vbi dei. iij. p. ti. xvij. c. iij. s. ij. p. me. ibi. Scz

Sol quō habet q̄tuor puerates. Cundū qd̄ requirit. z. qd̄ nobis spūalr per illas designat. iij. p. ti. xvij. c. i. s.

Sol quō est circūdar^o pla (pmo. p. to. vide ē. s. iij. netis qd̄ p̄ h̄ significatur. z. quō sp̄s sol iusticie currentis p̄ omnia duodeci signa opatus est salutē nr̄am. iij. p. ti.

In sole z. luna quō crunt (xxi. c. ij. s. iij. p. totum. signa ante diuinū vidētiū z. qd̄ moralr significatur p̄ so lem. iij. parte. xi. ca. xi. s. ij. ante medium.

Sol quomodo z. quare d̄r sp̄s. z. p̄ncipalr p̄pter tres rōnes. iij. pre. ti. xv. ca. xxij. s. i. per totū.

Solarū spūale quadruplr describit. i. p. ti. iij. c. x. s.

Solaris ann^o quō habet q̄tuor tpa. q̄tuor (vi. tempora mudi. quō variat. qd̄ significat zc. iij. p. ti. xij. cap. iij. s. ij. ante medium. s. Et nota ser.

Sollicitudo spūalis nimia quō inq̄ret mentē. z. est sol licitudo criminal z. repudianda. spūalis z. moderāda. et spūalis z. āplexanda. z. q̄r. ij. p. ti. i. c. xxv. ante. s.

Sollicitudo criminal siue moral quō est triplex. ibi. s. Sollicitudo spūalis quō z. q̄n sit (pmo per totum.

moderanda et que excludit. ibi. s. ij. per totum.

Sollicitudo spūalis quō z. quare hec est amplexāda z. quō circa hec spūalia debet sollicitari erga deum. erga seip̄m. z. erga p̄ximū. ibidem. s. iij. per totum.

Sollicitudo secularis siue mūdāna quō p̄cipue tgerit boī circa tris. iij. p. ti. xvi. c. i. s. i. vltra me. ibi. S. iij. soli.

Sollicitudo hūana quō occupat fm̄ eōem modum. lo quēdi erga tria. iij. p. ti. xij. c. ij.

Sollic^o quō d̄r eē ep̄s circa bōa mobilia z. imobilia

Son^o quō diuidit (z. iij. p. ti. xx. c. ij. s. iij. z. iij. p. t. a p̄ho. i. pre. titu. ij. cap. vj. ante. s.

Somnia vnde oriānt. z. ponūtur. f̄r. cause somnioz

Somnus accidit est triplex scz (ibi. s. i. per totum. naturalis. corpāl. viciū z. p̄ditōnis. z. f̄cte p̄templatōnis sc̄da p. ti. i. c. ij. s. ij. p. totū. vide ē. r̄ littera. a. s. accidia

Somnioz causa in d̄natōe ē duplex. z. quō subdiut dif. z. quō. angel^o bon^o z. angelus mal^o se h̄nt ad h̄mōi q̄ ē cā calū somnioz. etiā. ij. p. ti. xij. c. i. s. vj. per totum.

Somnij effectus q̄s ē. z. q̄ somnia futuroz euentūū q̄nqz sunt causa q̄nqz sunt siḡ q̄nqz neqz cā. neqz figura sed p̄ accidens casuale zc. i. p. titu. ij. c. vj. s. ij. per totū.

Somnia siue apparitōes in somnis siue de bonis si ue de malis quō est p̄t̄m. z. quō nō. z. quō m̄tri illud̄f

Somnus quō moralr in (in somnis. ibi. s. iij. pro. scriptura significat p̄gritiā. criminalē zc. p̄larōem sus pernaturālē z. migrationē mortālē. ibi. s. iij. per totum.

In somnis fantasie vñ aliq̄n oūrtur. z. quō hō etiā p seip̄m causat mutationē fantasie zc. i. p. ti. ij. c. vi. s. vi.

Sorilegus quā penā incurrit fm̄ canones (p. to. iij. p. ti. xvij. c. xxi. s. v. ibi. Tricesimus secundus. Vide ē. infra sub l̄ra s. scz sup̄stitōis. varia circa istam materiā et. ij. pre. ti. xij. c. i. p. totum. z. c. vj.

Sorilegus quā penā incurrit fm̄ canones (p. to. iij. p. ti. xvij. c. xxi. s. v. ibi. Tricesimus secundus. Vide ē. infra sub l̄ra s. scz sup̄stitōis. varia circa istam materiā et. ij. pre. ti. xij. c. i. p. totum. z. c. vj.

Specula septem describū

tur per que nūc de^o vidr in p̄sentiq̄ valde pulcre veda rantur. i. pre. ti. iij. c. vi. a. iij. vsqz ad. xi. s. per totum.

Specz sumi bōi quō ē āoz natal. i. p. ti. iij. c. vi. s. v

Spectacloz ipectōvryz sit mor. ij. p. ti. iij. c. vj. s. p. e

Speculariū z. practiā virtuale creari (v. per totū. etum describit. i. p. ti. iij. c. vi. s. i. ij. z. iij. p. totum

Species mala cauēda est p̄t̄ria. ij. p. ti. i. c. xvi. s. ij.

Spes quō est sc̄da vrus theologica (ante medium z. ē spes natural. vrualis z. criminal. z. spes fm̄ q̄ accipit in bonū accipit quadrupliciter. iij. p. ti. vj. c. i. ante. s.

Spes quando accipit in malū tunc est triplex. s. cōfidentia de seip̄o. confidentia de alio. p̄fidentia de aliquo

Spes q̄ est vrus quō diffinit (vano. ibi. s. i. p. totū a magistro sinaz q̄ diffinitio diuidit in tria mēbra. et qd̄ mediū siue mod^o p̄t̄ngendi ad p̄mū. ibi. s. ij. z. iij.

Spes quō opat magna bona. s. dilectōnis (p̄ totum effectiua. dilectōnis p̄ductiua. opationis p̄fectiua z. p̄e miationis collatiua. Et quō spes adiuuat ad opandus tripliciter. iij. parte. titu. vj. cap. i. s. iij. per totum.

Sperare quō debent^o in deum nostrū in tpe tēp̄at tionis z. tempore afflictōnis. in tempore defectōis. z. in tempore offensiois. ibidem. s. q̄nto p. totum.

Spes prout est vrus theologica. nō fuit in sp̄o. nec ē in celo. h̄ p̄batur. quare in angelis nō est spes. q̄ in v̄ natis nō est p̄batur. z. q̄ spes est in viatoribz p̄batur tri p̄ta rōne. p̄mū p̄t̄. q̄ sp̄s tā in rōne p̄p̄bentōis q̄ in rōne viatoris ab instanti siue p̄ceptōnis cognouit essen tiā diuinā. z. etiā fruebat ea quā habuit sibi in v̄sione ypostatica p̄iūctā. q̄ sp̄s si h̄uit in seip̄e. ē. ibi. c. ij. an. s.

Spes quō ē vrus theologica distincta ab alijs z. que habent excitare z. tuare actū ei^o. ibidē. s. i. per totum.

Sperarchyuz licet in hoīe vel in aliquo creato. ibi. s.

Actus sp̄i quō data sunt p̄cepta (ij. per totum. in veteri testamento. et quare. ibidem. s. iij. per totum.

Ad sperandū quō adiuuat tres sp̄s meditationū si ue considerationū. scz diuine bonitatis z. largitatis circa nos. p̄sideratio nostre operositatis. z. p̄sideratio b̄d̄nuz suffragioz. ibidem. s. iij. v. et. vi. per totum.

Spei obiectū quō ipsa est beatitudo. resup vide. s. s. littera. B. scz Britudo. z. ibidem. cap. iij.

Spes q̄n est p̄ncipalis causa ad lucrū in mutuo^o fac hoīz vsurariū. qd̄ p̄batur. i. p. ti. iij. c. xij. s. ij. an. me.

Spes quomodo est p̄ial. p̄ciēs (ibi. spes q̄n ē passionis irascibil. z. quō circa obiectū sp̄i q̄tuor consi derantur conditiones. i. p. ti. vi. cap. vj. ante. s.

Spes est triplex. scz na. vral. vrualis. z. criminalis. z. spes in malū etiā est triplex. z. q̄ spes in hoīe est fallax.

Spiritalia q̄ sunt siue q̄ (etiā ibi. s. i. per totum. dicunt spūalia. z. p̄ quibz dare vel recipere pecuniā vt pre cium. simonia est. z. q̄ dicunt spūalia. z. q̄ spūalia annexa

secunda parte titu. i. cap. iij. s. i. post mediū. ibi. Dicat.

Spūale d̄r aliqd̄ trip^o. r. s. essentialr (z. s. ij. per ro. causalr. z. actualiter. z. spūale annexū d̄r dupliciter. ij. p.

Quicunqz recipit aliqd̄ spūale (ti. l. c. v. s. i. p. totū. spūali annexū p̄ aliq̄ temporali vel pecūia vel p̄t̄ate vel obsequio. simoniā p̄mittit. z. mortāl̄r peccat z. nihil in b̄ excusat. etiam ibidem. s. iij. per totum.

Spūalia sicut nec vendi nec emi possunt. ita nec r̄di mi. qd̄ p̄batur. z. quō in hoc peccat mortāl̄r. ibidem. s. xij. per totum. z. vide supra sub simonia.

Spūalia quō qdam dicunt p̄ comparationē ad sp̄i r̄t̄sanctū. z. quedam alia ad sp̄m humanū. z. de istis v̄e di et emi possunt. zc. ibidem. s. xv. p. totum.

Spūalia quedā sunt cause. vt facta que sunt cāe gr̄e quō i istis simonia cōmittit. ibidem. s. xvi. per totum.

Spūalia qdam dicunt effectiua. q̄ p̄cedunt ex sp̄e ali gratia. et ad eam disponunt. vt p̄betare. p̄dicare. m̄ gressum religiois zc. quomodo in istis cōmittit simonia

Pro vsu spūalis potestatis siue (ibi. s. xvij. p̄ totū. plature nō licet aliqd̄ accipere. zc. ibi. s. x. vj. an. medi. ibi.

Quō circa spūalia annexa p̄mittit simo (Nota q̄r nia. cū scz pro ip̄is datur qd̄cunqz munus. et hoc vario modo fit. ibidem. s. xxi. per totum.

Spūalia bona quomodo sunt trip̄ta zc. p̄ma par.

Spūales pene quō sunt (ti. vj. c. iij. s. iij. p. totum

insligēde. i. p. ti. iij. c. xij. s. ij. circa finem.

Spūale suffragiū ē duplex. i. p. ti. vj. c. iij. s. iij. p. to.

L Stupru est qnta filia luxurie. z in quo pssit. quod ay
liquado lumit. quare est spale peccatu. quare est speacs
determinata z distincta a luxuria q mala ex ipso auqua
Suprator vrru te (do sicut zc. ij. p. r. v. ca. vi. ante. S.
neat in aliquo satisfacere. z in quo q pena i iudicio finis
li illis debet zc. ibidem. S. i. per totum.

Subditus in quibus te

neat obediue tuo plato z in quib; no. ij. p. r. xvi. ca. i. S.

Subdelegati officiu vario (p. vide. s. iud obediencia.
mo describit in causis suis sub lra l. Legari. z. ij. p. r.

Subdiaconus qd facere debet in (p. c. ij. per totum.
sacru suo z officio. Et dicit pmo ordo ex sacris. Quo indi
citur ipis pntia. z nulli ordinari ad diuinu sacru debz
nri iuculari. ij. p. r. xij. c. xvi. S. ij. an me. ibi. de lbdia.

Subiecti legi pot aliqs esse duplr z ocs subieciuntur
legi humane. z quo intelligit illud Princeps solui est le
g. b. ius. i. p. r. xij. ca. vno. S. v. per totum.

Substitutio in hereditate in testamtu vario modo
describit infra sub lra l. s. z testm. z. ij. p. r. c. ij. S. r. p. r.

Successio in hereditate describit vario mo infra sub
lra l. s. z testm. z. ij. p. r. c. ij. S. ij. per totum.

Succubis z incubis zc. vide aliqua. ij. p. r. ij. c. viij

Sufferre pumeliu quo z qn debet (p. ij. arca sine.
zc. ij. p. r. vij. ca. vi. S. ij. vide etia supra Cotumelia.

Suffragiu spuale est triplex sue existenciu extra mor
tale. est triplex suffragiu. i. p. r. vij. ca. ij. S. ij. p. r.

Suffragiu triplex quo habet ho. i. xpi in qtu ho vir
ginis Marie z alioz beatoz. z quo illud suffragiu ex
tat z iuuat nos ad speradu zc. ij. p. r. vij. c. ij. S. v. p. r.

Suffragiu multiplex quo habem^o a deo ad resisten
dum diabolo z varijs reparationib; ij. p. r. xij. ca. ij. S.

mo sub p lra Purgatoriu. z sub lra m lra Missa.

Suffragiu nostris no pnt iuuari aie sententate ad in
fernū. i. p. r. ix. ca. ij. S. ij. ante mediu ibi. Sciendum.

Suffragiu quib; de iustit linc illudis diabol^o a nobis
Supra aliqd dari vt iustia (ij. p. r. xij. S. ij. p. r.

am seruet in ca spuali zc. simonia est qd z pbat. ij. p. r. i.

Supra in quib; z quo subdit^o te (ca. v. S. xvij. p. r.
nef sibi obedire z in quib; no. ij. p. r. xij. c. ij. Vide etia z

Sumptio venerabilis sacri eucha (supra Obediencia
nriste describit vario mo supra lra l. s. z Eucharistia.

Supbia describit p rba ex ps. qd z de ipa declaraz
q ipa est regna z mater oim vnoz. ij. p. r. ij. c. i. ante. S.

Supbia q peccatu sit ostendit. z qd est supbia quo e
monstra. z quo est pma. z quo supbia pot dupliciter co

Supbia q maximu peccatu est (siderari ibi. S. i. per r.
ostendit p auctoritate psalmiste q supbia sit grauissimu

omniu peccatoz. pbat octo ronib; ibidem. S. ij. p. r.

Supbia qui vult declinare que remedia habere des
bet. Et supbia luciferi describit zc. ibi. S. tertio per to.

Supbia pmoz parentu q fuit z coz supbia non fuit
simpliciter grau^o alijs peccatis hominu z supbia q fuit

grau^o pcrni triplici rone z ex alia pte ade ex alia rone
Pene secute ex illa supbia q fu (ibi. S. quarto per r.

iteca trasgressiois diuini madata sunt multiplices. ex ps
mo quo ad totu gen^o humanu e triplex ibi. S. v. per to.

Duc pene sunt secute pnis parctib; ex transgressione
Uro s; a de pape su (mandati ibi. S. vi. z. vij. p. r.

te inflicta triplex pena ex pte cozpis ibi. S. vij. p. r.

Et mulieri s; euc in spali tres pene ex pte cozpis sunt infli
cte ex supbia ibidem. S. nono per totum.

Supbie spes sunt quoz qd hste figurat ibi. c. ij. an. S

Supbie pma spes q est. quo impugnat hoim quib;
figuraz z plura notatur q exprimunt grauitate illi^o pecca
ti. Et sunt numero yndecim ibi. S. i. per totu.

Supbie scda spes q est cui assimilaf datur desuper
Supbie teras ipes que est (auctoritates ibi. S. ij. p.

z q periculosa z que differencia inter electos z reproboz
Suprbie qra ipes (in supbiao. ibi. S. ij. p. r.

que est z in quib; pntur quib; assimilaf cu ex emp. z q
mo deus illos humiliat zc. ibi. S. ij. p. r.

Superbia quare dicit ven^o pcrari. hoc ostenditur
trib; ronib; z pbaronib; zc. ibi. S. v. per totum.

Contra superbia datur sex remedia q pban^o varha au
plura exepia recitatur vbi (auctoritates zc. ibi. S. vi. p.

deus humiliat superbos z sunt numero. xij. ibi. S. v. p.

Superbia quare z quo d; via montosa qz laboriosa
sic ostendit cu qda similitudie cu lepori. i. p. r. v. c. ij. S. i.

Superbos varios quo de^o (post pncipiū statim.
vario mo humiliat qui repunt in lcp. iij. ij. p. r. xij.

Supbie grad^o declarant q ponu (ca. ij. S. ij. p. r.

tur a bro bernbarido. ij. p. r. ij. ca. tertio per totum.

Superbia quo dei aduersaf z quo deo z q mala ex
plaus. in religiosis. in clericis. z in laicis. z in quolibet ih

loz repitur quadruplex superbia. ij. p. r. ij. c. p. r.

Subilitatis dos glificatoz cozpoz describit supra
des. z tertio par. r. xxx. ca. vij. S. secundo per totum.

Substantio quo differt a venioe zc. ij. p. r. vi. ca. vij

Subueniendu quo sit in (z vide supra Desitione.
elemosinis miserijs alioz zc. ij. p. r. v. c. xvij. S. ij. p. r.

Superstitiois vitiu quo pcrariat pnti religiois qd
importat superstitio cul^o aut diuin^o ordinatur ad tria

z fm hoc ponit triplex gen^o superstitiois. ij. p. r. ij. c. i. S.

Superstitiois scdm gen^o e t uinatio que (i per to.
est mortale vbi phibet. z quo est triplex gen^o diuinatio

Superstitiois gen^o etia est igno (nis ibi. S. ij. p. r.

rania. in qua demones vario mo inuocatur z ppter va
rias causas zc. ibi. S. quarto z qnto per totum.

Superstitiois z diuinatiois gen^o est astronomia ad
quid pertrahit zc. ibidem. S. vi. per totum.

Duplex est causa somnioz in inuocatione q z diuidit
z quo angel^o bonus z ange^o malus se habet ad hmoi.

Ad scdam causam superstitio (zc. ibi. S. vij. p. r.

nis quo pcrinet auguri vbi phibetur in quo pssit. ce
Superstitiois (in quib; causatur zc. ibi. S. vij. p. r.

z diuinatiois gen^o e etia de sortib; z quo hoc ite z quib;
modis. z quo pot in hmoi sortib; reperiri pcrni q pcrni

Superstitiois gen^o (nera. ad sorte zc. ibi. S. ij. p. r.

aliud est qua vocat obseruantiu q ad vna exercetur vt
parer ibi. S. r. xi. xij. xij. xij. z. xv. per totum.

Superstitio describit per thema ex ps. qd z de ipa o
clarat. z de ipa ponitur tria s; ipi scdm grauitas cri

minis multiformitas z operis inuoluntas ibi. c. vij. p. r.

Suspensio quo pcratur z qd est. triplr qd d; suspen
sus s; quo ad se tm q ad alios no quo ad se z pnc quo

Suspensio quib; casib; (ad se. ij. p. r. xvij. ca. i. p. r.

incurrit z pcpue ppter simonia. quo pene no sunt exren
dende ptra illu qui e simoniace ordinat. z in quib; eps

Suspensio quo incurri pot dispesare ibi. ca. ij. p. r.

tur ppter fornicatione notoria. z duplr d; notoru. quo
talit sacerdos debet vitari in diuinis z in quib;. Quai

te ecclia magis inducat ipam i ista qz i alia. z quo non
tenetur zcubinari vitari nisi denuciati ibi. ca. ij. p. r.

Suspensionē quo quis incurrit vel simplr vel fm qd.
in multis z varijs casib; z in varijs statib; hominu qu

p ordine declarant ad longu ibidem. ca. qnto p. r.

Suspensio excoicatio z interdictu in quo puenit z in
Suspensio in qui (quo differit. ij. p. r. xv. ca. i. p. r.

bus casib; snt fratres pdicatores a diuinis. ij. p. r. xvij
ca. ij. post mediu ibi. Fratres predicatores.

A suspensioe quo fieri debet absolutio. ij. p. r. xvij. ca.

lij infra mediū ibi. Itē nota q̄ absolutio.
 Suspiriosum vel temerariū iudiciū triplex describit̄.
 sc̄ e^o ca. c^o malicia. z quare phibita. qd̄ ip̄a importat ex
 Suspirio (quib^o lignis onit̄ rē. ij. p. r. ij. c. vij. §. i. p. r.
 est triplex sc̄ temeraria pbabilis z violēta. iij. p. r. c. xij
 Susurratio a brō Greg. ponit̄ p̄ q̄tra (an. §. in si.
 filia luxurie quō describit̄ in quib^o p̄ueniūt detraçtio z
 susurratio quō appellat̄ rē. ij. p. r. vij. c. v. p. totum.
 Susurratio describit̄ p̄ tbema q̄s d̄r susurro cui ass̄p̄
 muatur z quō susurro excludit̄ benuolentiā diuinalem
 tollit̄ amicitia humanalē rē. ibi. §. i. ij. r. iij. p. to.

Tabernacula pastorū

spūaliter z pulcre describunt de quib^o in car̄i
 Tabellionū siue nota (cis. i. p. r. i. c. ij. §. v.
 rior officii vario mō describit̄. s. sc̄ Notarioz. z. iij. p.
 Tac^o impudic^o oscula vel amplex^o q̄ (ci. vi. c. iij. p. r.
 siue cū plensu in malū rē. ij. p. r. v. c. i. §. ij. p. to.
 Tacus manuū tria mala facit. i. p. r. ij. c. iij. §. vi. p. to.
 Per tacū quō diabol^o vario mō tēprat̄ hoiem. z quō
 bō se z cauere ab hōi tacu. iij. p. r. iij. c. iij. §. ij. circa
 Tacita p̄fessio quō fit mltis (fi. ibi. q̄tū ad tacū.
 modis. iij. p. r. iij. c. vi. §. i. ij. z. iij. cetera vide. s. p̄fessio.
 Talēta describunt de q̄b^o Mar. xxv. z qd̄ significat̄.
 Talēta d̄nqz q̄ sunt z q̄ sūt (i. p. r. ij. c. i. §. vij. q̄h p. to.
 duo z qd̄ significat̄. i. p. r. v. c. iij. §. iij. an me. ibi. Sūt at
 Talentiū ē tri (bona naturalia. Et. i. p. r. ij. c. i. §. vij.
 p̄r. s̄m carbol. ij. p. r. v. c. iij. §. ij. vltra me. ibi. vbi sac̄.
 Tarditas describit̄. s. sub lra p. l. pignora. z. ij. p. r. ij. r.
 Taxilloz lud^o describit̄ etiā. s. sc̄ Lud^o. (c. iij. p. r.

Theatrica ars que est et

Tediū ac (quō subdividit̄. i. p. r. i. c. iij. §. iij. p. me.
 tidie ē triplex sc̄ p̄ncis vite tribulatiōis z angustie z acti
 onis s̄tose. ij. p. r. ij. c. ij. §. i. p. to. vide etiā. s. Acedia.
 Telo duplici quō hō mal^o siue sc̄utēs ipugnat̄ p̄rim.
 z quō d̄z ist^o resistere. i. ij. p. r. ij. c. ij. §. v. infra me. ibi. q̄to.
 Temerariū iudiciū ē sp̄ale p̄m̄ ex q̄b^o p̄cedit̄. z illud
 iudiciū p̄t̄ ē ac^o iusticie tripl̄ reddid̄ vitiosum. Et tri
 teme (plex est iudiciū temerariū. ij. p. r. ij. c. vij. an. §.
 rariū iudiciū qd̄ ē z circa b̄ declaratur̄ tria. p̄mo ē ca. s̄e
 tūdo q̄tra sit. tertio q̄re phibita ē z vñ procedit̄. q̄ sūt ip̄
 s̄^o grad^o. q̄n ē mortale v̄l veniale. z triplex ē suspirio z q̄
 d̄r temeraria. z q̄ ad temerariū iudiciū. ibi. §. i. p. to. quō
 d̄s iudicat̄ temerarie ab hoie. z quō b̄ intelligit̄ rē. ibi. §.
 Temerarie sc̄p̄m iudicare q̄b^o modis fit. q̄le (ij. p. to.
 T̄p̄antia arca (p̄m̄. z quō in b̄ p̄sistit̄ rē. §. iij. p. to.
 quā materia s̄st̄. q̄ sūt c^o p̄tes subiectue z q̄ c^o p̄tes po
 teriales. iij. p. r. iij. c. i. etiā. c. iij. vide etiā. s. Abstinētia.
 T̄p̄antia q̄n ē v̄r̄ theologica in q̄tūc p̄sistit̄. q̄ bz regu
 lare z q̄ sūt rē. i. p. r. i. c. iij. §. ij. post me. ibi. t̄p̄antia p̄sist.
 T̄p̄alia bona sunt diuine honores fama rē. q̄ dāt hoī
 ad b̄nplacitū dei. z quō de ip̄is reddem^o deo rōem. i. p. r.
 T̄p̄alia bona et (v. c. ij. §. iij. p̄ me. ibi. Bona t̄p̄alia.
 si minima sūt respectu alioz rē. z quō distribuēde sūt. i.
 T̄p̄alia bona quō cadūt sub (p. r. v. c. iij. §. i. p. to.
 T̄p̄alia p̄dere nō de (merito. iij. p. r. c. v. §. iij. p. r.
 bem^o timere p̄pter septē d̄ditōes terrenoz. iij. p. r. iij. c.
 De t̄p̄alib^o reb^o quō hō (ij. §. i. ij. iij. v. v. r. v. §. p̄
 deo reddat̄ rōem in nouissimo. iij. p. r. iij. c. ix. §. iij. p. r.
 T̄p̄alis fortitudo describit̄. s. fortitudo. z iij. p. r. iij.
 T̄p̄ale d̄nū describit̄ vario mō. s. d̄nū. (c. ij. §. i. p. r.
 T̄p̄s p̄ncis q̄ p̄ciōsū sit ondit̄. ij. p. r. c. xij. §. i. ante.
 T̄p̄s mōi in quoz distiguit̄ (me. ibi. terra stul. ocio
 T̄p̄is breuitas quō ēremediū (rē. iij. p. r. iij. c. iij. §. ij.
 T̄p̄is q̄li (p̄ nra paciētia. iij. p. r. iij. c. v. §. r. ij. p. to.
 tas quō nos inuitat ad gr̄azaciōes. iij. p. r. v. c. iij. §. i. ij.

T̄p̄e q̄druplici quō (fra mediū ibi. tertiu qd̄ inuitat.
 sperare debem^o in deū rē. iij. p. r. vij. c. i. §. v. an me. z p̄
 T̄p̄s p̄ncis q̄ p̄ciōsū sit ondit̄ ex quoz. iij. p. r. c. to.
 Derpe cū suis adiacētijs quō (r. iij. c. vij. §. v. p. to.
 T̄p̄lū (deo reddem^o rōem. iij. p. r. iij. c. ix. §. iij. p. to
 In t̄p̄lo militāris (est triplex rē. i. p. r. iij. c. v. §. iij.
 ecclie quō sunt tria genera sacrilegioz defēda sc̄ spūali
 T̄p̄lū vñ d̄r ad qd̄ (ter. ij. p. r. i. c. xxi. §. v. vi. z. v. §. p. r.
 institutū ē. quō illd̄ t̄p̄lū violat̄ spūaliter z corpālē rē.
 ibi. §. vi. p. r. Vide etiā de t̄p̄lo. i. ecclia nra variā nos
 Tempratio. diaboli describi (tabilita sup ecclia p. tot
 tur s̄m quā d̄r aliq̄ mō esse cā p̄ci. quō diabol^o deo p̄s
 mittēte opari p̄t̄ circa diuersas potētijs aīe rē. i. p. r. vi. c.
 r. ij. Quicqz sunt q̄ tēprat̄ sc̄ de^o hō caro mūd^o z diabol^o
 lus. sed diuersimode ex varijs causis. z quō p̄ciōsū ē
 nulla tēpratōe pulsari. z tēpratō aliq̄ ē difficilis ad vira
 dū p̄pter tres cās ibi. §. i. ij. iij. z. v. vide ēr. s. diabol^o.
 Tēpratō vtilis ē timor dei. hoc p̄bat̄. i. p. r. vi. c. x. §.
 Tēpratō nō debēt appetere infirmi p̄pter (v. circa me.
 tres rōnes ibi. c. iij. §. v. an me. ibi. Rōne demum.
 Tēprare deū est sp̄ale p̄m̄ q̄ sc̄ ex supbia p̄cedit̄ z ex
 Tēprare deū qd̄ ē quō (psumptiōe. ij. p. r. iij. c. r. an. §.
 deū tēprat̄ aliq̄n v̄bis aliq̄n facit. z quō aliq̄ vario mō
 deū tēprauerūt ex scriptura z q̄liter est p̄m̄ deū tēprat̄
 Tēprat̄ aliq̄ dei potētiā siue p̄a (re rē. ibi. §. i. p. to.
 rem z aliq̄ dei sapiam vel vitatē aliq̄ dei patiā vel boī
 Tēpratō carnis quō est (curatē. ibi. §. ij. iij. z. iij. p. to.
 molesta v̄ginib^o viduis z p̄ncib^o. z quō tales in istis
 pugnare z v̄nitē resistere rē. iij. p. r. ij. c. ij. §. p. to.
 Tēpratō subtilis des. ribit̄ ad capiendū v̄ginē z alias
 p̄onas spūales a q̄b^o se tales cauere debēt. z q̄valent ad
 hoc vt in codē statu maneāt rē. ibi. §. vij. per totum.
 Tēprant̄ tria genera feminaz facit̄ de bonis v̄ritis
 Tēpratōis t̄p̄e (q̄ alie mulieres. iij. p. r. ij. c. vi. §. r.
 quō sperare debem^o in deū. iij. p. r. vij. c. i. §. v. an me. b̄.
 Tēpratō hūana describit̄ p̄ tbema. ibi. Et nota q̄ d̄r.
 ex ps. quō sc̄ tēpramur ab hoīe malo. quō a mūdo vas
 no. quō ab exteriori sensu. quō a carnali appetitu. quō s
 diabolo. z quō ab antip̄o. iij. p. r. iij. c. iij. ante. §.
 Tēpratō quō insurgit̄ hoīa diabolo q̄drupl̄. z quō
 ip̄e quatuor assimilat̄ in tēpratōib^o ibi. §. i. p. to.
 Tēpratōes diaboli sūt decē p̄ q̄s hoīes tēprat̄ quō rē
 p̄at̄ p̄ v̄sum auditū odoratū gustū z tactū ibi. §. ij. p. r.
 Tēprat̄ q̄s z v̄rilat̄ aīam diabol^o quinqz sensib^o sc̄
 hoīs imaginatiuā sensum memoriē rē. p̄ variā v̄itia car
 nis rē. cū vno crēplo in sine ibi. §. iij. per to.
 Tēpratōib^o diaboli quō sit resistēdū. quō vario mō
 a nobis illudit̄. z quō a nobis v̄hilat̄. ibi. §. iij. per tot.
 Tēpratōis fruct^o siue v̄ritates sunt. r. quas homo
 p̄sc̄t̄ s̄iūpe illis bene resistit̄ rē. ibidem. §. q̄nto per to.
 Tēpratōes spūales quō immitit̄ diabol^o in hoīem
 z quō p̄ sciētie donū discernere possum^o inter ip̄i^o sugge
 stiones z inter diuinas inspiraciones rē. iij. p. r. vi. c. i.
 Tenacitatis sunt septē differētie (S. vij. z. ij. p. to.
 Theologia z ius cano (rē. ij. p. r. i. c. i. §. iij. in medio.
 nicū quō differūt in modo p̄sideradi q̄tū ad d̄nqz. iij.
 Quid magis expedies an insiste (r. v. c. ij. §. ij. p. to.
 re sc̄tē theologice aut saluti animaz ibidem. §. iij. per tot.
 De theologia siue sacra scriptura vide variā notabil
 lia ad longū. s. scrip̄ta sacra rē. i. p. r. i. c. iij. §. i. z. ij.
 Theloneū vñ d̄r. q̄s p̄r p̄cedere z v̄ponere. z quō p̄ced
 cant̄ q̄ iniuste imponūt. ij. p. r. i. c. xij. §. septo. per to.
 Thelonea z pedagia q̄n licite exigunt̄ z q̄n n̄. vel q̄n
 iuste subtrahunt̄ z q̄n n̄ b̄ declarat̄ p̄ distīnaciones. z s̄i
 militē de p̄onis ecclesiasticis ibidem. §. vij. z. vij. p. to.
 Tepiditas p̄fecti hoīs pulcre describit̄ z quō sit cauē
 da rē. i. p. r. i. c. ij. §. v. circa p̄ncipiū vsqz ad mediū.
 b z

vna ecclesia ad alia zc. describit. s. benefica. z. ij. p. t. xv

Trabi z no trabi q pnt de ecclia. ij. p. t. xv. (ca. ij. s. i.

Tract cordis describit. s. Cor. de tractu (ca. ij. s. i.

de quo in iobanc. Nemo venit ad me nisi tract. vide m.

Trasit de vna reli (fra p totu. feria. iij. post penthec.

gione ad alia quod fit. ij. p. t. xvi. ca. iij. ante. s.

Trasit de vno ordine no medicatu ad ordinē medi

canu quod fit. z de bonis trascentu qd sit faciēdu. ibi.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

de vno bnficio ad aliud zc. qd sit. ij. p. t. xv. c. ij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Trasit de vno ordine de vna ecclia in alia. vel (s. iij. p. to.

Ueditio ad terminu describit p tbema et ps. Terminu

nu posuisti zc. z terminu pcy iustificari. pcy augmētari

z pcy minorari. ij. p. t. i. c. viij. z. s. i. ij. iij. p. totu.

Ueditiois z emprōis ad huc describunt varij moi in

diuersis pcy z in diuersis z varijs mercatjs. ibi. s. v.

In veditōibz z emprōibz quō (vsqz ad. s. xij. p. to.

fraudes comitunt. vide. s. Fraudēs. z. ij. p. t. i. c. xvij. s.

In veditōibz z emprōibz quō (iij. vsqz ad. s. ix. p. to.

comitit simonia. ij. p. t. i. c. v. z. viij. per totum.

Ueditōes l facietes arma qbz hoies ledit vtz sic licitū

Ueditōes oia (l turpelucy. ij. p. t. i. c. xij. s. xi. p. t.

mēroz vt seroz coronaz fucoz capilloz zc. qd dr ius z

Uedi qn z quō (quale patm. ij. p. t. i. c. xij. s. xij. p. t.

pnt vasa sacra vestes mōstrāre. zc. sine simonia. ij. p. t. i.

Veneratio eccliaz describit vario mō (ca. v. s. xij. s.

supra Ecclia. z. ij. p. t. i. c. v. ij. p. totu. Et de veneratione

Venialia pctā (imaginū z reliqz hēs ibi. ca. vij. s.

viz ds tenet pnter. Rndet norabilr. ij. p. t. xij. ca. xij.

Venialis pcti nocumētū qd sit. i. p. (s. xij. qd p. to.

Venialia pctā quō cognofcunt a morte (r. c. i. p. to.

libz p quinqz regulas. ij. p. t. xvij. ca. xvij. per to.

Veniale pctm sine mortale qn aliqn trasit actu sed re

Venialia pec (manet. reat. zc. i. p. t. v. ij. ca. ij. circa me.

cata quō dimittunt octo modis q p ordinē declarant. z

p istos modos pctā venialia qz p alia bona opa. i. p. t. r.

Veniale pctm qn ē ac. mōsimonij. z pn (ca. i. s. v. p. t.

apaliter in sex casibz. iij. par. t. i. c. x. s. xi. per to.

Ad veniā qro magis pctōz expectat z nō reuertitur

dur. pnter. i. p. t. r. c. ij. s. iij. p. me. ibi. qro aut pecca.

Venie desperatio describit vario mō. s. Desperatio.

z pncipalr. iij. par. t. xij. ca. xvij. s. iij. z. v. qd p. to.

Ventre ad nos vtz pnt aie defūtoz. i. p. t. r. c. ij. s.

Vero qdruplci quō assimilaf spēs supbie (iij. p. to.

Veri qruoz desat (z quō pntat boi. ij. p. t. ij. c. ij. p. to.

bunt de qb Dan. vij. q pugnabāt. qd spūaliter signifi.

Verbi dei audi (cat. iij. p. t. xij. c. vij. s. i. p. pn. stat.

tus sine pdicationis sūt. rj. fruct. qbz puant q nō audy

unt pdicationē sed negligūt. ij. p. t. r. c. xi. s. ij. per to.

Verbū hois ē triplex scz mērale. vrbale. z lrale. ita xps

qui ē vrbū pns triplr pnt pntiderari. ij. p. t. xvij. c. ij. s. ij.

Turpelucru vario modo

Turpiter describit. s. lucy. z. ij. p. t. i. c. xij. p. totum

lucarona man. q est z qd significant et qnqz digitū siue

Turpido est duplex (modi. ij. p. t. ij. c. i. s. xij. p. t.

vna dr vitiosa z alia dr quasi penalis. z in qb iste cōst.

nat. iij. p. t. iij. c. i. s. ij. infra pncipiū ibi. Est aut duplex

Turpiloquiū quō est cā destructiva castitatis. iij. p. t.

ij. c. vi. s. ij. ibi. Tertis cā. vide etiā. s. Locutio.

Turpis pbulatio qn ē mortale z qn nō. ij. p. t. v. c. i.

Turores negotioz q fecerūt fraudes zc. (s. vij. p. to.

viz tenent ad restitōem. ij. p. t. ij. c. iij. s. ij. per to.

Ulnū dicitur quadru

plex scz flm. iniustū siue illicitū. inutile siue idij

sererū. z qd nō psequit finē suū ad lquē ordiat.

Vanitas ē triplex scz penalitatis. iniqritatis. z instabi

Vanus aspect. z cu (itatis. i. p. t. ij. c. vij. s. ij. p. to.

Vanus ad qra mala inducit. ij. p. t. ij. c. vij. s. vi. p. to.

Vanus glia describit. s. inanis glia. z. ij. p. t. iij. c. i. p. t.

Valor rez ē duplex scz nālis vsualis. quiz diuersimo

de subdiuidit. ij. p. t. i. c. xvi. s. ij. an me. ibi. Et p. declar.

Vasa sacra vt calices vestes zc. hmoi p. p. s. r. r. o. m.

vedi n pnt. z quō vlti. sit faciēdu. ij. p. t. i. c. v. s. xij. p. t.

Velū cōsecratū virginuz

fm canones est qntuplex scz p. s. s. i. o. i. s. p. s. e. c. r. a. t. o. i. s. o. r. d. i. a

aspice et manifestare de quibus interrogat. iij. p. ii. ff. c. vij. §.

Veritas quod numerat a pho inter alias p'u (v. p. ro. tes. et quod ab ipso diffinit. quod ipa p'ras dupl'r accipit. quod ipa p'neat cu iusticia in duobz re. iij. p. r. v. ca. xv.

Veritas quod e triplex s; vite doctrine et iusti (an. §. ac. et quod qlibet h'az differt a p'rate re. ibi. §. i. p. ro.

Veritas quod mira dignitate h'z a q' originaliter e s; ue. p'cedit. et exponit illud. Pace et veritate diligite. et q' re quirunt ad veritate vite doctrine et iusticie ibi. §. ij. p. ro.

Veritas quod liberat hoicm a miseria obscurarionis. a miseria ingharois. a miseria depravarionis. et a miseria

Veritas quod remunerat et (danarois. ibi. §. ij. p. ro.

Veritati quod assentit (in quo p'stitit ibi. §. iij. p. ro.

Veritas quod est (tribz modis. iij. p. r. vij. ca. iij. p. ro. obiecu fidei re. iij. par. r. vij. ca. iij. per totum.

Vestium inordinatio quod triplex e vitiosa. et quod sut modestie seruade in vestibz. iij. p. r. iij. ca. r. §. iij. p. ro.

Vestes iudeoz in eorumde sacrificijs moralizant. qd nobis sp'ualiter significat. i. p. r. iij. c. v. §. iij. p. ro.

Sine vestibz sacris no dz celebrare sacerdos. et vestes sacerdotis et ministroz qd significat. et vestibz sacris vas sis nullo mo debet vti secularis re. iij. p. r. iij. ca. vi. §. v.

Vestes sacre sacerdotu in (yltra me. ibi. B'n vestit'.

Vestis sp'ualiter qd significat. iij. p. r. iij. c. vij. §. ij. p. p. fi.

Vestes sacerdotis quod rep'ntat p' passionem ibi. §. iij.

Vestes sex habere dz sacerdos i diuinis. et quod (p. r. iste iunt de necessitate re. iij. p. r. iij. c. xvi. §. r. p. ro.

Vestes siue habu' religioz et describitur vario mo s

Vestiu modestia quod seruanda iij. p. r. (Habu'.

Vestiu. c. r. §. iij. vide etia supra Dnam vestiu. s. Dnam.

Per v'ratione quod ho possit pct'a purgare in p'senti. iij. par. r. iij. ca. r. §. iij. per ro.

Vicarij nome in decretis

quod sumit. ds pot esse vicari'. iij. p. r. r. ca. r. ante §.

De vicario pape vbi hi in iure quod talis possit absoluere. an possit p'ferre b'nficia in v'be re. et no min' dz esse vicari' pape in v'be q' vicari' epi ibi. §. i. p. ro.

De vicario epoz vbi tractat i iure de q'z casibz se h'z introuerere. q' b'nficia p'ferre no p't. et cu eps e c'cedat nec ipe nec officiales sui cog'sce de causis. cu id e sit cost'.

Vicariu no (stent. qd iu sit faciedu ibi. d'm. §. ij. p. r. pot sibi sub'stituere p'lar'. quod hoc intelligit. et vicarius no pot sibi sub'stituere vicariu re. ibi. §. iij. per ro.

Per vicariu ds pot deferre in certis casibz q' v'is ip' ser regulariter debent residere. a p' ordine declarant. et qn

Vicia quod (isti casus no hnt locu re. ibi. §. iij. p. ro. debet puniri p' retores. iij. p. r. v. ca. iij. §. ij. per ro.

Vicia p' natura describunt. s. p'ca. et ij. p. r. v. ca. iij. p. r.

Vicia p'ugatorz ta viroz q' muliez sut n'cro. rrv. q' p'cernit p'ugiu. et q' p'nt sut moralia re. iij. p. r. i. c. rrv. iij.

Vicia muliez quod tot sut q' l're alphabeti q' ad p' ro.

Vicia d'noz p'n (aprate sut istis l'ris ibi. c. rrv. per ro.

Vicij rectorz coratu vario mo describunt. iij. p. r. iij. ca. do. et i q'z casibz. iij. p. r. i. c. vij. §. i. et ij. vid' et s. P'ca.

Vicia quod p'hibet lex h'iana s; n' oia re. i. p. r. rrv. ca.

Viduitas describit p' thema et p's (ynico. §. iij. p. r. qd et ipa declarat.

Vidua v'n dz. et q're quod interpretat vidua. ds fructus

Vidui (viduaz. et q' dz vidua re. iij. p. r. ij. c. iij. an. §. ras quod a deo possidet. et e triplex gen' viduaz. qda dia boli. qda mdi. et qda dei. et viduas adiunari quod m'adat

Vidua quod p'olat a deo (diuisa ancetas ibi. §. i. p. ro. et qualiter instruit in statu suo re. ibi. §. ij. per ro.

Viduitas quod recreat in ple. et qliter se dz ordinare i

Vidue et virgines caste viuere (statu suo ibi. §. iij. p. r.

volentes a quibus debet abstinerere. et sex grad' ponunt cu q'z

Vidua (puenit ad p'fecta castitate re. ibi. §. iij. p. ro. lis stat' describit. vidue nome quod multip' dz. tria sut induceda ad statu viduale. et vidua tria dz obseruare p' statu suo. iij. p. r. iij. c. vi. §. v. vide etia s. de p'incta. §.

Vie difficiles sut septē i; via motosa. i. p' (castitate. nosa. lurosa. tumultuosa. sumptuosa et reuosa. i. p. r. v. c.

Vieser sut p' q's in morte imediare iur' iij. §. i. p. ro.

Cu qd vna via p'hibet ali' (ad celu ibi. c. iij. §. ij. p. ro. cui ad id alia via admitti no dz. Est vna de reg. iuris q' et declaratur. i. p. r. ff. c. vnico sub c' s; Cum quid.

Via hois est triplex. p'ma in q' in m' d'm in gredit. sc'd da q' in m' d'o p'gredit. tertia qua de m' d'o egr' dit. et quod angeli custodiunt hoies in istis v'is. iij. p. r. rrv. c. vi. §. v.

Via ad xpm quod e amor. i. p. r. vi. c. ij. (vi. r. vij. p. ro.

In via charitat' (s. i. vltra mediu ibi. Nota q' amor. quod diuersi diuersimode ambulat. i. p. r. rrv. c. i. §. iij. p. ro.

Villanoz siue agriculaz ars siue op' e multiplex et necm vite h'iane. quod ipi nuc sut astuti faciedo fraudes et dolos. et aliq' vicia enumerant in q'z coiter sunt rei et

Vitia de se dicere et ostē (ij. p. r. vij. c. ij. §. r. iij. p. ro. dere actu vel minora siue defectuosa p' fieri tripl'r. ij. p. r.

Vilitas et diminutio hois describit. i. p. (ij. c. iij. §. i.

Vindicta put est v'it' quod ea de (r. i. c. vij. §. iij. p. ro. scribit rull'. et q' sut in ista vindictoe p' siderada. iij. p. r.

Vindicta p'ne sumedo quod e v'it' (v. c. r. iij. an. §. sp'alis. v'n p'cedit siue qd e quod ista punitio vindicte est facieda. Et quod crudelitas opponit huic virtuti ibi. §. i.

Vindicare siue punire quod debet retores vi (p' ra tia quod vindicta e licita et virtua. q' vind' tra no p'hibe

Vindicta v'z sit fereda in ma (ur re. ibi. §. ij. p. ro. los. et v'z p'lar' possit iuria sibi facta vindicare. i. p. r. iij.

Vinea describit de qua N. ar. rrv. N. d'it eos in (p. ro. vinea sua. qd vinea ista significat. i. p. r. v. c. ij. §. v. p. r.

Vinea ista qn habuit initiu et hoies fideles cuiuscunq' nationis et t'pis. quod vinee dicunt et cultores h' vinee re. quod t'p'e gre fuit ista vinea mirabil' et otata ibi. §. v. ij.

Vinea ista quod puidit de' de m' d'o ad ip' v'it' (p. ro. rare figurat p' septē turrim et zocular ibi. §. v. ij. circa me.

Vinea ista oparij q' sut q' hoies. et quod. ibi. puidit ar. opantur in ista vinea. et q'z ista figuratur. et ponitur. r'v' abusiones circa ista materia re. ibi. §. vij. per ro.

Per vinea quod figuratur ecclesia et multiplici de ca. ibi.

Vinea vt fructificet quod indiget tripli' ope. (s. p. r. et qd ipi significat ibi. §. r. an. me. ibi. Ad hoc aut vt.

Vinea cu exercetur et colitur optime fructificat. et t'p' potur desup qda figura et B'n. de pincerna p'baroi nis et m' d'o p'p'agiu qd significat iste ibi. §. r. infra me.

In vinea eccleie quod aliq' segniter (diu ibi. Tu aut sic.

In vinea ista laborat et q'z figuratur re. ibi. §. r. p. r. laborantibz quod ipis dz dari merces q' ad qualitate. q' ad

Vinu m' (g'itate. et q' ad diuturnitate ibi. §. r. i. p. ro. plex quod deficiebat ante aduentu xpi. et qd significat ist'.

Violatio t'p'li sp'u (vinu re. iij. p. r. rrv. c. rlv. §. i. p. r.

Violatio t'e (alis quod sit. iij. p. r. iij. c. vi. §. v. ij. p. r. pli m'alis describitur. s. s; Ecclia. et iij. p. r. rrv. c. vi. §. iij.

De violatorib' festiuitatu h'cs. s. (v. vi. vij. r. vij. p. ro.

Violentia (festoz. et iij. p. r. rrv. c. vij. §. iij. iij. r. v. p. r. et mei' quod p'cedit m'rimoniu re. iij. p. r. i. c. v. p. ro.

Violari quod dz libertas vel immunitas eccleie. iij. p. r.

Violares immunitate eccliaz qua pe (r. i. c. iij. §. v. p. ro.

Vir in adulterio quod (na incurrit re. ibi. §. iij. p. ro. tria mala facit. i. p. r. rrv. c. iij. §. r. p' me. ibi. Vir ar ad.

Viro a de triplex pena fuit inflata in corpe p' p'et sup'.

Vir quod (bia trasgressiois. ij. p. r. iij. c. i. §. v. ij. p. ro. se habere dz ad v'roz. et quod se reatue dz san' illa. et p'uch ros re. iij. p. r. ij. ca. v. p. ro. desup vide p' s. N. fimer.

Quo inungunt carbecumini sacro oleo & sacerdotes. in veteri test. reges. quod nunc reges inungunt ab epis. qd significat. quo altaria inungunt etc. ibi. §. ij. p. 10.

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Unctio extrema quod est unguentum de septe sacris. & de oleo infirmitate ad quod dicitur ipis unguentum efficitur huiusmodi sacri. quod mo sacrum impugnat aiam de oleo pugili. Inud oleum sacerdotum triplex quod habet ex decretali. Cum venisset episcopus

Unctio extrema iacim de sacra unct. ibi. §. ij. p. 10. Unctio extrema ma remota est triplex ibi. ca. xv. ante. §. i. infirmitate p. sed be. Jacobus promulgavit. & unctio calie

Voluntariu involuntariu & actus voluntatis triplex describitur. & quod aliq mo recipiunt in brutis etc. p. t. ij. c. ij. Voluntariu quod aliq dicitur duplici scilicet directe §. i. p. 10. et indirecte. ibidem ca. ij. §. secundo p. totum.

Involuntariu dicitur quod quod nullo modo vult quod & vultus declarat. & duplex est actus voluntatis etc. ibi. §. ij. p. 10. Nihil est voluntario & involuntario quod si sit etc. ibi. §. 10. sic ex ignorantia dicitur etiam mixtu ex voluntario & involuntario & quod intelligit ibi. §. v. p. 10.

De voluntario & involuntario & mixto ex vitiis quod multa habent in iure ibidem §. vi. per totum Voluntas quod movet in fine. & ea que sunt ad finem. & quod voluntas respicit finem triplex. i. p. t. ij. ca. ij. ante. §. 10. Voluntas siue velle quod & quod est voluntas. & voluntas puri designat actum ipsius voluntatis potestatis etc. finis etc. ibi. Voluntas actus siue motus quod est a deo etc. §. i. p. 10. a potestate voluntatis ab intellectu ipsius voluntatis. & quod ab

Voluntas quod mo appetitu sensitivo. ibi. §. ij. p. 10. vel ad actum suum. & quod duplici movet. scilicet ad exercitium actus ad specificationem actus ibi. §. ij. per totum. Voluntas siue actus dicitur frui de ipsa. vide. §. frui. Et Voluntas triplex actus quod est in merito etc. ibi. ca. v. p. 10. de ipsa vide. §. sub lra i. scilicet Intentio. etc. ibi. ca. vi. p. 10.

Voluntas actus quod est actus etc. ibi. ca. vij. p. 10. Voluntas impetu quod est. quod est impare. & radit libertatis quomodo est voluntas etc. p. ante. §. 10. Voluntas impetu quod extendit ad actum appetitus sensitivi voluntas huic cuius ad membra corporis etc. ibi. §. ij. p. 10. mana quod frequenter dicitur cor & vbi & quod sub nomine cordis tractatur de exercitio voluntatis. ibi. ca. xij. ante. §. 10.

Voluntate nostra quod comparatur de septe modis ut ea ducit ad rectam perfectionem ibidem §. i. per totum. Voluntas vix se habet p ope exteriori in malis etc. Voluntas quod regit in ope etc. ibi. §. i. ij. z. ij. p. 10. rion. & quod voluntas naturalis precedit actum exteriori ibidem Voluntas bene disposita quod co. ca. xij. §. ij. p. 10. Voluntas r e p (parat arbori ibi. §. ij. circa finem. exten quod se habet ad invicem quod ad meritum vel de meo

Voluntas sine ope quod tunc valet etc. §. i. p. t. ij. ca. xij. in malo & in bono quod valet cum ope. & vix voluntas habet pro facto ibidem §. primo per totum. Voluntas quod reperitur cum exteriori ope & quod naturaliter precedit actum exteriori etc. ibidem §. ij. p. 10.

Voluntate bona existente quod non possunt perdere ab voluntatis probitas etc. mala ope ibi. ca. xv. ante. §. vnde etc. quod assimilatur arbori. quod plantatur. etc. signis fiat stipites. quod rami. quid cortex. quid folia. quid fructus. quid flores. quod terra. quod radi solaris etc. ibi. §. i. p. 10.

Voluntas bona quod non potest fructus facere. quod sit planta. quod facit malos fructus etc. ibi. §. ij. p. 10. Voluntas fructus quod discernant an boni sunt vel Voluntas siue affectus iusti quod mali ibi. §. ij. p. 10. se reformare debet cum dei voluntate. & quod fm quattuor causas debent voluntate nostra siue velle deo reformari etc. p. t. ij. ca. i. §. ij. etiam. ij. z. v. aliqua.

De voluntate divina ponit illud. i. Thimo. i. Vult deus omnia homines salvos fieri. Et quomodo in lege vni etc. non fuit voluntas iusti etc. ibidem §. vi. p. 10. Voluntas quod est duplex actus. primus est appetitus finis. sed est appetitus eorum que sunt ad finem. & quod se habent ad filias luxurie etc. ij. p. t. v. ca. ij.

De voluntate vltima in testamentis vide varia. §. Testamentum. z. ij. p. t. ca. ij. §. vij. per totum. Voluntas humane bonitas in actibus suis quod dependet ex obiecto. ex radice voluntatis. ex lege eterna. & ex forma format voluntati divine. i. p. t. ij. c. xij. §. ij. p. 10.

Voluntas vltima siue testamentum ad pias causas quod

Vocat ipse deus in presen

ti vltra ad laboradum in ecclesia. & quod vario modo vocat alios quos ad necessarios observationem. alios ad perfectorem conversationem. & alios ad plurimorum gubernationem. & quod vocat ad tria observanda. & quod ista vocationem facit triplex.

Sicut vocati fuerunt apostoli etc. §. i. p. t. v. c. ij. §. vi. p. 10. dno. sic etiam vocat deus a dno ad plurimum triplex etc. ibi. Vocat est aaron a §. vi. vltra me. ibi. Triplex autem.

Volare quod per aia significat etc. §. i. p. t. x. c. i. §. ij. p. totum. de tribus considerationibus que & notabiliter declarant. ij. p. Voluntas non est eminentior intellectu etc. p. c. v. §. ij. p. 10. simpliciter sed fm quod & eminentia alium ad aliter per duplicem

Voluntate hoc est intellectu etc. §. i. p. t. ij. c. i. ante. §. 10. quod voluntas huius accipit quasi in varios legitimos sensus. & si voluntas movetur intellectu etc. ibi. §. i. p. 10. Voluntas vix velle aliq dicitur ex necessitate. & quod illa necessitas quod sitas repugnat voluntati etc. ibi. §. ij. p. 10. non vult ois ex necessitate etc. ibi. §. ij. per totum.

Voluntas vix velle aliq dicitur ex necessitate. & quod illa necessitas quod sitas repugnat voluntati etc. ibi. §. ij. p. 10. non vult ois ex necessitate etc. ibi. §. ij. per totum.

Voluntas vix velle aliq dicitur ex necessitate. & quod illa necessitas quod sitas repugnat voluntati etc. ibi. §. ij. p. 10. non vult ois ex necessitate etc. ibi. §. ij. per totum.

Voluntas vix velle aliq dicitur ex necessitate. & quod illa necessitas quod sitas repugnat voluntati etc. ibi. §. ij. p. 10. non vult ois ex necessitate etc. ibi. §. ij. per totum.

Voluntas vix velle aliq dicitur ex necessitate. & quod illa necessitas quod sitas repugnat voluntati etc. ibi. §. ij. p. 10. non vult ois ex necessitate etc. ibi. §. ij. per totum.

valer' corā duobz testibz factū. qđ multiplici pbat' r' decal' r' acur. qui debet esse testis. r' cur' caris. ij. p. r. c. ij. §. Voluptas carnalis quō (vij. an. med. ibi. Jte vln. obliuila facit dei. sui. r' p'imi. i. p. r. ij. c. ij. §. ij. post med. Q. in voluptate pluitar beatitu (ibi. Lerna q' ponit. do est impossibile. ponitur de sup tres rōnes. iij. p. r. vij. Uoracitas quare tripli' p'hibet (ca. iij. §. vi. p. r. dencis. r' qñ veraciter ex charitate eis p'derit' cōiuita. quō le ibidē regere debet rē. ij. p. r. r. ij. c. ij. §. ij. p. r. Uorū describit' fm illud. vouere r' reddere dño. quō p vorū offerim' deo munera. quō talis vouēs ad vorū est Uorū qđ est. quō (obligatus rē. ij. p. r. ca. i. ante §. nullus cogit ad vouendū. quō exponit vouere fm glo. r' quō opus factū cū voto est magis meritorū qđ factuz sine voto. pbat' tripli' rōne. r' quo horramur ad vouendū Uota quō sunt reddēda (exēplis sanctorū ibi. §. i. p. r. cū debita acceleratōne. cū pfecta solutiōe. r' cum recta di scutiōne. Et plura sunt quoz vora nō sunt obligatoria nisi ratificaretur a suis lupioribz. quō aliq' stulte vouēt Uorū quare p'pue deo est faciendū. r' (rē. ibi. §. ij. p. r. quō. r' qđ ē differētia inter vorū r' p'missionē. quō orōnes ad sanctos sunt dirigēde. r' quō de tripli' bñficio deo r' sanctis reddem' vora rē. ibi. §. ij. p. r. Uorū quō diffinit' quō d's est obligat' ad vorū quod vouit. r' p'missio qđ fit in voto quō intelligit'. quō ad vorū tum requirit deliberatio. qñ vora nō obligat'. tria debet p'currere ad assentiā voti. r' impediēs aliqūe a voto qñ Uorū quō diuidit' in cōe (tu peccatū rē. ibi. c. ij. an. §. siue necessitatis r' singulare siue voluntatis. quō per ista vora obligamur qñ pñt frangi ista vora. Aliud est vos uere castitatē. r' aliud nō p'rabere mīmonū. r' vouens intrare religionem p'pter debita. quare iste debet in sculo Uoti trāsgressio voluntaria (manere rē. ibi. §. i. p. r. est mortale pbat'. r' grau' p'ctm ē trāsgressio voti qđ trās gressio iuramētū. quorū frāgit' vorū rōnes peccat' mor taliter. r' qñ d's vouit nō bibere vinū quō h' sit distiguē Ex voto facere aliqđ bonū est (dum. ibi. §. ij. p. r. magis meritorū. r' vtrū religionē intrās obligat' est ad talia ante p'fessionem. r' qñ d's penitēat de voto. h'quō ad huc tali ē magis meritorū qđ pbat' ibi. §. ij. p. r. Ad vora licita siue illicita quō obligamur etiā de p'di Ad vora quō tenet' heres cu' (tōne. ibi. §. iij. p. r. Ad vora quō quedā p'lo (est hereditas ibi. §. v. p. r. ne nō sunt obligate nisi ratificent' ab alijs. r' pñt irritari. Et religionis vorū quō ē rēalitudis q' oia alia in ip sum cōmutari pñt. r' qđ differētia inter irrationē r' dispē Uoti redēptio. cōmutatio r' di (stationē. ibi. §. vi. p. r. spēsario quō inter se differūt. r' quare r' quō tales nō ob ligat' ad vora. r' qđ hoz mū ē mai' rē. ibi. §. vij. p. r. In vorū religionis quō auctoritate iuris oia alia cōmu tatur. r' sine dispēlatōe vora psonalia quō mutentur i re ligione. r' s'nt vora realia r' spālia. r' qñ r' quō pater non pōt vouere filiu ad religionē sine p'sensu matris r' quibz Uoroz dispēlatio ad quē p'ri (pōt ibi. §. vij. p. r. nec q' forma ad hoc requit' cā. qđ mysteriū r' p'fessus i lai p'iori ordine nō debet ad artozē vouere nisi peccata licent' Uorū vouēs ieiunare in die se (tia rē. ibi. §. ix. p. r. sto alicui' sancti si illud festū in dñica venerit tenet' illo die ieiunare vtrū vouēs nō comedere carnes vel panes in festo alicui' scū ad qđ hoz magi tenet' rē. ibi. §. r. p. r. Uorū solēne dirimit mīmonū r' nō simplex. de qbz votis intelligit'. qualiter peccat' talia faciēs. qđ tenet' fa cere talis vouens. iij. par. r. c. iij. p. r. Uorū simplex impedit mīmonū p'rabēdū. sed nō dirimit p'actū. talis mortaliter peccat' r' nihilomin' ad huc tenetur implere vorū rē. ibi. ca. r. vi. §. i. p. r. Uora varia piugatoz describunt'. s. N. rimonium

Uorū in religioe ē triplex. r' quō (rē. ibi. ca. r. ij. p. r. bo p vorū se offerit deo rē. ij. p. r. r. c. i. §. i. p. r. Uoro meditate quō aliqui diuersimode (inter ipa ad religionē. r' qui r' qđ nō rē. ibi. ca. ij. §. ij. r. iij. p. r. Uorū simplex si qđ violauerit qua penā incurrit fm canones. iij. par. r. r. vij. ca. r. xi. §. v. ibi. Quintus. In votis varijs quō papa vario mō dispēlat' et vbi nō rē. ij. p. r. r. ij. ca. vij. ibi. Duodecim' de voto. Uorū qđ fit cū iuramento vario mō in varijs casibus describit'. ij. p. r. c. vi. r. ibi p'napaliter. Sext' casus. Uorū simplex qđ habēs si p'rabit mīmonū p'gere nō pōt debuū. sed ex actu tenet' reddere. Et vorū q' e' loy lenizariū habēs nō pōt p'rigere nec reddere absq' mor tali. absq' tñ dispēlatōe. ij. p. r. c. r. §. vij. p. r. Uoues intrare religionē qñ pōt implere r' qñ nō. qđ annos talis debet habere rē. ij. p. r. r. vi. c. ij. §. iij. p. r. Uox ista describit' q' citavit mortuos ad diuinū iudij ciū. qualis scz erit vel qđ quare d'z illa vox tube. quare ē voce archangeli. quō fiet ista vox rē. iij. p. r. r. ij. ca. r. vii. decimo. §. quarto per rotum. **Usura describitur p the** ma ex ps. qđ r' de ipsa declarat'. quō qlibet fidelis sumy opere se cauere debet ab ipsa. r' quō usurar'. male tripli' Usura quō paliat' r' ex (vocat'. ij. p. r. c. i. ca. vi. ante. §. cufatur p'pter fraudulentiā p' usurarios. qđ sit usura. r' q druplia rōne ē p' legē nature. etiā p' legē humanā. r' quō usura est p' legē diuinolē rē. ibidem. §. i. per ro. Usura quō exēditur copiosiss me. quare r' quō d'z gnatur p' plateas. r' quō illoz sunt varie platee in quibz Usura quō p'nuatur quō (sit usura ibi. §. ij. p. r. est periculolissima quomo tripli' ceter ista continuatio ē piculolissima cum exemplo in fine ibi. §. iij. p. r. Usurarioz multiplex modus describit' q' cōmittitur in mutuis pignozibz rē. quō usura ē vorago difficulter describitur. r' vñ d'z usura ibi. ca. vij. ante. §. Usura quō diffinitur. qđ d'z lutz r' qđ mutui r' ipot Usura q' est p' legē (rū mala describit' ibi. §. i. p. r. diuinā r' naturalē. ideo nec p' papa possit dispēlare v' sit ne peccato usura exercetur ab aliquo. nec vllus p' b' exu sator. r' argumēta in p'uarū soluitur. ibi. §. ij. p. r. Casus describit' vbi usura p'hibetur i iur' ibi. §. iij. p. r. Quis autē sit iudex cōpetēs in cā usurarioz. r' ad qđ magis spectat determinatio duoz de usuris an tam ad theologos qđ ad canonistas rē. ibi. §. c. rro p. r. Usurarioz modus multiplex describit' q' cōmittitur in mutuis exp'ss' r' pignozibz r' in societarijs r' i cā b'is p' varijs q'stiōes. ibidē. §. v. vsq' ad. vij. caplm p. r. Uorū sit licitū emere pignora s manifestis usurarijs q' ex lapsu t'pis ad eos pueniūt. rōne usure nō solute De cooparōe r' p'nciparōne (ibi. ca. vij. §. r. vij. p. r. usure. quō r' qñ d's ad restitutionē tenetur. ibi. c. r. an. §. Quid de seruitozibz usurarioz q' nihil aliud habent Quid de eo q' accipit usuram (nisi usuram. ibi. §. i. p. r. noie alieno. v' tutor curatoz vel pcuratoz ibi. §. iij. p. r. Quid de famulis q' de mādato dñi dāt pecuniam ad usurā debitoribz v' suscipiāt pecūiā ab eis ibi. §. iij. p. r. Quid de illo q' cū velle mutare gratis indurix me v' Quid de notarijs q' sciētē (dare sub usuris. ibi. p. r. Quid de plac' (sub usuris p'ficiūt infra. ibi. §. vi. p. r. q' subscribūt se r' sigillāt cedulas usurarias ibi. §. vij. p. r. Quid de ciuitatibz vel vniuersitatibz mutuātibz ad usurā nunqđ tenentur ad restitutionē ibi. §. vij. p. r. Sed qđ de qñq' p'ctenarijs q' dat tutor pupillo ibid. Uorū talis possit dicere tutori tāto (s. r. per rotum. tempe habuisti pecuniam meā peto p' ea lucrū sed usura Uorū licet creditori redge (nolo. ibidem §. r. p. r.

debitū qđ usurari⁹ ei debet ibidem. §. xi. p. totū.

Utrū licet marito recipere dotē a patre uxoris usura⁹
De plenens siue sentia (no ibidem. §. xij. per totum.
lib. vtrū peccet cū sint mediator ad scinus. §. i. p. totum.
anur ad restitutionē ibidem. xij. per totum.

Utrū liceat accipere mutū suo usura ibi. §. xij. p. totū.

Usurarij manifesti excoicari sunt nō simplr sed quo
ad tria. z qđ dicunt manifesti usurarij ibidem ca. x. an. §.

Usurarij manifesti nō pnt recipi ad p̄fessionē vel ad
sepulturā quous dicit se velle restituere zc. z quo in istis

Quid de usurario (sic faciendū ibidem. §. i. p. totum.
qui cauere voluit sed puenit morte zc. ibidem. §. ij. p. to.

Ponitur desup adhuc alie quectūcūq; de ipis in varijs
euentib; siue causis. ibi. §. ij. v. vi. vij. z. viij. p. totum.

Usurarioz raptorz z alioz qui restituti sunt obli
gati sibi siue z familia viuētis de bonis ipoz excusari

possunt ppter qnq; ij. par. t. i. ca. xij. §. xij. per totum.

Utrū manifesto usurario p̄stare cautō. m. de restituē
die usuris si ad pces eius aliqs. p. co. fideiubar teneat ip

se fideiussor creditorib; usura. ij. p. t. ij. ca. ij. §. vi. per to.
faciētes statura qđ usure soluant vel solute non repe

tor aut restituant. z iudicātes fm ea excoicari sūt ma
iori tenētia. ij. p. t. xxiij. cap. xxiij. per totum.

Usurari⁹ quis sit cū sola spe. qn. est pncipalis ad lucz
in mutuo. qđ pdat. i. p. t. xxiij. §. vicesimo an. mediu.

Usurario occulta est triplex p̄fident. doctrine. z sub
Ulus qđ sit aci⁹ (stantie. ij. p. t. i. ca. xij. §. ij. p. totū.

Uoluntatis ostendit zc. z vsus alicui⁹ rei qđ imponat zc.
An quō denomiā quā (i. par. t. ij. ca. xi. ante. §.

dam oparōem. quō dicit frequētia oparōnis. z qn d; re
specu coz que ordinatur ad finē. ibidem. §. i. z. ij. p. tot.

Ulus qđ nō solū est in via sed etiā in patria quo ad
quedā. z quō vsus dei differt ab vsu nostro in duob; zc.

Usurari⁹ quō describit (ibidem. §. ij. per totum.
fm in istas. z quō legit accipiūt vsum zc. ij. p. t. ij. ca.

Ulus qđ est in religione qn p̄la (ij. §. i. per totum.
tus dat inferri aliqua ad vsum. z qđ est differētia inter

vsū z vsū fructū. z est duplex vsus. et qn religiosus
nihil dare debet zc. istis sine licētia ibidem t. xvi. ca. i. §.

Ulus licitus vtz possit separari a iure. ij. p. t. xij. c. ij.
Ulus nudū facti quō fratres mi (ij. §. vi. vj. z. vij.

Utrū vsū p̄sumptibilis (ibidem. §. ix. p. totum.
possit separari licet vsus apprietate siue dñio rei. ibidem

§. decimo z vndecimo. p. totum.

Uxores qualiter se vario

modo habere debet ad viz. vide. §. matrimonij z etiaz
Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Uxore vtrū debet ducere sapiēs zc. (de mulierib;.

Xps quō adiuersis veri (ib. Notandū qđ septē sunt.
sus sunt in passiōe z illusus. z quō adhuc ipse dēderit

quorū die a diuersis. ij. p. t. vi. ca. vij. §. i. ij. z. ij. p. totum.

Xpm i quo figurat aaron. summ⁹ sacerdos. i. p. t. vi. c.
ij. §. v. p. t. mediu ibi. Bonū delectabile norat.

Xpi sepul. rū quō pōt esse aia z cuora. z que sunt ad b
necessaria. ij. p. t. xij. c. ij. §. ij. per totum.

Xpi sponsa quō effiat anima i baptismo. z qđ bona ab
ipō rūc recipit. i. p. t. i. ca. i. §. ij. circa fi. ibi. quia etiā i ba.

Xps ostēdit iude magna familiaritatē. ij. p. t. i. ca. xij.
Xps quō solat⁹ ē pauper in ho (ij. §. i. z. ij. per totum.

Xps vtrū plus dilexit petrū qđ iohāne. ij. p. t. x. c. ij.
§. ij. circa finem ibi. Et cum queritur.

Ydolatria describitur va

no mō supra Idolatria. z. ij. p. t. xij. ca. i. §. i. per totum.

Zelus qui est effectus

amoris quō diffinit a p̄bo z a theologo zc. p̄
ma par. t. vi. ca. ij. §. vi. circa pncipium.

Zelus qđ causat siue pducit ab amore intēlo ostendit
auctoritate. ratiōne. z distinctiōne. z qđ zelare p. deo. z qđ

p amico zc. ibidem. §. vi. an. mediu. ibi. Causat autē seu.
zelus est triplex scz p. deo. p. amico. z p. carnali bono. p̄

prio. z p̄bi bene z p̄bi nō zc. ibidem. §. vi. an. me. ibi. ē at
zelus qđ p̄rie nō sit aliud qđ intēlus amor refutās con

fortū in amato. quō hoc intelligit. et exponit desup ista
auctoritas Exo. xx. Ego sum de zelotes vistras ibidem

§. vi. ante mediu ibi. Sciendū etiā qđ
zelotus circa vxorē septēfacit. z sic ista de⁹ facit cir⁹

ca animā quā diligit. ibidem. §. vi. p. med. ibi. Quantuz
ad primū no.

Explicat tabula materiaz totius summe venerabilis
viri domini Anthonini zc.

Incipit tabula de brā vir

gine. z p̄mo de festis ipsius fm qđ occurrunt p. circulū an
ni. Et primo de purificatione.

De isto festo habes

sermonē in forma. ij. p. t. xv. c. xxiij. p. to.
Itē p. alio sermone eiusdē ibidem t. xv

Itē p. alio sermone (ca. xxiij. p. totū.
eiusdē diei vide ibi. c. xxxv. per totum.

De annūciatiōe. De isto festo habes sermo. i. forma
ij. p. t. xv. c. vij. per totum. Itē p. alio sermo. eiusdē

festiuitatis. vide ibi. ca. ix. per to. Et de salutarē ange
De visitatiōe. De ista se (lica vide. ibi. ca. x. z. xij.

stituitate habes fmonē in forma. ij. p. t. xv. c. xliij. p. tot.
vide etiā aliqua sup epistolā hui⁹ diei. ibi. c. xxxvi. §. ij.

De assumptiōe. De isto die habes sermo. i. forma.
ij. p. t. xv. c. xliij. per totum. Itē p. alio sermo. eiusdē

vide. ibi. c. xliij. p. to. Itē p. alio sermo. eiusdē diei vide
ibi. c. xlv. p. t. Itē si placet recipere allegorice ser. eiusdē

De natī (diei. vide. i. p. t. vi. c. ij. §. vij. vij. ix. x. z. xi.
uirate. De isto festo hēs sermo. i. forma. ij. p. t. xv. c. v. p.

De p̄cto. Itē p. alio sermo. ei⁹ dē dei ibi. c. vi. p. t. ca.
sentatiōe. De isto festo vide varia. ij. p. t. xv. c. vi. §. ij.

De p̄ceptiōe. De ista festiuitate hēs sermo. i. forma.
ij. p. t. xv. c. ij. p. to. Itē p. alio sermo. ei⁹ dē. ibi. c. ij. p. t.

Itē p. alio sermo. ei⁹ dē fest. vide. i. p. t. vij. c. ij. p. to.
In cōi de brā hēgie Itē p. alio sermo. vide ibi. c. ij. p. t.

Itē p. oī sermōe dē brā hēgie. p. quāq; ipi⁹ festiuitate vide
ij. p. t. xxi. c. ij. p. to. z. c. ij. p. to. Itē pla alia mltā col

ligere potes ad supradictos sermōes ex tabula de beata
virgine. hic infer⁹ fm ordinē alphabeti collecta.

Sequitur tabula in particulari de beata ſagine ſm or
dinem alphabeti.

Aduocata peccatorum

quod est Maria. quod post deū habet omnipotē
tiam ⁊ virtutes omnium patriarcharū ⁊ aliorum
magnoz sanctorū in veteri ⁊ nouo testamēto. iij. p. r. xv
Angelus gabriel quod mī (ca. xliij. §. vij. p. totum.
sus fuit ad beatā virginē triplici rōne. iij. p. r. xv. c. ix. §
Angelus iste de quo ordine missus est. (i. p. totum.
quod interpretat gabriel ⁊c. ibidem. §. ij. per totum.

Angelus iste in qua specie missus est ad beatā ſaginē
quomodo indutus erat ⁊c. ibidem. §. iij. p. totum.

Angelus iste quod tpe missus est. quoto anno ab in
itio mūdi. ⁊ qua hora missus est ⁊c. ibidem. §. iij. p. totū

Angelus iste ad quē locū missus est ⁊ q̄ fuit ciuitas.
quod eius nomē ⁊c. ibidem. §. quinto per totum.

Angelus iste qua locutione locut⁹ est ad beatissimam
virginē. quomō eam salutauit dicēs ⁊c. ibidem. §. vi. p. r.

Angelica saluatio describit quō ſc̄z ip̄a facta est. et q̄
mō p̄ Aue. ⁊ qd̄ significat aue ⁊c. iij. p. r. xv. c. xliij. an. §

Angelus quō dixit illud aue ex pte dei. ⁊ qd̄ signifi
cant lre aue. ⁊ quō fuit vario mō sine ve ⁊ ve. etiā vario
mō exponitur ibidem. §. i. ij. iij. z. v. p. totum.

Angelica chorus quō ascendit beata virgo. iij. p. r. xliij

Angelica generatio quō benedicat (ca. xliij. p. totum
maria. ⁊ quō principaliter in sua assumptiōe ⁊c. quarta
parte titulo q̄ndecimo caplo vicesimoquarto. §. secūdo

Annūciatio dñica ad beatā ſaginē quō fa (p totū.
cta est ⁊c. quarta pte titulo q̄ndecimo caplo octauo an. §

In annūciatiōe ista quō de⁹ honorabat trip̄l̄r ibidez

Annūciatio ista fuit necessaria ⁊cō (§. pmo p totū.
grua facta marie ppter ei⁹ triplicē cōmēdationē ibidem

Annūciatio ista quō fuit necessaria (§. secūdo p to.
ad nre vilitatis psecutionē ⁊c. ibidē. §. tertio p totum

Annūciatio dñica adhuc semel describit quō ſc̄z ang
gelus missus est ad brām ſaginē ibidem caplo nono p r

Annūciatio ista quō fuit sup̄ma ac cōplēmentū omniū
um nūciationū ⁊c. ibidem. §. primo per totum

Archa quō est beatissima ſago. et q̄ in archa fuerunt
materialiter ista fuerūt in ip̄a spūaliter quarta pte titulo
q̄ndecimo caplo decimoquarto. §. q̄rto per totum.

Artes liberales omnes quō habuit brā ſago ⁊cōm ali
am sciām tā theologicā q̄ alias sciētias. iij. p. r. xv. c. xij

Assumptio beate Marie ſagis describit (§. ij. p totū
p̄ thema cū declaratiōe. iij. p. r. xv. ca. xliij.

Itē p̄ alio ſmone de eadē. ibidem ca. xliij. ⁊. xlv. p. to.

Associata quō fuit trip̄l̄r beata ſago dño. iij. p. r. xv

Aue quō p̄ illud facta fuit saluta (ca. xxi. §. i. p totū.
tio ad beatā ſaginē ⁊ qd̄ significat aue quō angel⁹ dixit
aue ex pte dei. ⁊ qd̄ significat tres lre aue. iij. p. r. xv. c.
decimo tertio. §. pmo sc̄do tertio q̄rto ⁊ q̄nto p totū.

Beatitudines octo de qui

buis in Matheo ⁊ Luca quō illas habuit beata virgo
iij. p. r. xv. c. xliij. §. i. ante mediū ibi Prim⁹ ſmo xpi.

Beatitudinē q̄druplicē quō habuit (⁊ post p totū.
beata ſago. iij. p. r. xv. caplo. xliij. ante. §.

Benedictio marie quō euacuat maledictionē nostraz

Bndictio (que fuit triplex ibidem. §. pmo p totū.
nem ſc̄ditatis siue ſupercultationis quō habuit beata
Benedictionē lingu (virgo ⁊c. ibidem. §. ij. p totum

larē quō habuit beata ſago ⁊ hoc trip̄l̄r ibidem. §. iij. p. r.

Benedictionē laudantiū quō habuit beata ſago. ⁊ q̄
mō triplicem bndictionē habuit sup̄ omnes mulieres ibi

Benedictio marie quō habuit qua (dem. §. iij. p totū
tior significata. ⁊ quomō fructus Marie benedic⁹ est

tripliciter. iij. par. tit. xv. ca. xxv. §. ij. per totum.
Benedictio nature quō fuit in maria ⁊c. ibi. §. iij. p. r.
Bndicta quō est brā ſago apud oēm generatiōem. iij.
Benignitatis fructū quō (p. r. xv. ca. xxij. ante. §.
habuit beata ſago. iij. p. r. xv. c. xxvi. §. i. post mediū ibi.
Bonitatis fructū quō habuit beata (Septim⁹ est.
virgo. iij. p. r. xv. ca. xxvi. §. i. an me. ibi. Sextus est.

Canticum beate virginis

ſc̄z Magnificat quō describit. iij. p. r. xv. c. xxvij. ⁊. p. r.

Caput siue p̄ncipiū ſeminaz quō fuit brā vir (p totū
go ⁊c. iij. p. r. xv. ca. xxij. §. tertio circa p̄ncipiū.

Charitatē quā habuit v̄rissima ſago. qd̄ significat
p̄ ſimbrias aureas. iij. p. r. xxij. ca. iij. §. ij. per totum.

Charitatē quō habuit beata virgo. quō excessit oēm
creaturā in charitate. Et tria exp̄gunt ad hoc vt charitas
viatoris p̄ficiat ⁊c. iij. p. r. xv. c. xxij. §. ij. per totum.

Charitatis fructū quō habuit beatissima ſago. iij. p. r.

Charitatis gradus quō habuit bea (xv. ca. xxvi. §. i.
tissima virgo. iij. par. r. xv. ca. xxvij. §. i.

Lertificata quō fuit brā virgo vario mō de sua p̄ol
missione. iij. p. r. xxij. ca. iij. §. i. in medio ⁊ ante ⁊ post.

Luitas quō dicit beata virgo ſc̄z ppter plenā vnionē
ppter p̄gruā gubernationē. iij. p. r. xv. c. iij. §. i. p totum.

Luitas dei quō dicit beata virgo. qz eam deus sum
dauit. qz deus ei⁹ possessionē p̄tinuauit. ⁊ qz deus eam

Lōceptio beate (inhabitauit ibidem. §. ij. p totū.
virginis describit p̄ modū sermonis. iij. p. r. xv. ca. iij. p.
totū. Et p̄ma par. r. vij. ca. ij. z. iij. per totum.

Lōcept⁹ qualiter xps fuit in vtero beate virginis. quō
mō ibi ſterit. ⁊ quor dieb⁹ ⁊c. iij. p. r. xv. c. xxvi. §. ij. p. r.

Cōpassionis fructū quō beatissima virgo ⁊c. iij. p. r.

Coniugij triplex bonū quō habu (xv. ca. xxvi. §. ij.
it beatissima virgo. iij. p. r. xv. ca. xxij. §. iij.

Contēplarōnis montē quō ascendit brā virgo ⁊c. iij. p. r.

Continētē fructū quō (r. xv. ca. xxvij. §. iij. p totum
habuit beata virgo. iij. p. r. xv. c. xxvi. §. i. circa finem.

Cōuersationē qualē habuit beata virgo c̄r̄stēs in tē
plo dei. ⁊ q̄ in tēplo fuerūt materialit. fuerūt in ip̄a spūal

Coronā septē ſtellarū quō (lter. iij. p. r. xv. ca. iij.
habuit beata virgo. ⁊ qd̄ iste ſtelle significat. iij. p. r. xxvi.
ca. iij. §. iij. Et. iij. par. r. xv. ca. p. xx. a. §. tertio vsq̄ ad. §.
quindecimum. in cluſiue.

Desponsatio beatissime

virginis vario mō describit p̄ varia notabilia. iij. p. r.

Deſpōſari quō xps voluit (xv. ca. vj. ⁊ p omnes. §.
matrē suā multiplicā de causa ibidem. §. i. per totum.

Dies creatōnis impleri sunt in Maria ⁊c. iij. p. r.

Dignitatē triplicē quō ha (xv. ca. iij. §. ij. p totum.
buit beata virgo in sua p̄ceptionē ⁊c. iij. p. r. xv. c. iij. §. iij.

Dignitas siue ex (infra mediū ibi. Et hec dignitas.
cellēria b̄tē virginis q̄ ⁊ q̄nta fuit ibidem ca. xxij. §. iij. p. r.

Doctoz generatio quō vario mō benedicat beata ſaginē. iij. p. r. xv. c. xxij. §. iij. per totum.

Dolores beate virginis describunt quos vario mō ha
buit in passione filij sui. iij. p. r. xv. ca. xli. p totū.

Dñs quō fuit cū brā virgine ſm illud Lu. i. Dñs tē
cum. ibidem ca. xxi. ⁊ vicesimoſecūdo p r totum.

Dñs quō trip̄l̄r fuit cū brā ſaginē. ibidem ca. xxi. p totū.

Dñs quō fuit cū maria carnē. f. ab ea assumēdo. quō
p̄cept⁹ fuit in vtero ⁊c. ibidem. §. pmo. per totum.

Dñs quō fuit cū maria plem de ea exaltando. ⁊ quō
vocatū est nomē ei⁹ Iesus. ibidem. §. ij. per totum.

Dñs quō fuit cū Maria ad ip̄am magnificadā. Et
quō dñs duodecim magna fecit cū beatiss̄ma virgine.
ibidem ca. vicesimoſecūdo. §. vij. p totum.

De beata virgine

Dona spūsancti quomodo habuit beata virgo. q̄ ad longū declarant. iij. p. ti. xv. c. xvij. per totum.

Ecclesie statū quō habuit

beata virgo. scz virginū conugaroz. z viduarum. iij. p. titulo. xv. c. xij. §. v. per to.

Eternalis generatio quō benedicit mariā zc. quarta parte titulo. xv. cap. xxij. §. i. per totum

Exaltationes sex quomō habuit brā virgo. iuxta illud. Exaltata est zc. iij. p. ti. xxxi. ca. iij. §. iij. ibi. Undecim

Exaltata quō est sancta di genī (mū puile. circa finē trix sup oēm creaturā z sup choros angeloz. iij. p. ti. xv.

Euangelii quomodo fecit mentionē (ca. xx. §. xv. p. t. de beata virgine. Et principalī Marthei. de genealo

satione ipsius. quarta parte. xv. c. iij. §. iij. per totum.

In ephiphania dñi quō se habuit beata vgo cū filio suo. z de stella z de magis qd fecerunt zc. quarta parte titulo. xv. cap. xxxij. per totum.

Famositate diffusissima

quō fuit brā virgo. iij. p. ti. xv. c. xij. §. vj. per totum.

fecunditatis benedictio in maria quomodo fuit triplex. q̄ra parte titu. xv. c. xij. et. §. ij. per to

feminarū caput et principiū quō fuit beata virgo. et quomodo triplex bonū reperit i feminis. quarta parte titulo. xv. cap. xxij. §. iij. circa p̄ncipium

Festa per annū quō tot habuit beata vgo. q̄t z hz xps quare p. ti. xv. c. xij. §. iij. infra me. ibi. Demū octo sūt.

Fidem quō habuit beata virgo q̄ illi dicebat beata que credidisti. quō fides est de nō visis. z q̄ beata virgo vidit in deo zc. iij. p. ti. xv. c. xvij. §. i. per totum.

Fides prout est gratia gratis data quomodo fuit in beata virgine. iij. p. ti. xv. c. xij. §. iij. z ibi. c. xvij. §. p̄mo

Fidel fructus quomodo habuit beatissima virgo. iij. parte ti. xv. c. xxvi. §. i. vltra mediū. ibi. Nonus fructus

filii dei quomodo missus est ad beatissimā virginem. quare filius dei missus est. z quare ad vginem missus est. iij. p. ti. xv. cap. xij. per totum.

Filius dei quare portus incarnatus fuit in virgine q̄ pater vel spūsanctus. ibidem. §. i. per totum.

Filius dei quare missus est ad beatā virgine z conueniens fuit vt carnē reciperet de virgine p̄pter tres rōes

Filius dei quare ad virgine zc. ibidem. §. ij. p̄to. missus est. z conueniens fuit xpm conapī de brā virgine

propter quatuor rōnes. ibidem. §. iij. per to.

Fortitudinis donū quomodo habuit beata virgo. q̄r te parte ti. xv. cap. xvij. §. iij. per totum.

Fructus marie quomodo est benedictus. desup ponit thema qd ad longū declarat. iij. p. ti. xv. c. xxv.

Fructus naturalis siue corporalis beate virginis q̄mos do fuit. z quomodo est benedictus. ibi. §. ij. per totum

Fructus marie quō est benedictus benedictione nature gratie et glorie. z qdlibet hoz est triplex. ibi. §. iij. p. t.

Fructus marie quō est benedictus triplex. s̄ q̄tum ad principiū z causam. z q̄tum ad efficiētiā. ibi. §. iij. p. t.

Fructus varios quomodo habuit beata virgo z quid significant isti fructus zc. ibi. c. xxvi. per totum.

Fructus q̄dem spūs q̄ beata virgo habuit p̄batur. z hi fructus per ordinem enumerant. ibi. §. i. per totum

Gaudij fructum quomodo

habuit beatissima virgo. iij. parte. titu. xv. cap. xxvi §. p̄mo. ante medium. ibi. Secundus fructus.

Gaudium multiplex quomodo habuit beata vgo in natiuitate. iij. par. ti. xv. ca. xxxi. §. i. p̄ totum.

Gaudium beate virginis multipliciter describitur ex illo. Exultauit spūs meus in deo zc. iij. p. ti. xv. ca. xxxi. es

Generatōes oēs quō benedicant (S̄ p̄mo p̄ totum beata virgine zc. iij. parte. ti. iiii. c. iij. §. i.

Generatio eternalis angelica et humana quō beataz virgine benedicit. iij. p. ti. xv. ca. xxij. §. i. ij. z. iij. p̄ totū

Bladius doloris quō p̄transiuit aiām brē vginis. et de multiplici gladio. iij. p. ti. xv. c. xxxvi. z. §. i. ij. z. iij. p. t.

Glōriā oēm quomodo habuit beata virgo. z ceteri et cellentiorē. zc. iij. p. ti. xxxi. c. iij. §. i. p̄ncipiū p̄ totum.

Gratie p̄fectionis quomodo fuerūt in brā virgine et interpretatōne nominū. xv. regū. p̄ba. iij. p. ti. xv. c. vi. §.

Gratias quatuordecim quomodo habuit (i. p̄to. beata virgo cum quibus subuenit quadruplici statui

dominum. ibidem. §. iij. per totum.

Gratia plena quomodo fuit beata virgo ex illo. Ave gratia plena. iij. p. ti. xv. ca. xv. per totum.

Gratie plenitudinē quomodo habuit beata virgo p̄ triplicem beatitudinē. ibidem. §. i. per totum

Gratiam quomodo beata virgo vario modo inuenit apud deum. ibidem. §. ij. per totum.

Gratia plena quomodo fuit maria. quō hec plenitudo intelligit triplex. z quō est triplex gen^o gr̄az quas de dit brē virgini. zc. iij. p. ti. xv. c. vi. per totum

Gratia virtuali quomodo plena fuit beata virgo q̄ fuit ista gratia zc. iij. p. ti. xv. c. xvij. per totum.

Gratia plena scz septem donis quomodo fuit beatissima virgo. ibidem. cap. xvij. per totum.

Gratias gratis datas quomodo illas habuit beata virgo. ibidem. cap. xx. per totum

Gratie benedictionem triplicē quomodo accepit beata virgo per fructum ventris sui. quarta parte ti. xv. c. xxv. §. iij. circa medium

Humana generatio quomodo

benedicit mariā zc. iij. p̄te. ti. xv. c. xxij. §. iij. per totum.

Humilitatem quantā habuit beata virgo (totum. in actibus suis. iij. parte. ti. xxxi. c. iij. §. ij. per totum.

Illuminatrix quomodo dicitur

maria tripliciter. quia tripliciter illuminat. zc. iij. parte. ti. xv. c. xxij. §. iij. per totum

Intellectus donum quomodo

habuit beata virgo. z quomodo habuit mirabilem cognitionē intellectū. iij. p. ti. xv. c. xvij. §. ij. per to.

Interrogatiōibz quomodo se habuit beata virgo ad deum dicēs. fili quid fecisti nobis sic. zc. quarta parte titulo. xv. cap. xxxvij. per totum

Laudatur brā virgo a diuersis

z quō. iij. p̄te. ti. xv. c. xxij.

Libri tres describunt in quibz est memoria beatissime virginis. iij. p. ti. xv. c. iij. infra p̄nci. z §. i. ij. z. iij. p. t.

Liber quomodo dicitur beata virgo rōe materie. ratione scripture. z rōne clausure. quarta parte. titu. xv.

Liber quomodo est beata virgo (v. §. p̄mo p̄ totū fm quadruplicem generationē. quarta parte titulo. xv.

Liberales artes quomodo habuit (ca. v. §. ij. p̄ totū it beata virgo et omnē aliam scientiam quarta parte titulo de amōnto. cap. xix. §. ij. per totum.

Linguarū varium genus quomodo habuit brā vgo zc. iij. p. ti. xv. c. xix. §. vij. per totum.

Longanimitatis fructum quomō habuit beata virgo. iij. p. ti. xv. c. xxvi. §. i. an me. ibi. Quintus est.

Lunā quomodo beata virgo habuit subpedibz qd significat per lunā. iij. p. ti. xv. c. xx. §. ij. p̄ totum.

Luna quare et quō dicit beata virgo zc. iij. p. titu. xv. cap. xxxij. §. secundo. per totum.

De beata virgine

Magna duodecim quo

modo dñs fecit cum maria q̄ fuit figurata p̄. duodecī
stellas in corona ipsius. iij. par. ti. xv. c. xij. §. viij. p. to.

Magnificat Lanticū breuīrginis describit. 2 aliqua
dicunt magna triplr. iij. p. ti. xv. ca. xxvij. p. toruz. xxx.

Magnificat quō concordat cū dnica orōe. ibi. c. xxx.

Maledictōem n̄fam triplicē quō euacua (p. toruz.
uit maria. quarta parte. ti. xv. c. xxij. §. primo p. totum.

Mansuerudis fructū quō habuit brā virgo. iij. p. ti.
xv. c. xxvi. §. i. p̄. p̄nci. ibi. Quartus fructus.

Mater gr̄e 7 misericordie quō d̄r brā virgo. tertia p̄
te titulo. xxxi. ca. iij. §. iij. per totum.

Mater sancte spei quō d̄r beata virgo. quō d̄r ip̄a sex
sperare debemus que ip̄a nobis efficacissime procurauit.
quarta parte. titulo septimo. c. ij. §. v. per totum.

Mater nostra quō quadruplr̄ dicitur beatissimā vir
go. quarta parte. titu. xv. c. ij. per totum.

Mater qualis est beata virgo. ex illo. Ego mat pul
cre dilectionis zc. ibidem. §. i. z. ij. per totum.

Mater vniuersoz quomodo quadruplr̄ d̄r brā virg
go. quarta parte. titu. xv. c. xiiij. §. iij. per totū.

Mater et virgo q̄ ip̄a simul fuit probatur 7 ostendi
tur zc. quarta parte. titu. xv. cap. xx. §. viij. per totum.

Mater dei quō d̄r beata virgo. iuxta illud. Cū cēt d̄
sponsata mater iesu. zc. iij. p. ti. xv. §. ix. per totum.

Mater oim quō ē beatissima vgo. pbat̄ q̄druplīca cau
sa zc. iij. parteti. xv. c. xx. §. xi. per totum.

Matrimoniu verū verū fuit inter mariā 7 ioseph 7
q̄ requirunt ad matrimoniu. iij. p. ti. xv. c. vij. §. ij. p. totū.

Meditū quō d̄r. b. virgo in q̄ dñs opatus est salutē.
tertia parte titulo. xxxi. cap. ij. §. ij. per totū.

In memoria sanctorz quō est beata vgo maria. 7 tres
sunt libri in q̄bus est memoria de ip̄a. iij. p. ti. xv. c. iij.

Meruisse quō d̄r beata virgo in opere suo. (p. totū.
et in libet motu arbitriū. iij. par. ti. xv. c. xx. §. vi. p. to.

Misericordiā duplicē quō accepimus a beata virgī
naterria parte. titulo. xxxi. c. iij. per totum.

Misio triplr̄ describit que ad beatā virgīne facta ē
quarta parte titulo. xv. c. ix. ante. i. §. z. §. i. z. ij. per totū.

Moderstie fructū quō habuit beata virgo. iij. parte
titu. xv. cap. xxvi. §. i. post. p̄nci. ibi. decimus fructus.

Montana quō beata virgo p̄ransiuit. f. vere hūilit̄
tatis. fraternit̄ caritatis. p̄replationis. iocunditatis. iij.
parte titulo decimoq̄nto cap. xxvij. §. i. ij. z. iij.

Mulierū benedictionē quō habuit beata virgo. zc.
iij. p. ti. xxxi. ca. iij. §. i. ante. mediū. ibi. Sic oēs mulieres.

Natiuitas gloriose virgi

nis describit p̄ modū sermonis. iij. p. ti. xv. c. v. p. totum.

Nature benedictio quō fuit triplex i brā (z. vi. p. t.
virgine. iij. par. ti. xv. cap. xxv. §. iij. per totum.

Nobilitatē triplicē quō habuit brā virgo. in q̄ const
tebat hec nobilitas in carne. 7 quō ex triplīca p̄dignitate
orta est. iij. par. ti. xv. cap. xxij. §. iij. z. post per totum.

Nomē marie describit per thema quō d̄r eius nomē po
nit in euāgelio zc. iij. p̄te. ti. xv. cap. xxij. per to.

Nomē marie quō d̄r interpretat urz p̄prietas illoz a quib
bus nomen eius deriuat. ibi. §. i. per totum.

Nomē marie vnde deriuat quō fuit figuratū zc. ibi.
Nomē marie habet q̄nqz litteras (S. scdo p. totum.

z qd̄ spūalr̄ iste significat zc. ibi. §. iij. iij. v. vi. z. vij. p. r.
Nominis marie sūt q̄nqz l̄re. z qd̄ significat. iij. p. tit.
xv. c. xxij. §. viij. infra mediū. ad logū. ibi. Triplīca autē.

In no. re. quō maria ondit 7 deciusdē genealogia. q̄r
In nuptijs quō erat ma (ra p. ti. xv. c. iij. §. iij. p. totū.

ra de q̄bus intelligit 7 qd̄ significat spūalr̄ ille sex idrie

iij. p. ti. xv. c. xxxvij. xxxij. z. xl. per totum.

Opera sex dierū. Genesis

p̄mo. quō p̄pleta iunt in brā v̄rgine. iij. p. ti. xv. ca. iij.

In originali p̄cto v̄rḡ sit p̄cepta beata (S. ij. p. totū.
virgo. vide supra folio quodam de p̄ceptōne ipsius 7 p̄
capitū. i. p. ti. vij. c. ij. z. iij. per totum.

Pacis fructū quō habuit

beata v̄rgo. iij. p. ti. xv. c. xxvi. §. i. an. me. ibi. Tercia fru.
Pacientie fructum quomodo habuit brā virgo. iij.

partē titu. xv. cap. xxvi. §. i. an. me. ibi. Quartus fructus.

Parēces brē virginis p̄mendat̄ ex p̄ditōibz p̄uoz p̄
triarchatū. iij. p. ti. xv. c. vi. §. i. per totum.

Partus beatissime virginis describit vario modo 7
ad longū valde. iij. p. ti. xv. c. xxxi. z. p̄ oēs. §.

Passioni x̄pi quō comunicata fuit. b. §. iij. p. ti. xv. c.

Peccare quō brā v̄rgo nō potuit (x. §. iij. p. totū.
pbat̄ z ostendit. iij. parte. ti. xv. c. xx. §. iij. z. v. p. totum.

Pietatis donū quō habuit brā virgo. 7 tres sūt ac
ip̄ius doni. iij. p. ti. xv. c. xvij. §. vi. per totum.

Plenitudinē gr̄e quō habuit brā v̄rgo. quō habuit tri
plīcē plenitudinē. iij. p. ti. xv. ca. xv. §. i. per to.

Porta celiquomodo dicitur beata virgo. quō sc̄ti d̄
cunt. porte celū. iij. p. ti. xv. c. xx. §. xij. p. to.

Privilegiū mltiplex quō habuit brā v̄rgo. z qd̄ signi
ficat. xij. stelle q̄s getat i corona zc. iij. p. ti. xv. c. xx. §. i.

Privilegia duodecī quō habuit (ij. v̄lqz ad. xv. p. t.
beata virgo. iij. par. ti. xv. cap. xxv. §. iij.

Privilegia duodecim describit que super omnia ba
buit beata virgo. iij. par. ti. xxxi. c. iij. §. iij.

Prophecie donū quō habuit brā v̄rgo. iij. p. ti. xv. c.

Pulcherrima quō fuit beata v̄rgo (ix. §. iij. p. totū.
manat̄ optime in corpe disposita q̄ mltiplex p̄batur zc.
iij. p. ti. xv. c. x. per totum quasi.

Pulchritudo beate virginis describit p̄ modū sermo
nis. quarta parte titulo. xv. cap. xi. per totum.

Pulchritudo particularis beate virginis que 7 qualif
fuit in membrorum dispositione in colore. zc. ibi. §. i. p. t.

Puritatē in somno quō habuit brā virgo. 7 quō iij
telligit puritas. iij. p. ti. xv. c. xx. §. vij. p. to.

Purificatio virginis describit p̄ modū fmōis. iij. p.
ti. xv. c. xxxij. z. p̄ alijs duobz ser. ibi. c. xxxij. xxxv. p. to.

Regina misericordie quō

d̄r brā v̄rgo mltiplicē rōe. iij. p. ti. xv. c. xx. §. xij. p. totū.

Rubus quō significat virginitatē inuolabilē brē v̄
ginis. zc. iij. p. ti. xv. ca. xx. §. x. post. medium.

Sacramenta ecclesiastica

quare brā virgo suscepit. q̄re h̄ sc̄ptura reticuit. z qd̄ v̄l
litaris ex ip̄is sacris acq̄siuit. iij. p. ti. xv. c. xvi. §. ij. p. to.

Salutatio angelica quō fuit facta ad brām v̄rginem
ab āgelo q̄ antiq̄ ita salutabat̄ antiq̄ p̄ illō v̄bum aue

Sanitatis gr̄am quō (zc. iij. p. ti. xv. c. xij. p. totum
habuit beata virgo. iij. p. ti. xv. c. xij. §. v. p. to.

Sapie smonē quō h̄uit. b. §. zc. iij. p. ti. xv. c. xij. §. i.

Sciē gr̄am quō habuit brā v̄rgo z oim artū (p. to.
quarta parte titulo. xv. c. xij. §. ij. per totū.

Sciē donū quō h̄uit. b. §. iij. p. ti. xv. c. xvij. §. v. p. t.

Sermonū interpretationē quō habuit beata virgo zc.
quarta parte titulo. xv. cap. xij. §. nono p. to.

Sigilla septē de q̄bz Apoc. v. quō significat. b. §. ij. z
et sanctissima n̄tate. iij. p. ti. xv. ca. v. §. i. v̄lra. me. ibi.

Sole amica quō d̄r. b. §. iij. p. ti. xv. c. x. (Septē h̄.

Solēnitates p̄ anū quō. b. §. cor. h̄z q̄r (S. i. p. totū.
f̄ps. iij. p. ti. xv. c. xxxij. §. iij. infra. me. ibi. Decimū octo.

Ex libro geneleos

Spem quod pfectissime habuit beata xgo. iij. p. xi. xv.
Spere quod dem? lex qd bra xgo ca. xvij. s. ij. p. to.
nob efficacissime ipetrat. iij. p. xi. xv. c. ij. s. v. an me. ibi.
Spiffatus quod missus fuit ad bram. Quatu da
pne. iij. par. xi. xv. ca. r. s. secundo.
Spiffatus quod missus fuit ad bram pgned ad ipi?
sanctificatorem re. ibidem. s. pno per totum.
Spiffatus quod supuenit in bram pgned ad opardis
pfectorem re. ibi. s. scdo per totum.
Spiffatus quod supuenit in maria sup oes alios re.
Spiffatus discretorem quod habuit. ibi. s. iij. p. t.
brad. r quod ca sup oes hnt. iij. p. xi. xv. c. xij. s. v. p. t.
Spus marie quod fuit mlti. iij. p. xi. xv. ca. xij. s.
Spiffatus quod vnt ad bra x. cu aplis. iij. p. totum.
Stella mans quod r quare dr. iij. p. xi. xv. c. xij. p. t.
bra virgo r quod afflat nelle mar. iij. p. xi. xv. c. xij. s. i
Stella quod dr bra xgo ex illo. videtur siella. p. to.
magi. ibidem. cap. xxij. s. pno per totum.
Stellas duodecim hnt duodecim signa quod hnt bra
xgo. ibi. c. xx. a. s. iij. vsq ad fine. apli.

Templum quod dicitur bea

ra virgo vario mo q in teplo salemois fuerit. Ita ipi
pual de ca expenit. iij. par. xi. xv. cap. iij.
In teplo quod maria uium iucur r quod iterregant
Terribil vt castroz acies. iij. p. xi. xv. c. xxvij. p. to.
quod e bra xgo p inimicos ifernales. iij. p. xi. xv. ca. xij.
Ictimoniu quod bra virgo vario mo hnt. s. vi. p. t.
r e virgo r mater. iij. p. xi. xv. c. ij. s. i. an medium
Timoris tonu quod habuit bra virgo. r es timor in
ca fuit. quarta parte titu. xv. c. xvij. s. vij. per totum.
Trinitas tota quomodo opata est mysteriu incarnat
tonis. iij. parte titu. xv. cap. xx. s. ij. per totum

Virgarius triplex bonum

quomodo habuit bra virgo. iij. p. xi. xv. c. xij. s. ij. pe
Virgo et mater quod fuit sil. (Inem. ibi. In viduis.
beata virgo. iij. par. xi. xv. cap. xx. s. vij. per totum.
Virgo pgnu quod e beatissima xgo re. ibi. s. x. per to.
Virgaria triplex bonum quod habuit bra xgo. quarta
par. xi. xv. cap. xxij. s. ij. ante mediu. ibi. Et in pgnitate
Virgo qre dr bre virgo. r quod hec in scripturis multu
plu e bndicta. iij. p. xi. xv. c. xij. s. iij. an me. ibi. Dicit
Sine ve p totu quod fuit. b. xgor describit triplex ve
Virtutes cardi. iij. p. xi. xv. c. xij. s. iij. v. r. vi. p. to.
Virtus quod fuerit i bra xgo. iij. p. xi. xv. c. xij. s. iij. p. t.
Virtutu opardem quod hnt bra xgo. iij. p. xi. xv. ca.
Vilitatio marie ad motana describit. (ix. s. vi. p. to.
Vifioes varias quod hnt. (qra p. xi. xv. c. xvij. p. to.
bra virgo de deo. r q ad? vifiois re. qra p. xi. xv. c. xvij. s.
Vita marie quod illustrat ceteras ecclesias. i. p. totu.
et quod oib dedit regula viuendi. r quib principabr. iij.
Vita actiua r pteplatiua. p. xi. xv. c. xij. s. v. p. to.
et fructiua quod habuit bra xgo. iij. p. xi. xv. c. xij. s. i. ij
Vtilitas maria describit qua habuit bra. (x. ij. p. t.
virgo. iij. p. xi. xv. cap. xxij. s. v. per totum.

Finis tabule pteate.
Sequunt autoritates expofite in summa dni Antoi
nini sup tota bibliu. Et primo sup Benefim. Et hec est
prima notula tabularum.

Via in summa domi

ni Antonini mte r qsi vniuerse allegant r ex
ponunt auctares bible. Idcirco hac tabula
de autoritativus bible in ea. allegatis et expofitis fz oib
dine libroz r caploz bible dignu duxi qsi manuali se
onsumpscribere qten? lector ea p maib bno in qcuqz vo

lumine si opus fuerit auctoritate qua desiderat scire de
qre icelligere qtori? valer inuenire. Le al pbaberi po
nunt subdiuifioes caploz r paragraphoz. r vbi fut sb
diuifioes. ibi pfa diuifio e a. scda diuifio b. tertia c. qra
ra d. r sic de alijs.

Exposita libri Geneleos.
Ex primo cap. Fiar lux q fuit illa lux. quod lux
diuerfimode accipit. r quod lux hz duodeci puerates.
Creauit em ds duoluna. iij. par. xi. xv. c. i. s. ij. p. to.
tia magna. iij. parte xi. xv. c. i. s. i. r yltra.
Spus dni ferebat sup aquas. expofit breuit d baptis
mo. iij. par. xi. xv. cap. ij. s. ij. in principio
Diuitie s acs ab acs. q fut sub fumafito ab his q
fut re. expofit de roaris gerthi pboz et de sacra fcriptu
ra re. qra parte xi. xv. cap. iij. ante. s. in pn.
faciam? boiem ad imaginem nam. quod hec imago pe
phiderari duplr. iij. p. xi. xv. c. v. s. vi. ibi. In creata. post
faciam? boiem ad imaginem re. ca. quod dr una. (pn.
go dei tripliciter re. i. par. xi. xv. c. i. s. ij.
Oga fepte diez in h pno ca. quod ppat ad fepte dos
na spiffati. iij. par. xi. xv. c. i. s. i. p. to. Ex. ij. cap.
Quobrie relinqt hō prem r matrē re. iij. p. xi. xv. c. ij. s. i
Erūt duo in carne vna. expofit. i. p. xi. xv. c. ij. s. i. (pn.
v. ante mediu. ibi. De scda vncate Ex tertie cap.
Sz r ferpēs erat callidior cūctis animantibz. r cre. ij. p.
Buduut adā dnm in. (i. vij. c. ij. s. i. mediu infra.
paradifo p meridie. i. p. xi. xv. c. vi. s. xv. p. medium.
Spinās r tribules ger. ibi. re. ij. p. xi. xv. c. xvij. s. ij.
Tu infidus beris calcaneo a. i. p. xi. xv. c. ij. s. i. expofit
etiam de inani gloria. ij. par. xi. xv. c. i. s. ij.
Terra comedes cūctis diebz re. expofit de auaricia.
ij. par. xi. xv. c. i. infra pncipiū. Ex. iij. caplo.
Cognouit vero adā euā vxorē suā et genuit. re. hec fu
liario est triplex. iij. p. xi. xv. c. xvi. s. vi.
Nator e mltas mea q vvenia meret. expofit. ij.
Quo cayn punit? ppter qre. i. p. xi. xv. c. xv. s. scdo. i.
fronciditū. ij. p. xi. xv. c. vij. s. ij. Ex. vi. caplo.
Noxyero iustus atq pfect. q fuit ifta pfectio re. iij.
parte xi. xv. c. ij. s. ij. Ex. xij. cap.
Egredere de terra tua r de cognatōe tua re. moralis
Egredere de terra. (of. i. p. xi. xv. c. v. post pncipiū
tuar de cognatōe tua re. quod ifta p oia figurat statū re
ligiois pfectiois. i. p. xi. xv. c. v. s. vi. Ex. xij. cap.
Ne qfo fit iurgiu inter me r te re. ij. p. xi. xv. c. v. s. ij.
infra pncipiū. Ex. xv. capitulo.
Ambula coraz me r esto pfect. quod accipit ifta pfectio
cto re. iij. p. xi. xv. c. ij. s. ij. an me. ibi. Quarto notan.
Et. i. p. xi. xv. c. ij. s. ij. post pnci. Ex. xv. cap.
Dū faret abraā ad ilicē mābre vidit tres viros re. q
modo h vidit mysteriu trinitatē. re. moralis et. i. p. titu
tertio. cap. vi. s. xv. infra pncipiū. Ex. xij. cap.
Lorb quod exulat co q filias suas dare voluit abuf
fioni re. i. par. xi. xv. cap. vij. s. ij. pte fine. Ex. xij. ca.
Tolle filiū tuū quē diligis yfaac. et offeres eū in holo
caufū re. de sup hēs moralē expofitōz. i. p. xi. xv. c. v. s.
Ex. xv. capitulo. (v. circa pncipi.
Vidit iacob scalā ftantē. ifta scala moralis et. i. p. xi. xv.
capitulo sexto. s. xij. Ex. xxix. cap.
Lya lippa r fecūda. r q rachel nō fitecūda. qd ifte
fpūaliter fignificant. i. p. xi. xv. c. vi. s. i. circa medium.
Ex. xxx. cap. Luctamē iacob cū angelo mor
talitaf. i. p. xi. xv. cap. vi. s. xvi. post medium.
Osiacob fuit binomin. qd p b fignificat. i. p. xi. xv.
ca. vi. s. i. ante mediu. Ex. xxx. cap.
Zancavitq ioseph fratres suos apud prem de cri
mine pessimo. expofit. iij. p. xi. xv. cap. ix. circa medium.
Fecitq ei tunicā polimitā. expofit de dnīs rpalibus
p qtuor pfectes. iij. p. xi. xv. c. i. s. i. iij. v. r. vi.

Exposita ex psalterio

ponit prima parte titulo. v. c. iij. per totum
 Ledet animam meam vite mee. exponit. ij. p. ti. ix. c. ij. s. i.
 Ex. xij. cap. Demo natus de muliere breui vi.
 uens tempore. zc. ij. p. ti. v. c. xi. s. primo.
 Replet mltis mlierijs qd qsi nos egredit zc. ij. p. ti. iij.
 cap. ij. s. vi. post mediū. Ex. xv. capitulo.
 Tendit em aduersus deū manū tua. qd man^o illa
 significat. z quid eius quinqs digitu habes secunda par
 te titulo secūdo. cap. i. s. ix. Ex. xix. ca.
 Quare me plequimi sicut deus zc. exponit z moralis
 lat secunda parte titulo octauo cap. iij. s. secundo.
 Gaudio ypocrite ad instar puncti zc. exponit. ij. pre
 titulo quarto cap. septimo. s. iij. infra pūct. cū exēplo
 Ex. xxxi. caplo. Ignis est vsqz ad pduōm des
 uozans z cradicas zc. exponit de luxuria q sepre sumis
 secunda parte titulo quinto cap. primo. s. xi.
 In manibus meis adhsit mihi macula. qd man^o il
 la significat. z qd eius qncz digitu. hēs. ij. p. ti. ij. c. i. s. xij.
 Si oscula^o suz manū meā. zc. qd man^o illa significat
 qd q^o quinqs digitu. habes ibidem. s. xvij.
 Ex. xxxij. cap. Respiciet hoies z dicet peccatū
 zc. exponit. ij. p. ti. vij. c. ij. s. iij. circa medium.
 Ex. xxxij. caplo. Qui regnare facit ypocrit
 es ppter pctā ppli. exponit de antixpo in ypocriti. ij. pre
 titulo quarto. cap. septimo. s. quarto infra principium.
 Si dixerit ad deū spm eius z statum zc. exponit. i
 parte titulo. quarto. cap. decimotercio. s. i. ppe finem.
 Ex. xxxvij. ca. Ubi eras qm melaudaret astrā
 maritima. i. par. ii. vij. cap. tertio Ex. xxxv. ca.
 Nunqd valet rhinoceros seruire tibi. i. p. ti. v. c. i. s. xl
 ante finē. Ex. xli. cap. Cor ei^o indurāz
 bitanqz lapis. i. p. ti. iij. c. xij. s. ij. modicū post. z. ij. p.
 titulo octauo cap. tertio. s. quinto circa principium
 factus est vt nullū timeret. oē sublime vide. moralis
 factur. secunda parte titulo tertio ca. ij. s. quarto
 Ipse est rex sup oēs filios supbie. ij. p. i. plogo p^o pn.

Exposita ex psalterio

Ex primo psalmo. Brūs vir q n ab
 hē in pssio impioz zc. ij. p. ti. iij. cap. v. infra principū.
 Ex secundo psalmo. Apprehendite
 disciplinā. ipa vario modo describit. tertia parte titulo
 decimoexto cap. octauo vsqz ad primum. s.
 Erudimini q iudicatis terrā. exponit de plaris. ij. pre
 ti. ix. ca. v. ante primū. s. Ex. iij. psalmo.
 Irascim^o z nolite peccare zc. triplr nos ad irā habere
 possum^o. ij. p. ti. vij. c. i. s. v. post principium.
 Signatū ē sup nos lumē vultus tui dñe. i. p. ti. xij. c.
 ij. s. i. in pun. z. ij. p. ti. v. c. ix. s. primo.
 Ex quinto psalmo. Sepulcrū patēs
 est guttur coz. exponit de gulosis. ij. p. ti. vi. c. iij. s. i.
 Ex. vij. psalmo. Deus iudex fortis et
 patiens zc. q exponit de bono iudice. ij. p. ti. ix. c. i. p. ro.
 Ex decimo psalmo. Qui diligit iniq
 ratē odit aīam suā. ij. p. ti. vij. c. iij. s. iij. Ex. xij. ps.
 Dēs dedinauerūt sil inuiles facti sūt. secunda parte
 titulo nono cap. quarto. s. i. ij. c. i. s. Ex. xvi. psal.
 Inimici aīam meā arcūderūt zc. i. p. ti. v. ca. ij. s. pī
 mo modicū post. Ex. xvij. psalmo. Delicia qd
 intelligit zc. i. p. ti. v. c. ij. s. iij. Ex. xxi. psalmo.
 Erue a framea deus aīam meā. exponit de xpo i sus
 passione. ij. p. ti. vij. c. vi. s. ij. vltra medium.
 De manu canis. qd manus ista significat. z qd eius
 qncz digitu. ij. p. ti. ij. ca. primo. Ex. xxij. psalmo.
 Virga tua z baculus tuus ipa mē zc. ij. p. ti. ix. ca. qn
 Porasti in aspectu meo mē s (ro. s. tertio vltra me.
 i. p. ti. iij. c. x. s. vi. post mediū. Ex. xxij. psalmo.

Delicia iuuetutis mee zc. ij. p. ti. ix. c. ij. p^o principū.
 Ex. xxvi. psalmo. Chrido z immola
 bo hostiā. zc. quō bō se offerre dz in dei sacrificiū. iij. p.
 ti. xv. c. xxxv. a. i. s. vsqz ad nonum. s.
 Expecta dñm viriliter age zc. iij. p. ti. xij. ca. ij. s. v. in
 principio. Ex. xxvij. psalmo. Vox dñi
 sup aquas zc. applicant ad se pre sacramēta. ij. p. titulo
 xij. c. ij. z. s. i. ij. iij. v. vi. vij. vij. z. ix.
 Ex. xxix. psalmo. Ego dixi in abūdāz
 tia mea nō moueboz in eternū. ij. p. ti. iij. c. vi. s. iij. i
 Ex. xxxi. psalmo. Nolite fieri sicut es
 quus z mulus zc. ij. p. ti. v. c. v. post principium
 Verūramē in diluuo aquaz multaz. exponit de pl
 digalitate. ij. p. ti. vi. c. vij. s. i. ij. iij. z. iij.
 Ex. xxxij. psalmo. Nois pctōz pes
 sīma. quare dz in suplatiō. i. p. ti. v. c. iij. s. iij. in fine.
 Ex. xxxij. psalmo. Consterber tibi in
 ecclesia magnā pplō gra lau. ij. p. ti. xij. c. i. s. ij. p^o pn.
 Dūllabā in ieiunio aīam meā. ieiunū assumit ppter
 tria. ij. p. ti. vi. c. ij. s. vij. Ex. xxxv. psalmo.
 Domines z iumēta saluabis dñe. i. p. ti. i. ca. vij. s. iij.
 In lumine tuo videbim^o lumē. i. p. ti. (circa finem
 tulo. ij. ca. vi. s. xx. ante medium. Ex. xxxvi. psal.
 Desine ab ira z derelinque furoz. noli emulari zc. ij.
 parte titu. vij. cap. secundo. Ex. xxxvij. psal.
 In imagine pertransit bō. triplex imago describitur.
 prima parte titulo pmo. ca. i. an. i. s. Ex. xxxix. ps.
 In capite libri scriptū est de me vt facerē voluntatez
 tuā prima par. ii. iij. ca. i. s. i. Ex. xli. psalmo.
 Abyssus abyssum inuocat. ij. p. ti. v. c. xij. s. iij.
 Ex. xliij. psalmo. Eructauit coz me
 um verbi boni. ij. parte ti. xvij. c. iij. s. iij. post.
 Ex. xlv. psalmo. Vacate z videte zc.
 describitur de intellectu speculariō. i. p. ti. iij. ca. vi.
 Sanctificauit tabernaculū suū altissim^o. applicatur
 ad ecclesiā. ij. par. ti. xij. ca. vi. Ex. xlvij. psal.
 Nō videbit interitū cum viderit sapiētes morientes
 zc. ij. par. ii. ca. ij. s. ij. post principium.
 Qui pshunt in virtute sua. exponitur de inani glo
 ria. secunda parte ti. iij. ca. i. ij. z. iij.
 In multitudine diuitiaz suaz gliaut. ij. p. ti. iij. ca. i.
 Sepulchra eoz domus eoz in eternū (s. ij. p. totū.
 ista dom^o vario mō describit. ij. p. ti. x. c. i. s. iij.
 Ex. xlix. psalmo. Cum adlteris por
 tionē tuā ponebas. ij. p. ti. v. c. iij. s. i. ij. z. iij.
 Deus deoz locut^o ē. z vocauit terram. prima par. ti/
 tulo quinto. capitulo secundo. s. sexto.
 Peccatori aut dixit deus. quare tu enarras zc. z pōi
 tur de ypocritis. ij. p. ti. iij. c. vij. s. i. ij. iij. z. iij.
 Ex. l. psalmo. Tibi soli peccauit z
 malū corā te fecit. notabiliter exponitur. ij. par. ti. iij. capi.
 octauo. s. secundo infra principium. s.
 Spū principali pfirmā me. quis est ille spūs. ij. pre.
 ti. xij. c. iij. s. i. post principū. Ex. li. psalmo.
 Dilexisti omnia verba pscipitatiois. ij. p. ti. v. c. x. z. s. i
 ij. z. iij. Ex. liij. psalmo. Illic trepidat
 uerunt timore vbi nō erat timo. qd triplāter fit. ij. pre
 ti. ix. ca. xvi. z. s. i. ij. z. iij. Ex. liij. psalmo.
 Uidi iniquitatem z contradictionē in ciuitate. exponitur
 vario modo z notabiliter de discordijs ciuitatū zc. secū
 da par. ti. iij. ca. vij. s. ij. iij. z. quinto.
 Saluū me fecit a pu sillanimitate spūs z in tēpsta
 te. z exponit de scrupulosa pscia. i. p. ti. iij. c. x. s. ix.
 In domo dei ambulauim^o cū consensu. prima par. ti/
 tulo quarto capitulo nono. s. ij.
 Uiri sanguinū z dolosi nō dimidiabūt dies suos. ex
 ponitur duplr. ij. p. ti. vij. c. vij. s. i. Ex. lvij. psal.
 65

Exposita ex psalterio

Supercidit ignis et non viderunt solē. i. p. ti. iij. c. iij.
Furoz illis sicut similitudinē serpēns et exponit de pē
nacibus. ij. par. ti. iij. c. vi. §. i.
Letabit iustus cum viderit vindictā. quōd hoc intelly
gitur. pama par. ti. v. c. ij. §. ij. circa finē. Ex. lxx. ps.
Comouisti terrā et turbasti eā sanā. p. tridēs eius et
ij. p. ti. iij. c. xvij. an. mediū. z. iij. p. ti. iij. c. vi. circa me.
ante pumū. §. Ex. lxi. psalmo. Nolite
sperare in iniquitate. et rapinas nolite. p. diuitie si affluis
ant nolite cor apponere. exponit. ij. p. ti. i. c. xij.
Ex. lxiij. psalmo. **Brūs quē elegisti**
et assumpti diuersimode exponit. i. p. ti. iij. c. vij. §. ij.
Ex. lxxvij. psalmo. **Si dormiatis iter**
medios clericos et c. ij. p. ti. iij. c. primo.
Viderunt ingressus tuos dō. h. de ipō variōmō expōi
tur. ij. parte titu. xxx. capitulo secundo.
Pruenerunt principes iuncti psallentib. exponit d
angelis. tertia parte titu. xxxi. cap. quinto.
Ascendisti in altū cepisti captiuitatē. exponit dupl
iij. p. ti. x. c. i. Ex. lxxvij. psalmo. **Pro**
pter inimicos meos eripe me tuas inproperiū meuz.
et secunda parte titulo vij. cap. vi. §. primo.
Quonia intrauerunt aque vsq. ad animā meā. i. par
te titulo primo cap. vi. §. quarto in medio.
Quonia zelus domus tue comedit me. ij. p. ti. vij. c.
primo. §. primo. Ex. lxxi. psalmo. **Deus iudic**
um tuū regi da. i. parte ti. v. c. ij. §. iij. infra principuz.
Eric firmamentū in summis montiuz. exponit de sa
cramento eucharistie. ij. p. ti. iij. c. v. Ex. lxxij. psal.
Perdidisti oēs q. fornicant abs te. et c. ij. p. ti. v. c. ij. §. i
Sine causa iustificauit cor meū et c. ij. p. ti. vij. c. ij. §. ij
circa mediū. Ex. lxxij. psalmo. **Incenderunt igne** s
ctuarū tuū et exponit de luxuria. ij. p. ti. v. c. i. §. i. z. ij.
Superbia eoz q. te oderunt ascendit semp. ij. p. ti. iij. c.
ij. post punci. Ex. lxxij. psalmo. **Patōz p. frī**
gam cornu et c. exponit de plaris. ij. p. ti. xix. c. i. in prin.
Ex. lxxv. psalmo. **Uouete et reddite dño deo.** ibi
lud nobiliter describit. ij. p. ti. xi. c. i. z. ij. per totum.
Ex. lxxvij. psalmo. **Adhuc ecce eoz erant in ore**
ipozum. secunda par. ti. vi. cap. i. §. i. z. tertio.
Manducauerunt et saturati sūt nimis. ij. p. ti. vi. ca. i.
§. v. vi. vij. z. ij. Ex. lxxvij. psalmo. **Deus ve**
nerit gētes in hereditatē tuā. et c. ij. p. ti. i. c. xxi. §. v. vi. et
vij. Ex. lxxix. psalmo. **Undemiat eā oēs q. pre**
tergrediunt viā et terminauit eā aper de silua. exponit
de ecclesia. i. par. ti. v. c. ij. §. vij. Ex. lxxx. psalmo.
Sumite psalmū et date timpanū. et c. ij. p. ti. iij. c. iij. i
Dimisi eos sicut desideria cordis eoz ibit et c. (p. in.
exponit de ornatu mulier. ibi. cap. v. post principium
Ex. lxxx. psalmo. **Deus stetit in synago**
ga deoz et c. ij. p. ti. v. c. vij. §. ij. circa prin. z. ij. p. ti. xxx.
Et factes peccatoz sumitis. expōit. ij. p. ti. i. c. xix. §. ij.
Ex. lxxxij. psalmo. **Disperierunt in endoz**
facti sunt vt stercus. tertia parte ti. v. c. iij. circa finem.
Ex. lxxxij. psalmo. **Inhabitabit in arujs**
tuus. ij. par. ti. iij. ca. vij. §. v. Ex. lxxxix. psal.
Deus qui glorificat in silio sanctor. exponit i. par.
titu. iij. cap. vij. §. ij. Ex. xc. psalmo. **Sup**
per aspidē et basiliscū ambulabis et culecabis et c. iij. p.
titu. xij. cap. iij. §. primo. Ex. xc. ps.
platauit aurē nō audiet. aut q. fingit oculū nō cōsiderat.
secunda parte titulo quinto cap. xv. §. tertio.
Ex. xc. psalmo. **Preoccupem⁹ facē dñi.** ij. p.
ti. iij. cap. xij. §. secōdo in principio. Ex. xcvi. psalmo.
Inflamabit i arcu inimicos eius. exponit de cho
risantib. ij. p. ti. vi. cap. vi. §. i. Ex. c. psalmo.
Panis eoz hoīs confirmet. quē panē intelligit. i. p. tit.

quarto. cap. decimotercio. §. secundo ante finem.
Draco iste quē formasti ad illudendū. i. ij. p. ti. vi. ca.
vij. §. iij. in medio. et. i. p. ti. vi. c. xij. §. ij. post medium.
Doc mare magnū et spaciosum. exponit de mō isto
ad varia secunda parte titulo secundo cap. primo.
Exibit hō ad opus suū et exponit ad varia. iij. parte
titu. vij. cap. i. z. §. i. ij. et. ij. Ex. cvi. psalmo
Domin⁹ formudo mea z laus mea. ij. p. ti. xij. cap. i.
z. §. iij. Ex. cvij. psalmo. **Induant q. detrahūt**
mibi pudore. exponit de detractōe. ij. p. ti. vij. c. iij. §. i.
Ex. cx. psalmo. **Intellect⁹ bonus omnib. facient**
bus cū. i. p. ti. iij. c. vij. in prin. Ex. cx. psalmo.
In memoria eterna erit iustus. implr exponit. i. parte
ti. ij. cap. nono. §. primo secundo et tertio.
Jocundus hō q. miseret et comedat. ij. p. ti. v. c. xvij.
§. ix. Ex. cxv. psalmo. **Dñe qz ego fu**
tuus. ego seruus tuus. et exponit. ij. p. ti. iij. cap. sexto.
Ex. cxvij. psalmo. **Dñe saluū me fac.**
quō accipit o. i. p. ti. i. c. ij. §. i. circa me. Ex. cxvij. ps.
Reuela oculos meos. et exponit de illuminatōe visus.
prima parte titulo tertio. cap. v. z. i. p. ti. xij. ca. secundo
Inclinavi cor meū ad faciendū iusti. tu. in eternū pro
pter retributōem. i. p. ti. iij. c. vi. in pn. z. §. primo.
Pax multa diligentib. legē tuā z nō est illis scandālū.
et secunda parte ti. vij. ca. iij. §. i. ij. z. iij.
Dormitauit anima mea p. tedio. ij. p. ti. ix. c. ij. §. i.
Bonitatem z disciplinā et c. ij. par. ti. v. c. i. §. i. ij. ij.
Superbi iniqu. agcbant vsq. qz. applicat ad supbia
secunda parte titulo iij. cap. primo. ante. i. §.
Declaratio scimonū tuoz illuminat. ij. p. ti. xi. c. ij.
Ex. cxv. psalmo. **Leuauit oculos meos i mō**
tes. qd intelligit per mōtes. i. p. ti. iij. c. vij. §. ij. in pn.
Ex. cxvi. psalmo. **Letatus sum i his q.**
dicta sūt mibi. Ex. cxvi. ps. **Nisi dñs custodierit**
ciuitatē frustra. et c. ij. p. ti. iij. c. i. §. ij. Ex. cxvij. ps.
Sepe expugnauerunt me a iuuetute mea. et c. i. p. ti. v.
ca. ij. §. vij. Ex. cxv. psalmo. **Dñe si est exalta**
tū cor meū. ij. p. ti. iij. c. ij. infra pnā. Ex. cxvi. psal.
Vidua eius benedicēs benedicā et c. ij. p. ti. ij. c. tertio
Ex. cxvij. psalmo. **Eccē q. bonū. istō**
bonū tripl. describit. ij. p. ti. xvi. c. x. z. i. p. ti. vi. c. ij. §. v.
Ex. cxl. psalmo. **Corripiet me iustus**
in misericordia. scda p. ti. iij. cap. vi. per totum.
Ex. cxlij. psalmo. **Demo vanitatis silis fact⁹**
prima p. ti. i. c. vij. §. tertio modicum post.
Ex. cxliij. psalmo. **Miseratiōes eius sup oīs**
opera eius. hoc tripliciter intelligitur. quarta pre titulo
quinto cap. xvij. §. nono infra principium.
Exposita ex Proverbis.
Ex. i. caplo. **Prohibe pedē tuū a semitis eius.**
prima pre. ti. xi. ca. scdo. §. scdo modicū post.
Frustra facit rhere ante oculos pennatoz. i. p. titu. ter
tio capitulo septimo. §. sexto in prinā.
Uocauit et renouit et c. exponit pulcre. i. p. ti. v. c. ij. §. i.
Ex secundo cap. **Ambulant vias te**
nebras et c. i. parte ti. v. ca. tertio. §. i. Ex. iij. cap.
Vta impioz tenebrosa. ij. p. ti. v. ca. x. §. iij. circa me.
Oculi tui videant recta. ij. p. ti. v. c. xi. post pnā puz.
Omni custodia custodi cor tuū. i. p. ti. iij. c. decimotert
tio. §. secundo. Ex quinto capitulo.
Resperit dñs viam hominis et oēs gressus eius cōsi
siderat. secunda p. titulo. v. cap. xi. §. scdo post modicum
Ex. vi. cap. **Vade ad formicā o piger**
et secunda pre. ti. v. c. vndecim. §. tertio circa finem. et
titulo pmo. cap. vicesimo quinto. §. tertio.
Sunt septē q. odit deus. et septimū detestat. ita eius
que exponunt. i. p. ti. vi. cap. iij. §. i. in med. o.

Ex posita ex biblia

bus intelligit. prima parte ti. vi. ca. ij. §. f.
 Ego dormio et cor meum uigilat. i. p. ti. v. c. vij. §. iij. an
 medium. *Ex posita ex libro Sapientie. Ex. j. c.*
 Spiritus enim sanctus discipline effugiet suum et expo
 nit de delectatione ypothesis. ij. p. ti. iij. c. vij. §. iij. infra pn.
 Deus more non fecit. quod intelligit ultra auctoritas. pri
 ma parte titulo quinto capi. primo. §. ij. in fine. In
 py aut manibus et accersit uti et. quid man? ista ligni
 ficat et quid eius quinq; digiti siue modi habes in eadem
 parte titulo secundo capitulo primo. §. xij.
 Inuidia autem diaboli mors inuoluit in uerbis terrarum.
 ij. par. ti. iij. ca. i. §. ij. *Ex. iij. capitulo.*
 Iustorum anime in manu dei sunt. i. par. ti. i. c. vi. §. iij.
 circa principium. *Ex. iij. capitulo. Etas le,*
 necutis via immaculata. i. par. ti. v. c. ij. §. vij.
 In constantia percipiscere transuerit iensum sui mali
 cia. ij. p. ti. v. c. ij. post medium ante. §. Ex. v. caplo.
 Ambulauimus vias difficiles et. vij. vic deliriosur.
 i. p. ti. v. c. ij. §. i. per totum. *Ex. vi. caplo.*
 Iudicium durissimum fiet his qui presumunt de quibus intelligi
 tur. ij. p. ti. iij. c. v. §. v. *Ex. vij. capitulo.*
 Sobrietatis enim prudentia docet iusticia et. i. p. titu
 lo tertio. cap. x. §. sexto. *Ex. x. capitulo.*
 Iustum deditur dominus per vias rectas. et dedit illi scias sa
 croz. q. fuerit. i. p. ti. i. c. ij. §. v. *Ex. xi. caplo.*
 Diligis enim oia que sunt. et nihil odisti eorum que fecisti. i. pre
 ti. vi. cap. iij. §. i. *Ex. xij. cap. Tu autem donatoris*
 rursus cum tranquillitate et. istud iudicium describit. iij. p. ti.
 iij. cap. xij. §. v. *Ex. xij. ca. Quia sunt ar*
 oes hoies in quibus non subest scia dei. quod intelligitur
 ij. p. ti. iij. c. vij. §. ij. infra principium. *Ex. xij. ca.*
 Exiguo ligno credunt hoies animas suas et ralesures
 mare et. quid per h significat. ij. p. ti. iij. c. i. §. xv.
Ex. xvi. caplo. Ingrati enim spes imberna
 lis glacies calcet. ij. p. ti. iij. c. ij. §. vi. post prin.
Ex. xvij. cap. Cum enim quietum silentium prine
 rent omnia et. desuper ponitur triplex silentium. iij. pre
 ti. xxi. c. ij. §. iij. in medio.

Ex posita in Ecclesiastico

Ex. j. cap. Religiositas custodiet et iustificabit
 cor. ij. par. ti. xvi. cap. primo in principio.
 Timor domini expellit peccatum. i. p. ti. vi. c. x. §. iij. c.
Ex. ij. cap. Ne viro duplici corde. et manibus
 malefactoribus. quod man? illa significat. et quod est? quod dicitur
 giti. ij. par. ti. i. c. xvi. *Ex. iij. caplo.*
 Qui honorat preter vitam viuet longiori. i. p. ti. xij. ca.
 iij. §. vij. *Ex. iij. cap. Est perfusio addu*
 cens perit. ij. par. ti. iij. cap. iij. §. iij. *Ex. vi. caplo.*
 Multi sunt tibi pacifica psittario autem vn? de mille.
 exponit per nostrum psittario. i. p. ti. iij. c. vij. §. iij.
 Amico fideli nulla est paratio. ij. p. ti. v. c. xvi. b
Ex. vij. cap. De negligentia purgata cum paucis
 triplex hoc intelligitur. ij. par. ti. ix. ca. iij. §. iij.
 Noli quare ab hoste ducari et. ij. p. ti. iij. c. v. §. ij. ar. pn.
 facere elemosynam ne despicias donec inuenias iustum
 scda p. ti. i. c. xij. §. i. post medium. *Ex. x. caplo.*
 Odibilis coram deo superbia et hominibus. scda pre
 titulo tertio. cap. iij. §. i. in principio. *Ex. xv. capi.*
 Deus ab initio constituit hoiem et reliquit in manu co
 silij sui. i. p. ti. v. c. ij. §. iij. *Ex. vij. capitulo.*
 Qui viuit in eternum creauit omnia simul. iij. p. titu
 lo. xij. cap. iij. §. i. post principium. *Ex. xx. ca.*
 Lascaus et imprudens non obseruabit rps. et quare. ij.
 parte ti. ix. ca. iij. §. ij. *Ex. xxi. capitulo.*
 Qui timet deum uertet ad cor suum. i. p. ti. iij. cap. xij.
 Scruppa collecta synagoga peccantium. §. ij. in fine.

et scda p. ti. v. c. v. §. iij. circa fine. *Ex. xij. cap.*
 Sicut cor bouis inapidans est piger. scda p. ti. v. c. xij.
 §. tertio. *Ex. xij. cap. Linnis mulier relinquens*
 virum suum peccabit. scda p. ti. v. c. iij. infra principium.
 Quis nil melius quam timor domini. quod multiplicat probat. i. p. ti.
 vi. c. x. §. v. in principio. *Ex. xij. capitulo.*
 Transite ad me. oes qui percipiscunt me et. i. p. ti. vi. cap.
 Quasi cedrus exaltata sum et. sumit per te. iij. §. i.
 mare de assumptione bre virginis. et de eadem delectat qu
 ta par. ti. xv. ca. xij. per totum. *Ex. xv. cap.*
 Tres species odit anima mea. paupere superbum. diu
 tem mendacem. et senescitum et insensatum. ij. p. ti. iij. c. ij. §. i.
 infra medium. et. i. p. ti. vi. ca. iij. §. i. circa medium
Ex. xxx. cap. Nisi tenueris te instanter in timo
 re domini. auo in buerit domus tua. ista domus describit
 tertia par. ti. x. cap. primo. §. i. *Ex. xxx. cap.*
 Fili mi sine psittio nihil facias. istud consilium describi
 tur vario modo. i. par. ti. iij. ca. vij. *Ex. xxx. ca. i.*
 Si est tibi seruus bonus sit tibi quasi anima tua. ista
 fidelitas in tribus ostendit. quarta par. ti. v. c. xvi. p. pn.
Ex. xxx. vij. cap. Propter crapulam misit pe
 rierit. delectat de gula. ij. p. ti. vi. c. i. §. tertio.
Ex. xxx. vij. cap. Altissimus de terra creauit
 medicans. i. p. ti. iij. c. x. §. decimo.
 Non dederis in tristitia cor tuum. sed repelle eam a te. p. pn
 par. ti. v. quinto. capitulo. i. §. x. *Ex. xxx. cap.*
 Tradet cor suum ad uigilandum diuiculo. i. p. ti. iij. c. xij.
 §. scdo. *Ex. xli. ca. Erubescere a pre*
 et a matre et fornicatore et. iste. xvi. ueridie et describit. iij.
 parte. ti. iij. ca. i. §. septimo per totum. *Ex. xli. cap.*
 Melius est iniquitas uiri quam bonitas mulier. i. p. ti. ij. c. x.
 to. ca. x. ante uiam uisionem. et. ij. p. ti. v. c. i. §. ij. an me.
 Dilectus deo et hoibus. moyses et. moralisat. i. p. ti. ij. ca.
 Elegit cum dominus ex omni carne et. ista. (x. §. ij. infra me.
 electio vario modo describit. i. p. ti. iij. c. vij. §. iij. et huius
 lectiois sunt tria signa. i. p. ti. iij. c. vij. §. tertio.
Ex posita ex Esaya. Ex. j. cap. Non an? no
 stre plene sunt sanguine. quod man? ista significat. et quid
 eius quod digiti siue modi. h. ij. p. ti. i. c. i. §. xij.
 Auserte malum cogitationum uisum. ij. p. ti. v. c. i. §. iij.
Ex. iij. caplo. In die autem illa auferet dominus omnia
 mentium calcamentorum et lunulas et torques et. quod ista sig
 nificant habes. ij. p. ti. iij. c. v. §. ij. post principium.
Ex. v. cap. Nec opa manuum eius consideratis et.
 secunda parte titulo quinto cap. xi. §. secundo.
 Dilatauit infernum animam suam. exponit de anima. p. pn
 parte titulo primo cap. sexto. §. quarto circa finem
 Expectauit ut faceret fructus. et fecit labru scas. ij. p. ti.
 ti. v. cap. ij. §. x. ante medium. *Ex. xi. cap.*
 Redesat super eum spiritus domini sapienter et intellectus et. ista co
 na p ordine describunt. iij. p. ti. xi. ca. i. §. secundo.
Ex. xij. cap. Quod cecidisti de celo lucifer qui mane
 oriebaris et. exponit notabiliter. ij. parte titu. tertio. ca.
 primo. §. tertio. et adhuc dupli. ibi. c. ij. §. i.
Ex. xij. cap. Erubescere sidon ait mare. p. pn
 ma parte titulo tertio cap. decimo. §. octauo circa prin
 cipium. *Ex. xxvi. capitulo. A facie tua*
 domine concipimus et quasi parturimus. prima parte titu
 Omnia enim opera nostra opera. (lo octavo. capi. tertio.
 tus es in nobis. iij. par. ti. vij. cap. i. *Ex. xxvij. ca.*
 Pedibus calcabitur corona superbie et. ij. par. ti. tertio. c.
 Manda remada expecta repecta. iij. §. quarto
 ij. p. ti. iij. c. vij. §. v. an medium. *Ex. xxx. caplo*
 Prepara est ei ab heri Tephet a rege p. pn
 et dilata. i. p. ti. v. c. ij. §. iij. modum post
 Neque ad dexteram neque ad sinistram et. ij. par. ti. iij.
 cap. ij. §. ij. post principium.

Exposita ex biblia

Ex. xxiij. cap. Beatus dicitur man' suas ab oi munere. qd man' ista significat. z qd ei' dnoq' digiti. ha Angeli. pa' s. amare flebit. quod (bes. ij. p. ti. ij. c. i. s. f. scelligit q' angeli doler. iij. ti. xxi. c. vi. s. yij. circa mediu' Ex. xxxviij. capi. Moveris tur no viues. expo nit de vite termino vtz possit plongiari vel abbreviari Precisa est velur a terente (i. p. ti. v. c. i. s. octavo. Ex. ii. cap. Levare in celu' oculos vestros z vide tesub terra dcorsum. i. parte ti. iij. ca. vij. s. iij. Ex. liij. ca. Jugiter nome' meu' blasphemat. s. multi pliterfic. ij. p. ti. vij. c. vij. s. i. ij. et. iij. Ex. lviij. cap. Ecce in die ieiunij vti inuenit vo litas vira zc. ij. p. ti. vi. c. ii. s. viii. r. z. r. Et ad illud valer qre ieiunauim' z n' asperisti. buni lium' asas nras z neficisti. Nolite ieiunare vsqz ad bac die vt audiat clamor v' zc. ij. p. ti. vij. c. iij. s. ii. Ex. lxxvi. cap. Celsa sedes mea est. qd scelligit per celu'. z quod i istis de sedet. i. p. ti. iij. c. vi. s. xvi.

Exposita ex hieremia.

Ex secundo caplo Transire ad insulas cethum videte z in cedat mittite z psiderare vebementer zc. ij. p. ti. v. c. xi. s. iij. Onager assuet' in solitudine in dsiderio aie sue terra sic ventu' amoris sui. quod intelligit. i. p. ti. vi. ca. iij. s. i. modicu' post. Ex. iij. cap. Et iurabis vivit dno' in veritate z iudicio z i iusticia zc. ij. p. ti. x. c. iij. s. ij. z iij. Sapientes snt vt faciat mala. ista sapia deservit. iij. parte ti. x. c. iij. s. iij. in medio. Ex. vij. caplo. Ex sana bar' p'itudoes filie ppli mei ad ignorantia' ij. p. ti. vij. ca. iij. s. iij. infra p'inci. Ex. ix. caplo. No' gl'ic' fortis in fortitudine sua. ista fortitudo d'icri bit. iij. p. ti. xij. c. ij. s. i. Ex. xij. caplo. Iustus qdem tu es d'ne si dispure' te cu'. verum iusta loquet a te. ij. parte. ti. xij. cap. ij. s. scdo. Ex. xvij. cap. Prau' est cor hois z inseruabli le. i. p. ti. iij. cap. xij. s. ij. z. ti. ij. c. vij. s. i. infra p'inci. Ex. xxi. caplo. Eructevi oppressum de manu ca l'ianam. qd man' ista significat. z qd ei' dnoq' digiti. ij. par. ti. ij. cap. i. s. xi. Ex. xxxij. cap. Ex cabo cea nouu'. i. p. ti. iij. c. xij. p' vltima' diuisioes Ex. xl. ca. Dis caro seniu. z ois glia ei' q' si flos agr' ij. parte. ti. v. c. xv. s. ij. Ex. xli. capitulo. Decaginta viri rasi barba z sallis vestibz zc. morali santur. ij. par. ti. iij. cap. vij. s. ij. post prin'. Ex. lxxij. c. Ingressi snt terra egypti qz no' obedierit voce' d'ni. ij. parte. ti. ix. cap. iij. s. scdo. Ex. lxxvij. cap. Maledict' qui facit opus dei fraudulenter. quod h' in telligit. ij. p. ti. nono cap. iij. s. scdo. Maledict' q' phibet gladiu' suu' a sanguine. ij. p. ti. ix. Sublimitate' ei' z arrogan' (ca. v. s. iij. vltra medi. tia z supbia' zc. ij. p. ti. iij. c. iij. s. iij. infra p'ncipi' Redcut in scabo suis et no' est trasfusus zc. exponit de accidia. scdo a parte. titulo. ix. c. ij. s. i. infra p'ncipiuz. Exposita ex libro Trinoz. Ex primo cap. Sordes eius in pedibz ei' p' ma parte. ti. quinto. cap. i. s. xi. Manu' suu' misit hostis ad oia' desi. quid man' illa significat. quid eius quinqz digiti. ij. par. ti. ij. c. i. s. vi. Ex tercio caplo Inebriauit me absint' beo zc. secunda parte. ti. scdo. ca. i. s. i. circa mediu' Vos omnes q' transitis per viam. quod ibi accipit illa litera o. i. p. ti. i. c. ij. s. i. Ex. iij. c. Filia populi mei crudelis quasi struro in deserto. ses cunda parte. titulo. quarto. cap. vij. s. iij. Exposita ex Ezechiele. Ex ex medio eius silitudo q'es

tuoz zc. desuper sedente zc. que ad longu' exponunt. p' ma parte. titulo. tercio. cap. vi. s. xij. Ex. iij. cap. Fili hois specularoz te decat domui' israel. exponit s cura platorz. ij. par. ti. ix. c. v. s. iij. Ex. iij. cap. Tu fili hoministum e tibi lateret z ponet cu' cora' te. ex ponitur de planis. scdo par. ti. ix. ca. v. s. tercio. Usqz quo morabur apud te cogitatioes innoxie. scda da parte. titulo. quinto. cap. i. s. v. Ex. vij. cap. Adduxit me in hierusalē zc. vbi erat statutu' idolum zeli zc. coru' moralisatur secunda parte. titulo. nono. capi tulo. quinto. s. tercio. in medio. Ex. xij. cap. Ue q' his cosumunt puluillus sub omi' cubito man' prima parte. titulo. ij. cap. iij. s. v. Ex. xvi. caplo. Laui te aqua. mudavi te vni' te oleo z vestiui zc. qui per ordinē moralisat d' ba pulmo pulcre. i. p. ti. i. c. i. s. ij. Dec fuit iniquas sodomie zc. ij. p. ti. v. c. i. s. ij. infra p'nc. Ex. xvij. caplo. Adha gradis magna' alaz zc. moralisat. i. parte. ti. iij. ca. iij. s. ij. Ex. xvij. cap. Patres nostri comedierunt acerbam zc. ij. parte. titulo. iij. c. vij. s. ij. infra p'ncipi'. Anima que peccauerit ipa' mouet. exponit de pector' re propter multa. i. par. ti. v. c. i. s. xij. Nunquid voluntatis mee est mors impij zc. i. par. ti. xij. capitulo. primo. s. vij. Ex. xx. cap. De manu violenta eripuit paupere'. quid manus ista significat. z quid eius quinqz digiti. h' s. ij. p. ti. ij. c. i. s. quarto. Ex. xxxv. caplo. Miseram a vob cor lapideum zc. prima p. ti. iij. ca. xij. s. secundo. Exposita ex Daniele. Ex quarta caplo. Visio regis de arbore moralisat prima parte. titulo. quarto. cap. xv. s. primo. Nabuchodonosor dixit. none' hec est babilo magna zc. et quod fuit mutatus in bestia. secunda parte. titulo. tercio. caplo. secundo. s. secundo. circa mediu' Ex quinto caplo. Tota historia balthasar cum mane thetel p'ares. i. p. ti. v. c. ij. s. vndecimo. Ex. vij. capitulo. Uidebam in visione mea nocte quattuor bestias que exponuntur. prima p' te. titulo. tercio. capitulo. sexto. s. decimo. septimo. Uidi quattuor ventos ex mari pugnant' zc. quibz bus isti assimilant. secunda parte. titulo. tercio. capitulo. secundo. ante primu'. s. z. s. primo. secundo. tercio. z. quarto. Ex quarta parte. titulo. decimo. quarto. ca. septimo. s. infra p'ncipium. Ex decimo capitulo. Os vnus angelus discordabat ab altero. quomodo hoc intelligitur. tertia parte. titulo. tricesimo. primo. capu' tulo. sexto. s. quarto. in medio. Ex Baruch tercio cap. Ubi sunt p'ncipes gentiu' qui dominant. super bes tias que sunt in terra. exponitur et dedatur necabil' ter secuda parte. titulo. quinto. caplo. decimo. quarto. s. ij. Exposita libri Dzee. Ex primo capitulo. Uade z assume et bi mulierem fornicariam. zc. exponit tripliciter. ij. part' te. titulo. quinto. capitulo. scdo. s. scdo. circa mediu'. Ex secundo caplo. Duce' eam in solitu' dine' z ibi loquat' ad cor eius. i. p. ti. iij. c. xij. s. i. Ex. iij. ca. No' e' viras i' fra. n' msa s' maledictu' ij. p. Qu tu sciaz spulisti ego' repelloz (ti. v. c. iij. s. i. ar. fi. a te zc. exponit d' negligaria platorz. ij. p. ti. ix. c. v. s. pmo. Ex. vij. c. Os adulterates q' diban' succel' a co quere. i. p. ti. v. c. iij. s. i. post prin'. Ex. xij. capitulo. Spa' i' do tuos ista spes q' d'ru' p' a cap' iij. p. ti. vij. ca. i. s. v. an' me. Exposita ex Tobele. Ex. i. capitulo. Residuū eruce comedie locusta. z residuū locuste zc. ij. parte. titu. quinto. cap. xij. s. scdo.

Ex Mattheo

Computruerunt lumenta in stercore. secunda parte titulo quinto. cap. xiiij. §. iij. r. ca. ij. §. iij. post p. n. p. i. Ex secundo cap. Sacerdotate ieiunium quod est ieiunium sanctificare hēs. ij. p. ti. vi. c. ij. §. vij. an p. n.

Exposita ex Amos

Ex primo caplo. Odio habuerunt in porta corripientē. ij. p. ti. viij. ca. ij. §. iij. an. finē. Ex. vi. ca. i. De q. opulenti cōtra i. Lyon. ij. p. ti. viij. §. iij. ar. ca. finē.

Exposita ex Jona Ex tertio. ca. Cōvertat vir a via sua malaz ab iniquitate q. est in manib. eorum. Quid man? ista significat. r. qd. ei? q. nōq. digni hēs. ij.

Exposita ex Michai. par. ti. ij. cap. i. §. vij. Ex. vij. cap. Inimici hōis domestica ei. expone de sanguineis in morte. i. p. ti. v. c. ij. §. ij. p. p. n. a. Ex mat. b. p. ca. b. r. ca. d. e. a. u. r. o. r. a. s. q. i. b. i. e. p. p. o. n. i. t. d. e. a. u. r. o. r. i. s.

Uir fr. m. i. u. i. s. e. n. e. r. a. t. a. d. m. o. r. e. (ij. p. ti. i. c. ij. §. ij. malū manuū suaz dicitur bonū. Quid man? ista signifi. ficat. qd. ei? q. nōq. digni hēs. ij. p. ti. ij. c. i. §. xxi.

Ex Saphonia. §. cap. Ambulabit ut cecus. qd. dō peccauerit. ij. p. ti. v. ca. ij. §. i. Ex. ij. caplo. Seruēt ei humero vno. ij. p. ti. xvi. cap. r. ar. ca. finem

Exposita ex Aggeo. Ex. ij. cap. Congrega. turū mercedis ei muerit eas i. sacculū. i. p. ti. vij. c. ij. §. Ex zacharia. vij. cap. Ieiunium quisticū (ij. niū qnā rē. ista desent. ut q. r. p. e. i. s. t. e. b. a. r. i. i. p. ti. iij. ca. Ex. ij. N. achaboz. cap. i. (ij. §. iij. i. s. t. r. a. m. e.

Adap. ar. d. i. s. c. o. r. v. i. m. i. n. l. e. g. e. r. e. i. p. ti. iij. c. ij. §. i. Ex. ij. ca. Seta ergo r. salubris ē cogitatio. p. d. functis. de q. b. i. t. e. l. l. i. g. i. t. h. e. c. a. u. t. o. r. i. t. a. s. i. p. ti. x. ca. ij. i. p. n. et tertia parte titulo. xxxij. Ex. q. n. t. o. c. a. p. i. t. u. l. o.

Antiochus quō intravit in tēplū r. spoliavit illd. v. i. u. e. r. s. i. s. e. r. n. a. m. i. s. i. t. q. m. o. r. a. l. i. s. a. n. t. i. i. p. ti. xij. c. vi. §. vij. Exposita s. e. u. a. g. e. r. e. p. l. a. s. Ex. i. p. m. o. e. x. m. a. t. h. Ex. i. c.

Iber generationis ie

lu xpi filij dauid. Quare scriptura nō p. s. u. e. i. t. g. e. n. e. a. l. o. g. i. s. a. r. e. m. u. l. i. e. r. e. s. s. i. c. v. i. r. o. s. r. e. r. e. u. e. a. l. i. e. q. s. t. i. o. n. e. s. m. o. u. e. t. d. e. s. u. p. i. i. j. p. ti. xv. c. ij. §. iij. q. s. p. r. e. i. t. u. s. A. p. p. l. i. c. a. n. t. e. i. a. s. a. d. b. r. a. m. h. g. i. n. e. p. r. e. r. v. a. r. i. a. i. b. i. c. v. r. c. a.

Lū esset desponsata (ij. §. iij. quasi per totum. m. f. i. e. s. u. m. a. r. i. a. d. e. s. p. o. s. i. t. a. v. a. r. i. o. n. d. d. e. s. c. r. i. b. i. t. c. u. m. i. s. t. o. e. u. a. g. e. l. i. o. i. i. j. p. ti. xv. c. vij. p. r. o. t. u. s. r. e. c. p. §. ij. Ex. xpi natiuitas describit ibidem cap. xxxi. per totum.

Ex. ij. caplo. Vidim? stella ei? i. o. r. i. e. t. e. i. s. t. a. s. t. e. l. l. a. v. a. r. i. o. m. o. z. n. o. t. a. b. i. l. i. t. e. r. d. e. s. c. r. i. b. i. t. ij. p. ti. xij. c. x. §. iij. iij. Vidim? stella ei? i. o. r. i. e. t. e. d. e. e. p. i. s. t. a. n. t. i. a. d. n. i. (v. r. v. i. b. a. b. e. s. e. t. s. e. r. m. o. n. e. p. r. b. e. n. i. a. v. i. h. s. u. d. d. a. r. a. t. o. r. i. b. p. i. s. t. a. s. e. s. t. i. u. t. a. r. e. i. i. j. p. ti. xv. cap. xxxij. p. r. o. t. u. s. Ex. ij. ca.

Pniam agite rē. i. p. a. v. a. r. i. o. m. o. d. e. s. c. r. i. b. i. t. r. e. i. j. p. ti. s. d. e. c. i. m. o. q. u. a. r. t. o. c. a. xvij. p. r. o. t. u. m. Ex. iij. caplo

Circūibat iesus tota galilea dices. qd. decur. i. i. j. p. r. e. t. i. i. c. i. §. i. i. s. t. r. a. p. n. De tēprato. e. v. i. d. e. v. a. r. i. a. z. p. u. l. c. r. a. n. o. t. a. Ex. v. ca. Bti paupes spū. bilis. s. in tabula qm. i. p. o. r. t. u. ē. r. e. g. n. u. c. e. l. o. z. r. e. D. e. s. i. s. t. e. o. c. t. o. b. e. s. t. i. t. u. d. i. e. s. p. e. r. o. r. d. i. n. e. m. e. n. u. m. e. r. a. n. t. r. e. a. d. l. o. n. g. u. v. a. l. d. e. d. e. c. l. a. r. a. t. r. e. u. i. j.

Bti mites q. mites dicūt bti. (p. ti. vij. c. vij. §. vij. iij. parte titu. q. r. o. c. i. j. p. o. s. t. m. e. d. i. u. e. t. i. a. §. i. i. n. f. i. n. e. r. e. q. r. t. a. p. a. r. t. e. t. i. t. u. v. i. j. c. a. p. vi. §. s. e. c. u. n. d. o.

Qui viderit mherē ad p. e. p. u. s. c. e. d. a. e. a. ij. p. ti. v. c. i. §. v. i. s. q. u. i. t. r. a. s. a. t. f. r. a. t. r. i. s. u. o. r. e. I. s. t. e. g. d. u. s. i. r. e. d. e. (v. i. j. s. c. r. i. b. i. t. e. t. i. a. d. p. o. s. i. t. u. i. j. p. ti. v. i. j. c. i. §. ij. p. e. r. r. o. t. u. s. i.

Odio habeb inimicos. h. o. n. d. i. t. r. e. p. b. a. t. c. e. f. a. l. s. u. m. ij. Ego at dico vobis. n. o. (p. ti. vij. c. ij. §. iij. s. a. n. f. i. l. i. t. e. r. e. s. i. s. t. e. r. e. m. a. l. o. S. i. q. s. t. e. p. u. s. s. e. r. i. t. r. e. i. p. ti. xv. c. i. §. vi. N. o. l. i. t. e. i. u. r. a. r. e. n. e. q. s. p. c. e. l. u. n. e. q. s. p. t. e. r. r. a. q. u. o. h. i. t. e. l. l. i. g. i. t. s. e. c. u. n. d. a. p. a. r. t. e. t. i. x. c. a. i. i. j. a. n. m. e. d. i. u. r. e. c. v. i. §. ij. d.

S. i. s. v. l. t. r. e. c. u. s. p. r. e. d. e. i. i. n. d. i. c. i. o. r. e. i. j. p. ti. vi. c. i. §. i. j. D. i. c. i. t. u. s. e. s. t. q. u. o. d. d. i. s. i. m. i. l. e. r. e. v. y. o. r. e. i. u. a. d. e. r. a. l. i. b. e. l. l. o. r. e. p. u. d. i. j. d. e. i. s. t. o. l. i. b. e. l. l. o. v. i. d. e. v. a. r. i. o. i. j. p. ti. xij. c. x. §. i. j. p.

Diligite inimicos vros. Ista dilectio describit. c. o. r. d. i. u. i. j. p. ti. vi. c. i. j. §. i. r. d. e. s. i. g. n. i. s. h. u. i. p. d. i. l. e. c. t. i. o. n. i. s. h. e. s. i. b. i. d. e. s. y. i. j. r. q. u. o. d. i. s. t. a. d. i. l. e. c. t. i. o. s. i. t. u. e. l. l. i. g. e. d. a. r. e. i. j. p. ti. v. i. c. v. i. j. r.

Estote g. v. o. s. p. f. e. a. t. s. i. c. r. p. r. v. r. e. c. e. l. e. s. t. i. s. p. f. e. a. t. e. s. t. i. i. j. p. ti. x. c. i. j. §. ij. c. i. r. a. m. e. r. a. l. t. a. m. i. l. t. a. v. i. d. e. d. e. s. u. p. i. b. i. t. i. j. p. ti. x. c. i. j. §. ij. d. d. e. v. a. r. i. a. p. f. e. a. t. e. s. t. e. t. a. d. p. o. s. i. t. u. m.

Ex. vi. caplo. Attendite ne iustitia vram faciat. r. i. s. c. o. r. a. m. h. o. m. i. n. i. b. r. e. i. j. p. a. r. t. i. i. j. c. a. p. i. §. i. j. p. n. a.

Te aut. sa. c. e. r. e. e. l. e. m. o. s. y. n. a. n. e. f. e. a. t. s. i. m. i. s. t. r. a. q. d. f. a. c. i. o. r. d. e. p. t. r. a. t. u. a. e. p. o. n. i. t. b. r. e. u. i. t. e. r. i. j. p. t. i. i. j. c. a. §. i. a. n. t. e. f. i. n. e.

Te aut. sa. c. e. r. e. e. l. e. m. o. s. y. n. a. r. e. q. u. o. d. i. p. a. e. z. d. a. n. u. i. j. p. r. e. t. i. v. c. p. v. i. j. §. r. a. n. m. e. v. i. d. e. e. t. v. a. r. i. a. n. o. t. a. b. i. l. i. a. s. c. l. a. m. o.

Nolite solitari esse r. e. i. s. t. a. s. o. l. i. t. a. r. u. d. i. e. v. i. d. e. (v. i. n. o. p. n. o. t. a. b. i. l. i. f. m. e. n. e. i. j. p. t. i. c. x. p. v. r. z. s. i. j. r. i. j. p. e. r. r. e. i. u. j.

Nolite solitari esse r. e. p. o. n. i. t. a. p. r. e. t. i. v. c. i. §. v. i. N. o. l. i. t. e. s. o. l. i. t. a. r. i. i. n. u. r. a. l. i. t. u. r. u. d. e. q. c. r. a. s. t. i. n. o. i. n. t. e. l. l. i. g. i. t. E. x. t. e. r. m. i. n. a. t. c. a. m. f. a. c. t. o. s. s. u. a. s. (ij. p. ti. i. c. x. p. v. §. i. d. o.

Te. e. p. o. n. i. t. i. j. p. ti. i. j. c. a. i. j. §. i. i. n. f. r. a. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m. I. t. e. m. o. p. r. d. u. o. b. d. i. u. s. s. e. r. u. i. r. e. e. p. o. s. i. t. b. r. e. u. i. t. i. j. p. t. i. i. j.

De p. r. i. t. r. d. e. q. i. n. p. n. i. c. a. p. c. a. s. e. x. t. r. o. §. ij. i. n. m. e. d. i. o. v. i. d. e. s. u. p. r. a. s. u. b. l. i. t. e. r. a. p. s. p. a. r. t. e. n. o. s. t. e. r. e.

Quo b. t. i. t. u. d. i. e. s. d. e. q. b. i. n. p. n. i. c. a. r. e. s. c. r. i. b. i. t. u. j. p. a. r. t. e. t. i. v. i. j. c. a. p. s. e. p. t. i. m. p. e. r. r. o. t. u. m. Ex. v. i. j. c. a. p. l. o.

In q. c. m. i. d. i. c. i. o. i. u. d. i. c. a. u. e. r. i. t. i. s. i. d. i. c. a. t. i. m. i. i. j. p. t. i. i. j. c. a. v. i. j. §. i. v. i. d. e. e. i. s. p. e. r. e. s. §. q. u. i. s. e. s. t. a. d. p. r. o. p. o. s. i. t. u. m.

Attendite a falsis p. b. i. s. q. v. e. n. i. u. r. a. d. v. e. s. r. e. i. j. p. a. r. t. e. N. o. p. r. a. r. b. o. r. b. e. n. a. s. t. r. u. c. t. u. s. f. a. c. t. e. m. a. (i. j. c. v. i. j. §. i. j.

les qd. i. t. e. l. l. i. g. i. t. p. a. r. b. e. r. e. r. e. i. p. t. i. i. j. c. x. i. j. §. ij. i. s. t. o. p. n. N. o. p. r. a. r. b. o. r. b. e. n. a. r. e. p. s. e. r. m. o. e. v. i. d. e. d. e. i. u. j. p. t. i. i. j. c. a. p. x. v. §. i. r. e. c. x. i. j. §. i. j. e. r. q. u. i. n. t. o.

N. o. e. m. i. s. q. d. t. i. c. i. t. m. i. b. i. t. n. e. r. e. i. n. t. r. a. b. i. t. i. r. e. r. e. p. n. i. m. a. p. a. r. t. i. q. u. a. r. t. o. c. a. x. i. j. §. i. i. j. p. p. e. m. e. d. i. u. r. e. r. e. b. i. l. e. t. i. c. i. t. d. u. e. i. j. p. t. i. i. j. c. a. i. j. §. i. j. i. s. t. r. a. p. n. Ex. v. i. j. c. a. p. l. o.

N. o. i. n. u. e. n. i. t. a. n. t. a. f. i. d. e. i. n. i. s. r. a. e. l. i. s. t. a. m. a. g. n. i. t. u. d. o. f. i. d. e. i. n. o. t. a. b. i. l. i. t. e. r. d. e. s. c. r. i. b. i. t. i. j. p. t. i. v. i. j. c. a. i. j. §. v. i. r. v. i. j. D. e. s. c. e. d. e. n. t. e. i. e. s. u. i. n. n. a. u. t. i. c. a. l. a. s. e. c. u. n. t. i. s. u. r. e. u. i. d. e. s. p. u. l. i. c. i. p. a. p. p. l. i. c. a. t. a. d. r. e. l. i. g. i. o. n. e. i. j. p. a. r. t. e. t. i. v. i. j. c. i. §. x. x. i. j.

U. i. d. e. d. e. n. a. u. t. i. c. a. l. a. v. e. l. n. a. u. i. v. e. l. v. e. n. t. o. a. l. i. a. n. o. t. a. b. i. l. i. a. s. u. p. r. a. n. a. u. i. s. e. t. v. e. n. t. u. s. Ex. n. o. n. o. c. a. p. l. o.

A. s. c. e. n. d. e. s. i. c. h. u. s. i. n. n. a. u. t. i. c. a. l. a. t. r. i. p. l. e. x. n. a. u. i. s. d. e. s. c. r. i. b. i. t. i. j. p. a. r. t. e. t. i. t. u. l. o. i. j. c. a. p. i. §. x. x. i. j. p. r. o. t. u. s. r. e. c. p. v. i. j.

S. u. r. g. e. r. e. l. l. e. l. e. a. r. u. t. u. i. j. r. e. d. e. i. n. d. o. m. u. D. o. m. i. s. t. a. m. e. r. a. l. i. s. a. t. i. p. a. r. t. i. i. j. c. x. §. v. i. p. e. s. t. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m.

F. i. d. e. s. t. u. a. t. e. s. o. l. u. a. f. e. c. q. u. o. d. s. a. l. u. a. r. f. i. d. e. s. r. e. p. m. i. t. i. p. l. e. x. v. i. n. i. t. o. s. d. e. s. c. r. i. b. i. t. i. j. p. t. i. v. i. j. c. i. §. v. i. Ex. f. c. a. p. l. o.

E. s. t. o. t. e. p. r. u. d. e. n. t. e. s. s. i. c. u. t. f. p. e. r. e. s. i. j. p. t. i. v. c. x. i. E. s. t. o. t. e. p. r. u. d. e. n. t. e. s. r. e. s. u. p. n. o. u. e. r. e. g. l. e. p. i. r. a. t. u. e. r. o. n. v. i. t. e. g. e. n. e. r. i. s. h. u. m. a. n. i. i. j. p. t. i. i. j. c. a. i. j. r. §. i.

N. o. l. i. t. e. p. e. r. r. a. r. e. n. e. q. s. f. a. c. c. u. l. u. n. e. q. s. p. e. r. a. r. e. r. e. e. p. p. o. n. i. t. e. u. p. l. i. c. i. t. e. r. p. r. i. m. a. p. a. r. t. e. t. i. x. v. c. a. p. i. §. q. u. i. n. t. o.

I. n. i. m. i. a. h. o. i. s. d. o. m. e. s. t. i. c. a. e. i. u. s. e. x. p. o. n. i. t. u. r. d. e. s. p. a. n. g. u. i. n. e. i. s. i. n. m. o. r. t. e. r. e. d. e. a. u. a. r. i. a. t. a. i. j. p. t. i. i. c. i. §. i. j. r. i. p. a. r. t. i. N. o. l. i. t. e. t. i. m. e. r. e. c. o. s. q. o. c. c. i. (v. c. i. j. §. ij. p. o. s. t. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m.

d. u. n. t. c. o. r. p. u. s. r. e. i. s. t. e. r. i. m. e. r. v. a. r. i. o. m. o. d. o. r. e. s. c. r. i. b. i. t. u. r. q. u. a. r. t. a. p. a. r. t. e. t. i. t. u. l. o. x. i. i. j. c. a. p. i. j. Ex. x. i. c. a. p. l. o.

E. c. c. e. h. m. o. l. l. i. b. u. s. v. e. s. t. i. u. n. t. i. n. d. o. m. i. b. u. r. e. g. u. s. u. n. t. e. x. p. o. n. i. t. u. r. s. i. d. a. p. a. r. t. i. i. j. c. a. p. q. u. i. n. t. o. §. i. i. j. a. n. d. i. m. e. d. i. a. r. e.

R. e. g. n. u. c. e. l. o. z. v. i. m. p. a. r. i. t. r. v. i. o. l. e. n. t. i. r. a. p. i. u. r. i. l. l. u. d. q. u. e. e. s. t. i. s. t. a. v. i. o. l. e. n. t. i. a. i. j. p. a. r. t. i. i. c. a. p. i. j. i. n. f. r. a. p. r. i. n. c. i. p. i. u. m.

Ex. x. i. c. a. p. l. o. D. i. c. o. a. u. t. v. o. b. i. s. q. u. i. o. m. i. e. h. b. u. m. o. c. i. o. s. u. m. q. d. l. o. c. u. t. i. r. e. i. p. a. r. t. e. t. i. i. j. c. a. p. i. j. §. v. i. i. n. f. i. n. e. c. e. p. i. s. t. a. p. a. r. t. e. t. i. t. u. l. o. i. i. j. c. a. i. j. §. i. j. b. r. i. j. p. t. i. v. i. c. i. i. j. §. i. j. O. m. n. e. p. a. s. s. i. m. i. t. a. t. i. o. n. e. m. r. e. m. i. t. t. e. t. h. o. i. b. u. s. r. e. q. u. o. d. s. i. c. i. n. t. e. l. l. i. g. e. n. d. u. m. i. j. p. a. r. t. i. v. i. j. c. a. p. v. i. j.

Ex Mattheo

Quid et assumit sepre alios spūs nequiores se zē. i. p. Reuerat in domū meā vnde. (ti. vi. ca. xij. §. tertio) et iū. z. exponit de tēpratoe pāōis zē. i. p. ti. vi. c. xij. §. Ecce mater z fies tui foris stāt. qre z. (v. circa finē) quō istū dicit fies dñi q principatū fuerunt. z quō alio noie ē dicitur fies zē. iij. p. ti. xv. c. xxxi. §. iij. infra pñ. Ex. xij. caplo. Aliud tricesimū aliud sexagesimū aliud centesimū. hī describunt z. dedarant. iij. p. tit. xxx. ca. viij. §. iij. z. iij. p. ti. iij. c. ix. §. iij. infra. etiaz. Sile ē regnū celoz hōi negotiaroz q. (S. iij. v. z. vi. tēni bonas margaritas. ij. p. ti. c. xvi. §. pmo. Sile est regnū celoz sagene misse in mare zē. Ista cōgregatio vario modo dicitur. iij. p. ti. xij. c. i. §. i. infra pñ. Sile est regnū celoz thesauro abscondito in agro. iij. p. ti. iij. cap. sexto. §. sexto. Ex. xv. ca. Nō em lauanti manus cū panē māducat. quomodo hoc intelligitur habes. ij. p. ti. vi. c. iij. §. vi. Cecus si teo ducatur pster ambo in foveā cadunt ex ponit de triplici ignorātia. iij. p. ti. v. c. ix. §. ij. in pñ. De corde exeunt cogitāōes male zē. sepre sūt differē. te in quoz cordiū. i. p. ti. iij. c. xij. §. iij. De corde exeunt cogitāōes male furtum. homicidiū. Mulier magna est fides tua. (ij. p. ti. v. c. i. §. sexto. Qm magnitudo describit. iij. p. ti. viij. c. iij. §. iij. v. vi. Qmber quō itelligit ibi ista lūtera o. i. p. ti. x. (z. viij. capitulo secūdo. §. primo. Ex. xvij. caplo. Necessē est em vt eueniāt scandala. tripliciter exponit secūda parte titulo seprimo. cap. iij. §. i. infra pñ. Qui scandalisauerit vnum ex pusillis his expedit zē. Si peccauerit in te frater tuus vade z. (ibi. §. qro. compere. Lora fraternā correctio describit. ij. p. ti. ix. ca. De ecclesie qualiter ista de necessario fieri. (vi. p. to. debent habes. iij. p. ti. ix. c. ix. §. iij. Et in ore duoz vel trū testū zē. Istud vario modo describitur. tertia parte ti. ix. ca. fñ. Ubi duo vel tres congregati sūt in noie meo. iij. par. Sile est regnū celoz hōi regi. (xxx. c. ij. §. quinto) q voluit rōem ponere cū seruis zē. exponit pmo de aia separata. prima parte ti. v. cap. ij. §. iij. Oblatus est ei vnus q debebat decē milia talēra. ex) ponit tertus. i. p. ti. v. c. ij. §. iij. Redde quod debes. hoc diuidit solū in tria membra. Ille aut noluit sed abijt. (ij. parte ti. xvij. c. v. §. iij. et misit in carcerē zē. ij. p. ti. iij. cap. ix. §. iij. Ex. xix. caplo. Amē amē dico vobis. qz diues difficile intrabit in regnū celoz. quē dicit itelligit. ij. Vos q reliquistis oīa zē. (preti. i. c. xij. §. vi. infra prin. sedebitis sup sedes duodecā iudicātes zē. iij. p. ti. xij. c. vndecimo z. sexto in medio et ante. Si vis pfectus esse zē. q sūt ad hoc necessaria. i. par. ti. v. c. ij. §. vi. Ex. xx. caplo. Quid statis h tota die ociosi. moralisatur pma parte ti. iij. ca. x. §. sexto. Istud oīū vario mō describit. ij. p. ti. ix. ca. xij. p. to. Uoca oparios z fedde illis mercedē. desup vide p no tabili sermone. i. p. ti. v. c. ij. a. §. v. i. fi. vsqz ad xi. §. idu. Et murmurabāt aduersus pñefamilias quō itelligit gūmille murmur. i. par. ti. v. c. ij. §. xi. Et murmurabāt aduersus patrēfamilias. quid signi ficatur per illos. ij. parte ti. v. c. ij. §. ij. Ex. xxi. ca. Vos aut scistis illā speluncā latronū. exponit spūat liter de domo pscientie. i. par. ti. iij. c. x. §. viij. per totum. Nō qdam erat paterfamilias q plātauit vineā zē. ex) ponit oīa de custodia ecclia. i. p. ti. ij. c. v. §. seprimo. Agricole aut vidētes filiū zē. venite occidam eū. coz) ingratūdo describit z. p nobis moralisat. ij. par. ti. iij. ca. ix. §. iij. videtiam per totū cap. Ex. xxij. ca. Sile factū ē regnū celoz hōi regi q fecit nuprias filio

suo. istud aliquatū describit. i. p. ti. i. §. i. post mediū. Dia pata sūt venite ad nuprias. sepre sūt genera bō norū q hic appetunt z in patria possident. iij. p. ti. vij. Amice quō buc intrasti nō hīs vestē. (ca. vij. §. x. nutiale. pma parte titulo quinto. cap. ij. §. quarto) Nō sicut qz verax es z viā dei zē. qua intencōe h) dixerunt quarta parte titu. v. cap. xv. §. pmo. Quid me tēprans ypocrite. dupl exponit. ij. p. titu. Cuius est imago hec aīa triplē dē. (iij. c. vij. §. scdo) imago. pma parte titulo. i. ca. i. an. i. §. z. i. ij. z. iij. Reddite q sunt cesaris cesari. z q sūt dei deo. applicat tur ad cēsus z tributa. quō z de qbz sūt dāda z de qbz nō Diliges dñm deū tuū ex toto. (iij. parte ti. xij. c. iij. corde zē. pma par. ti. iij. cap. xij. circa pñca. z. §. ij. Item ista dilectio vario modo describit. iij. p. ti. vi. c. Diliges dñm deū tuū zē. h ē maxi. (iij. z. pñca. §. v. mū z pñmū mandatū. iij. p. ti. vi. ca. v. Uide etiā p oēs seqntes. §. sup isto euāgelio de dilectōe dei z pñmū quō est sub mādaro dei siue pcepto zē. Ex. xxij. ca. Amāt pñmos recubitos in cenis zē. exponit de am) bitione. secūda parte ti. iij. cap. v. §. i. circa principium. Ue vobis scribe z pharisei zē. vbi dñs inebit seprez maledictōes z scribas z ypocritas. significātes pñcaro res rectores z religiosas ypocritas. ij. p. ti. iij. c. vij. §. iij. Ex. xxij. caplo. Sol obscurabit z luna nō da biter. Ista describit z dādarā. iij. p. ti. xij. c. xi. §. ij. p. e. Et quō itelligit q filius hoīs nescit horā resurrectio nis. ibidem. §. iij. Uide etiā supra. Iudicio diuino. Ex. xxv. caplo. Quinqz aut ex eis erāt fatue. q) per eas significat. pma parte ti. v. ca. ij. §. v. in medio. Et vni dedit quinqz talēra. zē. ista talēra diuersimode d) scribunt. pma parte titulo secūdo. cap. i. §. seprimo. Alij aut duo. qd significat ista duo talēra. z sūt qd dñqz significat. habes. i. par. ti. v. c. ij. §. iij. z. i. p. ti. ij. c. i. §. vij. Euge serue bone z fidel' intra i gau. zē. h gaudiū dñi ostenditur gloriofum. i. par. ti. vi. c. v. §. iij. Intra i gaudiū dñi tui expōit. i. p. ti. v. c. ij. §. xi. circa Euge serue bone zē. intra in gaudiū zē. vñ p. (finem) uenit istud gaudium. iij. parte ti. vi. ca. vij. §. primo. Venite benedicti pñs mei. quō itelligit ista locutio quarta parte titulo seprimo. cap. vij. §. vi. anteqmediuz. Esuriui z nō dedistis mibi manducare. sitiui zē. ista opa misericordie de qbus in pñca. p ordinē declaran tur. ij. p. ti. i. ca. xxij. §. ij. z. iij. p. ti. v. ca. xvij. §. iij. z. de operibz misericordie v. de ibi. §. v. Ex. xxvi. ca. Vigilate z orate zē. ij. p. ti. ix. cap. ij. §. iij. Vēs q acceperint gladiū gladio pibūt. ij. p. ti. vij. c. vij. §. ij. infra principū.

Exposita ex marco

Ex. vi. caplo. Erat illis pñr vēr. quō isti vērī assimilāt qrtuo spēbz supbie. ij. p. ti. iij. c. ij. §. ij. iij. Et statū locut' ē iesus cū eis z dixit eis. (v. et sexto. Cōfidite ego sūmolite timere. quō dñs istis subuenit. ita nunc subuenit laborantibz vario modo. pma parte ti) tulo tertio. cap. sexto. §. xv. Ex. vij. caplo. Et statim aperte sunt aures eius. z solum est vincu lum lingue eius. z loquebatur recte. desuper habes que dam pulcra de disposicione oris et lingue. pma parte titulo secūdo cap. quarto. §. i. per totum.

Exposita ex Luca

Ex. i. ca. Nō ist' ē āgel' gabriel zē. Ista ānūciatio vario mō d) Nōmē vātis. Scribit. iij. p. ti. xv. c. vij. vij. z. i. p. ro. ma. ist' d) scissimū nomē vario mō d) scribit. iij. p. ti. xv. c. Luc grā plena. Ista saluatio vario mō d) scri) bit. iij. p. ti. xv. c. xij. xij. xv. xvij. xvij. xij.

Ad Ephesios

Et. vi. capitulo. Non efficiamini inanis glie
cupidi inuice puocantes et inuicem inuidentes. ij. par.
ti. viij. ca. i. §. ij. imediate post principium.

Exposita ex epistola ad

epheios. Et. iij. capitulo. In charitate fundari et radicari. ipa vario mo descri
bit. iij. p. ti. vi. c. i. et principali. §. iij. Et. iij. caplo.

Antiquo vrm data e gra km mensura et q gra no
e in oibus equaliter dara pbat. iij. p. ti. ix. ca. iij. §. iij.

Quis deus vna fides et Doc tripliciter prabatur
p sic vna et. iij. par. ti. viij. ca. ij. §. iij.

Solliciti seruate vnitatem spūs in vinculo pacis. i.
par. ti. vi. ca. ij. §. iij. Et. iij. p. ti. xvi. ca. r. §. r.

Sol nō occidat sup iracūdia vraz. ij. p. ti. iij. c. vi. §.
Qui furabat et. sed maglopet mani (y. infra. pñ.
bus. qd manus ista significat. et qd eius qngz digit. ij.
par. ti. ij. c. i. §. v.

Uide quō caute abuleris et. quō debem⁹ ee prude
tes in pñi vita in pugna spūali et. iij. p. ti. ij. c. ij. §. v.

Fornicatio aut ois imūdia aut turpitudine et. ij. p.
ti. v. ca. i. §. ij. circa. pñcipiū. et. ti. vi. ca. iij. §. v.

Nō habet hereditatē in regno xpī et dei. de qua be/
reditare intelligit. ij. p. ti. vi. ca. iij. §. vi. circa. medium.

Caro cupiscit aduersus spm. Multa vtilitatē cō/
fer nobis ista pñtio. iij. p. ti. xvi. ca. r. §. r. ante finem.

Fruct⁹ aut lucis in oī bonitate. iij. p. ti. v. ca. i. §. ij.

Et. vi. capitulo. Cōfortamini in dño et. Indul
te armaturā et. qsi tota epla expōit. iij. p. ti. iij. c. i. §. v.

Confortamini in domino. Ista fortitudo describit/
tur iij. par. titu. xij. cap. ij. §. v. ante finem.

Quonia nō est nobis colluctatio aduersus carnē et
Istud bellū spūale describit. iij. p. ti. iij. c. i. §. ij. an me.

In omnibus sumentes scutum fidei. et. Ista arma
exponuntur. iij. par. titu. i. cap. iij. §. i. Et alia de scuto
fidei. iij. par. titu. viij. capitu. i. §. vi.

Et. ij. capitulo. Et. epla ad philipenses. Nō q sus sūt
pñdentes. sed q alioz. ij. p. ti. v. c. xi. §. iij.

In humilitate superiores sibī inuicem arbitantes ipa
humilitas describitur. iij. par. ti. iij. ca. xij. §. i.

Deus q opaf velle pficere. i. p. ti. iij. ca. iij. §. ij.

Et. iij. capitulo. Gaudete in dño sp. itez dico
gaudere. istd duplex gaudiū dscrībit. i. p. ti. vi. c. v. §. iij.

Modestia vra nota sit oīb hoībus ipa vario mo
perat eam sensum et. Ista par vario modo describit.
iij. p. ti. vi. ca. viij. p. torū. Et. epla ad Colosenses.

Et. ij. capitulo. Sup oia at charitatē hñtes
qō ē vincula pfectionis. iij. p. ti. xvi. ca. i. infra. mediu.

In oīb grās agite. iij. p. ti. v. c. xij. §. i. et an r p⁹ pro.
Et. epla ad thessalonicensis. Et. iij. capitulo.

Scias quō in domo dei oportet puerfari. q ē ecclia
dei viij. iij. p. ti. xij. ca. i. §. i. Et. iij. capitulo.
Pietas ad oīa valer. ij. p. ti. i. ca. xxiij. §. iij. post. pñ.
Et. iij. p. ti. xv. ca. i. §. ij. Et. v. capitulo.

Si quis suoz et maxime domesticorum curam non
habet et. ij. par. ti. viij. ca. vi. §. ij. infra. principium.

Uult oēs hoīes saluos fieri quō intelligit. i. p. ti. xij
Uduas honora. q vere vidue sūt (ca. i. §. vi. in. pñ.
iij. par. ti. iij. ca. vi. §. v. Et. vi. capitulo.

Si quis aliter docet et nō acquiescat sanis sermo
nibus. ij. par. ti. iij. cap. ix. §. ij. f. prope. medium.

Et. ij. epistola ad thimothēū Et. ij. capitulo.
Noli contendere verbis et. exponitur breuiter. ij.
par. ti. iij. ca. ix. infra. i. §. v. Et. iij. capitulo.

Erūt in nouissimis diebus homines se amātes no
tabuliter exponit. ij. p. ti. v. ca. xij. §. iij. circa. medium.

Et. iij. capitulo. Predica verbū iusta oportu
ne imporrune et. ista applicant ad sbū dei pñdatorē.
iij. p. ti. xviij. c. iij. p. ro. Ad heb. Et. v. caplo.

Nec quisq sibi assumat honoz. sed vocat⁹ sic oarō
i. par. ti. v. ca. ij. §. vi. Et. xi. capitulo.

Sine fide impossibile est placere deo. Fides sumi
tur octo modis. iij. par. ti. viij. ca. i.

Fides est substantia rerum sperandaz et. hec diffini
tio declarat. iij. p. ti. viij. ca. ij. p⁹ pñ. Ultimo cap.
Subdit estote pposit⁹ vris et. i. p. ti. v. c. ij. §. iij. an. fi.

Actus apostolorum

Et. iij. cap. Multitudis credētū erat cor vnu et. ista vna. i. p. ti. c.
vi. §. iij. j. mediū. Et. viij. capitulo.

Pecunia tua tecū sit in pditionē. et. ponit de simonia
cis. ij. p. ti. i. ca. iij. in. fi. et. §. i. ij. et. iij. Et. xv. capitulo.

Dissentio que fuit inter paulū et barnabā. quō fute
licata et. iij. p. ti. vi. c. viij. §. j. me.

Et canonica beati Jacobi apli. Et. j. capitulo.
Si quis vrm indiget sapientia postulet a deo et
quō fieri debet. iij. p. ti. xvi. ca. r. §. iij.

Unusquisq tentatur a concupiscentia et. ij. parte.
ti. v. ca. xij. §. ij. Et. i. p. ti. vi. ca. xij. §. i.

Uir duplex oīo incōstans i oīb vīs suis. ij. p. ti. v. c.
Si quis dicat se esse religiosū nō re (xij. §. iij. j. pñ.
strenans et. ij. par. ti. vi. cap. iij. §. iij. in. medio.

Ira em vni iusticia dei nō opaf. ij. p. ti. vij. ca. i. §. iij.
Et. ij. capitulo. Qui totā legē ipluerit offen
dēs at i vno fac⁹ ē oīm reus. i. p. ti. xi. c. ij. §. v. et. xi. xiiij

Demōes credūt et ptemiscūt (ca. iij. §. iij. post. pñ.
iij. p. ti. vij. c. i. §. vi. ibi. Quiro fides car. Et. iij. ca. v.

Sapientia que surū est vbi describūt seprē prope
tates huius sapientie. iij. p. ti. x. ca. iij. §. vi.

Nō est em ista sapia descēdēs de surū et. Ista tri/
pliciter describit. ij. p. ti. v. ca. xv. §. ij. infra. principium.

Et. v. capitulo. Multum em valet deprecatio
iusti assidua. iij. par. ti. v. ca. viij. §. viij.

Ex prima canonica epi

stola beati petri apostoli. Et. ij. capitulo.
Et bonis opib nos pñdentes gloriificent dñū. ij. p.

Obsecro vos tanq aduenas et pe (ti. v. ca. xi. §. iij.
regrinos. i. par. ti. vi. ca. iij. §. i. modicū infra.

Subiecti estote et. siue duabz tanq ab eo miss⁹ et.
Quasi liberi nō qsi velamē hñtes (iij. p. ti. v. c. xij

i. p. ti. iij. ca. ij. §. viij. infra. pñci. Et. iij. caplo.
Omnes vnanimēs cōpatientes fraternitatis amā/
tores et. exponitur. i. par. ti. vi. ca. ij. §. ij.

Omnes vnanimēs. Ista vnanimitas describit. iij.
p. ti. xvi. ca. r. §. r. b. s. ante. finē. Et. v. caplo.

Omne sollicitudinē vestrā pñdentes in eū et. et sup
h ij

Ex epistola prima ad thi

morbeum. Et. primo capitulo. Uult oēs hoīes saluos fieri. quō h vult. i. p. ti. xij.
Fuis pcepti ē charitas. ipa auctoritas (ca. i. §. vi.

Neg turpeluoz sectā (exponit. iij. p. ti. vi. c. v. §. i
tes quō intelligit ista auctas. ij. p. ti. i. ca. xxiij. in. princ.

Qui episcopatum desiderat. opus bonū desiderat.
ij. p. ti. iij. ca. v. §. iij. post. principium.

Oportet episcopū esse irrephensibilē. ad lonqu ex/
ponit de clericoz pñsarōe. iij. p. ti. xij. c. iij. et. p. oēs. §.

Tabula sup eplis et euāg.

vide p norabili sermone de triplici sollicitudine. i. p. ti. i. ca. xv. post pncip. z post p. co. Ex pma canonica epla iohānis. Ex. ij. ca. Nolite diligere mūdū neq; ea q̄ i mūdō sūt. Qui diligit mūdū nō est charitas dei in illo. vide. s. p. norabili sermone de amore mōdi. ij. p. r. v. c. xij. p. co. Nolite diligere mōm neq; ea q̄ in mūdō sūt. i. p. r. v. c. iij. §. i. Qui odit fratrem suū in tenebīs est. Que sunt iste tenebre. ij. p. r. viij. c. iij. §. iij. Ex. iij. cap. Qui odit fratrem suū homicida est. ij. p. r. viij. c. iij. §. iij. Est pccm̄ ad mortē z p illo dico vt nō roget q̄s. Quid est illud pccm̄ z quare. ij. p. r. viij. §. iij. in medio.

Qui habuerit subam bui mūdū zc. quō intelligit. ij. p. r. i. c. i. §. ij. Ex. iij. ca. Deū nemo vidit vnq; ou pliciter intelligit. i. p. r. ij. ca. vi. vltra mediu. Ex. v. ca.

Lor mūdus in maligno positus est. i. p. r. v. c. iij. §. i. et ij. p. r. ij. c. i. §. ij. post pncipū. Nec victoria q̄ vicit mūdū fides nra. iij. p. r. viij. c. i. §. vi. Ex apocalipsi.

Ex pmo ca. Ego sum alpha z o. quō intelligit ista lra o. i. p. r. i. c. ij. §. i. Ex. iij. ca. Unā calidus es et aut frigidus zc. ij. p. r. ij. c. iij. §. i. circa medi. Ex. ix. ca.

De ore eoz pcedit ignis. ij. p. r. iij. c. viij. §. iij. lra p̄n De purco abyssi que vidit iohānes zc. ij. p. r. vi. c. vi. §. ij. infra pncipū. Ex. xij. ca. Seprē capita draconis assilunt seprē rēprandib; diaboli. i. p. r. vi. c. xij. §. iij.

Dixit sūt mulieri due ale zc. ij. p. r. ij. c. iij. in medio scz ante p̄mū. §. In capite habēs coronā sūt stellaz. iij. p. r. xxi. c. iij. §. iij. Ex. xij. cap. Dixit q̄ facer ne quis possit viderē vclēre zc. ij. p. r. i. c. xvij. post pncipū.

Ex xvij. ca. Uidi mulierē sedentē sup bestia habentem in manu zc. qd man; ista significat. z qd er; quinq; digiti. ij. p. r. ij. c. i. §. ij. Ex. xx. ca. Loquit de mille annis scz ante diuinū iudiciū. quō intelligit. iij. p. r. xij. ca. xi. §. iij. circa mediu.

Finis terre tabule.

Tabula sup eplis z euāgels de tpe p circuitū anni. et p̄mo de dñica p̄ma in aduentu dñi. Sup epla ad Rom. xij. q̄ sic incipit.

Scientes qua hora

est iam nos de somno surgere. In qua ep̄stola apls in p̄sona ecclesiētr̄ia facit. P̄mo hortat nos fideles ad festinā opis inchoationē di. Scientes qz hora est iam nos de somno surgere desup vide. ij. p. r. ix. c. ij. §. ij. Vide etiā. s. Somnus z Acacia zc. Scdo hortat ad p̄claram exempli boni demonstrationē di. Abhiciamus opa tenebrar; z induamur arma lucis. In q̄b; verbis hortamur sp̄al ter ad duo necessaria ad aduentū filij dei z dignas ei; susceptionē scz vt vitiōz sordes expurgem; cū dicit. Abhiciamus virtutū vestes p̄perem; cum subdit. z induamur arma lucis. P̄mo debem; lauare p̄tōz sordes p aquā tritōnis. de qua vide. iij. p. r. xij. c. xvij. p. totū. z ca. p. r. z scobā p̄fessionis. de qua vide. s. Scdo debemus induere vestes virtutū vt. s. Et notāter apls nominat s̄cutes arma. qz his munif homo contra varios hostes zc. Arma lucis describunt. iij. p. r. i. c. iij. post p̄ncip. z §. i. z ij. Tertio hortat ad p̄fectā sc̄t; mali declinationē cū infert. Nō in comestatiōib; z ebrietatib; vide supra diuinū. z ebrietas p̄ncipaliter. Dissuadet etiā apls peccatū or̄is cum dicit. Nō in x̄ntione. ij. p. r. iij. c. i. r. sed induimini dñm iesum ch̄stū. Induere ch̄stum nihil aliud est q̄ imitari vitā ch̄sti. Vitā ch̄sti imitari ē offm̄ malū respuere z offm̄ bonum eligere. z in disciplina mor; p̄sistere. Induimini ch̄stū. peccata prudēter p̄cedo. Induimini ch̄stū. penitentiā demeter indulgēdo zc.

Sup euāg. Marci. xxi. qd sic incipit. Lum appropi

quaret iesus hierosolimis. Euangeliū istud deseruit vsq; ad dñicā scz dñicē in ramis palmar; sūt historia. et iste p̄me dñice aduentus dñi sūt allegoriā. Ibi ostendit historia qualiter egressus dñs de hiericho venit ad montē oliueti. ingressus deinde hierusalē terrestre hic ostendit allegorice qz filij dei egressus de hiericho supne ciuitatis venit ad montē oliueti. i. ad cumulū excellētissime miscdiē q̄ mons oliueti significat. vbi ascendit in berbaniam. i. vrez virginis. vide de incarnatione ch̄sti supra in tabula beate virginis. Itē in castellū zc. vbi c̄ria inuagit. p̄mo ad p̄dicatōnē tre. scdo ad salutē animar; z de p̄terio p̄tōres ad deū p̄uerrere. vide de p̄dicatore z de p̄dicatōne verbi dei. s. Et statim inuenietis asinā albigarā. i. peccatōrē. vide. s. z pullū cū ea. i. carnalē affectū. vnde ille tringit. ij. p. r. ix. ca. iij. §. iij. Plurima turba strauerūt vestimēta sua zc. Isti tripliciter ch̄stū honorabāt scz vestib; sicut dñatorē. frondib; sicut triumphatōrem. vocib; sicut saluatorē. Moraliter p̄dicata bonoz insignia ad nostrā salutē moraliter p̄uerrere. qz in medio iumēto figurat rigor maceratōnis in olis. i. miseris asini dulcor p̄passionis z miseratōnis in olis. i. miseris cordie de ip̄a vide. s. Uoz bone opationis in florib; clamor gratiarū actionis in laudib; vide supra. Et vbi loz p̄tinuarōnis vsq; ad ingressum ciuitatis vide supra de p̄uerrētia. qz oportet p̄uerrere in bono vsq; ad mortē. Itē de p̄paratōne cordis p tali festiuitate vide. s.

Dñica secūda in aduentu sup epla ad Rom. xv. q̄ sic incipit. Quccūq; scripra sunt zc. nostrā doctrinam scripra sunt vt per patientiā z p̄solationem scripturarum spem habeam; In qua ep̄stola apls q̄nos facit. P̄mo nobis indicat scripturar; vtilitatē dicens. Quccūq; scripra sunt. de ip̄a vide supra. s. scripra. z de patientia vide. iij. p. r. iij. c. viij. Scdo p nobis postulat diuine bonitatis largitatē. ibi. de; aut parte. de qua. iij. p. r. vij. c. xij. Et solatij scz mētalit inspirator der nobis idipm̄. i. idipm̄ ferēter sage. de quo supra. Tertio ad imitandū ch̄stum nostrā excitat imitandū dicens. p̄ter qd; suscipite iudicē zc. de quo vide supra. Quarto nobis explicat de p̄p̄ aduentu suppositā veritatē. dico enī iesum ch̄stū m̄mū strū fuisse zc. de incarnatione vide supra in tabula beate virginis. Quinto nobis op̄rat integritatē in fine dicens. Deus aut; spei repleat vos om̄i gaudio. In quib; vbi p̄mittit duo in aduentu regis scz debilib; sustentationes cū dicit. de; aut; spei. Scdo tristib; p̄solationē addens. repleat vos om̄i gaudio zc. P̄mo enī nos debiles totā p̄fidentia z spem debem; ponere in deū de qua spe vide supra in ta. Secundo tristib; est magna p̄solatio nostris suos labores nō p̄ire sine fructu. sic scire debem; nostris labores acquisituros magnū gaudij fructū cum om̄ib; sanctis z electis. de vario gaudio vide supra.

Sup euāg. Luce. xxi. qd sic incipit. Erūt signa in sole z luna z stellis zc. Diuidit aut; hoc totū euāg. in iij. p̄tes p̄ncipales. Nā p̄mo tangit signi multiplex p̄fessio. scdo stricti iudicis aperitio. ibi. tūc videbūt filij hominis. tertio oim̄ electoz p̄solatio. ibi. his aut; fieri incipientib; quarto oim̄ p̄dicatōrū p̄firmatio. ibi. Amen dico vobis. de istis vide supra de diuino iudicio sine nouissimo. De istis signis in principio euangeli; positis. vide. iij. parte titulo decimo quarto capit. vndecimo per totum. Celū z terra transibūt verba aut; mea zc. exponit ibi. §. iij. Erūt signa in sole z luna z stellis. In quib; vbi bis p̄termittit aduentus ch̄sti formidabilis ad iudiciū vt quos ei; hortatione apostoli in epla hodierna amice dei ad debitā p̄paratōnē nō excitat. saltē timor z tremor signoz p̄curat quo ad duo sp̄aliter scz vt iusti iudicātionem p̄femus cum dicit. erunt signa. eius immutabilē eq̄ratē formidē cū dñ. in sole z luna. debem; nāq;

Dominica. III. aduentus domini

primo pensare xpi iudicis magnam charitatem que ad no-
stra monitione multa signa facit et faciet. debemus se-
cundo eius equitatem formidare. nam nulli parat. diui-
tam et pauperem in equitate iudicat. Solez et luna et stel-
las. papam impatore. spuales et seculares. no solu opa
sed etia cogitata et locuta ptra deum iudicabit. De omni-
bus istis vide sup de iudicio diuino. Quomodo de-
de varijs recipiet rone. in diuio iudicio habes. iij. p. t.
xij. ca. r. p. totum. et in particulari vide varia ibidem. Et de

Dñica. III. ad

conu. h. iij. que sic incipit. Sic nos etiam hō vt nuni-
stros xpi et. Circa qd sciendum qd illi homines qd diligen-
ter implent inuincunt sibi mysteriū qd etiam totaliter ca-
uent puerum et temerariū iudiciū sūt huius ranti bñ-
fici receptaculū congruū ad recipiendum xpm. p̄m̄uz
utroq apostolos psuadet et scdm dissuadet in epistola
p̄sent. de secūdo vide. ij. p. ti. iij. ca. iij. v. z. viij. p. totum
Nihil mihi conscius sū. sed nō in hoc iustificat sū.
In qbus p̄bis apostolus vult docere mundiciā serua-
re. immunitatē et exemplaritē suā demonstrat. vi-
dens. Nihil mihi conscia sū. sed nō in hoc et. In quib-
p̄bis duo notatur scilicet forma viuendi saluatiua ibi.
Nihil mihi conscius sum. via merendi dispositiua ibi
sed non in hoc iustificatus sum. Dico primo qd debe-
mus viuere in puritate scientie. idco debemus eam
frequenter examinare. de qua vide varia notabilia. i. p.
ti. ij. ca. r. z. per omnes. §. z. iij. par. titulo. i. capitulo. i.

Secundo debemus gratiā petere pro iustificatōe
quia sine gratia iustificari non possumus. de qua vide
varia notabilia supra de gratia et de iustificatione.

Nihil autē pro minio est vt a vobis iudicet. ij. pre-
Neq meipm iudico ibi. §. iij. (ti. iij. c. viij. §. iij.)
Nec iā qritur inter dispensatores. vt qd fidel iueus
tur. p̄t h applicari ad platos siue dños vt. s. in tabu.

Sup euange. Marth. ix. quod sic incipit. Cū au-
disset iohānes in vinculis opera xpi et. In hoc euāge-
lio q̄tū ad sensum s̄ralem tria tanguntur. videlicet iohā-
nis interrogatio. xpi responsio. et iohannis cōmenda-
tio. vt satis apparebit euangeliū s̄ram diligenter cōside-
ranti. Sed p̄ nostra doctrina nō s̄m p̄tinuationes lre
p̄cedentis diuidendo qd in p̄rileuāgelio monemur. p̄-
mo de vicijs secula inquisitione et questione iohānis.
secundo p̄firmamur in fidei nostre sincera p̄fessione in
collatione saluatoris. Eūtes renūciatē iohāni q̄ vidisti

Leet vident. claudī ambulat. In qbus p̄bis duo
notant. s̄z ignorantis illustratio cum dicitur. Leet vi-
dent. errantis informatio cū additur claudī ambulat

Primo namq volens d̄s cecū illuminare et ad cogniti-
onē vitaris ordinare exagitat gra p̄ueniēdo. De cecata
re vide sup cecitas. et sub lra. u. s̄z visio. Et de gratia vi-
de. s̄ lra. g. s̄z gratia. secundo claudū errantē informat

Moraliter cecitas est error rationis elegātis. clau-
ditatio est caritas affectionis mouentis. lepra est im-
mundicia concupiscentie carnalis. de qua vide supra.

Secūdo surditas duricia obstinate mētis. pauper-
tas est defectus gratie et bone p̄uersationis. De gratia
vide sup in tab. Ista sex incōmoda tolluntur per sex

quoz p̄mū est intellectus p̄ fidē illuminatio. i. p. ti. iij. c.
v. §. i. s̄z illuminant spūalr oculi mentales septe mo-
dis. Secūdu est affectus p̄ charitatē rectificatio. Et
tūc claudī ambulat. de ipa vide supra in tabula. Et
pes anime est amor. Tertiu est carnalis concupiscentie se-
ditio. et tunc mundat̄ur leprosi. Quartū ē cordis emol-
litiō. et tunc surdi audiunt. vide de corde supra in tabu-
la. Quintū est anime torpentis suscitatio. et tunc qua-
si mortui resurgunt. Septū est suscitatio d̄statio et beati-

ficatio. et tunc pauperes euangelisantur.

Ep̄la de. iij. se. habes Esa. vij. Euangeliū de
quarta feria habet. Luce. j. quod sic incipit. Et missus
ē angelus Gabriel. De angelica ista missione et annun-
ciatione habes copiosam materiā. iij. par. ti. r. v. capit.
vij. r. z. r. q. p. totum pro toto isto euangeliō.

Feria. vij. Sup epistolā Esa. xi. que sic incipit
Egredietur virga de radice iesse. et flos de radice ei⁹ de-
scendet et requiescet sup eum spūs dñi et. Ista dona p
ordinē describūtur et declarātur. iij. par. ti. r. ca. i. §. ij.

Sup euangeliō Luce. j. quod sic incipit. Exurgēs
maria abijt in montana cum festinatione et. Ista visi-
tatio describit̄. iij. par. ti. r. ca. r. v. §. r. Et magnificat̄
tio modo describitur. iij. par. ti. r. ca. r. v. §. r. r. r.

Sabbato epistolam habes. ij. ad thessalon. ij.

Super euange. Luce. ij. ca. quod sic incipit. Anno
quindécimo tyberij cesaris et. Quare et quomodo cō-
putatur iste annus. ij. par. ti. vi. c. iij. §. v. modicū ista.

Scdm litterā in hoc euangeliō quattuor describū-
tur. scilicet temporis p̄dicationis iohannis oportunit̄-
tas. p̄dicantis auctoritas. loci p̄gruitas. et t̄pis p̄dicati-
onis vtilitas. Videbit om̄is caro salutare dei. In qbus
p̄bis duo notat̄. s̄z p̄fect⁹ vniūsalis p̄missiōis ibi. Vide-
bit om̄is. caro. effect⁹ totalis remissionis ibi. salutare
dei nostri. nam cū peccante primo homine oīs homo
posterior culpā contraxit et mortuus est. de peccato ori-
ginali. vide supra in tabula. sic pariformiter p̄ cristum
dei filiū solum innocentem om̄is caro redempta ē. qz
solus potens fuit ad liberandū. promptus ad adiuvā-
dum. et clemens ad indulgendum. De deo vide varia
notabilia supra de. d. scilicet Deus.

Secundo notant̄ effectus totalis remissionis et sal-
uationis nostre. qd hominē saluauit a culpa p̄ remissio-
nē. a pugna p̄ defensionē. et a p̄ris ira p̄ sui traditionē.

Dominica quarta adue-

tus domini. Super epistola ad philipen. iij. que

sic incipit. Gaudete in dño semp. iteruz dico gaudere.
In quaquidē epistola p̄ vtrunq xpi aduentū Ap̄lus
nos hortat ad mētis leticiā et ad spūalem exultationē
dicens. Gaudete in dño semp et. In qbus p̄bis duo
sp̄aliter notatur. s̄z mētis interna leticia cū d̄i Gau-
dete et. Leticie debita materia addens in dño. Debe-
mus ergo primo gaudere de delectabili obiecto beati-
tudinis ad qd nos deus ordinauit fruendū eternaliter

De isto gaudio vide. s̄. principaliter tamē videre isto
gaudio. i. p. ti. vi. ca. v. §. iij. Secundo monet nos ad vi-
te sanctimoniam et exemplarē edificationē dicens. Mo-
destia vestra nota sit om̄ibus hominibus. De ip̄o vide
iij. par. ti. iij. ca. r. Tertio assignat huius spūalis gau-
dij et monitionis causam et rationē dicens. Domin⁹ p̄-
pe est. Quarto adhuc hortat nos ad mundi fugā per
temperalem sollicitudinē dicens. Nihil solliciti sitis. de
ip̄a sollicitudinē vide supra. Quinto vltimus nos ad
monet ad orōnis instantiā. et deuotionis gr̄arū actiōz
addens. sed in om̄i orōne cum gratiarū actione. De orō-
ne vide supra. Et par xpi dei que exuperat oēm sensū.

De ip̄a pace vide. iij. par. ti. vj. ca. vij. per totum.

Sup euange. iohannis. j. ca. quod sic incipit. Mi-
serūt iudei ab hierosolimis sacerdotes et leuitas et. De
scribit aut euangelista quattuor in hoc euangeliō que
reddunt testimoniū autenticū seu approbatū. Primuz
sp̄a auctoritas turbe testimoniū requirentis. scdm est Jo-
hānis stabilitas p̄hibentis ibi. Et p̄fessus est et. De
sancto iohanne habes sermonē in forma. iij. par. ti. r. r. i.
ca. vij. ante. i. §. z post p̄ officē. §. Item aliū sermonem
de eodem. iij. par. ti. r. v. §. r. §. sexto.

In die natiuitatis domini

Dirigite viā dñi. In q̄bus s̄bis duo specialiter notant̄ se penitentie exhortatio ubi Dirigite. xpi imitatio ubi. viam dñi. Debemus em̄ primo corda nostra ad deū dirigere. z ad deū recurrere. de corde vide varia notabilia vt supra. z de penitencia vide etiā supra in tabula. secundo debemus xpm imitari. Desup̄ vide. iij. par. ti. ca. ij. §. ij. Et vide alia pulchra vt supra in tabula ibi. sequere. Et viam eius ambulare. De varijs vjs vide sup̄ in tabula. Dep̄ceptis vide supra p̄ceptū Tertiū ē probitas testimonij querentiū ibi. Et q̄ mis/ si fuerant zc. Quartū est dignitas loci ubi. Decim Be thania facta. q̄ autē facit de loco mentionē habet ratio nem litteralē vel mysticam z litteralem. p̄pter breuitatē dimittit. mysticū s̄o. nam bethania domus obedientie interpretatur. quia necesse est p̄obedientiā fidei ad bap/ tismū peruenire. vide supra de obedientia.

Ad diu s̄ autem vestrum stetit quam vos nefatis Nota q̄ dominus iesus opatus est salutem in quintu pluci medio. iij. par. ti. xxxi. ca. ij. z p̄ omnes. §.

In vigilia natiuitatis cri

sti. Sup̄ euangelio math. j. quod sic incipit. Cum esset desponsata mater iesu maria zc. Ista desponsatō vario modo describit̄ cū isto euangelio. iij. par. ti. xv. ca. vij. p̄ totū. Diuiditur p̄sens euangelij in tres par/ tes. In prima parte ponitur beate s̄ginis mira impre gnatio. In secunda ip̄ius ioseph digna dubitatio ubi. Ioseph cū esset iustus. In tertia magni dubij certifica tio ubi. Decauit cogitante. Filiū dei magis decuit incar nari q̄ patrē vel ip̄m sanctū tribz rōnibz. iij. p. r. xxxi. c. De ingressione filij dei habet. iij. p. ti. xxx. ca. (ij. §. i. §. post. i. §.).

Ioseph filij dauid noli timere. hoc s̄bz noli dixit angelus ad quattuor. s. ad zachariā. ad mariam. ad io/ seph z ad pastores. Excluebat in zacharia timorē exau ditionis vel amoris. in maria timorē s̄ginitatis pud/ icie siue pudoris. in ioseph hesitationis. in pastoribus timorem insolite visionis vel admirationis. De timo/ re vide. s. in tabula timor. Itē vide in tabula de s̄gine

In die natiuitatis cristi.

Habitantibus in regione vmbie mortis lux orta ē eis Estate ix. In q̄bus s̄bis duo notant̄. s. inconsolabilis indigētia ex pre rei cū dz. Habitantibus in regione In enarrabilis demētia cū addit. lux orta ē eis. nā ex pre hominis fuit magna indigētia z microz inconsolabilis quē solus deus poterat in gaudiū pmutare p̄ egressū eius in mundū. Scdo ex pre dei notatur inenarrabilis eius demētia q̄ habitantibus in tenebris p̄ modū lucis voluit oriri. Sup̄ euangelio in maiori missa iohan/ nis. j. quod sic incipit. In principio erat verbū zc desu per vide. iij. par. ti. xvij. cap. iij. §. ij.

Dedit eis potestatem filios dei fieri. Ista filiatio tri pliciter describitur. iij. par. ti. i. cap. xxvi. §. ij.

Natiuitas cristi siue partus beatissime virginis va rio modo describitur. iij. par. ti. xv. ca. xxxi. z p̄ oēs suos §. Item. iij. par. ti. xv. ca. xv. §. ij. z etiam ante.

Cristus quō opatus est salutem in quintuplā me De ingressione filij (dio. iij. par. ti. xxxi. ca. ij. p̄ totū. dei vide pulchra. iij. par. ti. xxx. ca. ij. §. i. post principiu.

Dominica infra octauas

natiuitatis. Superpla ad Galath. iij. q̄ sic incipit. Quāto tpe heres puulus ē zc. In ista cpla q̄stū ad p̄ n cipalē intellectu loquit̄ de iudeis cōnumerando se ipsū eis. secūdo p̄uertit se ad gentiles ostēdendo ī eis effectū dominice natiuitatis ubi. Quā estis filij dei. Tertio loq̄

tur simul de verisq̄ tā gentilibz q̄ iudeis. in fine itaq̄

Notit̄ deus filiu suū factū de mulie. (ia non est zc re factū sub lege vt eos q̄ sub lege erant redimeret. In q̄bus verbis duo tangūtur. s. plasmatōnis legalitas cū dz. Notit̄ deus peccatoris necessitas addēs. Ut eos q̄ sub lege erant zc. Dico p̄mo q̄ magna fuit legalitas bi p̄ris mittētis filiu suū in mundū z filij picras volentis nobiscū habitare. nos gubernare z conseruare. Vide de deo supra in tabula deus. Dico secūdo q̄ magna fuit necessitas peccatoris que sub lege erat z ī lege pec cauerat. lege etiā redimeretur. Ita z nos cū essemus p̄ uuli sub elementis mundi z eramus seruientes. i. sub lege mosaica. de ip̄a vide. j. par. ti. xij. cap. i. ij. z tertio.

Sup̄ euangelio Luce. ij. quod sic incipit. Erant ioseph z mater iesu murantes. Nō discedebat de tē plo ieiunjs z obsecrationibus seruens die ac nocte. in quibus verbis duo notant̄. s. loci apertitudo. cū dz. Nō discedebat de tēplo seruitij. p̄mptitudo addēs ieiunjs z obsecrationibus. Debet nanq̄ qlibet vidua eē ad in star huius vidue. vt iesu digne seruiat. de ip̄is vide no tabilia. s. Et tuā ip̄i? atam p̄rasiuit gladi? quō b̄ fa crū ē. z de duplici gladio habet. iij. p. ti. xv. c. xxxvi. p.

Non discedebat de tēplo vbi ip̄a cōmendat. z hoc quo ad vitā p̄tēplatiuā de q̄ b̄r. iij. p. ti. xv. c. iij. p. r.

Ieiunjs z obsecrationibz zc. de q̄bz vide. s. in tab. Uxerat cum viro suo annis septem. de hoc vide su pra de matrimonio.

In circumcisiōe domini.

Super epistola ad Thitum. iij. ca. que sic incipit. Apparuit benignitas z humanitas saluatoris nri dei Aplius in hac epistola quattuor tangit. Primo exordi um nostre salutis qd humanano verbis fuit dicens. ap paruit benignitas. de q̄ vide supra in vigilia natiuitatis dñi zc. scdm̄ motiuū qd fuit miseratio dei ubi. Nō ex opibz iusticie. Tertio mediū qd ē opatio sacri. Per lauarū regenerationis. i. p̄ bap̄tismū q̄ lauat regenerat z renouat. de q̄ vide supra ī tabula. Quarto termi nū qui est adeptio celestis premij ubi. Iustificati gra tia ip̄ius. De iustificatione z gratia vide supra in tab. etiam supra heredes simus fm̄ spem vite eterne. z hoc scilicet nunc. z que scilicet spes non est nisi ex meritis. ueniat. tandem vero fm̄ spem. De spe vide supra.

In xpo iesu dño nro. Perfecio em̄ xpi iesu dñi nostri ostendit obiectum beate visionis z annexē dilec tionis q̄stum ad animas z corpora beatorum.

Super euange. Luce. ij. quod sic incipit. Postq̄ cō sumati sunt dies octo vt circumcideret̄ puer. In p̄tē senti euangelio circa iesū p̄mo tangit̄ p̄fecta hūilitas fm̄ legis p̄ceptū. Secūdo exaltatio p̄pter nomē ip̄ostitū ubi. vocatū ē nomē ei? iesus. Postq̄ s̄sumati s̄nt die es octo vt circumcideret̄ puer vocatū est nomē ei? iesus In q̄bus s̄bis duo notant̄. s. congruentia circumcisiōis cū dz. postq̄. reuerentia notatiōis cū addit. vocatū est no

De xpi circumcisiōe nō reperit̄ in sū Amen ei? iesus. ma Anthoni. De nostra tñ circumcisiōe vide ser monē. i. p. ti. xij. ca. v. §. vj. Est autē triplex circumcisiō scz p̄ricularis que fit in carne s̄putij. vt supra in tab.

De circumcisiōe lingue vide supra lingua z locutio. vel de alijs mēbris. s. visus tactus gust? zc. ē circumcisiō vniuersalis q̄ vniūsas corpis z aīe circumcidit̄ imūdiā z refecat vitia. Tertia oēs corruptelā carnis circumcidit. z oēm carnis abscondit miserā que est oris confessio zc.

Lamalis itaq̄ circumcisiō que est particularis inuitat nos ad spūalem z generalem circumcisiōnē p̄ quā aīa circumcidit̄ a malis desiderijs caro z cupiditencia. z omia corporis instrumenta ab operibus malis.

In die epiphaniæ domini

Item spūalem circūfōne insinuat q̄ aīam circum/ cūdit cogitōnes sup̄fluas rescādo.

De circūfōne cordis quō sc̄z cor est in bono multū/ pliciter exercendū rē habet. i. p. r. iij. c. xij. §. ij. Et de cō/ §. iij. q̄ seprē sunt differētie iniquoz cordiū.

Notariū est nomē eius iesus. Nota q̄ in hoc nomine/ Iesus sunt quinq̄ littere que p̄nt esse miria istarum di/ cionū: i. iocūditas merentū. cernitas viuētū. san/ tas languentiū. vbertas agentiū. r. sarietas esuriētū. De noīe christi triplici habet. iij. p. r. xxx. ca. i.

In die epiphaniæ domini.

Sup̄ eplā Esaię. xl. que sic incipit Surge illumina/ re hierusalē q̄ venit lumē tuū. Prophetia ista exponit/ a spianis d̄ hierusalē p̄ romanos dicitur. r. p̄ tēpe chri/ sti veri nati in bethleem q̄ cū ad hierusalē p̄sonaliter ve/ niens r. in ip̄a exēplariter viues salubriter docēs r. cui/ denter miracula faciens ip̄am fecit glōsiam. surge ḡ et illumina/ re gram dei amplectere ibi. surge r. illumi/ no. Eandem in singulis diligendam ibi. Leua in cir/ cūtu rē. de ip̄a gr̄a vide. s. s. r. Stella aut̄ gr̄a dei in euang. d̄ q̄ facit humiles. stabiles. coruscabiles r. celi/ bes. Dē gētem ecclie recipit. Camelos. i. maiores pec/ caris r. sup̄bia vigentes. Diomedarios. i. minores cin/ veniens. Madian r. effa. i. iniquitatem offundens.

Sup̄ euang. Mathei. ij. quod sic incipit. Cū nar/ esset iesus in bethleem iude rē. De epiphania t̄ni ha/ ber sermone p̄ thema. Vidim⁹ stellā ei⁹ in oriente rē. cū venerationib⁹ p̄ ista festiuitate. iij. p. r. xv. c. xxxij. p. r. iij. v. r. vi. Ap̄t̄ thesauris suis obrulerunt ei mune/ ra sup̄ thbus r. myrrham. In q̄b⁹ verbis duo notantur sc̄z ordinarā r. regalis oblatio cum d̄. Ap̄t̄ thesaur⁹ suis. mistis r. doctrinalis significatio ibi. aurum thbus r. myrrham. Sunt thesauri terreni diuicie p̄cie p̄scien/ tie r. quelibet sc̄e. De p̄mis paup̄ib⁹ large distribuant offerant. de diuitiis vide supra. De sc̄do thesauro sc̄litz p̄cie p̄sc̄e da lachrymā p̄fessionē. deuotā orōem. et largi diuine gr̄e susceptōem. de q̄b⁹ oib⁹ supra in tabla de tertio thesauro. i. sc̄litz da vt sc̄iam nr̄am bonis op̄i bus approbem⁹. oib⁹ d̄icem⁹. r. deum deinde glorificem⁹. Sic q̄ offerim⁹ tria munera. p̄mū iusticie. sc̄cūdū misericordie. tertiiū p̄udentie. de q̄b⁹ vide supra in tab. Ap̄t̄ significat dei obediētā. myrrha vite mūdicā. r. thbus fame redolentiā. Qualiter se hō trip̄t̄ debet of/ ferre deo. r. quō fieri debet dei sacrificiū rē. desup̄ vide. iij. p. r. xv. c. xxxv. r. a p̄mo. §. vsq̄ ad. ix. §. Per aliam viam reuersi sunt in regionem suam.

Dominica infra octauas epiphaniæ.

Sup̄ eplā ad Romā. xij. q̄ sic incipit. Obscuro vos p̄ misericordiā dei vt exhibeatis corpora/ vestra hostiā viuētē. Ap̄t̄ in hac eplā cūctos filios ec/ clesie monet vt se p̄pō offerēt vt supra in thmate. Qua/ re autē se homo tripliciter offerre p̄t̄ deo. r. quō fieri de/ bet dei sacrificiū habet. iij. p. r. xv. c. xxxv. p. r. to.

Nolite p̄formari huic seculo. In q̄b⁹ verbis duo notā tur. i. p̄hibito retractus cum d̄ Nolite conformari. ex/ plicatio infectus addens huic seculo. P̄mo enī. p̄hibiti/ one mali hortamur societate r. conuersationē fugere. sc̄cū/ do ne inficiamur in seculo. de istis duob⁹ vide supra de mūdo. sicut enī in vno corpore multa mēbra habem⁹. om̄/ nia autē mēbra nō eundē actū habēt. ita multivnum su/ mus in p̄pō. exponit de vnitare cōmuni. sc̄cūda parte titulo quarto ca. vij. §. iij.

Offices vnū corp⁹ sum⁹ in p̄pō. i. p. r. vj. c. iij. §. ij.

Sup̄ euāg. lucc. ij. c. qd̄ sic incipit. Cū fact⁹ eēt iesus/ annoz duodecī ascendētib⁹ rē. p̄ponit nob̄ in p̄nti euā/ quō a maria m̄re ei⁹ q̄ ip̄m maxima sollicitudine custo/ diebat p̄debat r. post triduū iueniebat. P̄mo ḡ ondit/ bui⁹ p̄ueri eratē. q̄z ānoz duodecī. Sc̄do ondit in hie/ rusalē oportunitate ibi. Ascēdētib⁹ illis. Tertio roma/ nēdi occasione ibi. Cū rediret. Quarto ip̄i⁹ p̄ b̄ a parē/ tibus amissionē ibi. Et nō cognouerūt pentes eius.

Et factū est post triduū. Nota q̄ quilibet iuenire/ potest d̄m iesum. post triduū confessionis. contritio/ nis r. satisfactionis. de istis supra vide in tabula.

Inuenerūt illū in templo sedentē in medio doctorū/ Nota q̄ d̄ns opatus ē salutē in q̄ntuplica medio. iij. p.

Fili qd̄ fecisti nobis sic rē. Ista. ca. xxxi. ca. ij. p. r. ot/ terrogatō trip̄t̄ exponit r. declarat sup̄ isto euāgeli/ o. de interrogatōib⁹ r. r̄nsiōib⁹ rē. iij. p. r. xv. c. xxxvij. p. r. to/ Erat subdit⁹ illis. Quātr̄ instruere d̄nt pentes filios/ r. regere rē. iij. p. r. ij. c. v. §. ij. quō pentes sūt honorari/ di. iij. p. r. v. ca. ix. §. i. ij. Et de obediētia vide. s. i. tabu.

De veneratione r. frequentatione eccliesiar⁹ pro the/ mate in principio supra habetur eccliesia.

Et mater eius p̄seruabat oīa q̄ba hec conferens in/ corde suo. nota q̄ sunt duodecī fructus verbi quib⁹ p̄/ uantur q̄ nō audiūt verbū dei. ij. p. r. ix. ca. xi. §. ij.

Iesus autē p̄ficiēbat sapientia r. etate r. gratia apud/ deū r. homines. in q̄bus verbis duo notant. i. singular/ augmentatio cū d̄. Iesus p̄ficiēbat. r̄t̄ualis fecūditatio. addēs sapia r. etate r. gratia. P̄mū p̄pter b̄euitatē d̄i/ mitto. sc̄cūdo notetur r̄t̄ualis sc̄cūdatio nam gratia/ p̄ueniens est p̄ncipium om̄is sc̄cūdatio s̄ homis. duz/ cūm peccator aridus longe est a deo. nec vllum fructum/ meritoz facere potest sine ip̄a. De gratia vide supra i/ tabula. Pro octaua epiphaniæ vide sermone pro ba/ ptismo r. apparitione patris r. filij r. spū sancti. iij. p̄re/ ti. xij. ca. ij. p. r. toū. sup̄ euangeliō Mathei. ij.

Dominica. i. post octauas epiphaniæ.

Sup̄ eplā ad Romā. xij. q̄ sic incipit. Ha/ bentes donatōes fm̄ gr̄am q̄ data ē vob̄ differētes in/ hac eplā Ap̄t̄ tria facit. P̄mo motū in p̄sona ecclie q̄/ fiat mutua subministratio bōis hoīb⁹. Et tāgit diuersa/ sa officia fm̄ q̄ fieri debet mutua subministratio dicēs/ D̄ntes donatōes. De varijs gratijs donis i mutua ca/ ritate siue dilectōe vide. s. in ra. in l̄ris sibi adaptat. s. g. d. c. Odiētes malū adherentes bono. in q̄bus duo/ notant. i. malū detestatio cū d̄. odientes malū. bonū af/ fectio cū d̄. adherentes bono. Debemus namq̄ primo/ detestari malum peccati de ip̄a vide supra. Secūdo/ debemus adherere bono virtutis. cū nihil virtute sit/ melius. de ip̄a vide. s. i. fr̄us. Donore inuicem p̄ueni/ entes. De honore vide supra. Spe gaudentes. De ip̄/ sa vide pulchra notabilia. iij. p. r. vj. ca. i. r. ij. p. r. totum/ orationi instantes. De ip̄a vide supra.

In tribulatione patientes. De patientia vide. iij. p. r. titu. iij. cap. vj. r. i. par. titu. v. cap. iij. §. ij.

Itē de vario martyrio siue sanguine vide. i. p. r. v. c. iij. §. ij. circa. fi. Et p̄ncipalr̄. iij. p. r. iij. ca. iij. §. ij.

Super euāg. Johānis. ij. qd̄ sic incipit. Nuptie/ face sūt in chana galilee rē. Diuidit istud euāgeliū in/ sex p̄tes. In p̄ma determinat locus in q̄ miraculū factū/ est. q̄z in chana galilee rē. in sc̄cūda p̄sone corā q̄bus fa/ ctū est ibi. Erat mater iesu ibi. in tertia ea q̄ dederat oc/ casionē vt fieret miraculū. q̄z deficiente vino. in quarta/ manifestatio miraculi ibi. Et diāt eis hiesus. Naurite/ nunc. in quinto ordo miraculi huius ad alia miracula/ facta iesu ibi. Hoc fecit incūm rē.

Dominica.ii.post octauas epiphanie

In sexta effect⁹ miraculi ibi. Manifestauit gl'ias suas. Iste nuptie vario modo deliratur fm varios itaq⁹ hominu p tribus sermoibz. 7 qd significat sex ydrie i istis nuptijs. de qb⁹ in isto euā. iij. p. ci. xv. ca. xxxvii. xxxix. 7. xl. Nuptie facte sūt. In quos vobis duo notantur. Primo quo spualiter coniugati dnt viuere ibi. Nuptie facte sūt. S. do quo spualiter copulati in xpo pnt p'sistere. Dico pmo q⁹ epatr coniugati dnt facta sui ordis inuito / labili fuare de ipis vide. s. 7c. Secdo xpo spualiter copulati dnt se p'cipue a pctō caute. qz peccādo spōsa xpi aia fide p'mit. De nuptijs spualibz p tribz itatibz hoiz vide. iij. p. r. xv. c. xxxvii. xxxix. 7. xl. Vel d religiof. 7 d v'ginibz. Desicere vino. Nota q⁹ triplex vinū desicere habet ante xpi aduentum. quid significat istud vinū 7c. iij. par. ci. xv. ca. xlii. §. i.

Dominica secunda post octauas epyphanie.

Sup epla ad Romanos. xij. q⁹ sic incipit. Nolite prudētes esse apud vosmetipsos. in qbus vobis duo notant. s. ne nos supbe iactem⁹ ibi. Nolite ne primos temerarie iudicemus cū dī. Apud vos metipsos. De primo. s. de iactētia vide. ij. p. ci. iij. ca. iij. p. totū. 7. ci. iij. ca. iij. §. vj. Secdo nō debemus temerarie iudicare. ij. p. ci. iij. ca. viij. 7. §. i. ij. 7. iij. per totum.

Secūdo psuadet qzrū ad primū exemplarē edifica/ tionē dicens. prudentes bona nō tm corā deo sed etiaz corā hoibus. i. puidē curretis. vt vba v'ra 7 opa nō solummodo placeat deo sed etia vt nō hoibus scandalū ingerant. de scādalo vide. ij. p. ci. vj. ca. iij. per totum.

Tertio dissuadet vltionē iniurie siue expectationem vindicte cui dicit. Nō vos defendētes charissimū s. da re locū ire 7c. De iniuria vide. ij. p. r. viij. c. iij. §. vi. 7. s. b. lra. i. s. iuria vt. s. 7. de vidicta vide. iij. p. r. v. c. xij. §. i. ij. 7. iij. Quarto psuadet suppletionē indigētie dicens si esurierit inimic⁹ tuus ciba illi. si sitit potū da illi. i. s. 7. glosaz mitte. et necessaria. De opibz misericōdie vide. s. in tabula ibi misericōdia. Ultimo apls dissuadet seruo rē iracūdie dicens. Noli vinci a malo. i. a malo hoie. 7 si gnāter dic noli. qz vincere siue vicia in p'ate n'ra ē. vicit cū q vult vincere. 7 vincit q vult vinci. de q vide. s. in ta. Ita psuadet tm vigozē patientie dicens. sed vincei bono malū. de hoc vide pulcherrima notabilia. iij. p. ci. iij. c. vj. p. totū. Sup euā. Math. viij. qd sic incipit. Cū descendisset iesus de mōte secute sūt eū turbe multe.

Pns euāge. diuidit in duas pres fm duo miracula de qbus fit mentio in isto euāge. qz vnū ē leprosi mūdario. aliud s. sui Cēturiois palatū sanatio. In parte illa in q ponit primū miraculū pmo oñdit qñ illud factū sit vt pater in p'ncipio. scdo corā qbus ibi. secute sūt eū turbe multe. tertio qliter se habuit leprosus salu rē petens ibi. Ecce leprosus 7c. Quasi se habuit saluato: salutē pferēs ibi. Extendēs ies⁹ 7c. Cū descendisset iesus de mōte secute sūt eū turbe multe. Debem⁹ itaqz nos seq⁹ xpm q sic dignat ad nos de celesti mōte descēdere cū turbis potentiaz. qz in xpo est via inobl'qbil. veritas ineffabilis. 7 bonitas inhaustibilis. Propter primū debem⁹ eū seq⁹ in effectu. Propter scdm in affectu. Propter tertiu in intellectu. in effectu in qz bōc actiōnis. in intellectu vere cognitiōis. 7 in affectu vere dilectiōis. quō hō debet sequi deū in pfecta dilectōe habetur. iij. p. ci. xi. ca. ij. circa mediū. vide. s. s. sequi. Leprosus iste assilari pōt peccatorū 7 pctis vt. s. Domine nō sū dignus vt intres sub teatū meū. 7c. De hūilitate vide varia. iij. p. ci. iij. ca. xij. Filij regni eñsient in tenebras exteriores ibi est sletus 7 stridor dentiu. in qbus vobis duo notant. s. faritas mūdanoz cū dī. Filij regni. penalitas d'natōz cū dī. in tenebras exteriores.

Dico primo q⁹ faritas magna ē mūdanoz. qz man⁹ dum vanū pponit de celo. De mūdo vide. s. in r'ou. secūdo pater penalitas d'natōz quam p'liderare docemus 7 cauere. V. de. s. de inferno. 7 de penis vt supra. Amen dico vobis. nō inueni tantā fidē i israel. ita magitudo fidei describit. iij. p. ci. viij. ca. iij. §. iij. v. vi. 7. vj. Volo mūdare. Circa hoc nota octo q vult deus a nob in hac vita 7 nonū in futura. i. p. ci. xij. cap. i. §. vj. per totum.

Dominica tertia post octauas epyphanie.

Sup epistola ad Romanos. xij. que sic incipit. Nemini quicqz debeatis nisi vt inuicem diligatis. Ap'us nos primo hortat a dilectiōne. ostēdens q⁹ per ipam est omnis boni operatio dicit. Nemini quicqz debeatis. i. nemini maneat obligati. sed omibus reddite qd scū est. charitatē ita soluite. vt eam semp debeatis. 7 hoc ē q ait. nisi vt inuicē diligatis. Ista primi dilectiō vario modo describitur. iij. p. ci. vi. 7. §. iij. vide etia supra de dilectione. Non aduicē rabis. in qbus vobis duo notant scz omnis mali abnegatio cū dī. Nō adulterij specificatio cū additur. Adulterabis. Dico primo q⁹ omne malū est cauendū. quia nō manet impuniri. De hoc vide sup ibi. Punir⁹ 7 puniatur. scdo adulteriū ē specialiter horrendū de quo vide. ij. par. ci. v. ca. iij. Non occidas. de quo. i. par. ci. xiiij. ca. iij. §. ix. Nō furaberis. de quo sup. Non falsum testimoniū dices. vide. i. p. ci. xiiij. ca. iij. §. xij. iij. par. ci. ix. ca. xi. §. iij. iij. Nō cupisces rem. primi tui. i. par. ci. xiiij. ca. iij. §. xij. Secundo hortatur ad hoc idē ostēdendo q⁹ p ipm est omnis mali indinatio ibi. Dilectio malū nō opaf de qua habet in p'ncipio huius epistole signatū. Tertio ex his p'cludit q⁹ per eandē est diuine legis implerio ibi plenitudo legis est dilectio ppter qd charitas dī finis omnis consummatiois. De charitate 7 dilectiōe vide supra in tabula.

Sup euangelio Math. viij. quod sic incipit. Ascēdente iesu in nauiculā. Notant quattuor p ordiē in p'senti euangelio quoz primū ē p'ncipalē mūdane tribulatiois de quo supra mūdus. Ascēdente iesu in nauiculā secuti sunt eū discipuli ei⁹. Applicant ista pubcre ad religionē. ij. par. ci. ij. ca. i. §. xiiij. vide etia. s. nauis 7 vēr. Scdm documētū diuine inuocatiois. s. in xpi suscitatioe 7 salutis postulatione ibi. Et suscitauerūt eū 7c. de quo vide supra in tabula de oratione.

Domie salua nos perimus. in qbus vobis duo notatur. s. affluentia bonitatis cū dī. Dne 7c. Refluētia rē pestatis cū additur. perimus. Dico primo q⁹ deus habet affluentia bonitatis. ideo debem⁹ ipm inuocare. de deo vide supra deus de orōne 7c. Secundo mūdus habet refluentia tempestatis 7c. De mundo 7 suis p'riculis habet supra mūdus. Tertiu est auxiliū p' xpm secute euasioneis scz in maris tranquillitate ibi. Tunc surgens imperauit ventis 7 mari. Et facta est tranquillitas magna. vide supra de religione pace siue patientia. Quartum sequitur preconiu magnifice collaudatiois in turbarum admiratione. cum concludit p'oro homines mirati sunt dicentes.

Dominica quarta post octauas epyphanie.

Sup epistola ad Colloenses. Crauas epyphanie. iij. que sic incipit. Induite vos sicut electi dei sancti 7 dilecti viscera misericordie. Apostolus in hac epistola facit. Primo em ponit septē partes huius virtutatis. nam pmo misericordia de qua. iij. par. ci. v. cap. xvij. benignitatem. de qua. iij. par. ci. v. ca. xxi. §. i. ibi. Est q⁹ septim⁹ Dūilitatē. de q. iij. p. ci. iij. ca. xij. p. totū.

Dominica LXX.

Modestia de qua. iij. p. r. iij. c. xij. p. totum.

Patentia de qua. iij. p. r. iij. c. vij. p. to. zc. Secundo ponit nomē huius auree vestis cū addit. sup oia autē hec charitate habētes. qd est vinculu pfectionis. iij. p. r. vi. ca. i. infra mediū pncipaliter. Vide supra charitas.

Par ppi exultet in cordib⁹ vestris. in quibus verbis duo norant scz par ppi amanda ibi. Par chasti paas federa pscruada addēs. ibi. in cordib⁹ vestris. de veraz pac vide yana. iij. p. r. vi. c. vij. z. iij. p. r. vij. c. iij. §. iij. z vide lacius de ipa supra. Tertia alias septē partes varietatis subiūgit ibi. z par ppi de qua hic immediate Et gran estote. de ipa grātia dōe vide varia notabilia iij. p. r. c. xij. p. to. Verbu ppi habet in vobis abun-

ter. Nota q verba dei st duodeci fruct⁹. iij. p. r. ix. c. xi. §. ij. Sup euāg. Math. xij. qd sic incipit. Simile est regnū celoz boi qui seminavit semen bonū in agro suo. in hoc euāgelio quatuor nobis norāda pponunt. Primus est diuine liberalitatis affluētia in donoꝝ suoz cōcario ne vi. seminavit semē bonū in agro suo. in quib⁹ verbis duo norant scz abilitas in agēdis cum dicit. seminavit semē bonū. mirabilitas suscipiētis cū addit. in agro suo de⁹ eni est agēs abile ad spirādū bone spiratōis fructuz

Secūdo cor homis qd est ager suscipit qnqz a diabolo zizania male cogitātōis de corde. vide supra. vel zizania m heretice prauitatis. vide supra. Secundū est bāz ne prauitatis negligētia in vitoꝝ occasione ibi. Cū autē dormiret homica. de varia negligētia vide varia. iij. p. r. ix. c. ij. §. iij. p. to. Itē supra de accidia z pigritia. Uenit inimicus z supeminavit zizaniā in medio tritici. de discordia vide. iij. p. r. iij. c. vij. Tertiū est exeme bonitatis rēfulgētia in maloz supportatōe ibi. seruāte zc. dēo vide notabilia supra in ca. Quartū est exeme seruitutis sentētia in reoz punitōe. ibi. Colligite primum zizania zc. de quo vide supra dñica scōa aduētus dñi z de diuino iudicio siue nouissimo vide supra.

Dominica in septuagesimo

Sup epla. i. ad Corin. ix. q sic incipit. Nesci (ma. ris q hi qui in stadio currūt oēs. quidē currūt sed vnus accipit bñficiū. qz nos in ista vita misera habem⁹ currete re velociter in agone p fugere viriliter. Pro tanto iudicem⁹ diuino auxilio siue diuine gracie. Unde apls hic duo facit. Primo describit cursum z pgressum quā habem⁹ facere dicē. Nescitis q hi qui in stadio currūt omnes quidē currūt sed vn⁹ accipit bñficiū zc. i. p. r. vi. c. ij. §. iij. Porciā applicari ad thēma de militia spūali. iij. p. r. iij. c. i. §. iij. z. iij. vel de mercede hui⁹ vite tunc vide supra in tabula. Sic currete p bona opa in stadio pferentis vite vt cōprehēdatis bñficiū scz glorie. Omnis qui in agone p̄tendit. i. pugnat cū aduersario ab omib⁹ salz impedimētis se abstinet. vide supra de militia vt de martyrio.

Castigo corp⁹ meū z in seruitutē redigo. In quib⁹ verbis duo norant scz quomō est corpus castigandū maces ratione cum dicit. Castigo corpus meū. desideriu anime eleuandū deuotōe ad dēs. z in seruitutē redigo. Debet mus igit corpus castigare p mali declinatōe mot⁹. s. carnis illicitos rēp̄mendo. de quo vide supra de ieiunio. z supra caro. Secundo debem⁹ mentē ad deū eleuare bñficiū p̄tendit. i. p. r. ca. iij. per totū. Vide etiaz sub lra c. i. rēp̄tatio. Secūdo describit apls in p̄tenti epla diuinū succursū. quē habemus querere ibi Nolimus vos ignorare fratres zc.

Sup euang. Mathei. xx. quod sic incipit. Simile ē regnū celoz homini patrifamilias qui exiit pmo mane pducere oparios in vineā suā. In p̄tenti euāgelio spūali quatuor nobis p̄siderāda occurrūt. Nam cō-

stus nos pmo hortatur ad deuote opationis exercitiū vel exercitacionē vel p̄tmo nobis pponit oparioꝝ in vineam pducitō. Vinea ista describit quid. s. significat. p̄tma parte titulo qnto capitulo secundo. §. septimo octauo nono decimo z vndecimo.

Quid statis hic tota die ociosi. Istud ocīū describit vario mō. iij. p. r. ix. c. xij. p. totū. moralis est etiā p̄tenti ca aueritas. p̄tma parte. iij. c. §. vi.

Cum sero factū esset placet applicate ad seruitutes vel mortem. de ipis vide supra.

Voca oparios z redde illis mercedē. de quo vide notabile sermonē. i. p. r. v. c. ij. a. §. vi. vsqz ad xij.

Voca oparios z redde illis mercedē. in quibus verbis duo norant. s. dei magna curialitas. i. bñs oparios vocare ibi. Voca oparios. filij. dei egros volēs premiare addens. Et redde illis mercedē de p̄tmo scz de varia vocatōe. vide varia p̄tma p̄tenti. v. ca. ij. §. vi. de secūdo. s. de mercede laboz. vide p̄tma p̄tenti. v. c. ij. §. xi. Vide etiaz supra in tabula scz Laborantibus.

Et murmurantibus aduersus patrefamilias. quō i intelligit ille mur mur p̄tma p̄tenti titulo qnto caplo secundo §. xi. Et qui significant p̄tenti. iij. p. r. vij. c. ij. §. ij. N. ul ti sunt vocati de varia vocatōe qua dñs varios diuersi mode vocat. Vide p̄tma p̄tenti. v. c. ij. §. sexto.

Dominica in sexagesima.

Sup epla. ij. ad Cor. xi. que sic incipit. Libēter suffertis insipientis cum sint ipsi sapientes. Potest illa epistola sic diuidi. Primo nāqz apostol⁹ istoz pseudo vanā gloriā vitupar in hoc q arguit Corinthecos. qz sic gloriātes suis stineb it dicēs Libēter suffertis insipientes. i. gloriātes in carnalibus cum sint ipsi zc. iij. p. r. iij. c. i. per totū. Et de inanē gloria ibi dem ca p̄tmo.

Sustinetis si q̄s vos in seruitutē redigar. de varia seruitute vide tertia p̄tenti. tertio ca. vi. p. totū. Vel de martyrio sine sanguine. de quo supra martyriū.

Quis scandalisat z ego zc. ipm scandalum vario mō describit. iij. p. r. i. septimo. ca. quarto.

Veni autem ad visiones z reuelatōes dñi. de varia visione vide supra Visto vel rēp̄tatio. Equite raprus pauli describit quarta p̄tenti. r. ca. sexto per to.

Ne magnitudo reuelationū extollat me dat⁹ est mihi stimulus. de varia rēp̄tationē vide supra.

Virtus in infirmitate p̄tenti. in quibus verbis duo norant scz possessio virtutis quā debem⁹ seruetur amare cū d̄r Virtus. Afflicto carnis quā debemus patienter portare addens. in infirmitate p̄tenti. debemus eni p̄tmo virtutes amare z vitia spernere. de virtutibus vide supra. z de vitijs siue peccatis vide supra sub littera p. scilicet peccatis.

Secundo debemus afflictionē carnis portare patienter. Vide de h supra scz infirmitates. z supra rēp̄tationes.

Periculis fluminū. periculis latronū zc. ista pericula spūaliter exponunt. quomō ab istis impugnamur. q̄tma parte tit. secūdo cap. secūdo. §. qnto. infra pncipium et post per totum.

Super euāgelio Luc. viij. quod sic incipit. Cum turba plurima ueniret z de ciuitatibus p̄tenti ad iesum. in hoc euāgelio nobis p̄tmo pponit popli ad christum seq̄ntis generalis deuotio. de quo vide supra de p̄tenti dicatione verbi dei.

Secundo exprimitur eiusdem populi specialis et diuersa dispositio ibi. Dum autēz sc̄m̄tavit aliud cecidit zc. aliud cecidit inter sp̄ntas. Exponitur breuiter secunda parte tit. qnto ca. xij. §. ij.

Tertio excitat tepidoꝝ arctio ibi. hec dicēs clamabat de quo supra de accidia. pigritia vel tepiditate. Quarto

Domínica in quinquagesima

requirit a dño expositio ibi. Interrogauerunt eum zc. Quis ondit q ad discipulos mysterioz cognitio sibi. Vos datu e nosse mysteriu zc. Sexto ponit expo sitio sacra a dño ibi. e ar hec pabola vt pzi pcessu ena.

Semen cecidit in terra bona. in qbus verbis duo no tant scz maloz piculosa negligentia cu dz. Qd aut cez cidit iusto fructuosa diligentia cu addit (in terra bo/ n.) Dico pmo q negligentia verbi dei est multu picu lola. de q. s. negligentia. Secdo diligentia bonoz est bona audiendo scz verbum dei de pdicatione verbi. vi de supra pdicatio ibi. de pdicatione sine verbo dei.

Qd aut cecidit in terra bona. hi sut q i corde bono z oprio zc. i. p. r. uij. c. xij. s. ij. j. pn. vide etia. s. d. corde Et fructu afferit in patientia. uij. p. r. uij. ca. vij. s. xvij. circa fine z p oes. s. de patientia. Hi sut q au dicitur zc. z a solitudinibz z diuitijs zc. de diuitijs vi de. s. Diuitie.

Domínica in quinquage.

Sup epla. j. ad corinth. xij. q sic incipit. Si linguis hoim loquar z angeloz. charitate aut no habeat factu vclur es sonas zc. Apis in pnti epla ondit nob cha ritate vclurare q ondit ex qtuor. Pmo q sine chari tate no prosit cetera dona dicet si linguis hoim loqr zc. Secdo qz cu charitate sut oia bona ibi. Caritas pa tiens. Tertio qz p ipaz habet in his duobz final psevera tia ibi. Via fuffert zc. De charitate vide sup Charitas. Si linguis hoim loqr z angeloz zc. iij. p. r. vij. c. iij. s. ij. Siue lingue cessabunt. i. par. r. ij. cap. iij. s. tertio. Siue scientia destruetur. quomodo scelligitur bec au/ croitas. i. par. r. v. cap. vj. s. ij. vltra medium.

Charitas non est ambiciosa. ij. par. r. uij. cap. v. s. Nouerim oes sciaz z oia miseria. iij. p. r. v. c. i. s. ij. Videmus nuc p speculu in enigmate quod ds vide/ ri possit in pnti vira p sepre specula. i. p. r. uij. ca. vi. s.

Tuc at facie ad facie ibi. s. ij. Nunc iij. vsqz ad. r. s. manet fides spes charitas tria bec maior aut hoz e ca ritas ipa vario mo describit. iij. p. r. vi. c. i. z. s. i. ij. iij.

Nunc aut manet fides spes charitas tria (iij. v. zc. bec. maior aut hoz e charitas. in qbz vbis duo notant scz vritis ingressus cu dz. nuc aut salut. pgressu cu ad

De pmo norandu q volens saluari dz (dit maior. bre p statu pnti ingressu p fide q e ianua z fundamen tu ois boni. Secdo volens habere pgressu z copleme tu salutis dz bre charitate. bec em facit hoies cuncta tra sitoria ptenere integraliter z deo coniungere z cordiali ter superna appetere. De charitate vide supra in tabu.

Sup euangelio Luce. xvij. quod sic incipit. Assu/ psit iesus duodecim discipulos suos z ait illis. Ecce ascendimus hierosolimam z consummabuntur zc.

In principio huius euangelij describit euangeliz domínice passionis vt cristi milites crucez eius tanqz vctillum sui ductis videntes ad arma penitentie sume da animent vide supra in tabula de penitentie.

Dne vt videat. In qbz duo notant scz necitas aduo catiois cu dz. Dne. ignobilitas excecatois cu addit. vt videat. Ni pctoi: cognitoe ceo necario deu inuocat p il lumiatoe vide de spuali visu z ipi illuminatoe. s. visio Secdo notat ignobilitas excecatois de spuali cecitate i. p. r. uij. ca. v. s. i. p. p. mediu. vide. s. in ta. sub. u. f. visio Et iesus dixit illi. Respice quomodo homo debet oco respicere que declarant. i. par. r. uij. ca. vij. p totum

Fides tua te saluu fecit. Vide de augmēto z magni tudine fidei. iij. p. r. vij. ca. iij. s. iij. v. vi. z. vij.

Et omnis plebs. vt vidit dedit laudē deo. vide. s. de gñatua coe. z. iij. p. r. v. ca. xij. Et. i. p. r. iij. ca. vij. s. ij.

Feria quarta cinerum.

Sup epla iocelis. ij. ca. que sic incipit. Conuertimini ad me in toto corde vro. Presens epla pot sic diuidi. Pmo em ipe deus p istu pbera psuadet efficaciter pctoi rity penitentie dicet. Couertimini ad me vt. s. de peni tentia vide in ta. Et de corde vide sup in ta. sub tra. c. i. cor. In ieiunio z fletu z planctu q ad expositione lrae vide sup de ieiunio zc. Allegorice vero qtu ad omes penitentes dz. Couertimini ad me qtu ad carnis morti ficationem z fletu ad mentis purificationem. quia la chryme lauane delictu vt supra de pessione z pntio. z planctu ad doloris testificationem. z scindere corda vstra ad ipius anime acciprandu oblationem. quo modo homo se pot deo offerre z fieri suu sacrificium. vide. iij. p. r. xv. c. xxxv. s. i. ij. z. iij. uij. v. vi. vij. z. p.

Deinde ptra desperationem. ne propter turpitudi nem z multitudine peccatorum desperem proponit no bis magnitudine diuine clementie dicens. Couertimini ad dnm quia benignus z misericors est. de deo vide. s.

Sanctificate ieiuniu. Quid est ieiuniu sanctificare. Sacrificium z libamen do (ij. p. r. vi. ca. ij. s. vij. Pmo deo nostro quomodo homo se potest deo offerre z fieri dei sacrificiu. iij. p. r. xv. c. xxxv. s. i. vsqz ad. r. s. Secdo pmutat certitudinaliter penitentibus indulgentiam ibi. zelatus est dñs terram suam z pep creat zc.

Sup euange. Mat. vi. qd sic incipit. Cu ieiunat nolite fieri sicut hypocrite tristes. qm huilitas vera. ele mosina larga. z oro deuota ieiunij sut comites sine qz bus ieiuniu no e fructuosum. ideo saluator pfectionis regulam describens pmo monet cauere elationem z ef feriozem ostentatione dicens Cu ieiunatis zc. In hoc euangelio iuitat nos saluator pmo ad exercitiu laborio sum p corpis castigatione dicet cu ieiunatis zc. Quod tñ ad primu notandū q hic vnu papit z duo phiben tur. papit em ieiunandū sicut ipe saluator nr ieiuna uit catus iniciu in hoie ichoaf dicet Cu ieiunatis. de q sup in ta. vide de ieiunio. Prohibet aut postea fauo rem humanu vt scz no fiat ppter inanē gloria dicet. sic hypocrite de mani gloria. vide. ij. par. r. uij. c. i. p. totu.

Prohibet secdo simulata tristitia cu dicit Nolite fieri sicut hypocrite tristes. i. tristitia onditet. de hypocri si vide. ij. p. r. uij. ca. vij. Secdo inuitat nos ad obse quiu studiosu p terrenoz abdicatone dicet. Nolite re saurizare. vide de diuitijs. s. in ta. ibi Diuitie Tertio inuitat nos xps ad pntu gloriosu p pntu opationem cu subdit. thesaurizate vobis zc. De varijs vrbibz vi de. s. in ta. quod debet ho thesauru exponere scz aux ca ritatis. argenti castitatis. olei pietatis. vini deuotio nis. z gemas recte opatois. vide. s. in loc adaptat sibi

scz charitatis castitatis zc. Vbi est thesaurus tu ibi e cor tuu. De diuitijs quod lacerant mentē in diuerso cupant. z in varijs bonis impediunt. vide. i. p. r. v. c. iij. s. i. Tre vide sup thesaur. z de corde vide sup in tabu.

Tres pro principio quadragesime vide. iij. parte. r. uij. capitu. iij. s. iij. quinto z sexto. Et in tabula vide de ieiunio z abstinentia.

Feria quinta post cineris

Super epistola Esaie. xxxvij. que sic incipit. Egrotauit esaias vsqz ad mortem zc. In hac epistola spiri tustantus explicat ecclesie filijs que z quanta vilitas flebilem sequitur. Et vide q in hac oratione principa liter agitur ad litteram. de sanitate corporali z fm sen sum mysticum de spuali per orationem flebilem adap ta. De oratione vide supra in tabula oratio. De contri tione vide supra in tabula Contritio.

Sabbato post cineris

Dispositione domui tue etc. Placet sup hoc detesta-
mentis morte pfectione vel de satisfactione. vt supra i
Et puerit ezechias facie sua (locus sibi ad apratis
ad parietē etc. de pntioe vide. iij. par. ti. xiiij. ca. xvij. p
toni. Et de pntioe in cōfessione vide ibi. ca. xij.

Obsecro dñe momento quō ambulauerim corā te.
Moxeris tu z nō viues. Exponit de vice termino
vtz possit plonari vel abbreviari. i. p. ti. v. c. i. §. viij.
De infirmitate p isto egrorante ezechia. vi. s. in. ca.
Sap euāge. mach. viij. qd sic ma (de infirmitate.
pit. Cū introisset iesus capbamaū accessit ad eū. Cetero
no rogans z dicen a. Dñe puer me^o iacer in domo pali/
Dodie in pnti euāge. hora (tūcus z male torquet.
mur ad suffragiū mediane q aia liberat ab onere mi
paralicti seruitutis. z sūt tres pres. In pma notat de
paralicti infirmitate z de pnti sū plicatioe ibi. dñe pu
meus etc. de varijs infirmitatibz vide. s. infirmitates
Secōdo notat de centurionis būilitate z eius pmen
datione. De humilitate vide. iij. p. ti. iij. ca. xij. p. totuz

Tertio notat de pnti benignitate z fructuosa creduli
tate sibi. vade sicut credidisti. De magnitudine z augmē
to fidei. iij. par. ti. viij. ca. iij. §. iij. v. i. c. r. z septimo.
Nam z ego homo sub pntē pstitutus habēs sub
me etc. De dñis siue plaris quō se habere debent erga
seruos vide. s. de plaris siue dñis. Dico autem vobis
q multi ab opente z occidente venient etc. De varia vo
catione vide supra sub vocatio. filij autē regni eijcē
tur in tenebras exteriores. De ifrno z eius penis vide
supra Infernus. Amen dico vobis nō inueni tantā
fidem in israel. Ita magnitudo fidei notabiliter descri
bitur. iij. par. ti. viij. ca. iij. §. iij. v. i. c. r. z vij.

Feria sexta post diem Ci
neris super epistola Esai. lviij. q sic incipit Clama ne
cesses q̄si tuba epalta vocē tuā. z annuncia p̄p̄o mio
scelerā eoz. z domui Jacob peccata eoz. Scienduz q
p̄p̄ba ex parte dei facit tria in hac eplā. Primo em̄ de
scribit salutare ieiunij in principio cū dicit Clama ne
cesses. Secundo salutaris ieiunij finale stipendiū ibi.
Tunc erumpet. Tertio finalis stipendiū fontale p̄nci
piū in fine cū concludit. quia misericors sū. Notandū
est primo q sūt duplices elemosine erogande sp̄aliter
ep̄e ieiunij. scz quedā sp̄uales z quedā corpales. de qbz
dñs loquit p̄p̄ba corpales sūt seprē de qbz mach.
xv. de istis vide. ij. p. ti. i. ca. xxiiij. §. ij. Et. iij. p. ti. v. c.
xv. §. iij. De opibz misericordie vide ibi. §. v. z de varia
elemosina vide supra. in tabula. Quare ieiunauim^o
z nō asperisisti humiliauimus aīas nras z nescisti. ec
ce in die ieiunij vestri inuenit voluntas vestra. ij. par.
ti. v. ca. ij. §. vij. i. c. r. z. Nolite ieiunare vsqz ad hāc
die vt audiat clamor vester. etc. ij. p. ti. v. ca. iij. §. ij.

De ieiunio vide. ij. p. ti. v. ca. ij. p. totū. Et principa
liter. iij. p. ti. iij. c. iij. §. iij. itē qre sup in tabula de ie
iunio. Ecce ad lites z p̄tentiones ieiunatis. z peccatis
pugno impie etc. ij. p. ti. iij. ca. ix. §. iij. Sup euāge.
mach. v. qd sic incipit Audistis qd dicitū ē antiq̄s. Dili
ges primū tuū z odio habebis inimicū tuū. Ego autē
dico vobis Diligite inimicos vestros. In hoc euāge.
notant tres pres. In prima sancte affectōis charitas
dilatanda ibi Audistis quia dicitū est antiq̄s. Diliges
primū tuū etc. Ita dilectio describit vario mō. iij. p. t.
vi. c. vi. vide in latius. s. Proximi dilectio. z principa
liter sup dilectione. Et odio habebis inimicū tuū. Hōndi
tur esse falsū. ij. p. ti. viij. ca. iij. §. iij. Non ē hōndi
quoniam in lege nō scribit sed ē interpretatio iudaice interpretati
onis. q dicebant q omne qd nō erat in lege p̄hibitū erat
cō p̄ssū etc. Ego autē dico vobis. Diligite inimicos

vestros etc. Ita dilectio describit. iij. p. ti. vi. ca. iij. §. i.
z tu. ij. §. habet de signis dilectōis etiā ca. vi. §. iij. z. v
Et ecce q̄ vos p̄fecti sicut pater vester celestis p̄fectus
ē. iij. par. ti. v. ca. ij. §. ij. circa medium. z oīa multa ibi
dem citū. xij. ca. iij. §. ij. de varia perfectione.

Attendite ne iusticiā vestrā faciatis corā hostibz. vide
s. de iam glia p̄ncipalr vide sup b. ij. p. ti. iij. c. i. §. iij.
Le autē faciente elemosinā nesciat sinistra tua etc. et
ponit breuiter. ij. p. ti. iij. ca. i. §. i. quō autē debet dari e/
lemosina vide. iij. par. ti. v. ca. xvij. §. r.

De elemosina vide supra in tabula de elemosina. et
cū oratis etc. de orōne vide supra in tabula de oratioe.

Sabbato post cineris su
per epistola esai. lviij. que sic incipit. Si abstuleris d
medio tui carbonā. z delictis digitorum extendere.
In hoc primo sabbati ieiunij. s. q̄dragesime qd req̄
es di. monet nos a peccatis quietescere ne inordinatū mo
ritū mens inuoluat. z in hęcēpla duo facit p̄ncipalr
Primo em̄ hortat quēlibet xp̄ianū peccatū in q̄ pec
cat in seipm. z q̄ peccat in p̄mū ab hęcere. De peccatis
z peccatoribz vide. s. sub lra. p. Ubi notandū q̄ p̄mū
sp̄aliter q̄ qd peccat in seipm ē carbona diaboli q̄ p̄c
caroz astringit. dicit q̄ deus cuiuslibet peccatorū si abstus
leris t̄pantiā z p̄nentiā acverā penitentiā de medio
tui. i. de. corde tuo. z de appetitu aīali carbonā. i. p̄mū.
de q̄. s. ita. Et loq̄ qd nō p̄dest. i. p̄mū de locutiōe vi
de. s. in tab. sub lra. l. locutio. Sup euā. marc. vi
qd sic incipit Cū sero factus esset erat nauis in medio
mari etc. Hodie in p̄nti euā. ostendit quō laboratores cō
cutiuntur rēratione z adiuuant xp̄i p̄solatōe. z fm hoc
sūt tres pres p̄ntis euāgelij. In prima pre notatur
de vigiliē laboris necessitate. Cum sero factus esset debe
mus q̄ vitā nram q̄ comparatōe p̄pter obscuritatē pec
caroz diuidere in quatuor vigilias in q̄bus vigilare de
bemus. z primo in opibz p̄ntis z penitentiē. de q̄
bus vide. s. in tabula. Secōdo in opibz sanctificationis et
beniuolentiē. Tertio in opibz cōpassionis z misericordiē
die. Quarto in opibz deuotionis z sapientiē. In
secunda pre notat de crisi gubernationis p̄sentialia
te z utilitate dicens. Ego sū. p̄fidite z nolite timere. De
bent nanqz i spm p̄fidere incipitēs q̄s isformāt ne pes
reant p̄ficiētēs q̄s p̄fortat vt cōpleat̄ p̄fecti q̄s p̄suat
vt p̄meant. de istis tribz vide. i. p. ti. vi. c. ij. §. iij. z. iij.
p. ti. xv. c. ij. §. ij. In tertia pre notat de p̄nti infirmita
te z miraculosa sanitate q̄ oēs infirmos curauit etc. de
varijs infirmitatibz vide. s. in ta. Et statim locū ē
iesus cū eis z dixit. Cōfidite ego sū nolite timere. quō
dñs istis subuenit. ita nūc vario mō subuenit laborā
tibz. i. par. ti. iij. ca. v. §. xv. z quō d̄s suos liberat a sep
malis. i. p. ti. v. c. iij. §. iij. Nauis etiā triplr describit̄
tur. ij. p. ti. ij. ca. i. §. xxij. xxiiij. z. xv. vide etiā. s. in ta.
de mari. Erat cor eoz obsecratū. De corde. s. in tabu.
vide. z de varia cecitate vide supra in ta. de cecitate. §.

Dominica Inuocauit su
per epistola. ij. ad Corinthe. vi. que sic incipit. Dormamur
vos ne in vacuum gratiā dei recipiatis. Sancta mater
ecclesia legens p̄sentem eplam pauli hortatur nos ad
eria. Primo em̄ hortat nos ad gratiē susceptē receptō
nem dicens Dormamur vos ne in vacuum gratiam dei
recipiatis. de quo vide. i. par. ti. v. ca. ij. §. iij. z. iij. par.
ti. v. ca. xij. §. i. vide etiā de varia grā vt. s. Ecce nūc
tempus acceptabile. ecce nunc dies salut. xp̄is p̄ciōs/
tas vario modo describit. ii. p. ti. i. ca. xiiij. i.

Secundo hortat nos ap̄tus ad gratiē ostentationē
dicens. Memini dantes vllam offensionem. i. nemwez

Feria secunda post Inuocauit

Nec verbo nec facto scandalizantes. de quo supra

In his oibz eribeam? noluerim pos sic de amistos

in multa patientia rē uij. par. ii. ca. vii. in principio.

In longanimitate ista describit. uij. p. ii. ca. xi. §. i.

Ibi. Quis fruct? In charitate nō ficta ut supra.

Tertio horat nos aplos ad ei? gfe pseruationē cuz

subdit Per arma iusticie rē. Istud bellū cū suis armis

describit. uij. p. ii. ca. iij. §. i. r. ij. r. iij. p. ii. iij. c. i. §. v.

Sup euange. Marth. iij. qd sic incipit. Duc? ē ies

us in desertū aspū vt rēaret a diabolo. Hoc euageliū

explicās ieiunij qdragenā obfuationē a tpo nobis in

exēplū assūptū in pma dñica qdragesime pgrue legit

Ieiunij qre tpe qdragesime institutū est plus qz 40

ljs dieb. r ponit sup hoc exēplū qre quadraginta

dies ieiunant. quo tpe. quare quadagesima olim icho

abatur. r quo tempore iam rē. uij. par. ii. iij. c. iij. §. iij.

Ductus ē ihs in desertū rē. vt sup hodie in hoc enā

gelio legit qlicet adūsari? hoies aggredit vt mercede

possit eternā pvari. r fm h sūt tres pces pñā. euā.

In pma dñ: quō hō cligit ad certānis ingressū ibi.

Duc? ē. De bello spūali vide. s. ibi. Bellū spūale

De varijs rērationibz vide. s. In scda. pre dñ: quō

aduersari? hoiem insequit. Ut impediatur ei? pgressus

ibi. r accedens. de quo vide supra Diaboli tentatio.

In tertia pre dñ: quō bellū pdudif q ad ingressū cū

subdit Tunc reliquit. de quo vide supra Diaboli tentatio

Et ecce angeli accesserūt rē. quō angeli deputantur

ad custodia hois. r quō hoiem vario mō custodia

uij. p. ii. ca. vi. §. v. vj. r. vij. Vide etiā pro pncipio

quadagesime. uij. p. ii. ca. iij. §. iij. c. iij. v. vj. r. añ.

Vide etiā de ieiunio r abstinentia supra in tabula.

Itē de decimis ieiunioz vide varia. ij. p. ii. iij. c. iij. §. ij.

Et de decimis spūalibz vide ibidem. §. i. r d alijs de

timis vide post per totū capitulū.

Feria secunda post domini

nicā Inuocauit. sup epla ezech. xxxiij. q sic incipit. Ecce

ego redō oues meas r visitabo illas sicut pastor visitat

rē. Doctores catholici dicūt istā pphētia fore pplen-

dā in vltimo xpi aduentu quando se pgregabit deus

electos a reprobis sicut segregat pastor oues ab he-

dis. Ideo dicit pastor eternus. ecce requiro oues meas

rē. Istud diuini iudiciū describit vario mō. uij. p. ii. ca. xi.

ca. xi. r. ij. vide etiā. s. in tabula. Itē sup de iudi-

cio diuino. quō deus requirit oues suas de manibz p-

latoz vide. s. in tab. scz de platis. Sup euangelio.

Marth. xxv. qd sic incipit. Cū uenerit filius hois ima-

festate sua r omnes angeli cum eo tunc sedet sup sedē

maiestatis sue. r congregabunt ante eū omnes gentes.

Deri sanera mater ecclesia pposuit quō aduersarius

penitētē inuadit armis vitioz hodie timor iudiciū cō-

cutit vt mala fugiat ne inueniatur ad man? rotoz.

In hoc euang. explicant quattuor ad ipm iudicē pti-

nentēz q sūt iudicandoz pgregatio siue puocatio cuz

separis disceptatio. post disceptationē remuneratio r

māloz sententia. De omibz istis vide supra de iudicio

diuino. Venite benedicti patris mei rē. quomō?

do intelligitur ista locutio. uij. par. ii. iij. ca. vii. §. vi.

Esuriui r dedistis mihi manducare. Istā opa corpa-

lia describūt. uij. p. ii. c. xvij. §. iij. Et opa misericō-

spūalia describūt. ibi. §. v. Itē vide ibi. misericō p to

Itē maledicti in ignē eternū vide. s. de diuino iudicē.

Esuriui r nō dedistis mihi māducare. quō dñs hoc

facit. r quō creature loquūt s ipos. ij. p. ii. iij. c. ij. §. ij.

Opera misericōdie de qbus in pñri euangelio des-

cribitur. hodie sub lra. m. Et sūt hi in suppliciu eternū. Inscr-

nales pene vario modo r terribiliter describuntur. uij.

par. ii. iij. ca. v. p. totum. r. i. par. ii. v. ca. iij. p. totum.

Feria tertia post domini

cam Inuocauit sup epla esai. lv. q sic incipit. Querit

te dominū dū inuenire. potest. inuocare eū dum ppe est

pposuit nobis b. sterno die sepla pēpōsita sicut ma-

ter ecclesia diuina misericōdiā vt ad bonum exarant

mur. p amorē referens uerba Ezech. dicentis in pñia

dñi. Ecce ego requiro oues meas rē. r quomā dñs ne

minē requirit ipm ad se trahens. psequenter in hac epi-

stola horat nos ad querendū dominū. r in hac epla p-

phētia qnoz facit. Primo em dat querendū dñm dñi

lū dices. Querite dñm dū inueniri pē. qre is in im-

PLICITATE cordis. vt de Sap. j. Querite etiā opa. b. dñs

opibus r inuocate scz ore r sermōe. Secō assignat

tps qrendi cū oportunū addens dū inueniri pē. Lora

em uita hois ē fortuna ad inueniendū dñm r qre

dū ipm scz p gratie collatiōe. p culpe remissioe p offen-

se placatione. p pene cōmutatiōe. r p emende acceptōe

Tertio applicat inquitrendi modum necessitatū. am-

diat. Dereliquat impius uiam suam. r ut iniquus co-

gitationes suas. Impius scilicet peccator qui est in i-

pius id est sine pietate rē. De peccatoribus vide supra

in tabula. Uiam suam de vjs vide supra in tabula.

Quarto iudicat querentis fructum salutaris uis. ibi.

Et miserebitur eius addens. Quoniam multus est ad

ignoscendum id est habet multā bonitatem. ad misere-

randum penitentibus de deo vide varia notabilia in

pra deus. Quinto assecurat querentes de assequen-

do fructū per duplex argumentū. ibi. Nōne uis me rē

Super euange. Marth. xxv. quod sic incipit. Cū

troisset iesus hierosolimā cōmota est uis uisā ciuitatis

dicens quis est rē. Deri oñdit horrorem iudiciū p pna-

damnatoz. hodie arguit auariciam cupidoz mercu-

tor. Et sunt tres partes huius euangeliij.

In puma oñditur quomodo xpus uenit ad saluan-

dum perdita ibi. Dicit ihs tangit hienonē qd ihs

Officiū. qz pphētia. Patriā qz a nazareth. habet. neme-

saluatoris. qz ihs interpretat saluator. officij. crucifici-

ris qz pphētia. patriā delectationis qz a nazareth qd m-

terpretat floidus. In scda pre oñdit quomodo p-

bat r expellit iniustāz dolosa negocia. ibi. Et iherosolimā

sus in templū r eiecit rē. De mercatoribz r negotiator-

ibus vide supra de usura siue simonia rē. In tē-

clasia militanti sunt tria genera sacrilegoz. pccatorū

flenda. q puler e declarant. ij. p. ii. i. ca. xij. §. v. vi. a. vij.

An ecclesias quō cōiter sūt artifices. venditores. lulo

res rē. r quō p illos crearet usura r dol? rē. ij. p. ii. ca.

Domus mea domus orōnis uocabit. vide. s. de diuino iudicē

upra ecclesia. uosāte scastis illā spelūcā latronū ep-

nitur spūaliter de domo pscientie. i. p. ii. iij. ca. x. §. vij.

videntes autē pncipes sacerdotū mirabilia q fecerunt

gnati sunt vide supra de inuidia r de munitatione.

In tertia docet relinquerē mala r amare ecclesia. sicut

ue fugere de malo ad bonū in hoc q mirado locū rel-

quit malos r pestiferos r ad bonos se transulit p-

cando docendo rē. ibi. r relictus rē.

Feria quarta post domini

nicam Inuocauit sup epla s. Reg. xij. q sic incipit. Et

nit helyas in berrabee iuda r dimisit ibi puer. rē. In

pñri lectione quattuor tangunt. Primo ad quō locum

helyas uenit. qz in berrabee iuda rē. r perrexit vltim

us diei. vide de varijs vjs supra in tabula. Secō

cundo sub qua arbore ipse dormiuit. Ideo addit

Feria quinta post dominicā Inuocauit

vel q̄ venisset subter vnā iuniperū zc. q̄ iuniperus ē an
 bor q̄dam hñs folia sq̄ vinda sub qb̄ latent aculei. zc
 dam grana multū amara. moralitan p̄or de p̄fessione zc
 Tertio q̄ alimenta degustauit ibi. dixitq̄ illi. Surge
 comedē. Quarto quā viā ambulauit ibi. Quo cum
 surrexisset. Nota q̄ ista hystoria sp̄ualit̄ exponēdo quoz
 p̄siderando occurrūt. i. peccantis p̄nacia. vocantis dili
 gentia. penitēntis obedientia zc p̄nie efficacia. de peccan
 tis p̄nacia vide. Sc̄do notat̄ vocantis diligentia cuz
 d̄r. Ecce angelus d̄ni. quō deus diuersos diuersimode
 vocat. i. p. r. v. c. ij. §. vi. Et quō angeli hominē custodiūt
 In tertia p̄te tangit̄ penitēntē (zc. vide supra de angelis
 obedientia cum d̄r surrexit zc comedit. De p̄nia vide s̄.
 sup̄ euange. Mar. xij. qd̄ sic incipit. Accesserūt ad ihm̄
 scribe zc pharisei dicentes. maḡ volum⁹ te signū videre
 sic sp̄s veri mercator̄ resp̄ndit cupiditatem. sic hodie
 recidivantiū ad malū in gratitudinē zc sunt tres p̄tes p̄n
 In prima corrigit magnā (cipales huius euangeliij.
 In gratitudinē peccantiū. ibi. Generatio praua. Quantū
 ad p̄mā p̄mā sciendū q̄ quīs scribe zc pharisei vidit
 sent̄ xpm̄ multa signa facere nō reputabant magna. sed
 Quo diuersi diuersimode deū repr̄t̄ (ipm̄ temp̄t̄ b̄at.
 zc. ij. p. r. c. x. §. i. ij. zc. iij. zc. de ingratiudie vide. ij. p
 In sc̄da p̄te aggrauat̄ piculum re. (iij. c. x. per totū.
 cidivantiū ibi. Cuz immundus sp̄s exierit ab hōe zc.
 Notat̄ exponit̄ de homie q̄ post grām mūdiciē b̄at
 p̄mā malis v̄l sacralis p̄nie recidivat in culpā sicut canis
 ad vomitū. Nota q̄ sepr̄e sunt nocuenta recidivatiōis
 in p̄mā. iij. p. r. c. xij. capi. vi. a. §. ij. vsq̄ ad octauum. §.
 Reuertar in domū meā v̄l exiui. Exponit̄ de repr̄t̄
 Uadit zc assumit̄ (one peccati. i. p. r. c. xij. §. v.
 septem sp̄s neq̄ores se zc. i. p. r. c. xij. §. ij.
 In tertia p̄te p̄medat̄ grām bñ opantiū. ibi. Adhuc
 eo loq̄re. In hac p̄te euangeliij docet̄ xps̄ sp̄ualia p̄po
 nere carnalib̄. celestia sp̄alib̄ zc terrenis s̄ore p̄ponēda
 ecce mater tua zc fratris tui foris stant zc. Quare zc quō
 isti dicunt̄ fr̄es d̄ni. q̄ p̄ncipaliter fuerūt zc q̄ mō alio no
 mine enam dicuntur fratres. zc. iij. p. r. c. xv. capitu. xxxi.
 §. ij. infra p̄ncipium.

Feria quinta post dominicā

Inuocauit sup̄ epistola Ezechiel. xvij. q̄ sic incipit.
 Quid est q̄ inter vos p̄bolum veritatis in puerbū istō
 in terra israel dicentes. Patres n̄ri comederūt yuā acer
 bam zc dentes. filioz̄ obstupescūt. Cuius sensus est fm̄
 doctores. Patres n̄ri peccauerunt zc filij p̄ ip̄is puniunt̄
 idcirco vt̄ remoueat̄ omne impedimentū p̄nie occurrē
 marer ecclesia sc̄ta referens verba d̄ni dicta ad Ezechielē
 per q̄ ip̄c deus nō corrigit̄ ip̄a verba dicta in Exodo. vt̄
 q̄dam heretici dixerūt sed declarat̄ ista verba ostendēs
 q̄ fuerunt p̄bolicā. zc q̄ alium sensum habuerunt quez
 nec heretici nec hebrei cage potuerūt. Quibz̄ declaratis
 cessare debet puerbū diuine iusticie densuū. i. p̄ns nos
 s̄ri p̄mederunt yuā acerbam zc. P̄ns epla diuiditur in
 quatuor p̄tes. P̄mo em̄ deus mouet̄ de quadā p̄bola
 questionē. d. qd̄ est zc. vide supra de varia punitōe. sc̄do
 p̄mittit̄ cessationes questionis ibi. Tu ego dicir. si erit
 Tertio assignat̄ cessationis (vlt̄ra hoc puerbū in israel
 rōnem d. Ecce oēs aie mee sunt. q. d. cessabit̄ ista questio.
 q. p̄ p̄ro patris nequaq̄z filius eternalr̄ puniet̄. Cuius
 rano est. qz̄ oēs aie mee sunt zc. Vide etiā supra i tabula
 Quarto declarat̄ qd̄ inmediate est dictū. V̄a q̄ pecc
 canent. i. p̄m̄ mortale p̄miserit̄ ip̄a morietur. scz̄ morte
 eterna. Ista auctoritas exponit̄ de p̄ro. i. p. r. c. x. §. xij
 De p̄ris q̄ inuocant̄ i hac epla vide s̄ i loc̄ ad ap̄t̄
 Sup̄ euange. Johan. xij. qd̄ sic incipit. Si vos mā
 feritis in fm̄de meo veri discipuli mei eritis. zc cognoscet̄ ve

ritatē zc veritas liberabit vos. quō ip̄a hominem liberat
 a multiplici miseria. iij. parte titulo. v. capitu. xv. §. ij.

Qui facit peccatū seruus est peccati. i. p. r. c. xij. cap. ij. §.
 vij. d. modicum post. Vos facit̄ opa patris. iij. p. r. c. vij
 Semen abzade lum⁹. zc nemini seruum⁹ (ca. ante. §.
 vnq̄z vide s̄ de seruitute. Si filius vos liberauerit v̄r̄
 liberti eritis. Ista libertas vario mō describit̄. i. p. r. c. xij.

Si deus pater vester esset diligere (ca. ij. §. vij. zc an.
 tis vnq̄z me. De vana dilectōe dei. vide s̄ in tabula.

Feria sexta post dominicā

Inuocauit. Super epla Ezechielis. xvij. q̄ sic in
 apit. Anima q̄ peccauerit ip̄a moriet̄. In epla immēdia
 te p̄p̄osita ip̄e d̄ns volens remouere omne impedimē
 tum p̄nie dixit q̄ p̄ro q̄libet puniet̄ p̄ p̄ro p̄ro zc nul
 lus alius. p̄ter q̄ p̄ro cui libet est ad salutē necessariū
 digne de p̄ris p̄p̄is p̄ficere zc penitere. Et hoc sc̄ta mas
 ter ecclesia probat̄ in p̄ni epla. i. q̄ p̄m̄ cui libet sibi zc
 nulli aliq̄ ad penā imp̄tat̄ eterna. Et in hac epla p̄p̄o
 ta tria facit̄. P̄mo p̄m̄t̄ intentā conclusionem dicens.
 Anima que peccauerit ip̄a moriet̄. Auctoritas ista exp̄o
 nitur de p̄ro p̄ter multa. i. p. r. c. x. §. xij. Sc̄do ad
 duat̄ efficacē p̄bationē cum addit. filius non porabit
 iniquitatem patris zc. Iusticia iusti super eū erit. i. sibi sol
 li zc nulli alteri erit vite eterne meritū. In unquid volun
 tatis mee est mors imp̄q̄ dicit̄ d̄ns zc. i. p. r. c. x. §. vij.
 Iusticia iusti super eum de iusticia vide supra i tabula.
 Tertio concludit̄ simolam. obiectionem cū iudicat̄. nō est
 equa via d̄ni. q̄ sup̄le punit peccatum in alio zc.

Sup̄ euange. Job. v. quod sic incipit. Erat dies fest⁹
 iudoz̄. zc ascendit̄ ihs̄ hierosolimā. vide de frequētiōne
 ecclesiaz̄ zc de venerationē eorundem. s̄ sub lra e. i. ecclesia

In hoc euangelio notant̄ tres p̄tes. P̄mo absolutō
 p̄rois signat̄. vsz̄ in p̄n. de quo vide s̄. i. de frequēti
 ratione ecclesiaz̄. zc de celebratōe festoz̄. Est aut̄ hierosol
 imis p̄batica piscina q̄ cognominabat̄ hebraice berhsai
 da. v. portus hñs i bis latebat̄ multitudo languentiū zc
 Iste. v. portus notabilr̄ describit̄. zc qui infirmi sp̄i
 ritualiter in istis iacent. i. p. r. c. x. §. i. zc. §. ij. q̄. v. zc
 vi. In sc̄da tangit̄ curatio languoris corp̄alis ibi. Erat
 aut̄ quidam homo. xxxvij. habens annos in infirmitate
 te sua. de varijs languoribz̄ vide supra. ibi infirmitas. q̄
 liber igitur languidus inueteratus volens sanari. et a
 re sed etiam xpi amore surgere de p̄ris penitendū. De
 p̄nia vide supra in tabula. debet sc̄do tollere lectū sanis
 fatōnis. iij. p. r. c. x. §. p̄ totū. zc ij. p. r. c. xv. §. i. Et ibi.
 t. ij. c. vi. Debet tertio ambulare p̄turibz̄ p̄ficiendo. in. ij.
 p̄te tangitur detractio luoris criminalis ibi. Erat aut̄
 sabbatū. dies em̄ sabbati p̄ma fuit q̄ p̄cipiebat̄ a d̄o se
 stuari Exod. xxxi. que dies iam mutata est in d̄icem do
 minicā. quō ista dies est multū p̄uilegiata p̄ter multa
 magnifica. que in ip̄a facta fuerunt in quibz̄ homines illi
 lo die debent vacare zc. ij. p. r. c. xv. §. iij. infra. p̄ncipi
 um. vide etiam de celebratōne festoz̄ supra ibi. festoz̄.

Sabbato post dominicā

Inuocauit. Sup̄ epla. i. ad thessalo. v. q̄ sic incipit. Rog
 gamus vos comp̄t̄e inquietos zc. In hac epla apostos
 lus duo facit̄. P̄mo mouet̄ nos ad virtuosum exercitiuz̄
 di. Corripite inquietos. de correctōe fraternā vide s̄. ibi
 Correctio.
 Consolamini pusillanimes. suscipite infirmos opera
 misericordie tam corp̄alia q̄ sp̄ualia describit̄. iij. p. r.
 Patientes estote ad omnes de (v. c. xvij. §. iij. zc. v.
 patientia. vide supra in tabula.
 Videte ne quis malū p̄ malo alicui reddat. vid̄ s̄. de

Domínica Reminiscere!

vindicta. Super gaudete. De vario gaudio vi. s. i. ra.
Sine intermissione orate. quò intelligit hec autoritas
iij. p. r. v. c. viij. §. vj.

In omnibz grās agite. de grāruāctōe vide s. in tabla.
Ab omni specie mala abstinete vos vid. s. i. ra. scādalu
Sup euangel. Math. xvij. qd sic incipit. Assumpsit
ibs petz Jacobū z iohannē frēm eius. z duxit illos in
montē excelsum valde. z transfiguratus est ante eos zc.
Quantū autē ad expositōz lralem z pnuatiōnē text⁹ ē
sciendū. q. sicut videmus q. famelicentes libēter sustinēt
labores p̄siderato. q. eis solēne prandiū paraf. Sic lecta
mater ecclesia fideles suos p̄ istud sacz tps p̄nē ad labo
res arduos p̄duxit in his ne deficiant inchoata pradiū
delectabile gloriā interminabilē. p̄ remuneratiōne hodie
monstrat in figura trāfiguratiōis xpi. vbi facies eius vt
sol p̄claritate relucebat. Et fm hoc in p̄fici euang. tres
pres notant. in qbz qlibet fidelis instruit ad p̄tutes;

In quaz prima notat mundi vilitas renuntianda
in p̄ncipio cum dī assumpsit ibs zc. Debemus ḡ mūdū
z oia terrena z mundana spernere. vide s. mundi z su. di
uitie. In scda pre notat hūana fragilitas reuclāda. Accel
sit ibs z tēgit eos dī. Surgite. Accedit ḡ deus homi
nem tangendo. s. p̄ secretam inspiratiōz vt cū exaret. per
vberem largitiōem vt cū remuneret. p̄ severā indigna
tione vt cū puniat. De istis tribz vide s. in ra. vbi cūqz
p̄z de homine z ipius fragilitate z miseria vide s. ibi hō.

In tertio notat britudis dignitas desiderāda ibi. Re
uantes oculos sicut videmus q. inter oēs sensum vltuz
magis diligimus. Cū igit tota merces nra. z beatitudo
originaliter cōsistit in clara dei visione. Quò deus vide
tur facie ad facie. Et de varia visione vide s. in tabula.

Domínica Reminiscere.

Sup epla. i. ad thessa. iij. q. sic incipit. Rogam⁹ vos et
obsecramus in dño ihu vt quēadmodū accepistis a nob
quò opeat vos ambulare z placere deo sicut z ambula
tis vt abundatis magis. ap̄s scribēs thessa. z cūc. xpi
fidelibz loqns in persona p̄dicatiōis cuiuslibet duo in p̄
fenti epla facit. Primo monet nos vt p̄seueremus in do
ctrina eius ad lrām etiā potest dici q. idarco dicit h. ros
gamus z obsecramus istis duobz discipulis vez z omi
nibz fidelibz. super hoc vide quò diuersi diuissimode am
bulant in varijs vjs supra in tabula. Scdo oñdūt eis
q. sit illa via in qua ambulare debent cū subdit. scitis q.
p̄cepta dederim vobis p̄ dñm ihm. nō p̄pria autoritate
sed autoritate dñi ihu vbi scdo p̄ncipalr explicat suā do
ctrinā dicens. Nec est volūtas dei scificationē vra. i. vt san
ctificetis vos malū detestando z bonū faciendo de san
ctitate vide supra in tabula. Ut abstineatis a fornicatiōe
De ipsa vide s. Ut sciat vnusqz vas suū possidere i san
ctificatiōe z honore. in sanctificatiōe. s. virtutū z honore. ne
supple in honore aliqua turpitudine viciōz. Et ne quis
supgrediat neqz circūuentat in negotio fratrem suum.
de deceptione negociatoz vide s. in tabula de negotiato
ribz z de vsura z deceptione z fraudulentia s. zc. non
em̄ vocauit nos deus zc. quò deus diuersi diuersimode
vocat vide. i. p. r. v. c. ij. §. vj. vide etiā. §. vij. per totum.

Super euange. Math. xv. quod sic incipit. Egress⁹
ibs secessit in pres tyri z sidonis ad instructionē ante pec
catricis q. deū offendit offensam recognoscat ac indulgē
tiam deposcat. diuidendo h. euange. dico q. nobis qtuoz
in ipō describunt. Primo benigna mendicantis vstra
tio ibi. Egressus. In qbz verbis notant tres egress⁹ filij
dei quibz vite viā nobis monstrauit. s. paterna vnde
nascit eternaliter. materna vñ egredit rpalr. z menta
lis vñ p̄ducit spūalr de primo vide s. sub. d. f. deus. De
scdo vide supra ibi. In carnari. De tertio vide supra sey

cundo describitur deuora supplicatio curatoz exāres ibi
Eccc mulier. vbi primo p̄mendat fides huius mulieris
a viuacitate. scdo a veritate. tertio a p̄barōe viuacitatis.
Comendat primo fides huius mulieris a veritate. et h
per eius p̄fessionē q. oñdit. primo humilis dicens. Mis
erere mei. scdo fidelis dī. Dñe fili david. Tertio accusat
rix qz clamauit zc. De p̄fessione vide supra p̄fessio. ter
tio ostendit mulieris instans oportunitas. quā etiam te
stantur apli dicens. Dimitte illā qz clamat post nos
in quo notat vehementia post nos in quo notat instan
tia. de quo vide supra oratio. Quarto oñditur perfecta
salutis p̄secutio ibi. Et sanata est. nota q. triplex est. me
dicina infirmoz spūalr sanatiua. s. mediana p̄paratiua
purgatiua z reparatiua. Medicina p̄paratiua est dolor cō
tritionis. de quo vide supra ibi cōtritiō. Medicina pur
gatiua est grā remissionis. Medicina vñ reparatiua est
sectus bone oporatiōis. De istis duobz vide su. in tabula
Mulier magna est fides tua ipius fidei magnitudo
describitur. iij. p. r. vij. c. ij. §. v. vi. z. vij.

Secunda feria post remi

niscere. Sup epla. Dan. ij. q. sic incipit. Orante daniel
dī. Dñe deus noster q. eduxisti pplm tuū d̄ terra egypti
Ad diuisionē p̄ntis lectionis accedamus in hunc mo
dum. Oratio tunc efficacior est z frauditōe dignior. qz
orans recognoscat accepta bñficia. p̄fiteat z missa flagi
tia allegat afflicta grauamina. fm ista scūs daniel. ite
in sua lectione qnqz facit. Primo em̄ recognoscat accepta
bñficiū dī. Dñe de⁹ noster. vide supra de grāruāctōe
vel de orōne. Scdo p̄fiteat z missum flagitiū dī. pecc
auimus. de p̄fessione vide s. in tabu. Tertio allegat affli
ctū supplicū dī. Propter em̄ peccā nra. peccā quò triplicat
puniantur. iij. p. r. xij. c. ij. Et quò deus diuersos diuersi
mode puniat. vide ibi. c. i. z. ij. Quarto mittit ad dñm orō
nis encēniū dī. nunc ḡ dñe audiui. de orōne vide supra
in tabula. Quinto petit a dño frauditōis donū cū con
cludit. Exaudi dñe. placare dñe. vide s. de p̄na vel de
humilitate zc.

Super euange. Job. vij. quod sic incipit. Ego vado
z q̄ritis me. z in peccō vfo moriemini. Quantum ad ex
positiōnē lralem z pnuatiōnē euangelij est noranduz
q. sanata m̄ ecclesia sollicitā curā habens de filijs suis p̄
istud sacz tps eos a malo retrahendo. z p̄fectu ad fru
tes puocando aliqñ obsecrat vt alliciat. aliquādo p̄nēs
minat vt timorem incuriat. z id sicut beri p̄misit muner
ra britudinis. vt alliciat. sic hodie cominat mala vt timo
rem incuriat. z fm hoc sunt tres pres euangelij. In
prima pre ponit durā p̄minatio ibi. peccō vfo moriemini
ni. de varia morte vide supra. Principaliter tamen scili
git de morte spūali. s. de cecitate mentis. de ipsa vide sup
pra. z. i. p. r. ij. c. iij. In scda pre ponit stricta p̄p̄er amia
tio cū addit. N. ultra habeo de vobis iudicare. vult cr
go dicere. habeo iudiciā p̄tatem z respectu vri z respec
tu oim quā nunc nō exerceo. qz nō veniū dicere sed sol
uere. Sed illam pot̄tatem in futurum exercebo.

De isto diuino iudicio vide supra. Debemus ḡ nob
triplex iudicium facere. Pun̄ ū in corde p̄ contritionem
Scdm̄ in ore p̄ p̄fessionem. Tertiu in ope p̄ satisfactiōnē
de istis tribz vide supra in tabula.

In tertia pre ponitur determinata xpi passio cū con
cludit. Cū exaltaueritis filiū hoīs morali in hac pre ma
struitur quare hō rōnem suam exaltare z eleuare debz
ad cognitionē super naturalū. Est nāqz magna differe
rentia inter hominē scientē z sapientē. z hominē ignorantē
z ignorantē zc. de ignorantia vide supra ignorantia.

Tertia feria post remini

Quarta feria post Reminiscere

scere. Sup epla. iij. reg. xvij. q sic incipit. factus e s mo
 dni ad bella iherosoliten di. Surge z vade in sarepram sy
 Por illa epla sic introducti. (domoz z manebis ibi.
 no iolu lau ieiunij oprima comes e oro sed etia elemoli
 na vt dicit Job. xij. Et qm aliq carnaliter sapietes pos
 sent formidare q defueret eis corpis necessaria si d sua
 suba elemolina faceret. Jo occurrit m ecclesia bodiemo
 die istam lectione recitat q merito elemosine z operum
 misericordie no solu augent bona spualia sed etia spalia
 z h sareprine vidue exple. cui ydria no defecit qn bas
 beret farina qz bec de sua figura substantia sustinuit p
 pheta. In epla tangit prio admonitio dei facta pphete
 cu dicit. fact e s mo dni. scdo allocutio pphete facte a mu
 leri vidue cu subdit. Cusq venisset ad porta. Tertio res
 sponso vidue facta pphete helye. Quarto replicatio z re
 promissio helie facta mulieri vidue ibi. Ad quas helias
 Allegorice helias licet vir sanctissim. typus no gerit bo
 minis peccatoris. helias em vitā amās corpus amās fugebat
 a facie regis. z petoz amās vitā animalē horret mortem
 z fugit oem aduersitatē. Sarepra significat incēdiū siue
 vitē scitratē q nūq est sine charitatis incēdio. q peccato
 psumit. Porra huius curat q pnia ē. p quā petoz igne
 dif ad vitē scitratē mulier vidua significat verā eccliam
 z vere vidua. qz sponi sui solatio destituta zc. Duo lig
 q ista mlt colligit iūt duo dei bñficia q m ista ad mēoz
 am reducit. s. bñficiū creatōis. z bñficiū rēdēptōis. Aquā
 quā peruit helias significat doctrinā ferulē panis quez
 peccatū significat doctrinā solidā. farinā significat spū
 rualē intelligētiā sacre scripture. ydria allegorice signifi
 car seprurā sacra. lecturus xpm oleū diuina grāz zc. vs
 in locis sibi adaptatis. Sup euāg. Mat. xvij. qd sic i
 apit. Sup cathedra moysi sederet scribere z pharisei. oia
 q dixerit vob facite. sm yo oga eoz nolite facere.
 Quantū ad psecutorz z expositorz euāgelij. Sicut he
 necclia pminādo pphibuit iserni trāsitu sic hodie ponit
 viā egratiz q gradit in celū. z sunt tres pres. In pna p
 te tractat de dono iusticie z egratiz vt seruat. vtz in pna
 apio euāgelij. De iudice z iudicio hūano quō tnt cē v
 de s. Et de iusticia vide s. q q vult mortē eternā fugere
 z vitā eternā secure possidere vtz hie egratitē i iudicādo
 pietatē in corrigēdo. recitūdinē in docēdo. de q vide s
 de iudicio hūano. de correccōe fraterna. z de pdicatore p
 bi d. In scda pte manifestat piculū vanitatis vt videt
 ibi. Dia oga faciūt vt videant zc. De inani glia vide h.
 p. t. iij. c. i. Et de ambitōe vide supra. Et de ypocriti. Et
 de supbia vide supra. amat pmos recubūt in cenis. expo
 nit de ambitōe. h. p. t. iij. c. v. s. i. circa pnapium.
 In tertia pte pmedat plārarū hūilitatis vt regnum
 laiet ibi. Vos at nolite vocari rabbi. Recitat nāqz bec
 positio ter in euāg. s. h. z Lu. xij. z xvij. Ad innuēduz
 q dubet volēs pparari ad eternā bñfudinē q necessario
 bebūt triplicē hanc bñfudinē. s. in corde p vpsam medū
 tanonē. In ore p discretā locutōz. In ope p sincerā opati
 onem. de quo vide. iij. p. t. iij. c. xij. per totum.
 Magisteriū in theologia vtz licet appetere vel procu
 rare h. p. t. iij. c. v. s. vi de mgis vide varia s doctores.

Quarta feria post remi
 niscere. Sup epla Hester. xij. q sic incipit. Drauit mar
 doche ad tñm di. Dñe de rex ois in ditōe tua cuncta
 Qm carnale ieiunij min validū ē z sunt posita zc.
 efficit cū ipm no imusect istātia orōnis deuote. Idarco
 pia m ecclesia sepe monet nos in h sacro ieiunio scē orōi
 mēdere. aliqñ qdē pbonet aliqñ facit sicut exēplis. Et d
 pna epla diuidēda ē in hunc modū. Prio nāqz mardo
 che deuotissime orās z supplicās captat beniuolentia z.
 Scdo explicat sue orōnis pncipiā ibi. Et nunc dñe d s

Abraā ppter scē m addit. ne respicias prē tuam. i. pph
 tuū. vt allegorice pph xpianū q ē ps dni zc. pph tertius
 S; graudi de peccatōz nrām pphū esto zc. pph (subdit
 quartū subiūgit. Et puerie laciū nrām in gaudiū p grāz
 tuā z solatōz sine q nunq est gaudiū m ipuale. De isto
 gaudiū z grā vide supra in locis sibi adaptatis.
 Principaliter ista epla p totū ē orō qdā quō aut ora
 Sup euāg. Mat. xx. qd sic (tio fieri d; vide supra
 incipit. Ascēdēs ihs hierosolimā assumpsit duodecū dū
 scipulos secrete. z ait illis. Ecce ascēdim bñficinam zc.
 Quantū ad pncipatōz z expositorz euāg. sic hēn ecclia
 posuit viā qua itur ad padisum sic hodie pponit amarū
 tudinē passionis xpi nobis in subsidiū. z tm h sūr tres
 pres pncipales huius euāg. In pma pte docet quō pas
 sio xpi est mirāda ibi. Ascēdēs ihs. Debem; g aggredi
 ardua cū audacia ppter xpm. sustinere aduersa cū parā
 pficere aspa cū pstarā de istis tñb; vide supra in tabula
 vide etiā. iij. p. t. iij. c. vij. s. iij. vsq ad. xvij. s.
 In scda pte docet quō postulatō nra ē formāda ibi.
 Melitūs qd petatis vide de petitionib; in orōne quō et
 In tertia pte qd petere debemus vide supra oratio.
 docemur quo dñatio spalis est fugiēda siue refutanda
 ibi. Scitis. qz pnceps. vbi moraliter instrumur excellē
 tiā z supbia spernere z ex hūilitate alter alteri fure. z p
 pter cōfessionē nature amare z adiunare zc. De murua
 charitate vide supra. Charitas. de honore vero fugiēdo
 vide supra honoz. Et de dñis z pncipib; vide supra i lo
 cis sibi adaptatis.

Quinta feria post remini
 scere. Sup epla Dier. xvij. q sic incipit. Maledict; hō
 q pfidit in hoīe. z pōt carnē brachiū suū. qm nemo affe
 ctiose rogar illū a q no sperat posse qd petit se obtinere
 z h ppter eius ipotentia vel duricia. vel qz non pte vel qz
 no vult pceder qd petit. Idarco m ecclesia in ista quin
 ta feria referens pntem Dieremie lectionē ondit euiden
 ter q audacter z secure recurrendū est p orōnem hūilē
 in necessitate qualibet no ad hominem sed ad deum.
 Isto viso pns lectō diuidit. Prio cū ppheta ex psona di
 ondit q pfidentia in homie bz secū graue calum z dece
 prionē di. Maledict; hō q pfidit in hoīe zc. spem suam
 sez ponēdo in ipso. Et ponit carnē brachiū cutoralit in
 nrat. Et a dño recedit cor ei; spem suā. s. in alto pterq; i
 ipso collocandū ē. vide supra de spe. Scdo ondit q pf
 dētia in deū bz secū fructū multiplicē z pfectionē cū sub
 dit. Bñdicit; vir q pfidit in dño. De spe in dño vide su
 pra. Et de pfidentia triplici vide. iij. p. t. vij. c. j. s. i. Ter
 tio inducit ad h duo sil argumentū efficac; z pbatōz ibi.
 Prauū ē cor hoīs. desup vide. i. p. t. iij. c. xij. s. h. z. j.
 p. t. ij. c. vij. s. j. infra pn. vide etiā de corde.

Ego dñs zc. q do vnicuiq; iust zc. quō h dñs fec; vid
 oprimū sermonē. j. p. t. v. c. h. z. s. iij. z. v. z etiā. s. vij. vij
 ix. x. xi. Sup euang. Lu. xvij. qd sic incipit. Ildo qui
 dā erat diues z inducbat purpura z bysso z epulabaf
 quidē splendide zc. Quantū ad psecutorz z pncipatōz
 tionē halem euang. hodie ecclia spectaculū magnum et
 merito memorie pmedandū pponit vt q heri adhuc vit
 tā no emādauerūt passionis xpi amore. saltē hodie cons
 cutant miserabilis diuitis damnis horroz; sm h diui
 ditur pns euange. In pma pte notat miserabilis status
 culpe z pcti vtz in pncipio erat qdā hō. vide supra pec
 catū. z pctōz z hō. Erat diues. de diuitib; z diuitiis vid
 supra z epulabaf quidē splendide. In qbz hōbis vita sa
 rua mundanoz diuitū z potētū merito z respūda ostē
 dit ppter tria. s. ppter cupiditatē z auariciā insatiabilē. p
 ppter vanitatē z supbia icollerabilē. z ppter gulositatē z i
 glutiē dānabilē. de istis vide supra in ta. Inducbat qz

Feria sexta post Reminiscere!

die splēdide. de ornatu vestīū vide supra sub līa o. s. orna-
tus. Scdo notat paupis indigētia ibi. Erat hō qdam
m. ad. e. De elemosina z misericōdia circa paupes vide su-
pra elemosina z misericōdia z de paupibz. Tertio notatur
mōrtis vtriusqz dīctia. z de pmo dr. factū ē aut vt mo-
rēt mendicus z portaret zc. Ista de portatio qdruplī
intelligit. iij. p. r. xxxj. c. v. §. iij. Mōrtū ē aut dīctus z ses-
pultus in inferno. de varia mōrte vide s. z de damnatis
z penis inferni. vide s. d. z. i. Quarto notat dīctū mōrtū
miseria. eluans aut oculos suos. h. circa miserā dīctis
post mōrte trā describunt. pmo ipī s. era recognitō. s. s.
cundo cī in iusta penitō. tertio iusta penitōnis repulsiō.
de q supra i. ta. z de vario visu vide s. vt refrigeret ligūā
mea. Nota q tot pctā orunt ex maloyū lingue qe sunt
līe alphabeti. j. p. r. ij. c. iij. §. v. per totum.

Sexta feria post reminiscere.

Sup epla Gen. xxxvij. q sic incipit. Dixit ioseph
Dexter (sibi suis). Audite somnū meū qd vidi zc. vno
die dixit ecclā referēs vba dñi dīctā p hieremā q malet
dīct hō q pfidit in boie z bndict hō q pfidit in dño vt
prenam hūanā pfidentā z sp pfidam in dño. Jō pba-
tur hō pscānter bodie z cras cōdens p eplā tā in eplīs
qz in euāg. Pōt enī aliter iroduca ista eplā vt dicatur
qz nec teiunū nec oīo nec elemosina sunt ad salutē effi-
cacia nisi in vtrūqz passidōis dñice. Jō repñat bodie bec
ecclā in ioseph nudato vēditō z in pscānter z i filio
interfecto bis vīs ad dīctōnē lectōnis z expōitōnē
veniam de gū em scelerē frīm ioseph rāgunt qtuor in
pñt eplā qz pñt pñct ad machinatōz cū dixit sibus
suis. Audite somnū meū de vario somno z ipoz euē-
tu vide s. Scdm quō pñct ad ppetratōz ibi. cūqz frat-
res illi zc. Dic tangunt qtuor. s. ioseph pmpa obedī-
entia pia benivolentia. sollicita diligētia. z frīm suoz ses-
ua malicia. de istis qtuor vide s. de obedientia. Tertius
rangit. s. frīm scelerosa denunciatio ibi. Dicemusqz q se-
ra pessima deuorauerūt. duo mala isti p miserū. i. bē mī-
cidiū in intentione z mendaciū. de homicidio vario sū-
ue occasiōe vide. i. p. r. xij. c. iij. §. ij. p. r. vij. c. vij. p. r.

Quantū ad qrtū. s. id q ruben fecit cū dr. Audiens
hec ruben nitebat cū erige de manibz eoz z dicebat. nō
interficiem zc. Applicā desup ex tabula de mā rībi mas-
gis pueniente. Sup euang. Marc. xij. qd sic incipit
Hō qdā erat pscānter q plātauit vineā zc. Pscānter.
as iste ē summ de z dñs creator z gubernator creature
q plātauit vineā. pmo. s. synagogā. de inde ecclā. s. ista
vineā. s. ecclā vide. i. p. r. v. c. ij. §. vij. p. r. xj. vide etiā s.
ecclā. Et fodit in ea torcular. i. legē de varia lege vide. s.
Cū aut rps fructū appropinqstet vide s. de opibz hu-
manis zc. Misit duos ad agricolos. i. pdicatores. s.
ipīs vide. iij. p. r. vij. c. i. §. iij. v. z. vi. p. totum.

Agricole aut videntes filū zc. occiderunt. Eoz ingra-
tudo describit z p nobis moralitat. ij. p. r. ij. c. ix. §. ij.
Vide tñ p totū capl. z de varia occasiōe vide. i. p. r. xij.
c. iij. §. ij. z. ij. p. r. vij. c. vij. Cū venerit dñs vinee qd
faciet agricolis istis. Auunt malos male pdit. de iudicio
diuino vide s. de punitōe varia quā dñs diuersos dī-
uersimode punit vide s. Nūqđ legis in scriptur. s. la-
pidem quem reprobaauerunt edificantes zc.

Sabbato post reminisce

re. Sup epla Gen. xxxvij. que sic incipit. Dixit rebecca fi-
lio suo Jacob Audiui patrē tuū loqntē cū esau frē tuo
zc. Ostensum fuit heri q vcz est vbi qd recitauit ecclā
qnta feria pcedenti. s. bndict vir q pfidit in dño. h. idem
ostendit bodie in iacob filio Isaac q pfidens in domio
diuina meruit bndictōz q fuit puar esau sanguineus z

carnalis. In carne em z sanguine z nō in dño pfidens
circa quā eplā moyses trā tangit. Pmo em ponit an-
cedentia. z ad bndictōnē. Ista antecedentia an bndictō-
nem sunt multa. s. rebecca pscānter. Jacob excusatio. Re-
becca replicatio. Jacob excusatio. ciboz pscānter. indument-
toz oppositio pscānter. oblatio. ysaac in qscānter iacob respō-
sio. ysaac pscānter sentisrefectio. odor pscānter. z ma-
gne laudis. expōitō q oīa misterijs siue moralibz sūt ple-
na. Si attraxerit me p rē. putet me sibi velle illudē-
re. s. mēdacio vide. ij. p. r. ix. c. i. z. ij. z. i. p. r. xij. c. iij. §. ij.
Uel de honore parentū vi. s. de penitibz. Uoz qdē iacob
sed man. man. sunt esau. De fraudulencia dolo z astu-
ria. vide. ij. p. r. i. c. xvij. §. i. ij. z. ij. Et man. vario mō-
describit. ij. p. r. ij. c. ij. §. ij. in fi. Scdo ponit ipam bene-
dictionē ibi vōz ysaac. Sup euang. Lu. xv. qd sic incipit.
p. r. Hō qdā habuit duos filios z dixit ad ulascitōz ex il-
lis patrē. p rē da mibi substantiā meā q mibi ptingit.

In h euang ponit rps pabolā de filio pdigo a p rē be-
nigne recepto. per cuius receptionē dat intelligere p rē
p rē z benignam receptōz peccatoris a p rē celesti.

In h euāg. sex tangunt p ordinē. Pmo vtriusqz filij
p rē. ibi. Hō qdā habuit duos filios zc. Gloia dñi
p rē habuit duos filios. qz auctor z creator est vtrūqz filij
p rē generis hūani. i. gentiliū z iudeoz maior filij ē qui i
cultu vni dīcti pmanit. minor q vtrūqz ad colēda ydola de-
um deseruit. Scdo ponit filij adoloscens receptio a p rē
ibi. Et ait adoloscens filij p rē zc vide varia de pdigali-
tate. ij. p. r. vij. c. vij. tertio ponit fructuosa reuertio peni-
tentis ad statū grē ibi. In se aut reuertus. Adhuc par-
tem piū z benignū dī p rē ad in stat filij pdigi pmo
in corde recurrere ad dei benignitatē. z h p rē p rē
Scdo in ore pauere p rē imq̄tatē. z h p rē p rē
s de p rē. tertio in ope intendere satisfactiōnē. vt ius-
pra. Quarto ponit reuertētia a p rē benigna susceptio.
ibi. Cū aut adhuc longe esset cū em iste filij reuertētia ad
huc longe esset. s. in regione p rē. vidit illū de. s. oculo p rē
destinatōis. z occurrēs ipm pueniēdo z misericōdia incho-
antē cecidit sup collū eius p grām p rē p rē z ofuscā-
tus est cū sibi p rē recōciliādo p grām subleq̄ntē. Quā-
to ponit indignatio senioris filij de eius susceptiōe. ibi.
Erat aut filij eius senior in agro zc. moraliter p rē p rē
ad p rē cōtinuatōz de penitētia deuoto z de inno-
ce p rē mōrtis. de dño dante maiorē deuotōnē
penitētia qz sibi. vide s. de murmuratōne vel de invidia.
Sexto ponit indignatōis ei rōnabilis sedatio ibi. Et
ille dixit ei. fili tu ip meū es. De p rē ait viro iusto. z mō-
nocenti de ariditate pueniēti. nō rāqz redarguēdo s. rāqz
qz dilectū filij blāde p rē. z ad p rē z p rē
uerantiam inuitando.

Dominica Dculi.

Sup epla ad Eph. v. q sic incipit. Estote imitatores dī
sicut filij charissimi. In pcedētibz diebz monuit nos
pia mī ecclā de opatōe boni z de inclinātōe mali qbz tel-
minū nō est meritorū. vcz qm sum. ad intelligendū
ista multū rudes p rē nram cecitatē z ignorantia. mul-
tūqz debiles z difficiles ad intelligendū ista p rē lāguozē
p rē zc. q oīa ex pmo pctō pueniūt. iō indigētia. nō
tū dōctria vbi s. ē doctrina xpi p rē qd pia mī ecclā
q nobis p rē exēpla insufficientia. s. ezechia regem
moysen heliā. danielē. bster iacob. z ioseph. Nunc autē
ista tertia dñica ponit nob speculū z exēplum p rē
mū oīs scitatis. i. dñm ihm dīctis. Estote imita tores dī
Et apls in ista eplā in p rē ecclē duo facit. Pmo. hōrta-
tur nos. vt induam xpi p rē z uersatōz imitādo dīctis. s. Estote
imitatores dei desup vide. iij. p. r. xj. c. ij. §. ij. circa mō-
z. r. xvj. c. j. §. v. z. §. vj. aliq quō hō imitē deū haberet

Feria secunda post Oculi

2c. i. p. r. i. c. viij. §. i. infra pncipi. 2. §. ij. Et ambulare. i. cō
 uersamini in dilectione supple hōr reali q̄ nō p̄sistit in i
 p̄bis sed potius in factis de dilectōe dei 2 p̄mi vide s̄
 dilectio. In via charitatis quō dixerit diuersimode sm̄
 bulant. i. p. r. i. c. §. ij. Sc̄do horat nos vt christus
 imitemur in mali declinatōe vt fugiemus p̄riam sugge
 stionē ip̄az detestādo ibi. fornicatio at. de ip̄a vide s̄ for
 nicatio. Aut oīs immundicia. i. quis luxuria. de qua s̄
 luxuria aut auaricia de qua s̄ auaricia. sed magis grātū
 actio de qua s̄ in tabula. fornicatio aut 2 oīs immū
 dia aut turpitudō 2c. vide ij. p. r. c. §. ij. 2. r. vj. c. iij
 §. vj. Doc aut scientes q̄ oīs fornicator 2c. nō h̄z bere
 ditatē reḡ xp̄i di. de qua hereditate intelligit b̄r. ij. p. r.
 vj. c. iij. §. vj. circa mediū. fructus aut lucis est in om̄i
 bonitate. iij. p. r. c. §. ij. Sup euang. Lu. xj. qd̄ sic i
 cipit. Erat ibs eiciens demoniū 2 illud erat murum 2c.
 Quasi ad p̄nuacionē euāg. ad exp̄ositionē sicut he
 i ad p̄niam nos monuit diuina pietas. sic hodie pecca
 ta fugere facit inimici dolositas. 2 fm̄ b̄ diuiditur p̄is
 euang. Primo ostendit diuina potentia per demon
 is exp̄ulsionē 2 multiplicatas laudis diuine in miracu
 li op̄atōe ibi. Erat ibs eiciens demoniū 2c. qd̄ significa
 tur p̄stud demoniū 2 nomina alioz demonioz ponun
 tur. ij. p. r. vj. c. v. §. ij. vltra mediū. Et cū ceciderit des
 moniū locutus est murus de quadruplici dispositione
 oīs 2 lingue. vide. j. p. r. ij. c. iij. §. i. 2 de varia locutōe vt
 de supra. Sc̄do ostenditur peruersitas iudeoz 2 facti
 miraculi calūniatio ibi. Quidā aut dixerunt in beche
 bud 2c. qz nō possent d̄dicere optam mirabili. saltē con
 tradicerent cause op̄is de sup̄ vide s̄ de blasphemia. ij. p.
 c. vj. c. vj. 2. vj. p. rotū. Alij tēntes 2c. de varia tēnta
 sione quō diuersi diuersimode de cū tēnt. vide j. p. r. vj.
 c. iij. §. j. Et. ij. p. r. ij. c. x. §. j. ij. 2. iij. Tercio ostendit
 ditur calūniā cōsuetudinē in xp̄i responsione ibi. Ip̄i aut vt
 vidit 2c. Omne regnū in seip̄m diuisum desolabit de q̄
 ponitur triplex diuisio. ij. p. r. iij. c. vj. §. ij. post pncipi.
 Et d̄ ciuitatū seditionibz 2 diuisionibz. vide. ij. p. r. iij.
 c. vj. per rotū. Qui nō est meū 2 me est. Exponitur
 breuiter. ij. p. r. iij. c. vj. §. ij. Si aut sup̄uenerit vicent
 cū 2c. vide. j. p. r. vj. c. ij. §. vi. infra p̄n. Quarto ostendit
 p̄mendatio veritatis xp̄i per muliez exaltationē ibi.
 factū est aut cum diceret 2c. Beati q̄ audiuim̄ verbum
 dei 2 custodiunt illud. Verbi dei ponunt siue describun
 tur. ij. p. r. c. §. ij.

Feria secunda post oculi.

Sup epla. iij. Reg. q̄ sic incipit. Naaman p̄nceps milit
 tie regis syrie erat vir magnus corā d̄no suo 2c.
 Hesternā die monuit nos ecclā per apl̄m vt in op̄ati
 one bonoz 2 in declinatōe maloz imitemur exēplar oīm
 bonoz. i. xp̄m sed qz nos omni die macules 2 h̄m̄ im
 plentes nos femite 2 cupit. idō xp̄o aliquatiter p̄forma
 ti nō possum̄ nisi nos q̄tidie laua cro p̄nē exp̄iem̄ p̄os
 per qd̄ in ista sc̄da feria horat nos sc̄tā m̄ ecclā vt istar
 naamā leprosi q̄ ad iussū helisei p̄be lauit se in iordā
 ne septies. 2 sic a lepra mundatus est. Sic 2 nos quos
 lepra sp̄ualis vicioz sepe occupat fr̄q̄nter fm̄ iussū
 xp̄i accedam̄ ad laua cro p̄nē in qua a lepra mūdari pos
 sumus aliq̄ mō esse p̄formes exēplari p̄fectissime sc̄tra
 tis. In ip̄a eplā quoz tangunt. p̄io. i. serenitas status
 ibi. Naamā p̄nceps militie. Sc̄do medicā di man̄ ibi.
 Porro de syria egressi 2c. Tercio medicinē vult̄ ibi. Des
 cende 2 lauit 2c. Quarto sanatiois mun̄ accepit ibi. Et
 restitutus est de p̄nā vide s̄ in tabula. Moralit̄ iste
 rex syrie significat diaboli. lepra qd̄dam p̄m̄ mortale.
 Naamā quēlibet peccōrem. h̄ est honorat̄ ap̄d diaboli
 militico q̄ ad p̄cā c̄i seruū sunt timor male hūilians. 2

amor male inflammas. vroz istus est carnalis 2 cupiscē
 tia. puella terra israel significat aīam latrūculi significat
 sup̄bie morus. sed qd̄ dicit puella vīnā 2 n̄s me. i. pecc
 caroz iussit p̄ dolorem 2 p̄ritōz ad p̄ betā. i. ad xp̄m cu
 rarer cū a lepra p̄c̄i. Iste vero descendit p̄ humilitatē ve
 rā. i. p̄ p̄fessionē lauit se in iordane septies. i. ad purgati
 onē peccōz submitit se sacro p̄nē. peccōz h̄o mundatus
 2 factus verus penitens p̄stet veritatē 2 misericordiam sup
 ni iudicis di. Vere sc̄io q̄ nō est 2c. Qui cū p̄fectus esset
 2 tulisset seip̄m decē talenta 2c. notū est q̄ simoniam p̄m̄
 sic licet fecit ignorat. vide de simonia. ij. p. r. i. c. iij. p. rotū
 2. v. similiter. 2. r. ij. c. §. xv. Sup euang. Lu. iij. quod
 sic incipit. Dixerūt pharisei ad ihm̄. Quanta audiuim̄
 facta in capharnaū fac 2 hoc in patria tua. Quantū ad
 p̄nuatōz euang. veri dictū est q̄ mō aduersari inuadit
 possidentē. hodie docemur fugere inuadentes. Et fm̄ b̄
 sunt tres p̄c̄s p̄nci. declarand. In p̄ma p̄c̄e ponit vana
 iudeoz p̄stulario. vj. in p̄ncipio. In sc̄da p̄c̄e ostendit
 ceca phariseoz p̄urbatio ibi. Et repleti sūt oēs sinagos
 ga ira. De ira vide. j. p. r. vj. c. xi. Et. ij. p. r. vj. c. i. 2. ij. vj.
 s̄ de ira. In tertia p̄c̄e ostendit tota xp̄i declinatō ibi. Ibs
 aut trāsiens. Hora fm̄ aug. cū xp̄i actio sit n̄ra instructō
 qz c̄p̄lo 2 actu in hoc vera nobis viuēdi norma des
 clarat q̄ ad tris genera hoīm. i. q̄ ad auerfos conuersos
 2 p̄fectos. Quersis dat̄ exēplū p̄uertendi. qz ibs tran
 bat. Quersis exēplū p̄ficēdi. qz ibat. p̄fectis exēplum
 per manendi 2 in medio p̄rutū p̄suerandi. qz p̄ mediū
 p̄sumus etiā cedere furenti per subtractionē p̄ntialita
 tis. de istis vide s̄ in tabula fm̄ placitum.

Tertia feria post Oculi.

Sup epla. iij. Reg. iij. q̄ sic incipit. Mulier qd̄dam cla
 mabat ad heliseū d. Seruus vir meus mortuus est 2 tu
 nosti 2c. P̄m̄ mortale nō solū est aīe immundicia verū
 etiā plaga dura. idō nō solū peccōz indiget 2 ip̄m spiritua
 li lorione vt exp̄iet sed etiā sp̄ualt̄ vncione vt cur̄t p̄pter
 qd̄ ecclēsia post q̄ monuit nos hesternō die per heliseū
 in figura naamā leprosi vt accedamus ad laua cro p̄nē
 tentie p̄pter exp̄iationē immundicie hodierno die nos mo
 net per eundem in figura mulieris vidue vt adgramus
 oleū gr̄e in p̄curatōne plage. In eplā tris tanguntur
 p̄io necessitas mouēs. q̄ mouit ad miraculū faciendū
 cum d̄r. Mulier qd̄dam clama. vide supra de oratione.
 Seruus tuus vir me mortuus est vide s̄ de peccatis
 2 peccōibz. Et nosti qz seruus tuus fuit timēs deū. de illo tu
 more vide s̄ timor. Sc̄do ostendit claritas euidēs quas
 liter fecit miraculū cū d̄r. cui dixit heliseus. qd̄ habes in
 domo tua. moralit̄ ad placitū. vide 2 p̄c̄e murui. De
 muruo vide s̄ sub l̄sa m. Tercio ostendit vtilitas sequēs
 q̄ fuit securū miraculū cū sub d̄r. venit aut̄ illa 2c. sp̄ua
 liter mulier significat ecclēsiā. heliseus significat deū pa
 trem vir huius mulieris significat xp̄m boīem filij hui
 mulieris sunt oēs iusti. Creditōz huius mulieris est mū
 dus. qz p̄pter p̄palia conat̄ filios huius mulieris in fuitōrē
 redigere. sed illa clamat ad heliseū. i. ad xp̄m. Cui r̄ndet.
 Quid habes in domo tua. At illa nō habeo nisi parū
 olei. i. isa. c̄ralem grām. Cui ille. Hade 2 pete muruo vasa
 2c. istaz vianaz vasa sunt corda. Ista dz petere ab om̄i
 nibz peccōibz grām ip̄is infundendo p̄ p̄dicatōnem 2c.
 Tunc mulier illa intrare dz domū 2 claudere ne aliquis
 excoīcatus intret. ostiū domus est vera fides tunc filij of
 ferant deuotas orationes 2 mulier infundit gratiā sacra
 mentalem. de supra d̄ctis vide s̄ i loc̄ sibi adaptatis.
 Sup euang. Mat. xvi. qd̄ sic incipit. Respici
 ens ibs discipulos suos. dixit simoni petro. Si peccave
 rit in te frater tuus vade 2 corripe eum inter te et ipsum

Sexta feria post Oculi

tate molestias sentire egritu dicit. 22. Quinto describitur peccus collare sanitaris ubi dicit. Et primo surrexit. Moraliter autem hoc dant intelligi quod ante curatorem peccatoris non est gratia eius seruitium deo. ideo statim ut curatur se seierit totum se diuinitis huiusmodi macipabit. Surgere enim debet per terrenorum omnimodam abdicatorem. Seruire christo per sinceram deuotionem. et perseverare in bono per constantem adhesionem. De istis tribus vide supra in tabula in locis sibi adaptatis.

Sexta feria post Oculi super

per epistolam Numeri. 11. que sic incipit. Couenerunt filii iras aduersus moysen et aaron et ipsi in seditionem. Die preterita ostendit nobis ecclesia quod observatores diuine legis magnam assequuntur incommodum. hodie autem et cras ostendit nobis quod euldem legis preceptores summum incommodum assequuntur. et preterita epistola ira diuiditur. Primo describitur impatientia populi malicia. ibi. Couenerunt filii israel. 22. ut supra de rebellione siue iobediencia. ij. p. r. iij. c. ij. Et de murmuracione. vide. ij. p. r. iij. c. ij. Et de seditione siue discordia. vide. ij. p. r. iij. c. ij. Secundo describitur dominus patientis clemencia. quia quantumcumque murmurauerunt rebelauerunt. et si deus puniebat eos vel per ignem vel per serpentes. vel per mortem aliquorum. semper tamen puerdebat eis in necessarijs. ut suam ostenderet patientiam et clementiam. In ista enim parte sunt duo. Primo enim tangitur res eorum populi affectuosa supplicatio. In prima parte describitur qualis debet esse oratio. de qua vide supra.

Corruerunt pni in terram. ubi ostenditur vera humilitas. de qua vide supra.

Apparuit gloria domini. ubi tangitur ipsius dei dignitas et apparuit deo. Vide varia notabilia sub littera. d.

Cunctis eleuasset moyses manum percussit et bis filium nisi dubitasset siue desperasset in primo tactu emanasset aque. vide de desperatione supra.

Super euange. Job. iij. quod sic incipit. Venit iesus in ciuitatem samarie que dicitur sicchar iuxta predictum quod dedit iacob ioseph filio suo.

Quantum ad litteram et doctrinalem priuacionem eam gaudij heri peccatorum ostendebatur virtuosa exortatio. hodie vero annexitur quedam fructuosa informatio. sunt tres partes.

In prima parte ostenditur gratiosa occupatio in christi sanguine. ut patet in principio hic.

Erat autem ibi fons iacob. quod potest applicari ad sacra scriptura. de qua vide s. Iesus autem fatigatus. ubi duo inueniuntur. Primo assumpti laboris digna immensitas. quia fatigatus. Secundo queris specificata qualitas. quod sedebat. Quantum ad primum nota quod christi fatigatio aliquid innuit ex parte dei humanitatem. causatque in nobis spiritualem fornicationem. docet etiam nos ex sua fatigacione pro nostrorum et aliorum salute laborem non refugere.

In secunda parte ostenditur virtuosa informatio in multis colloquutione. ibi. Venit autem mulier. 22. Dicit ei ihs Da mihi bibere. De elemosyna et operibus misericordie huiusmodi. vide. ij. p. r. iij. c. ij. vel de sobrietate. vel de eius opposito scilicet de ebrietate. s. sub lra. e. scilicet ebrietas.

Quinque enim viros habuisti. et nunc quem habes non est tuus vir. Vide supra de adulterio. luxuria. vel fornicatione. Patres nostri in more hoc adorauerunt. De oratione vide tertia parte. r. ij. c. ij. In tertia parte ostenditur christi fructuosa determinatio in veritatis ostensione. ibi. Ego sum. 22. Moraliter hic informamur per doctrinam christi orationem vel accidiam fugere. siue etiam pigrinam. De istis tribus vide supra in tabula. et virtutes more melius ad merendum et colligendum fructum gaudij celestis indefinenter seminare. De ipsis vide supra.

Excurare autem illa mlti ceciderunt. De fide vide s. s. s. s.

Sabbato post Oculi.

Supra epistola Dan. que sic incipit. Erat vir in Babilone et nomen eius Joachim. et accepit uxorem Susanna. In precedenti regula figuratim loquens ecclesia ostendit nobis in moysen et aaron quod preceptores diuine legis assequuntur maximum incommodum. scilicet priuacionem celestis regni. In preterita enim epistola ostendit nobis in istis duobus presbyteris. quod contra legem dei false accusauerunt Susanna. quod etiam eides preceptores legis diuine assequuntur maximum incommodum scilicet afflictionem eterne mortis. Que quidem epistola continet istam historiam sic per diuini. In ipsa enim quatuor describitur. Primo ipsius Susanne nefanda tentatio. ut patet a principio vsque ibi. Exclamauerunt autem senes pro primo. id est principio epistole. vide de matrimonio quo se habere debent adinuitem. ut isti duo in principio desuper vide supra matrimonium. Et videbatur eam senes. de qua vide supra. Aspectus et visus incurus. Et exarserunt in concupiscentiam eius. de qua supra. concupiscentia.

Quamobrem assentire nobis. 22. De adulterio. vide supra adulterium.

Quod si nolueris dicemus contra te falsum testimonium. Istud describitur. ij. p. r. iij. c. ij. s. ij. r. ij. r. j. parte. r. ij. c. ij. s. ij. Secundo describitur eiusdem maligna accusatio. ibi. Exclamauerunt autem senes. De accusacione. vide s. accusatio. Tertio describitur eiusdem iniusta condemnatio. ibi. Et condemnauerunt eam vsque ad mortem. De homicidio siue seditione vide supra homicidium. et occisores. vel de iudicio. Erat cor eius fiduciam habens in domino. De corde vide s. et de spe in deum. s. spes. Quarto describitur eiusdem digna liberatio. ibi. Exaudiuit autem dominus. 22. De oratione habetur supra oratio. facti filij israel non lo iudicantes iuste. Istud iudicium humanum notabiliter describitur s. iudicium humanum.

Super euange. Jobanis. viij. quod sic incipit. Perrexit iesus in montem oliueti. et diluculo iterum venit in templum. Quantum ad continuationem euangelij. Veri ostendebatur christi magna pietas ex eo quod Samaritanam ignorare tam dulciter informauit. hodie eius iusticia cum misericordia proclamatur in eo quod peccatricem ab accusacionibus liberauit. et in hoc diuiditur euangelium. Primo describitur salutaris christi fructuositudo. ut patet in principio. Quantum ad eruditionem christi nota quod de bitus modus docendi veritatem fidei est primo haurit in amoris deuotione. et post effundere populo in predicatione. De primo vide supra Oratio. De secundo supra de predicatione verbi dei. Secundo describitur phariseorum calumniosa tentatio. ibi. Adducunt autem mulierem de matrimonio. vide supra sub littera. m. scilicet matrimonium. Et de adulterio etiam supra de tentacione quo diuersi diuisimode deum tentant. vide. ij. p. r. iij. c. r. Tertio describitur virtuosa christi responsio. ibi. Iesus autem inclinans se. vel describitur quod iudices causas examinare debent. de iudicio. et iudicio humano. vide supra iudicium. Quarto describitur calumniantium confutatio. ibi. Audiestes vnus post alium. 22. Quinto describitur fugere peccatum. nec intrare. ibi. Uade et amplius noli peccare. ne deteris. 22. Septem sunt nocumenta recidivacionis in peccatum. quarta parte titu. xij. cap. vj. a. ij. s. vsque ad. vij. Et de peccatis et peccatoribus vide supra sub littera p. Al post test vltima particula applicari ad absolutones. quia dominus istam absoluit. De quo vide varia supra. Absolutio.

Dominica letare super

Epistola ad Galathas. que sic incipit. Scriptum est.

Secūda feria post leatre

qm̄ Abraam duos filios habuit. vñs de analla. 7 vnuz
de libera. In pcedēti feria sexta 7 sabbaro oñdit nob̄ m̄
ecclia maximū damnū qđ assēquūt diuie legis p̄cepto/
res. vt pater in ip̄s cpl̄s vcz qz possent aliq̄ credere. qz
sic xp̄iani teneat ad obfuarā decalogi. ita etiā tenēt ad
obseruātiā oīm legalū. sicut a p̄ncipio ecclesie multi crē
diderūt. dicētes qz siml̄ cū euāg. deberēt etiā legalia obi
seruare. iō i q̄rra dñica occurrit. s; pia m̄ ecclia p̄ p̄cones
suū paulū apl̄m remouēs a cordib; fidelis illa op̄mōn̄
p̄ fidē dñs eadē legē fuisse grauiissimā. ip̄amq; fuisse les
gē timoris 7 seruitutis. De ip̄a lege Moysi vide s. Lex
moysaica. a qđ dē fuitate (vt ip̄e dicit in p̄nti epla) nos
p̄ lib̄tate euā. qđ instituit liberauit. P̄or qđ diuidi p̄
sc̄s cpl̄s i hūc modū. P̄mo nāq; ponit apl̄s h̄ sensum
h̄storiacū 7 l̄ralē. v. Sēptū ē qm̄ abaz du. si. ba. vide s
siliatio. Illa autē qđ surfū ē h̄rlm̄ liba ē. Que ē ista libras
j. p. r. uij. c. ij. s. vij. Sc̄do ponit apl̄s sēū allegoricū et
misticū siue sp̄uale. ibi. Que sūt p̄ allegoriā dea. rē.

Letare sterit. rē. Ela. luj. De vario gaudio vidē s. gau
diū. Sup̄ euā. Job. vj. qđ sic incipit. Ab̄it̄ ibs trās ma
re galilee qđ ē cyberiadis. 7 se. e. ml. m̄g. rē. Hodie p̄sider
rās pia m̄ ecclia hoīem fatigatū ieiunū. ne p̄ totū de
ficiat i hac media dñica n̄rit̄ triplr̄ hoīem p̄olari i ip̄i
us misse mysterio. vt p̄z i introitu Letare. In epla ostē
dit apl̄s n̄ram nobilitatē 7 i xpo lib̄tate. 7 m̄tra h̄mōi p̄
seq̄t. qđ diligētē p̄siderata n̄ modicū releuāt i vinea dñi
laborātes. Silt̄ qz i sc̄o euāg. agit d̄ qnq; p̄tib;. In isto
euā. q̄tuor describūt. P̄mo sc̄z p̄grua dilpositō excitās
ad opandū. ibi. ab̄it̄ ibs trās ma. ga. de marī vide s̄ m.
Et seq̄bat̄ cū ml. m̄g. quō hō vario mō d̄z seq̄ p̄m. vidē
s. 7 triplr̄ hō sp̄ual̄ d̄z seq̄ p̄m. s. p̄ volūtariā paup̄ratē
7 auariciā. p̄ itēgrā castitatē 7 luxuriā. 7 p̄ obediētiā 7
iupbiā. de istis trib; vide s̄ i loc; sibi adaptatis. Sc̄do
describit virtutis diuie opatō excitās ad mirādum. ibi.
Dixit q̄ eis ibs. rē. v̄l̄ notat̄ xp̄i magna clemētia. 7 hoc i
turbaz̄ cibarōe. ibi. facite hoīes ducēbere. Est enī q̄ntu
plex panis. s. panis corp̄al. doctrinal. de sc̄do pane vide
s. panis ibi sc̄pura sacra. panis xp̄eplaris. panis sacmē
tal. de qđ vide s. eucharistia. 7 panis sp̄ual. de qđ s. ibi. de
p̄dicatore d̄bi d̄i v̄l̄ quic; libū moysi. rē. Tertio describit̄
tur miracul̄ facti manifestatio puocās ad diuulgādum.
ibi. Ut autē impleti sūt dixit. tollite fragmēta. Sūt enim
triplicia fragmēta sincere deuorōis qđ ad deū. p̄uose ope
ratōis qđ ad seipm̄. 7 hōeste p̄uersarōis qđ ad p̄ximū. De
istis trib; vide s. i ta. i l̄ris sibi p̄uementib;. Quarto de
scribit̄ opantis cōmēdatō excitās ad referēdū gr̄atū acci
Et puer h̄ vn̄ h̄ns̄ ones. Et de gr̄atūacōe vide s̄
q̄nq; pa. qđ isti p̄act̄ significāt h̄t̄. ij. p. r. viij. c. v. s. ij.

Feria secunda post letare

Sup̄ epla. ij. Reg. ij. qđ sic incipit. Uenerūt due ml̄keres
meretricēs ad regē Salomonē. steterūtq; corā eo. Apl̄s
paulus i p̄sona ecclie m̄ris sc̄e besterna die excitauit nos
efficaciter ad reiectōem legis moysaicae 7 suscepōem legē
euāgelice. hodie hō oñdit qđ sinagoga nunq; fuit efficacē
ad p̄seruādū hoīes a morte sp̄uali. Et etiā fuit sufficiēs
ad p̄suādū ab hac morte. 7 hec lectō siue epla h̄storiat̄
p̄r diuidi i tres p̄tes. P̄mo describit̄ cause desēpte p̄positi
tio. vt p̄z i p̄n. Nota qđ i iudicis p̄currūt q̄nq; genera
hoīz. 7 quō illi aliqñ peccāt. ij. p. r. i. c. xij. a. s. iij. v̄l̄q; ad
Et surgēs i rēp̄ste nocē silērio. rē. De (sinē h̄ c.
fraudulētia vide s. Sc̄do describit̄ cause p̄scutio. ibi. re
spōdētq; altera ml̄ker n̄ ē ita. rē. De mēdacio vide s. mē
daciū. Atq; i hūc modū p̄rēdebāt corā rege. De ip̄a vide
ij. p. r. v̄l̄. c. ij. Tertio describit̄ cause diffinitio. ibi. Affir
te mibi gladiū. De vario gladio vide sup̄. gladiū. Econ
tra illa dicebat nec mibi nec tibi s; occidat. Audiuit at

ois isrl̄ iudiciū. rē. De iudice 7 iudicō humāo vide s. iudicō.

Sup̄ euā. Jo. ij. qđ sic incipit. Prope erat pas
cha iudeoz. 7 ascendit ibs biero. rē. Quātū at ad p̄rima
tionē euāgē. h̄ diei h̄ri oparijs deuorōis ecclia xp̄ibuit
solatiū. hodie ne p̄m̄io p̄uef̄ tollit̄ qđ d̄az obf̄atō. 7 p̄m̄
h̄ sūt tres p̄tes h̄ euāg. In p̄ma notat̄ p̄uersarōe xp̄epla
ris i tēpl̄i accessiōe. vt p̄z i p̄nc. de frequētiōe 7 celebra
tione festiuitatū. vide sup̄. festiuitas. 7 vide sup̄. ecclia.
In secūda p̄te notat̄ increpario p̄ual̄ i v̄dētū expulsi
one. ibi. Et cū feciss; flagel. rē. In ecclia militāri sunt ma
genera sacrilegior̄. v̄l̄ sc̄da sp̄ual̄. ij. p. r. ij. c. xij. s. v. v̄l̄. a
v̄l̄. J̄rē vide quō tēplū polluit̄ corp̄at̄. s. ecclia. J̄rē d̄ s; y.
mōia. quō anie tēplū violat̄. h̄. ij. p. r. ij. c. vj. s. v̄l̄. a.
Quē v̄dēt̄ qđ opa pietat̄ p̄ humana laudē exercēt. De
tmani glā vide s. Per boues itelligūt̄ p̄dicatores sibi d̄i
De ip̄is vide sup̄. p̄dicatores. Colūbe significāt̄ sp̄ual̄
lūs dom̄. tūe cōdit̄ mezelus vario mō describit̄. ij. p. r. i.
v̄l̄. c. ij. s. v̄l̄. a. In tertia p̄te notat̄ vt infōrmāto p̄
p̄herat̄ furari oñsiōe. ibi. Soluite tēplū h̄. rē. In t̄ra
etiā aīa assimilāt̄ tēplo v̄l̄ domo. s; h̄ tēplū soluit̄ p̄ p̄
mortal̄ p̄p̄t̄ratōem. 7 aīe a d̄o separōem. s; in t̄ra v̄o
penitētiē p̄ritōis p̄fessōis 7 satisfactōis resuscitatis. de
istis trib; vide supra in locis sibi adaptatis. Et quomō
anie tēplū violat̄. 7 sacrificat̄. ij. p. r. ij. c. vj. s. ij. r. ij. p.
se enī sciebat̄ qđ esset i homine. vide supra in tabula.

Tertia feria post Letare

Sup̄ epla. Ero. r̄r̄ij. qđ sic incipit. Vocat̄ ē dñs ad mo
se di. Descēde de mōte. qz peccauit popl̄s tu^o que eduxi
sti de terra egypti. In p̄cedēti feria oñsus ē nobis i signa
ra duaz̄ meretricū synagoga fuisse inefficacē ad p̄seruā
dū iudeos a morte sp̄uali. Ad qđ tñ habuit efficacē ad
ecclia gētiū respectu populi xp̄istiani. Hodiermo die oñ
dit qđ eadē fuit inefficacē ad declinādū diuinā offensā
cū adituro legē. qđ pater. qz p̄ paucos dies a legē
tūc cultū veri d̄. defuerūt. 7 colētes idolū p̄m̄ p̄ceptū
trāsgrediunt̄. Nō seq̄t̄ h̄storia p̄ns qđ i sūma p̄ns ma
P̄mo enī p̄m̄ et insinuatōem culpe. ibi. Vocat̄ ē dñs
ad moysē di. Descēde d̄ mōte qz pec. po. r. De p̄ntōib; et
p̄ris vide sup̄ sub l̄ra p. Et d̄ idolatria vide. ij. p. r. ij. c.

Recessit̄ cito de via quā oñdisti eis. d̄ varijs̄ qđ s; y.
v̄l̄s vi. s. 7 d̄ p̄cept̄ decalogi vi. s. p̄cepta. Sc̄do b̄ p̄ntō
cōmīatō penē. ibi. Rursūq; dñs ad moysē. Cerno qđ p̄ntō
iste dure cerutē sit. rē. De iob̄ia. vi. ij. p. r. ij. c. ij. s. ij.
dis duriciā qđ ē. 7 quō ē emolliēda. rē. ij. p. r. ij. c. ij. s. ij.
Tertio b̄ p̄ntō p̄p̄t̄ratō diuie offēse. ibi. moyses autē oīat̄
bat dñm. rē. De orōe vide varia sup̄. orō. Sup̄ euāgē.
Jo. v̄l̄. qđ sic incipit. Jā die festo mediāte ascendit̄ i tēplū
do. Quātū igit ad p̄tinuatōē euā. h̄ri xp̄s̄ eicē d̄ tēplo
negociatores. hodie corrigit̄ fallos hypocritas 7 legē p̄
uaricatores. In h̄ euāg. oñdit̄ xps̄ ougicē sue doctrine vt
sibi mag; credat̄. 7 p̄mo p̄nt̄ et doctrina qđ ad xps̄ 7 locū
7 doctrine excellētia. ibi. Jā die festo mediāte ascēdit̄ i tēplū
de ecclia siue tēplo. vide sup̄. Ecclia. Sc̄do p̄nt̄ iudicō
oz p̄uersitas qđ ad doctrine excellētis vilificatōis. ibi. quō
h̄ l̄ras sc̄t. qz a semetip̄o loq̄t̄ gl̄am̄ p̄riā q̄nt. de inani
glā vide. ij. p. r. ij. c. ij. Tertio p̄nt̄ salutaris 7 laudat̄
bil̄ obuiatio. ibi. Nōne moyses dedit̄ vob̄ legē. q. d. vob̄
estis obligati ad obseruātiā legis. nō ego sū obligat̄ qui
sūsup̄ legē. d̄ lege vidē. ij. p. r. xv. c. i. s. ij. r. ij. p. r. ij. c. ij. s. ij.
di 7 ecclie. d̄ q̄b; vidē sup̄ d̄ lege euā. vidē sup̄. Quarto p̄
p̄nt̄ p̄nt̄ admirabil̄ p̄futatō. ibi. Nolite iudicā i m̄ fa
unt. ij. p. r. ij. c. ij. s. v. 7 iudiciū temerariū describit̄. ibi.
c. v̄l̄. Et de iudice 7 de iudicio humano vide supra.

Demonium habes. quis te querit̄ iustificare. bla i

Dominica in passione

ris instantis horrore ibi. Erat autē languens lazarus. d̄ varijs infirmitatibus vide supra. Secūdo describit eius mortem indubitabilem ibi. Ut ergo audiret de varia morte Lazarus amicus noster dormit. rē. De vario somno vide s̄ sub. s. Lam^o r̄ moriamur cū eo. De varia morte vide supra. sub. m. Maria autē occurrit illi. Maria autē domi sedebat. De vita actiua r̄ prēplatiua vide s̄ sub. v. Magister adest r̄ vocat te. de varia vocatōe q̄ dñs diuisos diuisimode vocat habet. j. p. r. v. c. ij. §. vj. Vadit ad monumentū vt ploret ibi. de varijs suffragijs; mortuorū vide varia. ij. p. r. c. ij. §. c. ij. Tertio describit suscitatioz eius mirabile. ibi. Jesus ergo. Vide de iustificatōe impij s̄. Jte de peccatoribus vide s̄ sub. p. Et statim pdict q̄ fuy u ligarus. vide s̄ sub. e. s̄. cōmunicatō. Et dixit ihs soly ure r̄ sinite abire. De absolutōe vide s̄. Absolutio.

Sabbato post Letare su

per epla Esa. xlix. que sic incipit. In tempe placato exaudi te. r̄ in die salutis auxiliatus sū rē. Illa q̄ junct p̄ dens epla prmissa fuerūt a deo p̄c eius filio. r̄ ipi ecclesie maxime p̄mutue. p̄c tñ ipa sic diuidi. Primo enī p̄miserit mira efficaciam ibi. In r̄p̄placato exaudi te. rē. vbi p̄mo in illa p̄c. p̄miserat xpo r̄ ipi ecclesie xrus r̄ effica s̄ tia ad q̄tuor. s̄. ad dep̄candū gratiose cū p̄miserit. In tempe placato. i. grē quod incipit in aduētū suo s̄m carnē exaudi te. r̄. exaudi rē. vide sup̄ de varia oratōe.

Ecce isti delonge veniēt. rē. vide s̄ de varia vocatōe qua dñs diuisos diuisimode vocat. vide sub. v. l. Uocauit. Ut allegorice p̄ illos q̄ delōge veniēt intelligimus in peccatis obduratos. v̄. de venia desparatos p̄ illos q̄ ab aqlōe intelligim^o inuidos frigus odij secū porrātes p̄ illos qui a mari intelligim^o iracūdos r̄ sup̄bos p̄ illos q̄ de terra australi sūt intelligimus auaros stultos r̄ furiosos. De istis quatuor vide in locis sibi adaptatis. Secūdo excludit q̄rūdā falsā s̄cētā ibi r̄ dixit syon. rē. vbi sciēdū s̄m glo. q̄ syon r̄ hierusalē p̄ncipalr̄ accipiuntur tribz mō. s̄. Uno mō p̄ ciuitate terrena. Alio mō p̄ ecclesia militanti. Tertio modo p̄ ecclesia triumphāte. Sup̄ euāgelio Job. viij. q̄d sic incipit Ego sum lux mōi. Quātū ad p̄natiōem euāgelij h̄ri onisum fuit feditatē peccati fore fugēdam r̄ s̄cētā. hodie p̄ponit claritatē honestatis r̄ p̄ntis eē alleq̄ quēdā. r̄ s̄m h̄ dominū p̄ns euāgelij. Primo enī nota tur claritas luis illustrāns. ibi. Ego sū lux mōi. Et merito christ^o assimilā lucē p̄pter tria. p̄pter mirabile p̄duci onē. inseparabile vnionē. r̄ delectabile separatōem. Secūdo notat virtutis huius lūmī. rē. ibi q̄ seq̄t. Quo h̄o p̄c seq̄ deū. vide s̄ nō ambulabat in tenebris. s̄. ignorantie. r̄ p̄ns nō veniēt ad tenebras gehēne. de igratia vid̄ s̄.

Dixerūt ergo ei pharisei i testimonij dicit de te ipso p̄ bibēs r̄ testimonij tuū nō ē vez. errauerūt ipi i h̄ quod multipliciter p̄bati p̄c p̄ nro testimonio siue testibz. ibi. et si ego testimonij p̄bico. rē. vos nescitis vnde venio. rē. De ignorantia vide s̄. Vos s̄m carnē iudicatis. De iudicio remuneratio vide s̄. Et si ego iudico in diuū meū v̄ r̄ū est qz solus nō sum. sed ego r̄ qui misit me p̄. q. d. pater meū ē. q̄ me gignit. gignēdo enī eētā cōicat p̄ratē. Ex quo seq̄rur̄ ego sum veritas. veritatis autē ē redde re testimonij. Hora christus i bis dat intelligere suum duplicē aduētū. Primū in q̄ n̄ iudicat sed saluat. Secūdū in q̄ iudicabit qz oē iudicāū dedit filio. De ipso diuio iudicio vide s̄.

Dominica in passione su

per epla ad Hebrēos ix. q̄ sic incipit Christ^o assistēs pontifex futuroz bonoz. Cōueniēt ista epla in q̄ agit de sanguinis christi aspersione r̄ mortis p̄p̄sione legitur i hac dñica q̄ dicit dñica passiois dñi. qm̄ ab hac die seq̄

ad pascheuē recolat ecclesia dñicā passioē. Et sciēdus q̄ apls in ista epla on̄ dēs efficaciam sacrificij qd xps i cruce p̄ nob̄ obtulit effectū eius duplicē describit. quozū primus est generis humani redemptō. Dicit q̄ christus assistēs dō patri pontifex futuroz bonoz. i. largitor. grē r̄ glie. tabernaculū nō manūsa. cū. i. carnē suā nō facram. ope humano. rē. neqz p̄ sanguinē hircoz. de sacrificij vi de s̄. Si enī saguis hircoz aut vituloz s̄m legē effusus inquinatos. i. im̄ gulares. sanctificat. i. mūdus demoni strati. q̄z tomagis sanguis christi effusus. s̄. i. cruce. Et nō ut testamētū mediator. ē sup̄ illō mediator. Hora q̄ xps operatus est salutē in quincuplicā medio. ij. p. r. c. xxi. c. ij. Hodie incipit ecclesia agere memoriā de christi passio ne. Hora q̄ passio christi ad memoriā reuocata tripliciter effectū facit in anti. ij. p. r. c. vj. §. vj. Et circa christi passioē notāde sūt seprē circūstātie. ij. p. r. c. xli. §. ij.

Sup̄ eua. Job. viij. qd sic incipit Quis ex vob arguit me de peccato. In p̄nōbz diebz sancte euāgeliste r̄ ma ter ecclesia filios suos ad virtutes incitauerūt christi p̄p̄t citatōne ab hinc animant saluatoz amara passioē. cō uenienter igit nūc legit istō euā. cū incipimus recolerē xpi passioē. qm̄ ex hoc euāgelio ostendit se christus immut nem ab his p̄pter que dicebat ipm̄ esse reū mortis. P̄mo ostendit se christus h̄re vite sanctitatē r̄ innocētā. Con tra p̄mū sibi impositū dicit. Quis ex vobis arguet me de peccato. Secūdo on̄ dicit veritatem i doctrina et effica cia p̄ secūdū. ibi. Si p̄ratē dico vobis. de ipa vide sup̄. Qui ex deo est verba dei audit. Hora q̄ duodecim sunt fructus verbi dei. ij. p. r. c. xi. §. ij. Nōne h̄i dicimus qz samaritanus es r̄ demonij habes. vide s̄. blasphemias r̄ p̄umelia. Tertio on̄ dicit patientiā redemptioz iniurias tolerare dicit ibi. Ego demonij nō habeo. De patientia vide supra. r̄ de iniurijs loq̄ sibi adaptatis. Debet q̄ pati les christi vt triumphet de aduersario instar christi paci entis iudicis non reluctari sed tollerare patienter ioba nō vindicare sed leuiter indulgē. r̄ p̄ hostibz orare. coloz v̄ ligē pariter. Quarto on̄ dicit q̄ ad deū humilitatē r̄ reuerentia q̄ ad superiores seruare. ibi. Ego honorifico patrem. De honore vide s̄. si gl̄h̄ico meipm̄ gl̄ia mea nihil est. s̄ q̄ vide sup̄ sub. g. Et si dixerō qz nō fuis eū ero filius vobis mendax. Mēdaciū vario mō describit. Quinto on̄ dicit quo ad p̄sonā deitātē r̄ eternā existētā. Cōtra quartus dicit Abraam pater vester exultauit. De vario gaudio vide s̄ vt videret diem meū. rē. Antiq̄ quō viderit dñi rē. ij. p. r. c. ij. §. vj. r̄ xij. r̄ xvi. r̄ xvij. r̄ xviij. r̄ xix. Secro on̄ dicit demeria p̄uoroz conātes innocētē lapidat re. ibi. rulerūt ergo lapides. de duricia cordis vide sup̄. v̄. de obduratōe vel de obstinatōe.

Feria secunda post domi

nicam in passione sup̄ epla Jone. ij. que sic incipit. Surge et vade in Ninuē ciuitatem magnā. Recolens pia mater ecclesia dominice passionis mysterium. non solū proponit fidei libus verba p̄conis noui testamenti. s̄ apli Pauli qui ostendit eam iam fuisse factā pro salute omnij. veritē am verba quedam r̄ facta parz antiquoz. s̄. moysi. Esaie. Hieremie. Job. r̄ Danielis. vt patebit i processu. que pro eisdem sez pro salute omnij r̄ pro p̄uersione gentiū. Judets in cecitate permansuris futuram eam p̄figu bar. P̄sens epistola ita diuiditur. Primo describit iustum constringentem eum p̄micitur factum ē v̄v̄ bum domini secundo ad Jonam prophētā dicitur Surge r̄ vade in Ninuē ciuitatem magnā. r̄ p̄dica. rē. De p̄ dicatore h̄vi de vide s̄. Secūdo describit actum ezequiem. ibi. Et surrexit Jonas. rē. De obedientia vide sup̄. Tertio describit fructum consequentem. qui fuit Ninu

Tertia fe. post dominicā in passione

uitati pueris ad penitētiā. de qua vide supra ibi. Cre
diderit nutrire dno. rē. Et p̄dicauerit iuueni. J̄s̄d̄ va
ne describitur s̄. Et pueret via sua mala. d̄ varijs vijs
vide s̄. via. Et ab iniquitate que cōstun̄monibz eoz.
Manus ista describitur cū suis digitis r̄ eozundē signi
ficatōibz. ij. p. e. t. ij. c. ij. s̄. vij.

Sup̄ euange. Jobanis quod sic incipit. Miserū p̄n
apes r̄ p̄baritē ministrōs vt caperent ibim. Quātū ad
p̄nuatōem euāgelij heri dictū fuit quomō volere dno
iuda cū non lapidauerūt. hodie quomō magis conata
it dēu capiedū ministros miserū. Et fm̄ hoc diuiditur.
Primo notatur p̄ncipiū iniquitatis p̄ra ch̄stū innocē
tem siue magna iudeoz pueris cū dicit Miserū p̄nci
pes. Moralit̄ p̄ncipes tenebraz iusum. i. iuū innocētē
sc̄m. vbo cogitatōne aut facto cupiētes cape. malas im
missiones quasi ministros suos mittūt. vide supra sub
littera d. l. yabolus. r. r. s̄. remperatō. Secūdo notat̄ pro
iuda. ch̄stū resposito cum additur. Adhuc modū rē
pus vobiscū sū. rē. quasi diceret. quod de me concepistis
perficiēs. sed non modo qz adhuc nolo. Tertio notatur
ch̄stū libertas potens cauere innocētē. ibi. Queritis
me. Moralit̄ p̄ istos querentes iesum quem nō valen
tes inuenire significabant̄ c̄p̄ressores paupm r̄ pupillo
rum officioz iuoz abuzores. rē. quibus dedit magna do
na. r̄ ora namqz causa maloz subditoz puenit ab iniqui
tate reoz. Sunt enī quidam reoz qui malo exēplo
alios inficiant. qui sup̄bo animo paupes despiciūt. et q̄
simplices fallaci corde decipiūt. De istis vide varia sub
littera d. l. s̄. dominus. r̄ sub p. s̄. prel̄. Quarto no
tatur sc̄la iudeoz interrogatio. ibi. Quo diciturus. rē
Quinto notatur ch̄stū benigna inuitatō cum s̄ditur.
Si quis sitit rē. applicando istud ad sacram septuram.
vide de ipa s̄ sub s. l. sit. Qui credit i me rē. De fide vt
de supra sub littera f. l. fides.

Tertia feria post dominicā

in passione sup̄ eplā Dan̄ xij. que sic incipit. Congre
gati sunt babiloni ad regem r̄ dixerūt ei Trade nob̄ da
nidem qui bel destruxit r̄ draconē interfecit. Sic missio
sancti Jone in mare p̄figurabit fm̄ Hieron̄. xpī moriē
Sicut enī accusatio Daniels facta per Babilon. figurat
bar accusatōem ch̄stī per iudeos. ideo pia mater ecclia
postqz sac̄t Jone exiitavit p̄ceptōis h̄storiam recitat
immediate p̄ntem h̄storiam Daniels. Unde in presen
ti h̄storia primo ostēdit magnitudinē pene inflare ipi
Danieli. dicit. Congregati sunt babil. rē. Totū est qz hoc
fecerūt ex inuidia. de qua vide supra Inuidia de homi
cidio. supra. homicidiū. Secūdo describitur mod̄ li
beratōis diuine. ibi. Erat autē abachuc. rē. Recordat̄
enī es mei d̄c. rē. gratiarū actōne. Unde supra sensus lit
teralis ep̄stole planus est. moralis. vbi tibi deseruit. ad
propositum. p̄ncipaliter cōcordat cū ch̄stī traditōe. rē
huius temporis s̄z passionis. Sup̄ euāge. Jobis vj
qd sic incipit. Ambulabat iesus in galileā. Nō enī volēs
bar in iudeam ambulare. qz querebāt eū iudei interficē
re. Quātū ad litterales p̄nuatōem eū. heri dictū fuit.
p̄ncipes p̄ra iustū m̄stros mittendi abusi sunt. sua po
testate. hodie proponit̄ potestātē fugere d̄noꝝ potestā
tis r̄ circulositate. fm̄ hoc diuiditur euange. Primo pro
ponitur iudeoz perfidia ad prosequēdū. ibi. Ambula
bat iesus in ga. rē. vel primo notatur ch̄stī exemplaris
nāsmuratio. vt patet in p̄ncip. Moralit̄ hic inuitat̄
mur honores r̄ ambitōnes fugere. Secūdo proponitur
festiuitatis rōnabilis celebratō. ibi. Erat autē. rē. de quo
vide supra festoz celebratio. Tertio proponitur vanitas
confanguntōz ad p̄nuatēdū. ibi. Transi hinc inde r̄
vade in iudcam. rē. De vanitate r̄ inani gl̄ia vide supra.

Moralit̄ p̄ fratres istos xpm̄ conātes p̄ applausuz ad
vanā inducere gloriā ostendentes se discipulos esse. et
credere i eū exterius. licet interius aliud crederēt signifi
cānt̄ mēdaces. rē. De mendacio. vide sup̄ in ra. Quar
to p̄ponitur humilitas xpī ad diuer. edū. ibi. Dicit ergo
eis iesus. rē. meū nō dū venit. Non p̄t̄ mūdus odisse
vos. q. d. Vos q̄ mūdānā q̄ritis gl̄iam v̄l boim̄ cōplā
cētā homines mūdānos aduersarios nō habetis. vide d̄
mō s̄. vel de inani gl̄ia. Quinto p̄ponit̄ curiositas ius
deoz ad inq̄rēdū. ibi. Iudei autē querebāt eū. rē. De curio
sitate vide s̄ in tabula. Sexto p̄ponitur populi detesta
bilis detractio. ibi. Et murmur multus. De detractōne
vide supra in tabula de murmure.

Quarta feria p̄ dominicā

in passione. Sup̄ eplā Leuiti. xij. que sic incipit. Loq
cut̄ ē d̄ns ad moysen. di. Ego d̄ns nō faceris furtum.
Eplā p̄ns q̄ p̄ner qdā p̄cepta negatiua v̄l ordinatiua
boim̄ respectu cuiuscūqz p̄ncipiū. sp̄cialit̄ aut̄ respectu ch̄
stī ita diuidit̄. Primo namqz p̄mitat̄ motū inatans ad
obseruatiā subsequētū p̄ceptoz. cū d̄t̄ p̄mitere ecclesia.
In dieb̄ illis Locut̄ est d̄ns ad moysen. Ego d̄ns de
veter. Hoc nempe est p̄mū verbū quod debuit eis d̄cē
moyses ex parte dei incitans eos ad obsequēdū obfuan
tiā. Deinde ponit̄ secūda pars vbi describit̄ decretū con
tinens multa p̄cepta negatiua. nō furtū faciens. J̄s̄d̄ ē
quāntū p̄ceptū secūde table. vt patet ex. xj. de q̄ s̄. in ta
bula sub lra. f. l. furtū. J̄s̄d̄ p̄ceptū transgressus ē J̄s̄
das p̄ditōz. q̄ vt dicit̄ Jo. xij. fur erat. rē. non mentem̄
de isto. vide s̄ sub lra. m. J̄stud p̄ceptū transgressi fuerūt
iudei qui plures respectu ch̄stī dicebāt d̄ co varia ma
nifesta mendacia. rē. sic confiter. vt s̄. in ra. de om̄ibz pec
catis enumeratis i p̄ncipiū eplā q̄ p̄ter breuitatē hec dimitt
tur. Tertio adducit̄ exēplū regularis cū d̄t̄ Diliges amicu
rum sicut teipsum. J̄sta dilectō describitur sup̄ sup̄ lit
tera d. l. dilectio. Quarto concludit̄ p̄ceptū ampliat̄ in
fine cū addit̄ leges meas custodite. de diuina lege. vide s̄
sub littera. l. l. lege. Super euāge. Jo. x. quod incipit.
facta sūt encenia in iherosolymis. r̄ hyems erat q̄sum
ad p̄nuatōem. Heri dictū est quō iudei ch̄stū querebāt
occidere generaliter. hodie dicit̄ ē quō eū volēbāt opp̄
mere lapidibz magis specialit̄. r̄ fm̄ hoc diuidit̄ presens
euāgelij. Primo enī ostēdit̄ r̄gis specificatōne. dicens
in p̄ncipiū. Facta sūt encenia. dicit̄ festū dedicatōnis tēpl̄.
J̄ta dedicatōnem templi siue festiuitatem d̄ns iesus ser
uare voluit nobis in exemplū. De festoz celebratōe vide
sup̄ sub lra. f. l. festoz celebratō. Moralit̄ in hac parte fir
meto de tribz factis q̄ sp̄ualē sensū h̄nt. r̄ d̄ tribz caritas
tis effectibus applicari p̄nt. Primo qz hyems fuit in des
dicatōne. Secūdo qz iesus ambulauit i templo. Tertio
qz iudei postulabant̄ certificari de ch̄stō. De charitate
vide s̄ charitas. Secūdo describit̄ disceptatōis explicat
tio. ibi. Circūdederūt eū iudei occasione sumētes ex festo
tempe r̄ loco. Tertio ostendit̄ obiectōnis facte rēp̄bēnsi
onem. cum dicit̄ Loquar vobis. rē. Moralit̄ vox cus
inlibet p̄dicantis verbum dei est vox ch̄stī quam qui
libet volens annumerari ouibz ch̄stī in pascuis celoꝝ
libet̄ audire debet r̄ humiliter imitādo obedire. qz bea
ti q̄ audiūt verbū dei r̄ custodiūt illd̄. desu p̄ vide. ibi de
p̄dicatōe siue p̄bo d̄i. S̄z vos n̄ audistis qz n̄ estis ex ouibz
meis. oues mee vocē meā audistis. Oves xpī cogno
scūt ex euāg. isto. oues diaboli faciūt duos greges. p̄m̄
sūt h̄pocrite r̄ mali religiosi r̄ mali xp̄iani. Alii greḡ cui
uz diaboli ē isem̄ r̄ d̄nacti. rē. xps̄ ad suas oues h̄z qu
oz voces. qz ibi ē ex̄stior exhoratō iheroz i p̄ratō. b̄n̄ficio
rū largitō. r̄ corp̄al̄ flagellatō. v̄d̄ iā alle. s̄. i. i. loc̄ sibi
adaptatis. Quarto ostendit̄ iudeoz obstinatōz siue maliciā

Quinta fe. post do. i passione.

ibi. Sustulerunt ergo lapides. zc. Moraliter in ista parte specialiter tractatur de blasphemia ex lege et precepto christi prohibita et punitione mortis corrigenda. de qua vide supra in tabula. ibi scilicet blasphemia.

Feria quinta post dominum

nam in passione Sup epla Dani. ij. qui sic incipit. Orauit daniel dicens Domine deus ne despicias populum tuum. Conuenienter hoc passionis tempe legitur pns epla que per figuram pntet orationem quam sancti patres in limbo faciebant pro descensu angeli. i. christi fm ei⁹ animam corpe manente mortuo in cruce vel in sepulcro per liberationem suam per virtutem sanguinis sui. Primo enim implorat diuinam bonitatem dicens. Dne deus ne despicias populum tuum. zc. Est enim oratio sua pro nra oratione vide sup. Secundo allegat diuinam veritatem. ibi. ppter abisam dilectum filium tuum. de veritate vide s. Tertio commendat diuinam quietatem siue iustitiam. ibi. qz dno imitari sumus. Et no est in rpe hoc neqz holocausta neqz sacrificia de sacrificio vide s. sacrificia. Quarto postulat diuinam pietatem cu ad dit. S; i anio pntro. q. d. loca sacrificioz suis piat dne. id quod possumus tibi offerre. i. cor pntam. de corde vide s. v. de contritione et spu humilitatis. de q vide s. Et tuc sequimur in toto corde. vide s. ibi. Sequitur. Et tunc de vario timore. vide supra i ta. Quis tu inuocat diuinam potestatem. ibi. Et cruce nos in mirabilibus. zc. Super euage. Luce. vij. quod sic incipit. Rogabat iesum quidam phariseus vt manducaret cu illo. zc. an hac partem narrata sunt multa christi miracula bodie pponitur exemplum apertissimum vnius peccatricis que penitentiam agens suoz peccatoz a christo misericorditer venia obtinuit et gratiam. et fm hoc diuidit euage. l. i. Primo describitur manducatio christi cum phariseis.

Mora q christus legitur manducasse cu phariseis. cu amicis familiaribus. et cu cognatis. vt patet Job. ij. h; vasis de causis cum phariseis vt eoz superbia repuneret cum peccatoribus vt ad penitentiam inuiteret. cu iustis vt eoz charitatem inflammarer. cum cognatis vt eoz inopiam suppleret. Secundo notatur mulieris exemplum conuersio. ibi. Ecce mulier. moraliter per hoc qd dicit. Maria sup puiantes venit ad querendum iesum. notat fructuola puerisio. i. p pntionem. de qua vide supra. Strans retro secus pedes dni. zc. vbi describitur per ordinem prespenitentie. per quibus vide supra. Stetit retro p verecundiam de qua vide s. Videt aut phariseus qui vocauerat euz ait intra se dicens. zc. de temerario iudicio. vide s. in rab. Tertio notat amoris peculiaris omissio. ibi videt hanc mulierem. bona mulier q diuina sua penitentia molliuit. et ad remissionem peccati quodammodo traxit. Intrauit in domum tuam. aqua pedibus meis. zc. de operibus misericordie. vide supra. Quarto notat saluatoris remuneratio. ibi. proppter hoc dico tibi. remittunt tibi peccata multa. zc. Moraliter in ista parte commendatur magdalena de sincera et feruente dilectione christi per quem ista meruit. de ista dilectione vide s. dilectio. Itz de absolutioe. s. absolutio. fides tua te saluum fecit. fidei augmentum et magnitudo describit. uij. p r. vij. c. ij. s. uij. v. vi. z. vij. Uade in pace de varia parte. vide supra in tabula.

Feria sexta post dominicam

in passione Sup epla Hiere. xvij. que sic incipit. Dixit Hieremias. Dne omnes qui te derelinquunt confundentur. zc. Sanctus hieremias inter omnes prophetas veteris testamenti expressius gerit typum saluatoris. Primo qzum ad natiuitatem. Secundo qzum ad pueritatem et toram suam vitam. Tertio qzum ad passionem. Quarto qzum ad orationem. Ipe enim orauit per his qui cu persequerentur. zc. Si

militer et omnia christus fecit. Circa pntem eplam notandum q in ipsa propheta sic procedit. Primo namqz procedit veraciter predicando dicens. Dne deus omnes q te derelinquunt. s. a te se auertendo. de peccatoribus vide s. Confundentur interdum p fufione temporalis. sicut apparet i iudeis et indubitanter in confusione eternali nisi a te reuertentur. Secundo pcedit humiliter exponendo di. Sana me dne. ppter hoc dicit in persona cuiuslibet peccatoris morbo peccati mortalis grauiter laborantis. vide s. de peccatoribus et de peccatis sub littera p. Tertio procedit. i. fideliter astruendo. ibi. Ecce ipi dicunt ad me. zc. vbi pmo astringit aduersantium malitiam fm pnam innocentiaz. ibi. Et ego. Quarta ad pntem. ecce ipi. s. iudei dicunt ad me. s. mibi caluniando. et sermones meos irridendo. Quarta ad secundum subdit. Ego no sum turbatus. s. passione impatiencie te pastorem sequens. ibi. volens qd fiat. no qd ego volo sed qd tu. et dicit hominis. i. laudem humana no deliderauit. Quarto pcedit conformiter appetendo. i. in desiderio suo conformado voluntatem suam diuine voluntati. ibi. confundatur qui me psequuntur. Et duplici pntione contere eos dne deus noster. vere duplici pntione fuerunt iudei pnti. s. p chaldeos ppter peccatum idolatrie. et p romanos ppter peccatum inuidie. Contra christum duplici contere qzum ad corpus et qzum ad animam. nec erat pntio exultorie proprie vindicte sed ex amore iusticie. Sup euangelium. Job. xi. qd sic incipit. Colligerunt pontifices et pharisei consilium aduersus iesum. In precedentibus visum est qd miraculis christi. et specialiter sexta feria quomodo lazarum mortuum quadriduanum a somno mortis exerauit. ex hoc quomodo iudei ex inuidia comoti pntium inierunt. et cayphas cum morte dignum sententiauit. Et fm h; bodie diurnum euangelium diuiditur. Primo ponit iudicium principalis congregatio. ibi. Collegerunt pontifices et pharisei consilium. vbi moraliter tractat de pntio habendo in omni re. Debent ergo pntes habere vite veritatem et sinceritatem experientie perpicacitatem et animi stabilitatem et soliditatem. De istis pntibus vide supra in ta. Secundo ponitur peruersorum irrationabilis occasio. ibi. quid faciunt. quia hic homo multa signa facit. Dicimus enim frequenter in corde. hic homo multa signa facit. nam fecit signum charitatis et amicitie. in passione fecit signum pietatis in misericordie pntione. fecit signum severitatis et iusticie in vltima iudicatione. De istis vide s. in ta. ad platum. Tertio ponitur pntionis determinatio in passione. ibi. Unus aut ex ipsis Cayphas noie Expeditur vbi vt vnus moriat. De morte vide varia notabilia et s. de homicidio. Quarto ponitur latens christi incausa delictatio in sui absolutione. ibi. Iesus aut non palam ambulabat. zc. Causa vero declinationis fm Augusti. no fuit in potentia. sed vt daret exemplum alijs infirmis non esse peccatum subtrahere se ab oculis persequentium et fieri rem sceleratoz latendo potius deuitare q se offerendo magis accedere et inflammarer. Vt fm Dionen ostendit hoc q sicut honestum est gratia veritatis subire mortem. sic non est minus honestum se temporationi no ingerere. tunc ppter experientiam veritatis. tunc etia quia ignorat rei curam.

Sabbato ante palmarum

sup epla Hiere. xvij. que sic incipit. Dixerunt impij iudei ad inuicem. Venite cogitemus ptra iustum cogitationes. Postqz ecclesia heri recitauit psalmum aduersus ibm qd impij iudei collegerunt. psequenter bodie legit istam eplam siue prophetiam sancti hieremie in quo fm sensum principaliorz ena litterale agitur de iniquo psalmo quod aduersus iesum collegerunt iudei. Diuiditur aut pns eplam la in tres partes. Primo enim tangit propheta iniquam ptra ipsum pntionem dicens. Dixerunt impij iudei

Feria secūda post palmarum

ad iudicē. **U**tere cogitemus in istis cogitationibus ecce iniquus
psillū de cogitādo et dicitur in istis nō p iusto ut bñ expō
mar suā nequitia et malicia etc. Venite pcuriamus cū lin
gua. i. detrahēdo. mentiedo. accusando. et ipm iustifican
dor mortē ipi postulādo. De istis vide i locū sibi ad apra
tis. vi. etiā de mala lingua siue de mala locutōe. j. p. ti. ij.
c. ij. §. iij. z. v. Secōdo expmif xpi ppter legē vl iudeos
deuora supplicatōe dices. Attēde dñe ad me etc. mibi
assistēdo me pforādo meā passiōe acceptādo. ex q̄ ipi
iudei nolūt accēdere ad vniūso sermōnes meos etc. nū
quid reddidit p bono malū. q. d. bonū p bono iusticie est.
bonū p malo pfectōis est. malū p malū iniusticie est. sed
malū p bono sceleratissimū est. vi. su. de vidicta iniuria.
vel ingritudine. Tertio pcludit iudeoz ppter ipm runc
futurā tribulationē ibi pterea da filios eoz in famē et
deduc eos in manū gladii. i. faciētes morientē fame z gla
dio. **M**te alie cōminatōes hñtur in sequētibz in ista epi
stola q̄ ad postmū tuū applicare poteris. **S**up euāg. Job.
xij. qd sic incipit **S**ubleuati Jesus oculi in celū dixit.
pater venit hora clarifica filiū tuū etc. Cōueniēter h̄ tpe
euāgelii illū legit. qz iminēte passiōe hāc orōes xps ad
patrē subdit. Diuidit h̄ euāg. prima sua diuisiōe i duas
pēs principales. Primo enī orat p sui clarificatiōe dī. pa
ter venit hora clarifica filiū tuū. Quātr orō esse debz h̄
xps docet xpo z exēpio. qz subleuati in celū oculis qz ve
nit hora. de orōne vide su. **S**equit scda vtilitas ex xpi
orōne siue pēitōe. z est p̄ra clarificatiōe ibi. Sic dedisti
ei p̄tatem oīs carnis. i. oīs hoīs acaptēda p̄e p roto vt
omē qd dedisti ei. s. p eternā p̄destinatōe det eis vitaz
eternā p̄ finalē glificatiōe. p meritū xpi habem⁹ incroū
tū ad glām quā amissim⁹ p Adā hec est aut vitā eter
na vt cognoscat te solū vez dēū etc. de diuina v̄sōe vide
sup. **A**lto z b̄ritudo hec est vitā eterna vt cognoscat te
solum vez dēū etc. desup vi. j. p. ti. xj. c. j. §. j. in medio.
Secōdo xps orat p suoz salute z p̄uatiōe ibi. **M**an
festauī nomē tuū hoībz q̄s dedisti mibi de mūdo. i. q̄s
de mūdo p p̄re iusticiā vocasti vt essent q̄si mea pecu
liaris possessio. Nota ad intellectū hui⁹ dicit. Pater ma
nifestauī nomē tuū. qz de pat̄ tripl̄ cognoscat. Primo
sub rōne oīpōtērie z sic fuit nos in gētibz sub rōne p̄mi
principij oīm existētiū. **A**lto mō sub rōe qua solus de⁹
est adorāndus culcu latrē. z sic etiā fuit an aduentū xpi
notus. **A**l inter q̄s nō fuit ydolatria. vt in iudea. Tertio
sub rōe qua est p̄ma p̄sona in diuinis. z xpus q̄ h̄ ver
bum loquebat est ei⁹ filius sic certe fuit etiā occultus iu
deis. vt pater in esata. **V**ere tu es de⁹ absconditus. sed p
xpm manifestat⁹ ap̄lis. z p ap̄los z eoz imitatores cui⁹
etis xpi fidelibz etc.

In die palmarum.

Sup epla ad Phl. ij. q̄ sic incipit. **N**oc sentite in vob
qd z in xpo Jesu. **F**acta p̄ctōe missa sequit q̄ tota est d
dñi passiōe in q̄ legit epla p̄ns q̄ moner nos efficaciter
ad xpi imitationē. **E**t fac ap̄ls breuiter in ipa tria. **P**ri
o dicit qd sit imitāndus. qz p̄cos diuinitatis cū dicit hoc
sentite in vob. **I**n quibz v̄bis ap̄ls dicit oīs vt mala ca
uēat bona faciat. p̄sp̄ra p̄tēnant z adūsa pariēter susti
neat. **E**xēplū in xpo accipietis h̄ enī z nō aliū sentire. **L**ex
perimētal cognoscat in vob. s. mēbris. **M**ēbra enī na
turali sentit capitis passiōes qd z in xpo Jesu supple
fuit. **S**ecōdo dicit ap̄ls in q̄ xps est imitāndus. qz in me
rito humilitatis vñ dicit. **Q**ui cū in forma dei esset. i. v̄
unitatē natura. **N**on rapinam arbitrat⁹ est. i. nō vsur
pauit sibi qd suū nō erat. **H** oppositū fecerit prim⁹ ange
lus z p̄mi p̄ntes. **E**xinan iuit seipm creature. s. q̄ inanis
er de nūbulo est formā sui accipiens. natura. i. nō cuius
bet creature sed hoīs assumēdo vt in ea nob seruiret. **E**t

habitu iuētus vt hō. s. inter bofes p̄uersando. **D**umilla
uit seipm fact⁹ obediēs vsqz ad mortē p nobis. **D**e nra
humilitate z obediētia vi. s. in ta. **T**ertio dicit ap̄ls qz
re xps est imitāndus. qz p̄ter p̄mū felicitatē cū dicit. **P**ro
pter qd z de⁹. vñ ap̄ls sic se p̄tinuans dicit. **D**umiliauis
se in q̄tū xps factus fuit obediēs p̄ter qd. s. meritū hu
militatis z obediētie. **D**e. s. pater. **E**xaltauit illū. de ista
obediētia xpi. v̄bū est **A**ug. dicit. qz melior est vna obe
diētia q̄ oēs v̄utes de quauide. **N**odie legit passio
dñi. **M**ar. in. xxvj. ca. eiusdē. **E**uangelii hui⁹ diei
habet supra in p̄ma dñica aduentus dñi.

Secda feria post palmarū

Epla habet **E**sa. j. **S**up euāg. **J**oh. xij. quod sic incipit
Anse sex dies venit **J**esus in bethaniam. **Q**uātū ad cō
nuatiōe euāgelij sciendū qz sic h̄ri p̄positū fuit qualē
rex celoꝝ a deuotis fuit receptus cū magno honore. sic
hodie habet qz p̄re recept⁹ est z tract⁹ a suis deuot⁹ since
ro amore. z h̄m h̄ diuidit p̄ns euāg. **P**riō ponit p̄uatiū
p̄paratiō z xpi receptio. vt p̄z in principio. **M**oraliter
est norandū qz inter alia signa amoris magnū signū est
cōicatio mēse. qz inimici h̄ nō faciūt. **M**ariō amī⁹ h̄
berti nō p̄t qz xps cū deuota p̄sona in cena. **A**d hūc sin
cerissimū amīcū recipiendū ad cōpulsatiōe ei⁹ statim
sine mora p̄sona deuota debet tres anallas mittere. scz
fidē vt ianuā cordis aperiat. spem sustinere vt certam
et locū disponat. caritatē diligere. vt ferula apponat. de
illis tribz vide supra. fides. spes. z caritas. **S**ecōdo ponit
deuota marie veneratiōe siue obsequij impētio. ibi. **M**a
ria q̄ accepit librā vnguētū etc. **S**ic maria xpm vnxit vn
ctiōe. sic z nos debem⁹ xpm de p̄ceptis b̄nificijs spiri
tualiter tripl̄ in ungerē. s. dolētis p̄ritiōis. gēneris cō
passiōis. z seruētis deuotiōis siue directiōis. de istis v̄
de in tabz. **T**erē p̄sona in illa cena p̄uatiōes ad mū⁹ qua
tuoz fuerūt. s. maria q̄ interpretat mare amarū z significat
p̄ritiōe z p̄fessionē etc. **S**ymon q̄ interpretat obediēns.
Lazarus qui interpretat adiut⁹ a dño. **M**artha interp
rat donās in h̄muit qz **J**esus libēt p̄uatiatur vbi cit
amaritudo p̄ntē respectu p̄coꝝ. p̄m̄p̄tudo obediētie
respectu p̄ceptoz. fortitudo p̄ntē respectu aduersoz
et dulcedō cōpassiōis respectu afflictioꝝ. de istis vide. s.
in ad p̄ntis sibi locis. **T**ertio ponit murmuratiōe iu
de detractio siue p̄ditōis accusatiō. ibi. **D**ixit q̄ vnus ex
discipulis etc. **M**oraliter circa hoc instat **J**ude p̄ditōis
z furis n̄ris t̄p̄bz plures habent falli murmuratores z
detractoz etc. **Q**ui amat animā perdet eā. j. p. ti. ij. c. j.
in me. **Q**ui odit animā suā in h̄ mūdo in vitā eternam
custo. eam. ij. p. ti. vij. c. ij. §. iij. **E**t prima parte. tit. vi.
cap. ij. §. j. circa fi.

Tercia feria post festum

palmarū. **S**up epla. **H**iere. xj. q̄ sic incipit. **D**ixit **H**iere.
dñe demonstrasti mibi z cogno. **Q**uātū ad p̄secutionem
litteralē hui⁹ epi. est sciendū qz p̄cedēte vel laudabile
p̄uetudine die. s. veneris de xpi passiōe tractabit q̄ p̄
us fuit p iudeos determinata. **J**ō omisso de passiōe dī
cendū est hodie de hieremie lectōe. in qua dicit quōd xpi
passio p̄bente est p̄nunciata. **E**st autē sciendū qz in p̄nti
lectiōe iste p̄b̄ra hieremias loquit in p̄sona dñi p̄p̄
et exp̄ssius qz in p̄sona p̄p̄ra. z h̄m hoc diuidit p̄ntens
epla. **P**rimo enī describit p̄ntis ad summā beniuolentiā
dices. **D**ñe demonstrasti mibi etc. **M**oralit̄ sicut apparet in
ter noctē z diē p̄dora magnā fore differentiā sic inter ig
rantia z scientiā. **D**eus enī ex sua benignitate dignatus
est ad nos descēdere z docere doctrinā veritatis. **I**nstru
imur enī in hac lectiōe p̄cipue de duobz. **P**rimo qz cog
noscere debem⁹ dei dilectiōe quā in multis demōstra
m

Feria quinta in cena dñi

uit. et est ex affectione cordis se amare. Secundo amore ipsi
us percipiens primū diligere. de istis vide. s. dilectio. Se
cūdo describit filij ad patrē summā obedientiā ibi. Ego
quasi agn. sive h. ponit xpi cōpassio humane fragilita
tis. cōpat autē xps agno rōne māsuertudinis et innocētie
agnitiōis et sciētie utilitatis et p̄nētie. Accipe ex his tri
bus et applica vt. s. in tab. u. Tertio inuit iudeoz ad fili
um summā iudiciā et maliciā ibi. Venite mittam lignū
in panē eius. Circa qd sciendū qd h. p. lignum intelligit
crux xpi. p. panē intelligit corp⁹ xpi de q. Job. vi. c. Ego
sum panis viu⁹. Est q. sensus. Venite mittam lignū in
panē ei⁹. i. applicem crucē corpi qd dicit panē esse. Nam
xps in cruce moriēs tna pcurauit qz patrē pacificauit
reformās eius dementiā. dyabolū religauit annihilans
ei⁹ potētia. boiēm nobilitauit dās ei plenā p̄sidentiam.
Quarto p̄cludit p̄ris et filij summā iusticiā ibi tu autē dñe
qui iudicas iuste de omni iudicio vide supra.

Quarta feria post festum

palmarū. Sup. epi. Elate. iij. q. sic incipit. Dñe qd credi
dit auditiū nro. Quātū ad p̄nuationē p̄ncis lectōnis
heri dictū fuit qualr xpi passio p̄betie denunciat. hō
die magis p̄p̄ie de passionis ignomiā tractat et fm hoc
diuidit p̄sens lectio. Primo notat passiois xpi alarū do
lurosa. vt p̄z in p̄ncipio. Notat videm⁹ q. qui aliqd
vult notificare incognitū p. aliqd magis notū demon
strat. Et ascendit sic virgulū. Quisq. enī iuxta tres stat
vite sue. s. in vtero hūnis extra vrez. et post passionem
virgulto compat p̄pter tres p̄tes eius fuit enim radix in
vtero maris. stipis in ligno crucis et fructus in hēute pas
siois. Secūdo notat passiois turpitudō ignominiosa ibi
Et nō est ei spes. Notat notandū q. q̄to est aliqd et
subtilit̄ rāto graui⁹ et modesti⁹ fert dolor et lesionē. vt p̄z
in oculo rē. Mā sūm⁹ deus q. est nobilissim⁹ et subtiliss
mus tria opprobria accepit a iudeis q. hodie sibi a mul
tis xpianis inferunt sp̄ialr. fuit enī laronib⁹ associat⁹
in educatiōe. Cadauerib⁹ collat⁹ in passioe. Et p̄umeli⁹
sauerat in crucifixioe. Tertio notat passionis plenitudo
fructuosa ibi. Ipse autē vulnerat⁹. Notat videm⁹ q. malus
vicin⁹ inter oīa domesticā trāquilatē et pacē per
turbat et inderat rē. Debet q. vicin⁹ vn⁹ primū nō p̄tur
bare nec iniurijs affligere rē. homo in paradiso p̄stutus
duos vicinos habuit vnū malū. s. dyabolū. qui sibi gra
uia vulnera inulit et varijs iniurijs p̄turbauit de quo
vi. s. ibi dyabolus. Alter autē vicin⁹ est deus q. tā bonus
fuit q. vt ipse boiēm defenderet rē. humanitatē assum
psit inter hoies p̄uersatus et mltis opprobria ex istis su
struxit. Mā p. vulnerationē xpi nra pctōz vulnera peni
tus sanant aduersa leui⁹ portant. et interiora penit⁹ leri
ficant. Hodie legit passio dñi fm Luca. q. habet. xxiij
capitulo eiusdē.

Quinta feria in cena dñi.

Sup. epla. j. ad Cor. ij. q. sic incipit. Conuenientib⁹ vo
bis in vniū. tā nō est dñicaz cenā māducare. qz hodie est
institutio sacramti venerabilis. Ideo hodierno die legit
ecclesia in missa istā eplā pauli. in quo fit mentio de instit
utiōe sacramti. diuidit autē p̄ns eplā. Primo enī repre
hendit ap̄ls modū cōicandū indebitū di. Conue. vob in
vniū. Inter corinthecos erat p̄tendēs vt rep̄hēderet eos
ap̄ls in trib⁹. Primo q̄tū ad rps. Secūdo ad modū. s. di
uites q. poterat r̄m comedebat de cibis corp̄alib⁹ q. in
ebriant n. h. l. cōicantes paup̄ib⁹. Tertio q̄tū ad locum.
qz fecerit h. in loco in debito. s. in ecclesia. vn rep̄hēdit eos
de irruerētia q̄tū ad corp⁹ dñicum. de miscētia q̄tū ad
primū. Et de crapula q̄tū ad quēlibet gulosus. Est enī
triplex māducatio. quedā corp̄is hac māducatur species

panis et vini qdā sacramentalis hac manducatur caro et
sanguis dñi q. sub illis speciebus accidentalibus p̄ntet. q.
dam hō sp̄ualis hac māducatur deuoti fideles corp⁹ dñi
licet nō sumat sacramēta. qm̄ ipm̄ credūt ipm̄ deuote
manducāt. Secūdo p̄suadet modū debitū. di. Prober au
tem se ipm̄ hō quō h. fieri debet vi. iij. p. ti. xij. c. iij. s.
iij. post p̄r. p̄bet dico in articulis fidei si credat. in p̄ce
pris si impleat. in pctis si caueat et peniteat. in p̄tibus si
habeat. p̄bet se hō an cōmunionē se examinādo in angu
lis p̄sciētie p. diligētē p̄siderationē et purger pctā p. ama
ram cōpunctionē. p. integrā p̄fessionē et obitā satisfactio
nem. et sic diligētē examinatiōe facta secur⁹. de pane illo
edat rē. Qui enī manducatur et bibit indigne iudiciū sibi
māducatur et bibit rē. ij. p. ti. ix. c. ix. s. ij. i. p̄r. Si nō ip̄s
diuidicarem⁹ non vtiq. iudicarem⁹. ij. p. ti. iij. c. viij. s.
iij. in p̄r. Nota quō hō pōt esse iudex suūp̄ et sue p̄fess
ionē. Tribunal est rāto. rex q. sedet sup. ea est hō q. vnt
rōne iudicabit pctā sua qz sunt p̄p̄i pctōres accusarij
ces. et restis est consciētia. Imperator hui⁹ sedis est deus
vel ip̄a volūtas hoīs carnisfer interior est timor carnisfer
ces exteriores sunt mēbra corp̄is q. istud iudiciū debite
demandat. sanguis q. exiit de pectore sunt lacrimae sūa
autē finalis est absolutio p. cena dñi vi. f. monē. j. p. ti. vj.
ca. ij. s. j. p. ro. Itē de cōione sacramti altaris. ij. p. ti. xij. c.
vj. s. vj. vij. ix. x. xvij. Itē de venerabili sacramtō septe
mirabilia vide s. in tabu. Sup. euan. Job xij. quod sic
incipit. Ante diē festū pasche sciēs Iesus qz venit bona
ei⁹ vt trāseat ex hoc mūdo ad patrē. Veri dicebat quō
xps p. nobis voluit vulnerari ex vera pietate. hodie vni
scipulos informauit in vera hūilitate. In hoc euan.
quatuor summatū sūr notāda. Primo sūma p̄gritas
ad ostendendū dilectiois nēp̄. qz ante diē festū. Notat
liter saluator noster trāsitur⁹ de hoc mūdo ad patrē nol
uit discipuloz fragilitatē et omniū sequentiū more p̄ij pa
tris filijs suis p̄didit de viatico sui p̄ciosissimo corp̄is.
et sanguinis mediante q. roborari possint potenter p̄ter
bui⁹ m̄liti et venire ad eternā beatitudinē. iō volens di
gine ipm̄ corp⁹ xpi sumere necesse est vt habeat sp̄cialia
requisita ad esum igni. i. corp̄is xpi. iste ritus describitur
et moralizat. j. p. ti. xij. c. v. s. vj. Itē vide de isto sanctis
simo sacramtō. s. sub lra. e. s. eucharistie. Secūdo nota
tur summa hūilitas ad exhibendā hūilitatis exēplū
ibi. Surgit a cena rē. exēplū habem⁹ in discipul⁹ q. in
xpi cena attenti fuerūt doctrinā xpi. rē. Ido surgit xpo
ip̄i etiā surrexerūt et iubente ad lononē sederūt sic xpi sū
deliū p̄fecta est obedientiā dū in corp̄e polytico caput ma
nus et pedes ab oī iniquitate sūr mūdari et p. iusticiā deo
subiecti. Tertio notat sūma benignitas ad exequendū
p̄fectiois misterij. qz dñs seruo m̄strauit. qd notat eus
addit. vnt q. ad symō pe. vi. s. de hūilitate. Quarto not
tat sedulitas ad exponendū instructiois documentū cū
subdit. Postq. q. lauit rē. Vel notat edulitū salutare in
quo signi valoris ordinatur sacm̄ ibi. Scitis qd fecerit
vobis. de sacramtō vide s. euchar. Intrauit autē dñs
bolus in cor inde rē. j. p. ti. iij. c. xij. s. ij. Hos m̄liti est
sed nō oēs. Nota q. quatuor solēt mūdari. scz. os. facies
man⁹ et vestes. Debem⁹ p̄mo mūdare faciē cordis. scdō
fmone oīs. tertio man⁹ oparōis. quarto vestē p̄uersatio
nis. Si mundiciā p̄didisti quadrupl̄ poteris eā recu
perare fm illa quatuor. quib⁹ in lege vtebant ad mūdā
dū. s. aqua. scoba. oblatōe. et igne. P̄mo mūdatur aqua cō
tritiōis. scdō mūdatur scoba p̄fessiois. tertio mūdatur obla
tiōe scificatiōis. et quarto igne tribulatiōis.

In die parascaues

Sup. euan. Job xvij. qd sic incipit. Egressus Iesus trā
torrentē cedron. Quātū ad p̄nuationē lralem huius

In die pasce

euang. in pcedentibz lectioibz sufficienter est tractatu de
vobis pphaz qui passionē dñi pdixerūt hodie dicendū
est quo pñi iudei figuras et enigmata dñice passiois
ad effectū crudeliter deduxerūt. et fm h diuidit presens
euang. siue passio. In pma pte narrant aliqua gesta xpi
et maris ad egressum de cenacho ibi. Quantū g. In se
cūda pte. in sex diebus terminabit passionis et doloris cō
sumario ibi. Egressus. In tertia miraculoz in morte san
coz choruscatio et reputatio. ibi. Et tenebre. Vel aliter
passiois dñice mod⁹ et ordo in h euāg. Nob danissime ē
descript⁹ s cū ipa passio dñi sit sanatio morbi reparati
ua generis hūani. pstratiua diaboli et repatiua lapsus
angelici digne hodierno die ad memoriā reducit. p quā
innumerabilia bñficia pcepisse gēulamur. passio enī dñi
ad memoriā reuocata triplicē effectū facit in aīa. iij. p. ti.
ij. c. vj. s. iij. s. qm. Job. euāg. mag⁹ ordinate eiusdes
passiois bystonā texuit. Jō hodie eandem ecclia recitat.
Et q. ipe xps fuit a iudeis cōprehensus iudicat⁹ crucifi
sus et sepult⁹. id circa suā narrationē sic pcedit. Primo
describit p doloiosam cōprehensionē. Secdo eius iū
stam cōdemnationē infra in pncipio. xij. c. ibi. Tūc ergo
pila. Tertio ei⁹ in iūqz crucifixionē. ibidē circa me. xij. c.
ibi. Susceperūt autē illū. Quarto deuotā eius tumula
tionē ibi. Post h rogauit. De passioe xpi nō repi i sum
ma dñi Anthonini nisi q habent signata i pñi colum
na. Passio dñi ad memoriā reuocata triplicē effectū fac
it in aīa. iij. p. ti. ij. c. vj. s. iij. Circa xpi passionē etiā no
tande sunt septē circūstātē. iij. p. ti. xv. c. xij. s. ij. Sup
istud Petri apli xps passus est p nob vobis relinque
re exemplū et ponunt. xv. pulchra remedia p impatiētiā
et xpi passiois. iij. p. ti. ij. c. vj. a. s. iij. vsqz ad. vj. s. xps
quō opat⁹ est saluē in qnuplīa me. ibi etiā aliqua ha
bes ad ppositū. iij. p. ti. xxx. c. ij. p. to. Xpus se humilē in
quatuor ostēdit. i. p. ti. ij. c. iij. s. iij. circa finē. De mystica
xpi sepultura vide. iij. p. ti. xij. c. iij. s. iij. p. totū. Do
ctores beate vginis describunt in filiū sui passionē. iij. c.
xv. c. xij. p. totū ibidem. etiam multa habentur de christi
passione.

In vigilia pasce

Sup epi ad coll. iij. q sic incipit. Si cōmueristis cum
xpo que sursum sunt querite vbi xps est in dextera dei
sedens. Aplos in hac epla breuiter tria tāgit. Primo
scificariū fundamentū q est sacramentalis expiatio ibi.
Si resurrexistis. s. sacrali scificatiōe q primo fit p baptil
mū. et etiā p sacrales p̄fessionē. de istis vi. s. sub lris. b. z. c.
Resurrectio xpi est figura nre resurrectionis spiritualis.
Quia sicut surrexit primo a sepulcro. secdo ab inferno.
tertio a ligamento. quarto a sudario. Sic quilibet resur
gere debet spūaliter. s. a sepulcro corruptiois culpe pcti
moralis. de quo vi. sub. p. f. pctis et pctōibz. Secdo qd
resurgere debet ab obligatiōis pena. s. p penitentiā et sa
tisfactionē. Tertio quis resurgere debz a ligamēto p̄sue
tudinis p̄auē desup vide. ij. p. ti. ij. c. iij. s. xv. Quarto
quis debet resurgere a rosario excusatiōis vanē. s. nū de
oia p̄fiteri et. vide. s. p̄fessio. Secdo tangit apls scificari
augmentū qd est virtualis exercitatio ibi. Que sursum
sunt querite. vbi tangit quatuor q sunt signa euidentia
et argumēta verissima spūalis resurrectionis. Primū est
querere p opationē. s. p̄e per deuotionē. mortuū esse per
crucifixionē. et viuere p dilectionē. Tertio tāgit sanctitatē
cōplementū q est eternalis glificatio ibi. Tū autē xps
apparuit vita nra. q. d. vita nra supple que viuētiā
eternalē abscondita est qd diu. s. xps absconditus est. Autē
p sed. sed tñ xps qui erat vita nra. i. cā et obiectū illi⁹ vi
te nostre apparuit. s. in finali iudicio. de q vide. s. i. ca.
Tūc et vos apparebitis cū ipō in glia. Mystica sepulcu

ra xpi p sabbato describit. iij. p. ti. xij. c. iij. s. iij. p. totū.
Sup euāg. Marb. xxvij. qd sic incipit. Vespe autem
sabbati q lucebat in pma sabbati venit maria magdale.
et altera maria videre sepulcrū. Saluator hūani generis
vt p̄z expcedētibz. s. sexta feria q est parasceues morti ad
iudicatus crucifixus deposit⁹ et sepult⁹ tota die. vij. i. sab
bato quieuit ad corpus in sepulcro. Sicut enī a pnci
pio mūdi sexto die fecit et septimo quieuit. sic septio die
in fine tps requieuit in isto sabbato ab omni ope nostre
redēptiois. qz cōpleuit. Ideo h euāg. Marb. legat in
quo fit mentio de resurrectione saluatoris ad quā asseren
dam adducit multiplex testimoniū de omni genere rez
p̄tio adducit testimoniū creature corpore. s. in terre mo
tu. Secdo testimoniū creature i corpore in angeloz ad
uētū. Tertio testimoniū creature exytroz cōpositē i mu
lierz studio et apparatu. vt p̄z in p̄cōndo istud euang.
Videte sepulcrū. Nota q maria magda. mēbra christi
vixit et morali de ista vinctōe vnguentū p̄fessionis con
ficiat ex speciebz vilissimis. i. p̄ijs pctis q crescūt in orto
nostro vnguentū cōpassiois cōficiat ex speciebz amarissis
mis. i. p̄imoz miserijs que crescūt quasi in ortu vicino.
vnguentū deuotōis p̄ficiat ex speciebz p̄ciosissimis. i. va
rijs. xpi bñficijs. q crescunt quasi in orto dñico. Tūc g
cū magdalena vngim⁹ pedes xpi de lacrimis cū p pec
catis dolemus lacrimas fundendo. s. tūc caput vngim⁹
qñ de eius beneficijs grās agimus. nā gratiarum actio
ipm lificat et quasi ipm impinguat. Tūc uō corp⁹ ei⁹
mortuū vngim⁹ cū afflictos et miseros oleo cōpassiois
et misericōe opibz delinim⁹. de quibz omnibz vide. s. i. de
p̄fessionē. cōpassioe. deuotōe. p̄fessioe. grarum actioe.
et misericōe opibz et in suis locis. P̄cedet vos in gallile
am. ibi eū videbitis. Quia ergo saluator dicit p̄cedere
in gallileā. i. in vitā eternā erimus et nos in gallileā si cū
videre volum⁹ in sua claritate trāfigurātes. s. de vicijs
ad sanctitatē de vanitate ad veritatē. de corpore siue pig
ricia ad feruorē. de odore ad saporē. de istis supra in ta
bula. vt eū videre possimus qui est splendor illustrati
us et vigor cōfortatiuus. de varia visione dei vide su
pra visio.

In die pasce

Sup epi. j. Loz. v. que sic incipit. Expurgare vetus fer
mentū vt sitis noua cōspicio sicut estis azimi et. In hac
solennissima resurrectione dñica. vez pasca celebrat. vez
pasca manducat. vez pasca honorat. Honorat dico ab
his qui expurgato veteri fermento ipm māducāt in azim
is sinceritatis et veritatis et qm de his tribz fit spālis
mentio in hac epla pauli. Igit ipa puenienter legit istō
die in quo apls tria facit. Primo monet gustum mētis
disponere ne fastidiam⁹ dicēs. Expur. ve. fer. loqndo ipi
ritualiter de isto fermento. fermentū in scriptura pctm dei
signat qd quidē pctm est fermentū. qz totā massam gē
neris humani corrūpit. vide. s. pctm. Ut sitis noua con
spersio. i. noua farina alba et delicata p aquā grē cōglu
tinata. s. p p̄fessionē. p̄fessionē. et satisfactionem vide de
istis supra. Secdo monet abū vite p̄cipere ne deficiat
mus cū addit. Etenī pasca nostrū imolatus est xps. de
isto sup sanctissimo sacramēto vide. s. eucharistia. Ter
tio monet nos dignū modū addiscet vt p̄ esum p̄ficiat
mus cū p̄cludit. Nō in fermento veteri. i. corrūptōe cuius
cuqz pcti mortalis. qd clarius exponit ad dēs. Neqz in
fer. mali. et nequitie vt p̄ maliciā intelligant pctā spiritu
alia. et p nequitia pctā corporalīa de quibz vide supra.
Sed in azimis sincerita. et verita. i. q designat sincerita
tem p̄fessionē et veritatē iusticie. de quibz vide supra in ta
bula. Sup euāg. Marc. xvi. qd sic incipit. Maria
magdalena et Maria iacobi et salome emerūt aromata
m 2

Feria sc̄da post pasca

2c. In precedentibus factum est de ignominiosa et flebili sive infirmitate passionis hodie et in sequentibus diebus annectendum est de gloriose victoria et laudabili resurrectione et sic in hoc diuidit presens euangelium. Primo notat auditas inquisitionis amarositas. ut patet in principio. Moraliter quicquid ad paschalis sacramenti percipiendum accedere vult. ad quod quilibet tenet exemplum ecclesie in pascha qui ad annos discretionis devenit. debet esse maria. i. amaz mare de peccatis contritionem habendo et descendendo et confitendo. Secundo debet emere aromata bonis virtutibus se ornando et sanctorum exemplis imitando. Tertio debet venire ad monumentum celestium dulcedinem inquirendo. ad sepulcrum id est ad altare corporis christi cordialiter desiderando etc. Quarto debet Jesum ungere passionis sue amaritudinem recolendo. de unctioe ista vide supra in euange. in vigilia pasche etc. Secundo notat sublimitatem resurrectionis gloriosam ibi. Surrexit non est hic. de christi resurrectione prae nihil inueni in summa domini Anthonini. vide tamen de quatuor doctoribus corporum glorificationem supra. vos. poteris etiam formam moralisationem de christi sepulcro. et de modo quo mulieres ipsum quaesierunt. Sepulcrum sive monumentum dicit quasi mons mentem et significare potest penitentiam de qua supra in tabula. vel religionem de qua sub littera. r. mulieres valde mane veniunt. s. aliqui in pueritia etc. aliqui tardius. Tertio notatur celeritas legationis gaudiosa ibi. Sed et ire et dicite etc. in quibus verbis moraliter nobis dantur tria documenta per que christum resurrexisse hodie cum mulieribus predicamus ut videre cum cum discipulis mereamur si ea monitione angelica adimpleamus debemus primo ire via virtutis mentis integritate de variis viis vide supra. sub littera. v. et similiter de virtutibus. Debemus secundo dicere verbum salutis ibi. Surrexit vere. de nostra resurrectione vide supra in vigilia pasche. Debemus ergo tertio adherere christo et discipulis in veritate. de ipsa vide supra.

Secunda feria post pasca

Supra epla Actuum. r. que sic incipit. Stans perus in medio plebis dixit. Viri fratres vos scitis verbum quod factum est per universam iudeam etc. Perus. i. agnosces scripturam veritatem stans per vestram sanctitatem. in medio per dispositionis equalitatem aperiens os ad sermonis vivacitatem. De predicatore verbi dei vide supra. Ubi sciendum quod obiectum sancte predicationis est ipse iesus nihil est predicabile nisi per quandam reductionem ad ipsum de ipso autem tangit apostolus sepe inter alia maxime predicabilia. s. eius honestatem. sanctitatem. caritatem. potestatem. mititatem. claritatem et dignitatem que omnia fundantur in epistola. Dedit eum manifestum fieri non omni populo. sed rebus ordinatis dico ab eterno ad testificandum de ipso verbo facto exemplo et martyrio. Illi qui manducamus. et bibimus cum illo postquam resurrexerit a mortuis. Est autem sciendum quod illud verbum et christum manducaverunt in sacramento. Manducaverimus et bibimus supple sacramentaliter et corpus et sanguinem christi. et hoc cum illo. i. ipso consociante et disponere gustum nostrum. proponente mensam et apponente escam. et hoc postquam resurrexit a mortuis. Et precepit nobis predicare populo. de predicantibus vide supra predicatores. Omnes qui credunt in eum. i. qui fide operante per dilectionem tendunt in eum. de fide vide supra sub littera. f. f. fides. Supra euang. Luc. xxiii. quod sic incipit. Duo ex discipulis Jesu. ibant ipso die in castellum quod erat in spacio etc. In precedentibus duobus euang. probata est christi resurrectio per apparitionem factam a mulieribus hoc probat per apparitionem discipulis itinerantibus factam. Primo tangit hic christi apparitio. vel notatur discipulorum caritativam associatio ut patet in principio

Si volumus in emaus quod interpretatur mater dulcedis et significat quod qui voluit ad beatitudinem pervenire oportet. quod concorditer vanitate mundi relicta procedamus. ut iam recta iam a nobis incepta in emaus quod fit quando imus super mundi vanitate ut ea premiamur. de vanitate vide supra. et de mundo vide supra mundus. Secundo tangitur apparentis confabulatio ibi. Et ait ad illos. qui sunt hi sermones etc. Tertio tangitur christi peregrina apparitio ibi. Tu solus peregrinus es etc. Dignum est ut qui similes cum alijs vitam suscipiunt similes sentiant in legibus disciplina. cum ergo vita nostra similis est peregrinus in qua etiam dominus noster ut peregrinus apparuit dignum est ut etiam secundum regulas et leges peregrinorum vivamus. Ipsi enim peregrini cetera faciunt. s. societatem malam quam pollicentur deventur. sumptus et expensas diligenter computant. et ad terminum quem accedunt cogitant. Quarto tangit discipulorum inuitatio ibi. Mane nobiscum. Ostultus et tardus corde vide supra cor. Quinto tangit huius apparitionis revelatio ibi. Et surgens eadem hora etc. Et quomodo cognoverunt eum in fractione panis ibi. Expriuntur cognovimus obiectum et modum. in actu delectabilis. quia cognovimus in obiecto utilitas quia eum in modo liberalitatis. quod fractione panis. Sciendum quod est multiplex panis. s. nature de quo vide supra. panis Secundo scripturae de quo vide supra. Tertio panis eucharistie. de quo vide supra. Quarto panis penitentie. de quo vide supra. Si hodie panem eucharistie sacramentaliter non sumimus saltem alios tres panes fratrum gemus panem nature. s. elemosinas dando panem scripturam re. fide sanctorum dicitis innitendo et panem penitentie peccata descendendo etc.

Tertia feria post pasca

Supra epla Actuum. xii. que sic incipit. Surgens paulus et manu silentium indicens ait. Viri fratres filij gentium abraham et qui in vobis timet deum. Has electionis paulus describit nobis in ista epla. predicationis personam predicandi formam predicationis materiam. de omnibus istis vide supra. Primo describit predicationis personam quantum ad vite sanctitatem cum dicit. Surgens. Predicator enim debet surgere. s. carne per castitatem super mundum per puritatem. super hostem per pietatem. et super ipsum per humilitatem de qua vide supra in tabula. Vel aliter. In presenti epla. describit auctoritas bone conversationis ibi. Surgens paulus. Secundo prerogativa iudicis nationis ibi. Viri fratres. Tertio auctoritas dominice passionis ibi qui habitavit hierusalem. Quarto clementiam divine reuocacionis. ibi. Et nos vobis annunciamus etc. Qui enim habitabat hierusalem et principes eius ignorantes. De varia ignorantia vide supra supra euange. Luc. xxiii. quod sic incipit. Surrexit iesus in medio discipulorum suorum et dixit pax vobis etc. In precedentibus recitavit ecclesia probationem resurrectionis dominice factam mulieribus et duobus discipulis. hic ad dit probationem factam undecim discipulis simul commantibus. Sed quia sancti post resurrectionem habebant corpora vera non fantastica. viva et non mortua. eadem et non alia spiritualia non carnea. ideo christus volens se ostendere verum surrexisse stetit in medio discipulorum etc. Primo demonstrat subtilitatem. ut patet in principio. Quomodo autem inanis clausus cum corpore. vide supra. p. ti. xxx. c. vij. s. h. et principaliter post medium de doctoribus corporum glorificationem. vide supra. sub littera. d. f. vos. Stetit in medio. Mora quod dominus operatus est salutem in quintuplici medio. i. p. ti. xxx. c. ij. per totum. Et dixit eis pax vobis. de pace. vide supra. Secundo demonstrat veram corporeitatem. ibi. Et dixit eis. quid turbati estis quid id est de qua causa turbati estis quo ad affectionem et cogitationes ascendunt in corda vestra quo ad cognitivam potentiam. de cogitationibus

Domica octaua pasce

bus vide supra. Videte man^o meas etc. De visione vide supra visio. Adhuc illis non credentibus et mirantibus pre gaudio vide supra Tertio demonstrat plenam identitatem ibi. Et cum hec dixisset ostendit ei manus et latus. Quarto demonstrat viralem proprietatem ibi. Habebis hic aliquid quod manus ducet. Oportebat christum pati et ita intrare in gloriam suam. Et hoc specialiter propter tria. scilicet necessitatis iudicium aueritatis exemplum et utilitatis commodum. vide supra de martyrio.

Quarta feria post pascha

Sup Actuum. ij. que sic incipit. Aperies petrus os suum dicit. Viri israelite et qui timetis deum etc. Sciendum quod verba istius epistole dixit beatus Petrus quando ipse et Jobanus uerit illum claudum qui ex utero matris sue fuerat paraliticus ad portam templi que dicitur speciosa videtur populum ad se confluere beatus Petrus aperies os suum dicit. Viri israelite deus abraam etc. glorificauit filium suum Jesum non solum cum eius uirtute surrexit a mortuis et ipsum in dextera collocauit uerum etiam in hoc quod tantam uirtutem dedit suo nomini quod in ipso homines sanamus et creuimus ipsum claudum. Nos autem fecimus et iustum negasti. Auctorem uero uite interfecisti de homicidio vide supra sub littera. b. Et nunc scio fratres quia per ignorantiam fecistis etc. De ignorantia vide supra ignorantia. Penitemini igitur etc. de penitentia vide supra. Sup euang. Job. xxj. quod sic incipit. Manifestauit se iherusalem discipulis ad mare thiberiadis. manifestauit in quo euang. ad perbandum christi resurrectione adducit adhuc nobis aliam manifestationem que Jobis restitio facta est in mari litore non sine causa et ratione. Primum notant siue recitant que dam ipsam manifestationem antecedentia. ut patet in principio. Manifestauit se iherusalem discipulis ad mare etc. et mare mundi uide. s. mare et mundus. Secundo notat uisum pulchrum et dicitur actuali. ibi. uado piscem. De cuiuscumque statum autem conditio existat quod diu mundus est a peccatis est sub domino dei. nullus tunc eum rapere poterit etc. Si autem peccato mortaliter commones scilicet in eis ecclesie cum exire prouenerit quicquid cum rapuerit capientis erit. Dominus igitur sic in libertate uagantem extra ecclesiam tres piscatores eum cepit tunc. s. deus qui est supremus de quo uide supra sub littera. d. s. deus. Secundus piscator est homo predicator et melior de quo uide supra de predicatione et predicatione uerbi dei. Tertius piscator est diabolus raptor et pessimus de quo uide supra. Tertio notat saluatoris assistentiam per sonale ibi. mane autem facto. Uidemus quod existentes in periculis aquarum circa naufragium. nihil tunc desiderabimus eius est quam firmo sustentaculo in herere. Iste supremus deus est. Adhereamus ergo illi ut liberari possimus. de naufragio mundi et diaboli quia Jesus stat ante nos in litore ad designandum quod inuolabiliter uult nobis adesse si eum cordialiter diligimus. Ista dilectio describitur supra sub uide supra de peccatis et peccatoribus. Tertio si firmiter in eum speramus. de spe uide supra sub littera. f. s. spes.

Alcedit. Simo petrus et traxit retes in terram plenam magnis piscibus. clij. per istum duplicatum numerum intelligitur duplex perfectio in predicationibus. scilicet uite et doctrine uel dilectione dei et primi. per magnos pisces ad terram tractos intelligitur numero piscium. sicut. clij. in centenario sunt decies decem in genere decalogi observationem de quibus uide supra. Per simonem quod sensum diligenter custodiam de quibus uide supra. Per tertium trium uirtutum autem debita ordinationem etc.

Domica in octaua pasce

Sup epla. j. Job. v. que sic incipit. Omne quod natum est ex deo vincit mundum. In precedenti dominica agebatur de uirtute resurrectionis et in ista agit de uirtute resurrectionis statu. scilicet anime et corporis. Nam in ista epla. docet beatus Job. de statu anime que a morte peccati per gratiam surrexit hec est enim spiritualis natiuitas que per fidem habetur. Omne quod natum est ex deo natiuitate dico spirituali. que quidem natiuitas fit principaliter in baptismali lauacro. Secundo in salutaris remedio penitentie. vincit mundum de mundo uide supra. Et de bello spirituali cum suis armis uide. uij. p. ti. j. c. ij. et. s. j. r. ij. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. In quibus uerbis apostolus christi militibus duo specialiter ostendit. scilicet triumphum uictorum nobilissimum. ibi. hec est victoria que vincit mundum. Genus armorum secretissimum eum additur fides nostra. Primo triumphum quatuor uirtutum cardinalium. de quibus uide supra. Et de fide. Secundo debentur armaturam fidei induere. d. istum uide. uij. p. ti. j. c. ij. s. j. r. ij.

Hic uenit per aquam et sanguinem supple quo ad redemptorem generis humani nam aqua et sanguis. de ipso mortuo de eorum latere fluxerunt. quod solus inter apostolos uidit. Job. Uenit inquit Jesus christus supple ad saluandos homines per aquam baptismi. cuius aqua figura fuit illa super benedicta aqua que de latere christi mortui abundanter fluxit. Et non solum per aquam baptismi uerum etiam per alia sacramenta que per illum preciosum sanguinem qui fluxit de christi latere habent suam efficaciam et uirtutem de quibus uide supra. Super euang. Job. xx. quod sic incipit. Cum sero esset die illa una sabbatorum et fores erant clausae ubi erat discipulorum congregatio etc. Omne hodie est octaua resurrectionis ideo recitat ecclesia euang. Job. in quo describitur sexta apparitio facta coram omnibus discipulis die eadem. Sed quia christus hodie apparetur. Thomas redarguit et ipsum adhuc in fide dubium confirmauit. ideo non recitat eam sexta apparitio uerum etiam quinta in die pasce facta absente Thoma. quia ex illa occasione assumptus pius magister discipulorum errantem reuocandi. Presens euang. diuiditur in quatuor partes principales. Primum enim describitur absente thoma quinta apparitio christi ut patet in principio. Cum sero esset die illa una sabbata. et fores clausae etc. quod christus intrauit ad discipulos ianuis clausis habetur. iij. p. c. xxx. c. vij. s. ij. r. principaliter post me. Uenit Jesus et stetit in medio. Nota quomodo dominus operatus est salutem in quintuplica medio. iij. p. c. xxx. c. ij. p. totum. Et dixit eis pax uobis. de pace uide supra. Haec sunt discipuli uiso domino. de gaudio uide supra gaudium. Et de visione uide supra. Secundo describitur thome dubitatio ibi. Thomas autem unus etc. Tertio describitur sexta christi apparitio ibi. Et post dies octo etc. Infer digiti geruntur huc et uide et noli esse incredulus etc. In quibus uerbis duo notant. scilicet liber uite intus et foris in quibus prius litteris amoris cum dicit. Infer digiti. dico mihi signate per totam materiam timoris addes. noli esse in credulus etc. dico primum quod hunc librum debemus inspicere et conatum nostrum insigere ut studiamus in eo litteras compassi onis amoris et timoris. de quibus supra in tabula. Secundum do hi digiti continet materiam timoris ratione nostre magnitudinis de quo supra. Quartum describitur ibi quia uidi stime thoma credidisti. duplicem sancti distinguerunt scientiam. uiam acquisitam. aliam inspiratam prima dicitur sensu. scilicet uerbo fidei. Scientia acquisita notat cum dicit quia uidi stime. sed scientia inspirata cum dicit credidisti. Que autem uisio one dei impediunt siue auferunt. Et quod deus poterit uariomodo uideri. uide supra. ibi. uisio.

Domica prima post octaua pasce

Sup epl. Pe. ij. que sic incipit. Christus passus est pro nobis uobis relinquens exemplum ut sequamini uestigia eius. Post fidei commendationem que commendata est in pre-

Dñica sc̄da post octauas pasce.

cedenti epla in hac bea. Pe. epi. fit exp̄ssa mentio de pas-
sione xpi saluatoris nostri dicente ecclesia. xps passus est
zē. In quibus verbis duo notant. s. predecessoris necessa-
ria imolatio cū dicitur christus passus est successionis
voluntaria imitatio cū additur. Ut sequamini vestigia
eius. Dico primo q̄ xps necessario imolatus est vt. s. cri-
mina nostra expurgaret. ligamina dissolueret z heredi-
tatem eternā impetraret. Secūdo debemus voluntarie
in his sequi xpm. De istis duobus vide. iij. pre. ij. c. vij.
a. iij. §. vsq. ad. xvij. §. Itē quomō homo possit seq̄ de-
um vide supra ibi. sequere. Sc̄do tāgit xpi mittitātē in
sua p̄fessione di. Qui. s. xps cū malediceret. id est cū de
malis culpe p̄ iudeos accusaret. nō maledicebat maledi-
crozes suos de malis culpe nō accusabat. sed patienter
sustinēbat. de ipsa patientia vide supra imo potius excu-
sabat p̄ ignorantia di. patri. nesciunt quid fecerūt. vel de
martyrio su. Tertio tangit xpi potestātē in nostra cara-
tione. di. Qui peccata nostra ipse p̄tulit. id est p̄fecte tu-
lit in corpore suo super lignū. s. crucis cuius liuore sana-
ti sumus. id est passione z p̄fessione quas pro nobis su-
stinuit que totū corpus suum sanctissimū liuidū reddi-
derunt. Quarto tangit summā pietatē in nostra redem-
ptione cum concludit in fi. Erratis enī sicut oves erran-
tes zē. Nota ouū sunt tria pasca. s. militāris ecclesie in
terre cōsistentē z superne glorie. In primis pasca. s. mi-
litantis ecclesie oves xpi inuenerūt lauacrum in quo ablu-
antur. s. baptismū instrumentū in quo p̄diant. s. penitē-
tie sacramentū. sal. vt melius cōmedant z melius secun-
dant. s. scripturam sacramētū quo refectant. s. euchari-
stiam. In sc̄dis pasca. s. interne cōsistentie inuenerunt
deo prouidente. iij. s. sancte contemplationes. sancte con-
siderationes. sancte affectiones z diuine inspiratōes. In
pasca. s. superne glorie inuenerunt tres dotes anīe z qua-
tuor corporis. de quibus supra i tabula. Sup euāg. Job.
z. qd sic incipit. Ego sum pastor bonus. bon⁹ pastor ani-
mam suā dat pro ouibus suis. In p̄cedenti dñica ostensa
sunt nobis fidei argumēta. in hoc vero euang. nobis p̄-
ponunt amoris incitāmēta vt fides nostre redēptōis
amore feruet. z id quod credit amore calefaciat. B̄ra diuī-
tionis dico in p̄senti euang. xps primo p̄mittit delusio-
nem vnā que intendit p̄bare se esse pastore bonum. d.
Ego sum pastor. b. Quam cōclusionē p̄bando ex quatuor
or manifestat. s. ex malignitate dilectionis ad ouū redē-
ptionē ibi. Bonus pastor ex infirmitate p̄mansionis ad
ouū defensionē ibi. mercenarius autē ex certitudine
cognitionis ad ouū discretionē ibi. Ego sum pa. bo.
ex sollicitudinē ad ouū collectionē ibi. alias oues
habeo. Quantū ad primū ego sum pa. bo. describuntur
tres conditiones boni p̄lati ad modum christi. iij. par.
ti. xij. c. xj. §. i. ij. z iij. vide tamē vltērius. Bonus pastor
animā suam dat pro ouī. s. exponit tripliciter. i. p. ti. ij.
c. j. Ego sum pastor bo. z cog. oues me. z cog. me. In qui-
bus verbis duo notant. s. vita pastoris diligēs in regen-
do cum. d. Ego sum pastor bo. vita interioris obediētis
in sequēdo cum dicit cog. me. Primo tangit qualis de-
bet esse vita pastoris vel p̄lati. iij. p. ti. xij. c. xj. z. §. i. ij. z
iij. vide etiam supra sub littera. p. s. p̄lati. Secūdo
quomō inferiores se habere debent ad p̄latos in obedi-
endo de quo vide supra. Log. o. me. vbi notatur xpi pa-
storis maxima ad suas oues diligētia. Cognoscat enī
deus omnia bona z mala p̄sentia p̄terita z futura zē.
ita tamē q̄ in se nō diuersificatur licet diuersos effectus
operet ac p̄ hoc eius sapientia diuersa nomina sociatur.
In quantū vero cognoscat omnia possibilia dicit sciētia
sue simpliciter cognitio in quantū cognoscat omnia que fi-
unt in vniuerso dicit visio in quantū cognoscat omnia q̄
bene fiunt dicit approbatio in quantū cognoscat omnia

que futura sunt dicit p̄scentia vel p̄uisionē in q̄ntum cog-
noscat omnia que ab ipso fienda sunt dicit dispositio
in q̄ntum cognoscat ea que p̄uisionē sunt dicitur p̄-
destinatio in q̄ntum vero cognoscat ea que damnanda
sunt reprobatio dicitur.

Dñica sc̄da post octauas

pasce. Sup epla. j. Pe. ij. que sic incipit obsecro vos tan-
quā aduenas z peregrinos abstinere vos a carnibus deli-
derijs q̄ militat aduersus animā. Proposuit sancta ecc-
lesia in epi. p̄cedenti xpi fidelibus exemplar ad operādū
mentorie xpi sponsi sui amarissimā passionē. Nōdo i
istis tribus dominicis vsq. ad xpi ascensionē ipsos ad
operandū efficaciter exhortat. Et quoniā in omni opera-
tione est trās p̄siderare. s. operantis statū operandi p̄m-
cipium z opationis fructū. ideo in tribus sequentibus epi-
stolis describunt ista tria. Circa p̄sentē eplam Per-
pastor ecclesie procedit sic. Primo enī instruit ad opera-
dum vniuersos generaliter cū dicit. Obsecro vos in qui-
bus verbis duo monet. s. ad habendū mortis memoriā
cū dicit. Obsecro vos tanquā adue. ad domandū car-
nālitate cū addit. Abstinetes vos a carnalibus desiderijs
Primō enī sicut peregrinos semp cogitat de termino sic
nos de morte cogitare debemus. de quo vide supra spe-
etiam. j. par. ti. vi. c. iij. §. j. Secūdo instruit liberos p̄-
cū dicit. Subiecti estote omni creature. id est omni homini in sublimi potestate con-
stituto propter deum qui talem constituit potestatem.
de obedientia vide supra obedientia. z de honore diuer-
sorum superiorum. vide etiam supra in thomace secūdo
iij. par. ti. v. c. xij. Quasi liberi nō quasi velamē habetis
res desuper vide. j. par. ti. iij. c. ij. §. vij. in prin. vltērius
de libertate supra. Tertio instruit seruos singulariter cū
concludit. Serui subditi estote in omni timore. s. reuerē-
tie. et obediētie de reuerentia vide supra. Hoc est enim
gratia. s. exhibitio seruitij domus nō est bonis z mo-
destis sed etiam malis. B̄ra. id est meritū acquiritur.
Sup euang. Job. xvj. qd sic incipit. Modicū z iā nō
videbitis me. iterū modicū z videbitis me quia vado ad
patrem. In hoc euange. predicat dicit. suis. lamentationē
subtractionem cū dicit. Modicum z iā nō videbitis
me. in quibus verbis duo notantur. s. instabilitas p̄sente
nitatis cum dicit. modicū. durabilitas p̄nalitatis cum
additur. Et nō videbitis me. Primo enī stat⁹ mundici-
lium est execrabilis propter instabilitatē de quo vide su-
pra. Secūdo pena infernalis est intollerabilis propter
acerbitatē de quo vide supra. Sc̄do p̄mittit sue p̄sente
desiderationē exhibitōne. ibi. Iterū modicū z videbitis
me zē. de visioe vide supra. Tertio describit discipulorū
dubitatio ibi. Dixerūt ergo ex discipulis ei⁹ zē. Quarto d
scribitur dubitationis amorē ibi. Cognouit autē Jēsus
zē. Amen dico vobis quia plorabitis z flebitis vos. m̄-
dus autem gaudet de mundo vide supra sub lra. m. s.
mundus. Mulier cū parit tristitia habet. quid intelligit
tur per mulierē z sunt septē genera tristitie. j. p. ti. vi. c. vi.
§. j. p. totū. Iterū videbo vos z gaudebit cor vestrū. de
gaudio z corde vide supra. g. z. c. Et gaudium vestrū nō
mo tollet a vobis. vnde prouenit hoc gaudium zē. iij. p.
titu. vj. c. vj. §. j.

Dñica tertia post octa. pa

sce. Super epla Jacobi. j. que sic incipit. Omne datum
optimū et omne donum perfectum. desursum descen-
dens a patre. Proposuit ecclesia in p̄ce. epi. opantū men-
torū statū z conditionē. In ista autē p̄ponit z describit
opandi meritorie p̄cipiū et originē. vnde z. b. Jacobi
sic p̄cedit in ista epi. P̄no enī omne bonū desursum de celsis

Domenica quarta post pasce

vel docet require illud qd est operi meritoꝝ inspirat
cum nō inchoa: omne datū op. Ubi sciendū q p ly datū
intelligit bona intellectualia: sicut sunt dona sapie z in
tellectus: scientie: consilij zc. de istis vide sup in tabula
Per ly donū intelligūtur dona effectualia: sicut sūt do
na pietatis. fortitudinis et timoris: de qbus sup in loc
sibi deputatis. Secundo promptū esse ad audiendū
testat cū dr. Sit aut omis hō velox ad audiendū. i. ha
beat ois homo voluntate audiēdi auidā. i. nō solū au
re corpis sed etiā aure cordis. Tertio iracundiā mltā
criminas. ibi. Ira enī viri zc. desup. vid. ij. par. ti. vij. c. i.
§. ij. vide etiā supra. Ira. Quarto p verbū dei hoīez
saluati argumentat. ibi. Abijciam⁹ omnē immūditā z
abūdantiā malicie in māserudine suscipite insitū ver
bum qd potest saluare animas vestras. In qbz verbis
duo notant. i. quomō necessario purgamur a peccatis
cum dr. abijciam⁹. Grata suscipit a purgat: cū addi
tur. suscipite insitū vbu. Prio quō nos debem⁹ a pec
catū mundare nos. scz pitionē z satisfactōz. de istis vide
supra in loci debitis. Secdo quō debem⁹ grām postu
lare. De grā vide. s. Ad alit abijcētes oēm imūditā
carnis. i. luxurie zc. z abūdantiā malicie. i. supbias. In
māserudie suscipite insitū verbū zc. Qui qdē insertio
nullā ponit mutatōem in verbo. s. solū in natura cui sit
insertū sic trāco inserit surcul⁹. et hoc est vbu qd p̄ sal
uare aīas vras. Sup euāg. Job. xvi. qd sic incipit
Vado ad cū q me misit z nō interroget me q vadis. In
hoc itaqz euāg. agit de effectu spūscī multiplici que
est illud donū pfectum et datum oprīmū descendens a
patre luminū zc. Dis paucis pmissis diuidit p̄fens
euangeliū. Primo saluator p̄dicat sue p̄sentie corpale
subtractionē dicens. Vado ad eum q me misit. In qbz
verbis duo notātur scz termin⁹ a quo est delinquēdus:
cum dr. Vado. et termin⁹ ad quem est apperend⁹: cum
additur ad eum qui me misit. Prio dico q mundus
qui est termin⁹ a quo sit delinquēdus. De mundo vide
supra. Secundo quomō termin⁹ ad quem est apperen
dus qui ē futura bēitudo. de q vide sup. Secudo sal
uator. ponit de sua absentia cordiale turbationem. ibi.
Sed q hoc locut⁹ sū vobis: tristitia vīa spēbit cor ve
strum. Merito quidē de eius corporali p̄sentia sup mo
dum consolabāt. Tertio saluator disponit ad sue gratie
liberale diffusionē. ibi. Sed veritatem dico vobis zc.
Quarto p̄mittit saluator sue influentie virtuale opa
tionē. ibi. Cum autē venerit ille spūs veritatis: ille vos
docebit omnē veritatē. supple necessariā. de qua vide. s.
Ille arguet mūdum de peccato. Ubi p̄mo ostenditur
diuina iusticia. Secundo describitur malozū nequi
tia. describit autem diuina iusticia vt puniens. ibi. Ar
guet mūdum. de diuina iusticia vt sup. Secundum
notatur cū additur de peccato qd cōmiserūt de iusticia
supple quam facere debuerūt et de iudicio qd non per
timuerūt: dicit. ergo arguet mūdū de peccato. z erita
le argumentū spūscī. Tu cōmisisi culpam z nolui
sti agere penitentiā. q̄ accipe iudicialē sententiā de iudicio
diuino. vide. s. Et de peccis z peccōibz vid. s. lb. lra. p.

Domenica quarta post

ocrauas Pasce. Sup epla Jaco. i. que sic incipit. Esto
re factores verbi dei z nō auditores tantū: fallētes vos
metipsoz zc. Proposuit scā mī ecclia i epla imediate
p̄cedenti opanti meritoꝝ principū z originē. In ista
autē ponit operatōes meritoꝝ fructum z vtilitatē dei
dicens. Estote factores zc. vbi beatus ap̄tus tria facit.
Prio exhortat nos ad boni opis exercitationē dicens.
Estote factores verbi supple diuini factores per opera z
non auditores tantū. Secdo tangit boni operis retrī

butionē siue premiatiōnē: cum subdit. Qui autē per
spererit in lege perfecte liberrat⁹. i. in lege euangelica q̄
dicit lex p̄fecte liberratis. de qua vide supra. Tertio
exprimit inter bonas opatōes nobiliozē cum cōcludit.
Si quis autē putat se zc. Ubi sciendū q ap̄tus exprimit
triplicē quasi meliozē operatiōnē. P̄mū quantū
ad verbum scz lingue religatiōnē. dicens. Si quis zc.
Non refrenans linguā suāz. de q vide. ij. p. r. vi. c. iij. §.
iij. in medio. Principalit̄ enī vide de malo vsu lingue
p̄ma p̄re. ti. ij. c. iij. et p̄ oīs. §. Duo vana est religio
In qbz verbis duo notant. i. labor fictio dānabil⁹: cū dr.
Duo vana est religio. honoris p̄ditio inuitabilis cum
addit religio. Secunda opatiōnē. i. exprimit quantū
ad manū. scz misericō opatōz: cū addit. religio mūda zc
est vīstare pupillos zc. De op̄bz mie vide. s. Ille dicit
tur vidue corpali: quaz viri mortui sunt: z pupilli q̄rū
parentes obierūt. Sed spūalr dicuntur pupilli quibz
propter peccatū mortale mortuus est verus sp̄s. de
peccatis et peccatozibz vide. s. p. Tertiam opatiōnem
exprimit scz quantū ad sensum exteriorē. z quantū ad
honestam conuersationē cum cōcludit. Et immacula
larum se custodire ab hoc seculo. Illa autē se immacula
tū custodit ab hoc mūdo q̄ sensualitatē exprimit: et q̄ ge
stum exteriorē cōponit. de mūdo vide. s. sub lra. m.

Sup euāg. iohis. xvi. qd sic incipit. Amen amē dico
vobis. si qd petierit p̄m in noīe meo da. vob. Multū
rōnabilr hac dīca vltima aī ascensionē vni ecclia ordi
natur hoc euāgelium legendū in quo x̄po celū ascensu
rus et pro nob ad huc miseris apud patre aduocatur⁹
admonet nos ad instantiā orōnis p̄mittēs certitudinē
exauditiōnis. Et diuidit p̄ns euangeliū p̄ma sua diu
sione in tres p̄tes. P̄mo enī filius dei introducit pa
trem recte petentiū exauditorē. d. Si qd petierit pa. in
noīe meo zc. iij. p. r. v. c. vij. z p̄ncipalr. §. ij. Petite
et accipietis zc. In qbz vbi duo notant. i. hūane nature
indigentia. ideo petere debem⁹: diuine nature clemētiā
quia accipiet. Dico p̄ q̄ indigem⁹ ex natura. iō petere
debem⁹. de q vide. s. ibi. Quarto. Secdo quia deus est
demens. ideo accipiemus clemētiā. de deo vide. s. lb
lra. d. scz Deum. Secdo introducit sc̄pm. i. filij re
cte petentiū mediatorē. ibi. Exiui a p̄re z vni in mōz: z
itez relinq̄ mūdū zc. Quare h̄ fecit zc. vid. i. p. r. v. c. iij
§. i. ij. z. ij. Tertio introducit se recte petentiū informā
tozem. ibi. Dicit ei dīca. zc. Relinq̄ mūdū z vado ad pa
trem. vbi dñs ip̄o facit duo oūdū. Prio qd debem⁹
odire. secundo qd debem⁹ appetere. Docet q̄ p̄mū fuz
gere malū: quomō peccm̄ hominē maculat. vide supra
sub lra. p. scz Petm̄. per malā intellige p̄ntem munduz
de quo vide. s. sub littera. m. f. Mundus. Secdo mon
net qd a nob sit inquirēdū: in hoc vado ad p̄m.

Secūda feria scz in die ro

gationū. Sup epla Jaco. v. que sic incipit. Confī
temini. altererū peccata vestra et orate pro inuicem vt
saluemini. Ex ordinatiōe sacrozum pontificū tractum
est in laudabile s̄uetudinē. vt oīs ecclie tot⁹ orbis
p̄mū vt secundā letantiā celebrēt vel vrāqz. fuit
ergo iste letanie pro maloz pulsione z bonoz adeptiōe.
et quoniā grece letania idē est qd rogatio latine. ideo in
officio misse letantiarū hortatur nos christ⁹ in euāgelio
fm̄ Lucā ad effectuosam petitiōnē: dicens. Petite zc.
Et in ista epistola hortat nos sc̄s iacobus ad deuorā
tōnē. d. Cōfitemi zc. et orate zc. In q̄ qdē epla monet
nos p̄ bea. iacobū ad orandū preparari cum p̄mittitur
Confitemi altererū. i. omis hō cōfiteat omni sacerdoti
pectā vīa: vide sup de p̄fessione. Secudo monet nos
in orando reglari cū addit. et orate zc. de orōne vide. s.

Dñica infra octa.

Tertio principaliter monet nos ad orandum animari et innuens nobis efficaciam deuote orationis di. Muleuz enim valet deprecatio iusti assidua. de q̄ vide. viij. pre. xi. v. ca. viij. §. viij. Quarto principaliter monet nos in oratio co solari: innuens nobis q̄ iusti deuote orans a dño exaudif cū subdit. Velas hō erat. Sup̄ euāg. Luc. xi. qd̄ sic incipit. Quis vrm hz amicu z ad illū media nocte vadit z dicit illi Amice accōmoda zc. duplicē letaniā maiore. s. minore peragit ecclesia: de q̄ plus vide in pn. eplē huius diei. Letania vero rogatio vel supplicatio interpretatur. Dicitur est q̄ p̄ns euāg. in officio letanie legit in q̄ ad orōis frequentia inuitamur: ne autē oratio inefficax repellat: p̄cedere dz p̄ctōz p̄fessio. ad quā in eplā eiusdē officij admonemur di. bea. Jaco. Confitemi alteruruz p̄cā vestra. In p̄cedenti euāg. saluator p̄ ponit pabolam p̄ quā inuitat nos ad orōis instātia. et tria facit in ista p̄ma parte. Nam p̄mo ponit eius a q̄ petit caritatem. Secundo eius q̄ petit necessitatē: ubi dicit ad illū me no. Tertio sup̄plende necessitatē p̄p̄iā impossibilitatem. ibi. Amice zc de orōne z de mō p̄ctōis vide. s. De tribus panibz qd̄ significat. vide. a. de fide. spe. z caritate. in locis tibi adaptatis. Item vide alio triplici pane. s. de pane venie z ḡuitē remissiois. de pane eucharistie z cōmunionis. de pane sacre scripture z p̄solationis. s. in locis deputatis. Itē de alio triplici pane scz de intelligētia trinitatis. Itē de tribz panibz: rōnis discretiois: voluntatis recitū dicit corpis foritū die zc. Scdo exponit pabolā applicando ad p̄positū eius puenientiaz: ubi. Et ego dico vobis zc.

In die ascensionis domi.

Sup̄ epistola Act. i. q̄ sic incipit. Primum qd̄ sermō feci de oibz o theophile zc. In solēntate ascensionis saluatoris eligit sancta m̄ eccia loco eplē in missa dicere p̄mā partē libri ap̄tōz actuū quē Lucas edidit: qm̄ in ipsa tria breuif rangat que facta z dicta fuerunt tam a xpo q̄ ab alijs ip̄o die. Possum⁹ autē in summa ista dicere q̄ in hac eplā p̄dicantes informant. animant tres p̄dicantes. arrogantes increpant. z expectates p̄firmat.

Primo dico q̄ in hac eplā p̄dicantes informant: cū dicit Lucas: o theophile primum qd̄ ser. feci zc. in hac clausula informant qui dnt p̄dicare z pponere vbi dei vt scz exemplo xpi p̄mo faciunt postea docent. De ipsis vide supra. Scdo in hac eplā trepidantes animant: cum ait Et cor: uescens p̄cepit eis vt ab hierosolimis ne discederēt zc. desup̄ vide varia spe siue timore. Tertio arrogantes increpant. ibi. Igit qui puenērāt in terro. dicentes zc. de arrogancia vide. ij. parte tit. iij. c. ij. §. ix.

Quarto in hac eplā expectates p̄firmat in xpi ascensionē: ubi. Uidentibz ill' eleuāt⁹ est zc. In hoc eni q̄ xps ascendit in celū dara est fidelibz firma spes ascendendi post ip̄m. Et nubes suscepit eū ab ocul' eoz. Nota q̄ nubes aliqñ tonat. aliqñ stillat. aliqñ fulgurat. et ali quando grandinat. Ascendit ergo xps in nube in hac vita delinquentibus cōminando. stillat eregando penitentibus. Sed cum descendit in nube zc fulgurabit ad occultoz z secretoz reuelatōes et grandinabit ad reproboz dissipationē zc. Sup̄ euāg. Math. vlt. qd̄ sic incipit. Recumbētibz. xi. discipul' apparuit ill' ie. Sicut restat Aug. in li. de p̄sensu euāgelistaz ip̄o die ascensionis saluator bis apparuit semel in cenaclo cū ip̄is cōuiscendo de q̄ Lu. in eplā huius diei. z semel in mōre ab eis ascendendo. Prima apparitio fuit in argumentū hūmanitatis. et secunda in apparitionē diuinitatis zc. In h' eni euāgelio quoz p̄ ordine describunt circa xpi apparitionem. Primum qz xps discipulos uisitauit. s. ad cōsolationē. qz apparuit illis ielus. Scdo eos increpauit

quia exprobrauit incredulitatē eoz z duriciā cordi. De cordis duricia vide supra ibi. Cor. Tertio eos ad p̄dicatōem destinauit dicens eis. Euntes in mūdū uincet sum p̄dicare zc. Predicatores vbi dei officiu. Describit supra. Quarto eos ad opationē animauit: ostendēdo fructū fidei operantē per dilectōem. ubi. Qui crediderit de h' vide supra. In nomine meo demonia eijcient zc. Sp̄ualiter. In nomine meo. id est in virtute nois mei demonia eijcient. id est peccatores. Linguis loquentur nouis: puram de peccat' p̄fessionem faciēdo. serpentes tollent. scz tempratōibz resistendo si mortifex qd̄ biberint. id est si p̄cā mortale ex fragilitate commiserint: eos nocebit. qz ex amisse gratie consideratiōe z virtuosorum assuetudōe de facili respiscunt. Assumpt⁹ est in celum. In quibus verbis duo preconisancur. scz decentia diuinitatis: quia assumptus. congruentia mortalitatis: cum addit In celum. Dico p̄mo q̄ magna p̄conisancur potentia dei q̄ super omnē virtutem naturalē christus se subito exaltauit ascendēdo. scz in celum. De christi ascensionē vide p̄ma parte. titu. v. c. uij. infra in pn. et. §. i. ij. z. ij. Scdo cōgruit xpo sic ascendere ad celum post labores vt destrueret moral' volentes post mortem celos ascendere: q̄ hi primo ascendant per caritatem siue dilectionem: et per humilitatem. De q̄bus supra in locis debitis.

Dñica infra octauā ascē.

Sup̄ eplā. i. Pe. uij. que sic incipit. Estote prudētes et vigilate in orōnibz. In hac eplā br̄s Pe. nos hodie hortat scz m̄ eccia vt nos ad vite sanctitatē dīp̄nāmus dicens. Estote zc. In q̄ eplā be. pet' q̄nqz facit que ad vite sanctitatē p̄nēt. Primum est sanctitas regulatiuū. et hec est vera prudentia: pro quo p̄mo die Estote prudētes z vigilate in orōnibz. In quibz verbis duo facit. Primum reddit nos puidos in agēdis: cum dicit. Estote prudentes zc. Scdo facit nos sollicitos in cōuiscendis. ubi. In oratōibus. Primum debemus esse p̄uolū in agendis. Math. x. Estote prudētes zc. de ip̄a vide. s. Prudentia. Scdo quomō debem⁹ esse solliciti in cōuiscendis mal. de sollicitudine vide supra. Secundum est sanctitas pcuratiuū: et hec est oratōis instātia. ubi. In orationibus. vide supra. Tertium est sanctitas constitutiū. ubi. antē omnia in vobis metip̄is. et hec est dilectio mutua. de qua supra. Quartū est sanctitas demonstratiuū: et hec est operatio exhibita. ubi. Hospitales inuicem sine murmuratione. quia nec hospitans debet murmurare cum recipit ne gram hospitalitatis perdat: nec esset hospitatus si sibi omnia ad ad libitum non ministrētur de operibus misericordie tam sp̄ualibus q̄ corp̄alibus vide supra. Quintū est sanctitas p̄summatiū. z est intentio recta cum dicit apostol' in fine. Et in omibz honorificet d̄s. q̄si diceret. sic omnia que dicta sunt debet habere i vob. ac alijs exhibere nō vt intēdatis p̄uū honorē s̄ vt honorificet d̄s: vt sup̄ de honore vel inani glia. Super euāgē. iohānis. xv. quod sic incipit. Cum autē venerit paraclitus que ego mittam vob a patre sp̄m veritatis zc. Ut fideles deuote preparant ad recipiendū die penthecostes spiri ruffancti sacrum septenariū. Ideo in hac dñica post q̄ septima die instat p̄dicta solēntas celebrāda ecclesia legit istud euāg. ioh̄is in q̄ de aduētū sp̄s sc̄i z p̄fessioe eius eternali fit mentio. Et qm̄ digna p̄paratio est p̄ prudētiā ad p̄ca vendū p̄cā. euigilantiā ad crecōndum mādara. orationē deuotā ad obrinendum beneficiā. de q̄b in eplā p̄sens diei. Modo accedendo ad sacru euāg. Dico q̄ quoz p̄ncipal' in ip̄o describuntur. Primum ideo p̄mittit p̄solationē uisitatorē dicens in pn.

In die penthecostes

Cū venerit pacit⁹. Spūscūs quō varijs noib⁹ noiat in sac⁹ sc⁹ptura. z qd ista significat. vide. ij. parte. r. vij. c. v. s. uij. infra mediu. Nam vob a p⁹ spm veritat⁹. In q⁹ verb⁹ duo norant. s. abilitas adueniens ad spiritali susceptōem: cū d⁹ m⁹ m⁹ vob. Utilitas. puenies p⁹ eius inhabitatōez cū addit. Spm veritat⁹. P⁹io de bemus nos disponere ad recipiendū spūscū: cor pur gare a sordibus p⁹ puritōem: p⁹ fessionē: z satisfactōem. Scdo debem⁹ ei⁹ vilitatē p⁹ siderare. dū enī sum⁹ pur gar: recipim⁹ grāz spūscū. Scdo p⁹ mittit z firmati nā testificatōez. ibi. Ille restitōtū p⁹ bibeat d⁹ me. Ter tio predicat mūdi p⁹ batiā p⁹ securōez: ibi. Nec locut⁹ suz vob. s. de spūscū p⁹ solatōe: vob p⁹ me dāda: v⁹z nō scan/ daltz emini. ita scz q⁹ tribulatio aliqua vob sup⁹ uentura possit vobis cē occasio ruine z cadendi p⁹ impatiētiā. Absq⁹ una g⁹ g⁹ facient vos. vid. s. de martyrio. Quarto to p⁹ dicit ipi⁹ p⁹ securōis rōnē: ibi. Et hec facient vobis: quia nō nouerit p⁹ m⁹ zc. vide supra de ignorātia.

In die pēthecostes.

Sup epla Act. ij. que sic incipit. Dū cōplerent dies pē thecostes zc. In hac epla inuunt quorū q⁹ circa istud se stū p⁹ uerūt mirificē. Primū ē ex p⁹ signi appent⁹. ibi. Dum cōplerent dies pēthecostes. festū istud. s. penthe/ costes describit. Leuit. xxij. Et celebrat p. vij. dies Erāt autē pariter: de vnitatē z q⁹ ad eandē redunt. vide. s. Scdm ē ex p⁹ doni affluentis. ibi. Repleti sunt oēs spūscō. vbi tria norant. Primū est largitas i donatē nā amplissima fuit in donatē liberalitas. ibi. Repleti sūt Scdm est p⁹ ciōstas sublimis in mūre. nā admirabil fuit in dono p⁹ ciōstas. ibi. spūscō. Tertiu est vilitas et fruct⁹ in ope: nā fructuosa fuit i ope p⁹ secuta vilitas. ibi. Rogant varijs ling. vide. s. de donis. et sup. spiritus. Tertiu est ex p⁹ p⁹ digū p⁹ sequentis. ibi. Leperūt loq⁹ varijs linguis: vbi norat ap⁹ loz lingua fuisse venerabil et ostendit fuisse admirabil. nā venerabil fuisse p⁹ batur ex grē plenitudie: sed sup mirabil fuisse mōstrat ex oim itionatū variatōe. Describit etiā venerabil ex plenitu die spūscū p⁹ quēn poterāt se p⁹ incere: s. oportebat alijs predicare. Est g⁹ notandū ad instructōem nrām. qd est duplex lingua. vna bona scz aplica z p⁹ dicatōz s⁹ vbi dei de qua vide. s. ibi. Vocutio. Quartū est ex parte col legij p⁹ ueritatis. ibi. Erat autē in hierlm. Sup euāg. Job. xij. qd sic incipit. Si q⁹ diligit me: s⁹ mōnē meum ser. zc. Scdm q⁹ scribit Leuit. xxv. Annus q⁹ nagesim⁹ vocabat ann⁹ iubile⁹. Et erat ann⁹ gaudij. de q⁹ vide p⁹ ma p⁹ r. c. ij. s. vi. z. vij. Qm s⁹ spūscūs est di gitus scribens legi: diuie v⁹ itatē spūscū excludēs oēm cul/ pe ferulitatē. Larus infundēs ois grē libertatē nexus p⁹ ugens v⁹ rāz ciuilitatē. Jō s⁹ m⁹ b⁹ q⁹ tuor p⁹ s⁹ in p⁹ nū euangelo facit. Primo p⁹ r⁹ uer det legis obfuarōnem quā spūscūs imp⁹ mit di. Si q⁹ diligit me zc. Hoc fac p⁹ p⁹ tria. q⁹ scz est p⁹ batiā dilectōis di. Si q⁹ diligit me de dei dilectōe vide supra. Scdo docz de caritate cre ata q⁹ est effectus spūscū. ibi. Sermo nē meū fuabit. i. p⁹ cepra mea s⁹ m⁹ intētiōe. de ipis vid sup. Itē quia ex aquisita z grue dispositōis ad diuinā inhabitatōez p⁹ p⁹ qd subditur. Et p⁹ me⁹ diligit eū zc. cor ei⁹ emun/ dando ab amore mūdi elongando. de corde vide. s. de mundo sub. m. et sic dignū in eo p⁹ pare habitaculum. Scdo dissuadet legi p⁹ uaricatōz: quā spūscūs arguit ibi. Qui nō diligit me zc. q⁹ d. Qui nō diligit p⁹ p⁹ cōns nō diligit a p⁹ meo: ac p⁹ h⁹ nō venim⁹ vt in cordis sui hospicio habitam⁹ zc. Tertio p⁹ mittit mētē p⁹ solatōez quam spūscū inluit: ibi. Nec locut⁹ sum vob ap⁹ vob manens: per dono spūscū largitiōē vel infu sionem. de ipis vide sup. Quarto p⁹ dicit v⁹ r⁹ uisq⁹ ec

desse cōnexionē quā spūscū federat z astringit: vt predicat hereditatē restōnē: ad quā spūscū subuehit z reducit: ibi. Nō turbet cor vest⁹. Sequētia reperi in summa Intro/ niti de spūscō. Spūscū quō varijs noib⁹ noiat in sc⁹ptura. z qd ista significat. ij. p. r. vij. c. v. s. uij. an fi. Spūscūs quō venit ad brām s⁹ g⁹ nē cū apls. uij. p. r. xv. c. xij. Spūscū dona varie describunt sup.

Secūda feria post pēthe.

Sup epla Act. x. que sic incipit. Aperiens petrus os suum dixit. Viri fratres zc. Verba hui⁹ eple brūs petri dixit in cesarea cū venerat de Joppe. vbi viderat in spū vas de celo missuz plenū quadrupedib⁹ serpentibus z volatilib⁹ postq⁹ vēit in cesareā ad corneliū centurionē et ibi corā eo z mltis alijs astaurib⁹ tā iudeis q⁹ gentilib⁹ hos s⁹ mōes prulit. Viri p⁹ rēs z frēs nobis p⁹ cepit zc. In hac epla tria norant. P⁹io xpi dignitas: qm ipse precepit p⁹ dicare p⁹ lo de p⁹ dicatōe verbi dei. vide supra Scdo norat fidei auctoritas. Dicit oēs p⁹ be zc. Dēs qui credit⁹ p⁹ leum: vide. s. fides. Tertio norat verbi dei vilitas: ibi. Adhuc loquēte petro cecidit spūscūctus sup oēs q⁹ audiebāt verbū. Nota q⁹ sunt duodecim fructus verbi dei. ij. p. r. ix. c. xi. s. ij. Quarto noratur baptisimi necessitas. ibi. Nunqd aquā q⁹ s⁹ p⁹ bibe pot zc. de quo vide supra. Circa istam s⁹ ram sunt aliq⁹ no/ tanda. In natiōes grā spūscūcti diffusa est. que est em grā: de q⁹ ij. Loz. xij. Sufficit tibi grā mea. vere ipa sus fiat ad h⁹ vt aia desponset. pugna superet: z palma red portet. de grā vide. s. Sup euāg. iobis. ij. qd sic incipit. Sic deus dilexit mōz vt filiū suū vnige. daret: vt omis q⁹ credit in ipm zc. Et sancti dicit z rō dicit. amor est primū et summū bonum: in q⁹ z p⁹ rter qd oia alia dona donant: qz igit spūscūs amor est teste Greg. in Omel. Ideo de spūscō istis diebus solēntians ecclia in epistolis euāg. de dilectōe z dono multiplicē fac mē tionē: vt p⁹ r in euāg. bodierno agit de dilectōe in p⁹ nci p⁹ io istius euāg. et de dono cū addit. Ut filiū suū vnigē genitū daret. Diuidit q⁹ d⁹ nōs euāg. in duas p⁹ rēs p⁹ nci/ pales. Primo ostendit qd nre salut⁹ p⁹ nciū effectiuum p⁹ nciū nostre salut⁹ fuit de⁹. ille enī sol⁹ potuit recrea re qui ex infirmitate sue potentie potuit nos creare zc. in ista summa nō potui reperiri directe aliquid ad istō propositum: vide tamē sub s⁹ rā. d. i. Deus. Ut omis qui credit in ipm zc. vide sub s⁹ rā. f. s. f. dcs. Scdo ostendit quid sit nre salutis obstaculum impeditiuum ibi. Non enī misit deus filium suum vt iudicet mūdū. In p⁹ mo quidē aduentū nō venit vt iudicet que facta sunt a nobis sed vt dimittat. In scdo vt nō dimittat sed vt iudicet. De isto enī iudicio vide supra. Hoc est iudiciū quia lux venit in mūdū: z dilexerūt hoies mag⁹ tenebras q⁹ lucem. Erant enī opa eoz mala. de peccat⁹ et peccatorib⁹ vide sub s⁹ rā. p. Omis enī qui male agit: odit lucē vt nō arguant opa ei⁹. Qui autē fac⁹ veritates venit ad lucem zc. de qua vide supra.

Tertia feria post penth.

Sup epla Act. vij. que sic incipit. Cum audissent apli q⁹ erant hierosolymis: qz recepit samaria s⁹ b⁹ dei zc. In p⁹ nti epla quattuor norant. P⁹io nouiter p⁹ uerfor in/ instructio: ibi Cū audissent apli. qz rece. sama. s⁹ b. di zc id est fide xpi: suple ad p⁹ dicatōez philippi q⁹ in ipaz ad p⁹ dicandū xpm ab hierlm descendit. miserunt ad eos pet⁹ et Job. q⁹ spūscū intelligit. s. pe. intelligit agnoscens et Job. intelligit grā s⁹ ipe in q⁹ est dei dilectio zc. Scdo do nota⁹ p⁹ lator p⁹ subditis intercessio. ibi. Orauerunt p⁹ ipis vt acciperent spūscū. Et hoc loco accepit ecclia. q⁹ ad administratōē cuiuslibet sac⁹ ordē p⁹ mittit: qz

Dñica .i. post festū trinitatis

oratio ecclesie fidelibus ipetrat gram q̄ in sacris infundit. vide s. de orōe de sacris vl de gra zc. Secō notaſ ba/ ptismi xpi pfectio: ubi. Nōdū enī in quemq̄ illoz veneſ/ rar: s; tñ baptisati erāt zc. de baptismo vid. s. s. b. lra. b.

Quarto notaſ pfirmatōis autēticatōis. Tūc ipoy/ nebāt man^o sup illos zc. et sic admistrabāt eis sacm cō/ firmatōis. de illo sacro vide. iij. p. r. ruij. c. iij. p. to. Et in/ paritlarivide. s. Sic enī fiebat cōsim pmitina ecclia/ Tūc enī cū fides erat novella et tenera erat necriū vt p/ signū visibile inuisibil mōstraret zc. Sup euāg. Job. r. qd sic incipit. Amē amē dico vob: q̄ nō intrat p osti/ um in ouile ouū s; ascēdit aliūde. hic fur est zc. Quat/ tuoz effect^o i alios mltos h; spūscūs s; dispos i vnū colligere. p̄latū sup gregē xpi cōstituerē excludos in res/ gnū introducere subiectos ad obediētiā inducere. In q̄/ rū oīm signū hodie ecclia p̄ns legit euāgē i q̄ fit mētio de ouili colligente. de pastore puidēte: de ostiario apes/ riente z de p̄lo obediēte: s; qz plari si boni sunt: ecclesie mltū p̄sunt: si mali mltū obfunt. Jō in h euāg. P̄no/ descriptū saluator falsi pastor: dānabilē abusionē dicēs/ Amē amē dico vob: q̄ nō intrat p ostiū zc. de pasto. si/ ue plari vide. s. Sed ascēdit aliūde: h fur est z latro zc. ij. pre. r. i. c. ruij. s. ij. post pn. Secō descriptū salua/ tor boni pastor: p̄ditōem laudabilē: ibi. Qui autē in/ erat p ostiū: pastor est ouium. de plari vide supra. Et de/ electione p̄latorum vide supra sub litera. e. s; zc. Et/ crio. Tertio descriptū saluator falsi pastoris detestabilē/ lem p̄ersionē ibi. Dixit q̄ eis ibs itez. Quarto descri/ bit saluator veri pastor: imitabilē p̄fectōz: ibi. Ego suz/ ostium. Quō xps h fuit vide. uij. p. r. xv. c. r. s. r. ij. e.

Per me si q̄s introierit saluabit z ingrediet z egrediet/ zc. De vītōe dei siue beatitudie siue de lumie glie vide/ supra. Vltio. Ego veni vt vitā hēant et abundant^o ha/ beant. Nota q̄ triplex ē vitā. s. nālīs. spūal: z cfnālīs.

Quarta feria post pēthe

Sup epistola Act. que sic incipit. Stans petrus cū/ vndecā leuauit vocē suā z locut^o est eis. Viri iudei zc. Quare aſte bec lectio hodie legif. ratio inuidentī est qz/ celebrātio dies penthecostes occurrit de spūscō eiusqz/ effectib; Jobel clarissima p̄betia. in qua q̄ dē lōne san/ ctus petri^o tangit euidenter. Primo proteruoz cōsu/ tationē in ipō p̄ncipio eplē dr. Stans pe. cū. xi. leuauit/ vocē suā zc. Petrus audicēs qz p̄terit z mali iridebāt/ dicebant qz hī ebriū erāt z musto pleni. Secō tāgit be. petrus p̄missōz adimpletiōē. Sed hoc est qd dicitū ē/ per p̄bam Jobel. Vbi sciendū qz be. pe. p̄betiā q̄ scri/ pta est Jobel. ij. referens oñdit eē impleta q̄ p̄dicta et p/ missa fuerāt a deo. Erāt in nouissimis dieb; dicit dñs. nouissimos dies appellat rps grē qd est plenitudo r̄pis: qd incipit in p̄ncipio septe z vltimo erat. Effundaz de/ spūscō. ibi dicit. p̄positio patitiua nullā notans spiritus/ tussci partitionē que oīno est indiuisibil sed solū dono/ rū ipsi^o diuisionē. Tertio tangit be. petri^o electoz cōso/ larōz infra cū p̄cludit. Oīs q̄ inuocauit nomē dñi sal/ uus erit. supple salute efna. Sup euāg. Job. vi. qd sic/ incipit. Nemo vēit ad me nisi p̄ q̄ misit me trax. eū zc.

Amor teste Dyoniſio h; vim vnitiuā: z maxie amor/ spūalis q̄ fortius trahit amantē vt amato vnias. p̄ntio/ autē amātis ad amatū tractū: p̄supponit. qz t̄git scā/ mī ecclia his dieb; de spūscō missiōe solēnizat qui est/ amor z nexus p̄ris z filij: z ex amore vt nos accēdat ad/ suū amorē vt nūc recolif est dat^o. Ideo pueniēter legif/ p̄ns euāg. in q̄ de isto tractu amoroso fit mentio singu/ laris. Trabit enī hō ad deū p inspiratōz diuie grē: z de/ us ad hoīem p. p̄uisionē r̄pālīs alimonie. De primo

tractu d; in pn. hui^o euang. Nemo p̄t venire ad me ni/ si p̄r qui misit me traxerit eū. de q̄ vide. i. p. r. i. c. vj. s; post mediū: vide tñ p totū istū. s. Et qz hō nō p̄t se p̄/ parare ad gram p se ipm oñdit p supradictā autoritatē/ tem zc. uij. p. r. i. c. v. s. uij. et post. Vide etiā istā matē/ riā dist. rrvij. z rrvij. sed i. l. miaz. Vel aliter. Nemo/ p̄t vēire ad me. hñ cogitando. loqndo. opando: z bene/ p̄fuerādo nisi p̄ q̄ misit me trax. eū zc. Et sola caritas/ intuitiōe. et mltitudine miseriaz inflatōe. et confusibi/ litate p̄grauatiōe: z et dulci celestiu bonoz ostensionē. Trajerit inqz tanqz adamas ferrū de frigore peccatorz. tanqz auriga currū. de amore terrenoz. tanqz rector nau/ nem de fluctib; voluptatū. z tanqz reclamatione auē ad/ supiorē volatū. Et d; tractu qd nō temere iudicat: sed q̄/ nō trabit inqz p̄t gaudeat. orat vt magis trahi: z debe/ at: sup se multū doleat z laborat vt aliqñ trahi valeat. Et de tractu cordis h; i. pre. r. uij. ca. ruij. s. i.

Secōs tract^o notaſ ibi. Amē amē dico vob: q̄ credit/ me h; vitā cfnā. vbi oñdit quō rps trabit ad oēs p. p̄/ uisionē spūalis alimonie dicens. Qui credit in me siue/ s; formata. de qua supra. fides. Mentione etiaz facit/ dñs de cibo spūali di. Ego sum panis vite. De isto san/ ctissimo pane vide supra. p. et. c.

In die scē Trinitatis.

Sup epla. ij. ad Cor. ruij. q̄ sic incipit Gaudete zc. De/ isto gaudio vid. s. Perfecti estote. vide. s. P̄te/ habere. de q̄ vide. s. Gra dñi nri ihu xpi. d; q̄ vid. s. Et caritas dei de ipa. vid. s. Sup euāg. d; scā trini/ tate in diuisis lib; sūme dñi Zinobonini. De r̄/ no deo z vno ponitur thema cū triplici mēbro: z cum/ suis declarationib; iij. par. r. r. c. ij. z. s. i. ij. r. ij.

Deum esse trinū z vnū triplē videre possum^o. Isti scī/ pturis. in figur. z i creatur. uij. p. r. c. vj. s. uij. v. vi. p/ totum. De sanctissima trinitate vide thema cū su/ is declarationib; breuit tñ qz solū mēbra zc. iij. p. r. r. c. v. s. v. ante mediū. De scīssima trinitate vide p̄lari/ q̄ra parte r. ruij. c. ruij. et per oīs. s. De venēti/ li sancto vidit sup Eucharistie. Et de cena dñi r̄.

Dñica p̄ia p̄ festū trini.

Sup epla. i. Job. uij. que sic incipit. Deus caritas est. In hac dñica solēnitate spūscō p̄trigua tracta be. Jobes euāgelista in hac epla de r̄pī caritate ad nos: et/ caritatē ostēsiōne. bis enī d; ibi. Deus caritas ē. p̄t dñi/ plice p̄dicte caritatis effectū. Tria p̄ncipalr̄ hac epla/ notāt. P̄no enī descriptū diuie caritatē nēuā di. De ca/ ritas est. Ad euidentia h; eplē notādū: qz caritas crea/ ra est habit^o quidā siue qdaz forma accidētalis inherē/ anime q̄ est idē realiter qd grā zc. de ipa caritate vid. s.

Secundo descriptū caritatē diuie signū: ibi. In h; apy/ paruit caritas dei: quoniā filium suū vnigenitū misit/ deus scz in mundū. p incarnatōis mysterium zc.

Tertio descriptū caritatis diuie fructū: ibi. In hoc/ enī est caritas zc. Deum nemo vidit vnqz: dupl^o in/ telligit. i. p. r. i. c. vi. s. ij. vltra me. Diligam^o deum/ qm ipse p̄ior dilexit nos. Cum dilectōe qua deus dile/ xit nos multa receperim^o puta bona creatōis: recreatio/ nis: reconciliatōis merito vices reddere debemus et de/ um diligere: quoniā p̄ior dilexit nos. In quibus/ verbis duo norant. s; exercitiū gratiosum: quod ex p̄/ mitur in caritate cum d; Diligamus deum. beneficium/ copiosum qd colligitur ex amorē p̄ioritate: cū ad dicitur/ Quoniā p̄ior zc. Primo debem^o habere exercitiū gra/ tiosum. s. deū diligere. Ista dilectio descriptū supra.

Domínica quinta post festum trinitatis.

quiesperat i alia sunt modice: r ió cū paria sūt tolerāde. Sciendū tñ q̄ apls in ista epla quoz implicat. P̄io q̄ sunt in vita: cū dicit. Existimo q̄ n̄ sunt p̄digne rē. In q̄b̄ s̄bis apls duo p̄ponit scz p̄ntem tribulatiōem sustinendam dicens. Existimo: eternam remuneratiōem eligendā addēs. Ad futurā gl̄iam. P̄io tribulatiōes p̄sentē sustinē d̄bem̄ patiēter. qz est via q̄ imediare post mortē itur ad celū. i. p̄. r. i. v. c. uij. s. ij. hoc vid̄ etiā sup̄ de paria r̄ martyrio. Secdo d̄m̄ appetere b̄ritudinez de q̄ vid̄. s. Tertio declarat q̄ tribulatio p̄ns respectu gl̄e ē modica: ibi. Vanitati enī rē. Vanitati enī. i. passio nī r̄ corruptiōi. Subiecta ē oīs creat̄a. i. oīs hō. De vānitāte vide. Ipsa creatura liberabit a seruitute coru: p̄riōis rē. Ista libras d̄scribit. i. p. r. uij. c. ij. s. viij. s. an̄ finem. Quarto declarat q̄ tribulatio in se magna ē r̄ diuina. ibi. Sam̄ q̄ omīs ingemiscit. Quinto declarat q̄ passioes tolerate sunt meriti gl̄ie: r̄ gl̄ia est p̄mū passio nū. Sup̄ euang. Lu. vi. quod sic incipit. Estote misericordes: sic r̄ p̄ v̄r̄ m̄se. est. In q̄ misericordiōis d̄s nos miserōs solat suam misericordiā nobis p̄ponēdo: et nos ad m̄iaz mutuā exhortādo. in q̄ etiā saluator n̄r̄ quatuor fac̄. P̄io enī discipulos inuitat ad meriti dī. Estote misericordes. In q̄b̄ s̄bis Lu. duo oñdit. scz p̄c̄ p̄r̄ instructiū qd̄ est creandū. ibi. Estote misericordes. Exemplū directiū qd̄ est inuendū. ibi. sicut p̄r̄ vester. P̄mo enī debem̄ eē misericordes r̄ v̄n̄ alteri cōpari. De misericōia vide. iij. p. r. viij. c. vi. in p̄n. Et p̄ncipalr̄ vide. uij. p. r. vij. c. vi. s. v. In q̄b̄ r̄ quō debem̄ eē misericordes rē. ibidem. Et. uij. p. r. v. c. viij. s. viij. r. r. r. r. r. et vide etiā supra de m̄ia. Secdo quō d̄m̄ inspicē misericordiā dei q̄ ex m̄ia sua demēter indulget. v̄r̄ vid̄. uij. p̄. r. v. c. viij. s. ij. Tertio p̄mitit p̄mū. ibi. Mēsurā bonā rē vide. uij. p̄. r. v. c. vi. s. v. ante fi. Nolite iudicare r̄ nō iudicabim̄ rē. vide. ij. p. r. ij. c. viij. et de iudicio temerario vide ibidē p̄ r̄o. ca. viij. Eadē quippe mēsurā q̄ mēsi fuerit rē. ex p̄o. de auar̄. ij. par. i. c. ij. s. uij. Quarto allegat eoz offi. ibi. Dicebāt autē illis scz qui ignorabāt sapiam. desiderabāt p̄sidentā. Idem nabāt innocentiā. r̄ in se n̄ p̄siderabāt vite sue imūdiā Mutād̄ cecus et rē. De cecitate vide. s. c. er. v. scz visus de illūminatiōe isti cecitatis. Quinto p̄ponit se eis in exemplū dī. Non est discipulus sup̄ m̄gr̄m. q̄si diceret: talis iḡrans r̄ cecus nō deberet velle p̄esse cū rōne ignorantie et cecitatis nō sit nec debeat eē m̄gr̄ s̄ discipul̄ v̄r̄ p̄r̄ d̄sc̄er̄ q̄z doceret. Perfect̄ est autē omīs discipul̄ si sit sicut m̄gr̄ eius. de p̄fectiōe vid̄. supra. Quid vides festuam in oculo fratris tui rē. exponit p̄ m̄plex mem̄brum. ij. par. r̄. v. ca. xi. s. i.

Domínica quinta post festum trinitatis.

Sup̄ epla. i. petri. ij. q̄ sic incipit. Om̄nes vn̄animes i orōe estote rē. Ecclia in hac epla p̄ncipalr̄ duo fac̄. P̄io ad q̄dā nos admonet d. Dēs vn̄animes in orōe estote rē. Ista exponit. i. p. r. vi. c. ij. s. uij. Et ista vn̄animitas d̄scribit. ij. p. r. vi. c. r. s. r. s. ante finē. Et de orōe vide. s. Misericordes. de m̄ia vid̄ sup̄. Non reddētes malū p̄ bono rē. De vindicta vide. s. In h̄ vocati est̄ v̄r̄ b̄ndictiōem hereditar̄ possideat. In quib̄ s̄bis duo oñdit scz gratiosam diuinā vocatiōem dicit. In h̄ vocati est̄s. Amorosam dei dilectiōem cum addit v̄r̄ benedictiōem rē. P̄mo enī de nos vocat ad p̄niam. Secdo deus penitētib̄ dat varia dona. De varia vocatiōe vide. s. sub l̄ra. v. r̄ de penitētib̄ s̄ l̄ra. p. Qui enī vult vitā diligere rē. coerceat linguā suam a malo: et labia sua ne loq̄nt̄ doli. de locutiōe lingue vide supra. Locutiō. Secdo apl̄s in epla q̄dam suadet. ibi. Quia oculi dñi sup̄ iustos. vbi p̄mitit̄ p̄c̄tiōnū exau-

ditio. Inquirat pacē et sequat̄ eā. de q̄ vide. iij. p. r. v. c. viij. Si quid parim̄ p̄r̄ iusticiā: beati. De iusticia vide. s. r̄ de martyrio. Timorē autē eoz ne timuerit vide. s. r̄ de timore vide. s. Dum autē sacrificare in cordib̄ v̄r̄is. De timore vide. s. Sup̄ euāg. Lu. v. qd̄ sic incipit. In turbe pl̄ime irruerēt ad ib̄s v̄r̄ audirēt s̄b̄i dei rē. In hoc euāḡo patēter oñdit exordiū et p̄cessus ac p̄fect̄ ecclesie. Incipit enī ecclia in x̄pi p̄dicatiōe: p̄fect̄ in miraculoz opatione deus. v̄r̄ dicit Ang. li. de vera religioe miracul̄ p̄tulit autoritatē. autoritate monstrat̄ fidem. fide attraxit multitudinē r̄ roborauit religionē. fm̄ h̄ in p̄sentē euāg. iij. d̄scribāt̄. P̄mo sc̄salutans erudino apl̄i: cū dicit. Lum̄ turbe pl̄ime irru. ad ib̄m v̄r̄ au. rē. Nota q̄ duodecim sunt fruct̄ verbi dei. ij. p. r. ij. c. r. s. ij. Secdo d̄scribit̄ virtual̄ opatio miracul̄: ibi. Et ad̄ cessauit dixit ad symonē. Duc in altū r̄ laxate r̄bena rē. Nota autē dicit̄ hic tria: scz quō r̄bete sit tenendū: quia in altū. qd̄ agendū qz r̄bete laxandū. ad qd̄ h̄ sit sciendū: qz in pisciū capturā. Ista enī sunt p̄dicatoz nō dei necessaria. de q̄ vide supra. Preceptor̄: p̄coram p̄ccē laborantes nihil cepim̄. In q̄ verbo p̄sens vite d̄scribit̄ v̄r̄ penosa p̄r̄ abūdantiā mali. Secdo d̄scribit̄ instructiōis penositas p̄r̄ penuriā boni. Penositas sit ne p̄cula p̄ns vite notat̄: cū d̄ laborātes p̄ r̄o. nocere de vita vide. s. possit etiā applicari de auar̄. v̄r̄ luxuria: de quib̄ sub l̄ra. a. vel. l. vide etiā sub l̄ra. m. in m̄ia rē. Per totā noc. labo. rē. Trib̄ modis aliq̄ laborat̄ qui caput v̄r̄ fructū. i. p. r. ij. c. vi. s. r. v. Tertio d̄scribit̄ tur familiar̄ vocatio cetus applicat̄. ibi. Qd̄ cū videt̄ p̄r̄ mon̄ petri. vid̄. s. de b̄n̄litate v̄r̄ ḡr̄uatiōe. Quarto d̄scribit̄ m̄gr̄i exemplar̄ imitatio: ibi. Relictis om̄ib̄. In q̄b̄ s̄bis duo notant̄ necessaria volenti saluari: v̄r̄ scz relinq̄t̄ sup̄flua mūdāna trāsitoria: ibi. Relictis om̄ib̄ et v̄r̄ imitē oīmōdā penuriā. ibi. Secuti s̄t cū. P̄io debem̄ mūdū r̄ diuitias sup̄fluas abij̄cere. vide. s. d̄ m̄ia do r̄ de diuitijs. Secdo debem̄ x̄pm̄ sequi in penuria r̄ paupertate. vide. s. ibi. Sequi. Et d̄ pau p̄rate. Ponit̄ etiā applicari ad religiosos. vide supra religiofos.

Dñica sexta post festum trinitatis.

Sup̄ epla ad Ro. vi. q̄ sic incipit. Qui cum baptisati sunt in christo iesu: in morte ipsius baptisati sum̄. Apl̄s xp̄ianos hortat̄ q̄ p̄ baptisatū p̄cō sunt mortui: v̄r̄ sp̄ deinceps sine p̄cō viuāt. hortat̄ enī eos p̄pter tria. P̄mo p̄pter vite p̄terite mortificatiōes dicit̄. Qui cum baptisati sum̄ in x̄po iesu in morte ipsius mortui sum̄. vbi oñdit q̄ nō dñt in peccat̄ amplius v̄r̄ re qui in baptismo p̄r̄tū ad vitā veterē sunt mortificati plene. De p̄cō r̄ baptismo vide. s. in tabula. p. r. b. In morte ipsius baptisati sum̄. qz baptisat̄ habet a morte x̄pi virtutis plenitudinē. habz cū morte x̄pi virtualē sicut dñt. Secdo hortat̄ eos p̄pter vite noue p̄ntificatiōem. ibi. Si autē cōplantari. glo. i. si pū c̄ plantari de terra mala p̄p̄e carnis facti sum̄ cōplantari. i. firmi adherentes: ac si essem̄ cōplantari sicut dñi mortificati v̄r̄ sc̄sel in baptismo p̄fecte p̄cō mortui sum̄. sicut r̄ x̄p̄s om̄i pene sel mortū est. Destruat̄ corp̄ p̄cō v̄r̄ v̄tra nō seruam̄ p̄cō. In q̄b̄ verb̄ duo oñdit. i. v̄r̄sel carnis mortificandā: cū dicit̄ Destruat̄. Vitam sc̄tam acceptādam addens. v̄r̄ v̄tra nō seruam̄ peccato. Debemus ergo corpus mortificare p̄ ieiunij sine abstinentiam rē. De quib̄. s. in tabu. Secundo sanctā vitam accipere de q̄ vide. supra. Si mortui sum̄ cum x̄po credim̄ q̄ siml̄ vitam̄ cum illo. Vbi duo tangunt̄. i. sc̄tam vitam r̄ quō x̄po siml̄amur in via. hoc siml̄ario est i maloz toleratione. Secdo tangit̄ storus p̄m̄ij quo ei assiml̄amur in patria. Et hoc assiml̄atio est i acceptiōe bonoz

Dominica. VII. post trinitatis

Prima assimilatio scz vic notat cum dicit. Si mori sum in xpo. Secunda vero notatur assimilatio parit cum inferi. credim qz simul. Sup euag. Marc. v. qd sic in apu. Amē amē dico vobis nisi abundauerit iusticia vstra plus qz scribarum et phariseorum. Saluator noster nouus hō habet ad mādara legis moysayce sicut lux ad tenebras. rē ad signū. pfectū ad impectū. Hāc igit pceptū minentia legis euagelice sup legē moysaicā in pnti euagelio xps ostēdit cui dicit. Primo ponēdo legis et euagelice puenientē comparationē dī. Nisi abundauerit iusticia vstra. In quibz verbis duo notatur scz egritas p quā iusticia seruatur cū dicit. Nisi alūdauerit. falsitas p quā iusticia deprauat addēs. Plus qz scribarum. De iusticia vidē supra. Secūdo subdēdo legis moysayce insufficientē pōtō bilitatē ibi. Audistis qz dicitū est antiqz. Nō occides. supple boiem iniuste nec corporaliter nec spūaliter. De occasione vide. i. p. tit. xij. c. iij. §. i. Et. ij. p. r. vj. c. vij. p. r. Tertio annectēdo legis euagelice pfectionē sup additio nem ibi. Ego autē dico vobis. Qui irascit fratri zc. Ubi dicit tanqz bonū medicū duo facit. Nā pmo insinuat nobis moriū. Secūdo addit morbi remediū. Isti gradus ire describunt. h. p. r. vj. c. i. §. ij. p. r. i. Et de ira vide supra. Quarto cludēdo legis grē sufficientē pfectionē ibi. Si offers munus tuū. Nota qz offerendo bē pditiones sunt obseruando que in pre dñs in hoc versu insinuat. Quid. cui. quantum. quā. vbi. quō. Quid qz tuū nō alienū z sic de alijs sequētibz. De inuidia vide. s. in ta. Et simis lter de iniuria. Et de varijs sacrificijs veteris legis vidē. i. p. r. xij. c. v. §. ij. Ite homo tripliatē se pōt offerre deo. iij. par. r. xv. ca. xxxv. per totus. Et de lege moysayca z de lege euagelica z de pfectione siue excellētia carū dem vide supra.

Dominica septima post festum trinitatis.

Sup epla ad Rom. vi. que sic incipit. Humanum vobis propter infirmitatem carnis vestre. Duc sunt partes iusticie scz peccatū deserere. z bona opa facere. nō vnum sine altero sufficit ad pmerendū vitā glorie. Cum igit aplos in epla pcedenti ex psona toti ecclesie monuerit xpi anū populū ad deserendū iniusticiā z ad sic moriendū peccatis omnibz vt deinceps in ipis viuere noluit. Ideo psequēter in epla ipse doctor vere iusticie monet nūc eos fideles vt ipis peccatis mortuis iusticia viuāt. Et sciendū qz aplos in ista epla tria facit. Primo cū ponit seruitutis iusticie facultatē d. Humanū dico. i. qd dam leue vobis pcepto ppter infirmitatē carnis nostre que ppter pōtō bilitatē sui ad malū z difficultatē ad bonum leuis est. Et nō pōt grauiā sustinere. Vide de varijs infirmitatibz. s. sub tra 7. Secūdo subiūgit seruitutis culpe dānositatē. ibi. Cū serui essetis patī. vbi allegās seruitutis culpe in cōmoditatē horat ad seruitutē iusticie. z ostēdit qz seruitus culpe est p dicitio vilis z p fultio gravis cōdulo terribilis. De ista seruitute vide. s. Finis illoz mors. in quibz verbis duo notatur. i. peccatoris fatua occupatio cum dicitur. Finis illoz m. Criminū sana detestatio addēs. Mors est. Primo fatua occupatio glorie nūc de transi. zc. ij. p. r. iij. c. i. per totū. Et de inaniglia vide ibidē. c. i. p. r. i. Secūdo peccatū subdit seruitutis iusticie cōmoditatē ibi. Nūc vero libet rari a peccō. Lurī supple etas sui. Serui dē facti deo. cui seruire regnare est. Vide de varia seruitute sub littera s. Snpēdia peccati mors. In verbo fmissio status dei scribit peccatoris. Primo qz ad culpā. culpa est cā peccati. z notat cū dicit. stipendiū. Secūdo qz ad penā. pe-

na est peccati culpe. z notat cū addit. Mors. De peccato z peccatoribz vide. s.

Sup euag. Marc. viij. qd sic incipit. Eū turba plurima esset cū iesu. nec haberet qd māducarēt suo. di. zc. Prouisor vniuersitatis xps qd oia creat p omnipotētiā. oia fouet p misericōdiam. omnia sustinet p manutētiā. oia pincet p xtuosam influentiā in quē spirat omniū oculi vt det illis cū in tpe. Proponit nobis in hoc euagelio vt misericors ad cōpariendū. vt sufficiens ad puidendū. vt cōmpotēs ad pducendū. vt omniatēs ad cognoscēdū modū p quē puidet indigētibz etiam in deserto. Et vt ista magis elucescāt euagelista nobis in pscnti euagelio quatuoz declarādo pponit. Primo defectū humane cōditōnis. vt patet in thēmate vbi. s. desup vide. s. sub lterā h. i. homo. Secūdo pponit respectū supne miseratōnis. ibi. Conocatis discipulis ait. misereor sup turbam. In quibz verbis duo notant scz effectū viscerosus ad cōpariendū cū dicit. Misereor. defectū ignominiosus indigentis ibi. Sup turbā. Dico pmo qd de sup nos estēdie multipli suū effectū viscerosū. vide. s. deus. Secūdo homo indigēs debet suā infirmitatē cognoscere et ostēdere. Vide. s. homo. Tertio pponit effectū stupende pūitōis ibi. z accipiēs septē panes gratias agēs fregit zc. vbi notat pmo liberalitas in donatē. scdo notat humilitas in gratias referēte. cū dicit. Gratias agēs. de qua vide. s. tertio notat fidelitas in hōse dispēctante cū subdit. fregit zc. Quidā ex eis de lōge venerunt. spūaliter quidā ad xpm veniūt de ppinquo vt innocētēs. alij de longinquo vt penitētēs. qz ante penitentiā adhuc in peccatis existētēs supra modū se a deo elongauerūt. De ipis vide. s. in tabu. Primo de delectatione mala quasi ynā dicitā faciētēs. Secūdo a delectationē in pscnti quasi p sedam dicitā. Tertio a pscnti ad op. Quarto ab ope in pscnti ad op. Quinto de pscnti ad necessitatē. Sexto de necessitate vsqz ad pscnti. z sic a pscnti vsqz ad desperatōnē. z p illa nisi illos de misericorditer reuocet ibunt ad infernum zc. De istis omnibus vide in locis sibi assignatis.

Dominica octaua post festum Trinitatis.

Sup epla ad Roma. viij. qd sic incipit. Debitorum sumus nō carni vt fm carnē viuamus zc. Nō sufficit hoc dicere hoc esse fugiendū illud vero psequendū nisi ostēdat datur modus p quē hoc deserat. illud autē assumat. hūc modū docet doctor genitū Paulus ex psona toti ecclesie in hac epla fm quē peccatū deserit z seruit iusticie. Nō dicit autē deserēdi peccatū z iusticie seruitū est. qz nō fm carnē viuam sed fm spm ppter qd aplos ad habendum z psequendū istū viuendū modū horat nos ex quatuoz. Primo ex obligatiōe nature dī. Debitorum sumus zc. Dicit ergo ex debito nature debem⁹ viuere nō fm carnē sed fm spm. Naturaliter enī hō tenet patm fugere. quia est ptra naturā hōis saltē. institutā de isto peccato. vide supra sub p. Secūdo pbat hoc ex cōminatōe gehēne d. Si fm carnē vixeritis morietur. In quibz verbis apostol⁹ ostēdit spūaliter duo scz sitis febulē carnis cōmino res primendā cū dicit. Si fm carnē. penā gehēnalē mortis lugendā ibi. Non emini. Primo enī debem⁹ desideria carnis respicere z refrenare. qz impedit penitentes de carne. vide. s. Secūdo debem⁹ morte gehēnalē timere. de morte vide. s. Tertio pbat hoc idē ex pmissione glie dī. Si autē sacra spū carnis mortificaueritis viuetis. Dicit ergo Debem⁹ viuere fm spm eo mō quo dicitū est qz debem⁹ velle p gratiā adoptari qd quidē possum⁹ si fm spm viuam⁹. Nō enī accepistis spm seruitutis itez in cā morte. ille timor describit. iij. p. r. iij. c. iij. Quarto pbat

Dominica IX. post trinitatis

bat hoc est adoptio. ibi. Quicquid enim spiritus dei agunt. id est gratia spūsancti regunt vel quoda impetu ducunt. Hi filij dei sunt. vide. s. gra. Ipe enim spūs testimonium redy du ipū nostro qd lum^o nūq dei zc. In quibz pncipaliter duo notant. Pmū est filiarōis dūce certitudo. Scdō est pncipaliter altitudo. Notat ergo diuina filiarō cū dicitur Ipe spūs zc. De filiarōe vide. s. Scdō notat filiarōis retri bucio cū infert. qd si filij z heredes zc.

Sup euang. Arab. viij. qd sic incipit. Accēdite a falsis pphetis qd veniūt zc. Largitor gratie z amator salus humane vt nos ad salutē pmoueat z in regnū salu tis ducat. ostēdit nobis in hoc euāg. qd est salutis impe dimentū vt id caueam^o. qd est salutis pmotiuū vt id te neam^o. qd est salutis excludiuū. vt illud horream^o. qd est salutis plumarū vt illud appetam^o. Pmo docet cas uere deceptōz rēpratoz dicitur. Accēdite a falsis deceptōz. be reticis z ypocritis. z a falsis fratribz. de qbz. s. in tabula.

21. ū d^o etiā dicitur salus ppheta de pncipi z filij diabolus. Vide. s. sub lra m. z c. Vide etiā sub ibemate immedis are supra. ij. p. t. uij. c. vij. s. ij. d. A fructibz eoz cognosce tis eos. In quibz verbis euāgelista duo ostēdit scz prauit atē puerōz reprobandū cū dicitur. Et fructibz eoz. penaz litatē pētoz cogitantiū addēs. Cognoscetis eos. Debes mus g pueram prauitatē hereticōz exprobare. s. de h. Scdō debem^o ipoz penalitatē plicidare. ibi. de hereticōz Scdō docet qd ad salutē expedit interior pfectio merito rum quā docet teneri ibi. Sic ois arbor zc. i. volūtas charitate informata facit bonos frua^o. i. elicit bona ope ra vite eterne meritorie. De volūate vide. s. z pncipalif .i. p. t. uij. c. xv. s. i. z. ij. Nō pōt arbor bona frua^o ma i les facere zc. vi. p. sermone. i. p. ii. uij. ca. xv. z. cap. xij. s. uij. z. v. Et qd intelligit p arborē vide. i. p. t. uij. c. xij. s. v infra pncipiū. Tertio salutē excludit crudelior inflicto tormentoz quā docet abhorere ibi. Ois arbor q nō fac fructū. vbi describit arbor hūana qm ad bonoz omisi onem z fructificatiōem de q vide. s. ibi. Arbor. Quarto salutē plicat supior possessio pmoz quā docet optare aci quirere. Nō ois q dicit mihi dñe dñe zc. de q vide. i. p. t. uij. c. xij. s. uij. Et quare bis dicit dñe. vide. ij. p. t. ix. ca. uij. s. uij. infra pncipiū.

Dominica nona post festum Trinitatis.

Sup epla. i. ad Cor. x. q sic incipit. Nō sim^o concupi scētes maloz sicut z illi pcupierūt zc. Apls ex psona totū ecclesie in pcedēte epla vnū dissuasit efficaciter z aliō psuasit. nō dissuasit carnalē vitā ducere. z psuasit fm spi ritū viuere. Nūc autē in istis duabz eplis adducit quedā p que sua dissuasio roborat. Ne ergo viuere velim^o fm carnē qd ipe in pcedēte epla dissuasit. efficaciter addu cit filioz israel culpā multiplicē causantē punitiōem. Et in hac epla tria facit. Pmo enī adducit israelitici po puli trasgressionē z iustā dei punitiōem dicitur. Nō sim^o p cupiscētes zc. vbi apls pcupiscētiā pibet. Et in verbo ps misso duo facit. pmo enī pcupiscētiā verat ibi. Nō sim^o p cupif. Scdō quā verat specificat. z determinat cū ad dit. maloz. de qua vide. s. Neqz idolatre efficiamini. de quo vide. ij. p. t. xij. ca. i. s. ij. Neqz fornicemur sicut quidā ex ipis zc. ij. p. t. v. ca. ij. per totū. Neqz murmu raueritis sicut quidā ex ipis. Ille murmur impij descri bitur. ij. p. t. vij. c. ij. s. uij. p. to. Vide etiā. s. ij. z. uij. p. totū Scdō adducit scripture veteris spūalē sensuz z pncipal lem intētiōē. ibi. Nec in figura ptingebāt illis. q cū tūc fuerūt figura nūc sunt vras exhibita. q quidē veritas ē spūalis intellect^o scripture veteris. vide. s. de scriptura sacra. Tertio adducit eccliaſtice gētis informatiōē fru s tuosam z documentū ibi. Itaqz q se existimat stare vide

at ne cadat. In qbz verbis duo notant scz aliquoz vana psumtio. cū dicitur. Qui se existimat zc. Doz causa pūitū cū addit. Uideat ne cadat. de psumptiōe. vide. ij. p. t. xij. ca. vi. p. to. Scdō notat qd hō ip deuet esse cautus. sicut delis autē deus qui nō patiet vos rēprari zc. De rēprari omibz vide. s. sub lra t.

Sup euang. Luc. vi. qd sic incipit. Homo quidam erat diues qui habebat villicū hic diffamar^o est apud il lum quasi dissipasset zc. Doc euāgelistā spūaliter intelle ctum. ita p ordinē diuidit. Pmo describit humanc po tēstatis pmissio. ibi. Homo quidam erat diues qd hēbat villicū cui^o pmo ponit officiū. scdō officij pūitū. ren tio pūitatis pūitū. quarto pūitū pūitū. hic villic^o pot significare quelibet in dignitate pūitū cui tūc dicitur sa cōmilit. Scdō describit cōmisse porctatis ab ulio ibi. Et hic diffamar^o est. Nec diffamatio sit mediāre multū plicat testimonio scz remorsu pūitatis in cui dētia operū clamore vianoz z ārela paupey. Tertio describit equi raris diuine dūctio ibi. Vocauit eum zc. Quid hoc au dio de te. redde rōm zc. de diuino iudicio vide. z quō hō mo reddet deo rōm in morte de varijs. habet. uij. p. t. xij. c. ix. Quid faciā qd dñs aufert a me villicatiōē. In quibz verbis duo notant. i. quō est opandū pūitatis ex eritū cū dicitur. Quid faciā. formidandū equitatis iudiciū addēs. Quia villicatiōē zc. Pmo exertitū pūitatis est pūitiam examinare. de qua. s. Scdō debem^o equi tate iudicij formidare. qd rābim^o rōm de varijs. de qui bus vide. uij. p. t. xij. c. ix. Quarto describit sagacia dei structiōis cōmendatio ibi. Laudauit dñs villicū iniqui tatis. Quinto describit doctrine moralis explicatio ibi. Ego dico vobis facite vobis amicos de mamona zc. Di uitie dicuntur mamona iniquitatis ppter tria. ij. p. t. i. ca. xij. s. i. post pncipiū. cū ex pō. In qbz tū verbis notat qd diuitie cōpantur amicitie. z p obrinēda sacroz amicia sunt tradēde. Duo pncipaliter sunt notā da. pncipiū z diuitiaz villicus zc. De diuitijs vide supra. z de elemosinis supra sub littera c.

Dominica decia post festum Trinitatis.

Sup epla. i. ad Cor. xij. q sic incipit. Scitis qm gen tes cum essetis ad simulacra muta put uocabam^o cūtas Sicut dicitur fuit in octaua epla pēposita qd apus dū suafit carnalē vitā ducere. ad firmandū istā dissuasio nem adducit apls in pncipi epla populū israelitici culpe multitudinē z penā correspondētē. Ad firmandū istā psuasione adducit in pncipi epla spūs pacifici efficacē causalitatē ostēdēs. qd sicut p spm malignū omne bonū pūit deserit. malū cōmittitur. sic p spm diuinū. omne bonū pūit citur z omne malū deserit. Sciendū est autē qd apls i hac epla quatuor facit. Pmo enī ostēdit qd a maligno spū est ois mali cōmissio ac p hoc ois bonū desertio dicitur. Scit is qm cū gētes essetis. i. gētiliter viuētēs. cūtes dico ad simulacra muta. i. ad colendū z adorādū idola q dicunt simulacra. co q simulat se esse qd nō sūt. De idolatriā z idolis vide. ij. p. t. xxx. c. i. s. ij. z. ij. p. t. xij. c. i. s. i. Scdō ostēdit qd a diuino spū est ois mali desertio z ois bonū pfectio. ibi. Ideo vobis notū facio q nemo loquēs pūit cta. i. locutiōē. s. corde ore z opere in spiritu dei supple ip sum mouētis dicit anathema iesu. i. non facit nec coide nec ope aliqd morale pūit p qd sepe a deo. Anathēa enī dicit separatōem. Anathēma etiā dicit excoicatio mai tor. z quō bonū sepat a sepe bonis zc. ij. p. t. iij. c. vi. s. iij. Tertio ostēdit qd bonoz spūitū multiplex est diuitio. ibi. Diuitiōes grōz sunt. idē autē spūs. Istē grē nūc rōnt. z ad dō bonū sūt date zc. uij. p. t. ix. c. ij. s. ij. etiā an te z post. Quarto pūit ponit eoz donez dūcti. i. ca. p. p.

Dominica undecima.

caro ibi. Unicus autē dā manifestatio spūs rē. Ista decem dona assuillant. r. m. n. s. de q. b. Lu. xij. rē. s. p. r. xv. c. ij. s. iij. Item de bonis spūs lance vide s. Super euang. Lu. xij. quod sic incipit. Cum appropinquet ihs hierusalem sicut super illam. xps in dominica palmarū venit hierusalem vt sequenti tertia feria pugnaret p nob vt rex potentissimus immolaret pontifex deuotissimus informaret vt doctor excellentissimus. Tria in hoc euangēlio describuntur. s. laudatio dominice compassiōis p dicatione iudice desolationis. r. eliminatio cupide negociationis quoz alterz fuit alterius causa. Primo describit laudatio dñice compassiōis vbi dr. Videns ihs ciuitatem fleuit super illam vbi pncipaliter ostēditur duo. s. future calamitatis certa pccognitio. r. ipius xpi compassio. In predicto verbo describitur nobis saluatio nostri pccati quo ad tria. s. quomodo ad accessū gratiosum quo ad aspectum amorosum r. quo ad planctum lacrimosum. Quatuor autē viciy ibi legit fleuisse q. ppter breuitatē omittit sed ad nram doctrinā cōuertēs do illa dico q nos debem' flere ex q. tuoz mortuis. Prio p culpa vt ignoscat p pccatōz rē. Secdo p grā vt obricat. Tertio p miseria vt euadat. Quarto p patria vt acquirat. Est em̄ triplex fletus. iij. p. r. v. c. vj. s. iij. Secundo describit lacrimatio iudice desolationis ibi. Cur cū dabunt te inimici tui vallo rē. r. ad terrā psterent te rē. co q nō cognouerit. fm lram vide ad placitū. s. spūs r. iij. p. r. v. c. vj. s. vi. vel vide supra. de ingrātitudine. Tertio describit eliminatio cupide negociationis ibi. et in gressus in templū cepit ēgere vendentes r. ementes rē. in ecclesia militanti sunt tria genera sacrilegiorū desens da spūs r. ij. p. r. i. c. p. s. v. v. r. vj. r. vide supra de v. s. monia vel sacrilegio. vel de sacerdotum malicia r. de v. s. dicitur r. emproibz. Domus mea dom' orōnis vocabitur. In q. b. verbis duo notant. s. quō xps in ecclesia sua vult habere dominum amoris cum dr domus rē. Rescipere seruitium honoris addens domus orationis vocatur. Pmo em̄ vult xps in ecclesia vt pacifice dñes cur. Secdo vult in ecclesia habere seruitiū honoris de q. vide supra. Ecclesia. Etiam illa auctoritas imediate. s. ex ponitur quō. s. ista domus polluit. ij. p. r. i. c. p. s. vj.

Dominica undecima.

Super epla. s. ad Cor. xv. Notum facio vobis euāg. quod p dcaui vobis qd r accepistis in quo statis p qd r saluamini. Aplos in pcedentibz eplis fideles efficaciter induxerat ad perfectā excurōz super naturalū. s. ad pfectionem delectationē vite carnalis r. ad pfectā assumptio nem vite spūalis. per quā superna hereditas acquiritur. In pñi epla resurrectōz mortuoz. sine qua hereditatez glorie nemo potest pfecte adipisci. non solū esse possibile pbat verum etiā futurā r. fiendā pbat etiā resurrectiōne esse ppi veraciter ex triplici testimonio. Pmo. s. testimonium auctēricē traditōis di. Notū vobis facio euāgeliū quod p dcaui. Vel aliter in hac epla ponitur impens se p dicationis humilitas ibi. Notum facio vobis rē. De euāg. siue lege euāgelica vide supra. r. de p dicatione vbi dei vide supra. Secundo ponitur suscipite eruditionis auctoritas ibi. Tradidit em̄ vobis in pñis quoniam xps mortuus est p peccatis nris. Deinde visus est cephe et vide supra de visione sub lra v. Tertio ponit persone sue humilitas ibi. Nouissime autē omniū rē. ego em̄ sum mi nimus aplos rē. de humilitate vide s. Quarto pōit di uine gratie supra se largitatē ibi. Sca dei sum. In quibz verbis duo facit. s. Ponit em̄ omnis perfectionis fundamentum cum dicit. Gratia dei sum. ostendit fundamentū edificium addens. Id quod sum. dico em̄ pmo q grā

dei est fundamentum omnis pfectionis. Secdo rotū edī ficium virtutū consistit in gratia. de qua vide s.

Super euang. Lu. xvij. qd sic incipit. Dixit ihs ad qsdam qui in se confidebant tanq iusti r aspernabant rē. Ante istam parrem xps docuit discipulos suos orare dicens. Oportet semper orare r non deficere. Sed qz oratio nō valet nec est exaudibilis sine humilitate. Idcirco docet nos xps in pñi euangē. psumptionem r superbiam fugere r humilitatē studiosissime seruare ponendo parabolam de phariseo arrogante r de publicano se pfandissime humiliante. Pmo em̄ nobis describit psumptio pharisei ibi. Stans autē phariseus de presumptione. vide. ij. p. r. iij. c. vi. p. r. z. c. ij. s. f. Secundo describitur impedimentū meritoz iactatio ibi. Deus grās ago tibi. qz nō sum sicut ceteri hominum rē. Qualis sit istius supbia. ij. p. r. iij. c. ij. s. iij. c. vj. exemplo. r. iij. p. r. v. c. xij. s. i. ante r post. per totum vide etiam supra de inani gloria. r. de iactantia. Et de temerario iudicio. ij. p. r. iij. c. vj. s. i. ij. r. iij. Tertio describit publicani humilitationem vt contraria iuxta se posita magis eluceat. d. Publicanus autē rē. vbi quatuor humilitatem eius cōmendantia describuntur vel ponuntur. In cur' signuz longe stetit vbi notat pudor. Secdo timor ppter quē nolabat oculos ad celū leuare. Tertio dolor. qz percutiebat pccatum suum. Quarto cōfessionis ardor quia dicebat. Deus propitius esto mihi peccatori. vide supra de cōfessione r. de iustificatione impij. iij. parte. r. i. c. vi. p. r. Et de humilitate vide supra. Deus propitius esto mihi peccatori. In quibz verbis duo notantur. s. inuocatio di uine pietatis cum dicitur. Deus propitius esto. Allegatio vicij prauitatis addens. Mihi peccatori. Pmo dico q volens diuinam misericordiam implorare debet ad deum recurrere per deuotam orationem rē. Secdo debet se humiliare coram deo peccatorem se pgnoscere. de humilitate vide supra. Amen amen dico vobis descēdit hic iustificatus in domum suam ab illo. Iustificatō impij describit. iij. p. r. i. c. vj. q se hūliat exaltabit rē.

Dominica duodecima.

Super epla. ij. ad Cor. ij. que sic incipit. fiduciā talē habemus per xpm ad deum. nō q sufficientes sum' cōgitare aliquid a nobis quasi ex nobis rē. Pmo ostendit apls in generali a deo esse nram sufficientiā d. fiduciā talē habemus p xpm ad deum. vbi apostolus duo facit. Pmo em̄ actum nobis virtuosum insinuat. s. spem cum dicit. fiduciā habemus. Secdo acruz determinat r informat quā formā est nos necesse seruare cum addit. Ad deum de spe vide supra. Sufficientia nostra ex deo est. In quibz verbis duo notantur. s. defectus humane infirmitatis cum dr. Sufficientia nostra profectus diuine bonitatis cum additur. Ex deo ē. Pmo em̄ dico q magnum defectum habemus infirmitatis ex originali. de illo vide s. Et de hominis miseria r infirmitate. vide etiam s. Secundo hoc ostendit specialit quantum ad pntem vitam ibi. Qui r idoneos nos fecit ministros noui testamenti. Ad cuius euidentiā est notandum q duplex est dei testamentum. Pimum q fuit lex moisi. de qua. i. parte. r. iij. c. i. ij. r. iij. Secūdum r vltimum fuit lex euangē. de qua vide. i. p. r. xv. ca. vñ co per totum. Et veraqz lex dicitur testamentum. quoniam sic testamentum est scriptura autentica testatoris exprimens voluntatem vltimam sic r veraqz lex est autentica mundo exprimens diuinam voluntatem non littera sed spiritu. id est qui non seruamus legem ad litterā vt iudei. sed fm spūalem intelligentiam alias non esse mus ministri noui testamenti rē.

Littera em̄ occidit spūs at viuificat. s. p. r. i. c. v. vñco

Domínica Tredecima.

circa finem ante. j. §.

Tertio hoc ostendit singulariter quantum ad futuram vitam ibi. q. si ministratio mortis. id est legis veteris que fuit lex mortis cum quia transgressoribus mortē infligebat tum quia a morte spūali non preseruabat. De illa lege vid. c. j. parte titulo. xij. c. i. ij. r. ij.

Super euange. Marc. vij. quod sic incipit. Exiens ih̄s de finibus tyri. venit zc.

In p̄ncipio euange. agitur de curatione cuiusdam surdi z muti. circa cuius curationem miraculosam quattuor describuntur. Primo ponuntur quedam antecedentia z sunt tria. s. infirmitas adductio alioz. p̄ ip̄o deperatio. z ip̄i us a turba separatio. que notantur in rhemate. vbi sup̄. Adoraliter per istum surdum z mutum perōz figurat. Est enim surdus ad percipiendum veritatem diuinam. z mutus ad frequendum dei mandata. vide supra.

Item de peccatis vide supra.

Item de infirmitatibus vide supra.

Et apprehendens eum de turba seorsum.

De mani gloria vide. ij. parte titulo. iij. c. j. §. ij. iij. z. iij. Secundo ponuntur cōcomitantia z sunt quatuor. Nam digitum in aurem. misit. salua linguam eius tergit. in celum suspirat z ingemuit prima tria moralia. s. ad q̄r̄i cum se ingemuit. Mora q̄ quatuor prouocant gemitus spirituales. s. amaritudo doloris in penitentibus. magis gemitudo laboris in peregrinantibus. sollicitudo timorē in p̄sidentibus. z teneritudo amoris in cōtemplantibus. Tertio ponuntur quedam subsequencia. z sunt duo. s. aurium apertio vinctuli lingue solutio ibi. Et solutus est vinculum lingue eius. i. p. r. ij. c. iij. §. i. per totum.

Et loquebatur recte de locutione vide ibi. Locutio lingue. Quarto ponuntur quedam miraculum extollētia. z sunt duo. s. facti publicatio z diuini nominis cōmēti datio. primum ibi. Quanto magis p̄cipiebat tāto magis plus zc. de gratumactione vide supra ibi. Bñ omnia fecit. In quibus verbis duo notantur. s. creatoris sapientia in rerum ordinatōe cum dicitur. Bene omnia. conditoris potentia in eorum gubernatione cum additur. fecit. Primo dico q̄ deus omnia bene fecit z bene ordinauit. Secundo q̄ deus omnia bene gubernat. Ista materia disputatur inter doctores in li. senten. dist. xx. Utrum deus totum vniuersum potuit facere melius. Item de bñ fecit omnia multipliciter. s. in omni creatione. in omni ordinatione. in omni redemptione. in omni punitione z in omni remuneratione zc.

Domínica Tredecima

Super epla ad Gal. ij. que sic incipit. Abrahe dicte sunt p̄missiones z semini eius. In qua epla. primo ostenditur q̄ fides x̄pi est lege moysi antiquior. Abrahe dicte sūt p̄missiones zc. Ad cuius euidētiā notandū q̄ abraā ante legem immo z ante circūcisionem iustus fuit z nō fuit iustus nisi merito fidei. vt pater. Gen. xv. Item merito fidei fuit illi facta repromissio z sp̄ialr̄ in illa. In semine tuo bñ dicentur omnes gētes. Sequit̄ q̄ ex his duobus q̄ fides x̄pi fuit ip̄a lege tpe prior. vide s̄ de fide vel de lege naturali vel mosaica. Secundo ostenditur q̄ fides x̄pi est ip̄a lege stabilior ibi. Hoc autē dico testamētum confirmatum a deo. vbi notandum q̄ p̄missio facta abrahe fuit dicte p̄ter sui firmitatem z stabilitatem z testamētum dei. Testamētū autē est scriptura autentica z solida. z illa p̄missio fuit summe stabilitatis vñ fuit tante firmitatis q̄ lex postea data nō euacuabar eaz. Si em̄ lex euacuasset. p̄missione tunc gloria hereditatis nō esset ex p̄missione sed ex lege. Tertio ostenditur q̄ fides x̄pi est perfectior lege ibi. Quid igit̄ lex zc. Notandū primo q̄ q̄nus lex nō esset effectiua iusticia nec merito

ria bñ dictionis glorie. nō tamen frustra fuit data. fuit em̄ data p̄ter peccati p̄hibitionē p̄ter populi crudelitōz p̄ter remediū flagitiorē z p̄ter futura significatōz de lege mosaica. vide. i. p. r. xij. c. ij. z. ij. per to. Et p̄ter transgressionē posita est. In quibus verbis duo notantur. s. vt leges seruemus cum dicitur. Et mala vitemus cum additur p̄ter transgressionē. Debem̄ q̄ leges seruare. qz sicut ccc̄ regit baculo. ita hō p̄ legē regit. vis. Sēdo tēbemus mala vitare. adulteriū. vsurā. homicidiū. rapinā zc. de istis s̄ in ista sibi adaptat. De autē vnus est si cetum n̄m imitari volum̄ in hac vnitare vnū. z nos cē debem̄. qz sine vnitare ei placere nō possumus vñ supra. Et p̄missio ex fide ih̄s x̄pi daret credentibus vide supra.

Sup̄ euag. Lu. x. qd̄ sic incipit. Bñ oculi qui. In hoc euange. quatuor per ordinem ponunt. Primo em̄ offer tur speculū exicans ad gaudiū cum dicitur. Bñ oculi q̄ vident q̄ vos videns. In quibus verbis duo notant. s. s̄p̄e dium corz cum dicitur bñ oculi. s̄do exercitiū clar. cū addit. Qui videt de visione oculoz. vide s̄ visio. Sēdo p̄fert p̄ceptū regulans ad viuendū ibi. Ecce qdam legis p̄ceptū. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo zc. i. p. r. xij. c. ij. r. ij. de dilectōe. vide s̄ diligendū. Et. iij. p. r. vi. c. ij. z p̄ oēs. §. Et primū tuū sicut teip̄m. ita dicitur describit. iij. p. r. vi. c. iij. z p̄ncipalr̄. c. ij. §. v. Doc fac z viues zc. i. p. r. iij. c. xij. §. i. in p̄ncipio. Et q̄s est p̄m̄m̄ p̄m̄m̄ us. vide. iij. p. r. vi. c. iij. Tertio narrat̄ exemplum marans ad intelligendū ibi. Suspicans autē ibi dicit. Homo qdam descendebat ab hierusalē zc. incidit in latrones qui despoliauerunt eum zc. i. p. r. vij. c. iij. §. vi. de tria de homine. s. b. z sub. p. i. p. r. zc. Samaritanus autē zc. videns eum misericōdia motus. De misericōdia zc. iij. p. r. v. c. xvij. z p̄ oēs. §. Infundens oleū z vinū. Infundit oleū penitentibus spem venie dādo. z vinū perōzibz reprobis incuriēdo. Notandū est q̄ prius infundit oleū qd̄ est iusticiā dans formā p̄laris in puniēdo vel corripiēdo z alijs in correptione fraterna. Quarto inferunt cōmētū inclinās ad diligendū ibi. vade z fac cu sibi zc.

Domínica decimaquar

ta. Sup̄ epla ad Gal. v. q̄ sic incipit. Sp̄ū ambulare zc. qz sc̄ra m̄ ecclesia informās filios z doctōes qdam regulas generales p̄pulerat. quaz vna fuit carnalē vitā omnino esse fugiendā. Alia fuit. s. spūalem vitā oīno cē elūgendā. Idcirco vt epl̄ doctrina p̄fectionē p̄m̄m̄m̄ in hac p̄ncipio epla z in sequētibz illas generales regulas diuersis moribus diuersisq̄ medicinis explicat z ad diuersis moribus. In ista epla applicat illas regulas diuersis moribus spūalibus q̄ sunt p̄ca q̄ oīno fugienda sunt. In p̄ncipio epla p̄cedit in hunc modū. P̄ncipio ponit̄ generales exhortatio cū dicit. Ip̄ū ambulare. s. m̄ viuendū sp̄m̄ bona opa facite. z desideria carnis. s. delectōes q̄s caro suggerit nō pficiētis. i. ope nō p̄plebitis. In q̄b̄ vobis duo nobis p̄ponunt. s. quō semita bona ē ambulāda sine aie ibi. Ip̄ū ambulare desideria carnis cassanda ibi. Et desideria carnis nō pficiētis. P̄ncipio q̄ ambulare debem̄ vias virtutum de vñs vide s̄. z de virtutibus ibidē. s̄do debemus desideria carnis cassare de carne vide s̄. z de desiderijs vide s̄. sp̄ū ambulare. zc. i. p. r. vi. c. iij. §. i. Caro cōcupiscit zc. quō hec p̄tentio homini cōferre multā vtilitatē. vide iij. p. r. xvi. c. §. r. z. i. p. r. iij. c. ij. §. vij. Et quare sic hoc bñ. iij. p. r. iij. c. ij. §. i. post p̄ncipio. Sēdo addit̄ exemplum explicatio ibi. Manifesta autē sunt opa carnis q̄ sūt fornicatio. adulteriū zc. ij. p. r. v. c. i. §. r. Fructus autē spūalitus est charitas gaudiū pax paria zc. Isti fructus p̄ oēs §. i. bñ de isto gaudio. Tertio subiūgit̄ v̄corialis cōmētū satio in fine cum dicit. Qui autē p̄p̄ sunt. ille. autē homo

Dominica XV.

Victorialisiter conuersatur et de victijs ac passionibus carnis triumphat que hec omnia crucifigit penitentie clausura. in iusticie preceptis etc.

Super euange. Lu. xvij. quod sic incipit. Dū iret ihesus in rē. Quanto perceptū bñficiū maius est et liberali⁹ tanto deuotius et frequētius recolendū. Cū itaq; inter cūcta bñficia q̄ hōi p̄stare diuina clemētia v̄ videat p̄cipuus quo de⁹ p̄ ex charitate nūnis suū sup̄bñdictū filium ad curatiōe generis humani misit in mundū ne tā largus bñficiū cadat a memoria hōim in hodierno cūa. sub figura decē leprosoꝝ a xpo curatoꝝ nos ammonet ad tantū bñficiū deuotione papua recolendū. Circa curatoꝝ ḡuoz leprosoꝝ in p̄nti euang. quatuor nobis p̄ponunt. Primo medici summa clemētia ibi. Dum iret ihesus. Doctaliter samaria interpretatur custodia. galilea transmigratio. et ideo samaria actiuam vitam. galilea contemplantiuam figurat. actiuā nāq; custodia est preceptoꝝ diuini. contemplantiuā vero degustatio supernoꝝ etc. Secdo p̄p̄t morbi magna miseria ibi. Occurrunt ei decē viri leprosi qui p̄nt significare totum genus humanū peccati lepra infectum. nō tñ originalis sed actualis. vide supra.

3bu preceptoꝝ miserere nri. in q̄b; verbis duo notantur. scilicet petōus inuocatio ad inuocandū eū dī. Ihu preceptoꝝ saluatoꝝ p̄mendatio ad miserandū. eū addit miserere nōstri. Debet primo petōr semper deum inuocare pro salute. Secdo debet p̄mendare deum. quia nulli denegat grām suam. vide supra. de oratione. Tertio p̄ponit medici vos facite. Quos vt vidit dixit ite ostendite vos sacerdotib; Tanguntur autē hic sex species confessio nis. Quarto p̄ponitur curatoꝝ mira differentia ibi. vnus autē vt vidit quia mundatus est etc. hñ dicit vn⁹ quia qui adheret deo vnus spiritus est cum illo. Existēs quippe in gratia puenientes dicitur vnus. qz ab vno exi ens per vnum rediens tendit in vnum de vntione siue vnitare vide supra. et de grāruāctōne vide s̄. fides tua te saluū fecit. iij. p. r. vij. c. i. s. vi. r. c. iij. s. iij. v. vi. r. vij.

Dominica decimaquinta

Sup epla ad Gal. v. q̄ sic incipit. Si spū viuim⁹ spiritu et ambulemus. In epla apls instruit vniuersaliter tam prelatos q̄ subditos vns quibuslibet regulas generales et speciales. et vniuersis similiter regulā generalē. Dec em epistola in se considerata sic diuiditur.

Primo em apls instruit generaliter omnes dicens. Si spū viuim⁹ spū et ambulemus. i. si pro quā viuim⁹ mus fm spū sc̄m vel fm spū rōnabilem directū et ad iucum a spū diuino. spū et ambulemus. i. proficiamus et meritis et virtutib; spūalia opa faciendo.

11o efficiamur inanis glorie cupidi inuicem inuidentes. ij. p. r. vij. c. i. s. ij. post p̄n. imediate.

Secdo instruit prelatos sp̄cali. d. fr̄s et si p̄cupat⁹ fuerit homo in aliquo delicto vos qui spūales estis. i. q̄ spūales esse debetis. et spūalem vitam ducere debetis. huiusmodi instruit subditū v̄m in aliquo crimine lapsū in spū lenitatis. i. pietatis et mansuetudinis. de correctōe fraternā vide. ij. p. r. titulo. ix. capitu. vj.

Alter alterius onera portare. et sic adimplebitis leges xpi. In quib; p̄bis apls duo docet. scilicet portare legē amoris siue charitatis cum dicit. Alter alterius. Seruare legē amoris siue charitatis cū addit. Et sic adimplebitis legem xpi. Primo alter d; portare onera alterius qd fit p̄ mutua charitatē et passionē vide s̄ de opib; misericordie. s. misericordie. Secdo lex amoris et concordie est hñda vt legem xpi adimpleam⁹. Nam si quis se existimat stare videat ne cadat. i. p̄ p̄sumptionem. de q̄. ij. p. r. iij. c. vj.

Tercio instruit subditos quasi singulariter d. Cōciet v̄m q̄ cathedrae verbo. i. q̄ instruit siue docet subditos

vel primū in omib; donis. Quarto redit ad instruēdū oēs vniuersaliter d. Qui em seminat in spū. i. operando facta spūalia etc. Dum tps habemus opemur bonū ad omnes. In quib; verbis apls tria facit. P̄mo ostendit bñ opandi opunitatē ibi. Dum tps habemus. vide s̄. tps. Secdo dissuadet ociositatē ibi opemur bonū. ij. p. r. ix. c. xij. Tertio declarat boni opis generalē p̄ficuitatē cū dicit ad omnes. Super euange. Mathei. vj. quod sic incipit. Nemo potest duob; dñis seruire. etc. sic dicit Aug⁹. Deus fecit hominē vt summū bonū intelligeret. intelligendo amaret. amando possideret. possidendo frueretur. Manifestū est autē fm eundem q̄ sollicitudo et amor spūaliū pondus est animaz spūaliū et impediens volatū hominis libere ad superna igit m̄gr p̄fectus xps q̄ ad terrā de celo descendit. vt terrena de terra ad celestia subueheret ostendit nobis in hoc euangelio q̄ mūdana cupiditas a seruitio dei retrahit animā spūali percutit hominē ignobilē facit. et de dō diffidere p̄pellit. igitur xps intendens nos ab amore spūali ad spiritualius amorem inducere quatuor modis v̄t. Primo scz dñs suadendo diuitiaz seruitutē d. nemo potest duob; dñis seruire ad placitū. qz deus p̄cipit humilitatē diaboli superbiā. deus p̄cipit p̄ntiam. caro volupratē. deus diligit pacē et vnitatē mundus vanitatē. Etia p̄dicta autoritas xpi exponit breuiter. ij. p. r. iij. c. vj. s. ij. in medio.

Secdo. i. interdicens nimiam sollicitudinem cum addit. ideo dico vobis ne solliciti sitis. de sollicitudine vide ij. p. r. i. c. xxv. r. s. i. ij. iij. Et. iij. p. r. xij. c. ij.

Tercio ostendendo ista per similitudinem cum dicit. Nonne anima plus est q̄ esca. q. d. longe excellit et absq; aliqua p̄parōne. Respicite volatilia celi. Hic probat v̄tū suū p̄ similitudinē et p̄rio p̄ similitudinē sūpra a creatura irrōnabili et sensibili. Secundo per similitudinem sum̄p̄ram ab irrōnabili et insensibili ibi. Et de vestimento Tertio per similitudinem sum̄p̄ram a rationabili alteri⁹ status ibi. Nolite solliciti esse etc. Quarto concludendo. i. suam intentionem cum infert. Querite ergo primum regnum dei. Primo cum dolore amare contritionis. Secundo cum rubore vere confessionis. Tertio cum labore satisfactoris. Est enim quadruplex regnum. scilicet carnis. mundi. dyaboli. et dei. Et cum militia sit vita nostra super terram oportet vt in aliquo horum militemus. de spūali militia cum suis armis. vide. iij. parte titulo. iij. capitu. s. s. iij. r. iij.

Dominica sedecima.

Super epistola ad Ephē. iij. que sic incipit. Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis q̄ est gloria vestra. Sicut dictum fuit in principio dominice precedentis epistole. Apostolus in persona totius ecclesie omnes fideles instruit generaliter prelatos et subditos specialiter. Apostolus nunc ex persona totius ecclesie omnes fideles instruit et obsecrat in hac epistola ne deficiant a fide et bonis operibus. sed q̄ fideliter in ipsis perseuerent. In qua quidem epistola apostol⁹ sic procedit. Primo enim suam affectionem indicat dicens. Obsecro vos ne deficiatis in tribulatioib; meis p̄ vob in q̄ beatus apostolus horat nos ad boni p̄seuerantiā d. ne deficiatis a fide vel bonis opib;. Secdo ostendit deficiendi occasionē friuolā. d. in tribulationib; etc. de p̄seuerantiā vide supra. Secdo suā petitionē et ea q̄ sūt ei necessaria explicat ibi. Flecto genua mea ad orationē dñi nostri Jesu xpi. vt det vobis fm diuitias glie sue. in quib; verbis duo norant scz opis regulatio vt sine nō priuēl cū dicit flecto genua mea muneris impetratio si digne postulet. p̄mo opus recte regulat si intētiōe ad eū dirigamus p̄ deuotā orationē. de qua vide supra. scdo qua

Dñica .xvii. et .xviii.

re nō semp exaudimur. & quo vide supra. Dabitare xpm p fide in cordibz vestris zc. vide supra. z de corde vide. s. In caritate radicari z fundari. ipa vario mō describitur. iij. p. ti. vj. c. j. z. s. iij. principaliter. Tertio ad laudē dei et gratiaz actionē creatat ibi. Et aut qui potēs est oīa facere abundāter zc. de gratiarū actōe vide supra de evan gelio hui⁹ diei habes supra feri. iij. post letare. qd sic sci pit. i. bar. i. i. i. in ciuitate naim.

Dominica .xvii.

Super epla ad Ephe. iij. que sic incipit. Obsecro vos itaqz ego vincens in dño vt digne ambuletis vocatiōe qua vocati estis.

In epla pcedenti apls ostendēs se habere affectū in/ flammātū ad salarē proximoz obsecrans pro finali per seuerantia. Nūc vero obsecrat pro vitali adberētia capi ti z corpori que nihil aliud est qz spūalis vnitas que ser uatur in vinculo pacis. Et. b. Paulus in hac epla tria facit. Primo enī indicat affectionē suam. d. Obsecro vos ego vincens in dño vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis. In quibz verbis nos duo docet. i. vias veritatis z aliaz virtutū ambulare cum dicit. Obsecro pcula mundi vitore cum additur. Ut digne ambuletis. Primo debemus viā veritatis ambulare z virtutis de vijs vide supra. scdo debem⁹ mūdi pcula cauere d mū do vide supra. Scdo explicat suā petitionē. d. cū om ni humilitate z mansuetudie z paciētia zc. Solliciti ser uare vnitatē spūs in vinculo pacis. vbi apls primo soli citudinē pcpit siue ad sollicitudinē induc cū dicit. So liciti supple estote. Scdo de quo sollicitudo est habēda cum addit. seruare vnitatē spiritus zc. j. p. tit. vj. c. ij. s. iij. Et. iij. par. ti. xvj. c. p. s. f. Et principaliter de sollicitu dine. ij. par. ti. j. c. xv. Tertio assignat sue⁹ petitiōis ras tionē ibi. Unus dñs vna fides vñū baprisma. hoc tri pliciter probat qz sit vna zc. iij. par. titu. viij. c. ij. s. iij.

Sup euāg. Lu. xij. qd sic incipit. Cū intraret Iesus in domū cuiusdā principis sabbato māducare panē et ipi obfuebāt eū. In h euā. tria nob notanda pponūtur.

Primū est de signario diuine maiestatis quo ad igres sum dom⁹ pharisei qd notat cū dicit. Cū intraret Ie sus in domū cuiusdā prin. sab. man. panē. In domo prin cipis z alioz peccatoz dñs frequenter comedit ppter co rum cōmendationē z ppter secleris ostensionē q in dile ctione inimicoz demonstrat vide supra de dilectione int/ micoz. Nota qz inimicoz gulosoꝝ describunt. v. modi. ij. par. ti. vj. c. j. s. v. vj. vij. viij. z. ix. z d gula vide supra ibi. Et ipsi obseruabant cum zc. Secundo est offen sio diuine veritatis quo ad curationem ydropici cum di tur. Ecce homo quidam ydropicus. venerabilis. Beda in omel. bodierna assimilat istum ydropicum auaro. nā ydropicus habet iij. miserabiles condiciones. Est enim timidus. mollis. ponderosus. z continuo sitibundus de auaris vide supra.

Licet sabbato curare. in quibus verbis duo tangun tur. i. iusta occupatio bonoz cum dicit. Licet recta vira/ tio malozū cū additur curare. Debemus igit primo die/ bus dominicis operibus bonis nos occupare. ij. par. ti. ix. c. vij. s. iij. in principio. debemus secundo vitare ma/ la in istis diebus z bene illos celebrare. de festozum cele/ bratione vide supra.

Quis vestrum bos aut asinus in puteum cadit zc. vide supra. misericordia per bouem sapiens quilibet si/ guratur. z per asinum stultus. vel homo interior z exte/ rior. per puteum intellige peccati periculositatē. vel con/ cupiscente vitlarē. Tertiu est doctrina humilitatis et hoc in propositione parabole et similitudinis p quo additur. Cū inuitatus fueris ad nuptias. Dic salua

tor super quadam parabola dissuadet elationē z super/ biam zc. z facit tria.

Primo supponit exaltationē. secundo dissuadet epal/ tati elationem. tertio apponit retrahentem ab elatione ra/ tionem. Tertius est planus. Exequendo sensum moralē dico qz hic duo notantur. i. que sunt iste nuptie. que via ad ipsas veniendi. Tarie nuptie spiriuales describunt tur. iij. parte. ti. xv. c. xvij. xxxix. z. xl. zc.

Qui se humiliat exaltabitur. Secundo hortatur. domi/ nus vnum quenz nostrū ad meritū virtuosum cum dicit. qui se humiliat secūdo sponder premiū gloriozum cum addit. exaltabitur. de humilitate vide. iij. parte. tit. iij. c. xij. z. s. j. ij. iij. z. iij.

Esto ergo paruus in oculis tuis vt sis magnus in ocul/ lis dñi. tanto enī apud deū eris preciosior qzto fueris in oculis tuis z alioz despectior zc.

Dominica .xviii.

Super epistola. j. ad Lbont. que sic incipit. Sras ago deo meo semper pro vobis in gratia dī que data est vobis in christo Iesu. In pcedenti epla instruit prela/ tos ecclesie apostolos qz exemplo sui debent ostendere se habetur ad subditos affectum delicatum iplos de bo/ nis cōmendando quod facit apostolus in ista episto la sic procedendo.

Primo assurgit in dei laudem z gratiarum actionem di. gratias ago deo meo. In quibus verbis apostolus nos de duobus informat. i. deo gratias agere cum dicit. gratias ago. beneficia dei recolare addens deo. Dico pu mo qz debemus deo gratias agere de multis beneficijs collatis. Secundo debemus eius beneficia recolare sem per zc. de qua supra beneficia triplicia. z etiam de grati arum actōe z de eius opposito. In gratiarum dñe. ij. par. ti. iij. c. ix. z. s. j. ij. iij. v. z. vj. Quia in omnibz diuinitas facti estis zc. que dicunt diuinitas spirituales. ij. par. ti. iij. c. j. ij. vbi subiungit scdo laudis predicare condignum rationem zc. vt nihil vobis desit in vlla gratia de qua vide supra. Tertio dat sanctis spem glorie. expecant/ tibz reuelationem dñi nostri Iesu christi. i. visionem z cognitionem xpi que post mortē prestatur cuiusqz sū deli. de ista diuina visione vide supra. Quarto exla dit omnē supbiendi occasionē in si. In die aduent⁹ dñi nostri Iesu xpi. que quidē diem semp habere debetis ante mentis oculos. vt semp timeatis z omnē supbiām a vobis remoneatis de timore vid. s. sub lra. r. s. timo.

Sup euang. Mar. xij. qd sic incipit. Pharisei au dientes qz ibs silentiū iposuisset saduceis conuenerunt in vnum. in hoc euang. in aliquibus instrumur. Pso de mō viuendi z diligendi. salubriter quo ad vnitatis ibi. diliges dominum deum tuum.

Interrogauit eum vnus legislatoꝝ tērans eū quō dō vario mō a nobis tēraf. vide. ij. p. r. ij. c. j. s. j. ij. z. iij.

Diliges dñm deū tuū zc. j. p. r. iij. c. xij. circa principi um. z. s. ij. Item ista dilectio dei vario modo describitur iij. parte titulo. vj. c. ij. z pncipalr. s. v.

Diliges dñm deum tuū zc. h est maximū z p̄mum mandatum. iij. p. r. vj. c. v. vide etiam p oēs. s. de dile ctione dei z xpi quō est sub mandato sue p̄cepto.

Secundū est siue hui⁹ dili. p̄m. r. sic resp̄m. iij. p. r. t. vj. c. vj. vide etiam supra de dilectōe p̄xim. Secundo de mō credēdi veraciter qz ad dubios ibi. Longegauit eos aut phariseis. s. qz ad tēp̄adū venerāt interrogauit eos dicens. qd vobis videt de xpo. In quibus verbis duo notant. i. perōis iniquitas detestabilis: cum dicit. Quid videt vob. Saluator pietas mirabilis addēs de xpo. Dico p̄m qz perōz q̄rūdā magna ē iniquitas qz de o bus bnficijs a xpo receptis ingri su nr. imo de xpo et

Domínica XIX.

nihil videt de q̄ vide. ij. p. t. ij. c. ix. p. totū Scdo notat
 in p̄abil' dei p̄ctas dissimular cū p̄ctōib'. de p̄ctōib'
 vidē supra. Sede a dext' meis. Nota q̄ legit' xpi
 quadruplicē sessionē. Primā quo legit' sedere sup' chera
 bur: de qua in ps. p. quā intelligim' eius generalē respe
 ctu oim' cognitionē. de q̄ cognitiōe dei vide plenius in
 euange. tērie fete post penthecostes sup' yho cognosco
 oues meas. Secunda in medio doctoz. de q̄ in Luca
 per quā intelligim' valē p̄dicatoz. Tercia a dext' dei
 per quā intelligim' plenā p̄ctioz fruitōz. Quartā
 in sede matris sue. de q̄. s. in scda dñica ad uel' dñi.
 per quā accipim' vniūsale meritoz discussionem.

Domínica XIX.

Sup' epistola ad Ephe. ij. q̄ sic in
 apu. Renouami spū mēz v̄terz induite nouū hominē
 qui s̄m deū zc. In ista epla apls docet q̄tuoz seruare.
 P̄tio mēte renouare dī. Renouami spiritū. q. v. vos
 p̄ctōes q̄ diu portast' tunicā veterē renouami. Nota q̄
 do est renouādo sic serpens p̄ p̄ctōnē. sic aq̄la p̄ con
 sessiōis fr̄q̄ntiā. z sic arbor p̄ fruct' abundantiā. Scdo
 docet liguā recificare. ibi. deponētes mēdaciū: loq̄mini
 veritate vniūsq̄sq̄ cū p̄xi suo. In q̄b' ybis apls
 duo ondit. i. mēdaciū fugere cū b̄z. Deponēt' mēdaciū
 Veritate amplectere s̄ addit. loq̄mi v̄itate. Dico p̄
 q̄ omē mēdaciū est fugiēdū. de q̄. s. de multiplici locu
 tione q̄nta mala facit. i. p. t. ij. c. iij. et p̄i. s. iij. z. v. Se
 cundā quō ipsa v̄itas ē amplectēda zc. de q̄. iij. p. t. v.
 Iramini z nolite pec. De ipsa vide. i. p̄cti. vi. c. xv.
 c. p. t. ij. par. t. vj. c. i. et. s. i. ij. iij. vj. et. v.

Solno occidat sup' iracun. v̄ram. ij. p. t. vj. c. vi. s. v.
 infra p̄n. Tertio docet māib' laborare. ibi. Qui furat' est
 tam nō furef. mag' aut laborat opando māib' qd ma
 nus ista significat: qd est. v. digiti: b̄i. ij. p. t. ij. c. i. s. v.
 Qui furabatur iam nō furef. i. deinceps aliena sibi
 nō usurpet quocūq̄z mō dño inuito: sed magis laborat
 māib' zc. Dicit aut laborat. quia oculi solēt esse occa
 sio peccadi. de q̄ vide. s. Quarto docet labores alijs
 communicare: ibi. Ut habeat vnde tribuat necessitatem
 parienti. de misericōe operibus vide supra.

Sup' euāge. Marc. ix. qd sic inapit. Ascēdens ihs
 in nauiculā trāsfretauit z venit in ciuitatē suam. In b̄
 euanglio circa istius paralitici curatiōē varia notan
 tur z describunt. P̄mo scz effectus dñice passiōis.
 v̄t p̄z in p̄n. Ascēdens ihs in nauiculā: triplex nauis
 describit. ij. p. t. ij. c. i. s. p̄ij. p̄xij. z. xv. venit i ciuitatē
 suā is Ep̄barnāū. Scdo describit solitariū do fratne
 salū: ibi. Ecce offerebāt ei palitici in lecto zc. vide sup'
 ibi. infirmat. Conside fili remittit' tibi pecc. In
 q̄ yho dñs duo facit. P̄tio enī egrotat' anīmū erigat
 ne desperet. Scdo ei absolutōis bñficiū impedit. dū
 peccatū indulget. Tertio describit manifestatiōē diuine
 virtut'. ibi. Videns aut ihs cogitādoes eoz zc. Surge
 et ambula. In q̄b' verb' duo notant. scz despect'
 cupiditat'. cū d̄z. Surge affectus pietatis cum addit
 Et ambula. Debem' p̄mo cupiditatē despiciere. de q̄. ij.
 parte. i. c. i. s. i. z sub littera. a. f. Auariciā. Scdo debe
 mus oga pietat' z mie exercere. de q̄b' vide. s. misericōia.

Surge tolle lectum tuū z vade. in domū tuam. Do
 mus ista moralizatur p̄ma p̄cti. ij. c. x. s. vi. post p̄n.
 Quid cogitā mala in cordib' v̄is. Cordiū sunt. vj.
 dñice z que mala ex ipis pueniūt. i. p. t. vj. c. p̄ij. s. ij.
 Uide etiā supra. Cor. Quarto describit admiratiōē ppli
 assidentis. et in laudē siue gratiarū actionē extollēt. ibi.
 Eidentes autē timuerūt. de timore vidē supra sub l̄ra. t.
 Et de gratiarū actionē.

Domínica Vicesima.

Sup' epistola ad Ephe. v. que sic incipit. Videte quō
 caute ambuletis: nō quasi insipientes s̄ q̄si sapientes zc.
 In epla p̄cedenti impauit apls p̄ctōib' de format' per
 culpa. p. p̄niam ad v̄ie redire reformatōz. Et q̄m bec re
 formatio sit regularit' siue format' p̄ grāz q̄ cito amitti
 tur nisi homo ubi caueat p̄ter m̄sa pericula: multasq̄
 hostiū insidias. id cōter in ista impat' p̄ctōib' penitē
 tiā iam reformatio p̄ grām vigilantiāz au reformatio n̄q̄
 gratie cōtuationē dicit. Videte quomō. Quia yho, ad
 istam p̄seruationē multū facit' q̄tuoz. s. causa cōue sas
 tio. attentā cogitatio. impediētū amotio. z iuuantū
 applicatio. Idcirco in tota ista epla apls q̄tuoz p̄suadet
 P̄tio qdē cauta p̄uersatōz dī. Videte quō caute am
 bulēt' zc. quō debemus esse prudentes in p̄cti vita ipi
 rituali pugna zc. iij. p. t. ij. c. ij. s. v. infra p̄n. et post
 p̄cti. vide etiā. s. de varijs v̄is in q̄b' diuersi diuersi
 mode ambulat. Scdo p̄suadet attentā cogitādoz dī.
 Propterea nolite fieri imprudētēs s̄ intelligentes. i. in
 rus in mēte legentes. de prudentia vidē supra. Tertio
 p̄suadet impediētōz ammonitiōē. cum dicit. Nōq̄
 te inebuari vino in quo est luxuria. In q̄b' verbis p̄s
 cialiter duo norant. i. phibet vitium gule: cum dicit.
 Nōlite inebuari vino p̄dicit febriē luxurie addēs in q̄
 est luxuria. P̄mo debem' cauere ebrietatē. de qua sup'
 Secundo debemus fugere luxuriam. quia dissipat
 substantiā anime et corpis. d̄ qua supra. Quarto iub
 ungit iuuantū appositionē sed implēmini spūscō zc.
 Et sciendū q̄ apls suadet q̄nq̄: q̄ si sint in dōie: v̄itaz
 eius honesta efficiūt. grāz dei in eo custodit. z tandē ad
 vitā eternam pducunt: qui scz sunt spūscū receptio scri
 pturē instructio. spūalis exultatio siue gaudiū. iug' gra
 tiarū actio. z perfecta humiliatio: que q̄nq̄ parēt in se
 quentibus in ista epistola de quib' supra in tabula in
 locis sibi adaptatis. Sup' euāge. Mathei. xxij.
 qd sic incipit. Silē factū ē regnū celoꝝ homi regi q̄ se
 cit nuptias filio suo. In isto euāge. quatuor principalr
 describunt. P̄tio festiualis p̄paratio oprati coniuji:
 v̄t p̄z in p̄ncipio. qui fecit nuptias filio suo. istud aliq̄
 liter describit. ij. p. t. i. c. i. s. i. post me. Inuptiario mō
 describunt. i. spūales. ij. p. t. xv. c. xxxvij. xxxix. z. xl. de
 nuptijs carnalib' vide supra. Matrimoniu. Scdo
 delectib' liberalis cōuocatio inuitate. college. ibi. misit
 seruos suos. id est p̄dicatores verbi dei: z nolēbant ve
 nire. hoc nō fecerunt ex ignorantia sed ex certa scientia.
 vide. s. de patientia v̄l de cordis duritia. Illi autem
 neglexerūt zc. de negligentia vide supra. S̄z abierunt
 alius i villā suā. q̄ntū ad ambituōē supbie z ali' ad ne
 gotiatiōē suā. s. q̄ ad cupiditatē auaricie. de q̄b' s. i. ra
 bula. z de negotiatozib' supra. Omnia parata sūt v̄ire
 ad nuptias. Et septē sunt genera bonoz q̄ hic appertūf
 in parria possident. ij. t. vj. c. vij. s. x.

Tertio describit punitiōē final' cōmissi flagitiij. ibi. intra
 uit autē rex zc. Dic declarat' eiusdem seueritas quō ad
 iusticiā in futuro. Et bec seueritas in trib' attendit. s. in
 discretiōe. in obiurgatiōe z in cōdemnatiōe que tria pa
 rent in sequētib'. In presenti euāge. de diuio iudicio v̄
 Amice quō hic intrasti nō h̄nt vestē nūz (de supra
 prialem. p̄ma parte: titulo. v. c. ij. s. iij. vbi tria facit:
 scz cōmendat gram: quia amicū vocat arguit imprudē
 tiam: et excludit negligentia. quasi diceret. v̄surpasti ti
 bi nomē cui' re caruisti: occupasti tibi locū in ecclesia q̄
 dign' nō fuisti. intrasti religionē quā nō suasti. primū
 principalr p̄nter ad laicos. scdm ad clericos. tertium
 ad fallos religiosos. Quarto describit finalis diffinitio
 diuini iudiciij. ibi. Multi sunt vocati: pauci vero cle
 cti. Ubi duo norantur. scilicet vocantis benignitas: cū
 dicit. multi sunt vocati. Tardatis malignitas cū addit

Dominica. XXI. et. XXII.

pauca sunt electi. Primo magna est dei pietas. q̄ multos ad gl̄iam vocauit. nec cessat vocare. quō diuersos vocat vide p̄ma p̄te. r. v. c. ij. §. vi. Secūdo notatur prauitas tardatis peccatoris. qui p̄rem vocārē refutat opprobriose.

Dominica. XXI. super epi

stola ad Ephe. vj. que sic incipit. Cōfortamī i dño 7 i potentia virtutis eius. In ista eplā apl̄s impar omnib; po minib; iustis tā incipiētib; q̄ p̄ficiētib; q̄ p̄fectis virtu alem audaciā 7 sp̄ialis pugne suspiratōem. 7 duo facit. Primo enī monet nos arari 7 armari ad sp̄iale pugna. di. Cōfortamī i dño. Ista fortitudo describitur. iij. p̄te. r. iij. c. ij. §. v. Itē de fortitudine vide s̄. ibi fortitudinis. Et induite armaturā. rē. quasi tota eplā exponit. iij. p̄te. r. iij. c. i. §. v. 7 arma sp̄itualia que sunt. 7 quō cū ip̄s sp̄ialr pugnam debemus habere. iij. p̄te. r. i. c. ij. §. i. etiam aliqua in. ij. §. Ut possitis stare adūsus insidias diaboli. de q̄ vide s̄. ibi diaboli tentatō. Secundo assignat necessitatē istā faciēdi. ibi. qm̄ nō est nob̄ colluctatio ad uersus carnē. Istud bellū sp̄iale describit. iij. p̄te. r. iij. c. i. §. i. Tertio repetit monitionē arma sumēdi. ibi. p̄terea accipite armaturā. rē. Ista arma describunt sp̄ualiter quarta p̄te. r. i. c. ij. §. i. 7. ij. In q̄bo verb; apl̄s bonatur nos sp̄ialr ad duo. scilicet ad virtutis exercitacōem cū dicit accipite siue induite. Salutis. p̄gressionē addēs. vt possitis. rē. Primo enī debemus virtutib; armari 7 diabolu. 7 varias ip̄ius tētatōes. de q̄ vide s̄. Secūdo debemus p̄pariam bellare. de qua quarta. p̄te. r. i. c. v. ij. r. j. p. r. v. c. iij. §. ij. Quarto describit sp̄ialem armaturam. ibi. Stare ergo succincti lumbos vestros in veritate. vbi b̄n̄s apl̄s 7 in sequētib; cr̄is epl̄is describit septē genera armoz sp̄ialiu. scilicet singl̄m angelice castitatis. loricā rectissime equitatis. iusticie calciamētuz diuine amicitie. scutū fidei. galeā sp̄i. gladiū diuini verbi p̄dicatōis lacā deuote orōis. de omnib; istis vide s̄. in locis ad hec adaptatis. Et de quadruplici gladio. vide singulariter tertis p̄te. r. v. c. xxxvi. pro. Sup euang. Jo. iij. qd̄ sic incipit. Erat qd̄d regulus cui filius infirmabat. In b̄ euang. on̄ dicit quō saluator noster p̄ qd̄d miracl; declarauit suam potētiā. Primo qd̄d miraculū describit. ibi. Erat qui dā regulus cui filius infirmabat capharnaū. In q̄ verbo describit status cuiuscuq; puencie siue regni. 7 cuiuscūq; ciuitatis aut castri tripliciter. Primo q̄tū ad p̄ncipē p̄sidentē. Secūdo q̄tū ad plebē obsequētē. Tertio q̄tū ad locum iudicis p̄gruentem. rē. Cuius filius infirmabat. de infirmitatib; vide s̄. Descēde pulc; moriat. Dico p̄mo q̄ charitas dei cū fecit descēdere vt nobis exemplū preberet vt charitatē ostēderemus p̄mis. de charitate vide sup. Secūdo d̄s n̄re calamitati 7 miserie obuiat. 7 sua gr̄a puenit. de gr̄a dei vide s̄. Pulusq; moriat. de morte vide sup. Uade fili tuus vi. In hoc verbo moralr loquēdo ch̄ust; nos hortat ad sp̄iale exercitiū cū d̄r. Uade p̄mittit affectū fructuosū cū addit filius tuus uiuit. Nota q̄ ch̄ust; istū mortuz uiuificauit. qz d̄s sp̄ialr uiuificat a triplici morte. scilicet nature culpe 7 miserie. de q̄ vide s̄. Veri hora septimalreliquit eū febr̄. Couertēdo ad nostrā doctrinā moralē dico q̄ in ip̄o tria describuntur. scilicet peccati periculositas gr̄e ip̄m excellētie p̄uositatis. 7 ip̄ius expulsiōis ce leritas. Nota q̄ septem sunt que ad remissionē peccati hoīem disponūt. In quo vltimo febris peccati hoīez reliquit. Primū est timor. Secūdū p̄sideratō q̄ inducitur ex timore. Tertiu cognitio q̄ sequit̄ ex p̄sideratōe. Quartū attritio siue abominatio q̄ sequitur ex cognitōe. Quintū deliberatio. n̄ aīa p̄trita incipit deliberare quid sit

faciendū. Septū ē p̄uersio. qz facta deliberatōe eligit aīa p̄ueri ad dñm. Septimū ē p̄tritio in qua reliq̄t hominē febris. vide s̄ de peccatis. 7 de p̄tritione vide supra.

Dominica. XXII. super

eplā ad Phil. j. que sic incipit. Cōfidimus in dño iesu qm̄ qui incepit in vobis opus bonū perficiet vsq; in diem iesu christi. In qualibet namq; istaz cr̄is vltimaz eplā apl̄s applicatōe sue voluntatis viscerosum desideriu quod habebat ad p̄fectū illoz quib; p̄dicabat p̄mittens eis diuine pietatis beneficiū. In ista igit eplā generaliter duo facit q̄ interdū p̄dicator euāgelicus facit. vbi ber ad p̄solatōem auditoz. Primo p̄mittit diuine pietatis beneficiū. scilicet p̄nuatōem gratie. p̄seruatiōem i sanctitate vsq; ad p̄summatōem vite qd̄ est maius beneficiū. qd̄ diuina pietas dat hominib; in hac vita. Unde dicit cōfidimus. Dico nō i vobis s̄ in dño iesu q̄ dicit. Jo. vij. Cōfidite ergo via mōm. Quid supple p̄fidimus. Certe de nobis meliora 7 viciniora saluti. Ista autē meliora 7 viciniora saluti sūt p̄nuatō gratie. de qua s̄ 7 p̄seruatiōe in bonis. de qua supra. Secundo exprimit sue voluntatis desiderium. hoc ex duobus scz ex affectōe interiori. ibi. Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis rē. vbi apl̄s tangit quinq; scilicet ip̄am affectōem affectōnis causam. affectōnis vehemētia. affectōnis materia. 7 affectōnis formam siue mūdiciam. vt patet in sequenti. Tertio explicat sui desiderii interiorē affectōnem vel affectū. dicens. hoc oro. rē. Ubi sciendū q̄ apl̄s orando deuote postulat quintuplicem profectum que p̄clat tus subditis suis 7 p̄dicatoz p̄ auditorib; suis postulare debet orando sancte dilectōnis siue charitatis. cognitionis. munde conuersatōnis. bone opinionis. p̄igne laudatōnis. 7 gratiarū actionis. que quinq; patēt in sequētib; de charitate 7 dilectōne dei 7 proximi. 7 d̄ gratiarū actionē. vide s̄ in tabula locis debitis. Sup euang. Mat. xvij. qd̄ sic incipit. Simile est regnū celozum bo mini regi q̄ voluit rōem ponere cū ser. suis rē. In b̄ euang. gelio agit de redditōe duplicis rōis. 7 b̄ fm̄ duplex de forum. scilicet misericōie in hac vita 7 iusticie post hanc vitam. Primū i prima p̄te euāg. vbi dimittit om̄ia seruo nō qz qd̄ est de foro misericōie. Secūdū in secūda p̄te vbi dicitur totozib; quod est de foro iusticie. vl̄ magis breuiter dicas in p̄nti euāg. declarātur effectus misericōie 7 iusticie circa boīem peccatōe. Primo effectus misericōie declarāt i trib; scz i discussiōe mentoz qd̄ notat i p̄nti. cū d̄r. Sile est reg. ce. ho. re. q̄ vo. ra. po. rē. exponit de aīa separa. j. p. t. v. c. ij. §. iij. b. vide s̄. de diuino iudicio. Oblatus est vnus q̄ debebat. x. milia talēra. exponit rē. j. p. t. v. c. ij. §. iij. g. modicū p̄. x. milia talēra sūt oīa bona nob; cōmissa. vl̄ fm̄ Aug. d̄ p̄bis d. s̄ur. r. p̄cepta q̄ dicunt. r. milia p̄ter suā p̄fectōem. de q̄bo. j. p. t. r. iij. c. iij. 7 p̄ om̄s. §. Redde qd̄ debes. Ubi duo notant. scilicet actō creditoris et obligatio debitoris. debitorē ē obligatū denūciat. Est aut norādū q̄ hō aliqd̄ d̄ dño dō. aliqd̄ p̄rio. aliqd̄ aīe sue 7 aliqd̄ cogit suo. d̄ dō obediētiā i p̄ceptis. reuerētiā i p̄missis. 7 gratiarū actōz i flagell. dēm p̄rio su p̄portatōem i sua infirmitate i varijs opib; mic. dēm tertio cogit n̄ro tria. scilicet nature refectionē i sua necessitate. refrenatōes i sua voluptate. 7 exercitacōem i om̄i scitate. Dēm q̄rto ante n̄re s̄l̄ tria. scilicet vt memoria iugiter delectet vt intelligētia humili. cleuet. 7 vt amoris emunētia sp̄osū dulciter amplectet. Serue neq; om̄e debitiū dimi. rē. In q̄bo verb; bis tria p̄nētur. scilicet malicia peccatōis. clemētia saluatoris 7 efficacitā oratōnis. Nota q̄ tria faciunt seruū necessez. inobediētia domini. voluntatis siue p̄ceptozum negligētia p̄p̄e cōmoditatis 7 incomparientie fratris in necessitatē. Quartuz adscēdū nota q̄ ad dimissū d̄ p̄e

Dominica XXIII.

caritatis faciunt. s. indulgentia fraternae offensionis. patiens
et illate tribulationis. et insistencia deuote orationis. In
tertio notatur de oratione. Ille autem noluit. sed abijt et mi
sit eum in carcerem. de quo. ij. pre. c. ij. c. ij. §. iij. Sicut pater
meus celestis. et cordium iniquorum sunt sepe differunt. et quod
mala ex ipsis puniunt. prima pre. c. ij. c. ij. §. i.

Dominica vicesumater

Supra epla ad Phil. ij. que sic incipit. Imitatores mei
estote et obseruare eos qui ita ambulant sicut habetis foris
ma. In precedenti epla in persona ecclesie loquens ad solati
onem fidelium cum hoc quod expressum sue voluntatis desiderium
vni diuine pietati promittit. ut patet ibidem. In presenti epla
ad solatiorem eorum cum hoc quod promittit eis in exemplum per ipsum
sue voluntatis desiderium. Et quoniam illud in beneficio non
affertur nisi perfecti iusticia et pscuerates in ipso. ideo apostolus
in hac epla summatim duo facit. Primo hortatur fideles ad
vite perfectionem. Imitatores mei estote. et. In qua parte
apostolus tria facit. Primo ad sui imitacionem attrahit eos di
cens. Imitatores. et. et si supple non habetis me patres. Et
obseruare eos qui ita ambulat. s. de bono i melius pfectio
desiderat habere forma nostra. s. imagine vite et de cruce.
Secundo ab imitacione malorum retrahit. ibi. Nolite enim ambu
lare sicut sepe dicebat vobis. et. quod deus venter est. vbi tangit
aliqua mala que sunt crucis imundicia. danatio eterna. corporis
cura. vana gloria. et sapientia terrena. De illis quibus vide s. i
tab. et supra illud quod deus venter est. vide quod in multis guloz. ij.
pre. c. i. §. v. vi. vij. viij. et. et. Tertio trahit fideles ad
sui imitacionem. Nra autem pscueratio in celis est. In qua deo
nobis ostendit primo premlarionis actum. Secundo declarat co
templationis obiectum. Ceterum plura vite describit vario
modo. ij. pre. c. i. c. ij. p. co. Quarto hortatur apostolus nos
ad perfectionis rationem. ibi. fratres mei charissimi et desideratis
sunt gaudium meum corona mea. sic sitate in domino. In quibus ver
bis hortatur nos ad digne merendum primum cum deo. fratres. Ad
debite attingendum terminum addens in domino. Debemus igitur
summe stare in seruitio dei. Secundo non debemus de uita
a termino vere vite de varijs vitijs. vide s. supra illud. Gaudium
dum meum. De gaudio vide s. supra euage. Mat. xxij. quod
sic incipit. Absentes pharisaei inierunt philum ut caperent eum
sui in sermone. In hoc euage. et duo principaliter describuntur. s. re
tatio vitans. et pscueratio reuerentis. Tertio in deo apparet
malitiosa iustitia. Primo tangitur nequitia cordis. ut patet
in principio. Cordium iniquum sunt sepe differunt. et quod mala ex ip
sis puniunt. s. p. c. ij. c. ij. §. ij. Secundo notat fraudu
lentia sermonis. ibi. Magister scimus. quod quod intentione habet
perit vide. ij. pre. c. i. c. ij. §. i. et de adulterio. vide. ij.
pre. c. i. c. i. §. i. et. et. vel de adulterio. de qua vide. ij. pre. c. i.
c. ij. Quia dei veritate docet. Nota quod triplex est vitas
sue vite. doctrine. iusticie. de qua vide. ij. pre. c. i. c. ij. §. i. et. et.
§. v. et. et. pre. c. i. c. ij. §. i. Quid me reuerentis hypocritu
te dupli exponit. ij. pre. c. i. c. ij. §. ij. Ostendit enim
bi nomina celus. Nota quod homo se debet ostendere tribus. et habet tri
pliciter deo psciam veram per meritum. presbytero maclam
per vera pscionem. et primo emenda per satisfactionem. et. Est
enim triplex natus. s. celaris. diaboli. et dei. Numus celaris
est materialis huius imagine ipsius cui sui nois insipientem
in signum repleat deum sepsit. Numus diaboli est aia peccatorum
cui diabolus stilo male suggestionis impmit imaginez
sua per peccorum diuinitate. et de diabolo. vide s. et de peccore.
Numus dei est aia rationalis. quod aia triplis dicitur imago. vide prima
parte. c. i. c. i. §. i. et. et. §. i. et. et. Tertio describit pscuta
no reuerentis. ibi. Reddite que sunt celaris cesari. et que dei deo.
In quibus verbis de duobus instruimur. scilicet qualiter debeant
deus opali honor et obedientia. deo eternali amor et reue
rentia. Primo debemus superioribus honore impendere. ij.
parte. c. i. c. i. §. i. et. et. §. i. et. et. Et de obedientia vide. ij.

parte. c. i. c. i. §. i. Secundo debemus cor nostrum deo reddere et de
rigere. de corde vide s. et de dei dilectione vide s. d. lra d.
scilicet de dilectione. Reddite que sunt celaris cesari applicat ad celum
et tributa quod sunt danda. de quibus et de quibus n. ij. p. c. i. c. ij. §. i.

Dominica XXIII. Su

per epla ad Col. i. que sic incipit. Non cessamus pro vobis
orantes. et postulantes ut implcamini agnitione voluntatis
ris. In duabus eplis precedentibus apostolus loquens in perso
na ecclesie ad solatiorem fidelium expressum intentionem des
iderium sue voluntatis. et promittit immensum beneficium diuine
bonitatis. In hac autem tertia epla eodem modo procedens cum
hoc quod exprimit suam affectionem promittit eterne heredita
tis possessionem. duo facit in presenti epla. Primo enim
exprimit sue voluntatis desiderium quod habebat ad pfectum
fidelium. et quod habere debet quilibet prelatum. et pscator
apostolicus. s. primo in deuota oratione dicens. Non cessa
mus pro vobis orantes. De oratione vide quarta pre. c. i. c. ij.
vii. Secundo quod ad orationis sue finale causam subdit.
Ut digne ambuletis. Ostendit enim propter hoc vilitatem
corum per quibus orat dicitur ut digne ambuletis. s. de bono i
melius. In omni ope bono fructificantes. i. multiplican
tes virtutum bona. s. negotia tam actiue quam premlari
ue. Ambuletis digne deo per omnia placetes. vbi apos
tolus facit tria. Primo hortatur nos ad bonam operationem.
Secundo dirigit bone operationis faciende intentionem. Ter
tio innuit intentionis recte totalem psummarionem. de ope
ratione vide s. et de intentione vide supra. In omni virtute
confortati. de virtutibus vide supra. In omni patientia. s.
qua vide. ij. pre. c. i. c. ij. §. i. et per omnes. §.

In longanimitate cum gaudio. de gaudio vide supra.

Dominica XXV. epistola

habet dicitur. Euage. habet s. in duca lerare. Su
per euage. Mat. x. quod sic incipit. Loquente iesu ad turbas
ecce princeps vnus accessit ad eum. Dicit filia mea modo de
fuita est. et. In hoc euangelio quatuor nobis per ordinem describitur
tur. Primo necessitas supplicatis cogens ad postulandum
ut patet in principio. vbi s. In qua nobis datur exemplum siue documentum
quod non solum per carnaliter etiam spiritualiter placet. cuiuslibet que gre
gationis tenet orare per subditis. et specialiter pro eo quod videt vi
am papitio culpe mortal' vel iam mortuum in peccato mortali quod
sanguis subditos de manibus prelatorum requirit. de quibus vide
sub lra p. i. prelorum. Dicit filia mea modo defuita est. et. In qua
bus vobis instrumur de duobus. s. quod morimur per absentiam
dicitur penali cum deo. Dicit filia mea per presentiam ipsius spiritualiter
addes. Veni et impone manum tuam. De morte vide s. Secundo
do describit benignitas misericordis patris ad ergandum.
ibi. Surgens iesus sequebatur eum et discipuli eius. In hoc datur
forma in bditis obedendi. quod tam facile acquirit inferiori se.
Ite paribus exequendi. Ite superioribus aniam mortuas vel ad
mortem dispositas viuificandi. Ite in hoc datur fiducia gratie im
petrande per virtute orationis. de istis vide s. in tab. Tertio des
cribit immitas liberatis pacem ad adiuvandum. ibi. Ecce
miser. et. Si tetigero fimbria vestis tue. et. Est autem notabile quod
accessit. accedens dixit. dicens tetigit. tangens curacionem ac
cepit. quod his tribus fidei vobis de ope acquirit ois salua. vel my
stice vestimentum christi est caro scilicet quod vobis eternum quod damus. ve
stibat. In fimbria vestimenti est passio. tangere autem fimbriam
vestimenti est credere fide formata et imitari siue sequi
christi passionem. ex qua ractu sequi curato ois peccati et collaro ois
grate Confide filia. fides tua te salua. fidei augmentum et magis
nitudo describitur. ij. pre. c. i. c. ij. §. i. et. et. §. i. et. et. Quarta
do describit celebritas publicam mouens ad redonandum. ibi.
Et exijt fama hec tate. s. clemencie que afflictorum pccatorum pdesce
dit tate sapie que sic oia ordiat et tate potencie que tunc et tunc
pegit in vniuersa terra.

De sanctis in particulari

Sequitur de sanctis i par

culari. Et hec est vltima notula. Et pmo

De sancto Iobae bap. habes sermonē. iij. par. ti. xxxj. c. vij. an. pmū. §. Et post p omnes. §.

De sancto Iohanne ponitur decem privilegia tertia parte. ti. xvij. c. v. §. vj. vsqz ad finem.

De sancto Petro aplo habetur sermo allegorice. iij. pre. ti. xx. c. iij. an. j. §. Itē prās ecclesiastica signata p clauēs data est beato petro aplo. vbi ponitur septē potestates quibz beatus petrus pcessit alios aplos. iij. pre. ti. xxj. c. iij.

Pro comemoracione vel puerfione beati Pauli habet notabilis sermo. quarta parte. ti. x. ca. vi. z per omnes. §.

De beata maria magdalena p sermone de multiplici amore habetur supra in tabla. Itē aliqua tertia pre. ti. Itē de vita actiua z ptemplatiua que xvij. c. v. §. iij.

notat p marthā z magdalēnā. j. parte. ti. iij. c. vi. p totū.

De Anna beatissima quō significat p terram. v. c. iij. §. iij. In principio creauit deus celū z terrā. zc. iij. pre. ti. xv. ca. iij. §. ij. Itē aliqua alia de eadē ibidē. cap. iij. §. ij. mo. j.

Beatissima mater anna cū viro suo iochim comendat ex. xij. pditionibz p riuosis et interpretatōe noim i patriarchis. f. ab Abraam vsqz ad David. iij. p. r. xv. c. vi.

De brissimo pte. f. dnico quō habuit illas §. j. z. ij. decē gfas. de quibz pmo Coun. xx. Diuisiones gratia rū sunt. zc. j. parte. ti. v. c. ij. §. iij. Beatus dominicus quō disputauit cum hereticis. Et de illesione sui libellū igne. quarta parte. ti. xj. ca. vij. §. v. in medio.

De scō matheo. de iustificatōe impj. vide. iij. pre. ti. iij. ca. vi. p to. Placet etiā de capsozibz. iij. pre. ti. vij. c. iij. vel de fraudulētia in negociatōe. ij. p. ti. j. c. vj. §. ij.

De sanctis angelis habet sermo. iij. parte. ti. xxxi. c. v. qstū ad tris. Itē de ipis p optimo sermōe habet ibidem c. vi. p totū. Itē de eozūde ppteratibz z chous. vide qrtā parte. ti. xv. c. xliij. quasi p omnes. §. Itē qdā. j. parte. ti. j. c. ij. §. ij. Itē de ipis vide s. De omibz scīs pontif rbe ma. qd z declarat p sermōe de ipis. v. de isto festo vide quarta pre. ti. vij. c. v. p totū. etiā §. vi. z. vij. vide etiam de octo beatitudinibz in euangelio istius diet ibidem. cap. sexto z per omnes §.

Itē de multiplici misericordia. vide qrtā pre. ti. v. c. xvij. In die aīarū hī sermo. j. parte. r. v. ca. v. p totū. vide etiā sub littera p. sz purgatorum. §.

De apostolis in commu

ni. De aplis habes sermonē quō sz sūt pīncipes ecclie. quō sūt dignificati a chusto. zc. tertia parte. r. xxxi. c. vij.

Aplis quō collata ē seruplex prās (z p omnes. §. a xpo i terra. tertia pre. r. xxxj. c. iij. §. j. vide etiā aliq d ipis habes. tertia pre. ti. xvij. c. j. De aureol vide etiā tertia pte. ti. xxx. c. vij. Euāgeliste quō figurari pnt p quattuor elemēta. pma pre. ti. iij. c. iij. §. ij. modicū post. Sup epistolis z euāge. de cōi aploz. Jā nō estis hospites z ad uene. zc. Ad Ephesios secūdo.

Super alia.

Scim qm diligēt. deū oīa coopant i bo. zc. Rom. vij. Sup illo qz pscuit z pdestinauit zformes fieri imagi nis filij sui. Ista imago cū suis similitudinibz vario mō describitur pma pre. ti. i. c. i. §. i. Sup euange. i cōmuni.

Doc est pceptū meū vt diligatis inuicē. Jo. xv. Ista d lectio describitur quarta parte. ti. vi. c. v. §. v.

Super alio. Ego sum virtus vera. zc. Jo. xv. In patientia vestra possidebitis aīas vestras. ipa patientia vario modo describitur supra.

Ep̄la de euangelistis habetur Eccl. xv. que sic incipit Qui timet deum faciet bona. zc.

Super alia.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

Super alia in communi.

De vno martire milite vi

de tertia parte. ti. iij. vbi cūqz. per totum.

Item de multiplici militia vide supra.

Item de armis fidei z bello spūali. vide quarta parte. ti. j. c. iij. §. i. ij. z. iij. parte. ti. iij. c. j. §. ij.

Itē de prudentia militū vide qrtā parte. ti. ij. c. vi. p to.

Item de multiplici martirio. vide tertia pre. ti. xxxi. ca. ij.

Item quarta parte. ti. iij. ca. iij. §. i. z. ij.

De martirū aureolis. vide tertia parte. ti. xxx. cap. vij. §. pmo scdo tertio z quarto.

Item aliqua prima parte. r. v. c. ij. §. xi. c. modicū. infra.

Item de patientia vide supra in tabula.

Item de fide si placet applicare ad martires vide quarta parte. ti. vij. c. j. §. ij. iij. z. v.

Item de fortitudine triplici martirum vide quarta parte. ti. xij. c. ij. per totum.

Super epistolis in communi vnus martiris.

Beatus vir qui in sapientia morabitur. zc. Eccl. xij.

Super alia in communi.

Beatus vir qui inuenit sapientiam. zc. Prouerb. iij.

Super alia in communi.

Beatus vir qui inuentus est sine macula. zc. Eccl. xxxi.

Qui post aurum non abijt. nec sperauit in rebus aīarū p cūie.

De diuitijs vide supra in tabula.

Super euange. in cōi vni^o mar.

Si quis vult post me venire abneget semetipsum. zc. Mathei. xxxi.

Super alio.

Mili granum frumēti cadens in terram mortuum fuerit. zc. Iohannis. duodecimo.

Qui amat animam suā pdet eā. vide. j. pre. ti. ij. c. j. i me.

Qui odit animā suam in hoc mundo in vitam eternā custodit eam. ij. parte. ti. vij. c. ij. §. ij. Et pma parte. ti. vi. c. iij. §. ij. circa finē.

De pluribus martiribus

habes sermonem de multiplici martirio declaratum. iij. parte. ti. xxxi. c. ix. z per omnes. §. Et de martirio vide sup

Itē de martirū aureolis vide tertia parte. r. xxx. c. vij.

Itē de martiribz militibz. z de malicia vide s.

Item de patientia martirū vide supra.

Item de fide martirum. z alias de fide. vi. iij. parte. ti. tulo octauo. caplo primo. §. secūdo. tertio. qro z qno.

Item de martiribz z de triplici fortitudine comūda. cum earum declaracionibz. vide. iij. pre. r. xij. c. ij. p totū.

Super eplis in cōmuni plurimoz martyrum.

Lingua sapientū ornat sciētiam. zc. Prouerb. xv.

Super alia in communi.

Justoz aīe in manu dei sūt zc. Sap. ij.

Uis sūt oculi insipientium mor. vide s. Et si coram hominibz tormenta passi sunt. de martirio vide supra.

Itē aurū in fornace probauit illos. z quasi holocausti

Quō hō p̄ fieri sacrificiū dī tri (hostiā accipit eos. pliciter. vi. iij. p. r. xv. c. xxxv. Sup alia i cōi.

Sā p fidē vicerūt regna. Heb. xi. De fide vide s.

Expectatō iustoz leticia. zc. pūb. xi. Sup alia i cōi.

Justi autē i ppetuū viuēt. zc. Sap. v. Sup alia in cōi.

Redder de mercedē lab. su. zc. Sap. x. Sup euā. i cōi.

Cū audieritis plia z seditōes. zc. Lu. xxi (plimoz mar. In patientia v̄ra possidebitis aīas v̄ras. s̄ paria vide. iij. pre. ti. iij. c. vij. Super duobz hālis i communi.

Descendens iesus de monte. zc. Luce vj.

Et aliud quod incipit Videns iesus turbas ascēdit. zc. Mat. v. de octo beatitudinibz. de quibz in istis euāge. d̄ describunt. quarta parte. ti. vij. c. vi. per totum.

Attēdite a sermōe phariseoz quō est hypocritis. Lu. xij.

De confessoribus

De confessoribus in cōi.

De p̄fessoribz & doctoribz habes notabile sermonē de quadruplici statu p̄fessor. iij. p. r. xxxi. c. r. & p̄ oēs. §.

De p̄dicatozibz habes. iij. p. r. vij. c. i. & iij.

De ep̄o vel plato de q̄druplici signo electōnis a deo & n̄c ad nostros platos zc. iij. p. r. xxxi. c. i. §. iij.

De doctorz aureolis. vid. iij. p. r. xxxi. c. vij. §. ij.

De multiplici multis habes. iij. p. r. iij. c. i. pro.

Triplex martyriū sine sanguīe describit. iij. p. r. iij. c. ij. §. ij. in f. Et de alio vario martyro vide. s̄.

De sacerdotibz vide. ij. p. r. v. c. vij. §. ij. p̄ totum.

Pro sanctis religiosis & p̄ recōmēdatōe religionis videturia parte titulo sedecimo ca. p̄mo.

De sanctis regibz vel dñis. p̄ bono regimine. iij. p. r. iij. ca. vij. §. ij. Justi est multiplex bonū. i. p. r. vi. c. v. §. iij.

Sup̄ epl̄is in cōi p̄fessorz.

Dilectus deo & hoibz zc. ecci. xlv. moralizat. i. p. r. ij. ca. ij. §. secundo infra medium.

Elegit cū ex om̄i carne. Ista electio describit. i. p. r. iij. ca. vij. §. iij. & huius electōnis sunt tria signa ibidem. §. iij. Et de die illi cor ad p̄cepta. de corde hēs pulcra notas.

Sup̄ alia in cōmuni.

Ecce sacerdos magn⁹ q̄ in diebz zc. ecci. xlvij.

Super alia in cōi.

Oportet & dat⁹ est mihi sensus. Sap. vij. & est doctorum. de quibz vide. iij. p. r. xxxi. ca. r. §. iij.

Justū deduxit dñs p̄ vias rectas. Sap. r.

Sup̄ alia in cōmuni.

Doctrinis varijs zc. ad habz. decimotertio.

Sup̄ euāgel. in cōi p̄fessorz.

Sine lumbi vestri p̄c̄ati. Lu. xij. vid. i. p. r. v. c. i. §. ij.

Sup̄ alio euāgel.

Vigilate q̄ nescitis qua hora zc. Mar. xxiij.

Sup̄ alio euāgel.

Domo quidā p̄gre p̄ficiēs vocavit seruos suos. & dedit vni dñes talēta aliq̄ duozc. Mar. xrv. de isto euāg. vi. s̄.

Sup̄ alio euāgel.

Nemo accēdit lucernā z̄ in abscondito zc. Lu. xi. de isto euāgelto vide. s̄.

De virginibus et viduis

Virginitas describitur p̄bema ex p̄s p̄mo. (in cōi dū r̄monis & notabiliter declarat. iij. p. r. ij. c. i. & p̄ oēs. §. z. iij. p. r. iij. c. vij. & vij. z. c. vi. §. vi. de qua vide supra.

Itē de aureolis h̄ginū vid. iij. p. r. xxxi. c. vij. §. iij. & iij.

Itē de h̄ginibz & viduis & de triplici m̄rimonio vide iij. p. r. i. c. i. §. i. Itē alia de virginibz vide. ij. p. r. v. ca. vij. §. p̄mo per totum.

Uditas describit p̄ modū sermonis cū lōgis declarationibz. iij. p. r. ij. c. iij. & §. i. ij. & iij. & iij. p. r. iij. ca.

Item de mulieribz sc̄tis & castis vide (septo. §. v. pulcra. i. p. r. i. ca. ij. §. ij. per totum. Vide etiā de castitate & p̄tineria p̄ istis virginibz & viduis supra in tabula.

Sup̄ epl̄is in cōi h̄ginū & viduaz.

Cōfitebor tibi dñe rex zc. ecci.

Sup̄ alia epl̄a in cōi. li.

Qui gloriat in dño gloriat. ij. Cor. x. Tripliciter exponitur ista gloria zc. ij. p. r. iij. c. i. §. i. per totum.

Emulor enī vos dei emulatiōe. quō hoc intelligit. ij. p. r. v. ij. c. i. circa med. ante p̄mū. §.

Sup̄ alia in cōi.

Sap̄ia vicit maliciā zc. sap. vij. Sup̄ alia de mulieribz in cōi. Mulierē forte q̄s inueniat. puer. vlti. ca. Sup̄ euang. in cōi h̄ginū.

Simile est regnū celoz thesau. absco. zc. Mar. xij.

Sup̄ isto euāgelto vide su.

Sup̄ alio euāge.

Simile est regnū ce. decē virginū zc. Mar. xv. Quin q̄s aut̄ ex eis erāt fatue zc. qd̄ p̄ illas significant. i. p. r. v. ca. ij. §. v. in medio.

Pro laude & recōmēdatōe religionis vide sub l̄ra r. i. Religionis p̄ to. De fratribz p̄dicatozibz & de corū dem laude ex religione vide supra.

Pro d̄dicatōe ecclesie tam materiali q̄ sp̄iali vide varia notabilia. p̄ materiali vide. iij. p. r. xij. ca. i. & p̄ oēs §. etiā aliqua in. ij. ca. Pro sp̄iali & etiā materiali vide iij. p. r. xij. ca. vi. & per om̄es. §. Item ibidem capit. septimo per totum. etiam ca. r. per to. Vide etiam varia notabilia sub littera e. f. Ecclesia.

Finiūt q̄ntuplices tabule summe totius dñi Anton̄.

Prima pars totius summe
maioris beati Antonini

simil autoterep amice
untonne besterone in

Handwritten text from the adjacent page, partially visible.

In
ne o
po
pa
bu

Edi

In
a
ne
pa

Prohemium

Incipit prima pars summe fratris Antonini de

florentia ordinis predicatorum Archiepi florentini. In qua agitur de Anima et de ad ipsam pertinentibus. Incipit prohemium totius operis.

Quam magnificata sunt opera

tua dñe. omnia in sapientia fecisti. impleta est terra possessio

opera suis et ad ipm loquit dicens. Quam magnificata sunt opera tua. Mirabilis magna demonstrata. ubi et misterium sanctissime trinitatis satis demonstrat. cui suffragium semper et postulare et expectare debemus. ut opera bonum nostra que sunt sua ad finem perducant. Sine eo enim summo nulla natura subsistit ait Plato. nulla ratio intelligit. nulla actio expedit. nec eo premissa vllum rite fundat et ordit. In primis igitur inlinuat miram potentiam que patri attribuit. ubi magnificata sunt opera tua dñe. Secundo est miram sapientiam que filio adijcit. ubi omnia in sapientia fecisti. Et tertio miram ad nos benignitatem que spiritu sancto attribuit. ubi impleta est terra possessio tua. Quantum ad primum dicit mardocheus loquens ad deum de sua miram potentiam quam ostendit in creatore. Dñe rex omnipotens. in die et nocte cuncta sunt posita etc. Tu enim fecisti celum et terram et quietem celi ambitum cunctis. Dexter sedisti. Ubi ostenditur sua potentia maxima patri attributa de nihilo cuncta factis. non ex preexistente materia ut artifex. Et hoc apparet ex eorum magnitudine continua. ex eorum multitudine discreta. ex eorum varietate variata. Nam ut dicitur Eccl. i. Altitudinem celi. latitudinem terre. profundum abyssi quod dimensus est. q. d. nullas. propter miram magnitudinem eius. sed et arenam mare. gurges pluvie. dies seculi. quis dinumeravit. q. d. nullus. Dinumerat stellas si potes dixit dñs abrahe. Gen. iiij. Nec est numerus militum eius. Job. xxxv. Altitudinem creaturarum seu earum virtutem quis potest intelligere. Deus enim et natura nihil frustra operatur. non habet aliquam virtutem. quanto spiritus rex sunt sicut numeri. ut quelibet species creature addat unum gradum virtutis super aliam. Nonne igitur apparet quam magnificata. id est magna facta et ostensa sunt opera dei ut magnificet potentiam patris. Quantum ad secundum dicitur Eccl. i. Fons sapientie verbum dei in excelis. Et omnia potentia sunt facta sunt. Est enim verbum filius dei quasi ars quodammodo facta sunt omnia. Quia in sapientia fecisti. ps. Et quia sapientia est ordinare secundum preceptum. Hinc est quod omnia cum maximo ordine facta sunt ut omnia teneant locum suum sibi decentem. Et apparet pulchritudo universi et mundi divinitus providentia regi. Quia utique in sapientia fecisti. Demum spiritus mundus est velut quidam liber scriptus intus et foris qui docet nos sapientiam. non solum de divinis cognitionibus. sed etiam de rebus que facta sunt intellecta percipiunt. et etiam docet sapientiam de agendis secundum illud Job. xij. Loquere terre et respondebit tibi. interroga summas et docebit te. et narra-bunt pisces maris. dum omnes preceptum quod posuit ut faciant ad quod creata sunt nunquam preterunt. se alijs coicant. terra fructificat et arbores et nihil otiosum. Et multa et innumera documenta nobis tribuunt ex proprietatibus suis ad bene

vivendum. et sic omnia in sapientia fecisti. id est dandum nobis sapientiam ex eis. Eccl. i. Effudit eam. scilicet sapientia super omnia opera sua. et in minimis animalibus ut formicas. Unde dicitur pueri. penult. c. xxx. Quattuor sunt minima terre. et ipsa sapientiora sapientibus. Formice plus infumum qui parat sibi cibum in messe. Lepusculus plebs invalida qui in petra collocat cubile suum. Regem locusta non habet et vivit per turmas suas gradatim. Stellio manibus nititur et moratur in domibus regum. Sapientia hominum que est naturalis instructus. docet nos sapientiam. Et formica docet sollicitudinem acquisitionis sapientie. Lepusculus cautela ab erroribus et evasione. Tu enim sit animal multum timidum. et a venatoribus et canibus insequantibus. in petra se tutum parat. Et sapientie vacas. cuius initium est timor domini. ne capiat a vena-toribus gentium et hereticorum erroribus. in petra fidei collocat quietem suam et mentis inoblationem. Locusta instruit salum contemplationis cum turba collationis. ita enim pascat in herbis viventibus scripturarum sapiens ut frequenter ad modum locuste in altis se levet meditationis et orationis. Nec solus incedit sed cum turba sapientium sentit. Stellio innuit laborem bone operationis. Nam si aliquis acuto non emineat ingenio tamem manibus bonorum operum quasi reputas ad equendum quod sapit in domibus regum. id est in actu sapientium collocat. et sic omnia in sapientia fecisti. Quantum ad tertium apparet certe eius ad nos nimiam benignitatem. quod omnia fecit. In creatura et deus propter hominem ait Aug. qui cum tanta potentia et sapientia facta sunt. Et hoc est quod subdit. Impleta est terra possessio tua. Terra homo est quod terra gerit in qua reuertitur. terra que spiritus terram terit. de terra existit. Et ista implevit deus possessio tuam sancto one sua. Possidet deus celestia. terrestria divina. Et his omnibus implevit terram. hominem. terrestria duas ad vsum ps. Omnia subiecit sub pedibus eius etc. Celestia. id est angelos ad ministerium. Heb. i. Verone administratorum omnes spiritus sunt missi in ministerium eorum etc. Quid magis deus possidet quam filium suum. et hominem deo implevit quam verbum caro factum est. Job. i. Sic deus dilexit mundum minorem hominem vix ut filium suum unigenitum daret. Unum apre dicitur potest. Impleta est terra possessio. Uterque inter omnia alia animalia sapientissimum Salomon ad imitandum formice sapientiam inuitat dicens. Vade ad formicam o piger et vide vias eius. et discite sapientiam que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem. parat in estate cibum sibi. et congregat in messe quod comedat. puer. vij. Equidem inter estate et autumnum gratis constitutus arbitratum necessarium fore ex frumentis doctrinarum quodam recolligere ad mei sustentationem. ne si fringeret ad hyemale senectute devenire fastum deficeret. Genilis enim eras memoria et visu debilitata caligat et exhaustis corporum membris. occupationibus aliquam multiplicatis non valet. nec ei tempus vacat ad revolvendum multitudinem librorum. Intelliges autem in ossibus meis pigritiam insitam. ad eam excuriendam consideravi formicam inter animalia minimum et despectabile. sed sapientibus sapientiorum illa esse. et ideo imitanda. Tu enim non habeat ducem nec preceptorem in ope suo. puidet tamen sibi phymis tpe cum potest discurre. Ducem fateor me non habuisse in grammaticis bus. nisi in puericia et debile preceptorem. Nullum humi in alia facultate excepta pre dialectice et satis interrupere. sed nec principem mihi studium imperantem ex platone. Auditate et suavitatem tractum veritatis precipue moralis sapientie. ex his que mihi occurrerunt legenda pauca collegi mihi gratia. Neque enim formica omnia inuenta cibaria colligit. nec preciosiora. sed que novit sibi congrua. Illas igitur sublimes theorias in libarijs comprehensis. magistris et scis preceps dimisi. Que autem indicavi apra ad materias predicationum et audientiam professionum. et consultationem in foro animarum. accipiam a doctoribus pluribus in theologia vel iure peritis. non intendens indoctus et ois scite ignarus poemata condere

In creatura
ne ostendit
potentiam
patri attribuit
Eccl. i.
In ordine
et officio
ne sapientiam
na filij.

Prohemium

sed recollectionē facere. more fratrum p me z meis sibi
qui mecum erant. quibus nec ingenium ad altiora. nec librorum
semper copia datur. z occupatōes facultatē subtrahunt ad
discurrendū p libros. Si materias tāgo aliquā supantes
tenuitatē noticie mee. nec h̄ discrepat a p̄prietate formice
q̄ pōdera gestat se grauiora p̄tute sibi collata ab acre
nature. Ex p̄gestis etiā a formica aliqua sup̄tunt. alij
qua corrupunt. sic z ego nō ambigo m̄tra in h̄ collecto-
rio posita ad sup̄tuitatē. cū aliquā improprietatē termi-
nos. z extorserim expositiōes. nō vt puro cū falsitate ad
materiā dilacandā occurrentē. M̄tra etiā vt nōdū emē
data vel postea vicio scriptorū alterata vt diminuta sūt
Nō par laborat formica ad colligēdū vñ viuat. Labo-
rauit z ego satis p multos annos z interrumpere p̄pter occu-
patōes. z si nō magni valous tñ tps ep̄igētes. Vñ ali-
quā p mēses z annos opus dimisi. tps sepe furando. ali-
quā necessariū corpis substētatōi. aliquā exercitatiōi p̄-
lature in qua diu indigno p̄māsi. aliquā decētie religiōis
scz oratiōis z meditatiōis. Adeo autē est formica debile
aial vt nō solū magna. sed z minima vt mirmiceleō. sūt
ei infesta vsqz ad internitiōem. Poterūt hic notariis ali-
quā nedū m̄trū literari. sed q̄stucunqz scoli opponere et
ipsa necare. Ego autē in flagella parus sū. nec facie meaz
ab increpātibz auerro. Dicit etiā de formica. p̄pucia bla-
dis p̄gregatis auferre ne germinet indeqz frustret spe-
sui laboris. ne quid igit elationis germē expurgeret intra
cordis mei nisusum fere p oīa nūcupare doctores. ta-
lia q̄ notant referētes z parz vel nihil de meo apponere
nisi cā breuitatis trūcare. Uiderint q̄ qui illoz dicta cō-
demnatōe arbitrant. si tāre auētatis vt scēe sūt. vt illis
possint obfistere. Nō igit plus minusue vitupatiōis vel
laudis mihi debet ascribi. q̄ collectoribus lectionis vel
scriptoribz librorū ab alijs editoz. vñ nec nomē meū ap-
ponere voluit nec titulū opt. nisi in p̄tempū tanq̄ vitul-
simā formicā. despectū aīal fabulādo alicui notare pla-
cuerit. Formicas q̄ molestas fore alucaribz apū satis
apparet. q̄ cū ad sui viciū dulcedine mellis attracte hoc
agūt instigāte natura nō vt noceant excusate sūt. ita z
exceprozes sūiaz ex varijs libris graues illis esse solent
quibz excellēs ingenij z plurimū octū p̄stat doctrinas
copiosas z mellifluas in originalibz p̄scrutari. Sz cum
ip̄i intēdant sue z alioz inopie. p̄uidere. nō vident cul-
pādi cū etiā detrimēta nō illis inferāt. sed magis gliaz
augeāt ebetioribz p̄ponēdo inter locutiōes cōes q̄ in sus-
is fluētis forte nunqz viderūt. Aliquale h̄o ordinē et
si nō multū seriosum. ignarō ordinis posui. p̄faciliori in-
uētiōe materiāz. Nā distinctū in quattuor pres p̄inci-
cipales feci de vicijs z virtutibz recitare intēdēdo. z q̄li-
bet prem in titulos. z titulos in capla. z capula i pagro
pbos distinguēdo. Et in p̄ma p̄te quedā generalia vide-
licet de aīa z de potētis ei. q̄ subiecta eoz habent. De
passionibz tanq̄ p̄ncipijs eoz. De p̄cis in genere z ef-

fectibz eoz. De multiplicibz legibz quibz vicia p̄hibent
et p̄tutes p̄cipiunt. In sc̄da p̄te de vicijs in specie. vi-
delz de octo capitalibz z eoz siliabz z speciebz. De recti-
tudiōe. De iuramento z p̄iurij. De vortis z trāsgressiōi-
bus eoz. De infidelitate z sp̄ebz eaz z su p̄stitiōibz. Ad
singula vicia singlas p̄dicatōes ponēdo. z postea q̄ p̄rio-
nēt ad casus p̄scie vt declaratiōe materie. Et p̄ r̄dema-
te sumit h̄sus. p̄s. qz magis in p̄mptu occurrit. z magis
eccleie in vsu z cōpendiosior in doctrina ad oēm materi-
am. In tertia p̄te d̄ statibz varijs tā laicoz q̄ clerico-
rū. De eccl̄ijs z sacramētis singulis. z de cēsuris eccle-
stias. z statibz purgādoz z broz. In q̄ta p̄te de vir-
tute in genere z specie. De virtutibz scz cardinalibus. et
theologicis in specie. z de eaz p̄tibz seu eis annexis. Et
si tēpus erit. ageť de septē donis z grā. Restaret de artē-
culis si vita cōicet q̄ nō minor ceteris erit. Qui inde alij
quid vtilitatis hauserit. p me oret. ad dñm n̄m Iesum
xpm. Que autē inducunt testimonia ad p̄bationē vicio-
rū. vltra auctēs diuinaz scripturaz z sacroz canonū. q̄
frequēter apponūt. z sententias p̄prias antiqz doctoz
eccleie. August. Hiero. Grego. Amb. Cris. Basilij. Job.
Bernardi. Anselmi zc. Aliquā gēnliū. Platōis. Aresto.
Lullij z Senecę. Adh̄ciunt deterrimatiōes z dicta mul-
toz modernoz in theologia vel iure peritissimoz quoz
hec sūt noīa. In theologia. sc̄tis Tho. quē oībz p̄p̄o-
no in suis dictis. Alber magn. Petrus de palude. Pe-
trus de charātasio. qui fuit Innocēti quinqz Durādus
Dugo cardinalis Guilhelm⁹ specula. in sūma vicioz et
virtutū. dñs Johānes dñici cardinal de florētia. Ray-
nerius in sūma. Pysanus. Vincēti in speculo histori-
riali ordis p̄dicatoz oēs isti p̄nomiati. Bonauentura
cardinalis Richardus de media villa. Alexander d̄ alio
Johānes scorus. Nicolaus de lyra ordis minor. Au-
gustin⁹ de roma in q̄dlibetis. Augustin⁹ de anchona d̄
potestate eccleie. Gregori⁹ de arrimino ordinis heremita-
rum. In iure in glo. decreti. Dugo. Barbo. b̄ficiis
Bern. In glo. decretalū. Ray. ordis p̄dicatoz in sūma
sua antiqua. Innocēti⁹ quart⁹. Hostien. in apparatu et
sūma. Guilhelm⁹ in speculo. Archidia. in rosario. Job.
an. in nouella. z glo. sexti. z clementi. Johan. de lignano.
Johan. caldr. Johā. de ymo. oīm nouissim⁹ docto. Pe-
trus de anchorano. Laurēti⁹ de ridulfs in tractatu de
vsuris. Frācisus z̄barellis. Nicolaus abbas de sicilia
Anthoni⁹ de butrio. Ben⁹ ordinis minor in directorio
iuris Lupus de castelli. Federicus de Senis in consil.
Bartholus Baldus. De historijs exēpla ponunt
Greg. in dialogo. Vincēti⁹ in specu. Martin⁹ in coronā
cis. Valerius maxim⁹. Paulus Orosi⁹. De vita pat̄ri
De vita frat̄ri. De septē donis. Allegant z multū aliū sa-
pientes. sed quia non ita frequēter ipsos non curauit
nominare.

Tabula generalis

Incipit tabula generalis

huius prime pris summe Anthonini que habet titulos viginti. quoz quilibet habet capitula multa q capitula habent plures. s.

Titulus primus

de anima in comuni.

Caplm. j. de aie similitudine ad deū.

Caplm. ij. de mira nobilitate aie.

Caplm. iij. de beneficijs anime colaris q ad sciētias. artes. z frutes.

Caplm. iiii. de quidditate anime et proprietatibus eius.

Caplm. v. de imortalitate anime.

Caplm. vi. de unione eius ad corpus z multiplici accione huius vocabuli.

Caplm. vii. de qualitate hominis z eius excellētia.

Caplm. j. de potentijs anime in comuni.

Caplm. ij. de vegetatiua z sensitua.

Caplm. iij. de singulis quinqz sensibus exterioribus et quomodo eis homo aburitur.

Caplm. iiii. de locutione z multiplici vicio eius.

Caplm. v. de sensibus interioribus.

Caplm. vi. de fantasia.

Caplm. vii. de somnijs quo ad varias causas z modos eorum.

Caplm. viii. de estimatiua z cogitationibus.

Caplm. ix. de memoria z vtili eius exercatio.

Caplm. j. de intellectu possibili z agente.

Caplm. ij. de multiplici oculo varie exercendo.

Caplm. iij. de tribus requisitis ad bene videndum cor poraliter z spiritaliter.

Caplm. iiii. de his que impediunt visum vel auferunt visum anime.

Caplm. v. de illuminatione aut recuperatōe visus spiritalis.

Caplm. vi. de oculo dextero interiori. et de exercitio intellectus speculatiui. z ibi de multis speculis ad videndū et de emigratibus figurarum scripture.

Caplm. vii. de oculo sinistro. id est exercitio intellectus practici septem modis exercendi.

Caplm. viii. de ratione superiori et inferiori et ex quibus causis contingit rationem ligari.

Caplm. ix. de sinderisi.

Caplm. x. de conscientia.

Caplm. xi. de actu intellectus quomodo videlicet animi cognoscit corporalia spiritalia. angelos vel deum.

Caplm. j. de comparatione voluntaris ad intellectum.

Caplm. ij. de libero arbitrio.

Caplm. iij. de voluntario z inuoluntario.

Caplm. iiii. de actibus voluntatis ab ipsa imediate illis aia. Et de ipso velle quod est eius primus actus.

Caplm. v. de secundo actu voluntatis que dicitur frui.

Caplm. vi. de intentione qui est tertius actus voluntatis.

Caplm. vii. de electione quarto actu voluntatis.

Caplm. viii. de consilio quod precedit electionem.

Caplm. ix. de consensu. sexto actu voluntatis.

Caplm. x. de imperio voluntaris.

Caplm. xi. de vtu octauo actu voluntatis.

Caplm. xij. de bonitate z malicia humanorum actuum.

Caplm. xiii. de exercitio voluntaris quomodo cor sit exercendum.

Caplm. xiiii. de voluntate z opere exteriori quomodo se habent ad inuicem in merito vel demerito.

Caplm. xv. quomodo a voluntate bona non possunt procedere mala.

Caplm. xvi. de sensualitate. id est appetitu sensituo.

Caplm. xvii. de triplici morte z nuncijs et miserijs mortis et multis alijs circa mortem.

Caplm. xviii. de tribus nouissimis mortis. scilicet ad animam separationem presentationem z sententiationem. Et ibi de ratione reddenda de vocatione multiformi. z de iugi operatione in domini vinea.

Caplm. xix. de sententia infernali contra reprobos et de septem penis inferni.

Caplm. xx. de sententia saluandorum. z de sex miserijs mundi z bonis glorie.

Caplm. xxi. de his qui sententiantur ad purgatorium. et de penis atqz suffragijs purgandorum.

Caplm. xxii. de cognitione anime separate.

Caplm. j. de triplici causa peccati. scilicet ignorantia fragilitate z malicia.

Caplm. ij. de prima passione amoris. z multiplici amore atqz effectu eius.

Caplm. iij. de secunda passione que dicitur odium.

Caplm. iiii. de tertia z quarta passionibus que dicuntur desiderium z abominatio.

Caplm. v. de quinta passione que dicitur delectatio vel gaudium.

Caplm. vi. de sexta passioe que dicitur dolor vel tristitia.

Caplm. vii. de septima passione que dicitur spes.

Caplm. viii. de octaua passioe que dicitur desperatio.

Caplm. ix. de nona passioe que dicitur audacia.

Caplm. x. de decima passioe que dicitur timor.

Caplm. xi. de finali passioe que dicitur ira.

Caplm. xii. de causa exteriori ipsius peccati.

Caplm. xiii. de tentatione multiplici videlicet mundi carnis z diaboli.

Caplm. j. de multiplici diffinitione peccati.

Caplm. ij. de varia diuisione peccatorum.

Caplm. iiii. de xxij. nocumentis peccati mortalis.

Caplm. j. de causa peccati originalis z eius pena.

Caplm. ij. vtrum beata virgo fuit concepta in peccato originali.

Caplm. iiii. de conceptione beate virginis per modū sermōnis.

Caplm. j. penes quid attenditur grauitas varia in peccato mortali. z de. xvj. regulis per quas potest cognosci quando aliquid est mortale.

Caplm. ij. de nocumento peccati mortalis in presenti vita.

Tabula generalis

Caplm. iij. quō a deo puniunt in alia vita et de penis damnatorū et cognitiōe eorū.

Titulus. 10. de peccato veniali.

Caplm. i. quid dicat veniale peccatū. Et de nocumēto ei⁹.

Caplm. ij. de purgatorio et suffragiis mortuorū.

Caplm. iij. de indulgentiis.

Titulus. 11. de lege cōmuni.

Caplm. i. de sempiterna lege ordinata ad caritatem.

Caplm. ij. de actibus et proprietatibus et utilitatibus legis.

Titulus. 12. de lege eterna.

Unicus caplm. quō omnia subiciuntur legi eterne. id est voluntati dei. Et quod deus vult novem a nobis.

Titulus. 13. de lege naturali

Caplm. i. quid sit lex naturalis. et quomodo instigat ad bonum multiplex.

Caplm. ij. de multiplici bono quod docet lex naturalis.

Titulus. 14. de lege mosaica.

Caplm. i. de lege divina in cōmuni et eius excellētia.

Caplm. ij. de conditionibus legis illius quod ad latorem et receptorem.

Caplm. iij. de preceptis moralibus ipsius legis in cōmuni et superadditis.

Caplm. iiij. de decalogo et singulis in particulari.

Caplm. v. de preceptis ceremonialibus sub quadruplici differentia.

Caplm. vi. de preceptis iudicialibus.

Titulus. 15. de lege euāgelica

Unicum capitulum agens de convenientia temporis: De comparatione et excellentia eius ad veterem. De gratia. sacramentis. preceptis et cōsiliis et de duratiōe eius.

Titulus. 16. de lege que dicitur consuetudo.

Unicum capitulum. agens de quidditate consuetudinis. Et quomodo facit aut tollat legem et de differentiis triplicis consuetudinis.

Titulus. 17. de lege canonica.

Unicum capitulum. agens de preceptis ecclesie de regulis scriptis. de decretis. de decretalibus epistolis et de auctoritate doctorum.

Titulus. 18. de lege civili.

Unicum capitulum agens de tempore quo orta est. Et quando et quomodo ligat de diversitate ipsarum legum sub diversis nominibus et de effectu eius.

Titulus. 19. de privilegiis in cōmuni.

Caplm. i. per quem concedi possunt et quomodo tolluntur et quando.

Caplm. ij. de privilegiis ordinis predicatorum.

Titulus. 20. de regulis iuris que sunt in decretalibus et in libro secundo.

finis tabula.

Accipit prima pars summe maioris Antonini archiepi. In qua parte ponuntur viginti tituli. Et est titulus primus de anima in comuni. Capitulum primum de ipsius anime similitudine ad deum.

Enite audite et narrabo omnes

nes qui timeris deū contra fecit aie mee. Ps. lxxv. Inuitat ps. In oēs. sed timētes deū ad considerandū magnificam nobilitatē aie rōnalis et q̄ in numerosa bona et magna p̄tulit ei altissimus. Qui enī non

Alia dicitur imago dei. Et propterea Gen. i. faciamus hominem. Alia est imago dicitur deus ad imaginem nostram. Et pheresi ponit. xxiiij. q. iij. c. penult. dicere animam nostram non esse imaginem dei. Et Aug. in li. de trini. dicit. Licet anima nostra non sit eius nature cuius est deus. ubi tamen imago eius querenda est quo nihil est melius. Nec ergo anima non est similitudo omnimode identitatis cuiusmodi est filius. Unde Ambrosius tractans illud. De quo quis erit filius tibi. dicit. Nō vtiq̄ nullus. q̄ imago patris est filius. de peni. dist. i. sequē. S. post. c. importuna. sed est imago representatiōis habēs plures similitudines p̄portitiōis ad ip̄m deū. Nā vt dicit Ru. ex d. sum. trinita. et fide carbo. c. dānamus. Inter creatorē et creaturā non potest tāta similitudo notari quin maior dissimilitudo sit notanda. Nouē ḡ similitudines s̄m p̄portitiōē inter deū et aiam q̄rū ad sua naturalia possunt notari. Et p̄ma est. q̄ deus vn̄ est in essentia. Exo. xx. Deus tuus vn̄ est. et aia nra vna est in essentia. licet enī corpus nrm a p̄ncipio p̄ceptiōis habeat primo aiaz vegetatiuā et p̄tē aiaz sensitiuā. Et in plānis alia sit aia vegetatiua qua crescūt et fructificāt alia in brutis animalib. qua sentiunt et vegetant in bove tñ cū infundit aia ipsa aia rōnalis essentialiter vna est. habēs p̄fectionē ois aie. id est solū intelligēdi potentia sed etiā sentiēdi et vegetādi. Scda similitudo. deus trin̄ est in p̄sona. iuxta illud p̄ma Job. v. Tres sunt qui testimoniū dāt in celo. pater verbū et sp̄s rituscus. Et aia est trina in potentia. i. memoria intellectū et volūtate. In h̄ tamen dissimilitudo. q̄ tres p̄sone diuine sūt deus sed potētē aie nō sunt essentia aie sed vires eius ab ea fluētes. Tertia deus est simplex omnino ita q̄ nulla compositio in eo reperitur. et neq̄ ex materia et forma. neq̄ ex subiecto et accidēte. nec ex esse et essentia. Et aia nra simplex est q̄rū ad hoc q̄ nō est composita ex materia et forma. put est hō ex corpore et aia et alia corporalia. Quarta deus est immortalis. i. i. bimo. i. Regi secūloz immortalis rē. Et aia immortalis iuxta illud. Sap. iij. Iustoz aie in manu dei sūt rē. Vbi sunt oculis insipientiuoz mori. illi autē sūt in pace. Considerata enī aia s̄m substantiā suā vt dicit. Vincen. in speculo historiali. incorruptibilis est q̄ nō est ex p̄trarijs eius suba nec aliqd̄ sue nature p̄trariū habet a qua possit corrūpi. Sicut considerata q̄rū ad formā q̄ est potētia intelligēdi. q̄ intellectus est capax oim formaz intelligibiliū q̄ p̄ se sunt incorruptibiles. Sicut considerata ad finē suū. qua data est ei virtus speculatiua et motiua p̄ qua se pōt ordiare ad summū bonū. scdm h̄ manet volūtate primi incorruptibilis et magnitudinē pene vel p̄m̄. Ex creatōe habet vt actiōe alterius nō possit corrūpi. nisi ex actiōe dei. Ex resolutione vero ad finē habet q̄ velit deus eā nō corrūpi bec ille. De immortalitate tamē anime plen̄ infra p̄babitur. Quinta similitudo. deus inuisibilis est. Job i. Deū nemo vidit vn̄q̄. Est enī sp̄s. Job. iij. Deus sp̄s est. et sensus corporalis nō est apprehēsiuus rei sp̄ialis s̄ corporalis. Qd̄ autē dicit Jacob Gen. xxxij. Vidi deū facie ad facie. intelligendum est s̄m m̄grm in. ij. senten. quia vidit aliquē angelū in specte corporali apparentē. deus representantē. ita et aia inuisibilis est. i. q̄ sp̄itus est. Vñ xps in cruce ait. Luc. xxij. In manus tuas dñe cōmendo sp̄itū meū. id est aiam. Vñ oculis corporeis videri nō potest. Qd̄ autē dicit Greg. in. ij. dialogoz beati Benedictum vidisse animam sororis. i. Scolastice in modum colūbe in celū ascendere nō est intelligendū aiaz esse talis forme vel cuiuscūq̄ corporalis. sed ad ostendēdū puritatē illius apparuit illi tale animal ex aere formatum.

Nouē sūt similitudines inter deū et animā ad sua naturalia.

Et aia nra simplex est q̄rū ad hoc q̄ nō est composita ex materia et forma. put est hō ex corpore et aia et alia corporalia. Quarta deus est immortalis. i. i. bimo. i. Regi secūloz immortalis rē. Et aia immortalis iuxta illud. Sap. iij. Iustoz aie in manu dei sūt rē. Vbi sunt oculis insipientiuoz mori. illi autē sūt in pace. Considerata enī aia s̄m substantiā suā vt dicit. Vincen. in speculo historiali. incorruptibilis est q̄ nō est ex p̄trarijs eius suba nec aliqd̄ sue nature p̄trariū habet a qua possit corrūpi. Sicut considerata q̄rū ad formā q̄ est potētia intelligēdi. q̄ intellectus est capax oim formaz intelligibiliū q̄ p̄ se sunt incorruptibiles. Sicut considerata ad finē suū. qua data est ei virtus speculatiua et motiua p̄ qua se pōt ordiare ad summū bonū. scdm h̄ manet volūtate primi incorruptibilis et magnitudinē pene vel p̄m̄. Ex creatōe habet vt actiōe alterius nō possit corrūpi. nisi ex actiōe dei. Ex resolutione vero ad finē habet q̄ velit deus eā nō corrūpi bec ille. De immortalitate tamē anime plen̄ infra p̄babitur. Quinta similitudo. deus inuisibilis est. Job i. Deū nemo vidit vn̄q̄. Est enī sp̄s. Job. iij. Deus sp̄s est. et sensus corporalis nō est apprehēsiuus rei sp̄ialis s̄ corporalis. Qd̄ autē dicit Jacob Gen. xxxij. Vidi deū facie ad facie. intelligendum est s̄m m̄grm in. ij. senten. quia vidit aliquē angelū in specte corporali apparentē. deus representantē. ita et aia inuisibilis est. i. q̄ sp̄itus est. Vñ xps in cruce ait. Luc. xxij. In manus tuas dñe cōmendo sp̄itū meū. id est aiam. Vñ oculis corporeis videri nō potest. Qd̄ autē dicit Greg. in. ij. dialogoz beati Benedictum vidisse animam sororis. i. Scolastice in modum colūbe in celū ascendere nō est intelligendū aiaz esse talis forme vel cuiuscūq̄ corporalis. sed ad ostendēdū puritatē illius apparuit illi tale animal ex aere formatum.

Septa deus est vbiq̄. Dicit. xvij. Celū et terrā ait ego impleo. Locus est in toto vniuerso nō clusus et torus in qualibet gre eius q̄ indiuisibilis est et vbiq̄ influet et operat virtus eius. et si nō vbiq̄ manifestet glām eius

Eodem tit. ca. v. i. Job. iij

timēt deū nō curant talia cognoscere sed solū corporalia et mādana. Considerans autē istā nobilitatē aie deuorus Bern. in li. medi. Quia inquit insignita dei imagine decorata similitudine redēpta xpi sanguine. despolata fide. doctara sp̄i deputata cū angelis. capax beatitudinis. heres bonitatis p̄ceptis rōnis. quid tibi cū carne. q. d. quōdolum vacas corpori. puidēs sibi. nō tibi. subijciens te sibi cum sis ita nobilis et magnifica. et ipsa ita vilis et fetida. Eius pulcritudinē et exaltationē p̄grue figurauit hester que pulcherrima naturā ornata p̄ rpa multiplici puenit tandē ad m̄rmonij p̄sumationē feliciter cū Assuero cū ipso summo monarcha cōregnās. Vasti etiā pulcherrima regno priuata. q̄ mādati eius obedire p̄cepit. vt p̄s in li. hester. ij. c. Interpretat hester humilis vel electa in rpe. et signat aiam q̄ a deo eligit et p̄ humilitatē eius electio incitaf. Nec pulcherrima est in sui essentia s̄ pulcherrima ad huc reddidit q̄ vt in grata et supba. dignitatē suam. Peruenit autē ad p̄sumatū m̄rmonij cū assuero qui interpretat beatitudo figurās dñm Iesum xpm cum p̄fecte eius vn̄ in glia supna. regnās cū cōincertnū vbi p̄sequitur oimoda sui p̄fectionē. Vasti autē signat q̄libet aiam et si pulchra in sui natura. sed tñ q̄ dei mādati obedire cōtenuit reprobat. et regno infelicissima priuaf. Ad h̄ autē obprobriū venit. q̄ vt in grata et supba. dignitatē suam et a quo habuit nō intelligit. sequēs instigationem carnis. Qd̄ inuit salomon. Lanti. i. dicit. Si te ignoras o pulchra inter mulieres. egredere et abi post vestigia gregū. id est si p̄ q̄ te nō cognoscis. et dignitatē et p̄ditionē tuā nō attendis pulcherrima mulier. id est creaturaz h̄ tibi sequit. Egredere. id est egredieris de domo paterna vt p̄dignus filij in regionē longinquā de domo p̄prie p̄sciētie nobi. id est abibis post opa carnalia q̄ sunt signa greguz id est brutoz animalium. Homo enī cū in honore esset non intellexit cōparatus est iumentis insipientib. rē. Hoc autē nō agit qui nobilitatē et aie p̄ditionē nō attendit. Vñ Hugo de arra aie xpi loquēs ait. o si teipam videres. si pulchritudinē tuā attenderes nunq̄ aliaz creaturā q̄ te ipam magis amares. Venite ḡ et audite q̄ta fecit deus aie rōnali. nā et si q̄rū ad corp̄ etiā fecit multa et magna. fecit aie magna q̄rū ad naturalia q̄ formauit. fecit aie maiora q̄rū ad virtualia quibz decorauit. fecit aie maiora q̄rū ad supnalialia. que ei p̄parauit. Unde si deca querat illud quod xps dicit Math. xxij. Qui est deus imago. Nam et dicit ps. In imagine pertransit homo. Rūderi potest. Est imago aia increate deitatis q̄rū ad naturalia. est imago aia incarnate vitari q̄rū ad virtualia. est imago aia glificata intellectualitatis q̄rū ad supnalialia.

Quantū ad primū .s. i.

Titulus Primus

vt in celis. Et anima nostra est tota in toto corpore. et tota in omni parte eius. Hō enīz uiuit corpus nisi anima presente inquit Aug. de pe. distin. j. resuscitatus. Ita etiam nō uiuit nec sentit aliqua pars corporis nisi p animā. et quia anima nō est q̄tra dimensiuē. ideo vbi est. ibi tota est. Unde cū ledit aliqua pars mīma etiā sentit q̄s dolorē. quia ibi est anima que uiuificat illā partē. Se prima deus est vnū principium vniuersi seu mundi a quo omnia p̄cesserunt. Apo. j. Ego sum alpha et o principium et finis. et homo est vnū principium mundi minoris. id est totius generis humani. quod p̄cessit ex eo q̄s cum ad corpulentā subam. Adam et primo solus forma tus est et de eo tua et ex illis alijs. Nec similitudo imaginis ponit ab Aug. xxxij. q. v. hec imago. Sed quia hic a gif de anima nō de toto hōie. ideo ista similitudo Aug. dimit ti potest et ponat alia. s. q. deus est impassibilis Malach ij. Ego deus et nō mutoz. et aīa nō quidē imutabil om nino sed p alterationē seu lesionē naturaliter. Naz quod aīa damnati patiat in inferno vel purgatorio ab igne. hoc agit ignis nō naturaliter sed vt instrumentū diuī ne iusticie acerbissime crucias. Octauo de^o in se gau diosa et anima est naturaliter gaudiosa qz est apra na turaliter p̄cipare eius beatitudinē. Unde dicit beatus Tho. q. hō nō p̄r diu stare in tristitia quin p̄uertat se ad aliq̄d gaudij et delectationē. et ideo si nō se exercet in gaudio et delectationē spiritaliū imergit se delectationi bus mūdi. Nono deus est intelligibilis et actus intel ligit infinita. et est volibilis omnis boni. et aīa nostra est intellectiua et in potētia ad intelligendū infinita. et vo lens naturaliter bonū et infinitū bonū. Magna vīez sunt ista q̄ fecit de^o aīe. et ideo recolēda. et tā pulcra ima go conseruanda. nō minus q̄ pictura dei.

Quantū ad secundū .§. II

Anima ē imago in carnate fi tatis.

Mouē mo dis porta tur ima go xpi spi ritualiter.

Anima est imago incarnate veritatis mediantibus virtu tibus quas nō a se habet sed infusas a deo. Vñ aīa ra tionalis est adhuc pulcior qz porior est grā vñ p̄cedūt p̄tutes q̄s natura fm Amb. de ple. dis. ij. reuera. Et fm hoc est aīa imago veritatis incarnate. id est xpi. iuxta illud Roma. viij. Quos p̄scuit hos et p̄destinauit p̄formes fieri imaginis filij sui. Et. j. Cor. xv. Portem^o imaginez celestis. s. xpi. qd̄ fit imitatio virtutes eius et habēdo spi ritualiter nouē similitudines p̄dictas scdm̄ p̄portionē in ter deū et aīam. Primo videlicet sicut aīa est ynalita et tu sis totus vnum cū deo vnus et p̄ p̄formitatē volun tatis. j. Cor. vj. Qui adheret deo vnus spiritus est. euz eo. s. p̄cordādo se cū voluntate sua vt xps qui dixit. Nō mea voluntas sed tua fiat. Matb. xxvj. Secdo sicut anima est trina in potētia. et tu sis trinus in dilectione scilicet dei tui et proximi fm illud. Diliges dñm deū tu um ex toto corde tuo et proximum tuū sicut te ipsum. Lu. x. Quod fecit xpus Apo. j. Dilexit nos et. Ter tio aīa est simplex et tu sis simplex nō duplex habēs in omnibz rectā intentionē. quia si oculus tuus fuerit sim plex. totū corpus tuū lucidū erit. Lu. xj. Petrus in pri ma canonica. c. ij. de xpo ait nec dolus inuētus est in ore eius. Quarto aīa est imortal et tu caueas tibi a pec cati. qz vt dicit Ezech. xviij. Anima que peccauerit ip̄a morietur nō q̄sum ad substantiā. sed q̄sum ad gratiam qua p̄riuat per mortale. et per venialia disponit ad mortale. j. Pe. ij. de christo dicit peccatū nō fecit. Qui to aīa est inuisibilis et spiritalis et tu occultes opa tua bona ne videantur. vt vitēs superbiam et inanem glo riam. Matb. vj. Attendite ne faciatis iusticiā vestram coram hominibz. Sint ipsa opera spiritalia separata a vita carnali sensuali. quia spiritus carnis et ossa non habet. Luc. xxij. Sic christus mundato leproso p̄ce

pit vt nemini diceret. Matb. vij. Secro anima est in toto corpore ybiqz. et tu sis circūspectus quo ad om nes potentias interiores et exteriores ne ex aliqua parte diabolus valeat intrare nec per visum nec per audiam nec per cor et huiusmodi. Abacuc. ij. Super custodiam meam stabo. Septimo anima est impassibilis et tu nō mouearis tribulationibz et angustijs oblitus iniuri arum omnium. Xcui. xij. Nec memor eris in iure ciuius tuoz. exemplo christi qui semp siluit et patiens fuit. Est octauo anima gaudiosa et tu gaudeas semp nō in mun do. sed in deo et bonis operibz. Semp peccator de pec cati doleat et de dolore gaudeat dicit Aug. de pe. cil. ij. si ap̄tus. ad Phil. iij. Gaudete in domino semp.

Nono anima est intelligibilis. veritatis. et volibilis bonitatis. et tu ergo vaces veritati per lectionem et audi tionem diuinorū et verum bonū nō falsum et apparen s appetas. Nam fm Diego. Qui ea que dei sunt sciunt. a domino sciuntur. et qui ea que dei sunt nesciunt. a do mino nesciunt. distin. xxxvij. Semper xps mente gau debat et veritatē speculabat. Quia etiam in baptis mo anima per fidem efficitur sp̄sā christi ip̄e ch̄stus p̄mo cōfert ei nouē ornamenta virtutum que ip̄se habuit. Et hec notantur in auctoritate Ezech. xvi. vbi sic dicit sp̄s sus. Laui te aqua et mūdavi sanguinem tuū ex te. vñ p̄ te oleo. vestiui te discoloribus. colcaui te iacincto. et p̄ te bysso. indui te subalibus. ornaui te ornamento. et di armillas in manibus tuis. et torques circa collum tuū. dedit in aure sup os tuū. circulos aureos in auribus tuis et coronā decoris in capite tuo. ornata es lauro et ar gento. Dec ibi. Ubi cōsiderandū qz aīa lora est aqua ba ptismi et sic mundata a sanguine peccatorū. Vñ oleo crismatis. et tunc aīa intus ornat auro gratie et corp̄ ar gento dare fame. tunc primo induit eaz subtilibz. id est camisiā subtili fidei. qz transcendit rationē ea que sunt fidei. Secdo induit eā vestitu deaurato caritatis. Ter tio clamide discoloribz id est diuersorū colorū. id est vlti mō aīa q̄ dicit oīs virtus et sic vana. Quarto cingit angulo bisino castitatis et abstinentie que p̄tinent ad temperan tiam. Quinto calceat iacincto colore ceruleo. s. simile celo. id est spe eternorū et desiderio celestium. Secro ornat in brachijs fortitudinis et exercitio bonorū operū. Septimo ornat torque auro circa collū. s. prudentie. Octauo appēdunt in aures in auribz humilitatis qui dem et obedientie in aduersis. et p̄tantie in p̄speris. Lan dem nono coronat corona decoris in capite. s. p̄seuerantie. Nam vt dicit Bern. Sola p̄seuerantia coronabit. Dis omnibz ornamentis fuit xps ornatus. Nā q̄sum ad fidem habuit eā nō sicut nos qz dare deum videbat. sed q̄sum ad id qd̄ est p̄fectionis in ea. s. assentiendo omni veritati diuini^o reuelate. Specie hō q̄sum ad glorifica tionē corporis futurā vt ergo portetis imaginē celestis. induimini dñm Iesum xpm. Roma. xij.

Quantū ad tertium .§. III

scz supnalicia que anime p̄parate sunt. est imago glorifica te intellectualitatis. id est angelorum sanctorū. j. Cor. ij. Oculis nō vidit. nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. q̄ p̄parauit deus diligētibz se. s. bona glie q̄ an geli possidet in patria. ad quā hōies ascendentes equa les sunt angelis dei. ait xps. Matb. xxij. Mouē autē sunt ordines ip̄ozum angelorū. inquit Diego. de peni. distin. ij. §. principij. Angeli archangeli. potestatis. vir tutes. principatus. dominatiōes. throni. cherubin. sera phin. Hōies autē nō facient ordinē decimū de per se in gloria sed assumuntur anime sanctorū ad diuersos ordi nes angelorum secundum differentiam meritorum. Et quis quilibet ordo possideat aliquod donū excellētē

Ca. 2. De mira nobilitate anime

vnde denominat vt dicit mgr in .ij. sent. dist. ix. nihil in
singulariter. Participat q̄ qlibet anima brā cū oibz or
dibz aliqd. Nā seraphica est p̄ amoris ordinē. Interp
tatur enī seraphin incendēs. et Esa. xxxi. c. dr. Uir dñs
cui⁹ ignis est in syon: et camin⁹ eius i hierlm zc. Est aīa
cherubica p̄ cognitōis plenitudinē. Interpretatur enī che
rubin plenitudo scientie. ad Heb. viij. Vna sciet me di
cē dñs a maiori vsqz ad miore. Greg. iij. mora. Quid
est qd̄ nesciant q̄ scientē oīa scūt. Et chronica p̄ premiū
quietā z securam tentionē. Thron⁹ dr̄ sedes nobil in q̄
quiescit et firm⁹ q̄s manet. Job. xvi. Sandiū vestz sez
supne glie: nemo rotlet a vob. Job. x. Ego vitā eternam
do eis. s. oibz meis: z nō pibūt in eternū. Est dominari
ua per summā puritatē. Nā dñs dominū esse nō pōt
esse liber a vicij z passiōibz z miserijs corpis qd̄ nō
sūt nisi in glia. Roz. viij. Jpa creatura liberabit a serui
tute corruptōis i libratē glie filioz dei. in mltz hic offen
dim⁹ oēs: s. i. ibi sine macula sūt aīa thronū dei. Apoc. iij.
Principatū habet aīa sūme dignitatē. nā oīs reges et
principes mūdi sunt. i. Reg. ij. vt sedeat cū pncipibz: et
solū glē teneat. fecisti nos deo nro regnū. i. reges. cātāt
sancti: vt dr̄ in Apoc. v. Virutē bz in se summe vigoro
sitas. z q̄ ad aīam in oīi virtute firmatā. mutata tñ
sūde in visionē z spe in possessionē. Et q̄ ad corp⁹ factū
in restructōe finali imortale z ipassibile. ps. Fluminis
imper⁹ lenificat ciuitatē dei. Imper⁹ aut̄ flumis signat p̄
fectionē virtutū. qz ad vsum nō pnt̄ vite. s. p̄fectissime
erūt in aīabz Apoc. viij. Non efurēt neqz sitient ampli
us zc. faciētes etiā miracula plima post mortē scri. Inf
portates repit̄ p̄ expōsionē demonū. Nā sic angeli scī
refrenāt maliciā demonū. ne tñ noceāt qntū vellent et
pape p̄ates. ita z sancti iuuāt nos p̄ malicias demo
nū spūaliter z corpali. vt p̄z ad corpa mltroz scroz. Ar
changeloznm caput p̄teratam anima p̄altissimā clari
tate z reuelationē magnoz secretoz. Angeloz aut̄ per
obediētie agilitatē parate sunt sp. z nil aliud p̄ in coroz
appetitū cadē nisi qd̄ deus vult: sic z de angel dr̄ i ps.
facientes s̄bū eius ad audiēdā vocē fmonū ei⁹. Et sic
anime p̄ bona supernalia collata est imago cor⁹ celest̄
hierarchie i patrie. S. si hic viuūt viciose efficiat imago
diuerz bestiaz. Roz. i. Mutauerunt glām incoru
pribil dei. i. glōsiam imaginē corruptibil hoīs q̄ drupe
dū serpenti. volucz z ceteroz. Dine z Boe. de philoso
phica solatōe. Euenit vt quē dūis vicijz trāstforma
tū videas hoīem estimare nō possis. Exemplificat d̄ di
ueris vicijz varijs bestijs assimilatis. superbia leoni.
Inanis glia pavoni. Inuidia linci. Auaricia talpe vel
serpenti terrā comedenti. Ira canī. Gula viso. Acidia
alino. Lururia porco. Timiditas ceruo. Instabilitas
aut̄: z bndi. Et concludit Boeti⁹. Itaqz sit vt q̄ probi
tate deserta in diuinā p̄ditionē transire nō possit verta
tur in beluā. Qd̄ et p̄ figurā ostensum est in Nabucho
donoz: qui p̄ supbia suam est in bouē ex homine cō
mutatus vt dicit Aug⁹. xvij. q. iij. Miror. Et tales pctō
res in alta vita sumūt imagines demonū. Unde Tre
noz. uij. Demigrata est sup carbonē facies cor. Demo
nes cōmunit pingūtur nigri. ad innuēdū obscuritates
et horribilitatē cor. Pro maiori aut̄ declaratiōe eius
quod est supra de imaginē. Nota qz q̄qz sunt q̄ deū di
uersimode rep̄ntant sez vestigiū imago: ad imaginē cē.
Similitudo z equalitas. Nūmo enī vestigiū rep̄ntat
illud a q̄ causalit̄ est exp̄ssus. cōfule sic imp̄ssio pedis re
licta in puluere. z silt cinis dr̄ vestigiū ignis. z sic qlibet
creatura irōnalis dicit̄ vestigiū dei. qz ipm̄ aliq̄ modo
rep̄sentat p̄ aliquā sui virtutē. Unde Job. xi. Forsitan
vestigia eius. s. dei cōphendes z vsqz ad p̄fectū oīpo
tenti reperies. Secō imago rep̄sentat illud a quo est p̄

ducta dare expresse. Et hoc duobz modis. quia vel spā
similitudine: sicut imago regis in filio. vel in figure silti
tudine: vtz de imagine regis expressa in nūmo. Ponit au
gustin⁹ in libro de decē cordis exēplū dicens. qz sic ima
go imperatoris. aliter est nūmo. aliter in filio. qz in filio ē
imp̄ssa fm̄ p̄uenentiā nature. in nūmo aut̄ nō. Sic et
tu nūmus dei es. Et h̄ melior qz cū qdā vita z itellecru
es. vt scias cui⁹ geris imaginē. nūm⁹ aut̄ nescit se habe
re imaginē imperatoris. Ponit etiā exēplū de imagine q̄
est in filio z in speculo. In filio enī hoīe est imago p̄ns
et ex h̄ est p̄ eius. In speculo s̄o imago nō est h̄ qz ipse
homo. et ex h̄ nō est p̄f eius. In filio regis est imago fm̄
equalitatē substātie. z ex h̄ rex est pater filij. In speculo
aut̄ longe ē a substātie. sic a simili. Fili⁹ dei est imago patr⁹:
et nunqz dr̄ cē ad imaginē. z h̄ p̄f idēp̄tātē nature ex
presse: quā dei fili⁹ rep̄ntat. Dō s̄o dr̄ imago dei p̄p̄f
idēp̄tātē similitudis. z dr̄ etiā cē ad imaginē p̄pter im
p̄fectōem siltitū dicit̄. Un̄ dr̄ Ben. i. faciam⁹ hoīem ad
imaginē z siltitudinē nrām. Nā hec p̄positio ad: distan
tiā significat. Tertio similitudo rep̄ntat eandē qlitatz
nō vt exp̄ssaz ab alio: vt ouū est simile ouo. nō tñ ē ima
go ouū: qz nō exp̄ssum ab ouo. Un̄ vbi cūqz est imago
est siltitudo. s. nō ecōuerso. Quarto eqle rep̄ntat illud a
quo est exp̄ssum p̄fecte. Nā eq̄litas nō est de rōne ima
ginis nisi p̄fecte qual est fili⁹ dei. Ex his elicit̄ q̄alq̄
creatura est q̄ nec imago est nec ad imaginē. vt creatura
irōnal. sed dr̄ vestigiū dei. Aliq̄ res est q̄ nunqz est ad
imaginē. s. imago dei tñ vt fili⁹ dei. Colof. i. Est filius
dei imago inuisibil̄ dei. Et h̄ p̄pter idēp̄tātē nature.
Aliqua creatura est q̄ est imago dei z ad imaginē dei.
vt hō qui p̄pter siltitudinē nō eq̄litar̄: s. p̄ortionis inter
deum z ipm̄ dicit̄ imago. z p̄pter imp̄fectōem siltitūdis
dicit̄ ad imaginē dei. qz s̄z nō habet idēp̄tātē nature
cum deo sicut dei filius. Raynerius post Tho. in par
te p̄ma. q. xij.

Capitulum Secundum de mira nobis litate anime.

Benedic anima mea

dominū: domine deus me⁹ magnificat⁹ es
vehementer. ps. cūj. In omnibz opibz suis
dominus magnificat̄. id est magn⁹ effiat nō in se q̄ au
geri nō potest. sed in nrī cognitōe. i. magn⁹ oñdit nob
in sua potentia. sapia. z beniuolētia. Qui fac magna et
infrutabilia z mirabilia absqz nūero. vt ait Job. Sed
inter omia opa sua ab extra: vehementer magnificatur:
id est magn⁹ et mirabil̄ oñdit in anime rōnalis creatōe
et bonoz innumerabilū eidem collatōe. Et ideo bndic
aīa mea dñm: benedic corde. ore. z ope. et vt frēqntius
benedicat frequenter considerare debet ipsius anime ex
cellentiam nobilitatem et pulcritudinē sibi collatam.
Sicut enim principū salutis est cognitō sui. ita causa
inertitū est ignorantia. Siquidē ignorantia mater cun
ctorum errorum ab omnibz vitanda est. vt dicitur. xxxij
viij. dist. Ignorantia. z permaxime ignorantia sui. Un̄
et querenti cuidā vnde posset beatus effia. responsum
fuit ab Appolline delphico. gnotissoliton. id est nosce te
ipsum. quod allegat Bernard⁹ ad Eugeniū scribens.
Quod sub alijs verbis notat Job dicens Uisitās spe
ciem tuam nō peccabis. id est considerans tuam essen
tiam. id est reipm̄: vt exponit Helinandus. Quid enim
prodest homini scire vires herbarū. virtutes celozum.
siderum cursus. hominū mores. naturalia cuncta sui
noticia postposita. Ipsam autem anime qualitatem
describit Salomon dicens Canticoz. i. Si te ignorās.
o pulcra inter mulieres zc. vt infra patet. Quarto sit
anime humane pulcritudo: nobilitas et refulgencia:
(a s)

Job. 5.

Job. 5.

Titulus Primus

et quanta sit circa hoc ipm ignorantia et quomodo possit
et per q media deuenire vt habeat ipsi anime natura:
et vtil noticia et recta vita pulcre et deuote et egregie on
dit Job. dñici cardinalis in itinerarij libro. exponens di
cta verba. Si te ignoras: o pulcra inter mulieres egre
dere et abi post vestigia gregum. et pasce bedos tuos in
pra tabernacula pastoz. In qbus qdem sbis spōsus
anime xps ipam spōsam alloqns tria de ipsa ondit

Can. i.

Primum est defectio cognitionis naturalis. ibi. Si te
ignoras.

Secundū est perfectio conditiōis humanalis. ibi
O pulcra inter mulieres.

Tertium est instructio pfectionis internalis. ibi. egre
dere et abi zc.

Inchoando a secun. §. I.

do cum sez dicit. O pulcra inter mulieres. notatur ma
gnitudo mirabilis excellentie anime. et tribus ibi posi
tis. scz pmo ex articulo vocatiōis cum dicitur o. secundo ex sub
stantiuo intellecto adiectionis: cū sbdit pulcra. tertio ex
termino cōparatiōis. ibi. inter mulieres. Ubi sciendum
q cū sacre scripture p̄tiosissima vba nullā supflūū nil
ociosum admittat. iste hō articulus seu interiectio o. in
cludat in omni vocatiōe. sequit̄ q vbi pōt intelligi vide
tur supflue annotari nisi debita ratio assignet. Et ideo
cōsiderandū est q o est nota admiratiōis. duratiōis. cō
passionis. reuocatiōis. affectiōis: et pfectiōis. Ex quibz
concludit q dño pdicente cum eā vocat o anima est ad
mirabilis. est durabilis. est interminabil. est desiderabil.
est amabil. et est cōmēdabilis. Pmo igit̄ dico q o no
tar admirationē. vñ cum de aliq admiramur tanq̄ ibi
deficiat spūs noster vltimā sram pferim⁹ ore q est scien
tie elementū finale v et in greco o. Unde et saluator admi
rans seu ad modū admirat̄ se hñs erga cananeā dixit
O mulier maḡ est fides tua. Mirabilis siquidē est ani
ma et a nobis incōprehēbilis p statu vie. et iuxta intel
ligentē facultatē nālem. Mirabilis vtiq; i essentia. mi
rabilis in capacitate. Nam quātūcūq; d̄s pficiat in sci
entia nihil est respectu eius qd̄ adhuc scire p̄t. Apparet
capacitas eius mira ex artubz adinuētis plibz et sciētis
varijs acditis ex s̄tutibus deser̄ priis: vt infra patebit
Mirabilis est in diuise imaginis p̄fluētia. vnitatem et
trinitatē sup oia distinct⁹ rep̄ntans vñ. patuit. Mira
bilis est in potētiāz plāitate. s. vegetatiua. sensitina. in
tellectiua. quaz q̄libet i plēs subdividit̄ vt infra ondit̄.
Mirabil in corpis p̄iunctōe. cū res tā nobil et magnifi
ca vniatur cū re tam vili et infima quale est corpus. et d̄
hoc etiam infra. Mirabilis est in corpali contagiōe. cū
mūda a deo creatur subito a corpore cui vniatur: inficia
tur. Et nō minus mirabilis in eius p̄ baptisimū mūda
datione. Mirabil est in sui corpis exercitatiōe p poten
tias ei⁹: de q̄ infra habebit̄. Mirabilis est i sui separa
tione a corpe et opey suoz retributiōe. de quibz etiaz tra
ctabit̄. Mirabilis demū in defūcti corpis reassumptio
ne. Secundo: o est nota duratiōis. Et p̄t post. iuxta
illud Apocalip̄. i. Ego sum alpha et o: p̄m⁹ et nouissim⁹.
vbi a denotat eternam durationem ex parte ante. quia
nulla littera ante eam. O vere ex parte post signat dur
ationē. quia nulla littera sequitur fm grecos. Anima
igitur humana nō habz duratiōem ex parte ante. quia
creata est in tempe. sed ex parte post: quia nō terminat̄
sed est p̄petua et immortalis. et de eius immortalitate ple
nius infra agetur. Et sicut finis alphabeti est o fm gre
cos. ita finis omnium celez et creaturarū est anima ratio
nalis. Et ideo postq̄ omnia creata sunt demū ipsa crea
ra sunt et propter ipam creata sunt omnia. finis enim et
si sit primū in intentiōe. est tamen vltimū in efectione

Declra. o
scz p̄t no
tare.

ca. p̄c. §.
i. z. 3. i. fi.
titu. 2.

ca. vi. e. ti.

ti. 5. p. to.

cod. ti. c. 3

operantis. Omnia inquit Aug⁹ super Genesim. fect
deus propter bonitē. boiem aut̄ p̄ter seipm. Tertio
o est nota p̄passiōis. fm illud Tren. iij. O vos omnes q
transitisq; viam attendite et videte si est dolor sicut sic̄ vo
lor me⁹. Consuevit enī p̄sona afflicta de se v̄l alteri affli
cione multū dolens. frequēter cū suspirijs emittere o. in
qua ois vere vox terminat̄ lāguētis. Nulla etiā s̄rans
format̄ pleno ore nisi o. Et nlla aprior ad clamādū q̄ o.
Audi o anima deū tibi loquentē et dicentē o. et non re
spicias reprim auriōz. Tibi enim cōparatur. quia in
peccatis fuisti. Tibi enim comparatur que tam nobil
lis et ad mirāda ad tantā miseriam es deducta vt pec
cato sis subdita: et de regina vniūsoz sis corporis vili
ancilla effecta. Tibi cōparit̄ que eras celum diuinū et sa
cra es demonū p̄hanū. Tibi cōparit̄ cui fructibz ageli
nūc impane demones. O si tu videres tuā dignitatē
per grām et nobilitatē: p̄ naiyrā. et demū scires ad quaz
infelicitatē te deducit peccm. q̄ntū tu clamares o in cel
santer. Ille suspirat vt suspirare te doceat. dolores affli
git vt de te tu p̄fecte doleas. Et lāguores et dolores ipse
adhuc plangit in cruce et clamore valido. vt perpedas
extēde q̄ntū tu debes dolere que cōmissisti peccatum.
Quarto o est nota affectiōis seu desiderij dilectionis
qd̄ exprimebat psal. cxvij. dicens. O dñe saluū me fac
o dñe bñ p̄spare. A pueri et turbis clamātū est in bezaibz
eo osanna. et affectu corz ad xpm. Marb. xxi. Tolens
ergo de⁹ insinuare q̄nta affectōe d̄siderio et amore vocet
animā: vt spem generet atq; dilectionē recipiā dicit: o
pulcra. ope nāq; ondit̄ quicqd̄ expr̄sserat voce q̄. i. soler
ter te errantē quesuit: p̄ditā rediit. Accendit lucernā
fidei totā domū p caritatē euertit inuentis letat cū an
gelis. et si corā homibz vere tristat: portat in humeris
ducit ad caulas. totā curiā gaudio et tripudio iubens
p̄ symphoniam et chor: etiā cū vicinis iocundari vt para
bolice h̄ Lu. xv. Quinto o est nota reuocatiōis sive
secunde vocatiōis. exp̄ire in te rogo vsum vocatiū si alis
nō notasti. qm̄ qui aliū vocat. in p̄ma voce o non oppo
nit. in scda apponit. in tercia non replicat o. in q̄tra ho
itez dicit o. Et sic deinceps anteq̄ n̄ deat ille. in dispa
ri sine o: et i pari cū o format clamorē. Cum itaq; audis
q; tue vocatiōis p̄ponit o. scito te alias ab eodē vocatū
et accusa tarditatē tuā. et venerare cū ḡtariāctōe boni
tatem et pietatē suā. Te quippe pmo vocauit p creatōz
inserēs in natura suū p̄m⁹ appetitū. iux illd̄ B̄oetij. In
serta est naturalit̄ mētibz hoim veri summiz: boni cui
piditas. Et nūc vocat p noui lumis infusiōe vt aliorū
conscēdas Et s̄sorsitan te vocauit summo mane pueri
cie in terijs a dolēscētie. septa iuuentutis. nona virilitatis
et tam venisti ad vndecimā senectutē saltem sic p̄o te
vatigato n̄ de. pare vocanti. vineā intra. pro ipso labo
ra. plus acceptura q̄ tu scires petere. vt h̄ in parabola
Marb. xxi. Sexto o est nota p̄fectiōis: vocat enī te p
o. vt p̄fecte sc̄qris quā vult facere p̄fectā ipse. Perfectus
aut̄ d̄ cui addi nihil p̄t de eēntialibz sine sp̄cifica mu
tatiōe ipi⁹ cui sit additio tal. et hoc mō dicit̄ sunt p̄fecti
celū et terra et ois ornat⁹ eoz. Gen. i. Licet enī hō porue
rit esse p̄fectior in accidentibz. vt scz nō potuisse peccare
si habuisset maiorē grām et b̄mōi. in essentialibz hō nō.
Nā si adderet d̄s aliq̄ aīe sup potētiā itellectiua. q̄ essen
tialē p̄fectōz ipoztarēt. ipa aīa nō eēt ei⁹ s̄dē sp̄ci cū pu
ma. et sic d̄ alijs. Essentialit̄ est linea qdā seu lineā. O
aut̄ vna linea pficiat q̄ p̄ncipiū fini p̄iugit. et iō p̄fectior
ceteri. Ipsiq; o nulla p̄t fieri additio sine sui mutatiōe.
Considera igit̄ anā dā lineā qdā mō eēt aīam tuā. cui⁹
p̄ucus p̄m⁹ ē de⁹. A p̄ucto enī inchoat̄ lineā: et p̄uctus
indivisibilis est. sic et deus ex cui⁹ mātibz tu x̄p̄sti p̄ forma
tione. Mediū hui⁹ linee est fuga tua ab eo q̄ longe recit

Ca. 7. De mira nobilitate aie

dens ab ipso longissima linea in obliqua p transuersus
 duristi ab ipso pncipio pncipue magi distado. Et vbi ve
 nit plectudo rps. pncipus pm^o vnu^o e ultimo. qn. l. ver
 bu caro factu e. Job. i. Verbu. ecce pncipus pm^o caro. et
 ce pncipus vltim^o factu est. ecce vno pncipoz. Sicqz ve
 nit ad pfectu huana nafa hic p o vocitata. Quattade
 cima fra in alfabeto nro eo. z in terna thesseredecade
 vno describit naturaz i xpo a Matheo. in. i. c. Dic eni
 q ab abraa vsqz ad dauid sunt generatões. xij. z a da
 uid vsqz ad trāsmigtiōē babilonis. xij. z a trāsmig
 tiōē vsqz ad xpm. xij. vbi magnū innuit sacm. Aia
 eni in pncipio ane qz p triplez o ad dnm suspirabat.
 pmo p o vices O sculet me. suspiravit p scdm di. osculo.
 suspiravit p tertiu di. ois sui. Trinā eni pfectōz deside
 rer aia: pna est vniōis q fit p incarnatōz. Scda ē opa
 tiōis q dat pfecte gñe ifusionē. Tertia ē nature z cōica
 tiōis seu glificatiōis q fit p vltime beatitudis accepno
 nem. Prima thesseredecades incipit ab abraam cui in
 carnādi verbi scā ē remissio pma. Scda incipit a Da
 uid q tam pfectus fuit cui dñs dixerit. Inveni hoīem
 fm cor meū. Tertia pfectio exorūt in trāsmigtiōē a ba
 bylōe ad hierlm patriā repromissiois iocūder z psumat
 in xpo nunqz intermediādo. Ttes nota q o est lra quar
 ta vocalis vt cū te p o a dño sentis vocari. recorder q i
 parte tuo abraā tibi pmisit qtra generatōe reuertētur
 buc. Sen. xv. scz ad terrā pmissiois supnā patriā figu
 ranē z de filijs abraā scā est illa pmissio q sunt veri fi
 deles cū ope imitātes. Generatōes at ille spūales sunt
 et in qlibz pnt inueni. Nā pma est p fide scda p spem.
 tertia p caritatē. qtra p aduilationē seu humilitatem
 et tunc reuertens buc. qz buc me dignus eris. i. mei glo
 ria. Ideo igitur per o te vocauit. que littera est quarta in
 ter vocales. quia in quarta generatiōe virtutū supradī
 ctaz pfecta es. et o est nota pfectōis. O altitudo diui
 nariū sapientie z scientie dei: qz incomphensibilia sunt
 iudicia eius zc.

Scdo notatur excel. §. II.

lencia z nobilitas aie: et eoq assilat mlieri cū dz pulcra:
 pulcra sz mlier. Et ex isto vocabulo mlier. ipsa aia. Co
 parat angel. Repit in femis. Comēdat in sciētis.
 Decima fm scripfas genera rez significat p mlieres.
 Angelos siqdem qntū ad pmiū reperio a sumā verita
 te tam mlieres qz viros notatos in vno eodēqz smone
 vbi tractat pabola ouis z dragme pditaz. In inuētōe
 ouis perditē vocant amici z vicini. In inuētōe ho dra
 gme amice z vicine. vt hī Lu. xv. Sub noīe qz filiaruz
 hierlm interpellat aia angeloz subsidia. Dū ait Cañ. i.
 filie hierlm nolite plderare q fusca sim. i. obscurata p
 peccata. Dicunt siquidē angeli viri rōne victorie z ho
 stes nros demōes. mlieres rōne aut gñissime z attrabē
 tes venustatis. Triqz pulcior est vir mliere. sz spēs mu
 lier magi allecctua qz spēs viroz. O igit aia si te igno
 ras pulcritudinē tuā inf angelos qre. Est aia angelice
 nature p similit. z qsi vn^o ex illis. Non q sis angel^o nec
 eiusdē spēi cū eis. angel tū te silem pura. vt inf āgelos
 decore tuū cognoscas. Decē qdē dragmas ad vsuz cun
 dē creator in pncipio de nullo ente. pduriz. qz vna aia
 est quā pdita qsiuit mlier. i. sumā sapia. accēta lucerna in
 mysterio incarnatōis. Ibi eni maia lucerne q est terra
 fm vsum qrudā loqoz. et licmū cum oleo z lumie. sic in
 mysterio incarnatōis pacto a diuina sapia q est ds. inue
 nit testa corp^o de tra. licmū aie purissime cū oleo gñe. et
 lumē diuinitatē vno hoīe xpo. z p hanc lucernā reptā. est
 dragma nāc huāne vna ex decē. Licz aut oēs angeli euz
 aia vnu^o dicat eē nāc. hē in genere inqntū itellectiua
 non tū vnu^o spēi. sicut lapides pncipio oēs dicunt vnu^o

nature general inqntū pncipio. sunt tū specie differē
 tes z pfectior vn^o altero. vt iaspis. smaragd^o. saphirus.
 carbūcul^o z hmoi. Sic z angeli singli sūt specie differē
 tes: Nā q ezechiel posuit nouē noia lapidū pncipioz de
 angel loqns. h refert Greg. ad ordies ipoz q nouē sunt
 vt in omel. expōit. nō ad spēs eoz q innumere sunt: qz
 tot qz angeli nūero fm be. Tho. z alber. Animaz pō qz
 vna spēs tū est oim tāta pfectio ē. z cuiuslibet angelo in
 gradu zin glia possit eqri. Quinimo aia xpi excedit an
 gelos cūctos. z mī ei^o pgo bñssima sup oēs choros āge
 loz etiā exaltata laudat. Si igit angeloz pulcritudinē
 vales repire: tuāqz inf illas cogices. Angeloz aut pul
 critudinē admirādā pdicant. cōpatiōes. narratiōes. z
 ratiōes. Cōparant eni luci: vñ sub noīe lucē intelligunt
 creati: cū dicit^o ē Gen. i. fiat lux. fm Aug. Stellis etiā
 que clarissime sunt. Vñ Job. xxxvij. diē ds. Vbi eras
 dñs: me laudaret astra matutina. i. angeli. et iubilarent
 oīs filij dei. i. angeli boni tm. Stella at differat stella
 in claritate fm apm. i. Loz. xv. in specie: sic et angel.
 Soti qz cōparant Matb. xij. fulgebūt insti sicut sol.
 lapidibz qz pncipio. vt p Ezech. Narratiōi qz oñdūc
 pulcritudinē angeloz. Quate eni venustatē sūt extimā
 di. ad qz aspectū expavit regna celoz. nā turbata est in
 fermōe archāgeli Lu. i. Tremuerūt pastores cū eis appa
 ruit angel^o magi cū luce. vt hī Luc. ij. Mulieres qz scē
 roz^o vñcū ad sepulcz qrentes vngendū Matb. vlt.
 Ipse demoz aqila grādis q solē vez irruerberat^o oculis
 poruit inuēri dicēs. In pncipio erat hū zc. cecidit an
 pedes angeli secū loqnt^o vt eū adoraret. et magnitudie
 fulgous motus z glie. vt hī Apoc. pe. Tūa assime de
 mū rōnes z angelos speciosissimos prestant. Quales
 eni seruatores z ministros debuit sibi ipsi creare pulcerr
 mus de^o omnipotens z sapia totus q fecit sidera viva i
 cōnexo celoz. q tam splēdidās stellas vita puatas cōca
 uo fixit. Quales sunt extimādi. q sine fine absqz medio
 faciem diuinā: omneqz decus pspiciūt z venustant ab
 eo. quales sunt. q oēm creaturā pcellūt. iux illō Primū
 omnū creatā est lux. i. angelica natura. priorate. i. digni
 tatē nō rps: vt expōit mgr in. ij. dis. ij. Quales sūt. q hō
 sol z lūa z cōmūt. corpaqz celestia cūcta. put iūbēt ad nu
 tū. Vñ z a pñis morozes vrbū celestū dicunt. Procul
 dubio ipoz spēs vernās intellet^o nri facultatē excedit:
 vt cōpēhedam^o ex eo: qm aia nra cis assilata pulcior
 est qz noscē possum^o que qrenda inf angelos qsi i eis sū
 data veritate attestatē q ait. Equales sunt angelis dei
 Matb. xxij. Secunda via p quā ducimur ad inueni
 endā vitatē decoratāz ē plderare femiaz spūales. pul
 critudines in scripturn^o comēdatas h^o rei figuratiuas.
 Sicut eū cū dixit āgel^o ad Mariā. Bñ dicta tu i mu
 lieribz. Et elyzerb ad eam. Bñ dicta tu inter mlieres.
 Voluerit illo Eulogio signare pdictaz mlierz bñdictio
 nes: virginis tante gratiā z bñdictionē copiosissime si
 gurare. sic locutio pñs potest exponi cū dicit. O pulcra
 inter mulieres. vt sit sensus. Sicut inter mulieres qstis
 pollutam te videbis. Darum autem fulgentem decore
 demonstrat ista.

Sanctorum verborum stu diosa narratio.
 Castorum virorum iamorosa sectatio.
 Suorum membrorum copiosa paratio.

Quantū ad pmiū. Cum inf cetera bona moralia placē
 ra deo. castitatē integre pñs teneat pncipatū: q nō solū
 cōtractū sz aspectū qz z mēoria serusalten^o amittit: neqz
 qz summ^o eius amator spūscūs: q etiā de mētibz sanctis
 placidū sibi pstruit templū tā sedule in scripturn^o sanctis
 muliez memoriā faceret atqz tam crebre aliquaz pul
 critudinem narraret et comēdaret mirandā: nisi spū
 tualem anime nos vellet docere decorem. Sicut enim

1. pte. q. l.
 arti. 4.

Angeloz
 pulcritud
 do oñdit
 et tribus

Eccl. i.

Ro. ii.
 Aia aff
 mlat mu
 leri apper
 ma.

Titulus Primus

vnitatis et pacis singularis amator. belloz narrationi in toto veteri testamento pncipalr videt insistere nō vt armoz tradat doctrinaz. sed vt bello spūali 3 spūales nequicias i celestibz. deuoros armaret arletas fideles vt dicit Greg. xxiij. q. i. Nisi. Sic fragilioris sex^o venusta tē cōmendat puritatis amie^o aiaz vt cogitantes decore totū in ipsaz p̄spectu cōuersi. ope p̄sumato dicam^o Dñe dilexi decore dom^o tueri locū habitatiōis glie tue. scz aie. Nam q̄ntū ad p̄teritū corpale eaz interdixit aspe ctū saluator dicens Math. v. Qui viderit mulierē ad concupiscendū eam iam mechā^o est eam in corde suo. Et ad aiaz noticiā z amorē scire totā suā exēdebat do/ ctriā. Quid enī p̄ficiē homi si lucrez vnūsum mūdū. anime hō sue detrimētū pariat. Aut quā cōmutatiōem dabit hō pro aia sua. Math. xvi. Quicqd igit cōmen/ dātū regies i pulcritudine Sare mirabilis. spectabil re bece. concupiscibilis rachelus. dyne venuste. elegātis ar/ senetb. nichol amabil. sub uertētis animum foris berfa/ bee. speciose iudith. bester amorose. gratiose thamar et aliarum totū intellige de animabz figuratā pulcritudi/ nē quas si videres nihil p^o deū posses p̄ter eas ama/ re. Demonstrat scdo h idem castoz viroz erga mlieres amozosa secretio. Quis enī credēdus est purior adam in statu innocētie. q̄s abraam castior: cui^o matrimonū cōparat virginitatē baptiste. quis mūdior scdo Jacob censend^o z cui reuelata sunt secreta celestia: q̄ videri non p̄t̄ nisi mūdo corde. Nunqd dicem^o impudicos sam ionē: aut dauid: q̄z p̄m^o exatit scūs anteq̄ nas^o. alterū vero dñs dixit inuenisse boiem fm cor suū. de ceterz ta/ ceo. Di tū tales z tanti ad mlierz p̄fortiū videbantur ta/ liter tracti. figurantiū aie pulcritudinez vt discam^o in eoz figura. q̄nto ad animaz decorez rapi debeam^o affe ctū. Ecce enī p̄m^o p̄ctat. s. adam p̄ter hāc solūda fore iura nature et genitroz relinquēdos. vt p̄z Ben. h. c. Tam pulcra est enī aia tua vt p̄ter hanc si cognoscere/ ab homine relinq̄ref p̄ z mī. filius. frater z soroz et aliq̄ domestica. ager z dom^o. et quicqd possidet i terra. Si p̄betavit p̄m^o adā: sic p̄pter aiam fiendū eē glosauit. secundus Adam. s. xps Math. xix. Sic z abraam qui facit terra. domū paternā. z cognationē deserit. q̄num mo festine currit. dilectissimū vnigenitū suū imolare. et tū ab yfoze sua sara nō vī posse abscedi. Tam speciosa animā esse sara viro suo sub figura sui ondit: qd̄ vidit eā summo eē studio custodiendā z nunq̄ relinquendam. Sub alijs hōibz hec redēptoz ex p̄ssit. Sicut lūbi vī p̄ci cti inq̄r Lu. xij. et lucerne ardētes in māibz vīz: et vos similes hōibz expectantibz dñm suū q̄ reuertat a nu p̄ijs. Anuptijs enī ad nuptias dñs reuertit q̄ aiam/ tuā assumere sibi venit yfozē. Et itez. si sciret p̄famili as q̄ hora sur vēret: vigilaret et nō sineret p̄fodi domū suam corpus sui infra quā abscondit^o ē diuin^o thesaur^o anime in vasis vitilibus. Custodi igit animā saram pulcerrimā. scz animā tuā: quoniā hanc non solū amar abraam. s. deus vel sapiens quicq̄. sed enā laudant eaz principes infernales apud pharaonē regē ipoz. Amar eam abimelech. scz sensualis affectus. rapit in eius aspe ctu truculētissim^o holofernes. s. mūdus. hanc si potest gentilis Assuerus cōiugē facit: scz philosophus vt poe ta gentilis. Multos habet amatores. z ideo custodi eā vt pupillā oculi tui. q̄ si te inuito tollat: cum te p̄tingit vacare circa primū et actualē custodiam de anima tua nō habere. gaude eā pri^o talē fecisse vt nō p̄sentiat pha raoni vel abimelech si inuitaret ad stupz. nec holofer/ ni seculo vīz neq̄. Et cum hoc ora pro ipsa vt eā deus semp a vīcīs seruet imūnē. Quid mibi p̄dicat illa ser/ uir^o longa iacob ob amorē vnus puelle videlicz rachel/ Ben. xxix. nisi qz vt istam aiam vcre habeas tuaz. et nō

Ps. 27.

1. Reg. 13.

sit aliena septennio: z septēnio debēs tuā vendere liberō ratē: studēdo sub obediētia scā deuotū reddere famulātū. corp^o subdēdo p̄riā voluntatē in seprē opibz mi sericodie corpālibz z seprē spūalibz. Amoz aut samsonis ad valitā docet tantā esse aie venustatē. vt p̄f hanc nō p̄ristandā. tota sal^o corpis sit relinquenda. Ita volo intel ligas saluatozē nbi salubriter p̄sulentē z dicētē. Si q̄s te p̄cussit in dexterā manillā: p̄be et z sinistraz. Dextera quippe aia ē: corp^o sinistra. sic q̄ corp^o scūtū aie. z oia tempalia extra aiaz sunt ad sui p̄tectionē lacerata. Ita volo quidā ad te petit tuā aiam vulnerare p̄ h qd̄ ad aliq̄d malū ipaz incliare conat. s. tu prudētē cetera q̄ sūe sint strā: pone inf ipsam z aiam tuā. Rapit bōa fortune. si lios mactet. verberet carnē. amicos auferat: z oia q̄ p̄t mala p̄ficiat. dūmō ad dextrā nunq̄ p̄tingat. sic sanca Job p̄dicta plene suauit. vt habetur Job. i. z. h. c. Non parit mou. p̄pha dauid nisi in sinu puelle mltū p̄pector se abisach vt intelligas qd̄ an̄ exposuit faciendū in p̄. q̄s id figuratū adimpleret dicēs. Aia mea i māibz meis semp. ita venusta ē z speciosa. z a q̄ pluribz concupiscit aia q̄ nunq̄ est relinquenda z vsq̄ ad mortē colēda z relinquenda. ita vt cū eā a corpe abire p̄tingit d̄ māibz tuis trāseat ad man^o diuinas dicēdo. In man^o tu. do. cō. sp̄. meū. i. aiam. et sic de sinu tuo trāseat ad sinū abrae: qd̄ idem est. Terrio inf mulieres pulcrotudo aie repit si guratiue. si p̄sideret q̄ro studio se ornauerit qd̄ a sanca mlieres: de q̄b i seprura agit. z y viri scī z pudici pu ellis ornamēta sunt plima largiti. Res pulcra mlti est et forsac dñans regitū vt nō possint hōies a mlieribz separi. vt dr. h. Eldre. viij. Quinimo mltos fecerit apol sticare a deo. vñ op^o nō est ei ornari: vt viros seducat vel placeat bonis. Quare q̄ a iustiz scīs ornamēta vt i aures. dextralia ac monilia mltā: nō antiq̄s s̄ iuucētis et speciosis. ponitq̄ indecētibz tradunt. Nō vīz vt alliciant oculos ad incōtinentiā nō vt ipi supbiar. non vt mag^o ornare placcant maritū. suis. qz tūc pot^o darentur antiq̄s q̄ adolecētibz z citius deformis q̄ elegātis for/ me. Subest igit sensus spūal inlusus: cū dr. Pulcra inf mlieres. Quo enī pulcrotior est mlti iunior. libētius se ornat. ad innuendū. qz ad h pulcerrima aia a dolescētis que nunq̄ senescit impellit. nō qd̄ vt caro ferida cōpos nat. s̄ vt i marada carne sua pulcritudo aliq̄lif repit tur. Vel mel^o puto dicendū: qz cū aia pulcerrima p̄tū bus affectet ornari. caro supba in semetipam ornamēta cōuertit. et hinc ē q̄ noui testamēti p̄mi pastores. talia cuti nō conuenire declarāt. i. Pe. ij. Mulieres subditie sunt viris suis zc. quaz sic nō extrinsecus capillatura. aut circūdatio auri aut argēt: aut indumētū vestimētū: aut cul^o. s̄ q̄ abscondit^o ē cordis hō: incorruptibilis q̄ri et modesti spūs. sic enī aliq̄n z scē mlieres spātes i deo ornabāt se zc. Et. i. ad Thi. h. dr. Ornates se. s. mlieres: nō in totis crinibz auro aut margarit^o vī veste p̄ciosa. sed qd̄ decz mlieres. Desiderat^o igit cult^o p̄ceptor z mu leriū p̄cessus ornatus: mirā aiaz pulcritudine clamat cū sile suū appetat sile. Cōmendat tertio aia sub mlieri/ nose. cū dr. Pulcra. s. mlti ex eo q̄ noie mlierz z scripu entialibz. Salomō enī doctrinas z leges mlieres voca uit in puerbīs. p̄cipue inter q̄s pulcra dr. aia. qz in sci p̄uris sanctz z vantis ei^o admirāda species a plūbz velli gnat. Et vna qd̄ mulier est poesis vaga z composita. que sub nomie p̄sichem cuiusdā puelle de greco in la tinū trāslato. aiaz impozitatē mirā elegātiā aie d̄scribe: Alia mulier loquat z ornata. est basioria narris aias i diuina effigie vīas fuisse. floribus coronata. imo stella rū luce vestita. Adest mlti tertia astrologia nuncupata: cuius studiū est demonstrare humanas animas decelo

Ps. 27.

Ps. 27.

Ps. 27.

Ps. 27.

Ca. 7. De mira nobilitate aie

descendere et p singulor orbū p quos transitū faciūt in
 Ruētia sruū suscipere. sicqz decoratas hūana carne vesti
 ri. Moralit at mlier fragrantibz rosas bināde coopra.
 boz saref p̄stare ex celesti terrenaqz nasa. rez pre p̄ma
 speciosa celū speciosum valeat possidere. rez alia mode
 ref terrenis. Barrula ruzigiosa m̄r dicta cuillis. sequit
 dicā auro repta canonica mulier rē. pulcritudiez aie cō
 siderandā in toto corpe iurū. r amissam recupandā per
 p̄nam multū insudar. Currit se prima m̄r q̄ vbi nō est
 ingensit eger. p̄bia practica. vulgato noie medica di
 crā aie pulcritudini p̄rat. rēstionibz reddēs. Dic auro
 rē summe nase boiem ex distātibz sūme in eodē genere.
 composuisse. ex nobilissima. saia r ignobili terra. Spe
 culatua aut m̄r nālis lapidibz p̄ciosis accintra. aiam
 vocat sidus celeste celi portione radiū dei. v̄l aliqd eē di
 vine nase. nō h̄ns qd veniūt dicit. Vex m̄r forū r s̄a
 tra theologia sacra: r aiaz innūera rēstionia p̄creā.
 id v̄l q̄ ma^o nō repit. sacras aias ad imaginē dei pul
 crim ece pulera inf m̄lres. q̄ facile scire potes q̄ es
 pulera creata. Un r Cañ. iij. die de aia ipe sp̄sus x̄ps.
 Ecce tu pulc es aīca mea. In natura. ecce tu pulera. sc̄p
 p̄z ad iūctā sp̄nat. Et exeb. xvi. fca es decora nimis.

Quantū ad tertiū. §. III.

terminū comparōis notat etiā pulcritudo et nobilitas
 anime. ex eo q̄ dicitur: inf m̄lres. Copatio enī e^o est inter
 m̄lres. In. j. p̄bicoz d̄r q̄ matia appetit formā. sic mu
 lier viz appetit. v̄n r mulier caput siue p̄fecto d̄r vir. ne
 scit qdē m̄r se regere nisi regat a viro. p̄t qd deficient
 bus masculis r in regro muliez p̄seuerante. scribit
 Eia. iij. Apprehēdunt septē m̄lres viz v̄nū in die illa
 dicēs: panē n̄m comedem^o et vestimētis n̄ris opicim
 tantū nō inuocet nomē tuū sup nos: aufer obprobriū
 n̄m. Cū igit x̄ps sit vir aīe q̄ m̄lri cōpat: cū d̄r inf mu
 lieres oñd̄it ex h̄ pulcritudo r nobilitas e^o. qz nāliter
 inclinā ad x̄pm deū r hoīem. Inclinat v̄riqz aīa etiaz
 ad v̄sū ad corp^o suū. h̄ sic p̄fectū ad ipectū. vt v̄riqz p̄fi
 ad v̄sū suū. Ad x̄pm ar seu deū inclinā h̄ ipectū
 ad v̄sū p̄fectōz. S̄z nota sc̄do q̄ nō absolute dicit. O
 aīa pulera: nec etiā faciēdo cōpatōz ad alia. dicit pul
 crā inf viros s̄z iter m̄lres. absolute pulc r e^o. Imo
 pulc r m̄r. iūf illō Boetij de p̄bica p̄lo. Mūdū m̄re
 gerens similitqz imagine formās pulc. pulc r m̄r ipe.
 caput m̄lri vir est caput viri x̄ps. caput x̄pi de^o. plc r
 m̄r igit de^o. Un absolute d̄r: Ecce tu pulc dilecte mi
 ecce tu pulc. Cañ. iij. qz incōpabilr sup angelos r ho
 mines pulcior x̄ps. inter viros: inf oēs sc̄os r angelos
 sed pulcra aīa inter oēs alias creatas. etiā sup āgelos in
 qnū. s. deficiata. i. dicitari vnita aīa hūana in dei v̄bo. s̄z
 in se p̄siderata nō p̄rior angel. Un tertiū nota in cō
 paratōe bac qz nō d̄t inter v̄gines v̄riqz angeli sūt. nō
 ller p̄p̄e est semia corrupta. v̄gines v̄riqz angeli sūt. nō
 solū qz corruptōis corpal inepre. s̄z qz nūqz in aliq̄ deli
 quēt. aīe h̄o p̄ p̄mā trāsgressiōē excepta aīa p̄p̄i oēs
 repunt corrupte originali pctō. Post deū igit r āgelos
 m̄p̄ia repit p̄critudo sua iter oēs creatas. q̄nimo vt i
 x̄po ē n̄ra nasa. nobilito etiā angel repit. v̄n r fm aplm
 ad Heb. i. Cū introduxit. s. de^o p̄ p̄mogenitū in mūdū
 dicit. s. de co. adozent eū oēs angeli tanqz supiorē suū
 D igit pulcra inter mulieres. et in h̄ quo ad p̄mū

Quantū ad secundā. §. III.

partē que p̄ncip ad p̄mūz mēbz diuīsiōis p̄ncipal. no
 taf defectio cognitiōis natural. ibi. si te ignoras. si q̄des
 nescit aīa qd sit aīa: r q̄ cetera videt seip̄z nō videt lon
 ge ex se posita speculatiue rimat. r intrinseca sua d̄r igno
 rare. sic accidit de oculo qui cū cetera videat se nō videt.

Un enī disputantiū p̄boz tot de aīa opiniōes ponūt:
 nisi qz null^o sui naturā coguit. Mor aut vt aīa ē sepa
 rata p̄ vniri p̄ tractū alteri aīe r vidēs aliā aīaz cogit
 seip̄z sic r angeli aīz p̄firmatōez. vidēdo ceteros se vide
 bāt in illis dignitatē p̄p̄ia ex illo intuitu comp̄hēdēt
 apte. S̄z dicit aliq̄s nō inepre fm reglam turis Nemo
 pōt ad i possibile obligari. de re. iur. li. vi. Si igit aīa nō
 p̄t se cogscere. q̄ nō obligat se scire. r si nō obligat n̄ pec
 cat se nesciēdo nec ē digna pena. S̄z cū i grātia sit pena
 ergo nō est dicēda se ignorare: s̄z pot^o nescire. sic r āgelū
 cū nō oīa sciat. dicunt tū illa q̄ nō nouerūt nescire: nō ar
 ignorare. S̄z ad h̄ r̄ndet q̄ in sc̄ptura aliq̄n i grātia po
 nit p̄ nesciētia. Un illō psal. Que ignorabā. i. nesciebā
 interrogabāt me. Et loq̄t de x̄po fm p̄tē sc̄ntiuā. in q̄
 tpe passiōis videt fuisse nesciētia. nō aut fm p̄tē intelles
 etiā in qua nō ignorātia neqz nesciētia erat aliq̄ eoz q̄
 sunt fuerūt r erūt: s̄z oīa sciebat. Sc̄do p̄t dici aliter. s̄z q̄
 imputat a se i grātia. sic r originale pctm cui^o ē pena. p̄
 p̄pagatiōē deriuatū in posteros a p̄mo p̄ntē. Si enīz
 adā nō peccass̄: nō eēt aīa corpal sua s̄z d̄na. nō obreca
 ra tenebr̄ pctōz s̄z illūmata luce p̄rutū cū q̄ sidē luce:
 que fuisse aīabz cōis oībz se fortassis coguiss̄t q̄ mō ig
 norat. Tertio p̄t sic r̄nderi. s̄z aīa ex toto se nō valeat cog
 noscere absqz lumis infusiōē. p̄t tū ad ratē cognitiōez
 venire: vt de se nō p̄sumat r nō dicat q̄n sumēdo. ofcus
 let me ofculo oris sui rē. q̄n sit h̄ digna. J̄grat q̄ p̄io.

Ps. 34.

Suam iniquitatem actualem.

Suam infirmitatem virtuaalem.

Suam instabilitatē r imbecillitatē vsuaalem.
 Quantū ad p̄mū nota q̄ null^o ē ita alien^o a fide dū ve
 ra speculet sc̄ndo naturā q̄ apte nō cogscat sedeo obli
 gatū r imēte ingētū. Ita enī tria i natura speculati nos
 ra vidēt. Primū est q̄ vn^o est p̄ncips a q̄ cūcta p̄cedūt
 regit r p̄suant in esse. bec celo seu snia p̄cedit ex dicit
 platonis r aresto. q̄ in nāli scia potiores habent. Sc̄d̄z
 est q̄ suo b̄nifactorū q̄libet est obligat^o fm p̄portione b̄n
 ficioz datoz r receptoz. Dac nō solū hoies natura do
 cet. s̄z mura tam fera q̄ domestica. Et his duobz seq̄t
 q̄ hō sūme deo obligat a q̄ sūma recipit: r recipit etiā
 in vnoqz momēto. Tertū notū est oībz q̄ ingitudo ē
 magnū pctm. q̄n tū fm q̄ltatē dātis dati r recipit
 Danc dilatat moral r ex fidē. Seneca p̄ magna partes
 libri de b̄nificijs. Dic apd omēs nāles siue gēntes mos
 fuit. in q̄libet terra v̄nū tēplū saltē h̄re cū sacerdotē: qui
 des p̄tāret offensuz r b̄nificiū lauderet. Dis p̄supos
 tis p̄z q̄ hō. r si nil aliud malicie gesserit deo ē ingrāt^o
 et ingratum: debet maxime se reputare. nisi qui in diuī
 nas laudes sit semp diffusus dicens. Semplaus eius
 in ore meo. Vel nisi pro ipso sit semper paratus se im
 pendere totū illud frequētans. Quid retribuā domino
 pro omībz que retribuit mihi rē. De quibus tamē pau
 cissimi reperiunt r fere nulli vt decet. r tamen anima
 habens aliquid bone voluntatis audet dicere. Oscule
 tur me rē. quasi sit digna diuio ofculo cum fuerit mul
 tipliciter adultera. et os habeat fetidū et spurcissimū.

Alia igno
rat suā in
firmitatē

Ps. 32.

Ps. 115.

Alia igno
rat suā in
firmitatē

Secundum q̄ quis ignorat quod tamen per viam
 nature scire potest. est sua infirmitas et potentiarū su
 rum debilis valitudo aut nulla. Si enīz speculata fue
 rit sub cursu nature suam defectionē temporalem: qua
 continue tendit ad mortē suam. apprehendit infectio
 nalem conuersionē. quia quicquid in suo vsu capit cor
 rumpit: et carnē suaz feridā etiā v̄nēs linit in vermes.
 suam p̄ncipalē opationē fm quā potius trāsmutat q̄
 deus facit q̄ ipsa aliqd. p̄ducat. sicut considerari potest
 in qualibet arte dicit pro certo suū facere esse deficere. r
 suū posse impotētā noīabit. Vis o anima de te gliari.
 aut te extollere de potentia vel ope tuo. Audi dicentem

Titulus Primus

Ps. 51. tibi psal. Quid glia i malicia q potes es in iniquitate. Ecce rota glia tua. subuisti reg. hoies occidisti. igne co sumpstisti mltia q deus creauerat sic fecerit Nabuchodo nosor. Alexader magn. Cyrus. cesar Octavian. 2 alij. Forre libros coposustit. vt Arestoriles et Plato. et Plinius. Augustin. Origenes. Hiero. 2 hmoi. 2 vt dic. ali quid fecisti. ordinasti eos partibz carbenasti conepisve ritantibz. replesti. adornasti. floribz scoz ronibz colligasti vt bruis Tho. Albertus. Bonau. Richar. Egidi. 2 ro ma 2 hmoi. nouitatis decorasti qb lerant modernu. sil ua mulctati aures seculariu lraz adumbraisti. 2 colora sti figur. 2 dulci cursu smois. vt Lactanti. Alan. dan tes Fracis. petrarca 2 alij. Erras si h die te fecisse. na quicqd hnt veritat. affabilitat. vl ordinis. totu est alie nu. tua pscia recte. Si qd aut i eis extat falsitat. vanita tis 2 defect. totu illud egit i grantia tua. psumptio tua. vtrina no aliqn malicia tua. Si die o aia edificia mag construxi. erexi turres. 2 menibz altis. ciuitates plimas auxi. vt arphaxat. salom. dyodecian. neroth. sz rudeat tibi hiras tua 2 dicat. stables motes fodisti. 2 ex lapidi bus inde sublat. ruituras domos fecisti. ecce qz defecti sti. 2 no pnie fecisti. Reuertere igit ad cor hierim 2 scias te no posse nisi mori. peccare. destruere et corrumpere. Lum suu tibi aliqd attribuit vel estimas ex te aliqd esse cum nihil sis. 2 aliqd posse. cu sine deo nihil possis te i gras.

Alia igno
rat sua in
stabilitate
terz imbe
cillitatem
visualem
vel intel
lectualem

Quantu ad tertiu ignorat aia sua instabilitate 2 i be cillitate visualem seu intellectualem: q tri ex via nate scire pe. Nouit vnusquisqz se labilissimam habere memoia. intelli gentia valde mutabile: vt cu vni pcloni ostense adhe reat. audita aliq rone in triu ad illd assentit. Volitua plus variabile qz dies. xij. horaz variet p eas. Ignorat si sapiens fuit: vl si insipiens. si bon. l mal. si odio l amo re sit dign. nec sibi quisqz vira efna pt polliceri. quati eni casus huana rotat. Sz 2 qnta intellect. imbecillitas pot qd videre si pderet. ex qnta pmissis tanqz causis centralfordiat: ad vni pclonis intellectu optz cu deue nire vni qd qz eni tuc arbitramur scire: cu eas ex scim. vt pncipia pma vsqz ad demera. 2 fm doctrina tradita a nali. vix de aliq ente heat intellect. pclone p se notat aut demonstratiua. Consideret etia q duo siml no valz di stincte actuall intelligere. sz vnu p aliud: nisi plima sit subvno pspecule no diuisim sz vnu. Sic mltos sil agelos cogito. sb isto coi pceptu angel. gabriele 2 michae lem pur duo ff inueneri no pt se determinas ad vtruzqz.

Consideret tertio aia quo mgro regat vl doceat. l. sen su corpeo. 2 ex h fit vt q caret vno sensu careat: 2 scia illi obiecti. In enu eni ceo no silogizabit de colouy. Cu q pspicit ho se hre odos vesperilois vl noctue quod pt ad lupidissimi sol audere ocul irreuerberatis luce inspicere. Disce q te frequit inuestigare vt excludat presuptio q te ignoras. mltia cogitas. fac 2 dic incogrua. Et to egredere et pascere. qd tertio loco positu restat declarare.

Quantu ad tertiu prin. s. v

Docetur
ania quo
possit vci
re ad pfe
ctione in
ternalem.

capale dicebat q dat instructio pfectois internalis. l. do cet aia quo possit venire ad pfectois. vnu qd qz eni natu ralis appetit sua pfectione docet aut aia i hbris q sequit du dz: egredere 2 abi post vestigia gregu. 2 pascere hedos tuos iux tabnacla pastor. In qd hbris tres qstioes snt vidende 2 declarade. Et pma qz sit termin. deserendus ibi. Egredere. Secda qz sit termin. reqred. ibi. Abi p vesti. Tertia qz sit ille locus colendus. ibi. Pascere. tu.

Alia vno
egredi

Quantu ad pma qone rude qz in loco in q ds est pt egredi 2 no d alio. 2 to no fuit op q breuiloquus mag loqns ex pmeret: sz diceret: egredere. Restat q o aia vt tu statum videas tuu et no paruipendas vbies: quando tibi loquit dectus tuus doctor tuus dicens. Egredere

2 inde exi si vis obedire madata. 2 ad supnos ascendere grad. Timeda est valde illa dni vox. de q dz Apoc. 17. Vrina frigidus esses aut calid. sz qz nec frigid. es nec calidus sed tepid. incipia te euomere ex ore meo. Et qd sit ista tepiditas qsi declaras subdit: dicit in corde tuo qz diues sum 2 locupletar. 2 null. ego: 2 nescis qz mi ser es 2 miserabil. paup. ceo. 2 nud. O mala tepiditas que vere spem pusionis abscedit. sz illa dico mala q ca lore sequit. no aut q pcedit q ad remissioz redit seruor. no q ad feuoze dispot. Aqua ei q dz calefieri pus tepet qz caleat. 2 ista tepiditas no e mala qz tendit ad bonu. Demu postqz est calida effecta aq. si igni non adheret itez ad tepoze descendit. hec tepiditas mala est q redit ad frigidu 2 cin. cogelat in glacie qz si calida nunqz an fu ist. Natura eni fort. agit vbi maiorē resistetia sentit. Qui eni aliqn fuit bon. igni diuio applicat. 2 paulatim inde recedes. caloze illu no nutrit sz remittit. ad tale ob stinatione descendit q in stomacho diuie digestiois vbi separaf pcosus a vili. bonu a malo stare no pt. Hoc aut accidit oibz spualibz q manu sua posuerit ad araz. 2 postea se retro verterit: inchoata pnia vl religioe no se pfluates. Quibz timedu e ne ragan illu apli fulmit q etia donu celeste 2 pncipes facti sunt spu scia: gustauerit nihilomin. bonu dei vbi: virtutesqz seculi vterit. 2 pla psi sunt. rursus renouari ad pniaz. rursus crucifigere filiu dei sibimetipis. Ad heb. vi. Impossibile intelligi id est valde difficile. Caue tibi q legi. caue 2 tu tibi q lar bis. aia ho pfectes 2 deū suū gdarim qres. scda hac ma la tepiditate no tenet sz pma. Joqz no solu meret venia sz etia iuuari vt psciat 2 calefiat pfecte. hinc est q docet quod crescat incipies a pnia cognatoe ad qua bec e via. vt se egrediat a suis. Iux illd dictu abzac. Egredere de terra tua 2 de cogitoe tua 2 de domo pris tui: 2 veni in terra qua mostraui tibi. faciast qz te in gente magna. Egredere inqt de fra tua. l. de affectoibz terrenis. qd qris q tua sunt no q Jesu xpi. de amore diuitiaz honoz. deli riaz psanguineoz 2 hmoi. Egredere de cogitoe tua. sz singular. excusatois i in mere tua. vl etia cora alijs ruon defectuū p pba malicie ad excusandas excusatois i pcc cat. cu tu iust. vt ait sapiens in pncipio smonis. accusa tor est sui. Hae ar dixer. m ra cognatione qua. l. marit i a pms pentibz. vix: q culpa sua excusantes i auroze torser. Sz si te excusas ait. Aug. De. accusat. Egredere de domo pris tui. l. altalis psuptiois q tibi bo a aliqit ascib 2 maiora qz sint de te credis vl tuis exeratiois: no sis sufficiens aliqd ex te vt ex te boni cogitare. D tu pm i mudu ingressu ex vfo diabol. e nature fil. i pncipio originale. Dom. et in q ab initio inhabitauit. pncipio fuit q sua brute ad glaz voluit aspirare. D psuptio nel qz inqt sapiens Eccl. xxxv. vñ in hoibz nara es. cu. l. vñ cuqz heat occasioes se huiadi. Egredere igit o aia d p dicez 2 vei i terra qua mostraui tibi. l. vere dicez. Ma qua hbo 2 exeplo mostraui incarnat. ipse dicez. Ma tbei. xi. Discite a me qz mit. sum 2 hui. cor. faciast qz i gente magna. angelicis 2 p pcessam tibi lumē 2 exeplo nis 2 mltiplicatois scay cogitationu estuatiu dei. doli derioz. ignitoz eloqoz. redolentiu exeploz. magnan actionu egredere a pmo amoz. ex q pcedit 2 psumptio et sui excusatio 2 terrena affectio. Iose eni amoz pmo iudiciu puerit obfuscat roem. intellectum obtenebrat. insiat voluntatem. viam salutis obstruit. ignorat de um. proximu nescit. exular virtutes. peccata accumulat. suscitrat ritas. honozes qrit. delectatur in hominu sensu rapina exerceat. negligit diuina madata corpeos sensus effrenat. qrit voluptates. paradisu claudit. pandit port tas inferni. 2 ciuitate babylonis aia b replet damna.

Ca. 7. De mira nobilitate anime

Qui sic amat animā suā perdit eam. et qui odit eā sic. s. q̄rum ad amorē p̄p̄uū in vitā eternā custodit eā. Job. 22. Egredere ergo de p̄sumptione et discite humilitatē. Et hoc est q̄d subdit. Abi post vestigia gregū. et h̄ est q̄d sc̄i cūdo q̄rebat. Sec̄do ergo q̄rebat. Quis sit termin⁹ re quirendus. r̄ndet q̄d humilitatis ac⁹. Un̄ dicit. Abi post vestigia gregū. id est seq̄re alios. s. p̄bos. q̄. s. sūt agni p̄ innocentia. oues p̄ patientia. boues p̄ maturitatē. aselli p̄ simplicitatē. elephātes p̄ castitatē. cerui p̄ cursum feruōus et h̄mōi. Et ne innitatis prudētia tuc. vt te instruat Salomō puer. iij. s. opans s̄m tuū sensum sed alios p̄uile. alios imitare. Vel sic. Abi post vestigia gregū. id est cōsidera in te quibz passioibz vel occupatioibz bruta homo discernit a brutis. et hec sūt opa ex quibz cognoscitur. si h̄o vsuit vt h̄o aut vt brutū et sic p̄t se cognoscere. Vbi sciendū q̄ postq̄ gen⁹ humanū cōparatū est in mēte insipientibz p̄ p̄m. vocat⁹ est h̄o leo p̄ supbia. equ⁹ p̄ furorē. vulpis p̄ maliciā. syrena p̄ deceptionē. lupus p̄ p̄ter crudelitātē. hedus p̄pter dissolutionem. capra p̄pter ambitionē. pullex p̄pter impotuntiatē. Agnus autē si reuerat a vicis ouis si p̄sequit p̄ paritiam et obedientia et demū h̄o si p̄ficiat p̄ benivolentiā. Hec enī nomē est brutoz collectiū nō angeloz vel hoīm. hoies igit cū sequi id est imitari habeas cōsidera qz greges dicūt vt discas discernere q̄s sequaris. q̄d. j. declarabit. Dic autē p̄m nō per peccatum. per. r. signa que cognouit.

Per carnis rebellionem. Per primaz opationem.
 Per dñi trepidationem. Per p̄ditā speculariōem.
 Per insulsam locutionē. Per mutatā nutritionē.
 Per nouā inhabitatōem. Per diuinā separationem.
 Per mortis incursionē. Per pellū traditionem.

Quāplures fuissent differentie inter gen⁹ humanū et brutū si nō peccasset. sed istoz decē p̄ p̄m exp̄tentiā sensie similes brutis. Quātū ad primū ante p̄m corpus volūtati et volūtatis deo erat s̄biecta. s. p̄sumato delicto. caro volūtati et volūtatis deo rebellauit. hinc ē q̄ senties rebellionē mēbroz gēraliū vt qz erubuit vt bruta aia lia nō valentes mēbr̄ carnalibz impare vt p̄t. Sen. iij. Sc̄do reuertā lanificū et h̄mōi q̄ p̄ua sunt araneas an p̄m h̄o nō exercuit nec exercuit post q̄d cōmissuz sola ficus collegit inreputit vt sc̄uit. et fecit sibi perizo mara vermū artes imitātes. Sen. iij. Quo ad tertiu absp̄ perō h̄o diuinū q̄rebat aspectū sic fidel⁹ remu nerant patronū libēter expectat. Nō enī trepidauit im perantis aspectū vel cūcta aialia ad se afferēt. At vbi fa cus ē re. iudic̄t̄m aduētū. Sic adā a facie sua se ab sc̄dit in ligno. vestigia et vocē ambulātis exp̄pauēs. H̄ ar brutoz ē ad vocē. s. et sonū dñi sui abscondē se et cū tres more later ē. vtz i plibz aialibz. Quātū ad q̄rtū mota q̄ eo tpe q̄ uis puo. s. spacio horaz d̄nqz et nō vltra q̄ si ne p̄cō steterat in illo loco ameno. assuet⁹ erat cēlica p̄t plari. s. p̄ p̄m se totū insensuales affectōes et difficultatē intellect⁹ sensis redactū. Un̄ nō dubitauit se simile brutis effectū. q̄b an noia iposuerat in vniuscuiusqz p̄tate nature. q̄ forrasse ad ip̄m p̄ deū fuerit adducta Sen. ij. vt p̄ cognitōem ipoz se demū coḡsceret in eozuz gregē transisse. Quātū ad q̄ntū adūte q̄ exp̄tus sūt h̄o p̄m linguā serpētina p̄ntē zbūanā optimeqz noue rat eaz distantia. Erat enī vox hoīs simplex. vitate. mo dularōe et deo plena. Et abūdātia cordis loq̄. ait p̄s Dar. p̄. Lingua h̄o serpētina versuta. fallacēqz fuisse nō ignorabat cū se iā sc̄ret deceptū. Demū sc̄ta teste lo q̄re cū dñō mētri et suū infamare actorē. sic ille serps fecerat se videbat Sen. iij. et sic p̄ insulsam locutionē se s̄tem sp̄enti oñdit. Quātū ad septū arēde q̄ distinge

rat dñs cibū hoīs a pabulo bruti sicut eoz specificū ē Arboz enī fructū hoīs. sicut pauca iumēt. Sic erant vtrosqz mēse diuise. At vbi ad virtū ē deuentū ad bru toz mēsam inuitat⁹ ē h̄o atqz locat⁹ cū dicitū sūt p̄ ve ritatē et nā comedas herbas terre Sen. iij. Quātū ad septimū scias q̄ sic seq̄strauerat dñs mēsas ita et inha bitatōes p̄stituerat diuisas. Locus enī hoīs erat. fuisse qz in eū terrestri paradiso in quo creatū de⁹ posuit ip̄m et pars reliq̄ habitabil terre cetera aialibz erat p̄cessa. Il la erat ciuitas. ista rus. illa paradisis tēplū securz. illa vero demonū silua plena timoz. Cū igit p̄sumata p̄u ricatio foret. olim celestis ad villā mittit ad ouile pec⁹. seru⁹ demōis ad dñm suū atqz ad portā paradisi ne sit fas cūis spes redeundi. cherub custos collocat cū verfatū gladio. Quo ad octauū. V qz clare sensit se in brutū mutari. nisi rō in totū fuisset amissa. qm̄ est separ⁹ a dño cū p̄mo sub āgelis ei⁹ exercitaret comes et nūc est dat⁹ be/ stis in locū. cū sc̄ret silia h̄n cū silibz puenire et loca p̄ portionari locat. nō solū s̄m q̄ntitatē s̄ etiā s̄m digni tatē. Quātū ad nonū. Cōsidera q̄ h̄o p̄m vite imoz tal audis erat. h̄ac p̄miserat dñs nō peccatū. et sub dul cedine hui⁹ tradidit serps pomū gustādū dicēs. Neq̄ qz mortem h̄ erit. sic d̄. Sen. ij. q̄s ille nō igrabat esse alienos a morte. sc̄bat enī in bruta cūcta mortalia fore Quis dubitet. p̄inde se sensit eē mortālē. cū abscondit se in medio ligni paradisi. q̄d vocabat lignū vite. Ne ar po tuisset credere falsum esse illō iudiciū mortis q̄d menti erat imp̄sum. sūma p̄tas dixit eidē Sen. iij. Donec re uertat in terrā de q̄ sumpt⁹ es. qz terra es et i terrā ibis.

Ultimo tandē ne a mēte p̄terret q̄ bestis silis esset. pelle induit⁹ ē bestiali. P̄mo nāqz erat vestit⁹ sua nobilis lima cute inocētie cūqz se aut sodalē aspiceret hoīem in/ tuebat. qz h̄o erat que videbat. Nō aut ocul⁹ inspi ciētibz se et gener⁹ sui obijcit pellis brutoz. aut lana ip̄ soz. nō nisi qz silis fact⁹ ē illis. Cule⁹ enī exterior. marie ordinat⁹ a deo vt interiorē hoīem p̄dat. Pene vnicū si gnū remāsit q̄ nō se totalr p̄sum in brutū extimaret. s̄z q̄ corp⁹ eius remāsit erectū. Nā dicit Quidi⁹. Pro/ naqz cū spectat aialia cetera terram. Os homi sublimē dedit celumqz videre. Jussit et erectos ad sidera tollere vult⁹. Abi etiā p̄ vestigia gregū. cōsiderādo opa sc̄to/ rū. q̄ aliqui effecti sunt brutales p̄ casus vltioz varios et noli altū s̄pe s̄z time. ait Apts. vtz in Aldā et alijs. Ecce vidisti qz gregū vestigia seq̄ iuber. s̄z anteqz gradiat⁹ post bestialitū hoīm dōsa ne capiat⁹ p̄ praua exempla. tertie q̄stiois solutionē expecta. Demū q̄tū ad tertiu querebat q̄s sit lo⁹ colēdus. i. vbi debeat q̄s h̄itare ad pascendū. R̄ndet a sp̄sco q̄ iuz tabnacula pastoz dū bz pasce hedos tuos iuz tabnacla pastoz. Pro hozz de claratōe pleniori tria sunt videnda. P̄mo q̄ pastores hic dicūt. Sc̄do q̄ p̄ tabnacla exp̄mūt. Tertio q̄nt bes di h̄ pascunt. Quātū ad p̄m ex dicit in p̄tri. s̄. facile hoc declarat. Nā si greges dicūt hoies p̄ p̄m. illi sūt recte pastores vocati. quibz cura tradita est gener⁹ hūa ni. et officiu pastorale exercuerunt. Et illi q̄dē prelati q̄ p̄ ostiū s̄z debite electōis nō intrarūt ad officiu pastor ale cuiuscūqz p̄lature s̄z ascendere aliūde. s. p̄ ambitōes intrusionē. simoniā et h̄mōi. hi sūt fures et latrones nō pastores. vt Jason Cayphas. Symō mag⁹ et h̄mōi. qui h̄o intrarūt p̄ ostiū canōice assumpti. et vidētes lupuz venientē. s̄. rēprantē. vel tyrānū subditos dep̄dantē vel hereticum aut publicū peccatorem doctrina falsa et per nitiois exemplis incendētē ad interitum et non cla mant. non fugant. non sequūtur reprehensionibus. cen suris et alijs modis cū possunt sed fugiunt tacendo. h̄ mercennarij sunt querentes de ouibz suis lanā et lac. et nō salutē eaz. quibz pueniūt q̄ dicit dñs Eccl̄. fr̄p̄ū.

Ad ro. iij

Alia vbi pascitur.

Qui dicitur pas tor.

Titulus Primus

De pastoribus istis qui pascebant semetipsos. nonne greges a pastoribus pascentur. Lac comedebatis et lanis coopiebamini quod crassum erat: occidebatis. gregem autem meum non pascebatis etc. que ibi sequuntur. ad quod etiam facit quod ait Hiero. ad Heliodorum. q. q. viij. non omnes episcopi. sed nosse sunt episcopi: sed re zope. Attendite perz: iudā p̄sidera. stephanū suscipe. nicolaū respice. non facit ecclesiastica dignitas christiani. Corneli⁹. centurio adhuc ethnicus dono spiritus sancti mundat. p̄sbyteros puer daniel iudicat. Non est facile stare in loco petri et pauli et tenere locū tam cuz ebusto regnantiū. In faruati sal ad nubilū p̄dest nisi vt foras proiciat et a portis pulset. Dec ille. Qui autem ponit aiam suā p̄ ouibus suis: hi sunt veri et boni pastores quibus dicit p̄m⁹ pastor Petrus. Pascite eū qui in vobis est gregē. nō quasi dñantes in clero: sed forma facti gregis ex animo. Memineris sibi a dño dicitur Pasce oues meas. Job. vlr. Non dixit tonde vt mulge quod faciunt querentes honores et diuitias. non solliciti de animabz sed de decimis et oblationibus et regalibus habendis. s̄ dixit pasce tempali cibo si potes. Naz glia ep̄i est pauper in opibus puidere. i. necessitatibus. xij. q. ij. c. Gloria. Pasce doctrina et exemplo. Iuxta igitur pastores nō furū vt mercenariorū tabnacula iubet aia pascere bedos suos. Sed m̄ extat videndū que sint ista tabnacula. Sen. iij. Jabel fuit pater habitantiū in tentorijs atqz pastoz. Ex q̄b̄ verbis colligit q̄ ipse Jabel fuit p̄m⁹ qui tabernaculū seu tentoriū fuit pastoz. Pro eodē sumit hic tentoriū et tabernaculū. Interpretat enim Jabel scientia seu principū. et hic p̄ habitantiū in tabernaculis. Scientia enim scroz pastoz vocat tabernaculū coz hic q̄ pascedi sunt bedi anime. i. iuxta sciam scroz. regende enim sunt passiones et affectiōes. et si forte nō valeam⁹ p̄ tantā p̄fectionē quā ram ipsi habuerit. et ipsoz tabnacula introire: saltē stemus iuxta. et coz scientia sit nob̄ via et doctrina. Sic enim iustum deduxit dominus per vias rectas: et ostendit illi regnū dei: et dedit illi sciam scroz. Sunt autē scientie sanctorū Abel innocentia p̄seruata. enoch orōnis subtilitas. noe p̄fidentia roborata. abiae visiois integritas. Noe p̄stantia p̄seruata. ysaac toleratōis animositas et sic discurrere p̄ alioz exempla scroz vtriusqz testamēti: et iuxta hoz tabnacula. id est sciam pasce bedos tuos.

1. Petri. 5

Sap. 10.

Qui sūt bedi.

Sed iam tertio videndū est q̄ sunt isti bedi. Bedus si quidē dicitur ab edendo: qz p̄ncipalr̄ valet ad edendum. cui⁹ carnes sunt delectabiles satis tēperate cōplexiōis necnō et bone digestiōis infirmis p̄esse. Et si nō occidat bedus crescit in fetidū hircus cui⁹ carnes infirmis sūt noaue. sanis infeste. per bedos q̄ accipim⁹ filios passioz nū aie post naturā corrupta imitātes et lasciuētes dissolute et flebiles voces. Vbi notandū q̄ si natura hūana nō fuisset p̄ culpā corrupta. vir vn⁹ qui d̄ libez arbitriūm ex tribz vxozibz. s̄z rationabili. irascibili. et p̄cupiscibili filios p̄creasset. filios vtriqz honoris et honestat̄. At vbi p̄stura est vxoz. Prima filia s̄z ratio q̄ erat glia viri. id est liberi arbitriū: vir ipaz sequēs in fuiturē extat redact⁹ et loco liberoz legitimoz generat filios fornicationis quos merito p̄pter causas dictas bedos nuncupamus. Genuisset siquē rōnalis p̄ liberā speculationē veritates in eternū fundatas. genuisset p̄cupiscibil⁹ odium. q̄ vir iust⁹ sine odio odit iniq̄s. Tristitia seu rediū vite p̄ntis genuisset amorē ordinatū coz q̄ ad deū videndū admnicula parant. gau diū boni moralis et sp̄s ritualis. genuisset irascibil⁹ fiducia p̄uerādī in bono et protectiōis diuīe seu spem audacie ad bonū. Timor est qui p̄manet in seclm̄ seculi. Corrupta p̄inde natura aia affectiōes gignit q̄ nomibz stutū nuncupant. s̄z spe timore. amore et h̄mōi. sed nō sunt eiusdē nature. Et p̄ hoc doctor veritatē quasi capram aiam vocans. filios suos

os qui dicitur fuissent liberi bedos appellat. Bedi sunt m̄ti errores et false intelligētie. q̄s intellectus p̄p̄ia speculatione et p̄sumptione format et gignit. Bedi sunt odia et difficultates virtutū. bedi sunt timores fulis mūdā et vanus carnalis p̄phanus. bedi sunt tristitia amissio et vanus diuitiaz. p̄ sanguineoz. honoz et alioz bonoz. Isti nāqz bedi mutat naturā. Nam paruuli qui dicunt p̄mi motus et affectiōes q̄ nō sunt in nra p̄rate. et si occidant viles sunt ad esum. sp̄ialū et nutrimentū vite sp̄s ritualis. Laudabil⁹ est enim anima q̄ foriter vincit suas passiones et puulos suos. i. p̄mos mot⁹ passionū alii dicit ad petrā fidei et p̄stantiaz resistētis. si p̄o in p̄mo lumine nō occidat vt bedi s̄z crescut. incipiūt ferore emittere qz impurant ad pctā. p̄ducunt qz cornua vt bira. efficiunt fortes et tandē impugntes boīes sepant. aie vires. qz assucta aia passioibz vinci. passioēs neqz vinci. et merito: qz vsus p̄uertit in naturā. Ecce quō bedi facti sunt bira. et qz noluiti bedū occidere. i. p̄mis motibz resistere. Dicitur habes pctoz te cornibz ventit lance. Ue si aia tua facta est hircus capraz. potes etiam camper penitentiā magnā et obediētiā hūilē deo sacrificare. qui p̄pter hoc hircū p̄ pctis sibi iussit offerri. Isti sūt be di vagi et nimis dissoluti. Nempe motus p̄mi opinio nū falsaz p̄stituit intelligentiā vagam vt hinc inde ducit curat. quia legere tēperat in sapiētia sua. et sic infirmā ad omnē scripturā se ponit et nihil acq̄rit. qz languētis stomachi est plima degustare et in nullo delectari. Sen. Sitr et ceteri bedi passioz irascibil⁹ et p̄cupiscibilis instabilē reddūt naturā hūanā vnde est in cōmōtionibz tota. Dic enim querit diuitias p̄ inordinatū amorem p̄cupiscibilis alius delicias alqz honores et p̄ irascibilē querit vn⁹ vindictas et h̄mōi. Jam accide ad p̄mōi carū passionū q̄ bedi dicunt vocē seu balatū. Vox vtriqz agni est be. vox bedi est me. Prima vox est laudans. sed secūda q̄ sua sunt q̄rent. quia nescit nisi se me dicā et est vox p̄turbantis. qz me sic placū adurbū vidē me lentis. Domo enim cū lamētat in lingua vulgari dicit o vel oime. oīs hic hō que sua sunt q̄rit: nō q̄ iesu xpi. Isti igitur bedi pascedi sunt iuxta tabnacula pastoz. id est motus passionū dirigendi sunt fm̄ sciam et doctrinā scroz p̄elatoz q̄ sunt veri pastores. et p̄ ista media segrediendo a p̄sumptiōe. et p̄grediēdo in hūilitatē cū itur p̄ vel stigia gregū dirigēdo et corrigēdo affectus suos in sanāz mutatiōem. anima cognoscit pulcritudinē et nobilitatē suam. et hoc cū nouit oīs paruipedit terrenā p̄fectōem sui tendit q̄ usqz in deo in glia requiescat. Dec oīs sunt extracta ex ipso itinerarij libro Jo. diuici. abbte uiata tū et aliq̄ntulb̄ aliq̄n̄ immutata.

Caplm. ij. De beneficijs anime collaris quo ad scientias artes et virtutes.

Benedic aia mea dño: et noli obliuisci omnis retributores eius. Pal. cū. Retributores dei sunt bñficia: vel q̄nuz ad infusione: vel q̄rtū ad naturalē indinatōem. vt quā rū ad acq̄siōē. et q̄ stultit nobis ī mala q̄ incurrimus p̄pter peccatū. De q̄b̄ mal ait ipse ps̄. Fiat via illoz tenebre et lubricū: et angel⁹ dñi p̄sequens eos. Qd̄ expōit. Sineen. iu p̄mo libro ipsi⁹ speculi historiat de mal se curis in homie p̄ pctm̄. ponēs p̄sequer remedia et mag bona data a deo ī dicta mala. Dederat deus homi p̄mo in sui creatione tria bona sibi originat̄ inserta. Prīmū q̄ fecit eū ad suā imaginē. Scdo q̄ fecit eū ad suā similitudinē. Tertiu⁹ q̄ dederat corpis immortalitatem si mandatū seruaret. hec tria bona corrupta sunt p̄ trā mala sequētia. nam diuina imago corrupta ē p̄ ignorantiam. similitudo diuina per p̄cupiscētiā. immortalitas

La. 3. De bñficijs aie collatis

per corpis miseriam et infirmitatem. Domine namq; recedens a deo per peccatum iuxta dictum psalmi facta est via eius tenebris per ignorantiam et ludibrium per cupiditatem. et angelus dñi id est defectus et infirmitas corpis et vindicta immissa sequens est per mortalitatem donec revertatur in terram de qua sumptus est per angelum enim dñi fuit data sententia ut a ministro dei expelleretur de paradiso. Et propter hec tria incommoda repellenda data sunt ei divinitus tria remedia. scilicet sapientia contra ignorantiam virtus contra cupiditatem necessitas contra infirmitatem propter quod tria inuenta est omnis philosophia vel artis disciplina. scilicet propter sapientiam theoria. propter virtutem practica. propter necessitatem mechanica et ut de his omnibus recte et veritate et honeste differat iuxta est logica.

Theorica dividit in .iij.

theologia philosophica et mathematica. Theologia tractat de invisibilibus essentijs invisibilibus ut de deo et creaturis spiritualibus ut angelis. Ro. 1. Invisibilia dei per ea que facta sunt a creatura mundi intellecta percipiuntur sempiterna que virtus eius et divinitas. Opus autem factum est duplex. scilicet ad id quod est creatio mundi et restauratio. id est incarnationis verbi cum sacramentis institutis. ut cognoscat id esse creator et redemptor. De divinis pertinentibus ad theologiam dicitur in aliquibus antiqui philosophi et sibile. Aristotele. ad hunc modum metaphysica in principio unum deum gubernatorem mundi. Plato multa dicit de deo. Mareus vero generaliter posuit triplicem theologiam. ut refert Aug. in si. vi. li. de civi. scilicet theatricam seu fabulosam. qua. scilicet recitabant et reputabant per mimos facta deorum in theatris cum multis turpitudinibus. Quales qua. scilicet colebant deum et innuere in rebus qui in homines fuerant vel alique alie creature. Et naturalis qua. scilicet ea que dicebant de deo exponebant de rebus naturalibus et appertentibus eius. sed oia mixta erant et plena varietatibus et erroribus ut patet idem Aug. sed vera hec theologia plenissime habet in biblia a spiritu sancto revelata. ideo verissima. Etiam de his agit in li. sen. Ma in primo de divinis ut de trinitate personarum unitate essentie et perfectio eius. ut etiam trinitate personarum sapientia voluntate et homini. In secundo de creatio angelorum et lapsu aliorum et confirmatione bonorum cum perfectio. De creatio hominis et lapsu eius et peccato originali in secundo. De opere sex primorum dierum. De gratia et libero arbitrio. De peccato actuali brevissime tertio. In tertio de misterio incarnationis. de virtutibus theologicis. de donis et virtutibus cardinalibus multum breviter. deinde agit de decem peccatis. In quarto de sacramentis. deinde de finali iudicio et ultimam resurrectionem et gloria bonorum et pena reproborum. Super hoc lib. sunt facta scripta innumera a doctoribus. hunc vel de subalternari scientia iuris canonici. precipue que ad ea que sunt fidei et sacramenta et declaratio articuloz et dubiorum. Philosophica id est naturalis scientia tractat de invisibilibus visibilibus causis. Nam corpus et ea que sunt corporis principaliter considerat. Corpus autem considerat in generali cum philosopho. in li. philosophico si in speciali considerat corpus. et tunc dupliciter. quod autem est incorruptibile. et sic tractat Aristotle. de illo in li. de celo et mundo. Dicit enim ibi quod celum est corpus non generatum. nec fabricatum nec recipiens aliquas impussiones. Aut corpus est corruptibile. et tunc autem est simplex aut compositum. si simplex tunc tractat de eo Aristotle. in li. de generatione et corruptione. Et loquitur de simplicitate illa que opposita compositioni naturali ex quatuor elementis. Si compositum autem igitur est aiatum aut non. si non est aiatum sic tractat de eo in li. meteororum ubi Aristotle. determinat de impulsionibus aeris et gradibus generationis et motus et corporum mineralium et plantarum. Si vero corpus sit compositum aiatum et de tali determinat in li. de vegetabilibus. aut aia sensitiva et de tali agit in li. de animalibus aut aia intellectiva. et de eo agit in li.

de aia. Ceteri vero libri ut de somno et vigilia. de morte et vita de sensu et sensato. de differentia spiritus et aie etc. superponunt li. de aia et lib. de animalibus. Hunc sub alterna seu ad eam. scilicet naturalis philosophiam reducit ars medicine. Mathematica vero que tractat abstracta a materia considerat et sic tractat de invisibilibus invisibilium formis. Quantitativa autem alia discreta que multitudo dicitur. alia continua que magnitudo dicitur et discreta. alia quidem discreta per se ut duo tria quatuor. Et hec est materia arismetice. alia discreta ad aliterum ut sex quater et sesquialterum. et hec est materia musicorum. Magnitudo vero alia est immobilis ut sphaera terre. et hec est materia geometricorum. alia est materia mobilis ut sphaera firmamenti. et hec est materia astronomorum. Hec igitur sunt quatuor species mathematicorum. scilicet Arismetica de numeris. Musica de proportione. Geometria de spacio. Astronomia de motu. Elementum arismetice est unitas. musicum est unum sonum. geometricum punctum. astronomie instans.

Practica que dicitur .iij.

a practica quod est opus. est agibilem secundum rationem iordie ad felicitatem civilem et supernam. id est de operibus humanis. per quod cupiditas inclinatio ad malum regulatur et vincitur. et hec deo assistit. Dicitur igitur que practica est ethica. economica et politica. et ad hanc moralem philosophiam reducit scientia iuris. Ethica est que sui cuiusque gerens curam se erigit et exornat augereque virtutibus nihil in via admittens quo non gaudeat. nihil faciens penitendum. Economica est que familiaris officijs curam mediocri divi positione componens distribuit. Politica est que republice curam suscipiens. civitatis salutem sua prudentia solertia iustitiamque libera et fortitudinis stabilitate ac patiente patientia medetur. hec enim. Ex quibus verbis habet quod non potest se ipsum bene gubernare vel familiam vel civitatem et recte operantur habere virtutes. et cardinales quidem necesse sunt ad civilitatem humanam bene gerendam. Theologie autem et dona spiritus sancti ad civilitatem futuram consequenda. Prudentia quidem que est recta ratio agibilium. et habet regere rationem in seipsa secundum Seneca. tres partes integrales ad quas reducuntur alie plures que ponuntur a philosopho. in li. ethico. id est recogitatio seu memoratio preteritorum. ordinatio presentium agentium. et providentia futurorum. Habet autem quasi quatuor partes et partes potentiales secundum philosophum in li. ethico. Substantia est benevolentia et similitudo et similitudo que est bene iudicativa. et gnomina que est bene iudicativa in his que occurrunt extra eorum legem. Sensus autem in his que sunt secundum eorum leges bene iudicat. prudentia autem ad prudentem homo bene consiliari infra se circa agendum divisa in quatuor et discutendo. scilicet bene iudicare. id est ex consiliariis quod melius est eligere. et tertio quod est principale opus prudentie impare. id est executioni mandare quod bene iudicatum est. Iusticia est constantis et perpetua voluntas reddens unicuique quod suum est. Iusticia. ff. de iusti. et iure. et hinc requiritur voluntate in ordine ad alium. et partes eius integrales sunt duo. scilicet dedinare a malo et facere bonum erga alios. Partes essentielles sunt distributiva qui est circa iudicia et officia et onera et penas et premia alijs impedita per eum que habet curam aliorum. Et commutativa que est circa tractatum et alia pertinentia ad conversationem cum hominibus ut. scilicet recte non nocere quod se habeat ad primum in hominibus et rebus et personis. Partes vero potentiales sunt religio que est circa cultum divinum. Pietas que est circa honorem parentum. Observantia que est circa reverentiam et honorem superiorum. Obedientia que est circa impletionem preceptorum suorum superiorum. Vera que est circa recognitionem beneficiorum debitorum. Inductio que est punicio recta ditorum per eum qui habet auctorem. Veritas que est in dictis et factis fallacie excludit. Liberalitas que est debitorum versus res et meritoribus sumptibus erga se familiam et indigentem pauperes. Amicitia seu affabilitas que consistit in hunc niter se habedore benigne cum alijs in hominibus et gestis. Epyleya seu equitas que consistit

De practica scia dividit.

Prudentia dividit.

Iusticia dividit.

Titulus Primus

in interpretando leges et mandata maior magis secundum intentionem quam si iuris credit legumlatorum quam secundum verba in casu dubio. Fortitudo est aggressio debita arduorum ubi etiam sunt pericula mortis et firma pressio eorum. Decretat potentia irascibilis circa audacia et timores. Partes eius integres sunt due. scilicet aggredi ardua et difficilia proportionata sibi et firmiter in eis permanere. scilicet pres potentiales sunt. Magnimitas que est circa honores magnos. scilicet recte se habere ad eos. non ambire nec vitare cum expediat nec de eis superbire. Magnificencia que est circa magnos superbiae factos. ut propter bonorum deo edificare ecclesias et hominibus. vel propter bonum reipublice. Patientia que consistit in equanimiter ferendo aduersa contra ubi est pericula mortis absque ad deiectionem et tristitia inordinata. Circa pericula mortis est fortitudo et perseverantia que consistit in firmiter proponendo parti aspectu et difficultati quocumque tempore duratura. Patientia consistit in moderando delectationes corporales et repellendo eas que sunt pericula. et habere regere pericula scilicet delectationes ciborum et venereorum. Partes eius integres sunt. verecundia et honestas. pres subiective sunt. abstinentia que ad cibos. sobrietas pro que ad potus. castitas que ad venerea. que castitas habet triplicem gradum. scilicet coniugale viduale et virginale. pres eius potentiales seu annexe sunt mansuetudo que moderat iras. demencia que est diminutiva penarum debitarum. rursus contra modum modestia que habet componere hominem in vestitu in congressu et visu sensuum. Studiositas que habet animi refrenationem inordinato appetitu et exercitio cogitandi intellectuales vel sensitives. Diligentia que facit hominem per sua cognitione vilesse et superbia fugit. Eutropia seu vbanitas que facit hominem ex dictis vel factis ludicris seu iocosis congruenter se habere ut non sit nimis aggressus et rigidus neque nimis levis et ioculosus. Virtutes theologice sunt. fides spes et caritas que ordinant hominem ad felicitatem eternam et habent deum per obiecto immediato. scilicet diuinitate. In fides respicit deum ut sumum et infallibile veritate cui innititur. assentiendo mente his que sunt ab eo reuelata in scripturis. Spes respicit deum omnipotentem valentem ei in omnibus suffragari inuitem enim ei expectando ab eo eterno premio coronari et gratiam et veniam penitendo sibi impetrari sua liberalitate. Caritas respicit deum ut summum bonum. primum autem diligit propter deum. quia deus habet vultu. et quia factus est propter eundem finem. scilicet ad fruendum deo. Dona spiritus sancti sunt quedam virtutes perfectiores virtutibus cardinalibus. sed excellentiores eis sunt theologice que habent hominem reddere de facili mobilis adsequendum instinctus et monitiones ipsius spiritus sancti. Et sunt septem excludentes per quodam adaptatores septem vicia. scilicet timor excludens superbiam. pietas inuidiam. scientia iram. fortitudo accidia. consilium auaricia. intellectus gula. sapientia luxuria.

Mechanica autem ars .§. III

Mechanica dicitur.

De a mechorum que quasi intellectu ubi adulecrat cum principaliter sit creatura ad spiritualia intelligenda et in ipsis mechanicis circa factibilia deservit. Et habet vii species. scilicet Lanificium armaturam nauigationem agriculturam venationem medicinam et theatricam. Ad hanc mechanicam omnem rem fabricam concurrere videtur que humanis necessitatibus inueniuntur gratia comoda et necessaria. Lanificium est prima eius species ad quam pertinet omnis operatio nedi. reformationis quodammodo. quicquid sit in instructo colo fuso acu. pectine. calamistro. girgillo. alabro in materia lini. lane. canapi. Et sub eis omnis usus floorum filorum sagorum saginatum spororum et armatura duas habet species. scilicet architectonicam et fabricam. Architectonica diuiditur in cementariam et carpentariam fabricam in malleatoriam et effusoriam. Edificatio tres sunt partes. dispositio. constructio et venustas. Porro fabrica et ferraria duabus rebus constat. scilicet veteri et flamma. Agricultura que or habet species. scilicet arum seu agrum que saribus deputabat. primum que memoribus constat ut sunt vineta oliuete pomerium pasuum que pasuis constat ut prata. flouidum ut ortum et rosarium. Cultus ra igitur multiplex est. Lini. id est incedium per quod ager iurile

humorem exudat deinde arationis intermissio. stipulam pulz incensio. stercozario. Sarcio. ochario. rubchario. Bili colendi agri ro quoz rebus. pitar. scilicet aere aqua fra et industria. Operet enim ut eis locis que colere destinab aer sit saluarius et demens. aqua salubris et facit. vel ibi nascens vel ad vota vel imbre collecta. fra pro secunda et si incomoda. In vitibus putredinis tria consideranda sunt. scilicet fructus spes succellura materies eius que fuerit ac nutritar. Venario tres habet species. scilicet ferina aucupium et piscaria. Ferina sit multis modis. scilicet rerbis. pedicis. laqis. precipitijs. arcu. iaculis. cuspide. indagine. pennaz odore. canibus accipitribus. aucupium sit rerbis laqis pedicis precipitijs arcu visco hamo. Piscatura sit rerbis laqis gurgustijs hamis iaculis. Nauigatio que est mechanice spes secundum predicta ad quam pertinet omnis industria emendandi et vendendi. Nec vniuersa licetora adijt. pace et familiaritate cum ceteris nationibus componit et puata bona contra facit. Medicina corporis vel tuet vel restaurat salutem. Nec oportet occasiones et operatores. Occasiones sunt sex. scilicet Aer circadians nos cibus et potus. somnus et vigilia morus et quies. cetera. Operatores sunt intus et foris. Intus ut ea que intrinsecum per naturam per os. per anum ad exercitandas sternutaciones. vomitaciones. et purgaciones. foris ut sunt emplastra. incensio et visio. Theatrica pertinet ludos diuisi generis. nam ludus autem est gymnasticus aut agon aut circensis. aut scenicus. aut gladiatorius. Gymnicus est que in gymnasio exercetur cuius quibus sunt genera. scilicet saltus. cursus. iaculatio. virtus atque luctatio. de autem habet vniuersum melitras virtutum in labore et potere corporis. Agonus generis fuerit cursus celeritas. sagittandi pericia. stadi pericia. ad cybaram que et tibias incedendi gestus. decurandi modulario. fressus que et naualis peritudozque supplicioz certamina. Circenses ludi dicuntur a circulo do. Scena locus est intra theatrum in modum domus instrata cum pulpitio ubi cantantur comice et tragedie. saltantur histriones in mimi. gladiatores pugnant in amphitheatro. illic iuuenes vsu armorum. vniuerso modo discunt. et modo inter se pugnis aut gladijs morantur circa bestias intedebant. Est et ludus alee. corree. palle. Alea talillis ludis. ab hac fraus et medacum et pium nunc ab est postremo et vana rez. Et propter hec scelera aliqui sunt legibus interdicta. hec vniuersa. Logica diuiditur in grammatice et rones differendi. Grammatica autem est scientia recte loquendi recte scribendi. origo et fundamentum omnium liberalium artium. Et diuiditur in fram syllaba dictionem et orationem. Logice grece et latine ab hebreis videntur epona. Apud illos enim primo dictum est aleph. inde tractum est a grecis alpha. et a latinis a. Dies autem lre apud grecos et vbi componitur et numeros facit. Ma a significat vniuersum. b. duo. c. tria. et sic de ceteris. Ro differendi diuiditur in dialctica et rhetorica. Dialctica ipsa est que pertinet ad logica. id est rationalis diffiniendi que redi. differendi potes. Itaque dicibile aliud incomplectum. aliud coplexum. Et incomplectum. aliud inherens intra. de h agit in li. predicamentorum. aliud inherens extra et de h agit in li. peribentorum. Complectum aliud absolutum. et de h in li. peribentorum. ad alterum et h vel ad omnem materiam indifferenter. et de h in li. peribentorum. vel ad materiam determinatam. h in li. peribentorum. vel ad materiam necessariam et de h agit in li. posteriorum vel ad peribabile et de h in li. topicoz. vel ad sophisticas. et de h in li. peribentorum. Rhetorica est bene dicendi scientia ad persuadendum iusta et bona in rez psonarum et negociorum causa. Rhetor est vir bonus dicendi peritus. vir bonus consistit natura vita moribus et actibus dicendi peritus consistit artificiosa eloquentia que constat peribis quinq. scilicet inuentione. dispositio. memoria. pronuntiacione et fine officij quod est aliqd persuadere. Ita autem diuiditur genera tria sunt. De liberatiuum in quod quid debeat vniuersum debeat tractat. Demonstratiuum in quod persona laudabilis aut

Titulus Primus

glo. eois. Ad tetigit saluator i pabola d mliere per dēte
 decimā dragmā. Lu. xv. Ad enī pdidit aliqūē ordinez
 angeloz. s. d. qlibz aliqs. hoies aut pdidit totū quē totū
 saluū fecit i sabbato magno i ara crucis. Job. vij. Sei
 neca dixit aiaz esse spurū intellectualē ad bñtudine i se
 et i corpe ordinatū. Dicit tetigit finē? vr. s. bñ opans bñ
 ficaret i morte z corpe in q bñ gessit i vltio bñficaret i
 dicio. Arest. dic. q aia est endelechia. i. ac? pm? corpo
 ris organici potētia vitā hñt. Dicit rāgit ei? immortalitāre
 qd est vitā dās alferi z aliūde nō hñs. aliter eēt i infini
 tū pcedē. h diffusi? deo vāre dicit. j. in b cod. c. Pita
 goras dixit aiam esse armoniā. h tetigit officiū qd bz in
 corpe. scū regere z mouere sine tedio z sine labore. imo res
 git cū psonātia. vr pz in cūctis rpatz moribz corpis z ma
 ric lingue q melos cōiter gēros fac. Isto mō dicebat di
 uis doctor Aug. lib. de spū z aia. Aia est suba qdā rōis
 pnceps corpi regenda acōmodata. Et Remigi. Aia est
 suba incorporea regēs corpe. Diogenes dixit aiam eē
 aerē z sic a se fult mol? eo q bō nec p momentū sine aere
 viuere pōt. Quō etiā dicit. Jñ. li. j. ethimol. c. j. q gēres di
 cebāt aiam qñ ventū aere attractū. vr vētū videt hoibz
 dare vitā. tñ spūscū cogit sic dicit ex aie sūma puri
 tate. sic z dixit Arest. q. d. aia. q aia est tabula rasa in q
 nihil est depictū. Hyparēs dixit. Aia est igne? vigor. Et
 vergil. Ignē? est illi vigor z celestz origo. h tetigit ei? et
 fecit. s. semp amare. air enī venerabil Dugo de san. vict.
 in pñ. de arra aie. Scio aia q vitā tua dilectio est z scio
 q sine dilectōe esse nō potes. Iprocras dixit aiam esse
 spūscū tenuē p omne corpe dispersū. h rāgit ei? incorpali
 tate z modū existēdi in corpe qz est tota in toto z tota in
 qualibz pte. Itaqz nō est in vno loco corpis solū s. vbi
 qz. Et aia vndeūqz sentit sic in pte. Exemplū ponit
 Salad? sup Tbimēū. d. aranea q sedēs i medio sue tele
 qzūlūqz morū est vndeūqz sentit z etiā exīs ex mediū
 Pampiloni? dixit aiaz esse ideā. h rāgit aie capacita
 tē. qz. s. aia cogitare apta est. z ex h pūinat in se bre oim
 rez silitudies vr Arest. deducit in. iij. d. aia. vñ dicit? Au
 gu. i de spū z aia inq. Aia est oim rez silitudo. Et iterū
 aia ad silitudinē totū sapie facta i se oim rez gerit silitu
 dinē. qz silitus est terre p sensum. aq p imaginationē. aeri
 p rōem. firmamēto p intellectū. celis celoꝝ p intelligentiā
 lapidibz p cūctā arboribz p vitā. aialibz p sensū z ima
 ginationē. angelz p intellectū. deo p intelligentiā. Ex his
 pz qz pbi nōdū iuenerit qd est q de? opar? est ab initio.
 vltz ad finē. s. sol? spūscū docer qd est facta ad ima
 ginē z silitudinē dei. Sen. j. bec Job. dñici.

Diffiniri ergo vel de? .s. I.

Diffinitio scribi sic posset aia rōnalis fm theologos a spūscō illu/
 stratos. Aia est suba incorporea imortal a deo d nūbilo
 aie. cū infundit corpi suo ad ipm informādū essentia
 aliter. z p se z pfectā bñtudine obrinēdā. p grāz z bona
 opa. In corporea dicit p dicitos ppos q dixerit eā esse cor
 pus vr aerē vl ignē qd p heresi reprobat. pñij. q. iij. c.
 penul. Imortal dicit p illos q eā dixerit cum corpe mort.
 In psona qz dicit Eccl. ij. An? est interi? hois z iumēto
 rum z eq? vniūsqz dicitio. s. h vt hereticū ab ecclia p dē
 nat? vr pz. Creatā dicit p gnosticos hereticos q dixerunt
 aiam esse naturā dei. z pñs nō creatura. qz error res
 probat in dicto. c. pñij. q. iij. A deo dicit creatā p simonia
 cos z menādrianos inter hereticos cōputatos. dicētes
 aias z als creaturas ab angel factas. De nūbilo dicit con
 tra eos q dixerit factā ex suba stellari vt heraditus vl ex
 traduce. i. aia generatā ex ala generātis cū generat corpe
 sic z corpe generat ex corpe. cū corpi infundit. p origina
 nos q dixerit oēs aias ab initio mundi creatas fuisse z
 peccasse z fm varietatē ptoꝝ i diuisa corpa infundi qd

Ubi. s.

hereticū ponit in dicto. c. pñij. q. iij. Ad informādū eos
 pus dicit p eos q dixerit aiaz corpi vniū nō vt forma sub
 stāntialis s. vt motor mobili. qd reprobat de sum. tri. et
 si. ca. c. vnico. in cle. vbi determinat q aia intellectua p se
 et cēntialit est forma corpis hūani. z pñij a sētere est her
 reticū. Rōes ibi affigē glo. Job. qz accepit a b. Lbo. in. j.
 pte sum. q. lxxvj. Ad bñtudine psequēdā dicit p eos q dixe
 rūt aiaz pueri in demones vl qūqz aialia qd reproba
 tur. pñij. q. iij. c. penl. cira si. z p grāz dicit p pelagianos be
 reticos q dicit p libez arbitriū principali psequē bñtudine
 nē. pñij. q. iij. c. penul. z qz grā cū nllō mortali pto pō
 inueniri iō decedētes in mortali psequē nō pñe bñtudine
 s. eterna dānationē. vil. lxxv. s. aia ca. Marb. lxx. Jvā
 bi in suppliciu eternū. iusti aut in vitā eterna.

Et p maior dictoꝝ .s. II.

declaratōe sciendū q finis ppter quē aia rōnalis est crea
 ta est qdrupler. Prim? est adimpletio volūtatē dicit
 ne. Jld? enī qd de? vult opter impleri. s. fm ps. Aia qz
 cūqz voluit de? fecit. Et qz sic voluit ita factū est air Am
 bro. z Aplos. j. Thimo. ij. De? vult oēs hoies sauos fieri
 Lū. ij. voluerit creaturā rōnale facere. qz fecit qd voluit.
 ergo facere optebar vt impleter volūtas sua. Secū
 da rō final est reparatio ruine anglicae. Venit enī xps fm
 apñm repare q i celis z q in terra sūt. Et i ps. Judicabit
 in natiōibz. s. dñs implebit ruinas. etiā qzuis angeli ma
 li repari nō possint in se. z boni angeli nō egeāt reparatōe
 in se. tñ dū loco lapsoꝝ angeloz hoies creati assumunt
 crescit gaudiū eoz ex nūero fructū. z sic dicunt reparati.

Tertia rō q inādit cū scda est pgratulario vl delecta
 tio societatis mutue. s. in multitudine pfortū angeloz. sic
 enī minuebat numer? fructū p numer? lapsoꝝ angel
 loꝝ. ita auget delectatio p numer? hoim saluādoꝝ. An
 et gaudiū est in celis sup vno ptoꝝe pñiam agere. An.
 xv. Quā? aut sit numer? pdestmaroz est circa b triplic
 opinio. Quidā enī dicit q tot hoies saluabunt qz ang
 geli ceciderūt. Alij q tot saluabunt qz angeli creati sūt
 et boni z mali. sed meli? z veni? dicit q soli deo est cognō
 nuer? electoz in supna felicitate locā? fm Sicg. in cel
 lecta. bec. b. Lbo. in. j. q. pñij. Quarta rō creatiois aie
 est pmiatio ipius. Unde mgr in. ij. sen. dic q de? fecit ra
 tionalē creaturā vt summū bonū intelligeret. intelligē
 do amaret. amādo possideret. z possidēdo frueretur. Et
 Aug. dicit q aia rōnalis creatā est vt deum videret. ama
 ret. laudaret. z ei seruiret. ita q videre pñer ad actū rā
 tōis. amare ad actū volūtatē. laudare ad actū sermo
 nis. fūre ad actū ppos exterioris. vt istis oibz fiat ppha
 tio pme vitaris sūme bonitatz. imēse maiestatz. eterne se
 licitatz. bec Alex. ij. pte. z post cū Raynerius.
 Caplm. v. de immortalitate aie.

De immortalitate aie rā

De immortalitate aie rā. rōnalis quā qui negat asserētes cū corpore mo
 ri hereticū dclarant esse. pñij. q. iij. c. penul. Do
 rum errorē ponit sapiēs. Sapien. ij. recitans dicta eoz
 vr illud. Et nūbilo nati sum? z post bec erim? quasi non
 fuerim? zc. postea in inferno afflicti fatē se errasse. Et
 aiaz nraz esse imortalē mltipli rōne. i. nūerabilitū atez
 statōe. exēploꝝ z reuelatōe. oñstōe. effica cūtime cōpbat.

Quantū ad primū .s. I.

Quantū ad primū. s. rōnes. Robert? holchor sup lib. sapie in dicit mō
 rōnes. quaz pma est ex rōne diuie liberalitatis. Amic
 enī puider amico suo omne bonū qd pōt. vr ondit pbus
 in li. ethico. De? q cū oipotēs sit. z seruos suos amicos
 vocet. Vos amici mei estis si feceritis zc. Job. xv. c. s. d.
 uidet eis de vitā felici z pperua qd facē pōt. z b est ma

Ca. 5. De immortalitate aie

Anu bonu. Secdo pbat ex dei equitate. Tu eni deo sit
 iustissim^o. nec pariat aliqd bonu irremuneratu sic nec
 malu impunitu. qd dicitur iusticia. h yr videt ad
 sensu mali frequer pspertant. vl no puniunt ad sufficiet
 tia. boni vo depmunt vt i plib. vl no remunerant ad
 sufficietia. g optet aiaz esse immortale vt i alia vita remu
 naret vl puniat ad plenu fm ea q gestit i corpe. r b r age
 tur. d pe. dif. iij. qd g turbamur. Tertio h declarat ex
 dei infallibili veritate. Tu eni verax sit metiri no pot pro
 muter aut suis suis vita eterna dicet. Ego vita eterna
 do eis. s. ouibz meis. Job. x. Tu g corpe corrupat vtz ne
 esse e aiaz e immortale q recipiat vita etna. Beo. rbo.
 in. i. pre. q. lxxv. ponit duas roes. Et pma e. qz corruptio
 no iuenit vbi iuenit puetas. Generatioes eni ex puzs i
 pua sit. Un corpa celestia q no hnt materia puetari sb
 lecta incorruptibilia sut. In aia aut intellectua no pot ee
 aliq puetas. Recipit eni fm modu sui ee. ea po q in ipa
 recipit sit absq puetate. qz roes puzs i intellectu no
 sit dicit vna est scia puzs. Impossibile e g q aia hua
 na sit corruptibil. Alia ro e. qz vnu qd qz suo mo ee de
 siderat. Desideriu aut i rebz cogitibz sedt cogitioem.
 Sctus aut no cogit ee nisi sub h. r no. Sz intellectus
 appetit ee absolute r fm oetps. Un oe hns intellectu
 desiderat ee semp. nale aut desideriu no pe ee iane. Dis
 igit intellectua lba e incorruptibil. Et si dicat q oe qd
 est ex nihilo. e pibile i nihil. qz finis dz md e pncipio. Sz
 aia creata e ex nihilo. g dz corruptibil. Ruder. b. rbo.
 q cu dz aliqd pibile i nihil no ipozat i creatura ad no
 esse poteta. Sz i creatore poteta ad h qd esse no influat.
 Dicit aut aliqd corruptibile p h qd inest ei poteta ad
 no esse. r sic no e in aia hec poteta. vn no corruptibil sz
 incorruptibil est. Dns Job. dicit sup ecclia ste iduat
 ples alias roes ad h pbadu. r extnde auetes. Et pma
 est qz nihil e qd nos discernat a brutis r murz. nisi religio
 et cognitio sumi dei. Igit ad fruendu suma aia nra crea
 ta e. hec ro demonstrat iduetue. qm oe aial id cogit ee
 solu qd ad ei vtu spectat. Alin aut no cogit auz nec
 margaritas. qz ad ei vtu facta no sut. r sic discurredu p
 singla. Igit si vtu cogit ee i hac vita pttine laboram.
 natura nos docet ad huc sine factos ee. Ex h argumero
 Lacra. li. viij. insti. d vita bra ples eligit roes. Secdo nly
 bil e qd vtu elemto celesti nisi ho. igit ho ad celestia
 tedir r no corpe qd i tra reuut p morte. immortal est. g aia
 illuc aspirat. ista pna videt sat bona i materia indu
 ctine cu cura aialia sibi sibi nutritat r vtu vt etia illi.
 d nutritio r nutritio dz. Anis sat pz qz nullu aial igne
 vit nisi ho. Et si dicit. qz canis r catra comedut co
 tra. r idet qd agut prer sua natura qz ita bn comederet
 cruda r comedut r libet qz cocta. Sz sut ilatabilia aiaz
 r caput q sibi dant cu aliu de hre no possunt. Do vo
 et opposito libet q igne cocta sut comedut. imo nob vtz
 def impossibile sine igne viu. Licz Plin^o iunior lib. viij. c.
 p. dicit qz i pre onietali qbusda geribz vsul ignis fuerit
 qz vsq ad tps Prolomei regl egypti. tuc eni p igne ba
 buer. Dez e qz ex dicit i illo. c. credo illos no esse hoies.
 Tu igit loc ignis sit i celo. vtz oim sensu r expimto. q
 sol^o dz vtu igne. r stat sic nos natura docere vt p celo sa
 ci sim. Vide d h etia Lacra. vbi. s. Tertio sic pbat
 aut aia e immortal. aut ho infelicio e cuat creaturis. scda
 ps no e pa vt r stat manifeste q aia immortal. pbo pnam
 Ma ois res facta est ad aliqne sine r cu adipsat descat i
 eo. Doc pz inductue. Ignis fact^o est vt sit i loco supiori
 to infer^o existit mouet rursu vt illuc ascedat. cu est aut
 vbi esse dz descat. Papis loc^o est r finis petere centrū. et
 tadu laborat q possit accede r cu ibi est descat. r nulluz
 motu bz r alibi no descat. nisi violenter tenet. Doc idē p
 dca in bnc aialibz. Lanis bn pass^o descat nil vltra qrit

quia ei finis est viuere. r sic de oibz alijs. Dia igit aiaz
 lia r alia no ronabilia suu sine qrit. r tuc quiescut qn in
 sua pfectioe pssut. Hois anim^o in hac vita nunqz qe
 scit. Sz corpe descat in somnis bn passu. aia m int^o exis
 est semp i motu. qd declarat pnuua sonis. igit cu nuqz
 oia sit qeta r pcta. Sz optet q vltim^o qrat. hcc seqt q vt
 ad aliu sine facta est. r sic est immortal. vl miserrima e. qz
 nunqz suu ascedt sine. qd fuit scda ps ancedens. Dec ro
 fundat ex dicit deuon Bern. li. de ptepu mudi vbi ait
 Alia ronala ad imaginē dei facta. ceteris oibz occupari pr
 repleti oino no pot. Lapace eni dei qdqd min^o do est no
 implebit. Dic e qz nali desiderio oes qd e sumu bonu ap
 pete pbat. nulla nisi eo a depro reqem bicuri. Quar
 to r vltio de^o r natura nihil frustra opant. cu igit videat
 mus nos aliq sume amare q ad corpe non pnt aliq mo
 spectare nec pdesse. sedt qz alia e vita qz corpis. r ad aliq
 facti sum^o qz p corpe taru. h pz. Na nos desideram^o sci
 re r sape qz pot^o afflictione dat corpi qz delectatōes. nos
 desideram^o fama q corpi nihil pdesit. imo nalt nos com
 medam^o hoies ptuolos. qz refrenat corpales mot^o r dele
 ctatōes. atqz nalt approbam^o melioze vita esse qz sit cor
 poral r hec vnusqz pot i se inuerti. cu aie desideria cor
 gitabit. hec ro fundat ex dicit torqti Boetij. iij. d cosol.
 pfa. ij. vbi ait. In terra est mēitū hoim nalt veri sumuz
 boni cupiditas. Et de h Lacra. diffuse vbi. s. vbi ad
 hac materia ples pua sonas roes fac. Pot induci et
 quita ro tal. Dmē qd est corruptibile qz tomagz inuete
 rascit. rātomagz deficit in vtute r robore suo. vt pz i cor
 pore huano. qd cu antiq^o est magz debile qz pz. qz ten
 dit ad morte. sic r potētie sensitue q sut affice organis
 copozis vt visus audit^o meoria r hmoi. defiaut paula
 tim r rātomagz qz qz pl^o senescit. Si g aia eēt morta
 lia silt etia dminueret vtus ei^o in potētis. q no sut affi
 ce organis corpis. vt intellect^o r volūtas. Sz h no e. imo
 pcrariū. qz tāto qz pfecti^o intelligit qzto pl^o viuūt. ppter
 qd dicit Job. xij. In sensibz est sapiētia r i his qui mult
 to sunt tempore prudentia.

Sed qm pl^o hodie .§. II.

videt apd malu vulg^o auēras antiqz qz pua sonū ve
 ritas. qd antiq^o de hac immortalitate aie sensert aliqualis
 ter. videam^o. Pumo nāqz volum^o a poets incipe in q
 bus est magz dubia veritas. nihil videt aliq laborasse qz
 loq de inferno r purgatorio r capis elijs. r celis i qbz
 ase defunctor p qlitate. meritoz r demeritoz collocant
 vt pz oi inuēti. Et pncipalt^o hgil^o i encydos. r Sen.
 fere i cūctz tragedijs. r qz mun^o dixit i sine magni opis co
 elusie. Morde carent aie rē. Quidi. xv. meth. introducit
 deu d aia bereul loqntē r ait. Externū est a me qz trāsit
 et inextps atqz imune nec. Inde p historicos etia trās
 eundū sub buitrate e qz alioz facta describūt. Salustius
 eni in li. de repub. in qz. Natura diuinaz r fame glia su
 za atqz fragil^o est vtus clara eterna qz hr. Igit p clara fas
 cies magne diuitie adhuc vis corpis r oia alia adhuc
 breui dilabūt. Ingenua r egregia facinora sic aia immor
 talia sut. Itē idē in catelinario in vna oronū Julij r La
 rbo. de penis aiaz separaz differit iul^o cesar. Valerius
 maxim^o qz eq vt salusti^o fuit roman^o scptor in. ij. li. c. f. in
 dos meminit qz semie certat mori cu marit^o vt in alia
 vita cu eis fruāt. Itē ibi immortales esse anias mos gal
 loz approbat. qz pecunias mutuatas apd inferos rece
 pturos se sperat. Deinde dicit stultos nisi idem bractā
 sensissent qd pileat^o pitagoras credit. Idē li. iij. c. xx. et
 c. xxxij. vbi clare h ponit. Idē vt pz in. i. c. de miracul
 et somnjs. Itē Luca. cordubensis historie no poeta h in
 plibz libris testat. Magni vtri h idem renuērt pagani
 tū qz alios no noiabo p ista materia. Didim^o nāqz reg

Titulus Primus

per bragranoy ad alef. magnū sic scribit. Qua ppter nū
mū vecordes vos r miserabiles iudicam⁹ qui originem
vestrā esse celestē nō suspicatis magnāq; cū deo hōe co/
gnationē. Et itez in alia epla. Nos nō sum⁹ incole hui⁹
mūdi. sed aduene. nec ita in orbē terraz venim⁹. vt in eo
libeat p̄sistere. s; trāsire p̄eram⁹ enī ad larē patriā. nllis
delictoz p̄derib; grauati. nllā quidē p̄cie fronte p̄gre
dimur vt erpediti ac faciles spaciū p̄positi decurramus
itinerē. Itē Lyr⁹ maior rex cū veniret ad mortē. puocās
filios suos vt recitat tull⁹ in li. de senectute. r zenophō
p̄bs scribit sic ait. Nolite arbitrarī o filiū carissimi mibi
me cū a vob recessero nusq; aut nullū fore. nec enī dū es
sem vobiscū aīm meū videbatis sed cū esse in h corpē ex
cis reb; q̄s gerebā intelligebatis. eūdē igit esse credite et
si nullū viderit. **U**trio ad p̄bos morales trāseamus
Trimegisti⁹ mercur⁹ maxim⁹ grec⁹ ad Esculapū sic scri
bit. **O**is hūana aīa est immortalis. Item ibidē loq̄ns de
boie. Cū itaq; anīaduenteret de⁹ cū nō posse olm rerum
esse diligētē nisi cū hūano p̄tegeret tegumēto. rexit euz
corporea domo. Talesq; oēs esse p̄cepit ex vtrazq; natu
ra in vnū pfundēs miscēsq; q̄tū sar⁹ esse debuisset. Ita
q; boiem p̄forma ex aīa r corpis natura. id est extrema
et mortali natura. vt aīa ita p̄formatū vtriq; suo origi
ni satisfacere posset. r mirari atq; orare celestia. r incole
re atq; gubernare terrena. Itē Lucret⁹ qui aliq̄n vī
decur sensisse oppositū. tandē hos p̄sus cōposuit. Cedit
idē retro de terra qd̄ fuit ante. In terrā sed qd̄ missū est
ex et̄his oris. Id rursū celi fulgētia templa receperant.
Itē Tullius libro quē de somno Scipiois edidit pa
rum post principū sic ait. Cōstat certū esse in celo diffi
nitū locū vbi beati cūo sempiterno fruam. Et sequitur.
Di viuūt qui e corpoz vinculis rāq; e carcere euolau
runt. **A**stra vero q̄ dicūt vira mors est. r multa silia in
eodē libro. Itē carbo cupiditate vite immortalis seipsum
pemit vt ad celū ascēderet aīa eius vt ait Lactan. li. iij.
Itē quintil. c. iij. ait. **S**icē sciat q̄s sit finis bonoz q̄ ve
ra felicitas nunq; sibi videbit priuat a morte piturus.
Itē anne⁹ Sen. li. de morte smatura ap̄e h p̄fitef. Itē
ll. de naturalib; q̄stionib; in p̄nc. Itē in epla. iij. i epla
v. r vbi inq̄t **S**roici extimāt aīam hoīs p̄dere magno
rē. r p̄ndit itaq; d̄ illo. **S**āto. an possit immortalē esse hoc
quidē certū habet ibi diffuse r bñ. Itē in xvij. loquens
de scipioe ait. **A**nimū quidē eius esse in celo ex q̄ erat p̄
suadeo mibi. Idē ad Lucillū epla. c. ij. **J**am discē lucille
q̄ sit naturale in imēsum mentē suā extēdere. **M**agna
et generosa res est anim⁹ human⁹ nllōs sibi poni nisi cō
munes cū deo terminos patif. Aliq̄n tibi nature archa
na detegēt. discutiēt r q̄s ista caligo. r lux vndiq; dara
perueniet rē. **L**ege astrologos etiā paganos sū q̄tū
opinōes **A**mb. Macro. super de somno Scipiois ad
hāc insam reducit. due sunt porte in zodiaco. s. duo tro
pici videlz capricorn⁹ r cancer. p̄ quas aīe nre descēdūt
de celo. r post mortē corp̄m eaz ascēdūt. descēdūt quidē
per cancrū. r iō dicit porta hoīm ascēdūt p̄ capricornū
et ideo dicit porta deoz. qz natura immortalitatis deoz
hinc assequunt. **D**ic q̄ cū descēdendo veniūt ad leonem
p̄ditōis future auspiciant exordii. p̄ cetera ho aīalia q̄
sunt signa zodiaci trāscētes. p̄dūt cognitionē seu obliui
scunt corp̄ q̄ hēbant in celo quasi ebrie ex visis diuersis.
Uez cū aīa venit p̄ saturnū acquirit rōnis naturā r iū
telligentiā In ioue vīm agēdi. In marte aīostitā ardor
rem. In sole sentiēdi opinādiq; naturā. In venere desir
derū r voluptatū motus. In mercurio p̄nūciandi r iū
terptandi vigorē. In luna plantādi r auguriandi. Sic
demū vt dicit post mortē corp̄is p̄ easdē reuertit vias
et signa. **M**edici sily docuerūt **S**alie. in li. de sp̄mate
inquit. **S**icut lux solis q̄ in corruptibilis est cōplēs suū

emisperiū nullā patif decissionē vel diuisionē sic et anō
que incorruptibilis est. Itē in eodē. sicut etiā lumē solis
qd̄ in corpale est ab acre r ab omni intelligētia oculoz
sepaf sine corruptiōe. sic aīa q̄ incorruptibil⁹ est sine cor
ruptione a corpore. **D**escendo vltimo ad naturalē
p̄bos. **P**itagoras ait vt ait **V**iero s. p̄tra **J**ouinia. vō
fuit. **P**rim⁹ apud grecos imortales esse aīas qui etiā vī
xit aīas descendere de celo vt. s. astrologi dixerūt. r iō
lac primo sugere. qz p̄ lacruū circulū trāitē descēdēs r est
ibi inirū imp̄ infernalis dñi. r supra totum p̄ner ad
deū vt recitat **M**acro. vbi. s. Itē empedocles qui dicit
future felicitatis appetitū nihil esse felici⁹ vt ait **A**resto.
li. de vegetabilib; **A**more immortalitatis habēde seipm i
ardentis ethne specu p̄icat. vt testat **L**actan. li. iij. **J**es
plato in thimeo ait post omē corp⁹ aīas i linu p̄ris et
nī reuertit. ex vō li. ij. dicit. tot aīas esse quoz stelle r leges
immortalitatis habere. Itē facis alrū cōscripsit volumē
quod p̄hedron appellauit qui fere tot⁹ est de immortalita
te anime. vbi de penis inferni satis differit. Item dyoge
nes dicit se descēdētē ad infernū p̄ mortē r cupiditate
immortalitatis seipm occidit. vt dicit **D**ierony. cōtra **J**os
uianū r **L**actan. vbi. s. Itē archiba tarenianus mentē
nostrā dicebat diuinū numē testāte tullio li. de senectute.
Itē **A**resto. in plurib; locis immortalitātē aīe p̄ferur.
Nā in. ij. de aīa. d. q̄ aīa sepaf a corpē quēadmodū p̄
tū a corruptibilib; Item p̄misit se factoz libū quō aīa
sepaf a corpē intelligat vt bñ ostēdit nī mgr **A**lber. ij.
de aīa. disgressiōe. iij. sup. c. j. Itē in libris ethic. casti felici
tate describit. vt p̄statuētū q̄ impossibile est eā habe
ri in hac vita. **E**t q̄ seq̄t vel cū nesciuit quid diceret vt
aīam immortalē sū cū esse. Itē in li. de pomō. si tū cū scē.
determinat dare aīam immortalē. Itē apuleius plarō
nicus in li. de deo **S**ocris ait. hoīs rōe plaudētēs orā
tiōe pollētēs. immortalib; anīs gaudētēs rē. Itē plotin⁹
p̄bs dicebat vt ait diuus **A**ug. li. ij. de ciui. da. fugiēdū
esse ad clarissimā patriā r ibi patere oīa. Itē zeno p̄bs
vt refert **S**en. in epla quadā. dicebat mortē esse gloriā
et ideo se interfecit vt post mortē bñs viueret. sic testat
Lactan⁹ vbi. s. Itē porphir⁹ sic testat **S**aleniū vbi. s.
Nō est mix inq̄t aīam q̄ suba incorporea est posse sepa
ri a corpē cū ignis q̄ est suba corporea corruptibil⁹ a lignis
quib; est p̄tūc⁹. possit sepa r reuertī in suā materiam
sine sui corruptiōe. **D**ec dicta sufficiāt ad hāc materia vt
qui nō vult esse r̄pian⁹ sit vel rōnalis hō. vel poeta. sive
quīlis aut orator. vel moralis. sit astrolog⁹ aut medicus
vel p̄bs naturalis. r nō bestia vel b̄rū aīa. r q̄cunq;
sectā intrauerit vīa aīa immortalē reuertat ad r̄p̄m q̄ est
brificauit p̄cedentib; bonis opib; rē. **E**t scra sc̄p̄m
ra innumera sūt testimonia sed duo sufficiūt. **D**an. iij.
dicit qui in puluere terre dormiūt euigilabūt aliū i vīa
eterna. aliū in obprobriū vt videāt semper. **M**ar. xvj.
Jbunt hi in suppliciu eternū. iusti aut in vitā eternā.
Aug. iij. q. ij. **T**emp⁹ qd̄ interpositū est inter hoīs mor
tem r vltimā resurrectionē. aīas abditis receptacul cō
tinet. put vnaqueq; digna est requie. vel crīna p̄ cō qd̄
fortita est in corpē. r **S**ieg. q. c. **A**īe defunctorz quaruz
modis solunt. s. a penis purgatorij rē. **A**ug. vlti. de ci
uita. dei ait. **S**ingula qdā dixerūt plato r porphirius
que si inter se cōicare potuissent. facti essent fortasse p̄p̄i
ani. **P**la. dicit. **S**ine corpib; aīas in eternū manere non
posse. ideo enī dicit etiā sapientū aīas post q̄tūlibet lō
gum tempus tū ad corpa redituras. **P**orphirius dicit
animā purgatissimā. cū redierit ad patrē ad bec mala
mundi nunq; reditura rē. Item **D**io. iij. c. de diui. no.
dicit q̄ humane anime ex bonitate diuina habet q̄ sine
intellectuales r q̄ habeant subalem vitā in consumptū
bilen.

Ca. 6. De vnione aie ad corpus

Probatur demum imor. §. III

talitas aie ex mltis exēplis. Apparuerūt enī Jude macha
 beo Onias sūm sacerdos defuncto r̄ Dieremias p̄ba
 quimīto tpe aī mīgu erat ad animādū ipm̄ p̄mittēdo
 victoriā. vt h̄r. ij. Mach. Disto. quā chūst̄ narrauit
 iudeis de diuīte epulone sepulcro in sferno: r̄ lazaro q̄s
 scēte in sinu Abrae. ondit clare aīas imortales. r̄ fm̄
 opa in futuro recipe Lu. xvi. Iuuenis q̄dā resuscitat̄
 aīo. cū āgelista narrauit gl̄iam regnū patū bonit̄: r̄ cor
 mēta varia sferm̄. p̄ mal: vt i. e. legēda. Tres mortui
 resuscitati ad sepulcr̄ hieronimū: narrauerūt multa de
 gl̄ia paradisi. penit̄ inferni. cruciatib; purgatorij. vt de
 miracul̄ eius. In. iij. dialogor. multa exēpla hēs osten
 derūt emū vt penā aīaz in alia vita. r̄ p̄ hīs imortali
 tatem eaz. B̄ra agnes cum magna comūna sc̄az ap
 paruit p̄ morte Cōstātie filie Cōstāntini vt narrat Am
 bro. Agartha q̄s Lucie et Pe. r̄ Pau. Dūto sc̄issimo:
 er innumera hmōi. Sc̄entū tū q̄ cū mors nō sit ali
 ud q̄ p̄uatio vite. sic in aīa p̄r p̄siderari triplex vita
 sc̄ nature: gr̄e. r̄ gl̄ie. ita p̄ oppositū triplex mors. S; p̄
 mā vitam q̄ nō est aliud nisi p̄manētia eī. sic est imor
 talitas illud Trimegisti. Dīs aīa imortal est nisi q̄s
 appellat̄ morte quā cūq; mutatioē etiā p̄ affectū. sic em̄
 et anima mortal est. qz̄ mutabil̄ ac etiā āgel. Cū apl̄s
 de deo q̄ oīno imurabil̄ est. dicit. Qui h̄z imortalit̄ez
 solus. h̄z vitā gr̄e qua mediāte deo inhabitat aīam sp̄i
 ritūāle vitā ei p̄ferens. sic aīa mort̄ p̄ p̄ctū mortale: que
 mors nō est aliud q̄ subtractio gr̄e. Sic enī corpus nō
 vitit aīa absente. ita nec aīa nisi deo p̄sente. s. p̄ gratiaz.
 vt dicit Aug. de pe. di. i. Resuscitat̄. Et de hac morte d̄r
 Esch. xvij. Anima q̄ peccauerit ipsa moriet̄. S; tertiā
 vitā quā h̄z anima in gl̄ia fm̄ illud ad Ro. vi. habebis
 finē vitā etnā. mort̄ anima dū in eternū ea p̄ual̄ p̄ dā
 nationē. de q̄ morte ip̄s Joh. viij. S; q̄s h̄mōnē meus
 seruauerit videbit̄ morte in etnā. Vñ r̄ stephan̄ pa
 pa horat̄ quēdā vponit̄ā vt deserat sc̄lm̄ r̄ intret reli
 gionē d̄scens vt ignoscat deo p̄ctis suis r̄ refrigeret aīaz
 tuam. s; in beatitudine priuilegij crucieris p̄peruis flam
 mis. i. nō crucieris. r̄. xxij. q. ij. Admonere. Illū crucias
 tā appellat̄ secura morte. Apoc. ij. Qui vicerit. s; r̄pta
 tiones nō ledet̄ a morte sc̄da. Et p̄terea signanter dicit̄
 ps. Mors per d̄r pessima. prima ē mala corpi. secunda
 anime peior est. tertia verriq; final̄. r̄ bec pessima.
 Capm. vi. de vnione anime ad corpus: r̄ mlt
 apl̄ia acceptione huius vocabuli.

De vnione anime cum

corpe hūano. Lur facta ē. Cū aīa sit ita nobil
 sp̄ialis r̄ imortalis ad imaginē dei. q̄ri p̄t q̄
 iuncta ē. Quid enī est hō air Berni. nisi sperma fetidū.
 fac̄ stercoz. cib; h̄mū. cui p̄cept̄ culpa. nasci miseria.
 mox pena. r̄ sic in nō hoīem h̄nt oīs hō q̄s d̄r respectu
 corpi. Ad qd̄ r̄ fac̄ illud Job. xij. Dō nar̄ de muliere
 b̄cui viues tpe: replet̄ mltis miserijs r̄. Ad qd̄ r̄ndet
 m̄gr̄ in sen. di. i. P̄tio ādē qz̄ deo sic voluit r̄ cū volūtas
 eī r̄ccissima r̄ sapiētissima sit in omib; nō nisi optime
 factū ē. Cū r̄ Amb. de ps. di. ij. Dia q̄cūq; voluit d̄ns
 sc̄e in celo r̄ in tra: r̄ qz̄ sic voluit factū est. Adducit̄ tū
 ad dandū qd̄ dā in h̄ exēplū vnōis future in patria in
 ter aīam r̄ deū. qua clarissime deo videt̄ et fruitio perfe
 ctissima sequit̄. Cū enī sit infinita distātia int̄ deum et
 creaturā. nā deo infinitus: aīa r̄ creata virtutis finite.
 porulset homib; videri impossibile posse vnq; attrin
 gere ad illā p̄fectōez. r̄ talē vnionē nisi daret̄ ei aliquod

exēplū alie p̄uictōis sibi note maxie distātiū qd̄ sic in
 p̄uictōe aie cū corpe. Nā nulla proportio est int̄ aīam
 et corpe. nā aīa sp̄ialis illud materiale. aīa imortalis
 illud mortale. aīa inuisibil̄. illud visibile. illa nobilissima
 sitis angel. p̄pter intellectū. illud spurcissimū sile iumēs.
 Et tū cū sit tanta dispropor̄tio inter ea in tāta amicitia
 deo ip̄a vnuit vt nūq; alcey veller ab altero separi: etiā
 in p̄fectis viris. Cū apl̄s. Ipi nos p̄micias sp̄is h̄ntes
 ingemiscim̄: eo q̄ nolum̄ expoliari h̄ supuctiri. Sic q̄
 potuit deo res ita distātes in tāta amicitia adiuuicē co
 iungere poterit nulli dubiū r̄ aīam p̄ruosi. illa vnione
 clare v̄siois r̄ br̄ssime fruitōis secū p̄iungere. r̄ sic bui
 rei fiducia figurat̄. Sc̄da rō fm̄ eundē est vt aīa vni
 ra corpi. sic ex eo sustinet̄ pl̄a mala r̄ bella. Nā caro p̄cu
 piscit̄ adūsus sp̄m̄. sic inde sibi acq̄rat resistēdo maiores
 coronā. q̄nto enī q̄s cū pl̄ib; hostib; gerit bellū: r̄ diu
 tius laborat. si victoriā obtinet: tanto gl̄iosior est trium
 phus. Dō āt nō solū impugnat̄ a suo sp̄i vt angel̄ pri
 mus aut a demōe vt Adā terren̄: s; ab innūer̄s demōs
 n̄qs a passioib; carnis. nō tū semel s; dū viuit. Ad qd̄
 etiā videt̄ facere qd̄ dicit̄ Lactan. in li. vi. instif. s. q̄ deo ex
 cogitauit inenarrabile op̄. vt s; infinitā mltitudinēz
 aīaz crearet q̄s prior fragilib; r̄ imbecillis corpi; all
 garas p̄stitueret. bonū malūq; medias: vt p̄stātib; ex
 v̄ritat̄ nature virtute p̄poneret. ne imortalit̄e delicare
 affegrent̄ ac molliter. s; ad illd̄ eterne vite. ineloquibile
 p̄mū cū summa difficultate ac magnis laborib; pueni
 rent. Dec ille. P̄t̄ tertia rō adduci. s; ad maiore pul
 critudinē vniuersi ac ostēsiōnē sapie sue. Nā q̄ntoī cui
 tate aliq; sunt pl̄a rez genera: tāto pulcior red dif. tan
 toq; mag; sapia artific; maior apparet: q̄nto pl̄a artificia
 variata peregerit. fecit q̄ deo gl̄iosus creaturas aliq;̄s
 pure sp̄iales vt angelos. alias pure materiales vt ele
 mēta. r̄ elemēta cū corpi; celestib;. His q̄s addidit̄ crea
 turā p̄stantē partim ex sp̄iali. s; aīaz. prim ex materiali
 vt corpe: sicuti est oīs hō. vt d̄r ex de sum. tri. r̄ fi. carb.
 c. i. In q̄ etiā triphario ope vnū h̄ rep̄ntat̄ mysteriū tri
 nitatis dū vnū vnūsum ex trib; rez generib; p̄stituit̄.
 Unū aut̄ aīa rōnal̄ corpi; cū creat̄. Creat̄ aut̄ anima
 quelib;: nō a p̄ncipio mūdi. vt qd̄ dā heretici dixer̄t. xxij
 q. ij. c. penul. sed organizato corpe hūano p̄cepto in vte
 ro matris et distingo p̄ membra. tunc aīa creat̄ a crea
 do corpi; infundit̄. Unde Aug. Contēplemur factu
 ram Ade. In adam enī exēplū dātū est vt ex eo intel
 ligat̄. qz̄ iam formatū corpe aīam accepit. Nāz poterat
 animā limo terre admisceri: sic corpe formari. s; rōne
 infirmabat̄. infirmabat̄ glo. i. ratione bec sn̄ia destrues
 bat. quia p̄mū oportebat domū cōpaginari. r̄ sic inbas
 bitatorē inducū. Anima certe qz̄ sp̄is est in siccō h̄tare
 nō p̄t. iō in sanguie fert̄ h̄tare. cū ergo lineamēta cōpa
 cra non fuerint vbi erit anima. xxxij. q. i. Quod vero nō
 formaram.

De modo vnionis ani. §. I.

me cū corpe. Nota fm̄ Un. in spec. historali. q̄ anima
 potest p̄siderari prout est subia. r̄ sic p̄p̄te d̄r aīa quasi
 animās r̄ p̄ficiens corpe. Et fm̄ h̄ est i co sic p̄fectio suo
 perfectibili. sic forma est i materia. Cū destructo corpe
 destruit̄ aīa inq̄ntū forma. nō aut̄ inq̄ntū est subia. id ē
 sp̄itus. Sic enī d̄r ab a qd̄ est sine. r̄ menem qd̄ est
 defectus q̄si sine defectu. qz̄ nūq; illa substātia deficit.
 Qd̄ aut̄ dicit̄ Aug. aīam nō eē in corpe vt formā i ma
 teria intelligēdū est fm̄ oēm modū. qz̄. s; aīa sepat̄ a cor
 pore fm̄ qd̄ ē subia. forma hō fm̄ rē nullo mō sepat̄ a
 materia. Itaq; nō est aīa vnita corpi p̄ modū p̄uictio
 nis. qz̄ p̄uictio terminū h̄z fm̄ quē res alteri p̄iugit̄:
 nec est p̄ totū illud cū quo p̄iugat̄. Anima aut̄ est p̄ to

Ro. 8.

Gal. 5.

De modo vnionis anime ad corpe.

Titulus Primus

est corp^o absq^e termino r^e situ. **U**n^o dicit Aug. q^o n^o est cor-
 pore sic vinu^m in vtre. s^z tota toti corp^o p^onta est. Eade^m r^oe
 nec p^o modu^m p^onta r^oe; s^z nec p^o modu^m com^ontis. q^o in
 mixtione op^o est p^onta d^ontione. r^o q^o n^o p^onta q^onto
 cuncto corp^o m^onta. a^o p^o q^onto corp^o p^onta. S^z n^o
 nec p^o modu^m imp^ontis. Im^o p^onta n^o s^z s^z sine eo
 aut est imp^ontis. v^z in forma imp^ontis s^z sigillo: s^z
 p^o modu^m agglutinat^ois. **Q**u^o eni^m egred^ont^o v^z exad^ont^o sem^e
 ab ho^oe in p^onti generat^oe sp^os q^o d^o ed^ontor et art^o
 s^z s^z egred^ont^o q^o disposit^oes acq^ont in corp^o p^ontis a^o
 infundat. r^o q^ont ad ea recipi^oda abilitat corp^o v^z coap^ont
 S^z q^ont iste duo iⁿ v^z glutinat. s^znt at^o v^z n^o v^z conti
 nuu^m v^z ind^ontibile s^z v^z r^ont. n^o q^o sit eade^m r^o v^z r^ont
 q^o. sed q^o facit v^z cu^o est v^z r^ont. s^z ho^oicm. bec ille. fir
 aut^o bec v^zno a^oe q^o t^ont de nouo a deo creat in capite. xl.
 diez a p^ontio p^ontis q^o ad mares. vl. xlv. v^z norat
 mgr^o sen. post Aug. in. iij. dist. iij. Et v^z die Inno^o. ex de
 cele. m^ont. In q^oda. Ad co^oposit^oes corp^ois elem^ota p^ont
 r^ont. v^zq^o terra. aq^o. aer. r^o ignis. Et ad vegetat^oem eu^ode
 corp^ois q^onto^o h^oozes p^ontes ill^o p^onti^o v^zq^o sanguis. co
 lera. flegma r^o melacolia. bec ibi. Colera est sicca r^o calida
 et p^ont igni. Sanguis est calid^o r^o h^oid^o. r^o p^ont acri
 flegma h^oid^o r^o frigid^o. r^o p^ont aq^o. Melacolia frigi
 du^m r^o siccu^m. r^o p^ont terre. Ex his h^oozib^o h^z h^o inclina
 tion^oe n^ontes ad aliq^o vicia r^o ad aliq^os p^ontes r^o scias. Naz
 coleria inclin^ont ad ir^o: r^o ad magnitudin^oe r^o fortitudin^oe
 Sanguinei ad luxuriam r^o ad benivolentiam r^o affabilitatem
 flegmatici ad pigritiam r^o incuriam r^o mansuetudin^oe r^o pas
 sionem. Melacolicus ad desperat^oem r^o suspitionem co^op^ontio
 nem r^o modestiam. Quatu^o ad scias fm Jo. d^onti iⁿ dyal.
 suo p^o Albiu^m mag. coleria inclin^ont ad metaphisicalia.
 sanguici ad n^onta. flegmatici ad moralia. melacolicus ad
 poeticalia. His etia^m co^ont^ont^o q^onto^o passio^oes animi gau
 diu^m sanguini. spes colere. timor flegmatici. dolor seu tristis
 cia melancolic. r^o sicut ex p^ontione humoz corp^ois ge
 nerat infirmitas: ita ex inordinat^one passionum infir
 mitas p^onti q^ontand^o inducit mortem. In h^o figur^o d^ont^o Lu.
 vij. bi qui portabat. s. mortuu^m steretur. bi q^o portat mor
 tuu^m in aia ex inordinat^one passionu^m sunt gaudiu^m mud^o:
 spes longue vite. timor n^o valendi penit^ore vel recidi
 u^oadi. dolor ad diu^ooz q^o ducit ad sepulch^o inferni. S^z
 gra^m p^ont cessando a malis reuiu^oscat peccator.

Unif autē aīa hūana. VII.

tali corp^ois. s. hūano valde p^onti^oer. et r^o est fm Tho.
 in. i. pre. q. lxxvi. q^o aia intellectiva fm nature ordinē in
 simu^m gradu^m tener in substātijs intellectualib^o. intantuz
 q^o n^o h^z natural^o sibi inditā noticiā veritatis sic angeli
 sed op^o q^o eā colligat ex reb^o sensibilib^o p^o viam sensus
 v^z die Dyoni. Natura aut^o nulli deest iⁿ necessarijs. Un
 oportuit q^o aia intellectiva n^o solū h^zer^o h^zer^o intelligē
 di s^z enā sentiēdi. Actio aut^o sensus n^o fit sine corpore
 instrō. Oportuit g^o aiam intellectivo tali corp^o vniri q^o
 posset eē p^ontiēs organū sensus. Dēs aut^o ali^o sensus
 fundat sup^o tactū. Ad organū aut^o p^ontiēs tact^o requir^o:
 q^o sit mediū inter p^ontia q^o sunt frigidū r^o calidū. h^oidū r^o
 siccu^m r^o silia. q^oz est tact^o app^ontiū. Sic enī est in po
 tentia ad p^ontia r^o p^ontiēre ea. Un q^onto organū tact^o fue
 rit mag^o reductū ad eq^ontatē co^opletionis: r^onto p^ontiē
 lior est tact^o. Aia aut^o intellectiva h^z co^opletissime h^zer^otes
 sensitivā. q^o q^o est inferior^o p^ontiēre p^ontiēre in superiori v^z
 dicit Dyoni. Un oportuit corp^o cui vnit^o aia intellectiva
 esse corp^o mixtū inf^o oia alia mag^o reductū ad eq^ontatē co
 p^ontionis. Et p^ont h^z inf^o oia aialia h^o est melior^o tactus
 et inf^o ipsos boies q^o sunt melior^o tact^o sunt melior^o intel
 lect^o Lu^o signū est. q^o molles carne b^ont aptos mēte v^z
 dem^o. v^z d^ont. q. de aia. Dec t^obo. Quatu^o aut^o aie hūane

Un aia
 vnit corp^o
 porū.

sunt subie incorporee in se vt angeli: nō tñ sūt singule dī
 uerfaz spēs vt āgeli. s^z oēs aīe siue vnite siue separe sūt
 vni^o ipē r^o eiusd^o p^ontis nālis: r^o si nō accidentā. **Q**u^o
 aut^o vna aīa sit acutior r^o p^ontior alia p^ontiēre. v^z ex mel
 liori corp^ois disposit^one r^o co^oplet^one. v^z ex meliori exercitio
 vel ex maiori gra^m collata. Un sap. viij. d^o. Soritus s^z
 aīaz bonā. In vnō aut^o aīe cū corp^o aīa ipsa q^o a deo
 immaculata creat: maculā p^ontiēre original^o p^ontiēre
 q^o videt q^o nō doceat diuinā sapiam aīam hūanā co
 porū infundere. Nā null^o sapiens ponit thesaur^o sūū in
 loco in q^o maculā p^ontiēre. s^z aīa hūana est p^ontiēre
 saur^o dei: v^z pote dei imagine insignita. q^o nō deo diu^ois
 sapiam aīam ipam tali corp^o infundē: ex q^o maculā p^ontiēre.
 Szad h^o r^ontet triplr. P^onto sic. q^o sic n^o eēt sapiēs q^o the
 saur^o in loco mundo p^ontiēre poneret in loco imūdo
 ita esset valde insipiēs: q^o thesaur^o nō alit p^ontiēre
 poneret in loco imūdo. r^o p^ontiēre si emūdandi thesaur^o
 possibilitas remaneret. Scdo p^ontiēre sic r^ontet q^o q^ontis il
 li q^o in p^onto original^o nascit^o sunt obnoxij: v^z p^ontiēre illa
 p^ontiēre p^ontiēre bonitat^o. q^o in patria brōs efficit. nā p^ontiēre
 cipat facultatē p^ontiēre illā. Un nō deficit p^ontiēre
 dei: p^ontiēre a fine cū p^ontiēre ad finē vltimū nō collat
 facultas. Terto sic r^ontet: q^o maculā vel culpa original^o
 nō p^ontiēre ex vnō aīe ad carnē. s^z ex vltimate p^ontiēre
 qui actual^o peccado p^ontiēre inobediētiā fecit totā naturam
 hūanā q^o p^ontiēre erat iⁿ ipso fm rōz femiale. Dec t^obo. lup
 ij. sen. di. xxxij. Et hinc Aug. Traxit g^o reatu^m. l. creata na
 scēs: q^o vnū erat cū illo: r^o illo a q^o traxit: q^o ill^o q^o p^ontiēre
 admittit^o est. i. q. iij. Jā itaq^o. Nō obstāte g^o infectio^o aīe
 predicta decuit deū aīam corp^ois hūano infundere post
 p^ontiēre p^ontiēre p^ontiēre: r^o h^z triplici r^oe. Et p^ontiēre ex p^ontiēre
 p^ontiēre. scdo ex p^ontiēre dīne sapie. tertio ex p^ontiēre ostensionis
 diu^ois iusticie. Quatu^o ad p^ontiēre rōntē daz est q^o nō erat
 decēs q^o dēs sua opa imutaret ab eo q^o p^ontiēre
 tuit. r^o q^o v^z eēt mala. r^o q^o si nō eēt mala. tamē p^ontiēre
 tuisset ea facē meliora. Sz sic ab etno p^ontiēre
 instituit vt boies p^ontiēre co^ontionē generarent. et q^o
 corp^ois p^ontiēre coitū seminato aīa infunderet. q^o nō decuit q^o
 deus h^z imutaret. Scdo r^o est ex p^ontiēre diu^ois sapie. r^o eā
 lis nō est sapiēntis inducere maiorē defectū vt minorē
 defectus eūret. imo eōu^oerfo. s^z maior eēt defect^o si hūanū
 gen^o nō multiplicaret etia^m sic infectū q^o si anime corp^oib^o
 hūanis nō infunderent. Tum q^o si nō multiplicaret ge
 n^o hūanū: nō impleret nūer^o electoz: cui quodāmo
 omnia coogan^o. tum q^o dimitteret nālis generat^ois p^o
 cessus q^o est p^ontiēre co^ontionē sexus. r^o quia subtraheretur
 omniū rez quidā grad^o. Nā si aīa tali corp^o nō vnire
 tur: oporteret q^o oīno aīa nō crearet. vel q^o alter^o nati
 re esset. r^o sic in vnūso bec natura nō ess^o. sed h^o nō deca
 diuinā sapiēntiā. q^o tūc vnuer^o s^z imperfect^o esset. Ter
 tia ratio est ex p^ontiēre ostensionis diu^ois iusticie. Ex h^z enī q^o
 aīa vnita corp^o p^ontiēre original^o p^ontiēre vn^o de p^ontiēre
 cupiscētia r^o penalitates plurime in cognitio^oem ipsius
 peccati. q^o vnū fuit traductum ab Adam in posteros
 ostendit q^o seuerē de^o p^ontiēre p^ontiēre. Un Zacha. iij. d^o.
 Adam exemplū meū ab adolescentia mea. Sed scien
 dum q^o ipsa cupiscētia seu fomes duplx p^ontiēre cōsidera
 ri: videlicet prout habet rōntē culpe r^o prout h^z rōntē pene
 Et primo mō p^ontiēre prout. l. habz rōntē culpe in
 quantū s^z p^ontiēre est p^ontiēre: r^o ad p^ontiēre scq^ons indinat
 sic talis fomes seu cupiscētia non est a deo. sicut pecca
 tum actuale Ade nō habuit deū auctore sed p^ontiēre volū
 ratē q^o ex p^ontiēre actuali fuit deordinata. Un Aug^o. in d^o
 q^o illud quo h^o sit deterior nō est a deo. sed si consideret
 secundo mō p^ontiēre p^ontiēre h^z rōntē pene. sic bur^o pene
 deus est eā. nō sic agens influēs vel imitēs penam ab
 quā. sed sicut non agens v^z nō influēs suam gratiam.

Titulus Primus

De libero arbitrio.

gere. sequit̄ q̄ anima dānati posset libere intelligere se nō esse puatā z sic eadē rōne posset se intelligere apprebē dere deū: z sic eē brām. Dico igit̄ q̄ oīs libertas q̄ est in homine: est a volūrate z nulla alia. Arbitriū autē dī rōis. Rōnis ē enī discernere int̄ bonū z malū: z stādū ad suū arbitriū. Dicit̄ ḡ libez arbitriū facultas rōis et volūta tis. Et sequit̄ i ipsa diffinīōe. Quā bonū eligit̄ zc. z ex hoc videt̄ q̄ nō sit in nra prāte facē bonū. qz dīc afflītē te grā. grā enī est a deo. z est grāis data z grū faciēs. Nā si nō est grā: nō eēt grā: s; debitiū. igit̄ vī q̄ nō ha bem⁹ libez arbitriū ad bonū s; ad malū. maxie cū dēter minarū sūt alibi q̄ nemo bñ facē p̄t nisi p̄mo moueat̄ a deo. Et sic vī q̄ rnsio Salo. sic falsa q̄ pncipalr ponit libez arbitriū vt seq̄ possit hō factorē suū: z nō dīc vt re cedere possit a factorē suo. Dic sub breuitate rñdeo q̄ li bez arbitriū est pncipalr tā ad bñ opandū q̄ ad male opādū in nob. nā dicit̄ ē libez arbitriū p̄tinere ad rōez vel volūtatē. In volūtatē at̄ ē nāle dīderū seq̄ z iuēni re sūmū bonū: vt als dicit̄ ē. Et ē p̄ nō nāle odiū ad fugiendū malū. Rō autē nō hz nisi iudicare qd sit bonū quid sit malū. z nī pl⁹ afflīt q̄ ad iudiciū ad vñū q̄ ad aliud. Ex q̄ seq̄ q̄ libez arbitriū fortior ē ad bonū q̄ ad malū. z iō sapiētissime dixit̄ Salomō. vt seq̄ possit z nī vt fugere aut recedere possit. Et vt tibi clar⁹ sit solutio dubij q̄ sit in nra prāte z libertate seq̄ deū z facere bo nū q̄z oē bonū p̄mo a deo mouēte pcedat. Nota duo familiaria exēpla. quoz p̄mū ē diuī. Aug. sup illd̄ Job. Nemo p̄t venire ad me nisi p̄t me trahere eū. Et ē tale Imagineri vñū piscatorē q̄ hamo caput̄ piscē: ille pōit hamū zescā: z torū ponit sub aq̄. Cōsidera mō si est in prāte alie⁹ piscis intrare gremiū piscatoris vī nō. Dican dū ē q̄ nō. Nā esto q̄ piscis capiat̄ esca z amē. si pesca tor nō traheret sursum hamū z piscē. nunq̄ piscē exiret de aq̄ nec ad piscatorē ascēderet: s; necē est vt piscator trahat. Cōsidera sedo si in prāte piscatorē trahere ad se piscēs cū vult. Et silt̄ dicēdū est q̄ nō. Nā si piscator p̄ mille ānos traheret rursūz hamū. z piscē nō eēt affix⁹ hamo. nunq̄ traheret piscē. q̄s ḡ ordo ē b⁹. Est p̄mo q̄ piscator aperit hamū i uolūtū esca. demū mittat̄ in mare. deinde q̄ piscē spōte veniat z capiat̄ hamū sub esca. po stremo q̄ piscator trahat piscē. Jā puro q̄ hēas incē tione. De⁹ ē piscator q̄ posuit esca suoz p̄ceptoz i h ma ri maḡ z p̄ceptoz: sub q̄ esca later ham⁹. i. amor. Nā oīa p̄cepta ad amorē referunt̄. Ecce ḡ q̄ d̄s incēpit: s; necē ē q̄ tu seq̄ris z vadas ad capiēdū esca z amorē. z tūc de⁹ p̄ suū amorē trahat te. si ḡ tu nō venis nō traheris. z si nī te traherit nunq̄ ibis ad eū. Bñ ḡ dīc Salomō cū q̄rif qd ē hō q̄ ipse est in libertate arbitriū vt seq̄ possit. Ad b̄ etiā facē q̄ Aug. dīc ibidē vicz. Noli cogitare te iuitū tra hi. nō enī iuit⁹ trahit̄ anim⁹ s; amorē. Est qdā volūtas cord̄ cui dulcē p̄is ille celest̄. porro si poere dīc licuit Trahit̄ sua q̄nq; volupras nī obligatio s; delectatio. q̄n to maḡ dīcim⁹ trahi hoīem ad xpm̄ q̄ delectat̄ f̄itate. delectat̄ b̄ritudie. delectat̄ iusticia. delectat̄ vita efna qd est xps. Ramū oīdis ouī trahis eā. nūces oīdis pue ro z trahis eū. Dinc z Amb. Volūtarū mīlitē sibi ele git̄ xps. volūtarū suū diabol⁹ actionat̄. xv. q. i. Hō est. Et in h̄ est silitudo ad deū q̄ oīa opat̄ fm̄ p̄siliū volūta tis sue nullo cogente. z homo est dñs actū suoz.

Libtas ar bitriū vñ est.

Qualiter aia a deo orabru r

Dico secundo qd cū. §. II.

Dō ē mi crocosm⁹

querit̄ qd est hō q̄ nī salomō rñdet vt astrolog⁹: z dīc q̄ ē dignitate sublimat⁹ zc. q̄si velit dicere q̄ ipse hō est mīoz mūd⁹ q̄ dī microcosm⁹ Ubi debes scire fm̄ Tho. sup Job. in. c. i. q̄ mūd⁹ est triplex. scz magn⁹. imo magi mus: z est iste de⁹. scd̄s est medi⁹: z ē iste mūd⁹ creat⁹ in quo sum⁹ nos. tertius est minor: z est hō. sic puro intelli

gebat Job. qñ dicebat: in mūdo erat. i. in seipso. z sic de est mūdus. Et mund⁹ p̄ ipm̄ factus est. z iste est de quo Bēn. i. In pncipio creauit d̄s celū z terrā. et mūd⁹ eum nō cogit. i. hō ad quē spectat̄ eū coḡscere. s. deū. sicut nō videt̄ Amb. hoīem appellare mūdū. di. xxxv. sero die. vbi dīc q̄ p̄ cibos mūd⁹ debebat iminui. i. hō p̄ q̄s dēst derat augeri. vide ibi glo. et rōem afflītē Damal. in. ij. li. qz mūd⁹ dī hō: qz p̄cipat̄ cū oībz creatur⁹ mūdū. p̄ qd̄ etiā Bie. dīc in ome. sup illd̄ p̄dicare eū āgelū oī create id est homī q̄ dī oīs creatā rōe p̄dicat̄. hz enī in se silitudo dīc q̄ oīm. Uñ Allan⁹ de plāctu nāe introducēs na turā seq̄ntē sic ait. Ego sū illa q̄ ad decorē mūdane ma chine silitudinē hoīs assimilauī naturā vt mea velut in speculo ipi⁹ mūdū structura cōpareat. Sic igit̄ cū audis regē intellige hoīem eē q̄ dī rex vt sū pncipalr rex q̄ dī mūd⁹ maxim⁹. z est rex. qz sic ille rex maxim⁹ oīa pugil lo tenet. sic hō totū mūdū mediū in se p̄inet. Et est enī alius tert⁹ mūdus. iō vide staturā homīs fm̄ Amb. in exa. de ope septe diei. et Actan. li. de opificio dei addi tīs q̄busdā vt visus fuerit. P̄mo in celo te natū scias: creatus p̄stitur⁹ es: sursum spectās. Cervix hō rotunda vt celū. Decē enī sunt celū. s. lunc vener⁹ amorose. mercu rī ḡrosi. solis lumiosi. martis vigorosi. iouis pluuiosi. saturni tēpestuosi: et stellaz fixaz cristallinū. z empire um. p̄mos octo videm⁹ hinc sed nō duos vltimos. hos celos q̄re in capite z vide solē z lunā duos oculos. mar tē z mercuriū duas aures. saturnū z iouē duas naves. venerē vñ os. Illi mūdū illūināt z gubernāt bec septez mēbra totū corp⁹ ordināt z decorāt. stellaz celū in p̄te capis. sidera. cū stelle m̄te z dec⁹ sūt capilli. q̄ in boie ad decus p̄tinent vt p̄z in his q̄ ex toto sunt capillariū ra puat. Cristallinū q̄ nō vides hēs in fronte. vbi ē sētū sa cōis z empirreū in mēoria q̄rat. S; bec aliq̄ nēcula alit̄ notāda sunt. P̄mo capilli sunt necrī z nīmū estū et validū frīg⁹. Capiti p̄s supior vñ egredūtur capilli posita ē ad defendēdū cerebr⁹. capiti p̄zia forma est sic nauis. nō p̄zie rotūda s; cōpessa aliq̄rūlū cū mediū p̄t dīc carina anterior: proia poster⁹ pupis. Et bec s; gura necria sūt vt meli⁹ in ipō capite distinguētur cellule sensū. frōs est libera z apra vt mētīs habitum pandat. z sic a malīs cogitatōibz abstrahas mētēs. Su palia sunt munimēta oclor. ne si d̄ capite aliqd̄ cadat eos offendere possit. pilis nigr̄ plen̄ vt visus maḡ so forent. sunt effosi vt hēant vnde recipiāt visibilia. tunc palpebre vt a nocumēt̄ regant: qz nobiles sunt. Sep̄e insup pellicul̄ ipsa lux vt pupilla regit̄. vt a nullo situ vel frigore ledi possit. Duo sunt vt si vñ abesserat̄ nō dēst. nec plēs q̄ duo. qz turpitudine eēt ipa m̄plicia tas. Aures autē eadē causa due sunt. licz vnus ranti sic auditus sicut z visus nōnū vnus. in q̄b̄ primo abscō dūtur foramina ne etiam ledant̄ ab extra facte sunt vt occulta z inuisibilia noscamus et toruosa. Cartilago cum carne extra aures in gyrū componūtur sic ad vo cis dulciōr boarū. quia p̄ca sonus reuolūtur. melodiā quandā de nouo cōponit: et animus magis delectat̄. Mares autē ad hoc sūt facte vt cerebri purgamēta z rōi tius interior capitis inde extrahant̄. Et non est natus totus ex osse sed pars sed pars ex cartilagine. qz opoz ter eū dilatarī z trahi. Per ipsas etiā naves odorā mē ta sumunt̄ ad cerebri p̄fortatōem. Os deniq; p̄ cibo su mēdo datū ē vt vita p̄fuef. In ore enī dant̄ dentes ad masticandū: ne stomach⁹ grauet̄ cibo grosso z lapidū us que sumim⁹ faciunt degustare. Os etiam z dentes pro loquela formāda sunt data: que velut plectro percu cussō faciūt melodiā. Est enī ipa lingua vt plectro verbe rans aerem sup palatū et dentes z labia: que siml̄ pars eoz deesset efficiēt̄ vox nō sonora. Dinc q̄nta melodiā

Ca. 7. De quidditate hominis

varietas sonatū sic nara. q̄ p̄siderare possz. in laudē
 su. p̄pter creatoris q̄ tanta speciositate p̄tulit hōi. Sed
 q̄ singulari ē oīb; alijs liguis. sola hūana loq̄la iuēt.
 cū alijs aialib; cōtinuū mutis. In hac ḡ figura capis
 ton̄ celestis ornat̄ p̄incet. Demū vero a cel̄ ad terra de
 scendū rozes z imp̄sioēs z calores nales q̄b; mūd̄ gu
 demat̄ p̄tinue. Et h̄ in boie gula p̄ quā ad corp̄ nutrie
 dū ab aīa descēdūt. cui⁹ pulcritudinē z gratitacē si cō
 templat̄ fuerit. miraberit. Inde p̄cedūt musculi q̄ si ton̄
 capis bases. q̄ celum sua fortitudine sustentat̄ a deo si
 bi donata. Veniam⁹ ad brachia vbi sunt man⁹ z digiti
 decē q̄ oīa mīstrāt toti corp̄ nro. q̄ celi sūt illi q̄ insuūt
 nob̄ necria inferi. s; est man⁹ apta ad largitacē mostrā
 dā. digiti p̄cedūt ab vno frusto. rēdentes ad vnitatem
 docendā. Post oēs celos sequit̄ spera ignis quā regies
 in stomacho vbi int̄sūsum calor est p̄ digestiōe fienda.
 Qui stomach⁹ est velut olla: ad quā oīs calor corp̄ se
 frūg⁹: q̄ torus calor currit ad stomachū: z expunur mē
 bra esse subtiliora post abū q̄ ante in hoīe sano. vt p̄z
 masie de digiti mūtēdo z extrahēdo annulū. Post spe
 rā ignis sequit̄ spera aeris: in q̄ generant̄ pluuie. niues.
 z grandines z imp̄sioēs diuīe. sine hoc non. nec p̄ mo
 menti hō viuere possit. hec in corde req̄re sine q̄ nec p̄
 se aliquis viuere valet in q̄ generant̄ furra. homiada.
 blasphemie zc. Deinde sequit̄ terra p̄fusa cū aq̄ vbi sit
 generatio z corruptio rez. Et h̄ q̄re in te homie in vētre
 corruptōis z genitalib; generatōis. Et q̄ terra suo pō
 dere liberat̄. siue sup̄ nihil est fundata. p̄ utas p̄tes due
 sequunt̄ subtiles colūne: q̄b; corp̄ omne vehitur nō sine
 mirado grandī cū videas boues z oues z eq̄s z aīalia
 alia mltos h̄re pedes crura siml̄ z tibias fortiora cruri
 bus hoīm. z tñ nō p̄nt recte si solū prone p̄cedere. Igit̄
 hoc est miraculū q̄ terra nō ē sup̄ grane corp̄ fundata.
 Ita est solutio secūda. Nam cū querit̄: quid est homo.
 tibi rīdet vt astrologo q̄ hō est torus mūd̄ z perfectio
 omniū. Sic etiā rīdebat Anaxagoras q̄ interrogat̄
 q̄d est hō: ait. mēsurā oīm rez. vt h̄. r. merhab. Sic
 filosofus intellexit̄ Pythagoras q̄ interrogat̄ ad q̄d nat⁹
 esse hō: ait. Lā vidēdi celū: vt dicit̄ Lacran. iij. instit. c. xx
 iij. q̄ debem⁹ p̄replari celū z cū ei⁹ pulcritudinē cogitē
 mus ad nosmetipsos reuertī. z nos p̄suare: ne tā nobilē
 creaturā dānare velim⁹ z eam auferre a celo. Et ista cō
 sideratio subleuat ad eū vt regem sequans.

Tertia questio est §. III.

quid est homo: z hoc q̄rū ad corp̄s originē. Et ad hoc
 rīdet Salomō di. q̄ est q̄ritate p̄format̄ vanitatis. Et
 sic rīdet vt bon⁹ moralis z et̄hie. sic rīdebat p̄ suos q̄
 dicebat. Nō vanitati silis fact⁹ ē. facta p̄z infrogatōe
 limus in terrā liquidā resolut⁹ q̄ h̄re nō p̄ firmitatem.
 Quapropt̄ q̄d est hō sub interrogatōe z despectiue p̄
 nūciat⁹ est. vbi nota q̄d ait Pusti. in. iij. li. q̄ hō q̄ntu
 plicē h̄it̄ diminutionē vsq̄ ad hāc diē. Nā antiq̄ de
 dīnabat̄ hic hō hominis. sic vtebat̄ Enn⁹ q̄ dicebat
 Eulur⁹ in siluis: misēz māducabat̄ homonē. P̄ia ḡ
 est diminutio fuit hic hō. inis. sc̄da ē hominū. tertia
 est hominū. q̄ra est hominū. q̄nta hominū. P̄ia di
 minutio est tñ in obliq̄ z nō in recto. alie q̄tuor sunt in
 obliq̄ z in recto. q̄ p̄culdubio nā hūana iā primo fuit
 diminuta in obliq̄ s; nō in recto. q̄ p̄mo obliqua mīter
 fuit creata q̄ nō est p̄fecta sic vir. nullā tñ imp̄fectōz ex
 hac creatōe acq̄siuit adā: s; ip̄a nasa fuit imp̄fectior cū
 sua imp̄fectio q̄ latebat ad ex̄ paruit. Sc̄da diminutio
 fuit in recto in p̄mo pctō Luc. Nā tūc recte hūana nā
 acq̄siuit mortē corp̄alez s; nō spūalē. Tertia diminu

tio fuit etiā in recto q̄n. s. ipse Adā peccauit. q̄ tūc fuit
 ipsa mors corp̄is z aīe. Quarta diminutio fuit q̄n hūic
 maledictōes z dicitū ei fuit. In sudore vlt̄ cui veler p̄ae
 tuo. Quinta diminutio fuit q̄n expulsius est de paradiso
 Igit̄ si q̄r̄ q̄d est hō. respice factorē vt recorderis te facturū
 fuisse. z tūc cognosces in ipso eē breui tpe tue factōis. z
 quāra diminutionē habuisti. Vel p̄ma diminutio fuit
 in peccato Luc. secunda in pctō Adam. tertia in peccatō
 cato legis nāe. q̄ra in pctō legis p̄p̄re. q̄nta fuit i pctō
 habito p̄recto p̄ legē grē. Et p̄ma nō fuit in recto q̄ nō
 dānauit naturā hūanā. s; oēs alias dānat: magis p̄ben
 tes. Vel p̄ma diminutio fuit q̄n de adā fuit cōsta extra
 cta. q̄ tūc dimiuit̄ ē hō. Alie p̄o q̄tuor fuerit q̄n p̄ pctō
 q̄tuor elem̄ta ex q̄b; p̄p̄it hō sc̄a sūt alterabilia inf se
 z ex eoz actiuitate tot⁹ corūpit. z venit ab esse ad nō eē
 p̄ mortē corp̄is. Igit̄ si vis scire q̄d ē hō. factorē seq̄re et
 p̄siderab̄ factiōnē q̄ de aliq̄ mat̄ia sis creat⁹ vt fact⁹: et
 videbis eē tūc vanū. Cū bern. i suis p̄replatoib; sic ait
 Attēde hō q̄d fuisti añ ortū. z q̄s es ab ortu vsq̄ ad oc
 casum: z q̄d eris p̄ hāc vitā. p̄fecto fuisti q̄d nō eras ex
 vili mat̄ia postea fact⁹ z viliissimo p̄ano inuolut⁹. mca
 strualī sanguie i vtero m̄rno fuisti nutrit⁹. rūica tu a fa
 it pellis secundina. sic indut⁹ z ornat⁹ ad nos venisti zc.
 mtra ibi. Et be. ambro. in ep̄a. de ope sette diet̄ ait. Nōne
 bec oīa sic ymbra p̄terēt. nōne bec oīa fabula nōne sūt
 thesaur⁹ vāitas ē. nōne tui p̄se p̄mis. Respice in pulue
 rē hoīm z vide q̄d de te nisi cinis z ossa remāebūt. h̄ est
 ex corpe tuo. Respice inq̄: dic̄ mibi q̄s ibi diues. q̄s ibi
 paup̄ sit. discerne iopes ac potētes. nudi oēs nascimur.
 nudi morimur. nulla discretio inf̄ cadavera mortuoz.
 nisi q̄ q̄i ferent̄ diuitiū corpa dedita gule z luxurie: q̄
 paup̄is quē audisti crudelr̄ defūctū. s. lazaz. si ḡ p̄sidera
 bis te factū videb. q̄d est hō. q̄ q̄d vanū. hec omnia ibi.
 Macrobi⁹ etiā de sōno scipionis dicit. Alie iduse corp̄ib; z
 ip̄z corp⁹ velt̄ carcerē feridū. tenebr̄ horridū sordib; z
 cruore ignarū patit̄. Et. xij. q. ij. i eccl̄astico di. Terrā
 ger̄. terrā teris. in trā reuer̄ q̄ de terra sumer̄. fm̄ aut̄
 Aug. nihil inform⁹ terra. Dicit̄ virgili⁹ i. vi. eneydos
 Nō mibi si lique sint centū. oraq̄ cētū. ferrea vox om̄is
 scelez dep̄hēdere formas. om̄ia penaz p̄currere genera
 possūm. ps. Anūsa vāitas oīs hō viuēs. Caro insup̄
 air aplus. occupat̄ adūsus sp̄m: z spūs adūs carnē. z
 sic p̄tinuū bellū iustitū. q̄d bellū rep̄nat̄ i mōtib; celo
 rū sibi p̄ijs. Sic enī sunt duo mor⁹ celoz. s. mor⁹ p̄mi
 mobil⁹ q̄d theologi appellāt celū cristallinū. aliū firmamē
 tū q̄ est ab oriente i occidentēz vniūformis z p̄tinu⁹. Alie
 morus planetarū ad oppositū. s; de occidente in orientē
 tem p̄ signa zodiaci. ita in homie est dupl̄x mor⁹ in ap̄
 petendo. s. mor⁹ sensualitatis. z mor⁹ rōnis ex spū q̄ sunt
 oppositi. Cū z alan⁹ de cōplancu nate. sicut i raptaz
 firmamēti volubilitatē motu p̄rio exercit⁹ militat̄ pla
 netaz. sic in hoīe sensualitatis rōnisq̄ hostilitas p̄ia rez
 perit̄. Rōnis enī mor⁹ ab ortu celestiu orientis occasuz p̄
 transiēs. terrena p̄siderādo regyrat in celum. Ecōtrario
 mor⁹ sensualitatis planetaz p̄ rōnis firmamētū in terres
 stris occidēs aliq̄n labunt̄. Et nota q̄ hō vltra p̄tā ac
 ceptionē aliq̄n sumit̄ p̄ parte rōnali. z dicit̄ hō interior
 aliq̄n p̄ pte sensuali seu corpe. z dicit̄ exterior hō. z d̄ vtro
 q̄. ij. Cor. iij. Licz noster exterior hō corrupat̄ tñ his q̄
 intus est hō n̄ renouat̄ de die i die. Itē de p̄mp: hoīes
 et. nūmēra saluab̄ dñe. i. rōnib; viuētēs: z bestialit̄ sa
 lute natali z salute spūrituali cū bestie succurr̄ i hoīes
 sicut Nabuchodonosor p̄ p̄niam. De sc̄do. i. Corin. iij.
 Cum sint inter vos zelus z p̄tentio nōne fm̄ hoīes am
 bulatis. Aliq̄n sumit̄ hō p̄ diabolo. et d̄ mal⁹ hō. psal.
 Nō timebo q̄d faciat̄ mibi hō. Et alibi. Erīpe me dñe
 ab homie malo. i. dyabolo. vel me ip̄o fm̄ Bern.

Ps. 38. Ad gal. 5

Ps. 35

Psal. 55. Psal. 129

La. i. De potētījs aīe in cōmuni

cia et rpe rōne vt dicit. vii. meth. nō potest intelligi aliq̄
forma accidētalis in materia ante aīam q̄ est forma sub
stantialis. Præter illā vntōnē aīe cū corpi. nō pōt aīa nra
vntū cū deo. p caritatē z seruēs desiderū. ps. Adheret
aīa mea post te. i. caritatē. z. j. Loz. vj. Qui adberet do
mī spūs est cū eo. pōt vntū cū pīo p volūtatis pōmī
tatē. vel in bono. vt illi de quibz dicit Act. iij. Multi
tudinis credētū erat cor vntū z aīa vna in dño. vt i ma
lo. vt iudei de qbz dicit ps. ij. Principes puenēr in vntū
ad do. pōt z vntū aīa cū corpe suo. i. appetitū sensitiuo.
iū illō ps. Sicut in te aīa mea. i. cupiedo dissolu. et
bi sūme placere volūtātē tuā in oībz cōplere. q̄ mltiplr
nbi caro mea. i. appetitū sensitiuū. z oīa mēbra corpis ad
idē subīcūnt spūi z in vntū pueniūt cū aīa ad operan
dum vntōsa. Solus tñ xps etiā viator habuit pfecte et
omode hāc vntōnē. vñ aīam suā appellat vnticam.

Alia scdm Augustinū .§. II

in. vj. de trini. in vno qz corpe z in toto est tota z i q̄libet
pre corpis est tota. Qui rōem assignat. b. Tho. in. j. pre. q.
v. dicit. cā aīa vntā corpi nō vt motor tantū s̄ vt for
ma e. necē q̄ sit i toto tota z in q̄libet pre tota. nō enī
est forma corpis accidētalis s̄ subalis. forma aut subalī
nō solū est pfectio totī sed cuiuslibet ptes cū totū consi
stat ex ptes. forma totī q̄ nō dat esse singulis ptes corpi
pōt. est forma q̄ est cōpositio z ordo sic forma dom. z
talī forma est accidētalis. Alia vero est forma subalis.
Uñ opret q̄ sit forma z act. nō solū totī sed cuiuslibet
ptes. z iō recedēte aīa sicut nō dr aīal z hō nisi equiuoce
quādamodū aīal pīctū z lapidē. ita est de manu z ocu
lo z carne z osse vt pbs dicit. Cur signū est q̄ nulla ps
corpis h̄ pīctū op aīa recedēte cū tñ omē qd retinet spe
ciē retinet opationē speciei. Act. aut est in eo cui actus
est. Uñ opret aīam esse in toto corpe z in q̄libet pre eius
hāc nō habet. qz aīa nō est q̄ta nec etiā totalitatem
vntū qz nō fm q̄libet suā potētā est in q̄libet parte
corpis. sed fm visum in oculo. fm auditū in aure. z sic d
alīq. Sed est tota in q̄libet pre fm totalitatem pfectōis.
et essentia. sicut in supficie alba. tota albedo est in super
ficie. z in qualibet pre supficie fm totalitatem pfectōis et
essentia. Potentia aut aīe qz quedā sūt in ea fm qd ex
cedunt totū corpis capacitatem. i. intellect. z volūtas hu
iūmodi potētie in nulla pre corpis esse dicunt. Alie hō
sunt communes aīe z corpi. vñ nō opret q̄ taliū potētiaz
quibz sitim qualibet pre corpis. sed in illa corpis pre
proportionata ad talis potētie operationem.

Sciēdū aut q̄ ipa .§. III.

essentia aīe nō est ei potētia. Si enī vt dicit Dīo. v. c. an
gelice hierarchie. celestes spūs. i. angeli diuidunt i essen
tiaz pūre z opationē. mltomagis dicendū de aīa q̄ est i
serioris grad. in ordine intellectuoz aliud esse cōntiaz
in. j. pre. q. lxx. vj. ar. j. q̄ est impossibile dicere q̄ essentia
aīe sit ei potētia s̄ quidā posuer. Et rō est. qz cū poten
tia z actus diuidāt ens z q̄libet gen. entis opret q̄ ad
idē gen. entis referat act. z potētia z ideo si actus nō est
in genere sube potētia q̄ est ad illū actū nō pōt esse i ge
nere sube. Opatio aut aīe nō est in genere sube. sed in so
lo deo cui opatio est ei suba. Uñ dei potētia q̄ est opa
tiois pncipiū est ipa dei essentia. qd esse nō pōt nec i aīa
nec in angelo vel alia creatura. Uñ sequit q̄ nec aīe po
tētia est in genere sube. Essentia aut aīe est i genē sube
ergo essentia ei nō pōt esse potētia ei. Alia rō qz aīa
fm essentia suā est act. si q̄ ipa essentia aīe esset imedia
tū opatiois pncipiū semp habens aīam actu p̄ter opa

vite sicut semp habēs aīam actu est vsuū. sed inuenitur
habēs aīam nō semp habere in actu opa vite vt cū dor
mit z hmoi. Si aut q̄rat quid sit potētia aīe ex q̄ nō
est eius essentia. Rūder. b. Tho. vbi. s. q̄ est accidēs. put
accidēs diuidit i subam. Sic enī nihil est mediū inter
subam z accidēs qz diuidunt fm affirmationē z nega
tionē. i. esse in subiecto vel nō esse in subiecto. Et sic cum
nō sit suba ipa aīe. opret q̄ sit accidēs q̄libet potētia ei.
et est in sēda specie q̄litas. S̄ put accidēs accipit fm
qd ponit vntū ex quinqz vlyb sic nō est accidēs potē
tia aīe. Hā fm hūc modū aliqd est mediū inter subam
et accidēs qz ad subam p̄ner quicqd est essentiale rei.
Nō tñ quicqd est ex cōntia rei. pōt sic dici accidēs. s̄ so
lum qd nō causat ex pncipijs cōntialibz spēi p̄riū enī
nō est de essentia rei. s̄ ex pncipijs essentialibz spēi cau
sat. vñ mediū est inter subam z accidēs. z hō potētie
aīe p̄nt dici medie inter subam z accidēs. q̄ si p̄riates
aīe naturales. sicut risibile dr p̄riū hoīs. z calor p̄riū m
ignis z hmoi. Uñ aut Aug. dicit q̄ noticia z amor
nō sūt in aīa sicut accidētia in subiecto. intelligit put cō
parant ad aīam. nō sicut ad amātē z cōgscētē. s̄ vt cō
parant ad eā sicut ad amātā z cōgnitā. qz ipa subalis ef
sentia aīe cōgscit z amāt. Et sic etiā intelligendū cum
idē dicit. q̄ mēoria. intelligētia. z volūtas sūt vna essen
tia. Vel etiā fm aliq̄s pōt dici. q̄ hec locutio significat fm
modū q̄ totū potētiale p̄dicat de suis ptes. qz enī tale
totū adest singulis ptes fm totā essentia. sed nō fm to
tam p̄tē. iō p̄dicat de q̄libet pre ei. sed nō ita p̄tē sic
totū vte. Uñ etiā pbs dicit in. ij. de aīa q̄ illō q̄ p̄mo
sentim. z intelligim. est aīa. nō ex h̄ sequit q̄ cōntia aīe
sit eius potētia sed qz hoc ipm qd forma accidētalis. cu
iūmodi est potētia aīe. est actiois pncipiū habet a for
ma subali. Et ideo forma substāialis est p̄mū actiois
pncipiū sed non p̄mū.

Donū aut he po. .§. III.

potentie aīe esse bona media. mgt enī sen. li. ij. di. xxvj. post
Aug. ponit triplicē differentia bonoz. i. minima media. z
magna. videlz bona spalia. naturalia z vntualia. z qz oīa
a deo accepisti fm Aplm. Recordare qz accepisti bona i
vita tua dixit abrahā Lu. vi. Tpalia quidē ad recte di
struendū. Naturalia ad bñ exercendū. Vntualia ad
p̄tine agendū. Tpalia vt diuitie bona sūt. qz orga
nie deseruūt felicitati fm p̄m. i. sunt insira ad vitam
virtuosam. Qui enī sibi thesaurizat z tpalia nō distri
buit fm rectitudinē dānationē incurrit. Uñ cuidā diui
ti qui subīpī dicebat. Alia mea hēs mltā bona posita in
annos plimos comedē. hēce rē. dicitū fuit a deo. Stul
tiam tuā hāc nocte reperēt a te Lu. xij. sup q̄ euange
lio dicit Amb. Lu. i. diues susceptis dei muneribz. z in
sinū tuū redactis nil te putas facere iniquū. si tām multo
rum vice subsidia solus obrīneas rē. di. xlvj. sicut h̄.
Bona naturalia sūt potētie aīe interiores z exteriores.
quibz opamur quibz pōt aīa bñ z male vti. sicut et bo
nis tpalibz. Et de his pōt illud exponi ps. Bonoz meo
rum nō indiges dñe. i. opm nroz q̄ pcedūt a potētījs.
Exercere aut debet hōi bona z bñ. als ea inuanuz
accepit. ps. Qui nō accepit inuanū aīam suā h. i. habi
tabit in tabnaclo tuo. Bñ aut exercet hōi bona cū pe
nitēt z se mortificat fm illō ps. Tabescere fecisti sic ara
neā aīam ei. i. fm glo. fecisti tu de. vt aīa nra sit tabi
da. i. hūilitate infirmata sic aranea q̄ etiā leui tactu ma
nus rabsctit. i. deficit a v̄tute sua z vigore. sic aīa corre
pta z penitēs a v̄tute man. diuīe inspiratōis deficit a
vigore supbie z morit vite p̄stine. Aranea est subtile coz
pus. terrena deserit. alta q̄rit. emissioe viscerz telas texit.
Sic p̄terius z corrept. p̄ p̄niam corp. extenuat. mundi

Potentia aīe est acci dens.

Potentie aīe quā bona sūt.

Ps. 15.

Ps. 23.

Ps. 38.

Titulus Secundus

Infima p̄tēnē. celestē p̄uersationē appetit. subriles op̄a-
 r̄iōes ex timore dñi fac. Bñ exercet aīa potētias dū iel-
 lectū r̄ affectū ad sup̄na erigit. An ps. Aīa mea exulta-
 uit in dño r̄ delectabit in deo salutarī suo. oīa ossa mea
 dicēt. dñe d̄s illis tibi. Exultatio r̄ delectatio aīe est ipsa
 maxīa cōplacētia quā h̄z volūtas ex cognitōe r̄ p̄sidera-
 tiōe intellectuāli. diuīe prouidētīe r̄ beniuolētīe magne
 ad ip̄am aīam. Prouidētīa h̄o in dño q̄ si bon⁹ est p̄uī-
 det suis suis Beniuolētīa ī salutarī q̄ sic d̄: q̄ nos saluat
 Ossa aīe sūt potētīe. q̄ sic ossa inseparabīlī inberēt carnī
 et dāt ei robur ad opandū. ita potētīe inseparabīlī sūt in
 aīa. r̄ ex his est vīr⁹ homī ad opandū. Oēs ḡ potētīe
 admiratōe q̄dā cuiusdā reuerētīe debēt exp̄imentali gu-
 stu intelligere nullū esse s̄ilem deo. Bonis p̄ualibz non
 p̄t̄ q̄s male vī. De q̄bz p̄t̄ illō intelligi p̄uer. xj. In bo-
 nis iustoz. s̄opibz h̄rutū. exaltabitur ciuitas. Esa. lviij.
 Implebit splēdorebz aīam tuā. Virtutes sūt vt quidā
 radī quibz aīa illustrat in baptīsmo. q̄ bona d̄z augere
 iuxta illud ps. Jbūr de h̄rute in virtutē. Nam qui acce-
 pit bonū vīr⁹ talē d̄signatīs aliq̄s grām. q̄ nō aurit
 sed p̄seruauit. sūt eo p̄uar⁹ r̄ p̄ulus Mart. xxy. Re-
 cordare ergo quia recepisti r̄ ad quid recepisti. et sic fm
 ps. Aīa mea in bo. demo. f. ad recordandū.

Ps. 85.

Ps. 24

P̄tes sūt
potētīe
anīme.

Potētias aīe eē plu. §. V.

res ponit p̄hs in. ij. de celo. Et mgr̄ sen. j. lib. dis. iij. q̄ ne-
 cesse est ponē fm. b. Tho. in. j. pre. q. lxxvij. ar. ij. Nā sic
 infime est dispositus ad sanitatē que est q̄dā p̄fectio cor-
 poris aīalis. qui nō p̄t̄ p̄fectā sanitatē sed aliquas
 modicā p̄fectā paucis remedijs. Meli⁹ autē disposit⁹ est
 qui p̄t̄ p̄fectā sanitatē sed remedijs mltis. Et ad-
 huc meli⁹ q̄ remedijs paucis p̄fectā p̄sequi p̄t̄. Op̄tē
 autē qui absq̄ remedio p̄fectā h̄z sanitatē. Ita dicendū
 de bonitate r̄ p̄fectōe rez vīz q̄ ille res q̄ sūt infra boīez
 vt aīalia r̄ insensibilia. quēdā p̄ticularia bona p̄sequūt
 nō autē p̄fectā bonitatē r̄ vlem q̄lis est deus. r̄ idō q̄dā
 paucas r̄ determinatas h̄rutes r̄ op̄atōes h̄nt quibz illā
 assequant. Nō autē p̄t̄ p̄fectā r̄ vlem bonitatē. q̄a
 p̄t̄ ad ip̄sī b̄rūdīnē. s̄ n̄ q̄ est in vltīo gradu fm na-
 turā corz q̄bz cōpetit b̄rūdō. Jō mltis r̄ diuersis op̄an-
 tibz ac h̄rutibz seu potētībz indiget aīa h̄uana ad p̄s-
 quēdā h̄mōī p̄fectā bonitatē angelis h̄o mīoz diuītas
 potētīaz cōpetit. In deo autē nō est aliqua potētīa vel
 actio p̄teret̄ essentīa. Est enī alīa rō quare aīa h̄uana est
 in diuītate potētīaz vīz q̄ est in p̄fīnīo corpālī r̄ spī-
 ritualī creaturaz. Et iō p̄currūt ip̄a h̄rutes vtrarūq̄
 creaturaz. Sciendū etiā fm. b. Tho. vbi. s. q̄ q̄dam
 op̄atiōes aīe sūt q̄ eferent sine organo corpālī vt intelli-
 gere r̄ velle. An potētīe q̄ sūt h̄az op̄atiōnū principia.
 sūt in aīa vt in subiecto. Quēdā vīro actōes sūt aīe que
 eferent p̄ organa corpālīa sicut vīso p̄ oculū r̄ audī-
 tūe p̄ aurē. Et potētīe q̄ sūt h̄az op̄atiōnū principia sunt
 in p̄fīnīo. vt in subiecto. r̄ nō in aīa sola. An p̄hs in lib.
 de som. r̄ vīgī. dicit q̄ sentire nō est p̄p̄tū aīe neq̄z co-
 poris s̄ p̄p̄tū. Dicit autē potētīe esse aīe nō sicut subiecti
 sed sicut p̄ncipij. q̄ p̄ aīam p̄fīctū h̄z q̄ tales op̄atiōes
 possit op̄ari. Auūt ḡ oēs potētīe etiā sensatiue r̄ vegeta-
 tiue ab essentīa aīe sic a p̄ncipio. Sūt enī q̄dam p̄p̄teta
 res naturales et̄. s̄z subiectū est cā p̄p̄oz accidētū. vñ
 et ponit subiectū in diffīnitōe accidētis. Notandum
 etiā q̄ oīs actio p̄cedit ab aliq̄ potētīa r̄ est circa aliq̄
 obiectū seu materiā. potētīa enī fm id q̄d est potētīa or-
 dīnat ad actū r̄ diuīficat fm diuīsam rōem act⁹. r̄ act⁹
 diuīficat fm diuīsam rōnē obiecti. Quia enim aliud est
 color inq̄tū obiectū vīsus. aliud son⁹ inq̄tū obiectū au-
 ditus. Jō diuersa oīno actio est videre ab audīre. r̄ quia

diuersa rō actōis vtriusq̄. iō etiā potētīe diuīse vñ p̄ce-
 dūt illi act⁹. Potētīa autē aut est actiua aut passiua. Ad-
 crio autē est p̄cedēs a potētīa actiua. alio mō se h̄z q̄ p̄ce-
 dēs a passiua erga suū obiectū. Cōpat enī obiectum ad
 actū potētīe passiue sic p̄ncipium r̄ causa mouēs. color
 enī inq̄tū mouet vīsum est p̄ncipium vīsiōis. sic r̄ intelli-
 gentia est potētīa passiua. ad actū autē potētīe actiue cō-
 paratōe obiectū vt terminū r̄ finis. sic augmētatiue p̄u-
 tis obiectū est q̄tū ad p̄fectū q̄d est finis augmētī ex his
 duobz actio recipit specīe. s. ex p̄ncipio vt sine seu fmō.
 et sic ē necē q̄ potētīe diuīficent fm act⁹ r̄ obiecta.

Quīq̄ sunt genera §. VI.

potētīaz fm p̄hm. in. ij. de aīa. vīz vegetatiuū. sensitiuū
 appetitiuū. fm locū motiū r̄ intellectuū. Pro cui⁹ de
 claratōe dīc. b. Tho. in. j. pre. q. lxxvij. ar. j. q̄ genera po-
 tentīaz distinguunt fm obiecta actiū ip̄az. q̄to enim
 potētīa est altior tāto obiectū vlt⁹ respicit. Obiectū autē
 op̄atiōis aīe triplici ordīne p̄t̄ p̄siderari. alīcu⁹ enī po-
 tentīe aīe obiectū est solū corp⁹ aīe vniū. Et h̄ gen⁹ po-
 tētīaz dīc̄ vegetatiuū. nō enī vegetatiua agit nisi in
 corp⁹ cui vniū aīa. Est aliud gen⁹ potētīaz q̄d respicit
 vltus obiectū. s. omne corp⁹ sensibile r̄ non solū corp⁹
 aīa vniū. Est alīez gen⁹ potētīaz q̄d adhuc respicit vlt⁹
 obiectū. s. nō solū corp⁹ sensibile s̄ etiā omne ens. Et ex h̄
 p̄ter q̄ ista duo genera potētīaz h̄nt op̄atiōnē nō solū
 respectu rei p̄iūte sed etiā extrīnsece rei respectu. Cum
 autē op̄ans op̄reat aliq̄ mō p̄iūgi suo subiecto. nec est re-
 extrīnseca q̄ est obiectū op̄atiōis aīe. scdm̄ duplicē rōem
 ad aīam cōpari. Uno mō fm q̄ nata est p̄iūgi aīe r̄ in
 aīa esse p̄ suā s̄ilitudinē. Et q̄tū ad h̄ sūt duo genera po-
 tētīaz. sensitiuū respectu obiecti mīn⁹ cōis q̄d est corp⁹
 sensibile. r̄ intellectuū q̄d est respectu obiecti cōmūmī
 mī q̄d est ens vlt. Alio mō res extrīnseca q̄ est obiectū
 op̄atiōis cōpat ad aīam fm q̄d ip̄a aīa inclinā r̄ tendit
 tur in ip̄am rē exteriōrē. Et fm h̄ac op̄atiōnē sūt duo ge-
 nera potētīaz. vniū. s. appetitiuū fm q̄d aīa cōparatur
 ad rē extrīnseca vt ad finē q̄ est p̄mū in intētiōe. Et h̄ ap-
 petit⁹ qui d̄z appetit⁹ aīalis. distinguūt ab appetitū naturali.
 Appetit⁹ enī naturalē est inclinatio cūiūlibz
 rei ad aliq̄d ex natura sua. r̄ sic naturalē appetitū quibz
 potētīa desiderat sibi iueniēs. s̄ appetit⁹ aīalis sequit̄
 formā app̄hēsiuā. r̄ ad hū appetitū req̄rit sp̄aliū p̄-
 tia aīe r̄ nō sufficē sola ap̄p̄hēsiō. Vīsus enī naturalē ap-
 petit vīibile solū ad suū actū. i. ad vidēdū. Aīal autē
 appetitū vīsam p̄ appetitū nō solū ad vidēdū s̄ etiam
 ad alios vīsus. Aliū gen⁹ potētīaz est motiū fm locū
 put. s. aīa cōpat ad rē exteriōrē sic ad terminū op̄atiōis r̄
 mot⁹. Ad p̄sequēdū enī aliq̄d desideratū r̄ intēdū omne
 aīal mouet. r̄ q̄uis sensus r̄ appetit⁹ sunt p̄ncipalia mo-
 uētīa in aīalibz p̄fectis. nō tñ sensus r̄ appetit⁹ inq̄cum
 h̄mōī etiā sunt sufficētīa ad mouēdū. nisi sup̄addēt̄
 eis aliqua virtus. Nā in imobīlibz aīalibz est sensus et̄
 appetitus nō tñ habēt vim motiūā. hec autē vis motū-
 ua est nō solū in appetitū r̄ sensu vt in op̄are motum.
 sed in ip̄sīs p̄tibz corpis. vt sint abīlia ad obediēdū ap-
 petitū anīme mouētis. hec. b. Tho.

Potentīaz autē aīe §. VII.

rōnalis cū quinq̄ sint genera fm p̄hm. in. ij. de anima.
 et omnis actio humana ab his p̄cedens. tunc bene agi-
 tur et meritorie quādo ex gratia in anima agit. vnde
 ps. 2. Aīa mea illi viuet. s. vita grē. r̄ semē meū fuerit ip̄i.
 semē sp̄iale seu generatio aīe ē q̄ntuplex gen⁹ potētīarū
 q̄ fluūt. r̄ sic generant ab aīa. Que tūc fluūt deo. cū aīa
 vīuit ei. s. ex grā. P̄nt r̄ iste figurari. p. v. talēra tradita a
 dño suo suo. Mart. xxy. q̄ tūc duplicant. An talis inq̄

Ca. 2. De potētia vegetatiua z sensitua

traxit gaudium dñi cū. s. q̄s exerceat nō solū instinctu huma
no rōis vr p̄bi. s. etiā diuina illustratiōe gr̄e vr sc̄i. Nec
pōt ista expositio icōgrua reputari. q̄z dissuta ē ab his q̄
sequūt̄ i illa pabola. i. nō corrūdet eis. nā subdit d̄ duo
bus talēs. aut vno tm̄. alijs dat̄. Tertū est at̄ q̄oēs ho
mines hnt̄ p̄dictas oēs potētiās. Dicit ei b. tho. sup. Lā.
in plogo q̄ illud h̄z locū i expositiōe s̄ali scripturē. s. q̄
oportet q̄ nō sit dissuta. s. r̄ndeat p̄cedētibz z sequētibz
hoc autem nō requirit̄ i expositiōe morali scripturē vrz
in expositiōibz docto. D̄z q̄ q̄s opari fm̄ potētiā motiua
et gr̄a cūdo ad rēplū vr xp̄s z apli Act. iij. Mō autē ad
tēratū l̄spectaculū. r̄tes cī dnt̄ puniri de cōse. di. j. i die
d̄z moueri ad indulgētiās z laudes dīnal ps̄. Lau. a. m.
o. z. d̄. q̄ p̄cipiat oibz iniquitatibz suis p̄ indulgētiās q̄ ad
penā p̄ laudē cōfessionis q̄ ad culpā. Nō autē debz ire ad
choras. ibi cī apurat̄ figuratē caput Jo. baptiste mar.
vi. q̄ interpretat̄ in quo est gr̄a. Debet moueri z opari ad
iusticiā. primos vr Thobias. q̄ discurrebat p̄ ciuitates
uisitādo. cōsolarādo capriuos vestiēdo nudos sepeliēdo
z b̄mōi. Et vr Paul⁹ qui laborabat manibz suis ad pul
dendū sibi z suis nō aut̄ discurredo cū malis ad iniquitatē
de q̄bz Sal. puer. i. Pedes eoz ad malū currūt. z sicut
alia laborat̄ laborat sibi Vegetatiua h̄z vr d̄bz vicz
cibis z potibz q̄ deseruiūt nutritiōe z augmētate vtendo
ad necessitates nō voluprates. Mā z. Delias carnes come
dit. z dauid aquā cōcupit. s. z de cisterna berthelem effu
dit. i. nō bibēdo. di. r̄li. Delitie. Veneris autē acitibz q̄ de
seruiūt generatiue p̄cise cū cōiuge sua z nō aliter ad plē
p̄candā. vr̄ debiti redditiōe nō ad libidinē expledas
p̄cū. q̄. iij. vir cū p̄ria ibi. r̄cū cī cū glo. sua. Cū sen
sitiua h̄z q̄s cōmētiat̄ cū sens⁹ exercitiōes visum audituz
z alios sub disciplina custodit rōis. nō eos exercens ad
curiositatē vr̄ ille q̄ dixit Joga bonū emi quōz et eo p̄ba
re illa Lu. xij. s. p̄ curiositatē passiōes insup appetitus
sensitiui mortificat a vicijs Talētū intellectiue duplicat̄
cū quis ipm̄ applicat ad cōsiderāda sp̄alia z dīna. ad
celi nō erringūt nos. Ita mētes fidelis inherentes sacre
scripturē firmamētō. nō obscurat mūdāna iniquitas Qd̄
māz p̄r̄sibit glad⁹ Qu. ij. qd̄ exponit Amb. de gladio
sp̄iali qd̄ fm̄ aplm̄ est s̄bū dei. qd̄ in scripturis positū
valde trāsiuit p̄ aīaz. i. intellectū z mentē h̄gūnis p̄feren
do scripturas adinuicē d̄ eo. Talētū aut̄ appetitiue au
gerit dū q̄s affectū habz ad deū. exēplo Esa. dicēt̄. Alia
mea desiderauit te in nocte. z spiritu meo i p̄cordijs meis
vr̄ vera amicitia caritat̄ afficit ad primū. vr̄ de dauid
di. regū r̄vij. q̄ aīa ei⁹ cōglutinata est cū aīa ionate s̄z
affectu amicitia caritat̄. Diligere ei⁹ z desiderare deum
z salūtē primū ē act⁹ volūtari. vr̄ passiōes appetit⁹ s̄z
sensitiui refrenat rōne. Si q̄s at̄ veller totā istā pabolaz
exponere de bonis nob̄ a deo tradit̄. Tūc pōt dici q̄. v.
talēta sūt quinqz genera bonoz circa q̄ s̄lant opatiōes
nre. q̄ oēs p̄cedūt a potētis ipius aīe. Et p̄mū talētū est
bonū nature datū ad exercēdū. Marb. x. Quid h̄z stas
tota die ociosi. ite z vos in vineā meā id est aīaz ad labo
randū. Et figurat̄ p̄ talentū enē. Scdm̄ est bonū gr̄e
collatū ad augēdū. ij. Loz. vij. Vortamur vos ne in vas
cū gram dei recipia. puer. iij. Justoz semtra quasi lux
splēdens crescit zc. Et figurat̄ p̄ talētū aureū q̄ sic aurū
excedit oīa metalla. ita gr̄a oīa hūana. Tertū est bonū
nū scē datū ad docendū. Marb. vl. Docete oēs gētes.
Sap. vij. d̄z de ea. sine inuidia cōico z honestatē illi⁹ non
abscōdo. Et figurat̄ p̄ talentū argentēz de q̄ ps̄. Eloq̄a
dñi casta argētū zc. Quartū ē bonū potētie datū ad
defendēdū se z alios. Esa. j. Subuenite opp̄sso. iudicāz
te pupillo defendite viduā. r̄xij. q̄. iij. Qui pōt obuiare.

Et in. c. se. Et figurat̄ p̄ talentū ferri. q̄z ferrū sua potētia
et vigore domat alia metalla efficaciter. Quintuz est
bonū opulētie datū ad subueniendū Lu. xj. Qd̄ sup
est. date elynā z oīa mūda sunt vobis. Et figurat̄ p̄ ta
lentū plūbeū. De q̄ zach. v. q̄z plūbū vilis est z grau⁹
alijs metallis ita sp̄alia sunt vilis z grauis. Aliqui h̄o
ex p̄dictis tm̄ duo talēta habuerūt. s. bonuz nature et
gracie alijs tantū vnū. s. bonū nature. nec talis excusat. s.
non exerceat hec in catholicon.

De ordine ipsaz .§. VIII

potētiāz adinuicē dic. b. Thon. j. pre. q. lxxvij. ar. iij.
q̄ cū vna sit aīa. potētia aut̄ ples ordine h̄o qd̄a ab vno
in multitudinē p̄cedat necesse est inter potētiās ordinē po
nere fm̄ depēdētā vni⁹ ab alterā. Quātū ad ordinē na
ture. put p̄fecta naturaliter priora sūt imperfectis. sic potē
tie intellectiue sūt priores sensituiis. vr̄ dirigūt eas z im
parant eis. Et sicut potētie sensituiue sūt priores potēti
z h̄s nutritiue aīe. Scd̄z h̄o generatiōis ordinē z ipis co
uerso se h̄nt. Mā potētie aīe nutritiue sūt priores potē
tijs aīe sensituiue in vīa generatiōis. z sūz actiones cor
pus p̄parāt. Sicut etiā de potētijs intellectiuis respectu
sensitiuaz. Cū aut̄ potētie cogitānt p̄ act⁹ sic act⁹ vni⁹
potētie causat̄ ab alio. vr̄ act⁹ fantasie ab actu sensus. sic
vna potētia causat̄ ab alia. q̄z vni⁹ oēs potētie fluant
seu p̄cedūt ab essentia aīe. ordine tm̄ qd̄a vr̄ vna p̄cedat
ab anima imēdiare. mediāte alia. z b̄mōi. Et si dicat̄
q̄ potētia q̄libet aīe est accidēs. si vna potētia. p̄cederet
ab alia tūc accidēs subiectū esset accidēs. qd̄ esse nō p̄t
Rūder. b. Tho. q̄ accidēs p̄ se nō pōt esse subiectū acci
dētis. sed vnū accidēs p̄ pri⁹ recipit in substantia q̄ ali⁹
sicut prius q̄ritas q̄z qualitas. Et h̄mō dicit accidēs
vnū esse subiectū alteri⁹. vr̄ superficies coloris inq̄rū s̄bz
stātia. vno accidēte mediāte recipit ali⁹ z sicut de potēti
z h̄s aīe De his aut̄ q̄nqz generibz potētiāz q̄z vni⁹ oēs
habeāt p̄ncipiū ab aīa tm̄ quedā sūt q̄ solū sūt in aīa vr̄
in subiecto. vr̄ intellect⁹ z volūtās. Et has necesse est rema
nere etiā destructo corp̄e. cū subiectū eaz. i. aīa remaneat
imortal. Quedā sūt in subiecto vr̄ i subiecto sicut oēs po
tētie nutritiue. sensituiue. z motiue. Et q̄ destructo sub
iecto nō pōt accidēs remanere. id corrupto cōiuncto. id
est hoīe nō remanēt ille potētie actu. sed tm̄ p̄tute. sic in
p̄ncipio vr̄ radice. Et si obijciat̄ q̄ in li. de sp̄i z aīa
dicit̄ q̄ aīa recedit a corp̄e trahēs secū sensum. z imagi
natiōē. rōnem z intellectū. irascibilitatē z cōcupisibilita
tatē. Rūder. b. Tho. q̄ liber ille nō h̄z auctem vnū qd̄ ibi
sc̄ptū est. ea facultate p̄tēnt̄ qua p̄bat. Vel pōt dici q̄
aīa trahat secū has potētiās nō actu. s̄z p̄tute. Si etiā
obijciat̄ q̄ Lu. xj. sicut dicit̄ diuini. Recordare q̄ rece
pisti zc. mēoria aut̄ est potētia sensituiua. r̄ndit. b. Tho.
q̄ mēoria ibi accipit̄ eo mō q̄ Aug. ponit mēoria i men
te. put. s. ē p̄s̄ intellectiue nō put̄ ē potētia p̄s̄ sensituiue.

Lapl̄m. ij. de potētia vegetatiua z sensitua.

Vegetatiua distinguit

In tres pres siue potētiās. s. nutritiui. augmētatiue
z generatiui. Un̄ in. ij. de aīa dicit̄ p̄s̄ potētie ve
getatiue
q̄ opa hui⁹ ase sūt generare alimento vti. z augere. P̄o
hui⁹ declaratiōe dic. b. Tho in. j. pre. q. lxxvij. ar. ij. q̄ ve
getatiui h̄z p̄ obiecto corp⁹ ipm̄ viuēs p̄ aīam. Ad qd̄
triplex opatio aīe est necessaria. Una p̄ quā esse acq̄rat.
et ad h̄ ordinat̄ potētia generatiua. Alia p̄ quā corpus
viuēs acq̄rat debitā q̄ritatē. z ad h̄ ordinat̄ vis augmēt
atiua. alia p̄ quā corp⁹ viuētis saluat̄ z in esse z in debi
ta q̄ritate. z ad h̄ ordinat̄ vis nutritiua. Est tm̄ qd̄a dif
ferētia attendēda inter has potētiās. nā nutritiua z au
gmētatiua h̄nt suū effectū i eo in quo sūt. q̄ ipm̄ corp⁹
trium.

Titulus Secundus

vnitū aie auget r p̄uat p vi augm̄tatiuā r nutritiua i eadē aia ep̄tē. Sz vis generatiua bz effectū suū. nō in eodē corpe sz i alio. qz nil est generatiuū sui p̄p̄. r iō vis generatiua appropinq̄t q̄dā mō ad dignitatē aie sensitiue q̄ bz oparōes i res extēriores. Et sic in his p̄fectior ē generatiua. Est enī rei p̄fecte facē alterā q̄lis est ip̄a. ei at defuit nutritiua r augm̄tatiua. augm̄tatiue p̄o nū tritiua. Dicit aut nutritiua defuire generatiue potētē. fm. b. Tho. in. j. pte. q. vlti. qz illd qd est p̄sum p̄ h̄urē nutritiua ex alimēto anteq̄ p̄trat i subam mēbroz ac apit a h̄urē generatiua vt semē. Et h̄ur signuz ponit p̄bs qz aialia magni corpis q̄ indigēt m̄lto nutrimento s̄it pauci semis fm q̄ritatē corpis sui r pauci generati onis vt i elephāte. S̄it h̄oles pingues s̄it pauci semis qz sup̄fluū nutrimentū inaugm̄tū p̄rit. r iō nō p̄nt gē nerare. r sic sup̄fluū alimēti est semē fm p̄bm in li. de ge nera aialū. Sciēdū etiā fm. b. Tho. vbi. s. q. alimēti tū ex cibo r potu vere p̄rit in sp̄m h̄ūane nature. inq̄ rum vere accipit sp̄m carnis r ossis. r h̄mōi p̄riū. r hoc est qd p̄bs dicit in. ij. de aia q̄ alimēti nutrit inq̄tū est potētia caro. Qd aut dñs dicit Mat. xv. Om̄e qd i trahit i os i vētre vadit r in secessū emittit. nō sic intelligē dū est q̄ oē. i. totū qd intrat in os emittat p̄secessū. sz qz de oī cibo aliqd ipuz p̄ secessū emittit r qz h̄rus oīs in corpe passibili p̄ cōtinuā actionē debilitat qz h̄mōi agēs tia etiā parit. Iō h̄rus p̄sua alimēti i naturā corpis aialis. In p̄ncipio qdē est tā fortis vt possit p̄tere nō solū q̄tū sufficit ad restauratiōē depditi sed etiā ad augm̄tū. Postea h̄o nō p̄t p̄terere. nisi q̄tū sufficit ad restauratiōē depditi r tū cessat augm̄tū. Demū nec h̄ p̄t r tūc sic d̄minutio. Deinde deficiēte hac h̄rē tota liter deficiat aial. sic h̄rus vini p̄tētis aquā m̄strā paula tim p̄ admixtiōē aq̄ debilitat. vt rādē totū fiat aq̄sum vt p̄bs exp̄plicat. Qz aut aliqd dicit q̄ alimēti nō cō uertit in h̄rē h̄ūane nature. sz accipit alimēti vt qd dā fomētū. i. vt resistat actōi caloris natural. ne p̄sum humidū natural. sic plūbū vl stannū adūgīt argēto ne p̄sumat p̄ ignē. Sz illa materia q̄ in p̄ homīe forme h̄ūane fuit subiecta in seip̄a multiplicat. Et h̄ mō m̄lto do h̄ūanoz corp̄m a corpe p̄m̄i hoīs deriuat. Tota h̄ re probat. b. Tho. ibi p̄ m̄ltas rōnes p̄bas q̄ vere p̄uertit alimēti in naturā hominis.

De potentia sensitua

Alī hec est duplex vīz extērior r interior. Extērior d̄r q̄ bz orga na in quibz est affixā extēriō visibilia. Ita aut subdi stinguit in d̄nqz sensus extēriores. i. visum auditū odo ratū gustū r tactū. vsponit p̄bs in. ij. de aia. Pro cui declaratiōe. dicit. b. Tho. in. j. pte. q. lxxviii. ar. iij. qz rō nūc rī r d̄stinctiōis extērioz sensuū accipiēda est fm id qd p̄p̄ie r p̄ se ad sensū p̄tinet. Est aut sensus potētia passi ua q̄ nata est imitari ab extērioz sensibili. extēriō q̄ imu tatiuū est qd p̄p̄ie r p̄ se a sensu p̄cipit r fm ei d̄sticta rem potētē d̄stinguūt. Est aut duplex imutatio. Una natural r alia sp̄ual. Natural qdē fm q̄ forma imutā tis recipit in mutato fm esse naturale. sic calor in calefa cto. Sp̄ual fm q̄ forma imutātis recipit imutato fm esse sp̄uale. vt forma coloris in pupilla q̄ nō fit p̄ h̄ colō rata. Ad opationē aut sensus requirit imutatio sp̄ualis p̄ quā intētio forme sensibilis fiat in organo sensus. Sed in quibusdā sensibz iuenit imutatio sp̄ualis tm̄. sic in visu. In q̄busdā aut cū imutatiōe sp̄uali etiā imutatio natu ralis. Et h̄ vl ex p̄re obiecti tm̄ vl etiā ex p̄re organi. ex p̄re aut obiecti iuenit imutatio natural fm locū. vt in sono q̄ est obiectū auditū. Nā son⁹ ex p̄cussioē causat et aeris cōmōtiōē. Scdm̄ alteratiōē p̄o in odore q̄ est ob

De quibz sensibz extērioribz

Duplex ē imutatio.

iectū olfact⁹. D̄p̄ret enī p̄ calidū aliq̄ mō alterari corpe ad h̄ q̄ sp̄iret odore. Ex p̄re aut organi est imutatio natu ral in tactu r gustu. Nā r manus tāgēs calida calef scit. r lingua humectat p̄ h̄uiditatē sapoz. Organū h̄o olfact⁹ r audit⁹ nlla naturali imutatiōe imutat in sensū do nisi p̄ accidēs. S̄usus aut est maxie sp̄ual qz est abiq̄ aliq̄ imutatiōe naturali organi vel obiecti r p̄fectior int oēs sensus r cōior. Et post h̄uc audit⁹. Deinde olfact⁹. r crus aut r gust⁹ s̄it maxie materiales. Et inde est q̄ aliq̄ tres sensus nō s̄it p̄ mediū p̄iūcū. ne aliq̄ natural tral mutatio p̄tingat ad organū. vt accidit in h̄is duobz sen sibz. Est aut triplex sensibile obiectū. i. p̄riū. cōe. r p̄ter accidēs. Sensibile p̄riū est. qd p̄ r p̄ se imutat sensū. vt color. visum. sonus r auditū r h̄mōi. Sensibile cōe est qd nō p̄ r p̄ se mouet sensum. sz rōne sensibilis qualitatē p̄ stētis in eo. vt sup̄ficies rōe coloris ē r h̄mōi. Sensibile p̄o p̄ accidēs qd nō fac̄ aliq̄ d̄stictatē i mutatiōe sensus. Laplm. ij. de singul quinqz sensibus.

De visioē corpali quō

Dicit Platio r Empedocles opinari s̄it q̄ mo dus vidēdi fieret extramittēdo radios ab ocul nō int⁹ suscipiēdo sic est h̄iras. Qd p̄bat̄ bac rō. Si visio p̄ficeret suscipiēdo int⁹. tūc nō esset necē vt q̄ ali quis acure veller videre. nisi q̄ apurer oculos. r q̄tomaḡ apurer rātomaḡ videret formā. Sz rōiū apparet r hoc tenet Arest. qz q̄n aliqd vult acure videre maḡ p̄strin git palpebras r arat oculos. ita q̄ ille conat⁹ d̄stictatē quid a se eijcere r emittere r nōscipe. Sz q̄ ista opinio sit falsa r impossibil. i. q̄ visio sit extramittēdo ita q̄ lux p̄iūcū m̄ dal egrediat a visioē vt dicit r illi. ond̄ it p̄ h̄ q̄ lux nō p̄t egredi a visu nisi q̄tuoz modis. P̄rio qz aut lux ent cōtinuata cū vidēte r cū tota re visa p̄iūcra. Scdm̄ aut lux in visioē p̄iūgīt cū tota re visa r sepat̄ tota a vidēte. Tertio aut lux egrediēs nō est p̄iūcra cū tota re visa sed cū aliq̄ p̄re eius. Quarto aut lux p̄ficiēs visioē sepat̄ ab vtrozqz. i. re visa r vidēte. Et p̄mū quidē esse nō p̄t. i. qz lux egrediēs p̄tinet cū tota re visa r vidēte. h̄o rō ē qz cū videam⁹ astra celi seq̄ret q̄ lux egrediēs extramittēt vsqz ad astra celi q̄ est impossibilē cū egredi nō sit nisi cor por. lux aut nō est corpe. Scdm̄ etiā. i. q̄ tota lux le peraret a vidēte r p̄iūgat cū re visa q̄ esse nō p̄t. qz nō p̄tingit vidētē nō vidēt. Un̄ h̄ s̄it cēt ac si q̄o sentit aliq̄ p̄re rei vise. Hoc nō p̄t esse qz tūc nlla res vidēt fm se totā. sz p̄ p̄re q̄ a luce tāgīt. Quarto. i. q̄ lux egre diēs nō p̄tinet nec cū re visa nec cū vidēte. sz ab vtroz qz sepat̄. Hoc etiā nō p̄t esse qz si lux nō p̄tinet cū re visa nō videbit. Si nō p̄tinet cū re visa nō videbit. Sic q̄ in vanū ponit lucē egredi a visu. Ad rōes aut p̄dicte opiniōis cū. i. d̄r qz volēs vidē acure nō agit ocul los sz pot⁹ p̄strigit. R̄ndet h̄ nō fit q̄ lux extramittat vel emittat a visu sz pot⁹ vt cristallin⁹ humor vniat ac h̄ visua r adiuuet r p̄fortet qz h̄rus vnita est fortior diu sa. Un̄ natura ordinauit cilia eminetia r grossa r nū gra vt adiuuet visū. ne p̄fundat disgregat⁹ a luce vl m̄ mie extērioz. Cui⁹ signū est qz cū aliqd vult vidē sub tilitur r acure. obumbriat visū. vt p̄ ymbra h̄rus visua p̄areget. Alb. r Tho. in cōmē. sup li. de aia.

Fit ergo visio p re

Alī ceptionē fm Arest. nō p̄ emissionē radioz ab ocul. Ad quā visioē corpale necē est q̄tuoz ordinē p̄currere. Et p̄riū est color i obiecto visus. color enī mouet dyapha nū ad sui susceptionē q̄ mot⁹ nō est local. sz mot⁹ alteratiōis. q̄ alteratio est mot⁹ ad formā q̄ est q̄litatē rei vise. Un̄ sciēdū qz color in corpe colorato. est q̄litatē cōp̄lta

Quid sit visio

Quid sit visio

Alī

Ca. 3. De potētia sensitua

In suo naturali immediate autē est qualitas in cōpleta fm
 essentiale. Scdm qd requir ad visionē. est diaphanū.
 id est aliqd corp^o pspiciū puta. vitz aq vl aer. qz si inf
 visibile z visū nō esset mediū trāspārēs s; vacuū. cū in
 vacuo nō possit esse ptae^o tūc visibile nō imutaret. z vi
 sus nō imutaret. Tertū qd requir est lumē qd lumē est
 necrū nō qdē ex pre colorē qd se ē visibil. s; ex pre diapha
 ni. Mā color cū sit lux obscurata ex admixtōe corpis opa
 a. nō mouet diaphanū pfecte. z i vltia dispositōe s; lumē
 i vltia dispositōe fac diaphanū scepriū colorē. Quar
 tū qd requir ē potētia sensitua sil cū organo. potētia ei
 sensitua ē pncipiū visib. q potētia exercet p corp^o. z e
 supra cerebz interi^o vbi pūgūtur duo nerui ex oculis p
 cedētes. Organū etiā requirunt. id est oclis qd nō debz
 esse igneū neqz aereū. s; aqueū. fm Aresto. Et h rōe per
 spicitatē. nō fm q aq. pspiciū enī aqueū z mag^o pser
 uat qz aer z mag^o respicitatē. Tho. z Alb. in cōmē. de aia.
 De quibz sensibz corpis. Hi figurant p qnqz portic^o
 piscine. de qbz d; Joh. v. In his iacebat mltitudo mag^o
 languētū. Aq piscine sigt mollē z fluidā carnem circa
 qua sūt qnqz sensus. Vel mel^o piscina in q lauabant.
 oues sacrificāde r do offerēde. ppter qd dicebat pbatice
 a pbaton hebreice qd est ouis latine. z sigt pntiam in q
 lauant a sordidibz spūalibz aiaz oues xpi. Quibz portic^o
 circa eā sūt qnqz sensus pncipia pcorz. In his iacet qui
 infirm^o est p pccatū qdēscēs in hmoi sensatiōibz z q sequit
 tur ex eis. Et his opret exire q vult sanari z intrare in pi
 scinā pnie. z h post motionē aq ab angelo. i. post p dca
 tois vl sacerdotz admonitōne. vl angeli instigationez.
 aut dei inspiratōne. vrute aut cruc^o q ibi d; fuisse tunc
 absōdita. sanat vn^o tm. i. q in vnitrate fidei z caritatz pe
 nitētia agit. z q prior. i. q bz sollicitudinē. i. diligētā ad h
 Di etia figurant p qnqz reges i terra pmissiōis qz cru
 a affiqz pcepit Josue. Hi enī sensu vsurpāt sibi dñum
 sup aiam. s; pps Jesus iubet cruce modestie z austerita
 tis mortificari vt exponit Orige. sup pentā. Unde pps
 Lu. xij. Qui nō accipit crucē suā zc.

In porticu g visus .§. II.
 iacet mltitudo laquētū spūalr mltiplr qz sicut nobilioz
 sensus ita piculosior. Et pncipue. Ex lepra lasciuie. Ex
 ydropisī auaricie. Ex ceitate inuidētie. Visus si nō
 refrenat mltū inducit ad lasciuia z luxuria. Un Tren.
 s; d;. Vels me^o depdat^o est aiam meā in cūctis filiabo
 vobis mee. In hui^o exēplū z figura Dyna q z egressa est
 de como vt videret mlieres zc. rapta z violata est a sy
 chen. Bēn. xxxij. Un Aug. Nec dicitur vos hie aios pu
 dicos si habeat oculos ipudicos. Quilian^o. Vels sunt
 tota luxuria nra. hi. nos i oia qridie vicia pcpitāt. Mar
 rat iō qdā phos vt totā cogitationē ad mēā puritatē
 cogēt sibi oculos eruisse. Et qnis nō hūfecerint tm co
 gnouerūt qstū malū seqt ex vsu inordiatō visus. qd enīz
 pps ait. Marb. xvij. Si oclis tuus dexter scādalizat te
 erue eū zc. Mō intelligit materialē extra ctiōe qd phibet
 s; de spūali vitz qz si aspect^o alicui rei inducit hoiem ad
 ruinā. pura fornicationē. z subtrahere nō oclm s; actū.
 id est nō aspiciere. Mōrat aut oclis dexter est status spe
 culariū z cōreplatiū. Quēsiōs videt inducere ad rui
 nā. vl ppter dubia fidei vl supbia z hmoi abutēdo. debz
 dimittē z trahere se actūis. Infirmat qz ex vsu ydro
 pisi auaricie. sic enī ydropicus nō pōt satiari potu sic nec
 cupid^o pecunia. Eccl. xij. Insatiabil est oclis cupidi nō
 satiab^o donec psumat arefaciēs aiam suā. ps. Labescē
 fecisti sic aranea aiam ei^o. i. cupidi. i. tu de^o pmissisti des
 cere z psumi sic aranea se cuiuserat faciēdo telas ad capi
 endas muscas. ita auar^o ad excogitādas malicias z frau
 des. Aspect^o g rez inducē cupiditatē eaz. sic achā vidēs

reglam aureā z damidē cocineū furat^o est ea. Josue. vij
 cap. Adauget visus inuidiā. Udes enī aliqz pperita
 tē z excellētiā alter^o cui nō afficit. affigit. i. uidet vidē nō
 pōt. Eccl. xij. Neqz est oclis iudi z autēs facie despiciat
 aiaz suā. Un saluator in pabola vinec dixit vni ex mur
 murātibz. An oclis tu^o neqz ē qz ego bon^o sū Marb. xv.
 Sic filij Jacob vidēs qz ioseph a pte pl^o alijs amare
 tur iudebat et. z pte b vcidērt ysmabelic. Bēn. xxxvij

In porticu audit^o .§. III.

iacet alia mltitudo infirmoz spūalr z pncipue inducit.
 Iracūdie feritātē. Errorz falsitatē. Mēz vanita
 tem. Cū qz enī audit q sibi nō placēt turbat. Unde
 pharisei audire verb xpi scādalizat sūt iuste tm. Marb
 xv. Herodes audies d natiuitate noui reg^o turbat^o est.
 Marb. ij. Un z Chilo vn^o de septe sapiētibz mūdi. ne
 maledicas inqz pntis. audies enī vū z tu tristerz. ps. Do
 mune libera aiaz meā a labijs sūniqz z a lingua dolosa. ne
 sez audiatē z ex h vt ex pumeljs z hmoi irascor. Aug
 dir^o cū indifferētē adhibet inducit mltos errores dū. i.
 credit qd audit z dicit p prialitatū disseminatōez vl de
 tractoroz. ij. Thimoth. iij. Sanā doctrinā nō sustine
 būt puritētes auribz. s; a pitate quidē auditū aūterent
 ad fabulas aut puerent. Esa. xxx. Adqmini nob placen
 tia z audiem^o zc. Eua qz audiuit serpentē loqntē inuri
 am dei. facilt credidit z ruit. nō solū re^o est q malū d alio
 pfert. s; etiā q aurē cito crimibz pber. xj. q. iij. Indu
 cit vanitatē. qz cū qz laudari se audit inde supbie g hāz
 sic herodes agrippa. qz libētē audiebat a pplo laudes
 dei sibi dari pculsus ab angelo fuit. ita vt scaturiret cor
 pus ei^o. Actu. xij. Audiedo etiā ociosa z inutilia. mens
 efficit vana z idcuota tpe oratōis z curiosa. Un d athe
 nensibz curiosis dicit. qz ad nihil aliud vacabāt nisi vt
 audiret vl dicerēt aliquid nouū.

In porticu odorat^o .§. IIII

mltitudo z mag^o iacet infirmatiū spūalr p diuisa pccā. Que mas
 Inuenit i eo crudelitas. Exercetur mltā gulositas. la sunt p
 Procurat carnal suauitas. ps. Lōge fecisti. i. pmissi odoratū
 sti fieri notos meos a me. posuerūt me abominatōne sibi
 sez ppter infirmitatē passā. Martha etiā dixit xpo. qn
 iussit tolli lapidē a monumento. Dñe iā fetet. qdriduan^o
 enī est. Job. xi. Et sic videbat crudel germano resuscitan
 do. ne naribz sentiret fetozē. Multi ppter h abominant
 paupes z crudeles sunt ppter sudores z fetozes eoz. nec
 visitāt infirmos incarceration. mortuos. nec recipiūt pe
 regrinos. sic diues lazaz i domo noluit recipere vlcerosuz
 qui sepult^o est i inferno. z ppter hmoi crudelitatem dice
 mltis Ite maledicti zc. Mlti querūt sentire varios
 odores z ex his inardescit viciū gule. Dic Hiero. qz vult
 er aquila odorat^o trāsmarina cadauera z ad hmoi elcaz
 pgregant diu volādo. sic gulosi sentiētes odorē alicui^o
 cibi mltū discurrūt z laborāt ad illū habēdū qstūcūqz
 etiā esset imūdū z nociuū. Un z Joseph^o narrat in libro
 de bello iudaico qz hierosolyma obfessa a Tito filio. Vez
 spēsiani. qd ē sentiētes odorē carnis assate q discurrebāt
 p ciuitatē intrauēnt domū vidue z iuenerūt filiū ei^o p fa
 me assatū z iā in pte comestū. Et in figurā p dca aialia
 sez vult z aqla i odore sequunt z comedūt cadauera im
 mūda declarant. Quenā a mltis odor ppter ipam delez
 ctationē tal sensus. z si fieret ad pfortādū cor in infirmi
 tate nō esset malū. Juz illd. vngēro. i. varijs odoribz de
 lectat^o cor z bonis amici p silijs aia dulcorat. puer. xxvij
 Sz cū sit ad voluptatē z vanitatē vt alijs redolcat ml
 tū displiz dō. z hmoi dic cōminādo dñs p Esa. iij. c.
 Erit p suauī odore fetoz. p zona funicls. p crispātī crine
 caluitiū zc. Et ibi etiā repbēdūt alsactoriola.

Per audi
tum siunc
mala bec.

ps. 119.

Que mas
la sunt p
odoratū
ps. 87.

Ca. 4. De locutiōe et eius vicio

lunt nonnulli. In manibus precipue est tacet. Quidam tractus specialis et amplexus est aie ad ipm deum p sinez et feruidu affectu. vñ aia. Lan. ij. Dextera illius amplexabit me. Et de mliere sanata ex tractu simbrae vestimētorū xpi dixit ipse. retigit me aliq̄s Math. ix. terigerat ipsa p deuotam affectionē rāgit etiā ei⁹ vestimēta q̄ eū imitat. Sexta porta dicebat porta gregi. qz ibi accubabāt pecudes. Et sic rē porta locutiōis. vñ mliere locutiōes bestiales quiescēt et vicia. Lū q̄ custodiūt bñ be porte hierlm intrat Iesus in ipam p sensus spūales. i. vñ x̄plariōis auditiōis erēcutiōis diuinaz inspirationū. odoratiōis. tactū feruentis et scē imitatiōis. gustū dulcis exultatiōis. tactū feruentis dilectiōis os diuine laudatiōis. Et in ipso ingressu mirantur infiores potēte seu affectu. In cui⁹ figurā dicit. Mar. xij. Lū introisset Iesus hierosolymā. comota est vniuersa ciuitas dī. Qualis est h. S. cū male custodiunt sensus eij⁹ x̄ps seu egredit iuxta illd. Egredus ē Iesus et c. et tūc intrat diabol⁹. An Dico. Si suscepim⁹ xpm in hospitio pectorū nr̄i illico fugam⁹ diabolū. si peccauerim⁹ mus et p pcc̄t ianua ingressus fuerit diabol⁹. panus recedit xps de pe. dī. ij. Si enī inquit.

pere intēdebat. et sibi suū colore veritas et utilitas operis ruit. Ne igit ei sitis fias. vide ne falsū loqr̄ ne p mēdaciūm decipe intēdas. Ne duplici aut soporifico vray sermone. h. sic vñā linguā tm̄ non duas dedit tibi dñs ad manifestandū interiorē pceptū. ita vera et simplr loqr̄. Nā d loqr̄ vobis dicit psalmista. Linguis suis dolose agebāt. iudica illos de. i. p dēna. Quātū ad scōs vñz materiā lingue. nota q̄ ipsa lingua est carnea nō ofsea et inde mliū ductil et volubil binande p os. vt ex h intelligas te in locutiōe tua nō esse durz et pinacē. sed ductile ad retractādū si qd male dixisti. ad defendēdū veniam si aliū offendisti. et nō p̄terit et durz ad defendēdū tuaz op̄inonē. Un et aug. dicit. Magne sapie est boiem reuocare qd male locut⁹ ē. x̄ij. q. iij. Est enī ipsa lingua moll et delicata nō aspa et h̄te docz vt locutiō tua sit benigna hūana. nō aspa et dura. An dicit sp̄sus de sponsa sua. i. aia in Lan. Mel et lac sub lingua tua. Mel. i. suavis locutiōis. et lac refrigeratiōis. Et h̄ n̄si op̄reat aliq̄n aspere loq̄ in corruptiōe subditōz. An apls ad Thī. Increpa eos dure. est ipsa lingua q̄li semp̄ madefacta et moll et h̄ vt ex salua pcedere a stomacho. vt a flegmate a capite descendere vt exp̄tredine i pectore p̄gregata. Ad signifi candū q̄ locutiō tua dz esse. vt d̄ h̄bis diuis tanq̄ ex ci bis spūalibz acceptis ex sac̄ septura et rēctis instomacho mēorie. Vel de obprobrijs et passiōibz xpi qui est caput nr̄m. vt d̄ p̄ctis tuis p̄p̄ijs tanq̄ saluē i pectore volūtatis aggregat. in illd̄. Prou. xvij. Just⁹ por accusator ē sui. qd̄z faciebat apls dicit. i. ad Thī. Qui p̄t sui blasphemus et p̄secutor et p̄tumeliosus. Quātū ad rēctū. scz formā. Notādū q̄ lingua est lōga et lata et grossa s̄ magis lōga q̄ lata. et magis lata q̄ grossa. vt intelligas q̄ recte potes loq̄. vel d̄ lōgitudie p̄seuerātie in bono. vt d̄ latitudine mutatiōis stat⁹ spūalis. vel de subtilitate sciētie diuine vel hūane. Istō vltimū nō frēq̄nter exercendū et si bonū sit. h̄ vt d̄ Jaco. j. Siq̄s v̄m indiget sapiētia postulet a deo. Poti⁹ lingua i se subtil est ingrossans do. sic naturalr fir q̄n liguā q̄s rētorq̄r. sic faciebat apls j. ad Loz. iij. dicit. Nō potui vob loq̄ spūalia s̄ carnalia. i. grossa et materialia tanq̄ puul⁹ i xpo lac porū vob dedi. De mutatiōe aut stat⁹ hois nō defacile loq̄ndū nisi si cū q̄s intelligit vocationē a deo esse. h̄ ad p̄seuerādū i bono p̄marie dz esse locutiō. sic apls faciebat. j. ad Loz. vij. Anusq̄q̄ ea vocationē q̄ vocatus est p̄maneat. Est etiā arēdēdū q̄ lingua desup est lōgior q̄ sube. vbi q̄ dāmō ligata est nō aut ex pre supiori ad inuēdū q̄ locutiō d̄ inferioribz siue terrenis dz esse breuis. d̄ supnis ho pl̄ta. qd̄ suauit p̄ op̄rie h̄go gliosissima breuissime loq̄ quē d̄ terrenis etiā necessarijs. vt illd̄ Job ij. vinū non bñt. h̄ copiose de diuis vt illd̄ Magnificat rē. Luc. ij.

Ps. j. De materia ipsius lingue

Lan. 4. Thī. j.

P. c. De forma lingue.

De circūstantiis lingue.

Coll. iij.

De locutiōe et multiplici vicio eius.

Quia mēbrum lingue defuit nō solū sensui gust⁹ s̄ etiā locutiōi. Ido nō agēdū est de locutiōe. Et d̄ hac dicit sapiēs q̄ mors et vita. i. aie et corpus i manibz lingue sūt. i. in potestate seu vsu locutiōis. Nā si q̄s male vtrā inde mors ei sequit aie. sic p̄z in Petro cū ore xpm negauit q̄ ex h̄ morte aie incurrit. Et in q̄dā de p̄p̄o iudico q̄ in deser to xpm blasphemauit lingua sua et ob h̄ lapidat⁹ est. vñ ta aut ex lingua pcedit aie et corpus. si q̄s bñ vtrā qd̄ p̄z in publicano q̄ dī. De p̄p̄ius esto mihi p̄ctōri cū humili tate iustificat⁹ est. et xpo dicitē h̄bo suo. Lazare ve i for nis corā oibz viuificat⁹ ē. P̄tio igit oñ det quō bñ q̄s ea vti ex se dō quō d̄ male vtrā et q̄t mala inde pueniant. Et p̄ p̄sumat ad declarationē hui⁹ h̄bū ps. dicit. Laudationē dñi loqr̄ os meū. et bñdicat ois caro nōi sancto eius in seculum et in seculum seculi. Vbi notant tria genera locutiōnū bonozum.

- Prima fm naturā. ibi. Laudationē dñi.
- Secda fm grām. ibi. et benedicat omnis caro.
- Tertia fm glām. ibi. et in seculū seculi.

Quantū ad primū .s. i.

Considerandū q̄ inter oia aialia solū hoī d̄cessa est loqr̄ la naturalr. Nā est aialia Balaā aliq̄n locuta est illd̄ su i p̄ sp̄ale miraculū nō p naturā sed neqz verba sua ipsa intellexit. Et q̄ igit creature rōnali est d̄cessa lingua loqr̄ rōnabiliter ea vti dz. nō bestialiter. Et h̄ etiā oñdit ipsa dispositio naturalr oris et lingue. Et h̄ est q̄ dicit ps. Laudationē dñi loquit os meū. i. dispositio oris mei bñ considerata. docebit me recte loq̄ fm rōem. et sic p̄nter deus laudare. Un et de quodā muto a xpo sanato dicit q̄ lo quebat recte Math. vij. Et de q̄dā alio q̄ locut⁹ ē mutus Lu. xij. Circa dispositionē aut oris et lingue q̄tuz considerabim⁹ vñz ei⁹ finalē cām. materiā formā et circūstantiā. Quātū ad p̄mū cā finalē p̄pter quā lingue nō ite data est locutiō. est vt hō p̄ eaz manifestet cor suū et cogitaciōes secretas q̄ alias ab hoīe sciri nō possent. Un dicit p̄ba q̄ ea q̄ sūt in voce. sūt note eaz q̄ sūt in aia passionū. Hoc q̄ ē p̄mū qd̄ docet te naturalr os tuum seu lingua vt. i. loqr̄ q̄ bēs in corde et nō in u. Laueas ne lingua tua sit serpētia. q̄ m̄sulcata seu tripler dz nō q̄ b̄cat tres linguas h̄ qz ita velociter mouet vt videat b̄re tres linguas. Hac triplex lingua vsus est antiquus serps cū locut⁹ est p̄me. mliere. Nā et falsum dixit et deci

perē intēdebat. et sibi suū colore veritas et utilitas operis ruit. Ne igit ei sitis fias. vide ne falsū loqr̄ ne p mēdaciūm decipe intēdas. Ne duplici aut soporifico vray sermone. h. sic vñā linguā tm̄ non duas dedit tibi dñs ad manifestandū interiorē pceptū. ita vera et simplr loqr̄. Nā d loqr̄ vobis dicit psalmista. Linguis suis dolose agebāt. iudica illos de. i. p dēna. Quātū ad scōs vñz materiā lingue. nota q̄ ipsa lingua est carnea nō ofsea et inde mliū ductil et volubil binande p os. vt ex h intelligas te in locutiōe tua nō esse durz et pinacē. sed ductile ad retractādū si qd male dixisti. ad defendēdū veniam si aliū offendisti. et nō p̄terit et durz ad defendēdū tuaz op̄inonē. Un et aug. dicit. Magne sapie est boiem reuocare qd male locut⁹ ē. x̄ij. q. iij. Est enī ipsa lingua moll et delicata nō aspa et h̄te docz vt locutiō tua sit benigna hūana. nō aspa et dura. An dicit sp̄sus de sponsa sua. i. aia in Lan. Mel et lac sub lingua tua. Mel. i. suavis locutiōis. et lac refrigeratiōis. Et h̄ n̄si op̄reat aliq̄n aspere loq̄ in corruptiōe subditōz. An apls ad Thī. Increpa eos dure. est ipsa lingua q̄li semp̄ madefacta et moll et h̄ vt ex salua pcedere a stomacho. vt a flegmate a capite descendere vt exp̄tredine i pectore p̄gregata. Ad signifi candū q̄ locutiō tua dz esse. vt d̄ h̄bis diuis tanq̄ ex ci bis spūalibz acceptis ex sac̄ septura et rēctis instomacho mēorie. Vel de obprobrijs et passiōibz xpi qui est caput nr̄m. vt d̄ p̄ctis tuis p̄p̄ijs tanq̄ saluē i pectore volūtatis aggregat. in illd̄. Prou. xvij. Just⁹ por accusator ē sui. qd̄z faciebat apls dicit. i. ad Thī. Qui p̄t sui blasphemus et p̄secutor et p̄tumeliosus. Quātū ad rēctū. scz formā. Notādū q̄ lingua est lōga et lata et grossa s̄ magis lōga q̄ lata. et magis lata q̄ grossa. vt intelligas q̄ recte potes loq̄. vel d̄ lōgitudie p̄seuerātie in bono. vt d̄ latitudine mutatiōis stat⁹ spūalis. vel de subtilitate sciētie diuine vel hūane. Istō vltimū nō frēq̄nter exercendū et si bonū sit. h̄ vt d̄ Jaco. j. Siq̄s v̄m indiget sapiētia postulet a deo. Poti⁹ lingua i se subtil est ingrossans do. sic naturalr fir q̄n liguā q̄s rētorq̄r. sic faciebat apls j. ad Loz. iij. dicit. Nō potui vob loq̄ spūalia s̄ carnalia. i. grossa et materialia tanq̄ puul⁹ i xpo lac porū vob dedi. De mutatiōe aut stat⁹ hois nō defacile loq̄ndū nisi si cū q̄s intelligit vocationē a deo esse. h̄ ad p̄seuerādū i bono p̄marie dz esse locutiō. sic apls faciebat. j. ad Loz. vij. Anusq̄q̄ ea vocationē q̄ vocatus est p̄maneat. Est etiā arēdēdū q̄ lingua desup est lōgior q̄ sube. vbi q̄ dāmō ligata est nō aut ex pre supiori ad inuēdū q̄ locutiō d̄ inferioribz siue terrenis dz esse breuis. d̄ supnis ho pl̄ta. qd̄ suauit p̄ op̄rie h̄go gliosissima breuissime loq̄ quē d̄ terrenis etiā necessarijs. vt illd̄ Job ij. vinū non bñt. h̄ copiose de diuis vt illd̄ Magnificat rē. Luc. ij.

Quātū ad q̄rtū. i. circūstantiā p̄sidera diligēter q̄t muris sic circūq̄q̄ lingua clausa et circūdata vt h̄re d̄licias nō defacile ei indifferēt eē loq̄ndū. nō tñ ex oī pre clausa est h̄ h̄z apturā oris. et si cū clausura dētiū vel labioruz. qz etiā rep̄hēsbile esse semp̄ tacere. p̄pter qd̄ dicit Esa. vj. Ne mihi qz tacui. s̄ p̄t frangēda sunt h̄ba dētibz exaz minarōis. Et h̄ est q̄ dicit Lali. pa. Ponderet vnusq̄sqz f̄mōes suos et qd̄ sibi nō vult loqui alteri ne loqr̄ dī. l. c. p̄deret. Posita est etiā lingua in ore tanq̄ in qdā fur no igneo qz totū est rubes. et sub ocul⁹ et naribz vt scias locutionē esse debē caritatiuā et discretā. Un apls Ser mo vester sit sale p̄dit⁹. et vt videat q̄s q̄bz loqr̄. Et sic laudationē dñi loqr̄ os meū. istis obseruatis. cū enī q̄s sic bene loquit deū laudat exemplo ps.

Secdo ex auctoritate .s. ii.

ps. inuuit locutiō fm grām cū dicit. Et bñdicat ois caro nōi sc̄to ei⁹. ois caro. i. ois hō. Dis etiā caro dici pot om

Titulus Secundus

ne aial z nō solū omne aial. s; z oīs creatura bñdicat deo mō suo. Ad qđ etiā faciendū iurabāt tres pueri Ananias Azarias z Misabel. oēm creaturā i fornace ignis positi. sed sine lesione dicētes. bñdicite oīs opa dñi dño. Dan. iij. Quadruplici autē s̄bo oīs caro z oīs creatura bñdicat deū z suo exēplo nos oēm carnē. i. oēm hoīez ad bñdicendū inducit. Et p̄mū s̄bū est. Regram.

**Dis crea-
tura bene-
dicit deo
regreccian-
do sibi.**

Secōm. faciam. Tercū. Proficiam. Quartū. Nos nō sum⁹ vel nō stam⁹. Quantū ad p̄mū regriat quis suū bñfactorē. qñ z ipm laudat. z de eo qđ p̄cessit quierat nō aliud q̄rēs etiā cū ei fuit. sic oīs caroz creatura q̄cūq; deū bñdicat z regriat. Laudat enī ex sua fructe z pulcritudine creatura suū creatorē. sic vulgariter dicit qđ op⁹ laudat factorē fm quē intellectū dicebat ps. Laudet eū celi z terra mare z oīs q̄ in eis sūt. Cōstant autē singla ita de esse z suo p̄ditōe. qđ nō desiderant. nec querit in alia trāsmutari. Et id qđ de⁹ imposuit in b̄ ei indefectibilī fuit z obediūt. iux illd ps. Preceptū posuit. s. eis z nō p̄ribit. Et qđ igit oīs creatura bñdicat deo regriat. dō. erubescat miser hō nō regriari deo. qđ semper oīs exaltat⁹ est ab eo. Q̄sta ingratitudo repit i hoīe qui nec deū laudat nec deo regriat cū laudādo nec p̄tērat de statu suo rāq; min⁹ debito recipit a deo suo viliticās bñficiū receptū. nec obseruās ei⁹ p̄ceptū. Exemplo igit vniūse creature regriat ore. ex qđ locutio ei⁹ p̄cessa est noi scō dei in sc̄m. Iux illd qđ ait ap̄tus. In oīs grās agite. Secōm s̄bū creature est faciam⁹. nlla enī creatura repit ociosa sic nlla repit abscz forma subali. for ma enī qđ dat esse rei. dat ei z opari. Un z cōmētaroz dicit. qđ q̄ aufert opatiōes a rebz aufert cēntias rez. facit autē vnaq; semp qđ sibi p̄gruit. s; z hoīem qđ p̄m⁹ creat⁹ est posuit i paradiso voluptari. vt oparet. illd Gen. ij. sed natura vitata p̄ p̄ctm. ita iners z ociosa effecta ē. vt maiorē t̄pis p̄tē sibi p̄cessi ad opandū amittat semp tēp⁹ ex p̄ctās ad opandū ex desidia. Un ps. Ips faciedū dñe id est p̄ter t̄ps qđ ex p̄ctat faciedū. dissipauerūt. s. hoīes legē tuā nō faciēdo qđ debēt. Eū igit oīs caro seu creatura bñdicat dñm opando qđ sibi auenit. z in b̄ oñdit fructē suā. nā terra fructificat. celū illuminat. aq̄ purgat. aer adiuvat diuisis modis. Bñdicat z hō deū suū z ore bñ loq̄ndo z ope faciēdo qđ dicit. Tercū s̄bū est pficiam⁹. Mas̄ enī omne aial puū s; paulatim crescit. q̄s qđ pueniat ad debirā staturā seu magnitudinē. sic etiaz plātē q̄rit z sui p̄seruationē. nā omne aial vt dicit Boet⁹ vitā tuēt laborat. vtz ad sensū sic z bō q̄rat non solū sui p̄seruationē in esse sp̄uali. p̄locutionē p̄tēdo p̄ctā sua. et inq̄redo ea qđ p̄ferūt ad salutē. S; etiā z pficiat dñe in die sic ex valde puo cū nascit corpālī crescit imagnū ita z sp̄ualī cū ap̄lo. q̄ retro sūt oblit⁹ ad brauiū sequaf supne vocatiōis i anteriora se extēdēs. Quartū s̄bū creature ē nos nō sum⁹. Et nūbilo enī fecit ea de⁹ z hoīm gen⁹. vt dicit Mach. viij. Et sic ex nūbilo sūt ad nūbiluz rēdūt. z ex sua p̄tinua mutabilitate se nō esse ostendūt. Solus de⁹ vere est qđ imutabil est. Humiliet igit oīs caro. id est oīs hō. z mētalī s̄bo z vocalī faciēdo se nūbil eē ex se. s; totū ex deo depēdere. Qđ intellexit gl̄iosus bap̄tista cū interrogat⁹ qđ esset. r̄ndit se vocē esse. Uox autē eo ip̄o qđ p̄fert admirabilat. nō s; se hō bñdicat aliqd de se extimādo cū nūbil sit. Sed bñdicat nomi scō dei a qđ est z qui semp est in seculū. id est in vita p̄senti.

Ps. 68

Ps. 148

J. Thess. 5

**Creatare
bñdicunt
deo facien-
do.**

Ps. 18

**Creatare
bñdicunt
deo pficie-
do.**

ad phil. 3

**Creatare
bñdicunt
de. d. nos
nō sum⁹.**

Job. 7.

**De locuti-
one gl̄ie.**

Quantū ad tertiu. §. III.

principale est sciendū qđ locutio glorie erit dissimilis a locutione vite p̄senti. p̄ter qđ dicit ap̄tus. s. ad Cor. xij. Lingue cessabūt. s. cuiusmodi hic sunt. qđ nec erit ibi varietās idiomatū. nec multiplicatas docentū. nec mod⁹ iste verborū cum ibi nō sit aer ex cuius repercussione for-

mam⁹ locutiōnes. erit tñ sibi locutio in tali statu qui ap̄pellatur seculū seculi. id est seculū futurū sequens ad p̄sens. Et seculū quidē dicit eras. Lan. qui est numerus si gnans quietē z omnimodā libertatē. Et hic est stat⁹ p̄tērie ad quē p̄uenit ex p̄ma z secūda locutione p̄dicta. Ibi autē est quadruplex locutio bñdicat. Prima est ammiratiōis z reuerētē qua dicunt sancti cū ange- lis mente. Sanct⁹ sanctus sanctus dñs deus sabaoth. Clamant enī anime interfectoz p̄ter deum dicētes Apoc. vi. Uique quo dñe sanctus z ver⁹ nō iudicas z vindicas sanguinē nostrū. In qua locutione vt dicit Grego. in moy sal. nō est credendū eos vindictā petere d̄ inimias suis cum sint in p̄fectissima caritate. Sed locutio illa est affectus intensus. quē habent de finali iudiciō z consequenter suoz corpoz reuabitatione quod tamē desiderium quierat. z ex magnitudine glorie anime quā iam receperunt. z ex certitudine reuabitionis ip̄ozum corpoz tempore deo bñplacito z multiplicatiōe saluandoz. que in terrim pcuratur. Unde ibidē dicit qđ dare sunt illis singule stole albe. id est gloria animaz. z dictum est illis qđ quiescerent adhuc modicū donec impleat numerus fratrum eozum. Tercia est manifestatio cogitatiōis seu cognitōis occulte. manifestat enī angelus vel sanct⁹ alteri suos conceptus prout vult. Et sic dicit ad iulicem loqui. sicut in lib. Zach. legitur. Quarta locutio est recognitionis beneficentē. De qua dicit Apoc. vij. Q̄. seniores ante thronū dei z agni. tollēs coronas de capitiō suis. ponebāt ad pedes eius dicentes. Benedicito et claritas z sapientia z gratiarū actio honor virtus et fortitudo deo nostro in secula seculozum. id est d̄ his bonis nob̄ collatis gratias tibi agim⁹. Et nunc quidē tñ mente gratias agunt et bñdicūt resuscitatis vero corpuz suis credendū est qđ etiā ore laudabunt. Et hoc et Job. dicit. xij. c. de superna hierusalē per omnes vi eos eius cantabitur alleluia. quod interpretat⁹ laudate dominū omnes. z Esa. lj. dicit de ipsa superna hierusalem qđ gaudiū z leticia inueniet in ea. gaudiū. i. quo ad corpus. leticia quo ad animā. actio gratiarū z vox laudis. Dicit autē a quibusdum qđ locutio illa corpalis qđ insensibilis erit z suauissima ad vnum idioma reducetur. quo p̄mū fuit in mundo. et hoc idioma iudei viderunt fuisse hebraicū q̄uis certitudinaliter sciri nō possit. nec ibi opus erit docentē. quia vt dicit dominus. per viere. omnes scient me a maiori vsq; ad ad minimū. vt ergo valeat quis puenire ad hanc locutionē iocundissimā z perfectissimā. verratur bene in p̄senti lingua nature et gratie. z sic ex verbis iustificaberis. ait saluator. Math. xij.

Quantū ad malū. §. III.

vsus lingue vñ mors sequit corpis z aīe p̄ter qđ dicit Sal. puer. xv. Aqua imoderata p̄teret spiritū ps. Po ne do. cu. ou meo. z osti. circū. la. m. Ne decli. cor. m. i. ver. mali. vbi tria possunt notari.

Difficultatio recte locutiōis. ibi. pone. do. Observatio debite discretiōis. ibi. z osti. ar. Multiplicatio maligne infectiōis. ibi. ne decli. Quantū ad p̄mū nota qđ maxima difficultas est lingua cū stodire ne erret p̄ter qđ dicit. Jac. in cano. sua. c. iij. Qui nō offēdit i s̄bo h̄ p̄fect⁹ est vir. z. j. c. c. dicit oīs natura be stiaz serpētū volucrū. z ceteroz domita est a natura humana. lingua vero nlls hoīm domare potuit. In quietū malū z plenū mortifero veneno. Et p̄terea sp̄s sanctus sup discipulos apparuit in specie linguaz vt habebat Act. ij. ad ostendū qđ ip̄e eā regat z dirigat. B̄ igit cognoscens p̄beta. nō p̄fidens in sua virtute. sed dñi

Quarta
plex locutio
no bñdicat
rum.

§. C. iij.

Ps. 148

Ps. 148

Titulus Secundus

quis deridet aliu ad inluria: p[ro]p[ter] q[uo]d agit p[ro] honore ip[s]i
 Et tal' irritio que p[er]mittit e[st] circa deu[m] & diuina. ac etia[m] cu[m] sit
 erga gentes. & filii p[ro] suos dei. Un[de] d[icitur] p[ro] puer. iij. Ab omnia
 bilis e[st] deo ois illu[si]o. Et ex puer. q[uo]d d[icitur] d[icitur] belizeu[m] vo
 cances calu[m]n. filij. occisi sunt ab v[er]is. iij. Re. ij. Rancio
 id est canere vana & amarq[ua] puocacia ad lasciuia. q[uo]d
 v[er]it[as] no[n] est absq[ue] sui p[er]o. Un[de] & salom[on] inf[er] cetera de
 lectabilia curie sue d[icitur] se habuisse carores et caratrices.
 Et postea p[er]cludit q[uo]d in his oib[us] reperit vanitate[m] & af
 flictione[m] sp[irit]us. s. p[ro] p[er]mittit. sed d[icitur] remissio h[ab]et p[er] h[ab]it.
 Un[de] & i[n] vita frat[er] legis de q[ua]da[m] q[uo]d p[ro] p[er]mittit cōplacencia[m] mul
 ta in h[ab]it[us] tota[m] acriter in alia vita fusa. Lasciuia
 p[er]mittit. s. p[er]mittit lenocin[us] vel scurrilitate[m] q[uo]d est de verbis
 turpib[us]. et hec sunt graua p[er]ta. no[n] solu[m] cu[m] dicunt int[er]
 t[er]re inducendi aliu[m] ad turpia. sic d[icitur] Sal. de m[ul]iere ma
 la. puer. vij. Irretiuit eu[m] m[ul]tris f[er]m[is]ib[us]. s. etia[m] cu[m] ex h[ab]it
 iusmodi sequit[ur] ruina audierit. Un[de] ap[osto]lus d[icitur] Scurrili
 tas q[uo]d ad re no[n] p[er]tinet no[n] nolet in nob[is]. Maledictio h[ab]et
 imp[er]at[ur] imp[er]at[ur] mali erga aliqua[m] creatura[m]. Un[de] cu[m]
 d[icitur] Veniat tibi tale malu[m]. Et cu[m] delibato a[nt]e illu[m] op[er]at[ur]
 in malu[m] e[st] mortale est. Et sic intelligit illu[m]. i. ad Cor. vi.
 Nec maledict regnu[m] dei possidebunt. s. & maledicē fami
 lia vel subditos cō correctio[n]is no[n] e[st] absq[ue] p[er]o. q[uo]d no[n] de
 bitus mod[us] e[st] iste cong[er]it. Nugatio incartatio[n]is q[uo]d v[er]i
 q[uo]d verb[is] fiunt nugatio[n]is & vanis & p[er]mittit est. Aliq[ui]n
 etia[m] mortale. et de hac p[er]mittit. Disti ob[er]uantes vanitates
 sup[er]uacue. Ad q[uo]d etia[m] facit q[uo]d d[icitur] Aug. xvi. q. iij. Igit[ur]
 Om[n]is h[ab]it[us] artes nugatione & no[n]ie sup[er]stitio[n]is fugiende
 sunt a xp[ist]iano. Oratio indebita v[er]it[as] sine ar[er]io[n]e. int
 ruptio[n]e: & nimis acceleratio[n]e. Oro eni[m] co[n]s[er]u[er]e bo[n]az ca
 no[n]icaz v[er]it[as] in p[er]mittit inu[er]ta op[er]t q[uo]d sit vocal. et etia[m] q[ua]n
 alia p[er]mittit vocal. et cu[m] p[er]mittit illicitu[m] e[st] in illu[m] ps. Oro e[st]
 fiat in p[er]mittit. et illu[m] Jac. iij. P[er]mittit & n[on] accipit[ur]. P[er]mittit
 ioratio. i. iurare sciēter falsuz. vel q[uo]d illicitu[m] p[er]mittit: v[er]it[as]
 sine necessitate: aut no[n] fuare p[er]mittit iuramento firmatuz
 cu[m] p[er]mittit fieri & d[icitur] q[uo]d mortale est q[ua]n[do] ad p[er]mittit & v[er]it[as] ca
 sum. Un[de] ecci. xij. Jurationi no[n] assuecat os tuu[m]. multi
 eni[m] sunt casus i illa. Querulatio. i. murmuratio: v[er]it[as]
 q[ua]n[do] q[ua]n[do] h[ab]it[us] d[icitur] aliq[ui]n ip[er]mittit p[er]mittit d[icitur] sup[er]iorib[us] q[uo]d q[ua]n
 graue sit p[er]mittit on[us] d[icitur] in puni[er]io[n]e e[st]. i. Coz. x. Nec mur
 murauerit[ur] sic q[ua]da[m] coz murmurauerit & a sp[irit]ib[us] p[er]mittit
 Et multipl[ur] alias puni[er]i s[un]t. v[er]it[as] li. i. i. u[er]it[as]. Reuelatio
 secretor[um] v[er]it[as] p[er]mittit p[er]mittit p[er]mittit: v[er]it[as] alioz in secre
 to p[er]mittit q[uo]d cu[m] sit in p[er]mittit cau[sa] sp[irit]u e[st] grauisim[us] p[er]mittit
 mortale. in alijs q[uo]d p[er]mittit ius n[on]ale nisi fiat ad obuiadu[m] sca
 dalis: etia[m] mortle. puer. xi. Qui reuelat secreta p[er]mittit fide
 amia. Susurratio q[uo]d in h[ab]it[us] p[er]mittit. s. ponere discordia[m] et
 maluolentia[m] inf[er] amicos p[ro]p[ri]a. d[icitur] d[icitur] vni malu[m] de alfo
 q[uo]d ex se e[st] mortle fm Lbo. ij. q. i. faciedo h[ab]it[us] ad tale finē. ad
 Ro. i. Susurriones do odibiles s[un]t. Temeraria affatio
 id est d[icitur] alicui p[er]mittit & obp[ro]bia in iurata e[st]. Et
 h[ab]it[us] viciu[m] p[er]mittit apls ad Ro. i. inf[er] alia de q[ua] d[icitur] dixit Qui ra
 lia ag[er]e digni s[un]t morte. s. efna. Verbū ociosum: de q[ua]
 p[er]mittit Mat[th]. xij. d[icitur]. De o[mn]i p[ro]bo ocioso q[uo]d locuti fuerint
 ho[m]ines rō[n]e reddēt in die iudicij. et d[icitur] h[ab]it[us] ociosum fm
 Greg. i. mo[n]a. q[uo]d caret necessitate v[er]it[as] debita v[er]it[as]. Luz
 i[er]m[ia] tot vicia oriant[ur] ex lingua: orad[us] e[st] de v[er]it[as] dirigat eaz
 cu[m] psalmista d[icitur]. Pone d[omi]ne custodia[m] ori meo &c.

Ephe. 5.

Plal. 30.

Plalio 8

situe q[uo]d sufficiat ad vita[m] p[er]fecti a[nt]alis. & q[ua]n[do] h[ab]it[us] actio
 nu[m] no[n] p[er]mittit reduci ad vni p[er]mittit: redit[ur] d[icitur] p[er]mittit ope
 ratis: cu[m] p[er]mittit a[nt]e nihil aliud sit q[uo]d p[er]mittit p[er]mittit ope
 ratis a[nt]e. Est at[er] p[er]mittit ad v[er]it[as] p[er]fecti a[nt]alis redit[ur]
 q[uo]d no[n] solu[m] app[er]t[ur] ad p[er]mittit p[er]mittit sensibile: s. etia[m] cu[m]
 absentia. Alioq[ui]n cu[m] a[nt]alis mor[is] & actio seq[ue]r[ur] app[er]t[ur].
 no[n] mouer[ur] a[nt]alis ad q[ua]n[do] aliq[ui]n absens cu[m] p[er]mittit app[er]
 ret: max[im]e i a[nt]alib[us] p[er]fecti q[uo]d mouet[ur] motu p[er]mittit. No
 uent eni[m] ad aliq[ui]n ab[er]s app[er]t[ur] p[er]mittit q[uo]d p[er]mittit a[nt]alis
 sensitiua no[n] solu[m] recipiat sp[irit]us sensibile: cu[m] p[er]mittit im
 mutat ab eis. s. etia[m] q[uo]d eas retineat. & p[er]mittit. Recipit it[er]
 et retinere reducant in co[r]p[or]alib[us] ad v[er]it[as] p[er]mittit. Na
 h[ab]it[us] h[ab]it[us] recipiunt & male retine[n]t. et ecotrario aut[em] est de
 sicis. Un[de] cu[m] p[er]mittit sensitiua sit ac[er] organi co[r]p[or]alis.
 optet e[st] alia p[er]mittit q[uo]d recipiat sp[irit]us sensibile: alia que
 confuet. Rursus p[er]mittit ad q[uo]d si a[nt]alis mouer[ur] solū
 p[er]mittit delectabile vel p[er]mittit fm sensum no[n] e[st] nec[ess]e
 ponē in a[nt]ali nisi app[er]t[ur] formaz q[uo]d p[er]mittit sensus
 in q[ua] d[icitur] delectat aut horret. S[ed] nec[ess]e est a[nt]ali v[er]it[as] q[ua]n
 aliq[ui]n v[er]it[as] fugiat no[n] solu[m]: q[uo]d sunt p[er]mittit v[er]it[as] no[n] p[er]mittit
 ad sentiendū. s. etia[m] p[er]mittit alias co[m]moditates & v[er]it[as]
 res siue nocumēta. Sic ouis vidēs lupū fugit: no[n] opt
 indecētia color[um] aut figure: s. q[uo]d inimicu[m] nature. Similit[er]
 auis colligit palea[m]: no[n] q[uo]d delectat sensu[m]. s. q[uo]d v[er]it[as] ad
 d[icitur] d[icitur]. Nec[ess]e est q[uo]d a[nt]ali v[er]it[as] p[er]mittit h[ab]it[us] in
 rō[n]e q[uo]d no[n] p[er]mittit p[er]mittit exterior: h[ab]it[us] h[ab]it[us] p[er]mittit op[er]
 esse aliū p[er]mittit: cu[m] p[er]mittit formaz sensibile sit ex im[er]
 tarōe sensibile. no[n] aut[em] p[er]mittit p[er]mittit interiori. sic q[uo]d ad
 receptōz formaz sensibile ordinat[ur] sensus p[er]mittit & co[n]s[er]u[er]
 i h[ab]it[us] d[icitur]. q[uo]d sensus p[er]mittit. s. v[er]it[as]. audit[ur] & h[ab]it[us] sub codē
 sensu. sic v[er]it[as] discernit v[er]it[as] ab alio nigro v[er]it[as] v[er]it[as] d[icitur]
 nere albū a dulci. seu sonitu[m] ab odore non p[er]mittit nec v[er]it[as] d[icitur]
 nec gust[us] nec ali[us] sensus exterior. q[uo]d op[er]t[ur] inter aliq[ui]n d[icitur]
 nere q[uo]d v[er]it[as] co[n]s[er]u[er]at. s. p[er]mittit h[ab]it[us] ad sensu[m] co[m]m[un]e[m] q[uo]d
 alia p[er]mittit a p[er]mittit ad que referunt[ur] sic ad terminu[m] co
 munē: oēs app[er]t[ur] sensuū a q[ua] etia[m] p[er]mittit p[er]mittit
 rō[n]e sensuū. sic cu[m] aliq[ui]n vider se videre. h[ab]it[us] eni[m] no[n] p[er]mittit
 p[er]mittit p[er]mittit. q[uo]d no[n] co[n]s[er]u[er]at nisi formā sensibile a q[ua] im[er]
 tat. in q[ua] im[er]tatio[n]e p[er]mittit v[er]it[as]. Ad formaz aut[em] p[er]mittit
 lū q[uo]d app[er]t[ur] p[er]mittit p[er]mittit exterior[em] retentio[n]e seu p[er]mittit
 uatione ordinat[ur] fantasia seu imaginatio q[uo]d ide[m] sunt. Est
 eni[m] fantasia seu imaginatio q[ua]si t[er]t[er]cia q[ua]da[m] formaz p[er]mittit
 sensum acceptaz. Quic[un]da[m] ponebat diu[er]sas p[er]mittit
 appellās fantasia q[ua]da[m] p[er]mittit: q[uo]d ponit & diu[er]ta fo
 mas imagi[n]atas. v[er]it[as] cu[m] ex forma imagi[n]ata monēt[ur] v[er]it[as]
 ma imagi[n]ata auri co[m]ponit[ur] v[er]it[as] formā qua[m] n[on] v[er]it[as]
 dim[us]. s. montē aureū. S[ed] ad h[ab]it[us] op[er]t[ur] sufficit hoc. Ad app[er]
 natia in bo[n]e. in alijs at[er] a[nt]alib[us] n[on] repit[ur] hoc. Ad app[er]
 bēdendū p[er]mittit int[er]tōes q[uo]d p[er]mittit no[n] accipiūt: ordinat[ur] v[er]it[as]
 extimatus. et ad co[n]s[er]u[er]adū eas vis mēozatiua q[uo]d est t[er]t[er]cia
 saur q[ua]da[m] h[ab]it[us] int[er]tōnū. Lū signū e[st] q[uo]d p[er]mittit pura q[uo]d est
 moradi in a[nt]alib[us] sit ex aliq[ui]n h[ab]it[us] int[er]tōe. pura q[uo]d est
 nociuū v[er]it[as] p[er]mittit. & ipsa rō[n]e p[er]mittit quā accēdit mēozia
 inter h[ab]it[us] int[er]tōes co[m]putat. Consideradū est aut[em] q[uo]d
 quantū ad formas sensibiles no[n] est d[omi]na inter bo[n]em &
 alia a[nt]alia. s[ed] eni[m] mutant a sensib[us] ext[er]iorib[us]. S[ed] q[ua]n
 ad int[er]tōes p[er]mittit d[omi]na. Nam alia a[nt]alia p[er]mittit
 h[ab]it[us] int[er]tōes n[on]ali q[ua]da[m] instinctu. h[ab]it[us] aut[em] q[uo]d q[ua]da[m] colla
 tionem. et ideo que in alijs a[nt]alib[us] d[icitur] extimatiua: in bo
 mine d[icitur] cogitatiua que p[er]mittit collationē quanda[m] h[ab]it[us] int[er]
 tiones adiuuenit. vnde & d[icitur] ratio particulari cui media
 assignant determinatū organū. s. media[m] p[er]mittit capiti
 Ex parte aut[em] memorie no[n] solu[m] habet memoria[m] homo
 cut cetera animalia in subita recordatio[n]e p[er]mittit. sed
 etiam reminiscētia quasi filogistice inq[ui]rendo p[er]mittit
 memoria[m] fm indiuiduales intenciones.

De sensib[us] interioribus

De sensib[us] interioribus. q[uo]d d[icitur] in li. de a[nt]a d[icitur] e[st] q[ua]n[do] q[uo]d sensu co[m]m[un]e
 fantasia. imaginatiua. extimatiua. mēozatiua. S[ed] b. tho.
 Quattu[or] in. i. p[er]mittit. d[icitur] e[st] q[ua]n[do] t[er]t[er]cia. Na[m] p[er]mittit imaginati
 or s[un]t sen uā & fantasia. p[er]mittit vna ponit. Pro h[ab]it[us] ar[er] declaratio[n]e d[icitur] idē
 sus iterio q[uo]d cu[m] nata n[on] deficiat i nec[ess]e: op[er]t[ur] tot e[st] actōes a[nt]e sen
 ita.

La. 6. De fantasia seu imaginatiua

De fantasia. Capitulum sextum.

Equit de potētia ap

Substantia interiori q̄ dicitur imaginatiua seu fanta-
stia: q̄d idē est. Et fantasia q̄dē nomē est grecū: et in la-
tino interpretat̄ appariō: q̄ in ipsa potētia sūt et refuāf
appariōes seu imaginē sētibilibz acceptē a sensibz. Que
appariōes dicitur imaginatiōes yel fantasmatē seu ido-
la: q̄ repirant res apphēsas a sensibz. Et de hac sūt in
reliq̄ illis ps̄. In imaginē p̄rāsit hō. s̄ frustra p̄urbat
No solū enī intelligit de imaginē del. creator: q̄ est i boie
in q̄ cōns. i. eam hñs p̄rāsit. i. cito trāsit: de tanta nobi-
litate ad miserā p̄cā a q̄ vit recedit. Naz. 2 si p̄urbat
varjz flagellis vt ūtat. frustra vidē eē: q̄ nec p̄ illa no-
uitatē ad deū. Un̄ dicit p̄ba. frustra insufflauit cōfla-
tor malicie nō iūr p̄sumpt. S̄ etiā p̄ intelligit de ima-
gine fantasie. Et q̄ auēte tria p̄nt dicit. Et p̄mū ē q̄ hō est
discursus pronē. ibi p̄rāsit hō. Scdm̄ est q̄ est intelli-
gēs p̄ imaginatiōē. ibi. in imaginē. Tertiuū est q̄ ē irascēs
sed nō ad fructificatiōem. ibi. sed frustra p̄urbat.

Quantum ad primū. §. I.

est sciendū q̄ ista ē dñia inf boiem et angelū in cōgsecto.
do. q̄ angelus intelligit subito absq̄ discursu intellectū.
sed hō moralit̄ intelligere nō p̄. nisi p̄ discursum rōnis
trāsūdo seu p̄cedēdo p̄ plā media de vno in aliud. et
de novo ad ignōrū. 2 sic p̄rāsit hō in rez cogitōe. Un̄
et dicitur q̄d est aīa rōnale. Angelus aut̄ dicitur imaginatiua
seu substantia intellectualis. Et q̄d Dier. dicit in omel.
q̄ iudeis sez pastoribz tanq̄z rōne vrentibz debuit ap-
parere rationale animal. i. angelus ad manifestandam
christi natiuitatē. sumit̄ ibi improprie rationale p̄io in
intellectuali creatura. sic igitur p̄rāsit homo.

Quantū ad scdm̄ sci. §. II.

endū ē q̄ in tali transitu siue discursu nō pōt hō intelli-
gere nisi i imaginē. i. in fantasmate representato intellectu
ta speculari. Sic enī res sensibil̄ cū vidē multiplicat spēs
sua. sicut dicitur vñz ad potētiā vñz in mediā q̄ sūt
tudie oculi videt. 2 sicut dicitur illa erinde deserit potētie
sensūs cōis. vbi discernit vñz sensibile ab altero. 2 p̄de
dicit potētie imaginatiue seu fantasie. tal̄ sicutudo magis
substantia: 2 ibi refuāf. sic ipsa potētia fantasie rep̄ntat
tales sicutudes q̄ dicitur fantasmatē seu imaginatiōes intel-
lectū 2 in illis intelligit. Et hinc ē q̄ de a moralibz vi-
dēt nō p̄ seu intelligit clare p̄ cētā sua: q̄ nō possit in
tellectū intelligē absq̄ fantasmatē. 2 fantasia sit rep̄sen-
tatiua rei corp̄al. nō p̄r aliq̄ fantasia deū in sua essen-
tia rep̄ntare. Nā vt dicit Job. uij. Spūs ē de⁹ nō corp⁹.
et iō dare intelligit nō p̄r nisi q̄s sit alienat⁹ a sensibz. Et
paul⁹ rapru suo. Sic q̄ p̄rāsit hō i imaginē. i. ad intelli-
gendū.

Quantū ad tertiuū. §. III.

p̄urbat hō frequē ex eo q̄ ea q̄ imaginat̄. i. implendo
desideria sua: querēdo diuitias et hñmō. non habuerūt
effectum. sed frustra p̄urbat: quia inutiliter et sine rōe
cū hec expediant saluti sue. Conturbat 2 aliq̄ tribula-
tioni 2 aduersitatibz: sed frustra q̄ non p̄r ea vitare
deo sic disponere. Conturbat 2 sepe suis sollicitudinibz
in multiplicando t̄palia sed frustra. q̄ demū omīa in
morte dimittit. Ad quod facit q̄ dicit idē ps̄. alubi vñz
sicut somnū surgentiū dñe. imagines ipsorū. id est ima-
ginatiōes mūdanoz. ad nihilū rediges.

Nota q̄ circa potē. §. IIII

nā fantasie siue imaginatiua. opari p̄t p̄ deū qui est

prima cā oīs motiōis. angel⁹ bon⁹ 2 āgelus mal⁹ et hō
ipse p̄ p̄rios act⁹. Et angel⁹ bon⁹ opat̄ in ea: ad instrūc̄ Bon⁹ an-
dū q̄d p̄bat rōe. auēte 2 exēplo. Rōne affigē be. 2 bo. s. gelus p̄r
pte. q. cxi. q̄ tal̄ est. Diuisa sapia: vt dicit dyoni. 8 diui. no. opari cur
2 iūgit fines poz p̄ncipis scūdoz. Et q̄ p̄ q̄ nasa in ca fantas
ferior in sui supmo attingit a nasa supiori. natura autē am boia
corp̄al est infra naturā spūales. Int oēs at mor⁹ corp̄eos
p̄ferior ē mor⁹ local̄ vt p̄bat p̄bs i. vij. phicoz. Et iō
natura corp̄al nata ē 2 apra moueri a nasa spūali fm̄
motū localē. Imaginatiua igitur potētia siue fantasie cū
sit sensitua 2 affixa o: gano corp̄ali. p̄r imutan p̄ āgelū
bonū. 2 b magis p̄clariter declarat idē be. 2 bo. in. q. cxi
art. ij. vbi dicit q̄ apparitiōes imaginariē q̄ sūt in fantasia
causant infdū a nob ex locali mutatiōe corp̄ali spirituu
et humoz. Un̄ aristo. i. li. de som. 2 vigi. assignis cāz ap-
ritiōis somnoz: dicit q̄ cū aīal dormit descendēte plūmo
sanguie ad p̄ncipiū sensituu. i. a capite ad cor. sit descē-
dū mor⁹. i. imp̄siones relicte ex sensibilibz motiōibz q̄ i
spiritibz sensualibz p̄uāf. 2 mouēt p̄ncipiū sensituu: 2
ita q̄ sit q̄dā apparitiō: ac si tūc p̄ncipiū sensituu a rebz
ipsis exhoribz imutaret. Et tāta p̄r eē cōmōtio spirituu
et hñoz: q̄ hñmō apparitiōes etiā vigilātibz sūt. sic p̄r
in frenētēz in alibz hñmōi. Sic q̄ hoc sit p̄ nālez cōmō-
tione hñoz. ita p̄r fieri p̄ oparōis angeloz. Et q̄ vt dicitur
est matia corp̄al naturāli subest āgelis q̄ ad motū loca-
lem. Probat b etiā auēte. dicit enī Eccl. i. Vultūs vñz
uerfā in circuitu p̄git spūs 2 in circulos suos reuertit. Qd
exponit a d̄buldā de sole: q̄ idcirco dicit spūs nō q̄ corp̄
celestia sint aīata. s̄ q̄ vñz eis āgelus sic moroz mobilis
ad mouēdū ipm corp⁹ solare p̄tute sua. Dicit aut̄ reuer-
ti in circulos suos. q̄ p̄ eosdē ḡdus p̄ q̄s ascēdit p̄ zodia:
cū p̄ eosdē reuertit seu retrocedit. Aug. etiā in li. de tri.
dicit q̄ angeli adhibent se ad corp̄alia ad aliq̄s effectus
p̄ducedos. sic factū fuit p̄ āgelos malos. de serpētibz 2
nouo formā corā pharōe incātarōibz magoz. fm̄ ex
positiōne aliq̄z. b aut̄ fieri nō p̄r nisi localiter mouēdo.
p̄ h̄ etiā posuēt supma corpa moueri localit̄ a spūali-
bus substantijs. i. angel. Ostendit idē p̄ exēplū: vñz ex
visionibz imaginarijs p̄bat̄ eis facti in sono vt vigilia
ministerio bonoz angeloz. Et in hñmōi oparōe seu trās-
mutatiōe imaginatiōis fm̄. b. 2 bo. nō imp̄mit āgelus
aliq̄ā formā imaginariā q̄ nullo mō p̄r sit p̄ sensum
accepta. nō enī possit facere q̄ cecus imaginēt colores:
sed h̄ facit causando motū localē spirituu 2 humoz: vt
dicitur ē. et q̄ motu imaginario informā: vt actus fan-
tasie morus p̄surgat ab imp̄sionibz inter cōsuat̄ 2
prius acceptis a sensibz. Et cū angel⁹ bonus causat ali-
quā imaginariā visionē. siue in homie vigilāte: siue dor-
miente. q̄nq̄ sūt illūinat̄ intellectū: vt cognoscat tal. qd
p̄ hñmōi sicutudine significet. Sic in Jobe euāgelista de
visionibz imaginarijs. vt b̄ in Apoca. de libro clauso
septē sigillis 2 apertōe eoz. 2 de septē angelis t̄ba cal-
nentibz. q̄s habuit 2 intellexit ministerio angeloz vigi-
lans. Unde dicit ipse in. l. c. Significauit de⁹ qui opoz-
ter fieri cico loq̄ns p̄ angelū suū seruo suo Johanni. Et
Joseph dormiēti apparuit angelus 2 illuminauit eum.
monendo de translatōe pueri Jesu in egyptū. Mar-
tbei. ij. Qñq̄ s̄o p̄ oparōne angli boni solūmodo simi-
litudines rez apparēt in imaginatiōe absq̄ alia illumina-
tione intellect⁹ ad intelligendū qd significet. nec tamen
fit deceptio p̄ eos. sed hoc contingit ex defectu intellect⁹
eius cui apparent. sicut accidit in somno pharōnis de
septem spicis 2 de septem vaccis varijs: significantibz Scn. 40
septem annos fertilitatis: et alios septē sterilitatis: qd
tamen ipse non intellexit: sed Joseph.

Operat etiā angel⁹. §. V.

Titulus Secundus

Dyabolus malus. i. dyabolus circa fantasiam hominis: sed ad decipiendum. Quid declarat nali rone canonis auete: et expmētorum multiplicitate. Primū sic declarat. corpa naliiter subdūf et obediūt nature angelice q̄rū ad motū locale. Angeli autē mali etiā si amiserint grām: nō tñ futurē nālem. Cū autē potentia fantastica siue imaginatiua sit corpalis. i. affixa organo corporeo. naturalr subdit etiā angel mal vt possint eā trāsmutare: causando varias fantasias et descensioe humorū et spiritūū ad pncipiū sensitiuū. pcurata ab eis. Paret et h̄ et canōe: dicit etiā. xvi. q. v. c. **Episcopi.** Illud nō est omittēdū q̄ qdā scelerate mulieres post sathan retro cōuerse. demonū illustioibz et fantasmatibz seducte credūt se: et p̄fiterē cū Dyana nocturnis hōis dea paganorū. v̄l cū herodiade: v̄l cū innumera multitudo mliorū eq̄tare sup quasdā bestias. et multa terraz spacia in tēpēste noctis silentio p̄rāsire. Et infra. Quapropter sacerdotes omni instātia p̄dicare dñr pp̄lo dei: vt nouerint oīno hec falsa eē et nō a diuio s̄ malig spū talia fantasmatā mētibz fidelīū irrigari. Siquides ipse sathanas trāformatur se in diuiaz p̄sonaz spēs atz similitudines: et mentē quam captiuat in somniis deludat p̄ deuia quez dēducit. hec ibi. et in c. Nimirū. ea. q. Aug. narrat q̄ in libris gēraliū legit de qdā maga diuina Circe: q̄ socios olixis mutauit in bestias. q̄ magis p̄stigijs poti⁹ s̄ngebat q̄ i rezeurare cōpleret alterādo fantasias hōis. P̄t h̄ etiā p̄ pla exēpla Legit enī in vitaspaz q̄ qdā iuuecula qz assentire noluit cui dā iuueni de turpitudine eā sollicitant. ipe iuueis turbat⁹ et h̄ a qdā iudeo pcurauit maleficiū fieri illā. Quo pacto mulier iusa ē in equā. q̄ puerio nō fuit fm rei veritas. sed fm ludificatiōem demonis imutatis fantasiam et sensum ipsi⁹ mliorū: et aspicientiū eā vt videre equa q̄ erat vere mlior. Tñ ducta ad b̄m Nachanū nō potuit dyabol⁹ ita opari q̄ illuderet sensus ei⁹ sic aliorū p̄pter suā scitratē. Nā sibi videbat mlior vera nō eā. cui⁹ tandē oēs libata ē ab illa illustioe dicit h̄ sibi accidisse: qz nō vacabar diuis: nec frequētabat sacra vt decebat. iō dyabol⁹ p̄tatem habuerat sup eam. et si als est hōesta. P̄t igit dyabol⁹ p̄ cōmōtiōē interiorē spiritūū et humorū opari. ad imutādū actū et potētā nutritiue et sensitiue et appetitiue: et cuiuscūqz potētie corpāl organo vrētis fm be. Tho. i. pre. i. q. cxi. Sic credi p̄t fuisse gēstū p̄ symonē magū in cātatiōibz suis q̄ de eo narrat: sed nil hōis p̄t dyabol⁹ facē nisi deo p̄mittente. q̄ cū angel suis bonis frequēf repmit maliciā ei⁹. decipe nos et nocere qz renit. Tñ dicit Aug. loq̄ns de malefici. Di sūt q̄ p̄missa dei clemētia p̄cunt. hōim mētes p̄urbāt min⁹ p̄fidentīū in deo. xvi. q. v. Nec mirū. hōis etiā opatōe p̄ maleficiam arē sit q̄nqz: vt vir nō possit videre yporē et cōuerfo. Et h̄ p̄ imutatiōē fantasie. rep̄tādo ei talē vt rem odibile et horribilē. Ipse etiā dyabol⁹ vigilātibz dormientibz suggerit rep̄tatiōes turpiū fantasie ad decipiendū et inducendū ad malū. Uez quia p̄t nō p̄stire in imaginatōe s̄ in volūtate. iō ex h̄mōi fantasias p̄ dyabolū suggestis et alteratiōibus varijs homo nō peccat: nisi voluntate propria alicui malo assentiat.

Homo etiā p̄ semet. §. VI.

Homo si mutatur fantasie. formādo fantasmatā per imaginatōes et accepta sensibz. et q̄nqz qdē p̄volūtate suā volūtariē. i. imaginādo q̄ p̄t senserat. et h̄ siue d̄ hōis siue de mal. Q̄nqz sūt et causant imaginatiōes p̄ cōmōtiōes hōis p̄cedentiū et infirmitate manica vel melācolica. Et fm Auicē. et Alb. Manica passio ledit organū fantasie: v̄n dimiuit imaginatiōē. Melācolica vero passio dimiuit iudiciū rōnis. Tñ refert ipse de quodā manico: q̄ cū fugeret p̄t. et p̄t eū secur⁹ fuisset.

pus ad p̄t p̄cussit eū. cul p̄t cū diceret. Fili q̄re s̄be ras p̄t. s̄bito ille plorās: cecidit ad pedes p̄ris et veniā petiit. et sic i p̄o fuit lesa imaginatio: qz nō p̄guit p̄t p̄t. Rō hō nō fuit lesa. qz scuit q̄ nō debuit s̄berare p̄t. Et qz i manico melācolica sit imutatio sens⁹. iō m̄icoz quidā plāgūt. alij saltant. alij stultissima q̄i verissima opinant v̄n timēt se tāgi ne r̄spanf. credūt se nō h̄re caput. ranas i vētre portare. demōes videre aut h̄re. Melācolicoz ar̄ qdā pigritiā h̄ntes et s̄uedinē amār solici tudinē et obscuritatē et ab oibz remotiōz. imo oibz melācolic qdā sunt v̄lia et sempitna. sic tristitia timor de re nō h̄nda certificatio terribil rei et timorose sens⁹ rei q̄ nō est. Itē melācolici tristant. cumēt. angustiant. suspiciosi sunt. m̄lēs dormiūt. iacet in monumēt. qdā m̄lēs comē dūt. et si sel retrabāt oibz diebz d̄spanf. Et istioibz p̄t est q̄ sūt medicīne desiderantissimi. Et hec oia p̄cedūt p̄ imutatiōes fantasie organo lesa p̄t dicitas isfirmitates. Causant autē etiā mania qz melācolia ex melācolic cibis. ex tristitia et timore. aut retentōe sanguis fluere cōfuet. aut ex nimia cerebri infirmitatōe et desiccatiōe. aut ex corruptio semē i v̄r. aut mēstruo sanguine in femis. Causat etiā ex inordinat⁹ vigilijs. ieiunio. studio. sollicitudine cogitatiōe p̄funda. Et qdā in p̄t infirmitatibz in defectu lune p̄t laborant. In somno etiā fantasiam multip̄l imutat p̄ varias apparitiōes p̄tingētes dormiētibz. in q̄bz tñ de hōis v̄l de mal exitiō hō nō peccat quia videlicet v̄lus liberi arbitrii fm. b. Tho. in. iiij. lo pitus est et ligatus: in q̄ consistit meritū v̄l demeritū.

De somnijs quo ad varias causas et motus eorum. Capitulū. viij.

Et qz i potētia fantasie

sic sunt somnia dormiētibz. Idcirco de somnijs aliq̄ sunt vidēda. Et p̄t ei⁹ diffinitōem. P̄t h̄ factū a motu simulacroz. i. similitudinū sensibiliū i dormiēte fm q̄ dormit: et circa hoc possumus considerare tria. videlicet eorum ortum: effectum et peccatum.

Quātum ad primū

Somnia vnde oriuntur et q̄ sit cā somniōz. Et q̄suis h̄c in libro mora. acetiā dialogoza assignet s̄t cās vis ex n̄ mia ventri repletione. ex m̄lta capicētinātiōe: ex v̄mōis illustioe. ex dei reuelatōe. ex hōis m̄lta occupatiōe: circa aliqd et p̄cogitatiōe rez his cogitatiōe s̄l et reuelatōe. De q̄ vltio p̄t exēplū d̄ somno Nabuchodonosor. habito de statua cōposita ex q̄tuor generibz metalloz. designates q̄tuor successiuas monarchias mundi. vt h̄t Dan. ij. Cepit enī cogitare de successore in regno ante q̄ somniū illd̄ h̄ret qd̄ fuit ex diuina reuelatōe pur ipse Daniel exposuit. S̄z dñs Jo. dñici cardi. in st. libri sui que appellauit luculā noctē extendēs materiā. decē et nouem causas assignē. Et h̄mo p̄ceptui aut naricati p̄domināe signū celeste. nō infimā cām somniōz p̄t. et ita nar⁹ sub mercurio in geminis erūte. somnia futuroz p̄cia nō is norat. Scdo celoz influx⁹ i sensus interiores rōni somniū h̄c pharao cū vacē suis p̄ exēplo ponat. Tertio cōplez p̄ionū varietas. distincta visa p̄ducit. sanguis. i. circa lig nēg. colera volatus p̄ acē die melācolica rēg tenēda. sed in mēorie archa fuati p̄cept⁹. et qz fantasma h̄c ab illo discernere neq̄t. tetrum definit in p̄sē mlior formola supne Quinto ep̄is qualitates cerebz v̄rgitū solijs arborum autūno labentibz sit ad infimū somni p̄tē aiaz cōcursus. in eo libro vbi tot⁹ p̄bie rimantur archana.

Dyabolus p̄t in cunctis potētias organicas.

De somnijs
De fantasie
De mlior
De mlior
De mlior

Ca. 7. De somnijs

Secundo loco dicitur suis vaporibus corpe nudis cellulas capere sicut suas sibi pueras relinquit quod non sentit vigil maioribus occupat. Septimo quodam reliquie velut erant ex exercitijs in vigilijs potentijs vitalibus adhibere impisse. quod corpe a labore cessante laborare non cessat. Quarto plerumque fantasia a ceteris curis soluta cudit casu verum: sic platonem cogitanti de sorte: sortes occurrunt. Nonno plonaz reuerentia apud nonnullos meret scdis scdis limpidi: vltari: cui mebro reddunt agnoscant loca platonis oblati: captiuitas et mortipotio platonem monstrata Drauidia. augu. pntia ipugna futura casus hostij sci pioni pene militi ruelare. ence italica sedes et hantibali a loue direca: iuucis scdis onsa. Decimo senio cupido addit ad id. Na mes huana quod optat. dum vigilat sperat. p somniu cernit idips. Undecimo nccitas cogit vires qd imperado vitales exeq sui corpi curas qis illud neq exercere sopitu. ita famelicus vacuo stomacho mandit. Duodecimo aia suis discipulis soporari speculas sibi solima archana. qd maior desiderio fragrat. discitq somno pus sepe negata. In his scolis nocturnis vt me munit Aug. quida cupida qstione fuit edocet. puro ibi docet statuisse ia no vltra negare qd perierat sepe discipulo importune. Tredecimo. sic dispositio dormiet. mes broz: aut accidit ambicntia illa varias: s; corru detes imagines format. sic ephalates purat se premi pondere stis: et pes nudus et algos muca calcat vt limphas. De amorro est ab qd ples suis vaporibus supiora pcedit vana inde formates vt porci vt mlti. Decimo quarto morbi predominantes in corpe egro. du si milia glis. ur p somnia sepe perito medico pandit. Decimo sexto: si te lincies vpupe sanguie. demoesi somis tibi infestos videb. Deci moleprio familiares spūs paltiatui moral amoz. ami co prodit apud Valeriu infelices casus amari. cui ge ners visiones no paucas possem vere notare dieb nris ostensas. Decimo octauo p demonij artes plurime iudisi canes hnt i somnis liz Apulegi. his oia somnia red dar. Decimo nono repletio veris nimia. ex cibus fumosi cano ad cerebz descendit. vel etia exinanitio capies et nimia abstinertia mltos somnare fac fm Sic. v. d. i. ca est. Tandem ex dina reuelatoe in somnis facta mul ta futura manifeste sunt bonis et mal. vt in Jacob cum vidit scalam i somnis. et Joseph cu dixit fribi suis: au dite somniu qd vidi de manipulis et stellis. Scio homi nem nodum defunctu in somnis vidisse notoru aias purgatorij penis verentias. quarum tormenta varia et horrenda describit. Nec omnia ille.

Quantū ad secundū sci. §. II.

licet effectū sciendū q somnia futuroz euertū qnqz sūt causa: qnqz signa. qnqz neqz cā neqz signa. s; p accis ca suale. Et pmo qdē sunt somnia cā futuroz euertū: vt cū mē alit ex his q vidi in somnis inducāt ad aliqd sciendū vt vitandū. tūc enī tale somniu est cā vel occa sio faciēdi vt vitandū. Na cā est ad quā scqz effectū sic dicim q inpositio inter nostrz visum et lunā est cā edipis lune: et inpositio lune inter visum nrm et solē est causa edipis solis. Et sic putrefactio hūoris est cau sa febr. sic etia qdaz somnia sunt q causant et inducunt nos ad aliqz effectū excāndū malū vt bonū. Sic som niū pharaonis de vaccis et spicis interpretatū a Joseph dndū futurre penurie. Et qz ipse sarhanas trāffigurat se in angelū luc. id cauendū ne qis sub specie et creduli tate dīne reuelatōis sibi sacre et demōis illusione. idueat ad aliqd faciendū. Sicut legit in scda collatōe abbatris moysi de qdam q frēnter illusos a dyabolo sub specie bonoz angeloz sibi in somnis apparentū: tandē etus

ex mandato seu exhortatione quē credidit xpm. plectit se in purca. Et de alio q simili illusione seipm arcu idit Et de qdam alio qppuū filiū more abrae interficere voluit. Secdo somnia qnqz sunt signa aliqz futuroz euertū: inqz s; reducunt in aliquā cām cōm somijs et futuris euertū. Et fm h plurime recognitōes futuroz et somnijs sūt tanqz ex signis. Signū autē vocat qd designat aliqd: s; no sit cā ipsi. vt verbū grā. Asperitas lingue signū est febr. vel amaritudo lingue et somnium de gustu fellis: signū est febr. instans. Un qdā somnia sunt q sunt signa corz q accidit circa corz qd pbat Sa lienus p exēplū tale. i. q dā somniauit sibi fundi i ventre picem ardentē. et estuare in igne picis: eo q coleram adustā nigrā et incēsam habuit in ventre et hāc cū surrexit a somno emisit et plene liberat fuit. Ponit aliud exēplū. i. q dā dolēs splenē: sepe pultit et ordiauit qd faceret. vñ sibi d hmoi defectū medicaret. Et somniauit q minueret se sup manū inf duos digitos. i. auricularē et anularē. et cū euigilaret sic fecit et pualuit. et sic somnium fuit sibi pncipiū opis: qd in vigilia seqnti fecit. Unde et medici dicūt q opz vald somnijs atredere ad cogno scendū cās egritudinū. Tercio dico q somnia qnqz nec sūt signa neqz cā futuroz euertū s; casualia. Un hmoi somnia p accis se hnt ad futos euertū. Et si qnqz siml occurrāt: erit somniu casuale. i. a casu. verbū grā. Si aliquo ambulāte ptingit casu et fortuna eclipsare solē. ambulatio illi: nec signū nec cā est eclipsatōis. nec econuiso defectū sol est cā vt signū ambulādi: et nil talū sit sp vt frēnt s; raro valde et incerte. Sic a sibi q aliqd de aliq bello futuro somniet et postea euertit euertū illius: belli hoc erit a cāu p accis. et nō tō euertit somniu cā vel si gnū sūt euertū belli. Nec pbs de som. et vigi. Et Alber. in cōmēto sup ipm libz. Sciendū etiā q dā sunt qbz nō accidit somniu in tota vita sua. quida s; sunt qbz cū dormiūt sp accidit somniu. qdā s; qbz accidit i senescute et nō accidit i iuuetute. Et rō pmi ē. qz mltā euaporatio ascēsus ad supiorē locū que itez lata deorsuz fac mltū morū. et qbuscūqz tale ptingit. nullū apparet fantasma: qz mag moru delet vt illi q pfundo et gūi sono dormiūt oppssi. Qz aut aliq aliq mltū somiāt et ptnuo somnioz suoz partiū obliuonē. h rō ē. qz mor forioz res aliq excludūt pceptōz imaginū apparentiū in somnis Et iō q ptnue p somniu forit mouēt corpe. pā pue si somniu i fine somni videāt oīno somnioz obliuiscūt. Et nō. q similitudines fantasmātū q in somio accidūt sunt siles illis idol vt dissimilitudib q sunt in aq. In aq aut si mltū fiat mor. tūc vt nulla figura ibi apparet. vt appet inordiate et distorte. vt in eo q respicit in aq mltū mota: s; p cōmorōz cū sūt dēcata h figure clare respiciunt. Rō tertij est. i. q aliq i senectute somniāt nō in iuuetute. ppter mutatōem aliquā factā circa eratē vt passio nē. Et eo enī q senes mutat p calorē et hūiditatē nō est incōueniēs si muret accis somniū eorum.

Quantū ad tertium. §. III.

principale sciendū q in somnijs siue apparitiōib som nioz siue de bōis siue d mal: nullū ē ibi pcrim: cū vltus rōnis sit ligat p somniū: nec etiā meritū. s; p ibi eē signū pcedentis meriti vt pcr. Nec obstat q salomō perēs sapiētiā dari in somnijs meruit exauditiōem. tale enim meritū nō acqstuit in sono illo. s; ex pcedenti in vigilia desiderio. cui desiderij signū illd somniu fuit. itz. Reg. itz. Et ad h fac qd ait Aug. sup Gen. de bonis. q ppter affectiōem a se bonā quedā corū clarent merita in som nijs tanqz signa. Un et psal. lxxv. Reliquie cogitationū diem festū agent tibi. Dicunt autem reliquie cogitatio num ille similitudines que remanēt in fantasia ex cogi

Aliquibus
somnia acci
dūt et ali
quibus nō.

Somnia i
se nec me
ritū ē nec
peccatū.

Ca. 8. De estimatiua z cogitatioibus

ad ista mūdā tractanda. Somn⁹ qz in infirmis cū de
 bite sumit signū magnū est future sanatiōis. Un̄ dixit
 rūr discipuli de Lazaro. Dñe si dormit salu⁹ erit. Job. xi.
 Infirmi oēs sum⁹ in vita pñti. spūaliter pperua autē sa
 natio z saluatio in supna glia. Dñi⁹ at span de pfecte sa
 luti⁹ ē act⁹ debite pteplariōis. iam enī inchoare incipit
 statū futurū. Ips autē pueniēs cōis dormitiōis fm me
 dicos est rps septe horaz. Sic in septe horz varijs qbz
 rps sustinuit passiōē. Dñs qz dormire. i. acerte meditari
 rps in triplice afflictionē. Decet etiā pteplari z maximā
 bona nob in patria refuata. vt roboremur p aduersa.
 Et de h somno pteplariōis pulcrā hēm⁹ figuraz. Gen.
 xi. Qñ iacob dimissa domo pñna pegrē pstituit⁹ in
 luza lapide capiti supposito. dormiēs vidit scalā de celo
 aringentē. z angelos ascēdētes p eā descēdētes et dñm
 scale innūcū cū bñdicēte. Jacob siqdē iter pteplariōis si
 ue suplatas. z ligē cū qz vicia suplatat eis dñans. parē
 tes velle cū affectū. pinqz vt pegrin⁹ i hac vita trāsire
 Caput mēi lapidi supōit. rps se pformādo z clausis sē
 sibz ad exteriora pteplaf scalā diuini pñs⁹ ad patriā.
 et demū a dño bñdicōz eternā recipit. De hac igit dor
 mitiōe p illud exponi. Lazaro amice n̄ dormit. Jo. xi.
 Et uis qte ebdomade in. xl. Et illd aliud. Nō ē mor
 tua puella s; dormit. Math. ix. Quātū ad tertiu dī
 co qz dormitiō significat mortē corpālē. Un̄ i libri Reg.
 i. narrat de morte ipoz dī dormiuit cū pñbz suis. De
 dormitiō post somnū p aliqd rps cypurgit. ita qz moritur
 post rps a deo pñxiū resurget in nouissimo die. Un̄ dī
 Dan. xij. qz in puluere tre dormiūt surgēt. Scdo qz fm
 dispositiōes qua qz caput somnū. i. infirmitatē vñ sanita
 tis varia videt in dormitiōe. Nā infirm⁹ horribilia cer
 nis san⁹ z quierus. suauia inuēt. Et a dormitiōe qdē sur
 gens infirm⁹ totū se reperit fractū et debilitatū. san⁹ at
 roboratū z pfortatū. sic spūalē qz caput somnū mortē in
 infirmitate pcti mortāl videt horreda z pauēda in ge
 nēna ignis. Qui autē grā sanus assumit somnū mortē
 bñ purgā⁹ vidit lera z iocūda supne patrie. Et demuz
 in vltima resurrectōe p fractoz regiet pctoz. z robustior
 et felicior iustus. Un̄ apłus. Dñs quidē resurgemus
 sed nō oēs imucabimur. Tertio ex eo qz sic somn⁹ arri
 pir aliqñ hoies expirato z p suū velle. ita z mors hoies
 inuēnit cū nō sperat. Nescit enīz hō finē suū. Eccl. ix.
 Et hoc quo ad tertium.

Capit. viij. De estimatiua z cogitationibz.
Equitur de potētia.
 estimatiua qz etiā cōmunis est nob et brutis
 Et in nob qdē dī cogitativa. Un̄ z hic dī co
 gitatiōibz infrem⁹. Est at potētia estimatiua. ordiatiua
 zbo. in. i. pte. q. lxxviij. Nccariū ē enī aīali vt qrat aliq
 vel fugiat. nō solū qz sūt pueniētia vñ nō pueniētia. ad
 sciendū. ad qd ordiat sens⁹ cōis z pñclar exterior. sed
 etiā est nccariū vt qrat aliq⁹ fugiat pñ aliqs alias cōis
 moditates z utilitates psequēdas. vñ nocumēta vitādo
 sic oīs vidēs lupū. fugit. nō illā indecētā colorē. s; qz
 si inimicū nature. z auis colligit paleā. n̄ qz delectat sen
 sum. s; qz ē vñ ad midificādū. Ad hmoi igit intēriones
 appredēdū. ordiat estimatiua sic z mēoria ad eas pfer
 uādū. z cōis ista potētia nob z brutis. S; ē dñia qz tū
 ad pñctaz itentionū apphēsiōē. Nā alia aīalia pñpi
 unt hmoi itentōes qdā nāli instictu. hō at p qndā colle
 ctionē. Et iō qz in aliqs aīalibz dī estimatiua. in hoie dī
 cogitativa. qz p collectōz qndā hmoi itentōes adinuēit.
 Un̄ z dī etiā rō pñclar⁹ cui medici assignat determinatū
 organū. i. mediā pñ capis. Vt qz in potētia sensitiva

et pēcipue apphēsiua nō p̄t cē pctm. iō in cogitatioibz
 hoim. put sunt i tali potētia nō ē pctm l meritū. s; put
 cis addit. vñ supuēt aliqs effect⁹ bon⁹ l mal⁹. Nota igit
 tur fm Tho. ij. q. ij. ar. i. qz cogitare sumit triplr. Vno **Cogitare**
 mō cōiter p qcūqz actuali pñsideratōe intellect⁹ siue pue **dī triplr.**
 mēdo ad clarā z certā cognitōz cī qd cogitat. vt cū qz
 pñsiderat qz scit. siue etiā anteqz pñctat ad pfectōz cogni
 tiōis p certā z clarā vñsiōē. Scdo mō ppc. i. solū p pñ
 deratiōe intellect⁹ cū qdā inqñitiōe anqz pñctat ad clarā
 noticiā rei. z hō circa intērōes vñiūsalēs. Tertio mō p q
 dam inqñitiōe z discursu circa pñclarā apphēsiā a sen
 sibz. z isto tertio mō ē act⁹ hō potētie cogitativē. nec tñ
 est ibi pctm vñ meritū: nisi coopante intellectu z affectu
 aliquo mō. Et fm hoc nūc de cogitatioibz agef. De qbz
 psalmista. Dñs scit cogi. ho. qm vāe st. Ubi triā dī ipis
 cogitatioibz pñt notari. Et pñm ē qz deo sunt implr de
 nudate. ibi Dñs scit. Scdm qz in hoie sunt multiplicif
 varietate. ibi. cogitātes hoim. Tertiu est qz in eo ex se
 sunt vituperaliter termiate. ibi. qm vane sunt.

Quātū ad primū sci. **¶**
 endum qz cogitātes qcūqz note sunt deo. Omia enī
 ait apłus ad Heb. vij. nuda z apra sunt oculis ei⁹. id est
 cogitationi. z ita sunt ei notē: qz neqz angelo bono neqz
 malo: neqz pñio ex se sciri pñt. Un̄ ē. Hier. xvij. Pra
 uū est cor hois z inscrutabile. z qz cogitēt illd. Ego dñs
 scrutās corda z pñbas renes qz do vñctūqz i vñ viā suā.
 Prāuū dī cor hois: qz idinatū ad prāua. i. vñ illd Gen.
 vij. Sēsus hois z cūtra cogitatio ei⁹ pna sunt ad mā
 lū ab adolescētia sua. Inscrutabile dī: qz cō cogitātes
 nulla creatura scire valz. vñ apłs. i. ad Cor. ij. Quis
 hominū scit qz sunt hois. i. in cogitatioibz interioribz nisi
 spūs dñi qz in ipō est. Quis qz cogitēt illū. q. d. null⁹. nisi
 deo reuelāte. sic cogitēt Deluē cogitātes malas auari
 cie: quibz mor⁹ fuit Syzei discipulus su⁹ ad perendū a
 naaman syro vestes z argentū. vt h̄. vij. Re. v. Solus
 ergo de⁹ scit cogitātes hoim. Un̄ subdit in auctoritate
 Ego dñs scrutās cor. i. cogitātes cordiū. z renes. i. vñ
 ctatiōes eaz i bonū l malū. ex qbz hoies tandē iudicat
 et nō solū ex opibz. Un̄ cris. Nō ex opibz iudicat tñ: s;
 ex cogitatioibz. xxij. q. v. Qui pñrare. S; p maiorē
 declarāte notādū qz cogitatio vel affectiō p̄t cogitā ab
 aliq triplr. Pñio p ipō i se certā z clarā inuentionē. scdo
 per reuelationē. tertio p pñcturatiōem. Et pmo qdē mō
 pñctur. i. cogitātes sunt in intellectu: z affectiōes in vo
 luntate. sic solus de⁹ cogitātes z affectiōes cogitēre p̄t
 et h̄ est p̄rie scire. Un̄ bñ dīc ps. Dñs scit nō hō vel an
 gelus sed sol⁹ deus. Qd etiā attestat Salo. dicēs. Tu
 solus nosti corda filioz hois. Corda. i. cogitātes z affe
 ctus. Dñi⁹ rō est fm. b. Tho. i. pte. q. lxxij. qz volūtas ra
 tionalis creature soli deo subiacet. z ipse solus in eā ope
 rari p̄t qz est pñcipale ei⁹ obiectū et vltim⁹ finis. Et iō
 ea que mihi ex voluntate sunt: vel qz ex volūrate sola de
 pendēt soli deo sunt nota. Ex volūrate hois dependet
 qz aliquis actu aliqua pñsideret. qz cū aliqs habet habi
 tū sciētie vñ spēs intelligibiles in eo xpñtes. vñ eis cū
 vult. Scdo mō. i. p reuelatiōem p̄t cognosci cogitatio
 homis inqñtū. i. a deo alicui reuelat. Et sic anima chri
 sti per reuelationē a verbo cui erat z est vnita. pgnosceat
 et cognoscebat oēs cogitātes hoim. Un̄ z iudeis ma
 la de ea cogitātibz dixit. vt qd cogitatis mala in cordi
 bus vestri. Math. ix. Et Luce. xi. dicit. vt vidit cogita
 tiōes eoz zc. sic et Pe. apłs p dei reuelatiōem cognouit
 fraudē factā p Ananiā et Saphirā de precio possessio
 nis vendite. Act. v. Sic z be. Bñdic⁹ cognouit cogita
 tiones murmuratiōis: quā faciebat p̄ eum qui eū tene
 bat lucernā duz comederet. vt h̄ in sebo dyalogozum.

Cogitare dī triplr.

Ps. 9.

Deo cūqz
cre cogita
tiōes sunt
nude.

Cogitatio
tripplr p̄t
cognosci.

2. pal. 6.

Titulus Secundus

Tertio potest cognosci cogitatio vel affectio hominis per coniecturam. Et sic angelus bonus et malus etiam homo per cognoscere cogitationes alterius. sed in suo affectu. Cognoscit enim secundum beatus Thomas in prima parte questionum lxxviii. articulo vii. interdu cogitatio non solum per actum exteriorum: puta locutionem vel operationem manifestantem ipsam: sed etiam per immutationes vultus. Et medici etiam aliquos affectus animi per pulsus cognoscere possunt. Et multo magis angeli et demones quanto subtilius homini passiones occultas corporales percipiunt. Unde Augustinus dicit quod demones aliqui hominum dispositiones non solum voce placent: sed etiam cogitationes percipiunt cum signa quaedam ex animo exprimentur tota facilitate percipere. xxxvi. q. vii. c. fi. quibus in libro retractionum dicitur non esse asserendum. sed quod si sciant non tamen dicant quod talia sciant. sed per coniecturas.

Quantum ad secundum scilicet .§. II.

Unde quod cogitationes hominum sunt multae et multipliciter variatae. Unde in psalmo dicitur cogitationes hominum. Variatae autem sunt non solum secundum materiam: sed secundum causam. Nam ut dicit venerabilis Cassianus in .j. collatione abbatum Moysi. Quaedam cogitationes habent originem a deo. quedam a dyabolo. quedam a carne seu corde proprio. Et quod cogitationes habent principium a deo ostendit apostolus in .ij. ad Corinthios .xv. dicitur. Non quod simus sufficientes cogitare aliquid a nobis. sed sufficientia nostra ex deo est. Omnis igitur cogitatio bona in nobis a deo procedit. puta cum cogitas agere penitentiam. ieiunare. orare. virtutes acquirere. proxima prodesse. deo placere et homini. Et ad hoc hortabatur psalmus .liii. dicitur. Facra cogitatum tuum in domino. sed de corde: propter eum bona cogitatio. Quod cogitationes etiam aliquae procedant a dyabolo instigare. ostendit ex eo quod christo post resurrectionem apparente discipulis cum estimaret ipsum fantasma esse dixit eis. Quid turbati estis: et cogitationes ascendunt in corda vestra. Ascendunt dicitur: quia male erant et false. et id ascendebat a demonibus si bone fuissent: descendissent a patre luminum. Et de Juda dicit euangelista. Cum misisset dyabolus in cor eius ut traderet eum. Ubi advertendum est secundum beatus Thomas in prima parte questionum cxi. quod demones non possunt immutare cogitationes interiorum eas causando: cum visus cogitationum virtutum subiacet voluntati. quod ergo dicitur a Damasco. et Beda quod est immissor et incensor cogitationum. intelligitur hoc non quod causat eas sed in quantum incitat ad cogitandum vel appetendum cogitatio per modum persuadentis vel passionem peccatis. Et hoc ipsum incidere Damasco. vocat immittere: quia talis operatio interior fit. sed bene cogitationes attribuuntur aliorum principio. scilicet deo: licet angelorum ministerio peccent. Ponit autem Anselmus in libro de similitudinibus pulchra similitudinem circa hanc materiam cogitationum. putantur a deo vel dyabolo ubi comparat cor nimis molendino cuidam: quod continue voluit. cuius molendini domus minus locat ipsum alicui. dans sibi triplex generum virtualium ad molendum. scilicet triticum. ordeum. et speltra. cum hac conditione quod continue molat aliquid ex illis. et hoc faciendo sibi fideliter servit. et inde bene vivit. Dabit autem dominus ille inimicum capitale querens in omnibus ei displicere. Unde sciens molendum suum tali locatum occultat se iuxta domum eius: ut si talis conductor cessat per modicum a molendo virtualia domini sui. et cum hoc perire: immediate ponit super molendum de rebus suis: videlicet picem. arenam. vel paleas. et hoc ad destruendum molendum et illi nocendum. Spiritus autem dominus iste est deus noster universorum dominus. molendum suum est cor nostrum quod continue voluit circa aliquid cogitandum. Unde Bernardus. Nil fugacius animo meo. locat autem istud molendum nobis ut molamur: cum voluntate praestat et ratione ad cogitandum. administrat et ipse per inspirationem triplicem materiam super qua debemus volvere cor nostrum: videlicet cogitationes de deo et de eius immensa bonitate et gloria superna: tanquam triticum optimum. de virtutibus et donis spiritualibus quod in eis proficiamus tanquam ordeum. Logi-

Triplex potest esse causa cogitationum.

Luc. 24.

Job. 13

tationes de peccatis commissis ut doleamus. et de his que possunt committi ut fugiamus tanquam speltra. Et certe cum hoc facimus deo fideliter servimus: et inde tandem evium vita gratie et tandem glorie. Inimicus huius domini dyabolus est qui insidiat continue molendino cordis nostri. et si vider nos non cogitare aliquid virtutum. tunc ipse suggerit et suadet cogitationes luxurie maculosas corporis et aie tanquam picem. vel cogitationes avaricie quae tanquam arenam. vel leues inanis glorie tanquam paleas. Ex quibus molendum deteriorat. et talis conductor nisi respiciat oportet quod moriatur spiritualiter. quia ex illis vivere non potest. Unde dicit dominus per prophetam. Quisquis moriatur cogitationes apud te nocte. Et sapientia dicit de spiritu sancto quod auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu. sine ratione. Procedunt et cogitationes aliquae ex corde proprio. Unde saluator Matthaeus .xv. inquit. Ex corde exeunt cogitationes male. Unde et in figura dicitur fuit in primo peccato cogitationes male. Unde et in figura dicitur fuit terra cogitationum. Spinis et tribulos germinabit tibi. sed terra cogitationum tui: etiam cultuaro spiritualibus exercitiis. spinas. et cogitationum sollicitudinis temporalium. et tribulos affectionum sensualium que cogitationes infestant homines impotente sine misericordia se frequentat cadaver. Unde et beatus Anthonius. quasi aere dicitur semel ex tanta cogitationum impotente exclamatione ad deum. Domine volo salvari fieri: sed non permittit me cogitationes mee. Uterque quod primi motus eorum non sunt in nostra potestate. Unde nec peccata saltem a secundis motibus seu delectationibus carum cavendum est. Unde dominus dicit per Esaiam. Afferte malum cogitationum vestrarum. non dicit cogitationes sed malum cogitationum: in quantum sed de viciis sunt cum complacencia ipsarum.

Quantum ad tertium .§. III.

dixit quod cogitationes ipse ex se. defectu cogitationis sunt depravate: quoniam inquit vane sunt. Est autem triplex vanitas. scilicet penalitatis. iniquitatis. et instabilitatis. de qua triplici vanitate agit Ecclesiastes per torum. vii. et in principio libri nominat vanitatem dicens. Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Omnia enim creata sunt vanitas: quantum ad mutabilitatem. et de hac agit. i. c. Ecclesiastes vsq. ad .iiij. c. conclusio. sed homo non solum est vanitas per dicto modo: sed etiam per iniquitatem. et de hac agit. a. c. iiij. vsq. ad .xij. conclusio. Unde et tertia vanitas in homine. scilicet penalitatis: et ea plenius dicitur: vanitas vanitatum. id est vanitas per culpam: plenius vanitate per penam. et de hac agit ipse. xij. c. in fine libri. Et dicitur. Vanitati creatura subiecta est etiam non volens. scilicet per se. in malis. sitis. frigoris et homini. Uterque cogitationes hominum sunt. i. afflictive unde dicitur Sapientia .ix. Cogitationes mortalium timide: et incerte pudentie nostre. Nam si bonus est homo non displicere deo. non incurrere peccata varia et homini. si malum timet ne impediat exercitio suarum malarum cogitationum. vel ne prudentia sua circa temporalia non habeat effectum. Timor autem ut dicitur in prima canonica Job. penam habet. frequentem enim una cogitatio pugnat contra aliam. cum scilicet caro concupiscit adversus spiritum: et spiritus adversus carnem. Unde sequitur cogitationes etiam circa curam corporis: et provisionem etiam necessarium multum redium et penam inferre praecipit bonis quibus in se peccata non sunt. Secundo cogitationes bonae minime vane sunt vanitate iniquitatis. De qua psalmus .v. Loquor vanum est. i. iniquum. Et quidam ita iniqui sunt: ut etiam dominum cogitent. De quibus psalmus. Cogitaverunt et locuti sunt in iniquitate in excelso locuti sunt dicentes deum non habet potentiam debita circa homines. Terra quos dicitur. Quid contra dominum cogitatis: ipse qui creavit mundum consummationem faciet eius. Quod si vobis rigidus et crudelis videtur: quod generum humanum diluio deluente. et c. xxxij. q. v. Quid ergo. Et ad intelligendum quod cogitationes efficiunt iniquitatem exemplum in nebula que elevata a terra sepe in parte

Titulus Secundus

Dec. b. Tho. in. iij. dist. lxxij.

Lap. m. ix. de memoria.

Memo-
ria dupl.
sumit.

Lap. v.

De memoria. Nota q

memoria fm. b. Tho. in. pma parte. lxxij. ar. vj. sumit dupl. Uno mo. pur de rone eius est. q obiectu eius sit preteritu vt pre pteritu. z sic meoria est in pre sensitua. vna potentia distincta. ab alijs sensitiuis inferioribz. put supra dictu est. Sensitiua eni tantum est appbessua particulariu. Preteritu aut vt pteritu cu significet esse sub determinato tpe ad pditione particularis pnter. Et hz talis potentia sensitua organu cozporale cui est affixa sic z alie. Bvta etiā hnt. Alio modo sumit memoria solū p vi pseruatiua speciez intelligibilū z sic meoria est in pre intellectua. Quāuis enim Avicen. dixerit spēs intelligibiles impossibile esse in intellectu pvari. Un fm ipm q̄c̄ito aliquis desinit actu intelligere aliquā rem desinit esse spēs illi rei in intellectu. Tamē Aresto. in. iij. de aia p̄rariū asserit. Ratione etiā dicta positio reprobat. Qd eni recipit in aliquo recipit p modū eius in quo recipit. Intellectus aut est magis stabilis nature z imobilis q̄ materia corpalis. Si ergo materia corpalis formas quas recipit nō soluz tenet dū p̄as agit in actu. sed etiā postq̄ p̄ eas agere cessauerit. multo fortius intellectus imobilis z inamissibilis recipit species intelligibiles siue a sensibz receptas. siue ab aliquo intellectu superiori effusas. Un in. iij. de aia p̄bus dicit. q̄ aia est locus speciez nō tota. sed intellectus. Scis enī etiā q̄ species intelligibilis aliq̄n est in intellectu in potentia t̄m. Aliq̄n est fm vltimā cōplexionē actus. z tūc intellectus intelligit actu. Aliq̄n medio mo se habet inter potentia z actu. z tūc dicit intellectus esse in habitu. Et fm hūc modū intellectus p̄seruat species etiā q̄n actu nō intelligit. Saluat etiā ratio meorie q̄tuz ad hoc q̄ est p̄teritoz in intellectu ex pre obiecti. Nā p̄teritu potest referri ad duo. s. ad obiectu qd cognoscit z ad actus cognitiuis. Et q̄tū ad obiectu p se. z uenit meorie q̄ est p̄teritū sensitue p̄terito. Memoriat eni aia nō solū sensitisse in p̄terito s; etiā sensitisse qdā p̄teritu sensibile. Sz inq̄rum ad pre intellectua p̄nter meoria p̄terito accidit z nō p se z uenit intellectui ex pre obiecti. Intelligit eni intellectus boiem inq̄tum est homo accidit autem homini inq̄tum est homo in p̄terito vel in presentiu vel in futuro esse. Et ex parte ho actus cognitiuis p̄terito per se accipi pot in intellectu sicut z in sensu. qz intelligere anī me nre est quidam p̄cularis actus. in hoc vel in illo tēpore et nō fm qd hō dicit intelligere hodie vl heri vl cras et hoc nō repugnat intellectualitati. qz hōmō intelligere q̄uis sit quoddā p̄colare. Est eni imaterialis actus. Et ideo sicut intellectus intelligit se ipm q̄uis ipse sit quidā singularis intellectus. ita intelligit suū intelligē. q̄ est qdā singularis actus vel in p̄terito vl in p̄nti vl in futuro et nō. Et sic vt dictū est saluat rō memorie q̄tum ad h q̄ est p̄teritoz intellectu. fm q̄ intelligit se p̄terito intellectisse nō aut fm q̄ intelligit p̄teritu put est hie z nūc. qz intellectus abstrahit a cōditionibz indiuiduātibz vt h z nūc sed sic p̄teritu p̄nter ad potentia memorie sensitua que est p̄culariū rez vt h z nūc. Et nota q̄ memoria p̄ ut est p̄seruatiua speciez intelligibilū. z p̄ nō p̄ntens ad intellectū. nō est alia potentia realiter distincta ab ipso intellectu. Un z p̄bs in. iij. de aia. locū p̄seruatiū hōmōi speciez attribuit intellectui. Est eni intellectus potentia passua. Ad rōnem aut potētie passue p̄nter p̄seruare sicut z recipe. Et q̄uis magis sntaz in. j. li. dist. iij. dicit q̄ meoria intelligētia z volūtas sūt tres vires. id est potentie. Hoc tamē vt dicit Tho. nō est de intētionē augusti in. xliij. de trini. vbi de his loq̄us non accipit illa tria

pro tribz potētis. Sed meoria accipit p̄habituali rētionē a se. Intelligentiā pro actu intellectus. Volūtatē pro actu volūtatē. Cōsuetū est eni aliq̄n nota potentia rum vel habitū p̄ actibus earum sumi. Et sic intelligētia dicit oriri ex memoria nō sicut potentia vna ex alia. sed sicut actus ex habitu.

De exercitio meorie .s. l.

vtli. ps. In memoria eterna erit iustus. Qd pot expol tu tripl. etiā totū quod sequit in versu. Iustus erit in memoria sui eterna. id est assidus. vel in meoria eterna id est p̄petua. primi. vel in memoria eterna dei. Quedaz eni debet recolere respectu sui. qdā respectu primi. qdā respectu dei. Et hoc faciēdo ab auditiōe mala nō timebit. Et de se quidē iustus hz in meoria tria. Primo infirmitatē nature. vt sic sit cauto p̄ra casum. Explū de illo qui incedit p viā lubricā qui caute incedit ne cadat. Eccl. viij. Ne despicias boiem auerrent se a peccato. nec improperes ei. Memēto qm oēs in corruptione sum. Exempla de dauid. petro z alijs. Secōdo recordandum de damnositate culpe. Mercator recolēs q̄tū lucrum pdidit. inde sumit materiā doloris. Malefactor cōsiderās se dep̄bensum z suspēdendū dolo. Apoc. ij. Memēto vnde exideris z age p̄niam. Amb. Nihil est qd tam summi doloris sit q̄ si recorder quis vnde lapsus sit. atqz vñ ceciderit. z qd ad ista frena z momentanea. ab illa spectiosa diuile pditiōis intētionē desinere. de pe. dist. j. Hoc agebat. Ezechias di. Recordabor tibi oēs annos meos in amaritudine aie mee. Recordanda est breuitatis vite ad studiose opandū. Qm cū laborās vider appropinquare finē diei vel opis vel breuitatē t̄pis. studiosius opat. Eccl. xiiij. Offer dignas oblatiōes z memēto qm mors nō tardat. Et Greg. Tāto sollicitior esse debes. quāto mortis vicinior. lxxvij. dist. tanta. Plato sūma p̄bia est meditatio mortis. Contra malum recordat eoz que puocant ad malū. Sicut in figuram dixerūt quid ex his qui exierāt de egypto. In mentē veniēt cū mētes. allia z cepe q̄ comedebam in egypto zc. Nūc. ij. De primo habet tria. in memoria. iustus z sic nō timebit ab auditiōe mala rēparatōis qua loquit ei diabolus. Exēpla p̄bitaris electoz admittant dū. sic pponunt filijs exempla pentum z p̄ntū q̄ fecerūt magnalia vt animet ad imitandum. Judith. xij. Memores esse debetis quō ab aiaā tempore est p multas tribulatiōes inuētus fidelis. Sic marathias sit reduebat ad mentē opa scōz. Secōdo recordanda est fastiditatis reproboz ad detestandū. Bñ enim corrigat z suauiter qui p aliū corripit. Sicut canis verberat vt timeat leo. Lu. xviij. Memores estote vrozis verb. Tertio recordanda est necessitatis miseroz ad subleuandum. Sic recordant aues z alia aialia suoz pulloz pcurando eis necessitatē q̄ duplex est spūalis. s. z corpalis. Et b corporeali dicit aplūs ad Gal. ij. q̄ petrus cū ceteris apostolus approbata pdicatione pauli inter gētes dedit ei in locū barnabā. tantū vt meiores essent paupes in hierosolymis. qd z fecerūt. faciētes collectas fieri de spūrituali subuētiōe. Pro hōmōi dicit. j. Math. xij. Memores sum vestri in sacrificijs. Contra iniustus recordat iniuriā ad vindicandū. vel bonoz r̄paliū alioz ad appetendū. z miseriaz ad gaudendū ex inuidia. De deo iustus tria habet in meoria. z sic nō timebit ab auditiōe mala quā imittit ei diabolus. p̄ra deū occulte loquēdo per suggestiōes. Recordat creatiōis oīm ad deū laudandū. Oia eni nos inuitat ad deū bñdicendū. Nā sic p̄uerbiā dicit Lepera lodo el maestro. Psal. Memor sui operū dei. qz memor ero ab inirio mirabilium tuoz. Sic tres iuuenes i fornace reducētes ad memoriā crea

La. i. De intellectu possibili et agente

ta a deo. oia inuocabat ad deū benedicēdū. Scdo recor/
dandū redēptōis hoīm. Trenoꝝ. iij. Zay. Recordare
pauperis mee aut p̄betera in p̄sona xpi. absinthij et fell.
Et subdit. Mēoria mēoz ero et tabescet in me aīa mea.
Doc marie aīar ad p̄stantiā. In hui⁹ figurā in. j. Na/
cha. vj. c. dicit. q̄ sanguinē mortuoz p̄onebāt ante cle/
p̄bates ad animādū in pugna. Tertio retributōis ope
ram. Ps. Memor ero iusticie tue soli. Reddet ei de⁹
vnicuiq̄ fm opa sua. et in b̄ p̄ctōes decipiūt dū artē
dunt ad p̄sentē retributōnē nō ad futurā. Un dicitur
fuit dicitur epuloni. fili recordare etc. Lu. xvj.

Scdo exponit sic §. II.

In mēoria eterna. id est p̄petua erit iust⁹. q̄ de ip̄o sem/
per est recordatio in mūdo. vt p̄s de scis p̄uerb. Mes/
morā iusti cū laudib⁹. et sic nō timet ab auditiōe mala
p̄cipue quo ad bonos q̄ loquunt bona de bonis Un
marabi as dixit fili⁹. Date aīas v̄ras p̄ testamēto pa
tri. et accipietis nomē eternū id est mēoriā bone fame p̄
petuā. Tot milia annoꝝ fluxerūt. et adhuc memorie iu/
stoz abrae. Job. dauid et alioꝝ vigēt in mentib⁹ hoīm.
Tria aut̄ sūt q̄ faciūt obliuisci hoīem sui dei. et primi
q̄ p̄p̄eritas mūdialis. curiositas criminalis. voluptas
carnalis. Prosperitas facti obliuisci dei et hoīm qui eū
iucurūt tpe tribulatiōis. Exemplū de p̄posito p̄incerna/
rum p̄paratiōis regis egypti. Qui cū fuisset in carcere ab
ioseph b̄iane tractat⁹ et p̄solatus in expositiōe p̄betera
sonnū sui liberatus. oblit⁹ fuit interpris sui. vt p̄s Ben/
si. Sic multi in mēte deū h̄nt et amicos suos in tpe ne/
cessitatis qui postea obliuiscunt in p̄sp̄eritate. Deutro.
p̄p̄ij. Deū qui te genuit dereliquisti et oblit⁹ es etc. Sen/
in lib. de b̄nificijs cōpat legē gratitudis et b̄nificiētie lu/
do mutuo p̄le. q̄n enī duo ludūt ad pilā et eā alternatū
rep̄ciunt inter se. tādū durat inter eos ludus. et p̄tinu
ant q̄dū p̄ueniēt inter eos rep̄p̄iciat et iacet. Si
vnus recipiat et retineat. vel incōueniēt rep̄ciat. desit
ludus. q̄ delinere nō p̄t nisi ex defectu m̄itētis vel
recipiens. Sic est de mutua inter amicos b̄nificiētia
et gratitudinē extendē exemplū ad cōpositū. Ecōtra dic
ap̄la ad Heb. xij. B̄nificiētie et cōmuniōis nolite oblit/
uisci. Dugo de d̄austro aīe. Sic nullū momētū est quo
homo nō v̄rat vel fruaf del bonitate. ita nullum debet
est momentū quo cū p̄sentem nō habeat in memoria.

Scdm qd reddidit hominē obliuiosū est curiositas et
nimia sollicitudo circa mūdū vel min⁹ v̄tilia. p̄s. Obli/
uit sūt b̄nifactor etus et mirabilū eius. Est enī cōmune
p̄uēbiū q̄ plurib⁹ intētus mior est ad singla sensus
Exemplū in salomone q̄ ex eo q̄ fuit nimis curiosus in
p̄paratiōe sue curie. et inuestigatiōe rez naturalū. et inq̄
sitione. diuersaz doctrinaz. oblitus est dei ita vt ydola
adoraret. Dic enī origenes et dñs Job. dñici post eū sup
ecclesiasten. q̄ tot semis vel p̄cubine quot recitat sc̄ptu/
ra eū habuisse. fuerūt multe et diuerse doctrine variarū
natiōnū quas voluit videre. q̄ nō p̄tnebāt veritatē sa/
p̄tētie q̄ sola est legitima sp̄osa intellectus. quib⁹ mentē
applicādo deuiauit a v̄itate. h̄ cōmuniter credat peni/
tuisse. Tertū qd impedit mēoriā est voluptas. Un
p̄s Amor forme. i. carnal⁹ cōcupiscētia mentis obliuio
est sc̄ causatiue. Sed sc̄i v̄ri cauēt sibi a carne sicut ab
hoste et subijciūt rōnē. et ideo seip̄os faciunt dignos me/
moria in bonū. Un Ec̄i. xlv. Dilectus deoz hoīb⁹ moy/
ses cū memoria in b̄nificiōe est. Narrat mgr in histo.
ec̄le. sup Exod. q̄ moyses duxerat vxorē filiā regē ethio/
pie. et cū in patriā suā redire voluisset impedire eū nites/
bat vxor. Moyses igit tanq̄ v̄ri c̄p̄t astroꝝ sc̄lptur
in annulis duas imagines hui⁹ efficacie. vt altera me/
moriā altera obliuionē offerret. Lūq̄ eas p̄b⁹ et similis

bus annulis inclusisset. obliuionis annulū vxori tradidit
et annulū mēorie secum tulit. Et sic mulier paulatim
oblita est v̄ri sui. et moyses recordationē habēs d̄ patria
sua libere regress⁹ est. Morat̄ exponendo Robertū bol/
chor. Anim⁹ noster narōe celestis patrie est moyses. qui
p̄trabit p̄inguē cū carne terrena p̄ ethiopiā designat/
ta. q̄n. i. corpori infundit. Anim⁹ h̄o desiderās b̄ritudinē
nē vult in patriā reuerti celestē. sed ista vxor. i. caro im/
pedit eius reuersionē. Et ideo vtendū est cautela moysi
vt. i. duos annulos faciam⁹. cū gēmis. et annulū obliuio/
nis carni tradam⁹. et annulū mēorie aīo n̄ro. Annul⁹
obliuiois est meditatio mortis q̄ mortis obliuioni homi/
nem tradit. Ps. Obluioni datus sū tanq̄ mortuus a
corde. Annulus mēorie est cogitatio vite eterne. quā ha/
bēs anim⁹ reuertit̄ ad patriā p̄ bona opera. Et sic iust⁹
p̄ter bona que facit est in mēoria hoīm vt scribit. Ec̄i
xlv. Memoria iostie in omni ore indulcabit. et sic nō t̄/
mebit iustus ad auditiōe mala.

Tertio exponitur §. III

Plus ille sic. Iust⁹ erit in mēoria eterna. id est dei eterni.
Diere. ij. Doc dicit miserator tuus. recordatus sum tui
miserans adolescentiā tuā. Recordatur aut̄ deus decti
sui. Primo p̄destinādo. Scdo iustificādo. Tertio glo/
rificādo. Et sic nō timebit ab auditiōe mala quā audi/
ent reprobi in fine. quibus dicit. Ite maledicti in igne
eter. etc. Mar. xxv.

Titulus tertius. De potētia intellectua.

Lap̄lm. j. De intellectu possibili et agēte realiter distinctis.

De intellectu quem

Dicit p̄s in lib. de aīa esse potētiā aīe. Intellect⁹
est potētia aīe. et nō ip̄a
essētia eius. p̄bat. b. Tho. in prima p̄c.
q. lxxij. arti. j. sic. Tūc solū imēdiatū p̄n/
cipius op̄ationis est ip̄a cēntia rei op̄antis. q̄n ip̄a op̄e/
ratio est eius esse. Sicut enī potētia se habet ad op̄ati/
onem et ad suū actū. ita se habet essētia ad esse. In solo
autem deo idem est intelligere. qd suū esse. Unde in solo
deo intellectus est eius essētia. In creaturis aut̄ intelle/
ctualib⁹ intellectus est q̄dam potētia intelligētis. Et
sciendū fm. b. Tho. vbi supra q̄ p̄bi ponūt quatuor in/
tellectus. i. intellectū possibile. intellectū agēte. intellec/
tum in habitu. et intellectū in actu seu adeptū. Quozū
quatuor intellect⁹ agens et intellectus possibilis sunt rea/
liter diuerse et distincte potētie sicut et in omnib⁹ alijs.
Alia est actiua alia passiua. Alia h̄o tria distinguunt
fm tres stat⁹ intellect⁹ possibilis. Qui q̄nq̄ est in potē/
tia t̄m. et sic dicit possibilis. Q̄nq̄ h̄o in actu primo qui
est sciētia. et sic dicit intellect⁹ in habitu. Q̄nq̄ in actu
scdo qui est p̄siderare. et sic dicit intellectus in actu seu
intellectus adeptus. Nūc aut̄ actū intellect⁹ importat p̄/
p̄rie hoc nomē intelligentia. signat enī ip̄m actū intellec/
tus qui est intelligere. Un nō differt intelligentia ab in/
tellectu nisi sicut act⁹ a potētia sua. In quibusdā t̄m lib⁹
b̄tis de arabico trāstat̄is subie sepate quas nos anges/
los dicim⁹ intelligentie nūcupant. forte p̄ter hoc q̄ sem/
per hui⁹ subie actu intelligūt. Damascen⁹ etiā ponit
quedā q̄ sunt nō diuerse potētie sed diuersi actus. intel/
lectus. Primo enī similt̄ aliqd̄ apprehendit. et h̄o dicit
intelligentia. Scdo id qd̄ intelligit ordinat ad aliquid
aliud cognoscendū vel opandū. et hec vocat̄ intētio. dū
vero p̄sistit in inuestigatiōe eius qd̄ intēdit. vocat̄ excogi/
tatio dū h̄o id qd̄ excogitātū est examināt ad aliq̄ cetera
dicit sc̄re vel sapere. H̄a sapiētie est iudicare. Et q̄ autē

Intellect⁹
est potētia
aīe. et nō ip̄a
essētia eius.

Titulus Tertius

habz aliquid p certo tanqz examinatū. cogitat quō pos
sit illud alijs manifestare. Hec est dispositio interior; ser
monis ex qua procedit exterior locutio. Omnia hec sūt
actus vnius potētie intellectiue.

De intellectu pass. §. I.

sibili hec potētia est potētia passiuā. Un pbs dicit. iij.
de aīa. q. intelligere est qdā pati. Sz sciēdū fm Tho.
in. i. pte. q. lxxix. arti. ij. q. pati tripliciter dicit. Uno mō
ppriissime qū. s. aliquid remouet ab eo. q. pati. qd pue
nit ei fm naturā vel fm pna inclinationē. sicut cū aqua
frigiditate amittit p calefactionē. aut cū homo egrotat
vel tristat. Secō mō dicit aliquid pati min^o pnie. ex
eo qd aliqd abijct ab eo. sive illud sit conueniēs sive sit
nō conueniēs. Et fm hec dicit pati nō solū qui egrotat sz
etiā qui sanat. Et nō solū qui tristat. sed etiā qui gaudet
vel quocūqz mō alteret seu moueat. Tertio mō dicitur
pati cōiter aliqd ex h solū q id qd est in potētia ad ali
quid recipit. illud ad qd erat in potētia absqz eo q ali
quid abijctat. fm quē modū omē qd erit de potētia in
actu dicit pati. etiā cū pficit. z sic intelligere nīm est pa
ti. Qd apparet hac rōne. Intellect^o enī habet opationes
circa ens in vniuersali. Cōprehēdi igit pōt verū intelle
ctus sit in actu vel potētia. ex h q pōt dicitur quō intel
lectus se habet ad ens vniuersale. Inuenit enī aliqs intel
lectus qui se habet ad ens vniūsale vt act^o rorius entis.
Et talis est intellect^o diuin^o qui est diuina essentia. in qua
originalr z virtualr totū est z p existit sicut in prima cā.
Et ideo intellect^o diuin^o nō est in potētia sed pur^o actus
Nullus aut intellectus creat^o pōt se habere vt actus res
spectu totū entis vniuersal q sic operet q esset ens in
sinitū. vñ oīs intellectus creatus p h ipm qd est. nō est
actus oīm intelligibilis. sed compā ad ipsa intelligibilia
sicut potētia ad actū. Potētia aut duplr se habet ad
actū. Est enī quedā potētia q semp pfecta est p actū. sic
est materia corpōz celestū. Et sic intellect^o angelic^o semp
per est in actu respectu suoz intelligibilū. ppter p̄inquit
tatē ad diuinū intellectū qui est actus pur^o Quedā po
tētia est q nō semp est in actu. sed de potētia pcedit ad
actū. sicut inuenit in generabili^o z corruptibili^o. Et sic
intellect^o hūanus qui est infim^o in ordine intellectū. est
in potētia respectu suoz intelligibilū. Et in principio ē
sicut tabula in qua nihil est scriptū. vt dicit pbs. iij. de aīa
Qd manifeste apparet ex h q in pncipio sum^o intelligē
tes in potētia. z postea efficiuntur intelligētes in actu.
Et sic p̄t q intellect^o est potētia passiuā fm tertū mo
dū. Et notan dū fm b. Tho. vbi. s. q intellect^o passiu
nus fm qdā est appetit^o sensitiu^o in q sunt aīe passio
nes. Qui etiā in. j. Ethic. dicit rōnale p participaciones q
obedit rōni. Sed in alios intellect^o passiu^o dicit^o h^o cogni
tīua q noīat rō p̄cularis. Et vtroqz mō passiuū accipi
pōt fm p̄mos duos modos passionis. inq̄ntū talis in
tellect^o est act^o alicui^o organi corpōalis. Sed intellect^o q
est in potētia ad intelligibilia quē ob hoc Aristo. nomi
nat intellectū possibile. nō est passiuus illis duobz mo
dis quia non est actus organi corpōalis.

De intellectu agēte §. II.

Dicit est alia potētia realr distincta ab intellectu possibili
li. Un pbs in. iij. de aīa dicit. Necessē est in aīa has du
as differētiās esse scz. s. intellectū possibilem z agentem.
Pro cui^o declaratiōe dicit. b. Tho. in. j. parte. q. lxxix.
arti. iij. q. fm p̄larōnē nō esset necesse ponere intellectū
agentē ad faciendū intelligibilia in actu. Et ratio est q
Plato ipse posuit formas rez materialium sine materia
subsistere. z p̄ns intelligibiles esse. qz ex h est aliquid i
ntelligibile actu qd est imateriale. Et h mōi vocabat spes

Pati su
mit tri
pliciter.

Potētia
duplicit
se bz ad
actū.

cies z ydcas. ex quaz p̄cipariōe dicebat nos sciētia rei
rum habere. Sed qz Aristo. nō posuit formas rez. na
turaliū subsistere sine materia. forme autē in materia exi
stētes nō sūt intelligibiles actu. seq̄bat q forme seu va
ture rez sensibiliū quas intelligim^o nō essent actu intell
ligibiles. Nihil autē reducat de potētia ad actū nisi per
aliqd ens actu. Sicut sensus sit actu per sensibile actu.
Optebat igit ponere aliquā virtutē ex pre intellectu. q
faceret in actu intelligibilia p abstractionē speciez a con
ditionibz materialibz. Et hec est necessitas ponēdi intel
lectū agentē. Est autē iste intellectus agens aliquid in actu
aīa. id est quedā virt^o seu potētia pna fm. b. Tho. vbi
supra. Nā in rebz naturalibz pfectis p̄ter vniuersales
causas agētes. sūt p̄ne virtutes indite singulis rebz p̄te
ctis. ab vniuersalibz agentibz deriuatē. Nō enī sol gene
rat hoīem. sed etiā est virtus generatiua hoīs in hoīe. z
sūt in alijs aīalibz pfectis. Cū autē nil sit pfect^o in inferi
oribz rebz aīa hūana. iō optet dicere q in ipsa sit aliqua
virtus deriuata a superiori intellectu p quā possit sanari
mala illustrare. Et hoc exprimēto cognoscim^o dū p̄cipi
mus nos abstrahere formas vtes a p̄ditionibz p̄cula
ribz qd est facere intelligibilia actu. Nulla autē actio. ali
cui puenit rei. nisi p aliqd pncipiū formāl^o inherēs ei.
Oporet igit virtutē q est pncipiū hui^o actiōis aliquid
esse in aīa. Unde Aristo. cōpauit intellectum agentē in
minū. qd est aliquid receptū in aere. Sicut ergo lumen
requirit ad videndū nec sufficit potētia visūa nec res
colorata q obijct visūi. Ita intellectus agens est neces
sarius ad intelligendū. nec sufficit intellectus possibilis
nec intelligibilia res. nisi ad esset intellect^o agēs qui face
ret intelligibilia in actu p modū abstractionis. Et qz sen
sibilia sūt in actu ex aīam q apphendunt a sensibz fm
p̄ditiones p̄clares z indiuiduātes. Iō nō optet pone
re sensum agentē. sed ipm sensum qui est potētia passiu
ua. Sed intelligibilia rez materialū nō sunt in actu ex
animā q possunt imprimere in intellectum. z ideo optet
ponere intellectū agentē qui abstrahat p̄ditiōes mater
riales a rebz sensibili^o seu astraham abibz eaz. z sic p̄s
intelligibiles deserat seu p̄ter intellectū possibilem vt in
telligat. q aut dicit Job. j. Erat lux vera q illuminat omi
nem zc. s. lumē naturalis cognitiōis. Uex est q illuminat
nat oēs sed vt causa vniuersal. a qua aīa hūana p̄ciat
pat quandā p̄clare virtutē. s. intellectū agentē. Iuxta
illud. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe. Et si
intellectus agēs nō esset aliqd aīe sed esset qdam subia
separa tūc vnus esset intellect^o agēs oīm. Sed h est fal
sum. Nā intellect^o agēs vt dicitur est. est aliquid aīe vt q
dam virtus seu potētia ei^o. Et iō necē est dicere q sint
plures intellect^o agētes fm pluralitatē aīaz q multiplici
cant fm multitudinē hoīm. Nō enī pōt esse q sit vna z
eadē virtus diuersarum substantiarum.

Una aīa z vnus in §. III.

tellect^o nō est in oībz hoībz. vt tradidit z dicit auerrois
in. iij. de aīa. Qd quadruplr p̄bo. s. Similitudinē aīe
rōne z impossibilitate. P̄mo p̄bo similitudinē. nā Ar
sto. in. iij. de aīa assimilat intellectū vel aīam intellectū illu
nam lumini. Sed nō est idē nūero lumē in diuersis hoīmibz.
minatis. ergo nō est idē intellect^o in diuersis hoīmibz. Apoc
ry. Vidi turbā magnā quā dīmūerare nemo poterat
zē. Sz turba illa nō erat hoīm corpāl^o viuētū. sz ani
maz a corpē separaz q sūt mltē aīe intellectiue fm mul
titudinē corpōz. Tertio p̄bo h idē duplci rōne.
Prima est talis. aut aīa est tm motor corpōis aut forma
Si est tm motor optet multiplicari in diuersis hoībz.
ergo assignabunt diuersē aīe. Si autē aīa est forma cor

Intellectus
agens
in aīa

Intellectus
agens
in aīa

Intellectus
agens
in aīa

Intellectus
agens
in aīa

Titulus Tertius

sup quilibet electū septē dona spūs requiescūt. qui hñt
boies in hoibz dirigere z illustrare iuz illd. Oculi dñi
lucidiores sole. qz spūscī dona totam aiām illustrant.

Est ocl's doctrinalis. z h caute exercēdus. Et de hoc
Job. xxix. Ocl's sui ceco docēdo. signozātē. id' autē caute
exercēd' qz vt dī Eccl. xliij. sol exurēs radījs excecāt ocl'
los. sol exurēs. i. doctrīa nimis rīgida v' nimis alta z de
his oibz ocl's d'z suari illd ps. Ocl'i mei semp ad dñm
Et tūc bñ oculi qui vidēt. hoc mō. Lu. x.

Ps. 24

Lapl'm. iij. De his q requirunt ad bene videndū cor
poraliter z spiritaliter.

Videndū qd sic ad be
ne videndū corpal'r tria requirunt ita ad vi
dendū spūal'r. i. fm intellectū. Primū est sub
iectū recte cōditionatū. Scdm est interiectū. i. mediū il
lustratū. Tertīū est obiectū p'grue coloratū. Nec tria pos
sunt norari in illo s'bo symeōis. Viderūt oculi mei salu
rare tuū. Lu. ij. Nā subiectū vīsus est ocl's. z ideo dicit
ocul' mei. Mediū p' qd videt est lumē. z ideo dicit vide
rūt. Obiectū vīsus est res corpalis colorata. Jdō addit
salutare tuū. z de hac vīsiōe etiā pōt intelligi illd qd dī
xit xps discipulis suis. Lu. x. Bñ ocl'i qui vidēt que vos
videtis. s. spm. vt spiritaliter.

Quantū ad primū .i.

Ad bñ vi
dendū ex
igit subie
ctū bñ di
spolītū.

est sciendū q ocl's seu pupilla oculi est subiectū vbi recit
p' spēs seu silitudo rei q videt. Sed ad hoc q bene vi
deat opret q oculus habeat quatuor p'ditiōes.
Locūitatē puuato apparenti timore.
Integritatē sociato cōpetētī vigore.
Obscuritatē remoto impediētī alboro.
Siccitatē semoto defluētī humore.

Ita z ocl's mētis debet hñc has p'ditiōes spūal'r ad be
ne cognoscendū. P'no enī opret q ocl's vt bñ videat
corpaliter sit p'cauus. nō clar' cū timore exteriori. Ex p'p'i

Oculum
opret cō cō
cauū.

entia enī doz q oēs qui hñt ocl'os grossos et emīnētes
ad extra. male vidēt. Et hñtes ocl'os p'cauos cōr' ratio
bñ vidēt. Et ratio huius est. qz improporcionata lux su
scat. vñ hō nō habet posse respicere solem in sp'era sua.

Si igit ocl's est p'emīnēs extra. statim pcutit' radījs lu
cis. z ideo fuscā. Sed si oculus est p'cau' radīj lucis res
cipiunt' primo in illa p'cauitate. z sic ipsis diffusis ocl's
sinelesidē ad suū actū abijcāt. Tū dicit q si q's in mē
ridie esset in valde cōcauo p'nto stellas videret in celo.

Sic accidit de oculo spūali. Nā qui hz intellectū tumi
dū z clarū nō videt. Juxta illud ad Ro. j. Dicētes se esse
sapientes stulti facti sunt. Sed habens intellectum hu
milē q ad intra occupat. s. sui cognitōe. hñc bñ videt. vñ

Ps. 103.

pueb. xj. vbi humilitas fuerit ibi sapientia. Et saluator
Marth. xj. Cōfitebor inq't tibi dñe pater celi z terre q'a
abscondisti. hec a sapientibz z prudentibus z reuelasti ea
parvulis. Ad sensū enī p'z' q' p'caua seu elata male sunt
receptiva. z p'caua bñ. Sicut videm' in mōtibz qui nō
retinēt aqm pluuiale. s. valles z fouee. Tū ps. Inter
mediū mōtū p'transibūt' aque nō in mōtibz. s. sup'bis. s.

inter mediū montū. s. in vallibz q sūt medie inter mon
tes. p'trāsibūt' aque ventris sc'pture z gr'e. Ad h' ip'e xps
hortabat' di. Discite a me qz mitis sum z humilis cor
de. Marth. xj. Os v' exemplo oñdit in oibz. Nā humil'
lem matrē elegit q diceret. Ecce ancilla dñi zc. Lu. j. Du
milē patrē seu nutriticē ioseph q cogitauit occulte dimit
tere mariā tanqz indignū se reputās secum habitare. vt
dicit Bern'. Humilē lectū senu habuit. Humilia a'alia.
humiles pannos ad coopiendū. humiles pastores ad
inuisendū. Demū elegit humilē turbā discipuloz. s. p'i
scatoz. z eis p'fecit humilē petrū qui dixerat. Recede a

me. quia homo pctōr sum. Lu. v. Et quā bis Step
hanus plen' fuit humilitate. qz sapia z obediēcia q nūc ex
humilitate haberi nō pōt. id' intus in celū vidit gl'ias
dei zc. Actu. vij. Scdm qd requir' ad bene videndū
est integritas sociata cōpetētī vigore. Et p' h' declaratū
one scire opret q oculus corpal' hz supra pupillā sine lu
cem seprē tunicas seu velamia. z cūqz illaz deficeret
aut lesa esset. visio impediret. Apposuit autem actor m'
gl'iosus de' seprē tunicas ipi pupille. vt magis custodi
ret illa vnr' nobil'. q p'pter suā nobilitatē defacili ledere
tur. Propter qd ps. xvj. dicebat. Custodi me dñe vt
pupillā oculi. i. sic seprē tunicas induis pupillā oculi cor
poral'. sic seprē donis spūscī custodi oculū aie mee. Ne
qz enī q's pōt bene videre ad sufficientiā ea q sūt sibi ex
pediēcia ad salutē nisi habuerit seprē dona spūscī. q
plenissime fuerit in xpo z ab ipō deriuant' i oēs suos elec
tos. De q'bz dī Esa. xj. Redēset sup eū spūs dñi. spūs
sapie z intellect'. spūs p'silij z fortitudis. spūs scie z pie
tatis. z replebit eū spūs timoris dñi. Et ex his bñ videt
bit z iudicabit q'cūqz agēda. Tū sequit' imediātē non
fm vīsiōe ocl'oz iudicabit. i. scdm iudiciū hoim z ap'
parentiā exteriorē. Sapia enī in eo appuit dū diabolo
occultauit mysteriū incarnatiōis. disponēdo vt m' sua
sponsū acciperet. Quā rōem assig't. Oigenes. xxvij. q. ij.
c. i. i. canuēta. Spūs intellect' oñdit' ex eo q ill' carnis aspe
crus intellectū dare videbat. Bruta enī visio icu nato
vident' rōe repleta. De q'bz Esa. j. Cogitit bos possessio
rē suū zc. Et pastores idiote vidētes. coguerit d' s'bo zc.
Lu. ij. Redēit spūs p'silij sup eū. qz oia p'ilia q p'dica
turus erat. in sanctulus ad impleuit' h'giniratē paup'atē
obediētiā patiētiā zc. Quātū ad spiriū fortitudis di
cit Esa. l'ij. Cōsurge p'surge induere fortitudine brachij
dñi. dñi brachiū fili' est a p're. p'cedēs. qui induit' est fort
tudie qñ vnit' est camī nre. in q fortiter deicat hostes v'
ferri z vitia mūdi. Et id' bis dicit p'surge p'surge. i. p'sur
ges' d' diabolu. Tū ip'e dicit. Job. xvj. Jā p'nceps h' mū
di iudicat' est. Cōsurge p' adūsa z v' vitia mūdi ea supe
rando. Cōfidite inquit ego vici mūdi. Spūs scie in co
oñdit' nō solū speculatōe seu noticiā scripturaz cū in rē
plo duodēntis interrogaret doctores s' z exp'ientia sensū
tua. Et his enī q passus est didic' fm apl'm ad Heb. v
Passus est enī agonē s'urie z alias penalitates. Pietas
tis spū replet' est qui qz nri compassus nasci voluit vt
nos nō moreremur. Pietatis etiā spiritū habuit qz ad
vādam noticiā celoz z religionē verā reuelandā natura
est. Et enī hō p'fidēt' ambularet ad vitatē ait Aug. de
cui. dei. Jp'a vitas dei fili' hoie assumptō nō deo p'sumit
pro veniēs fundauit ac stabiluit' fidē. De spū timoris
quid dicendū nisi qz timuit' dñs iesus non solū timore
reuerēciali p'fectissimo s' etiā timore naturali iuxta illud
Marth. xvj. Lepit iesus timere. z dicēte angelo. Fuge
in egyptū. illuc delat' fuit. Et qz brōs stephan' erat ple
nus spūscō. Ut dicit. Act. vj. q ad ista dona. id' vidit
gl'iam dei. Et bñs etiā simeon. qz spūs scis erat in eo
vt dicit Lu. ij. Jō p'ntatū spm in tēplo agnouit dicēs.
Viderit oculi mei zc. Tertio opret q ocl's sit niger nō
albus ad bñ videndū. Oēs enī multū albi male vidēt
siue si hñt palpebras albas siue pilos cor. albos nimī
um. Ratio hui' est. qz albedo disgregat visum. z ideo de
bilat. Ois enī virtus disgregata debiliōr est virtute si
mul cōgregata. Dinc auctor nature fecit aialibz melius
videntibz pupillā nigrā. vel ad nigredinē tendentē prin
cipal'r. Et ex hoc insinuat' q ad hoc q oculus mētis sit
aptus ad videndū. opret q sit nō albi vel delicat' s' nō
ger vel mortificatus. Tū z de sapientiā dicit Job. xxvij.
Nō inuenit' in terra suauit' viuētū. Talis fuit vita p'i
plena salicet asperitate et mortificatione. propter quod

Dicitur
debet
intra

Dicitur
debet
causa

Ca. 3. De his que requiruntur ad bn̄ viuendū

Vicebat anima. Cañ. i. Fasciculus mirre dilectus meo. di-
 lectus aie sp̄sus Jhs dñs Et sic fascicul' myrre. i. copio-
 sus in mortificatione et amaritudine vite. Sic et stephan' **Medias**
 fuit mortu' mūdo. renūciatis tgalibz et inf lapidatores **o3 esse lu-**
 suos et inimicos q̄si oblit' fuit: in celz oculos dirigēs p **cidum.**
 inimiceporabat di. Ne statuas illis h̄ p̄c̄m. Actu. viij.
 Ita et symeon mortu' p affectū vite tgal nō aliud expe-
 ctabat nisi xpm̄ videre. et iō ipso viso inq̄t. Nūc dimittēs
 suū tūc dñe rē. Q̄ videt rē. Quarto optz q̄ ocul' **Medias**
 na docet. Nū magdalena dū steret ad monumentū vi **o3 esse lu-**
 dit dñm celoz: et c̄p̄m̄ aut ozulanū virguloz. Accidit **cidum.**
 eni de lacrimosis ocul' sic de aere hūido et pluuioso: q̄ re-
 p̄nat vidē siue arcū. et h̄ nō nisi p hūores eiusdē aeris.
 An si q̄s dū plorat respiceret fixe lumē pure cādēle epti
 mabit lumē circūdatum ab arcu cerulei viridis rubei et
 flauī color'. S; tergedo lacrimas videb̄ ibi arcū nō esse
 h̄re fuisse deceptū. Verbū dei qd̄ factū est caro summe
 puritatē. Nū d; sp̄clm̄ sine macula. Sap. viij. Et lūcū
 pualit'. Lan. ij. Et iō videri nō p̄t nisi a puro et mūdo
 corde. fm̄ illd̄ ad Heb. xij. Sanctimonīa sequim̄. i. puri-
 tate sine q̄ nemo videbit deū. Et math. v. Bñ mundo
 corde: qm̄ ipi deū vide. Quāuis enī aliq̄s naturalr̄ v' **Medias**
 exercitatu' studiū beat̄ acutū itellectū Si tñ carnalr̄ **o3 esse lu-**
 et fm̄ mūdū viuit paz diuina penetret et degulstat. Nū **cidum.**
 in figurā phibebat leuit'. Ne q̄ lipis erat ocul' accedez
 ad altare dei nec offerre panes deo. In lipis q̄ ppe ocul'
 pupille sane sunt. h̄ hūore defluere infirmātes palpebre
 egrosscūt. Quoz q̄ ifusio crebra atterit. etiā acies pu-
 pile yciat. Sic. Lipus q̄ ppe ē cur' sensuz natura acuit
 h̄ p̄laris p̄ritas fundit. Dil. xlix. hinc et enī. Talis q̄
 quibz oculos hūozolos plenos carnalitate. nec admini-
 strādū et offerendū sacra ē idone'. nec in accidēdo ad alta-
 re ad recipiendū eucharistiā. nec p̄nter ad videndū deū.
 S; b. stephan' q̄ inf sedō i fr̄is positos fm̄ vidit glaz
 dei. valde pur' fuit. vñ intuetes in eū iudei videbāt eū
 vt angulum: et sibi in testimoniu' magne puritatē. com-
 missa fuit cura mulierū conuersaz. Symeon etiam qz
 fuit valde pur'. Unde dicitur iustus. ideo meruit xpm̄
 videre dicens. Quia videt oculi mei salu. tuū rē.

Secundū quod req̄. §. II.

Ad vidēdū: est mediū illūinatū. p̄t enī p̄ exp̄tentiā:
 de nocte aere nubilofo q̄ntūcūqz q̄s h̄ret oculū bñ
 disp̄sitū: et an se rem coloratā nil de ea videret. qz. i. me-
 diū nō est illūstratū. i. aer. vbi etiā p̄siderāda sūt q̄tuoz
 circa ipm̄ mediū ad h̄ q̄ sit bñ ordinarū ad videndū cor
 Subtilitas essentialis. (porat' et sp̄ualr̄.
 Raditas radialis. Puritas accidentalis
 Continuitas terminalis.
 Quāntū ad p̄mū ad h̄ q̄ possit bñ res videri req̄rit q̄
 mediū visiois sit subtile essentialr̄. Et enī q̄ mediuz est
 diuū aq̄uū: nō ita clare p̄prehēdunt sicut que viden-
 tur p̄ aerem. et que videntur per aerem densiorem m̄s
 noz. Nū aliq̄n et que videntur q̄ ea que vident p̄ aerem ra-
 dere sol. Sic ad vidēdū sp̄ualr̄ req̄rit subtilitas i medio.
 Media sp̄ualia q̄b sp̄ualr̄ videre possum' sunt docto-
 res et p̄dicatores q̄z doctrinis illūiamur. q̄ i vtroqz testō
 claruerūt. p̄cipue p̄be i veteri. et apli i nouo. S; et euā-
 geliste p̄maxie media sūt ad illūinatū. Sūt autē q̄tuoz
 media p̄ sp̄ualr̄ possum' deū et dñm ibm̄ xpm̄ et ma-
 gnalia ei' videre. Ipsi q̄tuoz euāgeliste figurari p̄nt p̄
 quoz elemēta. Aliq̄ enī nāliter nō oīa elemēta sunt trās
 parentia corpa. sic p̄t de terra. tñ vitz qd̄ ē terrestre est
 transparēs. Ita ar̄ ipsi euāgeliste fuerūt subtilitati et a

mundo reuulsi. vt oprime possim' dñm videre.
 et que ad ipm̄ prinēret doctrina euāgelij et vita ipsoz.
 Et matheū qd̄ā possum' apre terrā appellare. qz p̄mo
 fuit vald̄ terren' dedū' mūdi lucis. An tbelonari' d; et
 publican'. Et hic enī Ezech. i. et Apoc. viij. p̄ hoīez figu-
 ras cui cōmissa ē cura terre vt i ea oparet. Sen. iij. Tra-
 didit etiā noticiā nob de xpo fm̄ carnē quē a frenis tra-
 xerit: incipēs euāgelij Liber generatōis rē. Marc' sig-
 gnificat p̄ aquā h̄ā in ciuitate q̄ fundata ē tota in aq̄s
 scz Venetiaz elegit bitare. et p̄ leonē figurat q̄ q̄rtanaz
 patit. eo q̄ m̄tro honore abūdāt. Aqua sūme nutrit q̄r-
 tanā. Hic tradit noticiā de iesu fm̄ suā sapiāz q̄ p̄ aqm̄
 figurat in scriptura. Iux illd̄ Eccl. v. Aq̄ sapie salutaris
 potauit illū. Nū p̄ncipalr̄ Marcus describit p̄dicatō-
 tionē xpi. Et incipit euāgelij suū in aq̄s iordāis dicēs
 Noz post exordij fuit Jobes in destro baptizās et p̄di-
 cās rē. Lucas autē est vt aer. Nū euāgelij scripsit ea lin-
 gua q̄ mel' vit' aere informādo voce q̄ aliq̄. dicit Jhs
 in li. et hi. q̄ orientales frāgūt acrm̄ in gutture et in gut-
 ture loquūt vt hebrei seu iudei. Occidentales p̄cipue
 hispani frāgūt vocē in dētibz. et iō in dētibz loquunt vt
 latini. S; mediterranei frāgūt vocē in palato: et in pa-
 lato formāt vocē. et iō mel' q̄ aliq̄ loquūt vt greci. Et iō
 locutio corz comprior est ceter' fm̄ ipm̄. Et hac lingua
 lucas suū scripsit euāgelij fm̄ Hiero. Unde seculari
 quādā redolet eloq̄ntia. Hic figurat p̄ vitulū qui in ve-
 teri testō figurabat mortē xpi q̄ in aere sacra ē. Unde ce-
 p̄ncipalr̄ Lucas describit ignominia passiois. et hec vi-
 sio est nob mag' p̄portionata. Nam p̄ aerē corpalr̄ me-
 lius videmus. Et ratio est. Quia nil nob nasci profuit
 qd̄ dixit mattheus: nec p̄dicatio. p̄fuit qd̄ dixit marc':
 nisi redemi profuisset qd̄ dixit Lucas. Jobānes autēz
 figurat p̄ ignem. Et merito quia dilectiois amore arde-
 bat. Hic figurat etiā p̄ aquilā que sup oīa animalia vi-
 sitat speram ignis vbi exiit plumis ad terrāz veniēs
 itez iuuenescit. Igni recte cōparat cuius verba fuerunt
 plena igne caritatē. Ipse describit quomō sic de' dilectio
 mūdū vt vngentū suū daret. Et q̄lis sit ipse vngeni-
 rus datus nob. id est In p̄ncipio erat verbū. Ipse nar-
 rat sm̄onē in vltima cena plenū igne amorē. Ipse solus
 latus xpi lancea p̄foratū describit vnde exiit oīs flāma
 amoris. Ep̄stole ei' plene sūt fraterno amore. Que ha-
 bent in legēdis ad p̄positū hic sunt. Secdo mediū de-
 ber esse lucidū illūinatū. Nū licz aer sit mediū p̄ qd̄ vi-
 dem' qm̄ tñ est tenebrōs' visio iniqua q̄z deseruit. Iux
 autē q̄ h̄z p̄fecte illūinare: est h̄bū efnū. vt patz Jobā. i.
 media autē illūmant vario mō ab eadez luce fm̄ mediū
 dispositionē. Nam aliq̄ sunt media tera et opaca vt spe-
 culū et calibz. Aliqua sunt media transparentia et solida
 vt vitrum. Aliq̄ sunt media representatiua et subtilia: vt
 ignis. aer. et aqua. Prima media illūinat tñ in sup̄ficie
 Et hec rep̄ntant s; nō recipiūt. Secda media illūinant
 tota. sed dubiū efficiunt seu nō clare oñ dunt. Sed ter-
 tia media illūinant p̄fecte et clare rep̄ntant. Primi sunt
 p̄dicatores scripta recitātes sed nō intelligētes. seu bñ
 loquentes et male opantes. Secunda media sunt do-
 ctiores veri catholici. Sed tertia sunt euāgeliste et apo-
 stoli qui immediate a dño illūstrātur. Est tamen scien-
 dum q̄ illa pars media lucidior que est vicinior corpo-
 ri in quo radij terminātur. vnde aer est lucidior iuxta
 terram q̄ sit superius. propter quod media regio aeris
 dicitur tenebrōsa. Cum autem radij diuinitatis termi-
 nent in carne quā verbū assumpsit in illa tertia parte
 medioum que illūinatū que comprehendit euāgelis-
 tas. illa p̄sona ē mag' illūstrata q̄ fuit illi carnī p̄indoz
 Et hic fuit Jobes euāge. Nā fm̄ carnē frat fuit in secū-
 do gradu iesu xpi. Et q̄nis et aliq̄ fratres eius fuerunt

Medias
o3 esse lu-
cidum.

Titulus Tertius

non tñ et tra familiares et pñui cū eo. Un̄ yfō. dīc q̄ est q̄t vn̄ de q̄tuor flumibz padisi q̄ ex ipso sacri dñici pectoris fonte potauit: qd̄ postea in toto orbe diffudit.

Medius
debet esse
purum.

Tertio ad h̄ q̄ mediū sic cōperens. exigit q̄ mediū sic purū ab omī accidente: q̄ vīz nō hēat aliquē colorē nec etiā r̄pleat h̄ōre. Nā si mediū eēt coloratū. oīa viderēf esse colorz illi mediū. Sicut si mediū ē vaporibz aut hūi moribz r̄pletū: nō repñtat oībz sicuti ē Un̄ aliqñ sol ap̄ parer sanguis aut rubicūd̄: q̄ aer nō ē in sua puritate Job. euang. fuit optim̄ yr eēt mediū visiois tante. Nā fuit ab oī amore aliēat̄ a x̄po. Nā vocat̄ de nauī statū oblit̄ est amoris p̄mī. rēnuī nauīm arteqz piscandi. et ex̄ns ī nuptijs: qz ducebat yr̄ozē. x̄go pur̄ ipsa yr̄ozē relicta. x̄go p̄māsit in euū. Quarto z vltimo mediū d̄z esse p̄nuū. s. ab oculo vsqz ad rē visibīlē l̄ vidēdā. Decē vna rō q̄re post̄ conus in igne subtilissimo nō videt̄ qz variant̄ media. Nā ocul̄ ē in aere z con̄ in igne. Et vbi ocul̄ sine lesioe staret ī igne clar̄ videret qz viderat p̄ gerē. Sic ar̄ sacer euāgelista p̄nuū ē a x̄po ad nos. ad qd̄ insinuat̄ dū fac̄ fuit mediū inf̄ senatū aplicū z x̄pm dñm. qñ volētes scire q̄s nā ipm traderet. Jobanē inf̄ cessozē fecerit. Ubi dīc̄ Pe. rauēnas. Quātū potit apud deū p̄ nob̄ mīmis si intercessoz fuit. p̄ summis. Quāto reuerētia eī p̄ocinū d̄z a nob̄ flagitari. q̄ aduocat̄ fas̄ eius est ap̄loz. Dū aut̄ p̄nuū sub figura desēp̄it Ezech. c. xvij. di. Aquila grādus magnaz alaz lōgo mē broz ductu. plena plumis z varietate. v̄it ad libanū z tulit medullā cedri: z summitatē frondū eī auulsit. et trāspoztauit eā in terrā chanaā: in vībe negociatoz po sūt illā. Ubi p̄mo notat̄ euāgeliste dignitas varia. Dabit̄ enī dīgates plūmas. s. limpīditatē visuālē. z iō d̄z aquila. Scda dignitas fuit h̄gitas angelicalis. et iō grādus. Tertia fuit p̄as sup̄nat̄: q̄ ibi notat̄ magnarū alaz. Quarta tenacitas mētal. s. in h̄n̄ retinēdo mēti s̄ba audita a x̄po. ibi. lōgo mēbroz ductu. Quinta sua/ nitas internal. ibi. plena plumis Sexta varietas gra/ dual. qz scz p̄riarcha. p̄ba. apls. euāgelista. marty. dos/ croz z h̄go z frat̄ x̄pi. ibi. et varitate. Scdo notat̄ ī co/ p̄picacitas lucida: cū d̄z. v̄it a libano z tulit medullaz cedri zc. vbi p̄mo d̄scribit̄ eī ascēsus mirabil. ibi. venit a libano q̄ est q̄dā mōs. z interpretat̄ candidatio: z signi/ ficat̄ altitudinē dñne maiest̄at̄. Scdo fruct̄ tractus in/ effabil. ibi. tulit medullā cedri zc. i. diuitat̄. Medulla cui stat in medio. Media ar̄ inf̄ diuinas p̄onas est fili us. nō qd̄ de loco situ v̄l p̄riate x̄pis s̄z notatiōe p̄sonē: z hāc medullā. s. verbū tulit zc. Tertio sermo platus incō/ p̄chēsbilis. ibi. et summitatē frondū eī auulsit. frōdes enī sunt p̄rietates h̄bi quas desēp̄it dīcēs. Verbus erat apud deum zc. Tertio notat̄ de eo caritas opti/ ma. ibi. trāspoztauit eā ī frā chanaā zc. Et h̄ cū p̄duxit verbū narrationē vsqz ad carnis assumptionē euz dixit: Verbum caro factū est zc. Et etiā quia dimisit in mun/ do veram cognitionē de ch̄sto et vīta eius.

Medius
debet esse
continuu

Albedinē puritatis: quia candidus.
Rubedinē caritatis: quia rubicundus.
Fuluedinē dignitatis: quia aurum optimū.
Nigredinē humilitatis: quia nigre come.
Respice inq̄t psal. in facie x̄pi tui. Et p̄m̄ color spectat ad carnē eī purissimā. Est aut̄ q̄druplex puritas. Una b̄r p̄ cēntiā q̄ est sol̄ dei. Leuit. xvij. Sc̄tis ego sum dñs d̄s vester. Scda p̄ gl̄ie p̄manentiā. Et hec angelo r̄ z broz. Ps. clix. Et fructabūt sc̄i in gl̄ia. Tertia p̄m̄ nocentiā Apoc. xij. Sine macula sunt an̄ thronū dei in sanguis suo. Sz q̄druplex est martyriū. P̄m̄ est os saluās vt x̄pi eccl̄ia. Venite z videte martyrem zc. Scdm̄ est volūtat̄ z opis: vt stephani. Tertū est vo luntat̄ t̄m̄: vt Jobanis euāgeliste. Op̄is t̄m̄: vt Inno centiū. sed nullū martyriū celos ap̄ire potuiss̄ nisi mar tyr x̄ps suo sanguine rubricatus aperuiss̄. Un̄. Que san guis apertoz ianue. Tertū color. s. fuluus: qz dicit̄ ca pur eī auz optimū. spectat ad diuinitatē eī nobilissimā carni vn̄itā. Auz pur̄ fuit caro eius. p̄sec̄. aia eī. op̄i mū diuinitas eius. Et p̄t dīcī q̄ iste color demōstrat̄ potentiā eī. Lognoscat̄ aut̄ diuisa potentia. P̄mo oñ agit sup̄ naturā: qd̄ factū est cū h̄go pepit. Scdo oñ dī se agere ī naturā: qñ virgo eū lactauit vberē de celo ele no. et cū stephanus vidit celos ap̄ros. Tertio trāspoz mat naturā: vt cū stella videbat̄ ipm cognoscere. z ma gis demōstrare: z aialia bruta. z cū Jobem eduxit ī mu p̄t̄s. Quarto op̄at̄ id qd̄ babz nata vt cū remittēbor p̄c̄a siue origiale paruulocis nō circūcis. z aequalia parentibz eoz z hmōi. Quartus color niger fuit. v̄it in an̄te Come eī zc. Et p̄tinet ad vīz eī vera mōt̄i carioe patiētiā. fuit enī hūil̄ q̄tū ad sui p̄sonā. qz paruul̄ nar̄ ē nob̄. Esa. ix. qui imēsus erat. Scdo hu milis q̄ntū ad locū vbi nar̄: qz in puo castro in vīlī tu guriō. Michē. vi. Tu bethleē fra iuda zc. Tertio hūil̄ fuit q̄ntū ad penalitatē quā sustinuit. vt alij. sapie. vij. Primā vocem emisit plorās zc. Quarto hūil̄ q̄ntū ad subiectionē hominū et legū. quia circūfioni se subdit Et erat subditus illis scz parentibz. Lu. ij.

Job. i.

Tertium quod neces. §. III.

sario requirunt ad videndū. est obiectū coloratū. Nam et si q̄s hēat oculū purificatū z mediū illustratū. z nō ad sit obiectū coloratū nō videt corpali. Un̄ z aiaz cū egre/ dit de corpe nō videm̄ nec angelos ī sua cēntia. nec vir tutes z hmōi. Et rō est qz nō sunt corpalia. nec p̄ p̄ns colorata. Quia igit̄ d̄s pur̄ sp̄s erat eū videre nō po teram̄. Sz postq̄ effect̄ est h̄ō: vt p̄ p̄ns coloratus eū oīs videre potuit. Iuz̄ illud Esa. liij. Videbit oīs caro salutare dei. Notat̄ aut̄ sponsa q̄tuor colores eī. cū dīc̄ Lan. v. Dilectus mē candidus z rubicūd̄. Caput eī aurum optimū. Come eī sicut elate palmarū. nigre vt coruus. Ubi nota.

Albedinē puritatis: quia candidus.
Rubedinē caritatis: quia rubicundus.
Fuluedinē dignitatis: quia aurum optimū.
Nigredinē humilitatis: quia nigre come.
Respice inq̄t psal. in facie x̄pi tui. Et p̄m̄ color spectat ad carnē eī purissimā. Est aut̄ q̄druplex puritas. Una b̄r p̄ cēntiā q̄ est sol̄ dei. Leuit. xvij. Sc̄tis ego sum dñs d̄s vester. Scda p̄ gl̄ie p̄manentiā. Et hec angelo r̄ z broz. Ps. clix. Et fructabūt sc̄i in gl̄ia. Tertia p̄m̄ nocentiā Apoc. xij. Sine macula sunt an̄ thronū dei in sanguis suo. Sz q̄druplex est martyriū. P̄m̄ est os saluās vt x̄pi eccl̄ia. Venite z videte martyrem zc. Scdm̄ est volūtat̄ z opis: vt stephani. Tertū est vo luntat̄ t̄m̄: vt Jobanis euāgeliste. Op̄is t̄m̄: vt Inno centiū. sed nullū martyriū celos ap̄ire potuiss̄ nisi mar tyr x̄ps suo sanguine rubricatus aperuiss̄. Un̄. Que san guis apertoz ianue. Tertū color. s. fuluus: qz dicit̄ ca pur eī auz optimū. spectat ad diuinitatē eī nobilissimā carni vn̄itā. Auz pur̄ fuit caro eius. p̄sec̄. aia eī. op̄i mū diuinitas eius. Et p̄t dīcī q̄ iste color demōstrat̄ potentiā eī. Lognoscat̄ aut̄ diuisa potentia. P̄mo oñ agit sup̄ naturā: qd̄ factū est cū h̄go pepit. Scdo oñ dī se agere ī naturā: qñ virgo eū lactauit vberē de celo ele no. et cū stephanus vidit celos ap̄ros. Tertio trāspoz mat naturā: vt cū stella videbat̄ ipm cognoscere. z ma gis demōstrare: z aialia bruta. z cū Jobem eduxit ī mu p̄t̄s. Quarto op̄at̄ id qd̄ babz nata vt cū remittēbor p̄c̄a siue origiale paruulocis nō circūcis. z aequalia parentibz eoz z hmōi. Quartus color niger fuit. v̄it in an̄te Come eī zc. Et p̄tinet ad vīz eī vera mōt̄i carioe patiētiā. fuit enī hūil̄ q̄tū ad sui p̄sonā. qz paruul̄ nar̄ ē nob̄. Esa. ix. qui imēsus erat. Scdo hu milis q̄ntū ad locū vbi nar̄: qz in puo castro in vīlī tu guriō. Michē. vi. Tu bethleē fra iuda zc. Tertio hūil̄ fuit q̄ntū ad penalitatē quā sustinuit. vt alij. sapie. vij. Primā vocem emisit plorās zc. Quarto hūil̄ q̄ntū ad subiectionē hominū et legū. quia circūfioni se subdit Et erat subditus illis scz parentibz. Lu. ij.

Septem sunt que au

ferunt v̄l impediūt vīsum anime spiritalē. vt dīcī possit cecus. figuratus per cecum qui sedebat secus viam procedentia ab inordinato amore: z propter quod dicit̄ psalmista. supercecidit ignis z non viderunt solem. Ubi nota. P̄mo inchoationē exēcu/ tionis. ibi. ignis. Secundo completiū huius p̄na/ tionis. ibi. supercecidit. Tertio. consecutiū huius de/ fectionis. ibi. Et non viderunt solem.

Quantum ad primū. §. I.

principiū obscuratiōis vel obsecationis mēti est amor inordinatus qui signat̄ p̄ ignē. quia sicut ignis est puri/ mū quattuor elemētoz z maxime actiū. ita amor est puri/ prima principalū quattuor passionū z maxime op̄ati/ uus. solus enim amor nescit laborē fm̄ Aug. Et sicut ignis in sinu clari nō p̄t: vt dicit sapiens. r. c. sic nec amor vehemens. Omne aut̄ peccatum procedit vel ab amore male inflāmate. vel a timore male humilitate. vt dicit Aug. exponens illud psalmiste. Inceus igni

Ca. 4. De his q̄ impediūt visum

scilicet ordinari amoris. et suffossa sc̄ per defectū inordinati amoris. Ab increpatione cultus sui peribit. sc̄ in iudicio sn̄a et n̄e dānatiois. Sc̄ et timor fundat i amor. Propterea enī q̄s timer aliqd̄ pdere v̄l sustinere. q̄ il lud amar. Ad sensum etiā paret q̄ ignis materialis deblat visum corporalem.

Quantū ad secundū .§. II.

sc̄ndū q̄ nō qliber ignis inordinati amoris tollit visum spūale. Sc̄ tūc q̄n supcadit. i. in pre supiori rōis p̄ p̄sentum descendit. auferēs lumē nāc actuali cognitōis. et cōsc̄nt gr̄e illustratōis q̄d fit fr̄q̄nt instigāte dyabolo q̄ sc̄ndēs de celo. s. a demōe. pcurato puros. ouesq̄ p̄sūp̄t. puros. s. rōnales et cultos sensus. oues. s. simplēs et innocētes cogitatōes mēt̄. Sūt autē septē mala q̄ p̄cedēt ab isto igne et excecāta vt dicit̄ ē. Prīmū est n̄mā circa spūalia occupatio. Sic enī puluis sup oculos vel in oculos intrās execat et impedit visum. sic occupatio circa terrā obscurat l̄ subtrahit cognitiōē spūaliū. Et sic aspiciēs in trā p̄tūc i celū nō p̄r aspiciēs. sic et mēs ad terrā applicata celestia meditari n̄ p̄r. An pabolice d̄r. 2. p̄. de q̄dā m̄lre a demōe curata. et p̄nter oculis ad terrā directa q̄ sursum respicere n̄ poterat. Et. iij. Re. vi. h̄r in figura. q̄ sedechias rex fugiēs a bierlyma execat ē a nabuchodonosor. in reblata. Dierim̄ interpretat̄ visū p̄s. Reblata interpretat̄ multa. Cū autē q̄s ab intritōe vere p̄cipit se m̄lre occupatiōibz spūaliū execat a dyabolo sigto p̄ nabuchodonosor. Sc̄dm ab larūū seu impedimētū visus spūal̄ est carnal̄ p̄ntum affectio. Lū enī q̄s nimis sensual̄ amat. p̄m̄q̄s multa facit inuēniētia. q̄ tū ipse nō videt passione amoris ob scura. Ad m̄ifeste p̄r q̄tidie. Mā et plati ecclie largi untr bona eccliaz paup̄ibz distribuēda. p̄ sanguinis et nō egribz. v̄nificia et dignitates eis i mēt̄. existimātes sibi hec licere. Cōtra q̄s d̄r Amb. Non p̄p̄ea te deo dedi v̄t illos diuites facias. s. ex bōis eccliaz. Sc̄ vt n̄bi vitā p̄peruā fructu boni opis. i. elemosine acq̄ras. Purat se paz p̄scere p̄cū q̄rūt tūū et vite tue adimē prendū fructū et accusant q̄ eos diuites nō fecerūt cū te vidēt illi et n̄e vite fraudare mercede. d̄r. lxxvi. Nō salis. Et laic̄ licetū vid̄ retinere aliena ad nutriendū fami liā cū honore. In cuius figurā legit̄ q̄ dalila d̄dit samsonē manū philistinōz q̄ eū subiro excecauerūt vt h̄r Judic. xvi. Samson iterp̄rat sol eoz et sigt̄ platos q̄ h̄nt alios illūinare sic sol. Nā de eis dixit xp̄us Mar. v. Vos estis lux mūdi. Uel etiā sigt̄ rectorēs q̄sc̄q̄ fami liāz q̄ v̄t suo exēplo illustrare. Dalila interpretat̄ stula quoz. Sic enī stula haurit d̄ aq̄ putei ad volūtate. ita h̄r affectōe carnali hauriūt p̄m̄q̄ a suis p̄lar̄ v̄l m̄a s̄ solū de his spūalibz q̄rūt volūt q̄ affectio tradit in potestate philistinōz. i. demonū obsecantūz illos vt dicē possint illō p̄lar. Lumē oclor̄ meoz. et ipm̄ n̄ est meū. Tertū excecatiū ē diuioz nimis subtil̄ p̄curatio. Cū d̄r. puer. xv. Qui scrutator est maiestaz opp̄met a gl̄a. Sic enī si q̄s vellet aspiciēs fixē i sp̄ra sol̄ ponit obsecaret q̄ ipm̄ plene videret. Sic mēt̄ n̄e acies in nahdā in tā excellētī luce. s. p̄fecte cognitōis diuioz figi nō p̄r. Ad si tēp̄rauerit d̄sp̄ia errore cecabit. Cū et in figurā q̄ erāt in sc̄rāsc̄oz veter̄ tēpli seu tabernaculi ve lara erāt. et a q̄cūq̄ apte videti nō poterāt. q̄d est cū rōs q̄ videt diuina secreta intellectu posse meriri. de q̄z n̄ero aliqui fuit paul̄. fides nimis de p̄ria sapia. et ob h̄ nō intelligēs secretū mysteriū icarnatōis ad q̄d p̄uū lumē nāc n̄ arangit. Cū et de eo d̄r Act. ix. q̄ cū cūstulit cū lux de celo. ca d̄s in terrā. ap̄ris ocul̄ v̄bil

videbat. In q̄ significata ē indispositio sua. Sc̄ postea humiliatus cum accessit ad Ananiam visum recepit. Quartū excecatiū est tepiditas et pigratio. Sic enī instra artē cū nō exercēt diu ebent. et alioq̄n rubiginē p̄rabētes destruūt. Et sic vires corp̄is minuūt. si q̄s i aliq̄ ope n̄ se exerceat. ita et intellect̄ eberat si corp̄escat de fiducia: nō vacās lectioni l̄ medicatōi spūali. Cū et victo riu dicit. Lito pigrescit iudiciū h̄ianū nisi iugi lectiōe reparet. Et in h̄ figura legit̄ Tob. ij. q̄ cū sederet dor mitās. p̄rūdiniū emurrētibz stercoza sup oculos suos ex cecat. Ad significatū q̄ d̄ dat se dormitiōi pigracie et quiete corp̄ali. tēp̄ratōibz immissis a dyabolo excecatur.

Quintū excecatiū ē nūez receptatio. Cū d̄r Exodi xij. de iudice. Nō accipies m̄iera q̄ execat oculos sapiētū et p̄uertit p̄ba iustoz. et p̄p̄ea i iure talibz p̄hibet m̄iera recipe. Nā h̄mōi obsecari efficiunt. postea accepto res p̄onaz ferētēs iustas sn̄ias. Cū ysid. xi. q. iij. pau per. d̄r. Lito violat auro iusticia. nullāq̄ re p̄rimescit culpā. quā se redimere nūmis existimat. Et et h̄ etiā do min̄. p̄q̄nt̄ p̄ Esa. dicēs. i. c. Principes tui infideles. i. nō fuātes fidelitatē et cōtātē in iudicijs socij furū. oēs d̄i ligūt m̄iera. sequūt̄ retributōes pupillo nō iudicat. et cā vidue n̄ ingredit ad eos. Et in figurā et d̄r rex Jes raris sarat v̄rozi abzae. Ecce dedi mille argēteos fr̄i tuo id est abzae in velamē oclor̄ tuoz. et v̄bitūq̄ introieris sc̄ito re dephēsam. Ben. xx. Sc̄rūt est spūalis exultatio Mules enī impedit honor et p̄sp̄itas mūdi cognitōem sui et p̄ p̄is dei. Cū d̄r Apoc. iij. dicit diues sum locū p̄letatus et nullū ego. et nescis q̄ miser es et misabilis. paup̄. cecus et nud̄. Sic saul exaltat̄ ad regnū seu regi men p̄li. ita execat ē vt reuerētā quā p̄r exhibuerat patri spūali. s. samueli amitteret. dei obediētiaz negligēter. genēz suū dauid sibi. et rori regno purilē p̄rino p̄sc̄ret ad mortē. Et ad ea q̄ dānauerat et expulerat de regno. s. p̄hitonissas et diuīatores se p̄uerteret. vt h̄r. i. Reg. x. vij. Septimū excecatiū est i malo assuefactio. Cū d̄r Sap. ij. Malicia excecavit eos. Malicia autē importat habitū vicij q̄ acq̄rit ex fr̄q̄ntatōe actuū seu assuefactiōe. Talem cecitātē incurrerant pharisei: de quibz xp̄s ait. Ceci sunt et duces cecoz. Mar. x. In h̄ figurā legit̄ Ben. xxvij. q̄ senuit ysaac et caligauit oculi ei: et p̄re senectute videre nō poterat. Cū enī q̄s in ueterat in aliq̄ malo ex p̄suerudie ipsi nō p̄gnosceat: nec sibi p̄sc̄iam fac etiā de ap̄ris mal. Sitr et de germanis legit̄. id est theutonice q̄ antictus nō sibi faciebāt p̄sc̄iam entiam de furto et rapina putantes sibi licere. ita erant assueti ad illud. Et sodomite assuefacti tanto scelere nō cognoscebant: et conscientia sibi nō faciebant de tanta turpitudine palam. et pene omnes illius ciuitatis talia operantes. Et sicut percussi erant cecitate mentali p̄pter eoz maliciā: ita et in figurāz percussi sunt cecitate cor porali cum voluerūt in loth irruere. vt h̄r Ben. xij. S̄ talia flagicia et si om̄s gentes facerēt: eodē crimis reatu diuina lege tenerent. xxij. q. vij. Flagicia. Sic etiā mul ti q̄ dicunt̄ ch̄ristiani inueterati in mal̄ ita excecari sunt vt tanq̄ licita velint ea defendere. vt q̄s p̄les contract. usurarios. fraudulētia. turpitudines. pompas: et alia plura: de quibz dicit̄ Esa. vi. Exceca cor p̄li hui. id est excecari p̄mittes vt videntes non videāt ne quando cōuertant̄ et sanem eos.

Consecutiū huius .§. III.

defectionis quod est tertū principale est priuatio visio nis ch̄risti. Unde dicitur. Non viderūt solem. sol iusticie ch̄ristus deus noster: canit ecclesia. Sicut enim hic nō vident per verā fidem. ita in futuro nō videbūt per manifestam speciem eius: sc̄ diuinitatem.

Ca. 6. De exercitio intellectus possibilis

Quantum ad tertium. §. III.

decerimano fructus p[er]ideratis notat ibi. Intra bilita
de lege tua. Rex dei e[st] p[er]cipue lex eu[angelica]. De q[ui] psal.
De r[ati]o inactara zc. Dec p[er]tinet mirabilia. Et q[ui] ad c[er]e
pla gesta saluator[is] nob[is] imitanda. z q[ui] ad miracula a nob[is]
veneranda. z q[ui] ad documeta a nob[is] obfuaada: vt de dili
gendo inimicos z reddere bonu[m] pro malo z b[er]m[en]i. xxiij
q. ij. Sed sunt differentie.

De exercitio intellectus

speculatiui z p[er]ici p[er]uali. Et de speculatiuo q[ui]
deat d[omi]n[us] p[er] ps. xlv. Vacate z videte q[ui]m ego su[m] d[omi]n[us]. Lu
mi dilectio dei sit necna ad salute[m] z via q[ui] ducit ad celu[m]
q[ui]m Aug. Inuisa diligere possum[us] s[ed] icognita neq[ue]q[ue].
Jo conari debem[us] ad videndu[m]. i. cogitendu[m] d[omi]n[um] n[ost]r[um] e[st]
deu[m]. q[ui] alit[er] cu[m] diligit no[n] valent. Est eni obiectu[m] volunta
tis bonu[m] cognitu[m] seu intellectu[m] visuz p[er]fecta xps dicit. B[er]i
cuali q[ui] videt zc. Lu. x. Vacate z videte. vbi tria nota.
Primu[m] est ab alijs actib[us] cessatio. ibi. Vacate.
Secu[m] actualis speculatio. ibi. videte. (sum d[omi]n[us].
Tertiu[m] est speculatiois determiatio. ibi. quonia[m] ego

Quantum ad primu[m]. §. I.

scendu[m] q[ui] cu[m] aia sit virtutis finit[er] z q[ui]libet ei[us] potentia.
cu[m] actuali exercet in vna vehemeter. opt[er] q[ui] remittat v[er]
cessat ab actu aliaz. Sic cu[m] d[omi]n[us] facit aliqd op[er] q[ui]d requirit
aratione[m]. vt pingedo. sculpedo. scribendo. no[n] pot[er]unt
intelligi aliqd arduu[m]. Opt[er] q[ui] si d[omi]n[us] speculato deu[m] in
meri q[ui] cessat ab alijs corporalib[us] actib[us]. Et p[ro]pterea de[us] p[er]
cepit die sabbati. cui nunc succedit d[omi]n[us]ca z alia festa vt
vacaret ab opib[us] manualib[us]. vt sic mel[us] possent diuis
incedere. In h[uius] figura iacob p[er] dicit[ur] e[st] iacob: q[ui] in h[uius]
p[er]at sup[er]latus. et exinde ist[ud] q[ui]d interpretat videns deu[m]
San. xxiij. ad significandu[m] q[ui] opt[er] p[er]us vicia sup[er]lata
reant[ur] possit subtiliter speculato deu[m] videre. Et h[uius] e[st]
q[ui] dicit Vacate. i. cessate. Primo p[er]ncipal[is] a p[er]cis que
collunt quiete[m] m[en]t[is] z obscurat intellectu[m]. Iux[ta] illud Esaie
lvij. Cor imp[er]i[us] q[ui] si mare feruens q[ui]d desere no[n] p[er]t. In aq[ui]
e[st] turbata no[n] dare inu[er]t[ur] s[ed] q[ui]eta. Vacate eni ab exte
rius exercitijs z occupatioib[us]: q[ui] z si bone sint. t[ame]n ob
habitat seu diminuunt speculatoem. In h[uius] figura Lia
est infecunda: t[ame]n venustu[m] z pulch[er] b[er]bar aspectu[m]. Et in h[uius]
p[er]at v[er]sus p[er]ncipiu[m] qua[m] p[er]maxie sup[er] alias dilexit iacob
vt b[er]i. xxi. et sig[na]t speculatione[m] siue aiaz p[re]platiua
que in speculatione deu[m] inu[er]t[ur] p[er]ncipiu[m] oim. Dec z si steri
lis sit filijs occupatioib[us] exterijs q[ui]b[us] aie p[er] fide[m] deo ge
nerant. t[ame]n q[ui] mag[is] z feruent[er] diligit deu[m]: p[er]maxie ip[s]a a
no[n] diligit. Vacate q[ui]z. i. cessate a tumultib[us] cogitatioib[us]
q[ui] impediunt subtilē inuestigatioes. Un[de] z saluator dixit
intra cubiculu[m] tuu[m]. i. secretu[m] m[en]t[is]: z clauso ostio. scz sen
tum interiorum z exteriorum alijs rebus extraneis:
ora patrem tuu[m]. Mathe. vi. Oro aut[em] (s[ecundu]m Damasc.)
est ascensio intellectu[m] in deu[m]. i. p[er] speculatione[m].

Quantu[m] ad secundu[m]. §. II.

claru[m] est q[ui] sic h[uius] visum corpale no[n] videt re nisi actua
liter oculu[m] ad illa dirigit inu[er]t[ur] sic z h[uius] intellectu[m]
quacu[m]q[ue] etia[m] acutu[m] deu[m] videre seu cogitare no[n] p[er]t nisi
actuali intellectu[m] ferat in eu[m]. S[ed] cu[m] dirigit in deu[m] videt
ei[us] p[er] fide[m] in via p[er] sp[iritu]m i[n] patria. Et s[ecundu]m Aug. visio est co
gnitio s[ed] fundameta[r] ex visio eni sequit[ur] necessario
dilectio z fructio. Unde ipse Aug[ustinus] in fine de ciui. dei:
vici[us] vbi vacabim[us] z videbim[us]. videbim[us] z amabim[us].
amabim[us] et lau dabim[us]. vbi notatur gaudiu[m] fructio

nis. Et sicut videntes vna rem z candē plenius videt
et plures eius qualitates et circūstantias qui acutiorz
visum habet. Sicut etiā in presenti maiore cognitione
de eo habet vnus fidelis q̄ alius: ac etiā de alijs reb[us].
Sic in patria licet om̄s videant deū: q̄ est vnu[m] denari
um z cessum om̄ib[us] laborantib[us] in vinea d[omi]n[us]. t[ame]n acuti
er p[er]fectius vn[us] q̄ alter. z p[er]sequit[ur] magis eo frui. Et h[uius] e[st] in
domo p[er]is eē mltas māfiones. Job. xxiij. id est d[omi]n[us] trias
p[er]mior. No[n] obstat his qd d[omi]n[us] Exo. xxxij. no[n] videbit me
hō z viuet. Et illud Job. i. Deū n[on] vidit vn[us]q[ue]. Pōt eni
b[er] intelligi dupl[ic]r. viz q[ui] n[on] videt deū nec videre in gl[ori]a
pōt hō. i. carnal[is] z sensual[is] viuēs s[ecundu]m Job. cassia. Alio
mō q[ui] hō. i. creatura rōnalis viuens vita sensitiua seu
v[er]ēs sensib[us]. no[n] p[er]t deū videre in gl[ori]a. S[ed] aia separata n[on]
v[er]it sensib[us] cu[m] corp[or]e n[on] h[ab]eat: z iō vidē p[er]t deū s[ecundu]m Iho.
In corpe etiā posita alienata a sensib[us] p[er]t videre deū per
essentiam. Sicut vidit Paulus in rapru suo. Visione
etiam gustatiua videt homo. id est carnalis deus in vi
ta ista. sicut virtuosi. De qua psalmista. Gustate et vis
dere quonia[m] zc.

Quantu[m] ad tertium. §. III.

q[ui] deus s[ecundu]m Anf. est q[ui] mel[us] excoitari no[n] pōt. Est eni
vniūsale bonu[m]. Un[de] z moysi dixit. Ascēde in monte ad
me: z o[mn]ia tibi o[mn]e bonu[m]. i. m[er]it[um]. z q[ui] sp[iritu]s est no[n] cor
pus. iō cu[m] ps. air. Magnitudis e[st] n[on] e[st] finis. Quisq[ue] de
magnitudine p[er]uali no[n] corpali. In his eni q[ui] mole mag[is]
no[n] sūt. idē dicit[ur] magis: qd mel[us]. Est igit bonitas ei[us]
infinita. z bonitas ei[us] e[st] e[ss]entia eius. Et qd ait Job. q[ui] de[us]
est s[ub]limior celo. latior mari. lōgior tra. Admonet apl[us]
nos ita b[er]n[ardus] viuere vt possim[us] cōprehēdere cu[m] oib[us] sc̄is:
que sit lōgitudō. latitudo. sublimitas z pfundit[us]. dei. i.
intelligere sane sic videt sc̄i. Non eni material[is] intelli
gende sunt iste dimēsiōes: s[ed] sp[iritu]al[is]. Et lōgitudō qd dē ei[us]
est e[ss]entia: q[ui]z nec p[er]ncipiu[m] nec finē h[ab]et. Un[de] Dan. viij. zc.
Potestas ei[us] p[er]as e[st]na. Eius latitudo ē caritas inēsa
que amplectit[ur] etiā inimicos. z nihil odit coruz q[ui] fecit: z
p[er]cipue amor quē h[ab]et ad homies. Dicit xxi. In caritate
p[er]cepta dilexi re: p[er]fecta attraxi te miserās. Eius altitudo
est sublimitas sapie v[er] p[er]at[is] q[ui] cūtra cogit[ur]. Veli eni
d[omi]n[us] lucidiores sole. vt d[omi]n[us] Eccl. xxiij. Sic eni sol illūinās
respicit. ita de[us] cūtra videt. Un[de] Ambro. Omis rō sup[er]
ne sciētie z terrene creature in eo est q[ui]d est caput earum z
auctor: quē qui inuēit nil vltra q[ui]rat. q[ui]z quicqd alibi q[ui]
ritur: h[ic] p[er]fecte inuēit In salomōe z daniēle ostēdat au
cto[rum] totius sapie. vii. xxxv. §. i. Eius aut[em] pfundum est
inscrutabile iudiciu[m] iusticie ei[us]. quo aliq[ui]s saluat alios
iuste damnat. Videte q[ui] ego sum deus iustus e[st]nus.
sapientis: fortis z amandus.

Tripl[ic]r videri pōt. §. III.

deus a nobis put notari pōt ex illis v[er]bis apl[us] scz vide
m[us] nūc p[er] spectu[m] i[n] enigmate. tūc aut[em] facie ad facie. p[er]ia
Coz. xij. P[ri]mo q[ui] notat speculatio cōmūnalis. ibi. Vi
dem[us] nūc p[er] speculū. Secdo insinuat speculatio p[ro]p[ri]a
lis. ibi. in enigmate. Tertio demōstrat speculatio clara
et essentialis. ibi. tūc aut[em] facie ad facie. Prim[us] igitur
mod[us] vidēdi seu cogitēdi deu[m] est speculatio comunis
Cōmunē dico q[ui]z fideles z infideles hōi z mali possunt
deū cognoscere speculato p[er] fide[m] v[er] rōnē nālem. Un[de] et
ap[us] ad Ro. i. dicit de p[ro]bis ethnias. Qd notū est dei
id est qd sc̄i p[er]t de deo natural[is] māifestu[m] e[st] illis. Sūe
aut[em] septe[m] specula p[er] que tunc videt deus. Prim[us] est
amor naturalis. Secu[m] ratio incernalis. Tertium
creatura corporalis. Quartum scriptura diuinalis.
Quintu[m] iusticia virtualis. Sextum anima huma
nalis. Septimum angelus specialis.

psal. 144

Deus v[er]i
detur tri[pl]i
pliciter.

Titulus Tertius

Primum igitur speculum .§.v.

Amor
nālis est
speculm in
quo videt
deus.

est amor nālis summi boni. Anūquodq; enim graue
pro tanto cognoscit naturalr mō suo q; sit centrū terre.
p quanto in se sentit appetitū seu inclinationē illud inue
nire et illuc se dirigit. Anūq; animal nouit mō suo
abū eē q; sentit se famefcere z illū apparere. Od libz flu
men fatet esse mare: quia discurret quicq; illud inueniat.
Od autē nō est nāliter mouere nō pōt. Et si voluntarie
posset q; moueri ad aliqd bonū qd crederet esse z non
forer. sed tal' motus naturalr esse nō potest. Ad positū.
Omīa aīa rōnalis z si nihil viderit: audierit v' legerit:
sentit ista tria i se desideria. s. cognitōis veritat'. affecto
nis bonitat'. requietōis z trāquillitat'. horrens z fugi
ens tria eoz. Et pmo dicit pbs. Omīa hoīes nāsa sci
re desiderāt. z q;ro pl' nouit hō: tanto mag' appetit sci
re. p' qd dicit Salo. Eccl. i. q; nō fatiat ocul' visu nec
aur' auditu. Od intelligit mag' de interiori cognitione
q; exteriori. z q;nto res ē mag' ardua z difficil. tāto ma
gis intelligere cupiscit si eius capax est. Nā z de diuis
et celestibz: z si modicū quid z imperfectissime agnoscere
valeam'. tamē ppter eoz nobilitatē z maximā vitatē:
talī parua cognitio mag' pficit z mentē delectat q; p
fecta cognitio inferior. De scdo dicit pbs in i. l. b. i.
Bonū est q; omīa appetūt: z q;nto maius tanto magis
appetit. An boetius in pbia .v. inq;. Inscita est men
tibus hominū naturalr veri summiq; boni cupiditas
Et q; virtus est verū bonū: conducēs ad ipm' summū
bonū qd est deus. Ideo ipa nāliter appetit z hrium ei'
sz vicū horroz habet adeo vt dicat moralis. Seneca.
Et si scirem hoīes ignoraturos z deos ignoraturos ad
huc dedignarer peccare. Tertiu. s. quies seu pax etiam
naturalr peroptat. Omīa enī appetūt pacem fm dyo
nisiū: que nō est aliud q; trāquillitas ordinis rerum. vt
sz vnaqueq; teneat locū z obtineat finem suum. Anō
et Aug. in libro .v. scilicet fecisti inq; nos dñe ad te: z inque
tum est cor nostrū donec requiescat in te. Cū igit' qlibet
experiat in se ista desideria. s. cognoscende summe vitatis.
adipiscende plenissime bonitat'. z scānde indeficientissi
me requiet' z tranquillitatis. z in nulla re ex creatis pos
sint ista haberi. cū de' z natura nihil frustra operent ne
istud nāle desiderū in homine frustra z pleīssima bonitas.
qua pma z summa veritas maxima z pleīssima bonitas.
suauissima z quietissima tranquillitas: in q; oīno quie
scat noster affectus. Et hic est de' nō z nō extimabil' ali
us ad eum. qui in terris vīsus est. vt dicit Baruch. vii. per
rōnē videlicet cognitus. Videre q; p hoc speculū: q; niaz
ego sum deus. Sume exemplū in aliq; coipe hūano: q;
nūq; fuit sanū: neq; vidit hoīem nec fat' qd sit sanitas.
puta ydropicū. paraliticū z hmōi. Si interrogas tales
infirmū coipe qd vellent. qd desideret. quid q;rat. Rōdes
bit vtiq; se velle esse libez ab illis calamitatibz z miseri
rijs z infirmitate. Et sic implicite desiderat sanitatē. licz
specialr ab eo non cognitā. Sic ad positū. ingredi se
cretū ment' tue z tibi loqns dic Vāia mea es ne quīeta
in torum. Et subito rōdebit tibi: certe nō. Et quare. qd
velles vt quīeta esses. Sz caue diligēter ne sensualitas
se imiscat infra animā z spm': z nō vocata respondeat.
Cupio diuitias. honores. potētias. samā z hmōi. Cerre
ista nō est respōsio spūs siue anime. q; spūs spiritalia
appetit nō carnalia. Impone igit' ipi' carni silentiū. z
dic spiritui q; respondeat ipse. Et subito dicit deficit mī
hi requies: z h' est ad summe opro. s. quietari. tale bonū
habendo q; ampl' nō desiderē. Et tunc queras v' leri'
Quid est ista quies seu bonum in quo appetis desce
ret: cum adhuc nō pfecte agnouerit z pceperit tale bo
num: talem quīetē. nec in quacūq; creatura inuenierit.

Vide p hoc speculū nālis desiderij deū esse soluz illud
bonū pfectissimū qd cū quietare p' quo cognio ipm'
sup omīa diligit. Nam cognoscendo z nō diligēdo vi
dit Jacobz q; talis siml' est homi considerati vultu nati
uitat' sue in speculo. qui statim abijt z oblitus est quā
lis fuerit. Vultus anime est voluntas: quia nūtibz vult'
māifestam' voluntatē ipam. Unde: vultus a volo vis
dicitur. Vultus vero natiuitatis est voluntas seu ap
petitus naturalis. Tunc q; quis in speculo respicit vult'
tum natiuitatis sue cū intellectu p' siderat naturale desi
derium sibi inesse summe boni. Sed si non diligit et
operatur vt nouit: abijt z oblitiscitur qualis fuerit. Et
sic patet quomodo videmus nūc per primū speculū.

Secundū speculum .§.ii.

vt dicitur est: est rō internalis. Egredif enī ipsa rō z cū se
respicit mediātibz oculis corp'alibz creaturas oēs quas
potest videre: vel qdlibet scire. Exinde reuertit intra se
et elicit ex his p' sideratōes tres: q; tres partes hui' sp'
culi secundi. per qd deū videt. Videlicet quātitatis ma
gnitudinē. virtuositatē pulcritudinē. morus ineffa
binem. Et sic attestant z oīdunt diuinā p'ratē: cuius
virtuositatē z oīmodā immutabilitatē. Et hoc ē quod
ait ap'us ad Ro. i. Inuisibilia dei. i. inuisibil' magnitudi
do z potentia ei' a creatura mūdi. i. homie. p' ea que fat'
ta sunt. i. ista sensibilia intellecta p' spiciunt. Simpliciter
na quoq; virtus ei' ac diuitias q; immobilit' est. Respi
ciam' q; pmo in .i. pte h' speculū z p' siderem' magnitudi
dinē quātitatē cōtinue z discrete creaturaz z videbim'
quia magn' dñs z laudabil' nimis: z magnitudinē eius
nō est finis. Tante magnitudis dī esse celū a sapientibz
q; si de nouo crearentur tot terre z tant' e; quanta est ea
que nūc est quot sunt grana arene mar' oēs siml' non
adequarent magnitudinē celi: qui tū ples sunt. sed et si
stellas celi ille possz dinumerare: possz guttas maris q;
plurime sunt: multo maiores tota terra: q; terra z si in se
magna sit maior: tū est aqua. z m' lto maior aer. et ignis
spira aere maior. Quis etiā dinūerare possz multitudi
nē piscū in speciebz innūeris. Nūc auū. quātitatē be
stiaz terre domesticaz z siluestriū. Quot genera arborū
quot spēs herbarū q; lapipes sciosī q; alta creatū nob
ignota. Et hāz creaturaz aliq; nō solū sunt in maxima
multitudine z magnitudinē p' trina: sed z p' p'ratē q;
durātia: z clemēta z coipa celestia. Et cum nulla hāz
facere potuerit: h' oēs clamāt illd ps. xcix. Quā ipse fecit
nos z nō ipsi nos. Sic p' ea videm' tanq; in speculo rōis
eaz factorē eē deū nostz z summe potētē. Accedat autē
Ambro. quecūq; creatura z faciat tale celū z talē terras
et dicā quia de' est. Sz q; nulla creatura q; facere pōt'
cōstat illū esse deū q; bec oīa facere potuit. Est enī potē
tie infinite ex nihilo aliq; facere. sic z cūcta a dō ipō crea
ta sunt. fm illud. ij. Mach. vii. Ex nihilo fecit ea de' et
hominū gen'. z sic p' speculū nūc videmus deum.
Scda pars hui' speculū est ratio q; elicit ex virtute
et pulcritudine creaturaz. Neq; enī est aliq; ita minima
creatura q; careat sua p'pria virtute: nō petula. nō penū
la. nō pellis. nō pilus q; nō habeat suaz virtutē. Et licet
naturales multa dixerint de p'ueratibz z h'entibz rebus
tū nihil est q; cognouerūt v' scripserūt respectu h'entū
ignoraz. z q; nunq; sciēter ab homibz. Pulcritudo eius
ip'iaz mirabil' est. Exyt mel' intelligas p' sidera infimū
elementoz. s. terrā: q; cū videat' defozis turpis in v'cel
ribus suis est speciosissima z virtuosissima. Si enī ter
ra i senō h'et magnas vtutes z pulcritudines abscōlas
vnde ex ea possent educi metalla. aurū sz z argentiū
stannū. es. auricalcū. ferrū. plumbū. An formant' insa
uia instrumenta organoz. tybiaz. ambaloz. cāpanā

Ca. 6. De exercitio intellectus possibilis

et hmoi. Et radice terre egrediuntur illa ligna de quibus sunt suavia instrumenta. ut leura. cybura. lyre. viole. bifera. et alia. Et ex metallis lignis natis e terra copinguntur dulcia psalteria. arpe. et alia. Quot pulchri flores nascuntur de terra. rose. lilia. viole que pulchri et suaves fructus. Quanta differentia et suavia vina vernaria maluerunt. Quanta differentia. muscatella. alba. rubes. potentilla et debilia referunt nobis. Quot genera bladorum. que aromata colliguntur ex ea. Cinamomum et balsamum aromaticas castella. mirra. nardus. crocus. piper. zinziber. nubes. muscate garofoli. zuchaz. et alia multa. Non ergo terra ita est turpis ut apparet. cum in se habeat tot pulchra tot fructuosa. Et terra utilis est quod pedibus calcamus. et omnis turpitudine et putredine in ea perit. et in ipsum purtat. Utilissima est terra in omnes creaturas. sed nobilissima secundum nostram capacitatem. tot pulchra ex se producit. Et in omni nobilis quod effectus noster de ceptus non videt aliud quere quam res ipsius terre. Si ergo terra est ita nobilis pulchra. utilis et preciosa quare nobilior est aqua que ipsa est preciosior. Et aer perfectior aqua et ignis aere. Et celi multo nobiliores. pulchriores et fructuosiores elementis sunt. Considera inde menses in speculo rotis quomodo omnis fructus et pulchritudo effectus alicuius. est nobilior et perfectior in sua causa. Et ideo cum deus sit omnia causa videt quomodo secundum Boetium de phisica philosophia. Mundum merito gerens. similiter imagine formam pulcherrimam ipsam. Hac ratione motus sapientis ostendit vanitatem et stultitiam gentium qui creaturas deos putaverunt ex pulchritudine et virtute earum in specula. cum ipse verus deus pulcherrimus sit. et pulchritudinem et virtutem cunctis rebus ipse tradiderit. Unde dicit. Vanus sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. i. vera cognitio de deo. Et sequitur. et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est. nec operibus attendentes. agnouerunt quod esse artificis. sed aut ignem aut spiritum aut citatam aerem. aut gyrum stellam. aut nimiam aquam aut solem aut lunam rectorum orbis terrarum deos putaverunt. quorum si species delectati deos putaverunt. sciant quare his donator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si fructus et opera eorum mirari sunt intelligat ab ipsis quomodo qui hec constituit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibilis poterit eorum creator videri. Nec omnia sapienter. Tertia pars huius speculi est ratio formata ex motu rerum. Via enim creata aliquid modo mouent. Iuxta illud Boetium. Stabilisq; manens. deus cuncta moueri. Mouetur enim aliquid per generationem et corruptionem forme substantialis pura elementa et elementata. Alia per mutationem qualitatis accidentalis. ut cum quis mouet seu mutat de calido in frigidum et reuerso. de sano in infirmum. de bono in malum et reuerso. vel de etate in etate. ut de iuvene in senem. Mouetur etiam localiter sic animalia et corpora celestia. In his igitur motibus corporalibus cum nil possit mouere seipsum. sed omne quod mouet ab alio mouet. sic animalia mouentur ex motu celi. et celi mouentur ad motum angeli. et angelus ad motum alterius. et cum non sit peccator in infinitum oportet devenire ad unum primum motorem. qui omnia mouet et ipse immobilis preuenerat. Et hoc est verus deus et dominus noster. Qui dixit malachie. Ieh. Ego deus et non muror. Et sic videmus nunc deum per speculum rationis dicte inter nalis. ut possimus dicere illud. I. Pe. j. Spectatores facti illius magnitudinis glorie. i. ex speculo rationis facti sumus. videmus magnitudinem dei gloriosam.

Tertium speculum est. §. VII.

creatura corporalis. Sic enim celi enarrant gloriam dei. ita et terra in presens vultum dei videamus. Et prima est ordo creaturarum cum per seuerationem. Secunda est actio earum in sui seruationem. Tertia est finis earum in creatore. Ordovnius est mirabilis. ita quod ex his incerta res varietate sic ordinata ratione cogat affirmare

re vna esse. prudentiam que cuncta disponit. et hoc est deus. Et quod sapienter est ordinare secundum philosophum. Ideo maximus ordo vniuersi ostendit maximam et sapientiam. Vterque quod dicitur psalms. Ps. 146. gnus dominus et magna virtus eius et scientia eius non est numerus. Reperit autem in istis rebus creatis non solum ordo sicut talis. sed etiam temporalis et potestialis. Et ordo quidem sicut localis in hoc apparet. quod quilibet creatura tenet locum suum secundum dignitatem suam. Nam terra et terrena sunt viliora in unis locis sunt. Aqua ut dicitur genitum aliter eminent diuisa tamen sapientia arena et variis terminis statuit ut ultra non progrediat ad diluendum terram. Aer ut perfectior aqua eminent. Et ignis ita actus et calidus a nobis elongatus super alia situatur. Celi incorruptibiles. Sol luna et stelle lucetes in suis speris altissime collocata sunt. Et celum empirium nobilissimum ubi gaudet scilicet cum christo secundum philosophum omnium corporum est. Hinc etiam ista corporalia ordinem temporis sui propter quod dicitur Ecclesiastes. Dies temporis hinc et suis spatiis transierunt vniuersa sub sole. Ordinatissime enim sol facit cursum suum per signa zodiaci infra annum integrum. Et sic transierunt tempora veris estatis. autumnii. hiemis cum effectibus suis. Transierunt et dies naturales eadem temporis mensura ad motum primi mobilis completum. Unde psalms. Ordinatorem tuam preuenit. di. quoniam omnia seruati. Et ea que in hieme mortua videbantur in vere reuiuiscunt annuatim. et in estate fructificant. Ordo quoque potestialis in ipsis rebus est aspiciendus. Nam minor potestas non influit maiorem potestatem. sic nec inest supposito loco. Non cum fra influit in celum sed celum in elementa. Sic etiam in corpore humano quodlibet membrum est suo loco congrue ordinatum. et potestates superiores in flunt in inferiores. Sic ergo sapientia diuisa disponit omnia suaviter. Sap. vii. Secunda pars huius speculi. s. creature corporalis est actus que hinc sive effectus ipse creature ex conservatione sui esse. Omne enim animalium tueri laborat. Et omnis creatura quantum potest suam libertatem et proprietatem defendit. Et lapis tactus in altum ex violentia ad terram reuertitur quod dicitur ubi melius suauis. Aues pisces et bestie terre et minimi vermiculi fugiunt. pro posse ne captantur nec aliqua creatura que appetat mutare statum suum et conditionem. Vermis enim non desiderat musca esse nec formica carnis. Quiescit piscis in aqua in quam ingredi si fuerit cetera animalia. Nesit ferus pes appetere se esse leonem aut hominem. Et totum hoc quod creature non videt posse esse melius. seu maiorem habere perfectionem in seipso sua que illa que dedit sibi deus. Quod enim vult videt cum a deo factum sit. preciosum est. Unde dicit Boetius. Vidit deus cuncta que fecerat et erat valde bona. Et si cuncta erant bona ergo bonum erat aspidem. bonum est draco. bonum est virus bona est aranea et scorpio. bona est formica. bonum est culicis et pulchrum. bonum est equus. leo capra. et bonum est homo et bonus est angelus. Via ista et alia bona sunt in sui natura et si aliquid propter defectum nostrum nobis nociva forentur enim vnaqueque creatura de bonitate sibi concessa. et ea pro posse conseruat. Solus angelus et homo qui plus acceperunt bonitatis plus considerunt et ostendunt ingratitude. et desiderant mutare statum suum et deo simile esse. Et sic quotidie nunquam in eodem statu permanet. sed semper pugnat et audit ad mutandum. O miser homo quare non discas a brutis preteritari de statu tuo et conditione. credendo habere veritatem que melius esse non possis quam quod te deus fecit. sive sis cecus sive mancus. sive claudus sive pauper. sive seruus sive preceptor ab alijs. sive infirmus. Quid enim esse potest et preciosum quod deus operatur et concessit. precipue cum dicat sapienter. Tu autem donator domine omnia cum tranquillitate indicas. et cum magna reuerentia disponis nos. Sap. iij. Cum ergo omnia hunc effectum habeant ut querant pro posse seruationem sui esse. et hoc querunt modo suo assimilari deo qui habet esse vniuersale et semper est. Tertia pars speculi huius est finis ipsarum rerum in creatore. Dicit enim Augustinus quod omnia fecit deus propter hominem hominem autem propter seipsum. Et ut exemplificat homo de sancto Thoma in libro de arra anime. fecit deus humanam naturam ut sponsam suam. et ut videret ipsam

Ps. 146.

Eccles. 3

Ps. 118

Speculi...

(e)

Titulus Tertius

sponsa q̄tum diligere a sponso. misit sibi forseru ple-
num iocalib. Apicendo autē ipm forseru qd̄ est vnusuz
p̄ considerationē ei⁹ i supmo repis seraphi ardētes. cheru-
bin ludētes thronos reuerētes. dñarios p̄cipiētes. po-
restates inimicos coerētes. virtutes mirabilia faciētes.
principar⁹ puincias custodiētes. archāgelos sūma nun-
ciātes. ⁊ rectores dirigētes. angelos hoies custodiētes.
Di oēs fm aplm ad hebreos. id est sunt admīstratores
spūs. s. spōse. Alia iocalia sūt celi ⁊ planete. quoz quilibet
habet suā influentiā. ita vt vna stella siue planeta
aquas trahat sup mōtes. ⁊ vbi non dñat ibi putei fieri
nō p̄nt. Al⁹ dat influentiā vino. al⁹ oleo. al⁹ saporē va-
rios fructib⁹ ⁊ sic de alijs. P̄t̄ hec in forserio repis non
solū elemēta. sed ⁊ pisces ⁊ aues ⁊ bestias terre. Et oīa vt
ait ps̄. Ad dñm subiecasti sub pedib⁹ ei⁹. Sed certe nō
inferiora iocalia sūt sacramēta ⁊ alia spūalia quib⁹ ipsa
aīa spōsa pficiat. Quāuis igit̄ ipsa spōsa faciē sponsi vi-
dere nō possit. ex arra tñ sibi missa. ⁊ tā p̄ciosis iocalib⁹
et p̄cipue cū sanguinem suū effuderit vt ornaret genas
eius ex hac p̄sideratiōe videre p̄t̄ tanq̄ p̄ speculū ma-
gnificentia. largitate ⁊ intumā ⁊ viscositate ei⁹ dilectio-
nē. Et sic videm⁹ nūc deū p̄ speculū. sicut videbat apls
dicēs. Illōs gl̄iam dñi speculātes. i. vt in ipō specdō glo-
riosum deū aspiciētes trāformamur de claritate in cla-
ritate. id est de cognitione vna ad aliam.

Quartū speculū ē. §. VIII.

Speculū
q̄rtuz in q̄
de⁹ videt̄.

sc̄ptura diuinalis. Que quidē p̄supponit ad deū intuen-
dū. Si enī nō credideritis nō intelligēt̄ air dñs p̄ Esa.
In isto specdō p̄ tāto videt̄ de⁹ p̄ quāto locutio dei. In
ipsa enī audiuim⁹ deū loq̄ntem ⁊ de se nos docentē. Et
auditu autē ⁊ lectōe videt̄ q̄s in intellectu qd̄ p̄ nō vī-
debat. Habet autē istud speculū tres ptes. fm q̄ ipsa scri-
ptura veteris ⁊ noui testamēti trifariā diuidi p̄t̄. vide-
licet in libros legales annexēdo eis ⁊ historiales. libros
sapientialib⁹ ⁊ libros p̄phetales. Et in q̄libet hāz pte vī-
demus deū cū p̄fectōib⁹ suis lz obscure. Et in pte qui
dē legali ⁊ historiali videm⁹ deū cū sua oīpotētia cū in li-
bro Gen. agit de creatōe rez a deo. In exodo videmus
eius demētia. cū pplm hebraicū eduxit d̄ durissima ser-
uitute egypti ⁊ adduxit p̄ deseru pascēs māna celesti ⁊ a
multis molestijs eos liberauit. In leuitico oñdit̄ q̄ sit
maxia reuerētia. dū sacrificia multa ⁊ varia voluit sibi
offerri. In libro nūeri dep̄hedif ei⁹ p̄ficiētia dū ipse p̄ra-
se ⁊ moysen ⁊ aaron vicarios eius irascētes ⁊ murmurā-
tes eos nō extermiauit. In q̄nto legis libro. s. Deuterono
m̄j videre p̄t̄ ei⁹ p̄seueratiā lōganimīter eos tolerans
vt puenirēt ad certā reprimissam. In li. Josue videbis
maximā eius fidelitātē in introducēdo populū illuz in
terra lacte ⁊ melle manantē. p̄stratis habitatorib⁹ ei⁹ p̄
ut pmiserat abrae ⁊ semī eius. In lib. Judic. manifestat̄
cr̄sticia sua punitiua. ex h̄ q̄ toriēs pplm suū hebraicū
subiecit̄ eoz inimicis sinitimis ⁊ in futurē redēgit p̄ an-
nos plures q̄riēs deū offenderūt. In lib. Ruth videre
potes dei pietatē indeficientē. q̄ ruth moabitide ⁊ noe-
mī socru ei⁹ valde desolatis ⁊ afflictis egregie prouidit̄
In quatuor lib. Regū cū duob⁹ palippomenō apparer̄
grā sua in electiōe dauid sup regnū ⁊ pplm suū cū dila-
tiōe ⁊ exaltatiōe ipius ac etiā salomonis. In libro. Esdre
nota prudentiā suā qua eū direxit ad petendā ⁊ obrinē-
dam licentiā a cyro ⁊ dario de reuersiōe a babilonia in
hierlymā in vasis sc̄ris. In Thobia videt̄ dei magnifi-
centiā cū ipm Thobia depaupratū ⁊ cecū ita magnifi-
caute etiā in t̄palib⁹. In Judith habes dei magnimitas
tem inducēdo ipam ad tā arduū opus. s. de capiratōis
holoferni. Liber Hester tibi demōstrat quātū deus sit
discret⁹. laq̄um mortis quē p̄pauerat amā p̄ra mardo-

Epilog⁹
breuis om-
niū libro-
rū rotius
biblie.

cheū iniuste. torq̄ns in eū. In lib. Job sine culpa sui p̄-
uarū omni subia filijs ⁊ sanitate yfoze ⁊ amicis subian-
nantibus. attendens illa omnia ex dei ordinatione omnia
prouenire gratias egit demūq̄ deo disponente omnia
rebabuit amissa. duplicatamq̄ subiam. In libro Mas-
chabeo. regies magnam tollerantiā et longanimitas
tem. pot⁹ eligētes seni abo vesci ⁊ mori in bello q̄ p̄ci-
seps fieri trāgressiōis legis. In nouo testamēto in lege
sc̄z euāgelica. p̄ totū videbis deū sūme ad nos beniuolū-
lum. Nā in principio marthei vides cū p̄pter boiem sa-
ctū. ex virgine tñ generatū. Mare⁹ tibi cū oñdit vt no-
struz doctorē ⁊ p̄dicatōrē tanq̄m leonē clamātē in deser-
to. Lucas tibi insinuat n̄m redēprozē tanq̄m virulū in
passione oblatū. Jobes ho tanq̄ nostrū p̄mīatorē vt ap-
quila volās in celū. Ac⁹ aploz historiales. medietalib⁹
exēplis ipm deū nos iuuare oñdunt. Sc̄a ps̄ hui⁹
speculi videt̄ libroz sapientialū. videre nos faciunt deū
sapientissimū. Et in p̄urbis quidē docet sapientiaz seu
p̄udentiā ⁊ economicā quēlibet vt filiū in morib⁹ instru-
ens. Incipiētes a muliere mala. s. cupiscētia vel doctri-
na heretica. vel gētiliū sciētia cautos red dēs. In ecclesia
sten docet sapientia monāsticā se regulantē et ad mūdi
p̄emptū. p̄ficiētes inducēs. In cāntico cānticoz docet sa-
pientia heroicā seu gustatiua p̄ verba suauia ⁊ amoris
plena vt inter sponsam p̄fectos erigēs. In lib. sapiē. sapi-
entiā seu prudentiā regēdi alios docet. Diligite in d̄ iu-
sticiā qui iudicatis terrā. Cognitiōe veri dei cū sapi-
entia a dño deo est ⁊ cū illo fuit ⁊ est ante eū. Ep̄le h̄
aplōz petri ⁊ pauli. Johis iacobi. thadei q̄ corūdem sa-
pientialib⁹ libris. sapientia diuina p̄ter ⁊ hūana plene sit
Et q̄ oīs sapientia ab ipō deo sanctissimo est. Ideo dicit̄
Jaco. j. Si q̄s vestriū indiget sapientiā postulet a deo q̄
dat oīb⁹ affluenter. Tertia ps̄ hui⁹ speculi sūt libroz
p̄phetales qui etiā deū nos videre faciūt. Et lib. quidem
Esa. videre possum⁹ ipm deū benignissimū ex vocatiōe
gentiū frequentissime ibi p̄nūciata ex susceptiōe finali iu-
deoz in fine reuertentiū. In hieremia videm⁹ eū seuerū
et rigidū frequēter. videt̄ cōmīnantē captiuitatē ill⁹ po-
puli in babiloniā p̄pter pctā eoz ⁊ tandē exēq̄ntē. In ge-
chielē videm⁹ eū equitatē. q̄ ⁊ veniā pmittit peccato-
ri reuertenti. ⁊ penā iusto se ab eo reuertenti. In daniele
videt̄ ipse esse cunctoz futuroz p̄cius. ⁊ dominū vniū-
sali obrinere super oīa regna mūdi ea q̄ dare ⁊ mutare
fm beneplacitū suū. In psalterio ostēdit se placabilē et
exorabilē peccatib⁹ eū acmūtū liberalē. In duodecim
p̄phetis minorib⁹ lux veritatis eius maxie apparet ex
tñ. radijs fidei. id est articulis ibi cōprebensis. In p̄pheti-
a ho apocalipsis iohānis oñdit̄ eius tremenda maie-
stas in plagis ab eo imissis. Et sic p̄ istud speculū videt̄
mus nūc deū ⁊ si obscure tñ multipharie. Tñ Hego.
dicit in. iij. moralū q̄ sc̄ptura sacra ap̄re dicit̄ speculū.
q̄ in eo velut in speculo pulcra sedaq̄ n̄ra intuemur. ⁊
deū ex ea plen⁹ cognoscimus ⁊ certius p̄ quālibet do-
ctrinā gentiliū. vnde ipsa sapientia dicit̄.

Quintū speculū est. §. IX.

iusticia vniūsalis. de qua dicit p̄s q̄ est oīs virtus. et
mirabiles splēdores sunt in ea. nec hesperus nec lucifer
est ita clarus. Et p̄ istā iusticiā videm⁹ deū in habentib⁹ quāntū
ipam. sicut p̄ radiū solis de nocte videm⁹ lunā ⁊ stellas. quā
Sicut enī luna ⁊ stelle fm q̄sdā lumē recipiunt a sole. ⁊ videm⁹
ipso occidente ex diffusione radioz eius supra nostrum
emisperiū luna ⁊ stelle ab eo illuminare nobis. lucē n̄i
nubes aerē obnubilēt. Sic omēs iusti hoies lumē iustit-
cie sue. i. virtutis aliūde nō habēt nisi a deo. p̄t̄ ostēdit
Jobis. j. dicit̄. Illuminat oēm boiem venientē in bunc

La. 6. De exercitio intellect' possibilis

mundū. Et in nocte quidē vite p'sentis. ipse sol de nob
manet occultus r clare videre non possum. Sed vide
mus cū in sc'is suis mediāte eoz iusticia qui stellis cō/
parant. Dan. xij. Qui ad iusticiā erudiūt plurimos q'si
stella. s. erūt. Sicut enī claritas seu lumē stellaz solē ma
nifestat vt effect' cām. Sic r virtutes sc'oz virtutes dei q'
exēplares dicunt a Plocino p'bo. Et inde n're exēplā
tur sed nunq' adequant. ac gl'iam dei nos videre faciūt
fm illud ps. S'io sus de' in sc'is suis. s. apparet mira
bilis in maiestate rē. Nun' igit' speculi p'nt tres ptes asy
signari fm varias virtutes q' repte sunt in triplici statu
humani generis. In statu legis nature. legis mosaice. r
legis grē. In statu quidē legis naturalis refultat abel
in virtute inocētie. Mā r de meliorib' obrulit deo. r vos
carus a fratre suo cayn in agrum vbi eū intendebat oc
cidere. p'fideret r sine suspitōe mali accessit. morte inno
cēter r sine defensionē sustinuit. Noe iust' ac pfect' i get
neratōib' suis q' oēs corrupant viā suā. Iusticiam nos
id est virtutē rectitudinē inter quoscunq' reprobos et
male agētes p'seruare docet. ac etiā dei longanimitates
ostēdit. Abraā pfecta obediētia mundū illustrauit. ad
dei mandātū p'pinqus relinqns r patriā. vt peregrin
us discurrens p' diuersas terras. ac vnigenitū suū in sa
cristiū offerre disponēs. Et in h' facit nos deum videre
obediētē r volūtātē facientē timentū eū. Ac p'prio vni
genito nō p'ens. eū morti crucis exposuit. Quātum
castitatis lumē patriarcha Joseph p'stitit mūdo. cū in
figuras ab vxore sui patroni p'burisar ad turpitudinē
q'q' verbis lasciuis. q'q' maleficijs q'q' muncrubi et
tēnēns. q'q' cōminatōib' r p'missis. vt habet in lib.
de p'p. patriarchis. potius r infamā r carcerē r p'culuz
mortis subire voluit. q' castitatē ipam violare. r si ius
uenis esset r pulcherrim' r oprunitas nō deesset. Moy
ses ministrus boim sup terrā nobis manifestat man
suetudinē dei erga p'rumaces r rebelles. ac etiā p'siden
tib' lumē ministrat. vt erga subiectos mā suetudinē ser
uēt. In scōa pte hui' speculi. i. legis scripte. videm'
Josue cū magna spe r p'stanti fiducia expectare ad im
pletionē diuic p'missōis obtinere. In nob' sui exēplo ad
ardua spem erigēs ac videre faciēs deū potentē ad cru
cendū nos ab aduersarijs. r inducendū ad ea q' sup nos
stras vires cōstitūt. David rex r p'pheta. diligētissim' in
cultu diuino materiā p'parās opulētissimā ad tēpli con
structionē quā etiā cū p'ficere voluisset sacerdotes ordi
nās ad laudes diuinas r p'cinēdos psalmos q's ipse edī
derat. nobis radiū p'stat p' maximū oratōis. deuotiōis
ac meditatiōis diuinorū mysteriōz. r diligētissime obser
uāre sacre religiōis. ac videre nos facit dei reuerendam
maiestatē. Per czechia regē fletu magno sua delicta ab
luētē inuitamur ad p'niām vt cū ipō r veniā p'sequa
mur r vitā. ac etiā videam' dei p'issimā misericōdiam pec
cata q' citius remittentē. Josias etiā rex a puericia stu
diosus ad obseruādū legē d'nicam. r ad inducendū po
pulos ad eiusdē plenā obediētā. nos ad studiositatem
puocat diuinorū verborū ac deū timentū insinuat. Heli
as dū zelat zelū dei nō regib' p'cit nec poplis. sed firmā
veritatē cū certis manifestās. ac quadringētos. p'bas fal
sos occidere faciēs in igne zeli sui receptus est in celū ad
veritatē incōcussē tenendā nos efficaciter puocās. r ve
rū dei nobis p'bens. Venerabilis matrona cū septē fil
ios machabeis dū potius mortē sustinuit r septē suos
filios diuersis cruciatib' lacratos ad idē animauit. ne
cerimonias diuic legis trāsgrederent. maxie fortitudis
luc' sc'lo reliq't. Cōsolatorēq' deū r p'miatorē ostendit.
In p'cedo in pte hui' speculi tertia. s. spe grē desiderēt
folia p'iusōz exēpla sc'oz mundū illustrātū. vt pau
ca in mediū p'ponam. incipēdo a virgine cui' vita inf

clara cunctas illustrat ecclesias. ex qua vt ait Amb. velut
in speculo reuocet forma castitatis. s. virginis r pfecte
virtutis. Hinc sumaris exēpla viuēdi. Prima marie
virtus fūdamētū oim virtutū est humilitas. r ipa est
deū nos fecit videre boiem factū ex substantia sua. In
tucitur r Jobem baptistā austeritatē vite exēplo mun
dum edocentē. in cibo r potu r vestitu r trāsitorijs alijs
et ipse deū digito demōstrauit dicens. Ecce agnus dei. Job. 1)

Laritatē pfectā petri r pauli. ceterozq' ap'loz q's enar
rare possēt. qui deū vez p doctrinā r miracula nos vi
dere fecerūt. Martyres p'ciosi ad fidei p'stantā nos vir
gent grati deo nō solū in tormentis grās agēdo s; sc'ipos
spōte deo offerēdo in obsequiū eius q' graciosus est om
nib'. Cōfessores modestiā liberalitatē ac pietatē p'dicāt
dei imitātes equitatē. r virgines honestatē cū sobrietate
re amātes d'ni laudār. Sicq' p virtutes sanctorū vide
mus tanq' p speculū. deū pfectissimū. qui illos tribuit.
Unde r in figuram p'cepit d'ns fieri mare enēū. Exod.
xxxvij. circa tabernaculū cui' labzū erat d' speculis mu
lierū vt in illis speculis vidētes sacerdotes sc'ipos a ma
culis p aquā mūdarent. Specula mulierū sunt lucida
exēpla aiāz sc'oz i q'bz intuetes sil' r videm' defect' nō
stros r deū n'ri i opib' eoz. sic solē in oī spera sua fixe.
s; super mōtes vel domos radios diffusos.

Sextū speculū ad .x.

videndū deū est aia rationalis in potētis suis. Et per
istud speculū videt' deus trinus r vnus. r si mel' q' per
alias creaturas. tamē valde a longe. r obscure. In Au
gu. in lib. de tri. dicit. Et si mēs n'ra nō sit eius nature cu
ius est deus. ibi tū imago eius querēda est. quo nihil est
melius. Nun' speculi tres ptes dici possunt tres partes
ipsius aie. memoria. s. intelligētia r volūtās. Ex memo
ria videt' pater. ex intelligētia fili'. ex volūtate spūsan
crus quātū ad modū p'cessiōis. Et primo d' memoria
p'stat quantū ad actū suū. s. memorādi. q' ipa nō proce
dit ab intellectu nec volūtate. quoniā multoz memini
mus q' nō intelligim'. sicut cū quis recordat' de aliquo
dei iudicio miro r occulto vt qd Josias rex isrl' ita p'fe
crus fuit occisus a pharaone iniquo rege egypti. r q' in
tyro r sydone si facta fuissent mirac'la q' fuerūt a xpo sa
cra in bethsaida. pueri fuissent ad penitentia hōies illi
quia sic xps p'firmavit. hui' rei recolim'. sed causam hu
ius quare illis nō fuerit p'dicātū nescimus. Reminiscit'
mur etiā eoz q' nullo mō volum'. sicut p'corū cōmissio
rum r periculoz. Mens enī bene disposita nō hz com
placētā sed displicētā de p'perratis malis. Sic pa
ter etern' nō p'cedit a spū sancto nec a filio. sicut nec me
morādi ab intellectu r volūtate. Et sicut iste tres potētie
nō sunt tres aie sed vna. Ita pater r fili' r spū sanctus nō
sunt tres essentie sed vna essentia. vna natura vna sub
stātia. De intellectu etiā actu p'z q' nō possum' in
telligere aliqd nisi pu' recordamur. S; intelligere possi
mus multa r ipa nō velle. sicut intelligim' miserias q's
parimur r multoties nō vellemus. Sic ergo fili' a pa
tre p'cedit nō a spū sancto. sicut intelligētia p'cedit a memo
ria r nō a volūtate. Et sicut iste potētie nō sunt vna sed
realiter sūt distincte. ita q' vna nō est alia potētia q'uis
sit in vna tm essentia aie. Ita pater r fili' r spū sanctus
sūt tres p'sone reali' distincte. ita q' vna nō est alia. sic di
cebat sabellin' hereti'. S; tū vna tm essentia. Volū
tas nō p'cedit quātū ad actū suū a memorādi intellectu
Nō enī possum' velle aliqd quin illud prius memo
rie occurrat. r quin illd aliq' modo salte generali intelli
gamus. Sicut spū sanctus a patre filioq' p'cedit. non
tantū a patre vt quidā heretici dixerūt sed etiā a filio.
Et sic p'z quō p' potētias aie n're tanq' p speculū vidē

Job. 1)

Speculū
sc'oz in q'
de' videre
potest

Titulus Tertius

possimus deū vtz vnā in trinitate et trinitatē in vnitate
 An Bern. O bta trinitas. eternitas. veritas. bonitas. ad te clamat aia trinitas. Memoria rō seu intelligētia volūtas. Sz qz istud speculū frequēter in lutū pīcamus vitioz. iō in sic deturparo malē videm⁹ aliqd diuinorū nisi pū emūdet p trinitatē quandā nob accidētalē actū um pboz. Sic enī est vna essentia diuina in tribu psonis purificas oīa sic est vna pnia intēgta ex tribu suis. i. con tritōe. p fessōe et satisfactōe emūdas corda. Et p rritio quidē qz p cā pccōi iustificat qd est potētie marie. et ma ioris qz creatio celi et terre fm Aug. Ideo p rritio p rri ad aptat cui attribuit oī potētia. Cōfessio p rri qz p ipas ma nifestant occulta. et cū veritate fieri debet. ipa attribuit filio. qui lux est manifestatiua et vitas pma. Satisfactio autē qz finis est pnie pcedēs ex vera p rritōe et p fessione. et bonitatē opey penaliū habet. spūscō attribuit. Et qz vīs ipē p rri. seu act⁹ pnie. i. p rritio. p fessio. satisfactio realr sint distincta in vna tū pnie essentia pueniunt. Et sic videmus deū p speculū anime rationalis.

Septimū et vltimū. §. XI.

Septimū spe culū i q de vlt deri po test.

speculū est natura angelica seu intellectual. q in vna na cura spūali sine corpulētia seu materia epns in tres hie rarchias distincta. nobis indicat mysteriū trinitatē. Et modicā quidā noticiā de his habem⁹ quā quidē nobis tradidit apls paul⁹ rapr⁹ ad tertiū celi. i. supnie hierar chie. p dionysū ariopagitā discipulū suū et sumū p h m. Per hāc igit naturā angelicā p fiderat velut p speculū et hā nob multū remorū. videm⁹ dei sublimitatē in cō p rchēbilē. et h ex tribu sentētijs et p dclōibz circa mate riā angeloz tanqz ex tribu p rchibz hui⁹ seclī. Prima ergo snia dionysij est qz minim⁹ angeloz fm suā naturalem essentia. est nobilior et p fectior qz qz aīa humana fm suā naturā. Veritatē hui⁹ snie firmavit dñs Jesus qñ dicit. Math. 21. Inter natos muliez nō sur. ma. iō. hap. Qui autē mior est in regno celoz maior est illo. Notatē autē dixit nō surrexit. Surgere enī est ex imo in altū cle uari. Dñs autē scī in imo original' peti nati. tūc releuari sūt in altū et surrexerūt qñ purgati ab eo ad grām pue nerūt. Chriſt⁹ nō surrexit h mō. qz in imo original' nun qz fuit et iō sine cōparitōe xps est maior iohāne. Quan do autē xps h dixit in regno celoz soli angeli erāt nō aīe minore ergo angelū dixit maiore iohāne supmo sancto rum et maxime glosō. Scda snia dionysij est qz nume rus sit incōp rchēbilis qd dñs dixit Job penult. Si nosti numerz militū eius. Sicut enī stellas celi sol⁹ ille dinūerat qui eas fecit Sic et angelos qui stelle hoīanē. An Baruch. iij. Stelle dederūt lumē in custo dñs. qz s. faciūt erga homies. De qua custodia saluator dixit in euāgelio. Angeli eoz in celis semp vidēt faciem patris. Math. 18. Sup q verbo dicit Hiero. qd p rfirmavit mgr sniaz in. ij. q qlibet aīa ab exordio sue natiuitatis maris et femie. fidelis siue infidelis. boni vel mali. habz angelū ad sui custodiā deputatū. qui fm rheologos sūt de ordine infimo angeloz. An opret qz tot nūero sint in ordine. illo quot sūt hoīes i mūdo qñ vnqz plures fue rūt. Et vltra numerz hoīm abhuc opret esse tot plures quot sūt spēs aliaz creaturaz. qz qlibet species et qd lib ber celū. habet specialē angelū ad sui gubernationē. Et cū videam⁹ in creaturis corpali bz vt elementis et celis il lam q supior est esse decies maiore qz ritate p rina qz v ferior. Sicut aqua decies maior est qz terra. Et aer deci es maior est qz aqua. et ignis decies maior est qz aer. Et celi etiā sūt multo maiores qz ista visibilia. A simili vī det qz iudicare debeam⁹ de inuisibilibz. Cū igit in ange lis nō sit qntitas p rina. qz corpe carent. attendēda est in eis quāntitas discreta seu nūeralis. vt fm p dicit for

Perfectio res sūt an geli hoībz

De name ro angelo rum.

te scds ordo. Archangeloz fit maior primo in decuplo. et tertius ordo principatū fit maior nūero ordine arch angeloz in decuplo. Et sic de singulis ascendendo vīs ad supmū. i. ordinē seraphicū. Si ergo infim⁹ ordo est plusqz milia milionū. quot erāt archangeli. quot p rina patus. quot ceteri quis poterit dinūerare. Tertia sen tencia dionysij est. qz hoīes p stupore deficientes facit qz vnus angelus est distinct⁹ ab altero nō solū nūero sed specie. Ad enī distinguunt ab iūicē angeli sicut perrus a marino. et martin⁹ a iohē. et aīa vnay ab altera. qz solū ē distinctio numeralis nō specifica. Sz differēt eo modo quo agn⁹ differt ab equo. equ⁹ a boue. bos a leone. Co quo ab hoīe. inter qz est differētia specifica. Ut autē dicit p h in lib. meth. Species rez sūt sicut nūeri. Sic enī quilibet numer⁹ addit ad inferiorē se ad min⁹ vna vnitate. Sicut nūerus ternarius addit ad binariū vni. sic qz ber species creature addit vni gradū p fectonalis estu tie ad min⁹ ad aliā speciē inferiorē. Ex dicit ergo forme p dclōnē talē. Infim⁹ angel⁹ est nobilior iohāne solū ē sta in sui natura. qui iohānes maxim⁹ credit scōz. et p rns gliosissim⁹ et speciosissim⁹. Scds angel⁹ est nobilior primo vno gradu p fectonalis essencie. Et terti⁹ scōz nobilior vno alio gradu p fectois. Et sic semp ascendēdo vsqz ad supmū infimi ordinis angeloz. qui vt dicitur est sūt plus qz milia milionū. Quis ergo poterit nō dō co narrare. sed vel paz intelligere nobilitatē. Speciosa et tem magnificentiā. et glām illi⁹ angeli supni. certe null⁹ neqz moyses neqz iohes. nec perrus nec paulus cū viue bāt. Ascendat ad alios octo ordines gradatim semp addēdo p fectōnē maiore. cū ventū fuerit ad supremus seraphin. nōne d ficiet mēs p stupore tu p fideratē tan te nobilitatis. Et qz sup seraphin residet dñs de⁹ noster. vt eminetior cūctis sine cōparitōe. et oēs creās et regēns et p fectōnē eis infundēs. Sic p istud speculū nature an gelice videm⁹ deū et si obscure. tū pat possum⁹ emineti simū. nobilissimū. p fectissimū. vniūale et sumū bonum. Et de h speculo nature angelice pōt intelligi illd. Sap vij. Speculū sine macula. Nunqz enī in eis angelis rei pera est macula culpe. i. in brīs angelis sic rege est in speculis aīaz. Et hoc quo ad primū principale.

Scdo dicebat q §. XII.

in aucre aplica inueniebat speculario p p rialis cū sub dit in enigmate. i. videm⁹ nūc. Enigma vt habet in es cholicon. est snia seu locutio obscura. occulta p silrudines rez. sub quibz fit et difficile est intelligere nisi expo nat. vt illd qd ppositit pbylsteis samson. de comedere exiuit ab. et de fori egressa est dulcedo. Judic. xij. qd illi intelligere nō valebāt nisi ipē exposuisset. videt. qz de ore leonis qui est fortissimū aīal comedēs et deuorās alia. eduxerat abū dulce. i. saū mellis ibi reppū. Et dicit tur enigma ab e. qd est in. et nigma qd est imago quasi snia sue locutio facta sub imāgie. i. sub silrudie. Tales autē sūt locutioes p p rite cōiter. Sic enī ipi vidēt deuz sue diuina mysteria sub imāginibz et silrudinibz rerum sensibiliū. ita et p p rīs pponūt. Sz q p p rīs occulta et ob scura erāt p p rēte ipi videbāt. An appellabant vidētes vt h f. j. Reg. 17. Nō tū qz ipi dare viderēt deum. sed sub imāginibz vt dicitur est silrudinibz rez sensibiliū a deo impōsis p fect⁹ et cels⁹ videbāt diuina. qz videant p sepre specula supradicta. Poterāt igit ipi dicere. Videm⁹ nūc in enigmate et nō solū p speculū. nos autē p ipa enigma ta a doctoribz. vel potius a spūscō reserata deū cernere possum⁹. Et hoc sub sepreplia et dīspōitōe erga nos videlicet.

Primo in dīspōitōe innitētis. et hoc quo ad p r nitentes.

Ca. 6. De exercitio intellect' possibilis

Secundo in dispositione instructis. quo ad igno-
rantes.

Tertio in dispositioe stantis. q' ad laborates.

Quarto in dispositioe sedentis. q' ad preplantes.

Quinto in dispositioe deambulantis. quo ad indicium
expectantes.

Sexto in dispositione comedentis. quo ad gloria su-
sapientes.

Septimo in dispositione regentis. quo ad angelos
et omnes gentes.

Primo modo vidit .§. XIII.

Dei iacob. vt habet Gen. xviij. Vidit eni in sonis sca-
lam stantē et dñm. desup innixū scale. Ubi notandū qd
ipsa visioe iacob aliq' perigi ad dictā visionē. videlz sup
plantationē vitroz. et h' et interpretatōe ipsius nois. Iner-
perat eni iacob supplantat. i. p'culator vitroz et tēpra-
tionū et demonū. Exinctionē cupiscētiarū qd notatur
et eo qd post solis occasū illa vidit. Occasus autē solis
tenentē ardorē cupiscētiarū extinctū d' signat. Assum-
ptio q' aspiratis et laborz a deo necēria est. in cui' signum
dicit q' ruit de lapidibz et suppositus eos capiti. Lapi-
des duri aspirates tribulationū et p'nie signat. h' et liga-
tio in h' q' dormiuit. In ipsa autē dormitioe vidit scalā et an-
gelos ascēdētes et descēdētes. et dñm innixū scale. Sca-
la est p'nia seu uersatio bona. hec debet stare. i. p' verā
fide. Ad Ro. xij. Tu autē fide stas. h' sup terrā p' specie qz
ipsa est q' erigi mentē de terrenis ad supna. Ad Ro. v.
Sicut ipe claritatis supne erecti. Lacumē scale qd rā-
p'it celū caritas est. ipsa eni est fm Aug. q' ducit ad celus
Angeli ascēdētes et descēdētes sūt vel ipsi ad h'ram offe-
rētes deo vota nra. et referētes nobis eius dona. v' ipse
ascēdētes et cogitationes ascēdētes ad cōsiderationē pre-
mij. et descēdētes ad cōsiderationē sui debiti supplicij.
Innitus autē huic scale dñs manet in nobis ascēdēdi
modū ostēdat. Nichē. ij. Ascēdet pādens iter aū eos.
Allucēs p' promissiones ad ipm ascēsum. Innitrus etiā
manet sup scalā. vt dextera adiutorij ne deficiat. porri-
gar. et demū sensum ad gl'iam trahat. Juxta illud Ps.
Tenuisti manū dexteram meā etc.

Secundo viderūt .§. XIII.

Secundo nos et eoz salatu deū in dispositioe instructis
Et sic vidit moyses deū qñ ei apparuit in rubo ardēti.
Uñ rēxit moyses. Adā et videbo visionē hāc quō ru-
bus ardeat et nō cōsumat. Ero. iij. Rubus signat deū in-
carnatū nos instructē. Etenim deus nō ignis cōsumens
est. Deute. iij. Rubus pungēs signat nram humanitatē
nos vndiqz penis pungentē. Ignis q' i rubo est deitas
nre hūanitati vnita cū assumptis penalitatibz. Qui nu-
bushō cōsumit nec ignis extinguit. qz et ipsa vnioe hu-
manitas nō fuit cōsumpta seu uersa in diuinitatē. nec
diuinitas vnqz deseruit hūanitatē. etiā in morte. In
rubo autē apparēs de tribu instruit moysen et p' eū oēm
aiam. Et p' hōc reuerētē exhibitiōe cū ei dixit. Ne ap-
propies huc. Nimita eni familiaritas et facilis et frequs
accessus ad aliq' solet p'ceptū inducere. ppter qd ma-
gnū plari et dñi t'pales. nō p'mittit d' facili accessum ad
eos vel appropinquationē. vt magis habeant in reuer-
entia. Uñ et regē magnū assuez nlls adire poterat ad
aspectū eius sub piculo vite nisi vocat'. Permañe autē
in reuerētia debet haberi et cū reuerētia debet accēdi cō-
sideratōe pia nō curiosa ad mysteriū incarnatōis. et ipm
in sacro crītem. Hac reuerētia motus cōturio dicit Je-
su. Dñe nō sum dign' vt intres subtectū meū. Marth.
xij. Et petrus ap'ls cū ait. Exi a me dñe qz bō peccat'

tor sum. Lu. v. Secdo instruit in t'paliū abrenuncia-
tione. cū dixit. Tolle calciamenta de pedibz tuis. Calcia-
menta q' sūt de aialibz mortuis et terre inherēt. signant
ista t'palia q' in terra sūt. et de inanimatis. i. clemētis. sicut enim
uncur a quibz pedes affectuū extrahi dñt. Sicut enim
pulis impedit visū si oculū intret. ita et t'palia mentis
intuitū erga diuina. et ita dep'mūt affectū vt ad supna
euolare nō possit. Sicut viscus ipicat pēnas auis; vt
in altū volare nō possint. Et p'p'erea vt ait Augu. Om-
nia terrena p'p'fichō p'ps. vt ea cōtēnēda demonstra-
ret esse hō et exēplo nos ad hoc instruēdo. Et qñ tribz
et discipulis suis voluit manifestare gl'iam suā de val-
le ad montē babor. excelsum adduxit. Ubi cū viderūt
trāsfiguratū Marth. xvij. ad innuendū mūdū p'tem-
nendū. vt in altū p'p'latōis ascēdi possit ad videndū
deū. Tertio instruit de affectus sui efficacī cōpassioe
in eo q' dixit. Vidēs vidi afflictionē ppli mei quiescit in
egypto et descēdi liberare eū. Qd implerū fuit in descen-
sione ei' de celo qñ post mltā flagella imissa pharaoni.
id est diabolo. p' eius doctrinā et miracula et opa sancta.
Demū sanguine ipsius agni immaculati liberati fuim' de
seruituti diaboli. S; heu qz nemo est qui recogitet tñi
bñficiū. Sup q' ipe p'nt' Osce. vj. di. Misēdia vestra
quasi nubes matutina et quasi ros mane p'raēsiens. Si-
cut eni ros qui descēdit de celo sup terrā ad secundādū
eā et herbas aduēntēte sole subito d'ficat et siccat. Sic mi-
sericordia q' p'ps nos liberauit. et iō nra dicit. qz nob' sa-
cra. cū a deo p'cesserit ad replendū nos fructu bonozum
opez. sup'p'niēte calore tēp'ratōis vel tribulationis mo-
dice. subito deficit in mēoria nra. et siccat effectus suauis
tate tanti bñficiū infructuosus remanens.

Tertio videre pos. .§. XV.

sumus deū in enigmatē p'pheticē visionis p' modū recti
manētis. i. auxiliū ferētis laborātibz. sicut ipe deus in-
carnatus laborātibz discipulis in remigādo p'p'et ven-
tū p'ranū appuit eis rec' manēs sup vndas maris et
eos iuuas amora tēp'etate. Laborant autē aliqui ex t'ri-
bulatione quibz fert auxiliū patiēte. Uñ ipe dicit. Cum
trāsieris p' aquas tecū ero. p' aquas. i. tribulationis et flu-
mina nō opient te magnaz. i. passionū et p'secutionum
nō absorbebūt rationē. S; vt dicit Aug. q' mala equa-
numiter toleram' ab illo. i. deo est nō nra potentia. Et in
signū hui' stephanus p'homartir in tribulatione lapidatōis
posuit dicit. Ecce video celos ap'ros et Jesū stan-
tem a dextris dei. Ideo stantē vidit quasi patē cū iuua-
re. Actu. vij. Uñ cū magna dulcedine migrauit et p' in-
micis lapidantibz exorauit. Laborat aliq' in eliminatiōe vi-
tiorz a se vel a p'rimis. Uñ ps. Pro retributiōe suozum
vitorz dicebat. Laboraui in gemitu meo. Labor est eni
rēcogitare a dolere de pctis suis. Et ap'ls discipulū suū
Thimē hortat. ad extirpandū vitia alioz p' doctrinā d'is-
cens. Labora vt bonus miles Jesu xpi. Et adhuc labo-
rem necessariū est adiutorij dei. In hui' regi signū vi-
dit Amos dñm stantē sup altare et dixit. Percute cardī-
nē et cōmouebunt supliminaria. Auariciā eni in capite
oim. Amos. ix. Per auariciā q' cupiditas etiā dicit rā-
dit oim maloz notat generale pctm. Amos typū gerit
illoz qui laborāt ad eliminatiōe vitorz. quibz appet-
dñs stās adiuuandū p'stantiā imittēdo. Sed sup alta-
dicit stare vt ostēdat q' oīs p'ias eccl'astica a dño deo
est. Sed vide quid dicit p'cute cardinē. Per cardines si-
gnat supiores peccātes qui debēt increpariōibz et ob-
iurgatiōibz castigari. vt supliminaria. i. inferiores p' exē-
plum eoz valeat ad p'niā cōmoueri. Uñ moyses du-
re arguit aaron de cōflatiōe vituli. Et dñs fecit suspēti
di. xij. p'ncipes tribuū qñ ppl's fornicatus est in moab.

Tertio vi-
det deus.

Ps. 6

2. ad Thi-
tum. 2

Efo. 32

Titulus Tertius

Ps. 88

Laborant alij in formatioe mox. paz est eni elimi-
nare vicia nisi mores informant. Un dicitur est Dier. j.
Ecce pstrui te sup geres z regna vt euellas z destruas
quantu. s. ad vicia z edifices z plares quantu ad virtu-
tes z bonos mores. S; qz sine me nihil potestis facere
ait xps. Job. xv. Jo posui ad intoru sup potentē. i. labo-
rantē ait dñs. Et inbu^r figurā vidit Amos. vij. dñm
stantē sup muz litū. z in manu eius trulla cementaria.
Murus litus est ecclia fortis z p̄stas ex plurib; fideli-
bus tanq; viuis lapidib; edificata z calce caritatis vni-
ta. z modestia limita z ornata. sup quā stat dñs tanq;
regēs z gubernās in cui^r manu est grā q̄ signat p̄ trul-
lam cementariā. qz sicut trulla cementaria ad edificatio-
nem valet z limitioe muroz. Sic grā ad instructiones
morum z informationē.

Quarto videt p. s. xvi.

Quarto
videtur
deus

phete deū z nos pillos in enigmate p modū z disposi-
tionē sedentis. z h quo ad p̄tationes. de quib; potest
intelligi illud qd dñs dixit Esa. vlti. celū mihi sedes est.
celū. id est hoies celestes z p̄tatiuū. Seder aut sup per-
tales vt cogitationes z affectioes eoz ad fuiendū sibi as-
sistere faciat. z eos secreta iudicia doceat. In cui^r figura
Michas ppheta qd viderat in enigmate. id est imagi-
nante exp̄ssit di. Vidi dñm sedentē sup soliu suū z oēm
exercitū celi assistētē ei. z ait dñs. Quis decipiet achab
regē isrl vt ascēdat z cadat in ramoth galaar. Et euz di-
uerſi diuersa dicerēt ex assistētib;. egressus est spūs qdaz
et ait. Ego decipiā illū in h videlz. q̄trediat z ero spūs
mēdaz in ore oim pphetaz eius. Et dixit dñs decipies z
p̄ualebis. egrede fac ita. iij. Reg. xij. Per exercitū celi
dño assistentē a dextris z a sinistris signat p̄gregatio af-
fectionū z desiderioz circa diuina vel hūana que debēt
dño assistere. Per locutionē dñi ministris suis facit. in-
telligunt occulta iudicia ministerio angeloz exequenda
p assensum dñi ad deceptionē achab signat pmissio ei^r
qua pmitte hoies. z p̄cipue rectores decipi z deficere in
spūalib; z spūalib;. Secdo seder in p̄tatiuū vt eos
grā sua repleat. Juxta illud. Dñs in celo sedes eius. In
cui^r figurā dicit Esa. vj. c. Vidi dñm sedentē sup soliu
excelsū z eleuatū z plena erat dom^o maiestate eius. z ea
que sub ipō erāt replebāt cēplū. Seraphin stabant sup
illud. ser ale vni z ser ale alteri. Et clamabāt alter ad alte-
rū. Scītūs scītūs scītūs dñs deus exercitū. Solium dñi
est aīa scītōz. Et h soliu est eleuatū a desiderio terrenozū
Et est excelsum in p̄tatiōe diuinoy. Et tūc dom^o mē-
tis replet maiestate eius. i. grā. Seraphin autē qui veno-
minant ab incēdio. qui stabāt sup illud. i. iuxta illud si-
gnat ardētia desideria diuini amoris q̄ dicit. Sanct^o
scītūs scītūs dñs deus zc. qz ex amore pcedūt cū ammi-
ratioe ad diuinas laudes trinitatis scītissime. in vnitare
cētū. Exinde implet dom^o fumo. id est mēs seu p̄scien-
tia humili deuorōe. Tertio dñs in eis sedet vt potius
amplēat vt eos mirabili gustu cōsolatiois reficiat. iux-
tā illud Esa. iij. Dextera illi^r amplexabit me. id est p̄tati-
tio de ipō sponso deo. me sibi vniet z sūme p̄solabit. In
cui^r figurā legit q̄ apparuit dñs Jacob cū solus remā-
sisset sepatis a se familia z subia. z luctabat cum eo vsq;
mane. z cū eū supare nō posset. tangens neruū femoris
eius statim emarcuit. Abi z mutātū est nomē ipsi^r de
iacob in israel. qd interpretat vidēs deū. Un dicit. Vidi
dñm facie ad facie. z salua facta est aīa mea. bñdictionē
qz ab eo recepit. vt habet Gen. xxxij. Luctamē istd Jas-
cob cū deo instantiā signat orantis. Duo brachia luctan-
tis sunt fletus seu cōpunctio z oratio. Un dicit Vlce-
rij. de isto iacob. q̄ fletu z rogauit. Sic aut ille qui lus-
trat cū aliq. s. brachio aliq̄ videt deijci z supari. aliq̄

do deijcere aliu z supare. ita z orās sine p̄tatione. aliq̄
orationē videt subijcere z supare. in p̄tato app̄hēdēs
aliquid diuinū sup se. aliq̄ videt deijci graual^r carne
et obfuscatu fantasia vt fixe diuina app̄hēdere nō possit.
Sic. Acru si p̄ualere vult. luctari debet vsq; mane. id est
p̄seuerare in orādo. p̄tatiōe vsq; ad mane supne glie.
In hac aut lucta recepit bñ dictionē. videlz magne p̄tati-
lariois. z marcessit neru^r femoris. qz extinguit carnalis
appetitū. gustata enī suauitate spūs desipit oīs caro.
quia maxima est. z si paz duret actuali. Un Gen. Felix
cū iuenero. s. dñm. tūc amplexus. tūc oscula que vincit
mellis pocula. Sed in his parua morula.

Quinto videt pro. s. xvii

phete deū enigmatice p modū deambulātis. Et h qd ad
iudiciū expectātes. Sed quis stabit ad videndū cum.
Ipse enī quasi ignis p̄stas z quasi herba fullonū. Ma-
lach. iij. De ambulabit aut qz in forma humana a sum-
pra. de celo descēdet ad terrā. z videbit eū oīs oēs etiā
qui cū pupugerūt. Apoc. j. Hoc aut vidit daniel visioe
imaginarie. Un ait. vij. c. Videbā in visioe mea nocte.
et quatuor bestie grādes ascēdebāt d mari diuersē inter-
se. Primā similit leone habentē alas a quile. Secūda
mīle viso tres ordines dentū habēs in ore. Tercia ter-
pardo hīs alas quatuor. z capira quatuor. Quarta ter-
ribilis z mirabilis z fortis. habēs dentes ferreos cor-
dens z cōtinuēs z reliqua pedib; p̄cūcās. habens cor-
nua decē. z de medio eoz ortū est aliud puulū. Que q̄
dem quatuor bestie designat quatuor momarchias mon-
di principales. s. assirioz p̄stas z medoz q̄ ad vltimā. Decē
coz quo ad tertū z impū romanoy q̄ ad vltimā. Decē
cornua signat decē p̄tes in quas scandendū est impiū
romanoz. Cornu paruulū antixpus est qui oriet in tali
diuisione. Pene oīa ista regimīa pambulauit dñs. ipsa
gubernādo z de ipis iudicādo. z p̄ferēdo sp̄aliter prout
sibi placuit. Demū cūta sil regna cū cōp̄hēdit cū eis
simul est iudicatur^r. pambulās d celo vt dicitur est ad ter-
ram. Un in visioe illa dixit ipse daniel. Aspiciēbā z ecce
in nubib; celi quasi filius hoies veniebat. qz vsq; ad an-
pater qui dicit antiquus diez iudiciū facere. Vt. i. ab
aut in iudicio ad tria. ad sui quidē exaltationē. vt. i. ab
oib; videat q̄ p̄stitutus est iudex viuoz z mortuozū. aut
Unde in dicta visioe subdit. q̄ dedit ei p̄tatem z bono-
rem z regnū. z oēs ppli trib; z lingue seruierūt ipsi.
Vt. i. ab
niet scdo ad p̄fusione maloy. Juxta illud Dier. xj. Con-
fundent vebemētē qz nō intellexerūt obprobriū sempi-
ternū qd nunq; delebit. Et h signat Gen. iij. qn Adā
audiuit dñm de ambulante in paradiso post meridiē.
Qui quis abscondit se p̄pter peccm cōmissū. tū op̄uit
q̄ eū audiret z videret sententiante. Adā quippe se abs-
condens peccatore designat excusante peccā sua. p̄ter q̄
indignum se facit dei visioe. Audite tñ post meridiē. id
est post caritatis z seruioris extinctionē. vocē de ambu-
lantis dei venientis. s. ad iudiciū. z qz nudum se agnoscit
virtutib; z grā cōparere erubescit. Dñs autē dñs in nubib;
catores dure fm illud Jude. ij. Ecce venit dñs in nubib;
bus cōtra oēs. s. facere iudiciū. z arguere impios. Unde
et ade dixit. Adā adā vbi es. Exinde separāt ipsos ma-
los a certū scītōz. qd innuit cū dñs adā emisit de paradiso
voluptatis. Demū ponit eū in mūdo subiectū inuēns
penalitatib;. Sic reprobus ad infernū emittit acerbiſſi-
mis penis cruciādos. Tertio veniet in iudicio ad glori-
ficationē bonoy. Juxta illud p̄phete. Ecce ego venio z mer-
ces mea mecū est. Et in signū hui^r vidit Jo bes dñm de
ambulante in medio cādelaboz aurcoz tenente. septē
stellas in dextera. Apoc. j. In septē candelabris aurcis

Ca. 6. De exercitio intellect' possibilis

norat vniuersitas sanctorum habentium aux sapiencie et veri-
tatis. et ardore caritatis. In medio autem horum cadelabrorum
ambulat ut hic in via eos sustinet custodiat et defendat
et in dextera sua que designat gloriam et eternitatem septem
stellas habet. id est septem voces quibus sanctos beatificat
et impossibilitatem claritatem subtilitatem. cogni-
tionem. comprehensionem. et fruitionem.

Sexto videtur de .j. xviii.

in signatice in dispositione comedentis. Unde ipse inquit
Lan. v. Comedi fauam cum melle meo. Mel est christi huma-
nitas que est principium in vniuerso. Cera est gen' huma-
ni quo ad electos. et vtrique deus comedit sibi viuendo.
In huius figura legitur Gen. xviii. q. stanti abrahe ad illic
maie. et eleuati oculos apparuerunt ei tres viri. Et ut dixi
cur in alia translatione tres vidit et vnum adorauit. Intel-
ligens ibi signari mysterium trinitatis. Unum quique loquitur in
singulari ad exprimentum vnitatem essentie. quique in plurali
ad denotandum pluralitatem personarum. dixit enim. Domine si in-
ueni gratiam in oculis tuis ne trahas seruum tuum. sed afferam
panem aquae et lauabis pedes vestri. et requiescite sub ar-
bore pomorum. Quibus acquiescentibus fecit ex tribus factis simile.
id est tribus mensuris farine huius purgata a fursure fieri sub
cineribus panes et vitulum coctum butyrum. Quia et
res ipsa panes subcineribus et vitulum coctum butyrum. Quia et
lac posuit coram eis ad comedendum que oblata comederunt. Fu-
erunt enim illi tres angeli in forma humana apparentes. res-
pondentes deum vnum. In personis autem trinum. Pedes autem dei
qui terra calcant significant genus humanum. in quo et christus
vult et ista visione sub figura esse necessaria salutem. et
in deum per gratiam transformandis. Et primum est lortio in ba-
ptismo acru vel posito. Nisi enim quis renatus fuerit et
aqua et spiritu sancto non potest videri regnum dei. ait salua-
tor. Joh. iii. Et signat in ablutione pedum illorum apparen-
tiam. qui ut dicitur est signatus in manu quod in no-
mo testamenti christo incorporatur. per baptismum quem ipse pri-
mo instituit et suscepit. non ad auferendum aliquem suum des-
sectum. sed ad asserendum a quo virtute regeneratiua. et nobis
ad gloriam exemplum. Secundum que requiritur in pueniendo
ad gloriam. est purgatio plena a peccato per penitentiam. et alios
modos post baptismum. Dicit enim in Aplo. de sancti. Si
ne macula sit ante thronum dei. Et hoc signat in similia
que est flos farine plene segregata a fursure. Fursur enim
que est cinis coiter bestiarum signat peccatum. quo pascent et
delectantur homines bestialiter viuentes. Similia autem signat
punitur a peccato. Tria facta simile designant puritatem que
bus mundi. scilicet asie affricae. et europa existentium. vel sub tri-
plici statu. scilicet actiuorum. contemplatiuorum. et platorum. Tertium
quod requiritur est conformitas vite cum christo per dolorem et amo-
rem. qui sub figura panis subcineribus fuit ostensus best-
ialis. inde confortatus. iij. Reg. xix. Panem enim se vocat di-
cens. Ego sum panis viuus. Johan. vi. Fuit enim hic pa-
nis sub cinere positus. in igne de coctus. quando in humi-
litate crucis fuit vilificatus. et igne sue dilectionis cru-
cifixus et mortuus. Omnes ergo electos ipsi oportet con-
formari. ut tanquam panis subcineribus ab eis fiant. In
pra illud apostolus ad Ro. viii. predestinauit. scilicet electos suos con-
formari fieri imaginis filii sui. Ipsi igitur cibum. id est si-
miles baptismi christo incorporatos a peccatis mundatos. per
dolorem et labores cum caritate christo confirmatos. comedit
gloria. Sed in conuiuio hoc non ponit subcineribus pa-
nis sine vitulo optime de cocto. quia in melle diuine glo-

rie nullus beatus positus fuit antequam christus per vitulum de
signatus. in ara crucis per passionem esset decoctus. Butyrum
pingue designat multitudinem meritorum christi et sanctorum
Lac autem puritatem corporum. Et propterea se nobis dimisit
in cibum in sacramento altaris. ut aliquando et nos efficia-
mur cibus ipsius transformari per conformitatem volun-
tatis in ipsum.

Septimo videtur .j. xix

deus imaginative in dispositione regeris. Et hoc quo ad
regimen spirituale electorum et angelorum. Et quo ad monar-
chias mundiales. Et hoc exprimit visio Ezechiel. qua ha-
bes. j. c. De quatuor animalibus et rotis et boie sedente super
per thronum qui erat super firmamentum cristallinum. quod ex-
positum erat super capita animalium. Et quo ad regimen spiri-
tuale exponit Gregorius super Ezechiel. et ipsa expositio infra
secundario ponit. Quo ad regimen mundiale exponit. Ipsi
colaus de lyra super Ezechiel. s. de quatuor monarchiis mun-
di. Et ipsa ponit. primo Ezechiel. j. c. Et vidi etc. Nec visio
imaginaria habet tres pres. Prima continet animalia
apparentia. Secunda rotas apparentes iuxta ea. Tertia
firmamentum apparet super capita animalium. et desuper vultus
gremium hominis sedentis super thronum. Ad intellectum prime py-
ris considerandum que propheta videbat imaginative nubem ma-
gnam ab aquilone venientem igne inuolutam. eo modo quo
apparet in coruscatione per aperturam illius nubis. videtur
bar quatuor animalia in omnibus similia. licet aliqui di-
cant que apparebat trinum vnum. habes quatuor facies. Sed
prima expositio magis littere concordat. scilicet que essent qua-
tuor. Erat autem corpus animalis cuiuslibet eorum erectus
super pedes. et in superiori parte quadratus. ita que facies homi-
minis erat in parte animalis opposita directe aspectum
prophete. et dicit pars anterior. In parte vero opposita siue
posteriori facies aquile erat. et in alijs duabus partibus si-
bi oppositis facies leonis et facies bouis. ita que facies leo-
nis erat in dextera respectu faciei hominis. et facies bouis in
sinistra. Et dicit facies aquile desuper ipsorum quatuor. quia
aquila habet collum longum. Et sic eleuabat super alias tres
facies. et quolibet animali erat similis quatuor ale quarum
due erant dimisse ad corpus regendum. et due superius erecte
ad volandum. et per extensionem alarum erant ista animalia ad
inuicem iuncta sicut homines in choreis. et in quolibet ho-
rum erant quatuor manus similes manibus hominum. et si-
militer quatuor pedes quorum tibie erant tales que flexa ge-
nua equaliter flectebant ad quatuor partes oppositas.
Et similiter planta pedis equaliter applicabilis procedens
do ad quatuor partes oppositas. Et sic omnia ista ani-
malia ingredi poterant ad quatuor partes oppositas absque
corporis reuersione. sicut si homo haberet oculos in parte
posteriori capitis sicut habet in anteriori. et genua equa-
liter flexibilia ad partes quatuor. et plantas equaliter ap-
plicabiles ad ipsas partes. posset ambulare ad quatuor
partes oppositas sine corporis reuersione. Apparuit
exinde vna rota composita ex duobus circulis habes qua-
tuor facies. id est quatuor semicirculos et aspectus rota-
rum et opus earum quasi visio maris id est talis coloris si-
cut videtur mare quando est detum. Quasi si sit rota in me-
dio rote. id est vna transiens per medium alterius interfecans
do se inuicem. plena oculis. id est picturis ad modum oculo-
rum. sicut est in cauda pavonis. Quocumque ibat spiri-
tus etc. id est ventus turbini. vel spiritus viuificans que erat
in rotis. Et similitudo super caput animalium quasi firma-
menti. id est celi stellati. et super firmamentum erat thronus
saphirin. et super thronum effigies hominis sedentis ad
cuius nutum mouebant animalia et rote. penne eorum recte id
est sursum erecte alterius ad alterum. quia tanquam se extre-
mitatibus. quasi sonum sublimis dei. id est sonum conitruui qui

Septimo
videtur
deus

Expositio
visionis
ezechiel
prophete.

Titulus Tertius

dicit sonus dei quasi sonus ab eo factus. Cum staret demittebant penne ille. s. penne que erigebant cum volabat. deinde dimittebant sicut fit cum aves cessant a volatu. Lum fieret vox super firmamentum. id est preceptum sedentis in throno velut aspectum arcus. id est iridis qui est splendidus. Et sicut ignis involvens sicut apparet in choro: scaturit magnis. quatuor penne erant quatuor ale. Dicit ergo nicholaus de lyra. q. designat propheta mala vetera de populo quo in hierusalem maiora quam paterent translati in babiloniam. Per ventum igitur turbinis et nubem designat exercitum babilonis ventum igitur ab aquilone. Per ignem incendit inrelligit incendium civitatis et templi futurum. Per quaternarium aialium et facies et rotas intelligit quaternarium numerum regnorum magnorum. sibi invicem succedentium. s. chaldeorum. persarum. grecorum. et romanorum. que regna infestaverunt populum iudeorum. Nec mirum quod idem numerum pluribus similitudinibus figurat. Nam et Beatus xlv. anni fertilitatis et sterilitatis pluribus rebus designari sunt. s. spicis et vaccis. Per faciem ergo leonis que est prima secundum descriptionem hebreorum signat regnum chaldeorum seu babiloniorum que fuit primum inter ista quatuor. Unde et rex babilonis frequenter vocatur leo in scriptura iuxta illud Hier. iij. Ascendit leo de cubili suo. Et secundum alios quos habebat ymaginem leonis in vexillo. Per faciem hominis intelligit regnum medorum et persarum quod successit regno chaldeorum. Illud enim regnum seu dominum traxerunt humanus populus iudeorum que cetera. Unde et cyrus dedit licentiam redeundi in iudeam. Per faciem bouis signat regnum grecorum que sicut bos ipellit cornibus. ita regnum grecorum illum populum dei molestavit. et maxime tempore antiochi illustris. Unde vocatur antiochus cornu modicum. Dan. viij. Per faciem autem aquile intelligit regnum romanorum. Unde aquila signum est humani imperii seu vexilli. Per alas intelligit angelica precepta et fides ista regnis. que ista inferiora administrant per angelos. Per hoc autem et aialia et rote ibant ad quatuor partes signat dilatationem istorum regnorum ad alias partes. Per velocitatem motum et terribilem aspectum intelligit robur et ferocitatem eorum. Per manum autem opera eorum que manum est organum organorum. Per firmamentum quod erat super capita aialium. signat presens superior mundi que est locus beatorum. Per sedentem in throno supra firmamentum signat deum presens omni creature et celesti et terrestri. ad cuius nutum omnia disponunt. Unde et ad preceptum sedentis in throno. aialia quiescebant et movebant. quia ipse mutat tempora et etates transfert. regna atque constituit. Dan. ij. Per hoc autem que apparebat in forma humana. figurabatur que erat in tempore humanatus. Per hoc que apparebat in specie electri. quod est auro vel argento fulgidius. figurabatur sapientia eius cuius non est numerus. Per hoc que a parte superiorum retinebat a labiis et sursum retinebat splendorem interius. Et in parte inferiori a lumbis et infra emittebat splendorem exterius. intelligit que divina sapientia. que est in ipso est nobis ocula. Manifestat autem nobis aliquam partem suorum effectuum secundum quod dicitur Ro. i. Invisibilia dei per ea re. Sic igitur in predicta visione describitur divine presidentie superueniens statum siue virtutum. Et Beatus Gregorius expositio. Primo ponit reproborum conditionem signatam in turbine. caligine et igne. quos spiritus indicat. Secundo electorum sanctam diversificationem signatam in animalibus et eorum circumstantiis. s. papue de rotis sequentiibus ea que designat sacra eloquia. Tertio angelorum perfectionem signatam in firmamento et throno que erat super aia. Quarto christi dei et hominis super omnia exaltationem et illustrationem. simili homini sedenti. Uidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone re. Quia ventus aquilo acriorem constituit in frigore. non in congrua turbatione maligni spiritus designat. Venit ergo ventus turbinis ab aquilone. cum vita iudaei populi malignus spiritus in tempestate percussit. Sequitur Nubes magna. Quia quanto plus exarsit in credulitate. tanto amplius obsecari meruit ignorantiam

caligine ad cognoscendum christum. Et ignis involvens Qui designat malitiam in percurtionis iudeorum erga christum et suos. Et splendor in circuitu eius. Quia deus per claritatem in iudea acta est apostolorum predicatio dispersa est in mundo universo. Et de medio eius. id est ignis electorum electi. Electum designat dominum Iesum christum. In electo enim auro argentum ignis miscet. Et argentum ad claritatem clarificat. Unde et signat naturam humanam in christo. quasi creata sententia ad gloriam et manifestationem sue divinitatis. Verum a suo fulgore pallidescit. et signat naturam divinam in christo. que a sui fulgore potentie per opera sue humanitatis se temperavit et utraque natura divina in ipso una persona fuit. Electum ergo in igne est verus homo factus in persecutione. Et in medio eius verus militudo quatuor animalium eius. scilicet siue electi siue ignis. Per ista quatuor animalia signantur quatuor evangeliste. vel etiam omnes perfecti qui christo sunt uniti. et a malis persecuti perfecta opera iuxta evangelicam precepta egerunt. Et hic aspectus eorum similitudo hominis in eis. quia videlicet sancti homines vitam similem tenent christo. quin per excellentiam glorie cum ipso in presenti. et deum similitudinem glorie in futuro recipiunt. Et quatuor in corpore et anima in futuro recipiunt. Et quatuor facies vni et quatuor penne vni. scilicet animalium predictorum. quia per faciem homo cognoscitur. et per faciem a deo cognoscimur. et ipsum cognoscimus. ideo per faciem fides sanctorum designatur. Et quia per penam in altum corpus aius sublevarum. Ideo per pennam contemplatio qua mens ad deum levatur significat. Quatuor ergo facies vnicuique animalium sunt et quatuor penne. quia noticia fidei qua cognoscuntur a deo ipsa est. in uno que est simul in quatuor. et similitur una de contemplatio. ita ut facies pertineat ad noticiam humanitatis. penna ad cognitionem divinitatis. Et pedes eorum pedes recti. quia scilicet sancti ad mala mundi que relinquerunt non reflectuntur. Et planta pedis eorum plantae pedis vituli. quia scilicet predicatorum et alij sancti in locutione habent maturitatem. in actione fortitudinem in te discretionem designatam in divina visione vngule pedis vitule. Titulus etiam mature incedit. et fortiter laborat. Et scintille quasi aspectus cris candidis. Es quod est sonorum. signat predicationem. quia in omni terra crevit sonus eorum. scilicet apostolorum. Es candidis id est predicatio serena et ignita. Scintille huius cris sunt parve sententie de superna gloria ab eis expressae. que in ditores incendunt sed loqui non valent etiam. quod intelligunt. Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus possumus principales quatuor virtutes accipere. ex quibus relique oriuntur. videlicet prudentiam. fortitudinem. iusticiam. ac temperantiam. Per manus autem activa vita designatur. et per pennas contemplativa. Manus ergo hominis est sub pennis eorum. id est virtus operis sub volatu contemplationis. et activa pars est tempore. Contemplativa vero superior merito et dignitate. Et iuncte erant penne eorum vnius ad alterum. Quia scilicet omnis virtus sanctorum. omnis sapientia eorum qua alios contemplationis volatu transsecedunt vidissim sibi in pace atque unanimitate iunguntur. Non revertentur cum incederent. Quia sancti sic a terrenis actibus ad spiritualia transeunt. per ad ea. scilicet terrena nullatenus reflectantur. Sed vni quod de sancte faciem suam gradiebat. Ante nos erant na sunt sancti viri in eternis que appetunt pedes boni operis ponunt. Similitudo vultus eorum quatuor. facies autem vituli a sinistris ipsorum. Et facies aquile desuper ipsorum quatuor. Iste quatuor facies desuper

Ca. 6. De exercitio intellectus possibilis

gnant quatuor euangelistas propter proprietatem mat-
 rone de qua agunt in euangelij suis: similem predictis
 animalibus. Nam Marcus ait de incarnatione et iō
 per hominem signat. Marcus de predicatioe resurrex-
 tionis. et iō p leone figurat. Lucas de passioe. et iō p vi-
 tū aīal immolatiū figurat. Inapit etiā euangeliū et
 cernit circa templū. Jobānes de ei⁹ diuinitate. et iō p
 aquilā altissime volare describit. Xpus etiam de q̄ tra-
 ctant fuit hō in incarnatione et purgatione. Leo in resurre-
 ctioe. U. lūlus i passioe. Aquila in ascensioe. Quilibet
 etiā pfectas h̄z virtutes p hec aīalia designatas. Dicitur
 autē facies hominis et leonis a dextri⁹ ipoz. qz de incarnatioe
 vnguenti et resurrexioe om̄s electi letari sūnt. Facies vi-
 tū aīal sinistra aspiciat. qz de passioe sp̄i discipuli cruciatū
 sūnt. Sinistrū enī dicim⁹ qd nob est aduersum. Facies
 aquile desup ipoz d̄. qz diuinitate eius altius ceteris de-
 scribit. Et facies eoz et penne eoz exente. Quis om̄s
 exercitio operis omn̄isqz preceptis sc̄oz sup se tendit
 vt possit adipisci que in celestibus appetit. Due penne
 singuloz iungebant. et due tegebāt corpora eoz. Quat-
 tuor penne horum aīalium quatuor virtutes sūnt. vici-
 amor et spes in futurū. timor et penitencia seu dolor de p-
 rē. Penne ergo subimer iuncte sup̄ extendunt. quia
 sanctorū mētes ad supna eleuant. Iuncte autē dicunt qz
 sc̄i amāt celestia q̄ sperāt et q̄ spant q̄ amāt. Due vero
 penne corpora tegebant. qz timor et penitencia: a dei oculis
 eoz mala preterita abscondūt. Et vnū quodqz eorum co-
 ram facie sua ambulabat. Qui se ante se pōit. vigilan-
 ter videt an desinat vel surgat. vt quorūdā in bonis ex-
 crescat. Vbi erat imperus sp̄s illuc q̄ diebant. Imper-
 tus spiritus est incarnatiū ad virtutes varias quod
 est a sp̄i. Sicut imperus carnis quem sequūtur repro-
 bi ē inestigatio ad vicia varia. Et similitudo animalū
 quasi carbonū ignis ardentū. et quasi aspectus lampa-
 dam. Qui carbones tangit incendit. Et sic qui eoz san-
 ctis conuersa ē in dei amore exardescit. Lampas lucem
 suam longi⁹ spargit. Et sic vita sc̄oz et ias longe posita
 p bona exēpla lucet et illūinat. Et in medio aīalium
 splendor ignis. qz sc̄z ignis sp̄i sanctia peccatorum ru-
 bigine mentē quā replet mūdā reddit. Et de igne
 fulgur egrediens. Quia ip̄e sp̄s ex se per electos flam-
 mas amorū proicit: vt more choruscationis: et per terro-
 rem feriat et ad amorē accendat. Et animalia ibāt et
 reuerēbāt in similitudinē fulguris choruscantis. quod
 supradictū est qz cum ip̄a aīalia ibant et nō reuerēban-
 tur: intelligit ad vicia nō redeūt que dimiserūt. qd autē
 hic d̄. qz reuerēbant intelligit. qz de cōtemplatiua vi-
 ta seu cōtemplatiōe in quo diu fixi manere non possunt
 ad vitam actiua per studiū bonē opatiōis reuertuntur.
 Et hoc in s̄lūtrū d̄ fulguris choruscantis. qz celestia lo-
 quētibz d̄i p eos supnū lumē intrus micat ad amorē
 celest. patrie audiētes inflāmat. Cūqz aspicerē aīalia
 apparuit rota vna sup frā. Rota sc̄pturā sacrā signat. qz
 ex om̄i pte ad auditorū mētes voluit. et nullo error an-
 gulo a p̄dicatiōis sue via retinet. ex oī pte voluit. qz in-
 ter aduersa et prospera recte et humiliter incedit. Lucas
 lūlus quippe illius p̄ceptorū. modo sursum. modo deor-
 sum ē. quia ip̄a que p̄terioribus spiritalit̄ dicūt infir-
 mis iuxta literā congruūt. et ipsa que paruuli iuxta li-
 teram intelligūt. docēt vni p sp̄ialem intelligentiam in
 alū ducunt. Apparuit autē rota sup terram designan-
 tem peccatores. qz legē super corda peccantiū de⁹ dedit
 dicitur ex eo qz sc̄ptura sacra vniūscz testamētū in q̄
 mor partes est distincta. Arus enī testamētū: in lege
 et prophetis. Nouū vero in euangelijs atqz ap̄toz acti-
 bus et dicitis. Et aspectus rotaz et opus eaz q̄l. vltio

mar⁹ qz vici sacris sc̄pturis p rotā signat: magna sunt
 volumina sententiā: cumuli sensū. Nec immerito: ma-
 ri sc̄ptura similit. qz firmatur in ea sententia locutiōis
 sacramēto baptismatis. Et aspectus eaz et opa: quas
 si sit rota in medio rote. Rota vera rotam est testamētū
 tum vetus. Rota vero in medio rote est testamētū nos-
 tum in veteri cōphēsum. Quod enī ibi futurū p̄mit-
 tit in nouo impletū ostendit. Per quatuor partes
 carū ibant. Vnde rota p̄dicando eum quē promisit: et
 p̄missum impletū ostendit. Et p̄ quoz pres vadit qz in
 quatuor mūdi partibz redemptor de q̄ loquit p̄dicat⁹
 fuit. Et nō reuertebāt. s. rote cū ambularet. qz dū nouū
 testamētū nō resandit: dū vetus non carnaliter sed
 iam sp̄ialiter intellectū teneret. Post se nō redeūt: quia
 vici ad finē mūdi immutabilia persistūt. Statuta
 quoqz erat rotis et altitudo et horribil aspectus ad terro-
 rem gebenne cruciatiōis. Sc̄ptura igit sacra rotam
 designas staturā habet in rectitudine p̄ceptiōis. Al-
 titudinē in celsitudine superne p̄missiōis. Horribilis
 vero aspectus in minis supplicij sequētis. Et reuertēs
 propheta ad loquēdum de animalibz predictis dicit.
 Et rotū corpus plentū oculis in circūitu ipsarū quatuor
 or: quia videlicet sanctorū actio ab om̄i parte circūsp̄-
 cta est: bona desiderabiliter prouidens. et mala solliciter
 cauens. Et ibi notatur quomodo vicia sub specie virtu-
 tum suggerūtur. Cūqz animalia ambularent. pariter
 et rote iuxta ea. Et euz eleuaretur animalia de terra. ele-
 uabant simul et rote. Ambulabāt animalia cum sancti
 viri in sc̄ptura intelligūt quemadmodū moraliter vici
 uant. Eleuant hō a terra cū se in cōtemplatiōe suspen-
 dunt. Et qz vniūscz q̄nto in sc̄ptis sacra p̄ficat: t̄ro
 et eadē sc̄ptis p̄ficat apud ip̄m. Ideo d̄. qz rote ambu-
 labant vel eleuabātur cū animalibz. Quocumqz ibat
 spiritus et rote pariter eleuabant sequētes eum. Quo-
 enim sp̄s legentis tendit. illuc et diuina eloquia eleuā-
 tur. Legentis enī spiritus si quid in eis scire morale aut
 hystoricū querit sensus hunc moralis hystorie sequit̄
 Si quid r̄picū mor figurata locutio cognoscitur. Si
 quid cōtemplatiū statim rote quasi pennas accipiūt.

Lum euntibz ibant: cum stantibz stabant: et cum ele-
 uatis a terra pariter eleuabant. Vnde cum euntibz
 quia eos qui se ad vilitatē proximi extendūt. sacra elo-
 quia dicatorum suozū passus in eius itinere disponūt.
 Stant rote cum stantibus animalibus. quia eos: qui
 fortes sunt in fide. vt aduersis euntibz resistant. et con-
 tradicentes reuincant. rectitudinem suam sacra elo-
 quia confirmant. Cum eleuatis eleuantur. quia in
 quantum quisqz ad alta cōtemplationis et perfectio-
 nis profecerit. tantum ei sacra eloquia de altioribus
 loquūtur. Spiritus vite erat in rotis. quia scilicet dile-
 ctionē dei et proximi capim⁹ in eloquijs diuis que vici-
 ta est anime. Et similitudo super capita animalū fir-
 mamenti. quasi aspectus cristalli horribilis. Nōmie fir-
 mamenti potest intelligi angelica natura que creata est
 cum libero arbitrio flexibili ad bonū et malū. Quibus-
 dam autem ex eis labentibus aliū confirmari sūnt. ita
 vt iam fluere non possint. et ideo signatur congrue per
 cristallū. quod ex aqua fluxibili fit. sed ita obduratur
 vt liquefieri non possit. Horribilis dicitur iste cristall⁹
 quia nobis pauende sūnt angelice potestates. et super
 capita animalū extensum dicitur. quia supra intel-
 lectum nostrū sūnt perfectio et gloria eorum. Sub fir-
 mamētō autem penne eoz recte alterius ad alterum.
 Tunc p̄nc animalū recte sūnt. alterius ad alterū. quā-
 do bonū qd d̄s habz primo studet cōmunicare subiaz
 videlicet tempalem vt doctrinā et h̄mōi. Et audiebam
 sonū alarum quasi sonū aquaz multarum. quia sc̄z ille

est tante potentie q̄ possit fixe respicere in solem. quanto plus appropinquaret ad eū: tanto inerior redderet ad videndū ipm. Ita ocul⁹ intellectus hūan⁹ ē ita debilis ex parte sui q̄ in tam excellenti luce diuine essentie figi nō potest nisi fortiter et fortificet p̄ virtutē diuinā. Et ista virtus fortificans et confortans dicitur lumē glie. Ideo dicitur. In lumine tuo etc. Nullū enī lumē aliud lumē demonstrat q̄ se. Neq̄ enī lumen sol adiuuat vt videat luna aut stelle. Quā q̄ luna est. et v. acre sereno. denoche multo clarior apparer q̄ cum orit sol. Et si q̄s accederet mille torticia de die. nō p̄pter hoc melius videret solē. Sic ad positū lux diuina eterna et infinita p̄ alia lucē nō videt q̄ p̄ se ipsam q̄ lumē glie efficiat q̄ intellectui creato cōmūca tur. ita q̄ lux intellectiua vnica ē cū diuina. et videt p̄ virtutē diuinā nō p̄ lucē suā priam. An hereticus cēt qui dicit q̄ intellectus brūis videt deū sine lumē glie. q̄ hoc est dicere q̄ intellect⁹ hūanus videt deū virtute p̄ priā q̄ falsum est. Prosequat de exemplo lucē Medī ante ipsa luce vides terrā. lapides. arbores. animalia. et mīta alia. et cū ipsa eadē luce vides solē. Quō p̄sidera vbi sit ista lux sol mediare q̄ tu vides solē et alia. certe nō est lux i oculo tuo s̄ sup̄ re visa. Et iō te stare i loco obscuro vides rem q̄ est in loco luminoso: siue rem luminosam. Et nocte obscura vides stellā et domū aliq̄m que sit ad aliq̄d lumē posita. q̄uis lumē suū nō reddat claritatez vsq̄ ad lumē tuum. Et sic vides mediare duplici luce. vna est cui q̄s est in loco teneboso. s̄ oculū hēs ab intra luminoso: cui⁹ lux ex nō extēdit. Sēcūda ē illa lux q̄ est diffusa et reuerberata sup̄ illā rem quā tu vides. Quez aliq̄d hāz duaz deficeret nō videres. Neq̄ p̄ lucē oculi tui solā nec solū p̄ extraneā si tua priā deficeret. Si autē vis respicere medianre ista duplici luce sine alio medio. solē i spera sua. certe h̄ nō vales s̄ potē excecari. Et ratio hui⁹ est. q̄ lux solis reuerberat in tua luce priā. et est tanta distantia inter tuā et suā: q̄ tua refugit i partē. et sustinere nō potest excellentiā claritatis. An quātūcunq̄ coneris nō potes oculū fixe tenere ap̄tū ad speraz solis. Et auem volante inf̄ oculū tuū: et sperā solē etiā videre nō vales. S̄ si lux solis possit vniri cū tua luce suspen dendo defectū et debilitatē ipsi⁹ tue lucē: q̄ suspensio seq̄ ret ex vnione facta. tū respiceres solē ipm in spera sua cū delcōtione et suauitate sine reuerberatōe oculoz. Nunc ad positū sciendū q̄ due lucēs sunt necessarie ad vidēdū deū siml vnite virtute fortioris lucē. Videlicet lux hu mani intellect⁹ et illa est debilis: et lux diuina et illa ē fortis sima. Si lux natural hūana s̄ intellectus considerat so la nihil cognoscit certitudinalr. Sic qui in tenebr̄ est et nihil videt q̄uis in alia luce possit opinari aliq̄d s̄ nō p̄cere scire. Sic existēs aliq̄s clausus in camera obscuro p̄ diuinare palpendo. audiēdo gustando vel odorando aliquid q̄d est intra camerā. S̄ dubitare hāz se decipi quousq̄ oculus illud videat virtute lucis ab extra veniētis. Et ideo aīe dānatoz errāt in cognitione dei reputādo ipm iniustū et crudelē: quia nō h̄nt aliāz lucem q̄ priam fm sensum. cum illa iudicādo. diuinā do et opinando. Et ipse anime dānate diuina luce. s̄ naturalr infusa: videns offis alias aīas: et glīam brōrum ad ipaz afflictionē: et aliq̄n statū animaz viatorum ad suam confusionē: et penas aīaz dānatoz ad eoz tribulationē. Sicut p̄ in parabola diuitis epulonis et Lazari Luc. xvi. c. Quia igit lumē glie precepit in intellectu humano lumē gratie vt supueniat ei. quia in animaby dānatorū non reperit ipm lumē grē. Ideo nō sunt susceptibiles lumis glie. et ideo deū videre nō possunt nec glīam suam. Sed anime beatoz habēt propriā lucem gratia informata in q̄ diuina lux illustrando secum vnitur: nō p̄mittēdo infirmari aut exterreri. sicut fuerit

exterriti oculi exteriores et interiores Petri Jacobi et Jo bannis in trāffiguratōe dei. q̄ ad h̄ crāt mortales. scā ergo illa vnioe p̄ lumē glie. Vider intellectus creat⁹ in virtute intellect⁹ increati. Et sic lux natural que erat ḡ riosa supra se eleuata a glīosa q̄ nō est aliud q̄ verbus diuinū cōnū tanq̄ solar radi⁹ a p̄cedēs videt lumē glie glīosuz deū et oēm creaturā sup̄ quā tal lux spargit Et q̄ illa lux totū videri: nihil ei absconditū ē. ideo q̄libz scētis videt oēm creaturā vbiq̄q̄ sit. Sic ocul⁹ hūan⁹ si est in sole vniri cū suo radio claro. certe videret vbiq̄ cunq̄ sol attingeret et irradiaret ex se et in sole videret pl⁹ et min⁹: fm q̄ illa vnitas esset p̄fecta. Et q̄ aīa p̄ p̄fectissime fuit vnica cū vbo et nō est. iō p̄fectissime videt vbiq̄ et oīa q̄ sunt in vbo. Alie autē aīe plus et min⁹ vider fm q̄d sunt plus vlt min⁹ vnire fm p̄fectōem caritatis: q̄ est cū hui⁹ vniois et visiois facial. Et sic habes q̄ lumē glie nō est creatura. s̄ aliq̄ de p̄ se rep̄tans crea torem. S̄ est ipse creator lumē glie sue vnū intellectui hūano. Et sic in lumine tuo. s̄ vbo diuino videbim⁹ lumē. An et Jobes in apoc. circa finē dicit: q̄ i illa ciuitate su perna nō vidit solē: nec lumē lucerne ibi est. sed agn⁹ sc̄ verbū eternū illūnat illā. Ad h̄ etiā fac q̄d dixit pp̄s. Justū fulgebūt sic sol in reḡ p̄is mei. i. lux verbi: q̄d ver bū est sol vite etne. Et lux cuiuslibet beati erit q̄d vnuz p̄ vnioē nō p̄ p̄uersionē. Nō enī p̄uertet lux vbi. Sic nec natura sua qua idē est in natura aīe brē vel glie et. S̄ sic in mysterio incarnatōis salua vnus cuiusq̄z pro prietate nature vnica sunt diuinitas et hūanitas: diuinitate p̄manēte impassibili: hūanitate subiecta mortalita ti: deus et hō vniti sunt in vnitate p̄sone. ita lux increa ta cū luce aīe vnica erūt vnū. nō q̄dē vnitate p̄sone: sed vnitate caritatis et amicitie p̄fectissime. remanēte tū deit tate in sua virtute et glīa finita. Et aīa beata cū sua virtute et glīa finita. An dñs Jhs in orōe ad patrē sacra post vltimā cenam inq̄t. Volo pater vt q̄s dedisti mihi sine vnū: sicut et nos vnū sum⁹. Ego in eis et tu in me: sine cōseruari in vnū: et videant claritatē quā mihi dedisti. Job. xvij. Tunc. s̄ in patria videbim⁹ facie ad faciē. Et dicit deuor⁹ Herū. Felix aīa q̄ terreno r̄soluta carcere li bera celū petit. Que dulcissimū dñm facie ad facie cerz nit: vbi ver⁹ sol iusticie mira sue pulcritudis visioe oēs recipit. Et illa vnūcos celestis patrie ciues illūnat: vt luceant ipsi lumē videlz illūnante vltia oēm solis no stri splendorē immortal adherentes deitati. Et in hui⁹ figurā dixit regina Hester vxor Assueri maximī regis qui interpretat beatitudo. significans animā summi re gis Jesu christi qui est vera beatitudo. de ipso loquēs Mirabilis es valde dñe et facies tua plena est omnī gratiaz. Et. iij. Reg. x. in figurā dicit q̄ vnūm terra desiderabat videre vulsū Sa' omōis. Quancuz ad tertium modū videndi sensibilia. scz p̄ p̄sentiā. similitu dinis nō imediare deriuata ab ipsa re. sed deriuata a si militudine rei. sicut videt homo per speculuz. Sic isto modo videm⁹ seu cognoscim⁹ deum cognitione natu rali in vita ista. Et sic exponit Videm⁹ nūc. i. per ratio nem nāles nostrā. Et si addat lumīnū naturalr fidei lux men q̄d est sup̄naturalr. adhuc plenius videm⁹ deum in vita p̄senti. sed tale lumen fidei si non sit caritate forz matum: nō sufficit ad conducendū ad lumen glie. Int deum enī et animā est infinita distātia p̄fectōis vir tualis. Deus enim infinit⁹: et quelibet eius virtus infi nita. Anima autē sicut et q̄libz creatura est finita et poten tie finite. Cū igit finitū nō possit comprehendere infinitū nō poterit anima deū comprehendere nisi efficiatur vnū cū eo. et sic q̄dāmō efficiet infinita. h̄ aut caritas operat. q̄ qui manet in caritate: in deo manet et deus in eo. j. Job. iij. c. Et. j. Corinth. vj. Qui adheret deo. s̄

Matth. 13

Titulus Tertius

per dilectionē vnus spūs est cū eo. nō q̄dez substātiālī sed affectuālī. Habz enī amor: s̄m Dyoni. vim vnitiuaz et caloz assilāt q̄ diuisa vnit z abū in assumētē p̄rit. Sume exēplū in agno v̄l alio cibo qui a nob comede: ref. Certū est enī q̄ agn̄ cū ml̄tis q̄dibz p̄fectōis nālis sit inferior: hōie nūq̄ vnū effici possz cū hōie nisi p̄ vnū modū scz p̄ calozē nālez hōmīs ip̄m agnū in abū sumē p̄rū dirigēris. z in subiam sui p̄uertēt. Et sic agn̄ q̄d ammodo efficiat hō. S; si hō comederet venenū v̄l rem venenatā nō possz illd̄ p̄uere in se. Et rō hui⁹ ē. quia illud sumprū extinguit calozē nālez q̄ sit digestio z conuersio. Sic etiā si comederet lapidē v̄l ferrū: nō p̄uertē ref in se p̄t sui duriciā z frigiditatē. Illi enī abī dicit̄ eē p̄portionari hūane nāe: q̄ participat cū calozē: z sunt sine resistētia defacili p̄uēribiles i subiasuā. Sic ad propositū dicendū. Si hō vult p̄uerti in deū z effici deus scz p̄ participatiōē. optz q̄ comedat ab eo. i. incorporet seu vniat p̄ calozē sue infinite caritatē. S; de ipse non comedat abū. i. nō vnit secū in gl̄ia eū qui calozē caritatē hic nō habuit feruēt. Nā z de q̄busdā repidis dicit̄ ip̄e Job. apoc. iij. Quia repid⁹ es incipia te euomere de ore meo. Tedi⁹ ē q̄ fidē bz sine opibz: z absq̄ calozē caritatē efficacit̄ manet. Et iō apl̄us faciens cōparatiōez inter virtutes: p̄dudit q̄ maior hoz ē caritas. Uez qz nihil p̄t amari nisi sit cognitū. iō ad amorē caritatē extigitur primo cognitio rei q̄ ad sufficientiā haberi nō p̄t: nisi p̄ fidē. Et ne hō deficiat v̄l oberret a fine vltimo iā cognito extigit spes p̄ quā tendat in illū finē. Uñ et de his tribz tanq̄ necessarijs dicit̄ Eccl. ij. Qui timetis deū credite illi. i. p̄ fidem: z non euacuabit̄ merces v̄ra. Et sequit̄ imediate. Qui timet dñm sp̄ate in illū. z in oblectatiōē veniet vobis misericōdia. Et eximō seq̄tur. Qui timetis deū diligite illum: z illuminabunt̄ corda v̄ra. Et talē cognitio scz habita ex lumine gr̄e z caritatē. possēt etiā dici licz nō ita p̄pue visio facialis respectu. scz eius q̄ soluz est p̄ fidē v̄l rationē nālem. Uñ psal. xxx. de electis ait. Abscondes eos. s. a turbimbz mūdi z occupatiōibz ei⁹ in abscondito faciet tue. i. in facie v̄ez cognitōis gratiōse a te eis collate: et reprobis absconse z ignoreate.

Lap̄m. v̄ij. De intellectu practico quō d̄z exerceri.

Oebet quoq̄ ania ocu

o suo sinistro. i. intellectu practico v̄t p̄rua/ liter. s. ad bñ opandū. Intellect⁹ enī bon⁹ ait psal. cxi. oibz facientibz eū. i. bonū intellect⁹ in illis est q̄ nō solū q̄runt intelligere v̄t sciant: s; etiā v̄t faciāt faciētes bonū qd̄ intelligūt. Scienti enī bonū z nō faciēti p̄cūm est illi. inq̄r Jacob i canōica sua. c. iij. vñ et idē ps. Sicut oculi fuoz in ma. do. fuoz. scz sunt. ita oculi n̄rī ad dñz deū n̄rī. Oculi seruoꝝ dicit̄ eē in manibz dominorū suozum. scz ad videndū. si aliquid in maibz h̄nt ad p̄ferēdū. v̄l si aliqd̄ h̄nt ad p̄uertēdū. v̄l si aliqd̄ habent ad exercendū v̄t illd̄ opent. Et ita oculi electorū sunt directi ad dñm ad p̄siderādū largita z dāda bñficiā illata z p̄ferēda supplicia: z iusta agenda exercitiā: v̄t p̄siderent q̄ dñs vult eos agere. sic seruo p̄siderat opa q̄ vult dñs su⁹ eū exercere Et sic oculi fuoz sunt in maibz dñoz. i. in opibz q̄ volunt dñi ab eis. Et qz ml̄ta sunt que a nobis inspicienda z p̄siderāda sunt ad agendū. ideo Jobes in apocalip. iij. c. refert q̄ aīalia que ip̄se vidit in arcūitu dñice sedis designātia s̄m Diego. dei electos erant plena ocul. Oportz enī oculos h̄re sp̄uales in tus z extra. inferi⁹ z supra. retro z antea. in dextera p̄t et sinistra. ad valēdū bene inspiciere q̄ nob sunt p̄gruētia. Uñ z christus dixit cuidam ab eo illuminato. Respice Luce. xviij. Et primo.

Respice intus in cōscientia: v̄t rectificetur.

Respice extra circa creatā. v̄t recompensent.
Respice supra ad celestia. v̄t adiuceat.
Respice infra ad supplicia. v̄t ad ea nō intret.
Respice retro ad cōmissa v̄t remoueat.
Respice ante ad pericula: v̄t caueant.
Respice ad dextera sc̄oz exēpla: v̄t similia agant.
Respice in sinistra p̄uoz gesta: v̄t tua p̄fundant.

Quantum ad primū. vi.

dicit saluator Lu. xi. Vide ne lumē qd̄ in te est tenebre sint. i. ne sis tenebrosus in p̄sideratiōe coz q̄ intra te sit. Quāuis enī ocul⁹ cozpat: z si alia videat: sc̄ipm̄ videre nō possit. Ocul⁹ tñ sp̄ual̄ aie z se z alia videre p̄t. q̄m mo v̄t dicit Du. de sc̄o vic. Oculus tu⁹. i. aie nihil bñ videt si sc̄ipm̄ nō videt. Et q̄renū cuidā gentili ab ap̄stoli line qd̄ sibi eēt agēdū ad britudinē p̄secndā. Resposus est: nosce teipm̄. Ad qd̄ fac̄ illd̄ Job. v. Uisitās sp̄ētū nō peccabis. i. p̄siderās teipm̄. Hinc z deuot⁹ Bern. ad Eugenū pa. i. ij. li. de p̄sideratiōe inq̄r. Aie p̄mū inchoat̄ z p̄sideratio tua. Nō solū aūt a te s; in te finiat. Quo cunqz euaget ad te reuoct̄ cū saluē fructu. Uñ z Eccl. ij. dz. oculi sapiētis in capite ei⁹. Oculi qd̄ corpales ita sūt i capite stulti. sic i capite sapiētis. S; oculi sp̄uales. i. cōsideratiōis solū sunt i capite sapiētis. i. v̄tuosi. nō stulti. i. p̄cōr. In capite v̄ez in p̄te supiori aie v̄t fm̄ ratiōis opetur. Nec aūt p̄sideratio sui fm̄ Bern. vbi supra in tria diuidit̄. v̄t scz respicias. qd̄ sis in nasa. qd̄ in p̄sona. qual̄ in moribz seu vita. Respice q̄ p̄mo qd̄ sis in nasa. i. p̄siderans occurreret tibi illud bñ Job dicit̄. Nō nat⁹ de ml̄ere. breui viuēs t̄p̄e: replet ml̄t̄ miseris z c. et nunq̄ in eodē statu p̄manet. Respice igit qz nat⁹ es d̄ ml̄ere nud⁹. s. z paup. miser z miserabil. erubescēs qz sis nudus: plorans qz nat⁹ sis. Murmurās qz sis natus ad laborē: nō ad honorē. Narus d̄ ml̄ere z ob hoc cū reatu. Primā vocē quā emittit̄ fetus ē: quasi ex p̄ p̄betans sc̄dm̄ Aug. de ciuitate dei. te in valle lacrimarū ingressum. Breui viuens temp̄e. z ideo semp̄ cum metu. Et ipsa quoqz breuitas incerta est. Replet ml̄t̄ miseris. Et vere ml̄t̄. quia corporis z anime sumt. Cui enī dies etus laboribz z crūmis pleni sunt. v̄t dicitur Ecclesiastes. ij. Quid enī calamitare vacat. nascente in peccato z fragili corpe mēte sterili. repletus in corpe peccatis z infirmitatibz necessitatibz innūct̄. In aīa p̄o repletus igrantia. p̄cupiscētia. malicia. Demū nunq̄ in eodē statu p̄manet. Alteratus etate substātia. honorē moribz. affectu z nunq̄ quietescere valens. Respiciēdo igit quid in natura es. ad magnā hūiliationē te indit̄a cet cōsideratio hec. Uez z rationalitas q̄ ad quidditatem homīs p̄tinet respecta te subleuabit a deiectiōe ratiōis humilitatiōis. Respice sc̄do qd̄ sis in p̄sona. i. cui⁹ conditiōis. si v̄ez laicus. clericus. religiosus vel p̄larus. Nam si laicus v̄t dicit̄ Hiero. xij. q. i. c. Duo sunt. z iēt his temporalia possidere. Sed non nisi ad vsum. i. nō ad abusum. His concessum est v̄rorem ducere terrā colere. inter virum z v̄iz iudicare. oblatiōes sup̄ altaria ponere decimas reddere. Et ita saluari poterūt si vicia bñfaciēdo vitauerit. Respice q̄ si in tali statu es qz p̄ficiētia tua fm̄ hec rectificet. O. si clericus es interceptare nomē tuum v̄t coner̄ esse qd̄ dicit̄. Cleros enī grece. latine fors interceptat. qz scz ip̄se clericus est pars dñi: z dñm suam partē habet. Ut aūt dicit̄ Ambrosius d̄ fuga seculi. Qui portio deus. nihil curare debet nisi deuz ne alterius impediāt necessitatis mūere. id est sollicitudis occupatiōne. Nec est enim natura sacerdotis fuga abdicariō abneget: qui deo seruire gestit. xij. q. i. Cui portio. Illud i. Job. quoz eos obseruare oportet quod ait ap̄stol⁹. Ab oi

Titulus Tertius

maris et terre. Frequenter enim in naufragijs vel infirmitatibus constituti recomendantes se Petro, paulo, Jobani vel Laurentio, nullum inde reportarunt leuamen. Exinde recomendantes se beato Dnico vel beato Cyriaco vel be. Erasmo vel alijs qui extimant inferiores apostolis, subito picula euasere. Ad propterea contingere creditur, quod vult gloriosus deus etiam minimos sanctos exaltari: et ab hominibus venerari, dum magna beneficia ipsi mediis se precepisse cognoscunt. Vel hanc potest precedere: quod aliqui quis cum maiori affectu et deuotione oculos misericorditer ad auxilium postulanduz ab aliquo sancto, et si maiori quam faciat oratione dirigendo ad sanctos maiores oratio autem quanto affectuosi fuerit, tanto efficacius exaudiri communitur. Respicite tertio quod oratio ipsa fiat fiducialiter. Unde subdit psalmista. Unde veniet auxilium mihi. Et hoc est quod Jacobus ait in canonica. c. i. Postulet autem in fide, id est cum fiducia nihil desitans. Et certe cum habebim? sperandi auxilium a sanctis cum sint fratres nostri. Sciunt enim necessitates nostras et miseras: propterea cum eos invocamus: exoptantes nobis bona. Neque enim caritas in eis deficit, quam in via habuerit ad primos. Sed in eis ad summum perfectioris deuenit. Cum igitur in mundo peruersantes cum magis affectu laborarent in tuberculis aliorum miseris, multo magis credendum est, nunc nobis velle suffragari in illis in quibus deo beneplacitum esse cognoscunt. Sed et posse subest eis cum voluerint. Neque enim beati essent si aliquid vellent quod obtinere non possent. Et cum pro merita Abraham, Isaac et Jacob et dauid dominus deus multa mala et flagella remoueret a populo suo antiquo, et multa bona concesserit, ut patet ex pentateucon et libri Regum, qui tamen patres nec dum ad gloriam intrauerat: sed in limbo decubebantur: quanto magis credendum est propter merita apostolorum martyrum et confessorum ac sacrarum virginum, et permaxime virginis matris Marie gloriosissime: qui sunt in gloria et fruitione beatissima: eos qui versant in mundo multipliciter adiuuari corpore et in anima spiritualibus et temporalibus sicut patet per exempla beati Dominici, beati Bartholomei: et aliorum sanctorum.

Quarto respice infra. §. III

Quo respicienda sunt supplicia.

In inferno tres sunt status animarum.

Ephe. 2.

Ps. 90.

scilicet ad supplicia ut caueant. Unde Esa. li. dicit. Leuate in celum oculos vestros et videte sub terra deorsum, id est non solum celestia sed et inferna respiciatis. sub terra enim infernus est. Respicendo autem illuc tria genera seu tres status reperies animarum. Et ex primo cognoscere poteris maxime tibi coelestem gratiam. Et secundo precipue tibi remouendam negligenciam. Et tertio sume tibi cauedam impenitentiam. Respicite igitur primum statum, et hi sunt pueri siue puellae mortui sine baptismo, post euangelium divulgatum, vel remedio alio contra originale ordinatum in veteri testamento. Et hi quibus pena sensibili careant: gloria tamen beatissime visionis in perpetuum priuatur, et quibus mirum videatur esse durum eos peruari tanta felicitate glorie supne sine aliqua culpa ab eis est missa, nulla tamen eis sit iniuria iniusticia. Et contracto enim originali peccato nascimur omnes filij ire: et debitores mortis esse. Quod si sine ulla meritis tuis placuit piissimo deo sequstrare a massa peccatorum: et ad remedium contra debitam mortem te perducere, non habes hic certe quod contra deum queruleris. Sed vnde de tua liberatione magis quam illoz ammireris: et ipsum affectuose venereris. Respicite ad secundum statum, scilicet eorum qui sunt in purgatorio, et ibi secundum psalmistam. Oculis tuis considerabis et retributorem peccatorum videbis. Quia enim deus delictum omnino sine vltione non paritur, ut dicit Gregorius, de pe. dist. i. Sic etiam quantumcumque minimum sit, quod negligenter fuerit illi in mundo degentes ad purgandum venialia: et ad satis faciendum pro criminalibus, ideo ibi torquentur maxime pena: et que a nobis leuissima vel nulla extimantur deli-

cta ibi acerrime puniuntur, sicut patet in vltis fratribus: propterea de quodam religioso qui ob hoc quod accesserat ad se balneandum ob quamdam recreationem in aqua ibi suffocatus: ubi apparuit defunctus cum brachijs et cruribus exstis: dicens se acerrime cruciari, et precipue propter illam delictam rationem balneandi, et propter hoc apparuerat cum exustione brachiorum et crurum. Sed qui deum timet: nihil negligit. Et eos vult eorum scire qui debet facere ad sui salutem et purgationem plenam. Si tamen perfectum dei timorem habeat: non solum initialis sed etiam finalis. Respicite tertio ad statum damnatorum. Quia enim ipsi noluerunt oculos aperire ad cognoscendas culpas, et lacrimis diluendas, nunc sine scutu eos agunt in tormentis. Sicut legitur de diuitibus epulone in inferno sepulto, quod eleuas oculos tuos cum es in tormentis: et videris abraham a longe et lazaram in sinu eius. Lu. xvi. Et videris etiam per psalmistam. Ipsi videntes sic, scilicet damnati: admirati sunt, cum videris bati sunt, comoti sunt, tremor apprehendit eos, ibi dolores et parturientis in spiritu vehemeter concretes naues tharsis. Et loquitur de regibus, i. patribus: qui secundum terram se regunt et habitant in lateribus aquiloidis: ubi est frigus in eternum, et significat iniquitatem: que frigidam facit animam delicti amore. Ubi tria nota.

Primo pene multipliciter ibi. Ipsi videntes. Secundo multipliciter acerbiter ibi. Dolores et parturientis.

Tertio acerbiter butusmodi causalitates ibi. In spiritu vehemeter.

Videntes ergo damnati sic, scilicet sicut vidit ille diues in inferno gloriam et requiem fratrum admirati sunt dicentes: et refert sapiens Sap. v. Di sunt quos aliquando habuimus in derisum et in similitudinem in propter. Nos insensati vitam illoz extimabam? insania et finem illoz sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei. Ipsi videntes scilicet: ubi in mundo erant in honore: diuitibus et delicis, et tunc sunt in tanta miseria ut deficiat eis aqua gutta. Admirati sunt dicentes, quid nobis profuit supbia: aut quid diuitiarum iactantia protulit nobis, transierit illa tanquam umbra, et inde conturbati sunt contra deum qui habet potestatem super plagam, scilicet ignis quo cruciantur dolentes cum, et propter turbationem linguas suas commouentes cum blasphemant, ut dicitur Apocalyp. xvi. Turbati contra sanctos adeo ut desideret mortem, i. sui adhibitionem considerantes melius eis esse non esse quam male esse, si mors fugit ab eis: quod deficere non possunt a male esse. Turbati et contra eos cum quibus vel per quos male egerint tanquam occasiones eorum pene. Comoti etiam sunt a demonibus qui eos cruciant, quod non dant eis requiem die ac nocte, ut dicitur Diere. v. Et qui plebs habent quod dicit Esa. xlvij. super te sterne cinerem, et opimetum tuum erunt vermes. Inca scilicet inderis remurmuratio a malo: et vermes stimuloz sunt propter penam quam sentiunt non autem propter dei offensam. Et vltima hec. Tremor apprehendit eos timores adhuc peiora pati, et precipue in receptio corporum suorum. Ubi cruciatur eis augel et in presentatione sui in finali iudicio, propter quod dicit Esa. xxxij. possedit tremor hypocritas. Respicite huiusmodi multipliciter pene acerbiter, cum dicitur ibi, in presentatione, dolores et parturientis: qui maxime sunt quasi mortales, putantur magni dolores clamoribus ostendunt. Magni enim clamor magni dolores indicat. Neque enim aliqua similitudo posset induci ad declarandum acerbiter illius doloris, omnia enim genera tormentorum huiusmodi vite etiam si possent reperiri in vno hoste essent quasi ludus et solacium respectu illius pene. Propter quod dicit Esa. xxxij. Quis habitare poterit de vobis cum igne deo uozante. Aut quis de vobis habitare poterit cum ardore sempiternis, quasi di. Intolerabile erit: et tamen in habitare oportebit peccatores. Et deuotus dicitur ignis ille, propter ablationem doloris torius bonis. Et sempiternus dicitur

Titulus Tertius

propheta vidit in alia visione aqua egredientē a latere dextro. et om̄s ad quos p̄uenit aqua ista salui facti sunt Ezech. xlvij. Que aqua significat gr̄am virtuosē cōuersationis p̄cedentē a p̄gregatōe sc̄oz designatā p̄ latus dextrū. ideo respice ad dexterā vitam. sc̄z sanctorū vt im̄iteris. Unde Job. Respiciet sc̄z hō homines et dicit. Peccauit et vere deliquit: et vt erā dignus nō recepi. xxxij. c.

Respice igit̄ primo q̄ sancti et p̄maxie caput eoz x̄ps. habent in se hūanitatē in verbis et opibz suis cōpatiēdo alioz miseris. Vñ dicit apl̄s ad Thyrū. Apparuit benignitas et hūanitas saluatoris nostri dei. v̄s in recipiēdo peccōes nō abiciēdo paupes. flēdo cū flētibz. subueniēdo infirmantibz et hm̄i. Et vt d̄r Sap. xij. Docuisti p̄lm̄ tuū p̄ talia opa. q̄m̄ opoz iustū esse et hūanum. Vñ dicit Job in dicta auctoritate. Respiciet homines. Homo aut̄ dicit ab hūanitate. id est videbit iustos esse hūanos. Secūdo h̄nt puritatē nam et de minimis q̄ peccata nō reputant sibi p̄scientiā faciunt. Vñ et Aug. in li. p̄fess. publice fateat̄ se peccasse in aspectu araneaz capientū muscas in telis suis. et canē infēntem lepore. Et cū puer erat n̄ libēter irer ad scholas seu disceret nisi ex metu verbez et hm̄i. De beato Hiero. narrat Eusebius minima peccā: vt verba ociosa amarissime deslebat tanq̄ scelera. Similr et in p̄ma collatōe abbat̄is moysi dicit q̄ aīa sancta et p̄fecta etiā leuissimas cogitatioēs peccōz. in puncto tangētes reputat q̄ si vt maḡnā fornicationē timēdo ne d̄s deserat eam. Et iō dicit Job q̄ aspiciens homines. i. sanctos dicit. peccauit. hoc ē considerādo q̄ de minimis illi nō faciūt p̄scientiā non se excusant sed accusant de suis sceleribz dicendo peccauit. Tertio h̄nt sancti multā aduersitatē. Ego enim ait d̄ns Apoc. iij. q̄s amo arguo et castigo. Et Judith. vij. om̄es qui deo placuerūt ab initio p̄ multas tribulatioēs transferūt fideles. Qd̄ maxime fuit impletū in x̄po discurrendo p̄ eius vitā et mortē. Et ideo vt ait apl̄s Deb. xij. Aspiciētes i actorē fidei et p̄sumarōe Jhm̄: q̄ sustinuit crucē p̄fusiōe p̄cepta. Et iō vt dicit Job q̄ hoc aspiciendo dicit homines vt erā digni nō recepi. Nam si in nocētes et iusti tanta p̄pessi sunt. nihil est qd̄ recepi aduersum respectu eorum que merui.

Respice octauo a s̄. §. VIII

Quomō respicienda s̄ p̄ra uoz gesta

nistris p̄ra uoz gesta. vt tua opa p̄fundant. In sinistra enī parte mali collocandi sunt in iudicio. q̄ sinistra in p̄tentionē habuerūt et sinistra opa fecerūt. Noz p̄sideratio p̄fusiōe inducit nō modicā fuis dei. Prop̄ qd̄ d̄r Esaie. xlvij. Erubescet sydon aīa mare. Mare signat vitam et cōuersationē peccōr̄ et mūdā. Esa. lvij. Cor im̄p̄ij quasi mare feruens. Sydon aut̄ ciuitas insula maris significat p̄uersatōes religiosoz et sp̄ualit̄z qui sunt separati a mūdo. Q̄ mare dicit sydoni vt erubescat sicut fm̄ Greg. q̄ vita secular̄ inducit p̄fusiōe vite sp̄ituali et p̄sideratōe sue actōis. Et b̄ triplr. Primo p̄siderando q̄ntū laborant tempalia p̄gregādo et mala operando. Unde Hiero. ix. d̄r. vt iniq̄ agerēt laborauerunt. Et sapie. v. dicit̄ ipsi reprobati. Lassati sum̄. in via. iniquitat̄ ambulauim̄ vias difficiles. Vñ in vitas parz legit̄ q̄ cum pelagia publica meretriz p̄geret ad ecclēsiā in Alexandria vbi erant multi ep̄l̄ cōgregati vn̄ ex eis sanctissim̄ s̄p̄e intuitus est eaz. admirās de ornatu eius et studio adhibito ad capiēdas animas. Et de mū conuersus ad alios ep̄os dixit cum mult̄ lacrimis Ista meretriz p̄fundit et condēnat nos Non enī tempe vite mee ego habui tantā diligentiam ad placēdum deo quantā ista habuit diligentiam et sollicitudinē ad placēdū mūdo. Demū orōe ei p̄uersa est ad fidē et p̄nitē. Magnā erubescētā d̄z bre homo q̄ plus faciat pro

mundo et dānatōe eius q̄ p̄ deo et saluatōe sua. Vñ apl̄s ad Ro. vi. Humanū dico et c̄. Sicut exhibuisti mēbra vestra s̄uire iniquitati ad iniquitatē. ita nunc exhibete ea seruire iusticie i sanctificationē. id est nō min̄ laborate pro deo q̄ feceritis p̄ mūdo. Secōdo vita mūdatiōis p̄fundit vitā sp̄ualit̄ inq̄ntū sunt sollicitioēs ad inquirēdū diūsos modos agēdi diuitias et cautiōes ad vitandū damna tempalia q̄ sp̄uales circa sp̄ualia. Vñ x̄ps Luce. v. Filij hui⁹ seculi prudentiores filijs lucis in sua generatiōe sunt. Tertio q̄ magis dolent de damnis mūdi q̄ multi boni de dānis anime. Qui enī amittit subiam vel aliquē p̄sanguineū. dolere aliq̄n vsq̄ ad mortē: sicut experientia docet. S̄z p̄ dāna aīe et amissioēs gl̄ie vix pot̄ q̄s dolere et vnā lacrimam ab oculis extorq̄re. S̄z vt dicit Auḡ. Sc̄iar se culpabilē reū q̄ deflet dāna amici v̄l x̄pis. i. p̄palia et peccā cōmissa amoris dei. Deduc̄ q̄ quasi torentē lacrimas: et nō queat pupilla oculi tui. Trenz. ij.

Caplm̄. vij. De ratione superior et inferiori.

Sciendū q̄ ratio et intellectus in homie possunt esse diuersi potentes fm̄ be. Tho. in p̄ma pre. q. lxxij. art. vij.

Et hoc manifeste cognoscit si vtriusq̄ p̄sideret̄. Intellectus enī est simplr veritatē intelligibilē apprehendere. Ratiocinari aut̄ est p̄cedere de vno intellectu ad veritatē intelligibilē cognoscendā. Et q̄ angeli perfecte possidēt fm̄ modū sue nature cognitiōem intelligibilis veritatis. nō h̄nt necesse p̄cedere de vno in aliud. s̄ simpliciter et absq̄ discursu veritatē rei apprehendūt. Et dicunt̄ intelligentie seu intellectuales. homines s̄o ad intelligibilē veritatē cognoscendā pueniūt p̄cedendo de vno in aliud. Et iō homines rōnabiles dicunt̄. Vñ pars q̄ ratiocinari cōpat̄ ad intelligere: sicut mouere ad dēre: vt sicut acq̄rere ad h̄re. quoz vnū est p̄fectū et aliud imperfectū. Manifestū est aut̄ q̄ quiescere et moueri etiā ducunt ad diuersas potētias. sed ad vnā et eandē etiā in rebz materialibz. q̄ p̄ eandē materiā aliqd̄ mouetur ad locū et quiescit in loco. multo igit̄ maḡ p̄ eandē potentiam intelligim̄ et ratiocinamur. Auḡ. etiā dicit sup̄ Beneficim ad lram q̄ illud q̄ hō irrōnabilibz aīalibz antecedit est ratio v̄l mēs v̄l intelligentia. vel si q̄ aliqd̄ alio vocabulo cōmodi appellet̄. Et sic pars q̄ ratio et mens sunt vna potētia realr sed differunt rōne. Item nota q̄ intelligentia nō est alia potentia ab intellectu. p̄ hoc declaratiōe dicit be. Tho. vbi. s̄. q̄ hoc nomine intelligentia p̄p̄e significat ip̄m actū intellectū q̄ est intelligere. Vñ in q̄busdā libz de arabico translatis vocant̄. forte potētiam quas nos angelos dicim̄ intelligentie vocant̄. In libz propter hoc q̄ hui⁹ substantie semp̄ actu intelligūt̄ seu bus tñ de greco translatis: dicunt̄ angeli intellectus et mentes. Sic q̄ intelligentia ab intellectu nō distinguit̄ sicut potentia a potētia: sed sic actus a potentia. Inuenit̄ talis diuisio etiā a p̄his. Quoz enī ponit̄ q̄ntoz in intellectu. s̄ intellectū agentē. intellectū possibilem. intellectū cū in habitu. intellectū in actu et adeptū: quoz q̄ntoz intellectus agens et intellectus possibilis sunt diuersi potētie. sicut et in om̄ibz alia est potētia actiua et alia passiva. Alia vero tria distinguunt̄ fm̄ tres stat̄ intellectus possibilis. qui q̄ntoz est in potentia tñ. et sic d̄z possibile. Quādoq̄ est in actu p̄mo: id est sciētia. et sic d̄z intellectus in habitu. Quoz aut̄ in actu. sc̄do qui est considerare. et sic dicit̄ intellectus in actu siue intellectus adeptus. Nec obstat q̄ i li. de sp̄u et aīa dicit̄ q̄ cū ab inferiori ab superiora ascendere volum̄ sus occurrit nob̄ sensus: et deinde imaginatio: et postea ratio. postea intellectus. et

Titulus Tertius

Et sic voluntas eius deordinat per falsum et inordinatum iudicium rationis superioris. Similiter in ratione inferiori potest esse peccatum. cum videlicet voluntas deordinat ex falso iudicio vel falsa estimacione ratione spiritualium et creaturarum. Sic verbi gratia. Si quis post deliberationem iudicet omnem delectationem esse plequendam et considerans fornicationem esse delectabilem. adducat eam esse plequendam tunc est peccatum in ratione inferiori. Secunda conclusio est quod in ratione superiori potest esse peccatum mortale et veniale. Habet enim ratio duplicem actum. scilicet subitum et deliberatum. et quantum ad actum subitum non est ibi mortale. Et ratio huius est. quod contingit huius ex surreptione mentis ante iudicium rationis. verbi gratia apprehendit aliquis subito per rationem aliquid esse tanquam impossibile circa fidem vel deum esse eternum vel esse trinum et unum. tunc si antequam ratio advertat hoc esse contra mandatum dei. dicat deum non esse trinum et unum. non est mortale sed veniale. Quantum vero ad actum secundum rationis. scilicet deliberatum potest esse in ratione superiori et mortale et veniale. Nam postquam per deliberationem rationis precepit aliquid esse preceptum dei. puta quod credatur deum esse trinum et unum si discernedo discedat ab hoc precepto erit mortale. Sed si ratio superior post deliberationem quia precepit quod occurrit agendum non esse contra legem dei sed preter. est veniale peccatum sicut verbum ociosum et homini erit tunc in ratione superiori est veniale. Et hoc nisi illud quod est se est veniale. deliberate patens esset facere. etiam si esset contra preceptum. Nam tunc tale facere vel ad homini consentire erit mortale. Tertia conclusio est quod in ratione inferiori quantum est mortale quantum est veniale. Ratio huius est. quod est inferior ratio circa inferiora non habet nisi actum deliberatum. Si quis consentit id quod est veniale ex genere. puta mendacium iocosum et homini erit veniale. Sed si consentiat in id quod ex suo genere est mortale. ut in furtum rapinam. usuram et homini. erit mortale. Raynerius post Thomam in 4. sententiarum. Et nota quod ligatio rationis potest causari ex quibus. Primo ex naturam. sic illi qui nascuntur amentes. et per totam vitam nunquam habuerunt lucida intervalla. Et tales quicquid operentur de genere bonorum vel bonorum non impuratur eis ad meritum vel demeritum huius ratio est quod sicut non sunt corporis rationis. ita nec habent usum proprie voluntatis. et his potest dari baptismus et similiter. sed non alia sacramenta et crisma. Ligata secundo ratio ex infirmitate superveniente et furia. amencia frenesi et homini. Et si talis infirmitas impediatur iudicium rationis semper omne tempus. ita quod nunquam habeat lucida intervalla. Si ipsa accidit infirmitas sine ulla culpa sua procedit. tunc excusatur omnino in his que facit de genere malorum. etiam et a pena equali. arg. ad hoc. xv. q. 3. aliquos. Sed si non impedit infirmitas iudicium rationis semper omne tempus quin habeat lucida intervalla non excusatur. imo graviter in culpa in malis si in illa infirmitate incidit ex culpa sua. sed si sine culpa sua tunc excusatur. Tertio causatur ligatio rationis ex dormitione. et ideo quicquid accidat in somno sine pollutio siue aliquid aliud de se non est peccatum. Ratio huius est. quod ibi est ligatum iudicium rationis et arbitrium voluntatis. ex quibus peccat homo et meretur de hoc plene infra in tertia parte. Contingit quarto ligatio rationis ex turbatione seu stupore. sicut fuit in Loth quando turbatus de sedere sodo mitas quod perpetrare volebat in hospites suos. voluit flagitium flagitio commutare. offerendo filias commitioni. ne illi paterent iniuria. Ut patet Beatus. xix. Ubi notandum quod in Loth fuit duplex voluntas. Una ratio vel deliberationis qua voluit hospites ab iniuria liberare. et hoc est commendanda et imitanda. Alia fuit ex turbatione et surreptione. quia filias crimini voluit exponere. et hoc est aliqualiter excusanda. sed non imitanda. Et quia in Loth fuit turbatio insensualitate non in ratione deliberata. sed subditus motus fuit in eo. ideo peccatum fuit veniale. Aliqui tamen dicunt quod peccavit mortaliter. Quinto contingit

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

Ligatio rationis causatur ex quibus.

gatio ex ebrietate. Et si ebrietas accidat ex excessu et luxuriosa potatione vel adueter. est ibi et pena et culpa et causa culpe que in ebrietate committitur. Sic accidit. Loth quando inebriatus fuit a filiis suis. Beatus. xix. Raynerius. Beatus post Thomam in summa.

Sinderesis non est potentia sine sed quidam habitus. Circa quam tria possunt considerari. scilicet. Quidditas. Impeccabilitas. et inextinguibilitas. Et quantum ad primam scilicet quod sinderesis est quidam conaturalis habitus siue amarus malo. murmuratio contra peccatum et inclinatio ad bonum. Quod autem in nobis sit istud lumen. scilicet sinderesis probatur sic. Sicut enim in anima nostra est aliquis habitus vel aliquid lumen respectu cognoscibilium. que habitus vocamus intellectum principiorum. scilicet lumen intellectus agens. ita in anima nostra est quidam habitus naturalis siue quoddam lumen naturale principiorum operabilium. que sunt universalia principia iuris naturalis. quod lumen vocamus sinderesim. quod omni malo resistit. et omni bono consentit. In Aug. in libro de baptismo puulorum diffiniens sinderesim dicitur. Sinderesis est lumen innatum et anime concreatum quo rigimur et movemur ad faciendum ea que gerunt ad iustificationem culpe et peccati. et ad eptionem glorie. Dicitur habitus appellatur naturale iudiciorum. Ita quod sinderesis. Delibere et naturale lumen rationis quo resistimus omni malo. et assentimus naturali omni bono. Pro cuius declaratione sciendum quod ratio anime habet tria facere. scilicet cognoscere. Delibere et dicere. Primo enim est cognitiva operabilium. Et talis ratio non est sinderesis. Cuius ratio est. quod in cogitatione boni vel mali ut sic non consistit meritum vel demeritum. In sinderesi autem sic. Secundo modo ratio est deliberativa operabilium. et talis etiam ratio non dicitur sinderesis. Cuius ratio est. Quia secundum cognitionem deliberativam contingit peccare. Sinderesis autem peccare non potest. Tertio modo ratio est iudicativa operabilium. et hoc duobus modis. videlicet operabilium vel ad mores non spectant et talis ratio non est sinderesis vel creditibilium aut operabilium que pertinent ad bonos mores. et tale lumen naturale rationis dicitur sinderesis. Item nota quod licet sinderesis naturaliter inclinatur ad bonum non tamen operatur meritum ex puris naturalibus sine gratia dei. Item liberum arbitrium non est idem quod sinderesis. quia liberum arbitrium habet iudicium de particulari operabili. Sinderesis autem de operabili iudicat in universalibus. Sed nec sinderesis est idem quod scientia. quia scientia recipit errorem et perurbationem non autem sinderesis. Tamen scientia ex parte superioris semper rem reducitur ad sinderesim Thomam in 1. parte. 1. q. 1. Et in questionibus de veritate. Et aliquid dicitur in secunda parte summe Raynerius. Quantum ad secundam. scilicet imperpeccabilitatem sciendum quod sinderesis peccare non potest tripliciter. scilicet a ratione. a oppositionis operationis et imitationis. Et per rationem a ratione oppositionis operabilium. Sinderesis autem opponitur eo quod pertrahit inclinationes habet. Sed sinderesis motus semper inclinatur ad malum. ergo sinderesis semper operatur ad bonum. Secundo. scilicet a ratione naturalis operationis probatur sic. Quod naturaliter inest. semper inest. sed naturale est sinderesim quod remurmuretur et resistit peccato. quod est contrarium ad consentire peccato. ergo nunquam in malo consentit et per consequens nunquam peccat. Tertio. scilicet a ratione imitationis. sic probatur. Sinderesis respicit et imitatur superioris partem rationis sicut somes inferioris. Sed pars superior rationis peccare non potest. ergo nec sinderesis. Thomam in questionibus de veritate. Raynerius. Circa tertium. scilicet inextinguibilitatem sciendum quod sinderesis quantum ad effectum qui sunt inclinatio ad bonum et displicentia mali culpe. Cuius quantum ad

Ca. 10. De consciētia

vrum possit extingui. sciendū q̄ hec extinctio potest in
 illigū quadruplex. Primo ex pre habita lumis. z sic nō
 potest sinderis extingui. qz sicut impossibile est q̄ aīa
 p̄tē lumine intellectus agēris p̄ quod hōi specula
 bilita z opabilia inorescūt. cū sint de essentia aīe. ita im
 possibile ē q̄ aīa p̄tē lumie sinderis cū sit de natura
 ip̄ aīe. Scđo mō potest intelligi sinderis extingui ex p̄
 te organice lesionis. z hoc mō non corrūpit s̄ aliquando
 extinguit. i. interapit act̄ ei⁹ in nō hūitibz vsuz liberi ar
 bitrii. v̄l i nō hūitibz vsuz ratiōis p̄pter impedimētū pue
 nes ex lesione organoz corpaliū a quibz ratio nostra in
 dūget accipe. Tertio mō potest intelligi extingui ex pre pas
 sionis. z hō mō nō i vniuersali s̄ in p̄ticulari. act̄ sinderi
 sa respectu p̄ticulari eligibil̄ z opabilis extingui p̄t. Qđ
 p̄t q̄ vis cōcupiscētie v̄l alteri⁹ passionis. ita rōnē in p̄
 ticulari absorbet. vt in eligēdo sinderis vniuersale iudi
 cū ad actū p̄ticularē nō applicet. Quarto mō potest intell
 ligi hec extinctio ex pre circum. z sic ille q̄ hz habitū aliē
 v̄t est qđē corrūpt̄ circa principia opabiliū. nō qđēz
 in vniuersali s̄ in p̄ticulari opabili. in quārtū scz p̄t hūituz
 v̄t dep̄m̄t rōnē v̄l iudiciū applicet ad p̄ticularē opa
 bile. Et sic d̄ extingui in tali lumie sinderis. vt scz nō
 lequā in eligēdo Tho. in. q. de veritate. q. xvi. Et scien
 tū q̄ licet in bris remoueat oīs inclinatio ad maluz. nō
 tū p̄ corrariū amoueat i dānat̄ sinderis inclinās ad bo
 num. Cui⁹ ratio ē qz malū ē p̄ter naturā. z iō nihil p̄h̄
 be inclinationē ad malū a bris remouere. cū etiā somel
 acedēlīter sit in aīa. z possit extingui p̄tē excellentiā.
 vt in brā virgine. S̄z bonū z inclinatio ad bonū cōsequē
 ipam naturā. z sinderis naturalit̄ ē in aīa. Vñ natura
 monēte nō potest inclinatio ad bonū tolli etiā a dānat̄. s.
 quā ad istū actū. z naturalē inclinatioē z appetitū bo
 nū. Et aīe sinderis absoluta extincta in diabolo z dā
 nat̄. quā ad istud. s. actū boni meritoz. z displicen
 t̄ mali culpe. S̄z in collatioē ad penā non est extincta
 sinderis in diabolo z dānat̄. Vñ Esa. vlt. Vermis eoz
 nō mouet. Vermis eoz est remorsus sciētie fm Aug.
 Sed remorsus sciētie causatur ex hoc q̄ sinderis re
 mururat a malo rōnē pene. Ergo sinderis non extin
 guetur in damnatis. Dec Alexan. in. ij. p̄te summe.
 q. vij. Raynerius.

Capitulum de consciētia

Consciētia nō est proprie potentia

quia conscientia deponi potest
 potētia autē deponi nō potest. Nec est etiā ha
 bitus quā tūc nō esset vñū quid sed multa. per mltos
 mltos quā tūc nō esset vñū quid sed multa. per mltos
 aliquādo sumit p̄ potentia. Unde origenes dicit. q̄ cō
 sciētia est spiritus. correctoz z pedagogus aīe sociatus.
 Et sumit ibi spūs p̄ mente seu racione. Et sic sciētia
 dicit spūs in quāsum est qđdam dicamē mentis. quia
 etiā habitus est principitū actus. ideo nomē sciētie ar
 cur. Hicō aliqđō p̄mo habitū naturāl̄. s. sinderis. S̄z
 cōsciētia p̄tē est actus. Nec obstat qđ dicit. i. ad Ibi.
 i. de quibusdā q̄ est inquinata eoz mēs z sciētia. act̄
 tur esse in sciētia nō sit in subiecto sed sicut cognituz
 in cognitione. in quāntū. s. aliquis scit se esse inquinatuz
 Tho. in. j. parte. q. lxx. arti. xij. Habet autē oritū sciē
 tia ex naturali iudicio rōnis qđ dicit lex intellectus. z ab
 eo est deducta z derivata vt quedā p̄dusio. Verbi grā
 sit in animo vel in mēte hōis quasi quidā sillogismus
 sicut maiorē p̄miserit sinderis dicens. Omne malum
 esse vitandū. Minorē p̄o hui⁹ sillogismi assumit ratio
 superior dicens. Adulteriū esse malū. quia p̄hibitum est

a deo. Ratio vero inferior dicit adulteriū esse malū. quia
 vel est iniustū. vel quia est in honestū. Consciētia vero
 infert p̄dusionē dicens z p̄dudens ex supradictis. q̄ ad
 ulteriū est vitandū. Propterea dicit sciētia quasi con
 cludens scientia. eo q̄ sciētia racione supradictoz. scz
 sinderis. ratiōis superioris z rōnis inferioris p̄dusiones
 infert. Tho. in. ij. sententiaz. dist. xliij. Consciētia dicitur
 dicitur facies anime. iuxta illud Marb. vi. faciem tuā la
 ua. id est sciētia maculis peccoz sedatā. Et dicit sciē
 tia facies rōne diversificatiōis. quia sicut inter tot hōies
 nō est dare duas facies hōimodo siles quod mix est. ita
 nec duas sciētiās omnino siles. id est in omnibz idēz
 sentientes. Scđo racione denuciatiōis. quia sicut facies
 nunq̄ cooperit. z si omnia alia aliqñ cooperiantur. ita
 sciētia cooperit nō potest nisi libri sūt aperti. Dan. ix. Tertio
 rōne dispositionis. quia sicut fm q̄ quis est effigiat i fa
 cie. vel cōponit faciē comprehendit de dispositione interio
 ri. ita fm opa p̄uerfationis alicui⁹ cognoscat de probita
 te vel malicia. Eccl. xix. Ab occurfu faciei cognoscat sen
 satus. Est t̄m triplex facies spūalis. s. rōnalis q̄ est cō
 sciētia. Ps. Ostēde faciē tuā. nō leoninā vel vulpinā
 et hōi. Salutaris q̄ est humanitas xp̄i z conuersatio
 eius. Ps. Respice in faciē xp̄i tui. In hac sūt omnes sen
 sus. id est omnes grē congregare. Hester. xv. facies tua
 domine plena est omnīū gratiaz. Diuinalis q̄ est dei es
 sentia clara noticia. j. Coz. xij. Videbim⁹ tūc faciē ad fa
 ciē. Hāc triplicē faciē notat. Ps. ibi. exquisiuit te facies
 mea. q̄ ad primā. faciē tuā dñe requiraz. q̄ ad scđam ne
 auertas faciē tuā a me. quo ad terriā.

Circa sciētiā vidē. §. i.

da sunt tria. s. significatū. actū. z effectum. Quantum
 ad primū sciendū. q̄ cōsciētia significat applicationē
 nostre noticie seu cognitiois ad aliqñ actū particularē
 Vñ Dugo in libro scđo de aīa diffinitēs cā sic ait. Con
 sciētia est cordis sciētia. Unde dicit sciētia quasi cū
 alio sciētia. Et subdit. Eoz enim z se nouit sua sciētia et
 multa alia. Quādo enim se nouit appellatur sciētia.
 quādo preter se alia noscit appellat sciētia. Applica
 tur autē nostra noticia vel cognitio ad aliqñ actū parti
 cularē tribz modis. Primo fm q̄ cognoscimus p̄sideraz
 mus an aliquis actus sit factus vel nō. Ut cū dicit i cō
 muni vsu loquēdi. hoc nō est factū de sciētia mea. id
 est nescio vel nesciui an hoc esset factū. fm qđ dicit Ben
 lxiij. Nō est in sciētijs nr̄is quis posuerit pecuniaz in
 faccis nr̄is. vel etiā applicat sciētia vel cognitio nostra
 ad aliquod qđ sit factū fm qđ dicit Eccl. vii. Scit cen
 sciētia tua q̄ tu crebro maledixisti alijs. Scđo ap
 plicat sciētia vel cognitio nostra. vidēz an actus fact̄
 sit rectus vel nō. fm q̄ iudicamus hoc quod factum est
 esse bene factū vel nō bene factū. Tertio mō applicat
 sciētia z cognitio nostra ad aliqñ actum an sit sciendū
 vel non. fm q̄ p̄ sciētiām iudicam⁹ an aliquid sit sciē
 dum vel non sciendum.

Secundū hec potest. §. ii

considerari triplex officitū seu actus sciētie. z sic patet q̄
 cōsciētia importat triplicē actū. Primus est testificari. se
 cundus est accusare. tertius est soluere vel ligare. Pri
 mus igitur actus sciētie est testificari in p̄terito in quā bet actus
 tum sciētia p̄hibet testimoniū sicut illud in q̄ est scri
 ptum aliquid illud testificat siue bonū sit siue malum.
 Unde apls. Ro. ij. Testimoniū illis red dente cōsciētia
 eoz. Et aug. quādo deus iudex erit. alius testis q̄ con
 sciētia tua nō erit. Inter iustū iudicē z sciētiā tuam
 noli timere. nisi causam tuā. xi. q. iij. custodi. Dicit autēz
 sciētia esse testis factorz vel non factorz. in quāntū con
 siderat

Consciētia
 est facies
 anime.
 Ps. 79
 Ps. 84
 Ps. 27

Quid si
 significat
 sciētia

Consciētia
 tres ha
 bet actus

Titulus Tertius

scientia retinet illud extra quod voluntas fecit quasi volū-
tate accusans de eo. quod sibi non obedivit. Et sic conscientia
habet virtutem dicantis. Dicat enim conscientia an aliquid
sit factum vel non. Istud autem dicamē nil aliud est quam puen-
tio precepti divini ad eum qui habet conscientiam. Secundus
actus seu officium conscientie est accusare et excusare. respō-
dere et remordere de malo commissio et bono omisso. Unde
apostolus. Ro. ij. Cogitationum inter se accusantium aut defen-
dentium in die iudicii etc. Aug. quod conscientia defendit liber
est inter accusationes. Et liber sine accusatione esse non po-
test. si sola que incus adhaeret conscientia accuset. r. q. ij. in cur-
ctis. Iste actus secundus potest dici examinatio in quantum con-
scientia examinat que iam facta sunt an sine recta vel non re-
cta. an bene facta vel male facta. Et quoniam per examinationem
inveniuntur id quod factum est. discordare a conscientia a qua ex-
aminatur. dicitur conscientia remordere vel accusare. Quando
invenitur illud quod factum est. processisse secundum formam conscientie vel
conscientie dicitur conscientia defendere et excusare. Tertius actus
conscientie est ligare vel solvere. nam conscientia obligat ad pec-
catum. Quia omne illud quod fit contra conscientiam. etiam si sit bo-
num peccatum est. Unde apostolus Ro. xij. Omne quod non est ex
fide peccatum est. Super quo habet Ambrosius in glo. Omne quod
fit etiam si in se et de se sit bonum. et tamen non sit ex fide. id est con-
tra conscientiam. ut. scilicet credam esse malum. peccatum est. Et xxvj.
q. j. omnia. scilicet. dicit. Omne quod contra conscientiam est edificat
ad gehennam. ubi dicitur glo. et bene. Contra conscientiam scilicet pre-
cepti vel prohibitionis. Hoc est proprie facere contra conscientiam. id
est facere contra illud quod conscientia dicitur esse in precepto vel pro-
hibitione. facere autem aliquid quod conscientia dicitur esse veni-
ale. non est nisi veniale. nisi illud de se esset mortale. Et hoc
est facere non contra sed propter conscientiam. Et iste actus tertius
conscientie dici potest consiliatio. Nam ad conscientiam pertinet
de agendis consilium. Et cum per consilium invenitur an aliquid sit
faciendum secundum hoc conscientia dicitur instigare vel ligare. Cum
autem per consilium conscientia invenit quod non sit faciendum aliquid
quod occurrit tunc conscientia dicitur absolute vel retrahere.
Et sic conscientia habet virtutem ligaminis. in quantum
stringit voluntatem ut non possit sine nocumēto deformi-
tatis culpe in aliud tendere. quam ratio vel conscientia iudicet.
Sicut ligatus corporaliter necessitate habet consistentem
in loco ubi est ligatus. Raynerius.

Circa effectum conscientie. §. III
tria possumus considerare. scilicet defectum deviarōis. id est quod
necientia errat. modum obligatiōis. scilicet quod ligat. dicitur sum-
mationem. scilicet quod sequitur magna solatio ex conscientia si est
recta. et contra afflictio si est mala. Quantum ad primū
sciendum quod conscientia errat duobus modis. scilicet ex falsa assum-
ptione et ex falsa applicatiōe. Et primo ex falsa assumptione
puta quoniam aliquis assumit aliquid malum vel falsum tanquam
bonum vel tanquam verum. Verbi gratia. ut his qui occidebant
apostolos dicitur conscientia. quod ex hoc placerent deo. Job. i.
xvj. Venit hora in qua omnis qui interficit vos arborum
obsequium se prestare deo. vel dum sinderis dicitur
Omne prohibitum a deo esse vitandum. Conscientia autem fundas-
tur in hoc quod iuramentum sit a deo prohibitum. et ideo falso
credit illud esse vitandum cum ante permittat se mori quam iu-
ret. sicut facit hereticus. Secundo errat conscientia ex falsa
applicatiōe. sicut cum ex aliquibus verbis aliqua scientia
erronea format. Verbi gratia. ut ex hoc quod deus est sup-
oia diligendum aliquis format sibi hanc conscientiam. scilicet quod ni-
hil potest simul diligere cum eo sed tamen deum. Quedam enim conclusio-
nes sunt in quibus ita relucet prima principia operan-
dorum. quod circa ea conscientia errare non potest. Sicut deum
non esse diligendum. malum scienter esse faciendum et bonum. Et
quedam alia sunt circa que errare potest et errat. ut ex di-
ctis patet. beatus Thomas in questionibus de veritate. q. xvij. Et

Conscientia
errat duo-
bus mo-
dis.

emplum etiam potest poni de eo qui facit id quod habet spes
ciem mali licet non sit malum. existimans sibi sufficere incen-
tionem bonam quam habet non curans de scandalo primiti-
vum. Sicut faciebatur quidam in ecclesia primitiva fideles qui co-
medebant ydolarica. licet non in veneratione idoli tamē
coram simplicibus. qui inde scandalizabant illos imitan-
tes. sed in veneratione idoli quod excimabant alios facere.
Quos respōdit apostolus. r. ij. Unde Aug. Conscientia
nostra nobis necessaria est propter nos. propter vos fama
nostra non pollui. sed pollere debet in nobis. Due res sunt
conscientia et fama. Conscientia est necessaria tibi. fama
sumo tuo. Qui fidens conscientie negligit famam suam. et
delus est. r. ij. q. j. Nolo. Ad maiorem evidentiam pres-
torum. nota quod error conscientie causatur ex septem causis.

Primo ex ignorantia. ex eo enim quod ratio apprehendit
malum sub ratione boni. et bonum sub ratione mali. sequi-
tur error in conscientia et peccatum in voluntate. Et ignora-
tia quidem si sit iuris naturalis vel divini nullum excusat
habentem usum rationis. Ignorantia autem iuris canonici
vel civilis quando excusatur vel non. habet. j. q. iij. §. vlt. in
textu. et glo. Secundo error conscientie causatur ex ne-
gligentia. Sicut cum aliquis propter laborem vel alias
occupationes negligit addiscere vel ab alijs querere. et
scire illud per quod a peccato retraheretur tunc ignorantia
causatur quod quis scire teneretur propter tale negligē-
tiam est voluntaria. Unde voluntas procordans conscientie
errant. ex negligentia sciendi. ad quod tenetur. est ma-
la. Et ideo Aug. dicit. Illis omnino ignoscitur non por-
nit qui habentes a quo discerent opera non dederunt. ut
xxvij. c. si. Tertio error conscientie causatur ex nimia vel
inordinata sui benivolentia. Ex eo enim quod aliquis nimis
seipsum diligit. inclinat et precipitat conscientiam ad illud quod
appetit. et sic eam a sua rectitudine facit deviare. Unde
seneca. Perit omne iudicium cum res transierit in affectum.
Talis conscientia diligentis nimis seipsum est nimis larga
et ideo cavenda. quod facit hominem presumptuosum dicens
malum esse bonum. saluare damnandum. Quarto error con-
scientie causatur ex cordis pusillanimitate. quia quis tunc
non timenda secundum rectum iudicium rationis. ultra illud per-
illuc trepidaverit timore ubi non erat timor. id est causa
rationabilis timendi. et talis conscientia eo nimis stricta. et
ut dicit Hostiensis. Magis scrupulosa est et erronea quam theo-
logica. et ideo vitanda. quia multum periculosa. Nam facit
bono malum. de vestuca trabem. id est de levi peccato grave
generat desperationem. damnat saluandum. Unde depor-
nenda est ad consilium alterius. Quinto error conscien-
tie causatur ex superbia. scilicet quando quis non humiliat intel-
lectum suum ut velit melioribus prudentioribus superioribus
credere. Nam conscientiam in differentibus tenetur secundum prescri-
ptionem prelati formare. Quoniam enim in his que sunt pre-
cepta vel prohibita a deo. conscientia recta plus obligat quam pre-
ceptum superioris eo quod obligat virtute precepti divini recta
est maior precepto prelati. Unde in talibus conscientia recta
est iudex immediate sub deo. ita quod nullum habet iudicium su-
pra se aliud a deo. In indifferentibus tamen preceptis prela-
ti plus obligat quam conscientia et sic conscientia subditi hu-
iusmodi non solum deum sed etiam prelatum habet supra se. et
ideo secundum discretionem prelati formari debet. Nam subditio non
habet iudicare de precepto prelati. sed de impletione precepti.
que ad seipsum spectant. Dec. Tho. in questionibus de veri-
tate. Unde seculares sequi debent sententiam prelatorum in
his que ad cathedram spectant. Iuxta illud Math. xxij.
Quocumque dixerint vobis facite. Religiosi tenent sequi
sententiam prelatorum vel mandatorum eorum in his que non sunt
contra deum vel contra regulam vel contra constitutiones vel con-
tra ordinationes capituli generalis. Cavere tamen debent
prelati ne indiscrete precipiant propter periculum conscientiarum

Ca. 10. De conscientia

subditoz. Alexan. scda parte summe. Argumentū ad hoc. q. ij. Si is qui p̄st. r. c. quid ergo miz. Sexto causat ex p̄scientie perplexitate. id est ex quadā dubie- tate ex qua quicquid fiat sequit inevitabilitas vel neces- sitas peccandi puta cū videt se quis inter duo opabilia positum. quoz alterum oportet agere. r. quodcūqz fece- rit impossibile est nō peccare. Sup quo dicit ex cōci. cor- lerano. Duo mala licet caurissime sint p̄caueda. tñ si pe- nali necessitas vnam ex his perpetrare compulerit. id debemus resolvere quod minori nequ noscitur obliga- re. v̄stin. r. ij. c. s. Sed hec perplexitas quantū ad rem nihil est vt dicit ibi glo. sumaria. Nec est vez q̄ aliquis possit esse p̄plexus inter duo mala. sed hoc procedere po- test ex frustra opinioe ipsius r̄rronea p̄scientia. vel ex p̄- sumptione alicui⁹. in quo vult manere firmus. puta ius- taur alicui⁹ occidere hominē format sibi p̄scientiā licet erronea q̄ si nō occidit periturus. si occidit homicida est. Et sic est perplexus ex fatua eximinatione. Nā et nō occi- dendo p̄ritus nō est. Et fm hāc perplexitatē dicit in il- lo capitulo. q̄ minus malū eligendū est. Item tenet qui libet cōmunicare in pascare. Aliquis habens odiū non vult cōmunicare. et hoc p̄supposito est perplexus. quia si cōmunicat sū odio peccat mortaliter. et si nō cōmunicat est perplexus simpliciter. Septimo causat error con- scientie ex humilitate et cordis puritate. Unde Grego. Bonaz mentū est ibi culpas agnoscere vbi culpa non est. v̄stin. v. ad eius. Vbi dicit glo. Agnoscere id est tū- mere. Nō autē debet quis se culpabile dicere vbi nō est nisi eximinationē. quia hoc p̄neret ad imēdaciū r̄ yro- niam. In primis sex modis error p̄scientie semp est r̄p̄- bēnsibilis. r. voluntas sequens conscientiā errantē sem- per mala. Septimo autē modo est laudabilis. Cuius ratio est. quia ad bonitatē mentis pertinet. vt homo ad iusticie perfectionē tendat. et ideo in culpā reputat. nō solum si deficiat a cōmuni iusticia quod vere est culpa. sed etiam si deficiat a perfectione iusticie quod quando- q̄ culpa non est.

Quantū ad scdm. §. III.

videlicet modū obligationis. sc̄ quo modo conscientia si- gnat. Mora q̄ p̄scientia nō obligat in virtute propria. sed in virtute p̄cepti diuini. Quod patz quia non dicitur aliquid esse faciendū vel nō faciendū hac ratione. qz sibi videtur vel nō videt. Sed sub hac ratioe quia est a deo p̄ceptū vel prohibitiū. vt dicit beatus Tho. in scdo sen- tentiar. dist. xxxix. Nullus autē ligat per p̄ceptū ali- quod nisi mediante scientia vel noticia illius p̄cepti. Et ideo ille qui nō est capax noticiae p̄cepti. nō ligatur p̄ceptū. Nec aliquis ignorās p̄ceptū dei ligatur ad p̄ceptū faciendū nisi quatinus tenet scire p̄ceptum. Si autē nō tenet scire nec fat. nullo modo ex p̄cepto li- gatur. Tenetur autē scire quilibet habens vsum ratiois p̄cepta dei. nec excusatur nō faciendū illud ex ignoran- tia. Et sic cadē virtus est qua p̄ceptū ligat. et qua con- scientia ligat. cū p̄ceptū nō liget nisi in virtute scientie vel noticiae. Nec scientia vel noticia p̄cepti ligaret nisi p̄- p̄ntia p̄cepti. Unde cū conscientia nil aliud sit q̄ ap- p̄ntia scientie vel noticiae ad actum. cōstat qz conscientia videtur ligare in virtute diuini p̄cepti. Ido si aliquid ap- prehendat a dictamine rationis vt directe cadens sub p̄cepto. mortaliter peccat et omittens illud qz conscientia dicit. etiā si de se sit veniale. Si autē non apprehen- dat vt directe cadens sub p̄cepto. vel prohibitione. tūc non fit cōtra conscientiā. sed p̄ter conscientiā. et ita non peccat mortaliter sed venialiter. vel etiam nullo mō. Si- cut quando conscientia dicit alicui⁹ qz bonū est facere ali-

quod opus consilij si non faciat non peccat. quia nō ap- prehendit illud vt bonū debitū r̄ necessariū ad salutem Grego. Vbi consiliū datur offerentis est arbitriū. Vbi p̄ceptum necessitas seruientis. r. ij. q. j. Quod p̄cipit Et sic aliud est facere cōtra conscientiā quod est mortis le semp. Aliud p̄ter conscientiam quod est veniale vel nullū. Ligare autē dicit p̄scientia nō quidē per mor- dum coactionis. quia cū voluntas sit libera r̄ iij plus domina a nullo cogi potest. Ambro. Nemo nostrū tene- tur ad culpā nisi p̄tia voluntate deflexerit. r. v. q. j. non est. Nec ligat etiā conscientia per modū p̄ncipalis acro- nis. sic enī ligat deus p̄ceptis sicut iudex p̄cepit. Sed ligatur per modū suppositionis seu conditionis. s. per mo- dum cōsecutionis alicuius finis puta nisi faciat hoc qz conscientia dicit qz consequet finē suū. id est salutem. Ligat etiā per modū instrumentalis agētis sicut p̄cepto. qui vclut instrumentū iudicis p̄ceptū iudicis ad nos- ticiam hominis deducit. r. si p̄ceptū iudicis vel regis nō p̄ntiret ad populū nisi aliquo p̄cone vel p̄ncipe mediante. tunc si p̄cepto vel p̄ncipe diceret. hoc est p̄cep- tum a rege et est verū. tunc omis dicitū illius obligaret Et hoc modo ligat recta p̄scientia. Si vero p̄cepto vel p̄- ceptis diceret hoc esse p̄ceptum a rege q̄uis nō esset vez dicitū suū. obligaret vt p̄ceptū regis ita vt p̄tempores penā mererent. r. hoc modo facit r̄ ligat erronea cōscien- tia. Unde conscientiā ligare voluntatem nil aliud est qz- astringere voluntatem vt nō possit aliō sine peccato sa- cere vel omittere qz conscientia sibi dicitur. Sicut ligatus corporaliter non pot ad aliū locum ire nisi soluat. Sed potest homo r̄ debet erroneā p̄scientiam deponere. Si- cut intentionē p̄auā. r. deposita nō peccabit illd facien- do. b. Tho. in. ij. dist. xxxix. Licet autē vtraqz cōscien- tia. s. recta r̄ erronea liger ipsa durante. ita qz contrarius faciens peccat. Aliter tamē ligat recta conscientia qz erro- nea. Nam recta ligat absolute r̄ in omnē euentū r̄ semp nec deponi potest. Sicut si quis faciat sibi conscientiaz de adulterio que conscientia vtraqz recta est hāc depones- re nō potest. s. sine peccato. qz deponēdo erraret r̄ grauiter peccaret. Sed p̄scientia erronea nō ligat nisi fm qd et sub conditione. qz nō obligat nisi inquantū conscien- tia erronea credit esse recta. sed ea deposita qd fieri debz nō amplius ligat bea. Tho. in. ij. sententiar. dist. xxxix.

Item conscientia recta in his que sunt p̄cepta vel p̄bi- bita a deo plus obligat r̄ ligat qz p̄ceptum prelati. quia p̄ceptū dei in cui⁹ virtute ligat conscientia maius est p̄- cepto prelati. In indifferentibz p̄o plus obligat p̄ceptū prelati qz conscientia p̄tia. quia in hmoi conscientia sub- diti. habet prelatū super se. nō solū deum sed etiā prela- tum suum. Conscientie autē erronee obligatio maior est quia intensior qz obligatio p̄cepti. Et alia parte obliga- tio que est ex parte p̄scientie erronee est minor. quia so- lubilior. quia obligatio que est subditi ad prelatū solui vl deponi nō potest. conscientia autē cū est erronea. deponi potest. Raynerius post thomā.

Quantum ad tertiū. §. V.

videlicet effectū diuersum p̄secutiōis. s. quō sequit ma- gna p̄solatio ex p̄scientia si est recta r̄ ecōtra r̄ Sciens p̄solatio ē magna qz ex p̄scientia recta sequitur magna p̄solatio fm p̄solatio ē ipsaz opando. Un apls. ij. Coz. j. Gloria nostra hec est testi- moniū conscientie nre. Ecōtra maxima afflictio si est mala. Unde Ansofo. Conscientia rei semp est in pena.

Est autē p̄scientia recta laudabilis r̄ appetenda pro- pter quatuor causas. s. p̄ter bōitatē. puritatē. sinceritatē et tranquillitatē. Est itaqz p̄scientia bona laudabilis p̄- mo ex inordinatione affectōis. Scdo p̄scientia pura est laudabilis ex exclusione criminis. Tertio p̄scientia sine

Magna p̄solatio ē recta p̄sci- entia

Titulus Tertius

ra est laudabilis ex simplicitate intentionis. Quarto co-
 scientia tranquilla est laudabilis. quia sine ren orsiōe ver-
 mis. Primo est laudabilis scientia cū est bona ex in-
 ordinariōe affectiōis. j. ad Th. j. finis pcepti est caritas
 de corde puro et scientia bona. Dicit aut caritas finis
 non in quo quiescit. quia sic solus deus est finis. s. finis
 quo quiescit. Et subdit de corde puro et scientia bona. id
 est a vitijs expurgato. et addit de scientia bona. videlicet
 nō erronea. seu nimis grossa vel scrupulosa. Qd totū su-
 gurat in paruo grādi vel toro naso quē qui habebat
 tanq̄ maculā habēs phibebat accedere ad ministrerū
 am tēpli vt habet Leui. xxi. Vel dicitur scientia bona
 qua. s. quis sperat puenire ad id qd diligit. s. deū. Quē
 enī pungit scientia mala. vt dicit Augu. retrahit se a
 spe. Vel scientia bona dicit fm Bern. cui ratio decepta
 nō est nec volūtas peruerla. nec memoria fuerit inq̄na-
 ra. Secūdo scientia laudabilis est q̄ pura est ex exclusi-
 sione criminis. Eccl. xii. Bona est subia cui nō est pecca-
 tum in scientia. quādo nō est acquisita. recēta vel dis-
 pensata ptra conscientiā. Tertio laudabilis est scie-
 tia sincera. s. sine duplicitate intētiōis. Actu. xxiij. Stu-
 deo sine offendiculo scientiā bonā habere ad deū et ad
 homines. Sed quid est meli⁹. an bona fama. an bona
 scientia. certe bona scientia. Ita dicit Seneca. Lōsca-
 entia magis q̄ famā mēde. et ponit rationē huius dī-
 cens. Falli nanq̄ poteris fama. scientia vō nunq̄. Un
 Augu. Senti de Augustino quicquid vis. quicqd li-
 ber. sola me in oculis dei nō accuset scientia. Idem ad
 clerū yponēsē. Quid obest homi q̄ ex illa tabula vult
 illum delere humana ignorātia si de libro viuētū non
 delet iniqua scientia. xj. q. iij. Et quibz vobis nō vult
 dicere. Augu. q̄ nō debet quis curare de pseruatione fa-
 me ad edificatiōē alioz. Mā tales reprehēdit acriter di-
 cens. Nō sūt audiendi viri sancti siue semine qui quan-
 do reprehēdunt in aliqua negligētia p quā sit. vt i ma-
 lam veniāt suspitiōē. vnde vitā suam longe ab esse sci-
 unt dicunt corā deo sufficere sibi scientiā extimatiōē
 hominū nō solum imprudenter sed et crudeliter cōtem-
 nentes cū occidāt animas alioz. xj. q. iij. nō sunt. S; lo-
 quit Aug. in c. supradictis cū quis est inter eos qui pa-
 rari sūt reprehēdere et nunq̄ imitari. et tūc quo ad illos
 sufficit scientia sua vnicuiq̄ vt dicit Gratian⁹. §. hoc
 inter eos. q. e. et glo. Job. Quarto scientia est laudabi-
 lis tranquilla. s. sine remorsione vermis. Un bernard⁹
 in libro de consideratiōe ait. Magne diuitie sunt bona
 et tranquilla scientia. Et reuera sic est. Quid est rebus
 diuinus. quid in corde dulcius quid in terra quiet⁹ atq̄
 securus bona scientia. Damna rez nō meruit. nō ver-
 boz pumelias. nō corporis cruciatus q̄ etiā ipa morte
 magis erigat q̄ deicitur. Conscientia mala dicit tripli-
 ci ratiōe. vel quia est coinq̄nata. De qua ad Tyru. id est
 Coinq̄nate sunt eoz mens et scientia. Mens quan-
 tum ad intellectū. conscientia quantum ad effectū. coinq̄-
 nata quantum ad peccatū. Secūdo conscientia est mala
 quia cauteriata. de qua. j. ad Thimo. iij. Cauteriatā ha-
 bentes scientiā. id est corruptā praua intentione et ad-
 usiam igne male pcupiscētie. Nam cauteriū est corru-
 ptio carnis ex igne. vel per ignē facta. Tertio scienti-
 a est mala q̄ p̄urbata. De qua Sap. xviij. Semp pre-
 sumit seua p̄urbata scientia quia extollit contra deuz
 peccare nō metuens cū est p̄urbata et remorsu vermis.
 vel quia extollitur alios affligendo. et hoc cum est p̄ur-
 bata. id est inquieta et crudelis. Vel scientia p̄urbata
 eius. s. que desuperat ex crimine et presumit seua super se
 ventura anteq̄ veniant sicut fecit Chayn. Genck. iij.
 qui dixit anteq̄ puniretur a deo. Ero vagus et profu-
 sus.

Conscien-
 tia mala
 dicit tri-
 plici rōne.

Notandū q̄ scientia §. VI.

recta in scriptura aliqui dom⁹ dicit. Un ps. Nisi do-
 minus edificauerit domū. inuaniū laborauerit domū. id
 est scientiā. et de hac domo pōt exponi illud qd dicitur
 dixit palitico sanato. Uade in domū tuam. Nab. ij.
 Ubi moraliter tria imperat.

Primū vt nequaq̄ quis p desideriaz cōcietur. in eo q̄
 dicit Uade.

Secundū vt fm rectam scientiā operet in eo q̄ dī-
 cit in domū.

Tertium vt alienam vitam non seruetur. cum dicit
 tuam.

Quantū ad primū dixit paterfamilias q̄ signat do-
 minū deū. quibusdā stantibz in foro. Quid hic stas to-
 ta die ociosi. ut rvol. vt habet pabolice math. xx. Ire enī
 est opari. Et quia via eundē sit docz ps. lxxvij. di. Jbire
 de virtute in virtute. id est de ope vni⁹ virtutis ad op⁹ alre-
 rius. et de bono in meli⁹. et quo tādē pueniat ostendit idem
 ps. xij. Effudi i me aiām meā. exēdo. s. de porciōe sic
 ad acc⁹ virtutū. et q̄si declarās istā effusiōē subdit. Quo-
 niā trāsibo in locū tabnaculi ad mirabil. s. supne glorie.
 naculū et dom⁹ dicit vsq̄ ad domū dei. s. supne suā

Quantū ad secundū sciēdū q̄ tūc q̄ vadit in domū suā
 q̄ opat fm rectā scientiā. Nā q̄ dom⁹ significat scientiā
 p̄z p illd Eccl. xxiij. Nisi tenuerit te instāter i timore do-
 mini cito subuertetur dom⁹ tua. id est scientia tua.
 Tio seruādū est q̄ ita q̄ ingrediat domū suā. id est scie-
 entia. ad diligēter p̄curādū q̄ nō intret alienā curiole
 inq̄redo vitā alioz. q̄ min⁹ tūc vacare poterit. Un dicit
 in p̄cur. xxiij. Nō q̄ras impietate in domo iusti. id est
 in scientia. nec vastes requirit ei⁹. Reuertendo autē ad scdm
 mēbz. Notādū q̄ ad h vt scientia sit recta. debet ex habē-
 re ad modū dom⁹ natural⁹ p optie dispositiōe. quā dispositi-
 tiōē notat salo. puer. ij. vbi dicit. Sapia edificauit sibi
 domū. id est scientiam. et exidit colūnas seprē. imolante
 victimas. miscuit vinū et posuit mensam. Est q̄ p̄ma cō-
 ditio dom⁹ bñ dispositiōe vt p̄gruent edificat. Un dicit
 Sapia edidificauit sibi domū. Secūda est vt firmē fuisse
 tel. Un subdit. Exidit colūnas seprē. s. ad sustentanduz.
 Tertia vt delectabilē ibi quieret. Un dicit. Immola-
 uit victimas. miscuit vinū et posuit mensam. Tercē hui-
 domui sic bñ dispositiōe p̄gruit illud quod dicit xps. ad
 cheo. Salus huic domui facta est. Lu. xij. Et q̄libet sic
 scientiam suā deberet aprare vt sic esset recta. Un in figu-
 rā dicitū fuit ezech. Dispone domui tue. Ela. xviij. id
 est scientiā eā ordinādo. Quantū ad primū id
 domus scientiā p̄gruēt edificat. optet q̄ fundamentū is-
 ciat solidū paries erigat in altū tectū ponat desursum.
 solaria intra multiplicē fin medū. Solidū autē funda-
 mentū est petra. petra autē erat xps. ait apls. id est signi-
 ficat xpm. Et fundamentū aliud in domo. s. recte scienti-
 tie nemo pōt ponere p̄ter id qd positū est. s. dñs Iesus
 j. ad Cor. iij. Hoc est fides ei⁹. Un et saluator noster lo-
 quens de viro sapiēti dicit q̄ edificauit domū suā. supra
 petrā. Nab. vij. id est scientiā suā sup verā fidē dicit
 ne ei⁹. Et iō vt subdit ibi. descēdere pluuiā. s. tempra-
 num q̄ sūt a demonijs exētibz in aere. et flantibz ventis
 ambitiois et inanis glie q̄ sūt a mūdo. et supueniētis
 bus flumibz p̄cupiscētiāz q̄ sūt a carne. et irrūtibz illā
 domū. nō cecidit sed stetit. quia sūdata erat supra firmā
 petram. Paries qui a fundamento surgit aduersus
 celum erigitur. est spes procedens a fide. et respiciens
 dei promissum qui paries ad modum domus est quā
 duplex. Videlicet expectatio premiū in celis. expectatio
 venie de peccatis. expectatio auxiliū in agendis. et expecta-
 tio refrigerij in aduersis. Unde apostolus secundo.

Ca. 10. De conscientia

ad Corin. v. Habem⁹ domū nō manufactā. s. sciam
 in celis. videlicet p⁹ pem. Tectū talis dom⁹. s. conscientie
 recte ē caritas. De qua d^r puerb. x. Uniuersa delicta opte
 rāta. hec oīa sustinet sic tectū dom⁹. et grandinē calo
 rē et hōmō: q⁹ significat tribulatiōes. Respicit etiā tectū
 in extremitatib⁹ suis terrā: q⁹ nō solū p⁹ templat deū in
 altitudie. S³ etiā inclinā ad suffragandū p⁹mo. In
 cū figurā paralit⁹ iacens in lecto a q⁹buldā p⁹ rectum
 dom⁹ fuit submissus ante xpm et inde curat⁹. vt habet
 Mar. i. et Lu. v. Solaria hui⁹ dom⁹ sunt q⁹tuor de
 quib⁹ d^r Sap. viij. Sobrietatē et sapiam docet iusticiā
 et virtutē. quib⁹ vult⁹ nihil est in vita hominib⁹. Est igit⁹
 p⁹imū solarū sobrietas seu rēperantia q⁹ facit abstinere a
 superfluis delectatōib⁹. et in h⁹ solarario sunt plēs camere si
 ue officine. s. virtutes et annexe. de q⁹ nūc nō oportet di
 cere breuitatē. cā. Scdm solarū d^r sapia q⁹ preciauet in
 sidias in agēdis: hīs cameras suas vīz virtutes anne
 xas. Tectū est iusticia in mal⁹ vitandis proximorū in
 miserijs subleuādis. hīs et ipsa multas cameras. i. vir
 tutes annexas. Quartū est p⁹us. i. fortitudo in p⁹erēdis
 molestijs cū suis cameris. i. virtutib⁹ annexis. Vade g⁹
 in domū tuā. i. sciam. sic recte edificatā d^r solarario in so
 larū. et de officina in officinā. et de camera in cameram
 virtutē discurrendo: et sic recte opaberis. Hanc tamen
 domū scie nō tu sed p⁹ncipalr de⁹ edificat. Et iō hū d^r
 ad secundū ad hoc vt dom⁹ firmiter sustentet cū lata ē
 et alta. requirunt plēs colūne q⁹ sustineāt pond⁹. Septem
 autē colūnas sapie exidit ad stabilendū et sustentandū
 domū scie. Alias p⁹ diuersos impuls⁹ virtute corru
 rit. Et sunt he septē colūne septē p⁹ditōes vīz p⁹nc. q⁹s
 ponit apls. ij. ad Cor. vij. dices. que enī s⁹m deū iusticia
 est p⁹uicētia in salutē stabilē opaf. Opatur enī in nob⁹
 sollicitudinē sed desiderū: sed defensionē. s. indignatio
 nē cardiale. Et igit⁹ p⁹ma colūna sollicitudo. s. ad be
 ne custodendū sensus suos quos vult fenestre anime seu
 pore p⁹ q⁹s ingredit⁹ dyabol⁹ vt furet thesaur⁹ virtutuz.
 Unde sollicitate vigilare opz qd docet xps Mar. xxiij.
 Si scier⁹ p⁹familias qua hora sur veniret. vigilaret vti
 q⁹ et nō siceret p⁹odi domū suam. Secda ē defensionē
 q⁹ placendi deo: qui est seruo⁹ caritatis multuz domū
 conscientie fortificās et absorbēs perā quotidiana: sicut
 ignis guttas aq⁹. In hui⁹ figurā Zach⁹ desiderās xps
 bonē sicutomoz. p⁹ qd desiderū xps dixit. Descende qz
 in domo tua opz me manē. Ascensio autē in arborē s⁹gt
 assensum mentē p⁹ meditatiōem. et affectū ad cruces seu
 passionē xpi. Circa quod dicit Bern. sup cantica. Quid
 efficacia ad curandū conscientie vulnera. necnō ad pur
 gandū aie mentem q⁹ christi vulnez sedula meditatio.
 Tertia columna dicit⁹ defensio: vt si cū inimic⁹ vult
 circūdare domū scie et intrare p⁹ desperationē v⁹ lasciuī
 am v⁹ palia vicia defendat se q⁹s vinit⁹ resistēdo. qd qz
 nō fecit mlter q⁹ fuit posita ad custodiā dom⁹ ysboseth
 regi isrl. s. dormitavit intrātes duo p⁹ncipes latronū do
 mū occiderē ipm regē p⁹cutētes in inguine. vt br. ij. Re.
 ij. Ad figurandū q⁹ si mlter. i. rō nō defendit se p⁹ rēpra
 tones: s. dormiat. occidit anim⁹ et dom⁹ scie spoliatur
 Quarta colūna d^r incliatio p⁹ seipm detestādo p⁹ctm
 commissuz in q⁹trū ē dei offensa. Et q⁹to q⁹s mag⁹ indigna
 tur et detestat⁹ p⁹ctm. rāto fortior est colūna. Nō āt debz
 q⁹s idignari p⁹ naturā p⁹ctōr⁹ vel p⁹ p⁹sonā cū ad misericō
 diā suscipiētis. Sic indignat⁹ est frat. pdigi de p⁹re suscipi
 entē ipm pdigū reuertentē ad p⁹niām et ad domū p⁹nā
 edeo indignatus q⁹ noluit in domū introire. Sed ipse
 pdigū indignatus p⁹ra suā culpam intrauit domuz

et honorabiliter susceptus est. Quinta columna est et
 mor qui in peccatorib⁹ aliquat⁹ dispositis in conscientia
 solet esse principal⁹ de penis inferni. Et hic timor licet
 nō sit sufficiens ad salutē tamē cauere facit a mlēz mal⁹
 et ideo bon⁹. Timor enī dñi expellit p⁹ctm vt d^r Eccl. i.
 S³ in recte conscientiat⁹ timor iste ē de nō offendēdo de
 um: ne amittat⁹ grā benivolētie ei⁹. Et iste est necessari⁹.
 Un⁹ Eccl. xxvij. d^r. Nisi tenuerite instāter in timore dñi ci
 to subuerret⁹ dom⁹ tua. Sexta colūna est emulatio illi
 la: vīz de qua dicit apls. Emulamini carismata meliora
 p⁹ma ad Cor. iij. Nec emulatio iportat affectū magnū
 habendi dona spūalia q⁹ videt in p⁹mo. cū quadā tris
 ticia de defectu illoz bonoz q⁹ in se et nō videt. Et hoc
 facit hōsem laborare ad p⁹sciendū in via dei. Vāc emul
 lationē vidē habuisse martha q⁹ xpm excepit in domū
 suā. vt d^r Lu. x. p⁹ qd q⁹si dolens q⁹ soroz sua erat ma
 gis dedita spūalib⁹. qz sedēs secus pedes dñi audiebat
 verbū ill⁹: dixit xpo: dñe nō est tibi cure q⁹ soroz mea re
 liquit me solā ministrare. Septima colūna d^r vindē
 cta. i. puniō de ipis p⁹ctis. Quāto enī q⁹s pl⁹ peccauit
 et hūius: tanto mag⁹ debet dolere et se corpāl⁹ affligere.
 Est enī p⁹niā vt dicit Aug. quedā dolentis vindēcra. pu
 niens in se qd doler commisisse. de pe. di. ij. qd oprime
 seruauit Maria magdalena: q⁹ intrans in domū vbi
 ebustus erat. stans retro lacrimis cepit rigare pedes zc.
 Lu. viij. Das igit⁹ septem colūnas domū conscientie sustē
 rantes. sapientia xpus exidit ex se peccentes. ponens
 etiā homo p⁹ libez arbitriū in domo scie habitare: sup
 ponat has etiam colūnas. Vade g⁹ in domū ad hōmō
 columnas supponendū v⁹ reficiendū. possunt etiā intel
 ligi p⁹ has columnas septem dona spūsancti. Quan
 tum ad tertium p⁹ncipale dico: q⁹ ad bonitatē dom⁹ res
 quirit⁹ q⁹ delectabil⁹ ibi hō quietet. Dicit enī puerb. xx
 vij. q⁹ sum⁹. stulticiū et litigiosa mlter expellit hōiem
 de domo. Et h⁹ ideo qz indetant ipm. Et sum⁹ quidem
 qui in altū ascendit est mētis eleuatio. Mulier litigio
 sa est sensualitat⁹: p⁹dictio ad spm stulticiū est p⁹oz
 et si paruoz vilipensio: seu curatiōis eoz neglectio. S³
 diuina sapia in domo scie quā edificauit vt sibi sit re
 quies et leticia posuit mēsam sacroz eloquoz: bonoz
 rum spūalium que defendūt nos contra volentes in
 quietare. Un⁹ ps. xxij. Parasti in conspectu meo mēsam:
 aduersus eos q⁹ tribulat⁹ me. Immolauit vicimas. id
 est sacrificia xpi et sanctorz: quib⁹ seipos obrulerit mor
 ti. Proposuit vt in eucharistia et alijs sacramētis. Sic
 pater filio prodigo in domū reuerso obrulit vitulū sa
 ginatum in esum. Miscuit etiam vinū quod letificat
 cor hominū. et omnē mentē facit securā. vt d^r ij. Eldre. ij.
 id est spūalem cōsolationē et leticiam. De qua domo cō
 scientie sic preparata dicit sapiens. Intrās in domum
 meā s³ conscientie conquiescā cum illa. Non enim habz
 amaritudinē p⁹uersatio illius. nec tediū p⁹uicrus illius.
 sed leticiam et gaudiū. Sapie. vij. quod gaudium cau
 sat ex septem fructibus ipsius bone conscientie: quib⁹ Septem
 fructus s³ in vita p⁹nti et horum. Primus est quia
 ipsa est⁹ radix caritatis. Unde p⁹ma ad Tyrum. i. Finis
 p⁹cepti est caritas de corde puro et conscientia bona. s.
 procedens. et Bern. in libro de cōsideratione. Fortitudo
 tua fiducia fidelis conscientie. Secund⁹ fructus
 est nitoz veritatis. Un⁹ psalmista orabat. Dirige in aspe
 ctu viā meā. Glo. in conspectu tuo. id est in conscientia vbi
 solus deus videt: viā que ducit ad patriam est viā ver
 ritatis. Et subdit. quoniam nō est in ore eoz veritas. s. ini
 micoz: qui falso opinant⁹ de conscientia alteri⁹. Sed vt
 dicit Gregorius. Liber inter accusatores est quē consci
 entia nō reprehēdit. xl. q. iij. Inter verba. Tertius fru
 ctus est ornatus venustatis. sed anime que est sponse

Tria s³ q⁹
 inquietat
 hōiem in
 domo.

Septem
 fruct⁹ boz
 ne scie.
 Ps. j.

Titulus Tertius

christi. **U**n dicit ipse sponsus anime sancte. Quas pul-
cra es amica mea: q̄ pulcra. s. quo ad interiorē disposi-
tionem et exteriorē puerfationē. Et ideo dicit bis pul-
cra. oculi tui colūbar. per diligētē circūspecionē absq̄
eo quod intrinsecus lateret. s. in p̄scientia p̄ bonoz ornatū
s̄z p̄positionē. Quartus est retractoriū a peccis. Quis
eni p̄scia mordet et stimulat q̄ aliqd sit illicitū. per h̄ res-
trahit a peccato in quo labi possz. Considerat enī illd̄
Jacobi. v̄. Scienti bonū et nō facienti peccatū est illi.
Et. ij. Pe. ij. Nō est illis veritas. s. nō agnoscere
q̄ post agnitā retroire. Nec tñ p̄ter h̄ fugiēdū est ad la-
tebras ignorantie. vt dicit Aug. Quia affectata ignorā-
tia peccatū auget. nō minuit. Et q̄ p̄scientia retrahat a
malo et puocet ad bonū: ondit̄ Prouerb. xij. vbi dicit̄.
Est qui p̄mittit et quasi gladio pungit p̄scientie. Nam
instinctus conscientie p̄mittit p̄mū benefaciēti. et pun-
git minādo penā eternā bona negligentī. Quintus est
thesaurus bonitatis. de quo Eccl. xij. Bona est substā-
tia cui nō est peccatū in conscientia. Nō tam de substan-
tia reruz terrenaz q̄ spiritualiū intelligi p̄t. vt scz nec
de virtutibz nec scientia supbiat. et tempalia illicite non
retineat. Hinc Cassiodor. i. eptis. Quid acquiri ait pu-
tatur vbi bona p̄scia perdit. aut in qua p̄re possit hō p̄-
ficere si innocentis p̄batus fuerit amississe. Sextus ē
testimoniū bonitatis. ad Ro. ij. Testimoniū illis reddentē
se conscientia sua. Unde Greg. sup Ezech. Quid p̄dest
si omnes laudent et p̄scientia aculer. aut qd poterit ob-
esse si om̄s derogent et p̄scientia defendat. Et bern. sup
Cantica. omnino sufficit adūsum nos loq̄ntiū iniqua.
opinio bonoz cū testimonio p̄scientie. Septim. fru-
ctus bone p̄scientie est cōmuniū delectabile. Naz vt dicit̄
p̄verb. xv. Mens secura q̄ si iuge cōmuniū. securitatē au-
tem mētis facit bona p̄scia. Un et sapientia parauit men-
sam miscuit vinū: qd vinū etiā intelligi p̄t de sanguine
christi qui p̄ncipalit̄ opas p̄scientie bonitatis. Un apls
ad Heb. ij. Sanguis xpi mūdauit p̄scias. Quantiū
ad gruz de ornatu dom. requit̄ q̄ sit picturata. scz exē-
plis sc̄oz edocta. Un qdā rex turpis specie cubiculuz
suū depingi fecit pulcherrimis imaginibz vt earuz aspe-
ctu vroz sua pulchz pareret filiū. Cur xpianus domum
sue p̄scie in memoria bonoz exēploz nō depingit vt
vroz sensualitatis. proles p̄ruū gigneret. Secdo requit̄
ad ornatū domus: q̄ sit odoribz non fetoribz referta qd
fit per bonā famā ex honesta puerfatione et p̄uosa. Un
apls. ij. ad Cor. ij. Christi bonus odor sum. deo i om̄i
loco. Et in figurā hui. dicit̄ de domo vbi xpo facta est
cena a maria et maria q̄ dom. repleta ē ex odore vi-
grenti. Johan. xij. Tertio p̄inet ad ornatū dom. vt sit
bene illustrata lumine gratie. vel lucerno lumie scriptu-
re veritatis. Unde etiā in figurā mlier vt adiuueneret
dragmā accendit lucernā et euertit domum. vt habet
parabolice Luce. xv. c.

Sed queri potest .§. VII.

Circa cō-
scientiam
sprē sunt
differētie
bominū.
vtrum scire valeat se h̄re rectam p̄scientiā lumine. s. grē
illustratā: an non. Ad qd̄ m̄det̄ s̄m Alexan. de bales. q̄
seprē sunt d̄ntie hoim̄ circa h̄mōi attendēde. Aliq̄ enī
putat̄ se h̄re bonā p̄sciam et grām seu caritatē: s̄z neutz
habent. Alij sciūt q̄ illā nō h̄nt. Alij dubitat̄ de h̄. aliq̄
opinant̄ q̄ h̄eant grām et bonā p̄sciam. Alij expiuntur
sed nō h̄nt de h̄ p̄sciaz. Alij h̄ sciūt r̄m p̄ reuelationē.
Septimi hoc sciunt p̄cām et certā visionē. Primi er-
go sunt infideles et hereticī. imo etiā xpiani qdā tepidi
qui nō illustrātes p̄sciam suā ex ignorantia crassa: mor-
talia cōmuniā nō credunt mortalia esse. Unde in his
perseuerant: et sacramentū eucharisticū indigne p̄cipiūt
Propter quod dicit̄ apostolus p̄ma ad Cor. x. p̄. Pro-

bet aut̄ seipm̄ homo. i. p̄scientiā exāminet. et sic de pane
illo edat. In tali cecitate fuit aliq̄n paul. Paul. vt ip-
se testatur. Nam capt. a romana militia hierosolymis
iudeos: ad quozū petitionē captus fuerat sic alloquit̄.
Ego enī cōscientia bona cōuersatus sum ante deū vsq̄
in hodiernū diem. Acruū. xxij. Qui tamē p̄secutus su-
erat ecclesiam putans benefacere. Secundi sunt q̄
unt se habere nō bonā p̄sciam: vt hi qui sciunt se esse in-
morali actu vt p̄posito. nō penitētes: ad quos p̄r illd̄
dirigit. Eccl. v̄. Scit p̄scientia tua quia tu crebro p̄sciaz
ledixisti alijs. Tertij sūt q̄ dubitat̄ se h̄re bonā p̄sciam
qui scz h̄nt rōnes eque fortes ad h̄ q̄ sine in grā. sic ad
p̄positū: puta cū vidēt se esse tepidos in amādo deū. nō
habēdo affectū orandi et ad alia sp̄ualia. vel maluz re-
missum: paz̄ dolorē sentire de peccis et h̄mōi. Et ex oppo-
sito p̄siderant nullā voluntatē se h̄re peccatū mortali s̄z
p̄positū abstinendi. detestari peccā cōmissa rōne et h̄mōi.
Tales dicere p̄nt illud apli. Nihil mihi p̄scius sum. s̄z
nō in hoc iustificat. sum. i. ad Cor. v̄. Quart. op̄i-
nant se habere bonā p̄sciam et se esse in grā: r̄tia p̄babit̄
cū formidie tñ aliqua de opposito. Sicut illi qui vidēt
se feruentis in amore dei et p̄mittit et amare lugere et of-
fensas. paratos ad suffrendū aduersa. sentiunt r̄men-
aliquādo rebellionē carnis ad sp̄m et fragilitatē. Et hi
dicere valent illud. ij. Cor. i. B̄ta n̄ra hec ē testimonia
p̄scie n̄re. q̄ simplicitate et sinceritate dei et nō in sapia
carnali: s̄z i grā cōuersati sum. Quinti expiunt se ha-
bere grām a bona p̄scia: sicut illi q̄ sentiūt dulcedinē vi-
uine bonitatis in orōne: et gustant q̄ suauis est domus.
Ad quod inuitat ps̄. Gustate et videte qm̄ suauis est scz no-
minus: beatus vir qui sperat in eo. Gustate aut̄ scz no-
ticia experimētali et affectiua causata ex re v̄nita senti-
tatem: qm̄ suauis est d̄ns anime q̄renit eū et grē possit
sionē. Beatus vir q̄ sperat in eo. s̄z h̄nt cōscientiā bonā.
Nā q̄ conscientia bona significet sp̄m: p̄z ex illo apli
p̄ma ad Thimo. i. Caritas de corde puro. s̄z peccat̄ et cō-
scientia bona. Vbi glosa. i. spe vera que caritatur ex dei
amicicia. sicut et spes causat ex bona p̄scientia. Ita r̄ta
men cognitio nō est per mediū infallibile sed per signa.
Et q̄ d̄ bona cōscientia queat haberi experimētali co-
gnitio p̄batur Apocalip̄. ij. vbi dicitur. Vincenti
dabo manna absconditū. Vincenti: scz vicia dabo man-
na absconditū. id est dulcedinē ex in habitatione ebusti in
domo cōscientie. Absconditū quia ab alijs non vidēt̄:
ne clarea seipso sentiunt. Et dabo ei calculum candidū:
id est habitū grē et caritatis: que grā lucet et emundat.
inde dicit̄ candidū Calculus aut̄ hic dicit̄ carbūculus.
et nomē nouū scriptū qd̄ nemo scit nisi q̄ accipit. h̄ not
men est q̄ filij dei p̄ adoptionē efficiuntur. Scit qui
sciunt se habere bonā conscientiā et grām p̄ reuelationē
dei. qd̄ habuit Abraham quādo d̄ns ei dixit per ange-
lum. Nunc cognoui q̄ timeas deum Gen. xxij. Cognouit
ui id est cognoscere te feci q̄ timeas deum. scz timore f̄i-
liati: qui sine gratia et cōscientia bona esse non potest.
Septimi sunt qui sciunt per cām rei vel rōne rei. vt
moyses in veteri testamento. et paulus in nouo quādo
raptus fuit ad tertium celum. Unde ipse dicebat. Et
rus sum q̄ nec mors nec vicia r̄. separabunt nos a cari-
tate christi. Ad romanos. viij.

Hec ergo bona .§. VIII.

conscientia dicit̄ domus. De qua xp̄us dicit. Domus mea
mea domus orationis vocabitur. Et de mala subdit̄ Job. xij.
Tos autē fecistis illam speluncā latronū. Math. xx.
Facit aliquis domum conscientie speluncam latronū.

Titulus Tertius

prure indagatio. Tertiu orationis deuota continuatio. Quartu opinionis alicui cura electio. Quintu obediencie humilis imitatio. Sextu scrupuloz animosa abieccio. Septimu pceptoz discretas epicalario. i. interpres rario. Que sepre inbet habere eterna sapia. Proverb. ij. Et si no fm ordies positu dicef. Si suscepis fm oes me os subaudi mo debito q ad septimu. et mandata mea custodier penes te. s. obfuaado. z sic te ad gram pbando quo ad pmu. Si sapias inuocauer. s. p ordem: q ad tertiu: z inclinauer cor tuu. s. p obedientia q ad qntu. prudencie. s. eligedo opinionone cura q ad qrtu. Si qstier ea quasi pecuniaz: q ad sextu. s. animose abhiciendo scrupula tunc intelliges timore dñi z sciam dei inuenies q fac re cra psciam. Prima igit regula est vt qs se ad gram preparer qntu pot fuado madata dei. de pctis ppetra tis voledo z pfitendo. Na qcuqz fac qd in se e fm tho. in. iij. nulli tali abstrahit ds graz s infallibilr infudit. et lumē doni. sapie. scie. silij. z intellect^o tribuit qby iu uari p ad depositoz erronee pscie. Un ipse die p Hiere. c. iij. Conuertim filij reueretes qrtu. s. in vob est. z ego sa nabo auersioes vras. Et p Ezechielē. c. xviij. Nunquid voluntas mee est mors impij. z no pot^o vt putat z vi uat. et Esa. xlij. dic. Nūqd obliuisci p mlti infancē suū vt no misefat filio yeri sui. Et si illa oblita sūt. ego tñ no obliuiscar tui. figurā hui^o bēs. ij. Reg. xij. in absa lone fratriada recepto ad gram a pre suo David reco gnita offensa se hūiliando. Secda regula est sollicita sacre scripte indagatio. Un dicit Salo. Si qstier ea qñi pecunia amatores mudi: q studiu hnt acqredi pecuni as. pceptoz qñt pmo hñ doctū in arte p que volūt ac quirere pecunia vt doceat eos subtilitates z modos ac quirēdi: exinde sunt solitari ad vidēdū et recolligēdū li bros suoz pputoz auxilia etiā qñt alioz. z sic etiā spi rituali qñt dz sapia scriptaz diuiaz Un puer. i. dz. Au diens sapiēs sapiētioz erit. z intelligēs gubnacta possit debet. Anaduerrit pabolā z interpretatōez sba sapiētuz denigmata eoz. Dnc hieo. ad paulinu. Intellige te in sacris scriptur^o: sine pmo z mōstrāte semitā no posse in gredi. Et explicat de qbuslibet artibz z de paulo qui post annos quordecim pultit cū aplis enāgelii z sal uatore nfo duodēni infrogare doctozes in templo. dein de dz qs assidu^o eē in lectioe scripturaz. Un hieo. ad neportanu. Scripturas sept^o lege. imo demāu tua nū q sacra lectio deponat. Disce q doceas. In hui^o figurā mādauit dñs Exo. xxxviij. vt vectes qby portabat ar cha iugiter annulis ipi^o arche eēt inserti. ne cū haberet trāfferri mora fieret de trāsmittēdis vectibz. Ad signā dū q q hnt alios docere. p qs eccliaz qñi circūferf. dñe prino adberē studio scripturaz fm qdruplicē sensuz si gnificatū p qrtuoz anulos. ne cū hnt alios instrud. tūc grant addicere. Tertia est orōnis deuote prinuatio. Un isco. i. dz. Si qs vestz indiget sapia postulet a deo et dabit sibi. Sapiēs in se expt^o ait. Inuocauit z vēit in me spūs sapie q spūs est vnctio q docz de omibz. vt dz in. i. canōica Job. s. necessarijs ad salutē. Sic z salomon postulās sibi dari sapiam ad recte iudicandū p pmybi occurrēt mltā dubia obrinuit eam. iij. Reg. iij. Et iosa phar rex ad dñm inq̄t. cū ignorem^o qd agere debeam^o. hoc solū residui habem^o vt oculos nros ad te erigam^o. Et paupte ofo valet ad tollēdū scrupulos pur pcedūt ex rēptatōe dyaboli. qd figuratū est Math. xvij. in de moniaco lunatico sanato a xpo q pñciebat illū obfessū qñqz in ignē qñqz in aquā. Sic scrupulosus de vno cō trario vadit ad aliud. et de eo dixit q illud genus de/ monioz cūctur i orōne. Sic brūs Petrus martyr ora rione liberatus fuit a scrupulo infidelitatis. Quarta regula qz. plixa ē ponem^o in fine. Est igit qnta regla

Prima regula.

Secda regula.

Tertia regula.

q palipo. 20.

4. regula. 5. regula.

obedientie humilis imitatio. vt scz scrupulosus capto uer intellectū suū dicit sapiētū z obediētie supioz. qñ tumcūqz scrupulus sibi dicit aliud. Un puer. iij. dia Ne imitaris prudentie tue. Et thob. iij. Ne trāsgrediar termos ds posuerūt ptes tui. Dnc z cancellan^o pscie. in. iij. de vi ta sic inq̄t. Unū hoc generale dam^o documētū. credere vtz facit sapiētioz z bonoz iudicio: z p cōmunes coz sentēcias n leuiter sibi met formare scrupulos anpōs z timidos. Et in li. de vita fratuz pdicatoz narra q cū quidā defunct^o appareret alteri eiusdē ordinis scz pdica tozū qui erat mltū scrupulosus ipso interrogare de scr upulis suis. Rñdit defunct^o. Consule discretos z acque sce eis. Simil legif de quodā discipulo bñ Bernardi q cum nō posset deponere scrupulos suos ppter quod ad celebrandū nō auderet accedere. Dixit ei Bernard^o. Vade frater z i fide mea celebres. Obediuit ille simpli omis ille scrupulosus ppetuo recessit. S; si qs scrupu losus diceret. Utinā tal eēt platus: qual erat Bernard^o dus. credere facit imperātū z acqescere consulē. Nūc aut cū supiois mei parā sapiam conspicio. nō audco meā psciam sue fidei cōmittere. Rñdet cancellan^o Quis ita dicit z sapis erras z decipier. debes q sibi obe dire nō vt homi s; vt deo iubenti cui^o vices gerit. Unō Lu. x. xpus dixit. Qui vos audit me audit. Si tñ non contra deū iusserit. Et cū cā scrupulositas vt dicit^o ē. Aliqu^o procedit ex qualitate pplexionis. paupte melan colice. aliqñ ex egritudine supuēte manica vt melan colia. aliqñ ex indiscreto vite regimie. puta p nimias ab stinēcias: pñnebit ad morale medicū rectorem vel con fessorē in hmōi adberere remedia de pñlio medicine: et scrupulosus seipm vincat. Et si duz videat in assu mendo illa remedia paupte cōsulat vt dara seu impo sita ab ipso medico spūali. Dicit enī Eccl. xxxviij. Abissi mus de terra creauit medicinā. z vir prudēs nō abbor rebit eam. Non tñ expedit in oibz viuere medicinaliter paupte religiois. Na vt dic Ambz. de pte. dis. v. Con traria sunt diuie cōditioni pcepta medicine. lugubare nō sinūt. vigilare nō pmitit. ab omi specie medicatio nis abducit. Hec etiā scrupulosus dz timere vitam sibi obseruare. ex obseruatione pceptoz dei recēdit. vt ab seruatione sue religionis: dūmodo ex capite suo nō ad dat alia mag^o auster. Nam vt dicit Job. Constituiti terminos eius. s. vite homis: qui pteriri nō poterit. nec fm plongationē: nec fm abbreviationē. sed z si abbre uiaret fm causas scdas z natales sibi eēt ad cumulus premij nō peccati illa. s. faciendo ad placendū sibi cōmunes regulas traditas ab ecclia z religionibus ap probatas. Sexta regla est animosa pugnatio seu re pulsio scrupuloz seu pusillanimitatis. Ad quod hōis tur dominus Esa. xxxv. dicens. Confortamini pusilla nimes. cōfortamī z nolite timere: ecce enī deus vester. i. adiuuās z illustrans. Un Sic. in moralibz. dic q dya bolus assimilaf mirmico leoni. qd animal dicitur leo formicaz. Nam formicis que minutissime sunt discer rentibus insidiatur z occidit. Sed alia animalia gran dituscula itinerādo pculant z perimūt. Sic dyabolus inuestigat pplexiones hominū: vt dicit Sic. et quos videt parui cordis et pusillanimes z scrupulosos ipos aggreditur et scrupulis et vitijs occidit. Sed a mag gnis spe et vigore rationis. dyabolus ipse profertur et abhicitur. Dncet Cancellarius in quodam tractatu suo inquit. Mille surgunt apud aliquos scrupulosi mo re canum oblatantes z lacerare minantes. ipsos qui volunt p̄resper viam dei quos cōuincere et compescere melius qz per contemptū nequim^o. Tantūmodo si cō tempus ille sit timoratus et reglatus: nō absqz breuio

La. 10. De conscientia

alterius: presertim superioris consilio. Et idem in tractatu de regul' moralibus ait. Consiliu' salubre est frequenter agere contra scrupulos leues et tepidos. vitando eos ad alios iudiciu' qm' ex p'uerudie fiat homo robustus solidus et tranquillus in exercitio sp'iali. Sic etia' si q's veli' legimetur distortu' ad rectitudines ducere oporteret q' r'ocaret ipm' ex pre' opposita curuado. Et sic r'educi posset ad retitudinē. Notandu' etia' q' dicit cancellari' in q'dam tractatu q' aliq' doctores tenent q'bo assentit. aliq' nō tā meritoriu' ē credere sic velle credere nec dolere sen suare de peccis. sic velle dolere et nō posse. p'bat h' p' p'fal. dicit. Desideru' pauper' fraudit dñs: p'p'ea cor eoz' eadunt auribus. Et ita iudicat nos d's fm' superior' arbi trāvolatē r' iudiciū. et nō fm' ea q' nob' inuit' r' cōtrari canib' p'no sensu' alit' inferior' adhibet r' p'ducit q'lia sunt volubilitas imaginacionū r' fantasiar'. Solet autē impedire p'ortōez' scrupuloz' snia aliq'z' auroz'atū nō bñ intellectaz'. et tō declarāde sunt vt illa q' habet ex de span. qz' in dubijs tutior' via est eligēda. p' q' scrupu losus eligit viā rigidiorē. S; ad hñ d'et q' eligere viāz' tutiorē p' hñ ē nō p'cepti. Alias oportet mltos igredi religionē. in q' tunc' vniū q' in seculo. Non q' de neccitate opz' tutiorē eligere qm' etia' alia via p' eligi tuta. Sicut enī dñe vie tendūt ad vnā ciuitatē: h' vna tutior' alia sic. Sicut autē eadē aliis sic ali' sic vadit r' tute. licet aliq' tutiori mō. Itē q' d' Eccl. iij. Qui amat periculu' p'bit in illo. Dinc ē q' d' be. Tho. r' aliq' dicit q' ille q' agit de q' est dubiu'. Atz' sit mortale h' nō: peccat mor tal' q' p'iculo se exponit mortali. Lum' q' in aliq' mat'ia moral' sunt varie r' d'ie op'niōes. Ille qui adheret op' niōi lator' vie: videt se exponere p'iculo mortali. qz' in du blo cū possit illa op'niō eē falsa r' d'ia p'a. S; ad h' res p'pondet q' vtiq' ille q' agit scēter id de q' dubitat esse mortale p'manēt dubitatioē mortali peccat: etia' si illō m' se nō esset mortale. sumēdo p'ue r' stricte dubitationē vtiq' p' rōnes sunt eā ponderātes ad vtrāq' p'te: nec mag' declinat q's ad vnā q' ad aliam. S; dubitet leuif q's p' modū scrupuli sic dubitat seu formidat hñs op'is nōne de aliq' qz' ita inheret ipsi snie q' rñ formidat de opposito. Sic agēdo h' tale dubiu' n' peccat: dñ' adheret op'niōi aliē' doctor' r' h' rōnes p'babiles p' ip'a mag' q' p'io opposita op'niōe etia' si ip'a op'i. q' nā tenet nō cēt v' r' h' nisi ip'a op'i. sumpra eēt h' manifestū testimoniu' scripturē v' d'eterminatiōē ecclie. Talenī nō opat in du blo mortali. sed fm' op'i. p'babile q' d' mag' declarabit in septima regla. Nō etia' Be. vic. Bonaz' mentū est ibi culpas agere: vbi culpa nō est. di. v. Ad h' dicit glosa agnosce. i. timere r' nō p' assensum firmū d'eterminare: Doc enī stultū esset r' p'iculosum fm' cancellariū. Se p'ima regla est p' scrupuloz' depositōe p'ceptor' discref ta ep'icaz'atio. id est interpretatio v' declaratio. Equitas enī quā p'hus nomiat ep'ylzeiam p'ponderat iuris r' gōi fm' iuris p'ritos. Est autē eq'as iusticia pensat' oib' circūstantijs p'ricularib'. dulcore misericōie tēperata. Et sic sapiens. Noli eē nimis iust' q' perti' i iusticia sua. p' tuer autē ad p'utē ep'ylzeie p'siderare nō nudū de se p'ce p' h' circūstantias oēs. p'ricularit' ipm' vestitēs. Unde p'ba. v. ebi. dicit q' ep'ylzeia interpretatiua legū est melior q' iusticia legal'. Et fm' hāc p'utē ep'ylzeie possum' p'ce p'ia dei ecclie p'ator' seu iudiciū benigne interpretari. Et in foro q'dē p'entioso eius est interpretari: cui' est cōdere v' sentētiare. Sed in foro p'scēe circa p'cepta r' humana et diuina. dico q' p'riuer ad quēlib' p' facto suo. Si tamē r'atōabil' interpretet. Et fm' Job. de tamb. Septuplex doctrina p' p'utē ep'ylzeie scrupulose conscie. p'ficiua dari pot'. Quarū p'ma est inf' durā r' benignā circa p'cepta p'ficiua: q' benigna est potius ceter' p'arib' interpretatio

facienda. quod etiaz' asserit Bull. Duius ratio est quia precepta dei et ecclesie non sunt ad tollendam omnem spūalem dulcedinem. qual' certe tollit qm' nimis scrupulose et timide de p'cepta interpretant. Secūda doctrina fm' virtutē ep'ylzeie est q' nec de' nec ecclia p' sua p'cepta intendit obligare ad vix possibile alicui. Cū enī fm' reglaz' iuris nemo possit ad impossibile obligari. ex de reg. iur. li. vi. Nō so lum' d' impossibile q'd absolute nō ē possibile. S; etia' videt interpretandū fm' p'utē ep'ylzeie in lege noua esse impossibile q'd vix ē possibile. v' pura nōmīa hñs diffi cultatē. als quō saluaret illud Quid meū leue. Marth. xi. c. Tertia doctrina est q' nec de' nec ecclia intendit suis p'cept' aliq' obligare ad h' q' sit fatu'. id est talia p'cepta loco r' tpe nō obligat quib' eoz' obseruantia fieret ridiculosum. saltē ap'd discretos r' bonos viros. patz' igit' a simili de vortex diuio p'cepto deo reddendis que tñ si stulta sint fm' doc. nullus obligat implere. ad q'd facit glo. Inno. sup. c. Nouerit. de sen. exco. Quarta doctrina est q' in dubijs bonoz' vira alijs d' eē viuendi regula. et tanto mag' q'ro meliores sunt. An' Diero. Inter bonos sp' sectare meliores: p' q' r' p'p' d'icup' los suos vocat sal terre. qz' vici ex monib' ipsoz' populi sunt cōdiendi. Et rō h' regle est: qz' tales fm' p'utē ep'ylzeie p'sumi debēt h're rectū iudiciū: qz' hñt rectū affectū. sic san' bñ iudicat de sapoz'ib': qz' nō h' gustū insectum

Quinta doctrina ē: qz' in his q' solū sunt mala: qz' prohibita v' cōter positua p'cepta mltū excusant. v' in toto v' in tanto p'uerudo si sint p'scripta. imo aliq' tollit legem scriptā posituā. dist. uij. Scruim'. r. s. se. Sic enī ep'ylzeia est interpretatiua legū. sic r' p'uerudo ē optis ma legū interpret. ex de p'se. Luz dilect'. Sexta doctrina est quā tradit Petr' de palu. in. uij. sen. q' homo vbi nō peccat mort' nūq' incurrit sniaz' excoicatiois iuris. Lum' enī p' excoicatioē ab homine nullus de beat' eēt ab ecclia nisi p' mort' vero nō p'sumptio fm' b. Tho. in. uij. qz' magna pena ē. sic etia' cū snia iudiciū nō sit iniusta. pot' hō formare sibi p'sciam. q' vbi nō peccat mortali nō incurrit sniam iuris. Septima ē in q'cun' q' casu p'ermittēs facere h' q'd lex imponit. possit excus' fari a petō. puta qz' hoc facit sine p'ceptu' p' p'utē ep'ylzeie rōne alicui' p'iculi considerati. qua p' fieri q'q' contra p'ba legis. Reuertendo ad q'rtam omisaz' dico q' ipsa est op'niōis alicui' tuta electio. sunt enī aliq' de aliquib' materijs moralib' doct. op'niōnū p'rariorū. r' tunc scrupulosi dubitat quā parē possint cum bona p'scientia eligere. Pro cui' enodatiōe difficultatis norandū: q' cum bona p'scīa potest q's tenere vñ p'ez alicui' op'niōis r' fm' eam operari. conclusio saltē scandalo: que scz' pars habeat p' se notabiles doct. dūmodo talis op'niō non sit contra auctoritatē exp'essam sacre scripture. nec contra d'eterminatiōē ecclie catholice: et quod etiam ex cōtrarietate talium op'niōnū non inducatur ad dubitandū: sed bonā sibi conscientia r' credulitatem formet de eo q'd credit tanq' de probabilito/ri parte. et p'ecipue quādo quis adhibet diligentiam inquiringdo an liceat nec inuenit aliquid quod eum sufficenter moueat ad hoc quod sit illicitum. Qz' sint cōtrarie op'niōes inter doctores sanctitate et sciētia matimos in materia mortali: aliquaudo etiaz' ad salutem necessaria patet p' exempla. Nam bea. Tho. in. uij. tenet q' post lapsum in mortale non oportz' aliquem statim confiteri sub p'cepto habita copia confessoris. nisi in paucissimis casibus qui ibi ponuntur. dist. xvij. Et cū eo tenet Richard'. sed Hugo de sancto Victore et beatus Bonauētura sunt in hoc cōtrarie op'niōis. Sanctitas autem r' magnitudo sciētie ipsoz' nota est rōt' ecclie. Neutra autē illoz'um reprobatur. Et si beatz'

Marth. 3

Titulus Tertius

Tho. opinio communis teneat que tñ min^o cura videt. Raymū. d^o decretista z sanctus in summa tenet q^o parti cupare cū excomunicatū maiori in loquela: cibo z hmoi. in casu nō p̄cesso: sit mortale vniuersali. S; be. Tho. in iij. et Job. an. et archid. tenet dñū. Et illud dñū in cōs ter tenet. Et sic exempla innūera possent poni. Qd autē dicit be. Tho. an q̄ libero. iij. q. uij. art. ij. qñ duo sūt opi niones cōtrarie de eodē oportz alterā esse verā z alteraz falsam. Si q̄ ille q̄ facit d̄ opinionē mgroz vputa in habēdo p̄les p̄bendas. facies d̄ verā opinionē: nō excu sat a peccō cū faciat d̄ legē dei: q̄uis nō faciat d̄ p̄sciaz. Dec enī verba bñ Tho. nō p̄nt intelligi: nisi de his vbi manifeste p̄z ex sc̄ptura v̄ ecclie determinatōe q̄ sit d̄ legē dei: z nō de illis intelligit vbi nō apparet. Alias sū bi d̄ diceret eodē libro qd nō est credendū. Itē vlticus in summa dicit: q̄ si q̄s de aliq̄ agendo dubio magis peri tos cōsular. de q̄ nullā bz exp̄ssam autoritatē. verū ita sit v̄ nō dūmodo formet sibi bonā p̄sciaz. etiā si res ali ter se habeat q̄ id qd sentit. z qd sibi p̄sultum fuerit ex cusat: q̄ scē qd poruit: z de^o plus nō req̄rit. Item ex re/ spōsis q̄ vident data ab Alberto magno habet q̄ fra ter simplex vel q̄ liber hō cū salute potest sequi in consi/ lijs quācūqz opinionē voluerit dūmodo alicui^o docto ris magni opinionē sequat. Post. etiā dicit ex de cog. spi. sup. ca. si vir. vbi sunt diuerse opinionēs z diuisa iudi cia semp humanior p̄ferenda z equior. Et ad idem facit quod ait Aug^o. dis. ij. Sana. Buil. etiā in glo. Ray. dī cit q̄ in apicibz iur̄ vbi dubitāt etiā sapientes exculabi lis est ignorātia. Tamē si aliq̄s bona fide prem illā vel illam elegerit nō dz sup hoc h̄re p̄sciaz nimis scrupulo sam. Item Pe. de palude sup. iij. dist. xvij. dicit q̄ si con fessor dubitaret vtz illud de q̄ p̄fiteris nō penitet nec cō fiteat esse mortale. z ipse p̄fiteris dicit q̄ p̄siliū peritorū illud fecit: de quibz ex vita z scientia pbabile est q̄ nō consulerēt nisi bñ. illi iudicio se p̄t p̄formare. Sec^o autē esset si est certus de opposito. Idem videt sentire Hoff. de fontibz. in his scz opinionibz d̄rijs q̄ tolerant ab ec clesia: vt dicitū est. Et q̄ debet p̄ponere p̄fiteri q̄ bñ stu deat de h̄ seipm p̄ prudentes informari eo q̄ aliq̄ tenet cōtraria opinionē. magis si illius d̄rie opiniois p̄fessor sit inordinari^o eius z sic eū absolueret. Idē sentit Rich. claro moñ. Nō distinguēdo vtz p̄fessor ei^o sit ordinar^o vel nō ordinar^o. Idem p̄t haberi ex decretali ex de sen. excō. Inquisitioni. tam in rex. q̄ in glo. vbi dēdarat qñ mulier yforata incipit p̄ nouā informatiōē dubitare: an attineat viro gradu p̄hibito. quō se debeat h̄re in ta li dubio circa exactionē vel redditiōē debiti cōiugal. Probat ex h̄ idem tali rōne fm cancellariū. Non pl^o no cet homi errare in articulo fidei q̄ nō est dēdaratus ad huc ab ecclia: q̄ sit articul^o de necessitate credēd^o q̄ nec cesse posset actus moralis d̄ aliq̄ agibile p̄petrat^o. qz actus nō dz certus ex septusa aut dēterminatiōe ecclie q̄ sit illicitus. Patz hoc ex eo q̄ fides est tam necessaria si cut virtutes morales: z si nō ampl^o. Sed p̄stat cōiter apō theologos: q̄ in materia fidei dū doctores sentiūt contraria. licitū est ante dēterminatiōē ecclie tenere vnā partē vel alterā sine p̄iculo peccati vel fidei. vtz i abbate Joachim qui tenebat d̄rium ad id qd mḡr sent. dixerat in. i. dist. i. li. pro q̄ magister s̄niay ecclia postmodū deo terminauit ex de sum. tri. c. Damnam^o. Nec tñ dicit Joachim incidit in heresim aut p̄fidiam. p̄pter hoc qz dicit sua omia subiecit correptioni ecclie. Ergo a simili licz vnā opinionē in moralibz tenere. iuxta limitata suz penus vbi saltē magis sapientes nō sentiūt d̄riū. z vbi parat^o ē obedire ecclie z scripture si ei errozē explanaue rūt. Solet autē mouere scrupulosus z detinere illud dī cti Augustini. Tene certū z dimitte incertū. de pe. dis.

vñ. c. Si quis. Sed vbi in eadē materia morali sunt contrarie opinionēs doctoz. illa videt ruzoz que est rigi dior. z sic potius amplectenda ad qd instigant serpu losi. S; ad hoc r̄ndet q̄ Aug^o. loquit in dicto. c. p̄pic de eo q̄ differt p̄niam vtz ad extremū vite. cur^o saluaz tio dubia ē z incerta. nō qz p̄nā nō possit cē in exre mis. z de^o indulgeat. vtz in latrone cum xpo crucifixo. Sed qz incertū est z dubiū vtz talis vere peniteat. qz videt moueri p̄napalr timore gehēne magis q̄ respectu diuine offense z diuic glie qd requirit ad verā p̄nitias Aug. ad alias materias morales. Notandz fm cancellariū: q̄ certitudo q̄ requirit in materia moralē nō est certitudo euidentie: s; pbabil^o p̄ccurre. Et pro bu^o declaratiōe sciendū q̄ triplex est certitudo. Una supnat uralis. alia nālis. tertia ciuilibz seu moralē. Et certitudo supnatural ita se bz q̄ nō stat aliq̄e certa sentire z falli Et ipsa est triplex. Prima euidentie inuitiua q̄lis est beatoz sup pne patrie. Alia est euidentie reuelate vt in p̄o p̄hetaz illustratione. Tertia est solius adherētie in p̄o culo z enigmate. qual est certitudo fidei q̄ nō inuitur euidentie rōnis b̄uane. S; auēti diuine q̄ p̄inet in sa cra scriptura. Est autē q̄libz triū certitudinū supnarata lum tanta q̄ p̄ nullā potentia etiaz diuina z absolutū fallax esse poterit: alioqñ deus negaret seipm. Certitudo vero natural ita se bz q̄ nō stat p̄ naturā aliq̄a tal liter assentire z falli. quā p̄bi nobis posuerit postibilem in p̄napijs p̄ se notis. cognitis scz ex sola app̄benfione terminoz: vt quodlibet est v̄ nō est. Posuerit etiaz in conclusiōibz demōstratiuis z in p̄scantia euidentie veda etis p̄ talia p̄ncipia quēadmodū dixerit sciam materiam etiā cē sciam certissimā. Tertia certitudo. s. moralē ciuilibz: rangit vna cū p̄cedenti in p̄ncipio et b̄icoz. Vbi dicit q̄ disciplina est in vnaquaqz re certitudinē querere iuxta exigentiā materie. E que enī viciōsum est p̄uadē rem q̄rere mathematich z moralē demōstratiōē. sed cōsurgit certitudo moralē ex euidentia demōstratiōis. sed ex pbabilibz p̄ccur. grossis z figuratibz. magis ad vnaz partem q̄ ad aliā se h̄ntibz. dicit autē pbabile qd p̄tibz et maxime sapiētibz apparet vtz. Ex his igit sequit q̄ i h̄uanis agibilibz q̄ tantā h̄nt varietatē. recte d̄rit. z ex penētia. sufficē tal certitudo q̄ nō sp̄ scrupulos oēs ab̄ ciar sed sufficit vt p̄remnat seu sugat eos. Ad qd etiam optime facit illud Leonis pape dicent^o In his q̄ dubia fuerint aut obscura. id nouerim^o sequēdū: qd nec p̄cepris euāgelicū d̄rium nec decretis serōz patz inueniat aduersus. dis. xij. c. Sicut q̄dā. Ita autē certitudo mo ralis colligit ex vno triū modoz vtz. Ex alterius auēti qd p̄inet ad incipietes. q̄ scz erudiunt p̄ alios in doctri nis: z addiscūt z obediūt. Iux illd Deut. xxiij. Intra ga p̄rem tuū z a nūciabit zē. Secūdus mod^o est ex propria eruditiōe qd p̄gruit proficiētibz studendo in scripturis. Iuxta illud Proverb. i. Scude sapiētie. Ter tius modus ex circūsp̄ctione circūstantiaz: z hoc quo ad perfectos.

De actu intellectus. Caplm Undecimum.

De actu intellectus et primo quō cognoscit anima in corpore. Et qñ tum ad h̄ p̄sideratio erit tripartita. P̄mo de cognitiōe eoz q̄ sunt infra se. Secdo de cognitiōe eoz que sunt in ipsa anima z de se. Tertio de cognitiōe eoz que sunt supra ipsam.

Anima cognoscit cor. §. I. pora per intellectū. Pro cui^o declaratiōe dicit be. Tho. in prima parte. q. lxxvij. art. j. q̄ primi philosophi qui

Ca. 11. De actu intellectus

de naturis rez inquisierunt putauerunt nil esse in mundo nisi corp^o. Et q^o videbat oia corpa esse mobilia z pura/ bant esse in p^onuo fluxu. eximabatur q^o nulla certitudo de rez varietate haberi possit a nob. Q^o eni est in p^onuo fluxu p^o certitudine apprehendi no pot. q^o prius lat^o bis q^o a mente diuidet. Sicut Erastus dicit. q^o no erat possibile aqua fluxu curreret bis rāgere. vt recitat p^oh^o in. iij. met^o. His aut supuenit plato vt posset saluas re certa cognitione a nobis veritatis p^o intellectū posse haberi. posuit p^oter ista corpalia quasda substānias sub/ stantes separas a materia z a motu. quas noiauit spe/ cies vel ydeas p^o quaz p^oncipatione vnu q^oq^o singulari um z sensibiliū istoz dicit hō velequ^o v^o aliquid h^o mōi. Sicut dicebat sciētiā z diffinitiones. z quicquid ad actū intellect^o p^oncet. nō ad ista materialia z sensibilia re ferti. sed ad illa imaterialia z separata. vt sic aīa nō intelli/ gat ista corpalia sed intelligat hoz corpalium species se paratas. Nō appet esse falsum. q^o cū ille species separe sint imaterialia z immobiles fm ipm excluderet a sciēti/ ralis z motus materie. q^o est p^oncipū sciētie natu/ ralis z demonstratio per causas mouētes et materiales. Dicendū igit q^o aīa p^o intellectum cognoscit corpa cog/ nita intellectuali. imateriali. vniuersali. et necessa/ ria. Sicut eni forma sensibilis alio mō est in re q^o est ex/ tra aīam. z alio modo in sensu qui suscipit formas sensu/ biles absq^o materia. sicut colorē aurū absq^o auro. Sic in/ tellectus species copoz q^o sunt materiales z mobiles re/ cipit imaterialiter z imobilit^o fm modū suū. Nā rece/ ptum est in recipiēte p^o modū recipiētis. Q^o aut Au/ gust. dicit in li. soliloquoz. corpa intellectu comprehendū no posse. intelligendū est quātū ad ea quibz mediātibz intellectus intelligit. nō quātū ad ea q^o cognoscit. Co/ gnoscit eni intellectus corpa sed nō p^o corpa nec p^o simili/ tates corpales z materiales. sed p^o species imateria/ les z intelligibiles q^o p^o sui essentiā esse possūt in aīa. Et vnde dicitur Aug. vii. de ciui. dei. Nō est dicendū q^o sic intellectus cognoscit sola corpalia. ita intellect^o cognoscit so/ la spūalia. q^o seq^oret q^o deus z angeli corpa nō cognosce/ runt. Qu^o diuinitatis ratio est. q^o inferior virtus non se eredit ad ea q^o sunt virtutis superioris. sed bene superior virtus ad ea q^o sunt inferioris virtutis excellētiēz modo operat. Quāuis etiā trāsmuret forma substāntialis rez inferior. remanet tñ materia imobilis rez. Rerū etiam mutabilitū sunt habitudines imobiles. Sicut serres. et si nō semp^o sedeat. tamē imobilit^o rez est q^o qñ sedet in vno loco manet. z propter hoc nihil prohibet. de rebus mobilibz imobilē sciētiā habere.

Anima humana nō §. II.

cognoscit p^o essentia suā corpa. sed p^o intellectū suū medi/ antibz speciebus intelligibilibz. Antiqui aut philosophi posuerūt aīam ipam p^o essentiam suā cognoscere oia. Et considerabāt res inferiores cognitās esse corporeas et materiales. Posuerūt etiā oportere res cognitās esse in anima cognoscēte materialiter. Et ideo vt aīe attribue/ rent oim cognitionē posuerūt eā habere naturāz cōmu/ nem cū oibz. Et q^o natura p^oncipatoz et p^oncipūz cō/ spūūz attribuerūt aīe naturā p^oncipūz. Cū qui dixit hō dicit esse aerē p^oncipūz oim dixit aīam esse d^o naturā ignis. Qu^o dicit esse aerē p^oncipūz oim dixit aīam esse d^o aerē. Empe/ docles qui posuit quatuor elemēta p^oncipūz oim dixit aīam esse d^o hīs zstūturā. Sed hec est falsa opinio z eam reprobat Aresto. in primo de aīa. Nō aut ipse in tertio de aīa dicit aīam quodamō esse oīa nō ex hoc vult dice/ re q^o actu sit cōposita aīa ex oibz. Sed inquantū est in potentia ad oia. p^o sensum ad sensibilia. z p^o intellectū ad intelligibilia. Solus ergo deus est qui p^o essentiā suam

intelligit oia. q^o essentia eius imaterialiter in se oia habz p^o effectus virtute p^oncipit in sua causa. Nō aut oia hu/ mana vel angelus p^o essentiā suā cognoscit oia. Intellect^o etus tamen cognoscit perfectus q^o sensus acū sensus accipit formam rei cognite sine materia. sed cūz materi/ alibz cōditionibz. Intellectus aut abstrahit in cognoscē/ do nō solū a materia sed etiam a cōditionibz indiuidu/ antibz materialibz.

Anima humana nō §. III.

intelligit p^o species naturaliter inditas q^o eas nō habet Un p^oh^o in. iij. de aīa dicit q^o intellectus est sicut tabula rasa in qua nihil est scriptū. Pro cui^o declaratiōe dicit. b. Tho. vii. s. q^o nos videm^o q^o hō qñq^o est cognoscens in potentia tñ. tam fm sensum q^o fm intellectū. Et de tali potentia ad actū reducūt vt sentiat p^o actiōes sensibilia in sensu. vt intelligat p^o disciplinā aut intentionē. Unde optet dicere q^o aīa cognoscitiua sit in potentia tam ad si/ militudines q^o sunt p^oncipia sentiēdi q^o similitudines que sūt p^oncipia intelligēdi. Et p^oter hoc Aresto. posuit it q^o intellectus quo aīa intelligit nō habet aliquas spes/ cies naturaliter inditas. sed est in p^oncipio in potentia ad oēs species h^omōi. Sed q^o id q^o habet actu formaz interdū nō pot agere fm formā p^oter aliq^o impedimē/ tum. sicut leue nō pot ferri sursum si impediāt p^oter hoc Plato posuit q^o intellectus noster natural^o est plen^o om/ nibz speciebus intelligibilibz. sed p^o vniōne corpis impedi/ tur ne possit in actū exire. Sed hoc nō videt^o p^oncipit dicit^o quia si habet aīa naturalē cognitionē oim nō videtur esse possibile. q^o h^omōi noticiā natural^o habeat tam tam obliuionē. q^o nesciat se h^omōi sciētiā habere. Illis eni obliuiscit ea q^o natural^o cognoscit. Sicut q^o omne to/ rū est mar^o sua p^ote. z p^oncipue est h^omōi incōueniēs. si pos/ uat^o naturale esse aīam vniū corpōz. Apparet etiā incō/ ueniēs istud ex h^omōi. quia deficiente vno sensu defici/ cit sciētiā in hoīe corz q^o apprehendunt p^o illum sensum Sicut cecus natus nullā habere pot noticiā de coloribz bus. Nō nō esset si naturaliter omniū rez intelligibiliū rōnes aīa haberet. Intellect^o aut angelicus a p^oncipio sue creationis fuit repletus h^omōi speciebus intelligibili bus quibz intelligit p^ofecte. Un in libro de causis dicit. Dis intelligētia est plena formis. s. angeli nō aut hoīs.

In aīa nō effluunt §. III.

species intelligibiliū ab aliquibz formis separatis. vt dī/ xerūt quidā. s. Plato z Auicēna. Sed alio z alio modo Nā vt ponit. b. Tho. in. i. parte. q. lxxxiij. arti. iij. Pla/ to dixit formas rez sensibiliū p^o se sine materia. z subsisten/ tes. sicut formā hoīs quā noīabat p^o se hoīem. z formas equi seu ydeā quā p^o se noīabat equū. z sic de alijs. Das igit formas separas dicebat participari ab aīa nra ad cognoscendū z a materia corpali ad essendū. Et ita in/ tellectus noster p^o h^o q^o participat ydeā lapidis intelligit lapidē. Participatio aut ydeē est p^o aliquā similitudinē ipsius ydeē in p^oncipante ipam p^o modū quo ab exēplā/ to participat exemplar. Et sic ponebat species intelli/ gibles intellectus nri esse similitudines quasda ydearūz ab eis effluētēs. Sed Aresto. pbat esse p^otra rationē rez sensibiliū q^o eaz forme subsistāt absq^o materia. Auicēna aut remota hac positione platonis posuit omniū rerū sensibiliū species intelligibiles. nō q^o dē p^o se subsiste/ re absq^o materia. sed p^o existere imaterialiter in intellectu/ bus separatis. a quoz deriuant h^omōi species in sequē/ tem. z sic d^o alijs vsq^o ad vltimū intellectū agentē a quo vt ipse dicit effluunt species intelligibiles in aīas nras et forme sensibiles in materia corpalē. Sed scdm hāc positionē sufficiēs rō nō posset assignari quare aīa nra

Anima nō habet species naturaliter inditas sed acq^oscitas

Un habz aīe spēs i/ ntelligibi/ les.

Titulus Tertius

corpore vniret. nō enī potest dici q̄ vnīat anima p̄pter corpus. quia nec forma est p̄pter materiā. nec motor p̄pter mobile. sed potius eōuerso. Nam sic autē est corp⁹ necessariū anime intellectiue ad operationē eius p̄piaz. que est intelligere. quia scdm esse suum a corpore nō des pender si autē species intelligibilis esset apta nata recipere naturaliter p̄ influentiā aliquoz separatoz principiorum tantū nō acciper eas a sensib⁹. nō indigeret corpore ad intelligendū. Unde frustra corpore vniret. Si autē dicat q̄ anima indiget sensib⁹. ad intelligendū quibus quodammodo existeret ad considerandū ea quoz species intelligibiles accipit a substantijs separatis. hoc nō videtur sufficere. quia hmoi exercitatio nō videtur necessaria nisi ad excitandam animā quasi consopitā r̄ obliuiosam scdm platonicos. Et sic sensus nō p̄ficere aie intellectiue. nisi ad tollendū impedimentū qd̄ putat anime ex corpore vnione. remanet ergo querendū que sit causa vnionis anime ad corpus. patet etiam falsitas hui⁹ ex hoc. q̄ qui deficit vno sensu. caret scientia sensibilib⁹ illi⁹ sensus. quod nō esset si ex intellectib⁹ separatis efflueret solū species intelligibiles in animā. Et quia omne qd̄ p̄ participationē est tale reducitur in aliqd̄ principū quod per essentiā est tale. vt ignis reducunt sicut in causam in ignem. Ideo species intelligibiles quas participat intellectus noster reducunt sicut in causam primam in aliquod principū quod p̄ essentiā est intellectuale. scilicet deū. r̄ ab illo principio procedūt mediantib⁹ formis sensibilib⁹ rerū r̄ materialū a quib⁹ scientiaz colligimus vt dicit Dionysius.

Anima intellectiua .§. V.

Quid est cognoscit res materiales in rationib⁹ eternis. Pro cui⁹ cognosci ius declaratiōe dicit. b. Tho. vbi supra ar. v. q̄ philosophi si qua dixerūt vera r̄ fidei nr̄e accommodata. tanq̄ ab iniustis possessorib⁹ in vsum nostrū vdicata sunt. Si mulata sūt r̄ sup̄fictiosa eoz euitari debent. Augu. ergo qui imbutus fuit doctrinis platonicoz. Si qua inueit fidei accommodata in eoz dictis assumpsit fidei autē nostr̄e aduersa in melius cōmutauit. Quia igit̄ plato posuit formas rerū p̄ se subsistere a materia separatas quas ydeas vocabat per quaz participationē dicebat intellectu nostrū intelligere. hoc autē alienum est a fide nostra. Ideo Augu. in lib. lxxvij. questionū loco hanc ydearum quas Plato ponebat posuit rōnes omnū creaturarū esse in mēte diuina scdm quas oīa formant̄. Et sicut q̄s etiā anima nostra oīa cognoscit. Sed sciendū q̄ aliqd̄ quid in aliquo cognosci dicit dupliciter. Vno modo sicut in obiecto vel subiecto cognito. Sicut aliquis videt in speculo omnia que in speculo representant̄. Et hoc modo anima nostra in statu vite presentis nō videt omnia in rationib⁹ eternis. Sed in eis omnia cognoscunt beati qui deū vidēt r̄ omnia in eo. Alio modo dicit cognosci aliquid in aliquo sicut in cognitionis principio. Si autē si dicamus q̄ in sole vident̄ omnia que vident̄ per solē r̄ sic necesse est dicere q̄ anima nostra in rationibus eternis omnia cognoscit per participationē eaz. Ip̄m enim lumē intellectuale quod est in nobis non est aliud nisi quedā participata similitudo lumis increati i quo continent̄ rationes eterne. Unde in psal. dicit. Multi dicunt quis ostēdit nobis bona. Cui questionī respondens psalmista ait. Signatū est sup̄ nos lumē vultus tui domine. quasi diceret per sigillationē ip̄am diuini luminis omnia nobis demonstrant̄. Quia tamen preter lumē intellectuale in nobis exigunt species intelligibiles accepte a reb⁹ sensibilib⁹. vt de eis scientiā habeam⁹. Ideo nō per solā participationē rationū eternaz de reb⁹ materialib⁹ noticia habem⁹. sicut platonici posue-

Aliqd̄ dicitur in alio cognosci dupliciter

Ps. liij.

rūt. q̄ p̄ solā participationē ydeaz scientiā habere m⁹. **Intellectiua cognitiō .§. VI.**

Intellectiua cognitiō accipit a reb⁹ sensibilib⁹. nō tamē totaliter r̄ p̄fecte sed q̄dā est mediā cause cognitiōis. sicut illud philosophi in p̄mo methaphisice. Omnis nostra cognitiō oīū habet a sensu. Pro cui⁹ declaratiōe dicit. b. Tho. vbi supra ar. vj. q̄ circa hec fuit triplex opinio philosophi. Democritus ar. vj. q̄ nulla alia est causa nostre cognitiōis nisi cum ab his corpib⁹ que cogitamus veniunt atq̄ subintrat imaginatiōes in aīas nostras. Et sic posuit iste cognitiōes nostrā fieri p̄ ydola r̄ deflexiones. Ar. dicit de eo in libro de somno r̄ vigilia. Et hmoi positiōis ratio fuit quia ip̄i r̄ antiqui ponebant intellectum differre a sensu. Plato vero posuit intellectū esse virtutē imaterialem a gano corporeo nō vtentē. et intellectuāle cognitiōem a sensibili non procedere. sed per participationem ydeaz vt dictum est supra. nec etiam sensibilem cognitiōem a sensibilib⁹ procedere. sed q̄ solū sensibilia excitāt animas ad sentiendū. sicut etiā ad intelligendū. Ar. dicit autē ad lectiā via p̄cessit. posuit quidē cum Platone differre intellectum a sensu. Et cū democrito q̄ operatiōes cognitionis partis causent̄ p̄ imp̄ssiōne sensibilib⁹ in sensu. Sed non tamē per modū deflexiōis vt democritus posuit. sed per quandā operatiōem. Intellectū vero posuit habere operatiōem abiq̄ cōmunicatiōe corpis. nihil autē corporeū imprimere potest in rem in corporeā. Et ideo ad causandū intellectuāle operatiōem nō sufficit imp̄ssiō sensibilib⁹ corporez sed requirit̄ aliquid nobilius. eo q̄ agēs est nobilius patiēte. Id autē superius r̄ nobilius est forma store. intellectus agēs de quo supra. Sic facit fantasmatā accepta a sensib⁹ intelligibilib⁹ in actu p̄ modū abstractiōis cuiusdā. Scdm hoc ergo intellectuālis cognitiō a sensibilib⁹ causat̄ ex parte fantasmatū. sicut fantasmatā nō sufficiunt imutare intellectuū possibilē oportet q̄ fiat intellectuālis in actu p̄ intellectuū agētē. Et ideo nō potest dici q̄ cognitiō sensibilib⁹ totalis r̄ p̄fecta causa sit cognitiōis intellectuālis.

Intellect⁹ huma .§. VII.

Intellect⁹ huma nō potest actu intelligere p̄ species intelligibiles quas penes se habet nisi uertendo se ad fantasmatā in vira presentī. Unde philosophi in lib. de anima dicit. q̄ nihil intelligit anima sine fantasmatate. Et contrariū dicit beatus Tho. vbi supra. ar. vj. esse impossibile qd̄ sicut intellect⁹ parer duob⁹ indicijs. Primo quidē quia cū intellect⁹ sit quedā vis nō vtens organo corpali nullo modo impeditur a suo actu per lesionē alicui⁹ organi corporalis si nō requireret ad actū eius actus alicui⁹ potentie vtentis organo corporeali. vt sensus. imaginatio r̄ alie vires per tinentes ad partē sensitiuā. Unde manifestū est q̄ ad hunc intellect⁹ actu intelligat. nō solū accipiēdo scientiā de nouo. sed etiā vtendo scientiā iam acquisita requirit̄ actus imaginatiōis r̄ ceteraz virtutū. Videm⁹ enim q̄ impedito actu virtutis memoratiue. vt accidit in leuagiciis. per lesionē organi corporalis impedit̄ homo ab intelligendo in actu. etiā ea quoz iam scientiā habuit.

Secūdo quia hoc quilibet in seipso experiri potest q̄ quādo aliquis conatur aliquid intelligere format sibi aliqua fantasmatā p̄ modū exemplorū. in quib⁹ quasi inspicit quod intelligere studet. Et inde est q̄ quādo vultumus aliquid facere intelligere aliquid. ponimus ei aliquid exemplū ex quib⁹ sibi fantasmatā formare possit ad intelligendū. Hui⁹ autē ratio est. quia potentia cognitiua p̄portionalit̄ cognoscibili. Unde intellectus angeli est totaliter a materia separatus. obiectū p̄prium est substantia intelligibilis a corpore separata et p̄ hui⁹modi mō

Intelligibile materialia cognoscit. Intellectus vero huma-
 ni qui est coniunctus corpori est obiectum proprium quidditas
 seu natura in corpore existens materia. et huiusmodi naturas
 sensibiles res cognoscit. et etiam ad aliqualem notitiam inuisi-
 bilium ascendit. De ratione autem huiusmodi nature est quod in ali-
 quo individuo existat quod non est absque corporali mate-
 ria. Sicut de ratione equi nature est quod sit in hoc equo.
 et sic de alijs. Uniusmodi natura lapidis vel cuiuscumque rei in ma-
 teria corporali existens non potest complere et vere cognoscere
 nisi finis quod cognoscit ut in particulari existens. Particularis
 res autem apprehendimus per sensum et imaginationem. Et ideo
 necesse est ad hoc quod intellectus intelligat suum obiectum
 quantum quod fuerit ad fantasmatum. ut speculet naturam
 universalem in particulari existente. Nec sufficit considerari
 non species intelligibilem in intellectu possibili ad hoc quod
 actu intelligat. sed oportet quod eis veritas finis quod convenit res
 bus quod species sunt nature in particularibus existentibus.
 Incomposita autem quod non sunt fantasmata cognoscuntur
 a nobis per comparationem ad corporalia sensibilia quod sunt
 fantasmata. Deum autem ut dicit Dionysius cognoscimus
 ut per causas. per excessum. et per remotionem. Alias etiam sub-
 stantias incompositas in statu vite presentis cognoscere
 non possumus nisi per remotionem vel aliquam comparationem
 ad corporalia. Et ideo cum de huiusmodi aliquid intelligimus.
 necesse habemus converti ad fantasmata corporum. sed ipso-
 rum non sunt fantasmata.

Judicium intellectus §. VIII.

Unde Augustinus dicit quod in
 impedire per ligamentum sensus. Unde Augustinus dicit quod in
 dormiendo ea que contra licitos mores contingunt non im-
 parant ad peccatum quod non esset si homo haberet liberum
 arbitrium rationis et intellectus. quod etiam sic declarat beatus
 Thomas ubi supra. articulo vii. primum obiectum intellectui non
 est proportionatum est natura rei sensibilibus. perfectum autem
 iudicium de re dari non potest. nisi omnia que ad rem per-
 tinent cognoscantur. Unde impossibile est quod sit in nobis
 perfectum iudicium intellectus cum ligamento sensus. per quem
 rem species cognoscimus. Sed sciendum quod sensus li-
 gat in dormientibus propter evaporationes quasdam et fut-
 molitates resolutas. ut dicitur in libro de somno et vigilia. Et
 ideo finis dispositione huiusmodi evaporationum contingit esse
 ligamentum sensus matius et minus. Quando enim mul-
 tus fuerit motus ligatus non solum sensus. sed etiam imagi-
 natio ut nulla appareant fantasmata. sicut precipue ac-
 cidit cum aliquis incipit dormire post multum cibum et
 somnum. Si vero motus vaporum fuerit aliquantulum remis-
 sos. apparente fantasmata sed distorta et inordinata ut ac-
 cidit in febricitantibus. Si vero adhuc motus magis se-
 detur. apparente fantasmata sed magis ordinata sicut ma-
 gis solet accidere in dormitionis fine. et in his qui sunt
 sobrii et qui habent fortem imaginationem. Si autem motus
 fuerit morosus non solum imaginatio remanet libera.
 sed etiam ipse sensus communis soluitur ex parte ita ut homo
 non in dormiendo interdum iudicet somnia esse que videt
 quasi iudicium inter res et rerum similitudines sed tamen
 ex aliqua parte remanet sensus ligatus. Et ideo semper li-
 cet aliquas similitudines discernat a rebus in aliquibus ra-
 tione recipit. Sic igitur per modum quo in dormiendo sol-
 utur sensus et imaginatio. sic etiam liberatur iudicium intel-
 lectus non tamen ex toto. Unde illi dormiendo fillogizant
 cum exorant semper recognoscunt se in aliquo defecisse.

De modo et ordine §. IX.

Et primo quod intellectus noster intelligat ab-
 strahendo a fantasmatibus et quomodo. Pro cuius declar-
 atione dicitur Thomas in j. parte. q. lxxv. articulo j. quod intellectus
 medio modo se habet inter sensum nostrum et intellectum ani-

gelicum. Non enim intellectus est actus alicuius organi corpo-
 ralis sicut est sensus. et ideo proprium ipsius sensus est cog-
 noscere formam in materia corporali individualiter exis-
 stentem sicut colorem in ista vel in alia re particulari. Nec
 etiam ipse intellectus noster est actus alicuius materie cor-
 porali non junctus. sicut est intellectus angelicus. Et ideo
 angelicus intellectus obiectum est forma sine materia subsi-
 stens. Quamvis enim etiam materialia cognoscit non tamen
 ea nisi in immaterialibus inveniunt. scilicet vel in seipsis vel in deo.
 Sed cum intellectus noster sit virtus anime que est forma
 corporis. ideo proprium eius est cognoscere formam in mate-
 ria corporali individualiter existentem. non tamen prout
 sunt in tali materia. Cognoscere autem id quod in mate-
 ria individuali est. non prout est in tali materia est ab-
 strahere formam a materia individuali. quod representat
 fantasmatum. Et ideo necessarium est dicere quod intellectus nos-
 ter intelligit immaterialia abstrahendo a fantasmatibus. Et
 per materialia considerat devenit etiam in cognitionem ali-
 qualem immaterialium sicut conuerso angeli materialia cog-
 noscunt per immaterialia. Ad declarandum vero modum
 huiusmodi abstractionis sciendum finis Thomas ubi supra. q. dupliciter
 contingit intellectum abstrahere. Uno modo per modum com-
 positionis et divisionis. sicut cum intelligimus aliquid non esse
 in alio vel esse separatum ab eo. Alio modo per modum simplicis
 et absolute considerationis. sicut cum intelligimus unum ni-
 hil considerando de alio. Abstrahere ergo per intellectum finis
 primum modum abstrahendi. ea que finis rem non sunt abstrah-
 ta non est absque falsitate. Sed abstrahere per intellectum
 secundo modo que finis rem non sunt abstracta. non est cum falsi-
 tate sicut videmus in sensibus. Si enim intelligimus vel dicimus
 alius colorem non esse in colorato corpore vel esse separatum
 ab eo est falsitas in opinione et in locutione. Sed si consi-
 deremus colorem et proprietatem eius nihil considerando de po-
 tivo colorato. erit absque falsitate opinio. Potum enim non
 est de ratione coloris. et nihil prohibet intelligi colorem nihil i-
 tellecto de pomo. Similiter ea que pertinent ad rationes
 speciei cuiuscumque rei materialis. puta lapidis aut homi-
 nis et alia huiusmodi. possunt considerari sine principijs indivi-
 dualibus que non sunt de ratione speciei. Et hoc est abstra-
 here uniuersale a particulari. vel specie intelligibilem a
 fantasmatibus considerare. scilicet naturam speciei sine individua-
 lium consideratione principiorum que per fantasmata represen-
 tantur. Si ergo abiciatur quod intellectus est falsus intelli-
 gendo rem aliter quam est. Respondetur quod verum est si aliter re-
 feratur ad rem intellectam. Tunc enim intellectus est falsus quia
 intelligit rem aliter quam sit. Sicut si abstraheret speciem la-
 pidis a materia ut intelligeret eam non esse in materia.
 Sed si aliter referatur ex parte intelligentis est intellectus
 absque falsitate. est enim hoc absque falsitate ut sit alius mo-
 dus intelligendi quam modus rei in existendo. quod intellectus est
 in intelligere immaterialiter per modum intellectus. non autem
 materialiter per modum rei materialis.

Sic autem hec abstractio §. X.

Actio a materia individuali non a materia communi. Est
 enim materia communis et signata seu individualis. Com-
 munis ut caro et ossa. Individualis ut hec caro hec ossa
 Intellectus autem hic abstractio a materia individuali ad
 intelligendum speciem rei sensibilibus. quod non abstractio a ma-
 teria communi. scilicet considerando hominem cum carnibus et ossibus
 in commune. sed non his carnibus et ossibus. Et quia fantas-
 mata cum sint particularia non possunt imprimere suam
 virtutem intellectui possibili. Ideo virtute intellectus agentis
 resultat quedam similitudo ab intellectu possibili ex
 conversione intellectus agentis supra fantasmatum. que qui-
 dem est representativa eorum quod sunt fantasmata solum
 quantum ad naturam speciei. et per hunc modum dicitur abstra-

Intellectus
abstrahit
duobus mo-
dis.

Actio mate-
ria sic ab-
strahit

Titulus Tertius

bi species intelligibiles a fantasmatibus. Nō q̄ eadē numero forma que prius fuit in fantasmatibus postea sit in intellectu possibili ad modū quo vñ corpus accipitur ab vno loco et transfertur ad alium. Illuminant autē fantasmata ab intellectu agente et iterū ab eis per virtutem intellectus agentis species intelligibiles abstrahuntur. Abstrahit enī intellectus agens species intelligibiles a fantasmatibus inquantū p̄ virtutē intellectus agentis accipere possim⁹ in nostra consideratione naturas specierū sine additionibus individuantiū. quaz̄ similitudinebus intellectus possibilis format. Quāuis autē intellectus abstrahat species a fantasmatibus inquantū considerat natura rez̄ individualiū. tamen intelligit eas in fantasmatibus. quia nō potest intelligē etiā ea quoz̄ species abstrahit nisi p̄uertēdo se ad fantasmata. Species a fantasmatibus abstracta nō se habet ad intellectus sicut illud qd̄ primo intelligit sed sicut illud quo mediante aliquid intelligit. Nam si ipse species intelligibiles essent illud quod intelligit circa aliquā rem. quod quidam dixerūt. sequerēt hoc. q̄ scientie omnes essent de rebus que sunt extra animā. sed solū de speciebus intelligibilibus que sunt in anima. Quō oīno est falsum. Nā sunt de rebus que sunt extra animā et ea intelligim⁹ de quibus sunt scientie. Se habet ergo species intelligibilis ad intellectū nostrū sicut id quo intelligit nō sicut illud qd̄ principaliter intelligit. sicut similitudo rei visibilis qua informat oculus cū videt se habet ad visum vt id quo videt. nō sicut id quod videt. Nam id quod videt est extra oculū. s. res colorata. Sed quia intellectus supra seipm̄ reflectit. s. eandē reflectionē intelligit suū intelligere et speciem per quā intelligit. Et sic species intellecta ē secundario id quod intelligit. Primo est res cuius species intelligibilis est similitudo id quod intelligit. Et hoc etiā patet ex antiquoz̄ opinione qui ponebāt similitudinem per simile cognosci. Ponebāt enī q̄ anima p̄ terrā que est in ipsa terra cognoscit que est extra ipsam. et sic de alijs. Si ergo accipiam⁹ speciem terre loco terre s. m̄ doctrinam Aristotelis. qui dicit q̄ lapis nō est in anima. sed species lapidis sequerēt q̄ aīa species intelligibiles intelligit q̄ sunt extra ipsam. Et sic in parte sensitiva reperit duplex operatio. Una s. m̄ solā imitationē. et sic perficit operatio sensus. per hoc q̄ imitatur a sensibili. Alia operatio est formatio s. m̄ q̄ via imaginatiua format sibi aliqd̄ ydolum rei absentis. vel etiā nunq̄ vīse. Ita accidit in intellectu. Sed in eo vtraz̄ operatio cōiungitur. Nam primo considerat passio intellectus possibilis. s. m̄ q̄ informatur speciei intelligibili. qua quidē informat⁹ format sibi secūdo vel diffinitionē vel diuisionē aut compositionem que p̄ vocem signant. Cū ergo phus dicit primo per hermeniaz̄ q̄ voces sunt note earz̄ que sunt in anima passionū. intelligit q̄ signat ea que intellectus sibi format ad iudicandū de rebus exterioribus. nō autē species intelligibiles.

Species intelligibilis est id q̄ intelligit.

Cognitio singulari. §. XI

um est prior quo ad nos q̄ cognitio vniuersaliū. et ratio est quia cognitio intellectiva que est vniuersaliū aliquo modo habet primordiu a sensitiva. et quia sensus est singularium intellectus vniuersaliū. ideo quo ad nos oportet q̄ prior sit cognitio singulariū q̄ vniuersaliū. Sed s. m̄ se et simplex cognitio vniuersaliū est prior cognitione singulariū. et cognitio magis communi is minus communi. Ratio est quia intellectus noster cū procedat de potentia in actū. et oē qd̄ pcedit de potentia in actū prius p̄uenit ad actū incolectū q̄ est medi⁹ inter potentia et actū q̄ ad actū p̄fectū. Act⁹ autē p̄fect⁹ ad quē p̄uenit intellect⁹ est sc̄s cōplexio p̄ quā res disticte et determinate cognoscunt. Act⁹ in-

Cognitio vniuersaliū sequit̄ cognitiones particulariū.

perfectus est scientia incōpleta p̄ quā res sciunt̄ sub quadam cōfusione. Dicit autē phs. i. phis. q̄ sunt nobis p̄tū manifesta et certa p̄fusa. magis posterius autē cognoscimus distinguēdo magis disticte principia et elementa. prius enī occurrit in intellectu nostro cognoscere animal q̄ cognoscere hominē. Et idē est de cognitione sensitiva s. m̄ locū et tempus. Nā pri⁹ cognoscit a remotis aliquid esse animal q̄ esse homo. et prius esse homo q̄ fortis. s. m̄ tempus. quia puer pri⁹ distinguit hominē a nō homine q̄ hunc hominē ab alio distinguit. bea. Tho. vbi. s. arti. iij.

Intellectus noster. §. XII.

potest multa simul intelligere p̄ modū vni⁹. non autē multa p̄ modū multoz̄ dico autē p̄ modū vni⁹ vel multoz̄. per vni⁹. s. vel plures species intelligibiles. Ratio est quia modus cuiuslibet actionis consequit̄ suā formā q̄ est actionis principiu. Quocirca ergo intellectus potest intelligere sub vna specie potest sibi intelligere. et inde est q̄ deus omnia simul videt p̄ vni⁹ quod est essentia sua. Quocirca s. q̄ intellectus per diuersas species intelligit nō sicut intelligit. Hui⁹ ratio est. quia impossibile est idem subiectū p̄ficari pluribus formis vni⁹ generis et diuersaz̄ specierum. Sicut impossibile est q̄ idē corpus s. m̄ idem colorez̄ diuersis coloribus simul vel figurat diuersis figuris. Omnes autē species intelligibiles sunt vni⁹ generis. quia sunt p̄fecti ones vni⁹ potentie intellectiue. licet res quaz̄ sunt species sint diuersoz̄ generum. Impossibile est ergo q̄ idem intellectus per diuersas species intelligibilis ad intelligendum diuersa in actu.

Intelligit autē in. §. XIII.

Intellectus noster cōponendo et diuidendo s. m̄ Tho. vbi supra arti. v. Cū enī intellectus humanus creat de potentia in actu similitudinē quandā habet cū rebus generalibus que nō statim suā p̄fectionē habēt sed successiue cum accedendo. Et similiter intellect⁹ human⁹ nō statim in propria apprehensione caput p̄fectam cognitionem rei. primo apprehendit aliquid de ipsa re. s. quidditatem rei que est p̄rium et primū obiectū intellect⁹. deinde intelligit accidentia et proprietates et habitudines circumstantes rei essentia. Et s. m̄ hoc necesse habet app̄hēsum vni⁹ aliā cōponere et diuidere. et ex vna cōpositione et diuisione ad aliam p̄cedere quod est ratiocinari. Intellect⁹ autē diuinus et angelicus se habēt sicut res incorruptibiles. que statim a principio habēt totā suam p̄fectionē. Unde intellectus diuinus et angelicus statim p̄fecte cognoscit totā rei habent in cognoscendo quidditatem rei. cognoscit de re quicqd̄ nos componēdo et diuidēdo et ratiocinando possumus intelligere absq̄ hoc qd̄ componat et diuidat vel ratiocinet. Intellectus noster circa propriū obiectū eius. s. quidditatem rei. p̄ se loquendo non potest esse falsus sed circa ea que circumstant essentia rei s. m̄ b. Tho. vbi. s. arti. vj. Unde phs. in. iij. de anima q̄cum ad hoc et quādam

Intellectus noster cōponendo et diuidendo s. m̄ Tho. vbi supra arti. v. Cū enī intellectus humanus creat de potentia in actu similitudinē quandā habet cū rebus generalibus que nō statim suā p̄fectionē habēt sed successiue cum accedendo. Et similiter intellect⁹ human⁹ nō statim in propria apprehensione caput p̄fectam cognitionem rei. primo apprehendit aliquid de ipsa re. s. quidditatem rei que est p̄rium et primū obiectū intellect⁹. deinde intelligit accidentia et proprietates et habitudines circumstantes rei essentia. Et s. m̄ hoc necesse habet app̄hēsum vni⁹ aliā cōponere et diuidere. et ex vna cōpositione et diuisione ad aliam p̄cedere quod est ratiocinari. Intellect⁹ autē diuinus et angelicus se habēt sicut res incorruptibiles. que statim a principio habēt totā suam p̄fectionē. Unde intellectus diuinus et angelicus statim p̄fecte cognoscit totā rei habent in cognoscendo quidditatem rei. cognoscit de re quicqd̄ nos componēdo et diuidēdo et ratiocinando possumus intelligere absq̄ hoc qd̄ componat et diuidat vel ratiocinet. Intellectus noster circa propriū obiectū eius. s. quidditatem rei. p̄ se loquendo non potest esse falsus sed circa ea que circumstant essentia rei s. m̄ b. Tho. vbi. s. arti. vj. Unde phs. in. iij. de anima q̄cum ad hoc et quādam

Ca. 7. De actu intellectus

potentia nō deficit eius iudiciū circa p̄rium obiectum. Obiectū autē intellectus p̄rium est quidditas rei. Un̄ ara quidditate rei nō fallit. Sed circa ea que circūstāt quidditate rei falli potest dum vnū ordinar ad aliud. Vel cōponendo vel diuidēdo vel ratiocinando. Et propter hoc circa illas p̄positiones intellectus errare nō potest. que statim cognoscunt cognita terminoz quidditate. sicut accidit circa prima principia. Circa p̄dusiones tamē per accidēs contingit intellectū decipi. non dicitur in rebus cōpositis contingit intellectū decipi. non ex parte organ. quia intellectus nō est v̄tes organo corp̄ali. sed ex parte cōpositiōis interuenientis circa diffinitionē. dū sc̄ diffinitio vnus rei est falsa d̄ alia sicut diffinitio circuli de triangulo vel dum aliqua diffinitio est falsa implicat cōpositiōnē incōpossibilitū. vt si accipiā hoc vt diffinitio alicuius animalis irrationalis. rationale animatū. Un̄ in rebus simplicibus in quaz diffinitionibus cōpositio interuenire nō potest. nō potest decipi intellectus. sed deficit in attingendo. vt dicit p̄s. Error autē in peccantibus contingit ex applicatiōne rationis ad particulare.

Cū querit vtrū .§. XIII.

vnā eandē rem vnus alio meli⁹ intelligere possit. Respondeo. b. Tho. vbi. s. art. vii. q. intelligi aliquid melius vel magis ab vno q̄ altero potest intelligi dupliciter. Vno mō q̄ magis vel melius determinet actū intelligendi ex parte rei intellecte. et sic nō potest vn⁹ eadē rem magis intelligere q̄ alius. q̄ si intelligeret illā rem aliter q̄ sit vel meli⁹ vel peius falleret et non intelligeret. Alio modo potest intelligi vt determinet actū intelligendi ex parte intellecte. Et sic vnus potest magis vel melius intelligere vnā rem q̄ alius. quia melioris est virtutis in intelligendo. Sicut etiā melius videt aliquid vn⁹ q̄ alius inquantū virtus peccior videndi est in vno q̄ in alio. Sic etiā inuenit p̄ experientia vnus alio p̄fundius intelligere. Sicut p̄fundius intelligit qui aliquā cōclusionē potest reducere in p̄ma principia et causas primas q̄ q̄ potest reducere solū in causas primas. Contingit autē hoc q̄ vnus intelligat meli⁹ altero duplici ex cā. Primo ex parte dispositiōis corp̄is. q̄ quāto est corpus melius dispositū. rāto meliorē sortit animā qua mediāte meli⁹ intelligit. Secūdo contingit hoc ex parte inferior virtutis quib⁹ intellect⁹ indiget ad sui operationē. Illi enī in quibus virtus imaginatiua. cogitatiua et memoriua. sūt meli⁹ disposita. sūt meli⁹ dispositi ad intelligendū.

Si queritur vtrū pri⁹ .§. XV.

us intelligat diuisibile q̄ indiuisibile. Respondeo. beat⁹ Tho. vbi. s. ar. vii. q. indiuisibile aliquid dicit tripliciter. vt dicit in. de anima. Vno mō sicut p̄tinuū indiuisibile. quia est indiuisiuū actu. licet sit diuisibile potentia. Et h̄mōi indiuisibile prius est intellectū a nobis q̄ ei⁹ diuisio que est p̄ partes. q̄ cognitiō p̄fusa prius est q̄ diuisiō vt dicitur est. s. Secūdo mō dicit indiuisibile fm̄ specē. sicut ratio hominis est quoddā indiuisibile. Et h̄ modo est etiā prius indiuisibile intellectū q̄ diuisio ei⁹ per partes rationis vt dicitur est. s. Et iterū prius q̄ in intellectu cōponat et diuidat affirmādo vel negādo. Et h̄mōi ratio est. quia h̄mōi indiuisibile duplex intellect⁹ fm̄ se intelligit sicut p̄riū obiectū. Tertio mō indiuisibile dicit vt punctus et vnitas q̄ nec actu nec potentia diuisiōnē. Et h̄mōi indiuisibile p̄ posteri⁹ cognoscit. Nam cognoscit per priuatiōnē diuisibilis. Unde punctū prius vnitas est q̄ sit indiuisibile. vt dicit r. metha. Et ratio huius est. quia h̄mōi diuisibile habet quandā oppo-

sitiōnē ad rem corporalem cuius quidditate primo et p̄ se intellectus accipit.

Quod intellect⁹ nō .§. XVI.

ster intelligit corporalia q̄ sūt infra se. p̄t sūt abstracta a materia. id est vniuersalia et necessaria. Indirecte autē intelligit etiā singularia cōtingentia et futura. Quam singularitatem ad p̄mū sciendū fm̄. b. Tho. vbi. s. q. lxxxvi. art. j. re materij q̄ singulare in rebus materialibus primo et directe intelligere nō potest. Lūi⁹ ratio est. quia principij singularitatis in rebus materialibus est materie individualis. intellectus autē noster vt dicitur est intelligit abstractēdo specē intelligibile ab h̄mōi materia. Quod autē a materia individuali abstractū est vniuersale. Unde intellect⁹ noster directe nō est cognoscitū nisi vniuersaliū. Indirecte autē et q̄si per quandā reflexiōnē potest intelligere singulare. quia si intellect⁹ dicitur est. etiā postq̄ species intelligibles abstracterit. intelligit nō potest fm̄ eas actu intelligere nisi p̄uertēdo se ad fantasmatia. in quibus species intelligibles intelligit vt dicitur tertio de aīa. Indirecte igitur intelligit singularia quoz sūt fantasmatia. Et hoc mō format hanc p̄positionē. Sortes est homo. Quod enī potest virtus inferior vt sensus apprehendere singulare potest et superior vt intellectus et eminentiori modo. Sed et vniuersalis ratio intellectus practici in electiōe nō mouet ad apprehendendū nisi mediāte p̄culari apprehensiōe partis sensitiue. Cōtingentia autem dupliciter possunt p̄siderari. Vno mō inquantū contingit. Et fm̄ hoc a sensu directe cognoscunt. ab intellectu autē indirecte. Est enī vnūquodq̄ cōtingens ex parte materie. quia contingens est qd̄ potest esse et nō esse. Potentia autē p̄tinet ad materiā. Materia autē est indiuisua. omnis principij. et ideo hic vt singularia indirecte intelliguntur. Alio mō possunt p̄siderari fm̄ q̄ in eis aliqd̄ necessitatis reperit. Nihil enī est adeo cōtingens quin in se aliquā necessitate habeat. Sicut hoc ip̄m quod est forte currere in se quod idē cōtingens est. habitudo autem cursus ad motū est necessaria. Necesse est enī forte moueri cū currit. Et fm̄ hoc cognoscit directe ab intellectu videlicet rōnes vniuersales et necessarie contingentiū. Un̄ si attendant ratiōes vniuersales scilicet. oēs sciētie sunt de necessarijs. Si attendant res ip̄se. sic quedam scientia est de necessarijs. quedā de contingentijs.

Singulare re materij le directe nō intelligit.

Indirecte si intellect⁹ intelligit singulare.

Cōtingentia dupliciter p̄t p̄siderari.

De cognitiōe futuri .§. XVII.

turoz eodē mō p̄siderandū est. sicut et de cognitiōe contingentij. Nam ipsa futura sub tpe cadunt sunt singularia. que intellect⁹ human⁹ nō cognoscet nisi p̄ reflexiōnē vt dicitur est. Rōnes autē futuroz possunt vniuersales esse in intellectu p̄ceptibiles. et de eis possunt esse scientie. Sciendū tñ q̄ futura dupl̄ cognosci p̄t. Vno mō in seip̄s. Et sic cognosci nō possunt nisi a deo cui futura sunt p̄ntia. inquantū. s. eius intuit⁹ eternus fert siml̄ supra totū t̄pis cursum. Alio mō cognosci possunt futura in suis causis. et sic etiā a nobis possunt cognosci. et si ita sint in suis causis vt ex eis de necessitate pueniant cognoscunt p̄ certitudinē scientie sicut eclipsis ab astrologo. Si autē ita sint in causis suis vt pueniat ex eis vt in pluribus sic cognosci p̄t p̄ p̄icturā vel magis vel minus certā. sc̄m q̄ causa est magis vel min⁹ inclinata ad effectus h̄mōi. q̄ autē aliquādo aīa cognoscit futura. h̄ nō est fm̄ naturā aīe. etiā cum alienat a sensib⁹. sed magis p̄ imp̄ssiōnē causarū aliquid superiorū vel virtute dem̄ ministerio angeloz. sicut in p̄phetis. vel virtute demonū sicut in diuinis et maleficijs. vel etiā aliquādo p̄ imp̄ssiōnē corp̄oz celestium. Et imp̄ssiōne enī corp̄oz celestium imutat aliquādo fantasmatia. vt fiant aliqua signa imitatina futuroz euentū. ad que se extendit virtus cor-

futura dupliciter cognosci p̄t.

Titulus Tertius

por celestiu. et hec magis percipiunt a dormientibus quam a vigilantibus. Infinita autem necesse in actu necesse in habitu intellectus cognoscere potest. quia in rebus materialibus quare habet eas est obiectum proprium intellectus nostri. non inuenit infinitum. ut dicitur in philosophia. Sed in potentia tantum. quia nunquam potest tot cognoscere quin adhuc plura possit ignoscere. Infinitus autem dicitur deus sicut forma que non est defectu materia per materiam. et in statu via a nobis cognita non potest propter defectum intellectus nostri qui non intelligit nisi materialia. Sed in alia vita in gloria cognoscet perfecte.

Alia intellectus .XVIII.

intelligit se et ea que in ea sunt vel ab ea procedunt vel habitus. actus. intellectus et voluntatis. Et quantum ad primum Anima non cognoscit seipsum per essentiam suam sed per species intelligibiles sicut et alia. Pro cuius declaratione dicitur b. Tho. in prima parte. q. lxxvii. arti. i. q. unumquodque cognoscibile est secundum quod est in actu. non secundum quod est in potentia. ut dicitur in x. merba. Sic enim aliquid est ens et verum quod sub cognitione cadit. potest esse in actu. et manifeste apparet in sensibus. Non enim visus percipit coloratum in potentia. sed coloratum in actu. Essentia igitur dei que est actus purus et perfectus est simpliciter et perfecte secundum seipsum intelligibilis. Unde deus per seipsum suam non solum seipsum. sed etiam omnia alia intelligit. Angelus autem essentia est quidem in genere intellectuum vel actus non tamen vel actus purus et copleus. Unde eius intelligere non copleat per essentiam suam. Quamvis enim angelus per essentiam suam se intelligat. non tamen alia omnia a se per essentiam suam cognoscere potest. Sed per similitudines rerum intelligibilibus. Intellectus humanus in genere intellectuum se habet vel ens in potentia tantum. sicut et materia se habet in genere rerum sensibilium. Unde et possibilis notatur. Et quia conaturalis est intellectui nostro. ut ad materialia et sensibilia respiciat ut dicitur est. s. Consequens est ut sic seipsum intelligat intellectus noster secundum quod sit actu per species intelligibiles a sensibilibus abstractas per lumen intellectus agentis. Non ergo per essentiam suam sed per actum se cognoscit intellectus noster. Et hoc dupliciter. Uno modo particulariter. secundum quod fortis vel Plato percipit se habere animam intellectum. et hoc quod percipit se intelligere. Alio modo secundum quod naturam mentis et actu intellectus consideramus. Et ad istam seipsum cognitionem non sufficit presentia anime. sicut ad cognitionem primo modo. Sed requiritur diligens et subtilis inquisitio. Unde multi natura anime ignorant et alii multi circa naturam anime errauerunt. Quod autem Augustinus dicit in libro de trinitate. quod anima seipsum per seipsum cognoscit intelligit quod in seipsum us cognitionem venit sed per actum suum. Cognoscit intellectus habitus sed per actus proprios. Pro cuius declaratione dicitur b. Tho. vii. s. arti. ii. q. habitus est medium inter potentiam puram et actum purum. Dicitur est autem quod nihil intelligit nisi secundum quod est in actu. Sicut igitur in quantum habitus deficit ab actu perfecto. deficit ab actu ut non sit per seipsum cognoscibilis. sed necesse est ut per actum suum cognoscatur. Sive dum aliquis percipit se habere habitum. per hoc quod percipit se producere actum proprium illius habitus. Sive dum aliquis inquirat naturam rationem habitus ex consideratione actus. Si autem obiciendo dicitur illud quod propter unumquodque et illud magis. Sed res cognoscuntur ab anima per habitum. ergo multo magis habitus ab anima debet per se cognosci. Respondeo quod regula ista propter quod unumquodque re. Habere veritatem si intelligat in rebus unius ordinis. puta in uno genere cause. ut si dicitur quod sanitas sit propter vitam sequitur quod vita sit magis desiderabilis. Sed si accipiat secundum ea que sunt diversorum ordinum non habet veritatem regula illa. ut si dicitur quod sanitas est propter medicinam non ideo sequitur quod medicina sit magis desiderabilis quam sanitas. quia sanitas est in ordine finium. medicina autem est in ordine causarum

Qualiter
sua intelli
git seipsum

Qualiter
cognoscit
habitus.

efficientium. Sicut si accipiamus duo quorum unum sit per se in ordine obiectorum cognitionis illud propter quod aliud cognoscatur erit magis notum. Sicut principia philosophorum Sed habitus in quantum habitus non sunt de ordine obiectorum. nec propter habitum alia cognoscuntur sicut per obiectum cognitionis. Sed sicut propter dispositionem vel formam qua cognoscens cognoscatur. Cognoscatur insuper actum proprium intellectus. Unum quodque enim cognoscatur secundum quod est in actu. Ultima autem intellectus perfectio est eius operatio. Non enim est sicut actus tendens in aliter. que est perfectio operari sicut edificatio domus edificare. Sed manet in operante ut perfectio et actus eius. Ut dicitur in x. merba. Hoc est ergo principium quod de intellectu intelligit actus eius. id est ipsius eius intelligere. Sed in hoc est differentia in ordine intellectuum. Nam intellectus diuinus idem est in eo quod intelligat se intelligere. et quod intelligat suam essentiam. quia suum intelligere est sua essentia. In angelo autem quibus aliud sit secundum rationem quod intelligat suum intelligere. et quod intelligat suam essentiam. tamen simul in uno actu verius intelligit. quia hoc quod est intelligere essentiam suam est propria perfectio essentie sue. simul autem uno actu intelligit res cum perfectione sua. Intellectus vero humano nec suum intelligere. nec proprium obiectum est essentia eius. sed aliquid extrinsecum. scilicet natura generalis. et ideo id quod primo cognoscatur ab intellectu humano est obiectum eius secundario cognoscatur actus eius quod cognoscatur obiectum. et per quod cognoscatur ipse intellectus. actus enim voluntatis nihil aliud est quam inclinatio quedam colorata. quens formam intellectum. sicut appetitus naturalis est inclinatio sequens formam naturalem. Inclinatio autem colorata rei est in ipsa re per modum eius. Unde inclinatio que est appetitus sensibilis est in sentiente. et similiter inclinatio intelligibilis que est actus voluntatis est intelligibiliter in intelligente sicut in principio et obiecto proprio. Quod autem intelligibiliter est in aliquo intelligente. sequens est ut ab eo intelligatur. unde actus voluntatis intelligit ab intellectu. et in quantum aliquis percipit se velle. et in quantum huius percipit naturam huius actus. et per consequens naturam huius principii. quod est habitus vel potentia.

Sunt autem effectus .XIX.

anime qui sunt actus voluntatis in intellectu. non per similitudinem tantum sicut corpora. nec per presentiam ut in subiecto sicut artes. sed sicut principium in principio in quo habetur noticia principii. Quia anima humana secundum seipsum vite presentis non potest perfecte intelligere que sunt supra se. sed angelos et deum. Unde sapientia. que in celis sunt quis inuestigabit. Et angeli quidem qui dicuntur substantie sepe sepe necesse per seipsum necesse per similitudines rerum materialium possunt intelligi perfecte secundum be. Tho. in prima parte. q. lxxvii. arti. i. et ii. Sciendum tamen secundum ipsum quod Plato qui posuit substantias imateriales etiam materialium per se subsistentes quas ydeas vocabat. ut dicitur est dicebat quod substantie imateriales non solum intelliguntur a nobis. sed sunt prima a nobis intellecta. Sed secundum Aristotelem sententiam quam magis experimur. intellectus noster secundum seipsum vite presentis habet naturalem respectum ad rerum materialium naturas. Unde nihil intelligit nisi pueredo se ad fantasmatas. Et sic substantias imateriales cum non cadat contra nostram imaginationem et sensum. primo et per se secundum modum cognitionis nos ex parte cognoscere non possumus. Sed auerrois in commento de anima ponit quod in fine in hac vita homo puenire potest ad hoc ut intelligat substantias separatas per continuationem vel unionem cuiusdam substantie separate a nobis. que vocatur intellectum agentem. qui cum sit substantia separata intelligit substantias separatas. unde eius fuerit nobis perfecte unum sic ut per eum intelligere possim.

Ca. I. De cōpatiōe ei' ad intellectū

Intelligemus tunc substantias separatas. pfecte autē vni
 ur nobis fm ipm iste intellectus agēs. cū oīa intellecta
 speculata cognouerimus. 7 tūc p euz poterimus cogno
 scere omnia materialia 7 imaterialia. Dāc autem pos
 sitionē auerōis reprobat brūs Tho. pluribz rōnibus.
 Primo qz intelligere oīa speculata vix cōtingit alicui
 in hac vita. 7 sic nullus vel pauci ad felicitatē puenirēt
 quod est ptra p̄m in .j. methaphi. qui dicit qz felicitas
 est quoddā bonū cōmune qd potest puenire omibz nō
 obatis ad virtutē. Secūdo qz p̄bs dicit expresse in .j.
 methaphi. qz felicitas est opatio fm pfectaz virtutē. Et
 numeratis mltis virtutibz in decimo metha. cōcludit
 qz vltima felicitas cōsistēs in vltima cognitiōe maximo
 nō intelligibilū est fm virtutē sapientie quā posuit i
 v. esse caput scientiaz speculatiuaz. Et sic patz qz Aris
 totel. posuit vltimā felicitatē in cognitiōe substantiaz
 separataz. qualis potest haberi p speculatiuas sciētias
 nō p vniōnē intellectus agentis cōfictam a quibusdam

Terzio quia vt dicitur est supra fm Aristo. intellectus
 agēs nō est substantia separata. sed quedā virtus anime.
 Inducit 7 alias rōnes ob breuitate omittas. Item neqz
 p̄ez cognitiōe materialū possum' deuenire ad cogni
 tiōnē angeloz seu substantiaz separataz. Cum enī sub
 stantie imateriales vt angeli sint omnino alterius ratio
 nis a quidditatibz rez materialium quantumqz intel
 lectus noster abstractat quidditatē rei materialis a ma
 teria nequa qz peruenit ad aliquid simile substantie im
 material. bea. Tho. vbi supra. Unde 7 dyonisius dicit.
 i. de diuinis nominibz. qz sensibilibz intelligibilia cōpo
 sita simplicia 7 corporibz in corpalia app̄bendi nō poss
 unt. Possimus vtiqz ex hōmōi materialibz considerat
 in aliquale cognitiōnē deuenire substantiaz separataz
 sed nō pfectam. quia nō est sufficiens cōparatio materi
 alium ad imaterialia. 7 similitudines q̄ a materialibus
 accipiunt. ad intelligēdū imaterialia sunt mltū dissimi
 les. fm dyonisiū. Tractat autē in scientiis maxime de
 superioribz per viam remōtōis sicut corpora celestia no
 tificat. Aristo. per negationē p̄prietatum corporoz inseri
 oium. 7 sic a sanctis dant documenta de angelis per re
 motā formā. Ex his sequitur qz deus nō est id qd p̄m
 nū ab intellectu nostro cognoscit in hac vita. Si enim
 substantias separatas creatas intelligere nō valemus.
 multominus essentia substantie increate. Un' Joban. j.
 Deū nemo vidit vnqz. Sed magis p creaturas deuen
 mus in cognitiōnē dei. fm illd apli ad Ro. j. Inuisibilis
 la dei s creatura mūdi p ea q̄ facta sunt intellecta sp̄s
 aunt. Primū enim qd intelligit a nobis in statu vie est
 quidditas rei materialis. quod est obiectū p̄mū intel
 lectus nostri. deus autē oīno imaterialis est. beatus Tho.
 vbi supra. arti. iij.

Titulus quart' de volun tate. De cōparatione voluntatis ad intellectum. Capitula primū.

De voluntate. que
 est alia potētia a sensualitate. Vbi p̄
 mo sciendū qz volūtas nō est eminent
 tior intellectu simpliciter. sed fm qd
 pro cui' declaratiōe dicit. b. Tho. in
 prima p̄e. q. lxxij. qz eminentia alicu
 ius ad alterz potest attendi dupl'r. Vno mō simpliciter
 Alio mō fm quid. Considerat autē quid tale simpliciter.
 quādo put est fm se tale. fm quid autē dicit aliquid tale
 prout fm respectū ad alterz est tale. Si igitur intellect
 et volūtas cōsiderent fm se. sic intellectus eminentior in
 uenitur. 7 hoc apparet ex cōparatiōe obiectoz ad inuicē

obiectū enim intellectus est simplicius 7 magis absolu
 tum qz obiectū voluntatis. Nam obiectū intellectus est
 ipa ratio boni appetibilis. Bonū autē appetibile cui' ra
 tio est in intellectu est obiectū voluntatis. quāto autē ali
 quid est simplicius 7 abstracti' rāto fm se est nobilius
 et altius. Et ideo obiectū intellectus est altius qz obiectū
 voluntatis. Cū ergo p̄p̄a ratio potentie sit fm ordi
 nem ad obiectū. sequit' fm se 7 simpliciter qz intellect' sit
 nobilior volūtatē 7 altior. Unde 7 p̄bs in .x. ethicoz. po
 nit intellectū altissimā potentiam anime. Scdm quid
 autē 7 per cōparatiōnē ad alterz voluntas interdū inue
 nitur altior intellectu. ex eo. s. qz obiectū voluntatis in re
 altiori inuenit' qz obiectū intellectus. Sicut si dicerē au
 ditū esse nobiliorē visu fm quid. in quārum res aliqua
 cuius est sonus nobilior est aliqua re cui' est color. qz vis
 color sit nobilior 7 simplicior sono. vt enī supra dicitur est
 Actio intellectus p̄sistit in hoc. qz ratio rei intellecte est
 in intelligēte. Actus vero volūtatē p̄ficiat in hoc qz vo
 luntas inclinā ad ipam rem prout in se est. Et t̄do p̄bs
 dicit in .v. methaphi. qz bonū 7 malū que sūt obiecta vo
 luntatis sunt in rebz. Vt autē 7 falsum que sunt obiecta
 intellectus sunt in mente. Quāto igit' res in qua est
 bonū 7 nobilior ipsa anima in qua est ratio intellecta.
 per cōparatiōnē ad talē rem intellectus est altior volun
 tate. Unde melior est amor dei qz cognitio. Econtrario
 autē melior cognitio rez corporaliū qz amor. Simpliciter
 tamē intellectus est altior qz volūtas.

Est etiā intellectus .s. i.

quo ad actū prior voluntate fm ordinem nature 7 sim
 pliciter. sicut motiū mobili. 7 actiū passiuo. Bonum
 enī intellectū est quod mouet voluntatē. Unde figurat
 intellectus p virtū que est pfectior 7 nobilior muliere que
 signat voluntatē. Sic enī exponit Aug. illud Job. iij.
 dicit' samaritanē. s. voca virum tu um. id est rep̄ta in
 lectū tuū. Vbi sciendū qz primo volūtas hominis
 accipit quasi in viros legitimos quinqz sensus. iuxta il
 lud. Quinqz viros habuisti. Nam a deo dispositus est
 vt vsqz ad tepus vsus rationis quis sequat instinctus
 sensuū seu sensualitatis sine peccato. nec enī imputat
 ad peccatū qd quis facit ante vsam rationis. Postea si
 accipit volūtas intellectū seu rōnem in virū. vt. s. sequat
 instinctū rōnis nō sensualitatis legitime est volūtas de
 sponsata. Si autē sequat errozē. id est sensualē appetitū
 adulterat seu fornicat sp̄aliter anima. Juxta illd Dies
 iij. Tu autē fornicata es cū amatoribz mltis 7c. Et Jo
 han. iij. Hūc que habes nō est tuus vir. Sicut ergo ex
 viro 7 muliere legitime coniunctis generat proles legit
 ma cui debet hereditas. ita ex intellectu 7 voluntate cō
 cipit bonū positū operis. principiū m̄ actiū est vir et
 mulier passiuū. Ita 7 intellectus est qui mouet volūtas
 rem. Et cōcipit opus bonū ppositū. nascit' p operis ex
 ecutionē. Opatur etiā ad generationē influxus solis. qz
 homo hominē generat 7 sol. Sic influxus gr̄e. solis Je
 su xpi principaliter operat in bonis opibz nris. q̄ opera
 si sint magne probitatis masculi sunt. si imperfecta. femie
 quibz demū reseruat hereditas eterna. Diabolus autē p
 maxime qrit impedire p̄cipua opa vt penitentiā. resti
 tutionē. mūdi p̄emptū 7 hōmōi. Nō autē multū curat s
 his que sunt de genere bonoz. vt ieiuniū 7 elemosynam
 et hōmōi. In cuius figurā legit. qz pharao rex egypti p̄
 cepit masculos hebreoz occidi. 7 feminas resuari. vt ex
 ponit Orige. Hauriunt hi filij. s. bonoz opoz potatios
 nem 7 doctrinā 7 sacramēta. Rescunt p p̄fectum virtu
 tum. Sic econtra p voluntatē accipiunt ex erroze intel
 lectus sequentis sensualitatē p mala opera que priuant
 hereditate eterna. Et sicut mulier laborat in partu. ita

Quo vol
 untas est
 prior intel
 lectu vel ex
 cōtra.

Titulus Quartus

voluntas in bene opando. Juxta illud Job. xvj. Nul-
er ai parit tristitiam habet. Cū autē querit. Si volun-
tas moueat intellectū. Rūder. b. Tho. i. j. parte. q. lxxxij.
arti. iij. q. aliquid dicit mouere dupliciter. Uno modo
p modū finis. Sicut dicit q finis mouet efficientē. z b

Quo vo-
lūtas mo-
uet intelle-
ctū Et cō-
tra.
modo intellectus mouet voluntatē qz bonū intellectum
est obiectū voluntatis. z mouet ipsam vt finis. Alio mō
dicit aliquid mouere p modū agentis sicut alteras mo-
uet alteratū z impellēs impulsū. Et hoc mō volūtas
mouet intellectū z omnes alias vires. Et ansbel. dicit
in lib. de similitudinib. Quā ratio est. qz in oibz potentis
ordinatis actibus illa potentia que respicit finē vniuersa-
lem mouet alias potēntias que respiciūt fines particu-
lares. z hoc apparet tam in naturalibus qz in politicis.
Celū enī qd agit ad pseruationē vniuersalē generabilū
et corruptibilū mouet omnia inferiora corpa. quorum
vnūquodqz agit ad pseruationē ppe speciei vel indiui-
dūi. Rex etiā qui intendit bonū comune totū regni mo-
uet per imperiū suū singulos ppositos ciuitatū qui sin-
gulis ciuitatibus regni curā impendūt. Obiectū igitur
volūtatē cū sit bonū z finis in cōmuni z quelibet potē-
tia comparatur ad aliqd bonū ppiū sibi conueniēs sicut
visus ad pfectionē coloris. Intellectus ad cognitionem
veri. ideo volūtas p modū agentis mouet oēs anime
potēntias ad suos actus. preter vires naturales vegeta-
tiue partis. que nō arbitrio subdunt. De autē due po-
tentie in actibus suis seinuicē includūt. quia intellectus i-
telligit voluntatē velle z voluntas vult intellectū intel-
ligere. Et simili rōne bonū p̄tinet sub hō. in quātum est
quoddā verū intellectū. Et verū p̄tinet sub bono in quātum
est quoddā bonū desideratū. fm tamē rationē cō-
munitatis obiectoz vt dicitur est intellectū simi-
pliciter est altior z nobilitior voluntate. Nec est ire in infir-
mitatē. quia intellectus qui mouet voluntatē non mouet
semper a voluntate. sed principū consiliandi z intelligē-
di est aliquid intellectū principū altius intellectu nō
stro. et hoc est deus.

Utrū volūtas velit .§.ii.

Multiplex aliquid est necessitate. Respōdet. b. Tho. vbi. s. arti. i. q.
est necessi-
tas. necessitas multipliciter dicit. Necessē enī est quod non
potest nō esse. qd quidē auenit alicui dupliciter. s. ex p̄n-
cipio intrinseco vel ex principio extrinseco. Ex principio
quidē intrinseco dupliciter. s. vel ex materiali vel ex forma-
li principio. Ex materiali quidē principio sicut cū dicitur
mus. Omne qd compositū est ex p̄tibus necesse est cor-
rumpi. Ex formali sicut cū dicimus q necesse est trian-
gulum hēre tres angulos equales duobz rectis. Et hec ē
necessitas naturalis z absoluta. Alio mō cōuenit alicui
q nō possit nō esse ex aliquo intrinseco fine vel agente.
Fine quidē. sicut cū quis nō potest psequi sine hoc vel be-
ne cōsequi aliquē finē. vt cū dicitur necessarius ad vitā
et equus ad iter. Et hec vocat necessitas finis q interdū
etiā dicitur vtilitas. Ex agente autē hoc alicui puenit. sicut
cū aliquid cogit ab aliquo agente. ita q nō possit p̄ra-
riū agere. z hec dicit necessitas coactionis. De ergo ne-
cessitas coactionis repugnat volūtati. Nam hoc dicitur
mus violentū. quod est p̄ra inclinationē naturalē rei.
Ipe autē modus voluntatis est inclinatio quedā in ali-
quid. Et ideo sicut dicitur aliquid naturale. quid est fm
inclinatioē nature. Ita dicitur aliquid voluntarie. qd est
fm inclinatioē voluntatis. Sicut ergo est impossibile
q sit aliquid simul violentū z naturale. ita est impossi-
bile q aliquid simul sit simpliciter coactū z voluntariū.
Necessitas finis nō repugnat voluntati. quādo ad finē
nō potest pueniri. nisi vno mō. Sic ex volūtate trāseun-
di mare sit necessitas in voluntate vt velit nauim. Si

militer necessitas nature nō repugnat volūtati. qz
immo necesse est vt sicut intellectus inheret primis p̄n-
cipijs. ita volūtas inheret vltimo fini qui est beatitudo.
do. finis enī se habet in operatiuis sicut principium in
speculatiuis. vt dicit. h. lib. phisicōz. Et sic ex necessitate
vult quis beatitudinē.

Voluntas nō vult .§.iii.

omnis ex necessitate. z si aliquid vt beatitudinē. Pro cu-
ius declaratione dicit. b. Tho. vbi. s. arti. ij. q. sicut intel-
lectus naturaliter z ex necessitate inheret primis p̄n-
cipijs. ita volūtas vltimo fini. Sunt autē quedā intelli-
gibilia que non habent necessariā cōnexionē ad prima
principia. sicut p̄tinentes p̄tinentes z talibz nō de neces-
sitate assentit intellectus. Sic ex pte volūtatē sicut que-
dam p̄cularia bona q nō habēt necessariā p̄nexionē
ad beatitudinē quibz. s. h. mōi quis deo inheret. in q sō-
la p̄sistit vera beatitudo. Sed tamē anteq̄ p certitudi-
nem diuine vitiōis necessitas h. mōi cōnexionis demon-
stratur. volūtas nō ex necessitate inheret deo nec his q
sunt dei. Sed volūtas videntis deū p essentia ex neces-
sitate inheret deo. sicut nūc ex necessitate volum⁹ esse dicit
Pater ergo q volūtas in nihil cedere pōt nisi sub rōne
boni. Sed qz bonū multiplex est. nō ppter hoc ex necessi-
tate determinat ad vnū.

Lapm scdm de libero arbitrio.

De libero arbitrio. h.

Dic diffinit magister sententiarum in. ij. libro. di-
cens. Libere arbitriū est facultas rōnis z vo-
lūtatē qua bonū grā assistere eligat. z malū grā desistere
te. i. desistere. Ex p̄ma p̄cula hui⁹ diffinitōis ostendit. sicut
q libere arbitriū est potētia nō act⁹ vel habit⁹. dicit enī
facultas h potētia ex pedita. id est libera. Neqz enī po-
test dici act⁹. qz act⁹ nō semp manet in hōie s; trāsit libe-
rū arbitriū semp manet i hōie. S; neqz habit⁹ dicit pōt
Et rō est. qz habit⁹ dicitur fm qd nos habem⁹ hū vel
male ad act⁹ vt passiones vt dicit in. ij. ethicoz. Mā p rō-
porantia hū nos habem⁹ circa p̄p̄tētias. p impans
tia aut male. p habitū scē hū nos habem⁹ ad actū inteli-
lectū dū p cū cognoscim⁹ vt p̄ hūū habitū male. Libe-
rum autē arbitriū indifferētē se habet ad hū vel male
eligendū. Un̄ impossibile est q libere arbitriū sit habit⁹.
Est q potētia. Quāuis enī fm p̄p̄tētiam significatiōē vocē
buli noiet quendā actū. tū fm cōm vsum loqundi libere
arbitriū dicitur id qd est principū hui⁹ actus. i. quo hō
habitus. Sed p̄batum est q habitus esse nō pōt. ergo
potentia est. Ex secūda particula diffinitōis cū. i. rō-
citur rōnis z voluntatis. nō dat intelligi q ista potētia
sit vna cōposita ex rōne z volūtate. vt q sit vtraqz. s; q
ad actū liberi arbitriū p̄currūt rō z volūtas. vt dicitur
Tho. i. p̄ma pte. q. lxxxij. ar. ij. Pro cui⁹ declaratiōe dicit
bea. Tho. vbi supra. ar. ij. q libere arbitriū est electio. p
hoc dicitur liberi esse arbitriū. qz possum⁹ vnū recipere
de duobz alio recusato qd est eligere. Et ideo natura libe-
ri arbitriū ex electiōe p̄siderare optet. Ad electionē autē
p̄currūt aliqd ex pte cognoscitiue vt rō. z aliqd ex pte appe-
titiue. Ex pte cognoscitiue requirit cōsiliū. per quod dū
iudicatur quid sit tandem preferendū. Ex parte appeti-
tiue requiritur q appetendo acceptetur quod per cōs-
siliū dū dicitur. Unde p̄be. in. vj. ethicoz sub dubio
reliquit. Utrū electio principalis pertineat ad vim cog-
nitiuā. vel ad vim appetitiuā. Dicit enim q electio vel
est intellectus appetitiuus. vel appetitus intellectiuis.
Sed in. ij. ethicoz in hoc magis declinat. q sit appeti-
tus intellectiuis nominās electionem desiderium con-

La .2. De libero arbitrio

libabile. Et huius ratio est: quia potius obiectum electionis est id quod est ad finem. Hoc autem in quantum habet rationem boni quod dicitur velle. Unde cum bonum in quantum habet rationem obiectum appetitus sequitur quod electio sit principaliter actus appetitus. Arbitrium enim importat iudicium. Iudicium vero est quod est aduersus et determinatio ipsius. Determinat autem ipsius potius per finem rationis. Secundo per acceptationem appetitus. Et quibus appetitus non sit collatus. quia collatio importat comparationem unius ad alterum quod dicitur ad rationem. in in quantum a vi cognita preferente mouet habet quendam collationis similitudinem. Unde unum alteri preoptat. Ex tertia particula diffinitio nis. bonum eligi gratia assistentia. non dicitur gratia necessaria ad bene agendum. nec tamen ex hoc tollitur libertas arbitrii. Libertas enim arbitrii est causa sui motus. per hoc quod homo seipsum mouet ad agendum. non tamen hoc est de necessitate libertatis quod sit prima causa sui id quod libere est. sicut etiam nec ad hoc quod aliquid sit causa alterius. requiritur quod sit prima causa eius. Deus ergo mouendo causas naturales et voluntarias. Sicut quod mouendo causas naturales non eis auferit quod actus earum sunt naturales. Ita mouendo causas voluntarias non auferit quod actiones earum sunt voluntarie: sed potest eis facere. Opus enim in vno quod sit finis eius potest. Et hoc est quod ait apostolus Phil. ii. Deus opus in nobis velle et perficere. Et puerb. xxi. Cor. regis in manu dei est. et quicquid voluerit vertet illud. Ibo. vbi. s. Operatur enim in omnibus deus velle in quantum illud velle est quidam actus naturalis finis quod deus est causa omnium motionum suo influxu quod omnia mouet. Opus autem in bonis velle. scilicet merito. in quantum deus lumine gratie mouet voluntatem ad mouendum aliquid meritorium. Ex vltima particula ostendit quod nullus cogit ad malum. Unde Ambrosius. Neque nostrum tenet ad culpam nisi propria voluntate deflexerit. Ps. i. Non est. Et Augustinus. Talis sit nunquam deus redderet meriti. nisi spontaneum iueneret homo bene peccatum. xxij. q. c. Nabuchodonosor. Unde et cetera dicitur fuit a domino. Gen. iiij. Sub te erit appetitus eius. scilicet peccatum. et tu dominaberis illius. Quod autem Augustinus. dicit quod homo peccando seipsum perdidit et libertatem arbitrii. non vult dicere quod perdidit illud quod ad libertatem naturalem que est libertas a coactione. Sed quantum ad libertatem que est a culpa et miseria. Iuxta illud Job. viij. Qui facit peccatum suum est peccatum. Et nota quod hec est diffinitio liberi arbitrii tantum conuenit libero arbitrio hominis: dum est viator. vel si intelligatur libero arbitrio angeli. tunc oportet intelligere de ipso quantum ad statum primum angelorum: in quo fuerunt scribiles secundum Alex. de boales in sum. Rayneri.

Hoc autem liberum arbitrium. §. I.

liberum non est alia potentia a voluntate. Unde Damascenus in iiij. libro dicit quod libertas arbitrii nil aliud est quam voluntas. Pro cuius declaratione dicit beatus Thomas vbi. s. art. iij. quod potestas appetitus oportet esse proportionatas potestati apprehensivis. Sicut autem ex parte apprehensionis se habent intellectus et rationis ex parte appetitus intellectui se habent voluntas et liberi arbitrii: que nihil est aliud quam voluntas. Et hoc patet ex habitu obiectorum et actu. Nam intelligere importat simpliciter apprehensionem alicuius rei. Unde intelligi proprie dicitur principia que sine collatione per se cognoscunt. Ratio autem est de vno deuenire in cognitionem alicuius. Unde proprie de conclusionibus ratiocinamur que ex principis innotescunt. Ex parte autem appetitus velle importat simpliciter appetitum alicuius rei. Unde voluntas dicitur esse de fine que propter se appetitur. Eligere autem est appetere aliquid propter aliquid consequendum. Unde proprie est eorum que sunt ad finem. Sicut autem se habet in cognitionis principium ad conclusionem: cui propter principia aliquid innotescit. Ita in appetitibus se habet finis ad ea que sunt

ad finem que propter finem appetunt. Unde manifestum est quod sicut se habet intellectus ad rationem. ita se habet voluntas ad vim electiuam. id est liberum arbitrium. Ostensum est autem supra quod eiusdem potentie est intelligere et ratiocinari. Sicut eiusdem virtutis est quiescere et moueri. Unde etiam eiusdem potentie est velle et eligere per eandem rationem. Et propter hoc voluntas et libertas arbitrii non sunt due potestates sed vna. Electio ergo et voluntas eorum ad ipsum velle sunt diuersi actus: sed tamen pertinent ad vnam potestatem. sicut intelligere et ratiocinari. Et quibus ex parte intellectus sunt due potentie. scilicet intellectus agens et intellectus possibilis. non sic sit distinctio voluntatis in agens et possibilem. Et ratio huius est quia intellectus agens comparatur ad possibilem vel mouens. Sed ad voluntatem comparatur vel mouens ad libertas arbitrii sed intellectus: quia bonum apprehensum per intellectum mouet voluntatem et libertas arbitrii.

Libertatem arbitrium. §. II.

est subiective in deo: in angelis et in hominibus. Et perfectus in deo quam in angelis: et perfectus in angelis quam in hominibus. Primum scilicet quod sit in deo libertatem arbitrium probatur auctoritate et ratione. Dicit enim Ambrosius in libro de trinitate. Spiritus sanctus diuidit singulis prout vult. id est pro libertate voluntatis arbitrio non necessitate obsequio. Spiritus autem sanctus est deus. ergo in deo est liberum arbitrium. Ratione probatur sic. Libertatem arbitrii est eorum que non ex necessitate vel naturali instinctu volumus sed libere. Sed deus necessario vult suam bonitatem veluti finem vltimum voluntatis diuine. Alia vero omnia vult quasi ordinata ad istum finem. scilicet ad bonitatem suam. Que quidem non necessario vult sed libere: quod sua bonitas his que ad ipsam ordinantur non indiget. vnde remanet in eo iudicium liberum ad volendum hoc vel illud. sicut etiam in nobis est in his que ad finem non sunt necessaria. Quod autem ipsum liberum arbitrium sit perfectus in deo quam in angelis vel hominibus. probatur tali ratione. Libertatem arbitrium presupponit tria. naturam. vim cognitiuam. et voluntatem. Sed hec tria perfectius sunt in deo quam in angelis et hominibus. Ergo etiam libertatem arbitrium est perfectius in deo quam in angelis et hominibus. Et quantum ad primum. scilicet quod natura sit perfectius in deo quam in angelis et hominibus. quia natura diuina est increata et est sui esse alia sua bonitas. Unde in eo non potest esse defectus aliquid. Nec corruptio. In deo nullus est defectus. Et quantum ad secundum. scilicet quod natura sit perfectius in deo quam in angelis et hominibus. quia natura diuina sit perfectius: talis non est alia admittens vel compositionem susceptibilem. Nec defectus culpabilitatis. quia cum bonitas sit essentialis non est in malum flexibilis. Libertatem autem arbitrium hominis vel angeli in suis naturalibus consideratur: est defectuosum quantum ad ista tria. Secundo liberum arbitrium presupponit virtutem intellectuam. vbi autem perfectius inuenitur et nobilior virtus intellectiua ibi est perfectius libertatem arbitrii. scilicet perfectius natura intellectuua inuenitur in deo quam in alijs. quod deus intelligit per vnum solum quod est idem cum ipso. id est per eandem suam. Angelus autem per vnum non ad suum superius. id est deum. Non mediante fantasia a rebus inferioribus. ergo tertio libertatem arbitrium presupponit virtutem voluntariam tanquam primam causam eius. Et quantum ad hec tria perfectius est in deo. quia in malum omnino tendere non potest arbitrium eius sicut angeli et hominis. Si autem obijciatur sic libertatem arbitrium in vtraque parte flecti potest. scilicet in malum et in bonum et viam hanc ad opposita. scilicet deus ad malum flecti non potest. Dicit enim Adamantius. Non peccare solius dei est: emendare sapientis. de pe. dist. iij. c. Inter hec. Quod intelligitur non quod omnis creatura peccauerit. vel Hiero. dicit. Sed quod nulla est que peccare non possit. de pe. dist. ij. §. vlt. Ad hoc respondetur quod cum malum culpe dicitur per auersionem a bonitate diuina per quam deus omnia vult. manifestum est quod impossibile deum velle malum culpe. Et tamen ad opposita se

Libertatem arbitrii est etiam in deo

Libertatem arbitrii est etiam in deo

In deo nullus est defectus.

Titulus Quartus

babet eius voluntas inquantū pōt velle hoc esse vlnō eē.
Quid pōt **libi arbi.** **Ar. q̄lit** **possit ad** **opposita.**
 Tū notandū q̄ ad rōnē liberi arbitrii nō p̄tinet q̄ quis in dēfinitate se hēat ad malū z bonū. cū rō est. qz libez arbitriū p̄ se est ordinatū in bonū: cū bonū sit obiectū volūtat̄: nec in malū tendat nisi p̄p̄t. aliquē deo fecerunt: q̄ app̄hendit v̄t bonū: cū electio q̄ est actus proprius volūtat̄. nō sit nisi boni v̄t app̄etūs boni. Et idē vbi libez arbitriū est p̄fectissimū: v̄t in deū in malū tendere nō pōt. S; h̄ ad libertatē arbitrii p̄tinet v̄t actōes aliquā facere v̄t nō facere possit. z h̄ deo p̄uenit: qz bōa que facit p̄t nō facere. Nec tñ pōt malū facere rōne p̄dī: cra. Cum ḡ dicit q̄ libez arbitriū viā bz ad opposita: p̄t intelligi tripl̄r. P̄mo qz p̄t velle bonum z malū z sic nō cōuenit deo: qz h̄ impōtat dēfectibilitatē. Sc̄do v̄t p̄t us aliqd̄ velit z postea illō nolit. Et h̄ etiā deo n̄ p̄uenit qz repugnat imutabilitati diuīe. Tertio p̄t intelligi viā b̄re ad opposita: qz pōt velle h̄ z nō velle. Et h̄ cōuenit deo: qz ipse h̄ liberā electōez volēdi aliqd̄ v̄t nō volēdi qz m̄tra ita libere vult q̄ potest ea velle z nō velle absqz ei dēfectibilitate z mutabilitate. Dec **Tho.** in q̄nibus de veritate. Rayner^o. Liberum arbitriū est in angelis et p̄fect^o q̄ in hoīb. Et q̄ sit in angel^o p̄bat auct̄e Das maseñi q̄ dicit in li. ij. Qd̄ angel^o ē subia intellectualis. Semp̄ mobilis arbitrio libera zc. Probat etiā tali ratiōe. Om̄e creatū est vertibile v̄t fm̄ eē vel fm̄ electionē. S; angelus est creat^o. ḡ est vertibil^o nō sc̄dm̄ esse cū sit imortalis. ḡ est vertibil^o fm̄ electionē q̄ p̄tinet ad libez arbitriū. Dec alexan. in summa. Ostendit etiā hoc ex h̄ qd̄ h̄r de pe. di. ij. Principiū. Qd̄ angeli libez arbitriū sit p̄fect^o q̄ homīa p̄t ex h̄. qz cū libez arbitriū sit facultas volūtat̄ z rōnis vbi est p̄fectior ratio seu intellect^o et maior facultas volūtat̄. ibi est maior libertas arbitrii. S; p̄fectus est virtus intellectiua in angelo q̄ in hoīe. qd̄ p̄t qz app̄bēdit cognitionē veritat̄ absqz discursu z inq̄sitione. v̄t nō accidit dubitatio vel difficultas in eo. Nō aut̄ intelligit cū discursu z inq̄sitione. v̄t accidit dubitatio z difficultas. S; maior facultas v̄t facultas volūtat̄ est in angelo ad exēndū in actum q̄ in homine. quod patet: quia q̄cūqz angelus est habet potestare volendi. eligendi. amādi. homo aut̄ nō sic: v̄t patet in parvulo qui habet impedimentū a carne. z expectat rem q̄ pus v̄t habeat vsū rōnis. Ergo p̄fectius est liberū arbitriū in angelo q̄ in homīe. Si aut̄ obijciatur sic. Ubi est maior libertas: ibi p̄fectius liberum arbitrium. Sed in homīe maior libertas videt̄. quia homo potest conuerti a bono in malū: z inde a malo in bonū. Sed angelus semel vertitur in bonū vel malum sine reuersione. Ergo zc. Respondetur q̄ v̄tqz maior vertibilitas est in homīe q̄ in angelo: sed non maior libertas. Liberum vero arbitriū attendit̄ penes libertatē: non vertibilitatē. Alia enim ratiōe est libertas in creatura. alia vertibilitas: quia libertas est dignitas existens in creatura rationali vel intellectuali p̄ p̄uenientia et conuersionem ad primū. scz deum. Vertibilitas autem sequit̄ ipsam naturā creature rationalis fm̄ se. Et ideo non sequitur q̄ vbi est maior vertibilitas sit maior libertas. Dec Alexander in secūda parte summe. Item quis electio que pertinet ad liberū arbitriū: sit eorum que sunt ad finē. et angelis aduenerit finis eorū. quia saltez iuncti sunt ipsi deo inseparabiliter. ac etiā sancti in patria. nō tamē sequit̄ q̄ cesser in eis electio. nec per consequens liberum arbitrium. Et ratio est: quia id quod est ordinatū ad finem est duplex. Quoddam v̄t distans a fine. et in huiusmodi aduētere fine cessat electio eius quod ordinat̄ ad illum finē. Sicut nūc quis eligit velle credere z sperare que electio cessabit in patria. Aliud ordinatū ad finem est v̄t cōiunctū fini. Et h̄mōi electio

nō cessat aduētere fine: sed manet cū fine beati **Tho.** sup. ij. S; iaz. Item sciendū q̄ hoc p̄tinet ad p̄fectio nem libertatis arbitrii: q̄ possit diuersa eligere: seruato tamē de h̄o ordine finis. Sed q̄ eligat aliqd̄ de uariis d̄ ab o. sic finis: v̄t sit in peccando. hoc p̄tinet ad effectum libertatis. et ideo maior libertas est in angelis et sanctis qui peccare nō possunt q̄ in viciis beati **Tho.** prima parte. q. li. art. ij. In homīe est libez arbitriū et ante peccatū z post peccatū. aliter tamē z aliter. Unde **Dionysius** ad Damascum. Nos dicim^o hominē semp̄ peccare z nō peccare posse: v̄t sp̄ nos liberi cōfiteamur arbitriū. Si enī post peccatū mortale cōmissum: nō possit quis vitare peccatū: iam nō habet libez arbitriū. qz nullus peccat in eo quod vitare nō potest. **Gregorius** etiā dicit q̄ debilis est hosti^o q̄ nō potest vincere nisi volentē. ergo nō necessitat̄ ex quo est volens. Et quis habens habitū necessariū faciat fm̄ habitum. non tamen oportet q̄ peccator semp̄ faciat fm̄ habitū peccati. S; per liberum arbitriū potest v̄t h̄bitū z nō v̄t. Et facit p̄t aliqd̄ cōtra ipm̄ habitū peccati: licet cū difficultate. Tamen manēt habitū: nō potest cōtingere q̄ vitare maneat nihil agens fm̄ habitū. Item videt̄ q̄ peccator nō habeat liberū arbitriū. qz libez arbitriū diffinitur q̄ est facultas volūtat̄ et ratiōis qua bonū gratia assistente eligit. Sed peccator nō habz grām. ergo nō potest liberi eligere bonū. z ita non habent libez arbitrium ad bona. Respondet q̄ ille q̄ nō habet gratiam potest eligere bonū: sed nō meritorium. Hoc autem nō derogat libertati arbitrii. Dicit enī homo esse liberi arbitriū: fm̄ q̄ potest agere h̄ vel illud. Et nota fm̄ q̄ potest agere sic vel sic. taliter scz qual^o virtuosus agit: nisi in quāruz potest acq̄rere habitū virtutis. Vel etiā sic potest aliter responderi. Licet gratia qua homo possit meritoria opa facere nō possit q̄ ex libero arbitrio p̄merere seu acq̄rere. pōt tñ ad eā grām habēdā se p̄parare: que ei a deo nō denegabit si faciat qd̄ ē in se. z iō nō est omnino extra potestare arbitrii opa meritoria facere q̄m̄ potestas arbitrii p̄ se ad hoc nō sufficit: eo q̄ mod^o q̄ ad meritū req̄rit facultatē nase excedit. nō aut̄ mod^o q̄ est in operibus ex virtutibus politicis. Nullus autem diceret hoīem nō eē liberi arbitriū. quia nō potest taliter velle eligere: sicut de v̄t angelus. Nō aut̄ **Aug^o** dicit q̄ necesse est hoīem peccare an̄ reparatiōez damnabilium. Intelligit aliqd̄ positū tñ respectu nulli^o habet necessitatem. Vel dicas q̄ de hoc est duplex opinio. Quidā dicit cū q̄ homo in mortali exis nō pōt diu manere: sicut peccet mortali. potest tñ vitare h̄ v̄t illud mortale: sicut cōmuniter omēs dicūt de venialibus. Quidā ali^o dicit q̄ in mortali existēs potest vitare omē mortale. non tñ potest vitare. qn̄ sit sub peccato. quia nō pōt p̄ se resurgere sine gratia: sicut potuit p̄ se cadere. et fm̄ hoc libertas arbitrii sustinetur.

Notandum igitur .ij. m.
 q̄ duplex error extat circa libez arbitriū. Unus est eorū qui dicit p̄ libez arbitriū posse hoīem sufficēter mada p̄m̄ta implere oia z meritorie agere sine grā dei. S; p̄ grāz facti^o opaf̄ bñ. Et h̄ est heresis pelagianez xru^o q̄ in c. penl. Et p̄denat̄ d̄ p̄ se. di. iij. placuit. ij. Ubi dicitur v̄t quicūqz dixerit ideo nobis dari grām iustificationis. v̄t qd̄ facere iubemur p̄ liberū arbitrium. facti^o possimus implere per gratiā tanq̄z et si gratia non daretur. nō quidē facile: sed tamē possibile sine illa gratia implere mandata diuina: a natura sit. Sc̄do error: sc̄do est eorum qui dicit̄ actus humanos ex necessitate p̄cedere: et hoc vel ex constellatiōibus sub quibus homines nascuntur. vel ex immutabilitate diuine p̄sententie.

Quali
berū
trū
hōmīe.

Prim^o
erro.

Sc̄do
erro.

Ca. 2. De libero arbitrio

Sed primū sc̄ de p̄stellationibz. r̄vi. q. iij. Igit̄ gen̄.
 Et auḡ. in. v. de ciui. dei reprobaf. Sc̄dm̄ reprobaf p̄
 Thom̄. in. p̄ma. pre. Et etiā in. d̄cre. r̄xiij. q. iij. nabu-
 chodonosor. §. Due sunt. Ubi auḡ. Si q̄d p̄uidencia
 deī p̄sciens videret̄ necesse est esse. tam̄ z̄ si nullā natu-
 re beat̄ necitate. At̄ quidē ea futura q̄ ex libertate arbi-
 trij p̄ueniūt p̄sciētia p̄uēt. hec igit̄ ad incertū relata di-
 uinā necessaria sunt p̄ dispositiōem diuine noticiōis p̄ se-
 cū p̄siderata absolute nature sue libertate nō desinūt
 fūm̄ igit̄ p̄culdubio cūca q̄ futura deī eē p̄noscit. sed
 q̄dāz de libero p̄ficiunt̄ arbitrio. Hec auḡ. ibi.
 Quōd homo sit liberi arbitrij p̄bat̄ q̄ illud Eccl̄. xv. De
 ab initio p̄stituit̄ hominē z̄ reliquit̄ eū in manu con-
 siliij sui. in libertate arbitrij s̄m̄ glo. Ad quod etiā fac̄
 q̄d dicit̄ Hiero. §. Iovinianū. s̄. liberi arbitrij nos cōdi-
 dit̄ deus. Nec ad p̄rutes nec ad vicia necessitate. trahit̄
 mur. Alioq̄n vbi necessitas ibi nec cōdona. de pe. dil. ij.
 Si enī inquit̄. Sc̄do p̄bat̄ ex legū ordinatōe z̄ exhor-
 tatiōe sic. Precepta z̄ p̄hibitiōes nō dūt fieri nisi ei q̄ p̄t
 facere z̄ nō facere. al̄s enī frustra fierēt. S̄z hominēz
 dūm̄ p̄t p̄hibitiōes z̄ p̄cepta. §. in hoīs p̄tate ē face-
 re z̄ nō facere. z̄ ita est in eo libez arbitriū. Tertio ex
 p̄mio z̄ pena sic. Nullus d̄z puniri vel p̄mari p̄ eo v̄l
 de eo q̄ nō est in ei p̄tate facere z̄ nō facere. Sed hō
 iusticia deo punit̄ z̄ p̄miat̄ p̄ suis opibz. §. hō p̄t opari
 et nō operari z̄ ita ē liberi arbitrij. Quarto q̄ homo
 libez arbitrij p̄bat̄ rōne sic. Ubicūq̄ est intellectus. est
 et libez arbitriū. sed in hominē est intellectus. §. r̄. Ma-
 gis sic p̄bat̄. Ubi est extimatio vel discretio ibi est z̄ ele-
 ctio. S̄z in hominē est extimatio et discretio q̄ p̄tinet̄ ad
 intellectū. Nam iudicat̄ vel discernunt̄ p̄ app̄hensionē
 veritat̄. §. z̄ ibi ē electio q̄ p̄tinet̄ ad libez arbitriū. Nā
 voluntate hnt̄ indetermiatā: respectu aliq̄z libere elige-
 di v̄l nō eligendi. q̄d p̄t p̄ experientia: dum quis eligit
 v̄l nō postea p̄rium. ergo est libez arbitriū. Quōto pro-
 bari p̄t p̄ exēplū q̄d ponit̄ Aug. de Nabuchodonosor
 et p̄barone. r̄xiij. q. iij. vbi dicit̄ Nabuchodonosor pe-
 nitentiā meruit fructuosas. Nōne post innumeras im-
 p̄tates flagellat̄ penituit̄. et regnū q̄d amiserat rursū
 s̄s accepit̄. P̄baro aut̄ ip̄s flagellis durior ē affectus
 et p̄riit̄. Et infra. Quātū ad naturā ambo hoīes erāt
 quātū ad dignitatē ambo reges. quātū ad causā am-
 bo captiui dei p̄lm̄ possidebant. quātū ad penā am-
 bo flagellis demēter amoniti. Quid̄ §. fines eoz fec̄ eē
 p̄tentiā iustitiam ingemuit̄. alter libero contra dei miserū
 cordis simā veritatē pugnavit̄ arbitrio. hec ibi. Pro-
 batur hoc idē sexto ex sufficienti diuisione sic. Actuum
 humanoz opozt̄ aliquā cām dare. Nō aut̄ possumus
 dicere q̄ p̄ria causa eoz immediate sit deus. ratio est:
 quia ea q̄ sunt a deo immediate: nō p̄t esse nisi bona.
 Quis aut̄ hūani: aliq̄ sunt mali: aliq̄ sunt boni. Secun-
 do nō possum̄ dicere q̄ causa eoz sit necessitas. q̄ ea
 que sunt ex necessitate eueniūt semp̄ eodē mō se hnt̄: vt oz
 tas solus z̄ h̄mōi. Hoc aut̄ nō est in hūanis actibz quia
 innumerabil̄ variant̄. Tertio nō possum̄ dicere esse cāz
 eoz fortunā vel cām: q̄ fortuna z̄ casus est eoz q̄ raro
 eueniūt. z̄ p̄ter intentionē. vt d̄. ij. p̄h̄sicoz. Ergo relin-
 quit̄ ip̄m̄ hoīem facientē eē causā suoz actu z̄ p̄ncipi-
 um. z̄ h̄ libez arbitriū. Septimo p̄bat̄ idē ex diffini-
 tione liberi arbitrij. Diffinit̄ enī sic. Quōd est facultas vo-
 luntatis z̄ rōnis r̄. S̄z in hoīe inuenit̄ ratio z̄ voluntas
 ergo r̄. Pro hūi declaratiōe dicit̄ Tho. i. pre. q. lxxij.
 q̄. i. Quōd q̄dā agit̄ absq̄ iudicio: sic sapiens mouet̄ de-
 osiam: r̄ similit̄ oīa cognitiōe carēta. Quidā alia agit̄
 iudicio s̄ nō libero: sic aīalia bruta. Iudicat̄ enī oīs lu-
 pam̄ vidē eū esse fugiendū naturali iudicio z̄ nō libe-

ro. quia nō ex deliberatiōe: s̄z eē naturali instinctu hoc
 iudicat̄. Et simile est de q̄libet iudicio aīaliū brutorum
 Sed hō agit̄ iudicio libero: q̄ p̄ vim cognoscit̄ uā
 dicat̄ aliq̄d esse fugiendū v̄l p̄cāndū. S̄z q̄ iudicūz
 istud nō est ex instinctu naturali in p̄ticulari opabilit̄: s̄z
 ex collatiōe quadā rōnis. iō agit̄ libero arbitrio potēs in
 diuersa ferri. Ratio enī circa p̄tingentia v̄t h̄z ad oppo-
 sita. vt p̄t in dyalecticis p̄positiōibz z̄ rhetoricis p̄ualtio-
 nibz Particularia aut̄ opabilia sūt q̄dā p̄tingētia. z̄ iō cir-
 ca ea iudiciū rōnis ad diuersa se h̄z: z̄ nō est determina-
 tū ad vnū. Et tanto necesse est q̄ hō sit liberi arbitrij ex
 hoc ip̄so q̄d est rōnalis. Quōd aut̄ dicit̄ ap̄ls ad Ro. viij
 Non enī. q̄d volo bonū h̄ ago: s̄z q̄d odi malū illō facio
 nō est p̄ determinata. Nam appetitus sensitiuus. z̄ si in-
 aliq̄ possit̄ repugnare rōni: occupat̄ p̄ illō q̄d dicit̄
 ratio. tñ ex hoc tñ nō tollit̄ quin subijciat̄ rōni. Et hoc
 est bonū q̄d hō non facit̄ cū vult: q̄z sc̄z velle nō concu-
 piscere. id est nō sentire motū sensuale p̄tra rōnē. z̄ tamē
 sentit̄. S̄z p̄ h̄ nō tollit̄ libtas arbitrij. q̄z ibi nō ē assensū
 sens rōnis in tali motū q̄ requirit̄ in actu liberi arbitrij.

Similit̄ q̄ idem ap̄ls dicit̄ ad Ro. ij. Non est volentis
 neq̄ currētis r̄. Non sic est intelligēdū quasi homo nō
 velit z̄ currat. i. operet̄ h̄i z̄ feruēt̄ libero arbitrio. S̄z
 quia libez arbitriū ad h̄ nō est sufficiens: nisi moueatur
 et iuuet̄ a deo. q̄d etiam d̄z Hiero. r̄. Non est in homine
 via eius. neq̄ viri est vt dirigat̄ gressus suos. intelligit̄
 quātum ad exēcutiōes electionū suaz in q̄bus p̄t hō
 impediri: velit nolit. Sed electiōes ip̄se que p̄tinet̄ ad
 liberum arbitriū sunt in nobis sup̄posito diuino auxilio.
 Hec beatus Tho. vbi supra.

Libertatem arbi. §. III.

trij verribilem in malū dedit̄ deus hominē: seu fec̄ de
 hoīem liberi arbitrij verribile in malū q̄nq̄z rōnibus.

Pr̄ia ratio est manifestatio diuine potentie. Voluit enī
 deus ostēdere hominē: q̄ sicut sine eo factus non fuerat. ita
 nec sine ip̄so p̄sistere poterat: vt ergo cognosceret q̄ di-
 uinū posse nō solū est om̄is potētie. sed etiā om̄is potē-
 tie p̄fuitiuit̄: z̄ ille solus est indefectibil̄ z̄ inuerribi-
 lis. ideo voluit z̄ sibi placuit creaturā rōnalē facere ver-
 ribilem. nec ipsam p̄firmare in bono: quousq̄z illi cōstaret̄
 q̄ ip̄se solus deus est. in quo nō cadit nō posse. Ad q̄d
 facit̄ quod ait̄ Aug. de pe. pe. ij. §. vlt. dicens. Solus
 ille om̄ipotēs vocat̄ qui h̄ nō p̄t sc̄z peccare. q̄z oīa p̄t
 que posse est aliq̄d posse. Secundo ratio est manife-
 statio diuine sapientie. ex ordine maloz cū bonis sc̄z ex ver-
 ribilitate hominē in malū. q̄d quidē malū deus ordinat
 cum bonis. Et eo enī q̄ deus ex malo bonū elicit̄ diuina
 sapientia manifestat̄: eo q̄ maioris sapientie est ordinare
 malū cū bonis. z̄ elicere bonū ex malis. q̄z ordinare so-
 lum bona cū bonis. vel dicere bona ex bonis. Et ideo
 cum diceret̄ nec possibile est: deū facere mala debuit̄ ta-
 lem facere creaturā que possit̄ in opando deficere. z̄ ma-
 lum cōmittere: vt de mala illa ordinādo in bonū suā
 sapiam declararet. Dicit̄ enī Aug. in. r. de ciui. dei. Neq̄z
 deus vllum nō dico angeloz v̄l hoīm̄ crearet̄. que ma-
 lum futurū esse p̄sciret̄ nisi pariter nosceret̄. quibz eos
 bonoz visibus cōmendarēt. Ostendit̄ etiā dei sapien-
 tia in h̄mōi verribilitate ex cōparatione meriti ad p̄si-
 miū: Nemo enī dignus est coronari nisi qui legitime cer-
 tauerit. sed a ad Thimo. ij. Et iō decuit̄ diuinā sapiam
 p̄ius hominē quasi in campo certam̄ examinare q̄z
 in gl̄ia coronare z̄ exaltare. Ad hoc fa ē q̄d habet̄. lxx. di.
 c. i. vbi dicit̄. quod dignitates nec eccl̄astice nec secl̄ares
 p̄terde sūt nō examinet̄ seu p̄bat̄ laboribz z̄ exercitijs.
 Tercia ratio est manifestatio diuine misericōdie q̄ potissi-
 mū manifestata est: cū vnigenitū suū tradidit̄ p̄ bonis

Hō h̄z lu-
 tatē arbi-
 trij p̄ribi-
 lem i mag-
 lum.

Titulus Quartus

liberatione. An iob. vij. ait ipse unigenitus. Si fili⁹ vos liberauerit: vere liberi eritis. Ubi aug⁹. Si filius vos liberauerit nō a barbaris: s; a dyabolo: nō a corpis captiui rate sed ab anime iniquitate. Et Greg. ait. Redēpro: nō ster corius cōditio: creature. ad hoc p;riatus humanā carnē voluit assumere: vt diuinitatis sue grā dirupro quo tenebamur captiui vinculo seruitus scilicet peccati. p;stine nos restitueret libertati. xij. q. ij. Cum redēpro.

Quarta ratio est manifestatio diuine iusticie: que potissime manifestatur in hoc q; deus tribuit vnicuiq; s; opera sua. s; bonis bona eterna tribuēdo: et malos eterna pena puniēdo. Nec autē retributio et punitio eterna nō fuisset nisi deus hominē in statu veritabilis condidisset: quia nō meret aliquis vel demeret: et p; conse; quēs nō premia nec punit nisi per hoc q; est domin⁹ suoz actuū per liberam voluntatem. Ad hoc etiam facit quod dicit Aug⁹. Vasis ire nunq; deus redderet in teritū si nō spontaneū inueniret homo habere peccatū. xij. q. iij. Nabuchodonosor. Et hiero. Ubi necessitas s; bñficiendi ibi nec corona s; debet. de pe. dist. ij. Si enim. Quinta ratio est augmentatio glorie brōz. Naz gloriofus est hōi in veritabilitate ad malū condito quod dammodo ex meritis gloriā obrinere q; in inuicribilitate conditū fuisse. et sic sine aliquo genere meriti beatis ficari. Et propter hoc ad cōmendationē iusti veritabilis in malū dicitur. Eccl. xxxi. qui potuit transgredi et non est transgressus. s; p;ceptum. etiā ab homie puniēduz: facere malū et nō fecit: quo ad occulta. ideo stabilita sūt bona ill⁹ in dño: id est opa illius sunt firmata in dño. quasi in fundamēto. q;si diceret. premia illius firmiter reseruata sunt a dño. Nec alexander. ij. parte summe. q. lvi. exceptis allegationibus decretorum.

De libero arbitriū. §. v.

debit dari a deo et angelo et homini: ostenditur rationibus et similitudinibus. Ratioib; quidē sic. Primo ex cōparatiōe boni. Et est interrogatio August. a deo dato. Quid tibi mel⁹ esse videt in nobis. An illud sine q; recte viuī potest an illud sine quo viuī nō pōt. Respondet deo datus. quis ambigat id longe esse p;stantius sine q; recta vita nulla est. Aug⁹. Cum q; in corpore cōcedas eē aliquid. quo amisso tamē ad recte viuendū nō impeditur homo: voluntas libera tibi videt nulluz bonū sine q; recte nemo viuī: et cōfirmat per exemplū dicens. Vides quātum boni desit corpori cui deficit manus: et tamen māibus male vritur: qui eis vel seua v; turpia opatur. Si aspicias aliquē sine pedib; fateris te esse integritatē corporis plurimū bonuz. et tū qui vteret ad nocendum cuiq; vel seipm debonstādo male vri pedib; nō negare. et sic de oculis et de alijs. Quāmodū q; ista probas in corpe et nō intrueris eos qui male vrunf. in his laudas illum q; hoc dedit donū: et qui hec dedit bona. Sic liberam voluntatem sine qua nemo potest recte viuere. oportet te esse bonū etiam diuicus datū. et potius eos esse damnādos qui hoc bono malo vrunf: q; eum qui dederit dare nō debuisse fateris. Secūda ratio ē ex sufficienti diuisione boni. Nam bonoz quedam sunt magna: quedā minima. quedā media. Bona magna sunt quibus recte viuī: et virtutes quibus nullus male viuī. Bona minima sunt: vt spēs v; sensus quozlib; corpoz sine quibus recte viuī potest. Bona media sunt sine quibus recte viuī nō potest: vt potentie. Volūtas ergo libera videt tibi nullū bonuz sine qua recte nemo viuī. Tertio debuit deus dare liberū arbitrium ad perfectiōem vniuersi. Si quis enī dixerit: Non erat taz difficile aut laboriosum omnipotenti deo vt omnia q;cum q; fecit sic haberent ordinē suum vt nulla creatura v; q;

Dō et age
lus debet
bre libez
arbitriuz.

q; ad miserā perueniret. Non enī est dicere vt hoc vni
importēs nō potuit: aut nō bonus inuidit. Respondeo
et dico ordinē creaturaru a summa vsq; ad infimā. ita
gradibus iustis dcurrere. vt ille inuiderit q; dixerit. ista
nō esse: et ille inuideat q; dixerit ista talia non debere esse.
Si enī talis vult esse inferiorē qual est natura v; creatu
ra superior iam illa est et tanta est vt ad hūc nō possit: q;
perfecta est. Verbi grā. qui diceret lunam debere eē vt
solē duplt errat. Uno mō q; ad rez pfectiōem aliqd cu
pit: cum desiderat altrez solē. Alio mō q; pfectiōem vni
uersi vult minuerē: cū lunā vult detrahi. Sic a simili.
Si dicit q; de⁹ voluntatē nram debuit facere impecabi
lem: et sic esset absq; miseria. Erras pmo: q; vis ad hūc
re voluntati diuine qd ē impossibile cū illa sit pfectissima
Secūdo quia vis diminuere pfectionē vniuersi. cū etiam
nostra miseria ad pfectiōē vniuersi faciat. Defuisset autē
buit pfectioni si beati semp essem⁹. Quapropter si ad mi
seriā nisi peccādo nō puenit aīa etiā peccata nra necessaria
sunt pfectioni vniuersi: quā condidit de⁹. quid enī
tam opus habet misericōdia q; miser. Et quid tā indignū
misericōdia q; miser supbus. Quod probat Aug⁹.
per exemplū tale. quid tam dignū in domo q; bō. Et
quid tam indignū abieciū et infimū q; cloaca domus.
Seraus tū in tali domo deiectus intarū vt mūdandē
cloace dign⁹ habeat: ornat domū etiā turpitudine sua
Et vtrūq; hoz s; fu⁹ et mūdario cloace: facit ad pul
critudine domus. Vnde fit vt creatura supior peccat
teris infenoribus puniat. q; tū ille sunt infimū: vt ornari
etiā a turpib; animis possint: atq; ita vniuersitatē de
cori pgruere. Habitationi q; celesti tal aīa nō pgruit per
peccatū: terrestri autē pgruit p supplicium. Raynerius.

De libero arbitrio. §. vi.

quod est debilitatū in modo. Confirmatū in bono. Ob
stinatū in malo. Et quātum ad primū dico q; liberū
arbitriū est debilitatū in modo. Nam in eo qui incidit
in peccatū. libez arbitriū nō est ablatū. sed q; esse debi
litatū. hoc modo s; vt qd prius ante peccatū facile po
terat. postmodū post peccatū sine difficultate et pugna
nō possit. Sed contra magister Sencetiāz in. ij. dist.
xv. dicit. q; homo ante recuperationē grē nō potest nō
peccare etiā mortūter. ergo sine gratia nō potest homo
vitare peccatū. Et sic liberū arbitriū videt esse ablatū vel
coactum. Respondeo et dico q; liberū arbitriū etiam
post peccatū pōt vitare peccatū. quod ostendit in simi
litudine et ratione. Et similitudo exempli patet hoc
Sicut videre dicit dupliciter. vt dicit philosophus in
secūdo de anima. scilicet habere visuz et vti visu. Ita etiā
peccare dicit dupliciter. Unde cum dicit ante recupera
tionē gratie homo nō potest peccare. Intelligit non ha
bere peccatū. Nam anteq; homo p dei gratiā reparare
tur: etiā peccato liberaret: semp erat in peccō. Sed non
potest intelligi q; nō potest homo nō vti peccato. quia
existens in mortali potest per liberū arbitriū peccatum
cōmittendū vitare: q;uis non ita facilliter sicut ante pec
catum. Ratione autē idem probatur tali. In omnibus
que sub electione cadūt voluntas libera manet. Electio
autem est actus liberi arbitrii. Ergo rē. Unde dicere
q; voluntas velit aliqd et cogat ab eo. est implicatio con
tradictionis. quia necessitas coactōis est cōtraria volū
tati. vt in. v. methaphi. dicit philosoph⁹. Et q; volū
tatum est cuius pncipiū est ab intra. Violenti autē
est cui⁹ pncipiū est ab extra. vt dicit phus in. ij. et h;
in. ij. sententiāz dist. xv. v. Raynerius. Ad hoc etiam facit
quod dicit dist. xlv. de iudeis. vbi sic habet. Sic homo

Ca. 2. De libero arbitrio

propria arbitrii voluntate serpenti obediens perijt. sic
vocante se gra dei. pnia metis pueritiae quisqz crededo
salua. Ergo no vi sed liberi arbitrii voluntate r facultate
te: vt uertant suadendi sunt: no potit impellēdi. Dec
ibi. Scdo libez arbitrii plderari pot vt pfirmatus
in bono. Et ex natura quide no pot libez arbitriū eē cō
firmatū in bono. Et q nulla creatura rōnali s beat libe
rū arbitriū pfirmatū in bono ex sui natura. Probat
pimo ex ipsi inuētiōe. Nā libez arbitriū nō inuēit in
aliqua creatura nisi in angelo r in homie. S3 tam hō
q angelus peccauit. ergo nulli creaturae libez arbitriū
est naturalit pfirmatū in bono. Scdo idē pbat ex em
pli inductione sic. Proprietates nature supior: nō pōt in
feriori nature nāliter puenire nisi in supiorē naturā cō
uertat. vt verbi gra. Sic nō pōt fieri q aqua naturalit
sic calida: nisi puerat in naturā ignis. S3 hīc indefe
cibilem bonitate est prietas diuine nature. q nō pōt eē
q alicui aliq nature pueniat naturalit: nisi in diuinā na
tura puerat. qd est impossibile. Tertio pbat idē ra
tione tali. Quelibet creatura cū nō sit vl cū non habeat
q se efficit ex nihilo procedēs. et iō flexibilis et ex se ad
nihilum tendens. Preterea cum nulla creatura sit
bonum vniuersale sed particulare. ex se est rrarū. id est
mali suscipiēs. Solus autē deus est naturalit impeccabi
lis. cum q ipse est bonū eēntiale r actuale nulli potē
tie q pmissionē recipiens. rū quia ipse est bonū vniuersale
nulla pfectōe carēs. cum q ipse est nec esse incipiēs. nec
ad nō esse tendēs vl esse delinēs. Et iō solus deus h3 libe
rū arbitriū nāliter impeccabile r pfirmatū i bono bea
tus Tho. in qstionibz de pitate. Rayneri. Et gratia
vie. Et h3 pbat exempli inducōe. rōne r distinctione.
Exempli inductione patz in brā h3 gine Maria q in sta
tu vie ita fuit pfirmata in bono vt deinceps peccare n
poss. Et merito cōpetebat: eo q brā virgo erat mī sapi
entie dīne: in q nihil cōiūctū incurrit. Sap. vij. Pro
bat idē p exemplū aploz: q p aduentū spūscī fuerē pfir
mati in bono. Qd etiā decuit: qz crāt quasi fundamētū
et basis totius ecclesiastici edifiij. An oportuit eos eē
firmos. Scdo pbat h3 idem rōne sic. Tūc homo h3
libez arbitriū in bono pfirmatū qn bonū pfectum qd
deus est mēti hūane ē vnitū. S3 de mēti hūmāe vnif
per gra nō aut p naturā. q libez arbitriū pfirmari po
est p gram nō p naturā. Confirmatur hec ratio per
exemplū i hūano corpe. Quia corpus humanū habet
ex sui natura qd sit corruptibile. sed dono gratie efficit
incorruptibile. pūms Loz. xv. Oportz hoc corruptibili
le in duere incorruptionē. Ita libez arbitriū homis qd
ex sua natura h3 q sit flexibile in malū: p gram pōt in
bono pfirmari. Exemplū aliud induci pōt de aere et
de luce. Sicut enī aeri naturaliter repugnat q sit actu
lucidus. nō tñ q possit illūinari. ita repugnat libero ar
bitrio ex eo qd est ex nihilo: qd sit naturalit pfirmatus
in bono: nec hoc ei nisi p gram cōcedi pōt. Et sicut lux
superueniēs aeri aufert obscuritates aeri: quam sine lu
ce habet naturaliter. ita ex defectu liberi arbitrii est q
in malum flexi potest. Et hūc defectum aufert gratia
perficiendo naturā liberi arbitrii cōfirmans ipm in bo
no. Tertio probat hoc distinctione sic. Dupliciter aliq
est perfectus scz fm quid vt in via quando quis habet
fidem r caritatē: fm modum vite presentis. et simplici
ter vt in patria quādo perfecte diligit deuz. Nec tamē
in via aliquis oīno perfectus est vt i patria. Ita aliq
est cōfirmatus in bono in via qui tamen non
est cōfirmatus oīno in bono vt in patria Verbi gratia
Aliquis habet liberū arbitrium cōfirmatū in bono
dupliciter. Uno modo simpliciter: ita q omnino pec

care non potest. Sicut beati qui sunt in patria habent
tes in se sue firmitatis sufficiens principium. scz donū
glorie. ex quo omnino peccare non possunt. Alio modo
dicunt aliqui cōfirmari in bono. per hoc q eis dat. do
num diuine grē: quo ita inclināt in bonū q nō de fa
ali possunt deflecti a bono. nō tamē per hoc donū res
trahunt a malo q omnino peccare non possunt: nisi diu
nā puidētia custodiēte. et hoc modo aliqui in statu vie
possunt cōfirmari in bono. scz ex dono gratie. et nō pū
mo modo. scilicet ex dono glorie: vt in statu patrie. Et
ratio est. quia nō potest aliquis omnino impeccabil red
di nisi auferatur totaliter omnis origo peccati. Quod
nō contingit in statu vie nisi in dño Jesu qui siml erat
vniuersaliter et cōprensor. Et nota q qūis liberū arb
itrium homis naturalit possit flexi ad malū nō tamen
sequit q gratis superueniēs si rollat istam flexibilitatē
ad malū: q propterea destruat naturā. Non enim per
hoc destruit naturā: sed perficit eā. Nam ex defectu na
ture liberi arbitrii est q flexi possit ad malū. Sed grā
hūc defectum a natura aufert: pficiendo naturam. Vn
bono cōfirmando. Item potest peccare: et tamen nō pec
care nō facit ad meritum. sed ad manifestationē meriti
inquātum ostenditur per hoc opus bonū esse volunta
rium: propter quod in laudem viri iusti dicitur. Qui
potuit transgredi r nō est transgressus. Et ideo si ex grā
cōferatur alicui q nō possit peccare: non propter hoc
minuit virtus meriti bea. Tho. in qstionibz de veritate
Raynerus. Tertio liberū arbitriū cōsiderari potest
vt obstinatū in malo. Quod potest intelligi dupliciter
scilicet vel in vita pnti vl in vita futura. Sed obsti
natus i malo potest dici quis dupliciter. Imponat enī
obstinatio quādam firmitatem animi in peccato: a qua
reueri nō potest. Sed q quis nō possit reueri a pecca
to potest intelligi vno modo scz inquātuz vires sue nō
sufficiūt ad hoc q liberet a pctō totaliter. r sic in morta
le cadens dicitur nō posse a peccato resurgere r ad ius
ficiam reddere. S3 ex ista firmitate in peccato nō pro
prie quis dicit obstinatus. Alio mō h3 qd firmitatē in
pctō. ita q nec cooperari pōt ad h3 q a pctō resurgat. Et
siqdem istud nō posse cooperari ad resurgēdū intelligit:
quo ad facilitatē. id est quia nō de faali potest coopera
ri ad hoc q exeat a pctō Sic est obstinatio imperfecta
in vita pnti. dum scz aliquis habet animū firmatus
in malū: q in eo nō surgunt morus ad bonū nisi debi
les. tamē quia aliq surgūt ex eis datur via vt preparat
quis ad gram. Si autē nō posse cooperari ad resurgēdū
a peccato: intelligitur simpliciter. ita scz q nullo mō pōt
cooperari q exeat de pctō. sic est pfecta obstinatio qua
demonēs obstinari sunt r dānati. Hoc autē modo nō
potest libez arbitriū esse in via obstinatū. Quod pro
batur autoritate: similitudine: r ratiōe. Autoritate pū
mo pbat. Nam sup illud ad Ro. ij. fm duriciam tuā r
impenitēs cor tuū rē. Dicit Aug. et habet in glo. q ista
impenitētia vl cor impenitēs qdū qsqz in hac carne
viuit iudicari non pōt. De nullo enī despandū est qdū
patientia dei ad pniām expectat. Et subdit: Saganus
est hodie. Judeus infidel est hodie. Hereticus est hodie. Iasi
maticus est hodie. Quid si cras amplectat catholicas
veritatē r pacē: r sequat catholicā fidem r vnitatem ve
ritatis. Quid si isti qd in qcunqz genere erroris dānas
tanqz desperatissimos anteqz finiāt vitā agāt penitētiā
in futuro inueniāt veram vitā. Nolite ergo anteqz ves
mat tempus iudicare. Decille. Et leo papa. Nemo
est desperadus dum in hoc corpe cōstitutus est: q nō
nunqz quod diffidentia eratis differt cōsilio maturiori
pfiat. de pe. di. vij. Nemo. Scdo pbat idem rōne
sic. Quod qd peccat: aut peccat ex ratiōis errore: aut ex

Eccl. 3).

Quo lib.
ar. pōt in
malo esse
obstinatū.

Nullus in
via ē pfecte
obstinat
Pūmo

Scdo

Ca. 2. De libero arbitrio

libertas. scz arbitrii. consilij. et complaciti. Rō hui⁹ est: quia cū libez arbitriū includat electionē: z nihil sub electione cadat nisi fm qz b3 aliquā rōnē boni fm diūsos grad⁹ bonitas. in hūanis actibz. Bern. diūsos gradus liberas seu diuersas liberas distinguit. Et hbi grā. Primo in hūanis actibz ē aliqd bonū. qz licitū qd scz nulla lege phibet z respectu istī boni licitū dicit liberrate arbitrii: qz iudicio nro p̄sistit vt b̄ sequimur vel nō. Tū nota qz liberum arbitriū habet officium iudicis et arbitrii. Primo habet officium iudicis: et hoc quo ad rōnem qz sic iudex in iudicādo d3 sequi leges z arraf ad sequē dū cas. sic libez arbitriū b3 officium iudicis qz ad rationē quā inq̄sum deliberat d3 sequi leges. Secūdo inq̄sum libez arbitriū libere vlt tenet formā arbitrii. Hoc enī ad voluntatē p̄ncip: libere b̄ vlt illud velle vlt eligere. Et iō magi⁹: libez arbitriū qz iudicium. Secūdo est aliqd in hūanis actibz: qd nō tm̄ est licitū s3 etiā vtile. Quia omnia mihi licent: sed nō oīa expediūt vt dicit apls. i. ad Cor. x. vi. Et fm hoc affiḡt z distinguit Bern. libez arbitriū. Nam consiliū est de meliori bono: qd ē expediens ad salutē. Tercio in hūanis actibz est aliqd bonū eligēdū qd delectat. Et respectu h̄ affiḡt Bern. liberrate complaciti. Tū dicit ibidē Bern. qz libertas arbitrii b3 discernere qd liceat. Libertas arbitrii habet pbare quid expediat. Libertas arbitrii habet expiri qd liberum arbitriū admittit. i. b3 variationē. Et cū sit triplex libertas vt dicitur est libez arbitrium q̄ntū ad liberrate quā a necessitate seu coactōe cōpulsiva p se non auget vel minuit: s3 equalit̄ h̄: qz hoc est naturale z essenziale libero arbitrio. vt sufficiēt nō cogat coactōe cōpellere. Et h̄ scz nō posse sufficiēt cogi z compelli. sequit libez arbitriū in q̄libet statu. s. ante pctm̄ z post peccatū. Non qz p se auget vel minuit libras arbitrii. s3 p accūs tantū id est rōne nature in q̄ inuenit z quā libez arbitriū sequit. Et h̄ sic pbaf. Omis p̄ncipias q̄ sequit aliquā naturā q̄nto illa natura in aliquo inuenit nobi h̄: r̄nto etiā illa p̄ncipias p̄fecti p̄ncipaf ab illo. fm quē modū hō dicit min⁹ intelligēs qz angel⁹. Tū quia liberas arbitrii sequit naturā z potētā intellectū: z voluntatē. et hec p̄fectissime sūt i deo. z i angelo nobili⁹ qz in homie. Ideo liberas a necessaria coactōe p̄fecti⁹ regit z nobilit⁹ in deo qz in angelo. z in angelo qz in homie: in vno āgelo magi⁹ qz in vno alio. Tū p̄z qz liberas arbitrii nō variat ex parte sue nature vlt eēntie. sed p accūs. s. ex pre sue cause: q̄ est intellect⁹ z voluntas. Nam fm qz natura inuenit intellectus nobili⁹ i vno qz in alio vlt minus nobili⁹. sic liberas ista intrēdit vel remittit. Liberas scdā qz scz est a pctō contraria coactōe imp̄fecte z insufficienti. que impulsio vel dispositio nuncupaf. vt sunt h̄ctus et dispositiōes interiores pctōz. auget tal liberas vlt minuit in hoīe fm diūsos actus. Quod sic declarat. Liberas ista a pctō est cōs tripli stati hoīs. s. in innocētia. in repata grā. in glā. Et nō auget z minuit aū pctm̄ z post pctm̄. Tū mgr̄ iniaz. li. j. dist. xv. Semp volūtas hoīs libera ē. s3 nō semp bona est. Non enī est bona nisi a peccato liberata sit. et subdit. Libez ergo arbitriū cum sp̄ z in singul sit bonū nō tm̄ est pariter libez in bonis z in mal. z ad bona rad mala. Liberrus est enim in bonis vbi liberatur est qz a peccato p grām: qz in malis vbi liberatum nō est liberrus ad malū quod per se agit qz ad bonū qd nō a gratia adiuet z libere non potest. Dec magister. In statu innocētie poterat homo peccare z nō peccare. In statu nature reparate potest peccare et nō pōt non peccare saltem venialit̄. In statu glorie poterit nō peccare: et non poterit peccare. Sed in statu nature destitū

ta gratia non potest non peccare: etiaz mortaliter. id est nō esse in mortali qd cōmiser. quia ex se non potest exire. vel nō potest difficulter nō incurrere alia mortalia. semper tamē volūtas a coactōe est libera. Liberas a miseria q̄ est contraria coactōe imp̄fecte z insufficienti: que dicit impellēs vlt inducēs. sic sunt penalitates ex teriores vt fames. sitis infirmitas corporalis. mutabilitas mentis. tempratio hostis z h̄mōi. nō est eque i omnibus hec liberas. sed fm magi⁹ z minus regitur in diuersis. Nam p̄fectissime in deo: post deū maxime in āgelo bono. minor in homie bono. minima in hoīe malo. nulla in demone vel damnato homie. vt dicit magister Senz teniaz dist. xxv. Omnis tm̄ miseria mentis z corporis quārumcūqz magna: necessitatē coactōis semp exclusit. qz nunqz in statu vite p̄sentis ad tantam miseriaz deuenit mentis vel corporis vt liberū arbitriū cogi possit alias non dicere libez. nec efficeret meritorū vlt demeritorū brūs Tho. sup. ij. Sent. Rayneri⁹. Dunc Ambrosius. Quorū nos dñi sumus scz actū nostrorū et peccatorū eoz p̄ncipias extrinsecus non requiramus. nec deriuemus in alios sed agnoscam⁹ que p̄ncipie nostra sunt. quod possumus nō facere si volumus. Quis nō electionē mali nobis potius debem⁹ ascribere qz alijs. Ideo z in iudicijs istiusmodi volūtaris nō necessitate compulsos. culpa cōstringit. pena cōdemnat. xv. q. i. c. Illa. et. s. i. eiusdem q̄stionis dicitur. Ex volūrate peccata procedunt: que libero mentis arbitrio et delinquēdi proposito committuntur.

Notandū etiam §. VIII.

qz quadruplex est liberas. scz p̄uersa. mūdana. vera. et plena. Liberas p̄uersa est quādo quis abutit liberrate ad peccandū. Et hec liberas a iusticia est: quā nullus seruare cogit. de qua. i. Petri. ij. b3. Quasi liberi et non quasi velamen habētes. i. quo maiori liberrate vrimini apud homies eo liberrus diuino famulari subjugati sitis. Et subdit Non quasi velamē habētes. Glo. quia ex hoc qz liberi sunt multi. se velant z defendūt peccata. Alia glosa. Et nō habentes velamē malicie: vt tanto li centius peccatis. q̄nto inigo seruiturū dei munimini. Et addit apls. Sed sicut serui dei. glo. Seruitus dei humilitatē z puritatē a culpa requirit. Scdā liberas que dicit mūdana seu hūana est qua q̄s alteri⁹ est dño nō subiectus. De q̄ Job. ij. Seruus et liber a domino suo scz in alia vita. Et p̄ma ad Ep̄m. vj. Seruus vocat⁹ es nō sic tibi cure. sed si potes magis vrere liberrate. Seruitus hūc liberrate p̄traria inducta est de iure gentiū. vt p̄z dist. i. Jusgentiū. Originata in iure diuino ex irrisione. Noe facta a filio eius Cham Sen. ix. Maledictus chanaan: seruus fuorū erit fratribz suis Et Ambrosius. Non est hodie seruitus si ebrietas nō fuisset. dist. xxxv. c. Sexto die. Jure humano p̄firmato canonico et civili. Dec liberas multū appetitur. quia nō bene pro toto liberas venditur auro. Sed propter peccata multipliciter perdit. vt patet de populo israel. qui ex liberrate frequenter propter scelera est seruiturū ad dictus Judi. p̄ torū. Tercia liberas ē vera z spūalis que est liberas gratie scz care criminibz. Et est ista contraria male seruiturū: scilicet peccati. De qua Christus Jobis. viij. Omnis qui facit peccatū seruus est peccati. Vbi tria nota: Primo dictio generalis. ibi. Omnis scz diues et paup. iudeus z grecus. impator vlt vasall⁹ Non est enī distinctio iudei z greci: oēs enī peccauerūt. Qui omnia dicit: nihil excludit. distinct. xij. c. Si romanorū. Secundo tangitur transgressio criminalis: ibi. qui facit peccatum: et non solum qui facit sed z qui concupiscit. Peccat ū enī est fm Aug. volūtas retinēdi

Liberas p̄uersa.

Liberas mūdana.

Liberas vera z spūalis.

Titulus Quartus

vel p[er]secu[n]di q[uo]d iusticia verat. Quod semp libez est ab
stinere. xv. q. i. §. i. Tertio notat p[er]ditio vilis z penal: qz
seru[us] est peccari. Dicit. ij. Quaz vilis facta es nimis ire
rans vias tuas. Uilissima aut[em] hui[us] fuitus. qz cu[m] p[er]m
nihil sit in rez natura. Hui[us] seruicio p[er]toz addit. ij. pe
tri. ij. A quo q[ui]s victus est ei suus addit[us] est. S; p[er]toz
vincit a victijs. ergo zc. Et dicit Anselm q[ui] p[er]m no[n] bz
vnde dominet homi[n]i: qz p[er]m est q[ui]da defectus seu p[er]u
uatio modi: speciei z ordinis. S; tñ homo habet vnde
sit suus peccati. s. volu[n]tatis p[er]sentum. Un[de] aug[ustinus]. sup Jo
hane sup dicta auctoritate. Omis q[ui] facit pec. zc. Omis
serabil[is] seruicus. Seruus homi[n]is aliq[ui]s sui dñi dur[us] im
p[er]ijs fatigatus fugiedo requiescat. Seru[us] aut[em] p[er]m q[ui]
fugit secu[m] trahit q[ui]cu[m]q[ue] fugerit. Peccatu[m] eni[m] q[uo]d facit in
tus est. volu[n]tatis transt[er]it. p[er]m no[n] transt[er]it. p[er]erit quod
delectat. remanet q[uo]d pugnat. Sol[us] de p[er]o liberare p[er]
qui venit sine p[er]o. Propterea dixit Job. viij. Si libez
rauerit vos fili[us]. vere liberi eritis. Licet aut[em] ista libertas
a crimine sit vera. est tamē in p[re]senti imperfecta. quia vt ait
ap[osto]l[us] ad Gal. v. Caro p[er]cupiscit aduers[us] sp[iritu]m. z sp[iritu]s aduers[us]
sus carne[m]. vt no[n] quecu[m]q[ue] vult[is] faciatis. Ubi tria o[n]dit.
sz Pugnā. Cau sam. et Sequelam. Primo o[n]dit pu
gnam dicens. Caro p[er]cupiscit aduers[us] sp[iritu]m. i. fm glosaz
Augustini. Anima carnali[us] p[er]cupia sp[iritu]i reluctat: q[ui]
carnal[is] p[er]cupia no[n] ē in carne sola: nec i aia sola. s; in vtro
q[ue]: qz sine carne z aia nlla delectatio sentit. s. corporal. Sic
videre no[n] est solū oculi nec aie s; iustitiam. Et est ista pu
gna fm Amb[rosio]. in glo. magna. p[er]tinua. z piculosa. Ma
gna: quia i sp[iritu]m vbi maior deberet esse cōcordia. Contri
nua: qz semp est noua i sp[iritu]m. Et piculosa. qz bz mul
tos impulsiores: vt dyabolus z mūdū. P[er]s. Ue illoz te
nebre z lubricū: z angel[us] dñi p[er]sequens eos. Secdo o[n]dit
ap[osto]l[us] pugne eam dicens. Nec sibi inuicē aduersant. quia
caro vult seruire victijs: sp[iritu]s s[er]uiturib[us]. Caro infirma: sp[iritu]
ritus p[er]ompe. Ratio seu sp[iritu]s disponit macerare cor:
pus z subicere seruituti. z caro vt fu[erit] inuicilis z piger
conq[ui]rit. Figura in Sara vxore Thobie q[ui] cum rep[er]en
deret ancillā. conquesta est in feres ei cōrumeliā: dicens
eam interfecit vroz suoz sepe. i. mortificariē q[ui]
qz sensuū ac etiā fantasie z intellectus Thobie. ij. O[mn]i
dit ap[osto]l[us] pugne sequelā: subdēs. Ut no[n] q[ui]cu[m]q[ue] vultis
illa faciatis. glo. id est illa facere p[er]mittamini. Iux illud
ap[osto]l[us]. Velle adiacet mihi p[er]ficere no[n] inuenio. ad Ro. vij.
Glo. Ambrosio. Velle est i nob[is] ex libero arbitrio. Et di
cit adiacet. i. iuxta carne[m] iacet. qz natale est q[ui]damodo
velle bonū p[er] rōne nālem: sed p[er]ficere no[n]. qz facere bonū
meritozū solū ex gra[ti]a dei. Ut sic fm alios seu aliā expo
sitionē. Velle adiacet mihi. i. libez arbitriū post p[er]m
ranq[ue] infirmū iacet iux carne[m] impotēs p[er] se resurgere ad
bonū op[er]adū. Quarta z vltima libertas ē libertas ple
na atq[ue] p[er]fecta. s. libertas gl[ori]e q[ui] erit in patria. De q[ui] ap[osto]l[us]
ad Ro. viij. Ipsa creatura liberabitur a seruitute corru
ptionis in libertatē gl[ori]e filioz dei. Et h[ec] erit: quia nihil
erit ibi inclinās ad malū. Nihil opp[er]mēs qz ibi erit liber
tas a culpa z pena. Ad gal. uij. Illa q[ui] sursum est hierlm
que est m[un]d[us] nra libera ē. Libertas itaq[ue] p[er]fecta z p[er]fecta erit
q[ui] nulle erunt inimicitie q[ui] nouissima inimica mors
destruet. Nec thob. in postilla sup Job. sup illd Job. viij
Si q[ui] liberauerit vos fili[us] zc. De hac libertate a miseri
ria z culpa Albinus in sermōe. Quid hac vita beatus
vbi no[n] est paupertas metus: nec egritudis imbecillitas.
Nemo ibi ledit. nemo irascit. Invidet nō. Cupiditas
nulla exardescit. Nullū tibi desiderū. Nulla labor[is] aut
potestatis pulsar[is] ambitio. nullus tibi dyaboli metus.
Inuidie nulle. terror gehennęcul. Mors neq[ue] corporis
neq[ue] aie. sed imortalit[er] munere vita iocūda. nulla erit
tūc discordia: si cūcta p[er]sona iocūda sūt o[mn]ia. iug[is] p[er]ledo.

Libertas
p[er]fecta est.

Notandum etiam .§.ix.

q[ui] libez arbitriū z si cogi no[n] possit vt dicit[ur] est. p[er] in
inclinari: immutari: determinari ad aliquid volendū
vel agendū. Primo quidā p[er] libez arbitriū inclinat
vel induci ad aliqd volendū vt agendū: p[er] aliq[ui]s v[er]bo
sitio[n]es vt habitus ex quib[us] priorior efficit ad eligendū
alterā partē Thob. in scrip. sup. ij. sentē. Ad q[uo]d facit q[uo]
dicit Aug[ustinus]. sup ps. Cum p[er] timore[m] gehēne p[er]tinet se bo
z peccato. sit paulatim consuetudo iusticie. z incipit q[uo]
durū erat amari. z incipit excludi timor a caritate z sue
cedit timor ille sc[ri]us q[ui] p[er]manet q[ui] timor ne tardet: ne
discedat: ne co[n]carcam. xxiij. q. vi. c. fi. §. Cum p[er] timore[m]
Secdo volūtas p[er] immutari. Et h[ec] vel a seipsa vt ab
obiecto vel a deo. Immutat p[ri]mo voluntas a seipsa est in
modo vult vnū: mō aliud. Un[de] aug[ustinus]. Nihil tam est in
nostra potestate sicut voluntas ipsa. Voluntas nostra
nec voluntas esset nisi in nostra potestate esset. P[er]to
quia in nostra p[re]tate est: libera est. Immutatur scdo vo
lūtas ab obiecto fm diuersitate[m] obiectoz: q[ui] sibi resp[er]en
tant p[er] cognitiū. Et talis mutatio fit in ea occasionali
ter ab aliq[ui] creatura rep[er]nante obiectū. Tertio immu
tat voluntas a deo. Nam de[us] imutat volūtatē dupli
Uno mō mouēdo solum volūtatē. no[n] imp[er]mēdo inq[ui]
tum. s. volūtatē mouet ad aliqd volendū abiq[ue] hoc q[ui]
imp[er]m[er]at aliq[ui]a formā volūtatē. sicut sine appetitōe
habitū. Nōq[ue] deus facit vt volūtas mō veltit aliquid
q[uo]d prius nō volebat. Iux illud. Loz reg[is] in manu dei
ad q[uo]d cūq[ue] voluerit vertet illud. Alio mō immutat vo
lūtatē imp[er]mēdo aliq[ui]a formā in ip[s]am volūtatē
Sicut eni[m] ex ip[s]a natura quā deus dedit volūtatē illi
natur volūtas nāturer ad aliqd volendū. ita ex aliq[ui] su
peraddito. s. aliq[ui] forma quā imp[er]m[er]it. Et aliq[ui] quidē
imp[er]m[er]it formā imp[er]fecte. vt cū dat gram de nouo via
toribus. et sic inclinat volūtas ad aliqd volendū. non
tamē necessitate semp. Aliq[ui] imp[er]m[er]it p[er]fecte s; p[er]ferē
do gram sicut in beatis in q[ui]b[us] volūtas inclinat semp
et sufficiēter p[er] caritatē p[er]fectā in bonū. no[n] solum q[ui]ntum
ad vltimū finē sed etiaz quantū ad ea q[ui] sunt ad finem.
Dec be. Thob. in q[ui]stio[n]ib[us] de veritate. Cum aut[em] de[us] im
mutat volūtatē: no[n] cogit eam. sed facit vt p[re]cedent[er] in
clinationi succedat alia inclinatio. Et ita q[ui] p[ri]ma auferat
et scdo inducat z maneat. Un[de] illud ad q[uo]d inducit vo
lūtatē no[n] est p[ri]mum inclinationi tā existent[er]. sed incli
nationi q[ui] prius inerat. Un[de] no[n] est violētia nec coactio
Verbi gra. Lapide rōne sue guitatis inest inclinatio ad
locū deorsum. Hac aut[em] inclinatio manēre s; p[er]ficiat sur
sum erit mō violentus. Si aut[em] de[us] auferat lapidē in
clinationē guitatis z det inclinationē leuitatis. tūc ferri
sursum no[n] erit ei violentū. z ita immutatio mō p[er] se
sine violentia. Et p[er] hūc modū intelligendū est q[uo]d de[us] im
muret volūtatē sine hoc q[uo]d cogat eaz. Cui[us] rō est q[uo]d p[er]
deus imutare volūtatē: ex q[ui] ip[s]e in volūtatē op[er]at
sicut in natura etiā dec be. Thob. in q[ui]stio[n]ib[us] de obiecto ad
q. xxiij. Tertio volūtas p[er] determinari ab obiecto ad
volendū aliqd determinate. Cui[us] rō est. qz est dare aliq[ui]
quod obiectū in q[ui] nulla ratio malicie inuenit. Et volū
tas necessario determinat ad id volēdū. Vel si est aliqd
in quo nulla sit rō vt apparenzia boni. tūc voluntas ne
cessario determinat ad illud resp[er]uendū. Sicut p[er] in b
q[ui] nullus p[er] no[n] velle esse felix. et null[us] p[er] velle esse mis
fer. Et in b[er]ia no[n] cogitur sicut nec est immutata vt
dicit[ur] est. Vtrū aut[em] volendo h[ab]mōi q[uo]d de necessitate vlt
sz esse beatus mereat. Dicendū q[uo]d aliq[ui] modo sic: z aliq[ui]
modo nō. Cum eni[m] inditus sit appetit[us] vltimi finis sui
in cōmuni. vt scz natural[is] appetat se esse cōpletū in bo
nitate: sz se esse beatū. Unde Boet[us] de p[er]bia p[ro]lo. ait.

Ca. 3. De volūtario 7 in volūtario

Insera ē mētibz hōim naturaliter veri sūmīqz boni cupiditas. Sicut 7 grauibz naturaliter ē indit⁹ appetit⁹ seu inclinatio ad ferri deorsū 7 aialibz conseruatio vite. Itē appetendo beatitudinē ita in cōi hō nō meret. quia hoc ē ei naturale 7 naturalibz hō nō meret. S; quia in quo sita cōpletio felicitatis seu bñtudo cōsistat: vtrū in virtutibz vel sciētijs vel delectabilibz: vel visione dei et bñdō: nō ē ei determinatū a natura. Itē qñ expōna rōne adiutus diuina grā apphendit aliqd speciale bō: nō vt suā bñtudine in quo vere sua bñtudo cōsistit: tūc meret: nō ex hoc p̄cipue q̄ appetit naturaliter bñtudinē sed ex eo q̄ appetit hoc spāle: qd nō naturalit̄ appēdit. Et fm hoc sancti merent̄ appetēdo deū vt vitam eternā. hec. b. Tho. i. q̄stionibz de veritate. Raynerius.

Liberū arbitrium §. 8.

Extendit ad oēs actus hūanos scz q̄ pcedūt a volūta re deliberata rōne. Di em̄ proprie dicunt̄ actus hūani q̄ p̄cipue auctoritate Damasc. li. ij. dicentis. Nō libero arbitrio appetit: libero arbitrio vult: libero arbitrio inquit vel scruat: libero arbitrio iudicat: libero arbitrio r̄spondit: libero arbitrio eligit: libero arbitrio impedit: libero arbitrio agit vel opat̄ in his que sūt cum natura sūt. Declarat aut̄ hoc p̄ distinctionē talē dicit̄: q̄m aliqui attribuunt̄ alicui potētie dupl̄. Vel q̄ dicit̄: q̄m immediate ab ip̄a potētia procedit. Sicut a visu videt: 7 ab intellectu intelligere. Vñ visu s̄ media re dicit̄ videre tanq̄ p̄p̄iū actū ei: 7 intellect⁹ intelligere. Et hoc mō nō oēs act⁹ hūani sūt act⁹ liberi arbitrii. S; p̄cipue 7 p̄cipali⁹ actus liberi arbitrii est eligere. Et hoc mō act⁹ attribuit̄ potētie: qz impat̄ potētia ipsam tanq̄m act⁹ oīm viriū obedientiū rōni possūt volūta re dicit̄: que ē motor oīm viriū p̄ imperium. Et ita cū actus diuersaz viriū libero arbitrio attribuitur. Vñ p̄ imperiū volūtatis 7 liberi arbitrii mouent̄ etiam potētie in actus suos. Propter qd vir⁹ appetitiua dicit̄ mouet: qz imperat motus. Et vir⁹ motiua q̄ est affixa neruis 7 musculis: qz exequit̄ motū. Et p̄ hūc modum oēs actus hūani sunt a libero arbitrio: qz impat̄ ab eo. Vñ illi actus hūani q̄ sunt viriū rōnaliū p̄ essentia: illi sunt dicit̄ a libero arbitrio. Illi vero q̄ sūt viriū rōnaliū p̄ p̄cipationē: sicut sūt act⁹ irascibilis 7 concupiscibilis: sunt imperati a libero arbitrio. Virtutes aut̄ nutritiue p̄cipue nullo mō p̄cipat̄ rōne: vt dicit̄ p̄s. j. ethicoz. Vñ eaz actus nō p̄cipue dicunt̄ hūani: 7 iō nō subdunt̄ libero arbitrio. Ad hoz ampliorē euidentia notanda sunt tria. Prīmū ē q̄ cū libez arbitriū sit facultas rōnis 7 volūtatis: tres act⁹ attribuunt̄ libero arbitrio ex parte rōnis: tres ex parte volūtatis. Et ex parte rōnis attribuuntur libero arbitrio: cōsiliū: iudiciū 7 arbitriū. Qui q̄ actus rōnis pcedūt ab inspecto ad p̄fectū. Nā p̄mō ē motus inq̄sitiōnis de faciēdo 7 nō faciēdo: 7 istud ē cōsiliū. Secūdo ē iudiciū de faciēdo. Tertio ē p̄positum faciēdi: qd dicit̄ dispositio: vel pōt̄ dicit̄ arbitriū. Et p̄t̄ aut̄ volūtatis sūt tres act⁹: scz electio: p̄gressio 7 vsus. Primo igit̄ ē electio: 7 ille ē act⁹ simplr̄ interior primus. Et hoc ē duoz p̄iacentibz alterz alteri p̄optare. Secūdo ē p̄gressus ad motū exteriorē: 7 talis dicit̄ impet⁹. Tertio ē mot⁹ exterior 7 talis dicit̄ vsus. Secūdo nota q̄ libero arbitriū p̄cipaliter ē respectu actū interioris: r̄spondēdo aut̄ exteriori: prout ab actibz interioribus pcedūt: qz hoc modo impediri nō possūt. Sed inq̄stus actus exteriores sūt a virtute motiua corpali sic impediri possunt. Et hoc mō nō est libertas respectu illoz actuum. Tertio notandū q̄ qz electio ē p̄cipue actus libez

ri arbitrii. Et electio nō ē finis: sed eoz que sūt ad fines. Ideo finis vltimus nō cadit sub libero arbitrio. Tamē qz id qd ē finis respectu quorūdā: pōt̄ eē ordinatū ktiā ad finē vltiorē: scz vltimū finem. Nulla aut̄ opatio humana ē vltim⁹ finis nisi p̄ accidēs: inq̄stū cōiungit̄ vltimo fini. Et ideo oīm opationū humanaz pōt̄ esse electio: nō inq̄stū sunt fines sed inq̄stū ordinant̄ ad finem. Verbi grā. Quāuis vincere sit finis potētie militaris: ordinat̄ tñ ad vltiorē finem: 7 ideo sub electioē cadere potest: 7 sic sub libero arbitrio. Et si arguat̄ inq̄stariū: qz opatio mala ē p̄ter volūtate fm̄. Dionysium 7 Augustinū. Peccare nemo appetit p̄ter bōcipm̄: sed p̄ p̄ter aliud quod ex eo cōsequit̄. xv. q. j. Merito. Cū aut̄ talis sit opatio humana: ergo nō oīs operatio humana cadit sub libero arbitrio seu volūtate. Rūdo qz operatio mala potius debet dici defectus q̄ actus: 7 p̄ hoc p̄tinet ad impotentiā. Vel aliter. Malū ē eo qz malū ē p̄ter voluntatē est. Sed operatio mala inq̄stum apparet bona: propter illud qd inde cōsequit̄ quis scz delectationē vel vtilitatē: sic cadere pōt̄ sub voluntate. 7 libero arbitrio. Verbi grā. Apprehēdit quis fornicationē nō vt malū: sed vt bonū delectabile r̄ge passionis 7 sic vult eā Tho. sup. ij. sententiaz. Rayne.

De voluntario 7 inuoluntario. Cap. ij.

DE actu volūtatis videnda sunt tria. Pr̄mo de volūtario 7 in volūtario i cōi. Secūdo d̄ actibz volūtarijs q̄si ab ip̄a volūtate elicitis: vt immediate ip̄ius volūtatis existētibus. Tertio de actibz volūtarijs quasi a volūtate imperatis: que sunt ip̄ius volūtatis mediantibz alijs potētis. ca. sequentibz.

Quantū ad primum §. I.

scz de volūtario 7 inuolūtario. Sciendum q̄ actū humanoz: aliqui sūt oīno volūtarij. Alij inuolūtarij. Tertij mixti ex volūtario 7 inuolūtario. Volūtarij oīno dicunt̄ actus illi humani q̄ sponte sunt absqz violentia 7 ignorantia 7 metu. Pro hoz maiori declaratioē sciendum fm̄ Tho. p̄ma sc̄de. q. vi. q. q̄ agūt seu se mouēt in finē cū aliquali cognitione finis: hoz motus 7 actus dicunt̄ volūtarij. Vñ volūtariū dicit̄ esse fm̄ diffinitionē Aristo. Damasc. 7 Grego. niceni nō solū cū p̄cipue est intra: sed cū additioē sciētie. Vñ cū hō maxie cognoscit finē sui opis: 7 moueat seipm̄ in ei⁹ actibz maxie volūtariū inuenit̄. Sciendū ē em̄ qz quorūdā actuum seu motūū p̄cipiū ē in agente seu in eo qd mouetur. Quorūdā vero actū vel motūū p̄cipiū ē extra. Cū em̄ lapis mouet̄ sursum: puta cū p̄cipit̄: hui⁹ motiōis p̄cipiū ē extra lapidē. Sed cū mouet̄ deorsuz vt cū cadit p̄cipiū hui⁹ motiōis ē in ip̄o lapide. Eoz aut̄ q̄ a p̄cipio intrinseco mouent̄ qdā mouet̄ seip̄a: quedā non. Cū em̄ oīne agens seu motū agar seu moueat p̄pter finē: illa p̄fecte mouent̄ a p̄cipio intrinseco: in quibz est aliqd intrinsecū p̄cipiū: non solū moueant̄ vt in se s; vt moueant̄ in finem. Ad hoc aut̄ qz fiat aliqd p̄pter finem requiritur cognitio finis aliqualis. Quicūqz igit̄ sic agit vel mouet̄ a p̄cipio intrinseco qd bz aliquam noticiā finis: habet in seip̄o p̄cipiū sui actus: nō solū vt agit: sed vt agit p̄pter finē. Qd aut̄ nullā noticiā finis habet: 7 si in eo sit p̄cipiū actiōis vel motus: nō tñ eius qd est agere vel moueri p̄pter finē est p̄cipiū in ip̄o vel in alio a quo imp̄mit̄ ei p̄cipiū sui actus vel motiōis in finē. Unde hōi nō dicunt̄ mouere se ip̄a: sed moueri ab alijs. Que vero noticiā habent finis dicunt̄ mouere seip̄a: qz tñest p̄cipiū nō solū vt agit sed vt agant p̄pter finē. Cūqz aut̄ hozū scz 7 qz se mot

Qui sunt actus voluntarij.

Ca. 3. De voluntario et involuntario

hismodi est hic et nunc. sed hoc id quod sit est actu secundum quod est hic et nunc. et sub alijs conditionibus individualibus. Sic autem quod sit per meritum est voluntarium. inquitur. s. est hic et nunc. per. s. in hoc casu est impeditum maioris mali quod timebat. Sicut peccatio meriti in mare fit voluntarium tempore respectatis propter timorem periculi. Unde manifestum est quod est simpliciter voluntarium. Nam competet ei ratio voluntarii quod principium eius est in terra. Sed quod accipiat hoc quod per meritum fit. ut extra istum casum existens. putat repugnare voluntati. hoc non est nisi secundum considerationem terrae. Et ideo est involuntarium secundum quod id est per considerationem extra istum casum existens. Et licet quod per meritum sit voluntas non ferat in illud propter seipsum. tamen fert in illud propter aliud. s. ad repellendum quod timeat malum. Unde voluntarium motus est. Sufficit enim ad rationem voluntarii quod fiat propter aliud. Voluntarius enim est. non solum quod volumus ut finem sed etiam quod volumus propter aliud. ut propter finem. Sed in eo quod sit per vim. s. absolutam. voluntas interior nihil agit. Unde differunt quod agit per vim et quod agit per meritum. sicut involuntarium et voluntarium. Cōcupiscentia autem quae est passio non causat involuntarium etiam secundum quod sicut timor. Ratio est quod timor est de malo. Cōcupiscentia autem respicit bonum. Malum autem secundum se contrariatur voluntati. Sed bonum est voluntati consonum. Unde magis se habet timor ad causandum involuntarium quam cupiscentia. imo cupiscentia auget voluntarium.

De fitere ignorantia §. V.

De fitere ignorantia mixtum voluntario et involuntario. Sed non intelligit hoc de quacunque ignorantia. Pro cuius declaratione dicitur beatus Thomas prima secundae q. vi. arti. viii. Quod ignorantia tripliciter se habet ad actum voluntatis. s. Cōcomitantem. Cōsequenter. Antecedenter. Cōcomitans quidem prior modo quam ignorantia est de eo quod agit. tamen etiam si sciretur nihilominus ageret. Tunc enim ignorantia non inducat ad volendum. ut hoc si sciret accidit simul esse aliqd factum. et ignorantum. sicut in hoc exemplo. Cum aliquis vult quidem hostem occidere sed ignorans occidit eum puras occidere certum. Et talis ignorantia non facit involuntarium ut patet dicitur. quia non causat aliquid quod repugnet voluntati. sed facit non voluntarium quia non potest esse actu voluntatis quod est ignorantum. Cōsequenter autem se habet ignorantia ad voluntatem. inquitur ipsa ignorantia est voluntaria. Et hoc contingit dupliciter secundum duos modos voluntarii superpositos. Uno modo quia actus voluntatis fertur in ignorantiam sicut cum aliquis vult ignorare ut excusationem habeat de peccato suo vel ut non retrahatur a peccato. secundum illud Job. xxx. Scientia viarum tuarum nolimus. Et hoc dicitur ignorantia affectata. Alio modo dicitur ignorantia eius quod quis potest scire et debet. Sic enim non agere et non velle voluntarium dicitur indirecte. Hoc igitur modo dicitur ignorantia. Siue cum aliquis actu non considerat quod considerare potest et debet. que est ignorantia male electiois ex passione vel habitu proueniens. Siue cum quis noticiam quam debet non curat accipere. Et secundum hunc modum ignorantia universalium iuris. quae quis scire tenet voluntaria dicitur. quasi per negligentiam veniens. Cum autem ignorantia sit voluntaria aliquo istorum modorum non causat simpliciter involuntarium. sed causat tamen secundum quod involuntarium inquitur motum voluntatis ad aliquid agendum qui non esset scientia praesente. Antecedenter se habet ignorantia ad voluntatem. quando non est voluntaria. et tamen est causa volendi. quod alias hoc non vellet ut cum homo ignorat aliquam circumstantiam actus. quam non tenebat scire. Et ex hoc aliquis facit quod non faceret si sciret. Pura cum aliquis diligentia adhibita nesciret aliquid transire per viam. proicit sagittam que interficit transentem. et talis ignorantia que dicitur facti causat involuntarium simpliciter.

De predictis scilicet §. VI.

voluntario et involuntario et mixto ex utroque multa habent in iure. vnde pluribus aliquas ponent. Ubi sciendum quod regulare est quod ea que vi metus causa fiunt. carere rationis firmitate. extra de his que vi metus. si. cad. au. diencia. Et talia sunt involuntaria simpliciter vel secundum quod Pro cuius declaratione nota secundum Rayne. Quod vis est maioris rei impetus. qui repellere non potest. ff. quod me. cau. l. j. Metus vero est instans vel futuri periculi causa metu. Quid est metus. Et idem beatus Thomas in. iij. Vis autem est metus. Et dicitur duplex secundum Thomam in. iij. Et secundum glo. sup. ca. de iudic. distin. xlv. scilicet absoluta et conditionata. Et de absoluta coactione intelligitur diffinitio supradicta de vi data. Et hec quidem quia est involuntaria simpliciter in materijs peccatorum excusat a toto. sicut si qua mulier violenter cognoscatur. vel si violenter manus alicuius accipiat ad ponendum thura super ignem coram idolis et hominibus. In nullo peccatur voluntate omnino renitente. ut habetur xxxij. q. v. ira ne. et c. sequenti. Talis etiam coactio absoluta tollit veritatem effectum sacramentorum ut dicitur in glo. sup. c. de iudic. distin. xlv. Si enim quis teneatur violenter et ipso reclamare baptizetur nisi recipit nec characterem nec gratiam. et sic de ordinibus sacris. Coactio conditionata quia hec non est omnino involuntaria sed est voluntarium mixtum. In se enim illud non vult ad quod cogitur. Sed vult penas evitare quibus cogitur. et ideo assentit. Unde non excusat a toto sed a ratiōe in malis. Unde dicitur extra. eo. ti. sacris. quod licet metus culpam attenuet non tamen prosumus excludit. quod per nullo metu quis debet committere mortale peccatum. Et sub hac coactione conditionata comprehenditur metus. siue coactio per meritum secundum beatus Thomas in. iij. et per. Que est duplex. Una. scilicet vis et insufficientis. que non cadit inconstantem viam. ut si quis non timeret non perdere gratiam seu amicitiam alicuius non faceret quod vult. Dicitur etiam metus levis in vno. qui non dicitur in alio. quod non est verisimile hostem dare dignitatis in verberum timuisse. vel regem puum militem suum. ut xxxij. q. ij. c. Lotharius. Et ff. quod me. cau. non est verisimile. Alia coactio est grauius per meritum qui. cadit in constantem viam. ut metus mortis vel cruciatus. et talis metus excludit matrimonium. quo ad deum et quo ad ecclesiam. secundum Thomam et per. et Alber. in. iij. Et Ray. et Hostien. in sum. Et similiter timor stupri vel seruitutis excludit matrimonium secundum praesatos doctores. Nec differt vtrum predicta quattuor fiant in persona propria. aut liberorum aut uxoris. Unde versus. Excusare metus hos posse pura quia vis sit. stupri siue status verberis atque necis. Et hoc nisi postea sentiret. Talis etiam metus qui potest cadere inconstantem viam refertur facit contractus. Dicitur tamen Alber. in. iij. quod compulsus per meritum cadente inconstantem viam. cum promissit aliquid alteri ubi est iudicium per quod potest inueniri defensio a iudice debet solvere promissum. s. quod de se non est malum. ut dare centum florenos et huiusmodi. Cōperit enim actio ex lege et ex canone. et iudex debet restituere facere integrum. Sed si defectus sit iudicis tunc non debet solvere ut puro. Et hoc si iuramentum non interuenit. nam tunc solvendum est. Vel faciat per superiorem relaxare. Si autem iam violauit iuramentum non soluendo. veniens ad penitentiam non est cogendus ad dandum promissum. sed penitentia iniungenda de peccato. Ista etiam coactio conditionata et si non impediatur veritate sacramentorum in suscipiente. impedit tamen effectum secundarium. s. gratiam. Qui enim suscipit baptismum vel ordinem timore. ne amittat vitam vel substantiam. alius non suscepturus non recipit gratiam sed characterem vti recipit. ut dicitur in glo. in dicto. c. de iudic. distin. xlv. Idem Ray. et Tho. Et quibus nullus sit cogendus ad fidem vel sacramenta etiam coactione conditionali. vnde

Quid est metus.

Duplex coactio vel metus.

Titulus Quartus

dicat d' iudeis. Precipit sancta synodus nemini vim in
ferri ad credendum. No enim inuiri saluadi sunt. i. tales. sed
volentes vt integra sit forma iusticie. dist. eadē. Tamē si
qui coacti sunt p talē coactionē cōditionatam cogendi
sunt ad seruandū fidē z regulas xpianorum. quā neces-
sitate susceperunt. vt dicat in dicto. ca. de iudeis. No au-
tem cogēdi sunt qui absoluta coactiōe sunt coacti. quia
nil acceperūt. Que etiā sunt ex ignorātia nō inuincibi-
li. sed pcedente ex negligētia que dicat crassa ignorātia.
sunt inuolūtaria mixta. Et de his. xv. q. i. §. Sed hoc.
Et. c. sequenti. Itē nō solū que sunt coactione absoluta
sunt inuolūtaria simpliciter. Sed etiā que sūt mente
omnino alienata z ideo nō imputant ad culpā v' penā
Vñ Augu. Aliquos scim' subito demētes factos. fer-
ro fuisse. moribus. lapidibus. multos nocuisse. quosdā etiā
occidisse. capros autē industria in iudicijs oblatos mini-
me reos factos. eo q nō volūtate sed impellēte vi. nescio
qua. hec gesserūt nesciētes. xxv. q. i. aliquos. Nec obstat
c. si quis insanies. q. ca. Ubi penitētia dicat imponenda
ei qui in infantia fecit homicidiū. reuerso ad p'ium sen-
sum. Hoc enī fit vt dicat ibi glo. ad cautelā. qz. s. forte nō
totaliter erat mente alienat'. ar. xxxiij. q. ij. in lectū. Et
ne deserat ecclesiastica disciplina. vt. xxxij. q. v. ex cōmunicā-
torum. Job. q. illa autē Bratianus dicat in sequenti. §. q. iō
penitētia inungit tali. quādo ex culpa sua incurrit insa-
niam. Et sic videt ei imputari aliquo mō. tūc dicat glo.
Job. q. illa opinio Bratiani nō est approbāda. qz talis
satis ipso iure punit. ij. q. ix. c. Indicas. De volūtario
simpliciter intelligit illud Amb. Illa cauēda sūt flagi-
cia que ex nostra pdeunt voluntate delicta inuēturis et
irrationabiles corporis passiones. Quoz nos sum' dñi
principia extrinsecus nō requirant. nec deriuem' in ali-
os. sed agnoscam' que p'ia nostra sunt. q. possum' non
facere si volum'. Dur' electionē mali pot' nobis debe-
mus ascribere. xv. q. i. Illa.

De actibus volūtatis ab ipsa de imediate elicitis. Et
de ipso velle qui est prim' actus. Laplm. iij.

Deinde videndus est

De actibus voluntatis ab ipsa imediate elicitis.
Mouet autē volūtās in finē z in ea que sunt
ad finē. Primo igit agendū de actibus volūtatis ab ea eli-
ctis. quibus mouet in finē. z hi sunt tres. s. velle frui. z in-
tendere. Deinde de actibus volūtatis quibus mouet in ea
que sunt ad finē. Et hi sunt tres. s. eligere qd tū pcedit
cōsulere. secundus est p'sentire. tertiū vti. Et q'stū ad pri-
mos actus sciendū q' cū actus volūtarius primo sit re-
spectu finis. Volūtās ipsa respicit finē tripliciter. Uno
modo absolute. z sic dicat actus eius voluntas seu volū-
tatio. prout scz absolute volum' vel sanitate vel si qd aliud
est h'mōi. Alio mō volūtās respicit finē. fm eam p'side-
rationē qua in ipso quiescat. z talis actus voluntatis dicitur
esse fructio. Tertio modo p'siderat finis pur voluntas re-
spicit ipm. fm q' est termin' alicui' qd in ipm ordinat.
Et actus voluntatis fm hāc p'siderationē seu respectū
dicat intētio. No enī ex hoc solū dicimur intendere sani-
tatem q' volumus eam. sed qz volum' per aliqd aliud
ad eā puenire. vt p' medicinā z h'mōi. Dec. b. Tho. p'ma
scē. q. xij. ar. i. Et q'stū ad primū actū voluntatis
qui est velle. inspicienda sunt tria. Primū de quo sit vo-
luntas. Secundū a quo moueat voluntas. Tertiū quo
modo moueatur voluntas.

Quantū ad primū .§. i.

Velle est voluntas seu velle est tantū de bono. Vñ Dyonis' dicit
tū de bo. iij. c. de diu. no. q' malū est p'eter voluntatē eo q' oīa
no. appetunt bonū. Sed bonū de quo est voluntas nō est

semper verū bonū. Sed aliqui verū. aliqui apparet bonū
et actus peccati. Pro cui' declaratione dicat. b. Tho. p'ma
scē. q. viij. ar. i. q' volūtās est appetitus rōnal.
Omnis autē appetitus nō est nisi boni. Huius ratio est.
Quia appetitus nō est aliud q' inclinatio appetētis in
aliquid. Nihil autē inclinā nūi in aliquid simile z cōue-
niens. Tū igit omnis res in q'stum est ens z substantia
sit quoddā bonū necesse est vt omnis inclinatio sit i bo-
num. Et inde est qd pbs dicit in primo ethicoz. q' bo-
num est q' omnia appetunt. Sed p'siderandū est. q'
cū omnis inclinatio p'sequat aliquā formā. Appetitus
natural' cōsequit formā in natura existēte. Appetitus
autē sensitivus vel intellectus seu rationalis qui dicitur
volūtās. consequit formā apprehensam. Sicut ergo id
in qd tendit appetitus naturalis est bonū existēs in re
ita id in quod cedit appetitus animalis seu rationalis
est apprehensum. Ad h' ergo q' volūtās in aliquid ten-
dat nō requirit q' illud sit bonū in rei veritate. sed q' ap-
prehendat in ratione boni p'pter hoc philosoph' dicit. q'
philosoph' q' finis est bonū vel apparet bonū. Et sic
eadē potentia sit oppositor. Sicut visus est albi z ni-
gri. nō tamē eodē mō. Sic volūtās est boni z mali. S'
ad bonū se habet illud appetēdo z ille actual' appetit
dicat volūtās seu velle. Ad malū se habet volūtās fugi-
endo. z ipsa fuga mali magis dicit voluntas nō malus
ipm. Volūm' enī nō malū sed fugere malū. z hoc by rō-
tionē boni. futura autē et si nō sint in rerū natura. appe-
hendunt tamē sub ratione boni vt entia rōnis. sicut cri-
am sunt p'uationes z negatiōes. vt nō loqui. nō opari.
que dicunt entia rōnis. z sic in ens tendit voluntas.
Vñ z philosophus dicit in. v. ethicoz. q' carere malo
habet rationē boni. Volūtās pur signat actū ipsius
volūtatis potentie p'ie est finis nō eoz que sunt ad finē
Pro cui' declaratione dicat. b. Tho. p'ma scē. q. viij. ar.
i. q' voluntas quādoq' dicit potētia q' volumus. q' q'
dicat ipse actus voluntatis. Scdm ergo q' volūtās nō
minar potētia sic se extendit ad finē. z ad ea que sūt ad
finem. Ad ea enī se extendit vnaqueq' potētis. in quibus
inueniri pot' quod mō ratio sui obiecti. Sicut visus se
extendit ad omnia que participāt quoquo mō colorem.
Ratio autē boni quod est obiectū potētis voluntatis. in-
uenit nō solum in fine sed etiā in his que sunt ad finem.
Sed fm q' volūtās noiat actū sic p'ie loqndo est finis
tantū. Cui' ratio est q' omnis actus denotat a potē-
tia denominat simpliciter actū illius potētis. Sicut intel-
ligere nominat simpliciter actū intellectus. Simplex autē
actus potētis tendit in id qd fm se est obiectū potētis.
Id autē qd p'pter se est bonū z volūtū est finis. Unde vo-
luntas p'ie est ipsius finis. Ea vero que sunt ad finem
nō sunt bona vel volūta p'pter seipsa. sed in ordine ad
finē. Unde volūtās in ea nō fert nisi quatenus fertur i
finem. Unde hoc ipm qd in eis vult est finis. Actus
voluntatis potest ferri in finē absq' hoc q' ferat in ea q'
sunt ad finem. Sed in ea q' sunt ad finē in q'stum h'mōi
ferri nō potest nisi feratur in finē. Unde vno actu fertur
vtrūq'. Hoc sic pbat. b. Tho. p'ma scē. q. viij. ar. iij.
Tū finis sit fm se volūtū. Id autē quod est ad finē non
sit volūtū nisi p'pter finē. manifestū est q' volūtās potest
ferri in finē. absq' hoc q' ferat in ea que sunt ad finem.
Sed in ea que sūt ad finē in q'stum h'mōi voluntas fer-
ri nō potest nisi ferat in finem. Sic igit volūtās in finē
fertur dupliciter. Uno modo absolute fm se. Alio mo-
do in ratiōe volēdi ea que sunt ad finē. Manifestū est
ergo q' vnus z idē motus voluntaris est quo fertur in
finem. fm q' est ratio volēdi ea que sunt ad finem et in
ipsa que sunt ad finē. Sed alius actus est quo fertur in
ipsum finem absolute. Et q' q' procedit tēpore. Sicut

Volūtās
respicit fi-
nē tripli.

Velle est ip-
us finis

Ad finē
ad ea que
sunt ad fi-
nē que se
habet vol-
untas

Ca. 4. De volitione

cum aliquis primo vult sanitatē. et postea deliberat quomodo possit sanari. vult conducere medicū vt sanet. Et amplius. Quādoquē videt color videt et lumen eodem actu. potest tamē videri lumē absq; hoc q; videat color. Et in executione quidē operis ea que sunt ad finē se habent vt media finis autem vt terminus. Sed in volitione est eōuerso. Nam voluntas p finē tanq; p mediū deuenit ad volendū ea que sunt ad finē. Sic intellectus deuenit in conclusiones p principia que media dicunt. Unde sicut intellectus aliqui intelligit mediū. et ex eo nō pcedit ad cōclusionē et ambulās ad aliquem locum. Aliquando pstitit in medio itineris. et nō peruenit ad terminū. Sic et voluntas aliquādo vult finē. et nō pertinet ad volendū id quod est ad finē.

Quantū ad scdm. §. II.

Circa actū voluntatis. scilicet a quo sit ipse actus seu motus voluntatis. Ubi sciendū q; motus voluntatis est a deo vt a primo motore omniū. Est a potentia volitiua q̄tum ad exercitiū actus. fm rationē finis p̄cipue in volendo finem. quia p hoc q; vult finem mouet voluntas seipaz in volendo ea que sunt ad finē. Est et motus voluntatis ab intellectu ipsius volentis. vt a p̄sentante ei obiectū suū quod est bonū apprehensum p intellectū. Est quōq; ab appetitu sensitiuo vt a trahente ipm per passionem. sub apparentia boni. Et q̄tum ad primū q; actus voluntatis sit a deo. ostendit apostolus. Phil. ij. dicens. Deus est qui operat in nobis velle et p̄ficere. Pro cuius declaratione dicit beatus Thbo. prima scde. q. ix. arti. vj. q; sicut motus naturalē rei causare nō pot nisi qd est aliq; causa rei. vt q; lapis moueat deorsum. Nam cū mouet sursum per iactū hominis qui homo naturam lapidis nō causat motus ille nō est naturalis sed violentus. Ita nō est causa motus voluntatē moueri possit ab aliquo qd nō est causa eius vt ab alio homine p violentiā. motus tamē voluntatis eius q; sit ab aliquo extrinseco. quod nō sit causa eius est impossibile. Voluntas autē causa nihil aliud esse potest q; deus. Et hoc dupliciter. Primo q; hoc q; voluntas est potentia anime rationalis. que a solo deo causat p creationē vt dictū est supra. Secūdo q; hoc q; voluntas habet ad vniuersale bonū ordinē. Mouet autē aliquid bonū p participationē dicit et est quoddā bonū particulare. Particularis autē causa nō dat in dinationē vniuersalē. Unde nec materia prima q; est in potentia ad omnes formas potest causari ab alio quo particulari agente. Nec tamē sequit. q; cū homo vult malū. deus moueat voluntatē eius ad illud malū quia ipse est motor et vniuersale obiectū voluntatis qm fm beati Thomā. vbi supra. Deus mouet voluntatem hominis sicut vniuersalis motor ad vniuersale obiectū voluntatis. quod est bonū. Et sine hac vniuersale motione homo nō potest aliquid velle. Sed homo per rationē determinat se ad volendum hoc vel illud quod est vere bonū et apparet bonum. Sed interdū mouet specialiter deus aliquos ad aliquid determinate volendū quod est bonū. sicut in his quos mouet per gratiam.

Mouetur etiā voluntas ad actum suū ab intellectu. Unde p̄bs dicit in. ij. de anima. q; appetibile intellectu est mouens nō motū. Volūtas autē est mouens motū. Motū scilicet quia mouetur ab intellectu. Mouens quia mouet alias potentias. etiā ipm intellectū q̄tum ad exercitiū actus. id est ad intelligendū. Nō tamē mouet intellectus voluntatē ex necessitate. Unde August. tractans illud Ps. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas etc. ait. Preuolat intellectus. sequit tardus aut nullus affectus. Scimus bonū nec tamen delectat agere. Cuius ratio est fm. b. Thbo. quia sicut im-

ginatio forme conuenientis vel nociui sine estimacione nō mouet appetitū sensitiuū. Ita nec apprehensio veri sine ratione boni nec appetibilis mouet voluntatē. Unde intellectus speculatiuus nō mouet. sed practicus. vt dicitur in. ij. de anima. Pro maiori horū declaracione dicit b. Thbo. prima scde. q. ix. arti. j. Intantū aliquid indiget moueri in q̄tum est in potentia ad plura. Dopotet enī vt id quod est in potentia reducat ad actum per aliquid quod est actu. et hoc est mouere. Duplex autem aliquid qua vis anime inuenit esse i potentia ad diuisa. Vno modo q̄tum ad agere et nō agere. Alio modo q̄tum ad agere hoc vel illud. Sicut visus quādoq; videt actu. et quādoq; nō videt. et quādoq; videt album. quādoq; nigrū Indiget igit mouēte q̄tum ad duo. scilicet q̄tum ad exercitiū et vsum actus. et q̄tum ad determinationē actus. Quoz primū est ex parte subiecti quod inuenit q̄tum agēs quādoq; nō agens. Aliud est ex parte obiecti fm q; specificat actus. Notio autē ipsi subiecti est ex agente aliquo. Et cū omne agēs agat p̄pter finem principium huius motionis est ex fine. Et inde est q; ars ad quā p̄tinet finis mouet artē ad quā pertinet id quod est ad finem suo impio. sicut gubernatoria ars imperat nauifacitū. Bonū autē in cōmuni quod habz rationē finis est obiectum voluntatis. Et ideo ex hac parte volūtas mouet alias potentias anime ad suos actus vt imur enim et alijs potentijs anime cū volumus. Nam fines et perfectiones omniū aliarū potentiarū comprehendunt sub obiecto voluntatis. sicut quedā p̄cularia bona. Semper enī ars vel potentia ad quam pertinet finis vniuersalis. mouet ad agendū artem vel potentia ad quā p̄tinet finis particularis sub illo vniuersali comprehendit sus. Sicut dux exercitus qui intendit bonum cōmune fm ordinē totius exercitus mouet suo imperio aliquos ex tribunis. qui intendit bonū vniuers acie. Obiectū autem mouet determinādo actum ad modū principij formalis. a quo in rebus naturalibus actio specificat. sicut calefactio a calore. Primum autem principium formale est ens et verum vniuersale. quod est obiectum intellectus. Et ideo isto modo motionis intellectus mouet voluntatem. sicut representans ei obiectum suū. Mouetur voluntas etiam ad actū suū a seipsa. Cum enī sit doctina sui actus et ipsius sit velle et nō velle quod nō esset si nō haberet in potestate sua mouere seipam ad volendum. sequit q; a seipsa mouetur. Unde dicit Ecclesiast. xv. Posuit deus ante illū. scilicet hominē bonū et malū ad quodcūq; voluerit extendat manū suam. Pro huius declaratione dicit bea. Thbo. prima scde. q. ix. arti. ij. Ad voluntatē pertinet mouere alias potētias ex ratione finis. qui est obiectum voluntatis. Sed hoc modo se habet finis in appetibilibus sicut principij in intelligibilibus. Manifestū est autem q; intellectus per hoc q; cognoscit principium reducit seipm de potentia in actum q̄tum ad cognitionē conclusionum. Et hoc modo mouet seipm. Et similiter voluntas per hoc q; vult finem mouet seipam ad volendū ea que sunt ad finem. Non autē eodem modo mouetur ab intellectu et seipsa. Sed ab intellectu mouet fm rationē obiecti. in q̄tum ipsum sibi representat. A seipsa mouet fm rationē finis in q̄tum vult ea que sunt ad finē p̄pter finē. Nec fm idē voluntas mouet et mouet. sed fm diuersa. quia cū vult finem est quidē in actu voluntas quo ad finē. In potētia autē quo ad illa que sunt ordinata ad illū finē. Cum autē vult actu ea que sunt ad finē. reducit se de potētia in actū respectu illoz. et sic vt mouēs est in q̄tum vult finem. vt mota in q̄tum vult ea que sunt p̄pter finē.

Volūtas etiam mouet seipaz

Volūtas mouet ab appetitu sensitiuo. sicut ab alliciente. Unde Jaco. j. dicitur.

Titulus Quartus

Unusquisque temptat a concupiscentia sua abstractus et illeceus. Non enim abstraheretur quis a concupiscentia nisi voluntas eius moueretur ab appetitu sensitivo in quo est concupiscentia. Pro huius declaratione dicit beatus Thomas prima secundae. q. ix. arti. ij. q. id quod apprehenditur sub ratione boni et convenientis. mouet voluntatem per modum obiecti. Quod autem aliquid videatur boni et convenientis ex duobus contingit. scilicet ex condicione eius. quod proponitur. et eius cui proponitur. Conueniens enim secundum relationem dicitur. unde ex utroque extremo dependet. Et hinc est quod gustus diuersimode dispositus non eodem modo accipit aliquid ut conueniens et ut non conueniens. Unde et philosophus dicit. in ij. ethicorum. Qualis unusquisque est. talis finis videtur ei. Manifestum est autem. quod secundum passionem appetitus sensitivi immutat homo ad aliquam dispositionem. Unde secundum quod homo est in passione aliqua videtur aliquid ei ut conueniens. quod non videtur eidem extra passionem existenti. sicut irato videtur quod non videtur quieto. Et per hunc modum ex parte obiecti appetitus sensitivus mouet voluntatem. Et quoniam voluntas sit prestantior appetitu sensitivo simpliciter loquendo. et agens et mouens sit naturaliter prestantius patiente et moto. secundum Augustinum. tamē quo ad illud in quo passio dominatur appetitus sensitivus est prestantior voluntate. et ideo voluntas ut mota et patientis subiacet appetitui sensitivo. Et quoniam voluntatis actus sit vniuersalis. quia sequitur apprehensionem intellectus qui est vniuersalius. tamē quia actus et electiones hominum sunt circa singularia. Inde est quod appetitus sensitivus est virtus particularis. quia sequitur apprehensionem sensus qui est particularium rerum. habet magnam virtutem ad hoc quod sic disponat. ut ei aliquid videat. sic vel aliter circa singularia. Mouetur etiam quandoque voluntas a rebus sensibilibus sibi oppositis externis. Nam voluntas mouetur ab obiecto. Sed obiectum voluntatis potest esse aliqua res exteriori sensui proposita. sicut Verba beati David mouit voluntatem eius ad concupiscentiam. Unde et Iohannes dicit prima epistola. Nolite diligere mundum neque ea que in eo sunt. scilicet sensibilia. Dilectio est actus voluntatis. Mouent ergo ista exteriora voluntatem sicut obiecta. non de necessitate. Nec etiam mouent eodem modo quo mouetur voluntas. quoniam ad exercitium actus. ab aliquo exteriori agente et imprimente in ipsam voluntatem et influente. Sic enim a solo deo mouetur. non autem ab angelis etiam bonis. Quoniam enim angelus operatur in intellectum hominis. confortando lumen ipsius et illustrando fantasmata. non tamē operatur in voluntatem mouendo ipsam. Sed nec a corporibus celestibus seu planetis potest moueri voluntas directe. Nec in ipsam possunt imprimere vel operari directe. Et ratio est secundum beatum Thomam prima secundae. q. ix. arti. v. Quia nullum corpus potest agere in re incorpoream. sed e conuerso. Intellectus et voluntas sunt potentie anime que non sunt affixe organo corporis. sed sunt pure immateriales et ideo impossibile est ut vllum corpus celeste directe imprimat intellectum vel voluntatem. Indirecte possunt imprimere in quantum videlicet voluntas moueri potest ad aliquid ab appetitu sensitivo per passiones eius. In appetitum autem sensitivum sicut et alias vires sensitivas imprimere possunt corpora celestia. quia affixe sunt organo corporis. Que organa corporis sicut et ipsa corpora omnia inferiora subiacent influentiis et impressionibus corporum celestium. Sicut autem voluntas ipsa non cogitur ad sequendum appetitum sensitivum. quoniam instigetur. sed libera est. Nec etiam cogitur ad appetendum ipsa sensibilia que proponuntur in que habet impressionem et operationem corpora celestia. Ita non cogitur a constellationibus et influentiis corporum celestium ad volendum.

Voluntas mouetur a rebus sensibilibus
2. Reg. c. 2

De tertio videlicet §. III.

De modo quo mouetur voluntas ad actum suum. Sciendum quod mouetur ad quedam de necessitate et naturaliter. ut ad velle bonum in communi. et vltimum finem seu beatitudinem et que conueniunt alijs potentijs. ut cognitionem veri que conuenit intellectui. et esse et viuere et alia huiusmodi que respiciunt consistentiam naturalem. Ad quedam alia mouetur contingenter et non naturaliter. ut ad omnia alia. Pro hoc beatus Thomas prima secundae. q. x. arti. ij. Quod voluntas mouetur dupliciter. Uno modo quoniam exercitium actus scilicet ad velle et non velle. Alio modo quoniam ad specificationem actus. scilicet ad velle hoc vel illud. Primo potest enim aliquis de quocumque obiecto non cogitare. et consequens nec actu velle illud. Sed quoniam ad secundum motum modum voluntas ab aliquo obiecto ex necessitate mouetur ab aliquo autem non. In motu enim cuiuslibet potentie a suo obiecto consideranda est ratio per quam obiectum mouet potentiam. Visibile enim mouet visum ratione coloris actu visibilis. Unde si color ponatur auri sui ex necessitate mouet visum. nisi aliquis visum proponat quod pertinet ad exercitium actus. Si autem proponatur aliquid visui. quod non omnibus modis esset color factum. sed secundum aliquid esset tale. et secundum aliquid non tale non ex necessitate visus tale obiectum videret. postquam enim non intendere in ipsum ex ea parte qua non est coloratum in actu. sic ipsum non videret. Sicut autem coloratum in actu est obiectum visus. ita bonum est obiectum voluntatis. Unde si ponatur aliquid obiectum voluntati quod sit vniuersale bonum. et secundum omnem considerationem ex necessitate voluntas in illud tenderet si aliquid velle. Non enim potest velle oppositum. Si autem ponatur ei aliquid obiectum quod non bonum sit in illud. Et quia defectus cuiuslibet boni habet rationem non boni. ideo id solum bonum quod est perfectum et cui nihil deficit est tale bonum quod voluntas non potest non velle. quod est beatitudo. Alia autem particularia bona in quantum deficit ab aliquo bono possunt accipi vel ac bona. et secundum hanc considerationem possunt repudari vel acceptari a voluntate. que potest in idem ferri secundum diuersas considerationes. Sicut enim intellectus de necessitate mouetur ab obiecto quod est semper et ex necessitate verum non ab eo quod potest esse verum et falsum. sed a contingente. Sic et voluntas a bono perfecto. cui nihil deficit. vult etiam de necessitate ea que sunt ad finem. sine quibus finis haberi non potest ut esse. viuere et huiusmodi. Et que vult de bono ex necessitate vult etiam naturaliter. Quoniam enim voluntas videtur contra naturam sicut vna causa contra naturam. quoniam enim sunt naturaliter et quedam voluntarie. Et alii modus causandi est prius nature. que est determinata ad vnum nec habet viam ad oppositum. Tamen quia voluntas in aliqua natura fundatur. necesse est quod modus proprius nature quantum ad aliquid participet a voluntate. sicut quod est prius cause participat a posteriori. Est autem in vna quare re primū ipsum esse quod est per naturam. quod est per voluntatem. Et inde est. quod voluntas aliquid vult naturaliter. et ita determinate. quod non habet viam ad opposita. ut beatitudinem bonum in communi esse viuere. Et dicit hic naturale. secundum quod natura dicitur quodlibet substantia. et quodlibet ens. Et secundum hoc dicitur naturaliter rei quod conuenit ei secundum suam substantiam. et hoc est quod uenit rei. oportet quod sit naturale. et hoc apparet in intellectu. Nam principia naturalis cognitionis sunt natu

valiter nota. Similiter principium voluntariorum oportet quod sit
 aliquid naturaliter volitum. et hoc est bonum in communi
 et ultimus finis. Motus voluntatis cum sit a deo ut
 a primo mouente: non tamen est motus necessarius ille sed
 contingens: nisi his que naturaliter vult. de quibus dictum est
 Ande Ecclesiast. xv. dicitur: quod deus ab initio constituit
 bolem et reliquit eum in manu consilii sui. sed ad volendum
 vel non volendum hoc vel illud. Pro cuius declaratione di-
 citur beatus Thome prima secundae. q. x. art. viij. Ut dicit Dionysius
 ad prudentiam diuinam non pertinet corrumpere naturam re-
 sed seruare. Unde mouet omnia secundum eorum conditionem.
 ita quod ex causis necessariis per motionem diuinam sequuntur
 effectus et necessitate. Et causis autem contingentibus
 consequuntur effectus contingentes. Quare igitur voluntas
 est actus principium non determinatum ad unum sed in-
 differenter se habens ad multa. sicut deus ipsa movet
 quod non est ex necessitate ipsam determinat ad unum: sed re-
 manet motus eius contingens et non necessarius: nisi in
 his ad que naturaliter mouetur. Sed ab appetitu sensiti-
 uo cum mouetur voluntas: non mouet ex necessitate.
 Nam si talis est passio in appetitu sensitivo: quod tollat ra-
 tionaliter rationis. ut in freneticis et amantibus. tunc
 actus talis homo non est actus voluntatis: sed similis bru-
 torum actibus. Sed non totaliter absorbet rationem passio
 sicut cum remaneat aliquo modo iudicium rationis liberum
 licet motus voluntatis. Unde non necessario mouetur
 ab appetitu per passionem. ad quod facit quod dicitur Be-
 thelis. iij. c. Subterit appetitus eius: et tu dominaberis
 illis.

Capitulum Quintum. De secundo actu vo-
 luntatis qui dicitur frui.

Fruus est secundus actus

dicitur a voluntate. Ubi notandum est in beato
 Thome prima secundae. q. xi. quod visio dei in qua
 est frui est actus intellectus. In quantum autem
 est bonum et finis est voluntatis obiectum. et hoc modo est
 frui. Et sic hunc finem consequitur intellectus ut po-
 tentia accingens. voluntas tanquam potentia mouens ad fi-
 nem et fruens sine iam adeptio. Item nota est in Thome
 ibi supra. quod in delectatione quam importat frui duo sunt
 perceptio convenientis que pertinet ad apprehensiuam
 potentiam: et complacentia eius quod offertur ut conueni-
 ens. et hoc pertinet ad appetiuam in qua ratio delecta-
 tionis perficitur. Pro quoque declaratione dicit beatus
 Thome in primo Sententiarum. dist. i. Ubi diffuse tractat ista
 materia etiam in textu. quod frui consistit in optima opera-
 tione hominis: cum frui sit ultima felicitas hominis.
 Felicitas autem non est in habitu sed in operatione secundum philo-
 sophum. Optima autem operatio hominis est operatio intel-
 lectus ad nobilissimum obiectum quod est deus. Unde
 de ipsa visione diuinitatis ponitur tota substantia nos-
 tre beatitudinis. Iuxta illud Job. x. vij. Hoc est vita eterna
 ut cognoscatur te etc. Et ipsa autem visio cum ipso visum non
 videtur per similitudinem sed per essentiam. efficit quodammodo
 inra videtur et ita est comprehensio que succedit spei con-
 sequens visionem que succedit fidei. sicut et spes quodammodo
 generat ex fide. Et ex hoc quod ipsum visum receptum est inra
 videtur: vnde libenter videntur ut fiat quedam mutua
 penetratio per amorem. Sicut dicitur. i. Job. vij. Qui manet
 in caritate: in deo manet etc. Ad vniuersum autem maxime con-
 uenienter sequitur summa delectatio. Et in hoc perficitur no-
 stra felicitas quam nominat frui. Et parte sui comple-
 menti magis quam ex parte principij. cum includat in se quoniam
 dam delectationem. Et ideo ipsa frui est actus volun-
 tatis. et secundum habitum caritatis: quous secundum ordinem ad habitum
 et potentias precedentes. Quous enim concurrat ad frui?

nem predicta tria. scilicet visio. comprehensio: et amatio. perficit
 tamen ipsa in amore. Et alie quidem virtutes coniungunt
 nos deo per modum meriti et dispositionis. caritas per modum
 perfecte vniuersis. Dant autem diuersae definitiones eius
 secundum diuersos respectus. Et prima est quod frui est amor in-
 herere rei propter se. Hoc datur per comparationem ad obie-
 ctum et habitum elicentem actum. Alia est Augustini di-
 centis. Fruimur cognitis in quibus voluntas delectata
 coquiescat. Hoc datur per comparationem ad potentiam cuius
 est actus: secundum ordinem ad potentiam precedentem:
 sed cognitionem que pertinet ad intellectum. Tertia est quod frui
 est cum gaudio uti non specie rei iam habite. Hoc datur per co-
 parationem sequentem actum inchoatum est perfectum. scilicet gaudium de
 re habita. Nec est inconueniens quod de vna re dantur plu-
 res definitiones secundum diuersas causas vel proprietates.
 Quando autem exprimeretur totum esse rei secundum omnes
 causas eius: tunc definitiones predictae non essent nisi vna.

Diffinit
 frui.

Quo fruendum sit. §. I.

Ad quod dicendum secundum beatum Thome. vbi supra. quod frui
 aliquo dicitur tripliciter. Uno modo sicut obiecto. Et
 hoc modo solo deo fruendum est. Et sic dicit Augustinus. quod fru-
 endum est solum illis rebus que nos beatos faciunt. scilicet patris
 diuis patre et filio et spiritu sancto. quia ad bonitatem ipsius
 dei ordinat tota bonitas vniuersi: sicut bonitas totius
 exercitus ad bonum ducit. Secundo modo sicut habitu
 elicente actum frui. Et hoc modo beatitudine creata et
 caritate fruendum est. Deus enim facit beatos effectiue: dan-
 do seipsum et causando ipsam beatitudinem. Beatitudo au-
 tem creata formaliter facit beatum. sicut albedo facit album.
 Tertio modo fruimur aliquo sicut instrumento frui. Et
 hoc modo fruimur potentia cuius frui est actus.

Triplet
 aliq dicit
 mur frui.

Quia vero humanitas christi non est finis vltimus. ideo
 in visione eius non est proprie frui: sed quoddam acci-
 dentale gaudium: et non substantialis beatitudo. Domine
 autem quocumque sancto non est fruendum simpliciter: sed in deo
 Iuxta illud quod ait apostolus ad Philemonem. Fruar te in
 christo. Ubi autem cum homine in deo frui magis
 deo quam homine frui. Et sic secundum beatum Thome. ibi obiectum frui-
 tionis est deus. conuersentis ipsum obiectum per similitudinem
 gratie in qua habitat deus. Peccatore autem non est fruendum
 in deo: quia non est in eo gratia que facit deum inhabitare. que quod
 de est exemplar ipsum summam bonitatem que fruendum
 est. Et multo minus creatura irrationali fruendum est. Non enim
 sufficit ad similitudinem imaginis vel vestitum sed requirit
 similitudinem gratie. Tribus autem personis diuis est vna frui-
 tionis fruendum. Vni ratio est duplex secundum beatum Thome. vbi
 supra. Prima ex parte essentie. Obiectum enim frui. est
 summa bonitas. Unde frui respicit vnaquamque personam
 prout est summum bonum. Unde cum eadem numero sit bo-
 nitas trium personarum eadem erit et frui. Alia vero sumi-
 tur ex parte proprietatum. Sicut enim dicit philosophus. qui cognoscit
 vnum relatiuorum cognoscit et reliquum. Et sic cum tota frui-
 tio originetur ex visione ut dictum est. qui fruitur vno re-
 latiuorum in quantum huiusmodi: fruitur et reliquo. prima
 ratio melior.

Triu pso-
 naru vna
 est frui.

Quorum sit frui. §. II.

Respondetur secundum beatum Thome. vbi supra. Frui ponit quendam delecta-
 tionem in fine. Delectatio autem non potest esse nisi in cognoscente
 Et ideo cum creature insensibiles non cognoscant. non delectant
 nec fruuntur. Quia autem tamen omne desiderium sequatur cogni-
 tionem. desiderium tamen creature insensibilis quod est eius
 inclinatio rationalis non sequitur cognitionem in ipsa exi-
 stente secundum cognitionem primi motoris. Item frui pro-
 prie loquendo est tantum vltimi finis. bruta autem vltimum si-
 ne: non apprehendunt nec sine proximum possunt ordinare

Frui non
 conuenit
 create in-
 sensibili.

Titulus Quartus

ad finem vltimū cum careant rōne cuius est ordinare. Unde nō proprie fruunt. Similiter peccator ponit vltimū finem suū in eo in quo nō est. Unde cū verum finē nō habeat nō fruatur vere. Quāuis enim talis aliquid faciat aliquid ppter deū. tamen quia aliquid diligit habitualiter supra deū: et si nō actu semper. ideo nō fruatur deo sed illo ad quod omnia ordinat pecuniaz videlicet gloriā. venereā delectationem: et huiusmodi.

Uterius fruītio dicit delectationem in fine. Unde perfecta fruītio nō est nisi perfecta delectatio: que eē nō potest ante cōsecutionē finis. Un iustus homo in mūdo nō pfecte fruī. Sed sancti in patria vere et ppter et ppter secrete fruuntur. Magister in. ij. S. niaz dist. i. fecit deus rationalē creaturam vt summū bonum intelligeret. in intelligendo amaret. amādo possideret. possidēdo frueret. Deus autē perfectissime seipso fruī. Unde Gregorius dicit: q. deus gloriosus est. quia dū seipso fruī accedens laudis indigens nō est.

Capitulum Sextum. De intentione que est tertius actus voluntatis.

D

E intentione que est

tertius actus elicitus a voluntate. Hanc christus vocat oculum dicens. Luc. xi. et Matthei. vi. Si oculus tuus fuerit simplex. id est intentio recta totū corp⁹ tuū. id est opus inde sequēs lucidum erit. Quāuis autē oculus sit instrumentū visus potentie q̄ est apprehensiva potentia. nō tamē intentio ē actus intellectus sed voluntatis. Dicitur autē oculus intentio: quia cognitionē presupponit p quā proponit voluntati finis ad quē mouet. Sicut oculo puidemus quo tendere de beamus. Tho. Q. autem intentio sit actus voluntatis beatus Tho. prima secūde. q. xij. sic declarat ar. s. Intentio sicut ipsum nomē sonat: signat in aliqd tendere. In aliquid autē tendit et actio mouētis et motus mobilis. Sed q. motus mobilis in aliquid tendat ab actione mouētis procedit. Unde intentio primo et principaliter pertinet ad id quod mouet ad finē. Unde dicimus architectore suo impio mouere ad id quod ipse intēdit. Et idem est in omni pceptiente aliquid. Voluntas autem est que mouet omnes alias vires anime ad finem. Et sic patet q. intentio est actus voluntatis proprie. Est autem proprie et principaliter intēdere scdm bea. Tho. prima secūde. q. xij. art. iij. Intendere finē prout scilicet ordinat motū alicui⁹ vel alterius in finē. Ordinare autem aliquid in finē est actus rōnis tantū. et quia bruta ratione carent. ideo nō proprie dicuntur intēdere seu habere intentionem. Sed large sumēdo intēdere fm id quod mouet ad finē ab alio dicitur intēdere finem sicut natura dicitur intēdere finē quasi mora ad suū finem a deo. sicut sagitta a sagittante: et sic bruta intēdūt finem: in quācumque mouētur instinctu quodaz naturali ad aliqd. Non q. considerent q. per. motū suū possint. consequi finem: quod est proprie intendētis. Sed quasi concupiscētes finem naturali instinctu mouēt ad finē quasi si ab alio mora: et cetera que naturalr mouentur. Intentio autē nō solum est vltimi finis sed et aliorū finis. Cum enī vltimus finis humanorū voluntatum sit beatitudo. et per consequēs vnus finis. Si intentio esset tantū vltimi finis nō essent diuersē hominū intentiones quod patet esse falsum. Pro cuius declarationē dicit bea. Tho. pma secūde. q. xij. art. iij. q. intentio respicit finem fm qd est termin⁹ motus respectu voluntatis. In motu autē potest accipi termin⁹ dupliciter. Uno modo terminus vltim⁹ in quo quiescitur: qui est terminus tot⁹ motus. Alio mō mediū quod est pncipiū vnus part⁹ motus et termin⁹ vel finis alteri⁹. sicut motus de quo

itur de a. in c. per b. Est terminus vltim⁹ b. autem est termin⁹ sed nō vltimus: et vtriusq. p̄ esse intentio. Et si intentio semp sit finis. nō tamē oportet q. semper sit vltim⁹ finis. Intentio etiam potest esse pluriū simul. Quod sic declarat beatus Tho. vbi. s. ar. iij. Aliqua duo potest accipi dupliciter: vel ordinata ad inuicē: vel ad inuicē nō ordinata. Et si qdem fuerint ad inuicē ordinata: manifestū est q. homo potest simul plura intēdere. Est enī intentio nō solū finis vltimi: sed etiam finis mediū vt dicitur est. Simul autē intēdit aliquis in finē vltimū et proximū sicut cōsecutionem medicine. Si autē accipiantur duo vt nō ordinata ad inuicē. Sic etiam potest homo plura intēdere. Quod patet ex hoc q. homo vnū alteri pcelegit quod melius est. q. valeat autē conditōes quibz vnū melius est altero est: q. valeat ad plura. Unde potest aliqd pcelegi alteri: et eo q. valeat ad plura. Et sic patet manifeste q. homo plura intēdit.

Quod autē Aug⁹ dicit: q. homo nō potest simul deum et corpale comodū intēdere. intelligit vt vltimos fines: q. nō possunt esse hominis plures vltimi finis. In intentio finis et voluntas eius quod est ad finē aliquo mō est vnus et idē motus. Aliq. modo nō. Quod sic declarat bea. Tho. vbi supra. ar. iij. Motus voluntatis in finē et in id quod ad finē potest considerari dupliciter. Vno mō fm q. voluntas fert in vtrūq. absolute et fm se. et sic similitudines sunt duo motus voluntatis in vtrūq. Alio mō potest considerari fm q. voluntas fertur in id quod est ad finem. ppter finē. Et sic vnus et idem subiecto motus voluntatis est tendens in finē et ad id quod est ad finem. Cuius enī dico volo medicinā ppter sanitatem nō deliquo ratio vnū motum voluntatis. cui⁹ ratio est: q. finis est ratio volendi ea que sūt ad finē. Idem autē actus cadit super obiecto et sup rōem obiecti. sicut eadē est visio coloris et luminis. et simile est intellectu. qui si absolute cōsideret pncipiū et cōclusionē: diuersa erit cōsideratio vtriusq. In hoc autem q. cōclusioni ppter pncipiū a sentit. est vnus actus intellectus tantū. In hoc autem differat ab electioe. quia in quācumque motus voluntatis fertur in id quod est ad finē: prout ordinat in finē est electio. Motus autē voluntatis qui fertur ad finē. prout acquirit p ea que sūt ad finē: vocatur intentio. Cui⁹ signū est q. intēdit finis esse potest. etiam nodum determinatis his que sūt ad finē: quorum est electio.

De intentione loquitur.

Psalmista psalmo. c. viij. docens nos suo exemplo rectificare dicens: Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificatiōes tuas in eternū. ppter retributiōem. Intentio siquidem vt ait Amb. operi tuo nomē impōit. Nam cui⁹ finis bon⁹ est: eius quoq. op⁹ bon⁹ est: et cōtra fm p̄m. Unde saluator ait Luc. xi. Si oculus tuus fuerit simplex totū corpus tuū lucidū erit. Oculus intentio dicitur q. respicit finē seu ea que sūt ad finē respectu finis. Simplex autē dicitur cū solū intēdit vltimū finē sine duplicitate vel alia mixtura. et tūc totū corpus. id est vnus op⁹ inde sequētū lucidū est. i. gratiosum. Quattuor autem requirunt ad hoc vt oculus sit simplex et rectus. i. intentio nonq. que notant in p̄dicto versu psal. Et primū est q. ipa in eā op⁹ intentio sit separata ab arrogatiōe ibi. Inclinaui cor meū. Secundū est q. sit sequestrata a deceptiōe. ibi. ad faciēdas iustificatiōes tuas. Tertiū q. sit imaculata sine mortali infectione. ibi. in eternum. Quartū q. sit deo terminata in perfecta felicitatione. ibi. ppter retributiōem. Primo q. debet intentio ad hoc vt sit recta esse separata ab arrogatiōe. vt scz q. quis quis operet opa de genere bonorum ppter gloriā p̄candam. nō hoc intendat tanq. deus debeat sibi retribuere ipsam gloriā

Intentio

Intentio

Intentio est oculus

Intentio est actus voluntatis.

Intendere est e. et c. conuenit.

Intentio non solum est vltimi finis

Ca. 6. De intentione

debito necessitatis: seu est condigno. quia ut ait apo-
 stolus ad Romanos. viij. Non sunt condigne passionibus
 huius temporis ad futuram gloriam que reuelabit in no-
 bis nec etiam quicquid actiones. Et ratio huius est: quia
 sicut creatura est virtutis finite. ita et meriti operis et
 gloria autem dei est primū infinitū. finitum autem non potest
 perfecte attingere ad infinitū. Debet ergo quilibet intendere
 se credere quod principaliter deus ex sua largitate dabit
 sibi gloriam beneficienti. Iuxta illud ad Romanos. vi. Gratia
 dei vita eterna semper habet. Gratia autem gratis datur. Hoc
 autem notat psalmista. cum ait. Inclinaui cor meum. i. humiliavi
 expectans retributionem a domino non ex operibus iusticie pro-
 me factis: sed secundum suam misericordiam. Debet secundum
 do intentio esse sequestrata a deceptio. ut videlicet non
 faciat ea que de se sunt mala propter aliquem finem appa-
 rentem bonū. Hoc enim est decipere seipsum. Nam ut
 ait apostolus ad Romanos. iij. Non sunt faciēda mala ut inueniam
 bona. Dicit et Gregorius. Qui hac intentione male accipit ut
 bene dispense grauius potius quam inueniatur. i. q. i. Non est
 parandū. Quod si quis sensus exerceat ut hospitalia et ec-
 clesias consecraret: vel etiam aliena raperet ut pauperibus
 subueniret. seipsum deciperet: cum nil mereret: sed peccatum
 incurreret. Unde et Ioth qui obrulit duas filias suas
 abuterentur iuuenibus: quos ad hospitium receperat. id
 est angelus qui in forma iuuenis apparuerat. potius hoc
 quod fecit ascribitur perturbationi eius ex horrore illius
 sceleris quam rationi. ut dicitur. xij. ca. Quod ait. In quo fre-
 quenter offendunt homines committendo diuersa peccata
 ut liberent proximos a tribulationibus vel a peccatis.
 propter hoc dicendo mēdacia. addendo penuriam vel alia
 mala. Sed ut dicit Augustinus. Cum ad id uenit homo
 ut saluti proximi nisi peccando prouideri non possit. iam
 se non existimet habere quod faciat. id est quod debeat face-
 re. xij. q. ij. ca. faciat. Nam contra ordinem caritatis est
 sic saluti nocere ut alteri subueniat. Nec est contra hanc
 intentionem quod moyses dominum rogauit ut deleteret eum
 de libro suo: ut populo dimitteret peccatum idolatrie con-
 missum in adoratioe vituli. Exodi. xxxij. Non enim sic
 est intelligendū tanquam Moyses orauerit se priuari salu-
 te: deleteri de libro uiuentium in gloria. Hoc enim irrationale
 fuisse. Sed petijt deleteri de libro dei non simpliciter: sed
 quantum ad consolationes multas: quas debebat a domino
 ordinari. ut ex hoc populo illi parceret de tanta offen-
 sa. Quod ergo dicitur quod quicquid agant homines inten-
 tio iudicet omnes. intelligendum est hoc non de his que ma-
 se psalmista: ad hoc designandū. Inclinaui cor meum
 ad faciendas iustificationes tuas. non mala opera: sed ius-
 tificationes. id est madata tua: que seruata faciunt bonū
 et iustum. Tertio intentio debet esse immaculata. id
 est quod ille qui facit aliquid bonū et propter deum non ha-
 beat in se maculam peccati mortalis. quia de operibus
 non habere in superna gloria. Unde apostolus dicit pri-
 mo ad Corinthios. xij. Si distribuero facultates meas in
 os pauperum et tradidero corpus meum ut ardeam. sed
 propter deum seu propter fidem seruandam martyrio me
 spondam: caritatem autem non habuero nihil mihi prodest:
 in aliquo peccato mortali. ut odio. luxuria. inuidia. hu-
 miliati. quāracumque supplicia sustineat pia intentione
 facit propter deum. non tamen inde recipit retributionem
 glorie. Sed aliqua alia bona ut prosperitate: liberatio-
 nem a multis periculis. dispositionem seu mollificationem

cordis ad penitentiam. ad minus supplicium in alia vita:
 Et sic remanet illud bonū irremuneratum. Et ad hoc
 signandum dicit psalmista. In eternum peccator non inten-
 dit facere iustificationes. id est madata. in eternum. i. semp.
 Sed protunc quando facit aliqua de genere bonorum.
 ut ieiunia. elemosinas. orationes et huiusmodi: intentione re-
 tributionis et premij. Sed quando committit peccata: tunc
 non inclinat cor suum ad iustificationes dei. imo ab eis
 recedit transgrediendo. Cum autem quis est in gratia et
 caritate habet intentionem semper seruandi precepta dei.
 Unde psalmista. Pulcritudine tua intende. id est ex gratia
 que est pulcritudo anime intentionem tuam dirige.

Quarto intentio ad hoc ut sit recta oportet quod respiciat
 tanquam ad ultimum finem ad retributionem dei. Sed notandum
 quod est triplex retributio a deo. scilicet temporalis. **Triplex est retributio dei.**
 et eterne felicitatis. De primo dicit Esaias
 j. c. Omnes sequuntur retributiones. scilicet temporalium.
 Et Iuce. xij. dicit saluator. Cum facis prandium aut ces-
 nam noli vocare amicos et diuites: sed tibi retributio.
 scilicet alicuius commodi temporalis. Qui igitur inclinat cor
 suū. id est proponit ad faciendum iustificationes domini.
 id est ad seruandum mandata et ad faciendum bona pro-
 pter hanc retributionem. ut scilicet prospere a deo in tempo-
 ralibus. non habet rectam intentionem. unde nec meretur
 Sic et christus dixit quibusdam non recta intentione cum
 sequentibus. Queritis me: non quia vidistis signa. sed
 quia manducaistis ex panibus meis et saturati estis. Jo-
 hannis. vi. Quidam alij aliqua bona faciunt hac intentione
 ut temporale gloriam inde consequantur. de quorum numero
 fuerunt pharisei: de quibus christus ait. Omnia opera
 sua faciunt ut videantur ab hominibus. Math. xxij. Sed
 reuerunt mercedem suam: dixit ipse Math. vi. De se-
 cunda retributione scilicet penalitatis dicit Esaias. iij. caplo
 Te impio in malum. Retributio enim manu suarum. id
 est operum fiat ei. Et ad Hebr. ij. cap. Omnis precuari-
 cario et inobedientia accipit iustam mercedem retribu-
 tionis scilicet pene. Qui ergo seruat madata hac inten-
 tione principaliter propter retributionem pene infernalis:
 scilicet euitandam: non habet intentionem debitam: nec
 meritorie operatur. Oportet enim secundum Augustinum: non
 solum timere deum iudicem et punitorem peccatorum. sed
 etiam ut anxietur pro gloria. de pe. dist. vij. Et regula iu-
 ris dicit. Qui ex timore facit preceptum: si bonus est
 quod facit: non tamen benefacit. Sic etiam qui cauere
 se a peccatis vel bona aliqua faciunt ut non flagellentur
 a deo: et non alia intentione principaliter parum vel nihil
 grati sunt. Sicut achab rex israel qui ex commina-
 tione Dele humiliatus est exterius deferendo alicuium
 et ieiunando: ad euadendum penam sibi comminatum.
 iij. Regum. xxi. De tertia retributione dicit apostolus
 de veris fidelibus. A domino accipietis retributionem
 ad Colo. iij. Et hanc esse magnam innuit sapiens di-
 cens Ecclesiasti. xij. ca. Inuenies retributionem magnam.
 Et hoc simpliciter quia in huiusmodi retributione conti-
 nentur omnia bona. Iuxta illud psalmiste. In custo-
 diendis illis retributio multa. Et si aliquis intenderit
 deo seruire: et madata eius custodire propter bona glori-
 e. scilicet diuitias. honores. pacem. securitatem. sanitatem
 et sapientiam. gaudium et alia huiusmodi bona: que tunc
 stis promittuntur in ultima retributione: habendo respec-
 tum ad ista principaliter et non ad deum. adhuc non esset
 recta intentio. sed amor mercenarius quo seruus opat
 propter mercedem principaliter ex labore consequendam
 Sed seruendo principaliter deo bona faciendum pro-
 pter ipsum consequendum in quo et ex quo sunt omnia
 predicta bona: quoniam retribuens est dominus ut dicitur
 Ecclesiasti. xxxv. Iste talia habet amore filialem oculum

Titulus Quartus

simpliciter perfecte intentionis bene in gratia operando. Et propter hanc intentionem semper meretur et augetur premium eius. Sic ergo sit oculus tuus simplex: ut dicere valeas cum psalmista, Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes etc.

Capitulum Septimum. De electione. prout est actus voluntatis.

Consequenter agendum

de actibus voluntatis qui sunt in comparatione eorum que sunt ad fines, respectu quorum voluntas dicitur liberum arbitrium, eadem potentia realiter cum voluntate sed differens ratione. Horum primum dicitur electio. Electio sit actus voluntatis non rationis pars per philosophum in. iiij. ethicorum, qui dicit quod electio est desiderium eorum que sunt in nobis. Desiderium autem est actus voluntatis. Sciendum tamen secundum beatum Thomam prima secunde. q. xij. arti. i. quod electio importat in nomine suo aliquid pertinens ad rationem: et aliquid pertinens ad voluntatem. Dicit enim philosophus in. vi. ethicorum quod electio est appetitus intellectivus vel appetitus intellectus. Quoad hoc autem duo concurrunt ad aliquod unum constitutum. unum eorum est ut formale respectu alterius. Unde Gregorius nicensis dicit: quod electio neque est appetitus secundum seipsum neque consilium solutum: sed aliquid ex his compositum. Sicut enim dicitur animal ex anima et corpore compositum esse. Neque corpus esse secundum seipsum: neque animam solam sed utrumque: ita electionem. Est autem considerandum in actibus anime: quod actus qui unius potentie essentialiter vel habitu recipit formam et speciem a superiori potentia vel habitu secundum quod ordinatur inferius a superiori. Si enim aliquis actum fortitudinis exerceret propter dei amorem: actus quidem ille materialiter est fortitudinis: formaliter autem est actus caritatis. Quavis ergo ratio quodammodo voluntatem precedat et ordinat actum: in quantum scilicet voluntas tendit in obiectum suum secundum ordinem rationis: eo quod vis appetitiva appetitive suum obiectum representat: tamen in huius substantia actus materialiter se habet ad ordinem qui imponitur a superiori potentia. Et ideo electio non est actus rationis sed voluntatis. Perficitur enim electio in motu quodam anime ad bonum quod eligitur. Et quavis electio importat quendam collationem qua unum alteri preferatur. Conferre autem licet sit ratio: tamen electio non est essentialiter ipsa collatio: sed collatio est precedens ad electionem.

Electio est actus voluntatis

Electio non est brutorum nec puerorum.

Differunt appetere et eligere.

Electio non est brutorum. Unde Gregorius nicensis dicit quod irrationabilia et pueri non eligunt. Ratio huiusmodi est secundum beatum Thomam. ubi supra. articulo. ij. quod cum electio sit preceptio unius respectu alteri: necesse est quod electio sit respectu plurium que eligi possunt. Et ideo in his que sunt penitus determinata ad unum: electio non habet locum. Est autem differentia inter appetitum sensitivum et intellectivum seu voluntatem. Quis appetitus sensitivus est determinatus ad unum aliquod particulare: secundum ordinem nature: ut ex predictis patet. Voluntas autem secundum ordinem quidem nature determinata est ad unum commune quod est bonum: sed indeterminate se habet respectu particularium bonorum. Et ideo proprie voluntatis est eligere. non autem appetitus sensitivus qui solum est in brutis: et ideo eorum non est electio. Quavis autem animalia appetant aliquid propter finem ut comedere propter vivere: non tamen in eis est electio: quia non omnis appetitus alicuius propter finem vocatur electio. sed oportet quod sit cum quadam discretionem unius ab altero: quod esse non potest nisi ubi appetitus potest ferri in plura. Item quod brutum animal preaccipit unum potius quam alterum: ut ovis unam herbam et non aliam absque electione movetur in illud. Sicut etiam ignis absque electione movetur sursum non deorsum. Statim

enim quod per sensum vel imaginationem representatur aliquid ad quod naturaliter inclinatur eius appetitus: absque electione in illud movetur. Quod etiam appetant aliquae mirabiles sagacitates in quibusdam animalibus. ut canibus. apibus et huiusmodi. procedit hoc in quantum habent naturalem inclinationem et instinctum ad quosdam ordinatissimos processus. ut prope a summa arte divina ordinatos. Sicut et sagitta directe tendit ad signum ex motione sagittantis: ac si haberet rationem dirigentem et propter hoc dicuntur illa animalia sagacia et prudentia et non quia in eis sit ratio vel electio.

Electio est eorum que

sunt ad finem. sicut voluntas est finis: ut dicit philosophus in tertio ethicorum humanorum actuum et possibilium. Pro huius declaratione dicit beatus Thomas prima secunde. q. xij. arti. ij. quod electio consequitur sententiam seu iudicium: quod est sicut conclusio syllogismi operativi. Unde illud cadit sub electione quod se habet ut conclusio in syllogismo operabili. finis autem in operabilibus se habet ut primo operabili. finis autem in operabilibus in quantum cadit sub electione. Sed contingit quod id quod est in una operatione ut finis. in alia operatione ordinatur ad aliquid ut ad finem. Et hoc modo sub electione cadit finis. sicut in operatione medici sanitas se habet ut finis. Unde hoc non cadit sub electione medica: sed hoc presupponit tanquam principium. Sed sanitas corporis ordinatur ad bonum commune anime. pro me. Unde apud eum qui habet curam de salute anime. Nam test sub electione cadere esse sanum vel esse infirmum. Nam et apud dicitur. Cum infirmus tunc fortior sum et potes. secunda ad Corinthios h. xij. Sed ultimus finis nullo modo sub electione cadit. Sic etiam id quod est principium in una scientia vel demonstratione potest esse conclusio in altera scientia vel demonstratione. Sed primum principium in demonstrabile in nulla potest scientia esse conclusio. Et ratio etiam electio solum respectu humanorum actuum: quia ut dicit philosophus in. ij. ethicorum. Nullus eligit nisi quod exprimit fieri per ipsum. Quod sic declarat beatus Thomas ubi supra. articulo. vj. Sicut intentio est finis. ita electio eorum que sunt ad finem. finis autem vel est actio vel res aliqua: et cum res aliqua fuerit finis: necesse est quod aliqua humana actio in re veniat. vel in quantum homo facit rem illam que est finis. Unde si cur medicus facit sanitatem que est finis illius. Unde aliqua vitur vel fructur re que est finis. sicut avaro finis est pecunia vel possessio pecunie. Et eodem modo dicitur tendi est in eo quod est ad finem. quod necesse est quod illud quod est ad finem. vel sit actio vel res aliqua interveniente aliqua actione per quam facit illud quod est ad finem. vel vitur et sic electio est semper humanorum actuum. Est etiam electio possibilium tantum. Unde philosophus dicit. ij. ethicorum. Electio non est impossibile. Huiusmodi ratio est secundum beatum Thomam ubi supra. articulo. v. quia ut dicitur est. Electiones nostras referuntur semper ad actiones nostras. Ea autem que per nos aguntur sunt nobis possibilis. Unde de necessitate est dicitur quod electio non sit nisi possibilium. Similiter ratio eligendi aliquid est. ut ex hoc quod ducit ad finem possibilem. Per id autem quod est impossibile non potest quis concludere finem. Cuius signum est quod cum in consilio dicitur non valent mines ad id quod impossibile. discedunt quasi non valentes ulterius procedere. Voluntas igitur completa non est nisi de possibili. Sed voluntas incompleta non dicitur a quibusdam velleitas: potest esse de impossibili: quia scilicet velle illud si esset possibile. Et quia electio nominat actum voluntatis determinatum: ad id quod est huiusmodi agendum. Ideo non potest esse de impossibili.

Ca. 7. De electione

Et qd bñ dicit dicit in regula: q si flat aliqd pceptu im possibile a subditio ē tēprādū. Hoc iō dicit: q an aliqd sit possibile: vñ nō subditus nō debz suo iudicio diffini sed in vno qz iudicio supioris stare. Electio aut nō est ex necessitate in boic: qz qd possibile ē nō esse: non ne esse est esse. Dur^o rō ex duplici homis p̄tate accipi pōt im bñm Tho. vbi. s. art. vi. Potest enī homo velle z nō velle. potest agere z non agere. pōt agere hoc vñ illud. et velle h vel illud. Cur^o rō ex ipsa virtute rōnis accipitur Quicquid enī ratio pōt appbendere vt bonū: in h vo luntas tendere pōt. potest aut rō appbendere vt bonū nō solū hoc qd est velle aut agere s; etiā hoc qd est non velle aut nō agere. Et rursus in omibz particularibus bonis pōt considerare rōnē boni alie^o: z defectū alicui^o boni qd habz rōnē mali. Et fm h pōt vñ qd qz horuz bonoz appbendere: vt eligibile aut fugibile. Soluz ac tēpū bonū qd est beatitudo. nō pōt rō appbēdere sub rōnē mali aut alicui^o defectus. z ideo ex necessitate hō beatitudinē vult: et nō pōt velle nō esse beatus: aut esse miser. Electio aut cū nō sit de fine: sed de his que sunt ad finem vt dicitur est. non est perfecti boni quod est beatitudo. sed aliquorum particulariū bonorum. Et ideo homo nō ex necessitate: sed libere eligit.

Circa materiā ele. §. II.

Electio potest induci illud psal. lxxij. Beatus quem ele gisti z assumpsisti inhabitabit in atrijs tuis. Signan tēpū dicit in singulari. Beatus que elegisti zc. Nam vt dicit saluator: Mat. xx. Et iterum. xxij. pauci sunt electi. Nec est h bñc s̄miaz illud qd Jobānes dicit de ele ctis Apoca. vij. Audi turbā magnā quā dīnumerare nemo poterat ex omibz gentibz stantes an thronū. Nā dicit z si in se pte multitudinē a nobis q̄si innūcrabiles Separatis vt saccus arene in se q̄si innūcrabil est respe ctu tñ toti^o arene maris qd paucū est. Sic z electi respe ctu p̄tate pauci sunt: et isti demū beati. Infra illud qd dicitur est p ps. Beatus que elegisti z assumpsisti inha bitabit in atrijs tuis. Ubi p̄nt notari tres electioēs fm primā est eternalis ad supnā felicitatem. ibi. Beatus que elegisti. Scda ē rōnal ad bñā dignitatē. ibi. et assūpsisti. Terna electio est virtualis per nostram voluntatē. ibi. inhabitabit in atrijs tuis.

Prima igif electio §. III.

Electio ab eterno: qz vñ eligi ex toto hūano genere beati ficados i glia. de q apls ad Eph. i. inq̄t. Bñdixit nos qd in bñdictionē spūali. i. plena bñdictionē. in celestibz. i. in glia. in xpo. i. p merita xpi. sic elegit nos in ipō an mūdi electi. Qui autē z q̄t sunt isti electi solū ille nouit q̄ me^o decetoz i supna felicitate locad^o. nos ar z si p certi tudinē scire nō possum^o. p aliq̄ tñ signa data ab ipō in scriptura olecturare valen^o. Et vt bec signa in nobis ex p̄tate notantur: horat Petrus apostolus in scda canonica epistola. dicens. Saragite vt p bona ops certam vestrā rationē et electionē faciatis. Dec autē signa sunt tria que notat sapiens Eccl. xlv. dicens. Elegit eum dñs ex omni carne: z dedit illi cor ad pcepta et legem vite z di scipline. Ubi tria nota signa hui^o electionis. Primū est abdicatio malaz delectationū. ibi. Elegit eum dominus. Secundum est observatio diuinorum pceptorum. ibi. Dedit illi cor ad pcepta. Tertium est frequentatio sacrorum eloquoz. ibi. Legem vite z discipline.

Quantū ad primū: qz vñ p̄prie loquat sapiens de moy^o primū si se. tñ z intelligi potest de quolibz alio electo. Un z hoc gnū diuie canit ecclesia de brō Thoma d aquino. z de q̄busdā alijs electionis erulit dicere q̄ que de^o eligi extra. hic ab omni carne. i. delectatōe carnali. delectat inq̄t dñs ad Noe in figuram Gen. 7. oēm carnē. Est enī mltiplex caro. s. leonū. vřoz. porcōz. canū. boīm: z hmōi. Et caro q̄dem leonis est delectatio quā sibi q̄runt supbi in honoribz suis. Caro vřoz ē cō placentiā quā si q̄rūt gulosi in crapulis suis z ebrietati bus. Caro porcōz est voluptas lasciuoz quā q̄rūt in immūdicis suis. Caro boīm est delectatio sensual quā hñt aliq̄ ad suos pinq̄s z amicos: z sic dealijs. Debet igitur dñs aquis diluuij infernalis delere oēm carnē: id est omīs in carnalibz z vicijs se delectates. Et hoc est etiā qd ait apls. Caro z sanguis regnū dei nō sequēt. j. Cor. x. vñ est delectatōēs prauas sequentes. Impossibile enī est vt ait Hiero. vt p̄sentibz q̄s z futuris fruatur. bonis z de delictijs transeat ad delicias. Un z saluator ad discipulos electos ad supnā felicitatē ait. Ego elegi vos de mūdo. i. de vicijs z delectatōibus mūdi. Et ad Ephe. i. apls ait. Elegit nos. s. de^o vt sim^o sancti et puri Sic fuit electus brōs Tho. a deo extractus de aquis mūdane vanitatis z delectatōis velut alter moyses. De quo dicit ad Heb. xi. q̄ elegit magis affligi cū pplo dei qz temporalis peccati bñe iocūditatē. parz aut hoc p̄maxime in beato Tho. ex gestz circa puellā ad eū introductā zc.

Quantū ad scdm. Certū est q̄ electus dei volūtate hz efficacē ad obfmandū diuina mādara: que sunt d actibz virtutū. Un psal. ait. Mandata tua elegi. s. ad obfmandū. Ad qd tñ necessaria est diuina grā: qz z velle fac: et obfuare ipsa dei mādara. Un dicit in dicta autoutate. de dit illi. deus. cor id est volūtate ad pcepta. s. obfmandā. Ad efficacē aut volūtate sp̄ sequit opatio si ad sit possit bilitas. Sicut autē illi qui venerunt et multū diligunt alicui superiorē seu plarum. nō solū pcepta facta ab eo sub graui pena. sed etiam simplicia monita habent ea vt debita obseruari. Sic z electi dei nō solum pcepta pra legis eius: sed etiā simplicia documēta z psilia co nant seruare si possunt. Et ita bona inchoāt vt ad per fectionē se extendāt. Unde Greg. sup Ezech. Electi quis qz sic ad bona tendūt: vt ad mala ppetranda nō redeāt. Sed vsqz ad finē vite in virtute pficiant. de pe. dist. ij. Non reuertebant. Sic moyses fuauit mādara. sic be. Tho. a puericia sua diuina cepit fuare mandata. nunqz eoz aliq̄ trāsgrediendo: qz nunqz cōmisit mortale pec carum. z amplectēs diuina etiā psilia p ingressuz religio nis semp profecit. vt parz in legenda. Quantum ad tertium nota: qz que deus eligi: infundit sibi magnus effectū circa diuina eloquia. Un z ipse q̄ sapiētia eterna est dicit. Magis qz aurz z argenti sapiam eligite. Pro uerb. vij. Sapiētia p̄cipue dicit scripture sacra fm bñm Tho. in p̄ma parte. q. i. quia plenius z verius docet de diuinis qz quecūqz alie doctrine. Dicit ergo sapiēs q̄ des dit illi legem vite z discipline. scilicet ad intelligendū et docendū. Et dicit lex vite. quia vitam confert anime obseruanti. Non solū enim illumināt intellectū diuina eloquia: sed etiam accendūt affectū. Nunqd nō verba mea sunt quasi ignis dicit domū p Hieremā. q̄si dice rer vřoz. quia incendūt ad dilectionē anime. Unde dicitur Sap. vij. Infinitus thesaurus est hominibz sap ientia. Quo qui vñ sunt p̄cipies facti sunt amici def. Sicut aut moyses fuit eruditus in omni scientia egy p̄tiorum et chaldeoz Actu. vi. Et maxime in diuina sa p̄tencia. Sic beatus Thomas eruditus fuit in sciētia: tam seculari qz diuina. et p̄maxime in theologia. quā et magno studio et orationis suffrag iocacūsiuit. vt patet in legenda.

multiple est caro.

Ps. iij.

Dicit. 23.

Titulus Quartus

h. Regū. xij. Et hoc in figurā ad significandū q̄ p̄silia principū tyranoz philosophoz ⁊ demonū. et quibz intendebat poplū dei subvertēre. Uisitauit deus p̄ amicos suos. saploz. martyru ⁊ doctoz. Iuxta illd Job. xij. Adducit. s. deus p̄siliarios in stultū sinē. Sic ⁊ phariseozum qui abire et consiliū fecerunt cum saduceis vt caperent eum in sermone scilicet Jesum confusi sunt et deus glorificatus est Marci. xij.

Est autē sciendum §. III.

q̄ triplex est genus consilij.

Consilium
internale

Prīmū est p̄siliū internale q̄ quis sibi p̄siliū infert.

Secūm est p̄siliū p̄ticulare q̄ quis alteri affert.

Tertiū est p̄siliū generale q̄ quis cōitari p̄fert.

Consilium p̄mū. s. internale est q̄ quis facit in semetipso cū videlicet aliquid occurrit agendū dubiū inuestigat ratio si illud est bonū vel malū. et si bonum quibz medijs vtendū sit. adducendo diuersa exempla in se. quibz possit illud iudicari bonū vel malū. Et de hoc dicit. sine cōsilio nihil facias. ⁊ post factū nō peniteat. Ecclesiast. xxxij.

Qd̄ intelligit venerabilis cassian⁹ d̄ p̄silio interiori. Et salo. puer. xij. ait. Astutus id est prudēs oīa facit cū consilio. et intelligit omnia. s. que sunt dubia vbi cōsiliū exp̄igitur. Nā de certis ⁊ necessarijs simpliciter vt ex supposito alicui⁹ finis nō oportet p̄siliari. q̄ rō absq̄ inquisitione q̄ p̄ner ad p̄siliū subito iudicat illud agendū. Nō enī oportet eū qui vult viuere p̄siliari. sed debet cōmedere q̄ hoc necessariū est ⁊ certū. Et similiter q̄ vult saluari nō oportet consiliari de obseruandis preceptis q̄ hoc certū ⁊ necessariū est. Iuxta illud Marci. xij.

Si vis ad vitā ingredi sua mādara. Nec oportet vti ve locitate seu p̄cipitate sed magis maturitate. Unde calixtus papa. Nō precipitem⁹ inquit p̄silia ⁊ opa nostra. Nos enī tpe egem⁹. vt maturius quid agam⁹. dist. l. ponderet. Et aresto. in lib. ethicoz. Oportet quidē tarde cōsiliari. velociter autē exequi p̄siliata. Nō solū autē consilio mentis inuestigandū est. si opus agēdū sit bonū vel malū sed etiā qd̄ est bonū vel meli⁹ vt melius eligat ceteris sane impedimēto. Verbi gratia. Cū inquit quis in se ipso. vtrū debeat matrimoniu p̄trahere. vel solutus manere p̄sideret bona vel mala grauamīa vel leuamina. q̄ inde sibi p̄ringere possunt. Nā vtrū ducēdo. si ipsa erit vana vel iracūda. male sibi habebit ⁊ paz quiet⁹. vt enī dicit Ecclesiast. xxx. Nō est ira sup irā mulier⁹. ⁊ nō est malicia sup maliciā eius. Oportebit etiā te sollicitari quomodo ei placeas. Sed ⁊ de expensis ornāmētoz eius. ⁊ gubernatiōe familie p̄uidere tibi necessariū erit. ⁊ parū temporis valebis deo vacare. Qd̄ si solutus remanes. tui soli cure incūbis. p̄tentiones ⁊ q̄relas mulier⁹ vitab

Suspitionibz multis carebis. ⁊ qd̄ deo est placitū poteris facere. ⁊ meritū augere. Prīmū igit. s. matrimoniu. et si bonū sit. secundū tamē. s. p̄tinentia virginalis melius. Unde ap̄ls. j. ad Corin. vij. Si nupsent virgo bñ facit et si nō nupsit melius facit. Uex q̄ nō omnes capiunt verbū. Si q̄s videt p̄tinere nō posse. meli⁹ sibi est matrimoniu p̄trahere. Unde ap̄ls in dicto. c. Meli⁹ est nubere q̄ vti. id est diuersis virijs carnalibz incēdi.

Secundū p̄siliū est p̄ticulare qd̄ alter exhibet alteri. Cū enī quis nō est sufficiēs sibi ad p̄siliū capiendū circa agēda ab alio p̄siliū accipere debet. Quāto circa p̄tūā vti tam et obscura p̄tētia ad p̄siliū sibi credere nō debz sed p̄siliari cū p̄tēris ⁊ bonis vel ex libris doctoz. Unde Thobias. iij. dicit. Consiliū a sapiēte semper inquire. Dicit autē quis sapiēs dupliciter. Vno modo fm quid. Alio modo simpliciter. Sapiēs fm quid dicit. qui bene iudicat de fine alicui⁹ artis vel ministri. ⁊ de his q̄ ducit ad illum finē. Et sic dicit sapiēs medicus qui bene iudicat

De cōsilio
p̄ticulari

Alijs di
at sapiēs
dupli.

et de sanitate et de medicinis cōferentibz eam. Et sapiēs negociator dicit. qui bene iudicat de lucro acquirēdo. et de medijs ad ipm. ⁊ sic de alijs. Sed sapiēs simpliciter dicit qui bene iudicat de vltimo sine totius vite humanē qd̄ est deus ⁊ de p̄ducentibz ad eū. Et hic est ver⁹ sapientis ⁊ virtuosus. Quia igit thobias dicit. A sapiēte sine alia additione. p̄mū ⁊ principalit̄ p̄siliū querendū est a p̄uoso. etiā a sapiēte. id est docto in factis p̄siente. Nec enī a medico quis querit cōsiliū. s. de negociario ne. sed a docto negociatore. Nec a negociatore de medicinis. sed a p̄uoso medico. Et sic de alijs. Mitomagus de p̄tinentibz ad aiām. Ubi sūt maiora dubia ⁊ magis p̄ticulosa. nō debet quis indifferēt̄ p̄siliū querere a p̄bulcunqz. sed virtuosis doctis ⁊ p̄acticis. vñ. Eccl. xxxvij. dicit. A cōsiliario malo serua aiām tuā. id est caue tibi. Et qui sint mali p̄siliarij a quibz cauēdū sit. quasi dicitur. Cū iniusto de iusticia. ⁊ cū muliere de his q̄ emulat. ⁊ cū timido de bello. Cū negociatore de tractatōe. Cū timido de venditiōe. Cū viro liuido de gratijs agēdis. Cū impio de pietate. Cū in honesto de honestate. Cū seruo pigro de multa opatione. Nō attēdas bis in omni consilio. Et ex hoc vltimo dicto patet q̄ locutio Eccl. est p̄roniā. quasi diceret. Cū p̄dicis nō habes p̄siliū. Et subdit. Cor boni p̄siliū statue tibi. Nō est tibi alius plus illo. Sciendū insup q̄ illud qd̄ dicit puer. xj. Jbi laus vbi multa p̄silia. nō sic intelligendū est quo ad inepientes benefacere ⁊ simplices. tan q̄ quis multoz bonorū seu a multis debeat inquirere p̄siliū de aliquā vite sue. Nā hoc faciēs audier diuersa p̄silia. ⁊ aliquando sibi p̄traria. Unde in mēte sua p̄fundet. nesciens qd̄ magis sequat. Sed vñ vel pau assimos assumat i quo causam habeat p̄sidentū. vt q̄ bonus ⁊ p̄acticus. ⁊ qui cognoscit eius p̄ditiones. Unde melius potest p̄siliere. Sicut medicus qui diu habuit curā alicui⁹. et sic cōp̄lexionē ⁊ accidentia eius. vñ. vltius p̄t mederi nec mīā laudat hoc sepe variare medicū. Unde vulgari p̄verbio dicit. Quāte mutare tante caduce. Multa igit consilia querēda sunt ab insipientibz ⁊ simplicibz. sed nō a multis. sed ab vno de multis agēdis. Unde Eccl. vi. dicit. Multa sunt tibi pacifica. Consiliarij autē vñ. de mūdo. Consiliū tamē qd̄ manifeste apparet bonū a quocunqz def. nunq̄ debet p̄tēni vel respui etiā a sapiētibz. Et moyses sanctissimus ⁊ sapiētissim⁹. p̄siliū qd̄ dedit sibi tetto socer suus gētilis in audiēdis causis poplī. vñ. magis arduas audiret. ⁊ expediret ⁊ ad alias audiēdas p̄stiteret sibi adiutores. vt p̄seuerare possit ⁊ nō stulto labore p̄meret. audiuit illud ⁊ fruauit. Notandum insup qd̄ cū quis fidelit̄ p̄silit doctos ⁊ p̄acticos saltem cōp̄terenter in illa materia. nō tenet illi cui p̄silit. si inde malū ei eueniat. ⁊ paz vel nihil peccat. q̄ liber est ad sequendū illud vel nō sequendū. Cū d̄ reg. iu. in. vj. Nul lus ex p̄silio alteri obligat. nisi fuerit fraudulenti. Si intēdit decipere seu aduertēt̄ dar sibi malū p̄siliū. peccat grauit̄ ⁊ tenet de omni damno. qd̄ inde securū est p̄ter illud p̄siliū. si alias nō fuisset securū. Si q̄s etiam p̄poneret se ad p̄siliendū in materia de qua nō habet p̄tentiā vt in medicina. in iure. in factis p̄sientie. ⁊ hmoi. nō esset imunita p̄tō. Unde balaam haberet deo impe maledicere populū dei. vt inde mala haberet deo impediēte. dixit finaliter balach regi moabitaz qui ad hoc vocauerit eū. Pergēs ad pplm meū. dabo tibi p̄siliū. Nūeri. xxiij. Et si fuit malū p̄siliū. vt. s. mitteret femitas moabitides pulcras ⁊ ornatas ad castra isrl̄ vt fornicantes cū cis israelite. incurrerēt irā dei. Qd̄ ⁊ factū est. De illo malo p̄silio puni⁹ est cū moabitibz ⁊ vtrueritaz genatū

et de sanitate et de medicinis cōferentibz eam. Et sapiēs negociator dicit. qui bene iudicat de lucro acquirēdo. et de medijs ad ipm. ⁊ sic de alijs. Sed sapiēs simpliciter dicit qui bene iudicat de vltimo sine totius vite humanē qd̄ est deus ⁊ de p̄ducentibz ad eū. Et hic est ver⁹ sapientis ⁊ virtuosus. Quia igit thobias dicit. A sapiēte sine alia additione. p̄mū ⁊ principalit̄ p̄siliū querendū est a p̄uoso. etiā a sapiēte. id est docto in factis p̄siente. Nec enī a medico quis querit cōsiliū. s. de negociario ne. sed a docto negociatore. Nec a negociatore de medicinis. sed a p̄uoso medico. Et sic de alijs. Mitomagus de p̄tinentibz ad aiām. Ubi sūt maiora dubia ⁊ magis p̄ticulosa. nō debet quis indifferēt̄ p̄siliū querere a p̄bulcunqz. sed virtuosis doctis ⁊ p̄acticis. vñ. Eccl. xxxvij. dicit. A cōsiliario malo serua aiām tuā. id est caue tibi. Et qui sint mali p̄siliarij a quibz cauēdū sit. quasi dicitur. Cū iniusto de iusticia. ⁊ cū muliere de his q̄ emulat. ⁊ cū timido de bello. Cū negociatore de tractatōe. Cū timido de venditiōe. Cū viro liuido de gratijs agēdis. Cū impio de pietate. Cū in honesto de honestate. Cū seruo pigro de multa opatione. Nō attēdas bis in omni consilio. Et ex hoc vltimo dicto patet q̄ locutio Eccl. est p̄roniā. quasi diceret. Cū p̄dicis nō habes p̄siliū. Et subdit. Cor boni p̄siliū statue tibi. Nō est tibi alius plus illo. Sciendū insup q̄ illud qd̄ dicit puer. xj. Jbi laus vbi multa p̄silia. nō sic intelligendū est quo ad inepientes benefacere ⁊ simplices. tan q̄ quis multoz bonorū seu a multis debeat inquirere p̄siliū de aliquā vite sue. Nā hoc faciēs audier diuersa p̄silia. ⁊ aliquando sibi p̄traria. Unde in mēte sua p̄fundet. nesciens qd̄ magis sequat. Sed vñ vel pau assimos assumat i quo causam habeat p̄sidentū. vt q̄ bonus ⁊ p̄acticus. ⁊ qui cognoscit eius p̄ditiones. Unde melius potest p̄siliere. Sicut medicus qui diu habuit curā alicui⁹. et sic cōp̄lexionē ⁊ accidentia eius. vñ. vltius p̄t mederi nec mīā laudat hoc sepe variare medicū. Unde vulgari p̄verbio dicit. Quāte mutare tante caduce. Multa igit consilia querēda sunt ab insipientibz ⁊ simplicibz. sed nō a multis. sed ab vno de multis agēdis. Unde Eccl. vi. dicit. Multa sunt tibi pacifica. Consiliarij autē vñ. de mūdo. Consiliū tamē qd̄ manifeste apparet bonū a quocunqz def. nunq̄ debet p̄tēni vel respui etiā a sapiētibz. Et moyses sanctissimus ⁊ sapiētissim⁹. p̄siliū qd̄ dedit sibi tetto socer suus gētilis in audiēdis causis poplī. vñ. magis arduas audiret. ⁊ expediret ⁊ ad alias audiēdas p̄stiteret sibi adiutores. vt p̄seuerare possit ⁊ nō stulto labore p̄meret. audiuit illud ⁊ fruauit. Notandum insup qd̄ cū quis fidelit̄ p̄silit doctos ⁊ p̄acticos saltem cōp̄terenter in illa materia. nō tenet illi cui p̄silit. si inde malū ei eueniat. ⁊ paz vel nihil peccat. q̄ liber est ad sequendū illud vel nō sequendū. Cū d̄ reg. iu. in. vj. Nul lus ex p̄silio alteri obligat. nisi fuerit fraudulenti. Si intēdit decipere seu aduertēt̄ dar sibi malū p̄siliū. peccat grauit̄ ⁊ tenet de omni damno. qd̄ inde securū est p̄ter illud p̄siliū. si alias nō fuisset securū. Si q̄s etiam p̄poneret se ad p̄siliendū in materia de qua nō habet p̄tentiā vt in medicina. in iure. in factis p̄sientie. ⁊ hmoi. nō esset imunita p̄tō. Unde balaam haberet deo impe maledicere populū dei. vt inde mala haberet deo impediēte. dixit finaliter balach regi moabitaz qui ad hoc vocauerit eū. Pergēs ad pplm meū. dabo tibi p̄siliū. Nūeri. xxiij. Et si fuit malū p̄siliū. vt. s. mitteret femitas moabitides pulcras ⁊ ornatas ad castra isrl̄ vt fornicantes cū cis israelite. incurrerēt irā dei. Qd̄ ⁊ factū est. De illo malo p̄silio puni⁹ est cū moabitibz ⁊ vtrueritaz genatū

Tertiū gen⁹ p̄siliū est q̄ fit in cōtactibz ⁊ vtrueritaz genatū

Ca. 9. De consensu

bus. Nec enim bene potest regi aliqua civitas vel universitas
 esse absque consilio. An omni tempore mundi principes et rectores
 civitatum ipsi sunt consilii et fideles et infideles. Nam et
 Salomō sapiētissim⁹ consiliarios habuit. quorum consilium
 quibus filiis eius reliquit magnam partem regni amisit. ij.
 Paralip. x. Et nabuchodonosor superbissim⁹ cum maio
 ribus natu et duabus habuit mysterium consilii sui. de eo quod
 egere volebat. ut habet Judith. ij. Sed et romani infideles
 et ydolatre possederunt omnem locum consilio suo et patien
 tia loca que posse erant valde ab eis. ut habet. j. Mach.
 vj. Apostoli quoque ad sedandam dissensionem exortam. inter
 paulum et barnabam et fideles pueros ex iudaismo. circa ob
 servationem legalium. puenerunt in unum et consilio decreverunt.
 quid esset agendum. ut habet Actuum. xv. Et ob hoc
 instituta sunt ab ecclesia consilia. et generalia et provincialia
 celebrantur ut de consilio ibi habito puideret saluti fide
 lium. ut patet. dist. xv. p. totum. Facilius namque invenit quod a plu
 ribus senioribus quiritur. Verus autem repromissor dñs ait. Si
 duo ex vobis vel tres puenerint etc. dist. xx. c. vlti.

Debet autem hominibus §. III.

Consilia generalia tria in se habere. Primo occultationem.
 tractatorum. Secundo intentionem rectam determinandorum. Tertio
 tractatorum diffinitorum. Quartum ad primum sciendum. quod ea que
 tractantur in consiliis alicuius civitatis vel universitatis. con
 munitate debet esse alijs occulta dum tractantur. alias scanda
 lala plurima contingere possunt. An puer. xj. dist. Qui
 fidelis est celat amicum commissum. vñ narrat valerius ma
 ximus. quod cum esset de more romanoz ut pres possent fili
 os suos puulos ducere secum in consilium. accidit semel ut cum
 quidam ex civibus dixisset filium suum parvulum in consilium. et
 fuisset ibi decretum ut ibi tractatum fuerat sub secreto rema
 neret. Revertente ad domum interrogavit curiosa mater
 eius quid ibi tractatum esset. Cuius ille respondisset quod posset
 fuisset sub secreto. cepit mater ipsa blandicere munus ipsum
 cogere ad manifestandum consilium. Quod prudētissim⁹ puer
 ut declinaret matris importunitatem et tractatum in consilio
 occultum servaret. officioso medacio usus est. dicens ibi fu
 isse tractatum quod quilibet vir duas possit habere uxores.
 Quod illa credens et alijs matronis manifestavit. Quare
 divulgata per vrbem puenerunt mulieres plurime quadam
 die ad locum consilii accesserunt postulates a senatu tanquam
 equum ut ipsas duos posse accipere viros. ex quo in consilio
 decretum fuerat viros accipere posse duas uxores. Quod illi
 admirantes unde hoc peccasset. cum de hominibus nulla fuisset
 facta mentio. super hoc inquireret inuenerunt hoc peccasse
 ex astutia illius pueris talia referentis. Unum ad occidendum
 consilia statuerunt. nullum amplius puerum introduci nisi illi
 tantum. qui ita capite secum occulare secretum. Valde et
 ego malefaciunt qui talia reuelant que in secreto ponuntur
 et qui querunt ea ab ipsis. Secundo debent consiliarii ha
 bere rectam intentionem in determinandis. ut non passione du
 cantur ad complacendum vel displicendum his qui ponunt
 ea que sunt ad bonum contrarias vel contrarias. ut non declinent
 a regula rationis. Unum et ipsa congregatio facta per consilio habet
 de consilio dicitur a comuni videlicet intentione dicitur. eo quod in
 consilio mentis omnem in unum dirigat. scilicet ad querendum bonum
 commune. Vel consilium quasi confidit. dicitur in littera transeunte
 qua simul debet sedere. id est mente quiete a passio
 nibus liberi esse secundum fidem. dist. xv. c. j. Tum ergo tractat
 in consilio aliquid iniquum contra ius diuinum. naturale. vel
 canonicum. non potest dici consilium sed supralium. quod si
 gnat superbiam. Et ut dicit prouer. xxj. Non est consilium con
 tra deum et ipsum contra dissipat. Sicut patet in consilio iu
 ne amitteretur bona temporalia. ex quibus tunc securum est ut amitteretur
 temporalia et spiritualia. quoniam. scilicet. collegerunt pontifices et pbaritici con

silium dicentes. Quid facimus quia hic homo etc. Job. xj.
 Tertio debet id quod in consilio determinat. rationabiliter
 executioni mandari. alias frustra fierent consilia. Unde et ad consilium
 Deuter. j. c. dicit. quod septem sapientes qui ex more regio sem redit de
 per. aderat regi assuero. sciens leges actura maiorum illos terminato
 rum faciebatur contra consilio. Et hec est causa frequenter multum execu
 torum malorum in regimine temporalis et spiritualis. quia que consilio ratione
 determinant non observant. Unum Josephus et Azarias. quod
 non seruauerunt quod fuerat determinatum. scilicet. ut non exiret in pa
 lium contra inimicos. debellari fuerunt occisus duobus mili
 tibus de exercitu suo. Et hoc quod sine consilio experit in plura
 ut habet. j. Machab. v.

Laplin. ix. de consensu.

Deinde considerandum est

de consensu. Et primo quod consensus principat ad vir
 tutem appetitivam. quod patet ex hoc quod dicit. Da
 mascenus. Quod si aliquis iudicat et non diligit non est sensus
 sententia. id est consensus. Diligere autem principat ad appetitivam
 seu voluntatem. Pro cuius declaratione dicit. b. Tho. prima
 secunde. q. xv. arti. j. Quod sentire importat applicationem
 sensus ad aliquid. Est autem proprius sensus quod est cognoscit
 us reze presentium. Vis enim imaginaria apprehensiva est
 similitudinum corporalium etiam rerum absentium quare sunt
 similitudines. Intellectus autem est apprehensivus unius
 saltem rationum. quas potest apprehendere indifferenter. et ab
 sentibus et presentibus singularibus. Et quia actus appetitive
 virtutis est quedam inclinatio ad rem ipsam. secundum quandam
 similitudinem ipsa applicatio appetitive virtutis ad rem
 ipsam secundum quod ei inheret accipit nomen sensus. quasi experien
 tiam quandam sumens de re cui inheret in quantum complacet
 sibi in ea. Unde Sap. j. dicit. Sentire de domino in boni
 tate. Et secundum hoc sentire est actus appetitive virtutis.

Consensus principat ad voluntatem

Quamvis enim sentire proprie dicitur pertinere ad potentiam
 apprehensivam. tamen secundum similitudinem cuiusdam experientie per
 tinet ad appetitivam. Quod autem Augustinus. super Genes. arti
 buit sensum rationi accipit ibi rationem secundum quod in ea in
 cludit voluntas. Differentia est enim inter assentire et con
 sentire. Nam assentire est quasi ad aliud sentire. et sic im
 portat quandam distantiam ad id cui assentit. Sed sentire et assentire
 re est simul sentire. et sic importat quandam coniunctionem
 ad id cui assentit. Et ideo voluntas cuius est redere ad ipsam
 rem magis dicitur sentire. Intellectus autem cuius operatio non
 est secundum motum ad rem. sed potius e converso. magis proprie di
 citur assentire. quoniam unum ponat per alio. Non autem proprie
 consensus est in brutis animalibus. Et ratio est secundum b. Tho. vbi. s.
 arti. ij. quod consensus importat applicationem appetitivam mo
 tus ad aliqd agendum. in cuius potestate est appetitivum motus
 tus Bruta autem non habent in sui potestate appetitivum non est in
 motum sed talis motus est eis ex instinctu nature. Appetitur
 rit. quidem brutum habet illud. sed non applicat motum appeti
 tivum. Unum est in eo determinatio appetitivum ad aliqd passi
 ve tantum non active. quod requiritur ad sensum purum est in ho
 mine. Unum et Damas. dicit quod post iudicium homo disponit et
 amat quod ex consilio iudicatum est quod vocat sententiam. id est
 consensus. Hoc autem non reperit in brutis. Executio enim operis
 in eis est ex impetuoso appetitu.

Assentire et sentire differunt.

Consensus non est in brutis.

Consensus de quibus §. I.

sicque in quo differat ab electione. Et quantum ad primum sci
 endum secundum b. Tho. vbi. s. arti. iij. quod consensus est tamen de his
 que sunt ad finem quod sic declarat. Consensus nostrum applica
 tionem appetitivam motus ad aliquid peritentes in potestate est de his
 te applicatis. In ordine autem agibilium. Primo quod oportet que sunt ad fi
 nem deinde assentire finis. deinde appetitum finis. nem.
 deinde consilium de his que sunt ad finem. deinde appetitum coram
 que sunt ad finem. appetitus autem in ultimum finem intendit

Ca. 10. De impio voluntatis

ant verba eoz. Quia aliquando videant dissentire. Et sic sensus bonus excludit sensum hereticorum. qui conueniunt in errore contra veritatem fidei ecclesiasticę. Sicut et Paulus ante conversionem sentiebat iudeis persecuentibus fideles dicens. Act. xxij. Ego sentiebam et custodiebam vestimenta. s. lapidantem Stephanum. Et hi infideles similes habentes caudas colligatas insimul. s. facies contra varias sibi. Sic heretici in materia erroris sui dissentiunt. et aliquando manifeste contrarii sunt. Sed in cauda. id est in conclusionem sue doctrine sentiunt et vnitati sunt. s. in recedendo a veritate fidei. Tertius sensus bonus est conformitatis in moralibus. Unde ps. ad dñm loquens ait. Dabitare facies vnanimes in domo. Consentunt enim qui ambulant in domo dei in viuendo vniuersimiter. Quibus ad ea que sunt necessaria ad salutem. euitando peccata. Et hic bonus sensus excludit consensum iniquorum. de quibus scribit ad Rama. j. Digni sunt morte non solum qui faciunt facta qui sentiunt facientibus. Et. ij. q. j. notum dicitur. sentiebat et sentiebat par pena stringitur. Consensus autem ad malum alterius potest intelligi tripliciter. Primum aurontariue cum. s. aliquis prestat auctoritatem et defensionem male facienti. Et hic quod grauiter peccat tanto maius sentit pena stringitur. Unde. xj. q. ij. dicitur. Iudicium. Qui committit peccatum et defendit alium delinquentem maledictus est apud deum et homines. et acutus coarctatur quod qui peccauit. Secundo sentit quis cooperatiue. De quo sensu dicitur Iudic. ca. q. Si quis alteri errorem sentit sciat se cum illo simili modo culpabile iudicandum. Tertio modo sentit quis neglectiue. i. negligit corrigere delinquentem cum debeat. Unde ait dominus. Recedite de exire inde. et imundum ne sentiat. Esa. liij. Super quibus verbis dicit Augustinus. Hoc est inde exire et imundum non tangere. voluntas non sentit. et ore non peccare. xxij. q. ij. recedite. Nam sicut re. iu. in vi. Qui tacet sentire videtur. cum. s. potest. et debet reprehendere. De cuius minori pena stringitur quod peccatis.

Capitulum. De impio voluntatis.

De mō videndū est de actibus impatis a voluntate. Ubi primo sciendum. quod impare est actus rationis presupposito tamen potest dicitur. quod appetitiuum obedit rationi ex quo sequitur quod ratio impare. Est autem actus rationis impare essentialiter impare enim ordinat eum cui impare ad aliquid agendum inuincendo vel denunciando. Sic ergo ordinare per modum inuincendo vel denunciando est ratio. Sed ratio potest aliquid inuincendo dupliciter. Uno modo absolute. que quidem inuincendo modo exprimitur per verbum indicatum modi. Sicut si aliquid aliquid dicitur hoc tibi faciendum est. Secundo modo ratio inuincendo exprimitur per verbum impare modi. puta cum aliquid dicitur. fac hoc. primum autem mouens in viribus anime ad exercitum actus est voluntas. ut supra dictum est. Cum igitur voluntas mouens non moueat nisi in virtute primi mouentis. sequitur quod ipsum quod ratio mouet imperando fit ex virtute voluntatis. Unde relinquitur quod impare sit actus rationis presupposito actu voluntatis. in cuius virtute ratio mouet per imperium ad exercitum actus. Et nota sicut supra. ubi supra. quod radix libertatis est voluntas sicut voluntas potest libere ad diuersa ferri. quia ratio potest habere diuersasceptiones boni. Et ideo philosophi differunt in libertate arbitrii quod est libere de ratione iudicium. quasi ratio sit causa libertatis. Ex his sequitur quod impare proprie non puenit brutis. Nam nihil aliud est imperare vel dicitur est quod ordinare aliquid ad aliud agendum. Ordinare autem est actus prius rationis qua caret a talia bruta. Et quousque imperium fiat imperus ad opus. non tamen per hoc bruta dici possunt habere imperium. quia habent imperium ad opus. nam homines faciunt imperium ad opus per ordinationem rationis. vnde in eis talis imperus habet rationem imperij. Sed bruta hoc faciunt ex instinctu nature. quia statim appetitus eorum apprehenso puenientia vel inconuenienti. naturam raturer mouent ad psecutionem vel fugam.

nare autem est actus prius rationis qua caret a talia bruta. Et quousque imperium fiat imperus ad opus. non tamen per hoc bruta dici possunt habere imperium. quia habent imperium ad opus. nam homines faciunt imperium ad opus per ordinationem rationis. vnde in eis talis imperus habet rationem imperij. Sed bruta hoc faciunt ex instinctu nature. quia statim appetitus eorum apprehenso puenientia vel inconuenienti. naturam raturer mouent ad psecutionem vel fugam.

Impium pcedit vsu. §. I.

et est vnus actus tantum. Quod sic probatur bea. Tho. ubi supra. pra. arti. ij. Usus eius quod est ad finem sicut quod est in ratione referente ipsum in finem pcedit electionem vt supra dictum est. Unde multo magis pcedit imperium. Sed vsus eius quod est ad finem sicut quod subdit potentie exercitiue. se quis imperium. eo quod vsus vrentis puenit est cum actu eius quo quis vitat. Non enim vitat aliquis baculo antequam aliquid quo modo operetur per baculum. Imperium autem non est simul cum actu eius cui imperat. Sed naturaliter prius est imperium quam imperio obediatur. et aliquando etiam est prius tempore. Et sic patet quod imperium est prius quam vsus. Unde Damascenus dicit. quod imperus ad opus quod fit per imperium pcedit vsu. Post determinationem enim ipsius que est iudicium rationis voluntas eligit. et post electionem ratio imperat ei per quod agendum est quod eligit et tunc demum voluntas aliquid incipit vti exequendo imperium rationis. quousque qui dem voluntas alterius cum aliquis impare alteri. quandoque autem voluntas ipsius impantis cum aliquis impare sibi ipsi. Est autem impium vnus actus cum actu imperato. Nihil enim prohibet vt dicitur. b. Tho. ubi supra. ar. ij. aliquid qua esse sicut quid multa. et sicut quid vnus. Sicut autem in genere rerum naturalium. aliquid totum componitur ex materia et forma. vt homo ex anima et corpore qui est vnus ens naturale licet habeat multitudinem partium. Ita etiam in humanis actibus actus inferioris potentie materialiter se habet ad actum superioris in quantum inferior potentia agit in virtute superioris mouentis ipsam. formaliter se habet ad actum instrumenti. Et sic patet quod imperium et actus impatus sunt vnus actus humanus sicut quod dicitur totum. sed est multa sicut partes. Quando enim vna potentia est mouens altera. tunc actus eorum sunt quodammodo vnus. Nam idem est actus mouentis et moti sicut per hunc.

Impium pcedit vsu

Impium est vnus actus cui impare

Extendit autem istud §. II.

imperium ad actum voluntatis. ad actum rationis. ad actum appetitus sensitivum. et ad membra corporis. Non autem ad actus anime vegetabilis. Et de singulis horum videndum. Et nota quod actus voluntatis sit impare probatur sic. b. Tho. ubi supra. arti. v. Omne quod est in potestate nostra subiacet impio nostro. Sed actus voluntatis sunt maxime in potestate nostra. Nam omnes actus nostri intantum dicitur esse in potestate nostra. in quantum sunt voluntarij. Unde sequitur quod actus voluntatis imperent a nobis. Per idem etiam ex hoc. quia vt dictum est. imperium nihil aliud est quam actus rationis ordinantis cum quadam motione ad aliquid agendum. Manifestum est autem quod ratio potest ordinare de actu voluntatis. Sicut enim potest iudicare quod bonum est aliquid velle. ita potest ordinare in operando quod homo velit. Et sic patet quod actus voluntatis potest esse impare. Et vt dicit Augustinus. cum animus pfecte impare sibi vt velit. tunc etiam vult. Sed quod aliquando impare et non velit hoc contingit ex hoc quod non pfecte impare. Impare autem imperium contingit ex hoc quod ratio ex diuersis partibus mouet ad imperandum vel non imperandum. Unde fluctuat inter duo et non pfecte impare. Ita sicut in membris corporibus quodlibet membrum operatur. non sibi solum sed toti corpori. sicut oculus videt toti corpori. ita in potentia anime. Nam intellectus intelligit

Actus voluntatis est impare.

Titulus Quartus

git nō solum sibi sed omnibz potentis. z volūtas vult nō soluz sibi sed omnibz potētis. z ita homo impat sibi actū voluntatis. inq̄tum est intelligēs z volens. Itēz cū impium sit actus rōnis ille actus impat qui subdit ratiōni primus autē volūtatē actus nō est ex ordinatio ne ratiōis sed ex instinctu superioris cause. et idō nō ex pot ter q̄ est in infinitū. Impatū etiā actus ratiōis. s. dicit enī Damas. q̄ homo libero arbitrio exquirat. sc̄ utat. ut dicat z disponit. Et hī sunt actus rōnis. Pro cuius des claratione dicit bñs Tho. vbi supra arti. vi. q̄ quia ratiō supra seipsam reflectit sicut. ordinar de actibz aliarū potentiaz. ita etiā ordinare potest de actu suo. Unde et actus suus potest etiā esse imparus. Sed attendendū q̄ actus rōnis potest considerari tripliciter. Uno modo q̄tū ad exercitiū actus. z sic actus rōnis semper imperari potest. sicut cū iudicat alicui q̄ incedat z ratiōe vratur. Alio mō q̄tū ad obiectū respectu cui? duo actus ratiōis attendunt. Primo quidē vt veritatē circa aliqd̄ apprehēdat. z hoc nō est in potestate nostra. Hoc enī cōtingit p̄ virtutē alicui? luminis naturalis vel supernaturalis. Et ideo q̄tū ad hoc actus rōnis nō est in potestate nostra nec imperari potest. Alius autē actus rōnis est dū hīs que apprehēdit assentit. Si igitur sint talia apprehēnsa quibz naturaliter intellectus assentiat. sicut p̄ma principia. assensus talium vel dissensus nō est in potestate nostra. sed in ordine nature. z ideo p̄re loquendo nec imperio subiacer. Sūt autē quedā alia apprehēnsa q̄ ita nō vincunt intellectū. quin possit dissentire vel assentire. vel salte assensum vel dissensum. suspendere propter aliquā causam. Et in talibz assensus ip̄e z dissensus in potestate nostra cadit z sub imperio est.

Actus rōnis etiā imperat.

Actus rōnis consideratur tripliciter.

Appetitus sensitivus subiacer imperio rōnis

Impatū etiā appetitus sensitivus? z subiacer imperio ratiōis sed nō totaliter. Qd̄ sic declarat. b. Tho. vbi supra. arti. vii. q̄. Appetitus sensitivus in hoc differt ab appetitu intellectivo q̄ dicit voluntas. q̄ appetitus sensitivus est virtus organi corporalis. nō autē voluntas. Omnis autē actus virtutis videntis organo corporali depēdet nō solum ex potentia anime. sed etiā ex corporalis organi dispositiōe. Sic visio ex potentia visus z qualitate oculi per quā vult vel impedit. Unde actus appetitus sensitivus nō solum dependet ex vi appetitivā. sed etiā ex dispositiōe corporis. Illud autē quod est ex parte potētie anime sequit̄ apprehensionē. Apprehensio autē imaginatiōis cū sit particularis. regulat̄ ad apprehensionē ratiōis que est universalis. sicut virtus activa particularis. a virtute activa vniuersali. Et ideo ex ista parte actus appetitus sensitivus subiacer rōnis imperio. Qualitas autē z dispositiō corporalis nō subiacer impio rōnis. z ideo ex hac parte impedit ne appetitus sensitivus motus subdat̄ totaliter imperio rōnis. Cōtingit etiā quādoq̄. q̄ motus appetitus sensitivus subito concitat̄ ad apprehensionē imaginatiōis vel sensus. z tūc ille motus est p̄ter imperium ratiōis. q̄ quis potuisset impediri a rōne si p̄vidisset. An et p̄b̄s dicit in primo politicē q̄ ratiō p̄est z cupiscibilis z irascibilis nō principatu dispositiō qui est ad liberos qui nō totaliter subdunt imperio. Et p̄ter h̄ dicit Apla Roma. vii. nō enī quod volo bonū hoc ago. q̄. s. vult nō cōcupiscere. z tamē z cupiscit. Saltē quo ad primos motus. qd̄ puenit ex dispositiōe corporis p̄ quā impeditur appetitus sensitivus. ne totaliter imperiū ratiōis sequat̄. Cōtingit etiā hoc p̄ter subitum motum. z cupiscencie.

Vegetatiōis nō sub ratiōis.

Actus autē aie vegetabilis vt digestio. formatiō corporis p̄ generationē z h̄mōi. nullo modo subiacunt imperio ratiōis. Qd̄ sic p̄bat. b. Tho. vbi supra. arti. vii. Ratiō nō imperat p̄ modū apprehensivē virtutis. Cū autē omne agens aliquo modo appetat finē. appetitus naturalis non sequit̄ aliquā apprehensionē sicut appetitus animalis

aut intellectivus. Et ideo illi actus qui p̄cedunt ab appetitu animalis vel intellectivo possunt a rōne imperari. Non autē illi qui p̄cedunt ab appetitu naturali. h̄mōi autē sicut actus aie vegetabilis. Unde Greg. nicenus dicit. q̄ vobiscum carum naturale quod est generativum z nutritivum. z h̄mōi nō p̄suadet a ratiōe. Imperio ratiōis movent membra corporis ad actus suos nisi cor z mēbrū genitale. Qd̄ sic declarat bea. Tho. vbi supra. arti. ix. Membra corporis sunt organa quedā potentiaz anime. Unde eo modo quo se habēt potētie aie ad hoc q̄ obediāt rōni. hoc mō se habēt z mēbra corporis. Quia igitur vires sensivæ subdunt imperio rōnis nō aut vires naturales. Ideo oēs motus mēbrorū que movent a potētis sensitivis subdunt impio rōnis. Motus autē mēbrorū qui sequuntur vires naturales nō subdunt impio rōnis. Et nota q̄ sicut in hīs que ad intellectū z voluntatē p̄tinent. p̄mū inveniunt id quod est fm naturā ex quo alia derivat sicut a cognitiōe p̄ncipiorū naturaliter notoz cognitiōe p̄ncipiū. z a voluntate finis naturaliter desiderati. derivat cetera. Ita in motibz corporalibz p̄ncipiū est fm naturā. p̄ncipiū autē corporalis motus est fm naturā non fm voluntatē. An Grego. nicenus dicit. q̄ sicut generativum z nutritivum nō obediūt rōni. ita nec pulsariū qd̄ est vitale. Pulsariū autē appellat motū cordis qui manū festat per venas pulsatiles. De mēbro generali dicit Augu. in. vij. de civitate dei. q̄ hoc mēbrū nō obediūt ratiōi. q̄ motus in eo insurgūt etiā nolente homine. est ex pena peccati. vt. sc̄a sue inobediētie ad deū penā patitur. p̄ quod peccatū originale ad posteros transmittitur. Sed p̄b̄s in libro de causa motus animalium assignat causam naturalem. q̄ ista duo mēbra. s. cor z p̄cedendū. nō subiacer impio rōnis. ex eo videt̄. q̄ virtus hōis est quasi quoddā aial separam inq̄trum est principiu vite. Principiu autē est virtute totū. Cor enī principiu est sensivus. Et ex mēbro genitale exit virtus seminalis. q̄ est virtute totū aial. z ideo habēt p̄rios motus naturaliter. q̄ p̄ncipiū oportet esse naturalia. vt dicitur est supra.

De imperiū tuū

p̄uero tuo. Ps̄. loquit̄ p̄bera ad dominū orās. Et potest intelligi de triplici imperio. Primum est impiu diuinale z reuerendū. Secundū est imperiū tpale z discernendū. Tertiu est imperiū intermale z custodiendū. Primum imperiū absolute est dñi dei cui subiacer omnia. Qd̄ Nardochus in oratiōe dicebat Nestor. r̄i. Do mine deus omnipotens in ditiōe tua cūca sūt posita. z non est qui possit resistere volūtatē tue. z Aug. Nihil in mūdo fit qd̄ de illa aula celestis z eterni imperatoris nō egerit. operariue. s. vt permittit. Nec tamē aliquid malū permitteret euenire in vniuerso. nisi ex illo malo omni potentia z bonitas sua eliceret malus bonū. Sicut ex crudelitate tyrannoz z rabie infidelium elicitur est p̄ntia et coronatio martyz. Et ex errore hereticorū doctriua ratiōis doctoz. Ante autē q̄ deus ip̄e carni nre esset vniuersus multū rigide exercebat imperiū. tanq̄ spiritus qui est aduersus carnem ipsi non parcens. Non permanebit inquit spiritus meus in homine in eternum quia caro est. Benef. v. Unde et diluuiō deleuit omnem carnem exceptis referuatis in archa. Sodomitas in igne consumpsit. Israelitas prostravit in heremo Iudeos in babilonia captiuauit. Propter quod dicebatur deus vbi cūcens dominus et habens furorem vlciscens dominus in hostes suos. et irascens inimicis suis. Nam. i. Sed postq̄ vnitus est carni nostre per incarnationem ex hīs que passus est. didicit compari infirmitatibus

III.

Et po

De impio

Ca. 10. De imperio

nostris. Et hoc est quod propheta petri cum dicit. Da imperium puero tuo. Hoc est petere incarnari: ut ipse minister incarnatus agar et demeritus erga genus humanum. Nam subito ab initio sue conceptionis datus est sibi imperium vniuersi. ut in nomine eius omne genu flectat. Multiplicabit eius imperium inquit Esaias. 17. capitulo. de ipso christo loquens puero nato in mundo. Et ipse post resurrectionem dixit discipulis. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Matthei. 28. Non quod tunc fuerit sibi data de nouo: sed tunc cepit manifestari data: ut dicit magister in. 24. Sicut. Quamuis ad secundum imperium large sumptis isto vocabulo imponat quoddam dominium quod quis habet super aliquem vel aliquos: ex quo potest ipsis aliquid imperare seu parere et illi tenentur obedire. Et sic pater habet imperium super filios: ut ei in laicis debeant obedire. Unde dicit Deuteronomio 32. Si genuerit homo filium suum contumacem et proteruum. qui non audiat patris vel matris imperium. et cohercitus obedire contempserit. accusatus ab eis sententia civitatis. de sua inobedientia et inordinata vita lapidari iubet a populo. Sic et maritus imperium habet super uxorem: precipue circa gubernationem domus. Et ideo quis uxori regina uxori Assueri regis a rege uxora noluit venire ad conuiuium suum. de consilio sapientium suorum repudiata fuit: et regno priuata. qui hoc consulerunt ista de causa: ne coniuges persarum arces medorum parumper derent imperia maritorum. Deuter. 1. Domini quoque temporales sibi subditis imperant. Iuxta illud Proverbia. 8. Per me reges imperant. Et multo magis reges in regnis suis. Unde dixerunt decem tribus roboram filio Salomonis: regnum suscipiemus post mortem patris. Imminue de regno patris tui durissimum et iugo grauissimo quod imposuit nobis: et seruiemus tibi. 17. Regum. 17. Sacerdos quoque imperium dicitur habere super oues sibi commissas: et ille tenetur obtemperare in his que pertinent ad salutem fidelium: seu ad necessaria ad salutem. aliam mortem anime incurreret. Dicitur enim Deuter. 32. a domino. Qui superbiere nolens obedire sacerdotis imperio: morietur ille homo. Apostolus quoque Tyrannum discipulum suum episcopum admonet dicens. Argue cum omni imperio. i. auctoritate ostensa et rigiditate. Quamuis enim ut dicit Seneca melius imperat qui remissius imperat. Hoc verum est cooperando nimiam seneritatem quam communiter probant iura diuina et humana. et natura ipsa male tolerat. Propter quod dicit Crisostomus. Melius est. i. minus malum habere deo reddere rationem de nimia misericordia quam de nimia seneritate. 17. q. 1. v. 1. Alligant. Nimia tamen remissio et misericordia excelsius nimis solet nocere subditis. propter quod dicitur Ecclesi. 10. Melior est iniquitas viri quam mulier benefacientis. Que auctoritas a quibusdam sic exponitur. Melior est seneritas prelati. et si cum aliquo excessu quam nimia mollicies et remissio: ex qua subditis benefacere videatur. Verum ex his imperiis nullus appellari consuevit imperator nisi ille qui tenet monarchiam mundi. et preest omnibus regibus. An Diero. In apibus princeps vniuersi est. Sues vnam sequitur ordine iterato. Imperator vniuersi. 17. q. 1. in apibus. Talis dignitas imperialis primo videtur fuisse in gente assyriorum ut in Nabuchodonosor Assuero. Deinde in medijs et persis sub Cyro et dario et quibusdam alijs. Et inde in grecis sub Alexan. magno. Demum in romanis quorum primum imperator Julius cesar fuit. Et sub eius successore Octauiano nato est christus. Et sub Tyberio baptizatus et crucifixus. ut patet Luc. 24. Sed considerans propheta quod imperatores et quicunque rectores qui non sunt serui dei: quales sunt infideles omnes multa mala oppressiones: persecutiones. cruciatus et occisiones inferunt seruis dei ut patet de imperatoribus infidelibus Dyodetiano Maximo Decio Nerone et alijs paganis. Juliano apostata

ta. Constantino heretico: et alijs plurimis. ideo petri psalmista imperium suum. id est dignitatem suam imperialem suam regalem suam qualescunque presidentiam dari puero suo. i. puero suo. Utitur enim in scriptura suum vocare puerum. ut illud Matthei. 27. Puer meus iacet in domo palatii. que Luc. 2. cas euangelista appellat suum. Imperium autem et quicunque plerumque dicit imperium dei. Quia ut dicit apostolus ad Romanos. 17. Omnis potestas a domino deo. Et Dani. 4. Sciant homines quia dominatur excelsus in regno hominum. et cuiuscunque voluerit dabit illud. Et aug. in de ciuit. dei. Prouidentia diuina regna constituitur humana. Et audita sunt oratio prophete predicta. scilicet de imperio puero tuo. quando Constantinus imperator factus est christianus et filius dei. Ex quo facto ecclesia dei fuit mirabiliter exaltata in temporalibus et spiritualibus.

Est autem alia dignitas. §. III

tas in ecclesia seu in orbe que antecessit dignitate imperiali videlicet papatus. Quamuis enim utraque dignitas principum habuerit a christo summo pontifice et summo imperatore ut dicitur dist. 1. Quoniam idem mediator. Non tamen ex quo se habent et de pari iste dignitates. sed subalternatum ita quod imperator sit sub papa. Quod ostendit ratio: similitudine et autoritate. Ratio quidem quod ut dicit philosophus. 17. merba. Entia nolunt male disponi. Male autem vel minus bene disponitur: si membra ecclesie seu fideles qui sunt nobilissima creatura in mundo per plures gubernarentur ex equo. Nam frequenter quod vni placeret alteri displiceret. Et quod vni statueret alius destrueret. Sic de facto plures contingit quando euenerunt conuentione inter papam et imperatorem. Non autem dicendum est imperatorem esse super papam: sicut nec caro super spiritum. nec tempore super spirituale. Sed papa est super imperatorem. Unde primo scilicet Petro dixit christus. Pasce oues meas. Job. 1. Et ideo si imperator ouis christi. i. fidelis esse desiderat. oportet ut summo pastori regimine et imperio se subditum fateatur. arg. ad Hebr. 1. Suscitarus. In hominibus signum papa presertim et presertim seu benedicit imperatorem. Dicit autem apostolus ad Debr. 17. q. minor a maiori benedicitur. Insuper papa deponit imperatorem cum subest causa. Sicut Innocentius deponit f. fredericum. quod non posset si maior non esset. Par enim in parte non habet imperium. dist. 17. Inferior. Transiit quoque papa imperium de grecis in francos. et de francis ad alemanos. ut patet dist. 17. Adrianus. quo ad primum et in causa. quoniam ad secundum. Et communicat quosque papam imperatorem sicut Innocentius papa Archadium imperatorem excommunicauit. Et ambrosius qui non erat papa Theodosium magni imperatorem ab ecclesia cum excommunicatione exclusit. ut dist. 17. Duo. Probat et hoc similitudine. Nam et ecclesia militans imitatur in quantum potest triumphantem. que sub vno principe gubernatur. scilicet deo. Sic et decet ecclesiam presentem sub vno pontifice summo regi et gubernari. qui tamen non debet imperator: sed summus pastor seu papa. i. pater patrum ut nouerit se non quasi tyrannum dominari in dero et fidelis populo. sed tanquam pater omnium visceroso amore cunctos diligere. et posse iuuare. Compant etiam he due dignitates soli et lune. papatus soli quod est luminare matius et imperium lune quod est luminare minus. Sicut ergo luna inferior est et lumem recipit a sole. ut in. c. Solire. de maio. et obe. sic imperator inferior est papa. et lumen sue potestatis suscipit ab eo. Auctoritate idem probatur. Dicit enim Gelasius papa Anastasio imperatori scribens Duo qui tempore sunt imperator Augustus. quibus principaliter hic mundus regitur. Auctoritas sacra pontificum: et regalis potestas in quibus tanto grauius est pondus sacerdotum: quanto etiam pro ipsis regibus in diuino reddituri sunt exanime rationem. dist. 17. Duo. Dicit et Ambrosius in eodem. c. Si sublimitatem episcopalem regum fulgori comparat et principium. dyademate

Papa est maior imperatore.]

Titulus Quartus

longe erit inferius q̄ si plumbi metallū ad auri fulgore
 compares. Quippe cū videas regū colla r̄ncipiū sub
 mītri genub sacerdotū r̄ ep̄sculara eoz dextera ordi
 bus eoz credat se cōmuniri. Item Jobes pa. ad Hono
 rā inq̄. Si īgator carbolic⁹ ē fili⁹ est: nō p̄sul ecclie Qd
 ad religionē cōpetit discere: ei cōpetit: nō docere. dis. ca.
 si impator. Un̄ r̄ d̄ ecclastic⁹ p̄sonis r̄ rebz nō p̄ner ad
 eū disponere nisi p̄suadēdo r̄ p̄sulēdo. arg. ad B. dist.
 xvi. bene q̄dē. Si q̄ aut̄ disposuerit circa ecclastica. in
 t̄rū sunt valida inq̄tū ecclia approbavit. vr. xvij. q. uij
 Si q̄s suadēte. S. qui aut̄ Habet tñ papa vtrūq; gladi
 um. s. sp̄ale r̄ sp̄iale. Sp̄iale q̄dē vr̄ exēdicatōis r̄ hu
 iusmodi. quē vniūsalit̄ ad oēs exercere valz. Sp̄ale aut̄
 in terr̄ ecclie p̄ suos mīstros exercet. In alijs āt ciuitati
 b⁹ vr̄t in sup̄lemētū defect⁹: cū ad eū appellat̄ v̄l d̄ alio
 mō. Et i b⁹ figurā d̄fērt apli d̄no. ecce gladij duo hic.

Luce .22.

Tertiu imperiu. s. in .§. V.

De impio
internali

ternale: est in quolibet. Est enī volūtas tanq̄s reglar im
 perat̄is acruū aliaz potētiar r̄ mēbroz corpis. Et in
 hoc differt hō a brutis: q̄z dominiū hz acruū suoz qd
 illa nō hnt. Un̄ Seneca. Qs tibi dem magnū imp̄iū.
 Imp̄era tibi ipsi. Et h̄ signat̄ hz exercitiū hui⁹ imp̄ij rez
 crū: in eo qd dicit Centurio p̄p̄o. Ego. s. hō sub p̄tate consti
 tur⁹ sum h̄ns sub me milites: r̄ dico huic vade r̄ vadit.
 et alio veni r̄ venit. r̄ seruo meo fac h̄ r̄ fac. Ubi innuit̄
 imp̄iū volūtat̄is q̄ est sub diuio imp̄io. sup̄ triplex gen⁹
 potētie. s. appetitiue cū d̄z: dico huic vade r̄ vadit. Affes
 crus enī volūtat̄is extēdit se ad rē volitā seu amatam
 Sēdo apprehēsiue siue interioris siue exterioris. qd nos
 tat̄ cū d̄z r̄ alio: veni r̄ venit. Per h̄ enī q̄s intelligit̄ euz
 sicut rei venit seu recipit in ipso sensu vel intellectu.
 Tertio executiue v̄l motiue in eo qd d̄z seruo meo. fac h̄
 et facit. Seru⁹ noster est corp⁹: in q̄ est vis motiua mē
 broz. Et h̄ r̄c facit qd sibi imp̄at̄ q̄n membra mouet r̄
 operat̄ s̄m rōem. Uel sic. Dicit q̄s vade r̄ vadit. cū resi
 stit̄ temperatiōibus vicioz. Tunc enī recedūt saltē ne do
 minent̄. Dicit alio: veni r̄ venit. cū bonis inspiratiōibus
 acquiescit. op̄ans vt veniant r̄ p̄maneat. Seru⁹ ē eoz
 pus qd tunc facit qd sibi dicit d̄ns spiritus. cū castigat̄
 et mortificat se concupiscentiis suis.

Matt. 8

Capitulum Andromū De vsu.

De vsu q̄ sit actus vo

Actus est
actus vo
luntatis.

luntatis r̄ diuersis diffinitōibz eius. Ubi
 sciendū q̄ vsus rei alicui⁹ s̄m be. Tho. p̄ma
 secl̄ de. q. xxi. importat̄ applicatiōē illius rei ad aliquā
 dicit vsus ei⁹. Sic equitare est vsus equi: r̄ pcutere est
 vsus baculi. Ad op̄atiōē aut̄ applicam⁹ r̄ p̄ncipia inte
 riora agēdi. s. ipsas potētiās aīe v̄l mēbra corpis vt in
 tellectū ad intelligendū: r̄ oculū ad videndū. r̄ etiā res
 exteriores sicut baculū ad pcutiendū. S̄z māifestus est
 q̄ res exteriores nō applicam⁹ ad aliquā op̄atiōem nisi
 p̄ p̄ncipia intrinseca q̄ sunt potētiāe aut̄ h̄ns. Poten
 tiar aut̄ organa sunt membra corpis. Ostensum ē aut̄
 supra q̄ voluntas est que potētiās aīe mouet ad act⁹
 suos: r̄ hoc est applicare eas ad op̄atiōē. Un̄ māifestū
 est q̄ vti primo r̄ p̄ncipalr̄ est voluntatis tanq̄s primū
 mouētis rōnis tanq̄s dirigētis. S̄z aliaz potētiarū
 tanq̄s exequētū que cōparant̄ ad voluntatē a qua ap
 plicant̄ ad agendū sic instrumēta ad p̄ncipale agens.
 Actio aut̄ proprie nō attribuit̄ instrumēto sed principa
 li agenti: sicut edificatio edificatori.

Uti dicit
triplicif.

Sed p̄ maiori decla .§. I.

Uno modo p̄not̄ nomiat̄ q̄ndā op̄atiōē s̄m quod v̄
 amus vsum alicui⁹ rei esse bonū vel malū. Et s̄m b̄ v̄
 det̄ diffiniri ab Aug. cum dicit q̄ vti est aliqd̄ assumē
 in facultatē voluntatis. i. vt vr̄es op̄et̄ de eo q̄ vtiur ad
 nutū volūtat̄. Sēdo mō dicit̄ frequētā op̄atiōis. r̄ sic
 vsus est idē q̄ p̄suetudo. Et s̄m hoc diffiniri Thozm⁹
 q̄ vsus est actus de potētia frequēt̄ elicitus. Et Thodor⁹
 Paruū vsum lex r̄ ratio vincat. dist. xi. c. i. Tertio mō
 do dicit̄ vti respectu eoz q̄ ordinant̄ ad finem. Et sic su
 mutur hic cū distinguit̄ contra frui. Et diffinit̄ ab Aug
 gustino q̄ vti est qd in vsum venierit referre ad id quo
 fruendū est. Ubi notandū q̄ totū hoc qd dicit̄ id qd in
 vsum venierit ponit̄ loco vni⁹ d̄icōis. r̄ est circūlocutiō
 hui⁹ qd dico vr̄ile qd est obiectū hui⁹ actus vti. Actus
 autem cōuenienter p̄ suū obiectum diffinirur. Id autē
 quod est ad finē induat̄ ad finē per impium volūtat̄.
 Unde vti est actus voluntatis que est vniūsalis mo
 tor virtutum s̄m ordinem ad rationem.

Quib⁹ rebus sit vten. §. II.

dum. dicendū q̄ vtilia sunt oēs creature mūdi. Opa
 nostra: r̄ p̄ne tempales. qz bec omia debem⁹ in deum
 referre: vt in finē. P̄io cui⁹ declaratiōe dicit̄ be. Tho. vbi
 supra: q̄ quecuq; sunt bona nō habent bonitatē nisi
 inq̄atūm accedūt ad similitudinē bonitat̄ diuine. Un̄
 oportet q̄ cum bonitas sit ratio dilectionis r̄ desiderij
 q̄ omia amant̄ in ordine ad bonitatē primā. id est diu
 nam. Omne autē qd bonū est a deo est. vnde que ab
 ipso nō sunt nec q̄reda sunt. nec vtendū est eis. Un̄ nul
 lo pctō vtendū est: qz pctm̄ nō ē a deo. P̄na autē a deo
 est: r̄ ideo ea vtendū est: r̄ ordinandū in finē s̄m qd pro
 mouet meritū hominis: ducens eū in consideratiōē pro
 pie infirmitatis: r̄ s̄m qd purgat̄ pctā. Similit̄ et res
 mundi: quia ab ipso sunt eis vtendū est. vel inq̄antū
 conferūt̄ ad dei cognitiōē: oīdentes eius magnitudi
 nem vel sunt in subsidij vite nostre ordinate. in deum
 Quod enī dicunt̄ creature esse facte in odiū r̄ mūsa
 pulam pedibus insipientū hoc est ex parte hominis in
 quārum aburatur eis: sistendo in eis vt in finē: r̄ nō ex
 parte ipsaz creaturaz. Similit̄ opera nostra que ma
 la sunt ab ipso sunt: r̄ p̄pter ipsum faciēda: nō q̄ qua
 libet op̄atiōē oporteat semp̄ actualiter referre in deum
 sed sufficit q̄ habitualr̄ p̄stituat̄ finē i deo seu volūtat̄.

Usus aut̄ nō solum .§. III.

est in via sed etiā in patria quo ad quedam. P̄io cui⁹
 declaratiōe dicit̄ br̄ns Tho. vbi supra q̄ vsus cū sit eoz am aliqd̄
 que sunt ad finē quedā sunt p̄ngentia finē r̄ includen̄ et in pa
 tria ipm̄. Et bec sunt q̄ nō repugnat̄ p̄fectioni finis: sicut ma
 dispositiones materie manēt cū forma substantiali. Et
 talium erit vsus in patria. Sicut p̄fectōes naturales. r̄
 septem dona sp̄s sancti. r̄ alia q̄ ex sua rōne imp̄fectōes
 nō ducūt. Quedā aut̄ sunt ad finē sicut distātia a fine:
 vt motus r̄ h̄mōi. r̄ istis p̄pter suā imp̄fectōes nō cōpa
 titur finis. Et hoz nō erit vsus in patria. sic p̄ne acc⁹
 fidel. spei. abī. r̄ h̄mōi. Differt autem vsus dei in rebz
 creatis: et ab vsu nostro in duobz. P̄io qz de⁹ vsus suū
 quo vti rebz refert̄ ad bonitatē suā. Nos aut̄ nō ad bo
 nitatē nrām s̄z ipsi⁹. Sēdo. qz nos referim⁹ vsum nr̄m
 quo op̄amur circa creaturas ad vtilitatē nrām. Ipe hō
 nō ad vtilitatē suā sed nrām. Primū oīdit̄ m̄gr. dist. j.
 in op̄ibz m̄scōe creationis r̄ iusticie. Usus electionis
 sequit̄: et p̄cedit̄ executionē op̄is. vnde Damascen⁹ dicit̄
 q̄ post̄ electionē impetū facit ad op̄atiōē: et postea vti
 tur. Ipsam enī executionē op̄is p̄cedit̄ motio: qua
 voluntas mouet ad exequēdum: sequitur autē electio
 nem. Et sic cū vsus p̄tineat ad predictam motiōem

Uti dicit
triplicif.

Ca. 12. De bo. & ma. actuū hūanoy

voluntatis est mediū inter electionē & executōem q̄ eſſe
 curio p̄inet ad impū vt dicit in ſequenti ca. Pro hui⁹
 maiori declaratiōe dicit b̄r̄s Tho. in p̄ma ſc̄de. q. xvi.
 ar. ij. q. volūtas habet duplicē habitudinē ad volūtū
 Quā p̄m q. volūtū eſt q̄dāmodo in volētē p̄ q̄ndā pro
 portionē ad volūtū. vnde res q. ſunt naturali p̄portio
 re ad aliq̄d finē: dicit n̄līter appetere illū finē. S; ſic
 bre finē eſt im p̄fecte h̄re ip̄m. Sc̄da habitudo volūta
 tis ad volūtū eſt vt h̄at ip̄m finē realiter. et hoc eſt p̄te
 re habere ip̄m. Volūtū aut̄ nō ſolū eſt finis. ſed etiā id
 qd eſt ad finē. Utinū aut̄ qd p̄inet ad p̄mā habitudinē
 volūtaris reſpectu ei⁹ qd eſt ad finē eſt electio. Ibi enī cō
 p̄t p̄portio volūtaris vt p̄fecte velit id qd eſt ad finē. ſed
 vltus iam p̄inet ad ſc̄dam habitudinē volūtaris q̄ rēdit
 ad p̄ſc̄q̄ndū rem volitam. Et ſic p̄z q. vltus ſequit̄ ele
 ctionē. Si t̄n accipiat vltus ſm q. voluntas vtitur po
 tentia executiua mouēdo ip̄am. S; quia volūtas etiā
 quodāmodo rōem mouet & vtitur ea. p̄t intelligi vltus
 eius q. eſt ad finē. ſm q. eſt in p̄ſideratiōe rōnis referēs
 ip̄m in finē. & h̄mō vltus p̄cedit electōem. Item ſc̄ien
 tiā ſc̄dm Tho. vbi. s. q. electio p̄cedit vltus ſi referant ad
 idem: nihil aut̄ p̄hibet q. vltus vltus p̄cedit electōem al
 ter⁹. & q. acc̄ volūtaris reſpectum ſupra ſeip̄os. In q̄libz
 actu volūtaris p̄t accipi & p̄ſentis & electio & vltus. vt ſi
 dicitur q. volūtas p̄ſentit ſe eligere: & p̄ſentit ſe p̄ſentire
 et vlt ſe ad p̄ſentiendū & eligendū. vt ſemp̄ iſti acc̄ ori
 dinari ad id qd eſt p̄us ſunt prioris.

Capit. xij. De bonitate et malicia ipſo
 rum humanorum actuum.

De bonitate vel mali

cia humanoy actuum. Ubi p̄mo ſciendum
 q. licz om̄is actio inq̄rum actio ſit bona. ſc̄z
 in genere naturā: nō t̄n in genere moris: fed aliq̄ bona &
 alia mala. Uñ x̄ps Job. ij. D̄s q̄ male agit odit lucē.
 Et mar̄. vij. Arbor mala fruct⁹ malos fac̄ rē. Pro
 declaratiōe dicit b̄r̄s Tho. p̄ſa ſc̄de. q. xvij. arti. i. q. de
 bono & malo in actōibz op̄z loqui ſic de bono & malo
 in rebz. eo q. vnaq̄q. res talē op̄ationē p̄ducit q̄lis ē ip̄a
 In rebz aut̄ vñ quodēz t̄n habet de bono q̄rū bz de
 eſſe. bonū enī & ens p̄uerūtur. Solus aut̄ d̄bz totaz
 plenitudinē ſui eſſe ſm aliquid vñ & ſimpl̄. Vnaque
 q. aut̄ res alia bz plenitudinē eſſendi ſibi p̄ueniētē ſm
 diuerſa. Uñ in aliq̄bz p̄tingit q. q̄rū ad aliq̄d h̄nt eſſe
 et̄ q̄rū ad plenitudinē eſſendi ſibi p̄ueniētē deficit eis
 aliq̄d. Sicut ad plenitudinē eſſendi humani requirit q. ſic
 quodā cōpoſitū ex aīa & corp̄e: h̄is om̄is potētias & in
 ſimilitera cognitōis & morus. Und̄ ſi aliquid horum
 deficit alicui hōi: deficit ei aliq̄d de plenitudinē ſui eſſe.
 Quā r̄ū igit̄ bz de eſſe t̄n habet de bonitate. Inq̄rum
 vero ei aliq̄d deficit de plenitudinē eſſendi int̄m deficit
 a bonitate & dicit̄ malū. Sicut hō cecus bz d̄ bonitate
 q. vult & malū eſt ei q. caret viſu. Si vero nihil habet
 re de eſſentia vt bonitate: neqz bonū neqz malum dici
 poſſet. Sic igit̄ om̄is actio inq̄rū habz aliq̄d de eſſe in
 tantū habet de bonitate. Inq̄rum hō ei aliq̄d deficit de
 plenitudinē eſſendi que debet̄ actioni hūmāe. int̄m defi
 cit a bonitate: & ſic dicit̄ mala. puta ſi deficit ei vel deſ
 t̄m̄ata quāritas ſm rōem: vel debet̄ locus vel aliq̄d
 hūiſmodi. Et quod̄ Dyoniſius dicit q. malum nō
 agit̄ n̄lī in virtute boni. Verum eſt ſed bonum illud
 eſt deficient. Si enī nihil eſſet ibi de bono. nō eſſz eius
 neqz agere poſſet. Si nō eſſet deficient nō eſſet maluz.
 And̄z actio mala eſt q̄dā bonū deficient. qd ſc̄dm
 quid eſt bonū ſimpl̄ aut malū. Item adulteriū qd eſt
 quodā actio: nō ſoluz ip̄orat cōmixtiōem mar̄ & fem̄e.
 Uñ quādoqz ſequit̄ generatio q̄ bonū eſt: ſed etiam ca

lem actionem inquam caret ordine rationis: et ſm
 hoc eſt mala actio.

Actio hūana habet .i.

bonitatē vel maliciā ex obiecto. Uñ D̄ſc. ij. d̄ de pec/
 carozibz. facti ſunt abominabil̄ p̄ maliciā ſue actōis. Pro cuius
 declaratiōe dicit b̄r̄s Tho. vbi ſupra. ar. ij. q. bonū & malū
 actionis ſicut aliaz rez. ar̄dēt̄ ex plenitudinē eſſendi vlt
 defectu ipſius. P̄mū aut̄ qd ad plenitudinē eſſendi p̄
 tinere videt̄: eſt id quod dat rei ſp̄m. Sicut aut̄ res
 natural̄ bz ſp̄m ex ſua forma. ita actio habet ſpeciez ex
 obiecto: ſicut & morus ex termino. & iō ſicut p̄ma bōitas
 rei naturalis attendit̄ ex ſua forma que dat ei ſp̄m. ita
 et p̄ma bonitas actus moralis ar̄dēt̄ur ex obiecto con
 ueniēt̄. Uñ etiam a quibz dā appellat̄ bonum ex genere
 puta vti re ſua. Et ſicut in rebz naturalibz p̄mū ma
 lum eſt ſi res generata nō conſequit̄ formam ſpecificaz.
 puta ſi nō generet̄ homo ſed aliq̄d loco homis. Ita p̄
 mū malum in actōibz moralibz eſt qd eſt ex obiecto.
 ſicut accipe aliena. Et dicit̄ malū ex genere. genere pro
 ſpecie accepto: eo modo loquēdo quo quis genus hūa
 num humanā ſp̄m. Ubi etiam ſciendū q. obiectum
 actionis nō eſt materia ex qua: ſed materia circa quam
 et habet quodāmodo rationem forme inq̄rum dat ſpe
 ciem. Item licz res exteriores circa quas ſunt actiones
 hūmāe in ſe ſunt bone: tamē inq̄rum conſideratur vt
 obiecta actionū talium cū nō habent debitā p̄portionē
 ad hāc vel illam determinatāz actōem: nō habent ratio
 nem boni. Et quia ſimiles habit⁹ ſimiles actus reddūt
 vt dicit̄ philoſophus in. ij. ethicor̄. Sicut hirus bon⁹
 et mal⁹ differunt ſpecie: vt prodigalitas & liberalitas.
 Ita et actus bonus & malus differūt ſpecie. Quia enī
 differēt̄e per ſe diuerſificat̄ ſpeciem cū differēt̄ia boni &
 mali circa obiectū cōſiderata. comparet̄ per ſe ad ratio
 nem. ſc̄z ſm q. obiectuz eſt ei cōueniēs vlt nō p̄ueniēs.
 dicit̄ur enī tactus humani vlt moralis ſm q. ſunt a r̄a
 tione. Ideo bonum et malum diuerſificat̄ ſpecie in acti
 bus moralibz. Sicut etiā in naturalibz bonum qd eſt
 ſc̄dm naturam: et quod eſt cōtra naturā: vt corpus vi
 uum et corpus mortuū diuerſificant̄ ſpecie nature. Ita
 in moralibus quod eſt ſc̄dm ratiōem vt bonus. & quod
 contra rōem vt malū. diuerſificant̄ ſpeciem moris ſm
 beatus Tho. vbi ſupra. arti. v. Actio hūana habet
 bonitatē vel maliciā ex circumſtantiā & aliquādo ſpecie.
 Pro cuius declaratiōe dicit̄ b̄r̄s Tho. vbi. s. arti. ij. q.
 in rebz naturalibz nō inuenit̄ toto plenitudo que de
 betur rei ex forma ſpeciali que dat ſp̄m. ſed multuz ſu
 peraddit̄ ex ſuperuenientibz accidentibus ſicut in hōi
 mine ex figura & colore & alijs hūiſmodi. quorum ſi ali
 quid deſit ad recentē habitudinē: conſequit̄ malū. Ita
 eſt etiam in actione. Nam plenitudo bonitatē non tota
 conſiſtit in ſua ſpecie. ſed aliq̄d additur ei ex h̄is que
 adueniūt̄ tanq̄ accidentia quedā. & hec ſunt circumſtā
 tiē debite. Unde ſi aliquid deſit: quod p̄tineat ad circū
 ſtantiāz debitas erit̄ actio mala. Sunt autem circumſtā
 tiē extra actōem inq̄rum nō ſunt de eſſentia ei⁹. tamē
 ſunt in ip̄a velut qdā accidentia eius. ſicut accidentia
 que ſunt in ſubſtātijs naturalibz. Et ſunt h̄mōi circum
 ſtantiē vt accidentia per ſe ſeu propria. et ideo p̄ſideran
 tur in doctrina morū. ſicut vnaquaqz arte conſiderant̄
 accidentia p̄ria. Et nota diligēt̄er: q. tūc circumſtantiā
 nō ſolū auget maliciā in actu malo. ſed etiaz mutat ſpe
 ciem illius actus: quādo videlicet p̄ſideratur illa circū
 ſtantiā vt principalis conditio obiecti actionis. habēs
 ſpecielem repugnantiā: & vt p̄trariā ordini rationis.
 puta ratio cōſiderat̄ vlt ordinat̄ ſeu cōſiderare potēſt et

Bonitas
 et malicia
 actū ar
 rēditur ex
 obiecto.

Obiectū
 actōis eſt
 malicia cir
 ca quam.

Ex circū
 ſtantijs.

Titulus Quartus

ordinare et si non facit hanc considerationem vel ordinacionem non esse iniuriam faciendam loco sacro. Tollere et alienum de loco sacro addit speciale repugnantiam ad ordinem rationis. Et sic circumstantia mutat speciem: ut dicitur beatus Thomas. ubi supra articulus x. Et tunc non remanet in ratione circumstantie in genere moris: cum dat speciem actus. quod considerat ut quodammodo conditio principalis obiecti. et quasi quodammodo specifica differentia in genere nature illius actionis. Non est autem conveniens quod unus actus moralis sit in pluribus speciebus moralium disparatim. Cum autem circumstantia non respicit ordinem rationis in bono vel in malo per se sed presupposita alia conditione per quam actus habet malitiam puta hoc quod esse alienum quod repugnat rationi. ideo non mutat speciem peccati sed aggravat.

Actio humana habet §. II.

Ex fine.

bonitatem et malitiam precipue ex fine. Unde Boetius Cuius finis bonus est et ipsum bonum. cuius finis malus et ipsum quod malum. Pro cuius declaracione dicitur beatus Thomas. ubi supra articulus iij. Quod eadem dispositio rerum in bonitate et inesse est. Sunt enim quedam quorum esse ex alio non dependet: et in his sufficienter considerare eorum esse absolute. Quodammodo sunt quorum esse dependet ab alio. unde oportet quod considerentur per comparationem ad eam a qua dependet: sicut autem esse rei dependet ab agente et forma. ita et a fine dependet bonitas. Unde in personis divinis que non habent bonitatem dependentem ab alio. non consideratur aliquis ratio bonitatis ex fine. Actiones humane et alia que bonitas dependet ab alio. habent rationem bonitatis ex fine a qua dependet: propter bonitatem absolutam que in eis existit. Sic igitur in actione humana que duplex bonitas considerari potest. Una scilicet secundum generem. puta scilicet actio: quod in quantum habet de actione in entitate tamen habet de bonitate. Alia pro bonitas est secundum speciem que accipit secundum obiectum conveniens. Tertia que accipitur secundum circumstantias que sunt accidentia quodammodo. Quarta secundum finem quasi secundum virtutem ad eam bonitatem. Et cum Dionysius dicitur. Nullus ad malum respiciens operatur. Sciendum quod bonum ad quod respiciens operatur non est semper verum bonum. sed aliquando apparatus bonum et non verum. et tunc sequitur actio mala. Nihil enim prohibet in una actione adesse unam dicitur bonitatem et deesse aliam. Non est autem actio bona simpliciter nisi assint omnes predicte bonitates. Item secundum beatus Thomas. ubi supra articulus vi. Ex fine diversificat etiam species actus humane. Quod sic declarat. Actus dicuntur humani in quantum sicut voluntarii. In actu autem voluntario invenitur duplex actus. scilicet actus interior voluntatis et actus exterior. et uterque eorum actuum habet suum obiectum. finis autem proprie est obiectum actus interioris voluntarii. Idem autem circa quod est actio exterior est obiectum eius. Sicut ergo actus interior accipit speciem ex obiecto circa quod est: ita et actus exterior accipit speciem ex fine scilicet ex proprio obiecto. Id autem quod est ex parte voluntatis se habet ut formale ad id quod est ex parte actus exterioris. quod voluntas utitur mediis ad agendum ut instrumentis. Neque actus exteriores habent rationem moralitatis nisi in quantum sunt voluntarii. Et ideo actus humane species formaliter considerat secundum finem. Materialiter autem secundum obiectum exterioris actus. Unde philosophus dicit in vi. ethice. quod qui furat ut meche: per se loquendo magis adulter est quam fur. Et sic cum actus habeat speciem ex obiecto: quod finis etiam habet rationem obiecti. ex eo enim habet speciem.

Actionum humanarum §. III.

De actibus aliique sunt indifferentes secundum speciem. sed nulla est indifferentes indifferentes secundum individuum. Et secundum ostendit Augustinus. in libro de sermone domini in monte: ubi dicit quod quidam facta hominum sunt media que possunt bono et malo animo fieri. de quibus temerarium est iudicare. et hec dicuntur indifferentes. Quod sic declarat beatus

Thomas. prima secunde. quod xvij. articulus. Omnis actus speciem habet ex obiecto. Et actus humane que sunt moralis habet speciem ex obiecto relatum ad principium actus humane quod est ratio. Unde si obiectum actus includit aliquid quod conveniat ordini rationis: erit actus bonus secundum suam speciem. ut dicitur de molina indigenti. Si autem includat aliquid quod repugnet ordini rationis: erit actus malus secundum suam speciem. sic furari quod est tollere aliena. Contingit autem quod obiectum actus includat aliquid pertinentem ad ordinem rationis. sicut leuare festucam de terra. ire ad campum et hominem. et tales secundum suam speciem sunt indifferentes. Quoniam autem ad totale obiectum vel finem circa que est actus: habet aliquam malitiam vel bonitatem circa naturale: non tamen semper importat bonitatem vel malitiam morale que considerat per comparationem ad rationem. Item quibus malum sit privatio boni et habitus et privatio sunt opposita immediate secundum philosophum. non tamen ex hoc tollit quod possit esse aliud actus indifferentes: quasi medium inter bonum et malum secundum speciem. Et ratio est: quod duplex est privatio: quodammodo que consistit in privatione: que sit per motum. Et ratio cum talis privatio aliquid relinquat: non semper est immediata cum opposito habitu. Et hoc modo malum est privatio boni: quod non totum bonum aufert sed aliquid relinquat: unde potest esse aliud medium inter bonum et malum.

Secundum scilicet quod nullus actus secundum individuum sit in differentibus: probatur ex hoc quod dicitur philosophus in libro de virtutibus. Omne verbum oculosum quod locuti fuerunt homines reddere est in ratione in die iudicii: quia scilicet est malum. Et dicitur octavo libro verbum secundum Gregorium quod utilitate rectitudinis vel ratione in necessitate caret. si autem non careret his non esset oculosum. nec malum sed bonum. Et idem de aliis actibus. Pro cuius declaracione dicitur beatus Thomas. ubi supra articulus. Pro cuius actus esse indifferentes secundum speciem qui tamen erit bonus vel malus individuum consideratur. Et hoc ideo. quod actus moralis non solum habet bonitatem vel malitiam ex obiecto ex quo habet speciem. sed etiam ex circumstantiis: que sunt quasi quodammodo accidentia. sicut aliquid contingit individuo hominis secundum accidentia in diuina: quod non contingit homini secundum rationem speciei. Et ideo oportet quod quilibet actus individualis habeat aliquam circumstantiam per quam trahatur ad bonum vel malum ad minus ex parte intentionis finis. Cum enim rationis sit ordinare actus a ratione deliberativa procedens. si non sit ad debitum finem ordinatus. ex hoc ipso repugnat rationi et habet rationem mali. Si vero ordinatur ad debitum finem congruit cum ordine rationis unde habet rationem boni. Necessario est autem quod actus ordinatus vel non ordinatus ad debitum finem. Unde necesse est omnem actum hominis a ratione deliberativa procedentem in individuo considerari esse bonum vel malum. Si autem non procedat a ratione deliberativa sed ex quadam imaginacione. sicut cum quis fricat barbam: vel mouet manum vel pedem. talis actus non est proprie moralis vel humane. cum hoc habeat actus a ratione. et sic erit indifferentis quasi extra generem actuum moralium existens. Quod autem dicit philosophus in libro ethice. de placiditate. i. adulatoribus et prodigiis quod non sunt mali: non est contra dicta: quia philosophus vocat malos proprie qui sunt proximis nocent. Sicut ibi vocat malos proprie qui sunt proximis nocent. Sicut theologus dicit actum omnem malum qui repugnat recte rationi: sicut nocent primo sibi et sibi soli. Et sic prodigiis et placiditate et hominibus sunt mali. Sed et qui agit aliquid querens sufficere rationem vel quiteret corpus sui. ut comedendo. dormiendo: et hominibus. Si ipsum corpus suum. ordinat ad bonum virtutis. et ille actus pertinet ad virtutem. et e contra si malus.

Item nota quod actus unus in genere nature potest esse

Ca. 12. De bo. & ma. actuū hūanoy

bonus & malus in genere mori. puta ambulatio ad eccle-
siam vna. in principio potest esse bona ut si fiat propter deum et in
peccato mala: ut si mereatur in reo et fiat propter inanem gloriam
vel lasciuia. et tunc sunt diuisi actus in genere mori boni et
mali propter mutationem intentionis. licet vni sit in genere nate.
Sicut vni est idem actus in genere mori est impossibile quod sit bo-
nus et malus: cum sit tria. Tho. prima secundae. q. 77.

Bonitas voluntatis. §. III.

bonitas humane in actibus suis. Primum dependet ex obiecto. i.
ex bono quod vult. Secundo ex ratione volentis. Tertio ex lege
eterna. Quarto ex bono quod format voluntati diuine. Pri-
mo sic patet. dicit philosophus in v. ethicorum: quod iusticia est secundum
quod aliquid vult iusta. Et eadem ratione iustus est secundum quod aliquid
vult bona. Sic bona voluntas est quod est secundum rationem. Unde
sequitur quod bonitas voluntatis est hoc est quod aliquid vult bonum:
non quodcumque sed perueniens ad apprehendendum secundum rationem. Nam
et malus vult bonum non quidem vere sed apparens. Sub hoc
est quod quis velit bonum includit obsequio debitorum circum-
stantiarum. Nam si quis vult bonum quod non debet vel ubi non
debet non vult vere bonum. Includit etiam intentionem debiti
finis. Nam cum volumus aliquid propter intentionem alie finis:
eiusmodi illi finem accipit ut quidam ratio bonitatis in obiecto
id est in ipso volito. Ut cum quis vult ieiunare propter deum.
ipsum ieiunium habet rationem boni: et hoc capso quod fit propter deum.

Secundo dependet humane voluntatis bonitas ex ratione.
et ex eo videtur quod obiectum voluntatis ponitur ei. Bonum sen-
sibile est bonum voluntatis proportionatum ei. Bonum sen-
sibile vel imaginatum non est proportionatum ei. sed appetit
nisi sensitiuum. quod voluntas potest tendere in bonum vniuersale.
quod ratio apprehendit. Appetitus autem sensitiuus non tendit nisi
in bonum particulare: quod apprehendit vis sensitiua. Ter-
tio dependet bonitas voluntatis ex lege eterna: cum est secundum
rationem. Sic patet quod est in bonitate: dicitur esse actio in lege eter-
na secundum diuisionem. Aug. in causis enim ordinatur effectus
plus dependet a prima causa quam a secunda. cum secunda non agat nisi
virtute prime. Quod autem ratio humana sit regula voluntatis humane
nec ex qua bonitas eius mensuratur. hoc habet a lege eterna.
que est ratio diuina. Unde in psalms. Signatum est super nos lumen
vultus tui domine. i. lumen rationis. quod in nobis est. quod nobis potest
ostendere bona et regulare voluntatem nostram: in quantum est lu-
men vultus tui. i. a vultu tuo: seu lege eterna tua deriuatum.
Magis ergo dependet bonitas voluntatis a lege eterna quam
a ratione humana. Et ubi deficit ratio humana: oportet recurrere
ad rationem eternam. Que lex eterna licet nobis sit ignota. secundum quod
est in mente diuina. innotescit tamen nobis per rationem naturalem:
que ab ea deriuatur vel per ipsam imaginem vel per aliquam reuelationem
superadditam. Quarto dependet ex conformitate ad
voluntatem diuinam. Unde super illud Mathei. xxvi. Non
sicut ego volo sed sicut tu: dicitur glo. Hoc dicit quia rectum
vult esse hominem: et ad deum dirigere. secundum Augustinum.

Rectitudo autem voluntatis est bonitas eius. Et sic potest
dependet bonitas voluntatis ex conformitate diuine vo-
luntatis. Cum enim bonitas voluntatis dependeat ex intensionem
finis. finis autem vltimus voluntatis humane sit deus
qui est summum bonum. sequitur quod requiratur ad bonitatem
voluntatis humane: quod ordinetur ad summum bonum.
quod est deus. et sic oportet quod conformetur se cum diuina voluntate.
formatur quod est non materialiter. i. in comuni non preclari. No-
tandum enim diuinum. i. quod vult deus secundum rationem communem: quod sit scire
possim. scimus enim quod quicquid vult deus vult sub ratione boni
et sic quicquid vult aliquid sub ratione boni: habet voluntatem conformem
voluntati diuine. quod ad rationem voluit: sed in particulari
necesse est deus velit. et quantum ad hoc tenemur conformare
voluntatem nostram voluntati diuine. In statu autem glorie
omnes videbunt in singulis que vult. et ideo non solus for-
maliter sed etiam materialiter conformatur voluntatem suam vo-

luntati diuine. Contra malicia voluntatis humane pro-
cedit ex obiecto: quando non vult vere bonum: et ex defectu
rationis. Et quia est contra legem eternam illud volitum: nec
conforme voluntati diuine. Dec. tho. prima secundae. q. 77. ar. 11.

De bonitate et mali §. V.

actus exteriorum. Bonitas et malicia potest prius reperiri in
actu interiori voluntatis quam in actu exteriori. Quod patet
ex hoc quod dicit Augustinus. quod voluntas est quod peccat et recte viuif.
Et sic patet vel oportet bonum potest prius reperiri in voluntate. Utrum
est tamen quod si consideret bonitas actus exterioris. secundum quod est in
apprehensione et ordinatione rationis: prius est quam bonitas actus
voluntatis. Actus enim exterior est obiectum voluntatis. in
quantum ponitur voluntati a ratione. ut quiddam bonum apprehensum
et ordinatum per rationem: et sic est prius quam bonum actus voluntatis
sed si consideret secundum quod est in executione operis sequitur bonitas
tatem voluntatis: quod est principium eius. Est enim effectus volu-
tatis et sequitur ipsam. finis enim est prior in intentione et postea
rior in executione. Itaque sciendum quod tota malicia vel bo-

Bonitas
& malicia
potest prius
reperiri in
actu interio-
ri.

Tota ma-
licia actus
exterioris
potest prius
reperiri in
actu interio-
ri.

na duplex
est. Una
est malicia
in actu
exteriori.
Alia est
malicia
in actu
interiori.
Et illa quod dicitur est secundum ordinem ad finem. tota dependet a vo-
luntate. Illa autem quod est ex debita malicia et circumstantiis de-
pendet ex ratione. et ex hac dependet bonitas voluntatis. secundum
quod in ipsam fertur. Est autem considerandum quod ad hoc quod aliquid sit
malum sufficit vni defectus. ad hoc autem ut aliquid sit simpliciter
bonum: non sufficit vni singulare. sed requirit integritas vo-
luntatis. Si ergo voluntas est bona: et ex proprio obiecto et ex fine
ne. sequens est actus exterioris inde sequentem esse bonum.
Si autem deficit alter eorum: erit actus malus. Unde igitur dicit Ma-
thei. vij. Arbor bona non potest fructus malos facere. Ubi arbor
bona significat bonam voluntatem. intelligendum est volunta-
tem esse bonam ex actu volito bono et sine debito. Peccat
enim quis et quando vult malum actum. et etiam quando vult malum finem.
Et quando actus exterioris dicitur bonus vel malus solum ex ordine ad
finem. tunc est omnino eadem bonitas vel malicia actus volu-
tatis: quod se respicit finem. et actus exterioris quod respicit finem
mediante actu voluntatis. Quandoque autem actus exterioris
habet bonitatem vel malitiam secundum se. i. secundum materiam in circum-
stantiis. tunc bonitas actus exterioris est vna. et bonitas
voluntatis quod est ex fine est alia. ita tamen quod bonitas finis ex vo-
luntate redundat in actum exterioris. et bonitas materie et cir-
cūstantiarum: redundat in actum voluntatis. Quia vni enim
actus interioris et exterioris sunt diuersi in genere nature. sicut
ex eis sic diuersis constituit vnum in genere moris. Tho. prima
secundae. q. 77. Quod actus exterioris addit ad bonitatem
vel malitiam actus interioris vel non. Sciendum igitur quod bo-
nitas vel malicia actus exterioris potest considerari dupliciter. videlicet
ex fine intentionis et ex materia et circumstantiis. Et primum ad
primum. id est ex voluntate finis. tunc actus exterioris nihil
addit ad bonitatem vel malitiam nisi prout at ipsas volun-
tatem fieri vel meliorem in bonis vel peioram in malis. per ipsum
actum exterioris. quod solum per interioris. Quod potest contingere
tripliciter: primo modo secundum naturam. puta cum quis vult ali-
quid facere bono fine vel malo. et tunc id non facit. postmodum
autem vult et facit. Et sic ibi dupliciter actus voluntatis.
Unde ibi duplex bonum est vel duplex malum. Secundo modo
quod ad extensionem. puta cum quis vult aliquid facere bo-
no fine vel malo. et propter aliquod impedimentum desistat.
Alius autem continuat motum voluntatis quousque perficiat opus
manifestum est quod homini voluntas est diuturnior in bono
no vel in malo. et sic melior vel peior. Tertio modo secundum
intentionem. Sunt enim quidam actus exterioris qui in quantum
sunt delectabiles vel penosi. nati sunt intendere voluntatem
vel remittere. Constat enim quod quanto voluntas intensius
intendit in malum vel bonum. tanto est peior vel melior.

De bona
te actus
exterioris.

Titulus Quartus

Quantū ad scdm. id est loquendo de ipso actu exteriori: fm materia et circūstātiā. sic cōpat ad volūtātē. vt ter minū? z finis. Et hō addit ad bonitātē vlt maliciā vo luntatē. qz omīs inclinatio vlt motus pfiat in eo qz ples quis finē vel attingat terminū. Unde nō est pfecta vo luntas nisi sit talis q̄ dara oportunitate operet. Si hō possibilitas desit: voluntate existente pfecta vt operetur: si posset defectus pfectōis q̄ est ex actu interiori est sim pliciter inuolūtariū. Inuolūtariū autē sic nō meret pre miū vel penā in opando bonū aut malū. ita aliqd non tollit d̄ pena vel p̄mio. si hō inuolūtariē simp̄r deficiat ad faciendū bonū vel malū. Dec be. Tho. p̄ma secundē q. xxi. Euentus autē sequēs ex actu exteriori aliq̄ addit ad bonitātē vlt maliciā: aliq̄ nō addit. Nam si euentus est p̄cogitatus māifestū est qz addit ad bonitātē vel mali ciam. Si q̄s enī cogitās qz ex ope suo multa mala p̄nt sequi. z tñ non desistit: vti qz q̄i peccat. z sic in bonis actibz maḡ meret. Si autē nō sit p̄cogitatus tal̄ euentus tunc distinguēdū: qz si p̄ se: z vt in pl̄bo sequit tal̄ euen tus ex tali actu. sic euentus h̄mōi addit ad bonitātē vel maliciā actus. Manifestū est enī actū eē meliorē ex suo genere: ex quo p̄nt sequi plura bona z peiorē ex q̄ p̄nt et sequi plura mala. Si vero p̄ accidens: z vt in pauciori bus. sic euentus nō addit ad maliciā vel bonitātē actus. Non enī datur iudiciū de re aliqua fm id quod est per accidens: sed solum fm id quod est per se.

Actio hūana dicitur §. VI.

Bonitas est ex diuisis.

bona vel mala: recta vlt peccatū: laudabilis vel culpabilis: meritoria vel demeritoria fm diuersos respectus: et bonū z malū in plus se h̄nt qz rectū z p̄ctm̄. Quelibet enī priuatio boni in q̄cunqz existat h̄z rōnē mali. Actio hūana int̄tū d̄ bona inq̄ntū h̄z de entitate. Si enim quis agat fm materiā puenientē rationi. z debitas circūstāncias: z ad bonū finē erit actio bona simp̄r in genere moris. qz habet totā plenitudinē entitatis actiōis moralis. Si aliqd hōz deficiat erit mala in genere moris. remanebit tñ bona in genere nature. qz oīs actio in quātū actio est bona. Sed z si q̄s ambulet claudicādo poterit dici actio illa mala in genere nate. qz deficiat a p̄fectione ambulatoriōis. Sz qz rectū d̄ cur̄ mediū nō discrepat ab extremis. dicitur actio humana recta qn̄ ipsa actio q̄ est q̄t mediū nō erit ab extremis. vtz ab ordine p̄ncipiū actiui ad finē debitū. In his enī q̄ agunt p̄ volūtātē. regula p̄ma est rō hūana. regula sup̄ma est lex eterna. Qn̄ ergo actus hūan⁹ peccat ab hac dupli ci regula. vt a p̄ncipio int̄dit in finem: tunc est reccus. Qn̄ autē ab hac rectitudine obliquat dicit eē p̄ctm̄. et sic peccatū p̄rie p̄sistit in actu q̄ agit p̄pter finē aliq̄: cuius nō h̄z debitū ordinē ad illū finē. Sic autē maluz in pl̄ se habet qz p̄ctm̄: ita peccatū in plus qz culpa. Et h̄ enī dicit actus culpabilis vel laudabilis. ex h̄o imputatur agenti. Nihil est enī aliud laudari vlt culpari qz impu tare alicui maliciā vel bonitātē sui actus. Tūc autē act⁹ imputat̄ agenti qn̄ est in p̄tate ipsi⁹. ita qz h̄z dominū sui actus. Hoc at̄ est in omibz actibz voluntarijs. Qn̄ sequit qz bonū z malū solū in actibz voluntarijs p̄stituit rationē laudis z culpe in q̄b̄ idem est malū peccatū ex culpa. Meritoria autē d̄ actio vlt demeritoria: p̄ respectum ad retributionē: q̄ fit fm iusticiā. Retributio autē fit alicui fm iusticiā: ex eo qz agit in p̄fectū vlt nocumētū alterius. Unusquisqz autē in aliq̄ societate viuēs est quodāmo ps z mēbz totius societatis. Quicūqz q̄ ali quid agit in bonū vlt malū alicui⁹ de societate existētis hoc redūdāt in totā societate. Sic qui ledit manū. per p̄ns ledit corp⁹ totū cui⁹ est man⁹. Qn̄ ergo q̄s agit in bonū vlt malū alicui⁹ de societate aliq̄. debet ei retribu

Actio est meritoria

tio p̄miū vlt pene. P̄mo ab illa p̄sona quā iurit vel le sit. deinde a toto collegio. si autē agit in bonū vel malū totius collegij debet ei retributio p̄mo a toto collegio p̄miū vel pene. exinde a singlis de collegio. Et cū agit in bonū vel malū propriū. etiā ei debet p̄miū vlt p̄na. quia ipse etiā pars est collegij. z sic iurit vel nocuit. Ha bet q̄ actus hūan⁹ rōnē culpe vel laudis. fm qd̄ est in potestate n̄ra. Rectitudis autē vlt p̄ctm̄ fm ordinē ad finem. Meriti vel demeriti fm retributionē iusticie. fm quia actus hominis habet rōnē meriti vel demeriti. fm quod ordinat ad alre. vlt rōnē cōitatis seu cōis. Qn̄ qz autē mō actus n̄ri boni vlt mali h̄nt rōem meriti vel demeriti ap̄d deū. Ratione quidē ipsi⁹ dei inq̄ntū est vlt timus finis hominis. Est autē debitū vt ad finē vltimus omīs actus referant. Vn̄ qui facit actū malū nō referit bilem in deū: nō fuit honorē dei: qui ei vt vltimo fini debet. Ex parte hō totius cōmunitatē vniuersi. qz in q̄ liber cōmunitate ille qui regit cōitatē p̄cipue h̄z cura boni cōmunit. vnde ad deū p̄inet retribuere p̄o bis q̄ bene vlt male fiunt in cōitate. Est autē de⁹ gubernator z rector totius vniuersi z specialit̄ creaturaz rōnabilium. Et sic p̄z qz actus hūani h̄nt rōnē meriti vel demeriti. per comparationē ad deū. Alioq̄n seq̄ret qz deus nō h̄ret curā de actibz hūanis. Vn̄ ecēs vltio. Qm̄ q̄ sicut ad ducet d̄ns in iudiciū: siue bonū siue malū. be. Tho. p̄mo de re: p̄supposita tñ prius grā. Hora fm Durand. ordis eo ap̄o m̄ioz in sum. sua: qz oē p̄ctm̄ p̄sistit in volūtate sic esse p̄ctus in cā: qz volūtas ē cā oīs peccati. Qn̄ Aug. p̄ctatū est adeo volūtariū qz nullo mō est malū: nisi sit voluntariū. ry. q. i. Non est. Ita meritū omne a volūtate p̄cedit q̄ntū est ex p̄te nostra. Vn̄ de pe. di. i. Volūtas re munerat. nō opus. i. reddit opus meritorij et remunerabile. Nihil enī p̄t esse meritorij: nisi illud qd̄ sit p̄ actū deū actualiter vel habituati. Nō enī requit semp̄ actus volūtas fer̄ sup̄ p̄les actōes se p̄seantes: vt q̄ p̄mit oī die dare centū elemosinas. sic sufficit actual̄ intentio in prima actione. Vn̄ religiosi q̄ ex caritate vouer̄ regula merent̄ in omni ope qd̄ spectat ad regulā rōe p̄me in cōtionis: nisi forte tria intentio supueniret. In alijs aures que nō spectat ad regulā: non sufficit illa intentio reipe ctu regule: sed requit actualis.

De modis varijs §. VII.

merendi. Nota fm Durand. ordinis minor in sumā: qz dupliciter dicit aliqd meritorij. Uno mō rōe op̄is. pu ta qn̄ opus de se est ordinabile ad finē vltimū: vt opus qd̄ est de genere bonoz sic elemosina. ieiunij. oratio et h̄mōi. Sc̄do mō d̄ meritorij aliqd rōnē op̄antis qz sc̄ opus d̄ se est ordinabile ad finē creatū. cū cōtate tñ operantis ordinat ad vltimū finē. z sic opa in differētia possunt esse meritoria. Vn̄ ap̄ls. Siue māducat̄ siue bibitis siue aliqd aliud facitis: oīa in gl̄iam dei facite. Quātū ad p̄mū modū: qz meritū p̄sistit aut in agēdo aut i obmittēdo: seu vitādo: aut i patiēdo. Si i agēdo tūc dupl̄: qz aut coactio est interior aut exterior. Si in terior sic p̄cipue p̄ungit mereri seprē modis. P̄mo ex p̄sideratione p̄petrati criminis. dū illud detestat̄ vlt agit in statu gr̄e. Iuz illd̄ ps. r̄cū. Sc̄dm̄ multitudinē dolor meoz. i. de p̄ctis in cord̄ meo p̄solarōes tue. i. me ritoz letificauer̄ aiām meā. Sc̄do ex p̄sideratione p̄ merito penalitatis. dum per eam roboz̄ ad satisfactōs

De merito

§. VII.

Actio est meritoria

Titulus Quartus

Ps. 4.

fit deus. Bonū enī apprehensum p̄intellectū mouet volūntatē. 7 q̄tomagis ostendit bonū tanto volūntas magis amat 7 gratulat. Ps. Signatum est sup nos lumen vultus tui dñe. Dediti leticia in corde meo. id est cognitio volūntatis tue. 7 mandatorū tuorū. p̄ legē naturā inserta est. 7 cognitio bonitatis tue. 7 ex hoc sequit̄ q̄ dediti leticia in corde meo. que leticia 7 delectatio volūntatis excedit om̄e gaudiū mūdi. Septimo 7 vltimo opaf̄ deus circa cor. id est volūntatē. trahēdo 7 vniēdo sibi totaliter. Job. xxxij. si direperit ad cū. s. deū cor suū spiritū eius. 7 flarū eius ad se trahet. ipe. s. deus. id est volūntatem suā 7 petitiōnē suā in oratiōe vt. s. creatura nō appetat nisi deū. Qui enī adberet deo p̄ dilectiōnē p̄fectam vnus spūs est cū eo. Habet enī amor vniuitatiā 7 trās formatiua. An 7 de primis sp̄icolis dicit. Act. iij. Qd̄ mltitudis credentū erat cor vnū 7 aia vna in dño. vt sez vult vn̄ velit 7 aliter scdm̄ deū. Sic 7 qui puro corde deū diligit nō aliud vult nisi dei volūntatē 7 beneplacitum in oibz impleri. Et talis dicere p̄t cū ap̄lo. Tuus ego. iā nō ego. viuit p̄o in me sp̄s ad Gal. ij. Et illd̄ ps. De cordis mei. s. possessor. Et ps mea de incertnū.

Ps. 72.

Quantū ad secūdū .§. II

principale sciendū q̄ ad b̄ vt terra cordis nr̄i faciat fructū centesimū. id est p̄fecta opa ex semie verbi dei vel diuine inspiratiōis. put de ea dicitur pabolice Luce. viij. Qd̄ aut̄ cecidit in terrā bonā hi sunt qui in corde bono et op̄io auditiēs rē. Septē a nob̄ circa cor sunt faciēda et ex his habet̄ cor purū 7 mundū. de quo sp̄s Marth. v. Beati mūdo corde. qm̄ ipsi deū videbunt. Itē septem sunt signa seu effectus p̄fecte dilectiōis. De qua Deut. vi. 7 Luce. x. 7 Marth. xij. dicit. Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo. Cor.

Septem
sunt nobis
facienda
circa cor
nr̄m.

- Primo est molliendū.
- Secdo est abluendū.
- Tertio est custodiendū.
- Quarto est deprimendū.
- Quinto est exercendū.
- Sexto est refouendū.
- Septimo est in vnitāte tenendū.

Cor est molliendū.

Quantū ad primū sciendū q̄ p̄c̄m̄ facit cor. id est volūntatem duz vt lapis. vt quemadmodū lapis 7 alia dura resistit tactui. nec recipit impressionē digiti sicut molliā vt cera. ita p̄c̄m̄ cor ita obdurat q̄ resistit tactui diuine inspiratiōis nec recipit impressionē digiti id est spiritus sancti. qui dicit̄ digitus dei p̄ gr̄e infusionē. Unde 7 de diabolo 7 quolibz mēbro eius. id est p̄c̄m̄ dicit. Job xij. Cor eius indurabit̄ quasi lapis. Nec intelligi potest de corde carneo. q̄ diabolus corp̄ nō habet. Sed intelligit̄ de volūntate q̄ est in malū obstinata. Emolliendū est ergo cor 7 molliendū. Et ratio h̄ est. p̄pter magnū nocumētū inde seq̄ns. Nam vt dicit. Eccl. ij. Cor durū male habebit in nouissimo. Et declarat bernardus. p̄prietates cordis duri dices in libro de p̄sideratiōe. Cor durū est qd̄ p̄ritiōe nō scindit. p̄c̄m̄ nō fleat. minus nō cedit flagellis obdurat 7 tale cor habēs in nouissimo male se habet. q̄ sicut lapis. 7 oīa graua tendū ad centrū. ita habētes cor obduratū in malis. descendūt ad infernū qui est in cētro terre. Sicut accidit pharaoni cuius cor obduratū. q̄ nec minis dei. nec flagellis est nec monitis emollitū. Demū descendit in pfundū quasi lapis vt dicit̄ Ero. xv. Ipse. s. pharao cū exercitū suo descendit in pfundū maris rubi quo ad corpus. 7 in pfundū inferni. quo ad aīam. Emolliendū est cor n̄m qd̄ 7 ipsa natura docet. que nō dedit nobis cor enē. lapideū aut ossē sed carneū. Emollit̄ aut̄ a sua duricia p̄ opera de genere bonorū vt seiniā. elemosinas. oratiōes.

et alia h̄mōi. vñ Greg. de p̄manente in peccato mortali dicit. Interi quicqd̄ boni facere poterit horramur vt faciat. vt deus cor eius illustrat ad penitentiā. de pe. dis. v. falsas. Qñ enī illustrat̄ tūc molliat̄. id est disponit et habilitat. Qd̄ q̄ deus opaf̄ hanc molliationē. p̄c̄m̄ qd̄ dicit p̄ Ezech. xxxvj. c. Auferā a vobis cor lapideū. id est obduratiōnē. 7 dabo vobis cor carneū. id est molliationē. Ideo orādus est vt tollat duritiā. Quantū ad scdm̄ idē de ablutione. Nota q̄ deus p̄ncipat̄ ab hōie cor expostulat. Vñ dicit Prover. xij. Fili p̄be m̄i. hi cor tuū. nō dicit manū. pedē vel caput aut cerebrum. sed cor id est volūntatē. Manū offert deo qui opa de se bona tantū facit. Pedes q̄ ad ecclia vel indulgētiās vadit. Caput p̄bet seu cerebrū qui vacat cognitioi diuinitatis. Sed ista nō sufficiūt ad salutem. Similis cuidā aut q̄ dicit senix. hec cū pascat̄ de p̄c̄m̄ nō vult nisi tantū cor. Sic gliosus deus de corde id est affectu hōim erga ip̄m pascat̄ seu delectat̄. Sed q̄ vt dicit Prover. xj. Quis p̄t dicere. mundū est cor meū. purus sum a p̄c̄m̄. quasi diceret. nullus. Deus aut̄ summa puritas est. Et inter lilia pascat̄. vt dicit in Cant. ij. mōn te corda vestra. subdēs modū. Miseri estote 7 lugēti est dolentes. Sic enī circa corpa humanā videm̄ q̄ cor trāta p̄trarijs curant̄ fm̄ medicinā vt infirmas ex bu moribz frigidis p̄tracta p̄ remedia calida seu recēta remouet. Itē fm̄ beatū Tho. in iij. dis. xvj. Cū peccatum qd̄ maculat aīam cōmittat̄ p̄ vniā cōplacētiā 7 mox dinatā volūntatē. ad hoc vt tollat̄ ab ea p̄trariū fieri. s. q̄ p̄ penitentiā habeat̄ aīa derectationē volūntatis d̄ ip̄o p̄c̄m̄ 7 displicentiā scdm̄ rationē. ita q̄ nullo mō voluit̄ ser cōmisse sed pot̄ mortē incurrisse q̄ p̄c̄m̄ modale. Est enim penitentiā fm̄ Amb. dolor cordis 7 amaritudo aīe. p̄ p̄c̄m̄ cōmissis. de pe. dis. iij. Et p̄terea dicebat̄ p̄ pheta Jobel. ij. ca. Scandite corda vestra. id est cor n̄i volūntate. 7 nō vestimēta vestra. supple t̄m̄. id est corpora q̄ scindunt̄ quasi p̄ abstinentiā. S̄ non sufficit hoc sine p̄ritiōe. Qui ad p̄fectiōnē purificatiōnē addēda est p̄fessio t̄pe cōgrua 7 cōplera. Vñ dicit̄ Trens. ij. Est aut̄ de sicut aqua cor tuū. vt. s. quicqd̄ malicie est in corde. totum p̄fiteat̄ cū circūstarijs. p̄cipue necessarijs. sicut cum de vase materiali effundit̄ aqua nō remanet. nec sapor. nec odor nec color vel aliud. Tertio cor est custodiendū 7 mltū diligēt̄. Vñ p̄c̄m̄. iij. dicit. Qui custodiā cor tuū. qm̄ ex ip̄a vita p̄cedit. Et h̄ ip̄m natura docet. q̄ circa cor materiale posuit̄ plures custodias vt teq̄ possit p̄ueniri ad ip̄m 7 ledi. vt carnē 7 ossa seu cor 7 stas 7 pulmonē. Et p̄pter mltiplicē custodiā eius appositā. dicit̄ quasi custodiū. Vel aliter 7 meli⁹ dicit̄. quasi custodia oīm rez. s. corp̄is. vt dicit̄ in carbolicon. Est aut̄ tem ip̄m cor aīe. i. volūntas. sic quoddā castrū seu palatium obsessum ab inimicis. qd̄ cū habeat̄ mltas portas vel aditū nisi circūquaq̄ bñ custodiat̄. Una sola porta vel rimula apra vel nō custodita. de facili intrat hostis et capit. Et iō dicit salomon. oī custodia. id est plena non in parte. Sensus exteriōres sūt porte. vt visus. audit⁹. gustus. odorat⁹. 7 tact⁹. Et istas oportet custodire. Enā p̄cupisabilis 7 irascibilis. sūt porte. inde surgētes passiones intrat̄ ad volūntatē vt illicita affectiō malis 7 diabolus p̄ eas. Vñ p̄ amorē pecunie inordinatū intrauit

Cor 7 h̄m̄

Cor 7 h̄m̄

Ca. 13. De exercicio voluntatis

diabolus in cor in de vt traderet dñm Iesum. vt dicit Joban. eu. r. iij. intravit aut in cor no essentiali sed per effectū malicie. s. instigādo z inducēdo ad illud malū. vt dicit Beda. sed z ipm cor etiā ex se inclinā ad mala ap pēda. ppter qd dicit Dier. xvij. Prāuū est cor hoīs. id est aprū ad volendū prāua z defacili etiā recedit a bonis ppositis et affectibz seu cogitatioibz. Juxta illud ps. cor meū dereliquit me. id est dū bona cogitarē z oprarē. Impepibilitē recessi ab illis bonis cogitatioibz z affectioibz. Oportet ergo oī custodia custodire cor q ad impugnatōes demonis. carnis passioēs. z ipsius volūtas vānitate z maliciā. alias pctm intrat in ipm de facili z occidit aīam. In cuius figurā. ij. Reg. iij. dicit. q ysboseth filius saulis rex isrl cū posuisset in custodia pallaciū sui mulierē purgātē triticū. Duo pncipes larronū rechar z banaa oculare intrauerūt in domū ipa dormiēte. z ysboseth quiescentē z dormientē in inguine pcusserunt. ablatiq spiciās recesserūt. Palaciū seu domū ysboseth est cor nostrū. ad cuius portā et aditū nō sufficit ponere custodia am. sed oportet statuere virilē. nō mollē custodia. z diligentē z forē. s. rationē. q nō dormitet p tēdio. sed vigilans pserueret ad discernendū cogitatioēs z affectus bonos a mal. Qd si dormitauerit. demones p vicia carnalia vlt ipālia. seu p pctā opis. aut salē cogitatiois latenter intrat z occidit aīam priuātā gratiā. z auferunt ex domo cordis spiciās oīm virtutū. Vigilandū est ergo circa custodia cordis. Un dicit Eccl. xij. Qui timer deū puerū est ad cor. id est totū se vertet z vndiqz ad custodiendū cor. Quarto est depmēdū ex penitētiā diligētī custodia sui qñqz oībz supbia. Et ideo vt dicit Eccl. ij. De pume cor tuū. id est deorsum pme. z inclina p humilitate. p considerādo vtilitatē tuā submittēdo voluntatē ipam seu cor. deī voluntati z mādati eius. Nec extollas te supra vntē tibi collarā. vel regulā tibi prefixā a deo. pone do te z appetēdo q sunt supra pditionē tuā. Nā q supbia extollat oīdī Abdias pphs dices. Supbia cordis extulit te id est supra te tulit. appetēdo q supra pditionē tuā sunt. z maiora de te extmādo qz habebas. Et hoc aīe nūc sequit ruina magna. put dicit. Drou. xvij. Anteqz pterat exaltat cor hoīs. id est ppter h pterit vob lūas hoīs. vt a d nihilū redigant merita eius z frutes a bona qz se exaltauit p supbiā. qd prz in lucifero z nabuchodonosor q dicebat in corde suo. In celū ascendā su ptra deū. exaltabo solū meū zc. Esa. xij. Et sequit. ad infernū derra heris. qd exponit a doctoribz de vtriusqz supbia. s. diaboli z nabuchodonosor. Depmēdum est qz cor nīm z humiliandū. qd ipc saluator exēplo z verbo nos docuit dices. Discite a me qz mitis sū z humil corde. Math. xij. Et rōnem videt assignare. ps. quare deo subijci debet volūtas nra. z sic cor depmēre dices. Nōne deo sūiecta erit aīa mea zc. Terre sic. ppter causas que sequunt id est sua bñficia. vt dicit Hugo cardinalis sup. ps. Et p ppter bñficiū redēptōis. Ab ipō enī saluta re meū. id est iesus saluator a deo missus. Secdo ppter bñficiū creatiois. Nā z ipse deus meus. Tertio ppter bñficiū iustificatiois. ibi z saluator me. Quarto ppter bñficiū suffragatiois in angustijs z tēptatioibz. ibi. susceper me. Est aut subijcēda aīa deo vt discipula magistro Esaie. l. Audīā quasi magistrū. id est obediā. Jrez subijcēda vt creatura creatori Esa. xlv. Ne qui p radit at factori suo. Jtē sicut materia artificia dicit. xvij. Sicut enī lutū in manu figuli. sic oēs vos in manu mea dicit dñs. Jtē sicut spōsa spōso. Esa. lxi. Exultauit aīa mea in dñō. qz induit me vestimēto salutis zc. Jtē sicut ancilla dñi. s. Req. r. v. Famula tua sit in ancillā vel lauē pedes seruo dñi sui. Et ps. Sicut oculi seruoꝝ in manus dñoz suoz. His igitur modis humiliandū est do.

Quinto est cor in bono exercendū nō oculo dimittendū. Cor est dū vel malo occupandū. Et h optime ipsa natura docet exercendū. Nā vt dicit Rabi moyses. Sic se habet celū ad vniuersum materialē. ita cor ad corpū aīalis. Celum enī nūqz quiescit sed semp mouet. ita z cor qd p pulsū manifestat. Huius cordis motus si ad horā cessaret dñiceret vita aīa malis. Sicut etiā deficere motu celū cessaret motus generationis z corruptiois z alteratiois in istis inferioribz. Est aut ipm cor rubicundū acutū in sūmo ad modū flāme ignis. ad innuendū qz debet cor aīe id est volūtas exerceri fm ignē caritatis. Un Eccl. xj. dicit. In bono sit cor tuū. s. ope occupatū. Est aut exercendū in bono multiplici. Primo. s. circūcidendo. Un dicit. iij. dicit. Circūcidimini dño z auferite pputia cordium vestroz id est auferite supfluitates ab appetitu rōnali. ad quas indinat appetitus sensualis. delectabiliū. s. in cibis z venereis quo ad honorē z famā z scientiā z supstitiones. Reprehensū fuerūt iudei a pthomartire stephano de hac circūcisione dicit. Incircūcisi cordibz z auribz vos semp spiritui scō resistitis Act. xij. Abi oīdī qz gūstas mali huius incircūcisiōis. qz. s. p h resistit spiritui scō ne i cor intret. Est etiā a tristitia imoderata refecandū. qz vt dicitur Prouer. xxv. Tristitia viri nocet cordi. Nec est ptra illud Eccl. vij. Cor sapiētis vbi tristitia. id est sapiēs morat in tristitia cordis. qz h intelligit de tristitia vtili penitentie z moderata. Secdo cor est ad deū in oratione erigendū p affectū intēsum. Tren. iij. Leuem corda nostra cū manibz. id est opibz ad deū. Vinc z cipuan ait. Quādo statim ad oratioē fratres. inuigilare z incubere ad pces toto corde debem. zc. de pte. dñi. s. quādo. z Eccl. de. xxxij. dicit de iusto viro. Qd tradet cor suū ad vigiliandū diluculo. s. p meditationē z orationē attentam. ad deū qui fecit illū. Nā de orantibz z laudantibz deū sine attētiōe z affectu dicit dñs. Esa. xxxij. z Marth. xv. Populus h labijs me honorat. cor aut eoz lōge est a me. s. distracti in alia z affecti ad vicia. Tertio cor est exercēdū inquisitōe p studiositatē. Nouer enī affectus cordis intellectū ad inquirendū vritatē. z picipue de deo. Sed in simplicitate cordis qrit. illū. ait sapiēs. Sapiētē primo. id est pura intentōe ad placendū illi z fruendum conō ad diuitias z honores obrinēdos. vt faciūt homines mūdi querētes pserari z scire diuina vt vocent ab hominibz rabbi Regina sabba q fuit ita studiosa qz venit a finibz mūdi audire sapientiā salomonis. cū locuta fuisset oīa q erāt in corde suo salomonī. Ut dicit. ij. Paratū. Dubia z obscura inquiredo ab eo. de oībz fuit edocta. Quarto in sufferēdo increpatioēs. Un Prouer. xv. dicit. Qui acqiescit increpatioibz possessor est cordis. Ac quiescit aut qui nō solū sufferit patēter respōsiones dei vel hoīm. sed etiā cognoscit suū defectū vñ emendat. et sic cor possidet hñs in sua potestate. nō subditū passioibus ire z odij z hmoi. Un fm Jfidoz. iō natura indusit in pulmonē cor. vt cū sanguis accendit p irā circū cor humectet ex humore pulmonis ne nimis inardescat. Sexto est cor refouendū. Cū enī vt dicitū est cor cōtinue laboret. oportet qz pfortet ad sufferēdū laborē. Sic et fouendū cor nostrū oportet pfortare z cibare vt possit in exercitio pseruare. Et hoc est qd dicit ps. Viriliter agite et pfortet cor vestrū quasi diceret. Ut possitis p durare in virtuositatibz pfortet volūtas. Et quibz modis ipm cor pfortet z roboret idē oīdī dices. ps. dñi. Panis cor hoīs pfirmet. Nec est credendū solū de pane materiali locutū fuisse pphētā. qz pphete intendebāt docere ppos spūalia nō corpalia z naturalia. Sed principalr de pane spiritali sub similitudine corpali. qz sicut panis materialis forficat corpis cor. ita panis spūalis sacre doctine. vel eucharistie cor roborat z pfirmat in bono cor

Quo est cor exercēdum.

Cor est re fouendū ps. 26.

Ca. 14. De ope exteriori

dupliciter habet in respondendo. dicens verba sophisti-
ca. Sed ut dicit Eccl. iij. Cor ingrediens duas vias non
habet successus prosperos. qz frequenter detegit fraudes do-
lus eius. z inde abhominat. Tertio malicia habet in
suadendo quasi querat bonu p. primi. cu tñ velit eu decipe.
Proverb. xvj. Quando submiserit vocē ne credideris ei
qm sepe nequicie sunt zc. De sexto. s. corde deprava-
to dicit Eccl. iij. Cor pravi scandalizat. Dicit autē cor des-
prauatū qd aliquo tpe fuit bonū. z postea efficit maluz
in eo pmanens. Et tale cor vtiqz scandalizatur. de facili
ruet in mala. ex dictis z factis alioz. Nā dū bonū est
cor. nō scandalizat. Tale autē cor obedientiam postponit
Dicit. xvj. Ecce vnusquisqz abijt post prauitātē cordis
sui mali. vt me nō audiat. Secdo apostasia inducit.
Unde de salomone dicit. iij. Reg. xj. qz cū esset senex de-
prauatū est cor eius vt sequerēt deos alienos. Quāto enī
quis cadit ab altiori statu virtutis. nō cito inde resurgēs
tanto grauius ruit in oīa mala. Tertio irā dei incur-
rit. Proverb. xj. Abhominabile corā deo cor prauum.
Deseptimo corde. s. indurato qd fit p obstinationem.
dicit dñs Ego. vij. Ego indurabo cor pharaonis. z non
audiet vos. Ubi sciendū fm bea. Tho. prima pre sum-
me. qz obduratio duo importat. s. subtractionē grē qz nō
est culpa. sed pena. z hec est a deo sicut z omnis pena quā
nō nisi iuste infert. Nec enī alicui subtrahit gratiā. nisi h
illea quo auferet mereat p culpā. Et fm hoc deus indu-
rat. fm illud ad Roma. iij. Qui vult miserē z quez vult
indurari. Aliud qd importat obduratio est inbesio cul-
pe. s. firmitas in peccato. z hoc est ab homine. et cul-
pa est. Et inducit tria mala. Primo semē verbi dei
quod fructū nō recipit. Unde Lu. viij. dicit. Quod au-
tem cadit supra petra. id est cor induratum. natū aruit.
quia nō habebat humore. s. gratie. Secdo cumulum
culpe z pene ad auget. Roma. ij. Scdm duriciā tuam z
impentēs cor tuū. thesaurizas tibi iram in die ire zc. id
est congregas tibi penā in iudicio. Tertio beatitudie
priuar. Unde in figurā filij israel qui indurauerunt cor
sū erga dei mādara vt nō facerent ea omnes qui nu-
merati sunt in egressu de egypto sexaginta centena milia
tam omnes priuari sunt terra pmissiois. que signat vi-
tam eternā. vt nullus intraret nisi caleph z Josue. ppter
quod. Psal. admonet cauere talē obdurationē ne incur-
ramus in illud malū z damnū. dicens. Nolite obdura-
re corda vestra zc.

De voluntate et opere exteriori. quomodo se habent
ad invicem in merito. Caplm. xij.

Nota circa voluntate

tem z opus exteriorius quantū ad meritū. z des-
meritū qd ad forum iudiciale fieri potest
habetur sine opere exteriori. Aut opus exteriorius exerce-
tur sine voluntate interiori. Aut voluntas adest imediate
operi exteriori sequente.

Quantū ad primū

notat materiā talē valde diffuse archi. sup. c. qui bona.
xij. q. i. cuius verba abbeuabio obpoliuitatē vitandā
Aliquādo mutabo sequendo sententiā theologoz. ad
pleniorē declarationē. Ex quibusdā autoritatibz videt
q voluntas sine ope tantū valeat in malo z in bono qn
tam voluntas cū ope. Dicit enī Augu. votū. id est vo-
luntas pro ope reputat. xij. q. i. s. Si ergo. Itē Lipria-
nus. Nunqd cayn cū dño munus offert perimerat fras-
trem. sed tamē fratricidii mēte ceptum. id est volunta-
te deus prouidit ante damnauit. Ita z in dei seruis apd
quos cogitat z martiriū mēte concipit animū id est vo-

luntas ad bonū deditus. deo iudice coronat de pe. dist. 9.
Et Hiero. Licet gladio nō occidas. voluntate tamē inter-
ficiis. di. ca. c. omnia iniquitas. Ad idē facit. c. Si cui. et
ca. si forte mulier. Et plura alia. c. in dicta dist. Pro b
igit declaratiōe fm arbidia. distinguēdū. Quia aut lo-
quimur de voluntate in opere bono. Aut de voluntate
in opere malo. Si primo modo. id est de voluntate af-
fectante facere opus bonū. sed nō exequēte. itez subdisti-
guendū. Quia aut habet respectus ad deū. aut ad eccle-
siam siue ad ius. Et si habeat respectus ad deū. qdum
quidē ad tempus preteritū vel futurū. vtiqz non habet
voluntas p opere nam si volo me ieiunasse elemosinas
fecisse z alia hmoi bona. talis voluntas in respectu dei.
id est quo ad meritū. nō habet p opere. id est nō remune-
ratur. sicut si factū fuisset opus que tamē p. ius dicitur
velleitas. qz voluntas. De futuro etiā si volo seu ppono
hinc ad mensē ieiunare dare elemosinā z huiusmodi
hoc nō habet p opere. qz talis voluntas sit
meritoria. nō tamē tantū sicut cū ope subsequito. qd po-
sitū bonū dimitti potest. licet nō sine pctō. Un Bieg. su-
per Ezechie. qui bona agūt z meliora agere pponunt. si
ca nō agunt. licet in bonis prioribz psererent. in conspe-
ctu tamē dñi ceciderunt. s. ventaliter vel mortaliter. fm
qualitatē positi qd dimittūt. puta alicui voti vel neces-
sarij ad salutē. vel alicui rei nō necessarie vt alicuius de-
uotionis siēde. Si aut loquimur de p. ius. itez subdi-
stinguūt. qz aut illa voluntas potest impleri in bono ope
et nō implet ex negligentia. vel alia causa. vt verbi grā.
Dabeo voluntatē faciendī elemosinā. z bene possum. s.
cupiditas me tenet vel negligentia. Dabeo voluntatem
orādi. sed me piger. z talis voluntas non habet p opere
nec est efficacis voluntas. quin sequerēt effectus. Et ad h
facit quod dicit Amb. distin. lxxvj. nō satis est bñ vel
le. sed etiam bene facere. id est nō sufficit bona voluntas
sine opere. cū adest facultas. Et sic intelligit illud Proū.
xij. Vult z nō vult piger. Vult enim quodāmodo leuī
volūtate z inefficaci. Aut quis habet voluntatē ad op-
er preale dimittit. quia exequi nullo mō potest. Et tunc
quantū ad gloriā psequendā. z qdum ad penā eternaz
evadendā voluntas pro opere reputat in genere. sed nō
qdum ad quantitatē premiū vel quantitatē euasōis pe-
ne temporalis debite pro peccatis. Et hoc vel ex opere
operante. vt in illis operibz qz habet in ipso actu delecta-
tionē prouocationē. tūc enī operatio addit ad bonā vo-
luntatē quantū ad premiū essentiale. aliquādo ad acci-
dentale. fm bea. Tho. in. iij. distin. xvij. Vel ex ope ope-
rato id est ex sumptiōe sacramenti. Verbi grā. Si quis
vult recipere baptisimū vel p. sessionē seu eucharistiā. et
nō potest. quia desiat vel minister vel sacramētū vel op-
eratio illius. ad hoc vtiqz talis et premiū meret eternū
ex illa voluntate si est gratia informata. z euadit penas
eternas. Sed nō ita euadit penas purgatorias. nec tan-
tum premiū cōiter psequit. sicut si securū esset op. id est
suscipiēdo sacramenta. Aliud exemplū. Vult quis sum-
mo desiderio sustinere martyriū. sicut beatus Dominus
cus vt ceruus ad aque flumū. Talis ex illa voluntate pre-
miū recipit. Ut dicit Liprian⁹ in autoritate super⁹ alle-
gata. Et quantū ad essentiale premiū. tantū recipere pot-
quātū si actu recipit martyriū. dūmodo equalis esset ser-
uor z affect⁹ nō sustinēdo martyriū siue sustinēdo. Sed
cus si minor est. ar. de peni. distin. ij. Si quis vult nō ta-
men recipit illud pmiū accidentale. quod dicit aureola
martyriū. Unde z Joh. in glosa. de peni. distin. i. Dicit
quod istud dicitū votū. p opere computat. habet excepti-
onē in operibz p. uilegiatis quibz debet aureola. Ali-
ud exemplū. Vult quis ire ad ecclesiā vbi est indulgen-
tia nō vadit qz nullo modo potest. talis vtiqz z si meri-

Titulus Quartus

tum habeat aliqd de bona voluntate. nō tamē indulgē
tiam psequit nō eundo. Quādo vero habet respect^o ad
ecclesiā. Cum querit vtrū volūtas habeat p facto. Re
spondet q siue pcessit ad actū exteriorē impfectū qd pl^o
est. Siue stetit in pfinibz cogitatiois qd min^o est. nō ha
bet talis voluntas quo ad ecclesiā pro ope vt apparet
deo qui erat excomunicatus. r voluit reconciliari ecclesie.
et per eū nō stetit quo minus reconciliari ecclesie.
sed nō potuit r mortuus est talis. si morte puentus ab
solutionis beneficiū nō habuit apud ecclesiā non habet
absolutus. quāuis sit secus apud deū. Et ratio est quia
ecclesiā opintionē hominū sequit in iudicādo. precipue
in foro pcentioso. que sepe fallit sed ipse deus semp immū
titur veritati. r ideo nec fallit nec fallit. extra de sen. exco
mu. A nobis. Unde tali negabit ecclesiastica sepultura et
q nō fiat solēnis oratio pro eo. nisi fuerit post mortē ab
solutus ab excomunicatiōe qd fieri debz. si in vita que
fuit absolutiōe. Aliter aut agendū in sacramēto pces
sionis. Nam si quis vult pferri qd ostendit p signa pe
rens sacerdote. r postea mutus efficiat. nō debet tali de
negari eucharistia. r alia ecclesie suffragia dūmodo con
stet ecclesie seu sacerdoti de voluntate illius. q rucunqz
leuiter etiā per vnū restē. vel p signa ipsius infirmi. Ra
tio diuersitatis in hmoi esse potest. quia primū perrinet
ad forū pcentiosum. vbi requirunt probatiōes sufficien
tes. Scdm pnter ad forū penitētiā. vbi nō requirunt
tales probatiōes. Si aut agat de actibz iudicialibz si
ue de his que inter homines pnter agitant r frequen
tant. Cū querit vtrū volūtas habeat pro facto. Respō
detur q siue de pterito siue de pnter siue de futuro aga
tur. cū voluntas fiat in pfinibz cogitatiois. in nullo pce
dens ab extra. nunqz habet illa volūtas p facto. Verbi
gratia. Missus erat aduersarius meus in possessionē
rei mee ex primo decreto poterat infra annū recuperare
possessionē ipam. pstando cautionē d parēdo iuri. r ha
bui voluntatē in corde pstandi dictā cautionē. r facien
di alia necessaria fiat nō profeci ad actū exteriorē. Certe
voluntas ista nō habet pro facto. vt postea possim re
cuperare possessionē. extra de eo qui mit. in pos. ca. j. Si
aut volūtas pcessit ad actū aliquē tunc subdistinguen
dum. qz aut act^o ille fuit perfectus. aut im pfectus. r si fu
it pfectus. tunc claz est r de hoc nemo dubitat. extra vt
lit. nō ref. Quoniā. Sed si actus ille fuit impfect^o. tūc
subdistinguen dū. quia aut fuit impfectus ppter volun
tatē. aut ppter impotentia. Et si fuit impfectus ppter vo
luntatē. tunc illa voluntas in tali actu impfecto nō ha
betur pro facto. verbi gratia. habeo in corde pstandi vo
luntatē cautionē pro recuperāda possessione mea. r illaz
voluntatē produco ad actū exteriorē. sed impfectus hoc
videlicet modo. Vado corā iudice r aduersario meo et
dico. volo recuperare possessionē meā. r duco meū fideiuf
sozem. r offero satisfactiōē de iudicio sisti r nihil aliud
facio. Certe iste actus impfectus fuit. qz non solū debeo
offerre. sed etiā prestare. Nā sola oblatio fideiussoris nō
sufficit q quidē locū habz in his in quibz cadere potest
depositio vt in his q consistūt in probādo. Sed in his
in quibz nō cadit depositio. vt in his que consistūt in faci
endo sufficit sola oblatio faciēdi seu protestatio. vt ap
paret in appellatiōe. in qua sufficit si me offerā probare
corā iudice cause principalis. Et q prestatio sufficiat p
bas. co. ti. c. fi. Si aut fuit actus impfectus ppter impo
tentia. tūc subdistingue. Quia aut illa pfectio ptingit p
pter defectū pnter. aut ppter defectū iudicis vel aduersa
rij. aut ppter casum fortuitū. aut ppter factū proius ex
tranei. Si ppter defectū pnter. cui nō pōt puidere. tūc vo
luntas habet p facto. Verbi gratia. Habeo voluntatem

prestādi cautionē pro possessione mea recuperanda. r pro
cedo ad actū exteriorē hoc modo. Nam modo cōpareo
corā iudice r aduersario r dico. Dñe bene vellē prestare
cautionē. sed in veritate nō possum. qm paup sum. r p
pter paupertatē nō inuenio qui p me intercedat. Certe
in isto casu ista voluntas haberet p facto. ad recuperāda
possessionē dūmodo prestē iuratoriā cautionē. extra de
eo. qui mit. in pos. c. j. Et extra de solutio. Odoard^o Nā
inanis est actio quā inopia debitoris excludit. ff. de ar
bitris. l. j. n. anis. Fallit tūc hoc in vsu fructuario. q de
bet prestare cautionē de vtēdo r fruendo arbitrio boni
viri. r finito vsu fructu de restituēdo. Nam si ppter pau
peratē. vel aliud nō potest fideiussorē pstare nō sufficit.
et iuratoriā cautio. r sic nō habebit volūtas p facto. U
notat Azo. C. de vsu fructu. l. vsu fructuan^o. Si autē il
la impossibilitas ptingit ppter defectū iudicis vel adu
sarij. tūc iterū est subdistinguen dū. Quia aut hoc est p
pter factū ipsorū. puta quia dū vellē prestare cautionē.
noluerit recipere. dū offerē r ipam prestare vellē. r tūc vo
luntas habet p facto. quantū ad possessionē recuperan
dam. Aut impotentia ptingit ppter absentia iudicis vel
aduersarij. quomin^o predictā cautionē pstaret. Et tūc
voluntas nō habet pro facto. nisi ego istā cautionē pre
stet corā publicis r honestis psonis. vt extra de offi. or.
postoral. Si aut impotentia ptingit ppter casum for
tuitū tunc siue casus ptingat in iudicis. volūtas habe
tur pro facto quantū ad euertationē pene vt apparet ex
emplū de eo qui certa die debebat iniudicio comparere
sub pena. r dū veniret supuenit rempestas vel pons su
minis est fractus vel flumē creuit q transire nō potest.
certe iste casus excusat a pena. ff. Si quis cau. l. j. Item
si ptingat casus fortuitū in cōtractibz idē videt dicendū
vt. ff. ad le. ro. de iactu. l. fi. puenit tūc subdistingui in cō
tractu locatiōis. an casus supueniat in psona locatōis.
an in psona pducētis tantū. aut in re locata vt illa ma
teria satis declarat. ff. de var. r extra or. co. l. j. In ptracti
bus etiā puenit distingui. an casus ptingat in ipō
debetis. vel cū cui debet. r an debeat quāntitas vel ipō
et an mora intercesserit vel ne. Si etiā ptingat casus in
vltimis voluntatibz volūtas habet p facto vt apparet
de illo qui reliquit libertatē seruo suo. si decē daret bres
di et cū iste portaret pecuniā incidit in latroneā. vel i ho
stes r pecuniā amittit. ita q in termino ipē nō potuit here
di dare. Certe ille act^o impfectus ppter impotentia ex ca
su fortuito. habet pro facto. quantū ad libertatē psequē
dam. Et de casibz ptingentibz circa vltimas voluntates
plenissime notat p Azo. C. de insti. r substi. sub con. fac.
l. j. Si aut ptingat impotentia ppter factū proius ex
tranei. tūc volūtas nō habet p facto. Verbi grā. Reus de
bebat sistere in iudicio certa die. r sub certa pena. dū au
tem veniret ad iudiciū quidā extraneus vir retinuit eū
et sic non stetit in iudicio illa die talis non excusatur a
pena. Sed datur actio cōtra impediēte ad interest. ff.
Si quis cau. l. j.

Quantū vero ad se. §. II

cundū mēbzū principale prime questiōis. f. An volūtas
solum habeat pro opere exteriorē in malis. Respondet qn volūtas
Quia aut loquimur in foro dei. aut in foro ecclie penitē
tiali. aut in foro pcentioso seu iudiciali. Primo ergo
sz quantū ad deū distinguen dū. Quia aut volūtas est
deliberata aut nō deliberata circa malū. Si indelibera
ta. ita. s. q nō accedat ad sensus ratiōis. tūc claz est q vo
luntas nō habet p ope etiā si illud opus sup quo insur
git volūtas sit mortale. An Greg. de pe. distin. ij. Neqz
q mēte cogitatio imunda maculat cū pulsat. l. inclina

Ca. 14. De ope exteriori

non voluntatis. sed cum hanc per delectationem supat. s. per
 plenum rationis. Si vero voluntas est delibata circa opus
 malum. siue in preterito. ut puta quod vult et tentat se commi-
 sisse aliquid criminale. Siue in futurum. ut cum vult seu inten-
 dit peccare in futurum aliquid malum. vel in presenti cum proponit
 malum operari. In omnibus huiusmodi voluntas habet pro facto
 quantum ad grauitatem peccati in generali non in speciali. H-
 ab q. ita meretur penam eternam ex voluntate delibata ad opus
 mortale. Quis effectus non sequatur. sicut si sequatur actus
 exterior. non tamen tantam meretur in inferno propter volun-
 tatem solam. quantum si addat opus. quod coheret actus ex-
 terior. peccati ad augere ipsam inordinationem voluntatis.
 Et sic intelligitur illud Clementis de penitentia. dist. j. Homicidi
 cum tria genera brutus Petrus esse dicebat. et eorum penam
 sine parte. s. odientis. detrahentis. et actu occidentis. H-
 ab in paritas pene odientis. et sic voluntatem habentis
 ad mortem erosi et pena actu occidentis intelligitur secundum
 equalitatem. proportionis. non secundum equalitatem eiusdem quan-
 titatis. id est quod vterque damnabitur. Facilius etiam quis re-
 surgit a peccato voluntatis. penitentis siue in morosam
 delectationem. siue in actu exteriori. non tamen crequedo quod
 procedit ad opus exteriori. Et hoc facit quod dicit Dicitur
 non. xxxij. q. ij. Sicut femina. Ubi ait. Sensus ex ratione
 peccati id est sensus in malum. nisi in opera prozuperit
 adhuc in mente retinetur et cito perit ab hoste. Quantum
 vero ad hoc penitentia ecclesie voluntas preter terminis
 legis non habet pro facto. Non enim tanta penitentia est in-
 uulganda pro peccato interiori. quantum pro peccato exte-
 riori ceteris paribus. Et penitentia septemnes q. taxantur ab
 ecclesia. xx. q. ij. Predicandum. et xxxij. q. ij. Hoc ipsum.
 Communiter imponuntur pro peccatis exterioribus. quantumuis
 non innotentia ut dicitur est sufficiens ad damnationem. ut ex-
 p. i. de penitentia. dist. j. Sicut. Et nota quod cum
 sola spes quando est principalis ad lucrum in murum. facti
 ar. h. de usurariis. ut. xij. q. ij. Si feneraueris. Sicut
 etiam sola spes rei temporalis facit hominem symoniacum
 quando est principale motum in traditio rei spiritualis. fm
 Karmu. Johan. et Archi. Nec spes includit voluntatem
 deliberatam. Unde in foro penitentiali puniri debet seu pe-
 nitentia. ut pro morali peccato. Et si inde aliquid recipit
 solam in foro penitentiali est inuolens usurarius ad
 restituendum et symoniacus ad pauperibus erogandum. Et sic
 penitentia voluntas pro facto. hoc est si pactum fecisset expresse.
 Sed non quantum ad censuram aliquam vel dispositionem. ut
 nota de symoni. c. vlti. qua pena posset puniri si ad actum
 exteriori penitentia pro actione et huiusmodi. Et quantum ad di-
 cendum quod usurarius solus mentalis non tenetur restituere.
 Alii in dicitur quod tenet semper restituere. Et hoc Innocentius dicit
 esse cur. extra de vsu. Consultuit. Hosti. autem dicit omnino
 esse restituendum. quod turpiter accepit. Idem sentit Bernar-
 dus. et Archi. et Theologi idem sentiunt. Sed quantum ad
 forum iudiciale ecclesiasticum vel civile. voluntas si non procedat
 ad actum exteriori aliquid nunquam puniunt. Et hoc est quod dicitur
 in Logitationis penam nemo mereatur. de penitentia. dist. j.
 Et Aug. xxxij. q. v. christiana dicit Latertia peccata vin-
 dicata non habet quia. s. probari non possunt. In iudicio
 autem peccati allegata et probata. sed si voluntas procedat
 ad aliquid actum exteriori. licet imperfecte. hoc est non illud com-
 plendo. tunc subdistinguitur. quia aut ille actus fuit imper-
 fectus propter voluntatem. quod videtur penitentia eius. et bene ad ef-
 fectum perduci si voluisset. puta quia virgo deo dica-
 ta qua habuerat colloquium de malo sibi sentiebat.
 sed ipsum penitentia sua propria voluntate. et tunc non puniunt. ff.
 ad l. cor. de fal. l. qui falsum. Exemplum etiam de eo qui volu-
 erit clericum in foro seculari. quem penitentia ante litis pre-
 stanone quis enim talis et voluerit et egerit aliquid. quod non
 proficit persecutionem cause in tali iudicio. non patitur penas

eorum capitulorum. xj. q. j. Inolita et extra de foro compe. Si
 diligenti. Si autem fuit actus imperfectus propter impotenti-
 am quod. s. attemptauit et fecit quod potuit ut veniret ad p-
 sectionem operis. et non valuit tunc voluntas habet pro facto
 eto et puniunt. Et ita intelliguntur leges canonizare. de peni-
 dist. j. Si quis non dica rape. Et ab inde vsq. ad legem.
 Logitatio. et C. de fur. l. si quis seruo. Sic et vroz puniunt
 quo ad piugium propter insidias et consilia que interposuit in
 morte mariti. quis effectus non fuit subsecutus. Notandum quod
 in penis spiritualibus infligendis distinguitur. Utr. si imponatur
 a canone pena spiritualis an imponatur ab homine. Et
 siquidem imponatur a canone. tunc effectus consideratur non affectus
 animi seu voluntas. Et hinc est quod si quis ponens manum
 suam in hanc in clericum. solummodo insultum facit. eleuat ma-
 num ut percutiat. et tamen non tangit eum. quod fortior ille fuit
 vel alia de causa. iste non obligatur pena spirituali. s. excommuni-
 cationis. Si quis suadere. xxxij. q. ij. Similiter si quis volu-
 erit homicidium peccare. etiam si vulnerauerit atrociter
 dummodo non fuerit subsecutus homicidium. seu mutilatio
 pena irregularitatis non incurrit. extra de homic. c. si quis.

Si autem pena spiritualis imponatur ab homine. tunc consideratur
 animi voluntas et destinatio. s. cum aliquo ope exteriori. et
 non solum iuris effectus. Et ratio est quod minister agit cum lege
 cum ministro legis. ff. de ar. l. Celsus. Et extra de de. exco-
 mi. Si celebrat. Verbi gratia. Dicit superior ordinarius.
 Excommunico te si eligis. Nam inordinati cum paras te ad
 eligendum. incidis in excommunicationem. quod dicit ut nota
 ut Innocentius. extra de ap. c. Preterea. Et sic patet quod volun-
 tatis non producta ad actum perfectum puniunt et pro facto
 habet quantum ad penas spirituales que infliguntur ab ho-
 mine et ratio est. quod huiusmodi pene spirituales sunt medicinales.
 ij. q. j. Multi. Et extra de senten. excom. cum medicinalis
 li. vj. Satur in penis temporalibus conditionalibus et iur-
 dicialibus. secus dicendum est. Nam in istis consideratur iuris
 affectus non effectus vel animi destinatio. extra de respon-
 ca. vl. Et est ratio. quod pene sunt potius emolliende quam ex-
 asperande. de peni. dist. j. §. Pene.

Quantum ad secundum §. III.

membris principale cum. s. exercet opus exteriori sine volun-
 tate distinguendum. quia aut hoc fit voluntate omnino re-
 nitente. Aut ratione omnino deficiente. Aut voluntate ne-
 gligere. quantum ad primum scilicet fit aliquid opus renitente vo-
 luntate omnino. nec in bono est merito. nec in malo
 demerito. Meretur enim quis aut demeretur per actum
 liberum voluntatis. Unde Ambrosius. Nemo nostrum tenet ad
 culpam. nisi propria voluntate defecerit. Voluntarium sibi
 militem elegit christus. voluntarium sibi seruum diabolus actus
 natur. xv. q. j. Non est. Ad idem Aristoteli. sup. Meth. Si
 cur enim peccatum opus sine voluntate non facit. ita iusticia
 ex opere non presumat. nisi et voluntas affuerit. xxxij. q. v.
 Sicut. Et ex hoc patet quod si inferatur violentia virgini om-
 nino renitenti. nec peccat. nec amittit virginitatem. Unde
 dicit Lucas pascatio si me inuita feceris violari. castitas
 mihi duplicabitur ad coronam. Non enim inquinat corpus
 nisi de sensu mentis. Nam si in manu mea thura ponas
 et per manum meam sacrificia facias deus hoc non attendit.
 De sensibus enim et voluntariis deus iudicat. Gratianus.
 xxxij. q. v. §. j. Similiter si quis occideret pro fide inuitus
 vel pro iusticia meritum non haberet. nec talis est capax ali-
 cuius sacramenti. Nam si quis omnino inuitus baptisatus
 retur. tentus sub aqua per violentiam. talis non recipit. nec
 effectum. nec sacramentum ipsius baptismi. Quantum
 ad secundam partem distinctionis cum. s. fit opus ratione omni-
 no nesciente. s. cum quis non habet usum rationis. ut infans.
 et adultus furiosus. qui est extra usum rationis. opus
 quod fit a talibus. cum sit inuoluntarium. quia sine delibe-

De ope exteriori
 erato sine
 voluntate.

Titulus Quartus

ratione rationis. siue in bonū. siue in malū. nō reputat̄ ad meritū neq; ad demeritū. Nam actus human⁹ reddi tur meritorius vel demeritorius. inquantū pcedit a libe ro arbitrio quod diffinit esse facultas volūtat̄is ⁊ rōis. In predictis aut̄ rō deficit. Sed etiā in iudicio ecclesia stico vel ciuili. tales nō puniunt̄. Nā infans si p̄iiciēdo lapidē occidat aliquē hominē. Si nō est doli capax. nō puniū. nec quo ad deū. nec quo ad mundū de p̄sca. di. iij. Paruuli. Et in glo. que est ibi. extra de delict. pu. ca. ij. Et ff. de sic. l. lege infans. Idem de furioso dū est in fu ria ⁊ extra se. Satis enī ip̄o furore puniū. ff. de officio. p̄. l. diuus. Et. xv. q. j. ex merito. §. Sed obijciat. Verū est tamē q; furioso a furia reuerso potest penitētia imponi ad cautelā. vt ea. causa. ⁊. q. c. Si quis. Et licet aliqui di cant q; cū quis ex culpa sua incidit in furia. amentia. v̄ ebrietatē ea que facit mala extra vsū rōis p̄stitutus. impurant̄ ei. ex eo quia fuit in causa. Verior tñ opinio est q; nō impurant̄ que facit in tali statu. Sed culpa p̄ cedens aggravat̄ ex malis que sequunt̄. Notādū tamē q; adulteris. amēs. vel freneticus effect⁹. si anteq; incur reret tolem amentia habuit p̄positū ⁊ voluntatē suscipiē di sacramēta. ⁊ declarauit ip̄am voluntatē. nō debet sibi denegari. Et q̄rumcūq; etiā p̄radicte in amentia posit⁹ recipiet effectū sacramentoz si in statu gracie intravit frenesim vel amentia. ⁊ sic opus sine voluntate actuali erit meritorū. ex volūtatē erit p̄cedenti. Insup est nos tandū q; opus baptismi valet ad salutē ⁊ premiū omnib; puenis ⁊ adultis carentib; vsu ratiōis. cū tñ desit in eis voluntas ad ip̄m opus. Sed hoc speciali munere venit Sicut ⁊ puulis innocentib; op⁹ martyriū susceptū sine voluntate. ex gratia xpi fuit eis ad p̄miū essentialē glie et accidentale aureole. Regulat̄ autē. vt dicit Aug. Dis qui sue voluntatis est arbiter p̄stituit⁹. nō potest nouas inchoare vitā. nisi peniteat eū veteris vite. de pe. dist. j. Tres actiones. Quantū ad terciā partē. quādo scilicet sit opus exterius volūtatē respiciē. id est opus ip̄m diligente. sed nō inquantū meritorū vel demeritorū est intendente. quod p̄tingere potest in bonis ⁊ in malis acri bus. quādoq; ex ignorantia. quādo ex certa sententia. Et in his quidē que sūt de genere maloz potest esse duplex ignorantia. scilicet facti ⁊ facti. ⁊ si adest ignorantia iuris diuini vel naturalis. vel eoz que scire tenet fm statū suū opus malū factū ex tali ignorantia. ⁊ p̄ consequēs sine vol untate inq̄sum opus ip̄m est malū. nō excusat a toto. et si a tāto. Et in his verificat̄ illud ap̄li. Ignorās igno rabis. ⁊ de hoc. j. q. iij. §. vlti. Exempla sume in Paulo. qui persequebat̄ ecclesiā dei arbitriās exinde obsequiū se prestare deo. Sed vt ip̄e dicit ignorās fecit. nec p̄pter hoc se excusat. sed accusat de peccato. Similr ⁊ filie loth cū inebriauerūt patrē vt ex eo p̄ciperent. q̄uis putauit sibi licere. credentes totū mundū submersum. sicut et sodomā. nō excusant̄ a peccato incestus p̄pter ignorā/ etiā illā sed fuit ignorantia iuris naturalis. xv. q. j. In ebriauerūt. Similiter ordinarius in sacris si dimittet officiū. ex eo q; nescit se ad hoc obligatū p̄cepto ecclesie. vt patet extra de cele. mis. dolentes. nō excusat a mortu si quāuis nō intendat neq; velit illā omissionē officij in quantū peccatū. imo si sciret nō obmitteret. Sed quia negligēs est voluntas ad inquirendū q; scire debet. ideo ei imputat̄ ad peccatū. vt habet̄ distinctio. xxxvij. §. vltimo. Quantū ad ignorantia facti. notāda est distin ctio decretistarū que ponit̄ dist. l. c. De his ⁊ extra de ho/ mīa. sicut dignū. Videlicet q; aut quis in facto qd agit dat operā rei illicite. aut licite. ⁊ si dat operam rei illicite. puta quia solaciā aliquo ludo periculoso vnde sequit̄ mors. vel mutilatio. quāuis illud malū nō velit. tñ quia voluit illū ludū vnde securū est ei imputat̄. ⁊ quo ad pec

catum. ⁊ quo ad irregularitatē. ⁊ quo ad penā iudiciale. Similiter si cecus sagittā vel lapidē iaceret ei impurare tur. quia dat operā rei illicite. Un ⁊ lamech quādo sagitta occidit chaym existimās cū ferā siluestre nō homi nem. quia cecus erat. Sed a puero quē secū ducebatur fera iudicatus fuit. nō excusat a peccato. Idē potest dī ei de minori doli capax. quāuis etatis nō p̄ficer. ⁊ dante operā rei illicite. qd dicit̄ est de maiori ⁊ adulto vt extra de delict. pu. capi. vlti. Si vero dat operam rei illicite. sic aut adhibuit debitā diligentia. aut nō. Et si nō adhibu it debitā diligentia. nō excusat a peccato. licet malū se/ quēs sit p̄tra eius voluntatē. puta si quis proijciat res gulas de tecto ad ip̄m reparandū. ⁊ non ponat aliquod signū ante domū. nec dicit̄ aliq; cū proijciat. ⁊ sic cū vns ipsaz interficiat transcurrentē per viā. Aut si quis proijce ret lapidē ad aīalia bruta. ⁊ nō respiciens transcurrentē p viam. a casu interficeret aliquē p̄tra voluntatē suam. ⁊ impuraret̄ peccatū ⁊ pena iudicial. q; nō adhibuit dī/ ligentē sollicitudinē ad opus illud iactationis. Sibi vero adhibeat debitā diligentia operi licito. Si qd malū a casu p̄tingat. nō ei imputat̄. puta si quis incidendo ar/ borē. dū eam p̄ternit alius subito trāsit haberet crimina er sic permiss. cū tñ ille nō videret eū. nec haberet crimina re aliq; transcurū inde. vt dist. l. l. sepe. ⁊. xv. q. j. Si quis non iratus. vnde ⁊ Jacob excusatur in cognoscen/ do lyam. que non erat vxor sua loco Rachel vxoris sue In his autem que sunt de genere bonoz factis ex igno rantia iuris vel facti. non habetur meritum. ex quo sibi non est voluntas seu intentio ad meritum actualis vel habitualis. Ad quod facit quod ait Ambro. Nō sa tatis est benefacere nisi id ex bono fonte. id est bona volū tatē proficiscatur. dist. l. lxxvij. Non facis. ⁊ Hierony. Deus voluntatem non opus respicit scilicet sine volun tate. xv. q. j. si quis nō iratus. Verbi gratia. si quis dat pauperi vnum florenū elemosinaliter. volens dare tantum vnum quattrēnū. opus istud factū etiam in gratia non habet meritū vnus florenū. sed vnus quattrēnū. Similiter voluntas nō fuit ad florenū. s; ad quattrēnū. Similiter si quis irret ad missam die festiuo. vel ieiunaret die iustu tuta ab ecclesia. vel diceret officium existens ordinarius in sacris. nec aliquod hoz faciat actu vel habitu vt facti faciat p̄cepto ecclesie. Presu pposito q; illud ignoret velletā si scit. nō habet intentionē ad illud. sed a casu vt propter societate facit aliquod predictoz talis in huius modi non meretur. ex quo non habet voluntatē ad illa opera. Dicit enī auctoritas. de pe. dist. j. q. volūtas res muneratur nō opus. id est voluntas principaliter facit opus remuneratū. Quārum autē ad opera que sūt ex certa scientia. siue in bonis. siue in malis impurant̄ ad meritū vel demeritū. inq̄sum voluntas assentit operi. et si nō ipsi operi inquantū meritorū. vel demeritorū. quod habet in coactione cōditionali. Verbi grā. datur infideli opus vt aut recipiat baptismū aut perdat vitam. amittet sua bona. eligit talis baptisari ne perdat vitam vel bona. In hōi opere bono iste nō acquirit nec meri tum nec salutē. ex eo quod nō habet volūtatē ad opus baptismi suscipiendū. inquantū bonus est ⁊ salutaris argu. ad hoc de pe. dist. j. tres actiōes. Sicut in ma lis operib; quāuis enī aliquis nō velit aliquo modo op⁹ malum facere. inq̄sum malū ⁊ demeritorū. tñ assentit opus agere quod scit esse malum ne incurrat aliq; damnū. tale op⁹ nō excusatur a peccato. Verbi gratia. Peierat quis ne annuat suā causam iustam. qui tamē alias nullo modo veller peierare. Ad quod optime fa/ cit quod ait Augu. Si diligētē inspiciat. forte ipsum peccatū nemo velit. sed p̄pter illud qd vult peccat. Om nes quippe homines qui scientes faciūt quod nō licet

Ca. 14. De ope exteriori

vellet uicere, vsq; adeo ipm peccare nemo appetit. ppter
 boapm. sed propter illud quod ex eo cōsequit. xv. q. j.
 c. 21. Verito. vñ et Lucretia nobilissima romana q̄ afflic-
 ta filio Tarquini in adulteriū ne incurreret infamiam
 adulteri ex eo q̄ ille minabatur eiq; si nō assentiret inter-
 fueret eā 7 vñ ex seruis iuxta eā: et diceret marito suo
 collatio q̄ eos interfecerat: q̄ inuenerat eos pariter cō-
 miseri. Ob vitandā igit̄ talem infamiam assensit operi
 nepbario. de quo tñ tantā duplicitatē habuit q̄ ppter
 hoc coram consanguineis suis se occidit. Non excusat
 a peccato adulteri. quia portus debet quis omnia mala
 tolerare q̄ malo consentire. scilicet peccati: vt dicit Au-
 gustinus. xxxij. q. v. c. Ita ne.

Quantū ad tertiam. §. III.

partem prime 7 pncipalis diuisionis. cum scz voluntas
 reperit cū ope exteriori. Sciendū q̄ voluntas ipsa nāliter
 q̄ pcedit actū exteriorē. Sic eā pcedit suū effectū 7 tan-
 q̄ regna potentiaz 7 oib; alijs hz impare tm doctores
 Tempē q̄ aliquā voluntas est siml cū ope. aliquā in diuer-
 so tpe. Et qñ est siml cū ope exteriori vl̄ immediatē exequitur
 ipm p vno actu meriti vel demeriti cōputatur. Sz cō-
 pletus 7 qñ i ipō ope exteriori: vt dicitur est. s. puta cū
 quis volēs furari: subito qñt furū facere. Al cū q̄s vo-
 lens orare vl̄ demofinā dare. ponit se ad orandū vl̄ dan-
 dū elemofinā. sed cū voluntas 7 op̄ sint in diuersis tem-
 porib; medio interuallo. infra qd̄ mēs diuertit ad illō
 reputant vt duo bona vl̄ mala: tm p̄ de tharantasia
 Verbi gra. Haby q̄s voluntatē fornicādi vel occidēdi: et
 dñi. 7 dū tale malū delibet agere: occurrūt sibi alie
 voluntates 7 occupatiōes varie i q̄b; imozant. deinde oc-
 currente sibi oportunitate ppetrat illud malū qd̄ volū-
 tas decreuerat. i. fornicatōis vel homicidij. ubi sunt duo
 peccā mortalia. Primū qñ voluntate decreuit illō agere.
 Sed m̄ illud ppetrauit qd̄ nō fuit sine voluntate ite-
 rum deliberante. Et 7 pro vtroq; a deo punit. In iu-
 dicio aut̄ hūano punit tm̄ fm̄ quādo est 7 leges vel ca-
 nones. Et primū pbat vel ex se notorū est. Dicit enī lex
 q̄ grandis rō suadet vt maleficia puniāt. ff. ad. l. ad hā
 lita vulnerat. Et vt pena vñ sit mer̄ mltroz. ij. q. ij.
 c. Si aut̄. Et. ff. de penis. l. ad dānū. Nam si ea q̄ ma-
 le usurpant omittim̄. excessus viā alijs aperimus. dis-
 cipline Peruenit. Propagat enī viciū nisi p̄ correctionē
 discipline subsequat̄ correctio. xxi. q. ij. placuit. Et si pe-
 na p̄ tali crimine exten̄ cōmissio est determinata i iure. tūc
 subdistinguedū est. Quia aut̄ iudex q̄bz cogscere ē iu-
 dex delegat. 7 tal̄ qui nō pōt in pena dispensare. vt c̄
 de offi. deleg. de causis. et de peni. licet. Et tunc penam
 illam lege taxatam mutare vel minuire nō potest. ij. q.
 i. §. notandū. Et p̄terea dicit in auten. de iudi. §. opoz
 et. q̄ iudex nō d̄ esse mitior lege. Si aut̄ p vno eodēq;
 scelere diuerse pene de iure iponant. tūc vtroq; vno eodē
 demq; tpe nō est imponēda. c̄ de iudi. At si den. Sed
 minor iponēda ē. ar. de pe. di. i. §. pene. Vel op̄ est gra-
 uificatiōe. c̄ de paroch. c. i. Vel illa imponat q̄ maḡ tñ
 met̄ c̄ vt lite nō rest. c. qñ frēqñt. Quia vt dicit Aug.
 Hoc solū bñ agit siue plectendo siue ignoscēdo: dūmo-
 do mala vita hoīm corrigat. xxij. q. v. p̄dest. Si fo ē
 iudex q̄ hz meq; impū: 7 de illo crimine possit dispēlare.
 tunc poterit cōmutare vel minuire penā. vt c̄ de rap.
 ca. in archiepiscopatu. 7. c. e. n. l. Et si seuetior. Dū tamē
 hāc dimiurōem vl̄ cōmurationē faciat eā cognita. 7 in
 ipsa snie. platiōe 7 nō post. Secus aut̄ si faceret nō eā
 cognita. vel post sniam: q̄ tūc nō possit. Et in hac cau-
 sa cognitiōe habet 7 sideratio loco 7 tēporē psonaz 7
 cause: ac etiā mltitudis 7 erat 7 scandali. nā c̄ istō oib;
 rigor iuris mitigat. vt colligit̄ m̄ifeste c̄ de senf. c. p̄o.

c. Puers. et. lxxvi. di. Tanta. et. l. di. Ut p̄stitueret. Et. ij.
 q. i. In pncipio. et extra de trāsac. c. vlc. Jrez causa cogni-
 ta ex p̄dictis causis 7 iuris poterit penā augmētare 7
 etiā quia mlti crassantiōib; vindicta opus est. ff. de pe-
 laut facta. Nota etiā q̄ arbit̄ pōt leges transgredi p̄
 legē de arbit̄. l. qualē. Si aut̄ nō est determinata a lege
 pene. tūc imponit arbitrio iudicā. ff. d̄ pe. l. bodie. 7 c̄
 de off. dele. c. de causis. In bonis videt̄ idē dicit̄ quod
 ad deū siue meritū. Hoc est q̄ voluntas bona cū ope exte-
 riori subsecuto. tūc hz suā plenā pfectionē. Un̄ 7 ad ma-
 iorem remuneratiōē. Et h̄ est q̄ dñs requirit dices. Mar-
 thei. vij. Non ois q̄ dicit mihi dñe dñe: intrabit in reg. ce-
 lorū: sed qui fecerit voluntatē p̄ris mei: Primū enim do-
 mine refert̄ ad voluntatē siue ad affectionē qua h̄s vult
 bonū. Secundū dñe refertur ad locum bonū. Sed ter-
 tiū refert̄ ad exteriorē bonā opationē: q̄ exigit̄ cū adest
 possibilitas vt. s. dicitur est. L. tempat̄ ch̄ mens seu volū-
 tas bñ disposita bone arborū. de q̄ p̄p̄ dixit in dicto ca.
 q̄ fructus bonos facit: nō flores tm̄ affectionū. nec frons
 des tm̄ verborū: s; 7 fructus exterioroz bonaz opationū.
 Flores enī si puleri sunt: nō tm̄ pascunt. Un̄ deuota aia
 dicit in Can. Veniat dilectus me⁹ in ortū suū. id est in
 mentē suā vt comedat fructū pomoz suoz. nō flores vi-
 cit. Custodiendi tm̄ sunt ne pereāt vl̄ destruant: q̄ ex flo-
 ribus sequitur fruct⁹. Jux̄ illō Eccl̄ p̄xij. Flores mei
 fructus honoris 7 honestatis. Et p̄terea dicit sponsa in
 Cantic̄. Capite nob̄ vulpes paruulas. rempratōes scz
 cogitaciōes fraudulēras s; specie boni subintrātes. tūc
 sunt paruule. i. in ipō pncipio occurfus. Sequit̄ i textu
 que demolunt vineā nostrā. i. flores eius. Un̄ et sc̄ d̄.
 Hā 7 vinea n̄ra floruit. Sicut etiā frōdes arborū nō pas-
 scūt homines. q̄uis aliqñ medicinalia sint. p̄ qd̄ dicit
 Apoca. vlt. Folia ei⁹ ad sanitatē gentiū. Sic 7 bōa ver-
 ba q̄uis auditorib; p̄fert: s; p̄nt. Si sint sine fructu
 opez: profunt qñq; auditorib; s; nō pascūt spūal̄ faci-
 entē vel ipm deū. Un̄ in figurā: cum semel dñs Jesus
 xpus esurēs ad arborē figi accederet. q̄ nō inuenit ibi
 fructus: s; tm̄ folia maledictēs subito excicata est. Mar-
 thei. xxi. Ad significādū q̄ h̄nt tantū verba 7 nō sc̄a
 a deo reprobanf. Requirit̄ ḡ ad bonitatē arborū vt pro-
 ducat nō solū flores bonaz voluntatū seu desideriorū et
 frondes salutarū locutionū. s; 7 fruct⁹ etiā bonaz ope-
 rationū. Ad Jacoby in sua epla cano. Ostende mihi fi-
 dem tuam ex opibus. Et quales sint fructus boni pro-
 duci ab arbore bona. ostendit psalmista cum ait. Erat
 tanq; lignum quod plantatus est secus decursus aqua
 rū: qd̄ fructū suū dabit in tpe suo. Ubi tria p̄nt notari.
 Primo dispositio laudabilis ex parte sui signat̄ ibi.
 Erat tanq; lignum.
 Secō infusio gr̄e optabilis ex pre dei insinuat̄ ibi.
 Quod plantatū est secus decursus aquę
 Tertio operatio imitabilis ex pte futuri demonstrat̄.
 ibi. quod fructū suum rē.

Quantū ad primū §. V.

lignum appellat hominē rationalem. Unde homo gre-
 ce dicit̄ antropos. id est arbor reuersa. Nam ibi arborēs Homo cō
 irrationabiles habent radices in terra. 7 ramos versus parat̄ ar-
 celū. arbor rōnalis id est homo cōuerfo situat̄. Nam boi.
 caput cū capillis qd̄ est q̄si cippus cū radicib;. s; sus ce-
 lū. 7 brachia cū manib;. tibi cum pedib; 7 digitis que
 sunt quasi rami 7 ramusculi sunt s; sus terram vt sciat
 et p̄siderat se ex ipsa sui dispositiōe corpis: mentē 7 cogi-
 tatiōes habere ad celestia. Juxta illud. Os hominum
 sublime dedit: id est faciem celumq; videre. Ac etiam
 dum cōuerfatur in terra. multiplicare bona opa letunio-
 rum opationum. elemofinarū et huiusmodi. iuxta illud
 (l 3

Titulus Quartus

Eccl. 11. Quodcumque potest manus tua instare operare: quia nec opus est. Plantatum est autem tale lignum secus decursus aquarum: quod ad secundum. Cum vis est circum datus aque diuine gratie: quae multiplex est in effectu et currens quia habentem facit prompte operari. Iuxta illud Ambrosij: Hec est tarda molimur spiritus sancti gratia. Nec est aqua de qua dominus dixit: Samaritane. Omnis qui biberit ex aqua quam dabo ei non sitiet. Job. viij. scilicet terrena ea inordinare amando plus quam deum et merito: quod ex hac aqua peccat multiplex alia aqua. scilicet sapientie. penitentiae. et patientiae: quae mirabiliter reficiunt. Et de aqua sapientie dicit sapiens de iusto habente gratiam: quod dominus aqua sapientie salutari potauit illum. Nec ita reficit mentem gustu diuino in meditando. in legendo. in audiendo. quod ut dicit Bernardus. gustata suauitate spiritus. quod sit per sapientiam desipit omnis caro. De aqua pietatis seu lacrimarum dicit psalmus. Flauit spiritus eius. id est gratia spiritus sancti in me: et fluxerunt aque lacrimarum. quibus peccata purgantur secundum Cnif. de penit. dist. i. Lacrimae lauant delictum. De tertia aqua dicit figurate Exodi. xij. Aque erant eis pro muro a dextris et sinistris. Sicut aqua refrigerat. ita patientia super omnia alia. a dextris. id est aduersis spiritualibus. ut temperantibus et angustis: et a sinistris. id est aduersis temporalibus. ut pauperum. fame. siti. frigore infirmitate. In omnibus his quae patienter ferunt: non possent habere melius refrigerium in anima. et etiam quo ad corpus multum mitigat pena. Et hoc patet ex martyribus: qui in penitus gaudebant refrigerari ex patientia. Unde quando medici nesciunt quid amplius faciant infirmo. pro ultimo remedio confortant eum ad patientiam. Duo ad tertium lignum istud facit fructum dicit psalmista. id est opus bonum. quia primo cum recta intentione. et ideo dicit. Dabit fructum. Arbor enim si sibi retineret fructum in ea marcescerent sed dando alijs et sibi. perdest. Sic mens bene disposita et in gratia fundata fructus operum suorum non sibi accipit sed deo ab eo recognoscens. nec sibi tantum laborat: sed et proximis suis. et sic datur fructum non retinet sibi. Secundo operatur cum ratione. Unde dicit: dabit fructum in suum. Fructus enim hominis qui est animal rationale proprie est aeris procedens a ratione. Ratio autem ut dicit sapiens semper deprecatur ad optima. id est instigat. Mala opera non sunt proprie fructus hominis sed fructus siluestres: cibibus bestiarum. Tercio arbor bona et rationalis facit opus cum debita obseruatione scilicet circumstantiarum. Unde dicit. Dabit fructum in tempore suo. Nullum enim est virtuosum opus nisi debitis circumstantijs vestiatur secundum be. Tho. secunda secundae. Inter quas circumstantias est debitu tempus. Unde Ecclesiasticus. viij. Omni negotio tempus et oportunitas. Aliqui enim nimis cito exequuntur quod voluntari occurrit: non considerantes quid inde mali possit contingere. quibus accidit sicut arboribus amigdalibus vel alijs: quae cum nimis cito incipiunt florere supveniunt prima vel ymbre amittunt flores et fructum. Alij vero nimis tardant ad exequendam bonarum voluntatem. propter quod aliquando vel flores desideriorum cadunt: et non reddunt fructum: vel fructus faciunt serotinos nimis qui communitate non maturefcunt: quia non sunt in tempore suo. Bona igitur arbor: id est bona voluntas gratia informata: producit flores bonarum affectionum. et sic primo dicit: Domine. Producat secundo frondes bonarum locutionum et sic secundo dicit: domine. Producat tertio fructus bonarum operationum cum recta intentione: cum humana ratione cum debita circumstantie obseruatione. Et sic tanquam lignum plantatum secus decursus aquarum: dans fructum suum in tempore suo. dicens tertio dominus. fac voluntatem patris caelestis: et ipse intrabit in regnum celorum.

Quomodo a voluntate bona non possunt procedere opera mala. Capitulum. xv.

De voluntate notandum
 Quae cum vere bona est: producere non potest mala opera. Ad quod facit quod saluator ait Matth. x. Non potest arbor bona malos facere. Arbori hominem vel eius voluntatem assimilans. Circa quam auctoritate videnda sunt tria. A quo oritur voluntatis prohibitio: quod arbor bona. Et quae sequatur malignitatis in ope eius: impossibile est cum dicitur. non potest. In quo cognoscat criminose operositatis qualitas: ubi fructus malos facere.

Quantum ad primum. §. i.

Arbor designat ut dicitur est hominem vel eius voluntates. Qui homo et eius voluntas: tunc arbor bona est: quando affectus et cogitationes eius tanquam radices. fixae sunt in celo. iuxta illud psalmista. De iusto. Plantatus in domo domini etc. Dicitur humus facies fructificare est deuotio. Stripes rectae agrum interius. Cor rami robusti. potentie seu virtutes in bono permanentes. Cortex autem exterior puerfati malis resistens. Folia eius sicut bona rationa sicut illud. Et folium eius non defluet. Flores odoriferi redolens fama secundum illud apostoli. Christi boni odor sumus deo. Fructus vero iuxta opera secundum illud. Bonorum labor gloriosus est fructus Terra in qua radices humilitas. Dicitur autem humilitas quasi terre aequalitas. Radices solaris reuerberans arborum et fructus marurans et suauis facies. est caritatis lumen. Aqua irrigans doctrina scripture. secundum illud Aqua sapientie salutaria potauit illum. Unde igitur ista dicitur nulli dubium quod arbor est bona: homo scilicet voluntas eius. Permaxime autem ad hoc ut voluntas significata per arborem sit bona requirunt duo secundum be. Tho. super ij. sententiarum. dist. xl. Primum est intentio finis boni. Secundum est electio eius quod est ad finem. ut scilicet sit bonum. id est ad hoc ut voluntas sit bona operum quod voluntas velit bonum: et propter bonum. Et si utraque bonitas in voluntate fuerit. scilicet bonitas intentionis quae est respectu finis et bonitas electionis: quae est eius quod est ad finem. tunc semper erit voluntas bona et actus exterior semper erit bonus quod dicitur fructus. Et sic patet manens bona arbor fructus malos facere non potest. Et de hac arbore bona et copiosa et fructuosa potest exponi moraliter visio nabuchodonosor quae habuit de arbore. ut habet. Dan. iij. Videbam et ecce arbor in medio terre etc. ibi vide hystoriam. Ubi patet tria notari de bono fructuoso.

Et primo sanctitas stupenda in eius descriptio. ibi. Ecce arbor in medio terre.

Secundo eius defectuositas lugenda in eius passio. ibi. Succidite arborem et praedite ramos eius.

Tercio eius speciositas resumenda ex germine seu radice refuato. ibi. Verum germinem radice eius in terra sine.

Quantum ad primum comedat sanctitas multipliciter ex virtuositate: cui dicitur. Ecce arbor in medio terre. Constitit enim virtus in medio vel rationis vel rei. propter quod dicit sapiens in medio.

Medium tenuere beati. Secundo comedat a magnanimitate seu magna operositate. ibi. Arbor bona. Operatur enim magna amor dei. id est operari facit secundum Greg. Tertio laudat a vigoro sitate. scilicet ad toleranda mala fortiter. ibi. Ro-

to laudat ab eius sublimitate. scilicet in contemplando superna: ibi. proccra. id est alta secundum illud apostoli. Nostra puerfatio in celis est. scilicet per contemplationem. Quinto magnificabat ab eius dignitate seu opiniois claritate de eo. ibi. aspectus eius usque ad terminos vniuersae terre. quod sit per diffusionem nominis et fame eius. Sexto comedat ab utilitate multiplici. ibi. et folia eius pulcherrima: et fructus eius nimis. et esca vniuersorum in ea. in folijs notantur sicut Apocalyp. vltimo. Et folia eius ad sanitatem gentium. scilicet sunt in fructu opera vniuersa. secundum illud psalmista. ciiij. De fructu operum satiabif terra. in esca refectio designat. Sicut enim fructus

Voluntas est arbor.

Ar voluntas sit bona in quo requiritur.

Sanctitas comedat ab opiniois claritate de eo. ibi. aspectus eius usque ad terminos vniuersae terre. quod sit per diffusionem nominis et fame eius.

Ca. 15. De his q̄ pcedūt a volūtate

resit folijs. ita scia adornať s̄bis cōpositis opibz s̄uo
 sis. ut illd̄ Prouer. xv. Labia sapientū om̄at sciam s̄z
 exēplis r̄ s̄bis. Sēprimo cōmēdat a p̄tate. r̄ h̄ respe
 tu subditoz. ibi. Subditus ea h̄itabant aialia r̄ bestie
 et in ramis ei⁹ p̄sabant volucres celi. Per aialia r̄ bes
 tias designat mētes carnales r̄ penitē seclares. Scū p
 aialia volupruosū r̄ p̄bestias tracūdi. r̄ hi dicunt h̄itare
 sub? h̄ac arborē. qz h̄mōi p̄sone p̄mi d̄nt rigore discipli
 ne. Per volucres celi designat sp̄uales affectu ad celestia
 volātes. r̄ hi dicunt h̄itare in ramis. qz sp̄uales viri in
 locū sup̄iore d̄nt eligi. r̄ digno honore s̄blimari. s̄m illd̄
 epl̄. qui b̄n̄ p̄sunt duplici honore sunt digni. s̄z reuerē
 na paternali. r̄ subueniētia ep̄ali. Scdm̄. s̄. defectuosi
 tas p̄bi viri lugēda. norat̄ ibi. succidite arborē qd̄ intel
 ligi p̄t r̄ de defectu ei⁹ p̄ morte corpālē. r̄ de defectu aie
 timozē sp̄ualē. Et c̄tū ad p̄mū dicere ei succidite arbo
 rē est disponē r̄ ordinare. v̄l ministerio āgeloz l' oparōe
 sed az causaz naturalū mortē viri p̄obi. q̄ abscidi d̄r
 d̄a a terra h̄itabili h̄ mūdi subtrahit. Jux̄ illd̄ qd̄ d̄r de
 t̄po. Esa. lviij. Abscisus est de terra viuentū. P̄ccidit̄
 t̄i rami ei⁹. cū viz potentie sensitiue orgāis corporeis
 affice auferunt ab actibz suis. Excitūť folia qz deficiūt
 v̄ba doctrinē. Dispergit fruct⁹. qz deficiūt facultas meri
 toria opandi. Fugit̄ bestie q̄ sunt subē. cā. r̄ volucres q̄
 erāt in ramis. qz subditi boni v̄l mali subtrahūt a iuris
 dictionē r̄ p̄tate ei⁹. Cū feris est h̄itatio ei⁹. qz q̄ ad corp⁹
 cū p̄p̄nribz r̄ h̄uonibz s̄mibz. alij s̄q se recipit. Rore celi
 intingit. quia descendit pluuia r̄ ros super sepulcrum
 cadaveris eius. In herbis terre est que oriunt̄ ex ter
 ra sup̄ corpus eius. Hic aut̄ defectus v̄tqz per mortē lu
 gē. s̄. sic legit̄ de sc̄o Ambr. qui audira morte alicui⁹
 facti viri amare lacrimabat. Si aut̄ exponat̄ d̄ morte
 sp̄uali q̄ sit p̄ culpā. sic tunc succidit̄ arbor tā maḡ r̄ pul
 crā cū magne sc̄ritatē. vir decedit in mortali. vt David.
 Perus r̄ alij. qd̄ v̄tqz p̄tingit. r̄ si nō opante deo q̄ nō
 est autor peccati. t̄i p̄mittere cor. r̄ grām subrahente. ex
 culpa r̄ demerito ill⁹ peccat̄. Tunc aut̄ rami p̄cidūt
 cū virtutes magne subrahunt. Folia excutunt. qz grā
 p̄. habita b̄n̄ loq̄ndi r̄ fructuose p̄dicadi tollit. fruct⁹
 dispergit. qz bona opatio iā facta q̄ ad meritū tollit. su
 p̄nant volucres r̄ bestie ab eo. qz et subditi boni et mali
 borent ei⁹ p̄sationē. r̄ declinat̄ p̄soriā. Cū feris h̄it
 at est cum demonijs r̄ impijs qz volūtati assentit. In
 herbis terre est. qz ep̄alibz vacat r̄ in illis gaudet. Cor ei⁹
 ab h̄ano cōmutat. qz nullū intellectū verū pene h̄z sic
 bestie. Rore celi intingit. qz aliq̄n bōa inspiratiōe diuina
 ad se recognoscendū tangit. s̄z vinculo ferreo alligat. qz
 p̄sentiā mala r̄ obduratiōe pati detinet. Et certe hu
 iusmodi defect⁹ maḡ lugēd⁹ est q̄ p̄ior. s̄. de morte cor
 porali. Qd̄ etiam Ambr. faciebat audito casu seu ruina
 sp̄uali alic⁹ p̄sone. Quātū ad ternū qd̄ est resūptio spe
 ciositatē. Dep̄dit. s̄ibi norat̄ cū d̄r. Germē ei⁹ i fra finite.
 qz viz a bilitas r̄ apritudo ad resurgēdū. cū oī speciosit̄
 tate nālī r̄ sp̄uali frute diuina nō remanet. Et septē r̄pa
 mutant in cor. ante qz redcat ad p̄stinū statū. qz. s̄. septē
 mūdi erates optz cōpleri an̄ resurrectoz v̄nuersalē oīm.
 Et sic recognoscunt oēs qz d̄nt̄ ex celsus i regno hoīm. vt
 d̄r ibi Dan. iij. Et h̄ p̄tinuādo ad expositōes de morte
 corpālī. Nā c̄tū ad defectū mortē sp̄ualis p̄ p̄mū d̄r re
 manere germē in terra. ad reuultētia ip̄i arborē. qz qz
 tūc qz p̄ccet a p̄fectōe declinat̄ remāet t̄i splibras
 arborē. r̄ facultas v̄tā grē recu p̄ndi. r̄ p̄fectōem oēm
 amittit. v̄l etiā maiore resūptiōe s̄m conatū r̄ feruore in
 reuersione. sed optz p̄us qz septē r̄pa mutant sup̄ eū. i. qz
 oīa p̄cā cōmissa i t̄pe v̄niū salr̄ r̄ restet. q̄ in septē capū
 talibz v̄tqz p̄tinent. Et h̄ p̄ septiformē grāz sp̄ualit̄.
 Et sic ex bestia reuēit ad statū hominis. sicut Nabucho)

donosoz. r̄ ad regnū inditū. quia c̄ bestiali mente tota
 passiōibz dedita reuertit̄ ad p̄sationē vite rōnalis r̄
 virtualis. r̄ ad regnū virtutū r̄ glie p̄uis amissum.

Quantū ad secundū. §. II.

principale qd̄ est in potētia malignitatis op̄is notata in
 volūtate vel hoīe. cū d̄r. nō p̄t. s̄. malos fruct⁹ facere. Rō
 aut̄ h̄ est. qz arbor bona ē. sic at̄ ex igne frig⁹ p̄cedere nō
 p̄t. nec ex luce tenebra. sic nec ex bōa volūtate seu ex ha
 bitu bonitatis nō p̄t p̄cedē mal⁹ actus. s̄z b̄n̄ p̄t arbor. i.
 voluntas v̄l p̄sone q̄ est bōa. aliq̄ t̄pe efficit mala arbor
 et sic faciet fruct⁹ malos. Non aut̄ d̄r bona p̄seuerat ar
 bor. Vñ hiero. sup̄ matth. Si arbor bona fruct⁹ malos
 facere nō p̄t. quō moyses arbor bona peccauit ad aquas
 cōtradictōis. s̄. nō credēdo s̄bis d̄ni. Pet̄r⁹ qz in passio
 ne d̄nt̄ negauit xp̄m. Et ecōtrario quō Jetro sacer moy
 si arbor mala. qz gētilis. quō fecit fructū bonū dādo cō
 siliū moyti bonū. s̄z de p̄sitiōe coadiutores officij sui
 Et r̄ndet qz h̄ intelligit̄ p̄ditionali seu p̄iunctim v̄tqz
 duz arbor bona. p̄seuerat bona. nō p̄t facē malos fruct⁹
 id est opa mala. sed arbor bona p̄t effici mala. r̄ tunc fa
 ciet malos fruct⁹. Et ad idē fac̄ qd̄ ait Aug⁹. in scr. d̄ni
 in mōte dicēs. Erūt manichei q̄ putat̄ r̄ dicūt. nec aiaz
 bonā posse fieri malā. neqz ecōuerso malā bonā. Intelli
 gēs p̄ arborē bonā de q̄ xp̄s loquit̄ aias bonas. qz
 dicūt deū aurore. r̄ p̄ arborē malā aias malas. quaz di
 cunt aurore dyabolū esse. Sed vt subdit Aug. falsi
 tas h̄r op̄inōis r̄ sententię error oīd̄it ex mō loq̄ndi
 ip̄i saluatoris. Neqz enī dic̄ qz arbor bōa n̄ possit fieri
 mala r̄ ecōuerso. S̄z qd̄ bona arbor nō p̄t facē fructus
 malos. Et mala bonos appellans bonā arborē. bonā
 voluntatē. r̄ malos fruct⁹. mala opa. r̄ malā arborē ma
 lam volūtate. r̄ bonos fruct⁹ opa bona. Qd̄ infallibilr̄
 v̄tqz est p̄ditionaliter. i. q̄ diu volūtas est vere bona vt
 debet. nō p̄t agere opa mala r̄ ecōuerso. Sic etiā expo
 nit̄ illud Aug. de pe. di. ij. Radicata est caritas. securus
 esto. nihil mali p̄cedere p̄t. qd̄ intelligit̄ p̄iunctim s̄m
 glosam. qz ex caritate elicitue v̄l impatiue nō p̄t malū
 procedere. sicut r̄ mix̄ q̄ diu est mix̄ nō p̄t calida cē. s̄z p̄t
 liquefieri. r̄ tunc aquā vocam⁹. Qd̄ aut̄ volūtas bona
 possit in via fieri mala. p̄t ex h̄. qz d̄r viatores sumus
 libez arbitriū flexibile ē ad bonū r̄ malū. Alia ratio est
 quā caritas v̄t q̄ facit volūtate bonā. nō replet totā ca
 pacitatē volūtatis seu mēt̄. vt actualr̄ nihil aliud possit
 intrēdere nisi deū sic caritas patrię. d̄r aut̄ ad alia exten
 dit. tūc p̄t a deo auerri p̄ inordinatū affectū ad creatu
 rā s̄m be. Tho. se. se. Sic aut̄ ex terra bona causat. v̄l in
 terra bona radicat̄ mala arbor. sic mala volūtas. i. ma
 la affectio causat̄ ex volūtate potētia nālī q̄ est bona et
 radicat̄ in aia v̄l volūtate habitualr̄. q̄ aia et volūtas ē
 bona inq̄ntū voluntas. Nec est s̄m Aug⁹. ex bono po
 tuit̄ oriri volūtas mala. qz bonū factū est a bono deo. s̄z
 quia de nihilo factū a bono deo. s̄z qz de nihilo factum
 est nō de deo. Ad h̄ aut̄ qz arbor sit bona. r̄ faciat fru
 ctus bonos p̄currūt p̄les p̄dicatōes. Et p̄mo radice h̄z
 in ymo. Vñ Aug. Arredire arborē. radice figit̄ in ymo
 vt ramos tēdat ad celū. Sic mentē d̄z qz i h̄uilitate fir
 mare vt possit eā ad celū leuare. Et nō soluz vna radice
 inheret terre s̄z omibz. Radix est q̄ si os arborē qd̄ nu
 trimentū recipit. sic ore cordis d̄z qz inherere et figere i
 terra viuentū. Sc̄do arbor imp̄ceptibilr̄ crescit cōti
 nue. quozqz veniat ad magnā altitudinē. sic vt d̄r Pro
 uerb. iij. Justoz semita q̄ lux splendens proficit r̄ cre
 scit. et vt dicit Hiero. Labor improbz oīa vincat. Ter
 tio opoz qz arbor cultiuet̄ alias degeneraret r̄ siluester
 fieret r̄ insipidos fructus p̄duceret. sic oportet mentes
 colere ferro cōpunctōis. r̄ inutilia refecare. Jobbis. xv.
 Omne qui fert fructū purgabit eū vt fructū plus affe

Bona ar
 bor nō p̄t
 malos fru
 ctus facē.

Ad h̄ qz
 arbor sit
 bōa req̄ri
 tur.

Ca. 16. De sensualitate

Secundū principale .S.II.

quod est considerandum circa sensualitatem est obsecutio
 vel subiectio quā habet ad rōnē. Nam subdit ratiōi
 obedit deo: qd̄ probat̄ ex pte ordinis: voluntas r̄ motor
 p̄rio ex pte ordinis sic. Motor inferior obedit superiori
 et regulat̄ ab eo. S; inter partes anime est rō motor su
 perior. sensualitas ē motor inferior. Ergo sicut ratiō in
 ferior obedit ratiōi superiori r̄ regulatur ab ea. vt pars
 supra. Ita sensualitas obedit ratiōi et regulat̄ ab ea. in
 quātū sensualitas mediāte imaginatiōe mouet̄ ad gau
 dium vel tristitiā fm̄ q̄ rō opponit̄ vel ondit̄ sensuali
 tati mediāte imaginatiōe rem aliquā siue sit tristitabilis
 vel delectabilis: fm̄ q̄ ei videtur. Probat̄ hoc sc̄do
 ex parte voluntatis sic. Sicut in corporib; celestib; spe
 ra superior mouet̄ sperā inferiorē. vt dicitur in iij. de aia. Sic
 appetitus superior. i. voluntas mouet̄ appetitū inferiorē
 id est sensualitatem. Tertio probat̄ hoc ex pte virtutis ex
 quentis. qz p rōnē diligentē r̄ voluntatē imperantē
 vel retinentē vel mouet̄ exteriora mēbra. ne pctm̄ sensua
 litatis pficiat̄. vt patet p̄ exemplū. Sicut in exercitū pgre
 di ad bellū v̄l nō p̄gredi ex impio ducis dependet. ita
 in nob̄ mēbra exteriora corpis nō mouent̄ neq; quies
 scūt nisi ad impū ei⁹ qd̄ pncipiat̄ in nob̄. i. ad impium
 rōnis r̄ voluntatis. Propter quod dicitur Genesis. iij.
 Sub te erit appetitus tu⁹ et tu dominaberis illi⁹. id est
 appetitus tu⁹ inferior qd̄ sensualitas erit sub te. id est
 sub appetitu rōnali: vt tu dñaberis illius. i. sensualitatis
 vt moueat̄ vel retineat̄ fm̄ impū ratiōis r̄ voluntatis.
 Vel sic. Sub te erit. i. sub te esse dicitur appetitus sensitiv⁹
 et tu dñaberis illius. i. dominari debes. Patet igit̄ ex
 dictis qz ratiō triplicē regulā adhibet̄ sensualitati. Pri
 ma est. qz pponit̄ ei r̄ ondit̄ obiectū ad qd̄ moueat̄. Se
 cunda regula est: qz rō r̄ voluntas impiose ferri pōt̄ in ali
 ud: et sic retrahitur sensualitas ab actu suo. Tercia re
 gula ē: qz per ratiōnē et voluntatem retinetur mēbra
 exteriora: ne perficiatur peccatum sensualitatis. Un̄ sen
 sualitati hūane nāle est moueri fm̄ regulā voluntatis et
 rōnis. Dicitur vbi s̄. Est aut̄ norandū fm̄ eundē qz vt
 dicit phis in i. polit. In homīe est contemplari dupli
 cem principatum. i. dispositiū r̄ pollicium. Dicitur au
 tem p̄cipatus dispositiū ille: quo aliquis p̄ncipat̄
 tur seruis qui nō habent facultatem in aliquo resistēdi
 imperio p̄cipientis. quia nihil habent sui. Principat⁹
 autē pollicium et regalis dicitur quo aliquis p̄ncipatur
 libens. qui et si subdant̄ regimini p̄ncipis. habēt tamē
 aliquid p̄riū vnde possunt reniti p̄cipientis imperio.
 Sic ergo anima domiatur corpori r̄ mēbris eius p̄
 cipatu dispositiū. quia corpis mēbra i nullo possunt
 resistere imperio aie. sed statim ad appetitū anime mo
 uetur manus et pes: et quolibet mēbr; quod datum
 est moueri voluntario motu quod propterea dicitur qz
 digestiū nutritiū et augmentatiū. ita r̄ generatiū
 qd̄ ad mēbra genitalia. r̄ pulsatiū quod est vitale r̄ mo
 rum homīs homiat̄ r̄ nō obedit ratiōi r̄ voluntati. vt
 ait Greg. nycen⁹. intellectus autē seu ratiō dicit̄ p̄ncipa
 ri concupiscibili r̄ irascibili pollicio p̄ncipatu. qz appet
 itus sensitivus habet aliqd̄ p̄riū vnde potest reniti
 imperio rōnis. Natus est enī moueri appetitus sensitiv⁹
 uus. nō solum ab estimatiua ab asalibus. r̄ cogitatiua
 in homīe quā diligit̄ ratiō vniuersal. sed etiam ab ima
 ginatiua r̄ sensu. Un̄ expimur irascibile vel concupisci
 bilem rōnē repugnare p̄ hoc qz sentimus v̄l imaginamur
 aliqd̄ delectabile: qd̄ rō vetat̄ vel tristet̄ qd̄ n̄ recipit̄. Et
 fm̄ h̄ dicit̄ ap̄ls. Videt̄ alia legē i mēbr; meis dicitur
 legi mēt̄ mee. Per hoc aut̄ nō tollit̄ qn̄ concupiscibilis et
 irascibilis ratiōi obediāt: qz aliqñ in aliq̄ repugn̄.

Sensualitas subiecta ē rōi

Duplex p̄ncipat⁹ est i hōie.

ad Ro. 7.

obus r̄ pot⁹ r̄ alia h̄mōi q̄ sunt necessaria corp̄. Sc̄da
 ratio ē: qz illd̄ est pueniēs potētie sensitivē: sic color pul
 cr̄ est delectabil̄ visu ad videndū. r̄ son⁹ moderat⁹ est
 conueniēs r̄ delectabil̄ auditu ad audiendū. r̄ sic de alijs
 Et sic appetit⁹ sensitiv⁹ est melior inf̄ appetitū nālem
 et rōnalem. Sup̄ior est enī appetitū naturalis: qz appetit⁹
 nālis qd̄ est inclinatio nature in rē vel op⁹ sibi pueni
 entē est absq; p̄ria apprehensione. i. ipsi⁹ appetitus liḡ ses
 quat̄ apprehensionē institutis naturā. sicut appetit⁹ na
 turalis lapidis est inclinatio v̄l mor⁹ deorsus. S; appet
 itus sensitiv⁹ fert̄ r̄ inclinā in aliqd̄ mediāte p̄ria app
 prehensione. i. noticiē sensitivē. Est tñ inferior appetitū nō qz
 appetitus rōnal̄ fert̄ r̄ inclinā in hōitate rei absolute. s; sub
 tali v̄l tali p̄sideratiōe puta vel qz ē vtil̄ vel qz ē des
 lectabil̄. Dec autē sensualitas figurata est in rēpratiōe
 primoz p̄ncū. Nam fm̄ Aug. ij. de trini. Serpens ass
 milat̄ sensualitati. Nā serpens nō solū ostēdit r̄ p̄posuit
 mulieri delectatū v̄l pomū. s; etiā inclināuit mulierē in
 affectū pcti. Mulier h̄o cōparat̄ inferiori rōni: eo qz ac
 quirit serpenti. i. sensualitati. Vir autē assimilat̄ superiori
 ratiōi: eo qz occasione serpentis ad pctm̄ allicient̄. vir. i.
 rō p̄rio p̄ncipat̄. S; idē aug⁹. I māicheos aliter assige
 ita s. qz serpens figuraret̄ sensus. eo qz sic serpens p̄posuit
 rōndit̄ pctm̄. ita sensus extiores. M̄kerē assimilāt̄ sen
 sualitati r̄ concupiscētie. eo qz cū m̄kerē inclināuit ad peccan
 dū. ita sensualitas v̄l concupiscentia inclinat̄ affectū ad peccan
 dū. Vir h̄o assimilāt̄ rōni: eo qz sic vir credidit̄ m̄keri. ita
 rō sensualitati v̄l concupiscentie. Dec tho. p̄ma se. q. lxxxi.
 Er in qōnib; de veritate. Sic. vero dicit̄ p serpente signifi
 cari dyabolū. p mulierē carnē. i. sensualitatē. p virē sp̄m̄
 suē rōm̄. di. vi. Testamētū. Distinguit̄ autē ipsa sensu
 alitas siue potētia appetitiua sensualitatis i duas potēcias
 realit̄ distinctas. scz irascibile r̄ concupiscibile. sic distin
 gūt̄ gen⁹ in sp̄s sp̄cālissimas fm̄ Tho. s. ij. se. di. xxv. ij
 Et h̄ rōe ondit̄ sic. Appetitus sensibil̄ est nobilior appe
 titu nāali. vt dē m̄ ē. s. S; in nālib; opz cē nō solū in
 clinatiōe ad p̄sequendū pueniētia r̄ refugiendū nocua. si
 cur lapis naturaliter inclinā ad locum deorsus qui est
 sibi cōueniens et refugit̄ artem cū iacet̄ in altū descen
 dens q̄ctius ad terrā. Sed etiam inclinatiōe oportz
 esse ipsi naturalibus ad resistendū corrupentibus r̄
 contrarijs que pueniētib; impedimentū p̄bent r̄ in
 gerunt nocumēta. Sicut lapis resistit̄ p̄uicēti q̄ntum
 pōt̄ ne frangat̄. Similr̄ r̄ ignis qd̄ h̄ nālem inclinatio
 nem. nō solū vt recedat̄ a loco inferiori qui sibi nō cōue
 nit̄ r̄ tendat̄ in locum superiorē sibi pueniētē. sed etiaz qz
 resistat̄ corrupentib; pura absorbedo aquā que eam ex
 tinguit̄ si nō sit nimia quāritate. r̄ p̄ p̄ns maior virtute
 Ita etiam in nob̄ in parte sensitiva. opz qz sunt due pot
 tētie quaz vna ferat̄ in id qd̄ ē sibi pueniēs. r̄ discedat̄
 ab eo qd̄ est sibi discōueniēs. Et hec d̄ concupiscibil̄: que
 est cōueniēt̄ appetitiua r̄ p̄secutiua r̄ incōueniēt̄ fugiti
 ua. Alia ē oportz etiaz que sit impediētis expulsiua.
 et hec est r̄ dicit̄ irascibilis: cuius obiectum est arduū r̄
 difficile ipsum. scz repellēdo. Compando autē istos ad
 m̄kerē. irascibilis videt̄ nobilior cōcupiscibili p̄ter tres
 eius excellentias. Quarū prima est. quia irascibilis est
 propugnatrix r̄ defensatrix concupiscibilis: eo qz ipsa in
 surgit̄ ea q̄ impediunt̄ cōueniētia que concupiscibilis
 appetit̄. Secūda excellentia irascibilis est. qz est maḡ
 timis ratiōis vel maḡis rationalis qz concupiscibilis.
 h̄o rō est: qz ad cōcupiscibile pertinet̄ cōsequi delecta
 bile: sed irascibilis derelicto delectabili appetit̄ victori
 em quā consequitur cum dolore. Tercia excellentia ira
 scibilis est: quia maḡis laudabilis est qz concupiscētia.
 Dec beatus Tho. p̄ma secunde. q. lxxxi. et in questioni
 bus de veritate.

De signis bonorum operum

Quid est sensualitas

De signis bonorum operum

Titulus Quartus

Tertiū principale §. III.

In sensu; circa sensu' litatē p' siderandū est offensio. Nā in sensu alicare p' litate potest esse peccm v'iale: nō tñ mortale. Et q' in sen cē veniale sualitate possit esse veniale. pbat triplr. scz autoritate. rōne: z distinctiōe. Autoritate qdē patz ad Ro. viij. vbi apls ait: Non enī bonū qd volo ago hoc. sz qd odī illd facio. Ubi haymo i glo. dīc q' apls duoz hoīm psonas assumit. s. inferioris. i. mētē. z exterioris. i. carnis seu carnalitatē. qsi diceret. Bonū qd ego inter. i. in mēte z rōne volo z approbo. exten. i. in carne seu sensualitate non ago. Et ad Gal. y. ait idē apls. Caro p'cupiscit aduers' spm zc. Ubi aug. in glo. sic ait. Videre quale bellū p'pō fuit qualē r'iam: h' intra teipm sentis. Nec enī nullum vitū est: cū caro p'cupiscit adūsus spm. Tunc enī caro concupiscit cū aīa carnali p'cupiscētia spiritui reluctat que qdē concupiscētia nō est in aīa sola: nec in carne sola: sed in yroqz. Scdo pbat idē rōne tali. Peccatuz pōt inueniri in q'libet potentia: cui' actus p' cē voluntariuz z inordinatus in q' rō peccati cōsistit. sed actus sensualitatē p' esse h' mōi. Nam potest esse voluntari' in quātū sensualitas. i. appetitus sensitiv' nata est moueri a voluntate z ei obedire. Item z ipe act' seu sensualitas potest esse inordinatus. qz sicut in nob est rectus ordo qū sensualitas rationi obedir. ita qū s'riuz accidit. s. q' sensualitas nō subdat rōni. ipse actus sensualitatē est inordinatus. z p' consequēns in sensualitate est peccm. Tertio hoc idem pbat distinctiōe. Quidā enī sic distinguūt q' motus sensualitatē est duplx. Unus est q' d' pmo pri mus. s. motus sensualitatē nālis: qui imaginatōem nō sequit: sed solū actionē naturalū qualitatū pcedens ex corpali dispositione vel cōplexiōe. Et nullus talis mot' sic pueniēs est peccm. Et rō hui' est: qz nō subiacēt impetio rationis v' voluntatē. Alius motus sensualitatē est qui dicitur secundo prim'. s. qui imaginatōem vel delibe rationē sequit. z hic est peccatū. Et rō hui' est: qz talis ap p'bensio v' imaginatio subiacet impio rōnis v' voluntatis. Pōt enī ratio v' volūtas p'hibere vsum v' actuz cuiuslibet potentie app'hestiue z motū cuiuslibet organū: z maxime in absentia sensibilib' tactū. qd si nō fac in sensualitate est peccatū veniale. Sciendū tamē q' motus sensualitatis illiciti pnt considerari duplx. Uno mō sigillatim. z p' seiet sic sunt in prāte nra z vitare pos sumus: qz quēlibet eoz pueniēdo impedire possumus. Alio mō pnt considerari in generali simul oēs: z sic nō sunt in potestate nostra: qz duz vni obuiare nitimur: ex alia parte mot' illicitus surripit pōt. Cui' rō est: qz non potest simul intētio volūtatē renitētis d' diuisa in actu.

Duplex ē mot' scz sensualitatis

Mot' sensualitatis illiciti pnt duplx considerari.

In sensu alicare nō p' cē mortale pec.

Rō se p' dist. xruj. et in qōnib' de veritate. q. xrv. Itē scienduz h're triplr q' rō pōt h're ad motus illicitos q' sūt i sensualitate tri ad act' illicitos. v' scz resistens. v' p'cipiēs. v' nō impediēs. Et primo ratio se bz v' resistēs: scz qū ipsa ratio z volūtas

motib' illicitis sensualitatē resistunt. scz habendo displicentiā de tali motu z conatu ad rebellendū. z tūc nullus est peccatū h' meritū corone. s. si sit in statu merēdi. Sc cūdo se bz rō v' volūtas v' p'cipiens mot' illicitos sensu alitatē. pura cū aliqz ex pposito votū p'cupiscētie exat' tat z imperat. Et tūc si sit illicitū in genere p'ci mortali: erit mortale. Tertio: ratio vel volūtas se bz v' si p'hibēs mot' illicitos sensualitatē. z tūc tal' nō p'hibens cū p'hibere possit: venialit' peccat. Dicit autē facere aliqz illd qd non impedit cū impedire possit. Dec tho. vbi supra.

Quartū principale §. III

considerandū circa sensualitatē est duratio ipi'. Si enī queraf qnto tpe mot' illiciti sensualitatē nob durēt. scz bellio sensualitatē carnalis ad spm. Rūdet q' in ista vita sensualitas a p'dicta corruptiōe z rebell'ōe liberari nō pōt nisi p' diuinū miraculm v' fuit in brā virgine q' fuit a fomite miraculose liberata. Et q' nullus natural' vale at liberari a p'dicta corruptiōe. pbat triplr. Rōne. s. similitudine z sufficiētī diuisiōe. Et rōe quidē sic. Necessitatē peccandi saltē venialit' consequit necessitas mortis: sed in hac vita necessitas morēdi nō tollit. q' nec necessitas peccandi saltē venialit'. Et sic nec corruptio sensualitatis. ex qua p'dicta necessitas venit. Cū sic hō natural' morit' nec a mortalitate reduci pōt nisi miraculose ita natural' p'cupiscibil' tendit in delectabile. z irascibil' in arduū v' difficile. etiā pter ordinē rōis. Non h' corruptio ista remoueri pōt nisi miraculose virtute sup'nali.

Scdo hoc idē pbat similitudine vel exēplo. Nam s'm p'hm. vij. ethico. Temperat' nō caret oīno p'cupiscētijs: sed aliqū vehementib' p'cupiscētijs verat' quales p'nt cē incōtinentes. ergo zc. Tertio pbat idē ex sufficiētī v' uisione. v' qz p' te medici. morbi. medicāne. z cause. Ex parte qdē medici p'bant. v' qz de' sit potēs oīm morbū curare. tñ s'm ordinē sue sapie disposuit z voluit v' oīs morbus vel corruptio in hac vita nō curet. Et h' p' melio r' v' infra patebit. Ex pte rō morbi. scz culpe v' sequēle probat idē sic. v' qz talis corruptio sit d' statū nature p' mutus institute. est tñ p'ns p'ncipia nate sibi d'elicta. Et parte qz medicāne q' tal' infectio nālit' nō curetur. probat sic. v' qz donū grē qd p' r'p'm p'fer' sit efficacius q' peccatū p'imi homis. non tñ ordinat' p'dicta conuz ad remouendū corruptiōem p'dictam que est nature sed ad remouēdum culpam persone. Demum probatur hoc idem ex parte finalis cause sic. Deus non debet enim remouere illud ex quo sequitur bonū. Sed p'cedit' cta corruptio est vtilis ad multa. z p'cipue ad vitandū elationis viciū. Ideo pueniēs est v' infirmitas sensualitatis maneat etiā post baptisimū. p' p'pter quod dicit apls. ij. ad Corinth. xij. Ne magnitudo reuelationum extollar me. datus est mihi stimul' carnis mee zc. sicut etiā sapiēs medicus dimittit aliqū morbū nō curatū quia talis curari nō possz sine periculo maioris morbi. Dec tho. in qōnib' de veritate. q. xrv. Et notandū q' ipsa p'cupiscētia in quibusdā plus in q'busdā mōt' inuenit. Sicut enī est de p'fectiōe nature. ita est de corruptiōe eius. P'fectio autē nature pōt p' siderari duplx. Uno mō q'ntum ad rationē spēt: z sic equalit' em' nibus inuenit. Alio modo ex parte indiuidu'. et sic v' hono in corpe est potentior alio in ex plendis operari' bus speciem cōsequenti' b'. Et in mente vni' p'ncipior alio ad intelligendū vel ratiocinādū. Simil' est de corruptione fomitis. quia si consideret' p'our infectio nate sicut equaliter in oibus. Sed si consideret' p'our est infectio persone: sic in vno est maior q' in alio. scdm q' p' naturalem cōplexiōem vel cōsuetudinē cōcupiscibilis vel irascibilis. vni' est efficacior z seruētior ad suum

La. I. De triplici morte

actum q̄ alteri. Et fm̄ hūc modū fomes post baptis-
mū d̄r diminui. inq̄rū. s. gr̄a retardat imperiū concupis-
cibis r̄ irascibil̄ in d̄rios act̄ inclinās. Dec̄ t̄bo. in sc̄pro
sup. q̄ sen. di. xxxij. Sciendū etiā q̄ concupiscentia ipsa q̄
sensualitas ē corrupta vt dictū ē. notat̄ mlt̄. modis fm̄
Alex. de bal. ij. pre summe. q. lxxxix. in fi. vitz d̄r cōcu-
piscibilis ī puulis: s̄ concupiscentia in adultis. Libido autē
cū inclinat in actū: r̄ ex pre p̄iūcti. i. aie r̄ carnis. Max
pur accipit ex pre aie d̄r viciū inq̄ntū h̄z oppositionē ad
virtutē. Corruptio d̄r p̄f̄ diminutionē boni n̄alis. Zan-
guor̄ p̄ter inueteratōem in illa. Et hec tria q̄ ad bonuz.
Nā q̄ ad malū d̄r infirmitas p̄ter impotētā resistendī
mal̄ morib. Feditas p̄f̄ inq̄nationē sp̄aliū. Proritas
p̄ter inclinatioē appetitus ad malū. S̄z pur accipit ex
parte carnis d̄r lex carnis: q̄ infligit̄ ipi carni p̄f̄ p̄ctm̄
ex lege diuine iusticie. Dicit̄ r̄ lex mēbroz: q̄ dat quādam
ep̄itudinē ad mala q̄ s̄nt p̄ mēbra. Dicit̄ etiā tyrann̄
q̄ d̄natur violēt̄ in q̄busdā mēbr̄. Nominat̄ r̄ stimu-
lus carnis: q̄ stimulat ad p̄ctm̄. Fomes etiā q̄ concupis-
centia ipsa fouet ardorē p̄cti in carne. vt ex parte foueat
p̄ctm̄ in aīa. Vel dicit̄ fomes. q̄ ardet in nob̄ cum caro
concupiscit aduersus spiritum. Dec̄ ille.

Circulus. V. De aīa sepata

et exercitio eius. De triplici morte r̄ nuuicjs et miserijs
moris r̄ mlt̄. alijs circa morē. Cap̄m̄ Primum

De separatione aīe

De corpore p̄ moztē: r̄ de his q̄ sunt circa
morē p̄siderāda: r̄ de retributōe et ex-
ercitio ipsi aīe sepate. Circa q̄ occurrit
illd̄. Quis est hō q̄ uiuet r̄ nō videbit
morē. eruet aīam suā de māu inferi. Ubi sciendū q̄ in
terrogatio facta p̄ d̄s aliq̄n̄ impoztat raritatē. vt illud.
Quali puras est fidelis fu? r̄ p̄udēs q̄i diceret: rarus.
Nāch̄ xxvij. Aliq̄n̄ ipoztat raritatē. vt illud Job. xij.
Quis p̄r facē mōz de imūdo p̄ceptū seie. q. d. nulla cre-
atura. Et sic vt̄ in ista aucte sumi. Quis ē hō r̄c. Ubi
Primum moris criminal̄ q̄ ē inuitabil. Cr̄ia p̄nt̄ notari.
Scdm̄ est moris corporalis q̄ est irremediabilis.
Terriu est moris infernalis q̄ est intermiabilis.
Quis ē hō q̄ uiuet et nō videbit morē. eruet aīam suā de
māu inferi. q. d. p̄ singla null̄ pur̄ hō. ex se facere pōt.

Quantū ad primum §. I.

Sciendū q̄ moris criminalis nō est aliud q̄ puatio v̄l sub-
tracō ḡe q̄ est aīe vita. P̄ctm̄ aut̄ est qd̄ puat aīam
gr̄a v̄l impedit eā infusione. Uñ d̄r Sap. xvi. per ma-
lā occidit hō aīam suā. et q̄ vt̄ d̄r ad Ro. iij. Omnes
in Adā peccauer̄ r̄ eḡt̄ gl̄ia dei. q̄ sc̄z vnū crūt̄ cū illo
q̄n̄ p̄ctm̄ inobediēt̄e cōmissuz est. iō r̄ oēs morui
sunt cū illo sp̄ali: seu criminal̄ p̄ p̄ctm̄ originale qd̄ ab
ip̄o trah̄ r̄ carnalē p̄agationē. Propter hanc igitur
morē originalis p̄cti quā incurrit̄ qlibet̄ imediate. postq̄
aīa corp̄ fuit̄ infusa. aīa sine gr̄a recp̄it. Sol̄ r̄pus q̄ nō
fuit̄ hō t̄m̄ s̄z d̄s r̄ hō: ipsaz̄ euasit. Bñ q̄ d̄r ps̄. Quis
est hō qui uiuet. q. d. null̄ pur̄ hō. Quāuis aut̄ tollat̄
tale p̄ctm̄ p̄ baptisimū r̄ibi p̄ gr̄as uiuificet̄ aīa. pauca s̄m̄
m̄t̄ sunt q̄ pueniēt̄ ad vsum rōnis p̄f̄ h̄c vitaz̄
gr̄e. r̄ nō mouant̄ p̄ varia p̄ctā mortalia. Anima enī q̄
peccauit: d̄r d̄s ipsa mouet. Ezech. xviij. Sic aut̄ liber
est homo ad p̄ciendū se in puteū pfundū. s̄z exire non
v̄l̄ nisi ei auxiliū porrigat̄. Et sic impossibile est p̄ vir-
tutē cuiuscūq̄ create mortuū resuscitari. sic nō p̄r aliq̄s
a morte p̄cti resurgere ad vitā gr̄e p̄ se v̄l virtute cuius
cūq̄ creature. Et h̄ est qd̄ d̄r ps̄. Nunq̄d medici su-
suscitabūt̄ r̄ p̄stebunt̄ tibi. Medici sunt p̄lati. doctores.

cōfessores r̄ mōi: qui suis verbis vel orōnib̄ v̄l sacris
tanq̄ quibusdā medicis vtunt̄ ad viuificationē p̄ctō-
rum Sed certe hoc nō valent̄ efficere. nisi man̄ v̄l virtus
d̄ni opez. Uñ d̄r Luc. iij. Virtus de illo exibat et
sanabat oēs. Et iob. vi. S̄ p̄s q̄ viuificat. i. gr̄a sp̄sū
bñ ergo dicit̄ ps̄. Quis est hō qui uiuet. i. qui p̄f̄uet vi-
tam gratie rectā. quasi dicerz. rarus. Sed certe ī morē
p̄cti plap̄sus null̄ uiuet ex se nisi a p̄p̄o resuscitat̄. Uñ
ad Corinth. xv. In x̄p̄o oēs viuificabunt̄. Auḡ. q̄ sc̄z
nullus ex his q̄ viuificant̄: hoc habet nisi ab ip̄o.

Quantū ad terrium. §. II.

Reuertendo postea ad secundū q̄ pl̄ius. Notandū q̄
mors infernalis est gehēna. i. ignis infernal̄: cū puatōe p̄
petua diuine visitōis: q̄ cū sit vita p̄fectissima. p̄marie aīa
dicit̄ mori p̄petuo ipsa puata. Et de hac morte d̄r Apo-
calip. ij. Qui vicerit. s. vicia n̄ ledet̄ morte sc̄da. s. infer-
ni. Et Breg. in mora. Er̄ ibi mors s. ne morte. Per p̄
mā aut̄ morē supradictā puenit̄ ad istā. Uñ auḡ. diu.
xxv. §. alias ad ea. diu. Qui p̄f̄erit̄ in se aliquo crimia
liū d̄nari si nō penituerit: eterna illū flāma trucidabit.
Et h̄ est qd̄ d̄r ps̄. Quis eruet aīam meā de māu inferi.
Certe null̄: q̄ ad locū d̄natorz̄ final̄ fuerit deputat̄.
q̄ d̄ descendit ad inferos: nō ascendit. Job. vij. Et q̄ oēs
nascimur filij̄ irez̄ r̄ p̄nt̄r̄ d̄bitores h̄ mort̄. s. ne. Adeo
est tenax̄ for̄ man̄ inferni. i. p̄ctis dyaboli dei iusticia.
q̄ nullus se erueret nisi x̄p̄s extraheret̄ sua passione. Et
q̄uis plurimi q̄tidie descendant ad ip̄m. in vt̄ d̄r Pro-
uerb. penul. Infern̄ r̄ p̄ditio nunq̄ dicunt̄ sufficit.

Mors is
infernalis.

psal. 88.

Reuertēdo ad sc̄dm §. III

sc̄z de morte corporali d̄r est reuicēs q̄ est irremediabil.
Unde p̄verbial̄ dicit̄ ad omnia est remediū: nisi ad morē
tem Sc̄aturū est enī hoibus sel̄ mori aut̄ apl̄s ad Heb. corporali
ix. et Eccl. ix. dicit̄. Nemo est qui semp̄ uiuat aut̄ q̄ hui-
rei habeat̄ fiduciam. bene ergo dicit̄ psal. Quis est hō
mo qui nō videbit. id est expletur moztē. certe nullus.
quia vt̄ d̄r apostolus ad Ro. vij. qui pro p̄o filio suo
nō pepererit. verum morē ip̄e spontanea voluntate su-
cepit. nos aut̄ ei subijamur ex necessitate. Dicitur autē
mors a mordeo mordes. ex eo vitz q̄ mordet hominem
separādo vnā partē ab alia. s. animā a corpore. p̄ct̄ p̄nt̄ ei
palem d̄mittēdo. minorē partē assumēdo. r̄ cōsumēdo
p̄ masticationē r̄ digestionē. sic accipit̄ ī mortu rei esib̄
lis. In morte enī d̄mittit̄ aīa que est pars p̄ncipal̄ in-
tacta. i. immortal. Corpus qd̄ est mun̄ p̄ncipale s̄m̄by
consumit̄. vel d̄r mors a mortu: eo q̄ mortu ligni veriti
per vitū gule mors introducta ē. Uñ ad Ro. v. d̄r. p̄r
vnū hoīem. s. Adā p̄ctm̄ intrauit in mūdū. s. originale.
et h̄ q̄n̄ momordit̄ fructū veritū: r̄ p̄ctm̄ mors. s. intra-
uit in mūdum. Vel dicitur mors a mortu. quia p̄side-
ratio eius mordet̄ p̄scientiā retrahendo a multis mal.
p̄pter qd̄ dicitur Mors tibi futura est: r̄ appropriat̄ r̄ si
rardet. xij. q. ij. c. in eccl. quāto aut̄ mori magis app̄o-
pinquas ait̄ Breg. tanto sollicitior eē debes. lxxxvi. diu.
c. p̄uenit̄. ad hoc sc̄z mordere r̄ stimulare p̄ctā. Pro-
matorū aut̄ declaratōe hoz̄ notandū q̄ hō p̄r p̄siderari
fm̄ triplicē sui statum. sc̄z fm̄ statū nature primo a deo
formate. r̄ fm̄ statū nature p̄ peccatū deformate. et fm̄
statum in vltima resurrectione reformate nature. Quā
distinctionē ponit magister in sc̄do Sententiāz. In pri-
mo igit̄ statū hō fuit̄ ita mortalis q̄ potuit mori r̄ non
mori. Non si peccabat. Non mori si nō peccabat. Uñ
de p̄se. dist. v. c. placuit. dicit̄. Si quis dixit̄ adā pri-
mū hoīem mortalem factū vt̄ siue peccaret siue nō pec-
caret moreret̄ in corpore. i. de corpore exiret. non peccati meri-
to sed necessitate nature. anathema sit. In secūdo statu

De morte
corporali.

Titulus Quintus

potest morietur nō potest nō mori: qz necessitate habz moriendi. Un ppius diceret homo mortu⁹ qz morat. qz necessitate bz ad hoc. ppter qd dicit aplos. Corp⁹ mortuū est. in tertio statu poterit nō mori z nō poterit mori.

Et pro pleniori di. §. III.

Incorruptibile dicitur tripliciter

lucidatiōe hui⁹ materie sciendū fm be. Tho. in. i. pte. q. lxxvij. qz incorruptibile dicitur aliquid tripliciter. Uno mō ex parte materie. eo scz qz nō habet materiā vt angelus. v⁹ habet materiā que nō est in potētia nisi ad vnā formā. sic corp⁹ celeste. z h⁹ dicitur incorruptibile fm materiā. Alio mō dicitur aliqd incorruptibile ex pte forme. qz scz rei corruptibili fm naturā inheret aliq dispositio. p quā totali corruptione prohibet. z h⁹ dicitur incorruptibile fm gloriā. Tertio dicitur incorruptibile ex pte cause efficiētis. Et h⁹ modo fuisse hō incorruptibilis z immortalis in statu innocētie. Nō enī corpus eius erat indissolubile p aliquē immortalitatis vigorē in corpe epistēte. sed merat nature acie vis quedā supnaturali data: p quam poterat corpus ab omī corruptione seruare qz diu ipsa subiecta deo mansisset. Qd rōnabiliter factū est. qz enī aīa rōnalis excedit pportione corporalis materie: cōueniēs fuit vt in pncipio eius frus daret. p quā posset corp⁹ pseruare supra naturā corporalis materie. Et qz aīa rōnalis z aīa z spūs est Anima dicitur inqz dicitur vitā qd ē sibi cōe. z alijs aīalibus. spūs dicitur inqz dicitur bz frute intellectiua z imaterialis quod est sibi ppiū nō alijs aīalibus. In pmo igitur statu anima comunicat corpori qd ei puenit inqz dicitur aīa. Un dicebat corp⁹ animale. inqz dicitur. s. bz vitā ab aīa. Pmū autē pncipiū vite in istis inferioribus est aīa vegetatiua: cur⁹ opa sunt: alimēto vti: generare: z augere: q opa pueniebāt homī in pmo statu. In vltimo hō statu p resurrectionē cōicabit qdā modo aīa corpi qd ei puenit inqz dicitur spūs. Immortalitātē qdā qstū ad omīs. Impassibilitatē vero gloriā z frute qz dicitur ad bonos: qz corpa dicitur spūalia. Un tūc cibis nō idigebūt sic in p statu.

De pmo statu hoīs

In illo igitur primo statu duo remedia hēbat p duos defectus. Pm⁹ defectus est deperditio humiditatis p actōes caloris nālis: z hūc defectū subueniebāt homī p cūz aliōz lignoz paradisi: sicut z nūc subuenit nobis p cibos qz sumim⁹. Scd⁹ defectus est debilitas vigoris naturalis ex admittōe extranei pueniēs. Qd enī generat ex aliq extraneo aduētū ei qd pūc erat humido pceptiscenti. minuit frute acciua speciei. sic aqua mixta vino: qzuis puerat in vinū minuit tū frute eius. Et quāto pl⁹ addit tanto mag⁹ minuit. vt tandē vinū fiat aquosum: z tota spēs z rōnis virtus eius. Sic enī est in sumptōe cibi. Quāuis enī p cibū repetit humidū. nō tamē in vigore priorū. Un sic vt finaliter soluat frus illa. Et hūc defectū erat lignū vite. habebat enī virtutes fortificandi virtutē speciei z debilitatē. Et qz virtus cuiuscunqz corporis ē finita: nō poterat illū lignū semel sumptū dare vitā tpe infinito. sed vsqz ad certū tps post qd vel translatū fuisset ad gloriā. vltimē comedisset de eo. Immortalitas gilla pncipalit⁹ erat ex frute data aīme. supnaturali z secundario ex vsu lignoz. Dec bea. Tho.

De scdo statu hoīs

Necessitate moriēdi bz hō in scdo statu. z est ei mors nālis z penalis. qd declarat Tho. se. q. d. lxxvij. sic. Naturale dicitur qd ex pncipijs nature causat. pncipia nature p se in corp⁹libz sunt materia z forma. et qz forma hōis est anima qz est immortalis. iō ex pte forme nō ē mors hōmini naturalis. Materia autē est corp⁹: qd qz cōpositū est ex pncipijs: iō est corruptibile: z ex hoc mors ē homī naturalis. Dec autē pditio i materia hūani corporis est cōsequēs ex necessitate materie. qz oportebat corpus hūanum esse organū tact⁹. z p pns mediū inter tangibilia. Et hoc nō poterat esse nisi esset cōpositū ex cōtrarijs.

Sed deus qui conditor est hominis omnipotens est. z eius suo beneficio ademit homini pncipalit⁹ instructo necessitatem moriēdi. ita qz qz diu ratio eius subdita esset deo tam diu corp⁹ subiceret spiritui: z esset immortale qd bñdificiū transfundebat p generatiōes in posteros. Et quia prim⁹ hō recessit a dei obedientia. iō ex culpa sua fuit qd auferet ei z toto hūano generi illō bñficiū. z remaneat. Mors fm Petz de palude in. liij. quia est homi natural⁹ z debita p pctō originali. ideo p actuali nō satisfact⁹. qz eadē solutio nō parit duas liberatiōes. Sed quantum est de dolore mortis z languore. illud bñ satisfact⁹ pro actuali. qz illud nō debet originali fm actū: sed fm pncipiū dicitur. Un qui deficiūt sentio: nō dolētes mortis debent p soluunt sicut fames z sitis. Et hōmōi penalitates sunt pena debita fm apertudinē z nō fm actum. siue acceptent siue assument satisfact⁹ quo ad actum. Mors vero violēta inqz dicitur nō est debita p originali cui nō debet pēa sensus. Et iō si est iuste illata: si attingat vsqz ad titulū z triūpbū martyrii. certū est qz satisfact⁹ at p omni pena. Un aug⁹. loqns de Cypano martyre. Et si ad tēpus dānaris ab hoīe. ab inferiore accipis sententiā a superiore scz deo coronā. xi. q. ij. Et si. sed si nō sit causa martyrii s. tū pena z innocētia: si patierit illa accipit p pctis suis mltū satisfact⁹. sed qz nō est voluntarie assumpta. ideo licet excedat oēm aliā penā qz possit ē liberatiō totali a pena debita: nō tū ex toto satisfact⁹ semp. Un ambro. de pe. di. uij. dicit. Prima consolatio est scz in tribulatiōe: quia nō obliuiscitur misereri deus

Secūda p punitiōnē vbi z si fides desit. i. remouit conscientie de pctō pena satisfact⁹ z reuelat eū si patierit portat: vt exponit grian⁹. Si hō sit mors iuste illata p aliq pctō actuali morte digno. tūc de se: z si patierit letat nō satisfact⁹. qz iam illa pena est debita i foro mūdi. Sed propter magnitudinē punitiōis potest satisfact⁹ etiam in totū. Pe. de pal. Un hiero. xpūs in paradysu de cruce latronē tulit. z homicidij penā fecit martyrium de pe. di. i. Importuna. Et vt dicit ibi glo. Improprie dicit martyriū illud ppter similitudinē effect⁹. Nā illa pena eius ex magnitudine punitiōis introduxit eū subito in regnū sic facit vtz martyriū qz vīs nō fuerit martyriū quia nō p fide passus. Dic enī Aug⁹. qz martyre dicitur qz pena sed causa. Sed bea. Tho. in. uij. videt dicit qz mors violēta etiā p peccatis illata. si patierit ferat de se bz satisfact⁹. Qd etiā Hiero. ascribit dicens. Deum velut oīm rez. ita z supplicioz hē mēsuras z magnitudinem pncipiū magnis diuturnisqz lui cruciatibz. Si qz autē sit vt ille qui in sabbato ligna collegerat. tale postea nō puniri. qz culpa leuis pnti supplicio cōpensata est. vt pe. di. uij. S. auroitas. Et omīa hec dicta de morte violēta intelligūt: cum qz eam sustinet: nō soluz patierit sed etiā ppter deū nō ppter mūdi fauorē. Un hiero. Sicut martyriū ferim⁹ vt nrās ab oibz reliquijs venerari oportemus. et si opinione vulgi secantes intrepidi sanguine fuderim⁹. huic operi non tam pmiū qz pena debetur z pfidie magis tormēta sunt qz corona victorie. i. q. i. Ede.

Mortis corporalis

§. V.

tres sunt nuncij fm Dugonē de scro vic. Prim⁹ nuncius est multiplex z vari⁹ casus. Scd⁹ est infirmitas z defectus. Tertius est miseria senectus. Prope que dicit pōr de qlibet hoīe. illud qd dicit de filio regis. Job. uij. incipiebat enī mori. Quantum ad pmiū dicit experientia qz mltiplices z vari⁹ casus mortis improui si de qbus vix posset extirari: ptingūt homibz. Unde Eccl⁹ ix. dicit. Nescit hō finē suū. sed sic capi utur pices bamo. ita capiunt homines tpe malo. s. impmedicare.

La .i. De morte

*preter intentionē. Dine z pſper. Ferro poſte fame vin-
 culis algore calore. Nulle mors miſos mors capit vna
 boies. Lū igit quilibet ſciet ſe ſubditū hmōi caſibz va-
 rijs mortis. tanq̄ quidā nūc̄ ei ſignificat. q̄ de momē-
 to in momētū mori pōt. z ſi ſan̄ foret z iuuenis. id ibi p
 uidere debet. Nō ſolū enī malis. ſed z bonis eueniūt va-
 rijs caſus horribiles mortis. q̄d p̄z p̄ exemplū. Quidam
 p̄beta ſcūs poſtq̄ ex dñi p̄cepto rep̄hēdit hieroboam
 de ydolatria ſua z reuertēs domū in via a leone ſtran-
 gular̄ eſt. iij. Regū. xij. Joſias innocēs z oprim̄ dei cul-
 tor in bello a rege infideli egyptio occiſus eſt Juuenis q̄
 dā in infirmitate graui p̄ſtitur̄. accepto dono oīm lin-
 guaz. vt paruit p̄ experientia. poſtea manibz z lacernis
 moribz p̄p̄is dilaniat̄. mortū eſt vt narrat Biego. in
 iij. dialoq̄z. Sūm̄ pontifex quidā toxicat̄ in ſanguibz
 nē xpi celebrās mortū eſt vt habet ex cronias martiri-
 anis. Imp̄ator quidā xp̄ianiffim̄ a pedicul̄ p̄ſumptus
 eſt. remediū nō iueniēs. vt narrat Uincen. in ſpe. hiſto.
 Miſter cuidā ſolitarij ſc̄i viri a ciuitate alexandrie re-
 cedēs vbi torū clez z p̄p̄m repererat occupatū in vene-
 ratione ſepulture cuiuſdā peſſimi hoīs. cū reuerteret ad
 cellā ill̄. p̄dici ſolitarij. reperit caluiciē eius. reſiduo cor-
 poris a beſtijs deuorato. vt habet in vitasparū. Bēus
 Jordan̄ mgr̄ ordinis p̄dicatoz in mari ſubmerſus eſt.
 vt p̄z in iij. li. de vita frat̄z. Quēdā marrona audiciē p̄
 pau filiū occiſum in bello q̄d tñ vez nō erat. poſt ama-
 rum ſerū de morte ip̄i. quādā die reuertentē ad domū
 vidēs ip̄m. p̄ leticia crepuit z defuncta ē. vt recitat Ala-
 ler̄. marim̄. Eōtra antioch̄. q̄ nō potuit obtrahere q̄d
 voluit p̄ triſticia z inſoporetate mortū eſt. z innumera
 alia poſſent adduci. Et q̄b̄ mētes infirme aliq̄ ſcā-
 dalifant. exiſtimātes. vel deū nō h̄re curā de ſuis electis
 vel tales ſic inſuero z horribiliter morietes. nō fuiſſe ſer-
 uos dei. ſed grauiſſimos peccatores. Sz errat hi nimis
 ſm̄ Augu. cū mala mors dicēda nō ſit q̄ bona vita pre-
 ceſſit. Deus inſup z ſi ei ſit cura de oibz. p̄magis de ſi-
 delibz ſuis. Juxta ill̄ Sap. Tu dñator dñe oīs cū trā-
 ſiſſitate iudicās. z cū magna reuerentia diſponis nos.
 Sed z inter fideles ſm̄ b. Augu. Maxie diligit mēbra
 vniuenti ſui. id eſt electos. Uez cū ip̄e vniuenti morte
 acerbiſſima z ignominioſiſſima fuerit p̄denat̄. Sicut
 opruit p̄m pari z intrare in gloriā ſuā. vt habet Lu.
 vlt. cū mēbra ei q̄ ſūt electi efficiunt̄ ip̄i ſiliora z pul-
 chora quanto horribili z penoſi morte ſubierint. Qui
 nō peperit filio. ait deuor̄ Bern. ſignē nō patet.
 nō peperit baptiſte. ſed dimiſit cū decapitari poſt ſal-
 tū puellē. Nec petro p̄mo paſtori ſibi dilectiſſimo quin
 a peſſimo tyranno nerone crucifigereſ. Nec alijs apoſto-
 lo ſuis quin varijs tormētis interimerent. z ad h̄ facit
 q̄ narrat Robertus holchor ſup li. ſap. q̄. ſ. cū quidam
 doctus vir z ſcūs mortū in ſtudio ſuo fuiſſet rep̄t̄.
 et ex hoc plurimi ſcādalyzarent de ei⁹ ſubitanea morte.
 inuenerūt manū illi⁹ defuncti ſeu digitiū in quodam lib-
 ro petro tangente verſū. vbi dicit̄. Juſt̄ quā. ſ. q̄ morte p̄
 uerus fuerit in refrigerio erit ex q̄ ſolati z edificati ſunt
 plurimū. Et ſi ſicut cū quidā religioſus ordinis minoz
 qui ſup hac materia vacillabat audita morte mgr̄i Jor-
 dani in mari multū turbareſ apparere ei in viſu brō-
 dione in magna glia. z eū amonēte q̄ de hmōi ſcāda-
 lyzari nō deberet. ſolati eſt. Quāuis autē aliq̄ ſeruis
 dei p̄tingat horribilis mors ob defectū alicuius pcti. tñ
 cōter minuta ſūt illa pctā. Sicut accidit in morte illius
 p̄bete ſupradici ſtrāgulati. In quo ex vna pre oſtē-
 diſ demētia diuie bonitatis dū h̄ ſuos ad plēnū querit
 p̄gare. ne vel purgatorū habeat intrare fut̄ Auguſt.
 p̄rebat dicit̄. Dñe h̄c vie. h̄c ſeca vt in futuro p̄caſ.
 Et alia parte oſtendit ſc̄eritas diuie iuſticie. z q̄ dure*

puniet ſcelera magna. qñ tam aſpere ſibi dilectos p̄ mi-
 nutis correxit. Scds nūc̄us mortis eſt infirmitas q̄
 multipliciter adeo grauat. vt dicit̄ p̄s. In p̄ſona humani
 generis. nō eſt ſanitas in carne mea. z quid ip̄ſa niſi qui
 dam nūc̄us mortis cū diſponat ad eā. Uñ gr̄atian̄ in
 decret̄. xv. q. j. ſ. vt itaqz. dicit̄. Infirmitas que p̄p̄ie car-
 nis dicit̄. qz elementoz ſeu humoz p̄cordia turbata ca-
 ro ip̄ſa afficit z tandē diſſoluit. Adeo autē reperit̄ caro
 humana infirma. vt vix reperiat̄ qui nō ab vtero m̄ris
 aliquā infirmitatē ſecū adduxerit q̄ cum frequēter mole-
 ſter z tandē perimat. Aliqui quidē paſſionē ylica vel co-
 licam. vel podogrā vel calculō ſuſtineant. Alij ydropi-
 ſim vel tuſim vel paralim vel epileſim incurrūt. Tor-
 quent̄ z plurimū dolore capitis. pectoris ſtomachi. aut
 viſceruz. febris q̄ plurimos vexat z ſepe aut effimera.
 aut longa quotidiana. ſeu ſigmatice aut tertiana ſeu
 quartana. ſeu ethica. Et q̄uis medicine auctores multa
 in ſuis libris exp̄ſerint. z remedia adhibuerit. tñ ad no-
 ticiā oīm attingere nō valuerūt z mortis remedia inue-
 nire. Uez z ſi infirmitates corporales nocue ſunt cor-
 porū. plurimū enī p̄ficiūt mēt̄. Uñ Amb. Qd nocet cor-
 porū. iuuat ſpiritu. de pe. diſ. j. c. dicit̄. Nam infirmitas
 corporalis frequēter pctm̄ impedit. ne ſi fiat. Uñ Amb.
 eo. c. Egritudo carnis peccatū repellit Et i puerb̄is diſ-
 cit̄. Luoz vulnerē abſtergit mala. Scdo infirmitas ſer-
 ueniorē reddat̄. Uñ p̄s. Multiplicate ſūt infirmitates
 eoz poſtea accelerauerūt. ſ. ſeruēti⁹ operantes. Tertio in-
 firmitas humilē reddit. Uñ ap̄ls. ij. ad Cor. xij. Gloriā
 aboz in infirmitatibz meis vt inhabitet in me vut̄ xp̄i
 ſz. humilitatis. Ob quā p̄ſeruādā ſibi fuerat datus ſi-
 mulus carnis. id eſt quēdā infirmitas corporalis ſm̄ Au-
 guſti. Quarto p̄ſtante efficit̄ ex aſſuetudine patēti. quēd
 admodū z artiſex z terre cultoz. z ſtipendari⁹ ex p̄tinua
 tione exercitiū fortiores reddunt. Uñ ait ap̄ls ibidē. Lū
 enī infirmoz tūc fortior ſum. ſ. p̄tra nequicias demonū z
 temptacionū. Quinto z vltimo ad p̄fectionē adducit̄ ibi
 dem virtus in infirmitate p̄ficiat̄. Domies autē prime In prima
 etatis qz p̄pter vigore nature nō ita deſacili infirmaban etate mū-
 tur. ideo diuine vite crāt. Aſſignat̄ nihilomin⁹ Nico. de di q̄re vi-
 lyra ſup Ben. c. v. z. vj. cauſas tā. plix̄ eoz. etatis ita vt uiciu. vi-
 trāſcenderint plures nongētos annos. Et p̄ma eſt ex bo ferunt.
 nitate cōplectōis primoz parentū. fuerūt enī adeo i in-
 regitate formati vñ optime cōplectonari. z ſic ad lōgio-
 rem vitā diſpoſiti. Illa autē bonitas magi⁹ deſcendit ad
 hoies p̄m quos illius ep̄s. q̄ alios. Scda cauſa eſt ex
 modo viuēdi. qz tempore viuēbāt. nūc autē ſaris inrepe-
 rate hoies viuūt. p̄pter q̄d dicit̄ Eccl. xxxvij. Prop̄t̄ cra-
 pulā multi perierūt. Tertia eſt ex bonitate nutrimenti. qz
 meliora fuerūt terre naſcētia ante diluuiū. qz inundatio
 fuit ex ads occaſam ex magna pre. Que autē falſe indu-
 cunt ſterilitatē. Quarta cauſa eſt ex ſciētia ade. qz habu-
 ite p̄fectā ſciētia oīm naturalū pluſq̄ quicūqz. z ſic po-
 tuit cognoscere virtutē herbarū z lapidū q̄ valēt ad con-
 ſeruacionē vite. z ip̄e docuit alios. h̄c autē doctrinā tali-
 um paz habem⁹. Quinta eā ex bono aspectu ſidez ſup
 regionē illā. qz aspect⁹ celi multū facit ad plonacionem
 vite. Sexta cauſa eſt ex diuſa diſpoſitiōe b ordinatē. vt
 per longā vitā hoim cito multiplicareſ genus humanū z
 vt hoies illi⁹ ep̄s p̄ longā vitā poſſent habere experien-
 tiam de curſu celi. z effectu ſidez z hmōi. Lum igit̄ infir-
 mitas in nob frequēter diſponit̄ p̄ſonā ad mortē quidaz
 nūc̄ eſt ſignificās ip̄m cito moritur. Tern⁹ nūc̄us De tertio
 mortis eſt ſenect⁹. Nā vt dicit̄ ap̄ls ad Heb. viij. omne nunao
 quod inueteraſcit p̄e interitū eſt. Dec autē ſenect⁹ plena
 eſt miſeris q̄ annūciat̄ ſeu iudicat̄ domū corporis cito
 raturā. Uñ boer⁹ d̄ phi. ſo. in p̄mo metro. Uciēt enī
 p̄perata malis inopinata ſenectua. Et que ſunt iſta mala
 C L

Secūda
 nūc̄us mor-
 tis.
 p̄s 33

Infirmitas
 tates cor-
 poris ali-
 qñ p̄ſune
 menti.

De tertio
 nunao
 mortis.

La .i. De morte

Et ceteris iste funis tribus funiculis. s. vi generatim nutritiva. et augmentaria. Dicit autem argenteus iste funis propter armonie personarum portionem. Alio defecto notat cum subdit. et recurrat vitra aurea. Vitra dicit inuolutio venarum quae per eam totum corpus ligatur et saluatur. et dicit aurea propter ruborem sanguinis quem continet. Nec recurrat quia venarum et arteriarum inuolutio amplius non paratur. sed deficit. Alia miseria est senis morientis ruptio vesicae. et hinc inuicem cum subdit. Et proterat ydria super fontem. ydria id est receptaculum aquae ex haustu a fonte. Sicut vesica est receptaculum urine propter epate tanquam a fonte. Urina enim est colamentum sanguinis et aliorum humorum ab epate. tanquam a fonte quodammodo in rotam proterat corpus. Ydria ergo super fontem proterat quia vesica rumpitur. et ad receptionem talis colamenti iniuriis redditur. Sequitur alio defectus. Et stringat rota super cisternam. Rota est instrumentum per quod fit extractio aquae de puteo. vel ab alio loco. Cisterna est receptaculum continentis aquae lutosam. Rota ergo super cisternam stringit. est mentis superfluitatis impure et grosse. a vetere qui est quodammodo cisterna excurit et oimodeo dissipari. Quantum ad tertium ponuntur additiones mortem sequentes. videlicet regressio corporis ad suum principium. Unde subdit. Et reuertat puluis in terram suam vnde erat. et spiritus redeat ad deum qui dedit illum. Et per primam reversionem ostendit magna miseria hominis. quod sit in puluerem reuertitur. et quod citius. Iacobus. Quae est vita vestra vapor est ad modicum pariter. et deinceps exprimitur puritatem. iuxta illud quod dixit martha de lazaro. Jam fecit sed et vita eius penes est omnibus partibus corporis fetor epalati praecipue in senibus. A vermibus demum sumitur. Iob. xxv. Domo putredinis et filii hominis vermibus. Et Eccl. x. Tu dormieris homo hereditabit serpentes. bestias et vermes. Reuertat autem spiritus id est anima ad deum qui dedit illum. s. dominum. si meminerit eius in iuuentute sua etc.

Quaeris enim plura. §. VII.

ita sint miserie senectutis ut dictum est. sunt tamen aliqua quae ipsam decorant. Et primum est perfectior de diuina cognitione. unde Iob. xij. In antiquis est sapientia. Et hinc per diuinam lectionem. auditionem. meditationem diuinorum. Secundum est diuinitatis seu agendis melior determinatio. Unde Iob ibidem. In his qui multo sunt tempore est prudentia. Tu enim experientia sit magistra reuerentiae. et senes plura fuerunt experientiae. iuuenes pauca. hinc est quod prudentiores sunt senes. et difficulter in iuuenibus prudentia reperitur. Tertium est matura consiliatio. Iuuenes enim quod sanguine feruenter precipites sunt in consiliis et propter inexpertiam reuerentiae. Senes autem magis valent providere pericula quae contingere possunt. Unde dominus non iuuenes sed seniores septuaginta instituit fecit. ad iuuendum moysen in regimine populi. Et salomon seniores habuit in consilio suo. quorum consilium optinuit. quod non est secus robo filius eius. sed quorum consilium sumptuosum iuuenum. decem pres regni amiserunt. Reg. iij. Quartum est reuerentiae veneratio. Debent enim senes honorari ab omnibus quod dominus mandauit. dicens. Leuit. xij. Loram cano capite surge. et propter hoc dicitur apostolus. i. ad Ibi. v. Seniores non increpaueris. sed obsecra ut patrem. Et propter reuerentiam quam habet ipsa aetas prudentiam et maturitatem aperit ponunt in regimine quod iuuenes. In cuius figuram praecipit dominus leuitas a vicissimo anno et supra portare onera templi seu tabernaculi. alijs vero ante super vbi incipit senectus. seruare vasa tabernaculi. id est custodire. et regere aetas quae sunt vasa ecclesiae ad recipiendum gratiam deputata. Vintum est a passionibus sedatio. et praecipue carnalis concupiscentie. Unde dicit Hiero. quod omnia vitia cum senectute senescunt. Et Sap. iij. Etas senectutis vita imacuulata. Et hoc nisi quis sit inueteratus diebus malorum ex continuo salutata. sicut fuerunt illi duo senes. qui false accusauerunt susannam. de quibus dicitur Esa. lxxv. puer centum annorum morietur. s. morte eterna. Et Proverb. xij. ad adolescentem iuxta viam suam ambulans. s. secundo appetit suos cum senectute non recedet ab ea. Scriptum est augmentatio meritorum. Quanto enim quis plura viuere. tanto plura merita acquirere poterit.

noy morietur. s. morte eterna. Et Proverb. xij. ad adolescentem iuxta viam suam ambulans. s. secundo appetit suos cum senectute non recedet ab ea. Scriptum est augmentatio meritorum. Quanto enim quis plura viuere. tanto plura merita acquirere poterit.

De termino vite. §. VIII.

vitam possit abbreviari vel prolongari. Et videtur quod non. quae dicitur per. Alcedunt motes. id est homines perfecti altitudinem contemplationis et gratiae. et descendunt capi. id est peccatoribus per latam vitam in celum incedentes in locum quem fundasti eis. s. celi. quae ad perfectos inferni quae ad capos siue malos quae illis sunt preparata. Fit autem huiusmodi ascensus et descensus per mortem. De qua subdit per. dicens. Terminum posuisti quem non transgredient. Et ad idem facit quod ait Iob. xij. Posuisti terminos eius. s. vite qui preteriri non poterit. id est nec prolongari nec abbreviari. In proteritum est quod dicitur per. elaya ex parte dicitur ezechie regi. Non morieris tu et non viues. et tamen additi sunt ad vitam eius. xv. anni. ut habet Esa. xxxvij. Pro quoniam huiusmodi declaratio notata dicitur quod terminus vite humane poterit considerari tripliciter.

Ps. jox

Ps. jox

Primo. per respectum ad actionis humane variationem.

Secundo. per respectum ad causarum secundarum seu naturalium operationem.

Tertio. per respectum ad diuine dispositionis preordinationem.

Terminus vite humane ne considerat tripliciter.

Quantum igitur ad primum. vitae terminus humane vite et prolongari et abbreviari poterit. Nam sicut bene vitens beneficio recepto meretur sibi augeri. ita abutens meretur priuari. Et ideo quod peccator male vitam suam priuat. meretur eam sibi auferri. Iuxta illud quod dicitur de quadam ficulnea infructuosa domini minus eius cultori ipsius. s. succide eam ut quid dicitur terram occupat. Lu. xij. Et propter hoc dicitur. Iob. xvij. Dies mei breuiabunt. Et Eccl. vij. Ne impie agas multum ne moriaris in tempore tuo. Exempla patet. Gen. vj. vbi dicitur fuerit sex. anni vite humani generis cum videlicet dominus dixit. Eruntque dies eius centum viginti anni. ad hoc. s. ut reuerterentur ad penitentiam. Sed quod homines abusi sunt addentes scelera maiora. ablata sunt eis. xx. anni. Nam transactis centum inuadente diluuii. Sic exponit Hiero. de pe. di. j. pdixerat. Et ananias filius azarie falsus propheta. quod pdixit tanquam ex parte domini loquens. reuersionem iconite filij Joachim cum populo suo quod dicitur de captiuitate babilonica. cuius proteritum prophetae ueritatem hieremias. et pfregit cathenas quas hieremias in collo portabat ex mandato domini. in signum captiuitatis plenioris future. dixit illi hieremias. Quia pfidere fecisti illi populum in maledictione idcirco hoc anno morieris. et sic mortuus est. ut habet Hiero. xxxvij. Et puulus natus ex ad ulterio dauid cum bersabee propter peccatum ipsius dauid ante octauum diem mortuus est. ij. Reg. xij. frequenter enim puniunt filij per peccata parentum pena temporalis. et corporalis secundum sententiam doctorum. nunquam autem pena spirituali seu gebennali. Et contra. vita bonorum meretur prolongari. Unde Eccl. iij. Qui honorat patrem vitam viuere longior. Et ezechie reuertenti ad penitentiam additi sunt anni. xv. ut. s. dicitur est. Et multis partibus processum est diu viuere propter probitatem ipsorum et utilitatem aliorum. qui secundum viam naturae viuere non poterant.

Quantum ad secundum etiam vitam hominis prolongari et abbreviari potest secundum Bernhardinum. or. mino. in quodam sermone dicunt autem cause sedae seu naturales influente dispositionis aeris. complexio corporis. regimine vite et huiusmodi. Sicut enim videmus fructus meliores et durabiliores nasci in vno loco quam in altero secundum dispositionem terre et aeris et aspectum celi ad tales arbores. Sic et sanius et diuturnius viuunt homines in vno loco quam in altero secundum influentiam celi. Unde et de quadam insula circa extrema terre dicitur. quod homines ibi sanissime viuunt. et multum senescunt. et vix mori possunt nisi ad aliam insulam transferantur. Docet et experientia. quod in ciuitate

Titulus Quintus

re infecta peste morientur centum in die. et in alia ciuitate si-
milis prope in qua vel eadem alio tempore non morientur decem. Ab v-
ro maris plurimi adducunt diuersas infirmitates. que vi-
tam abbreviant. Unum et de ipso iesu que erat optime comple-
xionat. dicitur sapientes que sanissime vixisset et valde diu
naturaliter. Regime vite si sit in ordinatum. vitam habet ab-
breuiare. Unum et Galienus dicit. Athletas que vita et ars
sagina est. nec viuere posse diu nec sanos esse. vt refert
Diero. de ple. di. vi. nec tales. Contra regime vite mode-
ratum diuturnam facit. Unde Crisostomus dicit. Nihil sic salu-
tem opat. nihil sic egritudine fugat sicut moderata refe-
ctio. de ple. di. vi. Nihil. Quantum vero ad tertium que dei
pordinatio. terminus vite humane a deo prescriptus est. vt nec
plongari nec abbreviari possit. que dei prescientia aut pordi-
natio infallibilis est. Et secundum hunc respectum intelligit illud
Job super allegatum. Constituit terminos eius etc. Ter-
minum posuisti etc. Et que vt dicitur in li. de causis. Prima causa
plus influit in causam sed causa. que ipsa causa causa. Ido autem
de sit prima causa omnium effectus quicquid secundum causas
sue naturalium siue a libero arbitrio. pcedentes. magis sub-
ficiunt ipsi prime cause. sed deo que ipsi causis sedis. Sed con-
tingit aliquem effectum mortis vel infirmitatis vel alterius
casus. aliter esse pordinatum a deo. que obbeat. pcedere a cau-
sis sedis. et tunc euenit talis effectus non secundum que habet respec-
tum et influit ab ipsiis causis sedis. sed secundum que est pordi-
natum a deo. Et secundum hoc intelligit illud Sapientie. iij. de im-
matura morte iusti que non est secundum causas sedas. Rapit est
ne malicia imutaret intellectum eius aut ne fictio deciperet
aniam illius. Et infra. Placita erat deo anima eius. Et ideo
festinavit eum educere de medio iniquitatum pro morte. Et
contra aliquem contingit sicut mors exebit que sunt secundum causas
sedas. videlicet dispositionem naturalem corporis. et demeritum
eius. ppter peccatum superbie vel ingratitude. tunc euenire
deberet. que dixit esaias ei. Moxeris tu et non viues
habito respectu ad causas sedas. Unum que in pordinatioe
diuina erat vt suprueris adhuc. xv. annis. dicunt ei ad
diti. xv. anni quibus postea vixit. Nec tamen esaias dixit falsum
exebit significans eum moriturus. que pphetavit hunc dei
reudatorem secundum que ille effectus mortis erat in causis secundis
secundum quas oino erat futura. reuelat enim deus pphetis suis
aliqua non simpliciter secundum que sunt futura in seipsis. id est non
secundum diuinam pordinationem. sed secundum ordinem quem habet ad
causas sedas tamen. et ideo si aliter contingit que dicat. non pro-
pterea falsum dicitur secundum Thome. se. se. Sicut etiam si medicus
secundum oia signa et regulas medicine pdicit aliquem de sua in-
firmitate moriturus. qui tamen non moritur deo mirabiliter cum
sanare. Et astrologus pdicit licetate vel iundationem mul-
tam futuram secundum influxum constellationum. Si hunc non venit non
dicit falsum. que loquuntur secundum causas sedas. sed de potest
eas imutare vt placet. Uex que scire non possumus quid sit
in pordinatioe dei de termino vite nostre. secundum autem ipsum vel
le nos pseruare vitam secundum beneplacitum suum. Ideo in pserua-
tione vite debemus nos regere secundum causas sedas. non tamen
vredo superstitionibus. vel incantationibus. vel transgressionibus
alicuius pcepti dei. vel ecclesie seu regle quo ad religiosos. cri-
am si pro hoc mors vitaretur. que ideo mors a se sequeret. Dicit
autem Augustinus. que si vna anima pereat innumerabilium corporum
mors huic dano copari non potest. xxiij. q. iij. Si habes
Sed cauendo a pparatis. vredo medicinis. habitando in lo-
cis sanis. subrahendo se a locis infectis peste. Licetum est
cuiuslibet cum nullo iure pdibeatur nisi quis esset curatus in
loco infecto peste. Talis enim deserere non posset plebem suam
ppter pestem. nisi pviderit de vicario idoneo. Et in casu
om extreme necessitatis corporalis vel spiritualis. vbi aliquid
non adessent quibus teneret iurare de eo que potest. non ob-
stante infectioe pestis cum se offerret talis necessitas. Hoc
etiam pfirmat Gratianus. dicens. Quauis certissime se

minam neminem ultra terminum sibi a deo prescriptum esse vt
curum. omnibus tamen languentibus non incongrue mede-
mur. xxiij. q. iij. nabuchodonosor. §. finali.

Circa mortem ipsam §. ix

tria sunt videnda. Et primum est que mors propria est debite
expectanda. Secundum est que mors aliena est equititer tole-
randa. Tertium est que mors ipsa est frequenter rememoranda.
Quantum ad primum sciendum. que mors debite expectanda.
Et ad ea ad ea quis debite preparat. Unde dominus ait. Estote rememoran-
tes parati que nescitis die neque horam. Propterea incerta vos
lucet deus nobis esse hora mortis. Primo quidem vt homo
mors viuatur purus. que vt dicitur Lyprianus. Qualiter te inuenit
dominus cum vocat. tale te iudicat de pe. di. i. c. nunquam. Stru-
tum autem est viuere in illo statu in quo quis non vellet mori
Et cum de momento in momentum hunc posset accidere. raro
debet vigere ad pure viuendum ppter huiusmodi incertitudi-
nem. Secunda ratio vt homo operetur cotius et propter hunc vilis.
Si enim sciret homo in breui se moriturus. a multis bonis des-
isteret que cedunt in utilitate aliorum. vt si soli vacaret. que tamen
non congrueret. Unum quidam sancto viro que fuit ei reuelata
mors inde ad certum tempus futura. dicitur est ei ab angelo
Age que agis. opare que oparis. vt refert Gregorius in li. dya-
logorum. Tertia ratio est vt puersek homo humanis. Si
enim quis sciret se diu viuatur. psequeret odia et vindictas
et iniurias. et sic scirent homines se cito morturos multi mi-
nis melancolice viuere. et alios ex hoc amaritate et redi-
arent. Prime due rationes sunt. b. Tho. in summa. Deo au-
tem ipsa mors expectari non solum pariter sed letiter. que
faciebat ps. Pro hunc oras et dices. Educ de carcere animam
meam. Ubi potest notari triplex causa sicut ratio que mori
non debet timere sed desiderari. Et prima est. que in vita
pnti anima in corpore manet et in loco obscuro. tedioso et peri-
culoso cuiusmodi est carcer. Tenebris enim inuoluntur ate
Job. Miseris replemur et laboribus. iuxta illud Eccl. ij.
Luci dies eius laboribus et erinis pleni sunt. Pericul sub
hamur mortis criminalis et infernalis. sicut qui stat in car-
cere. est multoties in periculo vite. Propter que clamauit
bar aplos. Infelix ego homo que me liberabit de corpore mori-
turi. Nec ps. Pericula inferni suenerunt me. Secunda
da ratio mortem letiter expectandi est. ppter plenior et aucto-
rem diuinorum et dei laudationem. Unum subdit. Contem-
plati mini tuo. Non enim anima pfiret deo et laudat eum. Loip
vt velit ppter grauamque corporis. Unum dicit Sapientie. i. Loip
que corumpit aggrauat animam. et deprimat terrena inha-
biratio sensum multa cogitant. Et ppter hunc bea. Andre-
as pendens in cruce orabat. liberati ab huiusmodi onere. l. cor-
poris. que aliquem a contemplatione impediatur ppter neces-
saria vite. Tertia est ppter bonorum psecutionem. Unum di-
cit ps. Ne expectat iusti. l. in alta vita. Beati autem mori
tui que in domino moriantur. Apocal. xxiij. Si beati ergo omni-
bono pleni. Et Seneca. mors timenda non est. qua iusticie
talitas a se sequitur. Sicut autem reposita est corona iusticie
his qui diligunt aduentum dei. l. p. morte. vt dicitur. ij. Ad
Thimo. iij. Ita et timere habet de pena qui quasi inuisi-
tus migrat a seculo. Unum Lyprianus hunc reprehendens dicit
Qua ppostere que puerium est. vt cum voluntatem dnt
fieri postulem. que vocat et accersit nos de hunc mundo non
statim voluitatis eius imperio paream. Obnitimur et
reluctamur et quicquid more seruo. cum tristitia et merore
ante aspectum domini ducimur. et volumus ab eo pmissis cede-
stibus honorari ad que venimus iuri. xij. q. ij. que ppostere
Expectatur debite ipsa mors si pia pparatio fiat. secundum
domini hortamentum dicitur. Lu. xij. Sicut sub vestri pcin-
cti. et lucerne ardentes in manibus vestris. et vos sitis hostes
expectantibus dominum suum. Ubi tamen possunt notari. Primum
est a viciosis delectationibus abstractio. ibi. sicut sub vestri

La. i. De morte

precinet. In lumbis enim est motus delectationis veteris. propter quod dicitur Job. xl. fortitudo eius sicut diabolus est in labiis eius. Lincura autem est quedam restrictio librorum. si gnas mortificationem delectationis. Secundum est in operibus servus dilectio. ibi. lucerne ardentes in manibus vestras. Lucerna signat mentem suam conscientiam. Ignis ardens ferens est caritas. in illud Lu. xij. Ignem veni mittere in terram. Manu sunt opera. Tertium est viva vigilatio. ibi. et vos similes homines. Vigilat enim talis non solum in prima vigilia sed in secunda et tertia. et quibus vestat dominus est enim prima vigilia etas inuenerunt. secunda virilitas. tertia senectus. in quibus liber autem erare debet quilibet vigilare in coherendo bonis operibus. et expectando dominum aduentum. Signatur autem dicitur expectatio. sicut illos qui impatiencia morti nolunt expectare. sed peruenire dei aduentum. inferentes sibi ipsi mortem. quod nullo modo nec propter quacumque miseriam vel tribulationem mundi eundem danda. ut fecit saul. i. Reg. xlii. Et carbo. Nec propter peccatum quodcumque puniendum. ut iudas qui laqueo se suspendit. Actu. s. Nec propter quodcumque peccatum euitandum. ut fecerunt quidam mulieres ne violarentur a quodam tyrano. ut habet in hystoria. eodem. Nec propter quacumque aliam causam. ut expressit dicit Augustinus. in principio de civitate dei. i. xxiij. q. v. si non habet. Et de hac materia plene tractat in tractatu de homicidio. Ut enim dicitur Eccl. xxi. Mors et vita a domino deo. Unum inferre sibi mortem est auferre quod dei proprium est. Nam et si iudex siue rector iuridice occidit in hoc ut dei minister agit et ideo non male facit. xxiij. q. v. qui malos. Nec est propter id quod dicitur Sap. i. De mortem non fecit. intelligitur enim mortem. id est causam mortis. sicut peccatum. Unum subdit. Nec letatur in perditione viuorum.

Secundo ut dictum est. A. X.

mors alioz est equanimiter toleranda. Et circa hanc quidem et compassio est moderate lugenda. Et desperatione a nimia tristitia cauendum. Et dilectio est efficaciter subueniendum. Quantum ad primum dicitur Eccl. xxiij. Defecit enim lux eius. Unum et dicitur non solum mortem sibi dilectissimi Jonathe deuenit sed et mortem Saulis inimicissimi qui eum persequeretur. pro eo quod ieiunauit. ut habet. i. Reg. x. Et de b. Amb. le. q. v. qui audiverat mortem alicuius scilicet viri amare se habere. tunc qui percellerat eum ad primum. tunc qui subtractum esset a fidelibus tale auxilium cum paucissimi boni reptant. Et Eccl. xxiij. dicitur mortuum produci lacrimas. et quasi dura passus in se deplorare. Nec est e contra quod ait apostolus. i. ad rom. xii. Non tristitemini de dormientibus. id est mortuis sicut et ceteri qui spem non habent. Et illud quod ait Eryso. xii. q. ij. vbi cumque sepeliamur dicitur est terra et plenitudo eius. sicut quod oper fieri efficaciter. lugere autem et deplorare et lamenterare eos qui de hac vita recedunt ex pusillanimitate contingit. Nam ut dicitur Stratianus in s. immediate sequen. Hoc intelligitur cum sit per desperationem future resurrectionis. ut patet ex ipsis verbis apostoli. Vel etiam cum inordinate sit. ut a gentilibus. clamando et lacrimando. et carnes lacerando et huiusmodi. Sed peratis affectu et humanitatis intuitu mortuos lugere non prohibemur. sicut nonnullos sanctorum alioz exequijs pijs lacrimas impedisse legitur. ut de b. Martino et Dominico et alijs. Secundo dico quod nimia tristitia propter mortem cuiusvis sit est cauenda. Unum Eccl. xxxviij. dicitur. Ne dederis tibi irrisio. sicut ad vitam. et huic nihil operis. sicut mortuo et reipsum permissis. Et paulo super rationem assignas pessimam. non dicitur. Tristitia enim festinat mors. sicut corporis. et cooperat. sicut animi. et tristitia cordis fleat cervicem. Et sicut dicitur inrelligatur dicitur Lypriani. xii. q. ij. quod postquam videat nos quod ipsi minimis et extremis dicitur reuelatum est quod frater atque manifeste de dei dignitate preceptum est ut prestaret assidue. ut publice predicarem fratres non esse lugendos. assertioe dicitur de seculo liberatos. cum sciamus illi

los non amitti sed premiiri. Loquitur enim de lugentibus et desperatione seu cum nimia tristitia. Nec obstat quod filij israel moysen defunctum plauerunt. xxx. diebus. Deut. xlii. Nam ut dicit Stratianus. xxxvi. q. j. Multa permittentur in veteri testamento illis tanquam imperfectis. quod tunc perfectiois. sicut gratie eliminata sunt. Via enim in figuram pringebatur illis qui nunc cessant. Unum et propter solas viduas lugentem defunctum vni genitum qui portabat ad sepulchrum dixit. Noli flere. Lu. viij.

Possumus autem assignari decem rationes propter quas quis debet et potest solari et non nimis tristari. Prima ratio est quia deus vult sic. Non ergo debes eius resistere voluntati. Unum dicit Augustinus. Nihil est quod de illa aula summi et eterni non egrediat inuisibilis impatoris. Et etiam tu peris in oratione. fiat voluntas tua. quod voluntas dei est prima causa omnium rerum. nec potest inueniri ratio que sic vult sicut in gratia in primo sententia. places atque igitur homini quicquid placet deo. Et ob hoc quod placet deo ait seneca. Secunda ratio est quia quilibet creatura est dei. Ad Rom. xiiij. Siue viuum siue mortuum domini sumus. et ideo si cur non debes tristari si is qui mutauit aliquid illud respicit. sic nec de morte primi tui. Unum dicit Hieronymus. Nil ab stultis tui qui dignatur est recipere propter. Et Augustinus dicit quod perfecte diligit deum. non tristat de morte cuiuslibet. Et Job i. Dominus dedit dominus abstulit et cetera. Tertia ratio est quia statutum est hominibus semel mori. ad Hebr. ix. Et bernardus dicit super illud pro filio non peccat. Si igitur non peccat figulo nunquid peccat figmento. Si ergo deus est hominibus mori non debes tristari si filio tuo accidat illud. Et Ambrosius in li. de bono mortis. Quid absurdum est id quod scis omnibus esse prescriptum quasi speciale deplorare. Quarta ratio est quia mors liberat hominem a miseris huius vite. Unum dicit Salomon. Ecce. ij. Lucii dies est laboribus et curis pleni sunt. nec pro morte quod dicitur desiderat. Et ideo non saluator in morte lazari fecit se sicut dicitur. Lazarus mortuus est et gaudeo. Sed in resurrectione eius lacrimas est pro compassione. quia reuocabatur cum ad miseriam huius vite. Unum dicit Augustinus in li. de visitatione ne infirmorum. O mors desiderabilis. o mors omnium preferentium malorum finis. o mors laborum clausura et quietis initiu. Quis posset cogitare tuarum utilitates beatitudinum. Nam male mori non est christianorum queque mors est viuere in christo. Et ratio est quia dicitur ps. Apud te est fons vite. Quia ratio est quia deus omnia nouit et videt quid est melius pro homine et ideo talis mori qui si remaneret in vita. fecerit mala. et esset de reprobatis cum sit de electis. Vel si non est de electis fecisset peccatum. Unum dicit Sap. iij. Rapit enim ne malicia immutare intellectum eius. et fictio decipit animam illi. Fastidat enim ne gaudeat. obscurat bona et cetera. Sexta ratio est quia tua accidit et tristitia tibi nocet. et ei nihil potest. De hoc est exemplum. ij. Reg. xij. Ubi dicitur quod dauid donec filius suus infirmaret stabat in tristitia et placatu post mortem pro filio incepit a se excludere tristitiam et placatum et posuit se ad comedendum. Et interrogatus quare hoc fecisset. Respondit quod ante mortem eius forte potuisset impetrare a deo pro planctu suorum sanitate filij quod non potest fieri post mortem. Septima ratio est quia nocet tibi talis tristitia. Ideo dicitur Eccl. xxxviij. Respelle tristitiam a carne tua neque enim erit reuersio illi. et te pessimabis. dum enim homo tanta tristitia absorbetur animam non habet libere ad orandum pro quem luget. Octava ratio est quia multi sunt qui dantur propter amorem amicum. Quia sicut Augustinus super Gen. ad litteram. Sepe offendit deus non offendat amicum. Multi enim dantur propter filios vel viros et simul. Et ideo cum sit tibi incertum an si vixisset filius tuus ipse fuisset causa damnationis tue. ideo non debes tristari. Nona ratio est quia resurget. Unum apostolus. i. ad Thessal. iij. Non tristamini de dormientibus sicut ceteri aeres qui spem non habent. Et xii. q. ij. quod postquam. Et Ambrosius. Lessabit lacrima mee et cetera. Et dicitur Eccl. xxiij. Modicum plora super mortuum.

Decima ratio est quia si ipse qui mortuus est. reperit se in bono

i. Coz. jo

De morte alicui non est nimium dolendum

Job. ij.

Ps. 35.

Titulus Quintus

loco. debes letari. qz orabit p te. Aug^o. Sic enim amici nri a torrete voluptatis inebriant vt nri no obliuiscant

Mortuis est subueniendū Tercio mortuis ē efficacit subueniendū. Unde Eccl. xxxviii. dr. Lōrege corp^o illi^o. s. mortui. r nō despicias sepulturā illi^o. Un r ebobias multū deo placuit in sepelendo mortuos. S; nō min^o subueniendū est aīe orādo et alia bona p ipa faciēdo. Et ad h^o facit qd dicit. iij. q. ij. Qui diuisa vocatōe ab hac vita recedūt. cū psalmis tm^o modo r psallentiū vocatō debet ad sepulchrum deferri. Sufficiat aut q in spe resurrectōis xpianoz corporibz famularus diuinorū impendit canticoz.

Tertiū pncipale est .§. XI.

q mors est frēqnter memorāda. Un dr Eccl. xxxviii. ut psona mortui. Mōr esto iudiciū mei. s. mort^o sic enī erit et tuū. mibi heri r tibi hodie. Dicit r plato. Sūma sapiētia est meditatio mortis. Valerius ad mltā hmoi recor^o dario. Propter qd dicit Eccl. vii. Melius est ire ad domū lucris qz ad domū iulij. In illa enī finis cūctozū

Mōtia mortis valet.

Ps. 48

Job. 27

admonet hoīm r viuēs cogitat quid futurū sit. Et pmo quidē valet ad mūdī pēptū. Juxta illd^o Hiero. ad paulinā. facile tēmnit oīa. q semp cogitat se esse moriturū Lōremnit sane memorās mortē. carnis delicias. cū sit a vermis psumēda. Juxta illud Eccl. x. Cū mortu^o fuerit homo hereditabit serpētes r hmes. Lōremnit mūdī honorificētās. qz vt dicit ps. Cū interierit. s. hō. non sumet oīa neqz descēdet cū eo glia dom^o eius. Un r Basilus ad repumendū mortū elatiōis r glie cū in dieb^o pcessiōis in pontificalibz esset ornat^o. ordinauit aliquem ex suis familiaribz sibi debere dicere. Pater iube perfici sepulch^o tuū. qz nescis qm moritur^o es. Lōremnit talis mundi diuitias cū ex eis nil valeat portare. Juxta illud Job. Diues cū dormierit nihil secū affert. aperit oculos suos r nihil inuenit. Secō valet mortis recordatio ad labores sufferēdū. Job. iij. Quasi effodiētes thesaurū. gaudētqz vehemēter cū inueniēt sepulch^o effodiētes thesaurū multū laborat vt inueniant ipm que summe desiderāt. Et qz antiq^o in sepulchris suis faciebāt thesaurōs abscondere. id tales. Effodiētes cū inueniūt sepulch^o gaudēt. nihil curātes de labore sperantes qz at^o ad thesaurū que oprabāt puenire viso sepulchro. Sic desiderātes thesaurū supnevit. cū psideant q p mortē cito ipm psequūt fortiores reddunt ad labores r passioēs intellgētes illud apli ad Ro. viij. Nō sūt adigne passiones hui^o tēpis. ad futurā gliam q reualabit in nobis. Dicit Aug^o in sermone. Quicqd seuit p noīe xpi. si vinci pōt tolerabile est si vinci nō pōt migrare hinc faciat. nō auferit sed accelerat ipam requitē. ipam dulcedinē. q cū vernerit sine fine erit. Valet tercio ad pctm cauendū. vt dicit Eccl. vii. In oībz opibz tuis memorare nouissima tua. r incertū nō peccabis. Sicut ecōuerso dicit. Tres no. j. Sordes ei^o in pedibz ei^o. sordes pctoz ei^o. s. aīe. in pedibz. s. affectuū. Nec est recordata finis sui. Cū enim quis psideat mortē. delectationē omnē peccati deficere sentit. Et cū punitōez audit dicēte domino Apo. xvij. Quāntū se exaltauit r in delictis fuit. tantū date ei coramētū r lucrū. cauet sibi a pctō. Et ad h^o Job. Damasce. ponit talē similitudinē. Quidā dū a facie vnicornis ne ab eo deuozaret veloc^o fugeret. i quoddā baratrū magnū cecidit. Dū autē caderet manibz arbusculā quādā apprehēdit. r in basi quadam lubrica r instabili pedes sxit. Respiciēs hō vidit duos mures vnū albū alterz nigrū incessanter radicē arbuscule quā apprehenderat corrodētes r tā pperat vt ipam absconderēt. In fundo autē baratrū vidit draconē terribilē spirantē ignē. r ap̄to ore ipm deuozare cupientē. Su p basem hō vbi comitantē tenebat vidit quatuoz aspidū capira inde pdeunrium.

Eleas aut oculos vidit exigū mellis de ramis illi^o arbuscule exire. oblitusqz piculi in q vndiqz posu^o erat. sed ipm dulcedini illi^o modici mellis totū dedit. Quis igit hōies istū nō iudicaret insensū q ita attrēdit ad illd^o modū cū delectatiōis habēdū q tā mltiplicis piculi oblitus tanqz cel^o esset ac ipm nō videret. Et iō orabat ps. Illu^o mina oculos meos ne vnqz obdormiā in morte. id est in psideatōe r mēoria mortis. Neqz dicat inimic^o me^o. s. diabol^o pualui aduersus cū. s. p pctm. Vnicornis igit mortis tenet figurā q hōies semp psequit r apprehēdere cupit. Un dicit Job. xxxix. Nūquid valet rinoceros seruire tibi. Rinoceros est vnicornis. r iste nō vult alcuī seruire. quia mors nemini vult subijci seu pccere. ita vt elephante etiā cornu in ventre figens interminat. quia is mors quēcunqz virtute vel sciētia vel potestate magnū interemūt. Baratrū siue fossatū mūdus est. quē p hōis lis plen^o. Arbuscula vniuersiū est vita. quē p hōis diei r noctis quasi p murē albū r nigrū incessanter consumit et incisiōi appropinquat. Basis quatuoz aspidū corpus est qz quatuoz elemētis cōpositum. quibz mortalitatis corpora cōpago dissoluit. Draco terribilis est infernus cūctos deuozare cupiens. Dulcedo ramusculi mellea est delectatio fallax mūdū. p quā homo seducitur ne suū periculū intueat. Et sic dū mūdī delectationibz vacat. et semorturū nō considerat. cōsumpta radicē arbuscule r base destructa. in fossatū cadit r ibi desiderium peccatoz peribit. Sed dū mortē bene recogitat. p pinquā mel dimittit delectatiōis mūdane. r peccatū et periculū euadit. Et iō dicit Eccl. xxxviii. Quis est nouissimoz tuoz et noli obliuisci. Et sic potest intelligi illud a saluatore nostro parabolice dictum. Recumbite in nouissimo loco. Lu. xij. id est requiesce in consideratiōe mortis.

Nota q triplex est .§. VII

mors spiritalis scz.

Mors criminalis in defectiōis.

Mors claustralis puerationis.

Mors infernalis cruciationis.

Quanti ad primū dicit Ezech. xvij. Anima que peccauerit ipsa moriet. Per peccatū occidit homo ipam suam. Vbi nota q peccator assimilat mortuo ppter tria scz primo ppter similit^o defectum. ppter similit^o aspectū. De primo morietē corpore. talis morietur r discretiā. scdo infirmat. tercio morit. quarto pccatū tatur cōtra domū. quinto sepelit. sexto a vermis cōsumitur. Isto mō anima primo distēperat r cōsumitur per temptatiōē r cogitatiōē de pctō. Secō infirmat per comitantē delectatiōē. Tertio morit p consentiū. Quarto asportat r elongat ab hominibz per culpę suę ominationē r diffamationē apud homines. Quinto sepelitur per malā puerudinē. Similiter enī terra v^o lapidē superpositus onerat r opprimit corpus vt nō resurgat etiā si possit. Ira mala puerudo que est quedam molestia grauisima. opprimēs r incitans hominē ad peccandū. Un Aug^o. vij. li. p. c. v. Lex peccati est viciosa puerudo. qua trahit r tenet etiā. Inuitus anim^o eo merto q i eā volēs illabit. Et in eodem libro loqns de statu peccati an baptisimū suū ait. Suspirabā inqte ligat^o ferro alieno. sed mea ferres voluntate. Velle meū tenebat inimicus. r inde mibi cathenā fecerat. Cōstringerat me quippe ex voluntate pueria sacra libido. r dū seruit libidini. facta est puerudo. r dū puerudini nō resistit. facta est necessitas. Dec Aug^o. Et bec^o puerudo peccati di comparat sepulture lazari fm eundē in sermone dicitur minū in mōre. lib. j. c. vij. Et sicut videtis. istis maria et

nobilis sunt sepulcra honestissima. de marmore vel de
 a lignis lapidibus honestis seu lignis. cum picturis et figuris que
 simulant et honorant. Ita istis magnis et potentibus mor-
 tuis per peccatum. facit adulatorum sepulcra dealbata et de-
 picta. palliantes et ornantes et exculantes. imo comedas
 res peccati potentibus. Quia laudat peccator in desiderijs aie
 suorum iniqua benedictio. Et isti vident eos honorare et or-
 nare vana facit. sed tamen simul cum hoc onerant et opprimunt me-
 teros. ut non resurgant per penitentiam de peccatis. An illi non
 Reg. iij. moralium. c. x. p. q. xps tres mortuos suscitavit
 Quarta in domo. iuvene in porta. lazarus in sepulcro.
 Quarta vero mortuum difficile nunciare cogit sed cum non
 suscitatur. quod valde difficile est de his que post usum maxime
 pluerunt. in adulantium lingue excipitur. a mens sue mor-
 teuocent. de quibus etiam dicitur. Simite mortuos sepelire
 mortuos suos. Mortui enim mortuos sepeliunt cum peccatis
 res peccati fauoribus premunt. Erat autem lazarus mortuus
 sed non sepultus a mortuis sed a fidelibus milibus. Sexto
 corpore mortuum a vermibus consumit. et mens puata vita gratie.
 a verme scilicet desperationis et finalis impenitentie corrodit
 et mordet. Sic ergo veniunt peccatum dicitur mors propter similes
 defectum vel peccatum deficiendi. Sic enim inerat in animam. si
 cur mors in corpore. Roy. v. Peccatum intravit in mundum. et per
 peccatum mors. Sedo ponit peccatum mors propter similes
 effectum. Mors namque facit corpus rigidum et frigidum et fetidum.
 putridum et horridum. terrenum atque poderosum. Isti mo peccatum
 mortis facit animam rigidam et superbam et inobedientem ad de-
 um. Prover. xvij. Cum obsecratoribus loquitur pauper. et di-
 ces. in superbus effabit rigide. frigidum et invidiam quae vo-
 caris malaicia. Dicitur. vi. Sicut frigidum facit aeterna
 aqua sua. sic frigidum facit animam malaicia sua. Fetidum per luxu-
 riam. Esa. xxxij. de cadaueribus eorum ascendit fetor. Putri-
 dam per gula inordinatam per quam sensus et ratio sopiunt et se-
 peliunt. et homo in asinum commutat. Dicitur. xxij. Sepultura
 omni sepeliet putrefactum et peccatum. Terrena per avaritiam
 que nihil sapit nisi terram. ut dicat tali aie sic rapte dixit
 natura et serpeni dixit de Gen. iij. Terram comedas cum
 es diebus vite tue. Pigrum et accidiam que nihil boni operatur.
 Prover. xij. Tulerit et non vult piger. Et si veniunt pec-
 catum vocat mors propter similes effectum. Roy. vij. Peccatum ve-
 nient peccatum per bonum mihi operatum est morte. ut fiat super-
 motum peccatum peccatum per mandatum. Tertio propter similes
 aspectum. Quatuor tunc enim homo fuerit amabilis pulcher
 et delicatus statim post mortem erit horribilis. turpis et abo-
 minabilis. et a comunione hominum sepandus. Sic anima ante
 peccatum pulcherrima et formosa esse videtur. Iuxta illud Can-
 tico. ij. Pulchra es amica mea et macula non est in te.
 Sed per peccatum spoliatur gratia et vulneratur nati-
 ve fetida et abominabilis coram deo. ut dicat illud Ezech.
 xvi. Ad omne caput vire edificasti signum prostitutionis
 tue. et abominabile fecisti decorum tuum. Et tunc per pecca-
 tum anima misera separatur a comunione fidelium et ab
 amicitia dei et angelorum bonorum. puerb. xij. Miseros fecit
 peccatum. Faruissimum operatur est ille qui diffusi-
 allimis laboribus se fatigat. et tamen nihil stipendij vel mer-
 cedis in fine reperit. Quot laboribus periculis difficulti-
 bus se exponit homines per peccatum. isti pro voluptatibus
 illi pro cupiditatibus. isti per vanitatem. inexplicabile est di-
 cere. Et quod erit stipendium certe mortis supplicium et in-
 female suspensum. Roy. vi. Stipendium peccati mors.
 Et ideo postquam Salomo premisit Sap. i. Nolite zelare
 mortem in errore vite vestre. signat et adiungit. neque acquiratis
 perditionem in operibus manuum vestrarum. q. d. Nullus aliud lu-
 crum habebitis per peccatum. Et quia manus est organum
 organorum hominis. sicut dicitur. iij. de anima. ideo male operatioes
 quaeque homo potest exercere per opera manuum suarum
 non prohibentur.

Quantum ad secundum §. XIII.

Sancta religio figura tue vocat mors. An vulgariter
 reglars dicunt mortui. et seclares viuentes. Tame mal se
 cular est vere mortui. et bon reglars viuere viues. Na
 malo seculari dicitur Apoc. iij. Nomē hēs q viuas s; mor-
 tuos. Er de factis dicitur. iij. Coz. vi. Quali mouentes et ecce
 viuim. Mortui aut sunt peccati. viuentes ac deo in xpo
 iesu. Quare aut religiosi mortui dicantur. pnt aliq pgru-
 tates adduct. Prio eni tanq mortui dicit testm suū
 in q legat animam deo. corpore tumulo. facultates habitas
 et habedas resignat mundo. Executores at isti testamēti
 pstituit platos suos. qz custodie tā corpore suū qz animam
 tradit. Itē mortui incipit amittere calorem suū nālem.
 postea vsus sensu exterior. sic visus. auditus et hmoi. tan-
 de vltimo mortui suū pnt. ita q si moueri debeat de lo-
 co ad locū oportet q h fiat per aliq non per seipm. pannus et
 tribuit breuis et in certa mēsurā. et sic finalit abscondit
 in sepulcro. Isti mo mortali ingrediēs religionē. Prio
 amittit oēm calorem nālem. h est oēm amorem carnalē et mū-
 dialē. amicorū et parētū. q possit a mūdi ptepu et a san-
 cta ptemplatiōe retardari. Sedo amittit quasi vsus
 sensu exterior per honestā et religiosā custodiā. viz vsus
 visus. auditus. tactus etc. Tertio perdit qm loqz per silentiū
 locis et tpo veniēter suatū. Silentij namq iurat ad
 mētis reflectōes et gram psequēdā. In cui figura Zacha-
 rias murus genuit Jobāne. i. gram. Lu. i. Quarto per-
 dit mortui pnt viz volūtātē. qz nūq se mouet aut alio
 vadit nisi per obedientiā vel licentiā prelatorū. Quinto si
 bi tribuit pannus modicus. qz habet viliū ad necessi-
 tatē nō ad supfluitatē. Et sexto tanq abscondit in clau-
 stro quasi in sepulcro suo. ne per seculi tumultus a sanctis
 occupationibus purbet. Unde istis mortuis dicit Col. iij.
 Mortui enim estis. et vita vestra abscondita est cum xpo.

Religio
assimilat
morti.

Quantum ad tertium §. XIII.

dico q tertia mors est infernalis cruciatiois. Et hec est eco
 ueris detestanda. De q ps. Sic oues in inferno positi
 sunt. mors depascet eos. Quis est stolidissimū pec-
 unt alias p dices h bz. q si sit i domo accēsa nullo mō
 erit ab igne. s; magis ingerit se igni. Sic dānati in infer-
 no sic effecti sunt stolidi et per malaiciā obstinari q de illo
 no q est eis qst domus accēsa nūq extibit. Et hec est mors
 scda. Apoc. ij. de q in ps. Mors peccati pessima. Dicit
 Iriaq vira efna. De q loqns Amb. ita dicit. Ibi est vira
 sine morte. dies sine nocte. gaudiū sine merore. tranquil-
 litas sine labore. fortitudo sine debilitate. rectitudo sine
 pueritare. pulcritudo sine deformitate. veritas sine falsi-
 tate. caritas sine inuidia. felicitas sine miseria. Item
 querit vtz felicitū ab aliq mouente requirere q reuelat
 ei statū suū post mortē. Rñder de h. b. Tho. in qdā qōe
 de qdlibet. Q. cū peccati sit natura. vtz per Damascē.
 in scdo libro. Requiritur impletōem nālis desiderij. nō
 est peccatum. nisi aliq inordinario adiungat. sic patz in sum-
 peccatum ab i potus. Domo aut naturalit scire desiderat
 Unde si requirat alicuius rei notitiā non est peccatum
 nisi forte per accidens. hoc est per aliquā inordinationem
 adiunctā. pura. Si per studiū alicuius scientie. aliq in-
 pediat ab officio predicatiois debite. ut propter studium
 geometrie. aut etiā si qd inqrat aliquid cognoscere. su-
 perbe et presumptuose. aut si qua alia inordinatio circa h
 cōtingat. Nulla aut inordinatio in hac inqratione vide-
 tur. si quis inqrat a mouēte cognoscere statū eius post
 mortē. subijciendo tamē hoc diuino iudicio. Unde nul-
 la ratio est videt qre debeat dici h esse peccatum. nisi forte ex
 dubitatione fidei de futuro statu. quasi dubitando in-
 quirat.

De morte
infernali.
ps. 48.

ps 33.

Titulus Quintus

De tribus nouissimis mortis. Caplm. ij.

Ria sunt nouissima

in morte. ideo dicit in psalmi: memorare nouissima. Primum est aie separatio. scdm e sepa-
rate ad deu pnratio. tertiu est pntate sententie illatio.
Quartu ad pnu sciendu q in separatione aie a corpe co-
muniter supueit mltipli bellu: duz r guissimu: qd xps
insinuauit sub similitudine obsidionis hierosolyme dices!
Circudabunt te inimici tui vallo: r coangustabunt te vn-
diqu: r ad terram psterne te. Lu. xij. Et rōez affligit dices:
eo q n cognouerit pps uisitarōis tue. s. recipiendo xpm p
gratiam r dilectōem. Et in predictis uerbis notat tri-
plex bellantium genus cōtra anime ciuitatē in nouissi-
mo scz separationis eius a corpore.

Primum est demonioz infestatio. ibi. Circudabunt te.
Scdm est pinqz molestatio. ibi. et coangustabunt te.
Tertio est sensuū fatigatio. ibi. et ad terram psterne te.

Quantū ad primū §. I.

de infesta-
tione dmo-
ni i mor-
te.
Gen. iij.

dicit Bre. in omel. iph. euāgl. q dyabolus pcpue ag-
greditur hoīem in fine guissime r astutissime temprans.
sciens plus tempis nō sibi restare ad seducendū. Et in
huius figurā dixit dñs antiquo serpenti. Tu insidias
beris calcaneo eius. s. creature rōnalis. cuius calcaneus
corporalis est extremitas corpis sine uite designans. Et
sicut serpens i cauda dicit hre uenenu. ita in fine hoīs
tempratōes omīs malicie suggerit. Et de h psal. xvi. pē
Inimici mei aīam meā circudederūt. ad ipem suū delu-
sunt. os eoz locūtū est supbia Inimici nri maximi sunt
demonēs. et hī animā vallo circudāt. cū peccata cōmis-
sa ante mentē ponūt: vel diuersa tempramēta suggerūt
hincinde. Ad ipem suū concludūt: quia abūdantē ma-
liciam suā in aīam includere querūt. Os eoz loquitur
supbiam. dum uidelicet de infidelitate vel de despera-
tōis crudelitate. vel de p fessiois taciturnitate morientē
temprāt: q oīa ad supbiā pntēt. Cū enī sciat q sine fide
impossibile est placere deo. Heb. xi. Et dubi. i fide sit in-
fidelis. cf. de heres. Dubi. Ideo ad dubitādū d fide co-
nat inducere. Sz dicit Apoc. ij. Esto fidelis vsqz ad mortē
scz inclusiue. r dabo tibi coronā uite. Un legit de qdaz
magno doctore. q cum esset in extremis pstitutus: dya-
bolus adueniēs suggerēdo cepit alloqui mentem eius
et querere qd ipse crederet. Respondit autē ipse cogita-
tioni tali se credere qd credebat ecclia. Et vltim. ipse qsi-
uit quid ecclia crederet: et rñdit. Articulos q in simi. os
lo pntent. s. deū trinū r ynū dei filiū a p gine pceptū ce-
natū r hmoi. Cui subdidit suggestio dyabolica. Nōne
philosophia q fm rōem ē vt didicisti docz h impossibile
fore. Et sic intrās ipse disputatōis sup hmoi existimās
propria uirtute rōnis illā expellere. in incredulitate inci-
dit r mortu. est. Inde ad paucū temp. alius doctor in-
firmat. ad mortē. cui apparet p dicitus mortu. qz sibi sa-
miliar. r norus interrogauit de fide sua ne forte erraret.
Cui ille rñdit. Credo quod credit scā mī ecclia. Et ille.
Quid credit ecclia. Rñdit infirm. Id qd ego credo. Et
ille iterz inquit. et tu quid credis. Rñdit idem qd pri.
scz qd credit ecclia. Et sic pluries interrogādo: nunqz
potuit eū de p dicitis termīs educere: nec in desperatōez
ponere. propter qd demū ille mortu. exclamans dixit.
Deu mibi qre nō sic feci in infirmitate mea vltima: yo-
lui disputare cum dyabolo: confidens q supbia mea de
proprio ingenio. cf. quo succubui de fide dubitās. r pro-
pter hoc eternalr dānatus sum. Ponūt autē r isti ini-
mici demōēs aliā obsidionē r vallū. s. desperatōis. et cer-
te periculosa est desperatio. vt dicit. Reg. ij. imo nil per-
iculosius. et ideo pmaxime de desperatōe temprat. Qd

Exemplū

etiam fecit erga btm Bern. Nam vt habet in e. legens
da: in graui infirmitate pstituto supueit sibi tempratio
desperationis de sua salute: p fiderans se in mtra negle-
gentia deo seruasse: r se nil quasi boni fecisse: ynde canitō
premiū glie recipere deberet. sed illustratus a deo rñdit rē
pratori. fatcor nil fecisse dignū tāro pmo. sz xps dei fili-
lius duplici rōne illud obtinet. s. merito passiois r rōne
hereditarie successiois. qz nālis filius dei. ipse vna rōe
conterus est ipm possidere. s. inqz tū fili. merito autē pas-
sionis spero mibi certitudinalr velle largiri. Sicqz cō-
fusus est inimic. r nō pualuit d eū. Sic d cayn q dixit
Nator est inqz tas mea qz vt veniā merear. Gen. iij.
Et sicut Judas q laqo se suspēdit. Aliqz inducit ad
taciturnitatē p fessionis alicui. peccati. vel ad nō restitua-
endum. Taciturnitas autē talis est supia orit. vt dicit
pe. di. i. g. Taciturnitas. Un in vitasfratz legit. qz cū
dam probo religioso in infirmitate pstituto: apparuerūt
duo demones in forma angeloz bonoz dicētes se mis-
sos a deo: vt portarēt aīam eius ad celū. sed ita grauem
reperiebāt q nō possent deferre. Nihilomin. daret sibi
modū ad alleuandū peccata sua. uidelicet vt exinde re-
neret silentiū firmissimū. Quibz recedentibus illis nul-
li loquebat nec respondebat. Quod perpendēs qdaz
scitūs vir r experrus uisitans eum cepit admonere ne
pmitteret se decipi a dyabolo q se aliqz trāssōimā in
angelū lucis. Ex cui. verbis illuminatus locutus est. et
reuelauit quō sibi apparuerāt illi duo et quid dixerant.
et postea recordatus fuerat de qdaz peccato mortali cō-
misso in seculo. de quo nunqz p fessus fuerat r obliuioe
quod subitro cōfessus est: alio fuisset dānatus. Et sic des-
tece sunt inimicōz insidie. Sic igit circudabunt re ini-
mici tui vallo temprationū in fine. Nam r ad xpm ac-
cessit in cruce pendentē: sicut ipse ait Job. xij. Genit
enim. id est ueniet pnceps mudi hu. i. dyabolus. r in-
me nō bz qdaz. s. peccati. Sed r beat. Martin. cū ipm
uidisset i extremis pstitut. ait. Quid hie aīas cruenta
bestia rē. Quāuis ergo graues sint ei. rēpratōes: rñ q
recte uiuit r vezz membz xpi est ipse q caput est nostrū.
pro eis pugnat r uincit. Sicut r ipse ait Confidite: qz Job. iij.

Quantū ad secundū §. II.

Aliud genus bellantiū inimicōz est multitudo constan-
guineoz. de qbz dicit Mich. vij. Inimici hoīs domestici
ei eius. i. sanguinei. r illi mltū coangustāt. Primo mor-
quidē qz duz ē sibi deserere filios r vxorē r altos qz in
ordinate diligit. Un aug. de sero penitēte ait Quē mor-
bus uiget: r pena terret. ad uerā uir ueniet satisfactōez
maxie cū filiū qz illicite dilexit sint pntes. r vxor r mlti
dus ad se uocet. de pe. di. vij. nullus. Et frēqnt ex ordi-
nato amore filioz porius uolunt pdere aīam q aliena
restituere: ne paupes remaneāt. Un de qdā uisurario
legit in infirmitate pstituto: qz cū filiū p fua derent ad re-
stituendū. Ille rñdit: qz si hoc ageret ad hospitale eos ire
oporteret. Mortē igit sine restōne facta. post mortē vn-
filius totam partē sibi ptingentē restituit r dei seruitio
se mācipauit. Alter uero retinuit suam prem mūdānis
ueditus. et inde ad modicū mortu. est. Quādā autem
die cum oraret ille q restituerat. uidit terrā aprā r i cen-
tro ignē infernalē: ibiqz iacere filiū sup partē. alterqz al-
terum maledicere. Pater filiū: eo q amore eius illicite
acquiescerat: nec satisfecerat. Filius prem: eo q tanta ma-
le ablata sibi dimiserat. Coangustāt tales inimici do-
mestici morientē inqzntuz vn. querit sibi legari tantū.
alius tm. r tora eoz sollicitudo est de lana nō d anima.
Aliquādo etiam incipiunt euacuare captas. qd uidēs
infirmus nō pot angustias: et de euentu familie sue.

Ca. 2. De tribus nouissimis

Loangustant aliqui qz volentē de suis disponere nō
pntur: nec ad eū ingredi doctū religiosum ne forte fa
ce sibi pcciam de restitutione: vel elemosinis paupibz
dando. decipiūt eū dicētes cito sanādū eū tū sic piculū.
Medic⁹ aut qz vt domestic⁹ assumit: nō seruat pceptū
ecclie. de pe. z remiss. Cum infirmitas. qz non ad monet
pimo vt mittat p pfectore. Et ideo bñ dicitur Diere. ix.
Qualisqz a proximo suo caueat. z in omī fratri suo
nō habeat fiduciā: quia omis frater supplantans.

Quantū ad tertium. §. III.

Inimici nri domestici: sunt sensus nri figurati p quinqz
fca dicitur sepulonis. de qbz ps. lviij. Eripe me de inimic
os meis ds me⁹. Aliqz inimici nri sunt qz furātur pccio
issima. i. aiam. Trea. iij. Ocul⁹ me⁹ depdat⁹ ē aiaz meā
z sic b alijs. Isti aut cū organa suis laborāt z paulatim
deficiūt. z ita aiaz defatigāt vt vit valeat infirm⁹ aliqd
de salute cogitare: s; quō possit sanari z hre gustū cibo
nri z hmoi. Tū ps. Non ē in morte qz memor sit tui. De
mū ad terrā pferunt dolores ipsi corporis. Et sicut arbor
magna qz bz ptes radices in terra mltū defraas: cū p ses
curum incidit: magz impetu pferret ad terrā. ita cū aia
sepat a corpe p secum mori: cū extrahere hēat oēs po
tentias z vitā ab organis corporis. fit h cū maria violentia
et colore. z pccipue in pctōibz. Tū eccl. xli. b. O mors
qz amara ē mēoria tua hoi pacē habenti in substantijs
suis viro qz eto zc. S; electos suos i hmoi bello humoz
ad se nūc bellāriū de⁹ mirabilr pfolat. Tū Bre. i. iij.
oyal. dicit. Iusti aliqui in morte sua scōz pcedentiū vi
stones aspiciūt: ne ipaz mortis sue penalē suāz primelēat
et sine dolore z formidinis fatigatiōe soluant. Et aliqz
sanctos eis apparētes aspiciūt. Exemplū de ps bytero qz
dixit toroz. Tolle igniculū: ad huc secul⁹ est. cui apparue
rit oph Petrus z paul⁹. c. xij. in. iij. oyal. Aliqz ange
los videt. Exēplū in Stephano. c. xxix. in. cod. li. iij. Et
de bō Nicolao epō. Aliqz vidēt hōmē maritā. exēplū
de musa. c. xxvij. li. iij. Aliqz vntz ibm xpm. exēplū de
tharilla. c. xxvij. cod. li. iij. Aliqz sentiunt celestes me
lodiaz odor sentit z lux videt: sic in serualo palitico. c.
xx. col. li. iij. Contra mali in morte vident demones
cū magno impetu z violentia extrahētes animā de cor
pore vt deuorātes. Sicut hē in vitaspaz. z in. iij. oyal
logoz de heremita yprocurā: qz dixit se paulatim absor
bera dracone zc. Memorare qz istud p̄mū nouissimū.

Secūm nouissimū §. III.

animo separe est ante deū p̄ntatio. vt enī dicit optus ad
Debr. Scurū est hoibz sel mori. et iudiciū post h iud
diciū. s. pccularis discussiōis de ala qz et p̄ntat. Tū psal.
Deus iudiciū tuū regi da. i. o ds pater da. i. dabis iudi
cium. s. discussiōis z examinatiōis. regi scz xpo qz est rex
regum z dñs dñancū. Et. j. Judicare. i. ad iudicandū
p̄m rui in iusticia. Tū ipm eprz nos p̄ntant. iux il
lud apli. ij. Coz. v. Omnes stabim⁹ an tribunal iudicis
xpi. Et qz vt dicit Grego. Qualisqz hinc egreditur
talis in iudicio p̄ntat. di. xxv. Qualis. Ideo vt dicit sa
p̄s. Ante iudiciū para iusticiā. i. opa iusta cū qbz cō
pareas. Nā omis alia te deserūt nisi opa tua. Apocalip
xij. Opa illoz scz mortuoz sequūt illos. Tū Job. da
masce. circa h ponit similitudinē talē. fuit qdaz hñs tres
amicos. vnū diligebat plus qz se. aliū sicut se. tertū mi
nus se z satis paz. Dic cū fuisset citatus a dño suo ad re
spondendū in curia sup fact⁹ suis. vnū sibi piculū mortis
imminēbat accessit ad p̄mū. rogās vt cū eo iret z eū iu
uorē: qz m̄dit se nō posse p̄t alias occupatiōes. tamen
p̄ter amicitia suā si iniam mortē acciperet dare ei facerz
aliquid ad eū inuoluendū. Ad aliū accedens p similitē cā

eriam ille se excusauit: s; tū p̄t amicitia eū associaret vsqz
ad curiā. Ad tertū accedēs cū verecundia et p̄fusioe
quia paz dilexerat. rogauit sistr vt eū associaret. Cui ille.
Licet paz mibi dilectōis ondes n̄bilomin⁹ nolo te de
serere: s; ad iudicē tecū volo venire z p te loq. Nō hic s;
gnificat quēlibz pctōrē: qz bz tres amicos. mūdū quē dī
ligit magz qz se. i. salutē suā: p̄ sanguineos qz diligit vt
se. z aliq bona opa: qz m̄ gua sunt. z cū modica affectiōe
facta. Cū ar citat p mortē a dño: z mltū bz timere d̄ sen
tentia danda. vnqz mūdīs nimis amat⁹ ab ipō non co
mitat eū: s; vt sibi p cadauere cooptendo saccū vilem.
Lōanguinei etiā nō vadūt ad iudiciū ad intercedēdū
pro eo: s; associāt vsqz ad eccliaz sun⁹. S; bona opa eū
comitant. et si sunt facta in caritate eū defendūt. Unde
Amb. Nō st hois bona qz secū ferre n̄ p̄t. s. epalia. Sola
miscdia comes ē defunctoz. Cū igit aia deo p̄ntatur
exigit rō ab ea. fm qz pabolice hē N. arb. xvij. de rege
qui voluit rōz pone cū suis suis.

- Et p̄mo ponit rōem de bonis nātibus.
- Secundo ponit rōem de bonis spūalibz.
- Tertio ponit rōem de bonis temporalibz.
- Quarto ponit rōem de pctis admittis z dimissis.
- Quinto ponit rōem de sciendis omittis.
- Sexto ponit rōem de subdit⁹ comittis.

Quantū ad p̄mū dicit apls. i. Coz. iij. Quid hēs qd n̄
accepisti. q. d. nihil. Ipse enī de⁹ te fecit qntū ad corp⁹ z
possedit qntū ad vitē p̄suatōez: z creauit qntū ad aiam.
Deut. xxxij. Sūt aut bona nālia figurata p talēta pla
vel p̄uiciora comissa a dño suis suis ad lucrificanduz
vt hē pabolice N. arb. xxv. nā vni dedit qnz talenta:
alteri duo. aliq vnū tñ. Et post certū tps veniens voca
uit eos vt rōnē redderēt de lucro. Tū igit talentū p̄
dici cēlbezz arbitriū qd oibz daf adult⁹ nisi fatuis qz n̄
hnt reddere rōes. et h solo sine sanitate corporis z alijs bo
nis spūalibz p̄t mltā facere. s. ad grām se p̄parare si eā nō
habet. Et certū est fm. b. Tho. in. iij. qz nulli eā subtra
hit faciēt qd in se est. Et receptā p̄t z dz augmētare. vn̄
Eccl. xv. b. De⁹ creauit hoīem z reliqit eū iū māu p̄sili
sui. i. p̄tate arbitriq: posuit aū eū malū z bonū. ad quod
voluerit excedat manū suā. Duo talēta sūt libez arbi
trij: quo ad aiam z yalitudō corporis qz a deo dant. Tū
ps. Dñs illūinatio mea. i. cā illūinatiois qz ad aiam z
rationē. z sal⁹ mea: qz ad corporis sanitate. et certe magnū
est istud talentū. qz vt dicit Eccl. xxx. Nō est census super
sanitate. Quinqz hō talenta intellectiua acuta ad inue
stigādū z memoratiua: tenax ad recordādū. eximatiua
ad arbitradū. imaginatiua fortis ad fantasiandū. senti
tiua exterior ad exercitandū. Rō igit exigit de intellectu
ua: si circa vana z curiosa se exercuit: qz tunc demeruit.
aut circa diuina p̄cepta: qz tūc lucratus est merita. Tū d̄
Eccl. iij. In plumbz opibz eius ne fueris curiosus. sed qz
ubi p̄cepit de⁹ illa cogita sp. De mēoria inq̄ret si sūt oc
cupata ad recolendū iniurias ob vindicā p̄ illud. Ne
memor eris iniurie Ierul. xix. Aut ad recolendū diuina
beneficia. fm exemplū elaye dicent. Misericordiā dñi
recordabor. Tūc enī lucraf. De eximatiua iusticia cū rōe
si se nō eximauit supra se: tūc nō mltū pdidit. ad Gal.
vi. Qui se eximiat aliqd esse cū n̄bil sit: ipse se seducit
Sed habendo rectam eximatiōē de futuro p̄mio p
penas p̄sequēdo z p̄ncipalr p̄tute dei multā lucratur.
Sic faciebat aplus dicēs ad Ro. viij. Ieristimo qz non
sunt p̄digne passiōes hui⁹ epis: ad futurā glām qz reue
labif in nob. De imaginatiua cū intellectu iuncta ad
fantasiandū circa scripturaz concordantiā. Psal. xli.
Abysus abysum inuocat. ab altitudine fantasie. i. ves
tus testm: vbi ē abysus qz infinite sapiē. inuocat aby
sum noui testm: z cōuerso. qz vnū reddit testimoniū alteri

De qbz z
rō reddēs
da.

Ps. 26.

Esa. 63.

Titulus Quintus

Leoz. 14. Et abyssus culpaz inuocat abyssum penaz et testimo-
nio scripturaz qd fantasie altitudo pccerit: et sic lucraf.
De sensitiua exteriori erigit rō. si vltus est rōnabilr non
puent. Un apls. Nolite pueri effici sensib; s; malicia
paruuli estote. i. nō vrēdo ad malicias perōz. Qui sō
duo talenta accepit. i. sanū sensuz seu intellectū z corp^o.
eriget rō si intellectu attentioe scē orōnes z audiuir dū
uis. z si corp^o spiritui subiecit p abstinētiā moderatā
tū fm illud apli Roz. xij. Exhibeas corpa vra hostiaz
viuentē scām deo placentē. Qui sō vnū tm̄ accepit
etiā si illud nō mltiplicauerit p̄pando se ad grām et vū
uendo fm eā. vt mal^o z piger p̄denabit. Qui vero acce-
pra multiplicauerit bñ vtendo dicef ei Euge fue bone
et fidelr. De bonis spūalib; eriget ratio q vtiq; dan-
tur a deo. i. Loz. xij. Unicuiq; dat. i. a deo māifestatio
spūs ad vtilitatē. Et hec sūt decē figurata p decē mnas
quas hō nobilr dedit vni ex suis suis: alteri dās qnq;
alteri vnā vt negociarent cū eis. vt bñ Lu. xix. pabolice
Nouē ex his sunt grē gr̄sdare cōes bonis z mal^o quas
enūerat apls. i. Loz. xij. Diuisiōes gr̄az sunt rē. Decē
ma grā q est oib; vtilior est grā gr̄sfaciēs. Dec datur
cuilibet in baptismo nisi ponat obstaculū. S; grē gr̄-
tisdate oēs nō danf siml vni cōiter: s; alicui ples. alicui
pauciores. alicui autē danf oēs siml cū grā gr̄sfaciēte.
vt brō Dūico: habuit enī fmonē sapie. i. ad loqndū sa-
pide z alre de diuis. Sermonē sciētie ad loqndū effica-
citer de būanis z moralib;. Dabuit z fidē. i. qndā certū
tudine credendoz: qd oñdit in disputatōe p hereticos
precipue in cartha in ignē missa z illesa. Biatia sanita-
tū ei nō defuit: q; plimos ex varijs languozib; sanauit.
Opatio p̄tutū in eo reuulsi. i. in signū miracloz. vt re-
suscitatio mortuoz p̄heriā se hēre oñdit. reuelatōe ocul-
toz. vt de p̄uersiōe cuiusdā heritici deputati ad mortē.
Discretio spiritū ei affuit. in cognoscēdo ilidias demo-
nū sibi aparētū. Ben^o linguaz p̄cipue itelligēdo idio-
ma alioz sibi ignotū. Interpretatio q; fmonū in eo fuit
ostensa q; mirabilr et suauiter exponebat mysteria. scri-
pturaz vñ ples libros postillauit. Dabuit z grām gr̄sf-
faciēte. vt ex sanctitate eius z opib; p̄tutis. de vltu
rū eriget rō. Nam q; tm̄ mnas vnuz recipit. i. grām gr̄sf-
faciēte reddere h; rōes nō solū si p̄suauit s; z si augmē-
tauit p exercitiū virtutū. Propter qd dicebat apls. i. ad
Lor. vi. Hortamur vos ne inuacū gr̄az dei recipiat. In
uanū recipit. i. frustra q; in ea se nō exerceat. Und in illa
parabola q; nō mltiplicauit eā q; vnū accepit mnā rēp-
bensuz z ea p̄uat^o fuit. Qui recipit aliq; ex gr̄atib; gr̄sf-
faciē. s; nō oēs figurat p eū q; quiq; accipat. Et tales etiā
sue partē sue oēs recipit rōz reddet quō eis vltus ē z q;
sine. rēz si ad vtilitatē p̄rimoz z honore dei p̄f q; dan-
tur aut p̄f honore p̄uū. i. Pe. viij. dr̄. Unusq; q; put ac-
cepit gr̄az in alterut; illā admistrātes: vt boni dispen-
satores multiformis grē dei. Hinc aug^o. i. q. i. p̄bauit
dicens. Nō se iactent q; forte sine caritate hñt scām dei
habituri cū deo q; scās nō scē vtunt. vt saul malus et
balaam p̄heriā hñtes. Bona r̄palia sunt diuitie. ho-
nores. fama z hmōi q; danf abūdāter z modiciter z te-
nuiter. fm bñplacitū dei. vt enī dic̄ Amb. d. diuitie. Qñ
hanc ingressus es lucē: qñ de ventre matris existi. q; h;
queso facultatib; p̄stipatus ingressus es. di. xlvij. Sic
bi. qñ diceret nullis. Ergo a deo tibi p̄cessa sunt. nō ad
dissipandū vel tibi retinendū: s; rōnabilr dispēsanduz
tibi z alijs. Et de hmōi dispēsatōe rō eriget: vt bñ pa-
rabolice Luc. xvi. de qdā villico q; diffamat^o q; dissipaf-
set bona dñi sui. vocat^o ab eo ait. Redde rōem villicarō-
nis tue. Ad idē facit qd ait Aug^o. Homines q; rōnabi-
les sunt facti de se z de omib; reb; q; in vltu vite p̄nt

acceperunt: rationē reddēturi sunt deo. et p̄ actū suoz
qualitate recepruri sunt penā aut gliaz. rvi. q. i. s. exco-
autē. Qui igit tenaces sunt z paupib; nō subueniunt:
male poterūt reddere rōes. vt diues epulo Lu. xvi. Et q;
ea in vanitatib; in ludis. in p̄uuis. in p̄pis p̄sumit
deterius eis erit nisi se recogscant z dolcat vt filius pro-
digus q; dissipauit oēm substantiā suā viuēdo luxuriose
Lu. xv. sed postea ad p̄z cū hūilitate reuersus ē. P̄ss
me aut rōem reddere potuerūt q; p̄phas z nephas acq;
tunt z retinēt talia. sic achas q; furatus regula aureā et
clamide. propter h lapidat^o est. Josue. vij. Quarto erig-
get rō de peccat^o amissis z dimissis. De emi s; oculo
reddent hoies rōem in die iudicij. Math. xij. Nō solū
vniūsalis s; z p̄icular^o iudicij qd ē p̄ mortē. Et s; auter
bū mērale vt cogitatio: vocale vt locutio: manuale vt la-
boratio. Et de qliber hoz si fuit oculosum. i. inuolūte z in-
fructuosum punif. Un p̄pha. Ne vob; q; cogitaz inuolūte
tile. et multo magis z strictius de locutiōib; maledic-
tratorijs. mēda cōis. p̄iuratorijs. incantatiōib; z hu-
iusmodi. Lū aut hmōi p̄ssimus de^o dimittat reuer-
ti ad p̄niam: z toties q̄tiens eriget rō si ip̄tra dimisit
odiū offendētib; eū. Nam si nō dimisit: s; cū odio fra-
no migravit acerrime p̄fundet z punif: fm mltitudi-
nem datam a saluatore nro. Matt. xvij. de seruo debi-
tore decē miliū talentoz: qui cū fuisz oblat^o nō suo in-
ratiocinio fiendo: z nō h̄ret vñ redderet. i. iussisset: dñs
eius eū vendi z vxorē eius z filios. z ex p̄cio sibi dilato-
ri. hūiliatus ille p̄mittēs satisfactiōē: data sibi modum
dñs eius dimisit eū libez et debitū eius. Post modum
seru^o ille inueniēs p̄fū suū debitore in centū denarijs
cū ille se hūiliaret z peteret dilatiōē ab eo repetente de-
bitū noluit p̄cedere sed misit eū in carcerē. Quo audis
to dñs eius itez fecit vocari eū dice. Seru nōq; esse
debitū dimisi tibi rē. demū tradidit euz tortozib;. Dñs
iste z rex de^o est: debitor decē miliū talentoz ē trasgressus
p̄ceptoz. cogitatioe. locutiōe vel opatione. Exacto seu
inquisitioe ratiociniū p̄ma vice est p̄ inspiratōe z internā
cōpunctiōe. in q; p̄sideratōe videt se p̄cor dignū p̄dem-
natiōe. vt scz vendat in suū dyabolo. vt scz ei subiectus
in penis. z vxores eius. i. volūtas. z filij. i. affectus sui z
sensus. S; sciens diuinā pietatē: miscdiā humilitatis
p̄ponēs in futurū vita comite satisfaccere de malis suis.
Ad quā cōpunctiōē z p̄positū subito rē^o liberat^o hō
uitute dyabolice debitū p̄cor relaxat. S; ingrat^o hō
de tā immēso bñficio cū postea recipit aliquā iniuriā a
p̄rimo: vel recordat^o de alia sibi facta: nō vult ignoscere.
sed q̄nt vindictā. Et p̄uerādo in hmōi crudelitate ad
us sc̄bo vocat. i. p̄ mortē. Et si cū tali indispōitione ad
tribunal p̄i accedit post maximā p̄fusione tā dē tradit
tortozib; carceri infernal. Et ad h̄ fac qd dicit aug^o.
Qui diuini bñficio oblit^o suas vult vindicare summas
nō solū de p̄terit^o p̄tis veniā n̄ merebit: s; q; sibi dimissa
fuisse gaudebat ei ip̄tabit ad penā. de pe. dist. iij.
Quito ponit rōem seu erigit de bonis obmissis que
innumera sunt. Propter qd dicit psal. Delicta dñi melli-
git. q. d. nullus. Et dicunt delicta p̄ca obmissiōis. qñ
derelicta. i. bona q; fieri debebant. Et q; sint ista delicta
seu bona obmissa in p̄e ostēdit in eo qd subdit. Ab oc
cultis meis mūda me rē. Multa enī sunt p̄ca q; eo q;
sunt nob ingnota z oblita obmitt^o de ip̄lis agere pe-
nitentiā. Multa enī sunt que z si in se bona sint z bona
intentiōe facta. p̄f aliquam circūstantiā zbitam sibi
obmissam de meritoia sunt. Quis etiā possit intelligere
rēpus obmissuz in q; poruit qñq; bona p̄ca agere. De q;
inq̄ Bern. Om̄e r̄ps ibi imp̄sum eriget a re rō quat
liter fuerit expensum. Sc̄bo erga p̄xim omittit dñs etiā
multa q; debet facere: vt fraternam cor̄rectiōem. de qua

Ca. 2. De tribus nouissimis

omissione Aug^o ait. Si neglexeris corrigere peior effe-
 cus es eo q^d peccauit. S; de hac matia sine correctiois
 bes in scda pre. Sicut omittit q^s bona exempla primo
 suo dare. 2a specie mali sibi cauere. p^o q^d efficit alteri
 occasio ruine. Et ista sunt delicta aliena. de q^o ps. Ab
 alienis p^o tuo. Ab alienis. i. p^ois q^o suz occasio.
 Tertio omittit q^s facere pla bona vt mundum deserere
 religione intrare: 2 alia opa pfectiois facere. p^o amores
 suz ne displiceat eis. Propter q^d subdit p^oba Si mei
 no fuerint d^oari. scz amici 2 p^ond. vel etia cu p^ont q^s
 scus suos diligenter custodire ne mors p^oci intret p^oos:
 tractus postea sensualitate omittit illud exequi: 2 sic sui
 scz sensus d^oant ei^o. S; tuc q^s erit immacul^o: vt sub
 dit ps. Si ab occultis 2 ab alienis 2 suis liber fuit p^ois
 Dec p^orio immaculata. i. libera ab oib^o mortalib^o figu-
 rat p^o yeste nuptiale: qua quis no bz i nuptijs ecclie mi-
 hantur. sed sine ea p^ontat an^o p^opectu sup^oni iudicis cu
 summa sui p^ofusionis d^o sibi Amice quod huc intrasti: no
 b^ois vestit nuptiale. vt b^o p^obolice Math. xij. Sic em
 illi q^d noluerit inuolare ad illas nuptias. significat iu-
 deos 2 alios infideles q^d ad nuptias ecclie. i. fide accede-
 re noluerit. p^opter q^d igni cu ciuitate traditi sunt. i. aie:
 2 postea corpa ip^oz. Sic ille q^d nuptijs interfuit sine ve-
 ste nuptiali significat quib^oz xpianu no hntes p^onosā
 p^ouersione sed maculata. et ob h^o talis etia mittit in re-
 nebras exteriores obmutescens. Sexto exigit rō de
 subditis commissis. Un ap^os ad Heb. vl. Sudri estote
 p^opositis vris. ip^o eni quidilat q^o rōne reddiduri. p^o aiaz
 bus vestis. Et aliq^o quid rōne reddiduri sūt q^otu. ad gu-
 bernatōem yconomica. sic p^o et m^o de morib^o filioz. no
 mi min^o de aiab^o eoz curā gerere d^ont ne s^omet p^o p^ota
 q^d de corpib^o vt sana p^ofuat. Qd q^d no fecit Deli: 2 si
 in se bonus fuerit horribili morte mulctat^o est. i. Re. vij
 Aliq^o rōne reddent de alijs q^d ad gubernatōem politica
 scz ciuitatū 2 castroz: 2 h^o rōne hnt reddere 2 puniri de
 legib^o inuist^o vt iniuste p^ostituta. de mal^o p^ouerudinib^o
 no extirpatis si potuerit extirpare. de tallijs 2 alijs gra-
 uamib^o extortis. de sententijs iniq^os 2 alijs hmoi. Et
 vt d^o Sap. vi. Iudiciū durissimū fiet his q^d p^ont d^ouz
 si no b^o referunt sc^opos. dur^o si non b^o gubernauerint
 familiā p^oriā. durissimū si iusticia legalē oib^o no mistra-
 uerint. Alij rōne reddiduri sunt q^d ad gubernatōem ec-
 clesiasticā: vt plati ecclie. vtz si regimē p^osecuti sunt cano-
 nicz no p^o ambitionē vel symoniā. Si p^o se vel saltem
 alios p^olos docuerit necria salutē. Si bona eccliaz b^o
 tractauerit. paupes subleuādo. no in pompis vestitū in-
 mib^o in sanguine. in ludis 2 turpitudinib^o male ex-
 ponēdo. Si p^o de ala subditū q^o de lacte 2 lana curam
 habuerit. Si vitia debite correperit. Un. xij. q. i. ecclias
 d^oat de rolib^o. Unusquisq^o terminis suis sit p^octus. et
 taliter eccliam 2 plebem sibi commissam custodiat. vt an-
 tribunal iudicij eterni ex omib^o sibi commissis rōem red-
 dat et no iudiciū s; gl^oiam p^o suis actib^o p^ocipiat. Un^o 2
 d^ois d^oit u. xij. Quis putas est fidel^o dispensator 2 p^ous
 d^oes que p^ostituit d^ons sup^o familiā suā. q. d. rarus. Sed
 b^o ille suus que cu venerit d^ons inueniet ita faciente.
 s; fidel^o 2 prudēter. S; si secus fecerit. veniet d^ons ho-
 ra q^d nescit 2 diuidet eū. partēq^o ei^o cu p^ooceritis ponet.

Tertiu 2 nouissimū § V

quod est memorandū est post rōne reddita corā xpō su-
 die infle ilaro. Est aut sup omia hoc borendū 2 expa-
 uendū: q^d vt d^o Eccl. xi. In quacūq^o parte lignū cecide-
 rit siue ad austr^o siue ad adlonē. ibi erit. Et loquit^o de li-
 gno seu arbore rōnali: q^d tuc cadit cu moriens sententiā
 recipit. scz vel eundi ad adlonē. i. ad infernū. Ab adlonē
 cui pandet omne malū. Dicit. i. vt ad austr^o vbi est calor

signans caritatē. vt ad austr^o. i. paradysum actu vt apru-
 tudine recipiendū: 2 ibi s; erit fm ea q^d hic opat^o ē iniaz
 reportādo. Un ps. lxi. dic. Potestas dei ē. 2 tibi d^one mi-
 sericordia: q^d tu reddes vnicuiq^o iux^o opa sua. Potestas
 absoluta 2 vniuersalis in eo est ad faciendū de creatura
 ad placitū suū: nec est q^d de māu tua possit erueri. Pos-
 testas in ip^o ē ad puniendū peccatores. Inest sibi 2 misericōdia
 ad remunerandū bonos vltra 2 dignū 2 puniendū malos
 citra p^odignū. Reddet vnicuiq^o ū fm opinionē hoim q^d
 sepe errat: s; fm opa sua. Un 2 vt b^o p^obolice Math. ij.
 farue virgites q^oq^o q^d siles p^oudentib^o videbāt aliaz sen-
 tentiā reportarunt q^d ille. signātes aiaz q^oq^o sensib^o de-
 ditas: vnde 2 faruas. Nam q^d no potauerit seculū olcum
 in vasis. id est caritatē in p^oscientijs: cu habuerit occur-
 rere sponso. i. ipsi iudici xpō eis nouissime venientib^o. id
 est p^o reportatiōe snie clausa est ianua. et dicitū est eis: ne-
 scio vos. Multū terret serōs ista p^osideratio. Nā vt dic
 Greg. Multa sunt que de dei iudicio homines igrant.
 quis forrasse quos vos laudat. ille resp^onder. et q^d vos
 resp^onditis ille laudabit. Et loquit^o Grego. seu scribit
 Mauricio imperatori. p. q. i. sacerdotib^o. Un in vitalpau-
 trū. cum abbas Zgari on esset in extremis ostendebat
 se multū timere. Cui circūstātes cu interrogarent q^ore ti-
 meret: cum p^o sexaginta annos semp deo seruisset cu ma-
 gna abstinentia: 2 ip^o ille. Laboraui supra fragilitatē me-
 am in fuitio dei: q^d alia sunt iudicia dei q^d nra: ideo
 timco. Aliq^o putat^o deo placere vbi demeremur p^o
 aliquid de seculū nob^o ignotū. Un 2 Job. ix. Verebor oia
 opa mea: scitens q^d no parceres delinquenti. Et ad hoc
 etiā facit q^d d^ons vince dixit. Voca oparios 2 redde ill^o
 mercedē. Math. xx. Vbi tria notantur: primo.

Nostra migratio: vbi voca.

Varia hic exheratio. ibi. oparios.

Opertis retributio. ibi. redde illis mercedem.

Quantū ad primū §. VI.

dicit Job. xij. vocabis me. i. p^o morte: 2 ego rō deo tibi
 hinc migrādo. Et vt dic Cyprian^o. Qualem te inuenit
 d^ons cu vocat: tale te iudicat. Vocat aut ipse de^o p^ous
 nos in vita p^ont ad laborandū in vinea ecclie et varie.
 Nam aliq^o vocat ad necessitatōz obfuationē. aliq^os ad
 pfectoz p^ouersionē. aliq^os ad p^oimoz gubernatōem.

Et de p^omo pōt illud intelligi. Deus de celo d^ons locu-
 tus est. et vocauit terrā. i. hoim. Et b^o: a solis ortu vsq^o
 ad occasum. i. a p^oncipio q^d sol intelligit^o orit^o vsq^o ad oc-
 casum senectutis. Vocat aut ad tria obfuaanda oib^o ne-
 cessaria. i. ad fidem: credendoz. spem eternoz. 2 dilectio-
 nē dei 2 primoz. Et de his in figurā dixit moyses Ero:
 iij. D^ons de^o hebreoz vocat nos. vtz triū diez ibimus
 in solitudine. i. vite p^ontis via triū diez ē opa illaz triū
 virtutū. 2 sic imolam^o deo n^oro sacrificiū sibi grū spūalr.
 Nam de fide dic b^ous Petr^o in cano. sua. De tenebr^o. i.
 infidelitatē nos vocauit in admirabile lumē suū. i. fidelē.
 De spe dic ap^os. Deus vocauit nos in c^ona gl^oiam suā.
 scz ad spondū eā. De caritate. i. Cor. i. vocati estis in so-
 cietatē filiū eius. q^d vtz ē p^o caritatē. facit aut istā vo-
 cationē tripliciter. scz p^o internā inspiratiōem. p^o b^oificā lar-
 gitionē 2 variā flagellationē. Que tria notant^o Dioner.
 ibi. Vocauit vos. i. p^o internā inspiratiōem. iux^o ill^o Apo-
 calip. iij. Ego sto ad ostiū et pulso. scz ad portā scilicet
 et volūtatē. 2 pulso p^o instigationē ad bona opa. sed rē-
 nuistis subdit de^o. Expādi man^o meas. nec fuit q^d asp^o
 ceret q^d ad sedm. i. largitionē b^oificoz. Expādit man^o in
 creando: fm ill^o. Man^o tue d^one fecit me. Expādit in
 cruce redimēdo. Psal. Eleuatio manū meaz. Expā-
 dit i gubernādo. s; no est q^d aspiciat recogitendo. Et inf-
 alia beneficia dat consilia et monita p^o p^odicatiōes. Sed

Nostra migratio.

De voca-
tione q^d sic
p^o internā
inspiratiōz.

Psal. 40

Titulus Quintus

desperistis in dicitur sapia q̄ deus est omne p̄siliū meū. Et
carp flagella. Greg. in omel. Ecce tot flagellis atterimur
tot minarū aspiratibz deterremur. et tñ vocantē. s. p̄ bec
flagella sequi p̄remium. Et h̄ est qd̄ subdit sapia. In
crepatōis meas. s. p̄ flagella neglexistis nō emēdādo vos
Et subdit malū puenies in nō audiedo: et seq̄ndo tales
vocatōes. Ego inq̄t in interitu v̄ro. s. mor̄: et ne ridebo.

J. beff. 2. et iō apls horat dices. Obsecro vos vt̄ digne abulet̄
vocatōe q̄ vocati estis. Quantū ad sedam vocatiōnē
De p̄gres. scz ad statū p̄fectōis dicit̄ Esa. xli. Vocauit ab oriente iu
su ad statū v̄t̄ seq̄ret̄ se. Et loquit̄ de Abraā cui dñs dixit Bēn.
tū p̄fectio xvij. Ambula corā me et esto p̄fect̄. Vocauit aut̄ eū ab
nō.

orientē qñ sibi dixit. Egredere de fra tua et de cognatiōe
tua: et de domo p̄ris tui: et veni in frā quā monstrauero
tibi. Bēn. xij. Dec terra figurat statū religiōis et p̄fectio
nis. ad quā q̄s vocatus d̄z tria facē in illis v̄bis nota
ta. Debet enī p̄mo egredi de terra. i. d̄ affectu terreno
rū vt̄ nō solū nō hēat qd̄ p̄riū: s̄m illd̄ Aug. Non dica
tis aliqd̄ p̄riū sed sint vob̄ oīa cōmunia. xij. q. i. S; ab
renūciat affectu inordinato oīm rēpaliū. bonoris. pos
tencie. gl̄ie et h̄mōi. Sec̄do d̄z egredi de cognatiōe sua
de hac cognatiōe dicit̄ Job. xvij. Putredini dixi p̄ me
es mī mea et soror meayernibz. Opotz q̄ etiā disserere
patrē appetit̄ sensual̄ qui nō q̄rit nisi putrida. i. corru
p̄tibilis. et matrē curiositatē sensitue. et sorores et fratres
passionū impugnatū. ac etiā affectū parentele carnalis
Uñ ambro. Dec est vera seculi fuga. alienatio charissī
moz et abdicatio domesticoz vt̄ suis se abneget. xij. q. i.
Cui portio. Tertio egredi op̄z de dono p̄ris sui. P̄ri
mus pater n̄r cū terrā ingredimur est dyabolus. cui p̄
originale pecc̄m dicimur. Dom̄ eius p̄ria volūtas et su
perbia quā p̄tinue inhabitat. Et hanc etiā oportet dese
rere p̄ hūilitatē et verā obedientiā. Et hāc vocatiōnē cū
sit ad terrā p̄missiōis. i. vitā etnā. vt̄ dicit̄ Pe. i. cano. sua.
Saragite p̄ bona opa: certā facere vocatiōnem vestrā.

Tripl̄ vo
cat nos
deus.
Tripl̄ aut̄ vocat̄ de^o ad h̄mōi statū. In cui⁹ figuram
samuel diuino cultui mācipatus ter fuit a dño euocat⁹.
vt̄ h̄r. i. Reg. iij. Aliq̄s enī vocat̄ ad h̄mōi statū ob ali⁹
miserie euasiōnē. et sic fuit vocatus abbas Moyses. vt̄
h̄r in coll arōibz parz. Nam cū fecissz furtū et q̄reret̄ ad
mourē vt̄ euaderet habitū religiōis assumptū. s; postea
timore seruili deposito magnū apicē p̄fectōis ap̄chen
dit. Sec̄dm aliq̄s vocat̄ p̄ doctrine eruditiōnē. et sic vo
catus fuit bea. Anthoni⁹ cū audiuir in ecclia legi. Si
vis p̄fect⁹ eē rē. Sic et barnabas zp̄les aliq̄ discip̄i p̄fe
cti sunt ad p̄dicatiōnē ap̄toz. Act. iij. Tertio vocant̄
aliq̄ p̄ sp̄ūalem reuelatōem: vt̄ Paul⁹ q̄ de se dicit̄. Cū pla
cuit ei qui me segregauit ex vtero m̄ris et vocauit p̄ gra
tiam suā vt̄ reuelaret in me filium suū rē. Ad Gala. i.
Sic etiā vt̄ h̄r in vitastraz de q̄dā studente bononie:
q̄ in somno visū est sibi eē supra paratū latissimū: et sup
ueniente maria rēp̄state huc illucq̄ fugiēdo discurreret
nec recipi potuisset in domo vbi habitabat p̄ras. nec i do
mo iusticie nec etiā misericordie. demū ad domū pacis veni
ens p̄sulit sibi ad euadendū mourē q̄ iret ad domū p̄di
catorū: et q̄ visione intellecta ille fact⁹ ē frater. Videte q̄
vocatōnē v̄iaz aut̄ apls. i. Loz. i. Quātū ad tertū di
co q̄ vocant̄ aliq̄ ad alioz gub̄natiōnē. s. p̄platiōnem.
Unde ad heb. v. Nec quisq̄ sibi sumat honore. s; qui
vocat̄ a deo tanq̄ aaron. Nō dixit q̄ se ingerit sed q̄ vo
catus est a dño. Uñ Greg. Sicut q̄ inuitat̄ rēnuir: q̄ si
tus refugit. sacris altaribz est admonēd⁹. sic q̄ ylerō: am
bit vel impotune se ingerit: est p̄culdubio rēpellēdus.
vij. q. i. In scriptur̄. Et sicut ip̄i apli q̄ fuer̄ p̄mi plati
ecclie. ter fuerūt a dño euocati. vt̄ p̄z Job. i. Math. 4.
Luce. v. sic etiā vocat̄ q̄s a dño in platiōe tripl̄. viz vt̄
per canonicā electiōnē. de qua c̄ de elec. Lū in cunctis.

Aliq̄ vo
cant̄ pro
alioz gu
bernatōe.

et. c. quia prop̄. Vel p̄ sup̄loz et se impositiōnē: vt̄ p̄
uinā reuelatiōnē: vt̄ conigit beato Nicolao et b̄s Greg
uero et Ambrosio. et in tali vocatiōe debz q̄s a similitudine
aaron in sua vocatiōe. vt̄ vis sic virga Aaron frō dulo
floruit: fructus p̄duxit. ita et plarus abūdet in fructibz
sane doctrine. in floribz modestie et bone fame. in fructibz
bus opatiōis virtuosē. Sed beu q̄ p̄t̄ vici illud salua
tois. Multi sunt vocati. in istis varijs vocatiōibz. s.
necessarie obfvariōis religiōis et platiōis. pauci s̄o ele
cti. Math. xij. quo scz ad p̄secutiōnē p̄mij. Et hoc q̄
impediūt vel p̄ carnalia opa: vel p̄ diuitias nimis ama
tas: vel p̄ curiositatē et sup̄biā. figurati p̄ eos q̄ vocati
ad cenā noluer̄ accedere: vt̄ h̄r p̄abolice Luc. xij. de q̄
bus d̄: Nemo viroz illoz q̄ inuitati fuer̄at venire vol
luerūt: et iō nō gustabūt cenā meā Ubi notat̄ et h̄mōia
iniquitas in nō viuēdo. ubi nemo viroz illoz. Et omnia
benignitas i asserciēdo: ubi Qui vocati sunt. Et securū
ra infelicitas: ubi Non gustabūt cenā meā. De q̄ Apoc.
xij. Beati qui ad cenā nuptiaz agni vocati sunt.

Quantū ad secūdū. §. VII

vbi scz dicit̄ Operarios. notat̄ h̄mōia exercitatio. Poi
mo enī nascit̄ ad laborē: et quis ad volandū: vt̄ b̄ Job
v. Uñ et de p̄mo parente. i. Adam d̄: q̄ rē poluit
cū in paradiso voluptat̄ vt̄ oparet̄. Vinea aut̄ in qua
operant̄ boies significat eccliam s̄m B̄r. et alios vocat̄
ecclie. Et hec vinea plātata fuit in lege nature. In cui⁹
figurā legit̄ q̄ Noe cepit exercere terrā et plātavit vineā
Bēn. ix. Potest etiā significare asiam. Vinea dñi labba
orb dom⁹ isrl̄ est. Esa. v. Dom⁹ isrl̄ ad lram erat p̄lis in
datus q̄ descendit ab isrl̄ qui alio noīe vocatus dicit̄: cō
Et in illa familia Jacob remāserat v̄r⁹ cultus dei: cō
sequēter ecclia alijs et eclinatibz ad idolatriā nationibz.
Sp̄ūaliter aut̄ dom⁹ isrl̄ est p̄gregario fidelū benoz q̄
dñi vident viua fide. Isrl̄ enī interpretat̄ videns deum.
et Jacob sup̄plātor. s. viriorum: et v̄rūq̄ s̄r viua fide.
Dec aut̄ vinea h̄it̄ inuitū s̄m Greg. ab abel iusto: q̄ v̄s
enī p̄mi p̄ntes vt̄ credid̄ egerint p̄niam de p̄ro sobe
dicite sue. vt̄ d̄ de pe. di. i. Sic p̄mi. Et sic p̄m̄e
ad vineā istā. nō tñ d̄ inchoasse in eis. q̄ p̄mi fuerunt
ad destrucndū ne videat̄ inuitū habuisse a peccate: et
et habeat̄ finē in vltimo iusto. Et sciendū q̄ ipsi boni
fideles cuiuscūq̄ natiōis et t̄pis et vinea dicit̄ et cultor
res vinee diuerso respectu. Vinea sunt inq̄ntū colūtur
et exercēt a deo: a seip̄is p̄ libez arbitriū et a sup̄ioribz
suis. Cultores ipsius vinee dicunt̄ inq̄ntū exercēt po
tētiās aie sue et p̄imos suos monitis et c̄p̄plis. Sic
etiā d̄ dom⁹ dei fideles boni et habitatores ipsi dom⁹
vt̄ dicit̄ Hiero. transplantata autē est sub lege scripturē
seu moisaica. et de h̄ ps. lxxij. Vinea de egypto trāstulū
sti. eiecasti gentes et plantasti eā. Qñ viz dñs p̄lm̄ in
deoz q̄ erat in egypto sub pharaōis educū sub egyptis
ca seruitute datus ei lege in deserto cōduxit in terrā pro
missionis: p̄stratis et denicris nationibz: chanaanoz q̄
ibi habitant. fuit aut̄ multiplicata et mirabil̄ dilatata p̄
orbē ista vinea t̄pe gr̄e p̄ ap̄los dei frute. Uñ ps. Dux ps. 79
fuiti ei in p̄spectu ei⁹: plantasti radices ei⁹ et impleuit
terrā. Dicit̄ at̄ vinea q̄dā modo itinerare: dū paulatim
crescit et extendit̄ Sic ecclia ex v̄berrate palmis p̄cedē
tium a x̄po et apl̄is mūdi iam cinxit ambituz. Radices
aut̄ plātavit qñ ap̄los in diuersis loc⁹ posuit ad p̄dicā
dū et fructificandū: sic impleuit terrā et appellata ē vinea
ista ecclia. Plantavit aut̄ vineā istā dñs de⁹ sicut ip̄e
ait Hiero. ij. Ego te plāraui vineā electam om̄e semē ve
rum scz virtutū te ponēdo. Prouidit aut̄ ei de tribul
ad vilitatē ipsi⁹ vt̄ h̄r p̄abolice Math. xxi. viz de
custodia angeloz q̄ figurant̄ p̄ sepe qd̄ circūdedit̄ ipsi

Ca. 2. De tribus nouissimis

vinee vt ibi dicit. Quāuis enī singulis hoīb; fidelib; et infidelib; sint ad custodiā singulares angeli deputati. vltia h; rñ specialiori mō r diligētorē eccleie assistunt ad custodiā r defendendū a dñis. vt patet in veteri et nouo testamēto p mltā exēpla. vt de angelo q̄ pcedebat pplm̄ hebreoz in suis itinerib;. Exo. xiiij. Et de angelo q̄ eripuit petrū d̄ carcere r de manu herodis. Act. xij.

Secūdo puidit de regimine spūali sacerdotū. q̄d figurat in illa parabola p currim in medio vinee edificatam. ad inuēdū r ostēdendū infidias inimicōz. q̄d tāto melius agūt quāto meliores sūt scitāte r peritiā. Et i lege nature p̄mogenitū sūt sacerdotes. vt dicit mgr̄ in histo ria scol. r de melchisedech q̄ erat rex salē. r obrulit abrae p̄nē r vinū in figurā excellētissimi sacramēti eccleie. dicit q̄ erat sacerdos dī sūmi. Gen. xiiij. quē hebrei dicit esse p̄mogenitū noe. s. sem. In lege mosaica p̄m̄ sacerdos r pontifex fuit aaron offerens panes cū alijs sacerdotib; deo suo r sacrificia i signū veri sacrificij iesu xp̄i. In lege gr̄e p̄m̄ sacerdos r p̄ntifex summ̄ post xp̄m fuit petrus ap̄s. Et h; multi sacerdotes r p̄lati fuerūt et sine mali. de quib; Dicit. xij. Pastores demoliti sunt vineā meā. s. malis exēplis. tñ monitis r sacramētis cu stodiat vineā eccleie. Tertio puidit declaratiōe agēdo rum. r h; p̄leges designatas p torcular. Itā sicut torcular p̄mit r p̄mendo separat vinū a supfluitate corticis vinee lex p̄mit r sciētā r remordēdo separat virtutes a virtutibus r naturas r seruādo. vitia abijciēdo. Agebat h; p̄ius lex naturalis ex instinctu rōnis. Sed quasi deleta esset talis lex scripta in cordib; p̄ter abundantā iniquitatē vt lege nescierūt in ea. addidit plātor hui; vinee eccleie dñs deus legem mosaicā. scribēdo in tabulis lapideis legē decē p̄ceptoz. q̄ dicitur rō naturalis. Et q̄ in p̄cessu tempōis scribē r p̄baritē p̄tererat verū intellectū ipsi; legis cū suis falsis expositiōib;. vt patet Math. v. vij. r vij. capite. Tō rps sup addit legē euāgelicā. legē amoris auferēdo falsas expositiōes diuine legis. r euacuādo ce rimoniā per adimplerōnē in se r populo suo ac enas addēdo consilia.

De parū aut̄ i hac .s. VIII.

vinea sūt nō solū plati. sed r quicūq; ali;. Sed tripliciter operant̄ hoīes erga vineā istā.

Aliqui nequiter ad deuastandū. Aliqui excellenter ad fructificandū.

Primi operari sūt mali. de quib; Ps. Vindemiāt eā. scz vineā oēs qui p̄tergrediunt viam. Exterminauit eam aper de silua Singularis fer̄ depastus est eā. Ubi notentur tria genera deuastantiū vineā eccleie. r his omnib; reddatur merces eterne damnatiōis. sicut iudas recepit mercedem iniquitatis.

Et primi sunt hypocrite r simulatores. ibi. vindemiāt eam.

Secundi sunt tyranni persecutores. ibi. exterminat eam aper de silua.

Tertiū heretici et p̄uicōsores. ibi. singularis ferus depastus est eam.

Primi sunt oēs q̄ hñt fidē sine opib; q̄ mortua est. et sicā nomē habeāt q̄ viuāt rōne xp̄ianissimi. tñ mortui sūt ex defectu opoz. Ubi dicit Apocal. ij. Di p̄tergrediunt viā mādatorū dei r vineā vindemiāt. q̄rētes fructū sibi nō deo. sibi. s. sine sensualitati. r qui sūt hi hypocrite factores f̄ iusticiā qua colit vineā eccleie. Et q̄ sunt tales in sinuat cyprian̄ in libro de duodecim abusib; dicit. Sapies sine opib;. Senex sine religiōe. adolescens sine obediētia. diues sine elemosina. femina sine pudicitia. doct̄ sine p̄tute. xp̄ian̄ p̄tētiosus. paup supbus. rex iniq̄

quus. ep̄s negligēs. plebs sine disciplina. ppl̄s sine lege per bec inq̄r suffocat iusticiā q̄ est oīs virtus. Sapiens h; d; perit̄ in aliq̄ scia p̄cipue morali r theologica. Et cū finis talis scie sit opus bonū. p̄ter q̄d dicit xp̄us. Job. xij. Si bec scitis bñ eritis si feceritis ea. Perit̄ igit̄ nō habēs opa virtuosa abutit scia r destruit opib; suis malis. seu furat̄ fructū vinee dño plusq; ali; imperiti. q̄ ad hoz exēpla multū arēdit. Etas senectutis vita im maculata. vt d; Sap. iij. s. esse debet. tñ q̄ naturalis p̄fides in ea mortificat̄. tñ q̄ exēplū ceteroz vt iuuenim esse debet senex. tñ q̄ pedē habet in fouea. r iō sollicitissimus in opib; religiōis xp̄iane. s. orare. visitare ecclesias. frequenter p̄stere r cōitare. p̄dicatiōnes frequentare r bñōi. Qd si nō fecerit̄ insitit lucris. lasciujs. tabernis r hui; iustmodi. vtiq; se r alios suo exēplo destruit vineā. Et si bñ p̄t illd̄ iuebi. Inuenerate diez maloz nūc venerunt p̄tā tua. Dan. xij. id est nunc punient. Tertia abusio est adolescēs sine obediētia. Nil ita necessarium r vtile adolescētī sicut subijā suis maiorib; r obedire. Propter q̄d dicit Trēn. ij. Bonū est viro si p̄tauerit iugū ab adolescētia sua. s. subiectiōis r obediētie. Sic enī virgla viridis flecti p̄t ad oēm p̄tem defacili. r sic cera mollis om̄e signū sigilli apra est recipere ita r mēs adolescētis fa ciliter flectit ad bonū vel malū. r recipit dispositionem virtutū vel vitioz. fm̄ ei; p̄uersionē. Uñ si egredit̄ ter minos obediētie r subiectiōis. seq̄ns p̄tū iudiciū r lū bertatē. abutit̄ sua adolescētia. r disponit̄ ad p̄ditionem iuxta illd̄ Proverb. xij. Adolescēs iuxta viā suā ambulans cū senuerit nō recedit ab ea. i. si sequit̄. p̄tā volūta tem r in h; p̄uocatur. postea ita obdurecit q̄ necit̄ ab ea recedere. nisi in ip̄a adolescētia ad penitētiā reuertat̄ ce obediētia. sicut egit̄ ab adolescētia. p̄diḡ post p̄sumptio nem substātie reuēsus ad domū patris. vt habet Luc. xv.

Quarta abusio est diues sine elemosina. cū dñs d; p̄cedat abundantā bonoz r p̄tū aliq̄b; vt dent pauperib; elemosinas. vt sic faciēs sibi amicos de māmōna iniquitatis. recipiant in eterna tabernacula. Si paup̄ib; nō subueniūt. aburunt̄ substātia sua vindemiātes vineā eccleie inq̄tū reputant̄ indigētib; illa bona auferre que elemosināt̄ ip̄is potuissent r debuissent p̄cedere. vt notat Amb. xlvij. di. sic hi. Uñ ap̄s scribit Thimotheo dicēs. Diuitib; hui; secl̄ p̄cipe bñ agere. diuites fieri in opib; bonis. facile tribuere. cōitare. thesaurizare sibi fundamētū bonū in futurū. vt app̄hendat̄ verā vitam. s. ad Thimo. vj. Quia abusio est femina sine pudicitia. Importat̄ aut̄ pudicitia honestatē in actib; r gestis ex teriorib;. quā maxie decet mulieres habere. iuxta illud j. ad Thimo. ij. Mulieres sūt optet esse pudice. id est verecūdia. Et hāc. s. verecūdiā p̄maxie natura p̄cessit̄ mulierib; tanq; optimū frenū. ad reprimēdum lasciuas r vanitates ei;. Uñ Eccl̄. xxxij. Ora sup gr̄as ml̄ier scia r pudorata. Si q̄ ml̄ier pudicitia dimittit̄ abutit̄ p̄ditōe sua r suis leuitatib;. impudēs. cantilenis. suā. ornatiōib; et alijs modis vindemiāt vineā eccleie. a mltis auferens fructū salutis. Sexta abusio est dñs sine p̄tute. q̄ ali; quos regit̄ t̄pāl̄r siue suos. siue familiā siue cōitare dō; min̄ dicit p̄t. S; vt dicit saluator Job. viij. Qui facit p̄tā suā est p̄t. Cū aut̄ ql̄iber r̄tus patiat̄ detrimētū ab vno vitio fm̄ Aug. de pe. dif. vj. c. vno. Quinimo et expellat̄ a vitio directe sibi oppositor̄ dño. sicut sanitas repellit̄ p̄ infirmitatē. r lux p̄ tenebras. Tō si dñs. id est quicūq; rector̄ alter̄ sūt sine p̄tute. suā erit̄ nō dñs. r ab utēs suo dño. r vindemiabit̄ eccleias suo malo exēplo s; bñ subditos ad p̄sua inducēs. Qualis enī dñs talis r mlti ei;. Septima abusio est xp̄ian̄ p̄tētiosus. Nomē xp̄iani deriuit̄ est a xp̄o q̄d est nomē iudicat̄ r pacē.

Titulus Quintus

qui. s. pps nō pcedit neq; lirlganit cū quoq;. Et ad ptes
tionē vitandā tunica auferēt nō solū nō repetere mada
uit. sed r palnū dimittere. *Matb. v. Dine r aplus ait.*
Si q; videt inter vos ptenosus esse nos talē pfuctus
dine nō habem. sed neq; ecclia dei. Et Greg. in omel.
Meli' puto fore salus fide alioz intellectu credere q;
pctenionib; deseruire. Qui q; ptenoib; vacat xpianitate
aburēs. vineam ecclie fructu specialit spoliat. Octava
abusio est paup supb;. Paupras siue i spalib; siue i spi
ritualib; est p dicio detectiois r vilificatiois. Un dā hō
mini occasio quasi vigēs ad se humilādū. r p ipam hu
militationē sibi pcurār r acquirūt vitā eternā. fm illud
Matb. v. Bū paupes spū. id est humiles. qm ipsoz est
regni celoz. S; si paup se exaltet. r destituit bonis spi
ritualib; se alijs pferat r velit ab hoib; honorari. aburēt
cur p dicioe sua. r sibi ac plurib; nocet. Nona abusio
est rex iniqu'. vt dicit Aug. in lib. de ciui. dei. Remota
iusticia regna nō sūt aliud nisi mag; latrocinia Spectat
igit ad dignitatē regiā iusticiā seruare. r idē suis mistris
imponē. Un Sap. vi. d;. Audite reges r intelligite qm
dara est pias a dño vob;. q; interrogabit opa vā r cogi
tationes scrutabit. qm cū esset; mistri regni illi' nō recte
tudicass; neq; custodiss; legē iusticie. Et subdit. horrede
et ero apparebit vob;. In iusticia pō est qdam in equali
tas. Dicit aut rex iniqu'. id est non equ'. Est aut eqras
iusticia dulcore misericōie rparata. Quia q; i regēdo nō suat
iusticia. terribilr vindemiat vineā destruēs dei eccliam.

Decia abusio est eps negligēs. fm Aug. Eps nomen
est grecū. derivatū ab epi qd est supra. r scop' qd est in
tencio videlz qz mltū vigilāter debet intēdere gregi suo
viij. q. j. q; epatū. Un dñs ad ezechielē ait in psona cu
iustitib; plari ecclie. fili hois speculatozē dedi te domui
isrl. Si dicēte me ad impiū morte morieris nō annūcia
ueris neq; locut' fuer; vt aūrat a via sua impiat r viuat
ipe impi' in ipierate sua moriet. sanguinē vō ei' de ma
nu tua requirā. Nā vt dicit p leonē papam. dis. lxxvi.
Inferioz ordinū culpe. ad nllōs magis reuerēde sūt q;
ad desides. negligētesq; platos qz mltā sepe nutriūt pe
stilentā. dū austeriore dissimilāt adhibē medicinā. Eps
ergo si est negligēs aburēs officio suo. vineā ecclie vinde
miat fructū rpalē inde sibi vēdicās. r de salute animāz nī
hil curans. Undecia abusio est plebs sine disciplina.
Disciplina aliqñ sumit p doctrinā. aliqñ p correctioē vt
moz cōpositioē. r his oib; plebs indiget. Un salomon
Proverb. fili audi disciplinā pñs cui id est doctrinam
pñs. videlz nō solū carnalis s; mgri r plari r seniores de
bono te instruētis. Cū enī aia nra nascat vt tabula rasa
nisi doctrinā suscipiat ignorāter r bestialiter opozet vt
viuat. De disciplina autem correctiois siue flagelli dicē
apls. ad Heb. xij. Si e; disciplinā estis. adulteri nō filij
estis. Si enī hoies r pcpue plebes q; modicā hnt pru
dentiā r maturitatē. pspant. r sine flagellis se reperitū
aburunt pspitate r i mltā mala incidūt. Duodeci
ma abusio est ppls sine lege qd intelligendū videlz quo
ad e' obfuarionē Nā pauci ppli sunt pcpue inter fide
les q; leges aliqā nō habeāt. sed paucissimi obseruāt. Et
similes esse vidēt relis araneaz quib; caput mufce. s;
a maiorib; aialib; lacerant. cū enī Augu. dicat. Quicū
q; legib; impatoz q; p dei voluntate serunt obrēperare
nō vult. acqñt sibi magnū supplicatū. Nā q; oēs mali chri
stiani. vii r hypocrite neq;ter opant in vinea ecclie. Sed
demū dicet eis a xpo. Nō noui vos. discedite a me ope
rarū iniquitatis. *Mathei. vij. Et loq; ibi de falsis pphis*
qui fm origenē significāt hypocritas. Sed i neq;ter
opantes in vinea ecclie sūt psecutores. de quib; pōt in
telligi illd Job. xv. Ledet quasi vinea s; ecclia in pmo
flore h est in pmitiuo suo statu. Que lesio pcpue facta

fuit a tyrānis infidelib;. Un ps. in pdicta aucte subdit
Extermiauit eā aper de silua. Aper q; est aial feroz r sibi
uestre. dilacerās r cōminuēs q; sibi occurrūt. significat
romanū imperiū. qd alia dñia dilacerans sibi subuiga
uit. r h veit de silua. id est de gētilitate infructuosa. Hoc
aut imperiū extermiauit qm in se fuit vineā ecclie qm
do ipam destruere. r ponēdo e; terminos mūdi p plures
tyrannos impatores. Un r Aug. r viij. de ciui. dei re
fert eccliam dei decē magnas psecutores fuisse passam
ab impatozib; romanis figuratas p decem plagas egi
pti. r ei vnā cū restare. s. eā q; erit tpe antixpi postq; libe
rabit ecclia plene. de seruitute mūdi. r dyaboli. Si tper
vndecimā plagā videlz submersiois pbaradīs cū eger
citū suo in mari rubro plene liberat' est ppls dei d egi
ptiaca fuitute. Prima igit cōputat sub nerone impa
toze sub q; pncipes a ploz petri r paul' coronati sunt cū
alijs mltis. Sedā sub domiciano. in qua Jobā. euage.
post martyriū q; missus fuit in volū olei feruētis. sed i
lesus exiuit in insula parthmos relegat' fuit. Tertia sub
traiano in qua clemēs in mari submersus est. Quarta
ab anthonio. Quinto sub seuero. Sexta sub marimā
no. Septima sub decio. Octava sub valeriano. Nona
sub aureliano. Decima sub dyodeciano r maxiano. Nō
aut negat tpe Aug'. seu reprobat q; istas decē psecutio
nes passa fuit ecclia. sed h reprobat q; solū istas decē m
fuerit passa cū sustinuerit multas alias dñis r pib;. Et
pcpue narrat tpe Aug'. ibidē r de alijs duab; factis
ab impatozib; romanis. s. a iuliano apofstata. r valente
arriano fratre valēntiani. Sub his aut duodecim ple
cutionib; et extermiata est vinea ecclie quātū ad aliq; in
parte. qz videlz timore tormētoz a fide recesserūt. Exer
miata est corpāl' seu q; ad vitā pntem. qz ad innume
ros fideles q; p fide martyrio coronati sūt. Sed plaratis
radicib;. id est mortuis. r sub terra positis ipis martyri
bus q; erant pcpui in ecclia impleta est terra fide xpi.
qz mirabilr dilatarata est ecclia p orbē. Un ps. Loquens
in psona ecclie de hoī psecutioib; suis ait. Sepe ex pu
gnauerūt me a iuēture mea. i. in statu pmitiuo meo. hō
car nūcist' id est ppls dei. Interprat enī isrl vidēs vcl.
qd ecclie pgruit p fidē Etenī nō potuerūt mibi. s. aufer
re fidē r charitatē. S; supra dolum meū. id est fideles
quos sustineo. fabricauerūt. s. coronas ppetuas. pculsio
nes supplicioz pctōz. s. ipi infideles psequētes et impu
gnātes plōgauerūt iniquitatē suā. s. augēdo pctā suā. S;
demū de' p dicit ceruices pctōz ipoz psequētū sup
biam illoz annihilādo. r de mūdo sublatos deputādo
dānatiōi. Un r ipi fideles pñtes in fide figurati sunt
per naboth naburbei. q; cū nolūisset vineā suā tradere
achab regi idolatre perērt demū false accusatus iniuste
occisus est. S; tpe achab cū oi domo sua ad nibilū rda
ctus est. iij. Reg. xij. Sic r plari ecclie r ali; veri fideles.
nec paby nec minis aut terrorib; tyrānis ecq;uerūt vt
vineā ecclie traderēt in manib; eoz. acq;escendo. s. p fide
eoz vsq; ad acerbissimā mortē resistēdo. Et lig aliqñ vi
derent eccliam. id est fideles ad placitū possidere. demū
ipis regib; r tyrānis misabilr de medio sublat'. vinea
ecclia in sua libertate pmāsit. Et vt d;. j. Nachabe. iij.
Lōrurbati sūt oēs opatores iniquitatis. s. illi psecutores
tyranni. Tertij opariū mali sūt heretici pueriores. de
quib; figuratiue b; Judicū. ix. Habitatores siche egressi
sūt in agros vastātes vineas. Sichen interpretat labo
rās. r signat hereticos q; laborāt ad puertendū alios. Nā
egressi sūt de domo vcl ciuitate vnitat' eccliafice. i. agros
latos vitioz ad denastādū vineas. id est plebes ecclie.
Ecclia enī figurata p vineam r vna est vt multe. Una
vnitate finis r fidei. multa rōne pluralitatis locoz r rō
tū. in quib; dispersa est. Quos vt destructores cauere

Ca. 2. De tribus nouissimis

admonet ap[osto]l[us] ad Phil[ipp]os. iij. dicens. Videte malos opari
os. Et h[ic] ad Ro[manos]. xij. Om[n]i pseudo apl[osto]l[us] oparij s[un]t dolo
si. r[ati]ficantes se in ap[osto]l[os] xpi. No[n] aut[em] notu[m] op[us] in
vinea eccl[esi]e notat ps[almus]. in dicta auct[orit]e qua[m] inducit. Singu
lularis ferus depastus est ea. ferus dicitur cet[er]o hereticos
ru[m]. q[uod] intellectu[m] scy[entia] et bestial[is] h[ab]ent in suis doctrinis. et feri
litate crudelitatis cu[m] p[ro]nt aduersus fideles exercent. Singu
lularis d[icitur] h[ic] ferus. q[uod] singulares s[un]t in opinio[n]e. nolentes
assentire coi[n]suetudini sapientiu[m]. Vel etia[m] singulares ex supbia
qua cupiunt ceteris anteferi in vita v[er]ba sc[ri]ptura. faciētes se
capita alio[rum]. Et h[ic] ferus depast[us] est vinea eccl[esi]e q[ui] ad
o[mn]es qui errores eor[um] secuti s[un]t. qui incorporati cum eis a
deo r[ati]ficati s[un]t. N[on] aut[em] heretici in doctrinis su
is duodecim articulos fidei p[ro]p[ri]os iuveniunt. id est p[ro]p[ri]os sensus
se r[ati]ficasse alicui ex duodecim articulis directe v[el] indirecte
p[ri]ncipalit[er] vel reductiue. Equidē p[ri]m[us] singularis fe
rus qui depast[us] est r[ati]ficatus vites destruxit de vinea eccl[esi]e
tres. docēs p[ri]mū articulu[m] fidei. sicut fuit asserens
tres p[er]sonas diuinas e[ss]entialit[er] differentes q[ui]q[ue] fateat tres
deos et tres e[ss]entias diuinas. maiorēq[ue] vnu[m] altero. Lon
tra illud Deut[eronomio]. xj. D[omi]n[us] de[us] tu[us] vnus est. Q[uo]d eccl[esi]a fateat
in simbolo dicens. Credo in vnu[m] deū. Sed h[ic] ferus sin
gularis fuit sebell[is] heretic[us]. p[ri]mū articulu[m] dogmati
cū r[ati]ficat p[er]re r[ati]ficat filiu[m] et spiritū sc[ri]ptura[m] vna[m] esse eandē
p[er]sona[m] q[ui] aliu[m] vocat pater. aliu[m] filiu[m]. aliu[m] spūsan
tus. Cui[us] fallacia[m] destruit Ioh[ann]es dicens. tres s[un]t qui
testimoniū dāt in celo. pater. verbū. et spūsanctus. j. Jo. v.
Tres. s. p[er]sona. q[uo]d fateat eccl[esi]a nō solū in simbolo ap[osto]l[os].
sed etia[m] in simbolo athanasij vbi d[icitur]. Alia est p[er]sona p[er]is
alia filij. alia spūsancti. Cōtra tertiū articulu[m]. s. creatio
nis rez. locut[us] est ferus ille q[ui] dicit[ur] est maniche[us]. fingens
dyabolo instigare. et ponēs duo p[ri]ncipia p[ri]ncipia rez. Vnu[m]
videlicet p[ri]ncipiu[m] inuisibilit[us]. et h[ic] esse deū dicit. Aliud p[ri]ncipiu[m]
op[er]is. s. visibilit[us]. h[ic] asserit esse dyabolu[m]. Cui[us] p[ri]mū asserit
lapides salomō dicens. Qui viuit in eternū creauit o[mn]ia sil.
q[uo]d fateat eccl[esi]a dicens. Creatorē cel[est]i et terre visibilit[us] o[mn]iū et
inuisibilit[us]. Cōtra quartū articulu[m]. s. sc[ri]ptura[m] eccl[esi]am ca
tholica[m] sc[ri]ptura[m] cōione[m] r[ati]ficat. Que sanctificat v[er]ba p[er] g[ra]t[ia]m sa
cramentalē dicit al[ia] ferus pelagi[us] dicit[ur] asserēs p[ri]ncipia
liter p[er] p[ro]p[ri]u[m] arbitriu[m] posse saluari. Sed h[ic] eū dicit apl[osto]l[us]
ad Ro[manos]. S[er]ua dei salui facti estis p[er] fidē et h[ic] nō est vobis.
Et illud ad Thim[otheum]. iij. Nō ex op[er]ib[us] iusticie q[ui] fecim[us] nos.
sed f[er]m suā misericordiam saluos nos fecit. p[er] lauacru[m] regene
tationis r[ati]ficat. Quintū articulu[m]. s. carnis resurrectionē. fe
rus quidā vt ponit Bregio. in moral. heretic[us] impugna
uit dicens. In futura resurrectione recepturos nos esse car
nē nō verā. sed aeri et v[er]o silem. Quē elidit Job dicens
In carne mea videbo deū quē visurus suz ego ipse et nō
alios. id est nō mutar[is] alia carne. Serto q[ui] est de vita
eterna. d[icitur] quidā heretic[us] cū sequacib[us] suis. querēs
depascere vinea[m] eccl[esi]e dicens deū nō videri p[er] e[ss]entia[m] su
am a sc[ri]ptis. in qua visio[n]e e[ss]entiali p[er]sistit vita eterna. s[ecundu]m
illud Ioh[ann]is. xv. Nec est vita eterna. vt cognoscāt te soluz
deū r[ati]ficat. Sed dicebat solū p[er] quandā specie[m] vel similitudine[m]
nem videri. Cui Ioh[ann]es. in cano. id est imponit silentium
dicens. videbim[us] eū sicuti est. Cōtra septimū. s. q[uo]d dei fi
lius est p[er]ceptus de spūsancto. natus ex h[ic]one. ferus ille di
cus hebion locut[us] est dicens xpm non de spūsancto nec de
virgine p[er]ceptū. sed ex cōmixtio[n]e viri cū muliere. Quem
magistra iugular dicens Marth. j. Vb[er] in ea natus est. d
bitur[us] est. Octauū respues s. xpm filium dei pas
sum et mortuū. Nabumet[us] pessim[us] ferus cū suis sarace
nis dicit xpm nō fuisse passum et mortuū. eor[um] dei filius
esse et impassibil[is]. Sed daniel obstruit os eorum dicens.
Decidit xps r[ati]ficat. Dan. ix. Et petrus. Xps passus est pro
nob[is] r[ati]ficat. Passus est aut[em] f[er]m humanitatē assumptā. non
f[er]m deitatem. Nonū videt[ur] destrue[re] fer[us] ille q[ui] dixit xpm

aiam nō habuisse. sed loco ase fuisse deitatem. Et est non
de descēsu ad inferos. q[uo]d fuit f[er]m aiām non f[er]m carnē q[ui]
sepultra fuit. nec f[er]m deitatem q[ui] vbiq[ue] est. Un[de] ps[almus]. In p[ro]f[und]o
na xpi p[er] illos ait. Nō derelinqs aiām meā i[n] inferno r[ati]ficat.

Decimū q[uo]d est de resurrectione xpi tertia die. Iudeus
ferus malign[us] audire nō potuit. dicens nō resurrexisse. s[ed]
corpus ei[us] a discipulis furatū fuisse. Sed ap[osto]l[us] ad Thi
moth. testat hāc resurrectionē dicens. Memor esto d[omi]ni
Iesum resurrexisse a mortuis f[er]m euangelium meū. Et
ps[almus]. Ego dormiui et soporatus sum et exurrexi. Undecim
mū de ascēsiōe negat eutices heretic[us]. dicens carnē pueri
sam in deitate. Q[uo]d si esset. nō ascēdisset. q[uo]d deitas in cel
et vbiq[ue] est. Cōtra h[ic] mucheas p[ro]p[ri]a ait. Ascēdes p[er] ad
iter a[n] eos. Et ps[almus]. Ascēdit deus in iubilatiōe. Duode
cim[us] articulus est. q[uo]d xps v[er]it[us] est iudicare viuos et mor
tuos. ad retribuendū p[ro]mū bonis et penā eternā reprob.
Cōtra hūc lacrat[us] est Origenes. dicens xpm debere sine
o[mn]i saluare et p[er] eis pati. Sed h[ic] eū q[uo]d ait xps. Marth
xvi. Ibi h[ic] in suppliciu[m] eternū. Iusti aut[em] in vitā eter
nam. Et Dan. xij. De puluere terre euigilabit. alij in vi
tam eternā. alij in obprobriū vt videat semp[er]. Quā
uis p[ri]mū articulos fidei duodecim s[un]t nō solū duodecim feri
singulares et heresi arche nequiter opati. vineam eccl[esi]e de
pascētes. et mltos inficiētes. q[ui] multi alij s[un]t exp[er]si et
extincti. vt p[er] xxiij. q. iij. c. penul. Et ex d[omi]ni. r[ati]ficat. et si. ca. c.
damnam[us]. Et in opuscul. b. Tho. de articulis fidei et sa
cramentis. Sed nunq[ui]d potuerit p[er]ualere nec poterunt
xps enī orauit p[er] ea vt nō deficiat fides ei[us]. P[ro] Petro
declinavit dicens. Ego p[er] te orauit vt nō deficiat fides tua
Lu. xxiij. Marth. xvi. dixit. Sup[er] hāc p[er]rā. s. se xpm edt
ficabo eccl[esi]am meā. et porte inferi. id est errores et heres
es. nō p[er]ualerunt aduersus eā. Quinto sublati heresib[us]
subortis paulatim eccl[esi]a remāst glosioz et clarior in do
ctrina p[er] expositiōes et disputationes doctorū hereticos
p[er]urantū d[omi]no eā custodiēte. Un[de] Esa. xxvij. ipse dicit. In
die illa vinea meri carabit ei. Ego d[omi]n[us] q[ui] fuo eā. repete
pinabo ei ne forte visitet[ur] ea. nocte et die suo cas.

Secūdi oparij i vinea. §. IX.

eccl[esi]e sunt qui opant excellenter ad faciendū ipam fru
ctificare. Et ad h[ic] exhortat apl[osto]l[us] dicens. ij. Thimo. ij. Sol
licite cura te ipam p[ro]p[ri]abile[m] et bibere opariū deo incōsul
bilē. Et ad frequērandū et cōtinuandū op[us] exhortat Sa
lomon Eccl[esi]e. ij. dicens. Q[uo]d cūq[ue] p[er]t man[us] tua instanter
opare. q[uo]d nec op[us] nec rō nec scia valēt apud inferos. quo
tu p[er]peras. Et admittendū h[ic]mōi excellētes oparios i vi
nea eccl[esi]e. orabat ps[almus]. dicens. D[omi]ne de[us] p[ro]tutu[m] visita vinea
am istam. s. p[er] efficaces oparios. et p[ro]fice eā. id est dispone
vt p[er]fectū fructū p[er]ducāt. Ap[osto]l[us] aut[em] eccl[esi]a figurat p[er]
vineā multiplici de causa f[er]m Hugonē cardinalē sup[er] ps[almus]
Et prima est p[ro]pter ligni abscisi inutilitatem. Non enī vile
est lignū vitis abscisum nisi ad cōbustionē. Sic hō ab
eccl[esi]a separ[atus] nūero vel merito. Un[de] d[omi]n[us] Ezech. xv. fili
bois quid fiet de ligno vitis ex o[mn]ib[us] lignis nemoz. que
sūt inter liqua siluaz. Nunq[ui]d tollet de ea lignū vt fiat
opus. aut fabricabit de ea parillus. vt dependeat in ea
q[uo]d cūq[ue] vas. Ecce igni datur[us] est in escā. Sic etiam dixit
xps. Ioh. xv. Ego sum vitis si q[ui]s in me nō māserit. s[ed]
vni[us] p[er] charitatē. p[er] quā quis merito est in vinea eccl[esi]e
mittet foras sicut palmas et arefces. et in ignē mittet[ur] et ar
det. Sed rō est p[ro]pter fruct[us] suauitatē. Sola enim vi
nea vinū habet q[uo]d letificat cor hoīs et p[ro]fortat. Sic sola
eccl[esi]e habet vinū doctrine salutaris. aiām letificantis et
p[ro]fortatis. Un[de] Cant. viij. d[omi]n[us]. Dabo tibi potū ex vino cō
dito. Vinū cōditū est dulce et medicinale. Et Marth. viij
dicit. Nūquid colligūt de spinis vvas. q. di. Nō habet
tur salutar[is] doctrina a iudeis aut gētilib[us] aut heretic[is]

Ps. 55

Judeus

2. Thi. 2

Ps. 3.

Eutices

Miche. 2

Ps. 46

Origenes

Ps. 79

Eccl[esi]a fi

guraf per

vineam

Titulus Quintus

Mat. 20

te q̄ alius qui die vixit. maiorē mercedē recipiet. Nec est contra quod dicit in parabola euāgelica. i. q̄ accepit singuli vñū denariū. 2. sic nō plus qui die laborauit. vt ab hora prima q̄ qui vñdecima. Ad qd̄ r̄ndet q̄ merces q̄ reddit est ipse deus. Juxta illud Gen. xv. Ego pro rector tu⁹ 2. merces tua magnanimitas. Et p̄ hac mercede laborantib⁹ mercennarij laudant. Juxta illud. Quāti merccnarij in domo patris mei abundāt panib⁹. id est refectionib⁹ spūalib⁹. Lu. xv. Secus si intenderēt aliā mercedē in alia vita. Et hec merces cōtis est oib⁹. 2. p̄na singulorū. Cōmunitas quidē oib⁹. q̄ oēs sc̄i vidēt deū 2. fructū eo qui est merces eorū. Propria autē erit singulorū. q̄ vnus alio clarus videbit 2. plen⁹ fruct⁹ s̄m decernina tam sibi mensurā a deo. Et h̄ oñdit Job. xij. vbi dicit. In domo patris mei mansiōes mulce sunt. id est varetates p̄mior nō p̄dicto. Et hec merces dicit denariū 2. p̄pter eternitatē quā p̄cinet. quā signat forma denarij circularis. 2. p̄pter ditatē quā habet q̄ signat in imagine sculpea regis in denario. Et p̄pter recipientū qualitatē. hi sunt angeliz hoīes qui sūt decē. q̄ nouē sunt ordines angelorū. 2. quasi decim⁹ natura humana 2. eis dat p̄pter habitū p̄fectionē. signatā etiā p̄ denariū numerū. q̄ primus limes est numero. Et p̄pter obseruantā decē p̄ceptorū. hoīes illuc p̄ducunt. Vēs autē sancti etiā minimi ita sūt quieti 2. pleni bono glorie diuine visio. q̄ nil plus appetūt. nec minim⁹ mot⁹ mēta insurgit appeti man⁹ p̄mū aliorū. ita enī plenos se esse cognoscunt q̄ vnus nō cupiunt. Q̄ autē dicit in euāgelio aliquos murmurasse intelligit dicitū p̄ potestim. id est p̄ p̄sūp positionē. nō s̄m realitatē q̄ ibi sit aliqua querela. Sed si p̄supponat h̄ qd̄ tamē est impossibile. ostēdit p̄ ratios nem. q̄ nulli sit iniuria. Mā de⁹ gl̄osus patron⁹ vinee. nulli debet aliqd̄ ex necessitate. sed gr̄a dei vita eterna. Ro. vj. De suo in quo nulli tenet potest facere qd̄ vult. dare 2. nō dare sine aliqua iniusticia. Nec etiā ex p̄dignitate aliquis quantū eunq̄ laborer meret illud p̄mū. si p̄siderent ipsa opera hoīm in se. S̄z ex cōgruitate tribuit denariū hūc. inq̄rtum videlz sua liberalitate p̄mū sit dare talē mercedē laborantib⁹ in vinea. mediāte gratia sua. 2. sic seruat. Sed 2. nouissimi p̄mū recipiunt 2. sc̄iunt p̄mū in recipiēdo mercedē. in quantū videlz sancti noui testamētī. si purgati migrāt. subito euolat 2. denariū mercedē recipiūt. de i. s. visionē. Sed sancti veteris testamētī post mortē quantū eunq̄ p̄fecti 2. purgati nō recipiebāt mercedē. sed descendebāt ad limbū ibi. expectātes p̄ aduentū xp̄i denariū suū. Nec etiā possent cōque ri de ista retardatiōe. q̄ ipsa liberatio eorū sine merita sufficientib⁹ eorū fuit. 2. p̄mū. Uoca q̄ oparios dicit procurator paterfamilias. id est xp̄o qui p̄curauit nobis p̄mū 2. mercedē mediāte passione 2. hoc sero. id est in fine vite nostre 2. ipse soluit. virtute tñ 2. voluntate p̄ria eterni. q̄ s̄m ditatē est virtutis 2. voluntatis. Post vocatiōē iḡ. s̄. p̄ mortē oparioz in vinea p̄sentationē. et eorū discussionē. demū reddit merces p̄sentatā vnicuiq̄ s̄m opa sua. Uñ 2. Apoc. j. dicit. q̄ ex ore sedentis in throno exibat gladius ex vtraq̄ p̄te acut⁹. Gladius iste sententia est ex ore iudicis sup̄ni. plara. sepans reprobos a bonis. Et p̄tra reprobos quidē p̄rens sententiā. aspercus ei⁹ apparebit eis vt fulgur. terribilib⁹ verbis eos increpās. 2. dices cu liber reprobo sedm̄ Lñs. sup̄ marb. Ego p̄ter te homo fact⁹ sum. delusus celsus. 2. crucifixus vbi est tantaz iuriarū meaz fruct⁹. Vbi est seruit⁹ quā mihi p̄cio sanguis mei debuisti. Ego sup̄ gloriā meā te habui cū essem de⁹ apparēs homo. 2. tu omnē rē viliissimā terre dilexisti amplius q̄ iusticiā meā 2. fidē. Nō ite ergo astantib⁹ 2. ministris dicit. ligatis manib⁹ eius et pedib⁹ in tenebras exteriores. Et quis stabit ad vidē-

Mat. 20

Snia da tur vnicui q̄.

dum cum inquit Malach. iij. c. q. d. Intolerabile erit illud. Ipse enī quasi ignis. Vt autē homini illi p̄tra quoz profert talis sententiā. Melius enī ei fuisset natus nō fuisset homo ille. Neq̄ enī ab illa sententiā appellari poterit q̄ sūma potestate p̄cedet q̄ non habet iupiorē. Apellatio autē sit ab inferiori ad iupiorē. vt habet. ij. q. vj. p̄ tortū. Neq̄ p̄ errozē intolerabile euacuabit. vt in iudicio humano aliqui p̄tingit. Juxta illud qd̄ habet. xj. q. ij. Qui est illara licentia. quia iustissima erit. Iustus enim dñs 2. iusticias dilexit 2c. Neq̄ pecunia. amicitia vel p̄cib⁹ reuocari poterit. sicut sit in plenti. xj. q. ij. S̄ ad hoc respondendū. Uñ 2. Hiero. Cū ante tribunal iudicis venerimus. nec Job nec Daniel. nec Moē rogare possū p̄ q̄q̄. S̄z vnūquēq̄ on⁹ suoz portare. s̄. p̄ter. xij. q. ij. p̄ presentē. Et ad idem facit quod ait p̄s. frater nō redimit. s̄. chabitus qui est frater noster in illo iudicio. Redimet homo. q. d. Non aliquis q̄rumcūq̄ sanctus ex q̄ dicitur homo. q. d. Non aliquis q̄rumcūq̄ sanctus ex q̄ dicitur ipse non liberat reprobū non dabit deo placationem suam. s̄. ipse reprobus in nullo placare poterit. Et p̄cium redemptionis anime sue. s̄. soluere non poterit pro sui liberatione. sed laborabit in eternum. Nec auctē sententiā pulcre et plene fuit designata. Daniel. y. In sententiā data contra regem Balchazar. Vbi dicit q̄ Balchazar cum fecisset grande conuiuiū optimaribus vrbibus et concubinis suis. 2. biberet in vasis aureis 2. argenteis que asportata erant de templo hierosolymo: um laudantes deos suos. aureos 2. argenteos. ferreos creos ligneosq̄ et lapideos. apparuerunt digiti quasi hominis scribentis contra candelabrum in superficie p̄catoris aule regie. Et rex aspicebat articulos manū scribentis et tunc facies eius commutata est. et perturbabatur eum cogitationes eius. Et compages renū eius soluebantur. Et genus eius ad seiniū collidebantur. Et cum nullus sapientum curie legere potuisset scripturas demum a Daniele lecta est. Mane r̄betel. phares. Es demoz die ipse Balchazar regnum amisit et vitam. in terfectus a peris 2. medis. Moraliter exponēdo s̄m Nicola. de lyra. Balchazar qui interpretatur capillus capitis. significat superfluitatem. quia capillus nascitur ex superfluitate. Nec superfluitas reperitur in peccatibus eius 2. in gula quod designatur p̄ conuiuiū. Et in inepta leticia per vinum figurata. Et adularoz applauditia in optimaribus insinuata. Et in avaricia que s̄m bia in vasis aureis d̄monstrata. Et in dñs quos lauapostolus est idolorum seruitus. Et in dñs quos lauapostolus presignata. Que quidem avaricia vel est cū viciis auri. In dñs lapideis avaricia vsurarioz. qui vt lapides insensibiles et inconvertibiles sunt. In dñs lignis avaricia aliorum illate lucrantium. Contra huiusmodi igitur diuino iudicio comparēs videt scripturam sententiē contra se dari per manū scribentē. Vbi sc̄i dicit q̄ scribens est pater. manus est filius. digitus est abio. et manus tantū o brachio procedit. ita spiritu sanctus a patre 2. filio. 2. filius tñ a patre deriuatur. In p̄riete notatur plenitudo assumpti hoīs a dei filio. est verus virginalis. Candelabrum contra quod scripturalis cognitio in omnibus bis p̄scrutandis myste-

p̄s. 45

Coll. 6

Ca. 3. De penis inferni

Quarta sententia a iudicio

Dice supno. quilibet vadit ad locū suū vñ ad infernum: vel ad paradysum vñ purgatoriu. Et primus dicere pot. Uadam et non reuertat ad terram tenebrosam et op: rta mortis caligineterra miserie et tenebray: vbi ymbra mortis et nullus ordo: sed sempiternus horroz inhabitat. Job. x. Ubi tria notantur.

Primu est adductiuū infernalis cruciatōis. Quia vadam.

Secundū est continuatiuū perpetualis afflictionis Quia non reuertat.

Tertium est multiplicatiuū penalitatis variationis Quia ad terram tenebrosam.

Quantū ad primū §. I.

quod. l. inducit ad dānationē est sciendū: q amor terre noz nīm^o. est pma cā perōz et dānationis. Et hē ite ad terram. Vadit enī anima pede amor. Un aug^o. Pes meus est amor me^o. Sic dicit. Iustus vadit ad celū q de sideriū. ita perōz ad terrā p inordinatū affectū. et cuiz conintrat septē vias difficiles q ducūt ad infernū. Un dicitur ipsi dānati in inferno. hī Sap. v. Lassati sumus in via iniquitat. Ambulam^o vias difficiles. Et qz p moralia mcl^o intelligūt spūalia. Nota q septē sunt vie difficiles. Prā est via mortuosa. via spinosa. via lutosa. via tenebrosa. via tumultuosa. via supruosa. via tediosa. Duo pzo q via montuosa est difficil ad abuladū montuosa. i. montū. sicut pzo ad sensum. Un homines cōmuniter fatigant et sudāt in ascensu: et ppretea declinant tales vias qñ pnt. Ista moralit est via supbi. qua querit puerse dominari alijs: magn^o reputari. exaltari. alios deprimere. se extollere. Sed certe laboriosa est via. Multū enī prurbant tales. anxiantur. famulant alijs: vi: habeant honorē interūm. Unde dicit Greg. in mora. q omē q dicit eminet: merorū pl^o afficit qz honorū gaudet. Sz supbus nō sentit istū laborē: qz pauū habet ad deū amorē et mltū ad mūdū. Un accidit de eo sicut de lepore: qui facillime ascendit ad montē: currēdo cum tñ cōiter ascensus sit difficil et hoc qz hz crura anteriora breuiora posterioribz crunbz. Sic qñ quis facillū sit descendere p hūiltationē: qz ascendere p elatōz et ambitionē. tñ qz supbus crura anteriora. i. affectōem magnā hz ad mūdū. iō nō sentit laborē sz facillū currit. Iuz illud Job. xy. Cucurrit adūsus deū erecto collo. nouissimō aut hui^o vie pducūt ad infernū. et iō caue. Seda via est difficilis qñ est spinosa. i. plena spinis: nā nāsiens p eā in pānis apphendit ab his dilacerat. pungit cruciat: et sic hz laborē. Ista via spinosa op^o auaricie in qua qrunē diuitie assimilare a xpo spinis. Lu. viij. Quia mentē dilaceratē distrahēdo a dei timore. pūgūt continuis sollicitudinibz timoribz et angustijs. cruciatē inducendo ad diuersa patā. vt mēdactoz proditorum fallaciarū penuriarū. viuraz. fraudulenciarū et hmoi. Septiam aut dñs auar^o. Dice. ij. vias tuas spinis. Termin^o huius vite est infern^o. Un apls dicit. ij. ad Lbi. vi. q qui volūt diuites fieri: incidūt in desideria mltā: que mergūt hoīem in inferno ergo caue. Tertia via ē difficilis: qñ est lutosa. tum qz hō lubricat. tū qz pes insignit in sceno. et cū difficultate distrahit eū: tum qz derurpat et talē viā. s. mltū lutosaz solēt facere bestie. Nec ac ē via luxuriosoz stiles bestijs. de qto ait pba. Cōputruerūt in menta in stercore suo. Difficiliter aut trahūt pedē afflictionis a luto voluptatū quibz insungunt. De qto ait psal. ij. Inūdate sunt vie illi^o i omni rpe. Quarta via ē difficil cū ē tenebrosa. Opoz enī qz vadat palpādo

De causis dānationis num.

Septem sūt vie difficiles.

Jobelis. f

ideo dicitur aspiciēbat articulos manus scriben-
tis. Scriptura autē est artitudo seu sentētia extremi exa-
minis. Scriptura igit hec. i. snia autoritatie pcedit a
patre et filio et spūscō. Manifestatiue vō a Jesu xpo de
virgine nato. Quia vt dicit Job. v. Pater omne iudiciū de
dit filio. Scriptura q pūct. Mane. terbel. phares. s. s.
gnificat: qz in isto iudicio de^o notabit omnia actōes hoīs
Mane enī interpretat numeratio. Ponderabāt oēs cir-
cūstantias. Terbel enī dicit ponderatio. Sepabit oēs oēs
calones. Phares enī dicit diuisio. et tūc sequit in talit
sententiato terroz affectōis. qd notat in facie mutatioe.
Error cognitiōis qd signat in cogitationū prurbatione.
Terroz afflictionis: quod innuit in renū dissolutione.
Terroz desperatiōis: qd ostenditur in genū collisione.
Cum igit tam subtile sit illd exāmē. taz terribil illa sen-
tētia. Si iust^o vix saluabit vñ air. Pe. in canōica sua: im-
plus et perōz vbi apparebūt. Ad qd etiā fac notabile ex-
emplū. vñ sumptit originē ordo carbusiensū. Cuz enī
circa annū dñi millesimū. parisi^o qdā doctor solennis
esset defunct^o. scia et honestate vite famolus. delatū est
corp^o eius ad eccliaz magno comitatu vñ iustitias et po-
puli. Et tū ferretū vbi iacebat in medio caduū postro ce-
lebrant exequie cū ei vidēdo surrexit cadauer et dixit
Ante tribunal xpi rap^o sum. Quo dicto se deposuit vt
prius. Et q cūcū stupēdo decessū est die seqnti itez p
sequi officiū inchoarū. quo facto: cū cantaret lectio illa.
Rūde mihi rē. surrexit secūdo cadauer et dixit. accusat^o
sum. et subito iscutit vt prius. Rescendit autē ammiratiōe
in cūctis. placuit in seqntē diem tertū sepulturā differ-
ri. Et cū iam exisset fama hec in vniuersam terrā illam
factus est concursus nīm^o hoīm. et dericis officiū fune-
ris celebrantibz. surrexit tertio corp^o illd dicens. Iusto iudicio
dico rei p dēna^o sum. sicqz puar^o ē sepultura. ex q diuisa
snia erat reprobat^o. Et p h aliq ex doctoribz seu secu-
aribz p dēnates picula mūdi et futuz distinctū exāmē
relinqntes seculū ordinē carbusiensū fundauerunt: et
sancrey: perūt. Sed cuilibet electo apparebit aspectus
ipsius iudicis sicut nix. suavis vitz et delectabil. et sniaz
pferens dicit. Euge fue bone et fidel: quia in pauca sui
fidelis intra in gaudiū dñi tui. Marb. xxy. Qd in-
trā in aliq loco. vndiqz circūdat a loco. Intras qñ gau-
diū dñi qd est pferens vndiqz ab ipso gaudiū circūdat
tur. Itā aspicias supra et vidēs deitātē sūme gaudebit
Iuz illd elā. lx. Tuuc videbis et afflues et mirabis et dila-
tabit cor tuū. s. leticia ineffabili. Si ad infra respiciant
id est ad dānatos. et inde gaudēt. p qd dicit ps. Veta-
bit iust^o cū viderit vindictas. i. punitōes perōz. Non q
lectur de malo alteri^o sz de diuina iusticia. Si conspi-
dunt ad intra gaudent de pura cōscientia et sua gloria.
Iuxta illud. Exultabunt sancti in gloria. letabuntur in
cubilibz suis. id est in pscientijs suis. Si respiciunt ex-
tra summe gaudēt de societate innumera tam pcedara.
Unde dicit ad inuicē qd dicit in Apoca. Gaudeam^o et
exultem^o et dem^o glām dei. Et vt dicit Bernū. Illud est
verū gaudiū qd nō de creatura: sed de creatore concipit
quod cū acceperis nemo tollet a te. s. gaudiū eternum.
Eius compatiōe omne pulcz sedum. omne dulce ama-
nū. omne qd delectare pot molestū. et nō solū anima que
in celū introducit gaudiū ineffabile suscipit: sed et to-
ta celestis curia. Unde et de sanctis canit ecclēsia: qz de
eorum transitu gaudēt angeli et collaudāt filium dei.
In cuius etiā figuram. quādo archa dei introducta
est in hieru salem cum magno tripudio omnū in loco
suo collata est. ij. Regum. vi. Sicqz recipit mercedem
eternam.

De sententia pene infernalis que datur contra repro-
bos et ibi de septem penis inferni. Caplm. ij.

Titulus Quintus

ne cadat in aliquod precipitium quod non videt. timet etiam
 binande capi a latronibus: sic difficultat. Nec est via in
 viduorum quod tenebrosi sunt. quod patet in etimologia nois. In
 vidus enim dicitur quod non videtur. quia bona aliorum videre non potest
 nisi cum magna sui afflictione. Tales semper stant in morte
 ne alij habeant bona. De quibus per intelligi illud Proverbia. ij.
 Ambulant vias tenebrosas quod letatur cum malefecerunt. i. s.
 alijs hominibus. et exultant in rebus pessimis. i. casibus aduersitatum
 aliorum. Quinta via est difficilis: cum est tumultuosa. i. cum
 multum ambulat per eam: ita quod se comprimunt. In talibus enim
 vijs hominis impungunt aliqui perstringunt. Unum et semel
 bruis Petrus dixit prope per ralem viam ambulanti. Preceptor
 turbe te comprimunt et affligunt. Nec autem est via iracundorum
 qui propter iracundiam suam multos et diuisis affligunt et perculant
 etrumclis. clamoribus. rixis. minis. odijs et hmoi. Et de
 hac dicit psalmus. xij. Torrens et infelicitas in visceribus eorum.
 Terunt enim rpaliter et felicitate peruenit quod aiam propter iram
 sua. Unum subdit psalmus. Et via paucorum cognouerunt. et per quia.

Sexta via est difficilis cum est sumptuosa. i. cum hospitia
 illius vie sunt in caro foro. Mali enim homines libenter va
 dunt per tales vias ubi scilicet multum expedit. Et hec est via
 gulosorum quod vt satisfaciunt gule sue. non curant de tali diffi
 cultate expendentes multam pecuniam in detrimendum aie et cor
 poris. Ideo enim ait Seneca. Cito morimur: quia de morti
 bus paciscimur. i. de aialibus mortuis: quod maxime faciunt gu
 losi. de quibus psalmus. Nec via illorum in seculum datus ipis. postea in
 ore suo coplacebunt. Quauis enim recipiat scandalum sepe
 anime et corporis doloribus. nisi postea transacto dolore vo
 lunt coplaceat ore suo. Septima via est difficilis quia est
 rediosa. et hinc est quia est multum saxosa: vel tota plana et vni
 formis et nescit terminum. Nec via est accidie quod insurgit ex
 duricia penitentiae. ac etiam quia alijs vult se occupari in vno ali
 quo: puta vel se legendo vel se meditando et orando: vel se
 manibus laborando. Dicit enim contra quod via quia est totali pla
 na magis fatigat ambulantes quam cum est aliqui plana aliqui
 aliquam motuosa per colliculos: et ratio est: quia in via plana
 et vni formi omnes partes corporis similiter fatigant. Sed in via ali
 qua montuosa in ascendendo dum fatigant genua et ty
 bie quasi refrigerant crura. In descendendo autem crura
 fatigant et genua et tybie quasi pausant. Sic in opere hu
 mano melius fertur labor quam alijs vno tempore legere. altero orare
 alio in exterioribus vacat quam si semper vellet legere. orare vel
 operari: quia ex tali peruenit vni formi alicui rei artedia
 tur communiter homo. Exemplum antiphoniarum: quia vidit an
 gelum aliqui laborantem. aliqui orantem. De via horum potest
 intelligi illud. est via quod videtur homini recta et nouissima. cum
 ducent ad mortem. i. accidie. Videtur enim aliqui alicui bonum
 esse semper se occupari exterioribus pro tempore salute vel
 spirituali proximi. Alteri multum legere. et per hinc intrat frequenter
 in mortem accidie. vix negligendo ea quod sunt eis magis nec
 cessaria. Quia etiam non attendit quod ad primum quod est terminus
 nre vie cito fatigat bonis operibus. Cum igitur quilibet harum
 viarum ducat ad perditionem. Exi de eis si vis mortem euadere.
 ut illud Esai. lv. Derelinquat impius viam suam. Dicit
 enim Augustinus. quod quicumque cum aliquo mortali transit: eter
 na flamma illum trucidabit inferni: non purgatorij.

Quantum ad secundum. §. II.

principale dico quod pena infernalis domus est perpetua non
 habens finem. Quod notat Job in auctoritate prefata dicens
 Non reuertar. In inferno nulla est redemptio. ait idem. Vi
 detur forte alicui istud inconueniens esse et iniustum. vt cum culpa
 fuerit temporalis et ad tempus pena per ea datur eternalis. Sed se
 rationibus demonstrat iustissime siam in culpa mortali des
 cedente eternaliter cruciari. Prima est quia offensio. Nam et
 in humana peruenit quanta maior dignitate: et offensio. tan
 to offendens maiorem penam meretur. Dando enim alapa regi

Merito
 pena da
 natoz est
 eterna.

mortem meretur. Dando puero pro iniuria non habet. Cum enim
 percutit homo quantum in se est percussit et offenderit deus qui
 est dignitatis infinite meretur propter penam infinitam. Pena autem
 infinita non potest esse sine intentione: quia sic consumeret natura
 ra. oportet ergo vt sit infinita sine extensione. i. sine duratione
 et sic pena respondeat culpe. Secunda ratio est quia manere causa
 debet remanere effectus. et autem illius pena est culpa. Cum autem
 culpa mortalis post mortem ab anima tolli non possit. quia vt dicit
 Damascus. Quod est hominis mors est angelus casus. Igitur et
 semper manere pena. Quod autem dicit Augustinus. xij. q. ij. quod dicitur
 plunt suffragia. i. per defunctos. vel ad hunc plunt vt pena
 remissio sit. aut vt tolerabilior sit ipsa damnatio. non vult
 Augustinus. propter hoc quod pena damnatorum minuat per suffragia. vt quod
 da dixerunt: quia si sic esset posset alijs per suffragia multum
 placata liberari ab inferno. quod hereticum est dicitur sine ratione.
 in. iij. Sed loquitur Augustinus de his quod sunt in purgatorio quod
 bus plunt suffragia. vel ad liberationem vel ad penarum
 alleviationem ad quam damnati. i. perdenati sunt. Dicit enim
 quis damnari cum deputat ad penam. Tertia ratio est: quia pec
 cator qui in se fuit peccator voluitate perpetua. Nam si
 voluisset viuere vt se potuisset peccare. quod autem peccator
 peccatum dimiserit seculum ad actum: hoc fuit ex parte dei quod
 mortem subtraxit sibi facultatem. et ideo iustum est vt punia
 tur pena eterna siue perpetua. Iuxta illud. Ite maledicti in
 ignem eternum. Matthei. xxv. Hanc rationem assignat Gregorius. in. iij.
 dyalo. dicens. Voluissent iniqui sine fine viuere: vt potuissent
 sine fine peccare. Quod ostendunt quod dum viuunt peccare
 non desinunt. Ad magnam ergo iustitiam primum iudicandus
 nunquam carere supplicio. quod dum viuere nunquam voluerunt ca
 rere peccato. Quarta ratio est quia ratio percipiabilis et irra
 scibilis errauerunt: proponentes finitum minimum bonum. summo
 bono infinito. Nam diuine honores. voluptates et hmoi
 valde parum sunt bonum et mixtum cum amaritudine. Sed autem
 summum bonum est. et non habet amaritudinem. peruenit ipse
 dicit sapiens. Miser autem peccator vt consequatur illud fra
 gile bonum tempore presentis et dimittit summum bonum transire
 diendo et perperis. et ideo quia in infinitum errauit in infinitum
 debet puniri. Unum dicit Gregorius. quod propter in fine reprobis dicitur
 ostendens quod iuste perdenat eos ad penas eternas. Ego
 propter vos homo factus sum. propter vos delusus. celus et cruciatus
 sum. Ego super gloriam meam habui: et vos oem rem in vi
 lissimam terre apostolus dilexistis iustitiam meam et fidem. Quia
 ratio est. quia perdit peccator in eterno suo. et ideo et puni
 ri in eterno dei. Eternum bonum est vita presentis. Dicit enim ista
 tus merendi et demerendi. Eternum dei est alta vita que
 semper durat. Non enim est inconueniens vt culpa temporalis pu
 niatur pena perpetua: cum videam istud seruari in hu
 mana peruenit. vt dicit Augustinus. in libro de ciuitate dei. xxi.
 Nam adulterium: homicidium et hmoi quod committunt sine les
 ges humanas puniunt morte. et illud quidem maleficium
 tempore est et cito transit actus eius. pena autem perpetua
 quia se separat a vita ista et peruenit. Secunda ratio est quia
 que ei inferat ad quam nunquam reuertit. Secunda ratio est quia
 ipse peccator damnatus stat in inferno cum voluitate obstina
 ta in malo semper: et odit deum punitorum eius. Unum et propter
 odium quod habent ad ipsum dicit Job. Apoc. xvi. quod damnatus
 et cum madauertitne liguas suas pro dolore. blasphemans
 uerit deum qui habet partem super has plagas. Ratio
 autem dicitur et iustitia exigat. vt etiam dicit Gregorius. sicut
 penitentibus et venia postulantiibus: iudex debet misericordiam
 facere. ita obstinatis et contumacibus nullam debet veniam
 prestare. et ideo semper puniuntur iuste: cum semper sint auct
 si a deo et ei rebelles.

Quantum ad tertium. §. III.

principale dico quod notat multiplex et varia pena in in
 ferno: in eo quod dicitur. Ad terram tenebrosam etc. vbi sit

Supra

La. 3. De penis inferni

gnanter septē pene infernales. Prima est locatio vilis
 nis. qz ad terrā. Secda puatio deitatis. qz tenebrosas. Ter
 tia cruciatio igneitar. qz optā mortis caligine. Quarta
 ablatio refrigerabilitatis. qz ad terrā miserie. Quinta ecce
 catio vitas. qz tenebraz. Sexta associatio malignitatis.
 qz vmbra mortis. Septima implicatio inordinabilitatis.
 qz null' ordo. Quantū ad p̄mū dico qz aīa cruciatur
 in inferno ex vititate loci vbi se regit. p̄z enī ad sensus. qz
 qn nobilis persona est abiudicata. 2 clausa ab aliq' loco
 vlt. pura si rex ponat in carcere. etiā si nlla alia pena sen
 tētia cruciaret. ex hac solū incarcerationē multum doleret.
 Cū igit aīa sit nobilissima regina. 2 sciat se eē creatā ad
 habedū dominiū totū mūdi. 2 sibi cōperat loc' celi em
 p̄ra. qui est sup oēs celos. 2 videat se detrusam in cen
 trum terre. qui locus est infern' infim' oim. vbi etiā fm
 basilū in fine mūdi ponet sex oim elemētoz. Nam vt ip
 se dicitur p̄p̄tates elemētoz lesive ab eis sepabūt vir
 tute vivia. 2 in infernū mittet ad cruciatū maloz. Ex
 tali igit carcere erit magna pena vltra alias. 2 meri
 to. Quia enī terrā dilexit plus qz celū. idco ad terrā cō
 dēnata est. Quantū ad scdm: quia tenebrosas. i. lumie
 glie puatā fm expositionē Tho. sup Job. dico qz puat
 anima dānata visione deitatis. Jux illd Esa. vlt. Tollat
 imp' ne videat gliam dei. Nec aut maxima pena s; pa
 rā 2 qst nubil p̄bēdum' eā. qz nescim' intelligere qntū
 bonū deus est. anime ipm possidēdo. Tanto enī qz pl'
 dōlet de aliquo amisso. qz illud reputabat mag' vtile
 et amabile. et qz i vita p̄nti intellect' noster corpe aggra
 vatus. se bz ad dēū vt ocul' respicientis se bz ad lumen
 solis. iō paz diligit' ipm deū. 2 paz curam' ipz amur
 tate. Sed aīa timēs q' aliq' nēculū gustavit dulcedinē di
 vine p̄ntie q' ḡas. ex anxitate ad iudiciū veniēt' q' sol obscura
 parū habēdo sub ipi relinquit' p̄r aliquatū lūz valde
 parū intelligere de tali pena puatiois diuine visionis.
 Sed cū aīa separat a corpe sibi subito infundunt spēs
 oim rez nāliuz. Cū maiorē cognitionē bz d' deo 2 crea
 turis qz nullus p̄bus mūdi. Et sic cognoscēs q' de' est
 summū bonū 2 summe vitis anime. videns se eo pu
 a sua miseria: cū capax fuerit eū acrendū sume dōlet.
 Cū crisost. dicit q' porius veller mille ignes infernales
 qz puari dei visione. Nec enī visio dei tante pulcritudis
 est tanqz amore dignissima. dic Aug' de civitate di.
 vt sine hac q' buslibet 2 q' nēsuber bonis p̄ditū prin' cri
 stiner infelicissimū. Si enī tant' erit splendor glie qui
 erit a xpi hūanitate ad iudiciū veniēt' q' sol obscura
 bit qui tūc erit septies lucidior qz mō sit. qz scz nō appa
 reb' claritas ei' respectu claritatis xpi. qnta erit claritas
 glie ei' dicitatis a q' excludunt sp dānari. Quantum
 ad terrū dico q' cruciabit in igne. 2 aīe quidē sole vsqz
 ad diē iudiciū. postea aīe sim' 2 corpa. vt sicut cū vtroqz
 peccavit: cū vtroqz puniat. Cū dicit eis Math. xxv.
 Ite maledicti in ignē efnū. et Judith. xvi. Dabis ignes
 in carne ipsorum. Et hic ignis ita acerrime cruciat vt
 mors dicat. 2 ita obscurus est vt caligo nūcupetur. Et
 ideo dicit iob. Illam terrā infernalē optam esse caligine
 mortis. i. igne cruci dāre. Sic enī mort' pena. excedit oēm
 penā aliā q' hic sentit. sic 2 ignis inferni. vt dic Aug'. ex
 cellit oēm penā quā nunqz aliqz exp̄us est in vita ista
 nunqz in carne rāta inuēta est pena. licz mirabilia mar
 tyres passi sunt tormēta. de pe. dist. viij. §. vlt. Cū et Esa.
 xxx. preparata ē ab heri tophet a rege p̄parata profun
 da 2 dilata. In urrimētū eius ignis 2 ligna multa. Fla
 tus dñi sic torrens sulphuris succedens eā. Tophet inf
 puat' gebēna sue aula plena stultoz. Gebēna aut' est
 infern' plenus stultis pctōibz. Nec d' p̄parata ab heri: id
 est ab cōno. a rege. i. dño dō. Ligna q' nutriūt ignē inferni
 sunt peccata reproboz: q' sic sp̄ p̄manēt. ita 2 ignis ille

semp cruciat. Florus domini succendēs est influxus vir
 tutis eius affligens animas. 2 postea corpa sine eorum
 consumptōe. Est aut' ignis ille ferulens' 2 turbid' sicut
 flāma mixta fumo vt nō videat nisi qd e ad augmētū
 pene coz. Quartū est ablatio refrigerabilitatis. 2 ideo
 dicit terra miserie. Miseria opponit' felicitati. 2 sic felici
 tas p̄fecta patrie supne excludit oēs defectū. ita miseria
 infernalis excludit oīm refrigeriū 2 solamētū. In hac
 vita sustinem' vtiqz multas miseras. p̄t qd d' Job. xij
 de homie. Replet mult' miserijs. S; int' eas plura has
 bet refrigeria. et scit ipsas miseras tandē debere defice
 re. S; in inferno vbi est summa miseria: nullū refrigeri
 um est: adeo q' diues epulo rādiu desiderauerat guttā
 aque vt refrigeraret liguā suā: fm q' h' Lu. xvi. adhuc
 obtinere nō valuit. Pro grā singulari dānari reciperēt p
 manere in ill' penis: salte tot ānis q' sūt gutte aq maris
 et ḡna arene eius vt postmodū liberi essent: 2 ex h' refris
 geniū aliq' suscipent. Quāvis enī illa inuerabilia sine
 nob. finita tū sunt: 2 a deo dinumerata. 2 sic aliq' sinez
 h'ent. S; cū sciat nūqz finē h're penā coz. iō refrigerio
 carent. Solet hic foetoras afflictioz aliquod p̄stare refri
 geniū. Jux illud. Solaciū est miseris foctos h're penarū
 S; ex coz focterate nullū p̄cipit' solatōz. etiaz am
 coz et parentū quos hic multū dilexerit: s; potius pene
 augmētū. Cū aug'. de dānatis inq'. Non p̄p̄tate min'
 ardebūt. qz cū mlt' ardebūt. h. q. i. Multū. Quia est
 afflictio obscuritatis. Et iō d' d' terrā tenebraz. Sūt enī
 ibi tenebre interiores 2 exteriores. Exteriores q' d'z quis
 neqz a radio solis illuminant' neqz ab igne illustrant' vbi
 sunt. Unde d' Matt. xxij. Nō tūc eū in tenebras exte
 riores. Interiores tenebras sustinet. qz lumie grē p̄nant
 Et q'us sinderehis in eis remanent: q' est lumē rōnis. re
 murmurās s; malū: hoc est eis ad penā. Et hic ē p̄mis
 ille de q' d' Esa. vlt. Uermis coz nō mouet. Adco autē
 obscurati sunt: vt reputet' deū iniustū. 2 odiat' eū inq̄n
 tū punientē. fm illd psal. Supbia coz q' te oderūt alie
 die sep. Et lig scēntia quā qz bz in vita p̄nti multū de
 lectet. Illi tū dānari 2 si retineant scientiā hic acquirā.
 et maiorē adhuc recipiant. hoc tamen non est in eis ad
 subleuamētū pene. sed augmētū quia cognoscūt sua
 culpa se priuari perfectione scientie que solum habetur
 in luperna patria quam valde oprant. Sexta est asso
 ciatio malignitatis. id est demonioz. Unde dicit locus
 iste vmbra mortis. Dicitur autē dyabolus mors. quia
 quāsum est in se nemini parat. sicut et mors. Et vmbra
 mortis. id est similitudo. Quia sicut mors priuat vita
 naturalitā p peccatū dyabolus animā vitā spirituali.
 Unde Esate. ix. ca. dicit' Habitantes in regione ym
 bre mortis. id est in peccato. quod est regio dyaboli: lux
 orta est ois. et Apocalip. vi. dicit: q' sedens sup equum
 pallidū nomen illi mors 2 infernus sequebat' eum. Cō
 grue autē talem habebūt societatem: vt quos habuerūt
 in centroz in culpa habeant tortoz in pena. vt dicit
 Gregorius in libro moralū: qui multipliciter vexabūt
 eos. Cū dicit. v. Seruier' dñs alienis. scilicet in infer
 no. Dñs id est demonijs. alienis. i. extraneis ab omni
 misericordia: qui non dabunt vobis requiem cessan
 do: scilicet a penis. Tantus est horribilis aspectus dei
 monis: vt quidā religiosus vidēs eū in corpore assum
 pto ita exterritus est vt exclamādo fortissime pre pano
 re se minimus remāsit. In se autē reuersus cū inq̄ret
 de causa clamor' 2 defectiois. Rñ dicit: eo qz dyabolus
 viderat. Et cū interrogaret de forma eius inq̄: nesciret
 nec possem vobis describere: sed vnū vobis dico: q' si
 mibi daret' opto intrādi in fornacē sume incensam: vel
 in icu oculi demonē aspicerē. peligerē ipsam fornacem
 ingredi. vt h' in vita frat'z. Siergo tantum terrorem

Exemplū

Titulus Quintus

Incute aspectus vni⁹ demonis. quid faciet aspectus et
 corinua puerfatio cū innūerabilibz. Septimū est im
 plicatio inordinabilitatis. cū dicit. vbi null⁹ ordo inha
 bitat. Sic ordo rez inducit pulcritudine: et cōplacencia
 ita ablatio ordinis p̄fusione et displicencia. Et ex parte
 quidē dei puniētis: est ibi summ⁹ ordo. sic et in cunctis
 alijs opibz eius. Que enī a deo sunt: ordinata sunt: ait
 ap̄ls Ro. xij. Et ordies q̄ dē fuar sup̄bos cū sup̄bis. au
 ros cum auaris. luxuriosos cū luxuriosis puniēdo. Et
 hoc innuit Mat̄. xij. Ubi pabolice dicit a p̄familiā
 seruis suis. i. a deo angel⁹ suis. Colligite zyzannia in fa
 sciculos ad cōburendū. Erut enī vni⁹ fasciculus oīm su
 perboz. Alius ypocritaz: alius inuidoz et sic de alijs.
 Seruabit q̄z ordinē in exhibitiōe penaz qz ei q̄ p̄la pec
 cata cōmiserit vel ḡuioza. grauior pena dabit. Iux illud
 Apoc. xviij. Quātū se exaltauit et in dicitis fuit. i. peroz
 tū date ei tormētū et lucrū. Seruabit et ordinē illū que
 ponit sapiēs Salomō. Per q̄ q̄s peccat: p̄ bec et torq̄t.
 Peccat enī miser hō p̄ creaturas male eis vtendo: et per
 creaturas affligit: nō solū ignis s; etiā aliaz rez. Und
 ps. Ignis sulphur spūs. pellaz: ps calias coz. Et salo.
 Pugnabit p̄ eo. i. deo orbis terraz p̄ insensatos. Trāsi
 b̄nt enī: sicut ait Job: ab aq̄s niuū ad calorē niuū. Ec
 ce odor q̄ hic p̄sueuit fuar ablat⁹ est. Itā cū q̄s sustinet
 calorē magnū nō hz frigus et ecōuerso. Et trāseūdo de
 vno ad aliud sentit refrigeriū saltē in p̄ncipio. S; i in
 ferno expiunt et calorē et algore et nullā hnt p̄solationē.
 Item cū quis patit aliqd malū nō timet illud. s; āteq̄
 panaf: sed in inferno et patiēdo timet: et timēdo patitur.
 B̄n̄ igit ait ps. Nois pctōz pessima: Prima enī q̄ est
 corpalis ē mala. i. nature. Secda q̄ ē criminalis: est peior.
 Sed tertia q̄ est infernal⁹ est pessima. et id doctrina xp̄i
 est obfauanda. p̄ quā ipsa mors pessima euitat. Iux illd
 Jobā. viij. Si q̄s smonē meū susauerit: morte nō vide
 bit in eternum.

Sap. ii.
 Ps. io
 Sap. 5.
 Job. 24.
 Ps. 33

amicus est hui⁹ mundi. inimicus dei constituet. Et id relin
 quend⁹ est mund⁹. Sed enī genera maloz repiunt in ipō
 notata p̄ las ipsius dictionis.

- Prima est multiplicitas malignitatis.
- Secunda est vanitas mutabilitatis.
- Tertia est nullitas tranquillitatis.
- Quarta est defectuositas veritatis.
- Quinta est varietas periculositatis.
- Sexta est seruitas corruptibilitatis.

Quātū ad p̄mū dicitur. Job. v. Torus mūd⁹ i maligno
 posit⁹ est. i. in malo igne. i. auaricie. et cupiscētie. sup̄bie et
 alioz vicioz. Et id in figurā h⁹ legit Josue. vi. q̄ hnt
 cho tota igne succesa est. p̄cepitq; dñs vt de rebz illis
 nullus de p̄lo suo aliqd sumeret. et qz Achoz p̄ mādā
 tū fec aliqd subripēdo lapidat⁹ fuit. Hierico interp̄at
 in apparētia luminis. Ita in mūdō aliq̄ sunt pleni op̄i
 libz. aliqui vacui: aliq̄ mediocri se hnt. et pene om̄s in
 cendit ignis cupiditatis q̄ est radix oīm vicioz. vt dicit
 Thi. vi. et qz bonoz auctori inherere nō valet⁹ nisi cu
 piditate fūdus euellat⁹ vt dicit Hier. vi. xlvij. Jō dñs
 p̄hibet accipere sicut i. vicia mūdī. Qui vō accipit
 morte p̄petuā incurrit sic achoz corpale. An. i. Job. ij. dō
 Nolite dilige mūdū: nec ea q̄ in mōdo sūt. i. vicia q̄ sunt
 in mūdānis. qz q̄ mūdū diligit: nō est caritas p̄ns i eo.
 Et ps. liij. Exite de medio ei⁹. i. babilōis: q̄ interp̄at cō
 fusio significas mūdū pleni p̄fusioe pctōz et imūdi
 ne terigeritis. i. mūdō imūdo affectu nō ad heleritis. vt
 possitis dicere. Relinq̄ zē. Quātū ad scōm dico qm
 mūdō est vanitas veritabilitat⁹ seu mutabilitat⁹. p̄ q̄
 ait ap̄ls. i. ad Cor. vij. Qui vtrūq; mūdō hnt tanq̄
 vtentes. ita vtrūq; rebz mūdī q̄ in eis finē nō p̄stituerit
 nec vt rebz p̄manētibz inherēat. et subdit. P̄terit enim
 figura hui⁹ mūdī. nō qdē q̄ ad subam s; q̄ ad sup̄ficiale
 quā nature hz formā: et q̄ ad apparētia. Apparent enim
 diuitie: delicie. honores. potēte et hmoi magna bona. q̄
 om̄ia cito deficiūt. An et in figurā: regione iudome q̄
 debat: vt padisus deliciaz iussit dūm loth iustū cū fili
 militia sua egredi. ne inuolueret igne et sulphure vicioz
 et eterne dānatōis cū eis cōbusta illa regio. vt h⁹ dicit
 xij. Dicit mḡ hystoriaz q̄ ibi c̄ arboribz nascunt q̄dam
 fruct⁹ pulcerrimi aspectu. s; ipis apris nō repit in eis ni
 si fauilla: feror et cinis. Sic et in figurā: vbi apper multas
 pulcritudo. temū finis eius est feror vicioz. ignis vici
 mentoz et cinis mortuoz. Et q̄ vīs oīa q̄ sunt in mōdo
 mutabilia sūt: p̄pter qd̄ fm̄ Jhd. Mūdus dicitur dicit ps
 qui p̄maxime mutabilitat⁹ repit i hōie mūdī. Jō dicit ps
 Uniuersa vanitas om̄is hō viuens. i. tota vanitas seu
 mutabilitas est in hōie. ita vt dicat Job. xij. Fugit velut
 ymbra: et nunq̄ in eodē statu p̄manet. Mutat⁹ sentis de
 etate in etate. de sano in infirmū et ecōtra. de frigore i ca
 lozē et ecōuerso. de gaudio in merore: et de odio in amō
 rē et ecōuerso. et de sapiēte i insipientē. de vna fantasia co
 gitationē ad aliā imaginatōne de libero in seruū. de ci
 uite in paup̄rimū. de dño in captiuū. de glia in ignomi
 niā et huiusmodi. et sic vt dicit. i. Job. ij. Mūd⁹ transi
 bit et cupiscētia ei⁹. Lum aut oīs mor⁹ sic qd̄ imp̄f
 ctū respectu quietis: et nāliter appetat p̄fectū nō imp̄f
 ctū. ergo relinq̄nd⁹ est mūd⁹. Tertia miseria mūdī ē
 nullitas trāquillitat⁹. An saluator n̄ inquit. In mūdō
 do pressuram habebit. in me autem pacem. Job. xij. q̄
 Nec mirū: quia cū mūdus abundet iniquitatibus: hō
 bere pacē non valet. quia non est pax imp̄is dicit dñs
 S; christus est q̄ hz et dat verā pacem et p̄fectā. et in
 signū huius dicit Hieremias q̄ scrutādo antiq̄s hysto
 rias semp̄ repit mūdus pace caruisse. et bellis innumer
 lacessitus vsq; ad aduentū xp̄i in carne. Tunc enī fuit

De sententia q̄ dat pro bis qui ascen
 dunt ad celum. Caplm. iij.
Datur sententia a sup⁹

no iudice erga secundū genus hoīm. i. oīno
 purgatoz: q̄ liberi sunt ab om̄i defectu. et ista ē celi via
 perq̄ uā incedēs aīa cū a corpe sepat̄ imediate puēt ad
 summā felicitatē et gl̄iam. De q̄ psal. lxxxij. Jb̄nt de vir
 tute in virtutē: videbit d̄s deoz in syon. Et visio dei vt
 ait Aug. est tota merces. Hanc docuit xp̄s tenere exem
 plo suo dicēs. Relinq̄ mūdū et vado ad patrē. Job. xvj
 Reliq̄t xp̄s mūdū: nō solū quo ad p̄niām corpales sed
 etiam quo ad p̄uatiōne mūdiale. liber semp̄ ab om̄i
 pctō. An dicebat ipse. Ego nō sum de hoc mūdō. Job.
 viij. Fuit ad patrē p̄ passionē. vt p̄ ascensionē parer no
 bis locū. Aduocat⁹ n̄ factus ap̄ patrē. An dixit di
 scipulis. Vado vob̄ parare locū Job. xij. id est ad pre
 paratū vob̄ regnū ab etno. vob̄ disponēdo p̄ grē infusio
 nē et vestra exercitacionē. An ap̄ls ad Gal. ij. Tradidit
 semetip̄m p̄ nob̄ xp̄s vt eriper nos de h̄ seculo nec̄. Et
 hoc faciens. i. relinq̄ns seculū inquantū nec̄ dicere pōt
 Relinquo mundum zē. Ubi tria nota.

- Primum est egressus a loco aīm inficiēte. ibi. Relinq̄
- Secōm est p̄gressus in bono ad ce⁹ (mundum.
 lum dirigente. ibi. Vado.
- Tertiu est accessus in termino in desideriu implente
 ibi. ad patrem.

Quantū ad primū .s. i.
 sciendū q̄ mund⁹ fm̄ aliq̄s d̄ p̄ antiq̄basim. eo q̄ mū
 dia caret. Sic piscina q̄ pisce caret. An aug⁹. O mūd⁹
 de imunde: qui te diligūt nō te noūt. Qui ar voluerit

Ca. 4. De ascendētibus ad celum

plena pax porbē. ad oñdendū q ipse xps tunc nat' est. Pax: actor & amator pax & dator. Sū dixit discipulis Job xij. Pacē meā do vob: pacē meā sūm q vob. Non quō mūd' dat ego do vob: Pax. mūdī. i. amatoz mōi. et gaudere in rpalibz. triūphare in honoribz. delictis af luere. tribulatoibz carere. Concordare iuicē in pacis cō mūdīs. nō p'ristare prauos in vicis corrigēdis. S; b' nō xps nō dat pacē s; pax ei' est subiectio carnis ad spm. dilectio animi ad p'mū. cōformatio volūtat' sue ad deū. Et hāc vtiq; mūd' dare nō p' pacē: vt canit eccl'ia. Quantū sūm mūd' careat tranquillitate & pace in/ teriori & exteriori. oibz p'x cū vit' r'p'at' dom' vna in q' nō p'rugat frēqns discordia. Sic & p'ma domus Ade babuit bellū inf filios. et archa Noe inf frēs. et schola xpi inf discipulos. Cum igit' tranquillitas & pax multū ap' p'at'. & in mūdo pax habeat. q' relinqnd' ē. Quarta miseria mūdi est defectuositas vitatis seu cognoscibilit' caris. Vñ saluator n'r Job. xvij. inq't. P' scē mūd' re n' cognouit. S; neq; ipm xpm dei filiū intellexit. vt dicit Job. i. Mūdus cū nō cogit. s. h' b'ū incarnatū. Ip'm q's spm vitatis p'cipē n' valz. p' saluator diē discipul' suis. De vitiis igit' pax v' nihil scit seu cogit mūd' vbi est summa & p'fectissima vitas. De hūanis & nālibz paucis mas cognoscere veritas p' sciam. Nascitur siqdem aia nō fra sm p'hm sicut tabula rasa in qua nihil est pictum. Et si postea aliq' addiscat: tū cū m'ra difficultate & tē p'ois p'pitate & frēqnt' mixta fallitate. Vñ & om's phi losoph'as qui spm veritat' nō acceperūt: in mult' erra runt. Prop' qd' dicit apl's: q' sapia hū' mūdi stulti as ē ap' deū. et itez. Stultā fecit deus sapiam huius mūdi. s; apparere. dum p' effectū oñdit se posse agere: qd' illi recebat' impossibile nescientes dei omnipotentiaz. Vñ ap' se figuratus est mūd' p' egyptū: q' interpretat' tes nebr: q' ita dēssimis tenebr' flagellata ē: vt p' tridūū alter alterum videre nō poss; nec de loco moueri suo. Et ipsa d' m' sup'stitiōis & idolatra. de qua egypto iust' r' rōis cure p'hm suū. Cū ergo tenebras horreas & lucē veritatis natural' appetam: relinqndus est mūd' rē. Quinta miseria est varietas piculositat'. Qui nouit g' mare inq't sapiēs. enarrat' picula ei'. quia s; frēqnt' a p'perunt. Mare aut' amaz' sm doctozes s'igt' mūdū Quia sm Boeciū. felicitas hū' mūdi mlt' amaritudi nio respersa est. Navigat' at' q' p'uersant' in mūdo. & hi c'perunt' picula ei'. Qualia ex'pus p's. crūq; ait. Peri' cula inferni inueniūt me. Itaz cum lapsus de alta con/ templatōe & p'fectiōe in adulteriū & homicidiū: pericu lum incurrit intrandi infernū. et sic discurrere vales p' exempla sanctorz & lapsus eoz: vt Ade. saulis. moysi ad aquas Jdicōis. ezechie. salomonis. iude p'ditoris. nico lai: & septem dyabombz: & in vitaspaz. & dare videbis picula varia & noxia mūdi: q' sine dei adiutorio vitari nō p'nt. Solus xps oia euasit picula: q' impecabilis erat. Et sm h' p' intelligi illd' dictū iudeis. Vos de h' mū do est. ego nō sum de h' mōdo. s. picul' victoz subiect': si me & vos. Vñ brūs Anthon' vidēs in orōne mūdū v' l'q's plenū. cōcententibz se iuicē exdamauit. V' q's istos quader. s' laqos picloz. et responz fuit. Sola hūilitas In cō' figurā discipuli nauigātes cū xpo orto periclo naufragij: clamauerūt humil'r dicētes. Dñe salua nos inq'edus est mūdus. Relinquo mundū rē. Sexta miseria seruitus corruptibilitat'. De qua apl's ad Ro. vij. Ipsa creatura liberabit. s; egrediendo p' mortem de mūdo a seruitute corruptionis. id est corporis corru ptilibus. Multipliciter enī subijamur. partim necessi/ tantibus: partim volūptatibz corporis. & frēquēter viny

timur ab appetitibus eius. id est sensualitatis. Dicit au tem. scda Petri. ij. A quo quis victus est: eius & su' est. Narrat' in libro de septē donis. q' cum quidā nobilis fuisset ingressus religionē. eius germanus hoc audito cum esset miles & potens disposuit in mente illum redu cere de religione. Unde sumens secū arma & socios. cas illa die nō posset ad monasteriū applicare. conigit cum in silua dormire vbi habuit talē visionē. Videbatur sibi quiescere in ameno prato. & q' sex iuuenes a dextris eius essent et tres a sinistris. et ceperūt dicere pugnem' ad inuicē. Et concordantibus ad hoc dixerūt. Manis festemus prius nomina nostra. quilibet dicat suoz. Dic' ergo primus eorum qui erant a dextris. Ego vocor pul critudo. Dicit secūdus: & ego sanitas. Tertius dicit. ego sum iuuentus. Quartus ait. ego fortitudo. Quint' ego diuitie. Sextus. ego spes vane vite. Eorum aut' q' erāt a sinistris dixit primus. ego vocor infirmitas. Secun/ dus ego vocor senectus. Tertius et ego mors. Incipit ergo bellare infirmitas contra primos duos qui erant a dextris. s; pulcritudinē et sanitatē et prostrauit eos quia infirmitas aufert pulcritudinē et sanitatem. Sen ectus pugnat cōtra alios duos. s. fortitudinē & iuueni/ tutem et eos deiecit & prostrauit. Demū mors p'ra di/ nicias & spem vite. et aufert eos de mūdo. Dicit' tandē isti tres. Occidam' nunc istū iuuenē. Qui hoc audiēs expergetus valde timuit. Et cum veniss; cum socijs ad monasteriū & narrasset germano visionē. Exposuit germanus ille visionē. s. q' prarum amenū erat mūdus in q' quiescebat. et sex iuuenes erāt sex q' sunt in mūdo que vident' magna esse sed omnia deficiūt. & sic induxit eum ad p'emptū eius. Sed ista est differentia inter bo nos & malos. quia boni. & si ad horā seruiunt sensualit' tati. non tū vt dominet' eis. Mali aut' serui efficiantur ipsius sensualitat'. Christus aut' et si volūtarie fecit se subiectū necessitatibz corporis vt fami cum esuriret in ve sero. siti cum ad fontē. Iacob sitiret tamē nunq; v' ad monumentū sensualitat' seruitute p'cer rationem. Et sic pōt' intelligi illud dictū discipulis. Iaz nō sum in mun do. et hi in mundo sunt. nō rogo vt tollas eos de mun do. sed vt serues eos a malo. ne s; in eis dominet' iniq; tas. Relinqūendus est ergo mūd'. sicut et seruitus abij cienda. vt cum christo dicat. Relinquo rē.

In scdo principali .§. II

notatur progressus in bono ad celum dirigente cū dici tur. vado. Quāuis xpus nō tunc actual' iuerit ad pat rem p'sentia suā corpale ad celuz deferendo. sed in ascen sione sua propter qd' exponi potest. vado. i. vadam. qd' de propinquo erat futuz. tamen p'riue actualiter ibat ad patre anima eius. videndo et fruendo eius diuinita te. ac etiā quotidie p' electos suos qui sunt membra ei' vadit ad patrem. Sunt autē sex vie quibus relinquen do mūdum in morte imediate itur ad patrem celestem scilicet Jesum christum.

- Prima est martyrij tolerationis.
  - Secda est baptismalis purificationis.
  - Tertia est intensionalis compunctōis.
  - Quarta est virtualis p'fectionis.
  - Quinta est diuinalis tribulatiōis.
  - Sexta est indulgentialis plene concessionis.
- Quantū ad primū cōmunis sentētia doctoz est q' qui martyriū suscipit. p' fide xpi. vel etiā pro quacumq; viri tute conseruanda vel exercenda. decedens imediate in/ gredit' celū. Unde cantat' de sanct' martyribz. Sancti tui mirabile cōsecuti sunt iter seruitēs p'ceptis. et pau lopost. In mari rubro apparuit via sine impedimento. via s; ad celū. In mari rubro. s. effusio sanguis sine ipe

Exempla

Job. 17

Sex sunt vie p' q's itur ad ce lum.

Titulus Quintus

Apoç. 7. **Uñ** in Apoç. de martyribz dicitur. Lauentur stolas suas. i. animas et candidas eas fecerunt. i. purificatas in sanguine agni. i. in passione xpi que sunt imitandi. Dicitur et Cyprianus in sermone. **Q**uod dedicata passio et glificata confessio: ab soluit per martyriū a sa a vinclo carnis. et in celo cū trā pbo eleuata ab angel. Et ppterca dicitur de cele. mis. cū mar tbe. q. iniuriā facit martyri q. orat p. martyre. q. vix in dubitatio credit ad celū euolasse. Et q. sunt in celo cū nullo bono careat alioz nō indigent suffragijs. Quod etiā p. pla. exempla ostendit: animas martyrum subito volare ad p̄m celestē. Sic legitur de Tiburto et vales niano: q. p. alas vidit Marim in p̄cto martyrii ascen dere celū. Et brā Emerentiana collactanea be. Agnetis. sine baptismo aq. baptisato p̄uo sanguie fuso ad celū euolauit et m̄salis. Secūda via imediata ad celū ē purificatio baptisat. In cuius figurā filij isrl. viā faciē entes p. iordanis fluiū. eo trāfacto imediate intrauerūt terrā p̄missiōis. Iordanis in q. xps baptisatus est. et in de collata est virtus in baptismo: significat baptisat. Per hūc transitū cū Josue q. baptisatū recipit et iesum sū de. Et hic est effectus eius vt scificatus intret in regnum celoꝝ signatū p. terrā p̄missiōis. si tūc morit quāratōz p̄ta originali addidisset. et ad h. ostēdendū: baptisato xpo aperti sunt ei celū. et vox p̄ris inronuit. Hic est filius me⁹ dilectus. Qd. intelligit nō solū de xpo: s. et de q. cū q. baptisato debite. inquantū scz filius est p. adoptiōem filio aut debet p̄na hereditas. Hāc viā tenet oēs par nuli baptisati decedētes ante vsum rōnis. q. scz subito euolant. et tō. p. eis orare nō oportet. et si qd. officij p̄o eis fiat in ecclia: magis ad solationē viuoz q. p. adiutorio ipsoꝝ. Tercia est intensionalis cōpunctiōis. De q. p̄t intelligi illud ps. In mari viā tua. i. in magna oīa rōpunctiō cōpunctiōis est viā dei ad celū. Non tū q. cū cōpunctiō seu p̄ctio est viā imediata ducēs ad celum. cū quis decedit s. oportet q. sit valde intēsa. ita q. aufert oēm culpā et debita penā. De qua dicitur Tren. ij. Magna est velut mare p̄ctio tua. Hanc q. hūc distinas latio. s. illē q. cū xpo crucifis. est a deitē: i. a deo a xpo meruit. Hodie meū est i. p. adiso. Nō enī martyriū fecit illū subito decedēte p̄ctio: s. introire. q. martyr nō fuit cū p. suis sceleribz dānat⁹ fuerit. nō p. fide s. p̄t martias sui cōpunctiōe. Hanc etiā creditur habuisse Maria mag dgalena: q. cū lacrimis suis lauit pedes dñi ihu. Sicut et de q. dā meretrice legitur. q. audita quodā p̄dicatōe tā rā cōpunctiōe et lacrimaz effusiōe ad p̄fessionē accesserit: q. in p̄cessu ipius p̄e dolore mortuus est. Et cū p̄dicator dubitās de ei⁹ salute recōmēdat p̄lo. vox de celo au dita ē: q. nō indigeret illa eoz orōibz. s. p̄t ipsi suis quia imediate ad celū euolauerat. Et de hūc rā intēsa cōpunctiōe ad h̄am intelligit illud dicitur Aug. q. vera penitētia ad puritatē baptisat conat adducere p̄ntiaz. Quarta via est s̄ualis p̄fectiōis. de q. p̄ouer. uij. Ju stoz semita q. si lux splendēs p̄fect et ardet vsq. ad p̄fectū diem. i. p̄fectā p̄uersationē. Hec p̄fectiō p̄sistit in p̄fētissima caritate: q. fm aplm ad Col. ij. est vinculū p̄fētionis. Dicitur effect⁹ et signa sūt martyrii desiderij p. dei honore et p̄mi salute. carnē spiritui subiectam experiri sedatū eē satis a passiōibz. et si aliq. aliq. nūlū insuluz aliq. sentiat. cogitatōes turpiū non multū molestari deū. animo occupari p. p̄tationē. Concipe visionis eius affectū peccati odij. mūdī fastidiū. vitam p̄sentē in patientia h̄re mortē in desiderio. in alijs exercitijs nisi quātū caritas urgeat nō delectabiliter occupare. sed magis cōtemplationē et lectiōē vacare. Per hāc viā boitat⁹ est dñs Abraam incedere: cū ei dicit. Ambula coram me et esto p̄fectus. Deū. xij. i. totale dirige mentē tuaz

Ps. 76.

Exemplū

ad memoriam ad me referendo: et mee voluntati te subijciendo: sic eris p̄fectus. Hāc p̄fectiōem intrauerat ap̄tius cū dicebat. Cupio dissolui et esse cū xpo. Et iter. Dicitur. Quot sunt oblit⁹ ad braulū supne vocatiōis festino. Quot cūq. p̄fecti sum⁹ hoc idē sentiam⁹. Hanc p̄fectiōem sunt viā p̄fectiōis. b. Bernard⁹ b̄ndictus. dominic⁹. francisc⁹ thomas et alij. Et ideo subito et p̄agre sunt ianue celi imediate in eoz transitū p. varias visiones et ad hāc viā am p̄fectiōis intrandā institute sunt religioes sc̄e. et certimonie et statuta eoz sunt admitticula et media ad istam viā. Et cū p. mediū veniat ad extremū: qui feruēt nō tepide p̄grediēdo. nō retrocedendo. volūtate p̄p̄tā abnegando. nō supioribz detrahēdo. nō ocio et p̄abulationibus et murmuratōibz vacādo: sed p̄s exercitijs. orōnibus deuotioni. p̄tationi. in officio attentioni insistendo: cū bis infimū se exprimat. Sic q. p. hūc media ad p̄ctiōnem veniēs celū introibit. Nam fm be. Tho. in summa pie credit. religioso in susceptiōe h̄itus p̄t p̄p̄tationē debito mō oīa p̄tā remittit: etiā quo ad penā. Et in. iij. infiaz inducit infiaz q. b̄t in vualparz. s. q. sup hūc casū de gra descendit: q. sup baptisatos. Et deuotus Bern. dicit: q. tales p̄fident⁹ mortū et copio⁹ remunerant. Quia via est tribulationes patienter tolerare. Sicut dicit de hac viā. Iustū d̄dixit dñs p. vias rectas: et ostēdit illi regnū dei. Et paulo post. Donetauit illi in laboribz. Quasi labores et tribulationes sūt vie recte: q. ostēdit de⁹ pueniri ad regnū suū. Prop̄t qd. et ipse dicit. Die re. xxi. Adducē eos p. torrentes aqz p. vias rectas. Lotentes aquaz significat tribulationes magnas. Et Act. xij. dicit: q. p. multas tribulationes op̄t nos intrare regceloz. In cuius figurā dñs pplm suū nō p. viā planā seu prop̄tā: que erat breuior et facilior. s. p. viā deserti curā duxit. vt b̄t Exo. xij. que viā erat mltū aspera: et in ipsa sustinuerūt multos labores et tēp̄tationes: et exinde mira uerūt terrā lacte et melle manantē: q. significat celestē patriā. Paucissimi tū intrauerūt: q. et pauca sunt q. vultu adūsis vrant. Ad qd. etiā facit qd. ait Be. vix Ab electis suis deus maculas p̄ctōz et p̄ali afflictōe curat absterge: re: quas m̄leis in eternū nō vult videre. de pe. vij. Si peccatū. Nec enī oīs tribulatio et afflictio liberat hōem ab oī pena cōiter. sed a quora. i. certa q̄ntitate plus et minus fm patientiā et deuotionē sustinētis et ḡitaret eos loris et diuinitate ep̄is. Uñ tot possz q. sustinere et tam diu deuote et plene purgat⁹ in sine subito ad celestē patriā euolare. Exemplū de lazaro mēdico vltimo pleno portato ab angel in iustū Abrae Xu. xv. Et sicut de Lazaro silla et serulo in. uij. vial. Sexta via est indulgentiarū: que dicunt plenarie concessa p̄ctōibz p̄fōntis in articulo mortis. vel alicui ecclie q. solus papa p̄t conferre. Et de hac p̄t intelligi illud Esa. xxxv. q. hec viā sancta vocabit. et Eccl. xij. Penitentibz dedit viā iusticie. Si gnāter dicit penitentibz: q. impenitentibz nulla valet indulgentia. Per indulgentiā ipam appellat viā iusticie. vū vix debita p̄ctōz. i. pene ad q. sunt obligati: nō ep̄ obruptio dimittit: s. facit sibi solui de thesauro ecclesie: scz merita seu satisfactōes xpi s. oꝝ p. eū cui commissus ē talis thesaur⁹. s. papā Exigit etiā ibi quedā iusticia cōp̄tatis: vt scz papa discretē et rōnabiliter cedat. et recipiens id qd. intūgit in forma indulgentie adimpleat eoz plena deuotiōe. et talis nisi ponat obstaculū fm Ray. et hosti. decedens imediate ad celū euolat. Per aliquā igitur istaz viarū. oportet quilibet incedere si vult possz ierre. Uado ad p̄m. s. imediate post mortē. Si tibi dura vi det viā martyrii p̄ma. saltē incede p. antē. Nā fm Be. Martyres sine ferro esse possum⁹ si patientiā in aōtēntiam. Si sedam viā egressus es. s. p̄n. atē et inoētā

Ps. 76. Col. 15.

Titulus Quintus

fides christiana sine qua spiritaliter edificari non potest. **L**i-
gnū senū r stipula q̄ nō durat in igne. signat diuisa pec-
cata venialia. gr̄uora v̄ leuora. q̄ q̄s imiscet inter bona
opa sua. Et sic d̄: sup edificare. nō q̄ sint q̄si ad meritorū
pn̄ia vt bona opa. s̄ q̄ sūt nō destruentia edificatū salutis.
fm̄ Tho. in. iij. Om̄i igit̄ secū deserētes salui sūt. sic tñ
quasi p̄ ignē purgatorij trāseūtes. Nec tñ q̄si ibi est nō
ta similitudo. s̄ exp̄ssio vitas. vt illd̄ q̄si vnigeniti a p̄re.
Job. 1. Et q̄ ignis i scriptura signat afflictionē fm̄ quem
intellectū dixit Job. bap. de xpo. Ipe vos baptizabit in
sp̄sctō r igne. Mat. iij. id est abluet r purificabit vos

Quatuor
sunt affli-
ctōes pur-
gatorij

gr̄a r pena afflictiva. Jō sciendū q̄ sūt quatuor afflictioēs
aiaz que sūt in purgatorio.
Prima est ex puatioē visiois dei ad tempus.
Secda est insultatōe r visu demonis.
Tertia est ex creatōe materialis ignis.

Quarta est ex p̄sideratōe negligētie subuētiōis.

Quātū ad p̄mū notādū q̄aia dū i purgatorio d̄morat̄
dei visioē p̄uaf. Et cū sūmo desiderio sepata a corp̄e af-
fectat deū videre cogitēs ip̄m esse sūmū r p̄fectissimum
bonū qd̄ solū ip̄am pōt̄ d̄terare vidēs se ip̄o p̄uari. et si
ad rps p̄ter suū defectū sūme d̄olet. Cū clamet m̄talr̄
cū p̄s. Situit aia mea ad deū fontē viuū. qm̄ veniā rē.
Licet enī speret sc̄ipm̄ visurū. tñ vt d̄: i p̄urb̄ijs. Sp̄es
que differ̄ affligit aiam. r r̄to maḡ quāto res sperara
magis amat. Tā enī intentū est desiderū aie vidēdi de-
um. q̄ nll̄o desiderio in p̄senti adeq̄ri pōt̄. Nā est iacob
p̄riarcha mltū affectauerit videre filiū suū Joseph egypto
p̄sidentē. que mortuū extimabat Et regina sabba rā
vehemēt̄ optauerit vidē regē salomonē r audire sapiē-
tiā ei⁹ q̄ regnū dimisit veniēs a finibz terre. Et symcō tu-
stus r̄to feruore cupierit vidē xpm̄ dñm q̄ p̄ alio viuere
nō volebat. tñ q̄libet haz affectionū minor est illa aie
sepate inhiēt̄ deū vidē. Et hec maxia sup oēs penas cō-
rū q̄ sūt in purgatorio. fm̄ Tho. in. iij. r crisosto.

Secda af-
flicio.

Secda afflictio est demonis irridētis. Solet enī hō esse
valde angustiosū. cū videt inimicū suū insultare r irridē-
re de penis ei⁹. Et p̄ter h̄. Rastias vir venerabilis r ma-
gne opinōis i pp̄lo isrl̄ ne cap̄t̄ illudēt̄ ab inimicis p̄-
icāt se ex fenestra inter turbas. inrestina q̄ egrediebant̄
d̄ corp̄e ei⁹ p̄h̄ctōes sup eos. vt habet̄ iij. Mat. xiiij. Jp̄i
siqdē demōes p̄rātē nō hnt̄ torq̄ndi aias purgādas sic
aiaz dānatas. cū fuerit in p̄nti eoz victores. s̄ afflictes
aī eas irridēt r insultāt eis de supplicijs suis. fm̄ Tho.
in. iij. Pie tñ credit q̄ r angeli boni aliqñ visitāt eos r
p̄fortēt. Cū legit̄ d̄ qd̄a q̄ diu infirm⁹ iacuerat. q̄ arredi-
atus sup h̄ pluries dñm rogauerat vt eū de seclō euo-
cater. cui angel⁹ dei apparēs ex p̄te dei sibi optioē dē-
dit vt d̄igeret atroz hoz. aut tūc mori r p̄ diē integrā i
purgatorio manere. aut p̄ aliq̄s adhuc infirmitate p̄se-
uerare postmodū moriēs ad celum subito euolaret q̄ de-
git tūc mori. p̄siderās diē vnā cito trāsiturā. Quo facto
cū aia illa iā p̄ horā in purgatorio p̄stitisset. vltra penas
acerbissimas alias a demonijs illusus apparuit ei an-
gelus dñi dicens se illū esse q̄ ei dederat optioē i seclō cō-
stituro. At ille r̄dit. Hoc esse nō pōt. qz angel⁹ m̄tiri nō
nouit. S̄z ille mibi dixit tñ p̄ integrā diē i purgatorio
māsur. r ego iā h̄ sui p̄ multos annos afflic̄t̄ acerrime.
Cui angel⁹ Cōfortare inq̄ r v̄nū age. nouer̄ enī q̄ ex-
frūij. hozis vnā rātū h̄ explesti. r tibi restāt adhuc. xiiij
alic. At ille. Rogo te vt supplicēs p̄ me dño deo. ne resp̄i-
ciat ad insipiciētā meā qua h̄ ex gr̄a postulauit. Talia enī
et rā acerba exp̄tus sum. q̄ parus sum ad oēm infirmis-
tatē r p̄ quāto cūq̄ tpe p̄noie ei⁹ patienter ferre. si binc
placet sibi me educē. Qui exaudir̄ ad votū reuiscēs.
letāt̄ oīa sufferebat recolēs eoz q̄ sustinuerat. Demum
post aliq̄d tps ad xpm̄ felicit̄ miguit. Tertia ē ignis

Tertia af-
flicio

material cruciatio. Quāuis enī iqb̄li nō agat i nobili
nec p̄sequer̄ corp⁹ in spiritū. tñ ille ignis purgatorius
nō naturalr̄ s̄ vt instr̄m diuie iusticie ait in aias. det̄
nēdo eas r affligēdo mō a nob imp̄ceptibili. Cū Aug.
Dic ignis etli nō sit etern⁹. miro tñ modo est ignis. exel-
lit enī oēm penā quā vnq̄ aliq̄s exp̄t̄ est in hac vita. de
pe. dif. vij. s̄. vlt. Adeo enim est ignis. q̄ ignis q̄ v̄m̄ur
respectu illi⁹ repurat vt ignis pic⁹ Et d̄: nō esse etern⁹.
nō qdē quātū ad substantiā s̄ quātū ad officiū. vt dicit
bea. Tho. in. iij. Quia ignis ille non habet purgare de-
ctos nisi in diē iudicij. p̄manet tñ postea qz idē est i sub-
stantia cū igne inferni. Cū Greg. dic. Sub eodē igne pa-
lea fumigat r aux rutilat. Sup h̄ etiā habet̄ exemplū
in legēdis sc̄toz de cōmōratōe defunctorū. De illo. sc̄toz
cet scholarū defuncto. q̄ apparēs doctorū suo narrās gra-
uitatē penaz alteri⁹ vite. r i signū hui⁹ sup palmā manū
gurrā sudoris ei⁹ imposuit. q̄ subito p̄forauit manū ei⁹
cū dolore inēssimo rē. ibi vide. Quarta afflictio est
p̄sideratio negligētie suoz amicorū r p̄ināz ad ei sub-
ueniēdi p̄ter qd̄ clamauit illd̄ Job. xij. Miserem̄ mei
m̄f̄em̄ mei. salte vos amici mei. Si q̄s enī i gub̄i dolo-
ribz esset p̄stitut⁹. nec se posset inuare. videret aut suos
amicos r p̄ināz eū deserere. cū tñ mltipli possent eum
subleuare. nōne magnā amaritudinē inde p̄aper de eoz
inhūanitate. Tales sūt aie in purgatorio. qm̄ se inuare
nō p̄nt. s̄ expectāt subleuari a suis. q̄s i seclō dimiser̄.
s̄ cū nō sentiat eoz inuamē nō quā cām hnt̄ doloz. et
p̄cipue cū mltū laborauerint r mltaz penaz se debito-
res fecerit peccādo vt illis bona dimitterēt. Et tanta est
crudelitas hoz q̄ etiā q̄ paup̄bz legauerūt diu differat
adimplere. Si tales fm̄ q̄ habet̄. xij. q̄. h̄. Qui oblatio-
nes. vt necatores aiaz debēt exercicari. exēplū quere i le-
gēdis de milite. qui in rās iustū bellū. disposuit de suo
equo. vt in casu mortis cognat⁹ eius peccū pauperibus
daret rē. ibi vide.

Quantū ad scdm

principale. Nota q̄ causa quare itur ad purgatorium est
p̄m̄. cū q̄ q̄s morit̄. S̄z tale q̄ nō tollit gr̄az. r h̄ notat̄
cū d̄ p̄ aquā. s̄. trāsum⁹. Aqua enī signat culpā r gr̄az.
Necessit̄ incōueniēs vnā r eandē rē significare diuisa r si-
bi p̄traria p̄ter varias ei⁹ p̄rietates. h̄ enim fr̄q̄nter re-
perit̄ in scriptura sacra fm̄ Greg. in moral. Nā leo r p̄m̄
et dyabolū. r̄m̄ p̄ter ei⁹ dignitatē. Sic r aqua signat
q̄nq̄ culpā p̄ter ei⁹ velocē fluxibilitatē r frigiditatem.
Vnq̄ gram p̄ter ei⁹ purificatiōē r refrigeratiōē. qd̄
totū saluator n̄ ondit. cū dixit samaritanis. Qui bibent
ex hac aqua. s̄. cupiditatis sitiet itez. qui autēz biberit ex
aqua quā ego dabo ei. s̄. gr̄a nō sitiet in eternū. Job. iij.
Est igit̄ q̄druplex aqua cupiditatis. p̄ quā trāseūtes d̄
hoc mūdo aie. cū aqua gr̄e. optet q̄ trāscant p̄ ignē pur-
gatorij. vbi frigiditatē illā dimittāt.

Et prima est cupiditas rpalitatis.

Secda est cupiditas familiaritatis.

Tertia est cupiditas sensualitatis.

Quarta est neglecte penalitatis.

Prima igit̄ eā qua itur ad purgatorij. est cupiditas. id
est in ordinat⁹ affect⁹ que q̄s habet ad rpalia. vt diuici-
as r honores. potētias r hm̄oi. ita tñ q̄ semp̄ p̄ponat
oibz talibz amor dei. Cū enī q̄s nimis sollicitat̄ ad ipsa
acq̄renda. nimis timet circa ipsa amittēda. nimis d̄olet
de ipoz amittēde. nimis gaudet de eoz possessiōe. non
eis vitē r subueni debita discretiōe. In oibz hm̄oi. com-
mittunt̄ fr̄q̄nter venialia. r vtinā nō aliqñ puenirent
ad mortalia. Difficile est rep̄ire talia possidētes sine ioz
dinatōe affect⁹. Cū Greg. dicit. q̄ cura rei familiaris vitē
sine pctō exerceri pōt. ab his etiā q̄ nouerit vitare pctm̄.

De causis
gr̄e itur
ad pur-
gatorij

Exēplum

Quarta
afflicio

Ca. 6. De cognitōe aie separe

140

Scda cā est in ordinatō affectu ad parētes z amicos qui frequentē sit. vt dicit aug. vt offendat de nō offendat amie. cū tñ fm verā charitatē nec minimū veniale quis p salute pimi cōmittere debeat. Et qz inordinata affectio ad hmōi trahit hoīem ad plura pctā. iō xps dicit Inimici hoīs domestici eius. Tertia cā est cupiditas sensualitatis ppter qd dicit apls ad Ro. xiiij. Curā carnis ne feceritis in cōcupiscētia. Apetit enī ipā sensualitas cōtraria spiritu. que s. sunt delectabilia sensib. vt videre. audire. gustare z hmōi. horret et refugit dura et aspa. vt vigilare. orare. ieiunare z hmōi ppter qd et si spūs ritus pmpus sit ad bonū cū tñ ifuma frequētissime cadēs salte in venialib. cū quibz dcedēs ad purgatoriu mērit. An gregorius de quibusdā leuibus culpis. an dicit iudicij purgatoris credēd est ignis. xxv. di. qlis. Un in purgatoriu legit. p hmōi leuibus qsdam ppos viros ad babebāt i cantu. alij p delectariōe nimia in potu. alij p nimia solitudine in edificijs etiā ecclasticis. alij p studio curioso gētiliū. Grego. etiā narrat de pascasio scro viro in. iij. dial. q in purgatorio stetit curā cām ibi vide. Quarta cā est neglece penalitatis. i. qz in pnti neglece pnti satifficere ad plēnū p mortalibz pmissis d quibz tñ penituit z cōrri. fuit. Itā cū peccator reuertit ad pntiaz verā restituit sibi grā z dei amicia z debitu pene inferni. remanet tñ obligatō cōiter pene tpali. quante aut nul lus scire potest. Cui si nō satifficet. nō solū p pntiaz iniūctas a cōfessoze. qz illud cōiter q si nihil ē respectu ei qd debet. z p alia opa penalia in grā scra. vt ieiuniū. elemosina. oratio. flagellatio z hmōi. qd restat in morte ei d pna soluēda. ibi. sustinet vsqz ad plēnū. nisi subleuet ab alijs. An Aug. de pe. dis. vij. Purgadō est igne purgatoris. qui in alio seculo distulit fructū z uertisōis.

Quantū ad tertiū .§. III.

pnepale. i. q libēter demū ille aie trāscāt d pena ad gloriā. ondit ps. cū subdit. Et eduxisti nos in refrigerium. Educunt autē de purgatorio quatuor modis. Primo p modū intercessiōis. Scdo p modū redēptionis. Tertio p modum proprie solutionis. Quarto p modum alienē p co afflictōis. Primus igit modus ē p intercessiōne. videlz aut capitis. i. Jesu xpi cū offerit sacrificiū corz pnti sui in altari p defuncti. xij. q. ij. Nō estimem. Et dicit p apū suffragiū. Exēplū de monacho in legēdis. qui suffragijs. xxx. missaz uolauit ad celū. Et in vitali narrā de fratre Rao. q vnica missa liberauit a purgatorio qndā qui ibi esse debebat. xv. annis. Intercessio etiā ecclia frequēter orat p ipsi liberādis. vt illud. Dñe Jesu libera aias oīm defunctor. i. q fuerit vere fideles numero z merito. de manu inferni. id est de pntē purgatorij. Et infra. d ore leōis. i. dyaboli ne cadāt i obscuro. i. ne ne absorptas teneat Sed signifer scrus michael repñtet cas. Abi ondit quō aie educant d purgatorio. videlz p angelos scros. cas rēpntātes archāgelo michaeli. q cū mario rīpudīo z gaudīo totū curie celestis an spēctū dei statur cas. Qd p rē pabolā ouis ad euile reportas te. cū magno gaudīo amicaz z vicinaz. id est scraz viri della. Archāgele michael pstitui te custodē zē. Lux sanctis. Nec enī credendū est eccliam inredere orare p dā pntis. imo h pphibet cū scunt. h qz h nō pōt nob innotescere certe cū etiā qd in extremis possit penitē. da no q rarissimū z picolissimū sit tūc vere penitē. vt habe tur de pe. dis. vij. p totū. Jō ecclia orat p oibz defunctis

bene psumēs d qlibet nisi appareat Jūs. Scdo modus ē p redēptionē Dani. iij. Pctā tua elemosinis redē me. Qd bz locū nō solū in vita pnti. h etiā i purgatorio cū videlz qd legat largas elemosinas p se fieri. Sz bene talis adūtere debet. q psonas pstituat siue exccutores si ue cōmissarios tales. z heredes obliget culpabiles sub penis pvariōis hereditatē. vt aliqd hmōi. vt qz cū expe diat. Itā si tardauerit nullā expiationē siue subleuatiōne sentiet qusqz illō fuerit impletū. et si pte facit pte habe bit. Tertio modus educōis ē p viā solutiōis pntē purgatorio. Cū autē ipi nō possint se p aliqd suffragiū vite pntē iuare. qz nō sūt i statu merēdi vt satifficēdi. iō illi q nō hnt amicos vt notos q eis suffragantē specialit. rādū manēt i purgatorio qusqz p illas penas debitu soluāt. Quāuis generalia suffragia ab ecclia p oibz fiāt. tñ modū inde reportāt respectu specialit. Distribuit enī hnt in mltis milia aiaz. An saluator. Non exies. i. de carcere purgatorij donec reddas nouissimū qdrantē. id est doz nec satifficatas etiā p minimo veniali. Marb. v. p te penā sustinēdo vt p alium suffragantē. Sic scias iudas machabe collatiōe sacre duodecī milia dragmas argēti misit hierosolymaz offerri ea ibi p peccatis mortuorū. i. vt venialibz vt penis debet. mortalibz. Obsuādū etiā est. q de substātia sua nō aliena legata faciat. cū. sz p sone sciant quibz satifficari debet. Sz z si legauerit pntē cū ipis dbitoz sit. modicā ide expiatōz vt subleuatiōne reportat i purgatorio. Magnū tñ cōmodū recipit qz euitat ifernū. An legit in cronica martinianis. q cū qd dā masim pnceps legasset i morte magnā qntitatē pecunie erogari debē post mortē suā paupibz z impletis fuisset. apparuit cuidā suo familiari dices se adhuc in purgatorio detineri. qz de data elemosina nullā susceperat subleuatiōne. qz erat illicite pgregata. Sed rogauit vt daret certā aliā quātitatē licite acqstā. z sic tenuerit suffragiū. qd z factū est z ide educa in refrigeriū. Sz z qz qz elemosina def p defuncti. siue p amicos siue per extraneos eis valet si in purgatorio sūt. Et rōne redēptiōis. qz ille p elemosinas capitiū redimit. siue etiam frequēter sit i curijs secularibz. Si tñ ille q fac h sit i grā pstituit. Valet z rōne intercessiōis. id est orationū z missaz q sūt ab his q elemosinā recipiūt. Et h siue sit malus ille q elemosinā pstat. siue sit mal' ipe sacerdos clericus vt religiosus accipiēs fm Tho. in. iij. Et rō est. qz cū sint tales mīstri ecclie. z ecclia p eos opet. nec possint frustrari orōnes ecclie. iō qd debet vt faciat mīstri cede sic de acceptat. Et si ad sui pntiā misterio vrāt. Et iō notoz mali nō dnt ad hmōi de facile induci. Et fm. b. Tho. in. iij. quāto culpa in pnti magis radicat in subiecto p iordiatā affectionē z assuefactionē. rñdet i purgatorio acerbitas pene ceteris panibz. z grauior culpe respōdet illi diuturnitas pene. Quarto modus deducendi aias de purgatorio in refrigerium. est afflictio pntē corpis p pntis accepta. puta ieiuniū. vigilia. abstinentia. peregrinatio rōne laboris ibi tolerati nō rōne indulgētie postre ad talē eccliam. nisi forma indulgētie expse hoc pntineret. vt. i. pdesset z viuus z mortuis aliter nō valent fm Tho. in. iij. Silitur z maceratio carnis p disciplinā valet p eis assūpra. An z d. b. dñico legit. q qī oī nocte vnā disciplinā int alias cū cathena ferrea vsqz ad sanguinē sibi dabat. p subleuatiōne defunctor.

De cognitōe aie separe Caplm. vj.

De cognitōe aie separe. rate Et primo q cognoscit aia separe. i. d non hnt separe pntēdo se ad fantasmata. sicut cū est vnica rara cogitatio pntēdo declaratiōe dñi. b. Tho. in pma pte. q. lxxxij. ar. scit alit qz i. q cū nil opet nisi in qntū est actu. modis opandi vnus nūc.

Exēplum

Titulus Quintus

autusq; rei psequit modū effendi ipi. Habet autē aīa ali
 um modū effendi cū est sepata. manente tñ eadē natura
 aīe. Hīa igit fm illū modū effendi quē habz cū est corpi
 vnica. cōperit ei modū intelligēdi. q̄ est p̄cedo se ad fan
 tasmata corpoz q̄ i corporeis organis sūt. Lū autē fuerit
 a corpe sepata. cōperit ei modus intelligēdi p̄ uersionē
 ad supiora z ad ea q̄ simpliciter intelligibilia sūt. sicut i
 alijs substātijs sepatis. Un̄ modū intelligēdi p̄ uersio
 nē ad fantasmata. est ei natural' sic z corpi vnici. S; esse
 separatū corpe est p̄er rōnem sue nature. Et sicut intelli
 gere absq; p̄sūōe ad fantasmata. Quāuis intelligere
 p̄ uersionē ad supiorē sic simpliciter nobili' q̄ intelligē
 p̄ uersionē ad fantasmata. tñ tal' modū intelligēdi pur
 erat possibilis aīe erat impfectior. Qd sic declarat. In
 substātijs intellectu alib; iuenit h̄ intelligēdi p̄ influē
 tiā diuini luminis. qd in p̄mo p̄ncipio est vnū z simplex.
 et quātomagis creature intellectu ales distāt a p̄mo lu
 mie. tātomagis diuidit illud lumē z diuersificat. Et in
 de est q̄ de p̄ vnā eēntiā oīa intelligit. Supiores aures
 intellectu alū substātiā z si p̄ plures formas intelligit
 tñ intelligit p̄ pauciores z magis vnūsales z p̄ruoio
 res ad cōprehensionē rez. p̄pter efficacā uirtutis q̄ est i eis.
 In inferiorib; autē sūt forma magis z min' vnūsales
 et min' efficaces. ad app̄hensionē rez in q̄stū deficiunt a
 uirtute intellectu a supiorz. Si q̄ inferiores substātie ha
 berēt formas in illa vnūsalitate qua hñt supiores. q̄ nō
 sūt tāte efficacie in intelligēdo. nō accipēt p̄ eas p̄fectas
 cognitionē de reb; sed in quādā cōitate z p̄fusiōe quod
 aliquotr apparet hoībz. Nā q̄ sūt debiliores intellectus
 per vnūsales p̄ceptiōes magis intelligentiū nō accipi
 unt p̄fectā cognitionē nisi eis singla in speciali explicent
 Inter substātiā autē intellectu ales manifestū est vlti
 mas esse aīas hūanas fm ordinē nature. H autē p̄fectio
 vnūsi erigebat. vt essent diūsi grad' in reb;. Si igit
 aīe hūane sic essent institute a deo vt intelligerent p̄ mo
 dū q̄ cōperit substātijs sepatis nō haberēt cognitionē p̄
 fectā sed p̄fusam z in cōi. Ad h̄ q̄ vt p̄fectā z p̄p̄am pos
 sint habere cognitionē d̄ reb;. sicut natural' sūt institu
 te vt corpi; vniant. z sic ab ipis reb; sensibilib; cogni
 tionē p̄p̄ā de eis accipiāt. sicut hoies rudes ad sciam in
 dua nō possūt. nisi p̄ materialia exēpla. Et sic p̄z q̄ pro
 p̄ter mel' aīe est. vt corpi vniant. z intelligat in corpe per
 uersionē ad fantasmata. z tñ sepata p̄t h̄re aliū modū
 intelligēdi. Qd autē dicit p̄s in iij. de aīa. q̄ intellige
 re corūp̄t corūp̄to q̄ dāmodo inter' vt fantasma intel
 ligit de modo intelligēdi p̄ uersionem ad fantasmata.
 quē i corpe aīa habet. qui mod' deficit p̄ mortē vt dicitū
 est. Intelligit autē aīa sepata nō quidē p̄ spēs innatas. qz
 nō habet cū a p̄ncipio sit vt tabula rasa nec p̄ spēs q̄s
 abstrahat a sensib; qz nō habet organa sensus z imagi
 natōes quib; mediātib; abstrahant spēs intelligibiles
 a reb;. Nec etiā p̄ spēs p̄ri' abstractas z postea p̄serua
 tas. qz sic aīa pueri nihil intelligeret post mortē. s; intel
 ligit per species ex influētia diuini luminis p̄cipatas.
 quaz aīa sit p̄iceps sicut z alie substātie separate. q̄s
 uis inferiori mō. Un̄ p̄cepto cessante p̄uersione ad corp'
 aīa ad supiora conuertit.

Secus
 mod' co
 gnitio
 nis sic no
 bilior.

Hic sepa
 te cogno
 ito se exte
 dit.

Hic sepa te cogno ito se exte dit.

gnitionē h; d̄ alijs aīab; sepatis. loq̄ndo de cognitōe na
 turali aīe. Un̄ z diues in inferno vidit abraā z lazarus
 De angel' autē h; imp̄fectā cognitionē z deficiētē. s; cogni
 tionē naturalē. Nā de cognitōe glie quā habēt aīe. s; in
 deo est alia rō. Pro hui' declaratiōe dicit. b. Tho. vbi. s.
 arti. ij. q̄ p̄ h̄ q̄ aīa sepata cognoscat seipam acāpe possu
 mus qualr cognoscat z alias substātiā sepatas. Et q̄
 diu quidē est aīa corpi vnici. vt dicitū est. s; intelligit cō

uertendo se ad fantasmata. z ideo nec seipam intelligere
 potest. nisi in q̄stū sit actu intelligēs p̄ spēs intelligibiles
 a fantasmatib; abstractis. S; cū fuerit sepata intelligit
 nō p̄uertēdo se ad fantasmata. ad ea q̄ sūt fm se intelli
 gibilia. Un̄ seipam p̄ seipam intelligit. Est autē cōmune
 omni substātie sepate q̄ intelligit id qd est intra se. z id
 qd est supra se p̄ modū substātie. Sic enī intelligit ali
 quid fm q̄ est in intelligēte. Est autē aliqd in altero. per
 modū eius in quo est. Modus autē substātie aīe sepa
 te est infra modū substātie angelice. sed est p̄formis mō
 aliaz aīaz sepataz. z iō vt viciū est. habet aīa sepata co
 gnitionē p̄fectā de alijs aīab; sepatis. sed imp̄fectam de
 angelis. Vltia autē felicitas hoīs p̄sistit in p̄fecta cogno
 tiōe soli' dei. qui nisi p̄ gratiā videri nō p̄t. In cognitio
 ne autē aliaz substātiāz sepataz p̄sistit magna felicitas
 Si tñ p̄fecte cognoscat qd tñ nō p̄tingit natural' cog
 nitiōe in aīab; sepatis. nec tñ est vltima. etiā si esset p̄
 fecta vt posuerit quidā p̄bi. z iō falsū dixerit. Hic sepa
 rata nō cognoscat oīa naturalia statim. Nā si hoc esset se
 queret q̄ hoies frustra studerēt ad rez scientiā capēdo
 dam. qd est incōueniēs dicere. Pro cui' declaratiōe dicit
 sanct' Tho. vbi. s. arti. ij. q̄ aīa sepata intelligit p̄ species
 ex influētia diuini luminis. sicut angel'. Sed tñ q̄z naru
 ra aīe est infra naturā angeli. cui ille modus est cōnatu
 ralis. iō aīa sepata p̄ h̄mōi species nō habet p̄fectā cogno
 tionē. sed quasi in cōi z p̄fusam. Sicut q̄ angeli se
 habēt ad p̄fectā rez cognitionē naturalū p̄ h̄mōi spēs.
 ita aīe sepate ad imp̄fectā rez eaz cognitionē z p̄fusio
 nē. Ergo angeli habēt p̄fectā cognitionē oīm naturalū
 p̄ spēs. qz oīa q̄ fecit deus in p̄p̄is naturis fecit in intell
 ligētia angelica fm Aug. sup. Gen. Aīe autē separe etas
 p̄fecta. nō certā z p̄p̄ā sed p̄fusam z cōem de oībz nat
 uralib; cognitionē habēt. Et ideo nō frustra hic labo
 rat ad habendū scientiā. qz scientia hic acquisita p̄ studiu
 est p̄p̄ā z p̄fecta nō p̄fusa vt illa. Futura autē nec angeli
 nec demones nec aīe separe cognoscat. nisi veli' suis cau
 sis vel p̄ reuelationē. nō autē cognitōe naturalū p̄ species
 inditas. Aīe separe cognoscat aliqua singularia. vñ di
 ues in inferno dixit. habeo quinq; fratres zc. Lu. xij. p̄
 qd tñ oīa cognoscat singularia etiā p̄p̄ā. Pro cui' de
 claratiōe dicit. b. Tho. vbi. s. arti. iij. q̄ duplex est modus
 intelligēdi. Un̄ p̄ abstractionē a fantasmata. z p̄ vnū
 modū nō possunt cognosci singularia ab aīa directe. sed
 indirecte vt dicitū est. s; Alius modus est p̄ influentiam
 speciez a deo. Et p̄ istū modū intellect' p̄t cognoscē sin
 gularia. Sicut enī de in q̄stū est cā oīm vnūsalia z sin
 gularia. ita substātie sepate a corpi; p̄ species q̄ sunt p̄
 ticipate similitudines diuine essentie. possunt cognoscē sin
 gularia. In h̄ tñ est differentia inter angelos z aīas rez in
 paratas. qz angeli p̄ h̄mōi spēs non solū naturas rez in
 speciali cognoscere possunt. Sed etiā singularia sub spe
 ciebz p̄nta. Sed aīe separe habēt p̄fusam cognitionē
 naturalū p̄ species. Et ideo nō possunt cognoscere sin
 gularia. nisi illa ad q̄ quodāmodo determinant ad q̄ h; z
 aliquā habitudinē quā nō habet ad aīa vel p̄ p̄cedentē
 cognitōne vel p̄ aliquā affectionē. vel p̄ naturalem aut
 diuinā ordinationē. qz oīe qd recipit in aliquo. dicitur
 minas in eo per modū recipientis.

Hic sepa te cogno ito se exte dit.

gnitionē h; d̄ alijs aīab; sepatis. loq̄ndo de cognitōe na
 turali aīe. Un̄ z diues in inferno vidit abraā z lazarus
 De angel' autē h; imp̄fectā cognitionē z deficiētē. s; cogni
 tionē naturalē. Nā de cognitōe glie quā habēt aīe. s; in
 deo est alia rō. Pro hui' declaratiōe dicit. b. Tho. vbi. s.
 arti. ij. q̄ p̄ h̄ q̄ aīa sepata cognoscat seipam acāpe possu
 mus qualr cognoscat z alias substātiā sepatas. Et q̄
 diu quidē est aīa corpi vnici. vt dicitū est. s; intelligit cō

Hic sepa
 te cogno
 ito se exte
 dit.

La. I. De causis pctōz

sententia. Et pōt considerari ex ipis actibz ex quibz acq
ritur sciētia. Nā habit⁹ sunt filis actibz ex quibz acqui
ritur. vt dicit in ij. ethicoz. Act⁹ autē intellect⁹ ex quibus
sua acquirūt. sunt p cōuersionē ad fantasmata q̄ sunt in
viriō sensitiua. Sicut q̄ act⁹ intellect⁹ pncipaliter quidē
formaliter est in ipō intellectu. materialit⁹ autē r̄ disposi
tione in viriō. Idē dicendū ē de habitu. s. q̄ q̄ruz ad id
qd aliquid pncipis scie. habet esse i inferioribz viriō. non
remanebit i anima separata. q̄ru autē ad id qd habet esse
i intellectu. necesse ē vt maneat. qz talis forma intellect⁹
nec p se corripit pōt sic corripit aliquid a suo pncipio. vt frī
gidū a calido. qz speciebz intelligibilibz q̄ sūt i intellectu
possibili seu intētiōe intelligibili nū est pncipio. pncipue quā
tū ad simplicitū intelligētia. s. eius qz quid ē. Nec p acci
dēt corripit potest talia forma. s. p corruptionē subiecti.
qz subiectū scie qd est intellect⁹ est incorruptibile. Qd
autē ap̄s. i. ad Loz. r̄ij. dicit. qz scia destruct⁹. intelligitur
q̄ru ad actū q̄ nūc est. qz. s. intelligēdo p spēs intelligit a
sensibili abstractas. Et sic aliq̄s min⁹ bon⁹ fm statūrā
corpis erit maior aliq̄ magis bono. ita nihil p̄hibet ali
quē min⁹ bonū aliquā habere sciam quā nō habet ma
gis bon⁹. sed tñ null⁹ momentū ē in cōparatione ad alias p
rogatiuas q̄s meliores habebūt. Quātū ūo ad actūz
habituū hic acquirōz de sciētis. nō erit idē mod⁹ intel
ligētiā q̄ nūc est. fm ergo spēs intelligibiles hic acq̄siras
aia separata intelligere pōt. qz p̄ intellecterat. nō eodē mō
dō p cōuersionē ad fantasmata. s. p cōueniētē modū ani
me separate. be. tho. vbi supra ar. vi.

Anima sepata secun. §. III.

du naturalē cognōtōem de q̄ hic agit. quē cōis est salua
ris r̄ dānatis. in alia vita nō cognoscit q̄ hic agūt pncipis
laria fm b. tho. vbi. s. ar. viij. Et hui⁹ rō est. qz aia sepa
ta p hoc cognoscit singularia. qz qdāmō ē dēterminata
ca ad illa p vestigiū alicui⁹ pcedēt⁹ cognōtōis v̄ affectōis
v̄ p diuinā ordiatiōē. Hic autē mortuoz fm ordiatio
nē diuinā fm modū essendi. segregate sūt a cōuersione
vuentū. r̄ cōiuncte cōuersioni substatiaz spūaliū q̄ sūt
a corpe separe. Tñ q̄ apud nos agūt ignorāt Et hāc ra
tiōem assignat. b. Bre. in. viij. moral. Tractās illd Job.
Sive fuerit filij ei⁹ nobiles sive ignobiles ignorāt. Vbi
sic dicit. Mortui vitā in carne viuētū post eos q̄liter hic
disponat ignorāt. qz vita spūs lōge est a vita carnī. r̄ sic
corporea r̄ incorporea diuersa sunt genera. ita sūt distincta
cognitione. Si autē obijciat illd Lu. xvi. de diuite epu
lone qui dicit. Dabco q̄ng fratres vt manifestet illis. ne
r̄ ipi veniāt in hūc locū tormētoz r̄c. Et sic videt qz has
berit curā de fratribz. r̄ p̄nis cognouit statū coruz.
Respondet beat⁹ Tho. qz aie mortuoz pnt habere curā
vuentū. etiā si ignorēt statū eoz. Sicut cōuerso viuētū
tes hnt curā de mortuis faciētēs suffragia p eis. licz nes
ciāt statū eoz. Pnt etiā mortui facta viuētū scire nō q̄
dē p seipos. sed per aias eoz q̄ hinc ascēdūt ad eos. vel
per angelos seu demones. v̄ spūitu dei reuclāte. vt dicit
aug⁹. r̄ habet r̄ij. q. ij. fatēdū. Distātia autē localis int
nos r̄ ipos nō est cā ignorātie. s. causa supradicta. Et rō
est fm b. tho. vbi. s. ar. ij. qz aia separata intelligit singulari
tia per influxū specierū ex diuino lumie. Qd lumē eq̄lit
se habet ad p̄pinqū r̄ distans. Tñ distātia localis nul
lo mō impedit cognōtōis aie separate. Qd etiā patet. qz
diues in inferno vidit abrahā a lōge. S̄ quantū ad
animas separatas beatoz dicit beat⁹ Greg. vbi. s. d.
hoc de eis sentiēdū nō est. qd sc̄ dicitū est de alijs fm co
gnōtōem naturalē qz ā intra omni pōtētis claritatē vis
dēt nullo mō credendū est qz sit foris aliqd qd ignorēt.
Aug⁹. tñ in lib. de cura p mortuis agēda. dicit exp̄sse.
qz nesciūt mortui. qd in hac vita agāt viuētū. etiā filij eoz.

vt h̄r in glo. sup illd hymn⁹ Abrahā nesciuit nos. Qd cō
firmat idē Aug. p b qz nō visitabat a matre sua. r̄ in crī
sticis p̄solabat. sicut qm̄ viuebat. Nec est p̄abile vt vi
ta facta felicior qz brā sit effecta crudelior. S̄ p hoc qd
pmisit dñs Josie regi vt p̄u⁹ moreret ne videret mala q̄
supuētura erāt pp̄lo suo. iij. Reg. r̄ij. Aug. dubitādo b
dixit. S̄ Greg. assertiue dicit. qz nllō mō est credendūz.
fm q̄ s̄ntam Greg. videt. qz aie sc̄toz deū vidētēs. oia p
sentia q̄ h̄ agunt cognoscat. S̄r enim equales angelis
dei. de quibz etiā Aug. assertit. qz ea q̄ ap̄d viuos agunt
nō ignorāt. S̄ aie sc̄toz sunt p̄fectissime iusticie
dei. nec tristant nec rebz viuētū se ingerunt. nisi fm qz
ordo diuine iusticie exigit.

De apparitiōibus §. III.

aiaz separataz. Sciendū fm b. Tho. vbi supra artic. viij.
Qz cū apparēt viuīs aie defunctorū ad aliqd annūciā
dū. qd v̄tqz aliqñ ptingit. vt dicit Marb. penl. qz mul
ta corpa mortuoz qui dormierūt surrexerūt r̄ apparue
rūt multis. Aliqñ etiā apparēt aie sine corpbz p̄p̄is su
scitatis. sed alijs corpbz assumptis. ex acre format⁹ sicut
potuit esse moyis iā defuncti coram xp̄o se transfigurāte
Marb. r̄ij. Vel de aia pascalij q̄ apparuit. b. Germa
no in balneis. p loco purgatorij sibi assignato. vt narrat
Grego. in. iij. dyalogoz. r̄ de plibz alijs ibi. r̄ in v̄tra fra
trū habet. Qz cū euenit p speciale dei dispensatiōē con
tingit vt aie defunctorū rebz viuētū interfuerūt. Et est b̄
inter dei miracula cōputandū. Vel he apparitiōes sūt
per opatiōes bonoz angeloz ignorātibz etiā ipis mor
tuis. sicut etiā viuī alijs aliqñ viuētū in somnijs ap̄
parēt ignorātibz eis. sicut forte in apparitiōe. b. Nicolai.
stantino dormiētī ad p̄hibēdū necē r̄iū innocentū vi
uentū. Et apparitiō etiā. b. Amb. r̄ officiatio ei⁹ ad exē
quias b̄i martini p angelū sūt in forma ei⁹. cū ip̄e corz
porali remāsit mediolani. qd tñ ipse nō ignorauit. Qd
etiā legit de frequē apparitiōe xp̄i aliqñbz sc̄tis. vt be.
Katherine de senis r̄ alijs. magis videt credible quod
fuerit p angelū xp̄i p̄sona rep̄sentantē. qz p̄sona p̄p̄ia xp̄i
Sicut etiā angelus apparebat r̄ loquebat moyis in pio
na dei. Vel etiā h̄ pōt fieri p opatiōē angeloz maloz
ad decipiēdū hoīes. Sicut fm v̄nā expositiōē Aug.
Habet. s. Reg. r̄ r̄ij. de samuele mortuo apparēt lau
li. quē dicit Aug. fuisse dyabolū i forma samuelis. vt ha
beatur. r̄ r̄ij. q. v. nec m̄z

Diuisis ra
tiōibz ap̄
parēt aie
defunctorū.

Titulus sextus de causis pctōz r̄ aie passionibz. De triplici causa peccati. s. igno rancia. fragilitate. r̄ malicia. Caplm̄ p̄mū.

Quam dictum sit su

pra qz pctm̄ est dicitū vel factū. vel p̄cu
pitu p̄ legē dei r̄ om̄e qd sit causam has
ber. ideo videndū est de causa peccati.
Causa autē peccati pōt esse triplex. s. int
terior. exterior. inferior. qz triplicē causam reperim⁹ i pec
cato primoz parentū. Causa interior est ratio r̄ sensuali
tas. qz figurat p adam r̄ euam. Causa exterior fuit anti
quus serpens r̄ pomū. Et de his duobz habes dis. vj.
testamentū. Causa inferior. id est peccatū ibi etiā p̄curne
et fuit causa peccati q̄ ule quedā. s. mētis elatio. qz p̄cesse
rat in mēte ipoz fm Aug. Tñ r̄ dicit. dis. r̄ r̄ij. Sexta
die. Sulā fuisse primā p̄uariatōē intelligendū est
de pctis exterioribz. Et qz extra p̄mū pctm̄ oia alia pos
sunt dia. r̄ pctā r̄ pena pcti. Ideo de pctō in genere agit
cōgrue i ista p̄ma p̄c. vbi tractat de penis. Causa autē Cā pcti
interior pcti itez pōt esse triplex fm Tho. i. h. q. lxxv. Cū terior ē r̄
cū pctm̄ p̄sistat in actu. r̄ pncipiū humanoz actuuz plex.

Cā pcti ē
triplex

Titulus Sextus

fit sensitivus appetitus intellectus. et effectus siue voluntas. Sic peccatum potest causari a sensualitate. voluntate et ratione. Sicut enim ex iudicio rationis voluntas movetur in aliquid secundum rationem. ita etiam et passio sensus appetitus sensitivus in aliquid quod inclinatur. quod inclinatio interdum trahit voluntatem et rationem. Et quia peccatum est aliquid bonum apparatus mortuum cum defectu debiti motui. scilicet regule rationis vel legis diuine. Item motuum quod est apparatus bonum pertinet ad apprehensionem sensus et appetitum ipsa autem absentia debite regule pertinet ad rationem que nata est huiusmodi regulam considerare. Sed ipsa perfectio voluntarii actus peccati pertinet ad voluntatem. ita quod ipse actus voluntatis premissis superpositis iam est quoddam peccatum. Et quibus ista tria contra aliquid modo concurrant in peccato mortali. tamen secundum aliquid horum est magis causa et prior ad actum peccati quod committitur. secundum hoc dicitur quis peccare vel ex ignorantia. quod pertinet ad defectum rationis. vel ex malicia quod pertinet ad inordinationem voluntatis. vel ex infirmitate siue passione. quoniam pertinet ad inordinationem sensualitatis in qua sunt passiones. Unde Gregorius dicit de penitentia. dist. iij. Peccatum tribus modis committitur. aut enim peccat ignorantia. aut infirmitate. aut studio. id est malicia.

Quantum ad primum §. I.

Triplex est ignorantia

scilicet de peccato ex ignorantia. dicit Augustinus. xv. q. j. merito. Quoniam turba sunt peccata nescientium. Sed nota quod triplex ignorantia potest reperiri in actu peccati. Primo. scilicet prima est cum nescit id quod scire esse prohibendum. et per hoc malum pura committit fornicationis que nescit fornicationem esse peccatum. et hoc dicitur ignorantia iuris. Secunda est cum scit quis aliquid actum esse prohibendum et malum. sed nescit hoc quod agit esse illud actum. ut cum scit adulterium esse peccatum accedit uxorem alienam quam putat esse suam. ut iacob ad lyam. vel occidit boiorem quem putat feram. Et hoc dicitur ignorantia facti. Et hoc non excusatur a peccato si datur opera rei illicitate. Sicut nec lamech excusatur ab occisione caym. xv. q. j. §. sed obicitur. Aut etiam si non adhibet debita diligentia. Unde non excusatur. qui dyabolus adhoraret. subito apparente sub angelo lucis. ut dicitur. xxxv. q. j. in glo. Tertia ignorantia est cum scit quidem id quod quis agit esse peccatum in universali. puta nullam fornicationem esse committendam et etiam scit esse fornicationem. sed non cognoscit in particulari illud actum qui est fornicatio non esse faciendum. obnubilatur passione vel habitu vitioso et huiusmodi. ut actus aliter non consideret et intelligat id quod agit esse malum. Ista ignorantia reperitur in omni peccato. Unde philosophus dicit. quod omnia mala sunt ignorantia. Et proverbia. xiiij. dicit. Errat qui operantur malum. Et dicitur. xxxv. q. j. quis dicit. Non nisi reus ignorantia potest errare. pro vero quippe approbat falsum. quod erroris est proprium. Hoc igitur non est causa peccati. sed aliquid consequens ad causam. scilicet ad passionem vel habitum inclinantem ad peccatum. Secunda etiam ignorantia non est causa peccati. sed concomitantem se habet ad ipsum. Unde restat quod tamen prima est causa peccati prout nunc loquimur. quod tollit scientiam prohibentem actum peccati. Et hoc ignorantia nisi sit affectata excusatur a peccato et si non a toto. si est eorum quod quis scire tenetur et scire potest. dist. xxxv. §. vlt. Quid autem Ambrosius dicit quod gravissime peccat qui ignorat. intelligitur uno modo vel de ignorantia simpliciter affectata. vel de ignorantia infidelitatis secundum Theophrastum. Vel dicitur gravissime. id est periculosissime. quod qui ignorat morbum non querit medicum. Item transiente reatu per presentiam remaneat ignorantia secundum quod est privatio scientie. non tamen remanet negligentia secundum quam ignorantia dicitur peccatum. Nec sequitur quod ignorans continue actu peccat sed solum quando est tempus accedendi scientiam quam habere tenetur. sicut in alijs peccatis omissionis. Unde et notatur dicitur quod ignorantia mater errorum errorum a cunctis vitanda est. dist. xxxv. c. j. Et de ipsa ignorantia multa habes in. ij. pre. r. v. c. ij.

Quantum ad secundum §. II.

id est peccatum ex malicia. Nota secundum Theophrastum prima scilicet. lxxv. q. q. peccatum ex malicia dicitur peccatum. quod quis facit quasi scienter malum eligens. quod talis id quod scit esse malum spirituale. quod est malum simpliciter. per quod bono spirituali privatur. vult ipsum vel bono temporalis porciat. quod totum peccat ex inordinato voluntate. quod si minus bonum magis amat. Nam cum aliquid eligat per se detrimentum in bono minus amato ad hoc vult vel porciat bono magis amato sicut. cum vult bono parti obfessionem meam etiam scietur. ut proferret vitam magis amaram. Ideo quando voluntas est ita inordinata. quod aliquid bonum per se habitum amat pura divitiis vel voluptatibus. quae ordine rationis vel legis diuine vel caritatis. vel aliquid huiusmodi. sequitur quod velit dispendium parti in aliquid spiritualium bonorum. vel porciat aliquo temporalis bono. Est tamen in ipsa ignorantia aliquid modo in quantum. scilicet nescit in particulari illud malum non esse sustinendum propter consuetudinem talis boni. Peccatum ergo ex malicia. cum non peccat ex impulsu appetitus sensitivi quod est peccare ex passione neque ex defectu rationis quod est peccare ex ignorantia sequitur quod peccat ex ipsa voluntate. qua ex se ipsa movetur ad malum. Et hoc potest esse tripliciter. Uno modo ex habitu male acquisito. Secundo ex aliqua egritudine naturali habitudine. Tertio ex remotioe alicuius prohibentis. Quantum ad primum notandum est sciendum quod cum aliquid acquirit sibi habitum vitiosum. ex multiplicatoe actuum malorum. inducentem consuetudinem que vertitur in naturam. Hinc est quod illa mala dispositio habitus atque sit quasi. veniens et filius bono. et huiusmodi ratione pervenit tendit voluntas quasi bonum. quod unum quod secundum se tendit id quod est sibi perveniens. Et sic peccare ex habitu est peccare ex re et malicia. Quantum ad secundum est sciendum quod est sine habitu acquisito vitiosum contingit aliquem peccare ex malicia quantum ad secundum. Quod cum non peccat neque ex ignorantia neque ex passione. oportet quod perveniat ex aliquid principio corruptio in intrinseco quod dicitur egritudine naturalis eburno do. sicut aliquid habet quaedam naturales inclinationes ad aliqua peccata propter corruptionem naturae ipsius. Quantum ad tertium sciendum quod voluntas aliquid per se tendit ad aliquid malum per remotioem alicuius prohibentis. puta si aliquid prohibeat peccare. non quod peccatum et in se displicat. sed propter spem vite eterne. vel propter timorem gehennae. remota spe per desperationem. vel timorem propter presumptionem sequitur quod ex certa malicia quasi absque freno peccat. quod est peccare in spiritu scilicet. de quo vitio habet infra in secunda parte. Et nota quod peccatum ex certa malicia est gravius peccato ex infirmitate siue ex passione. tripliciter ratione. Prima quidem quod cum peccatum consistat in voluntate. quanto peccatum est magis proprium voluntati tanto peccatum est gravius ceteris partibus. Sed in peccato ex malicia motus ipsius peccati est magis proprius voluntati. quod ex se ipsa in malum movetur. quoniam peccat ex passione. quod est a quodam extrinseco impulsu ad peccandum. et quanto malicia fuerit vehementior tanto peccatum est gravius. Unde Gregorius dicit. Gravius malicia quam infirmitate peccat. de peccatis. dist. iij. sciendum. Secundo quod peccatum ex malicia est diuturnius. Nam habitus qui est in pluribus peccatis est malicia est qualitas permanens. Unde assimilatur infirmitati continua infirmitati laboranti. Sed passio quae inclinatur voluntatem ad peccandum. est qualitas cito transiens. unde assimilatur ei qui laborat in infirmitate interpollatim. et sic cito credit ad bonum positum penitens. Ad hoc facit quod dicitur de peccatis. dist. j. Et venit. Ubi dicit Hieronymus. Scit si peccat. coram deo peccatum. quod cito revertuntur ad penitentiam. Tertio quod peccatum ex malicia est periculosius. nam sic peccatus male est dispositus quantum ad ipsum finem qui est principium in operabilibus. Et sic est defectus est periculosior quam est ex passione peccatum positum redit in bonum finem. Item positum est ad horam interrumptum. Ad hoc facit de penitentia. dist. iij. super tribus. Ubi dicit Hieronymus. Quartum scelus est non agere penitentiam. sed suo modo complacere delicto.

Peccatum vero ex infirmitate §. III.

Ca. 2. De passioe amoris

mitate vel passioe dicitur ex similitudine infirmitatis corporalis. Corp^o enim tunc dicitur infirmum quod impedit vel debilitat in executione proprie operationis propter aliquam inordinacionem partium corporis. ita. s. q. humores et membra non subdunt virtuti regitue et motui corporis. Sic infirmitas dicitur quod impedit ipsa in propria operatione. propter inordinacionem partium eius sunt percipibilis et irascibilis que tunc sunt inordinare cum non subdunt rationi. quod fit per passiones insurgentes. Et ille qui est in passione constitutus facit peccatum esse quod agit in vniuersali quidem non in particulari. quod non preiudicat illud in particulari propter passionem impediens. Impe- dit autem passio taliter consideratione tripliciter. Primo quod dicitur per quandam abstractionem. Licet enim omnes potentie anime in vna essentia anime radicentur. necesse est quod quia vna potentia intendit in suo actu altera remittat in actu suo. vel ut ro- taliter impediatur. tunc quod omnes virtutes ad plura. dispersa sunt minor. Tunc e converso quod intendit circa vnum minus potest ad alia dispergi. precipue si intendit intense. tunc quod in operibus anime talibus requiritur quedam intensio. que autem vehementer applicat ad vnum. non potest alteri vehementer attendere. Et sic hinc motus per quandam distractionem. quod motus appetitus sensitivi fortificat secundum quodcumque passionem necesse est quod remittat. vel totaliter impediatur motus proprius appetitus rationalis qui est voluntas. Secundo impedit talis consideratio a passione per contrarietatem. quod plerumque passio inclinatur ad contrarium huiusmodi quod scientia vniuersalis habet. Tunc philosophus dicit in libro ethicorum. quod syllogismus incontinentis qui. s. vincit a passione. habet quatuor positiones in mente. Duas vniuersales quas vna est ratio que dicit nullam fornicationem esse committendam quod mala. Alia est passio que dicit omnem delectationem esse sectandam quod bona. Passio igitur incontinentis legitur rationem. cum non assumit sub illa vniuersali que dicit nullam fornicationem esse committendam. Si enim sub illa sumeretur. sic diceretur. Ita est fornicatio quam. s. vis facere et per consequens malum. et tandem concluderet. ergo non est faciendum. Sed assumit incontinentis positionem sub vniuersali passione. et dicit. Ita est delectatio. cum. s. vult fornicari. vnde concludit. ergo esse faciendam. Tertio tollit passio considerationem per quandam imitationem corporalem. ex qua ratio quodam modo ligatur. nec libere in actu creatur. sicut etiam somnus vel ebrietas quodam corporali transmutatione facta ligatur vsum rationis. Et quod hoc contingat in passionibus patet ex hoc quod aliqui cum passionibus multum intendunt. homo amittit totaliter vsum rationis. Multi enim propter abundantiam humoris vel ire sunt uersi ad insaniam. Et propter hunc modum passio trahit ad iudicandum in particulari. contra scientiam quam habet in vniuersali. Scientia enim vniuersalis queuis certissima sit. non habet principalitatem in operatione. sed magis scientia particularis. eo quod operationes sunt circa singula. Et sicut ebrietas quodammodo preter verba significantia profundas sententias quas mente dicitur dicere non potest propter ebrietatem. ita in passione existerens. et si ore proferat hoc non esse faciendum. tamen interior non sentit propter passionem quod illud sit faciendum. Tunc philosophus secundo libro ethicorum. Et nota quod passiones proprie sunt motus potentiarum anime. non quidem apprehensuarum. ut est sensus et intellectus. Appetituarum. non tamen sunt motus appetitus rationalis qui dicitur voluntas. sed appetitus sensitivi qui dicitur sensus animalis. et distinguitur in potentiam percipibilem et irascibilem. Sed cum amor et gaudium. tristitia et ira et huiusmodi. que proprie sunt passiones attribuantur deo vel angelis vel sanctis hominibus. ut patet in scriptura. tunc improprie et large assumunt et significant simpliciter actum voluntatis cum similitudine affectus passionis. sed absque passione. Et ipsi quidem motus passionum secundum se considerati cum sint naturales et communes nobis et brutis. non faciunt nos virtuosos vel vitiosos. sed secundum quod a ratione regulantur bene vel male. Et sciendum quod ipsi passiones dupliciter se possunt ha-

bere ad iudicium rationis. Uno modo antecedenter. et sic cum Passiones obnubilent iudicium rationis. ex quo dependet bonitas actus dupliciter moralis et impulsu inclinatur voluntatem dimittit boni habet ad rationem. actus quantum ad opera virtuosa ac etiam gravitatem peccationem. carum quantum ad opera vitiosa. Laudabilis est enim quod aliquis ex iudicio rationis facit opus charitatis que facere sola passione misericordie. et minus peccatum est ex passione peccare que ex malicia. ut dicitur est. Alio modo se habet consequenter. et hoc dupliciter. Uno modo per modum redundantie. quod. s. cum superior pars anime intente mouet in aliquid sequitur motum eius etiam pars inferior. et sic passio existens consequenter appetitum sensitivum est signum intensiois voluntatis. vnde indicat bonitatem maiorem qui ad opera virtuosa. et malicia etiam maior rem quo ad opera vitiosa. Alio modo per modum electionis. quod scilicet homo ex iudicio rationis eligit affici aliqua passione. ut prius operetur cooperante appetitum sensitivum. Et sicut passio anime addit ad bonitatem quo ad virtuosa opera. et malicias quo ad vitiosa. Tunc philosophus primo libro ethicorum. q. xxiij.

De passione amoris. et multiplici amore. et effectibus amoris. Cap. m. ij.

Passiones autem anime sunt

Undecim. scilicet quidem in percipibili potentia. scilicet amor et odium. desiderium seu cupiditas et fuga gaudium siue dilectio. et tristitia siue dolor. In irascibili quod. s. spes et desperatio. timor et audacia et ira. cui nulla passio opponitur. Quod autem dicantur quatuor. supra illud Boetii de phisica consolatione. Gaudium pelle. pelle timore. spes fugato. nec dolor afficit. De quibus etiam ait Augustinus in libro xiiij. de ciuitate dei. propterea dicitur quod he sunt principales. quod sunt completive et finales respectu aliarum passionum. Pro horum declaratione est sciendum quod in motibus appetitue partis bonum habet quasi virtutem attractiuam malum autem virtutem repulsiuam. Bonum ergo primo quidem in potentia appetitus causa quodammodo inclinacionem seu aptitudinem vel conatum naturalis ad ipsum bonum quod patet ad passionem amoris cui per contrarium trahit odium ex parte mali. Secundo si bonum sit non dum habitum dat appetitui motum ad exequendum bonum amatum. et hoc patet ad passionem desiderii vel cupiditatis. Et ex opposito ex parte mali est fuga vel abominatio. Tertio cum adeptus fuerit bonum dat appetitui quietationem quandam in ipso bono adepto. et hoc patet ad delectationem vel gaudium. cui opponitur ex parte mali dolor vel tristitia. In passionibus autem irascibilis preponitur quidem aptitudo vel inclinatio ad consequendum bonum vel fugiendum malum ex percipibili que absolute respicit bonum vel malum. Et respectu boni non dum adepti est spes et desperatio. respectu autem mali non dum inuadentis est timor et audacia. respectu autem boni adepti non est aliqua passio in irascibili. quod ita non habet rationem ardui. sed ex malo iam imminente sequitur passio ire. Tunc philosophus primo libro ethicorum. q. xxiij.

Undecim sunt passiones appetitus sensitivi.

Amor est prima passio. s. i.

tionum et principalis. ex qua alie causantur. ut ostendit Augustinus in libro xiiij. de ciuitate dei. est autem amor aliquid principis ad appetitum. Nam amare est velle bonum. bonum autem est oblectum appetitus. Et sic secundum triplicem appetitum quo reperitur in rebus est triplex amor. Tunc philosophus primo libro ethicorum. q. xxiij. Est enim quidam appetitus non sequens apprehensionem ipsius appetitus. sed aliter. et huiusmodi dicitur appetitus naturalis. Res enim naturales appetunt quod eis uenit secundum suam naturam non per apprehensionem propriam. sed per apprehensionem instituentis naturam. id est dei. Alius appetitus est sequens apprehensionem ipsius appetitus. non ex iudicio libero. sed ex necessitate. et talis est appetitus in brutis. qui tamen in hominibus aliquid libertatis percipiat in quantum obedit rationi. Est et alius appetitus consequens apprehensionem appetitus secundum liberum iudicium. et

Triplex est amor.

Titulus Sextus

calis est ronalis siue intellectualis appetit^o qui dicit^r voluntas. In vnoquoq^{ue} aut^{em} hor^{um} appetituum amor dicitur id q^{uod} est principiu^m motus tendentis in finem amatu^m. In appetitu aut^{em} naturali principiu^m motus est conaturalitas appetitus ad id in quod tendit. Et ista conaturalitas dici potest amor naturalis. sicut ipsa conaturalitas corporis grauis ad locu^m infimu^m est p^{ro} grauitate. et dici potest amor naturalis. et similiter coactio appetitus sensitui vel voluntatis ad aliquod bonu^m. id est ipsa coplacencia boni dicit^r amor sensitius vel intellectualis. Unde talis amor noⁿ importat seu noⁿiat motu^m, appetitus tendentem in appetibile. na^m istud p^{er}inet ad desideriu^m siue concupiscentia^m. Sed noⁿiat motu^m appetitus qui imutat^r ab appetibili vt ei appetibile coplaceat. Et sic ipsa complacencia appetibilis dicit^r amor. Differunt aut^{em} ista tria scz amor dilectio et charitas. Amor eni^m importat coplacencia ad rem amata^m. siue talis coplacencia sit in appetitu sensitiuo. siue in voluntate. et sic est comunis nobis et brutis. Dillectio aut^{em} supra amorē addit pcedentē dilectionem vt ipm^{um} nomē sonat. et potest puenire et bonis et malis. q^{uod}uis noⁿ in vltim^o in scriptura vel a catholicis doctozibus dicit^r de malis. Charitas aut^{em} addit supra dilectionem quandā pfectionē seu diuinā infusionē. vt de peni. dicit^r. Charitas. Est aut^{em} amor causa cognitiōis sicut^r ho. prima se. q. xxyij. Na^m bonu^m apphensum a sensu mouet appetitu^m sensitiuu^m et apphensum ab intellectu mouet voluntate. Similitudo etiā est causa amoris tendit eni^m in assimilari sicut in vnu^m sibi ip^si. Delectatio etiā et aliqua alia passio que tamē p^{ri}mo pcedit ab amore causat amorē. sicut vnu^m bonu^m causa est alterius. Nota q^{uod} amor est via qua^m itur ad xpm^{um} ad sup^{er}nam patriā. Unde ipse ait. Job. ij. Vis qui credit in eu^m noⁿ perit. sed habeat vitam eternā. Credere aut^{em} in xpm^{um} sicut^r Aug. est credēdo tēdere in ipsum. Vt aut^{em} amor charitatis est. Unde ap^{osto}lus ad Cor. xij. ait. Voles loqui de charitate. Excellentiorē viā vobis demonstrō. Hinc inquit Hugo de anime ipsi loquēs. Vt aut^{em} mea scio q^{uod} vita tua amor est. et sine amore esse noⁿ potes. Et hū. nam ex amore sūt q^{uod}cu^mq^{ue} agunt. Vt aut^{em} agunt ppter finē. Finis aut^{em} est bonus desideratū ab amante. Est etiā amare sicut^r Tho. in. iij. p^{er} gentiles. scz p^{ri}ncipalis voluntatis a quo alij pcedunt. Na^m desiderat voluntas bonu^m amatu^m. cū noⁿ habet delectat^o in p^{ri}ncipia boni amati. cū tūmē amittere ipm^{um} dolet de eius perditōe. irasat^r si impedit a psecutione. Iste aut^{em} amor si regulat^r a spiritu scō charitas dicit^r. que est via sicut^r Aug. que ducit ad celū. Si est sine spiritu scō cupiditas est radix omⁿiu^m maloz. via q^{uod} ducit ad infernu^m p^{er}traria charitati. Q^{uod} aut^{em} amor nos^{ter} fiat charitas p^{er} spiritu scō. patet p illud q^{uod} dixit xpus Job. vij. Qui credit in me sicut^r scriptura dicit flumina de ventre eius fluent aque viue. Hoc aut^{em} dixit de spiritu scō que accēpturi erant credētes in eu^m. Et ps. Spiritus tuus bon^o deducet me in terrā rectā. Et sic omnis qui credit in eu^m non perit. sed habet vitam eternam.

Amor dilectio et caritas differunt.

Ps. 142

Septem amores qui licet regulantur per spiritum sanctum

De amore naturali

Septē ergo amores .s.ii.
 possunt esse in nob. qui si regulantur a spiritu scō charitas sunt. si ibi desit. sunt cupiditas. Prim^o amor naturalis amor sensualis. amor parentalis. amor p^{er}igalis. amor patrialis. amor socialis. amor rei temporalis. De p^{ri}mo dicit quidā sapiēs. Est cūctis comunis amor. Et iste amor naturalis in insensibilibz est naturalis inclinatio ad p^{er}seruationē sui esse. Hinc est q^{uod} aqua fluminū currit q^{uod}ntum potest ad mare. q^{uod} ibi melius p^{er}seruat. Lapis in altum plectus q^{uod} citius reuertit^r ad terrā vbi p^{er}seruatur. Titulus agnus porcellus cū ducunt^r ad macellū renitunt in q^{uod}ntum possunt. Iste amor est eximi^o inter aliam

et corpus humanū. Na^m est sit maxima distātia p^{er}ditōis inter eos et differētia. q^{uod} vnu^m corpus aliud spūs. vnu^m vili^{ss}imū. s. corpus. aliud nobilissimū plūq^{ue} oēs cel^o et plānetē. rāto amore p^{er}ungunt q^{uod} vnu^m nunq^{uam} veller dimittere aliud. Et ratio est. q^{uod} ex tali separatione tollit natura boni. qui homo noⁿ est corp^{us} im^o vel aīa im^o sed p^{er}icitū ex aīa et corp^{ore}. Et nā in p^{er}fectis viris non tollit iste amor. imo auget in q^{uod}ntū cognoscunt vitā suāz vtilē alijs. Vn^o ap^{osto}ls de se et alijs ap^{osto}lis. Ipse nos ingemiscim^{us} p^{ro}mitias spūs habētes. eo q^{uod} nolūm^{us} expoliari. s. corp^{ore}. sed sup^{er}uecturi. i. vellemus cū corpore regnū intrare. Q^{uod} aut^{em} dicit^r cupio dissolui et esse cū xpo. erat sicut^r im^o instantū vnu^m num supāntē naturā. Iste ergo amor naturalis si non regulatur a spiritu scō cupiditas dicit^r et malus. Na^m cū quis amat viuere vt possit gaudere et delectari in mundo. et diu p^{er}manere in suis concupiscentijs. noⁿ curās de salute aīe. vel etiā cum ita amat vitā q^{uod} p^{ro}pter ipam p^{er}seruandā facit fieri incarnationes. vel alia quecu^mq^{ue} contra dei mādata amor infernalis est suus amor. Sed cum amat sui p^{er}seruationē p^{ro}supposito beneplacito diuīe voluntatis. ad hoc vt penitentia agat vt merita auget. vt alijs p^{ro}fit eligere patris potius morte q^{uod} aliquod crimiale cōmittere. p^{ro}pter sui cōseruationem noⁿ peccat. Job. vij. Spiritus est qui viuificat. caro noⁿ p^odest quicq^{ue}. id est instinctus sicut^r spiritus scō est qui facit habere vere amorem vite. noⁿ instinctus sicut^r carnē. Sed est amor sensualis. Ista est quedā inclinatio sensualitatis. complacencia ad ea que sunt delectabilia sensibz. Vnusquisq^{ue} eius sensus amat et delectat^r obiecto sibi p^{ro}portionato. vult in videndo pulcra. auditus in audiēdo suauis sonos et cantus. olfactus de fragrantia odoroz floz et aromatu^m et alijs. gust^{us} in dulcedine sapoz et h^umo^{rum}. Sed si iste amor noⁿ regit^r a spiritu scō efficit bestialis et p^{er}o^{rum} omⁿia bestialitatie p^{ro}sumus. Unde et multi infatuati sūt ex tali amore. quādo ex^{er} limites suos. Iste inducit mala innumera. ad curiositates. ad carnalitates ad tripudia. ad spectacula. ad crapulā et ebrietatē. et h^umo^{rum}. Unde dixit xpus Job. xij. Qui amat animā suā. s. sensitiuā. acquiescendo eius appetitibz. perdet eam. id est aīam intellectuā. Et eni^m ibi relatio simplex. quia necesse est vt uat in multa peccata. p^{ro}pter puod sancti vni semp attendūt ad mortificationē sensuū et carnis. vt possint magis in dño delectari sicut^r Greg. Tanto vnusquisq^{ue} a sup^{er}no amore distāgitur. quanto in infimis delectat^r. Unde sanctus Dn^{us} per totā noctē multotiens vigilabat et ter in die se discipulabat cathena ferrea. Et beatus Franciscus in abis aliquādo tūctus vel aquā imiscēbat. vt magis eēt m^ulpaces diuinoz. Et nimia familiaritas quā habent mulieres cum p^{ro}sonis spūit^ualibz. et si pura intentione. nisi magno rigore gubernet^r in sensualē cōuertit^r. Qui si q^{uod}ntū est. quādo magis cogitat de ipso q^{uod} de deo. et delectat^r de eius p^{re}sencia corporali magisq^{ue} de doctrina ei^{us}. et h^umo^{rum}. Spiritus aut^{em} sanctus cū regit^r hunc amorē facit que^{re}re tū necessaria corpori vel spūitui et sup^{er}stia relectare. Unde ap^{osto}lus. Si spiritu facta carnis. id est sensualitatis. tes mortificaueritis. viuētis. Et qui sic credit in xpm^{um} noⁿ perit. sed habet vitam eternā. Tertius est amor parentalis. Magn^o vtiq^{ue} est amor inter parētes. et tanto maior quāto strictior est parentela. Unde inter patrē et matrē et filios est maxim^o. maior tamē parentū in filios q^{uod} filiorum in parētes. Et ratio est sicut^r Tho. se. se. q^{uod} rāto amor est maior quāto diuturnior. et quāto est ad certiorē rem. S^{ed} amor patr^{is} et matr^{is} est diuturnior q^{uod} filioz. Nam subito quādo nascunt^r filij parētes incipiūt eos amare. Sed filij differūt p^{ro} plures annos anteq^{uam} ament parētes. quia noⁿ h^{ab}ent vsum rōnis quo cognoscūt eos esse parētes. Etiam parētes sūt magis certi de filijs suis q^{uod}

Ps. 142

De amore sensualis

De amore parentali

Ca. 2. De amore

Amor de parentibus. Et quia mater est magis certa de prole quam pater et administrat matrem in generatione. id est ipsa tenet et amat et vehementer quam pater. Amadus est generator: ait Augustinus. sed proponenda est creator. Si igitur iste amor parentalium non ducit a spiritu sancto: inducit ad multa mala: et quasi ad idolatriam. Quod si sunt gentes que propter inordinatum amorem ad filios damnationem incurrunt. Quod si sunt qui eos quasi idolis inserviunt. Et nota quod idolatria habet initium ab inordinato amore. parentum in filios et e converso. Nam ninus qui edificavit ninivem mortuo bello pro suo propter inordinatum amorem patris. fecit fieri statuam eius representativam. ordinans quod quicumque haberet refugium ad ipsam post maleficium commissum liber esset ab omni pena. Et propter hoc multi videntes se morte evadere cepere ipsam venerari et adorare. Et alie civitates similia fecerunt. Alius autem ninus dolens de morte filii. fecit sibi imaginem eius eam colere: et dicitur in libro Sapientie. Sic multi faciunt de filiis idola. Nam ut dimittant eos divites congregant per phas et nephas. nec curant ire ad infernum. Et eccorum multi filii et filie inspirantur mundum deserere et ingredi religionem. videntes pericula seculi: sed ne perissent gentes dimittere persequi bona inspiratorum. Qui amat patrem suum et fratrem suum qui me non est me dignus. Sed si regit a spiritu sancto est amor caritatis. ut scilicet parentes amant filios principaliter quod ad animam eos erudientes et corrigentes. Et filii parentes eis in licitis obediunt et subveniunt eis. Unde apostolus ad Romanos. vii. Qui spiritu dei agunt ibi sunt filii dei. non hominum. Et talis quod credit in eum non perit sed habet vitam eternam. Quartus est amor coniugalis qui fundatur in duobus. In communicatione mutua ad plene puritatem: et cooperatione gubernationis domus. et provisione necessariorum vite. Ut enim vacat circa exteriora negotia. vixit ad gubernationem domus. Iste amor si non regit a spiritu sancto. est amor satanicus et carnalis malorum. Unde hieronymus. Amor forme mulieris rationis oblitus est et infantie proximi. Propterea legit de ratione quod ardentissimo amore proximi est uxoris: quod infatuatur: et idolola adoratur. Digo amoris erat honesta. sed magnitudo deformis. inquit Hieronymus. de quibusdam coniugalibus. Et ut ait scriptura. I. phis in sententiis. Dis adulter est in uxore suam amator: ardentior. xxxij. q. viij. origo. Sed si regit a spiritu sancto caritas est. Et modum docet apostolus dicens ad Ephesios. v. Viri diligite uxores suas: sicut et Christus dilexit ecclesiam. Diligit autem ut esset sancta. casta. honesta. et ad hoc laboravit instruendo ipsam. Sic vir et diligere uxorem ut sit honesta. modesta et humilis: nec accipere vanitatem eius. sed arguere ipsam de suis levitatibus. et docere ipsam: et e converso uxor virum cum humilitate inducendo ad reverentiam divinum. summi precem sacramentorum et humilitatem. Bonitas uxoris multorum virum iniquum efficit bonum. sicut dicit apostolus ad Corinthios. de in fidelibus. Sanctificatio est vir infidelis per mulierem fidelem. Exemplum patris in rege assuero et uxore eius. Desider in theodoro et simonio: in ecclesia et valeriano. et quidam habet carnem. unde apostolus spiritu ambulare de desideria carnis non proficiet. et carnis amor. qui inducit ad multa illicita perpetranda conlugatos et assentiendum malis. Et talis quia credit in ipsum non perit. Quintus est amor patrius. Unde sapiens. Dulcis est amor patrie. Iste est ut magis quam aliquis super amorem parentum et maritalium. Unde marcus brutus: ut narrat Augustinus. de civitate dei. proprio filio. non peperit. propter amorem patrie. cui bonum maxime procurabat ex obedientia legum et punitione transgressionis ipsarum. Nam cum dicitur brutus esset consul romanorum in quadam bello cum impasset neminem debere et exercitu suo mouere arma contra inimicos eorum. filius eius audacia ducens sub spe victorie movit bellum. et videtur eorum habere. et nihilominus pro fecit eum decapitare. quia fecerat pro statum suum. Unde poeta. Sic amor patrie laudumque mensa cupido. In libro quoque Machabeorum habent de bello cassario. qui ut liberaret patriam ab inimicis ipse solus incedit per media castra inimicorum. scilicet exercitus regis An-

riobis: quousque pervenit ad elephantem super quem erat positum castrum de lignis factis ad bellandum. ubi plures stabant excelentiores et ornatiores ceteris elephantibus. extremas ibi regem esse. et ingressus subter eum occidit: sub eo occubens. Dicit autem amor si non regit a spiritu sancto committit scelera multa frangit fidei. ordinat perditiones leges dei transgreditur. dicitur dicitur dicitur et ecclesie non curat. deus perculat. et omnia facit ut possit perseverare statum suum temporalem. Et tandem iste amor generat ambitionem. sectas et partialitates producit: seditiones excitat: concitat bella. odia gignit. invidias nutrit. omnem iusticiam pervertit. adulatoribus servit. detractionibus et persecutionibus leuit. nemini parcat: et tandem patriam destruit. Sicut iudei qui fecerunt deum et legem eius ut perseverarent statum temporalem patrie. occidendo christum ne forte veniant romani et tollant nostrum locum et gentem dicerent. Tandem amiserunt patriam temporalem et eternalem dispersi per orbem terrarum. Sed si regit a spiritu sancto: iste amor patrie caritas est. Et tunc attendit ut super omnia in civitate obfuerit. leges dei auferant partialitates. extirpent male consuetudines. exaltent boni. puniant iniqui. mali decus eluminent. Sic vere amat civitas. et hinc pervenit sua libertas. Apertus. Ubi spiritus domini. 2. Cor. 3: ubi libertas. Et talis amator patrie. qui credit in christum: non perit. Sextus amor est socialis qui alio modo dicitur amicitia. socialis. Et ut dicitur in proverbio. Amico fideli nulla est comparatio. socialis. Unde interitus est iste amor et multa facit. Talis amor fuit inter Jonathan filium Saul et David. ut. 1. Reg. xx. Et tunc quod non curaret Jonathan incurrere indignationem et contumeliam persequendo ipsum David. Et non solum in vita. sed et post mortem suscitavit David amicitiam. bene faciendo filio Jonathan. scilicet in phiboseth. Unde et ipse David audita morte Jonathan: lugens dicebat. Ita te diligebat sic mihi diligit unum cum filium suum. Iste autem amor si non ducit a spiritu sancto invidiam variam perdit. Nam ut contemnat quod amico vel ne displiceat. assentit aliqui in id quod non debet. Sic ad hoc accipit uxorem suam sibi elum pomum veni. non quod credidit se per se milie deo futurum. sed ne displiceret et peristeret sociam tuam non amore percipiente quod adhuc non erat in eo hoc amore sociali qui timet quod non offendere amicum suum. ut dicit Augustinus. Sed si est sociatus cum spiritu sancto est caritas frater natus ad quam exhortat apostolus dicens. Solliciti servare unitatem spiritus. Iste amor omnia exteriora facit contra. Unde de mens quidam grecorum sapientissimus amicum dixit debere omnia esse contra. xij. q. i. dilectissimus. Immo et ipsas voluntates unum in deum et deum utilitate propter quod dicit de primis fidelibus qui fuerant repleti spiritu sancto. Act. viij. Multitudinis creditum erat cor unum et anima una in domino. Perire autem ad fidem huius amicitie secundum Tullium in li. de amicitia. ut nec quod in honestum. i. viciosum peras ab amico. nec rogatus facias. Insup quibus amicitie sit proprium delectabiliter conversari ad invicem. tamen secundum I. bo. sc. se. non dicitur verum amicum verum committari amicum suum cum expediat. sed in reprehendendo eum de defectibus suis. si committat aliquis. aliter si ipse vellet placere esset adulator non amicus. Super omnes autem amicitias mundi perfectissima et fructuosissima est illa que aliqui vel aliqui sub una regula et religione in debita obfervatione vivunt. De qua venerabilis Cassianus facit unam collectionem que intitularur abbati Joseph. ubi ponunt proprietates eius. Talis igitur non perit. Septimus et ultimus est amor creature irrationalis. De domino deo dicitur Sap. xi. Diligis omnia nihil odisti eorum que fecisti. Unde cum arare irrationalis. tamen creaturas rationales: et aliter irracionales. Nam creaturas rationales que sunt in statu glie amantur ex caritate. quia iam possident beatitudinem glorie. Que autem non dum adepti sunt sed ad ipsam perveniunt. ut qui sunt in purgatorio. et omnes viatores ex caritate et in caritate diliguntur ut scilicet perveniant ad supernam patriam. alias autem creaturas amamus

2. Cor. 3:

sociali.

Ep. 4:

Amor cre

Titulus Sextus

non in caritate. vt scz hēant vicā etnā. cū nō sint capaz
ces. sed amant inq̄tū sunt creature dei: vt sint ad illd
ad qd ordinauit eas ds. Sic fuus bon⁹ nō solū amat sa
milia dñi sui. s; etiā aīalia bruta: vt vestes. eq̄s. domos
et oīa eius. Nos etiā possum⁹ ea amare inq̄tū defuūit
nob: s; ita moderate debemus amare q̄ p̄trea nil fiat
iniquū. Si igit amas pecuniā. honores. domos. vinez
as. cibū. porū. glīam. vestes z hmōi. ita ama q̄ p̄trea b
nō facias aliqd inordinatū. ita ama q̄ totuz referas in
deū. Nam vt dicit Aug⁹. Nō in⁹ te dñe amat q̄ tecū aliq̄
quid amat qd nō p̄t te amat. S; sup oīa amari debet
sapia. Nāc amant z exq̄stū a iuūctute meo: ait sapiens
doctus a spūsō. Sap. viij. Dico. Ama studia sc̄ptura/
rum. s; sacraz. vbi est s̄a sapia. et carnis vicia nō amab.
sapia enī dūc ad claritatē etnā. ad quā nos p̄ducit zc.

Sunt autē effectus .§. III.

De effecti
b⁹ amor.
De extasi.
De zelo.

amoris p̄tes. s; extasis. vno zelus. seu feruor. languor. li
quefactio. inebriatio. inebriatio. q̄ videt̄ reduci ad extasim:
et de singul dicendū. Extasis q̄ sit effect⁹ amor⁹ p̄z p
id qd dicit Dion. q̄ diuīn⁹ amor extasim facit: nō hñes
homines sui eē amatores. Pro cui⁹ declaratio nora fm
be. Tho. p̄ma sc̄de. q. xxvij. q̄ extasim pati aliqd dicit: cū
aliqd eē se ponit. qd qdē p̄tingit: z f̄m vim app̄bensiūā
et f̄m vim appetitiuā. Scdm qdē vim app̄bensiūā ali
qd dicit eē se ponit: qn̄ ponit eē cognitōem sibi p̄p̄ā: vt qz
ad sup̄iora sublimat. sic hō dū eleuat ad app̄bendēda
aliq̄ q̄ sunt sup̄ sensuz z rōem: dicit extasim pati: inq̄tū pa
ti eē nālem app̄bensiōnē rōnis z sensus. vt qz ad infes
riora dep̄mit. pura cū aliqd in furia v̄ amētia cadit: dicit
extasim passus. Scdm appetitiuā hō p̄t dicit aliqd exta
sim pati: qn̄ appetitus aliq̄ in altroz fert exiēs qdā mō
eē seipm. Prīmā qdē extasim facit amor dispositiue: in
q̄tū scz facit meditari de amato: vt dicit e. Intētia aures
meditatio vni⁹ abstrahit ab alijs. Sed scdm extasim
facit amor directe. simplr qdē amor amicitie. amor autē
p̄cupiscētie nō simplr s; fm qd. Nā in amore p̄cupiscē
tie qdā mō facit amās eē seipm. inq̄tū. s; nō p̄tē⁹ gou
dere de bono qd bz: qn̄ frui aliq̄ eē se. S; qz illd extrin
secū bonū qn̄ sibi h̄re: nō eē sit simplr eē se. s; tal affectio
in fine infra ipm zcludit. S; in amore amicitie affect⁹
aliq̄ simplr eē se. qz vult amico bonū. z opat q̄ si ge
rens cām z curā atz p̄uidētā ipsi p̄t amicu iuū. No
ra qz zelus in extēsiōe amoris puenit. manifestū est enīz
qz qnto aliq̄ virtus intēsi⁹ tendit ad aliqd. forz⁹ etiā re
pellit om̄e vniū vel repugnans. Lū enī amor sit qdā mor⁹
in amari. vt Aug. dicit in li. lxxvij. qd nū. Intēsus amor
querit̄ excludere om̄e qd sibi repugnat. Aliq̄ tñ b̄ p̄tē⁹
qz in amore p̄cupie: z aliter in amore amicitie. Nam in
amore p̄cupie q̄ intēse aliqd p̄cupiscit. mouet̄ circa oē
illud qd repugit p̄secutioni v̄ frustrationi vel q̄tū a qd
amat. z h̄ mō dicunt̄ viri zelare v̄tōres: si est amor ami
cicie q̄rit bonū amici. vñ si eē intēsi⁹ facit boiez moueri cō
tra om̄e illd qd repugnat bonis amici. Et fm h̄ dicit aliq̄
quis zelare p̄ amico vel p̄ deo: qn̄ ea q̄ sunt circa bono/
rem vel volūtate dei repellere fm posse conatur.

De vnione dicit .§. III.

De vnioe
amāz ad
amarum

Dyon. c. iij. de diuis no. qz amor est f̄tus vnitiua. Pro
cui⁹ declaratio dicit Tho. p̄tia se. q. xxvij. art. i. qz duplx e
vnio amāz ad amari. Una fm rē purā: cū amari essen
tialiter adest amāz. Alia vnio e fm affectū. Que qdē
vnio p̄siderāda e ex app̄bensiōe p̄cedenti. Nā mor⁹ ap
petitus sequit̄ app̄bensiōnē Cū aut sit duplex amor scz
p̄cupie z beniuolētie. v̄tōres p̄cedit eē qdā app̄bensiōe
vnitaz amari ad amari. Cū etiā aliqd amat aliqd q̄tū
p̄cupiscēs illd: app̄bēdit illd q̄tū p̄tēs ad suū bñ eē.

Similr cū aliqd amat aliq̄ amore amicitie. vult ei bo
nū sic z sibi vult bonū. vñ app̄bēdit cū vt altroz se. in
q̄tū. s; vult ei bonū sic z sibi p̄tē. Et inde est qz amice
alter ipse. Et aug. dicit in. x. p̄f. qz bñ dicit qdā de amico
suo: dimidiū aie sue eē. Prīmā igit vnionē amor facit
fectiue: qz mouet ad desiderādū z q̄rēdū p̄tēs amari.
quasi sibi pueniēs z ad se p̄tēs. Scdm vnionē facit
formalr. qz ipse amor est tal vnio v̄tōres. vñ Aug. dicit
in. viij. de trini. qz amor est vis qdā aliq̄ copulās v̄tō
pularē appetēs. s; amārē z qd amat. Qd enī dicit Aug.
copulās: referit ad vnionē affect⁹. sine q̄ nō est amor. qz
vero dicit copulare intēdēs p̄tēt ad vnionē reale. Itē
sciendū fm be. Tho. vbi. s. qz vnio triplex se hz ad amo
rē. Quedā enī vnio est q̄ est cā amor: z bec qdē est vnio
substantial q̄tū ad amorē q̄ qz amat seipm. q̄tū hō ad
amorē q̄ qz amat alia e vnio similitudis. vt dicit e. Que
dā hō vnio e cōtēfals ipse amor. z bec e vnio fm copra
tionē affect⁹. q̄ qdē assilaf vnionē substantiali. inq̄tū
amās se hz ad amari. In amore qdē amicitie vt ad seip
sum. in amore aut p̄cupie vt ad aliqd sui. Quedā vero
vnio e effect⁹ amor⁹. z bec e vnio real. quā amās q̄rit de
re amata. Et bec qdē vnio e fm pueniētā amor⁹. Et
enī p̄tēs referit in ij. polif. Anstōpates dixit qz b̄ accideret
desideraret eē ambo b̄ fieri vniū. Sed qz ex b̄ accideret
aut ambo aut altroz corrūpi q̄rit vnionē q̄ p̄tēs z de
cet. vt scz sil p̄tēs sil loq̄t. z in alijs hmōi p̄tēs. Ps. 67

De vnitate fm triplex statū. s; incipitū. p̄ficiētū. Ps. 67
p̄ficiētū seu p̄fectoz loquit̄ ps. Qui h̄itare facit. s; de
vni⁹ moz. in domo. s; ecclie militāz z triūphāz. Et qz
enī dicit dom⁹ dei. i. vni⁹ moz. i. fm vniū z eundē moz. i.
act⁹ p̄tēs i genere. Nec puenit p̄tēs ad vnitate ciuitat
tis sup̄ne nisi p vnitate p̄tēs ecclie. et h̄ e qd ait aplūs
i. Loz. ix. Qui in stadio currūt: oēs qdē currūt h̄ vnus
accipit brauiū. Currim⁹ qdē oēs ad mozē q̄tū ad coz
pus. ad vltimū finē britudis q̄tū ad nāle d̄siderū aie
S; solū vn⁹. i. q̄ manet in vnitate ecclie. ille accipit bra
uiū sup̄ne glie. Sic q̄ dēfēdebat i p̄ficiētū p̄ moriōnē
nā ab angelo vni⁹ sanabaf ab oī infirmitate Qui enī in
p̄ficiētū baptisimū v̄ p̄tēs dēfēdit se h̄itādo ad illud
suscipiendū post p̄tētū aq̄ in iordane a xpo qui e māz
gnī p̄silij angel⁹. seu p̄ p̄tēs suā p̄ quā aq̄s intravit
sūme afflictiois. san⁹ effiat ab oī infirmitate aie. si vn⁹
id est in vnitate ecclie h̄ agit. de h̄ Job. v. Ad hanc vni
tate hōrat Aug⁹. dicit. i. q. i. Tenem⁹ vnitate fratres
quonia p̄tēt vnitate etiā qui facit miracula nihil est.
Nam z magi pharaonis fecerūt miracula. z tamē repro
bi. qz extra vnitate. Propterea voluit glīosus deus vni
tate esse p̄ncipiū omniū hoim. s; Adam. ex quo post Eva for
mata est vt p̄siderātes homines se vniū p̄ncipiū habere
quo ad corpulentā substantiā seu p̄pagationē vnitatem
amarēt et tenerēt ad inuicē. vt dicit mḡ senf. in. ij. lib.
Et sicut est vn⁹ pater qui in cel est deus. quē solum z nō
bem⁹ cognoscere nostz creatorē z actorē oīm bonoz z nō
alium. ita z vnus est magister n̄ xps. vt dicit mat. xxij.
Qui solus illuminat mētes hominū. sine quo nullus il
luminari potest. De vnitate incipitū dicit Actū.
vñ. multitudinis credentiū erat cor vnū z anima vna.
Ad hanc vnitate requirit̄ p̄mo vt idem credat q̄tū
ad substantiā fidel implicite vel explicite. p̄tētū vel
futurū fm tempa vana. Ephe. iij. Una fides. vniū b̄z
p̄tēs. Secundo red̄ritur vt vnū z idem appetat ab
omibz scz honor z gloria dei z salus animaz. Ephe. iij.
Solliciti seruire vnitate sp̄ritus in vinclo pacis. glo.
vt idem velim⁹ z idem nolimus cum fratribus. quod
intelligendū est de his que mala nō sunt. Tertio v̄tēs
dem z p̄ codē grā agat seu petat. Ephe. iij. Un⁹ deus
et pater oīm: a q̄ scz est om̄e datū optimū qui est super

Unio tri
pliciter se
haber ad
amorem.

Ps. 67

De vnita
te incipitū

Ca. 2. De amore

omnes requirēdus. 7 pōēs. s. fideles regēdus. et in oibz
 inuocād. vt enī dicit Marb. xvij. Si duo ex vobz plens
 serint sup terrā de oi re quā petierit fiet illis a pte meo
 Conseruēt. i. in vnū conuerunt ad petēdū. Quarto vt
 deca. alioz sufferat seu supportat. Et pō. vij. Supporta
 tantes inuicē in caritate. Cantas dicit qst ebara vnitas.
 Glo. talis actio nec fungit negotio. nec frigida est octo:
 nec turbulēta. nec marida. nec audax. nec fugax. nec pre
 ceps. nec iacens. Quinto vnitas in b regit in incipient
 nō. q. idē sperat. s. p. m. u. Eph. iij. Vocati estis i vna spe
 Dec qnqz notant ad Ro. xv. vbi dicit. Quocūqz scripta sūt
 rē. Vbi notat vnitas in credēdo in eo q dicit ad nostrā
 doctrinā scripta sunt. doctrinā. s. fidei q est d eisdē. Scda
 vnitas. s. in appetēdo vt volēdo ibi notat cū i subditur
 De aut pa. 7 lo. Oct vobz idipm sate i alterutrz. Cū aut
 aliq idē sapiūt de aliq re. 7 idē iudiciū hnt si boni sunt
 idē volūt. Et h enī aliqū dūsa boni volūt. qz vni vobz
 vocalij illud eē meli. Tertia vnitas. s. in grās agēdo
 vel petēdo: notat in eo qd sequit. Dēs vnanimēs vno
 ore honorificēs: dēu 7 prem dū nū 7 hū xpi. Quarta. s.
 in supportādo. ibi notat cū sequit. suscipite inuicē sic et
 rps suscipit vos. i. supportate. Cōsequit declarās quō
 dō vnitas iudicos qdē hō appellat circūsiōnē eis p
 dūcādō pmo 7 p se. exinde gēres p p dicationē aploz. Et
 sic suscipit vtrosqz vt faceret vtraqz vnū sū aplm q ad
 cōuersos. Quia vnitas ibi notat. De aut spei. s. actor.
 in singulari dicit spei: qz vna est nra. s. de supna bntudie:
 quā ipse sol. pferre p. 7 in eo qd sequit. qnqz fruct. no
 tan pnt huius vnitas. Prim. ē qz lenificat q ad cōcupi
 scibile. vñ dicit. Repleat vos oi gaudio. Scds ē qz paci
 ficat seu quietat: cū subdit. et pace. Tert. qz certificat q
 ad rōnalē: vñ subdit. in credēdo. Quart. qz ad supna
 eleuat intellegā. vñ dicit. vt abūderet in spe. Quint. qz
 aduersa roborat: pcludēs. 7 vtrūte spūscā. De vnitate
 pfectiōnū pte intelligit illd Col. iij. Pax xpi cōtinet i cor
 dū vñs. in q vocati estis in vno corpē. Proficiētes enīz
 aduocant sū statū eoz vt sedatis passiōibz pntibz in
 sūtant. Et ad hanc vnitatē qnqz pcurrit q noccat pū
 cept aploz dicit. Omīs vnanimēs cōpatiētes sūnitatē
 amatores. misericordes. modesti. hūiles. i. sicut. j. Petri
 iij. In ist qnqz ondit debent suari vnitatē animi. Et p
 mū est cōpassio respectu pctōz. in eo q dicit Cōpatiētes
 vnū corp. sūm. in xpo aut apls ad Ro. xij. S. in corpē
 videm. qz si patit mēbz vnū: cōpatiunt oia mēbra. pa
 nē mēbz spūali p pccm. cōpatiū mēbz aliud p ppassio
 nē. vt faciebat aplus dicit. qd infirmat. s. p pccm. 7 ego
 nō infirmoz. s. p cōpassionē. Scdm est viserosa dilectio
 respectu bonoz in eo qd subdit. fratnitatē amatores. oē
 mē aial diligit sibi sile. Et mltro magis silitudo qz ex bonis
 rē pūali. debet mouere ad amorē q fac vnitatē. Ter
 tiū est su pūctio respectu egenoz. vñ subdit. misericordes
 vt dicat p effectū illd p. i. i. Marcupiū sit vnū oim
 nim. Ipsa lex nālis in necitate etna fac oia cōia: 7 qdā
 modo vnū. Quartū est modestie obsequio respectu ex
 taneo. vñ addit modesti. i. morigerati 7 hū cōpositi.
 Pbil. iij. Modestia vra nota sit oibz hoibz. Quintū ē
 omīs qm onie 7 rācoris depositio respectu adūsarioz
 Qu subdit. hūiles nō reddētēs malū p malo. dicit dñs
 letus Marb. xvij. q duo erūt in agro. vñ assumetur
 qd rālinqur: duo molētēs i mola. 7 duo i lecto vno rē.
 vñ vbi laborat significat vitā actiū. In q d dē vnus
 vnus cū pto assumit ad glām. Et q al. i. diuisus p
 oim relinquit: molitio sūgt pnam. ita q mola supior est
 spes 7 inferior timor: 7 inf hec mouet penitēs. Sed in
 sūra penitentium qui est vnus saluat qui alius. id est
 vnus per oim reprobaf. lectus vbi quiescit est prem
 platio: 7 ex cōreplaciuis vnus p dilectionē saluat. 7 ali

us scz hñs rancorē contra pñmū dānat. De vnitate
 pfectiōnū seu pfectoz aposto. ad Phil. iij. vnum est. De vnita
 que retro sunt oblit. ad brauiū sequor. Et ad hanc req. te pfecto
 runt qnqz q notat apls. i. Cor. xij. loqns de fidelibz ad rum.
 silitudinē vnitatē: q regit in corpē hūano. Cū dicit. Om
 nes in vnū corp. baptisati sum. Et postea specificat
 illa qnqz. Et pñmū est supbie exclusio. qd notat cū dicit.
 Non pte oculus dicere manu: opa tua non indigeo rē.
 Sic nō debet speculatiū ptenere actiū. eximādo nō
 coegere qd pñet ad supbia propterea vni data est vna
 gratia: alteri alia vt hūiliat hoies ad inuicē 7 vnum si
 ant. Scdm est infirmoz supabūdas supportatio. vnde
 subdit: que inhonesta sunt nra: his abundantiorē ho
 nestatē hñs appellās inhonesta infirmos 7 impfectos.
 Tertū est mutua sollicitudo ad impensionem beneficij
 Unde subdit. promuitē sollicita sint membra rē. Quar
 tū est in passiōe cōis tribulatio seu ppassio ad augmen
 tum meriti. vñ subdit. Si pariat vnū mēbz: cōpatiū
 alia membra. Quintū est de bono lectiōis 7 gratulatio
 ibi. sigaudet vnū membz rē: ad Ro. xij. Gaudete cum
 gaudentibz idipm inuicem sentientes.

De multiplici vnita. s. V.

re diuersis modis necessaria. Unde xps dicit marthe.
 Porro vnū est nēcū. Lu. v. Vbi aduēdū q nēcūz Aliqd est
 dicit aliqd vno mō. qz sine illo aliqd eē nō pte: sic abū dū necessariū
 am. necessariū ad vitā hois corpale: sūm viā nālem. Et dupli.
 ad vitā spūalē dicit. necessaria sūmptionē sacramēto
 rum pcpue baptisati 7 pnt: actu pposito. Vñ a tbeo
 logis dicit. sacra nēcitatē. et baptisima vnū est: qz ad
 vnū effectū pncipalr ordinatū. s. ad tollendū originale
 qzuis 7 alia tollat si inuenit. et quia sub vna substantiali
 forma dat. Eph. iij. Vñ dicit: vnū baptisima. Ambro.
 cū dicit q sic vnū est baptisima: 7 pntā ē vna. de pe. vi.
 iij. Reputat. Qd dicit si intelligat de solēni pntā que
 olim fiebat vlt dicere q nō pte iterari: sic nec baptisim.
 S. si intelligat de snia puata 7 sacramētalr iterari: sic
 quēter 7 qd dicit pte. S. dicit pte vna: qz ad vnū effectum
 ordinata. s. ad tollendū culpā actualē: q si mortal est au
 ferri nō pte n. s. p ipam: 7 sic vnū est necessariū. Alio mō
 dicitur nēcū illud sine q aliqd bñ eē nō pte: qd vile
 est. rēcū abū necessariū ad vitā dicit: scz ad bñ esse et
 vtili. nutritiū S. ad vitā spūalē sic nēcū ē obfūā
 tia pñoz xpi seu ptepi. mūd: Vñ saluator dicit: nisi
 qd renūciauerit oibz q possidet: nō pte me. eē discipul.
 Lu. xvij. Discipularis aut xpi pñstite in qdā pfectōe vi
 te spūalis. ad quā meli. puenit p ptepi terrenoz. Et
 hoc illd vnū qd dicit xps: inueni qdēt vitā ad ptepi
 dū vitā etna. scz adhuc vnū tibi dicit. Lu. xvij. Si vis
 pfect. eē rē. Est igit 7 h vnū nēcū ad vitā spūalē pte
 crius hñdam 7 mltū vile. Sciendū autē septē pte
 esse vnitatē necessariā 7 vtilē: s. varijs modis. Vnitas
 naturalr: hec nēcū ad hois puarōem. Vnitas pū
 galis: hec nēcū ad generim multiplicatōem. Vnitas
 policalis: nec necessaria ad mltitudis directōem. Vnitas
 eccliaicalis: hec nēcū ad salutē psecutōem. Vnitas
 regular: hec nēcū ad pfectōis adēptionē. Vnitas
 psonalis: hec nēcū ad pctōis redēptionē. Vnitas
 essentialis seu diuinalis: hec nēcū ad orbis gubernatōz.
 De prima inquit Athanasius. Anima rōnalis et ca
 ro vnū est hō. neqz enī caro est hō: neqz aīa rōnal est hō
 sed ista duo vnita pñstunt vna naturā que dicit hō. Na
 turalis est q ista vno 7 nēcū ad pñuationē talis spei
 ciei seu nature. 7 sicut nēcū est hōi vnitas ad cōser
 uationē esse natural: ita nēcū est ad pñuationem co
 rum esse spūalis q vnita sint ad opandum. quod con
 tingit qn aīa dñat corp: 7 caro vt aīa sūgat spū.

Septu
 plex vni
 tas est nec
 cessaria.

Vnitas
 nālis.

Ca. 2. De amore

cellium duallium q̄ continentis virginale. sicut q̄ fr̄es fm
 carnē cū bitant in vñū. vivūt de vna cōmuni subia do
 mus. ita fr̄es fm sp̄m bitantes in vna domo: dñt acci
 pere necessaria ab vno cellario. ab vno vestiario: vtuere
 vno mō. vt vnitate in cordibz foueat et repūctet vnifor
 miras i exterioribz moribz. Iux̄ illd ps̄. Qui bitare fac
 ius deus. vñū mōz. i. fm vñū mōzē in domo religionis.
 Qñ demēs papa. Cōmunitas vna omibz nēria est fr̄es
 maxime bis q̄ deo militare irreprensibilr cupiūt r vitā
 aploz imitari. i. pfecte viuere. Et sic aer diuidi non pōt
 neq̄ splendor solis. ita nec reliq̄ q̄ cōter data sunt oibz
 q̄ q̄. i. dilectissimis. Qd̄ intelligit de religiosis fm glo.
 Et sicut fr̄es carnales obediūt suo patri carnali. sic fr̄es
 sp̄ales obediūt dñt p̄ri sp̄ali in vñū. i. in totū. Cū em̄
 p̄ iñstructionē obediētē p̄lati māifestet volūtas dei. non
 aut̄ p̄ iñstigatōem p̄rie valūtarat. s̄ sepe p̄ hāc deuia
 ab ea. iō obediētē op̄z Act. viij. vt p̄formet q̄s voluntati
 dei. Hoc ē vñū qd̄ postulabat dō dicit. Vnam pct̄ia
 dñō hāc req̄rā rē. vt videā volūtatē dñi. vt sc̄z ea cogni
 tā implēā. Fr̄es fm naturā bitant in vñū suū. sine aliq̄
 inf̄ se venerea voluptate nisi sint peiores bestijs. q̄ ralia
 onidant horere. Sic religiosi dñt caste viuē mēte r cor
 pore. Qui enī cū v̄pore est: sollicitus est quō placeat v̄p
 ri r diuisus ē. Ut q̄ sit diuisus s̄ vñū cū deo. i. vñū d̄z
 bitare. i. solū sine iugē. Vñū enī d̄z qd̄ indiuisus ē a se
 et diuisum a ql̄ibet alio. Non q̄ vniat seu iugat carna
 liter alteri: r i se maneat indiuisus. i. impollut̄. Bonū
 delectabile notat in statu hmōi p̄ similitudinē posita. ibi.
 Sic vngētū i capite rē. Et sic ros hermon. Nec nō p̄nt
 intelligi ad itam. i. fm corticē. q̄ nūq̄ aaron fuit ita in
 unctus: vt vnctio descenderet in orā vestis. nec ros her
 mon pōt descendere in mōtē syon cū sint mlti distātes
 er mōs syon sit alior monte hermon fm Dug. cardiale
 opoz̄ q̄ itelligē sp̄ualr. Aaron p̄m̄ r summ̄ sacerdos
 est figuratiue xp̄us. Caput aaron est ip̄e xp̄s: mōtū ca
 put r rector ecclie. vngētū est gr̄a qua sanant vulnera
 pct̄oz: et leniūt adūsā. barba aarō q̄ signat virilitatē
 et capiti inheret: est congregatio aploz q̄ xp̄o adbeferunt
 et viriles fuerit in ḡuia sufferēdo r ardua aggrediēdo
 et iō bis ponit barba. Vestis aarō ecclia q̄ circūdat xp̄m.
 Vna vestis sunt minores fideles ecclie. v̄l qui erūt i fine
 mūdi. Sic gr̄a descendēs a capite iesu xp̄o in aplos et
 de ap̄tis in om̄s fideles vsq̄ ad finē seclī. ita se bz q̄ sa
 cit eos iocūdos r letos. ita q̄ ibāt ap̄t gaudētes a sp̄e
 ctu p̄ctij: qm̄ digni bitū sunt p̄ noie iesu p̄umeliā part.
 Ita ipsa gr̄a d̄z sic paradysus: vbi est magnū gaudiū.
 Hermon status religionis. vbi est vnitas p̄a facit iocundos.
 Hermon interpretat lumē exaltatū. r significat ch̄istum.
 Syon speculatio. r sigt ecclēsiā. Sicut ergo ros miserī
 cordiez dulcedinis sp̄ualis descendit a xp̄o in eccliaz tri
 umphantē. ita ros dulcedinis sp̄ualis a deo infundit
 in religiosos. p̄cipue speculātes p̄ p̄templatōem. Unde
 Bern. dicit: q̄ ibi irrotat frequētius. Bonū v̄tile ibi no
 rat cū subdit. Illic mādauit dñs bñ dicitōem et vitam
 vsq̄ in seculū. Ecce vtilitas magna. quia dñs mādauit
 id est misit illic in tali vnitate: bñ dicitōem. i. multiplica
 tione virtutū fm Dug. card. et sic p̄fectionē et vitam. i.
 sp̄alem gr̄e p̄seruandā. vsq̄ in seculū. i. aliam vitam. i.
 glorie. nil vtilius homi virtutibz. Unde de eis d̄z Sa
 pien. viij. Sapiam et sobrietatē docet iusticia. et p̄ritatē
 id est fortitudinē quibz nil v̄tilē in vita ē hoibz. Dese
 ruit p̄ vnitate. i. p̄sonali d̄z in ps̄. xlvij. Sil in vñū diues
 et paup. Qd̄ impletū est qñ verbū caro factū est. tūc cū
 diues in misericōdia d̄z: r paup in m̄stra miseria: hō in vna
 p̄sona: r eadē p̄sona repta sunt. De enī r hō vñū ē xp̄us
 in d̄z Athanas. i. simbolo. Neq̄ enī natura hūana que
 erat in xp̄o erat vna p̄sona: r natura diuina erat alia p̄

sona: vt dicit Nestorius heresiarcha. Neq̄ natura hūa
 na assumpta: p̄uersa est in naturā diuinā. vt dicit Eus
 tates heretic. S̄z vt dicit Leo pa. in ser. Salua v̄riusq̄
 proprietate nature. nature. i. diuine r hūane. et in vna cōs
 eunte p̄sonā. suscipit ab eternitate mortalitas. i. a deo efno
 natura hūana mortal. Si enī d̄s nō esset. nō afferret re
 mediū. Si v̄t hō nō cēt nō preberet exēplū. Necessa
 rium q̄ est h vñū. i. vnio nature diuine cū hūana vt mo
 ri possit ex vno: r resurgere ex alio. et sic fm̄ Greg. in. iij
 moralū. p̄ vnica suā mortē. i. tm̄ corpis. nos a duplici
 morte redemur: corpis r sp̄ualis. In cui⁹ signū vna die
 integra artificiali r duabz noctibz mortu⁹ iacuit: q̄ sua
 vnica morte lucida. q̄ sine pct̄o nos a duabz mortibz re
 nobis libauit. Vñ pct̄z volentē cū in tpe p̄sionis de
 fendere rep̄hēdit dicens. qm̄ sic oportet fieri. vt. i. pariar
 ob redemptōez pct̄oz. De septima vnitate sc̄z essen
 tiali d̄z. i. Job. v. Tres sunt q̄ testionū dāt in celo. i. xp̄o
 pater. verbū. r sp̄s sc̄s. et tres vñū sunt. Et Job. x.
 Ego r pater vñū sum⁹. nō inde excludo sp̄s sc̄s. q̄ est ne
 rus amboz. Vbi notandū est q̄ abbas Joachim ma
 le intellexit istā vnitatē in diuis. Dicebat enī hāc vnita
 tem nō eē verā r propriā s̄ q̄si collectiua r similitudinā.
 Sicut mlti hoies dicunt vñū p̄s. r multi fideles vna
 ecclia. Et sic dicit in lib. Regū. Populus me⁹ r plus
 tuus vñū sunt. i. collectivē nō substantiāl. Et ad altrū
 dam suā sniam vt verā. inducebat ip̄e Joachim illud
 qd̄ xp̄us dixit in orōne de fidelibz suis ad p̄rem. Volo
 pater vt sint vñū in nob. i. fideles. sic r nos vñū sumus
 vt sint p̄sumati in vñū. Job. xvij. Non enī fideles dice
 bat ioachim sunt vñū. i. qdā vna res q̄ cōis sit oibz. sed
 tm̄ sunt vñū. i. vna ecclia p̄pter fidei vnitatē. r tandem
 vñū regnū. p̄pter vnionē indissolubil caritat. Silem
 dicens eē vnitatē in p̄sonis diuis seu trinitate. Et magi
 strū Petz q̄ in p̄ sniaz dist. v. dixerat. q̄ qdā res sumā
 est p̄ filius r sp̄s sc̄s. et illa nō est generā nec genita
 nec p̄cedens. Dixit enī in hac snia fuisse hereticū. q̄z ter
 minatē nō trinitatē astruebat in deo. viz tres p̄sonas. et
 illam cōem essentiā quasi q̄rtam Sed sacrosanctū con
 cilium vniuersale determinauit op̄inionē seu sententiā
 ioachim hereticā et falsam: et verissimā esse sententiā
 magistrī Petri: predictam videlicet q̄ vna qdā sumā
 ma res est: que veraciter pater r fili⁹ r sp̄s sc̄s. ineffa
 bilis r incōprehensibil. tres siml p̄sone ac sigillatim que
 liber carundē. Et iō in deo est trinitas nō quaternitas
 quia quelibet triū personarū: est illa res substantia seu
 essentia. seu natura diuina: que sola est vniuersoz p̄in
 apium: p̄ter quā aliud inueniri non potest. Et illa
 res nō est generans nec genita nec p̄cedēs: sed est p̄ter
 ter qui generat. filius qui gignitur. et sp̄s sanctus
 qui procedit. vt distinctio sit in personis et vnitas i na
 tura. Ad autoritatē autem inducā euāgelij respon
 det q̄ cum dicit ch̄istus vt sint vnum in nobis: sicut
 nos vñū sumus. ly sicut non dicit omnimodā similitu
 dinē. sc̄z equalitatē: sed sc̄m proportionē. ita vt dicit
 tur. sint vñū in nobis. intelligitur ibi vnio charitatis
 in gratie. Et cū subditur. sicut nos vnum sumus. ibi ac
 tenditur vnitas idemnitatis in natura. Quēadmoduz
 et intelligit illud. Estote vos p̄fecti sicut pater vester p̄
 fect⁹ est. Math. v. nō sc̄z fm equalitatē sed fm proportio
 nē. q. d. Estote p̄fecti p̄fectōe gr̄e. sic pater v̄ p̄fectus ē p̄
 fectione nature. Nec oīa c̄ de sum. tri. r fi. ca. Danam.
 Ista aut̄ p̄prime declarat Tho. i. expositiōe p̄dicte de
 creatalis Damnam. dicens: q̄ iste Joachim rudis fuit
 in subtilibus fidei dogmatibz: r in duobz errabat circa
 hanc m̄stā. P̄rio q̄ dicens patrē et filiū r sp̄m sanctū
 esse vna substantiā. ponebat vnitatē essentie triū p̄sonarū
 nō esse veram et realem et simplicē: sed similitudinā

Unitas
essentia.

Error.

Ps. 62.

Errores
duo abba
tis ioachi

Titulus Sextus

sz per cōsensum amoris. sicut dicimur nos vnum esse cū deo p amorē. Et sic incidit in errorem arrianorum: qz nō p rinaciter. Scdo errant male itelligēdū hba mgri petri qz in eo q dixit Petrus q qdā summa res est p et fili et spūscūs. credidit q illā rem diceret eē aliqd aliud a tribz psonis diuisi qsi quartū qd ille nō dixit. Ubi pñs derandū est q nihil cōnumerat alijs qd nō distinguit ab eis. Uñ qz animal nō distinguit ab hoīe: qz et boue. quoz qdlibet ē aīal. tō nō possum⁹ dicere qz hō equus et bos sūt qruoz. sed tria tñ: qz qdlibz eoz est aīal. Ita qñ ber triū psonaz est illa res scz essentia diuisa vñ nasa: nō pōt dici qz tres psonē z illa res sūt qruoz. qz illa res non est aliud a tribz psonis. Dec tho. Dec autē vnitas est ne cessaria ad gubernationē vniūsi. Entia enī nolūt male di sponi: et meli⁹ gubnet regnū vñ mltitudo p vñū qz per plures: fm pñm. Et gubernatio vniuersi sit optima ne cessaria est dicere vnuz esse gubernatorē et. qd p rōnes p bar pñs in vltimo metaphi. dices An⁹ est q pnceps. si enī plures eēt: aut oīno eēt in oībz equales aut nō. Si vñ vñ alio maior in aliq minor: nō esset de⁹. qz nō omnē pfectōem hret. Si oīno eqles z diuersi in eētia tūc vñ supfluitus esset: qz frustra sit p plura qd p fieri p pauciora. Si essent vñ in subia z natura: lz ples in psonis. sic sunt vñ ds glōsios. Et sic necessariū est esse vñū deū. Exo. xx. Deus tu⁹ vñ est. Et bern. Si dici pē vltimus est: qz absqz oī cōpositōe qd in nulla creatā

Notandū de zelo. §. VI.

qui est effectus amoris. Et de quo dicit in psal. Zelus domus tue comedit me. Pñs eius diffinitōem. Scdo cō pductionē. Tertio ei⁹ p signa māifestationē. Et qñtū ad pñm. zelus aliter diffinitur a pbo. aliter a theologo. Pñs enī scdo rhetoricoz diffinit: qz zelus ē tristitia de bono alteri: et eo q nob deest illd bonū. Sic gēst tri sticia de bono alteri: et eo mortuo. qd bonū alteri re pte et impeditiū boni pñi seu excellentie pñ qd nō vellet tale bonū pximo inesse. Tal enī tristitia pñet ad inuū diā. Neqz enī zelans tristat de bono alteri: pñ h q cō patit pximo de malo ei⁹. Hoc enī pñet ad misericordiam. Neqz pñet h tristat zelās de bono alteri: qz ille sit in digno illo bono qd facit neemesis. Sz est tristitia d bo no alterius: eo q tale bonū deest nob. z sic diffinit pñs zelū. Et circa bona spūalia est laudabilis. tristitari se ha bere defectū ipoz. pñp qd ait apłus. i. Coz. xiiij. Emu lamini qd idē videt q zelate charismata meliora. i. ardē ter desiderare excellentiora bona. Sz si zelus hmoi esset de tgalibz: pōt esse cū pēo z sine pēo fm Tho. se. se. q. xxxvi. A theologi hō zel⁹ sic diffinit. zelus est qdā seruo r mētis q ds dz incitari ad pñciendū cū melioribz. Juf il lud apli. ij. ad Cor. xi. Emulor vos. i. zelo dei emulatoe. Uel fm Aug. z alchimū sup illd psal. Zelus dom⁹ tue zc. Zelus ē seruo r animi q mēs abiecto hūano timore. p defensione veritatis accendit. Et subdit. Zelus domus tue comedit me. Glo. interli. id est intus cōmouit z qñt corrosit vt impios efferem z piculo me exponerē. cū scz flagello facto d funiculis: oīs eiecit de tēplo zc. Job. ij.

Psal. 68.

Diffinitō zelus.

Zelus vñ causat.

Causat autē seu pducit zelus ab amore intēso. vt effe ctus eius: qd oñ dīf auēte. rōne z distinctōe. Aut orare quidē vt bñ Dyonisi⁹ dicitis. uij. c. de diuis no. Qd de us appellat zelores in illud exod. xx. Ego sum de⁹ zelo tes ppter multū amorē quē hz ad existentiā. z maxime ad ea in quibz posuit z impōsit imaginē suam. sicut ad angelum z hoīem. Rōne hō idē pbat sic. Quāto vir tus aliqua intēsius tēdit in aliqd: tāto fortius repellit omne hūi z repugnās. Cum qz zelus pueniat ex intēso ne amorē: vt ad zelum pñere videt q aliq nō patiat cōsoziū vñ amorē pñuz in amato: ipm refutans qz tū

potest. Tertio probat idem inductiue. Nam dicitur qz zelare pro deo z p amico. Et p deo qdem dicit quis zela re quado ea que sunt ptra honorē vel voluntatē deire pellere fm posse conat. Sicut legit de Delia. ij. Regus fir. Zelo zelatus sum pro dño exercitū. qz dereliquit pacū suū filij israel. et Nume. xxv. de pbinees dic vō minus. Auertit pbinees iram meā a filijs israel. quia zelo meo successus. id est magno ardore honoris mei suc ccensus mor⁹ est contra eos. sz virū israelitēz mulierem madianitem: interficiēs eos cocuntes siml. Pro amico autē zelare: quādo aliqua sūt vel dicitur contra bonū amici homo repellere studet. Ubi tñ norandū qz aliter se habz ami⁹ zelans amore beniuolētie alit zelās amo re p cupiscētie. Nam in amore beniuolētie quo pncipal iter querit bonū amari. zelans studet z conat repellere omne qd contrariat bono z bono amari. nō ppter se id est ppter vtilitatē ipsius amantis: sed ppter bonū amici. Sed in amore cōcupiscētie est oppositum. quia scz studet repellere omē illū d qd cōtrariat et impedit fructiōem et plenā delectationē boni amari in qruoz bonū suū amare rei. z sic vñ dicunt zelare pro vxozibz vel alijs mulieribz. Ubi etiā norandū qz bonū quod quis amat est duplex: qz vñ est pfectū qz bonū quod a mltis possideri. et ex amore talis boni nō causat zelus qd inuidiē vñ indignatiōis. qz nullus inuidet alteri de cō gnitiōe veritatis vel visione lucis: qz siml a mltis cognoscit et videri pōt. Sz de excellētia hmoi cognitiōis possz ē zelus. qz ex hoc magis ab alijs honoraret. et hoc iam pñt net ad temporalia bona z impfecta. Aliud bonū est imp fectū defectuosum z parū. qd sil a mltis possideri non potest. et ex amore talū quādo inordinatus est. causat zelus indignatiōis z hmoi. vt de diuitijs. de bonozibz. de delectatiōibz carnalibz z hmoi. Est igit triplex zelus. scz pro deo bonus. si tñ sit fm scām. i. rectā rōnem. Triplex als magis possit pertinere ad vindictā z iram. De quo apłs. Zelum qdem dei hnt: sed nō fm scām. zelū hūc habuit vt dicitū est helyas. et de h etiam ps. Abescere fecit zelus me⁹ zc. Illum zelū factū non fm scientiā ha buit Saul quādo occidit fecit gabaonitas: nō obstante turamēto facto eis Josue. Sed ppter hoc iratus vñs misit famē sup terrā: vñ qz sūt factū a David gabaonitis zc. Vide hystoriā. ij. Reg. penul. Pro ami co circa honestatē z rationabilitā nō inuulita et respiciētia laudē suoz doctoz vel maiorū et aliorum magi qz dei et veritatis. Qualem indiscretū zelum habebat conitū tbi contēdentes de suis baptistis. Quibus apłs ait. i. ad Corinth. ij. Cum inter vos fuerit zelus et contēctio nōne carnales estis. Talem zelū habebat et discipuli Jo hāntis erga ipm egrefferētis pñm pñ ipso honari. vñ in euāgelio. est certus zelus carnalis p bono proprio quo quis indignat contra eos qui hnt vel qruunt habe re cōsoziū in re amata pro delectatiōe vñ vtilitate mū dano: et eo qd impedit pfectam z rotam fructiōem seu delectatiōem rei amare. et iste est plenus supstitiōibus et dz zelotipia. De q dz Nume. v. Si spūs zelotipie pñ tauerit virū ptra vxozem. Sciendū etiā qz cū zelus proprie nō sit aliud qz intēsus amor refutās pñortium in amato. zel⁹ ipse nō refutat nisi amorē pñariū in ama to. qd scz sit h sūmō aut si se directe fm suoz. Sic ver bi gratia: vir nō indignat. si filius su⁹ vxozē diligit. qz apprehendit hōc ipm agere in qruoz vxoz parit z dilecta ab eo. sed si extrane⁹ amaret vxozē illam indignaretur: quia pñet illū eā diligere ppter pñortū dilectiōem. z sic contrariat pfecte dilectiōem vñ fructiōem qz querit in sua vxoz. sic a simili deus diligit creaturā suaz. z morte angelū z hominē. Uñ in eis nō patitur alienū amorē qui scz nō refert ad glām suam. Uñ qñ homo refert

Bonum qd amat
duplex est

Triplex zelus.

Ca. 2. De amore

amorem suū ad gl'iam dei. amans scz aliquaz creaturā
inquitū dei creatura vel dei capax: vel bona: eadē dile
ctione diligit q̄ z deus. i. simili. Sz qñ creatura rōnalis
querit gl'iam in creatura: ponēs ibi finē suū: et p̄ponēs
amōre creature amorū diuino. tūc suus amor cōtrariatur
amorū z honorū diuino. Et amorē talē p̄trariū nō parit
zelus diuino. Un̄ soli peccō indignat de⁹ et punit. Un̄
dicit Exo. xx. Ego deus zelotes visitans iniquitates patz
in filiis in tertiā z quartā generationē. et faciens miserī
cordiam in milia. his qui diligūt me z custodiūt p̄cepta
p̄a mea. In quibus verbis commendatur deus.

Primo a seruire dilectōis. ibi. Deus zelotes.
Secdo a rigore punitōis. ibi. visitans peccā patz zc.
Tertio a dulcore cōpassionis v̄l p̄miatiōis. ibi Et
faciens misericordiam.
Et inchoando a tertio. dicit deus facere misericōdiaz in mi
lia. i. in om̄s. Punit enī finitū p̄ infinito. Iux̄ illd̄ psal.
Quibz qd̄ mādauit in mille generatiōes. Facit autē mi
sericordiā saluatricē. nō simplr̄ om̄ibz. sz vt subdit. his
qui diligūt eū. q̄ dilectio māifestat p̄ obsequiōne p̄cepta
p̄a. p̄ qd̄ sequit̄ z custodiūt p̄cepta mea. sic q̄ notat
in deo. et iusticia cū dicit visitans. i. punit iniquitatē zc.
Et misericōdia cū subdit: z facies misericōdiaz zc. Ubi oñditur
q̄ in terra misericōdia p̄cellit iusticiā. q̄nto pl̄ cōprehendit
p̄ milia quā p̄ tertiā et q̄rtā generatiōem. Quantum
ad sc̄m dicit deū visitare iniquitates. i. punire. Et medi
cus dicit visitare infirmū cū eū curat p̄ aspera remedia
mādens q̄ntū in se ē sanatiōis ei⁹. Ita de⁹ dicit visitare
peccatores cū flagellat. intendens p̄ aduersa a peccō emē
dare. Visitat autē peccā patz in filiis. qz punit aliquñ fili
os p̄ peccōis parentū. qd̄ intelligendū est de pena tēpali:
nō eternali. de q̄ pena eterna intelligit illud Ezech. viij.
Filius nō portabit iniquitatē patris. Magis autē punitūf
sū pro peccōibz: z eōuerso. z p̄ alijs p̄ sanguineis tēpali
ter q̄ p̄ extraneis. vel p̄pter diffusionē. qz pena p̄pino
rum redūdat in alios inq̄ntū filius est qdam res patris
magis mouet filios z alios p̄pinoz q̄ extraneos q̄
nō ita frequē p̄uerfant cū illis. De hac tñ materia vide
plēn̄ in q̄rtā p̄e in vlt. et. c. vbi declaraf quō vn̄ pu
nat̄ pro alto v̄l non. Qd̄ autē subdit vsqz ad tertiā z q̄r
tam generatiōem. fm̄ h̄ale expositionē intelligit vsqz scz
quo viuūt. Tantū enī aliquñ hoies p̄suerūt viuere vt
tertiā z q̄rtā generatiōz filioz videant. Et sic m̄tuo vi
dere p̄nt filij peccā patris ad imitandū. et patres penas
filioz ad dolendū. Et h̄ fm̄. b. Tho. p̄ma sc̄de. q. lxxxvij
fm̄ autē expositionē moralē sic intelligit. Quattuor sūt
generatiōes seu p̄gressus in peccō. Prima est cogitatio
peccati. Secda delectatio i peccō citra p̄sensuz. Tertia cō
sensuz peccati. Quarta opatio peccati. Non visitat q̄
deus. i. nō punit pena eterna peccā p̄mer z sc̄de generatiō
misēd tertiē z quartē. i. p̄sensum in mortale vel opus.
m̄gr̄ iniaz. in. ij. lib. Quantum ad primū notatū in di
uisione sed vltimo positū quo ad declaratiōne: qz mate
ria pl̄rior. Notandū quo ad cōprehendendū int̄sum
seruore amoris erga nos: oportet p̄siderare ea que facit
multū zelotip⁹ erga vroz suā. Que oia scriptura oñdit
deū facere erga nos. Un̄ dicit zelotes Exo. xxij. Domi
nus zelotes nomē eius. Et zach. viij. ait. Zelatus sum
p̄nō zelō magno. z indignatiōe magna. zelatus sum hie
nisale. i. eccliam v̄l aiām quālibet. sicut q̄ zelotip⁹ vroz
sc̄ptem fac̄ circa vroz. vtz qz audit. respicit: longe se ire
fingit. subito venit aliū habitū assumit. inq̄rit et nulli
parit sic ista de⁹ facit anime quā diligit. Primo nan
qz zelotipus audit: si vroz videlicet loquat cū suspecto
et quid dicat: ita z deus. Un̄ sap. i. dicit. Auris zeli audit
omnia. i. auris dei zelans: aīas ex m̄lto amore quē habz

ad eas. audit. i. percipit mente om̄ia verba cordis. oris
et opis z. inuenit aliqd̄ cogitantē. loq̄ntē. opantē. nō di
rectū in eū. irascit punitēs hic v̄l in futuro. Secdo zel
lotip⁹ respicit nur̄ z actus m̄lier: zelare p̄ fenestras v̄l ri
mulas vel alios modos illi occultos. sic de⁹ fac̄. Un̄ cā
ticoz. ij. dicit. En iste stat post parietē n̄m respiciēs p̄ fe
nestras: p̄spiciēs p̄ cancellos. Stare dicit qz imutabilis
et impeccabilis est post parietē stat. qz scz in hūanitate al
sumpta diuinitas latuit. sic ille q̄ est p̄ pietē nō videt in
p̄ria p̄sona sed p̄ aliq̄ signa. Respicit p̄ fenestras z can
cellos. i. p̄ creaturas nobiliores tanq̄ p̄ fenestras. et infe
riores tanq̄ p̄ cācellos. p̄ q̄s min⁹ videt de re ipsa. i. res
p̄spicit quasi affectu muniamur ad creaturas rōnales v̄l
irrōnales. si videlicet p̄pter eū v̄l p̄p̄ mūdū. Un̄ zach. i.
dicit. Zelatus sum hierlm̄. i. aiām v̄l eccliaz in syō: qd̄
interpretat̄ speculatio. i. in p̄sideratiōe opoz eius diligēti.

Tertio zelotipus longe se ire fingit. sic deus Prouer.
vij. Abiit via longissima. i. p̄pus: vt fingat se nō videre
v̄l audire: cū tñ ab ostio nō recedat fm̄ illd̄ Apocal. ij.
Ego sto ad ostiū z pulso. i. ad ostiū volūtari⁹ p̄ qd̄ ingre
dit̄ ad aiām x̄ps. et pulso p̄ increpationē z occultam in
spirationē: p̄ p̄dicationē z alios modos. Si q̄s audierit
vocem meā. intelligendo z obediendo: z aperuerit ianu
am impedimētū gr̄c nō p̄stādo. Introibo ad illū p̄ gr̄iā
iustificantiē: z cenabo cū illo et ipse meū in refectiōe spi
rituali z postea sup̄nali. Quasi ergo longe recedit cum
sunt malignū in suis iniquitatibz p̄sperari. Sz ostendit
prope esse cū subito terribit̄ flagellat Sap. v. Accipiet
armaturā zelus illius. i. dei. z armabit creaturā ad vltio
nem inimicōz. Quarto zelotipus subito venit. q̄ndo
vroz nō credit. Un̄ ap̄ls. i. ad Thessa. v. Dies dñi sicut
fur in nocte veniet. Apoc. i. Si nō vigilaueris: veniā ad
te tanq̄ fur. i. improuisus tibi. Soph. i. In igne zeli ei⁹
deuorabit om̄is terra. i. om̄is peccator amās inordina
te terrena deuorabit. qz subito absorbebit a penis infer
ni. qz noluit se preparare et vigilare ad aduentū eius p̄
mortē. Quinto zelotipus aliū habitū assumit vt q̄
cognoscat ali⁹ esse. et sic m̄lier videat̄ cō magis libera ad
beniuolentiā. aliquñ videt fm̄ exteriorē apparentiā mu
tare habitū iusticie et h̄re habitū iniusticie. cū videlicet
p̄mittit multos in magnis sceleribz p̄sperari. z p̄ longa
tempa z habitū misēdie z beniuolentiē q̄ maxie debetur
bonis. mutare in h̄rum crudelitātē z indēmētiē. dū p̄
mittit sanctos multipl̄ affligi. ac si non curaret de eis.
Ex quibz casibz p̄tingentibz anime videt q̄si dari occa
sio cuiusdā libertati ad malū. qz deus nō sit punitor ma
lorum z amator bonoz. et sic libere faciat malū. qz inde
nullū malū ei sequat̄. Sed aīa casta propter hoc nullo
modo dimittit fidelitatē debitā sp̄sō x̄po. nec adhibet
tyabolo. Et ex h̄ deus magis diligit videns firmitatē
eius. Ezech. xxiij. Ponā zeli meū in te dicit dñs loquēs
de populo suo. Sexto zelotip⁹ inq̄rit familia dom⁹
sue v̄l a vicinis z amicis. de gestis ipsius vroz. si qd̄
sciunt vel viderint proccacitatē vel leuitatis. Deus autē
vt inquirat de p̄uercatione aīe sponte sue non oportet.
qui om̄ia nouit anteq̄ fiant. Sed dicit inq̄rere qz inq̄i
rentes facit eos. videlicet qui sūt in domo sua āgelos san
ctos. Unde singul animabz dat vnū in custodiam. ad
obseruandū vitam eius. Iuxta illud psal. Angel suis
deus mādauit zc. Et hi diligenter inq̄runt quomō se
habeat anima. v̄l ad accusandū vel excusandū z cōmē
dandū eam corā sponso. Similit̄ per p̄phetas presiden
tes et doctores inq̄runt z inq̄rere facit mores animarū
vt vel emendent. vel si p̄māserint in sua malicia. demū
contra eas testificatur. Quod totum sit ex magno zelo

La. 2. De amore

liquefactio cordis. vt anima sit amoris merito vel ratio
nabitur susceptiua. Lu. ratio est. qz sicut res natural. no
amittit vna forma. nisi exclusis dispositiõibz quibz for
ma illa i materia p̄tinebat. sic i sp̄ualibz. nisi exclusa cor
dis duricia veluti amori p̄traria. nõ sequit liq̄factio cor
dis. nec p̄ nõs cor est susceptiuũ amoris. Secdo durũ
resistit aliene incisioni. liq̄dũ p̄o velocissime cedit. Sic
sp̄ualr p̄gelatio cordis seu duricia mēt̄is impedit sicut
p̄traria dispositio amari ne subintret affectũ amācis et
p̄tingat ei. sed liq̄factio importat quandã mollicitẽ cor
dis q̄ qua amatum vulnerat vel penetrat cor amantis.

Tertio durũ est qd̄ obstitit faallime receptiõĩ. liquidũ
p̄o est eõuerso. qz est facit receptiuũ. sic sp̄ualr. sicut du
nda vel p̄gelatio cordis est dispositio p̄traria. impediẽs
ne cor ab amore diuidat. ita ne amor a corpe recipiatur.
Nã amari ab amate nunq̄ recipit. nisi p̄i amās a se
p̄o sepe in amari tendẽs. 2 fm̄ b̄ dicit amor exasim fa
cere 2 feruere. qz qd̄ feruet extra se ebullit 2 exalat. hec. b.
Lbo. in. iij. sen. vil. xvij. ar. j. His tribz modis peccat
ois qui est obdurati 2 obstinati cordis. Primo qz sic
durũ substitit p̄rie formationi vel terminatiõĩ sic qui est
mēt̄is obstinare p̄sumit 2 p̄mittit sibi p̄ci impunitatẽ.
Eca. v. Peccauit 2 qd̄ accidit mihi triste. Secdo q̄ est ob
stinatẽ mēt̄is resistit 2 p̄tẽt dei bonitatẽ. qz a deo lon
ganimit̄er expectat. sed p̄tra b̄ apls ad Ro. ij. An diuĩ
tas bonitatis ei p̄tẽnis. Tertio q̄ est obstinare mēt̄is nõ
recipit. b̄ est nõ cognoscat dei benignitatẽ. Lõra b̄ dicit
apls. Ro. ibidẽ. An ignozas qm̄ benignitas dei ad pes
nitentiã te adducit. Secdo rãgit effectũ gr̄e. ibi. liq̄fa
ca est. q. vi. Postq̄ dilect̄ locut̄ est mihi interna locutiõ
one. aia mea liq̄facta est. qz dũ p̄s p̄ spiritum suũ aie se
desiderati infundit. oem duriciã cordis mox excludit et
dissoluit. Liq̄scit q̄ aia ad hũũ dilecti rpalr. s. in liq̄rem
aque. in mollicitẽ cere. in odorẽ sp̄ci aromaticẽ. Primo li
quescat aia in liq̄rẽ aque. p̄s. Emitter verbũ suũ. s. in sp̄i
ranõis 2 cõminatiõis. 2 liq̄faciet ea. s. corda arida. 2 fluẽt
aque cõpunctiõis. Et p̄ b̄ soluit glacies cordis. Secdo
liq̄scit aia in mollicitẽ cere. 2 b̄ igne dilectiõis. p̄s. Locutu
it cor meũ in me rẽ. Et itez factũ est cor meũ tanq̄
cera liq̄scẽs in medio v̄tris mei dicit eni tanq̄ cera liq̄
scẽs. 2 merito vt in ea scribat sp̄õĩ doctrina. pingat vite
forma 2 sigillet silitudo dei grata. Nã in cera scribimus
in cera pingim̄ cera sigillam. Tertio liq̄scit aia in odorẽ
vel ad odorẽ speciei aromaticẽ. Que quidẽ est pulcra in
bortõ. odorifera in mortario. saporosa in electuario. Sic
deuora liq̄factio. id est cordis dilectio. est pulcra in hortõ
religiõis. odorifera in mortario tribulatiõis. saporosa 2 de
lectabilissima in electuario. id est in p̄mio eterne gl̄ificati
õis. Et qz aia ad hũũ dilecti sic liq̄scit. ideo crescit currit
darefcit. Crescit in v̄tute. currit in charitate. darefcit in
veritate. Uel crescit q̄ ad meritũ. currit q̄ ad terminũ scz
dei. darefcit q̄ ad p̄miũ. Tertio tangit act̄ amicitie
ibi. dilect̄ me. de q̄ infra s. r. 2 sequenti.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

amari. 2 vnire se sibi. fm̄ qz etiã si posset cũ amato vellet
fieri vnũ. Quarto dicit qz amor est acut̄ actiue 2 reducti
ue sic ignis q̄ sua silitudinem in alijs causat. excludẽdo
vna formã 2 inducẽdo p̄uã. sic amor di formã facit. hec
be. Diony. vbi. s. 2 Alber. ibidẽ. 2 b. Lbo. iij. sen. di. xvij
qd̄. b. Lbo. p̄firmat ibidẽ autoritate sacre s̄pture. Lati.
iij. Vulnerasti cor meũ in vno oculoꝝ tuoz. In quibz
verbis rãgunt tres effect̄ q̄s amor 2 p̄cipue caritat̄ ha
bet pducere. habet eni diuidere vnire decernere vel elige
re. Primo habet amor charitatis diuidere. Un̄ dic vul
nerasti. Magna eni 2 violẽta est vis charitatis ipm̄ af
fectũ dei attingẽs 2 penetrãs. 2 velut sagitta iecur eius
vbi est cor. 2 p̄ nõs sedes amoris trãssigẽs vt dicit in p̄
uerb̄is. Vulnerasti igit̄ triplici vulnere. s. amoris. cõpas
sionis. 2 passiõis. Primo vulnerasti vulnere amoris in
incarnatiõẽ. Un̄ glo. p̄ amore tuo carnem suscepti. Secdo
vulnerasti vulnẽ cõpassiõis in p̄gressu hui⁹ vite. Lu. xij
Vidẽs ciuitatẽ fleuit sup̄ illã. Tertio vulnerasti vulnere
passiõis in cruce. Esa. liij. Vulnerat̄ est p̄pter iniquitates
nras. Secdo amor 2 papue charitatis hz vnire. 2 iõ
subdit cor meũ. Nã amor amari penetrat affectũ aman
tis. vñ dicit cor meũ. Et q̄ sc̄t qz vulnẽ nõ est sine sensu. qz
etiã cor penetrat bonũ vulnẽ. de q̄ rãta s̄tus egredit̄ re
rigit mlier s̄mbriã vestimẽti ei⁹. 2 vtutẽ de se r̄ps sensit
exire quãtomaḡis cor ei⁹ nõ leuiter tangit sed vulnerat̄.
Resperit petru. 2 cor ei⁹ percussit 2 cõpunctit ad penitentiã.
Vulnerati cordis lachryme p̄bent signa. Tertio amor
caritatis habet discernere 2 eligere. s. amor mudi nõ. q̄a
cecus Un̄ dic in vno oculoꝝ tuoz. qd̄ verbũ q̄tuoz mo
dis exponit. Primo sic. Vulnerasti cor meũ amore i vno
nõ in plibz. qz martha sollicita est turbat̄ erga plurima
porro vnũ est necessariũ Lu. x. Et in p̄s. Unã petij a
dño rẽ. Secdo sic. si vni adherere est necessariũ. q̄ magis
inheret q̄ oculo. certe nullo. q̄ in vno oculo. Nã vbi amor
ibi ocls 2 eõuerso. Lu. rõ est qz p̄t vidẽ 2 videri. 2 iõ
index soler esse amoris. Tertio sic. In vno oculoꝝ dicit se
vulneratũ. 2 nõ in plibz ad oñdendũ. qz duplex est ocls
sz affect̄ 2 intellect̄. ocls affect̄. vulnerat desiderijs et
suspirij. intellect̄ nõ nõ. qz p̄sistit in pura speculatione.
Quarto mō exponit sic. Nã intẽtio assilaf ocls q̄ sic du
plex est ocls ita est duplex intẽtio. vna qua intendit bon
noz dei. 2 iste ocls. s. recte intẽtiõis vulnerat qz rectissime
in deũ rẽdit. Alia intẽtio est q̄ obliq̄ rẽdit in deũ. Lu. r̄ si
gurã habem̄ in genesi. vbi dicit qz rachel erat venusta fas
cie 2 decora aspectu. Lya v̄o lippis erat ocls rẽ.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Lu. 8.
Mar. 6

Lu. 22.

Sen. 29

Alius affectus amoris .s. X.

est inebriare p̄ totũ. qd̄ duplr p̄bo. s. silitudine 2 autorita
te. Primo p̄bo b̄ rone vel silitudine. qz sic ebri⁹ colore vt
ni sui 2 alioꝝ obliuiscat oim̄ ita amans ex amore amari
sic in amari rẽdit. qz suũ p̄ius 2 oim̄ rez p̄ter illũ quem
amat obliuiscat. Secdo b̄ idẽ p̄bo auẽte Lan. x. Comedi
te amici mei. 2 inebriami carissimi. q̄ quidã vbi p̄it esse
verba xpi ad discipulos in cena. vel dei ad suos speciales
amicos. In quibz v̄bis tangunt̄ tria. s. delectabilis refe
ctio. incõpabilis 2 singularis dilectio. mēt̄alis trãsforma
tio. Primo tangit̄ delectabilis refectio. ibi. comedite. sed
forte q̄res quid. act̄ eni nõ est sine obiecto. sic nec comes
tio sine. comestibili. qd̄ q̄ comedem⁹. Rñdẽt̄ ibidẽ tũp
imediate. comedi sanũ cũ melle meo. bibi vinũ meũ cũ
lacte meo. In quibz verbis vide tria. Primo modũ q̄
assumit̄ qz comedi. glo. id est mihi in corp̄ paul. nã p̄ mo
dũ māducatiõis sumit̄ corp̄ xpi. Secdo vide bonũ qd̄
p̄cipit̄ qz sanũ id est vinũ. sanũ. s. detrat̄is. Proverb. xv.
Mel inucnisti. comede qd̄ sufficit tibi ne forte satietus
euomas illd̄. vinũ redẽp̄tiõis. s. sanguinẽ xpi. Mathei.
xxvij. Bibite ex b̄ oes. Tertio vide nexum quo p̄ungit̄

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Amor in
ebuat.

Ca. 3. De odio

mutua in alterutrum attendat oino pgruit mihi spofus. ego illi. Sz oia hec bz ipe p natura. ego p graz. Quar / ro mo exponit sic. dilect me mihi e oim laboz doloz fatigationum preciu sine pmiu. fm q ipe dixit abrahe Gen. xv. Ego merces tua magna nimis. z ego illi. f. fuz oim laboz doloz fatigationu merces z pmiu. Dia eniz ppter me hnduz fecit z sustinuit oes labores. imo seipm ppter me habedu dedit. Un apls. j. ad Loz. vi. Empti ois pocio mag zc Quinto mo exponit sic. dilect me mihi. Lad mea vilitate bibe calice passionis. Unb tota vita z tota mors ei fuit mihi. id e ppter me. z ego illi. Lad gloria ei z honore biba z dica. Quid retribuua dno p oib q retribuit mihi. calicere Sz pro mo exponit sic dilect me mihi. est totuz qd amo. qd cupio qd quero. Quid em venit qre in terr nisi oue q picat. z diagma quam pdiderat. z ego illi. f. sum totuz qd amat. qd cupit quod querit.

De scda passione. f. odij. **Caplm. iij**
Qui dicitur qd est amoris co-
 trariu p vt est naturale. sic iportat quada diti-
 sonaria naturalis. ad id qd e repugnans z corru-
 ptiu nature. z sic est in oib reb. sicut amor naturalis
 q iportat psonatiam z coactione ad id qd puenit rei.
 Sz p vt est passio. sic odium est qdaz diti-sonaria appetit
 ad id qd apprehendit vt nociuu z repugnans. Qd aut est
 repugnans rei habet ronem mali. z sic odium est de malis.
 Laus aut odium ex amore. Nil em odit. nisi p b q zria
 tur em coueniari quod amat. Dicit aut qd odire scipm
 in qru vult sibi aliqd bonu. qd ei e simpliciter malu z no
 ciu vt pmi z qz vult illud qd est cotrariu roni. z si pla-
 citum sensualitati. Veritas in vniuersali odio haberi no
 pot iportat em psonatiam q cois est oib reb. Sed in
 particulari pot ali q vitas odio haberi. qz sz repugnans
 bono amato. vt cu qd no velle aliqd vez esse quod e vt
 no velle scire aliqd ep esse pmi vt liberi peccaret. vt
 cu qd vult latere in pcto odit qd cognoscat veritas pmi.
 bec. b. tho. pna se. a. xxi. Inplex e gen odij. f. dnt dei.
 vni iusti. z hois pmi. ad Ro. xij. Odieres malu adberet
 res bonu. Math. xvij. Sic faciet pas me celestis. Si
 no remiseris vnusquisqz fratri suo de cordibz vris. f. odi-
 um. ita. f. vt no habeatis i corde ex iniurijs receptis.

- Odit deus sed sine sui mutatione
- Odit iustus sed cu discrezione
- Odit impius sed cu malignatione

Quantum ad primu .§. I.
 dicit achior holoferni. vt habet. Judith. v. De illoru. f.
 irabelitaz q soli colebat vez deu odit inqtare. iacob di-
 lect. esau odio habui. iacob q interpretat supplataroz. sz
 gnat bonos supplantes. i. dnantes z vincetes demo-
 nes z vicia. esau interpretat frustra vt rubeus. z hnt pecc-
 carozes rubeos patris q frustratur sine vltimo. Ddit at
 deus. no fm passione q est cu transmutatione corporali. sic
 odit aialia. qz de incorpore est. Nec etia odit cu muta-
 tione affectu z volutaris. sic odit angelus z ho. q variant
 in affectibz z moribz volutaris. Deus aut imutabilis e.
 et vnica volutaris actu habet. qui no differt a sua volu-
 tate essentia. Est ergo odium dei ad creatura. ipsa subtra-
 ctio gratie. vel no pferre ea. z punitio pcti. z qz ois crea-
 tura in qru creatura bona est. qz a deo facta. io bn dnt
 est. Sap. xj. Diligis oia q sunt z nihil odisti eoz q feci
 sti. Diligit vtiqz oia ad esse naturale. Nec odit seu punit
 peccatoz in qru creatura sed in qru peccatoz. id est roc
 mali. qd ipse deus no facit. Quis vis aut odiat oim ini-
 quitate picipue dicit salomon ipm sepe odire z pmarie se
 primu qd addit. Sz enim Proverb. vj. Sep sunt q odit

dnis. z septimu detestaf aia eius. oculos sublimes. id est
 supbos z arrogantes. lingua mendace. q. f. est habituata
 in medacijs dicedis. Non effundetes sanguine inno-
 riu. id est crudeliter z homicidas. Loz machinas cogita-
 tiones pessimas. vt facietes iuratores z pdicoes tracta-
 tes. Pedes veloces ad curreru in malu. id est q papitaf
 et sine plderatide festinat ad mala. Proferent medacia
 vt ostedar differetia a scdo vbi dicitur est. lingua menda-
 cem quasi declaras magis deteminas qd dixerat sub-
 dit. Teste fallace. id est mendaciu in iudicio. Et qz pdi-
 catores dicunt testes dei. ideo si sint fallaces. vt. f. no di-
 cant vera vel ad debitu finē. sed ppter lucru vt honorem
 pmi aut no bn viuat. facietes qd docet eos odit deus
 Septimu est q seminat inter fratres discordias. qz ergo
 ista odit de. ab his dz qlibz cauere ne odio heat a deo.

Quantu ad secudu .§. II.

dicit Amos. v. Odite malu z diligite bonu. Odium aut
 habet iusti ad tria mala. f. offense dicitaz. collecte prave
 societatis. z noque piquitatis. Habet pmo odio om-
 nem iniquitate. in qru est offensa dei. z ratione siue sit
 in se siue in alijs. iuxta illud ps. Dem via iniqua. i. actu
 iniquitatis odio habui. Unb z magi sen. in. iij. dis. xij.
 dicit q penitere est pctā odire. f. comissa zc. Discernunt
 tñ iusti natura a culpa in odio suo. Na ita odiut culpa
 in se z in pmiis. q diligut natura. z merito. qz creatura
 in qru creatura a deo est. z bona z ideo diligeda z ama-
 da. Et qz eiusde ronis est velle alieni bonu. et appetē illi
 aliqd malu. qd pcederet in bonu ei. sic desiderare absi-
 sione man. vt seruare vita hois. io recte iusti appetant
 aliq mala tpalia peccatoz. vt emendent de iniquitatibz
 suis. Et signu hui. f. q diligat natura. z odiat culpam
 est. qz cu videat indigetia nature subueniit illis quoz
 vita odiut z hoc est qd ait Aug. Sic diligedi snt hos
 mnes. vt eoz no diligat errores. qz aliq est odisse qd fece-
 runt. f. pmi. z aliud qd faci snt. id est natura. qd vtiqz
 no lz. Et dis. lxxxvj. dicit leo papa. Odio habet pctā no
 hoies. corngant tumidi. tolerant infirmi. z qd castigare
 seu. necesse est. no seueris aio plecant sed mendicis.
 bec ille. Odit iust pna societate. ex eo q multu potest
 nocere. iuxta illd ps. Odium eccliam malignatū. Et pci
 pna societatis hereticoz odienda est z vitada. qz vt dicit apo-
 stolus. Sermo eoz vt cacer serpit. sz iustus iesus strach z. Ibi z
 dicit. Eccl. xvj. Tres spes odiut ala mea pauper sup-
 bu. diuitē medate. z senū faruū z insensatu. Paup sup-
 bu est. q rebz tpalibz indiget. ita se bz in exteriori apparatu
 ac si diues esset. Vel q vacu scia z intellectu. ponit se ad
 ardua z subtilia. Vel q virtutibz pu. magna de se exiis
 mat. Diues magi detestabil in medacio. qz no bz occasi-
 one mēdi. f. necessitate. Vel diues i frutibz z scia cu
 mendaciu multu nocet. Senē faruū in locutiōibz vanis
 et lasciuis. Insensat quo ad cognitionē spiritualium.
 Odit iust nocua piquitate. Propinq ei hoies cōter
 no qru nisi terrena de eis. honores z diuitias z hmoi.
 Et diligere eos in hmoi esset assentiri voluntati eoz. et
 tradere se mudo. Qd sciendū no est sed d testandū. z odi-
 endi sunt in qru ad ista. id est habedi indisplicentia Et
 sic intelligit qd pps ait. Qui no odit patre z matre fra-
 tres z sorozes zc. no potest esse me discipuls. z illud Job.
 xij. Qui odit aiam suā in b mundo id est qru ad ea
 que sunt mudi. vt vitia z pctā. z delectatoes carnis ha-
 bēdo in detestationē z vitado in vita eternam custodit
 ea. Et qd ait apls. Quia nemo vnqz carnē suā odio ha-
 buit. sz nutrit z fouet. Uex est qru ad ea q sunt neces-
 saria vite fm instinctu etiā nature.

Quantu ad tertiu .§. III.

De odio
 vni iusti
 tria respit
 ar.
 ps. jf8

ps. 25

Epbs.

Titulus Sextus

De odio
impioꝝ

dicif de fratribz ioseph. q. oderat eū nec poterant quicqꝫ
pacifice loq̄ Ben. xxxvij. Et de egyptijs q. oderat filios
isrl. Exod. j. r. de Esau q. oderat Jacob. Ben. xxxvij. Et cō
muniter mali odiūt bonos. Et rō est. qz vitas odiū pa
sic. vt dic Salust. r. iustu vitatē dicūt respēdētes ma
los cū opret. ppter qd dicebat xps. Ne odit mūdꝫ qz re
stimoniū phibeo de illo. qz opa ei mala sūt. Joban. vij.

Perversi
odiūt deū

Sz adūrendū q. pūsi odiūt deū. p̄ximū. r. aīm suū
odiūt qd est deū. inq̄stum est punitor. scēlez suoz. r. fla
gellat r. phibet mala q. op̄rat p̄petrare. sz aliqñ nō valēt
et ipm est maximū p̄ximū qz directe p̄tra charitatem dei
et est p̄ditio demonū r. dānatoꝝ. q. deū odiunt qz puniūt
eos. r. de b̄ ps. Supbia eoz q. te oderūt. ascēdit semper.

Odiūt se
ipos.

Odiūt mali seipos qz ea faciūt q. sūme nocēt eis. scilz
p̄cā. Unqz dicere se qd odire q. seipm occideret. Sz b̄
agit p̄cōr occidēdo p̄ iniquitatē aīaz suā. vij. ps. Qui dili
git iniquitatē. odit aīaz suā. q̄tū. s. ad p̄re intellectuā. q. est
pars p̄ncipalior. Mā q̄tū ad p̄re sensitiuā nimis se dili
git. Odiūt r. p̄rios incedētes malū eoz in q̄tū malū.

Odiūt p̄
rimos

id est i nocumētū solū eoz. Sz vt dic Job. in cano. j. c.
ij. Qui odit fratrem suū homicida est. occidēs. s. aīaz suā
et priuans grā. Vocāt phibeū in Leui. xij. vbi d̄r. Ne
oderis fratrem i corde tuo. Odiūt autē cōiter bonos q. rep̄
hēdūt eos. sic odebat achab micheā dicens. Nō p̄berat
mibi nisi malū. r. idcirco odisti eū. ij. Reg. xij. Sz qui
odit correptionē minuet vita. d̄r. Eccl. xij. De odio quō
sit p̄ximū. r. q̄z ḡue r. mortale. hēs in. ij. p̄re.

De tertia passioe q. d̄r desiderū. r. quarta q. dicif ab
ominatio. Caplm. iij.

Tertia passio dicif cō

cupiscētia seu desiderū. Pro cuiꝫ declarandē
est sciēdū q. bonū delectabile fm sensuz. inq̄z
tam sibi appetitū adaptat qdāmodoz p̄format. sic cau
sat passionē amoris. Inq̄tū s̄o ipz bonū absens attrahit
ad seipm appetitū. causat passionē q. d̄r cupiscētia. In
q̄tū autē ipm bonū qz p̄ns d̄ctat appetitū in seipso. sic
causat passionē q. d̄r delectatio. Et sic p̄re appetitū delect
cratiois fm sensū q. p̄rinet s̄l ad aīam r. corpꝫ d̄r cupi
scētia vt sonat ipm nomē. Et est passio in appetitū cupi
scibili. cui opponit passio inoīata. q. p̄t dici abomī
natio. Et p̄t dici q. sit triplex cupiscētia. P̄na spi
ritual. Sap. vij. Cupiscētia sapiētie p̄ducit ad regnuz
Improprie tñ talis appetitū dicif cupiscētia. cū sit de
spūalibz p̄rinentibz ad volūtātē. Magi p̄re dicā p̄t de
siderū. qd ipoztat simplicē motū in rē desideratā. Dicif
tñ r. cupiscētia p̄ter similitudinē quandā. vel p̄ter inten
tionē appetitū superioris p̄ris ex q. sit redūdātā i inferiorē
appetitū. i. i. illd. Lor meum r. caro mea exulauerunt.

Triplex est
cupiscen
tia.

Ps. 83

Alia cupiscētia d̄r natural. r. hmōi est appetitū de
lectabil. p̄ueniēt. nature aīalis. seu de his quibz natura
corpis sustērat. vt q̄tū ad naturā indiuidui. vt cibi r. po
tus. vt quātū ad naturā speciei. vt i venereis. Tertia est
cupiscētia aīalis. q. s. nō de his est q. afferūt delectatio
nē p̄ sensum carnis vt sustentationē. sz sunt delectabilia
fm apphēsiōnē imaginatōis. aut alicuiꝫ hmōi acceptio
nis. sic pecunia. ornaz. vestitū r. hmōi. Qñ qlibet h̄az cō
cupiscētiāz a rōe regunt bone sūt. Qñ autē sunt p̄ter vel
p̄tra rōem. s. put in eis est amor inordinatꝫ ad creaturā.
sic sūt male. Et ponunt esse tres radices seu cause omni
um maloz. j. Job. ij. Omne qd est i mūdo aut est cupi
scētia carnis qd p̄rinet ad scōdam. aut cupiscētia oculo
rū. qd p̄rinet ad primā. aut est superbia vite. Et hec est
tertia radix q. p̄rinet ad iordinatū appetitū boni ardui.
vt bonoz. excellētia r. hmōi. r. sic ad p̄mas duas p̄nt re
duci oēs passioes cupiscibilis. ita ad tertiā oēs passio
nes irascibilis. Et sciēdū q. cupiscētia naturalis non

p̄t esse infinita in actu. est enī ei qd natura redit. Na
tura enī semp tēdit in finitū r. certū. sz p̄t esse infinita p
successionē. qz. s. post acceptū abū itez vult abū. Unde
dñs dixit samaritanē Job. iij. Qui biberit ex hac aqua
nō sitiet itez. Sz cupiscētia nō naturalis est oīno infi
nita. sequit enī rōem. Ratio autē p̄t in infinitū p̄cedere.
Un Amb. Nec finis vnqz nec sarietas adent cupiditaz
ti. dil. xlvij. sic bi. Dec. b. Lbo. p̄ma se. q. xxx. arti. ij. r. iij.
de malo vsū huiꝫ passiois d̄r Greg. Cū mēs cepra des
sideria seq̄t. seruire rebz p̄uincit. quaz amore supat. xij.
q. j. s. j. Et leo papa. Unqz catholicū. sicut nllō errore. ita
nulla cupiditaz implicari oportet dicente sc̄ptura. Post
cupiscētiāz tuas ne eas r.

Sciēdū q. est triplex

genꝫ desiderioꝝ. Est enī desiderū p̄cōz. desiderū iusto
rū. desiderū b̄roz. De p̄mo dic ps. Desiderū p̄cōz
ois caro sensū cito desiderā a sua viriditate. sic desideria
p̄uoz. Sz quātū dānū inferat hoībz. oñd it apls. j.
ad Th. vj. dicēs de amarozibz mūdi. Qui volunt diui
tes fieri in cadūt i desideria mlta r. iutilia. q. mergunt hoī
minem in inicitū. Vñt enī desideria p̄cōz. multiplicata
tem. iutilitatē. r. nocibilitatē. fm aueritatē apli indu
ctam. Quia igit mlta sūt. iō nō faciēda sūt sc̄pda. i. i.
illd ad Ro. xij. Curā carnis ne feceritis in desideria. ni
mis enī multiplicant. Inducūt enī p̄urbationē fm illd
qd dicit marthe dñs. Turbar. erga plima. sic enī deside
ria iustoz s̄t vnita i fine. r. iō pacifica. qz i vnitate nō p̄
esse diuicias vt d̄ctas. Ira desideria maloz sūt vnita
cata in varijs vitijs iūcē r̄p̄tibz. ij. ad Thimo. Sedu
cunt varijs desiderijs. id est a deo scōrū ducunt seu ses
parant. r. iō nō est cū eis dñs vnitaris r. pacis. Ad d̄s
cūt hostiū multiplicatōnē p̄ter qd. j. Petri. ij. d̄r. Obies
cro vos tanqz aduenas r. p̄grinos abstinere a carnali
bus desiderijs q. militat adūsus aīam. id est milites in
fernales scōrū trahūt ad p̄sternendū aīam. Demū iudici
um dei r. punitionē inferūt. ps. lxxvij. Nō sūt fraudat
a desiderio suo. quod. s. habuerunt circa carnes ex vicio
gule. r. seq̄t. Adhuc esce eoz crāt i ore ipoz. r. ira dei ascē
dit sup eos. Sc̄do qz iutilia sūt hmōi desideria. ideo
fugienda sūt. ij. ad Thimo. ij. Desideria autē iutilia fugē.
Vñt enī vnitarē. Diere. ij. Onager assuetꝫ in solitudine
in desiderio ale attraxit vētū amozis sui. Onager est ho
mo passioibz bestialibz de d̄r. h̄ est assuetꝫ in solitudine
id est ad ea q. sūt mūdi i desiderio ale ipm. s. p̄cōz. de
sideriū h̄ unde attrahit vētū. id est vanitatē. Nō enī c̄p̄
quēdo desiderū suū p̄sequit intentū. s. quietationē r. cō
tētamentū. sz vanitatē quā amat. P̄bent r. hec deside
ria p̄ritatē. Un Greg. Cū mēs cepra desideria. id est cō
nepra sequit. fuire rebz p̄uincit qz amore supat. xij. q.
j. s. j. tollūt viuatatē. Prouerb. xij. Desideria occidūt
pigrū. Moluēt enī manꝫ ei q̄cōz opari. Tota die cupi
scit r. desiderat. s. mala. Et qz nō opat bona opa vñ aīa
viuit iō in mortē ale incidit. Tercio qz nocua sūt iō
abnegāda r. abijcēda. Thimo. j. Abnegantes impieta
tem r. secularia desideria. sobrie r. pie r. iuste viuatꝫ in b̄
sc̄lo. Nec enī abijcēdo hō viuit sobrie q. ad se. ad Gal. v
Sp̄ritu ambulare r. desideria carnis nō p̄ficētis. id est
sobrie viuet. si fm sp̄ritū. id est tōnē viferit. qz ipa ab
dicat sc̄daria desideria. viuit pie q. ad deū. expectādo et
desiderādo aduentū eiꝫ cū bonis opibz. De impijs autē
dicif Michee. vij. Dñm deū nō desiderabūt. viuit iū
ste q. ad p̄ximū. suās illd. j. Thessal. iij. Nullū aliqd de
sideretis. De sc̄do desiderij genere d̄r Prouerb. xij. De
sideriū iustoz omne bonū. Et istud desiderū p̄ncipaliter
est volūtatis. sed aliqñ etiā est sensualitatis. vt cū qd de

De deside
rio p̄cōz
ps. iij.

Lu. 10.

De deside
rio iustoz

Titulus Sextus

Et quanto aliquae delectationes plus ad h accedunt, tanto plus continuari possunt. Ite causat dilectio ex spe. in q̄rum videtur p̄ ea sit p̄iutio rei delectat̄is r̄ delectati. nō solū fm̄ apphēsiōe. s̄ etiā fm̄ facultatē v̄l p̄ratē adipi scēdi bonū qd̄ delectat. ad Ro. xij. Spe gaudētes. Ite mēoria causat delectationē. nō quidē inq̄rum est rei ab sentis. sic nec etiā spes. s̄ in q̄rū p̄ ea sit p̄iutio fm̄ ap̄ prehēsiōe tm̄ ad rē delectabilē. ps. Mēor sui dei r̄ delectatus sum. Ite tristitia nō inq̄rū tristitia. s̄ inq̄rū facit mēoria rei dilectae. ex cui⁹ sola apphēsiōe delectat. q̄nis de eius absentia tristit. Sic etiā mēoria tristitie delectabilis p̄pter subsequēntē euasiōe. Nā fm̄ q̄ hō ap̄ prehēdit se euasisse tristitia r̄ dolorosa accecit ei mēoria gaudij. ps. fuerūt mihi lacrimae meae. Per panem enī intelligit̄ refectio delectatiōis. Ite opariō aliorum causat in nobis delectationē. Et h̄ triplr. Primo inq̄rū per opariōe alic⁹ p̄sequimur aliqd̄ bonū. Secōdo inq̄rū per opariōes aliorū efficiū nob̄ aliq̄ cognitio vel estimatiō p̄ij boni. Et sic ex laudatiōe vel honoratiōe aliorum et dilectiōe q̄ fit nobis delectamur. Tertio inq̄rū ipe opariōes aliorū si sint bone estimant̄ vt bonū p̄iū p̄pter vim amoris qui facit estimare quasi amicum eūdem sibi. An̄ in. ij. epla. Job. Gaudius sum valde. qm̄ iuveni de filiis ambulātes in p̄itate. Ite b̄n̄facere alteri causat delectationē. Et h̄ triplr. Uno mō. p̄ comparatiōe ad effectū. qui est bonū in altero p̄stitutū inq̄rum reputamus vt n̄m. Secōdo p̄ comparatiōe ad finē. qz p̄ hoc q̄ alteri b̄n̄facit. sperat p̄sequi aliqd̄ bonū sibi. vel a deo vel ab hoīe. spes autē est causa delectatiōis. Tertio mō p̄ comparatiōe ad principiū. qd̄ p̄ncipiū est triplr. Unū est facultas b̄n̄faciēdi. Nā p̄ h̄ sit quedā imaginatio abundāntis boni in se. ex q̄ possit alijs cōicere. Aliud p̄ncipiū est habi⁹ inclinās fm̄ quē b̄n̄facere sit alicui conaturalē. Tertū est p̄ncipiū moriuū. id est amor. puta cū alijs mouet̄ ab aliq̄ quē diligit ad b̄n̄faciēdū alicui. Ite sicut est causa delectatiōis. Nā ipe est causa amoris. qui causat delectationē. Si autē sile sit corruptiuū p̄ij boni qd̄ pōt esse p̄ excessum. sicut p̄ in sup̄abundāntib⁹ abis. sic generat fastidiū nō delectationē. Ite admiratiō causat delectationē. Est enī admiratiō d̄sideriū qd̄ dā sciēdi. qd̄ in hoīe p̄tingit ex h̄ q̄ videt effectū r̄ ignorat causam. vel ex h̄ causa talis effect⁹ excedit cogitationes vel facultatē ei⁹. r̄ ideo admiratiō est causa delectatiōis inq̄rū habet. adiūctā spem p̄sequēdi cognitioe ei⁹. qd̄ scire desiderat. r̄ p̄pter h̄ oīa mirabilia sunt delectabilia. Et cū delectator habeat duo. s̄ quietem in bono. r̄ h̄mōi quietis p̄ceptionē. Quantū ad primū cū p̄fectus sit cōtēplari veritatē cognitā q̄ inq̄rere ignorā p̄replationes rez scitaz p̄ se loq̄ndo sūt magis delectabiles q̄ inq̄rētiōes rez ignoraz. Quantū ad scōm inq̄rētiōes sunt q̄nq̄ delectabiles fm̄ q̄ ex maiori desiderio p̄cedunt. vñ hō maxie delectat in his q̄ de nouo inuenit vel didicit. hec oīa Tho. prima se. q. xxxij. Et nota q̄ delectatiōes spūales intelligibiles. si compent̄ delectatiōib⁹ sensibilib⁹ corp̄alib⁹. simplr r̄ fm̄ se loq̄ndo sūt maiores. Et hoc apparet fm̄ tria q̄ requirunt̄ ad delectationē. sc̄z bonū p̄iunctū r̄ id cui p̄iungit̄ r̄ ipsa p̄iutio. Nā ipm̄ bonū spūale est maius q̄ bonū corp̄ale r̄ mai⁹ dilectum cui⁹ signū est q̄ hoīes a maximis voluptatib⁹ corp̄alib⁹ se abstinēt. vt nō pd̄at honorē qui est bonū intelligibile Sicut ipsa ps̄ intellectiua est nobilior r̄ magis cognoscitiua q̄ sensitua. Cōiūctio autē v̄triusq̄ est magis intima et p̄fecta r̄ firma. Inq̄m̄ quidē est. qz sensus s̄stitit circa accidētia rei exteriora. Intellect⁹ v̄o penetrat vsq̄ ad rei essentia. p̄fectior est. qz p̄iunctiōis sensibilis rei ad ser. sū adiūgit̄ motus qui est act⁹ imp̄fect⁹. vñ delectatiōes sensibiles nō sunt tote s̄t. sed eis aliqd̄ trāsit. aliqd̄ restat cō

Ps. 41.

sumandū vt p̄z in delectatiōe ciboz r̄ venereoz. S̄ in intelligibilia p̄iungunt̄ intellectui abiq̄ motu. vñ delectatiōes eoz sūt tote s̄t. r̄ sic sūt magis p̄fecte. Est enī firmior qz delectabilia corp̄alia sunt corruptibilia r̄ cito desiciunt. bona v̄o spūalia sunt incorruptibilia. S̄ quo ad nos delectatiōes corp̄ales sūt magis vehemētes spūritualib⁹ p̄pter tria. Primo qz sensibilia sunt magis nota quo ad nos. Secōdo qz cū delectatiōes corp̄ales sūt p̄p̄tiones. appetitus sensitui sunt cū aliqua trāsmutacione corp̄ali. Trāsmutatio autē est delectabilis homi. quasi ei naturalis. Sed trāsmutatio corp̄alis nō est in spūali bus delectatiōib⁹. nisi p̄ quaudā redūdantiā ab appetitu sup̄iori in inferiorē. Tertio qz delectatiōes corp̄ales appetunt̄ vt quedā medicīne p̄tra corp̄ales defectus r̄ molestias ex quib⁹ tristitie quedā consequunt̄ in hoīe. Unde delectationes corp̄ales sup̄uenientes h̄mōi tristitijs magis sentiunt̄. r̄ p̄sequens magis acceptantur q̄ delectatiōes spūales. q̄ nō habēt tristitijs cōtrarias. Tho. prima se. q. xxxj.

De gaudio vario .ij. m.

Gaudere in dño semp̄ ait ap̄ls ad Phil. iij. Norans dū q̄ gaudere naturalk̄ quilibet desiderat. s̄ est gaudium criminale qd̄ p̄gruit p̄corib⁹. r̄ hoc est gaudere. Est gaudium spūale qd̄ p̄gruit iustis viatorib⁹ r̄ h̄ est gaudere in dño. Et est gaudium qd̄ p̄gruit cōprehēsiōib⁹. r̄ h̄ est gaudere in dño semp̄. De his gaudijs varijs notabile d̄st̄ctiōne pōt p̄t̄ de tharā. sup̄eplaz pauli ad Phil. iij. circa finē sic dicit. Quidā gaudent in vanitate mundi. Alij in voluptate car̄. Tertij in volūtate boni. Quartij in v̄siōe dei. Primū gaudium est periculosum r̄ vanum scōm p̄ncipiosum r̄ insanū. tertij gratiosum r̄ bonū. q̄rū est gloriofum r̄ vez. Est q̄ primo gaudium mundi. de quo Job. xvi. Mūdus gaudebit. h̄ oīdū nō esse bonū quatuor. Primū falsitas causus. Merito timet r̄ nō gaudet qui videt domū p̄imi cōburi ideo dicit. sly. Quos plātaui ego euello. vt lucifer ad iudā r̄ vniūsam terrā h̄c. vt diluuiū. r̄ tu queris tibi grātia. Hoc p̄cipue probat vanitatē gaudij q̄ gaudem⁹ in statu quo possum⁹ damnari. Scōm ignorātia status. merito dolo r̄ non gaudet viator. qui dubitat de rectitudine vie. Nemo autem scit an amore v̄l odio dign⁹ sit. Ecce. ij. r̄ Thob. v. Quale gaudium mihi est qui in tenebris lecto. Tertij est cause gaudij trāsitus. plus dolo q̄ gaudeat pater v̄dēs hodie filiū nasci r̄ cras mori. sic r̄ mūdus transit de quo gaudem⁹. Jo Job. xx. gaudium ypoctite. id est mūdū instat p̄cti. Quartū est mltiplicitas reaz. Vane exp̄ditur sup̄flua qui obligat ad mltā. In multis enī offendimus oēs qd̄ emēdare tenemur lectu. iō vane gaudem⁹. Esa. xx. Vocauit dñs ad sterū r̄ plāctū ad caluitiū r̄ ex te gaudium r̄ exultatio r̄. Secōdo est gaudium p̄cti. de q̄ Eccl. iij. Qui gaudet iniquitate denotabit. id est de notat libri vite delebit. Qd̄ gaudium oīdū esse insanū q̄uoz efficiēs. materia. forma. r̄ finis. Aliq̄n enī iudicat res vitupabilis rōne efficiētis vt dona iniq̄z. Aliq̄n rōne materie. vt nūm⁹ plumbe⁹. Aliq̄n rōne forme. vt hō mōstruosus. Aliq̄n rōne finis vt sirenaz cant⁹ sic gaudium peccatorū fm̄ quālibet sui causam vitupabile r̄ insanū est. Et primo rōne efficiētis. si laborās ad mortē rideret r̄ gaude ret. reputaret frenetic⁹. peccās mortali laborat ad mortē aīe. Ecce. ij. Risum reputauit errorē. r̄ gaudio d̄stri. quid frustra deciperis. Vere peccator decipit p̄ ignorāntiam status. Quia si auerteret peccari maculā offensam r̄ penam. fletet fm̄ illud Luce. xij. Quoniam cognouisses r̄ ignem ad se comburendum. vel laqueum ad se suspēndendum. vel gladium ad se interficiendum faceret sc̄t

Delectatiōes sunt vehemētes spūritualib⁹

De gaudio naturali r̄ spūrituali.

De gaudio mundi.

De gaudio peccati.

inter et gaudens sic facit qui gaudet in peccato. id est Prover.
 17. gaudium est stulto facere stulticia. Tertio rone forme. Fa-
 ma est mlti q coram marito suo onderet signa ipudicacie
 sue. sic facit sunt q in choreis. comelatiobz et hmoi gau-
 dent. q in b culpa deo et homibz manifestat. sic illi de qb
 Sap. ij. Venite fruamur bonis et. Esa. xxij. ingemue-
 rit q leabant cor. cessavit gaudium. id est. Loz. vij. Ips
 breue est. reliquum est vt q gaudet sint tanqz no gaudentes.
 Quarto rone finis. Pisas sumes ab u cu hamo. Aus
 granu cu laqo. fatue gaudet. qz statim ex b sequit dolor
 mors. si q mor recipit spz a fine cui finis mal' et ipm
 quogz malu. Finis gaudenti in peccato mal'. qz Job. xxi
 d. Tenent tympanu et cythara gaudet et. scabiosus du-
 fricat se gaudet. sed verrit in angustia. Sic hui' gaudi-
 um. Pro. xij. Risus dolore miscbit: et extrema gau-
 dij et. ideo peccatoibz gaudetibz bz Jaco. iij. Miseri esto-
 re et lugere risus vester et. Tertio e gaudium iusti. de q
 puerb. xxi. Gaudium iusto e facie iudicia et. Hoc gaudium
 ondunt gnosum et bonu esse qtuor. Quia e de bnficijs
 dei: de aduicarijs mundi. de prosperarijs primi. status
 us proprij. Primo ergo est gaudium spuale de bnf-
 icijs dei. Sicut egeno merito gaudet de donis diuitu
 ps. In pntendo dñs capitare syo et. tuc repletu e gau-
 dio et. ergo gaudenti de incarnatoe. vt infirmo de p-
 paratoe medicie. Dicit. xv. factu est mihi i sbu tuu i gau-
 diu. qz sbu caro factu e. Jo. i. Iu. i. Ecce vt facta e vox salu-
 tatoria tue i au. me. exul. infans i gaudio et. De natiuita-
 te vt infirmo. de pntia media Lu. ij. Euangeliso vob gau-
 diu et. De apparatoe vt ceco viso lumine. mar. ij. Uide-
 tes stella magi. gaudi sunt et. de pdicatioe et puerfatioe:
 vt discipulo de doctrina mgr. Job. iij. Amicus sponsi
 gaudet de victoriosa passioe. sic viro de victoria pugil-
 su. Abachuc. iij. Ego aut in dno gaudebo et. De sacra-
 mentoz institutioe et pntie. sic sanatio de curatoe. Esa. xij
 Dauries. aqs i gaudio de fonte salua. i. sacrament. de glo-
 riosa resurrectioe sic seruo de dñi exaltatoe. Job. xx. gaudi
 si sunt discipuli de mirabili ascensioe. sic catholico de in dñi
 et amotoe. Jo. xij. si diligeres me gauderes vtiqz: qz
 vado ad pres. Secdo gaudet iust' de aduicarijs mu-
 dit' mercator de mercamonijs lucrosis Math. v. Bri-
 est cu maledixerint vob hoies et. gaudere in illa die et
 Item sic debitor in debuit. acqreendis. sic xps posuit aiaz
 sua p nob. digna est vt nos p eo patiamur. Act. v. Ibat
 apli gaudentes a spectu celij et. Item sic miles probus
 in torcametis. qz ibi pbat et acqrit glia. sic ho patiens
 in aduicarijs. Jaco. i. Dñe gaudium existimate et. Tertio
 debz iust' gaudere de pspirarijs primi. sic vnū membz
 de salute alteri. Ro. xij. Gaudere cu gaudetibz. id est Job
 xxi. Si gauisus sum ad ruina eius q me oderat. Ergo
 gaudet iust' et bñ de peccantiu pntia. ij. ad Loz. vij. Nunc
 gaudeo. no qz tristitatu est. s qz tristitatu est ad pntiam
 De ignorantu sapientia puerb. xxij. Fili si sapientis fuit
 anim' tuus: tecu gaudebit cor meū. De pficientu pseue-
 rantia. i. Job. ij. gauisus sum valde q iuueni de filijs tu-
 is et. Quarto gaudet iust' de statu pno. sic obsessus
 infirmitate castri i exultatoe et deuotoe. aduersarij. Pro-
 uerb. xij. Cor qd nouit amaritudinē aie sue i gaudio
 eius no miscbit extraneus. Et sic omne istud gen' gau-
 dij est sanctu. Quinto et vltimo sequit gaudium padisi
 de quo mar. xv. Euge sue bone et fidel: intra i gaudi-
 um dñi tui. Hoc gaudium ostendit gloriosum quartuor
 Primo aspectus gratissime pulcritudinis. Si delecta-
 bile est oculis videre solem siue creaturaz pulcritudinē
 quanto delectabilius erit videre pulcritudinē increatā.
 Ideo psal. Verificabis eos i gaudio cuz vulcu tuo. Se-
 cundo amplexus sume dulcedis. si amplexus sponsi de-
 lectat spōiam. qnto plus amplex' dei q est splendor lue-

cis etne delectat aiaz. id est Apo. xij. dñi: gaudeam' et esul-
 tem' et dem' gliam deo. qz venerit nuptie agni et. Felix
 anima q pot dice. Leua ei' sub capite meo et. Tertio ex-
 pulsio ois inderudis. Si gaudet q denuo stulto se libe-
 rat. qnto gaudebit q de oibz stultis et stulticijs liberabit
 Esa. xxxv. gaudium et leticia obtinebit et. Quarto obrē-
 tus etern' dicere bntudis. Si qd gaudet de pntio. qd
 tñ no durat nisi p dimidia die. qnto gaudebit de conui-
 uio eterno. Job. xvi. iterum videbo vos et gaudebit cor
 vestrū: et gaudium vestz nemo tollet a vobis. Hoc e ple-
 num gaudium. de q Job. xvi. Perite et accipietis et. Felix
 tristitia in labore pntie: que in illud gaudium puer-
 terit. Appetendū ergo est gaudium: vbi ronalis videbit
 pulcritudinē. concupiscitū amplexabit summā dulces-
 dinem. irascibilis tenebit rotam quietem. torus homo
 eternam beatitudinem.

De sexta passione que dicitur dolor siue tristitia.
 Capiculum Sextum.

Equitur de passione

que dicitur dolor siue tristitia. De qua cu cere-
 ris. Aug. de ci. dei in. uij. inducit illud Vir-
 gilij. Hinc metuit cupiunt: gaudentes dolentes. Pro
 cui' declaratoe sciendū q sicut ad delectatoz duo req-
 runt. i. iunctio boni et perceptio huius coniunctiois
 ira etiam ad dolorem duo requiruntur. sicut coniu-
 ctio alicuius mali: quod ea rone est malus. quia priuat
 aliqd bonū et pceptio hui' iunctiois. Pertinet autem
 dolor ad appetitū. nā ois motus appetitū seu inclina-
 tio psequens apphensione pnter ad appetitū intellecti-
 uum vel sensitiuū. Inclinator enī appetitus nālis. non
 sequit apphensionē ipsius appetentis sed alteri'. Cum
 igitur dolor sicut delectatio presupponat in eodem sub-
 iecto sensum vel apphensione aliquā: manifestus est qd
 dolor est in appetitu sensitiuo vt intellectiue. Et sicut q
 est in appetitu sensitiuo proprijsime dicit passio q au-
 tem Augustin' dicit dolorem esse corpis. pro tanto dicitur
 quia cā dolorē in corpe. pura cu patimur aliqd nociuū
 corpore: s' mor' dolor' est i aia. Sic aut gaudium e spe-
 cies delectatois. ita et tristitia est spēs doloris. Et sicut
 sola illa delectatio q ex interiori apphensione causatur
 gaudium nominat. que aut ex exteriori apphensioe causat
 delectatio nominat. no aut gaudium. ira sol' ille dolor' q ex
 interiori apphensione causat: noia tristitia. qui aut ex
 exteriori dolor' no tristitia noiaur. Et qz vis cognitua
 interior: imaginario. vel intellectus pot pcepte pnter-
 tum: et futurz. Sensus ho exterior no pcepti nisi pnter-
 ite. ideo tristitia esse pot de pnter pnterito et futuro. sed dolor
 corpalis qui sequit apphensionē sensus exterioris. no po-
 test esse nisi de pnter. Naturalr aut maior est appetit'
 delectationis qz fuga tristitie. Cuius rō est. quia cā de-
 lectionis est bonū pueniēs. cā aut doloris vel tristitie. e
 aliqd malū repugnās. Contingit aut esse aliquod bo-
 num pueniens absqz omni dissonantia. Non aut potest
 esse aliquod malū totaliter repugnās absqz omni pueni-
 entia. per accidens aut cōtingit q tristitia aliqz magis
 fugiat qz delectatōem appetat. Et b' triplr. Primo ex
 parte apphensiois. qz vt dicit Aug. Amor: magis sen-
 titur cum cum prodit necessitas. Et inuidencia autem
 amari procedit tristitia q est ex amissioe alic' boni ama-
 ti. vel incurfu alicui' mali contrarij. Delectatio aut no
 habet indigentia boni amari. sed descit in eo iā adepto
 Secdo ex pre cause tristitatis. ex eo scz qz emag' repugnās
 bono amato. et psequens mal' malum qz sit bonuz illd
 in quo delectamur. Magis enī amamus pntentiam
 corpis qz delectatoz abi. Tertio ex parte effectus. quia
 tristitia non impedit tantū vnam delectatōez sed oēs.

Ad dolo-
 re duo cō-
 currunt.

Nota hic
 differētia

Titulus Sextus

Est autē dolor interior tripliciter loquendo potior quā exterior. Nam dolor interior est ex hoc quod aliquid repugnat appetitui ipsi. Dolor autē exterior ex hoc quod repugnat appetitui exteriori. Quod autē est potior est potius eo quod est potius aliud. Patet etiam hoc ex parte apprehensionis. Nam apprehensio imaginatiois et rationis est altior quā apprehensio sensus tactus et sic potior est dolor interior exteriori. Cuius signum est quod etiam dolores exteriores quos voluntarie suscipit. ut euitet iteriorē. Quicquid dolor exterior est cum interiori. et tunc dolor augetur. quicquid enim sensu apprehenditur potest apprehendi imaginatiois et ratione sed non conuertitur. Ponit autē Damascenus et Gregorius non centum quatuor species tristitie. Cuius tristitia sit de malo in quantum malū alteri extremat ut suū: sic est tristitia misericordie. In quantum apparēs malū. s. vere bonū extremat ut sui boni diminutio. sic est tristitia inuidie. in quantum homo malus sic aggrauat. ut non appareat aliquid refugium. sic est angustia. In quantum autē sic aggrauat ut etiam ipsa membra imobiliter sic est accidia. Est etiam tristitia pnie quae est de malo proprio. Est autē tristitia bona quā est secundum rationem. mala homo quā est contra naturam rationis. Tho. prima secundae. q. xxxv. Causat autē tristitiam bonū amissū et magis malū. in quantum pnis secundum sensum vel imaginatioem patienti. Item cupia seu cupiditas causat tristitiam in quantum scilicet detractioe bone cupiri. vel totali subtractione tristamur. Item appetitus vitiat. Cuius quod est enim appetit vitiat sic et bonitatem. quod bonū vniuersaliū quod persistit in quādam unitate. Sicut ergo amor boni causat dolorem modo dicitur: ita et amor vitiat. Item pias maior in quantum scilicet remanet appetit in spiritu inclinās causat dolorem. Si enim non resisteret appetit seu plentiret: non causaret dolorem. Est tristitia inordinata impeditur homo ab addiscendo. Item ex ea aggruat animum a sperando euasione mali. Item debilitat vel etiam priuat a comparando. Item inter omnes passionēs maxie nocet corpori. et hoc non solum per quantitatem excessi uam. sed etiam quantum ad ipsam sui mortem. hec tho. prima secundae. q. xxxvii. In remediu nora quod tristitia habet mitigare quilibet delectatio sic sibi tria. Item stertus mitigat tristitiam. et hoc tum quod ad exteriora diffundit. tum per ipsam operationem stertus: quod cum ueniat tristitiam efficit delectabile. Item dolor omni copariens mitigat etiam tristitiam. et hoc quod est sic imaginatio in tristitiam quod aliquid cum ipso ferit in tristitia. Tunc quia ex hoc percipiunt contristari se amari quod est delectabile. Item contemplatio ueritatis mitigat tristitiam: quod maximam delectationem causat. Item somnus et balneum. et hoc quod refortant naturam corporalem in debitum statum motiois vitalis. Tho. prima secundae. q. xxxviii.

De specie tristitie.

De multiplici tristitia. §. I.

- Multi** Nota quod ait saluator discipul. Mulier cum parit: tristitia plex est triplex habet. Job. xiiij. Et itez tristitia vna paret in gaudiu. Et mlti tristitia. i. femia: tristitia habet in partu humanali. Mulier carnalis. i. mala pscia. tristitia habet in partu criminali. Et mulier spiritualis et intellectiua tristitia habet in partu spuali. Ubi sciendū quod sunt septē genera tristitie. Prima mlti vna habet. scda tria. et tertia tria in partu suis.
- Est igitur tristitia passionis: et hec moderanda.
  - Est igitur tristitia artediationis: et hec resecanda.
  - Est tristitia emulatiois: et hec abdicanda.
  - Est tristitia pcurbariois: et hec segreganda.
  - Est tristitia miseratiois: et hec pcuranda.
  - Est tristitia copunciois: et hec peramanda.
  - Est tristitia deuotiois: et hec amplexanda.

De tristitia in quantum est passio natural. Quantum ad primū sciendū quod sicut naturale est homini gaudere et delectari in pscia rei amare. et inibitioe rei conueniens nature vel sensualitati vel rōni. ita econtra naturale est tristari de puatioe rei amate. et de eo quod molestatur naturā. sensualitatē. aut rōnem. Et quod frequenter ptingit nos incidere in ea que sunt molesta et nociua nature. vel

sensualitati: vel rōni. Sicut in infirmitates. fame. frigus. frigus. vitupatioes. iniurias. penas: et hmoi. idco frequenter tristitia nos tangit salte secundum passionē. et quod nullus est tā coposite felicitat: quod non aliquid ex parte sua fortuna rietur. secundum Boetium de pscia pso. idco nullus est qui aliquid non tristit. Uez quod in naturalibus. ut dicit philosophus. non sumus laudabiles neque vitupabiles. nec meremur. nec demeremur. ideo sistendo in ipso primo motu passiois. et non ultra pcedit: do: non est pscia. Hanc et rps ibs habuit. Un dicit dicit pulis math. xxvi. Tristis est anima mea usque ad mortē. Dicit et Amb. Suscepit dñs tristitia meā pscidēter: tristitiaz nomio quod cruce pscido. Dicit autē tristis secundum et bimol. quasi tritus stans. ut hō in catholicon. quod ipsa tristitia. terti. affligit et consumit corpus. et ideo dicit Prover. xxv. Sic tinea vesti et hmis ligno. sic tristitia nocet cordi viri. Et adeo quod Antiochus rep inacidit i languore pre tristitia et dicit su is. Pereo tristitia magis in terra aliena. i. machab. vi. quod multalys ptingit. et ideo moderanda est ista tristitia et refrenanda. orando et pformādo se in oibz voluntari dicit. sine cuius beneplacito aduersa pati non possumus. sic ipse iesus tristitatus docuit nos exemplo suo plius orans et dicens. Non mea voluntas: sed tua fiat. et ut dicit in. iij. sntiaz. tristitia fuit in eo secundum propassione: non secundum passionē. i. tali modo quod ex illa tristitia in nullo obscurata est. nec ab aliquid bono per eam vel in momento se subtrahit. in nob autem est secundum passionē. i. taliter quod aliquantulum obrebebat in intellectu et debilitat affectū. Mulier ergo cum parit ad hram tristitia habet ex afflictioe. Un pme mulieri i psona oim dicitur fuit (excepit hagine maria quae sine dolore pepit) in dolore paries filios. Sen. iij. Dolor coprehendit tristitia: sic et quelibet aia in operando multa afflictiois. sed tristitia vertetur i gaudiu. i. Pe. ij. Hec est enim gratia si propter deum quod sustinet tristitias. gratia autem ducit ad gloriam.

Secunda est tristitia artediationis: cuius quod scilicet tristitia in operibus vel de operibus bonis: ad quod tenet ratione laboris. et stentis eis. ut in orando. dicendo officiu. ieiunando. et in orando et hmoi. Un Damascenus diffiniens accidia que importat rediu operandi. dicit quod accidia est tristitia aggrauas animū ut nil ei libeat facere. Ista tristitia dicitur filij isrl: cum ambulabat per desertū ut ueniret ad terraz promissiois. ceperunt habere rediu laboris: et habere in nauica sua uel cibū manne. s. mortui sunt plurimi. Sic pressi tristitia acadie fastidiuit bōa spualia. quod et si in principio uideant laboriosa. tamē sunt vere suauia. et sicut illi cōtempo suauissimo illo cibo quiescunt uilissimos cibos. ita accidit accidiois: nam cum non diu quod in tristitia manere possit ut eam expellat. nesciens se conuertere ad bona spualia. que et si in principio uideant laboriosa. tamē suauia multū sentiuntur. tradit se ad mundana et carnalia uilissima. ut eoz delectatioe abijciat tristitia. propterea dicit sapiens Eccl. xxx. Tristitiam longe repellit a te. multos enim occidit tristitia: saltem spualiter. Sic dominus iesus surgens ab oratioe: cum inuenisset uilissimos pulos dormientes pre tristitia. ut dicit Math. xxvi. et ptauit ad orationē. et quod non se inueniret ad laborandus in orōne. inciderunt scito in mortē infidelitatis circa uinitatem christi. Sed et cum rps dixit euidam adulescenti querere uia salutis et pfectiois. si uis perfectus esse vende oia quod habes et da paupibz et sequere me. Cui ille respondit: audis quod abijt tristis. math. xix. quod diues erat. ideo uidebat si bi nimis difficile relinqueret subam. mulier ergo. i. sensualitas cum parit faciendo opera peccatorum ad se delectandū. et uet tristitia habet incurrendo labores et dolore in eis. et remorsum conscientie sustinet. qui generat non parum tristitia. Un dicit philosophus: quod ois malus implet plenitudie scilicet post malū commissū. Et de hoc partu criminali dicit Jaco. in canonica. Concupiscētia cum pcepit. scilicet malū desiderius

La. 5. De spe.

pari parit. Perit cū sumatū sūt gnat morte. scilicet. nā.
 Tertia est tristitia emularōis: cū. i. q̄s tristat de bono
 fm pbm. Et q̄s tristat de bono pximi spali vt spūali.
 In quā bonū ipm pximi apprebēdit vt diminutiū sui
 bonoz r glie: fm iudiciū suū hz falsum sit. sic tal tristitia
 est inuidia. Cū damascen^o dic q̄ inuidia ē tristitia de
 bono aliō. Et q̄ caritatē pximi est. p̄ q̄s dic apls.
 ad Cor. xij. q̄ caritas nō emulat. i. nō inuider. sic nec
 fragefacit ignis. iō apls admonet ipam abdicandā dī
 sticē Ro. xij. Non in p̄tione r emulatōe. i. inuidie: tri
 stitica p̄ersamī. Omis enī plaga. i. inuidia. Eccl. xxx. tri
 stica cordis. Vulnerat enī aīaz r corp^o. vñ Sene. Ari
 nā oculi inuidoz in oībz ciuitatibz inuenirent. vt de oī
 felicitate torq̄rent. Est r alia tristitia q̄ q̄s tristat de bo
 no alteri spali inq̄rū sibi videt eo idign^o. sic cū q̄s tri
 stat aliq̄ malū honorari dignitate. sblimari. diuitias
 b̄re: r hmoi. S; cū diuisa puidētia ista disponant: que
 cūta certissime dispētat. nō dyaliq̄s de hmoi p̄stari.
 Aliq̄ et talia de p̄cedit mal: vt p̄siderata dei benigni
 tare erga se: recuertat a vīs suis pessimis: vt si n̄ se emē
 dat. ad remunerādū bona q̄ hic faciūt. Et ita sūt hmoi
 parua r transitoria q̄ nō debeant boni curare r p̄stata
 n̄ his carere. Cū psal. Noli emulari in malignātibz. scz
 si videtis eos p̄spiratē b̄re. r h̄ iō. qm̄ vt subdit. Tanq̄
 senū velociter arefēt rē. Mulier ḡ. i. aīa viuēs fm sen
 sualeatē. cū parit opa. i. emularōis: tristitiā hz. i. afflictio
 nē de ipa sua inuidia. Et cū pepit nō viciq̄ tristitia sua
 p̄uertit in gaudiū. et h̄ iō: q̄ nō pepit masculū. i. opus
 virtuoz fecit: r sic tristitiā sup tristitiā hz. Eccl. xxxvij.
 Nonne tristitia inest vsq̄ ad mortē. i. inferni vbi ē sūma
 tristitia. Quarto tristitia est turbatiōis. i. cū q̄s ex ad
 versitate vt iniuria recepta tristat multū circa ipsas. ita
 q̄ exinde turbat nō q̄ tristitia sit ira: s; ex ipa causa: nī
 si q̄s cito abijciat eā. Et de h̄ p̄ intelligi illō Eccl. xij. q̄.
 Felix q̄ nō hūit animi sui tristitiā. i. p̄turbatiōis. r p̄lea
 dicit Dico. iram vince patientia. nec mēstrua vagef va
 rīs p̄turbatiōibz: q̄ si p̄tore tuo infederint. dūabūt tui
 de pie. dist. v. nunq̄. Signatē autē dic. Irā vince pati
 entia: q̄ p̄mū qd̄ occurrit mēti. qm̄ adūsa r iniurias su
 stinet: est tristitia r deieccio qd̄ā animi: q̄ vidē sibi indī
 gna pati. r tali tristitia opponit patientia: r eā expellit
 vt sūt dī. Et q̄ ex illa tristitia post eā causat ira. idco
 q̄ patientia vincit ira q̄ remota cā remouet effect^o. Dāc
 autē tristitiā p̄turbatiōis. r si haberi nō d̄z in aīo. q̄ vicio
 sa. rī ondi d̄z in actu extrinseco. ad correctōem alioz. dī
 linq̄ntis: cū rep̄hendēdo q̄s exhibet faciē tristē r turbu
 lentā. is qui corrigit cōp̄bēdit illi q̄ rep̄hendit mltum
 displicere talē defectū. r sic mag^o dat sibi occasio emen
 dandi. Et p̄urb. xxv. dicit. Ventus aq̄lo dissipat plus
 uas. r facies tristis linguā detrahentē. Sic legim^o de
 beato Augustino: q̄ si immēsa aliq̄s cepisset detrahere
 ostendebat se tristē r turbatū. adeo q̄ dicebat obloq̄n
 tibus. Si q̄s amat diuers absentū rodere vitā. Dāc men
 tam indignā nouerit esse sibi. Quinta tristitia ē mī
 serationis. cū scz q̄s videns miseras pximoz corpales
 vel spūales: tristat. Cū aug^o. dicit i. li. de ciui. dei. q̄ mī
 sericordia est aliene miserie nra in corde p̄passio. hanc
 dabebat a plus cū dicebat ad Ro. ix. Tristitia mihi est
 magna r̄tinuus dolor cordi meo. Dāc r saluator hūit
 quādo videns ciuitatē. i. Hierosolimā fleuit sup illam.
 vrb̄ Lu. xij. Cōpariebāt enī pdictioni illoz. et propter
 magnas tribulatiōes q̄s debebāt sustinere tpe obsidio
 nis surare s̄b Tyto et vespasiano: quā ex p̄st̄ ip̄e. Dāc
 enī on dicit q̄ de morte Lazari lacrimat^o est. Job. xi. ex
 compassiōe soroz eius. vel potius ex cōpassiōe ad aīam

lazari que reuocabat ad miseras hui^o vite. vt d̄z s̄ij. q.
 ij. Habent. Et q̄nto q̄s hz maiorē caritatē. tanto mag^o
 hz hāc tristitiā. nam misericōdia effect^o est caritatē. Cū de
 b̄ro Dāico legit q̄ miseratio q̄ cū eo ab infantia creuerat
 nulli^o aspecte afflictiois sinebat eū nō eē p̄cipē p̄ q̄s
 bis voluit in suū venūdari. ad redimēdū filiū cuiusdā
 vidue ab infidelibz caprū cū mī illi^o subsidū ab eo po
 stularer. r altera vice ad subueniendū necessitati q̄rūdā
 nobiliū. Compari autē d̄z q̄libz p̄cipue crucifixo. Nā fm
 aplm. si cōpatimur r pregnabim^o. Quis enī tam duri
 cordis ē: q̄ si videat d̄m suū optimū. p̄ez amāntissimū
 benefactorē largissimū. asperrima tolerare. r p̄ sui vilit
 tate nō cōpariat: nō p̄ristet r multū q̄nto magis rē.

Exempla

Sexta tristitia est cōpunctiois. cū scz q̄s tristat r d̄os
 let de pctis cōmissis. de q̄ dicit apls. ij. ad Cor. vij. Tristi
 tia q̄ fm deū est: salutē opat. Et loq̄tur vt ex p̄cedētibz
 patz de tristitia p̄ntē r cōpunctiois. Et q̄. nil vult^o ad
 salutē r purgatiōem pctoz ex parte nra. tristitia r volo
 re p̄ntē vera. iō amāda est r p̄curāda. Cū d̄z Eccl. vij.
 Cor sapiētuz vbi tristitia. Pcti^o apls. q̄ fleuit amare. i.
 cū mag^o tristitia pctm suū: inde p̄cepit remissiois maria
 magdalē. q̄ p̄ristata ē valdē de pctis suis. ita vt lacri
 mis suis laueret pedes saluatoris: meruit audire: remittē
 tant tibi pctā tua Luc. vij. Et q̄nto q̄s plus tristat de
 peccatis. cū spe nī remissiois. ex diuisa misericōdia plus reci
 pit emūdatiois. Et tristitia q̄dem fm rōnem. que nō
 est aliud nisi qd̄ā displicentia voluntatē. r detestatio de
 pctō inq̄ntū sunt offensa dei: nimia eē nō p̄r. Et iō est
 fm be. Tho. q̄ amor dei vñ illa p̄cedit nō p̄r esse min^o.
 S; tristitia q̄ est in p̄re sensitua r eam affligit sensiblr.
 illa p̄r excedere: sic r alia afflictiois corpis. vt ieiuniū. vi
 gilia: disciplina: r hmoi. r iō opz illā moderare. Cauē
 da est autē tristitia ypocritaz: qua exterrinat facies su
 as p̄pter mundi glam vt laudent. p̄pter qd̄ saluator ait
 Nolite fieri sic ypocrite tristes. Septima tristitia
 deuotiōis: dū scz p̄ristat ex dilatiōe patrie supne. p̄side
 rans felicitatē r securitatē illi^o: r pericula r pctā vite p̄
 sent. De hac ps. xli. Quare tristis aīa mea r q̄re p̄tur
 bas me. S; assignat rō sup̄ra. vbi. fuerūt mibi lacrimę
 mee panes die ac nocte. Ecce tristitia. Et subdit causas
 Dum d̄z mibi q̄tidie vbi ē de^o tuus. i. ex dilectiōe glie.
 Dec procedūt ex magna caritate r ipam nutriunt r ani
 mā sanāt: sed nō rep̄unt nisi ex magna p̄sequestratiōe
 a tumultu boīm r cogitationū. Et in hui^o figurā legit^o
 q̄. Onan inuenit aq̄s calidas. i. balneares in solitu die
 Ben. xxxvi. Alique calide sunt lacrimę deuotiōis que
 solitariū inuenit.

Tristitia cōpunctiois

Marb. j.

Tristitia deuotiōis

De passione q̄ dicit Spes. Caplm. vij.

Passionū autē irascibili

lis p̄ma est species. Circa obiectū autē spei
 quattuor p̄siderant p̄ditōes. P̄ma q̄dem q̄
 sit bonū. Non enī p̄prie loq̄ndo est spes nisi de bono. r p̄
 hoc differt spes a timore q̄ est de malo. Sc̄do vt sit fu
 turū. Non enī est spes de p̄nti iam habito. r p̄ h̄ differt
 spes a gaudio qd̄ est de p̄nti. Tertio req̄rit qd̄ sit aliq̄d
 arduū cū difficultate adipiscibili. Nō enī d̄z q̄s sperare
 aliq̄d minimū qd̄ est statē in sua p̄tate vt habeat. et p̄
 hoc differt spes a p̄cupiscētia sua seu desiderio q̄ est de
 bono suo absolute. vñ p̄inet ad p̄cupiscibilem spes ad
 irascibile. Quarto q̄ illud arduū sit possibile adipisci
 Non enī aliq̄s desiderat id quod oīno adipisci non p̄r
 et per hoc differt spes a desperatiōe. P̄supponit autē
 desiderū: sicut r om̄s passiones irascibiles. p̄supponit
 passiones p̄cupiscibiles. Cū autē motus spei. importat
 quādā extensiōē appetitus in id qd̄ ei rep̄ntat vis cog
 noscitua: vt bonū arduū r adipiscibile: iō spes p̄inet

Conditio nes obiecti spei.

Titulus Sextus

ad appetitū. In hoc enī videt differre vis. i. potentia ap-
peritiua a potētia cognoscitiua. qz appetitiua p̄ficiat p̄ ex-
tensionē ad res desideratas. s; cognoscitiua p̄ceptōz rez
cognitāz in cognoscere. s; p̄ suas similitudines. Est autē

Experientia
est cā spei

Inuenit
est cā spei

Ebrietas
causat spē

Spes
duplīcat
se h; ad
amorem

causa spei experientia. Et h̄ duplī. Primo qz p̄ experientia
hō acq̄rit facultatē de facili aliqd̄ faciēdi. ex quo sequit̄
sic sibi possibile qd̄ impossibile an̄ experientiaz reputabat
sed p̄ hūc scdm̄ modū est etiā cā defect̄ spei. Itē iuue-
tus cā spei est z h̄ p̄peritria q̄ accipiūt fm̄ p̄ditioēs bo-
ni. qd̄ est obiectūz spei. s; arduū futurū z adipiscibile. Ju-
uenes h̄nt multū de futuro z parū d̄ p̄nti. z ideo qz me-
moria ē p̄teriti. spes futuri. parz h̄nt de memoria. z mul-
tū viuūt in spe. Juuenes etiā p̄perit caliditatē h̄nt mltos
spūs. z ita ī eis cor ampliat. Ex amplitudine autē cordis
est q̄ aliqd̄ tēdat ī arduū. z itō iuuenes sūt animosi z bo-
ne spei. Juuenes etiā qz nō sunt passi repulsā. nec multa
impedimēta in suis conatib; exp̄ri. defacili reputat aliqd̄
possible adipisci. Et sic p̄perit in experientia z h̄na q̄ nō sūt
passi in suis opib;. sunt bone spei. Ebrietas causat spē
p̄perit caliditatē cordis ex vino z inconsideratiōem pericu-
loz. fatuitas h̄o p̄perit in consideratiōez. Effect̄ spei ē
amor. Sciendū tñ qz spes z est causa z est effect̄ amoris
fm̄ diuersos respect̄. Inquantū enī spes respicit bonū
speratū. spes ex amore causat. Nō enī est spes nisi de bo-
no desiderato z amato. Inquantū h̄o spes respicit id per
quod sit nob̄ possibile aliqd̄. sic amor causat ex spe z non
ecōuerso. Et h̄ est qm̄ p̄ aliquē speram̄ nob̄ puenire bo-
na posse mouemur in ipm̄ sic in bonū nīm. z incipim̄
amare eū. Itē spes adiuuat opationez. Et h̄ duplī. s; z
rōne obiecti qd̄ est arduū possibile arduū autē exarat at-
tentione z rōne effectus. qz s; causat delectatiōem. delec-
tatio autē adiuuat opationē. Tho. i. se. q. xl.

Triplex autem ē spes. §. I.

De spe na-
turali.

videlicet naturalis. virtualis. z animalis. Spes nat̄ ra-
lis ē quedā passio. vñ z p̄bus dicit. qz iuuenes sunt ma-
gne spei. Dec est cōis nobis z brutis p̄ experientia enī vñ
dem̄. qz canis mouet ad insequendū lepore. z accipiter
auē z h̄mōi. qd̄ nō faceret nisi q̄ sperat assequi. Est autē
hęc passio in vi irascibili. q̄ ē etiā ī brutis. fm̄ tho. in. ij.
sen. di. xvij. Tū enī oīs passio sit in cōcupiscibili vel ira-
scibili. oīs illa passio. de cuius intellectu ē appetit̄ in bo-
nū. vel cōueniēs simpliciter ē in cōcupiscibili. sicut amor
delectatio z h̄mōi. z opposita hoz. Oīs autē illa passio d̄
cui intellectū est mor̄ in bonū cū cōiūstantia difficul-
tatis. est in irascibili. Et h̄mōi sunt oīs illa q̄ impoztant
bonū vñ malū. cū denotiatiōe aliē cōtinent. sic ira q̄ exur-
git ex maḡ lestone. quā q̄s p̄r vindicare s; nō ī imp̄ru
Timor nō est de q̄libet malo s; de magno cui nō p̄r re-
sisti vel difficulter. Spes īportat motū appetit̄ ad ali-
qd̄ bonū cōmēsuratūz appetit̄. Nō enī est de bono z tā-
to ad qd̄ nullo mō p̄r pueniri. nec tñ d̄ tam puo qd̄ pro
nullo habeat. sed d̄ eo qd̄ est difficile haberi. z tñ p̄r ha-
beri. p̄perit qd̄ dicit arduū. z sic arduū addit quādam spe-
cialē rōem bonitatis. s; p̄iositatē quādam ex h̄po qd̄ nō
de facili p̄r haberi. sic dicit esse rōz carū. Differt autē in
hoc ab audacia qz audacia īp̄neat extensionē appē-
tūz ī aliqd̄ arduū malū vt repellat. Spes at̄ cōtensionē
appetitūz in arduū bonū vt acq̄rat. sed qz de spe vt est
passio dicit̄ ē. s; nō hie aliud de ea. Nāta tñ nō sūt
nec vitta nec virtutes. Spes virtualis ē virt̄ rheolo-
gica. de q̄ ps. lxx. Tu es dñe spes mea: z est ibi p̄dicatio
p̄ cam. i. tu es cā spei mee. Ubi etiā sciendū fm̄ Tho. in
ij. sen. di. ij. qz spes vltra acceptiōnē p̄dicat. s; p̄ passioē
fm̄ q̄ sumit̄ in bonū. accipit̄ q̄ duplī. Uno mō pur no-
minat habitū inclinantē ad actum voluntatis similis

De spe vir-
tuali.

Spes su-
mit q̄dm
plūat.

actui spei que est passio partis sensitiue. vt ibi. i. Licit.
rij. Nunc manēt fides. spes. caritas. Secōdo mō pur no-
minat actū p̄cedentē a tali bitū. z sic est actus virtutis.
vt ibi in ps. Noab olla spei mee. moab significat mas. p̄ s;
los q̄ sūt olla. faciētes sua p̄secutiōe seruescere z coquere
id est p̄ficere spem nostrā. Tertio mō pur nominat rem
speratam. z sic est obiectū virtutis. vt ad Tyrum. ij. Ex-
pectantes beatā spem. id est visitiōē beatam speratam.
Quarto mō prout notat certitudinē que sequit̄ spem.
vt ibi ad Ro. v. probatio vero spem. id est spei certitudi-
dinē. z sic nominat statū p̄fectionis in virtute quāru ad
certitudinis intētiōnē. Est etiā sciendū qz spes que est
virtus nō opponit̄ timori qui est donū. q̄uis illa de bo-
no futuro: ista de malo futuro. Et ratio est. qz spes se ex-
tendit in deū ex p̄sideratiōe diuine largitat̄. Timor vey
ro dicit resistitiōnē ex cōsideratiōe p̄prie p̄uatiōz. z ita nō
est fm̄ idem resistitiō timoris z extēsiō spei. vñ nō sunt
contrariā: ut p̄terita sint fm̄ idem. Spes animalis
solo nomie et īp̄prie dicit̄ spes p̄t aliquoz apparetē
similitudinē quā habet cū ipa. de qua d̄ in ps. lxi. No-
lite sperare in iniquitate. Et in euāgelio Luc. vi. Nūquā
dare nihil inde sperātes. Nāz tal̄ spes q̄ īp̄prie z lar-
ge d̄ spes. in mutuo inducit vsurā. extra de vsur. Con-
sulit. Quod intelligit̄ quādo tal̄ spes est cā p̄ncipalis
mutui. De ista materia plene in. ij. pre. tr. i. c. vij. Et dicit̄
spes fm̄ ebimol. quasi. pes p̄gredienti ad ardua. vt d̄
in Catholicon. Scdm̄ istam largā acceptiōem spei. i.
in malū. Nota fm̄ Guil. in summa p̄rutū: qz ipa est tri-
plex. Prima est p̄fidentia de seip̄o. Secōda est cōfidentia
de alio. Tertia ē p̄fidentia de aliq̄ vano. De p̄ma d̄. Vere
uerb. xvij. Qui confidit in corde de suo stultus est. Vere
aut̄ stultus est p̄fidentis de se qz p̄ius loq̄do p̄sumit
p̄tū est. p̄ am hō nō est sufficiens ex se: nec ad subsistēdiū
nec ad defendēduz se: nec ad merendū. eo qz hō nec aliq̄
alia creatura sit sufficiens ad subsistēduz ex se vt ostēdit
Greg. dicens. Esse oīm q̄ de nihilo scā sunt. in nihilo re-
tenderet nisi ea oīm actor mōu regim̄s retineret. Secōdo
nō est sufficiens d̄scendere se ab hostib; suis. imo a demo-
nib; atq̄ p̄meret: nisi a deo p̄geret. Tertiū. Nō d̄cē
eius qz nō sum̄ p̄ sum̄ p̄ri. Tertio est insufficiens ad me-
rēduz: qz nec ex se sufficit bonā vitā inchoare. qz nō
non qz sufficientes sim̄ cogitare aliqd̄ a nob̄ qz nō
bis. Cogitatio autē p̄mū opus videtur esse potest homo
se p̄mere: s; nō se recusitare. Dicit. xvij. P̄rditio rōz ex
te ist̄ tñ in me auxiliū tuū. Itē est insufficiens in bono
inchoaro p̄seuerare. Greg. Cito bonū amittit̄ nisi a largi-
tate custodiat̄. Est etiā insufficiens in bono p̄ficere. Ps.
lxxij. Beatus vir cuius est auxiliū abs te ascensiones
dens hominē. Esa. xx. Cōfundēt̄ ab et h̄copia spe sua
et cōfidunt homines in altēro: aliquādo rōne p̄ostitatis.
Sed d̄ bis Esa. xxxi. Ue d̄ d̄scēdūt in egyptū ad auxi-
liū sperandū: z non sunt cōfisi in serm̄ ist̄ r̄z. Aliq̄
ratiōe p̄anguit̄. fm̄ qz d̄. Dicit. xvij. maledictus vir
qui confidit in hominē: z ponit carnē est parentelam
brachiū suū. i. robur suū. Aliq̄ rōne malicie z iniquitat̄.
Psal. Nolite sperare in iniquitate p̄ astutias hominū:
putantes obtinere que volūt. Cōfidentia in re vana
est p̄fidere in vitā tpali q̄ breuis z momētanea est. Sa-
pientie. v. Spes imp̄ q̄si lanugo q̄ a vento tollit̄. U-
cōfidentia in diuitiis. i. ad Thimo. vi. Diuitib; l̄ p̄leali
p̄ceptue nō spare in incerto diuitiaz s; in deo vino. U-
cōfidere in fama z opinioe hominū Job. vij. Spes
ypocrite peribit. Quid enī ypocrita in cūctis suis opē
a melioribus metui. sanā ab homib; recari: s; peribit.
ista spes: quia cōtinentatē non querēs: fugit quod tenet

De spe
animali.

Et dicit̄

La. 8. De desperatione

quia eius interiori i illa glia no figit: q sine sine possidet
Job. viij. sicut tele araneaz fiducia eius saltez ypocrite.
Omnia q ista mala. iproprie dicta spes abijcenda est.
De octava passione q dr despatio. Laplm. viij.

Desperatio est passio
pertrata spei. Sic eni spes iporiat qnda act
cessum. Tendit eni sperans in obiectu. i. rem
ut cu possibilitate adipiscendi. Sic desperatio iporiat
quenda recessus. Na despana discedit a bono arduo: n
quia no desideret: s; qz p siderat illd cu impossibilitate
obtinendi. et ideo habet rone retractiu.

De despatioe quis .§. I.

Quia sonet in vitiu. cu aliqn sine pcto est. cu sez est soluz
in motu passiois pmu. vt cu quis videt se in piculis
maximis maris vel inuasiois sibi facere: vt infirmitat gra
uissime despat euadere mortem: nihil tñ incoueniens agit:
propter h. passioibz eni puris nec meremur nec demer
temur. Aliqn e meritoria rone adiucre hutilitat. puta cu
qs vocat vt missus ad aliqd officiu vel exercituz mas
sue importate despan de apritudine sua z idoneitate
ad illud. hutilit recusat z refugit. no tñ aio obstinato. sic
moyses desparas se ce apru ad inseqndu pbaraoi. redu
cendu p m d egypto. p impeditioe linguā recusat
vt nisi cu socio. i. aaron eloqnti. Et saul audito q deberz
refugiri sup isrl se abscondit i domo. reputas se oino in
dignu. Et grez fugit desparas se apte papatu recturu.
aliqn e vicioza z pdemnarozia. vt cu ds despat d remis
sione pcti z salute. vt receptoe auxiliu a deo in suis indig
entijs. Dur aut desparois septē pnt esse cause scdm
Mauritiu de distinctioibz. Et pma est ex pusillioe qua
habet ds d pcti sui publicatoc. Confundit ds ex h aliqn
vt intrer despatioe z effrenis peccet. ex q videt se famā
amisse. Et p h pcepit a rpo vt cu pctm aliq e oculu
no occulte corrigat. no palā. ne amisso pudore ex ipius
manifestatōe q eu retinebat. frequē sine freno reciduer.
Dicit. ij. Desperauit. neqz facia dicebat ppls iudcoruz
sz vltra qd dñs iubet. Et qsi affigns cas h desparois
subdit. sicut pfundit fur qñ depndit. sic pfusa est do
mus isrl. pfusio furz depndit in furto. despat pfusione
animi ex publicatōe sui pcti. Sz vt dr Eccl. xi. Est qui
pe pfusioe pdit aiaz. z io no dz. p h ds desparare: sed
p siderare pfusione imeniaz qua hēbit in finali iudicio
qñ publicabunt oia scelera sua corā toto mdo. Dicit. x.
Confundet vebemeter tūc. i. qz no intellexit obprobri
um sempitnu qd nunqz delebit. z ex hac consideratōe
cessare a mal. z despare dei adiutoriu z fame recugatioz
que vtiqz recusat p pniaz z bonā vitam. vtz ex magda
lena z paulo. Secda ca desparois est ex peroz comi
sa multiplicitate. De q bz pot intelligi illd Ep. uij. De
desparates semetipos imudicacie se tradidit. s; sic incedes
p via lutosam. z frequēissime cadēs in scenū. non tñ ibi
se sumat s; refugit. ita qntuāqz ds deliquit. sp dz resur
gere p pniam z nunqz despare. ad qd animat pctōes:
iple fons pietatis iesus dicit pctm. Nō tibi dico septies
is si peccauerit frat dimitte cu penitet: s; vlt septuagies
septies. Math. xvij. etiā si comississet oia pctā q comi
sa sunt ab initio mudi vsqz ad nūc: q nūerant a Lu. iij.
ca. ex desribunt. lxxvij. esse ab adā vsqz ad xpm. ad qd
etiā facit qd ait Lix. in li. de repatoe lapsi dicit. Talis
est erga hoies dei pietas vt nunqz respuat hois pniaz.
si et pure z simplr offerat. etiā si ad sumū ds pnenerit
vitiuz z reuertit velit ad fructuā. suscipit z libeter am
plectit. z oia facit qntm ad porē reuocat statū. de pe. di.
ij. Talis. Exēplū pzin pabola de pdigo filio. q abierat i

regionē loquā: z psumperat oem substantiā zē. Ubi
notat multiplicitas vitiuz. tñ reūsus cu magno gaudio
receptus fuit a pte. Lu. xv. Tercia ca puenit ex flagi
tū enormitate. Ubi. i. Desperata e plaga ei sic e pctm
z nafaz. pditio. homicidū z hmoi. sic iudas scharioh
attēdens enormitatem seclerz. desparas se vnqz posse satis
facere: laqo se suspēdit Nabai. ff. vij. Mai aut fuit
pctm ipa despatio z occisio sui qz pditio. a bstulit em
sibipī tps pnie: qd solū est in vita pnti. sic eni sibi fuit
set indultū sic petro. si pniam egissz. nā. i. q. vij. si ds dr.
Bon est in oibz de z apra viscera ei. i. misericōie oi hoī
penitēti. Uñ leo pa. in ser. Sceleratio: oibz o iuda z in
felicioz extitit: que no pnia reuocauit ad dñz. s; despa
tio traxit ad laqz. Expeccastes pfumatōe criminis tui.
et donec sanguis rpi p pctōibz funderet informis leti
suspēditū distulisses. d. pe. di. iij. Quarta ca desparois
est ex tēpis diuturnitate. puta cu ds pmanet in pecca
to p mltā rpa: vt vsqz ad mortē. Prou. xxvij. Si despe
rauerz lapsus in die angustie minuet fortitudo tua. Di
es angustie est dies mortis. Neqz eni lapsus i pctā vsqz
in fine dz despare. Quis enim piculosum sis pmanere
diu in pctis. qz vsus hnt in naturā z nālia nisi p diu
nā potentia no mutent. tñ manet vsqz ad extremū vite
libez arbitriu ad aprandū z pbandū se ad gram: quas
de infūdit sp faciet hoī qd in se e: fm Tho. i. iij. Que
gra subito tollit oem bitū vitiū. in qstū. Inū fructu istu
lis. Uñ leo pa. Nemo est desperā dus dū est in hoc cor
pore pstitur. qz nōnunqz qd diffidentia etatis differē
cōsilio maturiori pscif. de pe. di. vij. Idem. misericordie
dei nec mēsuras possum ponere nec rpa diffinire. apd
quē nullas parit moras puerfio. Exēplū de latrone in
cruce. d. q. Juli papa. Karo vni momēti pnia meruit
esse in paradiso in hora vltime pfessiois. xxvi. q. vi. si p bte
penitentiā. Exēplū de manasse ipūssimo rege iuda q
pseuerauit i mltis mal. regnauit ei p. l. annos: z i senectū
te p pta sua capt ab inimicis z incarceration. penitens
meruit indulgētiā z restitutionē regni sui. uij. Reg. xxi.
Quinta ca est ex pusillanimitate. dū. i. videt pctōi ni
mis difficile z qñ im possibile posse facere pnias sibi in
fungēdas: cu p vnoqz mortali fm reglas antiqs ecclie
deberet imponi septēns pnia. vt br. xxij. q. i. pdicā dū.
sed hodie cu sint arbitrate pnie. vt br. ex. de pe. z remis
sione vtriusqz. no inūgit pnia alicui quā no possit fa
cilliter pagere: dūmō pctā velit dimittere z restituere et
satisfacē pmissis de his q tenet. z si hoc duz. tñ necritū
et rōnabil z vtilis e homi pponere salutē suā subie rpa
li z familie q in breui bz dimitrē. z nil secū pte ferre qz p
pter amorē filioz z diuitiaz aliena retinēdo in infernū
demergi cū familia sua. Ali aut ex pusillanimitate de
sperat se posse vitare pctā. expertus frequē recidiuum.
Sed cu gratia portioz sit qz natura gra q dat in peni
tentia credere debet q faciet eū fortioz cūctis hostibz.
Nā fm be. Tho. minimū g dūz qre est sufficiens ad resi
stendū oī tēptationi. vt sz no assentiat. z etiā suffragia
ecclie eū iuuat. Debilis qz est hosti q no vincit nisi vo
lentē. Uñ dicebat Job dño. Pone me i vte. i. p gratiā.
et cui vis man pugnet z me. q. d. nullus puenalebit. Job. 17:
Sexta causa desparois pcedit ex falsa imaginatione
dū sez ds videt se mltū repidū in dei fuitio. z omia de
fectuose z pauca bona agere. vel mltū vegari a tēptatio
nibus fidei vlturie z hmoi. dabitur et qñ exprimat se
a deo reprobatū. z odio habitū. p qd despat se posse
saluari. In qz psona dicebat ps. xxx. Ego dixi in excess
meo. s. rōnis proieceris suz a facie oculoꝝ tuorum: vt sez
non videas me ad approbatiōem et salutem. Sed vt
dicitur. ij. Regū. v. Periculo laest desperatio. hanc per
modum tēptatiois ingressi sunt sancti viri ad rpus.

Titulus Sextus

Job. 13.

Ps. 90.

vt legimus de sancto Bernardo et de quibusdam alijs: sed falsa est ista imaginatio. quia vt dicit saluator. Lu. xviii. non est voluntas patris vt pereat vnus ex his pusillis. Propterea toti mundo oibus proponit documenta salutis et sacra gratie. Et dicit beatus Iohannes. qd si reuelaretur alicui qd esset reprobus et deberet danari: non daret credere sed esse illusionem diaboli sub specie angeli lucis: vel si sciret esse a deo tale reuelationem. debet credere sed dicitur fore sub potestate: vti si sua iurisdictione non mutet qua hinc mala. Sed talis dicitur esse effectus illud Job etiam si occiderit me. i. occidendu et dammandu reuelauerit spabo in eu. Quia spauit in me liberabo eu. ait ipse per ps. precga eu. Et infra. cu ipso suz i tribulatione: scripsit eu et glorificabo eu. Septima causa desperationis est multiplicatio temporalis afflictionis: a qua cu quis non credit posse crui nec posse sufferre se. despat procuras sibi morte: vt illa adusa euadat. Dicitur. xv. Quare factus est dolor meo propter peccatus et plaga mea despatibilis. Multu tamen talis decipit: quia du credit euadere miseras illas quas patitur incurrit multo maiores et ipsas. s. morte que est vitium terribiliu et eternas penas inferni. Sic fecit saul rex israhel in monte gelboe pluu exercens cu philistinim: videns exercitum suu deuictu: timens capi et in vitione illud ab iniuricis: ex despatioe sup bastia sua se pteat ad se occidendu. Et quia p illu modu non plene mortu: erogauit adolecentem amalechita vt coplere occideret eu ne viuus caperet a philistinis. qd et factu est et danat inde. vt beatus Iohannes. Reg. i. Sed quatuorcuqz qd adusis circudet et angustie nunqz debet diffidere de adiutorio dei. et picipue vt pfect hoc agat aliqd iniquu. Mirabilis eni deo adiuuat in ea sibi vbi deficit fortis humana. Respicite filij nationes hominum et videte: quia nullus spauit in dno et derelictus est. Eccl. ij. Et de dauid legitur. qd cu saul psequens eu in quada monte seu loco cingisset eu cu socijs. ira qd dauid desperabat euade de manibus eius (sibi delata fuerat ipsi saul noua qd philistinim inuaderat et discurrebat p territoriu eius) pfect qd voce fuit redire: et sic de euasit. Nunqz qd et qd in angustijs despat: sed deo se recomedare qd oia p. Sen. Fortuna tibi oia abstulit: spem reliquit. Idem. tolle spem nemo victus temptabit arma. Cu tamen videas quid te ali quando fortes viros et bene munitos vincit et capi. et cetero ueris. paucos et debiles puenire ad magnas victorias pter oem spem et credulitate humana.

De nona passione que dicitur audacia. Caplm. ix.

Quoniam autem passio contraria autem passio ad timorem dicitur audacia. Cum enim de ratione prior sit quod maxime se distat: et audacia maxime distat a timore supra ipsum timorem. sed audacia aggreditur periculum imminens propter victoriam sui supra ipsum periculum. Et sic patet quod contraria audacia timori. Et nota quod audacia. ira. et noia omnium passionum. sunt quod important absolute motum appetitum sensituum in aliquid bonum vel malum. sic sunt noia passionum. sunt vero quod similes cum motu tali important recessum ab ordine rationis. sic sunt noia vicioz. et isto modo loquendi videntur contra doc. scilicet de ira. audacia et homini putant important viciu. Consequitur autem audacia ad spem. ex hoc quod aliquis sperat superare terribile imminens. ex hoc audacter insequitur ipsum. Sic ad timorem sequitur despatio. Iohannes enim dicit despatio: quia timet difficultatem que est circa bonum sperandum. Et sic despatio boni prinet ad spem. Fuga vero boni ad desperationem. fuga autem mali ad timorem. Insecutio vero mali terribilis ad audacia. Causat etiam audacia ex parte quod appetitum motu que sequitur apprehensionem per ea que faciunt ex timore quod possibile sit ad ipsam victoriam. Vel per ipsam potentiam. sic fortitudo corporis. experientia in periculis multitudine pecuniarum et talia homini. sive per potentiam alioz. sic multitudine

amicorum vel quorumcuqz auxiliantiu. et picipue si homo confidat de auxilio diuino. Tamen illi que se bene habent ad diuina. audaces sunt vt etiam dicit philosophus. Ex parte enim oibus vocat spes que causat audacia. Causat etiam per timorem terribiliu appropinquantiu per quod tollit timorem: quia non habet inimicos quoniam nulli nocuit et homini. Ex parte vero transmutationis corporalis causat audacia per uocationem spiritus in excelsione timoris. ex his que faciunt caliditate circa cor. Tamen in parte habentia paruū cor aialia sunt quantitate sunt magis audacia: et hinc magna cor sunt timida. quia calor naturalis non tamen potest calefacere magnu cor sic potest. Dabitur etiam pulmone sanguineu: sunt audaces propter caliditate cordis ex inde sequitur. vini etiam amatores sunt magis audaces propter caliditate vini. Item audaces sunt in parte hinc volantes an pericula. sed in ipsis descendunt. Et ratio est. quia cum audacia sit motus appetitus sensitui sequitur apprehensionem sensitiue virtutis. vni autem sensitiua non est caliditate nec inquisitiua singulorum que circumstant rem. sed per subiectu in dictu. vni quoniam audaces que ex subita apprehensione aggressi sunt aliqd difficile: non considerantes pericula: quoniam tamen experientia ipsa pericula sentit maior difficultate que experientia. et ideo despatit Sed ratio est discursiua oim que afferunt difficultate negocij. et ideo forte que ex iudicio rationis aggressi sunt pericula. in principio videntur remissi: quia non passim: sed cum deliberatione debita ingrediuntur. quoniam autem sunt in ipsis periculis non experient aliqd improuisum: sed quoniam minora illis que cogitantur: et ideo magis despatit. Iohannes. prima. se. q. xv.

De decima passione que dicitur timor et de effectu et virtute eius. Caplm. x.

De timore videnda sunt quatuor. scilicet ortum. obiectu. effectum. effectum. propter effectum. scilicet Ray. in sum. Quatuor ad primum scilicet ortum quod causa timoris est duplex. scilicet amor et defectus. amor est quod amor sit causa timoris per rationem. ex hoc quod aliquid bonum aliquid bonum. scilicet quod timeat per uicium illi boni quod amat. ergo amor boni est causa timoris mali per uicium illi boni. ad hoc etiam facit quod ait Augustinus. i. li. lxxviii. q. vii. vult et ubi um est non esse alia causa metuedi: nisi ne illud quod amamus aut deperit amittamur aut non adipsamur spatu. ergo ratio. Per accidens autem est quod conuersio timoris sit causa amoris. In quantum enim homo quod timeat puniri a deo suat et man data. sic incipit sperare de deo et spes introducit amoris. Debe. Iohannes. prima. se. q. xlii. Secundo defectus virtutis est causa timoris: quod sic philosophus. Contrarij sunt virtutis diuitie robur. in virtute amicorum. potestas. excludit timorem in parte hinc. i. rethoricoz. ergo per primum. defectus bonorum causat timorem. per alia ratione sic. Obiectu timoris est malum. quod defacili vitari non potest: sed ex defectu virtutis peringit quod aliquid vitare non potest seu repellere malum imminens ergo ratio. Debe. Iohannes. vbi. s. Ponit autem damascenus. veredicta. ad timorem que est passio. i. segnicie. erubescencia. veredicta. ad admirationem. superbie: et agoniam. Quoru sufficientia sic de clarabat beatus Iohannes. prima. se. Cum timor sit de futuro malo: quod excedit potestatem timoris. vt se resistere non possit. Sicut bonum hominis ita et malum considerari potest. vt in opatione ipsi vel in rebus externis. In reparatione ipsi hominis potest malum dupliciter timeri. Primum quod de labor grauasi natura. et sic causat segnicie cum se aliquid refugit epari propter timorem cedentis laboris. Secundo turpitudine ledens opinionem. et sic turpitudine comitatur in actu. sic est erubescencia. si sit de terioribus consistit triplici ratione potest credere hominis facultate ad resistendum. Primum ratione sue magnitudinis: cum se aliquid considerat aliqd malum magnu. cuius exitu considerat non sufficit. et sic est admiratio. Secundo ratione suauitatis: quia si aliqd malum incosuetu nostre considerationi offertur

La. 10. De timore.

Et sic est magnū nostra reputatiōe. et hoc mō est stupor qui causat ex insolita imaginatiōe. Tertio mō rōne im-
prouisiōis. qz. s. puideri nō pōt. sicut futura infortunia
timent. et dicit agonta. bec. b. Tho.

De obiecto timoris .§. I.

Nota qz primo et pncipalr est ipm malū. sedario qz pōt
infligere illō malū. Et qz de est sūma bonitas. inq̄tum
timor respicit ipm malū sic de timeri nō pōt. qz nulluz
malū est in eo. Est autē sciendū. qz timor p se est de malo.
Et rō hui⁹ est. qz timor est de eo qd est pvariū et qd
amam⁹. Lū ḡ amor sit boni. et malū sit pvariū bont.
sequit qz timor sit de malo. b. Tho. pma se. q. xliij. Se-
cūdo notandū qz timor nō est de malo culpe. hui⁹
rō est. qz illō qd oīno subiacet p̄tati hoīs. nō hz rōnē ter-
ribil. s. mala culpe est hui⁹ eo qz p̄tā cām hz volunta-
tem humanā q̄ vitare pōt qd cūqz p̄tā ḡ rē. tū pōt di-
aliq̄ mō timorē esse d malo culpe. et si nō ita p̄p̄ie. Rō
hui⁹ est qz timor est de malo futuro terribili. qd vitari et
vini pōt. s. cū magna difficultate. Lū ḡ voluntas hūa-
na possit ab aliq̄ extrinseco inclinari ad peccandū si illō
inclinās hz magnā vim ad inclinandū. s. h̄ pōt esse ti-
mor de malo culpe. vt cū qd timet cōmorari in societate
maloz. ne inducat in malū. et si nō cogat. Separatio autē
a deo timet. qz est p̄tā p̄tā. vt pena. Tho. vbi supra.

Tertiu est qz timor est de malo nature. qd p̄tā ex h̄ qd
mors est malū nature. et mors est inter oīa mala terribi-
lissimū. vt dicit p̄tā i. h̄. retho. Tho. vbi. s. Et p̄tā p̄tā
singulariter amonuit discipulos morē nō esse timendā.
que inferit p̄tā deū dicēs. Nolite timere eos q̄ occidūt
corp⁹. qz sciebat maxie timeri ab hoīb. Quartū no-
tandū est. qz timor est de malo futuro. Et in h̄ differt a
tristitia seu dolore. qz tristitia est de malo p̄tā. timor de
malo futuro. et hinc est qz illō malū qd nō extimat vt ap-
prehēdit vt futurū s. vt p̄tā et necessariū nō timet. vnd
dicit p̄tā. in. h̄. retho. qz illi q̄ tā decapitant nō timēt mor-
tem. vidētes sibi imminere necessitate mortis. Tho. vbi. s.

Quintū est. qz timor est d malo futuro p̄tā. Si enī
malū app̄bendat vt multū remorū. et mltū distās. non
timet. An dicit p̄tā. qz hoīes et si sciant qz morient. tū qz
nō app̄bendūt nec extimat mortē. p̄tā. nil curant. Tho.
vbi. s. Sextū est qz timor est de malo arduo. cui defa-
cili resisti nō pōt. s. tristitia pōt esse de quocūqz malo
paruo vt magno. Timor autē nō est nisi de magno malo
Lū rō est. qz est de illo malo qd nō subiacet voluntari-
nre et p̄tā. s. tale est magnū et arduū. Et cū timor sit
de malo pncipalr q̄tuor sūt mala inter alia q̄ magis t̄t
ment. s. mala penalia. insolita. rep̄tina. inremediabilia.

P̄tā igit̄ timent penalia mala. Lū rō est. qz vitare
talia nō subiacet p̄tā nre et voluntati defacili vt dicitur
est. s. de morte. Secūdo timent insolita. Lū rō est. qz
expiētia facit magis potentē ad opandū. Et iō sic auget
spem ita diminit timore. p̄tā oppositū in expiētia facit hoī
minē min⁹ potentē ad opandū. et iō sic in expiētia dimi-
nuit spem. ita auget timorē insolita autē caret in expiētia
ergo rē. Itē vñū qd qz magis apparet h̄ rō iux se posito.
Uñ cū aliq̄s statī trāsīt a paup̄tate ad diuitias. propter
paup̄tate p̄tā diuitias magis extimat. et cōuerso.
diuites statī ad paup̄tate veniētes eā magis horret. Tho.
q. vbi. s. Tertio timent rep̄tina. Et rō h̄ vñ est. qz oīa
corpalia bona et mala. q̄ntomagis cōsiderant alias p̄tā
lanf rāto minora apparet. Et p̄tā oppositū q̄ntomagis
derat. rāto apparet maiora. Et iō sic p̄tā diuturnitate do-
lor p̄tā malū mētigat. vt p̄tā p̄tā Lullū in li. de tufcala-
nis q̄tōib. ita etiā ex p̄tā meditatiōe minuit timor futu-
ri mali. qd autē rep̄tē vñ. p̄tā meditari nō p̄t. Tho. vbi. s.
Quarto timet̄ inremediabilia. Lū rō est. qz cū malū

sic obiectū timoris. qd auget malū auget timorē. sed di-
uturnitas vt p̄tā malū auget malū. qd p̄tā. qz
si pati malū in tāto tpe est malū. ḡ pati illō in duplicat
to tpe erit malū duplicatū. ḡ pati idē malū p̄tā est
qd dā malū infinitū. s. irremediabilia qz non iueniet
auxiliū accipiūt vt p̄tā. ḡ rē. Tho. vbi. s. Et hui⁹ p̄tā
extremū iudiciū mltū esse timēdū. tū qz supra oīa ardu-
citiū. tū qz rep̄tā vt ip̄tā. cū qz insolitū. tū quis
oīs remediū exclusiū. tū enī nlla p̄tā remedia. Se-
cūdarū vt dicitū est obiectū timoris est illō qd pōt infli-
gere malū. et sic de pōt et d̄ timeri. timet autē h̄ fm bec-
tā. s. diuinā eq̄tate. Nā cōsiderādo diuinā iusticiā q̄ d̄s
inflictor est pene. vt subtracor sue grē vt glie. ex merito
p̄tā nri. tūc de pōt et d̄ timeri a nobis. An Malach.
i. Si ego d̄s vt vbi est timor me⁹. Secūdo timet h̄ bu-
manā p̄tā qn est lesiua. vt qn est iusta. qz sic i p̄tā
hz nocumētū inferre. sic legit̄ de holoferne qz cecidit
mor illi sup oēs inhabitātes terrā. Judith. ij. Et h̄ p̄tā
potentiā magnā vsurparā. cum qz nō recepat legatos
Habucho. cū honore. Tertio timet h̄ cōmētū et cōgnō-
scētē. sic ille q̄ est p̄tā crimis. qz pōt nocumētū inter-
re. timet ne crimē reuelet. sic moyses cū dephenderet
breū socio suo iuriatē. et ille n̄d̄t̄. qz te p̄tā iudic-
cem sup nos. nū interficere me vis sic in fecisti heri egypti
p̄tā timuit moyses. eo qz ille sciret illō. vñ et fugit a facie
et curia p̄tā. ne. s. accusaret. Exo. ij.

De defectu timoris .§. II.

Sciendū qz triplex est p̄tā vt varietas hoīm. Nā qdāz
supabundat in audēdo. qdā in timēdo. qdā in nō timē-
do. P̄tā sūt q̄ sūt nimis audaces. sic fuerūt illi tres
viri de exercitu dauid. q̄ iuerūt vsqz ad portā bethleem
vbi morabant castra philistiim q̄ erāt inimici iur. et ex-
cisterna q̄ ibi erat hausit aquā. quā d̄siderat a dauid
attulerūt ei. s. nō voluit bibere. imo libauit d̄no p̄tā ma-
ximū piculū ad qd se sine cā vigeni posuerūt. h̄. Regum.
xij. Hoī societate admonet vitare sapiēs dicēs. Lum
audaci nō eas. id est n̄ v̄sēt. cū eo. q̄ nō metuit vt recta
tur timidi. q̄. s. timet qn nō op̄t et vbi nō op̄t et cō mō
quo nō op̄t. s. qz p̄tā. Timuerūt timore vbi nō erat ti-
mor. et h̄ est p̄tā. sic p̄tā ita timuit mortē qz ipm nega-
uit. vt p̄tā Lu. xij. Uñ Aug. Timēdo mortē carnis tue
dabis mortē aie tue. Tertij sūt q̄ supabundat in non
timēdo. et tales dicunt̄ inpauidi. qui. s. nihil timēt. tales
sūt siles cuidā iudici. de q̄ dicit Lu. xvij. Erat quidāz
iudez in ciuitate q̄ deū nō timebat. et hoīes nō verba-
rē. et h̄ timor dei magis debeat retrahere a p̄tā qz vere
cūdia mūdi tū oppositū semp p̄tā. Uñ theophilus
sup illo s̄bo sic dicit. Uide qz ipudētē erga hoīes tē gra-
uioris est mali iudiciū. Deū enī qz plures hoīes non ti-
mēt. artū hūano cōhibent pudore. Lū enī aliq̄s sit im-
pudēs erga hoīes tūc crescit tumult⁹ vicioz. et de yabo-
lo dicit Job. xij. Fact⁹ est vt nullū timeret. id est nō p̄tā
curā. s. elationē ad h̄ venit vt nullū timeret. vel sic. fa-
ctus est bon⁹. s. p̄tā p̄tā p̄tā ad h̄ venit. vt nec deū
nec qd passur⁹ est timeret. Uñ enī demōes timore natu-
rali tormēta timeat. qz vt d̄ Jaco. ij. Demōes credūt et
p̄tā. nō tū hnt timorē filialē. vel sic. fact⁹ est vt
nullū timeret. s. p̄tā modū qz veller ei subijci. Quō au-
tem timor et intimiditas sūt p̄tā. vide in. ij. pre.

De effectu timoris .§. III.

Nota qz tria in nob causat timor inf alia. P̄tā p̄tā
efficit. Secūdo tremorē elicit. Tertio operationē impedit
Quartū ad p̄tā timor p̄tā efficit fm. b. Tho. vbi
supra. Nā ex imaginatiōe alicui⁹ mali q̄ causat timorem
p̄tā

Triplex cō-
dicio hoīs
rep̄tibilis

Eccl. 8

Ps. 12

Timor cō-
ditiōne

Titulus Sextus

fit in nobis detractio virtutis et caloris. Contrahit enim virtus animalis ad interiora. Cuius ratio est. quia quod malum aliquod repelli non possit pervenit ex debilitate virtutis. Virtus autem quanto debilior est. tanto ad pauciora se potest diffundere. et ad exteriora se potest minus extendere. et hoc patet per exemplum. Vnde mus enim in morientibus quod calor naturalis ad interiora retrahitur. propter debilitatem virtutis. sicut in civitatibus quae cives timere retrahunt se ab exterioribus et recurrunt ad interiora loca magis tuta quoniam potest. Sic secundo ex timore dicitur calor. Cuius ratio est. quia spiritus vel calor qui est causa coloris in timoribus. retrahitur ab exterioribus ad interiora. quod subtracto remouetur color.

Timor fac pallorē.

Ubi notandum quod timor facit pallescentes. tacetes et fugientes. Primum pallescentes facit. Cuius ratio est. quia calor et spiritus in timoribus. per subtracto remouetur color et sequitur pallido. vnde videmus quod timentes mortem pallescunt. eo quod tunc ex timore moritur calor qui est causa coloris ad interiora retrahitur. oppositum autem huius verecundia est. nam verecundari non pallescunt sic faciunt iudici. hoc potest rubescunt. Cuius ratio est. quia sic in timore fit retractio vel dicitur est retractio ab exterioribus ad interiora. ita i verecundia fit diffusio coloris ad exteriora. Quare notandum quod calor qui est causa coloris ad exteriora diffunditur. tunc magis rubedo est. Facit secundario homines tacetes. Cuius ratio est. quia in timoribus fit moribus interiorum caloris et spirituum a corde ad interiora. et ideo timor dicitur forma timoris vocis. quod fit per emissionem spirituum ad superiora per os per quod timor non sinit formare vocem. et per timor tacetes facit hoc in dicitur est oppositum. nam in dolore natura profert interiorum spirituum et calorem vel huiusmodi ad expellendum nocivum. Multiplicatis autem interiorum spiritibus a calore necesse est quod emittantur per vocem. et ideo dolentes vix potest se continere quando clamant. vel dicitur per huiusmodi de pleuriticis.

Timor fac tacetes.

Tertio timor facit fugientes. Cuius ratio est. quia in timoribus propter frigiditatem et grossantem spiritus et calorem spiritus a corde ad interiora mouentur. nec congregantur circa cor. sed magis recedunt a corde ex imaginatione defectus virtutis. Et propter hoc timentes non potest pro iudicium. sed magis refugiunt. irati autem oppositum faciunt. nam irati redduntur potest et audaces ad iudicium. Cuius ratio est. quia irati propter subtilitatem spirituum et calorem qui puerit ex appetitu vincit dicitur interiorum motus spirituum ab interioribus ad superiora. et ideo congregantur spiritus et calor circa cor. propter quod irati potest et audaces incedunt. hec. b. Tho. vii. s. Secundo effectus timoris est. quia tremore elicitur. Cuius ratio est. quia in timore calor ab exterioribus ad interiora dicitur. Remouetur autem ab exterioribus calor qui membra contingebat remanent membra frigida. et propter hoc accidit in eis tremor. tremor enim ex frigiditate est. propter quod tremunt membra timentium. Et propter tremor cor. eo quod in timore calor defuit cor. Secundo tremor vox propter vincit arterie vocali ad cor. Tertio tremunt membra in inferioribus propter contumacitatem. Quarto scilicet strepitus dicitur propter eadem rationem. Quinto brachia et manus. tunc propter contumacitatem ad pedes vbi est cor. tunc quia huiusmodi membra sunt magis mobilia propter quod in timoribus genua tremunt. Unde Esa. xxxv. Longe fortate manus dissolutas. et genua debilia et tremula robore. Tho. prima. se. q. xliij. Tertio effectus est quod operationem impedit per cuius declaratio videnda sunt tria. Primum est quod operatio exteriora a duobus causis. scilicet ab agente principali quod est anima et ab agente instrumetalis. scilicet a membris corporis. vnde propter defectum agentis principalis et impotentiam vel mouetur. et propter defectum agentis instrumetalis non obsequantur. operatio potest impediri. Secundum videndum est quod timor impedit operationem et parte corporis. vel ex parte membrorum eius. Cuius ratio est. quia propter defectum caloris qui ex timore est in membris exterioribus. et precipue in membris superioribus timor ex subtractio caloris membra debilitat. et sic ea impedit operari. Tertium considerandum est quod si timor sit multum vehemens et excessiuus. intus quod rationem perturbat. tunc talis timor impedit operationem ex parte mentis. si autem sit ita moderatus quod rationem non perturbat. tunc ad bonum operandum profert in quantum. s.

Timor fac fugientes.

Timor tre morē elicit

Timor o/ perationē impedit.

sollicitudine est et facit hominem attentum et solitarii et operari. et hoc est quod dicitur apostolus ad philippenses. cum metu et tremore salutem vestram operamini. id est cum metu mentis et tremore corporis. vnde sic cum metu. id est non presumptuose. sed cum humilitate. et cum tremore. s. manifesto operamini salutem vestram. id est vitam eternam. q. d. apostolus. Nos mereamur vitam eternam per humilitatem et per bonam operationem. nunc quod ex nobis non habemus. sed a deo. quod secundum apostolum operari in nobis velle bonum et proficere bonum. hec. b. Tho. prima. se. q. xliij. quod autem dicitur per hoc. Quod timor facit homines solitarii. hoc intelligitur quod est non secundum quod solitarii sunt a facultate solitandi boni. quod sic nec timor nec aliquid passio facit solitarii. nam homines solitarii sunt alicuius passionis videtur quod magis vel minus. quod sit secundum rem vel rationem quod sit ex defectu rationis iudicij. hoc facit timor coram solitarii. propter solitarii. dicitur a voluntate vel sollicitudine. solitarii autem enim homines de magnis in quibus quasi nobis ipsi credimus. Ea autem quod timor incurrunt habet quaedam magnitudinem. tunc quod apprehendunt vel difficultas ad repellendum tunc quod apprehendunt vel de parte existencia. vnde in timoribus soluerunt homines solitarii.

De profectu timoris §. III.

Sciendum quod ex diuiso timore tria nobis bona perveniunt. Et primo gratia infunditur. Secundo culpa excluditur. Tertio vita proficit. Quantum ad primum dico quod gratia infunditur ex timore dei. vnde primum dicitur. dicitur timor domini sicut fons vite. Sic enim a fonte procedit rivulus. aqua sicut timore dei rivulus gratie. Unde bernardus super cantica. lxxij. In veritate didici nihil esse ita efficax ad promerendum gratiam dei retinendum et recuperandum. quod si in ore peccatorum coram deo non aliter sapere. sed timere et ideo. primum. xxxvij. dicitur. Dominus vir qui semper est pauidus. super quod homo sic dicitur Bernardus time cum arriserit gratiam. time cum abierit. time cum vno reuertitur. time cum prius extiterit. cum adest. time ne indigne operetur. Si abscesserit multo magis timendum est. quod vbi tibi defuerit gratia. defuit et tu. Si autem gratia tibi propiciata redierit tunc multo magis timendum est tibi. ne forte contingat te recidendum pati. quod pro ore est timendum. Secundo ex timore dei culpa excluditur vel remittitur. Unde Eccl. i. Timor domini expellit peccatum. Et hoc tribus modis corrigendo. scilicet per terrorem. vitando peccata cavendo futura. Et hoc quod dicitur modo excludit timor domini peccatum. sed committit seu preteritum. et hoc ex consideratione damnationis. de inducit peritio. sicut apostolus dicitur illa iura expellit sanie vnde Esa. xxxv. A timore tuo domine percipimus et percipimus spiritum salutem. id est conversionem. vnde spiritus saluat. Secundo ex consideratione future confusionis inducit confusionem. sicut vomit ex pellit cibum venenosum. Tertio ex consideratione eterne punitionis onis inducit ex timore satisfactio. sicut infirmo qualescunt te remanent infirmitate aliquid nocive relique quod expellunt per medicinam. Secundo modo culpa remittitur vitando peccata per innocetiam. primum. xxxv. p. timore domini dicitur omnia mala. Tertio modo remittitur culpa per timorem vitando peccata futura. Eccl. vij. Qui deum timeat. s. timore filiali nihil negligit. s. facere eorum quod tenet facere et vitare. Tertio vita ex timore dei proficit. Cum enim timor filialis fundetur et radice in charitate te auget timor. Unde Grego. Mes. q. pl. est illuminata et inflammata per timorem. Hoc autem deo erigit a nobis. vnde dicitur Eccl. vlti. Time deum et mandata eius obsequia. hoc est omnis homo. deum timeat. s. timore filiali. quod. s. docet non penam sed offensam patris timere. et mandata eius obsequia. id est obsequium et propter ipsum seruare. non ob aliud. Et subdit eam. Hoc est enim omnis homo. id est ad hoc factus est omnis homo. vel deum timeat et mandata eius seruet. vel sic. hoc est omnis homo. id est per hanc formam esse gratia et demum glorie. quod est perfectius esse nature. vel sic hoc est omnis homo. id est hoc solus requiritur ab omni homine. et per hoc beatificatur. vel sic. hoc est omnis homo. id est timor et perfectio homo. Si enim aliter deest. s. vel declinare a mandato. vel facere bonum. dimidium non totus est.

Per timore dei culpa excludit.

Alia est timore dei proficit.

De utilitate timor §. V.

ns dñi. Nota qd nihil vult incipere. nil vult ad pfectio... timor dñi. Nota qd nihil vult incipere. nil vult ad pfectio...

minant oēs moti illi potētie. z sint oēs alios motus est manifestior. Nota autē ire tēdit i duo. s. in ipaz vindi...

Nota disti...

Itē nota qd ira est cū §. I.

roe. nō qdē vt picipere. sic dicit esse volūtas cū rōe. s. vt de nūciāte. id est manifestate i iunā. appetitū enī sensitiu...

Odiū gū...

De vltima passione qd dicit ira. et causa eius z multi...

Prima passio est ira

q dicit pōt passio general. nō qd carset oēs pas...

Titulus Sextus

Notandum q̄ triplex §.ii.

est ira. s. diuinal. & actual. & criminalis. Ira. s. diuinalis est il
la qua dicitur scriptura esse in deo. vt *Eccl. xvj. Misericordia enim*
erit ira cum illo est. & ps. *Ira est furor dñs in pplm suis.*
Fuerit aliq̄ pbi. vt epicuri q̄ dixerit irā nō esse in deo.
hāc rōem assignātes. qz nō punit subito malos cum secle
ra ppetrāt. Sz vt dicit lactāti⁹ reprobās talē opinionem
fallam. h̄ fac ppter suā imensam clementiā & misericordiam
erga hoies. scāes eaz fragilitatē & cōpariēs eis. expectās
eorz puerionē. & ex eo differēs vltionē. Nā si cuz hoies
peccāt subito veller punire. paucissimi in mūdo remane
rent. Probari autē posse irā esse in deo dicit nō solum ex
scripturis sc̄tis. sed etiā gentiliū. allegas plura dicta sibi
laz. Sibilla. fuge sceleratas religioēs. & viuo deo serui. &
ab adulterio te abstinē. & masculū p̄mixtione praua p pas
tria generationē crea. & ne occidas. his de immortalis ira
scit q̄ becagunt. refert lactāti⁹ in li. de ira dei. Sz sciēt
dū q̄ cū scriptura dicit deū iratū & irā esse in deo. loquit̄ p
similitudinē eoz q̄ dicunt̄ de hoie irato. nō q̄ p̄rie ira sit i
deo. Et rō est. qz ira p̄rie est cū alteratio p̄ris sensitiue.
Est enī ira fm Damascē. accessio sanguis circa cor. De
autē est imutabilis & alterari nō pōt. Et cū sit pur⁹ sp̄s.
et nihil corporeū sit in sua deitate. nec sanguinez nec cor
habet. vñ fm passionē possit irasci. Sz cū hō irascit cō
tra aliq̄ alterat̄ in p̄re sensitiua & si pōt minā vel cast
strigat. vñ gūter ledit eū q̄ quē irat⁹ est. Et qz h̄ est cōter
fect⁹ ira. cū q̄s ista fac̄ erga aliq̄. dicimus illū iratū
talē. Et q̄m ad istū effectū q̄ p̄cedit ab ira dicit̄ scriptura
deū aliq̄ iratū. nō q̄ sit in eo alteratio cū appetitū vñ
dicat̄ q̄ p̄rie est ira. h̄ qz punit mala & iustissime. Unde
dicit̄ de pe. di. ij. p̄duciōz. Ira dei nō est hōis. sed est cō
citati animi furor. h̄ trāquilla iusti sup̄ hōis cōstituit. De irasci
eter irascit. s. malis cōminādo. flagellis expurgando. re
probos exterminādo. Locut⁹ est dñs aliq̄ p̄phas. De irasci
p̄mittēs & asserēs alicui p̄plo se iratū & ipm. & mala il
latuz. & cū talis p̄lis se corripit & penituit de peccā do
min⁹ reuocauit irā & nō imisit illa mala. Nec tñ locu
tio fuit falsa. qz cōminatoria fuerat & sub p̄ditione. s. si te
nō emēdare. sic p̄z de ninīue. de qua dixerat dñs p̄
Jonā p̄betā. Adhuc quadraginta dies & ninīue subū
terit. Jone. ij. Et cū audissent h̄ ninīuite p̄niam egerūt
diētes. Quis scit si forte ignoscat de⁹ & auertat a furo
re ire sue. Et ppter p̄niam eoz reuocata est irā. vnde et
Diero⁹ sup̄ Osee. xj. c. inq̄t. Sz p̄tinuo qui dixerat. sicut
adama factā te. & sic seboim ponā te. Que due ciuitates
et vicinia sodomoz parilis exēdit̄ trātere s̄fortū. Con
uersum est inq̄t. s. dñs cor meū intra me. conturbata est
aīa mea. nō faciā fm ira eundā furoris mei. Nōne ap
paret q̄ idcirco indignat̄ nobis dñs. vt nos indignatio
nis ire sue p̄uerat. de pe. di. j. sed p̄tinuo. Et loquit̄ de
p̄plo isrl̄ cui dñs minabat̄ se extermināz ppter peccā.
sicut illas duas ciuitates vicinas sodomis. sed cū aliq̄
puerū sūt ad p̄niam dñs suspēdit̄ irā. Secūdo dicit̄
tur de irat⁹. cū. s. flagellat. & flagellādo peccā expurgat̄
uerētibz ad p̄niam. Cū dicebat Thobias ad dñm lo
quēs. Cū irascēris flagellādo misericordiam faci. & in tempo
re tribulatiōis peccā dimittis his qui inuocāt Thobie. ij.
et Abachuc. ij. Cū iratus fueris. s. flagellādo. misericordie re
cordaberis. s. peccā remittēdo. Sic p̄z p̄replū in dauid
cū p̄secutionē sustinuit a filio absolon ppter peccā sua. et
cū pestis marīa sup̄uenit in pplm suū ppter peccā elā
tionis. ij. Reg. xvij. & c. si. hinc & Diero. Si qñ fames et
penuria & oim rez egestas opprimūt mūdū. sciam⁹ bec
et ira dei descēdere q̄ in paup̄bz cū recipiūt elemosynā
se fraudari loq̄t. xvj. q. j. c. reuertimī. Tercio irascitur

locū nō h̄z nisi vbi p̄cessit iniuria q̄ ad eū p̄tineat q̄ vindi
ctā appetit. Iniuria autē ab aliq̄ facta nō p̄tinet ad ali
quē nisi aliq̄ fecerit qd̄ sit aliq̄ mō & ipm. q̄ autē irascit
mur & illos etiā q̄ alijs nocēt. h̄ iō est inq̄tū illi q̄b̄ no
cet aliq̄ mō p̄tinet ad nos vt p̄ affirmatē. vt p̄ amicitia.
vt p̄ cōtionē nature q̄ etiā hoies irascit̄ & eos q̄ despici
unt ea circa q̄ ipi maxie studēt. vt dicit pbs. h̄ iō est. qz p
illō maxie reputam⁹ nos despici. Ira autē dicit̄ deo. nō
fm passionē aī. s. fm iudiciū iusticie. put. s. vult punire
peccōres d̄ culpa sua. Peccōr autē & si dō nil possit nocē ef
fectine. tñ ex p̄re sua agit & deū. Et qz cū i mādaris suis
p̄tinet. & qz infert nocumētū aliq̄ et q̄ sub diuina tutela
p̄tinet. Parupēsiō est cā ire ad quē oēs alie cāe redu
cunt. quipēsiō enī excellētie hois opponit. Que enī ho
mies purat̄ nlla dīḡ esse. quipēdūt. Et oibz autē hois no
stris aliq̄ excellētia q̄rim⁹. & iō q̄dūqz nocumētū in
ferat inq̄rū excellētie derogat. videt̄ ad quipēsiōnē p̄ri
nere. Cū enī ira appetat vindictā sub rōe iusti. & iō puo
cariū ad irā est aliq̄d sub rōe iusti. Maxie autē fac̄ iu
stū q̄ ex certa electōe & malicia nō passiōe vt i q̄rta alie
ri infert nocumētū. & iō maxie & tales irascimur. qz pro
pter quipēsiōnē vident̄ fecisse. Qui ex i q̄rta vt passio
ne peccat. nō vident̄ quipēdere. & iō maḡ merent̄ veniā
et misericordiaz & nō irā. Itē cū cā ire sit iusta quipēsiō. & no
cumētū p̄rstatū illatū fm p̄mā cām excellētia hois
est cā vt defacili q̄s irascit̄. Quāto enī q̄s est excellētior.
tāto iust⁹ quipēdit̄ i eo i q̄ excellit. Vñ irascit̄ diues si
quipēdit̄ i pecunia. & r̄betor i loq̄ndo. & sic d̄ alijs. Sed
inq̄rū nocumētū p̄rstatū est cā ire. sic ea q̄ sunt p̄ri
stāria vt q̄ p̄tinet ad defectū sūt cā ire. & fm h̄ infirmi de
facili irascit̄. Itē d̄ fecer⁹ a⁹ vt p̄uitas q̄ irasamur aliq̄n
anger irā. aliq̄n minuit. Si enī defect⁹ augeat indignaz
despectiōnē. sic augeat irā vt despiciant̄ nobiles a rusticis.
& h̄mōi. Si hō minuat̄ d̄spectiōnē indignā. sic dimini
uit irā. Et h̄ mō q̄ penitēt de iniurijs factis & p̄tinet & hu
milian⁹ mitigat̄ irā. Causat autē ira delectationē. Nā
mōr ire infurgit ex aliq̄ illata iniuria p̄rstatū. cui q̄dem
tristitia remediū adhibet̄ p̄ vindictā. q̄nto autē & iusticiā
maiorē p̄ delectationē remediū adhibet̄. tāto maior dele
ctatio causat̄. Nō enī tollit̄ tristitia nisi p̄ delectationem
vt suū d̄m. Ad p̄niam autē vidēre delectatio seq̄t. & tā
to maior q̄nto maior fuit tristitia. Si igit̄ vidēre fuerit
p̄ns realr̄. causat̄ p̄fecta delectatio q̄ totāl̄ excludit̄ tri
sticiā. & p̄ h̄ q̄rat̄ motū ire. Sz anq̄ sit p̄ns realr̄ vindi
cta sit irascēti p̄ns dupl̄. Uno mō p̄ spem nlls enī irā
scit̄ nisi sperās vindictā. Alio mō p̄ p̄tinuā cogitationē
vnicuiqz enī p̄cupiscētī est delectabile inuari i cogitati
one eoz q̄ p̄cupiscit. Et ppter h̄ imaginatiōes somnioruz
sūt delectabiles. & iō cū irat⁹ mltū cogitēt̄ d̄ vindicta in
aīo suo. ex h̄ delectat̄. Itē causat̄ ira feruorē. Quedaz
enī i p̄tinuā est i motu ire. & qz mōr ire nō est p̄ mō
dū retractōis cui p̄portionat̄ frīg⁹. h̄ maḡ p̄ modū inse
curiōis. cui p̄portionat̄ calor. P̄sequenter sit mōr ire causa
tū cuiusdā feruoris sanguis & spiritūū. circa cor qd̄ est
instrumētū passiois aīe. Et exinde est qz p̄ magnā p̄rur
bationē cordis q̄ est in ira maxie apparēt in iratis indi
cia qdā in exterioribz mēbz. Feruor tñ q̄ calorē p̄sequi
tur alia rōe p̄ter ad irā. & alia ad amorē. Nā feruor amo
ris est cū quadā dulcedine & leuitate. est enī bonū i ama
tū. & iō assilat̄ calori aeris & sanguis. ppter qd̄ sanguinei
sūt magis amariū. Feruor autē ire est cū amaritudine ad
p̄sumendū qz tendit̄ ad p̄nitionē p̄rarū. vñ assilat̄
calori ignis & colorē. Itē ira inter ceteras passioēs mani
festius impedit̄ vsū rōnis. Itē cū ira sit cū rōne & im
pediat̄ rationē ex veraqz p̄re pōt taciturnitatē causare.
aliquādo tamē sequit̄ magis locutio si nō fuerit iniuria.
Tho. p̄ma se. q. xlvj. et sequentibz.

Parupēsiō
est cā
ire.

Ira seq̄t
delectatio

Ira cau
sat feruo
rem.

De ira di
uinali

Ira est in
deo.

De irasci
tur tripl̄.

Primo

Secūdo

Tercio

Ca. 12. De causis peccatorum

ira reprobos exterminando. sic cum irascit homo in hoste causa
 pitale exterminat eum si potest de mundo. sic ut dicit Augustinus.
 Quia incrudeliter est non videtur vira eterna. s. ira dei ma-
 ner super eum. Irascit ergo de isto modo. s. exterminando et morti
 eterne deputando ipenitentes usque in finem. propter quod ait
 apostolus ad Romanos. Tu autem super inimicos cor tuum thesauris
 las tibi iram in die ire. Non enim vult autem Hieronymus hominibus. s. vis
 rias irascit deo. de peccatis. s. quibus. Et quod in reprobis semper
 inveniunt peccata. id est semper eos dominus manet iratus. et ita ter-
 minat ut in fine mundi dicat moribus. cadite super nos et ab-
 scindite nos a facie sedent super thronum et ab ira agni. Apo-
 calypsis. vi. Nec ira potest cessare. id est punitione. quia nec culpa re-
 moueri. Dicit Gregorius in libro dial. aut. Cum supra indigno
 se. ita ut dixerim medullis mouet. id est determinat
 ue. hac humana opinio non mouet. Nec se cuiuslibet viti-
 liter de peccato obicit cum semel aliquid deo ab intimis irascit
 do disponit. xxij. q. iij. cum supra. Et lactantius in libro. d. ira
 dei. Ira diuina in eternum manet. aduersus eos qui peccant in
 eternum. He. tardes. Eccl. v. Scdario est alia ira que
 dicitur seu ira per zelum. et hoc est cum videtur quod habet dispo-
 centia et turbatione in virtutem commissam a se vel ab alio. in quibus
 tum est offensa dei. propter quod si habet autem ipsum punit. et ad
 hac iurat ps. cum dicit. Irascimini et nolite peccare. loquitur
 enim super Gregorius in v. moral. de ira per zelum. vbi quod declarans
 ipsam iram. subdit. Que dicitur in cor. ve. et in cu. ve. copun-
 gimi. id est isto modo irascimini. ut habeatis copunctionem et
 dolore de his que dicuntur homines. in cubilibus et cordibus. id est
 de peccatis que sunt ope corporis quod est quasi cubile anime. et cogi-
 ratione que est in corde. Signat autem dicit. irascimini et nolite
 te peccare. non enim etiam ex zelo irascendo peccat. nisi modo serue-
 tur. Ira que irascendum est in sua vel aliorum vitia que ratione ira-
 regat. non impariteria vel odio vel nimia severitate vta-
 vbi Augustinus Irascit iustis peccatis paleaz. sed non odit in
 quo extinguere oculus rationis. viij. q. j. s. vlti. Dec autem
 ira tria bona facit:
 Placet deum.
 Auger meritum.
 Excitat proximum.
 De per ps. Secreti phinees et placavit. s. deum in eo quod ex ira
 per zelum occidit principes et iudeis somniantem cum moabitur
 de. et cessante quassario. id est flagellum populi que multa milia
 occisa sunt. Unus de Nume. xxv. phinees auerit iram dei ab
 eis. Ibi habes historiam. sic scilicet moyses cum vidit descen-
 dens de monte syna vitulum aureum et choros adorantium eum
 iratus est valde. et fregit tabulas lapideas diuine legis ut
 habet Exo. xxxij. reputas indignum margaritas verborum
 dei an illos porcinos exponere. Et castra ingressus ipse
 cum leuitis zelo ducti interfecerunt. xxxij. milia que adorauerunt
 rur vitulum. qui prius in monte domini placauerat sua oratione ira-
 rum per populum illum. ita ut vellet delere. Quod talis ira auger
 at meritum. per ex b. q. per quilibet actus virtutis meret homo. et
 tantomagis. quanto maior est virtus ceteris paribus. Sed
 irasci per zelum est actus virtutis. et maxime pietatis. siue pie-
 tas dicitur dei cultus. quod pertinet ad religionem que est maxima
 virtutum moralium. siue sumat per misericordiam. que est maxima
 in his que sunt ad primum. s. m. b. l. ho. se. se. q. xxxij. Quod autem
 sit hec ira actus pietatis. ostendit Hieronymus. sic dicens ad riparium
 legi. siromasten. id est vindicta phinees. auerit iram de-
 he. zelum symonis chananei petri severitatem. anania et sa-
 phira trucidant. pauli stantiam. qui belinam magnum
 vix dominus resistere eterna severitate danauit. non est crude-
 litas crimina. p. deo punire. s. pietas. hec ille. xxxij. q. vij.
 legi. Dicitur tamen quod ad puniendum habeat quod auctorem a deo
 vel ab homine. alio non iuste fieret. Est insuper talis ira per
 zelum excitativa primum ad cauendum malum. dum videt puniri
 in bonum faciendum. vbi cum ref. antiochus misisset nuntium in

ciuitate modum precipiens iudeis omnibus ut derelicta lege dei
 transferret se ad mores gentium sacrificando idolis. subito
 quidem ex iudeis in prospectu omnium sacrificium obtulit idolo.
 quod videtur marathias. iras zelo legis occidit illum iudeum et
 nuntium regis. et filios ac populum animauit et confortauit ad
 seruandum legem dei. deserens ciuitatem cum multis milibus et in
 desertum secesserunt ne peraminarent. ut habet. s. Mach. ij.
 Tertia dicitur criminalis. cum videtur quod habet inordinatum
 appetitum vindicte. id est punitionis alicuius propter aliquem
 defectum commissum. Et quod inordinatum est talis appetitus id est
 non secundum ordinem rationis. dum. s. desiderat punitionem fieri. non pro-
 pter iustitiam et secundum iustitiam. s. propter indignationem sui et non
 debito modo. id est peccat male vires passione ire. s. propter
 cauendum est ne multum teneat. ne secundum Augustinum in regula. ira trahit
 ar in odium et trahit faciat de festuca. et aiam faciat hominibus
 cidam. et ideo dicit apostolus ad Ephesios. Sol non occidat super
 iracundiam vestram. id est non teneatis usque sero. vel melius sol
 id est lumen rationis vel lumen gratie. non occidat. id est non succu-
 barat super iracundiam vestram. id est non extinguat per mortalem per
 quod dyabolus non spiritus habitaret in vobis. vbi subdit. Nolite
 locum dare dyabolo. et de hac ira mortali intelligitur illud
 Math. v. Vis que irascit fratri suo reus erit iudicio. id est
 damnatione eterna. An Ambrosius. Ira sepe in crimine inducit in
 nocentes. xi. q. iij. et ponit exemplum de phutifar parrono Jo-
 seph. qui iratus in ioseph propter falsam accusationem vpo-
 ris iniuste misit eum in carcerem.

De ira cri-
miali

Monitum autem Grego. §. III

in v. mora. tria remedia in ira. Primum est ut homo in opibus
 suis consideret que sibi potest accidere vel fieri aduersa. et ex alia
 parte recogitet quanta sustinuit propter se. et quod pariter. et
 sine turbatione imo orando per crucifixionibus. et sic imitari de-
 bet dominum suum. i. Petri. ij. Christus passus est pro nobis vobis
 relinquens exemplum. ut sequamur vestigia eius. qui cum male
 diceret non maledicebat. cum pareret non comminabatur sic facit
 iratus. Secundum remedium est. ut cogitet quis defectus et
 iniurias quas sepe facit deo et proximo. et in omnibus his vult si-
 bi copari et non irasci contra eum. Sic ergo et alteri ipse faciat
 hi iure naturali dictate. et non irascat. Eccl. xvij. Non homini
 seruat iram et a deo quod iram medela. quasi dicit. Frustra quis mede-
 la gratie que vulnera peccatorum curant peccat a deo. si ipse permanet
 in ira cum proximo. Neque enim de peccati recordabitur. si ipse cum pro-
 ximo pleuerat iram. Tertium remedium est. ut recordetur hu-
 militer et dulciter. Nam ut dicit Prover. xv. Sermo mollis
 fragit iram. s. mo durus suscitatur furor. Exemplum primum Iudicum
 de gedeone. Exemplum. ij. Regum de tribu iuda dura loquente
 contra israhel. Vel saltem tacere. in illud ps. Turbar sum et non
 sum locus. de vitiis ire. et que sit graue. et quantum noceat. et
 que est mortale vel veniale. et de diuisis gradibus eius habes
 in scda preteritu. de ira.

Primum re-
mediu cos-
tra iram

Scdm

Tertiu.

Ps. 76

De causa exteriori peccati. Caplm. xij.

Quid de causa exteriori

si peccati breuiter videndum est. Ubi sciendum quod sic
 causa interior peccati est voluntas ut phisice actus pec-
 cati. et ratio que ad carentiam debite regule et appetitus sen-
 sitiuus inclinans. Sic aliquid extrinsecum tripliciter potest esse causa
 peccati. Vel quod mouet immediate voluntatem. vel quod mouet rationem
 vel quod mouet appetitum sensitiuum. Sed que ad primum cum
 voluntate intencione non possit mouere aliquid extrinsecum nisi
 deus. et deus non est causa peccati. scilicet quod nil exterius potest causare
 peccatum ex parte voluntatis. s. mouendo ipsam immediate.
 Quod autem deus non sit causa peccati. neque directe neque indirecte. Deus non potest
 sic declaratur. Illud enim est causa directe alteri ad peccandum esse causa peccati
 quod inclinatur voluntatem ad peccandum. Indirecte autem est causa peccati
 cum non retrobit a peccato cum possit et debeat. sic placet non coram
 (p 3

Titulus Sextus

rigēs subditos dicit cā indirecta virtioꝝ. Sed q̄ deº nō sit cā directa p̄ci sui vel alteriº. p̄z ex h. qz om̄e p̄c̄m̄ est per recessum ab ordie q̄ est in ip̄m̄ sic in finē. deº aut̄ fm̄ dyoni. oīa inclināt. z uertit in seip̄m̄ sic in vltimū finē. Uā possibile est q̄ sit cā sibi vel alteri discordādi ab ordie q̄ est in ip̄m̄. q̄ etiā nō sit cā indirecta p̄ci. p̄z. qz nulli est debitor ad dandā grām. gubernator enī nauis nō dicit cā indirecta submersiōis nauis ex h. qz non gubernat nauē. nisi qñ p̄t̄ z debet gubernare. q̄uis enim. deº aliquibz nō det auxiliū ad vitandū p̄c̄m̄. qd̄ si dāret nō peccaret. tñ q̄ nō det h. totū fac̄ fm̄ ordinē sue sapientie z iusticie. cū ip̄e sit sapiētia z iusticia. z sic non imputat ei q̄ aliq̄s peccet sic cā p̄ci. Et q̄uis actus peccati inq̄stū actus z inq̄stū ens sit a deo. qz om̄e ens est a p̄ente. z oīs actus a p̄ actu. id est deo nō tñ sequit̄ q̄ deº sit cā p̄ci. P̄c̄m̄ enī dicit̄ actū cū quodā defectu. qui defectus est ex causa creata. s. libero arbitrio inq̄stum deficit ab ordine primi agētis. id est dei. sic defectus claudicationis reducet̄ in tibia curuā sicut in cām. nō autē in virtute motiua. a qua tñ causat̄ quicquid est morōis in claudicatione.

Deº dicit̄: ex cecare et obdurare.

Dyabolus directe nō pot̄ esse cā p̄ci est cā p̄ci

Deº etiā deº dicit̄ excecāre z obdurare hec duo importat̄. Unū est morus animi humani inherenti malo et auersi a diuino lumie. z fm̄ h. deº nō est cā excecationis vel obduratiōis. Aliud est subtractio gr̄e. ex qua sequit̄ q̄ mēs diuinit̄ nō illuminat̄ ad recte videndū. z cor hominis nō emolliat̄ ad recte viuendū. z sic obdurationis et excecationis deº est cā. Et q̄ruz ad quosdā. s. reprobos excecatio opat̄ ad dānationē q̄stū ad q̄sdāz ad sanationē. s. z quo ad electos. q̄s aliqñ deº p̄mittit cadere vt humiliores fiāt. Tho. 1. se. q. lxxix. Unū de p̄. dist. h. dicit̄ Aug. Talibz diligētibz dei oīa cooperant̄ in bonū. vsqz adeo p̄orsus oīa. vt etiā si q̄ eoz deuīat̄ z exorbitant. etiā hoc ip̄m̄ faciāt eis p̄ficere in bonū. vt. s. humiliores z seruentiores surgāt. Exemplū in petro de quo dicit̄ Ambrosi. dist. l. fidelior factus est petrus postq̄ fide se p̄didisse defecit. Eū igit̄ deº nō sit causa p̄ci. sequit̄ q̄ nil exterius pot̄ esse cā p̄ci. nisi vel inq̄stum mouēs rōnem. vel inq̄stum mouēs appetitū sensitīuū. Et fm̄ h. tripliter aliquid pot̄ esse causa p̄ci seu remouere voluntatē ad peccandū. Uno mō ip̄m̄ obiectū p̄positum. sicut ab exat̄ desiderū hoīs ad comedendū. z sic res sensibiles exteri apparētes mouēt voluntatē ad peccandū. Alio mō ille qui p̄ponit vel offert hōi obiectū. z sic dyabolus vel homo mouēt ad peccandū. Tertio mō ille qui p̄suadet obiectū p̄positū habere rōnem boni. qz z hic aliquātr p̄ponit p̄xiū obiectū volūtati. qd̄ est rōnis bonū veꝝ vel apparet̄. z sic etiā dyabolus vel hō mouēt ad peccandum persuadēdo ad malū. Et qz nullo istoz modoz tñ pot̄ aliquid directe causa p̄ci esse. cū volūtati nō ex necessitate moueat̄ ab aliquo obiecto nisi ab vltimo fine. ideo nō est sufficiens causa p̄ci. neqz res exteriº oblata. neqz ille qui eām p̄ponit. neqz ille qui suadet. Un̄ sequit̄ q̄ dyabolus nō sit directe z sufficiēter causa p̄ci. sed solū p̄ modum p̄suadentis vel p̄ponentis appetibile. Qd̄ aut̄ dicit̄ Hiero. de p̄. dist. h. Si enī inquit q̄ sicut deº est p̄fectior boni ita dyabolus mali. intelligēda est illa similitudo in generali inq̄stum videlz sicut deus est causa boni nostri ita dyabolus aliquo mō est causa mali sed nō eodē mō. quia deus opat̄ interius mouēdo voluntatē. qd̄ nō potest facere dyabolus.

De temptatione multiplici. scilicet mundi. carnis et dyaboli. Caplm. xij.

Qualiter dyabolus aliq̄ mō ē cā p̄ci

Primo igitur vidēdū est aliqd̄ breuiter de temptatione dyaboli fm̄ quā dicit̄ aliquo mō esse causa p̄ci. Ubi sciendum fm̄ Tho. p̄ma se. q. lxxx. q̄ cū interior pars anime

sit intellectiua z sensitīua. intellectiua aut̄ p̄tinet intellectum z volūtate. volūtate quidē dyabolus p̄ se z directe mouere nō pot̄. intellectus aut̄ p̄ se mouet̄ ab aliquo lumine ip̄m̄ ad cognitionē veritatis. dyabolus aut̄ h. nō intrēdit̄ circa hōiem. sed magis obrebrezare ip̄ius rationē ad p̄sentendū. q̄ obrebrezatio puenit ex fantasia z appetitu sensitīuo. vñ rora opatio dyaboli interior vide tur esse circa fantasia et appetitū sensitīuū. quoz vtrūqz cōmouendo pot̄ inducere ad peccatū. pot̄ enī operari ad h. qz imaginationi aliq̄ forme imaginarie p̄sentet̄. potest etiā facere q̄ appetitus sensitīuus ad aliquā passionē concitet̄. Natura enī corporalis naturaliter spiritui ali obedit̄ ad motū locale. vnde z dyabolus omnia causare pot̄. que ex motu locali cozpoz inferior puenire possunt. nisi ex virtute diuina repugnant̄. q̄ aut̄ alique forme representent̄ imaginationi. p̄sequit̄ qñqz ad motū localem. sicut z cū appetitus sensitīuus concitetur ad aliquas passioēs fm̄ quendā debitū motū spiritū z cozdis. dyabolus etiā potest ad hoc cooperare. Et h. aures qz passio est cōcitata in appetitu sensitīuo p̄tingit. vt id quod p̄ponit̄ imaginationi iudicet̄. p̄sequendū. quia cū qui a passione detinet̄. videt̄ esse bonū ad quod p̄ passionem inclināt. z p̄ hunc modū dyabolus interior inducit ad peccandū. z q̄uis dyabolus possit̄ p̄xia virtute nisi a deo refrenet̄ aliquid inducere ad faciendū aliquem actū qui de suo genere est peccatū. inq̄stum videlz potest impedire vsū ratiōis. mouēdo imaginationē z appetitū sensitīuū. sicut in arrepturijs patet. Tamē non potest inducere necessitatē peccandi. Ratio est. qz homo motiua ad peccandū nō resistit nisi p̄ rationē. si igit̄ ratio sit totaliter ligata p̄ opus dyaboli mouentis imaginationē. quicquid agat hō tñ nō imputat̄ ei ad peccatum. si aut̄ ratio nō sit totaliter ligata ex ea parte qua est libera pot̄ resistere p̄c̄o. vnde Hiero. de peni. dist. h. Si enī inquit liberi arbitrij nos cōdidit deus nec ad virtutes nec ad vitia necessitate trahimur. Et Ambro. xv. q. 1. nō est. Qd̄ aut̄ nostrū ascribimus erumna. nisi nos h. nō est. Qd̄ aut̄ nostrū tenet̄ ad culpā nisi p̄xia voluntate deflexerit. Volūtati sibi multē elegit̄ p̄p̄. volūtariū sibi seruū actionat̄ dyabolus zc.

Et qz tēptatio inducit ad peccatū. z sic est quasi casualiter insufficientes peccati agendū est de tēptatōe. Ubi notandū q̄ quinqz sunt illa que tēptat̄. sed varijs modis. scz. deus. homo. caro mundus. z dyabolus. Et deus quidē tēptat̄ hominē nō vt decipiat sicut dyabolus. nec vt aliquid circa creaturā addiscat quod prius nesciebat qui omnia nō vit sed vt bonū occultum ip̄i tēptato vel alijs patefaciat. Et sic tēptauit deus abraam. vt habetur Genes. xij. vt scilicet ip̄i abrae innotesceret et alijs etiā in exemplum fides z obedientia. vel etiam vt defectū homi oculum sibi manifestet̄. Sic christus tēptauit philippum quādo dixit. vnde ememus panes vt manducet̄. Joban. vi. Et ad idem facit quod dicit̄ Deutero. xij. tēptat vos dominus deus vester. vt palā fiat vrum diligatis eum et habet̄ xxi. q. v. nec mirū. Nec est contra illud quod dicit̄ Jaco. 1. Deus neminē tēptat. hoc enim exponit̄ diuersimode. videlz fm̄ glo. quia nō tēptat vt decipiat vel quertat. sicut facit dyabolus imitēdo malas cogitationes vel mala culpe. Vel fm̄ Aug. Deus neminē tēptat inducēdo in tēptationē. Vel fm̄ Bedam loquit̄ de tēptatione exteriori qua concipitur malum. non de tēptatione exteriori tribulationis. Vel neminē tēptat deus fm̄ bea. Tho. addiscendum quod ignoret. Cum ergo tēptari a deo non sit malus sed bonum. non debet homo refugere tēptari. Nam

Dyabolus neminē pot̄ inducere ad peccandum

Titulus Sextus

amittere vni regnū. Un̄ aug. dic̄ q̄ pctm̄ nō ē appetit̄ malaz rez: s̄ desertio melioz. Ultimo r̄ p̄ue tēprare est diaboli. vñ. i. ad Thessa. iij. Me forte tēprauit vos is q̄ temptat. i. diabolus. Tēprare enī p̄ue est expimentū sumere fm̄ Tho. i. gre. q. ex. v. de aliq̄ at expimentū sumit aliqñ vt sciat aliqd̄ circa ipm̄. pura vtz̄ itelligat v̄l sci at r̄ndere ad aliqd̄ de q̄ interrogat. vel vtz̄ velit facē qd̄ peti. Aliqñ aūr vltra sciaz talē q̄rit aliqd̄ ali^o finis bonus v̄l mal^o. Et bon^o qd̄ē vt cū aliqd̄ vult scire qd̄ sit vel q̄lis sit vt eū pmoueat et adiuuet sic mgr̄ tēprat scolare. Mal^o aūr finis intēdit qñ s̄ scire v̄l vt decipiat v̄l subūrat r̄ noccat. r̄ s̄cdo mō r̄ sine sp̄ diaboli tēprat: vt s̄z noccat in pctm̄ p̄cipitādo. Et fm̄ h̄ d̄: p̄uū officii eius tēprare. r̄ si aliqñ bō sic tēprat: hoc agit in q̄ntū est mistet diaboli. sicut tēprauerūt iudei xpm̄ r̄ pharisei: quando interrogauerūt de p̄bena in adultio vt h̄ Job. viij. et de censu cesari dandū. Quibz̄ r̄ndit. Quid me temptatis ypocrite. Math. xxij.

Tripliciter enī de causa. §. II.

Cā tripl̄
q̄re diaboli
tēprat
boiem.

mouet diabolus ad tēprandū boies. sc̄ malicia. supbia et inuidia. Et malicia qd̄ē q̄ cū odio deū beat: inq̄ntuz̄ p̄uūtor est ei^o. et malicia sua q̄rit auertere a fuitio ip̄ dei boies inq̄ntū p̄r. Sicut is q̄ in imicat alicui r̄ odit querit auertere ab ei^o obediētia r̄ reuerētia subditos ei^o et nocere q̄ntū p̄r: r̄ p̄cipue sc̄tos viros. Un̄ iob. xl. Et sca eius electa. et h̄z̄ fiducia q̄ influat iordanis in os suū. i. q̄ deuoret bap̄tismū purgator. q̄ bap̄tism^o h̄uit origiē in iordane. r̄ p̄p̄erea bap̄tizari desiḡnt p̄ iordanē. Secunda cā q̄re tēprat est supbia ei^o. Sic enī boni angeli ministrat deo in d̄terminatō officijs ad salutē boim̄. sic de mones p̄t̄ eoz̄ supbia diuie p̄t̄is s̄ilitudinē v̄l r̄p̄ant res. d̄terminat sibi certos r̄ d̄terminatos mistros ad impugnatōes boim̄. Un̄ r̄ de eo d̄r Job. penl. Ipse est rex sup̄ oēs filios supbie. Exēplū in vitasp̄t̄z̄ d̄ sarhana qui fuit visus a q̄dā: ep̄igere rōnē a satellitibz̄ suis d̄mō n̄is inferiori q̄dus. de mal^o ad q̄ induxerāt tēpratos p̄ ip̄os: r̄ illū q̄ q̄ndā sam̄ v̄iz̄ i beremo cōmōzantē tēprati ab eo p̄ plimos ānos ad ruinā tandē adduxerat luxurie mltū cōmēdauit r̄ honorauit. Tercia cā q̄re tēprat est inuidia sui. Nā demōes saluti boim̄ iudētēs. p̄fectū eoz̄ p̄ tēprationē impedire nitunt. Un̄ d̄: Sap̄ ij. Inuidia diaboli mors intravit i orbē fraz̄. Et xvi. q. ij. c. Uis. d̄r de eo qd̄ dolet s̄z̄ r̄ erubescit caritatē quā nequit i cel̄ h̄re. i. p̄suare. boies p̄stātēs ex lutea mat̄ia in terris tenere. S̄z̄ h̄ic occurrūt tres q̄ōnes. Et p̄ia est q̄ cū deus sit amator iusticie. vid̄z̄ q̄ nō debeat p̄mittere boies tēprari a demōn̄is: cū ip̄si boies sint iirmi et ignari. ac cōtra demōes multū potētēs r̄ astuti eoz̄ inf̄ eos nō vid̄r eē cōle bellū v̄l pugna. S̄z̄ ad h̄ r̄ndē q̄ licz̄ p̄ditio pugne vel belli inf̄ eos nō v̄r eē equal: sic t̄m̄ r̄cōpensatio p̄ diuinā gr̄am. r̄ p̄ angeloz̄ custodiā: nec p̄mittit tēprare q̄ntū volūt demōes: sed q̄ntū p̄nt resistere boies. Un̄. i. Coz̄. r. d̄r. Fidel̄ d̄s. i. v̄r̄ar in p̄missis nō pariet vos tēprari sup̄ id qd̄ potētis: s̄z̄ fac̄ cū tēpratōe p̄nt d̄do. i. p̄ruū augmentū. Nā s̄z̄ glo. Qui dat diabolo tēprandi l̄m̄iam: dat tēprat̄ m̄iscdiā r̄ ḡrtiā. Vel fac̄ cū tēpratōe p̄ntū: robur r̄ p̄statiā d̄do vt possitis sustinere. i. vincere v̄l patiēter r̄ p̄leuerāter sustinere ne deficiat in lucta. Sc̄da q̄stio ē: q̄ videt q̄ cū nafa hūana sit infirma r̄ debil. sufficiat ei ipugnatō q̄ est a carne r̄ a m̄do. Un̄ nō v̄r q̄ ei ueniat etiā impugnatō q̄ est a diabolo. S̄z̄ ad h̄ r̄ndē q̄ infirmitatē hūane q̄ ad exercitiū sufficeret ei impugnatō q̄ ē a carne r̄ a m̄do. s̄z̄ malicie demonū nō sufficeret. q̄ etiā v̄r̄aqz̄ impugnatōe v̄r̄ ad malū. S̄z̄ de illā ipugnatōe ordinar ad gl̄iam: r̄ maiorē coronā electoz̄ suoz̄ r̄ p̄sūōes

Exemplū

Prima questio.

Ratio

sc̄da qd̄

Ratio

demonū cū vincunt. Un̄ psal. cii. inq̄r. Draco iste quem tu formasti ad illudendū ei. Formauit siquidē de^o ora conē. i. diaboli ad p̄cipandā gl̄iam: s̄z̄ ex supbia sua eā amittēs: r̄ boies p̄ tēpratōes infestās. gl̄iosus d̄s mal̄ciā diacois p̄ntit i bonū electoz̄ suoz̄. s̄z̄ cū tēprati ab eoz̄ vincētēs coronas p̄m̄ioz̄ sibi adaugēt. r̄ sic ipugna et illudif: dū electi nō acq̄cūt suggestiōibz̄ ei^o vt ip̄e intēdit r̄ credit s̄ resistit. sic p̄r i exēplo Job. i. c. Tercia qd̄ ē an oia pctā a demōis tēpratōe p̄cedūt. Ad qd̄ v̄l cendū: q̄ aliud est eē occasio ali^o effectus. aliū est eē cā ei^o. sicut p̄bi gr̄a. Desiccās ligna ē occasio cōbustiois lignoz̄. i. portat enī occasio p̄t̄urē. p̄ductiā ali^o effectus sed ip̄fectā. cā aut̄ p̄fecta: a sibi diaboli inq̄ntū instigante p̄m̄ū boiem ad peccandū. d̄r occasio oim̄ pctōz̄ inq̄ntū s̄z̄ ex illo pctō nā hūana fuit ita viciata. vt oim̄s boies sint p̄ciues ad peccandū. S̄z̄ directe diaboli nō est cā oim̄ pctōz̄ hūanoz̄. ita q̄ ip̄e oia sua deat: r̄ p̄ p̄ncipā d̄ter ad peccandū ip̄e inducat s̄z̄ directa r̄ p̄se r̄ p̄ncipā lis cā pcti est libras arbitriū r̄ corruptio carnis. Un̄ ori gēnes dicit: q̄ etiā si diabolus nō esset: h̄rent homines appetitū tibi et ventree: qui possz̄ eē inordinatus nisi tēpratōe regularē que subiacet libero arbitrio. Et aug^o. dicit etiā q̄ nō oēs cogitationes male a diabolo immitunt: sed aliq̄e emergunt arbitriū motu. Tho. i. parte.

Circa temptatiōem. §. III.

autem diaboli possunt notari tria. scilicet. Generalitas viciorum de quibus temptat. Varietas modorum.

Et qualitas temptatorum.

Et q̄ntū ad p̄m̄ū. i. generalitatē vicioz̄ diaboli tēprat d̄ oī crimine: ex oī latere: r̄ i oī tpe. Q. aūr tēprat de oī etiā mine: p̄z̄ p̄ qd̄ d̄r xps̄ Mat. xij. de spū imūdo. i. diabolo q̄ vadit r̄ assumit se p̄t̄e spūs neq̄tiores se. i. gressi in domū vacante h̄rant ibi. Spūs iste imūdo^o dicit p̄ diaboli q̄ temptat de accidia. q̄ accidia r̄ ociositas p̄ maxime est cā oim̄ malaz cogitationū r̄ imūdoz̄ affectiōnū. Sepe spūs q̄s secū assumit sunt sepe vicia capitalia ip̄o grauiora. s̄ supbia. vana gl̄ia. auaricia. ira. i. uvidia. gula. luxuria de q̄b̄ tēprant demōes. Et sic angel̄i boni sumūt sibi noīa ab officijs q̄ circa nos gerūt. ita et demōes sumūt sibi noīa a vicijs. de q̄b̄ p̄cipue ipugnat. nā r̄ s̄ oēs de singul̄ peccat̄ tēprare possunt. maḡ t̄m̄ de vno aliq̄ vna s̄q̄z̄ ipugnat. fm̄ mgr̄m. ij. s̄ntaz̄.

Et noīa ip̄soz̄ in sacra pagina repunt. Un̄ d̄ de seru perbia Veniarhan d̄r qd̄ interpretat ad diramētū eoz̄: tēprans enī p̄mos penēs d̄ supbia. p̄misit eis additamentū diuitiaz̄. de q̄ noīe dicit d̄s p̄ Esa. Uisitabo sup̄ plebē uisitatā serpentē veterē r̄ tortuosus tēprās enī de inani gloria. dicit Lucifer quasi lucē ferens. i. gl̄ie tēp̄alis. De quo Esa. xij. d̄r. Quō cecidisti lucifer q̄ mane oriebaris. Temptās de auaricia d̄r māmona. qd̄ interpretat diuītie circa q̄s est auaricia: de h̄ d̄r math. vi. Non potētis deo fulire r̄ māmonē. Tēprans de ira d̄r abedodon. qd̄ interpretat exterminator. Ita enī ponit hominē extra terminos ratiōis r̄ extra terminos humane conuersatiōnis. quia iracundus nō de faali reperit societate. Temptans de inuidia dicitur sathan. qd̄ interpretat aduersariū. quia inuidus aduersat seu cōtrariat om̄i bono aliterius cui inuidet. de quo Luce. xij. dicit ch̄st̄. Ecce sathan expectat vos. s̄z̄ ad tēprandū. Temptās de gula dicit vebemoth qd̄ interpretat animal. quia gula facit boiem oialem et brutalē. de q̄ dicit Job. Vebemoth d̄ne r̄p̄is s̄z̄ dignitate. Tēprās de luxuria. d̄r asmode^o qd̄ interpretat factura iud̄. ij. q̄ p̄t̄ h̄m̄ōi viciū factū sit terribile iudiciū sup̄ sodomā r̄ quoz̄ alijs ciuitatibz̄.

tertia qd̄

Diaboli tēprat de oī crimine

Noīa d̄i boioz̄ eoz̄ p̄m̄ioz̄

Ca. 13. De temptationibus

Et figurant his vicis dediti p octo demoiacos de q
 bus br in scripta sacra. Supbi eni figurant p filios
 quosda iudeoz: q in noie Pauli apli qrebant demoes
 expellere ab obsessis. in h comittentes magna supbia et
 presumptione facientes q n congruebat pditioni coz. Un
 et a demonijs arrepti sunt: vt br in actibz aploz. Hanc
 gloriosi figurant p filia chanance. Na coiter iuuete se
 dedere vicio inanis glie i ornaribz pictur, fucis z bmoi
 Auari figurant p vetriloga: q bebat spm phitonici
 vnde diuiniabar: z inde magnu qstu suis dnis pcuabat
 vt br in act. apost. Uel etia p lunaticu illu que diabol
 tepe ppebat in igne vl aqua. vt br math. viij. Indu
 ct eni diabol^o auaros ad mlra picla frigoz z caloz p
 ralia. Iracundi figurant p hntem spm immudu qui
 clamabat i templo. qz tu es fili^o dei zc. Lu. iij. Iracud^o
 eni damat p ira noiano aliqn deu z seros: s male sez
 blasphemado. Inuidi designat p Saul que inuasit
 spm mal^o. vt br i. Re. xvi. bic aut p inuidia psecut^o est
 sam Dauid. Gulosi figurant p demoniacu hntem in
 monumet z nudu incedent. vt br Lu. viij. Nam viciu
 gule z deuadat hoies rpalia subia z discoopit ad turpia
 sic p i. Moie post ebrietate z abbreviat vira z ducit ad
 sepulturam. Luriososi figurant p viros saray q obsessi
 a diabolo oculi sunt vicio libidis: cui intedebat. et sic
 propis iuge. Accidiosi ho significat p demoniacuz
 muru Lu. xi. Sardu etia fm math. qz accidia fac hoies
 taciturnu a laude di z pssioe pcc. z sardu ab auditoe
 diuinoz z correccionu. Seco teprat diabol^o hoies ex
 omilacere vicz ab an z retro. sursum z deorsum. a dextris
 et sinistris. Ab an teprat. vt sez a hois incept^o qz resiliat
 A retro vt sez ad mala pterita redeat. Qd d^o de scis
 aglibz q significat electos: qd cu recederit. i. in ante no
 reuertant. i. retro Ezech. i. qz vicz pccant in actoe futu
 et no redeat ad comissa vicioz. Sic aplus de se die ad
 pbil. Que retro sunt obli^o. i. pcc. no iterado. in ante
 riora ne credetes ad brauii seq: supne vocatiois. Lu.
 xviij. Memores estote vrox loth: q respiciens retro pusa
 est in statu salis. Ad sursum teprat diabol^o cu insti
 gar vt de bonis opibz supbiat hoies. A deorsuz teprat
 cu ad desperatione puocat z d^o his duobz modis die ps
 Ascendit vsq ad celos. i. hoies p supbia. du sibi attri
 buit qd dei z sedz est: q bitant i cel. z descndit vsq ad
 abyssos. i. inferni p desperatione cui sunt dediti danari.
 Sz cootra d^o Eccl. xi. In die bonoz. i.opez vl pspitat^o
 ne in memor sis maloz. i. pccoz vl aduoz qz pgerunt
 vl possunt ptingere: vt hntes no inde supbias. Et in
 die maloz ne in memor sis bonoz factoz vl q pt tibi ds
 facere vt fiducia sumas no desparoz: sic colube q insecu
 te ab accipitre p aere volitant in imis. z p terra insecu
 te ab eo volant fugiedo p altu aenis. A dextris teprat
 diabol^o vt prospis aburat. A sinistris vt aduiss p impa
 tencia fragat. Et de his q in tepratoe vircunt. die ps
 Cadent a late tuo. i. del. i. a sinistris aduissat. mille z dec
 milia a dextris. i. p pspitate. qz multo plis aburunt
 prospitate qz aduissitate: sic puz in Dauid z salomoe. Sz
 cootra dicit apls. ij. Loz. vi. Exhibeam^o nos sic del mi
 nistros. p arma iusticie a dextris z a sinistris zc. Prospera
 recitidine tepratone moderado. z aduersa sruze pstan
 tie sufferedo. Ex oi qz latere teprat diabol^o: qz ex omi
 elemento. ex igne q est sup nos in spera sua. sic tepraue
 nabucho. admitredu tres pueros Anania azaria z mi
 sabel in fornace ignis Dan. ij. Ex aere q e circa nos si
 cur tepraue simone magu ad volandu p aera ductu a
 demonijs. sed oroe aploz dimissus et ptract^o e. Ex aq
 que est iuxta nos. sic tepraue pharaone ad faciendum
 pphere in aqua paruulos hebreoz. Exo. i. Ex terra q
 est infra nos: sicut tepraue illos qui statuerut oculos

suos. id est intentione declinare in terra. i. in terrenis in
 ter quos fuit sabbat: qui rebus est colligere ligna d ter
 ra in die sabbati. Temprat etia ex omi latere. i. ex oi
 sensu exteriori z de visu qn instigat ad videdu illicita
 vel vana. sic tepraue dyna filia Jacob ad egredienduz
 domu vt videret mulieres regiois q violata fuit Gene
 xxxij. De auditu ho qn voluerit intelligere vt br ages
 rent. sic mathanias cu reliquijs iudeoz q remaserat in
 hierlm de captiuitate q noluerit audire Hieremia loqn s
 tem eis ex pre dei ne descenderet in egyptu Uel etia qn
 a veritate auditu aduertit: ad fabulas aut putunt. ij.
 Thimo. iij. De odoratu: qn fac odorari suauia z in
 firma vitari z fastidire. qz d^o p Eia. ij. Erat pro suau
 odore fetoz. sic viues epulo: q fastidit lazaz vlcrosuz
 ntu in fetore ignis z sulphuris: qz in inferno. De gu
 stu: sicut tepraue eua Gen. ij. Et xpm in deserto qn
 dixit Dic vt lapides isti zc. Mat. iij. De tactu: pte
 crando aliena inuito dno: qd pmet ad furtu. sic abaz
 qui abstulit sga aurea z damide corinca: z pecunia de
 rebz hiericho prohibis Josue. vij. Uel etia tangedo in
 pudica: sicut ornan z zares Gen. ix. Tepraue qz i ce
 lo qn. i. draco traxit ad terra terra ptem stellaz vt dicit
 in apo. qz sez ex plo pmi angeli supbiens. alij inferio
 res inclinati sunt ad ide. volutarij in no coacti. In pa
 radiso terram tepraue. z vicit pmos pentes serpens q
 erat callidior ceteris pstantibz. i. diabolus p serpentem.
 Gen. ij. In mudo tepraue Cayn d fratricidio. z filios
 dei descndentes ex generatoe serb: vt videtes filias ho
 minu. i. descndentes ex progenie cayn q mali erat: qz eent
 pulcre: acceperut in vxores: vnz z prau facti sut Gen. vj
 Tertio temprat diabol^o in omi tpe a pncipio. i. mudi
 vsq ad fine. z ab eo tpe q ds incipit bre vsum rois vl
 qz ad decrepita etate. An saluator Lu. xxi. Vigilate oi
 tpe orantes vt digni habeami fugere oia illa. i. ptem pra
 menta. Et greg. xxxij. mora. tractas istud Job. Decoga
 tur deus tribz vicijs p singlos. i. hoies vbi loquit Job
 de hoie temptato. z post temptatez psolato fm opposi
 tionem eius die hoicm temptari a diabolo tribz vicijs
 id est in pncipio pueriois z in medio pbarois in termi
 no migratois. Et in pncipio q de pueriois qn. i. offi
 cacter vult vicia deserere p pnam vl ad religionem trasi
 re. cogitante ista occurrit sibi illa familiar sua carnal de
 lectatio: q inueterata qnto diut^o sustinuit. tato acris
 stringit. Et quis ibi memor q anxietas qn huc spiritus
 vocat: hinc caro reuocat. An de hoc amarescente homi
 ne dici potest qd Job ait. E p pncipio inuicem corrupioi Job 33
 anima eius zc. Sz quia diuina gra diu nos istis diffi
 cultatibz affici no pmittit. ruz pccoz nostroru vni
 culis citius nos ad libertate pueriois noue consolati
 do perducit. et precedentem tristitiam subsequens leticia
 refouet. vt de ipso dici possit quod ait Job. xxxij. Libe
 raui animam eius ne pergeret in interitu zc. Figurat de
 labore z anxietate qua habuerut israelite in exundo de
 egypto et de mari rubio cum Pharao. sequeretur eos.
 Sed quia conuersio seueritate parit mater aut neglig
 gentie solet esse securitas: ne securitas negligentia genes
 res: scriptu est. Fili accedes ad seruitute dei prepara ani
 mam tuam ad temptandem. Eccl. ij. Qd in chusto s
 guratu fuit. quia p baptismu in deserto tepraue fuit
 Math. iij. Tres aut sut modi pueriois. sez inchoatio
 vbi sentiuntur blandimenta dulcedinis. meditatio vbi
 experiunt certamina temptatois. et terminatio talis
 sez status probatois vbi habet perfectio plenitudinis.
 Primus ergo dulcia suscipit conuersi qui colent
 postea amara: quibz exercitent z temu suauia quibus
 confirmant. Nam et sponsam vir quisqz prius dulcibz
 blandimētis fouet: quantu pincta a speris increpatio

Luic. 16.

Apoca. 8

Ca. 13. De tentationibus

dendo ppter quā transgressionē in via strangulatus est
 ut dicitur Reg. xij. et quis Gratian? dicitur. xxx. q. i. §. q.
 aut error plene qd nō ē piculosus error cū diabolus se
 transfiguratur in angelū lucē. si credis bon? cū bonū se simus
 lat. An si qd simplr infrogat? tūc ab eo: si veller i eius
 pfortiū trāstire. rñderet q sic. nō ē h̄ itelligeret p̄sentisse
 in pfortiū dānatōis. tñ q tal' adoraret eū z assentiret lo
 cutioni sue false: nō excusaret a pctō mortū fm̄ Alex. i
 sum. qz n̄ d̄ qd ē fact' ad adorādū v̄l ad credēdū h̄mōi
 nisi hō certificatus. Et credendū ē q in h̄mōi debite se
 h̄ndō z humilr: de? nō pmitteret decipi: si apponet om
 ne diligentiā quā deberet: qz de? reuelaret. v̄l p se cogno
 sceret. sic legitur de brō Martino. et p hūc etiā modum
 qz p fraudulētiā. h̄ est oñsionē miracloz. sed falsoz. ter
 nūbr̄ rēprabit tpe antcipi. ita vt i errorē ducant si fieri
 pnt etiā electi: vt dicit xps Marb. xxij. Et ap̄plus inqt
 q aduersus ei? s. antcipi: est i oibz signis z pdigijz men
 daciō. Et p h̄ declaratiōe sciendū fm̄ Tho. in. i. pte. q.
 qz. ar. uij. q si miraculū p̄ne accipiat demōes mira
 cula facere nō pnt: nec aliq' creatū s̄ sol' d̄s: qz miracu
 lam p̄ne d̄s qd fit p̄ter ordinē tot' nature create. Sed
 qz miraculū d̄s large qd excedit hūanā facultatē z cō
 sideratōz. z sic demōes pnt facē miracula. s̄z boēs mi
 ranē. inqtū eoz facultatē z pdictōz excedūt. Ubi no
 tandū est q oēs trāsmutatiōes corpaliū rez q fieri pnt
 p aliq' p̄tutes nales seminiū rez ad qd p̄tinent pdicta
 somia p̄nt fieri p opatiōē demonū h̄mōi semibz adhibi
 bitis. Sicut cū aliq' res trāsmutant in serpentes et ra
 nas q p putrefactōem generari pnt. Ille h̄o trāsmuta
 tiones q fieri nō pnt p̄tute nature nullo mō opatiōe dei
 monū fm̄ rei veritatē pfici pnt. sic q corp' hūanū p̄rat
 in brutale aial. v̄l q mortu' suscitret. Et si aliqñ aliquid
 tale opatiōe demonū fieri videat. h̄ nō est fm̄ reip̄tatē
 h̄ p̄ apparitiā tñ. Qd qdē dupl'r p̄t p̄gigere. Uno mō
 ab interiori fm̄ q demō p̄t immutare fantasiā hoīs. et
 sensus corporeos vt aliqd videat qz sit: z h̄ etiā iterdū
 fieri d̄: virtute aliquaz rez nālū. Alio mō ab exteriori
 Cū enī diabol' possit formare corp' ex acre spissato cu
 insensibz forme z figure vt illd' assumēs in eo visibilr ap
 parcat potest eadem ratione circūponere cuticūz rei
 corpore: quācūqz formā corpē vt in ei? specie videat.
 Et h̄ est qd Aug. ait in. x. viij. de ciui. dei. s. q' fantastiuz
 boīs qd etiā cogitādo siue somniādo p rez initerabiliū
 genera variat velut corporatū in alie? aīalis effigie sen
 sibus apparat alienis. q fm̄ bea. Tho. nō sic est intelli
 gendū q vis ip̄a fantastica boīs aut spēs ei? eodē nu
 mero incorporata alteri? sensibz oñdat. sed qz demō q
 in fantasiā vni? format aliquā spēm. ipse etiā pōt simi
 lem spēm alterius sensibz offerre. Exēpla habes de his
 de samuele fite suscitato: seu demōe apparetē: saul i for
 ma samuelis ad inuocatiōēz phibonisse. z socijs olipis
 in bestijs mutatis vt b̄. x. vi. q. v. nec mirum. Per bec
 aut falsa miracula temptat dyabolus intēdendo boīs
 tucere in errorē z credulitatē alicui? falsitatis.

Tertiū p̄cipaleno. §. v.

tandū est. s. qualitas z varietas eoz q rēprant. Nā aliq
 sunt infideles. ali q fideles. Et inf fideles aliq sunt mali
 aliq boni. z inf bonos aliq p̄fecti. aliq ip̄fecti. Et infide
 les qdē multiplici? impugnant. i. p̄libz rēpratiōibz. sed
 acius fideles. rō hui? est. qz fm̄ Greg. q̄to crebrius qd
 diabolo se subijat tāto intolerabilē sibi faciat vt ei relu
 cari nō possit. S̄z cū infideles crebri? se subijant dia
 boli eis rēpratio fit magis intolerabil' z frequentior: cū nō
 beāne scutiū fidei q se tucant. De q scuto ap̄ls Ep̄. vi.
 In oibz sumētes scutiū fidei in qd possit oīa tela nequis
 sumēte p̄gigere. S̄z ex alia pte acn? impugnt fideles qz

infideles. mag' enī appetit d̄ficere fideles qsi mag' sibi re
 sistentes. S̄do sciendū q intētiō z appetit' diaboli ma
 ior est ad rēprandū bonos qz malos. S̄z ex pte rēprati
 mag' rēprat malos qz bonos. Qui? rō e. qz cū malos tā
 possideat: nō ar bonos. iō mag' conat p rēpratiōem ad
 trahēdū ad sui dominū iustos qd non bz qz possit
 malos. Sic etiā aliq' p̄nceps terren': mag' insurgit p
 illū qui pl' aufert de iure suo. vel q pl' nocet regno suo:
 qz p̄tra alios q nō sibi p̄riant. ita diabol' pl' insurgit
 p bonos q pl' nocet reg' suo p documēta z exēpla p̄tutū
 qz h̄ malos q in h̄mōi se nō exercēt. S̄z ex pte rēpratiōz
 amplior habilitas ē in mal' ad recipiendū rēpratiōēz de
 monis qz sic in bonis. mali enī inclinant ad rēpratiōē
 demonis. boni hō resistūt inq̄ntū tales. Propterea ipsi
 mali veniūt ad diabolu vt rēprant ab eo pueniētes tem
 pratiōes. Tertio fortioribz z occultioribz rēpratiōibus
 impugnt p̄fectos dyabolus qz imp̄fectos. An̄ lco p̄. an
 fm̄oc. Nemo de sui cordis puritate p̄sudar. qz pugil ille
 hostis acrioribz pulsar insidijs: qd maxime nouit absti
 nere a pctis. Min' tñ laborat z facili' vinūt rēpratiō
 nes. ipi p̄fecti qz imp̄fecti suas leuiorē. An̄ imp̄fecti
 vt infirmi nullo mō dnt appetere se velle rēprari. Et h̄
 triplici rōe. s. orōnis. p̄formatōis z pdictōis. Et rōne
 quidē orōnis p̄bat sic. Illud debem' desiderare qd, de
 bem' orare. S̄z d̄ns nos docet orare ne inducamur i rē
 pratiōē. qz illud dem' desiderare. Et aut dūc in tem
 pratiōē: p̄sentire delectatiōem. z delectari de q d̄s rēpra
 tur. Nō aut inducit d̄s in rēpratiōē causā leu' efficiē
 do. s̄z p̄missiue z deserēdo. Rōe ar p̄formatōis. p̄bat sic
 Sic volūtas n̄a volūtatī diuīe d̄s ē p̄formatis. ita a vo
 luntate hosti d̄s ē discordās. s̄z hosti n̄ dyabolus vult
 et perit nos rēprari. vñ d̄r Lu. xxij. Ecce sathanas peri
 uit vos. s. a deo p̄mittēte vt cribraret sic triticiū. i. vt p rē
 pratiōē p̄cuteret z p̄rubarer sicut triticiū: qd cribratū
 z ventilatū p̄cutit. Rōne demū pdictōis. infirmi z im
 p̄fecti nō dnt appetere rēprari. qd sic p̄bat. Illud qd ē
 ad malū finē ordinatū non debem' appetere sed odire.
 sed temptatio est ordinata ad malū finē. i. ad pdictōem.
 ergo debem' eam odire non appetere. Ad salutem autē
 hominū nō est ordinata nisi p aliud. s. p auxiliū diuine
 gratie. qz temptari nō est simplr appetendū. Dec. b. tho.
 sup. ij. sent. Perfecti aut z experti dnt appetere rēpra
 ri. Tum p̄t patientiā. tum p̄t coronā. tū p̄t victoriā. Perfecti z
 In tribulatiōe z rēpratiōe reluz virtus patientie. fm̄ illd' exp̄t d̄nt
 Jaco. i. Tribulatio partiam operat. Hanc aut rēpratiōēz appetē rē
 p̄misit deus s̄z Thobie euenire vt posteris daretur ex p̄ratiōē.
 emplum patientie eius: sicut z sancti Job. Secun
 do debent appetere iusti z p̄fecti temptatiōem ppter co
 ronā. Jacobi. j. Beatus vir q suffert temptatiōem: quo
 niā cum p̄batus fuerit accipiet coronā vite. Dicit autē
 sufferre temptatiōē qui insensualitate temptatiōem
 ferre sub ratione: ne ratio succūbat. vel dicit sufferre qui
 deorsum fert temptatiōem s̄z conculcando z vilipēden
 do. vel etiam suffert qui sub deo fert. non murmurans
 do: sed volūtatī diuine se cōformādo in temptatiōibus
 et tribulationibus. vel suffert temptatiōēz z tribula
 tiones. Tertio p̄t victoriā. Qui enī certus est de victo
 ria debet bellum appere. sed sancti ex p̄fecto dei amo
 re sunt quasi certi de victoria. Dicitur enim in Lanticijs
 Multe aque temptatiōnū et tribulationū nō potuerūt
 extinguere caritatē. Unde apostol' ad Ro. viij. Quis
 nos separabit a caritate christi. tribulatio an angustia:
 s̄z mentis anxietas que cōtingit in temptatiōibz. q. d.
 nihil. Et propter hoc David certus de paciētiā: inflam
 matus de corona. securus de victoria dicebat ad d̄m.
 Tempra me: vt renes meos et cor meū. Ubi tria p̄nt. Ps. 25

Dyabol' mag' tem
 prar bo. i
 qz malos

Imp̄fecti
 nō dnt ap
 petere rē
 pratiōes.

Perfecti z
 experti dnt
 appetere rē
 pratiōē.

Sicut
 gna
 p̄p̄t
 dyabol'

2. Ep̄.

Titulus Sextus

Primo appetit plium dicēs. tempta me. i. pmitte me temptari vt innotescat qualis sim in prosperis z aduersis in bonis z mal. Sap. iij. Deus tēptauit illos z inuenit eos dignos se. Secō petit grē auxiliū dicēs. Are igne. i. grē spūs sancti qui corroborat mētes: sic ignis material' vasa testea: z pficit sicut ignis aurū: fm illō Sap. iij. Tanq̄ aurū in fornace pbauit electos dñs. tante enī virtutē est ignis grē: vt minim' sufficiat ad oīa temptamenta z adūsa vincēda: fm. b. Tho. Tertio mali incitamentū ondit dicēs. Renes meos z cor meū. i. delectationes pcupisabiles p renes designatas. z p turbationes irascibiles per cor figuratas. Ira enī est accessio sanguis circa cor. h. ignis spūs sc̄i delectatōes carnis z turbatōes cordis aufert vel sedat. Null' tñ debet se ingerere temptatōibz: qz psumptuosum est: h. vitare occasiones.

Dubitatō

Ju' illud. Declina a malo zc. Sz q̄nt' vtz dyabolus supatus in temptatōe ab homīe possit ampl' tēptare. Circa qd est duplex opinio. vt ponit be. Tho. in. i. pte q. cxiij. Prima est q' demō supatus nullū d' cetero temptare pōt. nec de illo nec d' alio pōt. Dui' opinio videt' fuisse Origenes: vnde dicit. Puto scōs viros sathane reluctātes. minuire exercitiū demonū: vt qui victus est nec illū nec alium ampl' possit tēptare. Alij tñ dicūt solū de illo vicio de q' victus est demon. tñ de alijs vicijs potest. vt iducit mgr in. ij. Secda opinio est q' p̄t alios temptare: sed nō eundē. z h' pbabilius z meli' dicitur. si tñ intelligat vsqz ad tēpus. Un' et Lu. iij. dicit de p̄pō q' cōsumata omī temptatōe scz in deserto dyabol' decessit vsqz ad temp'. Et q' dyabolus nō temptat victorē suū salte vsqz ad tēpus pbat be. Tho. duplici rōe. P̄tia ex parte diuise demētie. qz sicut Cris. dicit sup marb. Non tam diu hoīes dei dyabol' tēptat. q̄ diu dyabol' vlt. sed q̄ diu de' pmitte: q' nō pmitte vltra vires. Secda est ex parte dyabolice astutie. Un' Amb. sup Luc. dicit q' dyabolus instare formidat. qz refugit frequentius triū pbari id est vinci. Sicut q' vici' est ab aliq' timet ampl' p̄tia: rī cū eo. Tertio pōt pbari hoc ex parte hūane potentie. Nā dñs cognoscēs infirmitatē hūane nate nō pmit. ut hominē semp temptari. sed vt dicit Tho. iij. post temp' statē scz tēptatōnū trāquillū facis. Qd aut dyabol' reuertat ad eū quē dimisit p̄pō id qd dicit Marb. iij. Reuertat in domū meā vnde exiit. Et veniēs inuenit eam vacantē scopis mūdātā z ornātā. Ubi tria notantur q' p̄parāt. i. disponūt p̄scām perōus ad h' vt dyabolus reuertat ad eū. Primū est occū. vnde dicit vacantem. i. bonis opibz cessantē. vnde Beda. Timēdū est ne culpa quā p̄niam dimissaz fuisse credebam' p̄ incuriam nos vacantes opprimat. Et hiero. Non facile capit a temptatōe q' alicui bono vacat exercitio. Scdm viciū est inanis glia vel lasciuia. vñ dicit scopis mūdātā: qñ scz studet purgare sordes corpōz z ornare varijs coloribus. P̄s. Dñs dissipat ossa eoz. i. virtutes q' homibz placent eas auferēdo: q̄runt aut placere mūdo lasciuī et vane glia. Tertiu est supbia vlypocrisis. vñ subdit ornatam Marb. xxiij. Et vobis ypocrite q' similes estis sepulch' dealbatis q' de foris appent hoībz speciosa. int' aut sunt plena spurcicia z omī imundicia.

Dyabol' nō tēptat victorē.

Remedia ad vincen. §. VI.

Primum remediū tēptatōis

dum temptatōes sunt plurima de quibz pauca dicem'. Et p̄mū est sui humiliatio p̄s. clyi. Custodies puulos in funda. i. hūilitate z resistentie. Exemplū d' brō Anthonio: q' videns totū mūdū plēnū laqueis se innectentibz id est tēptatōibz: cū exclamasset. Dñs istos euadet audiuit sola hūilitas. Scdm est deuota oīo Mar

thei. xxvi. Vigilate z orate ne iniretis in tēptatōnē: dñs. Sed' re p̄t discipul. figura Exo. xvij. moysē tenente man' mediu' eleuatas ad celū z orante: p̄p̄s suus vicit amalechitas qui designat demones. Exemplū orante brō Pe. mary re cū temptaret de fide fuit sibi dictū a s̄gē maria. Ego pro te orauī vt nō deficiat fides tua. et orante brō Bernardo pro quodā temptato cessauit tēptatio. Tertiu' est sacra lectio lecta vly audita. ad Deb. iij. Uū' e' s̄mo mediu' dei z penetrabilior omī gladio ancipiti. i. ad vulneram dū z debilitandū inimicos. figura. ij. mach. vlt. In gladio quē dedit in visione onias iude machabeo dicit q' munituit exercitiū suū. nō lancea z clipeo s̄ fmōibz op̄imis. referendo gesta scōz de q̄bus in scriptura habuerit. Ama studia sc̄pturaz z vicia carnis nō ama b. Et p̄s etia in deserto tēptatus vbi scriptura temptator' restit. marb. iij. Quartū est passiois p̄p̄i pia meditatio. Tertiu' dabis eis sc̄ntū laborē tuū. i. passiois ad cetera tendendū se p̄ telā inimici tēptatōnū. ad Deb. xij. Recogitate eū qui talē sustinuit aduersus semetipm' p̄dicatōem vt nō fatigemini animus vestr' deficientes. figura s̄p̄i qñ ad aspectū serpētis enei in palo erecti homines aspicientes sanabant a moribz serpentū. i. demonū: p̄suat ne occidant hoīes aspiciēdo ad crucifixū mēte. figura: to in serpente eneo. Nūi. xxi. Quintū est consideratio eōrum que sunt fidei: vt p̄mij celest'. s̄p̄i publici ceteri z b̄mōi ad Ep̄b. vi. In omībz sumeris sc̄ntū fidei in q' possitis omīa tela. i. tēptamēta inimici extinguere. i. Jo. v. Decē de victoria q' vincit mūdū fides n̄ra. Considerādo enī gliaz animat' quis ad laborē certaminis. Un' Lu. xxiij. Sol estis q' p̄māntis meū in tēptatōibz meis. et ego dispno vobis regnū vt edatis z bibatis sup mēfaz meā in regno meo. Et quidā vt h' in vitasparz cū tēptaret luxuria p̄ mulierē receptā ex compassione in cellam deuorat nocte a feris: p̄siderās penas inferni. z vt efficitur intelligeret. ponēs digitos ad ignē lucerne accēdit vsqz ad cōbustionē: sic viat temptatōnē. Septū est concordia z fraternā caritas. Un' dicit de sancta ecclesia in cant. q' est terribil. i. demōibz vt castroz acies ordiatā. qz scz fideles sunt vni inuicē sicut exercitus ordinat'. Et in figurā hui' dicit Judith. xv. q' filij isrl' in simlū vni et si pauci p̄sequentes exercitiū Dolosemitis pene inuictibiles fugarūt z vicerūt eū. Et Be. sup Ezech. dicit q' nō timer dyabolus in nobis abstinentiā vly vigiliā vly p̄p̄taret z alia h̄mōi. s̄ p̄cordiā z caritatē quā in celo fuit re nesciūt.

Dicto de cau. §. VII.

sa peccati interiori et exteriori. sequit' de alia cā q' est ip' sum peccm'. Coringit aut vñ peccm' esse cām aliterū fm q̄tuor genera causaz. vt dicit Tho. p̄ma sc. q. lxx. Primo qd em fm modū cause efficiēt' vly mouēt': et per se z p̄ accidēs. Per accidēs q' dē sē remouēs p̄ bibēs dicit mouēs p̄ accidēs. Cū enī p̄ vñū actū peccati amittat grām vly caritatē vel verecundiā vly quodcūqz aliud retrahēs a p̄tō incidit ex h' in aliud peccm'. z sic p̄mū peccm' est causa secūdi p̄ accidēs. p̄ se aut sicut cū q' vno actu peccati. hō disponit ad h' q' aliū actū cōmilitat' alius cōmittat. Et actibz enī causant' dispositōes z habitus inclinātes ad viles act'. scdm hō gen' cause materialis: vñū peccm' est cā alteri' inq̄ntū p̄parat ei materialiam. Sic auaricia p̄parat materiā litigiosē: qd plerūqz est de diuitijs p̄gregatis. fm vero gen' cause finalis vñū peccm' est cā alteri' inq̄ntū p̄p̄t finē vni' peccati alius quis cōmittit aliū peccatū. sicut cū qui s̄ cōmittit simoniam propter finē amicitōis: vly fonticariōnē p̄p̄t furum. Et qz finis dat formā in moralibz. vñs. habitū est

Ca. I. De eius diffinitione

Et hoc etiam sequitur quod unum peccatum sit formaliter causa alterius. In actu enim fornicationis que propter furtum committitur est quidem fornicatio sicut materiale. furtum vero fornicatio male.

Titulus septimus de peccato. De diffinitione peccati multiplici. Cap. I.

De peccato primo

videndum est de diffinitione eius quid sit. Ubi notandum quod multiplex diffinitio datur secundum doctores secundum diuersas causas. scilicet materiale vel formale efficientem vel finale. Ex parte cause materialis seu

D materie consequentis seu exercitibus peccatum Augustinus sic diffinitur peccatum. Est dictum vel factum vel concupitum contra legem dei. seu legem eternam. In hac descriptione tanguntur duo primum est actus in ordine ad instrumenta quibus actus ipse peccati exercitur cum dicitur dictum vel factum vel concupitum. Nam instrumenta quibus exercetur actus peccati sunt vel cor vel lingua vel manus. Nam aut cogitatione. aut locutione. aut operatione peccatur. Ubi notandum quod nulla priuatio vel negatio est in genere peccati. quia non habet aliquam quidditatem vel esse. sed reducitur ad genus affirmatiouis. scilicet quod in non esse. intelligitur esse. et in negatione affirmatio ut dicit philosophus quod omnis priuatio per habitum cognoscitur et remotione per positionem secundum beatus Thomas in 1. pre. Et ideo in dicta descriptione et in dicto in dudu non dicitur vel ommissio dicitur. In facto ommissio facti. In concupito ommissio concupiti. Non enim habet hoc dictum. in quantum est affirmatiue dictum quod sit peccatum. sed habet a duobus. Primo quidem ex parte voluntatis. scilicet in quantum dicitur vel factum. vel concupitum. est in potestate voluntatis. Secundo habet hoc ex parte finis. in quantum est a rectitudine finis operis. In his duobus uenit cum dicto affirmatio facta et concupito. etiam non dicere vel non facere vel non concupiscere. quod sicut est in parte voluntatis et a recto ordine finis operis. Ubi sicut actus est in parte voluntatis. et per hoc habet quod sit peccatum vel meriti. ita etiam negatio actus. Secundum tangitur defectus regule dirigentis. cum subditur legem dei in lege eterna. Nam lex eterna seu dei primo et principaliter ordinat hominem ad finem. inter hominem bene se habere in his que sunt ad finem. Et ideo in hoc quod dicitur contra legem eternam tangitur a uersione a fine. et omnes alias ordinationes. Et si quaeratur cum peccatum sit aliquid ex eo quod est contra rationem que Augustinus in diffinitione predicta non posuit peccatum esse dictum vel factum vel concupitum contra rationem. sicut dicit esse contra legem eternam. Ad hoc respondetur quod peccatum aliter consideratur a philosopho. aliter a theologo. Nam philosophus considerat peccatum secundum quod contrariatur rationi. sed theologus considerat secundum quod est offensa dei et contra deum. et ideo Augustinus ut theologus diffinit peccatum ueniens ex hoc quod est contra legem eternam que est hoc quod est contra rationem. precipue cum in multis regulamur per legem eternam que excedit rationem humanam ut in his que sunt fidei. Dec. b. Thomas. sup. ij. sentent. di. 1. Raynerus. Et quod peccatum ex dictis committitur quatuor modis. scilicet cogitatione. locutione. opere. et ommissione. ideo prius de peccato tractat aiam peccatricem ad penitentiam. quater inuitas ad reuersionem dicens in Lanti. Reuerrere reuerrere sumamitis. reuerrere reuerrere ut intrucamur te. scilicet oculo pietatis et gratie. sumamitis interpretatur captiua. et per peccatum homo captiuus tenetur a diabolo. quod dicitur peccata omnia dimitte. et desistere que cogitatione locutione opere et ommissione commisit. Et cum tunc reuertitur ad penitentiam. refusetat spiritaliter. Lazarus quod driduanus. Job. xi. Dicitur quod dies sunt predicti quatuor gradus quibus mouetur anima. Ex parte forme vel defectus diffinitur sic. Peccatum est peccatio legis eterne. et celestium inobediencia mandatorum. et est Ambrosius in li. de paradiso. In qua descriptione tanguntur duo. scilicet priuatio dirigentis in fine. et deordinatio ab

ipso fine. Et priuatio dirigentis in fine ibi notatur cum dicitur tur quod peccatum est peccatio legis eterne. et hoc vel faciendo quod lex prohibet. vel omittendo quod lex precipit. ex quo peccatum habet rationem mali. Nam siue in natura siue in moribus. de ratione peccati est peccare regulam rationis. Regula autem rationis qua constituitur medium inter superfluum et diminutum. necesse est ut quidam relecter et quendam statuat. Ubi etiam in ratione naturali et in lege diuina. unum debet actus nostri regulari. continent quidam precepta negatiua et quidam affirmatiua. Sic autem negatiua opponitur affirmatiua. ita affirmatiua negatiua. et ideo sic malum agere imputatur homini ad peccatum. quia opponitur precepto legis negatiua. ita ipsum bonum nec agere imputatur homini ad peccatum. quia opponitur precepto affirmatiua. Secundo in diffinitione peccati tangitur deordinatio ab ipso fine in hoc quod dicitur celestium in obediencia mandatorum. Ubi nota quod inobediencia accipitur duobus modis. Uno modo specialiter. scilicet quia quis non facit quod precipitur. vel facit quod prohibetur. respectu ad preceptum precipiendum vel prohibendum. Et talis inobediencia opponitur obiectioni que est specialis virtus. que respicit autem precipiendum vel prohibendum. Secundo modo accipitur inobediencia generaliter. scilicet quia quis non facit quod precipitur vel facit quod prohibetur. et hoc modo inobediencia committit omne peccatum. Et opponitur homini inobediencia obiectioni que committitur omnem virtutem. quod precipitur. quia quicquid facit aliquem actum virtutis obedit. et de hac generali inobediencia intelligitur dictum Ambrosius in supradicta diffinitione. secundum b. Thomas. in ij. sentent. di. xxxv. Et sciendum quod illa duo que ponuntur in diffinitione Ambrosius non sunt eadem ut videtur. sed distinguuntur dupliciter lex et mandatum. Primo quia cum sciendum vel cauendum statuitur. tunc lex est. Cum autem precipitur vel prohibetur preceptum est. Aliud est autem statui quod fit per legem. aliud iuberi quod fit per preceptum. Secundo modo distinguuntur sic ut lex dicitur in declinando a malo. preceptum vel mandatum in faciendo bonum. Nec Alexander de ales. in. ij. parte sum. hinc per. Cofitemini domino in cythara. id est in confessione vocali. et in psalterio decem cordarum psallite illi. id est in obseruatione decem preceptorum. figuratur autem transgressio decem mandatorum per illos decem leprosos que a lege factes clamauerunt dicentes christe fili dauid miserere nostri. Qui ab eo missi ad sacerdotes dum tres mudati sunt. Sic per recognitionem peccati et positum debiti christi purgati homines a lepra inobediencia. Alio modo diffinitur peccatum ex parte forme seu cause exemplaris a qua deficit. Dicitur enim fuit moysi. Exo. xxxv. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est que sunt ad constructionem tabernaculi. id est ecclesie. motus autem christi signat et secundum hoc diffinitur ab Augustino peccatum est appetere que christus precepit. vel fugere ea que christus sustinuit. quod perbat per eius oppositum dices. Non enim ullum peccatum committi poterit nisi dum appetunt que christus precepit. aut fugiunt que ipse sustinuit. quod est respectu tristitium et aduersorum. Aliud est amoris seu cupiditatis. scilicet appetere que christus precepit. quod est respectu delectabilitium. et aliud fugere aut timere que christus perpassus est et hoc respectu penalium. Omne autem peccatum ut dicit Augustinus. procedit vel ex amore male in flammate. vel ex timore male humiliante. sed et timor procedit ex amore. Timor enim quis committere aliquid quod illud amat Dec Alexander. in. ij. pre sum. Rayne. Tertio potest peccatum considerari ex parte potentie. vel cause sufficienter impantis et peccati coplentis. Et sic diffinitur ab Augustino in lib. de duabus animabus. quod peccatum est voluntas retinendi vel sequendi quod iniusticia verat. et habet. xv. q. j. In qua diffinitione tanguntur duo. Primum est actus voluntatis in hoc quod dicitur quod est voluntas retinendi vel sequendi aliquid. Secundo tangitur defectus reuerentie in hoc quod subditur. quod iniusticia verat. Et sumitur hoc iniusticia non potest est virtus specialis sed per iniusticia generali. que idem est quod omnis virtus. scilicet secundum quod imponat reuerentiam voluntatis. que attenditur secundum omnem virtutem secundum b. Thomas. sup. ij. sentent. De hac iniusticia generali intelligitur illud per Augustinum. Uxor orta est iustitia. scilicet gratie et veritatis que ad intellectum. et rectorum cordelecticia. que

Inobediencia dupliciter accipitur.

Lex et mandatum distinguuntur.

Ps. 32.

Alia diffinitio Augustini

Alia diffinitio Augustini

Ps. 96

Titulus Septimus

ad effectū. Idē autē est esse iustū z rectum corde. Cōsistit
enī talis leticia in quodā rectitudine qua reddīt vnicuiqz
qđ suū est. s. supioribz vt deo z platis obīam z venerati
onē ad Ro. xij. Dis aīa prātibz supioribz subdita sit. Et
ad h̄ fac qđ habet. dīl. viij. qđ mores. Equalibz ppinqs
et extraneis beniuolentiā z subuētionē. Jo. xv. Docet p̄
ceptū meū vt diligatis inuicē. sic dilexi vos. affectū. s. z ef
fectū. ad h̄ fac qđ habet de peni. dīl. ij. p̄inde. inferioribz
bus. s. subditis z corpi suo puidentiā z coherētionē. j. Pe
tri. v. pascite eū qui vob est gregē. Ad h̄ fac qđ habetur.
xij. q. iij. duo ista. de peni. dīl. ij. corp. Et sic iusticia ge
neralis ista instigat. ita verat p̄traria. Quia ibi est p̄cām
sz supioribz p̄dicationē z irreuerētiā eglubz obduracionē
et maluolentiā. inferioribz relaxacionē z negligentia. De
hac etiā iusticia habet Ezech. xvij. Si auerterit se iust
a iusticia sua zc. Itē ex p̄te cause p̄ncipalis agētis. id
est volūtaris diffinit sic. a b. Aug. i. li. de lib. arbi. P̄cām
est affectio mala volūtaris. in diffinitione rāgunur tria
que sūt de rōne p̄cā. P̄mū est act^o volūtaris. Scđm est
defect^o rectitudinis. Tertū est defect^o culpabilis. P̄mo
ergo notat act^o volūtaris. cū dī p̄cām est affectio. Nā af
fectio sumit p̄ actu volūtaris eliatō vel imparo interiori
vel exteriori. Et si arguat in p̄trarium qz affectio est res.
p̄cām autē nō est res vel suba. vt dīc Aug. ergo nihil est.
Et sic p̄ p̄ns nō est affectio. Rūderur qz affectio vtiqz est
res. Sz cū dī qz p̄cām nō est res. intelligit p̄cām non est
res. rōne defectus qui adiūgit affectioi. Et rōne illi^o de
fectus cōpat p̄cām claudicatioi z alijs defectibz. Sz ille
defect^o est in affectōe sic claudicatio qz nihil ponit i n̄bia
Scđo tangit defectus rectitudinis. cū dī mala. s. af
fectio. ex qđ sepat a bona affectioe qđ est in actu virtutis.
Si enī esset defect^o eius qđ nō debet inesse. non haberet
rationē mali. Sic nō est malū in lapide nō habere vīū
qz nō est nat^o ipm h̄re. Vbi nota qz defect^o realis v̄l p̄u
tio rei nō est res. s. id cui accidit defect^o v̄l p̄uatio est res.
Sicut esse cecū nō est res vel aliqd reale. sed id cui acci
dit esse cecū. Defectus qđ virtutis seu virtualis est malum
Dec. b. Tho. in q̄stionibz de malo. q. j. vbi dīc. qz nō oīs
defect^o boni h̄z rōem mali. sed defect^o vel p̄uatio boni
qđ natū est haberi. Sic nō est defect^o boi qđ nō possit
volare. ne p̄ p̄ns habz rōem culpe vel pene. nec est ci ma
lū culpe vel pene. s. esset malū aut qđ est nat^o ad h̄. Vnde
cū hō sit nat^o habere affectionē bonā h̄rēt z grām. non
habere est p̄cām. qz hoz p̄uatio est volūtaris. Tertio
tāgit in dīca diffinitioe defect^o culpabilis. z p̄ p̄ns vī
tupabilis est. id est volūtaris ex qua sepat ab affectōe pe
nali qđ nō est p̄cām. vel culpa sed effect^o culpe fm Alex. ij
parte sūme. Diffinit p̄cām ex p̄te cāe finalis qua desi
cit sic ab Aug. in li. de lib. arbi. P̄cām est auersio ab i cō
mutabili bono z uersio ad cōmutabile bonū indebita.
Vbi quatuor sūt notāda. s. gūamē. ordo. ligamē. z vni
tas. Et q̄tū ad p̄mū. s. gūamē nota qz ex indebita cō
uersioe ad cōmutabile bonū sequit auersio. ab incōmuta
bili bono. in qua p̄ficiat rō mali. z iō op̄ret qz fm diuersi
tate coz qđ p̄tinet ad p̄uersionē. seqt diuersa gūitas in
p̄cā. Quātū ad scđm. s. ordine qđ sit vīz p̄ i p̄cō
mortalē aūsis an p̄sis. Sciēdū qz cū p̄cām p̄ncipalr in
volūtarē p̄sistat. iō q̄tū ad volūtarē illd est p̄cā qđ a vo
lūtarē p̄ncipalr intēdit. Et iō in p̄cā sp̄alibz p̄ncipa
lius intēdit auersio. p̄tus est enī auersio ab incōmuta
bili bono. qz p̄sis ad cōmutabile bonū. sic in infidelibz
et in illis qđ desperantes seipos tradiderūt se impudicē
vt dī ad Eph iij. In p̄cā autē corpālibz i qđ p̄ncipalr
intēdit fructio boni cōmutabil p̄cā est naturalr auersio
qz auersio. qđ nō est p̄ncipalr intēta s. p̄ter intētionē qđ sed
tur ex inordinata p̄sis ad bonū cōmutabile. Dec. bea.
Tho. in q̄libeto. xij. q. xvi. idē ibi qz dicit. Quātū

Alia diffi
nitio p̄cā
sugustini

Aliiter dif
finit p̄cā
carū p̄ au
gusti.

ad tertū. s. p̄neponē notandū qz i p̄cō sūt duo. s. aūsis
et p̄sis. z ex p̄te quidē aūsis. mortalia h̄nt p̄neponēz Duo sunt
in q̄tū qđlibet aūsis a bono incōmutabili. s. ex p̄te p̄cā in p̄cō
tionis n̄llo mō habēt p̄neponē sic p̄trates. Et h̄ enim qz
quis p̄tēt ad vtilitātē pecunie p̄ auariciā nō sequit qz
puerrat ad bonū delectabile carnis qđ sit p̄ luxuriam.

Quātū ad q̄tū. s. vtrū hec aūsis vel p̄sis sint duo
p̄cā vel vni. Ad qđ breuiter r̄ndet qz hec duo sūt vni
p̄cām fm rē differēs in cōparōe ad diūsos terminos. s. de
um z creaturā. ita qz ibi est vni^o mor^o vel vni^o accūs. et vni^o p̄cām
duo termi. s. recessus a deo z accessus ad creaturā. Sic
verbi grā. idē est mor^o qđ recedit a bononia z venit florē
tū. Et qđ p̄p̄us z auersio sit recessus a deo hō sit accē
sus ip̄^o volūtaris ad creaturā. est ibi vni^o mor^o z vni^o p̄cām.
Dec. b. Tho. in. ij. sen. dīl. xij. Et Alex. ij. p̄te sum.
fm autē ip̄os duos terminos. s. recessus a deo. z accessus
ad creaturā p̄ p̄uersionē inordinatā. vīc dīs p̄ dīc. qz
capi. Duo mala fec p̄p̄ me^o. De reliq̄rū fontē aque
viue. z fodēt sibi cisternas dissipatas qđ nō valēt p̄tine
re aq̄s. vbi duo notant. P̄mū discessio vel aūsis a crea
tore. ibi. me dereliq̄runt. nō iūtilē vel paz vtilē. sed mul
tū vtilē qz fontē aq̄ viue. Cōpat autē de^o fontē triplici
rōne. Prima est rōne eminētie qz sic fontē nō aliūde aq̄s
habet sic riu^o. sed ex seipō. sic de^o a n̄llo aliqd boni habz
vel recipit. sed ex seipō z p̄ suā essentia est infinitū bonū.
Scđo rōne influētie. qz sic fontē riu^o aqua influit. sic de
us oibz creaturis. p̄s. Dīc apud te est fontē vite. Dau
rietis aq̄s de fontibz saluarous. Tertio rōne efficiētie. qz
sic fontē aqua viua tribuit. sic deus nō est fontē cuiuscūqz
qz aque s. viue. Job. iij. Dedit tibi aqua viua. Et in
Lanti. fontē ortoz ecclīa. s. scripturē aquaz viua que
fluūt i p̄ter de libano. s. a deo. Et tāuis est ista aqua qz
in potantibz fontē faciat. Et iō est mltū desiderabilē qz
nō est aqua qđ in potates puerrat s. ipa puertit in se pot
tates. qz fontēs fac iū f̄ illd. Aqua quā ego dabo ei fiet
cō fontē aq̄ saliet in vita eternā. aut p̄p̄s samaritanē Job
iij. Scđo tangit illd malū p̄cā ad h̄nt. s. vel inordinata
ta puertio ad creaturā. ibi. Et fodēt sibi cisternas vī
sippatas qđ nō valēt p̄tine aq̄s. Vbi oñdit defect^o tri
plex. P̄mū qz nō sunt p̄ncipales. z ideo a seipis nō sūt
vt fontē. Scđo qz sunt derelictabiles qz dissipare. s. idola
quibz adherēt. z q̄m plere nō valēt mentē creatā. sicut
nec cisterna dissipata p̄t impleri. Tertio qz sūt inuīlēs
qm p̄tine nō valēt aquas. z iō nec recipi nec alijs in
fluere. z seruari nō p̄nt. qz trāstroua sūt. Et p̄dicit pa
ter qz cā efficiēs p̄cā est volūtas. Vn Aug. P̄cām vīz
adeo voluntariū est vt nullo mō sit malū. s. malo culpe. Na p̄cā est
nisi sit voluntariū. xv. q. j. s. ij. Et si arguat p̄tra. qz dīo
nyfi. dīc in. iij. c. de diu. no. qz malū est p̄ter intētionē z
volūtarē. co qz n̄llo intēdens ad malū opat. Rūderur qz
malū dicit esse p̄ter volūtarē p̄ se. qz intēdens ad malū
per se operat aliquid. sed p̄ accidēs malū p̄t esse volūta
riū. dī. s. aliqd extrinat bonū qđ est malū vt cum appa
ret alicui bonū aliqd fm qđ. cut est adiuncta ratio mali
simpliciter. Vel potest dici qz malū est p̄ter voluntatem
quia volūtas nō tendit in malū sub ratione mali. sed qz
aliquid malū est apparēs bonū. z ideo voluntas aliqd
appetit aliqd malū. Dec. b. Tho. sup. ij. sen. Ad hoc etiaz
facit qđ ait Aug. xv. q. j. c. merito vbi sic ait. Si dilige
ter inspiciat. forte ipm peccare nemo velit. sed p̄ter aliqd
quod vult peccat. Omnes qui p̄pe hoīes qui h̄. etas fa
ciūt qđ nō h̄. vellēt licere. Vīqz adeo ipm peccare nemo
appetit. p̄ter h̄ ipm s. p̄ter illud qđ ex eo sequit.
De diuisione p̄cōz. Caplm. ij.

DE diuisione peccatorū
Sciēdū qz sex modis possunt distingui pec

rata ad diuicē. Primus est ex parte reatus. Secundus est
 ex parte gradus. Tertius est ex parte respectus. Quartus
 ex parte nois. Quintus est ex parte originis. Sextus est ex parte
 radialis. Et q̄rtum ad primū. s. ex parte reatus sic distin-
 guit pctm. qz aliud mortale. aliud originale. aliud veni-
 ale. Que quidē diuissio nō est generis in spēs. cui⁹ ratio
 est. qz species equaliter p̄cipat rōnem generis. ista autē
 nō equaliter p̄cipat rōez pcti. ad qd p̄tinet qz sic volū-
 tariū p̄fecte. sed est diuissio analogi in analogata. qd fm
 prius ⁊ posteri⁹ p̄fecte ⁊ imp̄fecte p̄dicat de plurib⁹. Si-
 cut verbi grā. Ens diuidit in substantiam ⁊ accidēs. ens acti-
 u⁹ ens in potētia. de quib⁹ p̄dicat analogice. p̄fecte qui-
 dem de ente in actu ⁊ d̄ substantia imp̄fecte de accidente ⁊
 de ente in potētia. qz minimū qd est de natura entis. est
 in ente in potētia ⁊ in ente p̄ accidēs. Sic a simili diui-
 sio peccati in mortale ⁊ veniale ⁊ originale. est sicut diui-
 sio alicui⁹ in p̄fectū ⁊ imp̄fectū. qz rō pcti p̄ prius ⁊ p̄fer-
 tius inuenit in pctō mortali. in veniali s̄o p̄ posteri⁹ et
 imp̄fecte. vñ minimū quod est de rōne pcti in aliq̄ actu
 est in veniale. Et hoc ip̄a noia ostendūt. qz venia nō de-
 bet pctō. nisi fm q̄ aliquā imp̄fectionē pcti habz. p̄ pri-
 ergo dicit pctm de mortali. tū qz mortale est volūtarium
 volūtare p̄ria. tū qz ab vltimo fine deordinat. tum qz ei
 debet pena eterna. Pctm autē originale deficit a mortali i
 duob⁹. primo qz non ordinat ab vltimo fine s̄ aliq̄ mō
 a fine retardat. ordine ad finē seruato. scdo qz ei nō de-
 bet pena eterna. sicut mortali. Pctm autē originale deficit
 a mortali ex parte illa qua pctm habet rōnem culpe scz
 ex parte volūtarij. qz mortale est volūtarium volūtare pro-
 pria illius in quo est vel qui peccat. sed pctm originale
 est volūtarium volūtare alteri⁹ q̄ eius in q̄ est. s. volūtare
 p̄m̄ parē. ade. bec. b. Tho. sup. ij. sen. dist. xliij. Et q̄
 dicitur est q̄ ista diuissio est fm reatū. Sciēdū q̄ reat⁹ p̄pe-
 nō est aliq̄ obligatio ad penā. Et mortale obligat ad
 penā eterna damni ⁊ sensus veniale ad penā t̄pale seu
 purgatorij. Originale tm̄ ad penā dāni. non sensus. id
 est priuatiōis dei vltimō. nō ignis infernalis. ⁊ hoc infra
 declarabunt. aliq̄ tm̄ reat⁹ sumit p̄ culpa. ⁊ obligationē
 ad penā. vt in collecta reatus n̄i p̄fessio indulgētia rē.
 Confitec̄ enī hō culpā nō penā debet. Et sciēdū q̄ pec-
 carū actuale siue mortale siue veniale. aliq̄ transit. actu
 sed remanet reatu. Et hoc vel cū cessat ab ip̄o actu pecc-
 cari. puta p̄perato homicidio vel fornicatione. tūc cessat
 pctm q̄rtum ad suā essentia. vel est q̄rtum ad actū illuz
 inordinatū sed remanet reatu in suo effectu. id est in ob-
 ligatiōe ad penā. Uel etiā cū quis p̄ p̄niam quis habet
 remissionē pctōz quo ad debitū pene eterne. sed tm̄ pro-
 p̄ter imp̄fectionē satisfactiōis adhuc remanet obligat⁹
 pene t̄pali. sed tūc trāsit pctm actu ⁊ reatu q̄n quis ha-
 bet plenā remissionē culpe ⁊ tot⁹ pene debite. Dec. Du-
 randus. sup. ij. senten. Pctm autē originale trāsit reatu p̄
 baptisimū fluminis vel sanguis vel fluminis. sed reman-
 net actu in q̄rtum. s. viatoze remanet semp habitualis cō-
 cupiscentia. q̄ sepe inclināt ad malū q̄ videt esse materia
 licet ipsum originale peccatum.

dis. Est q̄ prim⁹ grad⁹ suggestio vel sensualis delectatio
 que est veniale. Scdo gradus est morosus delectatio in
 ipsa cogitaciōe absqz deliberatiōe in op⁹. Tertio est delibe-
 ratio cogitaciōis in opus. Quarto est defensio nisi excu-
 satio ipsius pcti in seip̄o. sicut primi p̄ntes post pctm se
 excusauerūt. Quintus grad⁹ est ip̄m op⁹ exterius s̄z occul-
 tum. Sext⁹ ip̄m opus pcti cū sic manifeste. Septimus
 dū ducit in p̄suerudinē. Octauus cū quis obstinat⁹ in
 malo obdurat. p̄ponēs nō penitēre. Scdo p̄bat rōne
 Nā ista diuissio assignat fm grad⁹ quib⁹ sit p̄cessus ad
 pcti cōplementū. gradus autē isti attendunt fm q̄ vn⁹
 actus includit primū. ⁊ tert⁹ scdo m. ⁊ q̄rtus tertiu⁹. ⁊ ad-
 dit sup. eū. verbi grā. Prim⁹ grad⁹ sup. que addit aliq̄ est
 volūtas interior. s. pctm cogitaciōis. Scdo huic addit⁹
 et hūc exprimes est act⁹ locutiōis. Tercio ratio est. qz inter
 oia mēbra est magis p̄pinquū interiori actui. s. pctō cogi-
 tationis qz locutio est signū interioris act⁹. s. cordis. Ter-
 tius grad⁹ est pctm op̄is. tanqz cōplementū oim̄ p̄dicto-
 rum. Probat h̄ tertio p̄ similitudinē ⁊ triplicē seu exem-
 plū. s. artificiali. naturali. ⁊ mortali. In artificiali exem-
 plo p̄z de domo materiali in qua sūt tria. s. fundamētū
 vt principū. parietū erectio vt mediū. tectū vt cōplemēt
 tum dom⁹. Nō dicit hoc in exemplo naturali. Nā in gene-
 ratiōe aialis. primū qd generat est cor. exinde mēbrorū
 pductio. demū tanqz cōplementū totius corporis vt hois
 formatio. P̄z similitudo etiā in materia mortali. Nā itacū
 dus ex eo q̄ appetit vindictā p̄mo p̄rurbat in corde ses-
 cūdo in v̄ba p̄meliosa p̄rūpit. tertio in facta iniurioz
 sa. ideo p̄z de pctō luxurie ⁊ alijs. Cōsuetudo autē ⁊ des-
 speratio vt defensio pcti quas Grego. addit vt dicitur est
 supra sūt grad⁹ p̄sequentes post p̄fectā speciē pcti. sic ad o-
 lesctia ⁊ inuētus post p̄fectam generationē hois conse-
 quunt. vel dicendū qz p̄suetudo ⁊ desperatio seu defen-
 sio. sunt qdā circūstātie aggrauātes omne pctm ex mul-
 tificationē ip̄soz actū. bec oia. b. Tho. p̄ma se. q. lxxvij. et
 super. ij. sen. dist. xliij.

Tertia diuissio seu di. §. II

stinctio pctōz est ex parte respectus seu obiecti. Et sic hō dicitur
 cū peccare in deū. in primū in seip̄m. in deū peccat cuz parte obie-
 de deo male sentit vt hereticus. vel q̄ dei sūt vsurpare p̄z croz diuis
 sumit indignē p̄cipādo sacramētis. vel qui nomen dei
 peierādo vel blasphemādo p̄tēnit. in primū peccat cū
 eū iniuste ledit. vel offendēdo p̄sonā. vel famā denigran-
 do. vel substantiā diripiēdo ⁊ h̄mōi. In seip̄m peccat
 cū sibi soli nocet ⁊ nō alteri. vt in pctō gula. vel mollicie.
 vel accidie. vel in amīs glie ⁊ h̄mōi. Et hanc distinctionē
 ponit etiā Jfido. in lib. de sum. bo. Scdo hoc idē pro-
 bat rōne sic. sicut ois virtus est iusticia quodammodo vt
 dicit. v. Etdi. ita omne pctm est iniusticia. iniusticia autē
 est ex h̄ q̄ detrahīt alicui qd sibi debet. Nō iniusticia
 habet quasi duo obiecta. s. id qd detrahīt ⁊ ille cui detra-
 hit. sicut hō cui auferit res sua. sicut autē hō debet primo
 et aliquid sibi ip̄i. sic ⁊ mltomagis debet deo. debet autē
 deo amore sup. oia ⁊ reuerētia. Nō q̄n ab his deficit. dicit
 cū peccare in deū. Et si obijciat hoīem peccare in aliquē
 in q̄rtum cū ledit. sed nullus pōt ledere deū. fm illd̄ Job
 xxxv. si peccaueris qd ei nocebis. s. deo. q. d. nihil. Rōem
 hui⁹ Augu. assignat dices de lib. arbi. Malū cū nocet
 mentū sit nocere tm̄ nō pōt nisi bono qd corruptibile est
 Summū autē bonū incorruptibile est. ⁊ ideo malū ei no-
 cere nō pōt. qz nature est impassibil. Rūdet ad h̄ q̄ nō
 dicit hō peccare in deū ex eo q̄ cū in aliq̄ ledat. s̄ qz deo
 subtrahit qd ei debet ⁊ q̄rtū in ip̄so est ei⁹ gliam minuit
 q̄uis h̄ facē nō possit. Tūc q̄ dicit in pctō qd deū offen-
 dere. q̄n in eo qd sibi debet ei iniuriat. primo etiā quis
 debet edificatiōe ⁊ bñficiētia ⁊ h̄mōi. Nō igit h̄ non

Scda diuissio pctōz §. I.

est ex parte gradus seu p̄cessus. Et sic diuidit pctm in pec-
 carū cogitaciōis ⁊ locutiōis ⁊ op̄ationis. Addit etiā aliq̄
 quādo pctm p̄suerudinis. Et ista diuissio p̄bat. auctori-
 tate rōne ⁊ similitudine. Et q̄rtū ad primū auctoritas. Die-
 rony. sup. Ezech. sic trinet. tria sūt genera pctōz quibus
 humanū genus subiacet. Aut enī cogitaciōe. aut sermōe
 aut op̄atione peccam⁹. addit a quibsdā quart⁹ grad⁹.
 sed p̄ p̄suerudinē qd figurat in Lazaro quadriduano.
 sed Grego. in. iij. moral. ponit aliter istos grad⁹ dicit q̄ i
 corde comitit quatuor mōis ⁊ in ope alijs quatuor mō

Titulus Septimus

facit cū possit et debet. vel cum facit p̄traria his. dicit peccare in primū sibi etiā debitor est. s. q̄ ad necessitatis collationē et mundiciā. Unde qm̄ dicit sibi necessaria subtrahēdo vel peccādo ubi cū nō alijs noceat in se peccat. Tertio vidē pbat̄ dicitur sic. Sic p̄positū in p̄posito. et oppositū in opposito. S; p̄p̄trates quib; oppo- nunt̄ p̄tā. hō ordinat̄ in deū. et in primū et in seipm̄. qd̄ p̄t; Nā p̄p̄trates cheologicas hō ordinat̄ in deū. rēporā- tū et fortitudie ordinat̄ in semetipm̄. iusticia aut̄ ad pro- ximū q̄ p̄ oppositū. Qui peccat̄ in his q̄ excedūt huma- nā rōe. sic sūt ea q̄ sūt fidei peccat̄ in deū. sic hereticus. sa- crilegus. et blasphem⁹. et h̄mōi. Qui aut̄ peccat̄ in his in- q̄b; q̄s ordiat̄ et dirigit̄ in seipm̄. dicit peccare in seipm̄. sic p̄t; in guloso. luxurioso. pdigo. et h̄mōi. Qui hō peccat̄ in his p̄ q̄ ordinat̄ ad alterz seu ad primū. dicit peccare in pri- mū. sic p̄t; in homicida. fure. adultero et h̄mōi. Et no- tandū q̄ ista diuisio seu distinctio sumit̄ fm̄ id in qd̄ di- recte peccat̄ et p̄ncipalit̄ nō p̄sequit̄. Verbi gr̄a. cū q̄s fa- cit homicidiū v̄l furtū. et h̄mōi. iste directe et p̄ncipaliter peccat̄ in primū eū ledēdo. Ex p̄sequit̄ aut̄ peccat̄ in deū. qm̄ in h̄ mādara et̄ trāsgredif. et in seipz qm̄ p̄ p̄t̄m oc- cidit̄ aīam suā. s̄lfr qui peccat̄ in seipm̄ v̄l in gula. luxu- ria. et h̄mōi. directe et p̄ncipalit̄ peccat̄ in se. et ex p̄sequen- ti in deū p̄ mādara eius faciēdo. Et sic q̄ peccat̄ in deū. ex p̄t̄i peccat̄ in seipm̄. priuando se lumie gr̄e et h̄ruti- bus et in primū aliquādo p̄ malū exemplū v̄l alio mō. bec. b. Tho. in. ij. q. lxxij. et super. ij. senten.

Quarta diuisio pec. §. III.

caroz est respect⁹ nois. Et sic diuidit̄ p̄t̄m in delictū et commissū. siue in p̄t̄m omissiōis et trāsgressiōis qd̄ idem est. Quam distinctionem ponit Augustinus dicens. q̄ p̄t̄m qd̄ dicit̄ delictū est omissio boni. qd̄ etiā ipm̄ nomen ostendit. dicit̄ enī delictū quasi delictū. P̄t̄m hō qd̄ dicit̄ est commissum est p̄p̄tratio mali. v̄l fm̄ m̄gr̄m senten. in ij. lib. dist. xij. Delictū est qd̄ ignorāter fit. Commissum qd̄ sciēter comittit̄. Abi notandū q̄ hec distinctio fm̄ noīa sez delictū et commissū. attendit̄ fm̄ p̄cepta legis ex quib; regulant̄ actus n̄ri. Inter ipa aut̄ p̄cepta. qd̄a sunt affirmatiua qd̄ fit p̄ affirmatiua p̄cepta dicit̄ omissio. quādo fit aut̄ p̄cepta negatiua. dicit̄ commissio vel trāsgressio. Itē q̄ p̄cepta fit qn̄q; sciēter qn̄q; ignorāter. si sciēter dicit̄ commissio. si ignorāter dicit̄ omissio. Tho. sup. ij. sen.

Est aut̄ sciendū q̄ p̄t̄m est omissio q̄ commissio. Ratio hui⁹ est. qm̄ fm̄ p̄t̄m tria sūt in actib; h̄ruti q̄ requiruntur sez scire. velle. et immobiliter seu firmiter opari. Ignorancia est q̄ p̄m̄ actū. s. scire. Omissio p̄t̄m. qn̄. s. tenet̄ q̄s ali- quid velle et nō vult. sic commissio est q̄ opari. qn̄. s. aliq̄s facit̄ aliq̄d. ad qd̄ obligat̄ nō facere. Et sic parz ex ipō p̄ cessu qd̄ p̄t̄m est omissio q̄ commissio. bec. Alex. ij. p̄t̄e sum- me. sed p̄t̄m commissiōis est grau⁹ p̄t̄m omissiōis. s. cō- missio/mali q̄ commissio boni. tū qm̄ in p̄t̄m commissiōis est maior deordinatio et effrenatio volūtatis. tū qm̄ mai⁹ no- cumentū. tū qm̄ magis p̄ iusticiā. Sic p̄t; p̄ p̄cepta. quia grau⁹ est occidere hoīez q̄ sibi in extrema necessitate nō subuenire. et deū blasphemare q̄ eū nō honorare tpe des- bito et h̄mōi. Notandū etiā q̄ p̄t̄m omissiōis alicuius boni. p̄ eo tpe alicui impurat̄ ad culpā. qn̄ n̄ facit̄ qd̄ debet. s. eo tpe q̄ debet. Cui⁹ rō est qm̄ omissio boni oppo- nit̄ p̄cepto affirmatiuo. qd̄ lz obliget̄ semp nō tñ ad semp. Verbi gr̄a. nō obligat̄ hō q̄ semp actu insistat̄ parē- rib; honorādis. s; tñ semp obligat̄ q̄ tpe debito hono- ret̄ p̄ntes. Tādū ergo durat̄ p̄t̄m omissiōis. q̄dū durat̄ tpe q̄ obligat̄. ad qd̄ obligat̄ p̄ p̄ceptū affirmatiuū. Quo trāseūte tpe trāsit̄ actu p̄t̄m et remanet̄ reatu. Et itēz redeunte tpe talē. iterat̄ omissio. Sic enī transeūte

actu h̄ruti remanet̄ meritū p̄m̄ ita transeūte actu pec- cātū remanet̄ reat⁹ p̄ntes. bec. b. Tho. su. ij. sen. dist. xij. Si aut̄ q̄rat. v̄t; in quolibet p̄t̄o sit aliq̄s actus. Re- spondet̄ q̄ quidā opinari sūt q̄ in oī p̄t̄o est aliq̄s act⁹ vel interior. s. act⁹ volūtatis sic cū aliq̄s nō vās elemosy- nam peccat. qm̄ vult nō dare. et sic tibi est act⁹ interior volū- tatis. s. velle nō dare. vel etiā aliq̄s actus exterior. siue ille actus exterior sit simul cū omissiōe. puta. cū facit̄ aliq̄d quo terrabit̄ ab actu debito. Sicut cū aliq̄s ludit̄. et pro- pter h̄ dimittit̄ ire ad eccliam. siue ille actus sit p̄cedens omissiōe. v̄t cū aliq̄s impedit̄ ne surgat̄ ad matutinas. qm̄ nimis vigilat̄ in sero. circa aliq̄ se occupādo. tñ. bea. Tho. tenet̄ h̄m̄. s. q̄ nō requirit̄ aliq̄s act⁹ in p̄t̄o omis- sionis p̄ se loq̄ndo. sed in ipa cessatiōe debiti actus. pec- cātū omissiōis p̄sistit̄. Et h̄ pbat̄ quatuor modis. s. au- ctoritate. rōne. distinctiōe et cōparatiōe. Auctoritate qd̄ pbat̄ p̄ illud. Jaco. iij. Sciēt̄ bonū et nō faciēt̄ peccatū est illi. sed nō facit̄ qd̄ hō debet nō importat̄ aliq̄ actu ergo p̄t̄m omissiōis est absq; omni actu imo cessare ab actu. Sedo pbat̄ idē rōne sic. Judiciū dandū est h̄ re- bus. fm̄ id qd̄ est p̄ se. et nō fm̄ id quod est p̄ accidēs. sed actus p̄ accidēs se habet ad p̄t̄m omissiōis qd̄ parz q̄ omissiōis aliq̄d ad qd̄ tenet̄ aliq̄d faciat̄ est per accidēs. h̄ nō debet dici q̄ p̄t̄m omissiōis p̄sistit̄ in actu p̄ter ali- quē actu adiunctū. qm̄ actus ille adiunct⁹ p̄ accidēs se habet ad p̄t̄m omissiōis v̄t dicit̄ est. Tertio pbat̄ h̄ cō- paratiōe. qm̄ etiā in p̄t̄o trāsgressiōis p̄tingit̄ aliq̄ actu adiūgi q̄ tñ ad p̄t̄m trāsgressiōis p̄ accidēs se habet. sic cū p̄tingit̄ aliq̄ furantē loqui v̄l videre. et s̄lfr nlls act⁹ p̄t̄m ad p̄t̄m omissiōis s; ipa sola cessatio ab actu de- bito. Cōfirmat̄ idē et alia rōne. videlz. qm̄ nō punit̄ hō in- ste nisi p̄ p̄t̄o. s; p̄ sola omissiōe boni qd̄ tenet̄ facere pu- nit̄ fm̄ illd̄. Vis arbor q̄ nō facit̄ fructū bonū excidit̄. et in ignē mittit̄. Math. vij. Et seru⁹ q̄ cognouit̄ volūta- tem dñi sui et nō fecit̄ plagz vapulabit̄. Lu. xij. Quarto pbat̄ distinctiōe. Nā differētia ista est q̄ t̄m ad h̄ in- ter p̄t̄m trāsgressiōis et omissiōis. qm̄ p̄t̄m trāsgressiōis nō est sola priuatio. sed etiā actus priuati⁹ debito ordie. Et rōne act⁹. p̄t̄m est quedā res vel natura. rōe priua- tiōis ordinis. p̄t̄m dicit̄ nihil fm̄ Aug. sup. Job. Et b. Tho. p̄ quodlibet dicit̄ q̄ p̄t̄m maxie trāsgressiōis est actus inordinat⁹. Et rōe actus. p̄t̄m est aliqua res seu natura. S; illa inordinatio est priuatio et fm̄ h̄c p̄t̄m dicit̄ nihil. ab Aug. Sed p̄t̄m omissiōis fm̄ veritatem loquēdo. est sola priuatio actus debiti. cui⁹ subiectū nō est aliq̄s actus sed p̄t̄s volūtatis. sicut subiectū ceat⁹ nō est visio. sed id qd̄ aptū natū est videre. Tñ q̄ volū- tas est causa effectiua et subiectiua omissiōis. iō omissio habet rōem culpe. qm̄ omissio est volūtaria. qm̄ in pote- state n̄ra est nō velle sicut et velle. et nō facere sicut et facē. et iō ipa boni omissio est p̄t̄m. Et si arguat̄ sic in h̄m̄. Sicut meritū cōparat̄ ad h̄ruti. ita demeritū seu p̄t̄m ad vitii. sed meritū nō pōt̄ esse absq; actu ḡ nec demeri- tum. Rūdet̄ q̄ differētia est inter meritū et demeritum. Nā meritū nō pōt̄ esse absq; actu aliquo salte volūtari. sed demeritū pōt̄ esse absq; actu. Et rō hui⁹ diuersitatis est. qm̄ plura requirunt̄ ad bonū q̄ ad malū. eo q̄ bonū p̄tingit̄ ex tota et integra causa. malū aut̄ ex singulis de- fectib; v̄t dicit̄ Diony. c. iij. de diu. no. bec. b. Tho. i. se. q. lxxvij. et in q̄nib; de malo. Quia ḡ et omissio boni de- bitū. p̄t̄m est sic et trāsgressio. ideo ps. v̄t r̄uz dño p̄t̄m tur dicit̄. Delictū meū cognouit̄ tibi sea. et in iusticiā mea nō abscondi. vbi ps. tria facit̄. Primo exp̄mit̄ p̄t̄m omis- sionis. ibi. delictū meū. dicit̄ enī delictū quasi delictū. id est omissū. v̄t qm̄ p̄t̄m dicit̄ tacuit. et h̄ est p̄tra illos qui solū de commissis et nō omissis faciūt̄ sibi p̄t̄m

actu h̄ruti remanet̄ meritū p̄m̄ ita transeūte actu pec- cātū remanet̄ reat⁹ p̄ntes. bec. b. Tho. su. ij. sen. dist. xij. Si aut̄ q̄rat. v̄t; in quolibet p̄t̄o sit aliq̄s actus. Re- spondet̄ q̄ quidā opinari sūt q̄ in oī p̄t̄o est aliq̄s act⁹ vel interior. s. act⁹ volūtatis sic cū aliq̄s nō vās elemosy- nam peccat. qm̄ vult nō dare. et sic tibi est act⁹ interior volū- tatis. s. velle nō dare. vel etiā aliq̄s actus exterior. siue ille actus exterior sit simul cū omissiōe. puta. cū facit̄ aliq̄d quo terrabit̄ ab actu debito. Sicut cū aliq̄s ludit̄. et pro- pter h̄ dimittit̄ ire ad eccliam. siue ille actus sit p̄cedens omissiōe. v̄t cū aliq̄s impedit̄ ne surgat̄ ad matutinas. qm̄ nimis vigilat̄ in sero. circa aliq̄ se occupādo. tñ. bea. Tho. tenet̄ h̄m̄. s. q̄ nō requirit̄ aliq̄s act⁹ in p̄t̄o omis- sionis p̄ se loq̄ndo. sed in ipa cessatiōe debiti actus. pec- cātū omissiōis p̄sistit̄. Et h̄ pbat̄ quatuor modis. s. au- ctoritate. rōne. distinctiōe et cōparatiōe. Auctoritate qd̄ pbat̄ p̄ illud. Jaco. iij. Sciēt̄ bonū et nō faciēt̄ peccatū est illi. sed nō facit̄ qd̄ hō debet nō importat̄ aliq̄ actu ergo p̄t̄m omissiōis est absq; omni actu imo cessare ab actu. Sedo pbat̄ idē rōne sic. Judiciū dandū est h̄ re- bus. fm̄ id qd̄ est p̄ se. et nō fm̄ id quod est p̄ accidēs. sed actus p̄ accidēs se habet ad p̄t̄m omissiōis qd̄ parz q̄ omissiōis aliq̄d ad qd̄ tenet̄ aliq̄d faciat̄ est per accidēs. h̄ nō debet dici q̄ p̄t̄m omissiōis p̄sistit̄ in actu p̄ter ali- quē actu adiunctū. qm̄ actus ille adiunct⁹ p̄ accidēs se habet ad p̄t̄m omissiōis v̄t dicit̄ est. Tertio pbat̄ h̄ cō- paratiōe. qm̄ etiā in p̄t̄o trāsgressiōis p̄tingit̄ aliq̄ actu adiūgi q̄ tñ ad p̄t̄m trāsgressiōis p̄ accidēs se habet. sic cū p̄tingit̄ aliq̄ furantē loqui v̄l videre. et s̄lfr nlls act⁹ p̄t̄m ad p̄t̄m omissiōis s; ipa sola cessatio ab actu de- bito. Cōfirmat̄ idē et alia rōne. videlz. qm̄ nō punit̄ hō in- ste nisi p̄ p̄t̄o. s; p̄ sola omissiōe boni qd̄ tenet̄ facere pu- nit̄ fm̄ illd̄. Vis arbor q̄ nō facit̄ fructū bonū excidit̄. et in ignē mittit̄. Math. vij. Et seru⁹ q̄ cognouit̄ volūta- tem dñi sui et nō fecit̄ plagz vapulabit̄. Lu. xij. Quarto pbat̄ distinctiōe. Nā differētia ista est q̄ t̄m ad h̄ in- ter p̄t̄m trāsgressiōis et omissiōis. qm̄ p̄t̄m trāsgressiōis nō est sola priuatio. sed etiā actus priuati⁹ debito ordie. Et rōne act⁹. p̄t̄m est quedā res vel natura. rōe priua- tiōis ordinis. p̄t̄m dicit̄ nihil fm̄ Aug. sup. Job. Et b. Tho. p̄ quodlibet dicit̄ q̄ p̄t̄m maxie trāsgressiōis est actus inordinat⁹. Et rōe actus. p̄t̄m est aliqua res seu natura. S; illa inordinatio est priuatio et fm̄ h̄c p̄t̄m dicit̄ nihil. ab Aug. Sed p̄t̄m omissiōis fm̄ veritatem loquēdo. est sola priuatio actus debiti. cui⁹ subiectū nō est aliq̄s actus sed p̄t̄s volūtatis. sicut subiectū ceat⁹ nō est visio. sed id qd̄ aptū natū est videre. Tñ q̄ volū- tas est causa effectiua et subiectiua omissiōis. iō omissio habet rōem culpe. qm̄ omissio est volūtaria. qm̄ in pote- state n̄ra est nō velle sicut et velle. et nō facere sicut et facē. et iō ipa boni omissio est p̄t̄m. Et si arguat̄ sic in h̄m̄. Sicut meritū cōparat̄ ad h̄ruti. ita demeritū seu p̄t̄m ad vitii. sed meritū nō pōt̄ esse absq; actu ḡ nec demeri- tum. Rūdet̄ q̄ differētia est inter meritū et demeritum. Nā meritū nō pōt̄ esse absq; actu aliquo salte volūtari. sed demeritū pōt̄ esse absq; actu. Et rō hui⁹ diuersitatis est. qm̄ plura requirunt̄ ad bonū q̄ ad malū. eo q̄ bonū p̄tingit̄ ex tota et integra causa. malū aut̄ ex singulis de- fectib; v̄t dicit̄ Diony. c. iij. de diu. no. bec. b. Tho. i. se. q. lxxvij. et in q̄nib; de malo. Quia ḡ et omissio boni de- bitū. p̄t̄m est sic et trāsgressio. ideo ps. v̄t r̄uz dño p̄t̄m tur dicit̄. Delictū meū cognouit̄ tibi sea. et in iusticiā mea nō abscondi. vbi ps. tria facit̄. Primo exp̄mit̄ p̄t̄m omis- sionis. ibi. delictū meū. dicit̄ enī delictū quasi delictū. id est omissū. v̄t qm̄ p̄t̄m dicit̄ tacuit. et h̄ est p̄tra illos qui solū de commissis et nō omissis faciūt̄ sibi p̄t̄m

Ad oē pec- cātū nō re- quirit̄ act⁹

Sed 3

Differen- tia meritū et demeritū.

Pā. ij.

Ca. 2. De eius diuisione

vel **stent.** Sed dicitur utrunque latet. qz pccm est etiam
 para illos qui de magnis pccant. de paruis no curat. s
 dicitur etia qua q dicunt delicta respectu alioz est 2 para
 se excusantes. vel in alios sua pccā retorquētes. sic Adā
 et eua. Un dicit meū. qd. s. ego feci et meo arbitrio. ad b
 facit. xv. q. j. nō est. Scdo pberta inuit vitiū cōmissiōis
 seu trāsgressiōis. ibi. 7 iniusticia meā rē. id est q feci pccā
 iusticia. trāsgrediēdo pcepta negatiua vbi magis appa
 ret iniusticia 7 plus nocumētī pccāto sic. Tertio addit
 acrum pccationis. tbi nō abscondi. Lū eni de^o cognoscat
 certus 7 clar^o oia q ille q facit tñ h est vt dicit Cassio.
 pccm deo cognitū facere in pccatione. delicta 7 pccā p
 ducere. Cōfessor enī repñrat psonā dei. h est nō abscon
 de. nō minuere grauitatē. magnitudinē 7 turpitudinem
 peccatoz cōcūctārias celandū.

Quinta diuisio pec. §. III

caroz est ex pte radicis eoz. Sūt autē dñz radices pec
 caroz. Prima est amor inordinat^o sui. Scda est timor i
 discretus. Tertia cupiditas. Quarta pccātia. Quin
 ta supbia. Prime due insinuant p ps. dicentem. Incētia
 igni 7 suffocā ab increpatōe vultus tui pibūt. id est pro
 pter opa mala q pcedūt ab inordinato amore sui. 7 hec
 dicunt succēsa igni 7 ea opa q sunt ex inordinato timore
 mali. 7 hec dicunt suffocā. qz timor deicit hōem infra
 se. Peribūt hōies ab increpatōe dei. id est iudicatē deo
 Un Aug. sup ps. dicit ibi. Omne pccm procedit vel ab
 amore male inflāmate. vel a timore male humiliante.
 Alie tres radices pccī norant. j. Job. ij. Omne quod est i
 mūdo. aut est pccātia carnis. aut pccātia oculoꝝ.
 aut supbia vite. id est qd est in amatoꝝ mūdi seu pec
 caroz. id est omne pccm qd est in eis procedit aut ex pccā
 tia carnis. aut pccātia oculoꝝ. aut supbia vite.
 Dicunt autē hec radices pccōz. qz sicut in plateaz. se habēt
 ad pccā sic radices ad arbores marciales. Sicut enī ra
 dix arboris est p quā arbor nutrimentū sumit. 7 p quā
 arbor pualescit 7 crescit. 7 p quā arbor pccit 7 fructū p
 ducit. Sic fm hec tria a sili. ex qualibet hāz radiciū. pec
 cātū incipit pualescit 7 fructū pducit. ex eo enī peccatū
 incipit. ex q hō ad pccm inclinā. h aut est bonū inentū
 ad qd pccō inordinate puerit. Nā bonū qd habet rā
 tionē finis mouet efficiētē 7 appetētē. 7 iō radix pccī
 in nobis dicit passio vel pñtas ad peccandū. q ex coz
 rāptōe originalis psequit. Unde passio q est radix
 pccī sic distinguit. Quia vel est passio fm inordinatōz
 appetit^o in id qd est vltim^o finis bonoz cōmutabiliū
 sicut est hō. 7 fm h ponit pma radix pccī ab Augu. q est
 amor sui inordinat^o que causa est ois pccī. Scda radix
 oī pccī est timor. Dui^o ratio est. qz ex eo qd aliqd inordi
 nate diligit 7 male. oia impediētia illd male timent. et
 sic omne pccm pcedit. vlt^o est inordinato appetitū alicuius
 boni. vel ex inordinata fuga alicui^o mali. sed vtrūqz hoz
 reducit ad inordinatū amorē sui. Lur^o ratio est. qz ppter
 hoc hō vel appetit inordinare bona. vel fugit inordinā
 te mala. qz inordinate amat seipm q enī aliqd appetat
 inordinate bonū tpale. vel fugiat inordinate malū tēpo
 rale. nō est nisi ex h q seipm inordinate amat. Qd piz est
 hoc qz amare alicuē nō est aliud nisi velle ei bonū. qā q
 amat seipm inordinate. inordinate vult sibi bonū aliqd
 vel etiā passio inordinate inclinans appetitū hōis in ea
 bona q ppter finē vltimū cōmutabiliū. id est ppter homi
 nē querunt. 7 h tripl^r. Primo qz vel talis passio est in
 dīnas appetitū inordinate in bonū vile. 7 hmōi. De q
 apls. j. ad Tbimo. vj. Radix oim maloz est cupiditas.
 vel est talis passio q inclināt inordinate appetitū in bon
 num delectabile et sic erit quarta radix pccī. s. pccātia
 oculoꝝ circa bona exteriora in vltim^o ordinata. Et hec

cupiscētia est duplex. Una q ordinat ad pseruationē
 speciei p generationē. 7 hec dicitur dr pccātia car
 nis. vt in venereis dicit etiā luxuria. Alia pccātia
 est q ordinat ad pseruationē indiuidui. Et talis dicitur
 pccātia oculoꝝ. s. coz q sūt delectabilia nō tñ fm sen
 sum solū. s. fm apphensionē cuiuscūqz apphēsiue pccā
 ris. vt in abis 7 alijs delectabilibz sensibz. Tertio passio
 inclināt ap pccitū inordinate i bonū opinabile vel bon
 nestū. Et sic erit qnta radix. s. supbia. circa bona fm op
 nionē. vt honor dignitas. 7 hmōi. hec. b. Tho. sup. ij. sen.
 dif. xij. Et pma scde. q. lxx. vij. Possēt etiā dici sic vt i au
 ctoritāte ipsa Jo. supius posita. expmānt tres vltimē ra
 dices pccī. In concupiscētia carnis noratur inordinat
 tus appetitus in bonū delectabile vt in abis 7 venereis
 is 7 hmōi. In pccātia oculoꝝ appetitus inordinat
 tus in bonū vile. vt diuitias 7 hmōi. q ala dr cupidit
 tas. tertū. s. supbia. aliter exponi nō opret.

Sexta diuisio pccōz §. V.

est ex pte originis. Un. b. Greg. xxx. lib. moral. dicit q se
 pte sūt capitalia vel pncipalia vicia. ex quibz oia alia ori
 unt. s. inanis glia. inuidia. ira. acedia. auaritia. gula. lux
 uria. Et sup hec oia quasi regina 7 mater est supbia. Et
 circa ista capitalia vidēda sūt tria. s. pccātia nūeri. suf
 ficientia differētia. Quantū ad primū sciendū q oia
 predicta capitalia dicant quasi a capite deriuata. quia
 capita sūt multoz vicioꝝ 7 in h pueniunt. Dicit autē vi
 tiū capitale a capite p similitudinē. Caput enī tripliciter su
 mit. Primo sumit caput p mēbro corpis. 7 sic sumit. j.
 Loz. xj. Dis vit orās aut pberās velaro capite datur
 pat caput suū. 7 caput est quoddā mēbrū animalis quod
 est coz pncipiū. iō scdo caput dicit omne pncipiū. fm
 illud Treno. iij. Dispersi sūt oēs lapides sanctuarij in
 capite oim plateaz. id est in pncipio. Tertio caput sigē
 pncipatū vel ducātū rectoris. Et hui^o rō est. qz sicut oia
 alia mēbra corpis a capite quodamō regunt 7 ad ipm
 ordinantur. ita exercitus a duce regitur. et ad ipsum ord
 dinatur. et h mō sumit amos. vj. Capita populoꝝ ponit
 parice ingrediētes domū isrl. Capita vocat principes et
 rectores. Et fm has tres pccātes capitis viciū capitaz
 le pōt dici qd capite pccit. fm Aug. vt sacilegiū. furtū
 homicidiū 7 hmōi. Et h mō vitiū capitale idē ē qz mor
 tale. id est dignū morte seu decapitatiōis. Nō enī infligt
 tur ista pena mortis in iudicio nisi p mortali sed sic non
 accipit Greg. in dīco nūeratiōe. Scdo mō dr capitale
 qd est pncipiū aliqz pccōz. ex q plura alia oriunt 7 fm
 hoc Greg. vicia capitalia principalia noiat. Tertio dici
 tur capitale viciū ad qd vicia alia ordinā. Nā pnceps
 est caput exercitus ad cui^o bonū tot^o exercitū ordinat. vt
 dicit. xj. metha. Et p hūc modū illud viciū ad qd alia
 ordinant. dicit capitale. Un Greg. in moral. vbi. s. Vi
 cia capitalia sūt quasi duces. 7 vicia q ex eis oriunt sunt
 quasi exercit^o. hec. b. Tho. ij. sen. dif. xij. 7 in gōtibz de
 malo. Quantū ad scdm. s. nūeri sufficientiā qre. s. septe
 et nō plura neqz pauciora sūt. Pro hui^o declaratiōe scie
 dum q omne pccm pcedit. vel qz appetit^o inordinate ap
 petit bonū. vel qz inordinate fugit bonū. q duo sūt eius
 dem rōnis. s. appetere bonū inordinate. 7 fugere oppositū
 cum inordinate. s. malū. Verbi grā. sicut gulosus inordi
 nate appetit cibū. 7 inordinate fugit tristitiā q ex abnitiā
 ciboꝝ causat. Et sicut in alijs capitalibz. 7 sic vicia capita
 lia pnt pueniēter distingui fm differētiā boni 7 mali.
 ita q vbiqz aliq specialis rō appetibilis vel fugibilis
 est. ibi est vni^o viciū capitale. Et est etiā sciendū q bonū
 ad se attrahit appetitū s. q appetit^o refugiat aliqd bo
 num h est fm specialē rōem pccātiā circa hmōi bonū
 vt qz laborem vel impeditiū delectatiōis corporeaz.

Pccm etiā
 am diuidi
 tur ex pte
 radica

Vicia vñ
 dicunt cap
 italia.

Septe sūt
 capitaliaz
 nō plura.

Sufficiē
 tia vicioꝝ
 capitaliū

Titulus Septimus

Primo igitur dico quod omne peccatum procedit ex hoc quod appetit inordinate appetit bonum. Et hoc quidem bonum potest esse triplex. scilicet vel bonum mentis. vel bonum corporis. vel bonum rei exterioris. Primum igitur appetit inordinate appetit vel quod bonum mentis honestum quod est bonum imaginatum. scilicet excellentia glorie et honoris et ad hoc ordinat ut est principium superbia vel inanis glorie. Secundo appetit appetit bonum corporis quod est bonum delectabile et hoc bonum vel pertinet ad preservationem ratione individui quod est cibum. et ad hoc ordinat gula. vel pertinet ad preservationem speciei. sic est in venereis. et ad hoc ordinat luxuria. Tertio appetit inordinata appetit bonum utile. scilicet corporis et divitiarum. et ad hoc ordinat avaricia. Et sic quatuor sunt vicia capitalia ex parte appetit inordinate appetentis bonum. scilicet superbia vel inanis gloria respectu boni honorabilis. avaricia respectu boni utilitatis. gula respectu boni delectabilis secundum gustum. vel luxuria respectu boni delectabilis secundum tactum. Secundo appetit humanum inordinate fugit bonum aliquid secundum aliquam specialem rationem. puta iniquum illud bonum est impedimentum boni inordinate cupiri in seipso. ut verbi gratia. Sic bonum spirituale impedit quietem vel delectationem corporalem. et sic est accidia. quod nihil aliud est quam tristitia. de aliquo bono spirituali potest impediri bonum corporalis quod appetens in seipso inordinate cupit. Secundo appetit inordinatum aliquid bonum refugit in alio. secundum quod bonum illud impedit propter excellentiam in seipso. et sic est invidia. quod est dolor de aliquo bono. iniquum apprehendit ut diminutionem pre excellentie. Tertio non solum aliud refugit vel odit malum in alio. sed etiam hoc bonum est insurgit ipsum repellendo. et sic est ira que est appetit vindicte. quia aliud impugnat aliquem propter malum agendo. hec. b. Tho. sup. ij. sen. dis. xliij. et in quibus de malo. Quantum ad tertium principale. scilicet differentia capitalium a radicibus. Sciendum quod ipsa vicia ita dicuntur capitalia quod non dicuntur radices. Et ratio huius est. quod hec est differentia inter capitale et radicem. quod capitale est quoddam peccatum. radix autem peccati iniquum radix non est peccatum.

Differunt radice et capitale.

Septem capitalia quod figurantur.

Hec septem vicia capitalia. §. VI.
 Capitalia figurata sunt per septem gentes seu nationes que habitant in terra promissionis. secundum magistrum in ij. sen. et Hug. cardinalis super psalmum. Ipsa enim terra promissionis affluens lacte et melle signat humanam naturam in genere vel animam qualibus in periculat in statu innocencie et iusticie. que vicia affluere lacte et melle puritatis. et melle consolationis celestis. Sed per primorum parentum transgressionem postea inhabitata est et possessa a septem nationibus. id est vitiis capitalibus. Obiecta autem per ipsum de vitiis vicia est postea inhabitata per tribus duodecim istis. et levitica. id est per septem virtutes et sex opera misericordie corporalia et spiritualia que respiciunt in veris fidelibus. quod bellum proprius notavit cum ait. Lu. xij. Si fortior illo superperuenies vicerit eum. universa arma auferet etc. Fortis in malicia dyabolus que castrum seu atrium mundi tenebat in pace quasi nullo ei resistere. et hoc cum septem his nationibus. id est vitiis. Superuenies fortior spiritus vicit eum. et abstulit ei arma sue malicie ea detegendo. Et hoc bellum et victoriam notat psalmus. psalmo. xliij. dicens ad dominum. Manu tua gentes dissipavit. plastrasti eos affligisti populos et expulisti eos. Ubi ostendit in ipso bello tria. Primum spiritus operam. ibi manu tua. gen. dis. Iusticia autem reformata. ibi plastrasti eos. Malicia pernitentia euacuata. ibi affligisti. Quantum ad primum sciendum vicia que per nos non possemus superare vna minima reparatione. nec efficere a nobis vnus peccatum. Sine me autem saluator nihil potestis facere Job. xv. Et ratio est. quod cum peccatum mortale sit defectus quasi infinitus seu iniuria que contra deum bonum infinitum. Et hoc sit virtus finite non potest finem attingere ad infinitum. nisi adiunctum infinito. et hec gratia est spiritus. que est quasi infiniti valoris. Unde apostolus. Iustificati gratia ipsi etc. ad est iusti facti expulsi peccatis. Sic et Josue

Sine gratia non potest ei peccatum.

Ro. 3

seu Iesu naue. dux populi dei ipse fuit. que transiit iordanem de uicit et perstravit illas septem nationes. et tradidit tribum israhel terram possidendam. Sic Iesus non mediante baptismo ubi dimisit virtutem sue passionis expulsi omnes capitalibus vitiis. tribus virtutibus infundit in gentem humanam. seu animam qualibus cum sequitur per fidem. ut possideat statum quietum et suum. et hoc est quod dicit psalmus. Manu tua brachium dei dicit patrem. secundum illud. fecit potentiam in brachio suo. Lu. j. quod ab ipso procedit sicut manum a brachio. dicitur dicit sanctus secundum illud si in digito dei efficio demonia etc. Lu. xj. quod procedit a patre et filio. sicut digito a brachio et manu. Sed manus frequenter in scriptura dicitur filio. quod sic procedit a patre sicut manum a brachio. Et quod sicut per manus quis operatur. ita oia per ipsum facta sunt. Job. j. manum ergo dei filio incarnati superuenies in mundum. gentes virtuos vicit. diabolum cum seipso per capitaneis virtuos que vicia dicuntur gentes quasi gebenne. id est inferno dedere. quod ipsa homo tradit inferno. Dicitur autem et destruxit. id est ad nihilum deduxit merito sue passionis. doctrina sue eruditiois. et exemplo suo perfectissime peruersationis. Ipsa autem interpretatio nominum illarum gentium ostendit proprietates ipsorum virtuos. De ipso autem nomine gentium dicitur Deute. vij. Cum introduxerit te dominus de terra que possessurum ingredieris. id est in illud statum iusticie repare et deleuerit gentes multas coram te. quod dominus faciet non tu. et heu gerentem. amorum. ebananem. pheresen. euei. et iebus seu peccatis eos usque ad interitionem. Non inibis sedum cum eis ut. scilicet moribus ipsorum capitalium venialiter accedat. sed usque ab primis radicibus pferne. Per et heu que interpretatur stupens vel formidans signat inuidiam. que formidat felicitatem alienam et dolet. Unde Seneca. Unum inuidi oculos vbius haberet ut omnem felicitatem torquerent. Dicit et heu stupens id est ad miras. quod inuidus quodlibet bonum etiam paruum admirat in primo cui iudicat. tanquam sit multum excellens. Unde Poes. Fertilius est seges alieno semper in agro. vicinius que pecul. grauius vber habet. Vel stupens etiam dicit qui ob frigiditatem dentium ut cum comedunt acerba vult et huiusmodi. non potest bene comedere. sic inuidia facit sibi insipida bona aliorum. Amos. iij. Ego dedi vobis omnia dare. ac tium in cunctis vobis vestris. dedi. id est omnia dare. ac ratione pene afflictiois inuidi. hoc dicitur de ipsa punitione. Per gergetem quod interpretatur colentem equos vel aduena appropinquas signat superbia. vel inanis gloria. Nec enim superbia eiecit diabolum de celo et hominem de paradiso. qui erat colonus illorum locorum. et etiam aduena. quod spiritum sua mente cogitat deo appropinquare. id est exaltari. tanto magis elongat a deo. Job. xx. Si ascenderit usque in celum superbia eius. et caput eius nubes tetigerit. quasi sterquilinum in fine perdet. Per amorem qui interpretatur amaricam. signat accidia. que facit hominem amaricari propter laborem boni operis. sic gaudium spirituale solat animam. ita tedium de bono diuino agendo fastidit et in horrorem ducit. ad Heb. xij. Attendere ne quo radice amaritudinis sursum germinas impediat. Per ebananem qui interpretatur lapides colligens vel comotus. intelligit iram. que comouet rotas hominem ad appetitum vindicte. et colligit lapides etrumeliaz et detractionum et preteritionum. in mente sua accipiendo ad offendendum alios verbis suis. Eccl. xxvij. Qui voluit sanguinem suum. perdet se. Alique etrumeliaz. reuertit ad eum. quod sibi etiam sit iniuria in verbis et factis. Per pheresen qui interpretatur disseminario. signat luxuriosus qui non curat vbi semine spargat. sed passim et indifferenter dicit. v. Equi amatores in feminas et emissarii facti sunt. vnusquisque ad viciorem. primi sui hincibat. In veteri lege que patiebatur fluxum sanguinis immundus iudicabatur nec ad templum dei. quod signat ecclesiam militantem potest accedere vel triumphante. Per euei qui interpretatur ferus vel pessimus. signat avaricia. que facit hominem feram pessimam deuoratrice sui primi. adeo que non miseret amicorum et propinquorum. Eccl. x. Tibi iniquus

Ebeus

Sargus

Amoreus

Ebananeus

Pheresus

Eueus

Ca. 3. De nocumētis pcti mortalis

amare pecuniā. h. enī aīam suā venalē habet. Per ier
 bufēū qui interpretat p̄sepe signat gula. q̄ semp veller esse
 ad mensam. sic aīalia bruta ad p̄sepe. Esa. v. Ne qui cōs
 surgitis mane ad ebrietatē secundā rē. vel interpretat cōs
 culcario. qz aīa saturata calcabit fauū. Scdm qd̄ no
 taf̄ in p̄dicto psalmo est iusticia reformata dū d̄: plāta
 st̄ eos. s. filios isrl. Ad hram d̄: plāta st̄ qn̄ de nouo indu
 fit in terrā. pmissiōis. z sic plāta cū nouo est sepe irrigat
 vt p̄ualecat ita deus illū p̄p̄m suū de nouo introdu
 ctū in terrā. pmissiōis miraculis plurimū irrigauit z bo
 nis varijs fecūdauit. Morātr autē filij isrl sūt frutes et
 boni mores q̄s de aīaby p̄uersoz infundit. Nā vt dicit
 Amb. Eū renūciat ip̄obitanti statū assistit fruti. Egred
 sus enī malicie frutis opaf̄ ingressum. Eodēqz aditu q̄
 viciū excludit innocētia copulat. Das autē frutes vt fir
 ment z crescat de sp̄ualibz solatiōibz irrigat vt fructu
 saciat. ego ait ip̄e deus p̄ Vere. Plātaui te vineā meam
 electā om̄e semē vey. s. frutuū posui ibi. Tertū noratū
 est malicia euacuata z h̄ p̄ p̄niam dum d̄: Afflixisti po
 pulos z expulisti eos. P̄p̄los dic̄ illas natiōes gentiū q̄
 signat vicia vt dicit affligit autē p̄ p̄niam. Nā gulo
 sus dū dolet z penitet vere de gula affligit se mēte z cor
 pore ieiunādo z abstīnēdo. Luxuriōsus penitens tristat
 de vitijs p̄petratis. z affligit se p̄tinēdo. Sic modo suo
 auar sup̄b z alij. Dicunt autē hec vicia gētes quasi gē
 bene dedita qz dēducūt ad gehēnā. s. ex afflictiōe penitē
 tie expellunt de terra pmissiōis. id est de aīa. Und̄ ma
 gdalene se affligēt in p̄nā qd̄ figurabat etiā vngentuz
 secū ablatū dicitū fuit. Remittunt tibi pctā tua zc. Lu.
 vij. Et p̄ afflictionē penitētie factum fuit vt p̄p̄s eijceret
 septem demonis ab ea vt dicit Marc. xvj. id est septem
 vicia capitalia.

aīalia victualia. z hmōl. ac etiā diuitias artificiales. vt
 pecunie argētee. aurē. vestes. z hmōl dñs tribuit vt me
 diante eaz fideli dispēsatiōe quis sibi meret yrā eternā
 Sed si quis eis abusat. vel alias eaz largitorē offendat
 per pctm̄. frequēter eas amittit. vñ ad magnā miserā et
 vepationē deueniat. Sicēgyptijs p̄pter pctm̄ suū. iniuri
 as videlz z offēnsiōes quas bebetis inferebāt. ablata sūt
 Es vasa aurea z argentea. z plures eoz diuitie dño he
 brens illa p̄cedere vt habet Exo. fj. Israelitis autē idola
 trantibz in terra pmissiōis p̄pter pctm̄ eoz clausū est eis
 lum annis tribz z mensibz ier. Un̄ magnā penuriā cre
 dendū est indubitatē ibi extorā. Et itez alias sub Deli
 zeo p̄p̄ba cāra fame samaria oppressa est vt matres come
 deret filios. vt habet. iij. Reg. vij. qz etiā quotidie talia
 flagella p̄p̄li patiunt p̄pter peccata ip̄oz. Bonū ho
 nonis z glie multū appetit. Un̄ z Aug. de ciui. dei dicit
 allegās. Cicronē. Honor alit artes. quicqz gloria ad stus
 dia accēdunt. Et p̄pter hāc p̄sequendā antiqui romani
 ad innumera z imēsa p̄cula z labores se expofuerūt. Et
 hocesse maus bonū. s. habere bonā famā. Salomō ostē
 dit magis quā diuitias habē dices. meli⁹ est nomē bo
 nis qz diuitie mlte. Un̄ z sancti viri hāc p̄suare z auget
 re nitunt nō p̄ter se. sed ad primoz edificatiōē. p̄p̄of
 qd̄ dicebat apls. Expedi tibi magis mouēqz vt gloriā
 meā quis euacuet. Sed z istud bonū p̄ pctm̄ tollit vel
 diminuit. Un̄ z salomon sapiētissim⁹ quē p̄pter samari
 virtutis z sapiētie oīs terra desiderabat eū videre. Cui
 etiā dixit regina saba ad eū veniēs de finibz terre. Uici
 stī famā virtutibz tuis. p̄pter pctā lasciuie sue adeo sibi
 gloriā z honorē minuit. vt etiā de sua salute dubitaret.
 de quo etiā dicit sapiēs Eccl. xlvij. Dediti maculam in
 gloriā tuā zc. Sic z magdalena q̄stūcunqz esset genere
 nobilis. diues z pulera p̄pter lasciuias suas ita famā at
 triturat vt diceret peccatrix. Potestas quozqz qua q̄s
 alijs p̄est donū est non puim a dño p̄cessum fm̄ illud.
 Sap. vj. O iudices dara est vob potestas a dño. z vir
 tus ab altissimo. z in hoc habet quandā similitudinē cum
 deo speciale p̄cipātes diuinā potestātē. vt sicut de om
 nibz p̄est. z oīa regit ita p̄sides in mūdo quibusdā p̄
 eminet z eos regit. Un̄ z dñs aliqñ vocant p̄pter qd̄ dñs
 xit dñs moyli Exo. vij. Constitui te deū pharaonis. Hec
 autē potestas z dominiū frequēter p̄ pctā tollit. Unde z
 Nabucho. p̄pter sup̄biā suā ablatū fuit sibi regnū ad tē
 pus qui erat monarcha mūdi. voce emissa de celo dices
 te. trāst a te regnū tuū. z ab hostibz eijceris z cū bestijs
 bitario tua. Sed z Baltasar fil⁹ ei⁹ p̄pter pctā sua ex
 toto amittit ip̄m regnū. ip̄o interfecto a Liro rege p̄laz z
 Dario capta babilonia. Sic z septē nationes q̄ habitas
 bāt in terra pmissiōis amiserūt terras suas. ip̄is inter
 fecit cū regibz suis a Josue cū exercitu suo. s. israhelitas
 rum. z p̄ eis ip̄i israhelice possiderūt. vñ z cū dñs p̄miret
 ret illā terrā se daturz semini abrae q̄st rationē assignās
 quare tūc nō dabat ip̄i abrahe. subdit. Nō dū sunt cōs
 p̄te iniquitates eoz. Gen. xv. id est nō dū ascenderunt
 ad tantā maliciā qz adhuc mereant p̄dere illa dominia
 Insup z ip̄i iudei possessam illā patriā fertile z gratiosā
 p̄pter pctā sua. p̄ lxx. annos amiserūt trāstati in captiui
 tatē babilonicā cū rege suo. Sedechia. iij. Reg. vlti. Et
 demū reuersi grauiora p̄petrātes. z dei filiū interimē
 tes. post maximā stragē amissa omni dignitate regali z
 sacerdotali captiuitati z venditi in seruos dispersi sūt p̄
 vniuersum orbē. Liberras vtiqz magnū bonū extimat.
 Nō enī bene p̄ toto liberas vendit auro. sic ecōtra serui
 tus est maximā miseria. qz p̄ pctm̄ inducta est seruit⁹. Un̄
 Amb. Nō est hodie fuit si ebrietas nō fuisset. dis. xxx v
 seruo die. Et loq̄t d̄ cham q̄ ex eo qz derisit Noe patrem
 suū quē p̄pter ebrietatē vidit nudatū. maledictionē serui

Lu. 4.

Pro. 7.

Lu. 7.

De nocumētis pcti mortalis q̄ sūt viginti tria. Cap. iij.

Sec⁹ seu nocumenta

pcti mortalis. colligēdo summatim notabimus
 viginti tria. Que cū maḡ sint. cogit pctō: clat
 mare cū p̄lat. Peccate. s. mala penitēte. Miserē mei de
 se. mag. mt. tu. Magna est misericōdia dei erga hoīez inere
 ando qz de nō ente qd̄ est magna miseria facit esse. z taz
 nobile eē dedit qz ad imaginē z similitudinē suā Magna
 etiā misericōdia dei in gubernādo hoīem z puidēdo oībus
 suis necessitatibz. s. magna p̄ excellētiā. z maḡia est edu
 cendo pctōre de lacu pcti. z de luto fecis. z de tenebz in
 ferri ad lumē celi. Et p̄pter h̄ efficiendū de celo venit ad
 terras. z sustinuit passionē. Jō autē misericōdiam postulare
 debet pctōr pot⁹ q̄ aliū. qz misericōdia habet p̄ obiecto mi
 seriā z ip̄am leuat. Nō pōt esse maior miseria qz peccatū
 Tōduct enī tandē ad summā miserā. S̄riā p̄fectissime
 felicitati. Un̄ in figurā decē leprosi. designātes trāsgres
 sores decē p̄ceptoz clamabāt ad Jesum. Miserē nostrū
 dñe fili David. Lu. xvij. Et chananea p̄ filia sua demo
 niaca signate aīam possessam a diabolo. Miserē mei.
 zc. inq̄. filia mea male a demonio verat. Uerat autēz
 aīa a pctō mltiplia male z in vite hui⁹ p̄uersatōe z ip̄
 aīe separatōe z in ip̄ius collatiōe. Et in vite quidē p̄uersa
 tione miserā patit z veratur in triplici differētia bono
 rum. s. In bonis temporalibz. In bonis naturali
 bus. In bonis spiritalibus.

Et bona quidē tēpo. s. I.

alia. z si minima sint respectu alioz. in bona sunt a dō
 et vt dic̄ p̄bs organice deseruiūt felicitati. id est instrumē
 talit. qz sunt tanqz media ad p̄ficiendū aliq̄ opa fructosa.
 Sūt autē hmōl tripartit videlicet diuitie seu suba rpalis.
 honorificētie seu glia mūdiā. p̄sidiētie z libertas huma
 nalis. Diuitias quidē sue naturales vt possessiones.

Titulus Septimus

entis ab eo accepti in genere suo. peccator seruus etiam efficitur diaboli peccati. Job. viij. Qui fac peccatum seruus est peccati. male ergo verat homo a demonio peccati. cum de magnis dignitatibus deuoluat ad magnas miseras propter quod clamare cogitur. misereri mei vel nostri.

Bona autem naturalia. §. II.

Peccati nota
est triplici
bono natura
naturali

alia tripartita sunt videlicet.

- Familia parentalis.
- Consistentia corporalis.
- Potentia animalis.

Familia parentalis sunt propter quod. Principue filij qui cum sint de suba patris et matris. rationabiliter dicuntur bona naturalia. Et hoc bonum cum non habet. mentem desiderat etiam a reprobis viris. sicut patet in ysaac orate. pro conceptu rebecca uxoris sue. et abraham de hoc domino pie querenti cum dixit. Vernaculus meus habet iste damascus erit heres meus. mihi autem non dedisti semen. et cum habet multum amantem seruato vite eorum et sanitas. Et ratio huius esse potest. quod naturaliter unum quodque appetit perpetuari quantum possibile est. cognoscit autem quilibet experientia docete. quod in se diu permanere non potest cum mortalitas sit et corruptibilis. et cum filius sit de suba parentum dum sunt et viuunt filij. sic in eis et per eos videntur permanere et perpetuari propter successiuam ex eis generationem. Sed certe filij propter peccata parentum quodque ex hac vita subtrahunt. alij qui diu et grauiter infirmantur. Exemplum in David cui dicitur etiam fuit a nathan. Quia blasphemare fecisti nomen domini. idcirco mortuus filius tuus. qui fuerat natus ex berisabeec quod factus est. ut habet. iij. Regum. xij. sic et belli sacerdos quod peccauerat in non habendo curam de filiis ophni et phineas. audivit quod filij eius in bello mortui essent et occisi et archa domini capta a philisteis ex dolore cecidit retro. et fractis ceruicibus expirauit. i. Regum. iij. Quis enim leges humanas filius non debeat aliquo modo occidi pro peccato patris. etiam si commisit crimen lese maiestatis. sed alijs penis puniri potest ut amissione honorum. reprobationem et partem. et in iudicio dei et secundum legem suam etiam morte corporali punitur filius pro peccato patris. Nec ex hoc fit iniuria vel iniustitia filio quod oes sumus et iustus et iniustus debitores mortis quo ad deum propter originale peccatum. sed hoc ad animam seu penam inferni. vel purgatorij vti quod firma manet sententia domini illa. Ezechiel. xviij. Filius non poterit iniquitatem patris. et e converso. Consistentia corporalis seu seruatio vite corporalis quantum amantem principue cum sanitate eius quilibet expit in seipso ut induci non oportet illud quod sathan dixit domino. Job. i. Pelle pro pelle et cuncta que habet homo dabitur pro anima sua. id est vita seruanda. Propter hoc tunc pestis vitantur etiam sanguinei ne inficiant. queruntur diligentissime medici sumunt porciones amarissimas. vitiones et incisiones sustinent varia tormentorum genera ac male facientes patiuntur. et multa illicita perpetrant. ne vita perdat. sed ut dicitur extra de penitentia. et remissionem infirmitas. Infirmitas corporis nonnunquam ex infirmitate animi procedit. dicitur domino languido. qui. i. iacebat in porticu piscine. ecce sanus factus es. vade et noli amplius peccare. ne detur tibi aliquid contingat. Job. v. Et crepula patet de ezechia rege iuda que egrotauit usque ad mortem. Esa. xxxviij. Et hoc propter peccatum ingratitude vel superbie. de victoria habita seu liberatone ab exercitu senacherib. Exemplum etiam in maria sorore aaron que effera est leprosa propter mururationem factam domino moysen. ut patet Nume. xij. Sed et in feccio aeris et pestis euenire propter peccata hominum ostenditur. i. Regum. vlti. quod et propter clationem david qua versus est in iurare faciendo populum. tum etiam propter aspirationem populi. contra ipsum david factam in iuratione absalonis. infra triduum mortuus ex peste. lxx. milia de israel. Notandum tamen quod decretales dicit nonnunquam. id est non semper sed aliquando. Nam et infirmitates eius immittuntur a deo propter alias causas. quodque

propter peccata ut patet in Job vlcere pessimo percussio. et cecidit nio ceco postea illuminato. Job. ix. et quod difficile est ex certitudine scire homini cum nisi a deo reuelet. id quilibet in hac parte via tenere debet humilitatem. ut scilicet propter peccata sua cum infirma existimet se a deo flagellatum. de alijs non uoluerit dicere cum cum nesciat. Insuper et guerre et bella ubi vulnerant et occidunt innumera milia hominum. propter peccata continentur. Jaco. iij. Nam bella et lites in vobis nisi ex concupiscentiis que militat in membris vestris. postquam salomo peccatis se implicauit. suscitauit ei dominus plures inimicos ad bellandum contra cum qui prius in maria regnauerat pace. ut patet. iij. Regum. xj. c. et in libris iudicum huius plene ostendit. quod cum ille populus israel a mandatis dei dedinabat. suscitabantur eos bella a finitimis nationibus cum multis opprobriis. male clamet. miserere etc. Potentia animales cum naturales sunt. sunt secundum Augustinum. bona media. quibus et bonum et male uti possunt sed in se valde bone sunt et necessarie ad operandum. Et he sunt tres principales. Primo potentia intellectiva. Secundo potentia volitiva. Tertia potentia sensitiva. Quilibet verat suo modo pro peccato. Nam per peccatum. Locus ubi sunt omnia ossa mea. id est potentie quibus anima vigorant ad operandum. Et hoc figuratum erit in vulnerato a larronibus qui descendit. a hierusalem in hiericho. ut habet Luca. x. Quilibet enim sunt ipsa mala infixa potentibus. ut declarat magister in. iij. sententiarum in prin. Et quantum ad potentiam intellectivam dicit Sopho. j. de peccatoribus. ambulabant. id est operabantur ut ceci. quod domino peccauerunt. Et in huius figura legitur iud. xvi. c. quod samson capto a philisteis excecatus est ab eis. ad insinuandum quod viro quantumcunque sancto capto pro temptatione a demonijs. erunt sibi oculi intellectus. non quidem ut prius potentia intellectiva. vel actu intellectus simpliciter. sed in particulari opere eligibili. ita passio obtere bria ut tunc non aduertat illud esse malum. sed bonum sibi videt illud faciendum. Quis in habitu et in generali cognoscit illud esse malum. Et hoc est quod dicit philosophus in libro ethi. quod omnis malus est ignorans. ignorat enim peccans tunc illud esse malum. ut fornicationem. et si habitualiter sciat illud esse malum et prohiberi. sicut ebrius positus in ebrietate. dicit veras sententias quas habitu tenet. sed cum propter in ebrietate. non eas intelligit impediri ab ebrietate. ignorat etiam peccator quorundam bona per peccatum perdat. Quia mala incurrat pro peccato non considerans ea. Et quis non auferat ex toto peccatum iudicium rationis propter quod peccator non prius actu iudicandi et sententiandi et reprehendendi alios peccatores et puniendo. dummodo cum humilitate fiat. tamen multum hebetat intellectus et obscurus remanet. non aditus lumine gratie. qua talis prius in iudicando. corrigendo et puniendo. et indignus reddat. Qua enim fronte potest alios corrigere cum tacet sibi ipsi reddet. eadem se admittit que corrigit. inquit Hierony. distin. xxv. primu. Et si parum gaudij esse valeat ei qui lumem celi corporale videt re non potest. ut ait Theobias imo multi doloris non minus veretur anima amisso lumine intellectus pro peccato. et ideo clamat. Miserere etc. Voluntas quoque multum est remissa ad bonum peccatum adeo quod bonum quod intelligit et in generali proponit agere non valeat propter quod ait apostolus ad Romanos. vij. Non enim volo bonum hoc ago. sed quod odi malum illud facio. Et loquitur secundum unam expositionem in persona constituti in mortali. Unde et figuratur per dauid qui videt quidem quo peccare debeat sed recto grege su incedere non valet. quibus claudis dicit per beliam. iij. Regum. xvij. usque quo claudicatis in duas partes. claudicat ex parte dextra qui precepta ad deum nos ordinata non seruat. claudicat ad sinistram. qui mandata erant primum nos dirigentia non custodit. et secundum beatus Theobaldus in prima. secunda. Nec talis diu in peccatis permanere potest.

Intellectus
peccator
obfuscat

Voluntas
pro peccato
remissa

La. 3. De nocumentis peccati

quā labat in alia. In repentinis enī casibz q̄ quotidie
occurrūt i q̄bz nō p̄t b̄ri mltū t̄pis ad deliberādū. opaf
bō fm finē sibi p̄satiū z b̄riū p̄ceptū. Et cū p̄tor nō sibi
p̄sicut vt vltimū finē ad quē oīa dirigat gl̄iosuz deū.
h̄ creaturā cui amorē deo z mādatū ei p̄ponit. iō n̄ fm
deū z mādatū ei sed fm passionē suā z malū habituz
aliū vicij cui ē dedit. z h̄est qd̄ dicit D̄e. qd̄ p̄ctm p̄
pn̄as nō diluit: mox suo pōdere ad aliud trahit. Sic
p̄s in dauid q̄ lapsus i adulteriū: qz cito nō penituit. ad
didit z homicidiū ordinādo de morte Uric. q̄. Reg. xi.
Volūtas etiā p̄tor sp̄ualia n̄ gustat. qz sup̄ suo hūore
terrenoz. s. amore infectū ē vt isum: s. ei vilesctū z fasti
diū sp̄ualia. Potētia sensitua seu sensualitas multi
plicat vepat passionibz p̄ctm. gl̄iosus enī de sic in
struit hōiez vt rō subijcet sibi. z inde sensualitas oīno
erat sub dita rōm. S; p̄ctm inobediēte rebellās se rō
deo imediare: z caro recalcitrauit sp̄ritui. In cui signū
fm Aug. d̄ aut. dei. p̄m p̄tes sensēt stimulos carnis
in mēbz genitalibz. p̄t qd̄ erubescētes ad iuicē. fecerūt
sibi perisomata. i. succinctoria seu coopimenta. Gen. iij.
Et potētia qd̄ dē cupiscibilis nō appetit nisi delectabilia
sensibz z si trīa sp̄ritui. Caro enī cupiscit adū sp̄uz
vt d̄ ad Gal. v. In cui figurā ancilla agar p̄cepisse se
vidēs ex abraam etiā proterua despiciēbat d̄nam suā
sara. et cū verberibz angere ab ea: fugā arripuit. Gen.
xvi. ad designādū q̄ sensualitas q̄ ē ancilla rōnis: postq̄ p̄
p̄cipiaz p̄cepit p̄ctm ex viro. i. appetitū rōnali. despicit
postea rōez nec vult ei obedire. S; z si aliq̄ cogat qui
busdā p̄ctis: vt ieiunij z disciplinis. ipsa sensualitas
fugit a rōe. nec p̄t ei obedire s; vt libera vagat. Et in
m̄ crearet ip̄a cupiscētia vt n̄ deserat naturali federi
seu p̄nq̄s: vt in Amon p̄mogenito dauid: qz amore
cupiscētie infans in thamar sorore suā. violēter p̄stu
p̄auit eā. ij. Re. xij. Et de ruben q̄ ascēdit cubile p̄ris
sui Jacob. cognoscēdo. s. v̄rozē p̄ris. Gen. penl. et de ses
mirāms bellicosissima regina ninive: q̄ duxit i mari
tum filiū suū: sed ab ip̄o interfecta est. Irascibil potē
tia plena est p̄turbarōibz z vindictis illicitis. Uñ saul q̄
prius erat paucissim. adeo qd̄ despiciētes d̄nm ei sibi
a d̄no traditū. patienter tolerauit. nec in aliq̄ molestari
eos voluit. p̄ viciorā magnā habitā p̄ ammonitas: cū
tū p̄s hoc q̄reret postq̄ a d̄no recessit p̄ctm. ita tur
bulenter z furiosus effect: vt frequēt p̄ se z p̄ alios
mōrē quesierit generi sui Dauid ei fidelissimū et. lxxv.
sacerdotes occidi fecit. qz abimelech p̄nceps eoz fauorē
dederat ipsi dauid concedendo ei panes et gladiū golie
et consulendo pro eo dominū. i. Regum. xxi. Alexander
magnus vicij immersis ita iracundus aliquādo erat
vt fidelissimū et amicissimū sibi p̄pria manu inter
ficeret sensitua quoqz apprehensua. vt visus. auditus
et huiusmodi. ita efficiuntur inordinati per curiositatē
et nec factatur oculus visu: nec aur̄ auditu. vt dicitur
Ecclesiastes. i. caplo.

Veratur aut p̄tor. §. III.

et detrimentū parit in tertio genere bonoz q̄ sunt p̄ci
pua. i. in bonis sp̄ualibz q̄ sunt sub triplici differentia.
Munimenta suffragiorum.
Fulcimenta meritorum.
Ornamenta virtutum et donoz.
Iste est qui est in grā recipit suffragiū z munimenta
sacris: ab indulgētiā a fidelitū actōibz bōis. Et a sacris
quidē qz sumēdo aliq̄d eoz cū deuotiōe. inde auget sibi
grā: fructū multiplex sp̄ualitū vt illūinatio mētis. p̄so
lato sp̄ualis fortificatiōis z h̄mōi. S; ille q̄ est in mor
tali nō p̄t accedere ad ip̄a nisi cū suo detrimento. Dicit
Aug. i. q. i. qz sacra talia sūt vnicūqz cū q̄li p̄cia q̄s ac

cedit. Qui cū p̄cia mortal accedit mortē nouā aie icur
rit p̄ sp̄ale mortale qd̄ addit sic dicit ap̄ls. i. Coz. xi. de
eucharistia. Qui māducat z bibit indigne: iudiciū sibi
māducat z bibit. Et si i p̄fessioe accedēs cū mortali et n̄
p̄ctus: totū tū dicēs. forte nouū nō comittat mortale.
tū fructū magnū p̄fessiois nō recipit. Si h̄o sacra non
p̄cipit z veritate ip̄oz se puat: z mādatū ecclie transgre
dit: z sic oī mō vepat. Secundario ver̄ fidel. i. q̄ ēi grā
bz suffragiū ab ecclia indulgētijs. Valēt enī indulgē
tie date a plaris ecclie ad tollendū seu diminuendū pes
nā tempalē debitā p̄ p̄ctis commissis. Nā culpa z debitū
pene infernal p̄tractū p̄ mortali sol̄ d̄s remittit. Cū ac
culpa commissā sic cā debiti pene remanēte culpa in aīa.
nunq̄ p̄t fieri remissio pene. Rō est qz remanente cā
remanet effectus. Exempli grā. Sol exis sup̄ emisperiū
nostrū: est cā illūinatiōis aeris. dū q̄ sol est sup̄ nostruz
orizontē. sp̄ aer inuenit illūinat. sic remanēte culpa in
aīa remanet z obligatio pene. Et cū p̄ctā mortalia sint
p̄nera q̄ ad auersionē. qz oīa auerrunt ab vltimo fine.
iō qui remanet i vno mortali nullo mō p̄t h̄re remissioz
de aliq̄ alio mortali q̄ ad culpā: nec veniali. z p̄ p̄ns nec
quo ad penā remanēte inordinatōe culpe. Et sic indulgē
tie date a quocūqz. siue a papa: siue ab ep̄is vel alijs. ni
hil valent his q̄ sunt i mortali. Indulgētie enī tū valēt
q̄ntū sonāt. Sonāt ar fm formā cōem qz bz eas q̄ fue
runt contriti z p̄fessi. vñ exis in mortali nullū indulgē
tie est capax. Et si centies iret ad sepulcrū d̄ni et lumina
ap̄loz z h̄ret indulgētiā in articulo mort. nil ei valent p̄
manēti in mortali cū receptur nō ē effectū ei. q̄uis alis
faceret qd̄ p̄tinet indulgētia. puta qz dat elynā ecclesie
statutā vadit ad illā eccliam z h̄mōi. Clamare igit bz
Misere mei zc. Terriū genū suffragiū ecclie est par
ticipatio oīm bonoz q̄ sūt in ecclia orōnū. ieiunioz. ele
mosynaz z h̄mōi. Assimilāt enī theologū. vt. b. Tho. et
De de rarātafia z aliq̄. eccliaz corpi hūano quā sicut d̄ies
norauit ap̄ls ad Ro. xij. di. Om̄s. s. fideles sum⁹ vnuz
corp⁹ i xpo. Videm⁹ ei in corpe hūano qz ex cibo assum
pto oīa mēbra recipiūt nutrimentū z robur: nisi sint p̄
cisa vel stupida: vt man⁹ arida vl pes. A sili ex om̄ibz
opibz bonis q̄ sūt a bonis q̄libet ver⁹ fidel recipit par
ticipatiōē z fortificatiōē nisi sit mēbz p̄ctum. s. p̄ sentē
tiā exēcōicatiōis. vl aridū qd̄ euenit p̄ puatiōē viuacti
tatis gr̄e. i. p̄ mortale. Doc intelligēs p̄s. orabat dicēs. Ps. i. 18.
Participē me fac d̄s oīz timētū te zc. q. d. da mihi gra
tiā tuā qua sim liber a mortali. eritūc habebō partē oīm
bonoz q̄ sūt in ecclia. Dis q̄ suffragijs puat⁹ peccator
nō mirū si diabol⁹ h̄z maiorē prātem sup̄ eū ad nocē
dū sp̄ualiter z tp̄alr q̄ sp̄ alios. Uñ z sup̄ septē viros
sarat h̄z prātem demonū: suffocandi eos. qz mali erant
nō aut sup̄ sarat vel thobis qut timebāt deū. Poststatē
habuit ad ligandū z imobilē reddendū philetū discip
pulū Jacobi ap̄li ante p̄uersionē ei⁹. nō aut p̄ baptis
mū eius. Scdm genus bonoz sp̄ualitū est fruct⁹ meri
torum. z hec sunt tripartita vicj merita agendor. meri
ta gestoz. merita seu subsidia alioz. Et q̄ntū ad p̄mū fruct⁹ meri
vnusquisqz (ait ap̄ls. i. Coz. iij) propriā mercedē acci
piet fm suū laborē. Qd̄ vez est de his q̄ sūt in grā
quantū ad mercedē gl̄ie. Et qz caritas est radix merēdi
fm Tho. i. iij. qd̄libet aut mortale p̄erariat caritati fm
ip̄m. ideo existēs in mortali nullo mō p̄t mereri nec p̄
se nec p̄ alijs aliq̄d bonū gl̄ie seu ḡdū premiū etni. Que
ergo facit d̄ genere bonoz q̄ est in mortali. Et si ad mul
ta bona si valeāt z tempalia z sp̄ualia. qz disponit per
illa ad grām z huiusmodi: nō tamen de his mercedem
accipit vt congreget fructum in vitam eternam. Nec
etiam reuerso tali ad veram penitentiā illa bona reuini
sunt ad premiū gl̄ie. Uñ ap̄ls. i. ad Coz. iij. xij. Si

Ps. i. 18.

Thob. 3.

Triplex ē fruct⁹ meri

Titulus Septimus

distribuo oēs facultates meas i cibos pauper: et tra didero corp meū ita vt ardeat. caritate autē n̄ hēz nihil mihi p̄dest. s. ad vitā etnā. vt expōit Aug. de pe. dis. iij. si quis. Et sic qd̄ viuū nō fuit vnq̄ resuscitari nō p̄. sic viuere nō p̄t. s. opa mortua q̄ nunq̄ vna fuerūt fm̄ Posti. Quātū ad scdm̄. i. merita acq̄sita. vez ē qd̄ d̄z Aggei. j. Cōgregauerūt mercedes. i. merita ex bōis facti i grā: et miserē eas in sacculū p̄sum. i. p̄foratū. vñ egres dit q̄cōz inimicū. Vale dicit q̄ q̄ acq̄rit aliq̄ merita p̄ opa fructosa ea amittit p̄ p̄ctm̄ qd̄ postea cōmittit si est qd̄ p̄forat. i. tollat vnitatē aīe ei. vt ē mortale. Naz p̄le uerās i eo si mortaf̄ p̄mū nō p̄cipit illoz meritoz p̄pter defectū suū et obstaculū p̄cti q̄ se indignū fec̄ premio su) p̄no. Ad qd̄ inuēdū dixit nobil̄ hō d̄ illo suo q̄ p̄t suā pigritiā nō multiplicauerat mnam sibi traditā familia) r̄ib) suis. Auserte ab illo mnam et date ei q̄ h̄z. x. mnas: vt pabolice h̄r̄ Lu. xij. Erogať ḡ illō meritū int̄ electos vez ē tñ q̄ si ille reuētit ad p̄nias: merita illa q̄ acq̄sūt in statu gr̄e sibi restituit: nō autē q̄ fecit bona ex gr̄am: vt dicit̄ ē. Un̄ aug. P̄m̄ est credere et fides n̄ra h̄ expo stular. vt cū gr̄a xpi destruxit mala p̄ora etiā remūerat bona. i. mortificata. s. p̄ p̄ctm̄. de pe. di. iij. Quātū ad terrū. s. subsidia p̄ctaria Sciēdū q̄ sic corp̄ mortuū nō p̄t aliquē iuuare nec ab aliq̄ iuuari. ita mortuū p̄ pec carū in aīa n̄ est capax opis boni: qd̄ sit in eo inq̄tū est opus ip̄m satisfactoriū. Nec p̄ se satisfacere p̄t p̄ opa q̄z/ tūcunq̄ penalia vt ieiunia. pegrinatōes. eleōsinas et bu tummodi. P̄ctōz enī inimic⁹ dei p̄sternit p̄t offensas cō missas. Duratē ḡ inimiciā nō acceptat d̄s aliquā emē dā vel satisfactoriē cū deficiat amicitia q̄ acceptat. Un̄ p̄s. l. Edificent̄ muri hierlm̄. i. fructes p̄gregate i aīa de structe p̄ p̄ctm̄ q̄ reedificant̄ p̄ p̄niam. et tūcru de⁹ accep̄t prabis sacrificia iusticie. i. religiois et orōnis. oblatōes elemosinar. holocausta ieiunioz. Insup̄ i mortali ep̄ns p̄ alio satisfacere: nō p̄t viuo vl̄ defuncto ex opib) mere p̄p̄is et directe. Nā indirecte h̄ p̄t facere. puto dando ele mosinas. p̄ missis dicēdis alijs orōnib) fiendis a cleri cis. p̄ viuis et defunctis. Quātū ei elyne tales nō valēt illis ad expiationē p̄ qd̄ facit. tñ misse et orōnes dicte a clericis etiā si sint mali valent. nō inq̄tū: p̄uate p̄fones: s̄ inq̄tū miseri ecclesie: cui⁹ p̄ces deo nō p̄t nō ē grate. Vlt̄ tñ talia ad alia bōa cū sint p̄ctē a mal: et tō nō ē cessandū ab eis: vt de⁹ mentē illustret. Tertū gen⁹ p̄n cipale sp̄ualit̄ bonoz s̄ fructes et dōa. P̄s. Dereliquit me virtus mea. s. quā habebā. Et fm̄ mḡs in. iij. sen. virtu tes om̄s sunt p̄cre. ita q̄ vna sine altera h̄r̄ nō p̄t. cū quis cōmittit aliq̄ mortale: illō directe opoz: q̄ tr̄ie tur aliquid fructū. et p̄ p̄ns vt suū p̄ritū ea expellit: cū illa oēs alie ab aīa recedūt. Et h̄ figuratū expr̄it in illo q̄ in cidit in latrōes. Lu. x. qui eū expoliauerūt. Latrones sūt demōes: q̄ cū capiūt aīam p̄ p̄ctm̄ i deserto mūdi expo liant virtutib). Fides igit̄ amittit̄ q̄tū ad meritū. et si n̄ quantū ad informē h̄itū. Sic ieroboā fil⁹ nabath rex p̄m̄ isrl̄ vicē a p̄ctō ambitiois ne ppl̄s isrl̄ accederet ad templū in hierlm̄ ad offendēdū sacrificia vt mā dabat in legitimēs inde amittere regnū: fieri fecit duos vitu los aureos q̄s ip̄e cū ppl̄o adoraret et sacrificia offerret. vt h̄r̄ iij. R̄. xij. Spem̄ oēm amittit. Judas patrio fa cinoze p̄ditionis: vñ et laq̄ se suspēdit. mat̄. xxvij. Ca ritate oēm a se elināuerat diues epulo nō subueniens do necitatib) lazari vicerati Lu. xvi. Dona sp̄s i p̄ctō re rep̄ri nō p̄t. Nā sapiā p̄ insipientiā deq̄c̄ vt diui na nō gustet. Intellect⁹ p̄ ebetudinē obscuratur vt scri pture sint in eis in pabolas nō itra medullā penetrātes. Constatū p̄ p̄cipitationē p̄rit̄: vt sine examiatōe cūtra faciat. Fortitudo p̄ pusillanimitatē et impatientiā p̄ster nit. Scientia p̄ ignorantia p̄culat̄ circa p̄uersionē cur

Ps. 37

plonis nō prudētē se h̄ns nec sufficientē discernēs vez a falso circa mores et fidē. Pietas q̄ est dei cult⁹ vl̄ p̄ri mis subueniēs ab impietate deq̄c̄. Et timor p̄ supbia absorbet. Hoc autē totū figuratū fuit p̄ oppressionē r̄uz filiaz et vij. filioz Job: vt expōit Bre. l. li. mora. significat tres filie tres fructes theologicas. septem filij sunt. vij: dona sp̄s q̄ p̄uiniū faciūt q̄libet i die suo. q̄ q̄libet reficit mentē sp̄ali refectōe bec p̄ ventū r̄p̄rationū cō curiētē donū p̄sc̄e oīa mortificat. Cū ḡ p̄ p̄ctm̄ factū sic miser et miserim⁹ expoliatus. p̄uatus oib) bonis sp̄as libus: et multipl̄ vexatus clamare cogit. Misere mei et. vel miserere n̄ri: q̄ filia mea male a demonio vexat.

Verat quoq̄ ipsi. §. III.

anime separatiōe. Nois enī fm̄ p̄hm̄ ē vltimū terribiliū sed vt d̄r Eccl̄. i. Timēt̄ deū bñ erit i extremis. Spe enī p̄m̄ et fiducia bonoz laboz p̄eritoz p̄forat. sed mi ser p̄ctōz et refrigeriū hinc h̄re nō p̄t s̄ magis angustias vexatio. Et hoc ex triplici causa seu ratione.

- Ex amore concupiscentie.
- Ex remotione conscientie.
- Ex terrore diabolice nequitię.

Quantū ad p̄mū certū est qd̄ dolor ex amore p̄cedit. Do let enī q̄s cū p̄uat eo q̄ amat. et q̄to pl⁹ amat rē: tāto ex caritā et p̄uatiōe magis dolet. Hinc videm⁹ m̄res quissis me dolore et lugere sup̄ morte filioz p̄t magnū amoz ad eos. sic et Jacob delata sibi veste filij Joseph saguie cruciata existimās ip̄z mortuū vald̄ doluit. adeo qd̄ cō gregariēcūctis liberis vt delinirēt dolore p̄ris: noluit eos audire Miser p̄ctōz diligit varias creatas pl⁹ q̄ deū et aīam suā ibi p̄stitūēs finē vt diuitias. honores. posses siones. veneras delectatōes. filios et alios vl̄ alia. et q̄n aliqd̄ de h̄mōi p̄dit m̄lū dolet. S; veniēs ad mortē cū videt se oib) p̄uari vbi suū amoz posuerat n̄mis dolz sciēs se ill oib) p̄peritū p̄uari. Un̄ d̄r Eccl̄. xli. O mors q̄ amara ē mēoria tua hōi iusto h̄nt pacē in s̄btat̄is suis. Just⁹ at̄ q̄ inordiate n̄ diligit ista terrena. s̄ p̄uarat se h̄ aduenā et pegrinū in p̄ illō ps. Aduenā ego sū ap̄ terz pegrin⁹. Et futurā inq̄rē citatē: vt p̄riā et p̄manētē tō nō dolz fm̄ rōez: s̄ cupit dissolut et cū p̄o. S; q̄ crudat p̄ctōz i extremis ē remoz p̄sc̄e Cōsiderat ei infidel⁹ q̄ optet eū cōparere corā sup̄no iudice. cū nil oei cultū et inultū remāebit. Cōsiderat vicā suā totā fuisse deditā mūdo et pōpis et q̄si nil boni fecisse. Cōsiderat quō r̄ps trāsūtū plēnū iūctantib) q̄t et q̄ta bona face po tuisset q̄ nō fec. vñ p̄sc̄a acerrime torq̄t eū. et ex h̄ aliq̄n in desperatōz induc̄. Et q̄ius q̄tūcūq̄ mal⁹ fuit: r̄tū ti adhuc potuisset ad p̄nias et ad gr̄as. iusto tñ iudicio dei sepe p̄tigit vt nec d̄ p̄nā n̄ d̄ deo aliqd̄ curet. s̄ de sperat⁹ vl̄cc⁹ ad iferna delectat. Un̄ aug. Hac antiq̄ ueritōe p̄cutit̄ p̄ctōz vt moriēs obliuiscat sui: q̄ dū viuē ret oblit⁹ est dei. et iō clamādum est ei. miserere mei et.

Tertū cruciās ē turba demonū. sc̄s ei diabol⁹ sibi n̄ subesse pl⁹ r̄pis ad decipiendū hominē vltra terminū vite totū v̄rus malicie sue i cauda refuat. i. in fine. Un̄ in figurā dicitū fuit serpenti. Lu insidiaber̄ calcauo ei⁹ id est aīe vel creature rōnali. cui⁹ calcaneus est termin⁹ vite. Et frequēt̄ peccatores obduratos quos cognos cat secū mācipādus in inferno. anteq̄ aīa creat d̄ corpe torquere incipit. Sic legit̄ in vitasparz de q̄dā diuit te. cuius animā sanctus quidam vidit vncinis ferreis violenter trahi ex corpe: et cum multa caterua demonū eum percutientū ad infernū deduci. De hac materia plēnius vide sup̄. titulo. vi. c. vij. de desperatōe anime. Post separatōem a corpe vexatur anima p̄maxima ex tri bus: licet et alijs modis cruciet̄. Ex p̄uatiōe diuine visio nis. Et sic vltio. Tollat impius ne videat gloriā dei

In morte triplē erit

Ps. 38

Sec. 3.

Exemplum

Ca. I. De peccato originali

Et psal. vi. Discedite a me o. q. ope. iniquitate. Et durat
tione ignee curatio. Un in Apocal. Pars illoz in sta
gnū ignis et sulphur. matb. xij. Exibūt ageli et sepabūt
malos de medio iustoz et mittēt eos in caminū ignis.
nunc mittunt in aia: s; i fise etiā cū corpe. Et maligna
tione diabolice associatiois. matb. xxv. Ite maledicti i
igne et nū q par. ē diabolo et angel eius. Dicit. v. Ser
uicis dñs alienis. i. demonis alienis ab omī miscbia
qui nō dabūt vob requiē die ac nocte rē. De hac matia
s; inferni vide. j. in r. r. de pctō actuali mortali. c. iij.

Titulus octauus de pctō

origin ali. Cap. j. De cā pcti original' et eius pena.

Est tractatū d' cau

Pctōz et diffinitōibz et diuisiōibz et no
cumēt. Nūc vidēdū est de ipis pec
catis fm illā diuisiōē. qua p diuidunt
quia. i. pctōz aliud originale: aliud actuale. Et h' diuidit
in mortale et vñale. et de singula hoz dicendū ē. Et p' de
originali. Et autē originale pctm cū q nascūt hoies. de q
Aug. d' se. di. iij. sic ait. firmissime tene et nullaten' du
bitas oēs hoies q' p'cipit p' cubitū viri et mlier' nasci cū
pctō originali. et p' h' pueri mox nati deserūt ad baptis
mū tanqz ab aliq' infectioe culpe abluēdi. Sic fatet s;
des catholice: et h' iū tenere eēt hereticus pelagiana vt dicit
Tho. j. q. lxxxiij. Est autē pctm originale fm Tho. q. vbi. s
quidā b' innat' p' viciatā originē seu qdā inordinata
dispositio nate q' hz rōnē culpe inqntū pcedit a p' pa
rente. Et hz tal' hitus aliqd' p'uaritōis: et aliqd' positōis
sicut egritudo. format' enī est defectus seu p'uaritō ori
ginalis iusticie. Dicit' ar' original' iusticia illa recitudo
in q' fuit creat' p' h' hō. et q' mēs et rō deo subdita erat
et vires inferiores rōni et corp' spiritui. Qd' donū origi
nalis iusticie erat. vt accūs spēi hūane non ex p'ncipijs
nature causatū: s; diuio munere collatū p'imo p'nti. vt
trāsfundendū in posteros cū nā hūana q' postea i mul
tis comunicata tota erat in ipō. Un p' suū pctm actua
le viciata et ablatā ipsa originali iusticia et' oppositū vt
accidēs spēi hūane. i. pctm originale p' pagationē trās
misit in posteros cū nāta. Generat enī hō sibi silem in
specie etiā qntū ad accidētia p'p'ia spēi nō qntū ad ac
cidentia indiuidualia q' p'ntēt ad accidēs psonales. nō
enī misit' generat' misitū. Et hinc est q' solū illd' pctm
p'noz pntū traducit' et nā alia. nec etiā alioz hoies: qz solū
p' p'īmū pctm sublatū ē bonū nature. qd' erat p' originē
nature trāsductū. Per alia p' pctā subtrahit' bonū grē
p'sonal' qd' nō trāsit ad posteros. Sicut nec p'nia p'ni pa
rentis nec eius' scia nec alioz hoim traducit'. qz p'ntēt
ad actiones psonales seu sunt accidētia indiuidualia.
Materia autē est pctm originale p'cupia q' vt dicit' Au
gustin': paruulos facē habiles ad p'cupiscendū et adul
tos actu p'cupiscētes. Et h' h'ic p'cupia inordinatio po
tentiaz aīe q' in h' attēdit q' inordinatē ferunt in bonū
comutabile. Pctm autē istud originale traducit' a p'ri
mo p'ntē. p' generatōes actiua h'ntē in hoies. de q' apo
stolus ad Ro. v. per vñū hoim pctm intrauit. et p' pec
cātū mors. i. q. uij. Jam itaqz. Pro cui' declaratōe ē sci
endū fm tho. p'ma sc'de. q. lxxxi. et sup' eplaz ad Ro. Cū
omnes hoies p'uentāt in nā hūana quā traxerūt ex adā
et sic dicit' possint vñ' hō. sic vna ciuitas d' vñū corp'
Et fm Porphyriū participatiōe speciei plures hoies
sunt vnus homo. hinc est q' sicut diuersa corporum mem
bra sunt partes vnus persone particularis: ita omnes
homines sunt partes et quasi membra nature humane.
sicut actus peccati exercitus per aliquod membrū: pu
ta per manū vel pedem. nō est voluntarius voluntate

manus. sed voluntate totius hominis unde homicidium vel
aliud commissum per manū non imputaret et ad culpam
si consideraret manū vt separata a corpore. sed prius
est. aliqd' hominis morus a voluntate ipsius. Ita inordi
natio ista nature que dicit' peccatū originale nō volun
taria voluntate huius: vel illius deriuati ex adam. s; vo
luntate ipsius ade qui mouet omnes homines descenden
tes ab eo p' propagationē motionis generatiōis. sic vo
luntas vñ' persone mouet omnia mēbra ad peccatum.
et sic talis inordinatio nature habz rōnem culpe in om
nib' ad quos puenit inqntū sunt susceptiui nature in
fecte culpa p' adam. Et sicut pctm actuale qd' est pecca
tū p'sone trahit' ad singula membra: p' aliquē actū p'os
lem. ita peccatū originale trahit' ad singulos homines
per actū nature qui est generatio. et sic in processu. pecca
ti originalis p'sona. id est adam infecte naturā. i. huma
nam: sed postmodū in alijs natura viciata infecte p'lo
nam. dū s; genugo impurat' in culpā nature viciū pro
pter volūtate p'imi parentis. Quāuis enī anima huius
vel illius hominis nō fuerit fm seminale ratiōē in adā
peccare sicut in p'ncipio effectiuo. eo q' semen corporale:
quod ex adam traducit': sua virtute non pōt causare
animā ratiōale. fuit tamē in ipso sicut in p'ncipio in
positiuo. qz semē ex ipō trāsductū disponit ad anime
susceptionē. et sic ipsa anima cum infundit' corpore. tūc
maculatur culpa originali.

Est autem ipsum pec. s. i.

carum originale vñū in essentia: sed multiplex in effectu
p'pter qd' p's. l. Ecce i inqntū p'cept' sū: in plāl. et eo
videlicet q' infect' ples potentias anime. vt voluntates
concupiscibile. irascibile. cum etiam qz in ipso virtualit'
p'ceptit' omnia pctā actualia sic in quodam p'ncipio.
Participat autē equalit' ab oībz. Et q'uis vnus sit pro
p'noz qz alter ad p'cupiscendū vt irascendū et h' mōi h' nō
pcedit ex rōne peccati originalis cū equalit' in oībz solua
tur et tollat' originalis iusticia. qz equalit' in oībz par
tibus inferioribz anime sibi relinqntur. sed accidit hoc
ex diuersa dispositione potentiaz. Nam aliq' vires aīe
sunt fortiores in vno qz in alio p'pter diuersas corpis cō
plexiones soluto autē vinculo original' iusticie. vna qz
vis tendit in suū p'prium mortū. et tanto vehemēt' qz
to fuerit fortior. Et quia omnes homines: ex p'p'io so
lum descendūt ab adam p' virtutē actiua in generatōes
originaliter ab adam deriuatā qd' est fm rōnem semis
nalem ab eo descendere. Ideo firmiter est tenēdū. vt dicit'
et bea. Tho. p'ma secunde. q. lxxxi. q' fm fidem catholis
cam oēs homines p'ter solum christū ex adam deriuat'
peccatū originale et eo p'rabūt: alioquin non oēs indi
gerent redemptiōe que est p' p'p'm qd' est erroneum.

Pena aut huius peccati. s. ii.

quantū quidē ad aīam est pena damni. id est p'uaritō
diuine visionis: qz nisi p'purgat' sūt ab eo nō potest in
troire regnū dei. Non autē sustinet' penam sensus p'zo so
lo originali. i. penā ignis infernalis vt tenet et p'bat be.
Tho. in. ij. Sicut. et in quadam questioe de q' d'liberis
Et habet' de se. di. iij. c. Nulla salus. Qd' autē Aug.
dēi de eadē dist. c. Firmissime tene. tales paruulos sine
baptismo trāscentes. sempiterno igne puniēdos expo
nit glo. et bene. igne id est pena: qz sp' erūt in tenebr' id ē
p'iuat' dei visionē q' in p'uaritō diuine visionis est. et si
adult' sūt in maximā penā eis tū non est ad afflictionē
quia sciunt se non fuisse capaces. et sine propria culpa
esse p'uaros. sic nec etiā rustic' penā hz q' non eligat' in
papā vel impatorē. qz nō p'portonat' ei talis dignitas.
Quantū vero ad corpus penā ipsi' pcti est mors. de

Pctm ori
giale quō
est vnum

Titulus Octauus

He. dl. uij. placuit. ac etia alias penalitates qd sunt sub
diti hoies vt fames sicut hmoi. etia scilicet ad malu.

Collifaunt ipm pec. §. III.

Quo origi
ginale tol
luntur.

caru nuc. s. in nouo testō per baptilmū actu vel posito
sumprū z nō p aliū modū nisi p martiriū q ad paruu
los. In veteri autē testō p fidē gentū qd ad nō habētes
ysam rōnis. i. p actu fidei relatū ad salutē pueri p mo
dū orōnis quā fidem prestabant orūdi ex abraam in
circūcisionē datam abrae cam. prestabant in virtute sa
crificioz. Adultri sō purgabant ab originali p fidē pro
pria. femie iudeoz ante vsum rōnis nō p circūcisionē
sed p fidē parentū purgabant. Et sic dicitur intelligi q vir
tute sacrificioz dicebant purgari ab originali an circūci
sione datā sicut z mares iudeoz in virtute circūcisionis:
vt dicitur Sic. in mora. z hē de sic. dl. uij. qd apud nos.
Non q in illis sacrificijs vl circūcisione eēt aliq viri
grē ad purgandū vt est in baptilmo. s. p fidē tollebat
peccm quā prestabat illud sacrificiū vel circūcisio. An d
er be. Tho. q h dicit in. uij. de circūcisioe: postea retracta
vit in. iij. pre summe. Quāuis autē trāseat ipm peccm
originale z tollat p baptilmū reatus. qz euadit obligat
tionē pene etne. remanet tñ actus. i. remanet in ipō bap
tilmō. ipa hūcualis pcupia. i. inclinatō ad malu z ordi
natio viriū inferiorū. Et q: hō nō generat fm mētē s. fm
vires inferiores. z cū ipsa habituali pcupia. iō trāsmite
rit peccm in prole. etia si in ipso actu generatōis daretur
alicui p gram q nō sentiret actuāle pcupiaz seu ardorez
libidinis. nubilomin⁹ vt dicit be. Tho. pma scē. q. lxxxi. sic
genit⁹ dberet peccm originale. Aug. dat exēplū de frumē
to q quis purgatū seminat tñ nascit cum lolio.

In baptil
fato quō
remanet
originale.

Pro aliqua maiori. §. III.

De puul
discedēti
bus cum
originali.

declaratōe de statu puuloz discedentiū sine baptilmo
est sciendū q aia qlibet rōnal migrans a corpe p rōna va
dit ad locū glie: q sē ē pfecte purgata ab oī culpa z rea
tu. Et lo. iste glie dicitur celū epireū supmū. smōtū a mo
tu virtute tñ sua influēs in inferiora: fm Tho. in. i. pre
Aut aia vadit ad locū miserie q locus largo vocabulo
dicitur infern⁹: z credid cē in centro terre seu sb terra. Qd
pbat Sic. in. uij. dialo. p eo q dicit Jo. in apoc. v. q nō
repebat q possit apire libz clausum signatū septē sigil
lis: neqz in celo neqz in tra: neqz subter terra: nisi agn⁹
zē. De istis at dicitur locis seu receptacul⁹ aiaz: sic dicit
Aug. Temp⁹ qd ē int hoīs mortē z vltimā resurrectōz
animas varijs receptacul⁹ trinet put vnaqueqz digna
est requie vl erūna fm ea q gessit i carne dū viueret. xij
q. ij. Tempus. Infernus autē distinguit int locū vbi ē pe
na dāni. i. puatio visionis dei q dicitur limby: et locū vbi est
pena sensus. i. ignis cruciatio ylera penā damni. z dicitur
strictius infern⁹. Qui etiā loc⁹ diuidit in locū dānatōz
eternali: q dicitur infern⁹ strictissima acceptōe: z locū purgā
doz qui dicitur purgatorij. qui loca. i. infern⁹ z purgā
torij dīstinguunt. sic infern⁹ z sup⁹: ac si imaginari
mus vnā domū plenā ignis vsqz ad summū. z in pau
mento starent aīe dānate. z insupiori pre iux recuz aīe
que purgant. Cū grego. dicit q sic sub eodē igne aurū
rutilat z palea fumar. sic idē ignis z reprobos cruciat: z
electos purgat. Sic etia limby ē duplx. s. limby par
uuloz. et limby patz. qui etiā qntū ad sitū differūt fm
supius z infer⁹: vt dicitur est de purgatorio z inferno: et
in parte quidez supiori est limbus patrum qui etiā dicitur
sinus abrae. Sinus quidem quis quis ibi erit
abrae. aut q: nō nisi p fidem caritate informatā ibat ad
illum locū anime: cuius fidei sē de vno deo. pūm⁹ pu
blicus pcedator z pcedator fuit abraam. declinatibz
alijs ad idolatriā. Limby iste fuit locus sanctorū patrū:

Duplex ē
limbus

a creatione mūdi vsqz ad mortē christi. vel resurrectōem
ad quē locum de purgato: iō ascendebant tunc tempis
ille anime que post hanc vitā indignissimē purgatione.
Et ad istum locū descendit anima christi diuinitate so
cietate quādo in cruce expirauit. et sic in simbolo dicitur
descendisse ad infernū. et tunc eos beatificauit educens
inde in sua resurrectione. Non autē alia loca inferni vili
tauit: nec ab eis visus fuit: nec eos eduxit. Erat autem
ibi in limbo illo: z si nō pena ignis tamē pena damni. s.
de tardatione glorie quā ex peccabant que aliquatū af
fligebat eos. Quāuis enī purgati essent a peccato origi
nali. inquantū ipm peccatū inficiebat personas eorum.
tum qz nōdū erat natura humana purgata ab ipso ori
ginali: que purgata fuit in genere: vt in causa p passio
nē christi solueris Ade debitu. et ideo detinebat illi pu
rentes in tali loco z pena. Cū ecclia in hymno. Solate
a pena miseros zē. s. xps. In limbo autē puuloz quāuis
nō videat de: tñ de puuatiōe tal' vitiōis penā nō hnt:
et cū tales paruuli migrāt a corpe impmunt seu corpe
antur in intellectu eoz spēs rez nātūz. sic z oībz alijs
animabz de corpe egredientibz que dicitur sciētia indita ad
quas spēs seu silitudines rez intellect⁹ se pueris meli
us intelligit q nālī cognitōe cognosca pnt qz alijs pbs
mūdi. z sic in specularōe rez pnt aīe talū puuloz valde
delectari qd facere nō pnt dānari. quāuis hēant talē sciē
tiam. qz absorbent a penis. Resurgēt autē z ipsi paru
li in vltima resurrectōe. sicut z aliī cū corpbz suis p rōis
illius stature quā habuissent in. xxx. iij. āno si vixissent
nō habituri nec penā nec gliaz. S; in q loco habitari
ri nouit de. Anime autē ipsoz puuloz iuari non pnt
vel liberari a tali statu suffragijs nris qd trahi possūt
ex verbis Aug. qui loquēs de suffragijs q fuit p dē
ctis sic dicit. Eis solis bec psum qd cū vixerent sibi
vt postea possent pdesse meruerūt. xij. q. ij. c. Tempus
Sed clarū est q tales in vita nihil meruerūt.

Nota de
pena puu
loz.

De qstione vtz virgo Maria fuit pcepta in pec
cato originali. Capm Secundum.

Et qz de peccō originali

li facta est mētio. Die incidēt pona matia
seu questio. de qua qstidica curiosis dispū
tat et infructuose. s. de pceptu yginis gliose ponēdo ea
que senserūt doctores tam antiqui qz moderni de hōi
mirēdo determinationē sancte ecclie. Quāuis enī non
sit determinatū per eccliam virginem esse conceptā in
peccato originali. vl nō propter quod absqz pceditō
salutis. lūz vnicuiqz tenere alterā opinionē que sibi pla
ceat. Tamen si bene cōsiderent scripture z dicta docto
rum antiquoz z modernoz qui fuerūt deuotissimi vir
ginis gliose. Manifeste patet ex verbis eoz ipsam vir
ginem conceptā fuisse. Sed tenentes contra
riam opinionē extorquent dicta eoz contra intentionē
dicentiū. Et pmo ostendit hoc apostolus ad Rom. ij. in origi
vbi dicitur q omnes in Adam peccauerūt: et egēt glo: li pcepta.
ria dei: et nullum exēpit nisi christum. vt patz ex eo qd
sequitur: et in glosa ibidem. Dicit etiam Job. ij. Exi pbat sigil
peccat lucem z nō videat nec ortū surgētis anrore vbi nē origi
loquit ppheta de nocte q designat originale culpā que nālī fuisse
nullo modo vidit lucē. id est xpm: qz solus ipse sine oīi peccato
originali peccato cōceptus. Turo vero virgo Maria cus
tus ortum ipa noz culpe originalis non vidit. qz ante
fuit sanctificata et peccato originali mundata qz nara
in mūdo. Sic exposuit beat⁹ Tho. in. iij. parte. q. xxiij.
Ecclē. etiam. vij. caplo dicit. Virū vnū de mille res
peri: mulierē autē nullā inueni. Vir ille fuit xpus. nume
rus autē millenarius ponit iux mortē scripture decerni
natus pro iudicamento. i. pro oīi cetū sanctorū: i. iudicē

Nota de
origi
pcepta.

Ca. 2. *Q*uod virgo maria h contraxit

Quos solus xps reperit est sine peccato aliquo non alioque muliere. Ita exponit dominus Job. dicitur super Ecclesiam: ubi etiam per multa originalia scilicet antiqua et rationes per ar propositum. Præterea etiam ait. Sicutificavit tabernaculum suum altissimum. Doctores etiam scilicet et quorum doctrina approbata est ab ecclesia h. clare dicitur. Dicit etiam Augustinus in libro de peccatore iustitiam. Quisquis fuisse vel esse in hac vita aliquem boiem vel alios boies. pura excepto pro vno mediatore dei et hominum quibus non fuit necesse remissio peccatorum. Prius est dicitur scriptura ubi apostolus ait. Per unum boiem peccatum intravit in mundum: et per peccatum mors. et ita in omnes boies pertransiit: in quos omnes peccaverunt: et necesse est ut in pia pretentione asserat posse esse boies qui sine mediatore christo liberati et salvati sunt liberi: salvi usque a peccato. Idem in libro de nuptiis et concupiscentia sic ait. Sine carnis concupiscentia que accidit ex peccato. percipi voluit qui futurus erat sine peccato. ut hinc etiam doceret omnem que de peccato nascitur carnem esse peccati. quoniam quidem sola que non in de nata est non fuit caro peccati. Item Gregorius in libro de morali doctrina. c. vltimo. sic dicit. Solus redemptor in carne sua vere in mundo existit quod nec per carnalem delectationem venit. Idem in libro super expositio. Omnis in peccatis natus sum. et ex carnis delectatione concepti culpam originale nobiscum traximus. Idem leo papa in sermone de nativitate. Sic a reatu nullam diem liberam reperit. ita per liberandis omnibus venit. Item Ambrosius super lucam. Solus ex natura de femina scriptus dominus ihesus que terrene pragmatia corruptele im maculari partus novitate non sensit: et celesti maiestate depulsi. Item hylarij cuius testimonium inducit Augustinus in libro de iustitia. Ex peccato est ois caro propter illam que venit in similitudinem carnis peccati sine peccato. Item Augustinus in libro de iustitia. Propter catholicam veritatem et divinum eloquium pertractionem. clarissimi sacerdotes. Dicitur. Cyranus olimpius. hylarius. ambrosius Gregorius. Nazarenus. imo et basilijus quibus addi velis nobis. Dicitur. ut eos omittat qui nodum dormierunt ad usum nos perferunt omnem boiem peccato originali obnoxia simas. Item in libro de vitiis. Dicitur ita expressit que gloriam non per dicit enim. Licet ipsa boies christi conceptio sit munda et absque carnali delectatione peccato. virgo tamen ipsa iniquitatis concepta est. et in peccatis concepta est matrem eius. Bernardus qui de devotius et copiosius ceteris de virgine scriptis expressit h. dicit in quodam epistola et in sermone de assumptione. sic ait. Stram virginem oimodis constat ab originali pragmatia sola dei gratia antequam nasceretur fuisse mundatam. Scimus Iohannes cuius etiam doctrina est approbata ab ecclesia in libro de peccato. q. xxvii. et in libro de senectute et pbar di. Quod si nunquam anima beate Marie fuisse pragmatia peccati. maculata h. derogaret dignitati christi. scilicet quoniam quodam saluator omnium et redemptor. Tunc enim esset alioque persona quam non redemisset sed ipsa virgo: nec dicitur tamen honorari nisi que de honoraret filius deo quando sue dignitatem: que nec virginis placet talis honor. Alibi bernardus magnus in libro de senectute. ait: que dicitur que beata virgo h. fuerat concepta in peccato originali fuit delectationem tanquam erroneam a magis parientibus. Magister qui senectute in libro de. xxx. pro nullum excludit a peccato originali propter christum. Et idem in libro de. iij. In decretis que de peccato. di. iij. dicitur. Firmissime tene et nullatenus dubites omnem boiem que per peccatum maris et scie percipi. nasci cum peccato originali. Et loquitur de natiuitate in vtero. i. conceptio. et Hugo et Ray. et Guilielmus canoniste dicitur eunt tam concepta in peccato originali. Porissimi etiam doctores idem dicitur declarantes particulari materiam. Item de peccato tharant. ord. p. di. q. fuit papa. Innocentius que super. iij. senectute. di. iij. sic dicit. Quare que magis accedit ad scilicet scilicet: tanto de hinc maiorem sanctificationem gradum. Non est enim accessus ad deum nisi per sanctificationem: nisi propter omnibus accedit ad filium que est sanctus scilicet. que debuit gradum sanctificationis hinc maiorem pro filio. Gradus autem sanctificationis que dicitur propter intelligi: aut que sanctificationem que beate ante conceptum et ortum. aut post conceptum et ortum. aut in ipso conceptu et ortu: aut in ortu non concepto. nam que in conceptu

et non in ortu est impossibile. Primum gradus non est possibilis: quia personalis perfectio: ut scientia et virtus non transfunduntur a patribus. cum que in filios non potest fieri esse gratie ante actuale esse nature super que fundat. Secundus gradus cois est omnibus secundum eodem lege sanctificationis per sacra. Tertius gradus est singularis sanctificationis. de quo solo fuit sit ortus sanctificationis. conceptio. annunciatio: et assumptione. Restat igitur quartus gradus. et hic habet quatuor gradus: que potest intelligi facta in vtero sanctificationis. aut ante animationem: aut in animatione: aut cito post animationem: aut diu post animationem. Primum gradus impossibile est que secundum Dionysium. de divinis nominibus. sanctitas est ab omni immundicia libera et perfecta et immaculata. Immundicia proculpe non expellit nisi per gratiam gratam facientem. sic tenebra per lucem: cuius subiectum non est nisi creatura rationalis. Secundus gradus non fuit puenies beate virginis. que aut non fuisse originali: sic non indignasset veli sanctificatione christi et redemptioe: aut si praxisset sit culpa et gratia in ea non possit esse. Tertius etiam gradus non fuit puenies beate virginis: que fuit talis ut Jobis et Diere. et que non puenit tate feritatis ut diu morata sit in peccato. Quartus vero vel puenies et pie credibilis licet de scriptura non beatur ut cito post animationem vel in ipso die vel hora quibus non ipso momento sanctificata fuit. Decille. Quam opinionem sequitur beruus. henricus de gadauo. durandus. duradellus. Jo. neapolitanus et alij solenes doctores. p. di. Multi etiam excellentissimi ordines. minorum idem dicitur. et p. di. pue devotissimus super ois Bonaven. qui postea fuit cardinalis. sic dicit super. iij. senectute. di. iij. q. ij. Sanctificatio virginis subsecuta est peccati originali pertractionem. que nullus immundus fuit a culpa originali peccati: nisi solus filius virginis. sic dicitur et apostolus ad Romanos. iij. Omnis peccaverunt et egent gratia dei. Dicit autem dicitur modus est comunior. rationabilior: et securior. Comunior que omnes fere id tenent que beata virgo habuerit originale: cum id apparet ex multiplici eius penalitate. quam non est dicere ipsa esse passas propter alioque redemptioem quam etiam non est dicitur passum puenisse h. per pertractionem. Rationabilis est etiam que esse nasci peccati esse gratie vel tpe vel nata. Et propter h. dicit Augustinus. que prius est nata que renasci: sic est esse que beate esse. igitur propter est animam vnti carni que gratiam dei sibi infundi. Sic igitur caro illa infecta fuit. et ex sua infectione nata erat animam culpam originali inficere. Necessarium igitur est que ante fuit culpe originalis. infectio que sanctificationis. Securius est. quia magis consonum fidei et pietati et sanctorum autoritatibus magis concordat pro eo que sancti comuniter cum de ista materia loquuntur solus librum excipiunt ab illa generalitate que de omnes peccaverunt in adam. Nullus autem invenit dixisse de his que audiuimus auctoribus nostris virginem Mariam ab originale fuisse immunem. Pietati etiam fidei magis concordat pro eo que si mater habenda sit in reuerentia et devotioe. mltoma: tot est habenda erga filium. et que est omnis honor et gloria et ideo. que expectat ad excellentem christi dignitatem. que ipse est omnium redemptor: et saluator. et que ipse vntus pro omnibus emortuus. nullatenus ab hac generalitate hinc maria excludenda est. ne dum matris excellentia ampliat filij gloria minuat et sic mater puocet que filium vult magis honorari que seipsum. Dicit igitur opinioni adherentes propter honorem iesu christi. quia in nullo puidat matris honori. teneamur secundum que comunis opinio tenet: sed virginis sanctificationem fuisse post peccati originalis contractionem. Decille. Quam opinionem sequuntur Richar. de media villa super senectute. Alexander de ales. Ribal. et Bern. in sermone de p. di. in sermo. Egredietur hinc re. Omnis hi tres ordinis minorum solennes doctores idem dicunt. Egidius ordinis heremitarum doctorum excellentissimus in suo libro de libero. Idem quidem doctores carmelitarum in suo. iij. q. de libero. Idem magister Jo. de polierat. qui omnes inducit auctorem apostoli ad Romanos. iij. Omnes peccaverunt et. Et assignant rationes suas

Titulus Octauus

D. Hgo i virgine ipa: et pcpue Jo. scot' ordis mior' doctor sub originali n' cillissim' 7 p sua opinioe allegat auctes 7 assigne rones fuit conce pra.

Quidā alij dicunt nō fuisse pceptā in pctō originali virgine ipa: et pcpue Jo. scot' ordis mior' doctor sub originali n' cillissim' 7 p sua opinioe allegat auctes 7 assigne rones fuit conce pra. Et p illō Can. iij. Tora pulces et macula n' ēi te. Et ex ponit de h' gine dicitur: et h' q' nō fuit macula pcti i ea. q' nec original. Scōdo iducit illō Aug. cū de pctis agit p' honore dñi nullā p'sus de ea. s. h' gine volo h'c mentionē. Tertio illō Ansel. decuit vt ea puritate niteret. scz hgo maria. qua maior sub deo neqat inuēiri. Quar to id ondu' p h'ac rōz: qz ordinās vas ad futū altaris p'uat ipz a macul. h' enī ē valō decēs h' hgo fuit vas p'uat. q' decuit vt p'fuaret etiā a macula origial. Quiro sic. Decuit q' p'p' eā singlari 7 nobilitati mō redimeret 7 libaret q' alios. sed h' fuit si sine pctō pcepta fuit. Decuit emī mag' honorare eā: qz m' ei' q' ceteros. S3 nobilit' 7 meli' liberat 7 redimit' cui puidet ne cadat 7 in futū scurrat q' vt lapsus erigit: 7 fact' fu' r' d' mat. q' zc. Se ro sic ecclia errare nō d3: s3 ipa celebrat festū pceptiois octauo die decēbr' q' zc. Ad rōes in dñis iductas sic r'ndet. P'no ad illō q' oēs i adā peccauerūt. 7 q' oēs genti ex adā origiale p'xerūt. dicit q' scī qñ loq'bat oēs p'p' se origiale loq'bat in cōi de filijs ade fm cōem cursū sed cū locuti sunt de h' gine in singlari. dixerūt oppositū vt in auctib' induc'. Aug. et Ansel. p'z. Dicit etiā q' vbiqz ponit solū vltm aia p'p' intelligit etiā aia h' gis. qz p'us est ps vscz. Alij eoz dicit q' oēs ex adā p' h'c origial' le de iure 7 ex debito. 7 sic etiā hgo: s3 de facto ipa nō p' fit in h' p'ilegiata 7 exēpta a iure cōi. Scōdo ad illud qd' dicit alia opi. s. q' seqret q' p'p' nō est vltis oim redē/ ptor. n'ndet q' nō scd' ex ista positōe h' qz redēpta ē 7 saluata p' p'uarōem ab origiali ne incurreret. Ad illud Bern. qz glosari nō p' dicit qd' simplices q' in vltioe appuit cū macula in pecto: eo q' h' dixerat vel qz retra/ ctavit. Inducit etiā reuelatōes sup h' q' r'ndā muliercu laz. S3 ad oia ista facit r'ndet dare nō exorte. Ad p'mū q' illa auctas canctoz intelligit de ecclia p'p'ie. trāf sumptiue aut d3 de h' gine postqz fuit scificata. Un' in assumptōe ei' canit hec durādell'. Ad scōm fm tbo. et durā. d3 q' ibi loquit aug'. de pctis actualib' vt cla re p'z ex p'cedētib' 7 seqntib' illi' libri. 7 ex aucte Jo. in ca nōica quā imēdiare Aug. induc'. Si dixerim' q' p'ctū nō hēm' zc. In h' aut oim doct. p'cordat ipaz h' gine so lā inf' adultos fuisse etiā a v'iali imūnē. Ad tertū dicit Jo. neapol. q' illud Ansel. est mag' p' q' d' decuit enī vt puritas m'ris eēt s3 puritate p'p' deit: q' nō p'xit origiale nec cōmiste actuale. 7 h' fit p' h' q' m' actuale nullū p'misit h' origiale p'xit. Si at nō p'xiss' origiale. iā puritas ei' equaret puritate p'p' nec etiā sub ea. H'cc valz instāria de angel' bonis. qz in eis nō esset pctm' p' origina' p'ctuz. eo q' vlt' ab alio non origina' s3 oēs imēdiare creant' a deo. Vel alit' 7 meli'. Sic nō refert ad h' q' aer possit dici mag' lucid'. an qñqz fuit renebrōsus vlt' nō. Aer cū qui plus h3 d' luce mag' ē lucid'. s3 aliqñ tenebrōs' fue rit. sic in p'posito. Cū spūalis puritas sit p' carentiā spū ritaris culpe: quā puritatē caufat lux grē dei. Virgo q' p' habuit de luce grē q' q'cunqz alia creatura. pura d3 dicit q' enituit maiori puritate q' creata q'cūqz. dato q' fuerit qñqz subiecta culpe origiali. Sic etiā p' dicit ma gis albū qd' aliqñ fuit nigz. Ad q'rtū sic r'ndeat q' de cuit h' gine nō p'p' cū origiali. qz vt dicit Jo. neapol. nō decuit vt pceptio nālis cuiuscunqz hois etiā m'ris virgis equaret q'rtū in imunitate a culpa origiali sup concepōe p'p'. Derucus aut in q'dlibet dicit q' idē est decentius oib' fieri qd' mag' in honore dei cedit. mag' aut cedit in honore dei totā hūanā naturā descēdente ab adam p' generatōez. indigere redēptōe facta p' p'm inducendo virgine q' aliquā psonā nō indigere vt h'gi

Solutio nes argu mētoz p' tis; affir maticue.

Solutio nes argu mētoz p' tis negati ue.

nem. Quāuis enī 7 istō cedat in honore filij. s. purtas talis m'ris. p'mū tñ mag'. Ratio est qz illud p'inet ad honore xpi. vt de' scz general' influētia ei' redēptiois bec enī fuit qz vna psona fuit incarnata. puritas autē p' dicit m'ris p'inet ad honore ei' inq'rtū hō. qz licz sic m' dei: nō tñ fm qd' est deus: s3 inq'mū hō. ergo zc. S3 si dicit q' p' tale emunitatē ab origiali nō tollit qñ fuit redēpta p' p'uarōem seu meriti p'ceptū qd' quito dicebat. Rūto p' Jobem neapolitanū 7 alios q' redem prio seu salus nō est nisi ex'ntis. Sicut enī nihil p'p'ie h3 eē cū est in ea sua solū nisi h'eat eē in seipō. Sic nec p' p'ie p' dicit redēptus vel saluat'. ex'ntis sub spūali futu te q' est p' culpā. solū in suis p'ntib' 7 nō in p'ua psona. Quārtūcūqz h' hgo fuisse ab origiali pctō p'p'ua r' pos set dicit redēpta 7 saluata: nisi qñqz fuisse subiecta pctō nō solū in psona parentū s3 p'p'ua. Rō est fm ipm 7 Jo hānē de policrati'. Redēptio 7 saluatio ip'ortat qñdā mutationē 7 trāsitu de pctō ad grām. Res enī q' aliqñ fuit mea 7 postea n' est: d3 redimi. sed res q' nō p'or dicit mea dicit emi. Res autē q' sp' fuit 7 est mea nō p'or dicit emi nec redemi. Si h' virgo brā nulli vnqz pctō subdā ta fuit. q' sp' fuit dei: 7 sic nō fuit redēpta. Et idē de salu atione: qz p'supponit casum seu infirmitatē pcti. Et q' uis deus de potētia absoluta potuerit facere ipam ori ginalē nō p'xisse. Est enī originale pctm' carentiā origina lis iusticie determinate volūtaria volūtate p'mi parētis Possz autē de' exēpta a tali debito quēcunqz p'cipiendū tñ nō decuit qd' p'inet ad potētia ordinatū qua voluit honorare m'rem rōne iā dicta. Et vt etiā dicit Egi. q' sup Aliqd' est laudabile in inferiori. qd' nō est laudabile i su periori. xpo nō est. laudabile qd' eēt pcept' in origiali est tñ laudabile in h' gine m'ris. nō qz originale p'xit. s3 qz facta est mēbz p'p' ab ipō redēpta. Dicit etiā Augustin' de baptisimo paruuloz: q' nullū membz ch'isti fuit in ne pctō. Si ergo dicit hgo nō p'xisse origiale. sic nō erit membz xpi quod est in dedecus eius. Immo fm Rū chardū ordinis minor' hoc derogat matri 7 filio M's tri virgini: qz eius p'uillegiū est q' sola sine peccato con cepit Derogat 7 filio qui solus est imūnis ab omni laz be: etiā origiali. Et per h' patz eos nō sufficēter respon dere. Ad id qd' p'mi dicunt de redēptōe 7 saluatiōe di ctum est. s. ibi secūdo ad id qd' dicit. Ad septim' fas licet de festo conceptiois. R'ndet bea. Tbo. in. iij. parte vbi. s. q' ecclia romana nō facit illud cuz nunqz repen tur institutū. imo Bern. in epistola la g'dueneris dicit non debere fieri. Tolerat autē hoc fieri ab aliquibus eccl'ijs referendo hoc ad temp' sacrificatiois. quod qz ignotū est qñ fuerit: fit festū de ipsa sanctificatiōe die q' dicit esse concepta. Vel fm Job. neapolitanū potest dici q' tale festum nō est festū pceptiois eius vt illi di cunt cū fiat p' nouē mēses ante eius natiuitatē qua die nondū anima erat infusa q' est subiectū sanctitat'. S3 mag' est festū gratiarū actionū: sicut in veteri lege erat festū Epiphānie in q' nulla sanctitas fuit noua collata sed ecclia regratiatur de beneficijs. et sic in p'posito.

Ad rōnes autē et autoritates nō sufficēter respon dent. Nam p'ma r'nsio nō valet. s. q' doctores loq'nt' i cō muni: 7 fm cōem cursum nō intēdendo de virgine illō dicere. qz q' totū dicit nihil excludit. 7 qui omne dicit nul lum excipit. et qui nullū dicit omne excipit. sed in p'dict' autoritatib' non dicit indefinite. s3 vniūsalr' omne ab adā p'pagatū vlt' culpā incurrere originale. q' sancti nul lū intēdūt excipere etiā h' gine mariā cū 7 ipsa exp'mat' in aliquib' auctib' hic et alibi. P'bi autē et sancti loquen tes de aliqua materia in cōi tractāt illā materiā cōiter loquendo s'ndefinite et non vniūsaliter si ea que d3 cunt in illa materiā in cōmuni in aliquo singlari ex'ce

Solutio nes ar gumētoz p' tis; affir maticue.

La. 3. De virginis conceptione

ptionē habeant. Ad illud aliud qd̄ cū d̄r solū de xpo z
 de m̄re intelligat nlla rō cogit b̄ dicere: imo p̄les exp̄sse
 autoritates Aug. excludit ipm̄ ab originali z inducunt
 matrē: nec enī est tanta vnio xpi z m̄ris. q̄nta p̄sonarū
 diuiaz: vt sic dicim⁹ q̄ cū d̄r aliqd̄ de vna p̄sona etiaz
 cū dicitur exclusiua primēs ad subiaz. illd̄ intelligēdū ē
 et de alia. Sic cū dicit p̄ps. Nemo nouit patrē nisi fili⁹
 zc. nō excludit sp̄s sc̄us. ita etiā oportet dicere de vir
 gine: qd̄ d̄r de xpo cū sine cōpate fili⁹ sūt maiorz sc̄ita
 nis: etiā inq̄ntū hō. Ad illd̄ aliud q̄ z si iure z debito
 p̄prie nō t̄n de sc̄o. q̄ p̄uilegiata. Rūder Job. de poli
 tiaz q̄ p̄uilegiū surreptitiū reputatur: z igit vitandūz
 qd̄ ē p̄tenore p̄ciliū. nec de b̄ fac̄ aliqua m̄tionē. s̄ nul
 lū p̄uilegiū legit in scrip. primēs ad p̄gnē: qd̄ de lege
 cōi de ea faciat m̄tionē. Itē p̄uilegiū p̄mura d̄z esse ex
 pressiuū. vñ cū in sacrificatiōe etiā in vtero sit p̄uilegiuz
 nō credit de alio: q̄ sacrificatiū nisi istd̄ hēat clare in scri
 ptura. vt de Niere. z Job. Et m̄to magis vt b̄ dicendū
 de emunare a culpa originali cū illd̄ sit mar⁹: z n̄ null
 exp̄sse rep̄t in scripta de isto p̄uilegio. s̄ p̄riū. q̄ zc. Ad
 illd̄ de reuelatiōe z de v̄siōe Bern. zc. Dicit Jo. neapol.
 q̄ sunt v̄siōes fantastice q̄ b̄ nō est credēdū. Et si d̄r ali
 quas sanctas habuisse reuelatōz d̄ h̄mōi. vt sc̄a Bugi
 da. Scien dū q̄ alie sc̄e q̄ clarer̄ miracul vt br̄a Ka
 tharina de senis: habuerūt reuelatōz de x̄rio. z cū etiā
 veri p̄phete aliq̄n putēt se ex reuelatiōe sp̄s sc̄i aliq̄ h̄re
 q̄ se dicit nō est incōueniēs dicere q̄ tales reuelatiōes
 nō fuerūt a deo s̄ somnia h̄mana. Exēplū in narb̄a p̄ba
 loquēte ad David. h̄. Re. qui credebatur ei sp̄s p̄phete re
 spondisse David. z n̄ nō sic erat vt postea patuit. Cons
 elu siue circa istā materiā sic vni istaz op̄inonū d̄z hō i
 berere: z pot̄ p̄merōm̄bz dicit: q̄ parus sit tenere p̄riū
 si eccles̄a p̄riū determinaret: z an̄ determinatiōe nō iudic̄
 et hereticū: vñ impiū z malū alterā tenentē q̄cūq̄ sit et
 caueat p̄dicatiōe h̄ m̄ fac̄ corā p̄lis cū impugniōe al
 terius part̄. q̄z maia sc̄adaloia i plo cū velut noctue
 nō possint suffere t̄m radiū p̄itaz. z nul fruct⁹ reponaz
 auit. Et mod⁹ pulcr tradit ex q̄dā p̄dicatiōe m̄gri et
 sancti Sincēri ep̄m̄ p̄dicatōz q̄ b̄ imediate ponit.

De conceptione virginis Marie per mos
 dum p̄dicatiōis. Caplm̄ Tertium.

Nondū erant abissi z
 ego iam p̄cepta cr̄a. puerb. viij. Abyssus im
 portat quāda v̄siginē seu p̄funditatē cui⁹ termin⁹ nō
 inuenit. Et sic p̄s dicit. Iudicia tua abyssus m̄tra. q̄z cōj
 p̄bendi nō p̄nt iur̄ illd̄ apl̄ ad Ro. xi. Altitudo di
 uiaz sapie z scie d̄i q̄ incōp̄hēnibilia s̄ iudicia e⁹. Ali
 q̄n etiā iporrat abyssus p̄fusiōe z indecorē. z h̄ est eius
 deriuatiōe: d̄r enī ab a qd̄ ē sine. z b̄ssus qui s̄m Bedā
 est gen⁹s l̄ni candidissimū z pulcr. z sic sumitibi Be
 nef. i. Zenebre crāt sup̄ facie abissi. Dicit ei abyssus ma
 teria ista p̄ma infor: mis z p̄fusa. vñ z indecora. Abyssū
 etiā dicit p̄nt scripture sacre p̄ p̄funditatē interminale
 sensus eoz. Ac etiā apl̄ p̄t maximā noticiā seu sapiāz
 et dilectionē eoz. Scdm̄ aut̄ vtrāq̄ p̄mā acceptiōem
 creaturē oēs dicit p̄nt abissi. Nā in se p̄siderate h̄nt q̄n
 dā p̄funditatē fruct⁹a deo. vt nec maximū p̄hilosophi
 potuerūt cōplere intelligere naturā z p̄prietatē cuiuscūq̄
 q̄ minime ex eis. s̄ resp̄cū p̄fectiōis diuie oēs etiā maxi
 me h̄nt quāda p̄fusiōe z turpitudinē. Est q̄ sens⁹ t̄bz
 mar⁹ q̄ anteq̄ essent create facie q̄ ducunt abissi. virgo
 maria erat p̄cepta. S̄ subito q̄cūq̄s etiā rudis mouet
 bit qd̄em dicit. Lum virgo sanctissima sic concepta de
 anna: quō anna que creatura est potuit p̄cipē: si nōdū
 erat sicut nec alia creatura. Sed ad hoc respondet per
 distinctionē quadruplicem conceptionis.

Est enim eius conceptio in intellectu diuinu all.
 Est eius conceptio in mente angelicali.
 Est eius conceptio in scriptura specialī.
 Est eius conceptio in vtero materiali.

De p̄ma loquit̄ thema. Non solū enī ab etno cōcepta
 fuit diuina sapia. s̄ fili⁹ a p̄re. s̄ z v̄go Maria nō qd̄em
 eo mō q̄ fili⁹ a p̄re. s̄ de subia sua: s̄ p̄ p̄ordiatōz eternā.
 Exēplū sume in opibz h̄manis. Q̄n enī aliquis v̄t ali
 qd̄ boni v̄t mali fac̄: t̄c dicit istud fieri a me. q̄ sic p̄ce
 pi in corde meo. sic q̄n p̄cōr̄ imaginat̄ dimittere malā
 vitā z b̄n fac̄ deinceps. t̄c p̄cipit p̄cōr̄. Et̄. xxvij
 d̄. A facie tua d̄ne p̄cepim⁹: z q̄i parturim⁹ z pepim⁹
 sp̄m̄ salut̄. A facie d̄i d̄ni i. ab aspectu q̄ respicit d̄ns
 p̄cōr̄em oculo misericōdie faciens eū recognoscere mala sua.
 Cū enī hō p̄seuerat in mal⁹: d̄r auertere facie suā ab
 eo. z merito: q̄ z ipe p̄cōr̄ vertit ei tergū z nō facie. s̄ tra
 zioni. p̄p̄ qd̄ z p̄cōr̄ d̄r esse auertio ab incōmutabili
 bono. S̄z cū d̄s illustrat̄ cor̄ p̄cōr̄it se p̄cōr̄ ad deum.
 t̄c p̄cipit desiderū boni z p̄ponit se emēdare. z cū h̄ tra
 ctat̄ agere. t̄c parturit q̄ laborat in bis facie dis. Post
 q̄ aut̄ efecur⁹ ē p̄cōr̄: z masculū cū op⁹ est recte factum
 vt restitutiōis. p̄fessiois. orōnis z h̄mōi. et t̄c iā nō me
 minit p̄fure p̄pter gaudiū. q̄z inde p̄sequit̄ sp̄m̄ salut̄
 id est grām sp̄s cū saluante. Sic igit p̄z q̄ p̄ncip̄ hō
 aliqd̄ faciat illd̄ mēte p̄cipit. mēte decernēdo. ita d̄s in
 mente sua ab eterno p̄cipit. i. disposuit mūdū facere: et
 hōiem i maria dignitate. Et p̄uidēs hōiem debere ruc
 re a tanta dignitate. p̄cipit etiā in mēte sua an̄ creatōz
 munduz p̄ordinauit vnā virginē facere p̄ quā hō recu
 perat dignitatē suā. imo z maiorē puou p̄sequit̄ p̄ vnio
 nē s̄z v̄bi cū h̄mana n̄. Et sic intelligit̄ b̄ thema. Nō
 dū erāt abissi. i. creature: z ego p̄cepta erāt. i. in mente d̄i
 uina: vt suo t̄pe in mūdo fierē z in actuali existētia. Et
 sciebat d̄s q̄ vna m̄lier erat futura in mūdo. s̄z eua ex
 qua eueniret om̄ne malū in mūdo. Itā p̄cepit z p̄ordina
 uit q̄ alia deberet vnire. s̄ br̄a maria: ex qua totū malū
 auferet. Sicut etiā p̄sciebat q̄ Eua p̄ma m̄r z sp̄osa
 esset z virgo. i. dū fuit in paradiso. itā p̄cepit et ordinauit
 q̄ br̄a Maria desponsata esset. z v̄go s̄z intracta. mater
 viuificatrix cūctoz. Et sic fuit sua v̄sitarā p̄ angelum
 maglū qui es decept⁹: z morte incultē. ita in maria v̄sita
 rata p̄ angelū bonū qui ei vitā nūciant. Et sic eua eua
 curata fuit gr̄a cū d̄ fructu accepit z comedit. ita maria
 gr̄a replens: q̄n fructū in ventrē recepit v̄bi diuini. Et
 sicut fructus quē posuit in ventrē eua: occidit multos.
 ita fructus quē in ventrē recepit maria: viuificauit ele
 tos z viuificat q̄tididie comedentes deuote: cū in sacro
 ministrat̄ p̄plo. ideo d̄r: b̄ndictus fructus ventris tui. q̄z
 per ipm̄ benedicti sum⁹. sicut p̄ fructū quē porrexit eua
 viro ad esum: suimus om̄es maledicti. Paradisi por
 ta demū per Eua m̄ cunctis clausa est. sed per beatam
 virginē iterum patefacta est: vt canit ecclesia. Et sic
 rex dum matris ad p̄lium milites suos. quia vt sapiēs
 cognoscit q̄ multi ibi vulnerāt̄. mittit etiam medicū
 ad curandū. ita deus sapiētissimus p̄sciens nos ha
 bituros conuinū certamen cum demōibus. et sepe ab
 eis vulneribus peccatorū damnificari cōcepit in men
 te sua z disposuit mūdo mittere medicū. s̄z virginē bea
 tissimā. Unde et deuotus Bern. dicit de ea q̄ de plenī
 tudine eius omnes recipiunt eger curatiōem. tristis
 consolatiōe. peccator veniam. iustus gratiā. Et de ipsa
 virgine maria potest intelligi illud Eccl. xxxvi. Vbi nō
 est mulier: ingemiscit eger. Nā n̄ cōtra vulnus sup̄bie
 ponit ipsa exēplo vite sue legaturā seu emplastrum hu
 militatis ad curandū. Contra vuln⁹ auaricie empla
 strū liberalitatis cum aurū sibi oblatū a magis nō res
 seruauit pro futuris necessitatibz: sed paup̄ibz erogauit.

De conce
 p̄tōe diu
 nali.

Titulus Octauus

fm Berni. Contra vulnus luxurie remediū castitatis. scū vorū fecerit fm Aug. ppetue yginitat. vr. xx viij. q. ij. s. beata maria. et sic discurredo p alia. Permaxie aut plas cuit r deo electa fuit vt mī dei eēt ppter hūilitatē Sic depulsa de paradiso Eua cū viro r oi pgenie ppter supbiā et hē qd ipa dicit epla. Dñs possedit me ab initio viar suaz. Uie dei sunt ptes qbz nos imus ad deū. inūū virtutū est hūilitas. vñ r fundamētū dī esz. Scda pceptio. s. angelical fuit nō ab etno: s. in pncipio mūdi an creationē aliaz rez. Nā cū dñs creauit angelos q si gnant noie celli cū dī. In pncipio creauit dō celū r trā. fm Aug. tunc pcreauit seu indidit in mētibz eoz spēs seu silitudines oīm creaturaz q in sex diebz referunt fa cre: quasi qdā femina ad pncipiendū intellectu. ipsa q fa ctio rez hgt fm Aug. infusione illaz spēs intelligibilū Et nūc succēssiu diez non portat ordinē tps sed di gnitat. nā in pncipio creatōis eoz sil create sunt oīs spēs rez nō pu vna r postea alia pncipitate tps. Sed qz dñs dicit magna dignitatē inf ipsas creaturas. illa tō dī pmo die facta q nobilior inuenit in eis. et sic de alijs diebz. Dies signat cognitionē angelicā rez q duplex est. Prima ē cognitio nālis. s. p puerione intellectū sui ad ali as spēs pcreatas: r illis medianibz intelligūt res sicut nos mō mediāte fantasmate. Et dī hec cognitio vespti na. Secūda est cognitio supnatural: quā scz hnt cogni tionē pūrendo se ad pūū efnū in q relucet yde oīm re rum: r inde pncipiū clariorē cognitōes rez. Et hec dī co gnitio matutina q pfectio est pma Et sic dī factū vespe et mae dies viij. qz scz cognitio vna q ad cognita. i. crea ta. s. duplex q ad modū cognoscēdi. qz vñ spēs sibi cō creatis: vñ in pūo. Inf cetera at angeli scī aspiciētes in verbū reuelatū seu declaratū fuit eis mysteriū incarnat ionis cū suis circūstātijs. r qd ad repandū lapsus ho minis ordinaret r restaurādū ruinas eoz dei filiū hūā ne nate vniret. Et hgo hec scissima mī eī eēt. Et sic tā qz essent abyssi. i. creature in sua distinctōe r vltima pfe ctione. Ego scz hgo dei mī pcepta eram. intellectu ange lico p cognitionē. Et cū h coguerūt magnū festū fecerūt in paradiso regnantes deo r collaudātes ei miscēdām maximā p reparatōe fratrz suoz. i. nostra. r restauratiōe sua q ad lapsoz angelos. Un iob. xxv. vñ. dī Ubi eras cū me laudarēt astra matutina. i. angeli. et subilarēt oēs filij dei ipsi. s. angeli summe exultātes dereparatōe: s. fusa per filiū hūī hgtis bndicte. r oēs offerēbāt ei famulari tpe suo. Si enī vt dī. Lu. xv. gaudū est i cel corā angel dei sup vno pctōze pñiam agente qstū debuit esse sup medianā pctōz rē. Tertia coceptio dī spālis. Sa pientia frequē noie mlieri nuncupat pncipue in libris sa pientialibz. Un r dī Sap. viij. Dāc. s. sapiām amaui et exqstui a iuēute mea: r qstui mibi eā spōsam assu mre. Sapia aut sup oīs alias doctrinas maxia ē in scptura sacra fm Tho. in pñ. sūme sue. Nec aut est pres gnās mltis mysterijs. i. spūalibz significatiōibz q sunt multo occulte. Cū aut doctor vel pdicator exponit qd la tebar. tūc qsi parturit. Et inf cetera in hac mliere. s. sapi entia scpture ē ibi pcepta. i. occulte pntia ista beīssima virgo: r frequētissime de ea ibi fit mērio p metaphoras varias. Et sic anteqz eēt abyssi: siue create vt dicitū est cōplete siue scpture q dicitū est abyssi. ppter pfundita tem sensuū anteqz innotesceret eaz pfunditas cōcepta erā. i. ibi cōprehēsa: vt cū dī. In pncipio creauit dō celū et terrā. In pncipio. s. noui testi creauit q ad aīam celū Joachīm celū dicitū ppter affectū celestē. terrā Annam sic dicitā ppter hūilitatē. Terra aut erat inanis r vacua. i. sterilis. Spūs dñi ferebat sup aqs lacrimaz ipsoz de confusione sua tenebre erant sup faciē abyssi. tenebre vi ciorum sup mūdum totū. Dixit deus dando virtutem

fecundatiuā Anne. fiat lux id est virgo hec beāssima. et facta est lux: rex Joachīm et anna q ad corp^o. a deo q ad aīam. Et diuisit lucē a tenebz: purificās illas aīam subito ab originali. Dec est etiā pcepta r figurata i pa radiso deliciaz vbi erat lignū vite rē. Dec est ibi cōce pra cū dñs dixit serpēti. Inimicitias ponā inf te r mu lierē r semē tuū r semē illi^o rē. Dec est mlt^o Maria a deo facta mī spūal cūctoz maxie inimica serpēti ant quo. s. diabolo. Semē serpēti pcedēs ex interioribz volū tatis eius est malicia ei^o. vnde generat in mētibz hoīm vicia r pctā. Semē mlieri^o hgtinis est bonitas r beni gnitas ei^o rīa semī diaboli. Corruūt ipa caput serpen tis sola: qz oēs suggestiones vicioz subito extingit: nec cōcupiscētiā sentit religato in ea fomite postea extincto rē. Dec etiā pcepta est in scptura qñ (Gen. v.) dicitur fuit abrae. Generatio qra reuertet buc. s. ad terram p missiōis q significat vitā etnā. Semē abrae spūale sūt oīs viri fideles. vt oñdit apls ad Gal. iij. Vt egules erāt r pegrini in terra nō sua in egipto q interpretat tene bre. s. mūdo futurū addit pharaonis inq. i. dyaboli. s. quarta generatio q p mariā seu in maria facta est reuer tunē ad patriā. s. supne glie. Nam pma generatio fm Aufbel. hoīs est q adā fact^o ē a deo de limo sine viro et muliere. Scda est q formata ē mlier ex viro. Tertia q cōiter oēs generant ex femīa r masco. Quarta alia ab bis. s. qua hō generat de muliere sine viro q rps format^o est ex hgtine. Nec ali^o mod^o pductōis hoīs repit. Dec cō ceptio ē figurata in archa dei. In throno salomonis. In virga aaron. In porta dñi clausa. In velle gedeonis. Et alijs innūer. Quarta cōceptio ē in vtero maternali: qñ scz anna pcepit eam. Et de hac ali qui faciūt festū. Et hoc tribus rationibus. Prima qz fuit congruenter impetrata. Scda quia fuit sublimiter sanctificata. Tertia quia fuit simiter bñ operata. Quantū ad pñū sciendū q cū Anna et Joachīm nō hēnt filios: qz steriles r p mltos ānos trāssēt sine pro le: orōnibz. ieiunijs et elemosinis insistebāt vt ipetrarēt a deo prole. nō diffidētes de liberalitate dei: qz qd nata nō val: grā supplet. Uotū etiā fecerūt offerēdi plem vco in tēplo. Diuidebāt qz suos reddidit vt legit in tres p tes. Unā scz tēplo. alia paupibz. tertia sibi r familie cō cedētis. et p hmoi pūuata ipetrarūt fecūditate. Ubi oñdit exēplo hō nō displicere deo: dū modo fiat sine sup strionibz: r cū p dicitōe si saluti sue expedit. Apparuit q angel^o eis r pñūciavit q hēnt filiā noie Mariam rē. vt hē in legēda. Et sic anteqz essent abyssi. i. apli qui dī cunt abyssi ppter pfunditatē cognitōis diuioz r dilectō nis sup oīs scōs. Un dyonisi^o. Paulū appellat abyssi sum sapientie. virgo concepra fuit in vtero maternali. Quantū ad secundū notandū tres fore sanctificatiō nes. Prima cū puer egredit ex vtero mris. et hec fuit iuz illud Diere. i. Anteqz exires de vulua: plene scz san ctificauit te. Scda est quādo proles est adhuc in vtero totus: vt Job. baptista. qui in sexta mense fuit sanctifi catus. qndo scz hgo Maria pcepto dei filio saluauit Elyzabeth. Tertia est in pūcto qñ post creatōem r infu sionē anime. formato enī corpe virgīs cōcepto ex anna et ioachīm: nō ex spūscō. hoc enī dicere esset hereticum. Solus enī christus hoc habuit. creata anima virginis a deo r infusa. subito sanctificata fuit eadem die. Ps. Flumis imper^o letificauit ciuitatē dei: sanctificauit tra bermaculū suum altissim^o. Quantū ad tertiam ra tionem dico qz firmiter operata est bonū r continēt quia nullum vnqz peccatum cōmisit: nec etiam ventu le. Non sic fuit in alijs ab vtero sanctificatis. nam om nes venialiter peccauerunt.

De conce
ptione an
gelicali.

Duplex
cognitio.

De conce
ptione spū
rituali.

Ep. 25.
Reg. 10.
Nū. 17.
Ezechie
44.
Judic. 6.

Quare
agit festū
pceptiois.

Triple
sanctifica
tio.

Ps. 45.

Ca. I. Unde attendit eius gravitas

Lup ratio est. qz si q in pzo no facit iusticia vel pec-
 cane signu est q in omni loco no faceret iusticia. Si eni
 falli testes in curia peccat. signu est q in omni loco pec-
 carent. Sexto sic. Illa culpa vel iniuria est maior. i qua
 est maior pfusio. Lup ratio est. qz pfusio solu debet tur-
 pi z prauiori. vñ de magis turpi videt sequi maior pfu-
 sio q magis prauu. Septimo sic. Illa culpa vel iniuria
 est maior. q est indignior vel irronabilior. id est qua qd
 facit cu a quo bona suscepit. Lup ro est. qz tales plu-
 res iniurias z pctā facit. z pcpue qz facit male. sed qd
 no facit bn tenemur eni bonu facere bnfacioz. Octauo
 ille plus peccat z graui qui peccat i iura no scripta qz
 pctā scpta. Lup ratio est. qz meli est esse iustu p voluta-
 tem qz p necessitate. obfuar aut scripta videt esse ex ne-
 cessitate. seruare aut no scripta videt esse no ex necessita-
 te. sed pua volutate peccare pctā iura no scripta h iusta
 videt qz. Dec pbs. ij. reb. c. xxxij. Secdo cognosca
 pctā gūitas culpe rōne noumēti psequētis vbi est magis
 damnu ibi magis pctm ceteris paribz. fm. b. Tho. j. ij.
 q. lxxij. Pōt aut magnitudo dāni psequētis cogsci qua
 tuoz modis fm pbs in. ij. li. reb. p. Primo qz difficile est
 vel im possibile fieri vl' recōpensationē. vt siqs occideret
 filiu alterius vel destrueret rem irrepabilē vl' no inuēti-
 bilē. Secdo qñ no pōt inueniri equa puniō tali culpe
 vel dāno. sed oīs alia est mitior. vt siqs occideret vel offē-
 deret regē vel publicā psonā. Tertio qñ ptingit eū qui
 dānificatus est no recipit satisfactionē. vrpura qz mortu-
 us est. Quarto qñ qd passus est dānu a seipō. vt q affli-
 git vl' nocumētū sibi infert. vel occidit se ex aliq infortu-
 nio vel malo cōmissō z mlto magis qñ sine causa h egit
 dec pbs vbi. s. Tertio pōt cognosca gūitas culpe vel
 iniurie rōne viri offendētis qd quiqz modis videri pōt
 fm pbs in li. reb. Et p qñ cā culpā vel iniuriā prim^o
 vel solus vl' cū paucis fecit. Et rō est. qz videt alijs eē ex
 empli z causa malefaciēdi z multitudini magis peccat
 in delictis qz pauc. Secdo qñ in illa culpa sepe peccat
 agguat eni culpa ex frequentatione actus ppter inordina-
 tionē volūtatis. Tertio qñ ppter illā culpā inueniuntur
 tormēta dānificatiōis gūiora. Itā ppter magnitudinē scē-
 lēz inuēta sunt gūiora tormēta. Quarto qñ ppter illuz
 qui cōmissit lex est posita. qd esse non pōt. nisi qz ille fuit
 pūm^o vel nouo mō peccauit. Quinto qñ ppter illū carcer
 fuit edificat. bec p pbs. vbi. s. h magnitudo psonē pec-
 cantis agguat. Quarto ostēdit vna culpa gūior alia
 rōne animi inducētis. id est ex dispositiōe z qūitate ani-
 mi peccantis. Qd ostēdit lex rōnibz. Et pma est ex cā pcti
 Itā duplex est cā pcti. vna p se alia p accidens. Causa p
 se est ipa volūtas. z qzta fuerit maior. tāto pctm est gra-
 uis. qz cū pctm sit malū voluntariū. qzto volūtas fue-
 rit maior ad peccandū. tāto pctm est graui^o. Alie hō cau-
 se pcti sūt cause p accidēs inclinātes volūtatē ad peccan-
 dum pter naturā z ordinē ipius volūtatis. q nara est mo-
 veri libere ex seipā. vt sūt passio. ignorātia. mor^o z hōi
 Secda rō quare vñū pctm est graui^o alio. est ex nori-
 tia. qui eni peccat ex certa sciētia z industria. peccat gūi-
 us eo qui peccat in idē ex ignorātia. Rō hui^o est. qz volū-
 tas peccantis ex certa sciētia est magis inordinata z hō qd
 talis sciēter eligit qd malū est. s. pari detrimētū i maiori
 bono. s. bono aievt priuari grā ad hō qz portat miori seu
 fma. s. corpali bono. cui^o pcrariū facit volūtas ordinata
 qūis eni nlls intendēs ad malū opaf fm Diony. tamē
 pōt esse intentū malū aliqd vel ad vitandū aliqd malū
 vel ad psequēdum maius bonū. Tertia rō quare vñū
 pctm est maius alio ex electiōe. Itā peccās ex electione
 peccat gūius in eodē pctō eo qui solū ex passiōe hui^o rō
 est. qz talis peccat ex certa malicia. inqstū sciēter eligit
 malū. nō qz velit illd qd est de se malū. s. qz eligit min^o

bonū spzeto maiori. Aliud eni est peccare ex electiōe. Ali-
 ud ex passiōe. qui eni peccat ex passiōe peccat eligēs non
 tñ electiōe. qz electiō nō est in eo pmiū pncipiū pcti. sed
 inducit ex passiōe ad eligendū id qd extra passiōē non
 eligeret. sed ille qui peccat ex malicia fm se eligit malū qz
 sez spzeto maiori bono vel postposito. s. aie eligit minus
 vel lasciu^o. qui magis vult hōe delectationē venereā qz
 grām vel hōtū. z ideo electiō est in eo pmiū pncipiū.
 bec. b. Tho. j. ij. q. lxxvij. Quarta rō grauitatis maio-
 ris ex pre animi. est maioritas pcepti. Itā vbi maior cō-
 temprus. ibi maior gūitas. Et rō. qz qzto pcepti^o ma-
 ior. tāto volūtas inordinatior. Quinta rō est ex disposi-
 sitionē volūtatis z rōnis. Verbi grā. idē peccatū vt homi-
 cidū. graui^o est factū ab hōie sobrio. qz ab homine ebrio.
 Lup rō est qz ebrietas plus minuit d rōe pcti qz sit sua
 grauitas. bec. b. Tho. j. ij. q. lxxvij. Sexta rō est qz ma-
 iori virtuti opponit maius viciū tāto ergo pctm est gra-
 uis qzto opponit maiori virtuti ceteris paribz. Qnd
 pbs dicit. viij. etbi. qz pessimū optimo pcrariū est qd eti-
 am piz ex hō qz caritas q est amor dei. sicut ipa est maxia
 virtutū. ita odiū dei maximū pctōz qd odiū pcrariū
 dilectioni dei. ita qz maius est infidelitate z desperatione
 ne. bec. b. Tho. j. ij. q. lxxvij. Raynerius.

Nota sedeci reglas .i. III

vniversales ad cognoscendū vbi sunt pctā mortalia vel
 nō. Galē aut tales regle ad hō qz dū ad picularia veni-
 ostēdit p cas quid de singularibz iudicandū sit. Sin-
 gulares quippe regulas in illas vnūsales resoluerē con-
 uenit quo facto hōtas illusecat. Est igit prima fm
 Lācellariū parisiensū. qz nullū est pctm mortale actu
 le absqz pnsu libero rōis. vere vel interpretatue. Interp-
 ratiū aut pnsu esse dicim^o dū habuit rō rps delibe-
 randi. z refugiēdi ea circa q vitāda esse pugil tenebatur
 Quasi dicit lex. Qui tacet pntire videt de regulis iur.
 qui tacet. Dū videt repugnare deberet. Tōsenius tñ so-
 lus rōnis in actū venialr malū est tñ mō venialis loqñ
 do de veniali ex genē suo. vt est hōi ociosum. Secda
 regula est. Nō quilibet tenet scire de quolibet pctō mor-
 tali an sit tale. licet expediat istud inquirere z scire iuxta
 vnūscuiusqz vires z statū. z plus ecclesiasticos qz laicos.
 Et inter ecclesiasticos plati ex officio tenent qz sint pari
 omni potēti reddere rōnem de ea q est in eis fide z spe.
 argu. ad h. xxxvj. dis. p. torū. Nota qz Augu. xxx. de ciui.
 dei. c. vlti. dicit. Quis iste sit mod^o z q sunt illa pctā qui
 ita impediūt puentiōne ad regnū dei. vt tñ scōz ami-
 coz meritis impertent indulgētia. difficillimū est iue-
 nire pculosissimū est diffinire. Ego certe vsqz ad hō rps
 cū inde satagerē ad eoz indaginē puenire nō potui. Et
 fortassis pterea latēt. ne studiū pficiēdi ad oīa cauēda
 pctā pigrescat. qm si sciret q vel qualia sint delicta. Pro-
 quibz etiā pmanētibz nec puctu vste melioris assumpti
 intercessio sit inquirēda z scōz spanda eis scura se ob-
 uolueret hūana segnities nec inuolui talibz implicamen-
 tis vll^o virtutis expeditiōe curaret. Tertia regula est
 qz cōpatio pctōz adinuicē fm grauitatē maiore z mino
 rem generalr sumi nequit nisi compenē in genere suo et
 ceteris paribz. qm fm alias circūstātiās picularēs se hnt
 plurimū vt excedētia vel excessa. Quarta regula est
 qz qzificatio pctōz a posteriori sumit a pena s. nō suffi-
 cienter vsqz quaqz z a priori penes genus obiecti. z inten-
 tionē finis z libidinē seu conatū volūtatis maiore vl' mi-
 nozē z fm motū tps locū z penes dāna in sequētia. que
 peccās puidēbat aut puidere tenebat. Quinta regula
 est. qz bonitas moralis sumit ex subiecto. s. totalis bo-
 nitas moral' specialr pēdet ex circūstātijs finis z aliarū
 sū adunatis. malicia vero ex vni^o illaz circūstātiarum

Regle. j. 6
 ad cogscē
 dum pctā
 mortalia
 Prima
 Secda
 Tertia
 Quarta
 Quinta

Ca. 3. De penis damnatorum

Aliud vo est resurgatōe diuini lumis. s. sapiētie z grē per quā hō pficiat ad bñ z deceret agēdū. Est autē quasi quidē aīe ratiō qñ inheret rebz aliqñbz p amorē hō lumē rōis z diuīe legi vt ex supradictis p̄s. Un ipm detrimētū nitōris ex tali p̄acta pueniēs aīe. macla metaphozice vocat. Itē nota q aīa nō inqñat ex rebz inferioribus vturē eaz qñ agētibz eis i aīaz sed magis p̄iūso. aīa sua actiōe se inqñat inordiate eis inherēdo hō lumē rōis z diuīe legi. Itē nota q actio intellectus pficiat fm q res intel ligibiles sūt in intellectu p modū ip̄i intellectus. z iō intellec⁹ ex eis nō inficit hō magis pficiat. S; act⁹ volūta ris p̄sistit i motu ad ip̄as res ita q amor congruātina aīaz rei amare. z ex hō aīa macla. qñ inordinate inheret fm illō Dīe. ij. facti sūt aboiabiles sic ea q dilexerunt. Macla autē ista p̄cti remanet i aīa etiam trāseūte actu p̄cti. Lm rō est. qz macla sic dicitur est. ipoztat qndā de/ sectū nitōris p̄cessū a lumē rōis vt diuīe legi iō q̄ diu hō manet ex hōmō lumē. māerī eo macla p̄cti hō postq̄ redit ad lumē diuīnū z ad lumē rōis qd sit p gram. tūc macla cessat. hō autē cessat act⁹ p̄cti q hō recessit a lumē rōis vt legi diuīe. nō tñ hō staci ad illō redit in q fuerat. hō regit aliq̄s mot⁹ volūta ris. z iō distās p̄ motu op/ posti. Sic si aliq̄s sit distās alicui p aliquē motū. non staci cessante motu sit p̄pinq. hō opret q appropiqat rediēs p motū p̄iū. Et ista macla nō est aliqd positīue in aīa. nec sūt p̄uatiōe solā. hō sūt p̄uatiōe qndā nitō ris aīe. i ordie ad eāz suā q est p̄ctm. z iō diuīa p̄ctā diū sas maclas inducūt. Et ē ille d vmbra q ē p̄uatio lumis nis ex obiecto alicui⁹ corpis. z fm diuītrate corpoz obie ctōz diuīficant mēbra. Terri⁹ effect⁹ p̄cti q tñ multū p̄ct est. est reat⁹ pene. Reat⁹ autē ipoztat meritū pene. id est q hō sit dign⁹ p̄na. hō autē est malū. q̄uis ipm punit nō sit malū. fac autē p̄ctm hoīez reū seu dignū multū p̄cti p̄na. hō rō est. qz quicqd hō ordinē alque inuērgit p̄ns est vt ab ipō ordine seu p̄ncipe ip̄ius ordinis dep/ ma. Videm⁹ enī i naturalibz q vnū p̄iū vehemētius agit altero p̄iō supueniēte p̄pter qd aq calefacre magis cogelant vt d̄r in. ij. methozoz. Lū autē p̄ctm sit acrus inordinat⁹. manifestū est q q̄cūqz peccat hō aliq̄e ordi/ nē agit z iō ab ipō ordie p̄ns est qd dep̄mat q dē dep̄ ho pene est. Un fm tres ordies q̄bz subdit hūana volū tas. Triplici p̄na pōt hō puniri. P̄iō qdē subdit hūa na natura ordini p̄rie rōis. Scōdo ordini extēnoz hoīs gubernat vt ip̄ualr vt r̄pakt polūice seu yconomice. Ter tiō subdit vniūsalī ordini regimīs. quilibz aut hoz ordi nū p̄ctm p̄uenit. dū ille q peccat agit z hō rōez z hō legē hūana z hō legē diuīna. vñ triplicē p̄na incurrit. Inaz quidē a seipō q est p̄ctē mortozus. Alia hō ab homine. Terria a deo. de pena p̄na dīc apls ad Ro. ij. Tribula/ tio z angustia in oēm aīam opantē malū. Et Diero. lo/ qns. de aīa dīc. Laueat ne fiat meretrix ciuitas filia syō et post trinitatis hospitiū saltēt in ea demōes. s. temp̄a tionum. strenē. id est passiōes inordinate cōcupiscibiles. et eritū. id est motus irascibiles inordinati vel p̄ncio/ nes p̄ciētīe. Et habet. xij. q. v. Si paulus. De pena ab hoīe dīc Aug. in lib. de ciui. dei. Pertinet ad innocentis officiū nō solū alteri malū seu iniuriā nō inferre. sed etiā cōsbere a peccato vel puniri peccatū. xij. q. v. Nō est in nocētīe. De pena quā infligit deus dīc Diero. Nō hō mīnibz sed vitiis irascit deus. que cū mutata fuerit nō punit deus. quod mutatū est. de peni. distin. j. q̄ obzē. Sed in vita ista aliquādo de⁹ punit peccatores vt ostē dat se habere p̄uidentiā hoīm z mala eis displicē. Ali/ qñ non punit. sed expectat. vt ostendat clementiā suam. Bractianus. xij. q. iij.

Quo puniunt dānari in alia vita z de penis dāna/ toz. z de cognitōe coz. Caplm. iij.

Deo punit peccatores p̄

I p̄ter mortale. nō solū i vita p̄nti. s; etiā in alia vita. Et pena qdē r̄pali si ip̄z p̄uenit aū mor tē. ita q i gra decessit. si hō nō plene satisfecit. tūc enī qd rez siduū est debite satisfactōis soluit in purgatorio. Unde Aug. dīc. Purgat⁹ est igne purgatiōis q i aliu sēlm di/ stulit fructū p̄iūsois. d. pe. dis. vij. c. vlti. Et d. pena pur gatorij hēs. j. ri. x. c. ij. S; si mort⁹ ipenitēs punit a deo pena etna. vñ Math. xxv. d̄r. Ibit hī i suppliciu etnū. et Aug. de pe. dis. vij. Qui ipenitēs mort⁹ oīno mort⁹ z eternalr cruciat. Rō autē qre pena hec sit etna cū culpa sūt r̄pali. est fm Tho. j. ij. q. lxxvij. qz pena p̄ctā p̄oz/ tionā fm acerbitatē tā in iudicio diuio q̄ hūano. licet Aug. dīc. xxj. de ciui. dei. In nullo iudicio requit vt pena adequet culpe fm duratōez. Nō enī qz adulteriū vt ho miadiū i momēto cōmittit. p̄pter hō momentanea pena nō punit hō qñqz qdē p̄peruo carcē vt exilio qñqz p̄ctas morte in q nō p̄siderat occasiōis mora. hō pot⁹ q in p̄p̄t tū aufferit a societate vitiētū. z sic rep̄nat suo mō ceteri nitatē pene iūctē diuīe. Est autē hec pena aliq̄ mō fini/ ra z aliq̄ mō iūctā. pena enī p̄portioat p̄ctō. In p̄ctō autē sūt qz vnū est aūso ab icōmutabili bono qd ē infi nitū. vñ ex hac p̄te p̄ctm ē infinitū. aliō qd est i p̄ctō est inordinata p̄iūso ad cōmutabile bonū z ex hac p̄te p̄ctm est finitū. tū qz ipm bonū cōmutabile ē finitū. tū qz ipa p̄iūso est finitū. nō enī p̄nt esse act⁹ creature infiniti. Ex p̄te igit aūsois. r̄ndet p̄ctō pena dāni q est infinita. est enī amissio infiniti boni fm Da. Ex p̄te autē inordinate p̄uatiōis. r̄ndet ei pena sensus q etiā est finitū. De hac materia habes supra. ti. v. c. iij. vbi ponunt septē rōnes quare pena inferni est etna.

Est ḡ p̄ma z p̄ncipal

S. I. pena dānato p̄uatio diuīe visiōis i p̄peruū. iuxta illud. Esa. vlt. Tollat ip̄s ne videat gl̄iaz dei. Dec autē visiōe refert Aug. de ciui. dei. tāte pulcritudis est tātoqz amore dignissima vt q̄buslibz z q̄nsibz bonis p̄ditū sine hac p̄ctm. existimet infelicissimū. hāc p̄uatiōem visiōis esse maiorē qz pena ignis oñdit. Lm. sup. Math. sic dīcēs. Intolerabil est gehēna. id est ignis inferni. vey mille ges bennas p̄ponat q̄s nūtrale dīcet q̄le est exēdi ab ipa glo ria z odio h̄ria x̄pō. Et hō intelligēdū est fm pe. in. iij. de carētia tali but⁹ visiōis q est cū sensu doloris. put est in/ adūlris z nō put est in puulis d̄ limbo. Rōem ḡuitat⁹ hō pene declarat. Tho. i. iij. dis. Quāto enī aliqd magis desiderat tāto et⁹ abñtia est molestior. Et qz effect⁹ desū/ dcrās sūmū bonū p̄ hāc vitā est valde intēlus. Nā intel lect⁹ intelligit i generali magnitudinez maximā boni. nec affect⁹ retardat mole corpi cū tā termin⁹ aduenerit fru/ endi ipō sūmo bono q tñ vider se p̄uari z i p̄peruū hinc sūme dolet. Scōda pena dānatoz q etiā excedit incōs/ parabilr oēm penā vite p̄ntis est pena ignis. d. q̄ x̄pus Math. xxv. Itē maledicti i ignē eternū. Et Augu. enūe rat⁹ mlt⁹ p̄ctis mortalibz sic p̄cludit. Quisqz aliqd hoī rum. s. p̄ctōz i se dānant coguerit. nisi se emēdauerit eter na illū flāma cruciabit. xxv. dis. 6. Alias es. Ignis autē iste fm Tho. in. iij. dis. xliij. nō d̄z intelligi metaphozice dīcē. nec ignis imaginari⁹ hō vt corpore⁹ a q aīa parit nō coipō q vider vt qdā dīxēt. nec solū ex eo q aīa ap̄ p̄bēdit ipm vt nociuū. hō vt iustim diuīne iusticie. Qd quō p̄tingat sic declarat idē Tho. Corp⁹ i spiritū natu/ rālī agere nō pōt nec aliq̄ mō obesse vel ipm ḡuare nisi fm q aliq̄ mō corpi vnif. Sic enī iuenim⁹ sc̄ptū cor⁹ qd corūp̄it agguat aīaz. Sap. ix. Spūs autē vnif cor⁹ pōt duplr. Uno mō vt forma materie vt ex eis fiat vnū simplr. z sic spūs vnif corpi z viuificat cor⁹. et a corpe

Pena dā/ natoz qre est etna.

P̄na pe/ na dāna/ toz.

Scōda pe/ na dāna/ tozum.

Ca. I. De lege naturali

p[er]tinet ad p[ro]p[ri]etate[m] p[ro]p[ri]etate[m] p[ro]p[ri]etate[m]. Verbi g[ra]m. Ex isto comu-
 ni p[ri]ncipio q[uo]d agend[u]m est s[ecundu]m r[ati]o[n]e[m]. sequit[ur] quasi p[ro]d[u]ctio p[ro]
 p[ri]a q[uo]d de p[ro]p[ri]etate s[un]t reddenda. q[uo]d vt in p[ro]p[ri]etate h[ab]et r[ati]o[n]e[m] d[omi]ni
 nem h[ab]et i[n] aliq[ua] casu p[ot] p[ro]p[ri]etate q[uo]d h[ab]et s[ic] d[omi]nosu[m]. z p[ro]p[ri]etate
 r[ati]o[n]ale. puta cu[m] rep[er]it[ur] de p[ro]p[ri]etate ad impugnan[d]u[m] p[ro]p[ri]etate
 r[ati]o[n]e[m]. v[er]u[m] t[ame]n no[n] esset reddend[u]m. Sicut etia[m] q[ua]ntu[m] ad notici-
 am no[n] est eade[m] lex nature q[ua]ntu[m] ad h[ab]it[us] p[ro]d[u]ctio[n]e[m] q[uo]d de
 ducit[ur] ex p[ri]ncipijs co[n]t[ra] h[ab]it[us] de p[ro]p[ri]etate i[n] p[ro]p[ri]etate. Et h[ab]et ex
 hoc. q[uo]d aliq[ui]d h[ab]et r[ati]o[n]e[m] de p[ro]p[ri]etate ex p[ro]p[ri]etate. seu mala
 p[ro]p[ri]etate. seu mala habitudine nature. Sicut apud ger-
 manos olim latrocinia no[n] reputab[atur] iniq[ua] esse. cu[m] t[ame]n
 sint i[n] lege nature vt refer[unt] Jul[ius] celsus. Nec obstat his
 q[uo]d dicit[ur] Gra. in p[ri]ncipio dicit[ur] q[uo]d ius naturale est q[uo]d
 in lege et eu[an]gelio p[ro]p[ri]etate. S[ed] lex mosaica no[n] fuit comu-
 nis o[mn]i[u]m. Nec eu[an]gelii. q[uo]d vt dicit[ur] ad Ro. x. No[n] o[mn]es obe-
 diu[n]t eu[an]gelio nec recipiunt. q[uo]d s[ecundu]m Tho. vbi. s. Illud q[uo]d dicit[ur]
 cu[m] dicit[ur] no[n] sic intelligend[u]m est q[ua]ntu[m] o[mn]ia q[ua] s[un]t in lege ve-
 teri z eu[an]gelio sint de lege nature cu[m] m[ul]ta ibi tradent[ur] q[ua]
 s[un]t supra natura[m]. vt p[ri]ncipia ad fide[m]. S[ed] q[ua]ntu[m] ea q[ua] s[un]t de
 lege nae ibi plene p[ro]p[ri]etate. Un[de] ibi dicit[ur]. vt q[uo]d sibi no[n] vlt[er]
 fieri. alteri no[n] faciat. q[uo]d sibi vlt[er] fieri q[uo]d h[ab]et i[n] sacra scriptura
 dicit[ur] etia[m] lex naturalis dignitate co[n]t[ra]tatis. q[uo]d iure natura-
 li o[mn]ia s[un]t co[n]t[ra]t[us]. z o[mn]is est vna libertas. vt dicit[ur] d[omi]n[us]. i. ius na-
 turale. Q[uo]d vt dicit[ur] Gratia. no[n] solum fuit legi a christi-
 colis p[ro]p[ri]etate eccl[esi]e. de q[ua] legit[ur] Act. iij. Multitudinis
 credentiu[m] erat cor vnu[m] z a[n]i[m]a vna. nec fuit aliq[ui]d aliq[ui]d esse
 dicebat. h[ab]et etia[m] ab antiq[ui]s p[ro]p[ri]etate tradit[u]m iur[is]. Un[de] z apud
 platonem illa ciuitas iustissime ordinata tradit[ur] in quatuor
 q[uo]d p[ro]p[ri]os nescit affect[us]. id est no[n] habet aliq[ui]d p[ro]p[ri]u[m]. dicit[ur].
 viij. s. j. S[ed] vt dicit[ur] Tho. q. ca. ar. v. De lege nature p[ot]
 intelligi esse aliud dupl[ic]it[er]. Uno mo[do] q[uo]d natura indiat ad
 h[ab]it[us] h[ab]et sic est de lege nature. q[uo]d nemi[n]i fide[m] est iur[is]. isto aut[em]
 mo[do] no[n] est de lege co[n]t[ra]t[us] o[mn]i[u]m possessio. Alio mo[do] dicit[ur] de lege
 nature. q[uo]d natura no[n] inducit p[ro]p[ri]u[m]. Sic possem[us] dicit[ur] ce-
 de lege nature. ho[m]i[n]em esse nudu[m]. q[uo]d. i. natura no[n] dedit s[ibi]
 bi vestim[en]tu[m]. h[ab]et ars ho[m]i[n]i sibi adiu[n]ct[us]. Et sic de lege na-
 ture dicit[ur] co[n]t[ra]t[us] possessio o[mn]i[u]m. q[uo]d. i. distinctio possessionu[m]. p[ro]
 p[ri]etas z fuit no[n] s[un]t inducte a natura. h[ab]et adiu[n]ct[us] per
 r[ati]o[n]em ho[m]i[n]i p[ro]p[ri]etate vtilitate vite. Un[de] Aug. sup[er] Johan.
 Quo iure defendis villas eccl[esi]as diuino an hu[m]ano. Di-
 uinu[m] ius in scripturis diuini h[ab]et. hu[m]anu[m] in legib[us] regu[m]
 Tu[m] q[uo]d possidet q[uo]d possidet no[n]e iure hu[m]ano. Na[m] in
 re diuino. d[omi]n[us] est terra z plenitudo ei[us]. Jure g[ra]m hu[m]ano dicit[ur]
 hec villa mea. hec dom[us] mea. h[ab]et fu[er]it me[us]. Jura aut[em] huma-
 na iura un[de] p[ro]p[ri]etate s[un]t. Tolle iura imp[er]ator[is]. z q[ui]s audebit
 dicit[ur]. hec villa mea. hec dom[us] mea z h[ab]it[us] d[omi]n[us]. viij. q[uo]d iure
 Sub iure aut[em] diuino co[n]p[re]hendit ius naturale. q[uo]d in co-
 p[ri]ncipio plene z sic ad p[ro]p[ri]etate. P[ot] etia[m] dicit[ur] iure naturali
 o[mn]ia esse co[n]t[ra]t[us]. id est co[n]t[ra]t[us] t[em]p[or]e nece[ss]itatis. Et sic expe[ctat] vt
 glo. illud Amb[rosius]. Propriu[m] nemo dicat q[uo]d co[n]t[ra]t[us] e[st] plus q[uo]d susti-
 nueret sumptu[m] violenter obrutu[m] est. dicit[ur]. xlvij. sic h[ab]et. Leg[is] g[ra]m
 tu[am] in medio cordis mei tu d[omi]n[us] s[ecundu]m s[ecundu]m. vt p[ro]p[ri]etate. intelli-
 gam i[n] g[ra]m me no[n] excusare. in his q[ua] s[un]t i[n] r[ati]o[n]e natu-
 rale z q[uo]d debet nullu[m] ledere. o[mn]es iuuare. t[em]p[or]alia indigentia
 r[ati]o[n]e. Na[m] cu[m] alia iura humana frequenter muerit. q[uo]d mo[do] sta-
 nalis cepit. nec variat t[em]p[or]e sed i[m]mutabile p[ro]p[ri]etate. inquit
 Gratian[us] dicit[ur]. v. s. j. S[ed] hec i[m]mutabilitas intelligenda est
 q[ua]ntu[m] ad subtractione[m] no[n] q[ua]ntu[m] ad additione[m]. s[ecundu]m Tho.
 p[ri]ncipia se d[e]b[et]. q. xlvij. ar. v. Dupl[ic]it[er] p[ot] intelligi lex natu-
 ralis. Uno mo[do] p[ro]p[ri]etate modu[m] subtractionis. vt. i. aliq[ui]d de
 iure esse sub lege nature. q[uo]d p[ro]p[ri]etate erat s[ecundu]m leg[em] nature. Et
 sic q[ua]ntu[m] ad p[ri]ncipia legis nature. Lex nature e[st]
 o[mn]i[u]m i[m]mutabilis. Quantu[m] ad se d[e]b[et] p[ro]p[ri]etate q[uo]d dicit[ur]
 esse q[ua]ntu[m] ad p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate.
 sic etia[m] lex naturalis no[n] i[m]mutat. q[uo]d vt in plurib[us] no[n] sit

rectu[m] q[uo]d s[ecundu]m ea est. P[ot] t[ame]n i[m]mutari in aliq[ui]d p[ro]p[ri]etate. et
 vt in pauciorib[us] p[ro]p[ri]etate aliq[ui]s causas i[m]pedi[n]tes obfuant
 am r[ati]o[n]e p[ro]p[ri]etate. Sic vbi g[ra]m. Depositu[m] reddi petenti
 est de iure naturali. S[ed] si effect[us] est furiosus no[n] d[omi]n[us] reddi
 ne male v[er]at. Alio mo[do] p[ot] dicit[ur] lex nature i[m]mutari. p[ro]p[ri]etate
 q[uo]d ei aliq[ui]d addat. Et sic nihil p[ro]p[ri]etate leg[em] naturale i[m]mu-
 tari. Na[m] ita et ad leg[em] naturale su[m] p[ro]p[ri]etate s[un]t. ra[m] p[ro]p[ri]etate
 diuinas q[ua]m hu[m]anas. p[ro]p[ri]etate ad vtilitate[m] hu[m]ane vite. Et
 si arguat[ur] q[uo]d abraa ex d[omi]n[us] p[ro]p[ri]etate voluit filiu[m] inocente[m] oc-
 cidere. Gen. xxij. Osecas p[ro]p[ri]etate ad muliere[m] fornicaria[m] ac-
 cessit. Osec. j. Filij isrl[em] expolaueru[n]t egyptu[m] vasis aureis z
 argenteis. Exodi. xij. Que o[mn]ia apparer[unt] esse i[n] leg[em] natura-
 lem. z t[ame]n peccaueru[n]t. h[ab]et videt[ur] q[uo]d lex nature i[m]mutat. Resp[on]d[et]
 dicit[ur] Tho. vbi. s. q[uo]d sic in naturalib[us] effectib[us] illud q[uo]d sit a
 deo miracose. naturale p[ot] dicit[ur]. h[ab]et p[ro]p[ri]etate solutu[m] cursu[m]
 nature ita z in actib[us] moralib[us]. q[uo]d de p[ro]p[ri]etate alicui facit
 h[ab]et p[ro]p[ri]etate co[n]t[ra]t[us] vsum r[ati]o[n]is. p[ot] t[ame]n dicit[ur] toru[m] esse s[ecundu]m r[ati]o[n]em
 q[uo]d illud est r[ati]o[n]ale z s[ecundu]m leg[em] nature. q[uo]d de p[ro]p[ri]etate ordinat in le-
 ge nature. Tu[m] g[ra]m o[mn]es s[un]t debitor[es] mortis. nocetes z in-
 nocetes p[ro]p[ri]etate culpa[m] originale[m]. quicunq[ue] ex ma[n]dato dei oc-
 cidit aliq[ui]d quatuorq[ue] inocente[m] iuste occidit. q[uo]d cora[m] d[omi]n[us]
 innoces no[n] est. v[er]u[m] no[n] facit i[n] leg[em] naturale vel diuina[m]. Et
 osecas. Et quicunq[ue] ali[us] accedens ad solutu[m] vel iugatu[m] ex
 ma[n]dato dei. accedit ad sua q[uo]d vnicuiq[ue] illa est sua. quam
 de p[ro]p[ri]etate ordinat esse sua. Sic aut[em] in co[n]t[ra]t[us] ordinat esse suas
 que no[n] sibi h[ab]et illi est legitime copulata ita p[ro]p[ri]etate co[n]t[ra]t[us] les-
 gem ordinat in aliq[ui]d p[ro]p[ri]etate esse sua q[uo]d alteri erat con-
 iuncta. Et filij isrl[em] furtu[m] no[n] feceru[n]t. q[uo]d de volutate d[omi]n[us] p[ro]p[ri]etate
 cipalis o[mn]i[u]m illa abstuleru[n]t. Dabet etia[m] s[un]t iur[is]. q[uo]d a
 corde aboleri no[n] p[ot] lex natural[is] ex toto. Un[de] Aug. in li.
 p[ro]p[ri]etate. ait. Lex tua scripta est in cordib[us] ho[m]i[n]u[m]. qua[m] nec v[er]u[m]
 la v[er]u[m] delet iniq[ua]tas. Et vt declarat Tho. q. ca. ar. vj.
 quantu[m] ad illa p[ri]ncipia co[n]t[ra]t[us] lex natural[is] nullo mo[do] p[ot] a
 cordib[us] ho[m]i[n]u[m] deleri in vniuersali. delet aut[em] in p[ro]p[ri]etate ope-
 rabili. s[ecundu]m q[uo]d r[ati]o[n]e i[m]pedit applicare co[n]t[ra]t[us] p[ri]ncipia. ad p[ro]p[ri]etate
 r[ati]o[n]ale opabile. p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate vel aliqua[m] passionem.
 Quatu[m] ad p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate q[ua] s[un]t quasi p[ro]d[u]ctio[n]e[m] de
 ducet ex p[ri]ncipijs co[n]t[ra]t[us]. p[ot] deleri de cordib[us]
 ho[m]i[n]u[m]. lex natural[is]. vt p[ro]p[ri]etate malas p[ro]p[ri]etate. vel p[ro]p[ri]etate p[ro]p[ri]etate
 uas p[ro]p[ri]etate vel hitus corruptos. Sicut apud ger-
 manos no[n] reputab[atur] vicia latrocinia. vt etia[m] vicia con-
 tra natura[m] vt ait ad Ro. j. Et h[ab]et g[ra]m sit efficacia q[ua]m na-
 tura. t[ame]n natura essentialior est. io[n] z si g[ra]m ex toto ab an[im]a
 possit deleri. no[n] t[ame]n lex natural[is] sed p[ro]p[ri]etate. Leg[is] g[ra]m tu[am]
 in medio cordis mei. i. dedisti p[ro]p[ri]etate. Nec admittit
 dispensatione[m] lex naturalis. sic leges hu[m]ane. Et licet Gra-
 tian[us] videat casum p[ro]p[ri]etate excipit. vt. i. cu[m] q[ui]s est p[ro]p[ri]etate
 p[ro]p[ri]etate inter duo mala. sit q[ui]s sibi licit[us] eligere min[us] ma-
 ad q[uo]d inducit auct[orit]ate. Greg[orius] p[ro]p[ri]etate illud Job. Nec
 ui testicoz leuitarban p[ro]p[ri]etate s[un]t q[uo]d suggestio[n]e[m] illi p[ro]p[ri]etate
 gumeta implicatis alligant. inu[er]tis. id est inu[er]tionib[us]
 p[ro]p[ri]etate. vt p[ro]p[ri]etate ita peccare faci[un]t. quatin[us] si forte se p[ro]p[ri]etate
 caru[m] fugere appetat. h[ab]et sine aliq[ui]d p[ro]p[ri]etate la q[uo]d no[n] euadant et
 culpa[m] etia[m] faci[un]t d[omi]n[us] aliq[ui]d vitat atq[ue] nequa[m] se ab vna
 soluere valeat nisi in alia p[ro]p[ri]etate se ligare. dist. xij. ner[us]
 ui. Et ponit plura ex[em]p[la] hu[m]ane p[ro]p[ri]etate. S[ed] t[ame]n vt
 dicit glo. s[um]marie in p[ri]ncipio distinctionis. z b[on]i s[ecundu]m rei
 veritate[m]. N[on] p[ot] esse p[ro]p[ri]etate inter duo p[ro]p[ri]etate mortalia
 vel venialia. ita q[uo]d sit nec[ess]it[us] al[ter]ez co[m]p[er]t[ur]e simpli-
 citer z absolute. q[uo]d illud q[uo]d q[ui]s eligeret facere q[uo]d vitare
 no[n] possit no[n] imputet[ur] ei ad p[ro]p[ri]etate. Vasis ire id est res
 p[ro]p[ri]etate nunq[ua]m deus redderet interitu[m]. si no[n] spontaneuz
 inueniret h[ab]et habere p[ro]p[ri]etate. ait Aug. xxij. q. iij. nabucho-
 donosor. Impleat h[ab]et p[ro]p[ri]etate s[ecundu]m b. Tho. vt ali-
 quis debeat aliq[ui]d facere. z illud sit illicitu[m]. Veru[m] est q[uo]d p[ro]p[ri]etate
 supposita erronee p[ro]p[ri]etate alicui[us] vel obstinat[us] in aliquo
 malo. t[ame]n p[ot] esse p[ro]p[ri]etate. z t[ame]n eligedo al[ter]ez illoz. no[n]

Titulus Tredecimus

Lex natu-
ralis habet
prioritatem
epi.

excusat propterea a peccato. quod dimittere debuit. Quia erroris
vel obstinatione. Sic si quis faceret sibi peccatum quod si non obe-
dit iohanni suo superiori peccet. Et superior suus precipiat sibi ut
dicat prius vel in medietate. et peccata sibi dicat quod debeat obe-
dire. quod erronea est. non excusaret eum a peccato. Durate tale per-
plexitate dat regla. dil. xij. quod eligat. quod extimat minus
malum. Tertio lex naturalis habet prioritatem episcopi. est enim prior
omni lege creata. Nam ut dicit Hieronymus. dil. vi. in fi. Jus natura-
le cepit ab exordio creature rationalis. Jus vero succendi-
mus post naturalem legem exordium habuit. Et quod homines pueri
necesse in unum sibi ceperunt habitare. quod eo tempore factum creditur
quo Layan civitatem edificasse legitur. quod cum propter diluuium
hominum raritate fere videbatur extinctum. Postmodum a tempore
torb reparatum vel potius imuratum extimat. cum ipse cum alijs ce-
pit ceteros opprimere. alij sua ibecillitate eorum ditionis ce-
perit esse subiecti. Jus autem istud non cepit a iustificationibus
quas dominus tradidit moysi dicens. Si emeris filii hebreorum
et. De ipso et alijs qui fuerunt in aeternis legum. humanarum
apud diversas nationes. exprimit Hieronymus. dicens. v. Eubium. Moy-
ses. gentes hebreorum primum omnium divinas leges sacris litteris expli-
cauit. foronem rex grecis primum leges iudicialis. instituit.
Mercurius trimegisti primum leges egyptias tradidit. So-
lon primum leges atheniensibus edidit. Argurgus primum lace-
demonibus iura ex appollinis auctore instituit. Numa pom-
pilius qui Romulo successit in regno primum leges roma-
nis edidit. Deinde decem electi sunt ex romanis qui leges So-
lonis ex libris grecis in latinum sermonem transferat. Duo
decem tabulis exposuerunt. Leges autem redigere in libris
primum consul populum instituire voluit. sed non pleurauit me-
tu obtreptorum. Deinde cesar id facere cepit. sed ante inter-
fectus est. Noue a Constantino cesare ceperunt. et reliquis suc-
cedentibus factis ex prioribus imperatoribus codicem fecit. Decem
omnia Hieronymus. dil. viij. per totum. Lex euangelica a christo data fuit
sub Tyberio imperatore. et postea per apostolos divulgata. vbi
et terrarum. Lex canonica quatuor ad canones apostolorum a episcopo
Constantini ceperit secundum Hieronymum. in. vj. Eubium. et dil. xv. in
ci. Decreta et decretales episcopi summorum pontificum quasi a prin-
cipio ecclesie ceperunt ut patet in actibus apostolorum de decisione. et
ca obseruantia legalium.

Multipler est bonum quod lex naturalis docet. Cap. ij.

Sacrificate sacrificium
iusticie et sperate in domino. multi dicunt quod ostendit
no. ho. Signatum est super nos lumen vulgum tui
dne. ps. iij. Loquitur psalmista de lege naturali ostendens
quod peccat a lege eterna. et habet nos regulare. Pro cuius des-
claratione dicit Tho. prima secunda. q. cxi. ar. ij. quod lex cum sit quidam
regula et mensura potest esse in aliquo dupliciter. Uno modo sic in
mensurante et regulante. Et sic lex eterna est in deo sic lex hu-
mana est in principe civitatis. Alio modo lex potest esse in aliquo
ut in mensurato et regulato quod in quantum precipiat aliquid
de regula et mensura in quantum regulat et mensurat. Et sic
cum omnia que diuine providentie subduntur a lege eterna regulentur
et mensurentur. patet quod omnia precipiant aliquam legem eternam. in
quantum. lex imperat et dicitur hinc inclinatio in prius actus
et fines. In cetera autem rationali creatura. excellenter. quod a
modo diuine providentie subiacet. in quantum ipsa sit providentie pre-
ceptis. valens sibi et alijs providere. Unde et ab ipsa precipiatur
ut eterna per quam habet naturalem inclinationem ad debitas
actus et fines. Et talis precipatio legis eterne in rationali crea-
tura dicitur lex naturalis. Unde cum ps. dixisset. Sacrificate
sacrificium iusticie et sperate in domino. quasi quibusdam quere-
ntibus que sunt iusticie opera. subiungit. Multi dicunt quis osten-
dit nobis bona. Qui questionem respondens dicit. Signatum est
super nos lumen vulgum tui dne. q. d. lumen rationis naturalis que di-
scernimus quid sit bonum et quid malum quod pertinet ad legem
naturalem. nihil aliud est quam impressio diuini luminis in no-

Lex natu-
ralis est pri-
cipatio
legis eterne

bis. et sic patet quod lex naturalis est precipatio legis eterne
in creatura rationali. Dec. Tho. Et in dictis verbis ma-
noratur.

Operatio boni precipitur. ibi. Sacrificate sacrificium
iusticie.

Expectatio auxilij et premij adijcitur. ibi. sperate in
domino.

Ignorantia agendi excluditur. ibi. multi dicunt quis
ostendit no. et

Quantum ad primum

S. I.
dicit Hieronymus. Quod precipit imperat. quod imperat necesse est
fieri. si non fiat pena habet. xij. q. j. Et pena eterna et tem-
porale incurrit. Imperat autem dicitur. Sacrificate sacrificium
iusticie. In veteri lege mandavit deus populo suo sibi
cium iusticie. In veteri lege mandavit deus populo suo sibi
offerri diuersa sacrificia animalium. non quod delectaret in oc-
cisione et oblatione illorum animalium in se. sed quod omnes alie
nationes offererent dominis suis sacrificia animalium. ne populus
pulus ille qui erat promptus et inclinatus ad imitandum
mores malos vicinarum nationum similia faceret imitando
falsis dijs. voluit potius illa sibi offerri. Erant grata ex de-
uotione offerentium. et ex eo quod figurabant. Omnia enim in
figura contingebant illis aut apertius. ad. Loz. r. figurab-
bant autem duo que pertinent ad iusticiam ut partes eius in-
tegrales. scilicet declinare a malo et facere bonum. Nam in occisione
ne diuersorum animalium signat mortificatio passionum bel-
strialium et vitiorum secundum illud apostolus. pe. in canonica. s. ubi
stus semel mortuus est pro peccatis nostris ut peccatis mori-
turi iusticie vitam. In oblatione autem illorum animalium
que fiebant deo. et aliquando totum et aliquando pro parte con-
burebat igni ad dei honorem. Signat exhibitio bono-
rum operum. igne claritatis incensorum ad dei laudem quod
aliqui offerunt ex toto ut religiosi. et hoc dicitur holocaustum
suum. aliqui ex parte ut boni laici. et hoc dicitur sacrificium.
Sacrificia animalia modo non vult deus. quia cum im-
plete sunt ille hoc esset iudicare et contra iusticiam. Unde
ipse dicit. Esa. j. Dolorosa est arietum et adipem pinguis
um et sanguinem vitulorum et hircorum et agnorum nolui
ne offeratis ultra sacrificium frustra. Sed sacrificium
iusticie semper voluit et vult quale est illud. ps. Sacrifi-
cium deo spiritus contribulatus. Et illud ad Ro. xij.
Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam
deo placentem. Et ista opera iusticie dicitur lex naturalis
erere. Sacrificate ergo sacrificium iusticie.

Quo ipe
le. occide-
bant anti-
malis

pe.

ps. 50

Quantum ad secundum

S. II.
cum secundum apostolum. ij. Loz. iij. Non sumus sufficientes cogi-
tare aliquid a nobis quasi ex nobis. multo minus possumus
sumus bona operari vel mala vitare. propria virtute. vno.
sed debemus expectare et procurare auxilium a domi-
no. Unde dixit illa sancta Judith. Benedictus es deus
mine qui non derelinquis presumentes. id est sperantes
de te et de tua virtute gloriante humilias. Sperat alij
qui non in domino. sed in iniquitatibus suis. scilicet in
et inuentionibus. Nolite sperare in iniquitate. Alij spe-
rant in hominibus dominis vel parentibus vel exercitibus.
Sed maledictus vir qui confidit in homine et ponit carnem
brachium suum et a domino recedit cor eius. Dicit. xvij. Alij
autem in domino sperant. Et ut dicit Esa. xl. Qui sperant in
domino in utraque fortitudine. sumunt pennas ut aequi-
le et. Sperate ergo non in mundo. vel sensu proprio. sed in
domino adiuuari. Et a deo est expectanda premij retribu-
tio. Unde si bona opera facis secundum iusticiam et mala patieris
et iniurias ab his quibus bona fecisti. non debes propro-
rea bonum dimittere. quia hic non debes expectare premij
tui operis a deo vel ab hominibus. sed in celo in futurum
hic enim est sperare in domino. Sic cum thobie faciente

Speran-
du est in

duo.

Judith. 6

Ca. 2. De his q̄ docet lex natural

opera iusticie diligenter: cum ipse multa aduersa pateret
in iusticia aliq̄ sibi non dicebat: *Māc vana sc̄a est spes
tua.* Quibz ille r̄ndit: *Lacere qm̄ filij sc̄oz sum? et vitam
illa expectam? quā datur? ē d̄s his q̄ nō recedūt ab eo
s̄z p̄ aduersa.* Sperare ḡ in d̄no p̄mari: p̄mū p̄sides
r̄ndit est qd̄ mouet agentē ad opandū: r̄t̄o magis q̄n̄
to mai? r̄t̄o vt feruent? oget v̄z sepe de p̄m̄o cogitare
Uī apl̄s ad Ro. xij. Spe gaudētes in tribulatione pa-
tientes. fiat misericordia tua d̄ne sup nos: quēad. i. p̄. i. re.

Quantū ad tertium .S. III.

ep̄clū d̄i ignorantia agendorz: dum subdit *Multi dicūt
et quis ondit nob̄ bona. q. d. volentes se excusare de iḡran-
tia q̄s demonstrat nob̄ ista sacrificia. i. opa iusticie q̄ de
bem̄ facere.* Quibz r̄ndit q̄ nō seu lex n̄alis h̄ docz. et h̄
est lumē v̄tus dei. i. p̄cedens vultu suo. i. a sapia sua r̄
lege eterna: qd̄ ē siḡcū. i. imp̄suz i nob̄. *Nā vt ait Boetius
de p̄blica p̄sol. In terra ē mētibz hoim̄ veri sum̄iqz boni
cupiditas. ḡ oportz q̄ sic sum̄mū bonū: qz d̄s r̄ natura
nihil frustra opant: anqz p̄bs. Est et autē frustra tale desi-
deriū in nob̄ si in v̄itate nō est ip̄m̄ sum̄mū bonū. Ergo
operare in d̄no. Itē r̄ lumē rōnis n̄alis docz in nob̄.
ondit q̄ bona facere debeam? r̄ q̄ mala vitare. r̄ si in ali-
quibz obscuratū est vt nō coḡscat v̄l faciāt sibi p̄sciam
de quibz peccis nō excusant: qz sunt in causa sue obeca-
cariōis. Signatū est ḡ sup nos lumē vultu d̄ni. i. lex
n̄alis q̄ ondit nob̄ bona agēda. *Mā vt dicit d̄o. p̄ma. se.
q. xxiij. ar. q. i. bonū r̄ rōem finis. malū autē h̄z rōem
cōtrarij. inde est q̄ oīa illa ad q̄ h̄z hō naturalē inclinā-
tionē rō n̄aliter apprehēdit vt bona. r̄ p̄ p̄ns vt ope p̄se-
quēda. r̄ v̄ria coz vt mala r̄ vitāda. fm̄ ḡ ordinē. incli-
nationū naturalū est ordo p̄ceptoz legis nature. Inest
ei p̄mo inclinatio homi ad bonū fm̄ n̄asaz in q̄ cōicaz
cū omibz substantijs. put scz q̄libet subia appetit p̄serua-
tionē sui esse fm̄ sui naturā. Et fm̄ h̄c inclinātionē p̄i-
nēt ad legē n̄alem. ea q̄bz vita hōis p̄suat. r̄ p̄mū im-
pediūt. Et ponit eē d̄ iure n̄ali. vim vt repellere. di. i. ius
naturale. Quia tñ instanc̄ n̄alis v̄z in hōie reglari rōe
ideo h̄ fieri debet cū moderamēte inculpare tutele. Non
enī licet quemcūqz vitare mortē: et infirmitates sed de
v̄ro modo. Neqz licet malefactori resistere iudici con-
dēnari eum iuste ad mortē. Ne licet ad euadendū mor-
tem corpis incurrere mortē aīe p̄petrādo aliqd̄ crimina-
lem. S̄z ab iniuste inuadēti: licet se defendere: non liuore
vindicare reparare: s̄z ad p̄suatōem vite se iuuare cum
moderamēte. Secōdo inest homi inclinatio ad aliqua
magis sp̄alia fm̄ naturā in q̄ cōicaz cū bestijs animalibz
Et sic dicitur esse de lege n̄ali ea q̄ natura om̄ia aīalia
docuit: vt cōmixtio mar̄ r̄ feie: educatio liberoz r̄ h̄mōi
dist. i. ius n̄asale. Et qz hō v̄z sensualitatē regere freno
rōnis: si impetu ei? ferat: s̄z s̄z crit aīalibz bzuz que
passiones refrenare non possunt: qz rōne carent. iō talē
instinctū sensualē. scz ad cōmixtionē debet rōe dirigere
vt videlicet nō ad quācumqz feminā: sed ad legitime sibi
cōiunctā accedat. r̄ m̄lier ad legitime coniunctū. als h̄ le-
gem n̄alem erit fornicādo v̄l adulterādo. r̄ si nō h̄ natu-
rā generis in q̄ cū bestijs cōicaz. tñ h̄ n̄az sp̄ei humane
S̄z r̄ n̄az erit generis. r̄ iō p̄ excellentiā sodomia d̄z p̄tra
naturā sp̄eciē: Nullū animal brutum inuenit accedere
masculū ad masculū: vel femina ad femina per cōmixtio-
nem sicut homines. De quibus ait apostolus ad Rom. i.
i. Masculi in masculos: r̄ femine in feminas turpitudi-
nem opantes. de quibus dicit q̄ digni sunt morte. r̄ qui
faciunt r̄ qui assentiūt facientibus. morte scz temporalē
et eterna. Consentiant autē parentes r̄ t̄tores qui non
puniant talia. dist. lxxij. Error. Similiter nō nutrire f-
los prout potest. corporaliter et spiritaliter moribus**

informando est contra legē naturālē: cum animalia bru-
ta nutriat filios suos. Un apostolus p̄ma ad Timo.
v. *Si quis suoz ermaxime domestico r̄ curam nō ha-
beret fidem negauit. id est fidelitatē naturālē. et est infide-
li? d̄torior.* Sed quanti p̄tra n̄alem legē agūt aboz sumi
p̄dcurātes. vel filios occidētes ad occultandū scelera:

Tertio inest homi inclinatio ad bonū fm̄ naturā r̄az
et om̄is qua est sibi p̄pria. et sic hō h̄z n̄alem inclinātionē
ad hoc q̄ p̄tate cognoscat. Un p̄bs i. i. metaphi. *Deo
homines naturalr̄ scire desiderāt: r̄ papue de deo. r̄ ad h̄
q̄ in societate viuat. v̄n d̄z hō animal pollitū seu socia-
le: fm̄ p̄bim. Et fm̄ h̄ ad legē n̄alez p̄tēt ea q̄ ad h̄mōi
inclinātionē spectāt. vt q̄ homo iḡrantiā vitet: r̄ q̄ ali-
os nō offendat cū q̄bz h̄z cōuersari. q̄ deposita r̄ comen-
data reddant cū repetunt. r̄. i. ius n̄ale. Et ad h̄c etiā
legem n̄alem p̄tēt: q̄ inferiores subijciant suis supiorē
bus r̄ obediāt. fm̄ illud. Om̄is anima potestatis
sublimioribz subdita sit. qz nō est p̄tās nisi a deo: r̄ que
a deo sunt ordinata: sunt r̄ quasi naturalia. ad Ro. xij.
Et fm̄ hanc inclinātionē n̄alem. i. fm̄ rōnem om̄ie pecca-
tū est h̄ naturā. Et ista sunt vera mala: quia ledūt aī-
mā r̄ corp? r̄ iō n̄alis rōis lumē docet vitare que vera
mala dicunt: qz nocua cozpoz docet tolerare. Un am-
brosi? i. exameron. Mala illa nō sunt: q̄ nec crimie mē-
tem implicāt nec p̄sciam ligāt. Un paup̄tatē. ignobili-
tatē. egritudinē. mortē nemo sapiēs mala dixerit: nec in
maloz sorte n̄auerit. ry. q. i. e. illa cauēda. S̄z et q̄nta
et quoz mala r̄ d̄ana seq̄nt ex p̄ccō. h̄s. s. r. r. de pecca-
to mortali. c. ij. r̄ iij. Et ideo lex n̄alis ostēdat q̄ debeat
vitari. Item notz diligētē fm̄ be. Tho. p̄ma secūde
q. xxiij. q̄ istd̄ lumē leḡ n̄alis nō ondit homi q̄ sunt bo-
na quouiqz pueniat ad vsuz rōnis. Quādo autē q̄s p̄-
ueniat ad vsuz rōnis. i. in q̄ etate nō p̄t dari regula cer-
ra: qz in aliq̄bz accelerat: r̄ in aliq̄bz retardat vsuz rōis
fm̄ veritatē cōplectōis. Cōter tñ credit q̄ incipiat vsuz
rōnis h̄re circa. xi. annū ex dictis Tho. in. iij. ar. p̄. de
sneba. Et extunc incipit h̄re vsuz rōnis p̄r peccare
mortalr̄ r̄ venialr̄: r̄ nō ante. Et sic intelligit decretalē
de delict. p̄. c. i. Tunc ergo lumē vult? dei. id est lex na-
tural: ostēdit ei q̄ sunt bona agenda. Et p̄mū q̄ tunc
hōi cogitandū occurrit. Est fm̄ Tho. p̄ma secūde
q. lxxij. deliberare de seip̄o. Et siquidē seip̄m ordinaue-
rit ad debitū finē p̄ grām p̄sequet remissionē originalis
peccati: si v̄z nodū est baptisatus r̄ p̄ponat baptisari.
Si hō nō se ordinar ad debitū finē: fm̄ q̄ in illa etate
est capax discretōis peccabit mortalr̄. nō facies qd̄ in se
est: r̄ est sic impossibile in aliq̄ repire veniale cū originali
peccato sine mortalr̄. Et subdit paulo p̄st. Quāuis ab
alijs peccat: mortalibz possit puer incipies h̄re vsuz ra-
tionis p̄ aliqd̄ tēpus abstinere. s̄z a peccato omissionis
predicare nō liberat: nisi q̄ cito p̄t se p̄uertat ad dominū
P̄mū enī qd̄ occurrit discretōne habentē ē q̄ de seip̄o
cogitet ad quē alia ordinet sicut ad finē. finis ei est p̄i-
or in incēdē. Et iō h̄ est tēp? p̄ q̄ obligat ex dei p̄cepto
affirmatio. quo dicit Zach. i. *Cōuertimī ad me r̄ ego
cōuertar ad vos.* Lumē ergo vult? dei. i. lex natural que
nobis impressa est. ostēdit q̄ bonū est appetēdum
et p̄sequendū.*

Et nota q̄ conside. .S. III.

rando bonū in cōmuni et absolute vt bonū: describi-
tur et cognoscat tribz modis. Describit enī bonū a p̄bo
q̄ est appetitus motuū. A dyonisio: q̄ est sup̄p̄t? diffu-
siuū. Arbo. q̄ est virtus v̄l potētie p̄fectiū. Primum
scz q̄ bonū sit appetitus motuū: habet ex p̄mo et h̄i. in
p̄ncipio vbi dicit p̄bs: bene enūciauerūt dicentes. Bo-
nū est qd̄ om̄ia appetūt. S̄z h̄ hoc triplia rōe arguit

Bonum
tribz mo-
dis cogitā-
tur.

Titulus Tredecimus

Arg. 2

Et primo sic. Multi desiderat et opant malum ut bonum avertat: communicari et homini. Sed non omnia appetunt bonum. Rursum quod omnia tales appetunt malum: non sub ratione malum: sed sub ratione boni in quantum existunt illud esse eis bonum utile vel delectabile. Et sic operantur bonum. et si non existens. tamen eis appetunt: et in suis operationibus mouentur ab aliquo quod habet appetitum vel sicut dicitur dicitur bonum. Ad quod etiam facit quod ait Augustinus. scilicet peccare non appetit propter hominem: sed propter illud quod consequitur ex eo. xv. q. i. merito. Secundo arguitur sic. Multi sunt scientes. et tamen prima agere his que sciunt. Aut ergo eorum scientia est recta aut operatio. Sed postquam scientia eorum est recta. ergo operantur illud bonum per scientiam quod sciunt. Et sic nec appetunt bonum nec operantur contra bonum. Rursum quod quibus tales sciunt scientia recta in universali et in actu illud esse malum quod agunt. non tamen sciunt in particulari et in actu malum agunt. cuius ratio est: quod per passionem aliquam obfuscatur ratio eorum ut apprehendant illud malum ut bonum ad operandum.

Ratio

Ratio

Tertio arguitur sic. Desiderium non est nisi aiarum et horum omnium sed sensibilium. Sed non omnia que sunt animata sunt sensibilia. Sed non omnia appetunt bonum. Rursum quod quibus non omnia habeant animam vel sensum vel cognoscunt per principium unum eis: habent tamen cognoscunt per principium separatum quod est primum motus quod dirigat omnia in primum bonum: et desiderium eorum est in omnibus his que mouentur ab ipso. Sic desiderium et interior sagittarius est in sagitta directa. Nam ex ordinatione diuina res quibus etiam cognoscunt carere redit in bonum: sic sagitta tendit in finem ex directioe sagittarius. Primum autem tendere et indiarum bonum non est appetere bonum: et sic contra entia appetunt bonum. Nec tamen in scriptura. i. et ubi. et ubi. et ubi. Est autem illud bonum quod dicitur omnia appetunt: perpetuatio inesse. Nam appetitum non solum est bonum non habitum. sed etiam bonum habitum ut melius habet. Et talis est appetitum omnium ipsorum esse cum modo: sed cum perpetuatio ipsorum esse. Quod dicitur per eius dicitur: quod sic nulla res appetit corruptio suum ipsorum eo quod corruptio sit non ens: et per contra malum quod non cadit in appetitum. Ita cum consuetudo in esse sit bonum ab omni appetitum appetit. Signatur est super nos lumen vultus dei. lex naturalis: ostendens nobis bonum istud appetitum. scilicet per suum. et cum per principalem. sit anima que per suum in esse spirituali per gratiam: alia per partem corruptam ab esse spirituali: et meretur corruptum in esse naturali. unde et partem nihil dicit. Iam lumen istud docet peccata vitare: et gratiam querere et colere.

Bonum sui diffusum unum quare et quomodo.

Secundo bonum sic describitur esse sui diffusum secundum dyonem. vel communicatiuum. Ratio huius est. quod in omni bono est essentia et e converso. quod videtur de Beati. i. dicitur deus contra que fecerat et erat valde bona. Ab essentia autem fluit potentia: et a potentia actus vel actio. Actio autem boni est concitare seipsum. ad hoc enim ordiatum est ratio ad finem scilicet ad concitandum seipsum. Ubi nota dicitur in bonum creatum et bonum increatum. nam bonum creatum aliter diffundit et concitat seipsum et aliter bonum increatum quod est deus. Bonum enim creatum concitat et diffundit seipsum tribus modis. Primo per sui diuisionem. sic unum totum diuiditur in multas partes: ut cum lignum vel lapis scinditur in partes. Sed talis multitudine tollit plenitudinem et adunationem que erat in toto. Sed bonum increatum quod est deus ad omnia entia se diffundit sine sui diuisione. produciendo enim diuersa non diuidit quia ipse deus in sua essentia supersubstantialiter est ab omnibus entibus segregatus. Secundo bonum creatum se diffundit per sui concitationem numeralem. sic ex vno genere pueniunt multe species ex vna specie multa individua. Sed illud unum sic multiplicatum non est unum singulare sed esse. Sed diuina bonitas se diffundit sine sui multiplicatione: quod produciendo diuisa et successive infinita: non minorat. cuius ratio est. quod cum sua bonitas sit infinita: ex concitatione bonorum infinitorum minorari non potest. Unum non est dicitur quod si aliquid sua bona comunicet quod non amplius possit concitare. Tertio bonum se influit et diffundit ad alia per effusionem. Sic ex vno fonte procedunt multi riuuli. sed hoc est cum quadam egressione. in quantum scilicet aqua a fonte egrediens in riuulos multos diffundit. Sed diuina bo-

Bonum creatum quomodo seipsum diffundit

nitias sine sui effusione comunicat: ergo diuina bonitas secundum suam essentiam manens vna indistincta in se collecta. multiplicat in sui similitudine. in effectibus participatibus diuinitate bonitate. Cuius ratio est. quod cum sua bonitas sit idem quod essentia sicut essentia dei est vna ita quod multiplicari non potest. sic bonitas dei successive infinita. produciendo in se manens vna multiplicari non potest. Et manifestat hoc exemplum de sole. Sicut sol non sensibilis illuminat omnia que est in lumine participat per partem: quantum est ex seipso luce non amittendo. luce est in seipso non diuidendo nec multiplicando: non minorando: non preeludendo unum alteri. ita diuina bonitas facit per suum intellectum ac voluntatem. Decretum super dyonem. Unum ecci. xij. d. Sol illuminat per omnia respectu et gloria dei plenius est opus eius. Cum igitur lumen vultus dei. i. lex naturalis: ostendat bonum esse sui diffusum: et is concitat bona que habet per aliam naturam vel gratiam. Item potest aliter dicere luminis rationem: quod bonum quantum commune tanto diuini. Et. i. Per tamen dicit. Annis quibus putat accepit gratiam in alterum illum administrat ut boni dispensatores multiformis gratie dei. Et quod deus est bonum infinitum maxime diffusum. et imitatio. Qui ut dicitur Matthei. v. sole suum osiri facit super bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos. tempore et spirituali lumine. intelligitur. et pluuia gratie influendo. Tertio describitur bonum: quod est virtus vel potentia perfectiui. Nam tunc dicitur aliquid esse bonum quod habet suam perfectionem. Et secundum hoc bonum dicitur tribus modis. Primo enim dicitur bonum ipsa perfectio rei. Sicut verbi gratia. Acumen visus dicitur oculi bonum: et fortis dicitur bonum hominis. Secundo dicitur bonum que habet suam perfectionem. sicut homo virtuosus dicitur bonus. et oculus acutus videns dicitur bonus. Tertio dicitur bonum ipsum subiectum in quo est in potentia ad perfectionem. sicut anima dicitur bona: quod est in potentia ad virtutem: et subiectum oculi ad acumen visus. Decretum. in quibus dicitur malo. Cum igitur anima perficiat per virtutes que in toto perfectiui habet: tanto magis bona est. et naturaliter dicitur appetere non solum bonum: sed et malum bonum. Ideo naturaliter dicitur appetere virtutes et querere perfectum. Nam virtus secundum seipsum est bona que bonum facit habentem. Et Augustinus. Virtus est bona qualitas mentis: qua recte vivit: que nemo male vitat. Signatur est super nos lumen vultus dei. i. dine essentie. Cum enim obiectum appetitus seu voluntatis sit bonum ab intellectu apprehensum: sicut naturaliter est appetitum summi boni. i. cognitionis aliqua summi boni. Unum et de his dicitur apostolus ad Romanos. Quod notum est dei manifestum est illis. id est quod naturaliter potest sciri de deo: illi cognouerunt.

Ipsum aut bonum .s.v.

in creatum quale est deus: describitur et cognoscitur tribus modis secundum dyonem. in diuisis nominibus. i. c. Primo sic. Bonum increatum est in quo omnia existunt. et hoc habet rationem omnia concitantis. Secundo sic. Bonum increatum est ex quo omnia subsistent. et hoc habet rationem omnia efficiens et consuetis. Tertio sic. Bonum increatum est quod omnia appetunt et percipiunt. et hoc habet rationem cause finalis vel ultimi finis. Quatuor ad primum dico quod bonum increatum est illud in quo omnia existunt. et hoc habet rationem omnia principis. Ubi sciendum quod omnia creatura produca a deo nobilioribus habet esse in deo quam in seipsa. Unum dicitur Job. i. Quod factum est in ipso vita erat. Hoc autem ostendit per rationem: per similitudinem: et per sufficientem diuisionem. Et ratio est quod: quod nobilior est aliquid in alio sic in radice causante et sustentante: quam in ramo sustentato. sed omnis res creata habet esse in deo ut in radice sustentato et causato. ergo nobilior res quilibet habet esse in deo quam in se ipsa. Probatorem sic. Licet res nobilior habeat esse in seipsa. quam in causa instrumentali vel in causa produ-

De bono creato quomodo modis concitantis

Titulus Decimus

putes ab errore ad pietate a q̄cūq; maḡ v̄l p̄uo vicio sine p̄nā posse p̄uēre. ita ip̄arū a deo largitas m̄e v̄t n̄ di m̄itrat̄ seueritas discipl̄ie. de pe. di. i. n̄eminē. de mō aut̄ p̄t̄edi h̄es i. ij. z. iij. p̄e. Quāto aut̄ pct̄ō: maḡ expectat̄ ad p̄nāz z nō reuertit̄: tāto dur̄i p̄unif. An̄ valeri⁹. Lentō q̄dē ḡdu d̄inapcedit̄ ira. tarditatēq; supplicij ḡ vitate cōp̄ēlat. Et b̄iero. Moderatio dei z pietas solū n̄m̄ reditū q̄rit. ac nos cupit̄ lōga sua benignitate salua re. q; si nō p̄nitimur. si duri colli sum⁹. si vsq; i finē i p̄ec̄ carz p̄seueram⁹. assidue peccatū n̄ miseret̄ de⁹. di. xvij. dyaconi. Et q; oīa mortalia h̄nt p̄uersionē ad iudicē ex p̄ te auersiois v̄n̄ p̄ncipalr̄ ē grauitas pct̄i. q; oīa aut̄unt a deo s̄m̄ t̄ho. i. uij. Jō nō p̄t̄ q̄s penitēre de vno sine alio tero. Nā ei cū sit simplex n̄ p̄t̄ ex p̄te aut̄ z ex p̄te p̄nti p̄ q̄dlibet̄ aut̄ mortale aīa aut̄ a deo. Un̄ gre. fallas penitērias dicim⁹ cū sic discedit̄ ab vno pct̄ō v̄t nō discedat̄ ab alio. de pe. di. v. fallas. Cū aut̄ penitēt̄ q̄s vere de oīb; moralib; remittit̄ ei pct̄ō q̄rū ad maculā. q; i. s̄. bi restituit̄ grā. z q̄rū ad debitū pene et̄ne. remanet̄ t̄n obligat̄ ad penā t̄palē cōiter. Pct̄m̄ ei mortale s̄m̄ p̄e. i. iij. tollit̄ q̄d est̄ s̄equitatē iusticie dū v̄ltra debitū v̄l est̄ p̄p̄a volūtate s̄brabēdo debitū obsequiuz. Restituta ḡ amicitia q; se h̄uiliant̄ z pct̄ij veniā. cōit̄ remāet̄ obligat̄ ad solūcēdū d̄bitū pene t̄pal. ad recōp̄slandū iuriā et̄ satisfaciēdū iusticie lese q̄d soluit̄ postea p̄ opa sacrificatoria. Possz t̄n s̄m̄ doc. esse p̄ritio tāra q; sufficeret̄ ad delēdū oēs penā z d̄p̄ā. Exēpluz i latrōe de pe. di. i. Jm̄ portūa. z exēpluz de illo q̄ abstulit̄ p̄sō decē: hic cū fecerit̄ i amicitia z i iusticia si veniā perit̄ h̄uiliat̄ d̄ic̄ lei⁹ iuriā tibi remitto: s; volo q; iustitias meū. z si n̄ potes mō in futurz paulatī facies. Possz t̄n ita z talr̄ h̄uiliari et̄ ille lesus eē ita diues z libal q; etiā debitū dimitteret̄ z nō solū iuriā. Sic accidit̄ de offendēte deū Et q; p̄ remissioē d̄p̄e remaneat̄ q̄s obligat̄ pene t̄pali. habes exēpluz i dauid cui postq̄z dicit̄ fuit̄. vere penitēt̄ d̄ns trāstulit̄ pct̄m̄ tuū. tamē p̄t̄ ip̄z sustinuit̄ magnā tribulationē z p̄secutōez filij. q̄d no. Sic. de pe. dist. i. i. pct̄m̄. vbi d̄ic̄ q; delictū d̄s sine v̄lōe n̄ patit̄. aut̄ enī hō p̄nit̄ p̄ sept̄m. aut̄ d̄s cū hoīe. s. vel p̄ tribulatioē v̄l postea in purgatorio. q̄d enī n̄ faciet̄ ad plenā satisfactioē de bite p̄ pct̄is mortl; b; i purgatorio soluet̄ v̄l etiā p̄ v̄cia lib; Et de his mō dicendū. s. de venialib;.

Titulus. x. de pct̄ō v̄ciali

Quid dicat̄ pct̄m̄ v̄cialē: z de nocumēt̄ ei⁹. Cap. j.

Veniale d̄r̄ a venia.

Veniale d̄r̄ a venia. Pōt̄ ḡ dici aliq̄d pct̄m̄ v̄cialē tripl̄r̄ s̄m̄ t̄ho. p̄ma se. q. lxxvij. Uno mō q; est̄ veniā p̄secutū. z sic mortale post p̄niam d̄r̄ veniale. Un̄ aug⁹. d̄r̄. fit veniale p̄ p̄fessioē q̄d erat̄ cr̄im̄inale i op̄atōe. de pe. di. i. z h̄ d̄r̄ veniale ex euetū. Alio mō d̄r̄ veniale q̄d h̄z i se v̄n̄ veniā p̄secutū: v̄l totalr̄ i in p̄te. In parte q̄dē sic cū h̄z aliq̄d diminiuēs d̄p̄ā: v̄t cū sit ex infirmitate v̄l i gr̄atia. z h̄ mō d̄r̄ veniale ex cā q̄uis sit mortale. Un̄ cyhan⁹. Qui p̄ d̄icit̄ manifestā p̄seuerat̄ prudēs z sciēs. s̄m̄ errore de aliq̄ mafia: iā nō in veniā i gr̄atie peccat̄. p̄sū p̄t̄ōe enī atz obstinatioē q̄dā nitit̄ cū alrōe sup̄at̄. Tertio mō d̄r̄ veniale: q; n̄ h̄z i se v̄n̄ i p̄seq̄tur veniā ex toto s; facit̄ dimittit̄: q; i. nō tollit̄ ordines ad v̄lrimū finē: v̄n̄ nō meret̄ penā et̄nā s; t̄pale. Et de his itelligit̄ illd̄ Bede. pct̄ā q; ex i gr̄atia i infirmitate cōmittit̄ dicit̄ z p̄cipit̄ alfurz p̄fiteri. s. Jac. v. q; facile remittit̄. di. xxv. s. crim̄inis. vbi d̄ic̄ glo. z b̄n̄ q̄d loq̄t̄ de venialib; q; p̄nt̄ laico p̄fiteri. etiā oblata copia sacerdot̄. Nunq̄ t̄n est̄ necriū ipsa v̄l alio laico p̄fiteri. Unde ly p̄cipit̄ p̄nt̄ p̄sult̄ seu exhortat̄. z sic sumit̄. xxij. q. uij

veniale d̄r̄ aliq̄d peccatum tripl̄citer.

gullitari. Doc̄ aut̄ d̄r̄ veniale ex genere: de h̄ n̄c̄ loq̄t̄ q̄d distinguit̄ i mortle. Pct̄ōz aut̄ actualiū aliq̄d d̄r̄ mortle Quomōd̄o ex genere: z aliq̄d veniale ex genere: s̄m̄ q; gen⁹ v̄l sp̄ca ac⁹ de mortale z t̄m̄iant̄ ex obiecto. Cū ei volūtas fert̄ in aliq̄d q̄d fin̄ se veniale ex repuḡt̄ caritati dei v̄l p̄ri p̄ quā hō ordiat̄ in v̄lramū si genere. di. nē. tūc̄ pct̄m̄ ex obiecto suo h̄z q; sit mortle: z ex ḡtie suo s̄m̄icidū z est̄ illd̄ mortale. sic blasphemia dei. p̄iurū. homicidū z b̄m̄oi. Quāz aut̄ volūtas fert̄ i illd̄ q̄d i se p̄tinet̄ inordinatōez aliq̄a dei z p̄ri v̄t s̄bū octosuz. r̄ilus imoderat⁹ z b̄m̄oi. z tale ē veniale ex genere suo Et ab Aug. ponit̄ m̄lea d̄ his q; s̄t venialia ex ḡtie suo. xx. v. di. s. als̄ ca. Uez q; ac⁹ mortales accipiūt̄ roz hōi l̄ mali. n̄ solū ex obiecto s; etiā ex dispositōe agēt̄z p̄tingit̄ q̄nq; v̄t q̄d est̄ veniale ex genere suo rōne obiecti: sic mortle ex dispositōe agēt̄z v̄t puta s̄bū ociosum dicit̄ ad inducendū ad fornicationē. Et cōuerso. s. q̄d est̄ mortale ex genere sit veniale ex dispositōe agēt̄z. p̄t̄ h̄. q; ac⁹ ip̄fect⁹. i. nō delibet̄ r̄atus a rōc̄: v̄t cogitatio de adulterio: cui nō assentitur in rōne. De his clariuz infra dicitur.

Veniale peccatū sc̄d̄z. §. i.

Tho. p̄ma se. q. lxxix. cōmitti nō potuit i statu innocētie v̄t cōs̄p̄ōit̄ q̄d n̄ ē sic itelligēdū q; illd̄ q̄d ē nob̄ veniale si ipse adā cōmitteret̄ eēt̄ ei mortle p̄t̄ altitudinē sui stat⁹ q; n̄ potuit eē q̄d p̄mitteret̄ aliq̄d q̄d d̄ se ē veniale. anq̄z amitteret̄ itegritatē illi stat⁹ peccatō mortl;. Rō ei h̄ est̄. q; pct̄m̄ veniale i nob̄ p̄tingit̄. v̄l p̄pter̄ ip̄fectōz ac⁹ sic subiti mort⁹ in genere mortaliū. v̄l p̄t̄ inordinatōez ex̄t̄ē circa ea q; s̄t ad finē fuato t̄n debito ordie ad finē. Uez q; at̄ hoz p̄tingit̄ p̄t̄ q̄ndā defectū ordis: eo q; inferi nō p̄tinet̄ firmi s̄b̄ sup̄ior. In statu aut̄ innocētie erat̄ ordinis infallibil̄ firmitas. v̄t s̄p̄ iferi⁹ p̄tinet̄ s̄b̄ sup̄ior. i. s̄ensualitas sub rōe q̄d̄iu s̄m̄ū hoīs aīo p̄tinet̄ s̄b̄ deo. v̄t Aug. d̄ic̄ in. xij. de ci. dei. Et q; maior ē p̄fectio angeli q̄s hoīs in p̄mo statu seq̄t̄ q; si hō in statu innocētie n̄ potuit peccare venialr̄. v̄t d̄c̄m̄. E. h̄c̄ agel⁹ p̄t̄ peccare venialr̄. angel⁹ em̄ si ē bon⁹ n̄ mouet̄ ad ea q; s̄t ad finē: nisi in ordine ad finē debitū q; ē d̄s. z p̄t̄ h̄ om̄is ei⁹ ac⁹ ē ac⁹ caritat̄: z sic in eo n̄ p̄t̄ eē veniale. Ange lus mal⁹ n̄ mouet̄ in aliq̄n̄ nisi in ordine ad finē pct̄i s̄b̄ p̄bie ei⁹. z sic in om̄ib; peccat̄ mortl; q̄cūq; p̄p̄a volūta te agit̄. s̄c̄ d̄ appetitu n̄alis boni q; ē in eo. Et q̄uis ve nialia vidēat̄ q̄nq; ea q; p̄curā demōēs cōmitti ab hōi bus: t̄n h̄ faciūt̄ v̄t sic homines ad sui familiaritatē ad ducāt̄ z inducāt̄ ad mortle. Un̄ in om̄ib; talib; mortl; peccat̄ p̄t̄ int̄tōez finis. Itē p̄mi mort⁹ in infidelib; nō s̄t mortalia v̄t q̄dā d̄ic̄r̄t̄. s; venialia si eis n̄ p̄t̄nt̄ h̄ rō ē duplx̄ s̄m̄ t̄ho. j. q. lxxix. ar. v. P̄nā q; sensualit̄ fidelib; n̄ potuit eē s̄b̄iectū mortl;. Est̄ aut̄ eadē nata sensualit̄ in infidelib; sic infidelib; z sic nō p̄t̄ eē q; p̄m⁹ mortalis sensualit̄ in infidelib; sit mortale. Sc̄d̄a ē q; d̄i gnitas p̄sone nunq̄ diminuit̄ pct̄m̄. s; maḡ ad auget̄. v̄n̄ pct̄m̄ nō est̄ m̄i⁹ infideli q̄s in infideli. s; m̄to magis v̄t ad Heb. x. z hoc etiā exp̄sse colligit̄. xij. q. i. c. sc̄amus. Pct̄m̄ veniale ē impossibile q̄d sit in aliq̄ eā originali creatis. phibēs vsūm rōis excusat̄ eū a mortali. v̄n̄ m̄to magis a veniali: si p̄mitteret̄ aliq̄d q̄d ex genere suo sit tale. Doc̄ exp̄sse h̄. xv. q. i. s. cum aut̄ ea. Cum hō vsūm rōnis h̄re incipit̄ nō oīno excusat̄ a culpa venialr̄ z mortalis peccati. S; p̄mū q; tūc̄ homi cogitandū occurrit̄ est̄ deliberare de seip̄o. z si q̄dem seip̄m ordinauerit̄ ad v̄bitū finē. p̄ gr̄az p̄sequet̄ remissionē original̄ peccati: si vero nō ordinet̄ seip̄m ad debitū finē: s̄m̄ q; in illa erare est̄ capax discretōis: peccabit mortl; n̄ facies q̄d in se est̄. et̄ extunc peccatum nō erit̄ in se peccatū veniale sine

Adā nō potuit p̄i pct̄ō veniale ut̄ peccat̄

Dyabol⁹ in om̄ib; peccat̄ mortl;

Primi mort⁹ in infidelib; nō s̄t mortalia

Pct̄m̄ veniale ē impossibile q̄d sit in aliq̄ eā originali creatis

Ca. 1. De peccato veniali

mortali nisi postquam totum fuerit sibi per gratiam remissum.

Et nota quod primi motus. §. II

per se quod si in sensualitate sunt venialia. Dicitur magister. h. sen. dist. 1. quod temptatio a carne non potest esse abscissa peccato. h. quicquid est per motum est temptatio a carne. h. per motum non potest esse sine peccato. Pro declaracione dicitur in libro. quod motus in peccato inordinatus ad terminum. quod dicitur inordinatus principem ad appetitum in humanis actibus. In bono tripliciter appetit. Et primo quod dicitur naturalis: secundum quod vis appetitiva principem ad animam vegetabilem quod vim digestivam et expulsiuam et retentiuam. Secundo appetitus est sensualitatis quod mouet secundum apprehensionem sensus. Tertio appetit quod voluntas quod mouet secundum iudicium rationis. Per motum autem quod habet rationem culpe de quo non loquitur non potest esse nisi in actu voluntatis. quod si est aliquis in parte peccati. Accidit autem appetitui naturalis non subiacet proprio rationis sic nec accidit aliam potestatem vegetabilium animarum. Et ideo in actu talis appetitus non potest consistere culpa. sic quod homo esuriat vel sitiit absque culpa est. et ideo dicitur quod dicitur in alijs hominibus. Sed accidit appetitui sensitiui subiacet in peccato rationis. quod ratio pueniens ipsum potest esse impare vel etiam impeditur. et ideo talis motus potest esse in parte rationis culpe. et si sequitur iudicium rationis poterit etiam esse peccatum mortale sic motus exterioris in bono a ratione operari. Si autem pueniat iudicium rationis est quod dicitur peccatum si redat in aliquo illicitum. quod in parte bonis fuit ipsum cogitare est in veniale peccatum et leuissimum. vbi per Augustinum. xij. de trinitate. Et hoc dicitur per motum peccati. Notus autem superior appetitus. i. voluntatis pueniens iudicium rationis. iam potest esse peccatum mortale. Et si dicitur quod nemo peccat in eo quod vitare non potest. vbi per Augustinum. xv. q. i. §. ij. Sed propter vitare non potest. Responsio quod propter vitare non potest vitari. sic quod nullus motus usurpat. quia dicitur resistit. vnde insurgit alius. potest tamen vitari secundum regulam. et ex hoc quilibet habet aliquod de ratione peccati. sed non habet rationem perfecti peccati quod est peccatum mortale.

Insuper quiritur si veniale possit effici mortale. §. III.

veniale possit effici mortale. rursus Thoma prima sede. q. lxxxvij. ar. iij. quod veniale fieri mortale potest intelligi tripliciter. Uno modo si quod idem actus numero possit esse peccatum veniale et postea mortale. et hoc non potest esse. quod peccatum principalem consistit in actu voluntatis. sic et quod dicitur actus moralis. vnde non dicitur vnde actus moralis si voluntas mutatur. quod actus est actio secundum numerum sit continua. si autem voluntas non mutatur. non potest esse quod de veniali fiat mortale. Alio modo potest intelligi ut id quod est veniale ex genere fiat mortale. et hoc dicitur possibile est in quantum dicitur in eo finis vel in quantum dicitur refert ad mortale peccatum sit ad finem. sic cum dicitur de bonum otiosum intendens per hunc ducere ad fornicationem. et per istum se dicitur modum intelligit illud dicitur Augustinus. Nullum peccatum est a deo veniale quod non fiat capitale. §. i. mortale dicitur placet. di. rrv. §. et in finis. Et intelligit de concupiscentia fructuosis cum sibi consistit finis. Tertio modo potest intelligi quod multa venialia peccata consistunt in vno peccato mortale: quod omnino falsum est. non enim omnia peccata venialia de modo potest habere rationem de reatu operum vnde peccatum mortale. quod potest etiam ex parte duracionis. quod peccatum mortale habet reatum pene eterne. peccatum autem veniale reatum pene temporalis. vnde dicitur. Per etiam ex parte pene damni. quod peccatum mortale meretur poenitentiam visibiles diuine cui nulla alia pena comparari potest. vnde Crisostomus. dicitur. pars etiam ex parte pene sensus quantum ad verum est. h. forte quantum ad penam ignis in proportionabilibus peccatis sunt. Si vero intelligat quod multa peccata venialia faciunt vnum mortale dispositiue. sic verum est. Accidit enim peccati dupliciter ad aliquid quod disponit. Uno quod dicitur modo directe quod sic disponit ad actum sicut secundum species. et hoc modo primo et per se peccatum veniale ex genere non disponit ad mortale ex genere cum differat specie. Sed per hunc modum peccatum veniale potest disponere per quendam rationem ad peccatum quod est mortale ex parte agere. Augmentata enim dispositio vel huiusmodi per actus peccatorum venialium inuenitur per libidinem peccandi crescere: quod ille qui peccat sine suum constituit in peccato

veniali. Nam unicuique huiusmodi huiusmodi in quantum huiusmodi finis est operatio secundum huiusmodi: et sic mortales peccato veniale disponit ad peccatum mortale. alio modo actus huiusmodi disponit ad aliquid remouendo prohibens. et hoc modo peccatum veniale ex genere potest disponere ad peccatum mortale ex genere. Qui enim peccat veniale ex genere premitur aliquo ordine. et ex hoc quod consuecit voluntatem suam in modum debito ordini non subicere disponat ad hoc quod etiam voluntatem suam non subiacet ordini vel tamen finis eligendo id quod est peccatum mortale ex genere. Et secundum hunc modum. i. secundum dispositum intelligendum est quod dicitur Augustinus. de peccato di. tres sunt. scilicet illa peccata que huiusmodi fragilitati hominis parus. tamen crebra surrepuit quasi collecta in nos fuerint. vana nos quod habent et opprimunt sic vnum aliquid grande peccatum. scilicet mortale. Decille. Item non secundum Thoma. vbi. s. ar. v. quod veniale ex sui diuturnitate vel frequentia vel assiduitate non potest esse mortale. nisi forte per accensum ex alio superueniente: cum. i. in actu multiplicato vel prelatato superuenit aliud quod variat speciem puta in bonis vel preceptis: vel aliud huiusmodi. Et sic intelligendum est quod dicitur. rrv. di. §. als. ea. vbi dicitur quod aliquid veniale in assuetudine ducta efficiunt mortalia. Et non secundum per. d. pa. in. iij. quod idem actus specie potest esse veniale et mortale tripliciter. Primo propter scientiam erroneam quod iudicat mortale quod est veniale. Secundo propter preceptum. Tertio propter finem ubi constituitur. Cuius signum est: quod faceret etiam si esset prohibitu. dispositio enim veniale sit mortale. vnde prelatum est veniale multiplicare. quod dicitur dicitur ea sic posse multiplicari ut hoc non possit postea peccare. nisi mortale primo peccato. Periculolum est etiam vnum peccatum nimis assuescere: etiam veniale. quod facillimum est agere secundum huiusmodi radicatum firmis et difficilimum est agere. quod assuetudo facit necessitate. Vnde homo assuetus huiusmodi otiosis si occurrat sibi temptatio quod faceret si a deo esset prohibitu consentiet facere illud. Et ideo ne habituatur in bonis firmetur frequenter sitenda sunt sic nunquam radicabitur habitus. Decille dist. rvi. q. i. in. iij. sent.

Effectus autem peccati. §. III.

veniale seu nocumens est multiplex: secundum quod dicitur in compendio theologie. Primo est macula anime. i. impedimento exterioris fulgoris et nitore actuali operum bonorum. Nam propter sumedoniam culpam. sic tamen mortale non veniale causat eam: ut dicitur Thoma. i. q. lxxxij. quod etiam vnde inuenere dicitur. di. q. mente neque cogitatio imunda coniungat. i. maculat. h. cum habet per delectationem subiugat. de pe. dist. iij. inf. hec. Secundo est quod dicitur minuit. feruore caritatis: sic aqua in igne picca. h. igne non extinguat feruore tamen illud temperat. Tertio quod peccata anime in bonis operibus lassat. Quarto est quod retardat a gloria. quod hoc quod non committere debet et postquam statum peccatum mortale euolare cogit pro venialia ad tempus in purgatorio expectate. Nunc est ab alio facies dei videbit donec soluat per penas minimas quadrante venialium peccatorum. Oportet enim quilibet ita mundum esse ante introitum paradisi. sic fuerat in innocencia baptisum mali. Quinto est quod bona glorie celestis diminuitur: non quod illa quod debentur: et quod huiusmodi ubi per meritum repositum. h. quod debentur si venialia non fierent: quod in eodem tempore possent aliquid bona fieri quod ista sunt. propterea post peccationem venialium oportet nos quod opera querere ad solutorem huiusmodi debito per quod deberet nobis crescere cumulatum eternum penam. Sextus effectus est quod venialia sunt sepe occasio peccatorum mortalium. Septimum quod peccatum veniale obligat ad penam: vel temporalis presentis huiusmodi satisfacti. purgatorum si morit in gratia. vel infernale si morit cum mortali. Nota quod peccatum veniale remitti non potest sine mortali. Et ratio est secundum Thoma. in iij. dist. rvi. quoniam remota priori remouet posterius nec posterius restituetur nisi priori restituito. Feruor autem caritatis cui veniale opponit est posterior ipsa caritate. vnde quod dicitur caritas non restituitur. scilicet per dimissionem peccati mortali: nec feruor caritatis reparari

Idem actus specie potest esse veniale et mortale.

Primo effectus peccati venialis.

Secundo effectus peccati venialis.

Quintus effectus peccati venialis.

Sextus effectus peccati venialis.

Veniale abscissa mortale non potest remitti.

Titulus Decimus

potest in q̄ reparatōe est venial' dimissio. z sic nō dimittit
 Unā ve/ et cui mortale nō dimittit. Idem petrus. Potest autē
 niale pōt dimitti vnū veniale sine alio fm̄ Tho. vbi. s. qz v̄ialia
 sine alio dimitti. in eis nulla est auersio a deo: nec etiā ex pre iussiois vt p
 se pz. Nō pōt dimitti v̄iale volūrate manēre ad illd
 fm̄ Tho. vbi. s. qz nō pōt tolli culpa nisi reordinet volū
 tas q̄ reordinari nō pōt q̄dū in ipa reordinatōe manet
 als cēt duo opposita sil. z iō v̄iale nullo mō pōt dimitti
 ti q̄dū volūtas ad illd manet. Idē pe. Quō autē ad re
 missiōē venial' req̄rat p̄ritio declarat. sic Tho. vbi. s.
 Venial' re/ Pctm̄ v̄iale n̄ remittit vt dicitur ē. s. q̄dū volūtas ma
 quirit cō/ net. illo. Ip̄m̄ at recedere a volūrate ab eo qd̄ p̄r vole
 tritionem/ bat est displicere ei qd̄ voluit: z tal' displicētia qm̄ ē gr̄a
 informata d̄r dolor p̄ritiois. z iō v̄iale sine p̄ritioē nō
 dimittit. Sz sciendū qz p̄ritio p̄t accipi triplr. s. vel
 habitu. vel actu. vl' medio mō. Habitu qd̄ p̄ritio nō
 sufficit ad pcti v̄ial' dimissionē. qz tūc q̄cūqz h̄ret h̄itū
 virtutis p̄nie. cui' actus ē q̄libet p̄ritio p̄secut' venial'
 pcti dimissionē. z sic pctm̄ veniale cū gr̄a eē nō p̄t. nec
 uez req̄rit qz sp̄ sit actual' p̄ritio. qz seq̄ret qz pctm̄ qd̄
 ds in m̄oia et p̄ritioē nō h̄z remitti nō possit. Et ideo
 dicendū qz req̄rit p̄ritio medio mō qm̄ sz z si actu pec
 catū nō displicet explicite. displicet ip̄licite. qz ex p̄ru
 te p̄nie quā agit seq̄ret displicētia explicite pcti venial'
 si cogitatio ad illud ferret. Idē pe. Et nota fm̄ Pe. de
 feruor ca/ palude in. uij. qz feruor caritat' sumit duplr. Uno mō
 ritat' du/ p̄ actu caritatis cū conatu. z h̄ actu tendit z auget cari
 pluit sūf/ tas. sz hic nō est necēri' ad remissionē venial'. Alio mō p̄ro
 actu simpliciter quē p̄umpit caritas etiā tepide detestā
 do pctm̄. z hic req̄rit ad remissionem venialiu. Dec ille.
 Dicunt qd̄ q̄ quis aīa informata caritate mereat p̄
 p̄ritioē remissionē venialiu. tū illi' remissio nō d̄z di
 ci causa efficiēs. saltē loq̄ndo de cā p̄ se. qz mor' p̄ritiois
 nō est cā remissiois pcti venial' efficiēs p̄ h̄ soluz qz p̄ritio
 imediate elicit a volūrate caritate informata. vt qd̄ d̄
 d̄p̄ere. sz est p̄ncipal' p̄ h̄ qz illa p̄ritio ē ip̄' dei imedia
 tus effect'. Dec ille.

Dimittit aut venia. §. v.

Pctm̄ ve
 niale octo
 modis di
 mittitur.

lia octo mōis sz Ray. P̄rio p̄ dignā cōionē. de p̄. di. ij.
 Cū oē crimē. et. c. si q̄tenscūqz. Et vt qd̄ addit p̄ epre
 mā v̄ictōz. et de sac̄ v̄nc. c. v̄nico. Secōdo p̄ aq̄ b̄ndicte
 asp̄sionē. de p̄. di. iij. aquā sale. Tertio p̄ elynaz largitōz
 de pe. di. i. §. q̄obzē. z. c. medicina. z. di. iij. sane. Addit
 quidā iniuriar' dimissioz: q̄ est elyna sp̄ialis. de q̄. l. u.
 vi. Dimittite z dimittet vob. Quarto p̄ orōz. z p̄cipue
 d̄nicā. de pe. di. iij. §. de q̄ridianis. Quinto p̄ p̄fessionez
 generalē. m̄lto mag' p̄ p̄fessionē sac̄alē de pe. di. iij. §. de
 q̄ridianis. Sexto p̄ ep̄alē b̄ndicōz. z fm̄ q̄sdā etiā sac̄
 cerdoralē. i. q. i. m̄lri. si. Septimo p̄ deuotā pector' r̄uōz.
 vt de pe. di. iij. §. tres s̄ actōes. Octauo p̄ cordis p̄ritōz
 vt p̄cedēti. §. d̄c̄m̄ ē. de his s̄ p̄. Cōstiteo tūdo cōspar
 gon: cōteroz oro. Signoz edo dono: p̄ hec v̄ialia pono.
 Et nō solū p̄ ista sp̄alr̄ noīata sz etiā p̄ qd̄libz bonū op'
 delent. vt in p̄dicto. c. medicina. p̄. redimete opibz cuius
 Et siue dicit Tho. pla z pauciora venialia p̄ p̄dicta re
 mittit sz qz p̄ h̄ maior l' m̄ior seruo: citat: qd̄ d̄ plibz
 vl' paucioribz saltē ip̄licite p̄ritōz p̄rincat. vñ nō op̄ret
 qz sp̄ oīa v̄ialia dimittat. Nota qz d̄r Pe. de pa. in. iij.
 di. xvi. qz p̄ hos modos dictos. pctā v̄ialia dimittit
 pl' qz p̄ alia bōa opa: sz cōter p̄ hos etiā nō dimittant:
 nisi cū displicētia volūtat'. Minor tū dolor cū his suf
 ficit ad remissioz venialiu qz sine his. vñ nō frustra ad
 bibēt: sz m̄lru v̄itl' z rōnabilr. Et p̄: qz isti modi pl' inci
 tant boīez ad modū liberī arbitrii detestāt pctā. Secōdo
 qz pl' valent ad remissioz pene: qz ex merito z p̄abo ec

desie m̄lta ex his opant. Tertio qz pl' sufficit generalis
 p̄ritio hic qz alibi. ita tū qz hō vtat his hac intentioē.
 Addit etiā ad p̄dicta idem qz q̄cūqz sac̄ra v̄ictio delez
 veniale. vt ep̄oz. regū. z sacerdotū. Itē z benedictio mo
 nialiū z panis b̄ndictus in ecclia. Item z panis flagel
 loz z torū intellige qz ad eos q̄ sunt in gr̄a. indulgentie
 sūt solū pens nō culpa: nec etiā veniale remittunt.
 Ca. ij.

De purgatorio z suffragiis mortuoz.

Purgatoriu eē ex scri

prura ondū cū d̄r. ij. macha. xij. Scā z salu' p̄ opoz
 bus ē cogi. p̄ defūc. ep̄o. vt a pec. soluat. Non pone pur
 enī istd p̄t intelligi de b̄ris: qz nō indiget nec de. dānan' pur
 qz eis nō p̄sunt. Intelligit qz de his q̄ s̄t in purgatorio.
 Cū enī p̄ p̄ritōz deleta culpa nō ex toto tollat sp̄ reatus
 pene: nec etiā sp̄ venialia dimissis mortalibz tollunt: z
 iusticia dei h̄ epigit vt pctm̄ p̄ penā debitā ordiet. op̄z
 qz iste q̄ post p̄ritōz de pctō decedit aī satisfactioē de
 bitā. vl' etiā cū venialibz post h̄ac vitā puniat. Et iō q̄
 negat purgatoriu cū ecclia v̄is h̄ teneat. s. purgatoriu
 esse orās. p̄ defunct' illis q̄ ibi sunt. heretic' ē etiā q̄ hic
 nō credit cū aucte ecclie resistat. Dec Tho. in. uij. di. xxi.
 hinc z h̄c. d̄c̄ de q̄busdā paruis culpis aī d̄c̄ iudicij
 purgatiois ignis credēd' ē. di. xxv. qual. Et aug'. si cō
 uersus. s. pctōz sūt vita viuat z n̄ moriet. Nō tū p̄mit
 tim' qz euadat oēm penā. p̄t est enī purgā' igne pur
 gationis zc. de pe. di. vij. c. vlti. Et sic errat iudex z gra
 purgatoriu negātes. De loco aut purgatoriu nō repit
 aliqd̄ exp̄sē determinatū in sc̄ptura. nec rōes efficaces ad
 hoc possent induci. Tamē pbabilr z fm̄ qd̄ magis p̄o
 nat d̄c̄r' sc̄oz z reuelatōi: facte m̄lris locus purgatoriu
 animabz duplr̄ assignat fm̄ Pe. in. iij. aut fm̄ legē cō
 munē. z sic purgatoriu est circa limbū. aut fm̄ disposi
 tionē sp̄alē et sic purgāt aīa aliq̄ in diuersis locis in q̄
 bus peccauerūt. aut p̄pter aliquam suā reuelationē pec
 suffragia eoz quibz apparent. aut p̄pter aliquā viuē
 tiū edificatōem. h̄ aut nō est fm̄ legē cōm̄ sil' puniunt.
 Exempla pla hes in libro dyalogoz z legēdis sanctorū.
 Est aut hic duplex pena. sz pena damni. vt carētia vi
 uine v̄isiois. et ista est maxima vt patuit supra b̄ pena
 inferni. Alia est pena ignis: z ista etiā excedit oēm penā
 tempalē. Un' aug'. Dic ignis. s. purgatoriu: et si non sit
 eternus. s. quo ad officiu. miro tū mō grau' ē. Excelle
 enī omnē penā quam vnqz aliq̄s passus est in vita ista
 de pe. di. vij. c. vlti. Dicit rōnē assignat Tho. in. iij. dist.
 p̄. dicens: qz cū dolor nō sit lesio: sed sensus lesiois. tan
 to magis aliq̄s dolet de aliq̄ lesionē. quāto magis ē sen
 sitiuus: cū lesiones q̄ sūt in locis maxie sensibilibz sunt
 maximū dolorē causantes. Et quia totus sensus corpo
 ris est ab anima. iō si in ipsam aīam aliq̄ lesiū agat:
 de necitate opoz qz maxime affligat. Qz aut anima
 abigne corpali patiat. dicitur est sup̄ in tractatu de infer
 no. Et enī eodē igne cruciant anime q̄ sunt in purgatorio
 et que in inferno. Et dicit qd̄ qz ita sūt abso: p̄t penā
 qz nesciūt se p̄ penā purgari. sed d̄c̄ Tho. qz h̄ est falsuz
 quia nisi scirent se liberandos nō peterent suffragia vt
 frequenter faciunt. Sustinent ergo illam penā non vo
 luntate absoluta: sed conditonata: qz sciunt se sine illa
 pena ad gl̄iam venire non posse.

Purgatur aut ipe aie. §. i.

sola d̄iuna iusticia ignē incendēte nō ministerio demo
 nū quoz victozes exiterūt. nec ministerio angeloz qui ministerio
 cōciues suos nō tam vehemēter affligerēt. Si tū possi ante pur
 bile est qz angeli eos ad loca penaz deducāt. z etiā ipsi gantur.
 demōes q̄ d̄ penā boīm letant eos cōmittāt z assistūt
 purgādis. tum vt de eoz penā faciant. tum vt in eoz.

De loco purgatorij
 Duplex pena purgatorij
 Quomodo ministerio angelorum
 Quomodo ministerio demonum

Ca. 2. De purgatorio

fitu a corpe fusi aliqd ibi repiant. Tho. in. uij. dist. xxi.
 Norādū etiā qz qdā vālia sūt maiorā ad herētie qz
 alia fm q affect^o magis ad ea incliat. z i eis fori^o figur^o et
 ea q sūt maiorā ad herētie card^o purgāt. Jō qdā i purga
 torio diuti^o qz aliq corānt. fm q affect^o eozū ad vālia
 fuerit mag^o meri^o. z acerbitas qdē pene rīdet qz irari
 culpe pue sūt diuturnitas. nī det radicatioi epe i bīccro
 Un pē pūgere q aliq i purgatorio diuti^o morel q mī
 n^o affligit. Rich. i. uij. dī qz b n vī vīz. qz cū puatio scu
 carētia vīstōis dei sit mētia pēa: q diuti^o ibi māeret acer
 b^o affligeret: s oib^o pputat: sū q p^o peccauit p^o punit
 Ex duab^o at cāis oīa recedēs a corpe sustinet penam
 purgatorij. s. vel qz morit cū vālib^o. z d b apo. i. Cor.
 Si qz sup edificauit sup b fūdāmentū. i. fide vīuā. sū
 gnū. fenū z stipulā ipē salu^o erit. Sic tñ qī p ignēnoīe
 aū ligni. fenū z stipulē diūsa vālia designāt. vt expo
 nit Aug. p. v. di. s. alias ea. Alia cā ē ex eo qz n̄ satisf
 fecit plene penis debi^o p peccis suis. monēs tñ in statu
 grē. pro his q̄ possum^o z dem^o facē suffragia. S; qz di
 scernere nō possum^o qz mouat in statu grē vel n̄ vt dic
 Aug. pro oib^o baptisatis ea facere dem^o nisi quis in no
 torio moriatur. xxxij. q. v. c. Placuit.

Quatuor aut modis. §. II.

Quatuor autem defunctorum pro suffragiis nrm iuuat. Un greg. Alie
 defunctorum quatuor modis soluit: aut oblatio: aut sacerdotum
 aut pab scōz aut charoz elemosinis: aut teiunij co
 gnator. xij. q. ij. nō eximem^o. z. c. anime. qz modos dī
 stinguit Ray. di. sic. Suffragia qdem profunt defūctis
 ad absolutōs pene a qua pnt absoluti quatuor modis.
 Uno mō p intercessionē ip^o capis. s. xpi. z sic iuuat p ob
 lationē altar^o. Scdo p intercessionē qī puatoz mēbrozū
 id est p oīdes scōz. Tertio p modū redēptōis pene. s. ele
 mosinaz largitionē. Quarto p modū solutiōis pene. s. z
 p teiunioz afflictōez: z ad dīcos quatuor modos omīs
 aliq reducunt. Que at hoz sūt meliora suffragia: dīc
 Ray. qz mel^o ē op^o caritaz qd dirigit in deū qd i ho
 minē. iō duo pmi modi q dirigit in deū meliores sūt qz
 secundi vltimi nisi p accūs inqzū est elēosina impetrat
 oīdes. Quia hō mel^o ē op^o caritaz oīs qz puare et spe
 cialis. iō mel^o suffragiū sacri altar^o qz oīdes. Itēz qz bo
 nū qnto cōmuni^o rāto mel^o. iō elēosina melior ē teiunio.
 Suffragia scā p malos mīstros aliq mō valēt. z aliq
 mō nō valēt. Pro c^o declaratōe dīc tho. in. uij. di. xlv. q
 suffragia p malū sūt triplic^o. Prīo. s. velut p actorē sicut
 sūt ex pmo motu z sic nō pnt nisi forte ex pnti z pac
 cīdēs inqzū p elynā mali boīs paupes exarati oīat p
 defunct^o. Scdo pnt fieri p malū vt mīstz publicū vel
 totū ecclē. sic sacerdos q celebrat missaz vel exēqas mor
 tuoz i ecclā valēt suffragia tal^o sacerdot^o qz nīs sūt pēoz
 et profūt defūct^o. Tertio pnt fieri p malū mīstz puatū
 s; puare pōne de mādato. s. alie^o exēctis i caritate. sive
 sit defunct^o sive viu^o: z talia profunt. Sic fu^o in pēoz
 exē. qd cūqz opus mīe facit ex pcepto dñi: caritatē ha
 bent magis. tñ prodesent si etiā mīstz in caritate eēt.
 qz tñ illa opa eēt meritoria ex duab^o pōib^o. Si queraf
 vīz profūt faciēti. dīc tho. vbi s. Op^o suffragij qd pro
 altero sit potest^o considerari dupl^o Uno mō vt expiatiū
 pene p modū cuiusdā recōpensationis. z hō mō op^o suffra
 gij reputat^o quasi eius pro quo fit. z ita absoluit cum a
 debito pene sue: quod non absoluit facientē a debito
 pēie pene. Alio mō p^o considerari inqzū est meritorij
 vice cernerē: qd habet inqzū nū procedit ex radice carit
 atis. z fm hō solū prodest ei pro q fit s; faciēti mag^o.
 Un in psal. Oro mea i sinu meo: uret. Et iō damas
 in ser. de his q in fide dormiēt dīc. Qui cūqz saluti pro
 ximi agonizat: pmiū ipm sibi prodest. deinde proximo

Utz missa pro defū. §. III.

Utz missa pro defū. §. III.
 cris equalr valcat defuncto vna sic alia. Rādet fm pe.
 in. uij. di. xlv. In officio missae n̄ solū ē sacrm s; etiā oro
 nes sūt. z iō suffragiū missae pntet duo d p dīct^o. s. orōez sa
 er et sacrificiū. Quātū igit ē ex pte sacrificij oblari missa d croz anie
 q cūqz dīcat equalr prodest dīctō. z hō ē pūpū qd sit p^o profic
 in missa. s; ex pte orōnū mag^o prodest illa i q s; orōnes qz alia.
 ad hō defūctōē S; tñ iste dīct^o recōpēsari pē p maiorē
 deuotōz vel ei^o q dīc missaz: vel ei^o q fac dīct^o vī etiā p i
 tercessiōz scī: s; suffragiū iplozāt. Utz suffragia s; De sust
 cialr pro aliq scō profūt alijs. Rāstio fm tho. z pe. i. uij. fragij du
 di. xlv. cū suffragiū sit pnt^o s; nire. z deruet p intercessionē bitat.
 faciēti q voluerit v3 ei p q sit qzū ad libationē a pēa: tñ
 qzū ad pūgulationē z interiore p solatiōz. fm q vn^o in
 caritate exns de boīs alteri^o gaudz sic v3 oib^o i caritate
 exntib^o: z p^o ei q in maiori caritate ē. Utz suffragia Alia duj
 scā pro mult^o equalr profunt singul^o. Rāstio fm Tho. z pe. bitatio
 vbi. s. si valor suffragioz pōderet fm q valēt ex pte
 caritaz. sic tñ p sūt singul^o ac si p vno tñ fieret: qz cari
 tas nō minuit si distribuaf affect^o i multos. imo ma
 gis auget. z sūt etiā gaudiū ex caritate pcedēs: qzro in
 plūb^o ē rāto sic mai^o. vt dīc Aug. i li. pēss. z sic qzū ad
 pūgulationē pte intelligi de pē. di. v. Nō medietur. Si at
 pōderet valor suffragioz inqzū s; satisfactōes. qdā p
 interōz faciēti: trāslare i mortuos. sic mag^o valēt ei pro q
 spāl^o sūt. z sic effect^o suffragij diuidit^o ex diuisa iusticia
 inf eos p qd sūt. Si at qnt^o vīz exntes in purgato
 rio possint iuuari ab exntib^o i hō seclō. Rādz pe. q sic. et
 sic declarat ap^o s. i. ad Cor. xij. loqz de corpe mystico ad
 similitudinē corpis hūani. In corpe hō hūano nā p vnuz
 mēbz supplet indigētiā alij^o. s; cum gratia sit potētior
 qz natura. in corpe mystico vnū mēbz pte supplete idē
 gentiā alij^o. Et hinc ē q suffragia mēbrozū ecclē pnt p
 desse mēbris idigētib^o. Quia hō p morte nō desinūt cē
 mēbra eiusdē corpis suffragia viuoz pnt pdesse. Nam
 ad hoc q aliq defunctus iuuat duo requirunt ex parte
 ei^o. vnū est idigētia. z iō n̄ p sūt bōis. aliez ē p dīctōale
 meritū. s. vt hic meruerit sibi pdesse. z iō n̄ p sūt dānat^o
 Utz qz hō ē in his q sūt in purgatorio. z idē tēpō p sūt illi
 lus. Un aug. Non est negandū defunctorū oīas pietate
 suaz viuentiū posse iuuari. xij. q. ij. Tempus.

Solet etiā queri §. III.

Solet etiā queri §. III.
 vīz p mīstres sigillatim diuisis vnā missam liberet z sa
 tisfaciat celebrādo vnā pro oib^o. Rāstio fm pe. d pa. in
 iij. q. n̄ libat a toto. s; a rāto qz soluit min^o qz d; Sic p
 mittens ticio vnā marchā: z seio vnā nō totali liberat
 offerēdo duob^o vnā: qz missa celebrata p. o mīstz n̄ tñ
 v3 singul^o pte tñ tal^o celebrāz excusari qnqz mōis Prīo
 p p^o impossibilitatē celebrādi p q libz spūalr pura si colle
 gij saluo officio ad qd ē institutū n̄ p solue p^o qz tres
 aut duas i vnā missaz. aut religioso si postqz promisit
 a supiore iponant alie missae. qz difficultas patrocinatio
 nis: z si n̄ libat tñ excusat. Un sic qn boni defuncti nō
 sufficiūt ad hēgre soluedū creditōib^o soluit siml^o plūb^o
 qd cuilibet erat p se soluedū. sic hic. Scdo prop^o cō
 suetudinē marie apd eū q sūt vī seire tenet: qz seire do
 lus nō inferi: sic pētur missas a curat^o. aut canōicā relin
 qntes auersariū canōicis. Tertio p p^o uentionē si ex
 presse hō dicat p mīstres: qz scetus ex p uentōe legē accipi
 unt qd etiā sufficit dicere executori. qz cui cōmisit testa
 torum distributōez pecunie. pmissa vīdē etiā cōmisisse
 ordinationē de missa procuranda. Quarto prop^o ter
 recōpensationē. qz nō refert quid ex edpollentib^o fiat
 vt si in alijs missis vel suffragijs recompenserur sicut
 apud nos missa dicenda a p uentū imponit vni fratri.

De sust

Alia duj

Alia duj

Itē alia

Titulus Decimus

Quinto propter suppletionē dei. Ubi est sciendum. fm q̄sdam missas nō valere tm̄ pluribz q̄ntū vni soli si pro vno solo dicat. puenit ex actuali attrētiōe sacerdotis non ppter hoc q̄ eius attrētiō vel cui valet distribuatur diuersis fm diuisas proportiōes. Sed quia nō potest aliquis ad plures siml̄ affici tm̄ q̄ntū ad vñū sicut nō pōt haberi tanta amicitia acq̄sita ad mltos sic ad vñū. Et iō missa dicta p plibz sil nō tm̄ valz cuilibzilloz q̄ntū si p illo solo dicere nisi sum̄ sacerdos suppleat. Tūc aut̄ supplet q̄ntū rōnabile est q̄ sacerdos tm̄ affectū hēat ad quēlibet q̄ntū deberet trahere ad vñū solū. si p illo solo celebraret. Sic si aliq̄ parochiani vlt̄ cōdicī ex deuotione quā hñt ad ecclīaz suam faciūt fieri annūariuz in ecclīa sua qd̄ fieri nō p̄rmissi ples pcurrāt ad vnam missaz: missa illa tm̄ v3 cuilibz illoz q̄ntū si p q̄libz solo dicere missa ab'ēneo sacerdote q̄ non est ita affect' de' functo nec ecōuerso. Dicūt etiā isti q̄ bōa spūalia q̄ cōs̄ cant religioſi suis familiaribz nō iō dicūt min' valere mlt' q̄ pauca. qz diuidunt diuisa sed qz fm cursū cōem q̄ntū aliq̄s extēdit deuorōez suā ad mltos. duorio sua minuit: et ex h̄ talia min' valēt mltis. S3 qz etiā talia bona plus vlt̄ min' valēt p̄tētibz fm maiorē vlt̄ minorē deuotionē ipoz. iō si cū instātia multi petant. 2 alia recta intētiōe eos recipiant. videt qz tm̄ valēt talibz mlt' sicut paucis: qz supplet vicē deuorōis actual' cū maneat sufficiens fm bitū 2 radicē. S3 p̄ma istoz distinctio inf' scularē 2 regularē p̄nū sacerdotē et exēnū nō valet: qz videt eadē rō in extraneo q̄ a diuisis egle bñficiū rapit. vñ nō min' tenet scdo q̄ tertio rōe bñficij. sic curat vtriqz parochiano rōne officij. Nec valet p istz suppletio de receptis ad bñficia. qz p hui' receptiōem nō est immunis a pena sibi iniuncta: nec in toto nec in pte ppter ieiunia que fiunt in ordine. sicut eēt p indulgētiās. Nec minus diu punient in purgatorio propt' qd̄ post mortē solent recitari oblitus vt spāliter p eis orēt. Qui aut̄ specialit' peto missam p se vlt̄ p amico viuo vlt̄ mortuo: intendit hñc pro se totā missam ad satisfaciendū cū nō possit hñc eam totā ad merendū. qz nullū meritū p̄r eē sic singulare q̄ntū oēs boni participant. h̄ satisfactio sic. Cū nō ē simile p̄f' diuiaz q̄ hic mō ponit. Et nota qz duplex ē dīa inf' participiū qd̄ est ad merendū: 2 illd̄ qd̄ ē ad satisfaciendū. P̄ma qz p̄cipiū meritū ē ex sola vniōe caritatis: sine aliq̄ intētiōe facientis. specialit' directe ad participantē. licet sit maior cū intētiōe. sed p̄cipiū ad satisfaciendū nō. alio quin h̄cunqz eēt in caritate: siue in h̄ mūdo siue in alio. statū eēt immunis ab oī pena thesauro ecclīe q̄ est infini' distributo p et' satisfactōe. sic etiā q̄libet ex participatiōe meritū xpi p sacra meret' p̄miū infini' qd̄ est de' intētiōe siue 2 extēsiue vita et̄na: vel salē ille q̄ est in maiori caritate eēt minor' pene debitor in h̄ seculo et in alio: qd̄ nō est verz. sed ex sola intētiōe facientis. Scda dīa est qz p̄icipiū meritū nō minuit ex multiplicatiōe participantū: sicut p3 qz nō fit deterior conditio multiplicat' electis sed melior nō solū qz illi incipiūt p̄cipare q̄ incipiūt cōmunicare vt etiā paruuli baptizati sūt p̄cipēs bonoz opeoz q̄ nihil opant: et ppter h̄ sine p̄iudicio pus receptoz ad bñficia ordinis p̄nt recipi: nec min' capiūt nouissimū q̄ p̄mi. sed in satisfactōe secus fm cōem doctri' nam. S3 qd̄ importat illud participiū meritū dubiū ē nō tm̄ ppter h̄ maiorē hēbit glīam: qz cū pluribz participat. qz possibile est illū q̄ nō h3 pl' de caritate eē participē plurīū. sicut nūc q̄ntū sunt ples fideles q̄ r̄pibz ade. noe 2 abrahā. vel aliq̄s ē recept' ad bñficia plurīū ordinū religioſoz q̄s al' q̄ tanta h3 caritatē fm quā datur gloria. vñ nō videt aliud nisi qz p̄f' merita aliq̄z p̄uar eū d̄s q̄ntū a pctō. q̄ntū a morte: sic d̄ alijs. Sic recor dat' ē d̄s abrahā 2 libavit loth: q̄ etiā q̄ntū p̄f' iustos

parcat impijs. vbi nō pcurrat meritū nisi ex vna pte h̄ q̄ntū ambo iustitū: ex vtraqz pte. S3 p receptiōes ad bñficia psequit' aliā vtilitatē: qz spāl' p̄cipat 2 ex intētiōe p̄ma generali in recipiendo. 2 ex intētiōe speciali pro receptis orando. Dec pet' de palude in. iij.

Utr solues pro mul. s. v.

tes tot suffragia q̄t v3 omibz sigillatim liberet vt si solo uo. xxx. missas p recomēdat' mihi in caplo 2 non bene pro illo rē. Dico qz nō p̄r p̄fecte qz min' soluit cuiuslibet. 2 p̄nt nō liberat. Nam p particulari' solutio mltā h3 in cōmoda: vt si debeo tibi. x. titio. x. 2 seio. x. et soluo bodie decē tribz. nō tm̄ pdest oibz eis sic si vni soluis. 2 quia vñ statim de illis facere poruisz vtilitatē suā. Et sic est bicin' pposito vt si sunt quatuor in carcere: q̄libet p. x. si p̄ mō die soluo. x. pro oibz: null' euadet carcere licz debis oim minuat. si secūdo die. x. ad huc nullus. si tertio 2 q̄to die: tunc oēs. h3 soluēdo p singul' p̄m' p̄ma die scōs secūda. tertius tertia. quart' q̄ra: fuisset libatus. Et sic feci triū p̄ditionē deteriorē. Si q̄ aliqd̄ in purgatorio existens: sic sunt dispositi qz vnus vna missa 2 nō minor suffragio liberāndus ē. et sunt mlti tales vna missa pro oibz istz dicta neminē eripit. 2 sic diuici' singuli tenent. Nec hoc est h̄ Ancisidionensem q̄ credit qz nulla missa celebrat' p q̄ nō ples de purgatorio liberent. quia q̄ntū sūt mlti de purgatorio sic dispositi. vlt̄ qui ibi diuitererūt: vel q̄ pauca purgāda habuerūt. De. de palu. in q̄rto. Itē nota qz solues p aliu ita liberat: sic si solueret p seipm. qz n̄ refert qd̄ ex cōpollētibz fiat dū eque bene esset aut p̄sumptuosus q̄ putaret ordē suā meliorem oratiōibz alioz. Itē liberat quisqz soluēdo suffragia cū alio sic 2 solus simplū. Imo si a duobz: qz q̄libet debz pro mortuo psalteriū: soluat simplū dicēdo. s. siml' vñ psalteriū sufficit. Qd̄ apparet p simile d̄ bono canōicis: quoz q̄libet clericoz tenet in solidū. et n̄ dicēdo. s. oim liberat' vnica vice. h̄ requirit' qz vñ' ardeat sententia seu aliā p̄e quā dic' soa. sic ad id qd̄ dic' ipse v3 ardeat aliter debet' p̄fundere. P̄r etiā dici in b̄mōi casu qz magis acceptat deus orōnes cōmunes q̄ singulares. et etiā ecclīa. ideo ex deu' acceptiōe 2 ecclīe ordinatiōe liberantur et nō als. De. de palu. in. iij. Itē cū q̄ritur vtrum solues suffragia in mortali liberet. vlt̄ si tenent ea iterare. Rñder. De. d̄ pa. sic. Talis est nō obligat' ad suffragiū ex statuto superior' aut ex p̄missione p̄na. aut ratione bñficij accepti. Et p̄mo casu nō tenet qz superior nō potuit eū obligare ad h̄ qd̄ faceret i caritate. h3 solū ad subiam facti. In scdo etiā casu nō vlt̄ qd̄ tenet ite rare. qz nō est verisimile qz se obligauerit ad dicendū in caritate: h3 solū ad dicendū vlt̄ faciendū absolute. In tertio cāu tūc aut est obligat' ex p̄gruitate tm̄. 2 tūc nō tenet iterare: aut ex necessitate. 2 tūc etiā nō tenet. qz nō tenet bas determinate ad istud vlt̄ illd̄. An illd̄ nō tenet iterare sic nec tenet bas facere. Imo nec tenet aliud facere: si fuerit missa. Qui p̄ncipal' efficacia est ex opere opato. Imo esset nec tenet si sit aliud q̄ missa. qz valet et caritate postulat' suffragiū interpretatiue p bñficiū collationes. quod dici pōt q̄ntū ex mādato vlt̄ rogatu alteri' i caritate existētis viui vel mortui. Alter q̄ est pctōr suffragiū faciat q̄ntū ex p̄sona ill' als n̄ faciat' tūc pdest ei. Si at noie suo facies 2 illi tm̄ applicare velle nō possz. De. de palude. Itē cum q̄rit vtr tm̄ valeat suffragia p̄tinua q̄ntū suffragia sil multiplicata. i. tm̄. xxx. misse dicte p. xxx. dies quātū. xxx. dicte in vno die a diuisis. Respon' sio Petri de palu. vbi. s. qz ad celeriorē liberatōz a purgatorio 2 citi' vidēdo deū pl' valz accelerat' multiplicatio. qz sacm̄ habitū tm̄ in pposito nunq̄ tantū valz ad pene remissionē ex ope opato. q̄ntū ad actū exercitatus.

Nota duplicē officientiam

De suffragiis

Nota pulcra

Alia dubitatio

Ca. 3. De indulgentiis

Sicut patet de baptismo flammis. et forte tadium masure in purgatorio ille p q pperuū sit aniuersariū q eis egeat sed cōtinuata successio tū vī pl^o valet ad meritū mīsericordie. qz magis est ad honorē dei p̄tinuatio talū aniuersariū. Neutū ergo cōdēnādū qz vtrūqz fieri potest bonā intētiōe et annuersariū. vt de^o clari^o videat p opus magis sibi honorificū. et multitudine missarū sūl dicēdarū vt deus citius miseretur. et ne diutius torqueatur.

De indulgentiis. Caplm tertium.

Indulgentiis nil ex-

preste hēm^o i sacra scriptura quous ad h inducat illd apli. ij. ad Cor. ij. Si qd donauit vobis p̄ vos in plona xpi. Necesse est dicat antiqz doctor. h moderatū. Dicit tū Greg. ipoluisse indulgentias septēnes in stationibz rome. Et qz ecclia facit hoc et suat non est credēdū qd errer. Sciēdū autē q nō valēt ad remissioz culpe quā sol^o de^o remittit aueratiue. de p̄se. di. iij. nemo. h valent ad remissionē pene debite p p̄cis seu solutionē q sit de thesauro ecclie. Et dicit indulgentia plena fm pe. de pa. in. iij. di. xx. q ad remissionē pene mortaliū. Pleniori respectu pene iniuncte mortaliū et venialiū. Plenissima respectu p̄natiū nō solū iniunctaz h et intungendaz. Vel sic. Plena respectu pene mortaliū et venialiū. Plenissima respectu nō solū pene. h etia culpe venialiū. Pōt enī vt videt p indulgentiaz in q̄tū rōnem cutuldā absolutiōis remitti culpa vealis. sic et p cōfessionē generalē et sacramē tale. Et ad hoc requit p̄ritio nō p̄fecta. h aliqua p̄ritio plena. adiūcta papali absolutiōe q p se nō esset sufficiens sic i adiūcta epali benedictiōe q p se nō sufficeret. De pe. de pa. Clauis autē istū thesaurū ad ipm erogā dū plenarie bz papa. iō dicitur ē petro. Tibi dabo clauis regni celoz etc. Particularit^o et fm qndā determinatiōem cōcessam hnt ep̄i et eoz superiores. p̄ates ad dandā indulgentiaz p̄se subditis suis et nō alijs fm hostiē. et d. pe. et re. quō autē. Inferiores ep̄i dare nō p̄nt indulgentias. sed p̄nt cōcedere p̄cipationē bonoz q sūt p subditos suos abutētijs dumō rōnabil^o fiat et in grā p̄stitū fm Tho. et richard. in iij. nō solū vniū h etiaz exētibz in purgatorio. qn̄ scz in forma indulgentie p̄nt. q q facit hoc vel illud. ipe facies v̄ali^o p q facit sequat tū indulgentie. Si si in forma indulgentie h nō dicit. sed simpl^o qui facit vel illud habz tū indulgentie. tūc nō pōt exēdī ad deficiētos q̄ntūcūqz iste qui faceret id. p q dāt indulgentia intētiōe suā dingeret ad defunctos. Dare q indulgentia est accipe de illo thesauro ecclie dicto. et soluere p debitis penaz recipiētibz indulgentias. Nec est necess^o sariū q sit qz sacerdos ad dandū indulgentia qz p̄tinet ad iurisdictionē. Et cū papa ponit generalē indulgentiam in aliqua ecclia. vel dat facientibz certū quid que indulgentia p̄uenit. appellari licet corrupte a pena et culpa. Si discrete et rōnabil^o det et fiat debitū pro quo datur dāt hostiē q ille statim euolat si in tali statu decet dāt ad celū.

In valore indulgentiis. §. I.

Indulgentia est triplex cā. Una est ex pte xpi et h est meritū et satisfactio xpi. cui^o vna gutta sanguis sufficisset. Cū iste thesaur^o q dicitur sp̄salam suā eccliam restat ad mutandū p̄tōtibz grat^o satisfaciāt. Scda cā est merita sanctorū pene et penaltates qui mltro plura erogauerūt cū meruerūt p̄cā eoz. Tertia cā est ex pte ecclie. aliq̄d op^o p̄i sp̄uale vel tpale. Et h nō sit iusta cā dāde indulgentiam p̄ccēt dēdēs. quasi dilapidator tāti thesaurū. videntur tū valere illi q dditionē impleret nisi ipe illā sine causa impetraret. qz tūc et ipe peccaret. et sine causa sufficēti

impetrās. Si q papa p̄rio mortu morientē absolueret ab oī pena p modū indulgentie. et ille pie crederet. statū ad celū euolaret ac si nullā culpā haberet. etiā si papa iustā cām nō haberet. Sz aliū dicunt q nō valet indulgentia collata sine cā iusta et rōnabili a q̄cūqz det qz est h volūtatē dei. Et nota q h op^o bonū penale scōz pōt dupl^o considerari. Uno mō in q̄tū meritōiū. et sic nō trāsgredit^o personam merentis nisi solum meritum christi qui sibi et alijs meruit et sic nullus plus meruit q̄ accepit vel accepturus sit in seipso. Alio modo in q̄tū est satisfactio eorum. et sic mlti sancti plus satisfecerūt q̄ debuerunt. Quia q̄ sc̄i plus sustinerūt q̄ meruerūt. et nō solū animo merēdi sed etiā satisfaciēdi. etiā p se quidē p̄mo. Deinde p oibz indigentibz fm intētiōe ecclie. iō ill^o p̄cedit i satisfactiōe fm q̄ indigēt. residuū reseruat p indigentibus dispēsandū p p̄latos ecclie. Sic igit tota satisfactio xpi cessit in thesauro. p ceteris et nihil p se. qz null^o pene debitor. De virgine maria. qz null^o pene. p actuali erat debitor. De alijs sc̄is q̄d superogauerūt soluro de bito suoz p̄tōz h remanet in thesauro ecclie. Dec oīa p̄. de pal. Et nota fm Pe. de pal. vbi. s. q xps nō solū oibz meruit. h p oibz satisfecit. qz suppositū agebat et patiebat. vñ nō solū actio merēs sed etiā passio satisfaciēti fuit infinita. Nō est q̄ ex insufficiētia q̄ passio xpi in sacris nō soluit sed ex dei ordinatiōe q̄ grat^o remittit. dicere enī q in sacris de^o nil remittit. nisi q̄tū sibi soluit aut de thesauro cōmuni ecclie. aut de thesauro cordis vel corpis vel oris. est dicere deū min^o liberalē. Et h in h esset liberalitas hoīs xpi nob cōicantis diuitias sue penaltitatis. i h tū nulla est liberalitas dei qui nihil d nobis suo donat. Propter qd melius dicit q i sacris est liberatio vel a tota pena vel a p̄iali nō ex solutiōe sic in indulgentiis. h ex liberali dei remissioe. Et merito q̄ dem xpi. id est amore xpi. h nō ex solutiōe xpi. qui et si pro p̄tō nature soluit et satisfecit nō sic p p̄tō plone. Et si dicat cū vltra infinitū nil sit et vñū infinitū p̄sumat aliud. q̄ satisfactio xpi et si fuit infinita videt exhausta. tollēdo penā infinitam. s. originalē culpe in baptizatis. nil q̄ remanet ad soluendū in indulgentiis p actualibz p̄cis. Rūsiō qd est vera in infinitis eiusdē rōnis. h infinitas p̄tatis dei est alterius rōnis ab alijs in infinitatibz oēs enim excedit et oīa alia ad ipam cōparata sūt finita. et quasi nihil. Passio igit xpi et in q̄tū meritōiū et in q̄tū satisfactio est infinita rōe suppositi. quia oēs infirmitates existētes et possibiles excedit qz oēm penā dāni et sensus infinitas. finitaz et nullā facē pōt. Alioqn̄ silt argui posset qd passio xpi pro vno solo satisfacere posset. cui^o pena est infinita. et nō pro duobz sic p̄i arguebat qd p originali nō p actuali nisi diceret qd dicitū est.

Et nota q ad p̄seqn. §. II.

dū aliquā indulgentia datā quatuor sūt necessaria fm Pe. in. iij. duo ex pte dantis cam. Primū est auctas plenaria quā habet papa erga oēs legatū aut nō nisi i termino sue legatiōis. Archiep̄i hō etiā in ep̄atibz suoz suffraganeoz. extra de peni. et re. n̄ro. Ep̄i autē etiā electi. et si nō dū p̄secrati. dare p̄nt tū in suo ep̄atu. et in dedicatiōne ecclie siue ab vno siue a pluribz p̄secrati. dare nō possunt nisi vñū annū. In annuuario dedicatiōis tū. xl. dies. et de pe. et re. cū et co in fi. Idē Rich. Q. aut plari sint boni vel mali nil habet facere ad valorē indulgentie. Tho. Scdm̄ est cā rōnalis. puta aliq̄d opus p̄iū ad honorē dei et vtilitatē primoz ordinatū. vt visitatio ecclie desiaz. edificatio hospitaliū. redēptio captiuoz. et h mōi vtz qz indulgentie sūt bona sp̄ualia. et sp̄ualia. p tpalia

Opus penale scōz dupl^o pōt considerari

Xpus nō solū meruit sed etiā p oibz satisfecit.

Argumentum.

Solutio

Ad p̄seqn dū indulgentia q̄ruo sunt necessaria

Titulus Decimus

nō sūt dāda. iō fm Tho. 2 Pe. indulgētie nō sunt dāde principalr p rpalibz sed p spūalibz. vt. l. p eas excutentur hoīes ad bona opa. Et ex hōndit q nō pōt papa extrahere oēs aīas de purgatorio dādo eis indulgētiā. qz hō esset indiscretū z irrōnabile. Alia duo requirūt ex pre recipiētis. Et primū est q sit in statu merēdi. id est q habeat grām. Un fm Pe. de pal. nō valēt indulgētie exiētē tibi in mortali. qz manēte offēsa reat' pene tolli nō pōt. Dicit Pe. de pa. qd cū dicitur in indulgētijs vere penitētijs z p̄fessis. intelligit ipse p̄fessionē in p̄posito. qz nō opret de facto. Cōtra qd tū est qz in quibusdā exp̄missis. vel q in fra mētem fuerint p̄fessi. vnde videt ex mēte z p̄actione p̄cedentis q qñ q̄s implet p̄fessionē nō est in statu merēdi postea recedēte fictiōe recipiat effectū. Scdm vt faciat illud p quo dāt indulgētiā. Un quātūcūqz aliq̄s haberet volūtātē faciēdi id p quo dāt indulgētiā. puta eūdi ad eccliam v̄l dādo elemosinā z nō faceret. qz nō pōt nō obtiner indulgētiā fm Tho. z Alb. Religiosi autem pōt habere sic laici. si faciūt id qd p̄mer indulgētiā. Quāuis enī ex se nil possint cū nil habeāt. p̄p̄tū. r̄ij. q. j. nō dicatis. possunt tñ ex licētia plari dare. Tho. Pe. laici etiā dātes indulgētiā possunt ea v̄. Et dicit ip̄ ecclie vbi est indulgētiā p̄sequi possunt. vnus autē p alitero indulgētiā cape nō potest nisi hō p̄mear forma indulgētiē. Thomas.

Valēt etiā indulgētia §. III.

De valore indulgentiarum.

fm Tho. z Alb. quantū sonāt. vt videt. xl. dies indulgētie valēt q̄rtū. xl. dies p̄nie fm taxationē factā. siue a sacerdote siue a iure. siue a iusticiā diuīa. Dies enī iste siue anni nō sūt āni celi. nec purgatorij. sed mūdi. Et sicut i mundo. xl. dies penitētie plus valent vni perficienti cum maiori deuotioni q̄ valcāt alteri. ita. xl. dies indulgētie plus valēt illi qui cū maiori caritate seu rei date quāritate accedit Richar. autē dicit. in. iij. s̄m̄az. q̄ q̄rtū ad remissionē pene pares sūt iste qui plus dat z qui minus. si hō p̄tinet in forma indulgētie. Sed q̄rtū ad remissionē intētiōis pene. z q̄rtū ad sui dispositionē z recipiēdum augmentū grē plus recipit qui plus dat. nisi in casu in quo min' datū esset mai' p cōparationē ad dantem.

Nota hic pulkra.

Un autē indulgētia postea ecclie est determinata ad rēpus. puta qui vadit ad talē eccliam vsqz ad tale tps. habeat tñ de indulgētia. intelligit semel tñ hō fm Tho. Un si q̄s multis viabz iter ad vnā eccliam in die q̄ est ibi indulgētia z semp de nouo offerret. nō haberet p̄tērea indulgētiā nisi semel. Sed in ecclia sc̄i Petri de Roma est p̄petua indulgētia. xl. diez. vt quoties ingrediat toties obtineat. Tho. Nota q̄ indulgētia fm Pe. d. pal. in. iij. tñ valēt q̄rtum sonāt. z in foro dei. z hic z in purgatorio. Sic intelligēdo q̄ qui lucrāt indulgētiā. xx. annorum tñ sibi valēt ad remissionē pene p̄ p̄ctis suis q̄rtū illi valuisse. xx. anni in p̄nia iniūcti. si illis. xx. annis penituisse. alter ecclia decipet Sed sicut p̄nia q̄ro sic in maiori caritate. tanto est magis satisfactoria. Si isti. xx. anni lucrari rāto sunt plus vel min' satisfactorij isti q̄s illi. quāto p̄nia istius fuisset satisfactoria magis q̄ illius. Et p̄pter hoc indulgētie sūt marie v̄tiles p̄ctōribz z securi qui sepe recidunt. z nō facile abstinēt p̄ totū annuz a mortali sicut abstinēt vno die quo datur indulgētia. Quibusdā pbabiliter videt q̄ intelligat de penitētijs iungēdijs. q. d. xl. dies de tali p̄nia qualis tibi daue nō erantē deberet iniūgi. Alij dicūt q̄ tñ valēt q̄rtum sonant. z plus si plus intēdit ille qui dat dū tñ possit. concurrentibz debitis circūstātijs. Sed si nō intendit dare nisi q̄rtum sonāt. tūc nō relaxant nisi p̄nie iniūcte in foro penitentiali. Un si nihil est iniūctū. nihil remittitur. Sed cū dāt indulgētia plena. plenior v̄ plenissima. tūc

oīs p̄nia iniūcta z iniungēda remittit hō z i futuro. Alij dicūt q̄ videt iste sensus verborū. Remitto tibi vni anno num de p̄nia iniūcta. id est tñ min' p̄nictris in purgatorio. quantū esset si vno anno p̄tinue egisses p̄niam in hac vita. Nec credūt qd p̄pter has indulgētiā generales min' teneat agere p̄niam in hac vita. z hoz dicunt satis videt p̄cordare equitati vt notat Innocen. Itē nota q̄ cū est determinata quātiā indulgētie z taxata quātiā elemosyne qui dat tñ habet. qui nō dat tñ nō habet etiā si sit paup. Sz si simplr dāt sic. qui subucit tali loco habeat tñ de indulgētia. intelligit fm suam p̄dictionē. Itē nota q̄ indulgētia data vel p̄ papā vel p̄ ep̄os semp durat dū durat locus. Nec exp̄rat p̄ morte p̄cedētis. Sed si ecclia destruat vt opreat cam iterū dedicare. tūc indulgētie destruant date ad tps. vt quinquennū v̄ qz ad illud tps durāt. hec oīa Pe. de pal. Itē nota q̄ p̄cti nō possunt dare indulgētiā. qz nō extendunt nisi ad subditos quos p̄ctis nō habet. Itē nota qd nō p̄o sunt nō subdito nisi de licētia p̄p̄i ep̄i vel p̄p̄i iudicij v̄ sufficē videt licētia curati. Pe. de palu.

Demū videndū §. III.

est de indulgētia plenaria q̄ dāt solū a sūmis pontificibus. qd firmissimode. Aliq̄ enī dāt vniuersalr omnibus certū locū visitantibz simplr. id est p̄ omni tpe sic cōmuniter dicit de visitantibz sepulcrū dñi. Uex est q̄ si ne licētia pape nō possunt illuc accedi. q̄ videt institutū ne obnuationē saracenoꝝ ibi habitantū fideles fidē eis abnegarēt. vel timore dēuicti penaz inferendarū ab eis. Aliq̄ dāt indulgētia plenaria oībz visitantibz certum locū certa die infra annū vt p̄cessum est ecclie sc̄e Marie de angelis ordis p̄dicatoꝝ ferrarie. p̄ Eugenij. iij. ce in p̄vincia puincie in ecclia sc̄e Marie magdalene in balnea p̄ eundē. Et hōmō in p̄petuū p̄manet nisi p̄ p̄tam reuocent. sicut reuocare fuerūt oēs tales indulgētie date. infra indulgētiarū aliarū indulgētiarū in concilio Cōstāntiensi. Op̄ret enī visitās talia loca implere. ea que in forma ip̄a p̄tinent ad p̄sequendū talē indulgētiā nec ad alios viuos vel defunctos possunt applicari. qz cōiter ibi dicit de ip̄is accidentibz. Tercio modo dāt indulgētia plenaria oībz faciētibz certū opus. puta assumētibz crucē ad bellandū p̄tra infideles. vel euntibus vel mittentibus bellatores p̄tra illos vel dātibz certam sūmā pecunie elemosinalr p̄ tali ope v̄ alio pio negotio. Quaro nō dāt cert' z determinat' siue nominatis p̄sonis faciētibz infra annū vel aliud tps in bulla taxatū certas elemosinas z ieiunia vel alia pia opa orationū z hōmō. q̄ talis habeat facultatē eligendi ydoneū p̄fessorē in articulo mortis qui vigore talis indulgētie valeat absoluerē ab oībz p̄ctis de quibz est corde p̄tēret ore p̄fessus exceptis illis qui p̄petrasset sub fiducia talis grē. Quito dāt plenaria indulgētia visitantibz certis ecclias v̄bz certis diebz. vt dicit infra. Et hō de ānq̄ genario in quinquagenariū. z dicit indulgētia in bilēi.

De indulgentia plenaria

Circa mactā istā p̄ sciendū q̄ quīs tales plenarie indulgētie vulgariter nuncupent indulgētie de culpa et pena. locutio tñ talis p̄p̄ie nō est vera. qz culpe solus remissio est de' autoritate. iūz illd qd dñs ait p̄ Eia. c. xliij. Ego solus deleo iniquitates tuas p̄pter memetipm. Et de p̄e. di. iij. nemo. Pōt tñ sic saluari dicta locutio vt remissio culpe referat ad p̄titionē z p̄fessionē q̄ p̄tēret exigit ad p̄sequendū indulgētiā vt p̄tēret forma z remissionē pene ad effectū indulgētie. Ad hō enī ordinatur oīs indulgētia. siue p̄cticularis siue vniuersalis ad remissionē pene r̄p̄alis debite. p̄ p̄ctis commissis p̄tialē vel totalem p̄ qua si quis nō satisficit in p̄nā p̄ opa bona i f̄atu grē facta vel p̄ p̄nias iniunctas in p̄fessionē. vel p̄ p̄

Indulgentia plenaria modo dicitur

Ca. 3. De indulgentiis

ramēroz piā susceptionē vel indulgentiāz suffragatio
nē in purgatorio postmodū eas lucr. si tū in statu grē de
cedat. als ad inferna descendit nūq̄ eas solutur^o fm do
ctores in. iij. Et qz indulgētie sū valēt q̄rū sonār. ideo
diligēter attendēdus est tenor eaz z obfūdus. Nō enī
in hōi votū p ope reputat vt ait Cassiod. de pe. dil. j
sed opret ope implere qd̄ ibi mādat. Nec sufficit prem
implere vt grē habeat indulgētie. sed aut totū aut nihil
verbū grā. Si quis teneat ex forma indulgētie certa te
lania facere infra annū. p̄mū. z ex icuria nō faciet oīa
nō p̄sequet. Si quis debeat visitare quatuor ecclias p
quindenā. z tantū tres ex eis visitat. vel solū p quaterde
nam nō consequit eam.

Et qz indulgētie in .s. v.

articulo mortis q̄ plurimis date sūt ab Eugenio. iij. q̄
nulli dubio pmanēt in suo valore post mortē ei^o p regu
lam. Decet bñficiū principis esse māsz. li. vj. plura du
bia insurreperūt circa hōi. Primū est quis dicat in
hac materia articū mortis. in q̄ habēs hōi indulgētiā
absolutū. Cū ver^o cū. s. q̄s mort. vel p̄sump^o cū. s. q̄s
exp̄at fm cōe iudiciū mortis q̄uis postea euadat qd̄
pluries accidit. Ad qd̄ rīdet q̄ si nō plus habeat ex for
ma indulti. nec pcedēs aliter suā intentionē exp̄mat. vt
dēt intelligendū de articulo p̄sumpro nō hō. Sic etiā ex
trema vinctio dicit q̄ est sacm̄ executiū. qz debet dari his
qui fm cōem extimacionē reputant morturūz tū si eua
dāt itez postea inuigunt. z nihilomin^o extrema dicit. qz
sic extimabat q̄ foret extrema. Tūc q̄ cū in tali articulo
p̄sumpro mortis absolutū. p̄sequit videt effectū indulgē
tie vsqz ad illud tps q̄uis postea euadat z grā illa exp̄
rat in postez. Ita p̄soluit dñs. Jo. do. Secus autē eēt si
in forma diceret q̄ p̄sequit effectū indulgētie in casu q̄
mortiā tūc als sibi reseruet in finē. Tūc enī nō p̄sequit
effectū si nō mort. nec grā exp̄rat p̄ illam absolutiōnē.
Idē si nō habeat h in forma. z nō pcedēs declarat sic in
cedere. s. de articulo hō nō p̄sumpro vt dicit Eugeniū de
dara. s. Secō querit vtrū quis teneat generalr p̄fisi
teri de pctis etiā qui als rite p̄fessus est vt p̄sequit effe
ctum indulgētie plenarie. Et aliquibz visū est q̄ sic. qz i
forma indulti q̄ p̄fessor. quē elegerit in articulo mortis ab
soluat z det sibi aucte aplia plenariā remissionē oim
pctōz q̄ est ore p̄fessus z p̄ritus. Si q̄ nō p̄fiteat tunc
ad illa q̄ als p̄fessus est nō videt extēdi remissio nisi ad
sibi tūc p̄fessa. z nō ad alia. Sed in oppositū est rei veri
tas. Pro cui^o declaratiōe est sciendū q̄ clauis iurisdicōis
nis circa hōiem in mortis articulo p̄stitutū duplr in sacer
dote dicitur. s. de iure cōi. z de indulta p̄tictari hui^o. Et
p̄tum ad primū modū pōt quilibet sacerdos quilibet
in articulo mortis p̄stitutū sibi p̄fiteat absoluere ab om
nibz pctis z sentētijs exēdicatiōis indifferēter sacramēta
liter z in forma penitētiāli. Nec autē p̄tās p hōi induly
tū nō cōmēt. qz quilibet sacerdos nō p̄fessus hz hanc
de iure cōi in eo casu. Preterea talis absolutio sacramen
talis etiā extendit ad pctā q̄ p̄ceptu talis vniuersal^o au
toritatis cōmissa essent. nullū enī excipit dūmō cōmitt^o
p̄fiteat. sed p̄tās p̄fessa sacerdoti respectu hui^o indulti
nō extendit ad pctā q̄ cōmississet p̄ceptu talis indulgētie
vt p̄t ex forma indulti. Sz nihilomin^o quō ad ipa com
missa p̄ceptu indulti. valet absolutio sacramētalis q̄ sic
de iure cōmuni in hoc articulo. si p̄tā z p̄fiteat si me
morie occurrat q̄ ad culpā z quo ad penā tpalem. potes
tare cōi clauū plus z m̄ in^o fm dispositionē ei^o. Secō
mō dicitur clauis iurisdicōis in sacerdote in articulo p̄
p̄ter indultū speciale talis indulgētie q̄ ad remissionē pe
naz epaliū quas q̄s solutur^o est hic vlt in purgatorio q̄s
de iure cōi sacerdos remittere nō poterat. sed pōt vigore

indulti h^o. Abi etiā notādū q̄ ista remissio q̄ i hac grā
indulgētie cōmēt nō est sacramētalis. ideo nō requit d
necessitate noticiā pctōz. nec formā absolutiōis sacramē
talis. sed p̄supponit q̄ sit tūc vel antea corde p̄ritus et
ore p̄fessus. Cū rō esse pōt. qz cū sint tres pres integra
les p̄tē. hōi gratiosa indulgētia nō pōt supplere nisi
terniā. s. satisfactiōnē. p̄ritiōnē z p̄fessionē supplere non
pōt. Nō enī pōt quis p alio p̄teri vel p̄fiteri sacramēta
liter nisi p̄ interpretem. cū nescit loqui. sed bñ pōt vn^o pro
alio satisfacere viuo vel defuncto. Et idē pontifex roma
nus qui est principal^o dispēsaroz thesauri ecclie. intendit
per hōi indulgētiā. id est q̄ de ipō thesauro. s. penaz
xp̄i z pctōz adiuent fideles ad satisfaciendū seu soluen
dum debita hōi penaz. Nō q̄ opret q̄ p̄fiteat genera
liter seu als p̄fessa. nec h̄ exp̄mit forma indulti. h̄ q̄ det
sibi plenariā remissionē pctōz. h̄ est ore p̄fessus z p̄ritus
Nō dicit sibi. sed simplr qui est p̄fessus. Si igit aliquis
est p̄fessus. z iplēuit formā indulti vt non opret p̄fessa
itez p̄fiteri. Sz si q̄ p̄perrasset mortalia post vltimā cō
fessionē rite factā de illis opret p̄fiteri. vt ad illa extēda
tur remissio pene debite. p̄ illis. Et si amississet loq̄lam. h̄
nō vsūm rōnis posset puideri saluti sue p̄ signa z nut^o
que equiualeat p̄fessioi. z ad p̄secutionē remissiois pene
illoz. Sed si p nullū modū pōt intimare talia pctā va
lebit quidē sibi p̄ritio sola. si eā habeat ad remissionē
culpaz talū. sed nō extēdet remissio pene illoz vigore
indulti. vt videt qz nunq̄ est ea p̄fessus. Si autē incur
rat amētiā vel frenctim post mortale cōmissū de q̄ nū
q̄ habuit p̄ritiōnē. cū nec in tali statu posset eā habere
nec saluat. nec in aliq̄ sibi suffragat. nec valet indulgētia
Uez qz scire nō pōt h̄ nisi pmanissit vsqz ad illud vlti
mū in aliquo notorio crimie. vt in p̄cubinato. vltura pu
blica. z hōi. pōt sacerdos facere qd̄ in se est vt det sibi
talē absolutiōnē z plenā remissionē. Et idē dicendū
est de venialibz h̄ est qz nō sūt de necessitate p̄fitenda
ideo eis nō p̄fessus nō p̄ter h̄ rollit valor indulgētie. si
mortalia est p̄fessus. tūc vel als. z de venialibz sit p̄ri
tus als z si p̄ h̄ nō impediret a salute. qz venialia nō tol
lunt grām nec effectū hui^o indulgētie. impedirent tū ad
remissionē penaz debite. p̄ illis venialibz nisi extēdes
ret. ex eo qz pena nō remittit remanēre culpa etiā venias
li. Idē intelligendū est de oibz indulgētijs q̄ dant p̄ci
culariter vel vniuersalr penitentibz z p̄fessus. s. q̄ opret cō
fiteri si q̄ cōmississet mortalia post vltimā p̄fessionē. als
sibi nō valeret. Venialia autē nō opret p̄fiteri. nec morta
lia iā rite cōfessa. Uez qz p̄fessio semp est vltis etiā vlt
rata. frequēter etiā de venialibz z venialia p̄fiteri. z als cō
fessa nō pōt nisi iuuare. p̄ferrim cū p̄ p̄fessionē efficitat
quis aliqui de attrito p̄ritus. Idē si q̄s vult generalr tunc
p̄fiteri. nō pōt nec debet resp̄bendi sed cōmēdari. sed non
est h̄ necessariū ad p̄sequendū effectū indulgētie. Tertio
querit q̄ sit forma hui^o absolutiōis vel remissiois plena
rie qd̄ est diligēter inspiciendū. qz sicut forma est princi
piū essendi. ita cognoscēdi. Et idē est fieda vna disti
ctio cōis z factis vulgata fm theologos z canonistas vi
delz qz duplex est clauis. vna ordinis. alia iurisdicōis. Duplx cla
u. s.

Nota bñ.

De venias
libus

Dubitatiō
de forma

Duplx cla
u. s.

Ca. 3. De indulgentiis

talē remissionē ex indulto hō. Utz autē h̄ sit vez. dubi/ tari pōt rōes ad vtrāq̄ pte sūt. nil tñ nocet q̄ fiat plai cū si haberi nō pōt sacerdos. r̄ valeat quantum valere po test. Sexto q̄rit vtrū qui adimplet ea q̄ continent i for ma indulgētie ad h̄ qd̄ sequat̄ ea in pctō mortali. etiā per eū cognito p̄seq̄ effectū indulgētie. vbi gr̄a. In h̄ indulgētie forma cōi expumit q̄ croget paupibz certaz quantitatē pecunie. q̄ ieiunet p̄ annū si pōt vna die in hebdomada. als nō habeat ea. vel si posita sit indulgen tia ad certū locū pura in visitādo aliq̄s ecclias. vt idul gētia iubilei habet. Si in mortali pctō sumit iter ad vr bem vtrū p̄sequat̄ indulgētia. r̄ videt q̄ nō qz ab oibz doctoribz tenet q̄ est necessariū hoīem esse extra morta le pctm̄ ad h̄ q̄ valeat p̄seq̄ fructū eius. Sed talis est in mortali. ḡ r̄. Ad h̄ saluo meliori iudicio r̄ndendū vt det p̄ distinctionē. qz aliud est dicendū de eo tpe r̄ loco quo p̄cedit indulgētia aliud de tpe q̄ itur r̄ disponit ad indulgētia. Nā de tpe q̄ p̄secutus est indulgētia vtriq̄z opter q̄ sit stritus r̄ p̄ n̄s sine mortali als nō p̄desset videt cū est in articulo mortis q̄ sit talis absolutio v̄ p̄cessio. seu q̄ eo tpe q̄ visitat eccliam vel ecclias vbi po sita est indulgētia vt in indulgētia iubilei. sed tpe q̄ per git ad vrbē vbi sūt dicte ecclie. Vt tpe q̄ dat elemosinas vt fac ieiuniū p̄ annū fm̄ formā indulgētiarū in articulo mortis nō videt necessariū q̄ illa faciat extra mortale p̄uis vtriq̄z turtus et melius foret r̄ vtilius etiā tūc esse sine mortale sicut etiā dicūt plures doctores. vt Tho. in 4. q̄ cas satisfactioes iniunctas a confessore que post completionem eorum relinquunt effectū in satisfaciente i mortali peractas. nō oportet iterare vt ieiunia r̄ elemo sine et peregrinationes. quia effectus ille remanēs valeat reuerso ad gratiam.

De indulgentia iu. §. VI

Iubilei q̄ est plenaria. r̄ videt valde rōnabilr̄ instituta seu p̄cessa. tū qz hoīes sūt valde tepidi ad satisfaciendū ma/ rimis debet̄ penaz quibz tenet̄ ob noxiū p̄pter inuenerabi lia r̄ quia pctā cōmissa. saltē semel in vita gratiose recipi ont tale suffragiū in absoluēda tāta debita ex thesauro inchoat̄ ibili meritorū xp̄i r̄ sc̄oz. tū vt p̄seruet reuerētia ac deuotio aplice sedis q̄ originata est in vrbē vbi ta lis indulgētia p̄cessa est. cū pontifex roman⁹ sit in terris xp̄i vicari⁹ r̄ petri successor tū ad p̄formādā fidē carbo licā r̄ excitandū feruorē e⁹ in mētibz fidelū quā verbis et factis inuenerabiliū passionū r̄ miracloz sc̄i martyres defenfarūt r̄ corroborarūt. p̄ maxie in vrbē tūc dīna mū/ di vbi r̄ illoz corpa sine nūero requiescūt. Accedentes enī illuc deuote r̄ visitātes ecclias inquirūt r̄ audiūt de locis martyroꝝ r̄ inde p̄fortant̄ in fide r̄ animā ad cō stantia. Quā habuerit iniriū talis indulgētia iubilei nō dū inueni. Sed Job. an. r̄ quidā alij doctores referūt bonificiū. vij. instituisse. de p̄silio r̄ p̄sensu cardinalium indulgētia plenariā. seu p̄cessisse de centenario in cente nariū accedētibz ad vrbē r̄ visitātibz certis diebz q̄sdaz vrb̄ ecclias. sc̄i Job. lateranē. sc̄i petri. sc̄i pauli. sc̄e Marie maioris. Ob videt̄ fuisse circa annos dñi. N. cc. postea demēs. r̄ exinde Bre. cōsiderātes pauca simos hoīes aringere ad ceterisimū. reduxerūt nūcz centū anno/ r̄ ad nūcz quinquagenariū ad quē pueniūt qui i mū/ do veterascūt. demū nicolaus papa q̄nt⁹. āno dñi. M. ccc. inchoate. in festo natiuitatē dñi fec̄ in missaz solen nās indulgētia iubilei publice insinuari. i. plenariā remissionē p̄sequi penitētes r̄ p̄sillos. qui dicās ecclias semel in die visitauerūt. p̄ q̄ndēnā vltra mōtanos r̄ circa montanos. Romanos autē r̄ vicinas ciuitates p̄ mēsem pctō annū quinquagesimū p̄manet dicta indulgētia. et in sua bulla parēt̄ h̄ expumētē recolit. quatinus p̄fati

sumi pōntifices mō declarato idē statuerūt. Paulus ho papa. ij. certis r̄ canf rōnabilibz animū suum mouētibz dictū iubileū assignauit de vicesimoq̄nto in vicesimuz quinquē annū. Et ne q̄s sumat dubia p̄ certis. sciēdū q̄ in copia cuiusdā bullē q̄ d̄r esse demētis m̄tra narrant que nō vident esse de stilo curie cū sint leuis r̄ exorbitan tia factis. Vñ h̄ ascribant demētī nō videt̄ verisim̄ illius vel alteri sumi pōntificis fuisse. sed ficticie iuēta r̄ si etiaz essent papa nicolaus illa nō approbauit. Posset autem papa abbreviare dies visitatiōis sic aliq̄n sec̄. p̄pter ma/ ximā multitudinē p̄currentē.

Notādū d̄ iubileo §. VII.

q̄ h̄ nomē fm̄ interpretatiōē deriuat̄ a iobel. Iobel enīz hebreice latine interpretat̄ iniriū v̄ remissio. Inde iubile⁹ remissio vel iniriās d̄r. qz vt dicit̄ siebār in eo remissio/ nes. Scdm̄ hō etimologia dicit̄ a iubilo qui significat magnū gaudiū. nā in tali anno erat magnū gaudiū et festū. Est itaqz iubile⁹ In abraā inchoat⁹. In vete ri lege p̄figurat⁹. In tpe gr̄e p̄fectionat⁹. A sumo pōntifice ad plenariā pene indulgētia applicat⁹. Quā tum ad p̄mū referit̄ mgr̄ in histo. sco. q̄ hebrei tradidit iu/ bileū habuisse iniriū. q̄n abraā lor nepotē suum qui du ctus erat capriu⁹ a quatuor regibz. qui debellauerāt q̄n qz reges. i. regē sodomoz. vbi habitabat Loth r̄ alios a capriuitate liberauit. Q. enī fuit remissa capriuitas ei⁹ Gen. xij. Et tūc dicit̄ loth fuisse q̄nq̄ginta annoz. Vt ip̄e abraā in quinq̄gesimo āno erat cū dñs ei locut⁹ fue/ rat q̄n egressus est de arā. Vel qz abraā pirus astroꝝ no uerat q̄ aeris intēptes q̄ sit ex cleuat⁹ v̄ dep̄ssis planet̄ semp vsqz ad q̄nq̄ginta ānos ad temperē reducit q̄ fieri vidit in astr̄ voluit imitari in terris vt q̄nq̄gesim⁹ āno diceret̄ iubile⁹. Quātū ad scdm̄ mādauit de⁹ in lege. Leuiti. xxv. vt post hebdomodas annoz ān⁹ seq̄ns qui erat q̄nq̄gesim⁹. diceret̄ iubile⁹ in q̄ anno siebat remissio m̄lplex. Nā remittebat̄ terra a cultura. qz nō poterant colere ferere r̄ h̄mōt. Remittebat̄ fuit hoīm. qz tūc serui efficiebant̄ liberi. Remittebat̄ r̄ debita possessiōes ven dire reuertebant̄ ad priores possessores. Silt r̄ p̄ignora te r̄ plura siebat̄ alia ad gaudiū. Sed vt dicit̄ aplūs. i. Loz. x. Nec oīa in figura p̄ungebāt̄ illis facta sūt aut p̄ pter nos. Quātū ad tertū h̄ p̄fectionē habuit r̄ fuit iubileus q̄n q̄nq̄gesima die post xp̄i resurrectionē. fuit iubileus q̄n fuit p̄ fectionat⁹ lex gr̄e r̄ amoris data discipul̄ xp̄i in mōre syō descendē te sp̄sctō. sup̄ illos in specie ignis. Und̄ r̄ tunc canit̄ ec/ clesia. Patrata sūt hec mistice. pasce pacto tpe sacro die/ r̄ nūero q̄ lege sit remissio. Resurgēs xp̄s r̄ appatēs eis dixerat Job. xx. Accipite spiritū sc̄m̄ qz remiseris pec. r̄. Si ip̄a q̄nquagesima die copiosi⁹ recep̄t̄ gr̄as quā remissa est eis oīs iniquitas q̄ ad culpā r̄ penā. p̄ hāc reu/ t̄ hō ad possessiōē antiquā dep̄ditā v̄re eterne. P̄n⁹ aut mortali carne indur⁹ dixerat petro p̄ sumo pōntifici. Nō dico tibi septies sed vsqz septuagies septies. Mart. xvij. qd̄ m̄lplex exponit̄. Et alias expositiōes omittēdo Septuaginta septē generatiōes nūerant̄ a luca a xp̄o vs qz ad adā p̄mū oīm patrē. q. d. Si oīa pctā q̄s haberet q̄ cōmissa sūt ab oibz hoībz q̄ fuerūt. oīa dimittent̄. ita tū vt ibi dicit̄ si fuerit p̄sūsus r̄ penituerit. Venia enī non dat nisi correcto. de reg. iu. lib. vj. r̄ in vnitare ecclie exti stat. Vñ r̄ flāma ignis vicioꝝ r̄ demonū i infernal egre diēs de fornace babilonica cubitis quadraginta nouē in cendit̄ q̄s rep̄t̄ de caldeis mistros regis diaboli. qz non venerāt ad. l. remissiois annū vnitas ei deficiebat. Eos autē q̄ in ea erāt. qz in vnitare erāt nō tergit̄ ignis. Dan. iij. h̄ b̄ dicebat̄ deū secū h̄ntes siml̄e filio dei. Quātū ad q̄rtū qz sol⁹ papa h̄ plenitudinē p̄tatis q̄ ad iur/ isdictionē a qua deriuat̄ vt a fonte oīs iurisdicatio spiri

An sum⁹ p̄ est no⁹ mē iubilei

Jubileus q̄n est in i choarus

Jubileus q̄n est p̄ figurat⁹

Jubileus q̄n fuit p̄ fectionat⁹

Titulus Undecimus

ualis in platos & sacerdotes alios xpiij. q. j. loquit. Et
 pferre indulgentias pmet ad for jurisdictionale ecclesie
 sticū. vt dictū est. s. Jo dare indulgentia plenaria spectat
 solū ad papā. qui habet vniūsalē clauē thesauri ecclesie
 sez meritoz satisfactorialiu xpi z seroz. Et nota q cum
 in simbolo fidei. vn^o ex articulis sit scē ecclesie catholice.
 seroz cōione. pēroz remissionē in q̄ cōprehēdunt effect^o
 grē remissio pēroz p sacra. z effect^o grē q̄ est cōicatio me/
 ritoz z bonoz opez q̄ est p caritatē. Cū relaxatio pene q̄
 sit p indulgentias inuāz meritis ecclesie. z pēpue passionis
 xpi. Perrinaciter tenē q̄ indulgentie nō valeāt ad remis/
 sioz pene habis debis circūstārijs. v^o q̄ papa nō possit
 pcedere plenaria indulgentia est hereticū cū sit p articlū
 fidei. z p determinationē vniūsalis ecclesie.

Titulus. XI. de lege in cōmuni. De septemplici lege que omnis ordinatur ad caritatem.

Caplm j.

Quia p legē dñi do
 cemur vicia euitare. frutes amplecti. q̄
 bus ad supnā bēitudinē aīa puenit. Jo
 in hac pma pre post tractatū d aīa age
 de mltipli lege qua aīa z potētie eius
 regulant. De lege autē dicit in ps. Beati
 imaculati in via qui ambulant in le. do. In quibz vbi
 ps. tria ostendit.

Ps. ijs

Complementū hūane appetitiōis. ibi. Beati.
 fundamētū hūi^o adeptiōis. ibi. imaculati.
 Additāmētū ipius exercitatiōis. ibi. qui ambulāt in
 lege domini.

Quantū ad primū §. I.

Bēitudo
 ab omibz
 appetit.

dic Boet^o de sol. q̄ inserta est mētibz hoīm veri sumi
 q̄ boni cupiditas. Hoc autē sumū bonū nō habet nisi p
 verā bēitudinē. Nā hāc diffiniēs ipse Boet^o ait. Bēitu
 do est stat^o oīm bonoz aggregatiōe pfect^o. Tale autē sta/
 tum. s. hūc. oīm bonū oēs appetit. Cū. Aug. r. de ciuit.
 dei inq̄t. Oīm autē hoīm q̄ q̄modolibet rōe vti possunt
 certa snia est. oēs hoies bēos esse velle. Qui autē sine vel
 vñ sūt dū hūana mortalitas q̄rit. diūse p̄rouise p̄ita/
 te sūt. in quibz p̄hi sua oēta p̄truerūt. Et ponit multas
 opiniōes circa h̄mōi. Sed mag^o veritatē dñs scūs xps
 qui ad h̄ vēit in mundū vt testimoniū p̄hiberet dicit.
 vt ipse dicit Joh. xij. z in fine sue p̄dicatiōis in vltia cena
 declarauit. in q̄ consistat ista bēitudo dicit in oratiōe ad
 patrē. Nec est autē vita eterna vt cognoscāt te solū deū z
 misisti tesum xpm Joh. xvij. id est in h̄ consistit vita etna
 q̄ est p̄fecta bēitudo cognoscere clara z p̄fecta v̄sione te
 patrē z filiū quē misisti. id est incarnari fecisti. Et q̄ ipa
 incarnatio facta est ope spūssci in h̄ includit in persona
 spūssci z ipa incarnatio. Est ḡ sensus. In h̄ consistit beati
 tudo z vita eterna cognoscere patrē z filiū z spiritūscm cē
 vñ solū deū. z secundario xpi hūanitatē. Et visio. vt dicit
 Aug. est tota merces. s. fundamentāl^o ad ipm imediare
 seq̄t cōprehēsiō. dilectio z fructio ipi^o dei. Decenī visio
 tāte pulcritudis est tātoqz amore dignissima. vt quibus
 libet z q̄ncūqz libet bonis aīam repletā. sine hac. Plotin^o
 p̄bs. crīmet infelicissima. Augu. d. ci. dei. Modū autē p
 ueniēdi ad hāc bēitudinē declarauerat cū dixit i monte
 discipulū in p̄ncipio sue instructiōis. z d̄ eo descēdens ad
 turbas. Bēi paupes zc. Math. v. z Lu. vi. Que omnes
 bēitudines. s. septē sunt actus fructus quibz puenit ad bēi
 tudinē. Et illos oēs modos cōprehendit ps. Dum sub/
 dit. imaculati qui ambulant in lege dñi.

Scdm q̄ notat §. II.

fundamētū. z mod^o adipiscēdi bēitudinē. Hoc autē est ca. fundamē
 ritas sincera. q̄ notat cū dicit. Immaculati i via. Quā ad bēi tū z mod^o
 tudinē esse caritatē oñdit ap̄ls. j. ad Cor. xij. Post q̄ lo adipiscen
 curus est de q̄busdā donis spūalibz di. Adipiscen excellen^o di bēitudi
 tiōz viā vob demōstro videt caritatē. de q̄ imediare lo nem.
 quif p̄corū seq̄ns caplm. Congrue autē caritas dicta est
 via q̄ sic sine via. nō p̄nt hoies puenire ad terminū op̄
 tarū alicul^o loci. ita sine caritati q̄ dicta est via nō possit
 hoies ambulare s̄ errare. inq̄t. Prosper. de pe. di. ij. Et
 Aug. in ser. Caritas est fons z origo oīm bonoz. Quā q̄
 ducit ad celū. Ipam q̄ esse fundamētū tot^o spūalis edi
 ficij oñdit idē ap̄ls. d. In caritate radicati z fundati. s̄
 sitis vt possit cōprehēdere cū oibz sc̄tis. s. deū ad Ep̄be.
 iij. S̄ in hac via. s. opez caritatis q̄b̄ itur ad bēitudinē
 optet esse imaculatū. Nā maculati nō sūt bēi sed imacu/
 lati. Apoē. xij. Sine macula sūt ante thronū dei.

Optet ergo vt via §. III.

sit imaculata q̄ sit corde puro de p̄scā bona in fide non
 ficta. vt docz ap̄ls. j. ad Th̄i. j. Et h̄ est diligere deū ex to
 to corde z ex tota aīa z ex omni mēte sua z primū suū si
 ceu seipm. Math. xij. Cordis puritas excludit maculā
 affectiōis. z fac̄ diligē ex toto corde. Lōcū bonitas edu/
 at maculā erroris et fac̄ diligē ex tota aīa. id est intellex
 ctu. Nō ficta fides. id est fidelitas respuit maculā dese/
 ctiōis. z fac̄ diligere ex oī mēte. id est semp. Quātū ad
 p̄mū sūt aliq̄ qui vident esse caritatis. q̄ videt^o faciunt
 opa de genere bonoz. vt elemosinas. oratiōes. ieiunia z
 h̄mōi p̄cor dei. S̄ q̄ b̄nt cor maculatū inordinat^o affe/
 ctiōibz. id nō sūt imaculati in via. Bēus vir inq̄t sapiēs
 qui inuētus est sine macula qui post auz nō abijt ne ipe
 raurit i pecunie thesaurū. Ille vadit p^o auz. q̄ inordinare
 ad tpalia afficit. magis diligēs pecuniā q̄ deū. q̄ inordinare
 z iste vtiqz nō h̄z cor purū. Caritas autē vera est de corde
 puro. Puz fm Th̄o i sumā d̄. q̄ nō est mixtū cū alio se
 viliori. Diam^o vinū puz qd nō est mixtū aqua. q̄ aqua
 nō est p̄ciōsus liq̄r sic vinū. s̄ cū aq̄ misceat nō est purū.
 Auz est puz cū nō est mixtū auricalco v̄ argēro q̄ mi/
 nus p̄ciōsa sūt. Argētū ipuz est qd mixtū est stāno. S̄
 si argēro misceat auz vt cū d̄ aurat calyx v̄ aliū. Si an
 lo aureo includat lapis p̄ciōsus adamas. carbūcul^o. rōp
 pas^o z h̄mōi. nlls dicit illa eē ipura. imo mag^o p̄fecta z p̄
 ciōsa ex eo q̄ iungunt rebz nobilioribz se ad. p̄positū. Aīa
 nra vbi est cor nrm. id est volūtas q̄ est nobilior oī re cor
 porē. nō solū auro z argēro z lapidibz p̄ciōs q̄ ita app̄
 ciant. S̄ oibz cel^o z planet^o z stellis pulcrior z p̄fectior
 naturalī sua p̄ditōe. Lōiūgū autē rebz z q̄damō misceat
 p̄ amorē. q̄ amorē h̄z fructū v̄ntuā. Si ḡ q̄s inordinare
 diligit terrena diuitias. glia delectatiōes corpis. p̄ponēs
 amorē hoz dei. z p̄imi dilectiōi cor h̄mōi. id est volū/
 tas efficit ipuz z maculatū. q̄ rebz vilioribz misceat. S̄
 si cor tuū z affect^o tu^o dirigit ad deū. ad supnā patriam.
 ad p̄tēplādū gliaz angeloz seroz ad p̄ficiēdū in fructibz
 et grā. q̄ oīa ista sūt nobiliora ipa aīa. Jo ex p̄uētiōe ta
 li efficit aīa z cor purū diligēdo ista super oīa trāsitoria.
 Sic ḡ diligēs deū ex toto corde tuo. nō ex pte vt deū ex
 vna pte z mundū ex alia pte inordinare diligas. Dicit
 enī Esa. c. xvij. Angustatū est stratū. ita vt aliter decidat
 et pallium breue v̄ntūqz operire nō potest. Stratū in
 quo quiescat amor noster est cor. et istud est ita angustū
 vt nō possit cape nisi vñ deū vel mundū. Si d̄i amor
 quiescat in eo. amor mundi. imediare decidit z cū eo ma
 nere nō p̄t. Si intrat amor mundi inordinatus z ma/
 culosus decidit ex eo amor dei. Et q̄uis deus sit infini
 tus. et cor nostrū parū. tamē ita se cooprat vt totus in
 eo quiescat. et pallium breue affectionis humane v̄ntū
 q̄. s. v̄ntū et fructem op̄ire nō p̄t simul. Sic ergo cari

Quō via
 caritatis
 erit imacu
 lata.

Ecclij

Ca. I. De septemplici lege

tas de corde puro. ut deū diligas sup omnia: et ppter te. i. tua utilitate: et oia facias ppter deū. Diligas et proximum de corde puro. nō qz tibi vult vlt delectabil. ut amor carnis. s; qz capax supne btrudis. et sic eris imaculatus in via hic. Quatuor ad scdm sunt mlti q vidēt ee in via caritatis. sustinetes etiā tormēta et mltā adūsa ppter deū. s; qz hnt aīam. i. intellectū maculatū errore. hi non sunt in via qz nō sunt imaculati. Dic aplos qz xps eligit sibi spōsam eccliaz nō hntē maculā necqz rugā maculā s; erroris nec rugā duplicatā. Nullus error circa ea q sunt fidei et bonoz mox ē vlt ee pōt in scā ecclia. Unqz bz aliqū errorē circa hō firmat in eo. hic nō est d ecclia nec in caritatē via ābulat. qz caritas est de pfecta bōa quā ille nō h; sed erronea et pūsa. Cōscietia d; cū scietia q scia si ē hā. tūc cū ea est bōa scia. Si est falsa: ē mala scia. Qui g; i aliq; articulo fidei errat l' dubitat d; aliq; determinatio p eccliam circa fidem et bonos mores. ille nō habet bonā psciam nec caritatē. etiā si sustineret mores ppropf christi saluarinō poss; nec pūte ad btrudine qz nō est imaculatus in via. Qui sequit incētarōes. diuinationes et vanas supstitōes qbz plen^o est mūd^o. et si vult deat ea facere ppropf caritatē pximi vt subleuet eum ab infirmitate l' alia modestia ad etnā dānatōem tēdit fm Aug. xvi. q. vii. Nō obfuer. Non hnt bi bonā psciaz Sicut q mutuat pxio suo vt subueniat ei in magna necessitate pstituto certā summā pecūie recipiēs in pign^o aliquā domū vlt agz: cui^o fructū pcpit: duz ille retinet suā pecuniā. Sicut iste ee i via caritatis: cū faciat illi magnū seruitiū. Sed certe ex via est: qz psciam habet ma: culatā nō bonā. Et quis ipse nō fac psciaz: extimās illō licitū: nō propterea excusat: qz illa pscia sua nō ē cū scia iustitiam vlt nālis sed i ius diuinū. Dic ei christ^o Lu. vi. Mutuū date nihil inde sperantes. spale vltia mutuatū. ex de vsu. Consultat. Ignoratis aut iuris diuini nullā excusat. Und quicqd sit i ipm: sit cū mala pscia. Item p dicit de dantiū pecūiaz mercatorib; vel alijs ad discretionē si nō substant periculo prout cōter sit. Item alij sunt q vt fatiāt pximos euitare ptula vlt dāna magna nō faciūt sibi psciaz mēdacia dicere. et qd peius est etiā piurare. S; mala pscia ē ista. nō bona cū sit contra ordinē caritatis fm quē d; d; p^o diligere salutes proxia q; alioz. Und nunq; pōt licite fieri aliqd de se malū ppter salutē alioz. Nō sunt faciēda mala vt inde eueniāt bona: inq; aplos ad Ro. iij. Indecēs est enī crīmen suū aliēis cōmodis impēdere. ait Leo pa. di. xlvij. sicut nō suo. Sic g; caritas de pscia bona et nō sit error in conscientia de his q sunt fidei et bonoz mox: s; diligas ex tota anima. i. intelligentia: habendo sanū intellectus de agendis. et sic eris imaculatus in via. Quārum ad tertiū sunt plurimi qui et si in via caritatis aliqndo reperiant. tñ quia cōtrahunt maculā defectōis: nō per seuerātes in ea. iō via illa nō pducit eos ad beatitudinē. Incausum enī bonū agit: si an vite terminū deseratur. Breg. i. mora. Et de salomōe d; Eccl. xlvij. Posuisti maculā in glia tua. Et q fuit ista macula: nisi qz nō pscie: rauerit in grā sibi collata a via recedēs dīni amor^o ppter inordinatū amorē mltiez. Sed hā et pfecta caritas est cū fide non ficta: id est fidelitate obfuarōis mādatorū nō fragili et caduca. Ut enī dicit Amb. de pe. di. ij. Ficta ē caritas que deserit in aduersitate. i. fragil. Nā oī ope dicit ligit q amīc^o est. vt d; puerb. xvij. et tpe adūsitatis et tēpore prosperitatis et tpe temptatōis. Et si amīc^o homis multo magis amīc^o dei. Nā vt d; Cani. viij. Multe aq; s; temptatio et tribulatio nō potuerit extinguere caritatem. dum s; q; vult sequi instinctū ei^o. Sic enim caritas nunq; excidit. i. ad Loz. xij. id est caritate operans nunq; peccat. Sic ex igne nō pcedē nisi calor. nō aut

frig^o et ex habitu virtuoso nō pōt pcedere ac^o viciōsus. ita ex caritate nō pcedere nisi bonū. Uez qz voluntas vbi est dīnus caritatis est libera et vtribil^o ad bonū et malū. iō p hns caritatē peccare gūit etā amittere. Sic p; exēplū in petro negāte. dauid adulterate. Ezechia iſir mate. Et hec ē ratio qre caritas viatorū p amicitia et non caritas pphensoz. qz scī semp actualr vidēt diuinā essentia facie ad facie. et cognoscūt clare ipm deū esse summū et infinitū bonū in q omnia bona pueniūt. Voluntas at amat bonū sibi p intellectū repntatū et qzū bonū esse qd intelligit sibi pntatū amat. Et qz pntue actualr liter cognoscit intellect^o deū esse bonū summū et vniūsale cōtinue voluntas summe amat in patria. et nō pōt non amare. eo q videat oia alia bona qsi nihil esse i cōparōe eius. S; in via iperfecte cognoscit d; p fidē. s; Et si pfecti vni in cōtēplatōe positi cōgscant qdam gustu mēris ipm deū ee summū bonū: et oia q in mūdo sunt qsi lutum in ppectu eius. vnde dū hnt illū gustum nūq; peccant. Sed qz nō pōt mens viatorū sp actualr in tali speculatiōe et gustu pſistere. qz circa aliud opoz occurrant. hinc ē q dū circa alta versat aliqū voluntati repnsat aliqd op^o vt maximū bonū arōe obfuarati passio: ne. et sic assentit postponēs dei mādata. et inde amittit caritatem. Sic ergo caritas ex fide nō ficta. nō fragili et deuicta temptatiōibus et retributiōib;. Sed diligas in omni mente. id est omī tēpore vite eris imaculatus in via.

Quantū ad tertiū .§. III.

principale diuisiōis pme addit exccutio ipsi^o dilectōis dum dicit qui ābulat in lege dñi. Probatio dilectōis inq; Greg. xrbibitio est opis. Dicit enī vere sunt in via dilectōis q ambulat in lege dñi. i. qui opant fm legem dei. Omis enī lex in vno fmōe implet diligēs: ad Gal. v. Et finis pcepti caritas. idēz aplos. i. ad Thimo. i. Un interrogat a chusto legisperit^o q dixerat ei. Quid faciendo vitā eternā possidebo. At xps. In lege qd scriptū est. Et nū dir optime. Diliges dñm deū tu. et proximu tu. Lu. x. Qd vtiq; in dī lege scriptū ē. Sunt enī multe legū differentie. Unde Job. xi. d;. Utinā oñderet tibi d; secreta sapie sue. Et q multiplex sit lex ei^o: et qib; lex h; mltā pcepta qsi mltas leges Sūt igit dñi leges. Lex veltica et etnalis. Lex intrinseca et nālis. Lex mosaica et diuinal. Lex euāgelica et spūalis. Lex conseruata et generat. Lex canonica et eccliaſticalis. Lex politica et secularis.

De exccutione dilectōis.

De prima lege s; eterna potest intelligi illud psalmi. Lex dei eius in corde ipsius. s; iusti. nā iustus semp in omnib; opib; respicit ad legē eternā q est ratio sapiētissima voluntatis dei. put ordinat oia in debitos fines suos: cuiuslibet creature dedit legē suā seu pcepta qd seruant fm illud Prouerb. viij. Quando circūdabat mātē terminū suū et legē dabat aq; ne trāsiret fines suos. Et ps. cxlvij. Pceptū posuit. i. cel^o et planetā. de quib; loquitur et non pteribit. et sic de alijs creaturis non est aliud illa lex seu pceptum qz inclinatio creature ad opes rationes suas prias. Sicut lex celoz et planetarū est inclinatio ad motū quē faciūt quotidie de oriente in occidens: et ad influendū in ista inferiora. Et hanc legem nunq; ptererūt. Omis aut creature p suas opationes manifestant dei magnificentia et bonitate et ad conseruationē suam tendunt: et sic suo mō diligunt. homi autem de^o dedit inclinatioē ad appetendū summū bonū. Et quia nullius boni solitarij est iocunda possessio. iō etiā dedit inclinatioē ad appetendū participatioē hō boni i pxio. In lege g; h; scriptū est. Diliges deū et pxim: pro his omib;. i. tibi collat. Dugo nil aliud vult nisi

De lege eterna Ps 36.

Titulus Undecimus

De lege naturalis. De lege naturali q̄ est intrinseca boni & q̄dam participatio legis eterne: dicitur ap̄t̄s ad Ro. ij. Lū genit̄es q̄ legē nō hnt̄. s̄. sept̄a nāl̄it̄ ea q̄ legi s̄ūct̄iū ip̄i sibi sunt lex. i. legē nāl̄ē hnt̄ secū. Dec enī lex nāl̄is mlt̄iplex ē q̄ p̄tinet ī le mlt̄a p̄cepta. s̄. oīa reducūt ad duo. s̄. ad dilectionē dei & p̄ri. in his duob̄ mādar̄ ynuūsa lex p̄det̄. P̄bi nāl̄es nll̄az hnt̄es a deo legē sc̄pt̄ā rōe nāl̄i cogue rūt & pbauerūt vnū eē deū gubnatōre oīm. & hūc eē colē dū & amādū. Ad legē etiā nāl̄ē p̄tinet illd̄. Qd̄ tibi o dē rīs fieri: alteri ne feceris. & q̄cūq̄ vultis vt faciā vob̄ homines: & vos facite ill̄. Et ad hec duo req̄rūt̄ pl̄a alia p̄cepta legi nāl̄is q̄ hnt̄ur. di. i. Jus nāl̄e. In lege q̄ hac qd̄ sc̄pt̄ū ē. Certe diliges deū. deū tu. &. & p̄xim tuū sic teip̄m.

De lege mosaica. De tertia lege. dicitur Job. i. Lex p̄ moysen data ē sp̄ a deo misterio angelor̄. Angel̄ eī dñi apparēs moysi in mōre syna. dedit legē decalogi: sc̄lpt̄ā in duab̄ tabul̄ lapideis quas p̄lo iudeor̄ referret. q̄ enī hō ita erat tā rōe obscurat̄ q̄ nesciebat legē in corde suo. legē nāl̄ē a deo instrat̄. nec p̄sabat̄ fm̄ eā. s̄. tā declinat̄ ad idolatriā qd̄ est. & dilectōe dei & ad viciā & nāz & alia q̄ s̄ p̄xim. iō p̄xim̄ d̄s dedit legē sc̄pt̄ā ī tabulis vt ex ea qd̄ amō recordaret̄ vlt̄ exerceret̄ ad legē dū sc̄pt̄urā cordis. S̄ in lege qd̄ sc̄pt̄ū ē. Certe ad h̄az Diliges dñz deū tuū ex toto corde tuo. Deut. vi. Et diliges amicū tuū. i. p̄xim tuū sic teip̄m. Leui. xix. Et etiā explicat̄ ē in ea. quō sic diligē d̄s p̄ tria p̄cepta p̄me tabule. vt sc̄z ip̄e sol̄ adoret̄ & oīs irrecuerēt̄ ī loq̄ndo caueat̄: & q̄es in eo p̄ puritatē mēt̄is p̄ orōez q̄rat̄. Et quō etiā p̄xim̄ diligat̄ p̄ p̄cepta septē sedē tabule declarat̄: vt vīz adiuet̄ in suis necessitatib̄. & p̄maxie pentes. ibi. Honora p̄xim tuū &c. Et vt nō offendat̄ ip̄e. p̄xim̄. nec in p̄sona p̄ris p̄ lesioez corpis: nec in p̄sona p̄iūct̄a p̄ adulteriā. nec in reb̄ p̄ furtū et aliaz vsurparōes. nec in fama p̄ falsam testificatōem et mēdaciā: nec etiā desiderio. Ad ista decē p̄cepta oēs narōes erāt obligatē: & oī tpe mūdī ad ea fuanda q̄ vo luerūt saluari: q̄ s̄ de iure nāl̄i. Ad dicit̄ s̄ ill̄ p̄cepta multa. cerimonialia & iudicialia q̄ obligabāt solū illū ppl̄m vsq̄ ad xpi passioez. Et cerimonialia p̄tinebāt ad cultū dei & dilectionē. Iudicialia ad pacificū p̄iūctū ppl̄i illi. An̄ ad dilectōe p̄xi. Et q̄ mlt̄a p̄cepta erāt dicit̄ mlt̄e leges. Leui. xix. Ego dñs leges meas custodite inquit.

De q̄tra lege dicitur Jacob. c. iij. in sua canōica. Un̄ ē le gillator & iudex. s̄. xps̄ q̄ legē d̄dit euāgelicā q̄ d̄lex sp̄s̄ q̄ vltra moralia p̄cepta q̄ p̄tinet vt lex mosaica p̄p̄hen dit & sacra q̄ sunt p̄tētia & causatiua gr̄e & sp̄s̄. vt ba ptismū. p̄nīaz. eucharistiā & alia q̄ nō erāt ī lege mosaica: n̄l̄ ī figurā t̄m. Et iō h̄n̄ dicit ap̄t̄s. Nihil ad p̄fectū adduxit lex. s̄. illa ad Hebr. vij. Nō enī p̄ferebat gr̄am q̄ adiuvat ad obfūdū p̄cepta vt lex euāgelica rōe & vru te sacroz q̄ etiā ducit ad gl̄iaz apta ianua p̄ xpi passioez. An̄ Jac. i. d̄. Si q̄s p̄p̄erit ī lege p̄fecte librat̄. i. euā gelica. & p̄māserit ī ea n̄ auditor obliuiof̄ fact̄. s̄. sacroz opis. hic br̄us ī sc̄o erit. S̄ ī lege hac qd̄ sc̄pt̄ū est. Certe ad h̄ram. Diliges deū. de. tu. &c. Et p̄xim tuū sic teip̄m. Math. xxij. in q̄t̄ dñs ihs̄. Addidit etiā ip̄e legis h̄ la/ tor xps̄ ad p̄cepta decalogi. p̄silia castitatis paup̄ratis obediētē & paciētē: vt p̄ illa magi possit diligē d̄s & p̄xi m̄. Remouit etiā falsas expositōes q̄s doctores iudeo rū inuenerāt circa legē mosaica vt illud. Diliges amicū tuū: & odio hēbis inimicū tuū: oñden s̄ inimicū nō odi endū sed diligēdū fm̄ caritatē. math. v. Et illud. Non mechaberis. qd̄ itelligebāt p̄hibitū t̄m de ope exteriori. sed xpus̄ oñdit idē esse de affectu interioris di. Qui vī derit mlt̄erē ad p̄cupiscendū eam: tā mechac̄ est eā ī cor de suo. math. vi. Et multa h̄mōi. Cerimonia q̄z implez uit qd̄ figurabāt exhibēdo. Et p̄terea ip̄e dicit. Nō ve ni legē solūē s̄ adimplere. math. v. Et q̄ mlt̄a sunt mā

data euangelica que om̄s clamāt p̄fectaz dilectionē est multiplex etiā lex ista: vñ Hieremias dicit. Dabo leges meas in cordib̄ eor̄. & loquit̄ de euāge. De q̄tra lege que ē p̄suetudo: dicitur in decre. di. ij. in his. Nos ppl̄i dei instituta maior̄ p̄ lege h̄nda sunt. Et q̄uis lex ista fue rat an̄ legē mosaica vlt̄ euāgelicā. q̄ q̄n̄ cepert̄ hoies mlt̄iplicari sup̄ fr̄a an̄ diluuiū vlt̄ post̄ sum̄pserūt aliq̄s mo res exterior̄es sue p̄uersatiōis ad iuicē. pur̄ dicebat rō: quos absq̄ scriptura p̄ lege tenebāt. t̄m iō ponit̄ lex cōsuetudis p̄ legē diuinā: mosaica & euāgelicā. q̄ qd̄ ē cōtra mādata moralia vlt̄ euāgelicā. p̄ q̄ntūcūq̄ xpi sit ductū in p̄suetudinē. nō est lex nec ligat̄. imo nec excusa tur a p̄cto illud faciēs. Un̄ cyprian̄. Cōsuetudo sine ra tiōe q̄ntūis vulgata: q̄ntūis antiq̄ verustas erroris ē di. vij. S̄ qd̄ in hac lege sc̄pt̄ū ē. Certe diliges dñz de um tuū & p̄xim tuū. Nam sic vbi est de more sup̄sticio nes facere: peccare: furari: fornicari: vindictas facere. et h̄mōi q̄ sunt & dilectōem dei & p̄xim: nō est illa lex q̄ d̄ consuetudo s̄ abusus & corruptela. Nā p̄suetudo est ius morib̄. i. actib̄ morigeratis approbatū qd̄ p̄ lege suscipi p̄t̄ cū defiat lex. vt d̄ di. i. S̄ de p̄suetudie fuit antiq̄ offerre deo sacrificia absq̄ alia lege. vt in abraā: ysaac: et iacob & alijs. Reuereri & obedire pentib̄. non inferre nocumēta p̄ris & h̄mōi q̄ p̄tinent ad dilectōem dei & p̄xi Et hec lex multiplex. q̄ mlt̄e & varie sunt consuetudines

De sexta lege. s̄. canōica p̄ intelligi illud qd̄ d̄ p̄uerb. vij. per me sapiam legū p̄ditores iusta decernūt. Con ditor̄es legū ciuiliū nō sp̄ decernūt iusta. vt in legibus p̄mittētib̄ vsuras: vel p̄scrip̄t̄ male fidei. Un̄ nec vim legis h̄nt̄ tales leges. S̄ p̄ditores legū ecclesiasticaz sp̄ iusta decernūt. Nā ecclia regit̄ a sp̄s̄: in cōdendis le gib̄ suis. vñ errare nō p̄f̄m̄ Tho. in q̄d̄libet̄. & p̄iudi cat̄ legi ciuili in eo qd̄ est & cā. Un̄ nico. pa. Rex impato rī nō est sup̄ legē dei. i. canonicā sed sub̄. dist. x. S̄ quid in hac lege sc̄pt̄ū est. Certe diliges dñm deū tuū ex to corde tuo: & p̄xim tuū sicut teip̄m. Docēs modū diligē di ex toto corde & p̄ximū. cū dicit̄ lex canōica. de pe. dist. ij. Deū diligere ex toto corde est illū aīo occupare: concū pere fruēdi vlt̄ oīs affectū. p̄cti odīū. mundi fastidiū. et xrij. q. vij. debet hō diligere p̄xim suū sic teip̄m. vt oēm hoīem quē p̄t̄ in formatōe doctrine b̄ficiētē. consola tione. coertōe disciplinē: inducat ad colendū deū. Et in principio decretalū d̄. Rex pacificus pia misatōe d̄i sp̄s̄ sibi subditos fore pacificos: p̄ios parit̄ & mode stos. P̄ios q̄ ad dilectōz & deuorōz erga deū. Pacificos quo ad dilectōez & iusticiā erga p̄imos. Modestos q̄ ad dilectōe et tēperantiā sui. Et p̄pter h̄ ecclia statuit mlt̄es leges p̄tinetes ad cultū diuinū & dilectōe dei agēdā vt d̄ p̄f̄rendo: cōione sumēda. fest̄ celebrādis. di uinis exēq̄ndis & h̄mōi. Remouit mlt̄as alterationes & lit̄gia q̄ possunt fieri in iudicij̄ & caritatē proximoz p̄ suas determinatōes. iō & ista multiplex lex dei. De se prima lege sc̄z seculari intelligit̄ illud Dexter. i. Sepres sapientes erant consiliarij̄ regis affueri: quoz consilijs cuncta agebat. scientes leges & iura maior̄. Non habe bunt illi neq̄ legē mosaica. quia non de p̄lo iudeorum nec euāgelicā: nec canōicā que adhuc nō erant: s̄ leges ciuiles. Et hec vlt̄ q̄ nō sine iniuste: sine sine imperia/ les s̄ue municipales vt statuta ciuitarū: a quibus sc̄q̄z facte sint fidelibus vlt̄ infidelibus: leges dñi sunt. et ser uari debent ab omib̄. Sed quid in hac lege sc̄pt̄ū ē. Certe diliges dñm deū tuū &c. Un̄ et p̄uilegiant ecclē sias & ministros ecclē & puniūt hereticos & blasphematores: & alia que sunt contra dei cultū & honorē. Et similiter puniūt inferētes nocumēta proximis. et sic in ter p̄imos p̄seruet̄ dilectō. Unde dicit̄ Jhs̄. q̄ facte s̄nt leges vt eaz̄ motu humana coertatur audacia: iura q̄

De lege p̄ s̄uctudis

De lege ca nonica

De lege pollitica & seculari.

Titulus Undecimus

est vt homines ad virtutes inducat : 2 a vicijs retrahat
 S; psona puata p; qd inducere monitio: aut sua sioe
 bene dispositos s; efficaciter inducere. s. p vim coactiuaz
 metu penaz pteruos 2 male dispositos: no p nisi psoa
 publica ad qua p;neat p;as infligere Et q; laici nullā
 iurisdictionē hnt sup psonas ecclesiasticas: iō nullā legē
 edere pnt p;as aucte d; psonis vl reb; eoz. An dic' Ni
 cola' pa. lege impiali n pnt ecclesiastica iura dissolui. di.
 r. lege. Quarto de rōe legi est pmulgatio. An dicit
 Gratian' in decre. dif. iij. qd leges instituunt cū pmul
 ganf. Rō h' ē. qz ad h' q lex obliget opz qd in noticiā
 deducat alioz. Hoc aut' fit p pmulgatōz. Et lex q dem
 nālis pmulgata ē a deo. fm qd de' eā mētib; hoim inse
 ruit naturalr cogscenda. Lex ar extior hūana pmulga
 quo ad pns verbo s; in futurū scripto. An legis pmul
 gatio q fit pbo in futurū: extendit p scripture firmitatē
 que quodāmodo semp legē pmulgar. Illi aut' corā quib;
 bus lex nō pmulga obligant ad legē seruādā inqntuz
 ad eoz noticiā deuenit vl deuenire potuit p alios pmul
 gatione facta. An dr di. xi. qd dicit: qd non oportet q
 singulos aurib; inculcet s; lex. Attendite g; pple meus
 legē meam: q; h; omnes has conditōes. 2 sic ois lex illas
 debet hēre vt vere sit lex.

Quarta
 cōditio le
 gis.

Quantū ad scdm. s. §. II.

Quadru
 plex ē act'
 legis

actualitatē legi sciendū fm Jsid. v. ethi. q quadruplex
 est actus legi. dic' enī ois lex aut pmittit aliqd vt vir for
 ti liceat apperere. aut punire vt q cedē fecerit capite plecta
 tur ei' enī pmo vl pena vita moderat hūana: aut pci
 pit: vt diliges dñm deū tuū. di. iij. in decretis. Pro quoz
 declaratōe dicit Tho. pns scde. q. xxiij. art. ij. q cum lex
 sit directiua hūanoz actū: tres sunt dñitē hūanoz
 actū. Quidā enī sūt actus boni ex genere vt sunt act'
 virtutū: 2 respectu hoz ponit actus legi p;cipere. Precep
 tit enī lex oēs act' p;ceptū. vt dr pbs in. v. ethi. Quidā
 alij act' sunt mali ex genere sic sunt act' vicioz: 2 respec
 tu hoz ponit act' legi p;hibere. Quidā alij sūt indifferē
 tes ex genere: 2 respectu hoz dr lex pmittit. Pnt etiaz
 dici indifferētes q; paz hnt boni vel mali vt venialia.
 Oportz aut' qd aliqd sit p qd inducat lex subditos vt
 ei obediat. h' aut' ē rōe pene. 2 respectu h' dr act' legi pu
 nitio. Non aut' ponit p;hibēre act' legi. qz p;hibere etiā spe
 ctat ad puatū psonā: cui nō est condere legē. Quilibet
 enī p; alteri p;hibere. sūt p;hibere: nō ponit act' legi sicut
 punire: qz p;hibere p; qdlib; s; p;hibere n pnt nisi ad pso
 nā publicā q est mster legi: cui' aucte pena infert. An
 et Jsid' dic' in. v. ethi. facite sūt leges vt hūana coercent
 audacia. curaq; sit inf' improbos innocētia: vt in ipis h;
 probis formidato supplicio refrenet audacia: 2 nocendū
 facultas. di. iij. Nota etiā q pmissio ē triplex. vt dicit
 glo. sup. c. Omis. dif. iij. Pns est q pmittit qd nllō iure
 p;hibet: h; tñ aliquā appentia mali. vt p;hibere secunduz
 mrimoniū qd vidz signū libidōis. vt. xxxi. q. i. Hoc rōe
 Scds est q pmittit qd p; p;hibet hūanas indulget. vt
 p;hibere in gdu mrimoniū p;hibito. s; cū dispētatōe: vt
 xxxv. q. iij. quedā. Et hec est pā 2 absoluta pmissio. Ter
 tia est q pmittit min' malū vt vitet mal'. pmittit. i. nō
 punif. Et sic pmittit ds dari libelluz repudiū. vt vitaret
 vroziditū. di. iij. §. officii. Et dr hec cōpatina pmissio
 Attēditē g; ad act' legi: Ad p;cepta vt obfuer. Leui. xv.
 Custodite p;cept. mea 2 sa. ca. Math. xix. Si vis ad vi
 tā ingredi sua mādara Attēditē ad p;hibita vt enitetis
 Prouer. i. Prohibe pedē tuū i. affectū a semit' ei'. i. pec
 cati. Qd se oñdit p; fecisse di. Ab omni via mala. i.
 ope p;hibui pedes meos. i. affectus. Attēditē ad pmiffa
 mala ne erretis: putantes esse licita: qz pmiffa. An sal

Lex ē dire
 ctiva hu
 manoz
 actuum

Triplex ē
 pmissio

Pō. iij.

uato: matb. xvij. ait iudeis. Moyses ob duriciā cordis
 vestri pmisit vob dari libellū repudiū: qd tñ erat licitū:
 s; p;hibere cū alia postea. Et decretal' dr. N' h' p pariaz
 toleram': q si in iudiciū duceretur. expigere iusticia dom
 narent. et de pben. Cū iam dudū. Attendite ad pens
 lia vt eustent: nō trāsgredido legē vt tolerent faciēdo
 cōtra legē. Pene enī sunt medicine ait pbs. Medicina
 aut' 2 si displiceat patienter sumit' p; sanitatē que seqt'
 Non tñ tenet qd ad penas legū luendas nisi postq; ad
 eas fuerit adiudicat' fm Tho. et Ray.

Quantū ad tertium. §. III.

scz de effectu legi. Sciendū fm Tho. pma se. q. xij. ar.
 j. q effect' final' legi est hoies facere bonos. Dic' enī pbs
 h. ethi. q intentio cuiuslib; legis lator' est hoies facere bo
 nos 2 p;uosos. Et h' vel simplr vl fm qd. Qd sic delect
 rat. Lex nihil est aliud q; dicitamē rōnis in p;idēte quo
 subditū gubnant. Sic videm' q; p' p'cupisabil' 2 iras
 scibil' in h' p;hibet q; sint bñ obedientes rōni. Et p hunc
 modū virtus cuiuslibet subditū est vt bñ subijct' pnt
 cipanti. vt dic' pbs in. i. politi. Et apus ad Ro. xij. ait.
 Omis aīa potestatis sublimiorib; subdita sit. Nō est
 enī p;as nisi a dō rē. Ad h' ar' ordiat' vnaq; lex vt obet
 diaf ei a subditū. An māifestū ē q; h' sit p;hibet' induc
 cere subiectos ad p;ia virtutē eoz. Cuz aut' p;us sit q
 bonū facit habentē. 2 opus ei' bonū reddit. seqt' q; eius
 effect' ē facere bonos eos q; daf vl simplr vl fm qd.
 Nam si intentio ferētis legē rēdat i vez bonū qd est bo
 nū cōmune regularū fm diuinā iusticiā sit. Nō est
 talē legē fiunt hoies boni simplr. sic p legē di. vel cano
 nicā. Sic intentio legis lator' ferat ad id qd nō est bonū
 simplr. sed vtile sibi vel delectabile. faciet hoies bonos
 fm quid. i. in ordine ad tale regnū. sicut leges seculares
 antiquoz infidelū morales. faciebāt obfuares bonos
 bonitate 2 felicitate terrena. i. cuiusdā pacifici vicus.

Et si quis arguat q; hoies sunt boni p virtutē: quia
 virtus est q bonū facit hntem vt dicitū est. Virtutē aut'
 facit deus in homie infundēdo. q; nō p legē s; p deū sit
 homo bon'. Rñsum fm tho. q; cū sit duplex h' acqui
 sita 2 infusa. ad vtrūq; aliqd opaf bonoz assuetudo: s;
 diuimode. Pā virtutē acq; sita causat operū bonozum
 assuetudo. qz ex actib; generat hntus virtutis. scz acqui
 site. Ad virtutē aut' infusam disponit opoz bonoz fref
 quētatō. 2 eam iā habitā p;uat 2 pmouet. nō aut' cau
 sat sed de' gra sua. Diffinit' enī virtus infusa q est bo
 na qualitas mētis qua recte viuif. quā deus in nobis
 sine nobis opaf s; pncipalr. sed nō sine nob' cooperantib;
 bus seu consentientibus. Et quia lex datur ad h' vt dir'
 gat actus hūanos inquātum actos humani operatur
 ad virtutē. intentū facit homines bonos. Unde pbs
 h. politicoz dicit q; legislatores assuefaciētes faciunt bo
 nos. Nec semp aliquis obedit legi ex perfecta bonitate
 virtutis: sed quandoq; ex timore pene: quādoq; ex quo
 dam dicitamē rōnis quod est qddam pncipiū virtutē.
 Est etiā impossibile fm Tho. q; bonū cōmune ciuitat'
 bene se habeat. nisi ciues sint virtuos'. ad min' illi qui
 bus conuenit pncipari. Anō et Jsidorus dicit. Iustū
 est pncipē obtemperare lehib; suis. Nunc aut' expit'
 met iura ab alijs seruāda quādo prim' eis reuerentiam
 prebet. An plos dei antiqu': dum habuit bonos in
 dices et reges 2 pncipes sacerdotū populus hnt ma
 buit in morib; 2 in felicitate terrena. Quando hnt ma
 los reges: qd p maiori parte fuit: plus ad idolatriā et
 in materia mala lapsus est. et pter hoc in diuersas ca
 priuitates duct' 2 demū per orbē dispersus. Sufficie
 aut' ad bonū cōmunitat' qd aliq. i. subditū incantū sine
 subditū q; pncipiū mādant' obediāt qntū ad ciuitatem.

de effectu
 finali legi

Cois.
 Rñdē

Virtus
 fuis

terrenā. Si ad ciuitatē supnam psequendā ad quam ordinat lex dei. oportet qd amore legē obferat. Qui em timore facit pceptū. s. legē; & si bonū est qd facit: non tū beneficit. i. virtuose. ex de reg. iur. Qui ex timore.

Secūm principale .§. III.

notatū est: qd lex est reuerētē suscipiēda cū dicē legē meā. Et qd v' d' Job. xxx. Nullus sim. s. ei in legi. latoribz. Tanto ei' lex cū maiori reuerētia est suscipiēda. qd maior est in potētia & sapia & bonitate ferēs eam. Cum nullus sit deo appropinquās: nedū similit. tō reuerētē lex eius suscipiēda est. U' dicit E. s. a. i. Auribz pcepitē legē dei v' p' plus go. moze. Et Job. xxx. Suscipe legē ex ore ei'. s. dei. Ideo autem reuerentur.

- Propter eius eximiam auctoritatem.
- Propter eius miram veritatem.
- Propter eius nimā vtilitatem.

Quantū ad p'mā. Audite p'le me' legē meā. propter meā auctem q' tanta ē: vt omnia mea potētia creata sint mea sapia gubnant. mea iusticia oīa d'fectuosa corrigātur. U' leuiti. xvij. dic. Ego dñs leges meas custodite. q. d. Jō debet' & suscipe & feruare leges meas. qz dñs sum absolute: & v' dñs oīm: & p'atē hēo sup oīa. Dñs em nom' est p'at'is aut Am. Et d' dñs q' d' do minas: s. z ponaz trāsgressoribz legū meaz. U' d' i. macha. i. iij. In leges diuinas impie agere nō impune cedit. Propterea cū p'mo dedit legē scptaz in mōre syna: appuit mōs fumigis: tonitrua emittēs & choruscationes. ita qd p'ls exterritus diceret. Nō loquat nob dñs: ne forte moria. mur. vt v'isa auctoritate & p'ate datoris leg' scz dei attendere & obferuare eā. Quantū ad scd'm ē suscipiēda ipsa lex reuerētē p' eius mirā veritatē. Dicit p'p'ea lex vitatis. s. m. illō malachie. ij. Lex vitatis fuit i ore ei'.

Sicut i doctrinis hominū repiunt p'les falsitates. vt in doctrinis phoz. qz vt ait psal. cxv. Oīs hō mendax. Nulla aut falsitas repiri pōt in doctrina dei. s. sacre scripturis: omnis vitas Job xvij. Sermo tu' vitas. Ita in leg. hōm repiunt aliqñ falsitates & iniusticias p' qd dicit Hier. p. Reges p'loz vane sunt. i. falsē & inuti. les. Nam si vere & iuste sunt: leges dei sunt. U' ipsa dei sapia ait p'uerb. vij. Per me legū p'ditores iusta decernunt. S; lex dei omnis verissima & iustissima est. & ideo debz cū omī reuerētia suscipi & audiri. nam vt dicit La. etan' in li. i. m. s. i. Nullus suauior aīe eoz q' veritas.

Et si quis obijceret: qd lex dei videt' cōtinere falsitatē quia p'mittebat mltā bona t'palia suātibz eam. & tamē multi obferuatores eius vt Iobias. Elias. Hieremias et alij habuerūt mltā adūsā & indigētiās. Rūdz tho. p'ri ma secū d. e. q. xci. ar. vlt. q' illa t'palia p'missa sunt obferuatoz leg: nō vt p'ncipal' remuneratio: in q' b' affe ctu inherēt sed tanq' imp'ect' vt p' ea manudicerent ad obseruationē legis. Sicut pueri ad obseruationē eorum que imponunt eis. inducunt quibusdā munusculis. Et s'm h'istoriā veter' testi: cōis sta' p'li cū sub lege fuit: q' d' iu legē suā in prosperitate fuit. Declinans autē ad obseruatiōē leg: multa a dñs incurrit. Aliq' tamē p'one p'artictares leg: obferuātes in aliq's adūsitatē in cid' b'ar. v' q' iam erāt spūales effecti: vt p' hoc mag' ab effectu t'paliū abstraherentur & eaz d'rus p'bara redderetur: vel qz opa leg' exteri'us explētes aliq' cor' i t'paliū deficiū hēbāt. Quantū ad tertiū Lex ē suscipiēda et implēda p'le ei' vtilitatē. Et nulla enī lege hō p'leq' tū fructū sic ex lege dei si obferat. Qd intelligens psal. air. v' dicit. potētia mea dñe: dixi custodire le. tuā. q. d. Jsta ē pars qu' i elegit: ex oībus bonis q' ponunt aī me de bonis mūdi tanq' meliozē seruare legē dñi. Nam vicia p'ri

mo h'z manifestare. vt sic possint cauēri. apl's ad Ro. vij. Itā p'cupias nesciebā. s. eē peccatū: nisi lex diceret. nō p'cupies. Ubi aug' Bona ē g' lex: q' dū p'cupias p'hibet: oē malū p'hibet. ex d' p'sti. nā p'cupias. Quāuis ei lex hūa na nō p'hibeat oīa peccā etiā extiora. s. ea q' mag' h'nt tol lere pacificū p'ncipū hōim ad inuicē. vt furca. adulterna homicidia & h'mōi. Lex enī nālis & diuina oīa vicia p'hibz

Secūdo lex iuuat p'cupia exercitare. U' ecci. xlv. dedit illi cor ad p'cepta: & legē vite & discipline. Lex d' vite scz spūalis q' p'sistit in p'curtibz. Dicit etiā lex discipline q' im portat moz p'positōez. Ad legēz s'qdē nature p'inet oē illud ad qd hō inclinat s'm suā naturā. Inclinat aut vniū qd qz ad oparōez sibi p'ueniēte s'm suā formā: sic ignis ad calefaciendū. U' cū aīa rōnal' sit p'pa forma homīs nālis. inclinatio cuiuslibet hōis est opari s'm rōnē. et h' est agere s'm p'curē. U' oēs ac' p'curū sunt de lege. natura. Et p'pterea Damas. dicit in. iij. li. q' d'vites sunt nāles. i. scz inclinationē seu legē nāles. Lex diuina. certū ē. q' actibz p'cupis impar: & oīs lex hūana in m' h'z rōnem leg' inq'nū est deriuata a lege nāli. Tercio lex fac pacē

inf' hoies seruare qd mltū desiderat. U' d' i. macha. i. uat pacē. Alaperat dñs cor v'm i lege sua & in p'ceptis suis & faciat pacē. q. d. Habēdo volūtatē efficacē ad implēdū legē dei: inde sequit' paz. finis oīs legē dilectio et paz ē effect' dilectōis. Qui enī se diligūt pacē inf' se h'nt. U' ap'us ad Ro. xij. Plenitudo legē ē dilectio. Et qñ etiā seruant leges hūane q' p'hibent iniurias p'ioz: h' paz i ter eos. Quarto lex h'z iustificare: & hoc p'cipue facit lex euāgelica. U' ad Ro. vij. d' Lex spūs vite in xpo iesu libauit me a lege pecc' & mortis. s. etne. Et dicit Aug' in li. de spū & littera: q' sic lex factorū id est mosaica fuit scpra i tabul' lapideis. ita lex fidei. i. euāgelica ē scpra i cordibz fidelū. Et tpe idē dicit q' nō est aliud lex dei scpra in cor' d'bz fidelū nisi p'sentia spūscī. i. grā q' v'iqz h'z iustifica re. i. a peccō emēdare: & deo grū reddere: p'nter opa meo ritoria reddē. Sūm enī in lege euāgelica q'ba scpra q' sūt dispositiua ad grām ipūscit' & ad vsuz grē ei' p'ueniētia vt q' p'nter ad diuitiā v' hūanitatē christi q' disponūt intellectu ad fidē. Et q' p'nter ad p'ceptū mūdi vt vsus sacramentozū que habent disponere ad grātiā. Et ista sunt vt secundaria huius legis. Sed principale in ea est gratia spiritus sancti in mente fidelū infusa.

Quinta lex habet in temptatiōibus vigorare. Psalm. xxxvi. Lex dei eius in corde ipsius salicet iusti. et nō supplantabunt gressus eius. B'ellus hominis sunt opera eius que dicuntur supplantari quando decipitur in eis faciēdo id quod habz spectē boni: sed est vere malū. Sicut auaro apparet bonū esse decipere proximū: vt sequatur bonū vile scilicet lucrū. Sed dū quis attendit ad legem que ostēdit huiusmodi esse malū: & lex doctri na est dei que errare nō potest. abstinet se ab his: & tem p'rationes vincit. U' d' et christus cum fuit temptat' a dyabolo in deserto: cū auctoritatibz legis pugnit. respō dens temptatori. Scriptū est scz in lege Deutero. vij. c. Non in solo pane viuit homo: sed in oī verb. & c. contra vicū gula. Et nō temptabis dominū deum tuū cōtra supbia seu inanē gl'iam. Et iterū. Dñm deum tuū adorabis & c. contra auariciā. Nec oīa scripta sunt i lege dei. Et sic nō fuit supplantat' scz dyabolū tpe supplantauit & vicit. Sexto lex terrena mltiplicare facit. Unde dicit Moyles Deuf. et vij. Si audieris vocē domini dei tui. scilicet in lege sua loquētis: vt facias que ego scipio tibi: & serues mādara eius. faciat te dñs celsiorem cunctis gētibz. U' mēt sup te omīs b'ndictōes iste que p'ri nent ad tēporalia. B'ndictus eris in ciuitate: b'ndictus in agro & c. ibi vide. Et p' contrariū immediate sup' d'z Maledict' omīs q' nō p'miserit in sermōibz leg' bu'.

Lex cōseruat pacē.

Lex iustificat.

Lex roborat in temptatiōe.

Mat 4

Lex terrena multiplicat.

Titulus Undecimus

Et ponit ibi determinate mltre maledictiões q̄ trāsgresso res legi. Infirmi enī z impfecti p̄ opalia manu ducuntur ad spūalia opa. Septimo legi obseruatio facit celestia penetrare ad possidendū. Jaco. i. Qui sūt p̄p̄erit in lege perfecte libertatis. scz euangelica: nō auditor obliu olus factus. s; factor operi. hic beatus erit. Attēdite ergo popule meus legem meam.

Lex ad celestia pducit.

Quantū ad tertium. §. v.

Inclinare aurem qd est.

principale lex est p̄gruēter adimplenda. An̄ subdit. Inclinare aurē vram in verba or̄ mei. Inclinare aurē in vba legi nō est aliud q̄ implere z suare legē. De aure enī cordis loq̄t. i. volūtatē. Volūtas cū efficax ē q̄ mouet ad opādū z suādū legē. Et ad istū intellectū d̄. puer. xxviii. qui declinat aurē suā ne audiat legē. oīo ei⁹ erit execrabilis. Declinare aurē nō audire. est nō obedire. z tal nō meret̄ audiri i orōnibz suis. Inclinare ḡ aurē vram in verba or̄ mei nō expectare t̄ps ad faciendū. vt ait ps. Tēp̄ faciēdi dñe dissipauerit legē tuā. i. p̄ t̄ps qd expectant homines ad faciendū se h̄re. dissipat legē z faciendū. sed nunc inclinare aurē vestram. Et vt p̄grue seruetis inclinare aurē vram tripliciter.

Ps. lxi.

- Ut impleatis integraliter.
- Ut obediatis intentionaliter.
- Ut agatis constancionaliter.

Lex impleta est ite graliter

Quantū ad p̄mā dicit Jaco. in cano. sua. c. ij. Qui totā legē frauderit. offendat autē in vno. s. p̄cepto legi. factus est oīm re⁹. i. ita dānabit sic si oīa p̄cepta legi fuisset trāsgressus. Non q̄ tanta penā pariat: cū q̄libet trāsgressio h̄eat debitū sue ḡuitatē. pene. sed ita vni⁹ trāsgressio p̄cepti legi sufficiens ad incurrēdū penā infernalē. sic trāsgressio toti⁹ legi. Et h̄ nisi q̄s p̄nias agit. Qd̄ diligēter ps. oīdebat se facere dicens. Spiritus aqz deduxerit oculi mei. i. abūdāciā lacrimaz ex p̄ritiōe p̄cedentē. qz non custodierit legē tuā. sensus mei vlt̄ etiā p̄rimi mei. Unde et xps ait math. v. Iota vni⁹ aut vni⁹ aper nō p̄teribit a lege donec oīa fiāt. Sic enī d̄ ceremonialibz q̄ erant in figurā xpi z eccle. nihil p̄terit qd̄ n̄ sit impletū. ita et d̄ moralibz: nec q̄ad maiora p̄cepta qz q̄dlibet iota dicit p̄or. nec minora q̄ apices dicunt: vni⁹ p̄mittere d̄ qd̄ nō saluet̄ q̄ voluerit salu⁹ eē. An̄ sequit̄. Qui soluerit vni⁹ de mādātis: minimis. i. p̄ fecerit z docuerit. sic hoīes id est p̄dicauerit al̄s bona. z ipse in vno p̄cepto deficiat nō fuādo: minim⁹ vocabit̄ in reḡ celoz. i. null⁹: qz n̄ intrabit illuc. Inclinare ḡ aurē vram zc. in vba s. singula

Ps. lii.

Legi obediūter.

legis: vnde aliq̄ vt omnia fructis ad plenā. Scdo d̄ dicendū ē legi obedire intentionalit̄. i. fm̄ int̄cōnē legislatoris. nō int̄cōnē fm̄ vba tantū. An̄ dicit reg. iur. Certū est qz is cōmittit in legē qui vba legi p̄lectens z legis nitit̄ volūtatē. de reg. iur. li. vi. Ad qd̄ etiā fac qd̄ dicitur in mora. ait. s. qz n̄ int̄cōnē vbiis. sed vba dñi defuere int̄cōnē. xxi. q. v. hu mane. Qd̄ etiā notat p̄s in li. ebi. qz magi attendendū est ad int̄cōnē instituentis aliquā legē qz ad vba legis. Modo ad postū. P̄cepit dñs in antiq̄ lege aliq̄ ad temp⁹ suāda fm̄ lram q̄ erat in figurā futuroz: vt oīa ceremonialia q̄sqz ipa figurata exhiberent in veritate. An̄ ap̄ls ad Heb. x. ait. Umbz h̄is lex futuroz bot noz. Cum ḡ implere sunt ille figure: nō dñt illa seruari fm̄ lram cum sit contra int̄cōnē legislatoris: sed fm̄ spiritū. Et propterea dicit apostol⁹. h̄. ad Corin. iij. Littera occidit: spiritus autē viuificat. id est legē intelligendo z seruando fm̄ litterā occidit animā. sed seruata fm̄ spiritūale intellectum dat vitam anime. Verbi gratia. Mandauit dñs in lege circūcōnē: prius tamen p̄ tribus datam que figurabat bap̄tismū habentē virtutem ex christi passione. Jam xpus aduenit passionē sustinuit z bap̄tismū instituit. An̄ nō debet illd̄ p̄ceptū:

seruari nūc ad lram: ex quo impleta est figura illa. Hoc enī mortale esset. qz scz z int̄cōnē legislatoris. An̄ z legem: sed debet seruari spūaliter a sup̄stis et vicijs se abstinendo. P̄cepit dñs in lege populo ne comederet porcinas carnes: ad figurandū qz populus su⁹ futurus. scz popul⁹ christianus. debebat se permagime abstinere a moribus porcinis. i. luxuriosis. Jam est in actu pl̄s christian⁹. qui quo ad bonos se abstinēt a luxurijs. Unde nō debet istud p̄ceptū modo fm̄ litterā seruari. quia esset mortale. sed fm̄ spiritū semp: quonias h̄ dedit legislator. scz abstinere se a vicio luxurie. Sic etiā p̄ceptū est legi nature. q̄cūqz vultis vt faciat vobis homines: z vos facite ill. Hoc est enī lex et propheta. id est in hoc consistit. Si quis ergo velit sibi dare centum florenos sine aliquo debito iusticie vel causa rationali: cū non egeret. nunquid et ipse debet hoc facere proximo: qz vult ipse sibi h̄ fieri. Certe nō intelligit h̄ legislator: scz deus: sed devolūtate rōnali: qd̄ quas rationabiliter vult sibi fieri: debz alteri facere si potest. Item in lege euāgelica christus dicit. Si quis te p̄cussit in dextrā maxillā: p̄be ei z alteram. math. v. Qui hoc indifferēter faceret cuiqz nō beneficeret: quia daret illi occasiōē agendi peccatū iterum percutiēdo. Nō ergo hoc intelligit xpus laici legis hui⁹. qz nec ipse hoc fecit cum minister Anne pontifici ei alapā dedit sed eū redarguit Job. xvij. Sed vult dicere qz p̄cussus q̄libet ita patienter ferat iniuriā sibi factā: qz etiā si maiore sibi velle facere iniuriā paratus sit equanimiter tolerare. Ita exponit Aug⁹. xij. q. i. c. Paratus. Item lex diuina et canonica p̄hibet recipi pro pecunia murura aliq̄d vltra fortem. Si igit̄ quis nō det pecuniā sed opam sue persone pro muruo cōtra int̄cōnē legis facit z committit vsurā. quis opa illa p̄cio estimari p̄nt. xij. q. iij. Plebriqz. Item lex ciuilis mādāt furē z alios malefactor̄ res capi z puniri. Nunqd̄ ergo capiet iudex laicus clericum furē: vel al̄s malefactorē. Certe nō quia est excommunicatus. extra de senf. exco. Ut fame. Intendit enī legislator: de subdit foro ciuili: nō de clericalis. Sic ergo in lege quacūqz. inclinat aurē vestram in verba. i. non ad verba prout sonāt exteri⁹. s; in vba. i. in intellectu verbos legis: quid scz intendit legislator. Tertia lex ē impleta cōstāter. vt scz p̄pter timorē penaz nō declinet quis ab ea. Unde de sanctis canie eccle. i. Iste sanctus p̄ lege dei certauit vsqz ad mortē: z vbiis impioz non timuit. Sic legimus de castissima Susanna: qz cum invitaretur ad opus nephariū sub cōminatōe accusatoris de adulterio: z p̄ consequēs mortis. subito respōdit. melius est mihi in cadere in manus vestras absqz ope qz derelinq̄re leges dei mei. Si enī hoc egero mors mihi est zc. Dan. xij. Similit̄ cleazarus antiqu⁹ voluit potius duram mortē sustinere qz transgredi vni⁹ mandātū legis dei: scilicet comedere carnes porcinas dicens. Adolescentibus exemplū forte relinqua: si forte animo se prompto pro quissimis ac sanctissimis legibz honesta morte p̄fungar. h̄. machabeoz. vi. S; z septem fr̄es machabei cū matre sua sustinuerūt cōstāntissime multa grauis supplicioz genera: z demū mortē potius qz velle legem dei transgredi. Unde z p̄mus corū ad rezmēta ductus dicit. Parati sumus magis mori qz patrias dei leges p̄uicari. Et mater eoz eos exhortando ad cōstancā martij dicebat. Nō di creator qui forz manit hominis naturitate: quiqz inuenit hominū or̄ginē z spiritum. vobis iterum reddet z vitam cum misericordia sicut nunc iterum ipsos despicietis propt̄ dei leges. h̄ machabeoz. vij. Sic in nouo testamento innumerī martyres pro obseruatione legi euāgelice mortem sustinuerunt.

Lex impleta est cōstāter.

Ca. I. De lege eterna

Titulus. XII. De lege eter- na. De lege eterne oia subijciunt. et quod debem⁹ p⁹forma n⁹ volūtatē diuine. Lapl'm. s.

Ex eterna secūduz

LTho. s. ij. q. xxiij. arti. 3. nō est aliud q̄ rō
diuine sapie fm qd̄ ē directiua oim actu
um et motionū. Et qz diuina rō nihil cō-
cipit ex tpe s; h; eternū p̄ceptū. iō d; lex
eterna. De⁹ enī sic p sapiētā suā est con-

ditōr vniūsalz naturaz. ad q̄s cōpat sic artifex ad artifi-
ciara. ita et gubernator oim actuū et motionū q̄ iueniun-
tur in singlis creaturis. Un̄ sic rō diuine sapie inq̄stū per
eā cūtra sūt creata. h; rōne artis v; exēplans vel idee ita
rō diuine sapie mouētis oia ad debitū finē. seu ipā rō gu-
bernatoris rez. in deo sic in pncipe vniūstratis existētis.
cū mūdus diuina puidētia regat vniūstratis vīm legi. cū ni-
hil aliud sit lex q̄ qd̄ dā dicitamē practice rōnis i pncipe
qui gubernat aliquā cōmunitatē pfecte. Est autē ipā lex
eterna in trinitate deo q̄ mūdū regit. Un̄ d; ipā trinita-
te canit ecclia. Qui. s. de trinitas totū subdit suis orbē
legib; . In ipō deo vna est lex vt dictū est in creatur; tot
sūt q̄ sūt species creaturaz q̄b; singlis ididit diuinas in-
clinatōes in suos debitos fines. q̄ indinatōnes leges in
ipis creatur; dicunt. Et q̄uis ipā lex eterna attribuaf
p appropriationē s. lio fm Tho. vbi. s. tñ fm Alex. in. ij.
parte. q. xij. pōt attribui fm dītōes leg; varias et alijs
psonis. Tria enī pcurrit ad legē. s. autōitas. vītas. et
bonitas. et fm h; optet q; lex habeat formā et figurā. Ra-
tōe pncipiū debet legi auctas. qz nō pōt esse pncipiū le-
gi nisi habēs auctatē. Rōe forme debet legi vītas. qz nū-
q; fess sine rōe rēta. s. sit ppa lex. nā iusta nō ē lex. Rōe
finis debet legi bonitas. qz lex nō ordinat nisi ad bonū.
Si ergo respiciam⁹ in lege eterna auctatē. sic appropria-
tur psonē patris rōne pātis. Si respiciam⁹ in ipsa lege
eterna vītatē. sic appropriaat filio fm rōne formalē sapi-
entie. Si accēdam⁹ bonitatē legis. sic appropriaat spūs s̄cō
Dec Alexander de bales.

De lege eterna pōt .s. I.

Intelligi illō p̄sal. id est qd̄ d; d; iusto. In lege dñi fuit vo-
lūtas ei⁹ et i lege ei⁹ meditabit die ac nocte. Dic Augu. qz
petm̄ nō est aliud nisi dictū v; factū v; p̄cupitū p̄ legem
eternā. Et sub his cōprehēdit fm Tho. ois excessus s; s;
ue locutōis. actōis et desiderij p̄ rōne. Quia q̄ iust⁹ sum-
mā diligētia h; vt caueat p̄ctis. iō affect⁹ ē ad legē eter-
nā. id est volūtatē dei vt i p̄leat intellectus vt intelligat.
Un̄ in lege dñi su. vo. rē. vbi tria p̄nt notari. Qd̄ est
vniūsal. et ideo mūd⁹ tot⁹ ea reglarur. ibi. in lege dñi.
Qd̄ est p̄fectional. et iō affect⁹ bon⁹ ei⁹ p̄formaf. ibi. su-
le volūtas ei⁹. Qd̄ est rōnal. et iō intellect⁹ rēc⁹ eā spe-
culaf. ibi. et in lege ei⁹ meditabit die ac nocte.

Quantū ad primū .s. II.

Sciendū qz nlls hō q̄ntūcūq; habuit dñū latū et lon-
gum. potuit v; pōt dici absolute dñs et fm qd̄. Naz et si
occurant⁹ p̄m⁹ impator post cesarē fec̄ describi vniūsum
orbē terraz tanq̄ dñs terre. nunqd̄ dñiuz habuit aq̄z
et alioz elemētoz aut celoz aut angeloz. aut etiā omni-
um bntoz. Terre nō. fuit q̄ dñs nō simplr oim s; bo-
minū q̄ p̄sabant tūc in mūdo. Un̄ et illis legē dare vas-
lebat. nec tñ q̄ ad oia. nō aut alijs reb; sibi nō subditis.
Absolute et simplr dñs est de⁹. omnib; dominās creatu-
ris. Un̄ sc̄tus mardoche⁹ in oratōe sua dicebat. Dñe rex
om̄p̄s in diuīse tua cūtra sūt posita. et nō est q̄ resistat vo-
lūtatē tue et. Dñs vniūsoz tu es. Destet. xij. Sic q̄ dōz

minū est vniūsale. ita et lex ei⁹ esse vniūsal. et ipā totus
orbis reglat. qz lex dñi. Et qz legi eterne q̄ non differē Lege eter-
a dei volūtatē. reali subijciant et regulent oia. declarat na oia sub
et oñdit fm Tho. ij. q. xxiij. Nā creature irrōales eter- ijciunt.
ne legi subijciunt. inq̄stū sequunt sine iudicio rōnis vel
sensūs. id qd̄ eis imp̄sum est a deo. q̄si more ab alio. s.
deo ad suos fines et act⁹. Sc̄do cecature rōales legi eter-
ne subijciunt p̄ noticiā diuī p̄cepti. eo qz eis darū est in-
telligere qd̄ debeāt agere. vel cauere. Ipā enī lex natural
que est in hoīe est qd̄ā p̄cipario legi eterne. Mali etiāz
subijciunt legi eterne. et si imp̄fecte. s. necitate coactōis in
q̄stū subijciunt nō eius p̄ceptiōi sed punitōi. s. inq̄tum
mali puniunt a deo qz lex etna dicitur et imperat. Quar-
to boni subijciunt p̄fecte. inq̄stū. s. nō coactōe punitōis
sed volūtatē obsecutiōis. s. volūtatē obediēdi deo. a more
nō timore se subijciāt. Bñi etiā et dānari subijciunt legi
eterne. cur⁹ rō est. qz sic corp⁹ graue mouet grauitate de lo-
co. ita eadē grauitate q̄efat in loco. Et sili sic boni p̄ legē
eternā merent b̄tudinē et mali miserā. ita p̄ candē legē
bñi in b̄tudinē et mali in miserā p̄seruant. Subijciunt
etiā legi eterne oia creata siue nēria siue p̄tingētia non
aut eterna. Et rō h⁹ est fm Tho. vbi. s. Lex eterna est rō
gubernatoris. q̄cūq; q̄ subijciunt diuī gubernatiōi sub-
dunt et legi eterne. Cū q̄ oia q̄ sūt in reb; a deo creati sub-
dant diuī gubernatiōi. siue nēria siue p̄tingētia. non
aut ea q̄ p̄tinet ad diuinā essentiā vel naturā vt persone
diuīe. vel volūtas dei vt bonitas dei et h̄mōi. ideo creata
subdunt legi eterne. nō aut increata. sic patz p̄ exēplū in
hoib; . Nā gubernatiōi hoīm subdunt q̄ sūt p̄ hoīes. nō
aut q̄ p̄tinet ad naturā hoīm vt qz habeat man⁹ vel pe-
des. Un̄ et Aug. dic. xij. de ciui dei. qz nllō mō aliqd̄ legi
gib; sūmi creatoris ordinariōis. s. creatū subtrahit a q̄
patz vniūsitatis admīstrat. Nec obstat qd̄ ait ap̄lus
dicēs ad Ro. viij. Prudētia carnis inimica est deo neqz
enī legi ei⁹ subiecta est. Nā fm Tho. vbi. s. et si subijci nō
possit prudētia carnis legi eterne ex p̄re actōis. qz indit
nat ad actōes p̄rias legi dei. tñ subijci legi dei ex p̄re
passiōis qz meret penā fm legē diuīe iusticie. Sic Lex dñi dif-
endū etiā qz aliter est dicendū de lege hoīm. aliter d; lege ferunt a le- ge hoīm
dei. Nā hō reb; irrōnabilib; q̄ntūcūq; ei subijciant non
pōt iponere legē s; solū hoib; sibi subiectis quib; hoibus
intm̄ ponit legē inq̄stū suo p̄cepto vel denūciatōe imp̄-
mit mētib; eoz q̄ndā regulā q̄ est pncipiū agēdi. Sic
aut hō denūciatōe imp̄mit homi subiecto sibi qd̄ dā p̄n-
cipiū intem⁹ actuū. ita de⁹ imp̄mit toti nature pncipia
actuū p̄prioz. Et iō p̄ hūc modū d; de⁹ p̄cipe toti natu-
re. fm illō ps. P̄ceptū posuit et nō p̄teribit. s. in rōnali-
bus creatur; . Et p̄ hāc etiā rōez oēs mor⁹ et actiōes toti⁹
nature legi etne subdūt. Alio mō q̄ subdūt legi etne cre-
ature irrōnales q̄ rōnales inq̄stū. s. irrōnales mouēt a
diuīa puidētia. nō aut p̄ intellectū diuī p̄cepti vt rōnas
les. Et ipā ip̄ssio pncipiū actiui int̄secti q̄ntū ad res nat-
urales est. p̄mulgatio legi eterne in eis. Defect⁹ etiā q̄ ac-
cidit i reb; naturalib; . q̄uis sint p̄ter rōem causaz p̄ri-
culariū. nō tñ sūt p̄ter ordinē causaz vniūsalū. et p̄cipue
causē p̄me. id est dei cur⁹ puidētiā nihil pōt subterfuge-
re. vñ et ipā subdūt legi etne. Dēs etiā leges inq̄stū p̄ci-
pāt d; rōe rēta. intantū deriuant a lege etna. Un̄ Aug.
In tpali lege nihil est iustū atz legitimū qd̄ nō ex eterna
boīes sibi deriuauerūt. Et idē Aug. Lex eterna ita me-
dio qd̄ dā loco posuit aliq̄. vt in eis vsurpandis merito
rephēdat auidacia. ineq̄ndis pure laudetur obediētia.
Et ponit exēplū abrae. q̄ se volēdo occidere filiū pessime
fecisset sed ex volūtatē dei iubentis hoc volēdo oprime
fecisset. xxiij. q. v. lex.

Secundū quod no .s. III.

Ps. 148.

Ca. I. Quō debem⁹ reformari volūtatī diuīe

gis debeo diligere post aīam q̄ corp⁹ meū. q̄ mltoma/
 gis debeat acceptare q̄ sūt p̄tib⁹ meis vt mortē coz z
 hmōi. Nec isti dicūt q̄ debeā velle dānationē meā. sed
 qd̄ debeā eā velle fm̄ qd̄ de⁹ eā vult. De⁹ autē nō vult p̄
 se z simplr me dānari. s̄ si facio opa p̄tī vult me dāna
 ri. vñ vult ordinē iusticie q̄ est punitōis culpe p̄ penam
 Jhu autē ordinē iusticie teneor acceptare. s̄ si peccauero
 puniar. qz alit̄ repugnare ordinē diuīe iusticie. z sine du
 bio sic teneor velle quicqd̄ scio deū. velle si mihi p̄gruit.
 fm̄ omēs hmōi tētiōi nō teneor alia rōne. nisi qz volū
 tas mea tenet velle esse qd̄ iustū est z bonū. Et si ista est
 rō tētiōis. vbiq̄q̄ est iusticia z bonitas. illd̄ teneor velle
 le. Nec obstat q̄ nature nō p̄gruit. qz volūtas deliberat
 ta se p̄fer in eā q̄ repugnat nature. id est volūtas fm̄ rōes
 subijcit sibi volūtatē seu instincū naturalē vt cū hō p̄
 p̄ter s̄curē se mori exponit. Tenet tñ velle volūtatē deli
 berata istū ordinē iusticie. q̄ si in p̄tis mori dānat. qd̄
 b̄ deus vult z nō dānationē p̄ se neqz culpā. Lbo. ad p̄
 mā opinionē videt̄ magis decliare tanq̄ durā. Sed qz
 firmat Lbo. dicit. ea. Et de dānatōe sua p̄ria dicit. q̄ ista
 p̄ficio est q̄si impossibilis. q̄ alicui reuelat̄ dānatōe sua.
 sic nec angelis. Un̄ si cui fieret d̄ ille cui fieret estimare
 q̄ sit illudis diaboli. Qd̄ si certificaret q̄ reuelatio est a
 deo d̄ credere q̄ esset fm̄ cōminationē nō fm̄ p̄scāz vt
 illd̄ Jone. iij. c. xl. dies z nīnīue subūtes. Sed sciēdū fm̄
 Lbo. dicit. ea. circa si. q̄ mor⁹ volūtaris deliberare circa vo
 lūtatē diuinā. aliter se bz in p̄tōib⁹ z aliter in iustis via
 tōib⁹. aliter in cōprehēsiōib⁹. Nā in p̄tōib⁹ mor⁹ volū
 taris est corrupe⁹ qz ex toto relinquūt deliberatōem rōis
 et p̄sequunt̄ impetū volūtaris naturalē z sensitīue. mur
 murātes de dei ordinatōe. Nlls tñ est a deo obstinat⁹ i
 p̄tis. q̄ obstinationē nō possit deponere. z se diuīe volū
 tari reformare dū est viator. Solū dānatōis i penā infli
 cū est vt a sua obstinatōe nunq̄ curent. In iustis autē
 viatorib⁹ manet mor⁹ volūtaris integer. s̄ implet⁹ dicit
 tur. tū ex p̄te cognitōis qz nō plene volūtatē diuinā cog
 noscūt. tū ex p̄te affectōis q̄ retardat̄ ex morib⁹ inferio
 rib⁹. vñ in talib⁹ sufficit nō recalitrare diuīe ordinatio
 ni. P̄hs enī dicit in. iij. Et b̄ sufficit fortē q̄ nō tristef i
 piculis mortis. q̄uis nō gaudeat sic est gaudiū in acti
 bus aliaz p̄tū. Sed in b̄ris est mor⁹ volūtaris delibe
 rare integer z p̄fect⁹. tū ex p̄te cognitōis. qz diuinā volū
 tatē plene cognoscūt. tū ex p̄te affectōis q̄ d̄nāf oi appe
 titū inferiori. nec in aliq̄ retardat̄ v̄l impedit. Un̄ in vi
 dēdo qd̄ de⁹ vult z qd̄ ip̄i volūt̄ gaudiū expiunt̄ d̄ q̄ in
 p̄s. Verabit̄ iust⁹ cū viderit vindictā. Un̄ talis nō debz
 dimittere qn̄ faciat omē bonū qd̄ p̄t̄ qz in custodiēdis
 illis. s̄ in p̄ceptis dei retributio mltā. ait p̄s. Non solū p̄
 custodiēdis. id est obfūdādis retributio mltā habet mer
 cedis eterne. s̄ etiā in ip̄a obfūdādis retributio mltā dele
 ctatōis spūalis qz p̄tūose opari delectat̄ mentē magis qz
 delectabilia corpis. Et ex h̄ etiā vitat̄ mar⁹ supplicū. si
 pure deberet dānari i inferno qz ex p̄tō aggrauat̄ sup
 plicū. Legit̄ in vitas patrū. Qd̄ cū quidam pater sc̄tū
 haberet qndā discipulū valde obediētē. modestū z gra
 tiosum. rogauit d̄nm vt sibi reuelaret̄ si debebat esse des
 mū saluād⁹. Reuelatū est q̄ erat dānand⁹. p̄ter qd̄ euz
 pater videbat illū lacrimas p̄tinere non poterat. Qd̄ p̄
 p̄dēns discip̄ls ille interrogauit pat̄rē de eā fierē. Et cū
 frequer h̄ pet̄t̄. vici⁹ p̄t̄b⁹ ei⁹ sibi dixit. qz ex cōpassio
 ne ad eū flebat. qz reuelatū sibi erat eū esse dānādū. Qd̄
 ille audies ait. Pater nō oportet vt p̄ter h̄ lugeatis. quia
 scio iustū esse d̄nm. z q̄ me nō dānabit nisi p̄pter peccā
 ta mea. Et sic fur parit̄er r̄z pati penā suspēdēdi ex q̄
 meruit. Ita z ego sum par⁹ ferre penā dānatōis si offen
 dero. qz h̄ exigit diuīe iusticie ordo. cuius volūtatē volo
 me reformare. Ita qz conabor ex me facere qd̄ boni facē

re potero. z d̄ns de creatura sua faciat quod sibi placet.
 Adeo autē placida deo fuit talis r̄ntio z reformatio volū
 taris. qz nocte seq̄nti reuelatū est p̄ri illi qz mutata erat
 sn̄ia dei z saluād⁹ erat. Qd̄ nō sic intelligendū est qz vol
 lūtas dei vel dispositio sit mutabil. vt velit qd̄ p̄r
 volebat. s̄ sn̄ia dei cōminatoria q̄ respicit merita vel des
 merita hōim mutat. erat in illo discip̄lo forte aliqua in
 dispositio mētis vel vitū occultū. qd̄ merebat̄ dānatō
 rōnē. q̄ remoro meruit ex opib⁹ bonis saluationē. In legē
 ergo d̄ni volūtas iusti est reformādo se diuīe volun
 tari in voluto. vt dictū est.

Quantū ad tertū .§.V.

p̄ncipale nota. qz intellect⁹ rect⁹ respicit die ac nocte id Intellect⁹
 est frequer in adūitate z p̄speritate ad legē eternā dei. rect⁹ r̄p̄ic
 id est ad cognoscēdū volūtatē suā vt p̄ficiat. Unde ipse legē et̄nas
 p̄s. Unā pet̄t̄ a d̄no hāc requirā r̄c. vt videā volūtatē manifestat. id
 d̄ni. Et qz in lege sua sc̄pta ip̄az volūtatē manifestat. id
 frequer eā legit z meditat̄. p̄s. Quō dilecti legē tuam
 d̄ne. tota die meditatio mea est nō solū vt sc̄ia. qz vt ait
 ap̄ls ad Ro. ij. Nō auditores legis. s̄ t̄m. s̄ factores iusti
 ficabunt. Qui enī fecerit voluntatē p̄ris mei. ait x̄ps q̄
 manifestat in lege. ip̄e me⁹ frater est Nath. xij. fratrib⁹
 p̄ri debet hereditas eterna. S̄ sciēdū fm̄ m̄ḡm i. j.
 sen. d̄l. penult. qz duplex est volūtas dei. vna q̄ d̄i volū
 tas b̄n̄placiti. alia q̄ d̄i volūtas signi. Qd̄ non sic est in
 telligendū. tanq̄ in deo sint p̄tes volūtatē cum nō sit
 nisi vna t̄m. sed fm̄ Lbo. in. j. p̄te. q. xij. Volūtas de dō
 aliq̄ p̄rie dicit. z hec volūtas b̄n̄placiti nūcupatur et
 semp̄ implet. Aliq̄ volūtas metaphorice de deo dicit̄
 sic z multa alia de deo. z hec dicit̄ volūtas signi. non qd̄
 sit signū. qz de illud velit s̄ qz est signū in nob̄ volūtatē
 n̄re. Sic dicim⁹ deū iratū cū punit. nō qz punitio sit sig
 gnū ire in deo. cū nlla ira in eo sit. s̄ qz est signū ire in no
 bis cū punit. Sic cū de⁹ p̄cipit aliqd̄ dicit̄ velle a nob̄.
 qz cū nos p̄cipim⁹. signū est nob̄ qz vclim⁹ illd̄. Per hāc
 s̄ltudine d̄i volūtas signi in deo. z hec est quintuplex
 fm̄ q̄nqz signa. s̄ p̄ceptū. p̄hibitio. p̄siliū. p̄missio. z opa
 tio. Per hec enī vt p̄ signa declaram⁹ nos aliqd̄ velle. De
 clarat̄ enī qd̄ se aliqd̄ velle dupl̄. Uno mō p̄ se. alio mō
 p̄ aliū. Et p̄ se quidē declarat̄ aliqd̄ velle aut̄ directe aut
 indirecte. Directe cū aliqd̄ opat̄. signū est qd̄ illd̄ vult. et
 sic opatio dicit̄ volūtas. Indirecte z p̄ accidēs. cū non p̄
 hibet vel impedit opantē. Nā remouēs p̄hibēs d̄i mo
 declarat̄ se qd̄ aliqd̄ velle inq̄r̄tū ordinat̄ aliū. ad aliqd̄
 faciendū. v̄l n̄c̄ria inductōe qd̄ sit p̄cipiēdo qd̄ aliquis
 vult in p̄hibēdo h̄m. v̄l aliq̄ p̄nasoria inductōe quod
 p̄tinet ad p̄siliū. Qd̄ enī p̄ceptū p̄siliū z p̄hibitio dicit̄
 dei volūtas. p̄t̄ p̄ id qd̄ d̄i Nath. vij. fiat volūtas tua
 r̄c. Qz aut̄ p̄missio v̄l opatio dicit̄ dei volūtas. pat̄rē p̄
 Aug. qui d̄t̄ in enchiridion. Nihil sit nisi ei⁹ potēs fieri
 velit. v̄l sinēdo vt fiat vel faciēdo. Vel p̄t̄ dicit̄ qz p̄missio
 z opatio referunt̄ ad p̄ris p̄missio quidē ad malum
 opatio ad bonū. ad futurū hō. p̄hibitio respectu mali. p̄
 ceptū hō respectu boni n̄c̄rū p̄siliū aut̄ respectu sup
 abundātis boni. Volūtas q̄ b̄n̄placiti q̄ p̄rie est volun
 ras dei semp̄ implet. siue a nob̄ siue de nob̄. vt d̄t̄ m̄ḡ i
 j. sen. d̄l. xlv. Un̄ ip̄e ait p̄ Esa. c. xlvj. Vivo ego die do
 min⁹. qz oīs volūtas in ea fiet. z omē p̄siliū meū stabit.
 id est dispositio. Et ad Ro. ix. Volūtatē ei⁹ qd̄ resistit. qz
 d̄nlls. Lū q̄ suam⁹ mādāta ei⁹ vel p̄silia implet volun
 ras eius a nob̄. id est p̄sentib⁹ nob̄ bonis opib⁹ q̄ facit̄ i
 nobis. Lū trāsgredimur mādāta eius volūtas eius im
 plet de nob̄. incurrētib⁹ penas quas vult d̄ nob̄ fm̄ exi
 gentiā sue iusticie. Et sic volūtas dei cū sit eā efficaciss̄
 ma oīm mētū. nō aut̄ p̄tōz. qz nullo sapiēte. s̄ opante

.§.V.
 Ps. 118

Duplex est
 voluntas
 dei

Volūtas
 signū est
 quintuplex

Titulus Duodecimus

ait Aug. sic hō deterior. z mīro min⁹ dño opante semp implet cū pprie illd vult. Qui enī recedit ab ordine voluntatis sue. fm miscētiā q̄ ppauit coronā diligentibz se. vt p̄tōr ait. relabit in ordinē voluntatis sue iusticie. q̄ reproboz punit. Qd̄ aut opat i creaturā. ubi p̄currit volūtas signi cū volūtatē bñplaciti. illd enī pprie vult. Dicitur tñ volūtas signi inq̄tū i nob op⁹ nrm est signū volūtatē nre. p̄ silitudinē. Et similit̄ pmissio p̄currit cū volūtatē bñplaciti. S; q̄ p̄mittit. s. mala fieri. d; qd̄ signū volūtatē nre. s. dei. q; nō vult ip̄e mala fieri. s; i nob q̄ cū p̄mittim⁹ malū fieri. z nō pbibem⁹ cū possum⁹ dicim⁹ illd velle. In deo aut pmissio q̄ mala p̄mittit fieri. est s; gnū nō volēdi illa. s; volēdi p̄mittere. z h̄ p̄pter maiora bona inde seq̄ntia. q̄ pprie vult. **Uñ** Aug. i enchirid. ait. q; dō om̄p̄s nū p̄mitteret mali esse in op̄ibz suis. nisi esset adeo potēs z bon⁹. q; ex oī malo eliceret mai⁹ bonuz et si nō semp bonū ei cui accidit malū. saltē ad bonū melius vniūsi. Et sic ex crudelitate tyrānoz secuta est coronā martyriū z p̄sio mltroz exemplo martyz. Et occasio ouis a lupo. z si nō sit ad meli⁹ ouis est tñ ad meli⁹ vniūsi. q; sic sustētat sp̄s lupoz in vniūso. Et dānario reprobōz sic bona nō est est tñ ad meli⁹ vniūsi. vt reduceat nō solū miscētia in bñs. s; z iusticia dei in dānat. Ex emplū in Joseph quē vēdidit fratres i egypto. z ex tāto malo eduxit dō tñ bonū. s; p̄seruationē nō solū patris et fratru s; plūnoz q̄ fame defecissent p̄pter p̄uisionē suam de frumēto. **Uñ** ip̄e dicit Gen. vlti. nō possum⁹ resistere volūtatē dei. vos fecistis i me malū. z dō dicit illd in bonū. Volūtas aut signi q̄ ad p̄cepta pbibitiōis et p̄silia nō est pprie volūtas. q; nō semp implet vt in peccatoribz p̄. S; est signū voluntatis in deo qd̄. q; vult illd p̄cipe pbibere z p̄sulare. in nob aut vñ trāsūmit vt dicat de deo est signū q; illd volum⁹ qd̄ p̄cipim⁹. igitur iust⁹ intellectu meditat̄ die ac nocte lege dñi. id est affi due siue i lege eterna qd̄ velit siue i lege sc̄pta. vbi p̄ s; ip̄m exōmit. Nec est volūtas dei sanctificatio v̄ra. vt ait ap̄ls. i. Thel. iij. Vult enī cauere pbibita vt sic sit⁹ sancti. id est mūdī a peccis. vult fuari p̄cepta vt sit⁹ sc̄ti. id est firmi in virtutibz. Dant enī p̄cepta de actibz p̄utūm ex q̄z freq̄ntia generant vitia. Vult impleri p̄silia ad maiore p̄fectū. quibz efficiunt sc̄ti. id est deo dedicati. sic rē pla dicunt sc̄ti q; dō dedicati. Vult recoq̄sca a nob sua bñficia q̄ opant in nob vt sum⁹ sc̄ti. id est gr̄ficātes offi cū sc̄toz i patria q̄ semp regriant. Vult p̄siderari p̄m̄s sa vt sum⁹ sc̄ti. id est p̄fecti cū imitātes. q; s. semp ex malis elicit bona. sic nos ex iurijs eliciam⁹ bona obliuiscēdo iniurias. Ad Ro xij. Vncē in bono malū. Et ex malis tribulationū eliciam⁹ bonū uersitiōis nre z pacē. Et ex malo peccō cōmissoz. eliciam⁹ bonū humiliatiōis nostre

Leuit. 19 et. 20

Vides autē p̄dictis .§. VI

Contra obitare qd̄ ait ap̄ls. i. ad Th. i. Vult de oēs hoies saluos fieri. z tñ pauci sūt qui saluant. nō q̄ videt impleri semp volūtas dei. Ad qd̄ rñdet Tho. in. j. sen. dis. penl. z **Quō de** in epla sup dicto passu. Qd̄ h̄ intelligi p̄t multipliciter. vult oēs **Uno mō** fm damas. qui dic̄ h̄ intelligendū de volūtatē hoies salte dei antecedenti nō volūtatē dei p̄seq̄nti. Et appellat volūtatē antecedenti illd qd̄ vult de creatura. rōnali ipam p̄siderando solū fm naturā. absq; opibz. z sic vult oēs saluos fieri. **Hā** quēlibet creat ad hūc finem. z dat ei naturā capace z p̄cepta z p̄silia z documenta p̄ponit aī eū vt ex illis possit p̄curare salutē suā. d; q̄ volūtas antececedēs. q; antecedit p̄siderationē op̄ez creature. quā quī dem p̄siderationē possum⁹ nos facē de deo. put. s. ipam creaturā disponit fm naturā suā ad saluationē mō di

cro. Et h̄ vniūsalr erga oēs. S; volūtatē p̄seq̄nti nō vlt oēs hoies saluos fieri. s; aliqs saluari. s. bonos. aliqs dānari. s. malos. Et d; volūtas p̄seq̄ns. q; vult illd de creatura p̄siderata nō solū fm naturā. s; fm etiā opa sua q̄ sequunt in creatura post naturā. Dat exēplū de iudice bono q̄ veniēs ad ciuitatē. volūtatē antecedenti vult oēs hoies illi ciuitatē viuere z nullū p̄ire p̄siderādo. s. hoies fm suā naturā. S; volūtatē p̄seq̄nti vult aliqs viuere s; bonos. aliqs occidi vt malefactorēs. z h̄ p̄siderat hoimibz fm opa eoz. **Uñ** ex pone sic. vult oēs hoies saluos fieri in generali z vt viuāt fruoze sicut d; sp̄s s̄nti creatus postulare gemitibz incnarrabilit̄ ad Ro. viij. qd̄ nos postulatēs fac. Aug. Mesciētes q̄s p̄incat ad p̄des stnatoz nūez quis nō p̄incat. Sic affici debemus ad oēs vt velim⁹ oēs saluos fieri. p̄riū. q. ij. coripiāt. **Uñ** ex pone illd fm distributionē accōmodā. p̄ his. i. cū qui saluant. q; oēs q̄ saluant. nō nisi volēte saluantur. Sic illd. Job. i. illuminat oēm ho. ve. in hūc mūdū. q; ex his q̄ illuminat grā nlls illuminat nisi a b co. **Quar** tō pot̄ exponi q; sit ibi distributio. nō p̄ singul⁹ genez s; p̄ generibz singuloz. Sic d; om̄e animal fuit in arca noe id est de qlibet genere animalū aliqd̄. Et sic de qlibz genere hoim vlt aliqs saluari. q; z de viri z mlieribz z de iudeis z gētibz. fidelibz tñ. Et de italicis z de theutoniciis et anglicis z de franc. z de hispanis z orientalisibz z occidētalibz fidelibz tñ. vult aliqs saluari. **Quar** pot̄ exponi de oī statu nō viciolo pura de statu regulari de ricali laicali. s; ginali. viduali. piugali. rectoz. valalloz. militū. stipēdianoz. nō latrocinantū tñ. mercatoz non feneratorū. arificū nō fraudāciū. aduocatoz. medicorum notarioz. fuoz z alias recte tñ viuētū vult aliqs saluari. vt p̄z discurredo p̄ vitas sc̄toz. **Exēplū** de bō ma chario. q̄ cū petisset in oratōe cui esset foc⁹ in patria. vlt illd est ei p̄ de qd̄ mercatoz. sedario s; qd̄ simpbonia co. tertio. de duabz sorozibz nupr̄ duobz germanis artifiabz zc. vide in vitaspa. In lege q̄ dñi eterna fuit volūtas iusti. z in lege ei⁹ c̄na vel sc̄pta meditat̄ die ac nocte ad p̄formādū volūtatē suā cū volūtatē z faciēdū eā q; qui fecerit volūtatē p̄ris mei q̄ i cellis est. ip̄e intrabit in regnū ce. Mat. viij. Qui fecerit ea q̄ declarat in lege sue sc̄pture se velle zc. **Mag** opa dñi. id est opatio. exponit glo. ex q̄sita id est diligētissime z efficacissime h̄is effectū i oēs volūtatē ei⁹. id est in his q̄ d̄clarat se velle a nob. Ita enī vlt a nob implere sua mādata z ordinata. et p̄sula. q; ip̄e p̄ncipalē est ad opandū i nob. tñ volūtatē nō coopantibz. **Uñ** ad Ro. viij. Velle adiec̄ mibi. p̄ficere aut nō iuenio. Et p̄ Esa. xxvij. Oīa opa nra opat⁹ es i nob dñe. Et q̄cūq; vult opari i vob ex q̄sita. id est diligētissime z p̄fectissime opat. z nos ad illa mouet. **Subest** enī posse cū voluerit. d; Sap. xij. z Exo. xxxij. ait dñs. Miserebor cui voluerit. z clemēs ero his q̄ placuerit mibi Sic cū voluit saulū p̄secutorē suū p̄tū subito p̄uersus est. dicēte ip̄o. qd̄ me vis facē. Act. ix. **Uñ** z ip̄e dñs ad Dal. i. Cōplacuit ei q̄ me segregauit ex vtero mris mee p̄tinue nō acceit carni z sanguini zc. Ad p̄positū **Mag** in lib. vj. moral. pulcra ponit ad ostēdendū quō volūtas hoim. vñ q̄rit volūtatē dei seu ordinationē ip̄editē inde in effectu ei fuit dicēs. **Sepe** enī nōnllī hūana sapia in flati dū desiderhs suis diuina iudicia dñe p̄spicit. astutis ei⁹ deluctari machinatioibz conant z q; ad votū suū vim supne disp̄satiōis intozq̄ant callidis cogitatioibz insitūe subtiliora p̄silia ex q̄rūt. S; inde volūtatē dei p̄ agūt. vñ h̄c imutare p̄tendūt. atq; op̄ortetis cū p̄silio dū resistēt nūnt obsequunt. q; h̄ sepe disp̄sitiōe diuina spre militat qd̄ ei p̄ hūanū studiū frūole resulat. sapientes q̄ dñs in ipsa eoz astutia cōprehēdit q̄n ei⁹ p̄silia hūana facta etiā tūc p̄grue fuūt cū resistūt. Qd̄ meli⁹

Exemplū

Ca. I. Quō debem' pformari volūtati diuine

ostēdit. si pauca ad mediū gestar' rez exempla pferamus. Joseph sonū viderat q' manipulo suo frat' ei' se māipuli psternebāt. Sonū viderat q' lūa z sol se cū res liq's stellis adorabāt. Que qz pure sibi retulit. eoz cor da prin' future dānatiōis inuidie pauor'z pcessit. Lū' qz ad se hūc vēire pspicerēt malicia seuitere dixerūt. Ecce somnator ille vēit. venite occidam' cū z videam' qd il' l' pderūt sōnia sua. Lū'z ei' dñio subijci meruūt. sōnia' tōre in pureū deponūt. cūqz ysmabel' trāseūrib' vēdūt. Qui in egypto duct'. fuituti subdit' lupturie acularōe dānat'. Castitatis merito adit' ppheticē iudicio erect'. dī egypto plar' ē. p supnā pō sapiētiā puid' frumētō co gellit z fūto piclo necessitat' obuiauit. Lū'z in orbē fa mes irruit. de alimētōz pparōe solicit'. Jacob filios in egyptū misit qui frumētōz dispēsatiōi ppositum. Joseph neiciētes luenerūt. atqz vt mereret' alimēta pcipe. corū dispēsatiōē cōpulsū sūpnis in terram ceruicib' adorare. Pēlem' ig' gēste rei ordinē. pēlem' quō sapiētes in ipa sua astutia vīto diuina pphēdat. Jō ab eis ioseph vēdit' rus fuerat ne adoraret'. Sēz iō ē adorat' qz vēdit' astute namqz aliqd agere cōpulsū sūt. vt dei p'siliū mutaret'. s'z diuio iudicio qd declinare conati sūt remuēdo seruierūt. In q'ppe coacti sūt dei volūtate pagere. vnd hāc moliti sūt astute cōmutare. sic diuinū p'siliū dū deuitat' imples tur. sic hūana sapia dū reluctat' cōprehēdit'. Timuerūt fratres ne Joseph sup eos exeresceret. sed h' qd diuinit' expositū fuerat cauēdo acū est vt eueniret. Dūana g' sa p'erna in seipā cōprehēsa est. z q' volūtate dei. vñ p' inre' tionē resistit. inde ei' impleioni mirauit. Sic saul dū dauid subiectū quidianō succrescere p'rutū successu con spiceret. suā ei in iugio filiā spōndit. atqz in ei' dorem cētū dari philistinōz p'paria petiit. vt cū puocat' miles vltra se exerescere q'reret inimicōz gladiū tradit' vitam finiret. Sic scriptū est. Nō h'z rez necessitate spolia. nisi q' cētū p'putia. philistinōz vt fiat vltio de inimic' rez p'is. Porro saul cogitabat tradere dauid in manib' phi listinōz. S'z dauid dispositiōis intime fauore roborat'. cētū se dare p'hibuit. z ducēta p'putia reportauit. Lū' nūmiz opis saul argumētō supat'. supna puidēta i sa p'iete sue est p'silio dephēsus. qz vñ succrescētis militis vira se exinguere credidit. p'rutis gl'am ei' inde cumu lauit. S'z qz nōnunqz astute aliqd sage etiā electi molu unt. liber ad mediū alii sapiēte' dducere. z q' interni p'si li' astutia mortalū cōprehēdat' demonstrare. P'udenter quippe Jonas sage voluit cū ad p'dicandū nūmūtārū p'nam missus qz elect' gētib' iudeā deserū timuit p'dica tōis officiū implere recusat'. Nauē petiit fugere tartis elegit. sed prin' tēpestas exorūt. Sors nutrit'. vt videlicz cognoscat' cū mare culpa turbat'. Jonas in culpa dep' bendit' in p'sūdo mergit'. ceto sorbēte deuorat'. atqz illuc ducēte belua pueit'. q' ille tre spōte p'epsit. Ecce fugitū dei tēpestas inuēit' fors ligat'. mare suscipit. belua inclu dit. Et qz auctori suo obedire renitit'. a loco q' missus fue rat suo reus carcere potat' zē. ibi vide. Cōprehēdit ergo sapiētes dñs in astutia eoz qn' z h' in vsum sue volun' tatis redigit. p' qd sibi volūtatis hūana d' dicit. Et ponit exem'plū de iudeis xpm occidēt' ne amitterēt regnū tēs porale. et illud amiserūt. Et allegat illud p's. Magna opera dñi zē. Dec omnia Greg.

Vult autē nouēa .§. VII
 nob' de' fm Pe. de taran. sup eplā pauli. Vno vult in vna vita p'nti p' q' vult nonū in alia vita. Vult p' viator' per p'nam p'usionē. Secdo p'usoz a p'cis emūdatiōē. Ter tio emūdatōz p' opatiōē scificatiōē. Quarto p' scifi caroz ad cognitiōnū illustratiōē. Quinto illuminatōz nū p'feruozē inflāmatiōē. Sexto inflāmatōz p' tribula

tionū p'batōē. Septio p'batōz vnitat' p'cordatiōem Octauo finalē in p'posito p'feruatiōem. Nono p' bmoī fuata vult p'feruatiōē glificatiōē. De h' hēs Ezēch. De' vlt p' p'lyū. Nūquid volūtat' mee est mors impū die dñs et nō pot' vt p'uertat' z viuat. q. d. volo q' p'uertat'. Sed vt ait Aug. h'cūmē putas ab errore ad v'itatē in q'cun q' magno v' p'uo p'cro ad correptionem sine p'nia posse trāfire. d' pe. dil. j. Est aut' p'uersio cordis vndiqz auersio tūc enī hō p'uertit' vere. qn' ex toto dimittit' p'ctm. Loz. j. Volūtate auertēs a malo oī z verrēs se totū ad deū. Lū enī aīa sit cēntia simplicissima. z nec h'z p'ces. nō p'or ex vna auerti z altera p'it. s'z totū ad bonū vel malū cō uertit'. Cōuertit' se impūssim' mansisset ad deū z suscepe est. De scdo nota q' vult de' post p'usionē vt satisfiat' at p'cis. z sic emūdet'. id est libere a p'cis. Marb. viij. Volo mūdare die xps leproso. Et qz nimis cōparit' de' semp supplet defectū nrm cōparitēs nob'. ne habeamus nimis stare i purgatorio p' venialib' vel p' alijs debitis p'croz. Nā fm Greg. iij. moral. De' delictū sine vltione nō patit'. qz v' hō p' se punit. vel de' cū hōie. In h' figū rā habem' q' cū fuit edificatū tēplū salomonis nō fuit tibi audit' sonit' mallei. qz p' aprabant' lapides z polie bank' vt nō haberēt nisi supponi. Tēplū istud est colle ctiō hōz. vbi de' inhītat' p' manifestatiōē glie. Quilibz brūis est tanqz vñ lapis vt q' p' mortē est supedificā dus nō habeat penas pari de' sic suos electos q'rdie p' tribulatiōes polire vt sic pleni' satisficiat'. Vult p' emū datōz scificatiōē. id est p'firmatiōē in bonis p'actib' j. ad Thel. iij. Nec est voluntas dei scificatiō v'ra. Vñ quis addiscit' a liquā arē. si se nō exerceat in ea cito obliui scit' ea. Si aut' p'nuerit' op' ei' habituat' z firmet' i eo vt nō facile obliuiscat' sic in p'posito. Quāuis p'usus recipit' p'rates nisi se p'tinuo exerceat in actib' eoz mō in humi litate. mō i sobrietate. mō in castitate. resistēs tēptatiōib' bus debilit' eas h'z p' acc' freqntes generat' habi'. qui est de difficili mobil' a subiecto. Vñ vult de' in scificatiōe illuminatiōē. j. ad Thel. Vult oēs saluos fieri et ad cognitiōē v'itat' puenire. Vnde z moral' seneca. Si vñ pedē habere in fouea et alii ex. discere vellē. Nō tam debem' q'erre scire oēm v'itatē. qz mltre sūt v'itates. quaz nō oēs sūt capaces. Quedā etiā sūt q' sciendo hō male v'ret'. nec a demoniis q's debet q'erre v'itatē. Prox p'terea xps in crepabat' demōes p'cepto ei' exētes ab ho mīnib' ne dicerēt v'itatē illā. Lu. iij. q' tu es xps filius dei. qz nō vult q' ab eis q'ram' v'itatē scire. cū etiā v'itatē quā dicit'. dicit' vt decipiāt. S'z hōies ita paz' sūt auit' di ad cogscendū v'itā. q' subito in p'dicatiōib' obdormi unt. Vñ in colla. patrū narrat' de q'dā p're q' cū saluta ria doceret dormitare oēs ceperūt. Studiose aut' murā do materiā. id est narrāte fabulosa. oēs exarati sūt z rī dere ceperūt. Vult de' illuminat' feruoris inflāmatiō nē. Lu. xij. Ignē veni mittere in terrā dixit xps. z qd vo lū nisi vt ardeat. s' p'feruozē. Accēdit' aut' feruor mētis p' meditationē scām de passiōe xpi de glia celesti z de be neficijs dī z hmōi. iuz illd p's. In meditatiōe mea exar. ignis. Vidēs p' exp'ientā q' qn' olla stat sup ignē cū feru uet musce nō audēt' appropinq're. s' si desinat' a suo feru uore z tepescat. subito currūt oēs musce z coopiunt' eā z derurpāt. Sic qn' mēs desiderijs feruet. demōes nō au dēt' appropinq're. s' cū vidēt' z mētē tepescatā. derurpāt suis molestijs intentionē. Vult de' inflāmatiōis p' tri bulatiōē p'batōē. Ad Heb. x. Partia vob' necria est. vt volūtate facietes. p'missionē recipiat'. Nō hñ cogscit' a' micus in p'speritate. nā dū d's abūdat' oēs volūt' z dirūt se esse amici ei'. s' sūt amici illi q'les musce mellī. lupi ca dauert'. formice gnoz. S'z q's cū tribulat'. z hō nō dese rit' eū. s'z cōparit' ei' z adiuuat' eū. p'ncipās labores illius.

De' vlt cō uersorum emūdatiō nem.

De' vult emūdatōz rum scifi catiōē

Exemplū

De' vult feruoris is flāmatiō nem p's. 38.

De' vult p' tribulati ones p'ba tionem

Ca. 7. De his q̄ docet lex natural'

cente parte rei. Sicut hō nobilius h̄ esse in seipō q̄ in
 pre generāte v̄l in sole. tñ res nobili' h̄z eē in cā p̄ncipa
 li a q̄ totū esse rei depēdet sic a deo. hoc Derue'. Pro
 bat' h̄ p̄ similitudinē. nā effectus nobilitati mō inuenit in
 causa equoeca q̄ i cā vniuoca. Sic calor excellētorū mō
 inuenit in sole q̄ in igne. Sic oīa bōa q̄ repiunt in cre
 atur; excellētorū mō inueniūt in deo q̄ in seipis. Tho.
 i. p̄e. q. vi. art. ij. Probat idē sufficiētē diuinitē. Nobilit'
 enī eē spūale. et nāle. et diuinit' q̄ eē materiale: et pale z hu
 manū. S; eē cuiuslibet rei creatē i deo eē esse spūale et
 nū z diuinit': qz creatā in deo eē d's. ḡ nobilit' z p̄fectū eē
 h̄z creatura i deo q̄ in seipā. Et q̄ igit' bona appetūt ab
 bōib; velut dulcia gustat: v̄l vt fragrantia odoratur: vel
 vt p̄sonātia auditur: vel vt suauita z leuita tactur: v̄l vt
 vtilia opit: vt argentū aurū z alie diuitie. v̄l vt mag' efrī
 mariti. vt honores z potētie. vel vt scia z sapia. intellex
 ctur: vel vt p̄tutes morales vite pollicite. Et hec oīa bo
 na excellētorū mō sunt in deo. z sine defectu sic grossus
 argenteus eē in floreno aureo. nō qdā in matia s; i valoz
 et p̄tiositate. multo etiā maiori. vñ q̄libet p̄legit florenū
 grosso vt lōge melius. Sic cū lumē nātū rōis imp̄suz
 nob. ondat nob bona. ḡ insticu e' debem' ipm amare
 et p̄curare h̄e. Cū p̄s. Quid mihi eē in celo: aut qd a te
 s; deo volut sup terrā. q. d. nihil ex bonis creat'. S; de
 fecit caro mea. i. appetit' sensitiu': z cor meū. i. appetitus
 rōnal' ab oī affectu spūali: z ps mea d's in efnū. Nibi
 adbere deo bonū eē absolute. Est enī d's fm Anf. q̄ me
 lius nil excogitari p̄t. Sēdo bonū increatū q̄le est d's
 sic describit'. Deus eē bonū increatū et q̄ oīa subistunt.
 et ex h̄z rōz cause: nō solū oīa efficiētis s; etiā oīa p̄fer
 uētis. Ad ondit tripl. s; auctoritate. similitudie z rōe.
 Auctoritate qdē nā vt dicit Bieg. Via nec ad momētū
 subsisteret: s; in nihilū tēderet: nisi opatōe diuine p̄tutis
 in esse sustēterent. Et aug'. iij. sup Gen. ad lram. Vir
 tus dei ab his que creatā sunt regendis s; aliqū ces
 sare: s; z eoz cessare spēs. omisq; natura p̄deret. Et
 sic oīa dicunt' vanitas. Eccl's. i. q; oīa z angeli z hōies et
 demēra sic h̄nt eē ex nihilo. ita ex se h̄nt tendere in nihilū
 nisi dei influētia sustēterent. Probat scdo h̄ similitu
 dine. Sic enī aer p̄ntelūmic statū fit lucid'. sic hō deo
 p̄ntē illūinat. z sic aer nec ad momētū remanet illūinat'
 tus: s; p̄ntue obreuebat' cessante actione solis: ita crea
 tura nec ad momētū inesse remaneret cessante actōe dei
 vt dicit Aug'. Rō ar q̄re aq̄ calefacta retinet calorē ignis
 cessante actōe ignis. nō aut' aer etiā ad momētū reman
 ner illūinat' cessante actōe sol' est ista. qz aq̄ est suscepti
 ua calor' ignis fm eandē rōem v̄l formā q̄ est i igne. Et
 iō cessante actōe ignis remanet calor i aq̄ p̄ z mīn' fm
 participatōz calor'. S; aer n̄lō mō recipit lucē fm ean
 dē rōem q̄ est i sole: vt recipiat formā sol' q̄ est p̄ncipiū lu
 minis. Cū qz nō h̄z lux sol' radice in aere statū cessat cel
 sante actōe sol'. Sic a simili: qz eē nō recipit in creatura
 fm eandē rōez q̄ est in deo. iō statim cessaret: cessante in
 fluētia p̄tut' diuina. Tho. i. p̄e. q. ciiij. art. ij. Tertio. p̄
 bat rōe sic. Effect' q̄ depēdet a causa tñ q̄ ad suū fieri
 et nō q̄ ad suū esse h̄ p̄ manere subtrahā cā. S; nō si
 dependeat q̄ ad suū esse Sic verbi grā. Esse dom' de
 pender' qd ad suū fieri ab edificatore: nō aut' q̄ ad suū eē.
 Et iō cessante actōe edificator': nō p̄terea desiat eē do
 mus eo q̄ duricies ligni z lapidū z h̄mōi est nata p̄ se re
 tinere formā imp̄ssam ab edificatore in domo scā: z ei'
 forme artificis est cā in fieri: cessante influētia artificis nō
 cessat forma dom' S; d's n̄ est solū cā in fieri creature:
 s; z in facto esse. z ideo: cessante influētia dei nec ad mo
 mentū creatā p̄t' p̄uari i esse. Nec d's p̄t' cōicere creatur
 re vt p̄fuct' in eē sua opatōe cessante. Tho. i. p̄e. q. ciiij.
 art. i. et Derueus. Cū igit' hō appetat bonū s; p̄suatio

tionis in esse. propter qd dicit Boetius: q̄ omne aīal vira
 tuen laborat. Profecto vt ait Aug. Magna miseria bo
 minus est nō eē cū illo. i. p̄ grām sine q̄ esse nō p̄t. Sicut
 aut' inesse nāli hō p̄uari nō p̄t sine influētiā natural' di
 uine p̄tut'. ita inesse grē p̄uari nō p̄t sine influētiā ipius
 dei. Cū apls. B̄ra dei sum id qd suz. Quo esse spūali
 amisso p̄ negatōez ait Petrus. Hō nō sum. Cū aug. d
 pe. dist. i. Resuscitatus in corpe viuit absente suscitatore
 nō autē resuscitatus in aīa. Sic ei corp' nō viuit absen
 te aīa. ita aīa s; nō nisi deo p̄ntē s; p̄ influētiā gratie.
 Tertio bonū increatū q̄le est d's describit'. Qd est bo
 nū qd oīa appetūt seu p̄cupiscūt. Via enī suo mō desit
 derat deū. Et h̄ p̄bat' q̄tuor rōib; fm Dyo. de diu. no.
 c. iij. Et p̄mo: omnia desiderāt deū sic p̄ncipiū a quo
 causant'. Nā ipse est omnia in oīb; p̄ causalitate: inq̄ntū
 oēs p̄fectōes eē ipse d's causalr. Licet enī q̄libet res creatā
 sit bona seipā formalr. nō tñ est bōa seipā causalr. exem
 plar' z finalr. Nā h̄z q̄libet res creatā sit bona p̄ bonita
 tē p̄p̄s: z formalr inherētē z p̄ficiētē. tñ multo mag' est
 bona bonitate dei efficiētē. Et iō cessante bōitate dei ef
 ficienti: exemplari z finali cessaret tota bōitas creature.
 Cū aug. in. viij. de trini. sic ait. Bonū h̄ est bonū illd. i.
 creatū z increatū. Tolle h̄ z tolle illud: z vide ipm bonū
 si potes. Ita deū videb' nō alio mō bonū. s; oīs rei bonū
 s; causalr: ita q̄ vna est bonitas: oīm p̄ causalitate s; z
 bonitas diuina. z mltē sunt bonitates formalr: q̄libz res
 s; res formalr est bona sua bonitate. Scdo oīa desit
 derat deū vt auxiliū q̄ in esse p̄suatur. Nam ipse deus
 portat. i. p̄suat oīa p̄bo virtut' sue. dicit apls Hebr. i.
 vt p̄z. g. p̄cedenti. Tertio oīa desiderāt deū vt bonū
 in q̄ oīa q̄erant' z nobilitant'. Nā deus est bonū p̄mū
 totū: integrū: z p̄fectū. Et p̄ oīa desiderāt deū: eo q̄ ipse eē
 p̄mū bonū. Nam sic oēs nūeri participāt vnitatē: vni
 tas aut' est p̄ se nō p̄ncipās nūez aliq̄e. Ita d's est p̄ se
 bonus id est essentialr bon': nō h̄ns bonitate suam ab
 alio. p̄s. Bonoz meoz nō indiget dñe. Cū sicut ipse
 essentialr est sua deitas: ita eē p̄ se eēntialiter sua bōitas.
 Omis autē bonitas creature participatiue est bonitas
 diuina. hec Dyons'. Et h̄ est ad excludēdū erroz Ariū
 exorigenis: q̄ posuerit deitate eēntitatē z bonitatē filij eē
 participatā a patre. Ut q̄ ondat q̄ eēntitas: deitas z bo
 nitas egliter p̄uenit filio sic patri: dicit filū esse bonuz
 p̄mū. Scdo oīa desiderāt deū: eo q̄ est bonū totū. S; z
 cū totū d̄r dupl. i. totū q̄ p̄stat ex p̄tib; vt dom' pur e
 in matia in accu. Constat enī ex fundamto' recto et pa
 rictib; vt ex p̄tib; suis. Et totū qd est aū p̄tes: vt dom'
 pur est i mēte edificator'. Istū dicit aū p̄tes qz p̄existit
 domui fiende ex partibus eius. Deus igit' cum dicitur
 bonū totum: nō dicit totū q̄ sit compositū ex partib;
 quia h̄ repugnat simplicitati diuine. Bern. Si dia po
 test vniūsimus est: sed est de' totū ante partes: qz ipse
 deitas patris et filij et spiritus sancti. est quasi p̄habēs
 omnia bona. Tertio omnia desiderant deum: eo q̄ est
 bonū perfectum. Sed cum dupliciter dicit aliquid
 perfectum. Uno modo quia complete factum. sicut cuz
 diam' p̄fectaz esse nrām ambulationē. cum s; cōplete
 terminauim' eam. Alio mō qd h̄z naturā z fortē. p̄pe
 speciei. Sicut dicit hō p̄fectū aīal. eo q̄ habet' naturaz
 sensitiuā. De' aut' nō d̄r bonū p̄fectū. Primo mō qz qd
 nō est factū nō p̄t' dici p̄fectū. de' aut' fact' nō eē nec crea
 tur. S; d̄r p̄fectū bonū inq̄ntū est maxie in sua natura
 et virtute p̄fectus. Quarto oīa desiderāt deū inq̄ntū
 est bonū integrū. Nā integz d̄r p̄ excluditōnē v̄l r̄morō
 nem diminutiōis. Sicut dicit' hōiem nō eē integz si
 aliquo mēbro p̄ueretur v̄l trunetur. et qz d's non h̄z ali
 cui' mltā d̄mixtiōnē sic creature terrestres. nec ali' hō
 ni p̄uatoz: sic z celestes. q̄bz desiat salt' imutabilitas

De hoc q̄
 omnia suo
 mō d̄side
 rant deum
 quomō.

Titulus Tredecimus

nec alicui boni subtractione: quis nihil ei subtrahi potest
Ideo dicitur bonum integritate: et per se est ab omnibus percipiendum. Dec
Byoni. ij. c. de diuisis no. et Tho. in scriptis ibidem.

Quam bonus israel. §. VI

deus his qui recto sunt corde. Ubi circa deum quem nobis ostendit
ratio naturalis: promittenda est ista illustratio quod deus israel. Israel
interpretatur videtur deus et signat fideles videntes per fidem. i. cre
dentes ea que sunt fidei: que continentur in simbolo. figurati in
gradibus scale viue ab israel. in cuius summitate deus innotuit
erat. Gen. xv. viij. Secundo addenda est congrua peruersio
quod his qui recto sunt corde. Rectum dicitur: cuius mediū non discre
pat ab extremis. Extrema nostra sunt principia et finis. dicit
dñs Apoc. i. scilicet ois creature. Cuius igitur peruersio nostra in
opibus suis incipit a deo per rectam intentionem: et terminat in deum
per plenam executionem: et mediū non discrepat. s. in persequendo
per alicuius debite circūstantie omissionem recti sumus corde.
Extrema nostra sunt natiuitas et mortis. in quibus paupes et
hūiles inueniuntur ac dolentes. Si igitur mediū. i. dū vi
uimus non discrepat ab hūilitate et paupere et luctu. recti su
mus. Extrema amoris que est in corde nostro et sine eo esse non
potest. vñ et igneus est sic deus que est primū mandandū. Ulter
ius est primū dilectio amplectendus. Mediū nos sumus
Si que non discordemur ab extremis. i. vt non amemus nos
tē: sed deum et primū nobiscū. recti sumus corde. i. Cor. xij.
Caritas non queat que sua sunt. s. caritas que dei et primi. Can. i.
Recti diligunt te. Tertio expectanda est dulcorosa degu
statio ubi que bonum inuenit. Bonum dñs a se querit eū. In
uenit autem et degustat deus bonum in rebus creatis. Vñ eccl.
ij. Omnia fecit bona in re suo. In rebus peruenit. Vñ Ja
co. i. Omne datum optimum quo. s. ad naturalia: et ois donū per
ferunt. s. ad gratuita: desursus est. s. a deo causante et con
seruante. Et de populo dei peruenit per suam bonitatem. Dicit sap.
xvi. Quis bonum et suavis est spiritus. que vt tu dñe dul. tu. i. si. de
mon. 2c. Quis de manu dno ad peruenit vite illi
populi. Inuenit per gustum deus que bonum. i. valde bonum: in rebus
quietate et nobilitate. Ps. Qui replet in bonis desideria
tua. s. in bonis que reperiunt in deo. Vñ aug. omnia sunt
aspera et tu solus requies. et in quiete est cor nostrum donec re
quiescat in te. Inuenit enim que bonum essentialiter. et sic nemo
bonus nisi solus deus. ait xps math. xij. Inuenit que bonum ro
tatur. Vñ in figura dicere per quilibet anima que peruenit deum
amissit illud Thob. In te vno oia bona habites nunquam de
buimur te dimittere. Inuenit que bonum perfectionaliter. math.
v. pater vester celestis perfectus est. Inuenit que bonus inter
gratus. Aplos. Qui solus habet immortalitatem. i. immutabilitatem.
quod nulla creatura habet. et ideo non habet integritatem boni. Stabilis
manens dñs cetera moueri. et verissime ait. Ego sum pastor
boni. Jo. x. qui pascat oues suas. eos. s. qui recti sunt corde
dādo gustum sue bonitatis. et plūmē naturale et magis per
lumē grē. additū. quod ostendit nobis omnia bona in ipso.
Vnde declaratio horum in §. precedenti. scilicet quomodo de
us est bonus illis modis.

Sufficit
dei bonitas
multipliciter.

Bonus es tu ait. §. VII.

psal. ad dñm: et in bonitate tua doce me iustificationes tuas.
ps. cxvij. Bonum est dñs in se et in bonitate sua quā
colicat creaturam. docet nos et iuuat facere ea que nos faciunt
iustos et bonos que lex naturalis ostendit lumē a deo impium
Ubi sciendū quod ratio boni vt bonū dicitur esse perfectū cui nihil
deest constituitur in tribus. s. in modo: specie: et ordine. Vñ aug. in li.
de nā boni sic ait. Omnia quāto magis moderata et specio
sa et ordinata sunt: vbi hec tria sunt: magna bona sunt:
vbi parua bona sunt. vbi nulla: nulla bona sunt
Et iterum Aug. exponens illud Sap. xi. Quia disposuisti in
ponderem: numero et mensura: dicit. Quod idem est mensura quod
modus. idem est species quod numerus. idem ordo quod pondus. et hec

conueniunt creatori et creature: omni in esse naturali et rationali in
esse morali: seu ope virtuosum et in esse penitentiali. et in esse
penali. Quāto ad primū Aug. ad Dioscorum. Numerus
mensura et pondus ipse deus. bonus essentialiter bonus est
Ipse enim secundum Aug. est mensura sine mensura. Est enim men
sura ipse deus mensurans. i. mensura cuiuslibet rei per se generis.
Mensura autem mensurata est cuiuslibet rei quantitas. magis vel
parua vel mediocrius a deo est. Est deus numerus sine numero
a quo est ois numerus. Est enim numerus numerus ois res. Num
rus numerat et vnus cuiuslibet rei propria quantitas: que vna res di
stinguit ab alia que a deo est. Est deus pondus sine pondere: a
quo est pondus Est enim ipse deus ordo ordinis seu ponderis
pondus ois dñs ordinis et pondus. i. propria inclinatio ad
locū vel ad finem suū. Appropinquat etiam hec tria: plonis di
uinitis sic. Nā pondus ad potentiam operantis: numerus ad sa
pientiam ordinatam. mensura ad clemētiam. s. suauitatem. Et ita pon
dus refertur ad primum cuius appropinquat pondus. Numerus ad fili
um cui attribuitur sapientia. Mensura ad spiritum cuius appro
pinquat clemētia. ita que ois creatura habet pondus a parte creature
nūmē a filio ordinatē: et habet mensuram a spiritu s. suauitatem.
Secundo hec tria seu tres conditiones inueniuntur in ois creatura.
Vnde aug. in xi. de ciuit. dei sic ait. A deo est ois modus
omnis spes. ois ordo sine quo nihil in rebus inueniri potest aut
excogitari. Nā esse ois rei create non potest intelligi nisi sub re
latione ad primam causam sub ratione triplicis cause. s. efficientis
formalis: et finalis. Vñ aug. v. de ciuit. dei. Tria de omni re
indivimus. s. que ea fecerit: quod scia est res. et quod scia est
Et sic oia fecit deus in pondere: numero: et mensura: vñ habet
bonitatem. Rō autem quare bonum in his tribus constituitur est ista.
Quia vnusquisque in se est bonum: et per se appetibile: in
quod est perfectum. Est autem bonum perfectum: cui nihil deest
cor que requiritur secundum modum sue perfectionis. Perfectio autem bo
ni seu rationis boni vt perfecti: integrat ex parte cause efficientis
ex parte cause distinguētis: et ex parte nature inclinātis. Pri
mo rō boni vt perfecti integrat ex parte cause efficientis: que
quidē constitutio boni in esse: dat sibi certum modum essen
di. scilicet esse commensuratum et proportionatum. Et talia sunt mensu
ra vel mensura. Nam causa efficiens dat modum vel mensu
ram bono: et que efficiat proportionatum vel uentis appetitui
et sic efficiat appetibile. Vñ aug. dicit que mensura modum pre
fixit. Secundo ratio boni perfecti integrat ex parte forme
specificantis et distinguētis. Nam per causam efficientem
ad perfectionem boni requiritur causa formalis que bonum specificat et
distinguat. et per hoc ponit ab Aug. forma vel numerus.
Rō quare ponit forma est que vnusquisque a forma sua spe
cie habet. Rō autem que Aug. dicit que numerus spem perbet
est. que sicut in mensuris vnitas addita vel subtracta variat
spem numeri. ita in diffinitioibus quilibet differentia addita
vel subtracta. variat spem boni cuiuslibet rei create. vt
dicit Arist. in sua methaphisica. Tertio perfectio boni
integrat ex parte nature inclinātis. Sic enim a forma causat
specificatio: ita etiam ex forma sequitur inclinatio ad conue
nientem actionem vel finem. Nam vnusquisque per formam suam
agit et tendit in illud quod sibi uenit secundum suam formam. Et
quāto ad hoc ponit ab Aug. pondus vel ordo. sic enim
corpus pondere fert ad locum suum sursum vel deorsum. ita
quolibet res sua forma inclinatur et ordinatur ad finem suum
Dec Tho. in i. q. v. arti. v. Vñ aug. sup Gen. ait. que mensu
ra modum prescribit: numerus coram spem perbet. pondus ve
ro in loco suo ordinat et quiescere facit. Et sic oia fecerit
in pondere. numero et mensura. Et in ista bonitate commu
nicata creature sibi perit doceri iustificationes. vt scilicet faciat
et oia in pondere. numero et mensura. et inde iustificet vt
bonum Tertio hec tres conditiones reperiuntur in bonis
na cōseruatione cum est iusta et bona. Et primo que ad natu
ram in coram. vt mensura sit in aliquid agendo mēte ne sit
irreuocabilis et imoderata progressio. Et hoc pertinet

Ca. 2. De his q̄ docet lex natural'

ad intellectū ne se plus v̄l min' sapiat q̄ oportet. Numerus vt i mēte seu memoria hēat aīa recolēdo singla bñficia dei et pctā sua. Prima ad recopēlandū. scda scz pctā ad volēndū. Pōdus est volūtatē z amor' vbi ap pērit z fert in illō qd d' z respicit qd ei pponat. Hec ac docent a deo vt iustificatōes exerceat z bōa fiat. Scdo pnt be tres p̄ditōes referri ad volūtatē. in q̄ pncipalit' cōsistit bonitas z malicia moral'. Mod' em z mēsurā volūtatē est: inq̄ntū volūtas innicit summe bonitati productiue omīs boni. Spēs volūtatē inq̄ntū hz suam rectitudinē z maxie ex trāsfōrmāre ad rectitudinē diuine volūtatē. Ordo volūtatē ē cū volūtas seq̄t diuinā volūtatē: z ei' bonitatē diligit sup oīa. Malū autē volūtatē est p̄uatio istoz triū. qd p̄t qz cū creatura amat vt de' v̄l plus qz de' est defectus modi v̄l mēsure. Cū nō amat p̄ter se: s; p̄t sui vilitatē: vt p̄ter p̄spēritatē habendū v̄l solatōem v̄l bonū cōsequēdū in alia vita q̄ aliud ab eo: est defect' ip̄ei. Cū nō amat sup oīa est defectus ordīs. Tertio pnt be tres p̄ditōes reperiri in omī būana actōe bona. Et iō de' fecit oīa in mēsurā contra viciū supfluitatē. In pondere viciū lenitatē. In numero v̄ viciū singularitatē. Et hec q̄ creatur' p̄tulisse noscunt a creatur' req̄rit. Dabeas q̄ pond' serua nūcz: mēsurā tene. z sic faciendo: diuidi nō poter' ab auctore. Salitas nō hz mēsurā. vñ euolat z fert in incertū. Pondus nescit leuitatē: z nō sinit cē stabile neqz firmū. Nūc nō hzuar singularitas: z est diuisio vniōnū. Rō q̄ pondus reddit stabilē. Ratio numeri reddit sociabilē. Rō mēsure reddit frugalē. Dabe q̄ pond'. i. stabilitatē in sū de. habe nūcz. i. socialitatē in caritate. habe mēsurā. i. frugalitatē in p̄saratōe. In p̄nta etiāz be tres p̄ditōes dnt esse: vt q̄s iustificat in bonitate ei'. Nūcz debz attendere pctōz q̄tens peccauerit. qz q̄libz vice cōmiserit vñ pctm: de q̄ d'z dolere z p̄tenti. p̄s. Lausbo p̄ singulas noctes. i. pctā lectū mēi. i. p̄siaz in p̄tītōe z p̄fessio ne. p̄t docet rō nālis. Pond' d'z attendi pctōz qz diuīa est q̄ritas eoz. Aliter grauat veniale: aliter morale. Et licz q̄libet mortale grauat vsqz ad pfundū inferni tñ vñū est gram' alto. Apoc. xvij. Quātū se exaltauit z in delicijs suis: tñ dare ei tormētū z lucū. Quātū gū' est pctm: rāto mag' rō dicitur volēdū. Mēsurare d'z pctā debetā peccatē. vt q̄nto pl' peccauit. pl' satisfaciāt. In veteri lege dicit' ē: fm delicti modū erit et plagarū modus. Dicit tñ Diero. de pe. di. i. Mēsurā t̄pis non sicut p̄figūt canones p̄ vnoquoqz pctō. qz apud deum nō tñ valer mēsurā t̄pis qz doloz. nec abstinētia cibo nō qz mortificatio criminū. Dō si q̄s nō egerit p̄ntiaz deus i iudicio oīa p̄struet in pondere: nūero z mēsurā puniēdo. Infigit enī de' in iudicio penas pctōibz. In numero vt mltitudo penaz r̄ndeat mltitudinē pctōz. apoc. xvij. Duplicate illi duplicia s; opa ei'. Et ecā. xxx. iij. Intuere opa altissimi duo s; duo. vñū s; vñū. Scdo disponet dō penas i mēsurā. vt scz tanta sit q̄ntitas pe ne z acerbitas: q̄nta fuit grauitas culpe. matth. vij. In q̄ mēsurā mēsi fuerit remetiē vob. Diero. Dicim' deū oīm rez: ita z penaz scire mēsurā zc. xvij. q. v. Quid q̄. Tertio disponit penas in pondere. vt scz pena dāntoz r̄ respōdeat cause v̄l rōni mouēti ad pctm. Pl' enī pōderat culpa ei usqz gener' vñō q̄ in alio. fm q̄ mag' vel minus impellēs habuit. Tñ pl' puniuit angelū qui nullo suadente peccauit qz hoīem q̄ angelo. temprante offendit. Sap. vi. Epiguo p̄cedit mltitudo. i. peccanti p̄ infirmitatē v̄l q̄ntitā. z se būiliani i p̄ntā. potētes ac porēnter tormēta sustinebūt. i. ex malicia vel indurati i pctis. Diero. Si diuī collū sum': si vsqz in finē in pctis p̄ueram': afflicto peccanti nō miferet de'. dist. xviij. p̄aconi. Dec tenet Alexā. in. iij. parte summe. partim

Dugo in postillis. partim Robtus holchot in li. sapie.

Dixi dño de' me' .j. viij.

es tu: quoniam bonoz meoz nō idiges. Ps. Omīs creatura indiget bonis ali'. saltem deus: s; deus null' bono eget. Et ex hōndit' infinita sua bonitas qz cū in se hēat omē bonū. nō indiget nec nri nec alioz. S; nos indigemus bonis ei'. Imo nec aliqd boni hēre possum' nisi ab eo. Et rō nālis appetit bonū: s; diuisa z mltiplex distinctio dat de bono. Una est Aug. d' libe. arbi. Quā etiā ponit mgi in h. sent. scz qz bonoz qdā sunt minima. q̄dam media. quedā maxima. Minima bona sunt bōa tpalia. vt diuitie: bonoz: fama: p̄tās z h̄mōi. z his p̄tigit h̄i z male vti. Bona vtiqz sunt i sua nāsa. Tñ est. i. Si volueritis z audieritis me: bona terre comedetis: atē dñs. Bona etiā sunt bñ vtenri. quia vt ait p̄hs organi ce. i. instrumētāl' defuit fecilitati. sed cōiter vt in plūb' hōies male eis vrunf: cū copiā habēt. Tñ dicit dices ille de q̄ h̄i u. xij. Anima mea hēs bona plima repōta i ānos plūmos: comedet: q̄sciepeulare. Et iō mltitudo magna vti de' cū hōibz: cū nō dat abūdantiā hoz eis.

De mēsurā
p̄ntā dīstī
ctōe bōi.

Bona media sunt potērie aīe z alia nālia: qz bōa postmus vti h̄i et male. vt intellect': volūtas: sensus corpis et h̄mōi. Sen. i. Vidit de' cūta q̄ fecerat: z erant vald' bona. Neqz enī meliora in suo cē naturali et specfico cē potuerūt. Poterat quidē equo dare meliorē naturā de' pura naturā hoīs. s; nō remaneret equ' s; etiā alter' nature scz hūane. sic hōi vt h̄ret nāz angeli s; nō cē hōmo. Ista aut' bona nālia z ar de' vni meliora qz alteri nō q̄ dē quātū ad naturā s; q̄ntū ad vsū. Nā ita hz intellectū nālem z mēoriā z fantasiā vñ fatuus sic sapiētissimus. S; p̄t indispōitōem organi corpalis cui ē affixio patētia fantastica v̄l mēoria. fatū' deficit i vsu rōis. alius acutissim' habz. Qd ar d' in pabola matth. xxv. qz dñs tradidit bona sua suis vnicuiqz fm suā v̄ritē. Non sic est intelligēdū q̄si h̄nt meliora nālia det deus maiorē grāz bonoz spūaliū z v̄ritatū: cū māifeste videamus h̄ntes magnā memoriā z acutū intellectū cē puer sol' z alios rudes z ebetes cē deuotos z serōs S; p̄ncipaliter ex liberalitate dei h̄ sit. fm illō apli ad Ep̄. vij. Vnicuiqz nostr' data ē grā fm mēsurā donatōis xpi. Secundario dant bona spūalia: fm p̄ntā virtutē. i. cōs natū ad recipiēdū z ad exercēndū ea vt mag' se p̄paret. Et quia ceteris paribz: h̄nt meliora nālia: magis se p̄parat: sic pōt maiorē grām recipe. Bona maxia sunt gratia z v̄ritas nēctia ad salutē z his bonis nemo male vtitur. Tñ aug. dicit qz virtus est bona q̄ntas mēris quā nemo male vtit. S; vt dicit Alexander in p̄ma p̄sumē h̄ intelligēdū est de v̄ritatibz p̄sideratis formalr nō materialr: nā de ip̄is v̄ritatibz p̄sideratis materialr vt d' abstinētijs: ieiunij. actibz iusticie z fortitudis et h̄mōi cōcingit hoīem male vti: in quārū homo de ip̄is supbit. Aug. dicit de ciuitate dei. Qz virtutes cū referunt ad seip̄as z nō p̄ter aliud repetunt: inflatē z superbe sunt id est materia supbie z elatiōis. Sed formalr p̄siderat' sic eis nemo male vtit. qz act' q̄ p̄cedit ab h̄itu v̄ritatis. nō potest esse mal': sic nec ipsa virtus potest esse mala. Ex q̄ igit' tpalia sunt minima bona z v̄ritalia maxima et ratio naturalis dicitur maiorā bona p̄ponere minoribus. Ideo d' q̄libet tpalia p̄tēnere vt p̄sequat spūalia: z media bñ regulare z ordinare. Tñ hiero. dicit. Non modicū errat q̄ minus bonū maiorē p̄ponit. de cōse. di. v. Lex autē natural' docet vitare erroz. Et apls ad Galathas. vi. Dum temp' habem' opemur bonū ad cēs. Operatiōes aut' sunt potentiaz aīe. Pōnt alia dīstīctio seu differētia bonoz fm Alex. in p̄ma p̄te. q. vij. dicit enī qz est quadruplex bonum. scz bonum nature

De q̄dru
p̄ntā dīstī
ctōe bōi.

Titulus Tredecimus

bonū virtutis pollitice: bonū grē: et bonū glie. Bonū nāe cōuenit generalr omni enti. Et tale bonū est pfectio de bira et pueniēs nature. Un ecēs. Omnia fecit bona i tpe suo. s. de. huius priuatio v' carētia est malū nāe. Sed cundū bonū est bonū virtutis pollitice: qd bonū h' p'ncipū intra nos: eo q' p'rus pollitice ē vire q' acq'rit vo luntaria p' s'uetudie. Ex actib' enī generant' h'itus. sicut patz de castitate: abstinētia: iusticiāz h'mōi. Un dñs p' bieremiā ca. vij. ait Bonas facite vias v'ras. i. opa v'ra. et habitabo vobiscuz: qz talia disponūt ad grām. Sed istud bonū nō sufficit ducere ad salutē. Un aug. dicit: Nullū bonū. s. ducēs ad salutē: sine summo bono. i. deo p' grām inhabitantē. Abi est agnitio eterne et incōmura bilis veritat' falsa ē vire: etiā i optimis morib'. xxvij q. i. s. vlt. Et qz actus virtutū acq'ritaz: sūt similes acci bus p'rutū infusaz. iō quantūcūqz opa virtuosa opet quis scire nō pōt certitudinalr se eē in statu grē. qz scire nō valet si opa eius bona pcedūt a p'rate infusa vel acq' quistā: v' naturali inclinatioe. Tertū est bonū gratie quod cōuenit creature rōnali bñ dispoire. Et istū bonū habet p'ncipū: parum intra nos et p'rim ex nos. Dic' emī aug'. Qui fecit te sine te: nō iustificabit te sine te. s. cōo perante et p' libez arbitriū cōsentiente. Iustificat autē p' infusione grē: et p'sensum liberi arbitriū: ad ultos et par' ualos p' vsum sacramēti. Et istud est sufficiēs ad salutē cōsequēdā. ij. ad Coriu. xij. Sufficit tibi grā mea dicit' fait paulo. Ipsam autē p'riā grām nemo meret': s' ex di uina liberalitate homi largit'. Ideo d' gratia q' gratis id est sine merite: data. Ab hac autē grā pcedūt oia bona virtutū infusaz in diūsas potēcias aīe ad eas faciēdū expeditas in opib' bonis. Sic a sole pcedūt ples radij ad illū nandū oēs pres orbis et qdlibet op' bonū pcedens a p'rutib' infusis. p' grām est meritorū vire eterne Ad qd hortat' ap'ls ad Gal. vi. di. Bonū autē faciētes nō deficiam'. tēpe enī suo merem'. s. mercedē eorum.

Quartū est bonū glie: et tale est bonū pfectū qd puenit anime informate p' grām. Sic enī in matia ē necētia p' ma dispositio ad forme susceptioem. Ita necessaria ē di spositio q' est p' grāz ad adeptioē glie p's. Qui replet in bonis desiderū tuū. s. deus. Neqz enī replet desiderūz aīe nisi bonis glie. Confitece q' deo i bonis: et bñdic deū scōz. ait Thobias. s. lauda et regētia eū p' bonis collat' tibi. bona nature: p'rutū pollitice grē et glie. Et bonū qdē nature p' distingui in duo. s. in nātia tibi p'cessa qd b' p'f' ktis: et epalia tibi largita ad vsum: q' bona etiā in se hñt naturā suā bonā: v' diuicias: cibū: potū: vestitū et alia h'mōi. Et ista figurant' p' illa bōa sua q' tradidit dñs ser uis suis vt negociarent' in eis. s. q' nōqz talenta.

Tertia distinctio bo. s. ix
ni est fm Tullū et Amb. et Tho. s. q' bonū aliud velle aliud delectabile: aliud honestum. Nec diuisio boni nō est sicut diuisio vniuersi qd equalr p'dicat de suis p'rib' sed sic diuisio analogi in sua analogata: qd p' p'ncipali p'dicat de vno q' d' alijs partib' suis. Nā bonū per p'us et p'ncipal' d' de honesto. secundario de delecta bili. tertio de vtili. Rō diuisiois boni in hec tria ē ista: quia bonū est aliqd inq'rtū appetibile. Appetit' ar aliqd bonū trib' mōis. Prō enī appetit' aliqd nō p'pter se sed p'pter aliud s'z vt qd dā mediū p' qd in aliud bonū ten dit. et tale vocat' bonū velle. Sicutiā isto mō appetit'ur diuinit' vt s'z mediū p' qd q's possit' b're viciū. vestitum honozē et gl'ā et delectatioes. Prop' qd dicit Salo. Ecēs f. c. Pecunie obediunt omia. Secdo appetit' bonū vt quedā res terminās appetitū p' se totalr. Et tale vocat' bonū honestū. Dicit' autē bonū honestū qd p'p' se desiderat'. et b' est bonū virtutis: ad qd hortat' ap'ls dicit'. s. ad

Bonū ite rū diuidi tur.
Rō pōit'.

Lozint. tuū. Omnia honeste et fm ordinē fiant in vobis Et bonū honestū p'maxime repit' et p'fecte in p'rutib' in fultis. Un Sap. vij. d' de vera sapia. s. infusa q' sine grā esse nō potest. Venēt' mibi oia bōa parit' cū illa. et inna merabil' honestas p' man' illius. Tertio appetit' bonū vt quies i re desiderata et p'cupita: et tale ē bonū delecta bile. put' appetunt' delectatioes ciboz: venereoz et ludoz et h'mōi. S'z si delectatioes sint viciose. vt qz d' ordinem rōnis. fm illud Prouerb. ij. Verant' cū malefecerint et ex ultat' in reb' pessimis. Verari est delectari. Dicit' Gre. in moralib'. q' momentaneū est qd delectat: et nū qd cruciat. s'z aīam p'p' delectationes p'rauas. S'z si delecta tioes sint bone vt in actib' bonis. maiores et p'fectiores sūt delectatioes q' b'uscūqz mūdānis ducētes ad delecta tiones et nās. fm illd p's. Delectatioes in dexta tua. i. in bonis spūalib' o de: vsqz in finē. i. pducūt hoies ad si nē vltimū. Bona igit' vtilia nō hñt in se vñ desiderē sed desiderant' solū vt ducētia in bonū altz. sic sūptio medicine amare desiderat'. nō p'p' se s'z p'p' sanitatē. Bo na hō delectabilia nullā aliā rōnē hñt appetibilitat': nī si delectatioem: cū et aliqñ sint noxia et honesta. Sed bo nesta in se hñt vñ desiderē. Nec tho. in. i. pte. q. v. Op ponit' autē bono honesto malū culpe et bono delectabili malum pene. bonū autē vtili nō opponit' aliqd speciale malū: eo q' bonū vtile ordinat' in bonū honestū v' dele crabile: sic in finē. Tho. in q'stionib' de malo. Cū igit' rō nālis ostēdat' nob' ista varia bona: et lex natural' dicit' melioza inf' bona appetenda et p'fēnda. Ideo cū bonus honestū sit p'cipū in q' inuenit' vtilitas maxia: q' cōse cutio salutis. par' mētis. et edificatio et dilectio p'rimū: ac etiam delectatio p'cipua. ergo declina a malo vbi ē an nexum bonū delectabile v' vtile temporalr. et fac bonum honestum et virtuosum et inquire pacem eternam omi nia bona faciendo p' p'pter pacem supernam.

Signatū est sup nos. s. x.

lumē vultus tui domine. id est lex naturalis: que ostē dit nobis bona q' appetunt'. Et sic bonum naturalr op petitur. ita et maius bonū est cum aliqd cognoscit' ma gis appetit'. Prop'erea cū plus amat' et q'rit' vñ aurū q' argenteum nūmisma: quia maius bonū vtilitat' est in eo. Plurib' autē rōnib' ostēdit' vñ bonum esse ma ius seu melius altero. vnde et magis appetendum.

- Quia diuturnius.
- Quia impermixtus.
- Quia cōmunius.
- Quia sufficientius.
- Quia honorabilius.

Primo vnum bonū est maius altero: quia diuturnū. Ubi sciendū: q' sic in mal' q'nto diuturnū ē malū: tāto p'ius. ita ecōtra in bonis. q'nto diuturnū bonū: tāto meli'. Patz p' exm. Egrotari p' ānū qd p'inet ad malū pene seu nature: est p' q' p' mēsem v' ebdomadā. Un et naturalr mag' horret' et si p' vraf. Sic infirmitas aīe que ē p'ctū q'ro mag' durat: tāto p'ius. P'ius enī est p'manere i p'ctō p' mēsem q' p' ebdomadā. Un ex de cō s'ue. c. vlt. dicit'. Tāto sunt q'uiora p'ctā quāto diuturni n' aīam infelicē detinet' alligatā. Cōsuetudo enī peccā di et habitatio ei' ag'guat' p'ctū. Itē qz plus h'z de rap tiōe mali malū culpe q' pene. iō semp eligendū est ma lū pene qd cūqz q'z minimū malum culpe. Un Aug. xxij. q. v. Ita ne ait. Potius d'z q's oia mala sustine q' p'ctō p'sentire. sic dicit' et scē Susāna. Meli' ē mibi absi q'z ope. s. malo incidere in man' v'ras q'z dereliq're legem dei mei. Dan. xij. S'z in bonis q'nto diuturnū: tāto me lius. et ideo magis eligendū. Et rō: qz q'nto bonum est diuturnū: tāto securius possidet'. Et q'ro q's cū volū

De bono quō vñ bonū pō esse meli' alio plu nio ratio nibus.

Ca. 7. De his q̄ docet lex natural'

care magis habituata et fixa in bono opaf: ratio op' est perfectius. Et io dicitur: *Tren. iij.* Bonu' e' viro si portauerit iugum obediēte ab adoleſcētia ſua. Cū igit' bona ſpūalia vultū pmanear: nec auferri vel amitti poſſunt ꝫ volūta tē hñs: vt dicit amb. de pe. di. ij. *Sapies.* Bōa ac rpalia auferri poſſunt inuitꝫ vt amitti ſalutē in morte. An amb. ſup. *Lu.* Nō ſt hōis bona q̄ ſecū auferre nō p̄. ḡ mag' eligēda ſpūalia q̄ rpalia. Scđo vñū bonū ē mal' altero: q̄ impmixt' ſeu purius. Bonū e' qđ ē ſine malo: eſt mal' et magis eligēdū qđ qđ hz admixtionē mali et gau diū ſine triſticia eſt mal' gaudio qđ hz annexā triſticia Cui' rō eſt: qđ bonū q̄nto delectabili' tanto meli' et ma gis eligēdū. S; bonū qđ eſt malo puri' et impmixt' eſt delectabili'. Cum qđ bōa ſpūalia nō hēant admixtio nē mali aut triſticie. An dicitur de ſapientia. *Venerūt mibi oia pariter cū illa ait ſapies Sap. vij.* nō hz amaritudi nē auerſatio illi': nec rediū cōiūct' etus hz gaudiū. Bōa aut' terrena ſiue diuitie ſiue voluptates: hñt mēſa triſti t' q̄ et anxietatē admixtā. Un' ſaluator eas ſpūs cōpat *Luce. vij.* q; pūgunt et mentē lacerāt diſtis afflictoib;. Ideo ſpūalia bona ſūt p̄ligēda. *Reſpectu tñ ſui i cāu ſ; p̄ſu poſita culpa cōmiſſa.* meli' eſt bonū malo admi xti. ſ. bonū p̄ntē admixtū dolor et triſticia contritōis qđ gaudere et mag' eligēdū. Meli' eſt enī penitere qđ gau dere. ps. *Bonū mibi dñe qđ hūiliaſti me.* ſ. p̄ cōpūctōz *Reſpectu etiā amici cū triſtaſt: meli' eſt enī triſtari qđ gaudere: qđ p̄ntet ad p̄uationē amicitie.* *Flere cū ſen t' h; ait ap'ls Ro. xij.* Tertio vñū bonū eſt mal' alio qđ cōmuni' bonū. Bonū etiā q̄nto cōmuni' cāto diui ſiū: ſ. m' p̄ hñ. i. p̄fectius. qđ intelligit' de illo bono cōſ qđ ſm ſe totū et in eodē tēpe p̄. a mēſ; participari. Sic aſpect' ludī in theatro et doctrina in p̄lo p̄nata. *Dui' rō eſt: qđ bonū ſimplr eſt mal' et mag' eligēdū qđ bonū cō mune.* S; bonū ſimplr. i. eſt et ex ſua natura eſt bonū cō mune. Bonū ac p̄culare vñū eſt bonū alicui iſti vñ illi. *Ap'ls ad Gal. vi.* Dū tps hēem' opemur bonuz ad omēs. *Et. vij. q. i. ſctas. dicit.* Qđ vilitas cōis vilitati vñū p̄ponēda eſt. Et caritas non p̄ua cōibus hz cōia p p̄s anteponit. in dicit *Aug. in regla.* Illud ac bonū eodē qđ nō p̄ ſiml' ſm ſe totū a p̄lto participari i eodē tpe ſicut vñū equū vñ vñā veſtē. Aut et ſi in eodē tpe: nō tñ ſm ſe totū hz ſm p̄tē p̄tē participari ſic pec' . ſic bonū p̄ p̄tū eſt mal' et magis eligēdū qđ cōe. Et rō eſt qđ illud bonū qđ hñt in omni tpe eſt maius bonū qđ illud qđ hñt aliq' tpe. et qđ hñt ſm ſe totū qđ ſm p̄tē. talia ſunt tēpa lia. S; ſpūalia vt dicitur *2 Petrus* ſm ſe totas p̄ntē haberi in omni tpe deo op̄ate. ḡ rē. Quarto vñū bonū ē mal' altero: qđ ſufficiēti' Nā illud bonū qđ hñt: nullo indigem' eſt mal' eo qđ hñt adhuc alijs indigem'. Verbi gratia iuſticia ē mal' bonū qđ fortitudo. *Dui' rō eſt: qđ habita fortitudie adhuc iuſticia indigem'. ſ. ad recte viuēdū.* Sed habita iuſticia nō indigem' fortitudie. Nā ſi oēs boies eēnt fortes adhuc indigerēt iuſticia q̄ reddit vñū cuiq; qđ ſuū ē. S; ſi oēs boies eēnt iuſti. ad nihil eſſet vñū fortitudo: qđ intelligēdū eſt d' fortitudie ſm acū Nā cū fortitudis ac' ſit repellere nociua et adūſa ſuſtū heret: cū talia nō ſp̄ occurrāt nō ſp̄ ē necēria fortitudo ſm acū. ſ. hñt idigem' fortitudie ſm hñtū. Eſt qđ vñū bonū ſufficiēti' altero. *ſ. qz p̄ ſufficiēti' ſine alio. aliud nō ſuffi ciena ſine alio vt eſt inductū exēplū d' fortitudie et iuſti tia.* Mel' qđ tale bonū eſt ſinis qđ p̄tē eſt ſine his qđ ſūt ad finē: ſ. nō ecōuerſo. Nā habitū qđ ſūt ad finē nō hñt ſinis S; habitū ſine nō indigem' his qđ ſūt ad finē. Exēplū de medicina et ſanitate: et de diuitijs et bñtitudie. Mel' qđ tale bonū eſt p̄ncipiū oim' qđ p̄tē eſt ſine bono qđ nō eſt p̄ncipiū oim'. Et hñt requiſit'. *Deus et gla' et' et' et' et' vñū rōes alijs bonis mūdi eē maiora. et io mag' eligēda.*

Sed ſufficiētiſſimū bonū eſt deus qz nullo indiget. *Ps.* Bonoz meoz nō indiges dñe. *Bra* dei ſufficit ad ſalutē. nō autē alia bona. *ij. Cor. xij.* Sufficit tibi grā mea. *Et. c. vij.* Dēm ſufficiētiā hñtes abūderit oē op' bonū. Quinto aliqđ bonū eſt mal' altero. qz eligibi lius. Et ex p̄re eligibil' rei eſt aliqđ bonū magis eligibile. Vel rōne maior' deſiderij. q̄nto enī aliqđ bonū magis cōiter deſiderat tanto eſt mal'. Vel rōne maioris p̄cij: quia quoz p̄cia ſunt maiora illa meliora. *P̄cia enī eſt qđā mēſura rei appreciate.* Vel rōne maior' dāni. nā illa ſunt meliora qz damna ſeu amiſſioes eoz ſūt ma iora. qz maior bono mal' dānū opponit. Et qz bñtudo eſt bonū qđ oēs maxie deſiderat ſm *Aug. de ciui. dei.* et qz nō eſt digna ponderatio aſe p̄ncipis. i. e. q̄le p̄ciū ad bōa rpalia. et idē de alijs p̄tibus: et maxim' dānū acq̄rit ex iſtis bonis mūdānis male viſis. qz p̄tatio bñtūdis vere ſm illud *Job. xxi.* ducit in bonis dies ſuos: et i p̄u cro ad inferna deſcēdūt. io eligēda et mag' amanda ſt bona et na et ſpūalia alijs. *Dec areſto. rberonicoz. li. i. c. xv. Raynerius.*

Diffiniēs Iſido. in .s. xi:

v. et bimo. ius naturale ſic ait. Jus nāle eſt cōmune om niū nationū: eo qz vbiq; iſtinctu nature nō aliq' conſti tutioe hñt. vt vñū et ſemie p̄iunctio. liberoy ſucceſſio. et pue roz educatio. cōmuniſ oim' poſſeſſio: et oim' vna libras acquiſitio eoz q̄ celo terra mariq; capiunt: depoſite rei vñ cōmēdare pecunie reſtitutio. violētiē p̄ vim. repulſio Nam haur ſi qđ ſit e: nō iniuſtū hñt nāle. equūq; habet in decre. diſt. i. Dicit ibi glo. qz ius nāle ſeu natura dicit mult' mōis. Vñq; enī dicitur natura vis iſtita reb; ex ſilib; ſimilia p̄creas. Scđo dicitur natura qđā ſtimul'. ſeu iſtita trus ex ſenſualitate pueniēs ad appetendū p̄creādum et hñt. Tertio mō dicitur natura iſtinct' nature ex rōne p ueniēs: qz etiā dicitur nālis egeas. Dicit aut' in iſto caplo ſup ponit p iſtinctu rōnis. et ſic cōp̄tūt oia exēpla h' capli et ſinis etiā cū dicitur qz ipm ius vbiq; inter homies iſtinctu nature. i. iſpiratōe dei. *Archid. poſt Lau. De' enī dicitur natura naturās: omnia alia natura naturata: Po nit aut' Iſid. octo effect' iur' nālis. Cōiunctio mar' et ſcie Nota ſm' *Alexan. qz hec p̄iunctio p̄r dupl'r p̄ſiderari.* Uno mō inq̄ntū eſt ſignū ſignificās videlicet cōiunctio nem p̄ti et ecclie et aie ad deū. et ſic nō eſt de iure nāali: ſed diuino. De' enī iſtituit ſacra ecclie iſt qđ eſt matris monū. Alio mō inq̄ntū eſt qđā res ipa. ſ. cōmixtio. et ſic eſt de iure nāali. ſed ſi ius nāle dicitur iſtinct' ſenſual. ſic ipſa p̄iunctio ſim p̄l'r et absolute ē de iure nāali. S; ſi dicitur iſtinct' rōnis. ſic p̄iunctio mar' et ſemie nō q̄cūq; ſ; maritalis cū debet circūſtātia ē de iure nāali. Succes ſio liberoy als ſuſceptio et meli' glo. nō intelligo de ſuc ceſſioe q̄ ſit p hereditatē: cū illa nō ſit nālis. ſ. d' ſucceſſi one q̄ ſit p carnis p̄p̄gine. Vel etiā p̄tē intelligit' de illa p̄ quā liberi ſuccedūt iure nāali parētibus. vt. ff. vñ liberi l. i. et l. ſcripto. Pueroy educatio. glo. Parentes enī de bent theſaurizare filijs. nō filij parētibus ſm ap'lm. xvi. q. i. p̄dicatoz. *Sil' filij p̄z egentē cogit alere. xij. q. vij. c. inter. Tenet aut' p̄r filios educare: nō ſolu' qđ ad corp' ſed etiā et mltro mag' qđ ad aīam p̄ doctrinā et correctōez ad bonos mores habendos de iure nāali. et ſic intelligit' illud ap'li. i. ad *Thi. v.* Si dō ſuoz et maxie domeſticoz rū curam nō haber fidē negauit. i. fidelitatē nālez. quia contra ius nāle facit. Cōmuniſ omniū poſſeſſio. *Archidyacon' poſt Lau. i. res poſſeſſe. als cū poſſeſſio ſit nos men iur' cōiter poſſideri nō poteſt. nec aliqđ a plurib; inſolidū. nec naturalr nec ciuilitr: quod dicitur noratur extra de proba. c. *Liter. Et nota ſcđm Alexandrum qz lex naturalis circa cōmunionē et proprietatē dicitur alijs****

De iure nāli. qđ ſit.

De nā q' mō dicitur mlt' rōis mōis.

bono vñū p̄tē meli' p̄tē ratio.

Titulus Decimusquartus

quid triplr. Dicitur eni aliqd quia debitu aliqd qz bonu aliqd qz equu. Quia debitu dicitur: qz in casu necitatis funcoia comunia. In statu eni isto oia sunt coicanda. Et h mo in pcepto est coicatio. Et h est dicitamē respes-
ctu rez ad sustentatoz psonaz. Et inde sumit illd math. vij. Omnia q vults vt faciāt vob hoies zc. Respectu ho personaz qntu ad multiplicatoz plis. dicitur q vroz sit propria z fm omē rps. iuz illd. Qd tibi n vis fieri zc

Secdo mo lex nalis aliqd dicitur circa coionē z pprieta-
tem qz bonu. et sic in statu nature institute dicebat oia esse coia. In statu ho nature corrupte dicitur q bonu est aliq esse. ppa: alioqn boni egerēt. z iō nō staret societates hūana: qz mali oia rapent. z fm diuisuz statū dicitur q bonu sit q oia sunt coia: z q aliq sint ppria. Dicitur ter-
tio aliqd lex nalis circa comunionez pprietate qz equu. Et sic fm dicitamē eqtatis dicitur qdā eē appropuabilia et si in nullis sint bonis occupāti pcedant. Et in his sūt que celo terra mari capiūt. vt caprio auuū et piscium. Omniū libertas: dicit Archid. post alexandz q est lo-
qui de natura seu iure nali duplr. s. fm statū an pccm et post pccm. Ante pccm nō fuit fuitus: sic dicit Aug. Lex g nalis dicitur cōm libere oim fm statū nāe insti-
tute. S. fm statū nāe corrupte dicitur: q est necita ser-
uit. z dominiū ad coercendū malos fm Aug. de ciul. dei. Dicitur eni rō iustu eē vt rōnabilr viuētes z dominēt
his q carnalr viuūt. Acquisitio coz q celo terra ma-
riqz capiunt. Blo. Dec eni z alia q in nullis bonis succe-
dunt occupāti pcedunt. vt insti. de re. diui. §. fere. Ar-
chidia. dicit q qnqz modis dicit aliqd in nullis bonis eē.
Natura vt liber hō mare z hōmō. Facto vt qd. p dereli-
cto habet. Censura ppli. vt res sacra: vniuersitatis coia.
Tempē vt thesaur. Casu: vt cū iacet hereditas. Qd g
in nullis bonis est scz in re vt in spe q dico. ppter heredi-
tate iacentē: que i spe est in bonis alie. Jte q in nullis
bōis est nō censura: sed pstone bōim vt res sacra occu-
panti concedit si apra fuerit occupari: s. nō vt occupet
qd dico ppter libez hōiem. Deposite rei vt comodas
re pccunie restitucio. Blo. fallit h in casu q h. r. q. q. h.
Ne qz. Et est cū furiosus in furia reperit gladiū suū de-
positū. ruc eni nō d. reddi. fallit in alio casu scz cū dpo-
nens rē: z dñs rei siml petat rē: pot. eni d. restitui do-
minō cū scitur. ff. de positi. l. bona. Violentie p vim re-
pulsio. qd tñ intelligit cū moderamē iculpatē tutele: et
nō aio vindicādi s. se defendēdi. h faciat et incōnienti
et ruc nō incurrit nec pccm n. excoicatio. q ad pcutiētes
clericū: nec irreglaritas etiā se seqt mutilatio vt homici-
diū nisi dedissz operā rei illicite. vt furādo vt fornicati-
do p. qd inuasus vt se defendat: mutat. vt etiā si ali-
ter poterat euadere casum quis daret operā rei licite.
De h. r. q. i. in sum. z in. iij. pte. ti. r. ij. de clericis.

Titulus decimusquartus

de lege mosaica. De lege diuina in comuni: et eius
excellencia respectu aliarum. Caplm pimum.

Est legem eternā z

Naturale agendū est de lege diuina: d qua
ait. ppha ps. xvij. Lex dñi imaclata cō-
uertēs aias: resti. dñi fidele sapias p. stās
paruul. Lex dñi d. quā dñs tradi dit scz
euangelica: quā ipse dñs incarnat. instituit. et mosaica
quā dñs tradidit plo isrl. p moysen. vtz Exo. xx. Quā-
uis eni lex nalis sit vna: tñ diuina est duplex. Et rō h. ē.
quia lex nalis dirigit hōiem fm qdam pcepta coia: in
quibz pueniūt tā pfecti qz i pfecti. z iō est vna oim: s.
lex diuina dirigit hōiem in qbusdā pticularibz pceptis
ad q nō sumit se hñr pfecti z i pfecti. et iō duplex ponit.

Differūt
lex diuina
et nalis.

scz veteri z no. resti. q differūt nō in specie: sed sic pfectū z
impfectū. sicut puer z viril. eratis. Un apls ad Gal. iij.
cōparat statū veteris legis puero exsteti sub pedagogo:
et legē nouā statū viri. s. pfecti. Attendit autē ista perfe-
ctio et impfectio qzū ad tria. Primo ex pre finis vltimi
quia lex vetus ordiabat ad bonū sensibile z terrenū ho-
mines. Lex noua ordinat ad bonū intelligibile z celeste.
Un rps in pncipio sue pdicatiois statū inuitauit ad re-
gnū celeste dices Mat. iij. Pnam agite appropinqt
eni regnū celoz. Secdo ex pre officij: qz lex vet. cohibet
bar manū: noua aut animū. qz uis eni in veteri lege phi-
beret mal. affectus. vtz in nono z decimo pcepto. nō in
puniebat p legē tal. trasgressio. Tertio ex pre morui: qz
lex vetus inducebat ad obfuarā metu penaz qz tapa-
uerat. Lex aut noua h fac amore q infundit in cordibz
fidelū p grām rpi. Dec rbo. pma scde. q. r. a. arti. v. Ad
hoc etiā fac qd dicit Bra. in deere. r. r. ij. q. iij. Dec aut. §.
Ex his omibz. Dicit em. In lege veteri resti corpals p-
na statuta est. in lege ho euāgelij omi pccati p pnam
venia pmitit. Un illā a terroze incepit dicens Ego suz
dñs de. zelotes: vilitās pccā patz in filios vsqz in terz
tā z qzra generatoēs. Dec ho a lenitate māfucudis et
mildicita inqens. Bñ paupes spū. bñ mites zc. In il-
la dicebat q fecerit h vt illd moriat in ista dicit: gaudi-
um sup vno pccōze pnam agēte. Et vt vniūsalr dicit
In lege ppls ille rudis fuul penaz timore cogebat. vñ z
legē in pedagogū accepit. in euāgelio aut ppls grē liber
et adultus. filiali amore z hereditatis certitudine. ad cul-
tū diuine fuituris inuitat. Dec ibi. In p. dicitō aut rps
psalmista notat qtuor rōnes qre fuit necriū institui vsqz
gem diuinā: seu notat qtuor excellētie legē diuine ad hūa-
nas fm Tho. pma se. q. r. a. arti. iij. Et ppter cohibitoēs
omnis criminis. ibi. Lex dñi immaculata.

Est ppter directioē mē. ibi. Conuertēs aias
Est ppter incertitudinē veritatis. ibi Testimonij
domini fidele.

Est ppter psecutioēm felicitatē. ibi. sapias p. st. par.
Primo igit rō qre fuit necriū dari legē diuinā vltra na-
turalē z hūanā. est ppter cohibitoēm excludioē ois crimi-
nis. vt eni dicit Aug. de libero arbi. Lex hūana non pōt
omia mala q fiūt. phibere vt punire. qz dā auferret ma-
la omia. seqret q multa bōa auferent: z impediret vsqz
litas boni cois: qd est necriū ad p. fuatoēm hūanā. Un
Aug. Tolle meretrices de ciuitatibz z i plebis omia libi-
dinibz. quia accederēt hoies ad nuptas hūanes. vel als
corruptelas: vnde scandala seqrent. Lex aut nalis vt in
pluribz obscurata erat: z mltā pccā igrabant esse mala

Et iō vt nullū malū improhibitū z impunitū rema-
near: fuit necessariū dari legē diuinā q nullum pmitte-
pccm. Et iō dicit. Lex dñi immaculata. i. nullā pmitte-
pccati turpitudinē. Scda rō est ppter directōz men-
tis: de his etiā p. hō legē ferre de qbz pōt iudicare. Ju-
diciū aut hōis nō p. eē de interioribz animimotibz vel
volūtati bz q latēt. sed solū de exterioribz q appent vt dī-
cit Urban. pa. De māifestis loqmur: oculoz em cognitoz
et index est deus dī. r. r. ij. Erubescat. et lex dicit cogita-
tionis penā nemo pariat. de pe. di. i. Et tñ ad pfectioēs
virtutū requirit q in vtrisqz actibz. s. interioribz z exteno-
ribz hō sit rectus. Lex aut hūana non p. sufficienter co-
hibere z ordinare acus interiores mentis. z ppter h ne-
cessariū fuit q supueniret lex diuina q phiber acus etiā
interiores vicioz. Et illud Exo. xx. Non occupes rē ppi-
tui. Et illd Mat. vij. Qui viderit mlierē ad zcupit.
eā tā meh. ē eā i cord suo. Et iō dicit ps. Conuertēs aias
quia scz exteriores z infiores act. dirigit. Tertia rō est
ppter certitudinē veritatis. hō eni d. scire abscz omi du-
bitatione qd debeat agere qd vitare. Sed p legē nālem.

Lex diu-
na: rō-
bus ē ne-
cessaria.

Ca. 2. De eius conditionibus

vel humanā nō potest scire. qđ p̄z ex hoc. qđ de rebz humanis iō diuersa iudicia dant p̄pter incertitudinem humani iudicij. z p̄cipue de rebz p̄tingentibz z p̄icularibus. ex qđ diuersē leges z p̄rarie ferunt. Ut qđ hō absqđ dubitacōe aliqua scire posset qđ ei agendū qđ ei vitandū. necessariū fuit vt in actibz p̄p̄is dirigeret p̄ legē diuinā. de qua p̄stat qđ errare nō p̄r. z iō subdit. Testimonij dñi fidele. s̄ p̄pter certitudinē veritatis. Lex dici tur testimoniū qz in ea deo testat. id est declarat qđ debeat agere v̄l vitare. z qđ inde expectare. penā. s̄. vel p̄m̄iū s̄m̄ obseruatiā vel trāsgressiōē. Quarta rō est p̄pter a deptonē felicitatis. p̄ legē enī hō dirigit actū p̄p̄os ad vltimū finē. Si autē hō ordinaret ad finē s̄m̄ naturalē. qđ nō excederet p̄portionē facultatis naturalis hoīs. sufficeret lex humana. s̄ qz hō ordinat ad finē supernaturalē. id est ad finē eterne b̄titudinis qđ excedit facultatē hūanē vite. z iō fuit necessaria lex diuina. p̄ quā hō ordinaret ad finē eterne b̄titudinis. Lex enī diuina tradit ea qđ s̄nt credēda fide. z sacramēta quibz hō iustificat et ad b̄titudinē sup̄nā rēdit. Dec autē nō habent lege naturali vel hūana. Et iō subdit. sapiam p̄stās puulis. id est humilibz. Sapia est noticia diuinorū qđ p̄fecte habet in sup̄na b̄titudine. nō in vita p̄senti.

De conditionibus illius legis quantū ad latozem et receprozem.

Laplm. ij.

Et qz prior tpe est lex

vetēris testamēti. iō p̄ de ea agat. de qua loquēs p̄pha. ait p̄. xvij. Reuēla oculos meos. et considerabo mirabilia de lege tua. vt ait Hiero. lex sp̄ualis est. z vt intelligat reuelacōe op̄ est. Et autē est reuelacōe seu interpretari p̄maxie cui est p̄dere. Et qz dñs de cōs̄ didit ip̄am legē. ad ip̄m orōe recurrēdū est. vt nob̄ reuelat qđ in ea intēdat. Iudei qz imitunt p̄prio sensui. intel ligētes eā carnalē z s̄m̄ sup̄ficiē. remanēt vacui in intellectu eius. in mltis delirantes in expōsitōe eī. etiā qđ ad moralia. vt p̄z Marth. v. dictū est antiquis. nō occides zc. Et in h̄ figurā cū legē illā moyses p̄plo exponeret. ponebat velamē sup̄ facie suā. ad innuendū intellectū eī ip̄is velarū z absōsum. Et vt dicit Dilar. intelligētia dictorū ex causis est samēda dicēdi. qz nō s̄moni res. s̄ rei est sermo subiect. extra de ver. signi. Intelligētia. Et Greg. dicit. qz nō intērio v̄bis. sed v̄ba debēt desruire intētiōi. p̄z. q. v. humane. Erat qđ p̄berta. vt velamē obscuritatē qđ est in sup̄ficie littere auferat. qz lra occidit ait aplūs. Et tūc considerabit mirabilia de ip̄a lege. qz oīa in figuraz p̄tingebant illis. i. Loz. x. p̄cipue quo ad cerimonialia. significabāt mysteria xpi z ecclesie. qđ mirabilia s̄nt. facta autē reuelatione huius legis p̄ sp̄ritū sanctū loquentē. per expōsitorēs eius p̄siderare debet mirabilia eī quadrupliater.

Quo ad latores sublimitatem.

Quo ad receprozis proprietatem.

Quo ad valoris quantitatem.

Quo ad temporis congruitatem.

Quantū ad primū .§. I.

Lex de latoze legi vetēris testamēti p̄siderādo qđ dederit et quō mirabilē est data. Data enī est lex ista a deo vero et bono. mediāte misterio angelorū. qđ oñdit aplūs. ad Gal. ij. dicēs. Lex data est z ordinata p̄ angelos in manu mediatoris. ordinata. id est ordinabilē data p̄ angelos. id est p̄ moysen z alios m̄stros qđ angeli dicuntur. Marth. ij. Habia sacerdotē custodiūt sc̄as zc. qz angelus dñi exercitū est. vel data p̄ anglos. id est misterio angelorū. in quibz angel̄ crāt v̄tqz pater z fili. z sp̄s sanctūs. et aliqñ sine vlla distincōe p̄sone p̄ illos figurabat in ma

nu mediatoris. subdit. id est in p̄tate xpi qđ est mediator dei z hoīm vt. s̄illa lex staret dū veller. z cessaret eūz sibi placere. Apparebat qđ angel̄ in forma hūana. vt credit̄ vel alia moysi. Et loqns voce hūana in p̄sua dei. ex p̄re dei dicebat. Ego sū deus zelotes zc. s̄. rep̄n̄tatiue. leges meas custodite. fuit autē h̄ p̄gruū. qz diuina. vt erat lux illa deferunt hoībz mediātibz angelis. s̄m̄ Diony. Rō specis alis huius p̄ueniētie est. qz videm̄ in oībz p̄tātibz z artibz bus hūc ordinē suari. qđ sup̄ior artifex p̄ se formā inducit. inferior autē materiā ad formē suscepcionē disponit. sic nauifactor p̄ se nauē cōpāginat s̄ p̄ alios. s̄z. p̄ artifices subm̄strates disponit z p̄parat materiā. sciendūdo et dolādo ligna z h̄mōi. sic a fili. qz lex noua est p̄fecta co qđ p̄ducit ad finē sup̄naturalē eterne b̄titudinis. iō im mediate data est p̄ xpm̄ deū hoīem factū. Lex autē vet̄ imp̄fecta fuit. qz nō p̄ducit. sed disponit ad p̄fectā salutem hūani generis. Et iō p̄ueniēs fuit vt p̄ angelos hō multibz daret. Tho. p̄i. se. q. xviij. arti. ij. Fuit etiā data mirabilr. qz apparebat mōs s̄na fumigans z fulgurans. Et audiebant tonitrua. z h̄ ad inducendū illū populū ad reuerentiā legis z obseruatiā. z innuendū quia lex illa erat timoris nō amoris.

Quantū ad scdm .§. II.

Lex de p̄ditōe p̄p̄i recipiētis illā legē. Mirabile est etiā p̄siderare q̄re illi solo p̄plo iudeorū fuit data illa lex. Et signat autē ad h̄ triplex rō. s̄. dispositiōis. discretiōis. z p̄missiōis. Et p̄ fuit p̄ueniens dari illā legē p̄plo iudeorum pot̄ qz aliq̄ p̄plo rōe dispositiōis. qz alijs poplis declinatibz ad idolatriā solus ille p̄pls iudeorū remāsit in cultu vni. dei. Et iō aliq̄ p̄p̄i indigni erāt illa legē dā qz vt dicit Marth. vij. nolite sc̄m̄ dare canibz zc. Unde sic lux corp̄alis nō lucet nisi oculo disposito. ita lux sp̄ualis. vt lex. nō dat nisi disposito. Est autē hō dispositus ad ip̄as legē p̄ voluntatē. p̄ quā vult hō sub lege viuere z legi obedire. Un̄ qz solus p̄pls iudeorū se p̄pabat z disponebat ad recepcionē legis. iō p̄gruū fuit vt sibi traderet illa lex. Et si arguat p̄tra. qz etiā in alijs poplis gentiū erant aliq̄ p̄sone digne. vt Job z aliq̄. Rūdet qz lex nō dat p̄sonis p̄icularibz s̄ p̄p̄is. Quāuis qđ aliq̄ p̄sone i alijs nationibz bone essent. nō tñ p̄pls nisi p̄pls iudeorū. z iō p̄gruit ei dari. Un̄ qz ista ratio nō est sufficiens cū p̄pls iudeorū declinauerit ad idolatriā post datā legē qđ grauius fuit. Iō inducēda est sc̄ba rō. qđ est rō discretiōis. vt s̄z. p̄pls iudeorū tanqz a deo electi. z tanqz digni ab alijs p̄p̄is distinguere p̄ legē vetere sibi datā a deo. p̄grunz etiā erat vt p̄pls ille de qđ xps natus elegerat p̄terer. qđ sc̄ificacōe polleret. qđ fiebat p̄ cerimonialia legi. Tercia rō est p̄pter p̄missionē. Que autē p̄missio facta est ostēdit aplūs ad Gal. ij. dicēs Abraē dicte s̄nt rep̄missiones z sem̄i eī. nō dicit sem̄ibz quasi mltis. sed in vno. s̄. sem̄i tuo qđ est xps. Ista autē p̄missio. s̄. qz. ex sem̄e abraē xps nasceret nō fuit ex meritis abraē sed ex gratuita electione z vocatōe dei. si autē vltim̄ q̄rat. q̄re deo magis eligit p̄p̄lm̄ iudeorū qz aliū ex qđ nasceret. Nō p̄r rō ass̄q̄ri sufficiens nisi suū b̄i placitū. Est autē p̄ueniēs responsio ad h̄mōi z s̄lles q̄des. Illud dicitū Aug. sup̄ Job. Nemo venit salis ad deum nisi tractus. quem autem trahat z quem non trahat cum istum trahat et illum non trahat noli iudicare si nō vis errare. Si nō traheris ora vt traharis. Tho. p̄i. se. q. xviij. arti. iij. Corinebat an illa lex triplē gen̄ p̄ceptorū. s̄. moralium. cerimonialium. iudicialium. Et moralia quidē s̄nt de dicamēte rōis naturalis vt decalogus z alia moralia qđ reducūt ad ip̄m. Et ad obseruantia illoz obligabant. nō solū iudei. sed oēs nationes z semp̄ obligabūt. qz dicitur ea rō natural. Un̄ vt dicit Alexander in tertia p̄re s̄me. Moralitā p̄cepta prout

Quare solo p̄plo iudeorū ē data. et ratio triplē.

Triplē ge n̄ p̄ceptos rō p̄ncip̄ bar illa lex

Titulus Decimusquartus

sunt de iure naturali. dicuntur in genere bonū faciendū et malū vitandū. Sicut moralia sunt de iure legis mo-
 saice. dicuntur in speciali et determinate. ut patet in decalogo
 Donora patrē et matrē. nō occides et homicidii. pur autē mor-
 ralia sūt de lege euāgelica. dicuntur ipsa implenda nō timore pe-
 ne ut lex verū. sed in actu amoris diuini. data sūt autē mora-
 lia q̄ sūt de actibus fructu in se ut p̄ illa hoīes efficierēt boni
 ni et amici dei. Cerimonialia autē sūt instituta ad or-
 dinandū hoīes ad deū circa cultū diuinū. nō solū enim
 hoīes ordinant ad deū p̄ actus interiores. ut credē sp̄are
 et amare. sed etiā p̄ exteriores q̄ hoīes p̄fecti diuinū fructū
 tem. Et circa cultū exteriorē erāt cerimonialia p̄cepta ob-
 ligatiā solū illū pplm iudeoz in illo tpe. Judicialia
 sūt instituta ad ordinandū hoīes ad iudicē ad pacificē cō-
 uiuendū p̄ modū statutoz ut faciat alteri alter qd̄ iustū
 est. Et solos iudeos obligabat. Un̄ apls ad Ro. vii. cum
 dixisset. Lex q̄dē sc̄ta q̄si sub d̄s ista tria genera p̄cepto-
 rum subdit et mādatur iustū et sc̄m et bonū. ut iustū et se-
 ras ad judicialia. sc̄m ad cerimonialia. q̄ sc̄m d̄r dō vi-
 carū. bonū ad moralia. id est honestū. Tho. Mirabile
 est q̄ p̄siderare cū q̄nto ordie et sapia fuit data illa lex.

Tertio de valore seu §. III.

utilitate legis mirabile est p̄siderare. Ubi p̄ sciendū q̄ et
 si illa lex nō fuit p̄fecte bona sic lex euāgelica q̄ nō p̄ne-
 bat grām et ipsa lex euāgelica p̄ducit ad gl̄iaz q̄ lex mo-
 saica nō faciebat p̄pter qd̄ dicitur apls de ea ad Heb. vii.
 Nihil ad p̄fectū adduxit lex tñ fuit bona illa lex nō ma-
 la. ut q̄dā falso dicebāt. Contra q̄s dicit apls ad Ro. vii.
 Lex q̄dē sc̄ta. bonū enī d̄r aliqd̄ dupl̄. s̄ p̄fectū et imp̄f̄-
 ctū. P̄fectū est qd̄ est p̄ se sufficiens ad inducendū et cō-
 sequendū finē. Imp̄fectū autē qd̄ nō est p̄ se ad h̄ sufficiens.
 sed disponit et opat ad h̄ sic medicina p̄fecta est q̄ dispo-
 nit et opat ad sanitatē. s̄ nō p̄fecta. Sic lex verū. q̄ p̄bi-
 bebat pctā et penas disponebat ad grām et salutē s̄ eas
 nō p̄ferret sic lex euāgelica. q̄ ideo p̄fecta d̄r. Tho. in p̄-
 se. q̄ xviii. ar. j. Verū autē ipsa lex iustificaret et quōd p̄ hu-
 iusmodi declaratiōe sciendū fm̄ Tho. j. q̄. c. ar. xij. q̄ iu-
 stificatio p̄t sumi quadrupl̄. Uno mō et h̄ p̄prie p̄ crea-
 tione iusticie. p̄ iusticia est fr̄us general̄ imp̄ctas res
 cūctudinē quandā mētis. et tūc cū h̄c sit dupl̄. s̄ infusa
 p̄ dei grām. et acq̄sita p̄ humanū exercitiū. Quando de i-
 fusa q̄ est vera iusticia. fm̄ q̄ d̄a est iust̄ ap̄d deū. fm̄ il-
 lud ad Ro. iiii. Si abraā iustificat̄ est ex opibz legis.
 habet grām s̄ nō ap̄d deū. sic isto mō p̄cepta legi. H̄c
 etiā moralia iustificabāt q̄ causare nō poterāt iusticias
 infusam q̄ est solū p̄ gr̄az dei. Sicut loq̄ndo de iusticia acq̄-
 sita. sic observatio illoz p̄ceptoz iustificabat. q̄ cū mora-
 lia sint de actibus iusticie. et ex actibus fr̄quentatis generent
 habitū fr̄uentis acq̄sire sic ex actibus r̄p̄ntie generant habi-
 tus r̄p̄ntie. Ideo et illa p̄cepta obsuata iustificabāt cau-
 sando iusticie habitū acq̄sire q̄ tñ nō est sufficiens ad salu-
 tatē. Sc̄do mō iustificatio sumit p̄ dispositiōe ad iu-
 sticiā. et sic illa p̄cepta legis iustificabāt. q̄ disponebant
 obseruātes ad grām xpi iustificantiē. Per obseruātiā enī
 illoz retrahēbant ab idolatria et alijs vitijs. vñ magis
 erāt dispositi ad gr̄az. q̄ autē dñs dicebat Heui. xviii. Tu
 studite leges meas atq̄ iusticias. q̄ faciēs hō viuet i eis
 nō intelligit de vita gr̄e q̄ iustificat. s̄ de vita corpis in
 qua p̄seruabāt. q̄ implendo legē nō incurrebat penas le-
 gis quaz aliā erāt pene mortis. Tertio sumit iustifi-
 catio p̄ significatiōe iusticie. Sic vna d̄r sana q̄ delige
 sanitatē. Et isto mō oīa legalia illa et p̄cipue cerimonialia
 iustificabāt q̄ figurabāt grām et sacramēta n̄ra noui
 testamēti. q̄ vere iustificāt. Un̄ et Aug. dicit. q̄ vita illius
 ppli p̄phetia erat xpi et ppli xp̄iani. Et apls. j. Ad Cor.
 i. Vñ in figurā p̄tingebāt illis. facta sūt autē p̄pter nos.

Quadrupl̄
 plac̄ p̄-
 sumi iustifi-
 catio

Un̄ apls ad Gal. ij. Si data esset lex q̄ posset iustifica-
 re xps̄ gratis mortuū est. id est sine causa. Quarto mō
 sumit iustificatio p̄ executiōe iusticie. et sic oīa legalia iu-
 stificabāt aliter tñ et aliter. Nā cerimonialia p̄nebant q̄
 dem in se iusticiā. sed in generali. p̄ se. illa ex hibebant i-
 cultū dei. in speciali hō nō p̄nebant fm̄ se iusticiā. nisi
 ex sola determinatiōe legis diuine. Et ideo de h̄mōi p̄cepti
 dicit cōiter q̄ nō iustificabāt. nisi ex deuotiōe et obediēti-
 tia facientiū. Moralit̄ hō et iudicialia p̄cepta p̄nebant
 quidē fm̄ se iustū. vel in generali vel in speciali. q̄ est oīs
 ralia p̄nebant id qd̄ est iustū iusticia generali. q̄ est oīs
 virt̄. Sicut iudicialia id qd̄ est iustū iusticia speciali q̄ con-
 sistit circa p̄tractū hūane vite. q̄ sūt inter hoīes adinuicē.
 Et sic p̄ executiōe iusticie sumit iustificatio. cū apls ad
 Ro. ij. Nō auditores legis sed factores iustificabuntur.

Pro maiori declaratiōe dictoz Tho. p̄. se. q̄. c. ij. q̄ illa
 cerimonialia erāt q̄dā remedia adhibita ex ordina-
 tiōe legis. ad tollēdas quasdam imūdiās ex statuto legis
 inductas corpales. q̄ tollebat idoneitatē ad cultū diuinū
 num. quasi q̄dā irregularitates. sic dicebat imundus le-
 profus. vel q̄ t̄gebat mortificatiū et h̄mōi. Et h̄ est quod
 ait apls ad Heb. ix. q̄ cinis vitule asp̄os inq̄natos san-
 ficat ad emūdatiōe carnis. Sicut imūdiās mētis. id est
 culpā nō tollebat. q̄ exp̄tatio a pctis nō potuit fieri nisi
 p̄p̄m qui tollit pctā mūdi. et q̄ mysteriū passionis xpi.
 nōdū erat pactū reali. ille veteris legis cerimonie nō po-
 terāt reali in se p̄tinere sicut p̄fluente a xpo incarnato
 et passio. Sicut p̄tinet sacramēta noue legis. et iō nō po-
 terāt iustificare et a pctis mūdare. poterat tñ mēs illorū
 partū in veteri lege p̄iugi xpo incarnato et passio. Et ita
 ex illa fide iustificabāt. cū fidei p̄testatio quedā erat
 ipsa cerimoniaz obsuatio. inq̄tū erat figura xpi. Et q̄
 etiā exp̄iraret illa cerimonialia ab imunditijs corpali-
 bus erāt i figurā exp̄iratiōis pctoz sicut p̄ xpm. Et sc̄m
 dū fm̄ Tho. p̄. se. q̄. c. ar. ij. oīa p̄cepta legis p̄ illa tria
 genera cōprehēdunt. Un̄ d̄r Deute. vi. Dec sūt p̄cepta
 et cerimonie atq̄ iudicia. q̄ mādatur dñs de nobis. Si
 qua q̄ alia in scriptura vocabula ponūt sub illis p̄ne-
 tur. Nā iustificatiōes de quibz sit mērio fr̄ans in p̄sali-
 mis. p̄nt dici oīa p̄cepta legi inq̄tū sūt quedā executiō-
 nes legalis iusticie. vel etiā ip̄e pene vel p̄mia q̄ ponunt
 in lege trāsgressoribz et obseruatoribz p̄nt dici iustificati-
 tiōes fm̄ q̄ de alijs iuste punit vel p̄miat testimonia
 aut de quibz d̄r ps̄. et Deute. vi. Custodi p̄cepta et testi-
 monia. p̄nt dici vno mō eaq̄ p̄ntē ad penā vel p̄miū i
 lege. inq̄tū sūt p̄testatiōes diuine iusticie. Vel alio modo
 dicuntur testimonia q̄ oīdūt auctoritatē dei p̄cipietis. ut
 illud Exo. xx. Audi isrl̄ dñs de tu vñ est. Et illud Ben
 j. In p̄ncipio creauit de celū et t̄. Inter p̄ceptū autē et mā-
 datū est hec differētia. Quia p̄ceptū est de his q̄ sūt de
 necessitate salutis seruāda. ut decalogus. Mādatur hō
 qd̄ nō est necessariū ad salutē. Sicut p̄ceptū vel p̄ceptū
 p̄nt dici q̄ de iustit̄ p̄ceptū. Mādatur qd̄ p̄ alios man-
 datur ut p̄ moysen et aaron.

Quātū ad quartū §. III.

sc̄z quōd p̄gruo tpe data sit illa lex. p̄siderare mirabile est.
 Fuit enī data lex mosaica. inter legē nature et legem gr̄e.
 Et ueniēs fuit rōe ista. Quelibet lex imponit duobus
 generibz hoīm. s̄ bonis et malis. Alijs tñ et alijs rōnibz.
 Qd̄ sic patet. Imponit enī lex malis duris et sup̄biis. in re-
 mediū h̄ ignorantiā. et in flagellū h̄ sup̄biā. Per legē enim
 mali. s̄ sup̄bi et duri dūmunt et domant. et q̄ hoīes illo
 tpe erāt tales. iō ueniēs fuit ut tpe moysi lex verū daret
 ad uincendū eoz sup̄biā. Subiebat enī hō d̄ duobz
 sc̄z de sc̄a et potētia. Primo de sc̄a quasi rō naturalis et
 possit sufficere ad salutē. Et iō ut de h̄c sup̄bia p̄uince

Oīa p̄cepta
 pra legis
 cōprehē-
 dunt sub
 tribz

Data fuit
 lex p̄gruo
 tpe int̄ le-
 gē naturam
 et gr̄e.

Ca. 3. De pceptis moralib' eiusdē legis

ret pmissus est hō sue regimī rōnis absq; adminicūo le
gis sc̄ptre. Et ex hō d' expmēto poruit hō discere q' partie
bat defectū rōnis. q' hōies vsq; ad idolatriā z turpissimā
ma vicia plapsi sūt. Et iō post rps legis nature fuit ne
cessariū dari legē sc̄ptā. s. Moisaicā. q' p legem cognitio
pcti fm aplm. sc̄do supbiebat hō tpe legi nature de po
tētia. q' ex arrogātia z supbia dicebat. deest q' iubeat. nō
deest q' ipleat. Iō postq; instruit' est p legē sc̄ptā. pūcta
est ei supbia de infirmitate z ipotētia. dū iplere nō po
terāt q' d' p legē cogitēbāt. z iō sic apls pcludit ad Ro.
vii. q' d' ipossibile erat legi in qua infirmabāt p carnem
miser de filiū suū vt iustificatio legis ipleret in nobis.

Sc̄do lex vet' data est bonis i auxiliū z in signū z in
auxiliū q'dē iqrātie z ipotētie. Qd' q'dē tūc necessarium
fuit. qn̄ lex nālīs obscuram incipiebat ppter exuberātiāz
pctōz. Q' prebat autē dare h' auxiliū quodā ordie. vt. s. p
imperfectū ad pfectū manuduceret. Et iō optuit inter le
gē nature z legē grē dari legē sc̄ptam. Sc̄do lex illa fuit
dara bonis in signū seu in figurā legis grē. Dīa enī illa
cerimonialia figurabāt mysteria xpi z ecclie z sacra que
mirabilia sūt Tho. pri. se. q. xviij. ar. vj. Et q' aduenien
te vitare d' cessare figura. z figura debz cedere figurato.
Iō cū tradita fuerit illa lex vt obligaret pplm illū q' ad
cerimonialia z iudicialia. vsq; ad psumationē seu iplēti
onē figuraz de xpo q' iplere sūt in morte ei'. p quā pfe
ctura est salus hoim. Cū dic' circa nonā Colūmarū est.
et in signū hui' velū tēpli q'd' regebat interiora sc̄ptum
est mediū ad inuendū q' velamīa figuraz deficiebant.

Iō mortua sūt illa legalia. z nūc etiā mortifera. Et scien
dū q' cū qrit q' tpe cessauerūt legalia. q' nō poruerūt sua
ri sine mortali pctō. Circa h' Augu. distinguit tria rps.
Primū an passionē xpi in q' legalia nō erāt mortua ne
q' mortifera. S' salutaria z curriebāt s' cum euangelio
Sc̄dm rps fuit mediū inter passionē xpi z diuulgatio
nem euāgelij in q' tpe legali erāt mortua. q' nllaz virtutē
habebāt neq; obfuarī tenebant nō tñ erant mortifera.
q' illi q' ex iudeis erāt pueri ad fidē poterāt licite ea ser
uare. dūmō nō ponerēt spem salut' in eis. putātes. s. eo
rū obfuarīa necessariā quasi sine legibz fides xpi nō suf
ficeret ad salutē vel posset iustificare. Et iō paul' circa
die Thimothēū. vt habet Act. xvj. natū ex iudea m're
ad tollēdū scādala aliqz iudeoz pueros zelantū p ob
fuarīe legalīū. nō autē ritū q' erat nat' ex gentilibz. Non
enī gentiles pueri poterāt fuare legalia sicut pūsi iudei.
Iō aut' voluit spūsc̄tus q' non stat' inhiberet pūsis ex
iudaismo ad fidē xpi obfuarīa legalīū. sic inhibēt' fuit
pūsis ex gentilibz rit' gentiliū. vt ostēderet differētia i vtrū
q'. Nā gentilitatis ritus repudiabāt tanq; semp' illicit'.
et a deo semp' pphibitus. Ritus autē legis cessabat tanq;
imple' p xpi passionē. vt pore a dō i figurā xpi istitue'
Tertū rps est p' euāgelij diuulgatū. in q' legalia nō so
lū sūt mortua virtutē nullā hōtia. S' etiā mortifera. ita
q' pctm mortale est illa fuare. Et rō h' est fm Tho. pri.
se. q. cii. ar. iij. Quia oēs ceremonie sūt q'dā ptestatōes
fidei in q' pstitit interior cultus dei. Pōt autē hō fidē inte
riorē ptestari factis sic z v'bis. z in vtraq; ptestatōe ali
quid hō fallum ptestat. peccat mortāl'. Quāuis aut' sit
eadē fides quā habem' de xpo. z quā habuēre ptes vete
ris testamī. tñ q' ipi pcesserūt nos sc̄dmur. eadē fides di
uersis v'bis significat ab eis z a nob. Nā ab eis dicebat
Ecce ego recipiet z pariet. Et nos dicim'. Virgo cepit
virgo pepit. Idē respōtādo p v'ba pteriti rps q'd' illi p
v'ba futuri rps. Sicut ceremonie veteris testamēti figu
rabant rōm nascituz. passuz. z b'mōi. Sacra aut' noui
testamī signāt rōz. vt natū z passū. Sic q' peccatuz mor
tal' q' nūc suā fidē ptestādo doceret p'z nascituz passū
rū z b'mōi. q'd' antiq' pie z veraciter dicebāt. ita nūc pec

caret z mortāl' si q's cerimonie leg' fuaret. q's illi antiq'
qui pie z fidelit' obfuarāt. Qd' aut' d' Baruch. iij. Die
est liber mādaroꝝ. z lex q' est incernū intelligit' lex cōna
illa q'srū ad moralia simplr z absolute. q'stū pō ad ceri
monialia est eterna fm figuratū nō figurā. Sciendū q'
Diero. z Aug. i hac materia fuerūt due opiniois. Diero. Nota cir
enī distinguēs tm̄ duo rps circa illa legalia. dicebat q' ca cessatio
an passionē xpi in q' legalia erāt mortua s' nō mortifera nē legalīū
Ali' p' passionē in q' erant z mortua z mortifera. ita q' alit' sentie
nō poterāt fuari sine mortali pctō. Et sic dicebat. q' p' Dierony.
passionē nunq; apli fuauerūt legalia fm vitatē. s' q'daz Aug'
pia silatiōe ne. s. scādalarēt iudeos z eoz pūsiōne ipes
dirēt. q'stilatio intelligēda est fm Tho. nō q' illos acc' nō
facerēt fm rei vitatē. s' q' nō faciebāt tanq; legē obfuan
tes. Sic si q's absiderit pelliculā mēbi vint' ppter sani
tatē. nō cā circūcisiōis faciēde s' indecēs vidēt' dicere fm
Tho. q' apli ea occultaret' ppter scādalu q' prinēt ad veri
tatē vite z doctrine. z q' vterent silatiōe in prinētibz ad
salutē fidelīū. Dic' etiā Diero q' Petr' silatiōe subtrabe
bat se a gentibz pūsis. cū ēēt antiochie vt habet ad Gal
ij. vt vitaret scādalu iudeoz q'z apls erat. Cū in h' nō
peccauit. Petr' z Paul' silatiōe eū repēdit vt vitaret
scādalu gentiliū q'z erat apls. S' h' Aug. i probat. quia
paul' in canonica sc̄ptura. s. ad Gal. ij. in q' nephas est
credē aliqd' fallum. dic'. q' Petr' repēdit' erat. Cū ve
rū est fm Tho. p' Aug. q' petr' peccauit z paul' non sū
mulatoꝝ s' vere repēdit' nō aut' peccauit petr' in h' q'
ad rps legalia obfuarit. q' sciebat sibi licere tanq; ex iud
deis pūso. S' in h' peccabat q' i obfuarōne legalīū nū
miā dūtgētia adhibebat ne scādalarēt iudeos ita q' ex
h' seq'bat scādalu iudeoz. Nag' tenet Aug. in hac ma
teria. Ad h' etiā facit q'd' dic' Bra. ij. q. vij. Testes. s. fm.
Paulus petz repēdit' q' erat pnceps aploꝝ. Cū vā i
telligi q' subditi possūt repēdere suos p'atos sit repēdē
sibiles sūt. s' h' facile refellit si vñ sit repēditus attendat.
Petr' coquebat gētes iudaisare. s. facto suoz a vitate euā
gelij recedē. cū iudeis gregē faciēs z actibz gentiliū se sub
trahēs latēret. Paratū est in se a fide exorbitare z alios
a fide deq;ere exēplo v' v'bo. Non q' ex h' ostēdit q' p'lati
possint a subdit' accusari. nisi cū exorbitauerūt a fide vel
alios exorbitare fecerūt. Ad h' etiā fac' dīl. ij. si ad sacras.
tñ in illa nimia p'descētiōe circa legalia non d' peccasse
mortal' s' ventāl'. fm Tho.

De pceptis moralib' ipi' leg' i cōi z supaddit'. Ca. iij.

De moralib' pceptis
veter' leg'. d' mō iplēdi ea. vtz cadat sub pcepto.
pro. z d' triplici eoz differētia sub quā cōpre
hendunt' acc' oim' virtutū. z si iplere ea in caritate est i p
cepto. z si sūt dispētabilia. z q' ista sūt difficilia ad cogi
scēdū. iō cū p's. ordū est. Da mihi intellectū z scrutabor
legē tuā z custodiā illā in toto corde meo non sufficit q'
de' dederit nob' legē nature z sc̄pture. s. moisaice. fm illō
Ecclia. xvij. Ad dicit' illis disciplinā z legē vite b'cedū
tauit eos. nisi det intellectū ei'. Lex d' a legēdo q' sepe
debet legi. S' legē z nō intelligē est negligē. Humanus
aut' intellect' defacili errat. sic p'z in doctoribz iudeozum
antiq; z nouis male intelligētibz legē. nō solū q' ad ceri
monialia. vt p'z Math. v. z. vj. c. O'pter q' q' de' det in
tellectū ad ipam intelligendū. q' ad cerimonialia fm spi
rituale intellectū fm quē adhuc d' obfuarī pura. q' nō
comedant' carnes porcine. id est q' non habeant' mores
lasciui. Quātū ad moralia fm sensum h'ralem vtz. z
de ipis moralibz tria vidēda sūt. vt modalitas faciendū
ea cognoscat. ibi. da mihi intellectū. Ut varietas iu
bendi ea p'drat. ibi. z scrutabor legē tuā. Et caritas
implēdi ea adhibeat. ibi. z custodiā illam.

Nota cir
ca cessatio
nē legalīū
alit' sentie
Dierony.
Aug'

Missi de
tellectū leg'
sue fru
stra. dedis
det in ser.

Tria sunt
videnda
d' ipis mo
ralibz

Ticulus Decimusquartus

Precepta moralia §. II.

Modus fiat cū debito mō. **Modus** autē virtutis fm p̄m in virtutē p̄m q̄ et̄bi. p̄stitit in tribus. Prīmū est vt opes facēs et h iudica sit in tri- bus. bus. tur a lege diuina q̄ hūana. Qd̄ enī q̄s fac̄ oīno nesciēs se illd̄ facere nō meret̄. p̄mū et in mal̄ nō meret̄ penaz si est i gr̄tia inuincibil̄ alias sec̄. Qz q̄s suare p̄cepta sei ens illa esse p̄cepta. Scdm̄ q̄ p̄ner ad modū virtutis est vt opes volēs vel eligēs in q̄ imponat duplex motus interior. s. volūtat̄ et intētiōis. Et ista duo q̄uis nō diiudicat lex hūana. Eo q̄ legislator ip̄i. s. legis hūane est hō. qui nō h̄ iudicare de interioribz actibz q̄s nō videret s̄ de exterioribz. Lex tñ diuina diiudicat. qz de q̄ est hūi legislator. iudicat etiā de interioribz actibz q̄s videt. Lex enī hūana nō punit volentē occidere. s̄ lex diuina punit. Cū d̄i Marb. v. Qui irascit̄ fratri suo reus erit iudicio et s̄ i bonis opibz malā intētiōem. iuxta illud Ne faciatis iusticiā vestra corā hoībz vt videam̄ ab eis Marb. vi. Tertiu qd̄ p̄ner ad modū virtutis est vt firmiter et imobilit̄ opes. s. in p̄posito. Et ista firmitas p̄ner ad habitū vt. s. aliq̄s ex habitu radicato opes. et istd̄ nō diiudicat nec a lege hūana nec diuina. s. vt punit̄ et defectu h̄. S̄ si d̄i hō mereri in obsequio aliqd̄ p̄ceptū opret qz et istd̄ obfuer id est qz ac̄ et p̄cedat ex habitu virtutis infuso. nō tñ trāsgressor est p̄cepti vñ meretur penā a deo nō hūdo habitū virtutis. cui ac̄tū opas honoras enī parētes qd̄ p̄ner ad p̄ceptū quartū. et est ac̄tū pietatis. q̄uis nō habeat habitū illd̄ virtutis. s. pietatis. qd̄ semp̄ est cū est i aliq̄ mortali p̄cto vtiq̄ meret̄ ex hoc p̄mū a deo. nō tñ peccat mortal̄ in h̄. Et sic q̄ntuz ad illud modū virtutis nō cadit sub p̄cepto legis. Intentiō enī legislatoris est de duobz. Vñ est id ad qd̄ intēdit p̄cepta legis inducere. et h̄ est virtus. Aliud est id de q̄ intēdit p̄ceptū ferre. hoc est qd̄ ducit et disponit ad virtutē. s. ac̄tū virtutis. Nō enī est idem finis p̄cepti et id de quo p̄ceptū dat. Sic et in alijs rebz nō est idē finis et illud qd̄ est ad finē. Ergo intelligere debem̄ circa legem qz opret im̄ plere p̄cepta et scienter cogitēdo ea. libit̄ non ex tristitia vel coactōe facitēdo recta intētiōe nō sinistra im̄plēdo firmiter habendo habitū virtutis. vt mereamur hec bea. Tho. pu. se. q. c. arti. ij.

Ad duo ē intētiō legis

De varietate morā §. II.

Actus oīm virtutū inueniuntur iurātado legē dei. hū quibz iubent̄ in lege ac̄tū oīm virtutū p̄quirēdi. aut p̄s Scritabor legē tuā. Morale d̄i a more. Mores p̄rie dicunt̄ ac̄tū hūani q̄ p̄ueniūt rōni. Et h̄i sūt boni actus Actus autē hūani q̄ discordāt a rōne nō mores s̄ mali mores dici debēt. Moralia p̄cepta sūt d̄ his q̄ p̄ner ad bonos mores q̄. s. p̄ueniūt rōi. Om̄e autē iudiciū rōnis hūane. cū a naturali rōe aliq̄l̄ deriuat̄. necesse est qz oīa p̄cepta p̄tineāt ad legē nature. Diuisimode tñ. Et p̄ner sic diuidi. qz moralia legū qd̄a sūt vt fundamēta. quedā vt impedificamēta. quedā vt additāmēta virtutis actualis. Cū et. b. Tho. pu. se. q. c. ar. xi. dic̄ qz moralia triplex est gradus. quidā enī sūt cōmunissima a deo manifesta. qz editione nō indigēt sic mādara de dilectiōe dei et primū et h̄mōi que sūt q̄ si fines p̄ceptoz. finis autē in opabilit̄ est p̄n apit̄ opandi. s. intētiōe. Et ideo hec p̄cepta cōmunissima dicunt̄ fundamēta qd̄ est primū in edificatiōe. et in his nullus p̄t errare fm̄ iudiciū rōnis. P̄ceptū etiā de si de habēda p̄supponit ad decalogū. Sic et p̄ceptū dilectiōis. Sicut enī prima p̄cepta legis nature cōia sūt p̄ se nota habēt rōem naturālē et p̄mulgatōe nō indigent vt qz nemi est fieda iniuria. et qz bonū est faciendū. Ita et credere in deū est p̄ se notū et qz habet fidē. et non indiget alia p̄mulgatōe nisi infusiōe fidei. Quedā p̄o ex moralibus

Moralia est triplex gradus.

bus p̄ceptis sūt magis determinata qz rōem statū q̄libz p̄p̄laris p̄t defacili videre. Et qz in p̄ncipiōibz h̄ p̄m ḡ hūanū iudiciū p̄uerit. iō ista editiōe indigent. Et hec sūt p̄cepta decalogi data seu p̄posita a deo p̄ seipm̄ p̄plo quedā p̄o sūt qz rō nō est adeo manifesta p̄ se. s. solū sa p̄tētibz. Et ista sūt p̄cepta moralia sup̄addita decalogo. tradita a deo p̄plo p̄ moysen et aaron. Sed qz ea q̄ sunt manifesta sūt p̄ncipia cognoscēdi rōem eoz q̄ nō sunt ita manifesta. Iō ista moralia sup̄addita decalogo. redu cunt ad decalogū p̄ modū cuiusdā additiōis ad ip̄a. Et ad qd̄libet p̄ceptoz decalogi reducunt̄ aliq̄ sup̄addita. vt infra declarabit̄. Utraqz tñ genera p̄ceptoz. s. illa p̄ma cōmissima. et ista sup̄addita p̄tinent in decalogo. s. di uersimode. Nā p̄ma cōia p̄tinet in p̄ceptis decalogi. sic p̄ncipia in p̄clusiōibz p̄m̄is. Sup̄addita autē q̄ p̄ sapi entes cognoscunt̄. p̄tinent in eis sic p̄clusiōes in p̄ncipiō p̄hs. Ip̄a autē p̄cepta moralia sūt de actibz oīm virtutis. Nā p̄m̄ fm̄ Amb. est trāsgressio legis diuine. Qd̄libet autē p̄m̄ est i aliquā virtutē directe. Et i aliqd̄ p̄cepto rum. Pro cui⁹ declaratiōe dic̄. b. Tho. pu. se. q. c. arti. ij. qz cū lex oīs ordinat̄ ad bonū cōe. vt p̄p̄ ex diffinitōe legis p̄cepta legū diuisificant̄ fm̄ diuisos modos cōitātū. Vñ et p̄hs in sua p̄olitica docz alias leges dādas i ciuitate q̄ regit̄ p̄ p̄p̄ alias i ciuitate q̄ regit̄ p̄ aliq̄s potētes d̄ ciuitate. Est autē al̄ mod⁹ cōitātis ad quem ordinat̄ lex humana. Et al̄ ad quem ordinat̄ lex diuina. Lex enī hu mana ordiat̄ hoīes ad cōitātē ciuile q̄ est hoīm adinuicem. hoīes autē ordinant̄ adinuicē p̄ actus exteriores q̄ bus iuicē cōicant̄. Om̄i autē cōicatio p̄ner ad rōnē iusticie q̄ est directiua cōicatiōis hūane. Et ideo lex huma na nō p̄ponit p̄cepta nisi de actibz iusticie. et si p̄ceptat̄ actus aliaz virtutū. vt qz nō fiat adulterriū. qd̄ p̄ner ad castitatē. hoc nō facit nisi inq̄rū assumit̄ rōes iusticie. vt qz p̄ adulterriū iniuria alteri. S̄ cōitās ad quā ordinat̄ lex diuina ē hoīm ad deū i p̄nti vira vt futura. Et ideo lex diuina p̄ponit de oībz actibz p̄ q̄s hoīes h̄t ordinat̄ ad cōicatiōem cū deo. Dō autē p̄ugit̄ cū dō mēte siue rōe in q̄ ē di. imago. Et iō lex diuina dat p̄cepta de oībz actibz ill p̄ que rō sūt bñ ordiat̄. h̄ autē ē p̄ actus oīm virtutum. Nā virtutes intellectuales ordinat̄ bñ ac̄tū rōis circa p̄s s̄iōes interiores et morales circa actus exteriores. Et sic d̄ actibz oīm virtutū p̄cipit̄. ita tñ qz ac̄tū q̄ sūt de necessitate virtutis sine q̄bz nō p̄t virtū p̄sistere. sūt sub obligatiōe p̄cepti. S̄ q̄ sūt de bñ cē seu p̄fectiōe virtutis nō sūt i p̄cepto sed sub p̄silio. Et q̄uis p̄cepta decalogi sūt soluz de actibz iusticie. Nā p̄ma tria sūt de actibz virtutis laticia q̄ est ps iusticie potissima. Quartū est de actu pietatis. q̄ est etiā ps iusticie. Alia sex sūt de actibz iusticie cēntia. liter cū p̄cepta de actibz aliaz virtutū dant̄ in alijs morali bus p̄ceptis legis q̄ p̄tinet ad p̄ia cōia. vt de dilectiōe i de calogo. Ideo etiā isto mō p̄t dici i ip̄o decalogo et alia p̄ capi. Ideo autē magis i decalogo dant̄ p̄cepta de actibus iusticie exp̄sse q̄ de actibz aliaz virtutū. qz cū p̄ceptū im̄ ponat rōem debiti. Et decalogi p̄cepta sūt q̄ statim mēsa humana intelligit̄ obseruāda. magis apparet oībz rōe de bitū i actibz iusticie q̄ ē altēz q̄ i actibz aliaz virtutū. magis enī q̄libet cognoscit̄ se debere abstinere ab offēsa p̄ia mi. et deū honorare q̄ qz debeat vñ pudētia. fortitudine aut t̄pantia. De q̄bz tñ virtutibz et als dant̄ lege i p̄cepta Scritāda ē qz lex i diligētēr inuestigāda. vt inueniatur actus oīm virtutum que nobis p̄cipiunt̄.

De obseruatōe eo §. III.

rum cū dilectiōe et sine dispensatiōe aut p̄s. Custodiā illā scz legē in toto corde meo. Custodiā in toto corde. est ob seruare toto affectu et dilectiōe. Nō enī sufficit ad salutē

Ca. 3. De pceptis moralib' eiusdē legis

custodire seu seruare oia mādata decalogi z supaddita
 nisi fiat in caritate. vt dicitur Ia. ij. Qui tota legē suauerit.
 offēdat autē in vno. id est in caritate q̄ vnit nos cū deo.
 fact' est oim re' . id est dānabit. ac si nullū suasset māda
 roz. Seruādo tñ q̄d cūq; pceptoz nō exis in caritate.
 pura. honorādo penes. nō peccat nec ex h' dānat. qz ho
 norauit penes in caritate nō exis. S; ex h' q̄ nō habu
 it caritatē. nec se exercuit in actib' e' cū debuit. Pro ma
 iori autē declaratiōe hoz dic' Tho. p. se. q. v. ar. c. q. ac'
 caritatis pōt dupl'r p'diderari. Vno mō fm q̄ est quidā
 p' ac' p' se. Et h' mō cadit sub pcepto legis qz de h' datur
 speciale pceptū. i. diliges dñm deū tuū. z diliges p'ximū
 Et q̄tū ad h' vez dixerit illi q̄ dixerit q̄ mod' caritatis
 cadit sub pcepto. Nō enī est impossibile obſuare h' pcep
 tū qd est de actu caritatis. qz pōt se hō dispōnē ad ca
 ritatē hñdā z cū eā habuerit. pōt ea vri. Alio' mō pōt
 p'diderari ac' caritatis fm q̄ est mod' actū aliaz p'ru
 tum. id est fm q̄ ac' aliaz p'rutū ordināt ad caritatē q̄
 est finis pcepti. Et h' mō vez est qd dixerit aliq. i. q. mo'
 caritatis nō cadit sub pcepto hō. qd dicitur. qz sub h' pce
 pro honora patrē tuū zc. nō includit qz honoret pat' ex
 caritate s; solū qz honoret. Vñ q̄ honoret patrē. nō hñs
 caritatē. nō efficit trāsgressor pcepti de honoratiōe pen
 tum et si sit trāsgressor pcepti qd dat de dilectiōis actu
 vñ penā meret. Quāuis q̄ honoret patrē teneat ex
 caritate honorare. H' tñ nō est ex vi h' pcepti. Diliges do
 minū deū tuū ex tota corde tuo. qd intelligit vt oia acta
 referant in deū. Et cū ista sint duo pcepta affirmatiua.
 s; de honore patrū z de dilectiōe nō obligātia ad semp
 p' p' diuisis t'pib' obligare. ita pōt tringere qz implēs
 pceptū de honore patrū. nō tūc trāsgrediat' de omisso
 ne caritatis in deū. O p'ter q̄ pcepta custodire in toto cor
 de. id est in caritate si q̄s vult saluari qd aut dicit. Mat'h.
 xij. Si vis ad vitā ingredi sua mādata. intelligit non
 solū de mādati decalogi. sed etiā de alijs inter q̄ p'cipu
 um est illd de caritate. Debēt etiā semp custodiri pcep
 ta moralia. qz indispēabilia sūt. vñ p's. Custodiā le
 gem tuā semp in seclm seclm. Pro cui' declaratiōe dic'. b.
 Tho. p. se. q. c. arti. viij. qz in pceptis d; fieri dispēratio
 qn occurrūt aliq's p'cularis casus in q̄ si h' b' legis ob
 seruet. p'crariat' intentiōe legislatoris. Intentiō autē legis
 latoris cuiuscūq; ordinat' p'ncipalr ad bonū cōmune.
 Scō ad ordinē iustitiae p'rutis fm qz bonū cōe p'ruat.
 Et ad ipm puenit. Si qua q̄ pcepta dant. q̄ p'rineāt ad
 obſuacionem boni cōis v' ordinē iustitiae z p'rutis hu'
 pcepta p'ntēt intentiōe legislatoris. z iō indispēnabi
 lia sūt. pura. si poneret' iustitiam h' pceptū. qz nul
 lus destrueret rē publicā v' p'deret ciuitatē v' qz nullus
 faceret aliqd iniuste h'mōi pcepta essent indispēabilia.
 Pcepta autē decalogi p'ntēt ipam intentiōe legislato
 ris. i. dei. Mā pcepta p'me tabule q̄ ordināt nos ad deū
 p'ntēt ipm ordinē ad bonū cōe z finale qd est de'. D'ic
 cepta autē scde tabule p'ntēt ordinē iustitiae inter hoīnes
 p'quāde. vt. i. n'li' fiat indebitū z cuiuslibet reddat' debitum
 fm enī hāc rōnē intelligēda sūt pcepta decalogi. z iō sūt
 oīno indispēabilia qd enī in decalogo p'hibet occasio
 hoīs. H' sit inōrum istud h; rōem indebiti. qz. i. est ino
 cēs. Et h' lex hūana nō pōt cedere. i. qz indebite homo
 occidat. S; malefactorēs vel hostes reipublice occide
 re nō est indebitū vñ nō p'crariat' huc pcepto nō occi
 des. qz qz iuder occidat malefactorē. Silt' qz abraā p'sen
 sit occidere filiū ysaa. nō p'sentit in homicidiū. p'hibitū.
 qz debitū erat eū occidi fm mādatū dei. qui iuste infli
 git mortē iustis z p'crōib' p' p'crō p'imi parētis. cui' sen
 tentie si hō est executor deo iubēte. non est homicida sic
 nec de' iudēs. Silt' si alicui auferat' qd suū est si debitū
 est qz amittat' h' nō est furtū qd in decalogo p'hibet. Et

ideo cū filij isrl' tulerūt spolia egiptioz deo iubēte cuius
 sūt oia nō cōmiserūt furtū. Et oīce accedēs ad mulieres
 fornicariā vel adulterā. nō cōmiserūt fornicationē nec adul
 teriū. qz sua erat ad quā accessit deo iubēte. qui est insti
 tutor m'rimonij. Vñ z aliq' dicit qz pcepta p'ime tabu
 le sūt oīno dispēabilia etiā a deo. Et h' ideo. qz semper
 trāsgressio hoz h; rōem indebiti. S; pcepta scde tabu
 le sūt dispēabilia. qz p'nt' materialit' trāsgredi. non hñdo
 in se rōem indebiti. vt p'z in exēplis positus.

De fundamēto seu .§. III

p'ncipio moralū pceptoz qd est caritas. Vñ apl's ad
 Phil. In caritati radicari z fundari pōt intelligi illud
 p's. Portio mea dñe dixi custodire legē tuā. An hoīem
 posita sūt mltā bona vera vel apparētia. vt bona t'pa
 lia. diuitie. honores. delectatiōes corporee. Bona spiritu
 alia. vt sciētia z p'utes. Ad qd cūq; vult c'cedat manus
 suā vt eligat z q'rat. Et aliq' quidē vt parte sibi meliorem
 eligūt diuitias. aliq' voluprates. aliq' sciētias. s; iusti z sci
 hoīes eligūt p' pcepto sua vez bonū. i. custodire legem dei z
 mādata ei' dicitēs cū p's. Portio mea dñe. id est pars
 quā mibi legi de bonis dixi. id est liberaui esse custodi
 re legē tuā. Nec custodit' integre p dilectionē. Vñ apl's.
 plenitudo legis est dilectio. Omne enī pceptū legis ad h'
 ordinat'. Pro cui' declaratiōe dic'. b. Tho. se. q. c. r'ij.
 qz cū pceptū iporat rōem. debiti. qz. i. ex h' qz aliqd p'ci
 p' debet fieri. Inrātū aliqd cadit sub pcepto in h' p'ru
 habet ratiōe debiti. Est autē aliqd debitū dupl'r. Vno
 mō p' se. Alio mō p'pter aliud. p' se est debitū in vnoquo
 qz negocio id qd est finis. qz habet rōnes p' se boni. p'pter
 aliud est debitū qd ordinat' ad finē. sic medico p' se est de
 bitū qz sanat. qz h' est finis artis ei' p'pter aliud autē. medico
 est debitū. vt det medicinā. qz medicina ordinat' ad idu
 cendā sanitatē. Finis autē spūalis vite est. vt hō vniatur
 deo. z h' sit p' caritatē. qz qui manet i caritate. in deo ma
 net z de' i eo. vt. i. Joh. iij. Jō dicit caritas. quasi cara vni
 tas. in h' p'sistit pfectio vltima creature vniū cū deo. et
 ad h' ordinant' sic ad finē oia pcepta qz p'ntēt ad spiritu
 alem vitā. Vñ apl's. i. ad Ibi. j. Finis pcepti. i. ois est ca
 ritas. de corde puro. sciētia bona. z fide nō ficta. Vēs
 enī virtutes de quaz actib' dant' pcepta ordināt' v' ad
 purificandū corda a turbidib' passionū. sic p'utes que
 sunt circa passiōes moderādas. vt fortitudo z temperan
 tia. v' saltē ad habendā bonā p'scientiā. Sic p'utes qz
 sūt circa opatiōes. vt iusticia z prudētia vel ad habendā
 dam rectā fidē. vt illa qz p'ntēt ad diuinū cultū. Et hec
 tria requirunt ad diligendū deū. Nam cor impuz a deū
 dilectiōe abstrahit. p'pter passiōes inclinātes ad terrena
 cōsuetudina mala fac' horrere diuinā iusticiā p'pter timores
 pene. fides ficta trahit affectū in id qd de deo fingitur
 sepans se a deū p'itate. In q'libet autē genere illd qd est p
 se est p' eo qd est p' aliud. Et iō p'ximū z maximū man
 datoz est de caritate. vt dic' xps Mat'h. xij. Mō ponit
 autē hoc in decalogo. qz p'su pponit ad illū. z in oib' illis
 p'ceptis includit istud. Distinguit autē pceptū de dilec
 tione in duo. i. in diligēdo deū z in diligēdo p'ximū. vñ
 xps Mat'h. xij. Postqz interrogat' de magno z p'ccis
 puo mādato in lege. r'ndit. Diliges dñm deū tuū ex tot
 o corde tuo. z ex tota aīa tua. z ex oī mēte tua. h' est ma
 ximū z p'ximū mādatū. Scdm autē ille huic est. Diliges
 p'ximū tuū sic teipm. subdit. In his duob' mādat' vni
 uersa lex p'ndet z p'p'he. Et. i. Joh. iij. dicit. Hoc manda
 tum habem' a deo. vt qui diligit deū diligit z fratrem
 suū. Et q̄uis vnū includat' in alio. nec posset esse dilec
 tio dei vera sine dilectiōe p'imi. nec dilectio p'imi sine
 dilectiōe dei. cū dilectio p'imi ordinat' ad dilectionem
 dei vt ad finē. p'pter qd dicit apl's. Qui p'ximū diligite

Omne pce
 ptū ad h'
 ordinatur
 vt dicitur z p
 rim' dilis
 gat.
 Debitum
 est aliqd
 dupl'r.

Ca. 4. Decalogo 7 sing pcep. ei' in particu.

toribus: et precepta inducentia ad beneficia exhibenda temporalia vel spiritu alia proximo ut elemosinas: aut etiam minoribus ut curam qua debent habere parentes de filiis: et prelati de subditis. Et etiam preceptum de honoratione seniu: secundum illud Levitici. xix. Honora personam senum: et cano capite surge. Quinto quod est de prohibitione homicidii: superaddit prohibitio cuiuscumque mortificationis contra personam proximi. Sicut illud Levitici. xix. Non stabis contra sanguinem proximi tui. Et prohibitio odii secundum illud Levitici. xix. Non oderis fratrem tuum in corde tuo: sed publice argue eum. Sexto quod est de adulterii prohibitione: superadditur preceptum de prohibitione meretricii. secundum illud Deuteronomio. xxiiij. Non eris meretricum filiarum Israel nec scortator de filiis Israel. Et prohibitio vitii contra naturam secundum illud Levitici. xxviij. Cum masculo non commisceberis. Et vitii bestialitatis: secundum illud Levitici. xvij. Cum omni pecore non coibis. Septimo de prohibitione furti: superadditur prohibitio usurae. secundum illud Deuteronomio. xxiiij. Non veneraberis fratri tuo ad usuram et prohibitionem fraudis. secundum illud Deuteronomio. xxv. Non habebis in sacco diversa pondera maius et minus. Et vitii falsi officia que pertinent ad calumniam et rapinam. Octavo quod est de prohibitione falsi testimonii: superadditur prohibitio falsi iudicii. secundum illud Exodi. xxiiij. Nec in iudicio plurius morum sententiae acquiesces: ut a vero devies. Et prohibitio mendacii. secundum illud Deuteronomio. xxv. Non detraheris detractionis. secundum illud Levitici. xix. Non eris susurro et criminator in populis. Aliis duobus preceptis veteris nulla alia adduntur: quia omnia mala concupiscentia etiam aliorum vitiorum per ea prohibentur. propterea autem magis prohibentur specialiter desiderium adulterii et furti quia aliorum vitiorum: ut homicidii et homicidii ex eo quia delectatio adulterii et vitii divitiarum sunt secundum seipsa appetibilia: in quantum habent rationem boni delectabilis vel utilis. sed homicidii et falsitas sunt secundum se horribilia: quia proprius mus et veritas naturalis amantur et non desiderantur contraria eis: nisi propter aliud et iterum: quia passiones in se habiles: derivantur a passionibus concupiscentibus. Ideo in preceptis decalogi que sunt quasi prima elementa legis non erat mentio facienda de passionibus et vitii irascibilis: sed tantum concupiscentibus: et in preceptis superadditis decalogi: reperiuntur in diversis locis precepta de omnibus virtutibus: sed non ita aperte.

De calogo et singulis preceptis eius in particulari.
Capitulum Quartum.

De singulis preceptis

Decalogi: quorum tria prima pertinent ad dilectionem dei. Et illorum primum est: non habebis deos alienos coram me. nec facies sculptile: neque adorabis neque coles ea. Exo. xx. Ad quod etiam factum quod ait dominus per prophetam. Iste si audierit me non erit in te deus recens: neque adorabis deum alienum: ego enim sum dominus deus tuus. Israel interpretatur videns deum. et significat populum fidelem. qui si audit. i. obedit deo. in mandatis legis sue obsequat quod sequitur: quia hoc primum mandatum legis: ut scilicet non sit in corde suo et credulitate alius deus quam alius verus deus qui est eternus. Omnis alius qui opinione falsa habere deus esse deus recens. Neque adorare cultu exteriori: quo quis testatur fidem suam. Deos alienos extra deum verum. Et quia sapientis est ordinare secundum philosophum. Maxima autem sapientia reperitur in lege divina. ideo cum maximo ordine posita ut numerata sunt ipsa precepta. Et ut istud sit primum. Pro cuius declaratione dicitur. b. Tho. secunda secundae. q. cxxij. ar. ij. q. ad legem pertinet homines facere bonos. et ideo oportet precepta legi ordinari secundum ordinem generationis: secundum quam homo fit bonus. In ordine autem generationis duo sunt attendenda: quorum primum est quod prima ge-

primo constituit. Sicut in generatione animalis primo generat cor: et in domo primo fit fundamentum et in bonitate anime. Prima pars est bonitas voluntatis: ex qua homo vult bene quacumque alia bonitate. Bonitas autem voluntatis attenditur ad obiectum suum quod est finis. et ideo in eo est quod erat per legem instituendum ad virtutem. Primo oportuit quasi iacere quoddam fundamentum religionis: per quod homo debite ordinatur in deum qui est ultimum finis humane voluntatis. Secundum quod attenditur in ordine generationis est quod primum impedimenta et tria tollantur: sicut agricola prius purgat agerem seminet. Et ideo circa virtutem religionis prius erat homo instruendus ut impedimenta vere excluderet quae per actum eius exerceret: scilicet in corde eum. primum autem impedimentum religionis est: quod homo inheret falso deo secundum illud Mathei. viij. Non potestis servire deo et mamone. et ideo rationabiliter primo precepto excluditur cultus falsorum deorum: prius ergo erat praemittenda precepta negativa quibus tollerentur impedimenta religionis. scilicet infidelitatis per primum preceptum: et irreverentia per secundum. et postea iacendum fundamentum religionis per cultum exhibendum vero deo: quod fit in tertio precepto. scilicet de sanctificatione sabbati. Non ergo sit in te deus recens ut credas vel coles alium deum eternum. Neque adorabis deum alienum. ut notat beatus Thomas in libello de decem preceptis.

Sicut contra istud .s. i.

preceptum primum. Non habebis vel adorabis deos alienos: faciebant antiqui pagani quadrupliciter. ita et nunc mali fideles quasi eos imitatores. Quidam enim colebant celestia corpora credentes astra esse deos. De quibus dicitur Sapientia. xij. Solem et lunam et gyrum stellarum rectores orbis credentes deos putaverunt. Et ideo Moyses prohibuit iudeis ne levarerent oculos ad celum. et adorarent solem et lunam et stellas que fecit deus in mysterium. id est in futurum nostrum non in cultum eorum. Nos imitantur contra tuorum facie hoc preceptum agentes astrologi qui dicunt rectores esse habere infirmorum corpora celestia et constellationibus sub quibus nales sunt homines necesse ad bonum vel malum trahi. Et hi propter quod hereticis condemnantur. xxviij. q. iij. c. penult. Quidam similitudinem alii colebant inferiora elementa de quibus Sapientia. xij. rie mali a maligno spiritu aut aere deos putaverunt. Chaldei ignem imitantur si pro deo habebant: et quia Abraam cum fratribus suis deces. et patre Aram: noluerit illum tollere dicentes non est deum. In igne peccati sunt ut experirent vim eius si fide evaserunt. Unus abraam dicitur liberatus de vi: id est de igne chaldeorum. Vis similes sunt in inferioribus male videntur nimis amantes divitias. Unus et apostolus dicit avaritiam esse idolorum servitium: quia cultum quem deus avarus deo exhibet et sollicitudinem: exhibet numero. Tertii errantes colebant homines i deos se vel alios. Aliqui enim nimis carnaliter amantes certas personas. ipsis mortuis fecerunt eis imagines que colebant in deos. Sicut fecit Ninus de bello patris suo. Unus idola primo denominata sunt ut dicerentur bel vel baal vel baalim. Et sapientia. xiiij. dicit. Acerbo iactu dolens pater cito rapit filium fecit imaginem. et illum qui tunc quasi si homo mortuus fuerat. Nunc quasi deum colere cepit. Vis similes sunt qui nimis amant aliquas personas sine presidentes ut pro eis non vereant omnia mala facere. Vel filios quos male nutriunt: ut dimittant divites: rapinas faciunt. Contra quos psalm. Nolite confidere in principibus: in filiis hominum in quibus non est salus. Alii vero fuerunt ita presumptuosi: ut se facerent deos nominare et colere secundum illud Ezechiel. xxviij. Elevatum est cor tuum et dixisti deus ego sum. Quod nabuchodonosor conatus est facere per Holoferne ducem exercitus sui. Sed confusus est patris Iudith. i. Nos imitatur et qui nimis creditur sensui suo et qui voluptatibus corporis inheret ut ultimo fini. de quibus

Quatuor

Titulus Decimusquartus

bus ap[osto]lus ad Ph[ilip]p[os] it[em]. Quoz deus venter est. Leteri
 colebat demones q[ui] in statulis h[er]itantes dabant responsa
 re q[ui]s ad decipiend[um] ho[mo]es. v[er]z i legedis ap[osto]loz. De q[ui]b[us]
 psal. Om[n]is d[omi]n[us] g[er]it[ur] demonia. Nos imitant facientes di
 uinaciones. incantaciones z vanas obfuaroes. In q[ui]b[us] fuit
 fm Aug. quedā pacta tacita v[el] exp[re]ssa cū demoi[bus]. z iō
 ista facientes adorāt deos alienos. i. demones q[ui] sunt alie
 ni ab om[n]i misericōdia et p[ro]p[ri]etate. Et q[ui] g[er]it[ur] delinq[ui]t ista
 facientes p[er]z p[er] illud q[ui] dicit Aug. z h[er]i. xxvi. q. vii. Non
 obfuer[unt] dies q[ui] dicunt egyptiaca: aut Kalendas Janua
 rii: z infra. Qui has v[el] q[ui]cūq[ue] diuinaroes aut fara aut
 auguria obfuar aut cōsentit obfuarib[us]. siue p[er] q[ui]dam
 nūeros litteraz z lune z p[er] pitagoricā nigromātiā egro
 tantū: vitā vel mortē: p[ro]p[ri]a vel adūsa inq[ui]rit. Siue qui
 attendit somnialia sc[ri]pta: z falso Daniel noīe intritula
 ta: et fortes q[ui] dicūt scōz ap[osto]loz: z auguria autū: z aliq[ui]
 pro dono faciēda: v[el] iugia copulāda. aut in collectō
 nib[us] herbaz carmina dicūt: aut p[er]icaciolas. i. breuia p[er]
 quavis infirmitate sup hoīes z aialta ponūt. p[er]er sim
 bolū z orōnē d[omi]nicam: aut magicis saltitib[us] in grandī
 narijs z tempestatib[us] credunt. qui talib[us] credūt aut ad
 eoz dom[us] euntes: aut suis domib[us] introducūt: aut inf[er]
 rogāt sciant se fidē p[ro]p[ri]ā z baptisimū p[ro]uincasse: z pa
 ganū z apostatā et dei inimicū irā dei i etnū incurrere.
 nisi eccl[esi]astica p[ro]uincia emēdat[ur] deo recōd[er]et. bec ibi. Et in
 caplo p[re]cedēti dicit idem. Admonēat sacerdotes fideles
 magicas artes z incantaciones p[er] infirmitatib[us] hoīm vel
 animalū laquos esse z insidias hostis antiq[ui]: q[ui]b[us] ille
 p[ro]fidus genus hūanū decipe n[on]it. Ecce quō decipit: q[ui]
 cum h[er]mōi incantatiōib[us] immisceant aliqua p[ro]p[ri]a: v[el]
 orationes. credit se homo colere deum et colit dyabolū
 qui ibi opatur. Sed nō adorabis deū alienū. id est de
 mones p[er] incantatiōes p[ro]cipit d[omi]n[us] p[er] Moysen et p[er] psal.

Quattuor aut rōnes §. II.

sunt q[ui]b[us] excluso cultu falsoz deoz dem[on] v[el] deū colere
 que habent in dicto libello h[er]i Tho. de aqno. Et n[on] p[ro]p[ri]
 notari i eo q[ui] subdit in ver. psal. Ego ei sū d[omi]n[us] d[omi]n[us] tu[us].
 Prima est ex dei largitate. D[omi]n[us] enī bonū nāle i p[ro]p[ri]
 le v[el] sp[irit]uale a deo h[er]m[one]. Quid enī habes ait ap[osto]l[us]. i. ad
 Corin[thios]. iij. q[ui] nō accepisti. Ps. Apertente te manus
 tuā. i. large p[ro]uidētie: om[n]ia implebūt bonitate. Et oia
 in nihilū redirent: nisi man[us] om[n]ipotent[is] ea sustētar[et]: ait
 Grego. vñ dicit. Ego sum q[ui] scz do esse om[n]ib[us]: et p[ro]fer
 vo z sol[us] habeo esse imutabile. Et iō vt verus de[us] adol
 rand[us]. Nimis ingrus est q[ui] deū nō colit a q[ui] oia bona re
 cepit. Deut. xxxij. Nunq[ui]d nō ipse est p[ro]p[ri] tu[us] q[ui] possidet et
 fecit z creauit te. Qui aut nō reco[gn]oscit b[en]eficia eius z nō
 colit ei: s[ed] illis est illis israelitis q[ui] educti de deserto cuz tot
 mirabilib[us] ostēdit z coluerūt deos dicētes. Di sunt: d[omi]n[us]
 tu[us] filij isrl. Ego. xxxij. Sec[un]da rō quare debem[us] eū colē
 et nō alū deū est ex p[ro]p[ri]ū numeralitate seu magnitudine
 In nllā enī leq[ui]m[us] obfuarib[us] eius t[em]p[or]ū premium
 In lege machometi p[ro]mittit sarracenis p[ro] p[ro]p[ri]o obfua
 tionis ei[us] fluitus lactis mellis. Iudei expectabāt terrā
 p[ro]missiōis: z expectāt reuersionē ill[us]. S[ed] xp[ist]iāis p[ro]mitti
 tur gl[ori]a angeloz. Un[de] et ap[osto]l[us] ad Ro. viij. Nō sunt con
 digne passiōes h[er]m[one] p[ro]p[ri]s ad futurā gl[ori]am. Mathei. xij.
 Equales sūt angel[us] dei. Un[de] dicit ego sūz d[omi]n[us]. D[omi]n[us] dicit
 quasi do mun[us]. i. gl[ori]e. Ps. Gratiā z gl[ori]am dabit d[omi]n[us].
 Tercia rō est ex sua dignitate: q[ui] vt d[icit] Eccl[esiastes]. p. Unus
 est enī d[omi]n[us] om[n]is rex potens z mercedus nimis. Sapi
 entissim[us] est quia oia nuda z apra sunt oculis eius. Ad
 Debr. iij. S[ed] deus latine: grece theos d[icitur]. et theos deri
 uat ab ythm q[ui] est videre. q[ui] oia videt. Quarta rō est
 ex paci fidelitate. Nam in baptisimo quilibet abienun
 tiat dyabolo z pompis eius: et obligat se ad suandum

Deū colit
 m[od]o q[ui] d[omi]n[us]
 p[ro]p[ri]a rōne

mandata dei et ad fidem. Unde magnū suppliciu mere
 tur frangens promissum. ad Debricos. x. Irritam q[ui]s fa
 ciens legem Moysi duob[us] aut tribus testib[us] lapidabi
 tur sine vlla miseratione: q[ui]nto magis p[ro]p[ri]ā dū est deteriora
 mereri supplicia. Qui filiū dei conculcauerit zc. Un[de] dicit
 Ego sum d[omi]n[us] deus tuus. i. frater effectus p[er] incarnatio
 nem: et quē elegisti in deū tuum ad eū colendū.

De secūdo precepto §. III

quod est. Non assumes nomē dei cui inuanū Exo. xx.
 Sic p[ro] p[ro]p[ri]ū p[re]ceptū excludit vitū sup[er]sticiois: q[ui]d oppo
 nit religionis virtuti fm excessum. ne scz cultus diuin[us]
 alteri tradat q[ui] deo vero. Ita p[ro] p[ro]p[ri]ū p[re]ceptū excludit vi
 cū irreligiositāt q[ui]d opponit religioni fm d[omi]n[us] sc[ri]ptū: ne scz
 deus p[ro]p[ri]at p[er] defectū reuerētie. Prius aut[em] est deus su
 sc[ri]pt[us] ad colendū q[ui] eū susceptū honorare. z iō rōnabil
 p[ro]mittit p[ro]p[ri]ū p[re]ceptū quo phibet sup[er]sticio. scdo quo p[ro]
 bibet p[ro]p[ri]ū z alia p[ro]p[ri]a ad irreligiositātē seu irreue
 rentiā dei. Tho. se. se. q. cxxij. art. iij. Et q[ui]s p[ro]p[ri]ū p[re]ceptū
 p[ro]p[ri]e z p[ro]p[ri]al[iter] phibeat assumptio nomis dei illa
 qua assumit nomē d[omi]n[us] ad p[ro]firmatōz s[er]u[er]i p[ro] modū iura
 mētie: et eo q[ui] illa est frequētor ap[er] hoīes: z p[re]cepta deca
 logi sunt de his q[ui] prius in occursum hūani gener[is] solēt
 accidere. t[em]p[or]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]i itelligi phibita: ois inordina
 ta diuini nois assumptio. Et fm h[er]m[one] rep[ro]p[ri]ū diuers[us] expo
 sitiones hui[us] p[re]cepti. Item q[ui]s noīa dei sint: multa t[em]
 quia reuerētia debet noīb[us] dei rōne rei signate q[ui] est vna
 scz diuinitas: nō rōe vocū significantiū q[ui] sunt mltē. iō si
 gnāter in singlari d[omi]n[us] nō assumes nomē dei cui inuanū.
 Idē tho. frequē p[ro]p[ri]as facit h[er]m[one] istū p[re]ceptū. p[ro]p[ri]
 q[ui]d dicit potest illud psal. Vniuersa vanitas omnis hō
 viuens. Domo aliq[ui] fm Greg. in moral. signat naturā
 cum culpa. Un[de] i. ad Corin[thios]. iij. dicit ap[osto]l[us]. Cum sit in vo
 bis zelus z cōrentio: nōne carnales estis. et fm homines
 ambulatis. i. fm sensualitate culpabilē. Et aut tal hō
 id est p[ro]p[ri]o vniuersa vanitas. i. van[us] omimodo vanita
 tis. Dicit enī vanū quadruplex. Primo vanū. i. falsum
 iuxta illū psal. vana. i. falsa locuti sunt vnusquisq[ue] ad p[ro]
 p[ro]p[ri]ū suū. Sec[un]do dicit vanū q[ui]d est iniustū seu illicitum
 Eccl[esiastes]. vii. Adolescētia z voluptas vana sunt. id est ado
 lescens voluptuosus illicita comittit. Tertio dicit vanū
 inutile seu indiscretū. fm illū Hier. li. Vana opa eoz et
 ritū digna. Quarto d[omi]n[us] vanū q[ui]d nō p[ro]sequit sine suum
 ad quē ordinat Sap. xij. Vani sunt omnes homines
 quib[us] non subest scientia dei: quia nō p[ro]p[ri]gūt ad p[ro]p[ri]as
 veritatē ad quam ordinat omnis scientia. Et illū psal.
 Nisi d[omi]n[us] edificauerit domū. scz consciētie z anime edifi
 cio virtutū. inuanū laborauerunt qui edificāt cam. q[ui]
 non acquirūt eas Omnis igit homo id est peccator: est
 vniuersa vanitas. id est vanus omnibus his modis.

Sciendū aut[em] q[ui] nomen d[omi]n[us] assumit a q[ui]tuor vt ba
 betur in textu be. Tho. de p[re]ceptis. Primo ad sanctifica
 tionem. Secundo ad confessionē. Tertio ad auxiliū im
 plorationē. Quarto ad dicti sui cōfirmatiōem. S[ed] p[ro]p[ri]
 cator in his quattuor mod[is] assumit inuanū. Quan
 tum ad p[ro]p[ri]ā sumit aliquādo nomē dei ad sanctifica
 tionem. scz cū nominat ad hoc vt sanctificet. i. purificet
 hominē a peccat[is]: q[ui]d p[ro]p[ri]e fit in sacramēto baptisima
 tis et penitētie: que ordinata sunt ad purgatiōem pecc
 rum. i. ad Corin[thios]. vi. Abluti estis scz p[er] baptisimū: sancti
 ficati estis in noīe d[omi]n[us]. Dicit enī baptisans. Ego te ba
 ptiso in noīe pa. z fi. z sp[irit]u s[an]c[t]i. qui sūt vn[us] d[omi]n[us]. z absolut[us]
 in p[ro]p[ri]a: ego te absoluo in no. p[ro]p[ri]s z fi. z sp[irit]u s[an]c[t]i. Un[de] d[omi]n[us]
 dixit sacerdotib[us] veteris testi vos ponite nomen meuz
 super filios israel. scz inuocando in collatione sacramē
 ti eoz. z ego d[omi]n[us] benedicā eos. scz p[ro]ferendo p[ro]p[ri]e z esse
 ctum eoz. Sed inuanū assumit in hoc nomen d[omi]n[us] qui

Secdo p[ro]p[ri]
 cepto p[ro]p[ri]
 belesse id
 p[ro]p[ri]a ad
 religiosi
 ratem.

Vanū d[omi]n[us]
 q[ui]d d[omi]n[us]

Quattuor
 modis as
 sumit no
 men dei.

Ca. 4. De tertio p̄cepto

male uti sacramētis p̄ferendo v̄l accipiēdo ea in p̄cto
mortalit. q̄ tal nō p̄sequit sanctificatioz ad q̄d ordināf
facta r̄ saluatiōe r̄ culpā mortālē r̄ dānatōez. Et sic in
uanū assumit nomē dei iuocātū. Uñ aug. Sacramēta
talia sūt v̄ntemq̄: cū quali p̄sca q̄s accedit. i. q. i. Q̄d
quidā. Qui ḡ irreuerētiā facit sacris: ḡ illd̄ p̄ceptū agit r̄
q̄ sit fr̄q̄nt̄ iō v̄niūsa vanitas: oīs hō viuēs. Sc̄do
sumit nomē d̄ni ad p̄fessionē. Et h̄ vel p̄dicādo r̄ docēs
do v̄laudādo deū. P̄s. Cōfitemi d̄no r̄ iuocare nomē
eius: annūciare int̄ gētes opa eius. s. p̄dicādo sic paul⁹
de q̄ dixit d̄ns Act. ix. Prop̄ nomen meū corā gentibz r̄
regibz r̄ filijs isrl. S; iuanū sumit q̄ falsa p̄dicat v̄l do
cet v̄ hereticū. quia nō sequit fruct⁹ salutis: inde ad quez
est ordinata p̄dicatio. Uñ vna glo. sup h̄ p̄cepto dicit
nō dices creaturā esse. s. puram xpm̄ filiū dei: quod iu
dei faciūt r̄ tal peccat mortalit. falsa scienter p̄dicās: fm̄
Iho in. iij. Sumit etiā nomē dei ad laudandū: fm̄ il
lud Esa. xliij. Omne qui iuocat nomē meū in gl̄ia mea
creauit eū. Et illd̄ p̄s. Laudate nomē d̄ni. S; iuanum
assumit q̄ illud nominat in derisionē in cantilenis mun
danis: v̄l q̄d peius est: blasphemādo r̄ maledicēdo: q̄d
v̄tq̄: ē mortle. r̄ ḡ istud p̄ceptū fm̄ Iho. se. se. q. vbi. s.
Contra q̄s p̄q̄rit d̄ns dicens p̄ Esa. liij. Jugit nomen
meū blasphemāf corā die. r̄ de blasphemā hēs. diffuse
in. ij. p̄te. u. yij. c. v. Tertio sumit nomē d̄ni ad auxiliū
imp̄loratōez. p̄uerb. xviij. Turris fortissima nomē d̄ni
ad eā p̄fugiet iust⁹ r̄ saluabit. Et hier. xij. Nomē tuū
iuocātū est sup nos ne derelinq̄s nos. Et ad h̄ v̄t cin⁹
aliqs obrineat auxiliū in orōne adiūgit votū aliqd̄. sed
iuanū assumit nomē d̄ni: q̄ in orōne volūtariē distra
bit ad alia. Contra q̄s d̄r Math. xv. Popul⁹ blasphemā
me honorat: cor autē eoz logē ē a me. Sine cā. i. vilitatē
te colūt me. Et mltro magis iuanū assumit nomē dei q̄
vota fac̄ p̄ illicita v̄l licita nō implet. r̄ q̄ p̄ctōes in hoc
fr̄q̄nt̄ incidūt. Jō v̄niūsa vanitas: oīs hō viuēs d̄ trās
gressiōe votoz hēs diffuse in. ij. p̄te. xi. p̄to. Quarto
sumit nomē dei ad p̄firmatōez d̄ictoz. s. p̄ iuramētū
Quāuis enī aliqn̄ iuret p̄ creaturas: aut p̄ euāgelium
p̄ fidē. p̄ sc̄ros: p̄ corp⁹ suū r̄ h̄mōi. implicite assumit no
mē dei. p̄ illa enī iurat̄ inq̄ntū veritas vel bonitas aut
virtus dei in ill̄ m̄ifestat. Est enī iurare fm̄ Aug. deū
in testē iuocare suoz v̄boz. S; v̄t d̄r Hiero. tractans
illud hiero. Et iurabūt in nomine meo i iudicio r̄ iusticia
r̄ veritate. An̄ ad iudicandū q̄ iusiurādū d̄z h̄re tres comi
tes. s. iudiciū: iusticiā r̄ veritatē. Si q̄d horum defuerit
nō iuramētū s; p̄iurū erit. xxij. q. ij. r̄ ḡ istd̄ p̄ceptū aut
p̄ter ipm̄. Primo enī requir̄ veritas v̄t iuret q̄ credit
esse ver. Nā iurādo scienter falsuz. q̄cūq̄ mō r̄ cā semp
peccat mortalit. fm̄ Iho. se. se. Et tunc p̄p̄ie agit ḡ istud
p̄ceptū assumēs nomē dei iuanū. i. ad asserēdū falsū.
v̄nde dicit sc̄ptura. Non piurabis in nomine meo. i. non
iurabis falsum. Sc̄do requir̄ iusticia in iuramēto q̄d
videt h̄re locū in p̄missorio iuramēto. v̄t sc̄z iuret q̄d sit
iustū r̄ licitū. Nā iurādo facere q̄d iniustū: suari nō d̄z.
Si fecit herodes amputare faciēs caput Jobis bap̄ti
ste p̄p̄ iusiurādū. Et peccat mortle q̄n iurat̄ q̄d illicitū
q̄d sit mortle v̄t occidere hōsem: nō facere pacē r̄ h̄mōi
et tūc assumit nomē dei iuanū. i. p̄re illicita. Tertio
requir̄ iudiciū. i. discretio. v̄t sc̄z nō iuret nisi in casu ne
cessitatis v̄l magne vilitatis. nō enī p̄ re vili vel ioco d̄z
iurari. etiā iuratē dicendo r̄ iustū p̄mittēdo. Unde d̄r
Aug. q̄ iuramēto q̄s v̄t d̄z v̄t medicina. s. pro necitate
als iurādo leuiter v̄t cōiter sit. r̄ si vez sit. r̄ licitū quod
iurat̄: est peccatū: nō tū mortale nisi fieret in p̄emptū.
Et sic sumit nomē dei iuanū. i. pro re inutili. r̄ est p̄ter
non ḡ illud p̄ceptū. Periurās āt fm̄ Iho. in dicto libel⁹
lo iniuriat r̄ facit irreuerētiā deo: q̄z vid̄z sentire. cum

esse ignorantē: et nescire vez vel falsum dicti sui. v̄l ma
licia in eo quasi diligit de mendaciū: cui⁹ testē inducit
vel impotentia quasi nō possit punire. Proximo est
nocu⁹: q̄ societas hōsm̄ iniucē p̄suari nō possz nisi cre
dere p̄bis eoz. Dubia autē p̄firmant iuramēto. fm̄ illd̄
ad Debr. vi. Omis p̄rouerſe finis ē iuramētū. et est
sibi p̄p̄i crudel: qui se obligat ad h̄ v̄t puniat si nō dicit
verum in iurando. Exemplū in historia Ecclesiastica de
tribus qui falso iurauerūt contra aliquem accusantes
de crimine. Et vnus dixit q̄ cōbureret si nō iuraret ve
rum. Secundus q̄ leprosus efficeret. Tertius q̄ cec⁹ effi
ceretur: r̄ omibz euenit q̄d sibi imp̄carus ē: cunctis noti
ficata veritate per v̄nū illoz. De iuramento et periur
rio habes diffuse in secunda parte titu. r.

De tertio p̄cepto. §. iiii.

quod est. Memento v̄t diē sabbati sanctifices Exo. xx:
exclusis his q̄ p̄hibent debitū cultū deo exhibere. s. in
delicatis sup̄sticiōm r̄ irreuerētiā p̄ p̄mū r̄ p̄ sc̄dm̄ p̄ce
ptū. P̄leq̄ns sūt v̄t poneret tertū p̄ceptū p̄ q̄d hō i ve
ra religiōe fūdaret. Ad religiōe āt p̄inet debitū cultū
deo exhibere. Sic autē diuina nob̄ tradunt in scripturis
sacris sub similitudinibz rez corpaliū. v̄t intuitus r̄ cogni
tio dei dicat ocul⁹ eius r̄ h̄mōi. ita r̄ cultus exterior d̄o
exhibet fm̄ aliqd̄ sensibile signū. Et quia ad interiores
cultum qui consistit in oratione r̄ deuotiōe magis duci
tur homo ex interiori instinctu spiritu sancti: p̄ceptuz
legis dandū sūt nō de eo sed de exteriori cultu fm̄ ali
quod sensibile signū. Et quia p̄cepta decalogi sūt q̄
si quedā prima et cōmunia legis principia. ideo in ter
tio p̄cepto decalogi p̄cipit exterior cult⁹ dei sub signo
cōmunis beneficiū q̄d p̄inet ad oēs sc̄z ad resp̄ntāduz
opus creatiōis mūdi: a quo requieuisse de⁹ d̄r septimo
die. In cuius signū septima sc̄z sabbati mādāt sanctifi
canda. i. deputanda ad vacandū deo r̄ colendum eum.
Est autē istud p̄ceptū morale fm̄ literalē intellectum
quantū ad hoc v̄t homo aliqd̄ tēpus deputer vite sue
ad vacandū deo r̄ diuinis rebz: et sic semper obligās:
Sed ceremoniale est q̄ntū ad determinationē dei sc̄z
septēni. et fm̄ hoc nō obligat: imo nec debz seruari sicut
nec alia ceremonialia. Dec t̄ho. sc̄da sc̄de. q. cxxij. iij.
Et ad hoc p̄t induci illud p̄s. lxxx. Buccinate in neo
s memoria tubaz in insigni diē solēnitatis v̄re. quia p̄ceptuz
in isrl̄ est. Ubi tria nota q̄ festū est obf̄uandū. ibi Quia
p̄ceptū in isrl̄ est. Sc̄do q̄ tēpus est determinādū. ibi
Insigni diē solen. v̄re. Tertio q̄ op⁹ in eo est declarādū
ibi. Buccinate in neo. ru. Quātū ad p̄mū nota q̄ plures
solēnitates hēbant iudei figuratiuas v̄raz v̄t d̄r
Et hi dies dicebant̄ insignes p̄pter aliq̄ facta in eis. r̄ p̄
ceptū erat illa custodire sicut xp̄ianis sua. fr̄q̄ntior au
tem solēnitās erat sabbatum in qua resp̄ntabatur ma
ius r̄ generalius insigne sc̄z creatiōis mūdi: cui fidelibz
succedit dominica: in qua commemorat̄ insigne renoua
tionis mūdi p̄ eb̄zisti resurrectionē r̄ nostrā. P̄ceptuz
autē in isrl̄ erat sabbatū custodiri: p̄pter q̄ttuo: rōes fm̄
br̄m Iho. in tractatu de decē p̄ceptis. Primo ad de
structiōe erroris. p̄uidit enī sp̄s̄ctus q̄ aliqui venturi
erant qui dicerēt mūdūz semp̄ fuisse v̄t philosophi an
rique. Voluit ḡ de⁹ v̄t custodiret vnus dies eb̄domode
in memoriā q̄ d̄s om̄ia creauerit in sex diebz. Et i septi
ma requieuit. s. cessauit a nouis cōdendis creatur. Un
de Exo. xx. assignans d̄ns hanc rōem. Sex diebus ope
raberis om̄ia opa tua. septima dies sabbatū domini ē.
Non facies in ea opus. Et paulopost. Sex enī diebu
fecit deus celū r̄ terraz: r̄ q̄ in eis sūt. et septimo die re
quieuit. Iudei ergo celebrabant sabbatū in memoriā
p̄ime creatiōis. s; q̄z xp̄s adueniēs fecit nouā creatiōe

Fundat
hō in sa
religiōe p̄
tertū p̄ce
ptum.

Nota

Istō p̄ce
ptū prim
est morale
et p̄t ceri
moniale.

No. tria
de solēni
tate.

Sabbm
erat custo
diendū. p̄
pter q̄ttu
orōnes.

Titulus Decimusquartus

vt Apocal. xxi. Ecce noua facio oia: q̄ melior est p̄ma: qz p̄p̄mā hō fact⁹ ē terren⁹. p̄ sc̄dam factus est celestis. Un̄ ad Gal. vi. In xpo iesu nec circūcisio nec p̄p̄tū aliqd̄ valet. s; noua creatura q̄ est p̄ gr̄am q̄ incepit in resurre ctioe xpi. Un̄ ad ro. vi. dic. Xpus resurrexit a mortuis p̄ gl̄ias p̄ris. ita z nos in nouitate vite ambulem⁹. Que resurrectio qz sc̄a est i dñica. Jō ecclia p̄cepit de p̄se. di. iij. Pronūciandū oēm diē dñicā ad honorē resurrectōis Iesu xpi dñi nri de vespa ad vespam festiue obfuarī. Sc̄da rō quare p̄ceptū fuit dies sabbati: est ad instru ctionē fidei redemptōis. Quiescēdo enī sabbato: figura b̄at iudei: qz xps in sepulcro mortu⁹. debeat quiescere in sabbato. Quiescit at p̄ h̄ qz caro ei⁹ nō vidit corruptōis p̄s. Caro mea requiescit in spe. i. resurrectōis. Et iterum. Non dabis sc̄m tuū videre corruptōem. Est enim q̄si quedā quies hoīs: dū qd̄ nāliter appetit. s. nō corrupit sed cū suo corpore manere vn̄itaz: hoc euenit sic in chusto. Sic qz sacrificia iudeoz significabāt xpi mortē. ita sabb̄atū xpi quiescē in sepulcro: qd̄ credere p̄inet ad fidem. Et qz adueniēte p̄tate figura dz cessare. Jō ex qz xps iā quiescit i sepulcro z a mortuis resurrexit: iō nō sabbatū s; dñicā debem⁹ celebrare. Un̄ de p̄se. di. iij. Peruenit. dicit qz illi q̄ dicit sabbatū custodiendū: sunt p̄dicatores res antehristi q̄ faciet celebrari sabbatū z dñicā. Verū est qz talē diē sc̄z sabbati depu tam⁹ sp̄aliter honorē p̄ḡnis Marie. Quia i illa die sc̄z sepulture xpi in ea sola remāsit fides plena d̄ xpo. Et qz sic d̄s requiescit seprimo die i creatioe mūdi. ita requiescit in h̄gine p̄ incarnationē re creandū mūdi. aliqua q̄ facere illa die ob honorē h̄ḡis laudabile est. nō tñ ab opibz cessare ne videamur iudai sare. Tertia rō est ad inflāmatōem amoris. Corp⁹ em̄ terrenū de sui natura terrena appetit. Et iō hō fm̄ illam partē a qua cōiter desmit: semp̄ ad terrena redit: nisi co necur se eleuare ab eis. Et iō oportz h̄re certū t̄pus in q̄ cū nō liceat ei vacare opibz: det ei mōtia vacandū sp̄ia libus. Sic enī corp⁹ indiget aliq̄ t̄pe ad refectōem sui que sit p̄ somnū: comestioē z h̄mōi. als deficeret i ope rando z viuēdo. Ita z aīa indiget refectioe sp̄iali ne de ficiat q̄ sit p̄ orōnes z alia sp̄ialia. Et aliq̄ quidē semp̄ faciunt sabbatū. s. semp̄ vacando deo vt p̄feci. Aliqui frequē vt boni derici z religiosi. S; z laici dñr h̄re suoz sabbatū: quo d̄scendit ab opibz exterioribz: vacēt deo sc̄litz festa xp̄ianoz ne nimis repescant in diuinis. Esa. lviij. Erat sabbatū delicatū z sanctū dñi gl̄iosuz. z quia etiā serui z ancille dñr h̄re t̄pus ad vacandū deo. Jō dñs p̄cepit Deut. v. Custodi sabbatū d̄i tui vt red̄scat seruus tu⁹ z ancilla qd̄ est J̄illos q̄ faciūt diebz festiuis seruus laborare. Quarta rō est ad roborādā veritatē p̄missōis. p̄mittit enī nob̄ quies p̄fecta i alia vita quaz signabat dies sabbati. S; oportz prius opari sex diebz id est i vita p̄nti: qd̄ modicū est respectu p̄p̄tue future quietis. Eccl. li. Modicū laboraui z inueni mibi ml̄ā quietē. Esa. vlti. Erat sabbatū ex sabbato. Quia sc̄z ad illā h̄re etnā q̄ sabbatū d̄ nō puēt nisi ex h̄re m̄r̄ l̄i berate. s. a passioibz z vicijis. Mach. xi. Tollite iugūm e um sup̄ vos z discite a me ait xps. qz miē sū z hu. cord: et inuēt̄ redēz aīabv̄ris. Quāntū ad sc̄dm sciendū qz sic nō solū sabbatū i vesi testō erat in p̄cepto s; z alie solēnitates: sic i nouo nō solū dñica dies s; z multe alie solēnitates q̄ figurate s̄t p̄ illas q̄ ad p̄ncipaliores: z q̄li bet dicebat insignis dies solēnitatis. p̄ aliqd̄ insigne i il la factū. z fm̄ Tho. p̄i. se. q. cū. arr. iij. Septē erāt solē nitates sp̄ales i illo p̄lo vt p̄t colligi. Tūi. xxviij. z. xxiē. P̄ia erat z iterabat q̄libet septimana. s. sabbatū q̄ cele b̄rābāt in m̄oziā creatōis rez. Cui r̄ndz i no. testō festū dñice i m̄oziā resurrectōis: p̄ quā sc̄a est creatio sp̄ial mundi. Sc̄da solēnitatis iterabat q̄libet m̄s: z dice

Ita no. tel. nō solum dñica die est in p̄ceptū: s; z ml̄re alie solēnitates.

batur neomenia: qd̄ celebrat in m̄oziā gubnatōis rez. Nā hec inferiora papue variant fm̄ morū lune. z iō ce leb̄rābāt in nouitate lune. Cui r̄ndz festa h̄ḡinis q̄ s̄t plura q̄ lune assilant. Et ip̄a suis meritis et p̄abz sustenēt̄ tar m̄dz z q̄si regit. Un̄ regia m̄di d̄. Alia festa celebra bant sel in āno: vt festū pasce vald̄ solēne: qd̄ durabat septē diebz p̄mo m̄se i m̄oziā libatōis de egypto. Cui r̄ndz festū natiuitatis xpi: p̄ qd̄ inchoatue libatū est gen⁹ b̄ianū de future dyaboli. Aliud erat inde ad. l. dies. s; penthecostes. in m̄oziā legi dare i m̄te syon. Cui r̄ndz festū sp̄s̄ci. dati in m̄te syon: cū lege euāgelica. Erat z quātū festū: p̄ma dies septēbz qd̄ dicebat tubaz in cō memoratōes liberatōis ysaac: qn̄ abraam inuēt̄ arietē quē obrulit p̄ eo. Et etiā erat istd̄ festū q̄si qdā iuratio vt p̄parent se ad festū sc̄ans. Cui r̄ndz festa ap̄toz q̄ tubis p̄dicatōnū inuitauerūt mūdū ad festū sup̄num. Septū festū erat xp̄iatōis decima die septēbz i m̄oziā beneficij q̄ d̄s p̄mittit est p̄lo i i i n adoratōe vitali au rei ad p̄ces moysi. Cui r̄ndz festū ascensōis xpi: q̄ ascē dit vt sit p̄mittit p̄ p̄ctis nris ap̄d p̄rem. Septimum erat festū cenopbeie. i. tabnaculoz in eod̄ m̄se septē die bus in signū deducōis in deserto: vbi h̄rābāt i taber nacul. Cui r̄ndz festū angeloz q̄ nos deducit z custo diūt p̄ desertū mūdi sic illos angel⁹ dñi. Octauo ē die illd̄ festi erat aliud qd̄ dicebat cer⁹ seu collecta. Cui r̄ndz festū dedicatōis ecclie l̄ oim̄ sc̄oz. Erat z aliq̄ festa alia sed nō ita solēnis vt furni z encenia z h̄mōi. Et sic in ce destia q̄ dñr celebrari: vt martyz z p̄fessoz pur ecclia sta tuit. de p̄se. di. iij. p̄nunciādū. Quelibz d̄ insignis solē nitatis p̄t insigne ita factū q̄libz diebz diez dz sacrificia ri: vt declarabit: qz p̄ceptū in israel est de ea celebrādā. Quātū ad terrū op⁹ qd̄ dz fieri i die festo vt f̄ficet cūda moral culpa enitāda. Tercio total negligētia eli mināda. Quarto vltis nra subia sacrificanda. Un̄ dicit p̄s. Buccinate. i. sonate i tuba neomenia. i. qua marie utebat in neomenia. Erat aut̄ fonte⁹ tube ad q̄tuoz. sc̄z ad p̄uocādū p̄lm̄ ad vocandū z animādū ad p̄lm̄. ad epulū solēntandū z ad laudādū deū. Est ei festū ordi natū ad vacandā deo. Et p̄sta op̄ime vacat vt i p̄leat illd̄ p̄s. Vacate z videte qm̄ ego luz d̄s exaltabor i gen̄ t̄tibz. P̄io nō dz fieri op⁹ suile. i. manuale i festo. Dies re. xvij. Sacrificabis sabbatū z nō facies opus serulle in eo id est corporale. Est enim peccatū mortale operari in festis sine causa vigente rationabili. Unde quedam iudeum inuentū colligere ligna in sabbato: iussit domi nus lapidare. que autē opera corporalia prohibentur babes diffuse in sc̄da parte ritu. ix. cap. iij. de negli gentia b̄n operandi. Buccinate ergo tuba in festo. id est vocate populū vt dimittat opera. Sc̄do vitanda est mortal culpa. Dies. xvij. Custodite animas vestras vt nō portetis p̄odus in die sabbati. Pond⁹ p̄ma: me est p̄m̄ fm̄ illud psal. Sic onus ḡue ḡuate s̄nt s̄t me sc̄z iniquitates leuiti. xxiij. Omne opus serulle non fa cietis in eo sc̄z sabbato. Opus maxime suile ē peccatū qd̄ facit suū z yaboli. Un̄ fm̄ Tho. magis fac̄ p̄ istud p̄ceptū peccās mortāl̄ in festo q̄ operās manualiter Et tal̄ circūstantia sc̄z in die festo. trahit p̄m̄ in aliam sp̄m̄. Nam fornicans in festo facit cōtra duo p̄cepta sc̄z Non mechaberis. z illud de sanctificatione sabbati. Buccinate q̄ tuba ad excitandū animā ad pugnam cō tra dyabolum ad resistendum peccatis. Un̄ in figura dicit Esa. lviij. quasi tuba exalta vocē tuam: z annūcia cum suis dixerunt. i. Macha. iij. Quicūqz venerit ad nos die sabbati pugnem⁹ p̄ eos. Tercio vitāda est ne gligentia in festo: ne sc̄z q̄s det se ocio et ludis. quis la

Quadruplex op⁹ nra dz fieri in die festo

Ca. 4. De quarto precepto

honore non habet sic dicitur sit. Omnia enim mala docuit octofitas: inquit sapiens Eccl. xxxij. An dicitur Eren. i. Uiderunt eorum hostes. scilicet aiam aut gloriam octofitas: et deriserunt sabbara eorum propter oculum. Dicitur be. Tho. se. se. q. viciu accidie q. importat tediū bñ opandi est h̄ p̄ceptū. Buccinate q̄ in insigni die solennitatis tuba ad epulū spūale. i. ad audiendū p̄bū dei. Jobek. ij. Canite tuba in syon: congregate centū: vocas te p̄lm. Acc. xij. Voces p̄baz q̄ legūt p̄ omne sabbarū te p̄lm.

Quarto est oīs nra subia sacrificiū offerenda. vbi em̄ alijs dieb; offerēbat vñū sacrificiū: in sabbaro duplicē bat. offerendū est q̄ sacrificiū de aia p̄ cōtritionē. De q̄ p̄s. Sacrificiū deo spūs tribulat. Veni. xvi. Sabbarū requietōis ē: affligētisq; aīas vras. s. p̄ cōtritionē fm̄. Dūq; examinādo p̄ciam: et dolēdo de cōmissis. Offerendū est corp; p̄ sobrietatē ad Ro. xij. Exhibeasq; corp; vra deo hostiā. i. in sacrificiū. Un̄ aug. resp̄ndit come latōes et ebrietates q̄ sūt i. fest; et magis in alijs dieb; di. xliij. Comestatiōes. debet etiā corp; exerceri in eundo ad ecclias indulgētias p̄cipādo. faciēdo disciplinas et ad laudes diuinas ire. Psal. Sacrificiū laud; honoris est lab̄ me. Offerenda est terrena substantia dando elemosinas magis q̄ alijs diebus. Eldre. viij. Nutrite pres eis q̄ nō p̄pauerūt sibi id est paupibus. Sanctus enim dies dñi est. Buccinate ergo tuba ad laudandū deum. In illud p̄s. vlti. Laudate eum in sono tube. Et sic sacrificiū sabbarū seu festum: et seruatur dñi p̄ceptum.

Quartū preceptū est. §. V.

Honora mē tuū in rēz vt sis longeu; sup̄ frā. quā tibi datur; ē dñs Exo. xx. Hoc p̄p̄us inducit Marb. xv. Post p̄cepta p̄me tabule: q̄ nos ordinat ad primū. P̄t mo ponit stud de honoratōe parentū. q̄ sic de; est p̄ncipiū essendi filio. Et q̄uis fm̄ Tho. p̄. se. q. c. arti. v. et se. q. c. arti. v. sub isto p̄cepto includat nō solū veneratio si enda oībus superiorib;: sanguineis et plac; ab inferiorib; sed etiā p̄uisio et gubernatio fienda inferiorib; a patrib; et p̄sidentib;: ac etiā bñficiōz oīm exhibitiō oīb; p̄mis quo ad elemosinas corpales et spūales: cū debent ab oībus rñ cōp̄se nō sit mērio nisi de honore parentū. Et rō est quia cū vt dicitur est p̄cepta decalogi sunt de his que statim rō nālis p̄ se app̄hēdit eē suāda. Debitūz filij a patre est a deo māifestū q̄ nulla p̄ter queratōe negat rōe q̄ p̄ est p̄ncipiū generatōis et esse filio. sed q̄ aliq̄ bñficiū vlt obsequiū sit exhibēdū alijs. nō ita statim dicit rō nālis sic parentib;. Et tō de bñficijs alijs exhibēdis nō dat in decalogo spale p̄ceptū et cadē ratione. quā p̄ntes nō vident debitorēs eē filij p̄ aliq̄ beneficiā suscepra ab eis s; eōuerso. Jō nō dat p̄ceptū etiam de cura parentū erga filios: sed tñ vt dicitur est sub h̄ p̄cepto includit. Tres q̄ h̄ p̄ceptū affirmatiū obligat semp; sed nō ad semp;. ita q̄ omī tpe debeat q̄s actu venerari p̄ntes: s; p̄ loco et tpe cū expedit. Et circa h̄ vident ista honorabilitā. Tertio que sit ista remunerabilitas.

Quantū ad primū. §. VI

Nota q̄ est quadruplex paternitas venerāda. Prima est carnalis. scda p̄sidentialis. Tertia temporalis. q̄ta sacramental. et de q̄libet p̄ dicit illd psal. Misere pater filioz. De p̄ma p̄ntate dicit Eccl. vj. Honora p̄m tuū et genitū mris tue ne obliuiscar. memento q̄ nisi p̄ illos nō fuisses. Ipsi enī generādo dāt esse post deū. De scda dicit Deut. xxxij. Interroga p̄m tuū et annūciabit tibi maiores tuos et dicit tibi. Et di. xvi. ait Greg. Quis dicit sacerdotēs p̄p̄ regū et p̄ncipiū et oīm fidelium p̄res et p̄gros censeri. De tertia scz p̄pali dicit. iij. Re. v. Pater

si rē grandē dixisset tibi p̄p̄ba facere debuisses. Que fuerūt p̄ba fuoz dicta ad Naamā dñm suū. De q̄ta dicit Simach; p̄a. Omnes q̄s in p̄nia suscepim;: ita nri sp̄rituales sunt filij: vt et ipsi q̄s vel nobis suscipientib; vel sub trino mērisōis vocabulo mergētib; vnda sacri baptismar; regenerant. xxx. q. i. omnes. Jdē de sacro p̄fer matōis. q̄libz hoz parz miseret et misereri d; filioz suo rā. Et miser p̄ filioz suoz vere. puidendo eis in q̄tuor hoz p̄m in nutrimento. in documēto. in castigamēto. in exemplo.

Quilibet miser d; filijs suis

Et p̄mo q̄dē pat carnal. s. vtiq; d; nutrire filios. Non enī ait ap̄ls filij dñe t̄baurisare penitib;: sed parētēs filijs. Un̄ et iura statuerūt q̄ legitima sine magna cā p̄t uare nō p̄nt. vnde malefaciūt q̄ filios mittūt ad hospitale et nō puidēt eis si p̄nt qd̄ p̄rigit de p̄ceptis fornicatiōe vlt alio illicito mō Et in decre. di. xxx. di. Si q̄s de reliq̄rit p̄rios filios et eos nō aluerit: et qd̄ pietatē necessaria nō p̄buerit. sed sub occasiōe p̄nētie eos negligēdos putauerit. anathema sit. i. stat. Nō est enī lara inia sed cōminatio. Ad tñ dñe illicita aliq̄ facere: vt vltas et fraudes vlt alia mala vt p̄nt filios nutrire. Qui enī diligit filiū p̄ q̄ me n̄ est me dign;: ait xps Marb. x. Pater scds scz p̄sidentia etiā d; p̄ posse de nutrimento puidere filijs suis. i. s̄ditis. Un̄ petr; in canōica. Pascite eū q̄ in vob est gregē. Et h̄tero. Quicquid h̄nt clerici paupm suut: et dom; eoz oībz dñe eē cōcs. xv. q. ij. qm. P̄ tertius. s. rector ep̄alis d; subdit; vt filijs puidere d nutrimento: vt nō sit penuria in ciuitate: et q̄re bonum cōe et p̄cipue pupilloz viduaz: et miserabiliū psonarū causas vt p̄ iuuare: vt faciebat Job dices. P̄ erā pauper; eus dē. xxx. Quart; p̄ scz spūalis p̄ admīstratōes sacroz p̄nie et alioz et p̄gruo d; puidere: si ipse nō p̄t. saltē p̄curare. p̄ filijs suis. debet etiā p̄ q̄libz miser; filijs puidēdo de documēto. Nā p̄ carnal; et q̄ loco ei; ē bz cura filij q̄ ad aīam magis q̄ ad corp;. Debet q̄ ate puidere filio de nutrimento qd̄ est bona instructio. vt Eccl. vj. Filij tibi sunt erudi illos. Ad heb. xij. Patres carnes nre habuim; eruditores. Sic bon; p̄ Thobias docuit filiū suū ab infantia timere deū et ca uere ab omī pctō vt d; Thob. ij. Pater p̄sidentialis mltō magis tenetur filijs suis. i. subdit; de eruditiōe. Un̄ dicitur fuit p̄t; m̄s p̄t; et placis. s. aplis. Euntes docete oēs gentes docētes eos suare q̄cūq; mādaui vob. Marb. vlt. et ij. ad Thimo. uij. Predica verbum in sta oportune impotune. Esa. lviij. Clama ne cesses q̄ tuba exalta vocē tuam: et annūcia p̄p̄o meo scelera eoz. Et qd̄ p̄ se n̄ p̄t vel nescit: faciat p̄ p̄dicatores. et q̄ et ipi p̄res dicit. Pater temporalis etiā d; admonere subditos ad bonos mores. Pater sacramental; multo magis. Debz enī p̄fessor instruire cōfiteatē de necessarijs: et patrinus alumnū p̄cipue de credēdis. Debet tertio misereri p̄ filijs de castigamento: et pater et m̄ carnal; debent castigare filios de linquētes. et corrigere verbis et verberib;. Un̄ p̄urbio. xij. Qui parit virgē odit filiū: qui diligit illū assiduatur ei flagella. Et in eodem. xij. Tu percuties eum virga: et animā eius ab inferno liberabis. Nec d; expectare ad ipm̄ corrigendū. quia cū est magn; incorrigibil; erit. Un̄ d; p̄ouerb. xxv. Adolescēs iuxta vias suā ambulans: et cum senuerit nō recedet ab ea. Pater p̄sidentialis debet corrigere diuersis modis. Apostolus p̄ma ad Thimo. v. peccantē coraz oīmibus argue. Sic fecit ipse cōmunicās illum corinthū q̄ publicū cōmiserat incestum: tradens eū sathane. i. Corint. v. Et ambro. Non osculaf semp; p̄ filiū: sed aliq̄n castigat. Ergo cum castigat q̄ diligit. tūc circa eū pietas exercef. v. q. v. Dāf temporal; punire malefactores. Exo. xxx. Maleficos nō parieris viuere. Argu. Et q̄ emendat vberē in quez potestas dat; vel cohercet aliqua disciplina: in iudiciā

Titulus Decimusquartus

prestat. dist. xlv. Pater penitentialis sibi p̄scentē d̄z ver
 bis dur̄ increpare: cū viderit exp̄dite. Quarto debet
 pater filijs misereri: exēpla bona p̄ferēdo. qz pl̄ mouēt
 exēpla q̄ d̄ba: p̄fēdē d̄c̄ d̄n̄s. Ego sū d̄n̄s d̄s for̄telores
 v̄sitas. i. p̄nites p̄cā parz i filios i t̄nā z q̄rā ḡitāoz
 Exo. xx. Nō q̄ p̄niet filios p̄ p̄cā penitū: sed qz cōter
 filij imitat̄ exēpla parz i p̄satiōe. z si mala exēpla dāt
 parentes filijs in p̄erando. blasphemādo. furādo: turp̄
 pia p̄p̄rādo. filia illi faciū: z p̄ suis nō paternis vicijs
 p̄nitiū fm̄ Aug. Pater p̄sidentialis p̄maxie d̄z exēpla
 bonoz opoz filijs p̄bere. Mar. v. Sic luceat lux v̄ra
 corā hoibz vt videāt opa v̄ra bōa. dixit x̄ps p̄mis patri
 bus noui testi. Et greg. ar. Sc̄re d̄nt plati: qz si vn̄q̄
 deliq̄runt: tot mortibz digni sūt: q̄t exēpla p̄d̄oīs ad
 posteros trāsmittūt. Et de p̄re t̄pali d̄c̄ J̄ud. dif. f. i. u.
 stū. Tūc p̄nceps existimet iura sua ab oibz suāda: q̄n̄ ip̄
 se p̄m̄ eis reuerētiā p̄ber. i. suādo. Comuni in p̄plo
 isrl̄ q̄n̄ boni fuerūt reges bona exēpla dātes opoz pl̄s
 virtuosē se hūit. q̄n̄ aut̄ mali et pl̄s secutus est exēpla
 illoz: z demū vn̄q̄ perierūt. Confessores etiā et patris
 ni debent bona exēpla p̄bere filijs suis sp̄ualibz.

Secūdo videndū q̄s. §. VII.

Quadruplex est honor exhibendus parentibus.

de oī paternitate. Honora inq̄t p̄m̄ tuū z m̄rem tuā
 Et dicendū q̄ est q̄druplex honor exhibēdus. honor re
 uerētie. honor obediētie. honor b̄n̄ficiētie. honor tole
 rantie. De p̄mo d̄c̄ Ec̄c̄. iij. Qui timet deū honorat
 parentes: z q̄ si d̄n̄s fuit bis q̄ cum genuerit in ope et
 sermōe. Manifestū est ar̄ q̄ sui d̄n̄s suis fuit cū ma
 gna reuerētia in assurgēdo: copur inclinādo: associādo.
 famulādo: cū hūilitate loq̄ndo. Sic d̄nt filij p̄ntes res
 uereri. Contra qd̄ agūt q̄ derident eos v̄l blasphemant
 Sz in p̄nitiōe eoz d̄z p̄urb. xxx. Oculū q̄ subannat
 p̄m̄: z q̄ despiciat partū m̄ris: effodiant eū corui de tor
 rente: z filij aq̄le comedāt eū. i. tyrāni seu d̄ni t̄pales p̄s
 niant: v̄l demōes excecēt mente z deuozēt. Et exodi. xx.
 Qui maledixerit p̄ri v̄l m̄ri morte moriat̄. P̄res etiā
 p̄sidentiales debent honorari reuerētiā exhibēdo eis.
 Aug. in regla. Honore corā vob̄ platus sūt. sunt enī mi
 nistri dei. Et iō etiā si sunt mali reuerēdi. i. nō despici
 endi: z mala eoz m̄ifestāda. Un̄ nico. papa. Si d̄ d̄n̄i
 sacerdotibz q̄ iure p̄res aīaz dicunt aliqd̄ p̄tigerit vos
 audire q̄ p̄fusiōe p̄is m̄ribz ingerat: non in frontem
 cham: s̄ pudoratos filios Noe imitātes patriā de reli
 quo verēcundā p̄regatis. di. xvi. in scriptur̄. P̄res t̄pales
 i. d̄ni sunt reuerēdi. fm̄ illud. i. Pe. Deū timere. regē
 honorare. Ac etiā confessores z parrini sunt honorandi
 Malach. i. Fili honorat p̄m̄ suū. De secūdo honore
 s̄z obediētie d̄z Job. viij. Ego honorifico p̄m̄ mecum
 ait x̄ps. i. seruādo mādata eius. Et de parētibz carnalibz
 bus d̄c̄it apl̄s ad Col. iij. Filij obedite p̄ntibz v̄ris. Et
 p̄cipue ad h̄ tenent̄ in his q̄ p̄ntē ad domesticā cur
 rā dom̄. Un̄ p̄urb. i. Audi fili disciplinā patris tui. i.
 doctrinā z mādata: z ne dimittas legē m̄ris tue. De pa
 rentibz sp̄ualibz. i. plaris d̄c̄it apl̄s ad Heb. vl. Obedi
 te p̄positis v̄ris z subiacete eis. Et hiero. Esto subiectus
 pontifici tuoz: q̄ si parentē anime tue ama. di. xciij. sub
 dyaconi. Etiā de mal̄ p̄relat̄ in d̄t x̄ps. Omnia q̄cūq̄ d̄i
 xerint vob̄ facite z seruate Mar. xxiij. s̄z spectantia ad
 officū suū. De d̄n̄is t̄paliū ait Petrus. Obedite d̄n̄is
 v̄stris: nō t̄m̄ bonis z modestis etiā discolis. Et similit̄
 patribz sacramentalibz obediendū est: z faciēda p̄ntia in
 iuncta: qz illud ē nec̄rū. z in alijs monitōibz: qz fructuo
 sum. V̄t oīs ista obediētia filioz erga p̄res intelligen
 da ē cū p̄cipiūt iusta z licita. z q̄ nō impediāt salutē v̄l
 salutis incremētū. vt d̄c̄t Hiero. xi. q. iij. si d̄n̄s. Cum em̄

d̄n̄s a q̄ oīs paternitas deriuat aliqd̄ subcat z p̄rariū
 parentes: obediāt summo patri: nō terreno. Mater ac
 est ec̄c̄ia q̄ vn̄q̄ nō p̄t nisi iusta iubere: z iō obediēda.
 De tertio honore p̄t intelligi illd̄ Ec̄c̄. iij. Honora pa
 trē tuū z m̄rem tuā: vt sup̄ueniat tibi benedictio a deo.
 Dāt vn̄q̄ b̄n̄dictio a x̄po veniente ad iudiciū bis qui
 subuenerūt indigētibz. Sz p̄mi q̄bz tenet h̄o subuenire
 in nec̄itate sunt p̄ntes Un̄ x̄ps rep̄b̄dit scribas z pha
 riseos q̄ inducebant homines ad faciendū vora oblatio
 num in templo z implēdū ea: nō curātes q̄ ex h̄ paren
 tibz eoz subtraherent nec̄ria. declarās quō faciebat con
 tra istud p̄ceptū. Honora pa. tuū. nō subueniētes indi
 gentijs parentū. V̄nc Amb. Ceterū dei traditio est vt
 pius pascas parētes. Nā si iux̄ diuinitū oraculū p̄rume
 lia parēt̄ morte luitur. q̄nto maḡ fames q̄ m̄ro ḡuoz
 est. di. lxxxvi. nō satis. Parentibz etiā sp̄ualibz. i. plaris
 subueniendū est a pl̄s. Dignū ē enī vt q̄bz seminat̄ sp̄i
 ritualia. ab his merat̄ corpalia subsidia in decimis. ob̄i
 latioibz z elemosinis. Un̄ apl̄s. i. ad Thi. v. Qui bene
 p̄sunt p̄sbyren duplici honore sunt digni. i. reuerētie
 et subueniētiōis v̄l duplici portione q̄z aliq̄ clerici nō plati.
 D̄ni q̄z t̄pales z rectores ex q̄ laborāt p̄ p̄lo: ab eo d̄nt
 sustentari. ad Ro. xij. Reddite oibus debita: cui honore
 honore: cui tributū tributū. Qd̄ institutū est ad susten
 tationē dominoz. Confessoribz etiā in necessitatibz sub
 ueniendū z p̄dicatoribz. iux̄ illud Deut. xxx. Non
 alligabis os bouis triturantis. Nō t̄m̄ vt p̄cū sacramēti
 vel s̄bi dei tributū ē: qz simonia c̄r: s̄z modū elemo
 synaz. De q̄rto honore d̄z Ec̄c̄. iij. Filii suscipe senectā
 patris tui. z si defecerit sensu veniā da. z ne cū spernas
 in tua virtute. Sic etiā z aliq̄ p̄res siue plati: siue d̄ni t̄
 porales. p̄dicatores z p̄fessores tolerari d̄nt in suis defe
 ctibus a subditis. Nec p̄t h̄ p̄ntē discedere ab obediētia
 eoz iudiciū eoz fugere. viij. q. iij. nōne directa. Et h̄ ni
 si p̄cisi sint p̄ sn̄ias ex̄dicatōis v̄l suspēsi. p̄nt t̄m̄ deuū
 clari sup̄ioribz eoz: vt p̄uideāt. Et aug. v̄t q̄ tolerādo
 est mercenari. Difficile est diffinire q̄n̄ fiat illud p̄cep
 tum ita q̄ peccet mort̄. nisi cū sit m̄ifeste magna in
 iuria p̄ntibz: vt p̄tēndo eoz monita. deridendo eos
 cōtumeliādo. verberādo. nō subueniēdo in nec̄itatibus.

Tertio vidēdum §. VIII.

est de p̄mo obscuratōis huius p̄cepti. Vbi sciendū fm̄
 Tho. q̄ ad nullū aliud p̄ceptū ponit remuneratio obler
 uatoribz eius nisi ad istud s̄z in decalogi descriptione
 Et rō est fm̄ eundez s̄d̄a s̄d̄emō qz ad alioz impletio:
 nō habeat p̄miū sic z istud: sed qz cū istud sit valde de
 instinctu nature: s̄z honorare p̄ntes: poterat aliq̄bus
 orit̄ ex̄timate et h̄m̄d̄ obfuarōe nil mereri: cū natura
 ad h̄ instigat. z sic min̄ sollicitate implere: sed p̄t h̄ nō ca
 rer mercede sua a deo. et iō ponit p̄miū s̄z lōgeuitas
 id est longa vita vt sis q̄r lōgeus sup̄ terrā: viuentiū
 vel morientū. Est aut̄ q̄druplex vita: s̄z vita nature:
 vita gr̄e: vita fame: vita gl̄ie. z in q̄libet sic lōgeu⁹ per
 honoratōem p̄ntū. Quantū ad vitā n̄e d̄z Ec̄c̄. iij.
 Qui honorat p̄m̄ vita viuet longiū Quia p̄t est p̄
 cipiū actiū: generatōis. iō frequentius fit m̄ctio i scriptura
 de honore p̄is q̄z m̄ris. s̄z sub eo icludit̄ etiā honor ma
 ternus ead̄ rōne. qz p̄ncipiū generatōis: z si passiuum.
 Multū aut̄ p̄gruit talis remuneratio huic operi. Nam
 qui b̄n̄ v̄t̄ beneficio concessio meret̄ sibi illud augeri.
 Quia q̄ b̄n̄ficiū vite p̄t̄ d̄c̄t h̄z a p̄ntibz. z h̄ v̄t̄ eos
 honorādo. dignū est vt auget̄ ei vita. D. aut̄ aliqd̄
 fr̄iū inueniat. qz honorātes p̄ntes cito moriant̄ et in
 honorātes diu viuāt. hoc accidit occulto d̄i iudicio p̄t
 aliud mel⁹ nobis ignotū. De vita gr̄e d̄c̄t Ec̄c̄. iij.
 Qui honorat p̄m̄ suū iocundabit̄ in filijs. vel n̄libz

Remune ratio p̄t ḡt illi p̄o capro z q re hoc. Nota q̄ druplex vitam.

Ca. 4. De septimo precepto

qz bonos habebit honorates eū. v. spūalibz. q̄ sunt bo-
na opa. q̄ multiplicabunt ei p̄ gram. z dāt ei iocūditatē
spūalē. Et subdit. In die ordis exaudiet De terra dī
Eccl. iij. Glia hoīs ex honore p̄ris sui. z dedec⁹ p̄ris fili⁹
sine honore. Glia autē dī clara fama cū laude. Et iterū
Quā male fame est q̄ relinqt patrē. z maledict⁹ a deo q̄
exasperat matrē. Dicit autē bona fama q̄si q̄dam vita. qz
p̄ hāc viuit hō in memorijs alioz. De vita glie dī Eccl.
desisti. iij. Honora p̄rem tuū vt supuentat tibi benedi-
ctio a deo. s. grē. z bndictio ei⁹. s. glie. in nouissimo mane-
at. s. in terra viuetū. Et cū ē cōtento de aliquo inf p̄rem
z filiū. p̄poned⁹ est pater filio in honore. qz non p̄iudicat
filio tñ in veritate. An Aug. Querit pater de filio. q̄rit
filio d̄ duro patre. suam⁹ honorificētia p̄ri. q̄ ei debet a
filio. Nō equam⁹ filiū p̄ri in honore. s. p̄ponim⁹ filium
patri i veritate. s. si habet. z sic tribuim⁹ honoz⁹ debitū
vt nō pdat equitas meriti. ij. q. vij. queritur.

Quintū preceptum. §. IX.

est. Nō occides. Exod. xx. Post quartū p̄ceptū qd̄ ē pri-
mū in sc̄da tabula. qd̄ est vitu⁹ pietatis q̄ reddit parē-
tū debitū in q̄ includit omne qd̄ primo speciali aliq̄
rōne fit. necesse fuit vt poneret aliq̄ p̄cepta p̄inentia ad
iusticiā p̄rie dicit. que indifferēter reddit omnibz debi-
tum. Est autē debitū cuiuslibet z nulli inferat nocumētū.
et ideo ponunt illa p̄cepta negatiua. quibz prohibentur
nocumēta primis. Vñt enī nocumētū qd̄ inferit al-
teri. vel est in p̄sonā p̄riā quod p̄inet ad homicidiū. vel
in vñctā p̄ modū libidinis quod p̄inet ad mechiā
vel in substantiā qd̄ p̄inet ad furtū. vel ad famā qd̄ p̄inet
ad falsum testimoniū. Ultima duo prohibēt desideria
mechie z furti. quia ad illa trahit cōcupiscentia cordis
ratio delectabilis vel vtilis. nō autē sic trahit cōcupisces-
tia ad homicidiū vel falsum testimoniū p̄ se. quia nō ha-
bent rationē delectabilis vel vtilis. Et qz inter nocumē-
ta maximū est qd̄ fit in p̄sonā p̄riā p̄ homicidiū. idō p̄-
mū in negatiuis que obligāt semper z ad semp̄ est. non
occides. Hec Tho. se. se. q. cerry. arti. v. Et dicit idē i tra-
ctatu de decē p̄ceptis. q. tripliciter est erratū circa istud
p̄ceptū. Aliqui enī putauerūt nō esse licitum occidere
bruta animalia. sed hoc est falsum. qz nō est peccatū vt
illis que sūt subdita potestati hoīs. Est autē ordo natu-
ralis qz plante sunt in nutrimentū animalū. z anima-
lia quēdā in nutrimentū alioz. z oīa in nutrimentū hoīs
minis. Sen. ix. Quasi olera vicia tradidi vobis om-
nia. Per sequens etiā in pollitē dicit qz venatio est ius-
tum bellū. Et. s. ad Rom. x. Omne qd̄ venit in macello
nāducat. Et ergo dicit nō occides intelligit hoies nō
bruta animalia. Sedus error fuit dicentū qz phiberet hec
occisio cuiuscūqz hoīs. etiam malefactoris. vñ iudices z
officiales occidētes reos. appellant homicidas. Contra
quos dicit Aug. qz deus qui hoc p̄ceptū dedit. nō sū-
bi p̄ hoc potestare occidendi abstulit. Dicit enī Deute.
xxij. Ego occidā z viuere faciā. Iudices autē occidendo
reos iuridice occidūt mādato dei. qui legē statuit vt rei
occideret. Drouerb. viij. Per me. s. sapiētiā que de⁹ est.
legum cōditores iusto decernūt. ad Ro. xij. Nō sine cau-
sa gladiū portat. minister enī dei est vindex in irā ei qui
malefacit. Intelligit ergo nō occides hoīem s. propria
auctoritate. Tertio error fuit dicentū qz phibebat hic
occisio vñmī sed nō sui. asserētēs hoc licitū esse. sed hoc
etiam falsum est. Nulli enī licet quacunqz ex causa occi-
dere sēp̄m nisi deo iubēte. vt habemus de sampson. vt
enī dicit Aug. Spūsc̄tus qui p̄ cum miracula fecit cū
ad hoc indurēt ad figurandū xpi mortē. Est enī grauis-
simū dētū hoc z inueniabile. vñ ecclesia. phibuit tales in-
ecclesia sepeliri. vel p̄ eis fieri suffragia. vt habet. xij. q.

v. placuit. Cū ergo dicit. nō occides. intelligit necqz te. ne
qz aliter. fm Aug. j. de ciuit. dei. Et de talibz homicidis
dicit ps. Veloces pedes eoz ad effundēdū sanguinem
Contritiō z in felicitas in vijs eoz viam pacis nō cogno-
uerunt. Pedes anie sunt effectus. qui in homicidis sūt
veloces. id est p̄mpti ad effundēdū sanguinē humanū
id est occidēdū z affectū cito ducunt ad effectū. sed om-
nis qui accipit gladiū. nō enī rapinā p̄misit qui furtus
prohibuit. sed furti nomine in lege vt. testa. z rapinā in-
telligi voluit. Ap̄t enī corū significauit quicqd̄ illicitē re-
rum. p̄mpti auferit. xij. q. v. penale. Nec p̄terea excusare
tur quis a furto qui auferret a p̄mo vt indigētibz sub-
ueniret sibi vel alijs. nisi in extrema necessitate essent et
nō inuenirent subuenientē. Unde Aug. forte aliquis
cogitat z dicit multi sūt xpiani diuites auari. cupidi. nō
habeo peccatū si illis abstulero z pauperibz dederō. vñ
illi nū boni agūt mercedē habere potero. Sed hōmōi cog-
itatio diaboli calliditate suggerit. Nā si corū tribuac
addit potius peccatum qz minuit. xij. q. v. forte. z p̄ tos
ram illā. q. Nec etiā sumendū est. exemplū furandi ab is-
raelitis. qui accipiētes sub mutuo ab egyptijs vasa au-
rea z argentea spoliauerūt eos. qui vt dicit Aug. israeli-
te furtū nō fecerūt. sed deo iubente hoc ministeriū p̄es-
buerūt. xij. q. v. dixit. Nō ergo furtū facies. Fit autē
quatuor modis cōtra istud p̄ceptū p̄ iniustā rerū acq̄si-
tionem. p̄ p̄uā ad hoc opationem. p̄ iniquā retentionē
per indebitā distributionē. Quancū ad primū mul-
tis modis acquirunt bona temporalia iniuste. Primo de-
culte aliena accipiendo. Sed vt dicit Eccl. x. v. Su-
per fure est obprobriū z confusio. Secdo p̄ rapinam ma-
nifeste z p̄ vim capiēdo. z hi non sunt solū latrones in-
stratis. sed z etiam p̄ncipes z cōmunitates vsurpates
iniuste ciuitates z castra sine iusto titulo vel etiā facien-
tes extorsiones indebitas a subditis in gabellis pedagi-
is z collectis. Ezech. xij. P̄ncipes eius in medio ip̄i
quasi lupi rapientes p̄dā. Vel etiā cū faciunt leges in-
iquas ad lucrandū. Esa. x. Ue qui cōdūt leges iniquas
et scribentes iniusticias scripserūt vt opprimerent in iu-
dicio paupes. z vim facerent cause humilū populi mei
vt essent vidue p̄da eoz z pupillos disperēt. Tertio
per fraudulentā multiplicatē. In quantitate dando
diminuta pondera z mēsuras rez. In qualitate p̄uā
pro bonis vendendo iniusto p̄cio. In substantia veri-
dēdo vinū limphatum pro puro. vñ metallū pro alio
carnes p̄cudinas p̄ castrato aromata vñius speciei pro
altera. Amos. viij. Audite qui cōteritis pauperē z desi-
cere faciatis egenos terre. dicentes quādo transibit mes-
sis z venūdabim⁹ merces z sabbatū. et appariem⁹ frus-
mēcum vt iminuat⁹ mēsurā z siclū augcamus. z sup̄
ponamus stateras dolosas. vt possideamus in argento
egenos z paupes pro calciāmētis. z quisquillas frumētū
ri vendamus. Quarto fit cōtra hoc p̄ceptum p̄ vsu-
ram s. pro mutuo pecunie vel rerū qui vsu p̄sumunt.
vt actualiū accipiendo aliquid vltra capitale hec dicit
vsura. vt p̄z xij. q. ij. vsura. Cū p̄ial. Qui pecuniam
suam nō dedit ad vsuram. hic requiescit in monte san-
cto dei. s. glorie sup̄ne. Qui autē eam facit nō illic habi-
tabit sed in inferno. Quinto fit cōtra hoc p̄ceptum
per sacrilegium. id est iniustā acceptionē rerū in ecclesie.
Hierony. Amico quippe rapere furtū est. ecclesiam frau-
dare sacrilegiū. xij. q. ij. Gloria. Sexto p̄ iniusticiā iu-
dicum seu officialiū dantiū iniquas sententias. vel ex ri-
more vel ex amore vel ex cupiditate. vel odio. vel ex nota-
bili ignorantia Esa. v. Iustificatis impiū pro muneribz
et iusticiā iusti auferitis ab eo. Iusto. Lito violatur auro
iusticia xj. q. ij. paup. Septimo p̄ variā damnifi-
cationē. vt in incendijs. de vastationibz agrorum et ca-

Quatuor
modis fit
cōtra p̄cep-
tū istud
septimū

Iniuste
m̄s mo-
dis acq̄-
runt tē-
poralia.

Titulus Decimusquartus

castrorum in bellis iniustis. in mutilationibus. occisionibus. falsis accusationibus. restitucionibus. et instrumentis. Et hi omnes non solum peccant mortaliter agentes contra hoc preceptum sed etiam tenent ad restitutionem predictorum. Unde Aug. ad macedonum. Qui contra ius humanum soleratis furis. rapinis. calumniis. oppressionibus. iniuriis. aliqua abstulerit. reddenda potius quam donanda censemus zachai publicani exemplo. Mat. 23. Non sane in fi. Qui zachaeus dixit pro intransi domum suam. Si quid aliquis defraudavit reddo quadruplum. Luce. 19. Sed actus quilibet etiam per symoniam ludum vel aliud turpe lucrum quasi furtum censetur. non quidem restituendum danti. sed pauperibus erogandum. Aliquando de necessitate ut in symonia et ludo. aliquando ex honestate ut in meretricio. et huiusmodi. ar. Mat. 23. q. v. qui habetis. et c. non sane. Qui autem per symoniam vel intrusionem et non canonice institutione recipit vel tenet beneficium ecclesiasticum furatur officia fructus quos percipit. Johan. 8. Qui non intrat per ostium. sed ascendit altum. ille fur est et latro. Secundo fit contra istud preceptum per pravam cooperationem ad talis acquisitionem illicitam. etiam si nihil ipse inde capiat. ut consulendo. persuadendo. imperando. et huiusmodi. ad Roma. 1. Digni sunt morte non solum facientes. sed etiam qui consentiunt facientibus. et non solum peccant mortaliter sed etiam tenent ad restitutionem damnum et ablatorum. quando talis cooperatio fuit quae sine ea non fuisset facta rapina vel furtum. usura vel damnum. Mat. 23. q. j. notum. in fi. facientem et consentientem pariter costringit. quod intelligitur de consensu cooperationis sine qua non fieret malum in glo. Et ad hoc facit quod dicitur extra de iniuriis. et dam. da. c. vlti. Qui occasione damni datur. damnum quoque dedisse videtur. Et in proverb. vulgari dicitur. Tanto facta qui tenent de se. hoc quod non qui i bona. Si autem non ita cooperati sunt quin etiam sine eis fieret damnum peccant quidem graviter. sed non tenent ad restitutionem nisi si quantum pervenisset ad eos de furto vel rapina et huiusmodi. vel in quantum ex suo consilio vel alia cooperatio de peccato damnum fuisset factum. fm Tho. in. iij. et Alber. Unde Esa. 1. Principes tui infideles socii fuerunt. omnes diligunt munera sequuntur retributores. Et per huiusmodi cooperantur rapinis aliorum. De restitutione et modo eius habes diffusum in secunda parte tit. ij. per totum. Tertio fit furtum per retentionem rei alienae contra voluntatem domini sui. Aplos ad Roma. viij. Reddite omnibus debita. Et infra. Nemini quicquam debeatis. Qui enim detinet rem alterius contra voluntatem eius vti facit ei iniuriam. quia impedit eum ab usu eius. nisi hoc faceret ad horam ad obtinendum malo puta cum non reddit gladium suum furioso postulanti eum ab eo penes quem deposuit. et hoc ne se vel alium ledat. hoc enim licitum est. Facere autem iniuriam primo hoc est peccatum quia contra iustitiam. non autem licet nec in modico in peccato morari sed subito debet egredi. in extra illud Ecclesiastici. xxj. Quasi a facie colubini fuge peccatum. Qui autem detinet alienum contra voluntatem domini moratur in peccato. et sic semper auget peccatum. Et quotiens meriti occurrit se detinere alienum. et proponit retinere et non reddere. toties de novo peccat mortaliter et penitens non potest nec absolui. Unde Augusti. Si res aliena propter quam peccatum est reddi possit et non reddat penitentia non agit sed simulat. Si autem veraciter agit non remittit peccatum nisi restituat ablatum. si restitui potest. Mat. 23. q. vj. Si res. et de Reg. iu. in lib. vj. Quia ergo quis non acceperit ipse pro furtum vel fraudulentiam vel usuram sacrilegium et huiusmodi. sed pater vel alij consanguinei vel amici. Si tamen ad eum pervenit hereditas tenet illa restituere in quantum sufficit hereditas. Idem de legatis quando non sufficeret hereditas. extra de usur. michael. Quarto fit contra hoc preceptum per indebitam distributionem. Aplos. 1. ad Cor. ij. Dicite

queritur inter dispensatores ut fidelis quis invenit. Et desinat prelati sunt dispensatores reze ecclesie potius quam domini. Unde Augusti. Non illa nostra sunt quoz procurator nem quodammodo gerimus. ut propter nos damnum bili usurpatione vendicamus. Mat. 23. q. j. vlti. vbi dicitur glo. q. prelati si bene administrant loco dominorum sunt. si male loco predonum. ff. p. empr. l. qui fundum. §. si tutor. Et desinat enim tenet locum pupilli et prelarus locum tutoris. Si autem ergo tutor si male administrat. dilapidando bona pupilli vel fur habetur. ita et prelarus dum committit destruetur bona ecclesie vel usurpare. vel indebite alienat. et tenetur satisfacere. Si etiam expendit in malos usus. dabo sine necessitate sanguineis. vel putuibus. ludis canibus et turpibus personis exponit. quod debet dare pauperibus quasi furatur. nec dubium quod mortaliter peccat. Et tunc restituitur ad restitutionem. vide infra in secunda parte tit. ij. Qui etiam habent aliqua pauperibus vel ecclesiis distribuere. ut hospitalium et societates laicorum. si non fideliter faciunt. si non indigentibus tribuant. furtum committunt. Religiosi qui pravam tenent vel contra conventum sine licentia et rationabili causa bona distribuunt furtum committunt. Seculares de bonis propriis non dantes elemosinas indigentibus. quos sciunt cum decenter possunt. furtum faciunt. licet non teneant ad restitutionem. Unde Amb. Esurientium est panis quem tu detines. nudorum vestimentum quod recludis. captivorum pecunia quam in terra desodis. Lan. totum ergo te scias invadere bona. quantum possis prestare quod vales. Mat. 23. q. j. sicut hi. Contra omnes fures dicitur Esa. xxxij. Ne qui predans. nonne et ipse predaberis vel substantiam vel animam. Et ut dicit Tho. in tractatu de decem preceptis. Nullum peccatum est quasi peccatum istud. Nam de alijs peccatis homo volendo et confitendo saluatur. sed isto oportet quod etiam satisfiat de aliquo ablato si potest. alius nil valet penitentia. Sed nimis difficile videtur hominibus exburfare pecuniam et restituere. et facilius inducunt ad dandum elemosinas vel faciendum ecclesias et hospitalia quam ad restituendum. quod non sufficit. Et ideo bene dicit Tho. bac. ij. De his qui congregant non sua vasa quo aggravant contra se deusum lutum. De deo luto difficile est curare. quia furatus est. et tulit de bonis herico contra ordinationem dei. lapidatus est a toto populo. De singulis modis furti quae sunt species avaricie habes diffusum in. ij. parte tit. ij.

Octavum preceptum est. §. xii

Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium. Decem preceptis. Inter omnia animalia soli homini datus est loqui propter quod conceptum sui mentis possit alteri manifestare. Propter quod dicitur phis. quod ea que sunt in voce sunt earum. iusticia in que sunt in anima passionum note. Quod ergo aliquis scit propter quod enter falsum dicat. abutitur lingua. nec est sine peccato. etiam si am si faciat ad bonum consequendum vel malum vitandum. quia non sunt mala facienda ut veniant bona. ait aplos ad Roma. ij. Et Augusti. Ad salutem sempiternam nullum ducendum est opitulante mendacio. Mat. 23. q. ij. primum. Est autem vitandum mendacium. propter tria. fm Tho. in dicto tractatu de decem preceptis.

Propter diaboli assimilationem.

Propter societatis dissolutionem.

Propter fame amissionem.

Primo propter diaboli assimilationem. Efficax enim mendax similis diabolo. quia ipse ut dicitur Johan. viij. mendax est et pater eius. Ipse invenit primum mendacium cum dixit patris mis parentibus. Nequaquam moriemini et c. Sen. ij. Ambros. Omnes qui dicunt mendacium filij sunt diaboli. Mat. 23. q. v. caute. filius autem similis est patri. Secundo mendacium

Nota dicitur

Propter tria vitandum mendacium

Ca. 4. De nono precepto

vitari debet propter societatis dissolutionem. Homo enim naturaliter est animal sociale seu politicum cum alijs vivens. Sed male possent homines invicem conuivere si homines haberent semper dubitare de verbis aliorum. Unde ap[osto]l[us] ad Ephe. iij. Deponentes mendacium loqui. Mini unusquisque veritatem cum proximo suo quoniam sumus inuicem membra. Tertio propter fame amissionem. Homo enim qui assuescit mendacis non creditur ei cui veritatem dicit et precipue in viris spiritalibus. dominis prelati multum reddunt infames mendacium. Eccl[esi]a. xxxij. Ab imundo quis mudabitur et a mendace quid verum dicitur. q. d. nullum. Et hoc peccatum est contra vel preter illud preceptum fm magistrum in iij. sen. li. distin. penul. Non loqueris contra proximum etc. Unde ps. Insurrexerunt in me testes iniqui. et merita est iniqui. si. Proprie et principaliter loquitur de xpo. contra quem dixerit duo falsum testimonium. Quadrupliciter ergo fit contra hoc preceptum fm Tho. vii. s.

Per falsam iniudicio probationem.

Per variam de alio detractionem.

Per mendacem in sermone locutionem.

Per noxiam de prelato murmuracionem.

Quantum ad primum cum aliquis in iudicio aliquem accusat falso vel testificatur. expresse agit contra istud preceptum et tenetur ei de omni damno. Et si deficeret in probatione sustineret penam taliois. ij. q. iij. per totum. Sic illi duo presbyteri accusantes testificantes contra Sufianam de adulterio. quia conuicti sunt a Daniele falsum dixisse testimonium. lapidati sunt a populo Dan. xij. Illi autem duo testes qui testificati sunt contra christum falsum cum non convenientia essent testimonis eorum. non tamen puniti sunt vt merebantur. nec probare potuerunt suam falsitatem. s. christum dixisse. possum detrahere templum hoc etc. Et sic insurrexerunt testes iniqui.

Secundo loquitur quis falsum testimonium contra proximum cum et detrahit. dicendo aliquod criminale de alio in obseruancia eius quod non est verum. vel si est verum cum illud sit occultum alijs manifestat ad denigrandam famam eius quod vtrique est mortale fm Tho. se. se. Unde Eccl[esi]a. x. Quasi si serpens mordeat in oculo. sic qui occulte detrahit. Serpens comedit terram. id est detrahitur pacitur defectibus aliorum narratis. Serpens videtur in cedere per viam viam. et subito imperceptibiliter voluit se ad aliam. Sic detrahitur incipit bona dicere de aliquo postea vtrique aduersariis iunctioe. Sed cum summa iniquitas est fratribus detrahere. vnde dicitur. vi. q. j. Et deteriores sunt qui vitam moresque bonorum corrumpunt his qui substantias aliorum prediasque diripiunt. Caveat unusquisque ne aut lingua aut aures habeat prurientes. ne. s. aut alijs detrahat. aut detrahentes audiat. Sedes inquit aduersus fratrem tuum loquebaris. s. detrahendo etc. Pareant omnes detractiones lingue. custodiantque sermones suos. Et sciant cum de alijs loquuntur sua sententia iudicabuntur. Nemo inuito auditorum libenter loquitur. Nec Adrianus papa. vi. q. j. Ex merito. Unde et Proverb. xxv. dicit. Ventus aquilo dissipat pluvias. et facies tristis linguam detrahentem. Et tenetur talis restituere famam ablatam prout potest non tamen debet illi notificare vt simplices dicunt nec ab eo petere veniam de quo malum dixit. nisi certus quod sciret. Nam hoc esset scandalum in illo generare et contra se pericula incitare. Si autem malum de aliquo quis dixit falsum vel verum in sui presentia. hoc pertinet ad contumeliam. et tunc tenetur petere veniam ab eo et coram alijs dicere se falsum dixisse si falsum dixit. Non ergo detrahendo falsum testimonium loqueris. Tertio per mendacem locutionem. Dicitur. iij. Non est veritas in terra non

est misericordia. sed furtum. mendacium maledictum in undauerunt. Unde Hier. ix. Docuerunt linguam suam loqui mendacium. Sed os quod mentitur dicitur Sapientie. i. Occidit animam. Non occidit autem animam. s. saluet et prauando gratia nisi peccatum mortale. ergo videtur mortale. Quod verum est sed non semper. Mentiri in his que sunt fidei et morum. qui sunt necessarij ad fidem. mortale est. et contra hoc preceptum. quod precipue pertinet ad prelatos. magistros et predicatores. de quibus ij. Pe. ij. Erunt in vobis magistri mendaces qui introductent secas perditionis. Et aliqui talia dicunt vt videtur antur scire. Esa. lxxij. Super quem iurastis super quem dilatastis os. et creastis linguam. nunquid non vos filij scelesti semen mendax. Sic iter mentari in notabile damnum proximi spirituale vel corporale. mortale est. Vel etiam cum quis vitur mendacio in confessione de mortaliibus. precipue. vel iniudicio interrogatus iuridice. Et de his intelligitur auctoritas predicta. Os quod mentitur etc. In alijs casibus loqui mendacium non est contra sed preter istud preceptum. Unde et veniale a quo etiam abstinendum ad Col. ij. Nolite mentiri inuicem. et aliquando quis mentitur pro salute aliorum. Sed dicitur Job. xij. Deus non indiget nostro mendacio. Aliquando ex falsa humilitate. dicens aliquod malum de se quod non est vel negans bonum quod inesse scit. De quibus Augustinus. In cauti sunt humiles qui mendacio se illaqueant. xij. q. ij. Aliquando ex verecundie leuitate. Et cum quis credit verum dicere et dicit falsum. postea aduertens verecundatur istud retractare. Aliquando istud potest esse mortale. Eccl[esi]a. iij. Non contradicas verbo veritatis vltimo modo. Aliquando ex veritate. vt scilicet aliquis consequatur vt insulam euitet. Esa. xxvij. Posuimus mendacium spem nostram. et mendacio proieci sumus. Aliquando propter comodum alterius. Eccl[esi]a. iij. Non accipies faciem contra faciem tuam. nec aduersus animam tuam mendacium. Aliquando propter ludum quod et peccatum est fm Augu. Ab omni ergo mendacio cauendum est. fm illud Iud. Omne genus mendacii summo opere fuge. nec casu nec studio loquaris falsum. xxij. q. ij. non loquaris. Quarto per murmuracionem. Frequenter subditi murmurant de prelati. conquerentes de eis quod male tractant et gubernant eos. Sed vt dicitur Sap. j. Custodite vos a murmuracione que nihil prodest imo multum nocet. quia conturbat totum collegium. et inducit alios ad similia. Coz. x. Nec murmuraueritis sicut quidam eorum murmurauerunt. et a serpentibus perierunt. distin. etc. Alienus sit a fratrum unitate qui murmurauerit etc. Maria soror aaron quia murmurauit contra Moysen. percussa est lepra. De his vitijs. s. detractione. contumelia. mendacio. et murmuracione. diffuse habes infra in secunda parte.

Nonum preceptum. §. XIII

est. Non concupisces rem proximi tui etc. Exo. xx. Post precepta quibus prohibent expresse peccata oris et operis ponuntur ea que prohibent peccata cordis. concupiscentiam. s. seu desiderium. Ista enim est differentia vt dicitur Differentia lex diuina et humana. lex diuina solum iudicat de peccatis oris et operis. non autem de peccatis cordis. Lex autem diuina iudicat de occultis cordis peccatis et ostendit ea esse punienda. Christo. De us non ex operibus tantum iudicat. sed ex cogitationibus et ex corde. xxij. q. v. Juramenti. Et ratio vt dicitur. i. Reg. xvi. quia homines vident que foris apparent. deus autem intuetur cor. Cum etiam dicitur quod lex verus cobibet manum non animam vt noua. non sic intelligendum est quare lex verus non prohibeat peccata cordis. quia huius

Titulus Decimusquartus

contrarium apparet in isto precepto. sed ideo dicitur cohibere manū non animā. quia non puniebat pena temporalis seu corporali peccata cordis et malas concupiscentias. sicut peccata operis prohibita per precedentiia precepta. Et ut dicit Augu. Bona est lex. ista que dum concupiscentiam prohibet omne malū prohibet. extra de cōsti. nam concupiscentiā. Concupiscentia enim mali est radix omnis mali et principiu. Nisi enim quis concupisceret malū non faceret. Unde Mat. xv. Ex corde exeunt cogitationes. homicidia adulteria etc. Et hec sunt que coquinant hominē. et quantū ad concupiscentiam rerū de qua hic dicitur. non concupisces rem etc. Dicit ps. Rapinas nolite concupiscere. diuitie si affluant nolite cor apponere. Propter quatuor autē rationes debet quis abstinere ab ista concupiscentia. sicut Tho. in tractatu de decem preceptis.

Propter quatuor rationes debet abstinere a concupiscentia

- Propter concupiscentiam infinitatem.
- Propter inquietudinis anxietatem.
- Propter iusticie contrarietatem.
- Propter substantie inutilitatem.

Quantū ad primū sciendū quod cupiditas seu concupiscentia habet quandam infinitatem. Quilibet autem sapiens debet intendere finem aliquem in suo facto. Nullus enim debet ire per viam infinitam. Concupiscentia autem rerū est infinita. Unde dicit Eccl. v. Avarus non impletur pecunia. Et Amb. Nec finis nec satietas unquam ad erit cupiditati. distin. xlvij. Sicut hi. Et esa. v. dicit. Qui coniungitis domū ad domū. et agrū ad agrū copulatis etc. Quis potest finem ponere vestre concupiscentie rerū. Ratio huius est. quia cor humanū est factū ad recipiendū deū per gratiam. et postea per gloriam. Et ideo quicquid habeat minus deo non potest finire desiderium eius. Ipse enim maior est omni re. Psal. Qui. s. de replet in bonis desideria tua. Secundo debet cauere concupiscentia propter inquietudinem quam habet in se. Quilibet naturaliter appetit quietē. quia hoc est valde delectabile cuilibet. Sed cupiditas facit homines semper inquietos per iniquos punitionibus sollicitudinū. Unde comparantur cupidi terre spinose. que seminata verbo dei suffocatur a spinis crescentibus sollicitudinū rerū ut dicit Luc. viij. Semp enim cupidi sunt solliciti non habita acquirere. acquirita custodire. et augere ipsa non amittere. Eccl. v. Securitas diuitis non sinit dormire eū. Mat. v. Ubi est thesaurus tuus ibi est et cor tuum Amb. Mens auari vinculis cupiditatis astricta. semp aurum videt semp argentū cogitat. semp redditus computat gratiarū quod solum intuet ipsa eius oratio a deo petit aurum distin. xlvij. Sicut hi. Tertio propter iusticie contrarietatem. Remota iusticia ait Aug. de ciui. dei. Quid sunt regna nisi magna latrocinia. et sic tollitur recte conuersatio humana. Est autē cupiditas contraria iusticie quia ut acquirat sibi cupidus facit omnē iniusticiā in negotiationibus. in iudiciis et alijs. Unde dicit Eccl. xxiij. Qui diligit aurū non iustificabit. id est non faciet iusticiam. Et de iudicibus dicit Exo. xxij. Non accipies munera. quia munera excant oculos sapientū. et pervertunt verba iustorum. Legit de quodam iudice cupido. quod cum haberet quandā causam per manus. vna pars obrulit ei per mittere vnu vitulū ut per se sententiā daret. altera vacēs. Cū autē deberet sententiā proferre. dixit qui vitulū dederat. Loquar vitulus pro me. At ille iudex respondit. Vacca non permittit. Vult dicit quod quia maius munus accepit ab alio. ideo pro eo debebat dare sententiā. Quarto propter substantie seu diuitiarū inutilitatem. Nec enim sibi possunt corpora. quod tales sustinent multa incommoda et pernurias ad seruandū et agendū. Eccl. v. Diuitie congregant in malū domini sui nec anime prosunt. quia cupidi

Exemplū.

tas non permittit sibi facere elemosinas et inde sibi querere thesaurū et mansionē in celo. sicut illud Luc. xvi. facite vobis amicos de mamona iniquitatis et cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Et demū dicit eis ad interitū. ad Thimo. vi. Qui voluit diuites fieri incidit in temptationē et laqueū diaboli. et desideria multa inuilita et nocua que mergunt hominē in meretū. Et Grego. Honorū acrozi inherere non possumus nisi cupiscentiam que radix est omnium malorum. radicitus euellamus. distin. xlvij. Tripliciter autē talis concupiscentia rerū potest esse mortale peccatū. Primo concupiscentia temporalis ut habeat quocūque modo si potest de facto ut per furtū. rapinam. vsuram. fraudē. et homicidū. Et de hoc intelligit illud ap. Omnis imundus avarus non habet hereditatē in regno xpi et di. Avarus quasi autidus eris. Secundo cū concupiscentia substantia terrena. et si per licitam acquisitionē. tamē ad malū finem. ut. inde possit ludere. fornicari. et alia mala facere. acquirere inde amicos ad procurandū regnū et tyrannizandū. et homicidū. Et de hoc. Eccl. x. Avaro nihil est scelestius. hic enim animas suam venalem habet. Tertio cū nimis diligit etiam iuste acquisita. adeo quod non amittat ea paratus est facere contra dei mandata. ut peierate. et homicidū. Ad etiam non est paratus subuenire in extrema necessitate indigentibus ne ea diminuat. Talis ponit finē suū vltimū in terrenis que ita inordinate concupiscit. Et isto modo in possibilibus est diuitem intrare in regnum celorum. ait xps. Mat. xix. s. ponentē finem suū in diuitijs. Alias autē inordinate concupiscere seu amare diuitias. circa scilicet dilectionem dei vel proximi talis concupiscentia est veniale. Sed ut dicitur Dicit. vi. A maioribus usque ad minores. a sacerdote usque ad leuitam omnes auaricie student.

Decimum et vlt. §. XIII.

Primum preceptum decalogi est. Non desiderabis vxorem primū tui. Exo. x. Et dicit Job. in prima canonica. c. iij. Omne quod est in mundo. id est in mundanis peccatoribus. aut est concupiscentia carnis. aut concupiscentia oculorum. aut superbia vite. quod pertinet ad concupiscentias bonorum. sicut beatus Tho. in tractatu de decem preceptis duo ex his intelliguntur prohibita per precedentiia precepta. Nam cū dicit. Non concupisces rem primū tui. intelligitur prohibita concupiscentia oculorum. cū dicit. Non concupisces rem proximi tui. intelligitur prohibita superbia vite. seu concupiscentia bonorum. In domo enim in qua est altitudo et latitudo intelligitur superbia et diuitie. et consequenter dignitates et honores. Tertium autē id est. concupiscentia carnis hic prohibetur cū dicit. Non desiderabis vxorem primū tui. comprehendit omne desiderium carnale illicitū. Sicut supra sub nomine mechie includit omne peccatū operis carnis. Sed quia hoc apparet magis de se in iustū. s. de vxore primū. Ideo expresse hoc prohibet dū dicit. Non desiderabis vxorem primū. In alijs preceptis sub peccato operis intelligitur prohiberi peccatū mali desiderij ipsius operis. sed de mechie et furto dant specialia et distincta precepta operis et cogitationis. quia concupiscentia magis trahit ad ista. ps. Concupierunt concupiscentiam in deserto. id est diuersarum rerum et gula et luxurie. ut in modo abitis. Est autem quadruplex gradus huius concupiscentie:

- In carnali suggestionē.
- In sensuali delectatione.
- In rationali deliberatione.
- In audaci defensione.

Notat ista Grego. in. iij. moral. dicens. Quattuor modis peccatū peccat in corde. s. concupiscendo. quod intelligitur de quolibet peccato. sed magis discernitur in concupiscentia.

Gradus quadruplex concupiscentie

Ca. 5. De pceptis ceremonialib⁹

cupiscentia in furie. suggestione. i. delectatione consensu z defensionis audacia. Sic aut suggestio p aduersariū. delectatio p carnē. consensus p spiritū. i. defensionis. audacia per elationē. Dat exemplū de lapsu primoꝝ parētū dicens. Illa primi hominis rectitudine. antiqu⁹ hosti⁹ his quatuor ictib⁹ fregit. Nam species suasit. Eua delectata est q̄si caro. Adam cōsensit vt ratio. qui etiā rēctus cōfiteri culpā p audaciā voluit defendere. d. Mulier quā dedisti mihi sociam. dedit mihi de ligno z comedi. Hoc in humano genere quotidie agit qd̄ actū in primo parēte nostri generis non ignorat. Serpens suasit. qz ocul⁹ hosti⁹ mala cordib⁹ hoim latent suggerit. S; vt dicit Eccl. xvij. Post cōcupiscentias tuas non cas qz vt ait Ambr. exponēs illud ps. Beat⁹ q̄ tenebit z allidet puulos suos. i. lubricas cogitationes z primos motus cōcupiscentie vltra pcedant ad petra resistētie. Raro tamē est quin ibi sit peccatū. z p̄cipue quādo quis est occasio huius cogitatiois p distractionē sensus. Secund⁹ grad⁹ est p sensualē delectatiōez. ad Gal. v. Caro cōcupiscit aduersus sp̄m. Vbi dicit Aug⁹. q̄ nonnullum peccatū ē cū caro cōcupiscit aduers⁹ spiritū. Et beat⁹ Tho. vbi supra dicit. q̄ null⁹ euadit cōcupiscentiā carnis post peccatum primoꝝ parētū ppter corruptionē nature pter sp̄m et virginē m̄res ei⁹. Vn ad Ro. vj. Nō regnet peccatū in vō mortali corpore vt obediatis cōcupiscentiis ei⁹. non ait nō sit. sed nō regnet. i. nō dominet. Est q̄dem in carne peccatum cōcupiscentie. cū delectat sola sensualitas. s; nō domina cū ratio nō assentit. Et vt dicit Grego. Nequāq̄ immūda cogitatio mentē maculat. s; p mortale cū pulsat s; p suggestionē vel sensualē cōplacētā. Sed cū hanc per delectationē supat. i. assentiendo. de pe. di. h. Scindum. Tertio gradus est p cōsentium rationis. Sicut dicit Eua comestu fructu porrexit subito viro. ita sensu alicuius in suggestione cōcupiscentie alicui⁹ mali delectata subito suggerit rationi vt assentiat. q̄ si cōsentit tūc quāsi adam comedit. z moraliter peccat in his que sunt cōtra pcepta. De quo dicit Dan. xij. Cōcupiscentia subvertit cor tuū. Qd̄ sit duplicat. duz s; cōsentit in opus maluz vel cū cōsentit in morosaz delectationes. qd̄ etiā est mortale s; Tho. Nath. vij. Qui viderit mulierē ad cōcupiscendū eam. iam mechatur est eaz in corde suo. i. ad. Cor. x. Nō simus cōcupiscentes maloz sicut illi cōcupierunt z ceciderūt vna die. xxiij. milia. Quarto gradus ē aq̄ dicit defensio seu excusatio. Sic prim⁹ parens euz fuisse requisitus de culpa subito quasi defendens iuste culpas in mulierē vel eū qui dederit ei in sociam. Sic peccator post consensum se excusat vel p exempla peius facientis um. vel diaboli temptatis. Et hmoi. Jaco. iij. Vn bella z lites in vobis. nōne ex cōcupiscentiis q̄ militat in mēbris vris. excusando s; mala zc. Debz aut conari q̄libet has cōcupiscentias vincere. occasiones exterioroz fugiendos. z malas societates z discursus. auditū z aspectū vānum nō cōcupiscat pulcritudinē mulieris cor tuū. ne ea paris nutib⁹ ill⁹. Prouer. vj. Qui qui refrigerit picē in q̄nabif ab ea. Secūdo p mortificationē carnis. Ad Gal. v. Qui p̄pi sunt. carnem suaz crucifixerūt cū vicis z cōcupiscentiis. Tertio p orationē. Sap. vij. Scio q̄ non possum esse cōtinēs. nisi tu dederis. Quarto p occupatiōem Eccl. in desiderijs est omnis ociosus. Per agrum pigri hominis transiit. ait salomon. totum repleuerat vitice concupiscentiarum.

De pceptis ceremonialibus ipsius legis sub quadru
plici differentia.

Capitulum quintum.

Ecclā pars legis mo
sayce est de pceptis ceremonialib⁹. que quidaz
diuino cessant in nouo testamēto. z seruari non

debent. Sed quantū ad morālē intelligentiā seu exposi
sitionē adhuc debent seruari. Unde Gratian⁹ in decretis
di. vj. §. vlt. dicit q̄ mystica mā data legis q̄nū ad iu
perficiam. a naturali iure vident aliena. Quantū autē
ad morālē intelligentiā. mirabilitatē nescire probantur
et sibi inueniunt annexa. ac p hoc z si similitudinē videat
tur esse mutata. tñ s; morālē intelligentiā nō sunt mu
tata. Et sic potest intelligi illud psalmiste. Custodia legē
tuā semp in seculū. z in seculū seculi. quia nō solū morā
lia. sed etiā ceremonialia legis. s; morālē intellectu obli
gant semp. ideo debēt seruari. Sicut p̄bi gratia q̄ non
comedant carnes porcine. quia i lege. p̄bitur seruari nō
debet. sed q̄ nō habeantur mores lactu lufuriosi. figu
ran per talē esum. semp debet seruari. Sed p horum
delectatiōe sciendū primo s; Tho. p̄. se. q. c. j. arti. 1. q̄
ceremonialia pcepta determināt pcepta moralia in or
dine ad deum. sicut iudicialia determināt ipsa moralia
in ordine ad pximū. pura pceptū morale est q̄ quis co
let z adoret deū sed quomō vel quo tempore vel loco. s;
determinabant ceremonialia. pura offerenda sacrificia
ab templū z tali tempore. Ordinat autē homo ad deuz
per debitū cultum eius. z ideo p̄prie ceremonialia dicun
tur que p̄prie pertinet ad cultū dei. Et dicunt ceremoni
alia q̄si munia. i. dona cereris. que dicebatur a gentilib⁹
dea fruguz. eo q̄ primū ex frugib⁹ oblationes do offere
bant. Vel sicut Valerius maximus refert. Nōmē cere
monie introductū est ad significādū cultū diuinū ap̄
latinos a quodā oppido iuxta romā quod cere vocaba
tur. eo q̄ roma capra a gall' illuc sacra romanorū ablata
sunt reuerendissime habita. Tho. p̄. se. q. c. j. arti. ij. Vt
ceremonialia a cereis. qui in solennitatib⁹ accenduntur
Vel s; alios ceremonolia quasi nome. id est regule sa
lutaris. Sed iste due vltimē expositiones nō sunt ita p̄prie.
De ip̄is aut ceremonijs dicit dñs Moysi Exo. xviij.
Esto tu pplo in his que ad deū pertinent vt referas q̄
dicunt ad eū ostendēs q̄ populo ceremonias z ritū col
lenda. Sciendū aut q̄ omnia ceremonialia sunt figu
ralia. Unde ap̄tus ad Col. h. inquit. Nemo vos iudicet
in cibo aut potu. aut i parte diei festi. aut neomenie. aut
sabbatorū que sunt ymbria futuroꝝ. id est figura. s. xpi
et populo xpiani. z sacramentoz z moꝝ ip̄oz. Pro cur
delectatione noranduz s; Tho. p̄. se. q. c. j. arti. ij. q̄
cum pcepta ceremonialia ordinant ad cultū dei vt di
cum est. duplex est cultus dei. i. interior z exterior. Et cū
homo sit compositus ex anima z corpore. vtrūq̄ debet
applicare ad colendū deū. vt i. anima colat interiori cul
tu. z corpus exteriori. s; illud ps. Cor meū. id est ania
et caro mea exultauerūt in deū viuū. Et sicut corpus or
dinat ad animā. ita cultus exterior ad interiorē. Cultus
aut interior consistit in hoc. q̄ anima coniungat deo p intel
lectū z affectum. z ideo s; q̄ diuersimode intellectus z
affectus colētis deū coniungit deo. s; hoc diuersimode
actus exterioroz hominis ad cultū dei applicant. In sta
tu enī future beatitudinis intellectus human⁹ ip̄saz di
uinam essentia in seip̄am intuebit. Et ideo exterioroz cul
tus nō consistit ibi i aliqua figura sed solū in laude dī
que pcedit ex interiori agnitione z affectiōe pfecta. s; il
lud Esa. h. Gaudii z leticia iuuent in ea. gratiarū actio
et vox laudis. In statu aut p̄ntis vite nō possum⁹ diuini
nā veritatē in seip̄a intueri. sed oportet q̄ radius diuine
veritatis nobis illucescat. sub aliquib⁹ sensibilib⁹ figuris
vt dicit Diony. diuersimode tamē s; diuersum statum
cognitionis humane. In veteri enī lege neq; ipsa diuina
veritas in seip̄a manifesta erat. neq; etiā adhuc palata
erat via ad hoc perueniendū. Sicut dicit ap̄tus. ad Heb.
vij. Et ideo oportebat exteriorē cultū veteris legis nō so
lum esse figuratiuū future veritatis manifestāde in p̄p̄

Titulus Decimusquartus

tria. sed etiam figuratiuum christi qui est via ducens ad illam patrie veritatez. In statu vero noue legis hec via iam reuelata est vnde hanc prefigurari nō oportet sicut futuram. sed cōmemorari per modum preteriti vel presens. vt mysterium passionis. resurrectionis. et hmoi. et exhibitio sacramentorum. Se solū oportet prefigurari futuram veritatem glorie non reuelaram. quod fit in ipsis sacramentis et sacramentalibus. Et hoc est quod apostolus dicit ad Heb. x. Umbra habens lex futuro rum honorum. non ipsam imaginem rerū. Umbra enī minus est q̄ imago. tanq̄ imago pertinet ad nouam legem. et umbra ad veterē. Nec obstat q̄ lex populo dan da debet esse manifesta s̄m J̄sid. dist. iij. Erat autem. Quia diuina non sunt reuelanda hominibus nisi s̄m capacitate eorum. alioquin daretur eis materia peccati p̄itij. dum contemnerent que capere nō possent. Et ideo vtilius fuit vt sub quodam velamine figurarum diuina mysteria dei populo tradrentur. vt saltem ea implitate cognoscerent dum illis figuris deferrent ad honorem dei.

Sp̄a autē cerimoniarū .§.i.

Duo sunt genera hominum

liu precepta sunt multiplicata. s̄m illud Deec. viij. Scribam eis multiplices leges. huius autē ratio est s̄m Tho. p̄i. se. q. c. j. arti. iij. quia omnis lex datur alicui populo. In populo autem sunt duo genera hominum. Quidam prouident ad malum. Et hi sunt per precepta legis coercēdi. Quidam sunt habentes inclinationem ad bonū vel ex natura vel ex consuetudine. vel magis ex gratia. et tales sunt per legis precepta instituendi. et in melius promouendi. quantum igitur ad vtrūq̄ genus hominū fuit expediens multiplicari ceremonialia in veteri lege. Quia enim in illo populo aliqui erant prouident ad idolatriam. cui multipliciter idolatrie gentiles deferuebant oportebat e conuerso multa institui ceremonialia ad singula reprimenda multa talibus imponi. quasi onerari. et his que ad cultum dei impendebant. non vacaret eis idolatrie de seruire. Ex parte vero eorum. qui prouident ad bonum. fuit necessaria multiplicatio ceremonialium. tū quia per hec diuersimode mens eoz referrebat in deū. et magis assidue. tum etiam quia mysteriū xpi quod huiusmodi ceremonialia figurabatur. multiplices vtilitates prouidit mundo. et multa circa ipsum erant consideranda. que oportuit per diuersa ceremonialia figurari.

Quatuor sunt genera ceremonialia.

Diuiduntur autē ista ceremonialia precepta in quatuor genera. scilicet sacrificium. sacramentum. et obseruantias. Huius ratio est s̄m Tho. vbi supra. arti. iij. quia ceremonialia precepta ordinantur ad cultū dei. in quo quidem cultus considerari potest et ipse cultus. et colētes. et instrumenta colendi. Ipse autē cultus specialiter consistit in sacrificijs. que in dei reuerentiam offeruntur. Instrumenta autem colendi pertinent ad sacra. sicut est tabernaculum et vasa et alia huiusmodi. Ex parte autem colentium duo possunt considerari. scilicet eorum iustificatio ad cultum diuinum. quod fit per quandā cōsecrationē vel populi vel ministrorū. Et ad hec pertinent sacramenta. Et iterum eorum singularis p̄uersatio per quā distinguunt ab his qui deū non colunt. Et ad hoc pertinet obseruantie. puta in cibis. vestimentis. et alijs huiusmodi.

De sacrificijs veteris .§.ii.

ris testamenti in lege mandatis. quare instituta sunt. et quid significarēt dicitur Leui. j. Adolebat ea sacerdos super altare in holocaustū et odorem suauissimū domus no. Dicuntur illa sacrificia odorem prestare domino suauissimum. quia deo erant accepta. Non q̄ deus illis indigeret. ps̄. Nunquid māduca bo carnes taurorū. Aut

q̄ illa de se placerent deo tanq̄ expiatiua culparū. Unde dicit apostolus ad Hebr. q̄ sacerdos offerebat sepe hostias que nunq̄ possunt auferre peccata. sed propter rationes propter quas offerebant grata habebat. An signatur autē triplex ratio illoz sacrificiorum. quare talia animalia vel alia offerebant. et tali modo s̄m Tho. p̄i. se. q. c. j. articulo. iij.

Triplex ratio illoz sacrificiorū offerebat.

Propter idolatrie detestationē cuitandā.

Propter offerētis dispositione signandā.

Propter xpi passionē figurandā.

Prima et secunda ratio est literalis. tertia mystica et figurata. Et ad hoc potest induci illud ps̄. Sacrificiū et oblationē nolui. aures autem perfecisti mihi. Holocaustū. et pro peccato non postulasti. Tunc dixi. ecce venio. q. d. Sacrificiū et oblationē nolui. propter se. quasi delectareris illis rebus. sed propter idolatriam vitandam. Et est sacrificiū in animalibus. oblatio in alijs terrestribus nascentibus. Aures autem perfecisti mihi. id est dedisti mihi perfectum intellectum in his vt intelligerem mentis dispositionem. quam requiris in offerente tibi placitam. et hoc quo ad secundū. Holocaustū et pro peccato nō postulasti. que erant p̄cipua inter sacrificia. tūc. i. c. v. dixi per effectum ecce venio. s̄m in mundum ad sustinendam passionē. Nunc ergo impleta figura illoz sacrificiorū nō postulo imo respuo illa sacrificia q̄ figurabāt effectū sacrificiorū. Quantum ergo ad primū dicit Hiero. p̄i. q. j. Considera. q̄ cū iudei eēt p̄ni ad idolatriam in qua gentiles offerebant animalia occisa d̄is suis. voluit vt iudei potius illa offerrent deo in honorem suum q̄ d̄is seu demonijs. et sic retraherent a sacrificijs idolorum. Unde non fuerunt data illi populo precepta de sacrificijs nisi postq̄ declinauerūt ad idolatriā adorandā do vitulum conflatilem. et hinc est q̄ illa animalia que nō offerebant egyptijs. inter quos erant conuersari d̄is suis vt oues et boues et arietes. Illa iussi sunt offerre. nō alia que offerebant gentiles d̄is suis. Et propter hoc etiam prohibebatur deo offerri sanguis animalium et adipem. et mel. et fermentū. quia ista offerebant gentiles in suis sacrificijs. Aures offerebant. vt rurtur pulli columbarum et passeris propter pauperes qui non poterant in alijs animalibus multū expendere. Harum autē auiū est copia in illis partibus. Nō autē offerebant pisces in sacrificiis. quia cum in aquis viuunt. magis sunt alieni ab homine q̄ alia animalia que viuunt in aere. Modus etiam occidendi quedā animalia vt aures. determinabatur a lege. ad excludendū etiā idolatraz modū quē tenebāt

Quantū ad secundū dicit Tho. vbi supra. q̄ per sacrificia representabatur ordinatio mētis in deū ad quā excitabat sacrificiū offerens. Ad rectaz autem ordinationem in deum pertinet. q̄ omnia que habet quis. recognoscat a deo tanq̄ primo principio. et ordinet in deum tanq̄ in vltimū finē. Et hoc representabat in sacrificijs et oblationibus. s̄m q̄ homo ex rebus suis quasi in recognitionē q̄ ea haberet a deo. in honore dei ea offerebat. s̄m illud quod dixit David. j. Paral. xxiij. Que de manibus nostris accepimus dedimus tibi. Et ideo in oblationibus sacrificiorū protestabatur homo. Quod deus esset primū principij creatiōis rez. et vltimū finis. ad quē essent omnia referenda vt mens hūana nō recognoscat alius actorem primū rerū nisi solum deū. nec in alio finē suum constituat. Et propter hoc prohibetur in lege sub pena mortis non offerri sacrificiū alteri nisi deo soli. Exo. xxij. Offerebātur autem animalia occisa et coquebant quia sic veniunt talia in vsum hominū. s̄m q̄ a deo dantur ad usum hominū. Similiter etiam per occisionē illoz animalium signabatur destructio peccatorum. q̄ debet esse in offerentibus deo sacrificia bonoz operū. Unde glo

Ca. 5. De pceptis ceremonialibus

Leuitici. i. Titulū offerim⁹ cū supbia auertim⁹. Agnū
cū irrobiles mot⁹ corrigim⁹. Edū dū lasciuia supam⁹.
Turturē dū castitate suam⁹. Azimos pāes: cū azimīs
sinceritate pulamur. In colūna signat simplicitas et ca-
ritas mētē. Gallina et porc⁹ nō offerebant: qz hnt imū/
dū nutrimentū. Deo aut quod est purz et mūdū tribuen-
dū est. Aialia sō siluestria nō sunt cōiter hoīm vsui de-
putata. Maculosa etiam aialia: clauda et hmōi phibe-
bant offerri. qz vt ait Hiero. vi. xlij. c. vl. Indignū ē va-
re deo q̄ dēdignat hō. Et qz signat defect⁹ mētis a q̄b⁹
offerentes dnt cauere. Et notādū fm Tho. vbi. s. qz
triplex est gen⁹ sacrificioz quod mandabat offerri: qd
scz dēstgē triplicē statū fidelū. Primū dicebat holocau-
stū: qd interpretat q̄si totū incensūz. qz totū aial offerebat:
et cremabat ad honorē dīne maiestatis: et amorē sue bo-
nitatis. Et signat statū pfectōis in obsequiū p̄siliōz.
quibz q̄s totū se deo et oīa sua offert i honorē suū nihil
sibi resuās. Aliud dicebat sacrificiū p̄ pctō qz offerebat
deo p̄ remissione peccati et ueniebat statū penitētūz
in satisfactōe pctōz qd sacrificiū diuidebat in duas p̄-
tes: quaz vna incēdebat: alia cedebat i vsum sacerdotū
ad significādū qz expiatio pctōz fit a deo p̄ ministeriū sa-
cerdotū p̄ sacra. et h̄ nisi cū offerret p̄ pctō sacerdotū. tūc
etiā totū cōburebat ad inuēdū qz nil peccati remaneret
in sacerdote. Tertium dicebat hostia pacifica: qd offere-
bat deo p̄ gratiarū actionē: vel p̄ salute et p̄spirate offe-
rentiū et debito beneficiū accepti vl̄ accipiēdi. Et ueniebat
statū p̄ficiētū in obsequiū mādatorū. Et diuidebat
tale sacrificiū in tres p̄tes: quaz vna cedebat in honorē
dei que scz cōburebat. Alia i vsum sacerdotū. Tertia in
vsum offerentiū. Ad figurandū qz salus hoīs puenit a
deo mediātibz sacerdotibz vt ministris dei: et cooperant-
bus hoībz ip̄s qui saluant. Sacerdotū autē erat pe-
ruculū et arm⁹ dexter animal ad designādū qz dē h̄re
sapiam cordis ad instrūdū pplm et fortitudinē q̄ desi-
gnat in armō dextro ad sustētādū defect⁹. Sacrificate
ergo ait psal. sacrificiū iusticie. Nō sacrificia aializ: qz
holocaustū p̄ pctō nō postulat h̄ sacrificiū iusticie. i.
honorē opoz: s̄m istū triplicē statū. Quātū ad tertiū
dicit Tho. vbi. s. qz inf omnia dona q̄ de⁹ hūano generi
per pctm lapso dedit: p̄cipuū est qz dedit filiū suū Jo. iij.
Sic deus dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret: vt
omnis q̄ credit in eū non pereat sed habeat vitam eter-
nam. Et ideo potissimū sacrificium est quo se obculit
deo patri in odorē suauitatis. vt dicit ad Hebr. v. Et
propter h̄ omnia alia sacrificia offerebant in lege. vt hoc
vnū p̄cipuale et p̄cipuū figurat tanq̄ p̄fectū p̄ imp̄-
fectū. Vñ ad Heb. x. Christus vnā semel p̄ pctō obtulit
hostiā in sempiternū. Et sic omnia ista figurabāt christi
passionē. Unde glo. Iuiri. i. Christus in vitulo offert
propter virtutē crucis. In agno p̄pter innocentia. In
ariete p̄pter p̄ncipatū. In hircō p̄pter similitudinē in
carnis peccati. In turturē et colūba duarum naturarū
cōiunctio designat. Vel in turturē castitas eius. In col-
lumba caritas insinuat. In oue patientia vel obediēt-
tia. Offerebant et panes a paupibz q̄ etiā figurabant
christū qui ait. Ego sum panis viu⁹ Job. vi. Vel farina
vel spicas. Et xp̄us spica fuit in statu legis nature. In
fide patz vt simila. In lege et doctrina p̄ haz: s̄c panis
formatus post assumptionē humanitatis igne spūsan-
ti coctus in libano vteri virginat. in sartagine coctus
p̄ labores sue p̄uersatōis in mūdo. In cruce q̄si in crati-
culo adustus. Vñ qd aliquādo offerebat signat san-
guinē suam. Oleum gratiam eius sal sapiētiam. eius
ebus deuotionē oratiōis. Tunc ergo cum noluit deus
amplius sacrificia in deoz dixit dei filius. Ecce venio et
in me perficio et implebo omnia sacrificia.

De scda parte ceri. §. III.

monialū q̄ scz dicunt sacra: et p̄nēt ad templū: et vasa
eius dicē apls ad Heb. viij. q̄ illi q̄ offerūt s̄m legē mu-
nera. In tēplo defuūt exemplari etiā vmbre celestū si-
cut r̄sum est moysi cū s̄summarer tabernaculm. vide in
quit oīa et factio s̄m exēplar qd tibi in mōre mōstratū ē
vbi dicit be. Tho. p̄ma se. q. c. ij. arti. iij. q. tot⁹ exterior cul-
tus dei ad h̄ ordiat. vt hoīes deū i reuerētia hēant. Hoc
enī h̄z hūan⁹ affectus vt ea q̄ cōia sunt et non distincta
ab alijs min⁹ reuerēt. ea sō q̄ h̄nt aliquā excellentie dī-
scerentiē ab alijs. mag⁹ admirat et tenet. Vñ et hoīm
consuetudo inoleuit qz reges et p̄ncipes q̄s opozz in re-
uerētia habent in subdit⁹ et p̄ciosioribz vestibz vtantur:
et ampliores habitatiōes inhabitēt. Prop̄ h̄ oportuit
vt specialia templa et spāles ornatus et vasa: et specialia
ministrī ad dei cultū ordiarent. vt p̄ h̄ animi hoīm ad
maiorē reuerētia dei inducerent. In sup̄ et sta⁹ veterē
legis erat ordinat⁹ ad signādū mysteriū xp̄i. Oportz au-
tem eē aliqd̄ determinatū. id p̄ qd aliud figurari debet
vt scz aliqua eius similitudinē rēp̄senter. Et ideo opozz
ruit aliqua specialia obseruari ad cultū dei. et circa tem-
plum eius. De quo p̄t induci illud psal. Adorabo ad
templū sc̄m tuū in timore tuo: p̄cipue reuerētia. Ado-
rare p̄nēt ad cultū dei exteriores. Sed sciendū qz tri⁹ Templū
plex est templum. Et de quolibet potest dauidicum ill⁹ est triplex
lud intelligi.

Est synagoge materiale.

Est ecclesie spirituale.

Est glorie supernale.

Et q̄ntū ad p̄mū sciendū fm Tho. vbi. s. qz cū cultus
dei duo respiciat: scz deū qui colit et hoīes colētes certū
est qz ip̄e de⁹ q̄ colit nullo loco claudat. vñ p̄ ip̄m non
oportuit facere tēplū vel tabnaculū: s̄ p̄ hoīes colētes
qz corpales sunt. opozz p̄ter eos facere tabnaculū vel
templū ad cultū dī. p̄ duo. P̄rio vt ad h̄e ueniret
cū hac p̄sideratiōe qz ille locus deputat⁹ est ad celendū
deū: cū maiorē reuerētia ueniret. Sc̄do vt p̄ dispositio-
nē talis templi vl̄ tabnaculi figurarent aliq̄ p̄nētia
ad excellentiā diuitat⁹ vel hūanitatē xp̄i. Et hoc ē qd
Salomon dicit. h̄. Reg. viij. Si celū et celi celoz te ca-
pere nō p̄nt. q̄nto magis nec dom⁹ hec quā ego edifica-
ui tibi. Et paulo post subdit. Sicut oculi tui ap̄erri sup̄
domū istā die ac nocte de q̄ dixisti. Erat nomē meū ibi.
et expandes deprecationē serui tui et ppli tui isrl. Et q̄bus
patz qz templū vl̄ tabnaculm nō est factū vt deū inha-
bitantē capiat: s̄ vt nomē dei sit. i. notitia dei manifestē
per ea q̄ ibi sunt et dicunt. Et qz p̄ reuerētia loci ora-
tiones sint mag⁹ exaudibiles ex deuotiōe facienduz eas
Adorabo q̄ ad tēplū sc̄m tuū in timore tuo. Et videt lo-
quū de tabnaculo moysi. Nam adhuc nō erat factū tem-
plū sed ip̄m fecit salomon fili⁹ eius: qd templū successit
tabnaculo: quia tempe Moysi nō hēbant firmā mā-
sionē euntes p̄ desertū. et postea tpe iudiciū et vsqz ad sa-
lomonē fuerūt in bellis p̄ finitimos: iō nō poruerūt apte
habere firmū templū: sed loco eius tabnaculū porta-
bile. Cum aut fuit in q̄ete tpe salomōis tunc factum est
templū. factū est autē vnū templū vel tabnaculū non
plura. Ad euitandū idolatriāz gentiliū: qui plura tem-
pla dīs suis faciebant: et vt firmaret in mentibz homi-
num fides vnitatis diuīe nature. Et ad designādū am-
vinitatē ecclesie militantis et triumphātis. Erant tamē
in populo iudeozū multe synagoge: vbi scz docebat po-
pulū. Sed vnū tantū templū vbi offerebat sacrificiū:
Sicut aut p̄ vnitatē tabnaculi vl̄ tēpli illi⁹ designat
vinitas dei. ita p̄ distinctiōem ei⁹ in partes. scz in sancta
et sanctasoz: signat distinctio eoz q̄ sūt deo subiecta.

Titulus Decimusquartus

Distinguebatur ergo illud tabernaculū vel templū sic. Quia vna pars principalior eius dicebat sancta sanctorum: et erat versus occidentem: versus quā fiebat oratio ad excludendā idolatriā. quia gentiles adorabant ad orientem ad reuerentiā solis. reputantes illū deū. Et in ista parte quā in tabernaculo erant spatij. x. cubitoꝝ in longitudine et latitudine. Erat archa dei de lignis serbin facta et deaurata intus et extra. In qua archa erāt tria. scilicet tabule decalogi. virga aaron quā fronderat. et vna aurea habens manna. Super archā erat quedā tabula subleuata quasi sedes. que sustentabat ab alis cherubin. qui ibi erant sculpti de ligno oliuaz. positi vnus ab vno latere. alius ab altero. respicientibus se muris vultibus. ita quod archa erat in medio eorū. Et dicebat illa tabula propiciatorij quā est mare sedes dei vni propiciaret populo. et exaudiret orationes eorū. Juxta illud. Qui sedes super cherubin etc. Ante istā partē sancta sanctorum erat velū quoddā intextū. ex quattuor coloribus. scilicet bysso. iacincto. purpura. et cocho distincto. Quod velū sustentabat columnis aliquibus et diuis debat sancta a sanctis. occultans quā erāt in sanctis. In loco vero seu parte illa templi vel tabernaculi erant tria. scilicet candelabū aureū cū hastilibus. vij. et lucernis. vij. aureis ex parte austru. et mensa aurea super quā continuē erant. xij. panes. quā dicebantur propositio. et in medio altare aureū. quod dicebat altare thimiamatis. super quod incensabat cū thuribulo aureo. Antē vero istā partē que dicitur sancta erat arctū in templo quod fecit salomon. vbi erat altare holocaustorū concauū. super quod erat craticula ferrea vbi ponebant animā lūā occisa ad comburendū in sacrificiū. et subtus erat. i. in illa concanitate altaris ardebat semper ignis. Et super illud altare offerebant sacerdotes sacrificia in conspectu populi. In locū autē quod dicitur sancta. intrabant soli sacerdotes pro certis causis. In sancta autē sanctorum solus summus sacerdos. et semel tantū in anno in festo propiciationis. Etiam arctia templi large dicebant templū. vt patet in euāgelio. nam cū ibi dicitur xpm docuisse vel aliquid fecisse in templo. intelligitur de arctis templi. Et parietes quidem templi salomonis fuerunt de lapidibus vt sunt cetera edificia. Sed tabernaculū moysi habuit per parietibus tabulas ligneas. longitudo decem cubitoꝝ in longū erectis. quā iungebantur ad inuicē certis modis. Et hi parietes lignei. cortinis tegebant ab intra. ex quattuor coloribus cōtextis. scilicet bysso. iacincto. purpura. et cocho distincto. Pro tecto autē tabernaculi erat triplex opimentū. Primum erat pellibus iacinctis. Secundū supra illud de pellibus arietū rubicatis. i. de conio. Tertium de zavis cilitanis quod non solum cooperiebat alta opimenta tabernaculi. sed etiā descendebat a lateribus vsque ad terrā et cooperiebat tabulas ab extra. Hec omnia fuerunt facta ad ornamentū templi vel tabernaculi et pteserutionē et ob reducendū ad memoriā beneficiorū dei et reuerentiā deo exhibendā. Sed quia omnia in figurā ptingebant illis. inquit apłs. scilicet templi spūalis xpi et ecclesie. Ideo de ipso nunc videndū. Sicut ergo adorabat in illo templo vt et in timore reuerentiā. Ita nūc et multo magis hoc agendū in templo materiali noui testamenti. Adorabo ergo ad templū sanctū tuū in timore tuo. Rō figura/

Tria erāt in archa.

lū huius templi vel tabernaculi. est dispositio varia templi spūalis quod est ecclesia. Vni apłs. s. Cor. iij. Templum de sanctū est quod estis vos. Huius templi pars principalis et caput est xps. qui est scrūsanctorum. Alia pars quā dicitur sancta. non ab eo diuisa. sed vnū corpus vnū templum cū eo est congregatio fidelium. Que igitur erant in sanctis sanctorum conueniunt ipso. seu figurant ipsum. sicut Thō. vbi supra Archa igitur signat humanitatē xpi. quā archa erat facta ex lignis imputrescibilibus. quia corpus eius sicut fuit ex purissimis sanguinibus virginis formatū. ita nec corruptionē vidit in sepulchro. nec corruptionē peccati habuit in oīa

Figura huius templi

Lota ista archa erat intus et extra deaurata. quia plenus charitate. semper in actibus exterioribus. In ista archa humanitatis xpi erant tabule testamenti. i. summa sapientia et ipse est legislator. Virga aaron quā designat iusticiā et potestatem iudiciariā et dignitatē regiā. et sacerdotale quā in eo fuerunt. Vni et de regibus et sacerdotibus notus est quā somnus sacerdos et rex. Aurea vna habens manna. i. mens eius sanctissima plena gratia et misericordia. Desuper erat propiciatorij. i. diuinitas eius. qua nobis propiciat cū patre et spiritu sancto. i. Job. ij. Ipse est propiciatio pro peccatis nostris. Cherubin quasi deferentes propiciatorij et circa archā. signant angelos et superiores obsequentes sibi in nostro adiutorio. Vel et quattuor coloribus quod extinguit sancta a sanctis. Sunt quattuor virtutes cardinales quā fuerunt in cherubis. Et sunt in omnibus sanctis eius. scilicet prudentia. iusticia. et fortitudo. et temperantia. Sed alio et alio modo. quia in xpo vt eximiales et purgati animi in sanctis ecclesie militantis vt purgatorias vel pollicitas. in sancta. scilicet ecclesia militanti. i. ppter gatōe bonorū fidelium. Sunt ista bona spūalia. scilicet mensa aurea. i. charitas sancta. quā habet super se aureā et postea aureolam. quia primū essentialē quod nūdet charitatem et ppter acetiā primū accidentale. nec enim primū est virginitas aut martyriū. nisi cū charitate seruata. Duodecim panes propositio signant doctrinā reficientē credēdorū. scilicet duodecim articulos. quā cū charitate inuenit. Lande labiū aureū designat grām spūsancti. quā sepriformis est in septe donis. scilicet sapie. intellectus. cōsilij et fortitudinis. scilicet pietatis et timoris. De designatur per septe hastilia eius et lucernas. Hastilia quā ad habitū. lucernas quo ad actū. Per actū em̄ et exercitiū eorū illuminat templū ecclesie. Altare thimiamatis designat spem ex qua quis mouetur adorandum deū. et thūs. deuorū offerendum. In isto loco. scilicet sancta. aspergebat per sacerdotē septies sanguis contra velū de quodā sacrificio. pcepit in festo propiciationis. quia in ecclesia militanti remansit virtus sanguis xpi signati in illo sacrificio. et in septe sacramētis quā admittuntur per sacerdotes ad expiandū septe peccata mortalia. In quibus em̄ opatur sanguis xpi. tabule tabernaculi de signat fideles. quā sunt erecti per purā intentionē. cōiuncti per fraternā compassionem auro cooperi per lucidā exploz ostensionē. Decem cubitoꝝ per decem pceptorū obseruationē. Coopimentū designat eorū platos et doctores quā supeminent eis. Hi debent habere celestium contemplationem. et signant per iacinctinas pelles. pmpitudinē ad martyriū. quod signat per rubricatas pelles et tolerantiam aduersorū vel abstinentiā quod signat per saga cilitina. Arctū templi potest designare fideles. quā sunt numero non merito in ecclesia. In tali congregatōne offerunt sacrificia operū. scilicet sūt de genere bonorū. Sed non habent illa bona spūalia. que sunt in sancta. In sancta sanctorum non intrat ad xpm in celum. nisi vnus. i. perfecte vnitus cum xpo. per pfectam dilectionem. Ad istud ergo templum debemus adorare id est xpm et sanctos suos. Sed ad xpm adoratione patrie. Ad sanctos adoratione dulcie. et hoc in timore filij ali et reuerentiē. Tertium templum dei est celum cū pyrreum. in quo sanctis et angelis manifesta gloria dei. De quo ps. In templo eius omnes dicēt gloriam id est omnes laudabunt et glorificabunt deū. Aliud exercitiū ibi non est. Hoc templum etiam figurabat pars illa tabernaculi vel templi. que dicebatur sancta sanctorum. Alia etiam insinuant deo subiecta. ex quibus cōsurgimus in venerationem dei. Significat ergo sancta sanctorum sicut Thō. Alius seculum. quod est substantia separatum. et sancta mundum corpalem. Et ideo sancta a sancta sanctorum distinguebant quodam velo quod quattuor coloribus erat distinctū. per que quattuor elementa signant scilicet bysso. per quod signatur terra. quia bysso id

De uno decim panis

in nro ppositio

in nro ppositio

Ca. 5. De pceptis cerimonialibus

est linū de terra nascit. Purpura per quā signat aqua. Fiebat enī purpureus color ex quibusdā chonchis marinis que inueniunt in mari. Jacincto: quod signat aer qui habet iacinctinū colorē. id est aeris. concho bis stincto q̄ est rubei coloris: et signat ignem. Et sicut illud velū abscondebatur sancta sanctorū hominū. ita materia quattuor elementorū: est nobis impedimentū per quod velant nobis incorporeales substantie. quia et ipsa corpora nostra ex ipsis quattuor elementis compacta: nō sicut nunc animā pure et perfecte illas cognoscere. Per tria autem que erant in sancta sanctorū: figurant tria que sunt in templo celi empirei. Nam archa designat diuinitatem q̄ est de lignis impuribilibus. qz deus nō solus incorruptibilis et immortalis est: sed etiā alienus ab omni corruptione mutatiōis. Malachie. iij. Ego deus et non mutor deaurata tota erat archa: quia deus caritas est. Tria potentia in archa: designat tria tributa deo. Nā in virga potentia eius. Apostolus. Potestati eius quis resistit. In tabulis in quibus erat lex magne sapientie. In signatur sapientia dei. Ecclesiastici p̄mo. Fons sapientie verbū domini in excelis. In māna dulcedo bonitatis eius. Sap. xvi. Quis bonus et suauis est spiritus tuus domine: qui ut dulcedine tuam in filios demonstrares panem suauissimū māne prestisti eis.

Potentia attribuit patri.

Sapientia filio.

Bonitas spiritui sancto.

Quāuis ipse tres persone diuine sint. sūt tū vna eētia. et ita vna diuinitas. vna sapia. vna bonitas. Erāt illa tria q̄si clausa in illa archa: quia in illo intelligibili seculo seu templo rōnes omnium eorū que hic perficiunt: quodam modo clausa sunt: sicut rationes effectuum clauduntur in suis causis. et artificiariorū in mente artificis. Propiciatorum vero q̄d erat sup archa. id est quedam tabula quasi quedā sedes designat: quod deus qui est sup omnia in eo prebensibilis est omni creature. Et propterea nihil similitudo ponebatur ad representandum eius inuisibilitatem: sed ponebatur q̄dam figura sedis: ut dicitur est: ad innuendum q̄ sunt deo subiecta omnia. Cherubin qui ibi erant designant sanctos angelos. Duo erāt nō vnus: ad designandum pluralitatem eorum. Et ad inuicem se aspiciēbant. ad innuendum concordiam eorum ad inuicem: sicut illud Job. xxx. Qui facit concordiam in sublimibus. Aliis suis tenebant propiciatorum: quia in suis officiis propiciationem dei ad nos deferunt. tunc temporis nō homines. sed soli angeli in illo templo erant. In sancta vero erat candelabū cum hastilibus et lucernis septem. et designat septuplex celum in seculo isto visibilium septem planetis quasi lucernis illuminantibus sancta. id est mundum sensibilem sicut Josephū. id est Luna. Mercurio. Venere. Sole. Marte. Ioue. et Saturno. Erāt ibi et mensa cum panibus designans nutrimentū vite humane. Et altare thymiamatis quod designat officium sacerdotale: quod habet reducere populū ad deum: et ista habentur a deo. Intra bar autē solus vnus summus sacerdos de sancta in sancta sanctorū. quia de statu presentis seculi et ecclesie congregatione intratur in templū glorie. Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo: filius hominis qui est in celo. Ipse est christus: qui assistens pontifex futurorum bonorum per propriū sanguinem introiit solus in sancta eterna redemptione inuenta pro nobis. Sed oportet ut simus vnū cum eo. id est vnū in charitate: quia nemo ascendit: nisi christus vnū corpus mysticum cum ecclesia cuius est caput: et ibi adorant omnes angeli et sancti in templo in timore reuerentiali. Juxta illud Tremūtes videntes angeli.

De tertio genere ce. §. III

rimonialium: quod dicit observariē que consistunt in cibis et vestibus quibusdā: et alijs eis prohibitis. De quibus dicit. iij. Regū. ix. Si auerſi fueritis nō sequentes me nec observantes cerimonias etc. Pro horū declaratiōe quare se; ista sunt illis prohibita. Sciendū sicut Tho. prima sede. q. cii. art. vi. q. p̄ls iudeorū specialiter erat deputatus ad cultū diuinū inter omnes nationes declinantibus alijs nationibus ad cultū idolorū. et inter ipsos iudeos specialiter sacerdotes. Et sicut alie res que applicatur ad cultū diuinū aliquam specialitatem debent habere: re q̄d pertinet ad honorificentiam diuini cultus: ita et in cōuersatiōe illius populi: precipue sacerdotū debebat esse aliqua specialia cōgruentia ad cultū diuinū vel corporalem vel spiritūalem. Per cultū autē illius legis figurabat mysteriū christi. vnde omnia eorū gesta figurabant ea q̄ pertinent ad christū seu populū christianū. sicut illud. i. ad Corinth. x. Omnia figurabam contingebat illis. Et ad hoc potest induci illud psal. Bressus meus dirige sicut eloquū tuū: ut nō dicitur mei omnis iniusticia. Bressus nostri sunt opera nostra: quibus incedim⁹ vel ad deum vel ad infernū. Eloquū dei lex sua i qua nobis loquitur declarando quid exigit a nobis. Nec est autē voluntas dei sacrificatio vestra inquit Apostolus. i. Thimo. iij. id est puritas mentis ut abstineatis a peccatis omnibus. et ideo prohibuit a cibis aliquibus abstinere et vestibus per que designant omnes iniusticias seu peccatū: q̄d ut nō dicitur nobis indigem⁹ dei auxilio q̄d oratione impleat. Et ideo postulat psalmista dicens. Bressus meos dirige etc. Quā in huiusmodi obseruantijs ciborū et vestium et huiusmodi triplex ratio assignari potest.

Que est literalis ad remouendum circa cibos nimiam diligentiam.

Que est figurata ad abijciendā circa christianos vanam nequiciam.

Que est etiam literalis ad destruendā circa iudeos cunctam idolatriam.

Ista triplex ratio est beati Thomae. vbi sup in responsione ad primū argumētū. Quātū ad primū sciendū sicut eundem q̄ nulla genera ciborū inuisa sunt: vel homines inquinari possunt sicut suā naturā. Unde rōnis Marthei xv. Non q̄d intrat in os coinquinat hominē: sed q̄d erit de ore se; cordis. Et exponit illud de peccatis. Possunt tamē aliqui cibis coinquinare animā peccidens in quantum scilicet contra obedientiam vel vortū vel ex nimia concupiscentia gula comedunt: vel inōntū prebent fomentū luxurie. p̄ter q̄d aliqui a vino: alij a carnibus abstinēt. Et hoc tangit de cōse. dist. v. Carnē. Prohibent ergo in lege alij cibi comedi. ut p̄z Leui. ix. Non qz in sui natura iam maculēt: sed ad tollendā nimiam diligentiam circa cibos. Quā illa procedunt q̄ de facti in p̄p̄u p̄nt haberi. Et ista etiā rōne nō ita prohibita sunt alij ex terra nascencia. Nam talia magis pertinent ad quādam simplicitatem vite. et sicut facili hūtur cū modico cultu terre. Nihil autē cū magis studio nutrire vel cape oportet. Et vsus olei autē diuini solus erat nō animalium. Prohibebant talia animalia. qz quandā immundiciā corporale corruptionis habent. vel qz ex rebz immundis nutriuntur vel porcus. vel quia immūde cōuersantur: ut sub terra: sicut mus et talpa et huiusmodi. vel qz eorū carnes superfluos humores et malos generāt in corporibus comedētijs propter nimiam siccitatem et humiditatem. Quā propter hoc animalia nō habentur vngula scissaz vel hūria multas solcas in pedibus vel figuraz sunt prohibita p̄ter eorū terrestritatem. Et quia sunt nimis colerica et adusta. Et aues rapaces propter nimiam siccitatem. Et aues aquatice. Et pisces

Tertium gen⁹ cerimonialium

Ps. iij.

De obseruatijs ciborū et vestium triplex ratio.

Titulus Decimusquartus

non habentes squamas vt anguille ppter nimia hūiditate. Animalia vo habēria vngulā scissam et ruminantia sunt concessa: qz hnt hūiores bene digestos et medie cōplexionata sunt. Et pisces habētes squamas et pēnu las vt siciores pmitti sunt. In auiō etia pcessa sunt q sunt magtēperata. vt gallina. perdix et hmdōi. Voluit q dō ab hmdōi q imūda sūt corpālī etia abstinere corpālī. Ut p hec inducerēt magi ab imūdicia mēis. i. peccatōca vere. Esus sanguis vniuersalī erat p̄bitus ad vitandū crudelitātē vt horrent hūanū sanguinē fundere et eadem rōne animalū strangulatoz et suffocatoz. Adipis esus erat p̄bitus ad tollendā occasionē gulo sitatis. Erat etiam sanguis et adipis esus p̄bitus: quia nō generāt bonum nutrimentū: p̄out dicit rabbi moyses. Et ista est ratio litteralis. Quantū ad secundam rōnem q est spiritalis. vt dicit Aug^o. Populus ille erat figurati^o populi ch̄stiani. Et vita eoz fm ce rimonia legis erat qdā p̄betia designatiua p̄figuraz vite et cōuersatiōis. Quā seruare deberet p̄ls xp̄ianus. Illa igit animalia p̄bita comedi vt imūda: figurant diuersa vicia q imūdā aiām faciūt. Esus ergo illorū significat op̄atōem illoz q comesta incorpant et p̄uertūt in naturā. et ex op̄ibus malis generant habit^o mali vicioz. Qui p̄uertunt quasi i naturā p̄pter assuetudinē. Debent q̄ fideles abstinere a vicis designatis p̄ illa. Et animalia q̄ dez q nō hnt vngulā scissam v̄l nō rumināt designāt homīes nō hntes discretōem: nesciētes distinguere et p̄siderare circūstātiās rez. vel nō ruminātes. i. meditatēs sc̄pturas sacras. hī ergo imūdi sunt peccato indisciplinatis v̄l ignorantē. et tales mores dnt cuitari. Ut diuisio vngule designat fidē duarum naturarū in xpo. et ruminatio sanus intellect^o sc̄pturarū et virtūz iudicij ingrediant. Et viciū sup̄bie prohibet in esu aquile que alte volat sup̄ oēs aues. Sed vt dicit dñs Dies remie. xliij. Si exaltaueris te vt aq̄la: et in celo collocaueris nidū tuum: inde detrahā te: quia sup̄bis domin^o resistit. Exēplū ponit de Quacifero de celo et cetero. Uiciū ypocritis prohibet in esu strutionis. Naz strutio habet alas: s̄ p̄e grauedine nō potest volare: et cetera terrā ambular. Uō significat ypocritā: qui per opa exteriora de genere bonoz volare videt. Sed circa terrena est sem̄p in mēte fm Greg. in moralibz. Nolite ergo fieri sic ypocrite: ait ch̄stus Mat. v. In gr̄ffone designatur crudelitas potentū. Onia gr̄ffo est infestus hominibz armatis et equestribz. Sed dñs curus pharaonis et exercitū eius p̄cēt in mare Ego. xv. Uiciū inanis glorie potest designari in cigno que auis est coloris. carididissimi. Sed abū trahit ex p̄fundo terre vel aq̄. Sic vana gloriōsi omīa opera sua que candida videntur faciunt vt videant ab homibz. Et sic querūt abum ex terreno fauore. Sed amen dico vobis: receperūt mercedē suam. Mat. vi. Et iō noli signū comedere. id est inanis gloriā duci. Onacrotalus est auis in partibus orientis que habz longū rostrum: et habet in faucibus longos pelliculos in quibus primū abum ponit. et post horaz in ventrē mitteret signat auaros qui imoderata sollicitudine vite necessaria cōgregant. Contra illō Mat. hī vj. Nolite solliciti esse. Dicit aplūs ad Hebr. vlti. Sine morēs sine auaricia: q̄li diceret. Noli vesci onacrotalo. Uiciū rapine phibet in esu auiū rapariū omnium vt ancipiteris et hmdōi. Ancipiter qui deseruit hominibz ad predandū: designat eos qui deseruūt potētibus ad predam. Aliter que pascat m̄nutis auiō designat eos qui paup̄ibz sunt molesti. Vultur qui sequit̄ exercitū expectans comedere cadauera mortuoz: significat eos q̄ mores et seditiones et guerras p̄currāt vt in dē lucent. Upupa q̄ nidificat in stercoreibz et pascat

fimo et gemitū in cantu simulat. significat tristitiā seculis que p̄tinet ad acciditā et mortē in hoibz opat. Propt̄ qd dicit sapiens Eccl. xxij. Remoue tristitiā a corde tuo. Om̄s aues coruini generis q̄ crocītādo q̄i eras sonant: signat tarditatē et pigrinitā hū opandi. S̄z corū cōgress^o de archa nō est reclusus ad eā. Et iō d̄i eccl. v. Hec tardes cōverti ad dñm: nec differas de die in diem. Ibi est auis in affrica hns longū rostrū que ex serpētibz pascat: tur: forte idē est q̄ ciconia: significat inuidos: q̄ de deo fecerit alioz quasi de serpētibz reficiunt. Non in p̄ntione et emulatiōe ambulet. i. inuidia: ait aplūs ad Ro. xij. Vergulus cui^o natura est vt sub vndis diutius immoret. signat gulosos qui in aq̄s deliciaz se imergūt. Per bubonē qui de nocte pastum querit. de die autē latet: significat luxuriosū q̄ occultari q̄rūt in nocte operibus q̄ agūt. Et per porcū in die in luto iacentē manistos luxuriosos. S̄z sine lūbi vestri p̄cincti ait p̄s: s̄z abstinēdo ab omni luxuria. Per nictitaciōē que i nocte acuti est visus in die nō videt. signat hī q̄ in sp̄s ritualibz sunt hebetes. in temporalibz acuti. Baruch. iij. Quaciferū prudētiā q̄ de terra est. Varus q̄ volat in aere et natat in aq̄s: signat eos q̄ cū volent p̄ speculatiōnem. in natant in aq̄s voluptatiū. Prophitis p̄ter modū aliarū auiū hz vñ pedes latū ad natandū: aliū fixū ad ambulandū. qz in aq̄ natat vt anates: in terra ambulat vt perdicēs: solo morso bibit omnem abū aq̄ tingens: et significat hoīes p̄p̄e volūtatē: q̄ nil volūt facere ad arbitriū alter^o: sed solū q̄ sit tunc aqua pro p̄te volūtatē: cū tamen xps dicat. Non veni facere volūtatē meam. Job. vi. Per herodianē q̄ vulgariter dicit saleo. signatur iracūdi et proni ad effūdendū sanū cinem hūanū. Charadion est auis gracula: et signat loquaces. contra illō Prohibioz. r. In m̄liloquio nō decit peccatū. Per vesperilionē: q̄ circa terram volitat signat illi q̄ seclari sapiētia p̄diti: sola terrena sapiētia. Circa volatilia eras q̄ drupedia illa concedūt: que posteriora crura hnt longiora: p̄ q̄ salire possunt. Alia v̄l ro imūda habent: et signat eos q̄ doctrina q̄ruoz cūā geloz abutunt vt per eam in altum subleuent. De fructibus aut arborū nō licebit vesci q̄ruoz primis anis. Leuitici. xij. ad significandū sc̄dm Tho. et Grego. q̄ p̄i mordā nostrorū bonoz operū debent nobis esse suspecta. Nervus femoris prohibet in animali ad esum significat fortitudinē ad peccandū que debet vitari. Quantū ad tertiam ratiōem q̄ etiam est litteralis: q̄re fuerūt ista prohibita est: qz his gentiles v̄bantur in ritibus sue idolatrie. vel ad maleficia que ad al̄ q̄ ex his propter quod etiā sunt prohibita esus adipis et sanguinis: primitiua fructū et poratura vest̄ semine a v̄s ris et cōuerso. Deutero. xxij. quia idolatre talibz v̄bant. Et etiam vestibz contextis et lana et lino. Leuitici. xij. Et agros etiā phibeat domin^o in legi nō seminari. diuerso semine et animalia diuersa speciei commisceri. Talia faciebāt gentiles diuersisq̄ superstitionibz: a quibus voluit domin^o populū suū esse liberū. et ideo ista prohibuit. Et diuersa superstitiōes q̄ adhuc reperiunt in populo ch̄stiano nō sunt nisi q̄dam reliquie paganorū. Moralit̄ aut ratiō seu figuratilis talis prohibitiōis est quo ad vestes: quia m̄lier nō debet sumere sibi officia viroz: hoc est sumere vestem virilem: nec vir acerbis mollibz v̄ti. In veste lana et lino cōcepta prohibita signatur prohibitiō cōiūctiōis simpliciteris cū malicia. Quāger vel vinea nō est diuerso semine semināda. Leuitici. xij. et Deutero. xxij. signat q̄ debet eger vel vinea ecclesia: nō variā doctrinā sed catholica et heretica edoceri. Quā m̄ra nō debent facere commisceri diuersarum specierum. Leuitici. xij. signat q̄ nō debz mitti homīes

Ca. 5. De pceptis cerimonialibus

populares cōiungit. scz per familiarē conuersationē hoī
minibz alterius fidei. scz iudeis vel paganis. Est etiam
ratio spūalis scz ad necessitatem vicij contra naturā:
et tollendū omnē occasionē concupiscētie. Non enim si
une talia nisi procurantibz hoibz vnde exatā. mod^o p^ocu
piscētie. Q. reperta aue in nido cū filijs nō deberent
capri: z retineri mater. cū filijs. Deutero. xxij. fuit ratio lit
teralis ad inducendū ad pietatē. Sed rō figurat est: qz
in quibusdā scripturē passibz retinēdi sunt sensus spū
tuales quasi filij. et dimitteda est obfuantia littere q̄si
mater. Q. aut est arandū in boue z asino signat. quia
in p̄dicatiōe nō est iūgend^o factus cū sapienti. quia q̄s
vnius edificaret verbo: ali^o destrueret exemplo. Q. pot
tarent simbras iacincinas in angul^o palloz p̄ceptum
obseruantie fuit. Num. c. xv. vt distinguerent in habitu
ab alijs natiōibz: z figurandū q̄ deberent fideles habe
re celestem cōuersationē et intentionē in omibz opibus
ad celū. Q. sacerdotes in mortibz p̄inquoꝝ nō debe
bant deponere capillos capitis vel barbe. Leuitici. xxi.
significat q̄ nunq̄ debent deponere sapiam mens^o nec
perfectiōe sapientie. nec debebant scindere carnes vel
vestes: id est viciū sc̄smanis vitare: q̄ homines egestio
nes e corpore debent opiri terra. Deute. xxij. significat
q̄ opera praua debet operi terra penitētie. Ab his ergo
prohibitis abstinēdo fm̄ expositiōem factā moraliter que
est be. Tho. nō dominat in nobis aliq̄ iniusticia. Sed
vtendo abis cōcessis scz ruminātibz z fūdētibz vngu
lam pedū quo ad quadrupedia. i. opibz insistendo que
sunt cū examinatōe rōnis: z scripturaz collatōe: z cum
discretione. Ascendo squamatis z pennulas habentibz
bus quo ad pisces. id est exercendo se in austeritate vite
signata p̄ squamas asperas: et in cōtemplatiōe celestis
quod notat per alas. Comedēdo aues q̄ nō habent ni
miā siccitatē vt humiditatē. i. in cogitatiōibz nō haben
do siccitatē in deuotiōis: z humiditatē nimie carnalis af
fectionis. sed medie rēp̄ratas. i. in virtute qua medius
tenet fundas z cauēdo a duplicitate sed vestes habē
do cū simbr̄is iacincinis. i. p̄satiōem cū intētiōe creata
ad celestia: z p̄ua opa coopiendo p̄nia. sic virgimus. id
est rectos facim^o gressus oꝝ: vt nos p̄ducāt ad celū.

De quarto genere ce. §. V.

riminialū q̄ dicit sacramēta que vtiq̄ erant tantuz
signa sacraz rerū: nō aut causatiua nec contentiua gr̄ie
ad sacramēta ecclesie. de q̄bz Leuiti. xx. Ego dñs q̄ fari
crifico vos. Pro quoꝝ declaratiōe dic be. Tho. fma se. q.
c. ij. ar. v. Qd̄ sacra p̄rie dicit illa q̄ adhibebant dei cul
toribz ad q̄ndā p̄secratiōem. p̄ quā scz deputabant q̄
dā modo ad cultū dei. Cultus at̄ dei generat̄ p̄inet ad
torū p̄lm: s̄ specialit̄ p̄inet ad sacerdotes z leuitas qui
erant cultus diuini ministri. Tū in sacramētis veteris
legis: q̄dā p̄inebāt cōiter ad torū p̄lm. q̄dā spūaliter ad
ministros. et circa vtrosq̄ tria erāt necēria. Quoz p̄mū
est institutio in statu colendi dei. et hec institutio. q̄ntū
ad om̄s fiebat per circūcisiōem: sine qua nullus admittē
tebat ad aliquid legalitū. q̄ntū vero ad sacerdotes p̄ sa
cerdotū p̄seruationē. Secūdo req̄rebat̄ vsus eorum
que p̄inent ad diuinū cultū: z sic quantū ad populum
erat eius paschalis cōiūtiū. ad quē nullus inarcinatus
admittēbat: vt patz Exo. xij. Et quantū ad sacerdotes
oblatio victimaz et eius panū p̄positiōis: z alioꝝ q̄
erant sacerdotū vsibus deputata. Tertio requirebat̄ re
morio eozū per q̄ aliq̄ impediēbant a cultu diuino. i. im
mūdiatē. z sic quantū ad populū erant institute q̄dam
purificatiōes a quibusdā exterioribz immūdiatē: z etiā
expiationes a peccatis quantū ad sacerdotes et leuitas
erant institute ablutio manū et pedum z rasio piloz.

et hec om̄ia habebant et rationabiles causas litterales
fm̄ q̄ ordiabant ad cultū dei. p̄ illo tpe. z figurales fm̄
q̄s ordinabant ad figurandū christū. Et ad hoc potest
induci illud ps̄. Benedictus es dñe: doce me iustifica
tiones tuas. Illa veteris legis p̄cepta om̄ia q̄uis possint
dici iustificatiōes: quasi quedā executorēs iusticie ex se vt
ex institutiōe diuina. p̄cipue tamē illa sacramēta possunt
dici iustificatiōes: nō quia ex se iustificarent: sed ex fi
de z deuotiōe vtentiū: etiā quia disponebāt ad christū
iustificantē. z figurabāt p̄ maxime sacramēta ecclie que
vere iustificant vt cōtēntiua gr̄e. Sed quomō ista figu
rent z debuit vsus ipoz sacramentoz obfcurz est. et iō
petendū a dño vt doceat. scdm̄ illud Benedict^o es do
mine doce me zc. Et fm̄ Tho. vbi sup̄. circūcisiōni corre
spondet baptismus: z figurat̄ per ipam. Unde aposto
lus ad Colos. ij. Circūcisi estis in circūcisiōe dñi no
stri Jesu christi: consēpulti in baptismo. Cōtuitio agni
paschalis correspondet in noua lege sacramētū eucharistie.
Purificatiōibz omibz veteris leg^o correspondet in no
ua lege sacramētū penitētie. Cōsecratiōni pontificū
correspondet sacramētū ordinis. Natiuitati fuit in
veteri lege. put est officiū nature: nō prout est sacra
mentum ecclie. significans coniunctiōem christi et ecclie que
nondū erat sacra. Sacramētum autē confirmatiōis nō
habuit figurā seu correspondens sacramētum in vete
ri lege: eo q̄ est sacramētū plenitudinis gratie: que non
dum erat data: scz in plenitudine illa. Et similr̄ sacramē
tū extreme vniūtiōis: qz p̄ ipm̄ sit quedā immēdiata p̄e
paratio ad introitū glorie sed eius audit^o nō dum pate
bat in veteri lege. De his ergo quatuor generibus sacra
mentoz veteris legis videndū scz circūcisiōe. agno pa
schali. purificatiōibz et vniūtiōe sacerdotum. In his
enim figurant sacramēta ecclie z quomō sint sumenda
Petendū ergo vt doceat dñm: ista: quibz seruatis iu
stificemur. Benedictus es dñe: doce me iustificationes
tuas. Et primo de circūcisiōe.

Circūcisiō primum. §. VI.

sacramētū veteris leg^o est habens p̄ncipiū nō ex moy
se: id est in lege sua. sed ex patribz inq̄t xps̄ Job. vij. ha
bit enī p̄ncipiū in abraā. cui dñs h̄ p̄mo madauit. vtz
Gen. xvij. vbi dicit dñs abrae. Circūcides in vob̄ oē ma
sculū z circūcides carnē p̄putij vestri. Mascul^o cui^o
p̄putij caro circūcisa nō fuit delebo illā in popo suo: id
est de cetū seroz: qz pactū meū irritū fecit. i. Adā i pa
radiso trāsgrediēdo mādātū dei. p̄ quā trāsgressiōis
traducit p̄ generatiōem in oēs pctm̄ originale. q̄d nisi
tollat̄ priuat aiam glia dei. vt exponit Beda. Ad rollē
dum igit̄ pctm̄ originale fuit instituta circūcisiō. Unde
Breg. Qd̄ apud nos valet aqua baptismat̄. hoc ap̄
veteres egit: vel pro paruulis sola fides. vel pro maioribz
vires virtus sacrificij: vel bis q̄ de Abraam stirpe p̄dies
rūt ministeriū circūcisiōis. de He. dil. v. Qd̄ ap̄. Sciz
endū tamē fm̄ Tho. in. ij. p̄e: q̄ nō eo mō circūcisiō
tollebat peccatū originale: sicut modo baptismus. naz
circūcisiō p̄statiue non causatiue. Tollebat ergo origi
ginale p̄ fidē parentū: cui^o p̄testatio erat illa circūcisiō
ita q̄ est causa sine qua nō tollebat̄. Sed baptism^o
est causa qua tollitur originale. quia ē cōtēntiua gra
tie z iudicatiū. Triplex est autem ratio iustificatiōis
circūcisiōis ob fidei p̄testatiōem: ob concupiscētie
debilitatē ob nostre purgatiōis figuratiōem. Prima
ergo ratio circūcisiōis fm̄ bea. Tho. vbi supra. que est
p̄ncipalis et litteral: fuit ad p̄testatiōem vni^o dei. quia
abraam fuit p̄mus q̄ se ab infidelibz sepauit exiens de
domo sua z conatōe sua. z iō ipse p̄m^o circūcisiōem acce
pit. Et hanc cām assignat ap̄tus ad Rom. iij. dicens.

Titulus Decimusquartus

Signū accepit circūcisionis signaculū iusticie fidei que est in preputio: qz scz in b legatur fides abrae reputata ad iusticiā. quia in spe contra spem credidit. id est pra spem nature in spem gratie: vt fieret pater multarū gen-
 tiū. cū ipse eēt senex z vxor: sua anus z sterilis. Et vt hec prestatio z mutatio fidei abrae firmaret i cordibz iudeo-
 rū. id accepit signū in carne sua cui⁹ obliuisci n̄ possent
Un̄ Sen. xvij. di. **Er̄** pactū meū in carne v̄sa in sed⁹
 eternū. **Et** Gra. di. qz abraā accepit circūcisionē i signūz
 iusticie: nō in cām iustificatiōis. d̄ pe. di. i. Scda rō cir-
 cisionis potuit esse ad debilitatiōem ꝑcupiscentie: q̄ ma-
 xime māifestat in illo mēbro qd̄ ē instrū generatiōis. z
 eo tempe decēs fuit dari signū in ꝑcupie debilitatiōem
 quo magis vigebar in hoībz ipsa ꝑcupia incipientibus
 homibz declinare ꝑf inordinatiōem ei⁹ ad vicia ꝑnām
 vt ꝑz in sodomis. Fiebat aut̄ octauo die natiuitat̄ ꝑue-
 ri. vt di. Sen. xvij. nō ante: qz puer erat valde tenellus z
 poterat inde fūit ledi. Mō aut̄ postea tardabat: ne ali-
 qui ꝑf dolore circūcisionis ipam refugerēt: z ne gentes
 quoz amor est nim⁹ ad filios post eoz frequēte ꝑuer-
 sationē z angmētū: eos circūcisioni subtraherēt. Tercia
 ratio est figurat̄: qz ꝑ h̄ desiḡbat ablatio oīs corruptio-
 nis fienda ꝑ xpm: q̄ ꝑfecte cōplebit in octaua etate mū-
 di: q̄ est etas resurgētū. Nam ꝑma etas fuit ab Adam
 vsqz ad Noe. Scda a noe vsqz ad abraam. Tercia ab
 abraam vsqz ad dauid. Quarta a dauid vsqz ad trans-
 migrationē babilōnis. Quinta inde vsqz ad xpm. Se-
 pra inde vsqz ad finē mūdi v̄l ant̄ xpm. Septima dor-
 miētiā. Octaua resurgētū. Et qz omīs corruptio cul-
 pe z pene puenit in nos ꝑ carnalē originē ex ꝑctō ꝑimi
 parētis. id tal̄ circūcisio fiebat in mēbro generatiōis. Fi-
 gurabat aut̄ circūcisio bap̄tismū: qz dabat ad tollendū
 defectū peccati originis. quē tñ nō tollebat eo mō quo
 bap̄tism⁹. In effusione aut̄ sanguis in circūcisione figu-
 rabat xps. in cui⁹ virtute tollit ꝑctm̄ ipm. s. in ꝑute san-
 guinis xpi effusi. Suscepit aut̄ christus hāc circūcisio-
 nē m̄tis d̄ causis q̄s hic nō declarabo. Et inter ceteras
 vt doceret nos circūcidere non corporalit̄: qz h̄ esset iudicia
 re: sed spūaliter. Un̄ apls ad Col. ij. Circūcisio est circū-
 cisionē nō manufacta. in erpoliatiōe corporis carnis. s. in
 circūcisione dñi n̄i Jesu xpi. Debet aut̄ qliber bap̄t-
 ismus esse circūcisus in tribz. Quo ad potētā intellectū
 uā. quo ad potētā affectū. quo ad potētā sensiti-
 uam. Quo ad intellectum vt inde remoueat oēm erro-
 rem z sup̄stitionē. Et hec figurata est ꝑ circūcisionē factas
 in galgalis transito iordanē ꝑ Josue. Et signat errorum
 remotionē gentiliū quā dñe facere homines post bap̄t-
 ismū. Un̄ Hiero. Est z illud opprobriū egypti. qd̄ si ne-
 glexeritis post iordanis transitū z post bap̄tismi secun-
 dam circūcisionē vetuste consuetudinis. in iustione fug-
 geritur obseruare anguria. z req̄ trere stellarū cursus et
 euentus futurorū ex his rimari. ceterisqz hmōi sup̄sticio-
 nibus implicari idolatrie nōqz mater est egyptus. ex q̄
 certū est huius obprobria pullulare h̄c xij. q. ij. sed illd̄
 Et de sup̄stitionibus que fiunt in Kalendis ianuarij. q̄
 est dies circūcisionis christi habes xij. q. vij. Si quis
 kalendas Debet etiā fidelis circūcidere affectū a sup-
 finitate affect⁹ terrenoz. Hiero. iij. Circūcidim⁹ dño et
 auferre ꝑputia cordū v̄roz. i. sup̄stitarē affectū. De-
 bet etiā circūcidere sensitiuā. i. sensus exteriōres. Usuz
 a vana aspectu. Auditiū a detractiōibz z adulariōibus
 Gustū ab imoderat⁹ cibis. Odoratū a suauibz odoribz
 bus. Tactū a voluptatibz. Os a loquacitatibz. Torum
 corpus a pomposis vestibz z vanis ornatis qd̄ tāgē
 beda in omelia. Un̄ stephan⁹ dixit iudeis eos cōprehē-
 dēs. In circūcisio cordibz z auribzvos semp̄spūales resti-
 tistis. Act. vij. Et fuara ista triplici circūcisioe. christus

nos ducēs ad gl̄iam ibi circūcidet demū ab omī corru-
 ptione miserie corpis z aise. Un̄ z moyses in egyptū va-
 dēs: qz ducebat secū duos filios incircūcisos: angel⁹ vo-
 luit occidere eū. s. subito circūcidit z euasit. z significat
 duplicem affectū. s. sensitiuū z intellectiuū quos debe-
 mus a sup̄stis remouere et mortificare.

De agno pasicali .s. vii.

sacramento veteris legi z figuratiuo sacramēti euchar-
 stic: ꝑcipue quo ad modū debitum sumptōis: de quo
 potest exponi illud psal. Parasti in conspectu tuo men-
 sam aduersus eos qui tribulant me. Ad litteram vtqz
 illa mensa id est illud vitū agni pascalis: fuit parata
 iudeis contra egyptios q̄ eos affligebat. Nam mortuis
 ꝑmogeniū egyptioz z ipis intractab exterminatoze an-
 gelo ꝑ signū thau: ex sanguie agni in sup̄luminariibz do-
 moz coegerunt egyptiū illos recedere subito: ne ꝑiora
 patrent. Et ista est ratio l̄salis qre de⁹ statuit agnū an-
 nuatim comedi z talibus circūstantijs: vt recordarent⁹
 scrimonie oēs infinnāt festinātiā exitus eoz de egypto
 sicut lactuce agrestes designāt amaritudinē tribulatio-
 num quas patiebant in egypto. Morat̄ autē seu fm-
 rationē figuratē fm Tho. vbi. s. figurabat xpm passuz
 pro nobis: qui ꝑponit sumēdus in sacramēto adūsus
 eos qui tribulant nos. id est demones. Un̄ apls ꝑma
 ad Corinth. v. Pasca nostrū immolatus est christ⁹. Et
 Greg. in omelia inq̄. Quid sit sanguis agni: non iam
 audiēdo s. bibendo didicisti q̄ sanguis sup̄ v̄rūqz ꝑ-
 stem ponit qñ nō solū ore corpis s. z ore cordis haurit
 de ꝑse. di. ij. Quid sit. Et sic ab exterminatoze tribulāre
 liberamur. Ille aut̄ cerimonie comedendi agnū figurat
 conditiōes seruādas in sumendo agnum xpm in sacra-
 mento. Dicit enī de ipso agno Exo. xij. Caput cū inresi-
 nis z pedibz vorabitur vt nū vsqz mane remaneat. Si
 quid aut̄ residui fuit igni cōburat: q̄ si tanti nō fuerint
 in familia vt sufficiant ad esum agni assumat̄ secus vsqz
 cūm cōiunctū domui sue. nil de carnibus extra domū
 ferendo. Non aut̄ crudū vel aqua coctum. sed tantum
 igni assatum debet comedi. Et hoc ad vesperum cum
 panibz azimis z lactucis aggressibz. Accinctis quoqz
 rembz z baculos hñtes in māibz z calciamēta in pedi-
 bus et festināter. Notant in his conditiōes quas de-
 bet habere digne sumēs agnū sacramentalē seu christū
 Primo exigit̄ plena fides in intellectu circa ipm sacm̄
 id est q̄ in eo sit diuinitas z corpus z anima. Signan-
 tur ista ꝑ caput: pedes z intestina. Caput est xps deus
 aut̄ apls: pedes quibus corporaliter incedebat est corp⁹
 interioria oculis ē anima. Torū vorat qui torū credit
 Nil dubites (ait bilari⁹) sed potius suscipe verba salua-
 toris i fide qui ait. Caro mea vere est cibus. S. si quid
 est durū et arduū rationi: qd̄ capi nō possit: cōburat
 igni id est torū credat̄ ex immēso dei amore processisse.
 Ad firmandū cor sincerū: sola fides sufficit. ait. b. Tho.
 In cōmuniōibz aut̄ sententijs que dicuntur de hoc sa-
 cramento quod per se cōmode non valet. i. intelligere. ad
 iurozū sumat aliquē: scz peritū domui sue vicinū: id
 est ecclesie vn̄tū qui valz ei declarare. Nil extra dos
 mū est ferendū de hoc agno. Et nec incircūcisus debet
 admitti ad hoc qd̄ est secundo seruandū. vt scz nulli cō-
 feratur extra ecclesiā existentē. nec aliquis hereticus. schi-
 maticus. excommunicatus accedat: quia ad sui iudiciūz
 sumeret. Tertū obfandū: q̄ aqua id est sapiētia secu-
 lari. coqui id est examinari nō debet que vult q̄ accidē-
 tia nō possint esse sine subiecto. Et alia multa q̄ docet
 ecclesia Nec crudū etiā vt comedam⁹ carnē humanam
 christi crudam sed igne assatū spiritustianci: qui de co

Octo sūt
 etates
 mūdi

Bap̄tisma
 tus d̄z eē
 circūcisio
 i tribz

Coditōe
 q̄s v̄z bi
 bre dign
 sumendū
 corp⁹ xpi

Ca. 5. De pceptis ceremonialib'

loquit in scripturis. Quartū vt effectus sit sincerus sine aliqua mala intentione et duplicacione. 1. Cor. v. Epulatur in azimis sinceritatis et veritatis. Leo papa. nullus sincerus accedat. nullus fucato afo nec insidie mente p'datur. pcedat veritas p'fessionis debite. Quintū vt sit ibi p'itio peccatorū. Per lactucas aggresses signat ipsa amaritudo p'itiois. qz et ille lactuce amare erat. Debet quis examinare p'scientia et dolere de omnib' et recognoscere se indignū ppter peccata sua et dicere cū Lencurione Dñe nō sum dignus vt intres sub tectū meū. id est i domo corporis mei. sed tñ die p'bo. id est ope virtute tue misericōdie remittētis culpas et saluabit ania mea. Marc. viij. Sextū vt habeat in mente p' meditationē mēoria passiois eius. qd signat p baculū quē tenebat i manibus. vt. s. parati sint imitari eū in opib' suis vt patienter ferant aduersa. Aug. de p'fec. dis. ij. Quis morte dñi liberati sumus. hui' rei memores in edendo corp' et bibēdo sanguinē xpi esse debemus. b' facite autē in meā cōmemorationē. i. passionis. 1. Cor. xij. Septimū vt reducant ad effectū imitatiois exēpla scōz. et hoc est habere calciamēta in pedib'. Calciamēta enī sūt de pellibus aialiu' mortuoz. et signat exēpla sanctorū qui descesserūt. Nos debem' habere in pedib' affectionū. vt de sideremus imitari eos. Antiqui fideles p' totā septimanā nam sanctā cessabāt ab opib'. vt p'z de p'le. dis. iij. p' nunciandū vt se cū summa diligētia p'parare possent ad cōmunionē. et p' septimanā etiā pasce sequentē ad referendū grās deo de tāto beneficio. Hodie aut nullā cōmunionē faciūt. et subito post pasca ad vana redcūt p'parationē faciūt. et fūbit post pasca ad vana redcūt.

Octauū est castitas p'missa mēte et corp'e. et hoc est resnes habere accinctos. id est restrictos lumbos in quib' est sedes luxurie. Propter qd ab actu p'ngali etiā abstinere debet accedēs. vt dicit p'p'ij. q. iij. c. j. Nō q' nuptias p'temnam'. sed eo tpe quo carnes agni māducaturū sumus vacare a carnalib' opib' debeam'. Nonū vt sumat ad vesperē qd nō solū p'it intelligi qz istud pascale sacramentū est nobis datū in vespera. mūdi. id est in secula etate. de quo ap'ls. Nos sum' in quos fines seculorum deuenerūt. Sed etiā signat q' cū tāta deuotione debet sumere quis et humilitate ac si in vespere suo. id est i fine vite sue accipet. cum firmo pposito nō recidūandi.

Decimū est vt sumat seruentur. id est cū magno deuotio deno se ventendi qd deo. et hoc est sumere festināter non tepide. Joh. Damasc. Ignis nri desiderij sumēs eā q' ex isto sacramēto est ignitionē. illuminabit corda nra p'itiois eius igneamur et desicemur. et tāto quis ex hui' sum p'itiois suscipit maiorē fructū. cū quanto maiorē deuotio amoris accedit ad ipm. Undecimū qd est seruādum est q' nullo mō p'termittat sumptio eius. in figurā cū est. qz oēs tenebant annuatim ad illi' agni pascalis esum. Et si habuisset aliqd impedimentū in illa solennitate. debebat inde ad breue tps supplere. Sic etiā quilibet fidelis in annis discretiois existēs tenet in pasca resurrectionis sumere eucharistiā. Et si ob aliqd impedimentum cū licētia p'fessoris dimitteret. debet supplere q'cūq' us. vt nullo mō obmittat quolibet anno. extra de penit. et re. Dis. Alias incurrit culpā mortālē vñ et damnationem. Sed deuote comedendo liberat de manu p'baronis. id est diaboli. et pascat deinde manna celestis grē et verbi diuini. vt demū pueniat ad terrā p'missionis. L'byzost. vt leones flammā inspirātes. sic ab illa mensa dñi discedimus diabolo terribiles effecti. s. per virtutē sacramenti. Parasti ergo mensam rē. Et qui māducatur carnē meā in me manet et ego in eo. De multis alijs que pertinent ad hoc sacramentū habes diffuse in tertia parte t. p'ij. Et in scda parte. t. i. c. p'ij. et sequen. de omissione diuinorum.

De varijs purifi. §. VIII.

ceremoniis veteris legis figurantibus sacramentū penitentiae et baptismū et passionē xpi in cui' virtute sacramentū penitentiae et alia habet effectū. Pro cui' declaratione sciēdum fm Tho. p. se. q. c. ij. arti. v. Q. purificātes legi veteris ordinabant ad remouendum impedimēta diuini cultus. qui est duplex. s. spūalis qui consistit in deuotione mentis ad deū. et corporalis qui consistit in sacrificijs et oblatioib' et hmoi. A cultu spūali impediunt hoīes per peccata quib' hoīes poluit dicebant. sicut per ydos latriā. homicidiū. adulteriū. et hmoi. Et ab istis pollutioib' purificabant hoīes p aliqua sacrificia vel cōmuniter oblata p tota multitudinē. vel p peccatis singulorū. nō q' illa sacrificia haberēt ex se virtutē expiandi peccatum. sed qz figurabant expiationē futurā per xpm cui' participes erāt etiā antiqui pstantes fidem redemptoris in figuris sacrificioz. A cultu vero exteriori impediabant homines p quasdā imundicias corporales. vel in hominib' et in alijs animalib' in vestimentis. domibus et vasib'. Et in hominib' quidē aut ex se. vt in cadauere hominis. aut in infirmitate lepra vel fluxu sanguinis vel seminis et hmoi. que procedūt ex corruptione hui' moz. Aut etiā contrahēbant imundicia illa ex contactu rerū imundaz vt cadaueris lepre et hmoi. Ratio autem hui' imundiciaz erat litteralis. ppter reuerentiā corū que ad diuinū cultū pertinet. rū quia p'ciosas res hoīes non solent ptingere cum sunt imundi. cum quia ex raro accessu ad sacra. ea homines magis venerant. cum etiā in quibusdā erat ratio vtiandi ritus et occasiones idolatrie. ad quā erant inclinari. et gentiles multi ex his vtebant in cultu suoz deoz. Hmoi autē imundicie corporales purificabant. vel p aspersionē aque lustratiois de qua dicit. vel que maiores imundicie erant p aliqua sacrificia. Ratio aut figuralis est. quia iste imundicie corporales significā imundicias culpaz varias. que impediunt a vero cultu interiori dei. Et earum purificatio signat purgationē corū p' sacramentū baptismi vel penitentiae. virtute passionis xpi in illis sacrificijs figurate. Unde potest ad hoc induci illud ps. Asperges me dñe yfopo et mundabor. lauabis me et sup niuē dealabor. Aspersio et lotio fit aqua. et hec est penitentia figurata in lustrationis. Sed adiungit yfopus qui est herba minutissima in folijs. calida medicinalis. quia purgatiua et odorifera. signat passionē xpi. que fuit pactia in magna humilitate et caritate. purgatiua culpaz et odore virtutum reficiente. Cū quis vere penitet. hūc deus aspergit yfopo. applicās virtutē suē passionis ad aquā penitentiae illius. Et sic lauat a sordib' imundiciaz et efficit albus id est immaculatus. vt nix puritatis celestis. Declarande ergo sūt ille imundicie quid significent. Et imundicia lepre signatis imundiciā hereticę doctrine qz heres est morbus cōtagiosus et imiscēs in suis dicitis vera cū falsis quasi quedā distinctio maculaz in corpore. Lepra domus. que erat ex aliqua corruptione ppter excessū humiditatis vel siccitatis signat imundiciā congregatiois hereticoz. Lepra vestis linee peccatū operis occulti. q' alio vtimur ad carnē. Unde occulta est vestis linea vt camilla. Lepra vestis lancee qua vtimur ab extra est peccatum in exteriori cōuersatione. Lepra in pilis peccatū est in cogitatioib'. Imundicia mulieris sanguinē fluxantis. signat idolatrię culpā ppter imolatiōē cruorem. Imundicia mulieris pturientis. imundiciā peccati originalis. Imundicia mēstruate. culpā anime p vō lupratos emollite. Imundicia fluxus seminis. culpe superflue vel inordinate seu inuulū locutionis etiā legendo et p'dicando. vt exponit Greg. distin. xlij. Sic

Quid sit heresis.

Titulus Decimusquartus

rector. Immundicia cadaveris. peccatum obstinationis In mundicia contractus rerum immundarum. consensum in peccatum. alterius sicut illud ad *Loz. vij.* Exite de medio eorum et legamini. et mundum ne tangatis. i. consentiendo Immundum non tangit qui peccato alterius non assentit ut dicit *Aug. xxiij. q. iij.* recedite. Vas non habens cooperulum vel ligaturam immundum erat. et signat non habens restrictionem discipline. Modo videndum est quomodo

Quo modo purgabatur de immundicia peccatorum. Et certum est per penitentiam. Item. Penitemini ut deleantur peccata vestra.

ait petrus. Lauabis me inquit ps. s. aqua penitentiae. et super niuem dealbabor. Et hoc figurabat per illam aquam que dicebat lustrationis. que miscebat cinere vitule coebuste De qua ait aplos ad Heb. ix. Si enim cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis. id est ad tollendum illas immundicias corporales. quanto magis sanguis christi emundabit conscientias nostras ab operibus mortuis. i. peccatorum. Mandavit dominus Numeri xij. ut acciperet vaccam rufam sine macula et que non portasset iugum. et immolaret id est occideret extra castra. et de sanguine eius intingebat sacerdos digitum. et aspergebat contra fores sanctuarii sepe vituli. Cremabat autem illa vacca tota. cum sanguine. pelle carnis et fimo. et adungebatur combustioni eius lignum cedrinum. ysofus et coccus bisticus. Et ille cinis vaccae reservabatur et ponebatur in aquis et cum illa aqua aspersi mundabantur a delictis immundiciis. Sed immundi efficiebantur. et cremantes vaccam et cineres colligentes et aspergentes alios aqua. Spiritus autem liter. Vacca ista signat dominum Iesum dei sapientiam qui dicitur vacca propter assumptam nostram infirmitatem mortalitatis. Rufa fuit quia plenus caritate. vel quia aspersus sanguine in passione. Integre eratis vacca ista erat. quia omnis actio eius fuit perfectissima et in perfecta etate passus est. Nulla fuit in eo macula peccati. nec iugum servitutis. Debebat autem populus adducere ad Moysen. quia imputabant ei transgressionem mosaice legis in violatione sabbati. Precipit autem tradi eleazaro sacerdoti. quia christus occidendus traditus est in manus sacerdotum. Immolatur extra castra. quia extra portam passus est. ut dicit Aplos. Intingit sacerdos digitum in sanguine eius quia mysterium passionis christi considerandum cum discretione et unitate acriter est. et percipit a sacerdotibus. Aspergitur sanguis contra tabernaculum. designans sinagogam vel ad condemnationem non credentium. vel ad purificationem credentium. et hoc sepe vituli vel propter sepe dona spiritus sancti que ex sacramentis percipiuntur. vel per omne tempus quod signatur in septenario. Omnia igne cremata sunt. id est spiritualiter intelligenda. igne spiritus sancti instructione. Nam per pellem et carnem exterioris eius operatio. per sanguinem subtilis interna eius virtus vivificans per simum lassitudo fatis et alia ad infirmitatem pertinentia Tria addita signant. Cedrus altitudinem spei vel contemplationis ysofus humilitatem vel fidem. coccus bisticus geminam caritatem. per hec debemus christo passo adherere. Cinis huiusmodi vaccae est memoria seu virtus christi passi. Colligitur iste cinis a viro mundo. quia reliquie passionis puerunt ad gentes qui non fuerunt culpabiles in christi passione. Apponuntur iste cineres in aquam ad expiandum quia ex passione christi baptisimus et etiam penitentia fortiter effectum emundandi peccata. Qui autem immolabant vaccam vel colligebant cineres. et qui aspergebant aquam. efficiebantur immundi usque ad vesperum. quia iudei in occasione christi effecti sunt immundi et peccatores. et hoc usque in finem mundi. quia tunc converterent ad vesperam sicut psal. Tunc etiam ad figurandum. quia qui ministrant alijs sacramenta in collatione eorum aliquas immundicias contrahunt. et per maxime in sacramentis penitentiae. et hoc usque ad vesperum

id est sine vite presentis. fiebant et alia sacrificia in festo purificationis scilicet vituli arctis et duorum bircorum ad expiationem peccatorum pro populo et sacerdotibus designantia passionem christi. Et etiam sacrificia que fiebant a singulis personis pro peccatis. vel a leprosis mundatis sacramenta erant figurativa passionem christi. et etiam sacramentum penitentiae et confessionis que ob brevitatem nunc dimituntur. Aspergamur ergo ysofo cum aqua lustrationis. id est penitentiae. et sic super niuem efficiemur albi. et erimus mundati ut in templum glorie possimus intrare.

De consecratione .i. ix

sacerdotum et ornamentis eorum et maculis prohibitis in eis Et correspondet ista sacramenta sacramento ordinis clericorum et conversioni eorum. Pro quorum declaratione dicitur. *1. Th. vi. se. q. cii. arti. v.* Sicut populus iste instituebatur ad cultum dei per sacramentum circumcisionis. ita ministri per aliquam consecrationem vel purificationem. Unde se parari ab alijs precipiunt. que si specialiter ad ministrarium cultus divini per alijs depurari. et totum quod fiebat in eorum consecratione vel institutione ad hoc pertinebat ostenderet eos habere quandam prerogativam puritatis et virtutis et dignitatis. Ad quod facit quod ait ps. Sacerdotes tui induant iustitiam. et sancti tui exultent. Un circa institutionem ministrorum tria fiebant que habent rationes literales et rationes figurales.

Debebat enim esse a certis maculis liberi. Debebat varijs ornamentis indui. Debebat certis sacrificijs et modis purificari.

Quantum ad primum mandavit dominus ut qui haberet maculam etiam si essent de genere aaron non ministrarent ei. Ratio literalis huiusmodi. quia tales solent hominibus communi prout haberi et inde etiam ipse cultus dei. Sed ratio figurata est quia macule designant defectus peccatorum. qui tollunt sanctitatem animarum debentur sacerdotibus. Et describuntur he macule. *Levit. xxi. vbi dicit.* Homo de semine tuo qui habuerit maculam non accedat ad altare. neque offerat panes deo suo. Et subdit singulas describendo. Si cecus. id est ne sit ignorans. Si claudus. id est ne sit infirmus et adversa se inclinans. Si parvus vel gravis vel toto naso. id est ne per defectum discretionis in plus vel minus excedat. aut aliqua prava exerceat. Per nasum etiam per quem discernimus odores a ferocibus discretio designat. Ne sit fracto pede vel manu. id est ne amittat virtutes bene operandi vel procedendi de virtute in virtute. Ne gibbosus ante vel retro id est ne superfluum amorem vel laboris habeat ad terrena. Si lippus ne. i. per carnalem affectum eius ingenium obscurum fiat. Si albuginem habens in oculo. ne. i. per summationem candoris inscientie habeat in extimarum. Si iugum scabiem. id est peculiariam carnis in opere. Si impetiginem id est litiginosus. impetigo corpus sine dolore occupat. et membrorum tamen decorum sedat. unde et avaritiam designat. Si hirsutus seu ponderosus. et signat luxuriam in cogitatione. *De 1. Th. vbi dicit.* Et quasi simile expositione hanc macularum ponit Grego. in pastoralibus. et in decretis. habet *dis. xlix.* Vinceteni diffusius ibi hec declarantur. Quantum ad secundum voluit deus ut sacerdotes haberent diversa ornamenta ut in maiori reverentia haberentur a populo. et sic cultus dei esset in maiori honorificatione et gloria. Et ut habet *Exod. xxviii.* Porphyreus habebat novem ornamenta. Primum vestis lineam. Secundum tunicam biam cinctam. in cuius extremitate versus pedes ponebantur tintinnabula quedam et malapunica. interea. et ex hiacintho purpura et cocco bisticis. Tertium suprahumerale quod tegebat humeros et anteriorem partem usque ad cingulum. quod erat ex auro et hiacintho et purpura et cocco bisticis. et bisso rectora. Et super humeros habebat duos onichinos.

Tria sic habent circa institutionem ministro rum.

De voluntate hinc dicitur sa ornamenta sacerdotum.

Ca. 6. De pceptis iudicialibus.

In quibus erant scripta nomina filiorum israel. Quartum erat rationale ex eadem materia factum quod erat quadratum. et ponebatur in pectore. et coniungebatur super humerale. Et in hoc rationali erant xij. lapides preciosi. distincti per quatuor ordines in quibus erant scripta nomina filiorum israel. quasi ad designandum quod deferrent onus totius populi. et quod debebant in gremio eorum salute cogitare. Et ideo in pectore. id est in rationali. in quo mandavit dominus ibi ponere doctrinam et veritatem. quia quedam pertinentia ad veritatem iusticie. quedam ad veritatem doctrine. ibi erant scripta. Quintum ornamentum baltheus. id est cingulus quidam factus ex illis quatuor coloribus. Sextum est thyara. id est mitra quedam de bisso. Septimum lamina aurea pendens in fronte. in qua erat scriptum nomen dei. Octavum erat feminalia linea ut operirent turpitudinem suam quando accederent ad altare. vel ad sanctuarium. Ex his octo ornamentis sacerdotes minores habebant tantum quatuor. scilicet tunicam lineam. baltheum. femoralia. id est serabulas. et thyaram. Horum autem ornamentorum rationem litteralem quidam assignant dicentes. quod in his designatur dispositio orbis terrarum. quasi pontifex protestaretur se esse ministrum creatoris mundi. Unde et sap. viij. dicit quod in veste aaron erat descriptus orbis terrarum. Nam feminalia linea figurabat terram ex qua linum nascitur. Balthei circulo volute significat mare oceanum quod circumdat terram. Tunica bisserina suo colore signat aerem. per cuius tintinnabulum tonitruus. et per malogranata coluscationes. Superhumerale sua varietate celum sidereum. Duo onychini duo emispéria vel duo luminaria magna solem et lunam. Duodecim lapides in rationali. duodecim signa in zodiaco. quia in celestibus sunt rationes eternorum. Tydars vel thyara celum empyreum. Lamina aurea deum omnibus presidentem. Ratio autem figuralis horum est. quia ista designant ornamenta virtutum. quibus dominus ministri esse indiget. id est habituarii. que omnia continentur in iusticia. et ideo bene dicitur. Sacerdotes tui induantur iusticia. Ut enim dicit Gratia. dist. xl. §. j. Multis virtutibus debet splendere vita pontificis. ut gradus conferat decore que ab eo non accepit. Unde ex eo non licentia peccandi. sed necessitate bene vivendi se noverit assecutum. Et in minoribus sacerdotibus debent esse quatuor. Castitas signata per feminalia. Abstinentia signata per cingulum. Linea tunicam. id est moderatio discretionis. Et thyara recte intentionis in capite id est in mente. Sed pontifices debent pie alijs habere predicata et alia quatuor. scilicet iugum dei memoriam in cõmplantatione. et hoc signat in lamina. Supporationem populi per patientiam. et hoc insuperhumerali. Tertio quod habeat populum in corde. et visceribus caritatis quod signatur per rationale. Gratia autem addit. quod in corde eius debet esse manifesta veritas. scilicet scripturarum. per id quod ibi scriptum erat. dist. xxxvi. §. iij. Debet ultimo habere celestem conversationem quod signat per tunicam hiacinthinam. Tintinnabula aurea que erant adiuncta in fine vestis signant exercitum predicationis de sapientia scripture. Et malogranata integra. signant unitatem fidei et morum. vel quod in predicatione debet cavere scandala et divisiones et querere unitatem. Quantum ad tertium pro consecratione eorum fiebant quedam. Et primo purificabant omnes per ablutionem aque. Et quedam sacrificia facta pro eis specialiter levite. Secundo debebant omnes pilos carnis sue ut habetur Levit. viij. Tertio consecratio pontificis et sacerdotum hoc ordine fiebat. Post ablutionem predictam inducebant vestimentis prenominationis. ad designandum dignitatem suam. Specialiter autem pontifex ungebatur in capite. ut designaretur quod ab ipso diffunderetur potestas consecrandi in aliis. sicut oleum a capite derivat in inferiora. infra illud psalmum. Sicut ungentum in capite. Levite vero non habebat alias

consecrationem nisi quod offerebant domino a filiis israel per manus pontificis qui orabat pro eis. Minus vero sacerdos sole manus consecrabant. que erant applicande ad sacrificia. Et de sanguine animalis imolari tingebatur. extremum auricule dextre eorum. et pollicem pedis dextri. ut essent obediētes legi dei in oblationibus sacrificiorum. quod signat in intinctione dextre auricule. et quod essent solliciti et prompti in executione sacrificiorum. et in signum huius intinctionis extremum pedis et manus. Ipsi etiam et vestimenta eorum aspergebant sanguine animalis imolati. in memoriam sanguinis agni per quem fuerunt liberati ex egypto. Offerebant autem in consecratione eorum ista sacrificia. vitulus pro peccato. in memoriam remissionis peccati aaron circa vitulum consularilem. Aries in olocaustum. in memoriam oblationis abrahe. cuius obedientiam deberet imitari. Aries consecrationis qui erat quasi hostia pacifica in memoriam liberationis de egypto per sanguinem agni. Lanistram panem in memoriam manne dare. Pertinebat autem ad applicationem ministrum. quod imponebatur super manus eorum ad presertim arietis et torta panis et armus dextere. ut ostenderet quod accipiebant potestatem huius offerendi. Levite vero applicabantur ex hoc quod introducebant in tabernaculum federis. quasi administrandum circa vasa sanctuarium. Ratio figuralis horum est. quia illi qui sunt consecrandi ad spirituale mysterium christi. debent primo purgari per aquam baptismi et lacrimarum in fide passionis christi. et debent radere omnes pilos carnis sue. id est omnes pravas cogitationes a se removere. debent ungi oleo gratie spiritu sancti atque aspersione sanguinis christi per memoriam passionis. et sic accedere ad ministrandum cum obedientia ad legem dei et diligentia agendorum. In unctio autem in capite pontificis cum ministris sacerdotum. adhuc fit in ecclesia. sed ob aliam causam. ut extra de sacra vnc. c. j. Sacerdotes ergo induuntur iusticia isto modo. et sancti facti per illam consecrationis figurationem habitam in se. exultabunt in gloria.

Rō figuralis

De pceptis iudicialibus ipsius legis. Capitulū. vi.

Tertia pars legis moisaice est de pceptis iudicialibus que habentur Exo. xxx. et xxxi. c. de quibus potest intelligi illud psalmi. Iudicia domini vera iustificata in semetipso desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum et hoc propter maiorem equitatem et humanitatem quam continent. Iudicia id est precepta iudicialia domini quia a domino instituta. vera. quia non possunt continere errorem sicut iudicia hominum in suis statutis. Iustificata in semetipso. quia habent causas et rationes valde iustas quare sic instituta sunt. Et nota ut dicit Tho. i. q. cii. Sicut ante legem mosaicam fuerunt habita et servata quedam ceremonialia ad cultum dei a sanctis hominibus ut patet de sacrificiis factis per Noe abrahā. et alios. et altaribus erectis. ita etiam fuerunt habita quedam iudicialia inter eos. sed non erant illa iudicialia ex institutione divina. sed humana. ut sunt nunc statuta civitatum. Sic etiam illa ceremonialia non fuerunt per institutionem dei. sed per devotionem colentium deum ad hoc instigatores ex instinctu divino. Differunt autem iudicialia a ceremonialibus. in tribus in determinatione. in figuracione. in observatione. Et primo. scilicet determinatione. sunt iustificata. quia a deo ordinata. Et secundo. scilicet observatione. ut quia ab hominibus assumunt. sunt desiderabilia super aurum. quod valde vtilia republice. Et tertio. scilicet figuracione sunt dulciora super mel et favam. quantum ad expositionem mysticam et moralem. Primo differunt. quia ceremonialia alia ordinant hominem ad debitum cultum dei. Iudicialia autem ordinant ad debitum convictum cum primo. Sed pro

Differunt iudicialia a ceremonialibus in tribus.

Titulus Decimusquartus

huius maiori declaratione dicitur. b. Tho. j. q. ciiij. arti. i. q. p̄ceptoz cuiuslibet legis quedā habent vim obligandi ex ip̄o dictamine rationis. quia. s. ip̄a ratio naturalis dicitur hoc esse debitum fieri vel vitari. et huiusmodi dicuntur p̄cepta moralia. eo q̄ a ratione dicuntur morales humani. Alia vero p̄cepta sunt que non habent vim obligandi ex dictamine rationis. quia in se considerata non habent absolutā rationem debiti vel indebiti. sed habent vim obligandi ex ip̄a institutione diuina vel humana et huius p̄cepta sunt determinationes moralium p̄ceptoz. Et si determinēt moralia ex institutione diuina. in his p̄ que homo ordinat ad deum. talia dicuntur ceremonialia. Si autē determinant moralia in his que pertinent ad ordinationē hominū ad inuicē talia dicuntur iudicialia. Et in his duobus consistit ratio iudicialium p̄ceptoz vt scz non habeant vim obligandi ex ip̄a naturali ratione. sed ex institutione. et p̄ hoc differunt a moralibus. Sc̄do vt pertineant ad ordinationē hominū ad inuicē et sic differunt a ceremonialibus p̄ceptis. Per hoc autem differunt iudicialia ista a legibus et statutis ciuitate. quia illa sunt ex institutione dei. hec autē ex institutione hominū. et dicuntur iudicialia nō solum que pertinent ad lites iudiciorum. sed etiam quecūqz pertinent ad ordinationem hominū ad inuicē que subest ordinationi principis alicuius seu officialis. Sc̄do differunt iudicialia a ceremonialibus in figuratōe. quia scz ceremonialia figurantur primo et p̄ se. iudicialia autē secundo et ex consequenti. Pro cuius declaratione dicitur Tho. prima sc̄de. q. ciiij. arti. ij. q. dupliciter dicitur aliquid p̄ceptū figuratum. Uno modo primo et p̄ se. quia. s. et principaliter est institutum ad aliquid figurandum. et hoc modo ceremonialia sunt figurata. Ad hoc etiam sunt instituta vt figuraret aliquid pertinēs ad cultum dei et ad mysteria xpi. Alio modo dicitur p̄ceptū aliquid figurale nō primo et p̄ se. sed ex consequenti. et hoc modo iudicialia sunt figurata. non enim fuerunt principaliter instituta ad aliquid figurandum. sed ad ordinandum statū illius populi s̄m iusticiam et equitatē. Sed ex consequenti aliquid figurabant inquantū status illius populi qui p̄ huiusmodi p̄cepta disponebatur. figuratis erat. s̄m illud. j. ad Cor. i. Omnia in figurā contingebant illis. Quis enim ille populus erat electus a deo. vt ex eo xpus nasceret ideo oportuit statim illius populi esse prophetiā et figuralem. vt ait Aug. Et ideo iudicialia illi populo tradita fuerūt magis figurata q̄ iudicialia aliorum populorum. Sicut etiam et bella et gesta illius populi exponunt mystice. nō autem bella vel gesta assiriorum vel romanorum que fuerunt magis facta s̄m homines. Unde et Grego. dicit. xxij. q. i. Nisi bella illius populi significarent bella spiritualia demum contra nos. nequaquā ecclesia libros illos qui narrat illa bella. vt regū. Josue. et aliorum proponeret legenda. Et sic iudicialia p̄cepta a doctoribus sup̄ Ero. in glo. exponerent allegorice et moraliter. Tertio differunt iudicialia a ceremonialibus in obseruatione. Nam quousque vtraque in nouo testamento sunt mortua. quia euacuata s̄b obligatione p̄ aduentū xpi. tamē ceremonialia non solum sunt mortua sed etiam mortifera post diuulgationē euangelij. Et ratio est. quia vt dictum est. illa ceremonialia sunt figurata principaliter instituta ad figurandum xpi mysteria vt futura. vnde ipsa modo seruare esset prodestari contra veritatē fidei ac sic si nōdum essent implera. Sed iudicialia ita sunt mortua q̄ non mortifera. Nam si quis princeps vel ecclesia vellent aliquid ex illis iudicialibus assumere pro suo statuto seruando in ciuitate tanq̄ iustū et vtile. non peccaret quia illud seruaret nisi hoc faceret ip̄e vel ab alijs mandari seruaret. q̄ in lege mosaica contentum et inde obligatorij. tunc enim intentio esset mor-

tifera. Ideo autem iudicialia nunc sunt mortua et nō obligant. quia cum instituta essent ad disponendam statum illius populi. qui ordinabatur ad christum. mortuo illo statu populi christo adueniente ip̄a iudicialia nō obligant. fuit enim lex pedagogus vultens ad christum. s̄m apostolum. Sed quia huius p̄cepta vt dictū est non ordinabantur principaliter ad figurandum christi mysteria. sed ad aliquid fiendum s̄m iusticiam. ipsorum obseruatio nō ita preiudicat fidei veritati absolute. Sc̄d nunc si intentio obseruandi esset. vt quia in lege mosaica mandatum. hoc enim preiudicaret veritati fidei. quia per hoc haberetur q̄ status prioris populi adhuc duraret. et christus nondum venisset. Unde et apostolus ad Hebr. vij. ait. Translato sacerdotio necesse est q̄ legis translato fiat. scilicet quo ad toram. Ubi dicit Aug. Quia enim simul et ab eodem. et sub eadē sp̄sione vtraqz data sunt. quod de vno dicit necesse est. vt de altero intelligatur. extra de consti. translato.

Sit autem quadruplex. §. i.

plex distinctio horum p̄ceptozum iudicialium s̄m distinctionem ordinationis humane. vt ponit bea. Tho. prima se. q. ciiij. arti. iij. Quadruplex enim ordo in populo potest inueniri. Primus ordo est principū populū ad subditos. et s̄m hoc dantur quedam p̄cepta iudicialia de institutione principum et officiorum eorum. et reuerentia eis exhibenda. et hec est vna pars eorum. Secundus ordo est subditorum ad inuicē. et s̄m hoc dantur quedam alia p̄cepta pertinentia ad conueniēdas ad inuicē. puta circa emptiones. venditiones. iudiciorum penas et huiusmodi. et hec est sc̄da pars iudicialium. Tertius ordo est eorum qui sunt de populo quo ad extraneos. et s̄m hoc dantur quedam alia p̄cepta pertinentia ad extraneos. puta de bellis contra hostes. et de susceptione peregrinorum et aduenarum. et hec est tertia pars. Quartus est ad domesticos. vt vxoris ad virū. patris ad filium. domini ad seruum. et s̄m hoc dantur alia p̄cepta pertinentia ad domesticam conuersationē. sicut de filijs. vxoribus et seruis. et hec est quarta pars. Et de singulis ponetur in sequen. §. sed breuiter. Et notandū q̄ aliqua ex his iudicialibus p̄ceptis ecclesia sumpsit pro suis constitutionibus in diuersis titulis decretalium. et precipue in. v. li. vnde obligant vt statuta ecclesie. non vt in lege mosaica mandata. Et primo extra de adul. dicit. Si seduxerit quis virginē necdum desponsatā. dormieritqz cum ea. dotabit eam et in habebit vxorem. Si vero pater virginis dare noluerit pecuniam reddet id est dabit pecuniam iuxta morem vel modum dotis quaz virginis recipere consueuerunt. Glo. ibi dotabit. id est donationem propter nuptias assignabit ei. vel potius pecuniam dabit mulieri quaz pro dote sibi referuabit. quod fieri potest. ff. de dona. inter virum et vxor. si quis vxori. Etiam si cum ea non contrahat nihilominus habebit illam pecuniam. Glo. super illud. habebit eam vxorem. scilicet si pater ei dare voluerit et ipsa cōsenserit vel si ip̄e eam accipere voluerit. al̄s punietur. prout continetur. c. sequenti. s. peruenit. Glo. super illud iuxta modum qui extimabitur. iuxta facultates ipsius et dignitatem puellę. Et illo. c. peruenit. dicit glo. talis non cogitur illam accipere in vxorem si noluerit. Sed quia illaz decepit. al̄s punietur. Et s̄m leges si per vim hoc egerit punietur relegatur. vel si est vilis persona verberatur. s̄m q̄ iudicij ei visum fuerit. insti. e. §. ij. Sc̄dm canones si nō acciperit excommunicatur. quousque visum fuerit superiori. et in monasterium ad agendum penitentiam ad tempus referatur. vt dicitur in dicto. c. peruenit. Item in titulo

Preceptū figurale s̄z dupl̄r

Quadruplex ordo in populo inuenit

ab omni

Ca. 6. De pceptis iudicialibus.

lo de fur. c. j. dicitur. Qui furatus fuerit hominem et ve-
didit eum nocte. putat^r morte moriat^r Etia glo. sup illd
bossem. s. libez. nam q furat^r suu hac pena non tenetur
ff. ad. l. falci. de pla. l. vl. Et fm canones hec pena no im-
ponit. vt de rap. in archiepiscopatu. vbi dicit q p certis ex-
cessibus epi pnt certam penam pecuniariam imponere. et flagel-
lis afficere. ea moderatōe habita q flagella in vindictas
sanguinis transire no videantur. Sed vbi est ita grauis
excessus q mortē et mēbroz truncatōem mereatur reus
sustinere. refuet illa pntibz secularibz. Et si epi hz iuris-
dictionem epalem. causas sanguinis demādet ei cui hmoi
cōpetat. dicit ibi glo. Itē de iniur. et dam. da. c. j. dicit. Si
risari fuerit homines et percussit alter prim suu lapide vl
pugno. et ille mortu^r no fuerit. si tacuerit in lecto q percusse-
rit operas ei^r et impensas in medicos restituet. Exo. xxi.
Glo. ibi. opas amissas et impensas curatore pstat. Itē
si qd apuerit cisternā et fodierit. et no opuerit eā. cecideritqz
bos vl azinus in eā. dñs cisternę reddet pētū iumentoz.
Quod autem mortuum fuerit ipsius erit. ex eo ti. Glo.
ibi. si hoc fecerit in publico nam si in occulto vbi pntes
runt fieri non tenetur. Ratio primi est. quia occasionem
damni dedit. Itē si bos corupta esset ab heri et nus
diufterius. et non custodiuit euz dominus suus. reddet
bouem pro boue et cadaver integrum recipiet. Exo. xxi. et
c. i. Glo. super illud non custodiuit. s. si bouem alterius
occiderit tenebitur. quia no adhibuit diligentiam quā
debet. Itē si leserit quispiam agrum vel vineam. et
dimiserit iumentum suum vt depascat aliena. pro dāno
extimationem restituet. Glo. super illud extimationem
vltra extimationem enim non tenetur expellere debet
animal quod damnū dedit tanquam suum non inclu-
dere. cuz domini eius teneatur ad damnū. Itē si
egressus ignis comprehendat acervos fruguz. siue stan-
tes segetes in agris. reddet damnū qui ignem succendit
Exo. xxii. et c. i. Glo. sup illud. reddet. Si fuerit in cul-
pa cum igne apposuit nec adhibuit diligentiam quā de-
bet. ff. ad. l. acqui. qui occidit. Alis si nihil de ptingentis-
bus omisit no tenetur. infra. eo. c. i. capi. vult. Itē in tri-
stia. de homic. c. j. Si quis per industriā occideret pro-
ximū suū et per insidias ab altari meo euellas eū vt mo-
riatur. Exo. xx. Glo. super illud per industriā. Sec-
in can. ar. xv. q. j. si quis no iratus. Insidias. Itē talis
insidias si occidit non habet similitudinem ab ecclesia. sed vt
possit exarari. qd forte intelligitur quando hoc agit in
ecclesia.

De ratione prece. §. II.

prozum iudicialium legis moisaice que pertinent ad pri-
cipales. Pro quorum declaratione dicit. b. Tho. prima. se.
q. cv. q. circa bonam ordinationem principū in aliqua
ciuitate vel regno duo sunt attendenda. Quorum vnus
est vt omnes habeant aliquā partem in principatu. per
hoc enim conseruatur pax populi. et omnes talem ordi-
nationem amant et custodiunt. vt habetur in. ij. pollif.
Aliud est quod attenditur iuxta speciem regiminis vt
ordinationis principatum. cuius cum sint diuersę spe-
cies vt pbus tradidit. in. ij. pollif. precipue tamen est re-
gnum in quo vnus principatur scdm virtutē. Unde di-
cit pluralitas principatum mala. vnus ergo princeps
Et aristocratia. id est potestas optimoz in qua aliqui
principant. pauci tamē scdm virtutē. Unde optima or-
dinatio principum est in aliqua ciuitate vel regno. in q
vnus perficitur fm virtutem qui omnibz presit. et sub
ipso sunt aliqui principantes fm virtutē. Tum qz talis
principatus ad omnes pertinet. Tum quia ex omnibz
eligi possunt. Tum quia etiam ab omnibz eligant. Talis
est optima pollicia bene cōmixta ex regno inqrum

vnus preest. Ex aristocratia inquantū aliqui principan-
tur scdm virtutē. Et ex democratia. id est potestate po-
puli inqrum ex popularibz possunt eligi principes et ad
populū pnter electio principū. et hoc fuit institutum scdm
legem diuinā in illo populo iudeoz. Nam Moyses et
eius successores gubernabant populū quasi singularit-
ter omnibz principantes. quod est quedā species regni.
Eligebant autē septuaginta seniores fm virtutē. Unde
dicit Deus. j. Tuli de tribubz vestris viros sapientes et
nobiles. et constituui eos principes. Et hoc erat aristocra-
ticum. Sed democratia erat qz isti de omni populo eli-
gebantur. dicit enī Exo. xvij. Prouide de omni plebe
viros sapientes. Et etiā ppos eligebat. vnde dicit Deus.
j. Date ex vobis viros sapientes. et sic patet qz optima su-
it ordinatio principū quā lex posuit. Et quis ordinatio
populi precipue dependeat ex maximopriparū id
est principali rectore. vt dicit philosoph⁹ in. ij. pollif. ta-
men qz ille populus sub speciali cura dei regebat. Unde
dicit Deus. vij. En te elegit dominus deus tuus. vt
sis ei populus peculiaris. Ideo institutionē summi p-
cipis sibi dominus retinuit. non lex ipsa determinauit.
Et hoc ē quod domin⁹ petiuit hūmeri xxvij. Prouide
bar dominus deus spiritū omnis carnis hominē qui
sit super omne hanc multitudinē. Et sic ex dei ordinati-
one institutus est Josue in principatu post moysen. Et
de singulis iudicibz qui fuerūt post Josue legit qz deus
suscitauit populo saluatore. Et quia spiritus dñi fuit in
eis. vt patet li. iudicū. De rege autē cōmisit populo consti-
tutionem. sed sibi reseruauit electionē. Unde dicit Deus
xvij. Eum constituēs regem quez elegerit domin⁹ deus
tuus. Quomodo autē se debeant habere reges et alij p-
sides. ostendit ps. dicēs. Et nunc reges intelligite eruditi
mini qui iudicatis terrā. Seruite dño in timore. Regnū
vriqz est optimū regimen populi. quia huius regimē ma-
xime respētat regimen dei quo vnus mūdū gubernat
Et hoc est verū si no corrupat. Sed propter magnā
potestatem que regi conceditur defacili degenerat in tyra-
nidem. nisi sit perfecta virtus eius cui talis potestas con-
ceditur. Perfecta autē virtus in paucis inuenit. et precipue
in iudeis qui erant crudeles et ad auariciā prouit. qz
que homines maxime in tyrannidē decidūt. Et ideo do-
min⁹ a principio eis regē no instituit plena potestate. s.
iudicem et gubernatore et postea regem ad petitionē po-
puli quasi indignatus cōcessit vt patet per ea que dixit
ad Samuelem. j. Regū. vij. No enī te sed me abiecerunt
ne regerē super eos. Instruit tamē a principio circa re-
gem instruendū. Primo de modo eligendi. vt. s. quando
in eius electione expectaret iudiciū dñi. et vt no faceret
regem alterius gentis. quia tales reges solent parū affi-
ci ad genē cui proficit. et per cōsequens parū curare de
eis. Secūdo ordinauit circa reges institutos qualiter de-
berent se habere ad seipos. s. vt no multiplicaret curus
et equos et vxores et diuitias imēias. qz ex cupiditate ho-
rum facile principes decidūt in tyrannidē et iusticiā dei
relinquunt. Tertio qualiter se deberēt habere ad deū. vt
semp legerēt et cogitarēt legem dei. vt semp essent in ti-
more dei et obediētis. Seruite dño in timore. Instruit
etiā qualiter debent se habere ad subditos. vt. s. no supbe
cōtemnerēt et opprimerēt. et a iusticia declinarēt. Qd autē
dixit dñs populo p Samuelem. j. Reg. vij. Dec erit ius re-
gis. filios vros toller sibi in seruos. tribunos et centurio-
nes. Illud ius no acquirat regi ex institutione diuina sed
magis ibi pronunciat vsurpatio regū. qui sibi iniquus
ius constituunt. in tyrannidē degenerantes. et subditos
depredantes.

De ratione et con. §. III.

Titulus Decimusquartus

uenientia iudicialium preceptorum quorum ad populari-
um hominum conuictum illius populi. Omnia enim
talia precepta inueniuntur esse secundum rationem, et plena equi-
tate et caritate. Et hec est intentio legis, assuescere homi-
nes periculis precepta, ut sint bene communicari ad iustitiam
et facilius, ut sic conseruetur amicitia et pax inter eos.
Unde in commendatione talium preceptorum dicitur in psalmo.
Non fecit taliter ominationi, sed deus qualia fecit populo
israel, et iudicia sua, id est precepta iudicialia non manife-
stauit eis. Pro cuius declaratione dicitur Ibo. j. ij. q. cy.
arti. ij. q. fm Augusti. in. ij. de ciui. dei. Tullius diffini-
ens quid sit populus dicit quod est ceterus multitudinis iu-
ris consensu et utilitate communis sociatus. Unde ad
rationem populi pertinet ut communicatio hominum ad
inuitem iustis preceptis legis ordinetur. Est autem duplex
communicatio hominum ad inuitem, una que fit auctoritate
principum, alia que fit propria auctoritate privatam per
sonarum. Et quia voluntate uniuscuiusque disponi potest
quod est subditum eius potestati, ideo auctoritate prin-
cipum quibus subiecti sunt homines oportet quod iudicia
inter homines exerceantur et pene malefactoribus infer-
rantur. Potestati autem privatam personarum sub-
dunt res possesse, et ideo propria voluntate in his potest
sibi inuicem communicare, puta emendo, vendendo, donan-
do, et alijs huiusmodi modis. Circa autem communicati-
onem lex sufficienter ordinauit. Statuit enim iudices,
ut patet Deutero. xvj. Iudices et magistrorum constitues
in omnibus portis tuis ut iudicent populum iusto iu-
dicio. Instituit etiam iustum iudicij ordinem et sine ac-
ceptione personarum. Unde dicitur Deutero. j. Quod
iustum est iudicare, siue ciues ille, siue peregrinus, nul-
la erit personarum distantia. Et quia iudices ad hoc in-
ter homines constituuntur, ut determinet quod ambiguum
est inter homines, cum ambiguum sit duplex, quod
vel apud simplices, vel etiam apud peritos et doctos, ideo
veritas prouidit lex. Nam ad dubia communia tollenda
mandauit, Deutero. xvj. ut iudices et magistrum constituere-
rentur per singulas tribus ad iudicandum populum. Ad
tollendum secundum dubium, scilicet quod est apud peritos, sta-
uit lex ut omnes recurrerent ad locum principale a deo
electum in quo summus sacerdos erat qui determinaret
dubia circa ceremonias diuini cultus. Et summus iu-
dex populi rex vel iudex, qui determinaret quod ad iudi-
cialia, sicut etiam nunc per appellationem ab inferioribus
iudicibus ad superiores cause deferuntur. Unde Deut.
xvij. dicitur. Si difficile apud te et ambiguum iudicium
prospexeris, et iudicium qui intra portas tuas sunt vis-
dens verba variari, ascende ad locum quem elegerit do-
minus deus tuus. Sustulit etiam occasiones iniusti iu-
dicii, scilicet per munera dum ait. Non accipiat munera scilicet
iudex, quia munera cecceant oculos sapientum, et
peruertunt verba iustorum, Deutero. xvj. Quamuis
enim sit possibile duos vel tres testes in mendacio con-
uenire, non tamen est facile vel probabile quod conueniant,
et precipue si eorum testimonia non vacillent, nec alii sine
suspecti. Et ad hoc quod defacili testes a veritate non decli-
narent, instituit lex ut diligentissime examinarentur, et ideo
accipitur testimonium eorum tanquam verum. Nam in nego-
cijs humanis secundum philosophum non potest haberi probatio des-
monstratiua et infallibilis sed sufficit coniecturalis pro-
babilitas, secundum quod rector sua det. Etiam lex instituit certas
penas pro certis delictis, ut infra dicitur. Circa res
vero possessas optimum est secundum philosophum in. ij. politicorum
quod possessiones sine distincte, et usus sit primus communis,
partim per voluntatem possessorum communicetur. Et hec
etiam fuerunt in lege statuta. Primo enim ipse possessio-
nes erant diuise per singulos. Dicitur enim Numeri.

xxxij. Ego dedi vobis terram quas forte diuidetis vo-
bis. Et quia per possessionum irregularitatem plures ci-
uitates destruantur, ut dicit philosophus. ij. politico. Ideo ar-
ca possessiones regulandas triplex remedium lex instituit.
Unum, scilicet ut secundum numerum hominum diuideretur equali-
ter. Unde dicit Numeri. xxxij. Pluribus dabitur latior, et
paucioribus angustior. Aliud remedium fuit ut posses-
siones in perpetuum non alienarentur, sed certo tempo-
re redirent ad suos pristinos possessores, ut scilicet non perfun-
derentur sortes possessionum. Sic ergo concessit lex ut ne-
cessitatibus occurrentibus possent sibi homines puidere quod
ad certum tempus alienari possent. Sed ne confunderentur
sortes tribuum in iubilaeo saltem oportebat quod reuert-
terentur ad priores possessores. Excipiebantur domus
urbane, quia in perpetuum poterant vendi. Et ratio est quia
non erant domus ita forte distincte vel possessiones. Ter-
tium remedium erat ad tollendum hominum confusionem et
proximi succederent morientibus. Et primo quidem gradus
filius, secundo filia, tertio fratres, quarto patruus, quinto
quicunque propinquus. Et ad distinctionem sortium conseruanda
dam vltimus lex statuit ut mulieres que sunt heredes
nubrent hominibus sue tribus ut habet Numeri. xxxvj.
Non autem statuit lex quod mulieres succederent in bonis pa-
teris, nisi in defectu masculorum. Tunc autem fuit necessa-
rium ut mulieres succederent in consolatione patris, cui
fuisset graue quod ad extraneos hereditas deuolueretur,
sed ut dictum est, non poterant nubere nisi in tribu sua.
Secundo statuit lex ut quantum ad aliqua usus rerum
esset communis. Et primo quantum ad curam. Preceptum est
enim Deutero. xxij. Non videbis onem et bouem fratris tui
errantem, et perterbis, sed reduces fratri. Et sic de alij.
Secundo quantum ad fructum. Concedebat enim paucienter
quantum ad omnes ut ingressus in vineam amici posset
comedere licite, non autem extra ferre. Intendebat enim lex
assuescere homines ut sibi inuicem de facili sua comuni-
carent. Non autem est defacili suorum excommunicatiuus qui
non sustinet quod proximo modicum quid de suo accipiat abs-
que magno detrimento, secus autem cum magno damno. Et
ideo prohibebat lex extra portare, sed non in vinea come-
dere. Quantum autem ad pauperes mandabat lex ut relinque-
rentur manipuli obliti, et racemi remanentes in ipis, ut
patet Deut. xix. Tertio statuit lex communicationem sa-
crum per eos qui sunt domini rerum. Et una quidem communi-
catione pure gratuita. Unde dicit Deutero. xxiij. Anno
tercio sepabis aliam decimam, venientemque leuitus et peregrini-
nus et pupillus et vidua et comedent et saturabunt. Alio-
am vero communicatione cum recompensatione utilitas
tis, sicut per emptionem, venditionem, locationem, mutuum
depositum, de quibus omnibus inueniuntur ordinationes
in lege. Intentio legis erat, ut sibi inuicem homines in
necessitatibus defacili subuenirent, quia hoc est maxi-
me amicitie fomentum. Et hanc facultatem subuenien-
di non solum statuit in his que gratis et absolute do-
nantur, sed etiam in his que mutuo conceduntur quia
huiusmodi subuentio frequentior est et pluribus neces-
saria. Huiusmodi autem subuentiois facultatem mul-
tipliciter instituit. Primo quidem ut faciles se preberent
ad mutuum exhibendum et ne tali recaberent se anno
remissionis appropinquante, ut habetur Deutero. xv.
Secundo ne cui mutuum concederent grauaret, vel viti-
ras vel etiam aliqua pignora omnino vite necessaria ac-
cipiendo. Et si accepta fuerint quod statim restituerentur.
Dicitur etiam Deuteronomij. xxxij. Non fenerabis fra-
tri tuo ad usuram. Et vigesimo quarto. Non accipies lo-
co pignoris inferiorum est et superiorum molam, quia anti-
quam suam apposuit tibi. Et Exodi. xxxij. dicitur. Si pi-
gnus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis

Triplex
mediu p
nit circa
possessio
nes regu

La. 6. De pceptis iudicialibus

occafum reddes eis. Tertio vt non importune exiges
rent. vt dicitur Exodi. xxij. c. Si pecunia muruo dederis
ris populo meo pauperi qui habitat tecum. non viges
bis cu quasi exactor. Et propter hoc etiam mandatur Deu
teronomij. xxij. Cum repertes a proximo tuo rem alij
quam qua debet tibi: no ingrediens domu eius vt pi
gnus auferas. Quarto instituit q in septimo anno de
bita penitus remitterentur. Probabile enim erat q illi
qui comode reddere possent an septimū annum redde
rent: et gratis mutuares non defrauderent. si autē om
nino impotētes essent eadem ratione erat eis de nono
dandū ppter indulgētia. Circa vero animalia mu
tuata hec lex statuit: vt propter negligētia eius cui mu
tuata sunt si in ipso absentia moriant vel debilitetur
reddere ea compellat. Si pro eo presente et diligēter cus
todiente mortuus fuerint vel debilitata: non cogebatur
restituere ea: et maxime si erant mercede conducta: quia
ita etiam posuit mori seu debilitari apud mutuantē.
Hoc obseruādū erat quā animalia erant mercede cōdu
cta. quia tūc habebat certū precium pro vsu animalis
vnde nihil accrescere debebat p restitucionē animalis
nisi propter negligētia custodiētis. Et quia hec est dif
ferentia inter mutuū et depositū: quia mutuū traditur
in vtilitate eius cui traditur: sed depositū in vtilitatem
deponentis. ideo magis ardebat aliquis in certis casu
bus ad restituendū mutuū q ad restituendū depositū
quia de minori negligētia tenebat eis qui recepit mu
tuū q depositū qui tenebatur nisi de furto. vt pat
ret Exodi. xxij. De penis que inferebant per iudicia
lia pcepta legis pro diuersis delictis. Nota fm Tho.
vbi sup. q no solum propter gravitatem culpe sed etiam
propter alias causas grauis pena infligitur. Prio qui
dem ppter quantitatem peccati: quia maiori peccato: cete
ris parib. grauior pena debet. Secundo ppter peccati
consuetudine: quia a peccatis pueris non facilliter ho
mines abstrahuntur nisi per graues penas. Tertio pro
pter multā concupiscētia vel delectationem in peccat
to: ab his etiam no defacili homines abstrahuntur nisi pro
pter graues penas. Quarto ppter facilitatem cōmittendi
peccatū et accēdi in ipso. Vt utriusmodi etiam peccata q ma
nifestant sunt magis puniendi ad aliorum terrorem.

Circa etiam ipsam quantitatem peccati quadruplex gra
dus est attendēdus etiam circa vnu et idē peccatū. Quo
primus est quādo inuoluntarius peccatū cōmittit. Tūc
enī si omnino est inuoluntarius totaliter excusatur a pena
Dicitur enī Deutero. xxij. q puella que opprimitur in
agro no est rea mortis. quia clamauit et nemo affuit q
liberaret eam. Si vero aliquo modo fuerit voluntarius
sed tamē ex infirmitate peccat: pura cū aliquis peccat
ex passione minuat peccatū: et pena fm veritatem iudi
cij diminiui debet: nisi forte ppter cōmunē vtilitatem pena
aggrauet ad abstrahendū homines ab vniuismōi. pecc
tis. sicut dicitur est. Secundus gradus est quādo aliq
per ignorantiā peccauit. et tūc aliquo modo reus repu
tabit propter negligētia addiscēdi. sed tūc no puniet
per iudices: sed expiabit peccatū suum p sacrificia. vt
dicitur Leuiti. iij. Anima cū peccauerit p ignorantiam
re. Sed hoc intelligendū est de ignorantia facti: no autē
de ignorantia pcepti diuini: qd oēs scire tenent. Tertio
gradus est quādo aliquis ex supbia peccat. id est ex cer
ta electione vel ex certa malicia: et tūc puniebat fm qn
titate delicti. Quartus autē gradus est quādo per pter
tiam et pīnaciā peccabat. et tūc quasi rebellis et destru
tor ordinatiōis legis oīno occidendus erat. Et fm hoc
dicendū est q in pena furri cōsiderabat fm leges id qd
frequēter accidere poterat. et ideo pro furto et aliaz rerū
que d facili custodiri possunt a furib. no reddebat fur

nisi duplū. Oues autē no de facili possunt custodiri a
furto quia pascuntur in agris. ideo frequēter contingebat
q oves furto subtraherent. vnde lex maiore penas
apposuit: vt scz quatuor oves p vna oue redderet. Adhuc
autē boues difficilius custodiuntur quia habent in agris
et no ita pascunt gregatim sicut oves. et ideo adhuc tri
bi maiore penam apposuit. vt scz qnq boues pro vno
bone redderetur. Et hoc dico nisi forte idem animal in
uentū fuerit viuēs apud eum. quia tūc solum duplū
restituere. sicut in ceteris furtis. Poterit enī haberi pre
sumptio q cogitaret restituere ex quo viuēs seruasset.
Et nota scdm Aug. xxi. de ciu. dei. q Tullius posuit
octo genera penarū esse in legib. videlicet damnū. vni
cula. verbera. rationē ignominia. exiliū. mortē et seruicu
tem. Et quib. aliqua in lege sūt instituta. Damnū qui
dem. scz cū fur cōdemnabat ad quintuplū vel quadru
plū. Vincula sō sicut Nume. xv. mandat de quodaz
in carcere includeret. Verbera. sicut Deute. xxv. Si em
qui peccauit dignū viderint plagis pferent: corā seip
facient verberari. Ignominia etiam inferebat illi q no
lebat accipere vxorem fratris sui defuncti: q tollebat caly
cia mēta illi et spuebat in faciem eius. Mortē etiam
inferebat. vt pater Leui. xx. Qui maledixerit patri suo
aut matri: morte moriatur. Penam enī rationis lex indu
xit dicens Exo. xxi. Oculū pro oculo: dentē p dente. Pe
nam autē seruitutis induxit in duob. casibus. In vno
quidē quādo septimo anno remissionis ille qui erat
seruus accipere beneficio legis vti vt liber exiret: vnde
pro pena ei infligebat vt in perpetuū seru. remaneret.
Secundo infligebat furi quādo no habebat q posset
restituere. Sicut habet Exodi. xxij. Penam autē exi
lij vniuersaliter lex non statuit. q in solo plo deus col
lebat omib. alijs pplis p ydolatriam corruptis. Unde
si qd a plo illo vniuersaliter exclusus esset. daret ei occas
io ydolatrie. Et ideo p Reg. xxi. dicit q David dixit
ad saul. Maledicti sunt q deiecerūt me: no habitent in
hereditate dñi dicentes: vnde serui dñi alienis. Erat autē
aliquid particulare exiliū. Dicit enim Deutero. xix.
q qui percussit proxmū suū nesciens nullū erga ip
sum habuisse odiū comprobatur: ad vnam vrbū refugij
confugiebat vsq ad mortem summi sacerdotis. Tunc
enim lucebat ei redire ad domū suam: qui in vniuers
ali damno ppli consueuerūt particulares ire sedari. et
ita proximi defuncti no sic prouerant ad eius occasio
nem. Penam autē mortis lex infligit in maioribus
crimib. scilicet in his que sunt contra deum. in homi
cidio et in furto hominū: et in reuerentia ad parentes
et in adulterio et incestibus. In furto autem aliarū
rerum adhibuit penam damnū. In percussuris et in
mutilationibus induxit penam rationis. In alijs mi
noribus culpis penam flagellationis: et ignominia
n te.

De iudicialibus §. III.

pceptis que recipiatur extraneos. Pro cuius declaratio
ne sciendum fm bea. Tho. prima secunde. q. cv. art. iij.
q cum extraneis potest esse hominū conuersatio du
pliciter. Vno modo pacifice. Alio modo hostiliter.
Et quātum ad vtrūq. modum ordinandū lex cōueni
entis pcepta cōtinebat. Tripliciter enī in deis offerre
batur occasio: vt cum extraneis pacifice cōmunicarēt.
Primo quidē quādo extranei per terrā eorū transitū
facerēt quasi peregrini. Secundo mō quādo in terram
eorū adueniebāt ad inhabitandū sicut aduenē. Et qn
tum ad vtrūq. lex pcepta misericordie proposuit. Nam
Exo. xxij. dicit. Aduenā no stris tab. Et. xxij. dicit. Pere
grino molestus no eris. Tertio quādo aliqui extranei

In duo
b. casib.
penā fuis
cut. indu
xit.

Cōuersa
tio hoīs
sic dupl.

Titulus Decimusquartus

totaliter in eorum consortiū r ritum admitti volebant. Et in his quidē ordo attendebat: nō enī statim recipiebant quasi ciues. sicut etiā apud quosdā gentiliū statutum erat. vt nō reputarent ciues nisi qui vel ex suo vel artano ciues existerent. vt dicit pbs in. iij. politici. Et hoc tō qz si statim extranei aduenientes recipient ad tractandū ea q̄ sunt populi possent multa picula cōringere dū extranei nō habentes ad huc amorem firmatū ad bonum publicū. aliq̄ cōtra populū arēptarēt. Et ideo lex statuit vt de quibusdā gentilibus aliquā affinitatem ad iudeos. s. de egyptijs habētibz apd quos nati fuerāt r nutriti. r de ydumeis filijs Esau fr̄s Jacob in tertia gene ratione recipient in p̄sentiū populi. Quidā vero quia hostiliter ad eos se habuerant. sicut amonite r moabite nunq̄ ad cōsortiū eoz admittēret. Amalechite autē qui magis eis aduersari fuerant. r cū eis nullū habebāt cōgnatōis consortiū quasi hostes p̄petuū hērentur. Dicit enī Exod. xvij. Bellū dei erit cōtra amalech a generatiōe in generatiōem. Sicut etiā quantū ad hostilē cōitari onem cū extraneis lex p̄cepta cōueniētia tradidit. Nam p̄mo q̄ deminuit q̄ bellū iuste intrē. Mandat enī Deutero. xx. q̄ qñ accederent ad expugnandū ciuitates susceptū exēqrent. hōtes de deo fiducia. Et ad h̄ melius obseruandū instituit q̄ imminēte p̄lio sacerdos eos cōfortaret. p̄mittēdo auxiliū dei. Tertū mādauit impedimenta a p̄lio remoueri. remittēdo quosdā ad domus q̄ possent impedimēta p̄stare. vt nou⁹ edificator domus aut plātor vinee. aut desponsator vxoris. Vi excludēbant a p̄lio r hoc p̄pter duo: P̄mo q̄dem qz ea que hō de nouo h̄z vel statim paratus est ad habēdū magis solet amare. r p̄ se q̄ns eoz amissionē timere. Quā probabili le erat q̄ ex tali amore timerent mortem. r sic minus fortes essent ad pugnandū. sc̄do eadē rōne timidū mūtētur ad domus. Quarto instituit vt victorijs moderate vtterent parcēdo mulieribz r puulis. r etiā ligna fructifera regionis nō incēdenda. Accipe autē vsuras ab alienis nō erat fm legis intentionē. sed ex quadā p̄missiōe p̄pter p̄nitentē iudeorū ad auariciā. vt magis pacifice se haberent ad extraneos a quibz lucrabantur.

De preceptis iudici. §. V.

alibi circa p̄sonas domesticas. vt filios vxorē suos. que docent quilibet circa suā familiā fuare ad bñ regendū. nō qz in lege moysayca scripta. sed qz in magna equitate r hu manitate fundata. vt valeat dicere illud ps̄. A iudicis tuis nō declinaui. i. p̄ceptis iudicialibz. qz tu legem posuisti mihi q̄. s. ista cōrinent. r ad q̄ seruāda legē p̄uata. s. inspiratiōis in corde posuisti ad ea implenda: vt valde iusta. Pro cuius declaratiōe norandū fm Tho. p̄mo sc̄do. q. cv. q̄ cōmuniō domesticaz p̄sonarū ad inuicē. vt dicit pbs in p̄mo politicoz. est fm quorū dīanos actus q̄ ordinant ad necessitatē vite. Vita autē hōis p̄suat triplr. Uno mō quantū ad indiuiduū put sc̄z hō idem numero viuūt. r ad talē vite p̄suatiōē op̄tulantur homini exteriora bona. ex quibz habet vitium r vestitū r alia huius vite necessaria. in quibz administrandis indiget hō seruis. Alio mō p̄suat vita hōis fm sp̄m r p̄ generatiōē ad quas hō indiget vxore vt ex ea generet filios. Sic igit in domestica cōione sūt tres cōbinatiōnes. s. dñi ad seruū. viri ad vxorē. patris ad filiū r q̄rtū ad oīa ista lex vetus p̄ueniētia p̄cepta tradidit. Quantū enī ad seruos instituit vt modeste tractarentur: r q̄rtū ad labores ne. s. in laboribz immoderatis affligerent. Quā Deutero. v. dñs mandauit vt die sabba ti req̄scescent seruus r ancilla. sicut r ip̄e. Et itēz q̄rtum ad penas infligendas. vt. s. moderate castigarent. impo

suit enī penam mutilatoribz seruorum vt dimitterēt eos liberos. sicut habet Exodi. xxi. ca. Et simile statuit in ancilla quā in vxorem aliquis duxerit. Statuit etiā specialiter circa seruos qui erant ex populo. vt septimo anno liberi egredierent cum omnibz que apporauerāt etiā vestimentis. vt habetur Exod. xxi. Insuper etiā notatur Deutero. xv. vt viaticum eis datur. Quis enī filij israel erāt a seruitute liberati p̄baronis a domino et p̄ hoc diuise seruituti additi. ideo noluit dominus vt in perpetuū serui essent simpliciter. sed fm quid. id est ad temp⁹. Et q̄uis ista nunc nō seruent nec obligēt quārum ad ista determinata in lege: obligant tamē in genere. vt sc̄z quis modeste se habeat ad seruos. Circa vxores vero statuit in lege quantū ad ipsas ducēdas vt accipiant vxores de tribu sua vt habet Num. vltimo. Et hoc ideo ne fortes tribu cōfundātur. Prohibuit etiā quosdā personas ne in coniugium ducerentur. sc̄z alienigenas. id est que nō erant de populo iudeoz p̄pter periculū seductōis: et propinquas p̄pter reuerentiā naturalem que eis debetur. Hoc autem nūc seruandū est: et quantū ad propinquas in multo pluribus gradibus q̄ in veteri testamēto. r etiam quātum ad affines. vt patz extra de consang. et affini. cap. vlti. Quantū autem ad alienigenas hoc ita seruādam est: vt fideles cū infidelibus contrahere prohibeātur matrimonio. r vlti. q. i. ca. Cave. In lege etiā fuit statutū q̄ aliquis in vxorem duceret vxorem fratris defuncti si ne liberis. vt patet Deuteronomij. xxij. Et hoc ne totale memoria defuncti deleteretur. Nam fil⁹ et illis genitus dicebatur filius fratris defuncti fm quandā ad op̄tōz Hoc autē tunc expresse prohibetur p̄pter affinitatem Statuit etiā lex qualiter vxores iam ducte tractari debent. s. amicabilem. vt sc̄z nō leuiter infamarent. Quā et mandat puniri qui falsum crimen imponit vxori: vt habet Deutero. xxij. Et etiā q̄ p̄pter vxoris odium filius detrimentū nō pateret. Deutero. xxi. Et etiā q̄ p̄pter odiū vxorem non affligeret: sed potius scripto lly bello repudiū eam dimitteret. vt patet Deutero. xxij.

Sciendū autē q̄ lex p̄misit repudiū vxoris: nō quia simpliciter iustū esset. sed p̄ iudeoz duriciā. vt dicit Matthei. xix. Fuit ergo p̄missum repudium ad vitandū vxoricidium. Erant enī ita crudelis q̄ occidissent vxores quas odio habebant si non potuissent dimittere vt alias ducerent. Nunc autem in nouo testamento matrimonij consumatū nulla potest ratione dissolui. nec etiā cum dispensatiōe pape. Diuortij autem quo ad separatiōem thori: vel quo ad cohabitatiōem sc̄dm formā ab ecclesia traditam fieri potest r nō aliter. Et de hoc in tertia parte titulo p̄mo. Circa filios autem instituit lex vt patres eis disciplinā adhiberent instruedo eos in fide. vt habetur Exod. xxij. vbi dicitur. Cum dixerint vobis filij vestri: que est ista religio: id est causa harum ceremoniarū que fiebant circa agnum pascalem: dicitis eis. Vltima transgressiō domini est rē. Et q̄ instruerēt eos in moribz. Unde Deuteronomij. xxv dicitur q̄ patres cum habebant filios rebelles et contumaces. debebāt eos ducere ad iudices ciuitatis et eis denunciare q̄ monita eoz audire contēnerent. comelationibus conuulsis atqz luxurijs vacarent rē. Et illi iudices mādabāt illos lapidari. Non autē hoc parentibus licebat sc̄z occidere v̄l mutilare filios ad correptionē suorum scelerū. sicut nec etiā nūc licet. Nam sicut philo sophus dicit. x. ethicoz. Principatus paternus habet solam amonendi potestatem: non autem vim coactiuam per quam rebelles et contumaces comprimī possunt. Et ideo lex mādabat vt filius contumax a principibus puniretur.

Vita hominis tripliciter conseruatur.

Repudiū vxoris p̄missū est.

Ita p̄p̄tū nō h̄t per scriptū.

Ca. vnicū. De lege euāgelica seu noui testi.

Titulus decimusquintus

De lege euangelica seu noui testamenti. Cap. vnicū.

Quarta lex euangeli

Qua siue noui testamēti q̄ etiā videt̄ lex in-
dita. s. in cor: seu lex gratie quam p̄misit
dñs dandā Dier. xxxi. cū ait. Ecce dies
veniet die dñs: et plūmabo sup domum
israel et sup domū iuda testamētū nouū. Et exponēs qd
sit hoc testamētū subdit qz hoc est testm̄ qd disponam
domui isrl. dādo leges in eas i mēte eoz et in corz
subscribā eas. Quā autoritatē inducit apls ad Hebr.
viij. Et de ea pōt intelligi illd psal. Bonū mihi lex oris
tui sup milia auri et argēti. P̄cipue aut̄ lex euāgelica
dicit̄ lex oris dei. qz ab ipso incarnato p̄dicata et data
fuit: et cū ea gr̄is collata. Un̄ mathe^o euāgelista narrat
quomō cepit eis x̄ps p̄dicare di. ap̄iens es suū docebat
discipulos suos dicens. Beati paupes et. Matth. v.
Et hoc in mōre q̄ designat̄ fm̄ Aug. in signē p̄secramōs
iusticiā quā p̄tinet ipsa lex sup oēs alias leges. Et p̄t̄
p̄terea dicit̄ ps. q̄ est sibi bonū sup milia. i. melior q̄ dñ
uitie tempales auri et argēti. vel diuitie spūales cuius
cumq; scientie vel eloquētie seu legis: que designantur
per aurum et argētū. Continet enim lex euāgelica nō
solum documēta que ibi continent̄: sed etiā gratiā ipsā
chasti que ducit ad gl̄iam. Et ideo melior super omnes
substantiā: sapientiā et scientiā et mūdi gl̄iam. Sed p̄
hoz declaratione dicit̄ be. Tho. p̄ma se. q. cv. art. p̄.
q̄ vnaqueq; res illu d̄ videt̄ esse q̄ est in ea potissimum
vt dicit̄ p̄s in. ix. et bi. Id autē qd est potissimū in lege
nouī testamētū: et in q̄ tota virtus eius consistit est gr̄a spū
sancti q̄ dat̄ p̄ fidei x̄pi. et iō p̄ncipalr̄ lex noua est ipsa
gratia spūsancti que dat̄ x̄pi fidelibz. Et h̄ manifeste ap̄
paret p̄ aplm̄ qui ad Ro. iij. dicit̄. Ubi est gloriatio tua.
scz o iudea: exclusa est p̄ quā legem sanctorz. Non: sed p̄
legem fidei. Ipsam enī fidei grām legem appellat. Et ex
pressius ad Ro. viij. dicit̄. Lex spūa vite in christo iesu
liberavit me a lege peccati et mortis. Unde et Aug^o. in
libro d̄ spū et l̄ra dicit̄. q̄ sicut lex sanctorz fuit in tabulis
lapideis. ita lex fidei sc̄pta est in cordibz fidelium. Habz
tamē lex noua q̄ daz sicut dispositiua ad grām spūsancti
et ad vsum hui^o gratie p̄ncipalr̄ q̄ sunt quasi secundaria
in lege noua de quibz oportuit instrui fideles christi ex
verbis et scripturis tam circa credendā q̄ circa agēda.
Et ideo dicens dū est q̄ p̄ncipalr̄ lex noua. hec est indi
ta nō quasi aliquid p̄ncipalr̄ ad naturā humanā. quia si
cut indita lex naturalis: sed quia nature aliqd supaddi
tū p̄ donū gr̄e adiuuās implendū qd docet qd non fa
cit lex nāl̄is vel scripta. Secundario autē lex noua: est lex
scripta. et in scriptura quidē euāgelij continent̄ ea q̄ p̄t̄
nent ad grām spūsancti. Vel sicut dispositiua vel sicut
ordināria vsum hui^o gr̄e. Sicut dispositiua quidē q̄n
tum ad intellectū p̄ fidem p̄ quā dat̄ spūsancti gr̄a
continent̄ in euāgelio ea q̄ p̄tinent ad manifestandā di
uinitatē vel hūanitatē christi. Unde dicit̄ Job. vi. Nec
autē scripta sunt vt credatis qz iesus est fili^o dei. Sed ma
vero affectū continent̄ in euāgelio ea q̄ p̄tinent ad cō
temp̄tū mūdi p̄ quem contēptū fit homo capax gratie
spūsancti. Mund^o enim id est mūdi amatores nō p̄t̄
eage spūsanctū in d̄ x̄ps Job. xij. Vnus h̄o spūalis
gratie est in operibz virtutū ad que multipliciter in do
ctrina noui testamētū omēs exhortant̄. vt patet in fmo
ne et nū in monte Matth. v. et in alijs locis. Ubi ē no
tandū q̄ nullus vn̄s habuit grām spūsancti nisi p̄
fidē x̄pi explicitā. vel saltem implicitā q̄tū ad eos qui
fuerunt in veteri testamento. per fidem autē christi p̄t̄

net homo ad nouū testamētū. Unde quibuslibz fuit
lex gr̄e indita in veteri testamento sine iudeis sine genti
libz om̄s illi fm̄ h̄ ad nouū testm̄ p̄tinebat. Et sic p̄t̄
quomō lex oris dei bonū est. i. melius sup milia auri et
argēti scz per gratiā spūsancti in ea cōp̄bensam
Et fm̄ hoc qd est in ea p̄ncipale: lex euangeli bz iusti
ficare hoicm. Ad quod facit qd ait apostol^o ad Rom. i.
Non erubescō euāgelium. virtus est enī dei in salutem
omni credenti. i. ducēs ad salutē q̄ nō pōt esse nisi p̄ pu
rificationē. Quantū autem ad doctrinā que est in euā
gelio et p̄cepta et consilia ordinātia intellectū: affectum
et actū. lex euāgelica nō iustificat. s. de ea etiā verificat̄
quod ait apostolus. h̄. ad Corinth. iij. Vtrera occidit: spi
ritus autem viuificat. Occidit id est non viuificat ad
iustificandū. Ipsa enim doctrina euangeli: et si mul
tum instruat dare ad bene operandū. et ad occasiones
malozum tollendum. non tamē adiuuat efficaciter ad
implendum. Nam et si gratia in euāgelio cōpres
bensa adiuuet hominē ad non peccandū. non tamen
confirmat vt peccare non possit: quia hoc p̄tinet ad
statum glorie.

Ipsa autē lex euange. s. i.

lica nō fuit data a p̄ncipio mōdi triplia rōe fm̄ Tho. p̄
ma se. q. cv. art. iij. Quaz p̄ma ē: qz lex noua sic dicit̄ ē
p̄ncipalr̄ ē gr̄a spūsancti q̄ abundat̄ dari nō debuit an
teq̄ impedimentū peccati ab hūano genere tolleretur
colummata redēptiōe p̄ x̄pm. Un̄ dicit̄ Job. viij. Non
dū erat spūs datus qz iesus nōdū erat gloriat̄. Et
hanc rōem ass̄t̄ m̄aifeste apls ad Ro. viij. vbi postq̄
p̄miserat de lege spūs vite subiunxit. Deus filiū suū
misit in similitudinē carnis peccati. vt de peccō dānaret peccm̄
in carne vt iustificatio legis impleret̄ in nob̄. Sed a rō
pōt assignari ex p̄fectiōe leḡis. Nō enī aliqd ad per
secutum. adducit statim a p̄ncipio. sed quodam tempore
successiōis ordine sicut aliqd prius ē p̄ter: et post modū
est vir. Et hanc rōem assignat apls ad Gal. iij. dicens.
Lex pedagogus noster fuit in x̄po vt ex fide iustificet̄
mur: at vbi venit fides: iam nō sumus sub pedagogo.
Et. iad. Cor. xv. Non prius qd spirituale est: sed quod
animale. Lex autē euāgelica maxime est spūalis. et ideo
nō prius debuit dari sed posteri^o. Tertia rō sumitur
ex hoc q̄ lex noua est lex gr̄e qua hō indiget ad hū ope
randū. et iō p̄rio oportuit q̄ hō relinq̄ret̄ sibi p̄s in statu
legi veteris vt cadendo in peccatū: cum pillā iuuarī
non posset suam infirmitatē recoḡscens. sciret se gratia
dei indigere ad bene operandū: et ad hāc procurandāz
se humiliaret. Nil enī magis gratie recipiende ob̄stac̄
q̄ superbia: cū scz quis confidit de viribus suis ad be
ne operandū. Propter quod dicit̄ Iacobus. Deus suū
perbis resistit: humilibz autem dat grām. Danc ratio
nem assignat aplus ad Ro. v. dicens. Lex subintravit
vt abundaret delictū. vbi autē abundauit delictum: suū
perabundauit et gratia. Nec ex hoc pōt dici deus accep
tor personarū. quia scilicet p̄uidit eis de lege gratie ho
minibz noui testamētū et nō hoibz veteri. Nam hūanū
genus p̄pter peccm̄ p̄mi parentis meruit p̄iuari auxilio
gratie: et iō q̄buslibz nō dat̄ gr̄a: h̄ ē ex iusticia. qz hoc
illi meruerūt. Quibz autē dat̄ hoc ē ex gr̄a seu liberalita
te. Non autē ē acceptor: qz p̄sonaz si de suo in q̄ nō est
aliciū debitor: non dat vni qd dat alteri. Non ergo ex
hoc q̄ homibz a p̄ncipio mundi nō dedit deus legem
gratie iniuriā fecit: vel acceptor: p̄sonaz fuit: cum et ipsa
lex debito ordine danda esset.

De duratione legis. s. i.

euangelice. scz q̄ durat vsq; ad finem seculi: nec est ex

Triplē rō
ass̄t̄ qz
lex euāge
lica nō fuit
data a p̄n
cipio mō
di.

spū
no b̄
per fi
cpi.

Titulus Decimusquintus

pectanda alia lex que ei succedat vt quidā male senserit.
Pro cuius declaratione dicit Thomas p̄ma secūde. q.
Status cxi. arti. iij. q. status mūdi variari pōt dupliciter. Uno
mūdi du modo fm diuinitatē legis. z sic hūc statū noue legi nul
pliciter va
riat.

Statu cxi. arti. iij. q. status mūdi variari pōt dupliciter. Uno
mūdi du modo fm diuinitatē legis. z sic hūc statū noue legi nul
pliciter va
riat.

Tres sūt
stat^o mōdi
aliq assignabāt tres status mōdi: pueniētes tribz psonis
diuinis: dicētes statū veteris legis cōuenire patri: quia
illi generationi intendebant statū noue legis cōuenire
filio: quia derici in eo intēdunt sapientie. vnde z sequen
dus erat tertius stat^o q cōueniret spiritūscō. in quo vi
ri spūales p̄ciparent. Rūdet be. Tho. vbi supra: q sta
tus veteris legis fuit nō solū patris sed z filij: q xp̄us in
veteri lege figurabāt z status noue legis nō solū est filij
sed etiā spūscō: fm illud ad Rom. viij. Ver spūs vite
in christo iesu. An nō oportz expectare aliā legē spūscō
Possēt etiā fm dñm Jo. dñci ille triplex status sic ada
ptari: vt dicat prim^o in lege nature q̄ incepit a creatiōe
et puritate: z renouat^o fuit p̄ diuinitatē p̄p̄tate. z po
testas rōne creationis attribuit patri. Secundus ince
pit in lege mosaica q̄ fuit lex plena sapientia Et in p̄phe
tis etiā qui tūc maxime floruerūt fuit maxima sapiē
tia prophetantes de christo sapientia patris: z in christū
fuit terminat^o in sui passiōe et ascensione. Successit ter
tius qui appropriat spūscō: incipiens in aduētu eius
sup apostolos: in quo data est in cordibz lex amoris et
dilectionis et spūscō: q̄ filij dei agunt. An nō oport
ter expectare aliā legē. Qd̄ autē xp̄s dixit Mar. xij
q̄ p̄dicabit euāgelij regni in toto orbe z tunc veniet cō
summario. Dicit tho. q̄ ista p̄dicatio euāgelij potest int
telligi dupl^r. Uno mō q̄ntum ad diuulgationē notitiē
christi. z fuit diuulgatū euāgelij in toto orbe per p̄diz
cationem apostolorz. Et qd̄ subditur in ista auctoritate.

Tunc erit p̄summario: intelligit de destructione hieru
salem de qua tunc loq̄bat ad israh. Alio mō potest int
telligi p̄dicatio euāgelij cū pleno effectu: ita scz vt in gli
bet gente recipiat ecclia. Et ita fm Aug. nō dūm p̄dica
tū est in toto orbe. Et h̄ factum veniet p̄summario mōdi
et sic nō oportz expectare aliq̄d euāgelij: quod illi voca
bant eternū. Repertus est quidā liber qui intulabatur
euāgelij eternū. q̄ dicebat fuisse doctrina Joachim
abbatis: s̄ ex ip̄o tractatu z tempore suo cōprehendit ma
nifeste ip̄m nō fecisse. Sūt autē ibi mltā heretica z erro
nea et fatua. Nam in p̄mo dicē doctrinā Joachim ecce
dere doctrinā christi: nouū z veteris testamentū. Sei
cūdo q̄ euāgelij xp̄i nō est euāgelij regni. Tertio q̄
nouū testamentū erat euacuandū: et q̄ nō erat duraturū
nisi p̄ sex annos. id est vsq̄ ad annū incarnationis. M.
cdx. Quarto q̄ sicut euāgelij christi succedit aliud euā
gelij. ita sacerdotio xp̄i aliū sacerdotij. Quinto q̄ euāge
lij xp̄i neminē ducit ad p̄fectōz. Sexto q̄ spūalis intel
lect^o noui testi nō est cōmissus pape romano. s̄ tūc h̄re
talis. Et sic nō h̄z iudicare papa de intellectu spūali sed
literali. Septimo q̄ recessus grecoz a romana ecclia
fuit bon^o. z q̄ viri spūales nō teneant obedire romane
ecclie in his que sunt dei. Octavo q̄ papa grecus ma
gis ambulat fm sp̄m q̄ papa romanus. Et sic q̄ magis
est in statu saluandoz. Nono q̄ spūscō p̄cipit aliq̄d
ab ecclia: sicut xp̄us inquātum homo a spiritu scō.
Decimo q̄ christus et apostoli fuerunt p̄fecti in vita
contemplatiua: et q̄ vita actiua fuit fructuosa vsq̄ ad
Joachim. sed ammoda nō est fructuosa. sed vita cōm
platiua quā dicit esse in monachis. Undecimo q̄ sicut
in primo statu mundi fuit concessum regnū ecclie ros
tius a patre aliquibus. de ordine cōingaroꝝ in quo au
torizatus est ille ordo. Et in secūdo statu mūdi fuit con
cessum a filio alicui de ordine clericoz in quo ab ip̄o
glorificatus est. Sic in tertio statu mundi committeret
alicui de ordine monachoz: in quo spūscō glorifi
cabitur. Et q̄ predicatoris qui erūt in illo ultimo statu
erunt maioris dignitatē q̄ predicatoris p̄mitiue ecclie.
Decoia sunt partim heretica: partim fatua et erronea.

De comparatione .§. III.

noue legi ad veterem quomō scz noua lex est alia a vere
ri: et quomō tenet in veteri. Primū probat p̄ hoc quod
ait apostolus ad Hebr. xij. Translato sacerdotio necesse
est vt legis translatio fiat. Sed sacerdotij noue legis
est alia a sacerdotio veteri. ergo z lex alia. Pro cui^o
declaratione dicit beatus Tho. p̄ma secūde. q. cxiij. q.
cū omnis lex ordinēt cōuersationē humanā ad aliquē
finē. possunt aliqua ordinari ad finē dupl^r. Uno mō
q̄ diuersa ordinēt ad diuersos fines. Et sic leges sunt
omnino diuersē diuersitate speciei. Sicut lex ciuitatis
que cēt ordinata ad h̄ vt popul^o dominaret esset oīno
diuersa speciei ab ea que ordiaret ab hoc q̄ optimates
ciuitatis dominaret. Alio modo possunt ordinata in st
nem diuersificari: fm q̄ vnum propinqu^o ordinat ad
finem: z aliud remotius. Et sic alia dicit lex que datur
in eadem ciuitate et eodē modo regiminis pueris circa
agenda. z alia que datur viris perfectis. Sed m̄ igitur
primū modū diuersitatis: lex noua non est alia a lege
veteri. quia vtriusq̄ est vnus finis. scilicet vt homines
subdantur deo. Est enī vnus de^o noui et veteris testa
menti. fm illud ad Ro. iij. Un^o est deus qui iustificat
circūscionē ex fide et preputiū p̄ fidem. Alio modo lex
noua est alia a veteri: quia lex veteris est pedagog^o pue
rorum. et lex noua est lex p̄fectionis: quia lex dilectionis
Et oēs dñcie q̄s ponūt doctores in lexē veterē z no
uam bec oīdunt. q̄ differunt sicut p̄fectū z im p̄fectum.

Noua lex
est alia a
veteri.

Ca. vnicū. De lege euāgelica seu noui testi.

Et quia in lege euāgelica continetur multa documēta et sacramentalia; nō tamē in illis p̄sistit p̄ncipalitas huius legis; sed in gr̄a et fide. P̄ncipalitas autē veteris legis p̄sistebat in documētis et mādatis illius legis. Et illi q̄ in illa lege fuit deo; nō timore p̄ne nec p̄pter p̄ales promissiones illius legis; sed amore iusticie et p̄pter promissiones eternas p̄nebāt ad nouā legē. Sicut econtra qui in nouo testamēto suat leges timore penarū et p̄pter temporalia; p̄nēt ad veteris testamētū et legem. Continēt autē ipsa lex noua i veteri; sicut exponit Greg. illud Ezech. j. Erat rota in medio rote i. testamētū nouū in veteri. Continētur quidē non tantū in actu; sicut continēt locatum in loco sed in virtute; sicut effectus in causa. et sicut complementū in cōpleto; et sicut tota arbor in semine. Cōm̄parat enī noua lex ad veterē vt dicitur est. sicut perfectus ad imperfectū. et sic noua lex p̄mitur in veteri; sicut frumentū in spica. Omnia enī que tradūtur in nouo testamento credenda explicitē et aperte tradūtur in veteri; sed implicitē et in figura. Et si dicūt p̄cepta noui testamenti maiora q̄ veteris; intelligūt quārū ad manifesta tionem nō quo ad substantiam; et hoc quo ad moralia.

Quomōdo p̄ legem nouā lex veteris impletur. hoc enim christus dixit Matth. v. Non veni legem solvere sed ad implere. Et paulo post. Jota vnū aut vnus apex nō poterit a lege donec omnia fiant. Vñ potest induci illud psal. Vis p̄summatiōis vidi finē. lacu man. tu. nimis. Mandatū dei p̄cipuū qd dedit r̄ps; fuit de dilectione Job. xv. Hoc est p̄ceptū meū vt diligas iuuicē qd inducit dilectiōem dei. Et lex euāgelica est lex dilectionis. et istud est nimis. i. valde latū. quia cōprehendit oia. creaturam et creaturā. Et in ipsa implet omnia lex etiam veteris testamētū. id dicit ois p̄summatiōis. i. impletionis totius legis vidi finē. Pro cuius declaratiōe dicit. b. Tho. prima scōde. q. cvij. arti. ij. q. lex noua cōpat ad veterē sicut perfectū ad imperfectum. Omne autē perfectū ad imperfectū qd dicitur imperfecto. Et sicut hoc lex noua implet veterē; in quāntū qd veteri lege dicitur supplet. In veteri autē lege duo possunt cōsiderari scilicet finis et p̄cepta cōtēta i lege. Finis autē cuiuslibet legis est vt hoies efficiantur iusti et virtuosī. Vñ etiā finis veteris legis erat iustificatiō hoīm quā quidā iustificatiōe efficere nō poterat sed figurabat quibusdā ceremonialibus factis et p̄mittebat verbis. Et quāntū ad h̄ noua implet legē veterē iustificatiō virtute passiois xp̄i. Et h̄ ē qd ap̄ls dicit ad Ro. viij. q. impossibile erat legi; deus mittēs filiū suū in similitudine carnis peccati; dānauit p̄ccm̄ in carne vt iustificatiō legis impleret in nob. Et quāntū ad h̄ lex noua adhibet q. lex veteris p̄mittebat. sicut illud ad Colos. i. Quorū p̄missiōes sunt in illo. s. xp̄o sunt. Quāntū ad h̄ etiam cōplex q. veteris lex figurabat. Vñ ad Col. ij. dicit de ceremonialibus q. erāt vmbra futurorū. scilicet corpis xp̄i; et veritas p̄tinet ad xp̄m. Vñ lex noua dicitur lex vitarū. lex autē veteris vmbra vltima. Quāntū ad p̄cepta q. p̄siderant secūdo circa legē impletur r̄ps p̄cepta veteris legis ope et doctrina. Ope q. dem q. circumcidi. volute et alia legalia seruare q. erāt r̄pe illo fuāda. sicut illud ad Gal. iij. Nō sit deus filiū suū factū sub lege. Et faciendo miracula i sabbatū nō soluebat legē sicut rei veritate. tum q. illa miracula faciebat p̄tute diuina q. semp opat. tū quia opera salutis hūane faciebat; cū etiā pharisei salutē animalū p̄viderēt in die sabbati. tum etiā rōnē necessitatis discipulos excusauit spicas colligentes sabbato. Sed videbatur solvere sabbatū sicut sup̄sticiōsum intellectū phariseorū. Tangere leprosus nō erat phibitū in lege. sed contrabebatur p̄ hoc qdā immūdiū irregularitatis. sicut q. contactu mortui. Sed dñs q. erat mūdator leprosi immūdiū incurere nō poterat tāgendo leprosum. Do-

crina autē sua impleuit p̄cepta legis tripl̄. Primū verū intellectū legis exp̄mēdo. sicut p̄z in homicidio et adulterio. in quorū phibitiōe scribe et pharisei nō intelligebāt nisi actū exteriorē phibitū. Vñ dñs legē impleuit ostēdendo etiā actū interiorē phibitū ex lege. Scōdo impleuit dñs doctrina sua p̄cepta legis ordinādo quōd tunc obseruaret qd lex statuerat. Sicut lex veteris statuit q. hō nō piuraret; s. h̄ r̄tius p̄suat si dīno a iuramēto abstineat nisi in cā necessitatis. Tertio adimpleuit legē super addendo p̄ceptis legis. qdā p̄fectiōis consilia; vt patet Matth. xij. vbi dñs cuidā dicēti se seruasse p̄cepta ait: Vñ tibi deest; vis p̄fect⁹ esse; vde q. hēs et da paupibus et seq̄re me. Et in s̄mone dñi i mōte qd h̄ Matth. v. et in seq̄nti. c. de ceremonialibus p̄ceptis nō sit mentio quia euacuata sunt. Cū enī essent in figurā; impleta sūt per exhibitiōe eorū q. figurabant; et sic excludūt. De iudicialibus p̄ceptis cōmemorauit p̄ceptū rationis vt qd d. hoc dicitur de oib. alijs intelligendū est. In quo p̄cepto docuit nō ēē intētiōe legis; q. pena rationis quereretur p̄pter vindicte lūorē quā ipse excludit; mox uena q. homo debet ēē paratus maiores etiā iniurias sufferre. sed solū p̄ amore iusticie; qd adhuc i noua lege remanet. De moralibus autē excludit falsum intellectū phariseorū.

Quē sit grauior lex §. III.

ad obseruandū veteris vlt noua declarat be. Tho. p̄ma. sc. eunde. q. cvij. art. iij. dicit q. circa opa virtutū de quibus p̄cepta legis datur duplex difficultas arētū p̄t. Vna ex parte ope exteriorē q. ex scriptis h̄nt quādam grauitatē et difficultatē et q̄tū ad h̄ lex veteris est m̄to grauior q. noua; q. ad p̄les actus exteriores obligabat lex veteris in multiplicibus ceremonialibus q. lex noua q. p̄ter p̄cepta legis nature paucissima addit in doctrina christi et ap̄lo; um licet aliqua sint postea sup̄addita ex institutiōe sc̄torū patrum in quibus etiā oportet moderatiōe ēē arētūda. ne cōuersatio fidelū onerosa fiat. Dicit enī Aug. ad inquisitiones Januarij de iudicā q. ipsam religionē nostram quā m̄stissimā et paucissimā celebrationū sacramētis; dei misericordia voluit ēē liberā; seruilibus p̄mitte oneribus adeo vt tolerabilior sit ipsa cōditio iudeorū q. legalibus sacramētis nō humanis p̄sumptiōibus subijciūt. Et h̄ ē etiā in decretis dist. xij. c. Omnia. Alia difficultas est circa opa virtutū in interioribus actibus puta q. aliq. opus virtutis exerceat prompte et delectabiliter prout agit habens habitū virtutis. Et hoc nō habenti habitum virtutis est valdē difficile; sed p̄ virtutē redditur facile. Et sicut h̄ p̄cepta noue legis sunt grauiora p̄ceptis veteris; quia in noua lege phibent interiorē animi motus qui ex p̄sse in veteri nō phibebant in oib. et si i alijs quibus prohiberent in quibus tamē phibendis pena nō apponebat. hoc autē est difficilimū nō habenti virtutē. Sicut etiā dicit philosophus. v. ethicorū; q. operari q. iustus facit est facile. Sed operari eo mō quo iustus facit. scilicet prompte et delectabiliter difficile est nō habenti iusticiam. Et sic intelligit illud p̄ma Jobis. v. Mandata eius graua nō sunt. Quod exponēs Augustin⁹ ait: q. amanti graua nō sunt; sed non amanti graua sunt. Dec r̄bo. Sed si considerētur ipsa p̄cepta noue legis cum adiutorio suo. sicut etiā leuora sunt p̄ceptis veteris. Nam in noua lege proponūtur sacramenta. adduntur exempla. p̄mittūtur imediate eterna p̄mia; que multum habent homines attrahere ad bene operandū; et si in opere sit difficultas eam quasi minuit. Dec autem nō habebant in veteri lege. Vñ et r̄ps dicit Marthei. c. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. Quod exponēs Dylarius dicit. Legis difficultas tibi

Duplex difficultas arētū p̄t in p̄ceptis legis

Titulus Decimusquintus

laborantibus peccatis oneratos ad se vocat: et postmodum de iugo euāgelij subdit. Jugū enim meū suauē ē et onus meū leue. Ad hoc potest induci illud psalmiste. Etiam mandatorū tuorū cucurri: cū dila. cor meum. Dilatat cor caritas: quia facit se extendere ad omnes: et omnia bona et ipsa est p̄cipuū legis euāgelice. Et cum hec habet non solū irur: sed et currit per viam. id est opa mādatorū dei veteris et noue legis. Importat autē cursus audiatē. volocitatē et facilitatem. q̄ vt ait Aug⁹. Omnia leuia et inania: facilia et prope nulla facit amor. Et alibi idem. Solus amor nescit laborē. **¶** Lex euāgelica precipit et prohibet q̄dam opera exteriora. opa tenebrarū: videlicet crimina phibet. ad Romāos. xij. Abijciam⁹ opa tenebrarū. Opera lucis mādatur. id est virtutū. ad Ephe. vi. Eratis aliqui tenebre: nunc autē lux in dño: vt filij lucis ambulatē. Et hoc fuit valde decēs: cū p̄ nouā lege effusiant homines filij lucis: vt opa lucis mandarent. Joj hānis. xij. Credite in lucē vt filij lucis sitis: ait christ⁹. Et hanc lucē legis euāgelice potest dici psal. postulasse cū ait. Emitte lucē tuā et veritatē tuā: ip̄a me deduxit. et ad duxit. in mon. sanc. tuo et in tabnaclo tuo. Lex euāgelica cōtinet lucē scz gr̄e. q̄ hoc est in ea p̄ncipale vt dictū est. et veritatē documētōrū q̄ ibi hāntur. et ipsa nos deducit in p̄senti vita. i. de vno actu virtutū ad aliū inducit faciendū: et de vno statu scz imperfecti ad aliū p̄fectiorem ducunt illustrādo et adiuuando. Et demū adducunt in montē dei. i. ad sup̄nā patriā vbi sunt plurima tabernacula. i. varia p̄mia sanctorū. quia vt dicit Job. xij. In domo patris mei māiones multe sunt. Pro horum declaratiōe dicit br̄us Tho. prima secūde. q. cxiij. q̄ p̄ncipalitas legis noue est gratia sp̄s sancti: que manifestatur in fide per dilectionē. aperte hanc autē gratiā consequuntur homines p̄ dei filium hominē factum. cuius humanitatē primo impleuit gratia: et inde ad nos etiam deriuata est. Unde Jobis. i. dicit. Verbū caro factū est. Et postea subdit. Plenū gr̄a et veritatis. Et infra De plenitudine ei⁹ nos om̄s accepim⁹ gratiā pro gr̄a. Unde et subdit. Gratia et veritas per Jesum christum facta est. Et ideo cōgruit vt per aliqua exteriora sensibilia gratia a verbo incarnato profluens in nos deducatur et ex interiori gratia per quā caro sp̄itui subijciatur. exteriora quedā opera sensibilia producatur. Sic igitur exteriora opera dupliciter ad gr̄am pertinere possunt. **¶** Uno modo sicut inducētia aliquāliter ad gratiā. et talia sunt opera sacramentōrū que in lege noua sunt instituta: sicut baptis. eucha. et alia. Alia vero sunt opa exteriora: que ex instinctu gratie pducunt. et in his est quedam differentia attendēda. quedā enim necessariam cōuenientiam vel contrarietate habent ad interiorē gratiā que in fide p̄ dilectionē aperte consistit. Et hmoi opera exteriora sunt p̄cepta vel phibita i lege noua. P̄cepta est p̄fessio fidei et phibita negotiatio dei. Dicitur enim Marthei. Qui me confessus fuerit corā hominibus: con fitebor et ego eū coram patre meo. et qui negauerit me coram hominibus: negabo eum coram patre meo. Alia vero sunt opa que nō habent necessariā cōuenientiam vel contrarietate ad fidem p̄ dilectionē operantē. et talia opera nō sunt in lege p̄cepta vel phibita ex ip̄a legis p̄ma institutiōe: sed relicta sunt a legislatore. scz christo: vnicuiq̄ fm q̄ alicuius curā gerere debet. sicut vnicuiq̄ q̄ liberū est circa talia determinare quid sibi expediat facere vel vitare. Et cuilibet respondentī ordinare circa talia suis subditis quid in talibz faciendū vel vitandum. Unde etiā quantū ad hoc lex euāgelij dicitur lex libertatis. Nam lex multa determinabat: et pauca relinquebat hominibus determināda. Sic igitur quous euāgelij um qd dicitur euāgelij regni: consistit p̄ncipalr in in-

Lex euāgelica precipit q̄. opa exteriora.

Opa exteriora dupliciter ad gr̄am pertinent.

terioribus actibus: p̄pter quod dicit Lu. x. Regnū dei intra vos est. Et paul⁹ ad Romāos. Regnum dei nō est porus sed iusticia. pax. gaudiū in sp̄itu sancto. Talia men ex consequēti etiam ad regnū dei seu euāgelij p̄sentent omnia ista. sine quibz interiores actus esse nō p̄nt. sicut si regnū dei est interior iusticia: pax et gaudiū. necesse est vt oēs actus exteriores q̄ repugnāt iusticie: paci et gaudiō: repugnent regno dei. Et ideo tales actus phibēdi sunt in euāgelio regni. In his vero q̄ indifferenter se habent vt comedere hos vel illos cibos: in his nō est regnū dei. Sciendū etiam fm Tho. vbi supra q̄ lex noua dicitur lex libertatis: fm illud Jaco. i. Si quis p̄spexerit in lege p̄fecte libertatis rē. Et hoc dupliciter. **¶** Ano mō q̄ nō artat nos ad faciendā vel vitandā aliquā nisi que sunt repugnātia salutē de se q̄ sunt sub p̄cepto vel phibitiōe. Scdō mō q̄ hmoi p̄cepta et phibitiōnes nos libere implere facit inq̄ntū ex interiori instinctu gr̄e que lex euāgelica inducit ea implere. Ipsa enī gr̄a sp̄itū cōficiat est. sic interior hirus infusus: inclinānos ad bene operandū. et facit nos libere et sponte operari q̄ puenit gratie. **¶** An ap̄s. Ubi sp̄s: ubi libertas.

Lex euāgelica con. §. V.

uenienter ordinat hominē q̄ ad actus exteriores: nulla alia opa exteriora determinādo nisi sacramēta et moralia p̄cepta q̄ de se p̄nt ad rōnē virtutis. Pro cui⁹ declaratiōe dicit Tho. p̄ma secūde. q. cxiij. art. ij. Lex noua in actibus exterioribus solū illa p̄cipit vel phibere debet: p̄ q̄ ad gr̄am introducimur: vel q̄ p̄nt ad rectū vsū gr̄e ex necessitate. Et q̄ gr̄am ex nobz h̄re nō possum⁹: sed solum p̄ p̄m. iō sacra p̄ q̄ gr̄am p̄sequimur: p̄ seipm̄ instituit. s. baptis. eucha. ordinē m̄stroz noue legis instituentiōe apostolos: et. lxxij. discipulos: et p̄niam et m̄rimoniū indiuisibile. Confirmationē p̄misit p̄ sp̄s sancti m̄ssionē. Et etiā instōne a pl̄i legunt infirmos vngēdo sanasse: vt h̄ Mar. vi. que oia sūt noue legis sacra. Quia enī in sacra m̄ss̄ dat gr̄a q̄ nō est nisi a xpo. iō oportuit q̄ ip̄a sacra h̄nt instōne a xpo. S; in sacris nomi testū. puta p̄secratiōis tēpl̄i vel altar̄. et in celebritate solēnitatū et hmoi n̄ dat aliq̄ gr̄a. et iō quip̄a nō p̄nt fm seip̄a ad n̄citatez gr̄e interior̄. reliq̄ de⁹ institūda p̄lar̄ p̄ arbitrio suo. **¶** Rectus aut vsus gr̄e ē p̄ opa caritatis: que q̄dem fm q̄ sūt de necessitate virtutis: p̄nt ad p̄cepta moralia q̄ etiā in veteri lege tradebant. An q̄ntū ad h̄ lex noua addere nō debuit circa exteriora agēda. Determinatiō autē horum opoz in ordine ad cultū dei p̄nt ad ceremonialia. in ordine ad p̄m̄ ad iudicialia: et iō q̄ iste determinatiōnes nō sunt fm se de necessitate interior̄ gr̄e: in qua lex noua cōsistit. iō nō cadūt sub p̄cepto noue legis sed relinquuntur hmoi hūano arbitrio. Quedā quidē quātū ad subditos: q̄ scz p̄nt sigillarim ad vnū quēq̄. Quēdam vero ad p̄latos temporales vel sp̄uales q̄ scz p̄nt ad vtilitatē cōmunē. Sic igitur lex noua nlla alia exteriora opera determinare debuit. p̄cipiendo vel phibendo nisi sacramēta et moralia p̄cepta q̄ de se p̄nt ad rationē virtutis: vt nō esse occidēdū: furandū et huiusmodi. Ea autē q̄ sunt fidei: q̄ sunt sup̄ hūnā rōnē. vnde ad ea nō possum⁹ puenire nisi p̄ gratiā. ideo abūdantiōr gr̄a superueniēte oportuit plura credenda explicari: sic de mysterio trinitatis: et articulis incarnatiōis que tradūtur explicite in euāgelio. Iudicialia autē p̄cepta nō sunt posita in euāgelio: quia cum fm se nō sint de necessitate virtutis: sed solū quantū ad cōmunē rationē iusticie. ideo reliquit domin⁹ ea disponēda: his qui curam erāt habituri alioz temporalē vel sp̄ualem. explanauit tamen quedam iudicialia xpus. ad excludendū falsum intellectionem scribarū et phariseoz. q̄ autē christus dedit apoz

Lex noua dicitur lex libertatis: ubi p̄cipit.

Q̄ iudicialia p̄cepta nō ponuntur in euāgelio.

La. vnicū. De lege euangelica siue noui testamenti

stolis quedā mādata. vt paret **Matth. x.** Nolite portare
sacculum neq; peram. neq; argētum. zc. **Mo** illa dedit tā
q; ceremoniales obseruātiās. ied tanq; moralia statuta.
que pnt intelligi dupli. **Uno** mō vt dicit **Augus.** de cō
sento euāgelistaz. vt scz no fuerint pcepta sed concessio
nes. Cōcessit enī vt possent pgerē ad pdicatōis officium
sine pera. baculo. auro. z pecunia. tanq; hītes potestates
accipiendi necessaria vite ab his quib; pdicabāt. **Unde**
subdit. Dignus est enī operarius cibo suo. **Mo** aut pcc
cauq; iuperogat ius portās ex quib; uiuat in pdicatō
nis officio. nō accipiens sump.ū ab his quib; pdicat.
sicut fecit **Paulus** Corinthi laborās manib; suis. vt in
de uiueret. **Alio** modo possunt intelligi fm expolitōnez
alioz scōz vt fuerint illa quedam statuta temporalia apo
stolis data pro illo tempore quo mittebant ad pdicanduz
in iudea ante passionē chūsti. indigebat enī adhuc quas
si paruuli sub chūsti cura existētes accipe aliqua instrum
ta specialia. sicut z quilibet subditi a suis pzelatis. **Et p**
apue qui erāt paulatim exeratādi vt tēporaliū sollicitu
dinem abdicarēt. per qd redderēt idonei vt euāgelium
porbē pdicarēt. **Illa** aut tēpalia statuta remouit imminē
te passione tanq; discipulus sufficienter exeratatis p ea
Un dixit eis **Luc. xxij.** Quādo misi uos sine sacculo. zc.
Sed nūc qui habet sacculū tollat similiter z peram. qsi
tam i mineret tempus pfecte libertatis quo suo dimittes
rentur arbitrio. **Dec** **Lbo.** possunt etiā exponi illa mo
raliter. vt scz pdicatores nō possideant auz humane sa
pientie. auz argentum eloquētie. s. pfitendo in illis. z i il
lis iustificādo. **Hec** sacculum thesaurisatōis. nec perā solū
arudinis laute ad edendū preparatis. **Hec** duas tūm
cas duplicatis seu hypocritis. nec calciamēta. i. exempla
mortifere actōis seu affectōis. nec yirgam ire z vindicari
onis. nec p viam saluter. scz ad ulādō auditorib;. **Et** etiā
am. de domo in domū nō trāsierent. i. non sint vagabun
di. z uilitates domos muliercularum. vt annūciēt p
mo domui pacem. i. querāt pacē domus. vbi morātur et
ecclie pdicant. z nō seminent scādala. z comedēt q ap
ponūt. nō qdē lapides vel notis. sed ne sollicitētur de
cibus preparandis. z molestent hospites in perēdo variā
vel etiā q omib; indifferēter pdicēt incorporādo ecclie
fidei. s. tm baculū concessit portare designārē crucē. **Mos**
ait apl's predicamus xpm crucifixū. zc. In quib; pdit
onib; obseruādis mltū deficiūt pdicatores moderni vt
euidens est.

Lex noua sufficien. §. VI

ter ordiat dominē circa actus interiores. z hoc precipue
in sermone quē fecit dñs in mōte discipulis suis quē re
citat **Matheus** euāgelista. vt. c. sui euāgelij vsq; ad. viij
exclusiue per tria capitula p̄tina. **Unde** dicit **Augus.**
in li. de sermone dñi in mōte. Considerādū est. qz cū dixit
Qui audit p̄ba mea hoc satis significat istū sermonem
dñi omib; pceptis. quibus chūstiana vita formā ēē p
fectū. **Un** possit induci de eo illud ps. **Lucerna** pedib;
meis verbū tu. z su. sem. me. **Verbū** vocale ex ore chūsti
est in toto illo sermone. **Un** in pncipio dicit euāgelista.
Aperis os suum. q. d. In alijs sermonib; sc̄pture z yete
ris legis apuit ora pphetaz. in isto aut os suū. **Et** p p
p̄bas locutus est quasi infra dētes. i. obsecure. i. isto ape
ruit os. i. clare locutus. **Et** istud verbū scz doctrine huius
sermōis. est lucerna plena oleo gratie. quā p̄tinet lex euā
gelica z igne amoris. **Un** puerb. vj. c. **Nā** datū. **Lucer**
na est lex. lux. **Et** hecē posita. pedib; meis. i. ad dirigēdo
pedes intentōis z affectōis in agendīs z lumen semitris
meis. i. opib; exteriorib; ad informādū es. **In** isto igitur
sermōe pfecte interiores mot? hominū ordinātur fm
Ldomā p̄ma scēde. q. cyij. art. iij. **Nā** p̄mo chūstus

ponit z declarat finē in agēdis debitum qui est vltimus
scz beatitudinē dicēs **Qui** paupes spū. qm ip. est reg. ce.
et alie beatitudines. **Secūdo** cōmendat ap̄lica dignitatē
p quā erat doctrina euangelica pmulgādā. declar. s. qd
exemplaris z pfecta debet esse vita eoz subdēs poitca.
Uos estis sal terre. zc. **Tertio** ordinar motus interiores
cuiuslibet hominis. **Et** p̄mo q̄tū ad seipm. **Secūdo** q̄tū
ad pximū. **Tertio** q̄tū ad deū. **Quartū** ad seipm duplici
ter ordinar hoīem fm duos interiores animi motus cir
ca agenda qui sūt volūtas agendi. z intērio de fine. **Pri**
mo igitur ordinar hominis volūtatē fm diuersa legis p
cepta. vt scz abstineat aliquis nō solū ab exteriorib; que
sunt fm se mala dicēs. **Dicitū** est antiquis. **Nō** occides.
sed etiā ab interiorib; morib; z occasiōib; maloz. vt ira
z p̄melia dicēs. **Qui** irascitur fratri suo reus erit iu
dicio. **Matth. v.** intētionē aut ordinar docēs q i bonis
operib; nō debemus querere humanā glām dicēs. **At**
tendite ne iusticiā vestrā faciatis corā homib; vt videas
muni ab eis. zc. **Matth. vj.** **Et** nolite fieri sicut hypocrite
Nec mūdanas diuitias appetatis dicēs **Nolite** thes
saurizare. **Matth. vj.** **Ubi** etiā norandū ē q oēs res mū
dane ad tria reducūtur. s. honores. diuitias. z delicias.
fm illud. **j. Job. ij.** **Qm** qd est i mōdo. aut ē p̄cupiscentia
carnis. aut p̄cupiscentia oculoꝝ. aut supbia vite. **Et** supbia
as quidē delicias carnis que p̄tinent ad p̄cupiscentiam
carnis lex verus nō prohibuit sed magis promisit. **Pro**
misit enī lex illa celsitudinē honoris quod p̄mer ad iu
perbiā vite z abūdantiā diuitiarū. quod p̄tinet ad cō
p̄p̄iscentiā oculoꝝ. **Dicit** enī **Deutro. xxvij.** **Si** audieris
vocē dñi dei tui faciet te excelsiorē cūctis gētib;. **Et** pau
lo post. **Et** abūdare te faciet omib; bonis. **Qui** qdē p̄o
missa p̄tinet intelligebāt iudei scz vt propter ea esset do
seruendū sicut p̄pter finē. **Et** ideo dñs hec remouit ostē
dens p̄mo q opera virtutū non sūt faciēda p̄pter huma
nā gloriā. **Et** ponit tria opera ad que omnia alia reducū
tur. **Nā** omnia q quis facit ad refrenādū seipm a suis cō
p̄p̄iscentijs. reducūtur ad ieiuniū. **Quocūq;** vero fiunt
p̄pter dilectōem proximi reducūtur ad elemosynā. **Quocūq;**
cūq; vero propter cultū dei. reducūtur ad ordē. **Ponit**
aut hec tria quasi p̄cipus. qz per hec maxime homines so
lent gloriari. **Secūdo** docuit q nō debem? p̄stituire si
nē in diuitijs dicēs **Nolite** thesaurizare. **Secūdario**
ordinat hominis interiorē morū quō ad proximū. vt. s. eū
non temerarie aut iniuste aut p̄sumptuose iudicem? di
cens **Nolite** iudicare z nō iudicabimī. **Mat. vij.** **Nec**
etiā q simus erga pximum nimis faciles vt eis. s. **sacra**
mēta cōmittamur vel demus si sunt indigni. vt dicit **Mo**
lite sc̄m dare canib;. neq; mittatis margaritas ante por
cos. qz scz imundis nō sūt danda sacramēta. **Doc** tamē
cū distinctōne intelligendū est. vt habet in certia parte.
Ubi etiā sciēdū q pcepta moralia veteris legis omīno i
lege noua remanere debuerūt. que fm se p̄tinent ad ra
tionē virtutis. **Un** z **Bra.** dicit in p̄ncipio decretorū
q ius naturale q scz ē de moralib; in lege z euāgelio cō
tinetur. quo scz quis iubetur alteri nō facere quod sibi
vult fieri. z alteri facere quod sibi vult fieri. scz qd vult
fm rationē. vt dicit glo. **ibi.** **Istud** aut sc̄dōm scz oīa que
vultis vt faciant vobis hoīes z vos facite illis. **Die** xps
in illo sermone. **P̄cepta** aut iudicialia nō remanēt i le
ge noua ex necessitate fm q lex determinauit. s. relinque
bant arbitrio hoīm. vtz sic vlt alr esset determinanduz.
z t̄do circa ista duo genera p̄ceptoz nos ordinauit. **P̄**
ceptoz aut ceremonialiū ob̄seruāō totālī p̄ impletōnem
tollebāt. z ideo circa hmōi p̄cepta ceremonialia i illa do
ctrina sermōis nihil ordinauit. **Un** dicit tñ alibi q torus
cultus corpāl q erat determinatus i lege erat i spūalē cō
mutād? vtz **Jo. iij.** cū dixit samaritane **Venit** hora qñ

Ad tria
reducunt
omnes res
mūdane.

Titulus Decimusquintus

neq; in monte B. neq; hierosolimis adorabitis patre sed
veri adoratio. es adorabunt patrem in spiritu et veritate.

Circa tria autem precepta ex moralibus adimplerentur posu-
it. Iam circa homicidium et adulterium existimabant scriber
pharisei actum exteriori prohiberi non morum interiorum. quibus
inimodum motu ire et cupiditate videntur inesse nobis a na-
tura. Sed et non ostendit prohiberi etiam appetitum interiorum huius-
modi. Qui videtur mulierem ad concupiscendum esse iam mechab-
rus est ea in corde suo. Matth. vii. Et illud. Qui irascitur
fratri suo. reus erit iudicio. Juramentum etiam existimabant ve-
re se appetendum. quod videtur ad reuerentiam dei pertinere. unde fre-
quentandum. Sed ostendit non appetendum esse bonum et me-
lus sine iuramento loqui nisi necessitas urgeat. Unde dicit
in fine illius. Nolite iurare omnino. i. sine causa rationabili.
Circa iudicialia errabant scribere et pharisei. Primo quia quod
dam quod in lege moysi erat tradita tanquam promissiones repu-
tavat per se iusta. ut repudium uxoris. et accipere iuras ab ex-
traneis. Et ideo dominus in sermone prohibuit. et repudium uxoris
Matth. v. et iuras accipere dicitur Lu. vi. Mutuus date
nihil inde sperantes. In hoc enim consistit iura sperare lucrum
ex mutuo. Secundo errabant existimantes penam quam lex istius
tulerat propter iustitiam exequendam. ex appetitu vindicte. vel
cupiditate ipsius regis vel odium inimicorum esse licitum. propter
preceptum talionis datur. quod datur fuit ut iustitiam seruaretur
non ut vindicta quereret. Unde dominus ad hoc remouendum docet
animam debere quod bene paratum ad plura etiam sustinendum si
necesse sit. Unde dicit. Ego dico vobis non resistere malo. sed
si quis te percusserit in dexteram maxillam. pube ei et alteram. Ma-
th. v. quod intelligit quod ad animi preparationem secundum Augu-
stinum. quod parat. Non enim cupiditatis existimabant licitum
propter precepta iudicialia. quibus mandabat fieri restitutio cum
additione. Sed dominus docet ut ex cupiditate ista etiam non re-
petam. sed si simus parati etiam amplius dare si necesse fuerit
ibi. Si quis accepit tunicam. dimittet ei et pallium. Odium cre-
debat licitum propter hostium interfecionem cessantem. sed ad hoc
sollendum mandauit dominus etiam inimicis benefacere. Mat. v.
Ego dico vobis. Diligite inimicos vestros. benefacite
his qui oderunt vos etc. Tertio et ultimo docet modum imple-
di doctrinam euangelicam. scilicet per ordinem. Et hoc habet nos ordina-
re ad deum per conatum nostrum. quod quod fecit te sine te. non iustifica-
bit te sine te. ait Aug. Et ideo ait. Concedite intrare per
angustiam portam et regnum celorum vim patitur. et violenti rapiunt
illud. Mat. vii. Et quod cautela adhibeamus ne seducamur
per falsos predicatores. ibi. Attendite a falsis prophetis qui veni-
unt ad vos in vestimentis ouium. intrinsece autem sunt lupi ra-
paci. Et demum quod observatio mandatorum est necessaria ad
perpetuam. nec sufficit confessio fidei vel operatio miraculorum. unde
ait. Non omnis qui dicit mihi domine domine etc. Et postea. Dul-
ti dicit in illa die. domine domine in nomine tuo prophetauimus etc.
Nec etiam sufficit auditus solus horum horum sed executio. Unde
dicit. Omnis qui audit verba mea hec et non facit. similis est ho-
mini qui edificauit domum suam super arenam. sed facies similis est
edificanti supra petram. Prohibet etiam sollicitudinem circa res
perualia dicitur Mat. vi. Nolite solliciti esse. Et hoc non ne-
cessaria sed inordinata. Nec autem inordinata est quadruplex
et ideo vitanda. Primo ut in eis fine non constituantur neque
deo seruiantur propter vitium et vestitum. Unde dicit. Nemo potest
duobus dominis seruire. Secundo ut non sollicitur de temporalibus
bus cum desperatione diuini auxilii. Unde dominus. Scit propter ves-
ter quod his omnibus indigetis. Tertio ne sollicitudo sit presens
perualia ut scilicet homo confidat per suam sollicitudinem se posse pro-
curare necessaria vite. quod remouet per hoc quod dicit quod homo non
potest adiungere ad staturam suam cubitum unum. Quarto per hoc
sollicitudinis preoccupat tempus quod scilicet sollicitus est nunc de eo quod
non pertinet ad iuram patris temporis sed futuri. Sicut cum tempore me-
lis sollicitus circa vindictam. propter quod dicit. Nolite solliciti
esse in crastinum. i. in futurum remotum. De hac tamen materia so-

licitudinis habes diffuse in secunda parte tituli primo. cap. xxv.
de inquietudine

De in lege euangelii. §. VII.

ca pueniunt tradunt consilia. quasi addita preceptis multis
utilia. Unde Proverb. xxv. dicit. Unguentum et variis odoribus
delectat cor. et bonis amici consilium anima dulcorat. Marti-
mus et verissimus amicus noster Iesus christus. Unde in Can. Ipe
est amicus meus filie hierusalem. Consilia eius verissima et dulces-
sime plena. si que tradit in euangelio. Unde ps. Animalia
tua habitabunt in ea. i. hereditate. parasti i. dulcedine tua
pauperi deo. Animalia mundi sunt viuentes bestialiter. Sed
animalia dei sunt que ducunt spiritum dei non propter formam operum
tutum. Unde designant per quatuor animalia que vidit Ezechiel.
i. Designant enim ex specie sua quatuor virtutes cardinales.
secundum expositionem Gregorii super Ezechiel. Ista habitabunt deo
muni hereditate dicitur i. patria superna. quam ipse deus dedit
suis. Ad Ro. viii. Heredes quidem dei. coheredes autem
christi. Unde et illa eadem animalia vidit Iobes ante tribulationem
dei stantia. Apoc. iiii. Quod autem pueniat ad hanc heredita-
tem. insinuat psalmista subdicens. Parasti etc. i. in dulcedine
dilectionis quam continet lex euangelica. quam tu deus parasti pau-
peri. Sic exponit Gregorius. q. vi. §. ii. Ad perfectionem dile-
ctionis puenit propter obseruantiam consiliorum quorum primum est
paupertas christi. fundamentum aliorum. et ideo signatur de pau-
peri. Pro horum declaracione dicit Iob. prima lectio. q. viii. ar.
iij. quod ista est differentia inter preceptum et consilium. quod preceptum
imponit necessitate. Consilium autem ponit in optione cui
datur. Et ad hoc facit quod ait Aug. Quod preceptum imponit
Quod imponit necessitate fieri. si non fiat pena habet. Consilio
vni si vni nolueris minus boni adipsulicis. iij. q. i. Quod
venerit autem in lege noua que est libertas dicit Iob. vbi is
Preceptis addita sunt consilia. non autem in veteri lege que erat
lex futuris. Oportet ergo predicta noue legis intelligantur
esse data de his que sunt necessaria ad consequendum sine ecer-
ne beatitudinis. in qua lex noua immediate introducit.
Consilia vero sunt de his que melius et expedientius pro homo
sequi sine predictum. Est autem homo constitutus inter res huius
mundi. et spiritualia bona in quibus eterna beatitudo consistit. ita
quod quanto plus inheret vni eorum. tanto plus recedit ab altero. et
conuerso. Qui ergo totaliter inheret rebus huius mundi vni eis
constituit sine his eas quasi rocas et regulas operum suorum.
totaliter excidit a spiritualibus bonis. et hinc inordinato col-
litur per precepta. Sed quod homo totaliter ea que sunt mundi
abijciat. non est necessarium ad pueniendum ad sine predictum
quod pro homo vni rebus huius mundi. ita quod ad eternam beatitudinem
ne pueniat. dummodo in eis sine non constituat sed expediat
us puenit ad ipsam beatitudinem. ista temporalia abdicando
ideo de his dantur consilia euangelii. Bona autem huius mundi que
pertinent ad vsum humane vite in tribus consistunt. scilicet in diui-
tibus rebus exterioribus que pertinent ad concupiscentiam carnis. et honori-
tibus carnis que pertinent ad concupiscentiam carnis. et honori-
bus que pertinent ad superbiam vite. ut patet. i. Job. ij. Nec igi-
tur tria relinquere pertinent ad consilia euangelica. relinque-
re dico in quod possibile est. In quibus tribus fundat omnis
religio que statum perfectionis perficit. Nam diuitie abdicant per
paupertatem. delicie carnis per perpetuam castitatem. superbie per
obediencie seruitutem. Nec autem simpliciter obseruata pueni-
unt ad consilia simpliciter posita. Sed obseruatio vniuersa
tuisque eorum in aliquo casu pertinet ad consilium secundum quod scilicet in ca-
su illo. puro cum homo dat aliquam elemosinam pauperi quod
dare non tenet. sequitur consilium quantum ad faciendum illud. Si
militet quando in aliquo tempore determinato a delectationibus
carnis abstineat ut ordinibus vacet consilium sequitur per rem-
pore illo. Sicut quando aliquis non sequitur voluntate suam
in aliquo facto quo licite facere posset. sequitur consilium
in casu illo. Similiter si benefaciat inimicis qui non tenet

De dei
inter pre-
ceptum et
consilium.

De dei
inter pre-
ceptum et
consilium.

De dei
inter pre-
ceptum et
consilium.

Ca. vnicū. de lege quinta que dicitur consue. vel mos

Uel si offēsam remittat cuius iuste posset exigere vindi-
 cam. Pſiliū sequitur in casu illo. Et sic omnia pſilia par-
 ticularia ad illa tria generalia r pfecta reducuntur. Et
 nota q̄uis p̄dicta pſilia de se sunt omnibz expediētia. ca-
 mē ex indispositiōe aliquoz p̄tingit q̄ alii ex expediē-
 tia non sunt. qz coz effectus nō inclināt ad hoc. Et ideo
 christus cū ista cōsilia pponit. semp facit mētiōē de ido-
 neitate hominū ad obseruatiā pſilioz. Dans enī pſiliuz
 p̄p̄tue paup̄tatis p̄mittit. Si vis p̄fectus esse. Mar-
 t̄. Et subdit. Uade r vende omnia q̄ habes r da paupe-
 ribz. Similiter dās pſiliū p̄p̄tue castitatis cū dixisset.
 sūt eunuchi qui castrauerūt seipos p̄pter regnū celozum.
 statim subdit. Qui pōt esse capiat. Similiter ap̄ls da-
 to pſilio virginittatis subdit hōi ad vilitatē vram di-
 co. nō vt laqueū vobis inijciam. Cōsiliuz autē obediētie
 particulariter dedit christus cū dixit. Uade r vende omnia
 r sequere me. Uel etiā cū ait. Qui vult venire post me
 tollat crucē suā r sequatur me. que sequela intelligitur nō
 solū imitādo opa sua sed etiā obediēdo mandatis fm̄ ill-
 lud. Ues mee. vo. meā au. r se. me. Jo. x. Que autē dicitur
 a xpo de dilectōe inimicoz r similibz que habentur
 Mat̄. v. r Luce. vj. q̄tū ad p̄paratiōem animi sūt in p̄-
 cepto. vt scz sit homo paratus benefacere etiā inimicū. cū
 subest aliqua necessitas. Sed q̄ aliquis in p̄mp̄u bec
 exhibeat inimicis vbi necessitas specialis nō occurrit est
 in consilio. Et de cōsilio virginittatis seu castitatis de am-
 brosius. Integritas corpis expectanda a nobis est quam
 pro pſilio suadeo. non p̄ impio p̄cipio. Sola enī virgini-
 tas est q̄ suaderi pōt. impari nō pōt. Res est magis vo-
 lūtatis libere q̄ p̄cepti. habētur bec. xxxij. q. j. in te-
 ḡritas. De consilio obediētie ait stephanus papa cui
 dam v̄forade. Placeat tibi pſilium meum qd̄ tibi meli-
 r vultus videri pōt. Relinque hoc sc̄m malū. ingredere
 monasterium. humiliare sub manu abbas. cuncta faci-
 to simplici animo que tibi fuerint impata. xxxij. q. ij. ad
 monere. De paup̄tate dicit Urbanus papa. Quicunqz
 nr̄am cōem vitā susceptā habet r voret se nihil p̄p̄u ha-
 bere. videat ne pollicitationē suā irritā faciat. sed h̄ quod
 domo est pollicitus fideliter custodiat ne damnatiōem
 sed p̄m̄ium sibi acquirat. ff. q. scimus. Et nota q̄ ista q̄
 de se ponuntur sub cōsilio postq̄ p̄missa fuerint p̄ voruz
 cadūt in p̄ceptū. vt patet in religiosis quo ad paup̄erta-
 tem castitatem r obediētiā.

Titulus. xvi. De lege qui

Capitulum vnicū de p̄suetudinē q̄ dicitur actōe r dicitur.

De quinta lege poni

Ponitur p̄suetudo seu mos. Dicit enī Augustin⁹ ad
 casulanū q̄ mos populi dei r statuta maiorū
 p̄ lege tenēda sunt. r sicut p̄ arcarozes legū diuinarum
 ita p̄tempozes p̄suetudinū ecclesiasticaz coercedi sūt
 dist. xj. in his. Et dicit Gra. dist. vij. §. j. q̄ ius p̄suetudi-
 nis post naturalem legem exordiu habuit. ex quo p̄ueni-
 entes in vnū simul ceperūt habitare quod ex eo tempo-
 re factū esse creditur quo Cayn ciuitatē edificasse legit.
 quod cū p̄ diluuium videbāt extinctū. postmodū tēpo-
 re Memorb fuit reparatū seu imutatū. becibi. fuit q̄
 ante cōmune ius humanum. r aliqñ etiā tollit ipm̄ seu
 p̄iudicat. vt dicitur.

Diffinitur aut sic ab §. i.

Hydo. v. cehimo. Mos est longa p̄suetudo de moribz
 tātūmodo tracta. Cōsuetudo autē ē quoddā ius moribz
 institutū qd̄ p̄ lege suscipit cū deficit lex. dist. j. vbi glo.
 obijcit p̄ descriptiōē p̄mā tanq̄ nō bonā. P̄mo qz idēz

ponit in descripto r descriptōe eius. Mos ē enī q̄ describit
 r in descriptiōe eius d̄ de moribz cōmō tracta. Secun-
 do obijcit. qz cū consuetudo videat esse species moris r
 mos genus. in cōueniēs ē q̄ species ponatur in diffiniti-
 one generis sui. Sicut si diffiniēdo animal dicitur q̄ est
 homo. eēt inconueniēs. S; ad p̄mū r̄ndē q̄ mos sus-
 mitur impliciter. Uno mo prout ē genus ad oem legem
 humanā sc̄ptam r nō sc̄ptam. Et sic sumit Gra. in p̄nci-
 pio decretoz cū ait. Venus humanū in duobz regit. nat-
 rurali scz iure r moribz. i. iure posituo scripto v̄l nō scri-
 pro. Secūdo mo dicit mos ac̄ frequentatus. r p̄cipue
 mougeratus seu fm̄ rōem. Et sic sumitur in diffinitiōe
 moris r p̄suetudinis. Tertio mo sumitur p̄ iure huma-
 no nō sc̄pto. Et sic sumitur cū h̄ d̄ q̄ mos ē longa p̄sue-
 tudo. Et sic etiā cōsuetudo aliqñ sumitur p̄ omni iure po-
 situo sc̄pto vel nō sc̄pto. r sic sumit cū dicit Mos est lō-
 ga p̄suetudo. Aliquādo sumitur pro iure posituo non
 sc̄pto. r sic sumitur cū diffinit p̄suetudo q̄ ē q̄ddā ius.
 zc. Ar. b̄d̄. in rosario sup̄ p̄bo mos dicit q̄ mos r p̄sue-
 tudo q̄qz sūt nomia iuris. r fm̄ h̄ hic diffiniuntur. vt di-
 ctū est. r aliqñ sūt sinonima. Aliqñ p̄o sūt nomia qualis
 raris. Et fm̄ hoc idē videtur esse mos r p̄suetudo. s. q̄l-
 tas seu habitus mētis ex quo homo disponitur ad h̄ v̄l
 illud faciendū. Et si ad malū virtutū ē. Et q̄uis large vi-
 carur tal habitus mos v̄l p̄suetudo. tamē p̄p̄loquent-
 do nō simpliciter dicit deberet sed cū adiectiōe. s. malus
 mos seu mala p̄suetudo. Si vero tal habitus ad bonū
 inclināt dicitur virtus v̄l bona qualitas mētis. r non
 solum dicit cū additione bonus mos r bona p̄suetudo
 sed simpliciter mos r p̄suetudo. Et idē sunt mos r consue-
 tudo. s. qualitas veniens ex actibz iteratis similibz.
 r sic sumit in diffinitiōe cum dicit moribz. s. p̄ actibz ue-
 raris plures r bonis. Idem s̄ verbo p̄suetudo vbi dicitur
 qz p̄suetudo est facti. vt dicit ex de p̄sti. l. ij. vj. Qz
 p̄suetudo p̄trabit salte tacite. qm̄ ē pacitū tacitū. h̄ pa-
 cific r p̄rabere est quid facti. ff. de pac. l. j. ergo non ē ius
 q̄ddā. R̄ndet archid. q̄ p̄siderādo actus ex quibz dicit
 consuetudo. sic ipa p̄suetudo est factum. Sed ex q̄ ē d̄
 c̄ta. sic est ius. r sic est in diffinitiōe. Moribz institutū
 id est actibz assiduis quod p̄ lege suscipitur. s. p̄ lege scri-
 pta accipitur qd̄ nō est sc̄ptum vt lex h̄ p̄suetū. cū deficit
 lex sc̄pta. puta cū negotiū tale emergit. cuius declara-
 tio reperitur in lege sc̄pta. r tūc recurrendū est ad p̄suetu-
 dinem. Et v̄roqz deficere v̄l succedit rō naturalis v̄l de
 similibz ad s̄ilia procedēdū vt fiat. sicut d̄ di. ff. d̄ libell

De virtute et effectu §. ii.

p̄suetudinis que est multiplex p̄pter quod dicitur. ff. de
 p̄sue. Consuetudinis vsqz longevi nō v̄lilis autoritas
 Et ponit archid. p̄mā esse qd̄ est iuris inductiua r sup-
 pletua cū deficit lex. vt di. j. cōsuetudo. r ex de sepul. ca.
 certificari. Secūdo ē similitū attriectiua vt in eis idē in-
 ducatur. vt ex de cōsue. cū olim. r di. xj. q̄s nesciat. r. ff. de le-
 gi. l. de quibz. Tertio est iuris dubij interpretatiua. ex de
 p̄sue. cum dilectus. ff. e. ti. si de interpretatiōe. Quarto ē
 iuris mutatiua. insti. de iure natu. §. ex non sc̄pto. ex de
 p̄sue. c. vl. Quinto est iuris derogatiua. in h̄eni differe
 ff. de verbo. sig. derogatur. Nā abrogat ius quādo ex to-
 to tollit. Derogat qz p̄ p̄e tollit. Unde p̄suetudo aliqñ
 abrogat quādo scz est vniuersalis. aliqñ derogat quādo
 do p̄ p̄e tollitur. s. qñ est p̄icularis. Sexto p̄suetudo ē
 legis firmatiua. vt di. iij. §. leges. r ex de p̄scrip. Cōmēs
 Septimo p̄suetudo est gratie dilatiua. ex de p̄sue. non
 est dicēda. li. vj. Rōne boz scz quare p̄suetudo possit les-
 gē mutare vel facere. z h̄mōi. assignat be. Thomas p̄ma
 sc̄cūde. q. xvj. ar. iij. Dicit enī q̄ ois lex p̄sc̄p̄at a rōe r le-
 gularoz voluntate Et lex q̄dē diuina r natural a rōnabi

Cōsuetu-
 dinis effe-
 ctus s̄ h̄

Titulus Decimus sextus

ui dei voluntate. Lex aut humana a voluntate hois r rōe
 regulara. Sicut aut voluntas hois r rōe manifestat p̄bo
 in r̄bo agēdis. ita r̄facto. h̄ enī vnusquisq; eligere videt̄
 vt bonū qd̄ ope implet. Manifestū est aut̄ q̄ lex huma
 na p̄t institui r mutari p̄bo r exp̄ōi. inquantū iudicat
 interiorē motū r p̄ceptū ratiōis humane. vñ r p̄ceptū ma
 xime multiplicat. os. q̄ p̄tuerudinē efficiūt. lex p̄t et mu
 rari r exp̄ōi. r aliqd̄ inde causari qd̄ habeat vim legis.
 inquantū p̄ actū hoim multiplicatos interiorē volūtariū
 morus r rōis conceptus efficacissime declarat. Cū enim
 aliqd̄ multoties fit. sic videt̄ ex deliberato rōnis iudicio
 puenire. Et p̄m h̄ p̄tuerudo habet vim legis r abolet ali
 quādo legē r interpretat legē. Et q̄ lex diuina r naturalis
 p̄cedit a volūtate diuina vt dicit̄ est. supra q̄ nō se ex̄tē
 dit p̄testas humana. iō sicut lex humana nō p̄t tollere
 legē diuinā vel naturalē. ita etiā nulla p̄tuerudo potest
 tollere legē dei vel naturalē. Vñ J̄s̄. in synonimis. Pra
 uum vsum lex s̄z diuina r rō s̄z naturalis vincat. dist. xj.
 vltus. Sed q̄ p̄tuerudo nō possit tollere legē h̄uanam

Arguit̄

R̄s̄io

Arguit̄
sc̄do sic.

R̄s̄io

arguit̄ sic. Ex multis malis nō potest fieri vnū bonum.
 sed ille q̄ p̄mo incipit p̄ra legē facere malefacit. q̄ multū
 p̄licatis umilib; actionib; nō efficiet aliqd̄ bonū. Lex
 aut̄ est quoddā bonū. q̄ est regulatiua humanoz actū
 q̄ p̄tuerudinē aboleri nō potest lex. vt p̄tuerudo habet
 ar vim legis. Ad qd̄ r̄ndet L̄bo. vbi s̄. q̄ leges humane
 in aliquib; casib; deficiūt vñ possibile est aliquādo cō
 tra legē agere in casu in quo deficiūt. r tamē actū nō erit
 malū. Et cū tales casus multiplicant̄ p̄ter aliquā muta
 tionē hoim. tūc manifestat̄ p̄tuerudinē q̄ lex vltimū vri
 lis nō est. sicut etiā manifestat̄ si lex p̄traria verbo p̄o
 mulgaret̄. Si aut̄ adhuc remaneat eadē rō quare lex p̄i
 ma vtilis erat. tūc nō p̄tuerudo legē. s̄ lex p̄tuerudinē
 vincit. Nisi forte p̄ter h̄ solū lex inutilis videt̄. q̄ nō est
 possibile s̄m p̄tuerudinē patrie. q̄ est vna de p̄ditionib;
 legis. Difficile est enī p̄tuerudinē multitudinis remouere.
 Secūdo arguit̄ sic. q̄ s̄z p̄tuerudo nō possit facere le
 gem seu h̄re vim legis. facere seu p̄dere legē p̄ner ad p
 lonas publicas. q̄ habēt regere ciuitatē seu comunitatē
 vñ p̄uate p̄sone legē facere nō possunt. s̄z p̄tuerudo ius
 lesit p̄ actus p̄uataz p̄sonaz. q̄ p̄tuerudo nō habet vim
 legis nec potest tollere legē. Ad qd̄ r̄spōdet L̄boim. vbi
 supra. Multitudo in qua p̄tuerudo aliqua introducūt
 potest esse duplicis p̄tuerudinis. si enī sit libera multitu
 do que possit sibi legē imponere. pl̄ est cōsensus totius
 multitudinis ad aliqd̄ obseruādū qd̄ p̄tuerudo manifes
 stat q̄ auctoritas p̄ncipis q̄ nō habet potestātē cōdendi
 legē. nisi inquantū gerit p̄sonā multitudinis. Unde licet
 singule p̄sone nō possint p̄dere legē. tñ totus populū les
 gem p̄dere p̄t. Si vero multitudo nō sit libera nec hab
 beat potestātē p̄dendi legē. tūc etiā nō habet potestates
 remouēdi legē a superiori positā. Et tūc ip̄a p̄tuerudo i ra
 li multitudine p̄ualens nō obtinet vim legis nisi inq̄tū
 p̄ eos tolerat̄. ad quos p̄ner legē imponere multitudi
 ni. Ex his p̄o enī q̄ tolerat̄ qd̄ sit p̄ra legē suā. videntur
 approbare qd̄ cōsuetudo induxit. Hec L̄bo. que refert ar
 chidiaconū in rosario. dist. xj. Dicit̄ aut̄ Job. in glo. sus
 per. s̄. leges. di. iij. q̄ p̄tuerudo nō potest abrogare id est
 tollere legē nisi p̄ exp̄ssum p̄sentum pape. vt extra de pre
 ben. cū iam dudū. Licet qd̄ dixerint q̄ sufficiat sola sc̄ia
 pape. Et sequit̄ illa glo. q̄ est Bar. b̄. Ego credo q̄ con
 suetudo rōnabil̄ r p̄scripta tollat legē. vt extra de cōsue.
 c. vlti. Etiā sine sc̄ia p̄ncipis. difficile enī esset sc̄ire omnes
 p̄tuerudines q̄ seruant̄. Ad dicit̄ Archi. in rosario. Alij di
 cunt p̄ra. s̄. q̄ non sufficiat sc̄ia p̄ncipis. ad hoc q̄ con
 suetudo tollat legē. dist. xj. cōsuetudo. In papa certū est
 q̄ requirit̄ eius assensus exp̄ssus. r est necessariū cū non
 ex translatiōe populi s̄ vnica iussione. r p̄siloꝝ auctori

tate suā habebat iurisdictionē. di. xi. sequēs. S̄z p̄ op̄i
 nione glo. i. q̄ sufficiat sola sc̄ia r tolerātia. facit ff. de legi.
 l. rē q̄b; Cū idē ogetur ratiō p̄sentis qd̄ exp̄ssus. imo
 pl̄ quādoq; vt notari p̄suevit dist. iij. l. iij. si seru. Si at
 subditi nollēt acceptare rōnabilē p̄tuerudinē allegantes
 p̄tuerudinē in p̄trariū. cōstitutes potest eos compellere
 vt factū fuit. xxiij. q. v. Alias potestas ei⁹ esset de iure
 Iusta enī romane ecclie seruare tenemur. r q̄ nō fuit pec
 car. dist. lxxij. Quia. Et cū dicit̄ lex tolli p̄ distuerudines
 intelligendū est p̄ p̄trariū actū seu vsum ad id qd̄ man
 dat lex.

Quomō consuetudo. §. III.

parificat̄ legi in multis. q̄ ponit Archidiaconū dist. xj. in
 his. sup. eo qd̄ dicit̄ Aug. q̄ mos populi dei r instituta
 maiorū p̄ lege habēda sunt. Et p̄mo quidē parificatur i
 nouo iure p̄tuerudo. Sicut enī lex de nouo institui p̄t
 que p̄us nō erat facta. ita r p̄tuerudo vbi nō est statutū
 ius legē obligantē introducit. ff. de legi. l. diuina. Se
 cundo in interpretatiōe. licet enī vna lex aliā interpretat̄. ff.
 de legi. l. si de interpretatiōe. ita r p̄tuerudo interpretat̄ les
 gem. extra de p̄iuc. cū dilectus. Tertio sicut in iure scri
 pto p̄cedit de similib; ad similia. ita r in iure p̄tuerudia
 rio. C. que sit lon. p̄sue. l. i. j. Quarto sicut lex facit aliqd̄
 iudicē ordinariū. ita r p̄tuerudo. extra de fo. cōpe. cū con
 tingat. r de offi. archi. dilecto Quinto sicut lex iformat
 iudicē r iurisdictionē. ita r p̄tuerudo. ff. de offi. p̄sonar. r
 lega. l. solēt. Sexto sicut lex dat certis p̄sonis p̄tatem
 eligēdi. ita r p̄tuerudo. extra de postu. bone memorie. Et
 de elec. venerabilē. r. c. cum mana. Itē sicut in electionibus
 ius ciuile r canonicū arēditur. ita r p̄tuerudo. extra de ex
 cel. pla. r. c. nō ira. imo pl̄ facit p̄tuerudo. q̄ s̄z tollit ius
 eligēdi et cui cōpetit de iure. extra de his q̄ sit a. p̄la. sine
 p̄sen. c. ea noscitur. Septimo sicut forma iuris atten
 ditur in penis emolliendis r exasperādis. ita forma con
 suetudinis. extra de symo. p̄ tuas. Octauo sic de iure
 p̄ceditur edificare in loco publico. ita r de consuetudine.
 ff. q̄ vi aut clam. l. iij. §. plane. Itē nono sicut vñ im
 munitas alicui⁹ officij vel collationis a lege. ita r a con
 suetudine. ff. de iur. immu. l. semp. §. legē. Decimo sicut
 lex derogat cōsuetudini. ita r cōsuetudo aliquando legi.
 ff. de sepul. vto. l. iij. §. diuus. extra de cens. q̄ q̄. lib. vj. r
 di. iij. leges. Qd̄ intelligo. s̄. q̄ lex tollat p̄tuerudinē. q̄
 p̄nceps per suū statutū vel rescriptū intendit tollere con
 suetudinē. r sic debet intelligi p̄dictus. §. diuus. vltus cō
 tra. extra de p̄sti. licet. l. i. vi. Et hanc sententiā vltus est
 tenere Innocē. r hoc tenent quicqd̄ alias inuentas nota
 tum. Undecimo sicut lex dat formā testādi. ita r con
 suetudo. C. de testa. l. si non specialit̄. Duodecimo sicut
 antiqui canones determinabāt iurisdictionē archiep̄i
 in suffraganeos r subditos eoz. ita r consuetudo. extra
 de offi. ordi. duo. Tredecimo sicut sentētia p̄ncipis i
 tendens facere legē facit ius. extra de sentē. r re. iudi. ita r
 sentētia lata sup. consuetudinē. vñ modo plures sint fac
 tus. r remittit circa h̄ ad nō. p̄ cū in ca. frustra. dist. iij. vñ
 Jbi aut̄ dicit̄ sic clari⁹. Consuetudo inualida cōualecit.
 si obrinet in iudicio cōtradictio. Si enī fuit deductū in
 q̄stionem an esset cōsuetudo sup. aliquo. r iudex p̄ncipi
 aut̄ consuetudinē esse r nō fuit appellatū ab illa sentētia.
 r iudex non illā p̄ncipit̄ p̄tētiōē vel corruptionē
 confirmata est talis p̄tuerudo. r in cōtradictio iudicio de
 cetero seruabit̄. nec recipietur libell⁹ contra. r est vñ ca
 sus specialis in quo res inter alios acta p̄iudicat alijs
 Et sit nullus ali⁹ de ciuitate illa habeat p̄bare cōsuetu
 dinē illam esse. sed sufficiat p̄bare q̄ est obrinet in contra
 dictione Decimoquarto sicut lex est arēdenda r inspi
 cienda in testib; euocandis. ita r consuetudo. ff. de testi.

In q̄bus
consuetudo
parificat̄ legi

Ca. vnicū. de lege quinta que dicitur consue. siue mos

laj. Quintodecimo sicut lex adiuvat consuetudinē. ita
et consuetudo legem. et de sensu. c. sopite.

De triplici genere .S. III.

Consuetudinis iumentum largē hoc vocabulum consuetudo.
Dicit Aug. ij. p. scilicet. Que contra mores hominū sūt flagi-
tia pro morū diuersitate sunt vitanda. vt pactus inter se-
genas aut ciuitatis consuetudine vel lege firmatum nul-
la cuius aut peregrini libidine violetur. Turpis est enim
omnis pars vniuerso suo non congruens. Cū autē deus u-
bet aliquid contra morem quorūlibet. et si ibi nunquā factū
est. tamē faciendū est. viij. Unde etiā p. ps. dicitur de
eo. Qui habitare facit vnus mos in domo. Domus dei
est superna glia. fm illud. ij. Corin. v. Habemus i cel. do-
mū non manufactā. Et in hac domo qui inhabitant scz
scilicet sunt vnus mos. Et hic mos non est alius nisi gra-
tiarum actio et vox laudis. vt dicitur Esai. et Job. xij.
Hierusalem p. officis vicus eius carabit alla. Sed ad il-
lā domū nō itur nisi de domo dei que est ecclia militās.
in qua deus inhabitare facit electos suos p. gratiam. ita
vt sint vnus mos quōrum ad cultū interiorē quo vna
fide spe et charitate honoratur deus. Quātū etiā ad per-
sationem exteriorē sunt vnus mos quōrum ad necessaria
ad salutē. et sub eisdem etiā ritibus et ceremonijs ecclie. Et
si aliqui fideles nomine sunt diuersorū et malorū morū hi nō
habitāt in ecclia merito. nec pprie dicitur malus mos
vel consuetudo. Est igitur triplex consuetudo.

Est consuetudo de se mala. et ideo effugianda.

Est consuetudo de se bona. et ideo imitanda.

Est consuetudo dubia et ideo bene examinanda.

Consuetudo de se mala est omnis que est contra legē diuinā
vel naturālē. et actus eius illa pcedēs semp est peccatū. nec
minuit peccatū. vt aliqui videntur. nec excusat sed au-
get. vt dicit. xxij. q. i. Salsma. et c. de p. c. vltimo dī.
Tāto sūt grauiora peccata q̄to animā infelices diutius
detinent alligatā. Et ratio huius est qz cum magis effre-
nata voluntate et firmiori habitu malicie tales peccāt. Et
qz fm pbm Consuetudo ē quasi altera natura. ideo cū dif-
ficultate magna quis recedit a peccatis consuetis. Et i hu-
ius figuram Lazarus quadriduanus sepultus designat
peccatē ex consuetudine fm August. de pe. di. ij. Sicut
multis pmissis fuit resuscitatus. i. lacrimis et precibus et
huiusmodi. Nō obstat qz Grego. loquēs de crapula quā
consueuerat facere laici in carnis p̄iuiuo. que vtriqz peccatū
est dicit. Nec a tali consuetudine auerti possunt. Et iō cū
venia suo ingenio relinquēdi sūt. ne forte peiores exstas
sua tali consuetudine prohiberent. dist. viij. Deniqz. Dicē
ibi glo. qz relinquētur cū venia scz pene temporalis. ita qz
non vult dicere Gregorius qz consuetudo excuset illos a
peccato. sed qz non debet tolli talis consuetudo per penas
tempales quādo timetur maius inde scandalum proue-
nire. Verū est tamē qz aliquādo quis peccat ex ignoran-
tia vel fragilitate. faciens id quod consueuerit alij facere
circa aliquid. et tūc nō excusatur a mortali. sed istud quod
agit fm consuetudinem aliorū est contra legem dei vel natu-
ralem. Sed minuitur grauitas eius. puta si quis facit ali-
quē peccatū vsurariū credēs esse licitū. qz illud cōmuni-
ter sit cōtra morem sue patrie. certū est qz consuetudo illi
loci nō excusat eū a mortali. qz contra legē dei. quā sicut lex
humana tollere non potest. ita nec consuetudo que por-
tus dicenda est corruptela seu abusus. talibus abusionibus
corruptel plen^o est mōs. Contra q̄s dicit dñs Exo. xxij.
Nō sequeris turbā ad malū. Et ap̄s. j. Cor. xi. Si q̄s
videt inter vos p̄tentosus esse scz contra veritates. nos cō-
suetudinē talē non habem^o. sed neqz ecclia dei scz p̄cedē
di. Et eccl. xxij. Juratōem nō assuecatis os tuū. Et de hac
mala consuetudine dicit Cyprian^o. Consuetudo q̄ apud

quosdam obrepserat impedire non q̄ min^o p̄ualeat et
vincat veritas. Nam consuetudo sine veritate veritas er-
roris est. propter quod relicto errore sequamur veritates
scientes apud Esdrā. i. scilicet Esdre. viij. Veritas vincit.
vt scriptū est. Veritas valet et inualeat et vincit et obrinet
in hēta seclorū. dist. viij. Et in caplo sequenti dicit. Neqz
homīs consuetudinē scz malam sequi oportet. sed de ve-
ritate. cū per Esaiam prophētā loquat^o de^o et dicat sine
causa. i. vultate colūt me doctrinas et mandata hominū
docētēs. i. consuetudines malas et statuta iniusta. Ad idē
etiā August. in li. de bap. ait. Qui contempra veritas
te p̄sumit consuetudinē sequi. aut circa fratres inuidus
est et malignus. quibus veritas reuelatur. aut circa deum
ingratus. cuius inspiratōne ecclia eius instruitur. Nā
vns in euāgelio. Ego sum inquit veritas. Nō dicit ego
sū consuetudo. Itaqz veritate manifestata cedat consue-
tudo veritati. qz et Pet^o q̄ circūdebat cessit paulo ve-
ritatem predicari. Igitur cū christ^o sit veritas magis ve-
ritatē qz consuetudinē seq̄ debemus. qz consuetudinē nō et
veritas semp excludit. dist. viij. Ratio p̄terrefert ad leges
naturalem. et veritas ad legem diuinā scz veteris et no-
uam testamēti. Et non solū consuetudo q̄ est contra leges na-
turalē et diuinā est vitanda sed etiā cōtra legem huma-
nā reprobata iure. Et generaliter de talibus abusionibus
dicit Nicolaus papa. Mala consuetudo nō min^o qz p-
niciosa corruptela vitanda est. q̄ nisi citius radicit^o eucl-
larur. in p̄uilegijs ius ab impijs assumit. Et incipiūt
p̄uaricatōnes et varie p̄sumptōnes celerrime nō cō-
p̄esse pro legibus venerari. dist. viij. Secundum genus
consuetudinis est que non est cōtra aliquā legē diuinā vel
humanā. et habet in se aliquā ratōem boni. Et hec si ge-
neralis est generaliter et ab omnibus seruari debet. Si par-
ticularis scz in aliquo loco. in illo seruari debet. Unde et
mater dñi voluit seruari laudabilem consuetudinē iudeo-
rū que erat qz in festis eorū irent ad templū in hierusalem
etiā mulieres. Lex quidē hoc mandabat masculis dicēs
in Exo. Ter in anno apparebit omne masculinū in cōspes-
ctu meo. Sed tamē etiā mulieres ibāt non ex lege scz de
more. Unde dicitur Iuce. ij. Cū fact^o esset ibi annorū du-
odecim. ascendētibz parētibus eius in hierusalē scdm cō-
suetudinē diei festi. et. Et peccatū esset agere contra huius
modi consuetudines sicut cōtra leges sc̄ptas. Unde dicit
Aug. in li. de baptismo. Hoc plane verū est qz ratio et ve-
ritas semp consuetudini p̄ponēda est qz si consuetudī ratio
suffragatur nihil oportet firmius retinere. dist. viij. fru-
stra. Nec etiā documēta dicit Aug. accepisse a bro Am-
brofio. Nā cū adueneret ip̄e Aug. cū matre sua Medi-
olanā. et mater sua ieiunaret in sabbo. sicut solita erat alu-
bi scz Rome ieiunari in tali die. Mediolani autē nō ieu-
naretur in die sabbi. Interrogauit Aug. Ambrosius ex
parte matris quid agere deberet. i. an ieiunare in sabba-
to sicut solita erat alubi. an dimitteret ieiunium illud me-
diolani vt se alijs conformaret. Cui respondit Ambr. cū
fuerō Rome ieiuno sabbato. cum Mediolani sum. nō
ieiuno. ita et tu ad quā eccliam veneris eius morē serua.
si cuiqz nō vis scandalum esse nec quēqz tibi. dist. xij. al-
la. Et in eo caplo dicit qz neqz contra fidem neqz contra bo-
nos mores esse cōiunatur. indifferēt est habēdū. et pro-
eoz inter quos viuunt societate fuādū. Et di. xi. dicitur
Eccliarū institutiōni quasdam sc̄pturis quasdam apo-
stolica traditiōne p̄ successores in ministerio confirmatas
accepimus. quasdam vero consuetudine roboratas appro-
bavit vsus quibus par ritus et idē vtriusqz pietatis debe-
tur affectus. Et infra. Que enī scriptura salutare crucis
signaculo fideles docuit insigniri. qz tripharia digesta su-
p̄ panē et calicē proluxit orōnis vel consecratōnis p̄ba com-
mēdauit. qz vsus op̄iet nos orare s̄rarum forma docuit.

De consue-
tudine bona

La. vnicū. de lege quinta que dicitur consue. siue mos

spacio quadraginta annoz. et de cau. pos. cū ecclesia. et de p̄scrip. auditis. Et de hoc p̄nt habere multa iura. Ea cū iola locū habēt in rebz ecclesiasticis. vt. xvij. dist. ij. §. P̄or. Dlo. sup. illud. nisi sit ronabilis. Ronabilis dicit consuetudo quā nō improbat iura vt de causa pos. cū ecclesia. et c. i. cū dilectus. et de verbo. sig. abbatem. vt q̄nqz aliq̄ admittant ad electioem. ad quos nō p̄tinet de iure com. et muni. et de alio collegio. ista consuetudo nō improbat a iure. vt dicit p̄. c. p̄ta iura. Irrationabilis aut̄ dicitur consuetudo que reprobat a iure qual̄ est illa. et de insti. fre. quētibz. et de consue. Cū venerabilis. ibi reprobat consue. et de curidā loci que erat q̄ abbas qui inmediate erat i. b. aplice sede. transerebatur ad aliam abbaciam sine licentia obiecta a papa. qd̄ fieri nō p̄t. et c. i. c. j. reprobat consuetudo qua dirumpitur neruus ecclesiasticę discipline. ca. cū inter vos. Et dicitur neruus ecclesiasticę discipline vigor censure ecclesiasticę. i. excommunicatio. suspensio. et interdictū. Istis enī p̄seruatur robur auct̄is ecclesiasticę. Qd̄ ergo n̄ teruerent que statuta sunt circa h̄mōi cēsuras seruanda ratōne consuetudinis alicuius. nō excusaret consuetudo. Item. eo. ti. q̄to. reprobat consuetudo q̄ aliq̄ simplices sacerdotes ad defectū episcopoz cōfirmabāt in fronte. tales enī nihil cōferebāt. Item nec cōtra obedientiā valet consuetudo v̄l p̄scrip̄tio. eo. ti. cum venerabilis. Et. xxvij. q. ij. abbatibz. Item nec p̄ra curatōem q̄ ratōne vilitatis onis debetur. infra. eo. cū ex officio. Item reprobat a iure consuetudo que est p̄ra libertatem ecclesię. et de elec. cum terra. et ca. sacrosancta. Item extra de p̄sue. c. ex p̄re reprobat̄ due consuetudines in quibusdam partibz existentes. scz q̄ cū maritus ex p̄dignitate vel incuria v̄l in alio casu amississet bona sua alienabat bona vxoris mobilia v̄l immobilia arbitrio suo. Alia consuetudo erat q̄ vxore cōmittente adulteriū. medicatē omnī bonoz que marit⁹ fuerat adeptus petebat et app̄bendebat. Vtrazq̄ paries bat occasione malignādā. Nam p̄ primā mutabatur v̄l n̄ ad d̄pendendū bona sua. p̄ secundam mulieres p̄uiores erat ad perpetrandū adulteriū. Item licet nō valet p̄sentis vel pactum p̄ra legem vt clericus respondeat in alterius foro. extra de foro cōpetēt. significasti. ita nec consuetudo. Nec etiā vt clericus verberandus se layco subijciat sua sponte. extra de senten. exco. Cōtingit. Item reprobat a iure consuetudo qua q̄s p̄ua auct̄e sibi eligat cōfessorē. et de pc. et re. Si ep̄us. li. vj. Item reprobat a iure consuetudo exigēdi pedagia et gabellas a clericis et religiosis. et de cen. quānqz. li. vj. Item reprobat consuetudo exigēdi vel pacificēdi aliq̄d t̄pale p̄ p̄p̄alibus. vt p̄ ingressū monasterij vel sacramentis. et de simo. quoniam limonaca. Sed consuetudo dandi v̄l accipiēdi aliq̄d t̄mpale in collatōne vel receptōne sp̄ualium p̄ modum elemosine. et ex deuotōne et nō ex pacto. vel p̄ modum p̄re cū. nec p̄ subtractōem sp̄ualium nō reprobat. imo iura n̄ debēt laudabiles in huiusmōi consuetudines. vt extra de simo. per totū. Hostiens̄ aut̄ dicit q̄ que dicat̄ ratio et nabilis consuetudo erat arbitrio iudicis relinquēda. Nec certa regula sup̄ hoc poterat dari. Archid. aut̄ sup̄ ca. cōsuetudinibus. dist. xj. post multas opiniones recitatas ad declaratōem illius c. f. quādo consuetudo tollat seu vincat legem scriptam. licet dicit in summa. vbi consuetudo obuiat cōm̄ iuri. ita q̄ ipsa consuetudo n̄ toleratur ab aliquo iure tunc indistincte succumbit consuetudo. et hoc p̄pter bonum obedientie. et xij. dist. c. ij. Et q̄ decreta summorum pontificū nō sunt in aliquo violāda. et hoc pontif̄ sub statuto. dist. lxj. statumimus. Et p̄rariū faciēs peccat graui⁹ ter. di. lxij. Quia per. Sed vbi cōcordat consuetudo seu toleratur ab aliquo iure licet alijs iuribus videat̄ cōtraria. tunc consuetudo vincit et tollit legem scriptam. q̄ multa fieri nō debent. facta tamē remanēt. extra de regula.

ad apostolicā. Et. ij. q. vj. b̄idū. hec ille. Et fm̄ hec cum dicitur q̄ consuetudo non est rationabil̄ seu non valet que obuiat canonicis statutis. et de consuetudi. ad nostram videtur intelligendū q̄n obuiat om̄ibz statutis. Nam si obuiat alicui. et p̄ aliud toleratur. nō erit irrationabilis p̄ hoc solum. als nūqz tolleretur scriptum. cū tamē quotidie fiat cōtrariū p̄ totā ecclesiam. Verbi gratia de consecra. dist. ij. p̄nunciandū. et ca. Rogatōes. In illis capitulis mandant̄ seruari dies Rogatōnū quo ad ieiuniū et quo ad cessatōem ab operibz. Et tamē vbiqz sic p̄rariū. nec aliquis dicit q̄ peccent fideles dies illos nō seruando. et hoc q̄ abrogatum est p̄ p̄rariam consuetudinē que p̄scripta est. Et etiam videtur rationabilis p̄rariū ieiunia multiplicata et festa ab ecclesia et fideles p̄rariū uotioni se dant diebz festiuis et vix laborādo viuere possunt pauperes. Idem dicēdū de tota hebdomada pasce que ponitur celebrāda in. c. p̄nunciandū. Idem de ieiunio quadagesime quod fuit statutū ab ecclesia inchoari a clericis prima die post quinquagesimā. dist. uij. statumimus. et nō obseruatur a clericis sed cōmuniter incipiunt quadagesimā quādo layci scz q̄tra feria. Nec dicit Gratianus eos esse transgressores canonū. et hoc q̄ est abrogatū per cōtrariā consuetudinē. dist. uij. §. leges. Quāuis ergo ista et similia obuiant canonicis statutis aliq̄bz tamē q̄ nō om̄ibz obuiat sed ab aliquo tolerat̄. vt ab ista decretali de p̄sue. c. vlti. que vult q̄ vincat legē etiaz canonicā cū est rationabilis et p̄scripta. idco valent et sine p̄iudicio salutis seruari possunt. Dic tamē magna diligentia habenda est in iudicando vt nō desicili aperiat̄ via transgressionis ordinatōum ecclesiasticaz. Hec etiā condēnitur quis leuiter de mortali in huiusmōi consuetudinū obseruatōne. sicut est de festo innocētū. De festo sancti Siluestri. et huiusmōi. que cōmuniter abierūt in disuetudinē. vbi tamē seruant̄ om̄ino custodiēda sūt q̄ ab ecclesia instituta. Similiter de consuetudine q̄ est in multis locis q̄ in sabbato et in vigilijs magnaz solemnitatū homines laborāt vel vendāt vsqz ad tertiam horam noctis. vt barbitōres plus faciēs operatū illa die q̄ tota hebdomada. Et videtur posse tolerari. cū quasi i recompenstatōem huius nō laborent in sero festi vsqz ad mediam noctem. quod tamē de iure possent. q̄ de vespera ad vespam. i. sero mandatur celebrari. de consue. dist. ij. p̄nunciandū. Sed nullo modo tolerari debent. nec excusari a peccato qd̄ de consuetudine imo corruptela est. nō cōmunicēt homines nisi in virili etate vel puelle cū sunt nupte. cū debeant p̄fiteri et cōmunicare om̄es post q̄ peruenirent ad vsum rōnis. Similiter et vidue. q̄ de more patrie stent p̄ menses qd̄ non vadant ad ecclesiam ad diuina officia post mores viroz. excusari nō possūt. Sed nec puelle nondum nupte debent obmittere auditionem missę. q̄ de more patrie imo abusione nō mittūt̄ tur extra domū. Magis tamē hoc impurū dū est culpe parētū. nō enī deceret eas p̄ra voluntatem parētum ire ad ecclesias. Similiter q̄ clerici multa faciāt p̄ra decentiam status clericalis q̄ iura insinuēt. in habitu et cōuersatōe. q̄ de more est patrie. Aut etiā q̄ religiosi dimittant austeritates sue regule et constitutiōnū et ceremonial q̄ sic p̄suerāt relaxare viuere. nullo modo excusantur. Nec dici possūt huiusmōi consuetudines sed corruptele et abusiones. et ideo extirpanda a plaris. cū fieri p̄t sine maiori scandalo q̄ esset bonū inde sequēs. ar. dist. uij. deniqz. Et ad hoc facit qd̄ ait i. nico. papa. Ridicelū est et fact̄ abominabile dedecus vt tra ditōes quas a patribz accepimus infringi patiamur. dist. xij. Et de huiusmōi p̄rariis consuetudinibz intelligitur illud i. nicolai pa. di. viij. Mala consuetudo non min⁹ q̄ p̄niciosa corruptela vitandā est. que nisi citius radicitus euellatur. in p̄uilegiōz

Titulus Decimus sextus

ius ab impijs assumitur.

De consuetudine quo §. V.

De consuetudine
ad iudicia
etia cōren-
tiosa

ad iudicandū seu q̄ ad iudicia p̄tentiosa. glo. sup. c. p̄sue-
tudo. di. j. tractat. vtz fm̄ p̄suetudinē sit iudicandū. q̄n̄
p̄suetudo est p̄traria iuri scripto. aut fm̄ ius scriptum.
Inducit multa iura p̄ 2. Nā q̄ nō sit iudicandū fm̄ cō-
suetudinē. q̄n̄ ius scriptū p̄trariū h̄z. p̄bat. p. c. si p̄suetu-
dinē. di. viij. 2. di. xi. p̄suetudinis. 2. c. sequē. extra de sen-
re iudi. cū causa. Et de fo. cōpe. qd̄ cleric. ff. de sepul. vii.
li. §. diuus. S̄z qd̄ fm̄ p̄suetudinē sit iudicandū. eti-
am p̄tra ius scriptū. p̄bat. p. c. placuit. di. xxxij. 2. extra de
eo q̄ mur. i. pos. cū venissent. Et de testa. Ad hec de cogna-
ti. spi. sup. eo. de p̄sue. c. ij. Et de ar. c. dilecti. Cōcludit de
mū Jo. 2. dicit q̄ iudicandū est fm̄ p̄suetudinē p̄tra ius
scriptū. quādo in p̄suetudinē p̄currūt ille cōditiones que
habent in glo. sup. eo. frustra. di. viij. quas habes supra i
§. p̄cedenti. circa p̄n. S̄z Bartho. bup̄. addit. Hoc tene
qd̄ si sit rationabilis 2. p̄scripta p̄suetudo. p̄iudicat ius
ri. extra de p̄sue. c. vlti. Deinde querit glo. ad quā p̄suetus
dinē sit recurrendū in iudicijs. vtz ad cōsuetudinē terre
illī. vel p̄uinciaz vel romanā. Et rōder q̄ iudex max̄ie
delegat̄ fm̄ canones p̄mo iudicabit. deficientibz canoni-
bus fm̄ leges. vt extra de no. ope. nū. intellexim. 2. di. f.
si in adiutorij. Deficiēte aut̄ om̄i iure p̄cedendū est fm̄ p̄sue-
tudinē generalē vel particularē. si generalis circa illd̄ ne
gocū nō inuenit. licet quidā dicāt tūc recurrendū ad ro-
manā. Deficiēte aut̄ om̄i iure 2. p̄suetudinē. p̄cedat de s̄i
milibz ad s̄ilia. vt. ff. de quibz. Om̄ibz deficientibus
recurrat ad romanā p̄suetudinē. vt. ff. de legi. 2. p̄ti. de q̄
bus. Licet sit ar. qd̄ ad p̄suetudinē p̄uinciaz vicinaruz
sit recurrendū. extra de cens. sup. eo. Jo. Itē glo. sup. c.
illud. di. xij. querit fm̄ quā p̄suetudinē debeat iudex
delegat̄ iudicare: an fm̄ p̄suetudinē loci seu p̄uincie. an fm̄
p̄suetudinē romanā. an fm̄ p̄suetudinē delegat̄. an fm̄
p̄suetudinē rei vel actoris. Inducit multa iura p̄ qualibz
bet parte hoz. demū decusēdo dicit. Dicit aliqui q̄ si ali-
qui sponte se subijciāt iudicio alicui⁹ seu p̄rāt iudices d̄
legatos sp̄dē. qd̄ semp̄ fm̄ p̄suetudinē iudicis delegat̄
est iudicandū. Si aut̄ inuitis dat̄ iudex. tunc iudicabit
fm̄ consuetudinē litigantū. 2. potius rei q̄ actoris. quia
fauorabiliores sūt rei q̄ actores. Nō d̄ potest distingui
sc̄z quia aut̄ p̄ appellationē obrinet̄ iudex aut̄ sine appella-
tione impetrat̄. Si per appellationē. tūc dico delegatus
debere sequi p̄suetudines iudicis a quo appellatū est. q̄
iudex appellationis debz sequi leges p̄ioris sententię. vt
in auten. cū de appellationē. cog. col. viij. in p̄n. Ar. ad hoc
extra de testa. Raynaldus. Sed si sine appellationē impet-
rat̄ iudex. tūc debet sequi p̄suetudinē delegat̄. ar. ad h̄
ff. de p̄di. que conditio. Ego credo q̄ iudex iudicabit fm̄
p̄suetudinē rei. quia actor sequit̄ forz rei. vt extra de foro
cōpe. cū sit generale. Nisi rōne p̄tractus vel maleficij sit
fact⁹ de foro alteri⁹. q̄ tūc seruabitur cōsuetudo loci. vbi
contraxit vel vbi maleficiū fecit. vt di. viij. que p̄tra mo-
rem. Et extra de fo. compe. c. vlti. Addit archidiacon⁹ su-
per dicto. c. cōsuetudinis. ad hanc glo. 2. dicit q̄ Hugo et
Lau. asserūt q̄ si circa articulū de quo querit sunt diuer-
se cōsuetudines actoris 2. rei. sequatur iudex rei p̄suetu-
dinē. vt dicit hic glo. nisi in duobz casibz. sc̄z p̄suetudo
actoris est magis cōsona iuri 2. veritati. vel si magis id u-
t̄ absolutiōem q̄ p̄demnationē. tūc enī magis debet se-
qui quod cōsonat veritati negocij. ij. q. viij. iudicet. 2. p̄
p̄iores esse debem⁹ ad soluendū. xxxv. q. ix. Veniam
Pone etia archidiacon⁹ ibidē p̄suetudines varias ar-
cedendas in diuersis negocijs. 2. dic fm̄ Job. Consuetudo
loci contract⁹ seruaf̄ ad hoc. ff. de vsu. l. j. 2. ff. de eue. Si
fundus. Et mouet questionē talē. Pone q̄ sit quedaz res

gio vbi est p̄suetudo q̄ si v̄for p̄remoziaf̄ v̄ro. marit⁹ et
lucrat̄ totā dotē. contrahit cū quadā de bononia. vbi
est cōsuetudo q̄ in tali casu vir lucrat̄ mediā totū m̄m.
Quero cui⁹ consuetudo inspiciet̄ in p̄suetudo instrumē-
ta donis. Dixit dñs Guido de suc. q̄ mariti consuetudo
est arcedenda. 2. hoc. ff. de iudic. l. epigere. Sed circa h̄ est
sciendū q̄ consuetudinū alia generalis. alia specialis. Bes
neralis seu generalissima est que inducit a populo r̄hos
manō. ff. de legi. de quibz. Specialis consuetudo alia cō-
uincis. alia p̄uincialis. alia oppidi. alia certi p̄dij. alia cer-
te dignitatis. alia certe ecclie seu monasterij. alia certi ho-
mims seu patrifamilias. alia animalis. alia certi fori. De
p̄uinciali consuetudine seu ciuitatū loquit littera. ff. de le-
gi. l. cum de consuetudine. extra de electi. cum ecclie vul-
terana. extra de cens. sopite. Est tamen differētia inter p̄-
uincialē 2. ciuitatē. sc̄z quo ad probationē. p̄uincialē ē
quando in ciuitate eiusdē p̄uincie v̄sura est. ff. de tribu.
li. §. vltimo. Alia dicit esse p̄uincialis qd̄ de iure com-
muni statutū nō est. cum dubitat̄ illa p̄uincia in qua ni-
hil est statutū. nec aliquid de iure com̄uni reperit̄. extra
de cogna. spi. c. sup. eo. Idē iuris est. si dubitet̄ de inter-
p̄tatione iuris cōsuetudinarij. vt in p̄dictis. c. in quibus
caus. q̄ standū est interp̄tationi aliaz ciuitatū p̄maz.
Si aut̄ de p̄suetudine ciuitatis dubitet̄. debet arcedi q̄
ter ip̄a ciuitas v̄sura sit in illis de quibz dubitat̄. 2. in si-
milibz. ff. de legi. l. de q̄b. 2. l. si de interp̄tationē. Si aut̄
nō apparet qd̄ declarat̄ h̄ dubiū nec est determinatuz al-
quid sup hoc in iure com̄uni. tūc debz arcedi qd̄ optinet̄
in circūiuentis ciuitatibz coherētibz. de p̄suetudine carū
dem. vt in p̄dicto. c. sup. eo. 2. extra de p̄sue. cum olim. Et
idem est obseruandū de p̄suetudine oppidi vel castri. C.
que sic lo. p̄sue. l. j. ff. de edi. p̄ma. li. §. De p̄suetudine aut̄
certi p̄mij loquit l̄ra. c. de offi. or. duo simul. Et. xj. q. ij.
2. quest⁹. 2. c. de exel. p̄la. c. h̄. Et in p̄suetudine p̄cedit d̄
similibz ad s̄ilia. c. de off. archi. dilecto. In p̄suetudine aut̄
certe ecclie vel certi monasterij. inspiciat̄ qd̄ fieri consuevit
in illo monasterio. c. de his q̄ sūt a p̄la. si. sen. c. ea nosci-
tur. 2. de ver. signi. abbatē. Et etiā p̄suetudo hominis seu
patrifamilias. 2. in ip̄a etiā arcedit̄ qd̄ facere consuevit.
ff. de testa. sa. pos. heredēs palā. §. j. 2. ff. de re mili. l. semp̄
Est etiā p̄suetudo animalis 2. in ea aspiciat̄ qd̄ facere cō-
suevit illud animal. vt instr. de rex. diu. §. pauonū. 2. cre-
do q̄ in alijs actibz 2. delictis sufficit bin⁹ actus ad p̄ba-
dam p̄suetudinē peccādo quo ad homines 2. animalia.
xxxv. q. ij. ita nos. ff. de seruo. corru. l. nerat⁹. Sic bina sen-
tentia laici sup p̄suetudine. p̄suetudinē inducit 2. appo-
bat. ff. de legi. l. cum de consuetudine. Est etiā p̄suetudo
fori. ff. de var. 2. extra de ordi. cogni. l. j. Est etiā consuetudo
corporis. extra de celebra. missa. §. permissus. Dec
om̄ia Archid.

De consuetudine qn̄ §. VI

tollat legem 2. p̄iudicat legi 2. quando nō. notat summa-
tim Henricus boych. sup. c. vlti. de consuetudine. Ubi p̄-
mo sciendū q̄ nulla consuetudo quārtūq̄ generalis vel
antiquora potest p̄iudicare seu tollere id quod est d̄ lege
naturali seu etiā diuina quo ad moralia p̄cepta. vt di.
viij. per totū. Cerimonialia aut̄ p̄cepta q̄strum ad l̄ram
cessant. 2. seruari non debent quia hoc esset iudicare Ju-
dicialia vero p̄cepta legis diuine non obligāt ad obser-
uantia eoz. inquantū contenta in lege moysayca. sc̄z in q̄-
tum assumerent̄ p̄ constitutis seu statutis ab ecclie vel
aliq̄ ciuitate fm̄ l̄ homā. Et de istis dicit̄ est supra diffu-
se in ri. de lege moysayca. Restat ergo questio solum de le-
ge positua canonica vel ciuili prout lex positua icludit
etiam ius gentium. Circa hoc igitur distinguit̄ p̄dict⁹
acus Henricus. Quia aut̄ consuetudo p̄cedit legem.

Ca. vnicū de lege canonica

lex sequit. i. constituitur post ipsam. aut e contra lex pcedit consuetudinem. et consuetudo sequitur. Si igitur consuetudo pcedat legē. tūc aut p̄suetudo est generalis. que lex per totū orbem seruat. aut est localis seu particularis q̄ lex seruat in vna ciuitate vel regno et non in alio. Si cōsuetudo generalis est tunc lex noua supueniens sibi contraria ei p̄iudicat et eam abrogat seu derogat. licet d̄ ipsa nō faciat mentionē. arg. de consti. licet. li. vj. Ibi sc̄ lo coꝝ et p̄sonarū singulariū. et a p̄trario sensu. Et hoc ibi notat Jo. an. q̄ illud qd̄ comuniter tenet p̄nceps non p̄sumit ignorare. vt. ff. de testi. mili. l. cōmuni. Et q̄ alias talis lex generalis nihil operaretur qd̄ nō est d̄dicendum. ar. fr. dist. Si romanor. Si vero p̄suetudo est localis sine particularis tūc alia lex supueniens habet clausulam derogatiuam p̄suetudini. vix vel expresse improbando consuetudinem inducendam v̄l simpliciter p̄trarias p̄suetudine tollendo. q̄ tūc intelligitur de inducta et in ducēda in futurū. et tūc lex tollit ipsam consuetudinem. vt de cens. quāq̄. lib. vj. Et ita intelligit. Bern. illam legem. ff. de sepul. vi. l. uij. §. diuus. et de si. an. tra. pastoralis. et Archid. et Jo. an. de consti. c. j. li. vj. Aut no habet clausulam derogatiuā p̄tra consuetudine inductam. et tūc nō tollit eam. vt notat Inno. Et est hodie exp̄sum de consti. c. j. li. vj. Fallit vbi cōsuetudo localis esset finis cōmune. cōtrariū secūdo iuri. vt notat Jo. an. de consti. et Archid. de si. pres. c. j. li. vj. Si vero lex p̄cedit cōsuetudinem et p̄suetudo sequitur. tūc aut lex p̄cedens habet clausulam derogatiuā p̄suetudini. vt q̄ p̄hibet in futurū p̄trariam p̄suetudinem inducta. vel tollit simpliciter p̄traria cōsuetudine. vt dicitur est. et tūc p̄iudicat cōsuetudini sequenti. ita q̄ consuetudo sequens non valet. vt. C. de cens. l. eos. extra. e. non putamus. li. vj. fm Jo. an. Sed p̄. de ancha. dicit q̄ licet tollat p̄suetudinem inductam. tamē si p̄suetudo p̄tra talē legem durer. ita vt sit p̄cepta et nō ratiōabilis. adhuc tollit talē legē. Jo. de imo. in de. dicit in aliquibz habere locum dictū Job. an. in aliquibz alijs dicitur Petri. Si autē predicta lex nō habet clausulā derogatiuā cōsuetudini. tūc aut est ratiōabilis aut irrationabilis. Si ratiōabilis nō tollit legē. Et d̄ ratiōabilis vt q̄ est p̄tra ius p̄ qd̄ leditur ordo iudicari. vt eo. et. ad nostram. Vel p̄ quod dirumpit ecclesiastica disciplina. vt eo. et. Cum inter. Vel q̄ est onerosa ecclesijs. eo. et. Cū inter. Vel q̄ est p̄tra publicā vtilitatē cōmune. et talis consuetudo nō derogat canonū v̄l legi. vt viij. dist. mala p̄suetudo. Et ratiō est. q̄ sicut iuramentū nō est vincū iniquitatis. nec debet admitti peccatū. als nō valet. vt. xxij. q. uij. inter cetera. Ita nec p̄iū legi nec consuetudo nec p̄scriptio. nec p̄scriptio. nec etiā appellatio. fm Hostien. Ad hoc concordat qd̄ notat Hosti. et Jo. an. de elec. p̄venerabile. dicentes q̄ p̄suetudo vel statutū q̄ cōmittens furtum vel homicidium vel simile crimen in pecunia tūc puniunt. sūt irrationabilia. q̄ nihil aliud est q̄ homines venalitate exponere. v̄l incitare homines ad cōmittendū peccata. Tales enī minus timēt penam pecuniariā q̄ timēt suspendiū v̄l alia mortem. illa ergo nō sunt tenenda neq̄ seruanda. de offi. or. dilectus. et. c. si. Dicit etia Hosti. in summa de pe. et re. q̄bz et qualiter q̄ p̄tra peccata correptionem non currit p̄scriptio vel p̄suetudo v̄l dissuetudo. Si autē p̄suetudo sit ratiōabilis. tūc aut est p̄cepta aut non p̄cepta. Si p̄cepta tūc derogat iuri p̄positiuo. et etiā iuri gēnū. vt de p̄suetudine. c. vj. Et cū generalis est consuetudo tūc generaliter vbiq̄ derogat. vt de legi. l. de quibz. §. inueterata. Si vero sit particularis consuetudo seu localis tūc i illo loco tantū p̄suetudo tollit legem. Sic loquitur lex. ff. cōmuniā pre. l. vendit. et dist. xj. consuetudinibus. Si autē nō est p̄cepta consuetudo tūc nō derogat legi. vt in cap. humana. de

elec. Et hoc etiam ep̄sse dicit de p̄sue. c. vj. Dicit etiā Hostien. q̄ que sit p̄suetudo ratiōabilis v̄l nō relinquatur p̄sillo iudicis. Item etiā dicit q̄ p̄suetudo que est contra votū v̄l p̄tra religionē nō valet. nec tollit legē. de sta. mona. cū ad monasteriū. Idē dicit q̄ lex vel canon p̄tinens p̄ceptum vel p̄hibitiōem nō potest tolli p̄ p̄suetudinem qd̄ tamē nō videtur simplr verū sed de his que cōp̄bē dūr p̄ceptū v̄l p̄hibitiōem legis diuine. non aut in pure posituis. Itā rogatiōes quo ad ieiunū et quo ad feriandū ponūt in p̄cepto. de conse. dist. iij. Rogatiōes Et cū ab omibz dicitur p̄ceptū illud esse abrogatū p̄ cōtraria cōsuetudinem. Itē sic legē. et si nō generalem tamē sp̄cīalem potest sibi facere vniuiquisq̄ populus. et in hoc dicitur p̄nceps p̄iudicare. licet etiam possit illā ignorare. Eadem ratiōe potest sibi p̄suetudinem facere particularē et ratiōabilem. q̄ p̄nceps nūq̄ vult facta ratiōabilia impedire sed potius approbare. Et q̄tū ad consuetudine generalem v̄l particularē introducēda credit veni cus p̄dicat q̄ sc̄ia p̄sūpta et tolerātia p̄ncipis sufficit inducēs glo. B. bur. di. uij. §. leges. et q̄ p̄suetudo ratiōabil p̄scribi p̄ sine sc̄ia p̄ncipis. licet Jo. et Inno. et Hosti. et archid. p̄trariū videat sentire. sed male dicit Henric. et p̄mā opinionē magis approbat.

Titulus. xvij. De lege ca

nonica. Cap. vnicū in q̄ agit de p̄ceptis eccle. de resp̄tis. de decretis. decretalibz ep̄lis. et de aucte doctoz.

Lex humana dicitur

ius positiuū scriptū. Nā si nō ē scriptū d̄ p̄suetudo vt d̄m̄ est. Ipa aut lex humana si nō est iusta q̄uis large dicit lex inq̄tū ab aliq̄ h̄re aucte p̄sūta. p̄ter qd̄ d̄r Esa. x. Ue q̄ p̄dūt leges inq̄s. n̄ m̄ p̄pe est lex. q̄ n̄ ligat. i. nō obligat ad sui obseruatiā. Si autē iusta a deo inspirate est. fm illd̄ p̄uerbi. viij. Per me reges regnāt et legū p̄ditores iusta decernūt. v̄n lex dei dicit p̄t et custodiri et meditari debet. Et sic p̄t exponi illud ps. Aia mea i māibz meis sp̄ et legē tuā n̄ sū oblit. Aia mea. i. p̄sideratō et affectō aie i māibz. i. in opibz n̄ris v̄z cf se vt sc̄z sunt bona ip̄a opa d̄o grata. Et q̄ opa tūc sūt bona q̄ sūt fm legē. n̄ solū d̄i s̄ etiā hoim. An et xps n̄s cēs suau voluit a m̄se sua legē hois infidel. i. cū ex̄t edictū a cesare augusto vt descri. vni. or. Luc. ij. iure p̄gnās i berthe. iō s̄ d̄it. legē tuā n̄ sū ob. s̄ b̄n recordat legē d̄i uie et hūane. vt ip̄a opa cent fm legē n̄ p̄ legē. Et q̄ lex ē sp̄s iur. fm Jsid. di. j. iō vidēdū ē d̄ isto finis ius qd̄ sit et v̄n dicit. Pro p̄ declaratiōe d̄r b. tho. se. se. q. lviij. ar. j. q̄ p̄suetum ē q̄ noia a p̄ma sui ip̄positiōe retorquant ad alia significāda sic nom̄ medicie p̄mo ip̄positū ē ad significandū remediū qd̄ p̄stat i firmo ad sanādū. deinde tractū est ad significandū arē q̄ h̄ sit. Ita b̄ nom̄ ius p̄mo ip̄positū ē ad significandū ip̄az rē iustā. postea ē deriuatū ad significandū arē q̄ cogitat qd̄ sit iustū. et fm b̄ d̄r cell. iur. cōsult. q̄ ius ē ars hōi et eq̄. Sic et coꝝ q̄ sūt p̄ arē exten. qd̄ rō i mēte artificis p̄existit q̄ d̄r regla arē. ita et illius opis iusti q̄ rō definiat qd̄ rō p̄existit i mēte q̄si qd̄a regula p̄udēte. et ec̄ hoc si in scriptis redigat vocat lex. et ip̄a lex n̄ ē p̄t ip̄m ius s̄ aliq̄ rō iur. i. ill. regle q̄ ē i mēte. v̄n et Jsid. q̄ lex ē p̄stitutō scripta. di. j. Alteri. ec̄ b̄ nom̄ exp̄dit ad significandū locū i q̄ ius reddit. et sic d̄r aliq̄s cōparē iur. Quarto ē d̄r ius id qd̄ reddit ab eo ad cui. officiu p̄inz iusticiā facē. h̄ et id qd̄ decreuit sit iniquus. Dem̄ ē ar ius eo q̄ iustū. fm Jsid. di. j. Iustū ar ē obicm iusticie. An p̄s. an. v. et b. d̄r. Des t̄lez habitū volūt appellat iusticia a q̄ op̄at iustoz sūt. D̄r ar aliq̄d iustuz q̄ h̄ns i se ratiōd̄ez ad qd̄ f̄miat actō iusticie. et n̄ p̄lide ratiō q̄r id ab agere fiat. Imptat ei iustū qd̄a eq̄litate

Titulus Decimusseptimus

sicut ipm nomē demonstrat. Dicunt enī vulgariter ea q̄
 aequant iustari. equalitas autē est ad alterū. Illud q̄ dicitur
 in ope nostro iustū qd̄ respōdet fm̄ quandā equalita-
 tem alteri. puta recōpensationē debite mercedis p̄ seruitio
 impēto. Et cū in alijs virtutibz nō determinet aliqd̄
 rectū nisi fm̄ id qd̄ sit aliquo modo ab agente. s̄ in iustitia
 te iusticie sp̄cialiter p̄ alijs p̄tibus determinat fm̄ se obie-
 ctum qd̄ vocat rectū. et h̄ quidē est ius. Et sic patet q̄ ius
 sum seu ius est obiectū iusticie. Qd̄ autē dicitur Judo. dicitur
 om̄es. q̄ p̄bas est lex diuina. ius lex humana. p̄terea hoc
 dicitur. q̄ cū ius sit obiectū iusticie. et iusticia equalitate im-
 portet. nos autē deo nō possumus recōpensare fm̄ equalita-
 tate. ideo nō p̄tē deo possumus reddere ius sic p̄tē. s̄
 sufficit q̄ impleam⁹ qd̄ possumus deo. i. anima sub iusticia
 do. et hoc dicit p̄bas.

Diuidit autē Jsidor⁹ .i.

sic ius. di. i. Jus aut naturale ē aut civile aut gēnū. Ubi
 sciendū q̄ ius gēnū cōp̄hendit sub iure politico. Sic
 enī diuidit p̄bas. v. et h̄. ius s̄ in naturale et politicū. Di-
 cit enī politicū ius h̄ quidē naturale. h̄ autē legale. i. lege
 politia. Jus sive iustū aut naturale est qd̄ ex sui natura ē
 alteri adequatū vel cōmensuratū alteri. Hoc autē potest
 contingere dupliciter. Uno modo fm̄ absolutā sui cōsis-
 derationem. sic mascul⁹ ex sui ratione h̄ cōmensuratōem ad
 feminā vt ex ea generet. et paries ad filiū vt eum nutriet
 Alio modo aliqd̄ est naturalit̄ adequatū alteri. nō fm̄ abs-
 solutā sui rōem. s̄ fm̄ aliqd̄ qd̄ ex illo cōsequit. puta p̄-
 p̄tates possessionū. Si enī p̄sideret iste ager absolutē. n̄
 haberet vñ magis sit hui⁹ q̄ illi. s̄ si p̄sideret ad oportuni-
 tate colēdi et pacificū vsūm agri. Secūdo loco h̄ quandā
 cōmensuratōem ad h̄ q̄ sit vñ. et nō alteri. vt patet p̄
 p̄bū in. ij. polit. Absolute autē apprehēdere aliqd̄ nō solū
 puenit hōi s̄ etiā alijs animalibz. Et tō q̄ ius dicitur naturale
 fm̄ p̄mū modū. cōe est nobis et alijs animalibz. A iure autē
 naturali sic dicto recedit ius gēnū. vt iuriscōsul⁹ dicit.
 q̄ id oibz animalibz h̄ solū iter se cōmune est. Cōsiderare autē
 aliqd̄ cōpando ad id qd̄ exinde sequit̄ est p̄tū rōis. Et
 ideo h̄ est naturale hōi fm̄ rōem naturālē q̄ hoc dicitur.
 Et tō dicitur iuriscōsul⁹. Qd̄ naturalis ratio inter om̄es
 hoīes p̄stituit. id apud om̄es gētes custodit. vocaturq̄
 ius gēnū. Et q̄ ea q̄ sunt de iure gēnū rō naturalis dicitur
 crat. p̄tō ex p̄p̄nquo habētis egratē. unde est q̄ nō indit̄
 gēnū aliqd̄ sp̄ciali institutōe sic ius civile. s̄ ipsa naturalis
 rō ipm ius gēnū instituit. Et si arguat q̄ seruit⁹ est de
 iure gēnū. fm̄ J. di. i. Jus gēnū. S̄ seruit⁹ est natu-
 ralis dicit enī p̄bas in. ij. polit. q̄ naturaliter aliqui sunt
 serui. Rūdet Tho. q̄ hūc hoīem esse seruū magis q̄ aliū
 absolute p̄siderado. nō h̄ rōem naturālē. s̄ solū fm̄ aliū
 quā utilitatē inde p̄sequente inq̄tū vtilē est hūc q̄ rega-
 tur a sapiētē. et illi q̄ ab hoc iurē. vt dicit p̄mo polit. Et tō
 seruit⁹ p̄tēs ad ius gēnū est natural. sc̄do modo vt dicitur
 cum est nō p̄mo modo. Et quis vtrūq̄ ius. i. gēnū et
 ius civile seu politicū deruet a iure naturali tamē alio
 et alio modo. Nā ius gēnū p̄p̄nquo deruet ab eo vt cōn-
 ditiones ex p̄ncipijs. Jus autē civile non ita imēdiare et
 vt determinatōes alioz vniuersalū. Itē quis etiam sit
 qd̄ dā iustū qd̄ dicit p̄mū. i. inter patrē et filiū. et quoddā
 qd̄ dicit dicitur. i. inter seruū et dñm. tñ ista nō p̄tinent
 ad ius politicū. s̄ magis ad iustū yconomicū. Ad iustū
 ciam enī cur⁹ obiectū est iustū simplē. qd̄ est ius politicū
 cum p̄tē p̄tiner reddere vnicuiq̄ qd̄ suū est. supposita
 tñ diuersitate p̄tione vni⁹ ad alterū. Si q̄ enī sibi det qd̄
 sibi debet. nō p̄tē vocat hoc iustū. Et q̄ qd̄ est filiū ē pa-
 tris. et qd̄ est seruū est dñi. ideo nō est p̄tē iusticia patris
 ad filiū. vel dñi ad seruū. Cū enī iusticia sit ad alterū. al-
 ter⁹ dicit potest aliqd̄ dupliciter. Vel quia est om̄ino di-

De diuisi-
one iuris
politici

De iure
gēnū

stinctum ab eo sicut in duobz hominibz quoz vnus nō
 est sub alio. sed ambo sub vno principe. Vel quis aliqd̄
 est eius existēs. et sic filius est aliqd̄ patris. quis quasi p̄s
 eius. et seru⁹ aliqd̄ dñi. q̄ instrumentū eius. Ideo p̄tē et
 simpliciter iustū seu ius qd̄ est obiectū iusticie p̄tē ē ius
 politicū seu civile. Dominatiū autē ius non est simpli-
 citer ius sed aliquo modo. Sub iure autē civili qd̄ po-
 nit Jsidor⁹ in diuisione illa que est in principio hui⁹. s̄
 cōp̄hendit ius canonicū. P̄mo ergo de iure vel lege
 humans tractando ponent quedā cōmunia tam iuri ci-
 uili. quod alio nomie dicit ius forense q̄ iuri canonico.
 Postea aliqua propria de iure gēnū et civili. demum d̄
 iure canonico.

De necessitate legis .ii.

humane dicit Jsidor⁹ in li. et h̄. facit iure autē leges vt
 eoz metu humana coercent audacia. tunc q̄ sit vter im-
 probos innocētis. et in ipsis improbis formidato suppli-
 cio refrenet nocendi facultas. dis. iij. Sed hoc est maxie
 necessariū hūano generi. i. vt tollatur facultas mala nos
 cendi alijs. alias non possent cōuenire homines. Et cū
 hoc faciat lex humana p̄ penas impositas ab ea. tō nec-
 cessariū fuit tales leges statuere. Sed p̄ maiori horū
 declaracione dicit Thomas p̄ma sc̄de. q. xcv. ar. i. q̄ hōi
 minū inest naturaliter quedā apritudo ad virtutes. S̄
 ipsa virtutis p̄fectio necesse est q̄ adueniat homini p̄ ali-
 quam disciplinā sicut videm⁹ q̄ p̄ aliquā industriā sub-
 uenitur homini in suis necessitatibz. puta in cibo et vesti-
 tu quoz iuria quedā sunt a natura. id est. ratione et mā-
 tu aut complementū ipm sicut cetera animalia q̄ na-
 tura sufficēter tegumentū et cibū dedit. Ad banc autē di-
 sciplinā non de facili homo sibi sufficēs est. quia p̄fectio
 virtutis cōsistit p̄cipue in retrahendo se ab inordiā-
 tis delectacionibz et in debitū ad quas homines sunt p̄-
 t̄t̄ maxime iuuenes quibz magis efficit et necessaria di-
 sciplina. Et ideo oportet q̄ hōi disciplina p̄ quā ad v-
 tūtem puenitur ab alio formant. Et quantum quidē ad il-
 los iuuenes q̄ sunt p̄tē ad virtutis acris. vel ex dispositi-
 one nature. vel ex p̄suetudine. vel magis ex diuino ma-
 nere sufficit disciplina paterna q̄ est p̄ admonitōes. S̄
 quia inueniunt q̄dam p̄tē et ad vicia p̄tē qui de facili
 li verbis moueri non possunt. necessariū fuit vt p̄ vim et
 metū cōhiberent a malo. vt saltem sic a malis delictis
 et alijs quietā vitā redderent. et ipi tandem p̄ huiusmodi
 assuetudinē ad virtutē perducerent. et voluntarie facerēt
 que metu p̄s implebāt. et sic efficerēt virtuosū. huiusmo-
 di autē disciplina cogens metu pene est disciplina legis
 Unde necessariū fuit ad pacē hominū virtutē acquirē-
 dam vt leges humane instituerent. Quia sicut dicit p̄bas
 in. j. polit. Sicut homo si est virtuosus est optimū animi
 malū inter om̄ia animalia. Ita si sit separac⁹ a lege et ius-
 ticia est pessimū om̄inū animalū. q̄ homo anima rōnis
 ad expellēdas cōcupiscētias et seuitias habet q̄ alia ani-
 malia nō habēt. Et si arguat q̄ melior est iusticia ani-
 mata q̄ inanimata s̄ in dē est iusticia animata. Dicit enī
 p̄bas. v. et h̄. q̄ ad inuicē p̄fugit hoīes sicut ad iusticias
 animata. Lex autē est quasi iusticia inanimata. s̄ videtur
 q̄ melius fuisset. vt executio iusticie cōmitteret arbitrio
 iudicū q̄ lex aliqua ederet. Rūdet Tho. vbi supra. q̄
 fm̄ phum in. j. rhetō. Melius est om̄ia ordinari lege q̄
 dimitti arbitrio iudicū. Et hoc p̄tē tria. P̄mo quia fa-
 cilis est reperire paucos sapientes qui iusticias ad re-
 ctas leges condēdas q̄ multos qui requirent ad recte ita
 dicandū de singulis. Secundo q̄ illi qui leges ponunt
 multo tempe cōsiderant qd̄ lege ferendū sit. sed iudicia
 de singularibz factis fiunt ex causis subito ortis facilius
 aut ex multis cōsideratis potest homo videre qd̄ rectus

De lege
humana.
vtr̄ necess-
saria sit

Argumentum

Ca. vnicū de lege canonica

fit q̄ ex vno solo sacro. Tertio qz legislatores iudicat in vniuersali z de futuris. sed homines iudicis presidentes iudicat ad que efficiunt odio vel amore aut cupiditate z sic eoz deprauat iudicium. Quia igitur iusticia aiaa iudicis nō in multis inuenitur. z qz flexibilis est. ideo necessarium fuit in quibuscuqz est possibile lege decerni nare quid iudicandū sit. z paucissima arbitrio hominum relinquere.

De qualitate seu de .§. III.

scriptio legis humane iud. in uet. d. mo. sic describit. Erat autē lex honesta. iusta. possibilis s̄m naturā. s̄m consuetudinē patrie. loco reponēz cōueniēs. necessaria. vtil. manifesta quoqz. ne aliquid p̄ obscuritatem i caprōe cōtineat. nullo puaro cōmodo. sed p̄ cōmuni cui. ū vtilia s̄ te p̄ scripta. dist. uij. Erat. Que quidē descriptio nō videt bona. Nam Iusto. dist. j. c. consuetudo. ponens qualitatē legis dicit. Lex erit omne qd̄ ratione p̄stiterit dumtaxat qz religioni congruat qz discipline cōueniat qz salutē proficiat. aut ergo ista est diuinita descriptio que ponit tm̄ tres p̄ditiōes legis. aut illa superflua que ponit vndecim cōditōes legis. Sed respondo qz vtracqz bona est. z tamē ista secūda breuior p̄tens que sunt necessaria legi. illa autē magis explicat p̄ditiōes ipsius legis. que tamē omnes p̄tinentur implicare seu reducitur ad illas tres cōditōes positas in secūda descriptiōe. Hoc autē sic declarat beatus Tho. s. ij. q. xcv. ar. ij. Vniuersales rei que ē p̄pter aliquē finem necesse est qz forma decerneretur s̄m p̄portionem ad finē. sicut forma terre calis debet esse qualis conuenit secōndi. vt pater i. ij. p̄bist. Quelibet etiā res recta z mensurata oportet qz habeat formā p̄portionales seu regule z mensure. Lex autē humana vtrūqz habet. qz z est aliquid ordinatū ad finem. z est quedā regula et mensura recta. z mensura quadā regula superior. q̄ quidē dem regula superior est duplex scz lex diuina. z lex natura. finis autē humane legis est vtilitas hominū. sicut etiā am dicit iurisperitus. Et ideo dicit Iusto. in descriptiōe secūda legis tria posuit scz qz religioni congruat inq̄suz scz est p̄portionata legi nature qz vtilitati proficiat inq̄ntū scz est p̄portionata vtilitati humane. Et ad ista tria omnes alie conditiones que postea ponuntur reducuntur. Nam qz dicitur honesta refertur ad hoc qz cōgruat religioni. qz autē subditur iusta. possibilis s̄m naturā z cōsuetudinē patrie. loco reponēz cōueniēs refertur ad hoc qz conueniat discipline. Attenditur enī disciplina p̄mo q̄ntū ad ordinem rationis. qui importatur in eo qz dicitur iusta. Secūdo q̄ntum ad facultatem agentium. Debet enī disciplina esse p̄ueniēs vnicuiqz s̄m suāz possibilitatem. z ideo dicitur possibilis. Obseruata etiā possibilitate nature. z ideo dicitur s̄m naturam. Nō enī ea s̄dem imponenda sunt pueris que imponuntur viris p̄fectis. Et s̄m humanam consuetudinē non enī pōt homo solus viuere in societate. alijs morē non gerēs. Tertio modo q̄ntum ad debitas circumstantias. ideo dicit cōsuetudinē patrie. loco reponēz cōueniēs. Qd̄ autē subditur necessaria vtil. zc. refertur ad hoc qz proficiat salutē vt necessitas refertur ad remotionem malī. vtilitas vero ad p̄secutiōes bonorum. manifestatio vero p̄tinet ad cauendū nocumētū qd̄ posset prouenire ex ipa lege si esset obscura. Et vt dicitur Lex ordinatur ad bonū cōmune. ideo z hoc ponitur in hac descriptiōe dū dicitur nullo puaro cōmodo zc. Et ex ista descriptiōe posset r̄nderi ad ea que obijceretur in p̄trarium. hec Tho. que refert archid. sup. ca. Erat autē. dist. uij. Glo. autē dicit capl. sic exponit. Donesita debet esse lex. qz in iure nō tam attenditur iusticia qz honestas. vt. xxxv. q. uij. porro. Addit archid. hic in rosa. Honestas dicitur quasi honoris statum p̄seruans. An

de honestū est quod sua vi trahit z dignitatē allicie. vt dicit Lullus. Et hec est virtus s̄ria turpitudinē z marer p̄decencie. Dicitur etiā honestas aliquādo compositio z apparatus diuitiarum. s̄m illud Eccl. xj. Pauperas z honestas a deo sunt iusta. Alit enī non esset ius nisi esset iustum. vt di. i. ius generale. Et Augusti. dicit qz lex si nō est iusta. nō est lex possibilis. qz si ex impossibilitate legē eaz homo transgredere se quādo seruare non posset. transgressio ei nō imputaretur. vt. xv. q. j. non est. z. xxij. q. uij. Habuehodonosor. S̄dm naturam. i. s̄m naturale rationem. qz si cōtraria esset rationi. non esset lex. Et s̄m naturā. i. p̄ueniētiā p̄sonaz quibz datur. vel s̄m naturā scz negotioz de quibz agitur. S̄dm p̄suetudinē. quia si est p̄tra p̄suetudinē inhabitantū. p̄ p̄trā p̄suetudinē nō derogatur. vt dist. uij. §. leges. Item qz z p̄suetudo legē interpretatur. extra de verbo. sig. abbate. loco. qz i ali quibz locus aliq̄ statuatur que alibi nō recipiēt. vt dist. xxxj. alit. vbi dicitur lex p̄tinentie imposita in sacris p̄stituta in ecclesia occidentali. non esse positam i ecclesia orientali. quo scz ad v̄m matrimonij p̄tracti. Temp̄i cōueniens. Omnia enī debent p̄uenire temp̄ibz suis. vt. xxxij. q. uij. Si ecclesia. Multa enī fuerūt statuta rigoroza reponibz antiquis. quādo homines deuotiores erāt z fortiores q̄ modernis temp̄ibz per alia iura vel p̄suetudines sunt immutata. Un dicit dist. xxxij. fraternitatis. Defectus nostri temp̄is q̄bz non solū merita sed z corpora defecerūt non patitur distincōis illius manere censuraz. Nec cessaria non nisi instante necessitate ius statui d̄z. vt. xxxj. di. regle. Sed non de necessitate absoluta sed de necessitate p̄gruentie. qz scz aliqd̄ melius sit. manifesta. ne in casu p̄tione. ne scz aliqs̄ viciose possit eam interpretari. vt ne alicui pareat laq̄us per eam. cū scz nō dare loquit. hec Jo. Et mouet glo. q̄stionē super ca. in ultis di. e. Quidēz papa vult condere canonē. z episcopi p̄tradicūt dicētes Iste canon nō p̄uenit consuetudini regionis nostre. Cuius sententia potius stabit pape vl̄ oim̄ epoz. Videtur qz pot̄ episcopoꝝ qz orbis maior est v̄be. dist. xxiij. legimus. Argu. qz sententia pape p̄ualet. vt. xxxv. q. ix. vniā Nam z error principis ius facit. ff. de suppl. leg. l. iij. Jo. Intelligentiū tamē de tali errore qui nō fit p̄tra legē diuinam vl̄ naturalem. Et dicit archid. sup. dicit ca. Erat i p̄n. qz iste conditiones legis intelligende sūt de legibz cōmuni in quibz hec omnia cōsiderada sūt. Vel forte hec omnia intelliguntur negatiue. vt scz leges nō ferantur p̄tra honestatem vel iusticiam. z sic de alijs. Vt intelligit qd̄ hic dicit collectiue. i. in cōdendis legibz. Decet p̄sideranda sed non in qualibet eaz. Item Archid. sup. c. consuetudo. dist. j. exponēdo scd̄m descriptiōem legis s̄ positam sic ait Lex erit. i. p̄ lege seruandū z vigore legē habeat. omne. i. aliqd̄ de omni vl̄ omne non genere subie sed equalitē dūmodo p̄tinet qd̄ seq̄. Qd̄ ratione. i. nō seprata tantū qz religioi s̄ iō d̄t qz satis dicitaret rō humana qz quis posset pecuniā fenēbre exercere. s̄ qz s̄m ē discipline z salutē. iō nō est ius. nec loco iuris p̄t̄. Et ē ar. s̄ leges p̄mittētes vsuras. s̄ qz nō sūt leges. Itē satis dicitaret hūana rō posse vti azymis iudeoz vl̄ ydoloricis. s̄ qz s̄ cōtrariū religioi iō nō p̄t de iure fieri. xx viij. q. j. oēs. xxxij. q. uij. sic sc̄tus. Qd̄ vt intelligēdū qn̄ s̄ fieret vt qz lege veteri mādarū q̄ ad p̄mū. vl̄ in veneratōem ydoli. q̄ ad secūdū exemplū. vl̄ ita vt sc̄dalū sequeret q̄ ad v̄rtūz. Itē satis p̄uaderet rō hūana qz qz posset vti sua v̄tore i sacro ordie. vl̄ qz possz s̄bere cū cōmatre vl̄ affini. S̄ qz s̄m ē discipline z religioi. nō p̄t fieri d̄ iure. z diffinit bugo d̄ scō vic. sic disciplina. Disciplina ē bona z honesta p̄uersatō cui paz ē nō malū facere s̄ etiā studeat in his q̄ bñ agit irrep̄hēbilē appere. S̄dm autē aug. z Papiā disciplina dicit quarūcuqz rez sc̄ia. Deriuat ar a dilecto.

Questio.

Titulus Decimusseptimus

De lege humana §. III

deriuat a rōne naturali & phibet vicia, nō oīa. Impat
 actus virtutū. s; nō omnes. Et p declaracōe pmi dicitur
 tus Tho. i. q. xcv. ar. ij. q. lex in q̄tū habet de iusticia. i; s;
 tantū habet de p̄tute legis. In reb; autē humanis dicitur ali
 qd esse iustū ex eo qd est rectū fm regulā rōnis. Rōis autē
 p̄ma regula est lex nature vt supra dictū est. Vis igit lex
 humanā politica intm habet de legis rōne in q̄tū a lege
 nature deriuat. nō in deriuat lex humana a lege natura
 li. vt p̄clutōes ex p̄ncipijs demonstratiue p̄ducunt. Doc
 enī modo deriuant p̄cepta decalogi a lege nature sic ex
 hoc qd dicit lex naturalis. nemini fieda iniuria. sequit de
 necessitate nō esse occidendū. adulterandū. furandū. &
 h̄mōi. Et quasi etiā isto mō ius gentiū deriuat a lege na
 ture. s; deriuat lex humana a naturali. sicut determinati
 ones p̄ticulares quorundā generatiū. sic etiā forme cōes
 in artib; determinant ad aliqd speciale sicut artifex for
 mā cōmunē domū. necesse est qd determinet ad hāc vlti
 lam figurā domū. Dicitur lex naturalis malefactorē pun
 niri. s; ponit lex humana modū determinatū punitionis
 & sic de alijs. Un; & Tull; dicit in sua r̄thorica qd res a
 natura p̄fectas & a p̄suetudine approbatas legū metus &
 religio tangit. Dicit autē iurisperi; qd nō omnium qd lege
 statuta sunt pōt rō assignari. nō qd leges omnes p̄cedant
 a rōne si iuste sunt. s; qd nimis esset difficile & p̄lixū. Sed
 vt dicit p̄bs. v. ethicoz. In talib; oportet attendere exp̄tū
 vel lenoz vlt p̄uidentū in demonstrabilib; enunciatio
 nib; & op̄tionib; nō nun; qd demonstratiōib;. Quan
 tū ad secundū sciendū qd lex ponit in cōmuni. Rarū hu
 ius est fm be. Tho. i. q. xcv. ar. j. qd vniūquodq; qd est
 p̄pter finē. necesse est qd sit fini p̄portionatū. Finis autē les
 gis est bonū cōmune. sic enī dicit Iudo; s. de descriptōe
 legis. s; qd lex nullo p̄uato cōmodo. s; p̄ cōmunitate
 ciuitū debeat esse cōscripta. dis. iij. cit. Unde oportet leges
 humanas esse p̄portionatas ad bonū cōmune. bonū autē
 rem cōmune p̄tat ex multis. & ideo oportet qd lex ad mul
 ta respiciat fm p̄sonas & fm r̄pa & fm negocia. Cōstrui
 tur enī cōmunitas & ciuitas ex multis p̄sonis & ei; bonū
 p̄ multiplices actiōes p̄curat. Nec ad hoc solū qd modū
 co r̄pe daret. sed qd omī r̄pe p̄seueret p̄ ciuitū successionem
 vt Aug; dicit in sc̄do de ciui. dei. Notandū tū qd p̄bs i
 v. ethicoz ponit tres p̄tes iusticie localis qd est ius posi
 tiuū. Sunt enī quedā qd simpliciter in cōmuni ponuntur
 & he sunt leges cōmunes. Et q̄tū ad hoc dicit qd legale ē
 qd ex principio quidē nihil differt vt sic sit vel alit. Quā
 autē ponit. differt pura qd capiti statuto p̄to redimant
 Quedā vero sūt q̄tū ad aliqd cōmunita. & q̄tū ad aliqd
 paricularia. quasi leges p̄uatoz qd respiciūt singulares
 p̄sonas. sed potestas eaz extendit ad multa negocia. Et
 q̄tū ad hoc dicit. quecūq; in singularib; lege ponunt. Dis
 cunt etiā qdam legalia nō qd sint leges sed p̄pter applica
 tionē legū cōmunitū ad p̄ricularia facit aliq. sicut sūt sen
 tentie qd p̄ iure habent. & q̄tū ad h̄ dicit p̄bus & sentētia
 lia. Quantū ad tertiū. s; qd lex humana phibet vicia.
 sed nō omnia. declarat b. Tho. i. q. xcv. ar. ij. sic. Cū lex
 sit qdam mensura humanoz actū. & diuersa diuisis mē
 surent fm p̄uenientia eoz. oportet qd leges imponat ho
 minib; fm eoz cōditionē. qd lex fm Iudoz debet eē pos
 sibilis & fm parte p̄suetudinē. Potestas autē opandi seu
 facultas in exteriori habitu & dispositione p̄cedit. Nō eī
 idem est possibile nō haberi habitū virtutis & virtuoso.
 sic non est idē possibile puero & viro p̄fecto. & p̄pter h̄ nō
 ponit eadem lex p̄ueris qd in adultis. Multa enī p̄mit
 tunt in p̄ueris qd in adultis ponuntur in lege vel vitup̄at.
 Et similiter multa sunt p̄mitēda hominib; nō p̄fectis
 virtute. que nō essent tolerāda in hominib; p̄tuois. Lex

Lex hūa
 na deriu
 a rāōe
 naturali.
 quō intel
 ligi

Lex p̄bi
 ber vicia.
 s; nō oīa.
 quō intel
 ligi

autē humana imponit multitudinē hominū. in qua ma
 ior est hominū imperfectoz virtute. Et ideo lege humana
 nō phibent omnia vicia a quib; virtuosī abstinēt. s; solū
 grauiora a quib; possibile est maiore partē multitudinis
 abstinere. & p̄cipue que sunt in nocuentū altoz. sine q̄s
 rum. phibitione societates humana cōseruari non possēt.
 sic phibet homicidia. furta. adulteria. & h̄mōi. Unde & si
 gnāter Iudo. dicit di. iij. Facite sunt autē leges vt earum
 meritū humana coercent audacia. Audacia enī pertinere
 videt ad inuasiōē altoz. Un; p̄mter p̄cipue ad illa p̄cep
 cata p̄ qd inferit iniuria p̄mis que vtiq; lege phibentur
 Et q̄uis intētiō legislatoris sic homines p̄ eam facere p̄
 tuosos. nō tamē hoc intendit subito facere. sed gradatim
 & ideo nō statim multitudinē imperfectoz imponit ea qd
 sunt virtuosoz. vt s; ab omnib; malis se abstineat. ali
 oquin imperfecti h̄mōi p̄cepta ferre non valēt in veteri
 oza mala p̄mperēt. Unde dñs dixit No. ar. ix. Neq;
 vinū nouū. id est p̄cepta p̄fecte vite mittit in vitēs vete
 res. id est in homines imperfectos. Aliq̄n. rumpit vitēs
 & vinū effundit. id est p̄cepta cōtemnunt. & homines im
 perfecti p̄ p̄tempru ad peiora plabunt. Quantū ad
 quarū. s; qd lex nō p̄cipit omnes actus virtutū. sic de
 clarat bea. Tho. vbi supra. ar. ij. Species virtutum di
 stinguunt fm obiecta. Omnia autē obiecta virtutū referi
 ri possunt vel ad bonū priuatū alicui; p̄sonē. vlt ad bo
 num cōmune multitudinis sicut ea que sunt fortitudinis
 potest homo exequi vel p̄pter cōseruationē ciuitatis. vel
 ad cōseruandū ius amici sui. & simile de alijs. Lex autē
 deducit ad bonū cōmune. & ideo nulla virtus est dicitur
 acerb; lex p̄cipere nō possit. Non tamē de omnib; acerb;
 omnium virtutū lex dicitur humana. sed solū de illis qd sūt
 ordinabiles ad bonū cōmune immediate vel mediate. si
 cut cū aliqua ordinant a legislatore p̄mētia ad bonam
 disciplinā qua ciues informant vt bonū cōmune iusticie
 & pacis p̄seruent. Sicut ergo lex humana non phibet
 fm obligatiōem p̄cepti omnes actus virtuosos. ita etiam
 non p̄cipit omnes actus virtuosos. Sed sicut phibet lex
 aliquos actus singuloz vicioz. ita & p̄cipit aliq̄s actus
 singulariū virtutū. Notandū etiā qd cū actus virtutū di
 catur dupliciter. vno modo materialiter. id est facere actus
 fortitudinis iusticie & h̄mōi. & si non ex habitu & si lex p̄
 cipit aliquos actus virtutū. Alio modo formaliter. id est
 operari virtuosā. eo modo quo virtuosus operatur. & ta
 lis actus p̄cedit ad habitū virtutis. nec cadit sub p̄cepto
 pro legis.

Quoēs subijciuntur §. V.

legi humane. s; sic declarat b. Tho. i. q. xcv. ar. v. Lex d
 sui rōne habet duo. qd est regula humanoz actū. sc̄do
 qd habet vim coactiua. Dupl; ḡ pōt aliquis esse subie
 ctus. Uno mō sic regularū regule. & h̄ mō omnes qd subdū
 tur p̄tati subijciunt legi quā fecit p̄tās. Quā autē aliq̄s nō
 subijciat p̄tati pōt p̄tingi dupl;. Uno mō qd est simplr
 absolut; ab ei; subiectiōe. vñ illi qd sūt de vna ciuitate vt
 regno nō subdunt legib; p̄ncipis alteri; ciuitatis v̄ regnū
 sic nec dñs ei;. Alio mō fm qd regit alia lege supiori. pu
 ta si aliq̄s sit subiecti; p̄cōsuli. regulari v; ei; mādāt. nō i
 bis qd dispensant ad impatore. q̄tū enī ad illa nō astrin
 gitur qd mādato inferioris cū supiori mādato dirigatur
 Et fm hoc p̄tingit qd aliq̄s simplr subiecti; legi fm aliq̄
 legi nō astringat fm qd regit aliq̄ lege supiori. Et ad h̄
 facit qd dicit Aug. Sic in p̄tātib; hūane societatis ad obe
 diendū maior minorē recte p̄ponitur. ita deus omnibus
 di; vñ qd contra mores. Alio modo dicit aliquis subijci
 legi sicut coactū cogēti. & h̄ modo hoīes virtuosī nō subij
 ciuntur legi. sed solū mali. Quō enī est coactū & violentū
 est contrariū voluntati. voluntas autē bonoz consonat

Nō p̄ced
 p̄t omnes
 acc; p̄ru
 rum. quō
 intel ligi

Quoēs
 subijciuntur
 legi humane.

Ca. vnicū de lege canonica

legi a qua voluntas maloz discordat. Et scdm hoc boni
 no sunt sub lege sed tantum mali. Et sic intelligitur illud
 apostoli. j. d. L. himo. j. Lex iusto posita no est s; impys
 zc. qz scz no sūt iusti subditi legi per modum coactionis
 quia voluntarie obediūt. Nec obstat quod dicit. xij. q. ij.
 due sūt leges. s; q; lege p̄uara. i. spūs. s. dicit. nulla ratio
 exigit vt astringat lege publica. i. humana. Nā lex spūs/
 sancti est sup omi lege humanitas posita. z iō vni spūa
 les s; m h q; ducitur lege spūs sancti no sub dicitur legi hu
 mane qz ut ad ea q; sūt p̄ua ductōi spūs sancti. s; tñ h ipm
 est de ductu spūs sancti q; vni spūales subijciant legib;
 humanis s; m illud. j. Pe. ij. Subiecti estote omni huma
 ne creature p̄pter deū. Dicit z Amb. Magnū quidē est z
 speciale documētū q; xpiani vni potestatib; sublimiori
 bus docētur debere esse subiecti. ne quis constitutionem
 terreni regis putet esse soluēdā. Si em cēsū filius dei sol
 ut q; tu rātus es q; no putas esse soluēdū. Et ap̄ls ait.
 Omnis anīa p̄tātib; sublimiorib; subdita sit. xij. q. j. ma
 gnū. Qd autē dicit iurisper? q; p̄ncps solut? ē legib;
 suis no vult dicere q; no debeat eas seruare. sed q; no est
 subditus q; rū ad vim coactiuā. nullus enī cogit a seip
 so. No enī h; lex vim coactiuā. nisi ex p̄ncipis potestate.
 z sic d; p̄ncps solutus lege. q; si trāsgredit nullus in eo
 p̄t ferre iniām p̄dēmarōis. Uñ Hieron. sup illud. Tibi
 soli peccauit. Rex enī erat. z alū no timebat. de pe. dist. ij.
 tota. i. q; possit cū punire de adulterio. z iō dicit Tibi so
 li peccauit. q. d. Tu solus habes me punire. sed inq; rū lex
 habz vim directiuā. p̄ncps est subditus legi sue p̄ua. s.
 voluntate. z debet seruare. Uñ ē de p̄sti. cū omēs dicitur.
 Quo q; iure in alio; ferat ipe eodē vti debet. Et sapiētis
 dicit auctoritas. Parere legē quā ruipe tuleris. Et Jhido
 rus etiā dicit. Juitū ē p̄ncapē obēp̄are legib; suis. tūc enī
 eximiet sua iura ab alijs seruāda qñ ipe p̄mus reueren
 tia p̄bet. dist. x. in palea. Et dñs ielus imperat eis q; im
 ponūt alijs onera graua z imprabilia. z digito suo noi
 lūt ea mouere. Mach. xxiij. Uñ q; rū ad dei iudiciū p̄s
 ceptus no ē solutus legib; q; rū ad vim directiuā eius. sed
 debet voluntarius no coactus seruare. Est etiā p̄ncps su
 p̄ia legē inq; rū cū expedies fuerit p̄t eā mutare. z in eo
 pro loco z tempe dispensare.

Quomodo vel quā. §. VI.

do liceat subditis legis p̄ter p̄ba legis agere. Ad declara
 tionē huius dicit barth. j. q. xviij. ar. vj. Omnis lex ordi
 nat ad bonū cōc vt dñm ē. z in m̄m habet vim z rōem le
 gis. Scdm vero qd ad hoc deficit no habet virtutē ob
 ligādī. Uñ z iurisperitus dicit q; nulla iuris no aut equi
 tatis benignitas parit vt q; salubriter p; vilitate homi
 ni introducitur. ea nos duriori interpretatōe s; ipoz cōmo
 dū pducamus ad seueritatē. Cōtingit autē q; aliqd obser
 uari cōi saluti est vtile vt i. plib; qd tñ i aliqb; casib; est
 nocumētū maximū. Quia iur legislator no p̄r oēs casus
 singlāres inueni p̄ponit legē s; m ea q; vt i plib; accidūt
 ferēs intentōes suā ad cōm vilitatē. Uñ si emergat ca
 sus in quo talis observatio legis sit damnosa. no saluti
 fera. talis lex no est seruāda. Sicut si in ciuitate obfessa
 stauat lex q; porte stent clausē. hoc est vtile cōi saluti vt
 in plurib; Si autē p̄tingat casus q; hostes insequantur
 aliquos ciues. p; quos ciuitas cōseruat damnosissimus
 esset ciuitati si porte eis no aperiretur. Et iō in tali casu
 cent eis porte apiende s; verba legis. vt seruare vilitas
 cōis quā intendit legislator. S; tñ h ē p̄siderādum q; si
 observatio legis s; m verba no habet subitū p̄ictm cui op
 teat statim occurrī. no p̄tinet ad quēlibet vt interpret qd
 sit vtile. sed s; solū p̄ncip ad p̄ncipes q; p̄pter hmoi casus
 hñt auctem dispensādi in legib;. Si s; sit subitū p̄ictm
 no p̄tēt tātā morā vt ad supiorē possit recursus habe

ri ipa necessitas dispensatōem habet annexam. qz neces
 sitas no subdit legi. hec tho. Et tūc habz locū qd ait gra
 tian? .j. q. j. remissionē. s. sed norandū. Necessitas no va
 bet lege. sed ipa sibi fac legem. Nec obstat quod ait Au
 gustinus in li. de vera religione. In his tēpo; alib; legib;
 qzuis homines iudicēt de ipis cū eas instruūt. tame cū
 fuerint in dicit z confirmate no licbit de ipis iudicare
 sed s; m ipas di. uij. in istis. Audetur enī q; si q; p̄tēmit
 tar verba legis dicens se intentōem legis seruare q; iudi
 cet tal de lege. Ad qd responder Thomas q; ille qui i ca
 su necessitatis agit p̄ter verba legis non iudicat de le
 ge. sed de casu singulari. in quo videt verba legis no cē
 traruanda. An dicit ex de rescrip. cōm. verba in rescrip
 vel legib; posita debemus conformare equitati. etiam si
 verba non paterētur. Item si arguat q; eius est interpre
 tari legem cuius est condere. vt dicit Gratian? .xj. q. j. sic
 enī. s. ex his omib;. Sed subditoz legi no est condere le
 gem. nec ergo eoz est interpretari intentōem legislatoris
 sed s; m verba agere. Rūdet Thomas q; ille qui sequitur
 intentōem legislatoris no interpretatur legem simpliciter
 sed in casu in quo manifestū est p; euidētia nocumētū le
 gislatoris aliud intendisse. si enī dubiū sit debet vel s; m
 verba legis agere vel supiores p̄sulare. Unde grego. dicit
 q; humane aures talia verba iudicat qualia foris sonāt
 Et paulo post. Verba debent deseruire intentōi. no in
 tentio verōis. xxiij. q. v. humane. vbi dicit glo. arg. q; por
 us est cōsideranda mens alicuius in loquēdo q; verba.
 vñ z ex de verbo. sig. dicit Dilar? . Intelligētia doctoroz
 ex causis est assumēda dicendi. qz non sermōni res s; rei
 est sermo subiectus. Sed hoc est verū dicit glo. scum cō
 stat de intellectu legis. als in dubijs non est a verbis res
 cedendū. ff. de leg. l. ij. non alr. z sic concordat glo. cū tho
 ma. Item qzuis sapiētes nouerint intentōem suā vt
 bis explicare. z conditores legū fuerint sapiētes. tame nō
 lius sapiētia tanta est vt possit omēs casus excogitare. z
 ideo non potest sufficiētē per verba sua in lege exp̄me
 re ea que pueniunt ad finem intentū. Et si possit legis
 tor omēs casus considerare non oporteret q; omēs exp̄
 meret p̄pter confusionem vitandam. sed legem ferre debet
 s; m ea que eueniunt. vt in plurib; Tho.

De interpretatione. §. VII

gis nota q; glo. super. s. ex his omib;. xj. q. j. ponit qua
 druplicem interpretatōem legis. Nam quedā interpreta
 tio est probabilis sed no est necessaria vt magr z docto
 res interpretantur leges. C. de profel. que in vrbe Cōstan
 tinopolitana. l. vnica. Quedā est necessaria sed no gene
 ralis vt iudicis. ff. de le. l. nam vt ait. sed non p̄t iurēp
 tari sententiam suā nisi sit p̄fes p̄uincē sue. ff. de appel.
 lab. executor. Quādoq; etiā legatus interpretatur rescrip
 tum pape. extra de sequestra. ad hec. Quedā interpretatio
 est probabilis necessaria z generalis. sed no in scriptis re
 digēda vt cōsuetudinis. ff. de leg. l. si de interpretatōe. cē
 de verboz signifi. abbate. Quedā est probabil' necessa
 ria z in scriptis redigēda. vt p̄ncipis. C. de leg. l. j. Ad
 dit archid. ad glo. Dicit quidam z forte non male q; no
 licet in senonib; iudicibus interpretari inter ius scriptum
 z equitatē. imo hoc solis p̄ncipibus licet. C. de leg. z cō
 sti. l. vlti. Sciendū tamē q; in causis quas corā se hñt
 inferiores iudices bene possūt q; rū ad ius lingaroz p
 tiner sup iurib; z interrogatōib; interius z equitatē
 interpretari. ita notat Innocē. extra de appell. cū spe
 ciali. Sed quid si sup arbitrio prolato oritur dubita
 tio. nunquid arbiter poterit interpretari. dic q; arbiter
 potest interpretari seu declarare seu determinare p̄ sē
 tentiam ab eo latam s; m ea que notantur. extra de arbi.
 Lum oliū.

Obijct.

Rūdeo.

legi inter
 preatō q;
 druplex z

Questio.

Titulus Decimusseptimus

De mutatione legū. §. VIII

Si mutari lex hūana possit et quā. Et de hōc dicit Aug. in p̄mo de libero arbitrio. Lex rēp̄alis quāuis iusta sit mutari tñ p̄ rēp̄a iuste p̄t. Pro cui⁹ declaratiōe dicit b. Tho. j. q. q. rēp̄. ar. j. Lex hūana est q̄dā dicitū rōis q̄ dirigunt ac̄ hūani. et s̄m h̄ dupl̄x p̄t esse causa q̄ lex hūana ius ite mutat. vna q̄dē ex p̄te rōis. alia s̄o ex p̄te hoīm q̄rum ac̄ lege regulant. Et ex p̄te q̄dē rōis q̄ humane rōni naturale esse. videt̄ vt ḡdatum ab imp̄fecto ad p̄fectum veniat. An videm⁹ in sc̄t̄is speculatiuis q̄ q̄ p̄mo p̄bi losophari sunt q̄dā imp̄fecta tradiderūt q̄ postmodum p̄ posteriores maḡ sunt p̄fecta. ita etiā est in op̄abilibus. Itā p̄mo q̄ intendit̄ inuenire aliqd̄ vtile cōitari hoīm nō valēt̄ om̄ia ex seip̄is p̄siderare. instituerūt q̄dā imp̄fecta in multis deficiētia q̄ posteriores mutauerūt. in instituerēt aliqua q̄ in pauciorib⁹ deficiere possent a cōmuni vtilitate. Ex p̄te s̄o hoīm quoz ac̄ lege regulant. lex recte mutari potest p̄ mutatōnem p̄ditōis hoīm. q̄bus s̄m diuersitas eoz p̄ditōes diuersa exp̄dit̄. Sic Aug⁹ ponit̄ exēplū in p̄mo li. de libero arbitrio. q̄ si popul⁹ sit moderat⁹ et grauis. cōs̄q̄ vtilitatis diligentissim⁹ custos recte lex fert̄ q̄ sibi licet̄ magistrat⁹ creare p̄ q̄s rēp̄bli ca administrat̄. Porro si paulatim plus deprauat⁹ hab̄eat venale suffragiū et regnē flagitiosis scelerat⁹q̄ cōi mutat̄. recte adim̄it̄ p̄t̄as tali p̄lo dandi honoz. et ad paucoz bonoz redit̄ arbitriū. Et quāuis lex hūana dicit̄ uel a lege naturali q̄ est immutabil. nō tñ sequit̄ q̄ ipsa lex humana etiā sit immutabil. Et rō hui⁹ est. q̄ lex naturalis est quēdā p̄cipatio leḡs eterne. vt dicit̄ est s̄. Ideo immobil̄ p̄seuerat q̄d h̄z ex imobilitate diuine rōnis institutis natura. S̄ rō hūana mutabil̄ est et imp̄fecta. et iō lex humana ab ea p̄cedēs ē mutabilis. Itē q̄ lex naturalis p̄tinet q̄dā vniuersalia p̄cepta q̄ s̄m manēt. lex autē ab hoīe posita q̄dā p̄cepta p̄cularia s̄m diuersos casus q̄ emergūt. Itē sicut iura ciuilia siue cōia siue municipalia mutata sūt diuersi rēp̄bi ita et iura canonicā q̄d ondit̄ Gratian⁹ p̄ exēplū circa electionē pontificū. Dicit̄ enī dī. lxxij. §. post. c. vota. Principib⁹ et imperatorib⁹ electōes s̄m mox pontificū atq̄ alioz ep̄oz vt Grego. et Amb. referēdas vltus et p̄stitutio tradidit̄. p̄ sc̄ismaticoz et hereticoz dissentioib⁹ q̄b⁹ ecclia dei nōnunq̄ p̄culsa p̄clit̄abatur. Replet̄ ab̄ ḡ electio catholicoz p̄ncipib⁹ vt eoz auctoritate roborata null⁹ hereticoz vlt̄ sc̄ismaticoz auderz cōtrare. vt in. §. sequēti subdit̄. Uex q̄ imperatores aliqui modū suū ignorātes nō in numero p̄sentētiū h̄ p̄mi dī tribuentiū imo exterminātū esse voluerūt. frequēt̄ etiaz in hereticoz p̄fidia. p̄lasi. catholice m̄ris ecclie vnitates impugnare conati sūt sanctorz pat̄z instituta. eos p̄di erunt vt se electōi nō ingererent. Et quisq̄s eoz suffragio eccliam obtineret. anathematis vinculo innodaret̄. sicut etiā scriptura diuina dicit̄. q̄ Ezechias postq̄ disti p̄auit̄ exēssa vbi s̄z idola colebant̄ p̄fregit etiā serpentē enēū quē fecerat moyses. q̄ illū serpentē de⁹ fieri iusserat ne serpentina morte popul⁹ interiret. Ille autē popul⁹ iō venerari et colere cepit. idcirco destruxit̄ iste. q̄d deo iubēte fecerat ille. Ac p̄ hoc magna auctoritas est in ecclia habenda. vt si nōnulli ex p̄decessorib⁹ et maiorib⁹ fecerūt aliqua statuta s̄z quep̄ illo tempore fuerūt sine culpa. et postea vident̄ in errore et sup̄stitionē sine aliqua r̄ditate. et cū magna auctoritate destruenda sunt. Dec Gratian⁹ Et dicit̄ ibi glo. ar. q̄ successores debent mutare facta instituta antecessoz etiā bona. si viderint esse p̄niciosa exēplo. xij. q. j. videntes. xxxj. q. j. c. j. et c. vi. bene. in. fi. de deci. suggestum.

Lex hūana mutat̄ rēp̄ du p̄lici d̄ cā.

q̄d fieri non debet sine causa multum vtili vlt̄ necessaria. Unde Hico. papa dicit̄. xij. Ridiculus est et satis a bominate dedec⁹. vt traditiōes quas a patrib⁹ accepim⁹ nō fringi patiamur. Pro cui⁹ declaratiōe dicit̄ beatus Tho. q̄ lex humana iustit̄ recte mutat̄ in q̄tū p̄t mutatōem p̄videtur bono cōmuni. Dabet̄ autē ipsa legis mutatio q̄tū in se est quoddā detrimentū cōmuni saluti. quia ad obseruantia legū plurimū valet̄ s̄uetudo iustit̄ q̄ ea que p̄tra cōmunē p̄suetudinē sūt. etiā si sint leuioza. q̄ vitoza videant̄. Unde quādo mutat̄ lex. vis cōstitutio legū diminit̄ inquantū tollit̄ cōsuetudo. Et iō nunq̄ debet lex mutari nisi ex alia parte s̄m recompenset̄ cōmuni saluti q̄tū ex ista p̄te derogat̄. Quod quidē p̄tingit̄ ex hoc q̄ aliqua maxima et euidentissima vtilitas ex nouo statuto puenit. vel ex eo q̄d est maxima necessitas. eo q̄ lex p̄stituta aut grauamen aut iniquitatē continet. aut eius obseruatio est plurimū nocua. Unde dicit̄ in iuris p̄rito q̄ in reb⁹ nouis cōstituendis euidēs debet esse vtilitas vt recedat̄ ab eo iure q̄d diu equū vltim est. Et cū leges habeāt̄ maximā s̄rūtē q̄ p̄suetudine. vt sit p̄bi losoph⁹ in. ij. polit. iō nō sūt de facili mutāde.

Leges mutari nō debent sine causa. Ratione ponit̄

De iure gentiū. Hoc. §. X.

Ius quid sit seu qualē. declarat̄ Iudic⁹ dī. j. in decretis p̄ exempla. Dicit̄ enī Ius gentiū est sedū occupatio. glo. vancantū. que s̄z occupanti cōcedunt̄. insti. de re. diu. §. fere. Alioq̄n si p̄tia auctoritate caperet̄ res suā. cadit̄ a iure suo. vt. ff. q̄ me. causa. c. pr̄t. Et hoc nisi forte alio modo non posset habere p̄iudicē. vt. xij. q. j. c. j. Hoc etiam tenet Thomas. ita tamē q̄ nō inde sequatur scandalum vel grauamen alijs vel sedū occupatio s̄z hostilitium. q̄d videtur intelligendū quādo iustū est p̄liū occupantium. Edificatio s̄z ad hospitantū. munio s̄z contra hostes seruantes. Seruus dicitur esse de iure gentiū. non q̄ p̄mo eā inuenire cū. Hoc maledictōnem seruutis in iulerit̄ chanaan filio cham. p̄pter irrisiōnē in eum factā ab ipso cham cū ex ebrietate vidit̄ eū nudatū iacere i p̄dendis. sed quia ius gentiū eā approbavit. Cū ergo bellum est iustū. caprus efficit̄ seruus capiens qui habet iustū bellū. Unde seruus dicit̄ a seruadō. quia s̄z capus seruabatur in vita ne occideret̄ sed ad seruendū p̄uabatur. Et peccat qui sic capit̄ s̄z in bello iusto recedit̄ a domino suo. Sed si bellū est iniustū licitū est fugere p̄r. bella s̄z iusta. captiuitates. vt s̄z qui capiunt̄ seruuntur ad vitā. Postliminiū est ius quo restituit̄ alicui res quā p̄pter captiuitatē amiserat. vt. xvj. q. ij. p̄ma. Nisi sint arma que nō restituit̄. quia ea turpiter amittit̄. vt. ff. c. l. ij. ve vestes s̄m Lau. iudicē. id est. treuge. Hugo. Circa eas autē determinat̄ per ius canonicū. vt extra de treu. et pace. per totū. legatorz non violandoz. glo. Si quis legatum amicoū vel hostiū impedit̄ s̄m canones excomunicatur. dist. xxiij. si quis. Sedm̄ leges hostib⁹ traditur. vt seruus illoz. vt. ff. de legi. l. vlt. Connubia. s̄z inter homines eiusdē ritus fidei. vt. xxvij. q. j. c. j. Couc. Concludit̄ Iudic⁹. Hoc ius gentiū appellat̄. quia ea sere omnes gentes vtunt̄. Et dicit̄ hic Arabi. q̄ ex hoc iure gentiū um sere omnes contract⁹ introducti sunt. s̄z emptionis. venditionis. p̄mutacionis. et h̄mōi. Licet̄ autē ius gentiū um obligationes induxerit. nō tamen nomia neq̄ actio nes. amo. a iure civili postea inducto. p̄cesserunt. insti. §. acti. §. iste quoq̄.

Ius gentiū quid sit

Postliminiū quid sit

Lex canonica est lex. §. XI.

ecclesie. Et dicit̄ canon largo tamē vocabulo. quid autē sit canon dicit̄ Iudic⁹. in lib. et̄bim. Canon grece. latine regula nuncupat̄. Regula autē dicta eo q̄ recte ducit̄ in eam aliquando aliozūm trahit̄. Alij dixerūt regulā dicit̄ vlt̄

Ca. vnicū de lege canonica

q̄ regat. v̄l normā bene viuēdi prebeat. v̄l q̄ distortum: prauiumq̄ corrīgat. dist. iij. c. j. Et dicit ibi glo. sūmaria q̄ constitutio ecclēsiastica appellat̄ varijs nomībus. Aliquī dicitur canon. quōq̄ decretū. quōq̄ decretal. epla. Canō dicitur quod statuitur in generali cōsilio. Decretū q̄d statuit papa de p̄silio cardinaliū suoz ad nullius p̄iurari onē. Decretalis vero epla quā statuit papa vel ex se vel ex consilio cardinaliū. Item inuenimus als canonicē cōstitutionis appellatōis. vt dogma. mandacū. interdictū. 7 sanctio. Dogma est in doctrina p̄sistēs fidei ch̄stiane. Mandacū in doctrina de moribz. Interdictū in q̄ nulla pena adijctur. Tamē vnū quādoq̄ ponitur pro alio xv. q. ij. si quis. glo. super illud. nec aliquādo forisū trahitur. p̄tra. ff. de re. i. l. j. Regula est que rem breuiter enarrat. non vt ex ea ius fiat. ergo aliq̄n aliorum trahit. Respondeo si illud appellatur regula in quo aliquid generaliter statuitur in suis exceptōibz. sic trahit aliq̄n aliorum sum. 7 fm hoc intelligitur regula inducta. Si autē sumatur regula fm q̄ inducit suas exceptōnes. sic nunq̄ fallit. Et notandū q̄ ait Grego. dist. xxx. Regule sacrorum patrū p̄ tempe loco 7 persona. 7 negotio mitante necessitate tradite sunt. 7 dist. e. Jhd. dicit. Sciendū ē q̄ plerūq̄ capla ex causa. ex p̄sona. ex loco. ex tempore p̄siderāda sunt. quoz modi. quoz medullitus nō indagamur in erroris laberintum nōnulli intricando impinguntur. cū ante iudicāt q̄ intelligāt. ante inculpant q̄ iterando lecta perquirant. De regulis iuris ponetur inferius.

De preceptis eccle. §. XII

sic que obligāt ad mortale. Et aliqua quidē vniuersalia sunt que extenduntur ad omnes fideles. aliqua ad certos status personarū. Et vniuersalium p̄mū quidē est de celebratione festoz. de quibz agitur 7 determinatur de cōse. dist. iij. p̄nunciandū. Itā q̄suis vacare deo 7 per consuequens cessare ab operibz exterioribz. pro aliquo tempore sit de iure diuino 7 naturali. tamē determinatio tempore in quo hoc fiat vel determinatio dicitur est de iure positivo 7 precepto ecclēsie. Declaratio circa istud preceptū habetur in ij. parte. ti. de accidia. c. de omissione festozū.

Secūdum preceptū est de obseruātia ieiunioz diebus determinatis p̄ eccliam. vt p̄ torā. pl. de consecra. dist. v. quadragesima. Et in quatuor tempibz anni 7 certis vigilijs. dist. lxxvj. p̄ torū. Tertium est de abstinentia ab esu carniū omni sexta feria anni. de consecra. dist. iij. de esu. nisi cū natale dñi venerit in tali die. extra de obseruā. iei. c. si. Die autē sabbati in ytalīa 7 vbi est talis p̄suetudo etia est in precepto. Est etia abstinerē ab outis 7 casco in tempē quadragesime. non solū ieiunātibz. sed etia habentibz iustam causam nō ieiunādi. nisi excusaret infirmitas. dist. iij. Deniq̄. Quartū preceptū ecclēsie est de auditiōe missę diebus dñicis 7 festiuis. de conse. dist. j. missas. 7 extra de patro. vt diebz dñicis. Declaratio autē huius precepti habet in ij. parte. ti. de accidia. c. de omissione diuinoz. Quintū preceptū est de annuali p̄fessione id est q̄ semel salte ī anno quilibet postq̄ venerit ad annos discretionis p̄fiteat̄ peccata sua p̄p̄o sacerdoti. ex d̄ pe. 7 re. om̄is vtriusq̄. Declaratōem huius 7 q̄s dicitur p̄p̄us sacerdos habes in ti. de accidia. ij. pre. c. de omissione cōfessionis. 7 in ij. parte. ti. de p̄fessionibz. 7 de materia cōfessionis. in ti. de cleri. c. de sacramento penitentie.

Sextū preceptū ē de annuali cōfessione sumēda in die pasce postq̄ venerit quis ad annos discretionis. extra d̄ pe. 7 re. om̄is. Quis autē sit ann⁹ discretionis 7 de die pasce declarat̄ ti. de accidia 7 de omissione. cōmuniōis i ij. parte. Addit̄ 7 huic aliud preceptū ecclēie erga sumētes eucharistiā. q̄ ieiuno stomacho sumāt. nisi sint grauiter infirmi. de cōse. dist. ij. liquido. Et declaratōem huius habes

in tertia parte ti. de cleri. c. de sacramento eucharistie.

Septimum est de solutiōe decimaz q̄ scz ad q̄ras. i. decima parte fructū vel lucroz. fm rbo. c. de decima no bis. Et papue vbi est p̄suetudo dandi torū v̄l p̄re. q̄sū ad illa p̄re esset in p̄cepto. Quō autē excusant̄ no dantes vbi nō est p̄suetudo. vel non excusent. vide declaratōes in ij. parte. ti. de mani glia. c. de inobediētia quo ad solutiōem decimaz. Decimū est abstinere ab omni actu q̄ p̄hibetur sub pena excomunicatōis. 7 p̄maxime late sententie. Nā p̄rariū faciēdo est peccatū mortale. siue sit sententia lata a iure vniuersali siue sinodali. siue ab homie. etiam si illud de se nō esset peccatū. puta ingredi monasteriū in doliū nō mala intentione. sed videndū locū. de se nullum ē peccatū. Sed si est lata sententia excomunicatōis cōtra ingrediētes extra casuz necessitatis ingrediēs peccatū mortale. Et hoc nisi excuset cū ignorātia iuris illi. 7 habeat iustā causā ignorātie. 7 nisi sententia iniuste ferret̄ ab homie. Nā et si liget talis sententia. nō tamē p̄sencia in p̄spectu dei nisi p̄remneret. xj. q. iij. et si damnaris. De hac materia habes in tertia parte ti. de excomunicatōis.

Nonū est de vitatōe excomunicatōis. xj. q. iij. cū excomunicatō. 7 sequēti. 7 hoc in diuinis officijs. Nā p̄cipare cū hmoi excomunicatis maior in diuinis sciēter est mortale fm Thomā 7 alios. 7 etia participando in alijs. v̄l loquela. mensa. 7 hmoi. q̄n scz hoc fieret in p̄tempū ecclēie v̄l post prohibitiōem p̄latoz specialiter sup hoc sacram. fm Thomā 7 alios. Nota tamē hodie q̄ p̄ decretū cōstituentē hoc fuit modificatum. s. q̄ nō tenent̄ fideles excomunicatos vitare. etia in diuinis. nisi postq̄ fuerint publice denunciati. vel p̄pter publicam manū iniectiōem in p̄sonā ecclēsiasticā. vide hoc in tertia parte ti. de exco.

Decimū est q̄ nō audiatur missę 7 diuina officia clericoz publice in fornicatōe iacētum seu p̄cubinatoruz xxij. dist. p̄ter d̄. Hoc tamē varie intelligit̄ a doctoribz. Sed 7 p̄ illd̄ decretū cōstituentē etia mō p̄dicto videtur mitigatū vtz q̄ nō debeāt euitari nisi fuerint a suis p̄latris publice denunciati. Undecimū preceptū p̄mit̄ clericos ordinatos ī sacris vel beneficiatos. s. q̄ debeāt dicere quotidie septem horas canonicas tam de virgīe q̄ de tempe. als etia vnā horam ex negligētia omittēdo sciēter peccat mortaliter. ex de celebra. missę. dolētes. Cur⁹ declaratōem habes in tertia parte. ti. de clericis. c. de horis canonicis. Duodecimū q̄ nō dicāt missam sacerdotel nisi p̄us dicitis matutinis 7 p̄ma. vbi est de p̄suetudine v̄l p̄suetudine. als cēt mortale fm Bull. 7 hoc ex generali p̄suetudine ecclēie. Tredecimū ē q̄ dicēdo missas sacerdos si omittat̄ de vestibz sacris ordinatis ab ecclēia v̄l alijs p̄suetis vbiq̄ obseruari. vt cū lumine cū missali. cū ordine debito 7 hmoi. omittēdo aliq̄d notabile sciēter erit mortale. q̄ p̄ p̄suetudinem v̄l morē ecclēie. di. xj. i bis. de his habes i. ij. pre. ti. d̄ cleri. c. d̄ sacro ordīs. Decimū quinz est erga religiosos q̄ nō dicāt aliq̄ retrahētia hoīes a solutiōe decimaz. 7 q̄ faciant p̄fessores p̄sciam p̄fessionibz d̄ d̄m̄is. 7 q̄ p̄dicatores p̄dicēt certis diebz d̄ mafia de cimaz cū fuerit sup hā p̄latris ecclēiaz requisitū. Ita sunt tria precepta 7 trāsgrediēdo sciēter eēt mortale. In tertia parte habes declaratiōem huius. Decimum quintum est cōmune clericis 7 religiosis scz q̄ nō se exercent ī negotijs secularibz. vt in malicia. in negociatōe. in macellaria. in cau ponia. 7 hmoi. c. ne de. v̄l mona. c. j. Decimum sextū in qualibet regula seu religione est sciēduz q̄ habētur aliqua statuta p̄ modū p̄cepti fm exp̄sionem ibi factā. v̄l declaratōem ecclēie. vt ī regula minor. 7 q̄dlibet illoz trāsgrediēdo ē mortale. Facere autē p̄ aliq̄d centū aliiū religiois. s. p̄ paupertatē castitatē 7 obiam ē mortale. nō solū q̄ contra ius humanum s. magis q̄ p̄tra ius diuini 7 naturale. q̄ p̄ factū votū. Hanc declaratōem habes i ij

Titulus Decimusseptimus

pre. ti. de religiosis. Decimusseptimū ē ad medicos. vt scz cū vocant ad infirmos debeat eos inducere vt p̄fite antur pctā sua. c̄. de pe. 7 re. cū infirmitas. Et declarati onē hui⁹ habes in tertia pre. ti. d̄ medicis. q̄ sūt nō dētē medici medicinā in detrimentū aīme. p̄ salute corpali v̄l alia causa pura q̄ mulier grauida faciat abortiuum ne ip̄a moriat. vel ne fornicatio sua nota fiat. qd̄ etiā in di cta decretali p̄hibet. qm̄ hoc nō est solū de iure positiuo sed etiā diuino 7 naturali. Decimus octauū sciendū q̄ ad statū coniugatorū multiplex p̄ceptū fuit p̄ ecclesiā istū turū. Primo q̄ nō p̄rabat habētes aliqd̄ ex impedimētis matrimonii durimētibus. q̄ sunt duodecim. 7 habent in tertia pre. ti. j. Secūdo q̄ nō p̄sumēt matrimoniu 7 p̄rabētēs in tpe p̄hibito. i. nuptias faciāt. vt in. lx. 7 hu iusmodi de q̄ habes in tertia pre. ti. j. Tertio q̄ cū debeāt benedicti. qz nō bigami. nō p̄sumēt matrimoniu ante benedictionē nuptiarū. Quarto q̄ nō fiat seu contrahat matrimoniu clā destine. i. sine testib⁹ saltē. Et de his omni bus habes in. iij. pre. ti. j. Quinto q̄ p̄seuerātī in adulte rio alter q̄ est innocēs nō debet exact⁹ reddere debitū qm̄ est notum. xxxij. q. j. Declarationē hui⁹ habes in. iij. pre. ti. j. Sūt 7 alia p̄cepta ecclie aliq̄s p̄sonas p̄cernētia. 7 n̄ ita generalia. q̄ 7 causa breuitatē 7 alijs de caus̄ obmittū tur q̄ p̄tinēt ad diuersos stat⁹

De canonibus. §. XIII.

De multi pliciter accē prione h⁹ nomis scz canon.

Mora q̄ canon aliq̄n sumit large p̄ quacūq̄ regula in q̄ cunq̄ facultate. 7 sic etiā sciētia medicine d̄ habere suos canones. Aliquādo sumit p̄ om̄i scriptura ecclesiastica. 7 sic Hieroni. dicit in p̄logo bible. q̄ aliqui libri in biblia vt liber Sapie. Ecclesiastica. 7 h̄mōi. nō habent in cano ne scz librorū scripture q̄ sunt approbati ab ecclia. vt nul lo modo liceat dubitare de his q̄ p̄tinēt in illis 7 p̄ il los argumētā necessario p̄cludēdo in his que sūt fidei f̄m hoc etiā qd̄ cūq̄ habet in corpe iuris canonici d̄ cas non nō solū p̄stitutiōes ecclesiasticas s̄ etiā dicit doctores q̄ ibi habent. Tertio d̄ canon stricte p̄ p̄stitutiōe ecclesia stica q̄ fit in p̄cilijs vniuersalib⁹ v̄l p̄uincialib⁹. Nam vt dicit Gratian⁹. di. iij. §. j. Cōcilioz alia sūt v̄lia. alia p̄uincialia. Et p̄uincialia alia celebrant auctoritate rhomani pontificis p̄ntē videlicet legato romane ecclie. 7 dicit ibi glo. sup̄ s̄bo legato. i. specialiter ad h̄ destinato. licet enī aliq̄s sit generalis legat⁹. nō tamē potest facere generale vel p̄uinciale p̄ciliū. qz ea que romano pontifici p̄cedun tur. sp̄cialiter mādāta. generali iurisdicōe nō trāsfērunt ex de offi. lega. q̄ trāsfationē. S̄z nūqd̄ metropolitān⁹ potest cōdere canones ī suo p̄cilio scz p̄uinciali. dicit q̄ sic de puis negocijs. 7 de his que spectāt ad onus suoz de magnis reb⁹ nō p̄t. vt d̄ his q̄ p̄tinēt ad fidē. vt. xvij. di. multis. Et canones sui solū obligāt eos q̄ sibi sūt sub diti. i. de p̄uincia. Et notandū f̄m archidia. di. e. super s̄bo legato. q̄ legat⁹ in p̄uincia sibi decreta seu cōmissa potest statuta facere. 7 durāt statuta p̄ cū etiā eo recedēt te. ex de offi. lega. nemini. Et vt euites oēm calumniā. in telligas de statutis legatorū in p̄cilijs p̄uincialib⁹ v̄l ge neralib⁹. de q̄b⁹ loquit hic gratian⁹ di. lxxvj. v̄tinā. De alijs p̄ceptis suis inhibitiōib⁹ 7 interdictis. dico q̄ si ali quē p̄hibet aduocare post rps administratiōis. i. legari. potest sū officiu aduocatiōis sue exercere. ff. de penis. l. v̄l. f̄m. Un. Et similis si ad rps p̄hibet illud. ff. d̄ penis l. mozis. Si s̄o sentēcialiter cū cause cognitiōe. suo officio finito nihilomin⁹ tenet statutu. Et ita intelligit. C. d̄ po stu. l. j. Et q̄ glo. dicit de legato q̄ nō potest p̄ciliū p̄uinciale facere int̄. l̄lgēdū est in his que spectāt solū ad papā nā h̄ facere p̄ciliū p̄uinciale spectat ad metropolitanum cū suis suffraganeis. vt eo inferior nō videt legat⁹. dicen dum est q̄ q̄sū ad p̄uinciam sibi decreta p̄t. facere p̄ciliū

quia in ea ordinari⁹ est. c̄. de offi. lega. legatos. lib. vj.

Itē querit archid. di. xvij. c. j. si fiat in p̄cilio p̄uincialib⁹ li aliq̄ canones. 7 aliq̄s iudicari in aliquē illoz. nūqd̄ ar chieps sine epis poterit absoluerē. R̄ndeo t̄m d̄ ostēn. in. c. graue. de p̄ben. facit circa hoc distincōem. 7 dicit q̄ si formant statuta in forma p̄cili. vt si dicat. Nos p̄cili um v̄l nos archieps de p̄sensu suffraganeoz nostroz in p̄cilio p̄gregatoz statum⁹ 7c. tūc sine p̄sensu eorūdes nō poterit fieri absolutio vel relaxatio. ar. de tempo. ord. si archieps. 7 de offi. de lega. causam. Nisi forte epi hoc ei p̄cesserint. vel sup̄ hoc sit munit⁹ p̄suetudine vel p̄uilegio speciali. c̄. de offi. ordi. duo. aut in p̄sonā archiepi sit factus canon. vt si dicat. Nos archieps de p̄cilio fratru nostroz. q̄ cōsiliū cū nō imponet necessitatē. vt nota. c̄. de arbi. cū olim nō multū opat. 7 sic p̄ se poterit absolue re. satisfactiōe tamē p̄missa. extra de insti. ex frequētib⁹ nisi sit solēne anathema. Alij vero indistincte dicunt q̄ nō p̄t. nā cū statum nō possit facere in p̄uincia sine suffraganeis. nec ecōtra scz p̄t absoluerē. di. xvij. ep̄us. Et sic nō poterit penā tollere sine p̄cilio. qz om̄is res. 7c. extra de reg. iu. Concludit Archid. Ego credo q̄ siue si dicit nos p̄ciliū siue nos archieps de p̄sensu. 7 cetera. non solū archieps poterit absoluerē suū debitū ab illo lega mine. imo 7 q̄libet suffragane⁹ ei⁹ poterit absoluerē suū subditū. cū talis sit sentētia canonis siue iuris. c̄. de sen. excō. nup. Dicit etiā Gratian⁹ q̄ ep̄oz p̄cilia. i. p̄gregatio nes quas faciūt epi cū clericis sue dyocēsi q̄ p̄seuerunt dicit synodi q̄uis sine inualida ad p̄stituendū 7 diffiniē dum nō t̄n sunt inualida ad corrigēdū 7 exhortandū habēt etiā auctoritatē imponēdi 7 indicēdi. qd̄ alis statutu est. di. xvij. §. j. vbi dicit glo. q̄ istud nō est verū. q̄ epi in synodo nō possunt aliqd̄ statuere. imo p̄nt cōdere canones ep̄ales sicut archiepi. p̄uinciales. nō t̄n p̄seuerunt dicit canones s̄ p̄stitutiōes synodales. Et q̄libet populus 7 q̄libet ecclia potest sibi statuere aliqd̄ ius. di. xi. catholica. Sup̄ quo. c. dicit Archidiacon⁹ q̄ nullū statu tū potest facere sine cathedrali ecclia siue alia sine p̄sensu ep̄isopi. extra de p̄sue. cū p̄suetudinis. Et de his q̄ fi unt a p̄latis. nouit. nisi sint aliqua minima. Ratio ē. q̄ ep̄s est caput cathedralis ecclie 7 aliaz. c̄. de testi. requi sisti. Et sine capite nihil est faciendū f̄m Innocentiū. q̄ sic nota. extra de p̄stitu. cū accessissent. S̄z videt p̄radi cere. extra de p̄stitu. cū om̄es. 7 de clericis nō residendis. cū dilectus. S̄z dicit q̄ illa iura possunt intelligi quādo p̄stitutio illa fuerit facta auctoritate epi. vel nō erat q̄ eā impugnaret. alias nō valeret. nisi papa ex certa sciētia illā cōfirmasset. f̄m Bern. cōpostella. qui ita notat d̄ d̄ cro. c. cum om̄es

De canonibus cō. §. XIII

cilioz vniuersalium. 7 de ip̄is p̄cilijs vniuersalib⁹ q̄ sunt approbata habet di. xv. 7. xvi. p̄ totū. 7 ibi etiā habet de canonib⁹ apostolorū q̄ sunt auctēritē 7 q̄ apocriphi. Et sp̄cialiter canones seu p̄stitutiōes edite in q̄rtuor p̄mis cōcilijs vniuersalib⁹ in q̄b⁹ reprobatē sunt quedā hereses tūc exorte. Approbant q̄rtuor euāgelia vt p̄z di. xv. sicut sancti euāgelij. Et in dist. xvij. p̄ totū ostendit aperte q̄ talia vniuersalia conalia nō possunt celebrari nisi auctoritate pape. Idē Tho.

De decretis sum. §. XV.

moz p̄tificū seu p̄stitutiōib⁹ d̄r Nico. papa. Si decretis summoz p̄tificū non habetis de neglectu 7 incuria redarguēdi estis. si habetis 7 nō obseruat. de temeritate estis redarguēdi 7 increpādi. di. xx. Quid sit decretū habes sup̄. q̄uis etiā aliq̄n dicit decretū p̄stitutio que fit in p̄cilijs. Et q̄uis f̄m Thom. in quodlibetis. papa in

Questio

La. vnicū. de lege canonica

judicialibus sententiis possit errare. qz ibi pceditur p pbati ones hoim q pnt errare. Et de his intelligit qd dicit de sen. c. x. a nob. l. q ecclia r fallit r fallit. In hmoi tñ con stitutiōibz r decretis errare nō p̄t. qz regit a p̄p̄sco. dist. viij. q̄ p̄t̄p̄ra. r. xv. q. j. c. violatoris. Et h̄ est verū i his que determinat papa vt papa. cū p̄sillo cardinaliū. Itā q̄ determinaret papa vt puara glona possit errare vt aliq̄ homies. vt patet de decreto Anastasi pape. qd̄ repbat vt nō vez. dist. x. scdm. Itē qd̄ dicit Gratian⁹ dist. c. Nulli p̄bas ē vel velle vt posse trāsgredi aplice sedis p̄ cepta. Sic ergo ruine sue dolore pstratus q̄ q̄s aplice vo luerit p̄trare decretis. nec locū deinceps inter sacerdotes beāt. s̄ exors fiat a scō misterio. rē. vbi dicit archid. i rosa. q̄ istud. c. nlli p̄t esse canon late s̄tētie. s̄. ex cōicatiois vt cē ferēde. Sūt em̄ qdā q̄ aplice sedē p̄tūmāciter negātes es se caput oim eccliaz. dicit ipam n̄ posse p̄dere canones r decreta. nec h̄re auctē ea p̄dēdi. nec cē suāda ab ea sta tuta. isti r̄es heretiz r scisma sapiūt. r i ipō genere delicti tanq̄ heretici ex cōicati sūt. r. xv. q. j. violatoris. Et de reli bus loquit istud caplm si dicat esse canon late sententie Sūt r aliq̄ q̄ trāsgrediūtur decreta aplice sedis. nō tamē dicit vt dicitur papā nō posse p̄dere ea. vt nō cē seruāda tales n̄ sapiūt heresim. nec sūt ipō scō ex cōicati. s̄ peccēt mortali. r sic p̄nt ex cōicari p̄ admonitōem. siue q̄ sit cas non late s̄tētie siue ferēde. nullū sc̄q̄ incōueniēs. s̄ varie exponēda ē lra ipius. c. ego tñ. ait archid. credo pot̄ esse late s̄tētie. r q̄ loquat de p̄t̄p̄roubz decretoz. q̄. i. credūt romanā eccliam nō esse caput r nō posse p̄dere decreta.

Urū papa p̄ decretū suū seu cōstitutōem vt determi narōem possit facere nouos articulos fidei. Dicit archi. in rosa. di. xv. in p̄mo. c. q̄ articuls fidei p̄t accipi dupl̄. vno mō stricte p̄ his q̄ p̄nt i simbolo. q̄s op̄t oēs fideles explicite credere r dñt scire. d̄. p̄. di. viij. ante. Et sic papa p̄t facere vt addere nouos articulos. sic etiā nec nona sc̄e mēta fm̄ r̄bo. Alio mō p̄t dici articulus fidei largi⁹. Ta lis sc̄ q̄ credere op̄teat qd̄ p̄ns n̄ op̄teret. r sic cōp̄dēdit articulus diffinitōes factas a papa vt cōcilijs sup̄ q̄stio nibz mortis de fide. Et sic papa potest facere nouos arti culos. qz potest declarare aliquid esse firmiter credendūz r oppositū esse hereticū. qd̄ prius an̄ declaratōnem non erat necessarium illud credere magisq̄ oppositū. vt illud Tres p̄sonas diuinas esse equales r alia multa que ha bētur in. c. canones. di. xv. que post illā determinatōem fa ctā a p̄cilijs vel papa nō licuit credere p̄trariū sine p̄t̄u dicto salutis. vt p̄ns. Et sic sumit i decretali. cū christus extra de hereti. vbi dicit Alan⁹ q̄ ante illā diffinitōnem de q̄ loq̄t illa decretal. cū christ⁹. p̄nt dicere licebat. cū n̄ esset p̄hibitū. Post declaratōem illā non licet ista butiū mōi credere explicite nō est necēariū nisi p̄latis q̄ legē sc̄i te debēt. nō p̄fucroue sed scrutabiliter. r. xv. dist. offis. Implicite autē credere ē credere generalit̄ qd̄ credit r tenz ecclia. q̄ fides sufficit in hmoi. subtilitatis fidei. dūmo y do sp̄alr i p̄trariū n̄ sentiat. Largissime autē sumēdo ar ticlm̄ fidei fm̄ q̄ cōp̄dēdit oēm sn̄iam verā circa fidē. siue sit diffinita siue nō. In hac larga exceptōe articli. sic licet dubitare de eo. qd̄ nō ē diffinitū an̄ determinatōez. Dec archid.

De decretalibus §. XVI.

epistolis Quid sit decretalis habes s̄. q̄ aut habeat de i cretales eple cā dē auctem sicut r decreta r canones ostē dit ap̄t. di. xv. c. j. vbi in fine d̄. Quidimus nullam cē d̄ntia inter illa decreta q̄ in corpe canonū habent ap̄o stolice sedis p̄sulū. r ea q̄ p̄ multitudie v̄t̄p̄ singlā volu minū corpa repiuntur. cū oim p̄decessoz suoz decretalia p̄stituta atq̄ decretales epl̄as q̄s beatissimi pape diuer sis r̄p̄ibz ab v̄be Roma dederūt venerabiliter fore susci

piendas r custodiēdas c̄p̄m̄os p̄sulcos leonē sc̄z mādaly se r gelatiū pbauimus. Itēico. papa. r in sequēti. c. dist. e. dicit agathon. sic oēs aplice factiones accipiēde sūt can q̄ ipius diuina voce p̄t̄r̄ firmate. Et Aug⁹. etiā dicit in q̄. li. de doc. p̄p̄iana. q̄ inter canonicas sc̄pturas ille sint quas aplice sedes h̄re. r ab ea meruerūt epl̄as accipere. di. c. in canonicis. Et nota fm̄ Archi. in p̄ola. dist. xij. ip̄n cipio q̄ nemo ligat p̄stitutōne anteq̄ ad eū pueniat. vt r. xv. q. ij. Si aut. vbi nota Du.

De rescriptis vi §. XVII.

dendū est qd̄ sic rescriptū. q̄s rescriptum p̄dere possit. super quibz rebz rescripta interpretur si sup̄ eis dubitare con tin gat. que vis ac potestas ip̄oz. q̄to r̄pe durer eoz auroz tas. q̄ rescripta sint generalia q̄ specialia. q̄ iurisdicōi cō ferūt. r q̄ merā executōem. r q̄ ius cōe p̄ntet. r q̄ gratiaz sp̄alē. r q̄ pena debeat his q̄ rescripta impetrāt p̄ sugge stionē fallitatis seu veri suppressionē. Rescripta pape vt p̄napis sūt mādara q̄ ad instātia alicui⁹ vt aliquozuz seu p̄p̄io moru. vel ex relatōibz absentū. vt ex suggestiōi bus p̄sentū. vt ad p̄sultatōem facit. vt cū aliq̄d alicui vt aliq̄bz corpi. collegio vniuersitati vel ciuitati mandatur seu indulget. Ita enī ius faciūt. non generale sed specta le in negotijs r inter p̄sonas in quibz inter quas p̄mul gata sūt. vt. C. del. r p̄sul. l. j. rescriptū. cōcedere p̄t i ecclia stias papa. i. s̄lanbz impator. De iuribz autē rescripto rā sc̄dū est q̄ aut rescriptū ē fm̄ ius aut p̄ter ius. aut p̄ ius. Si est fm̄ ius vim p̄stitutōis h̄z. Itē enī ē decretal epl̄a. r in caus̄ diffiniendis auctoritatē habet. vt. r. xv. dist. p̄ totū. Si p̄ter ius similiter vim p̄stitutōis habet. r ar ḡtat illos ad q̄s dirigunt. Nā r si v̄t̄ ferēdū iugū a sc̄o r̄o minus sede imponitur. pia tamē deuorōne tolerandū est vt. r. xv. dist. in memoria. sur is cui mādatur dirigūt rōnāz bilē causam assignet. quare qd̄ mandat adimplere non possit. vt. r. xv. dist. Si q̄n. Si p̄tra ius r forte p̄tra dēnt di apostolor. euāgelistaz. aliquid p̄deat omnino respuit. vt r. xv. q. j. s̄t̄r̄ quidā. Quia nedū minor in maiorē sed par in parem nō habet imperium. vt. ff. de arbi. nam. ff. ad trebell. l. ille a quo. §. tempestiū. Eoz tamē dēca v̄l̄t̄atū ta potest papa modificare. Un̄ illud. Quos deus p̄iū p̄t homo nō separaret. sic modificat p̄ summū pontificem p̄iūxit p̄sensu animoz r carnis cōmercio. als si p̄mū interueniat sc̄z p̄sensu aioz. nō fm̄. i. carnis cōmerciuz sep̄at p̄ ingressū religiōis. vt. j. de p̄ter. p̄u. vez. r. c. Ex publico. Nō sic si alter cōiugū velit i domo p̄ria remane re. vt. eo. r. c. p̄t̄ tua. i. si. Itē modificat r alr̄ illud verbū Quos d̄s p̄iū p̄t hō nō sepe. i. violēt̄er sine lege r absq̄ rōne. sic modificat. Itē. r. xv. q. ij. q̄s deus p̄iū p̄t. Si autē p̄tra ius positū aliq̄d rescriptū emanet. ab iūcēdū est. vt. r. xv. q. ij. rescripta. C. de p̄ci. imp̄a. of. l. rescripta. nec enī rōe rescripti recedēdū ē a iure cōi. vt infra de era. r q̄ lra. or. p̄fi. eam te. nisi exp̄sse i rescripto p̄nteat. n̄ obstāp te p̄tōe vt iure tali. vt. ff. deleg. ij. l. si q̄s. i. p̄m. c. de off. vel. super q̄stionū. alias non est verisimile sumum ponti ficem vna epistola multa velle tollere iura. vt infra de elec. c. i. ecclia. C. de in offi. testa. l. si quando. Sed si super iū re aliquo dubitatio oriarur. p̄sulēdus ē papa. vt infra d̄ fide instru. pastoralis. Et in hoc possit ponti exemplum infra de conce. preben. vel ecclie nō va. dilectis. De qua probabiliter dubitatur. an sit reuocata p̄ aliā decretalez posteriozem tem p̄e nō ordine. infra. de elec. ne pro defcū. Sed si rescriptū sit p̄tra p̄t̄rudinē p̄ualet p̄t̄rudō Nam p̄ualet iuri si sit rāōnabilis r p̄scripta. vt infra eo. r. c. vltimo. Itē si rescripto sit contra fidei vt publi cam v̄l̄t̄atem respuitur p̄ma iussio r expectatur sc̄cū da. vt. C. de p̄ci. imp̄a. offi. l. Nec damnosa. i. auctē. Mōnulli. in. §. Ex hoc quoq̄ iubemus. r. de manda. p̄i.

Titulus Decimusseptimus

§. deinde. Si sō s̄ius puari. distinguit. aut in leuēt
modica lesione. vt si papa mādet i suo rescripto q̄ n̄ od
nullis dilatorijs excep̄tioib; pcedat in p̄ncipali v̄l si mā
det actionē v̄l petitionē alicui⁹ differri. vt cū indulg; cru
ce signatō nō p̄uenit t̄p̄i cruc; tale rescriptū. vt. C. de p̄
ci. impa. of. l. quociēs. 7. l. rescripta. Nā modica dāna tole
rant. vt ar. xij. q. ij. terrulas. 7. c. si q̄s de seru. 7. c. bōe rei.
c̄ de his q̄ s̄i. ab epi. sine p̄sen. c. pastoral. ff. de in. int. res.
sti. l. scio. sic 7. deceptio modica tolerat. vt. ff. de mino. l. an
nis. §. item. magna sō rescindit. vt. C. de rescin. ven. l. rez
matoris. Cere; si rescriptū enōrmē alicui lesionē inducat
7. in totū ius e⁹ absorbeat. nō valet. vt in p̄dicta. l. q̄rēs.
extra de deci. suggestū. 7. de dona. aplice. j. de s̄. sig. qd p
nouale. ff. ne qd in loco publi. l. ij. §. sunt q̄ purat. Et salu
uo q̄ ex delicto auferunt om̄ia bona. vt. C. de bo. dā. per
torū. extra de iudeis 7. sara cenis. ad liberandā infra d̄ be
reti. vergētis. 7. ne de. vel mona. relatū. alias enī nō est ve
risimile q̄ papa v̄l impator in p̄bādo actōem indulgeat
vt. C. de peri. bono. sub. l. ij. r. 7. ff. de mino. l. deniq; i p̄n
ci. Ubiq; enī denegat p̄ntio; denegandū est 7. rescri
ptum. vt. C. si impator ex rescripto p̄n. l. ij. nisi forte aliqd
lit qd p̄sit impetrari 7. nullo oblit. vt. ff. de sena. l. nupte.
vel si is cui p̄ncps exēplo sine subuenit. vt in sti. de iu. na
tu. gen. 7. ciui. §. ij. q̄ p̄ncipi. 7. xv. q. ij. rescriptū Tol
litur rescriptū si p̄ suggestione falsitatis v̄l veni suppressi
one fuerit impetratū. 7. sciēt v̄l ignorat. S; p̄ talem q̄
nō interuenire nō fuissent obrele. vt. c̄. co. tit. sup. lites
teris. Etā si rescriptū sit p̄sentancū iuri. vt. xv. q. ij. 7. si le
gib; C. si p̄ra ius v̄l vti. publi. Et eodē modo tollit si p̄
mendaciū iur; obreleat. vt. xv. q. ij. p̄scriptū. C. si s̄ iun
vel vti. pub. l. p̄scriptū. Ut cū q̄s suggerēs p̄ncipi cē de
iure qd nō est impetrat. q̄uis nō sit verisile p̄ncipē in
hoc falli. vt. C. de testa. loim. Tollit rescriptū p̄mū p̄
posteri⁹ faciēs mentionē de primo. 7. tūc ip̄o iure. vt. c̄. d̄
offi. dele. ex lris. 7. c. pastoral. §. p̄terea. in fi. Si sō i pos
teriori fiat mētio de prior. tollit posteri⁹ p̄ p̄mū. s; non
ip̄o iure. s; ope excep̄tiois. Et est rō diuersitatis. qz in pri
mo casu certi sum⁹ de volūrate p̄ncipis vel pape q̄ vo
luerit p̄mū tolli cū in secūdo de ip̄o fecerit mentionem.
In secūdo autē casu cū in vno de altero mētio nō habet
de volūrate p̄ncipis. ignoram⁹ qd illoz voluit p̄ualere
nō regimur ope excep̄tiois ex p̄mo p̄ra secūdo. et sic
intelligim⁹. c̄. e. ti. cere; 7. c̄. pre. Ubi autē dubitat d̄ du
obus rescriptis qd sit p̄mū 7. qd posteri⁹. vtpote quia
eadē data est verisile. si impetrata a diuersis sup diuers
sis. s; ad eodē iudices fuerint supior cōsolat. vt infra de
offi. dele. l. sane. Si sō diuersa fuerint obtēta rescripta a
diuersis 7. ad diuersos iudices. s; sup eodē negotio 7. du
bitat qd sit prius qd posteri⁹. tūc seruāda est doctrina il
laz decretalū. c̄. co. ti. pastoral. 7. c. cum p̄tingat. Itē
elidit p̄mū rescriptū generale p̄ posteri⁹ speciale. Etā
si in speciali de generali mētio nō habeat. In eo tñ q̄ in
speciali sp̄cialiter p̄tinet. vt. c̄. co. ti. pastoral. Ubi autem
verūq; rescriptū est sp̄ale. s; vnū est sup incerto. aliud su
per certo. regit in secūdo mētio de prior. vt infra de of. de
le. ex pre. Itē tollunt rescripta si ab eodē duo paria sus
erint impetrata qz posteri⁹ de prior mētionē nō faciat.
Si ad diuersos iudices obtēta fuit causa v̄randi reuz
corā diuersis. nūc corā istis. nūc coram illis. Sec⁹ si h̄ fiat
ad cautēta. nec aliez admittat. vel ne iudices vnus inre
rim moriant. Uno tñ impetrator vti intēdit. vt. c̄. co. ti.
ex tenore. 7. C. de assert. tollen. l. ij. §. vlt. S; si duo rescri
pta eiuſdē tenoris impetrant ad eodē iudices tūc nullū
est viciū. vnū enī esse videt. vt. ff. de testa. l. vnū. §. d̄ bis
que in testa. dele. l. vlti. Et. C. de bo. pos. fm tabu. l. ij. §. ij.
Et rō. si uerūdo curie habet frequētius duplicare lras p̄
p̄ter p̄cula viay. Ubi sō q̄s impetrat diuersas litteras

ad diuersos p̄ra diuersos. talis diuersitas nihil obest. s;
si cōtra eundē talis diuersitas obest in p̄sonali b; actioni
bus que cōmodi⁹ corā eodē vel eisdē iudicib; poterat c̄
pediri. vt infra. e. c. vlt. ff. de qui. re. ad eundē. in. l. eadem.
Itē si diuersi impetrat diuersas lras sup diuersis 7. s;
diuersos. hec diuersitas nihil obest. Et ide si p̄ra eundē
eodē saluo q̄ si plures impetrat diuersas litteras sup di
uersis beneficijs cōtra eandē eccliam. vnus illoz obreleat
bit q̄ prius ad executoros litteras portabit. extra. eo. ti. cas
pitulū. Qd̄ intelligo cū papa nō intendat grauare ecclē
siam in receptione duoz. vt extra. eo. ti. ca. Quā intentio
nem pape colligo ex forma litteraz. vt si in litteris cōtine
atur S; p̄ alio vel alijs ibidem nō scripserim⁹. vt infra.
c. ti. mandatū. vel sic. Nisi p̄ alio p̄ nos vestra ecclē
sica graua. vt infra. e. ti. litteris. Cere; si hec vel similia i re
scripto nō inueniant q̄uis ecclē
siam cui scribitur sit graua
ta in receptione alicui⁹ vel aliquoz de mandato domi
ni pape. nō tamē cōpetit excep̄tio. nā 7. si graue sit qd im
ponitur ab ecclē
sica romana ferendū est. vt. xv. q. iij. in me
moria. vel saltē excusandū. vt extra. eo. ti. si q̄n. Item el
ditur rescriptū si ab appellato fuerit impetratū infra tē
pus appellationi p̄firi. vt extra de appel. sepe. 7. c. oblate.
infra de cōfir. vti. vel inuti. c. bone memorie Itē elidit
si ab excomunicato fuerit impetratū. vt extra. de era. 7. q̄
li. or. p̄. cū bone. infra. de p̄ba. post cessationē. 7. de p̄u.
ca. vlti. Itē elidit rescriptū obreleat lite pendēte. extra
de li. pen. c. j. 7. ij. 7. vlti. Nā lite pendēte supplicare n̄ licet
vt. C. vt li. pendē. nisi in casib; vt. C. vt li. pen. l. ij. In au
tem. in medio lit. nō excep̄tio. §. sup hoc. col. viij. Itē
tollit rescriptū ex vicio visibili vel inuisibili intelligibili
tamē. Uicia enī rescriptoz quedā sunt visibilia. quedā
inuisibilia. sed intelligibilia. Visibilia enī sunt que acuto
ingenio 7. p̄spicaci oculo cerni possunt. De quib; ponit
tur sepe exempla. extra de cri. fal. licet. Inuisibilia sed in
telligibilia sunt vt suggestio falsitatis. suppressio veritat;
de quib; dictū est supra. Itē cū littere impetrant non
cōtinentes seriē facti. vt extra de cōba. cler. 7. multi. sup. e.
Et causam facti. vt extra de rescrip. dilectus. infra de sen
ten. c̄. cū p̄ causa. Itē si nō fiat mētio de dispensa
tione. vt extra de fi. p̄sby. ex tua. De cōpositioe. vt infra d̄
decimis. ex multiplici. De statuto vt extra de rescrip. cō
stitutus. De p̄uilegio. vt extra. eo. ti. cū ordinē. De cenē
tia. vt infra de sen. 7. re iudi. inter monasteriū. An s̄ius.
Si p̄uilegiū. si dispensatio pactū. Uel si rescriptū. sen
tentia siue statutū. finis tollet. nisi mētio facia p̄betur.
Elidit etiā rescriptū si p̄ aliū sine mādato dñi impetrat
vt extra. eo. ti. nōnulli. que excep̄tio hodie fm obseruat;
consuetudinē locū habet in auditiā litteraz. non in iud
icio negocioz. Si opponēs ex illa decre. eo. ti. ex parte. i
fine. sed illa loquit in p̄curatore reuocato cui⁹ impetratō
nem ratū dñs nō habebat. Secus si is cuius nomie im
petrat. 7. si sine mādato ratā habz impetrationē. Potest
autē quis impetrare p̄ alio sine mādato si sit de illis p̄so
nis a quib; nō exigit de iure mandatū. vt in decre. illis.
nonnulli. 7. ex pre. Que autē sunt ille p̄sone legit. ff. de p̄u.
l. sed 7. hec p̄sone. Durat rescriptoz autoritas p̄ decen
num. si impetrates copiā iudicū habuerint 7. neglexerit
vri. Nā infra illud temp⁹ quādoq; poterunt expenri
vt. C. de diuer. rescrip. l. falso. Alij autē doctores dixerūt;
q̄ si quis impetrat rescriptū 7. infra annū cū copiaz iudicū
cum habuerit nō vraf. perit rescriptū lapsu anni. vt in
fra. eo. ti. si autē. 7. c. plerūq; qui sic dicunt 7. asserūt d̄ pla
no. l. illam falso fore correptā. sed quia p̄mptū est iura tu
ribus cōcordare. vt. C. de inoffi. don. l. vna. sic leges 7. des
cretales reduco ad concordā. Legē intelligo cū post p̄m
mum rescriptū secūdū nō fuerit impetratū. Decretales
illas intelligo cū impetro p̄mū rescriptū. tu impetras

Ca. vnicū de lege canonica

secūdu nō facta mēfione de primo agis ex consuetudine
 exage nō potum ex p. imo sup eodē negotio. ad alios iu
 dices obrero si i illo fraudulēter vel negligēter infra an
 nū ab imperratione tui secūdi. vti obmiserim. sic loquun
 tur ille deere. z hūc aliu. l. illa nō cōsideravit. Et si p bec
 opinio placeat dices vt superius tactum est q ann^o iste
 incipit currere a tempore secūdi rescripti quod tali rōc pro
 babis. Annus p se sine secūdo rescripto nō tollit primum
 rescriptū. vt dcm̄ est. nec secūduz rescriptū p se sufficit ad tol
 lendū primum. cum de eo nō habeat mētoem. Eric igitur
 verumqz necessariū. z secūdu rescriptū imperrari. z ant
 nū cedere. vt sic ambo pincta primum perimāt. Infra il
 lud. Et si nō profūt singula queqz iunāt. Et ad hoc hab
 bes optimum simile. qz impfecta volūtas p se non tollit
 solēne testamētū pcedēs. sed cū decēnio tollit. vt C. de
 testa. l. facimus. Doctores tamē multi dicunt p̄mū respe
 ctū nullo alio imperrato sup eodē negotio tolli p lapsūz
 anni. Generalia rescripta sunt illa i quibz generales seu
 indiffinitē clausule p̄mētur. l. cum dicitur talis z talis z
 quidā alij inuariant eadem. Vel sic. sup decimis possessi
 ombus z rebz alijs quo casu rescripta ad maiores z digni
 ores p̄sonas. vlt ad maiora negotia exp̄ssis nō extēduntur
 vt ex. c. sedes aplica. z. c. pastoralis. Itē si ponatur claus
 ula illa. Corradictores. zc. Item illa. Amoro inde. Item
 illa Vocatis. zc. Tales enī z p̄similes clausule faciūt ge
 neralerescriptū. Item cū littere diriguntur ad omēs. vt ex
 de pe. z re. cum ex eo. Speciale rescriptū ē qd̄ inter certos
 diriguntur. z super certis z exp̄ssis rebz seu negotijs sine
 clausula generali. vt ex. co. r. c. j. z. c. pastoral. z tale rescrip
 tū nō extēditur ad alias res vel p̄sonas. vt infra d̄ of
 fi. del. Cū olim. Sic ergo z p̄uilegium p̄sonale p̄sonam
 nō trāsgreditur. vt infra. de vsu pal. c. ij. infra de offi. de
 leg. quontā abbas. §. qui mo. vsufu. amit. l. si vsufu. c.
 z. vj. q. ij. peristi. Insti. de iu. na. gen. z c. i. sed qz z p̄ci.
 ff. de iudi. l. sed si restituat. ff. de regu. iur. l. p̄uilegia. ij.
 q. vj. Si qn̄. §. diffinitiva. in §. quadoqz nō obstat. ex d̄
 iudi. qz vero. Nā ibi agitur p̄ p̄mas litteras sed auctē te
 cūdarum. nō obstat infra d̄ offi. deleg. qm̄. cum sit p̄mis
 sio exp̄presso nomie dignitati. ibi enī littere trāseūt ad suc
 cessorē. qui succedit primo in onere z honore. vt infra de
 of. or. pastoralis. Item nō obstat infra de offi. deleg. ca. j.
 vbi iurisdicō ex litteris specialibz extēditur ad alios.
 Nā ille casus specialis est vt extēdat iurisdicō ad illos
 qui p̄cessum iudicij impediunt. vt infra de offi. iudi. del.
 ex lris. Iurisdicōem p̄ferūt omēs ille littere in quibz
 cause cognitio demandat. qd̄ ex forma colligitur h̄aruz.
 vt cū in litteris p̄mēt. si est ita. Si p̄missis veritas suffra
 garur cognita veritate iusticia mediātē. sicut de iure fue
 rit qd̄ canonicū. qd̄ iustū. vt promisit. vt tenet. pur in in
 strumēto inde p̄fecto vel litteris p̄mēt. z talis iudex cui
 negotiū a p̄ncipe cōmittatur. sub aliqua de his formis
 possūt in figura iudicij p̄cedere. potest z aliū vel alijs cau
 sam cōmittere totā vel partē. vt infra de of. deleg. Cuz re.
 p̄ncipiū mediū vlt finē. cognitōem vel executōem. vt in
 fra de offi. del. sup. q. Talis pōt recusari ex causa. nisi fue
 rit iudex p̄ctus. vt ex de offi. del. Cū olim magister. ij.
 q. ij. inducte. §. spaciū. in autē. offerat. ij. q. ij. §. itez
 in criminali. in vlt. si qz testibz. Sz z tūc poterit recusari
 ex noua causa. vt ex de offi. del. in iudic. Executōne lre
 sūt p̄ qz sine aliq̄ iudiciali cognitōe sc̄m seu mīsteriū del
 legat. vt ex de offi. dele. c. vlt. Tal nō est iudex sed audi
 tor vel executor. vt ex. de offi. del. sup. q̄stionū. §. porro
 Tal z si possit recusari nisi def de volūrate p̄m. vlt recipi
 atur assensu. vt in deere. sup. q̄stionū. §. nos autē. z. §.
 porro. a tali appellari nō p̄t nisi fines madati excedat. vt
 in ea. deere. sup. q̄stionū. z infra. de appel. nouit. ij. q. vj. si
 qn̄. §. diffinitiva. in §. ab executori. C. quoz appl. nō rel.

ab exccutore. fines aut excedit cū aliud vlt alr exequitur
 qz madat. Vt cū exēndo madatū p̄ter comissum inu
 riā inferat. Nā z tūc p̄ ab iniuria appellari. vt. C. de appi.
 si qz puocatoe. Tal cū nō sit iudex. vt dcm̄ ē. nec est iudex
 iudicō sed exccutio demadara. vt extra de offi. del. c. vlt.
 alteri delegare n̄ p̄t. qz ex iurisdicōe p̄cedit iudicis vadi
 p̄s. vt. ff. de iurisd. om. iudi. l. ij. Et qz cū mīsteriū cōs
 mittit industria eligit p̄sonat. z iō a p̄sona recedi nō vj.
 vt de offi. deleg. c. vlt. C. de cadu. tollē. l. vna. ff. de solu. l. ij.
 ter arifices. Tales i exēndo p̄es iudicis n̄ assumat. vt
 C. de exccu. res iudi. l. ij. vt p̄ponis. Cōtinēt ius cōe lre i q̄
 bus madat qd̄ p̄sonat iuri z eq̄rati. z maxime cū ip̄e lre
 p̄mēt iuris determinatōes. pura p̄tibz puocatis vel vo
 catis q̄ fuerint euocadi. qd̄ iustū vlt qd̄ canonicū. zc. Itē
 iusticia mediātē vel pur de iure fuerit. zc. vlt alias p̄simi
 les clausulas. Grantā p̄mēt ille q̄ p̄mēt dispositōem
 pene debite remissionē. z in q̄bz ob fauorē. vtilitatem seu
 necessitatē recedatur a iure comuni. Tria enī sūt q̄ iacty
 unt a iure discedi. Necessitas. vtilitas. z euidēs meritorū
 p̄rogatiua. vt. j. q. vj. tal. ex de elec. Innocent. Restat
 videre de pena imperratiū litteras p̄ subreptōem. Et est
 sciēdū qz p̄demnadi sūt ad exp̄sas quas altera pars fe
 cit in ea re. z circa ip̄z iter. vt ex eo. r. Cerey. in fi. C. d̄ his
 q̄ accu. pos. i q̄. crimē. Et als seueritati iubiaceat iuduan
 tiū. vt. ff. v. q. ij. z si nō cognitō. Nā z p. l. cornel. de falsis
 puniū possūt. vt. ff. ad. l. cornel. de fal. l. si quis irrepierit.

De doctris eccle. §. xviii.

fiasticas p̄cipue doctoz Nara triplicem dicitur. Que
 dam enī sūt reprobate tanqz false z hereticę. de quibz ha
 berur. xxij. q. ij. c. penul. et. di. xv. sancta romana. In pa
 lea. z extra de sum. trini. z sic. carbo. damnatus. Quedā
 vero doctrine declarant apocrise de quibz habet i dicto
 ca. sancta romana. in palea. di. xv. Dicitur aut apocrisus
 p̄m archi. di. xvj. in pun. quasi occultū seu secretū. qz t̄z
 nō in ecclia sed remore est legēdū. Dicitur aut aliq̄ du
 pliciter apocrisū viz vel qz ignorat qz fuerit autor talis
 libri. Et licet in biblia dicitur aliqui libri apocrisi. z tamē
 leguntur publice i ecclia. vel qz dubitat de veritate tal
 ly
 bu. z de h̄mōi apocrisis d̄ in dicto. c. sc̄a romana. z tal
 um libroz liber est quilibet ad credendū vel nō. Tertius
 genus doctrinaz est qd̄ est appbatū ab ecclia. Et he sūt
 p̄mū qdem z p̄ncipalr doctrine seu libri biblie quas tra
 vniuersalr z firmiter oportet credere qz nullo mō licet d̄
 veritate ip̄az dubitare. qz h̄ cēt hereticū cū sine viciare a
 spū sancto. vt patet in simbolo q̄ errare nō p̄t. Deide ory
 dinaciones seu p̄stitutiones z determinatōes sacre p̄ sū
 mos pontifices vel p̄silia vniuersalia appbara. enī indu
 bitatē credende. Post hec etiam opuscula sc̄oz patruz
 z doctoz ecclie sunt appbara. z p̄cipue hoz sc̄z Cypriani.
 Grego. nazanzeni. anastasi. hieronimi. p̄p̄ri. jo. crisost.
 Valerij. ambrosij. augustini. Leonis pape. vt patet i vi
 cro ca. sc̄a romana. Et in fine dicti ca. dicitur. Opuscula
 atqz oim̄ patruz orthodoxoz q̄ in nullo a sc̄e r̄omane ec
 cleste p̄ortio deuianerūt. nec ab eius fidei p̄dicatōne seu
 ci sunt. sed cōmunitōis ip̄ius gratia vsqz ad vltimum
 diem p̄ncipes fuerūt legere decernimus. Et decretales
 epistole summoz pontificū ven erabiliter suscipiēde sūt.
 Nō tamē credēdū ē vlt dicēdū dicta p̄dictoz doctoz vel
 alioz eē tate autoritatis vlt firmitatis. q̄re sūt doctrine sc̄p
 ture sacre vel determinatōes ecclie sacre in p̄silijs. vlt p̄
 summos pontifices. Nam de his nullo modo licet dubi
 tare. de dictis vero doctoz licet dubitare z aliter sentire.
 nisi sint talis que vel sunt determinata per ecclia que
 sunt firmiter tenenda. vel que sunt alias in doctrina sc̄p
 ture sacre p̄nta. Unde Augustin^o. Ego solis eis sc̄p
 torum qui iam canonicē appellat dicit. hunc timorem

Nota.

De opus
cul ab ec
clesia app
batis.

Titulus Decimusseptimus

honorisq; referre vt nullū eoz scribēdo errasse au deā cre-
dere. aut si aliqd in eis ostendero qd videat p̄rariū veri-
tati. nihil aliud existimē q̄ mēdolum codicē esse. v̄l non
esse a securū interpretem qd dictū est. v̄l me minime intel-
lexisse nō ambigā. Alios s̄o ita lego q̄ q̄ntalibet sancti-
tate q̄tave doctrina polleat. nō iō v̄z purē qz ita ipi sen-
serūt s; qz m̄ibi p̄ alios auctores v̄l canonicas v̄l pbabiles
rōnes qd a vero nō abhorreat p̄suadere potuerūt. di. ix.
ego idē. Aug^o. Noli meis libris quasi canonicis scripturis
inseruire. s; in illis z qd cūq; credebās cū inuenis incū-
cranter credere. In istis autē qd certū habebas nisi certū
intellexeris noli firme tenere. di. e. Un̄ ar. bi. sup. dicto. c.
noli. dicit. Hodie in scripturis talū s; doctoz aliqd pos-
se reprehendi. z nō nisi si qd inueniat qd nō innitit aucto-
ritati veteris z noui testamēt. siue pbabili siue canonica
rōne. Hec ibi. Idoc pater ex eo q̄ ipi sancti doctores sibi
inuitē p̄raria in suis libris dixerūt. sicut s̄bi gr̄a Diero.
dixit bigamū nō esse censendū. eū q̄ an̄ baptisimū habu-
it v̄nā v̄zoī. z post baptisimū aliā. Aug^o. s̄o p̄rariū sen-
sit s; talē esse bigamū cui^o n̄ia p̄fert z illa Diero. nō tene-
tur. vt pater dicit. xx. acur^o. z. c. deinde. extra de stiga. de
bitum. Et s̄i de obseruatiōe legalū z dep̄hensione quā
fecit paul^o Petru. Ad Gal. ii. p̄raria scripterūt. tamē ma-
gis statuit Augu. vt dictū est supra. Verū est q̄ in his q̄
p̄rinent ad fidē vel bonos mores necessarios ad salutem
in nullo discordāt sancti doctores realiter. z si aliquādo
sup̄ficialiter videant sentire p̄raria. Itē dicit archidia-
con^o sup. c. quis nesciat. di. ix. q̄ rubricē decretalū aucto-
ritate. extra de p̄benio decretalū in fine vbi dicit v̄tā. z
extra vt lit. pen. nihil. inno. Et similiter rubricē v̄l tituli
legales auctētiē sunt z allegari possunt in causis. ff. d. in
inte. restit. l. i. Sed rubricē decretoz nō. v̄n false inueniūt
aliq̄. xv. q. j. placuit. S; Inno. q̄ ita norat extra in p̄be-
nio decre. Que etiā ponunt in decretis s; ca. seu dicta
z alioz summoz pontificū z doctoz auctētiē z approba-
ta sunt. nō autē dicta Gratiani in pagrapbis fm Jo. an.
Doctrina etiā b. Tho. de s̄qno approbata sunt vt pater p̄
extra vagantē. Jo. xii. Quādo autē dicta doctoz v̄l alio-
rum p̄raria essent dicās summoz pontificū cui sentētiē
magis est standū. Declarat Gratian^o di. ix. s. j. p̄ distin-
ctiōne v̄z q̄ in causis seu negocijs diffiniēdis Cum q̄
quolibet negocia finē accipiāt vel in absolutōe innocen-
tum v̄l p̄demnatiōe delinquentū. Absolutio vero v̄l cō-
demnatio nō sciam t̄m desiderat. sed etiā potestātē prest-
dentiū. iō. diuinaz scripturaz tractatores. z si scia ponti-
ficū p̄mineāt. t̄m qz dignitatis eoz apicē non sunt ad
ep̄i in scripturaz sacraz expositiōib; bis p̄ponunt. In
causis vero diffiniēdis sc̄dm post eos locū merentur.
Quis autē ordo tenēdus sit in solutiōe alicui^o questiois.
Ponit Inno. di. e. de q̄b; summam explicat ibi archid.
di. Nam p̄mo recurrēdū est ad scripta noui z vete. testa.
Secūdo ad canones ap̄loz z cōcilioz. Tertio ad decreta
z decretalia romanoz pontificū. Quarto ad sc̄pta greca
Quinto ad sc̄pta sanctorū patrū latinoz. Ultimo ad ex-
empla sanctorū. Si autē nec veritas inuenit. s̄ modo con-
gregādi sunt sapiētes. z qd agendū sit inuestigādū d̄ns
reuelabit. Juxta illud. vbi duo vel tres p̄gregari in noīe
meo zc. Mat. x. viij. Quia t̄m dictum est q̄ recurrēdū
est ad scripta greca. subdit Archid. z dicit q̄ hoc locū ha-
bit quādo penes grecos p̄sules catholice fidei vigeat
auctoritas. z exēplaria eoz erāt correctā z iō in dubijs re-
currēbat ad eos. di. ix. vt vetez. sed h̄ hodie locū nō habz
Nā hodie greca sunt acēphali z scripta eoz corrupta fm
Dug. A paucis t̄m annis citra reuerſi sunt ad v̄nitatem
fidei ecclie romane. Dic autē glo. sup. dicto. c. vt veteruz
faciēdo cōparatiōem inter doctores cui magis sit creden-
dum q̄ augustinū in disputatiōib; hieronimo in byſto-

rijs z translatiōib; gregon^o in moral. Sed querit archi-
dya. di. ix. Si Greg. q̄ fuit expositoz seu doctor z papa i
aliquo articulo p̄rariū inuenit alicui illoz expositozum
cui^o doctrina etiā est approbata. v̄tq; credendū est magis
grego. in determinationē causaz q̄ alijs doctozib;. In
bis vero q̄ vt expositoz dixit videt ei nō magis cē credē-
dum qz papa. s; forte qz magis p̄sona rōm̄ dixit. vel q̄a
maioris sc̄ie z sanctitatis z auctoritatis habet. Nā z in
ter ap̄licos v̄n^o p̄ponit alteri. vt pet^o lino. gelasio. lucio.
Et s̄i interpretes vt ambrosi. Jfido. Augu. Bede. fm au-
gusti. Aug^o. in li. de doctrina xp̄iana dicit z habet d̄i
fin. xij. In canonicis scripturis eccliaz catholice q̄
plurimū diuinaz scripturaz solertissimus indagatoz au-
toritatē sequat. inter quas sane ille sint quas apostolica
sedes h̄re. z ab ea meruerūt epl̄as accipe. Tenebit igitur
h̄c modū in scripturis canonicis. vt eas q̄ ab omnibus
receptunt eccl̄ijs. p̄ponat eis quas quidā nō accipiunt.
In eis vero q̄ non accipiunt ab omnib; p̄ponat eas q̄s
plures grauiorez accipiūt eis quas pauciores minorz
q̄ auctoritatē ecclie tenet. Si autē alias inuenire a pluri-
bus. als a gustozib; h̄re. q̄q; s̄ inueniri v̄z possit. equalit̄
t̄m auctoritatis eas habēdas p̄turo.

Itē nota q̄ posterū. §. XIX.

or cōstitutio siue lex tollit priorē etiā si de p̄ori nullā faci-
at mentionē. c̄ de cogna. lpi. c. j. Secus est in rescriptis.
c̄ de rescrip. ceterz. Sec^o etiā de p̄uilegijs. qz s; nō tol-
lunt p̄us z posterū. nisi in posterori fiat mētiō de priorē
vt no. di. xvij. qm̄. in glo. z idē de p̄suetudine. qz s; non
tollitur p̄stitutiōem. nisi fiat mētiō de ea. extra de p̄sti-
licet. li. vi. Itē fm Doſti. Jo. an. z Bern. q̄ p̄stitutiōe gē-
neralis incipit artare seu obligare post duos mēses a rē-
pore publicationis. Et hoc nisi in ipa^o p̄stitutiōe aliud cō-
tineatur. Inferior autē p̄stitutiōe v̄puta capituloz z v̄ni-
uersitatū fm Doſti. ligat in p̄tentiōe facta p̄mulgare
si forte absentes z ignorātes. q̄b; necq; r̄ps dabo. s; iudic-
is arbitrio relinquo. Itē p̄stitutiō nō extendit ad p̄-
tenta sed t̄m ad futura nisi aliud declaret. extra de p̄sti-
ca. vlt. Querit autē v̄trū q̄ facit p̄ra p̄stitutiōne pape
p̄ ignorantiā peccet. R̄ndet Tho. in quodlibetis q̄ igno-
rancia q̄ est causa actus causat inuoluntariū. v̄n semper
excusat a p̄cō. nisi ignorātia ipa sit peccatū. Est autē
ignorātia peccatū q̄n quis qd potest scire z teneſp̄mōi.
Constitutiōem autē pape omēs suo modo scire tenentur.
si aliquis q̄ p̄ra p̄stitutiōne pape agat. z habeat suffici-
ens impedimētū p̄ qd scire nō potuerit. pura si fuit i car-
cere v̄l in terris extraneis. ad q̄s p̄stitutiō non peruenit
v̄l v̄l aliqd s̄ile. tal ignorātia excusat vt nō peccet agens
p̄ra p̄stitutiōis pape. Decipē.

Itē nota q̄ dispen. §. XX.

fare in legib; vel eas interpretari spectat ad platos z recto-
res qui s; i h̄mōi habet potestātē. nisi subira necessitas
occurat cui oporteat subito obuiari. ne sequat aliqd in-
conueniēs. Nam tūc ipa necessitas habet annexā ipam
dispositiōem legis. z qui libet p̄ se potest tūc interpretari
legē z dispensare secū. z p̄cipue cū nō potest habere recur-
sum ad superiorem. Si ergo quis grauius infirmat rem-
pore ieiunij ab ecclia cōstituti. p̄ ipm̄ potest dispensare se-
cum in lege ieiunij z interpretari quod nō obligetur ad il-
la. In obseruatiōe enī legū vel p̄ceptoz maxime d̄z attrē-
di z seruari intētiōe ferentis legē vel ad p̄ceptū de qua si
constet z p̄raria sit ad scripturā legis vel s̄bum p̄cepti.
eque obediendū est. obmissa littera legis vel p̄cepti. ff. ij.
q. v. humane. Si autē dubitet de intētiōe. standus est
littere fm archidiaconū. vel habeatur recursus ad superio-
rem si potest. cui^o est interpretari z dispensare. vel si nō p̄t

Doctrina
beati tho
me appro-
batur.

De ordine
tenēdo in
solutiōe ne
alicui^o q̄
stionis

Questio.

De regis
dispensatiō-
ne z c̄ in
terpretatiōe
ad quē p̄-
tinet

Capitulū vnicū De lege ciuili

habeatur plitum peritor. Possunt autē ipsi plati dispensare & debent cū adest causa rationabilis. pura alicuius necessitatis vel maioris utilitatis. Unde diffinit dispensatio sic ab Hosti. q. est iuris alleviatio facta cum caut. s. rationabilis cogitōne ab eo qui pot. q. si plati absq. rationabili causa vel saltē dubia p. sola voluntate licentiam tribuat veniendi p.tra leges fm. Bern. in li. d. dispensatōe & pcepto nō erūt dispensatores s. dissipatores. & peccabūt ipsi dispensantes cū dispensatis si eis vtiūt. Cū dñs d. r. l. c. r. j. Quisputas est fidelis dispensator & prudens quem pstituit dñs sup. familiam suā. Ubi tria norant i. dispēsationib. Primū est fidelitas. vt s. in dispensatōe habes se intentōem. ibi. fidelis. Secūdū ponderositas vt s. cōsideret causas mouētes & qualitates pfoaz. ynde dispēsare quasi diuersa pensare seu pōderare. ibi. prudēs. Tertium ē potestas. vt s. in eo in quo dispensat habeat auctoritatē. & sup. bis cum quib. dispensat habeat pates. ibi. quem pstituit dñs. zc. Et nota fm. Ray. q. prohibet etiā dispensatio vbiq. nō pot. fieri sine manifesta declaratione ecclie. & vbi nō est iusta causa dispensandi. i. q. v. j. Tali. Aliqñ vero dispensatio est debita. & hoc vbi iusta causa est dispensandi. que iusta causa multiplex pot. esse vt. j. q. v. j. requiritur. s. nisi rigor. & c. s. sequē. Et q. uis dispensatō ex iusta causa sit debita. & peccet platus nō dispensando. vt est ar. ij. q. v. q. s. si. tñ sub dñi non hñt ius petēdi nisi forte supplicādo. Aliqñ dispensatō ē pmissa. vt di. l. si quis pbyter. Et papa quidē i. omnib. pure posituis habet plenitudinē dispensandi. Et sic dñs habere omnia iura in serinio pectoris sui. extra de consti. licet. li. v. q. s. s. ad interpretatōem & dispensatōes. In aliq. b. tam non p. s. uenit dispensare. Epi autē dispensare possūt scōz cōmunem opinionē doctorū in his que nō sunt eis a iurē prohibita. extra de sen. exco. nuper. & di. l. miro. i. glo. Que aīcedēt eis phibeant & pape nō reseruent in parte habes in predicta glo. Et inde etiā in. ij. pre. Et nota fm. Inno. in glo. sup. ca. dilectus. c. de rem. or. q. epō nō licet dispensat sup. faciedo. vt s. aliquid faciat p.tra canones nisi vbi p. m. i. t. et a iure. extra de p. s. i. c. s. nisi cōtra. n. p. s. uetudic & p. s. i. p. t. a. et ei derogatū. extra d. p. s. u. ca. v. l. Sup. eo autē qd. factū est semp. pot. dispensare vt tol. leref. nisi phibeat. ar. ad hoc. xxij. q. v. hoc videtur. Dico & forte melius q. vbi ius pcedit dispensatōem simplr. pot. Et sic loquitur decre. c. de sen. exco. m. Aug. Si autē dispensatio nō pceditur a canone nūq. p. epō dispensare etiā si in canone inueniatur q. papa dispensat. extra d. cōs. sang. & affi. q. dilecto. q. cū epō debeant seruare canones nō dñt p. facere. nisi epō s. p. cedat. xxv. q. j. c. j. & sequēri. Dec. Inno. De dispensatōib. que pnt fieri p. epōs. vide in. ij. parte. et. de statu epōz. Notandū etiā q. corpus totū iuris canonici habet i. quatuor libris s. Decreto. De cretalib. Septo. & Clemētis. Compilerator decretorū fuit Gratianus monachus. q. opus illud edidit Anno do. mini. M. C. v. l. circa. vt dicit Hug. ij. q. v. j. s. forma. fues. rūt ante hāc cōpilarōes quedā alic. s. s. l. idon. postea yuonis. Distinguitur autē in tres partes. Nā p. ma. p. t. n. j. centum & vna distinetōes. Secūda p. s. cōtinet triginta sex causas. quaz. quilibet habet p. les. questiones. Et i. xxxij. causa tertia q. s. t. i. o. p. r. i. n. c. t. r. a. c. t. i. o. n. e. s. p. e. t. i. n. e. t. s. e. p. r. e. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. s. Tertia p. s. d. i. c. t. d. e. p. s. e. c. r. a. t. i. o. n. e. & habet quinq. distinetōes. Primus qui fecit ibi lecuram fuit Hug. qui nimis scrupulosus fuit in suis determinatōib. S. glo. sa cōmunis c. est Jo. s. ar. s. bona. Ad didit tñ Bar. b. r. x. quedā ad duas glo. q. corrigūt epō. Jo. vel meli. declarant. Post fecit solēne apparatū sup. eo. Archi. q. d. r. o. s. a. n. i. Cōpilaror s. o. decretalū fuit magr. Ray. magr. ordis predicatoz. ad requisitōnē & iunnetōem Greg. noui. an.

no domini. M. CC. xxx. vel. circa. Et dicitur liber ille i. quinq. partes. & quilibet p. s. habet mltos titulos. q. t. u. l. i. e. p. m. i. t. e. r. i. a. s. de quib. ibi agitur. Et allegat non p. p. t. e. s. sed p. titulos & capitula. & antiquus ante titulū dicebatur extra. s. decretū. sed a modernis dimittit illud extra. & solū titulus allegat cū. c. Glo. s. cōmunes ei. sunt Bern. sed plurimi fecerūt apparatū seu lecturas sup. eisdem. vt Inno. quartus. Hosti. Jo. an. i. nouella. Jo. d. l. y. gnano. Pe. de an. chorano. Franc. zamb. Arch. de burrio. Abbas de sicilia. & alij. Septū libz. compilari fecit Hosti. q. sequit ad. v. l. decretalū. & habz. titulos & capla. sicut decretales. & fm. illū ordinē. nō tamē omēs illos titulos hz. Unde de matrimonio paz. ibi agitur. Glo. cōis eius est Job. an. qui etiā sup. eo fecit apparatū i. nouella. Archi. etiā fecit apparatū. Dñicus de lecto Seminiانو notabili ter scriptū. & alij. multi. Quartus liber dicitur Clemēti ne ex eo q. sunt sub Clemēte in cōcilio Vienēsi edite. post modicū temp. a compilatōne Septi. Clemēs tñ morte pūctus nō pmulgauit eas. Sed Jo. xxij. successor eius daber. titū. fm. ordi. decretalū. sed nō omēs illos. allegatur p. titulos & capla. sed cū additōne in clemētis. sicut allegatur qd. habetur in v. l. v. j. Et hoc ad certitiam tituloz. qui habentur in decretalib. Glo. eius cōis & notabilis est Jo. an. sed fecerūt apparatū super eis Paul. de leaza. Fran. de zamb. Jo. de ymola. & zen. Reperitur etiā quedā cōstitutiōnes ecclie que nō sunt in corpe iurū. Et ideo dicitur extra uagātes. que postq. sunt pmulgate ligant. sicut que habentur i. corpe iuris. p. apue. c. sicut.

Titulus. XVIII. De lege

ciuili.

Quo tempore ius ciuile conditū sit q. s. cum liget. de legū diuersitate & eoz. effectu. Caplm. Vnicum.

Ex seu ius ciuile sic de

scribit ab Jsid. i. v. et hinc. Jus ciuile est qd. q. s. p. p. l. s. vel ciuitas sibi p. p. u. diuina humanaq. cā con. titur. de. i. Glo. cā prima p. t. e. m. p. l. a. t. i. o. n. e. d. e. i. & h. o. i. m. Ad dit archi. p. t. e. m. p. l. a. t. i. o. n. e. i. a. d. r. e. u. e. r. e. n. t. i. a. d. e. i. & v. t. i. l. i. t. a. t. e. h. o. i. m. i. n. i. Si enī lex p. t. e. a. t. a. l. i. q. u. i. d. p. t. e. a. d. e. u. i. v. l. h. o. m. i. e. s. r. e. p. e. l. l. e. d. a. e. s. t. Uñ si impator v. l. alius p. n. c. e. p. s. f. a. c. e. r. e. t. l. e. g. e. s. p. t. e. a. i. u. s. n. a. t. u. r. a. l. e. p. u. t. a. q. d. o. m. i. n. i. a. r. e. p. t. r. a. s. s. e. r. e. n. t. e. d. v. n. o. i. n. a. l. i. u. s. i. n. e. c. a. u. s. a. r. a. l. l. e. x. n. e. c. i. f. o. r. o. a. i. e. n. e. c. i. n. f. o. r. o. p. r. e. n. t. i. o. s. o. v. a. l. e. r. & r. e. m. i. t. t. i. t. a. d. n. o. t. a. p. c. i. i. x. q. i. i. j. p. p. n. a. p. a. l. e. m. Et ibi dicit q. si impator vult ex recepto auferre rem meā. nō pot. q. rez. dominia sūt de iure naturali. insti. d. i. u. r. e. n. a. s. y. l. f. m. a. c. & o. l. d. e. Job. tñ ibi in glo. sentit p. r. a. r. i. u. s. p. l. e. s. g. e. m. f. f. d. e. r. e. i. v. e. n. i. t. e. m. v. e. r. b. e. r. a. t. u. & f. f. d. e. c. i. u. c. l. l. u. a. i. S. d. i. c. i. t. a. r. c. h. i. q. nō o. b. s. t. a. t. i. s. t. e. l. e. g. e. s. q. v. o. l. u. n. t. q. i. m. p. a. t. o. r. i. b. u. s. l. i. c. e. t. p. r. e. d. i. a. n. o. s. t. r. a. d. a. r. e. m. i. l. i. t. a. b. o. b. p. u. b. l. i. c. a. v. t. i. l. i. t. a. t. e. n. ā. i. l. l. u. d. v. e. r. ū. e. s. t. p. e. i. o. n. o. b. i. s. d. a. t. o. D. i. c. e. r. g. o. q. o. m. n. i. a. s. ū. n. t. p. r. i. n. c. i. p. i. s. v. t. d. i. c. i. t. l. e. x. a. l. l. e. o. m. n. i. a. s. f. f. i. s. c. a. l. i. a. Et sic intelligit ibi Olde. Et ad hoc facit qd. d. r. xxij. q. viij. tributū. s. q. u. i. t. Dicit etiā idē archi. di. r. j. in p. n. q. licet r. h. o. m. a. n. a. e. c. c. l. e. s. t. i. a. s. i. t. m. a. t. e. r. & c. a. p. u. t. o. i. m. e. c. c. l. e. s. t. i. a. r. ū. r. a. t. i. o. n. e. p. a. n. c. i. p. i. j. i. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. i. s. & p. l. a. t. i. o. n. i. s. v. t. d. i. s. t. r. i. q. u. i. s. nō i. n. e. s. t. d. o. m. i. n. i. a. a. l. i. a. r. u. m. e. c. c. l. i. a. r. u. m. n. e. c. p. a. p. a. e. s. t. d. n. s. f. m. B. e. r. n. i. a. d. L. u. g. e. Et q. p. a. p. a. n. o. n. s. i. t. d. n. s. o. i. m. e. p. i. s. c. o. p. o. z. e. s. t. o. p. t. i. m. ū. a. r. v. i. j. q. j. m. u. t. a. t. i. o. n. e. s. q. u. i. s. e. n. i. r. e. s. e. c. c. l. e. s. t. i. e. s. u. n. t. e. i. u. s. v. t. p. n. c. i. p. a. l. i. s. d. i. s. p. e. n. s. a. t. o. r. i. s. nō t. a. m. ē. s. i. t. e. i. u. s. v. t. d. n. i. p. o. s. s. e. s. s. i. o. n. e. v. t. d. i. c. i. t. T. h. o. m. a. s. i. j. q. c. U. n. d. e. & s. y. m. o. n. t. a. m. c. o. m. i. t. t. e. r. e. t. p. a. p. a. r. e. c. i. p. i. e. d. o. p. r. e. s. p. u. a. l. i. a. l. i. q. u. i. d. d. e. r. e. d. d. i. t. i. b. e. c. c. l. i. e. v. l. e. c. a. b. a. l. t. q. s. e. c. u. l. a. r. i. d. e. b. o. n. i. s. s. u. i. s. Et hoc s. o. n. e. i. n. t. e. l. l. i. g. e. d. u. m. N. a. m. q. p. a. p. a. i. n. c. o. l. l. a. t. i. o. n. e. b. n. i. f. i. c. i. o. z. r. e. c. i. p. i. a. t. a. n. n. u. a. r. a. s. t. a. x. a. t. a. s. n. o. n. e. s. t. h. o. c. a. c. c. i. p. e. t. e. m. p. a. l. i. a. p. s. p. u. a. l. i. b. s. s. e. d. s. u. i. s. & c. u. r. e. n. e. c. e. s. s. i. t. a. t. i. b. p. r. o. u. i. d. e. r. e. q. u. o. d. s. i. c. i. p. o. t. e. s. t. Jus

De iure ci
uili qd sit

Titulus Decimus octauus

De iure militari qd sit

militate sic describitur. Ius qd est belli inferendi solentitas. Arabid. i. ius qd de militibus et p. militibus est statutum. qd est ps iuris ciuile. Et improprie ponit. quia ponit seu describitur no essentia talis iuris sed ei effectus p. exēpla. Solentitas. i. solentis ordinatio seu dispositio exercitū. q. scz debeāt in pmo loco esse. qui in secūdo. qui in tertio. et hmoi. fedens pacis. i. componēde. signo dato. scz tuba l. cornu egressio vel cōgressio in hostē ligno dato receptio. scz in domū flagitij militans disciplina. i. pena seu p. n. b. n. o. delicti. Si locus deserat. glo. Qui fugit i bello pu. n. l. i. c. no. infamis est f. m. leges capite punit. Et d. f. m. archid. defertor militie q. p. lengū tps euagar. ad ca. fra reduat. Sependioz modus. i. qualiter militi z q. li. ter pediri tribuat dignitatū gradus in q. gradu differet quis dignior vel superior alto. Premioz honor qualiter. i. quidā. magis. quibz min. honorent. veluti cum corona. vel torques donat. Corona dicitur hic matius m. u. a. Tor. ques min. munus. Prede decatio. i. diuisio. z p. sonaruz qualitatibz z laboribz iusta diuisio ac p. n. p. p. o. n. o. D. l. o. n. d. ergo omnia q. capiunt in illo bello sunt p. n. p. s. et videt esse. p. x. i. j. q. v. dicit. vbi d. q. regis sunt omnia intelligendū. q. ad ipm debet defertor oia z p. n. t. a. n. z. i. p. l. e. debet diuidere f. m. merita p. sonaz. x. i. j. q. h. v. l. t. e. r. a. n. e. Et intellige de bello no iniusto. nā in iniusto omnia q. capiunt debet restitui f. m. oēs doctores. Jus publicū dicitur. I. est in sacris sacerdotibz z magistratibz. d. i. j. vbi Archid. publicū. i. ius qd est p. his p. n. t. u. r. u. m. est. i. p. n. t. i. t. u. s. in sacris. id est. rebz deo dicatis venerandis. sacerdotibz honorandis. p. n. s. t. r. a. t. i. b. z. n. u. m. e. d. i. s. z. o. b. e. d. i. e. n. d. i. s. s. t. e. u. r. s. u. n. t. p. f. e. c. t. p. c. o. n. s. u. l. c. o. s. u. l. p. r. o. z. z. h. m. o. i. Et dicitur hic glo. q. q. d. e. d. i. t. s. a. c. e. r. d. o. t. e. s. v. e. l. r. e. s. s. a. c. r. a. s. a. b. o. m. n. i. b. z. t. a. n. q. u. o. p. p. u. b. l. i. c. e. c. r. i. m. i. n. e. p. o. t. e. s. t. a. c. c. u. s. a. r. i. a. r. h. q. j. i. n. p. u. n. i. s. Et roem assignat ibi archi. quia be p. s. o. n. e. a. d. s. t. a. t. u. r. e. i. r. e. p. u. b. l. i. c. e. p. r. i. m. e. r. p. e. n. i. o. r. a. t. i. o. n. i. b. z. e. c. c. l. i. e. q. a. u. p. l. i. o. m. i. l. i. t. a. r. i. c. o. n. s. i. s. t. i. t. u. r. i. m. p. e. r. i. u. m. v. t. x. i. i. j. q. v. i. j. s. q. u. i. t. s. Jus quiritū ait. I. d. est. p. t. i. e. r. h. o. m. a. n. o. z. q. n. u. l. l. i. a. l. i. j. n. i. s. i. r. o. m. e. n. t. e. o. v. r. u. n. t. z. d. e. l. e. g. i. t. i. m. i. s. h. e. r. e. d. i. t. a. r. i. b. z. d. e. t. u. t. e. l. i. s. d. e. c. u. r. a. t. i. o. n. i. b. z. z. v. s. u. c. a. p. i. o. n. i. b. z. s. t. a. t. u. r. a. s. u. n. t. d. u. j. d. e. p. r. a. c. t. i. b. z. q. u. a. l. i. t. e. r. s. e. z. d. e. b. e. a. t. c. e. l. e. b. r. a. r. i. i. n. s. c. r. i. p. t. i. s. v. e. l. s. i. n. e. Et dicitur glo. q. ius quiritū dicitur est a quirino vel romulo q. fuit cōditor p. m. u. s. r. o. m. e. v. i. d. i. s. c. u. n. t. r. o. m. a. n. i. Et f. m. g. l. o. h. i. c. d. i. c. u. n. t. r. o. m. a. n. i. o. m. n. i. s. s. u. b. d. i. c. i. r. r. o. m. a. n. o. i. m. p. i. o. Nā i. m. p. a. r. o. z. p. n. e. c. e. s. t. t. o. t. i. m. u. d. i. v. t. v. i. j. q. j. i. n. a. p. i. b. z. s. e. d. i. n. d. i. u. e. r. s. i. s. p. u. n. i. c. i. s. d. i. u. i. s. i. r. e. g. e. s. s. u. n. t. s. u. b. c. o. v. t. v. i. q. i. j. s. c. i. t. o. r. e. Q. u. i. g. n. o. v. u. i. t. e. s. s. e. s. u. b. r. o. m. a. n. o. i. m. p. i. o. n. e. c. h. e. r. e. d. i. t. a. t. e. h. a. b. e. r. e. p. o. t. e. n. e. c. a. l. i. a. q. u. e. h. i. c. e. n. u. m. e. r. a. n. t. d. e. i. u. r. e. h. u. m. a. n. o. J. u. r. i. s. c. i. u. i. l. i. s. s. p. e. s. v. a. r. i. s. a. s. p. o. n. i. t. I. d. e. m. i. n. e. o. d. e. v. l. i. e. t. h. i. m. o. l. z. n. o. i. a. e. a. z. Et h. a. b. e. t. u. r. o. m. n. i. a. i. n. d. e. c. r. e. t. i. s. d. i. j. p. t. o. t. u. m. E. n. d. e. i. n. p. r. i. n. c. i. p. i. o. e. t. d. i. c. i. t. C. o. n. s. t. a. t. a. u. t. i. u. s. q. u. i. r. i. t. u. m. e. x. l. e. g. i. b. z. e. x. p. l. e. b. i. s. c. i. t. i. s. e. x. i. u. r. i. c. o. n. s. u. l. t. i. s. p. n. t. i. t. u. t. i. o. n. i. b. z. p. n. a. p. u. e. d. i. c. i. t. s. e. n. a. t. o. r. u. m. e. t. p. r. u. d. e. n. t. i. u. r. e. s. p. o. s. i. t. z. s. i. n. g. u. l. a. s. h. o. z. d. e. s. c. r. i. b. i. t. L. e. x. f. m. I. d. e. m. e. s. t. p. n. t. i. t. u. t. i. o. n. e. p. o. p. u. l. i. q. m. a. i. o. r. e. s. n. a. t. u. s. s. i. m. u. l. c. u. z. p. l. e. b. i. b. z. a. l. i. q. d. s. a. n. x. e. r. u. r. d. i. j. l. e. x. v. b. i. d. i. c. i. t. a. r. c. h. i. q. l. e. x. a. l. i. s. s. u. m. i. t. u. r. h. i. c. a. l. i. t. e. r. s. u. p. r. a. d. i. s. t. j. Nā h. i. c. s. u. m. i. s. t. r. i. c. t. e. p. u. r. e. s. p. e. s. i. u. r. i. s. q. u. i. r. i. t. u. m. S. u. p. r. a. a. u. t. p. u. r. e. s. t. g. e. n. o. a. d. o. m. n. e. i. u. s. s. c. r. i. p. t. u. C. o. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. p. l. i. d. i. c. i. t. h. i. c. g. l. o. O. l. i. m. p. l. s. s. t. a. t. u. i. t. l. e. g. e. s. s. h. o. d. i. e. t. r. a. s. t. u. l. i. t. p. r. a. t. e. i. n. i. m. p. a. r. o. z. e. v. t. i. n. s. t. i. d. i. u. n. a. S. h. q. d. p. n. a. p. i. O. l. q. h. o. d. i. e. e. t. i. a. p. l. s. p. r. l. e. g. e. s. t. a. t. u. e. r. e. e. t. q. d. d. i. n. d. i. c. t. a. l. t. r. a. s. t. u. l. i. t. l. p. e. c. c. i. t. A. d. d. i. t. h. a. r. c. h. i. D. i. c. i. t. q. d. a. q. p. l. s. h. o. d. i. e. n. o. p. r. p. d. e. r. e. l. e. g. e. a. r. a. d. h. C. d. l. e. g. l. v. l. A. l. i. j. v. t. L. a. u. d. i. c. i. t. j. l. q. p. l. s. p. r. a. u. f. e. r. r. e. a. u. t. e. r. e. i. m. p. a. r. o. z. i. s. o. e. s. e. c. c. l. i. e. n. o. p. o. s. s. e. n. t. t. o. l. l. e. r. e. a. u. t. e. r. e. p. a. p. e. E. t. r. o. e. s. t. q. u. i. a. p. a. p. a. n. o. h. z. a. u. t. e. r. e. a. b. e. c. c. l. i. s. s. e. c. c. l. i. e. a. b. e. o. a. r. d. i. s. x. x. j. q. j. i. u. s. E. x. d. i. n. t. a. e. n. i. i. n. s. i. d. e. z. p. e. c. c. i. l. i. o. z. a. u. t. e. r. e. p. a. p. a. h. z. s. u. a. i. u. r. i. d. i. c. t. i. o. n. e. z. n. o. e. x. t. r. a. s. t. a. t. i. o. n. e. p. l. i. s. i. c. i. m. p. a. r. o. z. e. x. d. e. e. l. e. c. t. s. i. g. n. i. f. i. c. a. s. t. i. E. t. d. i. c. i. t. h. i. q. d. a. d. p. r. a. t. e. t. r. a. s. t. a. t. a. p. p. l. i. m. i. m. p. e. r. a. t. o. z. e. p. d. e. d. i. l. e. g. e. q. p. l. s. p. r. e. n. o. u. o. c. a. r. e. i. s. t. a. p. r. a. t. e. m. c. u. m.

De iure publico qd sit

De iure q. n. u. m.

Lex qd sit

vult. sicut iudex q. delegat. q. p. p. l. e. t. a. s. a. p. u. d. e. u. r. e. m. a. n. s. i. t. n. e. c. o. b. a. l. l. a. l. v. l. C. d. l. e. g. i. q. z. i. b. i. i. l. l. u. d. s. o. l. i. n. o. e. x. c. l. u. d. i. t. p. l. i. m. a. r. x. v. q. v. i. j. s. s. o. l. o. S. z. t. a. l. e. e. a. c. h. i. d. i. c. e. r. e. t. S. o. l. i. p. n. a. p. i. i. d. e. s. t. n. u. l. l. i. a. l. i. j. s. o. l. i. n. e. c. o. b. s. t. a. t. e. x. d. e. o. f. f. i. d. e. l. e. s. u. p. q. s. t. i. o. n. u. m. z. i. n. c. v. e. n. e. r. a. b. i. l. i. q. z. i. l. l. a. i. u. r. a. l. o. q. u. u. n. t. u. r. i. n. d. e. l. e. g. a. t. o. I. n. a. l. i. o. f. o. r. t. e. s. e. c. u. s. v. t. f. f. d. e. o. f. f. i. p. n. l. e. v. l. D. e. c. a. r. c. h. i. d. M. a. i. o. r. e. s. n. a. t. u. g. l. o. m. a. i. o. r. e. s. n. a. t. u. d. i. c. u. n. t. n. o. b. i. l. i. t. a. t. e. d. i. g. n. i. t. a. t. e. a. n. t. i. q. u. a. t. e. v. t. i. j. q. v. i. j. q. r. e. n. d. u. A. d. d. i. t. a. r. c. h. i. q. h. i. c. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. r. e. d. i. n. o. b. i. l. i. t. a. t. e. P. l. e. b. i. s. c. i. t. a. s. u. n. t. q. p. l. e. b. e. s. i. n. p. s. t. u. u. n. t. E. t. v. o. c. a. n. t. p. l. e. b. i. s. c. i. t. a. c. o. q. c. a. p. l. e. b. s. s. c. i. a. r. v. l. q. s. e. i. s. c. i. t. a. t. u. r. z. r. o. g. a. t. v. t. f. i. a. t. I. d. i. j. g. l. o. i. b. i. P. l. e. b. i. s. c. i. t. a. p. m. a. f. a. c. t. a. s. u. e. n. t. p. p. t. e. r. d. i. s. c. o. r. d. i. a. i. n. t. n. o. b. i. l. e. s. z. p. l. e. b. e. i. o. s. v. t. f. f. d. o. i. j. g. i. u. l. i. j. A. d. d. i. t. h. i. c. a. r. c. h. i. q. q. u. o. d. a. t. p. e. r. e. c. e. s. s. i. t. p. l. e. b. s. r. o. j. m. a. n. o. z. a. p. a. t. r. i. b. z. i. n. m. o. n. t. e. a. u. e. n. i. u. n. t. z. i. b. i. s. t. a. t. u. r. a. a. b. e. a. v. o. c. a. t. a. s. u. n. t. p. l. e. b. i. s. c. i. t. a. s. i. t. a. i. s. t. a. t. u. r. a. p. l. e. b. i. s. v. l. q. u. i. a. e. i. s. c. i. e. n. t. i. a. z. p. s. e. n. s. u. s. t. a. t. u. e. b. a. n. t. E. s. t. g. p. l. e. b. i. s. c. i. t. u. i. u. s. q. d. p. l. e. b. i. s. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. i. n. t. e. r. r. o. g. a. t. e. v. e. l. u. t. i. t. r. i. b. u. n. o. c. o. n. s. t. i. t. u. e. b. a. t. E. t. h. e. c. l. e. x. p. b. o. n. o. p. a. c. i. s. f. u. i. t. o. b. s. u. a. r. a. p. l. o. r. e. t. i. a. m. v. t. f. f. d. e. o. i. u. r. l. i. j. S. e. n. a. t. u. s. c. o. n. s. u. l. t. u. m. e. s. t. q. i. n. s. e. n. a. t. o. r. i. c. o. s. p. l. i. s. p. s. u. l. e. n. d. o. d. e. c. e. m. u. r. I. d. i. s. c. i. t. D. i. c. i. t. h. a. r. c. h. i. i. n. r. o. s. a. q. c. u. z. p. o. p. u. l. u. s. r. o. m. a. n. o. i. t. a. e. s. s. e. t. a. u. c. t. v. t. i. n. v. n. u. p. u. e. n. i. r. e. n. p. o. s. s. i. t. e. r. c. a. u. s. a. l. e. g. i. s. s. a. n. c. i. e. d. e. v. i. s. u. m. e. s. t. s. e. n. a. t. u. i. v. i. c. e. p. o. p. u. l. i. p. s. u. l. i. v. t. i. n. s. t. i. d. e. t. u. n. a. s. s. e. n. a. t. u. s. U. b. i. d. i. c. i. t. q. d. s. e. n. a. t. u. s. c. o. n. s. u. l. t. u. m. e. s. t. q. d. s. e. n. a. t. u. s. i. u. b. e. t. a. r. c. o. s. p. s. t. i. t. u. i. t. f. m. L. a. u. E. t. s. i. c. u. t. t. o. i. p. o. p. u. l. u. s. i. n. t. e. r. r. o. g. a. b. a. t. q. u. a. d. o. c. o. s. u. l. l. e. g. e. f. e. r. e. b. a. t. a. d. p. l. u. m. i. t. a. s. e. n. a. t. o. r. e. s. i. n. t. e. r. r. o. g. a. b. a. n. t. v. i. c. e. p. o. p. u. l. i. c. o. n. s. u. l. t. u. m. e. s. t. D. u. g. E. r. a. n. t. a. u. t. s. e. n. a. t. o. r. e. s. c. e. n. t. u. m. n. u. m. e. r. o. z. d. i. c. i. t. s. e. n. a. t. u. s. a. s. e. n. e. c. t. u. r. e. I. s. t. i. e. l. e. c. t. i. s. u. n. t. a. r. o. m. u. l. o. c. e. n. t. u. z. a. p. o. p. u. l. o. c. e. n. t. u. Q. u. i. o. b. e. r. a. t. e. s. e. n. a. t. o. r. e. s. o. b. s. i. m. i. l. i. t. u. d. i. n. e. c. u. r. e. p. a. t. r. e. s. d. i. c. e. b. a. n. t. U. e. l. s. e. n. a. t. u. s. a. s. i. n. e. n. d. o. d. i. c. e. b. a. n. t. q. u. i. a. l. e. y. n. a. r. o. z. e. s. f. a. c. u. l. t. a. t. e. e. l. i. g. e. n. d. i. d. a. b. a. t. N. a. m. s. i. n. e. l. i. c. e. t. i. s. e. o. r. u. z. n. u. l. l. i. l. i. c. e. b. a. t. m. a. g. i. s. t. r. a. t. u. a. l. i. q. u. e. f. a. c. e. r. e. i. d. e. s. t. o. f. f. i. c. i. u. m. E. t. s. e. n. a. t. u. s. e. t. i. a. d. i. c. e. b. a. t. l. o. c. u. s. i. n. q. u. o. p. u. e. n. i. e. b. a. n. t. s. e. n. a. t. o. r. e. s. C. o. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. v. e. l. e. d. i. c. t. u. m. e. s. t. q. d. r. e. x. v. e. l. i. m. p. a. r. o. z. s. t. i. t. u. i. t. v. e. l. e. d. i. d. i. t. I. d. e. m. d. i. s. c. i. t. v. b. i. d. i. c. i. t. A. r. c. h. i. d. y. a. c. o. n. s. R. e. x. s. e. z. i. n. N. a. m. r. e. g. e. s. p. u. s. l. e. g. e. s. t. u. l. e. r. u. n. t. f. f. d. e. o. r. a. g. i. u. r. l. i. j. L. a. u. U. e. l. d. i. c. i. t. q. d. i. d. e. m. e. s. t. r. e. x. i. m. p. a. r. o. z. s. e. d. r. e. x. a. n. t. e. q. c. o. r. o. n. e. f. E. t. i. d. e. m. e. s. t. c. o. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. q. d. e. d. i. c. t. u. m. l. i. c. e. t. e. d. i. c. t. u. m. p. o. s. s. i. t. d. i. c. i. t. i. n. p. a. p. i. e. n. d. o. d. i. c. u. n. t. e. t. i. a. e. d. i. c. t. a. p. r. e. t. o. z. v. t. d. i. c. i. t. j. o. q. s. z. p. r. e. t. o. z. i. u. s. c. i. u. i. l. e. c. o. r. r. i. g. e. n. s. v. e. l. s. u. p. l. e. n. s. v. e. l. c. o. n. f. i. r. m. a. n. s. i. n. a. m. b. o. n. e. p. o. s. i. t. a. s. i. u. e. s. c. r. i. p. t. a. p. u. b. l. i. c. e. p. p. o. n. e. b. a. t. f. m. A. u. g. u. s. t. i. n. u. R. e. s. p. o. s. a. s. u. n. t. q. u. e. i. u. r. i. c. o. n. s. u. l. t. i. r. e. s. p. o. n. d. e. r. e. d. i. c. i. t. u. r. c. o. n. s. u. l. e. n. t. i. b. z. E. n. d. e. z. r. e. s. p. o. n. s. a. p. a. u. l. i. d. i. c. t. a. s. u. n. t. f. a. s. e. r. u. n. t. e. t. i. a. q. u. i. d. a. m. p. r. u. d. e. n. t. e. s. z. a. r. b. i. t. r. i. e. q. u. i. r. a. t. i. s. q. u. i. i. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. s. i. u. r. i. s. c. i. u. i. l. i. s. c. o. m. p. o. s. i. t. a. s. e. d. i. c. e. r. u. n. t. q. u. i. b. z. d. i. s. i. d. e. n. t. i. u. l. i. t. e. s. c. o. n. t. e. n. t. i. o. n. e. s. e. z. s. o. p. i. r. e. n. t. I. d. e. m. d. i. s. c. i. t. a. r. c. h. i. d. R. e. s. p. o. n. s. a. i. d. e. s. t. s. e. n. t. e. n. t. i. e. c. o. z. q. u. i. b. z. p. e. r. m. i. s. s. u. m. e. s. t. i. u. r. a. c. o. n. d. e. r. e. C. o. n. s. u. l. t. i. q. u. i. b. z. d. a. t. u. m. e. r. a. t. i. u. s. r. e. s. p. o. n. d. e. t. d. i. C. o. n. s. u. l. e. n. t. i. b. z. s. u. p. a. l. i. q. u. o. a. r. t. i. c. u. l. o. v. e. l. i. n. t. e. r. p. r. e. t. a. t. i. o. n. e. a. l. i. c. u. i. u. s. i. u. r. i. s. E. d. i. d. e. r. u. n. t. i. d. e. s. t. e. x. p. o. s. u. e. r. u. n. t. z. i. n. t. e. r. p. r. e. t. a. t. i. s. u. n. t. i. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. s. c. o. m. p. o. s. i. t. a. s. a. b. a. l. i. j. s. Q. u. e. d. a. l. e. x. g. e. s. d. i. c. u. n. t. a. b. h. i. s. q. u. i. e. d. i. d. e. r. u. n. t. e. a. s. v. t. c. o. n. s. u. l. a. r. e. s. t. r. i. p. t. u. n. i. t. i. e. i. u. l. i. e. z. c. o. m. e. l. i. e. N. a. m. z. s. u. b. o. c. t. a. u. i. a. n. o. c. e. s. a. r. e. s. u. f. f. e. c. t. i. c. o. n. s. u. l. e. s. p. a. p. i. z. p. o. m. p. e. i. u. s. l. e. g. e. t. u. l. e. r. u. n. t. q. a. n. o. t. m. i. n. i. b. z. c. o. z. p. a. p. i. a. z. p. o. m. p. e. i. a. n. u. n. c. u. p. a. n. t. c. o. n. t. i. n. e. s. p. a. t. r. u. m. p. r. e. m. i. a. p. s. u. s. c. i. p. i. e. n. d. i. s. l. i. b. e. r. i. s. S. u. b. c. o. d. e. m. i. m. p. e. r. a. t. o. z. e. f. a. l. c. i. d. i. u. s. t. r. i. b. u. n. u. s. p. l. e. b. i. s. l. e. g. e. m. f. e. c. i. t. n. e. q. s. p. l. u. s. e. x. t. r. a. n. c. i. s. i. n. t. e. s. t. a. m. e. n. t. o. l. e. g. a. r. e. t. q. z. v. t. q. u. a. r. t. a. p. a. r. s. s. u. p. e. r. e. s. s. e. t. h. e. r. e. d. i. b. u. s. e. x. c. i. u. s. n. o. m. i. n. e. l. e. x. f. a. l. c. i. d. i. a. n. o. m. i. n. a. t. a. e. s. t. d. i. s. t. e. A. r. c. h. i. d. y. C. o. n. s. u. l. a. r. e. s. C. u. m. r. h. o. m. a. n. i. f. e. r. r. e. n. o. p. o. s. s. e. n. t. s. u. p. e. r. b. i. a. r. e. g. u. m. c. o. n. s. u. l. e. s. f. e. c. e. r. u. n. t. e. t. e. d. i. t. e. l. e. g. e. s. a. b. i. l. l. i. s. c. o. n. s. u. l. t. i. b. z. c. o. n. s. u. l. a. r. e. s. d. i. c. u. n. t. u. r. T. r. i. b. u. n. i. t. i. e. e. t. i. a. q. u. a. d. a. m. v. i. c. e. p. o. p. u. l. u. s. r. h. o. m. a. n. u. s. a. p. a. t. r. i. b. u. s. r. e. c. e. s. s. i. t. f. e. r. f. e. c. i. t. s. i. b. i. t. r. i. b. u. n. o. s. q. u. i. s. a. l. i. c. i. t. e. r. p. r. e. c. e. s. s. e. n. t. a. l. i. j. s. e. t. l. e. g. e. s. f. a. c. t. e. a. b. h. i. s. d. i. c. u. n. t. u. r. t. r. i. b. u. n. i. t. i. e. E. t. d. i. c. i. t. u. r. t. r. i. b. u. n. u. s. a. t. r. i. b. u. e. n. d. o. i. u. r. a. v. n. i. c. u. i. q. z. U. e. l. a. t. r. i. b. u. i. d. e. s. t. p. o. p. u. l. i.

Plebiscitum qd sit

Senatus consultum

Constitutio vel editio qd sit

Titulus Decimus octauus

seruantes eas leges tenent etiam ad restitorem eorum quod occasioe
 totum legum lucrati sunt. Ubi autem iuste sunt leges seculares
 etiam seruari debent et peccat transgredientes. Unde Belasus papa
 pa. Quis autem leges principum aut patrum regum, aut moniti
 ones primas dicat debere preuenire, nisi quod impunitum sibi est
 met transire commissum. dicitur. Ubi dicitur glo. quod peccat omnis qui
 preuenit legem. sed non peccat omnis qui non parat legibus ubi se loquuntur
 de consilio legum. xij. q. ij. q. iij. Et sic aliud est preuenire,
 aliud non parere. Dicit Bernardus in li. de dispensatione et precepto.
 Contemptus ubique dicitur. et sic est mortale ex contemptu
 legem transgredi. Ex ignorantia enim vel negligentia non est in
 materias. Et dicitur Job. papa. Quicquid per leges accipit: per le
 ges dissoluit meret. dicitur. vides. Et dicitur ibi glo. quod hec res
 gula est in his in quibus est peccata contra prohibita. ut quod
 filius per hanc matrimonium cum matre. vel dicitur quod meret dissoluit.
 nisi illud per aliam institutionem tolleret.

De comparatione .§. III.

De exor
dio legis
civilis

De legibus
auroibus

Quo tpe
leges ca
nonice ces
perunt

legum civilium ad canonicas quod ad proprietatem. Sciendum igitur quod
 lex civilis est prior lege canonica tempore. Sed lex canonica
 est prior civili dignitate seu auctoritate. Primum patet ex hoc
 quod lex civilis cepit tempore moysi vel arca. Lex vero canonica
 tempore apostolorum quoniam fecerunt institutionem. quod uersi ad fidem ab
 stinuerunt se a fornicatione. ab idololatriis sanguineque suffoca
 to. animalium. fornicatio quidem de se sepe fuit peccatum mortale
 sed id est prohibita quod gentiles putabant licitam quasi natura
 lem. Alia vero prohibita fuerunt. non quia de se mala. sed ad in
 ducendum pacificum quietum inter iudeos et gentiles conuerses
 ad fidem. et remouendum occasionem et exemplum mali. Qui
 fuerunt auctores legum secularium ponit Iulius in. v. c. bimo.
 dicitur. Moyses gentis hebrece primus omnium diuinas leges
 sacris litteris explicauit. forone rex primus grecis leges
 iudicialium constituit. Nercurius trigemistus primus leges
 egyptiis tradidit. Solon primus leges atheniensibus edi
 dit. Ligurgus primus lacedaemonibus iura ex apollinis au
 thoritate promulgauit. Numa pompilius quod romulo successit in
 regno primus romanis leges edidit. Deinde cum populus
 seditiosus magistratus ferre non posset decem viros legibus
 pendendis creauit. quod leges ex libris Salomonis in latinum
 sermonem translatas duodecim tabulas exposuerunt. dicitur. vij.
 Moyses. Et in. c. se. dicitur. Leges redigere in libris. Pri
 mus consul Pompeius instituire voluit sed non profuerunt
 metu obretratorum. Deinde cesar cepit id facere. sed ante in
 terfectus est. Paulatinus autem antiquas leges vetustate et incur
 sia aboleuerunt. Noue autem a Constantino cesare ceperunt.
 et reliquis succedentibus erantque promixte et inordinate. Post
 ista Theodosius minor augustus codice factum institutionem
 disposuit. De legibus autem canonicis dicitur Iulius. xij. di. c. j.
 Canonice generalium ceperunt a tempore Constantini imperatoris.
 Tempore precedentibus persecutio seruente. non dabatur
 facultas docendae plebi. nec licentia episcopis prouenire
 endi in vniuersis. sed ipse Constantinus dedit hanc facultatem christi
 stianis. et sub eo factum fuit primum generale concilium. in nice
 num dicitur tamen ibi glo. quod tempore Clemens ceperunt fieri con
 cilia. ut patet di. xj. Iulius. Sed non fuerunt ita generalia.
 et sic soluit peractas fuerunt etiam sancta ante tempus constantini mul
 ta decreta a summis pontificibus diuersis temporibus. Dignitate
 et auctoritate leges canonice sunt potiores adeo quod leges se
 culares quod legibus canonicis reperiuntur contrarie. nullius
 sunt momenti. Et hec est sententia pelusua totum distincte. quod qua
 pbat per multa ca. Et in primo ca. dicitur. Lex imperatorum non est
 supra legem dei. sed subius Imperiali iudicio non potest ecclesia
 stica iura dissolui. Et di. c. Constitutiones quod sunt contra cano
 nices et decreta principalium romanorum. vel contra bonos mores.
 nulli sunt momenti. Imperator etiam dicitur quod sacre leges non
 dedignantur sed sacros canones precipue in matrimoniis.
 vltimis. et homicidiis. In autem. ut dicitur. apud priores episcopos.

colla. vij. et ij. q. iij. §. hinc colligitur. et extra de no. op. num.
 intellexim. Ubi autem euangelicis et canonicis decretis non
 obuiauerunt. omni reuerentia digne habeant. dicitur gratianus
 di. x. §. ecce. Unde et Aug. Si in adiutorium vestrum terrenti
 imperii leges assumendas putatis non reprehendemus. Nam
 et hoc fecit Paulus cum aduersus inuicatos romanum se
 esse eum testat. Sed vix papa possit tollere leges quo
 ad virtutes fori. sunt opt. p. et contra. Sed dicitur Jo. an. sup
 regula possessor. de re. i. l. ij. quod ubi papa non habet potestatem
 iurisdictionem. non potest tollere leges quod ad fori civile
 nisi in his in quibus vertitur periculum anime. ut vltimis.
 et homicidiis. cum potestates sint distincte. dicitur. x. q. iij. et dist.
 xvj. cum ad verum. In his autem in quibus vertitur
 periculum anime potest tollere quo ad virtutes fori. pbatur.
 tur. hec de iudi. nouit. et de presump. c. vlti.

Casus plures illici .§. III.

ri quod permittunt a legibus secularibus. sed quod prohibent iure di
 uino vel canonico in omnibus illis casibus leges ille sunt
 abrogate nec deceret seruari. et peccarent qui eas seruaret
 Et primo in matrimoniis Nam secundum leges filius germani
 vnus potest copulare matrimonium cum filia alterius
 germani. ut in. i. de rap. §. inter eas. l. de nup. l. nemini
 Sed secundum deum tales debent penitus separari. extra de
 consanguini. et affini. non debet. et xxvj. q. iij. progeniem.
 Secundo quia secundum leges puella rapta non potest contra
 here matrimonium cum suo rapitore. l. de rap. virginum.
 l. vnica. Et idem erat olim secundum antiquos canones. sed ho
 die potest extra de rap. c. si. Tertio quia secundum leges licitum est
 homini in soluto tenere mulierem solutam in concubinam
 ut in autem. qui. mo. na. eff. l. §. Si quis. sed secundum deum etiam
 am simplex fornicatio peccatum mortale est. et excludit a re
 gno dei. ut dicit apostolus. j. ad Corinth. vi. Quarto
 quo quia secundum leges licitum est viro occidere adulterum uxoris
 deprehensum in adulterio. si est persona vilis. et cui non de
 bet reuerentia. ff. de adul. l. marito. j. l. si adulterum. et
 C. de adul. l. grauis. Insuper licet patri qui habet filiam
 in potestate occidere adulterum filie in domo sua fornicari
 et occidere filiam. ff. de adul. l. parer. et l. non in ea. Et simi
 liter de latrone et populatore agrorum. sed secundum deum nihil
 horum licet. et prohibetur talia cum precipitur Exodi. xx.
 Non occides. Quinto quia secundum leges damnatur qui
 apprehensam in adulterio tenet uxorem. C. de adul. l. cri
 men. et l. castitati. sed secundum deum et iura canonica potest tene
 re sine vlla pena dummodo ipsa velit ab adulterio rece
 dere. xxj. q. i. §. obauditur. Sexto quia secundum leges in
 multis casibus licitum est uxorem repudiare et matrimonium
 vni rite contractum dissolui. et maxime in casu qui nota
 tur. dist. x. lege. et xxvj. q. ij. sunt qui dicunt. sed hoc lex di
 uina prohibet. ut in eisdem. c. dicitur. Septimo quia
 secundum leges mulier que mortuo viro nubit infra tempus
 ctus. scilicet vnus annus infamis fit et incurrit multas pe
 nas. C. d. se. nup. l. j. et ij. Sed secundum deum ut apostolus di
 cit nubar mulier cui vult. extra de se. nup. c. i. in fine. et ut
 ibi notat Innocentius. Remittitur ei omnes ille pene quod
 sunt tamen ad penam ipsius. secus si inde proueniat aliquid
 ad alios. Octavo quia secundum leges filius spurcius non
 est alendus. sed secundum deum et canonem contra. Nono quia
 secundum leges heres si non fecerit inuentarium tenetur ad om
 nia debita defuncti. secus secundum deum. Decimo quia in
 certis casibus secundum leges heres non tenetur de maleficio
 defuncti. secus secundum deum. Undecimo quia secundum leges
 illud quod relinquitur nisi habeat septem vel quinque re
 stes. non valet. C. de testam. l. si vnus. Sed secundum deum
 in relictis ad pias causas sufficiunt tres. aut etiam duo
 restes. et de testa. cum esset. et c. relati. Duodecimo quia
 secundum leges si permittit aliquid nudo pacto si tenet. et dicit. quod

Ca. i. De priuilegijs in communi

nō oritur inde actio. ff. de pac. l. iuris. Contra est scdm
deum 7 canones. quia mortaliter peccat recedens a pa
cto. 7 extra de pac. c. i. cū similibz. que ibi notatur. Et idē
si p. m. uero vni recipiat p. alio. qz fm deū tenet. scdm le
ges nō. Tertio decimo qz inter emētes 7 vendētes pce
dūt leges deceptōem. 7c. Quarto decimo. qz fm leges
nō licet emere seu vendere iura 7 actōes. que quis bz con
tra aliū p. maiori p. cō qz sic p. n. pale debet. als nō valz
emptio. nec peti poterit nisi vtz ad illud qd solutū est.
Nec etia debēt talia iura p. par. e. vendi 7 p. parte donari.
Cmā datur. l. p. r. diuersa. 7. l. ab Anastasio. S3 fm deū
nihil prohibet me emere iura contra aliquē p. minor p. cō
qz sint ipsa iura. dum tamē nō faciā hoc in fraudē iure.
sed p. r. inter esse meū aut labores. qui forsā erit i reba
bēdo. Scū qz dabitō ne debitor fugiat aut ad paupras
tem veniat. Quarto decimo qz fm leges in logissimo
tēpore etia possessor malet. dei p. scribit. i. c. s. fm deum 7
iura canonica. extra de regu. 7. l. ab Anastasio. l. i. vj
Sexto decimo qz fm leges maleficia cogitarōis regla
riter nō puniūt. ff. de penis. l. cogitarōis. sed tamē oīs
cogitatio mala vel a deo v. p. penitētiā puniēda ē. 7 e
pe. dist. j. Omnis. Septimo decimo qz fm leges h. ma
li 7 veneficia puniunt. tamē qui hoc faciūt contra imbrēs
vērōs 7 grādines p. manēt. C. de malef. l. cōz. Sed fm
deum etia talia sic facere grauissimū peccatuz est. vt cla
re p. bar. Thomas. ij. q. i. q. xvi. Decimo decimo. qz fm
legem licitū est in causa lāgūtis corrumpe accusatores
ff. de pua. l. si. Sed scdm deū nō licet. vt pater in Tho.
ij. q. i. q. lxx.

Citulus. XIX. De priui

legijs in communi. Priuilegia p. quem pcedi possūt. 7 per
quem impetrari. 7 quādo 7 quomō tollunt. Cap. j

Et 7 alia lex priuata

Que dicitur priuilegiū. dist. ij. p. uuegia. plem. xxx.
q. j. §. vlti. S3 est priuilegiū datū a deo. 7 priuile
giuz ab homine. Et priuilegiū qd dicitur quod dā ius seu
quedā grātia p. cessa alicui in aliquo cōtra legē cōmunē.
Sic fuit p. cessa Grego. orare p. Troiano damnato. 7
martino p. quodam a seipō suspensio. 7 p. cessa fuit apo
stolis vti iorabz in electioe Marthe 7 Dice accedere ad
vforē fornicariā. 7 sampsoni seipm occidere. 7 israelitis
ex poliare egyptios. 7 abrae 7 iacob habere plures vxos
res simul. vt extra de diuor. gaudemus. xij. q. v. Dixit
dn̄s. 7. xij. q. v. si non licet. §. nō occides. 7. xvj. q. ij. nō
statum. Vbi dicit Beda post Hiero. qz priuilegia paucoz
cōmunē legē facere nō possunt. vt extra de diuor. gaude
mus. Et regula iuris in vi. q. alicui grātiose cōcedit non
debet ab alijs trahi in exemplū. Qui ergo veraciter di
citur hac legē p. uata qd est lex. i. inspiratō certa spiritus s̄
cti. bi nō sunt ius lege scz cōmuni in illo ope cōtra quaz
habent cōtrarium instinctum a spūs sancto. xij. q. ij. Due
sunt leges. Sed caueat sibi quis diligenter in hoc. qz ip
se sarbanas transfiguratur se in angelum lucis. vt habes
plura exempla i collarōne secūda abbatris moysi. Et idō
nisi sis omnino certus de h̄mōi instinctu vt erāt sancti
nō dimittas leges cōmunes. xij. q. ij. trāsserūt. Quā
tū vero ad priuilegia hominū nota qz quicqz potest legem
facere 7 in aliquibz potest priuilegiū indulgere. vt papa i
spiritualibz. 7 quādoqz in temporalibz i certis sue tempo
ralis iurisdicōnis. vel qn̄ iudiciū ad eū deuolueret. Et
nota fm Bern. qz ecclia Romana siue papa nūqz p. s̄ue
vit aliqūē p. r. se priuilegiare. arg. extra d. p. r. s̄. cum ex
officij. quod est cōtra eos qui dicūt v. potius fingunt qz
ab h̄z eoz appbatōne nō sit pcedendū fm resēpta pape 7
b̄mōi. Item potest cōcedere priuilegiū impator i tem

poralibz sed nūqz in spiritualibus. qz de eis nihil potest
itacurē. xvj. dist. bene quidem. Itē pōt pcedere ep̄is
priuilegiū. extra de rel. domi. c. constitutus. 7 de cens. c. u3
venerabilis. xvj. q. ij. vltis. Dum tamē hoc faciat de vo
lūtate sui capituli. extra de iur. pa. pastoralis. 7 extra de
exce. p. r. l. sicut vnire. 7 multo fortius hoc potest patriar
cha. quia s̄uē possit legem facere dictum est s̄.

Ante pretatio priuile. §. I

giorz vbi vtrōqz sūt obscura siue ambigua ad eū spectat
cuius est condere fm Hosti. 7 interim negotium suspen
det. ex. de sen. exco. inter alia. 7 extra de iudi. cū venissent.
Si autē verba nō sūt obscura v. ambigua tūc debet di
ligētē tenor considerari. extra eo. porro. 7. c. recepimus. et
potius insitēdū est intētiōni priuilegiū qz verbis. j. q. j.
Marchion. 7 c. de verbo. sig. intelligētia. Et qz potest
fieri latissime intērandū est. extra d. dona. cū dilecti. ff.
de conti. p. m. l. b̄n̄ficia. Et hoc nisi p. uideat iuri aliō.
qz tūc reducat ad ius cōmune. ex. de p. s̄ue. Cū dilectus.
Ita tamē qz aliquid operur. Nā si aliquid inuoluerur
nō esset priuilegiū. extra de verb. sig. abbare. Cōcedit ta
men quādoqz priuilegiū fm ius cōmune. ex. de p. c. qz i
caulis. qz magis solet timeri quod p. h̄bitur qz quod ge
neraliter. xij. dist. qz qz. Tum qz multi nesciūt quādoqz
priuilegia dara sibi 7 ignorāt iura. cum cū frequētē iura
male obseruēt. ipsa priuilegia inuoluerur. extra d. treu.
7 pace. c. ij.

De inter
carōe p.
legiorz.

Item nota secūdū ho. §. II.

tuē. in lum. qz multiplex ē spēs priuilegioz. vtz reale. p
sonale. 7 corpale. Reale ē qz ecclie dignitati ciuitati v. ali
cui loci. seu cuiuscunqz rei pceditur. ex. co. Cū olim eēm.
7. c. ij. Et tale priuilegiū p. r. uū ē 7 rei ad heret. 7 sic sem
per durat nisi res perimat v. destruat v. nisi in partem
vel i totū reuocet. xvj. q. ij. ita nos. v. admittat. ex. d. sta
tu mona. recolētes. Et hoc dicit vtz Jo. an. super regula
priuilegiū. extra de regu. iu. qn̄ ipsa res vel locus priuile
giatus ecclia ciuitati 7 b̄mōi. destruetur aucte iugioris.
Si autē destruat ab hostibz retinet omnia sua priuilegia.
7 remanent ibi clerici. xij. q. ij. que semel. Item si aucto
rate superioris transferat ad aliū locū. v. alij vniat. xvj.
q. ij. si ep̄us. Personale priuilegiū est quod singulari
ter psonale dicit p. r. i. illud qd alicui vel aliquibz certis ex
p. r. s̄ nomibz exp̄ssis psonaliter cōceditur. ex. de offi. ley
ga. volētes. Et tale priuilegium psonā illius cui pcessus
est nō egrediet etia si obtēru dignitatis pcedit. In qz etia
am casu si aliā dignitatē adipiscat priuilegio nō vitur.
ex. de postul. bone. ij. Et etia priuilegiū ad successorē nō
trāssert nisi h̄ ex p. r. m. s̄. vt dicit regula. priuilegium pso
nale psonā seqt 7 extinguit cū psona. 7 sic ē ipale 7 nō p
peruū. Est aliud psonale qd d̄r cōe psonale. qd neqz pces
dit certis psonis cōter ex certis causis 7 in certis articl
p. r. s̄ nomibz nō exp̄ssis. Et p. r. pont. exēplū i m̄oibz. xvj.
annis qz gaudēt priuilegio restitutoris i integruz. ff. d. mi
no. l. j. Et multa talia repuntur in iure. Corpale priuile
giū est illud qd alicui vniuersitati corpi v. collegio. sic cōe
dicit qz quilibet singularis de illa vniuersitate p. r. i. pri
uilegio se inuare. ex. de foro cōpe. si diligēt. v. etia vniuer
sitas ipsa. xij. q. ij. qz manumittitur. Et h̄ siue pcedat vni
uersitatibz siue collegijs clericoz siue religiosoz. Et sic cor
poralia priuilegia appellant pcessa p. r. catoribus 7 m̄
noribz. ex. de exce. p. r. l. nimis iniqua. 7. c. nimis p. r. a. u.
Et tale priuilegium nō perit durate collegio nisi vt sup
dicum est de reali. Et vt dicit glosa summaria. xvj. q. ij.
circa medium. Cum dubitatur de priuilegio vitum sig
personale vel reale. p. r. s̄ ueretur potius esse reale qz per
sonale. extra de insti. Cum venissent. Non enim ob hoc

De mult
plici spe
cie priuile
giorum.

Titulus Decimus nonus

dicitur persone q̄ sola inferitur persona. vt. ff. de pac. iu. gen. §. pactorum Item hec notat differentia inter priuilegium et confirmationem. vt dicit in ipsa glo. quia in confirmatione nihil noui iuris datur. vt extra de confirma. cū dilecta. secus est in priuilegio. Item in confirmatione nihil ponit vel affirmat. s̄ forū p̄ditionaliter intelligit. vt ex. de p̄ces. p̄ben. q̄ diuersitate. s̄ in priuilegio oīs iura ponit. et certū ibi asserit. vt ex. de p̄. sig. abbate.

Nota q̄ priuilegium. §. III

Notiēs
priuilegiū
nō valet

nō valet seu euacuat multis modis. Et p̄mo quidem si fuerit p̄ surreptionē p̄cessum. Nā quo ad sic impetrātes fauore caret. ar. de rescrip. l̄ris. Et d̄: surrepticiū. cū impetrās suggerit falsam cām. ex qua p̄supposita vt p̄a datur priuilegiū. xxv. q. ij. et illegib. Secūdo irritū est p̄riuegiū si sit p̄tra p̄stitutionē. et nō facit mentionē de ea. oportet enī q̄ priuilegiū faciat mentionē de p̄stitutione. p̄tra quā indulget. ex. de his q̄ fi. a. ma. p̄. ca. Lum. nos.

Tertio nō valet si est p̄tra p̄suetudinē. nisi faciat mentionē de ea. q̄n̄ tollit p̄ priuilegiū. extra de p̄sti. c. j. lib. vj. Et hec duo etiā notat glo. Jo. xxv. q. ij. in p̄n. Item si sit p̄tra l̄niam datā oportet q̄ faciat mentionē de sententia ad h̄ vt tollat p̄ priuilegiū. extra de fide instr. inter dilectos. et no. in glo. p̄dicta. Quarto ip̄o facto priuilegiū fauore p̄cessum cessare intelligit quo impetrās siue priuilegiatus facit p̄tra illud qd̄ in priuilegio ip̄o exprimitur eē p̄cessum. extra de p̄mil. c. p̄oro. et c. accepim. Quinto cessante causa priuilegiū. cessat siue cessare d̄ priuilegium extra de appel. cū cessante. et xxv. q. ij. c. vlti. vbi d̄: Brarianus et Bern. in glo. sup̄ dicta decretali q̄ si datur aliqd̄ priuilegiū ex causa religionis. vel rōne paup̄taris. q̄ cito cessat. causa. cessat et priuilegiū. cū est alis damnosum. xvj. q. j. generaliter. Sexto cessat cū incipit alicui esse iniuriū. et p̄cipue in cui⁹ fauore est p̄cessum. vt enī dicit i res. gula. Qd̄ ob grām alicui p̄cedit nō est in ei⁹ dispendiū retorquendū. extra de re. iu. l. vj. et extra de ver. sig. quid p̄nouale. cū glo. Septimo cessat et tollit priuilegium p̄ secundū facies plenā siue exp̄ssam mentionē de priori. ex. de prescrip. veniēs. fm̄ Hoff. Hosti. tamen dicit q̄ p̄secū dum speciale tollit generale. etiā si nō faciat mentionē de ip̄o fm̄ Jo. in glo. sumaria vbi mouet istā questionem p̄cludit q̄ nec etiā scdm̄ tollit p̄us generale nisi de eo faciat mentionē. Octauo tollit p̄cedētis reuocatiōem ar. ff. de iudi. l. iudiciū. qd̄ tū facere nō decet sine cā. Ex cā tamē potest et reuocari. puta q̄n̄ fieret alijs lesio enor̄ mis. Item si q̄s nō seruat priuilegia sui superioris cōcessa subditis suis etiā ip̄s nō seruatis priuilegiū merito reuocaf. extra de co. dilecti. Item si superior ex certa scia confirmat indulgentiā inferioris: non potest postea inferior sine licētia superioris reuocare. Unde priuilegia p̄cessa a rege vel impatore ecclesie et p̄ papā p̄firmata. nō potest imperator reuocare. xxv. q. ij. priuilegia. et c. se. Nono tollitur priuilegiū p̄ renunciationē p̄riam et exp̄ssam. extra de dec. nup. qd̄ intelligas quantū ad ius rangēs renunciationē tantū. Sec⁹ si papā vel aliū tangit. extra de foro compe. si diligētī. Bern. etiā dicit in glo. de reli. domi. sup̄ ca. Cū dilectus q̄ abbas siue p̄uētus priuilegio renūciat nō p̄ssunt. Vltimo admittit priuilegiū p̄ abusus. qd̄ potest exponi p̄ non vsus vel p̄ vsum contrariū. xj. q. iij. priuilegiū. puta si est aliquis priuilegiatus q̄ non soluat decimas et oīm anno. tamē sicut alij soluit. Et si ē exemptus et cū cōuenit coram ordinario. respōdet nec allegat priuilegiū. nec si allegat ostendit. Quanto autē tpe non vtens priuilegio. amittat. et quo actu vel quando ponit hostien. et Joh. in summa cōfessio. lib. j. titu. v. q. iij. Bern. etiā in glo. extra de instr. cum venissent. posuit contra hoc diuersas opiniones. et randē sic p̄cludit. N. ch⁹

videtur dicendū. q̄ sicut sunt diuersa priuilegia et diuersis casib⁹ concessa. quodlibet priuilegiū habeat locum in suo casu. sicut in scripturis in quib⁹ diuersa tempora requiruntur. De hoc etiā habes. xxv. q. ij. priuilegia. i. glo.

Si quis autē allegat et ostendit priuilegiū et non scriuatur ei scdm̄ Hostien. nō debet imputari non obstante q̄ obijciat ei q̄ non sit eo vsus. vel q̄ sit cōtrariū factum. Quo enī vtet priuilegio qui vti non p̄mittit. nisi forte si l̄nia ferat p̄tra eū et nō appellat.

Qui dicunt se exem. §. III.

ptos et allegant priuilegia requisiti ab ordinario ostendit se tenent. et tradere rescripta ad requisitionē clericorum d̄ quib⁹ fuerit p̄trouersa. q̄ si ad exemptionē allegent solā p̄scriptionē. debent de hoc facere fidē. Si vero allegant vtrūq̄. tūc si priuilegiū ad plenū non sufficiat. s̄ tātum causam p̄beat p̄scribendi. tenentur p̄scripciones probare. et p̄batione pendente nō turbent. Qd̄ si non allegat. nec exhibent salte tale priuilegiū qd̄ causam p̄scribendi det dyocessani vtunt iure suo. extra de p̄ui. cum p̄one. l. vj. ecclia exempta. etiā monachi vel canonici p̄uersi et p̄p̄ tuo obligati. intelligunt exempti. Non autē presbyteri q̄ parrochianoꝝ curā habet quo ad ea que ad ip̄am curā p̄tinent. nec ip̄i parrochiam. extra de p̄ui. p̄ exemptiōes l. vj. Si exmanet canonici alicui⁹ ecclie. non p̄ter b̄ sūe exempti clerici. sed bene econuerso. Sed ipsa ecclesia non est p̄ter hoc exempta. vt in dicto. c. Et per monasterium siue huiusmodi locū exemptū. intelligi debet tam d̄ ip̄o q̄ de cimiterio. et domib⁹ monasterij. rearis. ortis. et arborib⁹. que sunt iuxta eccliam. ar. xij. q. j. necessaria. et c. nulla.

Legatus de latere fm̄ Bernardū. bene potest cognoscere de causis contra exemptos. quia priuilegia exemptorum a potestate episcopoz et huiusmodi. sed non pape vel legatoroz. nō. hoc extra de offi. lega. translationē. Monasteria monialū etiā si sint exempta debent singulis annis per ordinariū visitari. vt de itaru. mona. attendentes. in clemen. Exempti quāracunq̄ gaudeat libertate. nihilominus possunt cōueniri coram ordinarijs ratione delicti siue contractus. aut de re qua contra eos agitur. nisi delictū sit commissum in loco exempto. vel contractus ibi sit factus. vel ibi sit ip̄a res litigiosa. Item nō possunt conueniri vbi domicilium habent. si alibi deliquerunt vel contraxerunt. vel res consistit. nec etiā possunt dyocessani illorum locoz vbi domicilium habent remittere exemptos. si conueniatur ad locū vbi deliquerunt vel contraxerunt vel res consistit. extra de priuileg. Volentes. lib. vj. Saluis que dicuntur infra. Et propter hoc est sciēdum q̄ quidā sunt priuilegiati. ita q̄ nec ratione delicti vel contractus possunt conueniri. vt predicatores minoris et alitercentes. Exempti non possunt constituere oratoria vel capellas vel loca in locis non exemptis sine licētia dyocessanorum. nec etiā sic constructis tempore interdicti in casibus non exp̄ssis celebrare vel facere celebrata. n. alias per ordinarios compellantur. Et si propter hoc conseruatores eozū ferrent sententias contra ordinarios non valeret. extra de priuileg. auctoritate. libro. vj. In locis autem exemptis non possunt predicta facere. nisi de licētia vel priuilegio vt in dicto capitulo auctoritate Et vt ostendit Gratianus. xxv. questione p̄ma. §. vltimo Sacrosancta rhomana ecclesia ius et auctoritatem sacrorum canonibus impartit. sed non eis alligatur. Sed sic christus qui legem dedit ipsam legem carnaliter impletur. patet in circumcissione et alijs. Postea vero vt se dominum legis ostenderet contra legis litteram leprosus mundauit. Unde in euangelio dicitur q̄ erat docens tanqm̄ potestatem habens id est tanq̄ domin⁹ legis addēs moralibus ea que deerant ad perfectionē ymbra figuratiu⁹

Ca. 2. De priuilegijs ordinis fratrum predicatorum

In lucem spiritualis intelligentie commutans. non tan-
q̄ scribere eoz qui legis littera astricti nō audebant aliqd
addere v̄l mutare. Sic 7 sūme sedis pontifices canonibz
bus a se sicut ab alijs sua auctoritate p̄dictis reuerētia ex-
hibēt. 7 eis se humiliando ip̄os custodiūt. vt ab alijs ob-
seruādos ip̄os exhibeant. Nonnunq̄ vero seu iubendo
seu diffinendo. seu decernendo. seu iur agēdo. se decretorū
dominos 7 p̄ditores esse ostendūt. Dec Gratian⁹. De
ista materia sic pulcre dicit Gregori⁹. xxv. q. ij. De ecclesijs
austias priuilegijs hoc tenet fraternitas vestra. q̄ sicut
nostra defēdimus. ita singulis quibuscq̄ ecclesijs iura iur-
ta seruamus. Nec cuiuslibet gratia fauente vltraq̄ meref
impior. nec vlli hoc qd̄ sui iuris est ambitu simulare de-
negabo. sed fratres meos per honorare cupio. sicq̄ hono-
re singulos subuehi volo. Dūmodo nō sit quod alteri iur-
te ab altero possit opponi.

De priuilegijs ordinis fratrum Predicatorum.
Capitulum Secundum.

Quia vero multa pri-
uilegia p̄cessa sunt a sede apostolica ordini fra-
trū predicatorū. 7 cōmuniter dicit q̄ predicatores
7 minores sigantur eisdē priuilegijs. cū v̄de sit nos ip̄a
priuilegia habere. que nō facile reperiunt in bullis. nisi i
paucis p̄uenibus. ideo cogitauit hec interserere. summa-
tim de ip̄is priuilegijs obmissis his que habentur extra
de priuilegijs iniqua. 7 c. nimis p̄ua. 7 etiam quibus
dam q̄ ponūtur in tertia parte. de censuris. Qd̄ a pre-
latis ecclesiarum cogi non possumus vt inuita petā nō
stra contineamur eis. imo si vellemus non possemus. q̄
prohibetur p̄ summū pontificē fratribz nostris. vt pec-
catis sua nulli nisi prelatis cōfiteri p̄sumāt nisi a platis
ip̄is licētia habeat. alijs q̄ fratribz nostri ordinis cōfiteri
ai. qua licētia dare potest sol⁹ magister ordinis. Itē
cogi non possumus ab eis qui in omni tēpore missas 7 di-
uina officia celebremus. Item impediri ab eis nō pos-
sumus qui i ecclesia nostra. oratoria seu edificia p̄ nostrū
v̄sibz. cōstruamus. Itē cōstruentes ecclesias vel edi-
ficia nostra. sententiā interdicti vel excommunicatōis ferre
non possunt. Item impedire nos nequeūt quin tem-
pore interdicti seruata tamē interdicti forma diuina of-
ficia celebremus. Item nō possunt nobis inuitis des-
functorū corpora in nostris amiterijs sepelire. vel i ecclesijs
nostris missarū solemnias. v̄l mortuorū q̄ in nostris locis
tumulādi sunt exequias celebrare. Item impedire nō
possūt quin in domibz nostris p̄lectores nostros theolo-
gia solemniter 7 publice legat. Item cogere nos neque-
unt quin eos q̄ in nostris moriūtur obsequijs sepeliām⁹
in nostris amiterijs. 7 ministrēm⁹ eis ecclesiastica sacra-
menta. Item impedire nequeūt quin male ablata in-
cetera ingredientium ordinē nostrū. possūt p̄ magistrū ordi-
nis vel p̄ores aut eoz vicarios in locis sibi cōmissis i p̄-
os v̄sus p̄ueri. Itē cogere nos non p̄nt. vt de ortis v̄l
vīrgulis nostris decimā p̄soluamus. Itē non possūt
nos cogere ad collectas procuratōnes. exactiones. subsi-
dia. vel ad quasq̄ p̄missiones faciendas. etiā auctori-
tate ap̄lice sedis. nisi ip̄e littere de ordine nostro expressas
fecerint mētionem. Item cogere non possūt q̄ priores
vel superiores nostri fidelitatē cū iuramēto firmatā vel
manu a liter obediētā eis impēdāt. Itē impedire nos
nequeūt quin ordinandos fratres nostros quibuscq̄
voluerimus ep̄iscopis p̄sentemus. Itē fratres nostros
quos ad ordines promouent. examinare v̄l p̄missioni
aliqui obligare non possūt. Itē subditos suos neque-
unt impedire quin apud nos eligant sepeliri. Item i re-
ceptatores nostros interdicti. suspēnsionis. excommunicati-
onis. sententias fulminare nō possunt. Itē in b̄nfacto-

res nostros p̄ eo q̄ benefaciunt nobis sententiā excom-
municatōis suspēnsionis 7 interdicti ferre nō p̄nt. Item
frēs nostros ad suaz eccliaz negotia p̄tractanda. v̄l ad
secū manēdū nō p̄nt assumere. v̄l assumptos tenere p̄-
ceptu litterarū sūmi p̄ntificis. que de indulto huiusmōdi
7 ordine nostro expressam nō faciūt mētionē. nisi q̄s ma-
gister ordinis v̄l prior. p̄uincialis ip̄oz tanq̄ ydoneos et
discretos eos duxerit assignādos. Itē impedire neq̄
unt quin fratres nostri eis p̄ sedē ap̄licam v̄l p̄ ordinē i
socios deputari. subiaceant ordi discipline. Itē im-
pedire nō p̄nt quin frēs nostri eis p̄ sedē ap̄licā v̄l p̄ or-
dinē in socios deputari. p̄ plares ordinis corrigi valeāt.
7 ad ordinem reuocari cōtradictōe aliqua non obstāt.
Itē apostatas nostros nob inuitis secū 7 in locis alijs
sine volūate platorū nostroz tenere nō possunt. Itē
cogi per eos non possumus ad impēdēdū correctōis
visitatōis. seu inquisitōis officii monasterijs ecclesijs
seu quibuscq̄ personis. Itē per eos cogi nō possu-
mus ad recipiendū curam monialiu seu quarumlibz res
ligiosarū p̄sonaz. Itē ad vitādū mōasteria cuiuscq̄
ordinis. Itē ad portādū seu deferēdū lras. Item co-
gi non possumus ad exequēdū vel denūciandū sententi-
as contra p̄ncipes seculares. cōmunitates. populos. seu
quoslibz benefactores nostros. Itē cogi nō possum⁹
p̄ eos q̄ sumus assessores in quibuscq̄ causis eccliaz
vel prelatorū. seu ad alias lites vel cōtrouersias p̄ngēn-
tes in causis que corā ip̄is tractant. Item nō possunt
nos p̄uenire imperere vel molestare rāōne delicti cōmis-
si vel iniuri cōtractus. aut rei sitē posite v̄l existentes extra
loca nostra exempta. Nec obstat cōtra hec cōstitutō In-
nocēti. pape. iij. in cōtrariū edita. Dec Bonifac. in p̄nci.
Virtute conspicuos. Itē non possunt nos p̄hibere an-
quoscūq̄ voluerimus ep̄os habētes cōmunionē ap̄osto-
lice sedis p̄uocemus ad ponendū primariū lapidē i ora-
torijs vel ecclesijs nostris ad dedicandū ecclesias vel al-
taria. 7 ad benedicēdū amiteria nostra. si diecesani loco-
rū infra quattuor mēses nobis denegāt predicta. postq̄
per fratres nostros fuerint humiliter requisiti. aut si gra-
uare nos volunt nimis in expensis. Donatus. Ex parte
nostra. Itē cogere nos nequeūt ad suādū pacta 7 rep-
missa ad que frēs i aliq̄ locis plaris 7 rectoribz eccliaz
rū se obligauerūt i receptōe locorū. Si pacta illa sūt p̄ria-
turi nostro. v̄l sū ius p̄ sedē ap̄licā absoluti nisi pacta il-
la facta fuerint de licētia magistri ordinis 7 capituli gen-
neralis. Donatus Religionis fauor. Jura impedire
non possūt quin bona temporalia q̄ nobis ex successiōe p̄-
ueniūt apprehendamus v̄damus. 7 ip̄oz p̄ciū in n̄m
v̄sū pur voluerimus cōmutem⁹. Clemēs obtrētū. Itē
cogere nos nō p̄nt vt eoz p̄stitutōibz subiciam⁹. Itē
q̄ accedam⁹ ad p̄cessiōes eoz intra ciuitates v̄l ex. Alex-
an. Nimis iniqua. Item in omibz electionibz ordinis
excepta electōe maḡi ordinis superior ad quē electi confir-
matio pertinet. si confirmare eam noluerit potest aliū cō-
cedere. in priorem p̄uincialem v̄l p̄uentialem. quem ma-
ior pars per suas litteras petierit sibi dari. Boni Virtu-
te. Item electores priorū. p̄uincialiu 7 p̄uencialiu cōm-
tere possūt fratribz q̄ ab eis p̄ electi cōfirmatōe m̄ritū
vt aliū eligāt in p̄orem. si is qui electus fuerat nō
fuerit confirmatus. 7 superior ad quem confirmatio pertinet
possit electum quem voluerit confirmare. Alexand. Ue-
ca. Item apostate nostri vel qui electi de ordine fuerit
non possunt licite predicare. docere. vel confessiones au-
dire nisi ad alium ordinem licite transeant. in huiusmōdi
magister ordinis 7 priores 7 eoz vicarij possunt in illos
monitōis 7 excommunicatōis sententiā p̄mulgare. Boni.
v̄rute. Itē Prelati ordinis in correctōibz fratrum

Titulus Decimusnonus

obmissis apicibus suis et postpositis libere procedere possunt
sicut consuetudines ordinis approbatas et generalia ordinis
instituta. Boni. ad augmētū. **Itē** pueniri n̄ possum⁹
p̄ lras aplice sedis. vt legatorū et aut delegatorū et. nisi
ip̄e lre de indulto Bētā de ordine nostro exp̄ssam faceret
mentionē. Boni. et Inno. Cū tā p̄ et grām Discedētes
ab ordine n̄o absq̄ licētia p̄latorū suoz null⁹ audeat res
tinere. et sub p̄cepto lraz aplice sedis nō faciētes exp̄ssas
de indulto hui⁹ mētionē. Boni. Virtute. **Itē** q̄ nulli
sue sit in religionis ordine v̄ extra ordinē p̄stitui licet
deserte habitū n̄m aut ita p̄silem q̄ p̄pter eū frater p̄di
cator credi possit. absq̄ mādato sedis apostolice speciali
Qui s̄o p̄riū p̄sumpserit facere. ad deponendū ip̄sum p̄
dyocēanos locoz. cū a fratrib⁹ n̄ris fuerint reditū. mo
nitiōe p̄missa p̄ censurā ecclēsiasticā appellatōe postposita
cōpellant. Inno. Quia p̄fusio habit⁹. et Boni. Virtute.
Itē ordinario et correctio officij n̄ri facta p̄ frēm Dum
bertū m̄gr̄i ordinis n̄ri est p̄ sedē aplice approbata. et q̄d
p̄tra ordinatiōnē p̄dictā nulli licet aliqd̄ immutare. Alex
mens. Cōsurgit. **Itē** p̄nē et vota ingredientū ordinē
nostre p̄nt p̄ p̄latos ordinis v̄leoz vicarios in obseruā
tias ordinis cōmutari. d̄mō vota illa nō fuerint b̄ trāsēū
do ad ordinē obseruātie artioz. Urban⁹. Quia aplice.
Itē p̄dicare libere possum⁹ clero et p̄lo in locis nostris
et in plateis cōib⁹ absq̄ quozūcūq̄ licētia p̄latorū. ex ce
pris duob⁹ casib⁹. s̄. hora qua dyocesan⁹ p̄dicat. v̄ coraz
se p̄dicare faceret. Sermones autē ad dez̄ intermitten
dū sunt a fratrib⁹ q̄n̄ hora s̄monis ep̄s aliqua rōe v̄l vigen
te causa p̄uocaret generaliter ad se dez̄. Boni. Inter cun
cta. **Itē** generalis vicari⁹ m̄gr̄i ordinis ex p̄tate sibi a
p̄uilegijs tradita p̄t frēs om̄es absoluere a p̄cis. et a se
centia excoicātiōis interditi et suspēsiōis vt possit m̄gr̄.
Itē p̄t sup̄ irregularitatib⁹ dispēsare sic m̄gr̄ Item
p̄t illas a suis p̄fessorib⁹ absolutiōes et dispensatiōes re
cipere q̄s p̄fessis subditis p̄t impartiri. **Itē** p̄t socios
p̄latorū vel p̄ncipū corrigere. Et si ei visum fuerit ad ordi
nem reuocare. **Itē** p̄t si ei visum fuerit fratres n̄ros
s̄m p̄uilegiū formā ad ordinē alios licētiare Papa s̄o
Jo. solis magistro et puinciali p̄no h̄cedit. **Itē** potest
apostatas n̄ros et electos licētiare coherere et punire. sic
p̄t m̄gr̄ ordinis. **Itē** vicari⁹ p̄oris puincialis potest
ex p̄uilegijs sup̄ frēs sue puincie oīa q̄ p̄t m̄gr̄ ordinis
vicari⁹. Et in sup̄ p̄t crucē p̄dicare. et inq̄sitores heretico
rū p̄ sedē aplice deputatos remouere. v̄l q̄ sup̄cedat in
iungere et als̄ p̄t remotos substituere. put ei visus fuerit
exp̄pedire. **Itē** vicari⁹ p̄oris p̄tualis in suo p̄uētu p̄t
om̄ia q̄ sup̄ius de vicario m̄gr̄i ordinis posita sunt. Ex
cepto q̄ de socijs p̄latorū v̄l p̄ncipū se intrōmittere n̄ p̄t
h̄ec q̄ dicta sunt de vicarijs habent in diuisis p̄uilegijs
et p̄apue Boni. Virtute. **Itē** sorores ordinis n̄ri m̄gr̄o or
dinis et puincialib⁹ sunt cōmissē. et p̄petuo p̄manere d̄nt
sub m̄gr̄o ordinis et p̄oz. puincialiū magisterio et doctria
Inno. Licet olim. Clemēs. Affectu sincero. **Itē** m̄gr̄ or
dinis et p̄ores puinciales curā aīaz soroz ordinis et solici
tudine gerēt. eis de p̄stitutiōib⁹ n̄ri ordinis debēt put
illis cōpetit putdere. Inno. Licet olim. Clemēs. Affectu
sincero. **Itē** q̄ m̄gr̄ ordinis p̄t p̄stitutiōes soroz ordinis
cōngere. ad v̄niformitatē reducere. et quocūq̄ mō in me
lius cōmutare seu reformare put viderit exp̄pedire. Alex.
Affectus p̄mptitudo beniuoli. **Itē** m̄gr̄ ordinis et p̄ores
puinciales p̄nt monasteria ordinis p̄ se vel per alios
idoneos quotiēscūq̄ exp̄pedierit visitare corrigēdo et refor
mādo ibidē tā in capib⁹ q̄ in mēbris ea q̄ correctiōez
reformatiōe viderint indigere. institūdo. destitūdo. mu
tando. et ordinādo. put s̄m deū viderint exp̄pedire. Inno.
Licet olim. Clemēs. Affectu sincero. **Itē** electio p̄uisse
libere p̄nt ad p̄uētiōē soroz. Inno. Et olim. Cle. Affectu

sincero. **Itē** p̄firmatio p̄uisse ad magist̄ ordinis vbiq̄
p̄nt et ad quēlibet p̄ore. puinciale in sua puincia v̄l ad
cos q̄b⁹ ip̄i duxerint cōmūtēdos. Clemēs. Affectu sine
ro. **Itē** magister ordinis et p̄ores puinciales p̄nt p̄ se vel
p̄ alios audire p̄fessiones soroz ordinis et ministrare eis ec
clēsiastica sacra. Inno. Licet olim. Clemēs. Affectu sine
ro. **Itē** m̄gr̄ ordinis et p̄ores puinciales p̄nt sorozibus
ordinis deputare aliquos discretos et p̄uidos capellāos
Inno. Licet olim. Clemēs. Affectu sincero. **Itē** magi
ster ordinis et p̄ores puinciales p̄nt p̄uersos et familiares
monasterioz n̄roz mutare et ordinare de ip̄is. put s̄m
deū viderint exp̄pedire. Clemēs. Affectu sincero. **Itē**
declaratio q̄ ille q̄ in seculo et i seculari habitu exsistens
voto obediētie et castitatis om̄isso p̄fessōis vinculo se et
sua alicui monasterio obligari. ab ip̄is votis obligatōe
et donatiōe bonoz in p̄petuū etiā baptisimū assumptum
habitū neq̄unt resiliere. s̄ sunt ordini et monasterio obli
gate p̄petuo nō obstatē ordinatōe sue p̄sōe. Inno. pap̄
iij. de p̄batiōib⁹ anno cōplēdo. q̄ nō b̄ locū in monasti
bus frat̄ p̄dicatoz ordinis et m̄noz et marimonū si po
stea p̄ eas p̄tractū fuerit null⁹ p̄firmat⁹ existit. Possunt
etiā ip̄e montales an̄ annū libere p̄stiteri. Alex. et cetero
Itē sorores ordinis n̄ri illis gaudēt p̄uilegijs q̄ n̄ro or
dini sunt p̄cessa vel i postez p̄cedēt. imo licet olim. Cle
mens. Sacra v̄ra religio. **Itē** a iurisdicōe et a p̄tate q̄
rumcūq̄ p̄latorū sorores n̄ri ordinis cū monasterijs et loc
suis totaliter sūt exemptē. B̄ndict⁹. Sacra n̄ra religio.
Itē sorores n̄ri ordinis ad p̄statiōnē decimarū de q̄bus
cūq̄ suis bonis. v̄l ad p̄tribundū in p̄curatiōib⁹ ordina
rioz vel legatoz. aut nūcioz sedis aplice et ad quasq̄
tallias et collectas ac pedagia. thelonea et exactiones alias
quibusvis regib⁹ et p̄ncipib⁹ seu alijs p̄ionis secularib⁹
exhibēdas mime obligant. H̄ico. Quāto studios⁹. Boni
nisa. Laudabil. B̄ndict⁹. Sacra n̄ra religio. **Itē** nul
tis soroz n̄ri ordinis a sumi p̄t p̄ quēcūq̄ ad aliquā abba
tiam v̄l regimē alicui⁹ monasterij alien⁹ p̄fessōis. sine li
centia sedis aplice. faciēte de statuto h̄ mētionē exp̄ssā
B̄ndict⁹. Et monial. **Itē** ex p̄dicto p̄uilegio bonifaci
q̄d incipit. v̄tute p̄spicuos. Et p̄ Grego. xj. in nouato h̄
habēt videlicet. Cōcedim⁹ q̄z vob. vt de illis in ornamē
septimo. vigesimo. trigesimo. seu alijs ad p̄petuū cultum
diuinū seu p̄ pitarijs aut victu ad sustentatiōem vestram
vel indumentis necnō p̄ annuis cētib⁹ retinēdis. ad q̄uz
solutiōem aliq̄ dom⁹ v̄ri ordinis obligare nōcunt. v̄l de
domib⁹. p̄d̄ijs. et ortis alijsq̄ locis s̄m instituta v̄ri ordinis
oportunis. aut de his q̄ p̄ h̄mōi domib⁹ p̄d̄ijs ortis et loc
eis emēdis vob̄ legant. d̄mōdo p̄missa nō p̄uertant in
alios vsus. s̄ in illos d̄tēpar. p̄ q̄b⁹ relinquif. aut alios
etiā q̄ in hac p̄essione v̄l indulgētia p̄tinent. nulli cano
nicā portione aliquā teneam̄ exhibere. et ne q̄s a vob̄ v̄l
v̄ltimaz excoicātiōib⁹ voluntariū seu decedentiū hereditib⁹
de p̄missis aut de his q̄ vobis in v̄ltimis voluntarijs
absolure legant. v̄l als̄ p̄ vestris necessitatib⁹ p̄ferant.
aliqd̄ erigere vel excoicāre p̄sumat distric⁹ imbibem⁹ et.
Et nota q̄ cū a quibuldā doctorib⁹ diceret istud p̄u
legiū. s̄. q̄ ad quartā nō dandā. tolli p̄ clementinā duduz
de sepulchris. renouatū extitit p̄ martinū q̄ntū et p̄suma
tum. et ad remouendū dubiū et declarandū. q̄ ad q̄ntam
soluendā delegatis nō tenent frēs. s̄ fuit additū p̄ mari
nū q̄ntū videlicet. Uex ne dubitātes ac p̄trouerite que
alias vos plurib⁹ laborib⁹ et expēsīs verauerit. de cetero
vobis fiat. ex certa scia decernim⁹ vt dictū p̄uilegium
Grego. pape. xj. in iudicio et extra in quib⁹ sui dispositi
one iurisdictione obseruet. nō obstatib⁹ p̄stitutiōib⁹ apo
stolicis. illa p̄ferunt factas recordatiōis demētis pape. v.
p̄decessoris n̄ri. edita in palio vienēti. q̄ incipit duduz.

Titulus Vicesimus

eram. **N**on ex officio de cetero ppter. x. q. j. qz sacerdotes. Et exponit ppter. a. donec penituerit. xxv. q. j. de vi. d. au. Jte de de. cu. in. v. reri. Ubi eligedi pias i certu te pias p. f. So. Et c. to e ille ac. legitimo q no recipit di em. An no p canonu aliqui tibi eligere i placu v. qz ad festu resurrexiois. h. pias eligedi no e ille ac. z no pferi i tps vt ibi. Et pcurator dat ad tps. de pen. si. que. li. v. Co tra. v. j. q. j. p. f. t. v. b. i. p. i. a. r. u. r. e. c. c. l. i. e. v. i. d. e. t. d. a. n. a. d. t. p. s. sol. in. v. l. g. l. o. v. b. i. d. r. q. b. h. e. r. i. p. r. e. t. i. p. e. l. a. t. o. e. p. a. p. e. Jte z qz m. i. n. o. n. a. u. t. e. c. c. e. n. o. r. e. c. i. p. i. a. t. d. i. e. r. e. c. i. p. i. t. e. n. d. i. t. o. z. v. t. de p. d. i. a. p. l. u. g. c. o. s. o. V. e. r. i. t. a. t. e. i. n. s. p. e. c. t. a. n. o. e. i. b. i. m. i. n. o. n. i. u. m. v. b. i. n. o. i. t. e. r. a. n. t. p. u. i. p. s. e. n. s. u. s. v. t. i. b. i. p. s. i. m. o. n. e. c. i. p. o. s. a. l. i. a. d. e. s. p. o. s. a. c. j. l. i. v. Jte qz dicitu est de datoe tutorz q no recipit die bz locu in tutore dato a iudice. Seco si a testatore. Et nota q sic hi ac. no recipiunt p ditionem ne qz die ita nec ditiones. vt l. c. p. a. l. l. e. d. e. c. l. e. c. t. o. n. i. b. Jte nota qz regla ista idistincte loqt de actibz legitimis q no recipiunt p ditiones neqz die. Et ar. stric. d. i. r. t. Hec legitimi q p ditiones no recipiunt z. q. d. Aliq ac. sunt q res capiunt. aliq no. Et loquit ipa lex in actibz q no sunt cons tract. s. quasi. Contrac. eni bn recipiunt p ditionem. ff. p. r. a. emp. l. h. e. c. v. e. d. i. J. o. a. n.

Beneficiu ecclesiasticum no pot licite sine institucioe canonica possideri. Pone casum p. c. xv. q. v. si qs demiceps. Jbi ei dr q accipies ecclesia desmanu layce: e suspensus. z ea retinere no pr. vide ibi glo. Et sic no. h. casum in q no currit p. s. p. r. o. Jde e in matrimonio carnali. xx. q. v. qd deo. Et de p. s. g. z affi. no. v. Jde in alijs casibz q norant. xv. q. iij. d. e. n. a. z de p. s. c. p. cu no licet. in glo. Sumit aut hic beneficium largo mo vt coprehedar dignitates psonat ecclesias ocs acus cura z sine cura q cu titulo habent. j. q. iij. Si quis tutor. Sumit aut interdum stricte vt distinguat a pbeda x. q. ij. alienationes. alias includit pbedam. vt. j. q. iij. c. vi. Alii stricte sumit p solis beneficijs simplicibz sine cura de pben. c. v. l. i. Cu igit in bnficio ecclesiastico requiratur canonica institutio. videndū est qd sit institutio. Institue re aut est ius canonicū in ecclesia vel ecclesiastico beneficio tribuere. qd die vt no. de insti. au. c. r. a. t. e. Instituire aut est quasi ius illi possessione pferre. Accipit eni aliqui vnu p alio. vt dicit ibi glo. in d. i. c. o. c. Et de iure coi instituire spe ctat ad epm. x. q. v. ij. null. Et sit institutio p anulū baculū vel librū. Sz an caplm sede vacante possit isti tuere determinat h. de insti. c. j. l. i. v. Et q differētia sit in ter collatioem pstantoz z institutoz. vide de pben. cum in illis. l. i. v. No pot. hec dictio pot post negatiua pos sira vt h. necessitate i portat. ij. q. a. c. i. Cu aut affirmatiue ponit. necessitate no i portat. iij. q. iij. S. i. e. in criminali. h. ti. p. r. i. c. i. t. e. s. u. p. a. b. u. d. a. t. i. d. e. i. d. i. c. i. m. u. r. p. o. s. s. e. q. d. l. i. c. i. t. e. p. o. s. s. u. m. p. x. q. ij. q. ij. f. a. c. i. a. t. v. b. i. d. e. d. u. p. l. i. c. i. t. e. p. o. s. s. e. O. b. t. i. n. e. r. i. Cō tradit hanc regule de iure p. r. i. n. o. c. u. r. a. S. o. l. i. b. i. n. o. p. s. e. r. i. t. e. b. e. b. a. t. e. c. c. l. i. a. t. a. q. z. b. e. n. e. f. i. c. i. u. m. s. z. v. t. p. p. r. e. t. a. s. Jte necessitatis ea vel pietatis vt ea impeli obsequij sine canonica institu tione possidet qs. puerus eccle. nec ex eo canonicus vel bnficiat. dr p. r. i. c. x. q. ij. q. ij. q. z. s. u. f. r. a. g. i. o. x. v. j. q. j. p. o. s. s. e. s. h. o. n. e. s. z. q. i. j. d. e. r. i. c. i. z. d. e. m. g. r. i. s. q. m. i. z. d. e. p. u. g. n. a. t. i. b. i. d. u. e. l. l. o. D. e. n. i. Jte ar. de elec. in Benefi. vbi possessio dat ius eligedi ex p. s. c. r. i. p. t. o. e. s. o. l. p. p. o. s. s. e. s. i. o. n. e. a. c. q. u. i. r. i. t. i. u. s. e. l. i. g. e. n. d. i. z. p. s. e. n. t. a. d. i. q. z. p. e. c. c. i. t. e. x. n. r. i. s. a. c. t. i. b. z. Instituro autē pcedit ex actibz alioz q ad h. vt valeat dz esse canonica. vt hic. In q p. c. i. p. u. e. q. r. t. u. o. r. r. e. q. u. r. u. n. t. P. r. i. m. u. q. p. s. o. n. a. s. i. c. q. u. e. p. o. s. s. i. t. i. n. s. t. i. t. u. e. r. e. x. v. j. q. v. j. c. n. u. l. l. S. e. c. o. n. d. q. i. n. s. t. i. t. u. t. u. s. s. i. r. t. a. l. q. p. o. s. s. i. t. i. n. s. t. i. t. u. i. d. e. i. n. s. t. i. c. i. j. q. z. n. o. l. a. t. p. o. t. i. n. s. t. i. t. u. i. v. e. l. i. p. e. i. d. e. i. n. s. t. i. t. u. e. s. e. o. r. i. c. v. l. T. e. r. t. i. u. q. d. i. l. l. i. b. n. f. i. c. i. j. i. n. s. t. i. t. u. t. i. o. e. x. t. u. r. e. p. r. i. o. v. e. l. d. e. u. o. l. u. t. o. v. e. l. d. e. l. e. g. a. t. o. a. d. i. n. s. t. i. t. u. e. n. t. e. p. r. i. n. e. a. t. e. o. r. i. c. i. i. j. Q. u. a. r. t. u. q. z. s. e. r. u. e. t. f. o. r. m. a. p. s. i.

Instituo
quid sit

tutiois illi. de elec. c. v. l. i. v. z. J. o. a. n. E. x. t. e. d. e. r. e. g. u. l. a. m. i. s. t. a. q. z. t. r. i. p. l. e. x. e. g. e. n. b. n. f. i. c. i. j. e. c. c. l. i. a. s. t. i. c. i. l. b. e. n. e. f. i. c. i. u. l. a. c. r. o. z. b. e. n. e. f. i. c. i. u. s. u. f. f. r. a. g. i. o. z. z. b. n. f. i. c. i. u. e. c. c. l. i. a. s. t. i. c. o. z. l. o. c. o. r. u. z. P. r. i. m. u. s. e. z. q. u. o. d. l. i. b. e. t. f. a. c. i. m. n. o. p. o. t. d. e. i. u. r. e. z. a. d. s. a. l. u. t. e. a. i. m. e. o. b. t. i. n. e. r. i. n. i. s. i. f. m. i. n. s. t. i. t. u. t. o. z. c. a. n. o. n. i. c. a. i. o. r. d. i. n. a. t. o. z. e. c. c. l. e. s. i. e. v. t. s. e. z. d. i. s. p. o. s. i. t. a. c. c. e. d. a. t. z. f. m. r. u. i. e. c. c. l. i. e. S. e. c. u. n. d. u. q. c. o. m. u. n. i. c. a. t. i. o. s. e. u. p. r. i. a. p. a. r. t. i. o. b. o. n. o. z. q. s. u. n. t. i. n. e. c. c. l. i. a. z. o. r. a. t. i. o. n. u. z. z. a. l. i. o. z. b. o. n. o. z. z. i. n. d. u. l. g. e. n. t. i. a. z. n. o. p. o. t. h. i. n. i. s. i. f. m. i. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. e. c. c. l. i. e. i. e. r. i. s. t. e. d. o. i. c. h. a. r. i. t. a. t. e. z. f. a. c. i. e. d. o. e. a. q. o. r. d. i. n. a. u. i. t. e. c. c. l. i. a. f. i. e. d. a. v. t. p. r. i. n. e. t. i. n. d. u. l. g. e. n. t. i. e. f. o. r. m. a. T. e. r. t. i. u. e. s. t. e. c. c. l. i. a. p. b. e. n. d. a. z. d. i. g. n. i. t. a. s. e. c. c. l. i. a. s. t. i. c. a. J. n. q. u. o. e. p. o. r. t. e. t. s. e. r. u. a. r. i. p. u. t. o. r. d. i. n. a. u. i. t. e. c. c. l. i. a. v. t. p. z. h. i. c. i. n. g. l. o.

Bona fides non patit vt semel exactu itez exiga. Dec regula sumpra fuit ex. l. ff. e. ti. bona fides. Ecclesia eni no debet suu recipere vt repeteret cu augmēto. h. si semel exactu itez exigerz augmēto recipi peret. x. q. ij. fraternitas. Et bz locū hec regula etiā i p. n. s. q. semel exacte ab eodē itez exigi no dnt. vt h. p. i. j. q. ij. c. v. l. z. de iudi. ar. si deria. Ab eodē aut iō dicit. quia si plures tenent ad penā insoludū. solura pena p vnu nō liberat alrer. x. q. ij. c. i. de u. o. r. i. s. s. i. m. a. An aut res z p. a. simul peti possint. dic vt no. x. q. ij. si eccle. Hāc aut re gula dico verā in h. s. quoz causa vnica exactioe finitur vnde si. r. Debeo ipoz solutionē tollit omis obligatō. vñ no patit bona fides vt illa. r. itez exigan. z si soluat. vt in debita reperunt. qd die vt. j. q. iij. in fine. de solu. c. v. l. Si aut vnica exactioe nō finit obligatō. pura in actioe debiti vni ab v. r. o. z. z. e. c. o. u. r. i. o. n. o. n. o. h. a. b. e. t. l. o. c. u. h. e. c. r. e. g. l. a. Jde in pcuratore quā exigit eps s. mo anno visitas. nā scdo anno visitas itez exigit pcuratōem. Et idē si ex neq cessitate eccle itez eodē mo visitaret z anno. z sic potest i telligi illud de c. l. i. b. z. c. u. v. e. n. e. r. a. b. i. l. i. s. Jde dico in actione pene. vbi actū est in ptractu sic vt s. z. r. o. n. e. s. p. e. n. a. c. o. m. i. t. a. t. u. r. z. e. x. i. g. i. p. o. s. s. i. t. q. u. i. e. s. p. a. c. u. s. f. u. e. r. i. t. n. ā. t. u. c. p. e. n. a. s. e. m. l. e. p. a. c. t. a. i. t. e. z. e. x. i. g. i. t. R. o. e. s. t. q. z. f. m. a. l. i. a. r. e. g. u. l. a. p. r. a. c. t. u. s. e. x. p. u. e. n. t. i. o. n. e. l. e. g. e. a. c. c. i. p. i. u. r. S. z. v. e. r. i. t. a. t. e. i. n. s. p. e. c. t. a. i. n. h. i. s. c. a. s. i. b. z. z. i. l. l. i. b. z. n. o. e. s. t. i. d. e. s. z. a. l. i. u. d. l. i. c. e. t. e. i. u. s. d. e. g. e. n. e. r. i. s. e. r. f. a. c. i. t. h. e. c. r. e. g. u. l. a. a. d. q. u. e. s. t. i. o. n. e. q. u. ā. m. o. u. e. t. J. o. x. q. ij. m. o. u. e. m. An si ecclesia psecuta est suū a possessore qd facere potest vt ca. q. apostolicos. An idē possit petere etiā a prelato. z certe no. qz bona fides zc. Ad penā tñ agere possit ptra cū. vt de re. c. c. no. alie. si. q. s. J. o. a. n. Bona fides. i. s. c. i. e. n. t. i. a. z. e. q. u. i. t. a. s. b. o. n. a. E. t. p. o. t. e. s. t. e. x. t. e. d. i. i. s. t. u. d. q. z. e. x. a. c. t. u. n. o. d. e. b. z. i. t. e. z. e. x. i. g. i. i. n. s. o. l. u. t. o. i. b. z. z. p. r. a. h. f. a. c. i. u. r. v. i. u. r. a. r. i. j. q. z. cū recey perit suū capitale itez exigit illud dū vsuram pctunt. qd est aliud capitale. Tho. qz bona fides non patit vide de vsuris in scds pre. ij. Doc etiā seruandū in puni tione. Sicut eni no iudicat deus bis in idipsum. sic z qui semel iudicat z punit est p illo peccato non debet itez puniri. Et cui deus remisit culpa p penitentia non punit ad gehennā pilla. quia peccata no redeunt nec q ad culpa. nec quo ad pena. Tho. Sed si deus punit hic peccatore. z ille non emendat q non soluit debitu. ideo deus punit etiā in inferno. quia debitu nō est solutum. Similiter in contractibz soluta pena non debet itez exigi. vt dictum est in glo.

Cū sint partiu iura obscu ra. reo souendū est portus qz actori. Dec regula sumpra est ex. l. ff. eo. r. i. fauorabilioris. Et pone casum. ij. q. ij. tu dicas. Et hec regula vera est. nisi actor foueat fauorabile causam. puta matrimonij. libertatis. testamenti vel doz tis. Tunc eni fallit regula. quia fauendū est port actori. x. q. ij. q. i. si quis accepit. de p. b. a. ex litteris. Et habz locū hec regula. non solū ex sentētia fienda s. etiā iam lata. pu ta a duobz ordinarijs. vno absolvente z alio pdenante.

De regulis iuris Canonicum

tenet enim sententia p reo nisi fuerit lata in supradictis casibus. Et nota q dicit obscura. Si enim certu eēt reū eē obnoxium puniret qz culpa ē relaxare iudicia. vt di. xxviii. qz sūt. Et h dico cū ē certū iudici vt iudici. secus si vt deo de offi. ordi. si sacerdos. vl vt homi. iij. q. vij. iudicet. Si certū ē eū nō esse obnoxium absoluit. Idē si dubiū. vt h vi des. Sacrus est enī nocētē absoluerē qz innocētē p demnare. ff. de penis. absente. Et sic in re dubia fert certa sententia. Cōtra illud. xi. q. iij. geaue. de spon. de muliere. sed hic nō est dubiū imo certū. qz ex quo actor nō pbauit clare reus debet absolui. v. q. vl. actor. Sic notat Bern. de spon. iuuenis. Et vide de triplia ambiguitate no. xxij. di. c. vlti. reo. Sic dicō a re q perit vel supra qua impentur. vt de verb. sig. foris. Acton. Cōtra. ff. de iudi. l. si qz inēdō. Ubi ambigua ordem actoris i sui utilitatē infireratur. So. Illud i pncipio litis in quo fauet actori istud in fine in q fauet reo. qd dic vt no. de resti. spo. cu3 ad sedē. in glo. iij. In summa ergo nota q i obscuris potius fauet reo qz actori nisi cause fauor aliō inducat. vt di cū est. zc. Nec intelligas hāc reglam i obscuris pbariōis bus inducis a reo. qz illas ptra cum interpretamur. de pba. licet. Quod dicit. vt infra i regula. p cū. Jo. an.

Cum quis in ius succedit
alterius iusta ignorātie cām tenet hīc. Dec regla supra est ex. l. ff. co. ti. q in alteri. Et pone casum. xvj. q. iij. Si sacerdos. Scdm tertiu casū ibi nota. z ff. de positi. l. i. si. Ibi enī heres vēdēs rē depositā credēs illā fuisse defunz cū. nō tenet ad rē s; ad pāu. Qd aut in hac regula dicitur rē est si cū ipō successore agat. secus si ipē agat. qz certus debuit esse de facto suo cū ad iudiciū puocat. Intelligit aut hēc regula de qlibet successore. siue sit singularis. siue vniuersal. de qb dicit infra. is q in ius. co. ti. q videt p. sed nō ē. qz ibi loqitur de iure. h de facto. Ubi q querēs retur de pscipōne in qua sufficit bona fides pscipibere successor bone fidei. qd psciberet predecessor male fidei. Ubi aut requirerēt titulus si iniustu titulū habuit pdeces sorz q nō dedit cām pscibēdi. successor q codē titulo vrit nō pscibit. ff. d dicit. z rēpo. pscip. l. cū heres. Et aduer te qz regla ista venit exemplificariue ad illā ignorātia. vl ignorātia facti. pbabilis excusat. Jo. an.

Cum qd prohibetur pro
hibetur oia q sequuntur ex illo. Pone casum in pbibito a carnibz q pbibitus intelligit ab oibz q trahūt sementi nā originē. vt di. iij. de iur. Et pbibita pscipiscētia p leg gē intelligūt pbibita oia mala q sequūtur ex illa. d cō stitutiōibz. nā pscipiam. Itē pbibita alienatōe pbibita i telligit veditio. donatio. manumissio. zc. de re. ecclē. non alie. nllī. Itē pbibito officio z hñsticiū. di. lxxj. eos. Item furto pbibito intelligit pbibita omis illicita vsurpario rei aliene. iij. q. v. penale. Item pbibita mechia ois illi citus pcurtus pbibet. xxij. q. iij. meretricēs. Et cui p beē ecclie cōto rē stipēdia pbibita intelligūt. de app. cl. pastoral. Cōcordat. ad hāc reglam supra illa accessoriuz

Cui licet quod plus est li
cet vtiqz qd est minus. Dec regla sumpta est ex. l. ff. co. ti. nō vj. Et fallit hēc regula i casibz ibi no. Pone casum pbr psciat i missa corp^o xpi. qd plus ē bñ q p bñ dicere plm qd min^o ē. xcy. di. ecce. Itē cui pcessum ē restari vt filio familias de peculio castreli. qz donare cā mortis. Concor. xij. q. i. p apum. Cui cōmittunt ante z pecunie dispēlande. vt de dōs. z do. post diuoz. per nras. Cui cō mittit vpor corp^o bñ pōt cōmittere dōtē. Et nota q illd est vnū brocardū. cui licet plus z minus. Aliud qd licet maior z minor. dist. xcy. illud supfluum. Aliud negando

cui nō licet min^o. nec mal^o. de sen. ex. cū illoz. Et qd nō licet i minori. nec i maiori. de elec. cū i cūctis. vbi de b. Contra de psc. di. ij. cōpimus. Sz illud ē ipēale ppter cōtionez Item p. xxij. q. ij. lazoze. vbi pcedit cogare. z nō oblati onē offerre. z. xxvij. q. iij. miroz. Item de tomesmētis. c. j. de rap. c. ij. Ubi pcedit pnia z nō sepultura. Sol. Regula ē qd b dicit nisi a minori pbibeat ex cā. vl vt pularur vi us. vt ibi. vl ob aliā cāz. Itē ad negatiua ptra di. xxvij. q. ecclia sticis. z. j. q. j. si q epi. Ubi q iniuste pculur ordies puaē collatōe ordis illi^o s; nō minoris vl maioris. scdm Bar. licet Hug. p dicit. Sz dic vt s p pime dixi. Plus q q litare includit min^o. s; nō sp. Sicut plus qntitate semp includit minus. vt infra. plus semp. Jo. an.

Contra eū q legem dicere
potuit aprius est interpretatio facienda. Dec regla supra est ex. l. ff. co. ti. in ptabeda veditioe. Ut plene liqat ista materia. licet de ipa tractet de spon. ex litis. z. ff. de pac. l. veteribz. Tu tñ nota q obscuritas vl ambiguitas aut apponit i vltimis volūtatibz. aut i puentōibz factis i iudiciō. aut i pscipōibz. aut i ptractibz z penis. aut i sentētijs Si i vltimis volūtatibz subdistingue. Qz aut pstat de volūtatē expse aut tacite. Si expse illa seruat. qz nubl ē qd tñ debeat hoibz qz q vltime volūtatē liber sit itū^o xij. q. ij. vltima volūtas. z de resti. officij. Si pstat tacite. vt p plecturā illa seruat. xxvj. q. vj. q recedūt. z d rest. restit. Et h nisi dicta volūtas turpis esset. vt. ff. de p d. i. nsti. l. qdā. Uals p ius. Pone exēplū de testa. tu. Si n pstat expse nec tacite. statur p bis restamēti. Ad h. xxij. q. ij. is aut. de cele. mīl. in qdā. Si aut pba sūt nimis larga seqmur benignius z minimū. vt i regula in obscuris. infra co. ti. Et sic esset heredis electio. Si pō nō apparet q ps sit benignior vl minor neutra tenet. ff. de testa. in. l. si duo sūt. Si querat ad quē spectat idagatio. dic q ad iudicē. C. de fideicomis. l. volūtatē defūcti. Si i iudiciū sit ambiguitas sit interpretatio pferēte. rō qz debitor semper negaret se de h sensisse. C. de annali excep. l. v. z h in litis exordio. De h d resti. spo. cū ad sedē. Si pō in pbariōibus sit ambigū interpretabitur pducētē. d p d. appo. p tuas. z d pba. in pntia. Dicit enī pbariōes eē clare. d pre scrip. auditis. Saluo eo q pnt testes obscure deponēt interdū itez interrogari. vt d pnti. cū clamoz. In pscipōibus si pntat incertū. certificare cogit. ff. d psc. l. certū. Alioqz accipet qd magis expediet aduersario. vt ibi. et d psc. c. j. In pscibz aut ē certū d pntu. aut d dissensu aut dubiū. In pmo stat et qd senserūt. de spo. c. j. In ser cūdo nil valet. xxvij. q. ij. suffic. xxx. q. ij. c. j. vno. d rapro cū cām. xxij. q. i. s. i. Et ibi error nō solū cor. pis s; z matērie veditioem impedit. Nihil enī tā ptrariuz pntu sit error. ff. de iudi. l. ij. Et errare est aliud p alio putare. xxxij. vj. di. qnis. nō tñ ois error impedit mīnomū. Sz error tñ pnone qd dicit. vt. xxij. q. i. s. i. z i summa. In tertio casu. l. dū est dubiū subdistingue. Aut potest valere fm intellectu vnius tñ aut vtriusqz. Si fm intellectu vnius tñ valeat fm quē valere p. ff. de verbo. obli. qctis ens. Et h bz locū etiā i ptractu matrimoniali i foro iudiciali. In foro aut aic stare ei q dissensisset i tli dubio. vt de spon. rva nos. Si fm vtriusqz intellectu p valere. valeat fm q verisimilius. ff. de verbo. obli. cū q ita. Et in fra i regula inspiciamus. cū suis pcor. Si dubitat q sit verisimilius seruat qd in hac regula dicit. ff. de verbo. obli. l. qd qd. z h vey cū neuter doli cōmittit. Si aut alk doli cōmittat p cū fiet interpretatō. xxij. q. v. s. Et bis. et c. quacūqz. si autē vterqz cōmittit doli. ad cōm signifi catōem recurret. vt in deā decre. ex litis. Ubi de h. z. xxij. q. v. s. si ergo. Et idē reputat i iuramētis. vbi notatur In sentētijs suis interpretari poterit ptes pvincie pcuras (bb 2

Titulus Vicesimus

rator cesaris. ff. de appel. ab exco. in pn. func^o est ei officio suo sine male sine bene iudicando. Qd intellige de diff. nraa sententia. Sc^o de iterlocutoria. Qd dic vt no tatur de appel. cessante. De fructibz tñ z expensis supple p eadē die. ff. de re iud. l. Paul^o. Et de hoc no. xxxv. q. ix. qz gals in apu. l. dis tra in glo. Et ibi de multiplici interp^o ratione. De legibz nō est dictū qz in eis nil obscurū est vel ambigū. di. iij. erit. z. C. de no. co. cōpo. in pma insti tutione. ibi. Erat lex certa z breuifimone pscripta. Si tñ a ambiguitas esse videret in eis recurrat ad p^odentē. qz ille solus interpretari pōt qz z cōdere. xj. q. j. S. ex bis. Et idem in p^ouilegijs que sunt leges puate z p eadē iura Jo. an. Et nota qd dicit Bre. xxij. q. v. humane. qz verba debet des seruire intēre. nō intēre p^obis. Abi glo. ar. portus des siderandū intēre alicui^o qz verba. j. q. j. marchis. Sed hoc est vtz cū pstat de intellectu. als a verbis non est recedendū in dubijs. ff. de l. ij. nō aliter. Et ad de qd. xxij. q. j. parat^o. dicit glo. qz nō debem^o semp adherere p^obis. Verba enī in rescriptis posita vel in legibz debem^o pformare equitati. licet verba nō pariant. vt de rescript. causam. z de p^osue. cum dilectus.

Cum non stat per eum ad

quē p^oner. quo min^o cōditio impleat. haberi debet pro inde ac si impleta fuisset. Nec regula sumpra ex lege. ff. ro. ti. in iure ciuili. Pone exemplū in abraā. p que nō stat^o rit quo min^o filiū suū imolaret fm dñi pceptū. Unde p^o inde ita gratū fuit aū dñm. ac si imolasset. xxij. q. ij. si q^o det. s. abraā quoqz. z. c. sequē. Itē pone casum qz impedire ne ad eū citatio pueniat. vt lit. nō prest. qm. Item potes ponere in libertate legata. z vt aliqd def heredi. z p eum stat. C. de p^odi. inser. l. penul. z vlt. Et idē in alijs legarijs Et nota qz si mihi quqz p^omiseris si te vicero. tacite videt hoc actū vt resistere possis. z sic habet p^o expressa. Et nota qz dicit p eū ad quē p^oner. Nā si statet p aliū tertium vel p impedimētū meip^o. tūc locū habet regula ista. in fra. impurari. qz tūc licet nō impuret qd p me non stat. vt ibi. nō tñ habebit p impleto vt hic. Itē nota qz si l^o berras legata ē seruo. si. x. heredi dedit. z p heredes stetit quo min^o seru^o dederit illa x. p inde ē ac si impleta eēt cō ditio. qz ille l^ober erit. Tenet tñ illa decē postmodū solue re. nisi forte obtulerit z heres nō susceperit. C. de cōdi. inser. l. vlt. zc. Jo. an.

Cum quid vna via probi

betur. alicui ad id alia via admitti nō debet. Pone casuz xxxij. q. v. bec imago. z de cōcel. pben. detestāda. Nota g^o qz cū aliquid p^obibet. p^obibent z omnia qz sequunt^o ex illo. vt in regula cū quid. s. Ac etiā omnia p que possit puenit^o ri ad illud. fallit h^o interdū. qz seru^o nō admittit in testi^o moniū. p dño nec cōtra dñm. z tñ testificat de facto suo dū d^o p eū depositū vel cōmodatū vel simile. iij. q. ij. s. ni neqz. Itē qz nō potest accusare denūciat de iurcurādo quē admodū. in fi. Itē p^olar^o de mobilibz p eccliam acq^o sitis testari nō pōt. z tñ in egritudine moderate potest d^o ipis aliqua erogare. de testa. ad h^o. Satis circa h^o dicit po rest qz cū aliquid p^obibet pncipaliter habito respectu ad p^obibitū. nō ad viā vel ad modū quo p^obibet. Ex p^olifica p iura in pncipio dicta. tunc sufficit p^obibita vna via. vt ad id in et^o fraudē alia via vel modo admitti nō debeat vt hic Speciale tñ est i libertate. ff. de offi. testa. l. papini anus. Si aut p^obibitio pncipalit^o se hz ad viā vl moduz nō ad rē. tūc sec^o. Un alteri ecclie alligat^o ep^os nō eligit s^o tñ postulat. Itē qz iurauit si accusat bñ denūciat. qz sibi nō ē p^obibitū d^oferre crim^o s^o p mod^o accusatōis p^obibet. zc. Jo. a.

Contractus ex conuentio

ne legē accipe dinoscunt. Dicit vulgares. Pactū rū pie leges. Et hoc dicit regula qz sumpra est ex lege. ff. eo. ti. cō tract^o. Pone casum p canonē. xvij. q. ij. eleuberi^o. Abi puentio inter ep^om dyocesanū z fundatorē iura. de obla^o tionibz obuententibz in festo ip^o ecclie seruāda est. Itē depositar^o fm iura tenet solū de dolo. z lata culpa qz do lo. compaf. Si tamē interuenit puentio vt teneat d^o leus z leuissima culpa z casu fortuito. illa seruaf. de depo. c. ij. Et qd dicit regula hic intelligas de puentioe honesta et non p bonos mores. Un si puenit vt dol^o pstat. nō va let puentio. vt in dicta. l. ptract^o. Jo. an.

Tertū est qz is cōmittit in

legē qz legis verba amplectēs p legis nrit voluntatem. Pone casum. xij. q. ij. pleriqz z de elec. anaricie. li. vj. Et cōcordat. j. q. j. sunt nōnulli. Circa regulā nō insisto p^oqz re ipam. vt no. xij. q. ij. pleriqz. ibi in glo. di. Molunt d^o dam facere ptra legē sed faciūt fraudem legi. Facit autē fraudē legi qz obseruat pba legis. s^o mentē ei^o circūuenit. ff. de legi. fraus. fit autē fraus legi quattuor modis. s. de re ad rē. l. quādo in fraudē d^o aliqua res. vt in dicto. c. pleriqz. z. j. q. j. sunt nōnulli. Itē de psona ad psonā. vt si qz sub psona alter^o exercet vsurā. xlvij. di. sicut non suo Et cū marit^o nō potest aliqd dare vxori supponit aliam psonā cui det. vt ff. de dona. inter vi. z vxo. bec rō. Item de vno ptractu ad aliū fit fraus legi. vt cū mulier nō pos sit aliquid dare viro. fingit se viderē ei. ff. de do. inter vi. z vxo. si spōsus. Itē de vno ptractu ad aliū. vt cū mulier nō possit fideiubere. pstituit sepncipalē debitricē. ff. ad vell. qzuis. xxxij. q. v. mulierē. Job. an. Exēdi potest ad multa. z in vsuris qz palleant sub iustis titulis. s. vni dicitōis. emp^oitōis. pignoratōis. depositi societatis. z hmoi de quibz fraudibz vsuraz vide i. q. p. i. c. vj. z sequē. Itē in nō cōicādo vl male cōicādo. Itē in ieiunijs z alijs Et d^o decretal. qz fraus z dol^o nemi dñe patrocinari.

Decet concessum a princi

pe beneficiū esse mansuz. Pone casum. xxxv. q. ij. c. j. z ij. z de pben. si cui. li. vj. z in auten. li. vj. Cōstitutio. Decet hoc verbū quantū ad subditos ipos necessitate impo^o rat. qz tū ad ipm pncipē honestatē. Itē enī p^ouilegiuz per se pcessum diminuerē vel moderare vel in totū colle re potest. Primū pbat de deci. c. ij. li. vi. Secundū pbat de elec. quia sepe. li. vi. Ad hoc. l. ij. di. s. vj. z sequē. A pncipi pe qui solus p^ouilegiū in alteri^o p^ouiciū pferre potest fm quosdā. ij. q. ij. nunc Jo zc. z sequē. Qd nō est vtz vt no. xv. q. ij. in sum. an pncipi. Licet enī hic exprimat^o d^o pncipe. Idem est in beneficijs alioz. xij. q. ij. Si ep^oscopus. de institu. cum venissent. Possunt enī ep^oscopi d^o res p^ouilegia. de re iu. cum inter eos. De hoc. xv. q. ij. in summa. beneficiū. P^ouilegiū est quoddā beneficiū col^o latum alteri. Cū aut sit duplex genus p^ouilegiōz. quia z realia z psonalia. hoc est vtz in realibz p^ouilegijs. Dec enī p^ouilegia pncipū sunt p^operua. Non aut intelligit^o de psonalibz. nā psonalia cū pfontis extingunt^o. vt in fra in regu. p^ouilegiū. Et idē dico de p^ouilegio dato ad temp^o. Pone casum de ver. signi. tua. Mansuz. Nota qz licet p^ouilegiū debeat esse p^operuū vt hic. extinguitur tamē ppter abusum negligentia cōtrariū factū. z supue^o niens enorme p^ouiciū. Quod dicit vt no. xij. di. s. reno^o uantes. ij. q. ij. p^ouilegiū. de deci. suggestū. Unum dico qz ab ipō pncipe verba p^ouilegiū interpretanda sūt. ita qz alteri enorme p^ouiciū non afferat. de ver. signi. quies^o quid p nouale. Si aut ex post facto superueniat enorme p^ouiciū. pone casum p decre. suggestū. hoc cū sit necesse directe venire contra verba p^ouilegiū credere pponendā pncipi questionē de p^ouilegio. quod de nouo rēdit ad

s. ti. ff. c. j. s. ij.

De regulis iuris Ca. vnicum

noſa. 2 p̄ illō nō debere p̄tia auctoritate venire. ſm Lau. qui hoc ſentit. xxv. q. j. in ſine. Et Bern. Beneficiū remiſſionis peccatorū qd̄ dat̄ a p̄ncipe adeo manet q̄ nunq̄ reuocat. xxv. q. iij. ſi illic. Cōtra. de pe. diſ. iij. q. diuini. So. Nō redcūt peccata dimiſſa p̄ recidiuū nec q̄ ad cul p̄a nec q̄ ad pena. ſ; dicitur redire p̄ q̄ndā effectū aggra uarōis illius ſeq̄nt̄ culpe. Tho. in. iij. Beneficiū etia ḡre 2 virtutū ſp̄ durat i hoie ex pre dei dātis. de pe. diſ. ij. q. rēdū. S; q̄ amittat̄ ē p̄pter abuſum v̄ negligētā hoim B̄nfiū est quodcūq̄ habet̄ p̄recognitionē. P̄s. Noli obliuisci omnes retriburōnes eius.

Dubia sunt in meliorem

p̄tē interpretāda. ſ. ea ſcā q̄ dubiū ē quo animo ſiāt. Dec re gula habet̄ in decretali de regu. iuris Eſtore. Et ſūt verba Bede ſup illō Lu. vj. Nolite. 2c. Ubi ſciēdū q̄ tri p̄lex ē gen^o opm̄ humanoz. Aut enī ſūt bona v̄ de ge nere bonoz. vt ieiuniū. orō. elemoſina. 2 b̄mōi. 2 iſta ſem p̄ v̄nt̄ interpretari i bonā p̄tē q̄uis poſſint fieri mala in ſentōe. Aut ſūt de genere maloz 2 mala ſm ſe. vt furta. homicidia. blaſphēmiē. 2 b̄mōi. Et de his vt dicit̄ Beda ſibi dē p̄mittit̄ nob̄ iudicare. i. interpretari i malā p̄tē. 2 re purari digna dānarōis iudicio. 2 peccatū eēt huiuſmōi b̄n̄ interpretari 2 excuſare. xi. q. iij. ſi q̄s dixerit. 2. c. ſequēt̄. Nō t̄n̄ debem^o iudicare illos ſimplr̄ damnatos. q̄ p̄nt̄ reūti ad penitētā de illis. Eſt tertiuū genus opm̄ qd̄ ē in diſſerēs. vt comedere. bibere. loqui. ire. vendere. 2 emere. 2 huiuſmōi. 2 hec ſiūt b̄n̄ 2 male. Et de his p̄cipue intel ligitur q̄ ſūt interpretāda i meliōrē p̄tē cuz neſcit̄ alis facta talia. in meliōrem. i. ſcurtozem. ſm gloſam.

In dubijs tutior via ē eli

genda. Iſtud dicit̄ qd̄ eſt quali regula ſic p̄ſucit̄ alle gari cōiter. Et eſt ſumptū ex. c. i. uenit. de ſpon. vbi dicit̄ tur. In his q̄ dubia ſūt qd̄ certius extimamus tenē deſ bem. as. Glo. ibi. Sic ergo parer q̄ i dubijs ſemp̄ certū eſt tenēdū. de pe. diſ. vij. c. ij. Ubi dicit̄ Aug^o. Tene certū 2 dimitte incertū. 2 loq̄t̄ de penitētā i extremis. d̄ quo eſt dubiū ſi vere peniteat. Q̄ aut̄ certus eſt de vera peni tentia p̄ pieturas. tamē ſi ſanus agit penitētā. xij. di. ſicut de homici. ad audiētā. Nota t̄n̄ q̄ ē dubiū pbabi le. 2 ē dubiū ſcripuloſum. De pbabili hic loq̄tur. cuz ſc̄ rōnes ſūt ad vtramq̄ p̄tē quali equales. 2 peccatuz gra uie eſt ſe exponere tali dubio vbi ē mortale. Eſt aliud ſcri puloſum. vbi ſc̄ ex leui ſuſpitiōne timet̄ q̄s eē i aliq̄ actu peccatū vbi nō eſt. 2 iſtud ad p̄ſiliū boni viri ē deponen dū. Grego. Bonaz̄ mētū eſt ibi culpam agnoſcere vbi culpa nō eſt. i. timere. nō t̄n̄ aſſerere. di. v. ad eius. J̄tē xj. q. iij. Graue ē 2 ſaris indecēs vt in re dubia certa deſ ſc̄ tētia. Dicit̄ glo. xxij. di. c. vl. q̄ triplex ē ambiguitas. ſc̄ turis. facti. 2 p̄ſone. Ambiguitas iuris ē vbi de ſimilibz̄ ad ſimilia p̄cedit̄. vt di. xx. de libellis. Et de tali ambigu itate loq̄tur. c. ſicut. di. xij. S; vbi eſt ambiguitas facti nunq̄ ſerēda ē ſentētia i p̄iudiciū alicui^o. 2 de h̄ intelligi tur. c. graue. xj. q. iij. Sed vbi nulli ſit p̄iudiciū vt i ba p̄ſimo. p̄firmarōne. ordinarōne. p̄ſecratōne. 2 huiuſmo di. bene fertur in dubio ſentētia certa. ſ. vt baptiſet̄ v̄l eē deſia cōſecret̄. v̄l denuo ordinet̄. 2 b̄mōi. vt de p̄ſe. di. iij. paruulos. 2 di. j. ſolēnitates. Q̄nq̄ tamē dubitat̄ de ſa cto. 2 fertur ſentētia in p̄iudiciū alterius. vt deſpon. Ju uenit. Sed iſtud eſt p̄pter p̄iūm anime. Ubi nō eſt am biguitas p̄ſone ſed factū eſt rectū b̄n̄ ſer̄ certa ſententia. vt. v. q. j. quidā. pura cū dicit̄ publice furtū factū ſ; igno rat̄ p̄ſona. tūc p̄t̄ iudex ferre excoſcatōem i cū qui ſc̄. 2 p̄ t̄ cipe vt ſibi manifeſter. 2 teneatur ſu b̄ditus obedire.

Defleat peccator qui offē

dens in vno factus eſt omnū reus. Dec regula habet̄ in decretali. de reguli iuris. deſleat. Et ſumpta eſt ex ca. cōſi deret. de pe. di. iij. Et ſūt verba auguſtini. p̄im̄ aut̄ iaco bi apoſtoli i canonica vbi dicit̄. Qui totā legē ſeruaucrit offendat̄ aut̄ i vno. factus ē oim̄ reus. Deſleat ſaltem lu ctu interiori. Nā lacrime exteriores ſine interiori ſletu. ſ. p̄ritōis modicū v̄l nihil p̄ſunt. de pe. di. iij. irrūto. J̄nt̄ rior ſletus etiā ſine exteriori. i. p̄ritio cordis ſufficiens eſt ad remittendū. de pe. di. iij. p̄t̄deret. ibi. Doleat interior cū exteriori adhuc melior. Proſp. Lachrymis ex ſa corz̄ diſ p̄ritōe ſtuentibz̄. reſtringent̄ ceterū ignis incendia. d̄ pe. di. j. porro. Offendēs in vno. ſ. p̄ceptoz. D̄m̄ eē mor tale eſt p̄tra aliq̄d̄ p̄ceptū diuinū directe vel indirec̄te. v̄l in vno. i. charitate. q̄ vnū nos facit̄ cū deo 2 p̄ximo. 2 qd̄ liber mortale eſt p̄ charitatē. Glo. Bern. Dim̄ reus. ſ. p̄e ceptoz. id eſt ita damnat̄ quis 2 puatur gl̄ia eterna pro vna tranſgreſſione p̄cepti in ip̄a mouendo. ſicut ſi om̄ia fuiſſet tranſgreſſus. ita exponitur. de peni. di. v. Fratres Nō t̄n̄ ſuſtinet̄ tātā pena. Nā quodlibet mortale h̄z̄ ſuā penā. v̄l oim̄ ſc̄ ſc̄rutū. q̄ quelibet virtus patit̄ deſtine tū ab vno vicio. Sic exponit̄ Aug^o. de pe. di. vj. q̄ vult. Cū enī virtutes ſunt connece. vna amiſſa om̄es amittūt̄ Uel oim̄ bonoz reus. id eſt ingrāt^o. 2 ſic om̄ia meretur ſibi auferri. Uel oim̄. q̄ p̄ peccatū amiſit̄ meritū oim̄ p̄e cedētū opm̄ bonoz. Aug. de pe. diſ. vj. qui vult.

Dolo facit qui petit quod

reſtituere oportet eūdem. Dec regula ſumpta eſt ex. l. ff. eo. ti. in p̄dēnaratōe. Pone caſum in vſurario q̄ nō petit vſuras a debitoze. ip̄as enī reſtituere cogeret. xxij. q. iij. nullus. Ad idē de iureiuran. Debitores. Duo aut̄ nota circa hanc reglam. P̄imū eſt qd̄ d̄ h̄ locū habere quāz do res reſtituenda eſt ei a quo petit̄. Cōmodatari^o enim repetit̄ rem a ſure quā tenet̄ d̄no reſtituere. C. de fur. 2 p̄ uo cor. l. vl. Vir ſoluto matrimonio petit̄ dorem a ſocero quā v̄pori 2 liberis reſtituere eū oportet. ſ. ſoluto mat̄ri monio ſi ſocer. J̄tem i vſurario q̄ vſuras repetit̄ q̄s alis ſoluit. Si nō eſt ſoluendo p̄ſtura cautōe reſtituēdi. eas a q̄ p̄cept. de reſti. ſpo. olim. 2 de vſuris. q̄ ſtricta. Secūdo nota hāc regulā nō habere locū i poſſeſſoriz̄ iudicijs ſed in petitoriz̄. Dec etiā notat̄ Boſſ. de offi. iud. deleg. venerabili. 2 Bern. Jo. an.

Dammum quod quis ſua

culpa ſentit ſibi nō debet̄ alteri imputare. Dec regula ſū p̄ta eſt ex. l. ff. eo. ti. q̄ q̄s. Pone caſum p̄ canonē. xxij. q. iij. diſplicet. Ubi ſi q̄s ductus ad iudicem de equo ſc̄ p̄ ſciat. 2 ledat̄ ſibi ip̄i imputer. J̄tē de p̄ben. ſi cleric^o. li. vj. vbi clericus q̄ negligit̄ petere p̄bendā ſibi debitā cū vaſ car. ſibi imputari debet. nō ſequēt̄ expectat̄. Ad idē pro ſocio. l. cū duobz̄. Ubi ſocius oim̄ bonoz̄ damnat^o ex cō tractu ob p̄rma cūſuam. v̄l ex maleſicio. pura furto v̄l ſimonia. nō recuperat̄ a ſocio. Concor. l. di. ſepe. 2. c. Di qui. J̄tē p̄curator̄ penā quā ex ſuo delicto p̄ſtitit̄ nō recuperat̄ a d̄no. ſ. de p̄cura. qui p̄prio Ad idē. C. de euc. l. emproz vbi d̄ q̄ emproz ſi in iudicio nō ſuit re euc̄ta. de euc̄tōe nō agitur p̄ venditorē. q̄ culpa ſua res euc̄ta videtur. Jo. an. Ad hoc etiā facit̄ qd̄ ait̄ Aug^o. Abſte vt ea q̄ p̄f bonū ac licitū facimus 2 habemus. ſi qd̄ p̄ter intentōem noſtram acciderit nob̄ imputerur. xxij. q. v. d̄ occidētis. Ubi ponit̄ exemplū de eo q̄ ſe occidit̄ gladio vel ligone. 2 b̄mōi. qd̄ non imputat̄ ſactenti vel v̄centi in bonum. talia instrumenta. ſed illi qui ſe occidit̄. Poſſet̄ etiā ſic ex tendi regula theologicē q̄ cū ſit triplex damnuū. P̄imū p̄riuatiōis glorie non debet̄ quis imputare diuine p̄ſci entie. q̄ ſm Aug. ip̄a nulli eſt cauſa labendi. ſed culpe. p̄ p̄te. xxij. q. iij. Nabuchodonozor. Secūdū damnuū eſt

Titulus Vicesimus

subtrahōis siue p̄uatiōis gratie p̄ peccatū. quod nō debz
q̄s imputari dei seueritati. s̄ siue negligēte. r̄. q̄. iij. audi
z de pe. di. j. s̄. p̄ueramini ad me zc. Nec d̄z imputare dya
bolo tēp̄anti. s̄ siue p̄prie volūtatē. r̄. q̄. i. nō est. z. ca. illa.
Terriū est dānū sp̄alis fortune. in rebz. in fama. ī honoz
bus. z h̄mōi. z h̄ d̄z imputari patris suis. de pe. dist. j. q̄. iij.
obrem. z. c. s̄. p̄auuo. z. c. si. p̄am.

Delictum persone nō de

bet in detrimentū ecclē reatū dare. Pone casum in ep̄o de
posuō p̄pter crimē. Nō enī d̄z ecclē p̄pter h̄ expoliari rebz
suis. r̄. q̄. vj. si ep̄m. vbi de h̄. J̄tē pone casum in p̄ura
toze q̄ falsificauit instrū. nō p̄p̄terea p̄didit ecclā causam
de except. cū venerabil. Et delictū rurois nō obligat pu
pillū. ff. e. r. l. neqz. Cōtra. vj. q̄. iij. placuit. Ubi delictum
plari nō reperētis rē ecclēsticā nocere ecclē. Ad idē d̄ p̄
scrip. c. j. Sol. Delictū aliud est in faciēdoz hoc nō p̄udi
cat ecclē. vt hic. Aliud est in omittēdo. z istud bene p̄iud
dicat ecclē. vt ibi. Et hoc p̄p̄rie d̄z delictū. s̄. omīssio. q̄uis
nō sp̄ st̄t h̄uic significatiōi. s̄ ampliat aliquādo. J̄tē ad
hanc solutiōem p̄radicit. r̄. v. q̄. iij. ita nos. ibi delictum.
q̄d p̄stitit in faciēdo p̄iudicat ecclē. Sol. dicit potest fm
Jo. q̄ hoc ibi notat q̄ h̄c regula intelligit d̄ detrimento
facultatū. illa de detrimento bonoz. s̄. p̄t̄. ibi nocet de
linguētibz q̄ ecclē. Ad h̄ p̄ra istā solutiōem. de celi. cū
olum. Ubi delictū q̄d est in faciēdo nocet ecclē. z d̄ in in
te. resti. auditis. Ubi delictū in obmittēdo nō nocz ecclē
Satis p̄grue distingui possz inter iudicialia z extraiudi
cialia. vt in iudicialibz iudicioz fauore siue sit ī faciēdo
siue ī obmittēdo p̄iudicat ecclē. Et in decre. auditis. Deli
ctum q̄d fuit in obmittēdo bene p̄iudicat ecclē. sed fuit
restitutū. z sic nō est p̄ra. J̄n decre. venerabilis dicit p̄t̄
iudicialē. Vel ibi sol. p̄curator deliquit in faciēdo. s̄z in
strumentū falsando. J̄tē p̄ra. di. l. iij. si seru. vbi pu
nit ep̄s qui p̄ vno seruo debet duos dare. So. illud de
bet facere de p̄rio si habet nō de bonis ecclē. z sic nō est
p̄ra hanc reglam. J̄tē p̄ra. de ordi. cogni. cū dilectus
Ubi dolus z violētia abbatis ecclē nocere videt. Sed
ibi soluit p̄ Bern. in glo. qz s̄z ibi delictū fuerat p̄missuz
p̄ abbate. z collegiū cōmunicato p̄silo p̄sone noīe possuz
mus intelligere de plato. Vel indistincte de q̄libet p̄sone
intelligat cur. delictū nō nocet ecclē. salte cum effectu
qz daret restitutio vsqz ad quadriennū t̄m nisi ex causa
plus t̄p̄s daret de resti. in int. c. j. l. vj. Jo. an. P̄t̄ z
sic extēdi regla. Delicta q̄cūqz clericoz dūmō tolerēt non
nocet ecclē. i. fidelibz q̄ ad veritatē z utilitatē sacroz. que
p̄ferūt. vt. l. q. i. si fuerit. z. c. d̄ns declarauit. Vel etiā non
redundat in detrimentū ecclē. i. fidelū. vt p̄ h̄mōi officia
z ordēs q̄ faciūt vt ministri ecclē nō valeat fm Tho. et
p̄ regulā illā. q̄ p̄ aliū. Ecclā enī cur. noīe faciūt. est semp
deo gra z obsequa et. Uterqz p̄t̄ maliciā eoz nō d̄z p̄de
re ecclā iura sua z p̄uilegia. vt decimas. libertatē. emuni
tatē. z obediētia ei debita z reuerētia. di. p̄p̄. c. vlti.

Ea que fiūt a iudice si ad

et nō spectat officū iuribz nō subsistat. Dec regla sumy
pra est ex lege. ff. e. r. factū. Pone casum. l. xvij. di. quozuz
vices. Ubi p̄sbyteri simplices crismādo ecclias. vt virgū
nes p̄secrādo. ordinando: nil agūt. de pe. z re. indulgētie.
l. vi. Ubi indulgētia dara ab ep̄o vltra tenorē p̄cilij ges
neral. nō valet. Ad idē. ff. de iurisd. iudi. l. vlti. dicitur.
Extra territorū ius dicēti nō pariat impune. J̄dē si sup̄
iurisdicōz suā velit ius dicere. Et h̄z h̄c regla locū etiāz
in his q̄ bona sūt q̄ faciūt iudex. t̄m ex q̄ ad eius nō spectat
officiū. iuribz nō subsistat. Pone exēplū di. xvi. Bn̄ q̄ d̄
Bonū q̄ d̄ est statuerē res ecclē alienari nō posse. r̄. q̄. iij.
p̄ totū. T̄n statutū impatorz sup̄ b̄ nō valet. qz ad ei. n̄

preinebat officū. vt ibi. Generale enī est qz nō sufficit bo
num facere nisi z b̄n id fiat. r̄. vj. q. i. monachi. ij. Et q̄d
dicit hoc regla. Ea q̄ sūt a iudice. als subaudi. Nā in co
q̄d facit nō p̄nēt ad officū suū. nō d̄z iudex. Sic p̄p̄u
rator fines mādari excedere non debet. ita z iudex fines
iurisdicōis. Saluo eo q̄d de p̄rogatōe notat de offi. de
le. p. z. g. Nec habet locū hoc regula in sp̄ualibz. q̄ pot̄
dependēt ex potestate ordis q̄ iurisdicōis. Vinc est qz
si ep̄s q̄ hoc p̄t̄ ex ordine p̄secrēt alienā eccliam vt alia
re. vel ordinet alienū subditū. q̄d nō p̄t̄ ex iurisdicōne
rator fines mādari b̄n tenet. licet ordinat̄ executi
one careat. vj. q. i. ep̄s in dyocesi. Et de tē. ordi. qz transla
tionē. Nō est d̄. di. r̄. c. i. Ubi p̄sibi crismābat z p̄. cum
t̄m nō p̄nēt ad ordinē sacerdotale. s̄ sp̄ale. Nā illd̄ fuit
sp̄aliter eis p̄cessum a grego. pap̄. Et sic ad eoz p̄secrā
bar officū. z si nō ex ordine. t̄m ex demādatiōe. Queri
solet si iudex q̄ de decē t̄m p̄t̄ iudicare. iudicat de. r̄. an
valeat sn̄ia in. r̄. Et Jo. d̄z qz nō. qz res iudicata non po
test in p̄te tenere z ī p̄te nō tenere. Et h̄ ip̄e no. ij. q. vi. s̄.
diffinitiva. p̄. cum certa rōe. Et facit optime p̄ Jo. de pe.
z re. indulgētie. l. vi. Et p̄cor. cū co. Accur. ff. de iurisdic.
om. iudi. l. vlti. Hug. t̄m z Lau. tenēt p̄trariū. s̄. qz senten
tia tenet in. r̄. t̄m. z dicit sententiā rescandi in illo super
fluo t̄m. Et facit p̄ eis de arbi. c. l. h. vi. z regula infra vlti
le. Et q̄d ibi dicit Jo. Extēdi potest ad multa. Qui dat
aliquā indulgētia de culpa. etiā papa. nō valet. qz sol
deus indulget culpā. de cōse. dist. iij. nemo Ep̄s qui facit
cōp̄sitiōnē cū publico vsurario de certa q̄ta. remittēs si
bi residuū obnoxiū etiā restitutiōi p̄sonis certis nil facit.
nec sibi valet illa remissio. qz nō est ep̄s iudex aliene sub
stancie. ij. q. i. reintegrāda Cōfessor q̄ absoluit ab aliq̄ casu
pecti vel sn̄ia a q̄ nō p̄t̄. nō valet absolutio. Prelatus q̄
subdito aliq̄ d̄ regulā suā. vel aliquid sibi reuelādū sal
uo ordine fraterne correctiōis. nō obligat illud p̄ceptum
nec d̄z obedire. ij. q. i. si peccauerit. z h̄mōi.

Cū qui certus est certiora

ri vlt̄m nō oportet. Pone casum di. xi. c. vj. s̄. sepe. dile.
Et de appel. si duobz. J̄n archiepo q̄ scit̄ illū ex cōmuni
cauit q̄ appellauerat ad papā. Et no. qz h̄ d̄z q̄ certus
est subaudi vel esse d̄z. Nā nō est necessariū singulozum
auribz inrumari q̄d est publice p̄mulgatū. di. xvi. Qd̄ di
citis. Et de postu. pla. c. i. Licet aut̄ canonicū q̄ certū est d̄
morte ep̄i nō oportet eū ampl̄ certiorari de ipsi. morte.
T̄n citari d̄z ad electionē faciēda. vt no. Bern. in decre.
cū inter. de dec. Qd̄ vez puto. qz q̄ certū est vt h̄ certio
ra vt iudex. ij. q. i. multi. Et interdū qui certū est adhuc
certiorat̄ ad cautelā. vt in dicro. c. vj. r̄. di. P̄terea. licet
sciat eccliam vacare. diē t̄m assignatā ad electiōz celebra
dā ignorabat. z iō vocād̄ est z dies notificād̄. Et ē h̄c
regula in ar. ad q̄dem q̄ querit. An ingressus religionē
z in fine anni exp̄is. si itez candē religionē ingrediat̄. an
debeat itez h̄re annū p̄barōis. z s̄z videt qz nō p̄ hanc
reglam. nisi p̄ditio p̄sone vt religionē mutata est. Et hoc
tenet Bar. b̄r. in q̄onibz suis. Jo. an. Si ar. p̄ medietate
anni st̄tisset vt circa. t̄m sūt op̄i. z vide de h̄ infra. ij. pre
ti. d̄ statū religiosoz. Et fac̄ ista regla p̄ ignorātes man
data dei. vt etiā generalia ecclē p̄cepta vt simodalia. euz
publicā. vt acta caploz generalū q̄ nō vidēt̄ p̄curari
si p̄ faciūt. qz certi eē d̄nt d̄ h̄mōi religiosi. Ubi sciēdū qz
nō eadē certitudo requirit̄ in oibz. Nō ē certitudo demon
stratiōis sc̄ic requirit̄ in his q̄ sūt fidei. s̄ suffic̄ ea q̄ tradit̄
ab ecclā p̄ miracula. p̄ doct̄ias doctoz. z tolerātas mar
tyz. nec debēt velle vlt̄m certiorari.

Ex eo non d̄z quis fructū

cōsequi qz n̄sus ext̄it impugnare. Pone casum in co q̄

La. unicū de regulis iuris

dicat decretales eplāas nō esse autenticas. qz nullā debet pro se allegare. di. xij. si romanoz. Ad idē. di. viij. quo iure. Item pone casum in eo q̄ impugnabat testamētum. dices illud inofficiosum. qui si id improbe dixit r succubuit. q̄cquid ex testamēto capiebat p̄dit. ff. de inoffi. test. papa s. meminisse. Ad idē. xij. q. ij. q̄ p̄posterū. Et dicit lex. Ad idē. est que redire ad id q̄d semel renūcianduz putatur. C. de rebj. credi. l. si quis. Et q̄ hic dicit nusus ex tunc. dicit cū effectu. l. si tē q̄tū in eo fuit. qz p̄seueravit. Si autē simpliciter p̄staretur. secus esset vt intelligit Berni p̄dictā de re. p̄sentū. de testi. Idem si incipet agere vt ex age. r postea desisteret an sententiā. Et quod dicit hec regula verū intelligo nisi ex necessitate officij habuit impugnarē. Nā tūc p̄prio noie fructū consequi potest. hoc p̄bat. tur. ij. q. vij. s. aia. s. si p̄ patre pupilli. Tres licet q̄s impugnet sniaz i vno cap. ex alio cap. p̄leq̄ fructū d̄ testa. Raynuri. r ca. Raynald. r p̄cor. ad reglāz. j. q. vij. c. j. r di. xvj. si impator. Et simile ē qd d̄ frustra imporat legis auxilij q̄ comitit i legē. de vsu. qz frustra. Item no ta q̄ sicut quis non debet fructū p̄sequi ex eo qd impugnar. vt hic. Ecōtra nō debet q̄s impugnare ex q̄ fructū p̄sequi. r. di. c. j. r. xij. q. vij. c. i. in agendo. Jo. an. Et tendē. Qz ex quo peccator impugnat dei p̄videntiā murmurādo nō meretur ab eo gubernari. vt aliqd boni cuz pugnet p̄tra d̄ni voluntatem. Itē cū male se habet ad p̄sentē meret p̄uari bonis coz. rē.

Exceptionē obijciēs non

videt de intentōe adūsarj p̄fiteri. Habes hec verba d̄ ex cep. Cū venerabilis. Et p̄sequere hāc materiā. vt ibi notā. Et pone casum de p̄sc̄p̄ illd. Et aduerte qz mirabilis videt hec regula. Nā si exepio de pacto de nō petendo. videoz cōfiteri debitu fuisse. Si dico interrumpi p̄i p̄tēdo videoz fateri te p̄i p̄fisse. Si dico. cōtra te p̄sc̄p̄. ergo p̄mo id tibi debitū erat qd p̄sc̄p̄. Et sic actor nil amodo debet cogi p̄bare. s̄ exepiens tū. Et facit ad hoc de trāf ac. p̄terea. Dicit ergo qz huius regule est triplex rō. Prima qz licet dicā. fecisti pactū de nō petendo. poterat esse qd illud nō erat vere debitū. vt naturaliter tū. vt nullo mō Itē licet dicā interrumpi p̄sc̄p̄ione forte nō erat complera p̄sc̄p̄io. imo hoc dicere videoz qz cōplera nō fuerit dicēdo me interrumpisse. Vt si cōplera fuerat sine titulo erat r bona fide. Item i alijs exepiōibz. Secūda. qz p̄ exepiōne nego me debere. Nā si p̄ ipam de intentōe adūsa r rj dicit p̄fiteri. eadē exepiōne duos p̄rarios effeci. haberet qd esse nō debet. ff. de solu. qui hominē. s. vlt. Et de baptismo r eius effectu. maioris. cum igit p̄ exepiōne negē intentōem adūsarj. nō est p̄gruū me p̄ ipam dicit fateri. Tertius ē qz reus p̄uilegiatus ē vt possit duas exepiōnes p̄ponere. etiā sibi p̄rarias. vt infra in reglā. null pluribz. Sicut ergo expsse dicere possit. nego te p̄sc̄p̄isse. r postea si p̄sc̄p̄isti ego interrumpi. vt nego me promi fuisse. r postea pactū opponere de nō petēdo. sic dicendo. Tuā p̄sc̄p̄ione interrumpi. vt pactū de nō petēdo fecisti. vt his simile. intentōem adūsarj nō facit. cū adhuc dicere possit. nō p̄misi. nō p̄sc̄p̄. r sic de singulis. Tunc rā i me esset ip̄tēo sic dicere. nego me p̄misse. Et posito qz p̄miserim. postea pactum de nō petēdo fecisti. r sic d̄ singular. Ad hec. xij. q. ij. in p̄n. S̄ qz hec forma verborz doctet mētur. vbi vitas r p̄sc̄p̄ ē i p̄nō ē amplectēda. cū prius aīas. demū linguas oportet fieri eruditās. vt in p̄hemio. ff. in fi. Unū nota qz idē qd dicit hec regula in exepiōe intelligas r in replicatiōe. Unū sicut exepiēs. n̄ p̄fiteri actōne ita nec replicās exepiōz. eadē d̄ ca. Sicut enī se bz exepiō ad actōz. ita r replicatiō ad exepiōz r qd replicatiō ad replicatiōem. Et b̄ lat. p̄bat de exep. dilecti. Jo. an.

Factum legitime retracta

ri nō debet. licet casus postea eueniat. a quo nō potuit inchoari. Dec regula supra ex. l. ff. c. ti. in ambiguis. Ex simplifica i eo q̄ p̄raptit m̄fimonij. r postea factus ē furtosus. xxxij. q. vij. neq̄ furiosus. Idē in supuenire affinitate. de eo q̄ cogno cōsan. vxo. l. c. penl. Idē in adoprone supuenire. ff. de ritu nup. adopriuū. Et nota qz aliam regulā habes infra p̄ p̄nū. l. nō firmat. qz licet casus superueniat. q̄ potuit inchoari nō firmat qd ab initio nō valebat. vt infra. Qd tū intelligas vt ibi dicit. ita qz a p̄ncipio factū erat legitime nō retractaret. licz supueniat casus in quo non potuit inchoari vt b̄. Et nota qz dicit retractari. q. d. Propter cām supuenire nō retractat. ac si legitime nō fuisset factū. Interdū tū p̄ter supueniretem causā impedit eius effectus. qd legitime factū erat. Ex p̄plifica p̄ canonē. xxxij. di. cōter. r de cleri. egro. p̄sbyre r iū. rē. Jo. an. Excedo. Religiosus post professionē si efficit p̄sum. vt fatu. nō tū p̄ter h̄ soluit vt retractat p̄ofessio. p̄larus post p̄platurā efficit malus. ex cōmunicat. r h̄mōi. nō tū p̄ter h̄ retractat electō vt p̄firmatō eius. Absolutē q̄s a peccatis dices se velle facere penitentiā inuētā. r se p̄ritū. r satisfarere les. r restituere postea mutar. p̄positū. nil volēs facere. nō p̄ h̄ retractat absolutō facta. sed tūc peccat mortalius. cū p̄ponit illa nō facere. r te pe. dist. j. magna. in glo. r huiusmōi.

Frustra sibi fidē quis po

stulat ab eo fuari cui fidē a se p̄stirā seruare recusat. Pone casum in fideli quo ad d̄nm. r i d̄no q̄ ad fidelem seu vasallū. xxxij. q. v. de forma. Itē de eo q̄ interposita cōditioe iurauit aliquid facere. de iureiu. p̄cūit. vbi de b̄. Itē de eo q̄ nō vult transactōem interpositā obseruare. C. de pac. cuz p̄pones. Concor qd habet. xvj. di. esto ibi. Cur ergo te habeo in p̄ncipem. cū nō habess me i senatoz. Sed nōne hosti seruāda est fides. xxxij. q. j. neli. Sol. vt ibi nota. Illud enī verū ē cū ip̄e hostis nob̄ fuit fidem. r sic cōcor. cū hac regula. Item p̄. xxxij. q. v. qd deo. vbi d̄ qz si vir r vxor pari p̄sensu vouēt p̄ntentiā. vno labere alter debet p̄seuerare. So. Illa p̄missio nō fuerat scā homini sed deo. Et q̄ deo vouēt sine vlla p̄ditione impleri debet. xxxij. q. vij. c. j. Et licet vxor adulterata sit. peccat tū vt adularādo. xxxij. q. vj. p̄ corū. Frustra igit debuit peti q̄ qd d̄z nō impedit. Unū nota qz qn p̄res aliqd sibi adinuicem p̄mittūt sub pena. r vna pars p̄mo frangit fidem. aut expedit magis alteri parti penā. p̄ofeq̄. et stare pacto vt p̄tractui. aut magis expedit sibi fidē rumperc. In p̄mo casu licet fides sit sibi fracta. ipa tū p̄ sua parte seruet eandē. r sic poterit petere penam cuz effectu. In secūdo casu secure frangat fidem. r fiet b̄ncinde mu s̄ tua compensatō penaz. vt de penis p̄stitutis. Et sic illā decretalē intelligas r que ibi notant. Jo. an. Expende. Deus p̄mittit p̄mijū r bona temporalia si bene facta i mus. qd p̄mittimus in baptismo r penitentiā agamus. Et qz nos frangimus fidē r d̄s reuocat p̄missā. de pe. di. j. si agamus. r. c. p̄dixerat. In societate aliqua p̄mittunt adinuicē oīa lucē cōicare. cū vn̄ cer. ē sociū n̄ fuare hoc nec ip̄e tenet huare p̄mittūt adinuicē iuges rā cite redere debitu alter alteri petēti. r alij n̄ adherere. Si q̄ alij adulteret inocēs certe h̄ suēs. n̄ tenet illi adulterari redere debitu ex q̄ fregit sibi fidē n̄ tū p̄ r ip̄e adulare rē.

Generi p̄ sp̄ez derogatur.

Dec reglā supra ē ex. l. ff. eo. ti. i ro. Pōe casū. xij. di. c. vj. Vbi dicit q̄ generalr ē mior p̄bio. i illo sp̄iali casu. scz q̄ obtinet vices episcopi maior ē. Itē de offi. deleg. c. studu illi. vbi de cā cognoscat delegat. sp̄eal nō generalr legat.

Titulus Vicesimus

Decregula h3 locū in r. scriptis siue p̄mū sit generale. et scdm ip̄ale. vt de rescrip. pastoral. Siue p̄mū sit sp̄ale. et scdm generale. vt e. r. a. v. b. t. e. Siue codē tpe sit datum generale et sp̄ale. Ad h̄ rescriptū. c. l. v. j. Rescriptū autē ip̄ale no tollit p̄uilegiū generale. vt e. r. c. cū ordinē. Qd est p̄ra. nūc de ip̄o p̄uilegio fiat mēto i rescripto. vt ibi.

Volunt q̄dā huius regie dicitur extēdere ad p̄uilegia vt se cū dū ip̄ale deroget generali p̄mo. S3 h̄ est falsum. q̄a sp̄ valet p̄mū siue sit generale siue ip̄ale in sc̄do nō tollat ex p̄sse. de rescrip. veniēs. l. v. j. Et i regula sup̄ decet. Rō dī ueritatis ē. q̄ p̄ p̄mū p̄uilegiū etiā generale. statim cōsequit̄ q̄s plenū ius. S3 p̄ p̄mū rescriptū generale n̄ statim p̄sequit̄ q̄s plenā iurisdictionē in sp̄eb3. de rescrip. pastoral. et iō statim tollit facult̄. Contra. de offi. dele. ex parte. Ubi scdm ip̄ale nō derogat p̄mo generali. h̄ ibi si bñ in tucamur vtrūq̄ fuerat ip̄ale. et dic vt ibi. Notauit igitur Bos. de of. lega. c. ij. q̄ hec regula fallit i trib3 casib3. In p̄ uilegio vt de rescrip. cū ordinē. Et cū gen̄ ad vnicā rē refer̄. vt in decre. ex gre. Et cū sp̄ales lre nō exhibēt re inte gra. de si. p̄sbyteroz. Itē nota circa hāc reglam q̄ n̄ t̄m valet gen̄ ad ip̄em q̄tū sp̄es q̄ ad gen̄. de appel. c. ij. lib. v. j. Et de h̄. xxij. di. q̄s. Itē nota q̄ licet p̄ sp̄em gene ri deroget. vt h̄ in regula. t̄m sp̄es sub gen̄e bñ p̄tinet xij. q. ij. nō extēdit. Semp̄ ei in generalib3 sp̄alia insunt zc. Jo. an. Extēde ad statuta ciuitat̄. q̄ p̄ hāc legē que ē sp̄alis alicui3 ciuitat̄. derogat legi generali ip̄eriali. i co q̄ est 3. Et lege generali q̄ om̄s ecclie et monasteria sp̄ali3 dyocesi subit̄ dyocelano. derogat p̄ sp̄alia p̄uilegia mē dicant̄. s. p̄dicatoz. minor. heremitaz. carmelitaz. scr̄ uita3. et alijs exēptoz monachoz.

Homagiū indignū est et a romana ecclia alienū. vt p̄ sp̄ialib3 facere homagiū cōt pellatur q̄s. Hec regula habet de regu. iur. in decret. Et fm̄ glo. ibi homagiū d̄ iuramentū fidelitat̄ qd non licet facere p̄ aliq̄ sp̄ialit̄. cū h̄ sit symoniacū. de symo. ex diligē ti. Alioq̄n d̄erit. P̄tinet plato facere obedientiā. et i casib3 iuramentū facere de obedientiā v̄l de fidelitate. et h̄ post re ceptā adm̄nistratiōz. de iur. iur. null. Et xxij. di. q̄s. Al̄s in sp̄ialib3 nullū iuramentū. nulla pactio. nulla p̄bli gatio d̄z interuenire. Et si interuenit. nullā obligatiō d̄ iure v̄l de facto induceret vt de pac. pactiōes. Arboma3 na zc. Ergo et al̄suerudine aliaz eccliaz d̄z eē alienū. q̄a qd humana ecclia approbat v̄l reprobat et alic ecclie h̄ fas cere d̄nt. cū ab ip̄a suā habeat institutiōz et auctoritatem di. xj. p̄sequēs. z. c. nolite. Bern.

In iudicijs non est acce-ptio p̄sonaz habēda. Pone casum. ij. q. ix. necesse. et d̄ tu di. nouit. Alioz enī honores alijs nō d̄nt esse occasio no cēdi. C. de statu. z yma. l. vlti. Ad h̄. xj. q. ij. si q̄s. Signē p̄raria ad hāc reglam. xl. di. c. j. Et. xly. di. beat. et. xvij. di. nobilissim. de offi. dele. sanc. So. In penis deser̄t di gnitati et p̄sone. vt ibi. Et de h̄. de trāfac. c. vl. Idē i seden do et assurgēdo. di. xciij. nō oportet. Et nota. ij. q. ix. c. vl. In iudicijs autē vel sn̄a nō est habēda acceptio p̄sonarū vt h̄. In eis enī est eq̄litas seruāda. vt h̄c i regla. Item i p̄nie exhibitiōe. xxvj. q. vij. sacerdos. Itē in fide xpi susci piēda. de p̄se. di. iij. nec q̄s. Et in alijs factis. d̄ cōiug. seruo. c. j. Et in pauper̄ receptiōe cū sufficere possumus. xij. di. q̄s. Et i alijs opib3 pietat̄. xvj. q. j. si cupis Hoc q̄ d̄r in iudicijs soluit̄ p̄ra. Et nota q̄ iudiciū in terdū ponit̄ p̄ eo qd p̄cedit sn̄am. vt h̄ in regla. Interdū p̄ dēminatōe. de p̄se. di. ij. timorē. Interdū p̄ discretiōe. di. q. vij. S. tria. Interdū p̄ vltima voluntate. d̄ sepul. c. penul. Et nota q̄ licet iudex vti nō debeat acceptiōe p̄sonaz i iudicijs. vt h̄. t̄m vtile est i arbitrijs iudicē grati

osum h̄re. de offi. dele. p̄sult. Caveat t̄m ne in faciēdo p̄ tiam incurrat penā p̄sultoris. et de re. iur. cū eterni. l. vi. Extēde q̄ de nō est acceptor p̄sonaz. ex eo q̄ vni dat grām. nō aliter q̄ p̄sonaz acceptio h3 locū in his que d̄z h3 dare seu distribuere ex debito. de nullo ē debitor. g. zc.

Ignorantia facti non iu-ris excusat. Pone casum in ignorantia facti de ordinato ignozāter a symoniaco. qd sc̄z nesciebat esse symoniacū. i. comisit̄ tale factū. i. q. i. si q̄ a symoniaco. Itē in eo qui ignorabat bñficiū reseruatū p̄ papā. vel als collatū. de p̄ben. si bñficia. l. vi. De ignorantia iuris pone casum. i. q. iij. S. norandū. in fi. Dec regla nō indiget glo. cū e3 ma3 teria plenissime habeat in dicto. S. norandū. i. tex. et glo. et di. xxxvij. in sum. Unū nota q̄ cū querit̄ de p̄denari one expensaz litis dicim. q̄ in p̄ncipali cā p̄babil̄ error excusat p̄denationē expensaz. ij. q. ij. c. Paulū. Sed in causa appellatiōis indistincte victus p̄demnat̄ victori i exp̄sis. ij. q. vi. om̄i mō. Rō huius diuersitat̄ colligit̄ per hāc reglam. In p̄ncipali enī cā est error facti. qz in ea ex p̄ bationib3 q̄ in facto p̄sistit̄ p̄cedit. h̄ in appellatiōis cau sa p̄cedit ex actis p̄onis cause. vñ ibi est error iur̄. et iō nō excusat a p̄denatiōe. vt h̄c in regla. T̄m fm̄ Inno. et ho stien. si in cā appellatiōis nō p̄cedit p̄ sola antiq̄ acta. h̄ in ducunt̄ p̄batiōes noue. p̄ q̄s p̄nuicietur p̄babilis error. t̄m bñ excusat victū a p̄denatiōe. qd vez puro. Extē de materiā. qz vtil̄ est. Duplex ignorantia. i. facti et iuris. Ignorantia facti excusat a toto. Si q̄s d̄bat operā rei li cite. et adhibuit debita diligētiā. Nec est 3. xxxvij. q. ij. in lectū. vbi imponit̄ p̄nia ignorati p̄babilis factū i re licit̄ ta. S3 illud sit ad cautelā. Si autē daret operā rei illicit̄ te vt ludēdo ludo noxio. inaduertent̄ occidit. v̄l non adhibet diligētiā nō excusat a toto s3 a tāto. Ignorantia iuris diuini et natural̄is h̄s q̄ sunt necessaria ad salutē. nō minē excusat h̄ntem vsum a toto. s3 a tāto. di. xxxvij. q. j. p̄mo. Si ē crassa. i. ex negligētiā p̄cedēs. h̄ si ē affectata vt sc̄z liberi peccet. nō vult scire. nō excusat h̄ auge peccatū. imo ē sp̄ale p̄m̄. Ignorantia autē iuris canonici vel ciuili3 q̄trum ad cōmunia p̄cepta ecclie nō excusat a toto eos. q̄ potuerūt habere copia dicent̄. Nec p̄latos religiosos et clericos q̄trum ad ea que p̄nt̄ ad statū su um. di. xxxvij. si in laicis. Sed illos q̄ nō habuerūt copi am addiscendi. vt in dicta. di. s. i. Quancū ad lucrum caprādū v̄l dānū sp̄ale vitādū quō excuset. vide. i. q. iij. S. norandū. Et de ignorantia habes infra in. ij. pre.

Ignorantia presumit vbi scientia nō p̄batur. Pone casum. lxxij. di. p̄sult. in fi. fm̄ q̄ ibi tacet lra. Sed p̄ra. xvi. di. qd dicitur. Et. ix. q. i. ordinatiōes. cū similib3. in q̄b3 iurib3 d̄z. q̄ nō p̄sumitur ignorantia h̄ sc̄ia. S3 dic vt in p̄dicto. c. p̄sult. q̄ circa ea q̄ publice sūt̄ p̄sumit̄ sc̄ia nisi p̄bet̄ ignorantia. S3 cir ca ea q̄ sūt̄ occulte p̄sumit̄ ignorantia nisi sc̄ia p̄bet̄. vt h̄c Et sc̄ias q̄ hec regula p̄a est in his que q̄s scire v̄l inda gare nō tenet. In his autē q̄ scire v̄l indagare tenet. non h3 locū. sic in eligēdo plato. lxi. di. c. ij. z. vij. q. ij. dilectis simi. et iō p̄sumit̄ sc̄ia nisi p̄bet̄ ignorantia Ad h̄ est qd lex d̄r. q̄ magistrat̄ tenet̄ de idoneitate tutor̄ v̄l curatoz. v̄l q̄re que noiauit. Q̄ autē regla d̄r p̄sumit̄ est h̄ p̄ntis bec p̄sumptio. vt trāsserat on. p̄bandi in aduersariuz. et idē est in alijs casib3. q̄ no. vi. q. vlti. actor. Itē nota q̄ ignorantia trib3 modis p̄bat̄. P̄ma p̄ factm. vt cū iuro me ignorasse. et t̄m demū admittit̄ p̄batio hec cū est p̄ba bilis. Secūdo q̄n id p̄bat̄ ex q̄ sequit̄ necessario me igno rasse. puta me t̄m fuisse anniculū v̄l furiosum Tertio q̄n p̄bat̄ id. nō ex quo necessario h̄ verisim̄ sequit̄ me igrasse puta me t̄m absentē fuisse. et hoc dicere. voluit Jo. i. q. i.

La. vnicū de regulis iuris

si q̄ a simoniacis. Et licet in facto p̄rio pbabilis sit aliquā ignorātia pbabilior tamē i alieno. q̄d dicitur ut no. j. q. uij. §. norādū. Et in regula ignorātia facti. Et qz ignorātia iuris naturalis nō excusat. ideo de tali nō loquitur hec regula. Jo. an.

Indultū a iure beneficiū

nemini est auferēdū. Pone casum i licentia nubēdi data ab aplo. di. xxvij. de his. Jtē i anno dato ad p̄mōtionem sacerdotij. de elec. cōmissa. li. vj. Jtē i q̄drimestri rēpore dato p̄demnato in p̄sonali actōe ad solūedū. ff. de re. iu. l. uij. si q̄s p̄demnat. Jsta auferri nō p̄nt nec abbreviari. Cōtra. de re iudi. q. ad cōsultationē. Et de appcl. cū sit. So. q̄ddā ē iuris b̄ficiū q̄d nō p̄t alicui auferri. vt in ducte. r. diez. ad appellādū. ij. q. vj. anterior. Inducit q̄t tuoz annoz ad petēdū restitutiōem. de in integ. rest. ca. j. li. vj. Et istud vez ē i istis r̄in alijs induc̄is q̄d vāntur a lege sine tacito v̄l exp̄sso mistario iudicātis. Quoddā b̄ficiū est q̄d sine causa auferri nō p̄t. Et sic intelligit hec regula. s̄ cū causa cognita b̄ p̄t auferri. Et nota de h̄ p̄les ne in dicta decretali. cū sit. Et illud vez i induc̄is q̄ licet dētur a iure. interuenit t̄n i c̄p̄sso v̄l r̄aciū misterium iudicātis. vt in deliberato. ijs. r. diez. r. si liby. Qd̄ ḡ hic dicit q̄ b̄ficiū iuris nemini ē auferēdū. intelligas ab hōse r̄ sine cause cognitiōe. Alio enī iure interdū tollit alterius iuris b̄ficiū. Pone exemplū i solēnter vouēte. q̄ nō contrahit de voto r̄ vo. re. c. j. li. vj. Jtē i p̄umace in nō veni endo. Jtē i notorio criminoso. r̄ in tertio appellāte q̄ non audiūtur appellātes. r. r. uij. q. ij. de illicita. de appel. p̄posu it. r. c. tua nob. Sed vbi ius auferri v̄l p̄mittit boiem auferre cessat regula. Sicut est videre in patre q̄ h̄z a iure vsufructū i bonis aduētijs filij. C. de bo. que li. l. cū op̄tet. Et t̄n auferri p̄pter relinquēte ea p̄ditōe ad p̄rem pet uentiar vsufructus. in autem. vt li. ma. Jtē a lege dat̄ mas t̄ro administratio bonoz parasemaliū. r̄ t̄n p̄t auferri p̄ m̄liens p̄hibitionē. Sed ista q̄ s̄nt p̄mittēte lege p̄ bo minē fieri nō vident. s̄ p̄t p̄ lege p̄mittēte. Jo. an. Ex r̄tende regulā. Tempus datū ad eligēdū v̄l petēdū cōfirmatiōnem nō p̄t tolli nec abbreviari iniuris. Similit̄ temp̄. v̄n̄ius anni ad p̄batōez in religiosis. Nec ius q̄d q̄s h̄z i eligēdo. Nec q̄ nō p̄nt libere eligere sepulturam si nō est religiosus. Nec magistro nec plato p̄t auferri q̄ nō castiget moderate scolares v̄l subditos.

In obscuris minimus est

sequēdū. Hec regula sumpta est ex lege. ff. eo. ti. ip̄ i obscuris. Pone casum de cens. ex gre. vbi in dubio nō cōp̄el lūtur soluc̄e vota ad maximā. sed minimā cēsura. Ad idē. ff. de leg. minimis. §. min. sic i genere legatis debentur minimi. Circa hāc regulā nota q̄ i obscuris statij inspiciamus. q̄d est minimū. imo inspiciamus p̄mo q̄d est verisimilius. r̄ q̄d fieri p̄suevit. vt in r̄elga sequēti cū sitis p̄cordantijs. Si hoc statij nō p̄t tūc inspiciat q̄d ē minimum. P̄mo ḡ inspiciamus q̄d exp̄sso agit. puta. r. libas bon. v̄l q̄d agit tacite dico v̄l rōne rei q̄ v̄dit. r. liby. vel rōc p̄sue v̄l rōc p̄suevudis. v̄l rōc q̄d ē minimum. vt h̄. Rō h̄ regle ē qz de minio nō ē dubiū sensisse. qz si intellexit d̄ maximo. ḡ r̄ de minimo. qz plus p̄tinet in se q̄d ē minus sed nō eōtra. Et de hoc dicit in regula. plus temp̄. Alij bi t̄n habes argumēta de mediocritate spectanda. r. q. ij. h̄ ius. Et p̄t dici q̄ in speciebz r̄ artificijs mediū inspici mus. vt no. ff. māda. l. fideiussozem. In q̄sitaribz autem inspiciamus q̄d est minimū. vt in p̄dicta. l. fideiussozem. Jtem locū habet hec regula in penis. vt infra. eo. ti. in penis. Jo. an. Ex t̄nde. Lū dubiet q̄s r̄atā p̄ntiam debet peccatori dare melius ē errare in modicitate q̄ i excessu qz melius est fm̄ Cr̄s. habere dō reddere rōem d̄ nimia

miscdia q̄ de nimia severitate. r̄ vi. q. vij. alligat. Cum quis etiā est p̄plexus fm̄ sciam suā inter duo mala m̄ nimū est eligēdū. dist. xij. Nerui. Cū q̄s dubitat de diuisis operibz. q̄d magis debeat facere. vel q̄d de se sentire. sequat̄ minimū id est humilius.

Inspiciamus in obscuris

q̄d est verisimilius. v̄l q̄d plerūqz p̄suevit fieri. Hec regula sumpta est ex. l. ff. ca. i. obscuris. Pone casū. Aliq̄s p̄traxit cū vidua. r̄ lōgo t̄pe habitavit cū ipsa. illa dicit se incognitā. In hoc obscuro p̄sumit cognita q̄d verisimilius ē. r̄ xij. q. j. si q̄s accepit. Jtē cācellata v̄l obscurata l̄ra nomis. p̄sumimus ibi illā l̄ram fuisse de q̄ est verisimilius de fide instru. inter dilectos. Jtem in dubio verisimile est filiū iniuste exheredatū. C. de inoffi. testa. aut nō liceat. Et hoc repete q̄d dictū est i p̄cedēti regula. Jo. an. Ex t̄nde. T̄pe pestis cū dubiū est alicui si debet recedere a loco infecto. verisimili⁹ est vt viter moriē v̄l infirmitates subtrahendo se a loco infecto. r̄ sic fieri p̄suevit. Et h̄ n̄ si ex aliqua causa oporteret aliquē p̄manere. vt s̄nt cura r̄ ti sacerdotes. r̄ xij. q. uij. de t̄r̄is. r̄ §. sequēti. Dubitat quis si in ieiunijs extra quadragesimā debeat v̄t lacti q̄ cinis faciat q̄d fieri p̄suevit a timoratis in h̄mōi locis. di. r̄. catholica. r̄ di. xij. illud. Poterat dubitare abiam de pudicitia auferēda vxoz si diceret sorozem suam. r̄ d̄ occasione sui si diceret esse vxozem. fecit id ex q̄ verisimilius poterat se iuuare. r̄ xij. q. ij. queritur.

In penis benignior ē in

terpratio faciēda. Hec regula sumpta est ex. l. ff. eo. ti. factū Pone casū i iudice q̄ ita p̄nuāciat. Temere accusasti casū lūmatorē nō p̄nuāciat. ij. q. uij. norādū. Jtē p̄uatus a collegio doctoroz nō p̄peruo s̄ r̄p̄alr̄ intelligit p̄uatus. de cons̄. l. r̄. l̄ris. Jtē turoz remorus nō exp̄sso an p̄ter doli an p̄ter culpā remotus in. elligit p̄ter culpam. ff. d̄ susp̄c. r̄. l. h̄ enī. Loco. cū reglā. d̄ pe. di. j. §. p̄ne. vbi d̄r q̄ p̄ne legū interpretatōe magis s̄nt molliēde q̄ exaspandē. Et ex hac regula ē argumētū q̄ i dubio p̄sumit castatio electōis facta nō v̄tō p̄sone s̄ electōis mō. Et nota q̄ hec benigna interpretatio sit i multis. P̄mo. qz ex m̄ultiplici pena exp̄sso eligimus mitiorē. l. di. eos. Secūdo qz i v̄er b̄ p̄t imp̄rare penā p̄peruā r̄ r̄p̄alē. eligimus r̄p̄ale. r̄ xij. q. uij. nō oportet ij. Saluo eo q̄d habes. di. l. c. ij. et de cōsti. ex l̄ris. p̄ Bern. r̄ modernos. r̄ accur. Tertio qz de penis nō arguimus ad filia. qz p̄ne nō excedit p̄p̄um casum. vt d̄r de pe. di. j. p̄ne. Quarto. qz vbi est r̄le v̄erbū puniant. p̄uētur. r̄ h̄mōi. p̄ sentētiā intelligim⁹. nō ip̄o iure. de elec. qz p̄ter. nisi cenit ibi v̄ba q̄ aliud sapent vt ip̄o iure. v̄l cōp̄lo. de elec. q̄ sit. li. vi. Bar. t̄n. §. h̄ p̄mū credo fm̄ Bui. Quinto. qz in dubio mitiorē causā eligimus. ff. de susp̄c. r̄. l. h̄ enī. An aut iudex possit penas moderare. nota. ij. q. uij. §. norādū. i glo. Benignior dicit canon. Illa digniora s̄nt mutarōe q̄ s̄nt excellētiōra pietate. di. ix. sane. Interpretatio de multiplici interpretatio nota r̄. q. i. §. ex his oibz. Jo. an. Ex t̄nde. Cū vides mus aliq̄s flagellatos. p̄cipue bonos r̄ diuersi de causā flagella p̄ringat. de pe. di. ij. p̄ductor. debemus interp̄tari i benigniorē cām. puta ad maiorē cum ulū p̄mij. Jtē cū nos de flagellat q̄d facit ad purgatiōnem p̄rōz. de pe. di. i. si p̄tm̄. nō ad initium damnatiōis. vt antiochū r̄ Herodē. Jtē vt cū severitate miscat m̄iam aliquod d̄i minuendo si potest. Sicut deus punit atra p̄dignum di. r̄lv. disciplina. r̄ c. qui iuste. cum glo.

Imputari non debet ei p

quem non stat si faciat. quod p̄ eum fuerat faciendū. Pone casum in eo qui debet appellatōem p̄sequi ista

Titulus Vicesimus

annū. cū nō imputat si p eū nō stetit. h. q. vj. anteriorus
Ite in eo. q. debet pmoari infra annū ad sacerdotiū. cui
nō currit annus si iusto impedimēto detentus. nō potuit p
moueri. de elec. cōmissa. lib. vj. Ite in eo q. rē emitt sub pa
cto legis cōmissorie. l. q. si p cū infra terminū statuti nō
solueret. res esset ineptra. r. emptor i termino soluere volēs
nō habuit cui solueret. sibi nō imputat. ff. de le. cōmissa
ria. l. cōmissaria in fine. Ad idē. xliij. di. ephefij. Et no
ta q. dicit p. quē nō stat. Nō cū sufficit velle. nisi ad op
pcedat quantū in eo est. Impossibilitas g. facti sic a pnt
cipio annullat obligatiōem. vt in regula nullus. ita r. ex
post facto elidit. vt hic. Si tamē tenet q. s. facere aliquid
in certū tps nec p eū stetit. licet nō imputet. tamen post
temp. tenet. de do. r. p. cū dilecti. Cōsulo tñ q. si pnt in
fra temp. de impotētia pfect. h. q. vj. post appel. S. q. d.
dicit de eo q. sua culpa incidit in casum p. quē postea fa
cere nō potuit. q. d. p eū fuerat faciendū. videt primo q. si
bi sit imputandū. q. regularit quis de casu tenet q. seqt
culpam. di. l. sepe. r. c. studeat. r. de era. r. quali. c. j. In cō
trariū videt de elec. c. vltimo. r. de pben. quia diuersitatē
Saris videt dici posse q. imputandū sit illi ppter iura
primo inducta. Hinc dicit lex nō debere succuri ei qui i
necessitate se posuit. ff. qui facti. da. l. fideiussor. Ad ius
ra in contrariū inducta. respōdeo r. dico q. decretalis illa.
de elec. c. vlti. r. decretalis. diuersitatis. loquunt de q. daz
pena canonis plara. solū tra negligētes. vnde ibi culpa
siue negligētia nō punit. Hoc satis pbat decretalis. quia
Uel die q. si ex culpa imponit aliqua pena vel suspēso
vel deportatio. tūc culpa illa vltius puniri non debet.
ad hoc. xij. q. ij. c. vlti. Jo. an. Excedē quia si paterfamilis
as facit qd in se est ad corrigendū familiā r. dirigendum
r. tamē mala est. sibi nō imputat quoad dē vltēcciam.
r. similiter platus si facit qd in se est ad directiōem r. pfe
ctum subditoy. r. tamē mali sunt. sibi nō imputatur. vt
xlvij. di. §. quid tūc fiet. r. c. quācūlibet. r. c. quod ad nos.
Similiter si q. querit baptisimū. penitentiā. r. bñdō. et
p eū non stat q. accipiat. h. quia nō inuenit ad ministran
tem bñdō. sibi nō imputat quo ad interiū salutis. si als
est contrit. de con. di. iij. baptisimū. vicin. r. de pe. dist. j.
quē penitet. Sifr iudex. advocat. medic. si faciūt qd in
se est. in vsu officioy suoy nil obmittēdo de ptingētib.
dāna sequunt nō eis imputat.

Is qui ius succedit alte
rius. eo iure quo ille vti debebit. Hec regula sumpta est
ex. l. ff. co. ti. qui in ius. Pone casum in patrono. q. eodez
iure vret successor. quo r. pdecessor. xvij. q. ij. cleutherius
Ite puenit successor p rescriptū impetratū tra pdecesso
rem. de so. cōpe. dilecti. Ite in herede q. nō vsu capit qd h.
vsu capiebat defunct. Fallit hec regula in multis casib.
Primo vbi cūq. morte defuncti cōfirmat donatio. ibi cū
heres nō penitet. C. fa. her. l. filio. Ite fallit in puenitōib.
vbi ex plona successoris mutat forus. Hinc est q. dicitur
etiā in civilib. r. patrimonialib. puenit corā suo iudice.
xj. q. j. null. de so. cōpe. cū sit. Ite fallit de iurepatro. c.
j. li. vj. In casu vbi ecclia succedit laico patrono. Nam ce
lestia habet sex mēses. cū tñ laicus habeat solū quattuor
Ite legatarij acceptare nō possunt legatū p parte. r. p
te respucere. Si tñ dēdat plurib. heredib. dimissis. vn
heres poterit p pte sua acceptare. alter p pte sua respue
re. ff. de leg. l. legatari. Ite fallit in casu q. habet. l. pcula.
de pba. Ite in casu q. ad. l. falci. recipit. Ratio regule est q.
re codē iure debet vti. quia plus iuris habere non potest
vt in regula. nemo potest. Ad nō. quia heres censet
eadē persona cū defuncto. r. successor cū pdecessore. Et
nora q. dicit codē iure. nō eo ptiuegio ex sui psona. Si
psonale erat ptiuegiū pdecessoris. quia ptiuegiū psoy

nalezē. infra in regula cū suis cōcor. Idē dico de pacto p
sonali. de transac. de cetero. Jo. an. Excedē. Eandē pote
stare habet papa qui est p tempe ad statvendū r. r. estitu
endū. quā omēs sui pdecessores etiā si mal. di. xl. si pap.
Eandē auctoritatē habent epī. abbates. generales. magi
stri vel ministri. priores. cōuentuales. quā habuerūt eoy
rum pdecessores in dictis officijs rōne ipsoy officioy
Illa exemprōne hūc exemproy successores q. r. pdecessores
ex ptiuegijs antiq. pcessis r. nō abbat. r.

In re communi potior est
conditio pibētis. Pone casum in duob. iugari. quoy
rum vn. vouere continentia volēte. altero pibente poti
or est conditio vel causa pibentis. xvij. q. v. c. j. Item i
electione siēda vno pibente ne pcedat per via cōpro
missi. alijs hoc volentib. potior est dicitio pibentis. d.
elect. quia ppter. Ite duob. habentib. cōmunē parietē.
vno volēte destrucere r. reficere. altero pibente. destrucere
non potest. ff. de serui. vt. p. d. parietē. fallit hec regula
Primo quādo nō interest socij. pura quis vult inuista
re vel pingere. vel vult scalas ponere iuxta parietē. Sed
cūdo quādo ob hoc quesita est vt op. fiat. Ite q. d. edifi
cium reficere. ff. de dam. infel. l. in reficēdo. Item fauor
re religionis. vt si ibi sepeliri velit. ff. de religi. si plures.
Uel in cōmune sepulcrū aliū mutere. infel. de rez. di. §.
religiosum. Ite cū donator rem cōmunē habet cū dona
tario. C. de dona. l. sancimus. Prohibentis. Ratio est. q.
volens nō solū domin. est ill. rei. sed r. pibens. Et scire
debes aliquid cōmune vel singulis vt hic. Aliqd cōmū
ne vel collegio. r. de hoc infra. q. omēs. Jo. an. Excedē
potest ad casum. cū quis habēs vsum rationis vult in
trare religionē ante. xij. annū. r. pater vel tutor prohibz
vel contra. pater velle q. ipse intraret. r. tpe non vult. po
tior est cōditio pibentis. Ite in votis que sūt a religio
sis oportet q. pcurat volūtas plati cum vouere in ex
cutione. Unde si ipse vult implere votū sacri abstinenti
tie r. huiusmodi. r. platus nō vult vel abbas seu pibens
vult q. pl. faciat q. tenet. potior est dicitio pibētis. Ber.
abbas nō augeat vota mea: sine mea volūtare.

In malis promissis fidez
non expedit obseruari. Hec regula sumpta est ex verbis
Iudo. xvij. q. iij. vbi dicit. In malis promissis refunde
fidez. r. in turpi voto muta decretū. Et psequere hanc reg
ulam fm ea que dicunt infra in regula non est obligat
torum. Et nota q. dicit in malis pmissis. Nam licet
mala pmissa seruari non debeāt. tamen interiū male p
missa. pura per volū vel metū seruantur. quādo scz sua
ri possunt sine interitu salutis eterne si iuramentū inter
cessit. de iurcuran. si vero. Jo. an. Excedē. Nota q. e
triplex genus pmissionis. Quedā est que fit simplicia p
bo hominū. quedā que firmat iuramento. r. hec fortior.
quedā que fit voto. r. hec fortissima. Quilibet horz si est
de re licita obligat. nisi superueniat impossibilitas. Etiā
simplex pmissio obligat in foro conscientie. vt dicitur.
xv. q. v. iuramenti. Vbi dicit glo. Jo. q. ex nudo pacto
oritur actio. xv. q. ij. Quilibet. Sed fortius obligat ius
ramentū. r. exinde votum. Sed in qualibet horz vbi ma
lum pmittatur. seruanda est regula ista. vt scz non serue
tur. Nec in hoc peccat. sed tunc quādo illicitū est pmissi
sum. ar. ad hoc. xv. q. iij. vnusquisq. Et. c. q. d. dicitur.
r. c. nō pcurabis. r. §. illi cū g. p. torū.

In alternatiuis debitoris
est electio. r. sufficit ad iterum adimpleri. Hec regula sum
pta est ex lege. ff. co. titulo. in eo q. plus. Pone exem
plum per canonem. xv. questione secunda. Bone rei.

Ca. vnicū de regulis iuris

Et de rescriptis inter ceteras. et i viro q̄ i causa. soluti ma-
trimoniū docem v̄ eius eximariōem restituere p̄missit. ff.
de iure dō p̄scriptis. Sūt autē q̄dā alternatiue in q̄b̄ de-
bet ordo seruari. vt cū mādāt testator aliqd̄ dari liberis.
aut his deficiētibz p̄sanguineis. aut affinitibz. qz tūc seq̄
mar ordinē. et est ar. ad hoc qd̄ dixi de ordie sequēdo. di.
xliij. c. sic rector. in fi. de elec. c. j. l. vj. Cōtra dicit ad hāc re-
gulā. insti. de legi. §. si generalr. So. Illud cū eligēs fuit
in moza. de p̄sue. c. vlti. l. vj. Et sic nota Bern. in p̄dicta
decret. de re inter ceteras. Jo. an. Sic cū sit in oprōne clī
gētū p̄ aliquē tñū mōdoz p̄cedere sufficit altez impleri
de elec. qz p̄ter. Dauid ex tribz sibi p̄positis a dño flagell
sufficit qz alterū elegit scz p̄stem.

In pari delicto vel causa

porior est p̄dicto possidētis. Dec regula inq̄rū de de-
licto sumpta ē ex l. ff. e. ti. cū par. Inq̄rū dicit de cā sum-
pta est de l. e. ti. in pari. Pone casum in delicto p̄ canonē
xviij. q. v. nō sane. In eo. l. qui reperit pecuniā. quā dedit
p̄ iniquo iudicio. Itē in eo q̄ vsuras q̄s soluit repetit. cū
ip̄e sit in pari delicto. de vsu. qz frustra. et ff. de condi. ob-
tur. cām. l. vbi aut. vbi habes qz nō reperit qd̄ p̄ter stu-
pū vel vt male iudicē ē dari. et de p̄bē. si a sede. l. vj. Et
nota qz videor male exēplificare p̄ deere. illā. si a sede. nā
ibi nō erat par causa. cū vni fuerit collata p̄ papā alteri
p̄ ordinariū. S3 nō querit de paritate q̄ ad prāte p̄ferē-
tiū. s3 de paritate q̄ ad tēpus. qz cui primo collata fuerit
dubitat. et ideo si hac pari causā p̄p̄is porior erit conditio
possidētis. Et nota qz h̄ exhibet fauor reo. qz absoluitur
in pari causa v̄ delicto. C. de p̄di. ob tur. cām. l. ij. Unde
semper dicitur p̄sumimus qz in pari causa vel delicto pori-
or ut ex p̄p̄is p̄ditio. Jo. an. Sic in ludo alee q̄ p̄hibe-
tur. di. xxxv. c. p̄s. melior est conditio possidētis acq̄sūtū p̄
ludū qz p̄dētis q̄uis enī Jo. in glo. ibi dicit qz possit res-
peti. et p̄ p̄ns d3 restitui p̄dētī. h̄ bz locū in locis vbi vni-
tur legibz imperialibz hoc mādātū. l. de resti. vt. ff. de
alea. l. i. vlt. qmō sint i h̄ abrogatē. h̄ fu. f. Nā aliter pot̄
est paup̄bz erogādū. vide tñ de ludo plene infra i. q. p̄e.

In argumentū trahi neq̄

unt qz p̄ter necessitatē aliq̄n sūt p̄cessa. Dec regula sum-
pta est ex l. ff. co. ti. qz p̄ter. Pone casū. di. lv. c. j. vbi p̄ter
necessitatē ministroz p̄missū fuit a sumi monachos ad
prochiales ecclias. Cessatē qz hac necessitate i argumētū
illud trahi nō d3. C. de sacrosac. ec. l. antepenul. Et p̄cor.
ad hāc regulā illā. infra q̄ a iure. Et illa alia. qd̄ aliu.
Nec sup̄tuit hec ad illas. qz ille loquūtur de his q̄ p̄ce-
dūtur ob fauorē vel grām. hec autē i eo qz p̄cedit ob tps
necessitatē. Et dicit i argumētū. q. di. iurita vel arguens.
Nō d3 arguere de eo qd̄ interdū ex necessitate p̄cessū est
qz argumēta de similibz ad penitus similia p̄cedūt. s3 in-
ter tps nēcitat̄is et nō nēcitat̄is nō ē similitudo. vñ nō p̄-
cedit argumētō. Et p̄cor. ad hāc regulā. xxxv. q. i. c. j. p̄
qd̄ exemplificare potes. Nā a p̄ncipio generis humani
licet p̄teraxit fr̄ cū sorore. qz ex nēcitate id faciebat. hodie
autē creuit genus humanū et sublatā ē necessitas. et iō nō
licet h̄bz infra q̄rū gradū. de p̄sang. et affi. nō debz. C.
de pa. q. si. di. l. j. et ij. vbi p̄ter necessitatē famis licet filij
um d̄strahere. qd̄ als nō licet. Et nota ex hac regula i
lud generale qz cessare cā cessat effectus. de iurē iurā. et si
xps. et de peni. et re. cū infirmitas. l. ij. di. §. his oibz. Cessat
sare igit̄ necessitate p̄ter quā disp̄satū ē. cessat disp̄sa s̄
tio. j. q. vij. qd̄ p̄ remedio. Qd̄ vez ē circa faciēda. nō cir-
ca facta. vt ibi notat. Et hoc etiā vez vbi vtilitas succe-
dit loco necessitat̄is. sicut ē de monachis ordinādis. xvj
q. j. sūt nōnulli. io. an. Sed q̄rit an cessare causa aliu-
p̄hibitionis vel ordinariōis ecclie cessat ip̄a p̄stitutō. Et

videf qz sic. Dicit enī Gratian⁹ qz p̄hibitiōes ecclasticē p̄-
p̄ias h̄nt causas. qbz cessantibz cessant et ip̄e. di. l. §. h̄bz
oibz. Vbi etiā ponit exemplū Ambrosij electi i archi-
ep̄m an̄ bap̄tismū p̄ p̄hibitiōem ecclie. ar. cōtra. xix. q. ij. et
due. So. Dicit glo. qz bono mō sic p̄ exponit istd̄ qz cessan-
te causa cesset p̄stitutō. i. qn̄ cessat actu et exēplo. ita qz nō
possit trahi i p̄ncipū exēpli. Ut dicit qz cessat p̄stitutō ar-
ca illā p̄sonā cessare cā vt scz possit disp̄sare secū. Ut dicit
qz qn̄ ois cā cessat impulsua. final. efficiēs. et occasional.
tūc cessat p̄stitutō. Istud exēdi p̄ ad oēs disp̄satiōnes
qz si disp̄sat in aliq̄ aliq̄n p̄ter aliquā necessitatē nō in-
de trahi p̄t exēplū. Sic et Dauid p̄ter necessitatē famis
comedit panes p̄positis. qd̄ als nō licuit. sic in necessitatē
re vetula bap̄tizat q̄ als male faceret. Infirmitas nō ieu-
nus cōmunicat. q̄ als peccaret. Cōfessor i necessitate. i. ar-
ticulo mortis absolute ab oibz casibz et sn̄is q̄ als n̄ possz.

Non est licitū in lege ne

cessitas licitū facit. Dec regula h̄nt in decret. de r̄gu. tu. et
sūt v̄ba Bede. Et addit i textu exēplū. Nā sabbaruz cu-
stodiri p̄ceptū ē. Machabei tñ i sabbo sū culpa pugne
Sic et hodie. si q̄s fregit ieiunij egrotus reus voti nō
habet. hec ibi. Et sicut de ieiunio ex voto. ita de ieiunio
ecclie. Et idē si comedat carnes i quadragesima. sic olia
in veteri testamēto licuit i sabbo pugnare i necessitate. et
circūcidere. ita hodie i diuicis diebz et festiuis i necessitatē
re licet pugnare. xxiij. q. vlti. si nulla. Ac etiam timore iur-
micoz sup̄ueniētū remouere et ferre ad locū turū victua-
lia et sup̄pellectilia. et causa custodiēdi infirmū. v̄ alia v̄
gēte causa dimittere audaciōem missē. et sic de alijs p̄ces-
p̄tis positivis. sec⁹ de p̄ceptis diuinis. qz p̄ter nullā ne-
cessitatē licet p̄terire. pura. piurare. adulterare. et h̄mōi ne-
ocidat. Nec est h̄ p̄tra qd̄ dñi est de violatiōe tabbae v̄
v̄nice. qz sc̄ificatio vel obseruatio festi. q̄rū ad determi-
natōem diez huius vel illius. est p̄ceptū ecclie seu pos-
sitū. Sed in generali qz vacet deo aliquo temp̄e est d̄
iure diuino. Itē nō est p̄tra qd̄ in nēcitate licet furari. qz
illud proprie nō est furari. quomā in necessitate. l. ex p̄-
ma. cū alr subueniri nō potest om̄ia sūt cōia. dist. l. xlvij.
sicut ibi. Nā nec furtū est q̄rū ad illud qd̄ p̄ sua extrema
nēcitate accipit. etiā s̄m leges. Ad hoc facit textus Gra-
tiani. j. q. j. remissionem. §. Sed norādū Necessitas nō
habet legē. s3 ip̄a sibi facit legē. Sed tñ si religiosus i cas-
su extreme nēcitat̄is. i. mortis. sine licētia curari daret sa-
cramēta coionis vel extreme v̄nctōnis nō euaderet p̄ce-
catū et ex cōmunicatōem de. de p̄uile. religiosi. an. de. Illa
enī nō sunt tante nēcitat̄is. vt bap̄tismus.

In toto non est dubium

p̄re p̄tineri. Pone exēpla q̄ h̄ntur i regulā plus sp̄. et p̄c̄q̄
re s̄m ea q̄ ibi nota. Cocoz. xviij. q. v. penale. Vbi s̄b noīe
furti qd̄ ponit p̄ toto. i. om̄i illicita vsurpatōe re alicne.
p̄hibet vsura. rapina. et ois alia vsurpatō. et xxxij. q. uij.
meretricēs. et d̄ pe. di. j. §. h̄ idē. Jo. an. Exēdi p̄t ad mul-
ta. Et p̄mo d̄s ē totale et vniūsale bonū. Quicqd̄ ē i crea-
tura qlibz s̄rur̄ ē bonū p̄iale. p̄cedēs ab illo totali bono.
Cū q̄ s̄m p̄bm Bonū oia aperāt. et q̄to mal⁹ tāto ma-
gis. Si creata p̄ter aliqd̄ bonū p̄iale i ea trahitur ad
amōrē. multomaḡ d3 trahi a dō bono totali in toto. et c.
Itē ois sc̄ia et sapia i dō ē. et iō si q̄s vult aliquā p̄tes ad
cū accedat. cū q̄rat. vt docz ambo. di. xxxv. Itē totū gen⁹
hūanū fuit s̄rualit̄ i p̄mis p̄ntibz adā et eua et qlibz vir
et mulier ē p̄a d̄cta ab ill⁹ p̄ semiale p̄pagatōz ex p̄p̄o
q̄ n̄ fuit ex semīe viri generat⁹. vñ corrupto toto p̄ iobes
diētā eoz ois ps decisa ab eis ē corrupta. j. q. uij. itaqz.
Et de p̄e. di. uij. firmissime. Itē i sacro ē tot⁹ xps. Cū ce-
om̄es p̄tes ei⁹. i. co. p̄. aia. sanguis. diuinitas. et h̄mōi.

Titulus Viceimus

In generali pessione nō

venit. q̄ q̄s nō esset verit̄ in spē p̄cessur̄. Dec̄ s̄ba ha
ben̄t de pe. 2 re. si ep̄s. li. vj. Pone casum. xvj. q. j. frat̄ n̄
vbi general̄ p̄missio facta legato p̄ papā. nō extendit̄ ad
cās fidei. J̄re. C. q̄ res pigno. ob. pos. lib. j. vbi in generali
obligatōe pignoris. nō venit̄ v̄for 2 alim̄. 2 que q̄s ve
r̄similit̄ nō est credēd̄ obligasse sp̄calit̄. Et nota q̄ nō
solū in obscur̄ inspicim̄ id q̄d est verit̄. s̄ etiā in gene
ralit̄ v̄ h̄ in reglā. Si querat̄ q̄ s̄c̄ illa q̄ verit̄ nō vi
cent̄ in specie p̄cessit̄. Rū h̄ cognoscā ex impossibili vel in
humana l̄ dura sepa. iōe. v̄puta m̄stena artis sue. v̄l q̄
ad effectū p̄tinet̄. generali obligatōe nō veniunt. ff. de
pigno. l. obligatōe. Et nota q̄ ex hac regula s̄bū genera
le restringi. ad idē de rescrip. c. ij. li. vj. J̄re facit̄ hec regula
de eo q̄ generalit̄ tenet̄ aliq̄e s̄ om̄s iurare. Nunq̄d̄ s̄
se vel filios. Et no. de h̄. xvj. q. v. de forma. in glo. Jo. an.

Dec̄ regula multū facit̄ ad auerē q̄ dat̄ a plaris suis i
feriorib̄. Nā s̄m doctores. si dicat̄ ep̄s his q̄b̄ dat̄ licen
tiam audiet̄ p̄fessōes. Ego p̄cedo auerē meā. Ex
ista generali p̄essione nō intelligunt̄ p̄cessi casus resua
ti sibi nisi ip̄e specificet̄. Et si p̄cedit̄ casus sibi reseruat̄
nō videt̄ ex h̄ p̄cessisse absolutoz ab excoicātōe aut disp̄
sationē in votis. Et iō ista in sp̄ali s̄c̄ petēda.

Infamib' porte non pate

ant dignitatū. Dec̄ reglā videt̄ sumpra. C. de digni. l. ij.
2 li. xij. Ubi dicit̄. Neq̄ q̄s infamia ab honestoz ceru
segregat̄ dignitatis porte patebūt. Pone casum p̄ cano
nē d̄. xxxj. tāti daniel. 2 d̄ exel. pla. int̄ dilectos. Ad idē
d̄. xxxij. laici. vbi d̄r op̄inio ordinādi vaallare nō d̄.
De infamia aut̄ q̄d sit 2 quō p̄trahat̄. 2 de multiplicat̄
genere. dicit̄ v̄ no. ij. q. vij. s̄. tria. s̄. p̄oro infamis. Et q̄d
dicit̄ hec regula de dignitatib̄ intelligas de ecclesiasticis et
secularib̄. Infamis ei iudex esse nō d̄r. xij. q. vij. infamis
B̄n̄ t̄ esse p̄or arbiter. ij. q. vij. tria. s̄. cognitores. Sed
an p̄curator possit̄ esse. q̄re no. di. l. accedēs. 2. ij. q. x. c. vl
ti. Jo. an. Infamis est corā deo 2 curia celesti quilibet
p̄cor̄ in mortali p̄stitut̄. de pe. di. j. ecclia. Un̄ i ip̄o p̄te
uerate nō patet̄ porte dignitatū regni celestis. in q̄ sunt
om̄es reges 2 sacerdotes. v̄ d̄r in Apoc.

Locupletari non debz ali

q̄s cū alteri miuria v̄l iactura. Dec̄ reglā s̄upra est ex. l.
ff. e. ti. iure nature. Pone casum. xvij. q. vl. c. vl. Ubi dicit̄
Aug. q̄ q̄ vult eccliam facē heredē tot̄ sue sube. exheres
dato filio nō vult ip̄e recipe talē hereditatē. 2 tūc inducit̄
exēplū aurelij carthaginē ep̄i. J̄re de donatōe aplice se
dis vbi nō dicit̄ m̄dasteriū. cū iactura cathedre v̄l ecclie
Lincor. di. xij. ecce. 2. xij. q. ij. bone rei. xj. q. ij. si q̄s. xvij.
q. ij. p̄mū. Et iō p̄uilegiū interpretamur ne alteri enorme p̄
iudiciū inferat̄. d̄. sign. q̄d p̄ nouale. ij. q. ij. nūc vero. 2.
xxv. q. ij. d̄ ecclia. Dec̄ reglā fallit̄ i p̄scrip̄tib̄ 2 v̄sca
pionib̄. v̄ p̄ te vides. 2 i excep̄tib̄ nō numerate pecu
nie. q̄ si infra debitū tps nō opponit̄. locupletat̄ p̄cēs cū
aliena iactura. C. de nō nume. pe. l. in p̄tractib̄. J̄re in ex
p̄tis fact̄ in re aliena. ff. de doli. excep. paul̄. S̄z vbi est
auerē tur̄. nō p̄t dicit̄ miuria. xvij. q. ij. q̄ peccet. D̄r ei
miuria q̄si s̄ iura. Q̄ d̄r miuria v̄l iactura. expone v̄l
p̄ r̄. s̄. l. xxxvij. di. c. j. Queri solet̄ si h̄ aliqd̄ in meo face
re. ex q̄ aliq̄ nocumētū sequit̄. Rū deo. Aut̄ imitto v̄l op̄
facio i alienū. 2 tūc nō licz. ff. si fut̄. ven. l. sic. s̄. 2 si testat̄
tr̄. Aut̄ nō imitto nec op̄ facio in alienū. Et tūc aut̄ id
dolo facio v̄t nocēa alteri. 2 tūc phibeor. Aut̄ nō dolo fas
cio. s̄ solū eo p̄posito v̄t mibi p̄sim. s̄ p̄ id alii nocēam. 2
tūc nō phibeor. ff. de aq̄ pluui. ar. l. j. Et q̄d dicit̄ hec regula
iactura. intelligas enorme. Nā p̄uilegiū b̄n̄ affert̄ iacturā

ram. s̄ enorme inferre nō debeat. De h̄. xvj. q. ij. rescripta
Et de h̄. sig. olim. Jo. an. Excedē p̄barao locupletari v̄
luc cū miuria ppli. s̄. h̄ p̄mū. s̄. s̄. aut̄ p̄lus v̄l sue
rit locupletatus cū iactura egyptioz. q̄z vasa mutua
asportauit. nō fec̄ cū miuria. s̄ se recōpensando d̄ d̄nis
eis. dat̄. sic mō liceret̄ alie bona retinere. t̄rundē q̄rum
h̄z de suo. J̄re q̄z m̄dato d̄ni h̄ egit̄ cur̄ sunt om̄ia. xij.
q. v. dixit dominus.

Mora sua cuiuslibet est no

cia. hec reglā sumpra ē ex lege. ff. e. ti. in p̄denatōe. Po
ne casū i eo q̄ est i mora soluendi decimas. q̄ p̄t piculo
suo. etiā in casu fortuito. xvj. q. j. decime. J̄re in comoda
tario v̄l depositario q̄ fuit i mora. de comō. c. j. de depo.
bona fides. J̄re in fure q̄ statim ē in mora. ff. de fur. sub
tracto. Circa hac reglā mora q̄ ad h̄ q̄ dicit̄ q̄ interpe
rosus req̄rit̄ q̄ sciat̄ se debere v̄l scire debet̄ q̄ interpe
tus fuerit a die v̄l hoīe. 2 q̄ habuerit̄ possibilitatē d̄adi
hec habes. ff. d̄ reb̄ cre. l. q̄ re. 2 tūc tenet̄ morosus de ca
su fortuito. etiā si res fuit̄ p̄ntura ap̄d d̄m codē mō.
s̄m Accur. Accur. mar. s̄ v̄t not. in dicit̄. l. q̄ re. fortassis
enī d̄ns rē v̄didisset. 2 ap̄d alii perisset. 2 h̄ tenet̄ Bern̄.

Unū nota q̄ si debitor p̄mo fuit i mora soluēdi. 2 po
stea creditor i mora recipiēdi v̄l conuerso v̄l i mora no
cet. ff. de vsu. debitor. De mora aut̄ 2 multiplicat̄ ei effectū
plene notat̄. ff. de vsur. l. mora. S̄z nūqd̄ mora sel̄ cō
missa purgari p̄t. Videt̄ q̄ nō. xij. q. ij. lōginq̄rate. 2. xj. q.
ij. puella. 2 de elec. cū in cū. J̄n p̄mū q̄ possit̄ purgari.
videt̄. xvij. di. c. j. vbi de h̄. 2 di. c. q̄m. 2 de suppl̄. negli. p̄
la. lras. So. Dic q̄ vbi dies p̄figit̄ a canone v̄l lege p̄
nā imponere. mora purgan̄ n̄ p̄t. pena ei sel̄ comissa nō
purgat̄. 2 sic intelligit̄ p̄ora iura. hec regula. Et h̄ est v̄z
nisi eadē lege v̄l canone caueat̄ in eo casu posse purgari
mora 2 pena cuitari. 2 sic intelligit̄ p̄ria. Pena ḡt̄ com
missa nō purgat̄ nisi forte fingeret̄ nō fuisse in mora. ij.
q. vi. biduū. Sic enī a pena canonis n̄ appellat̄. d̄ appel
la. p̄lulur. ij. li. vi. Jo. an. Ista reglā p̄ multū excedit̄
v̄l iudex. Est ei nocua mora i iusticiis sacris p̄t varia
picula q̄ p̄t p̄ringere. p̄apue baptisim̄. maxie necessari
us. di. v. baptisim̄. S̄m̄ in administrandis q̄ ad d̄ates:
ne interueniēte modica mora iucuri n̄ possint q̄ redimā
tur. di. v. baptisim̄. S̄m̄ in restituēdo vitāda ē mora. als
si valet̄ ḡt̄ter peccat̄ s̄m̄ l̄bo. S̄m̄ i p̄titione b̄nda de
mortatib̄ q̄z nō d̄u penituit̄. als cū recordat̄ peccat̄ mor
talit̄. l̄bo. P̄opt̄ q̄d d̄r Eccl̄. v. Mō tardes p̄t̄ ad do
minū 2c. S̄m̄ ad b̄n̄faciēdū 2 subueniēdū necessitatib̄
alioz. Mart̄. xvj. Mora facit̄re sp̄oso. q̄ nō se p̄pauer̄
p̄gines clausa ē ianua. Et corū b̄ns vocē p̄ratimatōis
nō redit̄ ad archā. Et leuites q̄ fuit morosus i recedēdo
s̄ socero supuenit̄ maximū scandalū in v̄pore p̄strata
v̄t b̄. i. b̄. in li. Judicū. xx.

Adutare consilium quis

nō p̄t in alteri detrimētū. Dec̄ reglā s̄upra est ex. l. ff. eo. ti.
nemo p̄t. Pone casū in electōe. xvij. q. ij. dilectissimi. 2 de
elec. publicatio. vbi h̄et̄ q̄ publicato scrutinio: electores
nō p̄nt mutare vota sua ad aliū eligēdū si regularit̄
est a maior̄ p̄te elect̄. 2 h̄ q̄ fieret̄ iuria electo. J̄re in co
q̄ circa futurē alie iuri suo. q̄ mutari n̄ p̄t. s̄. l. s̄. q̄
dū cesserint. ff. de futu. rusti. p̄di. l. p̄fundū. 2. C. d̄ nego.
gest. l. vlti. Ista igit̄ reglā infra q̄d sel̄ placuit̄ intelligit̄
i m̄ istā. q̄n̄ s̄z ex mutatōe volūtāt̄ v̄l placuit̄. alteri in pe
dimētū v̄l detrimētū affert̄. v̄t ibi dicit̄. Et fallit̄ i casib̄
ibi notat̄. Fallit̄ i suo heredē abstinentē vel repudiāte. qui
te ad h̄c i eodē statu manētē. p̄t adire v̄l tps ad delibē
randū petere. C. de repu. here. l. vlti. Jo. an. Sic 2 cur̄ q̄s
donat̄ aliqd̄ vel dat̄. nō d̄z reuocare. Si p̄traxit̄ cur̄ aliq̄

De regulis iuris Ca. vnicum

sponsalia nō debet mutare. nisi interueniat casus i quo liceat mutare. de quo infra in tertia parte. ti. j. David postq̄. pmiserat dare regnū salomoni. nō mutauit cōsiliū. Saul q̄. pmiserat dare filiā dauid in vxores. 2. mutauit filiū male fecit. Sampson q̄. soceri sui mutauerūt cōsiliū in eius detrimētū dantes sponsam suā alteri. inde fecit mala philisteis.

Non est in mora q̄ potest

exceptōe legitima se tueri. Nec regula sumpra est ex. l. ff. eo. ti. nulla. Pone exemplū i dño q̄ nō req̄siuit seruū suū fugitiuū infra triennū monachū factū. Dicit enim fuisse in mora. Qd̄ ē vez. nisi possit se tueri exceptōe legitima. pura longinquitas loci. xvij. q. ij. si q̄s incognit⁹. Et nota q̄ vt dixi i regula mora. Ad hoc vt dicat quis morosus necesse est q̄ sciat vl̄ scire debeat se debere. Sed ille q̄ est tutus exceptōe legitima nescit se debere vl̄ nescire debet. ergo nō est in mora. Itē nota q̄ dicit exceptōe legitima. q̄ est cū est obligatus iure naturali vl̄ ciuili. Sed obstat exceptio. pura pactū de nō petēdo vl̄ similit̄. Vel ē obligatus iure naturali tm̄. 2. facit qd̄ circa inde bitū nota. j. q. uij. in fine. Et intelligit illa exceptōe legitima q̄ replicatōne nō elidit. Pone exemplū. Debebas m̄s bi decem. fecisti pactū de nō petēdo. s; p̄ mētū vel tēpe furoris hoc feci. tūc exceptio pacti nō est legitima. qz̄ eliditur replicatōne furoris vel mētus. 2. ideo diceris i mora fuisse. Jo. an.

Nemo potest ad impossibi-

le obligari. Nec regula sumpra est ex. l. ff. eo. ti. impossibiliū. Scire debes q̄ impossibilitas ē triplex. iuris. facti 2. nature. De p̄ma pone casū. di. luj. abbat. vbi dicit q̄ abbas nō p̄t suū facere libez s; de iure qz̄ nil habz̄ p̄rium. De secūda. ff. de ver. obl. l. generaliter. Nō enī tenet p̄missio si p̄miserō tibi qd̄ ē impossibile de scō. vt mōtes alij p̄m̄ vltra mare de ferre. Et si Bononie cōstitut⁹ p̄mittō me hodie tibi daruz̄ cētū rome. qz̄ impossibile ē p̄missū nō nascit obligatō. vt h̄ in regula. Et ē exp̄ssum. insti. de ver. obl. §. loca. p̄terq̄ in casu. ff. de p̄bo. ob. l. vlti. De tertia. Si dare p̄mittō qd̄ natura dari ē impossibile. vt solē lunā 2. stellas. vl̄ facere qd̄ nature ē impossibile fieri. vt celū ascēdere. vl̄ digito rāgere. ff. de verb. ob. si stipul̄er. Diuis regulē rō satis patet. qz̄ oīs obligatō actōz̄ parat. S; qd̄ nō ē. nec esse pōt. obligatōem parere nō p̄t. et sic nec actōem. Itē actio ē ius p̄sequēdi i iudicio qd̄ nō bis debet. Debere autē ē de alio h̄re. S; qd̄ nō ē nec esse pōt obligatōem parere nō p̄t. q̄ ibi nō ē actō. 2. sic nec obligatō. Et nota q̄ hec regula h̄ locū in m̄. monio 2. vltimis voluntariis. 2. singulis p̄tractib; in sententiis 2. p̄ceptis. Itē in legib; 2. p̄stitutionib; que dnt̄ cē possibiles. di. uij. Ent. Est enī i h̄ d̄n̄tia. qz̄ impossibilis p̄ditio appositā i cōtractu. vltat̄ p̄tractū. insti. de iur. stipu. §. imppossibil. In testamētis autē 2. m̄. monio ob fauorē iporū habet p̄ nō adiecto. de condi. appo. c. vl̄. Et qd̄ d̄t hec regula de impossibili intelligas etiā d̄ turpi. d̄ q̄ dicit etiā infra. nō ē obligatoriuū. Mo. Hoff. 2. Hosti. in decre. cū d̄ lecti. d̄ do. 2. p̄. qz̄ si iudex citet aliquē eo die q̄ impossibilis ē eū cōparere qd̄ nō ē omnino inutile mādātū. immo lig nō tenet compere illa die p̄pter impossibilitatē. tene tur tū compere post diē. Et p̄t cē rō hui⁹. qz̄ p̄ncipale est tibi q̄ ventat. Accessorū autē qz̄ tali die veniat. p̄ncipale autē nō vitiat p̄pter accessoriuū. s; eō Jo. an. Et ex hac regula p̄t trahi q̄ si pater filio. dñs seruo. vir vxori. p̄latuf subdito p̄cipiat illicita. nō obligat ad faciēdū illd̄. qz̄ impossibile est de iure. xi. q. ij. si dñs. 2. c. l. s; q̄ p̄t. Dicit enī lex. Illd̄ possum⁹ qd̄ de iure possumus. Ad h̄ etiā. xvij. q. ij. faciat. Nō d̄z̄ ḡ obedire. sic nec p̄cti⁹ p̄ncipib; sacer

dorū. phibētib; sibi p̄dicatōem. Sed humiliter se excusare. vt fecit azina balaam in figurā hui⁹. qd̄ habes. ij. q. vij. §. cum balaam. Cum enī p̄cipiūtur plura impossibilia non tenentur. Tho.

Non est sine culpa qui rei

q̄ ad eū nō p̄tinet se imiscet. Nec regula sumpra ē ex. l. ff. e. ti. culpa. Pone casū i clerico tacēte lapidē. di. l. Clerico. et de monacho cirurgico. de homi. tua. Et in ceco sagittare. xv. q. j. §. vt itaqz̄. ibi de Lamech ceco sagitta occidente Chayn. Sic hec regula vera ē. ergo culpa ē gerere aliena negotia. 2. sic est §. ff. de nego. gest. l. ij. xvij. q. uij. si ad peccatū. Sol. Officiū h̄ d̄z̄ hō homi. xvij. q. uij. c. ij. Et nota qz̄ p̄p̄e loq̄ndo inter d̄cū 2. hoīez̄ ē religio. xvij. q. uij. vnul quisqz̄. inter p̄latū 2. subditū obedientia. ij. q. vj. q̄ se scit. Inter maiorē 2. minorē reuerentia. di. xxiij. p̄ totū. Int̄ patre 2. filiū dilectio. v. q. v. nō osculat̄. Inter p̄sanguinos pietas. Inter dñm 2. seruū seruitiū. Inter p̄p̄onūz̄ libertū obsequiū. Inter hominē 2. hoīem officiū. Nō igit potest dici ad eū nō p̄tinere. Exemplificare etiā p̄t h̄ac. p̄ reglāz̄ in imp̄to medico. 2. in iudicē q̄ p̄ imp̄tā male iudicauit q̄ tenet actōe i sc̄m̄. inq̄rituz̄ religioni iudicātis videbitur equū. ff. de vera 2. extraor. cogni. l. si iudex. Qz̄ imperitia culpe ip̄utat. j. q. j. nō est putāda. Si ḡ ē i culpa se imiscetō ḡ tenet de casu. qz̄ si culpa casū p̄uenit tenet qu i de casu. de homi. p̄elby. Jo. an. Si laicus iudex iudicādo clericos malefactores. nō euadit culpā. nec etiā excomunicatōem. si faē cape. incarcerare. 2. h̄mōi. de sen. exco. v. fame. nisi de licētia luoz̄ p̄latoz̄. Rō est. qz̄ nō p̄tinet ad eū. de q̄ infra. in. ij. p̄. ti. j. Similiter q̄ se intromit i t̄ de officio alterius. An̄ Dzas rex. q̄ voluit incensū of ferre i tēplo p̄cussus ē lepra. ij. Paraf. xvij. Similiter ad subditos nō p̄tinet reprehēdere facta p̄latoz̄ temerarie. vñ in figurā Dza q̄ retinuit archam dei inclinataz̄ p̄cussus est. 2. p̄positionē figure habes. ij. q. vij. nos si. Similiter ignorans p̄fessor male facit. de pe. di.

Non firmatur tractu tem-

poris qd̄ de iure ab initio nō subsistit. Nec regula sumpra est ex. l. ff. eo. ti. q̄ ab initio. Pone casum. j. q. j. p̄nciparus ibi nō ualescit symoniacus ingressus. Ad idē insti. quib; bus nō est p̄mis. fa. re. §. p̄trea. vbi testamētū furiosū vel impuberis nō valet. licet postea efficiat maior vl̄ sane mētis. Concor. ad h̄. xvij. q. ij. §. potest. Nota ergo ex hac regula. p̄ncipiū spectādū alibi habes de fine. Sed p̄t̄es quere hoc brocardū. vt no. de elec. dudum. Itē nota q̄ a p̄ncipio nullū est ip̄o iure tractu t̄pis nō ualescere. se; cus aut si non esset nullū. sed annullandū. de postu. bōe ij. 2. de elec. q̄ scit. Exp̄resse p̄tra. xvij. q. ij. si qua de rebus xvij. q. j. c. vl̄. de his q̄ si. a pla. cū nos. ff. de ritu nup. si q̄s In oib; his d̄t q̄ ualescit qd̄ a p̄ncipio nullū erat. Solu. die generalr̄ ad oīs supradicta q̄ illd̄ qd̄ ab initio nō lū ē. nō firmat solo tractu t̄pis. vt h̄ i regula. Sic enī t̄pis nō ē modus inducēde obligatōis. x. q. ij. qz̄ cogūm⁹. nec tollē. de p̄sep. cām. sic nec regande vt h̄. s; nouo subseque t̄p̄sensu. Interdū tacito. interdū exp̄ssō sublata causa impeditenti h̄n̄ vt p̄traria p̄bat. Probat hoc opume de ip̄on. impub. c. j. li. vj. Valent ergo ex p̄sequēti consensu ex nūc. non vt ex tunc. In electione tamē h̄m̄ Berni. si nulla est ex subseque t̄p̄sensu non confirmat. de elec. au ditis. Solutio p̄tradiat de eo q̄ du. in matrimonio. quā pol. p̄ adul. c. ij. vbi matrimonium p̄tractū cū secunda viuēte p̄ma. mortua prima ex nouo p̄sensu p̄firmat non p̄t. Sol. Illud est p̄pter impeditentiū perpetuum. s; adulteriuū cum sponsalib; de facto. vt eo. ti. c. vlti. Illa ergo que de necessitate desiderant initium. vel que ideo non valent. qz̄ subest in eis perpetuū impeditentiū. nec

De regulis iuris Ca. vnicum

ad furādū. Nō est ergo vera regula p̄fise que dicit q̄ iuramētū seruādū est si p̄t sine interitu salutis eterne fua ri. de iur. iur. si p̄o. Nā si ē p̄tra bonos mores nō debz seruari. nec obligat. Verbi gr̄a. Jurat quis n̄ sumere cle rucā vel nō incrare religionē. z b̄m̄ d̄i. q̄uis istud possz seruari sine interitu salutis. tñ q̄ impedit maiore p̄fectū salutis seruari nō debet. s̄m̄ Tho. 3dē i q̄libet remuneratio iuramēto. co. ti. licet. z. c. q̄n̄ vi v̄l dolo p̄stirū ē. de iur. iur. licet. li. vi. q̄ dic. vt q̄ metus causa. abbas. z. xv. q. vi. c. ij. Et facit ad hāc reglam sup̄ i mal. zc. Nō ergo tenet tur/ pe pactū v̄l p̄tra bonos mores. de pact. c. v̄l. ergo nec iuramētū qd̄ accessoriū ē. Et nota q̄ debemus rebz v̄t ad qd̄ sūt institute. vt. xxij. q. ij. bis aut̄. Sed iuramētū non est institutū vt sit vincūm iniquitatis. dicit Aug. xxij. q. uij. inter cetera Jo. an. Dic multa possent dici de iuramēto. q̄ vide infra in ij. p̄t. Si q̄s ergo iurat seruare sc̄a tura ciuitatis intelligit de lucis. Sic q̄ iurat seruare se cretū aliqd̄. intelligit si nō erit als p̄iudiciū. Et si intel/ lexisset fuare etiā illicita q̄ p̄terēt. tūc peccauit mortalit̄. Sed nō debet seruare. q̄ tūc etiā peccaret. An̄ Herodes q̄ p̄ter iurandū decollari fecit Joannē bapt̄ sc̄a pestis me fecit. xxij. q. uij. vnusquisq̄. David q̄ iurauit inter/ cere Nabal sancte mutauit p̄positū. q. e. qd̄ dauid.

Nullus ex consilio dūmo

do fraudulētū nō fuerit obligat. Dec regula sumpra est ex. l. ff. eo. ti. l. p̄siliū. Rō huius regule colligitur ex canōn ruij. q. j. qd̄ p̄cipit. z ex decreta. de arbi. Cū olim. p. quaz exēplificare potes. z ibi de hoc. Nullus enī tenet sequi p̄siliū. imo explorare z deliberare debet ap̄d semetipsum an sibi expediat nec ne. Si aut̄ p̄siliū sit fraudulētū be ne obligat p̄sulēs. licet daret rō sup̄ dicta. z hoc rōe frau dis. Exēplificā p̄ canōnē. di. lxxvij. rāta. z de renun. sa ne. Nota igit̄ breuiter circa h̄. aut̄ p̄siliū dat̄ circa p̄cuz. vel quasi. aut̄ circa maleficiū. v̄l quasi. Primo casu s̄b d̄y stingue. aut̄ nō est fraudulētū. z tūc nō tenet. vt h̄. Et i supradictis iuribz. Aut̄ ē fraudulētū. z tūc tenet̄ acōe. de dolo ip̄i cui p̄siliū dedit. vt. ff. de dolo. li. cū leires. vbi ille q̄ mibi p̄suluit vt fore lucri sui causa mutuaſ debito ri nō ydoneo tenet̄ mibi acōe de dolo. In secūdo casu. s̄. cū dat̄ circa maleficiū. tenet̄ p̄sulēs. nō tñ. c. i. illi p̄ que p̄siliū dedit. nec tūc tenet̄ acōe de dolo sed eius malefi/ cū nomine. Nam si p̄suluit occidi homicida ē. dist. li. q̄s viduā. z de homi. licet dignū. Si p̄suluit seruo vt fuge ret v̄l furtū faceret. tenet̄ furtū v̄l serui corru. p̄t. ff. de ser/ uo corrup. l. j. Si p̄suluit ticio mibi iniuriāz facere tenet̄ mibi acōe iniuriāz. d̄ pe. di. j. nō solū. Differentia ē ergo inter mādarū z p̄siliū. Nā mādaror obligat mandando sed nō cōsulens p̄sulēdo. Jo. an. Ex hoc sequit̄ q̄ si quis p̄suluit alicui q̄ intret religionē cū debitis circūstantijs si inde ille nō p̄leueret v̄l male se habeat i nullo tenet̄ co ram deo. Similiter si quis p̄suluit alicui vt p̄rabat cū tali pura intencōe moris si inde malū sequitur nō ei im putat̄. z sic de similibz. Simlr̄ in foro sc̄ie p̄sulēdo non ex toto. S̄z hic d̄z b̄n̄ cauere vt sit peritus i tali materia. als male p̄sulendo non ex toto excusaret̄ de p̄silio malo. Consiliū achisofel fuit pessimū qd̄ dedit absaloni. Consiliū Chusi q̄uis fuerit fraudulētū qd̄ ad intencōnem z p̄positū absalonis. tñ q̄ iniuste vsurpauerat regnū cōtra patrem. ideo videtur male fecisse. Sed z rebecca de cō/ silio suo quasi fraudulento qd̄ dedit Jacob nō male fec̄ familiarī p̄silio sp̄sillancū ad h̄ inducta.

Nemo potest plus iuris

transferre in aliū q̄ sibi competere dinoscit. Dec regula sumpra est ex. l. ff. eo. ti. l. nemo. Pone casum. j. q. v̄j. dai/ bertū. de dona. inter v̄z z v̄o. nup. Cōcor. cū hoc qd̄ d̄

Memo dat̄ qd̄ nō habet de iure pa. qd̄ aut̄. S̄z p̄. de cō/ se. di. uij. solet. vbi dat̄ baptisimū q̄ nō habet. z de cle. suf fragancis. So. Hoc qd̄ dicit regula ē generale. Illa vero sūt specialia. z specialitatis ratione facile videre potens. Et ideo nō. Ser. in p̄dicta decre. nup. de dona. inter v̄z z v̄o. zc. vide i glo. Jo. an. Et hac regula sequit̄ q̄ emēs rem furatā nullū ius ibi habz. qz nec q̄ v̄didit habebat. Recipies a religioso sine licētia superioris. nō p̄t illō tenet̄ cū ille nil habeat. Suspensus ab officio p̄ter et cōcoratō/ nē v̄l b̄m̄ d̄i. ep̄us ordinē dare p̄t de facto. sed nō dat̄ cre curōnē. Prelatus qui dat̄ autoritatē quā nō h̄z nil dat̄.

Quia restringi z fauores

puēt ampliari. Pone casum in p̄mo dicto. xxxv. q. uij. q̄ sc̄p̄i vbi p̄uilegiū odiosū de p̄rabendo in gradu p̄bi b̄ro restringitur. Et de deci. tua. vbi decime noualū nō accret̄ laicis h̄n̄tibz decimas in feudū. In secūdo po ne casum. xvi. q. ij. c. j. z de p̄uileg. licet. li. vi. Et p̄cor. ad hāc regulam. xvi. q. uij. s̄. p̄t. Si ergo ius v̄l p̄uilegiū odi osum ē restringet̄. vū est fauorabile ampliandū ē. Si fa uorabile z odiosum vt macedonianū ampliat̄. qz illi iuri renūciari nō p̄t. ff. ad macedonianū. sed et si parer. i sine. J̄t̄ extendit̄ nō solū ad pecuniā sed ad rem aliā datā in fraudē. ff. eo. ti. sed Julianus. Hosti. de p̄scrip. cū ex offi/ cū. querit de plato q̄ p̄scripsit v̄stratōem. z nūq̄ fuit p̄ curatus. modo petit̄ p̄curatōem an sit audiendus. z dic̄ q̄ nō. P̄scriptio enī odiosa est. z ideo vnū sine altero acq̄ ri p̄t p̄ eā. nec tūc v̄stratōni est annexa. p̄curatio. sed ius cōe fauorabile. Jo. an. Exendi p̄t sic. qz que sūt puocas tua odioz. vt inferre p̄umelias. detractōnes. exēre v̄n dicitas. leuicias iusticie sunt restringenda z amputada Et que sunt puocatus fauoris z amoris. vt remissio in/ iuriāz. obseq̄a impensa. largitas misericordie sunt ampliand da. Sic David cū tot p̄secutores iniustas recepisset a sa ule benigne remisit. nec voluit vindicare eoz poruit. Si militem in expulsiōe sui z iurātōe popl̄ p̄ eū. Sic z io seph erga fratres q̄ v̄didit eū benignissime se h̄uit zc

Quoniam res per quas cau

tas contrahitur p̄ eas dissoluitur. Dec regula habetur i decreta. de re. iuris. Et sūt verba Jobis Crisof. Pecc. a. ū p̄mū commissum fuit p̄ feminā. vt p̄ causam initaliaz. z p̄ v̄z vt p̄cām completiuam. Et ip̄m peccatū dissolu tū fuit p̄ feminā. i. virginē martā inuitatiue. completiue. p̄ siliū eius iesum xpm̄ xij. q. ij. cum redemptor. Peccatū introducū fuit per sensualia nimis eis inherendo. s̄z cū v̄b̄ veritū z ip̄m peccatū dissoluitur p̄ sacramēta q̄ consi stūt in sensibilibz humiliter querendo salutē p̄ ip̄a. j. q. j. multi. ibi. sacramētū est. Peccatū actuale committitur corde p̄ cogitationē. ore p̄ locutionē. ope p̄ sen uum abusi sionem. Et ip̄m remittit̄ p̄ cordis p̄rutionē. oris p̄fissio/ nem. opis satisfactōnē. q̄ ip̄ requirit̄ saltē i p̄posito. d̄ pe ni. di. uij. penitētia cogit. Et s̄m̄ Perrū de ch̄rēta. Sic sufficēter peccatū morale committit̄ sola volūtat̄ cō/ placencia. xv. q. j. non est. ita z sufficēter dissoluitur. seu dissolui p̄t p̄ deestationē solā volūtat̄ qui dicit̄ dolo intellectuales absq̄ sensuali dolo. de hoc infra in terra parte. J̄t̄ ex commūcario solo verbo p̄t fieri. s̄ z absolu tū ab ea p̄ reglam istā. vt arguit̄ Jo. an.

Quoniam male fidei vlllo

timore non p̄scribit. Pone casum xxxij. q. ij. si virgo. et de p̄scrip. c. vlti. Et hec regula vera est t̄m l ges i p̄scrip̄ one decē v̄l viginti ānoz. C. de p̄sc̄p. lon. rem. aut̄. ma le fidei. In p̄scrip̄tione aut̄ triginta v̄l q̄draginta anno/ rū non requit̄ bona fides. xvj. q. uij. s̄. p̄t. de p̄sc̄p. vigilat̄ J̄t̄ etiā s̄m̄ leges i p̄scrip̄tione decē v̄l viginti annoz s̄s/

Titulus Vicesimus

ficiebat bonā fidē ab initio agnouisse. vt in p̄dicto. §. p̄
xvj. q. ij. h̄ fm̄ canones in om̄i etiā p̄scrip̄tione lōgi t̄p̄s
requirit bona fides. Et nō solū ab initio p̄scrip̄tōis. s; z
in qualibet p̄tē p̄scrip̄tōis d; p̄scribēs agnoscere bonā fidē
vt hic. Et q; leges nō t̄dignānt sacros canones imita-
ri in his q̄ sūt p̄rie eis p̄nētib; ad for; p̄scie. id ille leges
sunt correcte p̄ decretalē de p̄scrip̄. c. vi. z stat in h̄ iuri ca-
nonico. S; vt; papa possit tollere leges q̄ ad vtrūq;
for; sunt op̄iones p̄ z p̄ra. S; d̄t Jo. an. q; vbi pap̄ nō
hāber ep̄ale iurisdic̄tōz nō p̄t tollere leges q̄ ad for; ciu-
le. nisi in his in q̄b; verit̄ piculū aīe cū p̄tates sint disti-
cte xvj. di. cū ad vez. z r. i. qm̄. vbi de b. In his aut̄ in
q̄b; sūt piculū aīe p̄t tollere q̄ ad vtrūq; for;. Probāf
hec de iudi. nouit. de p̄scrip̄. c. vi. Et p̄ alia iura. Si q̄
ratur de eo q̄ p̄lecta p̄scrip̄tōe inap̄t h̄re malā fidē. an
teneat restitucere rē illā. dic vt no. xij. q. vj. c. j. z r. xij. q.
ij. si p̄go. z de p̄scrip̄. vigilāri. Et p̄clusiue ibi d̄t q; nō. n; s;
si h̄er p̄sciam r̄mordētē. quā nō possit deponere. Et
assignat ibi rō fidei. fides d̄t h̄ p̄scia. sic sumit. xxvij.
q. j. §. ex his. Et quō multis modis sumit fides. habes
xxij. q. j. mouet z de sum. tri. z fi. ca. in rubrica. Ullo tem-
pore potes facere p̄cūctū aī z post. z sic habebis duos in-
tellect̄. Prim̄ est q; nulla antiq; diez possessio rē. de p̄-
scrip̄. vigilāri. Secūd̄ est q; nullo t̄p̄e p̄scrip̄tōis debet
agnoscere malā fidē. Quid sit p̄scrip̄tō z qd̄ vsucapio
z q; in eis req̄rant. z q; co; effect̄. habes plene no. xvj. q.
ij. in sūma. z infra in. ij. p̄e. Usurarij z raptores z h̄mōi
nō p̄scribūt vnq;. nec h̄edes co;. de quo vide in. ij. p̄. r. j.

Sine possessione prescri-

p̄rio nō p̄cedit. Hec reglā sumpra ē ex. l. ff. e. ti. l. q̄ in fut-
tute. Per quā etiā p̄t poni casus. z p. c. xvj. q. ij. Porro. z
de p̄scrip̄. cā. Quia fū cū ab alio possideat. nō possit
dic vt in p̄mo casu. Heretic̄ z pagan̄ vt in sc̄do. layc̄ sp̄i-
ritualia vt in tertio. Sciendū aut̄ q; possessionū alia
iuris. alia facti. Dic interdū habet plurimū iur; z mīmū
facti. interdū aut̄ ec̄tra. Qd̄ p̄sequere vt no. de p̄sc. p̄bē.
bone. Ut q; currat p̄scrip̄tō. d; possidere de facto z de iu-
re. De facto planū est. q; q; nō possidet. nō p̄scribit. Et d;
possidere p̄rio noīe nō alieno. als ille p̄scriueret cui nō
mine possideret. xvj. q. ij. clerici. Debet etiā possidere de
iure. q; ad p̄scrip̄tōz requirit̄ ciuilis possessio. z q; talis sit
p̄sona in quā cadere possit possessio h̄mōi. vt p̄ inducra
iurap̄bat in p̄n. glo. Ad hoc etiā. xij. q. j. in p̄n. z qd̄ ibi
notat. Hoc dico q; laici de facto interdū possidēt decias
z sp̄ualia. vt no. Bar. b. r. x. i. q. i. in p̄n. Nā vt ibi patet
aliud est possidere. aliud legitime possidere. Nota est q;
hec possessio facti d; esse p̄tina. q; si interrūpat possit
suo. interrūpta ē p̄scrip̄tō. xvj. q. ij. §. p̄t. z de p̄scrip̄. l. i.
lud. Si t̄n sit interrūptio ciuilit̄. puta p̄ litis p̄testatōez
fm̄ canones. videt̄ q; ammō nō currat p̄scrip̄tō. q; p̄sū-
mit̄ t̄r̄bare z malā fidē h̄re. Sec̄ fm̄ legel. z hoc notat
Jo. xvj. q. ij. c. i. Et qd̄ dicit reglā de possessiōe. intelligas
etiā vel de quasi possessiōe. q; incorpata nō possidētur.
h̄ q; possident̄. ff. de vsu. l. sequit̄. §. si viā. Dic etiā pla-
ponunt de vsucap̄tōe q; ob breuitatē dimitto. Jo. an.

Pro possessore habetur q̄

dolo desit̄ possidere. Hec reglā sumpra ē ex. l. ff. co. ti. l. q̄
dolo. Et pone casum. vt lit. pen. ecclia sancte marie. Hec
reglā s̄p̄a est quō ad h̄ vt int̄m̄ teneat q; dolo desit̄ pos-
sidere inq̄tū possidēs. Nā t̄n teneat taliter. nā p̄ possidē-
tem dat̄ directa. h̄ aut̄ dat̄ vtilis. ff. de no; l. electio. Irē
nota q; hec reglā habet locū in puato z in plato q; ad bo-
na p̄p̄a. Si aut̄ ecclia desinat possidere dolo plati. non
h; locū in ecclia iste rigor. q; delictū p̄sone rē. vt supra in
reglā. Et qd̄ dixi q; q; sine dolo desit̄ possidere absoluit̄.

vez intellige b̄ cū a p̄ncipio sine dolo possedit; puta per
vsuras. p̄ rapinā. vt furtū. vel sili mō. etiā si sine dolo de-
sit̄ possidere. puta naturali incerp̄tōe vt casu vt furtū
ro vel violētia. nihilomin; teneat. vt de vsur; cū tu. et de
rapro. sup. co. Et fac̄ qd̄ dicit̄ est s̄. in re. moza. Jo. an.

Peccatū non dimittitur

nisi restituat ablatū. Dic ponit̄ p̄ reglā s̄bū Augustini.
qd̄ habet. xij. q. vi. c. i. z de vsu. cū tu. Qd̄ aut̄ d̄t i hac re-
gula vez intelligas si illud ablatū restitui p̄t. vt in p̄dit̄
ctis. c. d̄t. Si aut̄ res ip̄a ablata restitui nō p̄t. vt q; p̄dit̄
p̄ra est. aut p̄dita. distracta. aut sine magno sc̄dalo non
p̄t restitui res illa. restituet̄ ei; eximatio etiā si res illa
casu perijt sine culpa sua. q; ip̄o instāt̄ fuit i moza. xvj. q.
j. decime. z de como. c. i. Si aut̄ nec est imatio restitucere
p̄t. q; euidēt̄ est inops. bñ qd̄ dimittit̄ p̄cū. si vide-
licet als ip̄m penitet. remanet t̄n obligario. Et si postea
puenerit ad pinguiorē fortunā tenebit̄. ar. xvj. q. vi. Si
q; s. z de solu. odoara. Nota t̄n q; inops q; d; ex p̄ra
ctu. sufficit si bonis cedat. C. q; bo. ce. pos. l. v. S; inops
q; debet ex maleficio. castigat̄ verberib; xij. q. ij. fraterni-
tas. Qd̄ ḡ dixi. q; teneat si veniet ad pinguiorē fortunā.
vez est si penas corpales nō est passus. als secus. vt no;
rar Bern. fm̄ Lau. de homici. sic dignū. Restituat. Qd̄
dicit̄ de restitutiōe. intelligas nisi is. cui facienda ē restituti-
o liberaliter remittat. i. sine vi sine metu sine fraude. q;
satisfactū intelligit̄ qualitercūq; satisfacciat. ff. q; bus mo-
dis pig. vel ypothe. l. l. l. liberaf. Et qd̄ dico de remis-
sione. intellige nisi in his casib; in q̄b; exp̄ssum est i iure
q; nō liberat̄ remissio. vt de cens. exp̄git. in fi. Est aut̄
restituendū ei a q; exortū est vt hereditib; ei; si exant. vi.
xvij. qm̄. z de vsuris. cū tu. Dis nō obstantib; paup̄ibus
vt ibi in dicto. c. Ut; aut̄ excoicatio cur; ē res restitui
enda fieri d; restitutiōe dū est in excoicatioe. remittit̄ ad
no. p̄ glo. xv. q. vi. nos sc̄roz. Et subdit̄. Satis possit dici
deponendū illd̄ in edē sacra. q; sc; sc; absoluat̄ creditor
Ablatū. Idē intelligit̄ in dānis dānis p̄ aliquē. in q̄bus
nil puenit ad eū. q; sc; teneat dānū passio. als nō remittit̄
p̄cū. Jo. an. Et q; multū diffuse tractat̄ materia d̄ resti-
tutiōib; in sc̄da p̄. r. ij. id̄ hic nō p̄t. Potest ad multa
extēdi reglā ista. Et p̄mo q; d; p̄cū sine vltiōe nō pas-
sit. vt d̄t de pe. di. l. i. dānid. Jo nō fuit dimissum p̄cū
humani gener; nisi facta restitutiōe seu solutiōe pene i cru-
ce p̄ p̄m. ps. Que nō rapui tūc exoluebā. Et sic de q̄lib;
bet actuali p̄cō. q; cū p̄ ip̄m subtrahat̄ obsequiū dō dei
bitū p̄supbiā nisi humilic̄ q; i obsequiū dei. nō remit-
titur. de pe. dist. i. neminē. Sic de ablatiōe. same vt dā-
nificatione vel occasione z h̄mōi. quia oportet satisfaccere
modo possibili.

Qui occasionem damni

dat. dānū q; dedisse videt̄. Hoc habet̄ ex de iniu. z dā-
da. c. vl. licet sub alijs s̄bis. z addit̄ immediate sic. Sec̄
t̄n in illo dicendū. q; vt nō occideret. de p̄ngēt. b; nil ob-
milit̄. Et in p̄ncipio decretal̄ illi; sic d̄t. Si culpa tua da-
tū est dānū vel iniuria irrogata. seu irrogatib; forte op̄e
tulisti. aut hec impuria tua aut negligētia tua euenerunt.
iure sup̄ his satisfaccere te oportet. nec ignorātia te excusat.
si scire debuisti ex facto tuo iniuriā verisimiliter posse cō-
tingere vt iacturā. hec ibi. Nota q; duplex est occasio
sc; data. z ex ista teneat. z occasio ex se accepta. z ex ista nō
teneat quis.

Peccati venia non datur

nisi correcto. Hec reglā colligit̄ ex. c. legat̄. xvij. q. ij. et de
sc̄lisma. c. l. i. vi. p̄ q; pones casum. Nota q; differētia est i-
ter delictū. p̄cū. z crimē. P̄cū idē est qd̄ p̄ra; accus.

De regulis iuris Ca. vnicum

Delicti vero dicitur boni quasi delicti. Crimē sō peccati accusatio et dānatio dignissimū. lxxij. di. c. j. Fre queret tamē vni ponit p. alio. Nota q. peccator nō solū deliquit in deū s. etiā i eccliam. Per pccatōem autē delect peccati q. ad deū. p. penitentiā sō q. imponit a sacerdote in pccatiōe oñdī delictū q. ad eccliam. de pe. di. j. p. totū. licet autē p. tritioe sit delectū q. ad deū. tñ ad huc d. crīmine accusari pōt. xxxij. q. ij. admonere. vbi de h. Si erit go semel pccatū et penitet. vltimus nō coget penitere. Si in iudicio accusatus absoluit vltimus nō poterit accusari nisi in casibz notatis. ij. q. vj. s. habet hoc p. r. i. Sigf. Prū ad hāc reglam. di. iij. de iur. q. i. vbi enī daf. venia nō correctis. et sic ibi mēto de crapula carnis p. r. i. Sed ex ponit ibi venia. i. impunitas pene rpal. p. r. scādalum enī vitādū relinquitur q. q. crimina impunita. vt dist. l. vt cōstitueret. Itē de pe. r. c. q. q. dā. r. c. officij. vbi datur penitentiā nō correcto. i. in cōtrito. Sed dicit q. licz imponat penitentiā nō tñ daf. remissio. et ideo inuitē illa penitentiā. nō enī daf. remissio. r. iō inuitē illa penitentiā q. ad vitā eternā. et de pe. di. v. fallis. Nota etiā q. p. quo liber mortali debet duplex pena. s. eterna seu infernalis. r. rpalis. de pe. di. j. si peccatū dauid. Hoc etiā ponit Tho mas et alij theologi. Venia pene tēporal. interdū daf. nō correcto in hac vita inq. tū s. quis non. punit seu satisf. facit p. peccatis cōmissis. Venia autē pene eternal. nunq. daf. in cōtrito. Jo. an. Sic p. r. tēdi. Aut loquimur d. ve nia peccati. i. remissioe q. ad culpā. aut q. ad penā. Si q. ad culpā s. r. firma s. r. regula ista. q. nec culpa peccati mortal. remittit alicui nisi correcto. i. vere penitentiā et p. r. i. to. de pe. di. ij. nemine. r. c. tres sūt actōes. Culpa etiā ve nialis nō remittit i p. nti nō penitentiā de eo sed i purgato rio. Si sō loq. tur de peccato q. ad penā ei debitam. siue eterna siue rpalē. ad huc vera ē regula. q. pena eterna nū q. remittit in correcto. i. nō p. r. i. to de oñibz mortalibz. de pe. di. ij. sūt ples. Sed nec pena rpal. de mortalibz v. ve nialibz debita remittit in cōtrito. vnde indulgētie talibz nō valēt q. solū sūt de penis. Sed p. r. i. to daf. venia. i. r. e. missio. correcto p. r. i. to q. ad illa quoz penitet. Nō autē d. illis venialibz de q. b. nō penitet.

Privilegium personale psona sequitur. et extinguitur cū psona. Nec regula sumpta ē ex. l. ff. eo. r. l. p. r. i. l. p. r. i. l. g. Donec casus. vj. q. j. p. r. i. l. r. d. au. to. r. v. i. p. a. l. c. ij. Et nota q. dicit privilegium. q. ius cōe ad vna psonā directū ad oñes extēdit. di. l. i. miramur. r. d. re iud. in casus. Et idē r. r. e. p. r. i. s. directis ad psonas. q. cū psonis extinguitur. de offi. delega. q. m. Sic r. p. a. c. t. p. s. o. n. a. l. i. a. p. s. o. n. a. s. nō transgreditur. de transac. decet. r. o. Et cōpromissum nō extēdit ad heredes nisi de ipis caue atur. de ar. d. c. vltimo. Et intelligit hęc regula de p. r. i. v. l. e. g. i. o. p. s. o. n. a. l. i. p. s. o. n. e. p. r. e. s. s. o. Idem si cēt psonale ex p. r. e. c. e. d. e. n. s. de r. e. i. p. s. i. g. r. a. t. i. o. s. l. i. v. i. Privilegioz igit aliud psonale aliud reale. de p. s. u. m. p. m. a. d. a. t. a. Si autē simpliciter cōcedant an dicatur psonalia an realia. dicit vt notat p. r. v. q. ij. in summa. r. r. v. j. q. j. possessiōes. Et qd d. h. i. c. de privilegio psonali q. extinguit cū psona idē intelligas in reali. qd licz extinguit extinguita r. e. r. v. j. q. v. j. r. h. d. i. r. i. m. de verbo. sig. abbatē. D. d. d. v. e. z. q. n. i. p. a. l. o. c. a. v. l. r. e. s. p. u. t. a. c. i. u. t. a. s. e. c. c. l. e. s. t. i. a. v. l. a. l. i. a. l. o. c. a. s. a. c. r. a. v. l. p. p. h. a. n. a. d. e. s. t. r. u. i. t. s. u. p. i. o. r. e. s. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. s. m. J. o. b. r. l. a. u. q. h. e. c. n. o. s. u. p. d. i. c. t. o. c. r. h. o. c. d. i. r. i. m. u. s. Si autē destruat ab hostibz retinet omnia sua privilegia. r. remanēt ibi clerici. vj. q. j. p. a. s. t. o. r. a. l. i. s. Idē si auctoritate superioris trāsserat ad aliū locū v. l. v. n. i. s. t. u. r. a. l. t. e. r. i. r. v. j. q. j. r. t. p. i. s. r. c. s. e. q. u. e. n. t. Et licet dicat h. p. r. i. v. l. e. g. i. u. m. e. x. t. i. n. g. u. i. t. cū e. x. t. i. n. g. u. i. t. p. s. o. n. a. i. n. t. e. r. dū e. t. i. a. e. x. t. i. n. g. u. i. t. u. r. a. n. t. e. r. p. p. t. e. r. a. b. u. s. u. m. m. e. r. e. t. e. x. t. i. n. g. u. i. t. r. i. q. i. h. p. r. i. v. l. e. g. i. u. m. m. e. r. e. t. a. m. i. t. t. e. r. e. i. n. q. d. Grego. q. p. r. e. s. s. i. a. s. i. b. i. a. b. u. s. i. t. p. o. s.

restare. et in casibus nota i glo. r. di. r. r. i. j. renouātes. Et nota q. privilegium iudicariū p. r. e. s. s. u. m. p. s. o. n. a. s. e. q. u. e. r. p. a. l. e. v. t. i. n. r. e. g. u. l. a. i. n. o. m. n. i. l. o. c. o. r. t. p. e. S. z. p. r. i. v. l. e. g. i. u. m. p. r. e. s. s. u. m. c. u. z. d. e. t. e. r. m. i. n. a. t. o. e. l. o. c. i. r. t. p. i. s. v. t. i. n. v. s. u. p. a. l. l. i. j. e. t. l. o. c. i. cū psonas nō sequitur. vt de v. s. u. p. a. l. c. r. e. q. u. a. z. Tenor enī privilegioz ar. r. e. n. d. e. d. u. s. ē. r. s. e. r. u. a. d. u. s. d. e. p. r. i. v. l. e. p. o. r. t. o. J. o. a. n. E. t. h. i. c. s. e. q. u. e. r. q. d. o. b. t. i. n. e. t. a. l. i. q. u. a. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. s. p. e. c. i. a. l. e. v. l. g. r. a. m. s. i. m. p. l. i. c. i. t. e. r. i. a. s. u. p. i. o. r. i. s. s. e. m. p. r. e. t. i. n. e. t. n. i. s. i. r. e. u. o. c. e. t.

Pluralis locutio duorum numero ē p. r. e. n. t. a. P. o. n. e. c. a. s. u. d. e. p. s. e. d. i. j. h. q. i. d. i. s. v. o. b. i. s. c. u. d. o. s. n. u. m. e. r. o. c. o. p. h. e. d. i. t. d. e. p. b. e. n. i. s. c. u. i. l. l. i. v. i. b. i. b. n. f. i. c. i. o. z. n. o. i. e. d. u. o. i. n. t. e. l. l. i. g. u. r. b. n. f. i. c. i. a. Itē p. l. f. d. e. m. r. e. l. l. i. b. e. r. t. o. s. Si leges seruo libertas p. annos. de duobz intelligit. v. l. e. g. a. t. p. o. d. i. e. s. d. e. d. u. o. b. z. d. i. e. b. z. i. n. t. e. l. l. i. g. i. t. f. f. d. s. o. b. o. s. i. g. l. i. n. t. e. r. i. l. l. a. Et nota q. cū h. r. e. g. l. a. d. i. c. i. t. q. p. l. u. r. a. l. l. o. c. u. t. i. o. ē. p. r. e. t. a. n. u. m. e. r. o. d. u. o. z. A. u. t. ē. r. e. g. u. l. a. r. i. t. e. r. v. b. i. e. o. d. e. i. u. r. e. v. e. l. a. l. i. o. i. u. r. e. nō a. d. i. c. i. t. u. r. n. u. m. e. r. u. s. I. n. c. a. u. s. i. s. i. g. i. t. r. i. n. s. t. r. u. m. e. n. t. i. s. r. e. g. u. l. a. r. i. t. e. r. d. u. o. t. e. s. t. e. s. s. u. f. f. i. c. i. u. t. I. n. t. e. r. d. u. e. n. t. a. v. n. o. s. u. f. f. i. c. i. a. v. b. i. n. u. l. l. i. s. i. t. p. r. i. u. d. i. c. i. u. d. e. p. i. e. r. a. d. i. s. t. u. j. p. l. a. c. u. i. t. E. t. m. u. l. t. i. s. u. t. c. a. s. u. s. i. n. q. b. z. r. e. q. u. i. r. u. n. t. u. r. t. r. e. s. a. d. m. i. n. o. r. e. s. t. e. s. t. e. s. P. r. i. m. u. s. i. d. e. p. o. s. i. t. i. o. e. p. e. c. u. n. i. e. S. e. c. u. d. u. s. q. u. i. m. p. e. r. i. t. u. s. s. i. a. z. c. o. n. t. r. a. b. i. t. i. s. e. p. t. u. r. i. s. T. e. r. t. i. u. s. i. n. s. t. r. u. m. e. n. t. o. p. u. b. l. i. c. o. q. u. i. m. u. l. i. e. r. f. a. t. e. t. s. e. a. l. i. q. d. r. e. c. e. p. i. s. s. e. p. i. n. t. e. r. e. s. s. e. Itē q. n. q. s. v. u. l. e. i. n. f. i. r. m. a. r. e. t. e. s. t. a. m. e. n. t. u. q. d. s. e. c. p. r. a. n. s. i. t. u. r. i. t. a. d. e. c. e. n. i. j. Itē i. i. n. u. e. r. a. r. i. o. Itē i. p. u. a. t. a. s. e. p. t. u. r. a. v. t. s. i. d. e. f. a. c. i. a. r. Itē q. n. q. z. t. e. s. t. e. s. r. e. q. u. i. r. u. r. d. u. p. r. a. c. t. u. s. e. x. c. e. d. i. t. l. i. b. r. a. m. a. u. r. i. i. n. c. i. u. t. a. t. e. Itē i. d. o. n. a. t. i. o. e. c. a. u. s. a. m. o. r. t. i. s. I. n. t. e. s. t. a. m. e. n. t. i. s. a. u. t. c. o. i. t. e. r. s. e. p. t. e. r. e. q. u. i. r. u. n. t. Itē i. t. e. s. t. a. m. e. n. t. o. e. c. c. i. o. c. r. o. A. l. l. i. q. u. i. s. u. f. f. i. c. i. a. u. t. q. u. i. q. s. v. t. i. c. a. m. e. r. o. r. u. s. t. i. c. i. v. t. i. m. u. n. i. c. i. p. i. s. r. v. i. l. l. v. b. i. ē. h. o. i. m. r. a. r. i. t. a. s. A. l. i. q. u. i. s. u. f. f. i. c. i. a. u. t. d. u. o. v. e. l. t. r. e. s. v. t. i. t. e. s. t. o. s. e. o. i. n. f. i. l. i. o. s. z. n. e. p. o. t. e. s. r. e. i. b. i. v. i. d. e. p. o. r. e. s. i. o. a.

Plus semper continet in se qd est minus. Nec regula sumpta ē ex. l. ff. e. r. l. i. c. o. P. o. n. e. c. a. s. u. p. r. a. j. q. s. i. q. u. i. s. d. e. d. e. r. i. t. U. b. i. q. d. e. i. m. p. o. n. e. b. a. t. p. e. n. i. t. e. n. t. a. s. e. p. t. e. a. n. n. o. z. q. u. i. d. a. d. e. c. e. m. a. l. i. j. q. u. i. n. q. s. E. t. c. a. n. o. h. a. n. e. v. l. t. i. m. a. i. b. i. s. e. q. u. i. t. Itē i. a. r. b. i. t. r. i. s. i. b. i. p. r. i. u. i. c. i. a. t. i. b. z. q. u. i. l. i. b. e. t. d. i. u. e. r. s. o. n. u. m. e. r. o. d. e. a. r. b. i. t. r. i. s. c. l. i. v. i. E. t. e. s. t. r. a. t. i. o. h. u. i. r. e. g. u. l. e. q. u. a. r. e. i. n. o. b. s. c. u. r. i. s. s. e. q. u. i. t. u. r. m. i. n. i. m. u. m. q. z. p. l. u. s. p. r. i. n. c. i. p. e. i. n. s. e. q. d. e. s. t. m. i. n. u. s. r. nō e. c. o. t. r. a. v. t. d. e. c. i. m. e. s. t. s. i. n. r. e. g. u. l. a. i. n. o. b. s. c. u. r. i. s. E. t. c. o. c. o. r. a. d. h. a. c. r. e. g. u. l. a. s. u. p. r. a. i. l. l. a. c. u. i. l. i. c. e. t. S. z. p. r. a. d. e. p. b. e. n. c. u. i. l. i. v. i. v. b. i. d. i. a. f. s. i. m. a. d. a. f. a. l. t. e. u. p. u. i. d. e. r. i. d. e. p. b. e. d. a. i. n. t. e. g. r. a. e. t. i. a. e. o. v. o. l. e. t. e. s. i. nō p. o. t. e. r. i. t. d. e. d. i. m. i. d. i. a. p. u. i. d. e. r. i. U. l. s. i. m. a. d. e. t. u. r. e. i. p. u. i. d. e. r. i. d. e. p. b. e. n. d. a. c. e. r. t. i. v. a. l. o. r. i. s. s. i. b. i. nō p. o. t. e. r. i. t. e. t. i. a. e. o. v. o. l. e. t. e. d. e. p. b. e. d. a. m. i. n. o. r. i. s. v. a. l. o. r. i. s. p. u. i. d. e. r. i. S. o. l. H. o. c. f. a. c. f. o. r. m. a. m. a. n. d. a. t. i. q. u. e. e. x. a. c. t. a. v. i. l. i. g. e. r. i. a. ē. s. e. r. u. a. d. a. I. t. e. m. f. a. l. l. i. t. h. e. c. r. e. g. u. l. a. i. n. c. a. s. i. b. z. v. b. i. r. e. q. u. i. t. s. p. e. c. i. a. l. i. s. e. x. p. r. e. s. s. i. o. v. b. i. g. e. n. u. s. q. d. p. l. u. s. e. s. t. nō p. r. i. n. c. i. p. e. c. i. e. m. q. d. m. i. n. u. s. ē. v. t. d. e. c. i. m. e. s. t. i. n. r. e. g. u. l. a. g. e. n. e. r. i. I. t. e. z. h. a. b. e. t. l. o. c. u. r. e. g. u. l. a. i. e. o. q. d. p. l. u. s. e. s. t. e. x. t. r. i. t. a. t. e. nō i. e. o. q. d. p. l. u. s. e. s. t. q. l. i. t. a. t. e. q. z. p. l. u. s. q. u. a. l. i. t. a. t. e. nō i. n. c. l. u. d. i. t. m. i. n. u. s. q. u. a. l. i. t. a. t. e. v. t. i. n. r. e. g. u. l. a. c. u. i. l. i. c. e. t. J. o. a. n.

Potest quis per aliū quod potest facere p seipm. P. o. t. e. s. t. f. a. c. e. r. e. p. s. e. i. p. m. P. o. t. e. s. t. e. x. e. m. p. l. a. P. o. t. e. s. t. q. u. i. s. i. u. r. a. r. e. p. e. r. a. l. i. u. m. v. t. l. x. i. j. d. i. s. t. t. i. b. i. d. n. o. Itē p. o. t. e. s. t. p. a. l. i. u. m. q. s. c. o. n. t. r. a. h. e. r. e. m. a. t. r. i. m. o. n. i. u. m. s. p. e. c. u. r. a. t. o. r. e. m. s. u. u. a. d. h. o. c. d. e. p. r. o. s. c. u. r. a. c. a. v. l. l. i. v. i. H. e. c. t. a. m. e. r. e. g. u. l. a. h. a. b. e. t. m. u. l. t. a. s. e. x. c. e. p. t. i. o. n. e. s. i. n. q. u. i. b. z. nō p. o. t. e. s. t. q. u. i. s. f. a. c. e. r. e. p. a. l. i. u. m. q. d. p. s. e. i. p. s. u. m. v. t. i. n. e. o. c. u. i. c. o. m. i. t. t. i. t. u. r. c. e. r. t. u. m. m. i. n. i. s. t. e. r. i. u. d. e. o. f. f. i. d. e. l. e. g. a. c. v. l. n. o. n. e. n. i. p. o. t. s. u. b. d. e. l. e. g. a. r. e. n. i. s. i. i. n. h. o. c. h. a. b. e. a. t. s. p. e. c. i. a. l. e. m. c. o. m. i. s. s. i. o. n. e. m. Itē i. n. p. e. n. i. t. e. n. t. i. a. s. u. s. c. i. p. i. e. d. a. d. e. p. e. d. i. s. t. i. t. q. u. e. p. e. n. i. t. e. r. q. u. a. p. s. e. q. u. i. s. s. u. s. c. i. p. e. d. e. b. e. t. nō p. a. l. i. u. m. s. i. q. d. a. d. p. r. i. t. i. o. e. m. r. p. s. e. s. s. i. o. n. e. m. R. a. t. i. o. ē. p. u. d. o. r. q. d. e. s. t. m. a. x. i. m. a. p. a. r. s. p. e. n. i. t. e. n. t. i. e. v. t. i. b. i. d. i. a. f. I. t. e. m. i. e. o. v. i. r. o. q. u. i. p. s. e. v. e. n. i. s. a. m. e. r. a. t. i. s. i. m. p. e. t. r. a. t. q. d. p. e. r. s. e. f. a. c. e. r. e. d. e. b. e. t. Itē a. d. o. p. t. a. r. e.

Titulus Vicesimus

vel arrogare non potest quod per alium. ff. de adop. post mortem. l. nec. Ro. est. qz adoprato imitat naturam. Jte fallit iudice qui per se debet dare sententiam non per alium. nisi sit episcopus vel superior. de re iudi. c. vlti. l. vj. Jte in eo quod cepit perferre sacramentum unitatis. vt ordinem. baptismum. extremam unctionem. consecrationem. eucharistiam. et hmoi. qz per alium perficere non potest. di. xxiij. q. iij. Ma si vbi deficeret sacerdos in medio forme sacramentorum. quod supplet defectum eius toram forma debet diceri. non preter se theologos. Jte abbas per se potest corrigere monachos. etiam verberando. non per alios. maxime in casibus. de sen. exco. vniuersitatis. Jte dominus nouum in possessione inducere debet et regulariter in causa criminali. ij. q. vi. si qn. Jte que sunt meriti imperij vel gladij potestatis. non delegantur secundum leges. nisi in casibus. ff. de offi. ei. cui man. est. l. i. Secus in canonicis. De hoc no. xv. dist. c. i. et de offi. ordi. q. sed. Jte per se debet respondere adultero qui cathetizat non per alium. fallit etiam in casu de elec. de cupi. l. i. et de offi. dele. c. i. et de heret. c. ij. De his et similibus specialia sunt. Et nota quod etiam aduersus quodam per alium possumus quod non per me. Eps enim clericum suum per alium perberare potest clericum. non per seipsum. l. xxiij. di. non licet. Jte eps per alium litigare debet non per se. Jte curiosus et gubernationem et curam pupillorum. viduarum. pegrinorum. per alium exercere debet. non per se. di. l. xxiij. epus. Jte placet clericus habens temporalem iurisdictionem audit et iudicat in causa sanguinis. non per se per alium. ne de. vel no. c. vltimo. lib. vi. Jte religiosa mulier per alium potest esse in iudicio. non per se. Jte interdum prequit quis per alium. quod per se prequit non potest. de co. c. s. ben. auctoritate. l. i. Et nota quod id dicitur posse quod de iure possumus. Hanc igitur regulam credo loqui in his quod de iure sortuntur vel sortiri possunt effectus. Ad igitur supabundat alia regula infra. scilicet quod facit. quod generaliter loquitur. vt etiam maleficia comprehendat. Et ista loquitur de potestate faciendi. illa de effectu facti. Jte ex ista regula nota quod sicut per se potest quod se subscribere. ita per alium. vt no. de re iudi. cu. inter. Jo. an. Potest quod sacrificare per alium sicut per se. si videlicet est in gratia. contra potest mereri per se et peccare. quod non potest per alium.

Qui facit per alium. est per

inde ac si faciat per seipsum. Hec regula sumpta est ex lege. ff. de i. l. quod iussu. Pone exempla et plequere. vt in regula potest quod. et non supabundat ista per illa. vt ibi dicit Jo. an.

Quod semel placuit. amplius displicere non potest.

Pone casum in matrimonio. quod consummatum non potest dissolui. xxiij. q. v. horrendus. et de iure iur. quod admodum. Jte in electo. viij. q. ij. dilectus sumi. In iudicio. ij. q. ij. offeratur. Jde in alijs omnibus. di. iij. in istis fallit interdum hec regula ex casu supuenienti. vel de nouo ad noticiam puenienti. de elec. vt circa l. i. q. qz que nouo emergunt indigent auxilio. de offi. dele. insinuante. Jte fallit in omnibus casibus in quibus pmititur a iure petere vel variare. sicut in medico que licet mutare. In appellatione a qua licet appellanti ab appellatione recedere. ij. q. vi. si quis. In patrono layco qui potest variare de iure patro quod aut. In cardinali qui variat in casu de electione. licet. Jte in montali. eo. ti. l. i. vt. indēnitibus. Jte in testamento quod mutari potest vsqz ad vltimum vite. xij. q. ij. c. vltima volūtas. etiam non obstante pacto de non mutando. C. de pac. l. pactum. Item in bello que quis mutare potest vsqz ad litem prestationem. Et accusans ante inscriptionem penitet. de accu. c. licet. Jte in mandato et societate et de positio. licet est penitere. instit. mandati. §. recte. et de pecu. c. ij. l. vj. Et regulariter in tractibus inuoluntarijs quod dicitur vt plene nota. ff. de condi. ca. da. et ca. non pe. l. si pecunia. Jte solvunt sponsalia de futuro per sequentia

sponsalia de presenti. de spon. si inter. Et sponsalia de presenti per ingressum religionis. de conuer. iunga. ex publico. Et ingressus religionem ante annum vel professionem penitet. de regu. ad nostrā. Et professus vna religionem: etiam inuito prelati ingrediatur et profiteatur. eo. ti. licet. Et a voto simpliciter receditur per sequens matrimonium. de vo. et vo. redem. ca. j. l. vj. Jte a voto de certa religione proficēda. receditur per ingressum alterius: etiam laxius. de regu. qui post votum l. vj. Jte fallit in casu in quo licet infra triiduum penitere. de regu. ad nostrā. eo. ti. l. constitutione. Jte in electo. qui consentit electioni de se facite. qui propria auctoritate penitet ante confirmationem. de transla. inter corporalia fm Bern. In his igitur et similibus casibus. quod semel placuit: adhuc displicere poterit. Et incidit in hanc regulam illud generaliterale quod nullus potest venire contra factum suum. de quod dicitur. di. penitentes. Et nota quod hec regula non habet locum in his que improbantur a iure. vt in predicto. c. penitentes. de fo. compe. si diligenti. C. de arbi. l. j. vbi licet partes faciant pactum de non recedendo ab arbitro. et appellentur. tamen nihilominus recedere possunt. Jte habet locum in his que sciēter placēt et non per errorem facti. xxiij. dist. quibus. vnde strabens cum serua qua credit libera: potest penitere. Emens auricalcum intendens emere aurum: potest rescindere emptionem. Jte requiritur quod placeat non solum mente sed verbo vel facto. et quod alterius intersit. Facit ad hoc regulam mutare. Et quod ibi dicitur. Job. an. Quod vltimo dictum est videtur habere locum in foro contentioso. Nam si quis vouerit aliquid sola mente: tenetur quo ad deum sicut ore vouisset. Extendit regula ad vota et iuramenta et huiusmodi. que si sunt iusta. non licet propria auctoritate venire contra. Jte si quis renunciat iuri suo: penitere non potest. vj. q. i. quod periculosum.

Quod quis mandato iudicis

facit: dolo facere non videtur. cum habeat parere necesse. Hec regula sumpta est ex lege. ff. eo. ti. l. non videtur. Pone casum in milite qui de mandato iudicis occidit. xxiij. q. v. Miles. In laico vel clerico qui de mandato prelati capit clericum. de seren. excom. l. i. Et hec regula vera est cum iudex aliquid mandat suum officium exercendo. ff. ad trebel. seruo. §. cum pretor. Si exercet officium suum: non est parendum nisi in reuerentia exhibitione. Nam interdum resistere debet officiales. de pnia dist. i. Nemo. Et hoc vix in atrocioribus. in quibus deo magis quam hominibus obediendum est. xi. q. ij. Si dominus. In his autem que sine dolo committuntur: etiam parens contra officium excusatur. ff. ad leges acquil. liber homo. Et nota quod sicut dolo caret qui iudicis obtemperat precepto. ita econtra dolo non caret qui precepto iudicis non obtemperat. ff. eo. titu. l. non potest. Cum habeat tunc. Dicitur reddi tur ratio. In his ergo in quibus non habet necesse parere vt in atrocioribus que ad suum non spectant officium dolo non caret. Et facit ad hoc de sentent. excom. vniuersitatis. vbi verberans monachum si est laycus: licet illud faciat de mandato abbatis: est excommunicatus. Et nota quod dicitur parere necesse. Sicut enim necessitas excusat a furto. de consecra. dist. v. discipulos. ita et a dolo. vt dicitur. Cum ergo nullum maleficium sit sine dolo vel lata culpa que dolo comparatur. xv. q. i. aliquos. ergo et a maleficio quolibet excusat necessitas. Quod intellige vt dixi cum scilicet mandat quod spectat ad suum officium. puta occidere homicidam secundum ordinem iuris non peccat obediens in hoc iudicio. qui aliter peccaret grauius. Job. an. In malis non est obediendum iudici. id est prelati. xi. q. ij. quod dicitur. In bonis obediendum est simpliciter. ca. q. si dominus. i. dubijs autem similiter obediendum est. xxiij. q. i. quid cul paratur. in fine.

Ca. vnicū de regulis iuris

Que a iure communi exor

bitur nequaquam sūt ad psequētia trahēda. Dec regula iū/
pra est ex. l. ff. co. ti. l. qd. pra. Pone casū. xv. q. j. hinc est
z de pul. sane. Et pcor. ad hāc reglam sup illa regula in
argumētū. z infra. Nō alicui. Potes ergo intelligere hāc
reglam in pūlegio. qz pūlegia singloz cōm legē nō fa
ciūt. ff. vj. q. ij. nō statim. Itē i iure velleiano nō regulari
ter quilibet intercedēdo obligat. Fallit i mliere q nō tra
hit ad psequētia. z idē i sūbo. Et nota q licet ea q exor
bitar a iure cōi nō sūt trahēda ad psequētia. vt h i regla
z ita nō sūt ampliāda s; restringēda. vt de st. presby. is
qui. li. vi. Facit dec regula ad quēstionē qua qrit an fra
tres heremitani z alij mēdicātes religiosi z nō mēdicā
tes cōpēbēdant in illa constitutiōne esu agant. nō uter
etia p Bonifaciū octauū q inapit sup cathedra in q
expmū solū minores z p dicatorē. Et quicquid alij di
cat dīcēdū q nō exēditur ad alios religiosos mendican
tes vel nō. v. clericos seclares. s; solū amplectit minores
z p dicatorē. et qz intentō pape videt hēc fuisse. vt per
pba z p dicatorē apparet. tum qz exorbitas ē a iure cōmu
ni. z iō ad psequētia nō trahēda nec ampliāda. vt h i
regla. Vult enī illa p dicatorē dari qritā etiā de bis d qd
de iure dari nō d; sic d ornāmētis relicq; p fabrica. aut
p anūsiarijs. septimo siue tricesimo. z hmoi. puta relicq;
etiā p lūarijs v. certis psonis. de testa. c. vl. Et ita pū
ctatū est p me z do. Jo. de mōre murlo. Jo. an. Nota
qz ita p dicatorē q hic d; exoragās. s; sup cathedra nūc
est in corpore iuris s; in Clem. de sepul. dudū. Itē nota q
post Clem. vterq; ordo s; minorz z p dicatorē dūit pū
legia illā Clemē. quartā nō soluēda. de q z quō. vide s.
de pul. or. p dicatorē. ti. pce. z i. ij. pce. ti. f. c. v. d sepulcraij.

Quod alicui gratiose con

cedit trahi nō d; ab alijs i exēptū. Pone exēpla q dixi
regula q a iure s; imēdiate posita. z p qre vt ibi. z in re
gula pūlegiū. Et pcor. ad hāc illa alia i argumētū. Jo.
an. Exēptū p ista cū supiori. de bis q fca sūt a scis i ve
teri z nouo testō pter leges cōes. Et ad h fac qd dīc gra
tū. ij. q. vj. s. bis ita rīdēt. Miraclo marie veteri tes
tamētū sūt admirāda. nō i exēptū nre actōnis trahēda.
Et pōit exēpla samuel q occidit ngag. Et phinees sacer
dotis q occidit iudeū cōcūcū cū mādānta. Danielē q cū
cū nō cēt iudex dī iudicauit causā susanne. Pū alia pos
sūt induci. vt Dice q duxit vxorē fornicariā. Sāplonis
qui se occidit. Abzabe q filij suū qritū i se fuit amolauit.
Moyū q egyptiū iniuriatē hebreo occidit. Dester regi
ne que alienigenē nupsit. Mathie q forte elect⁹ fuit. Jay
cob q ples vxores sil hūit. David q monomachia cū go
lia exerceat. In nouo testamēto ābrofij q nō dū baptiza
tus elūs i epm fuit. Seueri q ex lanificē ep̄s fact⁹ fuit.
Alexij q spōsā cū q p̄erat p pba de p̄iti dimisit. sine al
sumptōe religiois. Zenobij q p collatōem abī scām cuz
ambrosio celebrauit. de abstīctijs minis z vigilijs beati
dūici z frāscī. z alioz q sunt ex communes leges.

Quod ob gratiā alicui cō

cedit nō ē d; dispēditū retorquēdū. Pone casum i ycono
mo. q cū i fauorē ecclie p̄stituit⁹ sit eccliam vacatē graua
re nō d; xij. q. ij. caritatē. Itē i religioib; nō mēdicatib; d;
regla. nō solū. z. c. seq. li. vi. S; j. ff. d. aucto. tu. l. obligari.
z isti. d. act. tu. s. neq;. Ubi d; q pupill⁹ nō p̄ adire hēdi
tate cōlocuplerē sine tutoris aucte. So. i. bis i qd certū
est p ditionē pupilli effia meliorē valet factū a pupillo.
etiā sine tutoris autoritate. vt si ferat p eo sentētia. vt i. l.
nō eo min⁹. C. de pcura. In bis pō i qd certū ē p ditorē
pupilli deteriorē p̄stitui. vt si alicui cedat actōem vel se

obliget scām suū sine auctoritate tutoris nō tens. C. d. atty
co. p̄stan. l. ij. z iij. In bis pō i qd dubiū ē v. l. cē. p. a. cō
ditio pupilli p̄stituit⁹ melior v. l. deterior. vt i hereditariis
s additione q p̄ hē latētia onera. scām a pupillo sine auto
ritate tutoris non valet. vt in dictis p̄ijs. z h i fauorē
pupilli. ne onerib; implicet. ff. de acquirē. here. l. more. Et
hec regula h; p̄tate i sui p̄rio. i. q. pena v. l. oditū nō d; cō
ueri i p̄miū p̄vi. q. i. legi. z d. sē. exco. si p̄e cū su. pcor. jo. ā.

Qui prior est tempore po

rior ē iure. Dec regula sumpta ē ex. l. ff. co. ti. l. qritēs. Pos
ne casū i iure sēllois z subp̄p̄ois. di. xvij. c. vl. Ibi p̄p̄o
nūc p̄us ordiat⁹. In p̄secutiōe autē p̄bēde p̄ponit⁹ q p̄ im
petrat. de p̄ben. enī. c. li. vi. In duob; emproib; v. l. dos
natarijs p̄ponit⁹ i rei vēditōe. is cui res p̄us tradita fuit.
C. de rei ven. l. qritēs. S; qre i h vltimo casu p̄ferit is cui
res ē tradita p̄mo. z nō is cui res p̄ius ē vendita vel dos
nata. qd esse d; fm hāc reglam. Sol. Dec regla locū h;
in bis qz vtriusq; par ē causa. vt in p̄dica. l. qritēs. ff. c.
ti. S; post vēditōem z an traditōem q remanet dñs vt
dēdo. vēdēdo q z tradēdo scōs potior ē cā scūdi. vt ibi.
hec p̄bāt. tenet tñ p̄tiori exēptō qritū sua interest. vt ibi.
S; p̄ lras papales qd statim ē canonicus. z ideo in arre
dum⁹ datū. vt i p̄dica. decreta. enī. c. vi. Et nota qz hēc regu
la locū h; i p̄tractib; z in bis q duoz volūtare depēdet.
Sed i legib; z p̄stitutiōib; q pēdet ex vni⁹ volūtare sem
p̄ p̄tiori tollit p̄tiorē seu reuocat. Idē i testamētis z ea
de de cā. qz depēdet ex volūtare vni⁹. Ad p̄mū de p̄se.
di. j. vasa. z de cogna. sp̄i. c. j. Ad scūdū. xij. q. ij. vltima
volūtas. Ad p̄mū j. xxxij. q. ij. h ipz. z. l. di. dno scō. vbi
dicit q stat⁹ pot⁹ antiq iuri q nouo. S; dīc vt ibi vt
s dīp̄. Dec regla locū h; i bis q par ius hñt. Nā p̄uile
gia p̄siderant nō solū ex tpe s; ex cā. hinc ē q recept⁹ auz
toritate ap̄lica p̄ferit oib; alijs an receptis alioz aucto
ritate. de p̄ben. h; q. li. vj. Et credunt⁹ dotal⁹ p̄ferit qbus
dā antenorib; nō tñ filijs ex p̄tiori matrimonio q agūt
de dote materna. C. qui po. in pig. habe. l. vlti. Jo. an.

Quod alicui nō suo licet

nomie. nec alieno licebit. Pone casū p. c. xlvj. di. sic nō suo.
Nō enī noie nō h; sen⁹ exercere. ita nec alieno. vt ibi dī
cūt. Itē dīc de fal. ad falsa. Sic p̄tiori noie nō debeo falsare
lras papales. ita nec alieno. Et nota qz hēc regula vera ē
in malefactis. Indecēs est ei crimē suū alienis cōmodis
impēdere. vt in dicto. c. sic nō suo. Hoc dico qz delegat⁹ ex
delegatōe cognoscat de cā de q ex p̄tiori noie cognoscere
nō possit. Et laic⁹ q nō p̄tiori noie tractare cām sp̄ia
lem tractat alieno. vt de pcura. c. j. li. vi. Itē h; locū regu
la in bis q vt demandari possunt ordinis admīniculuz.
Unde sicut suo nomie sacerdos simpliciter nō crīmat i
fronte. non ordinat ad sacros. ita nec ep̄scopi sui mādā
to. cū falsa demādari non possunt. Et de hoc de p̄se. ec. v. l.
alaq. Jo. an. Nō licet fraudes. dāna. furta. z hmoi facerē
nomie suo. ita nec alieno.

Que contra ius fūit debēt

vtriusq; p̄ infectis haberi. Pone exēpla. xv. q. ij. imperiali.
vbi sūt ad hēc verba. z de regula. nō solū. li. vj. i regula s;
nō p̄stat impedimētū. Obijciat ad hāc reglā de matri
monio contracto post votum simplex quod tenet. z de
matrimonio contracto p̄tra interdictum ecclie. z contra
comparēs ex carbecismo. de cogna. sp̄i. c. ij. li. vi. Et d; sē
tentia sub conditione lata. que tenet. ij. q. vi. Biduum.
Et in ecclia consecrata ab alieno ep̄scopo. vj. q. j. Ep̄
scopus. Et de omnibus que fieri prohibentur. z tamen
facta tenet. Itē obijciat de bis que sūt p̄tra ius. z pos
sitas confirmat q allegata sunt. s. in regla non famatur.

Titulus Vicesimus

So. generalit' dici pot' fm Jo. q' b' notavit. di. x. vides. z Bern. q' idē no. de ipon. r. noz. c. penit. z glo. penul. hāc regula locū h're in his q' hnt ppetuā p'hibitiōis cām. p'ria p'o in his q' epalē. Ul' dic hāc regula verā nisi eodem vel alio iure toleret. z sic intelligit' p'ria. Vel dic q' illa nō sunt directe p'ria ius. qz lz nō assistat ius. nō tñ plene resistit ius. Et dicit. C. de legi. l. nō du. biū. q' sufficit legislato rem aliqd' p'hibuisse. licet nō adtecent. li' p' factum fuerit nō valere. Et hec regula locū h'z in his q' de iure fortitūtur effectū nō de maleficijs q' p'ria ius sūt. q' vtiqz nō habet p' infectis. Et fact' qd' dicit' est supra in regula. nō p'fiter. z illud hic adde. Jo. an.

Quod omnes t'g'it debz

ab omib' approbati. Pone casum i' arciepo p'secrando ab omib' suffraganeis suis. l. x. di. c. j. In electōe facienda ab omib' canonicis. de elec. q. p'pter. In concedendo haustu' aque in q' puocadi sunt omnes q' ius hnt. ff. d. aq' plu. in p'cedēdo. Ad idē. l. iij. di. c. j. z. viij. q. j. licet. Et nota q' t'icid' qd' t'g'it omnes debere approbati ab omib' ergo nō valet qd' facit maior ps. z sic est p'ria. l. v. di. ca. j. So. aut cōp'it illud vt singulis. aut vt collegio. Qd' p' lequere vt no. p' Bern. z Inno. de p'stit. cū omnes. Fallit aut' hec regula in casu. insti. de rez. diui. §. religiosum. Ilud aut' dicunt in aliquo collegio omnes facere. qd' maior pars facit. l. v. di. apostolica. Interduz tñ requirunt due p'tes. de elec. licet. Et est regula in argn. ad questionē. An papa possit statuere inuicis accolis q' ipi p'ntent. Et hec questio nōrat di. ij. p'posuisti. Et dicit Job. q' non. qz castitas suaderi pot'. nō impari. x. q. j. integritas. Bar. b. i. i. cōtra. cui' dicit' est penit' falsum. nisi intelligas de p'mouēdis. lz ip'e etiā de p'motis intellexit. Mōachis aut' p'fessis qui renūciaverūt p'pue volūtatē. austerior r'gu la possit eis indici. etiā ipis nō approbantib' fm Inno. qui hoc no. de regu. sup. co. Et satis est exp'ssum de stat. regula. c. j. li. vj. Ibi enī monialib' indicat' austerior vita licet nō possint sine volūtatē oīm ordinē mutare de his que vt me. vt causa. fi. c. fi. Jo. an.

Qui sentit on' sentire de

bet cōmodū z cōtra. Hec regula est sumpta ex. l. ff. c. ti. l. fm natura. Pone casum in clerico. d' p'pter lapsūm retrudatur in monasterio ad p'ntiam agendū. quia res eius p'ficiēt monasterio. x. q. vj. de lapsis. In scdo sez dicit' sibi z eontra. Pone casum in patrono qui defensare dz eccliam. x. q. vj. filijs. In clerico q' officiare dz eccliam de p'ben. significati. Et dicit lex. Nō est serēdus q' lucruz amplectit. onus aut' subire recusat. C. de caduc. to. l. vna. Concor. ad hāc reglam. vj. q. j. ab. z. x. q. ij. charitatem. cū suis p'cor. Et nota q' hec regula fallit interdū ratiōe eraris vel p'sone. Interdū rōe nature p'tractū. Interdū ex speciali pacto. Primū patet. C. de leg. tutel. l. vlti. Ibi enī minores licet ad tutele grauamē nō veniāt. successio nis emolumentū nō amittūt. Secūdū patet ex. l. ff. p' sol' cō. l. de illo. Ibi enī nō fit cōpensatio emolumentū. qd' sol' eius artuit sociatari dāno qd' intulit. imo eo nō obstante dānū emēdare tenet. z est rō natura p'tract'. Ibi enī sol' cietas tñ ad lucz. Tertū p'z. ff. de pac. do. l. familie. z de pac. c. j. li. vi. Itē fallit vbi ex cā q's p'hibet ab emolumentū. h' on' habeat. Sic i' iudice q' nihil h'z a p'rio exigē nisi exp'elas moderatas. cū p'fiscat p' cā. Nec tūc illas si par tes sunt notabil' paupes. d' rescrip. statū. li. vi. Job. an. Pot' sic extēdi. Qui sentit on' p'ntē z obfuarōis mādaz toz. sentit cōmodū p'mij. z eontra. q' sentit cōmodū dele crationū. sentit postea on' damnatiōis

Qui ad agendū admittit

ad excipiendū multomag' admittēd' est. Hec regula sum pra est ex. l. ff. c. ti. l. inu'. Pone casum in eo q' legitime p'cipit. qz si cadit a possessiōe. daf sibi actio multo fortius dū possidet exceprio. x. q. ij. §. p'or. Ad idē de pre scrip. illud. Rō hui' regle ē regula quā habuisti sup. cui licet pl' zē. qz pl' est agē q' exape. Sic ē licet agere multo fort' licet exape. Jo. an.

Qui cōtra iura mercatur

p'lumitur bonā fidē nō habere. Pone casum in eo q' recit p'it eccliam de manu laici. x. q. vj. §. q's deinceps. Itē cō q' emit spūalia. de symo. nō fat. j. q. j. q' cūqz. z i' multis alijs. c. Ad idē. C. de agr. z cēsi. l. quēdam modū. vbi q' emit ascripitiū sine gleba. p'ra legū interdicia mercat' z male fidei possessor. dz. z iō qz talis nō p'sumit h're bonā fides. ideo nō p'scribit. vt in p'dictis iurib'. Cōtra d' iure patro. cura. soluc. vt ibi. Et sic p'z q' turis ignorātia nō excusat i' p'scripitiōib' z vsucapionib'. Jo. an. Silt' q' scieret emit res sarratas vel rapras. nō h'z bonā fidē vñ tenet vt possessor male fide.

Quod latēter vel per vim

vel als' introductū est illicitate. nulla dz itabilitate subsiste re. Hec regula est in decre. de re. iu. Et sunt p'ba Bre. vj. Blo. ibi. Pone casum p. l. ff. qd' vi aut clam. l. j. Et in fuitio p'stito p'lato a subdito p' vim. b' in fucuz nō facit p'iu dicitū. x. q. ij. qz cognouim'. Per vim. Que p' vim vt me tū sūt. q' pot' cadere in p'stante viz. cū de b' p'stiterit res uocant' de his q' vi me. vt causa. fi. c. i. in glo.

Quicquid in sacratis dō

rebo z ep'is iniuste agit. p' sacrilegio reputat. Hec regula ē in decre. de reg. iur'. Et sunt p'ba stephani pape. Blo. ibi In sacratis reb'. siue sit hō siue ager q' illa aufert z iuadit sacrilegiū cōmittit. x. q. ij. nulli. Est aut' mltiplex genus sacrilegiū. x. q. ij. p' rōrū. ibi vide. z in scda p'c.

Rationi p'gruit vt succe

dat in onere q' substituit in honore. Pone casum in filio patroni herede. q' succedit i' honore iuris patronat'. sic in onere defendēti eccliaz succedere dz. x. q. vj. filijs. Itē in p'lato q' succedit p'decessori in honore. sic z in onere sol' uēdi p'decessoris debita succedere dz. p' ecclie vtilitate cō tracta. de sol. c. i. Et p'cor. regula supra. q' sentit. z quōd ibi dicit' est. hic adde. Jo. an. Ex b' sequit' q' papa q' sub stituit in honore petri. imo xpi. ep'i in loco ap'loz. religio si in honore serōz. b'ndicti. d' hui. frācisa. z b'mōi. succedat in onere vste z austeritatis eoz. dist. xl. nō vos. z. c. nō est z dist. xxv. ecclesie. zē.

Ratū quis habere non po

test qd' ipi' nōie est gestum. Pone casum. l. x. q. ij. c. i. z de sen. excō. cū q's. li. vi. Sz p'radicit ad hāc reglam. l. x. q. ij. lugdunēsis. x. q. i. c. vl. z de elec. qd' sic. In quibus iurib' habet q's ratū. qd' ei' nōie nō est gestū. So. Quis dam dixerūt hoc fallere in spūalib'. in q'bz ratū habeo. q' nōie meo nō est gestū p' iura p'dicta. z h' no. in p'dicta d' cre. q' sic in glo. Ven' die q' ordiatio fctā a nō p'no ep'o. tenet q' ad ordinē. lz nō q' ad executiōz. de rē. ordi. q' trāsl' lationē. Ibi igit' in. c. lugdunēf epus. p'p' nō ratificauit collationē ordis q' ad ordinē. qz nō erat necesse lz executiōne ille dispēsatiue p'tulit. quā nō habebat. Alia etiam iura nō p'pue loquūt de ratiōe h' de q'dā nouo consensu q' sūt valde diuisa. z sup' b' vide qd' dicit' est sup' in regula nō firmat. An aut' vñ iudex possit h're ratiā i'ntiam larā p' aliū. dic vt no. xi. q. ij. c. i. Et de materia b' regule adde qd' d' in sequēti regula. Jo. an.

La. vnicū de regulis iuris

Ratibabitionem retrotra

bi. z mādaro n̄ ē dubiū cōpari. Dec. reglā sūpra ē ex. l. ff. eo. ti. laure. Pone casū i iudicis. ij. q. vi. nō tolēt. z de ius reitū. c. vll. vj. Jtē i ptract. b. Cad macedo. l. vl. Et hz locū bec reglā i casu qm̄ sēz noīe meo ē gēsiū. z tūc ratum h̄re possū. z ratibabio retrotrabit z mādaro compatur Unū nota. si ifra certū rps tencō: aliqd̄ facere. z alē ifra idē rps id̄ scē noīe meo. h̄re ratū debco. als ratibabio n̄ p̄dēsser. ij. q. vi. nō tolēt. Duic reglē sūlē ē qd̄ d̄r lex. l. q. ap pellās p̄denat̄ de furto. si nō p̄cāq̄ appellatōez retro not tat infamia. videt̄ enī ratū h̄re sniam. ff. de bis q̄ no. ifra. l. fura. Jo. an. Exēdi. p̄t ad maleficia z dāna q̄ si q̄s facti ar noīe alicui d̄m̄ v̄l alteri. z ille h̄ sētēs ratū h̄car. ita ē z tenet ac si mādassēt. Sic z p̄betās d̄rictū noīe alicuius si hz ratū effiat excoīcat̄. sec̄o si p̄betar ex se nō noīe alicuius. qz q̄ audies hz ratū z gratū peccat qd̄ē. s̄z n̄ incidit in excoīcatōem. Silt̄ audies damna facta z furta. nō tam̄ noīe suo. licet h̄car rata p̄ter odiū illius. peccat quidem s̄z nō tenet ad restitutiōem. sicut tenet si eius noīe esset sūm. cū p̄sser obuiare. Arz absolūēs aliq̄e a peccat̄. n̄ his licētā seu auctem sub spe ratibabitionis sui. p̄lati p̄e absoluat. si ille postea habeat ratū. Cōt̄er d̄r q̄ non.

Semel malus semper pre

sumit malus. Pone casum in semel p̄uro. xxij. q. v. par. uul. In semel p̄umace d̄ p̄sup. scribā. Ad bec. di. ff. v. c. vlt. Dic q̄ p̄sumit eū q̄ semel malus fuit. s̄z cē malum. Et p̄ h̄mōi d̄ia p̄sumptio boīs. qz p̄ boīem sic p̄sumit. Pot̄ etiā d̄ia p̄sumptio facti. qz ex semel facto. sic p̄sumitur. Pōt̄ d̄ia z p̄sumptio iuris. qz ius sic p̄sumit ex serō. vt hic videt̄ z i iuris s̄ assignatis. De q̄b̄ diuersi p̄iū p̄riomb̄ p̄teq̄re. vt notat̄ p̄ Jo. di. l. ferz. z. l. iij. di. frateri nitatē. z p̄ Bern. de sp̄. is q. Dic q̄ videt̄ q̄ p̄sumitur ex p̄terito circa p̄ns z futuz. Interdū p̄sumit ex p̄m̄ circa p̄teritū. Interdū circa p̄ns. Interdū circa futuz. Qd̄ p̄ teq̄re vt no. di. p̄luy. mulas. z. xxij. q. j. cūz p̄r bellū. de p̄sump. scribā. Licet aut̄ bec possit p̄sumptio iuris. nō tū ē p̄sumptio iuris de iure. admittit̄ enī p̄barō i p̄rim. z p̄barō q̄ penituerit nō d̄icet̄ at̄ p̄plus malus. di. l. ferz saluo eo q̄ d̄r de hereticis ad aboiendā. Hora igit̄ q̄ q̄ semel fuit bonus s̄z p̄sumit bonus. l. xj. di. miramur. z d̄ p̄sump. mandata. Et p̄ma facie quilibet p̄sumit bonus. xj. q. ij. in cūctis de p̄sump. dudū. Qui aut̄ malus ē i p̄sumit malus. vt h̄. Et p̄cedit bec p̄sumptio. tū ex p̄sumptio natura corrupta. tū qz humana natura p̄na ē ad delicta. xij. q. j. oīs eras. Jo. an. Ex p̄dictis nota q̄ est du p̄lex p̄sumptio. iuris. z bec ē semipbario ex rei de q̄ p̄sumit. vñ p̄ra h̄ac admittit̄ p̄bario i cōtrariū. Exempli grā. Promulgata ē aliq̄ p̄stutō publicē. vñ q̄libet p̄sumit iure. z nō excusat̄ p̄ p̄ns p̄nū faciēdo. S̄z si q̄s p̄bet se iuste ignorasse. pura tūc furiosū fuisse v̄l lōge abientē elidit̄ illa p̄sumptio iuris p̄barōem. Est alia p̄bario q̄ d̄r iuris z de iure. h̄mōi ē plena p̄bario i humano iudicō rei de q̄ p̄sumit. vt omnino credat̄ sic esse. vñ p̄ra eā non admittit̄ p̄barō. Exēpl̄ grā. Que p̄ violētā absolutam cognita ē. p̄sumit nō p̄go. vñ fin iura n̄ p̄t̄ inter v̄gines p̄lectari q̄t̄uēq̄ fuerit aīo renitēs. z p̄ p̄ns p̄go non est p̄sumit etiā semel malus semper malus. i. in eodē gener mali. Et qz nullus iudicā d̄us ē i memor sue salutis. j. q. j. d̄z eximan̄ penituisse nisi p̄cūer̄ i malo. z h̄ i iudicō aīe.

Sine culpa nisi subsit cau

sa nō est aliq̄s p̄mēdus. Dic ponit̄ regula z exceptō eō in regula. Pone casū. di. l. vj. satis puerum. In exceptōe pone casum in marito corrupto q̄ a p̄morōne sine culpa repellit̄. tū ex cā p̄ter facti defectū. xxij. q. di. si cuius. In

derico lepto q̄ sine causa p̄ter scādālū p̄uat̄ ecclia. d̄ def. egro. tua. Reglariter ḡ null̄ p̄nit sine culpa. xij. q. vij. inuētū. Et ē rō. qz pena ē mēsurā culpe. Ubi aut̄ n̄ extat mēsurādū mēsurā locū n̄ hz. D̄n̄ aut̄ ex cā p̄nit q̄s sine culpa. di. xxij. renouātes. Et nota q̄ q̄ncz de caus̄ aliquit̄ p̄nit i p̄nci fin̄ m̄ḡm in. vj. Prima cā purgatiōis p̄ccati. vt languidus ad piscinā. de pe. z re. cū infirmitas. Secūda causa inchoāde d̄natiōis eterne. vt i l̄derode. z Antiocho. de pe. di. iij. ignis. Tertia causa p̄seruatiōis a futura culpa. vt paulus. Quarta causa gl̄ficatiōis d̄i ex miraclo scuto. vt in ceco a natiuitate. z lazaro resuscit̄ rato. Quinta ad malus meriti cuml̄m̄ z p̄mū z exēpluz ceteroz. vt Job. thobias. z h̄mōi. de peni. di. j. si p̄m̄ David. et dist. iij. productoz.

Scientiz consēienti non

fronitur neqz dolus. Dec regula sumpra est ex. l. ff. eo. r. l. nemo. Pone casum i ingenuo. q̄ scies z p̄sentiens p̄tra h̄it cū serua. v̄l ecouerso. xxij. q. ij. si q̄s ingenuus. In delictis q̄ sciet̄ z volūtate iocosa adinuicē se p̄uicē. de sen ten. exō. c. j. Jtē i eo q̄ sciebat rē quā emebat futurē de bere. ff. de act. emp. z ven. l. j. Et qd̄ d̄icet bec regula sciet̄ d̄ic v̄l scire debēt. Ad h̄. xvi. di. qd̄ d̄icis. Jtē d̄ic sciet̄ a p̄ncipio. secus si ex post serō. ff. d̄ edil. edic. l. iustissime. Et nota q̄ dolus malus ē omnis calliditas. fallacia. machinatio ad circūuēdiū. fallēdiū. decipiēdiū. v̄l itez ad hibita s̄m labionē. ff. de dolo. ma. l. j. S̄z scies nō d̄ic cūuēnit fallit̄ v̄l decipit̄. ḡ sibi nō int̄it̄ dolus. Jgit̄ in ductus ad clericatū v̄l monachātū nō d̄r dolū passus. qz nō est deceptus. xx. q. ij. p̄stuit. vbi de hoc. Et q̄ d̄ic at bec regula nō int̄it̄ dolū sciet̄ n̄ volenti v̄z est vt ex eo agi possit. Infertur tamē ita q̄ nascitur ex eo actio p̄ expep̄ocm elidenda. ff. de fur. inter om̄es. s̄. vlti. Jtem nota q̄ bec regula formata est copulatiue nō diuīsiue. Deceni duo requirunt̄ p̄uicem s̄z q̄ sciat z q̄ p̄sentiat. Sciet̄ enī z nō p̄sentiat b̄n̄ int̄erit̄ iniuria z dolus. xv. q. j. illud cum si. Ad h̄ac reglām signat̄ p̄tra. de sen. excom. p̄tingit̄ in p̄betate s̄z clerici se ad h̄ offerētē in sa tisfactiōe iniurie facte ab eo. qz excoīcat̄ ē. Sol̄ q̄uis nō fiat iniuria. p̄i clico volēt̄ vt ibi. sit t̄n̄ iniuria ordini clericali. z iō incidit. Jtem. C. de rap. vir. l. vna. vbi si rap pio v̄gine etiā volēt̄. tencoz. Sed hoc iō. qz id voluit in p̄suasiōe dolosa. qd̄ p̄l̄ est qz violētā. ff. de ser. corrup. l. j. Jo. an. Ex h̄ seq̄t̄ q̄ si q̄s opat̄ p̄ aliq̄ p̄ certo p̄cio libi dando i p̄ano partim. v̄l ad roem. xij. vnciaz p̄ libra nō fier̄ et iniuria ex q̄ a p̄ncipio scit̄ quo libi soluet̄. Jacob n̄ cōmittit̄ dolū in emēdo p̄mogēna ab Elau. Sen. xvij.

Semel deo dicatum non

est ad v̄sus humanos v̄l tenē trāsserēdiū. Pone casū. xxij q. ij. nulli. z de reli. do. ad h̄. Ad idē. xij. q. ij. q̄ semel. de ple. di. j. ligna. z. c. vestimēta. Et hz locū bec regula nō soj lū i re p̄p̄na s̄z ec̄ alica p̄scēta. An si aurifer h̄ebat calices quē eps p̄secuit ampli⁹ nō reddet̄ artificia caliz ip̄e s̄z ex p̄timatio eius. Et est calus special̄ in quo quis p̄uatur re sua. xij. q. vi. cōpenimus. Et qd̄ dixi de calice idē de q̄li ber re inanimata. Sec̄o i aiata pura i suo. Et sic nō ē cōtra. di. l. iij. sequēs. z. c. sequen. Et rō ē quā notat̄ Jo. s̄z qz in re inanimata non fuit dolus sed in animata. vij. q. j. Ep̄s i dyoceli. Et h̄ qd̄ d̄m̄ est h̄ q̄ nō d̄z reddi. intelli ge in eadē forma. Nam ob redemptiōem captiuoz z v̄s genia debita. calices z vasa alia ecclesiastica vendū pos̄ sunt etiam laycis. conflat̄a tamen z comminuta. x. q. ij. hoc ius. Jtem nota q̄ d̄icet regula d̄icorum. quia bona ecclesie non dicata vel consecrata. bene transeunt ad humanos vsus. z etiam serui ecclesie venduntur lay cis. vel donant̄ ad seruiendum. xij. q. ij. Ecclesiasticis.

LIBRARY
THEATRE

Titulus Vicesimus

Itē nota q̄ dicitur ad vsus q̄ nō solū ad dñū laycorū, sed nec i vsū eorū trāsire dñi res deo dicare. de ple. di. j. vs sumera. Et ponit ibi exēplū balchazar̄ regis babilonis q̄ panis fuit p̄pter vsū vasorū tēpli. Dan. v. Ad humana nos. i. seculares vs secularū p̄sonarū. Ad idē. xij. q. ij. q̄ di uinis. Doc io dico q̄ ad vsus clericorū bñ p̄nt reduci. de ple. di. j. ligna. trāsferēdū. Ad de qd̄ dixi sup̄. p̄uilegium. Jo. an. Et h̄ sequit̄ q̄ clericū religiosū cū sint deo dicari. n̄ debēt se immiscere negocijs secularibz. ne de. vel mo. c. vlti. Nec se dare vire vire. oīe r̄ m̄do. xij. q. j. clere. r. c. duo sūt In figurā h̄ p̄ranū faciētibz. habes de nadab r̄ abiu. q̄ offerētes ignē alienū cobuisti sunt.

Tacere. qui tacet cōsenti

re videt. Pone casum. liij. di. si seru. r. de p̄lump. nōne Mora q̄ q̄ talet p̄sentit. vt h̄. r. in supradict̄ iuribz votuz emittit. di. xxvij. c. j. occidit. r. i. xliij. ep̄bels. Et p̄tumar di. lxx. c. vi. Interdū nec p̄sentit nec p̄dicat. vt dicit statū in regula sequenti. Jo. an. Esa. Ne mihi q̄ tacui. Est simularo. di. lxx. si forte. Impunitatē p̄mittit. dist. xliij. sit res ctoz. Differt. xx. q. ij. c. j. Jo. an.

Is qui tacet non fatet. sed

nec vtiq̄ negare videt. Dec regula sumpra est ex. l. ff. eo. ti. q̄ tacet. Et nota q̄ tacere ē qd̄dā mediuz inter exp̄ssam volūtātē r̄ exp̄ssam p̄dictiōz. Pone ḡ casum i eo q̄ quem ferē infra. q̄ tacēs nō habet p̄sentitē. nec p̄dicatē. j. r. dies. infra q̄s s̄ appellat. ij. q. vi. anterior. Itē pone casū in plaro q̄ tacet ex cā p̄pter scandalū. de cogna. i. i. sup̄ co Prima regla fallit. di. xxvij. c. j. r. di. liij. si seru. r. xx. q. ij. c. j. r. de p̄lump. nōne. r. vbiūq̄s tacitū pacitū induci tur a lege Secda regla fallit i eo q̄ p̄bo tacet s̄ p̄dicat facto v̄l signo. lxxij. di. c. j. Itē fallit in his i q̄bz requiritur exp̄ssus p̄sentus. vt i adulto q̄ cathesizat. Itē in furure imponēda. Itē in pcuratore p̄stituēdo. Itē in furto. ff. de fur. q̄ p̄bas. Itē in soluēdo mirimonia. Itē in his casibz q̄ habent. ij. q. vij. pleriq̄. Quid ḡ in his vicis. nūqd̄ ta cens habebit p̄sentitē an p̄dicatē. So. dicit qd̄dā q̄ regularit̄ tacēs habet p̄sentitē. facit ad h̄ regula sup̄ i mediate q̄ tacet. fallit autē in casibz nūc dicit. Ut dic secū do q̄ aut ē tale factū qd̄ fieri p̄t me p̄hibēte. Pone casuz liij. di. si seru. r. tūc taciturnitas habet p̄sentū. fallit tñ in casibz supradict̄. Aut ē tale qd̄ fieri p̄t me p̄hibēte v̄l p̄dicatē. Pone casum ff. de p̄ben. emp. rē alienā. et tūc taciturnitas nō obest fm̄ Jo. q̄ h̄ no. di. xxvij. c. j. Ut dic tertio q̄ in facto p̄cupisibili honorabili r̄ meritoz taciturnitas habet p̄sentū. vt i p̄mis iuribz. In facien do autē qd̄ nō est p̄cupisibile honorabile r̄ meritoz. s̄ onerosum. taciturnitas nō h̄ p̄sentū. s̄ necessari⁹ ē exp̄ssus p̄sentus. vt i alijs iuribz fm̄ Inno. Doc addito q̄ vbi ius i penā statuit aliq̄e tacentiē h̄ri. p̄ cōsentitē vel p̄fesso. sic habebit. licet factū sit onerosum. Exp̄p̄lica p̄ decreta. de iura. calū. c. vl. Jo. an.

Qui ex timore facit prece

p̄tū alit̄ facit q̄s debeat. r̄ iō iā oīa nō facit. Dec regla est in decre. de reg. iur̄. Et sunt p̄ba Augu. Glo. Timore. s̄. seruiti. Dic nō stat cū charitate. Est tñ bon⁹. q̄ sicut sc̄ ta filiū. ita iste timor inducit charitatē fm̄ Augu. xxij. q. vi. cū p̄ timore. Nō tñ sufficit ad salutē. de pe. di. vij. c. vl. Et hic timor est cū q̄s tñ respicit p̄nas temporales vel infernales. q̄ p̄ncipaliter p̄pter illas vitādas sibi cas uer a peccatis r̄ fac bona opa. als nō facit. Sequit̄ ḡ timor filialis v̄l initalis q̄ respicit ad bñ placitū dei p̄ris r̄ p̄mū. Itā nō facit. Glo ar. q̄ nō dicit factū qd̄ nō legitime sit. xxij. q. i. pudēda. Item est ar. q̄ qui inuitus obedit. aut rē aut meruit p̄dit. et talis obedientia aut nulla est.

aut minima viij. q. i. scendū.

Utilius scādalu nasci per

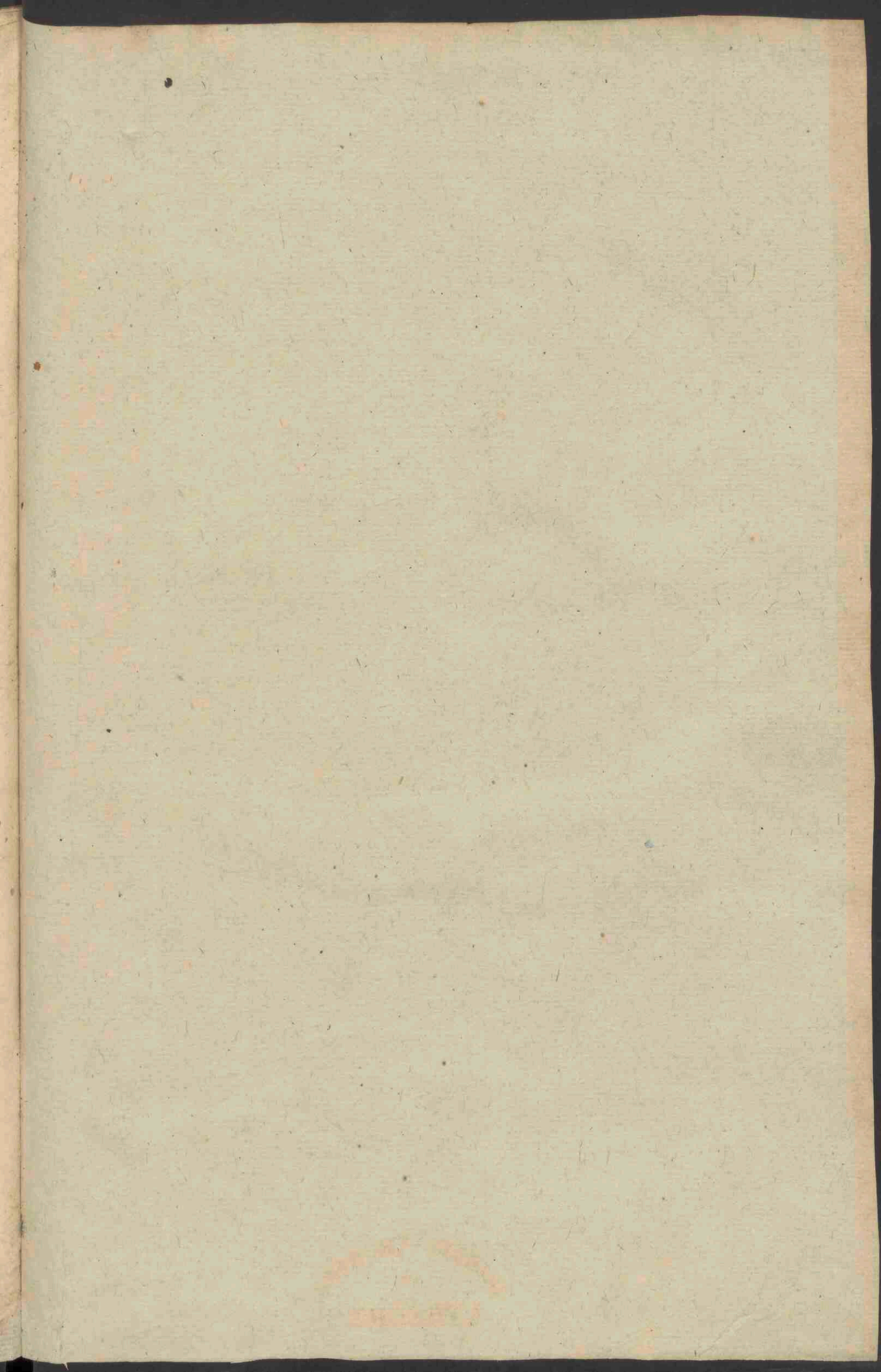
mittitur. q̄ veritas relinquit. Hec regula est in decreta li. de regu. iur̄. c. Qui scandalizauit. Et sunt p̄ba bede Glo. ibi. collige casum. xi. q. iij. inter verba. r. xxij. q. ij. p̄mum. Veritas q̄ triplex est. s̄. vire bone que nunq̄m ūmittēda est p̄pter scandalū. r̄ ad quēlibet p̄tinet. Alia ē veritas iusticie. hec ad iudicē p̄tinet. Alia discipline seu doctrine que p̄tinet ad p̄latū r̄ doctoz. In his duabus quādoq̄ omittit p̄pter scandalū vitandū. di. l. vt p̄stirue retur. Et intellige de his que indispenabilia sunt. Et tale ius cōmune qd̄ est indispenabile dicitur veritas. que nunq̄m est deserēda p̄pter scandalū. quādo s̄ est ius indispenabile. S̄ cū est ius cōc dispēnabile qd̄ etiā potest dici veritas. p̄pter scādalu potest dimitti. i. q. vl. dispensationes. Bern. Intellige sane q̄ s̄z veritas doctrine pōt aliq̄n dī mitti p̄pter scādalu. nō vt mēda cū dicat. vel falsitas doceat. quia hoc nunq̄m licet. sed vt veritas taceat. cum nō est necesse. Sic etiā aliq̄ndo veritas iusticie deseritur p̄pter scandalū. nō vt iniqua r̄ iniusta sentētia det̄ contra innocentē. s̄ aliquādo vt rē non p̄demnet ad vitādam maius scādalu. vt dicit in illo. c. vt cōstitutref. di. l. De ista materia habes infra in. ij. pre.

Utile non debet per inuti

le viciari. Pone casū. xij. q. ij. si quos de seruis. vbi ep̄s manu misit seruū benemeritū. cui dedit vltra. ff. solidos Sed illud ampl⁹ tantū reuocabitur sed nō tñ de p̄s ben. dilect⁹. vbi cōfirmatū factū legat in vno capitulo. r̄ nō in alio. C. de dona. l. sancim⁹. vbi donatio p̄ p̄t tenet r̄ p̄t nō. Et nota q̄ hoc ē brochardicū. r̄ p̄ hac p̄t fa ciūt iura. s̄. inducra. Ad idē. xxvij. di. curbar. r. ca. si qd̄ veri. r. i. q. i. nōne. r. c. dñs. declarauit. xij. q. v. q. r. xxij. q. iij. inter cetera. xxij. q. iij. qd̄ ergo de p̄c. di. iij. si nō san crificatur. de arot. cū rpe. de dona. apostolice. in situ. de iuri. stipu. q. q̄ si q̄s. Per hec r̄ sila p̄batur q̄ vtile per in utile nō debet viciari vt dicit regla. Ecce q̄ vtile p̄ i utile viciatur p̄batur di. i. r. ad sacras. xxij. di. quozum dā. ij. q. ij. pura. r̄ de offi. dele. cū sup. ff. de arbi. l. pedius So. Dixit bar. b̄r. q̄ vtile p̄ inutile viciatur. vbi de h̄ in iure iucitur exp̄ssum. Et h̄ no. ipe. ij. q. ij. pura. als nō viciatur. Vel dic pler⁹ q̄ regulariter vtile nō viciatur p̄ inutile. vt h̄ p̄z in regula. Vides em̄ q̄ hec p̄pbandi s̄z negatiua h̄ ponitur p̄ regula. Habemus ergo stare re gula. nisi specialitas. rō vel casus specialis cōtra regulaz appeat. Est autē p̄ra hanc regulā casualit̄ inuenire vtile p̄ inutile viciari. vt in cōtrarijs. Et ē sp̄calitas rō. q̄ vtili le r̄ inutile sūt sepabilia. vt vides in. c. quozundā. Itē m̄ ibi qd̄dā ep̄s ordinās imposuit manū sup̄ ordinādū. al⁹ dixit verba forme. Et sic q̄ materia n̄ d̄z separi a forma vt si dicatur p̄ vnū forma. p̄ aliu c̄p̄hibeatur materia. iō ibi vtile viciatur p̄ inutile. vt nil reputatur factū. Et simi liter si vn⁹ diceret p̄tē forme. r̄ ali⁹ aliā p̄tē. nil faceret. pro batur opt̄e hec sol. ff. de aqua quoz. r̄ est. l. i. s̄. trebar. Jo. an. Mora etiā qd̄ h̄r di. i. r. ad sacras. i. glo. Sic ep̄ de genere bonoz viciatur vtile p̄ inutile p̄tē mortalis. q̄ illi opt̄ nō debetur. p̄tē sup̄nū. r̄ h̄ iō q̄ itē sepabilia sunt op̄ bonū r̄ carentia mortalis. ad h̄ vt sit meritoz Ad qd̄ p̄mū nos perducit ihs x̄ps in seculozum secula bñdictus Amen.

Prima ps summe Antonini ord̄is p̄dicatoz viri q̄ clarissimi ar. diepi florētini. solertiq̄ cura emendare. Fi nis exrat p̄ m̄ḡm Jobm grūinger in mchra ciuitate Argēna Anno natiuitatis dñice. M. cccc. xvj. P̄udie p̄o nonas Septēbrium.

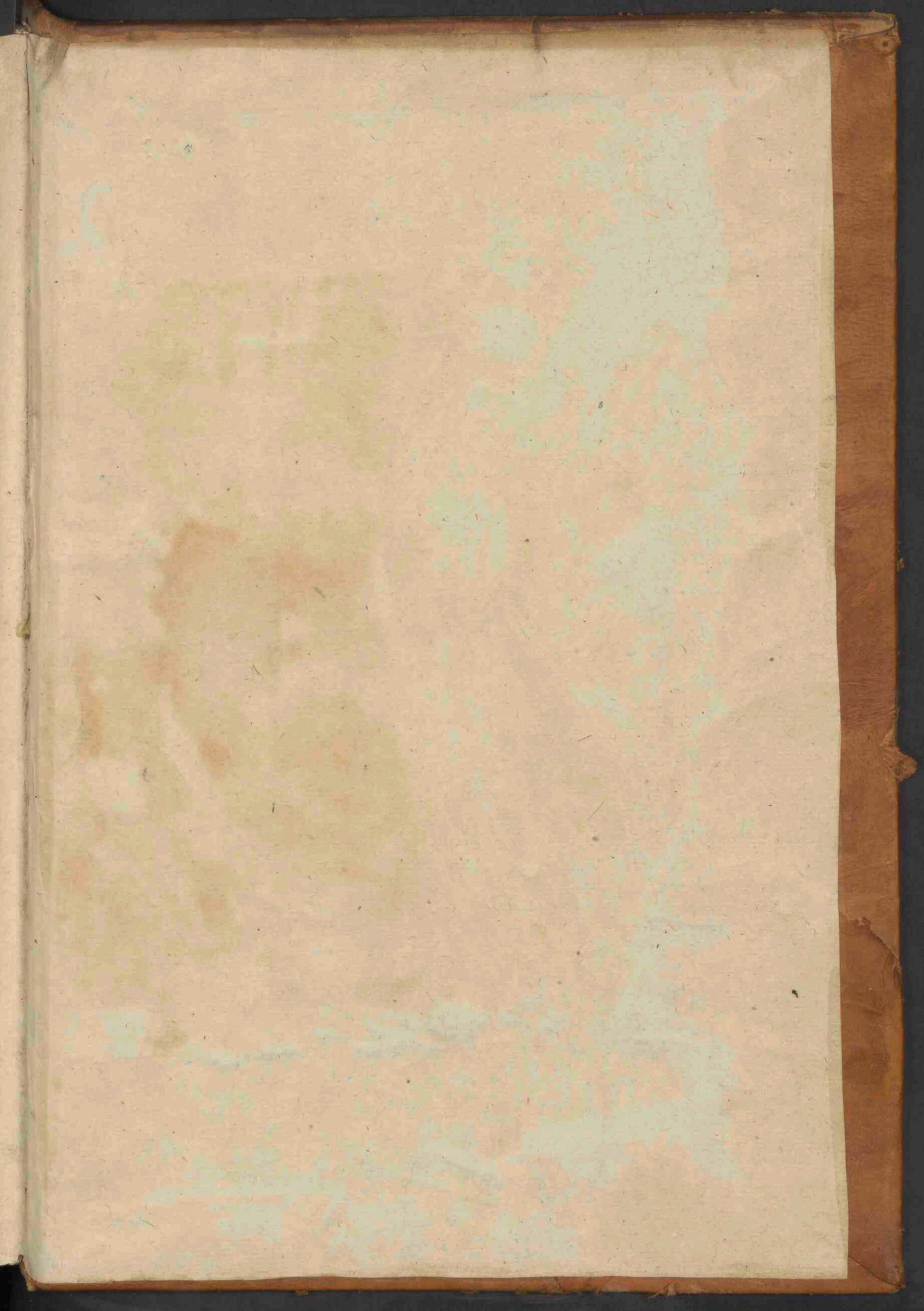

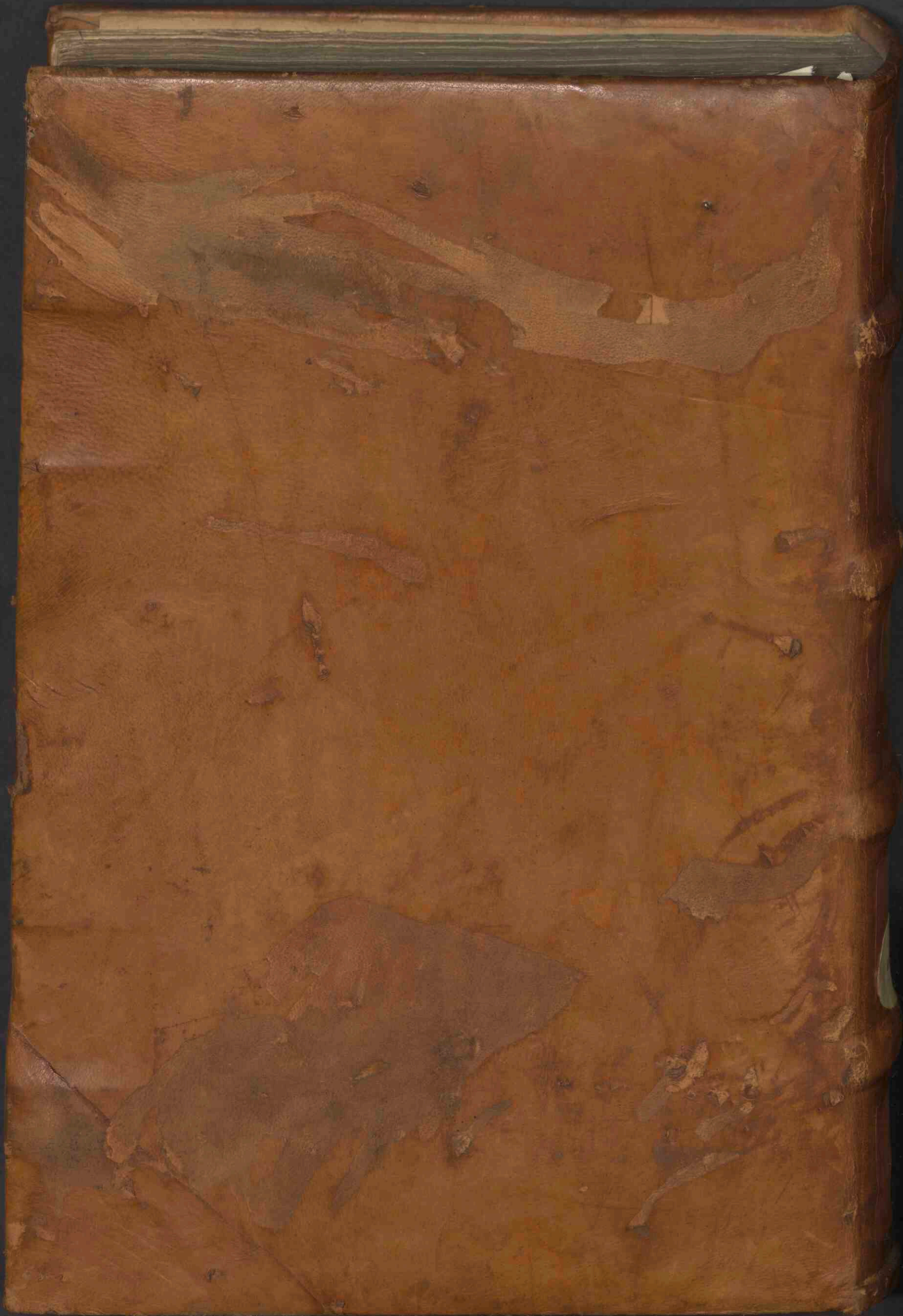

976796

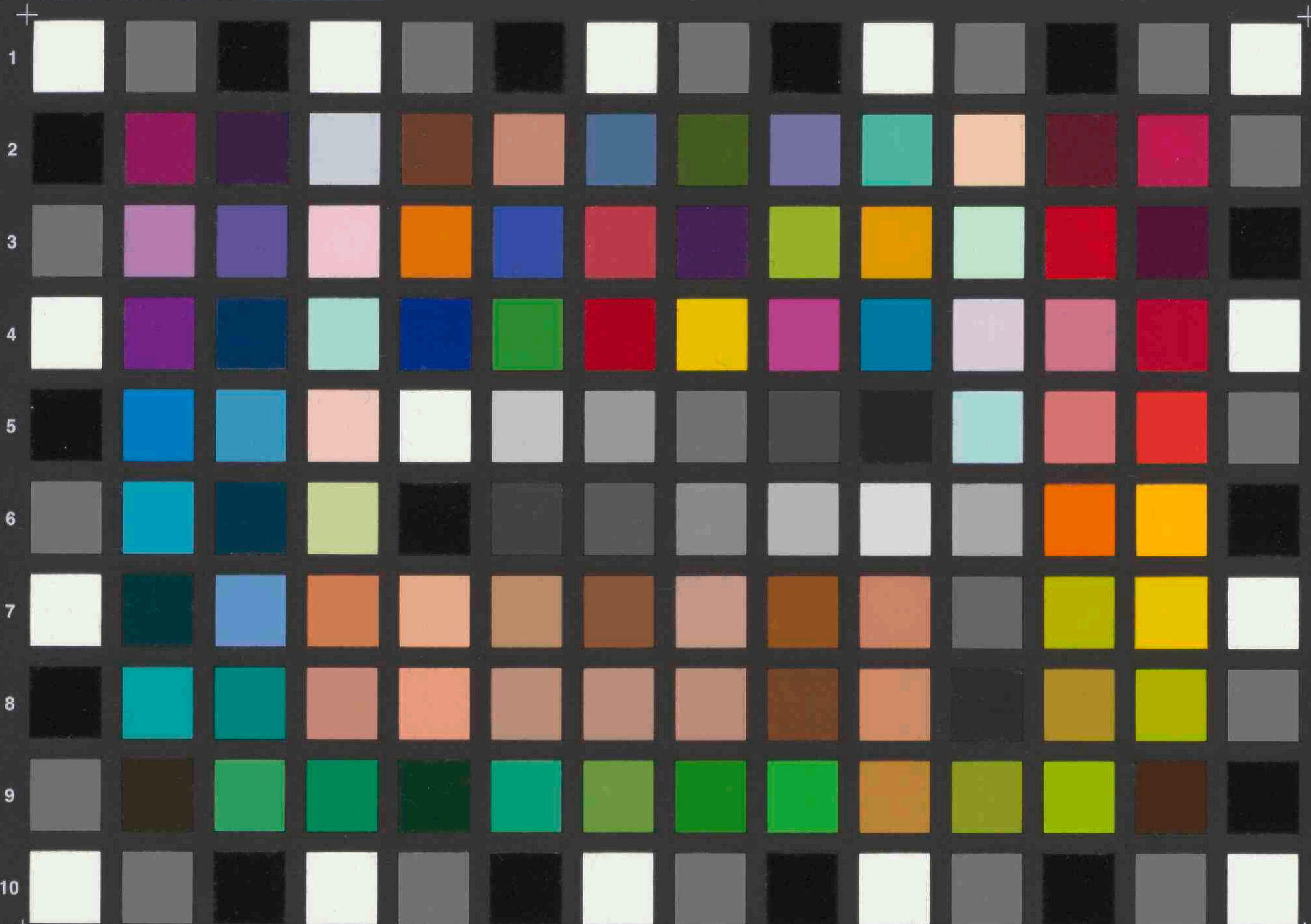

cm

A B C D E F G H I J K L M N